16-a-1-5

A
17
9

№ 1
129

Del colegio de la compañía de Granada
R. 5812

BARTOLI

COMMENTARIA IN PRIMAM INFORTIATI

partem doctiſ. viri D.Petri Pauli Pariſij Cardinalis admodùm reuerendi non paucis additionibus nuper illuſtrata, accuratéque caſtigata.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA GRANADA

LVGDVNI,
M. D. LII.

Rubricæ primæ partis Infortiati.

Acquirenda hæreditate. 177
Ad senatusconsultum Syllanianum. 205
Admini.& peri.tuto.& cura. 61
Authori.tuto.& cura. 72
Actione rerum amotarum. 38
Concubinis. 47
Conditionibus institutionum. 169
Confirmando tutore. 54
Contraria tutelæ & vtili actione. 82
Contrario iudicio tutelæ. 80.& 99
Curatoribus furioso. 81.& 101
Eo qui pro tutore vel curatore negotia gessit. 80
Excusa.tuto.& tempo.earum. 78.81.& 84
Fideiuss.& manda.& hære.tut.& cura. 80.83.& 100
Hæredibus instituendis. 129
Iis quæ in testa.delen. 128
Impen.in re.dota.factis. 35
Iniusto,rupto & irri.testa. 122
Iure deliberandi. 173
Iure codicillorum. 210
Legitimis tutoribus. 55
Liberis agno.vel alen.à patre. 40
Liberis & posthumis. 110
Magistratibus conueniendis,& hæredibus eorum. 80.83.& 100.
Quando ex facto tuto.vel cura.&c. 75
Quemadmodum testa.aperian. 200
Qui petant tutores. 59
Quod falso tutore authore gestum esse dicetur. 80.82.& 100
Rebus eorum qui sub tutela.&c. 80.83.& 102
Si quis omissa causa testa. Rep amotar. fol. 38 202
Si quis aliquem testari prohibuerit. 209
Si ventris nomi.mu.in pos.mis.sit. 45
Si mulier ventris nomi.in pos.calumniæ causa fuisse dicatur. 46
Soluto matrimonio. 2
Suspectis tutoribus. 76
Testamentis,& qui testa.face.pos. 102
Testamentaria tutela. 49
Testamento mili. 174
Tutelis. 47
Tutelis & ratio.distra. 79.82.& 95
Tuto.& cura.da.ab his. 57
Vbi pupil.educa.debeat. 79.82.& 94
Ventre inspiciendo. 44
Vulga.& pupil. 144

Soluto matrimonio quemadmodum dos petatur. Rubr.

1 ✠ Liber hic quare appelletur Infortiatum.
2 Nomina imponuntur ad libitum:& ideo de eis non curandum.
3 Statutum concedens repræsalias contra Perusinos, non comprehendit illum qui uocatur Perusinus.
4 Idem est dicere Perusinus,quod de Perusio.
5 Argumentum ab etymologia uocabuli,non habet locum in nominibus proprijs.
6 Hic liber diuiditur in quinq; partes.
7 Denominatur ab ultimis uoluntatibus hic liber:quia illa est maior & potẽtior pars.
8 Continuatio Rubricæ.
9 Libri Pandectarum diuisi sunt gratia commodioris lecturæ.
10 Dos in matrimonio putatiuo non est propriè dos.
11 Verbum petatur,pro repetatur,& nu.12.
13 Verbum reddendi, quando accipiatur pro quolibet actu translationis dominij, sicut uerbum dari.
14 Verbum dari, potest sumi duobus modis.
15 Dictio,quemadmodum,quomodo ponatur.
16 Dos quid sit.& nu.21.& quando sit ius uniuersale.18.
17 Datum pro traditum.
19 Accessiones augent dotem,& ueniunt ex natura eiusdem actionis.
20 Pretium in uniuersalibus succedit loco rei.
22 Libellus generalis in actione de dote admittitur, sicut in petitione hæreditatis: & fructus ueniunt eadem actione.
23 Sententia lata in iudicijs uniuersalibus,quomodo dicatur continere quid certum.
24 Contractus dotis est de iure gentium.

1 Via hic non est caput libri considerata diuisione legislatoris, vt ʒ. dicã:ideo omitto quæ in aliorũ librorũ principijs dici cõsueuerũt,ſ. qd sit subiectũ legalis sciẽtiæ,& similia. Ante tamen quàm ad rubricã descãdã, quæro † quare hoc volumẽ Infortiatum appelletur. Quinq; sunt respõsiones in gl.Prima, cùm studium esset antiqtus destructũ Romæ,istud volumẽ fuit amissum: postea studiũ incœpit Bononiæ esse, sicut adhuc hodie est:& istud volumẽ fuit recuperatũ Rauẽnæ,propter qd multa iuri nostro fuerũt addita quæ ante deerãt. Vnde ius nostrũ est factũ magis forte. Vnde dicitur Infortiatum,i.valde fortiatum:sicut ʒ.de li.& posthu.l.Gallus.§.ille casus.sic in syndone qd habet plus de syrico dicitur syndon Infortiatũ. Hoc puto falsum:nã hoc volumẽ nunquã fuit amissum.semper enim fuit totum volumẽ Pandectarũ Pisis,& adhuc est. Præterea,si hoc esset verũ,iste liber diceretur Infortians nõ Infortiatũ.Secũda ratio est:qa hic sunt fortes leges:sed certe & in ff.veteri,vt dicit gl.hic.puto tamẽ ꝙ hic sunt tex.magis difficiles,ſ.in titu.de li.& posth.& in ti.ad le.Fal.de acq.hær.& in ti.de bon.pos.quã sint in aliqua parte iuris:quare hoc potest tolerari. Tertia: qa dicitur ab inuẽtore,qd nõ placet:quia nec Iustinianus, nec aliquis de cõpilatoribus qui ponũtur.C.de vete.iu.enu.in l.ij.fuit hoc nomine vocatus. Quarta: qa hæc sunt noĩa magistralia: & de his nõ est curandũ:quia pertinacibus relinquuntur,vt di
2 cit gl.ar.C.de cõsti.pe.l.ij.ad mu.l.fi.§.pe.Ista enim noĩa † mu-
a tãtur[a],& imponũtur ad libitũ.C.de mu.no.l.j.& ʒ.ad Treb.l.facta.§.si in dãda.& ideo de his nõ curatur,vt ʒ.de leg.j.si quis in fundi vocabulo. Certè hæc ratio satis placet. Et est argu.ad
3 quæstionem.† Quidã habens [b] repræsalias cõtra ciues Peru-
b sinos,siue homines de Perusio,inuenit aliquẽ qui vocabatur Perusinus:an hoc ꝓbat ipsum esse de Perusio? Videtur ꝙ sic:
4 quia idẽ est dicere Perusinus, † ꝙ de Perusio,vt extra de spõ. c.j.facit extra de rescri.c.significãte.& ad mun.l.assumptio. in prin.Dixi in l.ꝓuinciales.ʒ.de ver.sig. In cõtrariũ est veritas.
c Pro hoc est casus in alleg.l.fi.§.pe.ʒ.ad mun.Et qa [c] de istis nominibus ꝓprijs nõ est curandũ,vt dixi,nõ obstãt.cõtraria: qa
d loquũtur qñ hoc nomẽ Perusin[o],ponit vt nomẽ appellatiũ[d].
5 Secus si vt propriũ: vt dixi. Ex quo habes † ꝙ argumentũ ab
e etymologia [e] vocabuli nõ habet locũ in nominibus proprijs. Si aliqs vocet Perusinus,nõ per hoc probat ipsum de Perusio esse. Quinta,qd dicit ab infortiasin,qd est dispositio:qa hæ

a ¶ Mutantur. Adde gloriosissimæ matris Mariæ præsidio inuocato, inquãtum Alexan.post Gul.de Cu.in l.comparationes.C.de fid.instrum.tenet quòd notarius non possit mutare signum propter comparationem, quod idem voluit Bald.consil. xxij.j.lib.& cõsil.ccccxxxij.lib.iij.in quibus etiam tenet quòd signum fit de substantia: & quòd notarius præsumatur rogatus, quanquam signum notarij nõ sit de substantia, nisi vbi viget consuetudo: tenet dom.Car.consil. cxxxiij.Et quòd notarius non præsumatur rogatus, voluit An.consi. lxxiiij.& cclxxiij.

✠ P. PAV. P.

b ¶ Quidam habens. vide Fel.in ꝓœmio Greg.in vj.col. quid de eo qui in instrumento dicit se Titiũ de Pap. vide Feli.in c. cũ causam. col.iij. de proba.

✠ POMATES.

c ¶ Et quia. Adde ꝙ aliquando nomẽ parũ operatur effectũ, quia si mortuo patre nascatur posthumus, & imponatur nomen patris, ꝙ ex hoc probatur filiatio. Ita Bal.c. tuam. de ordi.cogn.vbi põderat tex.l. vxorẽ.ff. de manum.test. Adde etiãm quod dicũt Io.An.Imo.& Car. in c.grauis. de depo. & dicit gl.l. facta.§. si in dãda.ff. ad Tre. Car.c.cũ.secundũ.de præben.vide Cepol. cõsi.iij.in vlt. col.& cõsi.xxiiij.in iij. col.

d ¶ Appellatiuũ. Vltra Alex.adde quod voluit do. Ant. in c. de Francia. extra de spon.Gemi. in prooemio Decre.vbi dicit quòd idẽ est dicere, Petrus Francigena, quòd Petrus de francia.& Romanus, ꝙ subiect? Romanis. alle.j. dist.c.ius quiritum.& gl.in c.quãto.lxiij.di.& text. in c.Florentinũ.lxxxv. di.ar.xxiij.q.iij.c. cõperimus. & q.j. scriptum. & inquantũ Alex. post Imolam ponit,an cõcessis repræsalijs cõtra Perusi.si Perusinus alibi habitat, nõ Perusij, possit capi, vide qd cõsuluit Bal. cõ.cxj. quatuor ad propositum.j.lib.vbi loquitur de repræsalijs cõcessis ꝙ Venetos cõtra do.Galeotũ.mala testa, & eius subditos & districtuales: inquantũ etiam idẽ Alexander quærit quid ecõtra si repræsaliæ concedantur per Bononienses contra Perusinos:& Bononiensis habitet Perusij, an possit capi? & dicit quòd non:allegando Ioan. And. in additionibus ad Specu. in rubric.de iniu.& dam.da. Adde quod idem voluit Bald.in consil. cij. quod dictus grassus.& consil.cccxj. punctus concessus.ij. lib. An autem concessus repræsalijs contra aliquam ciuitatem, comprehendantur postea nati vide Paul.de Cast.consil.cccxiiij.

e ✠ POMATES. ¶ Ab etimologia. Vide Fel.in prooemio decr.in xij. col.Feli.c. quanto.j.col.de præsump.Barba.consil.j. viij.col.in j.vol. & Præpo.c.priuilegia.iij.distinctio.

vltimæ dispositiões hic sunt. & hãc tenet Dyn.ꝙ satis placet.Collige ergo ꝙ istud nomẽ est magistraliter ĩpositũ ad placitũ. ratio autẽ quæ mouit imponẽtem, potuit esse quæ cõtinet in secũda & vltima ratio-
6 ne. Secũdò quero,† qualiter diuidatur iste liber.Gl.videt dicere ꝙ in tres partes: b
de tribus tractat.Tu dic ꝙ in qnq;.Primò cõplet tractatum matrimonij, vsq; ad titulum de tutelis. Secundò materiam tutelarum, vsque ad titulum de test. Tertiò de testamentis, & de ijs quæ continentur in eis vsque ad titu.de bono.pos. Quarto de modo & ordine succedendi de iure prætorio.vsque ad tit.de suis & legi. Quintò c
& vltimò tractat materiam succedẽdi ab intestato de iure ciuili, vsque ad finem libri. Et ista põt esse quædã magistralis diuisio, licet Imperator diuiserit aliter in l. ij.C.de vetere iure enu. Sed tu dices secun
7 dùm hoc, quare magis denominatur † ab vltimis voluntatibus, quàm ab alijs materijs quæ hic tractantur? Respondeo, quia illa est maior & potentior pars. arg. §.de stat.ho.l. quæritur. Hoc præmisso
8 † quod est generale ad totum librũ, descendam ad rubricam continuandam: & examino per cõtraria & quæstiones.Glo. continuat duobus modis. Prima est multùm a remotis. Secunda potest sustineri. Tu posses sic dicere: Primò dicit de matri d
monio:vt in tit.de sponsal. & in tit. de ritu nuptia. Itẽ, quia in eo interuenit dos: ideo posuit de iure dot. & de pac. dot.de fun.dota. Item quia constante matrimonio fiunt donationes inter coniuges,quę reprobãtur:ideo de his tractauit hic. Itẽ, quia matrinonium quãdoque est necesse dissolui, vt in §. nuptias. in autẽt. de nup. ideo posuit de diuortijs. Et quia solu. matrimonio dos petitur: ideo posuit istã rubricam. Opp.primò sic:Iste liber traditur ad instruendum alios, & sic debet edi, seu tradi à capite, vt l. argẽtarius.§.edi.ſ. de eden. sed hic non est caput libri, vt in glo.dicitur: ergo &c.Sol.Sicut fundus diuiditur gratia vberioris culturæ, vt ʒ.de lega.ij.l.Caius.§. Titius. & gratia cõmodioris diuisionis iudex adiudicat de parte vnius alteri, vt insti.de offi.iud.§.quod
9 si cõmode.Ita dicunt doct.† ꝙ luriscõsulti ista tria volumina diuiserunt gratia cõmodioris lecturæ: aliàs vnus liber esset nimis magnus, & alius nimis paru[9]. Adueurte: quia rectè potest dici quòd hic est caput libri accipiendo librum pro volumine: sed accipiendo librum pro istis libris partialibus, vt sunt quinquaginta libri Digestorum: tunc non est caput libri vt probatur.ʒ.de le. ij.l.librorum.§.si cui.

a ¶ Id eſt repetatur. Adde eundem Alex. in l.j.§.ſi quis ædificium,& quę ibi poſuit.j.de ope.no. nun. & inquãtum hic dicit,ſtatutum de commiſsis eſt fauorabile, allegando Pet. de Anc.cõſi.lxxviij. tu alleg.clxxxvij.& vide Paul.de Caſtr. conſil. lxix. & præcedenti.

b ✠ POMATES. ¶ Reddẽdi. Vide aliquid per Alex. cõſil.liiij. in iij. col.iiij. vol.gloſ.ca.qui dormierit.xxvij.q.ij. Alex.conſil.vltim.iiij. vol.Barba. cõſ.cxx.

c ¶ Quòd ſic. Inquãtum.Alexan.dicit q̃ pſona ignorans ius. & ſciens factũ,& cõtrahẽs matrimoniũ de præſenti in gradu ꝓhibito,amittit dotẽ, & applicatur fiſco. Adde q̃ dictum ſuũ debet intelligi, quando per carnalẽ copulam matrimoniũ fuit conſummatum,& erant maiores: quia verba nihil operantur in contrahendo matrimonio in gradu prohibito. Et ita voluit Bald.conſil.cij.li.iij. Et ad hæc ne lõgior ſim,vide Ro. conſil. ccccv. Adde quod Pau.de Caſt.hic enumerat priuilegia:& idẽ facit Ro.d.conſi. cxlvij.qui conſuluit q̃ ſtante ſtatuto q̃d omnia bona mariti ſunt tacitè hypothecata vxori,& perinde habeantur ac ſi eſſent expreſſe hypoteca ta:q̃ hæc tacita hypotheca habet oſa priuilegia quæ vera hypotheca.

d ✠ P. PAV. P. ¶ Ius incorporale. Sequitur Com. cõſ. cxix.colũ.fina.Itud etiã dicit Bar.in l.cũ pactũ.§. qui pacto filiæ.in ij.oppo.ff.de legat.ij.

e ✠ POMATES, ¶ Tex.& glo. Vide quid ex hoc inferat Alex.conſil. cv.in v. col.iiij.vol. & conſi. xxiij. in iij.colũ. eo. vol. Alexã.l,edita.ij. col. C.de eden. Bart. conſil.cxx.

f ¶ Dic ergo. de hac diffinitione. Pau, de Caſt.hic dicit, quòd aliq; reprobant Bar. & malè:de quo vide Ang.conſi.clxxx.licet do.Alex.aliter aleget:& in d.conſ.ex ſua diffinitione infert,quòd ſtante ſtatuto q̃ maritus lucretur dotẽ,quòd tale ſtatutum verificabitur in dote promiſſa,q̃d' limitat Paul. de Caſt.in l.iubem⁹. C.de ſacroſanc.eccle. ſi promittens fuit in ſecundùm doc. Secundò opp. hic dicitur,ſoluto matrimonio. Cõtra : quia etiã cõſtante matrimonio repetit' dos , vt j̃. e. l.ſi conſtãte. & ſic iſta rubrica nõ eſt congrua ad nigrũ. Solu.imò eſt gñalis ad oẽs leges,de quib⁹ tractare intẽdit principaliter:quoniã regula eſt q̃ ſoluto matrimonio repetitur dos , licet quãdo q̃ fallat , vt no.j̃.e.l.ij.in prin. Ideo l ſi cõſtante.ponit' ſub hoc ti. vt denotet illam ſpecialitatem.

Tertiò op. q̃ etiã qñ nullum præceſſit matrimoniũ, tractatur de dotis repetitione,vt j̃.e.ſi cùm dotẽ. §.fi.Sol.vt hic tit. ſit perfectus, tractatur etiã de matrimonio †putatiuo,in quo tũ nõ eſt propriè dos: nec actione de dote repetit', ſed cõdictione ob cauſ.vt l.j.de condi. ob cauſ.& ſ.de condi.ſine caul.l.auunculo. Dic vt ibi, & C.de inceſ.nup.l.qui cõtra. & j̃.de adult.l. ſi adulteriũ cum inceſtu. Quartò opp. dicitur hic petatur,&c.Cõtrà : quia cũ lemel data fuit dos : vt C. de do.cauſ.l.j. debet dici repetatur:vt ſ. depoſiti.l.j. §. elegãter.& j̃.de lega.ij.l. cùm pater.ꝓ. fidei tuæ.& C.de condi. ob cau.l.ſi repetẽdi.& ſ.de condit.indebi. l.repetitio.Sol.Huius †timore dicit glo. expone petatur,id eſt repetatur[a]&c. ſic ſ.ſi cer.peta.in rub. Vel dic ſecundum Dy. q̃ hæc lex poteſt ſtare propriè aliquo caſu,quãdo dos eſſet data ab alio, vel à nemine,ſed à mariro cõſtituta.Sed certè tunc videtur ipſi mulieri donata.& ſic ipſa dediſſe videtur:vt ſ.ſi cer. pet.l.ſingularia.ſ.de iur. dot. l.licet.§.j.& ſic expoſitio iſta non eſt neceſſaria ſicut prima. Item an iſte maritus poſsit dotẽ cõſtituere, eſt dubium.q̃d' dic vt l.j. C. de don.ante nup.& l.ſi voluntate. C. de dot. promiſ.Vnde gloſſ.bene exponit: ſed an †hęc expoſitio ſit ex ꝓpria ſignificatiõe: an ex interpretatione, gl.in l.verbũ reddẽdi.j̃.de verb.ſig. dicit ex interpretatione. Tu dic etiã q̃ peti, poteſt aſſumi vt genus pro qualibet petitione ſeu repetitione in iudicio vel extra,vt l.amplius.rẽ rat. hab. & l.ſi decẽ cùm petiero.j̃.de verb. obli.& tunc repetita eſt eius ſpecies, & cõtinetur ſub ſuo genere ex propria ſignificatiõe: vt j̃.de reg. iur.l. ſemper in generalibus. Et ſi intelligas ita eſſe poſitũ hic, iſta expoſitio nõ eſſet neceſſaria, niſi cauſa dubitationis tollẽdæ. Itẽ poteſt aſſumi vt ſpecies ſeparata, & tunc procedit quod dicit' ex interpretatione, &c. Idẽ dic † de verbo reddẽdi[b]:nã poteſt accipi verbum reddi, pro genere,ſcilicet,ꝓ quolibet actu trãslationis dominij, ſicut verbũ dari, vt Inſtit. de act.§.ſic itaq̃. ff.de verb.ob.l.vbi autẽ. in fi.& tunc verbũ reddendi,cõtinet verbũ dari ꝓpriè. Alio modo põt accipi ꝓut eſt ſpecies diſtincta & ſeparata: vt d.§.elegãter.& §.fidei tuæ.& tũc ex interpretatione. Et iſtud eſt vtile ſcire propter ſtatuta. Sic † etiã verbũ dari, põt ſumi duobus modis. Vno modo ꝓut eſt genus,i. q̃ oĩs actus per quẽ dominiũ trãsfertur , eſt genus.l.vbi aũt. in fi.dever.ob.Secũdò ſumitur tãquã ſpecies. Modo ſi tu accipis dari tanquã genus:tunc cõtinet reddi ex propria ſignificatione: vt l.ij.C.de verb.oblg. Sed ſi accipit' dari pro ſpecie , & ſic ſeparatum à reddẽdo, tũc ex interpretatione cõtinet reddi. & ita in verbo petat': quia poteſt acccipi largè vt genus. Itẽ prout ſpecies.& ſi accipit' peti tanquã genus: tunc nõ eſt neceſſaria expoſitio,petatur,i.repetatur q̃a ex propria ſignificatione cõtinetur. Sed ſi accipis peti,prout ſpecies:tunc eſt neceſſaria expoſitio , id eſt,repetatur: quia ex interp̃tatione continet'. Quęro primo,dicitur hic ſo.ma . an hic tit.habeat locũ quocũq̃ modo ſoluat'. dicit gl. c q̃ ſic.' facit j̃.ea. l.ſi q̃s ſtipulet'. Secũdò quęro qualiter accipiat' hęc dictio,† quẽ admodũ.Rñdeo, hic accipit' interrogatiuè. Quęrit' cm̃ p̃ quos,& à quib⁹,inquãtũ & qñ dos petat'. Et dicvt in gl.ſic ſ.quẽad. ſer.amit.in rub. & j̃.quẽad.teſ.aper. & de pac.do.l.ſi pater.§.j. Qñq̃ ponitur ſimili tudinariè, directo vel p̃ cõtrarium:vt j̃.de adi.le.l.iij.§.ſi q̃s duob⁹. & ibi gl.de acq. poſ.l.quẽad.C.de agri.& cẽſi.l. quẽadmodum. Tertiò quęro, hic dicit,dos.q̃d eſt dos:Dicit Azo in ſum. C.de iur.do. Dos †eſt quæ à muliere, vel eius patre mariro, vel ei⁹ patri ꝓpter onera mr̃imonij datur, vt ꝓpetuò ſit penes cũ, & ibi cã ꝓbat. Hęc diffinitio nõ videt' vera: q̃a tia ſi nihil dat' vel tradit' à muliere , cõſtituit' dos: vt ſ. debitore liberato cã cõſtituẽdę dotis: vt ſ.de iu.do.l.,ꝓmittẽdo. §.j.& l. licet.in prin.Sed põt rñderi q̃ videt' à muliere data:vt in p̃al.l.licet. Prętereа ſi mulier non eſſet dña , & dat fundum alienũ in dotẽ: tñ tradẽdo dicitur fundũ dotalẽ facere : vt ſ.de fun.do.l.dotale.§.j.& ibi no. Sed excuſando dic q̃ intellexit † datũ pro tradi tum.ſic ſ.depoſi.l.j.in prin. & q̃d' ibi not. & j̃.de reg.iu.l.nõ videtur data. Prętereа q̃ diffinitio Azo. nõ ſit vera , probat' ſic. Azo dicit q̃ illud, q̃d' datur, eſt dos : hoc eſt falſum:quia dos eſt quoddã ius incorporale, ſicut hæreditas,patrimoniũ, peculium,&c. vt j̃.de impen.l.q̃d' dicitur.& ibi tex.& gl.[e] Prætereа,† q̃ ſit ius vniuerſale ſeu incorporale , patet , q̃a fructus & acceſsiones nõ augent res ſingulares, ſed bene augent vniuerſalẽ,ſ.hęreditatẽ: vt l. item veniũt.§.fructus.ſ.de peti.hære. Ad q̃d' facit j̃.de ver. ſig.l.hæreditatis appellatio.& l.pecuniæ.§.j. & ſ.de pecul.l.pecuꝓ lium naſcit'. Sed † acceſsiões dotis augẽt dotẽ,& veniũt ex natura eiuſdẽ actionis: vt j̃.e.l.ſi marito.§.fi. C.de iu.dot.l.etiam. Ergo patet quòd eſt quicquid vniuerſale. Prætereа, in vniuerſalibus pretiũ † ſuccedit loco rei: ſecus in particularibus : vt l.ſi & rem & pretiũ.ſ.de peti. hęre.& ibi not. & in l.Imperator.in fin. j̃.de lega.ij.& per doct.C.de rei vẽ.l.mater. Sed in dote pretium ſuccedit loco rei: vt not.j̃.de ver.ſig. l.Labeo. & l.Sabinus. §.item ſi dñs. Ergo dos eſt aliquid vniuerſale.Hoc autem quod pretium ſuccedit loco rei, inteliigo ſecundũ.l.ita cõſtante. & l.res quę ex dot. ſ.de iure dot. Ex his cõcludo definitionem Azo. eſſe falſam. Dic ergo ſic, Dos † eſt quoddã ius in ſe continens id quod à muliere,vel eius patre , marito , vel eius patri traditur, vel pro tradito habet', propter onera matrimonij ſuſtinenda. Et prædicta ſunt multum vtilia † ad practicam: quare dico quòd admittetur libellus vniuerſalis[g] ſeu generalis , ſicut in petition mora:quia ſua mora non debet ſibi opitulari.Et hoc idem voluiſſe videtur Bald. conſil. ccxxiiij. libr. iiij.ibi,nec mora poſſit imputari debitori.& cõſilio cxxxiij. vbi alleg.conſilium Bart.incipiens , ſtatutum cõmunis Sartiani.& Alex.in conſil.lxxiiij.in fin.libr. iiij.vbi dicit hanc eſſe communem opin. quam etiam firmauit Ang. cõſilio lvj. incip. in Dei nomine, ſtatutum loquitur.An autem ſtante ſtatuto quòd ſi matrimonium fuerit ſolutum morte mulieris,liberis non extãtibus , ita quòd dos ſit in caſu reſtitutionis , maritus lucretur tertiam partẽ dotis , quam reſtituere non teneatur,ſi maritus vxori vel ſocero dederit dilationẽ de ſoluenda dote in trib⁹,vel in quatuor annis , & dilatione pendente moriatur mulier ſine liberis, vel lapſa ſit dilatio: an lucrifaciet maritus dotem? Conſuluit Angelus quòd non:quia iſte eſt caſus omiſſus à ſtatuto:q̃a ſtatutũ non cõcedit lucrum, niſi eo caſu quo eſſet in caſu reſtitutionis. quod hic non fuit. Vide eius conſilium clviij. incip. quod ſi ſtatutum.

¶ Vniuerſalis. Adde Ang.cõſil.lxxxj.incip.do.Maria de Baſtarijs. do. Alex.aliter allegat. cui inquantum in fi.ponit an valeat ſtatutum imponens pœnam filio cũ ea contrahẽti matrimoniũ ſine cõſenſu patris,adde q̃d voluit Old.cõſ.xvj. & Bal.conſi.cccxxiiij.li.iiij. Et q̃ actio de dote cõpetat etiã ad fructus:adde etiã Bar.in l.j.§.j.j̃. de impen.in rebus dota.factis.Bal.in l.emptorem.C.locati.& in l. frater à fratre. ſ. de cond. inde.d.Ant.& Imol.in ca. Raynutius.extra de teſt.& ſing.in conſi. lxxiiij. incip. dña Auriola. Et q̃ veniãt fructus & acceſsiones in actione de dote, tenet etiã glo.magna j̃.l.j. in prin.ſ.de eden. Et poſſunt peti vnà cũ interuſurio medij tẽporis.ita Bar.& oẽs in l.ſi ſocer.in §.Lucius.j̃.eodem.& in l. nupta. §. j. & in l.ſi marito.§.ſi fundum j̃.eo.vbi actio de dote datur ad fructus. Ponunt etiam Cy. & doct. in l. non eſt. C.famil.erciſcund.

titione hæreditatis:& fructus interim percepti veniũt eadem actione,nõ ex officio iudicis, per ea quæ ſ.dixi.& quod no.ſ. de eden.l.j.in prin.magnę gl.Sed hoc videt' cõtra l.fi.C.de ſen.

23 quæ ſine cer.quãti.,pfer.ſo.† Sniã quę fertur in iudicio vniuerſali,debet cõtinere certũ reſpectu vniuerſi : ſed incertiudo quę eſt reſpectu rerũ particulariũ:quę cõtinẽtur ſub vniuerſo nõ vitiat:vt d.l.j.in glo.magna.ſ.de edẽ. Sed in d.l.fi. fuit ſnia incerta reſpectu vniuęſi.Nõ em̃ declarauit ibi iudex dotẽ eſſe datã,nec quãtitatẽ dotis.Sed ſi declareſſet dotẽ datã,licet nõ quãtitatẽ,valeret,vt ex prædictis patet.Hoc etiã probatur in d.l.fi.vbi libellus admittitur,in quo dos petitur , licet quãtitas dotis nõ exprimatur.Itẽ dicta determinatio vr̃ cõtra l.ſi peculiũ.in prin.j̃.de pec.le.vbi dicit ipſa corpalia vẽdicãda.Quare dic q̃ quædã eſt vniuerſitas corporũ , vt grex:& vniuerſaliter iſta poteſt vẽdicari,& pſonali actione peti:vt l.j.in fi. & l.ſcq.

a ſ.de rei vẽ.Quædã eſt vniuerſitas corporũ[a] , & iuriũ:vt pecuſium,hæreditas,dos,& ſimilia:& tũc ſi actiõe perſonali vel miſta agatur,poteſt vniuerſaliter peti,vt dixi.Aut agit' mere realiſ:& tũc ſunt corpora deſignanda:vt præal.l.ſi peculiũ.Ratio: quia iſta iura pſonalia nõ poſſunt vẽdicari:vt l.ſi ager. ſ.de rei

24 ven.& l.pe.C.eo.ti.& j̃.quorũ bon.l.fi. Quartò quæro † an dos,ſiue cõtractus dotis ſit de iure gentium,vel ciuili.Dico de iure gẽtiũ:vt eſt expreſſum ſ.de cap.di.l.eas. Facit q̃a nõ eſt de caſib⁹ exceptuatis,qui ponũtur in l.ex hoc iure.ſ.de iuſt.& iu.

Vltimò q̃ro an Guernerius viderit hũc librũ.Quidã dicũt q̃ nõ,q̃d non placet:q̃a hic poſuit opi.ſuas, vt patet in l.ij.§.fi.

1 ☞ *Priuilegia dotis an dentur ipſi actioni dotis,an uerò perſonæ.*
2 *Priuilegium prælationis in hypothecaria non tranſit in alium.*
3 *Priuilegium,ne fundus dotalis alienetur,quando tranſeat ad omnes.*
4 *Priuilegium quod in dubio pro dote præſumatur,& pro ea fiat interpretatio, tranſit ad omnes,ad quos dos tranſit.*
5 *Priuilegiũ tacitæ ſtipulationis,& quòd cõtractus dotis ſit bonæ fidei, trãſit ad oẽs.*
6 *Priuilegium ut iudicium dotis ſit ſummarium,an tranſeat ad hæredes.*
7 *Priuilegium quòd præferatur cæteris,non tranſit ad hæredes.*
8 *Priuilegium quòd tacita hypotheca dotis ſit priuilegiata,tranſit ad ſuum hæredem.*
9 *Dos an ſit priuilegiata ante matrimonium.*
10 *Dos an conſtituatur nudo pacto.*
11 *Dos creditur promiſſa de bonis patris.*
12 *Dos quando dicatur promiſſa de bonis aui:& quid de matre & fratre.*
13 *Si mutus accepit dotem,quòd fingatur ſtipulatio.*
14 *Dos an ratione incertitudinis uitietur,& quando incertitudo uitiet contractum.*
15 *Alia priuilegia dotis. Iudex conſtituit dotem filiæ,quando pater eſt abſens.nu.16.*
17 *Alienari quòd non poſſit res dotalis immobilis ſine decreto.*
18 *Res mobilis dotalis quando,& quæ alienari poſſit ſine decreto.*
19 *Mulier præfertur de dote in actione perſonali & hypothecaria.*
20 *Teſtis ſi dicat quòd uidit Titiũ poſsidere per triginta annos ſemper:quòd non dicatur falſus,licet probetur Titium aliquo tempore fuiſſe abſentem.*
21 *Dictio,ſemper,quòd denotet continuationem.*
22 *Teſtis qui deponit de poſſeſsione,quòd intelligatur de poſſeſsione naturali.*
23 *Poſſeſsio cõtinuata,q̃ ſatis dicat,ꝓbata,ſi teſtis dicat q̃ uidit ſemp̃ reſpõderi de fruc.*
24 *Dos quòd in omni parte mundi,& contra quemcunq; ſit priuilegiata.*
25 *Vtilitas publica & priuata ſumitur quatuor modis.*
26 *Publica utilitas quando præferatur priuatæ,& alteri publicæ.*
27 *Diſpoſitio huius legis quòd habeat locum in dote profectitia & aduentitia.*
28 *Mulier quæ ſecundo nupſit dote non repetita,quòd habeat priuilegia.*
29 *Mulier ſterilis quòd habeat priuilegia dotis.*
30 *Doctor uel ſcholaris quãdo poſſit expellere fabrũ manẽtẽ penes ſcholas uel camerã.*
31 *Debitum cauſa ſtudij,& debitum cauſa dotis quòd concurrant.*

LEX I.

b DOtis cauſa[b]. Cauſa dotis eſt priuilegiata propter fauorem Reipu. qui vertitur in liberis procreandis.Et diuide vt in gl. Caſus in terminis.

c Reperiũtur duo inſtrumẽta cõfecta in eadẽ die[c] , & in quolibet cõtinetur obligatio ꝑſonalis per ſe, & hypothecaria : vnũ eſt dotis,& aliud eſt mutui.Quęrit' q̃d' præferatur,& pręſumatur primo factũ.Et rñdet Iuriſcõſ.Do tibi talẽ regulam,Dotis cauſa,&c.& ponit rõnẽ regulæ,& rõnẽ rõnis. Notabilia colligę per teipſum &c.Primò opp.certũ eſt q̃ mr̃imoniũ eſt cauſe dotis:vt l.iij.cũ ſi.ſ.de iu.do.malè ergo hic dicit,dotis cauſa:q̃a ſecundũ hoc tractat de mr̃imonio,cũ deberet tractare de dote vt patet ex rub.Huius timore gl.quæ eſt hic,dat ſex expoſitiones,vt in ea videtis.Sed q̃dã dãnant oẽs iſtas expoſitiones.Primas quin q̃ reprobãt iſta ratione:q̃a ſi priuilegiũ daretur ipſi actioni, vel doti , vel eius naturæ, ſiue contractui,tranſiret ad omnẽ,ad quẽ trãſiret actio,ſiue ipſa dos:vt l.in omnibus. & l. priuilegia.j̃.de reg.iur.& de aqua quo.& a æſti.l.j.§.permittitur. Sed hoc nõ eſt verũ in dote.l.j.C.de priu.do.ergo &c. Vltimã reprehẽdit Dy.dicẽs , q̃ hoc nõ reperitur lege cautũ:& q̃a hic eſt poti⁹ odiũ, quã fauor:vt C.vt intra cer.tẽp.l.j.Vnde alij , vt

d Odof.exponũt , dotis cauſa,i.mulier[d],in actione de dote.Et hoc vr̃ ꝓbari j̃.de pri. cre.l.dabim⁹.in prin.vbi dicit,ipſi mulieri,&c.Et ad idẽ C.de priuil.do.l.j.Sed iſtũ videtur cõtra text.C.de rei vxo. act.l.j. §. & vt plenius.vbi dicitur de ipſa actiõe do b tis,&c.Et ſic patet q̃ priuilegiũ dat' actioni,& nõ perſonę.Vnde Dy.dicit dari pri

e uilegiũ[e] actioni,& nõ pſonæ:tñ datur fauore pſonæ mulieris : & ideo nõ trãſit ad hæredes.Idẽ tenet Cy.in d.§.& vt pleni⁹.

1 Tu dic † quãlibet expoſitionẽ p̃ ſe eſſe verã diuerſis reſpectibus. Nã dos habet multa priuilegia:vt j̃.videbitis. Quoddã priuilegiũ eſt tacitæ hypothecæ , & illud datur ipſi actiõi de dote:vt p̃al.§.& vt plenius.Et fateor q̃ hoc tranſit ad quẽcunq; c trãſit actio de dote:vt probatur Inſtit. de acti.§. fuerat.in fi.vbi ponitur aduerſati

f uaf dictio autẽ , quæ innuit q̃ hypotheca trãſit ad oẽs.Et ad idẽ facit d.§. & vt pleni⁹.quia etiã ex parte viri eſt tacita hypotheca:& ſic cõpetit tã alteri quã mulieri.

2 Sed illud priuilegiũ † q̃ illa hypotheca ſit priuilegiata,vt pręferat' alijs hypothecis: hoc nõ trãſit in alium. Et hoc tenet Pe.vt no.Cy.C.de pri.do.l.j.& Ia.de Ar. & no. ipſe Cy.in l.aſsiduis.in vl.q.C. q̃ po.in pi. & tũc bene ꝓcedit illa expoſitio dotis cã, i.actio dotis:& ſic eſt cã cauſata: vt C.per d quas pſ.no.acq.l.j.Quoddã eſt priuilegiũ q̃d datur ipſi doti:hoc eſt,rei in dotẽ datę. q̃d gl.dixerũt eſſe dotẽ:vt dixi ſ.in rub.vt

3 eſt priuilegiũ † ne fundus dotalis poſsit alienari:& iſtud ſimiliter trãſit ad oẽm , ad e quẽ trãſit dos ipſa:q̃a hęres poſſet aliàs vẽdicare,ſicut ipſa mulier, niſi ipſe vir eſſet hæres:vt l.fundũ dotalẽ.ſ.de fun.dot.& j̃.

4 de vſuca.l.cũ vir. Et † ponc exẽplũ de illo priuilegio q̃d habet dos,vt in dubio p̃ſumatur ꝓ ea,& fiat interp̃tatio ſecundũ q̃d poſui caſum in hac lege. Illud enim datur ipſi doti,q̃a tex.dicit,in ambiguis,ꝓ dotibus&c.vt l.in ambiguis.ſ.de iu.do.& l.in ambiguis.de re.iu.Et iſtud trãſit ad oẽm, g ad quẽ & dos.Nõ em̃ dat' ipſi mulieri tm̃: ſed etiã ex parte viri,vt patet in d.l.in ambiguis.& tũc bñ ꝓcedit expoſitio ſequẽs, dotis cã,i.ipſa dos.Idẽ dico de iij.& iiij.ex poſitiõe:q̃a ad idẽ tẽdũt. Quoddã eſt pri

5 uilegiũ,q̃d dat' ipſi cõtractui:vt † de tacita ſtipulatiõe:vt C.de rei vxo.act.l.j.in prin. Itẽ q̃ ſit cõtractus bonæ fidei.Inſt.de act. §.fuerat.& iſta ſimiliter trãſeũt ad hæredes:& tũc procedit v.expoſitio,dotis cã,i. titul⁹ ſeu cõtract⁹.Quoddã eſt priuilegiũ

6 † q̃d dat' cauſæ,ſeu inſtãtiæ iudicij,vt quia iſta cauſa eſt fauorabilis : ideo iudex poteſt abbreuiare dilationes: vt cauſa citius finiatur.arg.j̃.de re iud.l.ij. & extra de iu. c.diſpendioſam.in Cle.& hoc modo ꝓcedit vj.expoſitio gl.Nõ obſt. q̃d dicit Dy. videllcet q̃ non reperitur lege cautũ,&c. q̃a imo reperit',vt dixi.Nec obſt.l.ij. C. vt intra cer.tẽ.q̃a fateor q̃ inſtãtia ipſi⁹ cauſæ nõ perit tpe biẽnij;

g q̃a hoc eſſet odiũ:ſed iudex dabit dilatiões breuiores [g] in fauo

✠ P. PAV. P. ¶ Vniuerſitas corporũ. Cõtrarium tenet Bart.in peculio. in l.j.ff.de legi.ad fi.

✠ P. PAV. P. ¶ Dotis cauſa. Vid' Ro.cõſi.xlvij.in pri. q̃ fund⁹ dotalis videtur habeat priuilegia vt nõ poſsit alienari:vide Ro.ſingu. clxx. Itẽ quę ſcripſit ad Bart.in authẽ.ingreſsi.C.de ſa.ſan.ec.

b ✠ POMATES. ¶ Dotis cã. Vide in materia p̃ Bar. cõſi. iij.vij.col.in j.vol.& cõſ.vj. in ij.co. & ſe. eo.vo.& co.xv. vid' Fel.in c.ad audiẽtiã. in iiij.& v.co.ver.octauo cõcludẽdo. de præſcri.Aliquid per Barb.conſi.xv.in v. co.j.vo. Amplia hãc legẽ,vt per gl.j.ius pluriib.ff.de iu.& iu.

c ¶ Eadẽ die. Adde vltra Alex. q̃d voluit Bal.cõſ.ccxliij.li.iij. q̃ ſi reperiãtur duo inſtrumẽta dotis ea dẽ die , & ij ſdẽ teſtib⁹ cõfecta, vnũ quo apparet prędia ſimpliciter in dotẽ data aliud quo fuerũt æſtimata , q̃ hæredũ mulieris erit electio quo vti velit.& qualiter intelligatur q̃ in dubio pro dote iudicandum ſit, vide Roman.conſil.clvij.

✠ POMATES. ¶ Mulier. Lex iſta cũ gl.inducit in argu. Vide Fel.in ,pœ.De cre.j̃.c. Rex pacific⁹. Roma.conſi. cclxiij.

✠ P. PAV. P. ¶ Dari priuilegiũ. Multa ſunt priuilegia matrimonij : vt per Felin.in rubri.de ſpon.col.pe.& fi.

f ✠ POMATES. ¶ Aduerſatiua.vide Fel.in c.ex tenore.ij. col.de teſti.Ro.cõſil. cclxiij.& cõſ. ſeq.& cõſi.ccc j.aliàs xxxj. Imol.cõſ.viij.§. coll.

g ¶ Breuiores.adẽ bal. cõſ.xxxv. lib.j.& q̃ cauſa accipiat' ,p instantia, voluit idem Bal.cõſ. cclxxij.li.ij. vbi voluit , q̃ fideiuſſor expẽſarũ ſi principalis ſuccubuerit ꝓ cauſa,nõ teneat' ſi iudex ,pnũciauerit instantiam perẽptam. Pro concordia. Aduerte q̃ d. Ia.ſi in hac l.j.col.ix.alleg. Bar. contrariari, dũ vult Bar.inducẽdo vt ipe inducit.ſ. q̃ priuilegium dotis trãſit ad quẽcũq; hæredẽ. Cõtrarius tñ allegatur in l.Neſennius.§.fundũ.in fi.ff.de reg.iur. Soluit ipſ⁹met d.Ia.ſ. hac l.j.ideo dicẽdũ, vt ibi per eũ . Et per

d.Chriſt.de Nicel.q facit differẽtiã inter priuilegia quæ cõcernũt perſonam mulieris:& illa nõ tranſeant ad alium,niſi eſſet pater viuente filia: quia tũc cõis eſt patri & filiæ. Itẽ etiã tranſeunt ad filios eiuſdẽ matrimonij priuilegia prærlationis. Alia autem cõmuniter tranſeunt. Et ita poteſt ſaluari Bart. addeBart.in l.poſt dotem.circa v.colum.in verſi.ego autem.hoc titulo.

a ¶ Cauſa alimentorũ. Adde inquãtum Alex. concludit hic q̃ cã dotis nõ poſsit agitari die feriata in honorẽ Dei,niſi mulier nõ haberet vnde ſe aleret:qa etiã lega 7
tũ alimentorũ factũ diuiti,non dicit piũ. Quod hoc idem voluit Bal.cõſi.ccclvj. li.ij. Pet.de Anchar. cõſil.xxiiij.& i quãtũ Alex.etiã cõcludit q̃ qñ non poteſt 8
haberi copia iudicis ſecularis,q̃ cã dotis põt tractari corã.eccleſiaſtico in terris imperij: ſed in terris eccleſiæ principaliter poſsit tractari coram iudice eccleſiaſtico. Vide Feli.cõſi. ccxxxvj.& Petr.de Ancha. cõſi. xx.vbi dicit,q̃ dictũ Inno. poteſt ꝓcedere cùm dos repetit.Sed cum dos petitur cõſtitui, qd̃ non habet textũ nec dictũ doct.q̃ iudex eccleſiaſticus cẽ ſeat cõpetens. & eſt mirandum quòd do. Alex.hoc nõ alleget: qa ſ.in rubrica allegauit dictũ conſiliũ ad ſtatutũ prohibẽs filiũſa. matrimoniũ cõtrahere ſine cõſenſu patris. Vide Spec. in tit.de cõpe.iudi.§. j.verſi.xxxvij.& incuantũ dixit.q̃ cã dotis põt agitari die feriata ſ honorẽ dei, qñ mulier nõ habet vñ ſe alat:pulchrum eſt ſcire qñ nõ dicat habere vñ ſe alat,qa 9
non memini in hoc tit.tãgẽ:de quo vide Baldum conſil.cxcvj.libro ij.

b ¶ Eo ſoluto. Paul. de Caſt.hic in rubr. dicit ſe cõſuluiſſe ſuper ſtatuto Senenſi, quo cauet q̃ mulier habens liberos non 9
poſsit teſtari, niſi de quarta parte ſuæ dotis, reliquas teneat reſeruare liberis, q̃ iſtud ſtatutũ vendicat ẽt, & habet locũ in vidua: qa adhuc c
eſt dos. Et ita dicit determinaſſe Bal.in l.j.C.vñ.vir &vxor. Sed melioratio videtur eſſe q̃ iſtud ſtatutũ fuit factũ fauore filiorũ, & iniquũ videt q̃ alios præferat proprijs filijs:iuxta illud quod pulchrè cõſuluit Pet.de Anch. cõſ.xxiiij.ſup ſtatuto caſtri Polimarti, quo cauet, q̃ mater nõ poſsit diſponere aliquo tẽpore, nec aliqua diſpoſitiõe,nec etiã p alia: 10
niſi decẽ pro cẽtenario, q̃tale ſtatutum d
valet:qa pia cã filijs nõ eſt preferẽda. Et ita credo q̃ mẽs fuerit ſtatuentiũ,nõ aũt habuerit animũ ad iſtas ſubtilitates. Et pro opi. Pau.facit qd̃ ẽt ipſe cõſuluit cõſ.cxxj.q̃ viduę luxurioſæ viuẽti põt p hæredes mariti obijci exceptio ſtupri,vt pdat dotẽ,quẽ admodũ potuiſſet maritus opponere adulterũ. Latius ibi vide,& in terminis Paul.de Caſt.vide Alexã.cõſi.ccij.iij.volum.

c ¶ Non ſequãt. Idem tenet Baldus conſil. xvj.j.volum.

d ¶ Credit. Adde qcqd dicat Alexã.poſt Imo.hic,qd̃ Bal.cõſuluit cõſ.cxlv.ij.lib. quòd ſtãte ſtatuto q̃ mulier præſumatur dotata de bonis proprijs,ſi pater dotet filiã, & dicat quòd de bonis proprijs dotauit,q̃ elidit illa præſumptio ſtatuti, & ibi dicit q̃ in dubio intelligit dotata de bonis patris.& vide eũdẽ cõſ.ij.li.iiij.Dico tamẽ q̃ Abb.cõſ. cxv.ij. vol.tenuit q̃ de iure Canonico ſicut pater tenet filiã ſpuriã alimẽtare, ita etiã teneẽ dotare: & nõ ſolũ ipſe, ſed eius hæres. Fatetur tñ q̃ ſolut. matr.p mortẽ ſpuriæ, dos reuertit ad domũ,quẽadmodum alimẽta finirẽt. dicit etiã ibi Abb.q̃ fauorabilior eſt cauſa dotis q̃ alimẽtorũ. Et ita dicit notare Cy.in l.nõ omni. C.de admi.tut.cuius contrariũ tenuit hic Alexã.quòd pater filiã ſpuriã dotare nõ teneat,& q̃ fauorabilior ſit cã alimentorum quàm dotis.

e ¶ Si mut. Adde qd̃ doc.hic & in l.j.j.de verb.ob.ſequit Bar. Sed quærit, an talis ſtipulatio ficta habeat executionẽ peractã. Vide Alex.in l. iuriſgẽtiũ.§.qd̃ fere. ſ.de pac.Bald.in l.ad probationẽ.la j.C.de ꝓba.& ſl.j.§.vt plenius. C.de rei vxo. act. Barto.in l.j.j.de his q̃ in teſtõ deleẽ.Et dic q̃ ficta ſtipulatio habet oẽa priuilegia q̃ habet vera. Ita Rom.cõſ.cxlvij.

f ¶ Incertitudo. Adde q̃licet Cy.dicat hoc nõ eſſe ſpeciale in l. iij.C.de dotis ꝓmiſ. q̃ Bart.eũ ẽt repræhẽdit in d.l.ſi ita ſtipulat⁹. De quo vide Pau.de ca.cõſ.cxxv. Et adde q̃ licet ſ certitudo vitiet de iure ciuili: tñ de canonica equitate ꝓmiſſor poſſet cõpelli vt ꝓmiſſa adſpleat ad arbitriũ boni viri, ſecundũ Archi.j.q.j.c. ſunt nonnulli. & de incerta promiſsiõe, vide Bal.cõſil.xliij. primo volumi.

✠ POMATES.

¶ Sacroſã.eccl. Vide multa ad hæc per Barb. cõſ.xij.ij. col. & iiij.ſeq. in j.volu.

h ¶ L.q liberos. Adde q̃ ſtlire nuptæ ſine dote dos etiã p patrẽ

ma de fun.dot.circa fi.Odof. tenet iſtã gl.& ſimiles: q̃a leges, quæ loquunt de fundo dotali,ponũtur gratia exẽpli:licet hoc videat cõtra l.res in dotẽ datæ.ſ.de iure do.lac.de Aret. tenet opin.cõtrariã in d.§.& cũ lex.Pet.verò diſtinguit,licet Cy.ibi eũ aliter recitet. Aut res dotalis cõſiſtit i põdere,numero, vel mẽſura,& põt alienari:vt d.l.res in dotẽ.Aut conſiſtit in alijs rebus:& tũc ſi pñt ſeruari,nõ poſſunt alienari:vt hac gl. cũ ſimil. Fallit fauore libertatis:vt j.eo.l.dotalẽ.in princ. Aut non poſſunt ſeruari:& tũc poſſunt alienari:arg.l.lex quæ tutores. C.de admini.tuto.Hoc nõ placet:quia eſt eadẽ rõ in muliere, & in minore,vt l.ſicut.C.de præſcrip.xxx.ann.Alij,vt j.ac. de Are.dicũt,q̃ interim vir põt alienare,quia non eſt prohibitũ, ſed ſolu.matri.dotis dñium reuertit ad mulierẽ:vnde ipſa poterit vẽdicare:arg.ſ.de in diem addict.l.ſi ex duobus.§. ſed & Marcell⁹.ſicut in reb⁹ quę ſubiacẽt reſtõni:vt in auth.res quę
a C.cõia de leg.Et hoc puto verũ [a] de iure antiquo:tñ de iu.Authẽticorũ dico innouatũ in reb⁹ q̃ ſeruari pñt,vt nõ poſsint alienari ſine ſolẽnitate quã ponit auth.ſiue à me. C. ad Velleia. & ibi no.gl.in fi.ldẽ tenet in corpore vñ ſumit d.auth.§. pen. collatiõe v,Quod eſſet verũ patet: quia licet illa cõſtitutio dũ loquit de donatiõe,ex primat de immobilib⁹:tñ cũ loquit de dote dicit gñaliter:ſi quid dotis cã,&c.qd̃ eſt notãdũ. Aliud priuilegiũ eſt,q̃ cõſtãte matrimonio poſsit repeti ea cã: vt hic dicit in gl.dicã in l.ſi cõſtãte.j.c.in prin. Aliud priuilegiũ eſt in tertio tpe:quia præfert in pſonalib⁹,& in hypothecaria: vt
b l.aſsiduis. [b] C. q̃ pot.in pig.hab. De quo dic vt ibi. Aliud † eſt
19 priuilegiũ,q̃ nõ oppo.cõpẽſatio:vt in §.taceat. C. de rei vxo. act.Cõtrariũ ibi no.Vñ dic vt dicã j.eo.l.diuortio.§.ob donationes.& l.rei iudicatæ.Apparet ergo qualiter oĩa quaſi exempla procedũt. Nũc venio ad ſolutionẽ cõtrarij de l.maritũ.dicit gl.ſubaudi ferè.Dicit Dy.imò nõ ſubaudias,ſed dic ſic,q̃ in l.maritũ.eſt iſtud ideo:qa inter cõiuges,actiones turpes, & turpia cõtinẽtes nõ dãtur:vt j.e.ti.l.alia.& j.rerũ amo.l.j.& ij.
c Et iſta actio [c] haberet turpẽ effectũ,ſi cõdẽnareẽ ad id, qd̃ honeſtè facere nõ põt:vt l.filij⁹.j.de cõdi.inſti.ideo nõ cõdẽnatur inſolidũ,ꝓm eũ:ſed nihilominꝰ regula iſtiꝰ legis falſificat:quia hoc eſt fauore pſonæ mariti,& excludit actiões de dote, cõtra regulã cõem aliarũ actionũ.vñ ſubaudi ferè:vt glo.dicit.Pro
20 pter hoc lex iſta cũ gl.inducit † in argumẽtũ ad q.Teſtis dixit, vidi Titiũ poſsidere p xxx.ann.ſemp.deinde,pbat Titiũ aliquo tpe fuiſſe abſentẽ:an ex hoc teſtis reddatur falſus:Et vt q̃
21 ſic:qa dictio ſemp,† denotat cõtinuationẽ, ſeu ꝓpetuitatẽ:vt l.Caio.§.Imperator.j.de ali.& ci.le. Facit j. de fiu.l. j.§.itẽ.Et quia oratio ſumit exvniuerſo:vt l.ſi is q̃ ducẽta.§.vtrũ.de reb. dub.In cõtrariũ facit hæc lex,q̃ dicit,ſemp: & tñ in aliquo eſt falſum,vt in auth.vt determi.ſit nu.cle.§.cũ verò.colla.j. dicit Dy.eũ nõ eẽ puniẽdũ:qa potuit ſaltẽ aĩo poſsidere: vt l. licet.
22 C.de acq.poſ.Iſtud nõ placet:qa † dictũ teſtis nõ debet ſtelligi de poſſeſsiõe,quæ cõſiſtit in aĩo:ſed ea q̃ ẽ facti:vt l. ſtipulatio iſta.§.hæc quo q.j.de verb.obli.& ibi gl.Tu ſuſtine dictũ teſtis:qa põt eſſe q̃ teſtis vidit,q̃ ille ſemp potuit vti re, ſi volebat.Licet ergo qñq̃ non vtat,tñ ſemp vti vĩ,vt l.j.§.ergo.j.de aqua quot.& æſti.Vel dic,q̃ põt eẽ q̃ vidit oĩ anno ſibi rñde-
d ri de fructib⁹ [d] à colono.qd̃ ſatis † vĩ ad ꝓbãdũ cõtinuã poſſeſ
23 ſionẽ,vt dicit tex.no.C.de agri.et cẽſi.l.litib⁹.li.xj.et j.de cõdi. & demõ.l.ſi q̃s ita legauerit.& hoc quãtũ ad excuſandũ teſtẽ. Aliàs aũt qualiter ꝓbet cõtinua poſſeſsio,no.p Cy.C.de præſcri.lon.tẽpo.l.pen.& l.Celſus.& ibi vide j.de vſuſca. Tertiò opp.dĩ hic,q̃ vbiq̃ ẽ ꝓcipua.Sed cõtrà,qa ſolũ in fundis Italicis,ꝓm iſta tẽpora.C.de rei vxo.act.l.vnica.§.& vt pleni⁹ [e]. Solu.Si exponis vbiq̃, i. oĩ caſu corũdẽ tẽporũ:vel, i. cũ ſtipulatiõe vel line:nõ obſtat cõtrariũ. Si exponis vbiq̃, i. in oĩ loco: qd̃ vĩ veri⁹,cũ ſit aduerbiũ loci:tũc rñdeo q̃ ibi nõ dicit tex.q̃ ſec⁹ eſſet in fundis Italicis, q̃ in alijs:ſed ponit quorũdã variã
24 opi.& dubiã.Dic † ergo q̃ habet locũ in oĩ parte mundi, ſiue agat i rẽ,ſiue in pſonã,ſiue cõtra maritũ,ſiue cõtra aliũ, & ſic ſemp & vbiq̃. Quartò opp.ad ſecũdã ꝓtẽ.hic dr, q̃ Reipub. intereſt:cõtrà,imò Reſpu.ꝓmit dotes:vt l.ſatis notũ. C. i quicau.pig.taci.cõtraha. Sol.ibi ex vna parte eſt vtilitas publica principaliter,ex alia dos,q̃ eſt principaliter priuata,ſecũdariò publica:hic ex vna ꝓte eſt dos,ex alia vtilitas priuata. Hęc ſo. vĩ cõtra caſum l.ij.C.de priuile.fiſc. vbi dos & fiſc⁹ cõcurrũt.

debet cõſtitui.Gl.xxxij.q.ij.hoc ſanctũ.& xxxvj.q.j.de rapto. Si aũt ſdigno nupſiſſet ſine cõſenſu pris minor dos ei cõſtituit,ſecũdũ Imol.alleg.l.iij.§.ſi emãcipat⁹.j.de cõtratab.qa ſicut nubẽs indigno non põt exhæredari:ita nec dote priuari.Adde tñ q̃ licet filia quę peccauit in corp⁹,nõ debet ali,nec dotari:vt not.Spec.in tit.q̃ fil.ſint legit.§.pe.verſi.qd ſi filia.tũ ſi pœnitẽtiã egerit debet ali & dotari,ſecũdũ Spec.vbi ſ. & dc.Ant.i c.Quintauallis.de iurciurã. & eſt text.in l.imperialis.C.de nup. Eodẽ mõ põt dici de filio,q̃ cõmiſit cãs ingratitudinis, vt facta pœnitẽtia nõ poſſit exhæredari.Et an filia nupta viuẽte patre poſsit dotẽ petere,vide Pau.de caſt. conſi.ccxxv.Et an ſi expediat plus dare filiæ ꝓ dote,q̃ ſit legitima, an pr̃ poſsit cogi,vide eurdẽ Paul. cõſ.ccxxij.Et quid ſi filia ſit arcta ita q̃ nõ poſsit cognoſci, tũ luxurioſe viuat, an poſſit exhæredari,vide Pal.cõſ.cxxj. j.vol.& glo.ſ.xxxij. q.ij.tenuit Abb.cõſ. lxv. Et q̃ pr̃ teneat ad dotẽ filiæ quæ nupſit ſine eĩ⁹ cõſenſu: tenuit Alex.cõſi.vij. ij.volu.& Abb.conſil.xj.lib.ij.

Dublica & Priuata. Vtilitas quæ modis Sumatur.

a ¶ Puto verũ. Adde an fund⁹ dotalis poſſit alienari, Bal.cõſ. cccxxix.iiij.vol.et p Roma. cõſi. lxxviij.

b ¶ L. aſsiduis. Adde poſt d. Ale.Bal.cõſi. cccl.xxxix. j. volu.p Pau.de caſt.cõſ.cccxciij.p Ange.conſi. clxxx.& p Paul.de Caſtr.hic Pe.de Ancha.conſil.cccx. Roma.conſil. cccl.xvj.

c ¶ Et iſta actio. Et vide Ludo.Ro.in cõſi. cclx.vbi cõſuluit teſtẽ excuſandũ, qñ dixit ſemp.& vide,qa pulchrè loquitur, & allegat ea quæ hic dicit. Andre.Barba.

d ¶ De fructib⁹. Adde q̃ cõmuniter hoc teneẽ,vt no.p Bal.ſl. foramen.de ſer.vrb. prędp Spe.ſ tit.de teſte.§.poſtq̃ Arch.xxij.di.c.ſacroſã. Ang. ſl.minimè.de legi.et in l.j.§.j.de ſtu.Pet.de Anc.cõſ.cccxvij.ſci. in Chriſti roſe,viſis articulis. Et de hac dictione ſemꝫ, vide Spec.ſ ti.de re.in ſtegrum.in iij.parte.§.j.

e ¶ Vt pleni⁹. Adde qd̃ Imol. dicit. q̃ j.opi. antiquorũ fuit,ante hãc legẽ,ideo p iſtũ tex. fuit inductũ vt nedũ in prædijs Italicis, ſed vbiq̃ ſit dos priuilegiata.

f ✠ P. PAV.P. ¶ Vtilitas public. Multa cõcedunt q̃ aliàs nõ cõcederent vt per Fel.in c.nõnulli.in princ.in verbo fauore.extra,de reſcrip.& cũ dicatur aliquod priuilegium intreductum in fauorem publicum.vide Aret.conſi.ij. de quo habes ad Bartol.in l. Ius publicum.ff.de pactis.

g ¶ Diuites. Adde qd̃ Imol.dicit q̃ imò diuitię ſũt aptę a ferre vtilitatẽ ſ quolibet particulari.p tex.ſ l.j.§.q̃ fine mo.ſ.q̃ cuiuſq̃ vni.& facit:qa videm⁹ q̃ res priuatorũ afferri p oſſunt pro vtilitate publica:vt not.Pau.de Caſtr.in l. ſciendum.j.de ope.no.nun.& in l.item ſi verberatum.ſ.de rei vend.& Barto. in l.j.in princi.de pig.acti.Ang.conſil.cxxvj.Roma.conſil.cccx.

h ¶ Dic. Adde qd̃ magna vtilitas priuata ſemp ꝓponit publicę parui.l.ij.§.ſũt q̃ putãt.j.ne qd in flu.de quo ẽt p glo.& doc.i.c.bono.el j.de poſtul. prælato.

Dic ergo q̃ ĩ illa lege ſatis eſt ſpeciale,ꝓpter officiũ primipili.ſic & aliud ſpeciale eſt ĩ l.fi.C.de primip.li.xij. Tu verò p ĩ-
25 tellectu hui⁹ materiæ dic, † q̃ publica &
f priuata vtilitas [f] poſsũt ſumi quatuor modis. Prima eſt q̃dã vtilitas publica, q̃ ſuã vtilitatẽ affert ĩ cõi, & in quolibet particulari: q̃ cõſiſtit in ſacris,ſacerdotibus,& magiſtratib⁹.Nã ſicut vn⁹ põt ĩtrare eccleſiã,& orare,ita & ali⁹.ſicut vnus defendit à magiſtratu,& c.ut ſ.de iuſti.& iure. l.j.§.hui⁹ ſtudij.Secũda eſt vtilitas publica,q̃ ſuã affert vtilitatẽ ĩ cõi,& nõ in particulari:vt id q̃ habet camera fiſcalis:vt l. vtilitas.C.de priuil.fiſ.p totũ.& j.de priui.credit.l.pe. Aut q̃ris de iure de nouo p principẽ cõdẽdo:& tũc q̃ q̃ prin
e ceps ꝓferat vtilitatẽ priuatorũ,ne videatur auarus,vt C.de ſecũ.nupt.l.ij.& de cadu. tol.l.j.ĩ fi.Si verò q̃ris de tertia:& tũc iſta ꝓfert vtilitati priuatę:vt hic, & aut.res q̃. C.cõia deleg. Quintò opp.dicit hic:q̃

a ¶ L. ſi qs poſthumos. Bar. ibi ī lec. nouiſsima limitat, niſi ſit ſterilis à natura, p̄ tex. in l. ſed eſt q̄ſitũ. in rõne ſui. ſ. de li. & poſth. Vñ hic ſũpta occaſiõe Ray. & Bal. tãgũt an ceſſante rõne l. ceſſet l. diſpoſitio, de quo plenè per Bar. & alios in l. ij. ſ. de donat. ī §. fi. in proœ. Inſti. & dum Bar. dicit q̃ cõſuetũ eſt legi, p eo facit l. ij. in prſ.

b ¶ Vltimo. Adde q̃ cã ſtudij eſt publica vtilitas. tex. eſt

Reipub. ītereſt, ꝓpter liberas ꝑſonas. Cõtrà, liberũ corpus nõ recipit æſtimationẽ: vt l. liber hõ. §. ad l. Aquil. & l. j. §. ſed cũ liber hõ. §. de his q deie. vel effu. et ſic nõ eſt ītereſſe, qd̃ eſt æſtimatio dãni. Hui⁹ timore gl. dicit, q̃ hic loquiť de ītereſſe inæſtimabili: & ponit quãdã diuiſionẽ ītereſſe: qd̃ nõ ꝓ ſequor: ſed hic vt l. j. C. de ſentẽ. q̃ ꝓ eo qd̃ intereſt. Sextò oppo. ad tertiã partẽ legis: hic dicit q̃ ītereſt Reipu. mulieres eſſe dotatas, et ciuitates ĩpleri liberis hoĩbus. Sed cõtra. nã mulieres poſsũt nubere ſine dote: vt ī auť. qb. mo. na. effi. ſui. §. legitimi. col. vij. Itẽ ciuitates poſsũt regi p ſpurios: vt l. gñraliter. §. ſpuri⁹. de decur. Hui⁹ timore ſunt hic tres gloſſellę. Sol. expõe neceſſariũ, i. vtile: vt exponit prima gloſſella. In quo autẽ cõſiſtit vtilitas: dicũt alię gloſſellæ, vna incipit, ad nubẽdũ: alia incipit, legitimis. Veniamus ad qõnes, & primò q̃ro, de qua dote hic loquať. Dicit gl. tã de ꝓfectitia, q̃ꝫ de aduẽtitia: vt l. profectitia. §. de iure dot. Alia gl. dicit, q̃ hic loquiť de vtraq̃. Quidã dicũt q̃ iſta nõ eſt bona: qa p hoc hęc lex reſtringiť ad filios familias tm̃: vt l. fi. C. de inof. teſta. Tu dic † q̃ licet nomẽ peculij tã, ꝓfectitij q̃ꝫ aduẽtitij ſolũ cadat ī filios familias, vt ibi: tñ dos ꝓfectitia & aduẽtitia dicit ẽt in ea, q̃ eſt ſui iuris, nõ ſolũ reſpectu pr̃is q emãcipat, vt l. ꝓfectitia. ī fi. §. de iure do. ſed ẽt in qualibet alia fœmina ſui iuris: vt l. j. §. & vt plenius. C. de rei vxo. actio. & ī auť. vt exact. inſtã. do. §. illud. & ibi eſt bon⁹ tex. Secũdò q̃ro, de qua ciuitate loquiť hic: dic vt ī gl. Tertiò † q̃ro, qd ſi mulier iã ſecũdo viro nupta eſt ante q̃ꝫ dotẽ à primo repetat: an habebit hoc priuilegiũ? Videť q̃ nõ: qa ceſſat rõ hui⁹ legis. laco. de Are. tenet cõtrariũ p l. nupta. ī prin. ſ. eo. & ibi dicã. Quartò † q̃ro, qd ī muliere ſterili, an hẽat iſta priuilegia? Videť q̃ nõ: qa ceſſat rõ hui⁹ legis: ꝓpter qd̃ quidã, vt Iaco. de Are. intrãt hic materiã, an ex rõne legis debeat fieri reſtrictio. qd̃ dicã alibi: ego dico. & ita expreſſe tenet Cyn. ī addi. p l. nupta. ſ. e. tit. ſm Oldr. qd̃ hẽt priuilegia: & hoc oẽs tenent. Probo, ſi ſint plures rões finales, & vna ceſſat, tñ, ꝓpter aliã remanet diſpoſitio: vt Inſti. de nup. §. affinitatis. not. ſ. de priuile. cred. l. ſi vẽtri. §. ī bonis. & de excep. rei iudi. l. ſi quis ad exhibẽdũ. no. §. de his q not. infa. l. liberorũ. §. j. & in auť. de nup. §. ſi verò altera. colla. iiij. Facit. ſ. de hęred. inſtituẽ. l. ſi nõ lex. Sed ī dote ſunt plures rõnes, q̃ ponunť in l. aſsiduis. licet eñ ceſſet vna, remanẽt tñ alię. Pro hoc viděť caſus ſ. de libe. & poſth. l. ſi qs poſthumos.[a] ī prin. Pręterea caſus eſt hic dũ dicit, maximè. quaſi dicat, Reipub. ītereſt, ẽt ſi liberi nõ naſcunť. Pro hoc vr̃ caſus §. de iure dot. l. ij. vbi poniť, q̃ rõ fauoris eſt ſolũ qd̃ poſsit nubere, ne fortè aliàs mere tricareť. Quę rõ ſemp adeſt. ſed ſi ſolã illã rõnẽ attenderes, iſta eſſet vtilitas priuata, non apta afferre in quolibet particulari. Et ſic ceſſant iſta priuilegia, vt dixi §. in iiij. opp. Quare dicas q̃ rõ eſt illa, q̃ poniť etiam in mulieribus ſterilibus: qa debet attẽdi natura mulierũ, nõ ipſi⁹ vitiũ ſpeciale ſterilitatis: vt in

b ꝑallega. l. ſi qs poſthumos. Vltimò[b] inducit glo. iſtã legẽ in argumẽtũ ad q̃ſtionẽ no. p gl. C. de ſtudijs liberalib⁹ vrbis Romæ. l. j. in fi. li. xj. qa ſcholares † vel doctores poſſent repellere fabrũ, q ſtat iuxta ſcholas, vel cõpellere ne mallcat, ꝓpter publicã vtilitatẽ, vt Reſpub. peritis hoĩb⁹ repleať. ſicut hic: & no. in d. l. j. ī fi. Ecõtra q̃ nõ: qa priuilegiũ ſcholariũ debet intelligi ſine iniuria cuiuſq̃: vt l. ĩpuberi. ſ. de admin. tut. & ſ. ne quid in loco publi. l. ij. §. merito. & §. ſi qs à principe. & C. de emãci. li. l. nec auus. ſed hic fieret iniuria fabro: ergo &c. Prętterea, patron⁹ nõ pot impedire libertũ ſuũ vti arte ſua: ergo multò minus ſcholaris fabrũ[c]: vt ſ. de iure patro. l. quæro. & de obſe. à li. l. fi. Pręterea, faber nihil immittit in alieno: ergo &c. vt l. ſicuti. §. Ariſt. §. ſi ſer. vend. Iac. de Are. diſtinguit: Aut doctor ꝑuenit fabrũ: & doctor pręferť: vt ſ. ne qd ī loco publ. l. ij. §. ſi qs nemine. Aut faber ꝑuenit doctorẽ: & tũc aut doctor nõ pot in alio loco cõmodè ſtare, & pręferť doctor: qa ꝓpter neceſsitatẽ frãgiť diuina reuerẽtia: vt C. de ferijs. l. oẽs. Aut pot alibi ſcholas cõmodè facere: & tũc ſec⁹, qa pręuẽtus: vt l. ſi plurib⁹. de leg. j. cũ ſimilib⁹. Si verò ſimul cõcurrũt, pferť doctor: qa maior pręferť minori: vt §. de iud. l. p minorẽ. C. de ordi. iud. l. fi. & melius pręferť bono: vt l. exigẽdi. C. de ꝓcura. & §. de offic. ꝓcõ. l. obſeruare. §. ꝓficiſci. Alij hoc reprehendũt: qa cũ ſcholares ſint priuilegiati, ſicut mulier, arg. huius legis. pferunť ẽt ei, q prior eſt tpe: qa priuilegia nõ cõſideranť ex tpe: vt l. q. qs. & l. priuilegia. ſ. de priuile. credi. & C. q po. ī pign. habe. l. aſsiduis. Et p hoc rndeť ad oĩa cõtraria: & ſic dicũt doctorẽ & ſcholarẽ indiſtinctè pferri ei, ſcilicet fabro. Ego puto q̃ iſta lex nihil faciat: qa hic loquiť q̃ñ iura diuerſorũ cõcurrũt circa idẽ. Queſtio noſtra loquiť, q̃ñ glibet operať in ſuo ſeparatim alter ab altero. Dico igiť in hac q̃ſtiõe q̃ hoc totũ pẽdet ex offi: cio iudicis, cõſiderata locorũ diſpoſitiõe, & aptitudine. & antiqua cõſuetudine cõtracta: qa fortè eſt ibi cõſuetũ ſemp legi. & ex alijs circũſtãtijs iudex pferret doctorẽ vel fabrũ. Idẽ ī duab⁹ ſcholis ita ꝓpings, q̃ inuicẽ ſe impediãt: vt ꝑallegata l. j. C. de ſtudijs liberalib⁹ vrbis Rom. lib. xj. vbi eſt caſus q̃ hoc fietvel iudicis officio, vel cõdictione ex illa lege: & ī ambiguis pferť doctor fabro: argumẽ. hui⁹ legis: multo magis, qa in doctore verſať publica vtilitas in cõi, & in quolibet particulari: quia q̃libet pot adire doctorẽ, & addiſcere, ſm ea q̃ dixi §. in iiij. opp. Idẽ dico, d ſi faber eſt iuxta domũ vni⁹ ſcholaris vel doctoris[d]: vt l. legat. ſeruis. §. ornatricib⁹. ſ. de leg. iij. Et ad hoc, ꝓ priè facit lex nſra: qa hic verſať vtilitas reſpectu vniuerſi, & eſt apta afferre vtilitatẽ in quolibet particulari: qa, ꝓpter ſciẽtiã efficieť doctor, & leget, vel erit magiſtrat⁵, vel papa, vel cardin. vt tota die videmus. Et ſic ex dicta gl. & ex iſta † ſume argu. qd̃ debitũ cã ſtudij, & debitũ cã dotis cõcurrunt, cũ ſint paria: vt d. l. aſsiduis. §. exceptis. C. qui po. in pigno. habeam. quod eſt multũ notandũ.

1 ☞ *Dos quibus caſibus reſtitui non debet.* *Dos quando reſtituatur mulieri. nu. 2.*
3 *Dos cõſtãte matrimonio qbus caſibus repetatẽ.* *Marito bãnito dos repetitur. nu. 4.*
5 *Bannitus æquiparatur deportato.* *Exulare eſt principium paupertatis. nu. 6.*
7 *Maritus quãdo poſsit ſoluere dotẽ uxori cõſtãte matrimonio. & ſoluẽdo liberetur.*
8 *Dos an ſtatim ſoluto matrimonio reddatur.*
9 *Actio de dote competens extraneo ad dotem repetendam, eſt ſtricti iuris.*
10 *Dilatio reſtituẽdæ dotis, de qua in §. exactio. quod cõpetat ẽt q̃ñ extraneus repetit.*
11 *L. in omnibus. de iudi. quòd locum habeat in actione ſtricti iuris.*
12 *Maritus cogitur promittere reſtituere dotem uxori. Et quando alteri.*
13 *Promittere alteri quando quis cogatur.*
14 *Vaſallus ad petitionem domini an cogatur fidelitatem alteri promittere.*
15 *Quòd poſsum cogere debitorem meum, ut mihi faciat inſtrumentum.*
16 *Actio ex ſtipulatu tacita ſecundum iura Digeſtorum, quòd non competat mulieri.*
17 *Vir q̃ teneatur mulieri i actione de dote ſecũdũ ipa Digeſtorũ, in quãtũ facere pot.*
18 *Extraneus, qui ſtipulatus eſt dotem ſibi reddi, quãdo agat contra uirum inſolidum.*
19 *Pauper quando quis dicatur effici, & non ſoluendo.*
20 *Maritus quòd cogatur officio iudicis cauere de dote reſtituenda.*
21 *Maritus qualiter caueat uxori.*
22 *Conſuetudo quando eſt contraria in ciuitate, reditur ad ius commune.*
23 *Mulier an caueat uiro de euictione.* *Cauere inimico ſuo an quis cogatur. nu. 24.*

LEX. II.

Soluto matrimonio &c.

Vſq̃ ad l. de diuiſione. tractat vnã materiã, & vſq̃ ibi diuiditur in duas partes. Primò loquitur de fœmina ſui iuris. Secundò de ea q̃ eſt in pr̃is ptãte. Secũda ibi: q̃ ſi in patris. Itẽ prima ſubdiuidiť in duas: qa primò loquiť de ſolutiõe. Secũdò de, pmiſsiõe. secũda ibi: nec cogiť. & breuiter h. d. Solu. mat. debet dos reddi mulieri, & ab initio debet pmitti ipſi mulieri, & nõ alij, ſi marito noceret. h. d. in terminis. In prima p̃ticula tria fuerũt q̃ſita. Primò an dos data debeat reſtitui. Secũdò q̃ñ. Tertiò cui. Ad q̃ rndet tex. p ordinẽ q̃ dos debet reſtitui: & q̃ñ, ſol. mat. & cui, ſ. mulieri. h. d. Et ſicut ſunt tria dicta, ita tres oppoſitiões p ordinẽ formanť in gl. ad quolibet dictũ. Vñ diuide gl. ī tres partes. Secũda ibi: itẽ fallit ſi extrane⁹. Ter

a tia ibi: itẽ qd̃ dicit. Opp. ad primũ, & vr̃ q̃ dos nõ debet[a] reſti

1 tui: vt ſ. e. l. Luci⁹. So. dicit gl. hoc primũ fallit † ſi culpa mulieris mr̃imoniũ ẽ ſolutũ: vt ſ. e. l. Luci⁹. & C. de re iud. aliàs, de diuor. l. cõſenſu. niſi & ipſe maritus delinq̃ret: vt ſ. e. l. cũ mulier. Scd̃o fallit ſi fuit pactũ appoſitũ de dote lucrãda: vt in auth. de ſan. epi. §. ſi verò cõſtãte. & hoc niſi maritus deliq̃rit: vt l. ſi ab hoſtib⁹. §. j. ſ. e. niſi mr̃imoniũ ſit ſolutũ morte viri: quo caſu pactũ nõ opať. Q d̃ dic vt l. ij. §. de pac. do. & in l. j. ſ. de do. præle. Itẽ fallit regula huius legis ſi aliqd pot objici mulieri: vt reccõciliatio mr̃imonij, vel mora. ſ. e. l. ſi mulier. & l. ſemel. Ita dicit gl. & bñ. Nũc habes primã partẽ gl. Secũdò opp. ad ſecũdam partẽ. hic dicť q̃ mulieri dos ſoluí debet, contra, q̃ nõ debeat reddi mulieri, vt C. de rei vxo. act. §. accedit. reddiť extraneo.

2 Sol. † q̃ hic dicť q̃ mulieri debet dos reddi fallit in duob⁹ caſib⁹, ſ. ſi extrane⁹ dedit, & ſi mulier eſt in ptãte, vt in gl. Tertio opp. ad tertiũ q̃ debet reddi ſol. mat. cõtra, qa imò eo cõſtante: vt ſ. eo. l. ſi cõſtãte. in prin. Gl. dicit, q̃ hic dr̃ q̃ ſol. mat. reddit.

3 Fallit † in quatuor caſib⁹, vt hic habes in gl. Prim⁹ caſus eſt verus: tñ nõ eſt, ꝓprię reſtitutio cũ adhuc dos deſeruiat oneribus mr̃imonij: vt C. de iu. dot. l. vbi. dicã in ꝑalle. l. ſi cõſtãte. Aduerte: qa ſecũd⁹ caſus nõ facit ad ꝓpoſitũ: qa l. quẽ admodũ. loquitur de repetitiõe, q̃ fit p condictionẽ ob cãm, vel ſine cã: hic de

b ea q̃ fit p actionẽ de dot. Itẽ aduerte: qa terti⁹ & quart⁹ p̃ñt dici idẽ cũ primo: nã prim⁹ caſus eſt q̃ñ marit⁹ vergit ad ſopiã: ſed ſi marit⁹ deportať, vel dãnať in metallũ, pdit bona olim & hodie: tñ olim veniebãt ad fiſcũ: vt l. deportatorũ. C. de pœ. vt l. fi. C. de bo. dãna. hodie danť certis ꝑſonis: vt in auth. bona dãnatorũ. C. de bo. dã. Meritò ergo dos repetiť: qa ad ſummã ino

4 piã deducíť. Et hoc no. † facit ad q̃onẽ, ſi marit⁹ eſt exbãnit⁹ q̃ ſit loc⁹ repetitiõi dotis: vt hic, cõiũcta gl. q̃ eſt Inſti. q. mo. ius pa. pote. ſol. §. relegati. & ita tenet Spe. in ti. de dot. poſt diuor. reſti. §. j. ver. q̃ ſi vir. de quo dixi plenè ſ. e. l. ſi cõſtãte. ī j. q. prin

5 ci. An auť exbãniti † æqparenť deportatis, diſputaui, & tenui q̃ nõ. & Cy. idẽ C. de hær. inſti. l. j. tñ finaliter dico q̃ eo ipſo q̃ ipſe eſt exbãnit⁹, facit locũ repetitiõi dotis: vt ī auth. de colla. & in corpore vñ ſumiť: qa eo ipſo q̃ ipſe ĩcipit malè vt ſubſtãtia ſua, pot dos repeti. qd̃ facit eo ipſo q̃ incipit exulare. Nam

6 † exulare eſt principiũ q̃ ipſe efficiatur pauper: vt in authẽ. vt oẽs obe. iudi. prouin. §. hęc conſyderantes. & in auť. de exhib.

7 & intro. re. ī prin. Quintò q̃ro † an marit⁹ extra hos caſus poſ ſit ſua ſpõte ſoluere dotẽ vxori cõſtãte mr̃imonio. Gl. d̃t q̃ ſic in caſib⁹ q ſunt ſ. e. l. q̃uis. et l. ſeq. ſ. e. & de iu. dot. l. mut⁹. §. manẽte. In alijs nõ valet ſolutio, nec liberať maritus ſoluẽdo, niſi quaten⁹ ipſa mulier eẽt locupletior facta: vt C. ſi cõſtan. matri. dos ſolu. fue. l. j. Et ita d̃t gl. ī d. l. j. Iſta eſt no. gl. Firmat eñ vnã

c opi. cõtrariã Ia. de are. [c] q̃ dicit, q̃ marit⁹ ẽt ſoluẽdo extra illas cãs cõſtãte mr̃imonio liberať. Circa qd̃ arguo, ꝓ & cõtra: vt dicit Cy. C. ſi dos cõſtã. mr̃imo. l. j. finaliter tene q̃ hic d̃t gl. q̃ marit⁹ nõ liberęť, niſi mulier ſit locupletior: et tũc liberatio cõtingit magis iure cõpẽſatiõis, & exceptiõis doli, q̃ꝫ iure ſolutiõis vt l. apud Celſum. §. ſi qs pupillo. de do. excep. Et, ꝓ hac parte eſt exp̃ſſum ī auth. de nup. §. dotes. & eſt caſus ſ. alleg. C. de iu. dot. l. fi. Nec obſtat ſ. ad Velleia. l. vir vxori. §. j. qa ibi ſtelligo q̃ ſoluebať in caſu p̃miſſo. Prędicta vera q̃ñ vir ſoluit mulieri vt habeat ſibi: ſec⁹ ſi ſolueret cõfitẽdo ſe vergere ad inopiã: licet fortè cõceſsio nõ eẽt vera. Q d̃ dic vt ſ. e. l. ſi cõſtãte. ī iiij. q.

d prin. Vltimò q̃ro[d], hic dr̃ q̃ dos debet reddi ſol. mat. quæro

8 † an ſtatim. Gl. hic in prin. d̃t q̃ olim annua, bima, trima die, hodie &c. Innuit ergo q̃ tã in mobilib⁹ quã in ĩmobilib⁹ habeat olim vir iſtã dilationẽ: & expreſſe d̃t ſ. eo. l. diuortio. §. interdũ. qd̃ eſt falſum: vt ibi dicã. Nũc veniam[a] ad ver. nec cogitur in hoc ver. ſunt duæ gl. In prima ponunť lecturæ diuerſæ. In ſecũda ponũtur cõtraria, & q̃ones. Cõtinua ſic: Dictũ eſt §. q̃ ſoluí debet dos mulieri. Sed quæriť, an marit⁹ cogeť, ꝓmittere alteri, vt ſic alteri reddať. Et rndeo vt ī litera: et legiť duob⁹ mãdis. Primò ī dot. ꝓmittẽda ab initio, ſ. ĩchoato mr̃imonio: & hoc pp verbũ, ab iitio: qd̃ ẽ ī litera. Et ſm hoc logť de nuda

a ¶ Nõ debet. Addẽ inquãtũ Alex. ponit de hac dictiõe, ꝓpetuo, Cal. cõſil. xvij. de ver. ſig. & Abb. Sicul. cõſl. lx. et inquãtũ Alex. limitat Pau. de caſ. in eo qd̃ ẽt q̃ñ mulier ab ſtẽſtato decederet, et marit⁹ ẽt inops, q̃ marit⁹ ſuccederet in dot., decederet, niſi extarẽt filij. vid̃ Spe. ī ti. q filij ſint legi. §. j. ver. qd ſi mulier.

b ¶ Quart⁹ caſus. Addẽ dũ Alex. addit q̃ntũ caſum q̃ñ marit⁹ expulit vxorẽ ꝓmiſsiõe ſine fideiuſ. Secũdo mõ legiť de ꝓmiſsiõe fac. ab iitio, ſ. ſo. ma. Et ſm hoc loquiť de ꝓmiſsiõe facta cũ fideiuſ. vt l. ſi cõſtãte. §. quoties. ſ. eo. Ad hãc ſecũdã lenos inducit cõtinuatio literæ, vt pſequať hic eãdẽ materiã ſicut in prin, ſ. ſolu. mat. Itẽ q̃libet iſtarũ lec. ſubdiuidiť in duas: nã ſm primã pot intelligi q̃ñ ipſa mulier dat dotẽ: & iſta eſt vera. Itẽ q̃ñ extrane⁹ dat, p muliere; & iſta eſt falſa. Nã tũc marit⁹ cogiť, ꝓmittere extraneo: vt l. j. §. accedit. C. de rei vxo. act. niſi ſuſtineres iſtã ponẽdo q̃ extranei, ꝓmiſsio ꝑceſſerat ſimpliciter: poſtea q̃ñ dabat dotẽ volebat ſtipulari ſibi. Tũc eñ nõ cogiť marit⁹: quia ius q̃ſitũ erat mulieri: vt. C. d̃ pac. cõuẽ. l. ex morte. in fi. & no. ī p̃alleg. §. accedit. vt ſ. dicã. Itẽ ſecũda lec. p̃t intelligi q̃ñ mulier ab initio dedit dotẽ: & hęc bona. Itẽ q̃ñ extraneus dedit, ꝓ ea: tunc extraneo nõ p̃ſtabiť talis cautio. Rõ: qa actio ei cõpetẽs ẽ ſtricti iuris, & ſic ei nõ caueť: vt l. dedi. in princ. de cõdi. ob cau. ita d̃t gl. no. Ex qua gl. not.

9 † primò q̃ actio de dot. cõpetẽs ẽ extraneo ad repetẽdũ dotẽ, eſt ſtricti iuris, qd̃ indubitãter eſt verũ: vt dicã ſ. e. l. de diuiſione.

10 Secũdò no. † q̃ q̃ñ extrane⁹ ſtipulat⁹ eſt dotẽ ſibi reddi habet locũ dilatio: de qua in l. j. §. exactio. C. de rei vxo. acti. qd̃ patet: qa hic quæriť an ĩterim debeat p̃ſtari cautio. de qua loquiť ſ. e. l. ſi cõſtãte. §. quoties. Si eñ illã dilationẽ nõ haberet: nõ q̃ rereť de iſta cautiõe. Tertiò no. ex iſta gl.

11 mirabilẽ opi. Nã † licet ſit dubiũ vtrũ l. in oĩb⁹. §. de iud. habeat locũ in actiõe ſtricti d iuris, d̃ quo gl. ibi dubitat, & ſe nõ firmat, tñ firmat ſe §. de cõdi. ob cãm. l. ſi pecu. §. itẽ ſi qs dederit. & l. ī poſſeſsionẽ. ſ. ex qb. cau. in poſ. ea. et vr̃ tex. in l. ſi creditores. ſ. de priui. cre. & C. de p̃cí. Impe. offer. l. vniuerſa. tñ illa gl. & hic tex. determinãt oĩa iſta iura. vt ita demũ debitor cogať in actiõib⁹ ſtricti iuris: ſi nõ eſt ei laborioſum inuenire fideiuſſores. in actiõib⁹ aũt bonæ fidei, e illa diſtinctio, ſit laborioſũ vel ne, nõ attẽdiť. qd̃ multũ no. tñ prima lect. multũ applaudit literæ. Iſtis lec. ſic explicatis, & extricatis. primò opp. q̃ ab initio qs nõ cogiť, ꝓmittere: vt C. de act. & obli. l. ſicut. Solu. gl. Dicũt qdã q̃ hic ẽ ſpecia

e le. Vel dic q̃ occaſiõe dotis ꝑambulæ incidit in hãc neceſsitatẽ. Et hãc tenet Dy. p l. ſi qs ſeruũ. §. de ac. cmp. Et aduerte ad iſtã ſolutionẽ: qa ſm hoc oportet te ponere q̃ hic ꝑceſsit cõuẽtio de dote, vel ẽt traditio, nulla facta premiſsione mulieri de

12 dote reddẽda. & hoc eſt verũ. Not. † ergo q̃ maritus cogiť mulieri ꝓmittere. nõ autẽ alteri, ſi ſibi noceret: vt hic. Sed ſi poneres quòd nulla conuẽtio de dote præceſsiſſet, mulier nõ cogeretur ſe dotare, nec ipſe vir, ꝓmittere: vt in auť. de nup. §. ſic itaq̃. verſ. ſi quis eñ. & in auť. qui. mo.

c ¶ Ia. de Are. Adde q̃ cõis ẽ opi. q̃ maritus nõ liberať, niſi mulier effecta ſit locupletior: dicit tũ Pau. de ca. repire q̃ aliq̃ liberať, ſ. ſi facta erat donatio ꝓpter nup. æqualis doti, & ei reſtitueret donatio: nã poſſet ẽt dos reſtitui: vt l. ſi cõſtãte. §. fi. & ibi Cy. C. de do. ante nupt. de quo hic per Alexã. Itẽ ſi dos non erat ſoluta marito, ſed ꝓmiſſa pot maritus cõſiſtere cõſtãte matri. q̃ ſoluať vxori, & liberat ꝓmiſſor vt colligitur ex l. huiusmodi. §. cũ pr̃. d. le. j. alias fruſtratoriũ eẽt cõſiliũ illi⁹ legis. Itẽ ſi ſocer q̃ recepit dotẽ, emãcipet filiũ, & iuſſu mulieris dotẽ filio reſtituat, liberať à muliere. §. de iu. dot. l. ſanẽ. ī fi. cũ l. p̃ced. & ita ibi tenet Bar. expreſſe. quẽ caſum dicit Pau. eẽ notãdũ: qa quotidie accidit q̃ñ filij non pñt ſtare cũ pr̃e. De quo vide Bal. cõſl. xix. iiij. vol. et pulchrè p Pet. de Anc. cõſ. cccxxix. & no. q ī p̃dictis cõſiljs loquuntur q̃ñ ſunt in ptãte patris.

d ¶ Vltimò q̃ro. An ſtãte ſtatuto de Trigeſto, q̃ mariti de Trigeſto ipſis ſtãtibus ī mr̃imonio ſint vſufructuarij bonorũ mulierũ tã datorũ in dotib⁹, q̃ꝫ acq̃ſitorũ, et mortuis maritis ipſarũ mulierum oĩa bona ipſarũ ĩcõtinenti deuenire debẽt ad mulieres p̃dictas: ñrię mõ an dos data ī pecunia numerata ſtatim peti poſſit qa ī ſtatuto fit mẽtio de dotib⁹. Bal. cõſuluit q̃ nõ poſsit peti. cõſi. cũ. j. volumi.

e ¶ Bone fidei. Addẽ q̃ Imo. Ang. Pau. & ca. & Alex. dicũt, q̃ ẽt ī cõtractib⁹ ſtricti iuris habet locũ cautio de qua ī l. in oĩb⁹. nõ facta aliqua diſtinctiõe. vt p̃bať ī l. in poſſeſsiorẽ. ī ver. p̃miſſa ſit. cũ gl. ſ. ex q. cau. ī poſ. ea. & in l. ſi creditores de pri. cre. & ī l. creditorib⁹. cũ gl. ſ. de ſepa. bo. & ī l. inter oẽs. §. q ſatiſ. co. et ī l. iij. ī prin. §. de cõdi. ob cau. et ī l. ſi finita. §. elegãter de dã. ī-

a Vltimò q̃ro. An ſtãte ſtatuto de Trigeſto, q̃ mariti de Trigeſto ipſis ſtãtibus ī mr̃imonio ſint vſufructuarij bonorũ mulierũ tã datorũ in dotib⁹, q̃ꝫ acq̃ſitorũ, et mortuis maritis ipſarũ mulierum oĩa bona ipſarũ ĩcõtinenti deuenire debẽt ad mulieres p̃dictas: ñrię mõ an dos data ī pecunia numerata ſtatim peti poſſit qa ī ſtatuto fit mẽtio de dotib⁹. Bal. cõſuluit q̃ nõ poſsit peti. cõſi. cũ. j. volumi.

b ¶ Bone fidei. Addẽ q̃ Imo. Ang. Pau. & ca. & Alex. dicũt, q̃ ẽt ī cõtractib⁹ ſtricti iuris habet locũ cautio de qua ī l. in oĩb⁹. nõ facta aliqua diſtinctiõe. vt p̃bať ī l. in poſſeſsiorẽ. ī ver. p̃miſſa ſit. cũ gl. ſ. ex q. cau. ī poſ. ea. & in l. ſi creditores de pri. cre. & ī l. creditorib⁹. cũ gl. ſ. de ſepa. bo. & ī l. inter oẽs. §. q ſatiſ. co. et ī l. iij. ī prin. §. de cõdi. ob cau. et ī l. ſi finita. §. elegãter de dã. ī-

ſe. qd̃ ſtellige ſemp ex cã ſupueniẽte, vt d. l. ſi creditores. aliàs nõ debet ſatiſdare. Itẽ q̃ñ ex vltima voluntate ẽ debitor, debet ſatiſdare, ẽt nulla cã ſupueniẽte: vt d. l. inter oẽs. Et tenẽdo hãc opi. rndẽ ad hãc ſecũdã lect. q̃ nõ eſt vera. dũ ſtelligiť de extraneo: nec huic literæ cõuenit maximè: qa iſte text. logť de ſcõmõ de futuro, vt ī ver. ſuſpectũ. et qd̃ ī l. in oĩb⁹. debet ſtelligi cã ſupueniẽte: voluit Pau. de Caſt. cõſ. xlix. & ſquãtũ Alex. potuit qualiter debeat cõſtare de cã ſuſpiciõis fugæ debitoris, addẽ Ro. pulchrè cõſi. ccxxiiij. et cccxx.

a ✠ P. PAV. P. ¶ Ad huius. Vide Ias. in l. reſcriptũ. in ij. not. C. de p̃ci. ſp. off.
b ¶ Et prædicta. Adde vltra d. Alex. Bal. conſi. ccxcv. j. vol. qui tenet q̃ inuito vaſallo dominus nõ poſ.it delegare duobus caſibus exceptuatis: de quibus ibi vide. & Rom. conſi. xxv. dicentem q̃ ſub vniuerſitate trãſeunt. Sed vide plenius per eundem Bal. conſil. cclxxxvij. iij. libro.

c ¶ Loco periculoſo. Vide eundẽ Bart. in l. ſi quis ſit ſtipulatus ſtichũ. §. j. in fi. de ver. oblig. & in l. iij. §. fi. de li. lega. & in l. item. §. qui paratus. ſ. quib. mod. pig. vel hyp. ſol. Ang. in rep. l. nemo carcerem. de exact. trib. li. x. ſimiliter nõ putatur idoneus fideiuſſor, q̃ talia bona poſsidet. Et ita limitaſ l. ſciẽdũ. Similiter q̃ habet pecuniaſ ad vſuras, p̃ iſtã gl. q̃ a eſt veriſimile effici nõ ſoluendo. Pro quo eſt bon⁹ tex. in c, quãto. inverbo, voragine, extra, de vſur. & ibi Pe. de anch. facit mentionẽ de iſta gl. Et pro hoc etiã facit quod cõſuluit. Bal. cõſ. xj. j. vo. eũ eſſet facta quẽdã diuiſio inter duos. et vnus habuiſſet ſtabilia, aliusnoſa debitorũ ex vſuris, dixit reſcindẽdã diuiſionẽ q̃a ſine vexatione exigi nõ poterãt nec aſsignari, cũ ſaperẽt vſurariã prauitatẽ. Ad id q̃d no. Bal. & poſt eũ do. Alex. q̃n ſufficit primò per inſtrumẽtũ cauſam ſuſpicionis probare, & poſtea poſt capturã iuſtificare, put etiã tenẽt Bal & Ang. in l. apertiſsimi. C. de iudi. per gl. in verb. recuſare. Tu vide de hoc p̃ Rom. cõſi. cc-
b xlj. & ibi quid ſi ab vna parte ſunt probationes plenę de fuga ab alia parte, probationes de bona fama, et q̃d poſsidet immobilia, & q̃ habitat cõtinuus. & cõſ. ccccxvj. p eũdẽ q̃do eõſtare debeat debitorẽ de fuga ſuſpectũ. Et de prædicta materia vide etiam Pau. de ca. cõſi. xxxfx. cum ſeq. & p Ro. cõſ. cccxx. et cccxxiiij
d ¶ Tũc credim⁹. Adit ad Bar. hic Alex. de imo. in cõſ. v. co. j. & in cõſ. cxxvij. col. pe. in v. vo. Et intellige hoc verũ, niſi altera dictarũ cõſuetudinũ eſſet præſcripta ſpatio xl. annorũ. de iure Cano. vel x. ann. de iure ciuili: quia tũc tollertur præcedẽs cõſuetudo: & ſic nõ rediremus ad Ius cõe. Ita Ale. in d. cõſ. v. in v. co. ver. nõ obſtat dũ quartò dicebaſ cũctis his q̃ ponit in ij. col. ver. iij. q̃a p̃ſupponit. & ibi vid pulchra p ipm q̃ito tpe p̃ſcribaſ cõſuetudo.
e ¶ Vltimò. Qd cõiter teneẽt q̃ ſi p̃babiliter dubitat ſe poſſe offendi, q̃ poſsit petere ab inimico cautionẽ. de quo p̃ Bar. & Ang. in l. ſed & ſi ſuſceperit. §. ſi libertis. ſ. de iud. p Sp. ſi ti. de pig. §. ſeqf. ver. qd ſi timeo. p. Imo. in l. ſi finita. j. de dã. inf. p Cy. & alios ſi l. denũciam⁹. C. de his q̃ ad eccl. cõſ. Bar. in l. capitaſendens poſsit petere cautionem ab offenſo, & eius cõſanguineis, & proſe & eius conſanguineis, dicaſ fauorabile vel odioſum. Et quid ſi maior pars cõſanguineorũ offendẽtis renũciauerit ſtatuto, an præiudicet minori parti petenti cautionẽ. Et qualiter ſit probanda offenſa, & qualiter conſanguinitas, vide Anch. cõſi. lj. Et vide ad hãc materiã quod cõſuluit Bal. cõſi. cxlj. iij. vo.

na. eff. Ie. §. & q̃n. Et hoc modo poteſt ſuſtineri prima lect. etiã extraneo dotãte: q̃ præceſsit p̃ miſsio ſimplex: & ſic videẽt mulieri donatũ: vt l. ex morte. C. de pact. conuẽ. Secũdò opp. gl. q̃ nõ cogit alij p̃ mittere: vt C. de noua. l. j. dicit gl, Solue: vt ibi. Sed certè magis obſtat l. nec crediſ toris. e. ti. gl. ibi dicit q̃ hic eſt ſpeciale. Petrus dicit q̃ illa gl. dicit verum de rigore: ſed ſi intueamur veritatẽ & equitatẽ, etiã in quolibet alio idẽ q̃ cogaſ alteri p̃ mitte re, niſi ei noceat: vt l. i creditores. ſ. de eui. Sed certè ſatis vr̃ ei nocere ex eo q̃ fit cõtra voluntatẽ ſuã: vt ſ. de vſu & habit. l. fi. Inſtit de act. §. præterea. Teneas ergo q̃ hoc eſt ſpãle in dote. Ad huius ✝ autẽ
a 15 declarationẽ ſic diſtingue, q̃n aliq̃s petit à me q̃ ſibi p̃ deſt, & mihi non nocet, aut præcedit cõtractus, de cuius natura eſt vt facia: & cogor: vt d. l. i creditore. Aut nõ præcedit: & tũc aut ille petit q̃ faciam: q̃a ex hoc aliq̃d lucraſ: vel aliq̃d cõmodi ſentit, aut vt damnũ euitet. Primo caſu nõ poſſum cogi: vt præal. l. nec creditoris. & de vſu & hab. l. fi. & Inſt. de act. §. p̃terea. Fallit j. ad Treb. l. q̃a poterat fauore vltimę voluntatis. Itẽ fallit fauore religionis, vt l. ſi q̃s ſepulchrũ. ſ. de reli. Item fallit fauore dot. vt hic. Secũdo caſu aut ille petit ã vt poſsit reformari q̃d ante erat: & cogor: vt l. chirographis. cũ gl ſua de admitu. & in l. ij. §. itẽ Varus. de aq. plu. ar. Aut vult q̃ aliq̃d de nouo faciã: & nõ cogor, vt puta, vult q̃ vẽdã ſibi viã ad fundũ, cũ aliũde ire nõ poſſet: vt patet ſ. de ſer. vrb. præd. l. binas. Fallit fauore religiõis: vt l.
b ſi q̃s ſepulchrũ. ſ. de relig. Et p̃dicta[b] ſunt
14 arg. ✝ ad q. an vaſall⁹ ad petitionẽ dñi cogaſ fidelitatẽ p̃ mittere alteri. De quo hic per Jac. de Are. Quidam, vt Cy. habẽt in l. j. C. de nou. dic vt ibi. Tertiò op. q̃ hæc cautio vr̃ ſupuacua: cùm habeat mulier actionẽ ex ſtipulatu: p ti. C. de rei vx. act. Sol. dicũt gl. q̃ imò eſt vtilis: quia habebit inſtr̃m, & habebit probatiões, ideo petiſ, vt caueat. Et vide glo. illã ibi, ſed ad quid cauetur. Et quicq̃d dicat illa gl. nõ habet mulier tacitã actionẽ ex ſtipulatu, ſ miſſa tpa: vt no. gl. C. de do. p̃ m. l. ad ex actionẽ. hodie ſic: vt j. dicã. Et facit hæc gl. ad q.
15 an poſsim ✝ cõpellere debitorẽ meum ad faciendũ mihi inſtrumẽtũ. Dixi in l. ſi puppillus. de nou. & ibi per gl. vt l. chirographis. j. de admit. tut. & cur. & facit l. ſicut datã. C. de liber. cau. & l. plures apocis. C. de fi. inſtr. & in Sp. de inſtr. edi. §. poſtẽq̃. in verſ. qd ſoluí. & p gl. extra de teſt. c. ſi-

gnificauit. De quo plenè dixi i l. ſi finita. §. elegãter. de dã. inf. q̃d tñ gl. dixit, q̃ fm iſta tpa haberet actionẽ ex ſtipulatu: non eſt verũ, vt ſtatim dicã. Venio ad q̃nes, & quæro p̃ declaratione literæ, q̃ũ põt marius ſuſpicari ſe habere incõmodũ. Gl. dat iiij. rñſiones. Prima, q̃a fortè ille, q̃ vult q̃ marit⁹ p̃ mittat, eſt rixoſus homo. Secũdò, ſi eſt potẽtior, q̃d no. & iſtæ duæ primæ ſunt multũ no. Tertiã incõmodũ eſt, dicit glo. ſi mulier ſtipulãti donat in caſu ſoluti mat. q̃a mulier ageret inquãtũ facere põt: vt j. e. l. maritũ. & l. Neſcnnius. j. de re iud. ſed extraneus inſolidũ. Iſtud nõ vr̃ verũ: q̃a actio ex ſtipulatu fm antiqua tpa habet actionẽ inſolidũ, etiã ſi mulier ſtipulareẽ. C, de rei vx. act. §. cũ aũt. Vnde in hoc nõ vr̃ diuerſitas, ſiue mulieri,
16 ſiue extraneo p̃ mittaẽ. Gl. ✝ iſta, vt dixi in præced. cõtrario ibi dum dicit, ſed ad quid caueẽ, videẽ tenere q̃ fm iſta tpa mulier habet actionẽ tacitã ex ſtipulatu. Idẽ in l. ſi filio. j. e. dico q̃ hoc nõ eſt verũ: q̃a fm iſta tẽpora mulier nõ habebat actionẽ tacitam ex ſtipulatu, vt no. gl. in l. ad exactionẽ. C. de do. p̃ miſ. Dico ergo q̃ actio, de qua fit mẽtio in §. cũ autẽ. erat q̃ędã actio ex ſtipulatu, quæ fuit ante antiqua tpa Digeſtorũ in antiqua iuris prudẽtia, nõ poſt. cũ nõ habeamus alibi mentionẽ q̃ ibi: aliàs ſequereẽ q̃ totus ille tit. eſſet deſtruct⁹. Ja. de Ra. ponit in
17 præal. §. cũ autẽ. Et ſic ✝ teneo q̃ fm iſta tẽporavir tenetur ipſi mulieri in actione de dote inquantũ facere põt: vt l. ij. de cõſtipec. & l. rei iudicatæ. j. e. licet alia actiõe agaẽ q̃ actiõe de dote
18 ex ſtipulatu, vel alia, vt no. j. e. l. maritũ. Sed pone q̃ ✝ extrane⁹ ſtipuleẽ dotẽ ſibi reddi: an agit inſolidũ cõtra maritũ. Hic gl. vr̃ q̃ ſic. Tu dic inſpiciẽdũ qualiter verba ſtipulatiõis fuerũt cõcepta, vt no. in l. ſi prior. j. e. No. tñ fm iſtã gl. q̃ actio cõpetens extraneo p̃ dote cõpetit inſolidũ. Sed cõtra hoc opp. q̃a fm hoc expectat marit⁹ q̃ iſ̃ e efficiaẽ pauper, & p̃ pter hoc denegat extraneo p̃ mittere: q̃d nõ debet fieri: q̃a caſũ & aduerſã fortunã expectare nõ debet: vt l. inter ſtipu. §. ſacrã. j. de verb.
19 ob. Sol. Dicit gl. ✝ q̃ vir nõ erat ſoluẽdo, vel expectabaẽ effici
c i breui nõ ſoluẽdo, q̃a res ci⁹ erãt i loco piculoſo[c]. Q̃d declaro vt puta ſi res erãt i mõtib⁹, & ſic p̃ pter aquã diuoluebãẽ: vel ſi res erãt iuxta flumẽ. Ad prædic. facit l. verũ. §. ſi locupleti. ſ. de min. Et no. iſta exẽpla: q̃a faciũt ad limitãdũ. l. ſciẽdũ. q̃ ſatiſdã. co. Ponit eũ gl. exẽplũ de iuſto timore, q̃n ſubiacebat vſuris, vel erat ĩplicit⁹ mercãtijs piculoſis in mari, vel p terrã. Iſta oĩa iuſtũ ingerũt metũ, ne efficiaẽ nõ ſoluẽdo. Dat gl. aliud exẽplũ q̃n vir nõ vult alij p̃ mittere, q̃a timet incõmodũ ex eo: q̃a mulier poſtea nõ poſſet de dote teſtari, & ſibi relinquere. Sed hoc vr̃ falſum: q̃a vir poſſet ſemp recuſare p̃ mittere alteri, q̃d eſt cõtra mẽtẽ hui⁹ l. Pręterea iſtũ nõ cõtinet incõmodũ, ſed timet amittere lucrũ: & nõ ẽ par eadẽ q̃ rõ: vt l. fi. i fi. C. de cod.

Quæro ergo quo iure petaẽ caueri. Gl. dicit, q̃ ſi dos non eſt
20 data, p retẽtionẽ: vel ſi eſt data ✝ p officiũ iudicis. Q̃d placet, p iſtũ tex. q̃ dicit, cogit, q̃d iudi. officiũ importat: vt dixi de cõd. leg. l. j. & de ali. le. l. iij. & no. in l. ſicut datã. C. de li. cau. & l. plures. de fi. inſtr. Extra gl. q̃ro qualiter firmabit p̃ miſsio fiẽda
21 p virũ de dote reſtituẽda. Dic de iure ✝ cõi, taliter q̃ vir nõ teneaẽ ad aliud, niſi ad q̃d teneret ſtipulatiõe nõ facta: vt l. ſi q̃s ſic ſtipuleẽ. j. e. ti. & l. cũ q̃rebaẽ. j. de ver. ſig. Aliàs aliq̃d nouũ p̃ mittereẽ, patereẽ incõmodũ, cõtra l. iſtã. Itẽ debet cauere de dolo, & lata culpa, & leui: vt j. e. l. ſi filio. §. j. Sed cũ hodie in q̃busdã locis fiãt inſtr̃a dotis reddẽdæ cũ his verbis, videlicet q̃ marit⁹ ſub hac cõditiõe p̃ mittere reddere, & reſtituere dotẽ, ſi m̃rimoniũ ſolutũ fuerit morte mulieris ſine liberis, vel cũ liberis decedẽtib⁹ in pupil. ætate, an p̃ mitteẽ cũ illis verbis? Certè nõ, niſi cõſuetudo fuerit: vt l. q̃d ſi nolit. §. q̃a aſsidua. ſ. de ædi.
22 edic. & l. ſi terti⁹. §. j. ſ. de aq. pl. ar. Sed q̃d ſi eſſet ✝ cõſuetudo
d quæ haberet aliã cõſuetudinẽ cõtrariã: tunc redimus[d] ad ius cõe: vt l. nemo. §. tẽporalis. j. de reg. iu. Ex quo no. q̃ ſi in ciuitate cõficiũt inſtr̃a diuerſimodè, p̃ pter tales cõiecturas & diuerſitates redimus ad ius cõe: vt d. l. nemo. §. tẽporalis. j. de re.
23 iur. Quæro, ✝ q̃d ſi vir petit ſibi caueri à muliere de cuictiõe an teneaẽ mulier ſibi cauere? Dic vt eſt tex. & gl. i l. nõ ſolũ. ſ.
e de iu. do. Vltimò[e] hęc l. iducir ad q. an q̃s cogaẽ cauere ✝ inimi
24 co ſuo de nõ offendẽdo. Guil. põit i l. illicitas. §. j. ſ. de of. preſ.

1 ☞ *Actio de dote profectitia eſt communis patris & filiæ nec alter in alterius præiudicium poteſt petere, uel denegare.*
2 *Filia contra uoluntatem patris nubere non poteſt.*

3 *Filia in dote profectitia poteſt agere ſine conſenſu patris.*
4 *Actio de dote profectitia eſt ſolius filiæ emancipatæ, & in ea agit.*
5 *Ratio inducendi communionem actionis inter patrem & filiam.*
6 *Factum patris quòd non noceat filiæ poſt emancipationem.*
7 *Pater quando poßit agere actione pro dote.*
8 *Filia quando poßit agere patre uiuo, & durante patria poteſtate.*
9 *Filij quòd poßint agere cõtra patrẽ conſumentẽ omnia eius bona, ne dos conſumatur.*

a Quod in patris. [a] Iſta eſt ſecunda pars principalis huius legis. & vſq̃ ad §. voluntatem. tractat vnã materiã. & hoc dicit: Actio ✝ de dote profecti-
b tia eſt communis[b] patris & filiæ, nec alter in alterius præiudicium petere vel delegare põt. hoc dicit. Primò ponit dictum in genere. Secundò infert aliquas illationes. Tertiò ponit, quid ſi fuerit contra factum. Secunda ibi: deniq̃. Tertia ibi: cæterum.

Opp. quicquid acquirit filius acquirit patri, etiam hodie in profectitijs: vt l. cùm oportet. poſt principiũ. C. de bonis quæ libe. Solu. ſpeciale eſt hic in dote, quòd filia hoc iure non quærit patri. Secundò opp. dicitur hic quod dos eſt communis. Contra: imò eſt mariti: vt l. doce. C. de rei vendi. Solu. hic dos, id eſt, dotis actio. Tertiò opp. de l. ſi vt proponis. C. de nup. Glo. dicit quòd ibi fallit: quia filia nupſit contra voluntatem patris. Et
2 ratio: ✝ quia filia non poteſt ſe nubere contra voluntatem patris. quod de iure Canonico eſt hodie correctũ, vt ſuprà de ſtatu hominũ. I. Paulus. & Inſtitu. de nuptijs. §. primo. & ibi nota. & ſic cùm ceſſat ratio, ceſſat & lex. Oppo. vltimo infrà, eodẽ. l. quoties. Solu. Ibi pater fuit incontinenti ſtipulatus ſibi reddi: hic non. Quæro: hic loquitur in dote profectitia: quid in ad-
3 uentiaẽ. Reſpondeo, ✝ poteſt filia in ea agere ſine cõſenſu[c] pa-
c tris: vt in authenti. quod locum. C. de collatio. ſecundùm glo. & bene. Quæro: hic loquitur de filia in poteſtate. Quid ſi eſt
d emancipata[d]? Guar. dicit idem. Alij dicunt idem quod Guar. iure antiquo: ſed hodie dicunt corrigi per §. extraneũ. C. de rei
4 vxo. actio. Sed ✝ veritas eſt vt dicit Ioan. in fi. quòd ſi filia eſſet emancipata, tota actio remanet ſua. Ratio: quia per emancipationẽ actio, quæ eſt communis cum patre, ſolidatur in filiã: vt in §. videamus. de rei vxo. act. multò magis efficitur propria filiæ à principio: vt argumen. l. acceptam. l. ſi per te. C. de vſuris. Et hoc tenet Dy. hic. & idẽ Cy. in l. auia. C. de iure dotiũ. Non obſtat. l. profectitia. ſ. de iure dotiũ: quia fateor quòd eſt profectiua, vt ibi: non tamen eſt cõmunis patris & filiæ, ſed ſolius filiæ, Item non obſtat l. filiæ. j. eod. quia reſpondeo quòd ibi pater ſuit ſtipulatus. Non obſtat l. ſi ab hoſtibus. j. eodẽ: quia ibi filia eraẽ in poteſtate iuris ficti. Quæro, quæ fuit ratio, quæ mouit legiſlatorem ad inducendam iſtam communionẽ. Gloſ.
5 ✝ ponit vnam ex parte patris, ſcilicet, ne ſi filia haberet actionẽ integram, & eã peteret & perderet dotem, pater cogatur iterũ eam dotare. Alia ratio eſt ex parte filiæ ne pater accipiens do-
e tem, eã conſumeret, & filia remaneret indotata[e]: vt l. ſi cùm dotem. §. eo autem tempore. j. eo. Venio ad verſi. cæterũ ſi pa-
6 ter. Not. hic ✝ quòd factum patris nõ nocet filiæ, poſt q̃ fuerit emancipata. & ſic videtur quòd interim noceat. Opp. j. eo. l. ſi pater. & l. ſi cùm dotem. §. ſi pater. Solu. gl. intellige hanc ſecundùm illas, ſcilicet quòd non nocet filiæ, niſi pater poſtea ſi-
7 bi tantũdẽ dederit, vel reliquerit. Quæro, ✝ vtrũ pater interim poſsit agere. Gl. quæ eſt hic, dicit q̃ nõ: quia nõ põt venire cõtra factũ ſuũ. & vide eã quę incipit, morte, vel emãcipatione, &c. & dicit verũ gl. ſi pater vult agere pro iure ſuo pro actione ſibi cõpetente. ſed ſi vellet agere tanq̃ legitimus adminiſtrator filiæ, poſſet: vt no. in gl. l. cùm dos. ſ. de pact. dot. & hoc §. à contrario ſenſu. Et per cõſequẽs poſſet etiã filia agere patre nolẽte. Pro quo facit infrà proxi. reſpon. & quod ibi dicã procedendo
8 vlterius. Sed quæro ✝ vtrũ patre viuo, & durante patria poteſtate poſsit filia agere, ſine patris voluntate, & eo inuito. Gl. dicit q̃ ſic, ſi pater eſt inops: aliàs nõ. Et ad hoc adducit l. ſi. ſ. de eo per quẽ factũ erit. quia ſicut inopia eximẽtis reſcindit libera tionẽ exẽpti: ita inopia patris reſcindit ſpẽ liberationis quã habebat vir. Pro hoc facit l. planè. la ij. §. j. de leg. j. et l. pater. in fi. j. de do. præleg. inducit etiã gl. l. Imperator. j. ad Trebel. Nã ſicut ibi ſuſpicio de patre facit tranſire fideicõmiſſum in filiũ: ita hic ſuſpicio patris propter paupertatẽ facit trãſire actionẽ de dote in filiã fm Dy. Pro hoc j. eo. l. ſi cũ dotẽ. §. eo aũt tpe. no. hãc gl.
f formo[f] tibi vnã aliã q. Pone ✝ q̃ vxor alicuius deceſsit remanẽ-
9 tib⁹ filijs hęredib⁹: dos remãſit apud patrẽ, q̃ diſsipat oĩa bona:

a ✠ POMATES. ¶ Quòd ſi in patris. Vide in materia per Areti. poſt Roma. l. placet. de acquiren. hæredi.
b ¶ Cõis. Adde inquãtũ Alex. limitat hoc p̃cedere, niſi p̃r ſimpliciter ſtipulat⁹ eſſet dotẽ reddi: q̃a tũc ſola filia agere poterit q̃d idẽ voluit do. Car. cõſi. pen.
c ¶ Sine cõſenſu. Adde Bal. cõſil. ix. v. li. Ro. cõſi. ccccl xxxvj. vbi ẽt ſi ſit minor. Et fecit q̃ volũt do. de Rota i antiq. Deciſio. ccccxcviij. q̃d c. ſi annũ habeat locũ i minore petẽte decimas ſibi ãbitas ex priuilegio. et i d. cõſ. Ro. approbat exẽplũ gl. q̃d Alexã. improbat. Et tu adde q̃ opi. Bart. hic dt cõem Alex. de Imo. in cõſ. xx. col. fi. in j. volu.

filij volũt agere cõtra patrẽ vt dos nõ cõſumaẽ: an pñt? Et vr̃ q̃ nõ, vt de bo. ma. l. j. &
g in auth. de nup. §. eſt quoq̃. & meli⁹ in §. ſed q̃d ſancitũ. Dicũt q̃ filij pñt agere, ſicut ipſa mr̃ poſſet. Primo p iſtã gl. q̃ ęquiparat pauptatẽ p̃ris emãcipationi ſerui. Pro hoc vr̃ caſus de ſen. paſ. l. fi. & j. vt le. not. l. fi. in prin. vbi gl. tãgit. Iſtam q. poſui in l. ſi conſtante. in prin. j. eo. Venio ad verſ. Item ſi.
1 ☞ *Factum filiæ durante patria poteſtate quòd nocet ſibi factæ ſui iuris.* d
2 *Pater & filia in actione de dote nõ ſunt ſocij, nec duo rei.*
3 *Quid ſit dicere, pater agit: ut adiuncta perſona filiæ.*
4 *Actio, quæ competit filiæ & patri pro dote, an ſit una, uel ſint plures.*

Item ſi voluntate. Not. q̃ factũ filij nõ
1 nocet p̃ri. Secũdò not. ✝ q̃ factũ filiæ tpe
h patriæ ptãtis nocet ſibi factæ ſui iuris: [h] vt l. X hæredi. §. peñ. de pac. & vide quod ibi notatur. Nã debet intelligi hic q̃ illa remiſ e ſio fiat añ matrimoniũ, vel eo ſoluto: aliàs eo cõſtãte nõ valeat prohibẽte l. p ti. de do.
2 inter vi. & vxo. ✝ Opp. q̃ premiſsio ſiue volũtas ſoli⁹ filiæ præiudicet p̃ri: vt l. ſi rẽ. §. ſi duo. j. de noua. & l. ſi duo. ſ. de arbi. hu f ius cõtrarij timore gl. dicit q̃ pater & filia in actione de dote non ſunt ſocij, ſicut duo rei credẽdi & ſic nõ obſtãte cõtraria. quod probat gl. in l. qui hominẽ. §. ſi gener. j. de ſolu. Quod apparet: q̃a vnus ſociorũ agit ſuo noĩe tñ: hic verò agit noĩe ſuo, & alterius. Probat etiã Dy. q̃ nõ ſunt ſocij: nã hic ſperaẽ cõſolidatio in p̃ſonã vnius p mortẽ alteri⁹: vt hic, & C. de rei vxo. act. §. videamus. iõ nõ eſt idẽ q̃d in duob⁹ ſocijs reis credẽdi. Quod patet: q̃a duo rei trãſmittũt ad hæredẽ: vt j. ad l. Fal. i l. Falci hoc eẽ ſeruãdũ. & l. j. de noua. & de duo. reis. l. ſi reus. & vide gl. q̃ ĩcipit, i. filia. Vlteri⁹ hic dr̃ q̃ p̃r põt agere vt adiũcta p̃ſona filiæ. Op. de. l. cũ dos. §. ſi verò. de pac. do. Cõtrariũ ẽ forte. gl. ſoluit q̃ p̃t agere vt hic, ſed exceptiõe repellir, vt ibi. Sed hoc nihil eẽt in effectu. vel ibi i pacto: hic in delegatiõe. Hãc repre g hẽdit Dy. q̃a maioris authoritatis eſt delegatio, q̃ pactũ: vt l. ſi rẽ §. ſi duo. j. de noua. & l. ſi vn⁹. i prin. ſ. de pact. Solue ergo alio h mõ, vt ibi dicit gl. & illã tenet Dy. ſed mihi videẽ q̃ ſit cõtra tex. ibi, licet aliàs ſim ſolitus illã firmare. Quid dicemus? Dic ergo,
3 ✝ ſi vis intelligere ſufficiẽter, oportet intelligere hoc dictũ q̃ p̃r agit adiũcta p̃ſona filiæ, vel nõ adiũcta: vt gl. dicit: & q̃nque nomine ſuo vel filiæ: & quãdoque ſolus, ſ. nomine ſuo. Declaremus hoc. Q̃ndo q̃ p̃r ſolus põt agere non adiũcta perſona: vt ſi filia nullã habet cauſam cõtradicendi: vt j. e. l. ſi cũ dotẽ. §. j. Itẽ q̃rq̃ põt agere filia patre permittente: vel ſi dos eſſet magna, patre nõ permittente: vt C. de colla. auth. q̃d locũ. & eo exiſtẽte inope, vt dixi ſ. p̃xime. Et ex hoc quidã ſequunt q̃ ambæ perſonę poſſunt agere, quilibet principaliter: ſicut

Et ſi filia habeat cauſam cõtradicendi: vt j. e. l. ſi cũ dotẽ. §. j. Itẽ q̃rq̃ põt agere filia patre permittente: vel ſi dos eſſet magna, patre nõ permittente: vt C. de colla. auth. q̃d locũ. & eo exiſtẽte inope, vt dixi ſ. p̃xime. Et ex hoc quidã ſequunt q̃ ambæ perſonę poſſunt agere, quilibet principaliter: ſicut patris, & liberauit debitorẽ: & etiã qua pœna, ſi debitorẽ liberatũ alij cedat. Vide Bal. cõſ. xiiij. iij. vo. cõcludit etiã hic Pau. de Caſt. de mẽte doctorũ, q̃ ſi filia commiſit adulterium, q̃ non præiudicat patri, vt maritus lucreẽ doẽcem.

h ✠ POMATES. ¶ Quoq̃. Vide Feli. tit. de treu. & pace. in iiij. col. Are. §. ſequẽ. ¶ Sui iuris. Adde an ſi filiusfamilias liberet debitores p̃ſnos, illa liberatio ſibi p̃iudicet effecto ſui iuris. Pau. de Caſt. dixit q̃ ſibi vr̃ quod à principio nõ valuit, nec ex poſtfacto poſſit reconualeſcere. Et ſe remittit ad no. per Bar. & Dy. in l. filij⁹. j. de ſol. & in l. cũ dñs §. ſi filij⁹. de pecu. leg. & in l. & heredi. §. filia. ſ. de pact. p̃ Pet. de Anch. Do. de ſancto Gemi. in c. quãuis. de pact. p Spe. in ti. de pactis. §. pr. Sed qua pœna veniet pupillus filiusfa. q̃ aſſeruit ſe procuratorẽ

a ¶ Conſentiente. Adde quod Paul. de Caſt. dicit iſta verba non habere ſaporẽ quia etiam videtur agere nomine filiæ ad eius vtilitatẽ: & dicit quòd poterit dici ꝙ ſolutio gl. poſita in vltima parte ſit vera, cùm non noceat factum filiæ quantũ ad hoc vt pater repellatur ab agẽdo: ſed bene nocet quãtùm ad aliud: quia ſi agat adiuncta perſona filiæ, tenebitur eam defendere in cauſam recõuentionis. ſi fortè filia pronſiſſet pœnã marito, ſi ab aliquo moleſtaretur, per l. iij. §. fi. ĵ. re. amot.

b ✠ P. P. A. V. P.

c ¶ Præiudicet patri. Adde quod Bal. hic & Cano. in c. ex litteris. de pig. Spec. in ti. de dote poſt di. reſtit. in §. formatur. verſi. quid ſi filia. inferunt quòd ſi filiusfamil. renunciauit iuri hypothecæ, quod non præiudicat patri. Idẽ ſi cõmiſit adulteriũ. Et hoc omnes ſequũtur hic per tex. in authen. de nuptijs. §. eſt quoque. Idem ſentit glo. in l. fi. C. de re pu. d. Ant. in c. quia plerunq; de donat. inter virum & vxorem.

d ¶ Qui tacet. Adde quod Bald. infert ad ſtatutum, ꝙ mulier non poſsit ſine conſenſu duorũ propinquorum alienare: ꝙ non ſufficit illos eſſe præſentes, & tacentes, per hunc text. in verbo, videri, quod fictionẽ denotat. l. j. §. deiecíſſe. de vi & vi arm. & l. iij. §. hæc verba. ff. de neg. geſt. & c. in noſtra. de iureiur. & ita tranſeũt moder. Pro qua opi. alleg. Ang. tex. in l. j. in fi. ĵ. de auth. tut. ſed melius facit l. iii. cũ gl. eo. tit. tamen §. em phyteoſim. el ij. in au authen. de ali. & em phyt. limitat, niſi ſtatutũ requireret ſcientiam: quia tũc etiam ſcientia cum cõtradictione ſufficeret. Quod limitatur, niſi ſciẽtia eſſet neceſſaria alicuius poſiti in dignitate: vt epiſcopi: quia tũc requiritur ſcientia & conſenſus: vt eleganter voluit Archi. in c. q. dã. per illũ text. xxiij. qõ. ij. aliàs xxviij. qd reaſſumpſit Bal. in l. fin. §. neceſsitate. C. de bo. quæ libe. Et ſi propinqui nolunt conſentire, an iudex poſsit illos cogere, vel diſpẽſare, ꝙ abſq; eorũ cõſenſu cõtrahat: & ſimiliter de eo qd hic dicit Ro. ꝙ ſi requiraẽ vt aliquid fiat de licentia talis, an requiratur expreſſa: videte Ab. conſi. lxvij. j. volu. & quilibet duorũ reorũ credendi: vt l. iij. in fi. ĵ. de duo. reis. Itẽ q; ꝙ põt agere pater ad iũcta perſona filiæ; & hoc duobus modis. Primo, vt agat nomine ſuo, & nomine filiæ: hoc eſt, ad vtilitatem tam ipſius patris quàm filiæ: quia iſta verba, nomine ſuo & filiæ, tãtum important, quantũ ſi pater ageret pro medietate pro ſe, & pro medietate ꝓ filia. Et iſto primo modo nõ poſſet agere pater in caſu iſto cùm filia ſibi præiudicauerit: & ſi ageret iſto modo, repelleretur ex perſona filiæ, & ſic loqtur lex cõtraria.

Secundo modo poteſt agere pater adiũcta perſona filiæ, id eſt, de volũtate & permiſsione filiẹ, nõ tamen ad eius vtilitatem: & hoc modo poteſt agere etiã in caſu iſto, vt hic: & probatur expreſsè in l. filiusfam. §. ſed & filiæ. ſ. de procu. Et ita videtur ſentire hic Iac. de Are. Et ſecundum hoc quẹdam glo. parua ſuper verbo, adiuncta. quẹ dicit, id eſt, nomine ſuo & filiæ, non bene dicit, ſed debet intelligi adiuncta perſona filiæ, id eſt, filia conſentiente[a], per dictũ ſ. ſed & filiaf. & ita intelligit gl. magna circa prin. & in fi. vt ĵ. dicam in proximo cõtrario. Procedo vlterius, & opp. dixi ꝙ filia non poteſt agere per ſe: ergo neq; poterit per alium: vt l. neque per ſe. C. de hæredib. inſtit. Breuiter gl. bene dicit quòd nõ agit per ſe, neq; per alium, ſed alij permittit ꝙ agat, & vide gl. quæ eſt in fi. ibi. Ex hoc habes qualiter debeat practicari, ꝙ pater agat adiuncta perſona filiæ, vel non adiuncta. Quando ergo quis poteſt alij permittere, quod ipſe facere non poteſt. T ex. ſoluit in l. ſi fundus. §. j. ſ. de pig. Sed cõtra prædicta opp. idem eſt aliquid facere volũtate alterius, & mandato alterius: vt l. poſt dotem. ſecundum intellectum Dyn. ĵ. eo. Vnde ſi pater agat voluntate filiæ, debet repelli: quia videtur agere vt eius procurator. Soluam in l. contraria. Quæro, vtrum actio, † quẹ competit filiæ & patri, ſit vna vel plures. Et dic vt hic per gl. quæ plenè hoc diſputat. Ioã. tenet quòd ſit vna ſola, quam pater intentat, quandoq; ſolus, quandoque ſola filia, quandoq; filia & pater, vt dictũ eſt. Sed contra hoc facit iſta litera, quæ dicit, nec eam actionẽ, &c. quia copulatiua inclusa in dicta negatiua, nec, oſtendit diuerſitatem actionum: & ſic ſunt plures. Dy. dicit ꝙ ſignificat pluralitatem circa modum agendi, non circa ſubſtantiam actionis. Secundò cõtra hoc facit: quia ex eadem iniuria facta filiæ naſcuntur plures actiones: vt l. pater. ĵ. de iniur. Gl. dicit aliud in actione iniuriarum. Dy. dicit, ideo aliud: quia ex pluralitate perſonarum inducitur pluralitas iniuriarum, & conſequenter pluralitas actionum: vt l. j. §. fi. de iniur. & l. eum qui. §. pen. eo. ti. Sed hic propter pluralitatem perſonarum non inducitur pluralitas dotium, & ideo nec pluralitas actionũ. Tertiò contra Io. facit: nã ſicut in duobus reis ſunt duæ actiones: vt l. ſi reus. ĵ. de duo. reis. eãdem rationem, & hic. Reſpondet Dy. vbi eſt pluralitas obligationum, meritò ſequitur pluralitas actionum: ſed hic vna tantùm eſt obligatio: vt l. qui hominẽ. §. ſi gener. ĵ. de ſolu.

Quartò contra hoc inducitur: quia quã do pater agit, cauet de rato: vt ĵ. ea. l. in fin. & l. non ſolùm. §. ſi de dote. ſ. de proc. Sed ſi ageret nomine proprio non caueret. Reſpondeo, quando quis agit nomine proprio, & alterius conſenſus non requiritur: tunc non debet cauere de rato: ſed hic requiritur alterius conſenſus, vt ĵ. proxi. §. Qualis autem hæc communio dicatur inter patrem & filiam, dicam ĵ. l. proxima.

1 ☞ *Filia quando diuortium ſit eius culpa, quòd non præiudicet patri, ſed ſibi, mortuo patre.*

2 *Filia ſi conſentit marito alienanti bona, quòd non præiudicet patri, ſed ſibi.*

3 *Tacens quando videatur conſentire, remiſsiuè.*

4 *Furioſus quando videatur conſentire, & habeatur pro abſente. nu. 5.*

6 *Pater agens pro filio quando teneatur ſatisdare.*

7 *Venditori ſciẽti litem motã eſt denunciandũ per en ptorẽ.*

b ✠ Voluntatem. [b] Filia ſanæ mentis dicitur velle, ſi præſens ſit, & nõ cõtradicit. Idem ſi eſt furioſa. ſecus ſi eſt abſens. h. d. Et habet tres partes, vt patet ex litera. Iſte verſ. facit † ad quæſtionẽ. Factum eſt diuortium culpa filiæ, an præiudicet patri[c]: Gl. mouet in l. cõſenſu. C. de repu. & l. ſi dotem. C. de iur. do. & ibi Cy. tenet idem ꝙ Dyn. hic, quòd patri nõ præiudicat, ſed præiudicat ſibi filiæ patre mortuo, per hunc §. & in authen. de nup. §. eſt quoq;. poſita. C. de diuor. authẽ. econtra ſi filij. Secũdò facit: † filia conſentit marito alienãti bona ſecundum formã l. iubemus, & l. etiam. C. ad Velle. an prẹiudicet patri? Certè nõ, ſed præiudicat ſibi filiæ patre mortuo: vt hic, ſecundũ Dy. Facit l. & hæredi. §. pen. ſ. de pac. & hoc tenet Spe. in tit. de do. poſt diuor. reſt. §. ij. ver. ꝙ ſi filia. Op. qui † tacet, nõ videtur cõſentire: vt l. qui vas. §. vetare. ĵ. de furt. Gl. ſoluit remittẽdo ad not. in l. filiusfamil. §. inuitus. ſ. de procur. Cy. in l. inuitus. C. de procur. Dy. in c. is qui tacet[d]: de reg. iur. lib. vj. Ego examino ĵ. eo. l. quæ dotis. Opp. ĵ. eod. l. Titia. Sol. in glo[e]. Opp. ad ſecundum dictum de l. qui ad certum. ſ. loca. Solut. Furioſus † nõ videtur conſentire, quãdo requiritur conſenſus verus, tacitus, vel expreſſus: vt l. contraria: ſed hic nullus cõſenſus requiritur: ſed non cõtradicere pro voluntate habetur. Facit ad hoc quod not. in l. in negotijs. de reg. iu. Opp. ad tertiũ dictũ: nã furioſus ęquiparatur abſenti[f]: vt l. ij. §. furioſus. ſ. de proc. & ĵ. de iure cod. l. ij. §. furioſus. ergo idẽ debet eſſe in abſente qd ſ. dixi in furioſo. gl. inuoluit ſe. Dy. † dicit optimè. Quãdoq; ſufficit abſentia, nec requiritur cõſenſus abſentis: & tunc furioſus habeẽ pro abſente: vt l. ſed & ſi vnus. §. filio. ĵ. de iniur. Quãdoq; requiritur cõſenſus abſentis: & tunc furioſus non habetur pro abſente: vt l. ij. §. fi. ſ. de procur. Quandoque requiritur præſentia, & conſenſus expreſſus: & tunc habetur pro abſente: vt l. ij. §. furioſus. ĵ. de iure codicil. Quandoq; requir

qũ tacens videatur cõſentire, vide Alex. cõſi. j. ij. vol. & per Abb. conſi. xl. ij. li. & inquantum Alex. cõcludit ꝙ ſtante ſtatuto quod filius non poſsit contrahere ſine conſenſu patris: quòd ſi pater efficiatur furioſus, ꝙ abſque curatore vel decreto filius poterit cõtrahere. Adde pro hoc quod voluit Bal. ſuper ſtatuto prædicto. cõſi. ccccxliiij. ꝙ mulier nõ poſsit contrahere ſine conſenſu mariti: ꝙ ſi maritus ſit abſens de lõginquo ꝙ poterit cõtrahere abſq; eius conſenſu.

✠ POMATES.

¶ Sol. in glo. Vide Card. cõſi. xxxiij. & conſi. lvj. in j. dubio.

¶ Abſenti. Facit ad teſtẽ, qui dicit, ſcio, quia fui præſens: licet nõ dicat, vidi: qd eius dictum valet: licet Bal. hic cõtra. & ꝙ probet, tenuit Abbas in c. peruenit. de teſt. cog. & Imo. ſequtur & Bald. in l. diẽ. §. coram. ſ. de arbit. Ang. in authen. de teſtib. §. ſi quis. per gl. in ca. præſentium. de teſtib. in vj. gl. in l. j. C. de errog. aduo. Speculum in tit. de teſte. §. j. verſi. item quod viſum. & Bart. in l. j. in fi. j. de auth. tut. Bal. in l. ſi nõ ſpecialẽ. C. de teſtam. & Bar. in ſuo tractat. de teſte. Procedit tamen opinio prima Bald. vbi quis de aliena præſentia ꝓponeret: quæ intelligitur non de ſcientia, ſed de præſentia tantũ depone re. Secus vbi de ſua: quia intelligitur de præſentia & ſciẽtia: vt per Barto. in l. j. ĵ. de autho. tut. de quo Bald. facit teſtum in l. j. C. de bon. poſſeſſ. ſecundum tab. Quis autẽ dicatur abſens, an ille qui longè eſt propriè. l. fi. §. vbi autem. C. de bon. quæ lib. de quo per Pau. de Leaza. in clemẽ. cum rationi. de elec. & Io. And. in cap. ſil delegatus. de officio delegati. in vj. & per Bal. cõſil. ccccxliiij. Et quõ qs præſumaẽ præſens, & cui incumbat onus probandi abſentiam, per eundem conſilũ ccccxliij. tertio volumine. Et an præſentia teſtis neceſſario includat ſcientiam, vide Bal. cõſil. ccccxj. tertio libro.

Pro concordia aduerte quod Bartol. in l. iubemus. C. ad Velleia. dicit quòd mulier, quæ conſentit alienationi, ſibi præiudicat in iuribꝰ hypothecarũ. Cõtrarius allegaẽ in hoc §. voluntatẽ. Solut. Domin. Alexander in dicta l. iubemus. in Apoſtillis, ſoluit ꝙ debet intelligi ibi ſecundum determinationem in hoc §. voluntatẽ. vt loquatur patre mortuo: ſecus quando eſſet viuus. Et ita intelligit in hoc §. voluntatẽ

requiritur cõſenſus, nec curatur vtrum ſit præſens, vel abſens: & tũc aut ſanæ mẽtis contradicere poteſt: & tunc habetur loco diſſentientis: vt l. qui ad certum. ſ. locati. Aut non poſſet cõtradicere, & habetur pro conſentiente: vt hic. Verumtamen iſtud non eſt propriè cõſentire, ſed magis non diſſentire. vt ſ. dixi.

6 Venio ad glo. & opp. dicitur hic † quod pater tenetur ſatisdare pro filia. Contrà ſ. de procurã. l. nõ ſolum §. ſi pater. Solu. Dicit glo. ibi pater agebat actione iniuriarũ, quẹ erat ſua propria: hic agebat actione de dote, quẹ eſt cõmunis, & vna tantũ, vt ſ. dixi. Opp. ad idẽ: pater eſt legitimus adminiſtrator: vt l. j. C. de bo. ma. ergo cõ cogitur ſatiſdare: vt l. fi. §. defenſionem. C. de admi. tut. Glo. format iſtud dubiũ. C. de bo. quæ libe. l. cũ non ſolum. §. vbi autẽ. & l. filiusfa. ſ. qui ſatiſd. cog. Dy. in c. ratũ. de re. iuris. lib. vj. dicit, Aut pater agit tanquã legitimus adminiſtrator filiæ & nõ cogitur cauere, vt in cõtrario. Aut agit nomine filiẹ tanquã quilibet adminiſtrator extraneus: & cogitur cauere. Eſt & tertiũ membrũ. Aut pater agit nomine ſuo: & requiritur cõſenſus filiæ: & ſimiliter debet cauere, vt hic. Ita dicit Cy. in d. §. vbi autẽ. Quærit gloſſa, quid ſi omiſſa ſit cautio de rato. dic vt ĵ. eo. l. ſi cũ dotem. §. ſi pater. Secundò quærit, quid

a ſi filia[a] moritur. dic vt in gl. Quærit glo. quomodo hæc practicabimus vt doceamur de filiæ voluntate: Reſpon. ſi de filiæ ſcientia non conſtat, debet ei denunciari: ſed ſi ſciret, non eſſet opus denũciatione: vt l. Henricus. ſ. de euic. & l. j. in fi. ſ. de act. emp. Nota hãc gl. & leges, quas gl. alleg. quæ vidẽtur firmare, ꝙ vbi venditor † ſcit litẽ motam emptori, non debet ei denũciari. Idẽ tenet in l. emptor. C. de euic. & ibi Cy. & Dy. in c. eũ

b qui certus. de re. iur. lib. vj. Contrariũ[b] ſemper tenui. Nam quãdoque denũciatio fit ad certificandũ aliquẽ: & tunc verificatur regula, ꝙ qui certus eſt, certificari nõ debet. Sed quãdo denunciatio fit ad aliud: tunc etiã ſciẽti debet fieri denũciatio: vt l. denunciaſſe. in prin. ĵ. de adul. Sed denunciatio, quæ fit venditori, non fit tantũ vt certificet eum: ſed ad citandũ eum quòd veniat ad defendendum: vt l. j. C. de peri. & commo. rei vendi. & in l. ſi rem. in fin. de euic. Dixi in d. l. denunciaſſe. in prin. & in l. non ſolum. §. fin. de ope. no. nuncia. & in materia proteſtationum.

1 ☞ *Petere rem qui poteſt, quando poſsit etiam ſolutionem recipere.*

2 *Filiofamilias quòd poſsit ſolui in his, in qbus nõ acquiritur uſusfructus patri. & nu. 9.*

3 *Solutionem recipere quòd ſit alienatio.*

4 *Dictio, quæ, id eſt, cuius.*

5 *Actio de dote quomodo ſit communis patris & filiæ.*

6 *Actio de dote competit patri & filiæ inſolidum.*

7 *Alter ex duobus reis credendi poteſt agere ſine conſenſu alterius: nec tenetur cauere de rato, ſed de defendendo.*

8 *Coniunctæ perſonæ quando poſsit ſolui, remiſsiue.*

10 *Procuratori dato ad exigendum quòd poſsit ſolui.*

11 *Solutio facta creditori creditoris quando liberet ſoluentem.*

LEX III.

N On ſolum. De dote cuius actio eſt cõmunis, ſolutio facta, vni nõ præiudicat alteri, niſi pecunia in eius cõmodum ſit conuerſa. h. d. cũ l. ſeq. Vos habetis hic, ꝙ q nõ poteſt petere, nõ põt ſolutionẽ recipere. Opp. j. de ver. ob. l. eũ q. §. q ſibi. & de ſol. l. ſi ſtipulatus. Soluit gl. ꝙ aliud in adiecto, vt ibi qd declara vt ſtatim dicam. Opp. ĵ. de ſol. hoc iure. vbi quis põt petere, nõ tamen ſolutionẽ

1 recipere. Dicit gl. aliud in procuratore litis. Tu dic, † pro declaratione iſtorũ iuriũ, vtrũ petere & ſolutionẽ recipere, procedãt ex iiſdem regulis. Dic, aut quis nõ poteſt petere ſine voluntate alterius, qui alieno nomine petit: & tũc illa procedũt iiſdẽ regulis, vel nõ ſecundũ voluntatẽ eius, cuius nomine petit. nã ſi mãdat vtrũq; ſ. ꝙ petat, & ſolutionẽ recipiat, vtrũ ꝙ poteſt facere. Si mandat alterũ tantum, illud ſolũ facere poterit, & nõ aliud. Exemplũ in adiecto cui tantũ ſolui poteſt: quia hoc videtur mãdatum: vt l. vero procuratori. ſ. de ſolu. Petere autẽ non poteſt, quia hoc nõ eſt mandatũ. ldẽ in procuratore litis, qui poteſt petere cùm ſibi mandatũ ſit: nõ autẽ ſolutionẽ recipere: quia hoc non eſt ſibi mandatũ: vt l. hoc iure. ĵ. de ſolu. Quãdoque quis vult petere nomine ſuo, & ad ſuam vtilitatẽ: tũc aut non poteſt petere propter defectũ iuris quod habet: & non poteſt ſolutionẽ recipere. Hìc eſt caſus hic: quia illa ratio reſpicit vniformiter petitionẽ, & ſolutionẽ. Nam propter cõmunionem, quæ eſt inter patrẽ & filiam, nõ poteſt pater ſolus petere, eodem modo nec ſolutionem recipere. Quãdoq; quis

a prohibetur petere propter defectũ qualitatis perſonæ: quia non poteſt ſtare in iudicio: tunc quãdoque talis defectus eſt ita potens ꝙ eodem modo quo impedit petitionẽ, impedit & ſolutionem, ſicut in pupillo & furioſo: & ſic qui nõ poteſt petere, non poteſt ſolutionẽ recipere: vt l. nõ omnis. §. fi. ſ. ſi cer. pet. Quãdoque talis defectus reſpicit petitionẽ tantũ, ꝓpter ſolennitatẽ iudiciorũ, non ſolutionẽ. Exemplũ in filiofa. & ſeruo: & tunc qui nõ poteſt petere, poterit ſolutionẽ recipere: vt l. ſi vnus. in princ. ſ. de pac. & l. qd ſeruus. ſ. de poſi. Et per hoc poteſt determinari quæſtio, vtrũ in ca

2 ſibus, in quibus † patri per filiũ non quæritur vſusfructus, poſsit ſolui filio. Et videtur quòd nõ: quia filius nõ poteſt agere: vt l. cùm non ſolũ. §. neceſsitatẽ. C. de bo. quẹ libe. ergo nec ſolutionẽ recipere: vt hìc. In contrariũ dicit Dy. quod filius poteſt alienare, & prohibitio alienationis facta eſt ſolum in his, in quibus patri acquiritur vſusfructus: vt l. fi. §. filijs autẽ. C. de bo. quæ liberis. ibi, duntaxat. Sed recipere ſolutionem, † eſt alienatio: vt

3 ĵ. de ſol. l. qui hominẽ. §. qui Titiũ. ergo &c. Præterea, probatur ex diſtinctiõe præcedẽti: quia ratio quæ impedit filiã agere, nõ impedit eũ ſolutionẽ recipere. Oppo. hìc dicitur quòd dos eſt cõmunis patris & filiæ. Contrà, imò eſt viri: vt l. doce. C. de rei vẽ. Solu. vt in gl. Breuiter dicas. ꝙ debet exponi hìc, † quẹ,

4 i. cuius actio. Simile ſ. l. proxi. §. quod ſi in patris. Oppo. de l. ſi filia. ſ. de iure do. Solu. ibi ideo, quia filia ſe dotauit de peculio, & ideo pater permittendo quod ſe dotet de peculio videtur permittere quòd ſibi ſoluatur. Oppo. de l. ſi cùm dotem. §. j. ĵ. eod. Solu. ibi ſolutum fuit filiæ ex iuſtis cauſis. Quæro circa iſtud principium, qualiter actio de dote eſt communis pa

5 tris & filiæ, † Gloſſa dicit, ſicut duobus hæredibus: vt l. ea quæ. C. famil. ercif. tamen pater habet exercitiũ partis ſuẹ, & patris filiæ. Certè ex hoc ſequit quòd nõ eſt bona ſimilitudo. Nã vnus ex hẹredibus non poteſt habere exercitium, niſi pro parte ſua: vt l. ſẹpe. de re iud. & l. pro hẹreditarijs. C. de hẹred. actio. Vnde glo. reſpondet aliter ꝙ eſt communis, ſicut in duobus reis: quia quilibet habet actionẽ inſolidũ. Et ſecundũ hoc plus habet pater: quia habet exercitiũ volente filia. Sed cõtra hoc facit: quia etiã filia habet exercitiũ volente patre: vt in autẽt. quòd locũ. C. de colla. Sed reſpõ. in filia requiritur ꝙ habeat expreſſum conſenſum patris. in patre ſufficit ꝙ filia nõ cõtradicat, nec cauſam contradicẽdi habeat: vt ſ. l. proxi. §. voluntatẽ. Facit l. filiusfa. §. ſed & filia. ſ. de procu. Sed Dyn. dicit quòd exemplũ de duobus reis nõ eſt bonum. Nam in duobus reis ſunt plures actiones, & plures obligationes: vt de fideiuſſori. l. generaliter. & l. ſi reus. Sed hic eſt vna tantùm: vt ſ. l. proxim. §. item ſi voluntate. Hoc etiam dicit gloſſ. in l. qui hominem. §. ſi gener. ĵ. de ſolution. Qualis eſt ergo iſta communio. Dicit Dyn. quòd communio eſt, ſicut in pluribus hæredibus eius, qui ſtipulatus eſt indiuiduum: vt l. ij. §. ex his. ĵ. de verbo. obligat. Hoc tamen eſt hic plus, quòd nõ poteſt alter agere ſine altero. Ratio eſt, propter ſpem conſolidationis. quæ eſt vt altero moriente conſolidetur in alterum. Et ita intelligit gloſſ. in præalleg. §. ſi gener.

Quæro qualiter fit iſta conſolidatio? Certè ex prædictis apparet. Non enim tranſit actio de vno in alium: quia vna eſt tantùm actio, vt dictum eſt, ſed obſtaculum tollitur. Nam patre mortuo tollitur obſtaculũ quod obſtabat filiæ: & econtra. mortua filia tollitur obſtaculum quod obſtabat patri. Ita dicit glo.

6 Quæro, ſi hoc eſt verũ, † ꝙ vtriq; competit actio inſolidum: vnde eſt vt alter caueat de rato pro altero inſolidũ: vt ſ. proxi. in fin. quod videtur contra l. non ſolum. §. ſi pater. ſ. de procur. Gloſſ. reſpondet, & bene: quia cõſenſus alterius requiritur: ſed in duobus reis ſecus eſſet. Ex iſta gloſſ. not. primò iſtud tertium membrum additum ad diſtinctionem gloſſ. & Dyn. & di

7 xi ſ. l. proxi. in fi. Secundò nota † quòd vnus ex reis credendi poteſt agere ſine conſenſu alterius: nec tenetur cauere pro

✠ POMATES.

¶ Quid ſi filia. Adde quod filia ingrederetur monaſteriũ, per Alexand. conſil. cxxxix. ij. volum.

b ¶ Contrarium. Adde cum Bart. cõmuniter tenetur, & idẽ quod hic tenet Bar. in l. denunciaſſe. ĵ. de adult. & in l. non ſolum. §. morte. ĵ. de oper. nou. nunci. Bal. Bar. Sal. in l. emptor C. de euic. Bart. in l. qui abſentem. & ibi Bal. & Ang. ſ. de procur. Angel. & Imol. in l. in executione. §. inſolidum. ĵ. de verb. obl. Bal. in c. j. ſi vaſ. de feu. ab alio fuerit interp. Spec. & Ioã. An. in tit. de emp. & vẽ. §. fi. ad fin. &. Pet. de Anc. & Io. An. in c. fi. de ẽp. & vẽ. in vj. qd' ſingulariter limitat Alex. vt hic p eũ.

a ¶ Vtrũ procuratori. Adde q̃ Spec. tenet q̃ ſolutionẽ recipe nõ poſsit à ſpõte ſoluẽte procurator, in tit. de proc. §. vt autẽ. Idẽ tenet. Ro. p l. fi. ī ver, bonec exigere. ff. ſo. ma. cõiter doc. tenẽt contrariũ p l. indultũ. C. de ſol. & l. nõ abſtulit. C. de noua. & l. verbũ exacte. de ver. ſig. Ang. ī l. ſolutũ. §. ſolutã. de pig. act. Bal. in l. falſus. C. de fur. & licet nõ ſatis in ꝓpoſito põt hic dici de illa q. ſi teſtator ꝓhibuit heredi ne ſe mimiſceret de facto hereditati. donec ſoluerẽt legata ſub pœna priuatiõis ipſius, & heres à ſpõte ſoluẽtibus recipit pecunias. an ꝑbeat priuari hereditate? Pet. de Anc. cõſ. xlvj. conſuluit quòd non.

Pro concordia. Aduerte q̃ Bar. his q̃ dicit ī hac l. de diuiſione, circa fi. ſ. q̃ ſtricti iuris eſt actio de deſcẽdẽs ex ſtipulatu ī dotalibus quę cõpetit extraneo. cõtrari⁹ alle. ī l. ſi cõſtante. in ij. ꝑte colũ. ix. verſi. vj. 9 querit. hoc eo. ti. Iſta materia quantũ ad ꝓpoſitũ reputat̃ fatis difficilis & proli xa: qa gl. & doc. multũ variarũt. Pro ſol. tũ vide cõcord. quã poſui ī d. l. ſi cõſtãte.

b ✠ P. PAV. P. No. primò. vide An. conſ. xciij. ad med.

c ¶ Poſſeſsione tradita. Videt̃ verũ, etiã ſi ī dote ſit vniuerſitas bonorũ, vt ẽ gl. reputata ſingularis ī l. j. ī verſ. vniuerſe. j. ꝓ dote, quã all. Bal. & Imo. hic. & eã ſingularẽ facit Bal. ī l. ij. C. de iu. do. Et, p gl. eſt tex. ī l. q tibi. C. de his q à nõ do. ma. & vide Ang. cõſ. lxxvj.

Pro intellectu l. fi. §. fi. C. de iu. do.

d ¶ Vnde tene opi. gl. cum Bar. trãſit Bal. Ang. Ro. Pau. de ca. Alex. verò dicit q̃d nunquã ſibi placuit opinio Bar. ſed Ia. de Are. And. de piſ. & Imo. latius hic vide per Alex.

e ✠ POMATES. ¶ Dot. ſ. alleg. Vide Alex. conſ. cxlvij. in antepe. col. iiij. volu.

f ¶ Reaſſume. Quid demẽſe emergẽtiq̃uo cõpenſabit: qa aliq̃ habẽt dies plures, aliqui pauciores, vt ſi iudex die x. Febr. dederit dilationẽ vnⁿ mẽſis q̃uo cõputabimus. Et dicendũ eſt vſq̃ ad x. Mart. qa ſpiciũt menſis. in quo fit actⁿ, ſecũdũ gl. cõmuniter ap. pbatã in c. q̃ſit. de ele. ī vj. & eſt gl. ī c. ſi ꝓpter debita. de reſcr. ī vj. Io. An. & oẽs in c. licet. de ſup. neg. prel. Bal. et Ro. ī l. j. ſi qs cau. Bal. ī aut. q̃ ſemel. C. q̃uo & q̃ iudex. Ange. poſt gl. ī ver. triũ mẽſiũ. ī l. fi. §. j. de iur. deli. Bal. ī l. cũ biſſext⁹. de ver. ſig. ꝑ Bar. in l. ij. C. de temp. ap. Pau. de Leaza. ī cõmento c. nulla. de cõceſ. præbendæ.

eo. Cyn. allegat gloſſ. iſtam. C. de duobus reis. autenti. hoc ita. Sed ego dico quòd licet non teneatur cauere de rato, ſecũdum iſtam glo. tenetur tamen cauere de defendendo eũ, ſi ab alio conueniatur; vt eſt tex. nota. in l. fideicõmiſſa. §. plerunque. in fi. j. de leg. iij. Text. iſte inducitur in argu. ad 8 quæſtionem, vtrũ † coniũctæ perſonę poſſit ſolui. Et hìc eſt caſus quòd non. Nã nulla eſt magis coniuncta perſona quã pater & filius. Dic de hoc vt plenè dixi de filia: & tamen ei non poteſt ſolui. vt hìc, & l. ij. j. vt leg. no. ca. & j. eo. l. filiæ. & j. de ſolut. l. qui hominẽ. §. ſi gener. & no. in l. vero pro curatori. de ſol. Itẽ inducitur † ad aliam 9 q. vtrũ in caſibus, in quibus patri per filiũ nõ quęritur vſusfructus, poſsit ſolui filiofamilias? Et videtur quòd non: quia filius nõ poteſt agere ſine cõſenſu patris: vt l. nõ ſolum. §. neceſsitatẽ. C. de bo. quæ libe. & ſic non poteſt ſibi ſolui, vt hìc. In contrariũ facit arg. Dy. q̃ filius poteſt alienare, & prohibitũ eſt ſibi ſolui in illis caſib⁹, in quibus patri quæritur vſusfructus: vt l. fi. §. filijs autẽ. C. de bo. quæ libe. Sed recipere ſolutionẽ eſt alienatio: vt l. qui hominem. §. qui Titiũ. j. de ſolu. & l. quod ſi fortè. Ad hanc l. reſpondeo: hæc eſt eadẽ ratio in ſolutione ſicut in petitione, vt ſ. dixi in prin. legis. Itẽ inducitur ad aliã q. vtrũ a 10 procuratori dato ad exigendũ poſsit † ſolui. Hic videtur quòd non, coniuncto text. cum gl. prima huius legis ibi vbi dixit: & exigit procurator litis: non tamẽ ei ſoluitur &c. Breuiter dico: Aut mandatũ de exigẽdo fit ſeruo: & intelligitur quòd exigat extraiudiciũ, qui in iudicio eſſe nõ poteſt: vt l. ſi quis ſeruo. j. de ſol. Si verò mandatũ de exigendo fiat liberæ perſonæ: tunc importat q̃ poſsit ſolutionẽ recipere, ſecundum Ia. de Are. vt C. de noua. l. nõ abſtulit. & C. de ſolu. l. inductũ. Dixi in l. hoc iure. j. de ſo. Nõ obſtat hic gl. quia exponitur exigit, ī. peragit vſq̃ ad ſententiã peruenierẽdo. Venio adverſiculum, ſed ſi pecunia.

Sed ſi pecunia,

Hic habes q̃ ſi pecunia ſoluta per vnũ peruenìat ad aliũ, qui nõ conſentit ſolutioni, q̃ cõtingit liberatio. h. d. Opp. quia peruenit ad patrem illud quod ſoluitur filio: quicquid acquirit filius, acquirit patri: ergo ſtatim liberatur. vt l. j. j. ſi à paquis fue. ma. Sol. dicit Dyn. intellige quod ad patrem peruenit eſt verum realiter & cum effectu. Simile j. de le. j. l. ſi ſeruus. §. j.

Opp. hic dicitur quòd tollitur actio ipſo iure. & j. l. proxim. dicitur quòd tollitur ope exceptionis. Solu. hic loquitur quando pecunia directo ad alterum peruenit. j. eod. l. proxi. loquitur quando ad aliũ peruenit per obliquum. Sed glo. hic poſita ſuper verbo, tolletur, non patitur iſtam ſolutionem. Dic ergo quòd in l. proxim. dicit de doli exceptione, ſcilicet facti vel intentionis. Sed contra hoc opp. quando ſol- 11 uitur creditori † creditoris, non contingit liberatio ipſo iure, ſed ope exceptionis ſic: vt l. ſi liber homo. ſ. de neg. geſt. & j. de doli excep. l. ſi opera. Sol. ibi quando ſoluitur creditori, qui nullo modo eſt particeps obligationis: hic quando ſoluitur illi, qui erat particeps obligationis. facit ſ. de pign. acti. l. ſolutum. §. ſolutam. & hoc modo intelligitur iſtud quod glo. hic no. quod liberor ſoluendo alij, dummodo pecunia ad creditorem peruenerit.

1 ☞ *Prædium non dicitur dotale, niſi poſſeſsione tradita.*
2 *Mulier quòd non conſtituatur in mora pro dote ſine interpellatione.*
3 *Actio ex ſtipulatu quæ competit uiro, eſt bonæ fidei. & nu. 5.*
4 *Fructus dotis à quo tempore debeantur marito.*
6 *Ambaſiatori reuerſo in tertijs, quòd debeatur ſalarium pro integro die.*

De Diuiſione.

Supra tractauit luriſcõſultus materiam cõmunionis in actiõe de dote inter filiã, & patrẽ: hic incipit tractare qualiter fructus vltimi anni quo matrimoniũ ſeparat̃, diuidũtur inter virũ & vxorẽ, ſcu hęredes eorũ. & hãc proſequit̃ vſque ad l. ſi ab hoſtibus. & breuiter h. d. Vltimus annus à die traditionis rei dotalis cõnumerat̃ ſi nuptiæ præceſſerunt h. d. Gl. ponit duas lect. vnã quando matrimonium durauit pluribus annis: aliam quando durauit tantum vno anno, vel minus: & in alio non differunt.

b Nota primò [b] quòd prædium † non dicitur dotale, niſi in 1 poſſeſsione tradita: [c] ſic ſ. de fundo dota. l. dotale. §. j. Oppo. c hic innuitur quòd fructus medij temporis vir lucratur, contra j. ead. l. in inſulam. §. vſuras. de doli excep. l. fi. circa prin. Solut. hic vir ſustinuit onera matrimonij, ideo fructus medij temporis lucratur: ibi ſecus. Ita dicit glo. j. Oppo. quòd inſpiciatur tempus nuptiarum: vt j. l. proxima. Solut. Si nuptiæ præceſſerunt, inſpicitur tempus traditionis, vt hic: ſi non præceſſerunt inſpicitur tempus nuptiarum, vt in contrario. Ita dicit glo. vlt. in prin. Oppo. pro declaratione eiuſdem gloſſę, quod marito debeantur fructus à tempore moræ: vt l. videamus. in princ. ſ. de vſuris. Solut. intelligo hoc cùm mora non præceſsit: aliter fateor quòd vir deberet eos habere à tẽporæ moræ, cum actio iſta ſit bonę fidei. Ita dicit glo. imputet enim ſibi maritus, ſi mu 2 lierem non interpellauit. Habes ergo quòd mulier † non conſtituitur in mora ſine interpellatione. Secundò habes hic quòd 3 hæc actio, † quæ competit viro, eſt bonæ fidei. Ad primum opp. quòd cùm iſte cõtractus ſit vltro citróque obligatorius: ſtatim cum vir implet contractum ex parte ſua ſuſtinẽdo onera matrimonij, vx or dicitur eſſe in mora re ipſa; vt ſ. de actio. emp. l. Iulianus. §. offerri. & §. ex vendito. & C. de act. emp. l. curabit. Solu. dicit glo. intelligo mulierem nõ percepiſſe fructus: aliàs oppoſitũ procederet. vel dicit gl. dic mulierẽ obtuliſſe, & maritus fuit negligẽs recipere: & ſic non fuit in mora. Iacob. de Aret. damnat iſtam gl. per l. fi. §. fi. C. de iur. dotiũ. vbi non contrahebatur mora, niſi per interpellationẽ, vel per curſum bienij. Ad contrarium ſignatũ in glo. reſpondebat Andreas de Piſis quòd hic maritus nõ impleuit contractũ ex parte ſua perfectè: quia adhuc debet mulierẽ alimẽtare per totũ tempus matrimonij. Itẽ quia poteſt eam repudiare. Hæc reſpõſio non placet: qa eodẽ modo poſſunt cõtrahentes, ſi volũt à cõtractu vẽditiõis diſcedere. Præterea, in cõtractu locationis ſi aliqs locaſset ad plures annos, poteſt in fine vnius anni petere mercedem pro illo anno, licet nõ impleuerit pro toto tẽpore; ita & maritus pro tẽpore quo ſuſtinuit onera matrimonij. pro illo debet lucrari fructus. Vnde dicit Pe. q̃ vir videt̃ donare fructus vxori, nõ petẽdo eos. Sed nõ placet quia eadẽ ratione poſſet dici q̃ emptor videret̃ donare vẽditori, imò fortⁿ, cũ ſit ꝓhibita dõa d tio inter virũ & vxorẽ. Vnde teneo opi. gl. [d] Nõ obſtat l. fi. §. e fi. C. de iur. do. ſ. alle. [e] qa hic loquit̃ quãdo mulier ſeipſam dotauit. Vnde cũ ei impleat̃ cõtractus p virũ re ipſa mulier eſt in mora: ſed lex cõtraria loquit̃ q̃n dos fuit ꝓmiſſa ab extraneo: & ita ibi exponit̃ in gloſſa parua, dũ tex. dicit, ſi qs, &c. dicit gl. ſ. extraneus: q̃d patet ex cõtinuatiõe illius §. ad precedẽtia. licet eã maritus p̃ſtet vxori alimẽta, quãtũ ad extraneũ nullũ cõtractũ implet: qa quo ad eũ eſt donatio, ideo extraneⁿ nõ eſt in mora, niſi p interpellationẽ, vel curſum biẽnij. & iſta eſt vera. Sed quãdo ſe dotat mulier, eſt idẽ q̃d in vẽditione: vt l. oẽs. & l. ſeq. j. de act. & obl. & l. apud Celſum. §. ſi cum legitima. j. de doli exce.

f Reaſſume [f] ergo breuiter, Aut † traditio præceſsit nuptias: & 4 tũc inſpicit̃ tẽpus nuptiarũ: vt j. l. pxi. Aut nuptię præceſserunt, & ſecuta

& ſecuta eſt traditio: & tũc aut dotauit mulierẽ extraneus, aut ipſa ſeipſam dotauit. Primo caſu annus cõputabit̃ à tpe traditiõis, niſi mora præceſſerit p interpellationẽ, vel curſum biẽnij: vt præalle. l. fi. C. de iure do. tũc eã incipit à tpe moræ. Secũdo caſu, q̃n mulier dotauit ſeipſam: & tũc aut vir non ſuſtinuit onera mrimonij poſt nuptias: & ab illo tpe annus nõ connumeratur: ar. l. in inſulã. §. vſuras. j. eo. & l. fi. in prin. de doli excep. Aut ſuſtinuit onera mrimonij: & tũc aut p eũ ſtetit quominus fundũ reciperet, cũ fuerit interpellat⁹ ab vxore: & cõnumerat̃ annus à tpe traditiõis: vt hic, ſcdm vnã ſolutionẽ gl. Aut per eũ a nõ ſtetit: & tũc aut mulier fructⁿ nõ pcepit: [a] & idẽ, vt hic ſcdm aliã ſolutionẽ gl. Aut mulier ꝓcipit fructus, & cõnumerat̃ annus à tpe quo incœpit maritus onera mrimonij ſuſtinere: quia mulier eſt in mora re ipſa, à ſimili ſicut in emptore & vẽditore 5 dictũ eſt. Ad ſcdm q̃d dicit gl. opp. † q̃ actio iſta ex ſtipulatu ſit ſtricti iuris: vt not. ſ. eo. l. ij. in iij. gl. Iac. de Are. fateт̃ q̃ gl. nõ dicat verũ, cũ ſolũ actio ex ſtipulatu q̃ cõpetit mulieri, ſit bonæ fidei ſcdm eũ: vt in §. fuerat. Inſti. de act. Pe. & Cy. tenẽt cõtrarium. C. de rei vxo. act. l. j. §. ſed & ſi nõ ignoramus. Vñ teneas iſtã gl. Nõ eã puto q̃ reperiat̃ q̃ ex vno cõtractu actio ex vna parte ſit bonæ fidei, & ex alia ſit ſtricti iuris. Debet ergo intelligi præal. §. fuerat ſcdm præal. §. ſed & ſi nõ ignoramus. Non obſtat gl. l. ij. in prin. ſ. eo. qa fateor q̃ actio ex ſtipulatu. q̃ cõpetit extraneo, eſt ſtricti iuris, qa illa nõ reperit̃ inter actiões bonæ fidei. Eſt eã quædã actio, quã extraneⁿ ſibi acqrit ex ꝓpria ſtipulatiõe, vt in §. accedit. C. de rei vxo. act. & l. auia. C. de iure b do. Actio verò ex ſtipulatu, quę cõpetit vxori, et etiã viro, [b] eſt bonæ fidei: vt hac gl. & præal. §. fuerat. & d. §. ſed & ſi nõ ignoramus. Opp. de fun. do. l. iij. Sol. Aut traditio nõ pceſsit, & nõ c eſt dotalis, ꝓpriè, ſed quaſi dotalis: vt in gl. [c] Vltimò hãc legẽ 6 inducit Dy. in arg. ad q. de † ambaſiatore, q reuerſus eſt in terrijs, an debeat hrẽ ſalaria, p die integra, an verò p parte. Hæc lex facit q̃ debet habere, p parte, vt ſ. de mino. l. iij. §. minorẽ. In contrariũ facit: qa dies cœpta habetur pro cõpleta: vt j. de teſta. l. qua ætate. in l. in vſuſcapione. j. de diuer. & tem. preſcri. & j. de manu. l. j. illę leges faciunt modicum. Sed pro parte iſta videtur caſus. j. de verbo. ſigni. l. iij. & tene hanc partem.

1 ☞ *Dictio, quaſi, eſt expreſsiua ueritatis: & quando ſit nota diminutionis.*
2 *An ille, qui duxit puellam minorem annis duodecim & ſuſtinet onera matrimonij, lucretur fructus dotis.*

Si ante nuptias.

Si traditio præceſserit, dies nuptiarum inſpicitur: & fructus ante nuptias percepti augent dotẽ. h. d. Opp. ad fi. ſ. de iur. do. l. dotis fructus. & j. eo. l. diuortio. §. item ſi meſſes. Solu. 1 † Iſtud quaſi, eſt expreſsiuũ veritatis. Simile. C. de leg. tut. l. iiij. & l. j. ſ. de trãſac. & j. de eo qui pro tu. l. j. §. cum. & j. ad Treb. l. mulier. §. fi. & j. de iniur. ſed & ſi vnus. §. prætor. Q̃nq̃ hæc dictio quaſi, eſt diminutiõis nota, vt l. poſthumorũ. j. de iniuſ. & irri. teſt. & j. c. l. diuortio. §. ſi fundũ. ſcdm q̃d ibi intelligit Dy. & ſ. de vſufr. ea. re. quæ vſu cõſu. l. ij. & j. eo. l. ſi cũ dotẽ. §. fi. ſe 2 cundũ Ia. de Are. † Quærit gl. qd ſi aliqs duxit vnã puellam minorem duodecim annis, cũ qua nõ põt eſſe matrimoniũ de iure, & ſuſtinuit onera eius, vtrũ interim lucret̃ fructus. Dicit gl. q̃ nõ, per iſtã legẽ: & præcedentẽ: quia debet inſpici tp̃s nuptiarum, quæ nuptiæ nõ fuerũt. & hoc de rigore. Sed Azo dicit q̃ de æquitate lucrat̃: quia eſt eadẽ ratio in iſto, quæ in viro: quia ſubijt onera mrimonij. Et dicit q̃d ſeruat̃ Bononiæ per legem municipalẽ. licet gl. illã æquitatẽ nõ firmet hic, tñ firmat eam in l. dotis fructus. in prin. ſ. de iur. do. Iſtam opi. etiã ponit Spe. in tit. de do. poſt diuor. reſti. §. fi. ver. qd ſi mulier. & Hoſt. in ſumma de do. inter vir. & vxo. Dy. dicit q̃ contra opi. Azo. facit j. e. l. in inſulã. §. j. quæ lex bene facit. Ideo diſtinguit Dy. aut vir credebat mrimoniũ tenere: & lucrat̃ fructus. Aut nõ: et tũc ſecus: vt præal. l. in inſulã. §. j. niſi cõtrariũ fuerit pactũ: vt l. dotis fructus. ſ. de iure do. Iſtã q. videt̃ tãgere gl. C. de do. promiſ. l. ſi pro dote. & ibi Cy. dicit idẽ q̃d Dy. hic, eo addito: quia videt̃ fructus ex præſumptione dare, ſi tradit dotẽ. facit l. dotis fructus. ſ. de iu. do. qa benefaciẽti bene facere debemⁿ. Iſta opi. Azo. habuit originẽ ex dictis ſuis in ſumma. C. de iur. do. circa fi. Sed & hic mihi videt̃ q̃ oẽs iſti doct. malè dicũt. Nã pupilla, d etiã ſi expreſsè vellet donare cũ decreto, nõ poſset; [d] & nõ põt dotẽ cõſtituere: vt l. ſiue gñalis. ſ. de iur. do. & l. ſeq. & C. de admi. tuto. l. lex q̃ tutores. de prædi. mino. l. a prædia. Vñ dicerẽ q̃ interueniat pactũ de lucrãdis fructib⁹, vt dicit Dy. vel q̃ tradẽdo videat̃ donare fructⁿ, vt dicit Cy. q̃ nõ ꝓcedit: qa ſi expreſsè vellet donare, non poſſet, vt dictũ eſt. Et pro hoc vt vir nõ lucreт̃, eſt caſus j. q̃d fal. tu. auť. l. pe. §. Iulia. & hocverũ in pupilla. Sed ſi poneres ſpõſam eſſe maiorẽ: tũc ꝓcederet q̃d dicũt dõcto. Et ita ꝓcedit gl. in l. ſi ꝓ dote. C. de do. promiſ. & l. in inſulam. §. vſuras. j. eo. titu.

1 ☞ *Fructus quod dicantur deductis expenſis.*
2 *Si matrimonium durauit pluribus annis, de quibus fructibus deducantur impenſæ.*
3 *Dos quòd ſit quid uniuerſale.*
4 *Si ultimo anno non fuerunt fructus recollecti, non fit deductio expenſarum.*
5 *Colonus ante diuiſionem fructuũ, q̃ nõ deducit impenſas.*
6 *Verbum fructus, prolatum à lege, quòd intelligitur deductis expenſis.*
Et quomodo prolatum ab homine. nume. 7.
8 *Diſpoſitio huius legis an habeat locum in fundo dato æſtimato in dotem.*
9 *Dictio mox, quomodo capiatur.*
10 *Si teſtes dicunt quòd teſtator inſtituit hæredem Titium, poſtea Sempronium, quòd cenſentur ambo inſtituti.*

e Fructus. [e] † Fructus intelligunt̃ mariti & mu- 1 lieris deductis expẽſis. h. d. Primo ponit q̃n mrimonium durauit vno anno, vel minus. Scdo q̃n plus. Secũda ibi: et ita. Prima ſubdiuidit̃, qa primò ponit dictũ. Scdo declaratio dicti. Tertiò exẽplũ. Secũda ibi: q̃d Scæuola. Tertia ibi: nã ſi mulier. Opp. j. l. [f] pxi. §. interdũ. Sol. ibi mrimoniũ durauit pluribⁿ annis integris: ſed f q̃n eſt vnus annus nõ cõpletus recurrim⁹ ad diſtinctionẽ huius l. Itẽ opp. j. pxi. l. §. ob donatiões. Sol. ibi in viro, q̃ nõ deducit: hic in muliere ꝓm quoſdã. Tu dic q̃ ibi mrimoniũ durauit integro tpe: hic aũt fuit vnus annus nõ cõpletus. Quæro de qbus expẽſis loquit̃ hic. Dicit gl. & bñ, q loquit̃ impẽſis quæ fiunt fructuũ quærẽdorũ cã.

2 † Quæro circa fi. huius l. cũ mrimonium durauit pluribus annis: de qbus fructib⁹ f deducant̃ impẽſæ factæ à muliere. [i] De primis nõ, [i] qa ſunt cõſumpti. De vltimis nõ: qa in eis à muliere nõ eſt impẽſum. Gl. dicit q̃ de vltimis: qa vltimi ſuccedunt loco priorũ. ar. l. Imperator. §. fi. & l. ſeq. j. de le. ij. Pro hac gl. primo 3 eſt tex. huⁿ l. q hoc ꝓbat expreſsè. Scda ratio: † dos eã eſt qd vniuerſale, vt dixi ſ. e. ſup rub. ſed in vniuerſalibus vna res ſuccedit loco alterius: vt præal. l. Imperator. in fi. & no. in l. ſi & rẽ & pretiũ. ſ. de peti. hære. & hoc facit ad q. quã dixi in l. ſi ſeruus 4 legatus. §. q quinq̃. j. de leg. j. Quæro extra gl. † qd ſi vltimo anno nulli fructus ſunt pcepti. Dicit Ia. de Are. q̃ nulla fit deductio ab aliqua partiũ. Sicut eã fructus vltimi anni ſuccedũt loco fructuum primi anni ſi ſunt vberiores: ita ſi ſint minores, vel nulli, &c. Pro hoc alle. j. l. pxi. §. ſi fundũ. in fi. Cõtra hoc videt̃ caſus. ſ. de peti. hære. l. qd ſi ſumptus. Reſpõ. ibi loquit̃ de poſſeſſore hrẽditatis bonæ fidei, q̃ nõ debet pati cõmodũ vel incõmodũ, qa reſtituit quaten⁹ eſt locupletior: hic loquit̃ in viro & vxore, q patiunt̃ cõmodũ vel incõmodũ, ſcdm qd̃ caſus 5 occurrit. Tertiò quæro: † locat qs fundũ colono ad dimidiã partẽ fructuũ: colonus vult añ oĩa deducere expẽſas, poſtea diuidere fructus per mediũ, arg. huius l. an poſsit. Ia. de Are. dicit q̃ nõ: qa operas ſuas & expẽſas videt̃ ponere ꝓ illa medietate fructuũ quã lucrat̃: ar. l. cũ duobus. §. ſi in coeũda. ſ. ꝓ ſocio. & ſic habet̃ ſe cõis vſus, & cõſuetudo, quæ eſt ſeruãda. arg. l. cũ de laniõis. §. aſinã. j. de fun. inſtr. & l. annicul⁹. de ver. ſig. Nec obſtat hæc l. vt dicit Ia. qa hæc dictio, fructⁿ, pferт̃ à lege, ſed inq. 6 prædicta ꝓferт̃ ab hoĩe. Pro declaratiõe huius q. dic. Aut † ver

¶ Fructus nõ percepit. Ex doctrina Bar. hic tuncta gl. colligit̃ q̃ mora iſta non cõtrahit̃, niſi vbi percepti ſunt fructⁿ ab illo cui impletum eſt, nec ſufficit q̃d impletum ſit ab implere debẽte, niſi implemẽtũ accipẽs fructus perceperit. Et ita vt voluiſſe text. in d. l. curabit. & firmat Cy. in l. in minorum. & ibi Bal. C. in quib. cau. in integ. reſti. non eſt neceſsaria. & Pau. d̃ Ca. hic.

b ¶ Etiam viro. Adde Pau. de Caſtr. conſil. cccxlvj.

c ✠ POMATES. ¶ Vt in gloſſ. Vide Feli. conſi. cx. & conſil. ſequen. in pen. col.

d ¶ Non poſſet. Spe. in titu. de do. poſt diuor. re. §. formatis. verſ. qd ſi mulier. & ibi Ioã. And. tenet q̃ de iuris rigore nõ lucret̃ fructus: ſecus de æquitate. Vide quod voluit Pe. de An. conſi xciij. in quantũ Alex. ſe remittit an ſtatutũ diſponẽs q̃ vir lucretur dotem habeat locũ in muliere nõ traducta ad domũ, nec carnali copula cognita. Adde Abb. conſi. cvij. Pau. de Caſtr. conſi. cxxiij. Bal. cõſil. ccclij. j. lib.

e ✠ POMATES. ¶ Fructus. Vide Fel. in c. adaures. co. añpe. in cxxiiij. de, præſcri.

e ✠ P. PAV. P. ¶ Fructus. Vide Cremen. ſing. clv. Feli. in c. ad noſtrã. in ſij. col. de iureiur. Itẽ in materia dicit̃ tantũ eſſe quantũ ſupereſt deductis expẽſis. vide Iaſ. in l. cũ quædã puella. §. fi. ff. de iuriſ. om. iu.

¶ Et de iſta materia fructuũ q̃n debet pretiũ, vide Lu. ro. conſ. x. inci. q̃nis propoſitæ deci. And. Barb.

Quòd mox.de dictione mox,illico,statim,vide Car.consi.x.de de ver. sig.

POMATES. Concludit.vide Alex.consi.liij.versticet.j.volu.

Diuortio. Adde inquantũ Alexan.hic Petrus de Ancha.consilio lxxxvij. ꝓ,ita propter timorem belli sit fienda remissio,sicut si esset bellum.quod pro hoc facit quod idem consuluit consil.cccexxj.ꝓ si pater filiam infirmam morbo pestifero emancipet,vt posit testari vt ipsum vniuersaliter instituat, & filiũ pro prium infantẽ in modica re:quòd nõ valet emancipatio in præiudicium eorum qui successuri fuissent ab intestato infanti: qa proximus morti habetur pro mortuo.

POMATES.

Diuortio. Vide ad ad istum tex.q.forma tamper Old. cõs.cxij.

Primò.Dic secundum Paul.de Cast.ꝓ hic non omnes cõcesserunt:tum quia hoc nõ reperitur iure cautum:tũ qa dilatiodebet prodesse hæredibus,qubus à lege dãtur:vt j.l.fi constante. §.quoties.sed hic esset onerosa:ergo videtur non bene dictum.Ad de qd Abb.cõsi.xxxix.lib.ij.dixit ꝓ Cy. refert multos tenere ꝓ nõ debeat ali.& ꝓ sibi videtur subtilior, & verior opinio:qa muliert potest confuli videndo ius sibi cõpetẽs de præsenti. Dicit tamen quòd alia opi.est æquior,quam tenet glos. in d.§. exactio. & hoc quamuis glo.cõmuniter, vt dicit Pau.de Ca.& docto.sequunt pseterq; vbi res immobiles essent in dotẽ daræ: qa tunc statim restituere tenentur,cum fructibus posit seipsam alere, etiam vt si patrẽ haberet, vel fratres, vnde alimenta habere posset:quia possent prædicti dicere,habes vnde te alas, nolo te alere:& secundũ hoc Sal.in d.§.exactio. & Iac.de Bu. in d.l.j. C. de rei vxo.act.si tamẽ intra annum mulier nõ petit alimẽtari,elapso anno nõ põt petere alimẽta,nisi pecuniam mutuo accepisset vt se aleret: qa tũc ratione morę tenerẽt. & h.d.Pau.de Ca.mẽti tenẽdum. Tu adde Bald.consi.ccxxiiij.ij. vol.& Abb.vbi s. firma tamẽ remanet opinio,ꝓ ista dilatio data hęredibus vltra annũ, nõ debet sibi esse dãnosa,vt intra illud tps alere teneãtur viquam. In quo Pau.de ça.dicit Bar.se inuoluere.& idẽ de eo dicit d.Alex.q facit quandam distinctionẽ q̃ in primo mẽbro habet cõsiliũ Bald.dũ vult ꝓ si nõ habet vñ se alat,qd̃ hęredes viri teneãt restituere tm̃ qd̃ se alat:quia Bal.dicit hoc attento mulier semp haberet vñ se abum,fructus, proferẽt à lege: & intelligit deductis expẽsis,vt hic. Fallit in decimis: vt extra,de deci.c.tua nobis.& no.de pet. hęre.l.si à domino vel à patre.§.fi. Si verò † pferẽt ab homine:tũc aut ista dictio fructus,proferẽt ad fructus extãtes in fundo, seu pẽdẽtes:& intelligit de fructibus integris deductione nõ facta:vt l. si pendẽtes. in prin.de vsufru.& l.quoties.§.si colono. eo.tit.& l.qui pendẽtem.de actio.emp. & j.de his quæ in frau.credi.l.fi.§. pen. licet gl.videat ibi aliter dicere, vt i l.iulian.§. si fructibus.ſ.de act.emp. & de iur. fisci.l. fi. in fi. Si verò referẽt ad fructus futuros recolligẽdos,intelligit deductis impẽsis: vt l.fundi Trebatiani.j.de vsufru. leg. & gl.in l.si quis argentũ.§.j.C.de do.& hoc nisi aliud sit actũ tacitè,vel expressè:vt in colono dictũ est secundũ Iaco.de Are. & hoc verũ qñ nomẽ fructus,indeterminatè proferẽt:sed si proferẽt determinatè, vt decem corbes frumẽti ex illo fundo:tũc non habet locũ ista distinctio. Sed si statutum dicit ꝓ de corbe frumẽti recollecti soluat tantũ noie gabellæ:nõ deducenẽ impẽsæ. Secus si deduceret de fructibus:vt l.si debitor.§.verisimile.ſ.de cõtrahen.emp. Dixi plenè in l.inter stipulantẽ.§.sacrã,j. de ver.obl. †Quęro vtrũ ista lex habeat locũ in fundo æstimato dato ĩ dotẽ. Rñdeo, non:vt l.j.§.sed & nouissimi.j.de rei vxo. actio. Ratio:quia æstimatio facit emptionẽ:& ideo fundus videẽ carior æstimatus propter fructus vt l. si quod ex Pãphila. j.de leg.ij.& l.fi.§.pen.j.de his q̃ in fraudem credi. Vltimò † est hic quædã gl. super verbo, diuertit, &c. quæ intelligit ꝓ mox dicit fieri,quod intra mẽsem fit. & idẽ videẽ in dictione,postea. Et hoc inducit Dy.ad q̃stionẽ: † Testes dixerũt ꝓ testator instituit hæredẽ Titiũ, postea Semproniũ. Quęro vtrũ vltims tm̃ erit hæres. Mihi videẽ ꝓ sic:quia hæc dictio mox,& postea,denotant interuallũ, vt hic & l.nã postea.ſ.de iureiu.& l.post diẽ. ſ. de lege cõmissoria.& l.p interuallũ.ſ. de iudicijs, & j.eo.l.post dotẽ, In cõtrariũ:qa dictio mox,& dictio postea possunt accipi incõtinenti post:vt l.j.§.j.j.de verb.ob.& pro hoc extra,de electio.c.qa ,ppter. Concludit ergo Dy.ꝓ verbum mox ,& postea, sunt ambigua:qa in dubio ambo intelligunt hæredes.Pro hoc j.de vulg. & pup. l.si pater captus.& authẽ.de incest.nup.§. j,colla.ij.arg.l.quoties.j.de reb.dubijs.

Mulier quando non habet aliud præter dotem, debet intra annum ali ab hæredibus viri.

Hæredes viri lucrantur fructus dotis pro illo anno quo alimentant mulierem.

Mulier debet operari in illa domo,ex qua alimenta percipit ex legis dispositione: secus si ex dispositione testatoris.

Mulier quando non vult stare,uel nõ potest, cum hæredibus viri,quãdo cogatur uel debeat deducere quantũ intersit hæredis ex non præstatione operarum.

Hæredes mariti quòd lucrẽtur fructus dotis, quando superabundant alimentis præstitis uxori defunẽti.

Contributio fructuum,sicut non fit in fructibus naturali-

leret imò plus dicit ꝓ si mulier habet penes se peculiũ,vel res quæ de sui natura nõ fructificent,ꝓ illas nõ teneatur vẽdere,nec per hoc dicatur habere vnde se alat,ita ꝓ hæredes ad alimẽta teneãtur. Vide eius cõsil.cxcvj.ij.volu. Vnde concludit hoc quod dicit do. Alex.de mente Pet.& Cy.nõ esse fiendũ,saluo si haberet multum vini in reditu,& nihil frumenti:tũc dici potest: Vende de vino,& emas de frumẽto. Nulla ergo vsque quaque data est solutio ad contrariũ,nisi dicamus ꝓ sit specia le in debitore dotis: vt teneatur nõ obstãte dila.ad alimenta: quia data est vt de ipsa se mulier alat,vt dicit Paul.de ca.hic. & in cõsi.cccl.xxxv. & necessitas legi nõ est subiecta vt dixit Cyn.in §.exactio.& sic tenentur alere viduã quæ nullã habet dotẽ, vel habuit, & perempta fit,vt vult Ric.Malum.& Cy. in l.fin.de bonis mat. & sequitur Paul.de ca.quãto magis debent alere istã,cuius dotẽ habẽt in potestate, & commodo suo ar.auẽ.multomagis. C.de epis.& cle.ſtabimus ergo cũ gl.& cõi opi.qd̃ si nõ habet vnde se alat mulier intra annum omnino alẽda fit à viri hæredibus. & ita consuluit Bal.consl. alle.cõsi.ccviij.ij.volu.& do.Cardi.cõsil. lxxiij.An autẽ hæredes viri lucrẽtur oẽs fructus, an solũ pro ea parte,pro qua expensæ factæ sunt.Anto.quẽ Paul.de ca sequitur,dicit qd̃ eatenus lucrẽtur, quatenus exponunt.& sic potius de suo mulier ali dicitur. Pro quo facit qd̃ voluit Bal. in alle.cõsi.ccxxiij, scilicet ꝓ hæredes viri nõ teneãtur ad alimenta, nisi secundũ quantitatẽ dotis, nõ secundũ patrimoniũ viri. Et hoc idẽ voluit Iac. But.in §.illo proculdubio.vt refert j.do.Alex.quam opinio.putat de iure veriorẽ: licet Bal.nõ alleget,tũ Bar.& gl. aliter loquunt. Operari autẽ cui debeat, dic secundũ Paul.de ca.illis à quibus percipit alimenta,si stat in domo,omnia quæ illa facere tenetur quæ operari scit,per glo.in l.sicut.de ope. liber.Si autem extra domum habet alimẽta,ex eo quia cũ honore,vel pacificè stare in domo non potest,vel est consuetudo in patria ꝓ mortuo marito reuertantur ad domum patris, vel suorũ: tunc quia per ipsam non stat, debet ali extra domum, deducto ꝓ quod ex opera sua commodè lucrari potest.Item dicit Paulus de Castro hic.& Bald. allegat. consil.

de ali.& ciba.leg.l.libertis quos.§.fi. † Quæro.qd si mulier nõ vult stare in domo cũ hęredib' viri? Spe. i ti.q filij sint legitimi.distinguit,aut ibi põt honestè stare,aut nõ.sed tex.in l.libertis.palleg.§.fi.videẽ dicere ꝓ nõ iponat necessitas stãdi cũ hęredibus,sed ꝓ debet alibi alimẽtari:sed tũc qd fiet de operis mulieris? Rñdeo,q̃dã sunt mulieres,quarũ nullę sunt operę in domo:vt istę dñæ magnæ,q suis manib' nihil operanẽ:& tũc de suis operis nulla est rõ:vt l.pen.j.de oper.seruo. Si vero est dña,q̃ operareẽ;tũc de alimẽtis debet deduci quãtũ iterest hæredis ipsã ĩ domo operari:vt j.e.l.si cõstãte.§.quoties. † Quęro,qd si hęredes ĩ alimẽtis mulieris expẽdãt min' quã sint fructus dotis.Dy.hic format istam quæstionẽ,& nõ determinat. Credo quòd hæredes isto casu tenent vicem defuncti.Mulier enim illo tẽpore videẽ stare in primo matrimonio:vt l.fi.C.de bonis maternis. Nam sicut si fructus dotis non sufficerẽt sibi, de suo deberent supplere;ita si superabundãt debent lucrari. Venio ad iecundam partem, scilicet ad versiculũ, neq; enim.

Neque enim. Et itro gl.magnã,q̃ est ita difficilis sicut aliqua alia,q̃ sit in isto lib. Opp. hic dicit ꝓ quarta portio mercedis,misceẽ cũ fructib' pceptis. Cõtra,imo tertia:qa tertia parte anni durauit mrimoniũ. Rñdet gl.ꝓ illa portio nõ debet cõputari antequã debeat. sed nõ debẽ nisi ,p trib' mẽsibus & sic ,p quarta parte anni:ergo illa tm̃ cõputat. sed si pri' locasset, ,p maiori tpe cõputare. fructus eẽ pcepti cõtribuũt hic. Vñ sicut de fructib' naturalib' nõ fit cõtributio † nisi de pceptis.ita de fructib' ciuilib' & de pẽsiõib' nõ fit cõtributio, nisi quaten' sunt pcepti,vide glo.quæ h.d. Ad hoc opp.qa ,m hoc,tps locatiõis ĩspicit:qd̃ ab initio negauit.Rñdet gl.tps locatiõis ĩspicit,vt sciam' qd pcipit:tps mrimonij ĩspicit,vt sciam' ,p quota parte anni fruct' vir lucretur.Et sic si bñ cõputes, de tribus aureis ,p quatuor mẽsib' vir habebit vnũ.Et si dicis, quare pro primo mẽse habet aliqd de pẽsiõe:Rñdet glo.& bñ qa ,p illo mẽse subijt onera mrimonij. ergo &c.vt ĩ re.iu.m naturã.Et ꝓ hoc sit verũ,apparet ex tex. q̃ vult virũ hre tertiã partẽ quartę.Sed si aliud diceres,hẽt solũ quartã quartę. Opp.& vr ꝓ tota pẽsio venit ĩ cõtributiõe, sicut tot' fructus.Rñ.hic tractat de diuisiõe fructuũ pceptorũ tm̃:sed tot' fruct' est pcept',nõ tota pẽsio:iõ tota ĩ cõtributiõe nõ venit.Ita dicit gl. Cõtra hoc opp.imò tota pẽsio est pcepta:vt j.de re.iur.l.q actionẽ habet.imò pl' q̃ fruct': qa ,p viri solicitudinẽ habeẽ pẽsio:sed fructus solus nõ:vt l.si nauis.ſ.de rei ven.Gl.rñdet trib' modis. Primò ꝓ nõ ,ppriẽ dicit haberi id,ad q̃d qs habet actionẽ:vt l.min'.j.de re.iu.l.sta sol.destruit ,p tertiã rñsionẽ,quã statim dicã.Secũdo modo soluit ꝓ hoc est iõ:qa mulier gratuat ĩ vno qa teneẽ stare colono:vt l.si filio.§. fi.j.e.ti.& l.ĩ vẽd.§.j.de bo.auẽ.iu.pos.Iõ cũ trãslatio fiat ĩ muliere de necessitate iõ releuat ĩ alio,vt nõ cõtribuat pẽsionẽ totã:ideo ex hac gl.distingue.Aut res trãsferẽ ad aliquẽ ex necessitate:& cogit stare colono. Aut ex volũtate:& tũc secũ.dixi plenè ĩ d.l.si filio.§.fi.j.e.vbi vide gl.& no.Tertio modo solui pẽsio de iure peti nõ põt,nisi ĩ fine anni,vt no.ĩ l.iij.C.locati.& ideo meritò tota nõ cõtribuit. Certè ,m istã sol.nec ,p trib' mẽsib' cõtribueret:qa nõ põt peti.Vñ isto timore Io.legit aliter istã legẽ,videlicet ꝓ tota pensio cõtribuat tripliciter,re, noie,& spe.Et ,m hoc oportet te ponere ꝓ locatio eẽt facta ,p duodecim aureis,ita ꝓ quolibet mẽse vn' aure' soluereẽ. Sed qualiter ista cõputatio fiat gl.ponit hic ita obscurè,ꝓ docto.et scholares cõiter nõ capiũt. Dubiũ est:qa duodecim debẽtur ,p vno anno à die locatiõis:& vir nõ debet hre nisi ,p vno anno à die cõtracti mrimonij:q ann' nõ capit nisi duodecim mẽses de tpe locatiõis.Iõ cõputatio fiet trib' modis.Primo modo,vt vn' mẽsis detrahat,vt sic tria cõtribuant re,& octo spe.qd̃ eẽ Io.dixit nouẽ detracto vno mẽse,idẽ est dicere ꝓ octo. No. ex hac oppositiõe gl. † ꝓ vbicũq; tps locatiõis excedit annũ à die mrimonij de illo qd̃ excedit,vir nihil hre debet. Nec obstat j.ea.l.ver.ecõtrario.& §.itẽ si messes.vt ĩ quolibet eorũ dicã. Alij aliter cõputãt,videlicet ꝓ tota nouẽ cõtribuãt ĩ spe. & ne icidas ĩ illud absurdũ ꝓ fiat cõputatio ,p tredecim mẽsibus,pẽsio vltimi mẽsis attribuat' mẽsib' pcedẽtib':& sic ,p singulis quatuor mẽsib' debeant' quatuor aurei cũ dimidio:& sic in octo mẽsib' debebũt nouẽ.Cõtra istã cõputationẽ opp.qa nõ est ĩ ptãte nostra facere ꝓ illud qd̃ qs debet in mẽse sequẽti

debeat in pcedẽti:qa ante diẽ malè agit: vt l.j.qñ di.vsusfr.le.ce.Sol.Ad istud euitandũ dicebat Io.hanc cõputationẽ faciendã esse finito anno à tempore locationis,vt sic debitoris in nullo intersit: tunc enim fiet cõputatio pinde, ac si ,p pcedẽtib' mẽsib' ille vltim' aure' esset debit'. Tertio mõ sustinẽdo hãc opi.Io. põt fieri illa cõputatio,vt j.diceẽ in gl.videlicet ꝓ videat pceptũ q̃tũ istud nomẽ debitoris debẽtis mercedẽ posset vẽdi,vt ibi, alij ꝓ caueat,&c.Si ista opi.Io.in aliquo eẽt vera deberet intelligi ,m primã cõputationẽ.In veritate tm̃ nõ est vera: qa est cõtra istã literã.Teneo ergo primã lect.ꝓ tria tm̃ cõtribuant. Ad rõnẽ in oppositũ dũ dicit ꝓ oia cõtribuanẽ;qa oia videtur pcepta:vt in regula iuris,q actionẽ.rñdeo: hic tractat solũ de diuidẽdis fructib' à viro perceptis.Dico ergo ꝓ ab initio colonus debet totã pẽsionẽ:vt l.si à colono.j. de fideiuſ.Sed videẽdũ est cui debeat.Rñdeo,,p illa parte anni,pro qua fund' ad virũ ꝓtineat ipse vir implet cõtractũ: qa patiẽ colonũ frui.Ideo ipsi viro vr acqsitũ, meritò ĩ cõtributiõe venit;& ,p alia parte anni,qua fundus ptinuit ad mulierẽ, ipsi mulieri vr debita pẽsio ĩ effectu. Ipsa eẽ mulier cõtractũ implet,& patiẽ frui:ergo meritò sibi debeẽ:vt l.si seru' cõis Meuij. §.fi.j.de sti.seruo.& ibi dixi. Quare aũt hoc casu nõ cõtribuat illud qd̃ à muliere percipit sed solũ qd̃ pcipit à viro, dicã sta tim in sequẽti pte. Opp.quãcunq; opi.tenetur reperit ꝓ vir habet ,p isto vltimo anno partẽ fructuũ duorũ anno.Glo. hic in fi.rñdet ꝓ nõ dr nisi vn' annus tm̃: tũ ille annus est fertilior.Ita dicit gl.in fi. Cõtra hoc opp.extra gl.si fund' iste nõ esset locat',de fructib' sequẽtis anni vir nihil debet habere vt.ſ.l.,pxi.ergo eadẽ rõne nec hic Rñ.nõ est ea.rõ.Nã si fund' nõ eẽt locat',ĩ fructib' pcipiẽdis vir nihil iuris vr hre:& iõ nõ põt dici ꝓ veniat in cõtributiõe tanq; pcepti.Sec' si locauit, vt dictũ est.Et ,p hoc dico: si ista locatio eẽt facta ,p certa quãtitate fructuũ q̃ pcipiunt

aleret.Quas aũt vsuras,& qualiter posit maritus petere ab hæredib' vxoris,quib' est facta mora in soluẽdo dotẽ,vide plenè per Ro.cõsil.cccxvij. Et ad proximè dicta,an mulier posit post annũ petere alimẽta dotis,vide Bal. consi.cclij.ij.volu.& Bal.cõsi.cxxvij.quod incipit,Franciscus.

Naturalib'.Qui dicãt fruct' naturales,& q̃ ĩdustriales,vide eũdẽ Bar.in l.& ex diuerso.ſ.de rei vẽ.Bal.ĩ l,,p onerib'.C.de iu.do.Bal.in l.ancillæ. C. de furt.d.Ant.& cano.ĩ c.grauis.de restit.spol.Bar.ĩ l.fi.j.ad leg.Fal.Bal.ĩ rub.C. de fru.& lit.expẽ.Bal.ĩ l.fi.C.de vsur.Et licet pẽsiões veniãt appellatiõe fructuũ,vt ,p gl.& doct.hic,vt ẽt ẽ tex.ĩ l.si nauis.ſ.de rei vẽ.et in l.videam'.ſ.de vsu,tũ Bal.ĩ l.fi traditio.C.d act.emp.tenet ꝓ pẽsiões strictè nõ veniũt appellatiõe fructuũ.pro quo bon' tex.ĩ l.cũ aũt.§.cũ redhibeẽ.ſ.de ædi.edi. & in l. mercedes ſ.de pet.hære.& in l.prædiorum.in verbo,pro fructibus.ſ. de vsur. Si ergo loco fructuũ :ergo non sunt fructus:cùm aliud sit esse fructus, aliud loco fructum.l.mercis,la ij.j.de verb.signifi.quod est not.propter statuta Et qui dicantur fructus industriales & quid de oleo,vide Bar.consi.cxxv.

Pro hoc dico.Adde ꝓ cũ Bar.trãsit Ang.Pau.de ca.& Inno.sed Mod.Ro. & Alex.cõtra:qa licet nõ sit nata actio & oblig.tũ spes ipsa vr posse cõtribui & diuidi ĩ l.spẽ.C.de dona.l.ĩ quãtitate.j.ad le.fal.nec iste tex.secũdũ ipsos cõsideraut natiuitatẽ actiõis & oblig.sed solũ acqsitio quo ad iuris interpretationẽ secũdũ quã interptationẽ nõ repit iure cautũ ꝓ pẽsio cõsistens in fructib' nascituris nõ ita cẽseat acqsita ,p tpe pterito,sicut pẽsio cõsistẽs in pecunia vel alio genere,cũ lex generaliter loquatur. Alle.Ro.tex.ĩ versi.itẽ si messes.ĩ ea.l.quẽ tũ do. Alex.ꝓ nõ facere ad ,ppositũ,sed ipse dicit ,pbari:qa clarũ est vbi aliqd mihi cõpetit sub cõdi.semp hr rõ illi',qd̃ pẽdet ab euẽtu cõditiõis, vt ĩ lege Aql.fideiusũ.ſ.ad legẽ Aq.& in l.si seruus. ſ. de cõdi fur.

ex iſto fundo: q̃ nihil veniret ĩ cõtributiõe. Nã illa ꝓmiſsio dr̃ cõditionalis: vt l.j.j̃.de cõd.et demõ. Et iõ meritò viro nihil eſt q̃ſitũ. Sed ſi locatio eẽt facta ꝓ certa quãtitate in gñe, ſoluenda quolibet mẽſe vel ĩ fine anni, nõ curo: pars venit ĩ cõtributiõe ꝓm formã huiꝰ legis: qa licet hæc oblig. ſit ĩ diẽ: tñ dies cedit, et
10 viro debeẽ: vt d.l.credere diẽ.j̃.de ver.ſig. Circa iſtã ꝓtẽ q̃rit gl.qñ fundꝰ reuertiẽ ad mulierẽ, an mulier poſsit agere ſine ceſſiõe cõtra colonũ. Gl. determinat q̃ nõ ſed vir cogitur cedere, vt in glo. Si tamen vir nõ eſſet, vel nõ reperireẽ ꝓ quẽ cogi poſſet: tũc haberet actionẽ vtilẽ ſine ceſsiõe: vt l.j.C.de act. & ob. & ſ̃.de inſtitu.l.j. Venio ad tertiã partem, ſ.ad ver.econtrario.

Econtrario. Op.q̃ lr̃a vr̃ ſibi cõtradicere. Dicit em̃. ecõtrario quoq̃: & ſic dicit q̃ ẽ hic cõtrariũ: & ẽ idẽ. Rñdeo, nõ cõtradicit: qa iſta verba referũtur ad diuerſa. Eſt em̃ ecõtra ad p̃cedẽtia: qa ſ̃.mulier dedit fundũ plenũ fructib̃ꝰ: hic vacuũ. ſed eſt idẽ: qa circa diuiſionẽ fructuũ hr̃ rõ mercedis vel fructuũ nõ à die locatiõis, ſed cõtracti mr̃imonij vt hic, & ibi, ſ̃m gl. & bñ. Ad hoc oppo. ſ̃.qa ſ̃.dixi tm̃ illã partẽ pẽſiõis diuidi, cuiꝰ tp̃s fluxit durãte mr̃imonio: hic verò totã pẽſionẽ dicit diuidi: et ſic nõ ẽ idẽ. Rñdeo q̃ ẽ idẽ, ſed nõ ꝓ oĩa. vtrobiq̃ em̃ pẽſio cõputaẽ, ſed ibi pars hic tota. Et rõ ẽ: qa ibi datꝰ fuit fundꝰ pleniꝰ: hic vacuꝰ, ſ̃m gl. & bñ, declarãdo vt j̃.dicã. Alij ſoluũt dicẽdo q̃ hic ẽ ꝓ oĩa idẽ: & magis ponit q̃dã facti accidẽtia, quã iuris miniſteriũ: iõ nõ placet glo. Tertij, vt Plac. dicũt ſe nõ intelligere iſtũ §. Quarti, vt Io. q̃ ĩ p̃cedẽti §. tenet q̃ oĩa cõtribuãt, dicit q̃ ẽ ꝓ oĩa idẽ, ſed illiꝰ opi. ſ̃. reprobaui. Tene ergo primã ſol. gl. Ad huiꝰ declarationẽ ſcias q̃ qñ vir fructꝰ pcipit, nihil ſibi debeẽ à muliere de eo qd̃ pcipiendũ eſt, ſed qñ maritꝰ nõ pcipit fructus, tũc debeẽ ſibi à muliere de eo qd̃ pcipiẽdũ ẽ ab ea de pẽſiõe: vt j̃.ea.l.§.interdũ. Vñ meritò ĩ p̃cedẽti ver. marito nihil debeẽ de pẽſiõe pcipiẽda: hic ſic. Itẽ aduerte: qa intelligo iſtũ §. q̃ mulier locauit fundũ ꝓ duodecim habito reſpectu ad fructꝰ, q̃ pcipiũt ĩtra annũ à die mr̃imonij: meritò vir de illis debet hr̃e ptẽ. Et q̃ hoc ſit verũ, apparet ex lr̃a. licet em̃ vinea locetẽ de mẽſe martij ꝓ vno anno pro duodecim aureis. Hoc fit reſpectu vniꝰ vindemiæ, q̃ pcipit de mẽſe Octobris. & ſic ĩtra annũ à die mr̃imonij. Si em̃ locaſſet ꝓ maiori parte, fortè ꝓ xxiiij. aureis in duobꝰ annis, vel in viginti mẽſibꝰ: & ſic reſpectu fructuũ duorũ annorũ vir nõ deberet hr̃e, niſi de pẽſiõe q̃ reſpicit fructꝰ illiꝰ anni quo mr̃imoniũ durauit. Nec em̃ ꝓ vlteriori tpe debet habere, vt patet ex p̃cedẽti parte. Fallit in ver. itẽ ſi meſſes. j̃.e. ſ̃m ſecũdã lectu. vt ibi dicã. Et ea. rõne dico ſi vir locaſſet ꝓ multis annis, & pẽſionẽ ab initio recepiſſet, q̃ ſolũ debet vir pẽſionẽ hr̃e, q̃ reſpicit fructꝰ quos ipſe debebat hr̃e illo anno: & reſiduũ debet reſtituere mulieri. Op. j̃.de iu. fiſci. l.fi. gl. parua q̃ incipit, ꝓ tota locatiõe. & c. dicit aliter diſtinguĩ ĩ p̃dio vẽdito alij locato, quã hic. Pro hoc aſsigno rõnẽ qa vẽditio fit ex volũtate: illa reſtitit. fit ex neceſsitate: vt no. ſ̃.ĩ gl. magna. Op. ſ̃.de vſufr. [a] leg.l.deſũcta. Dicit gl. † aliud
11 in viro. A ſsignat rõnẽ: qa vir pcipit fructus reſpectu oneris mr̃imonij: vt l.ꝓ oneribꝰ. C.de iur.do. Vñ ꝓ ea parte anni qua onera ſuſtinuit, lucraẽ fructꝰ, ſed fructuariꝰ pcipit fructꝰ ꝓpter ius qd̃ habet, nõ reſpectu alicuiꝰ oneris. Vñ eo ipſo q̃ pcipit fructꝰ, facit eos ſuos irreuocabiliter: & ſi decedit anteq̃ pcipiat pdit ius pcipiẽdi to
12 taliter. Vñ fortè eẽt † idẽ dicẽdũ de canonico, q decedit, qd̃ in viro, vt fructus pceptos & pcipiẽdos trãſmittat ad ſucceſſores ꝓ rata anni quo ſtetit in canonicatu. Nõ em̃ pcipit fructus tanq̃ ſimplex fructuariꝰ, ſed ꝓpter onera eccleſiæ q̃ ſuſtinet. Canoniſtæ tñ aliter dicũt qbꝰ in hoc eſt ſtandũ. Quærit Dy. hic, qd ſi ipſa mulier locauit, an debet ipſe vir habere aliquid. Quidã q̃ nõ: qa vir nil pcipit cũ habeat mulier actionẽ. Cõtrariũ tñ dt Dy. & apparet ex prin. huiꝰ legis vbi gñaliter
13 loquit. Tu † dic Aut mulier locauit conſtãte mr̃imonio: & tũc idẽ eſt, ac ſi locaſſet vir, qa ex bõis viri quæſiuit mulier, & ſic eſt viri: vt l. Quintus. de dona. inter virũ & vxo. Aut locauit añ matrimoniũ: & tunc dic vt j̃. proxi. ver. ſecũdũ ſecundã lect. & ibi dicã. Venio ad ver. itẽ ſi meſſes.

Item ſi meſſes. Iſte ver. legiẽ trib̃ꝰ modis. Prio ſ̃m primã lect. & ẽ clara & bõa lectura. Secũdo mõ ſ̃m ſecũdã lect. & eſt notabilis lectura, licet nõ ita clara. Tertiò ſ̃m tertiã lectu. & iſta nõ eſt notabilis neq̃ clara. prima lect. ẽ plana: iõ vide p tex. Veniamꝰ ad ſecũdã lect. ex quo no. q̃ ſi mulier añ mr̃imoniũ locauit fundũ, & recipit penſionẽ, & poſtea nupſit: & anteqũ alij fructꝰ pciperent, diuertit: tũc & ĩ recõpẽſationẽ vir debet hr̃e de fructib̃ꝰ ſequẽtis anni: & ſic ẽ caſus, ĩ quo ad maritũ ptinẽt tã fructꝰ vlterioris anni, q̃ vltimi. qd̃ no. diligẽter. Sed ſi mulier pẽſionẽ nõ pcepiſſet: tũc viro debeẽ pars pẽſiõis, vt patet in hoc ver. ſ̃m primã lect. Tertiã lect. vide p tc. Opp. ſi fructꝰ eſt pceptꝰ, tota pẽſio ĩ cõtributiõe nõ venit: vt ſ̃.ea.l.ver. ita q̃. Solu. Illud verũ, ſi fructꝰ ẽ pceptus totꝰ ſcilicet pro cultura totiꝰ anni. & ita ibi. Hic verò fuit perceptꝰ, ꝓ parte tm̃ qua ſeruiturꝰ eſſet: & iõ in cõtributiõe venit pẽſio vindemiæ. Vltimò ponit Dyn. vnã diſtinctionẽ de fructib̃ꝰ: quã Cy. refert C.de rei vxo.act. §. ſed & nouiſsimi. q̃ tñ eget multa ſuppletiõe: vt ex præcedẽtibus patet. Vide p te.

1 ☞ *Dos eſt quid uniuerſale.*
2 *Compenſatio quantitatis debitæ in pecunia ad quantitatem fructuum, q̃ non fiat.*
3 *Vnum genus quando poſſit ſolui pro alio.*
4 *Quis quòd non teneatur ad fructus perceptos, ſed ad æſtimationem.*

Ob donationes. Op. cõtra petitionẽ dotis nõ obiicit cõpẽſatio: vt C.d rei vxo.act. §. ſed nec ob ĩpẽſas. & §. ſed nec retẽtio ob res amotas. Sol. Dicit gl. q̃ iſti fructꝰ nõ ſũt dos, licet actiõe de dote petanẽ. qd̃ nõ
1 eſt verũ: qa † dos eſt qd vniuerſale: vt j̃.ti.j.l.q̃ dr̃. et dixi ſ̃.e.ti. ſup rub. Vñ nec ipſa res data in dotẽ, nec fructꝰ ꝓprie ſũt dos, licet ſint dotis. Ad cõtrariũ dic vt dicã j̃.eo.l. rei iudicatæ. §.j.
b Opp: hic [b] fit cõpẽſatio de ſpẽ ad quãtitatẽ, vel de ſpecie ad ſpeciẽ. Cõtra de l.ſi cõuenerit. de pig. act. Gl. ſoluit q̃ hic res amotæ, & donatę q̃ liberũt extarc: et ſic mulier ad quãtitatẽ tenebaẽ. Itẽ fructꝰ deſierũt extarc: & ſic vir tenebaẽ ad quãtitatẽ. Vide
2 gl. & no. qa notabilis eſt. Innuit ergo iſta gl. q̃ † quãtitatis debitæ in pecunia ad quãtitatẽ fructuũ nõ fiat cõpẽſatio. Cõtrariũ no. C.de cõpẽſa. l.neq̃. Ia.de Are. dicit. Tene vltimã opi. poſitã in gl. in l. cõtraria. & ſic iſta remanebit firma. Qui em̃ cõpẽſat, ſoluit vt l.ſi debitor. ſ̃.q̃ po: in pi. ha. ſed aliud pro alio, ſ. inuito creditore ſolui nõ põt: vt l.ij̃.§.j.ſ̃.ſi cer. pe. ergo nec cõpẽſari, ſ̃m Ia.de Are. Idẽ Inn. extra de iureiu c.ad noſtrã. Op. ad iſtud j̃.de auro & arg. le.l.j. & l. Titiæ amicæ. §. fin. Rñdeo: vnũ † genus põt ſolui pro alio, ſi ſunt ciuſdẽ materiæ: vt ſi debeo tibi librã auri poſſum tibi ſoluere in pecunia aurea, et ecõtra. Sed ſi ſunt diuerſæ materiæ: vt ſi ab vno debeẽ pecunia ab altero frumẽtũ: nõ fiet cõpẽſatio, vt hic. Prædicta vera, niſi ex cõſuetudine ſit aliud inductũ. Videmꝰ em̃ q̃ ꝓ fioreno ſoluiẽ pecunia numerata argẽteca, vel ecõtra. qd̃ ex cõſuetudine ꝓcedit: vt C.de dona. l.ſi qs argẽtũ. circa prin. & ibi no. ſ̃.de cõtrahẽ. emp. l. Impatores, dixi ĩ l. Paulꝰ. j̃.de ſolu. Op. ad idẽ: fructꝰ pcepti ex pignore extenuãt debitũ: vt l.j. & ij̃.C. de pig. act. & ſic fructꝰ cũ pecunia cõpẽſanẽ. Solu. Illud verũ, ſi fructꝰ ſũt cõſumpti. ſed ſi extãt: tũc ſunt pign. ꝓ debito, nec tolliẽ debitũ: vt
4 C.in quibus cau. pig. ta. cõtra. l.iij. Ita intelligit Cyn. in l.j. & ij̃. de pig. actio. † Ex prædictis verò [c] no. diligẽter q̃ qñ percipio
c fructus ex re tua licitè, vt maritus, creditor, tutor, & procurator, & ſimiles perſonæ, cõſumptis fructibus nõ teneor ad fructus, ſed ad æſtimationẽ ſic, vt hic, cũ ſua gl. quod eſt vtile: quia de cætero nõ põt creſcere vel decreſcere æſtimatio. quod not.

1 ☞ *Quando fructus unius temporis ſunt maiores quã ulterius, quomodo fiet diuiſio.*
2 *Si in fundo uno anno ſeminatur frumentum ex cõſuetudine regionis, in alio nihil, uel ſeges minoris ualoris: quòd totum biennium computatur pro una cultura.*

d **Quod in anno.** [d] Quod in anno dr̃ ĩtelligiẽ de vna cultura, ſiue ſit maioris tpis ſiue minoris. h.d. & ẽ notabilis. §. Opp. q̃ ſolꝰ annꝰ debet inſpici: vt j̃.
1 l. ꝓxi. §. fi. aliàs eſt ſub hac l. Rñdeo, hic bis tota terra coliẽ: ibi ſemel tm̃ in anno. Quærit gl. qd † ſi fructus vniꝰ ſemeſtris tpis ſunt maiores q̃ alterius: qa primò fuit frumẽtũ, poſtea miliũ. Gl. dt idẽ, qa ſi vnꝰ annꝰ eſt fertilior altero, hoc nõ inſpiciẽ, vt
no. ſ̃.

telligunt vẽditæ oẽs p tex. in l.cũ ĩ fũdõ. §. vxor viro. ſ.d iu. dot. Itẽ limitaẽ niſi eſſet alienatæ ex cã lucratiua qa nõ debẽt ĩtelligi ĩ ppetuũ. Ita decidit Bal. ĩ auth. excipiẽ. C.de bo. q̃ lib. p l. fi. de ſer. vrba. pdi. ꝓ quo facit qd̃ ipe dt ĩ l.ij̃.C.de fideicõ. q̃ ſi teſtõr legauit vxorẽ ſuãveſtiri et ſic ex ti-
2 lucratiuo, debet ĩtelligi q̃ ſingulo anno veſtiaẽ, ſi mos regionis ex poſtulat alias illis fractis aliæ fiãt. qd̃ ẽ notãdũ & ſi vis videre qũ aliqd debeẽ ꝓ prima vice vel annũ, vide Bar. ĩ l. eũ q. §. q ita. el grãde. de ver. ob. & in l. pe. j̃.de
a annu. le. Refert ẽt d. Alex. q̃ Bal. ĩ l. ædẽ. C. loca. p hũc text. in ver. q̃ ſi ĩ anno. dt q̃ ſi emphyteuta ceſſat in ſolutiõe vel biennio vel triẽnio, vt res
1 eſt, et cadat à iu. ſuo, nõ verificaẽ ĩ eo qui
2 ceſſat illo tpe, ſi ĩ illo biẽnio, vel triennio
3 vnꝰ ſolꝰ fructꝰ pcipitur. q̃ licet ipſe non exẽplificet ꝓt exẽplificari ĩ memoribꝰ, q̃ de trib̃ꝰ, vel iiij. ann.
b ſolẽt incidi. Et ꝓ hoc dicit ipſe ſe velle dicere
1 q̃nẽ, quã habebat de facto: qa eccleſia cõceſſerat in emphyteuſim cuidã pacto apposito qd̃ in quolibet feſto Reſurrectiõis ſoluerẽt canonẽ, & trãſluit bi-
2 nus termiñꝰ Reſurrectiõis: qa tñ nõ trãſlatum uit totũ biẽniũ nõ dr̃ cecidiſſe. Et ita dt ex preſſẽ tenere do. Ant. in addi. Spec. in ti. de loca. §. nunc aliqua. ver. lxxxviij. qa req rit lapſus biẽnij, nõ aũt ſufficit qꝰ labaẽ vnꝰ termiñꝰ ſoluẽdi. Et ita dt ſentire Cy. in l.ij̃.in x.vel xj. q̃. 3
C.de iure. emphy. Dicũt ẽt docto. d.q. Archi. q̃ locauit fructꝰ Archidiaconatus ad decẽniũ: vtrũ conductori debeaẽ illud q̃ ſolitũ erat dari, ꝓ ſuo aduẽtu. de quo Old. cõſuluit in meo cõſi. c
cxxix. quod no.

a ¶ Reſtituunt. Paul. de caſ. q̃rit qd de clerico bũficiato, ſi pceptis fructib̃ꝰ moriaẽ
1 nõdũ cõpleto anno: an eiꝰ hęres teneatur reſtituere ſucceſſori pro rata, ſicut hæres
3 mariti an non, ſicut nec hęres fructuarij. Et ſe remittit ad gl. ord. ĩ l.j. C.de anno. ciui. li. xj. et qd̃ no. in l. deſũcta. ſ̃.de vſufru. Si vis videre de qbꝰ bonis poſſit facere teſtamẽtũ, & qũo de fructibus, vide Bal. cõſ. cccl xxiiij. ij̃. lib.
b ✠ P. PAV. P. ¶ Si fundũ. Quæ di

no. ſ̃.e.l.ĩ ij̃.gl. magna ĩ fi. Hoc ĩtellige verũ qñ vnꝰ annus eſt fertilior alio anno ex caſu. Sed ſi ex neceſsitate, vt puta qa iõ ſeminatũ ẽ miliũ q̃ ſequẽti anno poſsit facere frumẽtũ, qd̃ alias nõ faceret, tũc puto q̃ diceẽ totiꝰ tpis vna cultura, & fructꝰ totiꝰ tpis cõfundunt, & ꝓ rata diuiduntur. Sicut dicimꝰ ĩ meſſe, & vindemia, vt ſ̃. ea.l. ver. itẽ ſi meſſes. & ſicut dicimꝰ ĩ lana, & fœtu, q̃ pcipiunt ex aĩalib̃ꝰ, vt dicã ĩ ꝓximo. §. & † iõ ĩ poſſeſsiõib̃ꝰ iſtarũ ptiũ, ĩ q̃bus vno anno ſeminaẽ frumẽtũ ĩ alio anno nihil vel ſeges mino. valoris, puto totũ biẽniũ cõputari ꝓ vna cultura, et iſpici ꝓ quãta pte biẽnij durauit matri. qd̃ no. &c.

Non ſolum. In aĩaliũ fructu, & prædiorũ vrbanorũ fit diuiſio, ſicut ĩ fructibus ruſticorũ. h.
d. Opp. res mobiles nõ reſtituunt [a] ſtatim mulieri, vt C.de rei vxo.act. §. exact. Vnde vir debet ſibi lucrari iſtos fructus: vt l.ſi conſtante. §. quoties. ſ. eo. Difficile cõtrariũ eſt. Dicã in præalleg. §. quoties.

☞ *Dictio quaſi, q̃ denotet improprietatem, & etiam ſimilitudinem.*
Maritus ſi incidit arbores fructiferas, tenetur actione de dote.
Emphyteuta q̃ non poſſit incidere arbores fructiferas.

b **Si fundũ.** [b] Arbores cæduæ cõputantur ĩ fructib̃ꝰ. ſecꝰ in arboribꝰ fructiferis, et theſauris. h.d. Op. dr̃ hic quaſi ĩ alieno inuẽti. Cõtra. C. de iure do. l. in rebꝰ. Huiꝰ † timore dicit gl. q̃ hic hæc dictio quaſi, improprietatẽ denotat. Dy. dt q̃ denotat ſimilitudinẽ: qa nullũ ſimile ẽ idẽ. vt l. qd̃ Nerua. ſ̃.depo. Contra hoc op. de §. theſauros. Inſti. de re. di. Sol. fateor q̃ ſit viri, vt ibi, ſed reuocabiliter
2 vt hic: qa debet reſtituere. † Quæro, qd ſi vir ĩcidat arbores fructiferas, qua actiõe teneẽt. Dicit gl. q̃ actiõe d̃ dot. et ĩ hoc bñ. vel actiõe l. A gl. & hoc nõ placet: qa maritꝰ ẽ dñs fundi dotalis: ergo nõ tenetur l. A gl. ſed ſibi daẽ, vt l. itẽ Mela. §. legis. ad le. A gl. Nõ obſtat. ſ̃.ad le. A gl. l. ſi ſeruus. ſeruũ. §. ſi cũ maritꝰ. ĩ gl. alleg. qa ibi vxor dedit dãnũ ĩ rebꝰ mariti, & ſic in rebꝰ alienis hic maritꝰ in rebꝰ dotalibꝰ, & ſic ĩ rebus ꝓprijs. † Quærit Dyn. aliqs accepit fundũ ĩ emphyteuſim: an poſsit arbores fructiferas ĩcidere: Vr̃ q̃ ſic: qa habet vti le dñiũ: vt l.j. ſ̃.ſi ag. vecti. pe. ſed ĩ re propria glibet ẽ moderator, & arbiter: vt l. in re mãdata. C.mãda. & l. ſi mãdato. ſ̃. mãda. & l. q̃ ſi poſſeſ. d̃ pet. hære. In cõtrariũ dt Dy. q̃ ſit idẽ [c] qd̃ hic diciẽ ĩ marito, vt ĩ l. in fraudẽ. §. cõductor. j̃.de iur. fi. & j̃.de cẽſi. l. forma. §. ſi vires. de vſu & ha. l. ſi ita. §. fi. Idẽ ĩ vaſallo, ſeu feudatario ea. rõne.

☞ *Impenſæ quæ fiunt in quærendis lapidibus, quòd debeant reſtitui.*
Mulier quæ non permittit uirum accipere marmor cæſum, qua actione teneatur.
Vxor relicta uſufructuaria à marito notario quòd non debeat habere fructus protocollorum.

d **Si vir in fundo.** [d] Lapis, q̃ nõ renaſciẽ, nõ ẽ in fructu: ſecꝰ ſi renaſciẽ. Idẽ in aurifodinis: argentifodinis, & cretæfodinis. h.d.
• Op. ſi maritꝰ fecit fundũ p̃tioſiorẽ, debẽt ſibi ĩpẽſæ reſtitui: vt l. ſi. ſ̃.de fun. do. & de iur. do. l. ſi ex lapidicinis. ſed hic in ver. & impẽſa. dr̃ cõtrariũ. Huiꝰ timore dicit gl.

q̃ hic mutat caſum Iuriſcõſultꝰ, qñ maritus fecit fundũ deterioreẽ. Op. hic dicit q̃ ſi marmor eſt ĩ fructu: impẽſa debet re
1 ſtitui. Cõtra. j̃.ea.l. §. ipẽdia. Sol. † Impẽſę q̃ fieret ad ppetuã rei vtilitatẽ, vt ĩ quę rẽdis lapidicinis, debẽt reſtitui, vt hic: ſed poſtq̃ lapidicinę ſunt inuẽtæ expẽſę quę fiũt in fodiẽdis lapidib̃ꝰ dicunt fieri cauſa q̃rẽdorũ fructuũ, & nõ veniũt in reſtitu-
2 tione: vt in cõtrario. Quęrit glo. † quid ſi mulier nõ permittit virũ accipere marmor qd̃ cęſum eſt. Dicit glo. qd̃ mulier te
c neẽt ad exhibẽdũ: vel ſi impẽſa eſt facta, et marmor nõ eſt exẽptũ teneẽt de dolo: vt l. ſi cùm mihi. ſ̃.de dolo. Hoc ſ̃m reprobaẽ
d per Iac. de Are. quia cũ maritus ſit dñs rei dotalis. & habeat actionẽ ad exhibẽdũ et
e iniuriarũ [e], ceſſat actio de dolo: vt l q̃ pẽdẽtẽ. de actio. emp. & hoc eſt verũ cõſtãte mr̃imonio: ſed eo ſoluto haberet maritus actionẽ mãdati, vel negotiorũ geſtorũ, vt l.j. §. ſed nec ob ĩpẽſas. C.de rei vxo.
f act. ergo ceſſat actio de dolo. [f] Vltimò ꝓ
3 iſtũ §. rñdi ad q̃ſtionẽ: Maritꝰ, † qui fuerat notarius, legauit vſum fructũ omniũ bonorũ ſuorũ mulieri: q̃ro, nũquid iſtud
d qd̃ pcipit ex exẽplatione ꝓtocollorũ ptineat ad mulierẽ. Dixi q̃ nõ. [g] Illud enim,
g quod ſemel tm̃ pcipit et nõ renaſcit nõ dicitur eſſe in fructu, vt hic, ſed reditus ꝓtocolli eſt huiuſmodi: ergo & c. qa poſtq̃ ſemel eſt reditus, nunq̃ amplius reſtituet: cũ non ſit veriſimile q̃ reaccipiens pdat. Facit l. ſi ex lapidicinis. ſ̃.de iure dotium.

1 ☞ *Immobilia data in dotem, ſoluto matrimonio an ſtatim reſtituantur.*
2 *Ratio quare immobilia ſtatim reſtituantur, ſed mobilia nõ.*
3 *Cautio quam præſtat mulier uiro ſoluto matrimonio de reſtituendis fructibus, an debeat eſſe cum fideiuſ.*
4 *Vir & uxor ſunt ſocij diuinæ & humanæ domus.*
5 *Cautio ſi hoc uerbum cautio, profertur à lege, quòd debet intelligi cum fideiuſſore.*
6 *Quando fructus ſunt pendentes, & de proximo recolligendi, uir retinet fundum.*
7 *Mulier ſoluto matrimonio poteſt relinquere fundum uiro quouſq; fructus ſint recollecti.*
8 *Dicta in uiro habent locũ in ſocero, & eius hæredibus.*

✱ **Interdum.** Si fundꝰ reſtituiẽ pendẽtibus fructib̃ꝰ mulier viro cauet, ſed eis pceptis, & mr̃imonio ſoluto poſt annũ maritꝰ nihil reſtituit: ſi ĩtra annũ fuerit diſſolutũ, reſtituiẽ ꝓ
rata. qd̃ ẽt ad ſocerũ & eius hęredes extẽdiẽ. h.d. Et iſte §. ponit practicã eorũ q̃ dicta ſunt ſ̃. Op. q̃ ſ̃m tpa iſta dos debeat remanere penes virũ, & reſtitutio debet fieri annua, bima, trima die: vt. §. ex actio. C.de rei vxo.act. ergo nõ eſt neceſſe q̃ mulier caueat marito. Soluit gl. † q̃
1 hic loquiẽ de gnq̃nali fructu: vel q̃ hic fiat mentio noui iuris, ſ̃m q̃ reſtitutio fit ſtatim, vt p̃allegato §. Et ſic tenet iſta gl. q̃ olim ĩmobilia nõ reſtituebanẽ ſtatim, ſed reſtituebanẽ annua, bima, trima die, qd̃ Dy. & oẽs reprehẽdũt. Primò ꝓ p̃al. §. exactio ibi: qd̃ cõe vtriuſq̃ fuerat, & c. & ꝓ tex. ĩ l. cũ ĩ fundo. §. ſi fundꝰ. ſ̃.de iur. do. qd̃ tenet gl. j̃.de do. p̃le. l.ij̃. §. fi. Et ex hoc apparet q̃ nõ obſtat cõtrariũ qa mobilia
2 etiã olim reſtituebanẽ ſtatim. † Sed quęro quæ eſt ratio q̃ ĩmobilia ſtatim reſtituunt: mobilia vero poſt tẽpus debẽt reſtituti hodie. Dicit Iac. de Are. q̃ glibet põt

cunẽ arbores cęduæ ita vt incidi poſsint per colonos & ſimiles, vide Alexã. cõſi. cxviij. ĩ j. & ij̃. co. vo. v. Sequitur Cur. & Are. cõſi. lxx. in vltimo. Late Moder. ĩ repet. l. titia. ſ. xxxvj. q. ff. de lega. ij. qua autẽ actione teneaẽ colonꝰ incidẽs vide ĩ duo bꝰ. §. colonꝰ. ff. de iureiu. in l. ſi colonꝰ. ff. arb. fur. ce.

¶ Quod ſi idẽ. Addẽ q̃ idẽ cõſuluit Bald. cõſi. clviij. inci. vulgare. eſt. j. libr.

✠ P. PAV. P. ¶ Si Vir. Quid aũt ſi vxor dederit in dotẽ aliqd̃ caſtrũ quod habet merũ & mixtũ ĩperiũ & maritꝰ ꝓpter aliqua deducta accepit multa bona a ſubditis an illa cẽſeaẽ eſſe fructus caſtri. itaq̃ non veniãt reſtituẽda, vide Ale. in diſp. inci. Rex Magũtiñꝰ. in v. du.
e ¶ Iniuriarũ. Ro. hic tenet cõtrariũ: quia actio quæ infamat, nõ datur ſter virũ & vxorẽ. l. ij̃. C. re. amo. Sed actio iniuriarũ infamat. l. j. §. q̃ furti. de infa. & l. infamẽ. de pub. iudi. Et ita dicit cõſuluiſſe d. Ale. Paduę, per dictũ Io. And. in addi. Spe. in ti. de iniur. q̃ tenuit qd̃ ꝓ atroci iniuria inter cõiuges, nõ deẽ actio iniuriarũ. ꝓ d. l. ij̃. Sed tuti [g] eẽt dare actionẽ in factũ: arg. l. nõ debet. ſ̃. de dolo. & hoc voluit gl. l. ſtor. §. præterea. ver. ſed & ſi quis ex li. j̃.de iniurijs.
f ✠ POMATES. ¶ De dolo. Viẽ cõſ. xlix. in fi. §. iterdum. ver. q̃ ſecũdum iſta tẽpora. Vide Roma. ſingu. cccclxiij.
g ¶ Dixi q̃ nõ. Pau. cã Ca. dicit hic q̃ Bar. malè reſpõdit. & qa Bal. diſtinguit in l. j. C.de fru. & li. expen. iõ verba Pau. admittã. Et dicit Bal. Aut q̃ris an iſta pecunia ſit mulieris quo ad ptãtẽ fruẽdi. Et dicẽdũ eſt q̃ ſic: vt l. vſufru. legato. ſ̃.de vſuf. & l. vxori meæ. j̃.de vſufr. leg. Et ſi aliquẽ dicerem̃, frõreẽ q̃ ſi aliud ĩ hereditate nõ hr̃et: teſtatoris hæres nunq̃ aliqd haberet. Aut q̃riẽ nũqd pecunia ſpectet ad mulierẽ iure ꝓprio, & ita loquiẽ Bar. ſducit ẽt Pau. de Caſt. ad q. de qua Ale. nõ facit mẽtionẽ, ſ̃q̃ cũ ĩ mõtib̃ꝰ Bergami eẽnt q̃dã venę ſubterraneę ex qbꝰ fodiebãt cotes, et iſtæ venæ eẽnt ſub p̃dñs priuatarũ p̃ſonarũ et qdẽ fodiſſent ꝓ aliqd tp̃s illi

q habebant p̃dia ſupra impediebãt,dicẽ tesvenas eẽ eorũ q p̃ dia ſupra habebãt et facit iſte tex. qa lapi dicina ẽ illi⁹, cui⁹ eſt fund⁹.ĩ cõtrariũ d̃t. Facit tex.cũ gl. l.cũcti.& l.quotidã.C. de meta.li.xj. Et ita d̃t mẽti tenẽdũ . de quo lati⁹ p eũ cõſi.lxxix. ſequẽti.Si vis videre cõſ.Bar.d̃ peceptis,p tocollorũ,an ventãt appellatiõe fruct⁹,vt de cõſ.l.ſci. filij⁹ Pet.

a ¶ Verbũ cautio. Vi de Old.ſ.lxix.vbi refert q Papa dixit in conſiſtorio de prædicto verbo.

Pro cõcordia. Adpuerte: ſi teſtõr dicat oſa bona mea lego, cõprehẽdere vr etiã noſa debitorum. Ita Bar.in l. vxori mea. ff.de vſufr.leg.d. Alex. ibi alleg.Bar.ſibi cõtrariari in hoc §.ſi vir ĩ fundo. circa fin.vbi d̃t Bar. nõ p tinere ad mulierẽ id, q̃d p̃cipit ex exẽplatiõe ,ptocollorũ.Tu dic Bar. nõ cõtradicere.Nã ĩ hoc.§.ſi vir non d̃t legatũ factũ bonorũ &c. Sed loquit q̃ũ legauit vſũfructũ q̃ valde differũt. Præterea, & ſecũdò,ſecundũ ſubiectã materiã ĩtelligit legatũ ſecũdũ qualitatẽ legatarij⁹, cui ſi cõuenit,vt fetit bar. in hoc §.ſi vir. Et ita poſsit limitari dictũ in d.l.vxori. Vide ad ,ppoſitũ Bar.ſ l.mutũ.e.ti. p prima ſolutiõe vr melior. et ibi Alex.vr dare aliã ſolutionẽ q̃d ad illũ ca ſum:& vide p eũ aliter ſoluentẽ in hoc ſi vis aliàs ĩ §.ſi fundũ. col.penul. vbi latè p eũ.quem ſimul legit cum d.§.ſi vir.

b ¶ Dimittat,vel recipiat. Add q̃d Bal.d̃t q mulier ẽt poterit inhibere viro ne fruct⁹ colligat, niſi ĩ p̃ſentia vni⁹ quẽ mittere p̃tẽdit,ne fraudetur fructib⁹: quoniã hoc iura tolerãt fieri poſſe, p̃ text.in l.ij.§. ſub aſpectu.C. q̃ũ & q.quar.ps debeť.lib. c x.p quẽ tex.alle.Spe. ita tenere exp̃ſe ĩ ti. de deci.§.j.verſ.ſi. q̃d eſt no. cõtra partiarios vt poſſet qs mittere famulũ iſſpectorem ne fraudetur.

Pro ĩtellectu l. q ſi ſũpt⁹.ff.de peti. here.

c ✠ POMATES. ¶ Impẽdia.Limita, niſi marit⁹ legaſſet dotẽ vxori,vt p Bal. in l. ſi nõ deſignata. C.de fal. cau. adie.le.

d ✠ POMATES. ¶ Si mora. Vi⁹ Fel. in c.ſedes.ver. ſubreptio.in ij.col.& iiij.limitatiõe, de reſcrip.

ſtatim reſtituere ĩmobilia. Ideo ſi vir eẽt diues,& haberet pecuniã p manib⁹ coge ret ſtatim reſtituere. I dẽ tenet Cy.ĩ palle. §.exactio.& Rof.in libellis ſuis ſup ti. de act.ex ſtipu.p dote. Mihi vr q hoc ſit cõtra p̃alleg.§.exact.vbi dicit,q res ſe mouẽtes,& iura debẽt reſtitui poſt annũ: & tũ cõſtat q erat facilis reſtitutio. Nõ ẽ ergo alia rõ, niſi q ſic principi placuit. Q d̃ aũt dixi iura reſtituẽda poſt annũ, ĩtelligitur ſm determinationẽ l.licet.§.fi. ſ.d iudo. †Quæro circa principiũ,an hęc cautio,q̃ p̃ſtat à muliere,debeat eẽ cũ fideiuſsore,vel ſine.Gl.vr dicere q ſine: licet ſitar.cõtra j̃.ea.l.ſi cõſtãte.§.quoties.I dẽ tenet gl.C.de rei vxor.act.§.cũ aũt.& Cyn. ibi ad ſimilitudinẽ ſociorũ:vt l.verũ. ver. cæterorũq.ſ.,p ſoc. Vir em̃ † et vxor ſunt ſocij diuinæ & hũanæ dom⁹.Pet.vr dicere cõtrariũ: †qa verbũ cautio, ª qñ pferť à lege,ſiue ciuili ſiue ptoria,debet ĩtelligi cũ fideiuſſore,vt j̃.de p̃to.ſtip.l. ptoriæ.& ſ.de iudi.l.in oĩbus.& in d.l.ſi creditores. de priui. cre. vt refert Cy. j̃. de ver. ſig.l. ſancim⁹.& C.de ,pcu.l.j.ſed poſſum⁹ dicere hoc q ĩllud facit rõne ſocietatis p̃dictę.

Quæro ecõtra vtrũ vir caueat mulieri. Gl.dicit q ſic.j̃.e.l.ſi filio.§.fi. †Quæro q̃d ſi ſol.ma.fruct⁹ ſunt recolligẽdi de p ximo.Gl.dicit q tũc nõ debẽt reſtitui,nec caueri:qa cũ de ,pximo ſint recolligendi, habẽtur tanq̃ recollecti.lõ vir tenet, donec p̃cipit:arg.l.ſi is à quo.j̃.vt ĩ poſ.lega. †Quæro q̃d ſi mulier vult interim relinquere fundũ viro,& nõ cauere,an poſsit. Gl.rñdet q ſic,p l.hac edictali.§.mobiliũ C.de ſecũ.nupt.Dy.cõtra p d. §. mobiliũ. & p l.ſi cõſtãte.§.quoties.j.e.puto gl.meli⁹ dicere.Nã ĩ ptãte ei⁹ eſt cauere , vel reſtituere eĩ apud quẽ res debet eẽ. Vñ ĩ rebus q̃ debẽt eẽ apud virũ annua, bima,trima die cũ cautiõe,eſt in ptãte viri an retineat,reſtituat,vel caueat:vt p̃alleg. l. hac edictali.& ĩ his q̃ debẽt eẽ apud vxorẽ,in cõtinẽti cũ cautiõe debẽt eẽ in ptãte vxoris an dimittat vel recipiat, b & caueat earõne.Et ita ĩtelligitur iſta glo.Quæro de quo cauebit vxor.dic vt in gl.& bñ. †Vltimò no.q q̃ dicũtur in viro , habẽt locũ in ſocero,& hæredibus eius.Quod vr cõtra tex.ĩ l.ſi verò.§.de viro.j̃.e.& ibi dicã.

☞ *Impẽſa facta in curãdo ſeruũ,qd̃ durator neceſſaria.*
Impenſa facta in curando equum accommodatum quòd non repetatur,ſi fuit modica.
Si p cultura agri ſit impẽſum plus,q̃ fuerit perceptũ, q talis impẽſa nõ deducetur de fructibus ſecundi anni.

Impẽdia. c Impẽdia facta gra q̃rẽdorũ fructuũ de fructib⁹ deducunť:cætera neceſſaria & vtilia reputunť.h.d.Op.q impẽſa facta † in ſeruo curãdo,reputať tanq̃ neceſſaria.j̃. titu.j.l.ij. Sol.ſm lac.de aret.ibi qñ impẽſa eſt magna:hic qñ parua,q̃ nõ repetitur.q̃d no.ſi em̃ † accõmodo tibi equũ,& tu expendis in eo curãdo:ſiquidẽ impẽſa fuit modica, nõ repetiť,ſicut nec cibaria:vt l.in rebus. §.pñt.ſ.cõmo.ſecus ſi eſſet magna : vt in præalleg:l.ij.j̃.de impẽ.Opp.de l. p̃tor. §. his verbis.de bo.autho.iud.poſ.Gl.ſoluit illud ideo,qa creditor fruct⁹ nõ lucratur. Opp.q cõſtructio nouæ villæ nõ ſit ĩpẽſa neceſſaria:vt l.impẽſa.j̃.de ver. ſig. Gl.

exponit neceſſaria,i.vtilis.Vel dic q põt ſtare,ppriè,eo qa fundus ſine illa domo pibat,vel laborari nõ poterat.Quæro q̃d ſi pro vno anno pro cultura pl⁹ expẽdit q̃ p̃cipit:an poſsit deducere de fructibus ſequẽtis anni.Gl.arguit ,p & cõtra.Et primò allegat q ſic:vt ſ.eo.l.fruct⁹.vbi impẽſæ primi anni deducunť de fructib⁹ vltimi anni.Ad idẽ expreſsè ſ.de peti.hære.l. q ſi ſumpt⁹.Allego ,p hoc l.ſi vno.ſ.loca.vbi vbertas vni⁹ anni cõpẽſat cũ ſterilitate alterius:vt l.ſi merces.§.vis maior.ſ. locati. In cõtrariũ allegat gl.j̃.ti.j.l.fi.quã Dy.ſic inducit. Impẽſa facta gratia quærẽdorũ fructuũ,nõ debet deduci de dote,vt j̃.ti. j.l.fi.et hoc §.ſi fruct⁹ vltimi anni ſunt dotis vt l.ſi marito.in fi. j̃.eo.ergo de ipſis nõ deduciť.Iſtã partẽ † teneatis primò p hũc tex.qa debet deduci de fructib⁹ ciuſdẽ anni.j̃.l,pxi.§.fin.Nec obſtat.l.fructus.in fi.ſ.eo.quia fructus vltimi anni bñ cõputãtur loco fructuũ primi anni:qa oẽs ad virũ nõ ptinebãt,vt ibi. ſed fructus vltimi anni nõ debẽt cõputari loco fructuũ p̃cedẽtiũ annorũ,in quib⁹ integrũ matrimoniũ durauit:cũ illorũ annorũ cõmodũ,vel incõmodũ debeat eſſe viri. Nec obſtat:l. q ſi ſumpt⁹.ſ.de peti.hær.qa ibi in bonæ fidei poſſeſſore,q nõ debet habere dãnũ,cũ nec ab eo extorqueať lucrũ:hic in marito,ad quẽ interim ptinet cõmodũ,vel icõmodũ. Itẽ nõ obſtat. l.ſi vno.ſ.loc.ea.rõne,q̃m à colono exigereť maior merces , ſi vbertas nimiũ excederet.Eodẽ mõ fit ſibi remiſsio ,ppter ſterilitatem.Vnde cõmodum & incõmodum ſimpliciter non eſt ſuum;vt d.§.vis maior.ſ.alle.Vnde ſi vir in illo anno poſt ſterilitatem percepiſſet fructus multum vberes totum ſibi lucraretur:vnde ſi ſterilitas eſſet,dãnũ pateret.Quæro qua actione repetentur iſtæ impẽſæ neceſſarię & vtiles:dic vt in gl. & bñ.

SI fundus. Cõmodũ lapidicinarũ exiſtentiũ in re dotali ptinet ad maritũ,niſi aliud actũ ſit.h.d. Op.ſ.l.proxi.§.ſi vir ĩ fundo.Solu.Q̃ lapidicinę in grunť ab initio,habet locũ iſta lex.q̃ verò poſtea ſũt inuẽtę habet locũ diſt.ibi poſita,ſ.an lapis renaſciť,vel nõ,vt ibi.

Quod in ſemẽtẽ. Impẽſa facta in certis fructibus, deduciť ex alijs fructibus ciuſdẽ anni,& ciuſdẽ fundi.h.d.Q d̃ ĩtelligũt gl.& Dy.q̃ ex eo.terre no fruct⁹ vter q̃ p̃cipiť:aliàs ſec⁹.Q d̃ em̃ facit diuerſitas anno. multò magis faceret diuerſitas rerũ.Vltio iſtc.§.,pbat q ipẽſa facta vno ann.ñ d̃ducť d fruct.alteri⁹ anni:vt dixi ſ.l.,pxi.§.fi.

1 ☞ *Maritus propter culpam mulieris excuſatur à culpa leui & leuiſsima.*
2 *Non factum uocatur factum.*
3 *Negligentia creditoris in non recipiendo fructus,quando noceat debitori.*
4 *Dominium rei dotalis q̃ non tranſeat in mulierem ſoluto matrimonio de iure iſto.*
5 *Mulier quomodo dicatur hic fuiſſe in mora.*
6 *Oblatio quòd cadat in rebus mobilibus.*
7 *Conſignatio quòd non cadat in equo,& ſimilibus,ſed oblatio ſic.*
8 *Oblatio ſola q̃ũ ſufficiat,ſi dos eſt ĩ pecunia numerata:q̃ liberat ſolũ à caſu fortuito.*
9 *Re ablata & perempta poſtea an debitor liberetur remiſsiuè.*
10 *Debitor ex alia cauſa quã ex cauſa dotis,an & quando ex ſola oblatione liberetur.*
11 *Oblatio quid operetur,ſi mora præceſſit.*
12 *Oblatio quòd operatur duplicem effectum in his,in quibus quis propter moram tenetur de caſu.*
13 *Maritus quando teneatur de lata culpa poſt oblationem.*
14 *Maritus quòd teneatur de leuiſsima culpa in faciendo.*
15 *Dominium rei dotalis quòd ſit mulieris ſoluto matrimonio.*
16 *Culpa leuiſsima ĩ nõ faciẽdo,q̃ nõ uenit ĩ actiõe de dote,nec in actiõe legis Aquiliæ.*
17 *Qui accepit caſtrũ cuſtodiẽdũ pro uno anno,ſi finito,anno obtulit dño, & poſtea caſtrum perdidit ſine dolo,q̃ non teneatur de culpa: & ſalarium habere debeat.*
18 *Remanens in cuſtodia caſtri finito primo tempore,an uideatur eodem modo relocare operas ſuas,remiſsiuè.*

d SI mora. d Mora mulieris in nõ recipiẽdo fundum dotalem,facit maritũ teneri de dolo dũtaxat, & de fructibus quos p̃cipit.h.d.Primò ponit dictũ de re.Secũdò rõnẽ.Tertiò ponit aliud dictũ de fructib⁹.Secũda ibi:ne facto.Tertia ibi fructus tñ,&c.Op.q mora mulieris in nullo releuet maritũ.Nã aliàs maritus nõ teneť,niſi de dolo tm̃:vt j̃.eo.l.ſi filio.§.maritũ.& l.ſi cõſtãte.§.ſi maritus.Huius timore Azo.ſubaudiebat hic,maximè,vt tãgitur hic in gl.iij. Sed nõ placet:qa ſm hoc hæc lex fruſtra eſſet poſita. Ad contrariũ rñdeť q imo releuat,qa qñ mulier nõ eſt in mora,maritus teneť de dolo,& lata culpa,& leui:vt j̃.e.l.etiã.§.j. C. de iu. do.l.in reb⁹.hic alle.& .ſ.de pac.do.l.Pompo nius.& ita debet

1 ſuppleri in legib⁹ alle.in contrariũ.Ex hoc † ſequit q maritus propter moram mulieris excuſať à culpa leui. Et hoc inducitur per

p hãc legẽ Secũdò op.ad ſecũdã particulã,dr hic ne facto mulieris.Cõtra mulier nõ facit,ſed ceſſat recipe.Sol. Glo.iij.d̃t q

2 † nõ factũ vocat factũ:vt l.q nõ facit.j̃.de reg.iur.Ad idẽ opp.

3 extra gl.q † marit⁹ vel ali⁹ qcunq̃ debitor,nõ teneať de negligẽtia adhibita in nõ recipiẽdo fruct⁹,etiã añ morã creditoris: vt l.vẽditor.ſ.de hære.vel act.vẽ.Sol.Ibi loquit in re nobis debita,q̃ nunq̃ nr̃a fuit:hic ĩ re debita nobis,q̃ fuit nr̃a. Circa q dic vt dixi pleni⁹ in l.ſi ſeruũ.§.j.j̃.de verb.obli.Op.ad vltimã partẽ,& vr q marit⁹ lucreť fruct⁹ pceptos negligẽtia mulieris nõ petẽtis:vt j̃.ad Treb.l.mulier.§.ſi hęres.Sol.d̃t lac.de Are. hic erat res ,ppria mulieris debẽtis recipe:qa res dotalis ẽ mulieris ſol.mat.vt l.in rebus.C.de iur.dot.ibi erat res alij debita.

4 † Innuit ergo iſta ſolutio,q ſm iura iſta ſol.ma.dñiũ rei dota

a lis trãſit ĩ mulierẽ.q nõ eſt verũ ª:vt j̃.de acq.re.do.l.q̃dã.ſ.de fund.dot.l.j.ĩ fi.C.de iu.do.l.& ſi dotis.& no.j̃. e.l.ſi filio.ĩ gl. ſup verbo,nr̃as.Quare ſoluevt p̃cedẽs cõtrariũ,q ibi loquit ĩ re debita,q̃ nunq̃ fuit nr̃a:hic in re nobis debita,q̃ iã fuit nr̃a, vel alteri⁹, q ,p nobis dedit:ar.l.videam⁹. §.ſi actionẽ. ſ.d̃ vſu.

5 † Quæro,q̃ũ fuit hæc mulier in mora:Dicit gl.id eſt , q̃a res oblata nõ fuit:vt C.de vſur.l.ſi p te.nõ dico cõſignata : qa fortè erat talis,q̃ nõ poterat cõſignari,vt equus.Ita dicit gl.quã vide.Certè gl.nõ debuit dicere fortè:qa tex.clarè loquit ĩ agro, qui nõ põt cõſignari,qa res ẽ ĩmobilis:vt C.qñ & q.quar. pars

6 debeť.l.ij.† Oblatio em̃ cadit ſolũ in reb⁹ mobilib⁹:vt C.de do

7 na.añ nup.auť.dos dota.Iſtã tñ gl.puto notãdã,q̃ tenet q † in iſtis aĩalib⁹ nõ cadit cõſignatio,ſed ſufficit ſola oblatio.Cui cõ

8 cordat gl.in l.acceptã.C.de vſur.in j.gl. † Quæro,q̃d in pecunia numerata:Gl.licet obſcurè dicit idẽ quo ad q̃d,ſ.q ſufficit

b ſola oblatio, b nec requiriť cõſignatio:ſed quo ad q̃d, ſec⁹. Nã in ſpeciebus oblatio facit quẽ nõ teneri niſi de dolo , vt hic:in quãtitatib⁹ verò teneť de dolo & culpa etiã poſt oblationẽ:vt l.q decẽ.in prin.de ſolu.Ita d̃t gl.quã vide,& hoc eſt verũ.Rõ: qa in ſpecieb⁹,in cõtractib⁹,de qb⁹ loquimur,añ morã creditoris debitor teneť de dolo lata culpa,& leui.Oblatio ergo liberat debitorẽ à leui:& remanet obligatus de dolo & lata culpa tm̃,vt hic.Sed in quãtitatib⁹ debitor teneť de dolo,lata culpa,& leui,& de caſu fortuito,vt incẽdiũ,&c.vt l.incendiũ.C.ſi cer.pet.& l.in rõne.§.diligẽter.j̃.ad leg.Fal.Oblatio ergo de

9 bitoris liberat eũ à caſu fortuito,& remanet obligat⁹ de dolo, & lata culpa,& leui.Ita intellige gl.hic,& bñ. † Quęro,re oblata,& poſtea perẽpta an libereť debitor ipſo iure , an ope exceptiõis.Gl.remittit ad notata in p̃alleg.gl.l.q decẽ.j̃. de ſolu.

10 dic vt ibi. † Quæro vtrũ id,q̃d hic dr̃ de oblatiõe,ſit verũ ĩ debito ex alia cã,q̃ ex cã dotis.Gl.vr dicere q hoc ſit verũ in debito in diẽ,poſt elapſum diẽ tacitè,vel expreſsè:& ſic poſt mora debitoris,aliàs ſec⁹. Vt hoc intelligas ſcias q quo ad q̃dã quis teneť ex natura cõtractus,etiã nulla p̃cedẽte mora: & tũc vt ab his qs libereť añ omnẽ morã,poſſet qs offerre congruo loco & tpe.Et ita loquit iſta lex.Nõ em̃ ponit q viri mora pręceſsit:ſed quo ad q̃dã qs nõ teneť,niſi præcedẽte mora : & tũc fateor q̃d dicit,q nõ eſt neceſſaria oblatio,niſi mora pręce

11 dat.Sed tũc q̃ro, † ſi mora p̃ceſsit,vt hic ĩtelligit gl. debitor teneať de caſu fortuito:ergo oblatio nõ facit eũ teneri de dolo dũtaxat,ſed remanet obligat⁹ de leui culpa:vt ſ.dixi de debitore quãtitatis:vt l.q decẽ.de ſol.Rñ.q imò teneť de dolo dũtaxat,ſm intellectũ gl.vt hic:& eſt caſus in l.ſemel.j̃.e.Nõ obſtat cõtrariũ:qa illud eſt qñ qs teneť de caſu fortuito ex natu-

12 ra cõtractus,ſeu rei debitæ. † Secus ſi de caſu teneť ,ppter morã:qa illo caſu oblatio operať duplicẽ effectũ.Primũ , qa purgat morã debitoris,& p cõſequẽs nõ teneť de caſu: vt l. paruĩ. ſ.de cõdi.furt.ſm effectũ operať.qa creditor ẽ in mora recipiẽdi cõſtituit,ex quo liberať de leui,vt hic,& p̃alleg.l.ſemel. j̃.e.

13 Quęro,nũqd † marit⁹ teneať de lata culpa poſt oblationẽ.Gl. d̃t q ſic:qa dolo æqparať.Fallit in caſib⁹,quos gl. ponit hic,& clarius in l.in actionibus.ſ.de in litem iur.dic vt ibi.Dixi ple-

14 nius in l.qd̃ Nerua.ſ.depoſi.Quæro,qd † ſi marit⁹ fuit ĩ culpa leuiſsima ĩ faciẽdo:Gl.d̃t qd̃ teneť.arg.l.in l.A gl.& l. j. ad le. A gl.Pe.d̃t hoc verũ,ſi marit⁹ fuit ĩ mora:aliàs nõ teneť de leuiſsima.Tu dicas indubitãter gl.dicere verũ , ſecũdũ iura ho-

15 dierna,ſm q̃ † dñiũ rei dotalis ẽ mulieris ſol.mat. &c. vt in l.in reb⁹.C.de iu.do.& iõ marit⁹ teneť de culpa leuiſsima actiõe legis A gl.vt p̃alleg.l.in l.A glia.Sic intellige gl.nõ dico q leuiſ-

16 ſima culpa veniat ĩ actiõe de dot.vt dictũ ẽ.Culpa † vero leuiſ-

Facit gl.ĩ auť.p̃sbyteros.cũ ſimilib⁹.C.de epiſc.& cler.& ibi Bar.facit quod voluit Feli.ĩ c.cũ acceſsiſsẽt.xj.co.de cõſti.Ro.ſing.ccccliij.& fin.dccxxxiiij.

a ¶ Nõ eſt verũ.Illud tenẽt Ang.& Bal.ſed Pau.de Ca.& Alex.ſequunť Bar. q.idẽ tenuit in l.ob res.j.re.amo.& ĩ l.ſi filio.§.j.vbi gl.ſentit.j.e.& in l. Neſennius.§.j.de re iudic.& ibi dicit Bart.vnũ ,ppetuò notãdũ q licet hodie transferať dñiũ ſ mulierẽ ipſo iure,nõ tñ retrãſferť in hęredẽ mulieris.q ſingulare reputat Imo.ĩ d.l.Neſennⁱ⁹. Q d̃ vr ſ ĩtelligẽdũ ſolũ ſ hr̃des extraneos,p̃ l.j.cũ gloſſ.C. de priui.do.ſecũdum Alex.Tu de hoc vid̃ ſ terminis paruũ cõſ. Bal. cccxv.iij. volu. & Pet.de Anc.cõſi. xxij. circa mediũ. ij. co.& ita ẽt tenet Pe, de Anch.cõſi.lxxxv.

b ¶ Sola oblatio.ſ tellige ſecũm Ange.ſcilicet realis:qa vbi requriť oblatio,nõ ſufficit verbalis:vt.l.q decẽ.§.idem rñdit.de ſol.& l.ſeru⁹ ſi hęredi.in fin.de ſtat.libe. Bar.plenè in l.p̃tor. §.ſi qs.de op.no.nũ. qa vbi op⁹ eſt facto, verba non ſufficiũt vt p̃ gl.ord.ſ c.paſtoralis.de off.or.et tex. in c.j. et ij.de ſeq.poſ. & fru. Quæ regula breuiter fallit ĩ obla tiõe rei ĩmobilis:qa ſufficit verbalis,ſi ſit ſolutio parata,ſecũm Bal.ſ l.acceptã.ſ j.q. C.de vſu. Itẽ fallit d. regula quo ad ſ ediendum retractabilẽ vẽditionẽ pignoris. l.fund⁹ q Luch.ſ.de reſcſ.vẽd. Itẽ fallit in debito ſtricto, ſecũ dũ Bar.qa ſufficit q debitor ſ erpellet creditorẽ coram iudice,et deputeť vn⁹ calculator,vt ipſe dicit in l. pe.de diſtrac.pig. Itẽ fallit vbi aliqd offeriť,q momẽto expediri nõ põt, vt ſ eo q offert ſe,pbaturũ,nõ eſt neceſſe q ducat te ſtes. Ita Hoſtien. & do. Ant.& moder.in c.ſiterpoſita.de appel. p̃ tex.ĩ c.lr̃as.ſ.de reſtitu.ſpo. Itẽ fallit,ni ſi ille, cui ſit oblatio verbalis,dicat ſe nolle recipere:qa tũc illa oblatio nõ requritur, ad ſimilitudinẽ ei⁹,q ſemel citat⁹ dixit nolle comparere. Ita Bal.ſ l.j.C.ne lic. ter. ,puo. Itẽ fallit in eo, q ,pmiſit ſe ſoluturũ Parmæ,Bononiæ, &c.qa ſũ eſt cõuetus. ſufficit q offerat verbo ſoluturũ ſ loco deſtinatæ ſolutiõis. Ita Bal.in d.l. acceptã.in j.q.Et o ẽs iſtas fallẽtias limita nõ ,pcedere qñ creditor incõtinẽti rñderet ſe paratũ recipere. Nam debitore tunc realiter non offerente,talis oblatio verbalis euaneſcit,ſecundum Bart.in d.l.pe.de diſtra.pig.Imo hic. Et de oblatione verbali,& an poſsit fieri ,pcuratori,vide bal.cõſi.xxv. Et an oblatio facta per vnũ ex reis ſufficiat,eundẽ conſi.cxviij.et vol.iij. Et an quãdo valeat oblatio facta per debitorẽ ad domũ creditoris vide eundem cõſi.cccxlix.Et de oblatione vide Petr.de Anch.conſil.cccxxxij.

c ✠ POMATES. ¶ In actione. Vide Barba.conſil.iij.in ij.col.ij.volu.

d ✠ P. PAVP. ¶ Non faciendo. Vide Angel.conſi.lxxij.incip.ſtatuto antiquo.in vlt.colũ.Deci.conſil.clxxviij.colũ.iij.verſi.ſed cõſiderãdum.in fin.

e ✠ POMATES. ¶ Op.vide Feli.in c.in nr̃a.xxxvij.corollario.de reſcrip.

a ❧POMATES. ¶Si vir vxo. Vide qd, ꝑ istũ tex. dicat Bar. ī cõs. l. ī iiij. vo.
b ❧POMATES. ¶Contra hoc facit. Et vide pro intellectu d. l. cùm ratio. quæ dixi latè in rubri. de successi. ab intest.

c ¶Nõ sufficit, pbare. Adde Inn. in c. statutũ. de rescrip. in vj. text. in l. ij. §. si qs cau. & c. cũ relã. de, pcu. Bar. in d. l. idemq. ē, ꝑ foc. Io. & Bar. in tracta. de testẽ. §. lata culpa. & ī l. tutor q reptoriũ. de ad mi. tut. Bar. in l. ī bonorũ. j. de bo. poſt. tit. gñali. Bal. in l. iuris ignorãtia. C. q admi. In qb⁹ locis etiã hr ꝙ locus dr insignis, cũ habet forũ meri & misti imperij, l. ſi duas. §. decet. ḡ excu. tut. Et ſi nõ eẽt medicus in loco, debet ire ad locũ vicinũ: vt ꝑ Bar. in l. cõtinu⁹. §. q in insulã. de ver. obl. do. Ant. & Imol. ī d. c. ij. d cõſti. no. ẽt bal. ex gl. ꝙ ſi vulnerat⁹ nõ adhibuit medicũ ꝓsumit ſua culpa decesiſſe, qñ vuln⁹ iudicio medicorũ poterat ſe hr̃e ad mortẽ et vitã. Et idẽ tenet Tãcred. in ſua cõpẽdioſa in rubr. in ix. q. & Bal. in l. q occidit. §. ſi. ad l. Aq. & in c. j. quib. mo. feu. amit. ſi habes duplicatũ, vide. c. qd incipit, qa. ī prin. & melius adde Bal. q alleg. gl. hic. et ponit q ſint cõſyderãda advidẽdũ an ſit mortu⁹ ex vulnere, an ſua culpa, conſil. cxcv. libro primo.

d ❧POMATES. ¶Quæro qd. Vide Ro. ſing. cõſi. xx. Iaſ. l. j. colũ. j. C. vnde vir & vxor.

e ¶Si licuiſſet. Idẽ tenẽt Ang. & Cyn. & Bal. de quo latè per Alexã. hic. Adde etiã ſecũdũ Paul. de caſt. ex gl. in verbo, curãda, vnũ quotidianũ, qd ſi marit⁹ expulit vxorẽ ſine cã, vel abſentauit, & nõ fecit prouiſionẽ de alimẽtis, & mortua ſit mulier ſui culpa, nõ ſuſtinẽs onera mr̃imonij, nõ debet lucrari dotẽ ex forma ſtatuti. Et ita dicit obtinuiſſe Florentiæ, per iſtũ tex. cũ gl. & dictũ Bal. in auth. dos data. C. de dona. ante nup. Et pro hoc facit q d voluit Bal. cõſil. ccxxiij. j. vo. ꝙ negligẽs teſtatorẽ ſtirmũ, priuet cõmodo ſucceſsiõis. allegat hũc §. & ibi etiã qñ maritus occidit vxorẽ à qua erat inſtitut⁹, an perdat ſucceſsionem ipſo iur. vel ꝑ ſnſam. Sed in terminis fortioribꝰ ad propoſitũ Pau. de caſt. cõſuluit idẽ Bal. cõſil. ccxxviij. iiij. lib. inci. q dda domina. ꝙ ſi mulier diuertat à viro, et vir ipſam faciat excõica re in cõtumaciã, vt ad ipſum reuertat, et ipſa negligat, & infirmet, & moriat & marit⁹ nõ dederit ſibi alimẽta, ꝙ nihilo min⁹ pdit lucrũ dotis ex forma ſtatuti: qa ſicut vltima mora nocet: ita vltima culpa deſerẽdo vxorẽ in infirmitate mortali: vt ff. de act. emp. l. ſi per emptorem. Nec obſtat quod ſit excommunicata: quia ſicut pars corporis debebat nutriri: vt c. admonere te cum lacrymis, & c. xxxiij. q. ij. Latius ibi videte: & idem quod Pau. tenuit Abb. in vltimis verbis conſil. lxxxv. ij. lib.

Si vir vxorem.

[a] Qui occidit vxorẽ, nõ debet aliqd dot. lucrari. h. d. Iſte ver. idẽ ꝙ. et ecõtrario legit duob⁹ modis. primò ſecũdũ gl. & bñ, in muliere, q̃ ſtipulata eſt lucrari donationẽ ꝓpter nuptias. Secũdò legit ſm quoſdam, ꝙ ſi mulier occidit virũ, nõ poſsit repetere dotẽ, quaſi culpa ei⁹ ſit diſſolutũ mr̃imoniũ, vt l. cõſenſu. C. de repu. ꝙ licet ſit verũ in ſe, tñ quo ad iſtã legẽ iſta lec. nõ placet Dy. qa ibi loqtur qñ vir priuat̃ lucro: hic mulieri infertur dãnũ: & ſic nõ eſt bona ſimilitudo. † Op. extra gl. & vr̃ ꝙ dos debet applicari fiſco. Vñ op. de l. ei q mortẽ. j. de his q. vt indig. & j. de iure fiſ. l. cũ mortẽ. Ia. de Are. ſoluit ꝙ hic vir interfecit vxorẽ, ꝓpter quod pdit lucrũ: ibi aliꝰ interfecit: ſed iõ † ibi pdit, qa non vindicauit mortẽ vxoris. Vñ aliquo tpe lucrat⁹ eſt: ſed ab eo tanꝗ ab indigno auferr̃, & applicat̃ fiſco. Hic nullo tpe eſt lucrat⁹: iõ vadit ad hæredes mulieris. Cõtra hoc facit [b] l. cũ rõ. in fi. j. de bo. dã. & j. ſi qs ali. teſt. pxi. l. j. §. ſi dñs. & l. ij. §. ſi fratris. Sol. Poſſumus dicere ꝙ ſit ſpeciale in iſtis lucris nuptialib⁹: vt l. j. C. de ſecũ. nu. Vel aliter, vt dixi in ꝑallega. l. ei q mortẽ. j. de his qb. vt indig. Quærit gl. qd ſi marit⁹ nõ interfecit eã, ſed † vxor erat infirma, & maritus noluit ducere medicũ: vel duxit talẽ, q nihil ſciebat; Certè dicit gl. ꝙ pinde eſt indign⁹, ac ſi eã occidiſſet. qd̃ no. Ad fundãdã tñ intẽtionẽ tuã, et ad repellẽdũ virũ, nõ ſufficit ꝓbare [c] ꝙ medicũ non adhibuit: ſed debes, pbare ꝙ medicũ potuit adhibere, † cũ in iſto loco eſſẽt me dici: alias ſibi nõ imputareť: vt l. idem ꝙ. poſt prin. §. ꝓ ſoc. In ciuitatib⁹ tñ & locis inſignib⁹ ꝓſumptio ẽ ipſo iure ꝙ habeat copiã petitorũ. & j. de excu. tut. l. ſi duas. §. eſt aũt. & extrà, de reſcrip. c. ſtatutũ. lib. vj. Quod no. ꝓ oĩbus caſib⁹, in quib⁹ vis alicui quid imputari ꝙ nõ fecit ꝓ aliũ, vt habeas neceſſe, pbare verè, vel præſumptiuè, qd̃ aliàs inueniebat, ꝓ quẽ de facili facere poterat. Quæro, qd [d] ſi † marit⁹ interfecit vxorẽ repertã in adulterio, propter qd̃ ipſa debebat ꝓdere dotẽ: an vir ꝓdat iſtud lucrũ. Dicit gl. ꝙ ſic: qa nõ licebat ſibi interficere. Et ꝓ hæc dico ꝙ ſi licuiſſet [e] interficere ex cõſuetudine vel ſtatuto, nõ ꝑderet dotẽ: vt l. q ſeruũ. de verb. obli. & de leg. j. l. qd ergo. ¶. ſi hęres. Vltimò no. ꝓ iſtã legẽ cũ ꝓ totã Italiã ſunt ſtatuta, vt muliere ꝓdecedẽte vir lucreť certã partẽ dotis, vt eã nõ lucretur ſi mulierẽ occidat, vt hic. & facit ꝙ † ſi facto ſubſtituti decedat inſtitutus, quòd nõ vocatur, nec venit ſubſtitutus ad hæreditatem.

☞ *Exceptio dominij, non poteſt obijci contra mulierẽ dotem repetentem.*
1 *Quæſtio dominij quando poßit referri mihi per habentem cauſam à me.*
2 *Eccleſia ſi uendit rem aliquam ſolemnitate non ſeruata, quòd eam poteſt repetere ab emptore.*
3 *Minor ſi tradit indebitè poſſeßionem alicuius rei, quòd poterit illam repetere.*
4 *Extraneus quando non poßit opponere exceptionem dominij.*

Si aliena.

Mulieri repetẽti dotẽ nõ obijcitur exceptio ꝙ nõ ſit dña. h. d. Not. ꝙ ſi mulier † agit ad repetitionẽ, nõ põt obijci exceptio dñij. §. de diuor. l. ij. Op. de l. ita vt ſi fur. §. cõmo. Rñ. hic agitur actiõe ꝓſonali ex cõtractu mr̃imonij. Vñ exceptio dñij nõ perimit ius agẽtis. In cõtrario agebat̃ actiõe in rẽ. Vñ exceptio dñij ius agentis perimit. Ita tenet gl. hic, & in ꝑalleg. l. ita vt ſi fur. et probat̃ in l. fi. C. de rei vẽd. Dic ergo [f] pro hui⁹ declaratiõe, vtrũ ille † qui habet cãm à me, poſsit mihi referre qõnẽ dñij: ſic diſtingue, aut ipſe cõueniť actiõe in rẽ, aut actione ꝓſonali. Primo caſu põt referre qõnẽ dñij, vt præalleg. l. fi. C. de rei vẽ. & qd̃ no. in l. ita vt ſi fur. Fallit in poſſeſſore violẽto: [g] vt l. ſi qs emptiõis. §. ſed hęc cõtra. C. de ꝑſcri. xxx. ann. Itẽ fallit in auť. itẽ poſſeſſor. C. q pot. in pig. hab. Sive rõ cõueniť actiõe ꝓſonali: tũc aut cõueniтur actiõe ꝓſonali, q̃ deſcẽdit ex cõtractu directò: aut ex ea quæ deſcẽdit ex quodã quaſi cõtractu celebrato extra id qd̃ agiť, vt cõdictione indebiti, vel cõdictione ob cãm, vel ſimili. Primo caſu ſubdiſtingue: quia qñque ad ſubſtantiã illi⁹ cõtractus, ex quo agiť, requiriť ꝙ agẽs fuerit dñs, vt in cõtractu mutui: & tũc referri põt exceptio dñij. Rõ: qa talis exceptio pimit ius agẽtis: vt dixi ſ. in rei vẽdi. & no. ꝑ docto. C. ſi cer. peta. l. ij. ꝑ Guli. in l. ſi à furioſo. ſi cer. pet. & ibi ego dixi ꝙ licet talis exceptio poſsit obijci: tñ ille q obijcit, debet ꝓ bare [h] tradẽtẽ nõ fuiſſe dñiũ: cũ hoc præſumat̃: vt no. ꝑ gl. in ſimili in l. j. §. de rerũ ꝑmu. Nec obſtat ꝑdictis. C. de nõ nume. pecu. l. j. & C. de pig. act. l. nec creditores. qa ad producendũ pignoratitiã actionẽ non requiriť ꝙ ille q dat rẽ pignori, ſit dñs, licet requirat̃ qñq ad cõſtituẽdũ ius in re. Quãdoq nõ requiritur ꝙ actor cõtrahẽs fuerit dñs: ſed requiriť ꝙ cõuẽtus ſit dñs: vt in depoſito, locato, cõmodato, & cęteris ſimilib⁹. Põt eñ qs mihi vẽdere rẽ alienã nõ meã, ꝓpriã: tũc aut qs obijcit exceptionẽ dñij alieni, et nõ audiť: vt l. j. §. ſi ꝑdo. §. depoſi. & §. cõmo. l. ita vt ſi fur. cũ ſimi. Rõ: qa ꝓ talẽ exceptionẽ non perimiť ius agẽtis: ꝙ ita eſt caſus hic. Qñque quis obijcit authori ſuo exceptionẽ, ꝓpriꝰ dominij: & tũc põt: vt l. q rẽ. §. depoſi. & l. ei à quo. j. de vſuſca. & §. de cõtrahẽ. emp. l. ſuæ rei. Rõ: qa tũc ꝓ hãc exceptionẽ perimiť ius agẽtis, ſ. cõtractus. qd̃ intellige ſm diſtinctionẽ poſitã j. de acq. poſ. l. ſi rẽ aliquã. Qñq ad ſubſtãtiã cõtractus, ſi nõ eſt neceſſe qd̃ agẽs ſit dñs, nec ille qui recipit ſit nõ dñs, vt in caſibus, in qb⁹ valeret emptio, & locatio, & cęteri cõtract⁹ ſup re ꝓpria. vt in ꝑalle. §. ſi rẽ aliquã. & tũc nullo mõ põt exceptio dñij, ꝓpriꝰ vel alieni obijci, vt ibi patet. Rõ: qa ꝓ hoc ius agẽtis nõ infringiť. ꝑdicta vera cũ res, ꝓpria venit reſtituẽda, qa extat, & in ea põt fieri executio. Sinaũt nõ extaret: vel aliàs ad executionẽ fiendã ad ęſtimationẽ veniretur: tunc

f ❧POMATES. ¶Dic ergo. Vide Bolog. in repe. §. Cato. ī iij. col. de verb. obli.

g ¶In poſſeſſore violẽto. Limita ſecũdũ Bal. in l. vis ei⁹. C. de ꝓha. & ibi ꝑ Pet. & Cy. & Bal. in l. ſi qs ad ſe fundũ. C. ad legẽ Iul. de vi. & Imo. ī l. iiij. §. Cato. j. de verb. obli. Inn. in c. bonæ. de poſtul. ꝑla. Bal. in l. ij. in xiij. q. C. de ſeruitu. et aqua. Imo. in l. naturaliter. §. nihil cõmune. j. de acquir. poſ. q dicũt hoc eẽ verũ tãtũmodo in ſpoliato q habebat tpis præroganiuã: qa per xxx. ann. añ poſſederat. Vñ ex cõſũctiõe duarũ ꝓſumptionũ, ſ. antiquę poſſeſsiõis & ſpoliatiõis rei, reſultat ſufficiẽs, ꝓbatio dñij. ſec⁹ in eo ſpoliato q ꝑ xxx. annos nõ poſſediſſet: qa ꝓt ei opponi exceptio, tu nõ es dñs. l. cũ ſeruũ. C. de ſer. fugi. probat̃ ī c. j. de reſti. ſpol. Et qñ habens cãm à me poſsit referre qõnẽ dñij, vide Paul. de caſ. cõſi. iiij. Et an idẽ ſit in clãdeſtino, qd̃ in violento poſſeſſore, vide Oldra. conſi. lxxvij.

h ¶Debet, pbare. Cũ hac doctrina Barto. trãſeũt doct. in l. ij. §. in mutui datione. & in l. nam & ſi fur. §. ſi cer. pet. et Bal. in l. cũ proponas. C. pro ſoc. & Bar. in l. ſi duo. in fi. prin. j. vt poſſ. vbi dixit ꝙ idẽ in oĩbus rebus mobilib⁹. Et ꝓ theorica Bar. facit tex. in c. cũ venerabilis. de excep. quẽ ibi põderat Abb. Concordant etiã Cyn. et Bal. in l. ij. C. ſi cer. pe. Et vnũ poſt doct. dicit Alex. hic, ꝙ omni caſu quo dicunt docto. poſſe opponi de dominio, vel iure tertij, ꝙ illud eſt verum quando illud ius eſt in totum excluſiuũ iuris agentis: aliàs ſecus. Ita firmat gl. in l. his conſequenter. §. j. §. famil. ercíſcũ. not. Bal. hic. eſt gl. in l. ij. §. ſi ager vectig. & de illa gl. in l. his conſequenter. facit mentionem Barto. in l. ſi pro do. & Bald. & Imol. in l. ex facto. §. Iulius Longinus. de vulg. & pupil. & vide per Bal. in l. ij. infrà de excep. rei iudi. Et qñ quis poſsit opponere de iure tertij, vide Paulum de caſtro conſilio cxiij. & domi. Cardin. conſi. cxliiij.

tũc ſemꝑ poteſt obijci exceptio dominij: vt per hoc æſtimetur poſſeſsio, & nõ res, vt §. qd̃ metus cã. l. ſi mulier. §. q poſſeſsionẽ. Secũdo caſu principali, qñ agitur actione ꝓſonali deſcẽdẽte extra id quod agiť & tunc non põt obijci exceptio dñij vt ſi agitur cõdictiõe ex lege ad poſſeſsionẽ vt. l. ſi qs cõductionis. C. loca. vel ſi agitur cõductione triticaria, vel ſimilib⁹: vt l. j. in fi. & l. ij. §. de cõdi. tric. & l. indebiti. §. ſed & ſi nũmi. §. de cõdi. indeb. Et ꝓ hoc dicebã alias † de facto, ſi eccleſia vẽdit rem aliquã nõ obſeruata ſolẽnitate, poteſt eã repetere ab emptore cõditiõe ex auť. q res iam dictas. C. de ſacroſan. eccle. & ī corpore vnde ſumiť. nec põt ei obijci de dñio. Et eodẽ modo ſi minor † vendidit rẽ aliquã nõ ſeruata ſolẽnitate: qa tradidit poſſeſsionẽ illius rei īdebitę, poterit poſſeſsionẽ repetere vt præallegata l. indebiti. §. ſed & ſi nũmi. §. de cõdi. inde. ita intelligo j. de re. eorũ. l. magis puto. §. j. vbi eſt caſus. Quęro [a], prædicta loquunť qñ ipſemet cõuentus obijcit exceptionẽ dñij, ſed † quid ſi extraneꝰ venit dicẽs, Ego ſum dñs, nõ reſtituas huic agẽti actiõe ꝓſonali. Glo. dicit ꝙ verus dñs prę ferť agenti. vt l. bona fides. §. depoſiti. Tu dic: Quãdoq extraneꝰ veniẽs cõtra dicit reſtitutionẽ fieri agẽdo: & tũc impedit reſtitutionẽ fieri: vt l. bonafides. §. depoſiti. niſi ille q agebat primò, habebat tale ius qd̃ prę ferebat̃ vero dño, vt puta, pignoris vt l. j. §. itẽ põpon. §. nau. cau. ſta. Itẽ hoc verũ eſt, ſi extraneꝰ agẽs venit ante latã ſententiã ꝓ primo. Si enim eſſet lata ſentẽtia ꝓ primo, & veniret ad impediẽdã executionẽ, dic vt dixi in l. is à quo. §. de rei vẽd. & l. pen. §. de peti. hęre. Dixi j. ad trebe. l. ita tñ. §. quoties. et j. de re iudi. l. à diuo Pio. §. ſi ſup rebus. facit qd̃ dicã j. e. l. tit. Quãdoq extraneꝰ venit nõ agẽdo, ſed, pteſtãdo ne reſtituat̃: & tunc an ꝑpediat, dic vt l. pe. C. depoſiti. & auť. ibi poſita.

1 ☞ *Maritus quando habeat beneficium ne condemnetur ultra quam facere poßit.*
2 *Inquantum facere poteſt, ſcilicet ne egeat.*
3 *Agendo contra maritum ſufficit ſimpliciter petere.*
4 *Maritus ſi non eſt ſoluendo, & uxor ſit pauperrima, tunc non habet beneficium, ne condemnetur ultra quam facere poßit.*
5 *Beneficium ne maritus condemnetur ultra quam facere poßit, cõpetit hæredi ſuo, non tamen extraneo.*

Maritum.

[b] In præcedẽtibus iuriſcõſ. primo tractauit materiã, cui cõpetat actio de dote vſq ad legẽ, de diuiſiõe. Poſtea tractauit de diuiſione fructuũ vltimi anni, quo finitũ eſt matrimoniũ: vſq ad hãc legẽ, excepta l. ſi ab obſtibus. hic tractat de quadã exceptione, quæ cõpetit marito, ne conueniat̃ in plus quàm facere poteſt, vſq ad. l. ſi mulier. j. e. & breuiter hoc dicit: Marit⁹ habet priuilegiũ, ne cõdemneť niſi in quantũ facere põt: nec porrigiť ad hæredes, licet porrigat̃ ad defenſorẽ. hoc dicit vſq ad l. alia. §. elegãter. j. eo. Nota qd̃ dixi in ſummario. Opp. ꝙ cõdemnetur inſolidũ, vt l. ſi rerũ. j. de re iudica. Solu. hic actione de dote cõueniť: ibi ex delicto. Opp. de l. Neſennius. §. fundũ. j. de re iudi. Solu. hic loquiť quãdo maritus cõueniť actione perſonali ibi qñ cõuenitur actione in rẽ, & ſic vt quilibet poſſeſſor, nõ vt vir: merito nõ habet beneficiũ: vt j. eo. l. ſi cũ dotẽ. §. fi. §. de decu. l. depoſui. et l. ex facto. §. fi. tangit Dy. in l. ſi filioſa. in. ij. q. j. eo. quod tenet Guil. §. de cõdi. indebi. l. quod noĩe. Et pro † declaratiõe huius materię, diſtinguit Dy. inſti. de actio. §. ꝑterea. nõ tñ plenè. Et ideo dicas: Aut marit⁹ [c] cõueniť actione ī rẽ: & nõ habet locũ bñficiũ, vt dictũ eſt. Aut cõueniť actione ꝓſonali: & tũc aut deſcẽdit ex maleficio: et nõ habet locũ beneficiũ, vt l. ſi rerum. j. de re iudi. Aut deſcẽdit ex cõtractu, vel quaſi, & tũc aut ex cõtractu dotis, & tũc habet bñficiũ vt hic, et inſt. de acti. §. itẽ ſi de dote. niſi illud bñficiũ ꝑdiderit, vt l. ẽt. §. licet. j. e. Aut cõueniť alia actiõe: & tũc ſi qdẽ ſuccedit in loco actiõis de dote. Aut ſuccedit, ꝓpter negligẽtiã, ſeu culpã viri, & pdit bñficiũ: vt. l. diuortio. §. de ne. geſtis. Si verò ſine culpa ſua, & nõ pdit beneficiũ: vt §. de cõſtit. pecu. l. iij. Si verò cõueniť alia actione prorſus ſeparata ab actiõe de dote, tũc gloſſę ſunt cõtrarie. Nã hoc diſtinguit: aut cõueniť cõſtãte mr̃imonio, aut poſt. Idẽ no. ī l. nõ tantũ. j. de re iudi. Alibi glo. nõ curat de hoc qñ cõueniat̃, ſed qñ fuerit celebrat⁹ cõtractus: ſcilicet an cõſtãte mr̃imonio an poſt. Ita no. ī l. diuortio. §. de negeſt. & ita tenet Dy. Inſti. de actio. §. ꝑterea. eſt verũ. Nec obſtat l. ſed hoc ita. cũ glo. allegat hic: qa alio caſu loquiť vt videbitis j. e. tit. l. ex diuerſo. Quęrò, qd eſt dictũ † inquãtũ facere

a ❧POMATES. ¶Quæro. Vide Alex. cõſ. j. ī vlt. co. verſi. circa iij. vlt. vol.
b ❧POMATES. ¶Maritũ. Adde ꝙ marit⁹ non habet bñficiũ huius legis, qñ culpa ſua factus eſt paup. Ita Feli. in c. q in eccleſiarũ. in xxv. col. de cõſti.
c ¶Aut marit⁹. Regula hic poſita vltra fallẽtias quas hic ponit Bartol. fallit ẽt in marito putatiuo, vt ē tex. no. ī. c. j. ī ver. totã. de do. Iter vir. & vxo. ſecũdũ cõem intellectũ Io. And. & do. & ſequiť Ia. de bel. ſua q. q̃ ponit in l. vni. C. de rei vxo. act. Itẽ ſi maritus cõuẽtus negaret ſe maritũ ꝑ l. ſed hoc ita. j. de re iud. & l. ve rũ. §. ꝓ ſo. firmat bar. in l. ẽt. j. e. Itẽ fallit ſi marit⁹ haberet filios ex quorũ artificio viuere poſſet. vt ē gl. j. e. l. ſi marit⁹. & gl. C. de do. l. ſi qs argẽtũ. ſed Pau. de Caſ. dicit ꝙ cõtra hoc facit gl. q̃ eſt ī l. miles. j. de re iu. q̃ dicit ꝙ clerici et aduocati gaudẽt hoc priuilegio, ne condẽnent vltra quã facere poſsint. qd̃ eſt notã. ſecundũ ipſum & intelligẽdũ ſi cõmodè ex aduocatiõe nõ põt viuere doctor: et cleric⁹ hẽat ſolũ bñficiũ de quo viuere nõ poſsit. & ad hoc vidẽ Pañ. in c. Odo. extra de ſolu. Itẽ fallit vbi iudex reijciẽdo hanc excep. tulit ſnſam cõdẽnatoriã, & marit⁹ nõ appellauit: qa in executiõe nõ poterit opponere, vt eſt glo. no. ī l. Neſennij. j. de re iudi. Itẽ fallit ſecũdũ Bal. qñ marit⁹ cõueniret vt liberaret mulierẽ à ꝓmiſsiõe dotis vt puta qa dotẽ vir nõ habuiſſet. & hoc ãt Bal. Inſti. de leg. §. ſed ſi vxori. ꝑ l. depoſuit. §. ſi nuptura. §. de pec.

d ¶Simpliciter. Idem ipſe tenet in l. ſi dubitet. j. de fideiuſſ. Bal. & Guil. de cu. in l. pe. §. qd̃ cũ eo. & bal. ī l. ij. C. qd̃ cũ eo. multa ſingula. ponit in hac materia idẽ bar. in l. ſunt q putãt. j. de re iu. Ia. but. in §. prętera inſti. de action.

e ¶Pauperrima. Hęc videur magis cõis opi. cũ Alex. quã tenẽt Gui. Bal. in l. ſi qs crediderit. de pac. q̃ venit limitãda vt ibi ꝑ eos. & inquãtũ Alexã. allegat l. qui bonis. vide q̃ ſingulariter voluit Rom. conſil. ccccx. in fin.

¶ Bñficiũ. id eſt bona actio tribuẽs gaudiũ, vt no. Archi. ī c. gratia. de reſcrip. eſt tex. in c. j. q. cau. feu. amit. & hoc mõ ſumiť ī l. ſi ſeruꝰ. §. d ſeruis ex portã. Sumiť ẽt ꝙ bñficio eccleſiaſtico ꝙ qualiter differat a ꝑbẽda, vide indicto loco ꝑ Arc. Cõphẽdit etiã ſeudũ, vt ī §. bñficiũ. ſi de feu. fue. contro. & q̃ fue. prima cã bñficij amit. in ru. & nig. Cõphẽdit etiã priuilegiũ q ꝙ cõtra ius vt l. ius ſingulare. de legi. Itẽ reſcriptũ, ꝙ eſt ſcẽm ius vt de diuerſis reſcriptis ꝑ totũ. & no. ī c. j. de reſcri. Itẽ cõphẽdit bñficiũ prĩcipis, q̃ nõ eſt cõtra i⁹, nec ſcdm ius ſed præter i⁹, vt ſi cẽdit bona fiſcalia. & iſtud eſt, ꝓprie bñficiũ largiſsime interpẽtãdũ vt l. qñ. C. d bo. dã. & l. bñficiũ đcõſti. pri. & ī c. dilec. d dona. cõphẽdit ẽt i⁹ defalcãdi, vt l. bñficio. j. ad leg. Fal. & ibi vide Bar. qui infert ad q.

f ❧POMATES. ¶Bñficiũ. Vide Anch. in regula pe. de reg. iuris. in vj.

Via tale.

Not. ꝙ beneficiũ [d] personale nõ transit ad hęredẽ. ꝙ gl. tractat. C. de execu. mu. l. ſordidorũ. li. x. Dy. in c. priuilegiũ perſonale. extra de reg. iu. lib. vj. Pet. hic, & in l. j. §. de cõſti. prin. in fi. & dic ſic.

1 † Aut priuilegiũ ꝓſonale cõcedit̃ à Principe: & nõ trãſit ad hęredẽ: vt ꝑallega. l. j. in fi. §. de cõſti. prin. & j. de aqua quoti. & æſtiua. l. j. §. pmittit. Si vero cõcediť à lege: tũc Pe. dicit idẽ quod Dy. Qñque perſonale eſt proxima cã priuilegij & nõ trãſit ad hęredẽ: vt hic. Qñque ꝓſona nõ eſt ꝓxima cã priuilegij, ſed leſio, vel alia naturalis æquitas, vt in muliere q̃ iuuatur. Velleiano: & tũc tranſit ad hęredes: vt l. nõ ſolũ. §. de in inte. reſtit. & l. hęredes. C. ad Velle. Et hoc eſt verũ, ſi in priuilegio nõ eſt facta mẽtio de hęredibus. Si eñ ſic fieret mẽtio: tũc dic vt j. dicam. Mihi videť aliter diſtinguẽdũ. Aut quæris nunquid priuilegiũ tranſeat ad hęredes ſuper his rebus, & in caſibus in quib⁹ defuncto nõ incipit cõpetere & ad hęredes nõ tranſit:

1 ☞ *Beneficiũ perſonale qñ tr̃aſit ad hęredem: & nu. 3.*
2 *Fructus percepti uſufructuario uiuente tranſeunt ad hęredes.*
4 *Beneficium ne maritus conueniatur ultra quàm facere poßit, datur propter liberos.*
5 *Priuilegium conceſſum Titio & poſteris, uel Titio & ſuo generi, uel Titio & hęredibus, quando tranſeat ad hęredes, & ad quos.*
6 *Priuilegium quando in dubio intelligatur reale, & quãdo perſonale, remißiue.*

a ¶ Trãſire ad hæredes. d. Alex. dicit poſſe inferri ad deciſio. qõ. Dy. & Bar. l. licitatio. §. fi. ſ. de publi. p illũ tex. dicẽtiũ q̃ priuilegiũ cõceſſum eccleſiæ Ro. vel fiſco, q̃ teneãtur ſoluere vectig. nõ trãſit in emptorẽ fiſcalũ ſalinarũ, vt no. Spe. & Io. An. in ti. de immu. eccle. & gl. in Cle. pũti. de cẽſib. do. in c. quanquàm de cenſib. Fede. de Senis. conſi. cxj. inci. quæritur an ruſtici.

b ✠ POMATES. ¶ Eſt dictũ. Vide ꝓ Moder. c. j. §. et qa videm⁹. in xxvj. q. qui feudũ dare pũt. Alex. cõſi. cl. in ij. col. aliàs conſil. clx. remiſsiuè. Felin. c. mandato. de præſump.

c ¶ Poſteris. Adde qd̃ idẽ voluit Pe. et Cy. in l. fi. de cõſti. princ. in iiij. q. ſed Paul. de caſt. hoc limitat eſſe verũ in priuilegio indulto cõtra publicã vtilitatẽ vt in caſu d. l. pe. de iure immu. ſed in alio priuilegio dicit cõprehẽdi oẽs deſcẽdẽtes, etiã p feminas. vt in l. libero ꝓ. de ver. ſig. & glo. expreſsè i l. ſi ita ſcripta ſit filiab⁹. de leg. ij. Et an in dubio priuilegiũ cẽſeat eẽ ppetuũ, vide Bald. cõſil. cj. iiij. vol. Et an & p q̃ verba tranſeat, ad ſucceſſores, vide eũdẽ Bal. cõſil. ccc v. iij. volu. & an in dubio ſit iudicãdũ realeve l perſonale, per Pet. de Anch. cõſ. cccxxxvij. Fede. cõſil. lxviij. per Bar. cõſi. xliiij. ij. lib. & ibi qñ fuit dictũ q̃ talis cũ tota ſua familia ſit ppetuò exẽptus. & p Alex. qũo intelligat priuilegiũ cõceſſum p ſe et ſuis hẽdib⁹ et ſucceſſorib⁹ eiⁿ. cõſi. cxc. ij. vo.

d ¶ Propter reuerẽtiã. Ex hoc inferũt Ang. & Imo. qd̃ licet eccleſia ſit exẽpta p p dictũ ab eꝓo, q̃ tñ tenetur ei reuerẽtiã exhibere, vt voluit Old. Bal. in l. fi. C. de bo. liber. Et tu ad dicta Bar. hic adde Io. an. Hoſt. & Imol. in ca. Odoar. de ſol. & d. Maria. Soci. in c. ſi di ligẽti. in gl. j. extra de foro competenti.

e ✠ P. PAV. P. ¶ Renunciari. Vide Matheſi. not. lxij. ad fi. & fel. in c. ex reſcripto. col. iij. de iureiu.

f ✠ P. PAV. P. ¶ Non obſtat. Vide Soci. in l. gallus. i fi. prin. co. j. & ſeq. ff. de lib. & poſt. & do. Iaſo. in l. fin. col. iiij. in iiij. not. C. de pact.

g ✠ POMATES. ¶ Quærit Dy. Vide Feli. in c. de cætero. in ante penul. co. & ſeq. de re iudi.

h ¶ Debitorẽ. Inquãtũ. Alex. poſt Bar. cõcludit nõ valere tale pactũ. Addẽ q̃ idẽ voluit Old. cõſi. liiij. & inquãtũ ponit fallẽtiã in capto ab hoſtibus. Adde pro hoc q̃ cõſuluit Roma. cõſilio cccxvi. quod minor pro ſe redimen-

vt l. j. §. de cõſti. prin. & hoc eſt gñale, ſiue cõcedat à principe, ſiue à lege. Nõ em̃ eſt dubium q̃ hæres minoris, vel mulieris in cõtractibus celebratis à ſe nõ habet beneficiũ minoris, vel mulieris, cuius eſt hæres. Aut quæris numquid trãſeat ad hæredes ſuoꝝ his q̃ incipiũt defuncto cõpetere & tũc aut illud priuilegiũ introduxit exceptionẽ, ſeu defenſionẽ: aut introduxit cõceſsionẽ alicui⁹ iuris, rei, vel actionis. Primo caſu: aut cõtinebat exceptionẽ perẽptoriã & trãſit ad hæredẽ poſtq̃ cepit cõpetere defuncto, vt l. iij. §. q̃ aũt. ſ. qd̃ quiſq; iuris. & ſic intelligit qd̃ dicit de muliere, & minore, q̃ trãſmittũt ad hæredes, vt dictũ eſt. Aut dilatoriã i tp̃s vel intra tp̃s vitę eiⁿ cui cõcedit: & ad hæredes nõ trãſit, vt hic. Nãiſtud bñficiũ q̃ marit⁹ nõ cõueniat, niſi inquãtũ facere põt, cõcedit marito ad tp̃s vſq; quò pertẽuerit ad pinguiorẽ fortunã, vel quoad vixerit, vt dicã j. e. l. ex diuerſo. in fi. meritò ad hęredes nõ trãſit. Scdo caſu qñ cõtinet cõceſſionẽ: tũc quaten⁹ facta eſt executio viuo eo cui cõcedit, trãſit ad hæredes, & nõ in plus. Exẽplũ in vſufructu. † Nã fruct⁹ pcepti viuo vſufructuario trãſeat ad hæredes, & nõ vltra. vt l. defuncta. ſ. de vſufru. Sic itelligit l. ij. §. pmittit. j. de aqua quot. & æſti. Iſtud autẽ quod † in hac. l. dicitur, priuilegiũ nõ trãſire ad hæredes, a intelligunt qdã, niſi ad ſuũ, vt l. ſordidorũ. C. de excu. mu. lib. x. & l. dabimus. §. j. j. de priui. credi. & ibi hoc idẽ no. p gl. & idẽ no. gl. l. ex pluribus. de admi. tut. quod Iac. de Are. reprehendit, vt dixi in d. l. dabimus. & dicã in d. l. ex plurib⁹. & hoc p l. nõ ſolum. §. ſi puellę. ſ. de ritu nu. ſolũ enim eſt ſpeciale in hoc beneficio. Dat enim † propter liberos, & propter matrimonium q̃ principaliter fit liberos meritò tranſit ad hæredes illius matrimonij tm̃: vt l. etiã. in prin. j. eo. & ibi dicã. Quero, q̃d ſi in priuilegio eſt dictũ, b Concedo † tibi, & tuis hæredibus: an tranſeat ad hæredes, & ad quos. Pe. dicit: Quãdo q̃ in priuilegio eſt dictũ, Concedo tibi & tuis poſteris: c vel tibi & tuo generi: & tũc trãſit ad hæredes deſcẽdẽtes ex ſexu maſculino: vt l. ij. j. de iure immu. Qñq; dicit, tibi: & tuis hæredibus: & tũc trãſit ad oẽs hæredes: vt l. ſciendũ. de ver. ſigni. Fallit in caſibus ibi notatis. Aut dicitur: Relinquo tibi & tuo hæredi: & tunc ad tuũ primũ hęredẽ porrigitur tm̃: vt l. antiquitas. C. de vſufru. Mihi iſta verba nõ placẽt: Sed dic plenè vt dicã in l. Gallus. §. nunc de lege. ver. & bene verba ſe habẽt. j. de libe. & poſthu. & tãgitur p Cy. in l. annalibus. C. de lega. Quero nũqd † in dubio cõceſsio priuilegij itelligat facta i p̃ſona vel i re. Hoc plenè examinaui j. de ſer. leg. l. pe. dic vt ibi,

☞ Ratio quare beneficium quod habet maritus ne teneatur ultra quam facere poſſit, non tranſit ad hæredem, uel fideiuſſorem, ⁊ ad defenſorem ſic.

Quòd qs alieno noĩe cõueniat, duobus modis itelligitur.

Defenſor mariti, qui ſuſcepit in ſe iudiciũ animo nouãdi, uel donandi, quãdo habeat beneficiũ cõpetẽs marito.

4 Defenſor non poteſt plus grauari quàm dominus.

5 Beneficio quòd quis non conueniatur ultra quàm facere poſſit, quando quis renunciare poteſt. & nu. 7. & nume. 9. ubi ſi eſt iuratum.

6 Pactum quòd qui tenetur inſolidũ non cõueniatur ultra quàm facere poſſit, q̃ tenet.

8 Quod quando aliquid fit, requiratur certa habilitas tẽpore quo fit: tũc aliquid fieri certo tempore: uel alio tempore: & conferri in aliud, non procedunt à pari.

10 Pactum quòd liceat creditori capere debitorem quòd non ualeat.

11 Habẽs pactũ igredicẽdi poſſeſſionẽ autho. ,ppria q̃ nõ poſſit eo uti ſi iueniat reſiſtẽtẽ.

12 Argumentum de lege ad pactum quod non ſemper ualeat.

13 Renunciatio ceſſionis bonorum quando fieri poſſit. nume. 15. & 16.

14 Stare in carceribus eſt ſpecies ſeruitutis.

1 ALia cauſa. Quæro † quæ eſt ratio differentiæ q̃ trãſit ad defenſorẽ, nõ ad hæredẽ, vel fideiuſſorẽ. Gl. aſsignat tres rationes. Vna ponitur in l. ſi cũ ,pcuratore. j. de re iud. videlicet: qa defenſor habet regreſſum cõtra dñm, ſed nõ hęres. Iſta nõ eſt vera: qa etiã fideiuſſor habet regreſſum cõtra dñm, & tñ ad eũ nõ trãſit, vt in præalle. l. ſi cũ procuratore. Itẽ poſſet eſſe talis defenſor, q̃ nõ habet regreſſum cõtra dñm, & tñ indiſtinctẽ trãſit ad eũ bñficiũ: Vnde gl. aſsignat hic duas alias rationes. Prima: qa defenſor cõuenitur noĩe mariti, & eiⁿ p̃ſonã in iudicio repræſentat: hæres vero & fideiuſſor cõueniãtur tãquàm principales obligati. Iſta eſt bona ratio. Contra hoc etiã opp. de l. furti. §. ſi qs alieno. ſ. de his q no. in fa. vbi etiã hæres diciⁿ cõueniri alieno noĩe. Sohoc dictũ, † quẽ alieno noĩe cõueniri, põt intelligi vno mõ largè qñ origo obligatiõis fuit in p̃ſona alteriⁿ: & hoc mõ hæres, & etiã fideiuſſor alieno noĩe cõueniunt, vt in cõtrario. Qñq; accipimus ſtricte: & tũc dicimⁿ illũ alieno noĩe cõueniri: i quo nullo mõ reſidet obligatio, ſed tãtũmodo ex p̃ſona alteriⁿ cõuenitur. & hoc mõ accipit hic. † Quid ergo dices de defenſore, q̃ ſuſcipit in ſe iudiciũ aõ nouãdi, vel donãdi: & ſic cõueniⁿ vtili. Rñd. debemⁿ aduertere verba obligationis. Aut ,pmiſit quãtũ maritⁿ debet: & tũc nõ cõueniⁿ: niſi inquãtũ maritⁿ debet in effectu. Aut ,pmiſit certã quãtitatẽ expreſſe: & ad illã tenebit. arg. l. ſi prior. & q̃ ibi no. j. eo. Aſsignat gl. aliã rationẽ: qa hoc eſt ,ppter regulã. Nõ em̃ põt in plus † grauari defenſor quàm dñs. p̃terquã i ſatiſdãdo. Ita ẽt no. i l. verũ. §. j. ſ., p ſocio.

Eleganter. Pactũ quod maritⁿ cõueniat vltra quã facere põt, nõ valet: qa contra bonos mores. h. d. & eſt no. §. Opp. C. de pac. l. ſi qs in cõſcribẽdo. dicit gl. q̃ fallit hic. Et eſt rõ: qa cõtra bonos mores. Idẽ ergo in quolibet ſimili vt C. de pac. l. pacta quæ cõtra. Op. j. de re iud. l. ſi cõuenerit. So. vt dicit gl. & bene. Qñq; † qs habet hoc bñficiũ propter reuerẽtiã d debitã p̃ſonæ: vt in caſu noſtro: & tũc huic nõ põt renũciari: e qa eſſet cõtra bonos mores, vt hic. Qñq; qs habet iſtud bñficiũ ex natura cõtractⁿ: vt i cõtractu ſocietatis: & tũc bñ põt renũciari: vt in cõtrarijs: qa nõ eſt cõtra bonos mores, & poſſum facere cõtractũ ,put nobis placet. † Quero qd ecõuerſo an q̃ tenet inſolidũ, poſsit paciſci, vt cõueniat ſolũ in quãtũ facere põt. Dicit gl. q̃ ſic. vt l. ſi qs crediderit. ſ. de pact. † Quero an huic beneficio poſsit p pactũ renũciari ſolu. ma. Gl. dicit q̃ nec tũc valet ſecũdũ Rof. ar. ſ. de re. l. q̃ ſi nulla. hoc tenet Dy. ,ppter reliquias reuerẽtiæ p̃cedẽtis matrimonij: quę durãt ſoluto mat. vt l. j. & ij. j. rerũ amo. & l. vnius. §. ſeruo. j. de qõnibus. Itẽ ,pbat qa ſi pactũ fit cõſtãte matrimonio, & cõferẽ in tp̃s ſoluti matrimonij: tñ nõ valet: vt hic: ergo nec ſi fiat ſoluto mr̃imonio: qa paria ſunt fieri tpe ,phibito, &c. vt l. in tp̃s. j. de hęre. inſti. & l. q̃ aũt. ſ. de don. inter vi. & vxo. Gui. de Cu. in l. diuortio. ſ. de neg. ge. tenet cõtra. & dicit q̃ eſt caſus i ,pal. l. diuortio. vbi actio de dote trãſferẽ in aliã actionẽ ſolu. matri. abſq; iſto bñficio q̃ nõ fieret: ſi eſſet contra bonos mores. Pro hoc. ſ. de pac. dot. l. licet. & l. ſeq. q̃ hic alleganⁿ in gl. q̃ puto verũ. Nõ obſtat ratio Dy. Nã reliquiæ reuẽtiæ durãt in negotio ante geſto: nõ in eo q̃ poſtea fit. Nõ f obſtat q̃ dicit † q̃ paria ſunt aliq̃d fieri certo tpe, vel fieri alio, & cõferri in aliud: quia hoc eſt verũ, niſi tpe quo fit, certa habilitas requiraⁿ vt l. ſi alienum ſeruũ. §. in extraneis. j. de hęre. inſti. & l. ſi minor. ſ. deſer. expor. ita hic requiriⁿ q̃ tpe quo fit, nulla ſit debita reuerẽtia. † Quero, qd ſi ſuper hoc pacto iureⁿ. Hic dicit gl. q̃ ,ppter hoc nõ cõfirmaⁿ. & bñ de iure ciuili, & etiã de iure canonico: qa regula eſt q̃ nõ eſt obligatoriũ cõtra bonos mores p̃ſtitũ iurm̃ vt in c. nõ eſt obligatoriũ. extra de re. iu. li. vj. Querit Dy. g an † pactũ factũ q̃ liceat creditori ca pedebitorẽ h valeat. Et determinat

do poſsit ſe obligare omiſſa ſolẽnitate ſtatuti. Et ſquãtũ Alex. dicit nõ ẽt valere Pactũ q̃ qs poſsit excõmunicari ſine ſolẽnitate: dic q̃ nec valet cõſuetudo q̃ qs poſsit excõmunicari ſine ſcriptis, vt voluit Rota deciſi. ccclviij. in antiqs. Et ad dicta Bar. hic adde d. Maria. Soc. i rub. de dila. artt. iiij. i pri. q. ij.

a ✠ P. PAV. P. ¶ Vltimo Dy. An aũt poſsit renũtiari cũ iuro. vide Rot. deciſio. cccccl xvij. alias eſt ſub ti. de ſentẽ. & re iudi. in prin. & not. ſig. q̃ bãniⁿ vel deportat⁹ reſtitutus nõ põt cedere bonis. tex. ſingu. i l. ij. C. qui bo. ced. poſ. in l. ij. in fin. C. de ſen. paſ.

b ¶ Puto eẽ verũ. Cõtrariã opi. ſequit do. Alex. Rapha. et Imo. in c. cũ cõtingat potiſsimè p conſil. Fed. de Senis cõſil. lx. vbi cõſuluit valere tale pactũ iuro firmatũ, ſi nõ ſit notoria mẽdicitas q̃ fame pereat. Tu vide Rot. in antiqs deci. lxviij. per ij. col. Vnum dicit Pau. de Ca. q̃ Florẽtię truffat de dicto Bal. in l. j. q̃ bo. ced. poſsũt. vbi tenuit q̃ debitor ita poſsit liberari cedẽdo bonis, ſi eſt capt⁹ p ſtatutũ ſicut ſi eſſet capt⁹ de iure cõmuni. Tu ẽt pro opi. Florẽtinorũ vide Old. conſi. allc. liiij. vbi voluit q̃ licet debitor de iure cõmuni ,p debito nõ poſsit extrahi de eccleſia: tñ p ius muni cipale debitor obligat⁹ poſsit extrahi. Et an debitor, q̃ dolo verſat⁹ eſt cũ creditoribⁿ, poſsit cedere bonis, vide eundẽ Pau. cõſ. xlvj. et vide an ſecũdũ ione bonorũ ſint citandi creditores, & an eoipſo q̃ Princeps ſcribit q̃ carcerat⁹ relaxet facta ceſsione bonorũ an videat remiſsiſſe illa ignominioſa q̃ ſeruãt i aliqb⁹. Bal. cõſi. cccc xxxvij. iiij. vol. Et adde Rom. i deciſio. clj. & de. ccv. & vide Abb. i cõſil. xlij. in ij. vol. vbi q̃ talis renũciatio firmatur iuramẽto. De quo ẽt p doctores in §. fi. Inſt. de actio. et p do. Maria. Soc. i. c. ſi diligẽti. ā foro cõpe.

c ¶ Nõ autẽ hæres. Ade tex. in l. i. i fin. j. ad Sylla. et i l. o. modo: & ibi glo. C. de inoff. teſt. & C. de reuocan. do. l. j. Imol. in c. plerũq; de donat. iter vi rũ & vxorẽ. & hoc verũ ſi maritⁿ ſciuerit, & diſsimulauerit. Si aũt ſciuit, et ita repentè deceſſerit q̃ accuſare eã nõ potuit: tũc hęredes mariti poterũt accuſare. vt voluit Ioã. And. i c. ij. de don. in gl. fin. & in additio. i tit. de feudis. i additiõe ſcipiẽte, reuoluit hec queſtio. vbi ponit q̃ ſtionẽ de vaſallo q̃ cõmiſit feloniã, & dñs ita repẽtè mortu⁹ eſt, q̃

feudo eũ priuare nõ potuit, q̃ hęres poterit. Allegat Io. An. l. i cõfirmãdo. & l. vtilitatẽ j. de cõfirmã. tut. & dñs Alex. dicit q̃ hãc diſtinctionẽ ſequit Cy. in l. j. C. de reuocãd. do. And. de Iſer. & Bal. in c. j. §. porro. i tit. q̃ fuit prima cã bñfic. ami. Nõ obſtat l. j. de priua. deli. qa limitat, vt hic. Addo ẽt q̃ eãdẽ diſtinctionẽ ſequit Abbas cõſ. iij. i ix. qõ. Si aũt maritⁿ ignorauit, & heres ſciuerit: an ipe poſsit opponere de adulterio. Bal. dicit q̃ nõ p gloſ. in l. cũ emãc. §. emãcipatus. j. de colla. bono. Idẽ vult Pau. de Ca. Ro. cõtra p gloſ. cõmuniter approbatã. i l. fideicõ. C. de fideicõmiſ. et tex. in l. j. cũ ibi not. p Barto. j. de his q. vt indig. & qa qs nõ videt renũciare iuri, qd̃ qs ignorat. l. mater. ſ. de inoffici. teſta. & p ea quę voluit Ioã. An. vbi ſ. de feud. Cui adde Baldũ in c. imperialẽ. §. inſup. de phibi. feud. alie. per Federi. & hoc de feudis ſeqtur Abbas vbi ſ. q̃ dñs ignorãs, feloniã non videt remittere. & per hoc etiã facit qd̃ voluit Ioã. And. in c. fin. de dona. vbi limitat l. fina. de reuo. donat. nõ procedere in donatore decedente. & ignorãte donatarũ fuiſſe ingratũ: qa poterit hęres reuocare, p dictũ cap. fina. in verbo, tacẽte. Et dicit dãs Alex. q̃ ita ſeruareⁿ in practica, ,ppter authoritatẽ Ioan. And. Ego tñ inueni quod Bal. cõſuluit in cauſa cuiuſdã mulieris, q̃ mortuo marito ad exonerationẽ cõſciẽtiæ protestata fuerat, generaſſe filiũ ex adulterio. & ille receſſerat alio legitimo et naturali exiſtẽte hęrede, q̃ deinde mortu⁹ eſt, q̃ hęredes nõ poterãt de hoc adulterio ignoto marito ipſam accuſare: quia tanquã actio ad vin dictã nõ trãſit ad hęredes. Allegat dictũ §. emãcipatus filius. eius cõſ. ccclxxxij. in cipiente, In Chriſti noſe Petr⁹ de firmo. j. vol. Et hoc idẽ voluit Paul. de Caſtr. cõſi. cxxviij. in fine. Limita etiã primò dicta ſecũdũ Iaco. de bel. i §. qa verò pluri mas. i aut. vt lic. ma. et auiẽ. niſi maritⁿ ap probaſſet mores mulieris: quia hęres nõ poſſet accuſare, licet repẽtè deceſſerit. Vbi autẽ ſ probaſſet ipsã expellẽdo vel cõquerendo, licet non accuſauerit, eius hęres poterit accuſare argument. l. hęredem. j. de regulis iuris. Facit lex prima, in verbo, conqueſtus. infra ad Syllania. Tu hoc ſingulariter limita non habere locum in hęrede extraneo, vel ſingulari ſucceſſore: quia iſti

videri an actionẽ habeat. vt l. in pupillo. j. de exce. & j. de ſolut. l. ſi pupilli. j. de do. in. virũ & vxor. l. q̃ aũt. & l. litis. ſ. de neg. geſt. Q̃nque aliquẽ eſſe locupletiorẽ eſt cauſa moderãdæ cõdemnationis: & tunc tempus rei iudicatæ inſpiciⁿ. Ita loquitur hic, & l. verum. §. tempus. ſ., p ſoci. & ſ. de peti hęre. l. ſi a dño vel à patre. §. quo tpe.

2 Hæredi mariti. Hęres † maritⁿ põt obijcere cõpẽſationẽ ob res donatas, & amotas, nõ ob mores. h. d. Opp. C. de reiⁿ vxo. act. §. taceat. Dicit gl. ibi erat ſpecies debita ab altera parte tantùm: hic ab vtraq; quãtitas. Vel hæc corrigiⁿ p illã, Vel hic in hęredib⁹, ibi in viro. Glo. tenet hic primam ſol. ſ. eo. in l. j. gl. magna tenet q̃ hic corrigat: & ſic in actiõe de dote nõ obijciat cõpẽſatio priuilegio eiⁿ. Sed veritas eſt q̃ poniⁿ hic, ſcilicet q̃ vtriq; debeatur quãtitas: meritò cõpẽſatio ſit, vt patet ex text. qui dicit, cõpẽſationes tñ quę eſt ad pecuniariã cãm, &c. Idẽ no. i p̃alleg. §. taceat. C. de cõpẽ. l. n ecq. & ſ. eo. l. diuortio. §. ob donatiões. & j. e. l. ſed & ſi ideo. §. fi. & l. ſi cùm dotẽ. §. ſi pr̃. & l. ſi cõſtãte. §. ſi vxor. et l. i his. §. j. j. e. ti. In l. verò cõtraria † ,phibeⁿ retẽtio, nõ cõpẽſatio. quod not.

3 Morum. Gloſſ. ponit hic caſum, ſed nõ clarè tu pone ſic: Mulier cõmiſit adulteriũ propter q̃ vir poteſt eam expellere, & dotem lucrari, et non fecit: quæriⁿ an hęres poſſet hoc opponere, & dotem retinere. Et reſpondeo quod nõ, ſi ipſe maritus non accuſat. h. d. Ita legit Dy. Oppo. C. de repudijs. l. cõſenſu. So. Vir poteſt opponere, ſed ſi ipſe nõ oppoſuit, videtur remittere, & hęres eius nõ poterit cõqueri, vt l. fi. C. de reuocado. Opp. q̃ vir nõ poſſet retinere dotẽ ob mores mulieris vt C. de reiⁿ vxo. act. §. taceat. Glo. dicit q̃ iſte ver. hodie corrigitur. Iſta gl. dicit verum, ſi intelligimus in moribus pudorẽ matrimonij nõ lædẽtibus: quia tũc de iure antiquo licebat viro eam expellere, hodie nõ. Sed ſi loquimur de moribus pudorẽ mr̃imonij ledẽtibus, vt eſt adulteriũ, ſecundũ caſum Dy. tunc non corrigitur hoc. ita ſentit glo. in præalleg. §. taceat. & Cyn. ibidem. Et habes † tria dicta q̃ propter mores nõ lædẽtes pudorem matrimonij, nec vir, nec hęres poteſt retinere dotẽ hodie. Sed ſi lædunt

4 † pudorem matrimonij, poteſt retinere

5 c vir, non autem hęres. c Caſus eſt nota. hic, licet Spec. de hoc dubitet in titulo de do. poſt diuor. reſt. §. ij. verſic. quid ſi mulier. & in titu. de excep. §. dicto. verſ. item quæritur. Quero an mortua muliere poſsit obijcere vir hęredi eius de adulterio. text. eſt de hoc in l. fi. C. de adulterijs.

Socero. Socero ex vtraque parte, & etiam ipſi mulieri datur hoc beneficiũ. hoc dicit, cum l. ſeq. Opp. dicitur hic quòd parentis locum obtinet. Contrà, nurus non eſt in poteſtate ſoceri,

1 ☞ Quod tempus inſpiciatur, an litis cõteſtatiõis, uel rei iudicatæ ne qs cõueniatur ultra quã facere poſſit.

2 Heres mariti obijcit compenſationem ob res amotas uel donatas.

3 Hæres mariti non poteſt uti retentione.

4 Vir nec eius hęres propter mores uxoris non lædentes matrimonium non poteſt dotem retinere.

5 Vir retinet dotem propter mores lædentes matrimonium, non eius hęres.

Vxore mortua uir obijcit eius hęredi de adulterio.

6 Vxor quomodo dicatur eſſe in poteſtate ſoceri, et uiri.

Rei iudicatæ. Opp. q̃ inſpiciat tp̃s litis cõteſt. vt l. litis. ſ. de nego. ge. Glo. ſubaudit ẽt: quaſi diceret, vtrũq; tp̃s ſpectat. q̃ Hugo. nõ placet: nõ tñ reſpondet ad cõtra. vñ gl. cõmuniter teneⁿ. Ego verò teneo me cũ Hug. Ad cõtrarium † reſpondeo, Quãdoq; quẽ eſſe locupletiorẽ, eſt cauſa dãdæ vel denegãdæ actio. & tũc inſpiciⁿ tẽpus lit. cõteſt. quo tẽpore actio in iudiciũ deducit. vnde tunc debet

non poſſent obijcere q̃ adulterio, licet maritus ſciuerit, & cõquestus fuerit ipſam 6 expellẽdo. Ita voluit Bal. ejus cõſil. lxxxviij. j. vol. incip. In Chriſti nomine. nã quãdoque. Et ita dicit debere intelligi Iaco. de bel. quẽ ipſe allega. ī l. j. C. de rei vxo. act. & ibi dicit tenere Specul. qd̃ ſi mulier, niſi ſit condẽnata, vir ñ lucrat̃ de tẽ, nec ea nõ cõdemnata hęres poteſt excipere de adulterio. & hoc in titulo, de dote poſt diuortium reſtitu. §. fin. verſi. qd ſi mulier agit ad dotẽ. & in titulo de exceptio. §. fin. verſi. itẽ quærit. & Ioan. An. in d. c. plerũque. ſe remittit ad Specu. tãquã contẽtus deciſione ſua. ita dicit vbi ſ̃. Aduerte etiã, quia Pau. de Ca. hic dicit q̃ maritus debet accuſare vxorẽ coram iudice eccleſiaſtico, ad ſeparationẽ tori, & lucrũ dotis. vt in c. plerunq̃. & iſto caſu non habet neceſſe inſcribere, vt cap. quæ. de procu. Si aũt accuſaret criminaliter ad pœnã legalẽ: quo caſu habet neceſſe inſcribere nõ poſſet poſtea ciuiliter agere ad lucrum dotis: imò detrudet in monaſterium vna cum dote diuidenda iuxta auth. ſed hodie C. de adult. & ita dicit tenere Cynus & gloſ. in l. conſenſu. C. repu. ad ſolut. cõtrariorum dictæ authẽ. & hoc ſingulare: qa regulariter finita accuſatione criminali nõ prohibetur quis 9 ciuiliter agere. Et q̃ propter hoc dicit Bart. erraſſe in l, miles. §. ſi ſocer. j. de adulte. vbi dicit quòd maritus non lucratur dotem niſi accuſet, et ſe ſubſcribat: quia non eſt verum, niſi accuſet 14 ciuiliter. & idem voluiſſe videtur Bald. in alle. cõſi. xxxviij. & conſil. ccxxxj. iiij. vol. An autem maritus hæredibus mulieris repetẽtibus dotem poſſit opponere adulterium, qd̃ mulieri non fuit oppoſitum. gloſ. in d. c. ſi. de donat. tenuit q̃ non. 7 ſed Io. And. in tit. de feud. vbi ſ̃. & Bal. in d. c. imperiale. de vaſalli herede formant quæſtionẽ, & determinant vt ſ̃. ſi fuit ſciẽs dñs de culpa de functi, & habuit tp̃s ad querelãdũ. & ita tenẽdo opi. Io. And. 8 de qua ſ̃. eſſet eodem a modo diſtinguendũ. ſed tenendo opi. Bal.

ſed patris ſui, vt C. de condictio. inſert. l. ſi vxor. & j̃. de iniur. l. j. in fine. & l. ij. Solu. †dicit gl. ī poteſtate ſocerividẽ eſſe quaſi dicat, quadã fictiõe, in poteſtate tñ patris ſui & viri eſt verè. Quidã habẽt in glo. in ſui patris, & viri eſt poteſtate: & ſic recitaui. Alij habẽt in ſui patris, & verè eſt ī poteſtate. Quælibet poteſt eſſe bona. Nã in poteſtate ſui patris eſt verè, vt dictũ eſt: in poteſtate patris & mariti eſt. Nã in poteſtate patris eſt quo ad reuerentiam tantũ, vt hic in poteſtate mariti eſt quo ad operas, vt debitum carnis, vt no, glo. Inſtit. ad Tertul. §. j. & l. vxor. C. de condi. inſer.

EXdiuerſo. Op. de l. ſicut. in fi. j̃. de re iudi. Gl. ſoluit, hic cùm agit̃ cõſtãte matrimonio: ſecus ſi eo ſoluto. quo caſu diſtingue, vt ſ̃. de iur. dot. l. pe. Cõtrà, ſoluto mat. debet dos reddi à viro: vnde pervirum non poteſt peti à ſocero. Sol. gl. quia fortè poteſt peti ex pacto de lucrãdo, vel ex lege. f̃m ſtatuta Italiæ. Venio ad verſi.

Item ſi. Opp. aut mulier cõuenitur conſtante mat. & nõ habet beneficium. Cùm enim debeat ali à viro, nõ poteſt peti niſi deducatur ne egeat vt l. ſi cùm dotẽ. §. ſinautẽ in ſæuiſſimo. j̃. eo. Aut ſoluto mat. & tũc poteſt cõueniri ex pacto de lucrãdo: quia nõ haberet locum ea ſuperueniẽte, vt l. ij. de pact. do. Sol. potest intelligi matrimonio cõſtante: & q̃ mulier volebat dare quicqd habebat, ſed quia illud nõ ſufficiebat, vir volebat eam incarcerare propter dotẽ, vel eam repellere. Certè habet beneficium ne cõueniat̃, niſi in quantũ facere põt. Item poteſt intelligi matrimonio ſoluto, viro agẽte ex pacto de lucrãdo: quod poteſt habere locum matrimonio ſol. ſec̃ ſi morte, vt d. l. ij. de pact. dot. Ita loquitur l. j. j̃. de do. ple.

☞ *Exceptio peremptoria quæ nõ impugnat ſententiã: poteſt opponi poſt ſententiam.*

8 *Exceptio quòd hæres non poſſit conueniri ultra uires hæreditarias quòd poſſit opponi poſt ſententiam.*

Error expreſſus in ſententia reddit ſententiam nullam.

9 *Vxor agendo ad dotẽ contra uirum nõ habet neceſſe ponere in libello ipſum condemnari in quantum facere poſſit. & nu. 11.*

12 *Excipiens poſt ſententiam debet excipere ne conueniatur ultra quàm facere poſſit.*

13 *Tutus exceptione ne conueniatur niſi in quantum facere poſſit: ſi ſoluit totum, quando repetit.*

14 *Exceptio ne quis conueniatur ultra quàm facere poſſit, poſt ſententiam oppoſita quòd non ſit odioſa.*

15 *Exceptio ne quis conueniatur niſi in quãtum facere poſſit, quòd ſit temporalis.*

Si in iudicio. Exceptio quæ nõ impugnat ſententiam poteſt opponi poſt ſententiam. h. d. Opp. C. ſent. reſc. nõ poſſe. l. peremptoria. Gl. dicit hoc ſpeciale. Veritas eſt q̃ nulla ſit ſpecialitas. Nã illæ perẽptoriæ opponi nõ poſſunt poſt ſententiam: quę ſi opponuntur, impugnãt ſententiam, ſed iſta nõ eſt huiuſmodi. Fateor enim me cõdẽnatũ & bene, ſed peto executionẽ fieri in quãtum fieri poteſt. j̃. de re iud. l. Neſennius. ī fi. & l. ſi fideiuſſores. §. idẽ reſpõdit. j̃. de fideiuſ. per Cy. C. de iur. & fact. ign. l. j. Et per hoc dicebat Mar. Sal. q̃ exceptio †cõ 7 petens hæredi ex confectione inuẽtarij, ne cõueniat̃ vltra vires hæreditarias, põt

opponi poſt ſententiam, ar. d. l. Neſenni. in fi. j̃. de re iud. quod no. Opp. C. qñ puo. 9 non eſt neceſ. l. ij. Sol. †dicit gl. hic nõ fuit expreſſus error in ſententia: aliàs ſententia 10 eſſet nulla. Ex hoc habes† q̃ non eſt neceſſe poni in libello, Peto virũ condẽnari in quantũ facere poteſt. Si enim hoc eſſet poſitũ, nõ poſſet iudex prætẽdere errorẽ. Opp. §. de cõpẽ. l. quod in diem. §. ſi rationem. & ſ̃. de neg. geſt. l. ſi autem. §. fi. dicit Dy. hoc debet intelligi quando exceptio nõ fuerit oppoſita in iudicio: aliàs ſecus, vt l. fi. C. de fid. inſtr. & bene. Hoc etiã dicit gl. in l. Neſennius. j̃. de re iudi. & probatur per rationẽ, q̃ ſi opponeretur poſt ſententiam, impugnaret ſententiã, quæ emanauit cognitio ſuper illa exceptiõe. Et ex 11 hoc† etiã apparet q̃ non eſt neceſſe q̃ de hoc in libello fiat mentio. Probatur in l. pe. ſ̃. quod cũ eo. Dixi in l. maritum. ſ̃. eo. 12 Puto tñ † q̃ etiam hoc caſu qñ opponeretur poſt ſententiam, debet opponi q̃ nõ cõueniatur vltra quàm facere poteſt tẽpore ſententię, vt l. rei iudicatæ. ſ̃. eo. ti. in princ.

13 †Quæro, quid ſi tutus hac exceptione ſoluit totũ: an repetere poſſit? Gl. diſtinguit hic: Aut ante ſententiam: & poteſt repetere. Aut poſt: & tũc ſecus: quia eſt tut̃ exceptione doli, quę eſt odioſa, vt hic. Cõtra hoc facit: quia iſta exceptio eſt dubia fortè: qa maritus peruenit ad pinguiorẽ fortunã. & fortè nõ ergo interim põt repetere, vt l. ſufficit. ſ̃. de cõd. inde. In cõtrarium videt̃ caſus in l. nam & maritus. ſ̃. de cõd. inde. Dy. dicit q̃ quædã eſt exceptio dubia, quę tollit naturalẽ obligationẽ, vt exceptio pacti: & tũc quocũq̃ errore ſoluat̃, repetit̃, vt p̃al. l. ſufficit. Quædã eſt exceptio dubia, q̃ nõ tollit naturalẽ obligationẽ, vt hic: & probat̃ in l. vbicũq̃. j̃. de fideiuſ. & probat̃ ſ̃. proxi. §. Et tũc ſi ſoluit errore facti, repetit̃, vt hac gl. ſecus ſi errore iuris, vt l. cũ quis. C. de iur. & fac. ignor. 14 Ita dicit Dy. Certè illud† qd̃ dicit gloſ. q̃ iſta exceptio poſt ſententiã eſt odioſa nõ dicit verũ. Eſt enim illa eadẽ quæ cõpetebat ante, vt l. Neſennius. in fi. j̃. de re iudi. Et qd̃ hic dicitur q̃ eſt exceptio doli: intellige de illa, quę cõpetit loco cuiuslibet exceptiõis, quæ dicit̃ odioſa, nec impedit repetitionẽ, vt not. in l. qui exceptionẽ. ſ̃. de condi. inde. & l. qui ſe debere. de cõdi. 15 ob cauſ. Itẽ illud† quod dicit Dy. ſ. q̃ iſta exceptio eſt dubia, nõ dicit verũ, imò eſt tẽporalis: qa lex præſumit quẽ venire ad pinguiorẽ fortunã, vt l. cura. §. deficiẽtiũ. j̃. de mun. & hon. & l. ſi defunctus. C. arbitut. Et hoc tenet Cyn. in l. cùm quis. C. de iur. & fac. ign. Gul. Iac. But. in l. nã & maritus. ſ̃. de condi. indebi. vnde ſoluẽs indiſtinctè non repetit. & hoc placet. Cõſtat enim q̃ eſt temporalis, etiam alio reſpectu: quia finitur in vita viri, & ad hæredẽ non tranſit: vt l. maritum. & l. ſeq. ſ̃. eo. tit.

1 ☞ *Exceptio, ne quis conueniatur ultrà quàm facere poſſit, tranſit ad filios.*

2 *Res eccleſiæ data in dotem, in emphyteuſim, & in feudũ quòd non tranſit ad extraneos hæredes.*

3 *Vir ſi reliquit dotem uxori, quòd filij habebunt priuilegium ne conueniantur ultrà quàm facere poſſint.*

4 *Priuilegium ne filius conueniatur, niſi inquantum facere poſſit, quòd non competat filijs alterius matrimonij.*

Etiam

in d. cõſi. Paul. de ca, in d. conſil. & Spe. & Io. an. in d. c. fi. & gl. eſſet dicẽdum q̃ nõ. ex quo nõ eſt condẽnata. An autẽ adulter & adultera poſſint eodẽ libello accuſari: et an ſtãte ſtatuto q̃ adulter poſſit torqueri an torq̃ri poſſit adultera, vi de Bal. d. cõſi. cclxxxj. vbi dicit q̃ nõ. Et an mulieri minori cõfeſsio adulterij p̃iudicet ſine curatore & an ex eo q̃ maritus dixit eſſe publicam vocẽ & famam ineptè egit; qa ſecũ habitãdo cõmiſit le nocinũ; dico q̃ confeſsio ei nõ nocet: vel nitq̃ abſoluenda: qa ineptè maritus egit. Ita Bal. eius cõſ. xlx. iij. vol. inci. in Chriſti noſe aut mulier. Quæ autem indicia ſint ſufficẽtia ad torturã in cauſa adulterij, & q̃ teſtes admittantur, vide Ro. cõſ. ccccl. An autẽ mulier p̃ adulteriũ ipſo iure priuet̃ alimẽtis, vide Fed. de Sen. cõſ. clxvj. Et an pendẽte quæſtione adulterij in foro eccleſiæ poſſit ſecularis cognoſcere ſuper alimẽtis vxoris, vide per eundem conſil. ccxxxvj. Vnũ ſcias qd̃ Paul. de Ca. conſuluit cõſil. cxxj. q̃ vidua ita perdit dotẽ propter ſtuprum, ſicut per adulteriũ. Aliud etiã ſcias dũ dixi de feudo q̃ Bal. in d. c. imperialem. dicit q̃ ſi pervaſallum eſſet talis felonia cõmiſſa, ſeu culpa, p̃ propter quã feudũ ipſo facto perdidiſſet: q̃ tũc poſſet agi ab hęrede dñi cõtra hæredẽ vaſalli. qd̃ dictũ dicit Abb. no. in d. cõſi. iij. q. ix. qui per hoc alleg. §. callidis. iuncta gl. in d. c. imperialẽ. limitãdo niſi dñs per aliquem actũ poſitũ ta citè probauerit: arg. c. ex ore. de priuil. & d. c. dilecto. de præb. & l. ſitia. ſ̃. fam. ercis.

¶ Inuentarij. Adde extra Alex. q̃ exceptio inuentarij poſſit opponi poſt ſentẽtiam. tenuit Petr. de Anc. cõſi. vj. vbi dicit etiã q̃ omnis exceptio quæ põt opponi poſt ſententiam, põt opponi poſt bãnum. & Paul. de ca. conſi. cxliij. vbi etiã tenet q̃ exceptio retẽtionis bonorũ pro melioramẽtis poteſt opponi in executione ſentẽtiæ, ſimiliter exceptio pretij nõ ſoluti: quia per eas nõ impugnatur ſententia. & vide etiã Angelum conſi. cxxxij.

a ✠ P. P A V. P. Etiã filios. De hac materia vide Alex. cõſi. ix. vo. ij. & conſil. clxxxij. col. pe. volu. ij. & ibi ponit quãdo fuit ſemel alienata cum ſolẽnitate, an exeat de menſa, vide etiam eundẽ Alexã. conſi. lxxxix. volu. iiij. vbi etiam ponit an cõpatetur in legitimã, vide Paul. de Caſt. cõſil. cxxxv. & lxxv. Itẽ quòd licet Doct. magis cõmuniter cõcludere videant q̃ emphyteuſis eccleſiaſtica non tranſeat ad hæredes extraneos, iſtud non ꝓcedit, vbi in emphyteuſi eſſet appoſitũ verbũ ꝓſonale, vt ꝓ omnibus hęredibus q̃ tũc trãſirẽt. Bal. in c. impubes. col. vij. de ꝓbatio. in l. j. ſi ager ve ctiga. Ia. in ſimil. in prælu. feu. colũ. xvij. Bono. in addit. Ioã. de Ana. cõſil. lxxxiiij. in l. ſed & ſi poſſeſſ. §. itẽ ſi iuraueros. ff. de iureiur. Ang. in l. ij. vbi Alexã. verſi. quæro an in re emphyteutica. C. de iure emphyt. & in l. viã veritatis. C. loca. Alexã. in l. qd̃ dicit. col. pe. ff. de verbo. oblig. Itẽ quòd emphyteuſis eccleſiaſtica non tranſeat ad filios & nepotes niſi ſint hæredes, vide Paul. de caſt. conſil. cxxxvij. Itẽ quero queres eccleſiaſticę poſſint dari in emphyteuſim, vide Paul. de Caſtr. cõſil. cxxxviij. Quid autẽ ſi eccleſia dedit rẽ in emphyteuſim cũ pacto, q̃ tranſeat ad fœminas, ſi nupſerint alicui ſub dicto eccleſiæ: an mulier nubẽs extraneo qui vellet effici de iuriſdictione eccleſię vel monaſterij, poſſit retinere talem emphyteuſim, vidẽ Bar. in l. murileguli. C. de murile. lib. xj. Nũqd autẽ habens agrũ ſterilẽ in emphy. ſi illũ ſerendo & culturando fecit meliorẽ trãſmittat ad hæredes extraneos, vide Bart. in l. quicunq̃. C. de om. ag. deſer. lib. xj. de quo etiã vide Alexã. in add. ad Panorm. cõſi. cxxxvj. vel. ccxxxj. ad fi. vide de mate. Pau. Ioan. Fab. Ang. & Por. inſti. loca. §. adeo. Panor. cõſi. lxxv. alias. lxxiij. vide omnino Alexã. in l. ſi patroni. col. vij. ff. ad trebel. Item ſingulariter no. q̃ ſi eccleſia ſimpliciter concedat in perpetuũ: intelligitur in certã generationẽ: niſi verba clariora exprimantur. vide Crem. ſing. cxvij. facit quod dicit Bal. in l. antiquitas. in. ij. not. C. de vſufru. & in l. ij. in fi. in pen. col. verſi. quęritur quid ſi eſt præſcriptũ. C. de emphy. Item de materia an emphyteuſis eccleſiaſtica tranſeat ad extraneos hæredes, vide Feli. in c. in præſentia. col. xj. extra de proba. & q̃ non tranſeat ad extraneos & ideo non tranſit ad vxorẽ quæ ſuccederet viro. vide in authẽ, præterea. C. vnde vir & vxor. Com. cõſi. cxxxj. incipi. duo fratres. ad fi. Et quomodo trãſeat ad extraneos, & quæ ſolẽnitas requiratur, vide Bar. ad cõſi. Ioan. de Ana. conſil. lxxxiiij. Contra autem communẽ opinionẽ quòd emphyteuſis eccleſiaſtica trãſeat ad hæredẽ extraneum, vide plenè & ſubtilius concluſum & deductum vrgentius ſine ratione. Com. cõſi. xxxvij. alias lvij. incip. monaſterij iũre locationis. in. j. & . ij. col. etiam dicit per illam rationem ita ſe obtinuiſſe in contingentia facti in ciuitate Papiæ. & etiam ibi concludit retenta communi ſententia quòd non tranſeat ad hæredes extraneos ſed q̃ ſaltem eccleſia debet ſoluere melioramẽta talibus hęredibus extraneis, vbi per eum etiam omnino vide & do. Anto. conſ. xxiij. in prin. vbi ponit quid eſſet olim, & quid hodie, & quædã alia. Item nota quòd cõis opinio procedit in emphyteuſi pro qua præſtatur modicus cenſus in recognitione dominij. ſecus eſſet in conductione ad longum tempus & in perpetuum pro qua ſoluerretur cenſus correſpondens fructibus: quia trãſiret ad extraneos. vide domi. Ia. in authen. qui rem. col. j. C. de ſacroſan. eccle. Item quis ſit iudex cõpetens ſi oriatur quæſtio ſuper emphyteuſi eccleſiaſtica, vide Aret. conſil. xxiiij. col. vlti. Itẽ ad declarationẽ eius quod ſolet dici non tranſire niſi ad tertiã generationẽ, vide notata Bal. in authen. defuncto. C. ad tertul. & trãſit etiã ad fœminas, ſecũdùm Bald. ibi, cum quo tranſit Alexã. in l. quedã. col. antepe. ff. de ver. oblig. vide Pau. de caſt. cõſ. cxxx vj. & cxxxix. vide Com. cõſ. xxj. incip. emphyteuta inueſtitus. Quid autẽ ſi ſit cõceſſa emphyteuſis pro ſe & omnibus hæredibus, vel pro ſe & quibuſcunq̃ hæredibus, vide Alexã. conſi. xxx. col. pen. vol. v. quem ſequitur Soci. cõſi. cclxvj. col. iij. & ſeq. volu. j. & Alex. conſi. cxciij. incipiẽ. ex themate. col. ij. vol. ij. vbi dicit quòd quando ſunt apposita illa verba geminata, pro ſe ſuis q̃ hæredibus & ſucceſſoribus, venit etiam hæres particularis, qui alias non veniret. Idẽ vult Alex. cõſi. clxxxix. col. vj. in fin. volu. ij. & Feli. poſt Aret. in c. in præſentia. colum. xj. ad finem de proba. Com. conſi. lvj. incipien. monaſterium. col. j. vbi dicit ſe obtinuiſſe de facto in ciuitate Papiæ. & iſtam materiam late examinat Bart. conſil. lxiij. per totum, volumine. j. Decius cõſil. cclxxj. per totum, & in c. in præſentia. colum. xviij. de proba. vbi latiſsimẽ Barb. not. cxxxiiij. Ful. ccxxxviij. Cal. in tit. de locato cõſil. vj. & Socinus conſil. cclxvj. col. iiij. volu. ij.

¶ Ad filios. Paul. de Ca. hic dicit eſſe notandum vnum verbum Angeli, q̃ priuilegiũ, de quo hic, trãſit ad filios primi gradus eiusdẽ matrimonij: nõ autẽ ad nepotes & vlteriores. ſequit̃ Imo. & Ro.

¶ Eccleſiæ. Adde poſt Alexand. hic q̃ ſicut doct. varij fuerẽ legendo eo modo, & cõſulendo: & tres inuenio opiniones. Prima eſt quòd emphyteuſis eccleſiaſtica trãſeat ad hęredes extraneos, & quòd ſ. emphyteuſim corrigatur. & hãc tenet dubitatiuè. tñ Paulus de Caſt. conſilio cxxxix. & Abbas cõſi. lxxiiij. dũmodo fiat ex cauſa. ſubdit tamẽ in fi. quòd ſi cõceſsio fiat filijs & ſuis hæredibus, quòd nõ debet intelligi de extraneis. Et eãdem opin. videt̃ habuiſſe Bal. conſi. xcviij. iij. lib. incipiẽ. quædam moniales. ſi in inueſtitura dicatur pro ſe & ſuis hæredibus & quibus iura ſua dederit. Si autem ſolùm dicatur pro ſe et ſuis hæredibus: non vult quòd trãſeat ad matrẽ filij, pro quo facta eſt inueſtitura, ſed ſtet̃ huic gloſſæ, quam etiam ſequitur cõſil. exeviij. j. lib. & conſil. clxvii. ij. libro. Paulus de Caſtro conſi. cxxxvj. cũ duobus ſequen. & Bart. conſilio lviij. & hæc eſt ſecũda opinio. Tertia eſt opinio. Pet. de Anchara. cõſi. cxxxiij. plenè & ſubtiliter quòd emphyteuſis eccleſiæ poſſit tranſire ad quoſcunq̃ deſcendentes. Et hanc opinionem habuit Cal. conſil. vj. Alex. conſi. lxxx. j. libro. & conſi. viij. & conſilio xxxviij. ij. lib. Andre. Sicu. latè conſi. lx. ij. lib. vbi refert ita conſuluiſſe Fran. de Rampo. Galp. de Calde. Fulg. Ioan. de Fan. ita tenuiſſe x. q. ij. §. perpetua. & ita etiam ibidem tenere Gemi. & referre quòd vidit conſilium Baldi. Quid autem de feudo, vide Paul. de Caſtr. conſilio ſ̃. alleg. & Bal. conſil. cccxxv. ij. volumine, & conſil. lxxij. j. libr. vbi dicit quòd ſi in inueſtitura dicatur quòd tranſeat ad quoſcunq̃, & rex, in cuius ditione ſunt feuda, fecerit conſtitutionem, q̃ vaſallus poſſit in nõ capacẽ alienare feudũ, & ille in capax teneat̃ intra annũ vẽdere capacẽ q̃ vigore dictorũ verborũ ad quoſcũq̃, nec vigore cõſtitutionis regiæ, nõ trãſire poterit ad ſpuriũ. vide quia alia nota. dicit quæ breuitatis cauſa omitto.

d ✠ P O M A T E S. ¶ Non tranſit. Adde q̃ iſta eſt communis, vt per Alexan. conſil. xxxviii. in vlti. colum. ij. volu.

e ¶ Ibi cogitabitis. Adde q̃ dominus Alexan. dicit hic nõ fuiſſe Bar. & quòd lex, in condemnatione. non facit: & putat quòd non perdant latius hic vide.

f ✠ P O M A T E S. ¶ Licet. Vide Feli. c. quæ in eccleſiarũ. xxiij. co. de cõſti.

g ¶ Dolus. Adde etiam q̃ maritus tenetur de leuiſsima, ſi in ſuis rebus eſt nedum diligens, ſed diligentiſsimus, vt firmauit glo. in l. in rebus. C. de iur. do. quapropter Nico. de Neap. dicit hic limitari omnia iura dicentia aliquẽ ſolùm teneri de dolo, lata, & leui culpa. Et per prædicta dicit Alexander poſſe decidi quæſtionem indeciſam Bald. in l. pignus. ſ̃. de pigno. actio. de eo qui dederat bouem vni pro certa mercede vt eo vteretur: quo caſu tenebatur de rata & leui. i. item qnæritur. §. ſi fullo. ſ̃. locati. & ille duxit bouem vnà cum ſuo ad caſtrum vt eſſent in loco tutiori: & conductum poſuit in locum tutum: ſuum autem in locum tutiſsimum. & hoſtes conductum abſtulerunt quod propter hoc ille teneatur de hac leuiſsima, per ſupradicta: quia in ſuis fuit diligentiſsimus.

h ✠ P O M A T E S. ¶ Dolo commiſſo. Vide Bal. in auſ. contra qui propriã. C. de non nume. pecu.

a ✠ Etiã filios. Exceptio iſta, † ne qs cõueniat̃, niſi inquãtũ facere poſſit, trãſit ad filios b eiusdẽ mrimonij. h. d.

Opp. ſ̃. eo. de l. maritũ. Solu. dicit gloſſ. ſpeciale eſt hic in filijs. & † idẽ in re eccleſiæ c data ī dotẽ, & ī emphyteuſim, & data in feudũ, q̃ non trãſit d ad hæredes extraneos: niſi ſit actũ, vt in glo. † Sed qd ſi vir relinquat vxori dotẽ: nunqd filij habebũt priuilegiũ? videt̃ q̃ nõ: iſti. de lega. §. ſed ſi vxori. & quod ibi no. In cõtrariũ facit l. in cõdẽnatiõe. & qd̃ ibi no. in glo. j. de reg. iur. Cogitabitis. e Quæro quid de filijs mariti alteri mrimonij: an ad eos trãſit hoc beneficiũ? glo. dicit q̃ ſic, quam vide. Cõtrariũ † not. in l. ſi cũ ꝓcuratore. & l. ſciendũ. j̃. de re iudi. & inſti. de act. §. itẽ ſi de dote. ſ̃. ꝓ ſol. l. verũ. circa prin. in gl. ſup ver. cęterorũ. & illæ ſunt veriores. probat̃ per text. C. q̃ potio. in pig. habe. l. aſsiduis. §. exceptis. et hoc tenet Cyn. ibi.

☞ *Culpa in bonis proprijs quando cõmitti poſſit, & quando faciat quòd maritus perdat beneficium ne conueniatur ultra quàm facere poſſit. nume. 2.*

3 *Maritus ſi negat matrimonium, perdit iſtud priuilegium. ſed ſi negat dotem: illud non perdit. num. 4.*

5 *Vſurarius ſi diſſipauit bona ſua in foro conſcientiæ, an teneatur ad reſtitutionem, remiſſiuè.*

Licet. f Dolus à marito cõmiſſus in rebus proprijs perdẽdis, eum facit perdere beneficiũ ſi contra mulierẽ cõmittat̃ rebus dotalibus aduerſus quoſcunq̃. h. dicit. Et primò ponit vnũ dictũ qualiter dolus & culpa obligent. Secũdò ponit aliud dictũ qualiter dolus g & culpa faciant hoc beneficium perdi. Secũda ibi, dumtamẽ. Itẽ ſecunda ſubdiuiditur: quia primò loquitur in dolo cõmiſſo in rebus proprijs ipſius viri. Secũdò in dolo cõmiſſo in rebus dotalibus. Secunda ibi, offilius. Item quælibet iſtarum diuiditur in dictum & limitationẽ dicti vt patet ex litera. & ex iſto caſu collige per te pulchram diſtinctionem. Opp. † q̃ etiam in re ꝓpria poſſit cõmitti culpa, vt l. ædiles. §. Pedi. & l. cũ aũt. §. fi. ſ̃. de ædi. edic. glo. nõ ſoluit. Dyn. dicit q̃ ibi res ſubiacebãt reſtitutioni: & ſic poſſunt dici alienæ ſpe, & bene. hoc, ꝓbat̃ hic. Nam in rebus dotalib̃ licet ſint viri cõſtãte matrimonio: tñ põt cõmitti culpa propter ſpẽ reſtitutionis. in rebus vero ꝓ prijs viri, eſt ſecus. Oppo. de l. j. in fi. ſ̃. de ijs qui ſunt ſui vel alie. iur. Glo. nõ ſoluit. Dyn. ſoluit q̃ ibi ex qualitate facti præſumebat̃ doloſe agere: qd̃ nõ licet, maximè in re animata, vt in ſeruo. facit l. j. j̃. ad l. Corne. de ſica. C. de iniur. l. ſi nõ cõuitij. & l. j. de do. excep. Opp. j̃. q̃ in frau. cred. l. ait prætor. §. illud. glo. nõ ſoluit. Dy. dicit q̃ ibi loquit̃ de dolo debitoris, qui eſt miñ cul pabilis: qa de euitãdis muneribũ tractat: arg. l. Fulcinius. §. ſed illud. j̃. ex q. cau. in poſ. ea. hic vero de dolo eius, in quẽ eſt facta alienatio, qui de acqſitiõe cũ alterius iniuriã cõtẽdit: arg. l. ſi. §. licẽtia. C. de iure delib. Quæro, qd de alijs qui habẽt beneficiũ ne cõueniant̃ niſi in quantũ facere põt. Rñ. idẽ, vt l. verũ. §. tẽpus. ſ̃. pro 2 ſoc. † Quæro, quid ſi marit̃ pdit bona ſua ꝓpter culpã ſuã, an perdant beneficiũ? Hec gloſ. q̃ ſic, in præalleg. l. verũ. §. tp̃s. Cõtrariũ no. C. de rei vxo. act. §. cùm aũt. & iſta eſt vera. Probat̃ per iſtũ tex. de culpa enim tenet̃ nõ tñ ꝓpterea pdit beneficiũ. Quæro qd de dolo cõmiſſo h tempore quo mulier dotẽ petit, puta ſi marit̃ negat poſitiões mulieris. Rñ. qñ marit̃ 3 † negat illud qd̃ eſt cã bñficij, vt ſi negat

a ✠ POMATES. ¶ Facit ad quæſtionē. Adde q̃ iſtā quæſtionem decidit Barbat. c. quæ in eccleſiarum. vij. col. de conſtit. facit c. cùm tu. de vſu.

b ¶ Vſurarius. Adde quod Imo. dicit q̃ ſi dolo diſſipauit, nō eſſet liberatus in foro cōtētioſo, nec poſſet vti beneficio ceſſionis bonorū, per l. fi. §. fi. de ceſ. bo. Sed in foro cōſcientiæ erit liberatus. & per c. peccatū. cū ibi no. de reg. iu. in vj. p c. ij. & j. de pœnitē. diſt. j. erit tñ pignus duplici pœna: quia vſurasextorſit, et dolo extortas cōſūpſit. Et vide Pe. de anc. in d. c. peccatū. & q̃ ſi ſimili habet in c. ſuq̃ eo. de rapt. & xiiij. q. vj. c. ſi res. Et qd̃ debitor dolo verſatus cū creditoribus non poſsit bonis cedere, voluit Pau. de ca. cōſil. xlvj. et tu adde ad qōnem Bar. q̃ ſi vſurarius abſque culpa amiſit bona, qd̃ tūc non teneē reſtituere: et ſi pœniteat, euitat pœnam æternā. Ita Anto. de Butt. & ibi Abb. in c. cùm tu. in ij. not. de vſur. nō tñ euitat pœnā tēpalē purgatorij. Ita Ant. de But. in c. ſuper. de rapt. in prin. ij. col. & hoc idē tenet Henri. Bohic in. d. c. cū tu. col. iij. in fi. verſi. aut non poteſt. & ponit Landulphus in iiij. ſententia. diſt. xv. & ibi cæteri.

c ¶ Pendente. Adde inquantū Alex. tangit an poſt cōcluſioſionē in cauſa poſsit produci inſtrumēta nouiter reperta, qd̃ Bal. cōſi. clxxvi. j. li. dicit q̃ corā cōſulto re, ſi expreſsē non eſt cōclusum in cauſa, poſſunt produci inſtrumēta liqda & ciuet q̃ ante nō potuit producere.

d ¶ Redintegratum. Adde queſtionē quā ponit hic Pau. de ca. q̃ ſtāte ſtatuto Padue q̃ mulier nubēs nulla dote cōſtituta, cenſeat omnia bona dediſſe in dotem: q̃ ſi vidua nubat, nulla aliter cōſtituta dote, q̃ dos data primo, ſecūdo videē conſtituta, vt ipſe cōſuluit conſil. cclxxxiij. non autem omnia bona ſecundùm ſtatuta.

e ✠ P. PAV. P. ¶ Quāuis. An ſicut dos ſolui pōt ex cauſis ſi ſit promiſſa, ita poſsit remitti, vide Ro. tenētē q̃ nō, fin. cccccxxvj. incip. cū habuiſti. Allegat gl. fing. in l. ſi cōſtante. in verbo, ſi finita. C. de don. ante nupt. Itē ad faciendum q̃ dos ſecurē reſtituat, qñ filia nolet ſtare cum patre. vide Cepolam Cautel. cxxviii.

e ✠ POMATES. ¶ Quāuis. An iſta lex procedat in dote tātùm, pmiſſa, vide Ro. fing. ccccccxix.

f ¶ Expendit. Quòd ita demū liberat maritū, ſi pbat mulierē expendiſſe in dictas cauſas, aliter nō, ſecundùm Ro. hic allegantem glo. fing. in l. fin. in verb. creditori. ſ. de iur. dot. dum glo. dicit idem eſſe in marito q̃ in emptore rei eccleſiaſticæ, iuxta auth. hoc ius porrectum. C. de ſac. ſanct. eccle.

g ✠ P. PAV. P. ¶ Tertiò no. Nūquid ſicut res dotales poſſunt alienari in redemptionē captiuorū, idem ſit in re minoris. Vide Ro. conſi. cccxvj. ad fi. vbi etiam ponit quid de re eccleſiæ.

g ✠ POMATES. ¶ Tertiò. Vide Roman. conſil. lxxviij. j. col.

h ¶ Ab hoſtibus. Adde quod Bald. infert ex tex. in verb. ex vſculis. q̃ liberare quē à carceribus ſit opus piū, quod etiā videē ſi eſſet in carcere p maleficio: cū iſta lex generaliter loquaē ſecūdū eum. Ex quo etiā infert q̃ executores electi ad diſtribuēdū bona in pios vſus, poterūt diſtribuere in carceratos p maleficio in pœna pecuniaria. alleg. glo. optimam xij. q. ij. ca. ſacrorum. quæ glo. alleg. text. in c. ſi res aliena. xiiij. q. vj. & c. reos. xiij. q. v. vbi dicitur q̃ nō eſt inhumanum benefacere his, qui deliquerunt. & facit textus lxxxvj. diſt. c. non ſatis. vbi dicit text. ſed plus illis, qui ſunt ſine culpa, implicat q̃ etiā culpatis benefaciendum ſit. Et hāc opi. tanquam magis roboratā, quàm illa quam tenuit Bal. in auth. contra rogat. ſequitur Alexā. poſt Fulg. dicens q̃ p hoc inferri poteſt ad deciſionē quæſtionis formatæ per Bartol. in auth. res quę. C. cōm. de le. vbi indeciſum reliquit q̃ bona ſubiecta fideicommiſſo poſsint alienari pro redimenda perſona grauati à cerceribus in quib. poſitus fuit propter delictū. Sed tu dic quòd contrarium expreſsē tenuit Bald. conſilio clxxxvj. incip. in Chriſti nomine. quid importent. ij. libro: vbi voluit quòd ſi teſtator grauat hæredē onere fideicommiſsi, & quòd non poſsit alienare, niſi in caſu neceſsitatis, & pro redimendo à carceribus, quòd non poſsit alienare, ſi neceſsitas eſt cauſata cauſa euertendi fideicōmiſſum. ſimiliter nō poſſet alienare pro ſe redimēdo propter delictum commiſſum, niſi teſtator expreſsē dicat, licet dicat in caſu neceſsitatis.

¶ Redemptus. Pau. de Caſtro dixit hic eſt argument. quod ſoluens condemnationē pro eo cui ſibi veniebat amputanda manus, cogitur habere ratum, & ratum

votū factū à ſe, vel vt vadat in aliquā peregrinationē pro aīa ſua vel alterius ſibi cōiūcti, q̃ iuſtè ſoluit, & dotē minuit. Si ēm hoc permittit liberandū corpora, multò magis ad liberādū aīas: vt l. ſancimus: C. de ſa. ſan. ec. & no. in l. j. ſ. de pac. Op. C. ſi dos cōſtan. mat. l. j. Sol. ſpeciale in caſibus hic poſitis. Oppo. de l. ſeq. ad iſtā. Nā hic dicit q̃ tollit ipſo iure: ibi ope exceptionis. Solu. hic ſoluit ipſi mulieri. j. l. px. alteri ſoluit. Opp. Dy. actio de dote nō naſcit cōſtāte matr. vt l. ſed ſi alia. de bo. dā. & l. ij. in prin. j. de do. præl. & dicā j. eo. l. ſi cōſtante. §. j. ergo nō poteſt tolli. Sol. Dy. nō tollit actio, ſed ſpes actionis. Ad idē l. iij. §. deſinere. ſ. vſufr. quēad. ca.

Sed ad hoc opp. de l. ſi ſeru. §. bone. ſ. de cōd. fur. & l. grege. §. fi. ſ. de pig. Sol. † Ius futurū non pōt tolli per ſniam: qa nō pōt in iudiciū deduci, vt ibi: ſed ꝓpter pactū, vel aliud actū ſic, vt hic. Oppo. dicit hic in fi. maximè ſi ex voluntate filiæ, &c. & ſic innuit idem, ſi filia nō cōſentit. Sed cōtra: qa ſpecies † furti eſt de alieno largiri: vt l. filius. §. j. de don. & de fur. l. ſi is q̃ pignori. Solu. timore huius cōtrarij dicūt quidā q̃ hic abūdat, maximè. Alij dicunt q̃ mulier habuit ratū. Alij q̃ mulier videē habere ratū tanq̃ vtiliter geſtū: vt l. Pōponius ſcribit. ſ. de neg. ge. Ego dico q̃, maximè, nō ſuperabūdat: ſed debem. diſtinguere tres caſus. Aut † maritus expēdit de voluntate mulieris: & habet exceptionem. Aut abſq̃ voluntate, nō tamē cōtra voluntatē: & idē, vt hic colligit ex dictiōe, maximè. Aut cōtra volūtatē, & nō habet locū lex, & l. fi. C. de neg. geſ. cū ſi. Et ſi dicis, † quomodo mulier cogit habere ratū, cū iſtud negotiū nō ſit ſuum, nec re ipſa, nec ipſo geſtu, nec cura, nec ſolicitudine: Rñ. poſſumus dicere q̃ negotium ſit ſuū re ipſa, ſi ille redēptus erat talis, cui ipſa ſuccedebat. Nam hoc nō facto perdebat ius ſucceſsionis, vt in auc. ſi captiui. C. de epiſ. & cle. Facit l. ſi pupilli. §. itē quærit. §. ſi Titij ſeruum. de neg. ge. Sed ſi erat talis, cui mulier nō ſuccederet, tūc oportet nos dicere q̃ iſtud eſt quartū gen. negotiorū. ſ. q̃ ē noſtrū naturali ratiōe: & ſic cogit q̃ habere ratū, ſicut ſi eſſet ſuū re ipſa. Dixi in l. ſi pupilli. §. itē quærit. ſ. de neg. ge. † Quæro an actio de dote ſit bonæ fidei. hic eſt caſus q̃ ſic ex parte mulieris. Idē ex parte viri: & habuiſtis not. in l. de diuiſione. ſ. eod. Secus ſi competeret extraneo, vt habuiſtis not. in l. ij. circa prin. ſ. eodem.

matrimoniū, & puto q̃ perdat beneficiū: ſicut ſoci, q̃ negat ſocietatē, bñficiū pdit: vt l. ſi vnus. §. fi. pro ſo. de re iud. l. ſed hoc ita. in fi. & l. ſi dubiteē. poſt prin. j. de fideiuſ. Simile & ī liberto, qui impetrauit ius annulorū aureorū: nā pdit illud, ſi negat ſe libertū: vt C. de iur. aur. annul. l. fi. facit qd̃ no. C. de legi. l. q̃ fauore. ſ. de legi. l. nulla. Sed ſi † nō negat matrimoniū, ſed negat dotē datā, vel contractū celebratū: tūc nō perdit beneficiū: vt l. pe. cū ſua gl. j. quibo. ced. poſ. Dixi in l. ſi dubiteē. j. de fideiuſ. Vltimò hæc lex facit ad qōnē quæ magis pertinet † ad theologos q̃ ad nos: Vſurarius diſſipauit oīa bona ſua: an teneaē ad reſtitutionē in foro cōſcientiæ: hic eſt arg. q̃ ſic. Stādū eſt tñ ī hoc theologis.

Exceptio ſuperueniens pēdente iudicio prodeſt reo.

Si mulier. Si pēdente iudicio deficiat id, qd̃ eſt cauſa cōcedēdæ actionis expirat iudiciū. h. d. Suprà proximè vidiſtis de vna exceptione, quæ cōpetit marito, ſ. ne cōueniaē vltra q̃ facere pōt: hic de alia q̃ ſibi cōpetit, ſi mrimoniū fuit redintegratū. Iſta lex eſt cōtra Pet. q̃ dicebat † q̃ exceptio ſupueniēs pēdēte iudicio nō, pdeſt reo. Ad idem j. eo. l. ſi cū dotē. §. eo autē tēpore. & dixi plenè in l. j. j. de exce. Op. ſ. de nup. l. ſi vt, pponis. Sol. vt in gl. Op. de l. plerq̃. ſ. de ritu nup. Solue vt in glo.

Dos quòd poteſt ſolui conſtante matrimonio uxori, ut æs alienum ſoluat.

Vbicunq; ex ſolutione dotis quæ fit ex mulieri, eius conditio fit melior, & uir non efficitur pauperior, poteſt maritus ſoluere uxori dotem conſtante matrimonio.

Vxori recte ſoluitur, ut redimat conſanguineos ab hoſtibus, uel eos egentes alat.

Iuſtè ſoluitur uxori per uirum, ut impleat uotum à ſe factum pro anima ſua, uel alterius coniuncti.

Actio de dote non naſcitur conſtante matrimonio,

Ius futurū nō poteſt tolli per ſniam, ſed per pactum ſic.

Largiri de alieno eſt ſpecies furti.

Maritus expendens de uoluntate uxoris, habet exceptionem: & idem ſi non contra uoluntatem.

Ratum habere quando quis cogatur, etiam quod eſt ſuū naturali ratione.

Actio de dote tā ex parte uiri, q̃ mulieris eſt bonæ fidei.

Vamuis. Si mulieri ex iuſtis cauſis ſoluat vel ipſe marit. in iuſtas cauſas expēdit, eatenus actio dotis tollitur. h. d. cū l. ſeq. Et ſunt ſingulares leges. & ſ. dictum eſt de duabus exceptionibus cōpetētibus marito: hic ponit vnā exceptionē, ſ. ſolutionis factæ cōſtāte matrimonio. † No. primò q̃ mulieri poteſt ſolui dos, vt æs alienū ſoluat: vt l. fi. ſ. de iur. dot. Secūdò not. q̃ mulieri † pōt ſolui vt prædia emat. & hoc eſt regulare, qñcūq; ex ſolutione, quæ fit mulieri cauſa dotis, mulieris cōditio fit melior, & maritus inde nō efficiaē pauperior: qa poteſt maritus ſoluere vxori cōſtante matrimonio: vt l. ita conſtāte. ſ. de iu. do. † Tertiò not. q̃ pōt ſolui mulieri vt redimat ſuos cōſanguineos ab hoſtibus, vel vt eos egētes alat. Ex quo no. † q̃ ſi mulieri ſoluitur pecuniā vt impleat

1 *Caſus omiſſus quòd remaneat in diſpoſitione iuris cōmunis. & nu. 3. & 8.*

2 *Prouidens ſibi in unum caſum, quādo uideatur prouidere in alium.*

4 *Prouiſio hominis quòd tollat prouiſionem legis extraordinariam, non ordinariam: & quando tollat.*

5 *In caſu omiſſo per patrem in ſtipulatione, actio dotis integra eſt filiæ. & nu. 6.*

7 *Lex nunquam fingit donationem in muliere, quando matrimonium non ſequitur.*

9 *Si pater uel extraneus ſtipuletur dotē, ſi matrimonium ſoluatur morte mulieris ſine liberis, ſi mulier dedat*

dat cum liberis, quòd actio iſto caſu quæritur mulieri.

10 *Liberi poſiti in conditione per teſtatorem, quod non cenſeantur uocati.*

11 *Filia ingrediente monaſterium an committatur ſtipulatio, remiſſiuè.*

Si cum dotē. Qui ſibi q̃ uidit in vnū caſum, alij renūciare videē. h. d. ſecūdū vnā lecturā. Vel aliter ſecūdū aliā. Caſus † omiſſus remanet in diſpoſitione iuris cōis. & in hac lege īcipit iuriſcōſul. reaſſumere materiā cōmunionis, q̃ eſt īter patrē & filiā in actione de dote, & eā, ꝓſequit vſq̃ ad §. trāſgrediamur. & eſt no. prin. Op. hic tex. innuit patrē dantē dotē appropriare ſibi actionē p pactū, dū dicit, pepigit. cōtra. C. de iur. dot. l. auia. & j. e. l. quoties. Huius timore legit hęc lex duob. modis. Primo mō q̃ licet in narratiōe cōiūgat patrē & extraneū: in rñſione loquit tātū de extraneo, quaſi diceret, pactū patris nihil operat. Hæc lectura ponit in j. glo. quāvide. Alij dicūt qd̃ verbū pepigit, ꝓut refertur ad patrē, intelligit p ſtipulationē, & ceſſat cōtrariū; ꝓut referē ad extraneū, intelligit ſiue p pactū, ſiue p ſtipulationē. & hæc lect. ponit in prin. gl. magnę. quā vide. & hoc ſatis placet. Vel dic tertiò q̃ licet pr pact. ſit p pactū nudū. qd̃ nō valet ad acqrēdā ſibi ſolidā actionē, valet tñ quātū ad inducēdā pſumptionē, vt in caſu omiſſo videaē dare velle filiæ: arg. de leg. j. l. planè. in prin. & ſic de pacto nudo pōt intelligi in pſona vtriuſq̃. Opp. de diuor. l. ſi filia. dicit ſolu. ī caſu omiſſo remanet actio filiæ, niſi fraudē cōmittat, vt ibi, & C. de repud. auc. ec cōtra ſi filij. & j. e. l. filiæ. Opp. & videē q̃ q ſibi ꝓuidet † in vnū caſum, videaē ſibi ꝓuidere ī aliū: vt ſ. de cōdict. ob cau. l. ſi extraneus. Glo. dicit q̃ vr ꝓuidere in aliū, ſ. ſibi ſimilē, vt ibi: nō diſſimilē, vt hic. qd̃ glo. reprehēdit, & bñ. Dic ergo q̃ ibi loquitur de cōdictione ob cauſam, nō de actione de dote. Ita tenet Dy. hic, & Iaco. But. in l. contraria. & etiā Guli. quod eſt ipſa veritas, vt j. dicā ſtatim. Opp. C. de poſthu. hære. inſti. l. fin. Gloſ. nō ſoluit hic. in cōtrario ponit plures ſolutiones. vna eſt q̃ ibi ſunt verba ambigua apta referri ad vtrū q̃ caſum: hic ſec. Circa hoc dic vt dicā in l. cōmodiſsimè. j. de libe. & poſth. Opp. caſus † omiſſus remanet in diſpoſitione iuris cōis: vt l. ſi verò. §. de viro. j. eo. & l. ſi extraneus. ſ. de cōdi. ob cau. ergo in caſu omiſſo actio erat cōmunis patris & filiæ, nō ſolū filiæ: vt l. ij. §. quod ſi in patris. ſ. eod. Huius timore variat lectu. huius legis. Quidā ēm fatenē cōtrariū; & ita intelligit hic: quod nō placet: nā qñ vna determinatio referē ad duo, debet ītelligi vt ea vniformiter determinet: vt l. iam hoc iure. in prin. & l. Luci. j. de vulg. & pupil. Sed hæc verba, cōmunē eſſe mulieri actionem, &c. referunt ad patrē & extraneū dotātē. Sed in extraneo nō eſt dubiū q̃ mulieris eſt tota dos: vt in §. accedit. C. de rei vxo. act. Sic ergo debet ītelligi in patre. Et iſta lectu. reprobata poniit hic in fi. glo. Reperit tñ in qbuſdā additionib. quod Dyn. tenuit eā: & in additionibus ſuis reperit q̃ tenuit aliā: & ſic in hoc videē ſibi cōtradixiſſe: & tamē iſta non eſt vera. Vnde alij legūt vt glo. dicit q̃ hic filia erat emācipata. qd̃ nō placet: quia eſt diuinare. Itē quia ſecundùm hoc inter patrē & extraneū nulla eſſet differētia, cùm quilibet diceretur extrane. vt C. de rei vxo. act. §. extraneū. Dicendū eſt ergo q̃ † in caſu omiſſo eſt actio filiæ ītegra. Et hoc p rationē: quia cligēdo vnū caſum videē renūciare alteri: vt C. de ꝓcu. l. marītus. Ita dicit glo. Pro hoc facit: quia ꝓuiſio hominis tollit ꝓuiſionē legalē: vt l. & habet. §. cū quis. j. de preca. & C. de pact. cōuē. l. fi. iſta ratio † non placet. Nā prouiſio hominis tollit prouiſionē legalē extraordinariā. Ita loquūtur iura prealleg. non autē prouiſionē ordinariā. Ita not. in l. ij. C. de iure emphy. Sed quod actio patris & filiæ ſit cōmunis, eſt ordinaria prouiſio legis: ergo &c. Præterea per ꝓuiſionē hominis recedit à prouiſione legis circa idē, quod eſt, puiſum: vt in l. ſ. alleg. nō autē reperit q̃ per ꝓuiſionem factā in vno caſu, recedat à prouiſione facta in alio caſu. Vnde iſta ratio hoc non cōcludit. Tene tñ † quod ſuprà dixi, quod actio ſit, ꝓpria filiæ, & q̃ pater eligēdo vnū caſum, videtur alteri renūciare. Et hoc per rationē, vt iſtos duos caſus vniformiter determinet: & per caſum l. inter ſocerū. §. cū inter. ſ. de pac. do. quod tenet Dy. in c. quod ob gratiā. extra de regu. iur. lib. vj. & Cyn. in l. quod fauore. C. de legi. Ad contraria rñdeo, & maximè ad l. ſi extraneus. ſ. de cōdi. ob cau. q̃ quando dos datur pro muliere, & matrimoniū ſequitur lex multū fauet mulieri, & præſumit donationē & ſtipulationē mulieris: vt in. §. accedit. C. de rei vxor. act. Sed † qñ matrimoniū nō ſequitur, lex nun q̃ fingit donationem in muliere: vt l. ſi ego. in princ. ſ. de iure dot. Vnde ad cōtrarium caſus † omiſſus remanet in diſpoſitione iuris cōis. Verū eſt, ſi ille caſus reſpicit illū euentū, cum matrimoniū cōtrahitur: vt prę alleg. l. ſi extraneus. Sed ſi reſpicit euentū, quo matrimoniū cōtrahit, prę ſumit donatio in muliere fauore mrimonij. Ita loquit hic in pālleg. l. inter ſocerū. §. cum inter. Opp. extra glo. & videtur quod in caſu omiſſo vir lucreē dotē, nec quærat mulieri: vt l. ſi filia. ſ. de diuor. & præalleg. l. inter ſocerū. §. ci m inter. ſ. de pact. dot. quod eſt vtile ſcire, qñ cōiter in oībus cōtractibus pater vel † extraneus ſtipulat dotē, niſi mrimoniū ſoluat morte mulieris ſine liberis. Si ergo moriat cum liberis, eſt dubium vtrū remaneat apud maritū. quaſi vir eā lucreē ex tacito pacto, an remaneat apud eū tā q̃ ꝓ filijs hereditibus mulieris & ſic mulieri videat q̃ ſita in caſu omiſſo. Dy. in pālle. c. quod ob gratiā. & Cy. in pālleg. l. q̃ fauore. C. de legi. innuit q̃ queritur marito ex tacito pacto, per tex. in præalle. §. cū inter. In cōtrariū eſt hæc lex, quæ dicit q̃ri mulieri. Iaco. de Bel. diſputauit, et determinauit q̃ in caſu omiſſo q̃ri mulieri, p hāc legē, & p l. Pebi. ſ. de pac. dot. vbi dicit eſſe caſum pro hoc, q̃ tacita prę ſumptio donatiōis eſt in ipſam mulierē, vt pālle. §. accedit. Facit j. de leg. j. l. ſeruo legato. §. ſi teſtator. Ad l. ſi filia. ſ. de diuor. rñdeo, in eo q̃ tex. dicit q̃ diuertit, vt virū lucro afficiat: itelligē q̃ fuit exp ſē actū q̃ viro q̃reret muliere diuertētē: vt l. iter ſocerū. in prin. & l. ſi pater. in prin. ſ. de pact. dot. Ad l. iter ſocerū. §. cum inter. a de pac. dota. Rñ. q̃ dos retinebat p maritū pro filijs eius. qui d ſunt hæredes matris ſuæ, nō q̃ vir iſte lucreē b. Et iſta opi. placet. Pro hoc iduco j. de hære. inſti. l. Lucius. cū gl. ſua. † vbi ſi pater grauat filiū ſi deceſſerit ſine liberis, in caſu quo haberet liberos, nō videē nec intelligit per hoc ipſis liberis prouidere, ſed ſolū filio ſuo q̃ faciat q̃quid vult. Ita in ꝓ poſito videē ꝓ uidere filijs nō liberis. pro hoc, qa p ſumptio eſt q̃ pater diligit plus filia quā tūc habet, q̃ filios ex ea naſcituros, in qbus nulla cadebat affectio, vt no. ī l. q̃ filiab. j. de leg. j. in prin. Ad idē j. de cōdi. & demō. l. publi. §. fin. Et p hoc ſi filia erat ſui iuris, poterit de illa dote teſtari, & facere q̃ vult. Cōtra, dices tu: quō ſecūdùm iſta tēpora poterat maritus retinere dotē pro liberis tanq̃ ꝓ hæredib. mulieris cū filiusfamilias iſto iure nō habebat heredes. Dicā ī l. poſt dotē. j. e. Quærit glo. c † qd ſi filia ingrediat monaſteriū: Rñ. dicit glo. q̃ tūc c cōmittit ſtipulatio, quæ tollitur in caſu mortis d: vt l. Deo nobis. C. de epiſ. & cle. Secus ſi deportet: vt l. ex ea parte. §. in inſulā. j. de verb. obl. In cōtrarium facit ſ. pro ſoc. l. actione. §. publicatione & j. de contratab. l. j. in fi. Glo. non ſoluit. Dic q̃ in illis factum ciuiliter repræſentat eundē effectum, quod factū naturaliter, ſecūdū Dy. & Pet. in pālle. l. Deo nobis. et plenè examinabo in l. Gall. §. & qd ſi tantū. j. de libe. & poſthu.

1 *Pater quando poſſit agere actione de dote, adimpleta perſona filiæ.*

2 *Pater quando teneatur iterum dotare filiam, quæ perdidit dotem. & num. 5.*

3 *Si dos fuit ſoluta filiæ ex iuſta cauſa, & eam amittat, ar. maritus liberabitur.*

4 *Patri an incumbat onus probandi quod filia non expendit in iuſtis cauſis.*

6 *Pater, qui dat filio legitimam pro ſoluenda condemnatione, non tenetur amplius illi legitimam aſſignare nec dare.*

Si poſt ſolutū. Per ſolutionē factam filiæ patri actio nō tollit, niſi ex iuſtis cauſis ſoluat fi-

ſtituere, vt etiā Bar. firmat in l. Stich. cū glo. j. de pecu. leg. & idē Pau. ī l. fi. C. de ne go. geſt. Pet. de Anc. in c. lator. de pig. & hoc ēt ſi ipſo inuito ſoluerit. Pro quo gl. lxxxiij. diſtin. c. j. volēs impēſam factā, ꝓ liberatiōe infirmi ēt eo fuito, repeti poſſe, et ſuit de mēte Spec. in tit. de fal. §. fi. verſic. quid ſi infirmus.

a ¶ §. cū iter. Adde poſt Alexā. q̃ ſol. Bar. & Iac. de Bel. ſequitur clariſ. imè Bald. cōſ. cxliiij. incip. pūctus qō. ij. lib. vbi iraſcit cōtra quēdā doct. q̃ dicebat qd̃ maritus lucrabat dotē à contrario ſenſu. Et ibi dicit q̃ ſibi mittet diſputationē Iacob Bel. ſi ſibi credere nolebat. De qv vide ēt ſuis cōſ. lxxxvii. Et ducb. ſequēti. Bart. cōſi. cxxx. pr dedit dotē.

b ✠ POMATES. ¶ Lucret. Vide Barba. conſil. cxxviij. & conſil. ccxxx.

c ✠ POMATES. ¶ Querit. Vide Ale. cōſi. cxxxix. in j. col. ij. vol. Et p ſtelligētia hui. gl. vide Carolum Rui. in repe. l. Gall. §. & qd ſi tantum. v. col. de libe. & poſth. Quid aūt ſi filia, p ſtreat religionē capacē. an actio de dote deſinat eē cōis, & an cōſolideē ſi patrē vel ī filiā, vide ibi eē. Et ad dictū Bart. hic vide Car. cōſ. clij.

d ¶ Mortis. Adde vltra Alex. q̃ nō valeret ſtatutum dictās quod mulierē ingrediēte monaſteriū vir lucretur dotē vel dotis partē. Itē ſtāte ſtatuto q̃ vir lucreē dotem vel partē morte vxoris nō lucrabit ſi vterq̃ religionē īgrediē. Ita conſuluit Pet. de Anc. cōſi. cclxxiij. ſci. p et cōtra.

a ✠ POMATES. ¶ Quæro. Vide Iaſ. in §. iuerat. in pe. col. Iniſti. de action. & in authē. quod locū. in v. col. C. de collat.

b ¶ Culpa & dolo. Coiter hoc tenetur, quicqd dixerit Gui. & Ioan. de Imol.

c ¶ Vltimò nota. Et vide Bal. in auth. q̃ locū. & ibi plenè. Ludo. hic alleg. & quid in alimētis, vide etiā Bal. in l. j. §. j. de iuſti. & iu. & Iac. de aret. in l. ſi libertus. & l. q̃ operarum. j. de oper. lib. And. Barb.

c ✠ P. PAV. P. ¶ Vltimò nota. An idem ſit in alimētis, vide Iaſ. in auth. qd̃ locum. col. pen. in ij. not. C. de colla.

c ✠ POMATES. ¶ Vltimò no. Faciūt quæ no. Fel. in c. quę in eccleſiarū. co. xxiij. de coniti. Paul. de caſt. cōſi. xiij. in anti quis. & conſi. ſeq.

d ¶ Facit q̃ ſi pater. & vide Bal. in l. poſtemācipationē. j. de li. le. & Bal. in d. auth. q̃ locū. Et an tale ſtatutū valeat, vide gl. fi. in rubric. de decre. decur. And. Barb.

e ¶ Legitimā. Pau. de Caſt. hic dicit quòd Bal. in auth. ſi captui. dicit q̃ tenebitur ritū ipsū alimētare, ſecūdū Old. q̃ hoc tenet p̃ l. libert⁹ q̃ operarū. j. de oper. li. vbi patronus quantū ad ſuccedēdū, nō tū perdit ius reuerentiale, q̃ ipſum alere tenetur. Quod etiā dictū limitaſ ſecūdū Bal. in auſ. cōtra rogat⁹. niſi filius partē ſuā dolo vel lata culpa diſſipauerit: q̃ tūc etiā alimēta perdit. Secus ſi leui culpa. Allegat l. etiā. §. e. & ita videſ tenere Spe. in ti. q̃ fil. ſint leg. §. j. verſi. ſed pone. Et ita etiā trāſit. d. Ale. Sed tu dic q̃ Spec. de hac limitatione nō logt̃ ſed ſimpliciter dicit q̃ ſi pater emācipat filium, & dat ei partem: & filius iuret decætero non petere alimēta, quòd nihilominus ſi efficiatur inops, pater teneť eū alere: q̃ tale pactū eſt contra ius natur.

f ¶ Videtur donare. Ro. cōtra: quia imò videtur feciſſe mari tus ſub ſpe q̃ in futurum efficiatur ſoluē do: arg. l. ſi defunct⁹. C. arbit. tute. & l. cura. §. deficiētium. de mun. & hon. & allegat text. in l. in promittendo. §. ſi à debitore. §. de iur. dot. Ad l. cùm vir. rñde q̃ ibi apparebat de aſo no uādi. Idē voluit bal.

liæ nō perditurę. h. d. Opp. q̃ ſemp pater videť velle, ſi nō cōtradicat: vt l. ij. §. voluntatē. §. eo. Gl. ſoluit no. Iſtud verū in filia, ſed in patre requiriť exp̄ſſus cōſenſus: vt l. filiuſfa. §. inuitus. §. de proc. Dixi in l. nō ſolū. §. e. Opp. q̃ ſine patre nō poteſt exigi: vt l. ij. §. qd̃ ſi in patris. §. eo. Sol. hic exigit à ſpōte ſoluēte. Dic vt in gl. Opp. §. eo. l. iij. in fi. Dicit gl. q̃ hic nō cōſumpſit in rē patris, & bene dicit. † Quæro an pater poſsit agere adiūcta perſona filiæ. Glo. dicit q̃ ſic: vt l. ij. §. ſed vtrū. §. eo. Alij cōtra per l. cū dos. §. ſi verò. §. de pact. dot. Nec obſt. §. ſed vtrū. quia ibi in, pmiſsiōe: hic in ſolutione. & hoc tenebat Ia. de are. Tu dic q̃ patrem agere adiuncta perſona filiæ: poteſt intelligi duobus modis. Vno modo pōt: alio modo nō, vt dixi in prēal. §. ſed vtrū. Quæro[a], quid ſi filia † conſumpſit dotē, an iterum pater teneať eam dotare? Gl. dicit q̃ ſic. C. de dot. pmiſ. l. fi. ſed quidam cōtra. In quibuſdā addit. reperitur Dyn. tenuiſſe cōtrariū per l. fideicōmiſſa. §. ſi quis decem. j. de leg. iij. Pro hoc adduco quaſi expreſſum caſum in l. ſi ſocius pro filia. §., p ſoc. Puto ſic dicēdū q̃ ſi filia perdit dotē ſine culpa & dolo[b] pater tenetur eam iterū dotare: aliàs ſecus: vt l. etiam. §. licet. §. eo. Pro hoc eſt caſus C. de coll. auť. qd̃ locū. ibi, niſi filiæ poſsit imputari, &c. Ad l. ſi ſocius pro filia. §. pro ſoc. Rñ. q̃ ſocius nō tenetur iterum dotare, vt ibi, ſed pater ſic, vt hic. † Quęro, quid ſi ſolutum fuit filiæ ex iuſta cauſa, & ipſa amittat, vel amiſerat. nūquid maritus liberabitur. Gl. rñdet q̃ nō, quia nec tūc videť ſolutū: q̃a perdituræ eſt ſolutū. alleg. glo. l. iij. §. ſed ſi mutuā. §. de in rem verſ. & hic exigit tex. q̃ iuſta cauſa ſit ſolutū, & non perditurę, & tñ perdidit. Glo. arguit pro & cōtra: quia ex quo perdidit, videť ſolutum filiæ perditurę: qd̃ puto verū, qñ ſoluit ex iuſtis cauſis voluntarijs, quæ ponunt̃ §. l., pxi. & l. quāuis. Sed ſi ſoluiſſet ex cauſis neceſſarijs: tunc diſtingue, aut mulier perdidit iſtā pecuniā data opera: & ſimiliter procedit iſta gl. vt l. iij. §. ſed ſi accepit. §. de in rem verſ. niſi pater in perdēdo dolum cōmiſerit: vt l. ſi pro patre. §. verſum. e. tit. Aut luit perdita caſu: & tūc pater nō poteſt agere: vt l. ſeruus. in prin. de in rem ver. & l. iij. §. ſi mutuatus. e. tit. † Quęro quis debet, pbare an maritus q̃ mulier in iuſtis cauſis expēdit: an pater q̃ in cauſis nō iuſtis. Et videtur q̃ pater vt l. pen. §. de exerci. & l. ſi prædiū. C. de prædi. mi. In cōtrariū videť l. iij. §. ſi mutuat⁹. §. de in rē verſ. Nō obſt. cōtrariū: quia ſibi ſoluebať authoritate iudicis, vel mādatū preceſsit. Vltimò nota[c] id qd̃ §. dixi, q̃ filia q̃ pdit dotē ſua culpa nō debet iterū dotari à ſuo patre. Facit q̃ ſi pater[d] dat filio † legitimā pro ſoluēda cōdemnatione ex forma ſtatuti, q̃ pater non teneť ampliùs ei legare vel relinquere legitimā[e]. Ad idē j. de pecu. l. ſi noxa. & auť. quod locū. C. de colla.

☞ *Nouatio quòd tollat præcedentem obligationē ipſo iure, & idem delegatio.*

Maritus accipiens debitorem inopem pro dote, quando videatur donare.

Si mulier. Delegatio pauperis debitoris ignorāte mulie

re dotis actionē nō perimit, fm gl. Opp. §. māda. l. inter cauſas. §. abeſſe. Solu. dicit glo. ſpeciale eſt hic future dotis. Tu dic q̃ ibi recipit ſciēter, hic ignorāter: vt ibi no. quæ ſol. eſt vera: vt l. ſi ita ſtipulatus ſum. §. fi. de verb. obl. licet gl. aliter dicat in l. q̃ ſatiſdare. j. de fideiuſ. & ibi dixi. Oppo.

7 nouatio † tollit præcedentē obligationē ipſo iure, & etiā delegatio: vt l. j. & l. ſi rē. in fi. j. de noua. Vnde cū hic ſit facta delegatio, nō poteſt agi actiōe de dote, ſed debet agi de dolo: vt C. de trāſac. l. ſub prætextu. Gl. ponit plures ſolut. vna q̃ hic reſtituiť vel à lege, vel à iudice. quod eſt cōtra hunc tex. qui dicit q̃ actio dotis ei manebit. Dic ergo vt glo. dicit, q̃ eſt ſpeciale fauore dotis. Simile ī l. ſi mulier. §. ſi dos. §. quod met. cau. Quærit gl. quid ſi delegatio eſt facta cōſtante matri. dic vt in gl.

8 † Quæro ec̄tra, quid ſi marit⁹ accipit p dote à muliere debitorē nō locupletē? Rñ. aut accipit ignorāter, & nō imputať ſibi: vt l. promittēdo. §. ſi debitor. §. de iur. do. Aut accipit ſciēter: & nō valet ipſo iure, q̃a videť donare[f]: vt l. cū vir. de iu. dot.

1 ☞ *Quis non debet improbare factum eius, ex cuius perſona lucrum ſentit.*

2 *Legatum quòd in dubio uidetur relictum animo compenſandi. & nu. 3.*

4 *Legatum factum ab uxore uiro quòd computetur in portione quam uir lucratur ex forma ſtatuti.*

g Si pater. Legatū relictū videť relictū animo cōpenſandi in debitū neceſſariū. h. d. & eſt not. §. † No. ex qua perſona q̃s lucrū ſentit, factū eius nō debet improbare, vt in regula iuris, ex

2 qua p̃ſona. † Secūdò no. q̃ legatū in dubio videtur relictū animo cōpenſandi cū debito. qd̃ intellige, vt j. dicā. Opp. j. ad leg. Fal. l. pater filiam. in prin. Gl. dicit, & ſoluit q̃ hic filia habebat vltra Falcidiam tantū, q̃ ſufficiebat ſibi ad dotē. qd̃ placet eo caſu, quo filia fuit inſtituta à patre: ſed vbi fuit ei legatū tantùm, tunc non eſt cu

h randum de Falcidia. Opp.[h] C. de rei vx. actione. §. ſciendum. Solut. hic pater expreſsit quòd eſſet contēta altero tantùm: quod eſt diuinare. Vel dic vt ibi in viro

i relinquente: hic in patre. Et iſta[i] eſt vera

3 ratio: quia vir † eſt debitor vxoris ſponta neus, qui in dubio nō videť animo cōpenſandi relinquere, vt præal. §. ſciendum. & l. creditorem. j. de leg. ij. Sed hic pater erat debitor ex neceſsitate: quia cogitur filiā dotare: vt l. qui liberos. de rit. nu. C. de do. promiſ. l. fi. In quo debito neceſſario legatum in dubio cōputatur, vt hic, & j. de bonis lib. l. etiam. §. ſi debita. C. de inof. teſt. l. quoniam nouella. vbi legatū cōputatur in legitimam. Ad idem C. vnde vir & vx. authen. pręterea. ſecundùm Iaco. de Are.

4 & bene. † Et per hoc pluries dixi quòd

k legatum[k] factum ab vxore viro cōputatur in portionem, quam debet lucrari vir

l ex forma ſtatuti[l] de dote: vt præal. authē. præterea. quod multùm not. Sed cōtra hoc facit j. ad leg. Fal. l. in quartam. & l. id autē. & l. quod autē. Sol. teſtator inſtituēdo videť volūtariè incidere in illam obligationem, vel alterius: cùm Falcidiā debet habere iure hæreditario relinquendo iure legati, videtur habuiſſe animū, qd̃ in

falcid.

in d. l. promittēdo. et cùm eis trāſit Alex.

g ✠ P. PAV. P. ¶ Si pater. De hac materia vide Paul. de Ca. cōſil. lxiij. & ſeq. q̃ lib. Et ita tenet Iac. de Bel. per tex. ī l. honores. §. fi. j. de decu. Idem tenet Bar. ī l. j. C. de decur. lib. x. & ī l. filiuſfa. j. de don. Spec. in tit. de actore. §. j. verſic. ſed nūqd pr̄ epiſtolā. Et ſquātū Alex. hic ponit an bānitū pdāt ea q̃ ſunt iuris cōmunis vel iura municipalia. adde Paul. de Caſtr. conſi. xxxij.

b ¶ Et, pcedit prima. Adde quòd Paul. de Caſt. dicit qd̃ iſta diſtinctio eſt bona, ſi pr̄ dūtaxat cōtradicit, & ,pcuratorē ad agendū nō mittit. Si aūt mitteret, & eſſet caſus, ſi quo deberet audiri, q̃a nō eſt bānitus vel relegatus: a tūc ſicut ipſe, ſi eſſet preſens. preferť filię. etiā ſi filia eſſet honeſta: q̃a exercitiū eſt p̃ris: ita & eius ,pcurator p̃ferť: vt j. ea. l. §. ſi ſoluto. vbi d̃ hoc probať in ſimili. & tūc pōt ,pcedere prima opin. quā glo. reprobat, niſi pater ſit

3 turpis p̃ſona: q̃a tūc

5 ſicut nō audireť ipſe, c ita nec eī⁹ ,pcurator.

c ✠ POMATES. ¶ Eo autē. Pro intellectu hui⁹ §. vide Iaſ. ī l. ſi cōuenerit. ī viij. co. ff. de iur. om. iudi.

d ✠ POMATES. ¶ Quero. vide Alexā. cōſ. l. iiij. ī iij. co. ij. vol. Feli. ī c. cū acceſſiſſent. ī ix. col. de cōſtit. Roma. cōſ. xxxvj. Panor. cōſ. lxv. in iij. col. in ij. volu.

e ¶ Iudicis officium. Adde poſt Alex. Roma. conſil. xxxvj. & Bald. in ca. j. per illū tex. de conſue. recti feu. & ī l. j. C. de nup. & ī l. j. C. qui admit. in fi. vbi multa pulchra in hac materia. Pet. de Anc. in repe. c. canonū ſtatuta. in verſi. trāſeo ad ſtatuta quę qñq̃ ,phibēt. Bald. in l. in coniunctione. & l. viduę. de nup. vbi dicit q̃ iudex loco iſtorum poterit ſurrogare alios ,ppinquos, limitat ī rubr. C. de cōtrahen. emp. niſi ſtatutū requireret præſentiā propinquorū, & iudicis decretū. Nam tūc iudex non poterit ſupplere defectū ,ppinquorū recuſantū, p̃ not. p̃ glo. ſi in l. fin. in e verbo, p̃ſona. C. ſi ,pter publi. pēſi. & ſequit Sali. in l. dudū. de cōtrahē. ſtip. ſubdens cautelā, q̃ adhibeať iudex ad interponēdū decretū ſuū: alius ad ſupplēdum

ſummam, an videať legare animo cōpenſandi, vide Paul. de Caſt. cōſi. lxiiij. Et an ſi filia agnoſcat legatum ſibi factum animo compenſandi, ſibi præiudicet, vide Bald. conſil. cxcv. iiij. volu.

a ¶ Per nuncium. Adde quod vbi requiriť cōſenſus alicuius in iudicio, poteſt præſtari p̃ nūciū vel epiſtolā. quod eſt notādū ad intellectū l. fi. §. neceſsitatē. C. de bo. q̃ lib. Et ita tenet Iac. de Bel. per tex. ī l. honores. §. fi. j. de decu. Idem tenet Bar. ī l. j. C. de decur. lib. x. & ī l. filiuſfa. j. de don. Spec. in tit. de actore. §. j. verſic. ſed nūqd pr̄ epiſtolā. Et ſquātū Alex. hic ponit an bānitū pdāt ea q̃ ſunt iuris cōmunis vel iura municipalia. adde Paul. de Caſtr. conſi. xxxij.

b ¶ Et, pcedit prima. Adde quòd Paul. de Caſt. dicit qd̃ iſta diſtinctio eſt bona, ſi pr̄ dūtaxat cōtradicit, & ,pcuratorē ad agendū nō mittit. Si aūt mitteret, & eſſet caſus, ſi quo deberet audiri, q̃a nō eſt bānitus vel relegatus: a tūc ſicut ipſe, ſi eſſet preſens. preferť filię. etiā ſi filia eſſet honeſta: q̃a exercitiū eſt p̃ris: ita & eius ,pcurator p̃ferť: vt j. ea. l. §. ſi ſoluto. vbi d̃ hoc probať in ſimili. & tūc pōt ,pcedere prima opin. quā glo. reprobat, niſi pater ſit

3 turpis p̃ſona: q̃a tūc

5 ſicut nō audireť ipſe, c ita nec eī⁹ ,pcurator.

c ✠ POMATES. ¶ Eo autē. Pro intellectu hui⁹ §. vide Iaſ. ī l. ſi cōuenerit. ī viij. co. ff. de iur. om. iudi.

d ✠ POMATES. ¶ Quero. vide Alexā. cōſ. l. iiij. ī iij. co. ij. vol. Feli. ī c. cū acceſſiſſent. ī ix. col. de cōſtit. Roma. cōſ. xxxvj. Panor. cōſ. lxv. in iij. col. in ij. volu.

e ¶ Iudicis officium. Adde poſt Alex. Roma. conſil. xxxvj. & Bald. in ca. j. per illū tex. de conſue. recti feu. & ī l. j. C. de nup. & ī l. j. C. qui admit. in fi. vbi multa pulchra in hac materia. Pet. de Anc. in repe. c. canonū ſtatuta. in verſi. trāſeo ad ſtatuta quę qñq̃ ,phibēt. Bald. in l. in coniunctione. & l. viduę. de nup. vbi dicit q̃ iudex loco iſtorum poterit ſurrogare alios ,ppinquos, limitat ī rubr. C. de cōtrahen. emp. niſi ſtatutū requireret præſentiā propinquorū, & iudicis decretū. Nam tūc iudex non poterit ſupplere defectū ,ppinquorū recuſantū, p̃ not. p̃ glo. ſi in l. fin. in e verbo, p̃ſona. C. ſi ,pter publi. pēſi. & ſequit Sali. in l. dudū. de cōtrahē. ſtip. ſubdens cautelā, q̃ adhibeať iudex ad interponēdū decretū ſuū: alius ad ſupplēdum

falcidia nō cōputetur niſi hoc exprimať. Secus ī alijs quartis, in q̃bus nō eſt neceſſe q̃ iure legati habeant̃: vt in Trebellianica, vt præalleg. l. in quartā. Opp. de l. huiuſmodi. §. qui ſeruū. de leg. j. Glo. dat duas ſol. Dy. tenet vltimā quòd ibi cœpit eſſe debitū poſt mortē, de quo nō potuit cogitare. Oppo. quod non ſit lucrum: quia ſi mulier eſſet rogata de reſtituendo alteri, ſibi non imputaretur: vt l. mulier. §. cùm proponeretur. j. ad Treb. Solu. dicas, hic impropriè ponitur, vt in glo. not.

Si patri. Propter p̃ris abſentiā neceſſariā pōt ſolui mulieri cauēti patrē ratū habiturū. h. d. Quęro, quæ & quot ſunt cauſæ ,ppter quas Romę habitare nō licet. Dic vt ī gl. Quęro, quid ſi pater exiſtēs abſens cōtradicit filiæ per nunciū[a] vel epiſtolā quòd non ſoluatur. In gloſ. ſunt opin. Tu dic aut pater habet legitimā cauſam contradicendi: & ,pcedit prima[b] opi. Aut nō: & procedit ſecunda, vt probatur j. proximè.

☞ *Pater agēs ad dotē, p filia, qñ poſsit agere. & n. 4.*

2 *Stante ſtatuto quòd mulier non poſsit contrahere ſine conſenſu duorum conſanguineorum, quòd poterit contrahere, ſi conſanguinei nolunt conſentire.*

Filia qñ poſsit agere ad dotem abſq; patre. & nume. 4.

Mulier quæ nimis uirum diligit, quando ſit audienda.

Eo autē[c] tempore. Ante litis conteſta. poteſt filia mutare voluntatē. Item ex cauſa quādoq̃ datur actio filiæ, & patri negatur, vel econtra. hoc d. Oppo. de l. huiuſmodi. §. ſi Stichum. j. de leg. j. et de opt. leg. l. apud Aufidium. Gloſ. ſoluit duobus modis, & bene. quas ſolutiones nota. Oppo. per abſentiam non videtur patri contradicere: vt l. ij. in fin. §. eod. tit. Dic quòd hic erat abſens, & expreſsè cōtradicebat. Quero qualiter filiæ cōſulitur. Dicunt quidam q̃ datur cura patri, vel quod filia agit. Iſta eſt vera quod iſtis caſibus filia agit: vt l. filius. §. ſed & filia. §. de procur. facit auť. quod locum. C. de

d colla. Quæro[d] practicam huius materiæ. Reſpondeo † aut pater agit: & ſuffi

1 cit probare filiam ſcire: vt l. ij. in fin. §. eo. Aut nihil probat: & admittitur cū cautione de rato, vt ibi dicit gloſ. Sed ſi filia cōtradicit expreſsè, debet examinari cauſa cōtradictionis: & ſi iuſtam cauſam allegat, pater non audietur, vt hic: aliàs ſecus, vt j. eod. l. dotem. Dico etiam quòd ſi iudici liqueret, patrem eſſe vilem perſonam, poteſt iudex ex ſuo officio non ad

2 mittere eum, vt hic. † Et per hoc dicebam. In quibuſdam ciuitatibus eſt ſtatutum q̃ mulier non poſsit contrahere vel teſtari ſine conſenſu conſanguineorum: quod ſi cōſanguinei requiſiti nolūt conſentire: q̃ ad iudicis officiū[e] ſpectat examinare cauſam cōtradictionis. & ſi quidē eſt iuſta: bene quidē: aliàs iudex permittet mulieri contrahere, aut teſtari, vt

3 hic. Aut agit † ſine patris conſenſu: & tunc ſi pater eſt præſens, debet docere de expreſſa voluntate patris: vt §. eadē l. §. j.

defectū propinquorū. per id quod in ſimili habeť in l. fi. §. j. C. de iure delib. de quo p̃ Bar. ī l. cū hæres inſtitut⁹. j. de acqr. hæred. p̃ Bar. Angel. & Bal. ī l. tutpia. §. j. j. de leg. j. Et q̃ iudex ī loco nolētiū cōſentire poſsit altos ſurrogare, tenuit Abb. cōſ. lxv. iij. li. Et an ſolēnitates ſtatuti req̃ſitas tpe cōtractus habeāt validare, ſi deinde interueniat, vide Rom. cōſil. liiij. inquātū hic Alex. truffať de Ro. breuitatis cā, vide Ro. ī antiqs in tit. de appellat. deciſio. ccxxij. incip. vbi appellať à tribus, ſi vn⁹ ſolus deferat. In quātū et Alex. tāgit de iſtrumēto guarētigiæ, adde q̃ ſtante ſtatuto q̃ iſtrumēta guarētigiata habeāt executionē paratā, q̃ mulier agēs ī caſu l. ſi cōſtāte. nō habebit executionē paratā, vt voluit Pet. de Anch. cōſi. cxvij. Et qd̃ ſit iſtrumētū guarētigiæ. & q̃ inſtrumēta habeāt executionē paratā. Pau. de Caſ. cōſ. lxxij. et ibi ēt vide de eo qd̃ tangit hic Alexā. q̃ qñ ſolēnitas requiriť à principio in aliquo actu, non ſufficit q̃ ex poſt facto adhibeatur. Itē inquātū in tertia limitatiōe dicit q̃ inſtrumētū depoſiti de iure cōmuni habeat executionē paratā, hoc videť ſtelligēdū verū ī depoſito naturali vbi apparet de numeratione. ſecus vbi apparet depoſitū cōfeſsionatū, & hoc p̃ ea q̃ voluit Bal. cōſi. cccxxxij. ī fi. vbi dicit q̃ priuilegiū datū depoſito q̃ nō admittať cōpēſatio, habet locū in vero depoſito: arg. l. aſsiduis. qui pot. in pig. hab. Ex quo ēt nota repetes, quod priuilegia dotis nō habēt locū in dote cōfeſſata. Et p̃dicta videnť intelligēda, niſi ſit renūcia

5 tū exceptioni nō numeratæ pecuniæ, per ea q̃ idē Bald. voluit cōſ. cccl. xij. ij. lib. Inquātū et Alex. tāgit an filius dicať aliq̃d facere meto ratū ſeu reuerentia, vide Paul. de Caſt. cōſi. clxxxviij.

f ✠ POMATES. ¶ Caſu. Et vide do. Abb. ī c. nulli. de iurepa. c. tuę. & c. relatū. de cle. non reſi. Et vide Lud. Rom. ī cōſi. xxxv. ī cip. viſa diſceptatiōe. vbi ſingulariter loquit q̃ ſine iuſta cā contradicit.

g ¶ Furioſus. Qualiter ,pbeť furor vltra loca varia. Alex. cōſil. cxl. j. vol. Barba. cōſ. lx. ij. lib. per Pet. de Ancha. conſil. v.

h ¶ Vltimò. Paul. de Caſ. dicit cōtra Bar. facere: q̃a cōpertā veritate error cedit veritati. vt ī c. veritate. xiij. diſt. et q̃ habeť ī c. fraternitatis. de frigid. & maleſi. Vnde dicit ipſe q̃ aut ſmu

1 † nitas p̃ aliquā cām

1 † quis eſt excuſatus à munerib⁹ propter morbum, cuius ſanitatis nulla eſt ſpes,

☞ *Coniunx debet eſſe particeps pœnæ infortunij, non pœnæ delicti.*

2 *Excuſatus à muneribus propter morbum, quando dicatur perpetuò excuſatus.*

g Si maritus. Furioſus[g] non poteſt coniugem repudiare: nec ipſe poteſt ex hac cauſa repudiari, niſi furor ſit intolerabilis. hoc dicit. Opponitur C. de donatio. inter virum & vxo. l. res. Gloſſ. non ſoluit. Dic quòd hoc non eſt delictum, ſed infor

1 tunium. Vnde allegatur quòd † coniunx debet eſſe particeps pœnæ infortunij, non pœnæ delicti, ſecundùm Dy

h num Vltimò[h] nota text. qui dicit, nulla ſpes ſolēnitatis ſuperſit. quòd ſi ſemel

quæ erat vera tēpore cōcerſionis, poſtea tamē deſinit eſſe vera. Et tūc nō finitur immunitas, & habet locū regula illa, qd decet priuilegiū eſſe māſurum. & ita loquūtur alleg. primo loco, ſi bene inſpiciantur. Aut cōceditur ,ppter aliquā cauſam, quæ cōmuni æſtimatione putat vera, tamē ex poſtfacto apparet cp nō vera erat: & tunc finiat immunitas, tanquam cōcedentes fuerint decepti. Et ita loquūtur alleg. pro ij. parte. Et iſta eſt veritas ſecundùm ipſum. Et ex his poteſt etiā decidi quæſtio, cp ſi pater fuit excuſatus à munerib' ,ppter numerum liberorū, iuxta l. ſemper. de iure immu. cp ſi poſtea filij moriantur, debet durare immunitas: qa habuit principiū à cauſa vera. Et hoc voluit Io. and. in regula, decet. de re. iur. vide tū de hoc Bal. conſi. cj. iij. vol.

a ✠ P. PAV. P. ¶ Vxorē alere. Qualiter maritus teneat vxorē alere, ſiue ſit dotata, ſiue nō, vide latè Ro. conſi. ccccc. xvij. col. j. & ij.

b ¶ An vir cogatur. ſecundùm Pau. de ca. qd in cauſa pia poſſunt cognati implorare iudicis officium ,ppter eorū intereſſe ratione ſanguinis. facit l. j. cū ſeq. de libe. cau. nec habebūt cauere de rato: quia agūt noſe proprio, nō nomine cognati. Facit l. nō tantū. de ap. Et an maritus cogatur reſtituere dotem mulieri, quæ nō eſt in eius ſeruitio viri culpa, vide Bal. in l. fi. C. de ſent. quæ ſine cer. quāt. tenentē qd ſic, per l. ſi is. §. j. de iure do. De quo etiam per Io. And. in tit. de dot. poſt diuor. reſti. §. nunc. in addit. inci. Odoff. Et licet cōis concluſio ſit cp maritus alere cogat vxorem: tū ſi dos ſit ,pmiſſa, & nō ſoluta, nō cogitur, per gl. in auth. de nō elig. ſecū dò nuben. in §. illud. verſi. onera. & ſecūdùm Pau. de Caſ. & Bal. hic. Et licet cui debētur alimēta, debeantur medicinæ: vt etiā voluit Spe. in tit. qui fil. ſint legiti. verſ. ſed nunquid is. & facit text. in l. j. §. mulier. j. de vent. in poſſ. mit. tamē appellatione cibariorum, nō veniunt medicinæ, ſecundùm Ang. q allegat l. ſicut impendia. ſ. de vſufr. & probatur in l. in rebus. §. poſſunt. ſ. cōmo. & ibi Bald. Et quia dixi ſ. Bal. tene re cp vxori, quæ ſine ſui culpa nō eſt cum viro, teneatur vir reſtituere dotem, ſecundùm Bald. vide de hoc Pau. de caſ. tenentem cōtrarium, conſil. cccxcij. ij. col. vbi dicit cp propter expulſionem de domo, vel malam tractationem, cp mulier poteſt ſolùm petere alimenta. & ibi etiam dicit cp ſi fructus dotis excedūt alimenta, cp vltra alimenta maritus poteſt per ſe retinere: ſicut ſi non eſſent ſufficientes, tenetur de ſuo alere. incipit, viſo quodam libello. Et quid ſi dos ſit promiſſa poſt confeſsionem mariti de recepto, & per triginta annos vxorem aluerit: an poterit transigere cū vxore vir ratiōe alimentorū præſtitorū ad effectū, ne eius heredes moleſtentur vigore ſuæ confeſsionis? & ſi partē recepe rit tēpore matrimonij an & illam partē poterit diminuere vigore trāſactionis alimentorū. vide Abb. conſil. lxxxv. ij. li. & dū allegat gl. ſ authi. de nō eli. ſecūdò nu. Ro. cōſi. ccccvij. dicit vnēq reperiſſe gl. vn de ibi reprehendens moder. conſuluit qd ſi viro ſit promiſſa dos, cp nō poſsit agere ad alimēta, ſi eſt ſ ei' ſeruitio vxor, nec ſit bona diſtrictio Moder. ſcilicet aut maritus proteſtat' eſt, aut nō. & ſiue mulier ſit ſana, ſiue infirma, tmò cogat vir in omnē caſum, ex quo eſt in ei' ſeruitio ipm alimētare, vel etiā ſi nō ſit in eius ſeruitio viri culpa. Et quod cauſa dotis dicatur cauſa pia, vouluit Io de Ana. conſ. lvij. Et ad Bar. hic adde Alexan. in cōſi. vij. col. j. circa prin. in ij. vol.

c ✠ POMATES. ¶ Diues cogat. vide Alexand. conſil. lvj. in ij. col. in iiij. vol.

d ¶ Quæro nūqd bona. Pau. de Ca. ſ mea lect. de hoc non facit mentionem: conſilio tamen viij. dicit qd ſtante matrimonio videtur obligata. Et ita dicendum eſt intellexiſſe. Speculator. & Bar. ſecus ſoluto matrim. & ſubdit, & ſi per ſtatutum taxatur certa quantitas pro alimentis, videtur idem dicendum, vt pro eis bona ſint obligata, vt pro dote ſicut de iure communi conſtante matrimonio vel poſt, intra annum: quia eadem eſt ratio: & iſta obligatio & hypotheca fuit contracta ab ipſo principio dotis datæ, ſcilicet tam pro illa, quàm pro alimentis, quàm in futurū incipient deberi ratione tardæ ſolutionis. l. j. cū ibi no. ff. qui pot. in pig. hab. ſub dubio tamē hoc dicit dicere do. Ale. hic dicit cp Pau. de Ca. dicit obtinuiſſe tres ſententias. poteſt dixiſſe ſ meo nō habeo. Præterea do. Alex. non facit mentionem de ſtatuto, de quo loquitur Paul. de Ca. ſed ipſe ſimpliciter dicit ſibi idem videri ſoluto matrimonio. vt bona ſint

quòd hoc prodeſt ſemper, vt hic. Facit ,j. de vaca. mu. l. pe. in prin. Secùs ſi ſit excuſatus propter morbum ſimpliciter: quia poteſt eſſe vno tempore ſanus alio tempore morboſus. C. qui morbo. l. podagræ. lib. x. Facit l. ſpadonem. §. qui abſolutus. j. de excuſ. tut.

☞ *Maritus cogitur uxorem alimentare ad instantiam consanguineorum uxoris.*
Dos sequestratur si uir abutitur. & nu. 4.
Vir alimentat uxorem nullam dotem habentem.
Vxor debet ali secūdū reditus, qui percipiūtur ex dote.
Vxor diues cogitur alere uirum inopem.
Bona mariti quòd sunt obligata uxori pro alimentis.
Dominus tenetur facere famulo infirmo expensas modicas, non magnas.
Medicinæ quòd sint præstandæ illi, cui alimēta debētur.

Sinautē in ſæuiſsimo.

Maritus cogitur vxorem furioſam alimē tare: & ſi dotem diſsipat, dos ſequeſtrabitur. hoc dicit. †Nota quòd ad petitionem conſanguineorum cogitur maritus alimentare vxorem; arg. j. de libe. cau. l. ij. & iij. de appel. l. non tantùm. & j. qui pet. tut. l. ij. †Nota dotem ſequeſtrari, ſi vir ea abutitur. Opp. quòd † vir debet vxorem alere[a], etiā ſi nulla dos eſt, vt l. quòd ſi nulla ſ. de relig. Solu. gloſ. ſubdit maximè Dyn. hic, an vir cogatur[b] vxorem alere, ponit aliqua verba la. de Aret. plenius quam Cyn. refert. C. de nego. geſt. l. quod in vxorem. dic vt ibi. Opp. † quòd dos non debet ſequeſtrari: vt C. de prohib. ſequeſtra. l. j. Gloſſ. dicit quòd iſtud eſt ſpeciale. Sed ad hoc opp. quòd marito diſſipante nō debet dos ſequeſtrari, ſed vxori aſsignari: vt j. eo. l. ſi conſtante. in prin. & l. vbi. C. de iu. dot. Sol. contraria loquūtur quando vir diſsipat bona ſua: hic autē erat diligens circa bona ſua: ſed diſsipabat dotem. Dixi plenè in l. ſi conſtante. j. eo. dic vt ibi. Quæro: † dicitur hic ſecūdùm dotis quantitatem quomodo intelligitur. Dicit Iaco. de Aret. id eſt, ſecūdùm reditus, qui percipiuntur ex dote, vt j. de ali. & cib. leg. l. cùm vnus. §. fi. Quæro an † vxor diues cogatur[c] alere maritum inopem. Doct. dicunt quòd ſic: arg. huius legis. & C. vnde vir & vxor. auth. Præterea. quod tenet Spec. in tit. qui fil. ſint legi. §. j. verſicul. quid ſi mulier eſt locuples.

Quæro, nunquid bona[d] mariti ſint obligata pro † alimētis. Iac. de Aret. determinat cp ſic, vt C. de rei vx. act. §. & vt plenius. nam ex dote debentur alimenta, vt hic, ſicut vſuræ quandoque debentur ex pecunia. Ad idem C. de iur. dot. l. pro onerib'. Sed res obligatę pro ſorte ſunt pro vſuris obligatæ, vt ſ. qui pot. in pig. habe. l. Lucius. ergo res obligatę pro dote, ſunt obligatæ pro alimentis. Facit de aliment. & cib. leg. l. Lucius. & de ann. legat. l. Caius. cum ſua gloſ. fertur tamen quod Gul. de Suza. dixit contrarium, & idem determinauit quidam, qui vocatur Ioan. Ruff. de Parma: quia nulla lege cautum reperitur contra maritum, ſi ipſe dotem receperit per ſe, vel per alium. Item contra ſocerum. ſi ſibi, vel eius nomine, vel iuſſu ſoluta eſt: aliàs de peculio tantùm tenebitur filius inſolidum. hoc dicit. Primò loquitur de viro ſui iuris. Secundò in eo qui eſt in patris poteſtate. Secunda ibi, ſed ſi filius.

1 Item iſte §. ſeipſum continuat. † Nota quòd non refert an mihi vel alteri de mea voluntate ſoluatur. Aduerte hic & opp. glo. de ſol. l. fugitiuus. Dicit glo. fallit ibi, & bene. Ratio patet ibi in textu.

Ad idem opp. C. de theſau. l. j. §. in alienis. li. x. Solu. ſimiliter fallit ibi. rationem dic vt ibi. Item oppo. de l. cùm fundum. §. quæſitum. j. de vi & vi arma. Dicit gloſ. fallit ibi. Tu dic vt ibi per Dy. in c. poteſt quis. extra de reg. iur. lib. vj. Opp. & vi

2 detur quòd licet † pater accipiat, filius tamen tenetur: vt l. ſi pupillus. §. j. ſuprà de negotijs geſtis. propter quod gloſ. hic diſtinguit an quis dederit contemplatione patris tm, an filij tantùm, vel vtriuſq. Tu tamen

1 ☞ *Soluere mihi, uel alij de mea uoluntate, est idem.*
2 *Pater quando teneatur pro dote data filio.*
3 *Filium esse hæredem patris, an probet creditor.*
4 *Pater quando cogatur consentire filio recipienti dotem uel illam promittere. & nu. 5.*
6 *Filius accipiendo uxorem non congruam poterat de iure Digestorum exhæredari.*
7 *Simplex consensus patris filio, an sufficiat ad ipsum obligandum pro dotis restitutione.*
8 *Lucrum dotis an teneatur alter frater alijs cōmunicare.*

Transgrediamur.

Hæc actio datur contra maritum, ſi ipſe dotem receperit per ſe, vel per alium. Item contra ſocerum. ſi ſibi, vel eius nomine, vel iuſſu ſoluta eſt: aliàs de peculio tantùm tenebitur filius inſolidum. hoc dicit. Primò loquitur de viro ſui iuris. Secundò in eo qui eſt in patris poteſtate. Secunda ibi, ſed ſi filius.

1 Item iſte §. ſeipſum continuat. † Nota quòd non refert an mihi vel alteri de mea voluntate ſoluatur. Aduerte hic & opp. glo. de ſol. l. fugitiuus. Dicit glo. fallit ibi, & bene. Ratio patet ibi in textu.

Ad idem opp. C. de theſau. l. j. §. in alienis. li. x. Solu. ſimiliter fallit ibi. rationem dic vt ibi. Item oppo. de l. cùm fundum. §. quæſitum. j. de vi & vi arma. Dicit gloſ. fallit ibi. Tu dic vt ibi per Dy. in c. poteſt quis. extra de reg. iur. lib. vj. Opp. & vi

2 detur quòd licet † pater accipiat, filius tamen tenetur: vt l. ſi pupillus. §. j. ſuprà de negotijs geſtis. propter quod gloſ. hic diſtinguit an quis dederit contemplatione patris tm, an filij tantùm, vel vtriuſq. Tu tamen

tacitè hypothecata, ,p alimētis, eadē rōne vel maiori, vt hic per eū. Sanius vr fecitſſe Paul. relinquēdo ſub dubio: qa Rom. cōſ. cccclviij. in fi. incip. o ſpotētis Dei, &c. In re ,ſenti quatuor. vbi refert Spe. Bar. & Bal. in l. luci'. & ſ l. vni. C. de rei vxo. act. & firmat nō eſſe obligata, verū eſt cp erat in caſu ſol. mri. tū i pſe nō ſpecificat, ſed ſimiliter dicit de ſtatuto, de quo loquit' Pau. de ca. cp nec tunc ſint tacitè hypothecata: quia dicit ipſe, licet conſtitutio municipalis det vxori poſt mortē mariti facultatē alimēta petendi: tamē de tacita hypotheca nō dicit. Vnde caſ' hic omiſſus remanet in diſpoſitione iuris cōis l. ſi extraneus. ſ. de cōdi. ob. cau. Et idē firmat Abbas conſi. xliij. in fin. incip. Ieſu Chriſti. ij. l. fbr. & ibi clare dicit quòd ſoluto matrimon. ſibi placet opinio Bartol. & ibi etiam dicit de ſtatuto alia ratione: qa ſtatutū ſatis operatur ad obligandū hæredes ad alimēta, abſq eo cp tribuat tacitā hypothecam.

a ✠ POMATES. ¶ Diſtingue. Vide Raphaelē Cuma. cōſil. xl. in ij. dubio.

b ¶ L. ſi filius. Idē tenuit Spec. in ti. de dote poſt di. §. formatis. ver. ſed quid ſi filius. Et idem Bal' Angel. Imo. & Pau. de caſt. Vnd dicit ſe habuiſſe q ōnem de facto cp quidā filij' mētē canti recepit dotē. & ſic pr' non potuit ſe obligare: & ipſe filius ſe fellit: & mulier volebat ire cōtra poſſeſſores bonorum patris. Dicebatur cp nō poterat: qa pater nō ſe obligauerat. Dicit ſe reſpōdiſſe cp imò poſſit: qa ſi fuiſſet ſanus mētē potuiſſet cogi. quo lati' p eūdē cōſ. clxxvj. et dicit Pau. cōſi. xiiij. cp non ſolū bona patris cēſentur obligata ,p dote filij ipſo viuēte: ſed etiā ſi filius poſt mortē patris ducat vxorē, cenſet illa obligatio cauſata viuēte patre. dicit etiā idē Paul. de caſt. cp ſi filij' vult recedere à pr'e ex iuſta cauſa ſi eſſet emācipat' pōt cōpellere patrē ad dandū ſibi dotē. Si aūt non ſit emācipatus iudex habet ſup hoc prouidere. Bal. cōſi. xix. iiij. vol. vbi allegat Dyn. ita conſuluiſſe, nō facit hāc diſtinctionē nec dñs Petr. de Anchar. cōſi. ccxxxix. qui ſimiliter allegat Dyn. ita cōſuluiſſe. Sed an valeat pactū quod facit pater cùm recipit dotem vnā cum filio, ſcilicet quòd nō teneatur, niſi in tantum quātū erit portio contingens filio. Vide Bald. conſi. ccvj. primo volumin.

c ✠ P. PAV. P. ¶ Nec ſe obligare. Adde Franc. conſil. xxix. colum. ij. ad fin. & ſeq. in princip. & Paulo poſt ibi Dy. dicit aut lucratur. vide Roma. conſilio xcvj.

a tamē clarius diſtingue[a] ſic. Quādoq pater ſolus recipit noīe ſuo: & ſol' teneē, vt hìc: filius nō: niſi ſit hæres pr'is, vt hìc ī fi. Quādoq pr' recipit noīe filij tātùm: hoc acto vt ipſe non teneat: & tūc ſolus filius teneē ſi habet ratū ſicut ſi ſolus recepiſſet, vt hic. recipit enim per aliū. Quādoq pater recipit noīe ſuo, & filij ratū habentis: & tūc vterq teneē, vt l. ſi. C. de do. cau. Quādoq ſol' filius recipit, & ſine patris iuſſu: & tūc ſol' teneē, nō pater niſi de peculio vel de in rē verſo, vt hic. Aut recipit pr'is iuſſu: & tūc diſtingue, vt glo. Aut habuit animū obligandi alterū tantùm, aut vtrūq. Sed ſi dubiteē cuius contēplatione dederit, intellige cp dederat cōtēplatione vtriuſq. ar. l. in ambiguis. ſ. de iure do. ſecūdùm Ia. de are. Opp. ſ. de pecu. l. in bonæfidei. & l. depoſiti. So. illud qd dicit patrē teneri de peculio tātùm intelligē niſi res extēt dotales: tūc enim ad illas teneē in ſolidū, vt probat in contrario, & etiā j. proxi. §. † Quero cui incūbit onus probandi: an creditori quòd filius ſit hæres: an ipſi filio: qa abſtinuerat. Glo. dicit cp creditor debet ,pbare, vt C. ſi vt ſe ab hære. abſti. l. j. De hoc dixi plenè in l. neceſſarijs. de acq. hære. Quæro an pater † cogatur cōſentire filio obligāti ſe & bona ſua ,p reſtitutiōe dotis quā filius accepit. Videē cp nō, vt l. honores. in fi. de decurio. & j. ad municipa. l. ij. In cōtrarium videtur l. qui liberos. ſ. de ritu nup. & C. de do. promiſ. l. fi. Dy. determinat cp cogi' per. l. fina. de ſuſpec. tut. & l. ſi quis inter. §. Imperator. j. de excu. tuto. Alij cōtra: qa nō reperimus cp cogatur ſe obligare pro dote filij: ſed bene cogitur filio aſsignare donationē ,ppter nuptias, vt l. fi. C. de dot. ,pmiſ. ſed ſi ad vtrūq tenetur eſſet incōueniens. Et hoc puto verū in his partibus in qbus fiunt donationes ,ppter nuptias. Debet enim eſſe æqualitas, vt ſit tanta donatio quāta dos, vt C. de dona. ante nup. authē. dos data. & in authen. æqualitas. C. de pac. conuen. Sed in partibus † in qbus nō eſt hęc cōſuetudo, an pater cogatur ,pmittere dotē, videtur mihi ſic diſtinguendū. Aut filius non accepit ſibi perſonā congruā, ſed vilē quæ ſibi non cōgruit & tunc pater non cogitur promittere: imo † ſecūdū iſta tēpora erat iuſta cauſa exhæredationis, vt l. non tantū. §. ſi emancipatus. j. de contratabu. Sed ſi filius acciperet honeſtā perſonam: tunc cogi' pater promittere dotē, ne matrimonium impediatur. argu. l. qui liberos. de rit. nup. & l. fi. de ſuſpe. tut. in fi. & l. ſi quis inter tres. §. imperator. j. de excu. tuto. maximè ſi pater conſenſiſſet matrimonio. argu. l. honores. in fine. de decurio. & l. ij. j. ad munici. Sed q̄ro an ſufficiat † cp pater cōſentiat filio recipiēti dotem. videē quòd non: quia per ſimplicem

d ¶ Quæro. Do. Alex. hic plures offert opinio. & in illa reſidere videē cp aut ſtatutum dicit, q recipit dotē eā lucrē: tūc qa verba poſſunt verificari in parte lucrū ſit conferēdū. Aut dicit vir lucretur: & tūc lucrū non cōmunicabatur, vt hic latius per eū. Verū qa Paul. de caſtro aliā facit diſtinctionē omiſſis varietatibus lecturarū: vobis affero quod Ludouicus Romanus conſuluit conſi. cccc v. j. qui refert quinq opinio nes, quas cauſa breuitatis omitto, vna excepta, quā ipſe approbat, & dicit vltima fuit requiſisima, & vera opinio Bar. in tractatu de duob' fratribus. prima parte principali, qōne vltima. quā ſecutus fuit Bal. in l. ij. famil. ercif. diſtinguētis cp aut ipſe pater ſolus ſuſtinuit onera matrimonij, & tali caſu cū lucrū quæratē patri tanquā ex re eius quæ ſitū q onera matrimonij ſuſtinuit, meritò venit fratribus cōicandū. Aut vterq onera mrimonij ſuſtinuit, ſcilicet & pr' & filij', & ſter vtrūq lucrū diuiditur, p rata onerū ſupportatorū. arg. l. ſecū dū naturā. de reg. iu. Et pars patri obueniēs eſt inter fratres diuidenda: p dictā l. ij. pars aūt fratris minimè tanquā aduētitia, p d. l. fi. iuncta l. j. Aut onera matrimonij ſuſtinuit ſol' filius: & tūc ſoli filio illud quærit: nō aūt patri: igit non venit cōicādū, vt d. l. fi. hoc autē mēbrū vltimū rectè probat in d. l. ſi is q ſtrictū. ſ. ibi dos. ſ. de iur. dot. & in l. ſi maritus. & in l. filia. §. hoc ampli'. ſ. fami. ercif. & in l. j. §. cautione. de rei vxo. act. Et hāc vltimā eē veriſsimam exiſtimo, quā ego primò ,pbo per tex. ſingularē iūcta glo. ſ. pro ſocio. l. qd ſi eo tpe. vbi vr cp lucrū dotis proueniēs vni ex ſocijs omnium bonorū cōicari debet alijs, ſi alij onera matrimonij ſuſtinuerūt. Ecce ergo cp ad conſiderandū cuius ſit lucrū dotis: conſideraē penes quē ſint onera matrimonij. Secūdò ,pbo: vbi nulla ſunt onera matrimonij, ibi nulla dotis conſtitutio: & conſequenter nullum dotis lucrū cadit, vt formaliter dicit tex. ſ. de iure dotium. l. iulian. & l. ſi pater mulieris. in fi. nec huic conſiderationi refragatur tex. in l. j. & ij. C. de bonis quæ liberis. inquātum vult quòd ad inſtar aduentitiorum pater habeat vſumfructum lucri municipalis filio ob

c ſolutionis: & conſequenter in eodem nullo modo fit' collationi locus per dictam l. fina. C. de collatio. quia poſſunt dictæ leges intelligi de eo lucro, quod non prouenit marito mera vxoris liberalitate, & quod non conceditur propter onera matrimonij. Et quòd illud ſit verum probatur: quia & huic caſui

1 ☞ *Res empta de pecunia dotali est dotalis.*
2 *Dos putatiua retinetur propter impensas.*
3 *Dos putatiua repetitur conditione sine causa.*
4 *Ratio quare in rebus extantibus mulier præfertur domino.*
5 *Mulier pro dote putatiua an habeat hypothecā. & nu. 8.*
6 *Dos putatiua habet priuilegium in personali.*
7 *Res empta ex pecunia dotis putatiuæ est quasi dotalis.*
9 *Vxor in matrimonio uero quibus præferatur in actione de peculio.*
10 *Vendens boues quòd pro pretio non soluto non possit repetere boues. Et idem in mutuante pecuniam ut boues quis emat quòd non potest petere boues.*
11 *Dos & quasi dos est quid uniuersale.*

Si mulier.

Vxor pecunia habet quaſi priuilegiū in actione de peculio cōtra oēs præterquam cōtra dñm mariti putatiui, & cōtra eū in rebus extātib' quæ ,ppter impēſas potuerunt retineri. h. d. cū l. ſe. Et eſt no. ad materiā putatiuā. Op. hic dicitur cp res empta de pecunia dotali eſt quaſi dotalis. cōtra. ſ. de iur. do. l. ita cōſtante. Sol. ſi matrimonium † eſſet verū res verè eſſent dotales: ſed quia hoc eſt: ideo dicuntur quaſi dotales: ſecundū gl. Op. cp nō poſsit retineri propter impēſas. C. de rei vxo. act. l. j. §. ſed nec ob impēſas. Quidam dicūt cp hic corrigit. dic † cp hic in dote putatiua, in qua nihil corrigit: ibi in vera. Quero, quare dicat, quaſi priuilegiū. Dicit gl. qa nō eſt verè matrimoniū: qa ſi eſſet verum matrimoniū: tūc eā eſſet verū priuilegiū.

copulatur alter caſus in dictis legibus. ſ. de lucro ex bonis mariti, pueniẽte vxori: cuius etiam pater vſumfructũ habet: et tamẽ illud vxori nõ cõcediẽ ob matrimonij onera quæ ſolus vir ſubit, vt. l. p onerib⁹. Et quòd habeatur ratio pſonæ quæ ſuſtinuit onera matrimonij, tenuit Abbas conſilio lxxix. ij. li. vbi dixit illud do. Bar. in tracta. ſuo de duo. fra. eſſe notabile. & vide Bal. conſi. lxxx. v. lib. & vnum verbũ per. d. Car. cõſi. xxxvij. Adde tu & vide d. Pet. de Vbal. in tra. de duo. fra. q̃ſtio. v. prſci. col. xvij. verſi. xvj. quæro. vbi dicit q̃ in fratribus ſocijs oſm bonorũ tale lucrũ cõicabitur.

a ¶ Dotis putatiuæ. Adde Paul. de Ca. q. dicit q̃ prẽdium dotale non poterit alienari: vt l. iij. de fundo dotali. quod etiã putat verũ ſi mulier nõ fuit in dolo ad accipiendũ virum: vt l. à diuo ſ. de rit. nup. de quo vide Bald. cõſil. xx. iiij. vol. dicit etiã Bal. in l. j. in fi. de cõ. ob cau. q̃ ſi ſtatutũ dicat q̃ inſtrumenta dotalia executiõi mittanẽ ſicut ſententia diffinitiua, q̃ locũ habebit in quaſi dotalib⁹. quod eſt notandũ ſecũdũ Paul.

a ✠ POMATES. ¶ Dotis. vide Rom. conſil. xl, in fine.

b ¶ Ad queſtionẽ. Vide Rom. cõſ. xl. in fi. Adde tu q̃ potes limitare hanc doctrinam Bart. non habere locũ quando mutuans pecuniã pro eẽmẽdis bobus ſpecialiter feciſſet ſibi obligari boues, vel aliã rem emptã quia tũc preferretur talis mutuans etiã creditoribus anterioribus in dictis bobus, vel in alia re empta per no. in l. licet. C. qui po. in pig. ha. Ita dat cautelã Cepo, in ſuis cautel. char. xvj. cautela incip. vulgaris eſt regula iuris.

†Quæro qua actione reperiẽ iſta dos. Reſpon. cõdictione ſine cauſa: vt l. auũculo. de condi. ſine cau. Quẽro, quẽ eſt ratio q̃ in rebus extantibus mulier præfertur domino. † Reſpondeo: quia illæ nõ ſunt peculij: ideo dominus de his non poteſt deducere vt l. depoſiti. in prin. ſ. de peculi. Quæro an mulier † iſta pro iſta quaſi dote habeat hypothecã & priuilegiatã. gl. dicit ſ. q̃ ſic, vt l. ij. in fi. j. de priu. credi. Iſta glo. dicit verũ, quãdo liber homo contraheret matrimoniũ non verum ignorãter: tunc enim obligãtur bona ſua & mulier in hoc habet priuilegium, vt l. aſsiduis. C. qui poti. in pig. ha. & quod ibi not. Sed quando ſeruus accipit vxorem putatiuã vt l. noſtra. dicit non poſſumus tractare de obligatione bonorum ipſius: quia nihil habet: nec bona domini poteſt obligare, nec etiam bona peculij: niſi habeat liberam adminiſtrationẽ, vt l. ſi conuenerit. §. fin. ſ. de pig. acti. Et ſic not. † q̃ dos putatiua habet priuilegium impersonali, ſicut vera dos quod eſt ſingulare vt hic. † Itẽ quòd dos empta ex pecunia dotis [a] putatiuæ eſt quaſi dotalis, quod eſt ſpeciale, vt hic. † Item habet priuilegium de tacita hypotheca. Item quãdoq̃ habet illam hypothecã priuilegiatã, vt dictum eſt. Quæro: tex. hic in fine dicit, in rebus quæ in dotem datæ ſunt. & glo. exponit, id eſt exiſtũt. vt ſit tertiũ adiacẽs id eſt nomẽ tertiæ pſonæ nullius certi actus determinationẽ cõtinens. & iſtud eſt obſcurius q̃ dictũ glo. Tu dic clarius: Aſſume iſtã orationẽ: res datæ ſunt. quæ oratio cõſiſtit in tribus verbis: ergo vult dicere gl. q̃ iſtud verbũ ſunt, eſt tertiũ verbum poſitũ in oratione: quaſi dicat totũ illud regitur ex parte ante: & ſic innuit ſunt, i. exiſtũt. ſed ſi aliqd regereẽ ex parte poſt: aliud importaret. Quæro pone † q̃ verum fuit matrimonium: an mulier præferatur omnibus in actione de peculio. glo. dicit q̃ ſic: & intelligiturverũ eſſe præter quam in patre & domino: vt patet ex tex. Vltí. Dyn. inducit ad quæſtionem [b]: Si vendidi † homini tuo duos boues: & ago ad pretium: & tuvis detrahere quòd tibi debetur: ſed peto ſaltẽ boues. hic eſt arg. quòd audiar: quaſi ſpecies exiſtat. Item ſi mutuaui pecuniam, & ex ea ſunt empti boues. eſt hic ar. quòd admittar ad boues. de priuileg. credito l. ſi venti. §. in bonis. Sed eſt argumẽ. contra in l. procuratoris. §. plane. ver. ſed ſi dedi. ſ. de tri. acẽ. & quòd interdum non dicit plus Dyn. hic. Ego dico quòd pro iſta vltima parte eſt caſus in l. quidã fundum. ſ. de in rem verſo. Ad contrarium rũdeo: nam l. Imperator. in fine, loquitur in vniuerſalibus: hic in ſingularibus: vt no. in l. ſi & rem & pretiũ. ſ. de petitione heredi. † Ad iſtam legem reſpondeo: quia dos & quaſi dos eſt quid vniuerſale, vt l. quod dicitur. j. tit. j. dixi ſ. eod. in rubri. meritò vna res ſuccedit loco alterius. Vel potes dicere quòd eſt priuilegium dotis vel quaſi dotis: vt ibi dixi. Ad l. ſi ventri. §. in bonis. dico quòd ibi loquitur in priuilegio perſonali: ſed dominus præfertur omnibus habẽtibus priuilegium perſonale: vt hic. & ſ. de pecu. l. ex facto. in prin.

REPETITIO.

1 ☞ Bona quando dicantur ære alieno deducto.
2 Ius Digeſtorum prouidet mulieri q̃ poſſit agere ad dotẽ, cùm uir eſſet in extrema paupertate, ita q̃ bona non ſufficiebant ad dotis exactionem ære alieno deducto.
3 Ius Codicis prouidet mulieri quòd licet bona mariti ſufficiant ad dotis exactionem, & creditoribus tantum: ſi tamen maritus erat talis, quòd poſſet uiuere. niſi mulier pateretur neceſſitatem: quòd tunc mulier agere poſſit ad dotem.
4 Iure authenticorum prouidetur mulieri. ut ad dotem agere poſſit quando uir, licet dies incipit male uti ſubſtantia ſua.
5 Dos quibus caſibus ſequeſtretur.
6 Remedium l. in omnibus. ſupra, de iudicijs. quibus caſibus habeat locum.
7 Facultates uiri non eſſe ſufficientes ad dotis reſtitutionem qualiter probabitur.
8 Sententia ubi facit magnum præiudicium debet plene cognoſci & probari.
9 In illis caſibus in quibus ſentẽtia facit modicũ præiudiciũ ſemiplena pbatio ſufficit.
10 Quãdo mulier agit cõtra uirũ ad dotẽ ſufficit probari per opinionẽ uulgi facultates uiri non eſſe ſufficientes ad dotis exactionem. ſecus quando contra tertiũ. & n. 15.
11 In caſibus in quibus probandum eſſet facultates alicuius non eſſe ſufficientes ſufficit quòd aſſeratur tot eſſe bona, & qui dicit eſſe plura probare debet.
12 Verbum euidentiſsimè aſſumitur ſecundùm ſubiectam materiam.
13 Paupertas an probetur per uulgi opinionem.
14 Paupertas q̃ à lege limitatur, ſtatur legi, ubi ſit modicũ præiudiciũ, probatur per uulgi opinionẽ: ubi magnum præiudicium paratur, relinquitur iudicis arbitrio.
16 Quod uir incipiat uti malè ſua ſubſtantia ſufficit probatio ſemiplena quando agitur contra uirum ſi contra tertium requiritur plena.
17 Viro incipiente malè uti ſua ſubſtantia reſpectu initij ſine reſpectu finis, uxor poteſt agere ad dotem dotis fauore.
18 Marito bannito etiã bonis non publicatis uxor poteſt agere ad dotem. & num. 20.
19 Bannitus an æquiparetur deportato, remiſſiuè.
21 Peregrinatio perducit ad paupertatem, & ad mortem.
22 Marito abſenti debent mitti alimenta.
23 Mulier licet à principio tempore matrimonij ſciuerit maritum inopem: tamen poteſt ad dotem agere.
24 Sententia quæ fauet matrimonio eſt amplectenda.
25 Mulier quòd agat ad dotem ſocero uergente ad inopiam.
26 Argumentum de re ad tempus quòd procedit.
27 Executio quòd fiat ubi eſt eadem ratio.
28 Gloſſ. in l. ſi uerò. §. de uiro. in prin. infrà. eod. non eſt uera.
29 Hæc lex ad caſum ſpecificatum extenditur.
30 Lex noua quòd poſſit extendi per legem antiquam.
31 Lex extenditur per ſuam rationem.
32 Quando ſocer & maritus tenentur ad dotem altero ipſorum ad inopiam uergente, mulier poteſt agere ad dotem.
33 Paupertas alterius ex reis debendi quòd noceat alteri.
34 Quando plures fratres uel patruus & nepotes ſunt obligati pro dote altero ad inopiam uergente quando poſſit agi ad dotem.
35 Si duo extranei ſunt obligati pro dote, & alter uergat ad inopiam, an mulier poſſit agere ad dotem.
36 Extraneus poteſt dotem recipere, & ad eius reſtitutionem ſe obligare.
37 Extraneus qui recipit dotem, & promiſit reſtituere, ſi uergit ad inopiam quòd mulier agere Poſſit ad dotem. & nu. 43.
38 Lex ſimpliciter loquens in uno caſu ex identitate rationis extenditur ad alium caſum quando correctio non inducitur, ſed declaratio & diſtinctio, & num. 43.
39 Opinio Ioan. in auth. quas actiones. communiter tenetur.
40 Ius facilius extinguitur quàm tollatur.
41 Ius diuinum per ius humanum diſtinguitur: non autem tollitur.
42 Lex loquens per dictionem taxatiuam quòd extendatur per aliam legem ad caſum habentem ſimilem rationem, & quando per hominem poſſit extendi. & numer. 44. & num. 45. & ibi in caſu fauorabili & pio.
46 Vir nec ſocer per dationem fideiuſſoris poſſunt euitare quòd mulier non agat ad dotem in caſu inopiæ.
47 Filia q̃ in caſu huius legis patre inuito agit ad dotẽ quando eſt parua: uel ſi eſt magna, & pater ſit ita pauper q̃ ſi dos perderetur non poſſet iterum filiam dotare.
48 Dos magna uel parua intelligitur ſecundùm qualitatem perſonarum.
49 Patre abſente poteſt filia agere ad dotem in caſu huius legis etiam ſi ſine ipſo agere non poſſet cum cautione rati.
50 Pater in caſu huius legis quando agere poſſit abſq̃ filia.
51 Actio quæ competit patri & filiæ pro dote eſt una numero.
52 In caſu huius legis quando pater agit ad dotem, filia ius ſuum non amittit, ſed illud conſolidatur, & fratribus confert.
53 Mulier licet ſtipulata fuerit ſibi dotem reddi quandocunq̃ ſoluto matrimonio: poterit tamen agi antè uiro ad inopiam uergente.
54 Prouiſio hominis quòd tollat prouiſionem legis de iure ſpeciali in eodem caſu non in diuerſo: & ibi quando, remiſſiuè.
55 Extraneus qui dotem dedit pro muliere, & pactus eſt ſibi eum reſtitui, an in caſu inopiæ poterit agere ad dotem.
56 Actio ex ſtipulatu pro dote competens extraneo eſt bonæfidei.
57 Lex in omnibus. ſuprà de iudicijs. quòd non habeat locum in actionibus ſtricti iuris.
58 Extraneus qui dedit dotem & pactus eſt ſibi illam reſtitui, quòd habeat beneficium l. in omnibus. ſuprà de iudi.
59 Pater mulieris ſi ſtipulatur dotem ſibi reddi ſoluto matrimonio, an ipſe uel mulier poſſit ad dotem agere ob inopiam uiri.

Si pater

60 Si pater uiri uel extraneus recepit dotem, an eo ad inopiam uergente uir agere poſſit ad dotem.
61 Actio perſonalis quæ competit mulieri uel hypothecaria pro dote, uir eam non intentat ſuo nomine, ſcilicet quando agitur ratione inopiæ, ſed nomine mulieris.
62 Vir qui ſuſtinet onera matrimonij, quandoq̃ poteſt etiam extra caſum inopiæ intentare conditionem ex lege uel iudicis officium implorare ad dotem.
63 Filij matre mortua quòd non poterunt contra patrem habere remedium harum legum & quando.
64 Filij matre bannita uel excommunicata q̃ poterunt agere contra patrem uergentem ad inopiam nomine matris, & etiam eorum proprio nomine. & nu. 68.
65 Coniuncta perſona agit nomine coniunctí etiam eo inuito quando tractatur de proprio intereſſe.
66 Coniuncta perſona impropriè dicitur procurator.
67 Titulus dotis ex parte uiri & filiorum non eſt lucratiuus.
69 Delictum parentum non nocet filijs in ijs quæ per parentes ipſi filij non acquirunt.
70 Mulier qua actione agit ad dotem uiro ad inopiam uergente.
71 Mulier quòd habeat actionem in rem contra extraneum poſſeſſorem ad rem datam in dotæ inæſtimatam uiro ad inopiam uergente.
72 Mulier agens hypothecaria contra extraneos poſſeſſores ad dotem quòd debeat facere executionem.
73 Mulier in caſu huius legis agit ad quæcunq̃ bona uiri etiam emphyteutica & feudataria, & etiam ad mobilia.
74 Minor recipiens dotem quòd tacitè non obligat eius bona: ideo uxor non poteſt agere ad dotem, ipſo ad inopiam uergente.
75 Illata & inuecta per minorem in re conducta quòd tacite non obligentur.
76 Donatio propter nuptias quòd ſtatim ipſo iure uidetur conſtituta cùm uir dotem recepit.
77 Tacita hypotheca q̃ competat etiam uiro pro dote habenda.
78 Mulier nubens quando uideatur omnia ſua bona dare in dotem.
79 Cautela ut ille qui dat dotem minori expreſſam obſignationem cum iuramento recipiat.
80 Fructus dotis pro eo anno quo dos repetitur per uxorem in caſu huius legis quòd non diuidantur, ſed reſtituuntur mulieri.
81 Quando agatur in caſu huius legis, an & quando requiratur libellus & litis conteſtatio.
82 In cauſa matrimoniali & tangentibus quoquo modo eam proceditur ſummariè, & ſine ſtrepitu & figura iudicij.
83 Libellus & litis conteſtatio q̃ ſemper requiratur ubi agitur de magno præiudicio, & probatio plena requiritur.
84 Quæ exceptiones opponantur in remedio huius legis.
85 Omnis exceptio quæ conſtante matrimonio minuit dotem: poterit etiam opponi in caſu huius legis.
86 Exceptio ne maritus conueniatur ultra quàm facere poſſit, poteſt in caſu huius legis opponi.
87 Pactum de dote lucranda per uirum matrimonio ſoluto quòd non poſſit in hoc iudicio opponi.
88 Exceptio compenſationis alterius quantitatis debitæ uiro per mulierem non opponitur in hoc iudicio.
89 Vxor poteſt uti retentione etiã contra extraneos agentes hypothecaria uiro ad inopiam uergente.
90 Viro uergente ad inopiam & contumace exiſtente mulier mittitur in poſſeſsionem.
91 Qui effectus ſequantur ex repetitione dotis uiro ad inopiam uergente.
92 Mulier repetens dotem in caſu huius legis quãdo conſequatur dominium rerum pro dote aſsignatarum.
93 Verbum aſsignare, prolatum à iudice quando translationem dominij importet quando ius pignoris, & quando cuſtodiam.
94 Hypothecaria intentata per mulierem in caſu huius legis quòd non ſit de natura hypothecariæ intentatæ per alios.
95 Vir ſua ſponte reſtituens dotem uxori propter inopiam quando talis reſtitutio ſibi et creditoribus noceat. & nu. 97.
96 Omnis contractus ex quo dotis conditio fit melior, et uir non efficitur pauperior inter uirum & uxorem eſt licitus.
98 Vir uolens transferre dominium uxori ſi eidem aſsignaret dotem, q̃ in eam transferatur quando reſtitutio fit, ut uxor ſe ſuosq̃ alat.
99 Reſtitutio dotis facta ab eo qui uergit ad inopiam in quo differat ab ea quæ fit ab eo qui non uergit. nu. 101.
100 Ad hoc ut reſtitutio dotis fieri poſſit in caſu huius legis requiritur quòd appareat in inſtrumentum dotis confectum ante contractum matrimonium.
101 Res ſi reſtitutæ mulieri in caſu huius legis fierent deteriores ad quem ſpectabit incommodum.
102 Fructus dotis reſtitutæ ſi non ſufficiunt mulieri ad alimenta quòd uir teneatur dare ultra.
103 Vir quòd teneatur alere uxorem etiam nulla dote conſtituta.
104 Fructus dotis reſtitutæ ſi exceduunt onera matrimonij exceſſus reſtituitur uiro.
105 Vir in caſu huius legis quando poſſit cõueniri inſolidum uel inquãtum facere poſſit.
106 Conuentus actione in rem nõ poteſt allegare ne conueniatur ultra quã facere poſſit.
107 Vir ſi efficitur diues facta dotis reſtitutione quòd dos ſibi non reſtituitur.
108 Quando caſus ſuperueniens qui ab initio impediret actum geri, tendit ad eundem effectum cum actu geſto ex ſuperuenienti caſu non tollitur geſtum.
109 Vxor cui dos eſt reſtituta tenetur ex ea ſi ſatis ſit alimentare uirum ſocerum, & filios alterius matrimonij.

✠ Pro concordia. Aducrte q̃ ſi creditor vn⁹ habẽs plures reos debẽdi inſolidum paciſciẽ cũ vno recipiẽdo: puta partẽ debiti: & ſic tacitè videtur diuidere ſdebitũ inter ipſos reos: an iſtud tacitũ factũ, poſit abſenti. & Bar. vẽ tenere affirmatiuã ſ l. ſi creditores. p illũ tex. C. de pac. put eſt veritas. Cõtrarium alle. tenere in hac l. ſi cõſtãte. in prĩ. ſ iiij. q. ſecũdi arti. principalis. Tu dic q̃ nõ mereẽ arguide cõtradictione. nã in hac lege licet poſsit filia agere actiõe de dote pre abſẽte: eo qa cõis eſt tñ iſtud nõ dẽ tacitũ pactum, ſ. d facultas agẽdi, ppter abſentiã patris l. ſi lõgius. §. j. ff. de iudic. & ita fuit mẽs Bart. ibidẽ. Nec obſtat ſi obiceretur de illo pacto de rato &c. quia illud tantũ prodeſt paciſcẽti: nõ aũt abſenti: imo potius poſſet nocere: ita tamẽ quocũq̃ pacto de rato poteſt dici.

✠ P. P A V. P. ¶ Si cõſtãte. Vide q̃ ſcripſi ad Bar. ſ. l. vbi adhuc. C. de iure do.

✠ POMATES. ¶ Nõ eſt vera. Vide Alex. in l. nã quod. §. nõ oſs. in j. col. in iij. not. ff. ad trebel.

¶ Quartò op. Et vide Lud. Ro. in cõſil. xlv. incip. in cã dñæ Camillæ. qũ mulier repetat dotem conſtante matrimonio. Andre. Barba.

¶ Lex cõtraria. Adde ſolu. Bart. hic approbat Bar. ſ auẽ. qd̃ locũ. C. d̃ colla. ſ v. q. & inq̃tũ Ale. cõcludit q̃ mulier cõſtãte matrimonio in caſu huiꝰ legis poſsit agere rei vendicatione, dic q̃ idem cõſuluit Bal. cõſi. xxiiij. j. lib.

a SI cõſtante. [a] Principiũ huiꝰ legis qd̃ repetiturus ſum, breuiter. h. d. Si bona mariti nõ ſufficiũt ad dotẽ cõſtante mr̃imonio dotis exactio cõpetit mulieri. h. d. Diuide in duas ptes. Primò quẽrit. Secũdo rñdet. Secũda ibi, et cõſtat &c. Caſum in terminis pone per te, & notabilia collige.

Op. & vr̃ primò q̃ mulier nõ debet tãtũ expectare, ſed poſsit agere, ẽt qñ vir põt ſibi ſatisfacere plenè, vt C. de iu. do. l. vbi. Sol. gl. q̃ hic facultates mariti nõ ſufficiebãt creditorib⁹ & mulieri, ſed mulieri bñ põt ſatisfieri, vt hic. & ibi not. & q̃ hoc ſit verũ probat p rõnẽ q̃ aliàs mulieri nullũ eẽt legis cõſiliũ cũ inanis eſt actio &c. vt ſ. de dolo. l. nam is. & extra de reſti. ſpo. c. olim. el ij. & hoc placet q̃ hęc lex ſic ĩtelligat: qa aliàs eſſet inane cõſiliũ. Tñ nõ credo q̃ l. vbi debeat reſtrĩgi ad hãc inopiã, vt j. dicã. Secũdò opp. q̃ facultates hoĩm debẽt intelligi nulla facta deductiõe æris alieni, vt ſ. de iu. do. l. ſiue generalis. & ibi no. & j. de admi. tut. l. cũ poſt. §. j. Sed iſte tex. reqrit facultates nõ ſufficere: & ſic vr̃ q̃ requiraẽ q̃ bona nõ ſufficiãt, ẽt nõ deducto ære alieno: & ſic p̃dicta ſol. nõ eſt

b vera [b]. Huiꝰ timore gl. exponit facultates, id eſt bona. † Et ſic intelligãt bona ere alieno deducto, vt j. de verb. ſig. l. ſub ſignatum. §. bona. & ſic eſt bona ſolutio. Qñ aũt ĩtelligãt bona ere alieno deductovel nõ: dic vt j. de ver. ſig. l. prĩceps bona. dicã j. de bono poſſe. l. j. Tertio op. & videẽ q̃ mulier nõ expectet ĩopiã: imò agat ſtatim cũ vir ĩcipiat malè vti ſubſtãtia ſua, vt in auẽ. de æquali. do. §. illud. collat. vij. gl. hic, et C. de iure do. l. vbi. dicit q̃ hic iura corrigãt p illã auẽ. ſed in d. §. illud. videẽ dicere q̃ hoc intelligãt ꝓm illã. Et d hãc ſequiẽ Dy. licet ſac. de are. ſequãt primã, vt refert Cy. i l. vbi. ĩ prima op. Mihi aũt videẽ q̃ circa hoc ſũt tria iura, ſ. ius digeſtorũ: & hoc, puidet mulieri plenè. Ius codicis, & hoc, puidet pleni⁹. Et ius authẽticorũ, & hoc, puidet pleniſsimè, & nullũ alteri derogat: imò diuerſis caſib⁹ loquũt.

2 Nã ꝓm hęc iura † digeſtorũ mulier tũc poterat agere cũ vir erat in illa extrema miſeria, & bona ſua nõ ſufficiebãt ad exactionẽ dotis deducto ære alieno: nec añ poterat agere, & iſtud eſt ſolũ in dote. Sed † p ius codicis ꝓuiſum eſt plenius q̃ licet bona mariti ſufficiãt ad exactionẽ dotis: tñ ſi maritus laborat inopia: puta q̃ ſit nobilis homo, & habet in bonis parũ: tñ habet in bonis tantũ q̃ ſufficit creditoribus & doti: tñ qa oportet eũ viere honorifice: oĩa expẽdi: & mulier patereẽ neceſsitatẽ ſecũdũ iſta tpa mulier nõ poterat agere, ſed hodie põt, per d. l. vbi. & l. ín reb⁹. §. oĩs. eo. ti. Et qd̃ de hac inopia debeat intelligi, dicã j. in q̃ſtionib⁹. Itẽ p ius authẽtico

4 rũ eſt, puiſum pleniſsime. Ecce vir † habet tãtũ q̃ ſufficit creditorib⁹ & doti & eſt diues, & habet tm̃ q̃ põt bñviuere: tñ eſt dubiũ q̃ vergat ad ĩopiã: qa malè vtiẽ ſubſtãtia ſua, & ꝓm iſta iura mulier nõ poterat agere, ſed hodie eſt ſibi, puiſum pleni⁹, vt ẽt tũc poſsit agere. vnũ ergo ius nõ corrigit aliud, ſed addit

c alteri iuri pleni⁹, puidẽdo. Quartò op. [c] extra gl. & vr̃ q̃ mulier nõ poſsit agere ad dotẽ, vt hic dr̃, ſed petere dotẽ ſeq̃ſtrari, vt ſ. e. l. ſi cũ dote. §. ſi vero dotẽ. Solu. dicũt qd̃, fateor q̃ habet vtrũq̃ remediũ, & illud & iſtud. Ego dico aliter. † Aut vir diſsipauit, & diſsipat bona ſua, ꝓterq̃ dubitaẽ de exactiõ. dotis: & tunc ꝓcedit iſtud principiũ. Aut diſsipat & cõſumit do-

d tem & res dotales & tũc loquiẽ lex cõtraria [d], nec potes dicere

a ✠ POMATES. ¶ Si marit⁹. Seqt Alex.cõſ.ciij.in ij.vo.& cõſ.xxxiiij.iiij.vol.et conſi.xxxj.alias lj.& cõſ.cxxvj.e. vol.iiij. Fel.i.c.veniẽs.j.de teſti.& aliqd in.c.in lr̃eris.ver.ſed is nõ obſtãtib⁹. de præſump.

b ¶ Cùm de lege. Adde ꝙ idẽ ipſe tenet i.l.ſi. §.licẽtiã.p illũ tex.C. 6 de iure delibe.& ſeqtur Bal.in d.l.cùm de lege. & idẽ vr̃ tenere Bar.i.l.decẽ.de verb. oblig.& Pau.de Ca. in l.maritũ.ſ.e.& facit ꝓ hac opi. qd ipſe no.i.l.cõficiunt.§.codicilli.de iur.codicil. videlicet ſi nõ poſsũt haberi ſeptẽ teſtes tẽpore peſtis i teſtamẽto ſufficiãt quinq⁹,et eo ipſo ꝙ aſſerit plures haberi nõ potuiſſe fundata eſt intẽtio ſua , niſi cõtrariũ ꝓbeẽ d.l.cũ de lege. Facit ẽt pro hac ꝓte ꝙ ſi qs Parmæ exiſtẽs habeat ꝓducere aliqd ſtatutũ Papiæ,& ſic illud ꝓducat aſſerẽs eſſe totũ:ꝓſumit pro ipſo, donec ꝓbet contrariũ,ſcdm Bart.in rubr.j. de ope.no.nũ. ꝓ glo.i d.l.cũ de lege. quã glo.ſequit Rom. hic:& ꝓ ea dicit eſſe caſum in l.ſi is q.j.de teſta.& do. Ant.in c. j.in fi.de prob.et in.c. cõtingit.de fi.inſtr.et cũ opi.Bart.hic tenẽt ẽt Ang.et Imo.q fuit ſibi cõtrarius in l.cũ ex cã.j.de re iudic.& Ang.i l.mutuũ. §.eũ. j.de acq.her. Et tenẽdo iſtã opi.nõ obſtat rõ illa ꝙ ꝓbatio debeat d neceſsitate cõcludere:quia illud eſt verũ ad oſtẽdẽdũ quã titatem ꝛris alieni ex quo reſultat præſum ptio fundametalis illi⁹ q aſſerit plura bona nõ extare. Alij tũ modi ſecuriores ad ꝓbãdũ facultates alicuius nõ ſufficere ad debita.de qb⁹ ꝓ Bal. in l.j.de reuo. ijs q in fraud.cre.& l.i.ſi vero. 7 §.q ꝓ rei.ſ.qui ſatiſd. eog.& i l.vbi adhuc. C.de iure dotium.

b ✠ P. P A V. P. ¶ L.cũ de lege. Vide Alex.cõſi.xlvij.colũ. v.in prin.& cõl.lxv. no.viij.vol.primo. a

c ✠ P. P A V. P. ¶ Quædã. vide Fel. in.c.veniens.el.ij.col. v. notab. xiiij, extra de teſtibus. 8

d ¶ Preiudiciũ. Ad qd pleni⁹ ꝓ ipſum in l.j. §.fi.j.de præto.ſtip.& in l.iiij.§.hoc añt iudiciũ.de dam.infect.& in extraua.ad repri.i ver.ſummarie.ꝓ Bal. in l.iudices. C.de appel.et Bar.in l.ij.C.de edi.diui adri.tol.et in l.a diuo pio.§.ſi ſuper rebus.j.de re iudi.per

q idẽ ſit iuris ſiue diſsipat res ſuas ſiue res dotales:qa eſt cõtra l.ẽt.§.licet.ſ.e.qd credo verũ. Poſſet ẽt aliter intelligi;qa ibi loquit qñ mulier eſt furioſa vel talis conditionis ꝙ ipſa diſsiparet;tunc enim officiũ iudicis in hac actione de dote quę eſt bonę fidei,de æquitate nõ facit dotẽ reſtituí mulieri,ſed facit ipſam ſeq̃ſtrari apud tertiũ,vt ſic viro & vxori cõſulat. Quintò op.& videt ꝙ hęc lex ſit ſupflua:qa †poterat mulieri eſſe conſultũ per remediũ l. in oĩbus.ſ.de iudi.ſed i iure noſtro nihil debet eſſe ſupfluũ,vt i prima cõſt.codi.§. quibus.ergo &c.Sol.dicit Cy.in.l.vbi.C. de iur.do.in ij.oppo.meli⁹ eſt habere res q̃ cautiões,vt l.q ita.§.j.j.de trebe.& inſtit.de oblig.que ex delict.§.furti. Cõſtet tñ ipſe remediũ l.in omnib⁹.poſſe habere locũ ſi mulier vellet intẽtare:hoc nõ puto verũ.Nã d.l.in oĩbus.loquit de cautione cũ fideiuſſore,quicqd dicat ibi glo. vt ipſe idẽ Cy.no.in.l.ſancim⁹.C.de verſig.& bñ probat ꝓ l.ſi creditores.j.de pricre. Aut ergo dices q dabat fideiuſſores de dote cõſeruãda.& hoc eſt falſum ꝓ tine fideiuſ.do.den.l.j. Aut fideiuſſores de dote reſtituẽda,& hoc poſſet ꝓcedere ſm opi. Dy.poſitã.j.e.l.§.quoties.quã idem Cy.ſequit in d.l.j.ſed glo.ibi cõtra.& idẽ ſequit Inn.extra de do.iter virũ & vxo.c. per vr̃as.qd ẽt do.Ray.& hoc ẽt puto verũ,& latiſsimè dicã j.ead.l.§.quoties. Cũ ergo nullo caſu fideiuſsio valeat,patet ꝙ remediũ illi⁹ legis nõ põt hr̃e locũ. Sextò opp.& vr̃ ꝙ dos põt tm̃ peti ſoluto matri.vt ſ.e.l.ij.in prin.Sol.ſpãle eſt hic. Sũt alij caſus ſpãles quos dic vt ibi. Veniamus ad materiã legis nr̃ę examinãdã per q̃ones:vt ẽt facilius habeat doctrina hoc ordine ꝓcedã. Primò quærã circa ꝓſonã eius a quo dos repetit̃ ꝓpter inopiã.Secũdò circa ꝓſonã eius qui repetit̃.Tertiò circa modũ repetendi.Quartò de repetitionis effectu.Circa primũ q̃ro qualiter probabit̃ viri facultates ad dotis exactionẽ nõ ſufficere.Dy.dicit ꝙ ꝓbabit̃ ſecũdùm vulgi opi.ſicut no.in d.l.vbi.& in d.§.illud.de æqua.do. Iſta verba vñr innuere idẽ eſſe bona ad dotis quãtitatẽ nõ ſufficere,& virũ eſſe inopẽ,& malè vti ſubſtãtia ſua cũ eodẽ mõvr̃,ꝓbari.Sed ego prędicta poſui ſ.vt diuerſa:ideo ſingulariter examinem⁹.Et primò diſcutiam⁹ ꝓ quaſ liter viri facultates ad dotis quãtitatẽ nõ ſufficiũt. Nõ ꝓbat̃ ꝓ vulgarẽ opi.imò ꝓbat̃ hoc mõ probãdo plene per inſtr̃a & per teſtes,virũ hr̃e tot debita, & aſſerẽdo illũ hr̃e tot bona quæ ad debita nõ ſufficiunt:tñ ſi maritus[a] vult ꝓbare eſſe plura bona põt hoc facere,vt ſ.de proba.l.cùm de leg.[b] & ibi no.Iſta em̃ cùm ſit negatiua aliter ꝓbari nõ põt. Sed ſuſtinẽdo gl. & Dy.dico q quędã ſunt cauſę † in q̃bus ſnĩa lata facit magnũ præiudiciũ,& i illis requirit̃ plena cognitio & plena ꝓbatio, vt C.de iudi.l.iudices.& in illis ſi deberet probare ꝙ bona ad debita nõ ſufficerẽt, probabit̃ eodẽ modo quo dicit̃ in d.l.cũ de lege.Nã probabit̃ plenè tot eſſe debita:& aſſeret tot eſſe bona. Et ꝓ hoc optimè facit extra de p̃ſump.c.ſi. † Quædã[c] ſunt cauſæ in q̃bus ſnĩa lata facit modicũ

d prędiciũ[d] & in illis ſufficit ſemiplena ꝓbatio, vt j. de car.edi.l.iij.§.cauſæ.& ſ. ad exhi.l.iiij.§.ſciẽdũ.& qd no.j.de li.ag. l.ſi qs à liberis.§.ſi vel parens.Cùm ergo ex hac ſnĩa quę fertur in hoc iudicio, ipſi marito fiat modicũ prædiciũ:ideo dotẽ eſſe tantã mulier probat plenè:quia ſi de f hoc dubitareẽ fieret plenũ ꝓiudiciũ alijs 10 creditoribus,† ſed nõ eſſe tot bona quæ ſufficiãt eis cõputatis ad exactionẽ dotis probat̃ per vulgi opinionẽ:q̃a ſummaria & ſemiplena ꝓbatio per famã videt̃ haberi,vt no.ſ.de teſti.l.iij.§.eiuſdẽ quoque principis.Nam hæc ſnĩa parũ prędiudicat viro,cùm fructus deſeruiãt oneribus matrimonij,vt d.l.vbi.& j.dicã. Quod puto g verũ qñ agitur cõtra ipſum virum. Sed ſi ageret cõtra extraneũ:tunc credo ꝙ deberet ꝓbari plenè,ſecũdùm gloſ.d.l.cùm de lege.& j.dicã. Et ad p̃dicta facit quod habemus in Spe.de iud.§.fi.verſi.v.& vj.

e Ex prędictis[e] not.ꝙ in oĩbus caſib⁹ in 11 † quibus idẽ debet ꝓbari ſufficeret aſſerere tot eſſe bona:q vult dicere eſſe plura probat.Sed ſi debitavel credita eſſent tot in cauſis in q̃bus paraẽ plenũ prædiciũ debet ꝓbari plenè:in alijs vero per vulgi opin.vt hic cũ ſimi. Sed contra prædicta[f] inſtat̃ de lr̃a iſta ibi,ex quo euidẽtiſſimè &c.vbi vr̃ ꝙ requirat̃ id eſſe notoriũ quod eſt pluſq̃ plena ꝓbatio. Nã verbũ euidentiſsimè notoriũ denotat,vt ſ.q ſatiſd.co.l.ſi verò.§.qui pro rei qualitate.& ibi not.Sol. Aduerbiũ euidẽtiſsimè,qñq ponit̃ pro eo qd affirmatiuè aſſerit̃, vt alij quẽ eſſe diuitẽ:& ſic eũ hr̃e tot:& tũc bñ ſumit̃ ꝓ notorio,vt in cõtrario.Iſta enim pñt trãſire i notoriũ,vt l.ea qdẽ.C.de acc. l.emptorẽ.in prin.de act.emp.& ibi not. Spe.de no.cri.§.ſequit̃ de manifeſto.ver. j.& §.iã de notorio.ꝓ totũ. Qñq ponitur iuxta id qd negatiuè aſſerit̃,nec certo tpe vel loco coarctat̃,vt in caſu nr̃o:& tũc cũ nõ cadat in plenã ꝓbationẽ,vt l.actor.in fi.C.de ꝓb.multò magis nõ cadit i notorio[g]. † Aſſumim⁹ ergo euidẽtiſsimè ſecũ 12 dũ materiã ſubiectã,vt l.ſi vno.ff.loc.& i his in q̃bus fit plenũ ꝓiudiciũ.ꝓ plena ꝓ batione aliàs ſemiplena & vulgi opin.vt hic. Expone ergo euidẽtiſsimè ſecũdum h vulgi opin. Secũdo q̃ro[h] iuxta prędicta 13 q̃uo † ꝓbat̃ pauptas[i] ſeu inopia alicuius.

i Gl.in.d.l.vbi.dicit̃ codẽ modo per vulgi opi.Iſtud Dyn.& Cyn.tenent.Plus dicit Iac.de Are.indiſtincte eſſe verũ in quolibet caſu,vt no.per ipſum in l.paupertas. j.de excu.tu. Cõtra hoc opp.nos habemus ꝙ paup dr̃ q nõ habet in bonis qnquaginta aureos, vt j.de acc. l.nonnulli. Alibi videt̃ pauper qui nõ habet cẽtũ aureos in bonis,vt iſti.de ſuc.lib.§.ſed nr̃a. & in hoc reſidet gl.in auk.de exhi.& intro.re.§.fi.i gl.qs dr̃ paup.col.v.Alio mõ videt̃ accipi pauper,vt iſti.de excu.tu.§. k ſed & ſi ꝓpter pauptatẽ. Quid dicem⁹?[k] 14 Dic † ꝙ qñq in aliq̃bus caſib⁹ lex limitat qualiter debeat itelligi pauper : tũc ſtabo diſpoſitiõi legis,vt d.l.nõnulli.& d.§.ſed nr̃a.Qñq lex nõ limitat:& tũc i caſib⁹ in quib⁹ exꝓauptate paraẽ paruũ ꝓiudiciũ, ſtabo glo.l.vbi.vt ſufficiat ꝓbari ꝓ vulgi opi.ꝓ iã dicta. In caſib⁹ vero i qb⁹ paraẽ

magnum

Specul.in tit.de offi. iudi.§.poſtremo.& ꝓ Bar.& Bald.in l.nec quicq̃.§. de plano.ſ. de offi.proco.et lega.

✠ POMATES. ¶ Ex prædictis. Vide Ale.cõſ.ciij.vol.ij.

✠ POMATES. ¶ Sed cõtra p̃dicta. Quid importat verbũ euidẽs,vide Bal.i l.ea qdẽ. C. de accuſ. Alex.cõſ.lix.iiij.vol. Alex.in l.q plures.ff. de vul.& pu.Fel.in c. licet cãm.in.xj.no.de proba. Bart.cõſi.xxviij.j.vol.& conſil.ij. vol.& cõſ.xlv.e.vol.

¶ Notoriũ. Adde ꝙ cõtrariũ ꝓbat ꝓ plura Anto.de but.i rep. c.veſtra.de coha.cleric.& mu.ꝙ c.j.de cõfeſ.in vj.iũcto. c.fi.de coha. cler.& mul.& eſt caſus i c.cũ olim. de verb.ſigni.& in.c. dudum.el.j.de elect.

✠ POMATES. ¶ Secũdò q̃ro. Vide aliũ modũ probãdi ꝓ Ro.cõſ.ccxlv.in fi.et qs dicat̃ paup, vide Ale.i auk. ꝓterea.vbi Iaſ.C.vñ vir et vxor.

✠ Pauptas. Adde alios modos ,pbãdi.ꝓ Ia.bu.in l.actor.C.de prob. Bal.& Salı.in auk. ꝓterea.C.vñ vir & vxor.Bal.in l.pauptas.j.de excuſ.tu.& in.l.ſi qs ad declinandã.de epi. & cle.ꝓ gl. in verb.abſunt.i auk. de hære.& fal.ꝓ Cano.i c.Odoard.de ſol. Itẽ ſecũdùm Ant.qñ quis fideiubet vr̃ ꝓbatũ ꝙ malè vtitur ſubſtãtia ſua. Ita in l. in pſonã.ff.de pactis. Itẽ qñ habet pecunias ſub vſuris ſecũdũ eum per illũ textũ.& in l.ij.de fideiuſ. Nota tũ pro practica ꝙ nõ ſufficit ſi teſtes dicãt ꝙ vergit ad inopiã niſi dicãt manifeſtũ eſt eũ vergere ad inopiã. Ita probat̃ in. l.in reb⁹.C.de iure dotiũ.& vide Ro.conſi. ccxlvj.in fin.vbi cõſuluit ſup dictis quo rundã teſtiũ q dixerãt ꝙ marit⁹ alia bona non habebat niſi illa q̃ in articulis poſita fuerant, q̃ ad alimoniam nõ ſufficiebãt:quomodo ꝓbat̃ illa negatiua dicit eo mõ quo deponũt:qa vicini noti.& alleg. gl.ordi.quæ dat modum probãdi negatiuam in auk.de hære. & falſi.§.ſi verò abſint.i verſi.& vidiſſe.

✠ POMATES. ¶ Quid dicem⁹. Vide Aret.cõſ.xiij.facit quod vult idem Are. conſi.xvij.facit quod vult Alexan. conſil. xxxiij.ver.& eiſdem. in v.volu. Et iſtã materiam vide pro poſſeſ.in c.quo iure. viij dist.Fel.in c.ſi qui t-

a magnũ p̃iudiciũ:tũc relinquẽdũ eſt arbitrio iudicis[a]. Glo.hoc tenet C.vñ vir & vx.auk.ꝓterea.Arbitrabit̃ autẽ hic iudex diuerſimode ſm diuerſitatẽ pſonarũ & factorũ:vñ vn⁹ miles vel nobilis hõ habẽs mille ĩ bonis eſt paup:vn⁹ ruſtic⁹ habẽs min⁹ eſt diues.ar.j.de ver.ſi.l.nepos ꝓculo.& qd not.de re.iur.l.in cõdẽnatiõe.de iud.l.ſed & ſi ſuſceperit.§.j.Itẽ ex qualitate factorũ.cõſideraẽ em̃ onus iniũctũ.& vtrũ ſit ille ſufficiẽs vel nõ: & ſm hoc dr̃ diues vel paup,vt d.l.pauptas.& not.i d.§.ſed & ꝓꝓ pauptatẽ.Circũſtãtijs ergo ꝓbatis remanebit̃ i iudicis arbitrio.Iſta ſcire ,ꝓſunt ad multa,vbi expedit ſcire de pauptate & 15 diuitijs,& i teſtib⁹ & alijs. Ex p̃dictis ergo dico ꝙ † ſi mulier vult agere i caſu inopię cõtra extraneũ pignorũ poſſeſſorẽ hypothecaria quod põt,vt d.l.vbi.qa tũc fieret ſibi extraneo magnũ ꝓiudiciũ ꝙ iopia debeat ꝓbari plenè eo mõ quo põt,vt arbitriũ iudicis ad hoc moueat̃.& i hoc nõ puto gl.iſtã bñdicere. Tertiò q̃ro qũo probabit̃ virũ inchoare malè vti ſubſtãtia ſua.Gl.in ꝓalle.auk.de æqua.do.§.illud vr̃ dicere idẽ,videlicet b ꝙ ꝓbet̃ ꝓ vulgi[b] opi.vel loquẽdi cõſuetudinẽ.Alibi vr̃ notari ꝙ debeat ꝓbari ꝓ act⁹ extrinſecos:qa vẽdidit & dilapidauit &c.no.j.de tu.& cu.da.ab his.l.his q.§.fi.& vr̃ ꝓbari j.de cur. 16 fur.l.j.dico † idẽ qd ſ.ꝙ cũ agit̃ cõtra maritũ vbi fit paruũ ꝓiudiciũ ſufficit vulgi opi.i alijs caſib⁹ vbi fit magnũ ꝓiudiciũ, vt in caſib⁹ l.his q.§.fi.j.de tut.& cur.da.ab his.&.l.j.de cu.fu.& in caſu nr̃o cõtra extraneũ,dico ex geſtis,& ex alijs cauſis extriſecis debet ꝓbari. Quarto q̃ro,pone ꝙ marit⁹ eſt diues hõ, c incipit facere mercãtiã & ire ꝓ mare[c] ſm qd ẽt alij in arte illa periti faciũt, incipit nimis ꝓdere , & depauperari:ita ꝙ vulgi opi.eſt ꝙ vergat ad iopiã,an mulier poterit dotẽ petere.& vr̃ ꝙ nõ:nã lex iſta nõ habet locũ,qa eĩ⁹ bõa adhuc doti & creditorib⁹ ſufficiũt. Itẽ nec l.vbi.habet locũ:qa oĩb⁹ cõſideratis &c. ſm vulgi opi.adhuc eſt diues,licet tẽdat ad iopiã. Itẽ nec ius in auk.nã illud regrit virũ malè vti ſubſtãtia ſua,ſed hic nõ ĩchoauit malè vti cũ vtiliter cœpit, licet negotiũ malũ exitũ habuit, d vt ſ.de neg.ge.l.ſed anvltro.§.fi.& l.ſucceſſori.i fi.Rñ[d]. Qñq 17 † dr̃ res male gerit reſpectu initij,vt.d.ll.qñq reſpectu finis,vt j.de impẽ.l.& in totũ.In ꝓpoſito ergo fauore dotis ne mulier poſsit ꝓdere dotẽ ſi vir puenerit ad ꝓfectã pauptatẽ vtroq mõ ĩtelligã,vt ſiue vir malè ĩchoaret reſpectu initij ſiue malũ exitũ habeat cõſuleẽ mulieri.ar.ſ.eo.l.j.& de reg.iu.l.i ambiguis. Et hoc vr̃ hic ſentire gl.i.d.§.illud.& i auk.de æqua.do.i gl.i q. e qua q̃rit̃ qd ſi marit⁹ & ſocer teneat̃. Quĩtò q̃ro[e] pone ꝙ † ma 18 rit⁹[f] eſt bãnit⁹ ꝓꝓ maleficiũ de ciuitate ſua,vtrũ mulier poterit f pctere dotẽ.ar.iſtorũ iuriũ.Quidã dicũt ꝙ ſic:qa bãnit⁹ ęqparat̃ deportato,vt iſti.q.mo.ius pa.pot.ſol.§.relegati.& x.co.in ti.hic finit̃ lex corradi.circa pri.Sed i deportatis eſt loc⁹ repeti 19 tiõi,vt C.de repu.l.j.& no.ſ.e.l.ij.i prin.ergo & i bãnito. † Iſta q̃ſtio an bãnit⁹ ęqparet̃ deportato eſt multũ magna & vulgata ſatis:quã tãgit Cy.C.de her.iſti.l.j.& Spe.i ti.de iſtr.edi.§.cõpẽdioſę.ver.q̃ro qd de bãnito. Hoc hic ñ examino, tñ q̃tũ ad 20 pſens ſpectat,† aut iſte bãnit⁹ pdit oĩa bõa ſua:qa publicat̃,et tũc nõ eſt dubiũ ꝙ habet remediũ hui⁹ legis:qa tũc eſt ipſecta ĩopia.Idẽ credo de ꝓte bonorũ publicata,vt.j.e.l.ſi marito.in prin.Si verò nihil de bõis publicatũ eſt,ſed ſolũ exulare iuſſus eſt:tũc eſt dubiũ.Finaliter credo idẽ ꝓ remediũ d.auk.de æqua. do.vbi viro inchoãte malè vti ſubſtãtia ſua habet locũ repeti 21 tio.Sed ille quẽ oportet peregrinari,malè vtit̃:qa † peregrinatio ꝓducit eũ ad pauptatẽ & ad mortẽ,vt i auk.de exhi.re.i pri. & i auk.vt oẽs obe.iud.,puin.§.hoc cõſiderãtes.i ſi §.idẽ vr̃ tenere Spe.i tit.de do.poſt di.reſt.§.fi.ver.qd ſi vir. Plus ẽt ibi di 22 cit † ꝙ marito abſenti debẽt mitti alimẽta.qd tene mẽti. Ad qd facit.ſ.de iu.do.l.mut⁹.§.manẽte.i auk.de iceſt.nupt.§.ſi verò cõtigerit.col.ij. Sextò q̃ro iuxta p̃dicta qd ſi qñ ab initio mulier dedit dotẽ marit⁹ in iopia cõſtitut⁹ erat,vel i aliquo ex p̃dictis caſib⁹ q faciũt locũ repetitiõi dotis cõſtãte mr̃imonio an poterit vti bñficio iſtarũ legũ.Dyn.dicit ꝙ nõ,p l.ſi is à quo.§. fi.& j.vt i poſ.lega.do.Cy.i d.l.vbi i.iiij.q.diſtiguit. Aut mulier ſciuit:& ꝓiudicat. Aut ñ:& tũc nõ ꝓiudicat,vt d.l.ſi is à quo. 23 §.fi.& C.de ſpõ.l.fi.§. his illud quoq. † Ego credo ꝙ ſemp mulier habeat tale bñficiũ. Primò qa añ cõtractas nuptias mulier nõ põt aliqd pactũ facere exp̃ſſe.d qd lõgiori die repetat̃ dos, ne cõditio ei⁹ fiat deterior,vt ſ.de pac.do.l.de die.& l.ſeq.& l. attilicin⁹. Multò magis nõ p̃t ſibi ꝓiudicare ꝓ tacitũ pactũ qd

ſtium.in fi.de teſti.vide Card.conſil.lxxxvij.vbi ea probetur paupertas per vulgi opinionem.

a ✠ POMATES. ¶ Arbitrio iudicis. Adde multos caſus quib⁹ ſtat̃ arbitrio iudicis,ꝓ Barba.conſi.xx.volu.ij. Alex.conſi.xxj. Et vide quæ not.in l.j. §.ait prætor.ff.de iur.delibe.

a ✠ P. PAV. P. ¶ Arbitrio iudicis. Vide Arc.conſil.xiij. ver.ad ſecũdũ.de pauptate. ſed qñ vxor repetit dotẽ quia maritus vergit ad inopiã debeat prius maritũ vergere ad inopiã.vi de Paul.de caſt.cõſil. cccclxxvij.incip.ſi caſu p̃miſſo dic indubitãter.vo.ij.& faciunt notata ꝓ doc.in l.decẽ.ff.de verb. obliga.

b ¶ Vulgi. Adde Bar. cõſi.cccxxiij.j.lib.

c ¶ Per mare. Vide Pau.de a.cõſ.cccxcij.

d ✠ POMATES. ¶ Rñ. Vide Alex.in l.ſi cũ dotẽ.§. ſi maritus.in iiij.no.ſ.eodẽ.

e ¶ Quintò q̃ro. Dum Bar.cõcludit hr̃e locũ repetitionẽ dotis ſi vir ſolũmõ ſit bãnitus. Adde ꝙ bãnitus idẽ tenet Ro.cõſ.cccxcij.in loco.ſ.alleg.et Bar.in l.i. C. de repu. Imo.ſi l.ſi cũ dotẽ.§.ſi marit⁹.ſ.eo.Bal.ſi l.ij. ſ.e.Pau.de ca.i l.ſi marito.j.e.Ang.i l.cũ notiſsimi.de p̃ſcri.xxx. an.Ant.de but.i c.per vr̃as.de do.iter vi.& vxo.Io.an. i addi.ad ſpe.i ti.de dote poſt diuor.re.§.fi.verſi. qd ſi vir eſt i bãno. vbi q̃rit qd ſi marit⁹ ex cõicat⁹.vbi d̃t ꝙ nõ habet locũ iſte tex.ꝓ tex.c.ſtrr alia. cũ ibi no.de ſen.excõ. Et cũ eo trãſit do.Ant.in d. c.q̃ vr̃as.& idẽ tenet Bal.cõſ.xxiiij.j.li. Et qd ſi marito bãnito vel ad inopiã vergẽte mulier agat rei vẽ. ad fundũ que in dotẽ dederat æſtimatũ,an recte agat.Bal.cõcludit ꝙ ſic.cõſi.xxiiij.j. volu.Et qd ſi viro ex bãnito ad mulierem tanq̃ negotiorũ geſtricẽ pucnerint tãtæ pecunie ꝙ ſibi ꝓſi potuit cõſulere,& nõ fecit,an poſtea audiat̃ cõtra bonorũ poſ.maritivolẽs agere hypothecaria.Ro.concludit ꝙ nõ cõſi. clxxxvij.Et quid ſi mulier cõſtãte mr̃imon. ceſſit oĩa iura ſibi cõpetẽtia ad dotem cõtra maritũ alicui cũ iuramento , an poſsit poſtea agere i caſu huius.l.& an poſsit vti via executiua , ſicut ſi ſolutũ rẽt mr̃imoniũ vigore inſtrumẽti guarentigiæ:ita an

cùm vxor ſua culpa non ſit cum viro,an tamen poſsit agere in caſu huius legis,& quid de fructibus, vide domi.Pet.de Ancha.conſil.cxviij.

f ✠ POMATES. ¶ Maritus. Vide Roma.conſi.clxxxvij.

g ¶ Snĩa. Adde ꝙ Bar.idẽ tenet i l.ſi is à quo.§.fi.j.vt i poſ.leg.ꝓ c.ꝓ vr̃as.d̃ donin vir.& vx.Cõtrariũ tenet Io.an.i addi.ſpe.i ti.de do.poſt di.reſti.§.fi.ver. qd ſi mulier.et ita d̃t tenere Marti.de fano.opi.Dy.et Cy.idẽ tenet Bal.Ang. & Ro.hic.Old.i auth.qd locũ.C.d̃ col.Bñdi.de plũb.i l.dota.j.de manu.ad.h. d.Alex.eſſe tex.à nemine põderatũ in c.decreuit.de hære.in vj.vbi mulier ſciẽter contrahẽs matrimoniũ cũ hæretico amittit dotem.de quo hic vide per eũ.

¶ Suſtineo gl. Adde inquãtũ Alex. in hac viij. q̃ſti. dicit q̃ opi. Bar. nõ vr̃vera, q̃ illã tãq̃ verã ſecut⁹ eſt Ro. cõſi. ccccl xij. vbi dicit q̃ hoc ĩ lec. Bar. ſ probauit: & cũ filij et pr̃ obligati ſunt ĩ ſolidũ ad reſtõnẽ dotis, ita q̃ ad quẽlibet ipſorũ ꝓſumit̃ ,p dimidia pueniſſe: quòd tunc mulier agẽs cõtra ſocerũ q̃ teneẽt in ſolidũ cedere actionẽ cõtra maritũ & opſ. Bart. ſequit̃ Paul. de Caſt. conſil. cxxvj. cũ quadã modificatiõe. de qua ibi per eum.

b ¶ Auf. quas actiones. Adde q̃ illud venit limitãdũ, niſi per talẽ extẽſionẽ rediret̃ ad i⁹ cõmune: qa tũc ex idẽtitate rõnis fit extẽſio tãq̃ de cã fauorabili. gl. eſt ĩ c. ſta tutũ. in ver. numeran dũ. de p̃bẽ. ĩ vj. no. do. Ant. in c. olim tibi. de ver. ſign. Item limita vt in l. ij. C. de indi. vi. Itẽ limita, niſi rõ ſit ſcripta in l. correctoria, qa tũc ẽt ſiet extẽſio ex idẽtitate rõnis, ſecundũ gl. cõtra tex. in c. j. ĩ ver. eligit̃. de elec. in vj. q̃d ſtelligi debet, niſi correctoria nõ ſit pœnalis: qa tũc ſit extẽſio. text. in cle. ij. in ver. ĩ eiſdẽ. de ætate & qua. Itẽ ſtelligẽ verũ, niſi alia rõ nõ ſcripta ĩ lege ſuaderet extẽſionẽ nõ debere fieri. Ex hoc enĩ deprehẽdit̃ q̃ in caſu nõ expſſo nõ militat oĩno eadẽ rõ. gl. eſt in ca. cõſtitutio. de elec. in vj. quã ad hoc pondẽrãt Imo. & Gemi. aliàs limittat titulũ. ad iſta vide Anto. de But. in c. ſecũ m. ĩ ij. & x. fallẽtia. de cõſu. per Geminianũ ĩ c. j. et c. ſi poſtq̃ de p̃bẽ. in vj. Forti⁹ dr̃ q̃ ẽt ſi ratio nõ ſit ſcripta ĩ lege ẽtã reddi non poſsit, niſi vnica rõ: tũc ẽt ſit extẽſio ĩ correctorijs ad caſum non expreſsũ, ſicut ſi rõ ſcripta eẽt in lege: vt not. glo. & Moderniores in lege, quãuis. de fideiuſſ. & Bald. in l. maximũ vitiũ. C. de li. p̃te. & in l. fin. et ibi Imo. j. de he re. inſti. Pau. de ca. ĩ l. ſi verò. §. de viro j. eo. Idẽ dum Bar. dicit q̃ vbi nõ ſum⁹ in materia correctoria ſed exorbitanti, ſi tñ eſt pia & fauorabilis: tũc ex idẽtitate rõnis fiet ex tẽſio. Adde gl. in le. j. C. de iꝰ q̃ aĩ apertas tabulas, et in lege miles. de re iudic. tex. ĩ l. libertũ. §. ſenat⁹. ſ. de ritu nuptiarũ. Itẽ inquãtũ voluit q̃ iura loquentia p̃ dictionẽ taxatiua poſsũt extẽdi ex aliꝰs iuriꝰ. Ad de l. ij. §. cũ Titio. j. de actio de dote in re & tpe ĩ ſocerũ q̃ daẽ in virũ, vt ſ. eo. l. rei iudicatę. §. fi. & l. diuortio. §. iterdũ. † Nõ ergo ſum⁹ nos q̃ hãc. l. extẽdimus, ſed aliæ leges eã extẽdũt. ſ. leges p̃cedẽtes. Simile vr̃ ĩ iudicijs q̃ l. ſi qs ſeruo. C. de fur. q̃ in ſeruo loquit̃ in caſu ſpãli et odioſo p̃ l. antiq̃ extẽdit̃ ad filiũ. ſ. per l. vt tm̃. §. j. ſ. de ſer. cor. Hoc not. dicit gl. ĩ l. q̃d vero. ſ. de legi. lex ergo legẽ extẽdit. Itẽ extẽdit̃ † qñq̃ p rõnẽ ſuã, vt dicã j. ,pxi. in ix. q. Facit ẽt ,p hac opĩ. d. l. vbi ad huc. nã ibi ,pbat̃ iſtud bñficiũ nõ tm̃ cõtra maritũ, ſed ẽt cõtra extraneos poſſeſſores: ergo multòmagis cõtra ſocerũ. Octauo q̃ro † qd ſi ſocer & marit⁹ teneant̃, & alter tm̃ vergat ad inopiã, an locũ habeãt iſta remedia. Dicit glo. q̃ nõ ꝓm iſta tpa, ſed hodie poterit agi: quia negari nõ poteſt cœpiſſe malè geri res ,p dote aſtrictas. do. Cy. in l. vbi. ĩ ij. q. vr̃ dicere q̃ tpe harũ legũ poterat agere: qa mulieris ĩter eſt plures reos hr̃e: vt l. iiij. in fi. j. de li. le. hoc q̃d dicit Cy. nõ credo bñ dictũ. Nam tale intereſſe nõ daret mulieri act. cũ lex regrat bona mariti euidẽtiſsimè ad dotẽ nõ ſufficere: ar. ,p gl. j. de ver. ob. l. ſi qs ſtipulat⁹ ſit ſtichũ. §. fi. cũ ſi. l. ſtud dictũ glo. vr̃ mihi dubiũ. Nã aut tu intelligis vtrũ cõtra eũ poſsit agi, q̃ vergit ad inopiã: & tũc de hoc nõ eſt dubiũ. Aut cõtra alium propter inopiã alteri⁹: & tũc ſi gl. habuit hũc rẽſpectũ videt̃ dubiũ. Nã factũ vnius correorũ nõ nocet alteri, niſi ſint ſocij: vt ſ. de vſu. l. mora. §. fi. & no. ,p Dy. ĩ c. mora. extra de reg. iu. li. vj. ĩ fi. Aduerte, aut vir & ſocer ſunt obligati tanquã duo rei: puta, ſi hoc eſt actũ tacitè, vel expſsè: vt j. de duo. re. l. ij. j. rñ & l. reos. §. cũ in tab. & tũc ſi ſunt ſocij: tũc nõ vr̃ dubiũ q̃ ,pter paupertatẽ vni⁹ poſt agi cõtra aliũ ar. j. de duo. re. l. pe. Si nõ ſunt ſocij. dico idẽ q̃tũ ad hũc caſum. Nã licet regulariter factũ vni⁹ nõ noceat alteri: tñ fallit̃ ad ,ppetuãdam actionẽ: vt l. fi. C. de duo. re. & in auf. hoc ita eo. ti. Itẽ † pauptas vnius nocet alteri: qa aufert ſibi bñficiũ diuiſionis: vt d. l. fi. de duo. re. & auf. hoc ita. C. de duo. re. ita in ,ppoſito pauptas vnius nocet alteri. Præterea, nõ eſt dubiũ: quia caſus mortis cõtingens alteri in perſonã viri facit dari actionẽ cõtra ſocerũ: quare non eſt idẽ in caſu pauptatis in ꝓſona alterius imminẽte. Præterea, hoc videmus in plurib⁹ hæredib⁹ vnius debitoris facti, q̃ cõditionaliter ,pmiſit pœnã, vbi factũ vnius nocet alteri, & facit actionẽ dari cõtra alios: vt j. de ver. ob. l. ij. §. itẽ ſi ĩ facto. cũ l. ſeq. Et hoc mõ ſuſtineo glo.[a] Aut ſunt obligati ambo, nõ tãq̃ duo rei, vt in caſu noſtro, & ſ. eo. l. ſi cũ dotẽ. §. trãſgrediamur. puta q̃ñ mulier dedit vni dotẽ cõtẽplatiõe vtri uſq̃; vel vbi obligati ſunt ambo, nõ tamẽ tãq̃ duo rei: qa vn⁹ nõ cogitauit de obligatione alterius: & ſic nõ eſt actũ tacitè, vel expreſsè q̃ ſint duo rei: & tũc nõ credo q̃ ,pter inopiã alterius poſsit agi cõtra aliũ: qa eſt contra oĩa iura. Nã factũ cuiq̃ ſuũ, & c. vt in re. iu. nõ debet qs alterius odio p̃grauari: vt ĩ c. nõ debet. extra de re. iud. lib. vj. Ratio diuerſitatis eſt, q̃ñ ſunt duo rei, & q̃ñ nõ ſunt: qa primo caſu debet imputari ſibi q̃ alterius obligationẽ participauit: vñ eius ĩopia ſibi noceat. Secũdo caſu nihil põt ſibi imputari: vñ alteri⁹ inopia nihil debet nocere ſibi: vt no. Dy. in c. mora extra de reg. iu. li. vj. Aduerte tñ: qa dixi † duos reos poſſe cõſtituí in dote: ĩtelligo patrẽ & filiũ, vel plures fratres patruos vel nepotes fortè ſimul habitãtes: quorũ ,pmiſsio nõ eſt cauſa generãdæ perfidię in viro ſcu mr̃imonio. Et ſic ĩtelligo l. fi. C. de dote cau. ſi aũt † poneres in extraneis prorſus: & tũc inquãtũ adinuicẽ videnẽ fideiubere ſecũdũ cõem opini. Azo. no. ĩ l. vir vxori. §. fi. ad velleia. poſſet dubitari vtrũ teneant̃ ex titul. C. ne fideiuſſores do. den. q̃d relinquo ſub dubio. Nonò q̃ro † qd ſi extranea recepit dotẽ, & ſe obligauit: q̃d fieri põt: vt d. l. fi. C. de do. cau. an eo † vergente ad inopiã habeat locũ remediũ harum legũ. Gl. hic in fi. dicit q̃ ſic, quia cadẽ eſt ratio: ergo & c. aduerte quia gloſ. dicit q̃ extraneus recepit dotẽ & c. & ſic nõ videt̃ fideiubere. Si aũt nõ recepiſſet, & obligaret̃ vt correꝰ: tũc eſſet dubiũ. Tenet ergo iſta glo. † q̃ lex ,plata in vno caſu extẽdat̃ ad aliũ caſum habentẽ eandẽ rõnẽ. ĩ dẽ tenet Dy. j. de reg. iur. l. q̃ propter neceſsitatẽ. Cõtrariũ vr̃ C. de patri. qui fil. diſtra. l. ij. Dyn. in c. mora. & in c. in argumẽtũ. extra de reg. iu. li. vj. tenet iſtã gl. q̃ñ lex ſimpliciter loquit̃. Sed ſi ĩ. l. eſſet verbũ taxatiuũ ſicut in l. ij. q̃ dicit hoc tantũmõ caſu vel vbi ,p aliã l. prohibet̃ extẽdi & tũc nõ extendit̃. ſtud dictũ Dyn. in vtroq̃ caſu nõ videt̃ bonũ. In primo videt̃ cõtra auf. quas actiones[b]. & quod ibi not. C. de ſacroſa. eccl. vbi lex ſimpliciter loquẽs nõ extẽditur ad caſus eandẽ rationẽ habẽtes vel maiorẽ: vt ad ciuitates. Reſpondeo ſi tenes opin. Pla. ibi no. quã tenet Pet. non obſtat: imò concordat. Sed ſi tenes † opi. Ioan. quę ibi no. quę cõmuniter tenetur, tũc obſtet. Dicendũ eſt ergo q̃ ibi tractat̃ de correctiõe legis: & ideo nõ extẽdit̃: qa hoc nõ mutat̃ & c. vt l. præcipimus. in fi. C. de appell. In caſu noſtro nõ tractamus de correctione, ſed de declaratiõe ſeu diſtinctiõe. Nã lex quæ ſimpliciter loquit̃ quæ dicit actionẽ nõ dari cõſtãte mr̃imonio, intelligit̃ niſi ,pter inopiã viri, vt hic, vel extranei qui dotẽ accepit per eãdem rationẽ & ius facilius diſtinguit̃ † quã tolait̃ in totũ, vt dicimus de iure diuino † q̃ diſtinguat̃ non autẽ tollat̃ per humanũ, vt ſ. de cõſti. prin. l. j. in fin. & C. ſi contra ius vel vti. publi. l. fi. & ibi no. † Contra ſecundũ membrũ Dy. opp.[c] q̃ etiam vbi eſſet dictio tantũ, vel dũtaxat, fieret extenſio ad caſum habentẽ candẽ rationẽ, vt C. de pręd. minorũ. l. ob ęs. & quod ibi no. & j. de vſuſcap. l. ſerui nomine. & j. de reg. iur. l. contractus. in princi. Rñ. dictio taxatiua impedit legẽ extẽdi per hominẽ. Ita loquitur Dyn. ſed per aliã legẽ bñ põt extẽdi nõ obſtãte dictione taxatiua. Ita loquunt̃ cõtraria. Contra hoc iterum inſtatur, & videtur q̃ per hominẽ poteſt extendi nõ obſtãte dictione taxatiua C. de ſacroſan. eccle. l. illud & quod ibi not. Sol. Aliquando dictio taxatiua poniť in lege quæ permittit aliquid fauorabile & piũ: & tunc põt extendi ad caſus ſimiles.

Et dict

adi. lega. vbi ipſe voluit q̃ ſi ſit ſtatutũ q̃ vulneratis aliquẽ puniat̃ pœna mille: deinde fiat aliud q̃ vulneras punit̃ tãtũ ĩ quãgẽtis: q̃ oĩno erit pœna in mile: qa ,p dictionẽ, tãtũ, nõ videt̃ corrigere. De quo dicto vide ĩ l. j. C. de bõ. poſſeſ. cõtrata. q̃ ,pretor lib. po. & ibi glo. Ioã. de imo. in l. ſi verò. §. de viro. j. e. & in c. ĩter alia. de immu. eccle. Et de extẽſiõis materia, vide ,p Cy. Bart. & Bal. in l. non dubiũ. C. de legi. per Bal. in l. j. C. de ĩterdi. ,p Salic. ĩ l. ij. C. de noxa. ,p Bal. in l. ij. C. de patri. qui fi. diſtra. per Geminia. in d. c. j. per Canoniſtas ĩ cle. j. de electio. ,p do. Anto. in d. c. ij. de cõſue. & per Ioan. Andr. in titu. de actio. & ,p. §. pre. in ad dit. q̃ incipit, actor. et per cũdẽ in regula ,p poſſeſſore. ĩ mercuria lib⁹. ,p Pau. de caſtro cõſi. xxxviij. & clxj. & cccxxxvj. ,p. Barba. cõſ. xxxiiij. & iiij. ij. li. ,p Petrũ de anch. cõſ. xciij. ,p Rom. cõſ. cl. & do. Car. cõſi. lx. & an in exorbitãtibus per identitatẽ rationis fiat extẽſio, vide Ro. cõſi. cclxxxv.

✠ P. PAV. P.

¶ Dy. op. Circa iſtã materiã q̃ licita ſit extẽſio de ſimilib⁹ ad ſimilia ẽt in pœnalib⁹, vide Iaſ. in. §. tripli. ĩ. ij. not. ſtiti. de act. in. §. ſeq. in gl. ĩ verb. ipſius. ſed de veritate vide lati⁹ eũdẽ in l. cũ q. per totũ. ff. de in ius voc. & ad iſtũ articulũ q̃ñ rõ eſt ſcripta in legib⁹, vel vnica põt reddi, vide Com. cõſ. lx. incip. ſtante ſtatuto ciuitatis. in primo dub. & ,p dubio vide Alex. in l. peregrẽ. §. j. ff. de acqui. poſ. mo. in auf. quas actiones. C. de ſac. ſan. eccl. Itẽ q̃ liceat fieri extẽſio de caſu ficto ad p̃ſuptũ. vide q̃ ſcripſi ad bar. ĩ l. oẽs popul. colũ. pẽ. ff. de iuſti. & iu. Item adde q̃d ĩ materia fauorabili fit extẽſio ẽt ad caſum q̃ cõprehẽdit̃ ſub ĩpropria ſignificatiõe. vide not. Iaſ. ĩ l. ij. §. ,ptor ait. col. ij. ff. de in ius vocando. Itẽ q̃ in materia fauorabili exorbitanti fiat extẽſio de legatis ad hęrẽditatẽ probat̃ in lege cõditionibus. vbi Speculator in ſecũdo notab. ff. de cõdictio. & demonſtratio. Item vide gloſſ. ſingul. in capitu. ſtatutum. in verbo nũmerandum. de prębendis. in ſexto. ſcripſi late in authẽ. quas actiones. C. de ſacro ſanctis eccleſiis.

Et dictio taxatiua ſolùm caſus diſsimilẽ rõnẽ habẽtes videtur excludere. Ita loquit̃ l. illud. cũ ſua gl. Q̃nque ponit̃ in l. q̃ ,pmittit aliq̃d odioſum: tñ ,ppter aliquã neceſsitatẽ tolerat̃, vt d. l. ij. C. de pa. qui fi. diſtra. & tũc nõ extẽdit̃ ad ſimiles caſus. arg. qa
a odioſa reſtringuntur &c. Ex his[a] ergò apparet dictũ Dy. nõ eſſe perfectũ. Diſtingue ergo cũ q̃rit̃ vtrũ lex extendat̃ ad caſum ſimilẽ rõnẽ habentẽ: aut lex eſt prolata ſimpliciter aut in
43 ea ſunt verba taxatiua. Primo caſu † aut ,p extẽſionẽ inducere tur correctio, & nõ põt: vt d. auf. quas actiões. & C. de appel. l. præcipim⁹. ad fi. aut legũ declaratio ſiue diſtinctio: & tũc põt
44 fieri: vt hìc. et in reg. q̃ propter neceſsitatẽ, vt ibi not. † Aut in ea ſunt verba taxatiua: et tũc aut ,p aliã legẽ apparet de extẽſione, & extẽdimus, vt l. ob æs. & l. ſeruí noſe. & l. cõtractus. præalleg. Aut ,p aliã legẽ nõ apparet: & tũc aut lex eſt ,plata in caſu fauorabili & extẽdit̃, vt l. illud. C. de ſacroſan. ecc. Aut in caſu odioſo: & tũc ſecus: vt l. ij. C. de pa. q̃ fi. diſtr. & q̃d no. Dy. in
45 c. in arg. † Ex prædictis[b] ergo patet gl. bñdicere in q. propoſi
b ta: q̃a iſta lex loquit̃ ſimpliciter, nec eſt dictio taxatiua, & ſi eſſet loquit̃ in caſu fauorabili et pio: ergo extẽdit̃ ſecũdũ p̃dicta, vel poſſum⁹ dicere ſi volumus laqueos p̃dictos effugere q̃ idẽ ſit in extraneo q̃d in viro: nã hoc fit ex extẽſione hoĩs propter idẽtitatẽ rõnis, ſed in extẽſione legis q̃ vult actionẽ ex ſtipula tu pro dote pariter & eo. mõ dari, ſiue vir ſiue ali⁹ dotẽ recepit vt C. de rei vxo. act. §. & vt pleni⁹. hoc ẽt vr̃ expreſſum in d. l. vbi. nã cõtra extraneos poſſeſſores ibi daẽ hypothecaria. De
c cimò[c] & vltimò circa hãc partẽ quæro qd ſi marítus vel ſocer
46 † vult dare mulieri agenti fideiuſſores, an euitabit exactionẽ. gl. in l. vbi. dicit q̃ nõ. & idẽ tenet Cy. in. ij. q. et bñ dicit, vt ibi. Veniamus ad ꝓm, ſ. ad ꝓſonã eius q̃ repetit dotẽ ,pter inopiã:
47 vel q̃ male vtit̃ ſubſtãtia ſua. † Et primò q̃ro circa hoc qd in caſu vbi eſt cõis dos patrís & filię, an filia poſsit agere patre inuito. Et de hoc eſt caſus in d. §. illud. in auf. de æqua. do. cõiuncta auf. q̃d locũ. C. q̃ in dote profectitia diſtinguit aut dos eſt parua aut magna. dic vt ibi. Adde aliũ caſum q̃ etiã dos vbi ẽ parua, & pater vxoris eſt ita paup q̃ ſi dotẽ ,pderet nõ poſſet eã de
48 nouo dotare: tũc filiæ eo inuito ,pmittit̃ agere, vt in gl. l. ij. §. cæterũ. ſ. e. Intelligas q̃ in illis caſib⁹ in quibus filia põt agere ex forma illius auf. nõ requirit̃ cõſenſus patris. de quo loquit̃ l. cũ
e nõ ſolũ. §. neceſsitatẽ. & ibi no. in gl. magna. C. de bo. q̃ lib. Se
d cũdò q̃ro, tu dicis q̃ qñ dos eſt magna[d] & profectitia filia põt agere inuito patre: q̃ũo intelligat magna vel parua: Rñdeo ſe
48 cũdũ † qualitatẽ perſonarũ, vt ſ. de iu. dot. l. q̃ro. & l. ſiue gñalis. Ita not. in d. §. illud. & d. auf. q̃d locũ. Tertio[e] quæro qd † ſi
49 pater eſt abſens eo caſu quo filia nõ põt agere[f] ſine conſenſu ſuo? Rñ. q̃ tũc filia poterit agere, vt ſ. de iud. l. ſi lõgi⁹. §. j. &
f j. de iniur. l. ſed ſi vni⁹. §. filio. & §. ſe. q̃d tenet Pet. in d. auf. q̃d locũ. q̃d intelligo cũ cautiõe rẽ ratã haberi, vt ſ. eod. l. ij. in fine.
50 † Quartò q̃ro qd ſi filia nõ vult agere, ſed pr̃ eius vtrũ poſsit. Gl. dicit hic q̃ ſic: qa ad patrẽ pertinet periculũ, vt teneatur de nouo dotare eã, vt C. de rei vxo. actiõe. auf. ſed q̃quis. Aduerte. hoc dictũ intelligo ſi filia ſibi cõſentit, vel cãm cõtradicẽdi nõ habet, vt ſ. eod. ſi cũ dotẽ. §. eo aũt tpe. & j. eo. l. dotẽ. Tũc eẽ po
51 terit pater agere. † Nã cũ vna ſit actio numero &c. q̃ cõpetit patri & filiæ. Et ita determinatũ eſt j. e. l. ij. §. itẽ ſi voluntate. ſi mulieri cõmittitur actio, vt hic: ergo & patri. Hæc tñ intelligo q̃ dos exacta nõ pueniat ad manus patris, ſed oneribus matri
52 monij deſeruiat. Itẽ licet † aliàs per exactionẽ patris filia amittebat ius cõſolidatiõis in ea parte patre mortuo vel ea emãcipata, vt ar. j. eo. l. ſi marito. §. ſi volũtate. & no. j. eo. l. in inſulã. in prin. tñ hoc caſu filia tale ius nõ amittit, imò in eã cõſolidat̃ & fratribus cõfert. hoc ſatis innuit̃ in d. §. illud. & d. auf. q̃d lo
53 cũ. † Quintò q̃ro[g] qd ſi mulier dedit dotẽ & ſtipulata ſit ſibi
g reddi q̃ñcũq̃ ſol. mat. an añ diẽ poterit agere.[h] Gl. hoc nõ tan
h git. Vr̃ q̃ nõ: qa huic caſui q̃ñ agit̃ cõſtãte matrimonio vr̃ renũciaſſe, vt ſ. e. l. ſi cũ dot. in prin. & C. de pac. cõuẽ. l. ſi. cũ ſi. Cõtrariũ vr̃ ſ. de eo qd̃ cer. loc. l. j. & ſ. ,p ſocio. l. ſi qs à ſocio. Dy. dimittit hãc q. iſolutã. Ia. de are. d̃t vxorẽ nõ admitti⁹, ,p iura p̃ alleg. Cy. ĩ l. vbi. in v. q. tenet cõtrariũ, ſ. q̃ mulier admittat̃, maximè hac rõne: qa nõ ẽ vera reſtitutio, cũ adhuc deſeruiat onerib⁹ mr̃imonij. Teneo mecũ Cy. qa ſi mulier ab initio voluiſſet expſſe huic petitiõi renũciare nõ potuiſſet, vt iã dixi: ergo
i nec tacitè. Præterea leges[i] in cõtrariũ allegatæ nõ vrgẽt. Nã l.

a ✠ POMATES. ¶ Ex his. In iſta materia excuſsionis vide Panormitanũ per illũ tex. in c. canonica. de ſentẽ. excõ. Alex. in l. ſi prius ff. de operis nouiñciatio. & cõſi. xcij. iiij. vol. Fel. in c. trãslato. in ſi. de cõſtitutioni. Cepol. cõſ. xxxiij. in ſi. & cõſi. lxxij. & cõſi. xxiiij. Bart. cõſ. xlij. in. j. volu. Alex. ĩ l. filiusfam. §. diui. ff. de lega. primo. Imo. cõſi. lxiiij. Alexã. in l. j. §. ſi is qui hæres. ff. ad treb. & in l. marcellus. eo. ti. ad treb.

b ✠ POMATES. ¶ Ex p̃dictis. Placet in caſu verò fauorabili & pio, vide Bal. ĩ nouel. in tract. de dote. ĩ. §. parti, vbi latè ĩ cã dotis an ſit cã pia.

c ¶ Decimò. Adde q̃ idẽ tenẽt Canoniſtæ in c. ,p vr̃as. Io. an. in addi. Spe. in tit. de dõ. inter vi. & vxo. ĩ addi. inci. vt nota. in d. l. vbi. Et iſta eſt cõmunis. Ad c. ,p vr̃as. põt rñderi q̃ per remediũ illius decretalis non excluditur à beneficio legis huius.

d ¶ Dos eſt magna. Ad de quod Bal. ĩ fi. cõſi. cxxiij. j. lib. dixit q̃ dos mille florenorũ eſt magna re & effectu. Allegat ita notat̃ ſe Accur. in auth. ,pte rea. C. vñvir & vxor. & vide Bart. in l. admonendi. de iureiur.

e ✠ POMATES. ¶ Tertiò. Pro intelligẽtia huius q̃ſtionis, & qs ,pbabit iſtã dotẽ magnã vel paruã. vide Ale. cõſi. lxvj. ĩ. viſo ,pceſſu. vol. j.

✠ Pro ſtellectu l. Titio cẽtũ. §. Titio genero. ff. de cõdi. & demon.

✠ P. PAV. P.

¶ Poteſt agere. Vide ,p Iaſ. in auf. quod locũ. col. v. verſic. Tertiò principaliter not. C. de collatio.

✠ POMATES. ¶ Quintò q̃ro. Vide Anto. de but. cõſi. j. in iiij. dub. Imo. conſi. c.

h ¶ Agere. Sed qd ſi ſit ſtatutũ q̃ inſtrumẽta guarẽtigiata habeãt executionẽ paratam, an mulier in caſu huius legis poterit vti beneficio illi⁹ ſtatuti. Pet. de Anc. conſil. cxviij. cũ ſtatuto.

i ¶ Præterea leges. Et põdera quia cõſului Mantuæ hodie q̃ ſi filia nõ eſt p̃ſens tpe ſtipulationis, nõ q̃rit̃ ſibi actio. Allegaui Bart. hic, & in. viij. q. ſed Sali. ĩ l. ſi cùm dotẽ. in prin. ff. ſolu. ma. tenet cõtra. & mouetur: qa idẽ operat̃ tacitũ pactũ q̃ operat̃ expreſſum, per l. ij. C. de pac. ſequ⁹. Ioã. de Imo. in d. l. ſi cũ dotẽ. alle. rationẽ. Salic. ſed nomen tacet. Lud. ro. ibi dubitat, ego conſului ſecũdũ opi. Bartol. ex eo qa iſta erat quædã donatio: ergo erat opus quòd eſſet præſens vel nuncius ad hoc vel epiſtola: & rñde ad d. l. ij. quòd illud pactũ tacitũ veſtiebatur colore iudicũ. Vide in dicto cõſilio Andre. Barba.

a ¶ In oĩbus. Adde q̃ l. in oĩbus habet locũ in contractibus bonę fidei solùm, voluit Pau. de cast. cõsi. xlix.

b ✠ POMATES. ¶ Septimò q̃ro. Vide Bartol. cõsil. iiij. vol. ij. Imol. consilio c.

c ✠ POMATES. ¶ Intelligo. Adde cõtra Bar. in fortiori[b] terminis tenet Paul. de ca. cõsi. cxxvj. in c. quæritur. cõtrariũ tẽnuit Rom. cõsil. ccxcij. Vide per Imo. in tracta. de dote. in. iij. parte princ. q. xl.

d ✠ P. PAV. P. ¶ Nonò quęro. Vide Fab. I repe. auf. nouissima. I. xxiij. q. pri. no. clxxix. C. de soffi. test.

e ¶ Exbannita. Adde qd̃ voluit Pe. de anc. cõsi. ccxlv. vbi ponit si statutũ repellit publicũ vsurariũ agendo, an similiter repellat tutor agẽs nomine filij hæredis vsurarij, & ibi ẽt ponit an cedẽte excõicato vel bannito cessionarius possit agere.

a cus cautioni, vt d. l. in omnibus[a]. ibi glos. nõ firmat. sed in. l. dedi. de cõdi. ob cau. dicit q̃ habet locũ in actiõe stricti iuris. Idẽ tenet j̃. ex qb. cau. in pos. ea. l. in possessio nẽ. & bene, p hoc j̃. de priui. credi. l. si creditores. vbi est casus. & hoc tenẽt oẽs doc to. † Cõclude ergo q̃ extraneo succurrit p̃ remediũ d. l. in oĩb[o]. facit ad hoc de preci. impe. offe. l. vniuersa. & qd̃ ibi not. per Cy. & p cũdẽ C. vt in pos. le. l. j. † Septimò q̃ro[b] qd si pater est stipulatus dotẽ sibi reddi soluto mrimonio. Dico q̃ se cũdũ opi. gl. posite in l. si cũ dotẽ. in prin. in casu nõ expsso videt pater renũciare: ideo hoc casu filia sola ageret. sed illã gl. s̃. proxi. in. v. q. ego tenui: si ponis filiam fuisse prẽsentẽ: aliàs casus omissus remaneret dispositioni iuris cõis, & sic est cõis actio pris & filię. & erit idẽ qd̃ dictũ est s̃. in. iiij. q. Et p̃dicta vera intelligo[c] ẽt si pr̃ stipulatus sit dotẽ sibi reddi ĩ oẽm casum restituendę dotis, cùm casus inopię nõ sit casus dotis restituẽdę nisi in vxore, vel in eo qui cũ ea habet actionẽ cõmunẽ, vt ex prędictis patet. quod est not. & quotidie accidit. Octauò quæro † pater viri vel extraneus dotẽ recepit, & vergit ad inopia: certũ est q̃ vxor potest agere, vt s̃. dictum est. Sed nunquid ipse vir suo noĩe potest agere cõtra extraneũ vel cõtra patrẽ si ponamus eum emancipatũ. Videtur q̃ sic: nã patre mortuo exheredatus habet actionẽ vtilẽ famiercisciun. vt. j̃. de do. præleg. l. ij. §. si tamen. & not. j̃. proxi. §. in glo. Preterea videt casus j̃. de cond. & demõstr. l. Titio centũ. §. Titio. Præterea hoc videtur sibi pmittere regula generalis quæ est q̃ vbi est onus matrimonij ibi debeat esse dos, vt s̃. de iur. do. l. si is. §. j. In cõtrariũ videt: quia cùm ista actio sit inducta cõtra virũ, vt hic cum si. ideo non videt ei cõpetere, vt. j̃.

61 de lega. j. l. legata inutiliter. Breuiter dico † q̃ actio personalis pro dote quæ cõpetit hoc casu vel hypothecaria competit ipsi mulieri, vt hac l. & l. vbi. ergo non poterit eã intentare vir suo nomine. Pro hoc videtur casus j̃. de lega. iij. l. fideicommissa. §. interdũ. & de lega. j. l. seruo legato. §. si testator. Nec obstat §. Titio. quia illud de æquitate: quia psona viri fuit nominata in legando: aliàs secus, vt l. cùm pater. s̃. de iure dotiũ. Fateor tamen quòd ex regula posita in d. l. si is. §. j. s̃. de iure dot. resultat quædã condictio ex lege vel officiũ iudicis quod cõpetit ipsi filio qui sustinet onera matrimonij, vt dos debeat esse apud eũ quã poterit intentare qñq; etiam extra casum inopiæ, nisi aliquod impedimentũ obstet. Pro illo dicto do glo. no. j̃. de dote prælega. l. ij. §. si tamẽ. in glo. super verb. iudicio. Nono quę-

d ro[d]. † vxor decessit extantibus liberis, dos remãsit apud pa-

62 trem, pater nunc soluto matrimonio vergit ad inopiã, vtrum filij poterunt agere contra patrẽ ad dotem per remedium harum legum. Et videtur q̃ sic: qa priuilegiũ dotis trãsit ad filios eiusdem matrimonij, vt l. assiduis. §. exceptis. & s̃. eo. l. etiam. in prin. In contrariũ videtur s̃. de iudi. l. lis nulla. & de his rebus potest pater facere quicquid vult, vt C. de bo. mater. l. j. Ad hoc dico q̃ remedia istarum legum non habent locũ: quæ

63 tantùm succurrunt mulieri constante matrimonio, sed † ea mortua est solutum. Sed si pater malè vtitur substantia sua: si quidem est talis abusus qui cadit in prodigalitatem, cõstituatur ei curator, & de hoc non est dubium. Aut nõ cadit in prodigalitatem: & tunc aut malè vtitur dote: fortè quia fundum dotalem vendidit: & tunc filij non possunt aliquid dicere, sed patre mortuo poterũt vendicare, vt d. l. j. de bo. mat. & authen. de nup. §. sed quod sancitum. colum. iiij. erubescit enim &c. vt ibi. Sed si dotem alio modo dissipat & subuertit, vt cùm dos sit in quantitate, & patrimonium sum taliter destruit q̃ dos filijs non sit salua, puto eis esse consulendum per officium iudicis vt suum saluum habeant, vt j̃. ad treb. l. Imperator. & C. de sen. passis. l. fin. §. quibus. vbi casus est. hoc etiam optimè probatur j̃. vt lega. no. ca. l. fin. circa prin. & ibi videtur casus.

64 Decimò & vltimò † quæro circa hoc, vxor habens dotem & filios & maritum vergentem ad inopiam est excommuni-

e cata vel ex bannita[e], ita quòd propter suum delictum non potest agere quin exceptione repellatur. filij sui volũt agere tam contrã patrem ista actione quam hypothecaria contra extraneos possessores bonorum, cùm ista actio sit fauore matris & filiorum, vt ex dote sustententur: quęro vtrum possint nomine eorum vel nomine matris, vel aliquo alio iure. Non insisto in allegationibus pro & contra multæ possent fieri: quia quæstio est dubitabilis. Credo quòd filij possent agere contra quoscunq; tanquam coniunctæ personæ nomine matris, nec repellentur exceptione ex persona sua, cùm agunt ad eorum

65 vtilitatem. Hoc patet primo: † quia licet aliàs cõiuncta persona non posset agere contra voluntatẽ coniunctæ, vt l. pomponius. in fi. s̃. de procura. tamen vbi coniuncta persona prosequitur proprium interesse, & agit pro cõiuncta, non repellitur, vt ibi, & l. j. ij. & iij. de lib. cau. facit de appella. l. non tantum. Preterea ego video q̃ pater agit actione de dote nomine suo, & nomine filiæ: quia agit ad suam vtilitatẽ: & non obstat sibi exceptio ex persona filię, vt s̃. eo. l. ij. §. item si voluntate. etiam si exceptio procedat ex delicto filiæ, vt ibi no. Dy. & probatur in authen. de nup. §. est quoq;. Preterea procuratori in rem suam ex persona actoris à quo non habet causam lucratiuam non opponitur exceptio doli excõmunicationis vel banni, vt j̃. de doli exceptio. l. apud celsum. §. de authoris. cum simi. & not. per Dy. in c. is qui in ius. in penult. q. extra de

66 regulis iuris. lib. vj. † Et licet cõiuncta persona nõ dicat propriæ procurator, vt j̃. iudi. soluì. l. iij. §. j. in fine. impropriæ tamen dicit, vt j̃. de pcu. sed & hæ. in prin. l. & ibi no. Cùm ergo hic agũt ad suũ cõmodũ, & sunt quasi pcuratores in rem suã, vt l. j. §. in ppria. j̃. qñ appel. sit. Item nõ habẽt causam lucra-

67 tiuã † quia titulus dotis ex parte viri & filiorũ non est lucratiuus, vt j̃. de actio. & oblig. l. ex pmissione. cũ si. Ergo eis non

68 obstat exceptio. † Cõclude ergo q̃ eius nomine possũt agere, nec exceptiõe repellunt. Consulo tñ q̃ in libello dicant se agere ad eorũ vtilitatẽ. Item dico q̃ possunt agere suo p prio noĩe, saltẽ vtilibus actionibus quę mulieri cõpetebãt directo. & hoc probo: video enim q̃ qñ ius dat alicui actionẽ ad meam vtilitatẽ illo impedito agere mihi cõpetit actio vtilis, vt l. j. & ij. s̃. de institu. Sed hic cùm actio det mulieri ad vtilitatẽ filiorũ: ergo &c. Præterea, video q̃ si testator legat alteri ad meam vtilitatẽ mihi competit actio, vt j̃. de lega. j. l. seruo legato. §. si testator. & de leg. iij. l. fideicõmis. §. interdũ. & de lib. leg. l. non solum. §. j. cum si. Sic ergo in iure quò prouideret vxori pro se & filijs vxore impedita, saltem filij agent. Præterea pro hoc

69 bene facit s̃. de iudi. l. si longius. §. j. cũ sua materia: † ideo delictum parentũ non nocet filijs in ijs quæ per ipsos filios non acquiruntur, vt l. diui fratres. j̃. de iure patrona. & s̃. de sena. l. emancipatũ. & per Dy. in c. non debet aliquis. extra de regul. iuris. lib. vj. Sic in proposito cùm filij agant ad eorũ propriam sustentationẽ, & non matris: possent etiam isti filij habere tertium remediũ, scilicet q̃ per officium iudicis peterent dotẽ sequestrari, ar. s̃. eo. l. si cùm dotẽ. §. si autẽ in sæuissimo. cõiuncto. §. si verò dotẽ. Si opponis mihi quomõ poterũt agere cõtra patrẽ, cùm non sit de casibus qui ponũtur in l. lis nulla. de iudi. & sic nõ possunt agere cõtra patrem: ergo nec cõtra alios extraneos possessores, cũ debeat fieri discussio bonorũ patris, vt j̃. dicã. Respõdeo imò est de casibus, cũ hic casus pertineat ad alimẽta pro quibus põt esse lis: & sic seruus etiã pro relicto in causa alimentorũ potest agere cõtra dñm suum, quod aliàs nõ posset, vt j̃. de legat. j. l. seruo alieno. §. j. cũ simi. Prędicta vera si filij sunt maiores. Si verò essent minores cõstituereẽ curator liti, vt no. in d. l. si longi[o]. §. j. & p̃dicta tene mẽti. Expeditus de secũdo venio ad tertiũ, scilicet ad modũ reperẽdi. Primò

70 ergo quęro † qua actione aget mulier ad illã dotẽ. Respõdeo, aut mulier dedit in dotẽ res quę pondere, numero vel mẽsura cõtinent: & tũc mulier poterit agere actiõe personali de dote, vt hic, ibi: dotis exact. & c. de manu. l. seruũ dotalẽ. de dot. præle. l. pater. & ibi not. Item poterit agere hypothecaria, vt C. e. l. vbi. & hoc dicit. secunda glo. huius legis probatur per rationẽ eo tempore defertur hypothecaria quo personalis, vt s̃. de distract. pigno. l. cũ soluẽdæ. & quib. mo. pi. vel hypo. sol. l. soluit

§. si pa

§. si paciscat. Sed hic defert personalis: ergo &c. Itẽ si ponis res emptas ex dotali pecunia, vel dotẽ eẽ datã ĩ reb[o] æstimatis, tali æstimatiõe q̃ facit emptionẽ, eo casu quo vir nõ eẽt soluẽdo: satis puto mulierẽ hr̃e vtilẽ ĩ rẽ q̃ sibi cõpetit sol. mat. Probat ĩ l. vbi. & in l. ĩ reb[o]. in prin. & §. fi. facit s̃. de do. inter vi. & vxo. l.

71 vxor marito. Si verò † mulier dedit marito in dotẽ res inæstimatas: tũc si qdẽ vir ipsas res dotales dissipat, habet locũ reme diũ sequestratiõis, vt s̃. e. l. si cũ dotẽ. Si verò substãtia sua malè vtit: tũc credo q̃ poterit vẽdicar ab extraneo possessore, et à viro sicut posset ab extraneo possessore. vt d. l. vbi. & l. in reb[o]. licet gl. in hoc dubitauerit. C. de rei vẽ. l. doce. Quidã tñ dixerũt q̃ sola hypothecaria sibi cõpetit. qd̃ ẽ falsũ: vt no. Cy. ĩ d. l. vbi.

a in. xj. q. Secũdò q̃ro[a] vtrũ † cũ vult agere actiõe hypothecaria

72 cõtra extraneos debeat pri[o] pcedere excussio in bonis viri. Gl. ĩ l. vbi dt q̃ sic. Idẽ Cy. ibi ĩ xj. q. Idẽ tenet Spec. in ti. de do.

b post diuor. rest. §. fi. ver. sed quo iure. qd̃ credo verũ[b], licet qdã

73 cõtra. † Tertio q̃ro[c] ad quas res poterit mulier agere hypothe

c caria: Rñdeo, aut q̃rit̃ de reb[o] imobilib[o] q̃ sunt, ppriæ viri: & tũc nõ ẽ dubiũ q̃ poterit agere cõtra virũ & cõtra extraneos,

d vt d. l. vbi. Aut nõ erãt ppriæ viri, sed emphyteuticariæ, [d]vel feudataria: & tũc idẽ donec ius viri durat: aliàs sec[o], vt s̃. de pignori. l. lex vectigali. Si verò q̃rit̃ de reb[o] mobilib[o]: tũc aut fũt merces, aut res cã mercãdi habitæ: & tũc aut habet eas marit[o]: & põt agere. Aut iã sunt vẽditæ, & nõ põt agere, vt s̃. de pign.

e l. cũ tabernã. ĩ prin. Sed si nõ sunt merces[e]: tũc poterit agere, p

f d. l. vbi. cũ nõ reperiat, phibitũ. Quartò q̃ro[f]: pone † q̃ minor

74 accepit vxorẽ et dotẽ: nũqd erũt bona ei[o] tacitè obligata, ita q̃ vxor posit cã inopię mariti agere hypothecaria; Vr̃ q̃ nõ: qa prohibent res minoris obligari: vt l. j. de reb. eorũ. & C. de admi. tu. l. lex. q̃ tutores. cũ si. Ecõtra, vr̃ q̃ sic: qa lex pmittit eis facere mrimoniũ: vt insti. de nup. in prin. ergo et accessoria, s. do tẽ recipe: arg. l. mut[o]. ĩ prin. s̃. de iu. do. Ista q. format in gl. C. de legi. tut. l. fi. & ibi se ñ firmat. Cy. ibi tenet q̃ obligẽt: qa ẽ obligatio legalis: & hoc p rõnẽ p̃dictã: & p l. ij. & iij. j̃. de reb. corũ.

75 Alibi gl. ĩ simili q. f. vtrũ † inuecta & illata p minorẽ sint tacitè obligata, dt q̃ nõ: vt no. s̃. de pac. l. itẽ qa. qd̃ sequit̃ Dy. insti. de actiõi. §. itẽ Seruiana. Gul. de Cu. ĩ d. l. itẽ qa. dt sic: Aut lex ĩdicit obligationẽ, aut hypothecã rerũ præcedẽte cõtractu, nullo alio subsecuto: & tũc bona minoris pñt tacitè obligari: vt d. l. fi. de legi. tuto. & l. ij. & iij. et de re. eorũ. Aut reqrit̃ q̃ subsequatur aliud factũ: & tũc sec[o]. Ita loquit̃ gl. in d. l. itẽ qa. Nã ex solo cõtractu bona tacitè nõ obligãt, nisi sequat inductio vt l. si nõ inducta. & C. in qb. cau. pig. taci. cõtrahi. q̃ verba recitant per

g Cy. C. loca. l. certi iuris. in v. qõne. [g] In casu ergo nr̃o erãt tacitè bõa obligata: cũ aliud factũ nõ requirat. licet ista verba sint

76 pulchra & iubtilia: tñ nõ vident vera. Nã † statim cũ vir rẽcepit dotẽ, ipso iure vr̃ donatio ppter nuptias cõstituta: vt C. de do. añ nup. aut. dos data. fm opinio. Azo. ibi no. quã seqt Cy. & Iac. de Are. Ecce ergo si minor accepit dotẽ, eritne statim facta donatio ppter nup. æqualis? Certè nõ, nisi interueniẽte tutore & decreto: vt l. lex q̃ tuto. in prin. & de p̃di. mi. l. p̃dia. Præ

77 terea, qd plura? † sicut ex parte viri cõtrahit tacitè hypotheca p dote restitu. ita ex parte vxoris p dote dãda: vt l. j. §. et vt pleni[o]. C. de rei vxo. acti. Sed pone q̃ vxor minori pmittit dotẽ: erũntne bona ei[o] tacitè obligata? Certè nõ sine decreto, vt s̃. d iu. do. l. Titia. & ibi no. & C. ii aduer. do. l. j. Apparẽt ergo verba Gul. nõ eẽ vera. tñ fateor q̃ si minori tradant res æstimatæ in dotẽ, vel ex dote cõparatæ, q̃ tũc res cũ sua obligatiõe trãsiret: vt d. l. ij. & iij. de re. eorũ. nõ aũt res, q̃ primò minori essent quæsitæ. Ad l. mut[o]. dicas q̃ põt recipe, dũ tñ recipiat mõ legi-

78 timo. Præterea hoc alia rõne, pbat: mulier † eo ipso q̃ nubat, vr̃ dare oĩa bona sua ĩ dotẽ tacitè, licet nil dicat: vt no. s̃. de iur. dot. l. mulier bona. Ita tenet Ia. de are. indistinctè: sed Mart. de fano tenet cũ distin. l. put dignitates & facultates viri patiunt: vt l. q̃ro. s̃. de iu. do. Ista ergo tacita dotis datio, q̃ nullũ factũ requrit, p minorẽ ĩ reb[o] ĩmobilib[o] põt capi sine decreto. Certè nõ

79 p iura palleg. Cõsulo † ergo q̃ ille, q dat dotẽ minori, obliga-

h tionẽ bonorũ expsam recipiat cũ iuro, [h] p auf. sacramẽta puberũ. Quintò quęro, qd in fructib[o] anni eius, quo dos repetit:

80 † vtrũ diuiderent secũdum formã l. de diuisione. s̃. eod. Et videtur q̃ sic in d. l. vbi. Nam datur actio sicut matrimonio soluto. Credo q̃ oẽs fructus extãtes, qui debent cõuerti in one-

a ✠ POMATES. ¶ Secũdò q̃ro. Vide Bart. cõsi. xxviij. in viij. col. j. vol.

b ¶ Credo verũ. Adde q̃ Ro. cõsi. clxxxvij. tenet idẽ. & cõsi. qq. am. dns Alex. est ccccxxx. & idẽ Ro. cõsi. cccxcij. dicit no. q̃ illud qd̃ dr̃ aduersus extraneos bonorũ possessores creditorẽ hypothecariã nõ posse dirigere nisi p̃cedat excussio eorũ q̃ sunt obligati, p̃cedit nisi agat cõtra illũ q̃ vn[o] est ex reis principaliter obligatis, quoniã tũc nõ ẽnecessaria excussio bonorũ: p gl. quã dt sin. s̃. q. po. l. mulier. & ibi illã summè no. Bart. & Bald. l. firmare in auth. sed hodie. C. de act. & ob. Itẽ dt p dictã regulã procedere nisi eorũ bona hypothecãtes cõstituãt sepcario noĩe creditoris possidere, qa tũc si inueniat p tertiũ possessio bonorũ debitoris acqsita creditori præcariò poterit ipse creditor excussiõe ĩ facta agere cõtra possidẽtes cõductiõe ex l. vlti. C. de acq. pos. vt singulariter ibi dicit firmare Iaco. but. & Bal. seqt l. j. C. de ijs q̃ ĩ frau. cre. & ĩ l. exit[o]. de acquiren. posset.

c ✠ POMATES. ¶ Tertiò q̃ro. Adde q̃ vltra doc. hic q̃ rõ ẽ: qa in feudo nõ cadit hypotheca. et est tex. in c. j. ĩ prin. de prohi. feu. alie. p Fede. gl. & Bal. in l. lex. vectiga. s̃. de pig. Bal. in l. ij. C. cõia de le. & in c. j. §. aut si liuellario. qb[o]. mod. feu. amit. Io. fa. et mod. in §. itẽ seruiana. insti. de act. Alex. cõsi. cxxiiij. iiij. volu.

¶ Emphyteuticarię. Vide p Bal. cõsi. cccxxxij. ij. li. & pulchre cõsi. cxxxvij. & cclvj. iij. li. d̃ feudo aũt bal. cõsi. ccclxxxij. j. lib. ẽt q̃ mulier põt hr̃e regressum, p gaudimẽtis. & nõ aliter et cõsi. ccxiij. dicit feudũ posse dari in dotẽ q̃diu durat penes mulierẽ. Et idẽ voluit Ro. cõsil. ccclvij. p vasallũ aũt in dotẽ dari non potest: vt voluit dñs Cardi. cõsi. lxiiij.

¶ Merces. Adde q̃ p hac ꝓte mulier posit agere ad merces venales, facit illa decisio magis cõia q̃ in obligatiõe gñali veniãt merces venales: cũ gñaliter facta ẽ dispositio de reb[o], secũdũ Bart. in l. gñali. §.

vxor. j̃. de vsufr. leg. & tenet Bal. ĩ d. l. cũ tabernã in reportatis antiqs. vbi refert Bar. ita tenere ĩ d. §. vxori. & alleg. sicut qs eẽt vẽditur[o], e. mõ & obligatur[o]. & hoc sequit̃ Alex. cõfirmãs. qa in gñali obligatiõe nõ venit pecunia: & tñ pecunia semp ẽ venalis. Et ĩõ nõ cõprehẽdit̃ in legato, in quo venalia nõ cõprehẽdũtur, secũdũ Bal. in l. fi. C. de cõpẽ. alle. tex. no. in l. vxorẽ. §. legauerat. de le. iij. Qd̃ in obligatiõe gñali nõ veniãt merces venales, tenuit Bal. cõsi. ccclxvij. j. vol. inci. verba dicũt. & alle. Iac. de Are. in prin. l. vbi adhuc.

f ✠ POMATES. ¶ Quartò quæro. Vide Roma. consi. cclxxx.

g ✠ POMATES. ¶ In v. q. Idem tenet Roma. in repe. authen. similiter. in iij. char. col. iiij. C. ad l. Falci.

h ¶ Cũ iuro. Adde q̃ eqd dicat Alex. q̃ opi. Bar. seqt Pe. de anc. cõsi. xciij. bal. cõsi. xcij. iij. li. vbi dt ita ẽt tenere Fulg. dñm suũ: qa cõstitu. dotis nõ ẽ legalis et necessaria, sed volũtaria: & attẽta rõne legis nõ põt fieri sine decreto. Itẽ alia rõne nõ põt minor cõstituere dotẽ: qa reqrit̃ causæ cognitio: vt j̃. de mino. l. si ex causæ. §. ĩ dotis. ſ. an suppetãt facultates, & an vir sit dign[o] tãta dote. et hec causæ cognitio spectat ad iudicẽ. Ad gl. ĩ l. p̃dia. dt q̃ allegãtes nõ intelligũt. ibi vide rñsum. et eãdẽ opi. sequit̃ ipse Bal. et Bar. hic mẽtionẽ faciẽs. cõsi. cccxcvij. incip. in cã ista. j. li. restringit tñ dictũ Bar. nisi par pari nuberet, & malitia supplleret ætatem: vel nisi consensus propinquorũ adfuerit. Et q̃ minor absq; decreto nõ posit constituere dotẽ, voluit Ro. cõsi. cccxiiij. licet contra prædicta faciant quæ voluit idem Ro. consi. cclxxx. & cccxciiij.

a ✠ P. PAV. P. ¶ Pone maritum. Vide aliquid per Socyn. in l. conditionibus. ff. de condit. & demonſt.

b ¶ Exceptio no operat. Adde ꝓ idē tenet Io. An. in ti. de do. poſt di. reſ. §. fi. ſug verſ. qd ſi mulier. Bal. in d. l. vbi. Paul. de Ca. in l. ij. ś. eo. & Bal. & Ang. in l. j. ad ſi. ś. e. Sed hic Bal. Ang. Imo. Ro. & Pau. de cait. tenēt cōtrariū, qd limitat Pau. hic verū, ſi fructus dotis ſufficiant ad alimētādū famil. aliter debeat ſeqſtra fi d bōis mariti tātū ꝓ ſufficiat ad alimēta. & in §. ſinautē in ſæuiſsimo. Tu dic ꝓ Bal. cōſ. cclxxxij. incl. in Chriſti noſe p̄mittēdū eſt. j. l. tenet opi. Bar. hic, & in d. l. cūm tibi. quā dicit eſſe Iae. de ar. & Cy. non tamē facit mentionem de Bar. hic.

ſibi nō p̄mittit, poterūt opponi, vt in auť. qd locum. nec video rationes repugnātes ſibi. Itē ſi ſibi opponatur ꝓ etiā ipſa malè vtitur ſubſtātia ſua: quid tunc iudex habeat facere, patet ex notatis in hac l. in iiij. opp. Si verò quæriť de exceptionibus tāgentibus negotiū principale; ad hoc dotales regulas. Prima † regula eſt. Cōmunis exceptio, quæ cōſtante matr. ipſo iure minuit dotē, hoc caſu poterit opponi. & hoc probať ś. e. l. quāuis. & l. ſeq. vbi videť caſus. Ad hoc j. tit. j. l. qd diciť. & ś. de iur. dot. l. ſi is. §. qd diciť. Secūda regula eſt, † ꝓ omnis exceptio, qua omiſſa marito ſoluto matr. non eſſet conſultū, illa poteſt opponi. Hoc patet in exceptione, ne quis cōueniať, niſi in quantū facere pōt. et hoc declarať in tractatu de effectu repetitiōis. in q. viij. Tertia regula negatiua eſt talis. Nulla exceptio p̄cedēs ex cauſa quæ dotem cōſtante matr. nō minuit, & qua non oppoſita marito ſoluto matr. poterit eſſe conſultum, poteſt in hoc iudicio opponi. Hoc probať in l. vbi. in fi. † Quæro, pone maritū[a] eſſe pactū de dote lucrāda ſoluto matr. per diuortiū liberis extātibus. quod pactū valet: vt ś. de pac. do. l. ij. ſi mulier modo repetit dotē perinde, ac ſi matrimoniū eſſet ſolutū, vt d. l. vbi. poterit ne vir opponere exceptionem ex illo pacto? Certè nō: quia talis cā cōſt. mat. dotē ipſo iure nō minuit, & viro ſol. mat. pōt eſſe cōſultū, vt hic. Hoc etiā inducit ratio huiº l. & ſi. Sūt enim inductæ vt mulieri cōſulat, et viro ñ noceat, vt patet ex l. vbi. Sed ſi mulieri poſsēt opponi exceptiōes, q̄ aliàs ipſo iure dotē minuūt, exceptio mulieri noceret. Itē ſi vir no poſſet opponere exceptiones, quibus nō oppoſitis ſoluto matr. ſibi nō eſſet conſultū, viro noceret, quod eſſet cōtra l. propoſitā. quod nō eſſe debet; vt l. ſcire. §. ſufficit. j. de excuſ. tu. Facit j. de legatis. j. l. legata inutiliter. & de cōd. & demon. l. cùm tale. §. ſalſam. Ex his ergo repetit ad q. † Mulier in caſu inopiæ repetit dotē cōſiſtentē in quātitate: vir vult opponere exceptionē cōpēſationis alteriº quātitis ſibi debitæ, an poterit? Et certè licet poſſet indiſtinctē, ſi ageret ſolu. matrimonio, vt no. C. de rei vxo. act. l. j. §. taceat. & ś. eo. l. diuortio. §. ob donationes. & l. rei iudicatæ. §. j. ś. e. tñ in caſu p̄poſito cōpenſatio nō poterit opponi: qa cōſtāte matr. dotē nō minuit, & eo ſoluto, & etiā conſtāte poteſt viro alio modo eſſe cōſultum. Ad quod facit: qa hoc caſu dos repetitur, quaſi in cauſa alimētorum: ergo nō eſt opponēda cōpenſatio: vt C. de cōpenſ. l. in ea. Hoc probať aliter. Ius offerēdi qd cōpetit ſecūdis creditoribº cōtra primos agētes hypothecaria, cōpetit etiam cōtra mulierē ſolu. mat. vt C. qui po. in pig. ha. l. cū tibi. Sed eo caſu, quo agiť cōſtātę matr. propter inopiā, cōtra eam talis exceptio non operatur[b]: vt not. Cy. in l. cùm tibi. p̄ea l. Iſta eīm repetitio nō eſt ſimplex, ſed eſt limitata ꝓm ſuū effectū; & ideo cū oīs exceptio vtať ſua æquitate: vt ś. de dol. exce. l. q̄ æquitate. cōtra iſtā nō opponūtur oēs exceptiōes, quæ opponūtur ſol. mat. qa æquitas hoc nō dictat. Octauò † quæro nūqd mulier ſibi poſſit cōſulere per viā retētionis. Certè ſic, tā cōtra extraneos hypothecaria agētes, vt d. l. vbi. q̄ etiā cōtra ipſum virū, ſi tibi dotem nō ſoluit, & petit vir q vergit ad inopiā: vt ī c. per veſtras. extra de do. inter vir. & vx. Nonò † quæro, ſi vir eſt cōtumax vtrū p̄cedať ad diffinitiuā cōtra eū. Certe nō: ſed mittit mulier ī poſſeſsionē, ſicut regulariter fit: vt l. cū ꝓponas. C. de bo. aut. iud. poſ. de quo in Spe. in ti. de dot. poſt di. reſt. §. fi. ver. qd ſi vir vocat[a]. Decimò & vltimò quæri poſſet circa hoc, vtrum vir ſpōtanea volūtate poſsit, ꝓpter inopiā reſtituere mulieri. q̄ quæſtio licet hic caderet: tñ quia non poſſet bene hic tractari, niſi videremus repetitionis effectū: ideo reſeruo eā tractādam j. proxi. Expeditus de tertio, veniamus ad quartū, ſ. ad repetitionis effectū. Circa quod primò quæro † quis ſit repetitionis effectus? Rñdeo, magnus: nā mulier nō poterit à modo p̄dere dotes ſuas per viri dilapidationē. Item vxor nō poterit alienare. Item viri cōditio ex hoc non fit deterior: qa ſimul ex ea alimentatur. Item prædia dotalia remanent ſibi ſalua in caſu ſoluti matr. vt d. l. vbi. ś. eo. l. ſi cùm dotē. §. ſi verò dotē. & hoc eſt clarū. Secūdò quæro † an mulier hoc caſu conſequať dñium rerum aſsignatarū pro dote. Quidam ꝓ ſic, qñ agitur perſona li: nam tūc res dātur in ſolutū, & mulier cōſequiť dñium. Ita videtur dicere gl. in d. l. vbi. in gl. parua, quæ incip. idē dicas, &c. Alij, vt Vbert. de Bobio tenēt cōtrarium. quod probāt ex d. l. vbi. nā ibi prohibeť alienari, dicit ipſe: ergo nō datur ſibi in ſolutum, nec trāſfertur dominiū. Ita not. Spec. in tit. de dot. poſt diuor. reſt. §. fi. ver. ſed nūquid poterit. Credo gl. bene dicere, & videť caſus in d. auť. de æqual. do. §. illud. ibi: ſic em̄ habitura erat in collationis rōne proprias res, &c. Tñ vt iſta materia clarius liqueat diſtinguo: Aut mulier agit hypothecaria: et tunc certū eſt ꝓ non cōſequatur dñium: ſed pignus tm̄: vt d. l. vbi. Aut actione in rem: & tūc dominium non cōſequitur per traditionē, ſed ſutū eſſe ex legis ratione declarať, vt d. l. in rebº. C. de iur. dot. Aut agiť perſonali: & datur ſibi res in ſolutū, & cōſequiť dñium, vt dictū eſt. Aut dubitatur: verbi gratia, mulier petit de rebº viri ſibi aſsignari vſq̄ ad dotis quātitatē, † & iudex in ſentētia aſsignauit. Modò iſtud verbū[c], aſsignare[d], eſt dubium: poteſt em̄ intelligi per trāslationē dñij, ſicut ś. de rei ven. l. item ſi verberatū. §. j. & de euic. l. Lucius. ad hoc j. de aſsig. li. per totū. Item poterit ſe habere loco pignoris vel loco cuſtodiæ, vt j. de vent. in poſ. mit. l. j. §. antep. & de le. iij. l. item legato. §. item intereſt. Primo caſu dicit Gul. de Cu. ś. de pecu. l. ſi noxali. §. j. ꝓ bona videtur data cauſa cuſtodiæ. & ſic loco pignoris nō dñij cā: vt C. ne pro do. mul. bo. ma. addi. l. j. de iur. do. imp. l. j. in fi. In hoc teneo cū Gul. imò dico ꝓ videť trāslatū dñium in dubio, cū p̄cedat cauſa habilis. Caſus videtur ś. de iur. dot. l. dotis fructus. §. fi. & l. ſeq. & j. pro dote. l. j. circa med. Nō obſt. iura alleg. in cōtrariū: quia loquūtur de quadā adiectione, quæ fit mortuo viro, & quæ habeť loco vniuerſalis ſucceſsionis, quæ ibi nō pōt fieri, ſed fit in caſu ſpeciali: fauore libertatis: vt inſti. de eo cui li. cauſ. bo. addi. p̄ totū. & j. de fideic. li. i. cū verò. §. ſubuētū, Itē facit, p̄ Gul. l. cū pater. §. pater pluribus. j. de leg. ij. vbi videť dicere ꝓ in dubio traditio vr̄ facta cā cuſtodiæ, vt ibi no. gl. Sol. ibi nō p̄cedat aliqua cā: vñ in dubio nō p̄ſumiť cā donatiōis, ſed cā cuſtodię: hic ſec[e]. Tertiò † q̄ro aliq agētes hypothecaria[e] cōſequūtur oīa bona ſibi obligata, vt pignori incūbēt: vt no. de bo. aut. iud. poſ. auť. ei q. Nūquid ergo hypothecaria intētāda p̄ mulierē erit huiuſmodi effect[a]. Rñ. nō[f] credo. Nā mulier agit cōſt. mat. vt ex ſpāli iure, et agit reſpectu certę cauſę vt ſe ſuoſ ꝓ alat ex dote: ergo, p̄ q̄ titate dotis agat hypothecaria: vt C. cō. de le. l. j. ī fi. Idē no. Cy. ī d. l. vbi. in xiiij. q. Quartò † q̄ro[g]: pone ꝓ vir cōſtāte mat. extra iudiciū vxori reſtituit certa bōa, p̄ ſua dote, & cōfeſſ[a] eſt ſe vergere ad inopiā, vel iurauit corā iudice: & ſic de plano confeſſus eſt vir, vtrū valeat iſta reſtitutio ſic ꝓ p̄ęiudicet viro, & etiā alijs creditoribus ne poſsint hoc reuocare. Hæc qō eſt dubia. Dyeam tāgit, & Cy. recitat in l. vbi. in xij. q. etiā videtur tenere ꝓ nō valeat talis cōtractus: quia donationis eſt inſtar, vt ipſe ibi ponit. Ego arbitror iſtam q. requirere altiorē indaginē. Dico ergo ſic: Aut erat verū ꝓ cōfeſsio cōtinet, ſ. ꝓ vergebat ad inopiam,

a ✠ P. PAV. P. ¶ Verbū aſsignare. Vide de verbis cōcedo trāſfero et aſsigno Feli. in c. cū venerabilis. col. j. ſi extra de exce.

d ✠ POMATES. ¶ Aſsignare. Adde Bald. in l. ordo. C. de execu. rei iud. & in l. ij. C. cō. de leg. & in c. j. qd ſi inue. et in c. fi. de no. for. fi. Ange. in l. officiū. ś. de rei vē. Arch. in e. ſi canonici. de of. ordi. in vj. & in c. referēte. de preb. De verbo cōcedo, vi de tex. gloſ. Bart. & Imo. in l. fi. j. de do. et in l. vxori. de leg. iij. & text. in l. cū pater. §. dulciſsimis. de leg. ij. & in l. phibere. §. planè. j. quod vi aut clā. per Abb. in c. cū venerabilis. de ſentē. exc. per gl. i c. j. de cōceſ. præbē. per Imo. & Anch. in c. paſtoralis. de dona.

e ✠ POMATES. ¶ Hypothecaria. vi de de iſto verbo aliqua per alex. cōſ. xl. col. ij. vol. iiij. & Barba. in l. cū pater. §. pater pluribº. ff. de le. ij.

f ¶ Rñ. nō. Idē hoc tenēt Rap. & Io. an. in addi. ad Spe. in tit. de do. inter vir. & vxo. §. fi. in addit. incip. vt not. in d. l. vbi. addetu. & ad Bar. hic vide Alexā. de Imol. in cōſ. iiij. co. v. in ij. vo.

g ¶ Quartò q̄ro. adde Alex. conſil. xl. aliàs iiij. col. vij. ij. vol.

piā, & hoc cōſtat: & tūc non eſt dubiū talē reſtitutionē valere: qa cogiť bonā fidē agnoſcerevt l. quoties. §. ſicut. j. de admini.

a tut. & maximè ſi hoc eſt manifeſtū. qd quaſi hr̄ pro ſnia[a]: vt l. emptorē. ś. d act. emp. & illo caſu ipſe nō poterit reuocare, niſi quatenº dediſſet res maioris p̄tij, q̄ caderēt in donationē. Creditores verò nō poterūt dicere cōtra, niſi vt poſſent facta reſtitutiōe p̄ iudiciū cōtētioſum. Aut eſt falſum, qa vir non vergit ad inopiā: & hoc nō cōſtat, vel nō pōt p̄bari ipſum vergere ad inopiā: tūc ſcias ꝓ iſta falſa cā adiecta à ſciēte ñ vitiat cōtractū, vt j. de ver. obli. l. ſi diuortio. Videdū eſt ergo vtrū cōtract[a] ille valeat. Et ad hoc examinādū dotalē regulā, oīs † cōtractus, ex quo dotis cōditio fit melior, & vir nō efficiť pauperior, eſt licitus inter virū & vxo. & hoc probať ś. de iur. do. l. ita cōſtante clariº e. ti. l. fi. In † propoſito ergo ſi vir aſsignauit dotē vxori, vt habeat loca pignoris: tūc dotis cōditio fit melior, & ſecurior eſſe videť ex eo ꝓ res eſt pignorata, et vir nō efficiť pauperior, cū de iure eſſet tacitè obligata. Sed tm̄ minº habet ipſe maritus ꝓ ante iſtas res adminiſtrabat, ipſe mō nō adminiſtrat, ſed mulier: vtrū p̄ter hoc videať cōditio viri facta deterior, ita ꝓ poſsit reuocare. Dico ꝓ vſq̄ ad quātitatē dotis iſta donatio vel adminiſtratio iſtorū fructuū facta mulieri valet, ſed qd eſt vltra dotis quātitatē poterit reuocari. Caſus eſt ś. de do. inter vi. & vxo. l. ex annuo. Creditores ergo id qd eſt vltra dotis quātitatē, poterūt reuocare. quod eſt j. nō poterunt, niſi vt poſſent reſtitutione facta ex vera cauſa in cōtentioſo iudicio. Si † aūt vir aſsignauit volens in eā trāſferri dñium: tūc eſt dubiū. Nam videť ꝓ nō poſsit fieri, p̄ tex. C. ſi dos cōſtāte matri. l. j. & in auť. de nup. §. dotes. & ś. de relig. & ſump. fun. l. ſic pro rata. Contrariū dico ꝓ valeat, & in vxorē tranſeat dominiū: quia iſta reſtitutio nō fit ad aliud, niſi vt vxor ſe ſuoſ ꝓ alat: vt vt d. l. vbi. ſed in hac cauſa dos pōt reſtitui: vt l. mutus. §. manente. ś. de iur. do. ergo &c. Hoc mō intelligo dotē fuiſſe reſtitutā: vt ś. ad velleia. l. vir vxori. §. j. Præterea, regula p̄cedens habet locū qñ cauſa dotis fit melior, & vir nō efficitur pauperior: qa fructus deſeruiūt oneribus matrimonij: neq̄ res poterit alienari. Non obſtat l. j. C. ſi dos conſtan. matri. cum ſimilibus. quia iſtud verū qñ talis reſtitutio cadit in donationē: puta quia reſtituit ſimpliciter, vt mulier habeat ſibi fructus, nec conuertat in oneribus matrimonij. Vñ in fructibus eſt donatio, hic nō: vel etiā ibi reſtituit vir, q̄ ex pacto dotē debebat lucrari, ſed hoc caſu in hac reſtitutione agiť etiā tacitè, vt pacta dotalia in ſuo ſtatu permaneāt; ergo vir nō efficiť pauperior, et dotis cōditio fit melior: ergo valet. Non ergo reuocabit vir, niſi res vltrà valeret, ita ꝓ caderet in donationē: nec creditores poterūt reuocare, niſi ſicut poſſent reſtitutione facta ex vera cā, & in cōtētioſo iudicio. Aduerte † tñ ꝓ inter illā reſtitutionē, quæ fit ab eo q̄ ad inopiā vergit, & eā q̄ fit abeo, qui non vergit, eſt differentia in periculo deterioratiōis rerū, vt dicā. j. proxi. q. Itē aduerte ꝓ † in omnibus prædictis caſibus requiritur ꝓ appareat inſtrumētū dotis cōfectū ante cōtractum matrimoniū. Nan ſi cōſtāte matrimonio cōfiterеť ſe dotē recepiſſe, & pro illa dote cōfeſſata reſtitueret ſua bona: ſi quidem dos fuiſſet in rebus mobilibus, præſumptio eſt iuris, & etiā de iure, ꝓ fuit fraus: & nullo mō p̄ęiudicat creditoribus, vt C. de do. ante nup. auť. ſed iā neceſſe. & vide ibi per Cyn. An autē[b] ipſe vir poſſet reuocare, vide plenè per Cyn. C. de do. cau. l. qd de ſuo. Quintò † quæro, ſi tales res mulieri reſtitutæ fierent deteriores, ad quē incōmodū pertinet? Rñdeo: aut fuerāt reſtitutæ in pignus & hypothecā, & periculū eſt viri: vt C. de pign. act. l. pignus. Aut fuerūt ei reſtitutæ vt dñiū: & tūc ſi quidē eſt vera cā, vt inopię: & tūc periculū erit mulieris: qa illi res petijt, cuius eſt: vt d. l. pignº. & erit cōmodū, & incōmodum, ſicut in alijs rebus dotalibus: vt ś. de iure do. l. iiij. Et de vtro ꝓ probať ś. de iure do. l. plerū ꝓ. in princ. & hoc videť ſequi Gul. de Cu. in d. l. ſi noxali. §. j. Si verò fuerūt res reſtitutæ ex falſa cā inopiæ: tūc diciť ꝓ periculū ſemp eſt viri. Nam ad dictā reſtitutionē lex duo requirit, ſ. cām iuſtā, & vt ſe ſuoſ ꝓ alat. hoc vr̄ innuere, vt ś. proxi. dixi. Itē vt ſoluať mulieri nō perditurę, vt patet in d. l. mutº. §. manente. Sed poſt ꝓ perdidit mulier: qa deteriorata eſt dos mulieris, p̄ditura data eſt: ergo reſtitutio nō videť tenuiſſe in ipſi[a] mulieris præiudiciū. Hoc videť tenere gl. in ſimili ś. eo. l. ſi cùm dotē. §. j. in glo. ſuper verb. & ex iuſtis. Cōmodū verò p̄tinet ad mulierē: tñ ſi res efficiať melior, nō eſt p̄ditura mulier. Et ſic erit caſus, in quo fallit regula iuris, ꝓm naturā. Nec mirū: qa ideo eſt: quia nō eſt par rō lucri & dāni: vt no. Dy. in c. qui ſentit. extrà, de reg. iu. li. vj. Sextò † q̄ro, quid ſi fructº dotis reſtitutæ nō ſufficiunt vxōri ad alimēta: vtrū vir teneať dare vltra Certè ſic, ſi habeat vñ det: qa etiā nulla. ś. de religio. & ſump. fu. & not. ś. c. l. ſi cùm dotē. §. ſinaūt. in fi. plenè per Cy. de neg. geſtis. l. q̄ in vxorē. & in Spec. qui fil. ſint legi. §. j. ver. nūc dicamus de vxoris alimētis. Septimò † q̄ro, qd ſi fructus ſunt tot, quot ſuperſunt pro oībus oneribus matrimonij? Rñdeo, viro reſtituunť. Nam dotis fructº debēt eſſe vir: vt ś. de iure do. l. dotis fructus. Si ergo lucraretur vxor, viri conditio fieret deterior: qd noluerūt hæc iura, vt dictū eſt. Præterea eēt donatio q̄ eſt prohibita inter virū et vxorē. facit ad hoc optimè C. de epiſ. & cle. l.

b ij. Octauò † q̄ro vtrū illa petitio, q̄ vxor facit, habeat effectū ſolidæ exactiōis, an ſolū in quātū vir facere pōt. Gl. vltima huius prin. ibi: & cū certo tēperamēto, &c. tenet ꝓ vir exigatur in quātū facere pōt: ſed in l. vbi. tenet cōtrariū ꝓ exigať inſolidū. Aſsignat rōnē: qa nō pōt egere, cùm alatur à muliere. Cyn. tenet ibi illā gl. I dē Ray. hic. Intelligo ergo vltimā gl. hic bñ dicere, & diuerſis caſibus loqui. Ad cuiº

106 declarationē p̄mitte ꝓ † qñ agiť actione in rē cōtra virū, vel aliū, q̄ habeat bñficiū ne cōueniať niſi in quātū facere pōt, illud bñficiū nō habet locū: quia tūc agiť cōtra eum, tanquàm quemlibet poſſeſſorem. Caſus eſt j. de re iudi. l. Neſennius. §. fundum. Ita tenet Guliel. de Cug. ś. de condi. inde. l. quod nomine. Nec obſtat. j. eod. l. ſi filio. la ij. & quod ibi not. per Dy. quia intelligò ibi quando agitur perſonali. Et ita intelligebat Rayne. nunc ergo dico quòd quando mulier agit hypothecaria, ſicut loquitur lex, vbi. tunc vir debet condemnari inſolidum: quia contra eum agitur reali, tanquā contra quemlibet poſſeſſorem, Item non poteſt agere, vt dicit gloſſ. Item nullum parat ſibi præiudicium ſoluto matrimonio. Nam offerendo vxori quod ſibi debet cum effectu habita ratione ne egeat, recuperabit hypothecam ſuam, et ideo notabiliter dicit gloſſ. ibi: hoc caſu &c. quaſi dicat quando agitur hypothecaria: ſed in caſu legis noſtrę agitur perſonali, tanquàm contra virum: meritò habebit beneficium. Nec obſtat ſi dicas ꝓ non poteſt agere, cùm alatur à viro: quia dico quòd ſi iſtud ſuum beneficium non admitteretur, nec poſſet opponere exceptionem iſtam, fieret ſibi præiudicium in futurum ſolu. matri. Nam cùm mulier agat perſonali, ſi daretur ſibi res inſolutum, & ſic tranſiret in eam dominium ſoluto matrimonio ageret rei vendicatio. per quæ iura vir excuteretur inſolidum, vt dixi. Poterit ergo iſta exceptio opponi in illo iudicio, qua omiſſa ſoluto matrimonio viro non eſſet cōſultum, vt dixi in præcedenti articulo, in vij. quæſtione. & hoc credo verū.

107 Nonò † quæro, ſi vir poſt reſtitutionem effectus eſt diues, nunquid dos ſibi reſtituetur. Gloſſ. in l. vbi. tenet quòd non, ſed remanet penes vxorem. quam gloſſ. ibi approbat Cynus potiſsimè per fin. illius legis vbi: ſi quas poſtea fortę queſierit,

c &c. vbi videtur text. Alij ſunt in contraria opinione[c] quòd videtur tenere Specu. in d. §. fi. verſi. quid ſi. in fin. Et hanc vidi tenere quoſdam modernos docto. allegantes pro caſu legis dicentes ꝓ illud, quod fit propter inopiā, eſt temporale, donec ſuperueniāt diuitiæ: vt ś. de mu. & ho. l. cura. §. deficientiū. & de vac. mu. l. his honoribus. §. auctis. de iur. immu. l. ſemper. §.

108 negotiatio. Ego ſuſtineo gl. hic, & ſic, pbo. Qñcunq̄ † caſus ſuperueniēs, q̄ ab initio impediret actū geri tēdit ad eūdē effe-

a ¶ Quaſi habetur pro ſnia. Adde ꝓ ipſe melius locut[a] eſt in l. is cui bonis. de ver. obl. quia imò habet vim ſentētiæ, iuxta not. p̄ doc. in c. cū ſit Ro. de appel. & in ca. ad noſtrā. el ij. de iureiurā. Bal. in l. j. j. de cur. fu. & in l. is cui. j. de teſt. & in c. veſtra. de coha. cleric. et mul. Bal. in propoſito noſtro conſi. xl. iij. volu. vbi cōſuluit ſup cā cuiuſdā cōdēnati ob maleficiū qui poſt maleficiū aſsignauit dotē vxori, & quærebat anvaleret: qa poſt cōdemnationē ꝓ vergeret ad inopiā nō erat probatum. ipſe cōſuluit valere: quia condemnatio priuatę p̄ſonæ & ſnia cōdēnatoria faciebāt manifeſtū ipſum vergere ad inopiā. latius ibi.

b ¶ An aūt. Vide Bar. in auth. ſed iam neceſſe. C. de do. añ nup. & in l. ſi voluntate. C. de do. promiſ. per Bart. & alios in l. ſi diuortio. de verbo. obli. & ibi per Alexan.

✠ Pro intellectu l. ſi filio. la ij. ff. ſolu. matri.

c ¶ Cōtraria opi. Adde ꝓ in eadē fuit Rapha. vt refert Pau. de caſt. in l. pluribus. de verb. obli. qui dicit: quia non dat bonum rñſum ad l. ſciendū. ideo ſto cum Bar.

UNIVERSITAS

a ¶ Nõ tollit. Idem tenet Io. An. in ſæpius alle. in de do. in d. §. fi. ver. qd ſi vir. Bar. in l. pluribꝰ. §. & ſi placeat. & ibi Paul. de ca. ſ. de ver. obl. Ang. in §. illud. in auth. de æqua. do. & bal. poſt Cy. ſi d. l. vbi. et Imo. hic. Ant. de but. in c. p veſtras. Ange. hic. Bal. Ro. Rap. hic tenẽt cõtrariũ, de quo hic vide per Alex.

b ¶ Socerũ. Adde text. & qd ibi no. Bal. in l. ſi paterno affectu. C. de neg. geſt.

c ¶ Naſcit. Vide Bal. cõſ. cij. j. vo. vbi cõſuluit q ſtante ſtatuto q mariti in dotib⁹ et bonis mulierũ cõſtãte matri. ſint v ſufructuarij, & mortuis maritis incõtinenti oſa bona mulierũ reſtituant: q dotes cõſiſtẽtes ſ pecunia nõ poterũt petere mulieres intra annũ, licet ſ ſtatuto facta ſit mẽtio de dotibus: & qa adhuc actio de dote nõ eſt nata intra annũ: & ſi ſit nata, non eſt efficax vt poſſit dici in bonis. latius vide in alleg. conſil.

d ✠ P. P A V. P. ¶ Quoties. an & qñ habẽs remiſsionẽ teneat ſatisdare, vide Fel. in c. quo ad conſultationem. col. vij. de re iudic.

✠ Pro concordia adueretur inopia nulla exiſtẽte fideiuſſor ꝓt dari p virũ vxori, tã p dote cõſeruãda q̃ reſtituẽda. Ita Bart. in hac l. ſi cõſtãte. in prin. in v. opp. ſed ibi d. Alex. arguit Bart. de cõtrarietate ſ hoc §. quoties. tu dic ſi bene inſpiciat Bar. nõ mereꝰ aſsignari contrarius: nã loq̃t in d. prin. ſecũdũ vnã opi. poſtmodũ ſe remittit ad dicta per eũ in hoc §. quoties. vbi amplè per d. Alex. de veritate illius, & videt tandẽ cõcludere cũ Bar. q tenet negatiuã, & dicit eſſe magis cõmunẽ: imò plꝰ dicit &c. cũ iurameto qd tũ eſt dubitabile, intelligẽ tũ prædictã conclu. negatiuam cum modificationibus & limitationibus de quibus per d. Alex. in hoc §. quoties.

Ex his. Commu nis eſt cum eo Jeſſe. Jaſs. ibidem: & vtputa n. fi. quem vide /.

ctũ cũ actu geſto, ex ſuperueniẽti caſu nõ tollit qd eſt geſtũ, vt ſ. ad l. Fal. l. verbis. et Inſtit. de leg. §. ex cõtrario. Dy. in c. factũ legitimè. in fi. extra de reg. iur. lib. vj. ſed hæc reſtitutio facta eſt ad ſecuritatẽ mulieris, & diuitiæ ſuperueniẽtes tendũt ad eundẽ effectũ, ſ. ad ſecuritatem mulieris: ergo nõ tollit reſtitutio iã facta. Pro hoc videt caſus ſ. qui ſatiſd. cog. in l. ſciendũ. §. fi. vbi cautio interpoſita p ſecuritate à pauperevel à nõ poſsidẽte immobilia, nõ tollit[a] ſupueniẽte poſſeſsione vel diuitijs. Rõ, qa quicqd ſuperuenit tẽdit ad eundẽ effectũ, ſ. ſecuritatẽ. Et per hoc patet rñſio ad cõtrariũ, ſ. ad §. deficiẽtiũ. cum ſi. quia ibi diuitiæ, quę ſuperueniũt, tẽdunt ad cõtrariũ effectũ cũ actu iã celebrato. Deci

109 mò & vltimò quæro, † nũqd ex iſtis bonis mulier tenebit alere nõ ſolũ virũ, ſed etiã ſocerũ[b], & filios viri ex alio mrimonio? Credo q ſic, ſi ſunt bõa oĩbꝰ ſufficiẽtia, aliàs ſecꝰ. De quo dicvt no. p Cy. ſi d. l. vbi. in x. q. Et hæc de iſta repet. ſufficiant.

1 ☞ *Actio de dote q nõ naſcatur cõſtãte matri. & nu. 2.*
2 *Cõditio oĩno exitura quãdo impedjat natiuitatẽ actiõis.*
3 *Dictio, ſed cùm, exponitur pro quando.*
4 *Maritus quòd poſsit dotem repetere.*
5 *Hæredi differenti hæreditatem adire ſtatuitur tempus ad adeundum, uel datur curator bonis.*
6 *Hæredi differenti hæreditatem adire ſtatuitur tempus ad adeundum, uel datur curator bonis.*

Si exhæredato.

Iſte §. legitur quatuor modis. Duobus modis in gl. iſta; alijs duobꝰ modis in gl. in l. pater. in prin. de do. prel. Et breuitet hoc intẽdit ſm lect. quã tenebo. Inopia cõtingẽs per exhæredationẽ, incipit eſſe euidẽs à die aditæ hæreditatis. h. d. Op. actio de dote naſcit ſol. ma. vt l. in rebus. §. oĩs. C. de iur. do. & l. cũ notiſsimi. §. illud. C. de præſc. xxx. an. ſed hic durabat matrimoniũ: ergo actio de dote nõ eſt nata. Huiꝰ timore gl. legit primo modo, qa poſt mortẽ ſolutũ eſt matr. morte, vel diuortio. q̃ lec. vera eſt in ſe, ſed nõ cõgruit literæ, quæ dicit, ex die aditæ hæreditatis. Tũc em incipiet actio d dote à die ſoluti matr. nec aditionẽ hęreditatis debemus inſpicere. Secundò modo legit ſm Ro. q matrimoniũ durabat, ſed vir vergebat ad inopiã: & ſic actio naſcit conſtãte matr. vt §. pxi. Hãc reprehẽdit gl. per rõnẽ in ea poſitã. ſed mihi videt hãc lec. eſſe bonã, vt ſ. dicã. Tertio modo legit in l. pater. in prĩ. de do. præl. q dos petat actione ex teſtõ, nõ act. de dote. qd non placet: qa illud eſt cõtra iſtũ tex. qui dicit, mulier agit de dote. Præterea, ſumus in materia actionis de dote, nõ in materia actiõis ex teſtõ. Vnde in dubio de actione de dote intelligit: vt l. Imperator. de in dit addic.

Vnde alij legũt quarto modo, q hic matrimoniũ cõſtabat, & actio de dote naſcit cõſtãte matr. qñ ſocer mortuus eſt. Et hoc tenebat Io. in l. pater. in prin. ſ. de do. præl. hoc etiã tenebat Ia. de Are. qd mihi nõ placet, vt ſtatim dicã. Pro huius gl. declatione † quæro qñ naſcit actio de dote. Gl. dicit q hic nõ dicit, ſed dicet in l. v. in fi. ſ. de bo. dã. Certè circa hoc gl. variat. Nam gl. §. de pac. l. iuriſgẽtiũ. §. quinimò. verſ. vt puta poſt diuortiũ. & verſ. idẽ Marcellus. §. de pact. tenet q actio de dote naſcit[c] conſtante mat. Pro quo videt caſus C. de iur. do. l. auia. & ſ. eo. l. quoties. & l. v. in fi ſ. de bo. dã. Probat per rationẽ: qa cõditio quæ eſt omnino exitura, nõ ſuſpẽdit natiuitatẽ actionis: vt l. ſi pupillus. §. qui ſub cõditione. ſ. de noua. Sed actio de dote pẽdet ex iſta conditione, ſi matrimoniũ ſoluatur: ſed certũ eſt matrimonium debere ſolui, vt in auk. de nup. §. nuptias. ergo &c.

Alia eſt opi. Io. in d. l. pater. quã tenet lac. de are. ſ. q actio de dote naſcatur conſtante matr. contra hęredẽ ſoceri, non cõtra maritũ, niſi cauſa inopiæ. & hoc ꝓbo per iſtã l. ſecũdò p d. l. pater. in prin. de do. præl. tertiò, qa reſpectu ſoceri mortui ſolutũ eſt matrimoniũ: vt l. cũ hic ſtatus. §. ſi ſocer. ſ. de do. intervir. & vxo. ergo cõtra hæredes ſoceri cõpetit actio. Præterea videtur caſus in l. ſed & ſi, p dote. §. j. de leg. præſt. Tertia eſt opi. noſtrorũ gl. qui indiſtinctè dicũt, q actio nõ naſcit cõſtãte matr. vt l. cũ notiſsimi. §. illud. C. de præſcr. xxx. ann. & ibi gl. & in l. in rebus. §. oĩs. C. de iur. do. & ibi text. & gl. ldẽ tenet gl. in l. auia. c. ti. ſ. de pi. act. l. ſi rẽ. §. oĩs. ſ. e. l. ſi cũ dotẽ. §. ſi mulier. & ſ. de bo. dã. l. v. & videt tex. in l. ſeruũ dotalem. ſ. de manumiſ. Et

2 hoc tenet gl. & Dy. Ego dico, † hoc eſſe veriſsimũ: quia etiam cõtra hæredes ſoceri mortui nõ naſcit actio conſtãte mat. tex. eſt in l. ij. in prin. ſ. de do. præl. Ad cõtrariũ rñdeo. Ad l. auia.

7 C. de iur. dot. dic vt ibi. Ad l. quoties. ſ. e. dic vt ibi. Ad l. v. de bo. dam. dic vt ibi in gl. Ad rationẽ q cõditio eſt oĩno exitura, dic ſm Dy. in l. pater. ſ. de do. præl. quia poteſt eſſe q ſolutitur matrimoniũ culpa mulieris, & ſic nõ naſcitur actio de dote: &

3 ſic nõ eſt omnino exitura. Vel dic, cõditio † exitura oĩno impedit natiuitatẽ actionis: verũ eſt, ſi eſt certũ an & qñ exiſtat: vt ipſe Dy. dicit in l. ſi pupillus. ſ. de noua. Sed hic nõ eſt certũ an & qñ: ergo &c. Ex his concluditur q gl. allegatæ in l. iuriſgentiũ. §. de pact. nõ ſunt veræ. Ad rationes Io. & Iac. de aret. reſpon. Et primò ad iſtũ tex. quod hic teneo opi. Roge. §. poſitam q vir accepit dotẽ, & eſt exheredatus à patre. Certè, ꝓpter hãc exhæredationẽ incipit nõ eſſe ſoluẽdo. vnde mulieri actio de dote incepit cõpetere: ſed quia nõ eſt certũ exhæredationẽ nociturã, niſi adita hæreditate cũ tũc ſumat effectũ, vt l. filium. §. ſed cùm exhæredatio. ſ. de contratab. & ſ. de leg. præſt. l. j. et l. ſi quis filium. C. de inof. teſt. & ideo tẽpus aditionis inſpicit: quia tũc euidẽtiſsimè apparebit mariti facultates ad dotis exactionem nõ ſufficere, vt requirit in princ. huius legis. Ad l. pater. ſ. de dote præl. dico quòd ibi exigit de facto. Ad rationem cùm dicitur q quò ad ſocerum eſt ſolutum matrimoniũ, dico quòd non ſufficit, vt in l. ij. in prin. de dote pręleg. Ad l.

4 ſed & ſi pro dote. dico q ille caſus non eſt cõtra. dicit enim ille tex. ibi, ſed † cũ conſtãte matr. aduerſus hęredes ſoceri &c. expone ſed cùm, id eſt quãdo. qd eſt viro vergẽte ad inopiã poſt

5 mortẽ ſoceri, vt in caſu huius §. Quęro † an maritus ipſe poſ-

6 ſit dotem repetere. gl. dicit q ſic, & bene. Quærit Dy. † quid hæres inſtitutus per malitiam differt adire hęreditatẽ. reſpondeo, quòd ſtatuetur certum tempus ad adeũdum, vel dabitur curator bonis, vt l. ſi quis inſtituatur. §. j. ſ. de hæredi. inſtit. & l. j. in princ. de ſucceſ. edi. & §. de cur. bon. dan. l. j.

1 ☞ *Maritus debet cauere de dote ſoluẽda annua, bima, trima die in caſu inopiæ. et 8.*
2 *Cautio de dote reſtituẽda, an ſit ꝓhibita, ſicut prohibetur cautio de dote cõſeruãda.*
3 *Aliquid fieri uno tempore, & fieri alio. & conferri in illud quod idem ſit niſi lex initio reſiſtat. nu. 7.*
4 *Signum uniuerſale de ſui natura requirit plura.*
5 *Debitor dicitur quodammodo ſeruus creditoris.*
6 *Duo rei an poſſint in dote conſtitui. & nu. 2.*
9 *Interuſurium medij temporis quando æſtimetur in reſtitutione dotis ad inopiam.*
10 *Vir uolens ſoluere dotem ab initio, quòd deducat commodum medij temporis.*
11 *Vir quando poſsit ſoluere dotem ante diem uxori.*
12 *Satisdatio, de qua hic, petitur officio iudicis.*
13 *Libellus in remedio huius §. quomodo formetur.*
14 *Periculum rerum dotalium regulariter ad mulierem ſpectat.*
15 *Culpa in rebus proprijs non punitur.*
16 *Maritus in rebus dotalibus tenetur de leui culpa.*

d ✠ Quoties. d Si per maritũ non ſatisdetur, cùm poſsit, ſtatim in ſolidum cõdemnatur: ſed ſi nõ poteſt medij tẽporis interuſurium deducetur: nec mulier poteſt voluntatem ſuam mutare. hoc d. In gl. legitur duobus modis. Primam Rog. reprobat. Vnde pone caſum ſecundùm ij. lect.

1 Et not. q maritus debet † ſatiſdare de dote ſoluenda annua, bima, trima die. dic vt in l. in omnibus. de iiud. & l. vniuerſa. C. de prec. imper. offer. Opp. quòd non debet ſatiſdare, ſed cauere: vt l. diuortio. §. interdum. ſ. eo. Sol. ibi in muliere: hic in viro. ſecundùm Dy. quòd dic vt in contrario. Opp. C. ne fideiuſſoribꝰ. do. den. l. prima. Solu. quòd ibi prohibet ſatiſdare conſtan

a cõſtãte matrimonio: hic ꝓmittit eo ſoluto. a In cõtrario recitat

2 quædã opinio, ſm quã ſoluit, quod ibi † prohibet ſatiſdatio de dote cõſeruãda, nõ aũt de dote reſtituẽda, de qua loquit hic. et iliã opinionẽ tenet Dy. & ita dicit ſe cõſuluiſſe. Quæ ergo illa rũ opinionũ ſit verior videamus. & ꝓ Dy. facit: qa in dote pñt cõſtitui duo rei: vt l. fi. C. de do. cau. ſed duo rei videtur ad inui

3 cẽ fideiubere: vt l. vir vxori. in fi. §. ad Velleia. Præterea † paria ſunt aliqd fieri vno tpe, vel fieri alio, & cõferri in illud, &c. vt l. in tẽpus. ſ. de hære. inſti. & l. qd ſpõſæ. C. de dona. añ nupt. ſed matrimonio ſoluto põt ſatiſdari de dote reſtituẽda: ergo e. mõ matrimonio cõſtante, cũ cõferat in tps ſoluti matrimonij.

Præterea, pbat ꝓ l. cũ oportet. §. nõ aũt. cõiũcto §. fi. eiuſdẽ legis ſm ſolu. quã facit ibi gl. C. de bon. quæ lib. Præterea, pignora pñt cõſtitui pro dote reſtituẽda: vt l. q̃uis. aliàs incipit. Calipodiꝰ. ſ. de ſolu. ſecũdũ Dy. Præterea, pr vr fideiuſſor filij: vt l. cũ filius. in prin. & l. ſi ſeruũ. in prin. de verb. obli. & §. pe. ſed pater põt obligari pro dote filij: vt l. ſi cũ dotẽ. §. transgrediamur. ſ. e. & ſ. l. proxi. in prin. ergo &c. Præterea vr tex. in l. & l. fideiuſſor. in prin. ſ. de re iudi. & l. alia, in prin. ſ. eo. & qd ibi no. In cõtrarium eſt opi. Azo. in d. l. j. C. ne fideiuſſ. do. den. & hoc tenet Imol. in c. p veſtras. extra de dona. inter vir. & vxo. qd mihi placet. primò p l. j. & ij. C. ne fideiuſ. do. den. qa l. j. prohibet fideiuſſorẽ dari, p dote cõſeruãda. lex ij. dicit q ampliat

4 prima. ergo, ꝓhibet oẽm ſatiſdationẽ cõſtãte mrimonio, aliàs nulla ampliatio eſſet. Præterea, vide tex. ibi dũ dicit, nullã ſatiſ

4 dationẽ fieri. & ſic vtiꝰ ſigno vniuerſali, qd † de ſui natura requirit plura, vt no. in l. in re mãdata. C. mãd. prohibet ergo nõ ſolũ ſatiſdationẽ de re cõſeruãda, ſed etiã de reſtituẽ. Præterea rõ q̃ poni: in d. l. fi. eſt, ne vlla cã ꝓfidiæ oriat inter virũ & vxo. ſed illa rõ habet locũ ſiue det fideiuſſor de dote cõſeruãda, ſiue de dote reſtituẽda vniformiter. Semp em põt maritus dicere mulieri q eſſet ꝓfida aduerſus eũ, cũ ab eo fideiuſſores exigat propter qd ipſe marit⁹ eſt fideiuſſoribꝰ obligatus, & eſt quaſi

5 ſeruus eorũ: qa debitor † dicit quodãmõ ſeruus creditoris; vt l. fideicõmiſſa. §. ſi rẽ. ſ. de lega. iij. & C. de noua. l. iij. Præterea cõtra Dy. eſt: qa fideiuſsio de dote cõſeruãda, & de dote reſtituẽda eſt idẽ. Nõ em põt reſtitui ſi nõ cõſeruet, vt patet in depoſito qd dat ad cõſeruãdũ, p qd ille obligat ad reſtituendũ: vt l. j. ſ. depoſiti. Sicut ergo prohibet dari cautio de dote cõſeruãda: ita & de ea reſtituẽda cõſtante matrimonio; ſed eo ſoluto

6 põt interponi, vt hic. Ad rõnẽ † Dy. dũ dicit q in dote pñt constitui duo rei, dico q in d. l. fi. nõ dicit hoc, ſed dr q duo rei pñt recipe dotẽ: nec adijcit inſolidũ. Sed ſi ſic intelligeres q eſſent perſonæ inuicẽ cõiũctæ, vt pater & filius vel duo fratres: & ſic

7 ex hoc nõ orit cã p fidiẽ cõſtãte mrimonio, vt ſ. dicã. ad † aliud quod dicit gl. p l. in tẽpus. rñdeo p l. ſi minor. ſ. de ſer. expor. q hæc lex reſtitit in initio. Ad l. cũ oportet. §. nõ aũt. rñdeo q ibi loquit in pignoribꝰ, in qbus nõ eſt eadẽ rõ quæ in fideiuſſore, vt ſ. dicã. ſed ſi obligaret bona alteriꝰ, fateor q eſſet idem. Ad aliud qd dr de pignoribꝰ, ſi vir obligat bona ſua, nõ eſt ea. rõ: & nõ valerent ad id qd dixi de patre & filio recipiẽtibus dotẽ. Rñdeo q ſunt cõiũctæ perſonæ, ita q propter hoc nõ põt oriri cauſa perſidiæ. Ad l. & ſi fideiuſſor. ſ. de re iud. cũ ſi. rñdeo q loquit in fideiuſſore dato à marito ſolut. matri. alias ille leges

8 nõ procederẽt. Hoc aũt † qd dixi, fideiuſſorẽ nõ poſſe dari cõſtante matrimonio, intelligo niſi in caſu inopiæ: qa tũc ſecus.

9 vt in c. per veſtras. extra de do. inter vir. & vxo. Op. q † nullũ

b ſit interuſuriũ[b] medij tẽporis: vt C. de rei vxo. ac. l. j. §. exactio. vbi videt q vir oẽs fructꝰ debet reſtituere mulieri. Iſtud ẽ forte cõtrariũ. & Cy. tãgit in l. cõtraria, & neſcit qd dicat. Dico q oẽs fructꝰ, q̃ percipiunt ex re, vel propter rẽ mulieris, debẽt ei reſtitui poſt annũ: vt d. §. exactio. & §. ſeq. & ſ. e. l. diuortio. §. nõ ſolũ. Iſto caſu cõmodũ mediorũ tẽporũ eſt, q illo medio tẽpore habet cõmoditatẽ iſtorũ fructuũ. facit l. iiij. ſ. de pac. dota. Si verò fructꝰ ꝓcipiũtur ex dote, nõ tñ ex re mulieris; vt puta, ſi dos erat in pecunia, & ſic erat debitũ in gñe: tũc nomine vſurarũ poſt annũ maritꝰ nõ debet aliquid reſtituere: meritò cum modũ medij tẽporis eſtimat. ita loquit hic. Facit l. ſi nauis. ſ. de rei ven. Venio ad gl. fi. & appo. & vr q ipſa mulier inuita ipſa nõ patiat hãc deductionẽ: vt l. ſi tibi mãdauero. in princ. & §. j. ſ. mãd. Solu. gl. hic ſpeciale in dote. Vel ſolue vt in contrario.

10 Quęro: qd ſi † vir vult ſoluere ab initio deducto cõmodo me-

a ¶ Eo ſoluto. Idẽ tenuit glo. in l. j. C. de fideiu. do. den. idẽ tenet Spec. in tit. de do. poſt diuor. reſt. §. fi. ver. illud. Bal. in l. ſi cũ dotẽ. §. transgrediamur. ſ. eo. Ang. in auth. de æqua. do. §. illq̃. Ray. & Ro. hic in princ. l. Bal. in l. pfectitia. ſ. de iu. dot. Nic. d Nea. hic. & Rapha. qui dicit hanc eſſe cõ. opi. Rõnes adducunt. q̃ i lecturis poſſunt videri. & Pau. de caſt. idẽ dicit vidiſſe practica ri & ſeruari, niſi ſtatutũ ſit contrariũ, vt eſt Florẽ. poſtea quęrit qd ſi præſtatur talis fideiuſſor cũ iuro, an valeat. Reſpondit dicẽs: Bar. dicit quod non in l. ſi qs pro eo. quia cũ ꝓhibitio eſt in perſonã, &c. Contrariũ dicit ſe conſuluiſſe in ciuitate Lucana. fundamẽta hic videte per eũ. & ſolutio. ad do. Bar. in hoc cõmuniter reprobatur. cõſi. Pau. ẽ clxix. & ſeq. & an poſsint cõſtitui duo rei in dote reſtituẽda, vide ſ d, cõſi. fallit ẽt in extraneo ſecundũ Imol. & Ro. q põt habere fideiuſſorẽ de dote reſtituẽda. & dat Pau. de Ca. in d. cõſil. cautelam cõtra dictũ tinẽ fideiuſ. ſcilicet q aliqs abſente marito recipiat dotẽ ſolus, et promittat dotẽ ſaluare, & reſtituere: qa de hoc nõ loquit ille ti. Hãc cautelam dixit Alex. nõ carere periculo. hic vide per eũ. Dubiũ facit, ſi appareat poſtea de indẽnitate facta ꝓ maritũ, an iſta ſimulatio noceat vxori: & videtur q non, per id qd in ſimili dicit Bal. in l. j. C. ad velle. p text. in l. Seia mancipia. ſ. ad Velle. vbi dicit q cũ mulier non poſsit pro alio fideiubere, ſed pro ſuo facto ſic: ſi tũ ꝓmiſit tanẽ in facto proprio: licet poſtea reperiatur per aliquẽ ei promiſſa indẽnitas: ſua promiſſio nõ vitiatur, quod eſt notandum.

✠ P. P A V. P. ¶ Interuſuriũ. Circa materiã interuſurij medij temporis no. q piſcator venator & aucupator non poſſunt petere intereſſe lucri ceſſantis l. quẽadmodũ. §. itẽ labeo. verſi. plane. ff. ad legẽ aquil.

c ¶ Rebꝰ proprijs. Adde quòd non ſufficit quem vti negligentia in rebus proprijs, vt excuſetur ſi eadẽ vtatur in alienis, ſecundùm doct. Quod limita, niſi res alienę eſſent cõmiſſæ arbitrio iſtius negligẽtis, ſecũdũ Bar. ſ l. j. j. d ſol. p d. l. j. ſũcta l. cęterũ. cũ gl. magna. e. ti. et ibi Ang. & Pau. d ca. et quo

Ibi: Et per hoc not hic quæstionem hanc ita decisam pro vt refert Guid pap. m dñi sei: 27. p folm.

pbet negligētia qñ aliquo actu regrit diligētia, vide Bart. cōsi. cij. incip. charis.

a ¶ Prohibuit. Bal. ex isto ver. in ver. pha-
uerit. iñcta gl. infert ad qō. si vir & vxor in eodē instrō simul donauerit Titio fundū, q erat in totū viri, an dñiū sit in totū trāslatū in donatariū: an solū pro dimidia. Bal. dicit q ī totū, & q etiā p parte mulieris trāsferat do minii, idem tenuit bal. in l. si liēt. C. de inof. do. & refert ita cōsuluisse Bal. & p hoc facit dictū Bar. in l. cū pr. §. liberis. de le. ij. cū dixit, si pr & filij in vno & eodē sitrō obligent, pr vr cōsensisse filio. al le. tex. in l. Titi⁹. ś. q. mo. pig. vel hy. Qd p not. tenuit Bal. in l. is q. j. de acq. hær. §. neq; filius. & in l. fin. C. ad Maced. & Ioā. Andr. in c. qui tacet. de reg. iur. in merc.

¶ Re nō apparente. Dic idē esse si apparet. tū sine magna difficultate haberi ñ posit, vel ꝓpter lon gā absentiā, vel aliā similē cām. l. in eod. in prin. j. de acqr. rer. do. & l. mulcta. j. de cōdi. & dem. voluit Cy. & Bal. in l. mater. C. de rei vendi.

c ¶ Si bona. Vide ro. sing. dccccl xxxv. iij. Pan. in c. ga v. pe. & vlti. col. de iudi. vide pan. in materia cōsi. xxix. col. ij. vol. ij.

d ¶ Ad fiscū. An instātia cœpta cum laico a transeat in clericū. vide Bal. cons. ccvij.

e ✠ POMATES. ¶ Opp. q non sufficiat. Et facit simile qd habet in l. bonefi dei. Insti. de act. & vi de Barto. in l. j. si aduer. rem iudic.

e ✠ POMATES. b ¶ Sufficiat. Vide Mar. Sil. nota. cxxxix. Feli. in c. pen. in v. colum. de exception.

f ¶ Quid ergo dices. Add tu & vide bar. in l. q vas. in prin. ff. de fur. Pau. de caf. & ibid. Alex. in l. quidam æstimauerunt. ś. si cer. pet.

iuris. l. ij. §. j. Sol. ibi ex qualitate facti apparebat dolus. Opp. q res dotales non sunt alienæ, sed, ppriæ: vt l. doce. C. de rei vend. Sol. Intellige alienæ, s. spe, tam in fa
16 ciēdo q̄ in negligēdo. †Quæro, vtrum maritus teneat in rebus dotalibus de leui culpa. Quidā distingunt, aut cōmittit in faciendo, aut negligendo: ergo finaliter, &c. Glo. tenet q teneatur de leui culpa. quod est verum, siue in faciēdo, siue in omittendo: quod dixi in l. si mora. ś. eod.

☞ *Cōpēsatio fit in dote, quādo quātitas debet utrinq;.*
Vxor commodans res viri quando committit furtum. Et ibi ad quid teneatur.
Arbitrium est iudici tempus quod datur mulieri ad restituendas res viri per ipsam commodatas.
Vir sciens uxorem commodare res suas, & non prohibens quando videatur permittere.
In obligatione rem restituī, quod ita deuenitur ad æstimationem non apparente re, sicut non extante.
Si res commodata per uxorem nō inueniatur, quòd teneatur cauere, & de quo caueat.

Si vxor. Qui ꝓpter dolū tenet resti tuere rē, nō cōsequit dilationē ad eā perquirēdam, aliàs secus. h. d. Oppo. C. de rei vxo. §. taceat. & §. sed nec ob impēsas. Quidā dicunt q hic corrigit. Sed veritas est † ista, q fit compēsatio qñ quātitas debet utrinq;. Dixi in l. rei iudicatæ. §. j. j. e. Dicit hic q cōpēsabit: quæro qd in gl. sunt opi. Nā gl. tenet q † mulier teneat ad duplū, vel ad quadruplū: qa furtum cōmisit. Hu. q ad simplū tm. Et hanc tenet Dy. Nā cōstāte mat. nō nascit actio pœnalis: ergo nō nascit eo soluto, nisi de nouo cōtrecter: sed hic nō cōtrectauit: ergo &c. vt l. iij. j. re. amo. Quæro, † quod tēpus est istud qd daf mulieri. in glo. sunt opi. tene q erit in arbitrio iudicis. arg. l. j. in fi. j. de iur. delib. Quero an eo ipso † q
4 vir nō p hibuit, videat p mittere. Gl. videt dicere q sic. Quod intelligo si vir sciuit, & nō, phibuit[a]: aliàs secus, vt l. q vas §. vetare. j. de fur. Idē si res erat, quā verisimiliter mulier credebat virū p missurū cōmodare. ar. l. inter oēs. §. rectè. j. de fur. & Instit. de oblig. quæ ex delic. nasc. §. placuit. & ibi not. Vltimò no. † q in obligatiōe rē restituī, sicut deuenit ad æstimationem re nō extāte; vt l. in re furtiua. cū si. de cōdi. fur. ita re nō apparente[b], vt hic in text. expressius in l. cùm res. vers. itē si res. j. de leg. j. Quærit glo. † de quo cauebit. Dic vt in gl. quæ incipit, vt inueniat si posit, & restituat. Sed illud quod dicit, vel actio nem cedat, non est verum: quia nō libera tur cedendo actionē: quia nō tenetur eò q habeat actionē: sed ex sua culpa teneť.

☞ *Instantia iudicij cœpta q nō transeat in fiscū. nu. 4.*
Fiscus quòd non sit hæres.
Instantia cœpta cum filio quòd transeat in patrem.
Quando sufficiat iudicem pro parte pronunciare.
Si petit actor totam rem, & in fine iudicij apparet reum posidere pro parte, iudex pro parte condemnat, & sententia valet.
Habens actionem ad quinquaginta, si p - tit centum, quòd iudicium teneat.
Dos quando tota publicari posit constante matrimonio, & eo soluto.

c Si bona. [c] Si iudiciū tenet p parte sufficit pro parte ferri
1 Opp. q iudiciū expiret, sed † instātia trāseat ad fiscum[d]: vt l. si
d eum hominē. j. de fideius. & l. seruus. ś. de his qui not. infa. & l. j. C. si pen. app. mors interue. & l. si peritior. ś. de iud. Solu. dicit
2 Iac. de Are. q cōtraria loquūtur in hærede: sed † fiscus non est hęres, vt hic: & probat in l. inter eos fideiussores. §. fi. j. de fideius. l. quoties. j. de noua. Hæc solu. nō placet: sufficit enim q in aliquē trāseant bona vniuersaliter, vt patet in patre, qui occu
3 pat bona filij iure peculij, & † in eū transit, & transferī instantia: vt l. tam ex contractibus. ś. de iud. & l. sed & si vnius. §. filio.
4 j. de iniu. † Dic ergo q speciale est in fisco, vt in eū instātia nō
e transeat: qa suos iudices habet. Opp. q nō sufficiat[e], iudicē cōdēnare, p parte, cū debeat sentētiare sup toto: vt l. hoc iudi
5 cio. ś. fam. erc. l. j. C. si aduer. rem iud. & ibi per Pet. Sol. † qñ iudicium super toto tenet, super toto debet pronūciari: vt in cōtrarijs. Sed qñ tenet pro parte tm, sufficit pro parte pronūcia
6 ri: vt hic. Per hoc dicebā in qōne de facto. Petitor † petijt rē: in fine apparet cōuentū nō possidere, nisi pro parte: iudex p illa parte eū condēnauit: de alia nihil dixit. Puto sniam valere: qa pro parte quā nō possidebat nō valet iudiciū: vt l. fi. de rei vēd.
f & ibi Cy. & C. de alie. iu. mu. cau. fac. l. j. Quid ergo dices[f] si
7 † ille habebat actionē ad quinquaginta, petijt centū: an sufficit iudicē pronūciare de quinquaginta? R ñ. non, vt dicā in l. j. C. si aduer. rē iu. quia in totū tenet iudiciū: licet nō totū debeatur. Tex. est in c. abbate sanè. extra de re iud. li. vj. & l. cū putarem. ś. fam. ercis. Quæro, dicit hic q dos fuit publicata, p parte, quæro exēplum. Gl. dicit in l. Julia. de vi priua. Ex hoc no.
8 † q dos fuit publicata soluto matr. qa lex Iulia de vi priua. nō est in illis casib⁹, in quibus potest fieri publicatio dotis cōstāte matrimonio, qui ponūtur in l. iij. C. de bo. dan. Quæro, qua le ge fuerūt publicata omnia bona. Dicit gl. in quinq; casibus, q ponūtur in l. v. j. de bo. dam. gl. nō habet necesse se restringere ad illos casus: qa illa lex loq̄t cōstante matr. Ista autē de publicatione, quæ fit soluto matr. quo casu habent locum omnes leges quæ loquuntur de publicatione bonorū, quod est notan.

☞ *Compensatio in actione de dote quòd non prohibetur.*
Mulier contra uirum retinet, & compensat.
Pater cedendo actionem contra filium quòd non liberatur.
Habens actionem de peculio, quando posit de ea compensationem opponere.

Si filiofamilias. In peculio filij videt esse qc quid mulier debet filio: & ideo illud mulier poterit cōpensare. h. d. Adde tex. ibi, vxori debetur: quasi dicat impēsæ res donatæ & amotæ nō valebāt tm, quantū erat dos: & sic pater habebit totū p cōpensationē, & residuū adhuc debebit, tm lac. de are. Opp. C. de rei act. l. j. §. sed nec ob impēsas. Dicit gl. q ista lex corrigitur hodie: quia p hibita est cōpensatio in actione de dote. Idem no. ś. eo. l. j. in gl. magna, s. q cōpensatio hodie sit prohibita. Contra
1 rium † no. in multis locis: & verius vt dixi ś. eo. l. rei iudicatæ. §. j. quia etiam in actione dotis obijcit compensatio. Sed quicquid sit, posito q compensatio esset prohibita, ista lex nō corrigitur. Nam compensatio est prohibita opponi contra mulierem agentē actione de dote: hic verò p mittitur mulieri cōuētæ de dote ob res donatas, amotas, vel impēsas, vt cōpensatio nem opponat. Cùm ergo sit in fauorē mulieris, nō debet intelligi correctū, per §. sed nec ob impēsas. ś. alleg. cū sit in fauorē mulieris. Et hoc verū, si res donatæ vel amotæ sint cōsumptę à viro, ita q vtrinq; debet quātitas. Sed si res extarēt adhuc, mulier haberet retentionē illarū rerū pro dote: per hāc legē, quæ indistinctè loquit, & esset speciale fauore mulieris, cōtra regulam positā in l. sub prætextu. C. cōm. Not. ergo ex hac lege q
2 † mulier cōtra virū retinet, & cōpensat: & in hoc nulla hodie facta est cōpensationis mutatio. & hoc tenet hic Iac. de Aret.
3 † Quæro an pater cedendo liberetur. Respon. q non: quia haberet cedere eandem contra seipsum. quod cùm non posset fieri, de necessitate fit compensatio, secundùm Dy. Oppo.
4 † quòd ille qui habet actionē de peculio, non potest de ea cōpensationē opponere: vt l. cùm fundus. §. seruum. ś. si cert. pet. Sol. Illud est verūm, quando pater vel dominus ageret actione propria: secus si peculiari, vt hic. Vel dic quòd hic cōstabat peculium esse soluendo.

☞ *Actio de dote quòd non sit arbitraria.*
Maritus tenetur de dolo, lata culpa, & leui.
Vir q posit alienare seruitutes fundo dotali debitas, nō utendo, non tamen patiēdo.
Res dotales an sint uerè uxoris soluto matrimonio.
In quibus casibus debeat fieri distinctio, an res esset eodē modo peritura apud actorē

Maritū. Maritus, qui dotem restituit, teneť cauere de dolo & lata culpa: & contra nō restituētem iuratur

1 rat ī litē. h. d. Quidā dicūt per istū §. † actionē de dote esse arbi
traria. sed nō est verū. Ideo em in ea iurat in litē qa nō est bo-
2 nę fidei: vt hic dicitur in gl. † Quæro, de qua culpa teneat maritus. gl. ponit opinionem. Veritas est q tenetur de dolo, lata culpa, & leui: vt dixi plenè in l. si mora. ś. eod. Quæro exemplum, in quo vir potuit committere culpam cōstāte matrimonio. Glo. dicit, si fortè cessauit vti seruitutibus: & sic sunt mis-
3 sæ. hoc nō placet Iac. de Arena: quia † vir non potest alienare seruitutes fundo dotali debitas: vt l. lex Iulia. aliàs est l. Iulianus. ś. de fundo dot. Sed potest sustineri glo. q non potest alie
a nare patiendo,[a] vt ibi, sed non vtendo sic: vt hac gl. not. & l. si maritus. ś. de fun. dot. arg. infrà, de diuer. & temp. præscript. l. longe. & quod ibi no. Vltimò hic videtur text. q secundum
4 iura † Digestorum soluto matrimonio res dotales fiunt mulieris, ibi dum tex. dicit, res nostras, &c. sed exponit glossa res nostras, scilicet spe, non re. & sic determinat glossa q etiam soluto matrimonio non sunt res dotales mulieris verè. Iacob. de Arena contra per l. in rebus. C. de iure dot. Sed illud est verū, tempore illarum legū: hodie secus, vt dixi in l. si mora. ś. eodē.

Si post diuortium. Post morā periculum rerum dotalium spectat ad virū h. d.
5 Quærit gloss. † an debeat adhiberi distinctio, an res dotales essent eodē modo perituræ penes vxorē, vel nō? Et iste textus facit q non, ibi dum dicit, omnimodo, &c. In actionibus reālibus dic vt plenè not. in l. item verberatum. §. fi. de rei vendi. In personali dic vt no. in l. quod te. suprà si certum petatur. Dixi in l. nemo rem suam. §. j. infrà, de verborū obligationibus.

Si qui dotalium. Vir tenetur persequi seruos fugitiuos sine culpa suis expensis. hoc dicit.

1 ☞ *Successor quando teneatur stare colono.*
2 *Conductor quòd potest dicere se remanere in re conducta uigore pignoris: & nō possit expelli à successore, quando locator pro obseruatione obligat omnia bona sua.*

b Si vir. [b] Vxor tenetur stare colono, & pensiones sequentium annorum spectant ad eam: præcedentium ad virum. hoc dicit. Adde ad textū ibi, maritus damnatus sit. dic colono, eò q mulier colonum expulit. Iacob. de Arena. Opponitur C. locati. l. emptorem. & l. nihil proponitur. §. j. de legat. j. Solutio. hìc in successore, ad quē quis cogitur ex necessitate trāsferre: in contrarijs vero transferebatur ex voluntate. Hanc solutionem ponit glo. in l. diuortio. in glo. magna. Contra istam solutionem opponitur ś. locat. l. si quis domum. §. j. Solu. ibi fructuarius non habebat plenam administrationem respectu iuris dominij: hìc maritus plenam administrationē habebat. Circa hanc materiam Iaco. de Arena ponit hìc vnā
distinctionē, & Cynus aliam in l. emptorem. C. locati. Et neu-
c ter eorum plenè dicit. Dic ergo latius[c], & sic. Cum quæritur
1 † an successor cogatur stare colono: aut loquitur in successore vniuersali: & tunc non est dubium q tenetur, & cogitur, sicut defunctus: vt l. hæreditas. & l. non debet & l. hæredem. infrà,
d de regu. iuris. Aut de successore singulari: [d] & tunc aut conductori est constitutum ius in re, & quilibet successor cogitur stare colono: vt l. j. §. j. j. de superficiebus. & l. j. &. ij. ś. si ager vectigalis vel emphyteuti. petatur. Aut ei non est constitutum ius in re: & tunc aut successor non successit in plenum ius, vt missus in possessionem causa rei seruandæ: & cogitur stare colono: vt l. in venditione. §. j. de bonis authoritate iudicis possi-
e dendis. Aut succedit in ius plenum: & tunc[e] aut ex voluntate, & nō cogitur stare colono: vt l. emptorem. C. locati. & l. nihil. §. j. j. de legat. j. Fallit fauore fisci: vt l. fi. §. fi. infrà, de iure fisci. aut successor fuit ex necessitate: & tunc aut ille, qui locauit, nō habebat plenam administrationem, vt fructuarius respectu iuris dominij: & successor nō tenetur stare colono: vt l. si quis domum. §. j. ś. locati. Aut habebat plenam administrationem respectu eius, cui restituitur postea: & successor tenetur stare colono: vt l. si tutelæ. j. de administratione tuto. Aut habebat plenam administrationem nomine suo. & tunc similiter successor, in quem trāsfertur, ex necessitate tenetur stare colono: vt hìc innuit iste. §. q mulier habet necesse stare colono viri: quod sanè intelligo, scilicet quando ex necessitate quadam: quia cauit marito de indemnitate. & per consequens de patientia præstanda colono; sed non vt colono detur exceptio

Ibi: scilicet not hanc doctrinam in eo qd dicu contz approbari: p comia lib 2 Na. cuz n quem omnino Vt deab.

a ¶ Patiendo. An patiētia habeat pro traditione, vide Bal. cōsi. cccxlviij. ij. lib.
b ✠ P. PAV. P. ¶ Si vir. Vide aliqd p Com. cōsi. xxx. inci. Magna auctās. Alex. cōsi. cxviij. co. iiij. vol. v. Pau. cōsi. xxxvj. in. iij. dub. vol. ij. Iac. in l. quoties in. x. limitat. C. de rei vēdic. An aūt sufficiat gnālis obligatio vide Alex. hic, & in l. q absenti vbi Are. & Pau. & ca. ff. de acq. pos. & Are. in l. si ita q s. §. ea lege. ff. de verbo. obliga.

vel retentio. Nam hoc non est iure cau-
c tum: ista lex dicit hoc, si inspicias eam in mille annis. Vltimò ex prædictis habe-
f tis[f] notare † q quando aliquis locat do-
2 mum vel fundum, & pro obseruatione obligat omnia bona sua, q colonus vel d inquilinus potest dicere se remanere in re cōducta scilicet vigore pignoris, & sic successor nō poterit eum expellere: quia habet ius in re secūdùm distinctionē præ dictam: idem nota. j. de superficien. l. j. §. quod autem.

✠ POMATES. ¶ Dic ergo lati⁹. Vide Panor. in ca. fi. ne pla. vices suas. Pan. in c. nemo. de elec. li. vj. Ro. singu. lxiij.

¶ Singulari. Sed an successor territorij vel iurisdictionis dicatur singularis vel vniuersalis, vid bal. cōsi. lxv. Et an successor in ecclesiasticis teneat stare colono, vid Bal. cōsi. xxxvij. j. li. Card. cōsi. j. de loca. Et qd si plat⁹ reci pit pēsionē totius locationis, p eūdē cōsi. vij. eo. tit. per Pet. de Anc. cōsil. cxv. p do. Card. consi. xliij. & xcv. Quæ aūt dicat locatio ad longū tps vide Cal. cōsi. viij. Et de locatiōe plati qñ valeat, & qñ successor teneatur stare, vide plenissime Ange. consi. ccxliij.

g Semel[g] mora. Oblatio se quens purgat morā præcedentē, & eius effectum tollit. h. d. Oppo. & videtur q non sit mora ibi postquàm vir obtulit, & mulier accipere noluit: vt l. mora. ś. de vsur. Respōdeo q ab initio fuit mora: sed po-
1 stea † per oblationem sequentē purgatur.
2 Quæro † vtrū liberetur maritus interitu e eius rei interueniente culpa sua. Glos. videtur dicere q non. & intelligit hic ser- f uum decessisse sine dolo & culpa mariti.
3 quod intellige de lata culpa. † De leui enim nōn tenetur post oblationem: vt l. si mora. ś. eo. & ibi dixi. Quæro vtrum g alijs modis mora purgetur. Dic vt in glo.

✠ POMATES. ¶ Et tunc. Vide Ro. consi. xxij.

✠ POMATES. ¶ Vltimò ex prædictis. Vide Rapha. Cuma. consil. xxij. Cardi. consi. xcv.

¶ Semel. Refert Pau. de ca. q Bal. inducit istū text. ad q. duorū q fecerūt pacē, & p miserunt se nō offendere sub pœna: tamē vn⁹ primò offendit, alius secdo: videbat q secdo offendens tā tum teneret ad pœnā: qa vltima mora nocet. cōtrariū tñ determinat p text. in l. cū par. §. illi. j. de reg. iur. & in l. j. §. idē ait. j. neqd in loco pu. & in c. cōstitut⁹. de pœnis. Io. An. in rub. de treu. & pa. in addi. Spe. Bal. Imo. Rom. Pau. de cast. hic cum multis cōcor. de quo per Ro. cōs. clxxxiij. & cclviij. Pau. de ca. cōsil. lxxiij. per Alex. cōsil. cxix. & seq. iiij. vol. & plene p Bal. consi. lviij. j. volu.

1 ☞ *Extraneus quòd non habeat eadem priuilegia, quæ habet mulier.*

Si post diuortium. Licet persona actoris mutetur: nō tamē mutatur qualitas actionis, scilicet respe-
h ctu conuenti.[h] hoc dicit. Oppo. j. eo. l. si maritus. Sol. si mutatur persona ex parte rei, mutatur etiam conditio actionis ex parte actoris, vt ibi, sed si mutat p sona ex parte actoris, non contingit mutatio ex parte rei, vt hic, sed bene cōtingeret mu-
1 tatio ex parte ipsius actoris: quia † hæres extraneus agens nō habet eadem priuilegia quæ mulier: vt C. de priuil. do. l. j. & l. assiduis. §. exceptis. C. q po. in pig. habe.

☞ *Maritus q debeat posse facere de iure & de facto.*
Maritus obligatus pure pro uxore, an antequàm soluat poterit compensare.
Fideiussor pro euictione antequàm res euincatur, an & quando posit agere ut liberetur.

Facere. Quod vir ab eius vxore potest exige re, in ei⁹ bonis non computatur: & illud dicitur posse facere, quod dicitur hic in text. ibi, posse facere. & ideo in hoc compensatio nulla obijcitur mulieri. hoc dicit. Quæro vtrum indistin-
ctè maritus dicatur posse facere totum id ad quod habet actionem. Gloss. dicit quòd sic, si debitor est soluendo: vnde re-
1 quiritur † q vir posit facere de iure. & de

h ¶ Cōuenti. Adde qd Bal. infert ad statutum disponēs quòd frater non posit facere capi fratrē pro debito, quòd si frater cedat actionē suā pro debito, cessionarius non poterit ipsum facere capi. Quod limitat Pau. de castr. si statutum loquitur in rē: quia dicat pro debito fratris fratrem capi nō posse. arti. l. aut qui aliter. §. fina. j. quod vi aut clam. secus si in personam, secundum Bald. argu. l. quia tale. ś. eodem & hoc vltimū limitat Ro. verū si ex lucratiua. l. apud. §. de authoris, primò de do. excep. iuncto §. si cū legitima. ea. l.

inſert etiam Pau.de Caſt.q̃ ſi data fuit licētia creditori, vt p̃ pria autoritate poſſit ingredi poſſeſsionē rei debitæ, q̃ poterit vti hac licentia contra hæredē eius. Sed q̃d ſi mulier in 2
iſtrumēto dotali habet tale pactū: an ſoluto matri. poterit vti illa ſentētia non citato poſſeſſore authoritate iudicis, Vide Bal.cōſ.ccxxxiij. j.vol. An autē frater fratrē poſsit capere propria authoritate: a
& q̃n portauit eū de pictū in ſcuto, vide 3
Bal. conſi.lix.j. libr.

a ¶ Vltimo. Idē tenet Ioā. And. in addi. ad Spe. in tit. de iudi. in iiij. parte in §. ſpecialia. in addi. q̃ inci. Io. de ꝓnoſco. Bar. in l. 1
j. C. de fideiuſ. idē tenent Moderni.

b ¶ Extraneus. Sed q̃d 3
ſi ſit dubiū an fuerit ſtipulatus incōtinēti vel ex interuallo: p̃ extraneo tñ ſint aliq̃ cōiectura. vide Bal. cōſi. xlij. j. volu.

c ✠ POMATES.
¶ Nupta. Vide Ale. conſi. vij. volu. ij.

d ✠ P. PAV. P. 1
¶ In cōtrariū. vide Moder. inſtit. de act. in §. fuerat. in glo. fi. in princ.

e ✠ POMATES.
¶ Quoties. Declara iſtū §. vt per Bart. in l. ita ſtipulatus. in j. q. ff. de verb. obliga.

f ¶ Fiſc⁹. Pau. de ca. hic refert Bar. in l. res. §. res autē. j. de iu. fiſ. di 1
centē q̃ bonis confiſcatis ſi cōparet mulier vel alter creditor cū inſtro q̃ non debet cōpelli ad dādū libellū, & procedendū ordinariē coram iudice fiſcali, imò ſummariē debet eis ſolui p̃ officiales camerē: viſo de iuriſ⁹ eorū ſine alio iudicio & ſine alia ſnia diffinitiua, q̃ ꝓtuō dicit mētē tenēdū eſſe.

g ✠ POMATES.
¶ Si debitor. vide Imo. conſil. xxxv.

facto. Nam aliàs eſt inanis actio, quā ino pia debitoris excludit: vt l. nā is. §. de dol. Sed Dy. dicit q̃ quantū ad caſum huius l. eo caſu, quo cōtra virū habet actionē, ſufficit q̃ vir ſibijpſi ſemper ſit ſoluēdo: vt l. Neſennius. §. fi. de re iu. & l. quærebat. j. ad leg. Fal. Quærit gl. quid † ſi maritus eſt obligatus pro vxore purè: an antequā ſoluat, poterit mulieri cōpenſare? Glo. dicit q̃ ſic, in l. ſi quis mādato. de neg. ge. In contrariū facit: quia fideiuſsor nō repetit antequā ſoluat: vt l. Lucius. §. manda. Sed ratio diuerſitatis patet in l. indebitā. §. de cōd. indeb. & not. in d. l. ſi quis mandato.

Vltimò [a] Iac. de Are. inducit hunc fin. in arg. † q̃ fideiuſſor de euictione antequam res euincatur, etiam ſi ſtetit per magnum tempus, nō poteſt agere vt liberetur: quia adhuc obligatus nō eſt, vt hic in fi. huius l. quod tenet Cy. in l. ſi pro ea. C. manda.

☞ *A ctio de dote q̃ ſit nata ante ſolutū matrimoniū ſpe.*
1 *Stipulari dotē incontinenti patrem quando dicatur. Et ſic*
quomodo dicatur facta ſtipulatio incōtinenti. & n. 5.
2 *Ratio quarē pater poſſit ante contractū matrimonium,*
& poſt ſtatim, ſibi dotē ſtipulari: extraneus uerò nō.
3 *Pater ſicut non poteſt dirimere ſponſalia, quòd etiam nō*
poſſit inuita filia dotem ſtipulari.

Voties. Pater appropriat ſibi actionē de dote, ſi ante matrimoniū ſtipuletur, vel pòſt tēpore traditionis: aliàs ſecus: niſi filia ei cōſentiat. h.d. Oppo. † q̃ actio de dote nō eſt nata ante matrimoniū ſolutū: vt l. in reb⁹. §. j. §. de iu. dot. Dixi in l. ſi cōſtāte. §. j. §. eo. Si nō eſt: ergo nō poteſt ſtipulando in ſe transferre dotem. Dico q̃ trāſfert in ſe ſtipulando, ſ. ſpē actionis de dote. Opp. C. de iur. dot. l. auia. Sol. pater ſtipulando appropriat ſibi actionē de dote: vt hic: ſecus ſi paciſcēdo quanquam incōtinenti: vt ratio ibi patet: licet in extraneo ſit ſecus. Quæro: hic dicit † patrem debere ſtipulari incōtinenti, qualiter debet intelligi. Breuiter, aut dat dotē pater, aut extraneus. Primo caſu, aut ante matrimoniū cōtractū: & tūc ſemper dicit incōtinenti ſiue præceſſerit promiſsio de dote dāda, ſiue non, vt hic in verſi. planè. Si poſt matrimoniū contractū: & tūc aut nulla promiſsio præceſsit de dote danda: & tūc dicitur incontinētī tēpore traditionis, vt hac l. in principio. Aut præceſsit de dote dāda: & tunc debet intelligi incōtinenti tēpore promiſsionis: aliàs autē quæ retur ius filiæ: vt C. de rei vxo. act. §. accedit. & C. de pact. cōuen. l. ex more. ſecūdùm Dyn. Quod intelligi verum ſi promiſsio fuit facta tēpore matrimonij vel poſt. Nā ſi ante, totū tēpus ante matrimoniū dicit incōtinenti, vt di
b xi §. Siverò dotat extraneus [b]: ſi nulla præceſsit promiſsio, dicitur incōtinenti tēpore traditionis: vt C. de rei vxo. act. §. accedit. Si verò præceſſerit promiſsio, dicit incōtinētī tēpore p̃ miſsionis, ſiue fuerit facta ante matrimonium vel poſt, vt l. ex morte. C. de pact. cō. & not. in d. §. accedit. Idē dico ſi tēpore p̃ miſsionis apponat pactū de prouiſione ſibi faciēda, de dote re
3 ſtituēda: arg. l. mo deſtinus. j. de ſol. Quæro, quæ eſt ratio † q̃ pater ante matrimoniū poteſt q̃ncūq̃ ſtipulari, licet promiſerit ante, extraneus verò nō. Gl. dicit: quia ante matrimoniū filia nullū ius habet in dote: vt hic in vlt. gl. Sed certè illa eadē ratio videt in extraneo: vt l. ſi extraneus. §. de cōd. ob cau. Sed ratio eſt: qa pater ante matrimoniū cōtractū poteſt ſpōſalia à muliere contracta diſſoluere: qd fieri poteſt: vt l. in poteſtate. §. de ſponſ. & ſic eſt in eius poteſtate ne matrimoniū cōtrahat: meritò eſt eius poteſtate ſtipulari dotē. ſed in poteſtate extranei nō eſt dirimere ſpōſalia: eodē modo nec ſtipulari dotē, ſed poſt cōtractū matrimoniū in neutri⁹ poteſtate eſt illud diſſoluere inuita muliere. C. de repud. l. diſſentiētis. cum l. ſeq. Et hāc
4 rationē ponit tex. in l. adoptiuū. §. j. §. de iur. dot. Et p̃ hoc † dico, q̃ ſi de iure Canonico pater nō poteſt dirimere ſpōſalia, q̃ nec etiā poteſt dotē ſtipulari inuita filia ſua. Opp. j. eo. l. poſt dotem. Sol. illud contrarium eſt quòd iſtam legē reddit diffici
5 lem. dic vt ibi. Vltimò ſcias † q̃ hic non cadit illa expoſitio, quam quidam faciunt, q̃ incontinētī dicitur fieri quicquid fit conſtante matrimonio, vt glo. dixit, quod plenè examinaui in l. iuriſgentium. verſi. vt puta ſi poſt diuortium. §. de pact.

Si quis. Si extraneus ſtipulatur dotem, ſolutio facta vxo
1 *ri maritum non liberat. hoc dicit.*

☞ *Mulier nupta ſecundò quòd habeat priuilegia dotis.*
2 *Dos quòd ſit neceſſaria, etiam ad ſuſtinenda onera matrimonij, ſicut ad mulierem maritandam.*
3 *Quòd quis non poſſit petere id, quod exactum cogeretur reſtituere.*
4 *Maritus an poſſit ſoluto matrimonio dotem exigere, ut lucretur interuſurium medij temporis.*

c Nvpta. [c] Opp. C. de repud. l. conſenſu. Sol. intellige
1 q̃ hic diuertit ſine culpa ſua. Quæro † an iſta mulier habeat priuilegium actionis de dote. la. de
d Are. dicit ſimpliciter q̃ ſic. In contrariū [d] facit §. eo. l. j. nā poſtquam eſt nupta, ceſſat ratio cōcedendorū priuilegiorū mulieri: concedebātur enim propter eā maritandam. Sed Iac. de ar. dicit, & bene: † q̃ dos nō ſolū eſt neceſſaria ad maritādā mulierē: ſed etiā ad ſuſtinēda onera mr̃imonij. Pro hoc eſt caſus in l. aſsiduis. §. excep. C. q̃ po. ī pi. ha. & l. etiā. §. e. vbi filij primi mr̃i monij habēt priuilegiū: ergo mulcò magis ipſa mulier. qd no.

e Quoties. [e] Non † poteſt quis petere quod exactū cogeī
3 reddere: ſed ſatis eſt debitorē liberare. h. dicit.
4 † Quæro vtrū maritus poſsit ſoluto mat. dotē exigere, vt lucreī iteruſuriū medij tpis qd olim tenebaī reſtituere annua, bima, trima die, hodie poſt annū. Rñ. vt dicā j. e. l. ſi ſocer. §. luci⁹

1 ☞ *Fiſcus tenetur ad dotem pro ea parte, pro qua bona mariti ſunt publicata.*
2 *Vir quòd ſit liberatus pro ea parte, pro qua fiſcus tenetur.*
3 *Dotem remiſſam pacto pater non exigit ſoluto matrimonio.*
4 *Soluto matrimonio quando uir poſſit dotem petere.*
5 *Dos non poteſt eſſe ſine matrimonio inſtituti vel præterito.*
6 *Actio iudicati quòd conſolidetur in filiam poſt mortem patris, ſicut actio de dote.*
7 *Actio quando fiat ad hæredes tranſitoria per ſententiam.*
8 *Pater & filia in dote, quòd non habeantur ut duo rei.*
9 *Hæres patris quòd cogatur dotare filiam.*
10 *Conſentiens alicui quando uideatur conſentire hæredi eius.*
11 *Per exactionem dotis factam à patre, an perimatur ius conſolidationis filiæ.*
12 *Si cōditio unius ex inſtitutis pro parte pendet, an alij poſſint interim inſolidum agere, uel conueniri.*
13 *Fructus quòd augeant dotem, & quod iuris eſt in dote, idem ſit in fructibus.*
14 *Dos quòd ſit quid uniuerſale, & augetur à fructibus.*
15 *Fructus dotis quòd non ſint dos.*
16 *Legatu facta ſeruis dotalibus, quando ſint uiri & quando mulieris.*

f Si marito. † Pro qua parte bona mariti publicantur, pro ea parte ad dotē fiſcus [f] teneī.
h.d. Op. ille ad quē bona puenerūt nō teneī creditoribus, vt l. mulier bona. §. de iu. do. & C. de hæ. vel act. vē. l. j. & ij. Sol. Hic bona mulieris puenerūt ad fiſcū iure cuiuſdā ſucceſsionis: in cōtrarijs peruenerūt ex cōtractu, ſm Dy. vt l. iij. §. cū ex cauſa. de iu. fiſ. Vel dic, q̃ hic bona peruenerūt ad aliquē ex diſpoſitione legis: in cōtrarijs autem ex diſpoſitione hominis. Facit l. j. de bo. poſ. & l. princeps bona. j. de verb. ſig. Opp. de l.
g ſi debitor [g]. C. de ſent. paſ. Solu. ibi fuit publicata certa res: hic quarta pars bonorū. Vel melius, fuit ibi reſtitut⁹ ad certas res: hic in quarta parte bonorum fuit facta publicatio. Quæro,
2 † an vir ſit ipſo iure liberatus pro ea parte quæ peruenit ad fiſcum. Veritas eſt q̃ ſic, vt l. ſi debitori deportato. j. de fideiuſſ. licet quædam gl. dicat contrarium: quod examinaui plenè in vbicunque. j. de fideiuſ. vbi dicit q̃ nō tenetur ciuiliter, ſed remanet obligatio naturalis, ſed in l. fi. j. de duo. re. dubitat.

3 Si pater. † Dotē ſub pacto remiſſam pater nō exigit ſol. matrimonio. h.d. Oppo. qa ſolutione eius qd debeī, tolliī omnis obligatio, vt j. e. l. pe. §. ſi vir. & §. de iu. do.

l. vir.

ab eo. Sol. hic dos fuit remiſſa pacto: ibi acceptilatione, quęvicē ſolutionis obtinet: ſm Dy. & Iac. de Are. quæ ſolutio an vera ſit dicā in l. pe. §. ſi vir. j. eo. Opp. pactū factū vni, trāſit ad hæredē eius, vt l. ſi pactū. de prob. Sol. hic pactū fuit ꝑſonale. dicit em̄, ne à ſe tm̄ peteret. Op. q̃ ſoluto mat. vir nō pōt petere do
4 tē, vt l. pxi. in fi. Sol. intellige †. q̃ hic mr̃imoniū cōſtābat mortuo ſocero, vel ſi erat ſolutū; fuit interpoſitū pactū de dote lucrāda, ſm gl. Sed illa ſol. vltima nō cōgruit literæ, q̃ dicit; iſta
5 quo q̃ pecunia in dotē erit: † cū nō poſsit eſſe dos ſine mr̃imonio, niſi ſuſtinēdo dicas ſine mr̃imonio, ſ. inſtāti vel præterito. ſic ergo habes q̃ ſi poſt matrimoniū ſoluta viro qui debet dotem lucrari; dicit illa pecunia dotis fieri, & vt dotē eā lucrari.

6 Si voluntate. † Actio iudicati poſt mortē patris cōſolidaī in ꝑſona filiæ, ſicut actio de dote.
7 h.d. † Opp. q̃ p̃ ſnīam actio efficit trāſitoria ad hæredes, vt l. q libertin⁹. §. ſed ſi iā. j. de ope. lib. Sol. Aliud in operis libertorū, vt ibi. aliud in dote, vt hic. Dy. aſsignat rōnē: qa ibi viuo patre nulla actio filię cōpetebat: & ſic per ſnīam nihil ſibi auferī, hic: auī viuo patre actio q̃ filiæ cōpetebat de dote, erat cōis cū filia: & ſic nec ipſa ſnīa, nec actio, nec litis cōteſt. impedit ius in filiā cōſolidari pr̃e mortuo. Opp. ad hoc j. de duo. re. Lex duob⁹.
8 Sol. materia duorū reorū nihil habet cōe cū iſta. † Nā pr̃ & filia nō habēī vt duo rei, vt l. ij. §. itē ſi volūtate. §. e. & l. nō ſolum.
Opp. de l. ſicut. §. ſi debitor. §. qb. mo. pig. vel hyp. ſol. vbi qui
consentit debitori, videī cōſentire hæredi eius: ergo hęc filia q̃ cōſentit patri, videī cōſentire hæredi patris. Gl. nō ſoluit. Dy. dicit q̃ in eodē ſtatu eſt ibi, à quocūq̃ res vēdaī, & ex ꝑſona hęredis nō variaī. hic ſec⁹: quia pater teneī filiā dotare, nō hæres
9 eius. Ita dicit Dy. Tenet ergo Dy. q̃ † hęres patris nō cogiī do
a tare filiā. qd no. Cōtrariū [h] notat ipſe idē in l. inſulā. in prin. j.
10 eo. qd eſt veri⁹, vt dicā j. e. l. poſt dot. Cōtrariū † ergo ſolue qñ quis videī alteri cōſentire ex volūtate, videī cōſentire hæredi eius, vt in cōtrario. Sec⁹ ſi cōſentit ex neceſsitate: qa tūc nō videī cōſentire hæredi. Sic ceſſat ratio inferēdæ neceſsitatis ī hæ
11 redē, quę tñ erat ī defunctovt hic. Quęro, † cū nec q̃ cōteſtatio nē, nec p̃ ſnīam perimaī filię ius cōſolidatiōis, an ſaltē perimaī per exactionē à pr̃e factā. Dy. tāgit ī d. l. ī inſulā. & nihil allēg. Tex. eſt in l. ij. C. de bo. q̃ li. & l. fi. C. cōia vtriuſq̃ iud. & dic vt ibi per Cyn. Vltimò ſcias q̃ eſt quædā gl. j. ad leg. Fal. l. pr̃ filiam. in prin. quę videī huic tex. cōtra dicere: ſed dicit ibi dicā.

Cum patri. Quatenus ſolutū eſt mulieri, eatenī vir à
coheredib⁹ ſuis nō repetit. h.d. Opp. j. de hær. inſti. l. ſuus quo q̃. Sol. intelligas iſtā ij. diſt. illius l. Opp. de l. ſi marit⁹. §. fa. erc. Sol. intelligas q̃ hic matrimoniū. ibi nō.
Vltimò iſte §. facit ad q. notab. in l. ij. §. ſi pars hær. pe. videlicet, † an pendēte conditiōe vnius ex inſtitutis, p̃ parte alij poſ
12 ſint interī inſolidū agere vel cōueniri. Et hic videī caſus q̃ nō, niſi, p̃ parte, p̃ qua quis inſtitutus eſt purè: qd dixi in l. p. planè. §. ſi cōiunctim. j. de leg. j. Sed quæro tenēdo hoc qualiter cōſuleī vxori ad dotē pendēte conditiōis. Dy. tāgit in l. ſi cōſtāte. §. eo. §. j. q̃ faciet dari curatorē bonis, p̃ l. ſi diu. j. qb. ex cauſ. in poſſ. caī. l. j. & l. j. de cura. ho. dā. & l. ſi quis inſtituaī. de hære. inſtit.

b Si fundū. Fructus [b] augent dotē: † & ideo qd iuris eſt in
13 dote, erit & in fructib. h.d. Et per iſtū. §. dixi. §.
14 eo. ſuper rubr. q̃ † dos eſt quid vniuerſale: qa augeī fructibus, ſicut hæreditas, vt hiē, pbatur in l. qd dicit. j. tit. pxi. Opp. C. de po. l. iiij. Sol. ibi qñ fruct⁹ debēt peti officio iudicis: hic aūt prī
15 cipaliter petūtur actiōe de dote, licet † fructus nō ſint dos. Ita dicit glo: qd intelligo ſicut res hæreditariæ nō ſunt hæreditas: vt l. j. §. de rer. diuiſ. ita fruct⁹ nō ſunt dos: nec aliqua res dotalis eſt dos: cùm dos ſit qd vniuerſale: vt §. dixi: ſed fruct⁹ ſunt dotis, ſeu dotales. Opp. j. de ver. ob. l. Iulian. §. j. Dicit gl. tu dic vt ibi. Sed illa nihil habet facere cū iſta qa ibi loquit qñ dos eſt ſoluta pfectē: ſed in re defficit aliq̃ ius. hic quādo dos nō eſt pfectē ſoluta. Et de iſta materia habes in l. & elegāter. §. nō ſolū. §. de dolo. & p̃ Cy. C. ad exhib. l. exhibitiōis. Quęro, nūq̃ lē
16 gata facta ſeruis dotalib⁹ † debēatur mulieri. Gl. & Dy. dicūt quòd debet inſpici cuius contemplatione ſit relictū, & ben. Sed quid in dubio? Dic vt dixi in l. actionē. de acquirend. hæreditā. ſecundùm Dynum. quod not.

Si prior maritus. Qui pmit
tit qd debet, intelligit de debito cū effectu. h.d. Opp. j. de re iud. l. Neſennius & de exce. do. l. purè. §. ſi eū. Gl. ſoluit mirabiliter: Aut marit⁹ pmittit ſimpliciē qd debet: & intelligit cū effectu deducto negeat, vt hic. Aut pmittit c. q̃ debet & ſic
c q̃titatē exp̃ſsā: & tūc [c] cōueniet in ſolidū vel cōtrario: ar. l. eū q. §. ſi mulier. §. de iu. iu. Idē nō in d. l. Neſenni⁹. Idē Azo in ſūma ſo. m. & videt tex. in l. Metuio. §. a me. j. de le. ij. Querit gl. Quid ſi poſt hāc p̃ miſsionē vir efficiat nō ſoluēdo. Rñdeo, periculū eſt mariti, ſecundùm diſtinctionē, quæ ponitur in l. extrane⁹. §. de iu. dot.

1 ☞ *Mulierum genus auariſſimum.*
2 *Adhibitus à muliere ad ſtipulandum dotem quando uideatur adhibitus ut miniſter, uel animo donandi.*
3 *Si eſt adhibitus à muliere ad ſtipulandum animo donandi, an poterit mulier donationē reuocare: & quæ donatio dicatur, etiam quādo eſt facta mentio mortis.*
4 *Donatio quando arguatur ex curſu temporis, & nu. 7.*
5 *Donatio quòd non præſumatur ratione ſanguinis, ſed conſenſus ſic.*
6 *Donatio quando præſumatur uiciſſim facta.*
7 *Donatio quando præſumatur ex modo, uel genere.*
8 *Conſentire quando quis uideatur adeundo.*
9 *Aditio quando habeat uim ſolutionis.*
10 *Maritus an habeat beneficium ne cōueniatur ultra quā ſuccere poſſit, qñ aliquis fuit hadhibitus ad ſtipulādum.*
11 *Si ſtipulor dari adiuncto, an præſumatur animo donādi.*
12 *Si ſtipulor, ſemo, uel contra ho nomine tertij, an in dubio uideatur donare ipſi tertio: & ibi quid in aſcendētibus: & quid in extraneo, & deſcendentibus.*
13 *Si conſentia ut obligeſ rem meam, quòd non uidetur animo donandi, & potero agere ut luam.*
14 *Si conſentio tibi uendenti rem meam, an uideat conſentire animo donandi: & ſic quando conſenſus inducat donationem.*
15 *Conſentiens donanti rem ſuam quòd uideatur donare.*
16 *Conſentiendo alienauit rem ſuam quando dicatur donare, remiſſiue.*
17 *Si cōſentio alienatiōi rei mihi obligatæ, licet præſumaī remiſſio pignoris, nō tū de debito præſumitur dōatio.*
18 *Cōſentire quòd non uideatur abſens & ignorans.*
19 *Abſens ſciens, licet nō ſit præſens in caſibus, in quibus cogeretur conſentire, præſumitur conſentire.*
20 *Præſens ſciens, & intelligens, quando præſumatur conſentire. & nu. 22.*
21 *Tacere eſt medium inter conſentire, & diſſentire.*
23 *Coniunctio, quæ in ſe habet reuerentiam in tacente præſente, facit præſumi diſſenſum.*
24 *Si aliquis intrat poſſeſſiōē meā, uel decipiat de rebus meis me præſente & tacēte, q̃ præſumaī conſentire.*
25 *Scientia ſuperueniens ex poſt facto, quando arguat conſenſum remiſſiue.*
26 *Subſcribens quando uideatur conſentire.*
27 *Sigillans quòd uideatur conſentire.*

Qvæ dotis. Iſta eſt pulchra
lex & habet materiā quotidianā & ſubtilē: & peſsimè examinatā. & h.d. Ꝑm lect. quā teneo, Adhibitus ad ſtipulandū partē dotis aīo donādi videt adhibit⁹: & ſi marit⁹ mulieri eſt hæres, ei tenebiī, etiā ſi hæreditas ſoluēdo nō fuer. h.d. Primò ponit thema, Secūdò rēſpōdet ad q̃ō. Tertiò rēſpōdet cuidā tacitę obiectiōi. Secūdā ibi, nihilo. Tertia ibi, nec ad rē ꝑtinere. In textu ibi, cōpāſſaſſe, i. actionē cōſtituiſſe. Oppo. iſti adhibiti videī adhibiti vt ꝑcuratores: vt l. mulier. §. fi. aliàs eſt l. ſi mulier dē ſuo. §. dē iur. dō. ergo nō poſſunt illū hæredēm cōuenire qa ſi eēt exactū, ei reſtituereī: vt l. dā. q̃. §. ſi cui. §. mādā. Debet ergo hęres

✠ POMATES.
¶ Contrariū. V. idem Alexand. conſi. cxxxxiij. volu. iij.

b ¶ Fruct⁹. An p̃ poſſint in ſentētiā deduci ſi petiti nō fuīt. & an ſu, fructib⁹ ſufficiat. generalis. libellus, & generalis ſnia. vide p̃ Cy. in l. certū. C. de rei vē. & l. cū. ꝑpria. C. ſi ius alte. vel ſibi. & ibi p̃ Bal. p̃ Inn. & Cano. ī. ſignificātib⁹. d. li. ob. & ī. grauis. & in ca. accedēs. de reſt. ſpo. & in c. certificari. de ſep. & in c. tita. de exceſ. ꝑla. & in c. ij. de ord. co. p̃ Bar. in l. & ex diuerſo. §. de rei vē. pcundē & moderatis l. j. §. de edē. p̃ Bal. in l. j. C. ſi ſed dō nup. p̃ do. de Ro. cōclu. iij. Ann. in l. ſi filij⁹. §. j. de ver. ob. Vnū dixit ārg. q̃ iudex nō pōt cōdēnare ad fruct⁹ pr̃ pr̃ēdos per ſentētiā. allegat. l. j. poſt prin. §. de vſu. & elb. l. in l. iuli. §. j. ver. rei iud. §. de rei vē. & idē Ange. in l. vbi. & ibi Alex. j. de ver. ob. l. per. Alex. cōſ. cij. ij. vo.

✠ POMATES.
¶ Et tunc. Vide Imo. conſil. cij. in vj. colum. & ſeq.

✠ Pro eōcor. Adūcerte qñ præſens eſt. & tacēs in actib⁹ filij, vī q̃ pater p̃ſumaī cōſentire. Ita Bar. in l. ſi filius. ff. de tu. Sed do. Alex. ibi allegat Bar. tenere cōtrariū in hac l. q̃ dotis. col. fi. Tu dic q̃ nō cōtradicit Bart. Nā in d. col. fi. nō loquiī Bart. in munere publico authoritate, ſed vtilitate pr̃ i uato, vt eſt in tutela. aput facit in d. l. ſi filia. in quo caſu mulīta. ſpecialia addūcūt: vt in l. cū oſtēdi i m⁹. ff. de fideiuſſ. Vēl alitr: Ind. cola. fi. loquiī poti⁹. in caſu contrario, qū ſilē. intelligit pr̃ cōſentire. Itē allegat cōtrari⁹, T. p negati ita q̃ nō obligeī pr̃ ſens, & cōſentiēs, niſi expreſſe ſe obligēt, in l. Luci⁹. in fi. ff. de adm. tu. Pro affirmatiua, ſi q̃ obligeī. vī velle in l. j. §. fi. is q̃ naue. ff. de exer. Sed ſolue ſed m̄ diſtictiōes, q̃ habēt. p̃ Bar. ibidē, & melius in l. poſt dō. vj. lē. in j. opp. hoc eo. ti. & l. ſi cum dot. §. trāſgrediamur. hoc. tit. Dic vt ibi. Et attēdāī Bar. q̃ habuit ſi facto, & null⁹ ſciēs aliq̃d allegare. Ad de ad conſil. ix. Prā. After. incip. in Christi, &c. viſo thema.

a ¶ Partem. Petr. de Anc. conſ. xxij. cõſuluit nepotes mulieris adhibitos ad ſtipulandũ dotẽ, p ſe & eorũ hæredibus cẽſeri adhibitos, vt donatarios. & cõſ. cccxv. tenet fratres adhibitos ad ſtipulandũ dotẽ ſororis, q̃ renũciauit hæreditati paternæ & fraternę, cẽſeri adhibitos vti miniſtros. de quo vide etiam Barto. conſil. cxxvij. incipien. quidam fratres.

b ¶ Cauſa mortis. An in dubio donatio ſit ceſſẽda cã mortis. & ad primã limitatiõẽ Alex. vide Rom. cõſ. ccxix. & vide Bald. cõſ. cvij. li. j. & circa vj. limitationẽ Alex. inc̃ptũ rep̃hẽdit Pa. de Ca. quòd donatio omniũ bonorũ valet, ſaltẽ ĩ pſetib⁹: dic q̃ contrariũ conſuluit Ang. conſ. clxxix. & q̃ donatio, q̃ nõ põt valere in vim donatiõis inter viuos, valeat in vl donatiõis cã mortis, ẽt ſi dictũ eẽt q̃ nõ poſſet reuocari niſi in duob⁹ casib⁹: cõſuluit Bal. cõſ. cccvj. li. j. Et q̃ cũ in donatione vbi ſit mẽtio mortis. et ſunt illa verb. ꝓpetuò nõ cõtrauenire, q̃ ꝓter hoc nõ deſinit eẽdõatio cã mortis, tenuit Bal. al. cõſ. cij. & Angel. cõſ. ccliij. vbi dicit Ray. tẽere gl. in l. ſi alienã. & Bal. alle. cõſ. cccvj. Et quo ad vij. limitationẽ Ale. vide Bal. cõſ. cxxxviij. li. j. & ccccij. lib. iiij. & cõſ. cxcv. li. iij. & vide meli⁹ cõſ. cclxiij. e. li. q̃ iſta donatio. Et quo ad vltim. limitatiõẽ vide Bal. allega. conſ. ccvj. & xlix. ij. col. j. volum.

c ✠ POMATES. ¶ Etiã ſtam⁹. Vide Alex. cõſ. xiiij. incip. circa primũ. in prin. in primo volum.

d ¶ Procula. Adde poſt Alex. Ro. cõſ. cccccxvij. vbi refert do. Dyo. de peruſ. p̃ceptorẽ ſuum ſecutũ fuiſſe Bal. in d. cõſ. alle. p Ale. & dicit nõ bene cõſideraſſe l. cũ qdã deviu. ſubdẽsipſe q̃ ſi vir ſtaret toto tpe durãtis mr̃imo. q̃ non poteret interẽẽ, q̃ vr̃ tacitè remiſſe, p tex. iñc. gl. in verb. vſuras in l. vir vſuras. ſ. de do. inter vi. q. al. l. cũ oporter. §. ſinaũt res. C. de bo. q̃ lib. & dicit mirari q̃ Bal. fue. ſcognit⁹.

d ✠ POMATES. ¶ Procula. De intel. hui⁹ l. vide Ale. cõſ. lvj. in ij. col. ſ iiij. vol.

e ¶ Fauore dotis. Ad d tu q̃ hãc cõſol. Bar. ſe qd̃ do. me⁹ Soc. ſ cõſ. ſuo mihi cxxxix. in iii. vol. qd̃ nõ habeẽ cõiter ſ col. x. ver. ad ſecũdã. rõnẽ. Etcõ. in ci. do. labia mea aperiat. & c. ſ. ſ ripe⁹ inſt gnisdoc. & mihiſſ.

niãt, vt dixi. Aut nõ eſt facta mẽtio mortis: & tũc p̃ſumit̃ inter
d viuos: vt l. ſ. al. Op. de l. pcu. ⁱ ſ. de, pb. Gl. dicit q̃ eſt verũ, niſi rõ tp̃is aliud iducat. & vide gl. ibi. niſi aliud, &c. Sic gl. tenet
4 qd̃ ſola rõ tp̃is facit p̃ſumi donatio. dicit ne bñ: Certe ꝓ nõ: qa nõ ſufficit ſol⁹ curſ⁹ tp̃is. & illud eſt ideo. Q̃ñq̃ qs alle. titul. & curſũ tp̃is ad illud: ã ſufficiat: Dic vt dixi ĩ l. ſi certis ãnis. C. de pac. & l. cũ de ĩ rẽ verſo. ſ. de vſ. ibi tetigit de do. & ĩ qõne q̃ di ſputaui de illa q̃ iuit ad maritũ cũ magna do. Aliq̃ñ alle. curſus tp̃is tãtũ: & tũc ſi cẽt tãt⁹ curſ⁹, q̃ ſufficeret ad p̃ſcriptionẽ: tunc nõ ẽ dubiũ. Si nõ ẽ ſufficiẽs: tũc ſol⁹ curſus tp̃is nõ iducit p̃ſumptionẽ liberatiõis: vt l. libertis. la ij. §. j. j. de alim. le. Fallit ĩ d. l. Procul. qa ibi plura iteruenerũt: vt p gl. ĩ d. l. lib. §. j. Fallit ẽt ĩ debito odioſi lucri vt l. cũ poſt. ĩprĩ. ſ. de iu. do. & l. cũ qdã. §. j. ſ. d vſ. & C. de vl. l. vſuras. Et ita debes ĩtelligere illã expoſitiõẽ Et aduerte: qa nõ cadit ad l. ſed ad regulã gñalit formatã, q̃ in dubio nõ p̃ſumit̃ aĩo donãdi. Op. de l. ſi. fu⁹ cõis. §. j. de don. ĩt
vi. & vx. So. lllud † eſt verũ, niſi rõ ſanguinis aliud induca t. & vide gl. ibi ſanguinis. Similẽ gl. habes ĩ l. vtrũ. j. de dona. inter vi. & vx. dicit ne bñ iſta gl. Certè nõ: qa l. ſi fu⁹ cõis. §. j. nõ dicit q̃ rõ ſanguinis facit p̃ſumi donatiõẽ, ſed dicit q̃ facit p̃ſumi cõſenſũ, q̃ iducit donatiõẽ. Et hoc dicit gl. ĩ l. q patiẽ. ſ. mã. Sed ĩ caſu l. cõtrariæ. ille cõſenſus in quocũq̃ extraneo facit præſumi donationem: vt l. in ædibus. in fi. j. de do. Vñ ibi facit ratio ſanguinis pręſumi cõſenſum iſtum. Et ſic iſta gloſ. q̃ tum ad l. illã nõ bñ dicit, ſed ad l. iſtã, pei⁹ dicit, ſ. q̃ rõe ſanguis p̃ſumat̃ donat vt l. ſi mu. ĩ fi. ſ. d iu. do. Itẽ ĩ pr̃e nõ p̃ſumit̃: vt poſt do. fm lect. Dy. Itẽ ĩ fr̃e nõ p̃ſumit̃: vt l. cũ qs. §. nup. j. d le. iij. ẽt fm op. gl. & eſt caſ⁹ cõtra illã gl. ĩ l. cũ marit⁹. ĩ fi. ſ. d pa. po. fm q̃ gl. ĩtelligit. & ſic gl. male di. Innvno tñ repio q̃ bñ dicit, q̃ñ aſcẽdẽs adhibet aliq̃ ex deſcẽdẽtib⁹ vt ĩter filiũ & filiã, vt mr̃ filiã & pr̃ filiũ: tũc eñ ĩ dubio p̃ſumere aĩum donãdi. Et, p hoc l. do. §. ſpecies. j. d do. & l. fi. e. ti. Op. d l. ſi verò nõ remũcrãdi. §. idẽ Papin. ſ.
6 mã. Gl. ſoluit † p rõnẽ, q̃ viciſsi p̃ſumit̃ dõatio. Dicìtne bñ iſta gl. Et dicò q̃ bñ dicit ĩ ij. caſi. extra ius l. qa ĩ dote eſt ſpãle, vt ſi mihi mulieri donaſti, & te adhibeo vt ſtipuleris: vt l. idẽ q̃. §. ſi cui. ſ. mã. Et q̃ hoc ſit verũ, eſt caſus ĩ l. poſt dotẽ. j. eo. fm lect. Dy. Sed ad illã põt rñderi q̃ pr̃ nõvr̃ donare. Sed ad l. idẽ tq̃. §. ſi cui. nõ vr̃ dari rñſum. Opp. de l. vni. §. accedit. C. de rei vxo.
e ac. So. ibi fauore[e] dotis eſt: qa illa cã reſpicit pietatẽ: vt l. cũ is. §. pe. ſ. de cõd. ide. Op. de l. oĩno. j. ti. j. So. Illud eſt verũ i modicis. Et iõ do vnã regul. q̃ dat luriſcõ. ĩ l. vtrũ. ſ. d do. inf vi. &
7 vx. † q̃ ĩ dubio nõ p̃ſumit̃ dõatio niſi rex mõ vel gẽere aliud in ducat̃, vel p̃ſumat̃. Declaro: ex mõ ĩtelligo, i. curſu tp̃is, & ex geſtu negotij: vt l. Proc. ſ. de, pb. & hac l. cũ ſi. fm lec. q̃ teneo ĩ l. falſus. §. ſi iactũ. j. d. fur. & qd no. in l. q̃ rõne. §. fi. de ac. re. do. & qd no. in l. ij. in fi. ſ. ad l. Rod. de iac. Seq̃t̃, vel ex gñe põt ij. modis intelligi, ex gñe, ſ. rei, vt modica, vel parua. vt l. oĩno. & l. qd dr̃. j. ti. j. ltẽ ex gñe, ſ. cãe, ꝓpter q̃ dat̃ vel remittit̃: ſi cã eſt q̃ reſpiciat pietatẽ vel reſpiciat lucrũ odioſũ, vel in alijs cauſis in gl. ſpecificatis, vt l. ſed ego. in fin. ſ. ad Velle. & põt intelligi oĩs caſus, q̃ ponit̃ in d. l. ſi verò nõ remũcrãdi. §. idẽ Papi. ſ. mã.
8 Veniò ad aliàs gl. dr̃ hic † qd adeũdo vr̃ cõſetire. cõtrà, aditio
9 † nõ habeẽ, p ſolutiõe in dãnũ hæredis: vt l. Vran. j. de fideiu. aliàs eſt l. ſi debitori. & qd no. in l. ſi ſocer in prin. j. e. Rñ. q̃ hic iſta ſucceſsio nõ habet vim ſolutiõis, ſed actio hr̃, p cõfuſa: & iõ hæres teneẽ iſtis ſtipulatiõib⁹, ſicut q̃libet extrane⁹. Et, ꝓpt hoc do meli. expoſitionẽ fm la. de Ar. in tex. qd̃ gl. tenet per l. q̃s allegat, vr̃ dicere q̃ habeat vim ſolu. qd̃ nõ eſt verũ. Dr̃ hic, q̃ teneẽ ĩ ſolidũ creditorib⁹. cõtra d l. j. §. ſi is q. j. ad Tre. & l. ĩ rõne. §. qd̃ vulgo. j. ad l. Fal. So. gl. qd̃ vſq̃ ad vires hęreditatis teneẽ lega. & creditorib⁹ ĩſolidũ fm iſta tp̃a. Hodie diſtĩguit̃: Aut fecit inuẽtariũ vel nõ: qa tũc hodie teneẽ legatarijs in ſol.
10 p aut̃. ſed cũ teſtator. C. ad l. Fal. Quęro ã † marit⁹ habeat bñ ficiũ ne cõueniat̃ niſi in q̃tũ facere põt. Gl. dicit q̃ ſic. Dicit ne bñ gl. Certè ſic intellĩgẽdo q̃ fuerũt adhibiti ad ſtipulãdũ partẽ dotis ſimpliciter. Sec⁹ ſi ad certã partẽ ſpecificatã: vt no. gl.
51 in ver. ſuſpectũ. ſ. e. l. ij. & ſ. l. ꝓxi. in. gl. Iſta l. dicit q̃ñq̃ † aliqs fuit adhibit⁹ ad ſtipulãdũ. pone q̃ ſtipulator dari ſibi, & nõ adhibeo q̃d ſtipuleẽ: ã p̃ſumit̃ aĩo donãdi vel nõ: Q̃ñq̃ ſtipulor dari tertio q̃d nõ eſt meũ, nec eſt mihi debitũ: tũc talis cõuẽtio nõ valet: nec mihi nec ſibi acqrit̃: vt §. alteri. Inſti. de iuti. ſtipu. & l. ſtipulatio iſta. §. alteri. j. de ver. ob. Nec põt intelligi q̃ ſtipulet̃ur

a ¶ In mr̃e. Inc̃ptũ Ale. tãgit qd ĩ mar. ſol. p vx. Addè qd ſi marit⁹ ſoluit, p vx. deide ſe dedicauit: ã cõtra vx. vel cõtra mona. agere debeat mar. Ro. cõ. ccxcij.

b ✠ POMATES. ¶ Procedo. Vide. Bal. doc. in l. dotalẽ. j. eo. Are. cõſ. clxiij. col. viij. Ales. cõſ. viij. vo. iij. ver. ex p̃miſsis. & cõſ. lxxviij. in fi. eo. vol. & cõſ. cxviij. ver. & p predicta. e. vo. Bar. in l. qb⁹ dieb⁹. ĩ fi. prin. ff. de cõd. & de mõ. Et an vniuerſi q̃ inẽ ſunt cõgregatiõi, dicãt cõſetire vide Fel. in c. cũ oẽs. in. vij. co. de cõſt. Et ã fiat p̃iudicialis cõſtitutio vni eorũ nõ cõtradicẽti: ã dicat̃ cõſeſiſſe, vide Ro. ſin. ccccl xxxviij. & ſeq. Et ã i baptiſmo tacẽs habeat̃, p cõſentiẽte, videca. cũ puuli. d cõſe. diſt. iiij. Et an ſtatutũ reqrẽs cõſenſũ ãtiquorũ ſatis ſit data eorũ cõſcĩtia. Ita Ro. ſin. cccccccxxvj. Cepo. cau. xlvij. Roman. ſing. cccclxxxiij.

c ✠ POMATES. ¶ Habemus. In iſta materia vide Fel. ĩ c. cũ oẽs. in vj. col. de cõſti. & ĩ c. nõne. ĩ ij. co. vſq̃ ad fi. de p̃ſũ. & ĩ c. iij. in ij. col. ver. xix. de præſcrip.

d ✠ POMATES. ¶ Quid. Vide Cep. ĩ caut. fo. xij. in fi. Et d hac materia vide Bar ba. cõſ. vj. in v. col. in j. vol. Felt. in c. cũ M. Ferr. in ij. co. de cõſt.

d ☞ Scripta exẽplaria hũt in ver. q̃ro qd ibi cũ ĩ ignorãte &c. cũ ignorare nõ credat: vt l. Labeo. j. d aqua pluu. Nec ibi ea verba an ĩ pręſente, & ſciẽte: ergo & in tacẽte cõp̃iũt. Ale. Loſe⁹.

e ¶ Quoddam mediũ. Propter hoc Petr. de Anc. cõſ. cxxv. iſte executor dicit male locutã gl. ĩ cle. q̃uis rigor. d̃ app. q̃ voluit q̃ iudex tacẽdo cum petũt̃ apoſtoli, videatur negare: qa dicit hoc nõ præſumẽdũ. ibi vide qd̃ voluit.

f ¶ Per cõtumaciam. Vr̃ cõſentire. Optima eſt gl. in l. q̃ diu. j. de ac. hæ. & ex hoc meli⁹, pbat̃ d. Inn. in c. j. de his q̃ fi. à maio. par. ca. vbi dicit q̃ vocat⁹ ad actũ vt ap pbet ſi ẽ pręſens, & tacẽs. vr̃ cõſentire, ſi act⁹ ſit ſibi p̃iudicialis, licet ſec⁹ ſi nõ erat vocat⁹, p l. filiuſfa. §. ſiuit⁹ de, pcu. qd̃ dictum magni fecit Abb. ĩ c. ij. d his q̃ fi. à pręſe. ſine cõſen ca. & in c. ij. de loca.

f ✠ POMATES. ¶ Per cõtumaciam. Vide Ber. in l. q̃ diu. la ij. ff. de acqr. hære.

g ✠ P. PAV. P. ¶ Meũ præiudiciũ. Vide Ro. ſin. cccccxcviij. inc. inferior. aliàs ccccl xxiiij. ver. ij. caſu circa iſtã materiã ã et qñ fili⁹ naturalis ſcit p̃rm ſpetrare ſuã legitimã & nõ cõtradicit, an videat cõſentire, vide gl. ĩ l. adoption. ff. de adop. q̃ extolit Rom. ſin. cccccccxiiij.

pulet̃ vt negot. geſt. qa nõ ẽ meũ negotiũ nec tãq̃ p̃curator. Qñq̃ ſtipulor alteri qd̃ eſt meũ, vel mihi d̃bitũ: & tũc ĩ extraneis nũq̃ p̃ſumit̃ dõatio, ſed tãq̃ p̃curatori ad iectio: vt l. luli. §. j. d̃ ver. obl. & §. ſi qs alij. Inſti. d̃ iuti. ſtip. Et hoc apparet ĩ l. dõationes. §. pe. d̃ do. cũ gl. Fallit rõne ſanguiis, ĩtelligẽdo, put dixi, qñ vn⁹ ex aſcẽdẽtib⁹ ſtipulat̃ deicẽdẽti ĩ caſu, ĩ quo põt ſibi q̃rĩ vt l. publia. ĩ prĩ. ſ. d̃ po. & qd̃ no. ĩ l. dona. §. j. j. de do. Et nõ eſt multũ tẽp⁹ q̃ ego allegaui ĩ quadã pulchra & magna q. d̃ qua
12 dã ſtipulatiõe. Quæro vlteri⁹: pone † q̃ ego ſtipulor, emovel cõtraho, tñ noĩe tertij: an ĩdubio videar donare ĩpi tertio? Videte dñi: iſte eſt pulcher pũct⁹, q̃ ĩ extraneo nõ p̃ſumit̃ donatio: vt l. pe. ſ. de neg. geſt. & p totũ ti. niſi eẽt cã pietatis. illud ẽ dubiũ: vt ſ. dixi inter aſcẽdẽtes & deſcẽdẽtes. & gl. ĩ l. filiæ. C. fa. erc. dicit q̃ donatio p̃ſumit̃ ĩ pr̃e q̃ habet filiũ in potẽſtate. Sed dico q̃ ex ſolo cõtractu nõ p̃ſumit̃ aĩ⁹ donãdi, ſed cõcedẽdi ĩ peculiũ ſic: vt l. j. C. de caſtr. pec. & j. de pecu. le. l. fi. Sed ſi noĩe filij emeret; et patereẽ ſibi tradi: tũc p̃ſumit̃ donatio vt l. ij. & iij. C. ſi quis alt e. vel ſibi. Ita debet ĩtelligi l. filiæ. C. fa. erci.
13 Nec obſtat l. j. C. de caſtr. pecu. In matre[a] verò quæ talẽ filium nõ habet in poteſtate, aduerte, ſi quidẽ eſt talis cõtractus, qui gerit̃, ex quo poſſet quæri actio alteri, ita tim pręſumit̃ pfecta donatio: aliàs ſecus: vt l. fi. j. de don. Nos habuim⁹ in l. ſi fundum p fideicõmiſ. j. de le. j. an cõſenſus ſit
13 animo donãdi vel nõ. Et † pone, ego cõſentio quòd obliges rẽ meã. & bñ inducit̃ pign⁹ cõſenſus. ſed q̃ro an aĩo donãdi, vel nõ, vr̃ adhibitus. Reſpõdeo, nõ: ſed potero agere vt luas: vt l. ſi vt certo. §. ſi de me. ſ. cõmo. dic plenè in l. fi. C. cõmo. & l. Lucius. ſ. mã. Procedo[b] vlterius cõſenſi tibi † vẽdẽti rem meã: an videar cõſentire
14 aĩo donãdi, p illa quę dixi in l. ſi fundũ p fideicõm. j. de leg. j. Reaſſumo vnã diſtinctionem, & videbis leges quas allegabo. Quãdoq̃ cõſentio vẽditioni rei meæ, & à te mihi donatæ: q̃ñq̃ de alio. Si de re mihi donata à te præſumit̃ donatio: vt l. ſive rò. §. idem Papi. ſ. mã. Si verò nõ fuit à te mihi donata, nec ab authore tuo, vel ab eo cuius eſt hæres, vel ab alio eius pręcep tore: & tũc aut ille, q vẽdebat, erat patronus meus, vel hæres patroni: & præſumit̃ donatio, niſi aliud appareat. l. codicilis. §. j. d̃ le. ij. Aut nõ erat patron⁹, nec hæres patroni: & tũc aut res ipa erat mea re, aut ſpe. Si re: tũc nõ præſumit̃ aĩo donãdi: vt l. ſi fundũ p fideicõ. d̃ le. j. Siverò erat mea ſpe: & tũc aut ille actus cui cõſentio, erat talis actus, ex quo res ad me puenire debeat, & mihi eſt ĩ pręiudicio: vt l. cũ pr̃. §. libertis. j. de le. ij. & l. nihil. §. j. j. d̃ leg. j. & l. quoties. C. de fideicõ. Aut ille actus nõ erat talis actus qa erat in re mea mihi legata ſub aliqua cõditione: iſto caſu cõſentiẽdo nõ videor remittere fideicõm. vt l. fundo. j. ad l. Fal. & no. p Dy. ĩ l. q Romę.
§. duo frẽs. j. de ver. obl. & habuiſtis glo.

inc. tu ſcis. & an dñs ſciẽs alienari feudũ & nõ cõtradicẽs habeat̃, p cõſentiẽte, vide Ro. ſin. dccl. in j. pte, col. xxv. Itẽ q̃ fauore publico & pax cauſa in p̃iudicialib⁹ taciẽnitas hr̃, p cõſenſu. vide Ro. cõſ. cccxj. col. j. vbi et dicit q̃ dũ inter te & me cõtrahit, ſi ego tibi, pretor, p qd̃ ius tuũ dimiuere intẽdo vel ad aliud obligare ad quod nõ teneris ex cã cõtract⁹, ſi, pretẽtatiõi nõ cõtradicas, videris ad id te obligare. Nũquid a ut tẽ ſi emphyteuta alienat p̃ñte dño & non cõtradicẽte, dñs dicatur cõſentire, & quid ſi patior te teſtari de re mea, vide Bal. ĩ c. j. de, phi. feud. aliẽ. p Fre. & ibi ẽt qd ſi patiar aliq̃d fieri authoritate ſua Itẽ nota q̃ licet ĩ iudicio negotio faciat rem dubiã, nõ tũ taciturnitas, vide Fel. ĩ c. fi. extra d̃. pb. Itẽ de materia à & q̃ tacẽs habeat̃, p cõſentiẽte. vide Fel. ĩ c. nõne bñ & c. de pręſcrip. & de iſta materia vide q̃ ſcripſi ad Bar. in l. grauis. ff. de pignor. act.

✠ POMATES. ¶ Cõtradicẽdo. Vide Ale. cõſ. cxxxj. ĩ ij. co. ĩ ij. vo. Panor cõſ. lxxxvj. Ro. cõſi. cx l. in ij. vol.

¶ Et iſtud q̃ fall. No. q̃ rõne ſanguinis p̃ſumit̃ cõſenſus. Fallit, niſi ſit cõiunctio habẽs in ſe reuerẽtiã vt l. j. §. q̃ onerandæ. hic alleg. & hoc etiã tenet hic d. Ant. in c. nonne. de p̃ſump. ſed moderniores idiſtin ctẽ hoc nõ tenent: & contra hoc allegant tex. in c. vnico de deſpon. impu. in vj. vbi ex tacẽs habeẽ, p cõſentiẽte, ẽt in actu, in quo requirit̃ cõſenſus on mino liber ab omni coactiõe, vt in mr̃imonio: vt c. cum locũ. deſpõ. Nec ob. tex. in §. quæ oneranda. q̃a loquit̃ ſi p̃tori liquidẽ conſtiterit q̃ ob reuerẽtiã liber tus, pmiſit, vbi debe rent eſſe aliquæ circunſtãtiæ, ad hoc vt reuerẽtia excuſet, put a qa patronus erat terribilis: qa ſolebat ſcuire vel qa ãcriter vir tractabat vxorẽ ar. corũ q̃ no. Inn. in c. cãm matri monij. de offi. dele. &

21 quẽdo tacere † ẽ quoddã mediũ[e] inter
c cõſentire & diſſentire: quia qui tacuit, nõ verè cõſentit, nec verè negat: vt in c. is qui tacet, extra de reg. iu. li. vj. Sed ſi ſum⁹ ĩ tali caſu, in quo nõ requirit̃ nec ſciẽtia, nec ignorãtia: tũc nulli applicabit̃: vt l. j. §. ſcientiã. ſ. de trib. Si verò eſt neceſſe q̃ applicẽ alicui extremorũ: & tũc quando q̃
f quis tacet per contumaciã[f]: & tunc preſumit̃ conſentire, vel negare in damnũ ſui vt l. de ætate. §. q tacuit. ſ. de interro. act. Quãdoq̃ tacet nõ per cõtumaciã: & tunc quãdoq̃ actus, qui gerit̃, eſt aliquis actus vniformis: vt contractus, vel quaſi: & tunc ſi quidem ille act⁹,
22 qui gerit̃, reſpicit meũ fauorẽ: & videor cõſentire. Q̃ñq̃ † reſpicit meũ præiudiciũ circa ius reale. Quãdoq̃ reſpicit meum præiudiciũ circa actionẽ p̃ſonalẽ. Q̃ñq̃ reſpicit præiudicium tertij cuius bona ad me præſentẽ & tacẽtẽ p̃tinẽt cura & ſolicitudine. In primo caſu præſumit̃ cõſentire: vt l. ſi remunerandi. §. ſi paſſus. & l. qui patit̃. ſ. mãda. Secũdo caſu q̃ñ reſpicit meũ
g præiudiciũ[g] circa ius reale: & tũc aut circa ius meũ, quod habeo in re tertij, vt quia venditur res mihi obligata, vel aliquis contrahit ſuper re mihi obligata: & tũc dic vt dixi plenè in l. vlti. C. de remiſsi. pign. Si verò circa ius mei dominij, vel vſufructus, & tunc gl. diſtinguit: Aut erat talis actus, quẽ nõ po
h terã impedire cõtradicẽdo:[h] & nõ præſumitur cõſenſus: vt l. Caius. ſ. de pign. act. & l. Titia. §. Lucia. j. de leg. ij. & l. ſæpe. j. de re iudic. Fallit ratione cõiunctionis: qa tũc preſumit̃ cõſentire: vt l. ſi ſeruus. de donati. inter virũ & vxor. & hac gl. Fallit
i etiã in l. q patiẽ. ſ. mãdati. Et iſtud q̃ fallit ratione cõiunctio-

idem videt velle Bart. l. ad inuidiã. & l. metũ. C. qd met⁹ cau. Et ſecundũ hoc poſſet limitari ſimiliter d. c. vnicũ, vt filij nõ habeãt ꝓ cõſentiẽtib⁹. Si cã cognita cõſtiterit ob reuerẽtiã tacuiſſe tpe cõtract⁹ mrimonij. Itẽ vbi ex cõra dictiõe exp̃ſſa timereẽt de aliquo dãno, ſaltẽ de facto cõtradicẽtis, et fidaret verba gñalia. Et all. bonũ tex. inc. cùm veniſſet. de inſt. Itẽ fallit fauore cult⁹ diuini, vel religiõis.

& ſub hoc cõprehẽdit casus c. ſi ſeruus ſciẽte. liij. dist. vbi ſi ordinat⁹ ſeru⁹ dño nõ contradicente, videt consentire.

a ✠ POMATES. ¶ Coniunctio. Vide Alex. in l. interpositas C. de trãſac. Panor. ĩ c. literis. de pręſump. Are. cõſ. xiiij. ĩ iij. co.

b ¶ §. inuitus. Vide latẽ And. Sic. cõſ. xlvj. li. ij. et. Ro. cõſ. clxxx.

c ✠ POMATES. ¶ Fallit. Vide Rom. conſ. cccxj.

d ✠ POMATES. ¶ Caſu. Vide Panor. cõſ. xl. in iij. col. in ij. dubio. in ij. vo. Fe. ĩ c. tuis qõ. ivl. co. d teſt.

e ¶ Tex. & gl. Intelligẽdũ eſſe ſi taciturnitas longo tpe duret: qa tũc vr̃ cõſentire. l. q aliena. j. de ac. hęre. & l. ſi filij⁹. C. de pe ti. her. Bar. in l. geritur in ſi. j. de acq. hęr. Facit qd voluit Pet. d. Ancha. cõſil. clxxv.

f ✠ POMATES. e ¶ Præſens. Vide Are. conſi. clxij. ij. colũ.

g ✠ POMATES. ¶ Siverò. Vide Pan. cõ. xlix. ĩ ij. co. iij. vo. Imo. cõſi. lxxxij. ĩ fi. & vide Ro. in materia fin. cõſ. ccccxcvj.

h ✠ POMATES. ¶ Quero qd. vide latẽ Alex. cõſ. cxlvij. in ij. col. in ij. vol. Felin. in c. trãſlatio. in ſi. de cõſt. & pulchrẽ in c. qm̃ contra. in xxiiij. col. ver. quartò quero. de ꝓba. & in c. cũ venerabilis. in iiij. col. de excep. Gl. & Scribẽ. in c. ſi qs p̃sbyteros. de reb. eccl. nõ alienandis. Fe. in c. cùm Ioan. iij. col. de re iudi.

i ¶ Niſi erraret. Bal. dicit eẽ notãdũ, ꝙ ſubſcribẽtib⁹ ſe cõſilij⁹ aliorũ abſq; eo qd legerit. Sed ſi appareat legiſſe, nũq; p̃ſumat err. l. ſicut. §. nõ vr̃. ſ. q. mo. pi. vel hy. ſol. Quid de ſe ſubſcribẽte papyro albo, vide Bal. in l. ſi ita ſtipulat⁹. §. chryſogon⁹. de ver. ob. & ibi p̃Imo. per Ang. ĩ l. ſciẽdũ. e. ti. per Bal. in auẽ. ſi qs. ĩ aliquo documẽto. C. deedẽ. vbi dixit q; gñalis ſubſcriptio ſufficit. De quo per Pau. de ca. cõſ. ccxxx. & cccxxxij. & eccl. vbi dici ꝙ tũ ſubſc. ſcũbit on⁹ ꝓbãdi qd nõ legit, nec notitiã ha. per Pe. de an. cõ. cxliij. per Ro. cõ. cccij.

k ¶ Sigillãte. ꝙ ſit idẽ tenet Bal. in d. l. ij. per illũ tex. & Ro. d. cõ. ccciij. qd vr̃ verũ, niſi res eẽt magni p̃iudicij, per ea q̃ no. Inn. & gl. in c. poſt ceſſionẽ. de, ꝓb. vbi hr̃ ꝙ credit ſigillo ep̃i in ſnĩa excõ. q; debet ĩtelligi ĩ his q̃ ſunt p̃ui p̃iud.

k ✠ POMATES. Sigillãte. vide Fe. ĩ. iij. loco. ĩ j. co. d ꝓb. Ro. cõſ. cccxciij.

l ¶ Quero quõ. Adde Bar. cõſ. cliiij. & Modernos. in l. ſi emãcipati. C. de colla.

m ¶ Sed dubitat. Paulus de ca. hic vr̃ in hęrede diſtinctiõi. Bal. in d. l. quoties vbi dicit, q; aut loqmur in cã matrimoniali: auĩ aut vſuraria. Primo caſu, aut incidit in cã criminali, vt ſi, ꝑcedit ꝓ adulterio, & ſic expedit ꝓbari matrimoniũ: aliter nõ diceret adulteriũ tũc: qa eccleſia de cã, vbi ingerit pœna ſanguinis, nõ habet ſe impedire, nec cognoſcere. Eccleſiaſtic⁹ autẽ incidit in cã ciuili: & tũc ſiue ſit quæſtio facti, ſiue iuris, remittit⁹ ad iudicẽ eccleſiaſtic. vt in cap. tuã. de ordi. cog. & ca. cãm quæ. qui filij ſint legitimi. in q; bus iuribus etiã loquit⁹ qñ erat queſtio facti, & dicit ſe ſemel Florẽtiæ in cã ardua irritaſſe proceſſum vni⁹ iudicis. q ſuper hoc probationes acceperat. de quo per eum cõſ. cxliiij. & ibi quid de cã vſuraria vbi facit diſtinctionẽ q̃ facit Bar. hic, & in d. conſi. etiã habet an talis exceptio poterit opponi poſt li. conteſta.

n ✠ POMATES. ¶ Diceremus. Vide Geminianum in cap. j. §. ſi verò. de excep. lib. vj. & in c. ſi. de fo. cõp. li. vj. quẽ ſequit⁹ Fel. in c. ſi. de exceptionibus licet aliter teneat Card. Calderin⁹ cõſi. ix. poſito ſub titulo de foro cõpetẽ. & vltra. Alexan. hic etiam tenet Paul. de caſtro conſi. cccxxxiij. incipien. viſa petitione prædicta. Calde. conſi. xxx. poſito ſub titulo de foro competenti. incipiente, in cã vſurarũ. Alexand. in l. ſi non ſortem. in prin. ff. de con. indebi. vbi alleg. alia Ioan. de Anan. in capit. poſt mirabilem. de vſur. Alexand. conſil. xcj. incipien. viſis actis tranſmiſsis. in ĩ. volum. & conſil. ix. incipien præſtantiſsime doctor. in iiij. volumi. & conſil. lxxvj. in ij. colum. in iiij. volumi.

23 nis. intelligẽ niſi ſit talis † coniunctio a que habeat in ſe reuerẽtiam: quia tũc faceret p̃ſumi diſſenſiũm: vt l. j. §. q̃ onerãde. j. quarũ re act. nõ da. & l. pen. j. de furt. Si verò cõtradicẽdo poterat impedire: tũc tacẽs præſumit⁹ cõſentire. Ita dicit glo. & allegat l. ſideiuſſ. §. pater. ſ. de pig. & ibi gl. & d. l. ſæpe. j. de re iu. Sed an requirat ꝙ ipe taceat dolo, vel nõ: & vn⁹ tex. vr̃ requirere ꝙ taceat dolo: vt l. ij. C. ſi ali. res pigno. da. ſit. & facit l. ſi ſine. C. ad velle. dolac. But. dicit cõtrarium, & iſtud tenuit, maximè p rõnẽ l. ſæpe. & l. ſi ſine. ad Vell. q̃ gl. inducit, ꝓ ſe: & eſt cõtra ſe quia l. ſi ſine. reqrit ꝙ mulier dolo taceat: vt excludat à Vell. aliâs in obligatiõe rerũ nõ excludit⁹, ſed habet Vellei. niſi habeat dolũ: qa tũc à Velle. excludit⁹. In tertiõ caſu qd reſpicit meũ p̃iudiciũ circa ius p̃ſonale: & tũc in dubio tacẽs nõ vr̃ cõſentire: vt l. fili⁹. §. inuit⁹ b. ſ. de pcura. Fallit c fauore pupillorũ: vt l. filius. j. de tute. & l. ij. j. ad municí. In quarto caſu d qñ reſpicit præiudiciũ tertij cui⁹ bona te reſpiciũt cura & ſolicitudie: & tũc p̃ſumit cõſentire: vt l. iij. j. d auth. tu. & ibi tex. & gl. e Quero qd ſi ſum p̃ſens f & tacẽs in difformi. † & 24 cũ intras poſſeſsionẽ meã, vel accipis de reb⁹ meis, & taceo: & iſto caſu ſi qdẽ pręſerit cõtract⁹, ex cui⁹ natura tenebar illud pati: & p̃ſumor cõſentire: vt l. ij. & ibi no. C. de acq. poſſeſ. ſi talis cõtract⁹ nõ pręceſsit: & tũc ſi qdẽ tractat de magno pręiudicio: & tũc videor diſſentire, vt l. pe. j. d fur. & no. in l. ij. C. de acq. poſſ. Si verò g de modico pręiudicio: p̃ſumor cõſentire vt l. q̃ Tuberõis. §. ſunt q dã. ſ. de pec. & l. Sabin⁹. ſ. cõmuni diui. & l. Labeo. cũ ſua gl. j. de aqua plu. arcen. & l. qui bona. §. ſi qs iuxta. j. de dam. infec. prędicta vera in 25 ſciẽtia, quæ eſt tpe negotij geſt. † ſed ſi ſu pervenìat ſciẽtia ex poſt facto dic vt dixi ãno. in l. quo em̃. §. ij. j. rem ratã haberi. Tangitur in l. ſi abſentis. C. ſi cert. pet. & ibi dixit. & tetigi hoc inl. j. verſic. pœna. j. de liber. agnoſcẽ.

26 †Quæro, quod b de ſubſcribente, & ſi ſe ſubſcribat vt te-
h ſtis, non dicitur conſentire, aliâs videtur cõſentire ſubſcribẽ-
i do, niſi erraret c: vt l. fideiuſſor. §. pater ſ. de pigno. & l. ſicut. §. non videtur. ſ. quibus mod. pigno. vel hypoth. ſol. & l. vlti. C. plus vale. quod agitur. & l. ſticho. §. ſtichus ſeruus. j. de ſtatu. lib. & l. j. §. inter filium. j. de fal. & l. Caius. ſ. de pig. actione.

k Quæro quod de ſigillãte, k an † videatur conſentire? Et vi-
27 detur ꝙ ſic: vt l. ij. de re. alie. non alie. & d. l. fideiuſ. §. j. ſecundùm vnam lect. ſ. de pig. & in quibuſdam caſibus ſigillare habet vim ademptionis poſſeſsionis: vt l. quod ſi neq; ſ. de peri. & com. rei vend. quod dic vt ibi. Fallit in vno caſu, vt l. j. §. ſi dolium eod. titu.

1 ☞ *Pater ſi probat filiam legitimam, dicitur probare ipſam eſſe in eius poteſtate.*
2 *Filia probatur legitima probando ipſam natam ex legitimo matrimonio.*
3 *Legitimitas filij qũ probãda ſit corã epiſcopo, & quãdo poſſit probari corã ſeculari.*
4 *Incidens examinatur coram iudice cauſe principalis.*
5 *Cauſa matrimonij eſt examinanda coram eccleſiaſtico, quando eſt dubium an matrimonium eſſe poſſit.*
6 *Iudex ſecularis quòd poſſit cognoſcere de exceptione excommunicationis punire ſacrilegum & hæreticum.*
7 *Iudex ſecularis quando poſſit cognoſcere de exceptione uſuraria.*
8 *Tertius quando admittatur in iudicio ad probandum licet ſua interſit.*
9 *Filiam ſibi conſentire probat pater eo ipſo quòd non habet cauſam contradicendi.*

Itia. Exceptio oppoſita in tertia perſona, cuius intereſt, obſtat, & venit examinanda in iudicio, & inpẽdit, ꝑceſſum. h. d. Et eſt not. & plus ſubtilis lex q̃ credat gl. legit hãc l. ꝙ pater ĩplorauit primò officiũ iudicis & cõtra filiã petẽs, ꝑnũciari eã in ſua poteſtate cẽ. Secũdò itẽ tauerat actionẽ de dote cõtra maritũ. Sed iſta lect. nõ cõgruit bñ literæ. Nã ordinata cã illi prĩcipali ſequẽtes cãe debẽt ſilerę cùm ſit p̃iudicialis, vt C. de lib. cau. l. lite ordinata. & Inſti. d actio. §. p̃iudiciales. vñ ꝓ actionẽ de dote nõ, ꝑcedere⁹, ſed eẽt officiũ iudicis, ꝑnũtiare, donec pẽdet cã prĩcipalis ſup alia nõ eſſe, ꝑcedendũ & ideo poſui caſum ꝙ pr̃ dictauerat libellũ cõtra maritũ, & in eo dicebat filiã in ſua poteſtate eſſe & dotẽ ſibi redi debere: in quo iudicio cõparuit filia dicẽs ſe ſui iuris eſſe, & ſe velle agere, cũ actio ſibi cõpetat. Certè iſta exceptio examinabit⁹, cũ ipſius filię opponẽtis ĩterſit. Facit l. ſi ſuſpecta. in prĩ. ſ. de inof. teſt. & C. de liti. auth. nũc ſi hæres. Facit j. de re iud. l. ſępe. & j. ad treb. l. ita tñ. §. quoties. & ibi dixi. & l. is â quo. de rei ven. de peti. hęre. l. pe. & in qualibet carũ dixi. Op. ꝙ filiæ incũbat on⁹ ꝓbãdi, ſeu ſui iuris. eẽ: vt l. circa. ſ. d ꝓb. Solu. hic erat in quaſi poſſeſsiõe exiſtẽtię ſui iuris. ſm gl. Quero de qua dote loquat⁹ hæc lex? Reſp. de dote ꝑfectitia, ſcdm iura alle. & ſmverã opi. Nã adutẽtitia nõ põt petere pater, etiã ſi filia eſſet in poteſtate, vt C. de coll. authen. qd locũ. Quero

l quomodo pater probabit ſe habere filiã in poteſtate? Rñ. gl.
1 notabiliter eoipſo † ꝙ probat filiã eſſe ligitimã: vt l. nã & ci-
uiũ de his q ſunt ſui vel alie. iur. & Inſt. de pa. pote. in prĩ. Sed
2 tũc quero, † quomodo probabitur hic quòd ſit legitima? Rñ.
probando quòd ſit nata ex legitimo matrimonio: vt d. l. nã &
m ciuiũ. & l. vicinis. C. de nup. Sed dubitat m tũc, vtrũ iſte articu
3 l⁹ poſsit ꝓbari corã alio, niſi corã † epiſcopo. Quod vr̃: nã quę
ſtio eſt ſpiritualis: ergo determinari coram epiſcopo: vt C. de
ſacro ſan. eccl. l. omni innouatione. & extra qui filij ſint legit.
4 c. cauſam. & de ordi. cog. c. tuam. In contrarium: quia † quod
libet incidens debet examinari & determinari coram iudicę
cauſæ principalis: vt C. de iud. l. quoties. Reſpon. quandoque
5 eſt † dubium, vtrum inter patrẽ & matrem fuit matrimoniũ,
& iſtud debet examinari coram iudice eccesiaſtico. quia eſt
cauſa ſpiritualis, vt dictis legibus. Sed fortè hoc non eſt ve-
rum: ſed in caſu prædicto quia de matrimonio non eſt quæ-
ſtio inter coniuges, ſed inter alios, vel inter coniugem & a-
lium: vnde quæſtio matrimonij non tractatur ad illum finem
vt inter tales perſonas quicquid iudicetur. decideret cauſam
matrimonij, vel aliquid faceret adeſſe vel non eſſe matrimo-
n niũ, Vnde cum eſſentia matrimonij in aliquo per hoc non læ-
datur. non poteſt dici quæſtio de re ſpirituali. Aliâs ſi ſec⁹ di
6 ceremus, ⁿ ſequeretur quod iudex ſecularis † non poſſet co-
gnoſce

Panor. conſi. lxiiij. in iiij. colũ. in j. volu. & cõſil. lxxj. in ij. col. eo. vo. Fede. cõſi. xcvj. & conſil. ccxlv. Paul. de Ca. in l. cũ innouatione. C. de ſacroſan. ecc. & in auẽ. cãm que cũ monacho. in ij. col. de epiſc. & cle. per Feli. in ſimili in c. eccleſia ſanctæ Mariæ. ĩ xvij. col. ver. tertia declaratio. de cõſti. & in c. ſignificauit. in iiij. not. de teſti. vnũ verbũ in c. cõſtitutus. in princ. de teſt. in c. ſi. in iij. colum. de excep.

a ¶ Excõmunicatiõis. Quòd iudex eccleſiaſticus debeat cognoſcere de exceptiõe excõmunicationis tanquã merè ſpirituali, conſuluit Calde. cõſ. nono de iudi.

b ✠ P. PAV. P. ¶ Tenent decretiſte. Quid ſi ſit quæſtio nõ ſolũ facti, ſed etiã iuris ciuilis vel municipalis, qa tũc cognitio pertineat ad iudicẽ ſecularẽ, vide ſing. Pau. de Ca. cõſi. lxxj. vide etiã oĩno Pau. cõſi. cxliiij. vbi ponit an & qũ dicat quæſtio facti & iuris & qñ remittenda ſit. Itẽ an iſta exceptio ꝙ remitti debeat opponi debeat ante litẽ cõteſtatã, an verò poſt vide Pau. de caſt. cõſil. cccxxxiij. vbi etiã ponit an de cõſenſu partiũ poſſit progari iurisdictio. Itẽ quis ſit iudex in cauſa dotis vide in l. j. §. eo. & ibi Soci. col. vj. intra aũt quãtũ tempus debeat opponi exceptio vſuraria, vide Ro. ſing. xlvij. an autẽ iudex ſecularis poſſit opponere de eccleſiaſtico, quãdo opponitur per citatum quòd eſt clericus poſt ſententiam latã vide Abb. in c. ſi diligenti. colũ. vlti. de foro compet. an autem ſi iudex eccleſiaſticus cognouit ſuper aliquo præſumptorio ſpeciali, puta ſup habilitatione iuramẽti. poſſit cognoſcere ſuper cauſa principali, vide Laur. De ci. hic in regula iſta colũ. ij. & ſeq. vbi ponit de veritate vide oĩno ad Bar. in l. ordinarij. C. de rei vendi. Itẽ an & quãdo exceptio ꝙ contractus ſit vſurarius debeat remitti ad eccleſiaſticũ, vide oĩnino Pet. de Anc. conſ. ccxxxij. inci. in christi nomine. Itẽ de eo quod dictum eſt ſ. an poſſit compromitti in laicũ, vide Iaſ. in l. quoties. col. ij. C. de iudic. vbi etiã ponit quãdo dicatur eſſe quæſtio iuris vel facti & quomodo iudex ſecula-

gnoſcere de exceptione excõmunicatio-
a nis. a Itẽ ꝙ non poſſet punire ſacrilegum,
vel hæreticum, quãdo incidẽter de re ſpi-
rituali quæritur tũc quãdo ꝙ de matrimo
nio nõ dubitatur: ſed dubitatur an illę fi-
lius fuerit natus ex illo matrimonio: &
iſtud non eſt ſpirituale, ſed poterit exami
nari corã iudice ſeculari: vt hic, & d. l. quo
b ties. Et ita tenẽt Decretiſte b in c. cauſam.
præalleg. Et eodẽ modo ſi † eſt quæſtio
7 ſuper cõtractu, qui dicitur vſurarius c po-
c teſt hoc eſſe duob⁹ modis. Vno modo, qa
partes cõfitẽtur factũ, tamẽ dubitatur an
contractus deſcendẽs ex tali facto cõfeſ-
ſato ſit vſurarius, an nõ: tũc quia illud eſt
ſpirituale, examinabitur corã epiſcopo:
quia tunc eſt quæſtio inter prohibitum &
conceſſum: ſed ſi de facto dubitatur, quia
vnus dicit factũ proceſsiſſe per vnum mo
dum, & alter per alterum: puta quia credi
tor dicit ſe numeraſſe totã ſummã in in-
ſtrumẽto cõprehẽſam: debitor dicit ſe nõ
recepiſſe niſi dimidiã, & aliã dimidiã eſſe
adiectam in fraudẽ vſurarũ. Itẽ dicit ven-
ditor, ꝙ cõtractus fuit excogitat⁹ in frau-
dem vſurarũ, quod emptor negat: tũc iſtis
caſibus eſt cõtentio de facto, nõ de vſura,
ſiue aliquo ſpirituali negotio: quia quili-
bet conſitetur ꝙ vſura eſſet, ſi ſic eſſet: &
tũc debet examinari corã iudice laico. &
ita videtur mihi ꝙ ponat dominus Pau.
de Leaza. in c. vlti. extra de vſur. in cle.
Vltimò videtur in caſu quòd tertia ſpo-
8 na † admittatur in iudicio ad probãdum,
licet nõ proſequatur propriũ intereſſe: vt
l. ij. in ſi. C. de neg. geſt. Quæro, quomo-
9 do † probabit pater filiã ſibi conſentire.
Rñ. eoipſo ꝙ nõ habet cauſam cõtradicẽ-
di: vt l. dotem. j. eo. Examinaui latius in l.
ſi cùm dotem. §. eo autem tempore. ſ. eo.

Liberta. Liberta, quæ legitimè recedit à patrono, ab eo poteſt petere dotem. hoc dicit.

Si maritus. d Etiam ſi fiſcus ſuccedat vxori: d
non perditur priuilegium mariti.
h. d. cum. l. ſeq.

1 ☞ *Eoipſo quòd quis contradicit, dicitur habere iuſtam cauſam contradicendi iuris permuſtione.*
2 *Voluntas in re propria pro ratione, non eſt in communibus, nec in his quæ alium lædunt.*

Dotem. Non videtur filia cõtradicere, quæ iuſtam cauſam contradicẽdi nõ habet. h. d. Sed filia cõparẽte & cõtradicẽte, cauſa prius examinabit⁹: vt l. ſi cũ dotẽ. §. eo aũt tẽpore. ſ. eo. Oppo. j. de no. ope. nũ. l. j. in princ. Glo. nõ ſoluit. Tu dic eoipſo † ꝙ qs cõtradicit, habet iuſtã cauſam cõtradicẽdi iuris pmiſsione. Secũdò opp. C. de pa. cõuẽ. l. hac lege. Glo. nõ ſoluit. Dic ꝙ ibi mulier ſuũ defendit: & in re ꝓpria † eſt, ꝓ ratione voluntas. Hic mulier volebat patrẽ grauare in iure, ꝓprio ipſi⁹ patris. Vel dic ꝙ nõ eſt, ꝓ ratione volũtas in rebus cõmunibus, vel in his quæ aliũ lędunt. Oppo. j. ad Trebel. l. quia poterat. Sol. ꝙ ibi hæres repudiando ſe exonerat, & iuri ſuo renunciat: hic mulier alium grauare volebat. Vltimò glo. inducit hanc legem in arg. contra eos, qui contradicunt electionibus. de quo. j. de decu. l. Imperator. §. fin. de mu. & ho. l. reus. §. j. & per Dy. in c. b quod ſemel. extra, de regu. iur. lib. vj. ibi: item poteſt poni exemplum.

1 ☞ *Iniuriam factam filio, per coniunctos quòd pater non remittit. & nu. 3.*
2 *Quando pater eſt turpis perſona, non remittit iniuriam factam filio.*
4 *Hæres quando cogatur habere ratum factum defuncti.*
5 *Hæres ſoceri quòd poterit opponere de moribus uxoris, licet hæres mariti non.*
6 *Conuentus ut hæres quòd poſſit uti exceptionibus ſibi competentibus, etiam non ut hæredi.*

Vcius. Sponſalia contracta per patrem, nõ extinguunt ius petendi dotem, vel retinendi filio cõpetens culpa mulieris. h. d.

Opp. ꝙ eoipſo ꝙ filius non contradicit, videtur conſentire ſpõſalibus: vt l. ſed ea quæ & l. filios. ſ. de ſpon. Sol. glo. ibi in filia, quę videtur tacitè conſentire: ſed in filio ſecus, vt hic: in l. cõtraria. glo. hoc non approbat. & idẽ Pet. & Ia. de Are. & Ia. de Ra. Dic ergo quòd hic loquitur in filio qui ignorauit ſponſalia contracta. Opp.
1 extra glo. † quòd pater poteſt remittere iniuriam filij: vt l. ſed & ſi vnius. §. filio. j. de iniur. Potes dicere ꝙ hoc ideo, qa ſpõſalia nõ durauerunt. quod nõ placet: quia iniuria ſemel remiſſa nõ reſuſcitatur: vt l. ſi vnus. §. pactus ne peteret. ſ. de pac. Nec potes dicere ꝙ mulieri imputat⁹ ſi diſſoluit ſpõſalia: quia hoc licet. C. de ſponſa. l. j. & tex. hic expreſsè dicit ꝙ mulieri imputatur culpa in diſſoluẽdo primo matrimo-
2 nio. Dic ergo † ꝙ hic pater erat turpis ꝑ-
3 ſona, qui iniuriam filij nõ poteſt remitte-
re: vt d. §. filio. Vel dic ꝙ ſpeciale † eſt in iſtis iniurijs, quæ tanq; à coniuncta perſona inferuntur. ſicut eſt vxor, vt à patre remitti non poſſit, vt hic. Simile in iniuria præteritionis vel exhæredationis factæ, à matre: vt l. Papi. in prin. ſ. de inoffic. teſta.

e Opp. quia eo † ꝙ filius eſt hæres e patris,
4 cogitur habere ratũ factum per patrẽ: vt
l. ex qua perſona. j. de regu. iur. & C. de rei
vendi. l. cùm à matre. Glo. ſoluit notabili-
ter quòd tunc hæres cogitur habere ratũ
factum defuncti quãdo illud factũ eſt ob-
ligatorium, ex quo cõtra defunctum cõ-
peteret actio, vel exceptio: ſed hic nõ erat
huiuſmodi: ergo &c. Iſtud examinaui ple
nè in l. cùm vir. j. de vſur. & l. rem alienã. d
ſ. de pigno. acti. Vel aliter ſoluit gloſ. Fa-
ctum defuncti cogitur quis habere ratũ,
ſicut ſi ipſe feciſſet. Sed ſi ipſemet filij⁹ con-
ſenſiſſet, nõ præiudicaret ſibi: qa ſpõſalia
tantũ fuerunt contracta, nõ matrimoniũ:
ergo &c. Hoc vltimũ nõ placet Pet. quia
eadem eſt ratio in ſponſalibus, quæ in ma
trimonio. Nã contrahendo ſpõſalia videt
approbare mores ſuos ſicut contrahendo
matrimoniũ. Tene ergo præcedẽtẽ ſol. Opp. ſ. eo. l. rei iudicatæ. §. hæredi. ver. morũ. Sol. hæres † mariti nõ poteſt opponere
5 de morib⁹ vxoris ſi maritus nõ oppoſuit, vt in cõtrario, ſed hæ
res ſoceri, idemq; maritus bene põt opponere, vt hic. Vltimò
6 no. † ꝙ licet quis cõueniatur vt hæres poteſt vti defenſionibus
competentibus ſibi, etiam non vt hæredi: vt hic, in fine.

ris poſsit cognoſcere de cauſis ſpiritualib⁹.

✠ POMATES. ¶ Et ita tenent Decretiſte. Et iſtã. q. alibi ſatis latè remiſi. Sed vide quæ not. ad Bald. in l. j. C. de Latiniber. tol. & in l. j. C. de confeſ. & in auẽ. ci qui. C. de bo. auth. iu. poſ. doct. in ca. lator qui filij ſint legitimi. & c. cum ſit generale. de foro cõpe. & c. poſt miſerabilem. de vſur. & Fede. de ſenis ĩ cõſ. xcj. Sed vnũ adde ꝙ in caſu, in quo laicus procedit in iſtis cauſis ſeruabit leges ſuas nec ſeruabit cle. diſpẽdiosam. de iudi. & ibi eſt bona gloſſa quo ad ordinẽ procedẽdi: ſed quo ad deciſionẽ quid iuris. do. Pet. in repe. c. ea quæ. de regiur. in vj. dicit habuiſſe de facto: & arguit ꝙ debent ſeruari ſtatuta laicorũ in q. de inſtrumẽto vſurario, quod nõ ꝓbat, ſi non eſt regiſtratum in memorialib⁹ actorum. & non eſt auſus decidere pro iſta parte, ex quo erat cauſa animæ, & agitur de periculo animarũ, per c. cum eſſes. de teſt. vide eum in ij. q. & in q. xxvj.

c ¶ Vſurari⁹. Quis debeat cognoſcere de exceptiõe vſuraria & qs debeat punire vſurariũ, vide Cal. conſi. iij. & Bar. conſi. xxv. lib. v. & cõſi. clxix. li. ij. & ibi quid ſi fuit oppoſita Iudęo et Saraceno, do. Car. conſi. cxx. Et an arbiter poſſit cognoſcere de cauſa vſuraria, vide Pau. de Ca. conſi. lxxiij. Et an iudex eccleſiaſtic⁹ poſſit inhibere ſeculari ne cognoſcat nõ citata parte, vide Pe. de Anc. cõſil. ccxxxv. & ccxxxij. Bal. cõſl. xvij. lib. iij. Et quid de cauſa decimarum, vide Bald. conſi. ccxliij.

d ¶ Si maritus. Inquãtum Alex. hic remiſsiuè ponit an debitores bannitorũ liberẽtur ſoluendo fiſco, adde Bal. cõſi. ccxciiij. li. ij.

e ✠ P. PAV. P. ¶ Eſt hæres. Vide Com. conſ. xxxiij. incipi. quidã patronus. circa medium.

Paria delicta mutua compenſatione tolluntur, & nu. 7.
Exceptio lenocinij quòd tollat cauſam adulterij ciuilem.
Exceptio doli quando tollatur replicatione doli.
Caſus poſitio in iſta lege.
In criminalibus poteſt ſuper facto pronũciari ſicut qñ ꝑceditur de crimine ciuiliter.

a ✠ POMATES. ¶ Vxore. An & qñ culpa cõpenſet, vide Fel. in c. dilecti. de exce. Paul. de Ca. conſi. cxxvj. aliàs cxxviij. Ro. ſing. dcccxcv.

b ✠ P. PAV. P. ¶ Circa materiã huius. l. an & qñ admittat̃ iſta cõpẽſatio in ciuilibus, & criminalibus, vide latè Feli. in c. cũ dilecti. per totum de except. Iaſ. poſt alios in l. fin. §. j. ff. de eo per quem factum erit.

c ✠ POMATES. ¶ De adulter. Vide Alex. conſ. lxxv. inciuiſis dubitationib⁹. in iiij. colũ. iij. vol.

d ¶ Damno vitando. Adde inquãtũ Alex. dicit qd̃ Ro. nõ intellexit ca. Michael. qd̃ ipſe potuiſſet vti dicto morali Senecæ, Lauda parce, vitupera parcius: vel illud quod dicit tacere: qa Ro. cõſi. cclxxxv. oĩa ad deciſio. idẽ tenet ꝓ hic. & dicit ꝓ in c. cũ aliquibus. eſt tex. ſingularis, ꝓ quoties in reſcripto ſunt illa verba authoritate noſtra, quod ordinarius efficiẽt delegatus. Nec obſtat ꝓ in d. cap. Michael. ſint illa verba: quia dupliciter reſpõdet. Primò ꝓ illa verba, authoritate, noſtra, referanẽ ad verba eiuſdẽ tex. attẽtius ,puiſurus. quaſi dicat authoritate noſtra attentius prouideas. nõ aũt referãtur ad perſonã epiſcopi: vt ipſa authoritate apoſtolica procedat: vel quod ibi putabat epiſcop⁹ ex quo papa ſibi mãdauerat ſimpliciter: vt Bo. ciues cõpelleret ad reſtitutionem vſurarũ fiendam Michaeli, nõ deberet ad mittere dictã expoſitionẽ dilatoriã, quaſi reſcriptũ deberet aliqd operari vltra ius cõe poſitũ in d. c. quia fruſtra. Vnde Papa declarando dicta authoritate reſcripti ſui ex hoc ad epiſcopũ directi: vt ipſe faciat vſuras reſtitui intelligitur dicere, ſecũdum ius cõe dũmodo idẽ Michael reſtituat ſecundũ c. quia fruſtra ꝓ in delegatis loquiẽ loquens Papa extendit ad ordinarios à iure omniũ cõmuni reſcripta iuriſdictionis excitatiua ſeu iuriſdictionalis interpretationẽ recipiunt, & ſecundum illud reſtringuntur. De primo eſt caſus ſecundũ ipſum in c. graue. de of. ordi. De ſecundo in c. cauſam quæ. de reſcript. & c. ſuper eo. de offi. delega. & fortiſica vt ibi per eum, qui ita conſuluit.

e ¶ Captando. Sed quid ſi lucrum captandum pendet ab euẽtu, an admittetur replicatio, vide Petr. de Anch. conſi. ccxcij. De quo articulo vide Pet. de Anc. conſil. lxj. Ro. conſi. ccxlix. & conſi. ccxcix. Fede. conſi. ccxlv.

f ✠ POMATES. ¶ Nota quòd. Vide Paul. de caſt. in l. decuriones. C. de infami.

g ¶ Exceptio. Vide Cald. conſi. j. de except.

h ✠ P. PAV. P. ¶ Poſt dotem. Iſtam l. repetit Bene. de Plumb. & circa iſtam materiam an & quando actio de dote acquiratur patri & filiæ & quibus caſibus conſolidetur patri & quibus filiæ & non fiat præiudicium patri circa conſolidationem, licet dos debeatur filiæ loco legitimæ puta ſtante ſtatuto ꝓ filia femina nõ ſuccedat extãtibus maſculis, ſed debeat dotari, vide late Anto. conſi. ix. col. iij. & iiij. poſt prin. ſub rubr. de conſtit.

In actione deſcendente ex contractu, ſufficit quòd pronuncietur ſuper facto.

Locus & tempus debet inſeri in accuſatione, etiã quando de crimine agitur ciuiliter.

Idem quando excipitur.

Bannitus an poſſit opponere cõtra bannitum, ipſum non audiendum, quia bannitus remiſſiuè.

Dolus cum dolo, & culpa cum culpa quãdo cõpenſetur.

VIro atque vxore.[a] [b]

Paria † delicta mutua cõpenſatione tolluntur. h. d. Gl. ponit caſum ꝓ vxor repetebat dotẽ: vir excipiebat de adulterio: mulier replicabat de lenocinio, vel ecõuerſo, maritus repetebat donationem propter nuptias: mulier excipiebat de lenocinio: maritus replicabat de adulterio vxoris. Sed tũc opp. † exceptio lenocinij non tollit cauſam adulterij: vt l. ij. §. ſi publico. j. de adul. [c] Sol. nõ tollit cauſam criminalẽ, vt ibi: ſed ciuilem ſic, vt hic. Oppo. † cõtra exceptionẽ doli non datur replicatio doli: vt l. apud Celſum. §. Marcellus. j. de doli except. Sol. Quando aliquis agit, & repetit qd̃ dederat, & ſic certat de dãno vitando, [d] cõtra exceptionẽ doli datur replicatio doli, vt hic. Sed qñ ille, qui agit certat de lucro captando, [e] vt ſi petat qd̃ ſibi promiſſum eſt ꝑ dolũ, cõtra exceptionẽ doli non daẽ replicatio doli: vt in contrarijs. Iſta eſt vera ſolutio. Inn. tñ aliter ſoluit extra, de reb. eccl. nõ alie. c. ſi qs. & de adul. c. intellexim⁹. Op. ſecũdũ hũc caſum hic fuit ,pnũciatũ ſuper incidenti: qd̃ fieri nõ debet & c. vt l. j. C. de ordi. iud. So. fateor ꝓ nõ erat neceſſe ,pnunciare: tñ ſi fit, ,pnũciatio valet: vt l. intra vtile §. de mino. Mihi tñ videẽ † ꝓ iſta lex verius & ,ppri⁹ poſſet legi. qd̃ vir principaliter agebat cõtra mulierẽ petẽs ,pnũciari ſua culpa diuortiũ eſſe factũ, & eã perdere dotẽ: & econuerſo vxor cõtra maritũ, dicẽs eũ debere ꝑdere donationẽ ,ppter nuptias: & ſic recõueniebat eũ. Iudex ergo ex natura cõuẽtionis & recõuẽtionis vna ſentẽtia pronũciauit cauſam repudij dediſſe vtrũq; dubitaẽ an ſentẽtia valeat: quia nõ videẽ ,pnũciatũ ſuper eo qd̃ principaliter petitur. ſ. an vxor ꝑdat dotẽ vel nõ: & idẽ in viro. Ad qd̃ rñdet Iuriſcõſultus ꝓ valet ſentẽtia, & idẽ importat, ſicut ſi iudex pronũciaret abſoluendo vtrũq; cùm nullus debeat iuuari ea lege, quã ipſe cõtempſit: cùm paria delicta, &c. † Not. ꝓ ſicut [f] in criminalib⁹ ſufficit pronũciari ſuper facto: vt l. j. §. j. j. ad turpil. ita cũ agiẽ de crimine ciuiliter. vt hic. Ita etiam qñq; ſufficit in actione deſcẽdẽte ex cõtractu. vt l. qd tñ. §. j. ſ. de arbi. & l. ſi prætor. in prin. ſ. de iud. Quæro † quãdo de crimine agitur ciuiliter, an debeat inſeri locus & tẽpus ſecũdũ formã. l. libellorũ. j. de ac. Rñ. ſic, vt l. itẽ exigit. ſ. de dolo. & l. prætor edixit. in prin. j. de iniur. Text. eſt in caſu l. noſtræ, & extra de procu. c. tuæ. & idẽ ſi opponatur exceptio[g] criminis quod dic vt dixi in l. j. j. de except. Quærit gl. † nunquid hoc ſit verũ ꝓ paria delicta mutua cõpẽſatione tolluntur, ſiue circa idẽ factũ verſetur turpitudo vtriuſq;, ſiue circa diuerſa. Glo. dicit idẽ vbiq; quod eſt verũ in terminis. l. noſtræ: quia vtrunq; tẽdit ad eundẽ finẽ, ſcilicet ad diſſoluendum matrimoniũ: vt in c. intelleximus. extra de adul. & j. de adul. l. ſi vxor. §. iudex. An autẽ hoc aliàs procedat, tãgitur in l. cũ mulier. j. eo. Quæro, † nunquid exbãnitus poſsit opponere exbãnito, ipſum audiendũ nõ eſſe, qa exbãnitus. Et tex. facit ꝓ nõ: quia paria delicta, &c. Dicam in l. eũ mulier. j. eo. Vltimò Dy. ponit † hic vnã diſtinctionẽ, quãdo dolus cũ dolo, & culpa cũ culpa cõpenſatur. quam poſuit in c. in pari. extra, de reg. iur. lib. vj. ideo hic non recito.

1 ☞ *Limitatio ad l. ſi pecuniam ſuprà ſi cer. peta. ſcilicet quòd pendente conditione ſtipulationis nouantis & perimentis primam conſentiente illo, cui quæri debet, in euentu conditionis agi poteſt.*

2 *Glo. in l. Iulianus ſuprà de condi. indebi. in fi. in verſi. illud quæro. non uidetur uera.*

3 *Secunda lectura huius legis.*

4 *Tertia lectura ponitur.*

5 *Stipulatio ſimplex limitatur ſecundum naturam præcedentis contractus.*

6 *Quarta lectura huius legis.*

7 *Promittens per errorem credens ſe teneri, quòd habeat exceptionem: ſecus ſi ſcienter promiſiſſet.*

8 *Quinta lectura.*

9 *In ſtipulatione dotis cum uoluerit, moriendo uidetur uelle. & eſt ſpeciale in dote, ſicut in ultimis uoluntatibus.*

10 *Sexta lectura huius textus.*

11 *Facere de uoluntate alicuius, uel eius mandato, quòd idem ſit.*

12 *Procurator licet non exprimat, uidetur facere procuratorio nomine domini.*

13 *Voluntas quando inducat mandatum.*

14 *Accuſans aliquem de publico crimine, & dicens hoc facere de uoluntate Titij præſentis & uolentis, non dicitur accuſare procuratorio nomine.*

15 *Pater quando in dubio uidetur dotem ſtipulatus nomine ſuo, uel nomine filij.*

16 *Pater ſtipulando dotem pro filia emancipata, quòd ipſi filiæ quæritur actio utilis. Et quòd pater ea inuita agere non poſſet.*

17 *Septima lectura huius legis.*

18 *Octauus modus legendi.*

19 *Pater quòd admittatur etiam filia ignorante, quando non habet iuſtam cauſam contradicendi ad agendum pro dote.*

20 *Vir ſi in inſtrumento confeſſus fuit habuiſſe, & recepiſſe à patre mulieris centum in dotem, quæ promiſit per ſtipulationem reſtituere: an mulier ſoluto matrimonio poſſit dicere actionem ſuam.*

21 *Verba præteriti temporis appoſita in inſtrumento circa id, quod poſſibile fuit interueniſſe tempore confecti inſtrumenti quòd intelligantur in tempore præſenti, & ſic tempore quo confectum fuit inſtrumentum.*

22 *Filia an & quando perdat omni iure ius conſolidationis, quando pater fuit ſtipulatus incontinenti ſibi dotem reddi. & nu. 24.*

23 *Dos an tranſeat ad hæredes patris etiam extraneos cum onere ſuo.*

25 *Filia quòd in dote aduentitia habeat actionem, etiam patre inuito. Et quid in eius hærede. nu. 26.*

27 *Actio de dote profectitia à patre donata, cuius ſit ſoluto matrimonio.*

28 *Declaratio lata. l. dos à patre. C. eo. & nu. 29.*

30 *Vtilitas huius diſceptationis per tres quæſtio. & nu. 31. 32.*

33 *Priuilegium filiæ an tranſeat ad patrem agentem.*

34 *Priuilegium bonæ fidei ad quencunque tranſit, etiam ad diabolum infernalem ſi contingeret.*

35 *Ceſſionarius an utatur priuilegio mulieris cedentis.*

36 *Pater qui dotauit filiam an ſolus ſuccedat ei, uel cum matre & fratribus.*

POſt dotẽ. [h]

Primò ponit dictũ vſque ibi: ſi cõditio. ibi ponit reſpõſio bimẽbris: & propter diuerſitatẽ lecturarũ nõ recipit cõgruũ ſummariũ. Et ideo pone in nube ſecũdũ quod litera ſonat caſum in terminis. Op. & videtur ꝓ qñ pater ſtipulat̃ filiæ volũtate poſsit agere etiã inuita filia: ſicut ſi ab initio ſtipulatus fuiſſet: vt §. eo. l. quoties. §. cæterũ. Huius contrarij timore ſunt in gl. quinque lec. extra gl. ſunt tres. Prima, ꝓ hic in ſtipulatione fuit adiecta duplex cõditio: vt in prin. gl. Contra iſtã opi. videtur ꝓ ſecũdũ hoc viua filia nõ poſſet agere ipſo iure, qa ſtipulatio nõ eſt cõmiſſa, cũ ſolũ vna cõditio extiterit vt l. ſi quis ita ſtipulatus. j. de ver. obl. So. intellige verũ viua filia: qa hic pater volebat agere actione de dote primæua, nõ ex ſtipulatione ſecũda. Et ideo repellitur exceptione, niſi filia conſentiat.

tiat. vel caueat eã ratã habiturã vel cã cognita, &c. vt gl. dicit. Ex quo apparet ꝓ hoc debet intelligi, qñ agit actiõe primæua: qa ſi ageret ex ſtipulatione ſecũda, etiã cũ cautiõe, nõ admitteret: qa ſtipulatio nõ eſt cõmiſſa. Itẽ op. qa nõ vĩ poſſe agi donec pẽdet cõditio ſequẽtis ſtipulationis nouãtis & perimentis primã: vt l. pecuniã. §. ſi cer. pe. So. † illud verũ ꝓ nõ põt agi niſi cõſentiẽte illo, cui debet q̃rĩ in euẽtũ cõditiõis. Et ita loquiẽ hic. qd̃ eſt notãdũ: [a] qa eſt notabilis limitatio. Rõ patet: qa debitori ſoluẽti eſt plenè cõſultũ: ar. ꝑ hoc l. purè. ĩ prin. j. de doli except. & qd̃ no. in d. l. pecuniã. in ſolutiõe cõtrarij ad d. l. purè. Sed cõtra p̃dicta facit qd̃ no. de cõdi. inde. l. Iul. in gl. fi. in ver. illud quæro. vbi dicit ꝓ qñ idẽ eſt ſtipulat⁹ ſub cõtrarijs cõditiõib⁹: nõ põt ſtatim agere: ergo &c. Sol. qdã gl. illã nõ tenẽt: † ſed poſito ꝓ eſſet vera. ibi, nunq̃ præceſsit ſtipulatio pura: ſed vtraq; fuit cõditiõalis, & neutri⁹ extiterat cõditio. Hic verò, iã prima obligatio eſt commiſſa facto diuortio. Eſt ego vera hęc lec. in ſe: ſed q̃tũ ad hãc. l. hæc lect. nõ placet: qa hic nõ fuit niſi vna cõditio, ſ. diuortij. quod apparet ex tex. q dicit, ſi cõditio, &c. & ſic loquiẽ in ſingulari numero. Itẽ de eo qd̃ dicitur, ſi deceſſerit ſine liberis, ſit mẽtio in reſpõſiõe, nõ in themate. † Secũdo modo [b] legitur hæc lex ꝓ tantũ fuit vna cõditio, ſ. diuortij, vt hic in fi. & ſi cõtra patrẽ excipiatur. tñ ipſe replicat. & ſic nõ ob. ver. cæterũ. Et aduerte iſta glo. eſt corrupta. dicit enim primo & ſecũdo caſu replicatur. Certè in primo caſu nõ eſt dubiũ ꝓ nõ ob. exceptio, nec eſt opus replicatione. Ergo vult dicere gl. ꝓ iſto caſu, &c. Sed certè hæc lec. nõ placet: quia hic in fi. dicitur ſub mouẽdus erit. ſed ſi replicatiõe iuuaretur, nõ ſub moueret. Præterea ſtipulatio patris facta filiæ volũtate, debet tollere omne obſtaculũ ipſo iure: licet pactũ tollat ope replicatiõis: vt §. de pactis. l. ſi vn⁹. §. pactus ne peteret. † Tertio modo legiẽ ꝓ pater fuit ſtipulatus ſimpliciter nõ exprimẽdo ſibi vel alij: vnde videẽ ſtipulatus ſibi & filiæ. ſed in lege contraria fuit ſtipulatus ſimpliciter ſibi. Cõtra hoc op. de l. ſi ita ſtipulatus. §. chryſogonus. j. de verb. obli. Gloſ. nõ ſol. Vnde quidã per illã. l. dãnãt iſtã lec. Tu ſolue: quia ibi nõ intelligiẽ perſona extrinſec⁹, in qua verba ſtipulationis cõferanẽ: ſed pſona cui⁹ noĩe ſtipulatio facta intelligiẽ bene põt ſubintelligi, vt hic, & etiã ibi probaẽ. qd̃ patet: qa libertus teneẽ cedere ſicut procurator alieno noĩe ſtipulatus. & hic tenet Dy. Vel dic ꝓ ibi loqui tur qñ nullus præceſsit cõtractus, de cuius natura debetur alteri: hic ſecus. & † ideò hic limitaẽ ſtipulatio ſimplex ſecũdũ naturã cõtractus præcedẽtis: ar. §. de vſur. l. ſi ſtipulatus. & j. de leg. j. l. ſi legati ſerui noĩe. & j. de verb. obli. l. inter ſtipulãtẽ. in prin. & quod ibi no. Dic ergo ꝓ iſta lec. eſt in ſe vera: & notabilis. & mẽti tenenda: tñ reſpectu huius. l. nõ placet: quia tex. expreſsè dicit qd̃ fuit ſtipulatus ſibi dari nõ ſimpliciter. & ſecundum dictas tres lec. illa verba, filiæ volũtate, determinãt participiũ ſtipulatus. † Quarto modo legitur ꝓ pater ſtipulatus eſt ſine filiæ volũtate dotẽ dari ſibi, ſcilicet facto diuortio voluntate filiæ: & ſic illa verba, filiæ voluntate, determinãt participiũ facto. & nõ obſtat ver. cæterũ. quia hic filia nõ conſenſit patri ſtipulanti. Iſtã lec. tenet gl. §. de mino. l. iij. §. ſed vtrum. in penul. glo. Et eſt vera in ſe iſta lec. ſi ille †, pmiſit per errorem credẽs ſe teneri. Et iſta eſt exceptio, quæ cõpeteret marito cõuẽto in tali ſtipulatione, ſcilicet quia per errorẽ promiſit. Sed ſi ſcienter ,pmiſiſſet, tũc ipſe teneretur, nec haberet exceptionẽ: vt l. ſed & ſi quis. §. fi. §. ſi quis cau. & de condi. inde. l. j. cũ ſi. In hoc mulieri nõ præiudicaret: vt hic, & §. eo. l. quoties. & l. iij. §. quod ſi in patris. j. e. Aduerte tamẽ: quia iam vidi quoſdã, qui neſciuerunt opponere iſtã exceptionẽ, & per hoc perdiderunt cauſam. Tamẽ hæc lec. nõ placet: quia nõ cõtinet dubitationem. cõtra l. quod Labæo. j. de Carb. edi. Quinto † modo legitur, ꝓ pater ſtipulatus eſt dotẽ facto diuortio ſibi dari filiæ voluntate: & hoc eſt, ſi filia tũc voluerit. & iſta verba: filiæ voluntate determinant verbum, dari. Iſtam lec. tenet etiã glo. in d. l. iij. §. ſed vtrum. de mino. Hanc etiam tenet Pet. Cõtra hoc opp. quia filia mortua antequã declaret euaneſcit ſtipulatio: vt j. de verb. obli. l. ſi quis arbitratu. & l. centeſimis. §. fi. & C. de cõtrahen. empt. l. fi. Sed hic dicit ꝓ poteſt agi ex ſtipulatione. Sol. ſpeciale † eſt in dote quia moriẽdo videtur velle. ſicut in vltimis volũtatib⁹: vt j. de leg. iij. l. fideicõmiſſa. §. ſic fidei. & l. vxorẽ. §. pe. ar. pro hac ſpecialitate. C. de do. promiſ. l. j.

a ¶ Notandum. Adde inquantũ Alex. hic improbando Bar. dicit ꝓ cum ſecunda promiſsio cõtineat plus quã prima, ꝓ hodie videtur facta nouãtio: ꝓ hic eſt verũ, ſi ex probabilibus coniecturis appareat ꝓ partes voluerint nouare, vt idem ipſe voluit conſi. xiij. lib. ij. tamen Ro. conſi. cxxj. dicit ꝓ iure nouiſsimo non fit nouatio, niſi expreſſe agatur. Dicit etiam ibi quòd per ſententiam non inducitur nouatio, ſed ex ſententia obligationis primæ confirmatiua reſultat quod prima actio poteſt nouiter allegari ad probandũ intentionẽ agẽtis, ꝓ præallegatatibi per ipſum.

✠ POMATES. ¶ Secũdo modo. Vide Alex. in l. j. iij. col. de leg. ij.

✠ POMATES. ¶ Sonat. Vide Alexand. conſil. clix. in ij. colum. in ij. volu.

✠ Pro cõcordia. Aduerte quòd omnis procurator, q; ſuſcipit mandatum de emẽdo domum, & poſtea ſimpliciter emat, videtur procuratorio nomine emiſſe. Allegaẽ per d. Alexã. in hac l. poſt dotẽ. in colũ. vij. Bar. tenere ꝓ non eſt neceſſe quòd ſemp fiat mẽtio procuratoris: quia videẽ factũ procuratorio noĩe propter mãdatum præcedens. alleg. Bar. in l. q ſeruũ. ff. de inter. act. in l. fiſ. ru⁹. in fi. & in l. ,pinde in prin. & §. j. ff. de ſtip. ſer. & in l. qui in aliena. §. ſi is q putabat. in prin. ff. de acquir. heredi. Sed d. Alex. vbi. §. alle. Bart. contrariari in hac l. poſt dotem. quia niſi faciat mentionem de procuratorio non videtur cõtrahere procuratorio nomine: ꝑ l. iij. §. ſed quod de tutore. verſi. ſed ſi quid. ff. iudic. ſoluti. Soluit idem do. Alexã. ꝓ in d. l. iij. §. ſed ꝓ de tutore. nõ præceſſerat mãdatum vel iuſſus. Et hanc ſol. dedit ipſemet Bar. in l. qui mihi donatum. circa vlti. col. ver. quero quid in dubio. ff. de donat. per. l. res ex mandato. ff. de acqui. rer. domi. licet nõ bene probet, ſecundum Alex. Dic vt ibidem per eum, qui alleg. concor. pro vtraque opi.

d ¶ Procurator. Adde Bald. conſil. ccxxvij. lib. ij. Sed quid ſi habens mandatum ad emendũ emat fundũ mediũ nomine ſuo, aliam partẽ dimidiã noĩe domini, & totũ poſsideat ꝑ triginta annos: quo remedio ſuccurratur dño, vide Ioan. An. in additio. ad Spec. in tit. de emp. §. j. ver. nõnunquàm.

e ✠ POMATES. ¶ Oppo. & videẽ. Et vide Io. de Imo. ſ cõſ. c. qui alleg. Bar. hic.

f ✠ POMATES. ¶ Volũtas. Vide Alexã. cõſi. viij. in iij. col. in iiij. vol. & col. pen.

a ¶ Fuit determinatũ. Hæc q. fuit Iac. But. vt refert Ioã. and. in addit. ad Spe. in titu. de accuſator. & dicit Paul. de ca. eſſe vtilẽ hanc inueſtigationẽ ad ſtatutum Bono. quod dicit q̃ de iniuria facta alteri non poſsit alius accuſare ſine voluntate offenſi: q̃ ſi aliquis accuſat, & dicit, de volũtate Titij, q̃ ſi non probat, punitur.

b ❧ POMATES. ¶ Solue ´ vt. Vide Imo. cõ. c. in j, dubio.

c ❧ POMATES. ¶ Sol. l. Vide Alex. conſi. ij. in pe. colũ. in iiij. volu.

Pro intellectu l. Lucius. ff. de adminiſtratio. tuto.

d ❧ POMATES. ¶ Intellígit. Adde Barto. in l, certi condictio. §. ſi numos in iij. colũ. ff. ſi cer. peta, Bar. in authẽ. ſi quis in aliquo. in fin. C. de eden.

verſimile eſt Dy. intellexiſſe. quod patet ex verbis ſuis. Nã ponẽdo caſum dicit: deinde voluit q̃ pater ſtipulareť. Innuit ergo q̃ voluntas præceſsit. Secundo caſu talis voluntas nõ inducit mandatũ: vt l. aliud eſt vendere. j. de regu. iur. & ſic loquitur tertia lec. huius l. licet autẽ non inducat mandatũ: parat tñ aliud præiudiciũ, ſecũdũ ea quę ſ. dixi in d. l. ij. §. voluntatẽ. ſ. e. Inducit etiã ratihabitionẽ, ſi eius nomine gereret. Dices tu, per totã iſtã diſtinctionem nõ rñdetur ad l. pecuniã. ſ. ſi cer. pet. & ad l. j. §. ſi is q̃ nauẽ. & alias leges quæ allegant in cõtrariũ. Nã ibi præcedebat volũtas, & tñ nõ inducit mãdatum. Sol. ibi præcedit volũtas, ſcilicet limitata, q̃ filij cõtrahit in peculio, qd̃ ſibi ſeparatim cõceſſerat: & ideo ſolũ tributoria obligať. Fallit in mercede nauali vbi obligatur inſolidũ: vt d. §. ſi is q̃ nauẽ. & de tribu. l. j. in prin. & §. ſciẽtiã. Fuit ergo limitata volũtas reſpectu peculij, ſed non fuit determinata reſpectu cõtractus: non enim retulit ſe ad certũ cõtractũ faciẽdũ cũ Titio vel Sempronio. Sed ſi hoc ponores q̃ voluntas patris p̃cedens fuit cauſa certi & determinati cõtractus: tunc bene induceret mandatum, per dicta iura: vt ſ. quod iuſſu. l. j. Ad

2 ¶ l. Lucius. de admi. tu. iã eſt rñſum: q̃a ibi volũtas nõ fuit cauſa illius tutelæ: ſed ecõtra. Illo eñ caſu, quo pater videť mãdare, an ipſe obligeť volẽdo & cõſentiẽdo: dixi ſ. eo. l. ſi cũ dotẽ.

14 §. transgrediamur. Et iſta tene mẽti: q̃a iã † vidi examinari in q. de facto, & nullus ſciuit allegare aliquid boni. Ecce accuſo Titium de publico crimine: & dico me hoc facere de voluntate Sempronij ibidẽ præſentis, & volẽtis: an videar accuſare

a procuratorĩ noſe? Et fuit determinatũ [a] q̃ nõ: q̃a ſecũdũ hoc apparet accuſationem nõ procedere: ideo &c. vt l. quoties. de re. dub. Et determinatio fuit in ſe bona, & apparet ex dicta doctrina: q̃a negotiũ põt ad vtrũq̃ æqualiter pertinere. Item op. ad ſcdm, & videť in dubio, ſuo noſe ſtipulari: vt d. §. Chryſogonus. & de in rẽ verſo. l. ſi filius. & j. mã. l. Papinian[9] & de

b ſolu. l. magis. cũ ſimili. Solu. vt [b] dixi ſ. in tertia lec. & ita ſentit

15 Dy. Videte: † hoc intelligo ſi in ſtipulatione dotali, volũtatis vel mãdati fuit habita mẽtio: vt ſ. de hæ. inſt. l. fi. & j. de admi. tut. l. cũ poſt. §. j. Et ſic intelligit qd̃ no. in l. poſt mortẽ. j. qñ ex facto tut. Sed ſi nil fuiſſet dictũ, tunc ſecus: vt j. iud. ſol. l. iij. §. ſed & quod de tutore ver. ſed & ſi qdẽ. Itẽ op. & nũc reintro dicta Dy. Nã aut filia erat in ptãte: & tũc pater ſtipulãdo filiæ videť ſtipulari ſibĩpſi: vt l. dñs ſeruo. j. de ver. obl. & l. eũ q̃ ita. §. q̃ ſibi. eo. ti. Aut erat emãcipata: & tũc p patrẽ nõ potuit

c quæri filiæ: vt C. de iure do. l. ſi gener. Sol. l. Si [c] ponis in ptãte:

16 † tũc dico q̃ hoc caſu ipſi filiæ põt quæri: vt l. Põponius Philadelphus. ſ. fami. erci. & qd̃ not. C. de inof. do. l. ij. Si ponis in emãcipata, idẽ dico: q̃a quæriť filiæ vtilis in caſu iſto ſine dubio: vt j. eo. l. Caius. In alĩs caſib' qd iuris ſit, j. dicã. Plus dico q̃ etiã ſi filiæ emãcipatæ nil quæriť, tñ quia pater tenetur ſibi cedere, ideo nõ poſſet agere inuita filia etiã ante ceſsionẽ: vt l. apud Celſum. §. mandaui. j. de doli excep. in gloſ. ibi: vel dic quòd feci pactum, &c. vt ſ. de pac. l. ſi cum empto. §. fi. Expreſsius vide. ſ. de procura. l. ſi procurator meus. quod tene menti. Vltimò oppo. de l. dos à patre. C. eo. vbi videtur q̃ ad patrem indiſtinctè reuertatur. Solu. intellige in dote aduentitia. Aut ſi tu intelligas iſtam l. in dote profectitia: & tunc quod hic dicitur, ſine liberis, ſubaudi maximè. Vel dic quòd ibi loquitur quando filia non eſt ſtipulata ſibi per ſe, vel per procuratorẽ, vt ibi. Vel illud quando mulier prædeceſsit in matrimonio. vel ante. Si autem poſtea, repetit vt hæres filiæ, vt hic. Et iſta ſunt verba Dy. multum dubia hic, vel alibi malè examinata. Ego examinabo in iij. q. Tu aduerte quòd iſta lec. non videtur vera: quia de iure iſto filiuſſa. nõ habebat hæredẽ: vt l. j. & ij. j. de caſtren. pecu. propter quod quidam recedunt ab iſta

17 lect. Septimò iſti † legunt quòd tota hæc lex loquatur in filia emãcipata: & ſic põt habere hęredẽ. in alĩs tenẽtes opi. Dy. iſti reſtringũt nimis iſtã. l. & eſt quædã diuinatio. & lect. Dy. qua-

18 liter poſſet iuſtineri, j. dicã. † Octauò põt legi lex iſta, vt ponamus caſum ſimpliciter, ſecũdũ qd̃ litera iacet. & glo. tãgit in gl. magna in fi. Ad ver. cæterũ. reſpõdeť q̃ talis cõſenſus præiudicet filiæ poſt mortẽ eius, nõ in vita: arg. ſ. de pac. do. l. ij. quod nõ placet: q̃a poſt mortẽ filiæ pater poſſet agere ſine ſtipulatione: ſed illa ſtipulatio nihil operareť. Dic ergo q̃ etiã viua filia pater põt agere: vt in ver. cæterũ. Et hoc eſt verũ, niſi filia cõtradicat, & habeat iuſtam cauſam cõtradicẽdi. & ita debet intelligi. ſ. e. l. dotẽ. & l. ſi cùm dotẽ. §. eo autẽ tpe. & ſic q̃dã tenẽt iſtã lec. qd̃ mihi ſatis placet. Quid eñ ſi filia facto diuortio vult nubere & pater cõtradicit, q̃a fortè eſt p̃ſona vilis? Certè ipſe cogetur p iudicẽ filiã dotare: vt l. qui liberos. ſ. de ritu nupt. Eadẽ æquitate impediret repetere ne eã cõſumeret. Licet ergo p ſtipulationẽ actio ſit integra patris: tñ filia habet ius impediendi ex cauſa: vt hic. preiudicat ergo ſibi filia cõſentiendo patri ſtipulanti in hoc q̃ actio quæ erat primo cõis, nũc eſt propria patris: & p hoc præiudicat ſibi, q̃a perdidit ius cõſolidationis vt j. eo. l. in his. §. filia. & j. dicã. Itẽ in alio quia qñ actu eſt cõis, oportet patrẽ probare filiã ſcire, vel de rato cauere: vt l. ij. in fi.

19 ſ. e. ſed hoc nõ eſt neceſſe. Nã † admitteretur etiã filia ignorante, niſi cõtradicat iuſta cauſa, vt hic. qd̃ eſt ſatis notabile. Et hoc p̃cedit hodie ſine dubio, cũ ius filiæ ſit fortificatũ etiã patre ſtipulante: vt C. de rei vxo. act. auť. ſed q̃uis. & ibi dicã. Expedi

20 tis lec. veniamus ad quęſtiones. † & primò quæro: pone q̃ cõtineť in inſtrumẽto q̃ vir fuit confeſſus ſe habuiſſe, & recepiſſe mille in dotẽ pro matrimonio cõtracto à tali patre vxoris, qui p̃miſit ſibi reddere per ſtipulationẽ, &c. nũc dicit filia ſol. mat. Actio eſt mea, quia vir fuit cõfeſſus ſe habuiſſe & recepiſſe. iſta ſunt verba p̃teriti tẽporis, & ſic numeratio præceſsit ſtipulationẽ vnde dicit, ſibi nõ eſſe præiudicatũ. Pater aũt vel patris hęredes dicũt, q̃ ſolutio & numeratio fuit tẽpore ſtipulationis facta: quęriť quis iuris. In dubio intelligo iſtã quæſtionẽ q̃ par

21 tes nõ negant pecuniã numeratã eſſe: quia nolunt, vel quia nõ poſſunt Iac. Bu. cõſuluit in ſimili quæſtione, & dixit † q̃ verba præteriti tẽporis apposita in inſtrumẽto circa id qd̃ poſsibile fuit interuenisse tẽpore cõfecti inſtrumẽti: illo tũc præſumitur actũ, & allegabat. C. de fide inſtr. & iur. haſtę fiſc. l. j. lib. x. & qd̃ ibi no. in gl. Pro hoc facit quod cõiter fit. Nam notarius ſcribit in inſtrumẽto: Titi' dedit, vẽdidit, & tradidit. Omnia iſta ſunt præteriti tẽporis: & tñ conſtat q̃ intelligunť de illo tẽpore quo inſtrumentũ fuit confectũ: & ſic debet intelligi præteritum in modica pręteritione: ita q̃ in cõtinẽti, nõ ex interuallo dicatur geſtũ. Ego hoc credo verũ. & probatur. C. de apoc. pub. l. fi. lib. x. vbi ſubſcribitur, pecuniam ſolutã eſſe, & ſic per verba præteriti tpis: & tñ de eodẽ tẽpore loquitur; vt l. pen. C. de co. fun. patri. lib. xj. Ad idẽ quod no. in l. ſi ex cautiõe. C. de nõ nu. pec. vbi notarius ſcribit q̃ accepit, & intelligiť in pręſenti. Pro hoc expreſsius de verb. obli. l. ſi ita ſtipulatus. §. Chryſogonus. vbi quis ſcribit ſe accepiſſe, & per ſtipulationẽ promittit, & intelligitur ſtipulatio incõtinenti ſubſecuta, vt ex illo text. intelligiť

d clarè colligi, ſi bene aduertatur: & gl. ibi ita intelligit. [d] & eſt

22 expreſſum. ſ. ſi cer. pet. l. lecta. in prin. Ad idẽ q̃ in inſtrumẽtis cõtineť teſtimoniũ rei geſtę. † Nota q̃ dicit, geſtę tpis p̃teriti.

23 † Itẽ ſecũdò q̃ro, pone q̃ pr̃ ſtipulat' eſt ĩcõtinẽti: vtrũ ex hoc filia p̃dat ius cõſolidationis mortuo patre, vel ipſa emãcipata? Iſta q̃ſtio eſt multũ difficilis, & in ea variãt gl. & doc. antiq, & moderni. Nos aũt examinabim' eã triplici modo. Primò, quid iuris ſit de iure antiquo ante Iuſtinianũ. Secũdò, qd̃ ſit de iure Codicis poſt Iuſtinianũ. Tertiò, qd̃ iuris ſit de iure authẽticorũ. Circa primũ tẽp' dicũt qdã q̃ filia nõ p̃dit illud ius: q̃a officiũ paternũ eſt dotare filiã: vt l. q̃ liberos. ſ. de ritu nupt. Cũ ergo faciat ex neceſsitate, vr̃ q̃ nõ poſsit auferre bñficiũ cõionis vt l. vnũ ex familia. ĩ prĩ. de leg. ij. & de hære. iſti. l. ſi ſeruo. Pręterea, leges dicũt generaliter, mortuo patre: vel filia emãcipata actionẽ ſibi filię cõpetere: vt ſ. e. l. ij. ver. qd̃ ſi ĩ patris. & j. e. l. ſocer. ĩ prĩ. ergo &c. l. j. §. & gñaliter. de le. p̃ſtã. Pręterea, p̃ no uationẽ, q̃ fit p ſnĩam, non tollíť filiæ tale ius: vt l. ſi marito. §. ſi volũtate. ſ. e. Ita etiã p̃ nouationẽ, quæ fit p ſtipulationẽ nõ tollitur. Pręterea, vr̃ caſus in l. vxorẽ. §. teſtõ quo filiũ. j. de le. iij. vr̃ etiã caſus ĩ hac l. in fi. vbi licet pr̃ ſtipulatus ſit de filiæ volũtate

tate, nõ tñ põt agere ea inuita: & ſic dura t ius cõionis. Facit. j. eod. l. Caius. Nec obſtat j. eo. l. penul. §. filia. q̃a ibi interuenit factum filiæ quę conſentit delegatiõi, vel nouationi: iõ debet ſibi pręiudicari. quæſtio noſtra loquitur, quãdo eſt ſtipulatus pater ab initio ſine voluntate filię: argumen. j. ad Trebelli. l. qdã. §. hoc amplius. de re. iur. l. factũ cuiq̃ ſuum. Et in hac opi. fuit Ia. de bel. Alij ſunt in contraria opini. Nã pater non debet eſſe deterioris cõditiõis q̃ extrane', imò melioris: q̃a nulla facta ſtipulatiõe actio ẽ cõis: vt ſ. eo. l. ij. §. q̃ ſi in patris. ſed ſtipulãte extraneo, ipſius ſoli' eſt actio: vt in §. accedit. & ſ. de cõdi. ob cau. ſi extraneus. & C. de pac. cõuẽ. l. j. ergo &c. Præterea, illud qd̃ eſt acquirẽdũ duobus, põt p promiſsionẽ agentis vni tãtũ acqri: vt l. ſi ſeru' cõis. j. de ſtip. ſer. C. p. quas perſonob. acqui. l. fi. ita in, pposito. Præterea, ratio communionis facit filiæ cõpetere illud ius cõſolidationis, vt l. ij. §. quod ſi in patris. ſ. eo. ſed patre ſtipulãte ceſſat cõmunio, vt ſ. eo. l. quoties. ergo &c. Pręterea caſus eſt expreſſus in d. l. quoties. & C. de iu. do. l. auia. & l. cũ à ſocero. quę loquunť ẽt vbi nullum factũ filiæ interuenerit: & ſic nõ eſt bona reſpõſio prędicta ad l. pe. §. filia. j. eo. vbi etiã eſt caſus. Et iſta opin. eſt ipſa veritas, quã tenet gl. in l. ij. §. qd̃ ſi in patris. ſ. e. ĩ gl. ſuper ver. filię. & ſ. eo. l. ſi cùm dotẽ. in prin. & C. de iure do. l. ſi dotẽ. & Azo ĩ ſumma. C. de rei vxo. act. §. j. & Roſ. in tit. de actio. & ſtip. p dote. §. p dote. Iac de Bell. Dy. & Cy. in d. §. videam'. C. de rei vxo. act. & oẽs. Ego do caſum expreſſum in l. j. §. j. de collat. do. ibi, ſi verò alij, &c. tũc eñ non cogiť cõferre: q̃a ad eã nõ ptinet. Et non obſtat q̃ officiũ paternũ ſit dotare filiam: quia non cogiť actionẽ dotis cõmunicare: imò ius p̃mittit ſibi eam appropriare, vt dictis legibus. Non obſtat ſecundũ q̃a illę leges debent determinari p alias. Nec obſtat tertiũ: q̃a alius eſt effectus nouationis, q̃ fit p ſentẽtiã: vt l. fi. C. de vſur. rei iud. & l. j. C. de iu. & ibi no. Nec obſtat l. vxorẽ. §. teſtamẽto. q̃a ibi pater fuit ſtipulat' ſibi aut filię: & hoc caſu fauore dotis filia vr̃ adiecta ad obligationem: vt l. Caius. j. eo. Nec obſtat hæc lex: q̃a p̃m diuerſas lect. diuerſa eſt reſpõſio. Circa ſcdm, qd̃ iuris ſit ſecũdũ iura Codicis poſt Iuſtinianũ, vr̃ q̃ filiæ conpetat illud ius conſolidatiõis, licet pr̃ ſit ſtipulat': vt l. rẽ in pręſenti. §. videam'. vbi loquiť de actione ex ſtipulatu. Pręterea in ea. l. j. §. illo proculdubio. vr̃ eſſe idẽ in actiõe ex ſtipulatu, vel tacita, vel ex p̃ſſa intelligať & text. vr̃ exprimere eam l. §. & hoc ex rei. & hoc tenet gl. in d. §. videamus. & hoc tenet Iac. de Rauen. Et ſic cõſuluit dñs Vbaldin' de Malauoltis doctor & aduocatus Bonoñ. vt refert Cy. in §. videamus. Certè licet illę rõnes vrgeãt: tñ hoc nõ teneo, per illas leges: q̃a actio ex ſtipulatu antiqua de qua fit mẽtio in illa lege, rem in pręſenti. nõ eſt illa q̃ deſcẽdit ex ſtipulatione exp̃ſſa, de qua hic loqť: ſed eſt q̃dã, q̃ erat in antiqua iuris prudẽtia, vt dixi ſ. eo. l. ij. & Cy. not. in d. l. j. §. cũ autẽ. Præterea, q̃ñ ceſſat rõ cõmunionis p ſtipulationẽ: ceſſabit ius cõſolidatiõis, vt dictũ eſt. Præterea, ego video ſm iura noua & nouiſsima q̃ emãcipatio nõ impedit pr̃em actionẽ quęrere p ſtipulationẽ: vt §. extraneũ. & auť. ſed q̃uis & in corpore vñ ſumitur, ibi expreſſa, &c. multò magis actionem ſibi quęſitã nõ extinguit. Si ergo illum §. intelligis inſtipulatiõe expreſſa, dic q̃ fuit ſtipulatus ſimpliciter: vt hic, ſecũdum vnã lec. vel ſibi & filiæ. & ſic eſt idẽ qd̃ de iure cõi. Et hoc tenet ibi Cy. & tenet q̃ ſit idẽ de iure digeſtorũ & codicis.

a Ego autem dico hoc eſſe verum, niſi in duobus caſib' [a], ſ. ſi pater habeat alios filios, pro q̃bus dederat dotẽ, vel donationem p̃pter nuptias, nec fuerit ſtipulatus. & illi ex aliquo caſu non tenẽtur conferre: tunc ne emergat inæqualitas iſta filia haberet ius cõſolidationis vſq̃ ad cõcurrentẽ quãtitatẽ. Secũdus caſus eſt, ſi extranei ſunt à patre hæredes inſtituti. Caſus eſt in l. fi. C. cõia vtriuſq̃ iud. Nã ſi dos exacta à patrę filię redditur: multò magis habita retineť. Et licet gl. in extraneo ibi videat aliter intelligere: tñ hæc eſt veritas, vt tex. ibi ſonat. & ita intelligit Azo in ſumma de rei vxo. act. circa fi. primę col. & gl. ibi ſuper auť. ſed quãuis. qd̃ tene menti. Circa tertium, ſcilicet quid iuris ſit de iure authenticorum. Dicunt quidam quòd hodie non obſtante ſtipulatione ius conſolidationis eſt apud filiam per authentic. ſed quamuis. C. de rei vxor. act. & in corpore vnde ſumitur. Nã ibi dicitur q̃ pater teneť conſeruare filiæ etiã ſecũdò nubẽti: ſed quomodo conſeruaret, ſi eſsẽt hęredes patris? Et hoc tenebat Ric. Mal. per illam auť. Alij dicunt q̃ illa auť. nil facit. Nam dos tranſibit ad hæredes

b patris [b] cum onere ſuo, vt ipſi cogant' dotare. Et ita ibi ſentit Cy. in j. q. ſup. illa auť. Alij vt do. Ray. de Forli. dicunt q̃ primò datur actio hæredibus: illis ceſſantib' daretur filiæ actio cauſa euitandi circuitũ: arg. l. dñs teſtamento. de condi. indebiti.

c Nos quid dicemus? Certè videť q̃ iſta

23 opin. dependeat ex hoc, † an tranſeat ad hæredes patris etiam extraneos dos cum onere ſuo. Richar. q̃ non. Cyn. contra, vt vidiſtis. Dy. breuiter in hoc variat. Nam ſ. eo. l. ſi marito. §. ſi voluntate. tenet q̃ nõ licet. j. eo. l. in inſulam. in prin. dicit contrarium, vt habetur in ſuis additionibus. & miror de opi. tantorum. Nam ad quẽcunq̃ dos reuertatur, vadit cum ſuo onere, vt ex ea iterum dotetur filia: vt l. ſi ſocius pro filia. ſ. pro ſocio. vbi eſt caſus rotundus: & miror q̃ nullus allegauit. Videndum eſt ergo quid addit auť. ſed quãuis. Dico quòd per dictã l. ſi ſocius. dos reuertebatur ad patrem cum onere ſuo, vt eam dotem ſecundo viro dare poſsit. Nota quòd dicit, poſsit. non enim imponit neceſsitatem, ſed ſi ea cum minori dote poterat commodè nubere, pater poterat minuere dotẽ hodieverò redactum eſt ad neceſsitatem, vt cogatur dare tantum prout primo viro dedit: ne poſsit diminuere: & ideo dico q̃ quando pater dat dotem primo viro: põt eã ſibi ſtipulari: & in hoc nil eſt innouatum per auť. ſed ſi poneres dotem ſemel datã primo viro ſimpliciter, poſtea dote ad patrem reuerſa ipſe

c daret eam ſecundo viro [c], & ſibi expreſsè ſtipularetur ſine filiæ voluntate, hoc ſibi non præiudicaret: imò haberet ius cõſolidationis ſicut primo. Sicut enim exiuerat patris bona ab initio: ita & nunc debet eſſe vt dicit text. in corpore vnde ſumitur. Præterea, per hanc ſtipulationẽ minuerętur dos filiæ, vel ſaltem cauſa. quod eſſe nõ debet. Et hoc ſentit gl. in d. auť. ſed quãuis. ſi bene inſpiciať. Et in hoc ſolùm eſt innouatũ per

d auť. Ex prædictis [d] † ergo collige, aut pater eſt ſtipulatus ſim-

24 pliciter, aut ſibi & filiæ, aut ſibi, aut filiæ: & tunc de iure antiquo filia habet ius cõſolidationis: vt hac l. ſm vnã lec. & l. vxorem. §. teſtamẽto. de le. iij. Aut fuit ſibi ſtipulatus expreſſo tñ proprio noĩe: q̃ tunc ſiquidẽ hoc fuit in primo matrimonio, filia perdidit ius cõſolidationis: niſi in duobus caſibus, vt l. fi. C. communia vtriuſque iudic. Aut fuit dos ſecundi dos matrimonij: & tũc aut pater in primo matrimonio fuit ſtipulat' eodem modo quo in ſecũdo: & idem quod ſ. proxi. Aut primò fuit data dos ſimpliciter: & tũc per ſtipulationem patris ipſa non perdit ius conſolidationis: vt d. authẽ. ſed quãuis. &

25 in corpore vnde ſumitur. † Tertiò quæro, de dote aduentitia. Et in hoc non eſt dubium, quòd ipſi filiæ ea viua competat actio, etiam patre inuito, vt l. ij. §. quod ſi in patris. ſ. eo. & ibi not. C. de colla. authen. quod locum. licet gl. innuat contrarium ſ. eo. l. Titia. & malè. Sed ea filia mortua, tunc eſt dubium. Nam gl. huius l. videtur dicere q̃ tranſeat ad filios, tan

e quã ad hæredes [e], in eo quod dicit q̃ requiritur volũtas eorũ. Et ita etiam videť hoc ſentire Dyn. Sed nũc videť obſtare qd̃ ſecũdùm iſta tẽpora filiuſſa. non habebat hæredẽ ab inteſtato etiã in caſtrẽſibus: vt l. j. & ij. cũ ſimil. j. de caſtrẽ. pec. Et hoc videť ſentire gl. ſ. e. l. nupta. §. j. Quid dicemus? Secũdùm ius

26 Authenticorũ, † iſta quæſtio nõ habet dubiũ: q̃a filiæ ſunt hęredes, per auť. de hæred. ab inteſt. §. j. C. de ſuis & legit. authẽ. in ſucceſsione. Item ſimiliter de iure Codicillo. dico quòd in aduentitijs filius habet hæredem: vt C. de bonis quæ liberis. l. quod ſcitis. vbi notat text. de hoc: & l. quæcũq̃. co. ti. licet gl. ibi malè intelligat: vt C. cõm. de ſucceſ. l. fi. & ad Tert. l. fi. Item de iure Digeſtorum dico idem hoc caſu tantum quòd filia in dote aduẽtitia habet hæredem: vt hac lege ſecũdũ gl. & Dy. & eſt expreſſum in l. auus. in prin. de iure dotium. ſi bene inſpiciať. Nec obſtat quod dicit in caſtren. pecu. quia filiuſſami.

a ❧ POMATES. ¶ Caſibus. Videro. conſil. iij. aliàs cliij. ad fin.

b ¶ Hæredes patris. An onus dotãdi trãſeat ad hæredes vide poſt Alex. Abb. cõſ. cxv. & an idem in ſpurta.

c ¶ Secundo viro. Sed quid ſi ſecundo matrimonio eſt aucta dos, & deceſsit mulier liberis ſuperexiſtentibus ex primo, an illud plus debeat reuerti ad patrẽ, vel ad filios primi matrimonij, vide Bald. conſil. cclxxxviij. j. volu.

d ❧ POMATES. ¶ Ex prædictis. Vide Alex. conſ. cxxxix. in ij. col. in ij. vol.

e ¶ Hæredes. Quando filia fa. ĩ dote habeat hæredem, vide Pau. de caſt. conſi. ccl. do. Card. conſi. cliij.

a ¶ Quarto. Adde ꝙ conſuluit Pau.de ca. conſil.cxxv.

b ✠ POMATES. ¶ Tranſeat. Vide Alex.cõſi.xxix.in ij. col.in iiij.vo.Pau.de ca.in l.illã.in iiij.col. C.de col.Im.cõ.lxij.

Pro ſtellectu.§.j. in authen.de hære.quæ ab inteſt.defer.

c ¶ Noſtrorũ maiorũ. vide late Cal.p qua tuor col.cõſi.j.de do. ſter vi.& vxo.et Io. an.i add.ſpe.in tit.de dona.ſter vir.et vxo.

d ✠ POMATES. ¶ Marti. eſſet. Adde Paõ.in c.qd trãſla. ĩ ij.no.de offi.le.Bal. i l.fi.ver.vmũ.C.cõia vtri.iud.ſic eſt in ſta tuto:vt per Bar.in l. Cæſare.in vj.co.de pu bl.& de cõſuetudine ꝙ nõ extẽdit ad aliũ caſum adde ꝙ dicit Ol.cõſ.ccxxxvij.ici. ꝓſpectis.Cal.cõ.xj.i ru.de feu.alex.cõ.lix. inci.viſo the.ſ j.col.i ij.vo. Pau.deca.cõſi. ccxij.ici.qũ adiectio ni.ad fi.mod.in c.j.in vj.q.q feu.dare poſ.

Pro concor.aduerte ꝙ Bar.in l.i quartã. ff.ad l.fal.ver.q̃ro fi lia deceſsit anteq̃ pa ter.dicit ꝙ matrisdo tẽ imputat nepos i le gitimã contrariũ. tũ voluiſſe allegaſ in hac l.poſt dotẽ.Bar. qui dicit ꝙ qũ eſt hę res matris,dicta dos nõ cõputaſ in legiti mã ſolutiõis ad iſtud cõtrariũ vr accõmo dare Ang.are.in.§.fi. poſt gl.in ver.cõſti tutio.iſti.d inof.teſt. q vr sẽtire hãc cõtra rietatẽ.dic vt per eũ.

nõ põt deſcẽdẽtes habere hæredes legitimos,q nõ ſunt in ptãte patris,vel ab ipſo patre emancipati. Et ſic ipſe pater ipſis deſcẽdẽtibus præferr:vt j.ſi qs à pa.fue ma.l.j.§.nepos.ſed filia põt habere poſte rioritatẽ,quę nõ eſt,neq̃ fuit in ptãte pa tris ipſius filiæ: vt Inſtit.de pa.po.in fin. Nec obſtat quod nota.ſ.eod.l.nupta.§.j. quia illud refertur ad l.prout loquitur de dote profectitia. ſecus in aduentitia dixi aliàs malè diceret. Quartò[a] quæro qd
27 de dote profectitia, † quando ipſa filia eſt ſtipulata ipſo patre volente,vel pater eius noſie:vt in caſu hui[9] l.ſcdm Dy. Vel alio modo,pater donauit ipſi filiæ integrã actionẽ de dote:cuius erit actio ſoluto matrimonio? Rñ.viua filia nõ eſt dubiũ ꝙ eſt ipſius filiæ,vt hic ſcdm Dy.& ſ. eo.l.ſi cũ dotem.in prin.& ſ.fami.ercif.l. Pompo.Phyladelphus.& not.C.de inof.
b do.l.ij.ſed filia mortua videt ꝙ tranſeat[b] ad filios filiæ,tanq̃ ad hæredes,vt hic ſecundũ lect. Dy.& expreſsè ipſe Dy.dicit rñdendo ad l.dos à patre profecta.vt ſuprà vidiſtis.In cõtrariũ vr ꝙ pater occupat ius filiæ:vt no.ſ.eo.l.nupta.§.j.etiã ſe cundũ iura hodierna,vt no.in auf.de hę redib.ab inteſt.§.j.& Azo dicit expreſsè in ſumma ſolu.mat.circa fi. Veritas eſt ꝙ filiã trãſmittit ad filios,tanq̃ ad hęredes, vt hic,ſecundũ hanc lec.& ſ.de pac.do.l. inter ſocerũ.§.cũ inter.vbi eſt caſus not. Nã ibi in caſu omiſſo pater videt donare filiæ,& ipſius ſolius eſt actio.ſ.eo.l.ſi cũ dotẽ.in princi.& ideo ibi retinet propter filios tanq̃ hæredes filiæ,& ita intelligit illũ §.Odof.& Iac.de Bel.in quadã diſputatione,vt dixi ſ.eo.l.ſi cũ dotẽ.in princ. De iure verò Authenticorũ hoc eſt expeditũ:q̃a tex.dicit,oĩa quæ per filiũ patri nõ quærunt,trãſeunt ad eius hæredes deſcendẽtes:vt in d.§.j.in authẽ.de hęredibus quę ab inteſt.ſecundũ doc.Sed dos ex donatione tacita vel expreſſa acquiritur ipſi filiæ,ita quòd pater in ea nil habet facere, vt dictum eſt: ergo tranſit ad filios vt hæredes. Nõ obſtat quod not.in l.nupta.& per Azonem in ſumma:quia illud quãdo pater nõ donauit filiæ tacitè vel expreſsè. in quæſtione noſtra eſt ſecus.

Non obſtat quod no.in §.j.de hæreditatibus quæ ab inteſt. quia verũ eſt ꝙ etiã filius hodie nõ habet hæredẽ in profectitijs,ſcilicet peculijs,quæ ipſi filio non quæruntur,ſed ipſorũ dominium in bonis patris remanet:vt C.fami.ercifcun.l.cer
28 tum. †Quintò quæro quid in dote profectitia,vbi nulla ſtipulatio interuenit ſecundũ ius commune,& filia in poteſtate mortua eſt in matrimonio ſuperſtitib[9] liberis:an dos debeat ad patrem reuerti.Iſta quæſtio eſt antiqua & difficilis,& fuit opi.olim & eſt hodie liberis extãtibus. Nã Martin[9] antiquus gloſſator dicebat dotẽ nõ remanere apud patrem. Primò per caſum l.illã.C.de col. Secũdo per rationẽ:quia in ſucceſsione prima cã eſt filiorũ:& ſic filij præferunt patri. Et iſtã rationẽ
29 ponit.C.eo.l.dos à patre. Item pro eo † videtur caſus ſ.de pac. do.l.j.& l.inter ſocerũ.in prin.& §.cũ inter.j.de leg.iij.l.vxorem.§.teſtamẽto.& ſ.de mino.l.iij.§.ſed vtrum.ibi dicitur ꝙ dos eſt propriũ patrimoniũ ipſius filiæ:ergo tranſmittitur ad filios.ſ.eo.l.ſi ab hoſtibus.Et in hac.l.videtur caſus à cõtrario ſenſu.Et iſta iura inducuntur hic per glo.per Martin.Itẽ pro ſe inducit caſum,vt lega.nomine ca.l.fin.§.j.& ibi gl.hoc tangit Pet.de Bel.& quidam alij moderni tenent iſtã opinionẽ, & de iure addunt rationẽ: Dos datur propter onera matrimonij:vt l.pro oneribus.C.de iure do.& matrimonium eſt fauorabile propter liberorũ procreationẽ:vt ſ.eo.l.j. Sed onus liberorum remanet apud patrẽ:ergo &c.vt l.ſi marítus.fami.

ercif.& ſ.de iure do.l.ſi is.§.j.Alij vt Bul.Ioan.& Azo,ſunt in contraria opinio.ꝙ indiſtinctè reuertatur ad patrẽ,niſi fit factum pactũ in contrariũ,vt l.dos à patre.C.eo.& ſ.de pact. do.l.ſi pater.in princ.C.de bo.quæ libe.l.ij.& j.rem ra.habe.l. fi.& j.de ſolu.l.pater.ſ.eod.l.ſi ab hoſtibus.C.de nego.geſt.l. quod in vxorẽ.& ſ.ad Maced.l.filiuſſa.cũ ſimilibus notatis l. dos à patre.Sed ad omnes iſtas leges reſpõdet Martin.ꝙ debet diſtingui ſecundũ prædictas leges.Sed illa nõ eſt bona reſponſio,vt infrà patebit.Itẽ hoc probatur per rationẽ ſicut in extraneo,vt no.in d.l.dos à patre.Itẽ per aliã rationẽ:Quatenus duo participant circa idem illud debet ſeruari de vno, quod debet ſeruari de altero:vt l.ſi de meis.ſ.de arbi.& l.fin. C.de duob.reis.& C.de fruc.& lit.expen.l.fin.cũ ſimilibus ſed mortuo patre cõſolidatur actio in filiã ſine diſtinctione:ergo idẽ mortua filia.Et hanc rationẽ ponit etiã gl.in d.l.dos à patre.per quã rationẽ Dy.tenuit illã opi.de iure.Sed qui tenent contrariũ,reſpondẽt ꝙ hoc eſt verũ quãdo in vtroq̃ eſt eadẽ ratio:hic ſecus.Itẽ inducit glo.C.de rei vxo.act.l.vna.§.ſileat. vbi dicitur expreſſè.Sed Martinus reſpõdet ꝙ ibi fuit matrimonium ſolutũ diuortio,& ſic innuit tex.ibi dũ ſequit,cõtra vxorẽ,&c.& ſic innuit vxorẽ ſuperuiuere.Prẽterea illud priuilegium,ne iſtæ retẽtiones fiant,nõ trãſirent ad alios hæredes,nec ad patrẽ:vt j.dicã.Itẽ inducũt j.eo.l.ſi dotali.ſed dic vt ibi.Itẽ facit j.de dot.prælega.l.j.in prin.ſed reſpõde eo modo.Itẽ facit cõtra Martin.quia ſecundũ iſta tẽpora filiuſſami. non habebat hæredẽ:vt l.ij.j.de caſtrẽ.pecul.ergo non tranſmittit ad filios tanquam ad hæredes.Iſtã rationẽ facit Azo in ſumma,ſolu.matrimonio.circa fi.Sed poteſt reſpõderi quòd imò habet in dote,vt ſ.dixi.Itẽ contra Martin.inducit Iaco. de Rauena filius nõ poteſt plus iuris transferre in hæredes q̃ habeat,vt de regu.iuris.l.nemo plus iuris.& l.in omnibus.§. non debeo.& l.hæredem.eo.tit.ſed ipſa filia erat huius cõditionis ꝙ ſoluto matri.dos reuertebatur ad patrẽ: ergo idẽ in filijs ipſius. Propter quã rationẽ Iaco.de Rauena & Cy.tenent ſequendo eum iſtã opinionem in l.dos à patre.Sed certè hæc ratio nõ cõcludit:quia filia habebit hoc ius: quia ea non exiſtẽte in patria poteſtate dos erit integra ſua:vt in §.videamus.& j.eo.l.ſi ſocer.Ita ergo in ꝓpoſito, cũ filij ipſius mulieris non ſint in poteſtate patris,materni ſcilicet aui eorũ,conſolidetur totum ius dotis in eos,ſicut fieret in matre eorum. Quid ergo dicemus? Certè multũ eſt dubia quæſtio in tantũ quod Rofred.in titu.de actionibus ex ſtipulatione pro dote voluit eligere veriorẽ.& noſtri gloſſatores quãdo volunt ponere exemplũ de lege,de cuius intellectu dubitetur, ponunt exemplum de hac lege,vt not.in l.nõ poſſunt.ſ.de legi.Finaliter tñ teneo cõmunẽ opinionẽ noſtrorũ maiorũ,[c] ꝙ de iure debeat ad patrẽ reuerti ſimpliciter:ſiue extant liberi,ſiue nõ, ꝑ leges allegatas ꝑ noſtros gloſſatores,q̃ dicũt ſimpliciter ad patrẽ reuerti:quæ per nullã aliã legẽ diſtinguit. Deberet ergo intelligi ꝙ nullo caſu dos remaneat apud maritũ:vt j.de ver.ſigni.l.cũ quęrebat.Secũdò ꝑ §.ſileat.& ꝑ rõnẽ ibi poſitã: quia naturali ratione pater tenet alere filios,non ꝓpter dotẽ. & per hoc patet rñſio ad rationẽ Pet.Tertio ꝑ l.inter ſocerũ. §.cũ inter.Nã ex vigore tacitę renũciationis dos ſibi retinet: aliàs iſta lex eſſet facta fruſtra,& in caſu nõ dubio:cõtra legẽ quod Labeo.ad Carbonianũ.Quartò qñ filia paciſcit in dote,nocet ſibi ita demũ in vno caſu,ſcilicet ſi fuerit ſui iuris ef
d fecta,vt j.eo.l.ij.§.itẽ ſi volũtatẽ.Sed ſi opinio Mar.eſſet[d] vera noceret ſibi in alio caſu,ſ.ſi filia decederet cũ filijs:& ſic iuriſcõſultus inſufficiẽter rñdiſſet:quod nõ eſt dicẽdũ.Nõ obſtat l.illã.C.de col.qa loquit ibi in filia ſui iuris.quod patet:qa ibi cõiungit patrẽ & matrẽ,quam cõſtat nõ habere filiã in poteſtate.Nec obſtat ꝙ in ſucceſsiõe eſt ꝓxima cã filiorũ,&c.qa in hac dote profectitia,quæ eſt cõis ſibi & patri ipſe nõ habet hæredẽ.hoc eſt qd voluit dicere l.ij.de bo.q̃ libe.ſ.vt ea quę dicunt de aduẽtitijs alijs,nõ habẽt locũ ĩ dote à patre data.Nõ obſtat l.inter ſocerũ in prin.& §.cũ inter.imò facit ꝑ,vt dixi. Nec obſtat.l.vxorẽ.§.teſtõ.de le.iij.qa ibi pr decesſerat:in q. nr̃a viuebat.Nec obſtat l.iij.§.ſed vtrũ.qa nõ eſt verè ꝓpriũ: ſed quaſi rõne cõionis.nec obſtat l.ſi ab hoſtib[9].qa facit pro. Nec obſtat j.vt le.no.ca.l.ſi.§.j.et ibi no.cõcludo ergo de iure dotẽ reuerti ad patrẽ,licet de cõſuetudine obſeruet opi. Mar.

Et iſta

Et iſta diſputatio an de iure an de cõſuetudine dos reuertat,
30 eſt vtilis,ꝓpter multa. Primò, † ecce filiaſa.habẽs filios ex primo matrimonio nuptit ſecũdo viro,& habet dotẽ profectitiã, & moritur in ſecũdo matrimonio ſine filijs. Certè ſi de iure eſt vera opi.Mart.ſuccederẽt in dotẽ filij primi matrimonij; quia prima cauſa eſt liberorũ. Si de iure nõ eſt vera,tũc ſecus.Nam cũm cõſuetudo dictet ꝙ dos remaneat apud virũ ꝓpter filios eiuſdẽ matrimonij,nõ extẽditur ad aliũ caſum,vt l.ſi verò.§.de viro.j.e.& l.qd vero.ſ.de le.Et hoc tenuit Ia.bu.in l.fi.C.cõ. vtri.
a iu.& ibi reperit ĩ reportatiõib[9] ſuis.Et hoc puto verũ[a]: qa de eodẽ oportet filios cõſiſtere.Caſus eſt ĩ l.ſi inter virũ.j. de pac.
31 cõu.& j.de cõdi.& demõ.l.cũvir. Itẽ facit ad aliud:Pone † ꝙ marit[9] deceſsit primo.poſtea deceſsit vxor extãtib[9] liberis:an pr̃ poterit repetere dotẽ ab alijs filijs? Dy.hic vr dicere ꝙ non, quaſi filij habeant vt hr̃des filiæ,ibi dũ dicit rñdẽdo ad l.dos à patre,vel illud qñ mulier deceſsit ĩ mr̃imon.Si aũt pòſt, repetit vt hr̃s filię,vt hic.Et iſta ſunt verba ſua,vt vidiſtis,quaſi dicat,Si filij extãt,ipſi ſunt hr̃des:aliàs pr̃. Vel fortè fuit motus Dy.ad hoc dicẽdũ:qa ante ſol.mat.nõ eſt nata actio:& ſic filia nõ habet qd trãs mittat,& ideo tota actio eſt pr̃is.ſec[9] ſol.mat. Iſtã reputo falſam de iur.Nã ius cõſolidatiõis inter patrẽ et filiã,eodẽ modo habet locũ ſol.mat.añ dotis exactionẽ,ſicut eo cõſtãte:vt ſ.e.l.ſi marito.§.ſi volũtate.& j.e.l.ininſulã.in prin. & ſic mat.eſſe ſol.nõ facit illud ius magis eſſe tranſmiſibile ad
b hr̃des q̃ primo. Vñ hoc ñ eſt verũ de iure,nec etiã puto verũ[b] de cõſuet.qa iſta cõſuetudo habet locũ in muliere decedẽte in matrimoñ.vt l.dos à patre.& ſic nõ porrigit ad caſum quo vir p̃decedit,& mulier ſuperuiuit:ar.d.l.ſi verò.§.de viro.& qd not. j.e.l.ſi dotali.& de do.præl.l.j.in prin.& C.de pac.cõ.l.ij. Et cũ
c erã Bononiæ,eã audiui ſic determinatã fuiſſe bñ ꝓ octo doc.[c] tñ de dicto Dy.hic nulla fecerũt mẽtionẽ.Credo hoc eſſe verũ de iure.Et vr̃ caſus ſ.de pac.do.l.Bebi[9]. Prædicta vera,niſi ꝓbareť de cõſue.idẽ eſſe:et ſi mulier decederet in viduitate exi
d ſtẽtib[9] liberis,et hoc ꝓm opi.quã tenem[9] [d].ſed ſi opi.Mar.eſſet
2 vera de iur.tũc iſti filij ſuccederẽt matri vt hr̃edes. Itẽ ad a
32 liud † an filij filiæ cõputẽt ſibi dotẽ[e] mr̃is eorũ in ſupplemẽtũ
e legitimæ eis debitæ in bonis auf[f], an nõ. Nã ſi vera eſſet opi.
f Mar.de iure ipſi habẽt vt hr̃edes mr̃is:& ſic nõ cõputaſ ĩ legitimã,cũ tractareť de ſucceſsiõe auí: vt l.Icim[9].§.repletionẽ. Si vero alia opi.eſſet verior,iſti filij ñ hñt loca à mr̃e eorũ, ſed à pr̃e mr̃is,à quo cõſuetudo aufert:et ſic videreť cõtrariũ. Hoc
33 nõ examino mõ:qa vtilis & ſubtilis paſſus eſt. Sexto † q̃ro vtrũ cũ pr̃ agit de dote,ſic priuilegiat[9] ſicut filia.Et dicit Dy.ꝙ vr̃ ꝙ ſic:qa pr̃i cõpetit actio ex ſtipulatione tacita:vt §.extraneũ.& §.ſeq.C.de rei vx.ac.Præterea vr̃ caſus j.e.l.ĩ inſulã.§. vſuras.In cõtrariũ qñ ꝓſona facit locũ priuilegio:ceſſante ꝓſona ceſſat priuilegiũ:vt l.in oĩb[9].& l.priuilegia.j.de re.iur.Sed priuilegiũ cõcedit mulieri:ergo &c.Vnde ipe diſtinguit:Aut pr̃ agit filia viuẽte,& eit actio priuilegiata,qa agit ad vtilitatẽ filię.Aut agit filia mortua:et tũc eſt ſec[9].Nõ ob.l.inſulã.§.vſuras.j.e.qa ibi pr̃ fuit ſtipulat[9] vſuras:iõ habet eas,ſi q̃ ſit actio bonæfid.ĩ pr̃e.Acceſsiones aũt naturales bñ haberet, ẽt ſine ſtipulatiõe,vt l.ſi marito.in fi.ſ.e.ita debet intelligi qd not.in §. itẽ ſi de dote.aliàs in §.fuerat.Inſti.de act. Et quãtũ ad ſecũdũ credo ꝙ ſit verũ qd Dy.dicit ꝙ actio quæ trãſit ad patrẽ,nõ ſit
34 bonæfi.Ego credo ꝙ † ſi ad diabolũ infernalẽ trãſiret,haberet priuilegiũ dotis:qa oẽ priuilegiũ datũ doti qd mereť executionem à lege,vel ab hoĩe,viua muliere trãſit ad quẽcunq̃ vadit dos,vt dixi in l.maritũ.ſ.e.Nam vſusfructus eſt perſonalis: & in eo quòd eſt facta executio tranſeat ad hæredem,in eo quòd non eſt facta executio, nõ trãſit:modo actio de dote inconti nẽti ꝙ eſt dos,eſt priuilegiata:& ſic eſt facta executio. Itẽ priuilegium hypothecæ ſtatim cũ dos eſt,& eſt facta executio ad quẽcũq̃ trãſit:ſunt tñ quędã priuilegia,quæ nõ merent execu tionẽ,nec à lege,nec ab hoĩe:vt priuilegiũ ꝓſonale qd nõ habet,niſi venerit ad conflictum.Et quid eſt priuilegium,tex.dicit C.qui bon.ced.poſſ.l.fi.§.fin.circa fin.vbi dicitur quod eſt quoddã officium iudicis,quod reſultat ex illo priuilegio,quia non eſt priuilegiatus per ius, ſed iudex ex officio ſuo deſert: ideo non transit ad alios mortua muliere,ſecundùm hanc gl. quicquid dixi tibi in l.j.ſ.eodẽ. Priuilegium ergo bonæfi lei transit ad quencũq̃:vt §.extraneum.& §.ſeq.C. de rei vx.act.

a ¶ Verum. Vide Bald.conſil.ccccl xix.lib.ij.

b ✠ POMATES. ¶ Puto verum. Vide Imol.conſi.lxiiij.

c ¶ Octo doc. Hoc idem refert & ſeqt Petr. de anch.eius conſ.cccl.& Bald. conſ.vij.iij.vol.& Pau.de caſt.conſ.cxxvij.qd aũt ſi pater ſtipulat[9] ſit dotem reſtitui ſibi,aut cuiuis deberet reſtitui.& ſit ſtatutũ ꝙ marit[9] lucret certã ꝑtẽ doris:an nõ obſtate ſtipulatiõe marit[9] lucret ꝑtẽ ſecdm formã ſtatuti. Bal. tenet ꝙ ſic cõſ.ccvj.li.iiij.& idẽ ferẽ hic tenuiſſe Ray.& qd dicit hic Bar.de cõſuetudĩe nõ videť placuiſſe Bal. allegato conſi.vij.

✠ POMATES. ¶ Quã tenem[9]. Adde ale. cõſ.xxiij.in c. col.ij iiij. vol. Alex.ĩ l.i quartã.ĩ xvij.co. ff.ad l.fal.Pau.de ca. cõſ. xxv. Cep. cõſ.liij.alex.cõſ.xxiiij.in ij.col.ij.vol. Pa.cõſ. cxv.ĩ ij.dubio. in ij. vo.Imo.conſi.lxiiij.

✠ P. PAV. P. ¶ Si dotẽ. Vide circa iſtũ paſſum latẽ Cõ. cõſ.x. ici.in ciuitate Laud. factũ tale eſt per totum.

Pro ſtellectu.l.illã. C.de collat.

¶ Bonis aui. Vide Bal.aliàs Bar.in cõ. inci.pr̃ dedit dotẽ & cõſ.ic.Gilt.& cõſ.ic. Ray.& vide tu Bal. & Pau.de ca. i l.qm̃ nouella.C.de inof.te. & ĩ l.illã.C.de col.& eundẽ Pa.de ca.i cõſ. lxij.inci. dubitatio.ĩ cõſ.cxxij.inci.dubia de qb[9].& in cõſ. cclij.inci. viſis & conſi deratis.Pet.de Anc.ĩ conſ. xlix. inci. viſis diligẽter.& in conſi. ccc. incipi. diuinus Bar. Ale. et ponit in d.l.illã.& in conſ.xxiiij.in j.vol.repetito in iiij.vo.conſ.xxiij. põdera tũ in contrariũ verba Bal.diſtinguẽtis ĩ l.illã quẽ ſeqũt Sal. in l. ſcim[9].§. repletionẽ.C.de inof. teſ.& Imo.hic & ĩ l. ĩ quartã. ad l.fal.idẽ Pe.de Anc. in cõſ.ccclxvj.ici.in thema te.Sed Alex.Rap.& Ro.in d.l.illã.reprobãt: ꝑ quo vide qd no.idẽ Ale.ĩ l.pactũ. C.de coll.vide tũ andre. Barba. in conſi. xl.in ij.vol.

✠ POMATES. ¶ Sed q̃ro pr̃. Ego cõſului pridie ſec[9] ĩ cãdñe libere de Bellãinib[9] vide i d. cõſ. & vide Lu.Ro.icõ.xxxix.ici.viſis acdiſcu.

¶ Nup. Adde ꝙ opi. Bar.ſeqt Ro. cõſ.xl. & multa ibi adducit reiecta opi. Bar.ĩ auẽ.d fructo.ad Tert.

¶ Mors ciuilis. Iſte tex.facit ſcdm Pa.d Ca.ꝙ cõfiſcatis bõis nõ trãſit ĩ fiſcũ ſeudũ,vel ẽphyteuſis,q̃ poſt mortẽ p̃ris deuẽtura ſunt in filios.& hoc ẽt tãgit Bal.ĩ l.j. C.de bon.liber. Bal. in l.ſi finita.§. ſi de

Sed in iſto priuilegio qd nõ mereť executionẽ ĩ muliere, nõ trãſit ad pr̃em viua fi
35 lia. Pone ergo in ſimili † ꝙ mulier cedit actionẽ de dote alteri,trãſit ne in ceſsionariũ viua muliere cũ priuilegijs ſuis? Pe.& Cy.in l.j.C.de priui.do.dicũt ꝙ ſic:qa pertinet ad vtilitatẽ mulieris:& alle.l. vlt.de priui.fiſ.& eodẽ modo trãſit ad pr̃em dñi. d
Ego cogitaui ꝙ anno tenui opin.Pet.ibi, vbi ponit:ſed reperi vnã l. quę turbauit ſpũm meũ in hoc in auf. vt exac. iſtã.dot. circa pri.co. vij. Neſcio qd dicã. finaliter ſic dicendum:Quędã eſt ceſsio,quę fit ex neceſsitate ex vtraq̃ parte:qa ille q cedit, cogit cedere:& ille q emit,cogitur emere iſto caſu trãſit cum onere ſuo: vt l.ſi.C.de
e priui.fiſ.& ſi neſcires extrahere,tunc venias ad me. Quædã eſt ceſsio, quę fit ex volũtate:& iſto caſu nõ tranſit priuilegiũ vt in auf. vt exactio. iſtã.do.circa pri.Sed qcquid dixi in l. vnica.C. de priui. do. ꝙ trãſit priuilegiũ in ceſsionariũ, intelligo
f ſi agit iur.directo noĩe cedẽtis, vt gl.ꝓbat ĩ §.fuerat.Inſt.de actio.ſec[9] ſi ageret noĩe ſuo vtili.Mõ quo ad patrẽ, pr̃ põt agere ſuo noĩe tãq̃ adminiſtrator filię: vt l.cũ dos.ſ.d pac.do. Dixi ĩ l.ſi cũ dot. §.itẽ pr̃ ſ.e.& l.ij.§.itẽ ſi volũtate. ſ.e. Et iſto caſu ſi agit,dico ꝙ habet priuilegũ.ſed ſi ageret noĩe ſuo, & ad ſuam vtilitatẽ,licet veniat ꝑ obliquũ ad filiã:& tũc nõ hz priuile.Et
g ſic ſum[9] expediti. Sed quęro pr̃ ſ̃ † de
36 dit dotẽ filię, & ſtipulat[9] eſt ꝓ filia, & eſt mortua ſine liberis,ſuccedit ne pr̃ ſolusq dedit dotẽ, vel pater & mater cũ fratrib[9]
h & ſororibus? Et fui nuper [h] interrogat[9] de hoc. Et caſus eſt in l. quod ſcitis. ij.rñ. C.de bon.quę lib. dixi ꝙ pater ſolus.& ẽ ibi caſus ſingularis, ita quòd nõ eſt alibi.

1 *Actio de dote etiam ſoluto matrimonio efficitur propria patris & filiæ.*

2 *Quod ſoluitur pro dote,etiam ſoluto matrimonio, conuertitur in dotem.*

SI pater. Dos ſolut. matrim. per actionem de dote repetitur.hoc dicit. Opponi.ꝙ agit cõdictiõe indebi.vt l.ſi quis in fundũ §.j.ſ.loca.Gl.dicit ſolue vt ibi.Pe.dicit.ꝙ hic eſt ſpeciale fauore dotis.Rõ: qa actio de dote eſt cõmunis patri & filiæ ſed cõdictio indebiti eſt ꝓpria patris ſolius ſol g
uentis indebitũ. † Ex quo no. ꝙ actio d dote etiã ſol.ma.efficit ꝓpria patris & fi
1 lię. Vel dic aliter ſcdm Ia.d Are. Nã licet matrimoniũ ſit ſolutũ:tũ dos adhucẽ debita vi. vt l.ſi ſocer.§.Luci[9].j.e.& l.Titio
h §.Titio.de cõd.& demõ.Et iõ † cẽ ſi ſoluat ſo.ma.in dotẽ cõuertit. Facit qd dixi. ſ.eod.l. ſi marito. §.j.& qd no. in glo.ibi.

1 *Onus dotandi an transeat ad hæredem extraneum. i remußiuè.*

i N inſulam. Mors ciuili ſi patris facit actionẽ d dote filię cẽ ꝓ ſolido.h.d. Op.ſ.e.l.ſi marito.§.ſi volũtate.Gl.ſubaudit hic maximè.Vel dic ꝙ nõ petiẽrat cũ effectu,id eſt nõ exegerat:nam tũc ſecus.

vestigalibus.de dã.inſe.reprobãdo Spe.in tit.de feu.§.qm̃.ver.xl.vbi vr̃ tene re q̃ transeat in fiſcũ,quouſq̃ ille viuit,cuius bona ſunt cõfiſcata.qd̃ eſt cõtra c.j.§.ſi vaſallus culpã.fide feu.fue.cõtro.& in c.j.ſi vaſ.feu.pri.& cap.feli cis.circa medũ de pœnis.de quo latius p Alex.cõſi.xxiij.& xxix.in j.vol.& cõſi.xcix.iiij.vo.& p Ol.cõſi.xvij.Et appellatione mortis an cõprehẽdatur ciuilis,vid̃ eũdẽ Ol. cõſ.cclxxiij.& Pet. de Anch.cõſi.cccl.xxix.vbi conſuluit q̃ nõ dicit decedere ſine filijs decedẽs cum filio fratre Minore.

a ❧ POMATES.

¶ Cõſolidatio. vide Alex. cõſi. cxxxiij.i iiij.co.i ij.vo.& vlti. col.in materia, an p ingreſſum filij i religionẽ cõſolidetur actio i patrẽ,vide Caro.Rui.in repe.l.Gal lus.§.& quid ſi tantum.in v.co.& ſe.de lib.& poſth.

¶ Cõſumpſit.Pau.te net cõtrariũ p gl.in ver.cõpenſatis.q̃ vr̃ velle q̃ eos lucretur nõ tãq̃ marit⁹ ſed tãq̃ bonæ fidei poſſeſſor,& hic ſi erãt conſumpti,nec effectus erat locupletior.nec tex.negat hic quin ſi eſsẽt cõſumpti i alia cã q̃ in muliere,non poſsint repeti.& de teſti.dicẽtibus ante guerrã & poſt guerrã,vide Bal.cõſi.lxxiij.& ſe.iiij.vol.& de ante poſt & prius vide eũdẽ Bal.conſi. xlij.j.vol.et qñ teſtes reducẽdi ſunt ad cõcordiã, vide Alexã. cõſi.xxiiij.ij.vo.Pet. de anc.cõ.ccxcvij.& etiã de teſti.dicẽtib⁹ ante & poſt Angel. conſi.cclxxiiij.

c ¶ Vſuras. & vide Bar.i cõ.cxxvij.i ci. Frã.habuit mĩ vxo. & vide Bar.i cõ.cxciij.inci. vbert⁹ habuit vxorẽ quãdam. vbi loqtur de vxore an ſit alimitãda.Abba.in d.c.ſalubriter. vide ibi And.Barb.

d ❧ POMATES.

¶ Quæro.vide are.i §.fuerat.inſt.de ac.& quid de iure ca.vide Bar.in l.at q natura §.nõ tm̃.ff.de neg.ge. al.cõ.xxvij.in ij.col. & cõ.lxiij.in ij.co.in iiij.vo.pañ.cõſi.xxxix.i ij.vo.Bal.i l.fi.§.p̃terea.C.de iu.delib.

e ¶ Quero quid.adde quæ voluit Ro.cõſi.cxvij.Pau.de caſt.in l.diuortio.ſ.eo. Abb.cõſ.cvij.lib.ij.

f ¶ Mulieri.adde Pau.de ca.cõſil.cccxxxvij.& quæ poſui in l.diuortio.

g ¶ Quærit.& ẽt Bal.qd̃,ſi vir habet magnũ palatiũ modicis redit⁹ & magni valoris:an cogatur vẑdere:hic nõ decidit ſed in l.qui bonis.C.qui bo.ce poſ. dicit q̃ non.pro quo vide Roma.conſi.ccccix.

h ¶ Aliud non haberet.idẽ tenet Romanus conſi.ccccxij.

i ¶ Dicit gl.Pau.de ca.poſt Bal.ex gl.ſi.no.q̃ pr̃ nõ cõpellit̃ dotare filiã iure actiõis,& idẽ vr̃ dicẽdũ q̃ nõ trãſit ad hæredes,vt cogant̃ dotare cui⁹ cõtrariũ vult Bar.i l.poſt dotẽ.ſ.eo.& ſeq̃t Pau.de ca.hic:q̃a & officiũ iudicis cõpetẽs,p alimẽtis trãſit cõtra hæredẽ:vt l.ſi qs à liberis.§.itẽ reſcriptũ.j.de lib. ag.& hoc dicit eſſe in filia nõ maritata. Vñ dicit q̃ habuit conſulere nunqd filia maritata ſine dote p patrẽ poſsit implorare officiũ iudicis cõtra patrẽ vt eã dotet.& hoc in lec.ẽt aliqua verba clari⁹:vide ei⁹ cõſi.cxxxj.i prin.& vid̃ Bal.cõ.lxxiij.j.vo.et ibi qd ſi vult repudiare hr̃ditatẽ paternã,et cõſequi dotẽ.Et an curator dat⁹ hõis donec hr̃ditas iacet,poſsit dotare filia defuncti.

❧ Pro cõcor. Aduerte qd̃ his q̃ vult Bar.i l.hac.§.Luci⁹.ſ.qd̃ medij tpis inter uſurũ hr̃ in cõſideratiõe,qñ repetit debitẽ ſolutũ añ tp̃s allegat cõtrari⁹ p d.Alex.i apoſ.i Lcũ qs.col.xj.C.de iuris & fac.ign.& in l.j.col.fi.ff.de cõdi.in de.Tu dic q̃ nõ cõtra dicit Bar.Nã i hoc §.Luci⁹.nõ loquit̃ præcisẽ de interlocutoria.Nã dicit q̃ mulier poterit petere propter interuſuriũ medij tpis: ſed nõ dicit tm̃ ꝓpter illud. Vel aliter loquit̃ in caſu ſpãli dotis quæ dos cõtinet plura alia priuilegia:vt p doc.i l.j.ff.fol.ma.& i c.ſalubriter.de vſuris.

k ¶ Lucius. Et vide Bar.in cõſi.cxxvj.inci.Titius maritauit ſuam ſororẽ.vbi conſuluit in materia huius legis.Andr.Barba.

re cõpẽſationis.Nec ob.§.ſed nec ob ipẽſas.C.de rei vx.ac.q̃a ibi nõ ,phibet̃ cõpẽſatio,vt ibi dixi i l.rei iudicatæ.§.j.ſ.eo.& poſito q̃ ,phibere,nõ habet locũ i mr̃monio putatiuo ſed in vero:vt l.ſi cum dotẽ.§.fi.cum l.ſeq.ſ.eo.

1 ☞ *Debitum hincinde ex causa uſuraria compenſatur.*

2 *In actione de dote quòd currant uſuræ ex mora.*

3 *Vſuræ uiro i dote nõ ſoluta q̃ debeãtur ẽt de iure ca.ſec⁹ mulieri i dote reſtituẽda.*

4 *Vſuræ legales quòd hodie ſunt prohibitæ,& correctæ.*

c **Vſuras.** [c] Debitũ † hincinde ex cã vſuraria cõpenſat̃.Itẽ

1 marito nõ debenẽ vſuræ qui nõ alit vxorẽ.h.d.

2 Quero [d] an i actiõe de dote † currãt vſuræ ex mora.Certẽ ſic:

d q̃a eſt actio bonæfidei,vt hãs i gl.hãs ergo q̃ actio de dote eſt

e priuilegiata ẽt mortua filia.Quæro qd [e] de iure Cano.an iſta

3 vſura debeat̃.Rñdeo, † marito poſt morã i dãdo ſibi dotẽ debẽtur vſuræ:magis ẽm petit tãq̃ ,ppriũ interesse:q̃a ſuſtinuit onera mr̃monij q̃ vt vſura ,ppria:vt i c.ſalubrit̃.extra de vſu.

f licet mulieri [f] paſſe morã i dote reſtituẽda ſibi ſoluto mat.vſu

ræ non debentur:quia tunc propriæ eſſent vſuræ,ſecũdũ Inn. & Io.an.in d.c.ſalubriter.licet Cy.aliter dicat in l.j.§.exact.

4 C.de rei vxo.ac.facit † quod tenet Azo in ſum.de vſu.quòd omnes vſuræ etiã lega.ſunt hodie prohib.& cor.de iure Ca.

Ad virum. Redintegrato mr̃monio iudiciũ de do-

te incœptũ p extraneũ non diſſoluit̃.h.d.

1 ☞ *Maritus pro reſtitutione dotis quòd tenetur cedere nomina debitorum, etiam ſi non habeat aliunde unde uiuat:ſi ex ſua opera poteſt ſibi quærere uictum.*

2 *Quis quando poſsit ſoluere in nominibus debitorum.*

1 **Imaritus.** Marit⁹ † nõ tenet̃ p reſtitutiõe dotis actionẽ de dote cedere,ſi aliud ad vi-

tã ſufficiẽs ſibi nõ remanet.h.d.gl.dicit notabiliter,ni

ſi ꝓſona mariti ſit talis,q̃ ex ſua opera poſsit ſibi q̃rere victũ:

g qd̃ tene mẽti oẽs gl.tẽdũt ad expoſitionẽ literę. Quærit [g] hic

la.de Are.qd ſi etiã mulier nõ habet vñ viuat.certẽ ipſa p̃ferẽ

2 viro.Dixi i l.maritũ.ſ.e.Dy.inducit ad q. † teneor tibi ad cẽtũ,

volo ſoluere i noĩe debitorũ:an cogaris recipere? Vr̃ q̃ ſic vt

hac l.& l.cũ q̃rit̃.j.de admi.tu.In cõtrariũ,ceſsio vr̃ emptio,vt

l.ſi dubitet̃.§.j.& l.cũ is q.j.de fide.ſed nemo inuit⁹ cogit̃ eme

re:ergo &c.dy.ẽt q̃ nõ cogit̃ recipere:vt l.nõ aduerſ⁹.C.ſi cer.

pe.& l.nã & Seruí⁹.ſ.de ne.geſt.Mi vr̃ q̃ hæc q.nõ fuit neceſ-

ſaria.Nã aut qs tenet̃ ideo quia habet actionẽ & eã cedẽdo li-

beratur:vt l.quod debet̃.ſ.de pecu.Aut tenetur aliàs:& tunc

non cogetur quis recipere actiones,niſi ci debitor aliud non

h haberet [h]:vt l.eum à quo.& authen.ibi poſita.C.de ſolu.

1 ☞ *Succeſsio qñ habeat uĩ ſolutiõis.Pater et filia i dote an æqparẽtur duob. reis.n.2.*

Iſocer. Succeſsio ſoceri,quã facit genero,nõ pe-

rimit filiæ ius cõſolidatiõis.h.d. Op.ſuc

ceſsio habet vim ſolutionis,vt j.de fideiuſ.l.ſi debito-

ri.ergo perimit filij ius cõſolidatiõis:vt no.l.i iſulã.i prin.ſ.e.

1 So.ſucceſsio habet † vim ſolutiõis reſpectu ſuccedẽtis tm̃,nõ

alteri⁹,ſ.dm Azo.hoc nõ eſt verũ,p l.ſi ei.§.j.ſ.de eui.Vñ gl.

ẽt q̃ habet vim ſolutiõis q̃tũ ad ſuccedẽtẽ & fideiuſſores.&

ad cæteras acceſſorias obligationes.q.d.nõ q̃tũ ad filiã q̃ quo

ad patrẽ nõ eſt acceſſoria imò æquæ principalit̃ debet̃ ſibi ſicut

i pri.Et hoc dixit gl.ij. q̃ æqparat † patrẽ & filiã duob⁹ reis:li-

cet nõ ſit ,ppria æquiparatio:vt l.nõ ſolũ.ſ.eo.& ibi dixi.Dy.

2 verò ẽt q̃ ſucceſsio habet vim ſolutiõis q̃tũ ad oẽs,q̃bus põt ſoluí:ſed pr̃i nõ põt ſoluí iuita filia:vt l.q hoĩem.§.ſi gene.de ſol.iõ ei⁹ ſucceſsio nõ habet vim ſolutiõis.qd̃ nõ placet.Quid ẽm ſi filia nõ hr̃et cãm cõtradicẽdi? Certẽ tũc ſucceſsio patris haberet vim ſolutiõis ſcdm eũ:qd̃ eſt cõtra iſtũ tex.Dico ergo q̃ ſucceſsio habet vim ſolutiõis ex quadã fictione,q̃ tũc demũ inducit̃,qñ ille,q ſuccedit,vult ex hoc euitare dãnũ:vt d.l.ſi ci j.de euic.& l.ſi debitori.de fideiuſſo.Sec⁹ ſi ex hoc vellet lucrũ cõſequi,vt l.hr̃es à debitore.§.fi.j.de fideiuſ.& ita hic nõ habet̃,p ſolutiõe vt p hoc pater priuet filiã iure cõſolidatiõis. Et de hoc dixi i l.ſi is q pro emptore.j.de vſuſca.in illa q.qua q̃ro q̃ ſit cã inducẽdæ fictiõis.Dixi ẽt i l.Vrani⁹.j.de fideiuſ.

1 *Qui petit illud,qd̃ eſt reſtituturus alteri quã ei,à quo petit non uidetur facere dolo.*

2 *Actio de dote mortuo patre ſoluto matrimonio conſolidatur in filiam.*

3 *Dos etiam ſoluto matrimonio dicitur deberi viro.*

4 *Verba enũciatiua per modũ cãæ,plata qd̃ inducũt diſpoſitionẽ,etiã quo ad actionẽ.*

5 *Regula dolo facis,petere quod alij es reſtituturus,quando habeat locum.*

❧ **Lucius.** [k] Qui † petit illud,qd̃ reſtituturꝰ eſt alteri,

k 1 quã ei,à quo petit dolo facere nõ vr̃.h.d.Pri-

mò ponit thema,& queſtionẽ.Secundò reſpõdet cuidã obiectioni in cõtrariũ.Quarto probat illud p reductionẽ ad incõueniens.Quintò iuxta prædicta format vnã q̃ſtionẽ.Secũda ibi:rñdi.Tertia ibi:nec vllã.Quarta ibi:alio-

2 qn.Quinta ibi,ſed & ſi ex parte. † No.q̃ ſol.mat.mortuo pa

tre actio de dote cõſolidat̃ in filiã.ſimile.ſ.e.l.ſi marito.§.ſi vo

3 luntate. No.ij. † quòd etiã ſol.ma.dicit̃ dos deberi marito.di

xi ſ.eo.l.ſi pater. Itẽ no.quòd regula,dolo facit.habet locum

qñ illud petit,qd̃ quis reſtituturus eſt eidẽ à quo petit.ſecus ſi

alij. Opp.genero nõ põt imputari cur patrẽ nõ cõuenit; vt l.

ſi extrane⁹.ſ.de iure do.ergo videt̃ quod à filia nõ poſsit cõue

niri.Sol.quòd hic pater exhæreduit filiã cõtẽplatione dotis:

& ideo filiæ legare videt̃:& ſic ,ppter volũtatẽ patris imputat̃

4 marito,quod aliàs nõ imputaret̃. Et ex hac gl.no. † quòd ver-

ba enũciatiua p modũ cauſæ ,plata, inducũt diſpoſitionẽ,etiã

quo ad actionẽ. Sed cõtra hoc videt̃.l.emptor.§.ancilla.alle-

gata in gl.& j.de doli except.l.ſi.in prin.Rñ.quod nõ inducit

diſpoſitionẽ quo ad actionẽ realẽ:vt in cõtrarijs. Ratio: q̃a nõ

eſt legatũ expreſſum,ſed tacitũ.ar.l.ſeruũ filij.in fi.ſ.de lega.j.

Sed quo ad actionẽ ſonalẽ inducit diſpoſitionẽ: vt l.pe.j. de

col.bo.& hac gl.Licet tñ hæc in ſe ſint vera; tñ in ,ppolito iſta

ſolutio non placet q̃a p illã cauſam teſtator videt̃ voluiſſe filiæ

,puidere & nõ marito:vt l.ſeruo legato.§.ſi teſtator.j.de leg.j.

Si ergo nõ ,puidit marito in aliquo nõ potuit eũ grauare teſta

tor:vt faceret eũ teneri vbi aliàs nõ teneret̃: vt l.ab eo.C. de fi-

deicõ.& l.planè.la ij.§.j.aliàs ſi.j.de leg.j. Vnde gl.ſoluit ali-

ter,quòd marito nõ imputaret̃ cur patrẽ nõ cõuenit,vt in con-

trario:ſed cur nõ cõuenit hæredes patris,quos conuenire põt,

a vt hic. Opp. [a] extra gl.hic habetis duo.Primò q̃ † regula do-

5 lo facit,habet locũ in eo q debet reſtituere.Secũdo q̃ habet lo

cũ in eo,qui debet reſtituere alij incõtinẽti. Ad primũ opp.j.

vt le.no.ca.l.fi.§.j. Rñ.qd̃ regula debet itelligi qñ reſtituturꝰ eſt

eidẽ incõtinẽti.ſecus ſi ex interuallo,vt in cõtrario. Opp.ad

iſtud de l.iſta i fi.Nã mulieri debet dos reſtituí ex interuallo:

tñ ,p parte ſua nõ debet cõueniri.Simile.ſ.de condi.ob cau.l.ſi

donatur⁹.in fi.Rñ.qñq̃ pars habet dilationẽ,quę miſeratiõis

cauſa indulgeret̃ ſolutiõi:& iſta dilatio nõ impedit qn habeat

locũ regula:vt in cõtrarijs.Qñq̃ qs habet dilationẽ, q̃ reſpicit

illã obligationẽ:& tũc impedit locũ habere regulã:vt in d.l.fi.

§.j.i fi.vt leg.no.ca,,pbat̃ hæc ſo.in l.ſi cũ militi.in fi.ſ.de cõpẽ.

Opp.q̃ dos poſsit iterim peti,,ppter cõmodũ interuſurij me

dij tpis:nec obſtet petẽti regula,dolo facit:vt l.j.C.ſi cõſtã.ma.

dos.& j.re.amo.l.ſi mulier.§.rerum.Sol.ea quæ dixi,habẽt lo-

b cũ [b] in petitiõe,nõ i repetitiõe.Ratio:q̃a ille qui repetit ex ali-

qua iuſta cauſa,videt̃ quodã modo dicere vt tanq̃ ſpoliat⁹ re-

ſtituat̃:vt l.iterdũ.& qd̃ ibi no.in gl.ſ.de cõdi.inde.& i regula

iuris,quæ dicit q̃ fauẽdũ eſt magis repetitioni q̃ aduẽtitio lu-

cro.Vñ cũ l.j.C.ſi cõſtã.ma.dos ſo.fu.& l.ſi mulier.j. rerũ amo.

loquant̃ in repetitiõe,faueẽ ei ,ppter interuſuriũ medij tpis.li-

cet haberet dilationẽ miſeratiõis cã.qd̃ nõ fieret,ſi pricipaliter

petereꝰ:vt hac l.i fi.& d.l.ſi donatur⁹. Opp.ad regulã de l.j.§.

redigunt̃.j.quorũ leg.Sol.quidã dicũt ibi i poſſeſſore:hic i pe-

titore.Tu dic q̃ hic non erat liq̃dũ,an deberet reſtituí:& ideo

nõ haberet locũ regula:ar.l.fi.C.de cõpẽ.& no.de doli excep.l.

dolo.de re iu.c.dolo.in vj. Opp.ad ſecũdã regulã,q̃ qñ eſt re-

ſtituturꝰ alteri,habeat locũ regula,dolo facit: vt l.ſi donatur⁹.

in fi.de cõdi.ob cau.Sol.Aut ille qui petit reſtituturus eſt alte

ri,qui reſtituturꝰ eſt ei,à quo petit̃: & habet locũ regula, vt in

cõtrarijs.Aut ille aliius nõ eſt reſtituturus ei,à quo petit̃: & nõ

habet locũ regula,vt hic.Ex prædictis diſtingue breuiter, aut

opponitur exceptio dolo facis,q̃a petis quod reſtituturꝰ es ei-

dem.aut reſtituturꝰ es alij. Primo caſu, aut nõ eſt liq̃dũ,aut eſt

liquidũ.Si nõ eſt liquidũ:aut eſt reſtituturꝰ eidẽ incõtinẽti,aut

ex iteruallo.Aut erat dilatio quæ reſpicit obligationẽ,aut illa

quæ miſeratiõis cauſa indulgeret̃ ſolutioni.& hoc ſecũdo caſu

aut loquit̃ in petẽte,aut repetẽte,vt ex prędictis patet.Secũdo

caſu principali qñ reſtituturꝰ eſt alij & tũc aut ille aliꝰ eſt reſti-

tuturꝰ ſibi à quo petit̃,aut nõ,vt dixi in præcedẽtib⁹.Prædicta

vera in petitorijs,ſed i poſſeſſorijs dic vt no.p Dy.i c.dolo.& i

c.q ad egẽdũ.extra, de re.iu.lib.vj.& l.ij.C.de edic.diui.adria.

tol.Dixi plenè in l.naturaliter.§.nihil cõmune.de acqui.poſſ.

1 ☞ *Actio quòd regulariter non quæratur per aſcendentes ex linea materna.*

2 *Extraneus q̃ ſemper uideturadiectus ad ſolutionem,ſiue quis ſtipuleꝰ ſibi aut extraneo,ſiue extraneo aut ſibi.* a

3 *Actio utilis ex ſtipulatione fauore nuptiarum quæritur mulieri per extraneum.*

4 *In ſtipulatiõe dotis alternatiua actio integra eſt mulieris.* b

5 *Si extraneus dedit dotem,& ſtipulatus eſt eam ſibi reddi,aut cui de iure debebit, & ex hac ſtipulatiõe actio eſt integra mulieris.*

6 *Quando extraneus ſtipulatur dotem ſibi reddi & mulieri,actio quæritur pro parte.*

7 *Quando extraneus ſtipulatus eſt dotem ſimpliciter, cui* c *actio acquiritur.*

Aius. Ex pacto aui materni

dotẽ dãtis ſo.mat.actio

1 quærit̃ mulieri.h.d. † Nota q̃ p

c aſcendentes [c] ex linea materna nõ põt no-

bis quęri actio regulariter.Simile in l.de-

2 bitor in fi.j.ad Tre. † Secũdò nota q̃ ſi-

ue quis ſtipuleꝰ ſibi aut extraneo ſiue ex-

traneo aut ſibi,ſemp ſtipulator videt̃ adie

ctus ad obligationẽ,extrane⁹ ad ſolutio-

nẽ vt hic,& in ver.ſed dicendũ.Probat̃ in

l.j.§.ſi fructuarius.j.de ſtipu.ſer. Tertiò

d no. [d] q̃ fauore † nuptiarũ per liberã ꝓſo-

3 nã extraneã quærit̃ actio mulieri vtilis ex

ſtipulatione,vt hic in fi. Et aduerte dili-

gẽter ad tex.qui dicit maximè,,ppter affe

ctionẽ perſonarij. quasi dicat,ſolus fauor

nuptiarũ ſufficit etiã ſi actio ꝓſonarũ non

4 eſſet. † Vltimò nota q̃ fauore dotis ſi ali

qs ſtipuleꝰ ſibi aut mulieri,& ſic alterna-

tiue:mulieris eſt integra actio,vt hic.Fa-

cit l.vxorem.§.teſta.j.de leg.iij. Opp.ad d

j.ſ.depoſi.l.Publia.in prin.vbi per pactũ

matris quærit̃ filiæ.So.ibi nõ ideo quærit̃

filiæ q̃a mater ei ceſsit:ſed quia pactũ fuit

interpoſitũ ſup re ,ppria.& ſic quęrit̃ cui-

libet extraneo:vt l.pe.C.ad exhi. Dixi in

l.ſtipulatio iſta.§.ſi quis inſulã.de ver.ob.

Opp.ad idẽ de l.ſi genero.C.de iure do.

So.hic dicit gl.q̃ ibi p aſcẽdentẽ ex linea

f paterna quærit̃ vtilis deſcẽdẽti, etiã ſi nõ

ſit in poteſtate.Simile in l.vt iuriſiurãdi.

§.ſi liberi.j.de ope.lib.Dixi plenè in l.qd̃ dicit̃.j.de verb.obli.

Ad ſecũdũ verò opp.primò,q̃a ſtipulãti nõ quærit̃ actio: q̃a

ſi pmittit ꝓſonã extrancã,ꝓſona ſua videt̃ adijci ad ſolutionẽ:

ergo ei nõ quęrit̃ actio:vt l.eũ q ita.§.q ſibi.j.de ver.ob.Sol.Il-

lud qñ ei,cui primò adijcit̃ ſtipulatio poſſet quærí:ſed hic filiæ

quærí nõ poterat de rigore: meritò q̃a iſte ſtipulator videbat̃

adiectus ad obligationẽ,mulier ad ſolutionẽ: & ideo quia de

æquitate mulieri quærí põt,vt in fi.l.ibi eadẽ æquitate mulier

videbatur adiecta ad obligationem, ſtipulator ad ſolutionẽ.

Opp.ad tertiũ no.de l.debitor.in ad fi.Treb.Sol.glo.q̃ p ex-

traneũ ſtipulantẽ poteſt quærí nobis actio,eo caſu,quo nobis

quærere.t ſtipulatiõe nõ interpoſita:ſed hic ſi auus dediſſet do

tem nulla ſtipulatione interpoſita, quæreretur actio mulieri,

vt in §.accedit.C.de rei vxo.act.ergo etiã ſtipulatiõe interpo-

ſita &c.Nota hãc ſo. Cõtra hoc videt̃ caſus i l.ſi ita ſtipulat⁹.

§.Chriſogonus.j.de verb.ob.vbi licet ex numeratiõe põt no-

bis quęri actio per aliũ nulla interpoſita ſtipulatione:tamen ſi

ſtipulatio interponit̃,nobis nõ quærit̃.Itẽ hoc videt̃ cõtra tex.

huius legis q dicit hoc eſſe fauore nuptiarũ & ideo ſecũdũ illa

iura nõ videt̃ verũ dictũ gl.hodie autẽ hoc videt̃ determinatũ

p l.ij.C.p quas pſo.no.ac. Ad vltimũ no.opp.alternatiua po-

ſita inter ꝓſonas,quib⁹ acq̃rit̃, reſoluit̃ in cõiunctã,etiã in cõ-

tractib⁹:vt l.cũ quidã.C.de verb.ſig.Cũ ergo auus ſtipuleꝰ ſibi

aut filiæ,debet itelligi,i.filiæ & ſibi.Sol.ſecũdũ illa iura nõ ,p-

cedit cõtrariũ:vt l.,pinde.in fi.cũ l.ſeq.de ſti.ſer.hodie ,pcedit.

e Sed rñde,hoc ſpeciale fauore nuptiarũ [e] ſimile in d.l.vxorẽ.§.

5 teſtõ.j.de leg.iij.Et p † hoc dicebã ſemel i q.de facto. Extrane⁹

dedit dotẽ,& ſtipulat⁹ eſt eã ſibi reddi,aut cui de iure debebit.

f Certẽ ex hac ſtipulatiõe itegra [f] eſt actio mulieris:q̃a pinde eſt,

ac ſi dicat,ſibi aut mulieri, q̃a mulier eſt illa, cui de iure debet

❧ POMATES.

¶ Opp. Vide p Ang. Are.in princi.inſti.de exce.in xxvj.col.Ro. cõſ.cciij.in ij.col.i fi.

❧ POMATES.

¶ Habent locũ.Adde q̃ cõtrariũ tenet Bar. in l.j.in pe.col.de cõdi.inde. ſed cõcordat vt per Iaſo.in l.diem. ff.de condi.inde.

¶ Aſcẽdẽtes.No.Pau. de ca.i ver.rñdi i tex. q̃ in caſu huius legis nõ ſolũ ille q̃ dat dotẽ mulieri,poteſt paciſci reddi illi mulieri, ſed etiã filijs & nepotibus ex ea,& acq̃rit̃ illis vtilis actio,ſicut ſi ſtipulareꝰ mulieri: quasi repræſenteꝰ eadẽ ꝓſona,p l.pater.C. de pact.cõ. quã dicit ſingularẽ ad hoc,q̃ licet loquat̃ i patre dãte dotẽ ,p filia:tñ filij filiæ nõ ſunt in ei⁹ potestate.& ipſe dicitur aſcẽdẽs ex linea materna: & nihilomin⁹ põt acqrere deſcẽdẽti non ſolũ mulieri,pro qua eſt data dos, ſed imò liberis ei⁹.qd̃ eſt valde ſingulare. Vñ eadẽ eſt ratio in quocũq̃ extraneo et dicit mẽti tenẽda q̃a quotidiana & vtilia.

❧ POMATES.

¶ Tertiò no.Adde nũ qd̃ p extraneũ quæratur futuro marito. Alex.cõſi.xiij.inci.vi ſis his quæ in themate.in xvj.col.j.volu.

c ❧ POMATES.

¶ Nuptiarum. Vide Car.cõſi.cxj.in ij.col.

¶ Integra. Vide Bal. conſi.cclv.lib.ij.

a ✠ POMATES. ¶ Sed quid. Adde quod consuluit in terminis Bal. consil. cccl.xxxvij.ij.volu.

b ¶ Secundo casu. Vide Alexand. consil. xix.in iij.colum.ver. nunc capio.iiij. vol. & consil.xiij.in iiij. colum.j.volu.

c ¶ Appellatione filiorum. An eorum appellatione contineãtur nepotes, vide Bal.consil.lxxvj.lib. iiij.& consil.ij.iij.vo. & consil.clxx.j.vol. per Pau.de ca.consil. clxxj.per Oldra.cõsil.cclxix.per Ange. consil.lxxxviij. per Ro.cõsil.ccccxxxix. An autem appellatione nepotis filius fratris contineatur, Pau.de calt.hic dicit quod Dy.consuluit quòd non. Idem per plura media consuluit Fede.consil.xxxix.vbi dicit, quòd si in aliquibus iuribus reperiatur nepos pro filio fratris, id impropriè est. & ibi allegat omnia iura allegata hic per Alexan. Idem Pau. distinguit hic quòd aut verbum nepotibus, iungitur cum verbo iij.s: vt si aliquis accipit emphyteusim pro se,& pro suis filijs & nepotibus nascituris: & tunc non debet intelligi propter verbum adiunctum de natis ex fratre: quia per verbum adiunctum declaratur significatum: argu.in l.seruum filij.§.fi. de l.j. Aut verbũ nepotes, proferẽ ꝓ se aut a l. vel statuto: & tunc debet intelligi propriè de filijs filiorum. Si autẽ ab homine: tunc si subiecta materia non conueniat nisi descendẽtibus, vt in feudis, idem erit aliàs intelligatur late secundũ communẽ vsum loquendi. An autẽ appellatione fratris cõprehendantur patrueles. & in dubio dicit Imo: quòd continentur fratres, qui sunt in primo gradu: non autem patrueles, vt dicit Bar. in l.Lucius.§.quæsitum.de leg.iij. Vnde dixit Alexan. se consuluisse quòd stante statuto quòd fratribus extantibus excluderentur sorores, quod fratres patrueles non excluderent: prout in terminis decidit Bal.in l.Iubemus.§.fina.C.ad trebel.Bal.in l.vxor.C. qui accusa.non pos. Ange.in l.j.ff.de inoffic. test. & in authen.matri & auiæ.

a reddi: vt in §.accedit. Sed quid[a] si extraneus esset † stipulatus sibi & mulieri? Respond.crederem tunc actionem quæri pro parte sibi,& pro parte mulieri: vt l.si mihi & Titio.j.de verbo. obligatio. 6 † Quæro, quid si extraneus stipulatus est dotem reddi,& non dicit sibi vel mulieri. Videtur quòd sit stipulatus sibi: vt l. stipulatio.§. si quis. j. de verbo. obliga.

In cõtrarium facit: quia fauore dotis intelligitur stipulatus dotem reddi cui de iure debuit. Casus est.ẽ.eo.l.post dotem. secundum tertiam lect.glo.& sic ipsi mulieri quæritur. Dic ergo aut extraneus dedit dotem & non stipulatur, vel paciscitur aliquid de restitutione. Aut super ea paciscitur: & hoc secundo casu[b] aut paciscitur simpliciter reddi sibi, aut simpliciter mulieri, aut sibi & mulieri copulatiuè, aut sibi aut mulieri alternatiuè, vt ex prædictis patet, & hoc in extraneo: in patre dixi plenè in l.post dotem.

Vidotem. Legatũ quod non potest capi, non potest in dotem compensari hoc dicit. Quæro exemplum, quomodo vxor capere non poterit. Glo. ponit quando legauit mater ea, quæ sunt affixa ædibus: vt l.cęteris.j.de leg.j.quod non placet: quia tũc saltẽ æstimatio debetur: vt ea.l.§. si duobus. Vnde pone exẽplum per l.apud Iulia.§.fi.j.de leg.j.

☞ *Liberorum appellatione quòd ueniant nepotes.*

I dotali. Appellatione liberorũ cõtinentur ne potes.h.d. Innuit ꝓ si pactũ non fuisset interpositũ, non potuisset retinere propter liberos. Et sic facit ad q.no.in l. dos à patre.C.cod. Examinaui plenè in l. post dotẽ.ẽ.eo. † Itẽ nota ꝓ appellatione liberorũ cõtinenẽ nepotes. Quid autẽ appellatione filiorũ[c] dixi plenè in l.liberorum.de ver.signi. Itẽ no.glo.quæ dicit ꝓ hoc pactũ valeat, si mulier prędecedat: secus si prædecedat vir. Et per hoc videt ꝓ opi. Mar. sit vera de cõsuetudine, non de iure, scilicet quòd filia mortua in matrimonio cum liberis dos retineatur. quòd si contingat virũ primò decedere, postea vxorem viduam cum filijs relictis, quòd pater filiæ viduæ potest ab illis liberis dotem repetere: quia consuetudo loquitur mulere decedente constante matrimonio. si ergo decedit eo soluto remanet dispositio iuris communis. quod plenè examinaui ẽ.eo.in l.post dotem.

☞ *Ratio legis & mens legis quòd idem sunt.*

Replicatio turpitudinis quando tollat exceptionem turpitudinis.

Exceptio doli quando tollatur per replicationem doli.

Si bannitus offensus bannito excipiente potuisset offendere bannitum, offensus replicat offendentem bannitum. an talis replicatio banni admittatur?

Bannitus, qui potest impunè offendi, quòd amittat omnia iura suæ ciuitatis.

Stante statuto quòd bannitus non audiatur, nec agendo nec defendendo & bannitus agat contra bannitum. bannitus excipit de banno, & replicat contra bannitum, quòd iudicium non procedit.

Statutum, quòd bannitus non audiatur tam in agendo quàm in defendendo, an ualeat.

Stante statuto quòd de quolibet contractu soluatur gabella, aliàs contractus ipso iure non ualeat: an contra excipientem gebellam non solutam possit de tali non solutione replicari.

Exceptio infamiæ contra testem opposita an tollatur replicatione.

Iudæi & hæretici sunt nobis inimici, & odiosi ratione sectæ.

d Vm mulier. [d] Siue maritus excipiat de adulterio vt dotem lucretur, siue criminaliter accuset, lenocinij exceptione repellitur hoc dicit. Not.ex fin. 1 † quòd ratio.l.& mens.l.est idem vt not. per Dy.extra de reg.iur.c.fi.lib.vj. Opp. j.de adul.l.ij.§.si publico. So. posit nomẽ rei receptum inter reos nõ repellitur vir exceptione lenocinij, vt ibi, ante sic, vt 2 hic. † Opponi.replicatio [e] turpitudinis e non tollit exceptionem turpitudinis, vt l.ij.C.de condi.ob cau.ibi, in pari turpitudinis causa melior est conditio possidentis. Sol.ibi agens illa condictione in ipso libello obijcit reo turpitudinẽ: reus excipit de pari causa turpitudinis, nec auditur actor replicãs de pari causa turpitudinis, quia sic replicaret istud idem quòd posuit in actione; sed hic mulier fundauit intentionẽ suã ex cõtractu dotis, non ex turpi causa: vir excipiebat de turpitudine mulieris mulier replicabat de turpitudine viri, de quo in actione nihil erat dictum. Opp.de doli exceptio. f I.apud Celsum.§. Marcellus. So. quando ille qui † excipit, certat de lucro: tunc 3 exceptio doli tollit per replicationẽ doli, vt hic, & l.viro.ẽ.eo. secus si de damno certaret, vel vtrque esset in pari causa, vt in cõtrario, secundũ Iac.de Aret. & alios doc. Cõtra hoc videt. C.si mi.se ma.dix.l. fina princi. vbi minor petit se restitui, ꝓ potest esse etiã propter lucrũ, si ei obijciatur quod se asseruit maiorẽ: & si dolo fecit, potest replicari per eũ: qa ad hoc fuit inductus dolo aduersarij. Respõdeo, cõtra exceptionẽ doli nõ obijcitur replicatio doli, sed ostẽditur dolum nõ fuisse. Si enim dolo me induxisti vt me maiorẽ di f cerẽ, aduersus te nullus dolus est cõmissus. Et prædicta inducunt[g] ad q. Exban- g 4 nitus offendit † exbãnitũ: offensus accusat: accusatus excipit de banno, ꝓ nõ debet audiri, qa est exbãnitus: vnde nõ potest hoc opponere. an admittat hæc replicatio? Iac.de Are. dicit quod nõ: quia exbannito datur defensio, nõ autẽ alteri ius impugnatio: vt l.seruos.de accu. Pro quo videtur casus extra de exce.c.dilecti. vbi dicit tex. magis propriè. Sed pro euidentiori intellectu huius quæstionis opp. de 5 cõtra Iac.de Are. Exbãniti † qui possunt impunè offendi, perdunt omnia iura ciuitatis suæ, vt l.amissione.ẽ.de capi.di. & no. per Iac.de Are. in l.si ex facto.§. ex facto.j.ad Tre. & sic cũ quilibet esset exbãnitus, statuta ciuitatis suę nõ vendicabãt sibi locũ in eis. Rũde, quia istud statutũ quod posit impunè offendi, nõ est in beneficiũ offendẽtis, sed fauore reipublicę in odiũ exbãniti: vt l.j.C.quãdo lice. sine iud. se vin. meritò exbãnitus non vtit aliquo bũficio ex forma statuti. sed dicit ꝓ talis actus in talem commissus nõ est delictum. Opp. ad idem fortius, nonne de termi

C. quando mu. offic. tu. & per Bald. in c.j. de benefi. fratris. Cõtrarium tamen tenuit Ioan. Andr. in addi. ad Specu. in titu. de succes. ab intesta. in rubri. referens Iaco. de Arcti. disputasse. & tenuit Bald. in l. scimus. in fine. princip. C. de inoffic. testa. Idem Roma. in l.j. C. de suc. edi. De quo vide Alexand. eius consi. xcvij. lib. ij. vbi refert quàm hic adduxit pro sua parte, & vide Bald. consi. xxx. in ij. colũ. Roma. in consi. xvj. An autem stante statuto quòd fratres patrueles excludãt matrem, an sorores patrueles illam excludent, vide Bald. consil. cccxxij. lib. iiij. & an stante statuto ꝓ frater excludat sororem, an stante fratre consobrino excludetur. Rom. consuluit quòd sic, cõsi. cccexj.

d ✠ POMATES. ¶ Cum mulier. Vide Fran. Cremo. fin. lxvj. in j. not. Vide Barba. in consil. x. in vj. & viij. colum. & tribus sequentibus. & in xv. colum. in ij. volumi.

e ✠ POMATES. ¶ Replicatio. Adde similem casum per Pet. de Anch. consil. cccl.xxxvij. in ępien. retento ordine versi. descendo ad quintũ dubium. Et ad hoc dictum Bartol. vide Fel. in c. dilecti filij. in iij. colum. de exceptio. vbi sequitur Barto. hic: vide Bar. in l.j. ff. de condi. ob turpem causam.

f ✠ POMATES. ¶ Doli exceptione. Vide Alexand. consil. lix. ad fi. in ij. volumi.

g ✠ POMATES. ¶ Et prædicta inducuntur. Quia tũc iudex ex officio suo potest excipere licet pars priuetur iure excipiendi iuramentũ quãdo quis priuatur iure excipiendi dicens actione potest agere vt est glo. Inno. in capi. cum ecclesiastica. de excep. ren. in l. qui habebat. §. fina. de ma. testa. l. Iulia. §. quantum. ad exhiben. Bald. in l.ij. ff. ne quis. tamen iudex potest excipere. ij. q. vij. c. alieni. & vide quod no. per meder. in d. ca. dilecti. quod bene net. & Innocẽ. in c. intimauit. de testib. & do. an. in ca. cum dilectus de consuetudine.

terminatio Ia.de Are. est cõtra solutionẽ ꝓ mõ dedi, quòd qn ille, q excipit, certat de lucro exceptio doli tollit replicatione doli, vt hic. sed exbãnit[9] excipiẽs excipit vt ipse non teneat, & sic lucretur impunitatẽ delicti. & sic ꝑ replicãtionẽ doli debet a repelli. Pone [a] clari[9] in ciue exbãnito, qui agit, excipiat qd nõ pot, quia exbãnitus, & sic excipiẽs certat de lucro: an poterit replicari qd ipe est exbãnit[9]? Puto ꝓ nõ. & sic credo verũ esse b dictũ Ia.de Are. Nã illud [b] qd dicit quod exceptio doli qn certat de lucro, repellit doli replicatione, est verũ ad marita causæ qn opponit exceptio doli, vt post lit. cõtest. tũc tollerẽt replicatione ista exceptio: vt in c.iij. extra de excep. & ꝑ hãc leg. & l.viro.ẽ.e. Sed qn circa psonã certat: tũc nõ est quærendum c de lucro. Præterea [c] qn opponit ad psonã, nõ pot replicari. d Ratio est quia qn cito te[d] vt reũ, statim facio te habilẽ reũ quã citò ad iudiciũ veneris ꝑ te et ꝑ aliũ: sed tu nõ approbas me vt actorẽ. Et ista sunt verba Inn.ĩ c.cũ inter extrà de exce. pdicta vera, nisi actor esset familiaris, vel domesticus rei: vt extra de c acc.c.nulli. & ibi ꝑ gl. & Inn. Quæro [e] de vna.q. † ꝓ dispu- 6 tauit d. Iac.de Bu. pone quòd statuto [f] cauet ꝓ exbãnit[9] nõ au f diat, nec in agẽdo, nec ĩ defendẽdo. Exbãnit[9] agit cõtra exbãnitũ. dicit ille tu nõ potes agere: dico ego, nec tu potes excipere: quid erit dicẽdũ? Iac. But. in sua disputatiõe determinauit finaliter ꝓ nõ potest excipere vetãte statuto, & iudex de facto nõ pot supplere, & sic iudiciũ ꝓcedit. Sed videdũ est an dictũ statutũ valeat, scilicet ꝓ nõ audiat nec ĩ agẽdo, nec in defendẽdo. Certè nõ, qa leges debẽt esse iustæ. vt l.ij.ẽ.de leg. & defensio est iuris naturalis, quod nõ pot tolli: vt l.vt vim.ẽ.de iustitia & iure. & no.ẽ.de pact. l.pactũ.ĩ.glo.mag. & est tex.ĩ.c.pastoralis. de re iud.ĩ Clemẽ. nec potes facere vt iudex te iniustè g cõdẽnet. Ideo dic ꝓ q̃dã[g] est defensio volũtaria, vt quãdo fit ꝓclamare si qs vult talẽ defẽdere vel suscipere iudiciũ ĩ se, & c. tũc ista potest tolli ꝑ statutũ. Sed defensio necessaria ꝑ statutũ nõ videt posse tolli. Et hoc tenet Innocẽ. ĩ d.c.cũ inter. Modò ad ꝓpositũ exbãbit[9] excipiẽs cõtra exbãnitũ pot facere: cũ sit necessaria defensio: & sic ꝓcedit iudiciũ. Sed dic: qa fortè hoc nõ videt verũ. Sicut enĩ reo denegatũ est excipere: ita denegatũ est actori replicare: Vnde sicut videt denegatũ reũ ne excludat actionẽ: ita videtur denegatũ actori ne excludat exceptionẽ. Ergo qua ratione tu dicis ꝓ, ꝓcedit actio, qa deficit exceptio, eadẽ ratione dicas quòd, ꝓcedit exceptio, qa replicatio deficit. Rũdeo ꝓ nõ deficit replicatio: qa nõ venit ad excludẽdũ, sed ad detegẽdũ: qa excep. est nulla, seu excipiẽs est inhabilis. sed certè dicit re[9]. Nã exceptio venit ad declarãdã ĩhabilitatẽ actoris. Vnde videt ꝓ iudex simul reperiat quòd nec re[9] pot excipere, nec actor agere cũ nõ debeat pl[9] cõcedere actori h ꝓ reo: & sic nõ ꝓcedit iudiciũ. Quæro de vna quęstione [h] ꝓ 7 disputauit Ia.Bu. Statutũ † est quòd soluatur certa gabella de quolibet cõtractu, aliàs ipso iure nõ valeat cõtract[9]. Emi vnũ fundũ ꝑ cẽtũ: tu vẽdidisti, nõ fuit soluta gabella ab aliqua pertiũ: tu vẽdicabas à me, dicẽs ꝓ ego nõ solui gabellã, & ego cõtra te excipio, quia tu nõ soluisti: potest ne hoc fieri? Breuiter ille doctor determinauit quòd exceptio doli nõ tollit replicatione doli, qn q̃libet est ĩ pari causa, vt hic, & ĩ §. Marc. Sed qn excipiẽs certat de lucro replicãs de dãno, tũc secus, vt hic, & ẽ. dictũ est. Et ex hoc sequitur, si repeto à te fundũ quẽ possides. ego certo de lucro: & tu excipies de gabella nõ soluta, certas de dãno vitãdo & sic nõ posũ replicare, qa nec tu soluisti. Sed videt icõtrariũ casus ĩ l.fi. circa principiũ. C. de litig. Sed tenebã opinionẽ ꝓ tenuit ille. Nec obstat l.vl. C. de liti. qa ibi. ideo est quia ille q agit, nõ agit ad cõmodũ suũ, sed, ad cõmodũ alteri[9], scilicet illi[9], ĩ cui[9] fraudẽ res est[9] alienata. Prædicta sunt vera, quãdo obijcit ĩter actorẽ & reũ. [i] Quæro qd si [k] obijciatur i ĩter partẽ & testẽ, [l] an exceptio infamiæ † cõtra testẽ ꝓposita k tollat replicatiõem vt si dico, tu qui excipis, es similiter ĩfamis, l 8 Et glo. dicit ĩ l.iij.§.l.Iul.ẽ.de testi. quòd sic. Sed fortè cõtrariũ est verũ. Nã ĩfamis nõ pot obijcere infamiã alteri infami, etiã in his quę inuicẽ habent facere: vt l.in arenã. C. de inoffic. test. sed testis nõ facit aliquid principaliter patri: sed adhibetur vt faciat fidẽ iudici, sed iudex propter infamiã partis non habet maiorem fidem teste vili & infami. Et ita dicit Inno. in simili in c.intellexim̃us. extra de adulte. Sed contra hoc facit. C. 9 de hæreticis. l.quoniam. Sed respondeo. Iudæi † & hęretici

a ✠ POMATES. ¶ Pone. Vide aliquid per ang. are. inst. de exce. in xix. col.

b ¶ Nã illud. Et de materia vide Bal. ĩ.l.ij. ff. ne qs eũ & l.ĩ arenã. C. de in of. test. An. ff. authẽ. vt iud. fine quoquo suffra. §. itaq; Bar. ĩ l. apud Celsum. §. Marcell[9]. de doli excepti. & c.d. Petr[9] de Anc. ĩ c. intellexim[9]. de adult. d. Ang. & mod. ĩ c. dilecti. de excep. & ibi Inn. & Inn. ĩ c. si qs ꝑ sy terorũ. de reb. ecc. non alic. & limita istud dictũ ꝓcedere quoad episcoposq debẽt habere sãctos cubicularios. Sec[9] quoad ꝑlatos inferiores q hũt famulos. Ita no. dicit gl. & ibi Inn. in c. nulli. de acc. qd est notatu dignũ. & vide no. c. q̃rẽdũ. c. sicut alij. c. alieni. c. cũ pastoralis. ij. q. vij. & vide Inn. ĩ d.c. dilecti. vbi dicit idẽ in diuersis capitib[9], & in c. qa frustra. de vsur. & ĩ c. ĩ ciuitate. eo ti. Idẽ dicit ĩ c.cũ olim. de cẽsi. si qs ĩ, pbat vnã legẽ, nõ pot ei[9] executionẽ, ꝑ se inducere. & vide Bal. in c.j. de ordi. cog. vbi dat pulchrã doctr. Vide Lu. Ro. ĩ cõs. ccxj. qn statutũ dicit, nõ audiat ciuiliter, nec crimináliter. vide ibi quia pulchrè loquit. An. Bar.

¶ Præterea. Vide Cecau. char. xxiij. ĩ j.co. Fel. ĩ c. pũtiũ. ĩ iij. col. de testi. & in c.cũ inter. in vij. col. ver. vide generalit. de exce.

c ¶ Cito te. Et ꝓ citat[9] vt re[9] vẽ habilitatus ad iudiciũ, Adde et vi de latè Fel. ĩ c. cũ inc. col. vj. circa fi. hic all. & vltra ibi dicta per ipm. adde. Pa. de Ca. ĩ cõs. xj. ĩci. tota. disputatio. j. parte consilio rum antiquorum.

✠ POMATES. ¶ Quæro. vide Are. Insti. de excep. ĩ prin. ĩ xxv. col. Alex. cõsi. cxxx. ĩ ij. co. ĩ iiij. vol. vbi in fim. ĩ ver. q̃ro vnã. q. ꝓ disputat Ia. de Bu. statutũ est. & c. Adde Barb. cõs. xliij. in xxij. colũ. in j. vol. Ang. Are. Insti. de excep. ĩ prin. ĩ xxvj. co l.

e ¶ Statuto. Si exbãni[9] nõ debet audiri, an iudex pos. supplere, vide Ro. cõsi. ccxiiij.

¶ Ideo dic ꝓ quędã, An defẽsio poterit tolli. vide Bal. pulchrẽ lo quẽtẽ ĩ l. vt vim. de iusti. & iur. et vide quæ no. ẽ.ca.l. And. Barb.

h ¶ De vna q̃stiõe. Vide Petr. de Anch. consi. cxciij.

i ✠ POMATES. ¶ Et reũ. Vide Fel. in c. de cætero. in iij. col. ver. finita q. de testi. & in c. testimonium. in vlt. col. eo. titu.

K ¶ Quæro qd si. Et vide q̃ dixi in c. testimoniũ. de testib[9]. & pōdera ĩ l. seruos ff. de accus. ibi seru[9] pōt excipere cōtra accusatorẽ infamẽ, vt eũ repellat. Ergo ita poterit excipere cōtra testẽ. qa ęquiparãt testis et accusator. & tu pōdera: qa criminos[9] ipso facto est priuat[9] prãte testificãdi. Ita, pbat in c. testi. ĩ versi. remoueri de test. Ita seru[9] ipso iure est priuat[9], vt in aut. de test. ĩ prin. & ibi gl. sing. scdm An. ad qd ergo est op[9] qd excipiat: qa à iure est priuat[9]. Itẽ seru[9] potest repellere accusatorẽ vt leonẽ: vt l. seruos. j. de accus. ergo ita pōt repellere te aliàs ĩhabilẽ. Vide gl. ĩ c. notificam[9] xxxv. q. vj. q̃. dicit idẽ ꝓ hic Bar. An. Bar.

l ¶ Et testẽ. Adde ibi qd ꝑ ei[9] decisiõe est gl. ĩ c. testimoniũ. de testi. Et idẽ tenẽt Ang. Ro. Bal. hic & Bal. ĩ c. dño guerrã. ĩ pri. hic fi. lex, deinde ĩ ciptũ. Spec. ĩ ti. de test. §. j. versi. qd si excõicat[9]. & ver. qd si vn[9] de vniuersitate. & idẽ tenet d. Ant. de bu. in d.c. testimonium.

m ✠ POMATES. ¶ Promit. Vide Alex. cõ. x. ĩ ij. co. et seq. ĩ ij. vo. Ro. cõ. xlvj.

n ¶ Sed delegat. Pau. de Cast. dicit ꝓ nõ videt rõnẽ diuersitatis, ꝑ suppositio priuilegio ĩ l. iure succursum. §. fi. & ĩ l. si ea res. §. j. de iu. do. An aũt eo ipso ꝓ, trado tibi istru. videar tibi mãdare, vide hic ꝑ Pau. de Ca. an deponere, an remittere debitũ. Et an eo ipso ꝓ trado istru. mea ꝑ cur. ad causas, an, videar ei mãdare ꝓ exercẽat actiões, vide gl. in, c. corã deo. de le. ꝑ Bar. ĩ l. iij. §. cause. de ca. edict. ꝑ Cyl. l. marit[9]. de qõni. ꝑ. Cão. ĩ c. ij. de so. Sed pulchrè vide ꝑ Ro. cõ. ccccxlvj.

sunt nobis inimici, & odiosi ratione sectæ, ꝓ odiũ cessat ĩter eos. Sed ĩfames, de qb[9] hic loquit, sunt tales, ꝓ eis nõ debet adhiberi fides ratione ꝓprij delicti & ꝓpriæ malitiæ, q̃ ita respicit aliũ infamẽ ẽt eiusdem infamiæ sicut nõ ĩnfamem, ideo eis non debet adhiberi fides.

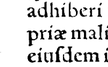

Euia. Marit[9] nõ tenet de periculo nominis, si sibi culpa imputari nõ posit. h.d. Opp. j. de leg. ij. l. Cai[9]. Solu. fm Pet. hic tradidit instrumẽta singul. & expresè: aliàs in generali cõcessione nõ venirẽt instrumẽta: vt ibi.

Opp. de l. si nomẽ. ẽ. de hære. ven. Solut. intelligas ꝓ hoc nomẽ fuit datũ simplicit in dotẽ. Sec[9] si est ęstimatũ. qa tũc faceret emptionẽ: & piculũ eẽt viri: vt l. cõtraria.

m Opp. de l. ꝑmittẽdo [m]. §. si à debitore. ẽ. de iu. do. Sol. Aut nomẽ daẽ ĩ dotẽ, & habet locũ distinctio ꝓcedẽs, scilicet aut datur æstimatũ, aut daẽ simpliciter. Si verò n nomẽ nõ daẽ in dotẽ, sed delegaẽ [n] virò & c tũc aut loquit de piculo subsistẽtis iopię tẽpore delegatiõis, & distinguit vtrũ vir fuerit sciẽs vel ignorãs: vt ĩ. d. §. si à debitore. Aut loquit de periculo subsequẽtis inopiæ: & periculum est viri simpliciter; vt l. pupilli. §. ij. j. de solutionibus.

1 ☞ *Titulus dotis ex parte uiri dicitur onerosus. ex parte mulieris lucratiuus.*

2 *Dolus auctoris quòd noceat habẽti causam lucratiuam.*

3 *Qui exceptione repellitur, dicitur teneri ad nõ petẽdũ.*

4 *Mulier renunciando iuri hypothecarum, quòd sibi non præiudicat, si uir non habeat alia bona.*

Fundus. Si prædium æstimatũ in e dotẽ datũ sine culpa euincatur nõ debet æstimatio mulieri. h.d. & subtilis §. est. Opp. ꝓ dol[9] patris nõ noceat filiæ, vt l. apud Cel. §. de authoris. de doli excep. Sol. glo. ꝓ hoc ide ò, quia filia habet causam lucratiuam non onerosam.

1 Et nota hic: nã † licet titul[9] dotis dicat ex causa onerosa: vt j. de act. & obli. l. ex pro missione. tamẽ illud nõ intelligit ex parte viri, sed ex parte mulieris, pro qua dos datur, & sic dotẽ lucratur, & dicitur titulus lucratiu[9]: vt l. fi. §. j. j. de his quę ĩ frau. g credit. & ita intelligitur ista glo. Opp. C. de iure do. l. auia. &. ẽ. de pact. l. rescriptum. §. si pacto. & ẽ. de euictio. l. vendi-

a ❧ POMATES. ¶ Inducit. Vide q̃ per hoc dicat Pau.de Caſt.& Alex.in l. rogati.ſ.fi.ff.fi.cer.pcta.Ro.conſil.cxl.& conſil.cclxxxvij.

b ¶ Renũciare. Inquãtũ Alex.allegat hic gl.in c.licet muleres.de iu.iur. tu ſtin gulariter limita vt p B.ti.cõſi.cxviij.& ccxxciij.li.iij. Sed q̃d ſi mulier agat cõtra emptorẽ bonorũ,et emptor excipiat q̃d ipſa cõſenſit,et ipſa replicet q̃ illa erãt vltſa bona, cui ſcũbat on̄,pbãdi,an mulieri q̃a ea nõ eſsẽt. Pau.de Ca. dixit ſe rẽdiſſe ſic de facto,q̃d mulieri actrici negãti nõ eſſe in bonis,incũbebat on̄,pbãdi.l.hoc iure.de ver.ob.Nõ obſtat l.cũ de l.ſ.de probatione.q̃a loquiẽ q̃n re̅ negabat ad fundãdã intẽtionẽ ſuã:ſed hic iſte habet fundatã ĩtẽtionẽ ex renunciatione mulieris ſecundum ipſum Paul.de ca.q.hic formata per Bar.vide Bal.conſi. cccixiij.j.vo.Pau.de Ca.cõſi.ccxix.& per Ro.cõ.clxxxvij.vbi etiã dicit q̃ ſi marit̄ ſit exul à ciuitate, vel tanq̃ bãnit̄,& 2 q̃uenerint pecu.ſufficiẽtes ad dotem ex bonis ipſi⁹ mariti ad mulierẽ tanq̃ ad negotiorũ geſtricẽ, q̃ ſi ſibi nõ cõſuluit p dote extinguitur hypotheca,ita q̃ nõ poteſt agere cõtra bõa mariti hac rõne:q̃a q̃ ali⁹ fui debitoris negotia gerit,ſi ſolutione pecunie eiuſdẽ debitoriſui ſi⁹ vel ſine iuſta cauſa facere tardat,in culpa eſſe cẽſetur. Quãobrẽ ſi de pecunia ipſi⁹ aliud obueniat actionẽ competentẽ amittit. Et ſecũdũ ipſum caſus eſt vnic⁹& ſingularis.ff. de neg.geſ.l. debitor.& q̃ renũciatio mulieris ſibi ñ p̃iudicet.tenuit Fede.cõſi.ccxlj.

c ¶ Solutio. Adde ce̅ cõſtãte,vt p Bal. in l.ſi prædiũ.in j.co. C.de iu.do.p. Alexã. cõſi.cvij.in iiij.vo.

d ¶ An mulier. Adde Ro.qui conſuluit q̃ ſic.conſi.cxl.

e ¶ A Eſtimatæ. Bal. quem refert Pau.de Ca. dicit hanc l.eſſe notandã propter mulieres ruſticanas, q̃ remanẽt viduæ cum veſtibus & iocalib⁹ factis à primis:& deinde nubunt ſecundò & tradunt iſtas veſtes vel iocalia æſtimata,et mariti dimittũt ipſis mulieribus,& efficiuntur deteriores vtẽdo:quòd hæredes mariti non poſſunt illas reſtituere ſoluto matrimonio mulieribus,licet ipſe illas deterioraueri⁹t:quia æſtimatio fecit emptionem.

cantẽ.Gl.dicit:Intelligo iſtã ſecũdùm illas,ſcilicet quòd ſit in electione viri,vel agere de euictione cõtra hæredes ſoceri, vel excipere cõtra mulierẽ,vt hic. Quod nõ placet noſtris doct.Nã cõſtãte matri. poſſet agere vir de euictione:ſed eo ſoluto nõ. Ageret enim ad cõmodũ mulieris: ſed ipſa nõ poſſet agere, cùm cauſam lucratiuã habeat,vt dictũ eſt:ergo nõ poteſt cõueniri:vt l.Ariſto.de donatio.nec alius pro ea. Facit.ſ.de condi.ob cau.l.ſi donatarius.in fine.& ſic tenebat Iaco.de Are.& ſic ſubauditio gloſſæ nõ eſt bona.

Opp.dolus patris nõ debet nocere filiẽ:vt j.de Carb.edict.l.j.ſ.ij.Solu.vt no. in l.diui fratres.j.de iure patrõ.& p Dy. in c.non debet aliquis extra de reg.iur.li. vj.†. Sed quantũ ad propoſitũ hic dolus patris nocet filiẽ,ſicut dol⁹ cuiuslibet extranei, à quo q̃s cauſam lucratiuam haberet vt l.apud Cęlium.ſ.de authoris.de doli exceptione. Quęrit Dy.quid ſi cõſtante matrimonio vir egit de euictione, & obtinuit:an teneat reſtituere mulieri? Et dicit quòd ſic vt ſuprà, de iure dotiũ. l.non ſolum.& l.quoties.Diſtinxi plenè in l. prætor.ſ.j.de bonis authorit.iudicũ poſſi. Vltimò Iaco.de arena notat iſtũ textum qui dicit:Ait enim ,ꝓpterea ſe nõ teneri.& exponit gl.ſcilicet de euictione. Vel dic id eſt,non repellitur exceptione. Et ſic nota.† quòd ille,qui exceptione repellitur,dicitur teneri ad nõ petẽdũ.& facit l.ſi vnus.ſ.pactus ne peteret. ſ. de pactis.& l.vbi pactũ.C.de tranſactiõ.& per hoc ipſe inducit ad queſtionẽ: † Mulier poteſt renũciare b ſecundùm iura Digeſtorũ & Codicis iuri hypothecarũ:vt l.iubemus.& l.etiam.C.ad Velleianũ.Sed ſecundũ iura authẽticorũ mulier nõ poteſt obligari ,p viro:in auct.ſi qua mulier.C. ad Velleianũ.Sed ſi renũciat,obligat̃ ad nõ petẽdũ,p viro:ergo videtur quòd hoc nõ valet:& hoc cõcedit Iac.de Are.quòd quãdo vir nõ habet bona,q̃ talis renũciatio ſibi nõ p̃iudicet:q̃a per hoc nõ impediẽt petere.Sec⁹ ſi alia bona haberet.q̃ tenementi.Idem tenet Dy.in l.ſi pignus.j. de his quæ in fraudẽ creditorũ.& Iacob⁹ de Bel.in authẽt.vt immobilia antenup. ſ.fi.aliàs primò.Et hęc ſufficiãt in iſto ſ.

b ¶ Renũciare. Inquãtũ Alex.allegat hic gl.in c.licet muleres.de iu.iur. tu ſtin gulariter limita vt p B.ti.cõſi.cxviij.& ccxxciij.li.iij. Sed q̃d ſi mulier agat cõtra emptorẽ bonorũ,et emptor excipiat q̃d ipſa cõſenſit,et ipſa replicet q̃ illa erãt vltſa bona, cui ſcũbat on̄,pbãdi,an mulieri q̃a ea nõ eſsẽt. Pau.de Ca. dixit ſe rẽdiſſe ſic de facto,q̃d mulieri actrici negãti nõ eſſe in bonis,incũbebat on̄,pbãdi.l.hoc iure.de ver.ob.Nõ obſtat l.cũ de l.ſ.de probatione.q̃a loquiẽ q̃n re̅ negabat ad fundãdã intẽtionẽ ſuã:ſed hic iſte habet fundatã ĩtẽtionẽ ex renunciatione mulieris ſecundum ipſum Paul.de ca.q.hic formata per Bar.vide Bal.conſi. cccixiij.j.vo.Pau.de Ca.cõſi.ccxix.& per Ro.cõ.clxxxvij.vbi etiã dicit q̃ ſi marit̄ ſit exul à ciuitate, vel tanq̃ bãnit̄,& q̃uenerint pecu.ſufficiẽtes ad dotem ex bonis ipſi⁹ mariti ad mulierẽ tanq̃ ad negotiorũ geſtricẽ, q̃ ſi ſibi nõ cõſuluit p dote extinguitur hypotheca,ita q̃ nõ poteſt agere cõtra bõa mariti hac rõne:q̃a q̃ ali⁹ fui debitoris negotia gerit,ſi ſolutione pecunie eiuſdẽ debitoriſui ſi⁹ vel ſine iuſta cauſa facere tardat,in culpa eſſe cẽſetur. Quãobrẽ ſi de pecunia ipſi⁹ aliud obueniat actionẽ competentẽ amittit. Et ſecũdũ ipſum caſus eſt vnic⁹& ſingularis.ff. de neg.geſ.l. debitor.& q̃ renũciatio mulieris ſibi ñ p̃iudicet.tenuit Fede.cõſi.ccxlj.

c ¶ Solutio. Adde ce̅ cõſtãte,vt p Bal. in l.ſi prædiũ.in j.co. C.de iu.do.p. Alexã. cõſi.cvij.in iiij.vo.

d ¶ An mulier. Adde Ro.qui conſuluit q̃ ſic.conſi.cxl.

e ¶ A Eſtimatæ. Bal. quem refert Pau.de Ca. dicit hanc l.eſſe notandã propter mulieres ruſticanas, q̃ remanẽt viduæ cum veſtibus & iocalib⁹ factis à primis:& deinde nubunt ſecundò & tradunt iſtas veſtes vel iocalia æſtimata,et mariti dimittũt ipſis mulieribus,& efficiuntur deteriores vtẽdo:quòd hæredes mariti non poſſunt illas reſtituere ſoluto matrimonio mulieribus,licet ipſe illas deterioraueri⁹t:quia æſtimatio fecit emptionem.

& l.dotalẽ.& l.ſi inter.C.deiu.do.& ſic eſt cõtra.C.de rei vxo. acti.l.j.ſ.& cũ lex.& Inſtituta quib⁹ alienare nõ licet.in prin. Soluũt quidã ex textu,qui hic dicit,neq̃ volẽte,&c.& ſubaudi.maximè.Et iſtam tenet.Dy.Alij dicunt quod iſta æſtimatio licet non faciat emptionem facit tamen vt poſſit alienare volente mulierẽ.vt l.ſi.ſuprà,de pac.dota.Et iſtã tenet Petr⁹, quod eſt notãdum. Opponitur.in authẽ.vt immobilia ante nup.do.ſ.j.poſita.C.ad Velleianum.authent. ſiue à me.Glo. dicit quòd ibi dos æquiparatur donationi ,ꝓpter nuptias quo ad cætera,nõ autem quo ad permittendũ alienationem.Non enim hodie permittitur plus q̃ olim. Quęro dicimus ſuprà,

1 an vir poſſit alienare volẽte muliere:q̃ro † an mulier[d] poſſit

d alienare fundũ dotalẽ volẽte viro. Iac.de Are dicit quod ſic, per l.ſi prędium.C.de iure do.à contrario ſenſu,& ibi per Cy. ideo quia ipſe tenet quod dos poteſt ſolui mulieri cõſtãte matrimonio vt dixi in l.ij.in prin.ſ.e.Vnde eo ipſo quod vir permittit mulieri quod vẽdat videt ſibi ſolutũ.Sed certè illã opi. repręhẽdi in l.ij.ſ.eo.Adde l.ſi prędiũ.Rñdeo,quod ibi nõ debet ſumi arg.à cõtrario ſenſu:quia reſultaret prau⁹ intellect⁹.

e A Eſtimatæ. Seipſam ſummat. Quæro,quid ſi ante matrimoniũ res æſtimatæ in dotẽ datæ deterior entur,cuius periculo deterioranturr:Reſpondeo,vt l.ſi plerunq̃.ſ.ſi ante.ſ.de iure dotium.

M Aritus. Dos indebitè reddita condicitur.h.d,,ſequere hãc legẽ vt in gl.quæ bene dicit.

1 ☞ *Filius dotẽ recipiendo tenetur in ſolidum,pater uerò tenetur de peculio.*
2 *In actione de dote quòd non interſit,an res data in dotem extet uel non.*
3 *Maritus q̃ habuit domũ ĩ dotẽ, & eſt cõuẽtus,quãdo teneatur quatenus facere poteſt.*
Maritus conuentus actione reali, quòd non habeat beneficium ne conueniatur ultra quàm facere poſſit.
4 *Mulier quòd hodie poſſit uendicare à uiro rem in dotem datam.*
5 *Filius familias quòd tenetur de peculio in quantum facere poteſt.*
6 *Pater conuentus de peculio deducit æs alienum ,& quod ſibi & ſuis debetur.*
7 *Sentẽtia lata cõtra filiũ familias quòd habet executionẽ cõtra ipſum factũ ſui iuris.*
8 *Filius familias poteſt condẽnari,& executio fit in peculio,& etiã in perſonam.*

S I filio. Primò ponit vnũ dictũ cõiter in patre & filio. Secũdo ĩ filijs tãtũ.tollit tres dubitationes. Tertio in patre tantũ tollit vnũ dubiũ. Quartò in filio tm̃ tollit aliud dubiũ. Secũda ibi.nec interest. Tertia ibi.at quin.

1 Quarta ibi.ac ſi cũ ipſo filio.Expria parte no.† q̃ filij⁹ recipiẽs dotẽ tenet in ſolidũ,pater uero de peculio:vt l.ſi cũ dotẽ.ſ.trãſgrediamur.ſ.e. Op.de hac eadẽ.l.vbi filij⁹ nõ exigit̃ inſolidũ.Sol.tenet̃ inſolidũ reſpectu iubſtãtiæ obligatiõis vt hic in prin.ſed cõſiderata efficacia exactionis nõ exigit̃ niſi quaten⁹ facere põt,vt in ſequẽti reſpõſo. Venio ad ſecũdã partẽ.Exq̃

2 †no.primò q̃ nõ interest,ſiue res extet ſiue nõ.Cõtra.ſ.de pec. l.in bonefidei.& cõmo.l.iij.ſ.ſi filio.Sol. Quãdo cõuenit̃ filij⁹ nõ interest.vt hic.ſec⁹ q̃n cõueniẽ pater,vt in cõtrario.Probat̃

3 in l.ſi cũ dotẽ.ſ.fi.ſ.e.Et iſtud facit in ar.† ad q.Marit⁹ habuit in dotẽ domũ:q̃rit̃ an ſoluto matri.debeat eã reſtituere ſi nil aliud hebeat,vel debeat cõdẽnari,quaten⁹ facere põt:Cy.dicit quòd hic videt̃ caſ⁹ quod debeat cõdẽnari quaten⁹ facere põt, dũ dicit ſiue res extẽt,ſiue nõ.q̃ eſt verũ ſine dubio,ſi maritus cõueniret̃ actione perſonali.ſed ſi actione in rẽ,tũc eſt dubiũ, per l.Neſenni⁹.ſ.penul.de re iud.& Gui.tenet quòd q̃n vir cõueniẽ reali nõ habeat beneficiũ vt nõ exigat̃,niſi quaten⁹ facere põt quia cõueniẽ vt quilibet extrane⁹ poſſeſſor,per illã l.Neſennius.ſ.pe.ltẽ no.ipſe in l.q̃ nomine.ſ.de cõdi.inde.dixi in l.maritũ.ſ.eo.Pro hoc videt̃ caſus in l.etiã.ſ.licet.ver.Offilius ſ.e.vbi ſi dolo mariti res dotalis interijt.tenet̃ inſolidũ:ſed paria ſunt,quẽ poſſidere,vel dolo deſijſſe poſſidere:ergo &c.

Quid dicem⁹?Rñdeo,q̃ ſi loquimur de alia re vxoris,q̃ad virũ peruenit,ſi conueniatur vir rei vendicatione,,pcedit opi. Guil.ſine dubio.Si verò loquimur in re dotali:tũc ſecũdũ illa tempora mulier nõ poterat vẽdicare:quia in eã nõ tanſibat dominiũ:vt l.cùm dotẽ.C.de iure do.Dixi in l.ſi mora.ſ.eo.Glo.

4 tenet in l.ſi filiofa.ſ.eo.ſ.j.Hodie verò † mulier poteſt vẽdicare,per l.ĩ reb⁹.C.de iure.do.Sed aduertẽdũ eſt quòd tũc oportet agere,vt vxor de neceſsitate hoc habeat in iudiciũ deducere:quod vxor fuerit:& ſic nõ agit vt quilibet extraneus:& ſic ſuſtinẽdo Dy.hoc caſu poſſet vir habere beneficium ne exigatur vltra quam facere poſsit.pro quo eſt hæc lex.Non obſtat

l.etiam

l.ẽt.ſ.licet.q̃a ibi ,ꝓpter dolũ graui⁹ puniẽ q̃ ſi poſsideret.No.

5 etiã † ex hac ſecũda parte q̃ filiusfa.tenet̃ inquãtũ facere poteſt de peculio. Opp.ſ.de pecu.l.ſi qs cũ filio.Sol. Ibi cõueniebat̃ alia actiõe q̃ de dote ẽm glo. Venio ad tertiã & quartã partẽ

6 ſimul.Ex quib⁹ no.q̃ † qñ pr̃ cõueniẽ de peculio,deducitur æs alienũ,& quod ſibi & ſuis debet̃. Sed qñ ipſe filij⁹ cõueniẽ,nihil deducit̃. Cõtra hoc opp.q̃a hoc nulli⁹ effect⁹ eſt.Nã pr̃ ſtatim cũ videbit filiũ cõdẽnari,adimet ſibi peculiũ:& ſic mulier nihil cõſequet̃:vt l.q̃ Tuberonis.ſ.fi.cũ l.ſeq.ſ.de pecul. Rñdet gl.q̃d imò ,pficiet ad tria. Primò,q̃a põt pr̃ cõueniri actione in factũ.quòd prius nõ poterat. Secũdò,q̃a filius factus ſui iuris poterit ex hac ſentẽtia cõueniri,nec exigent̃ alię,ꝓbationes.quod not.q̃a † ſentẽtia cõtra filiũfa. habet executionẽ paratã cõtra eundẽ factũ ſui iuris. Tertiò ,pdeſt,dicit glo.q̃a currũt vſuræ cẽteſimæ poſt quadrimeſtre tẽpus:& hoc verũ ſi pr̃

8 adimat. Si aũt nõ adimeret:tũc fieret executio ĩ peculio.ita de hoc dicit glo.† Ex hoc vltimo habes q̃ filij⁹ cõdẽnat̃. Itẽ q̃ executio fit,& ſiç in peculio. Cõtra hoc opp.q̃ filius cõdemnet̃ & exigat̃ inſolidũ:vt l.ſi dubitet̃.ſ.filius.j.de fideuſ.Solu.ſpecialis caſus eſt hic,q̃ filius nõ tenet̃ vltra vires peculij.ſimile in l.ſi filius.de iudi. Opp.q̃ executio differri debeat in tẽs exiſtẽtiæ ſui iuris:vt l.q̃ ſi minor.ſ.ſi ſeruus.& l.iij.ſ.ſed vtrũ.ibi: & cũ quidẽ , &c.& ibi no.ſ.de mino.Sol.Dico ſuſtinẽdo gl.q̃ executio nõ fit in perſonã filij durãte patria poteſtate, vt ibi, ſed in peculio ſic,vt hic.Veritas eſt q̃ ẽt in ꝓſona filij fit executio.q̃d apparet:q̃a põt cedere bonis:vt.l.penu.C.qbo.ced.poſ. Non enim eſt neceſsaria filio ceſsio bonorũ,niſi poſsit capi in perſonã.Vnde prę allegatæ gl.nõ ſunt veræ,& eas repręhẽdit Ricar. Malũ. Põt ergo fieri executio durãte patria poteſtate, & in ꝓſonã,& in peculiũ,vt dictũ eſt. Opp.q̃ pater,q̃ teneẽ de peculio teneat̃ vt fideiuſſor cõtractus:vt.l.cũ filius.in prin.de verb.ob.ſed ĩ fideiuſſorẽ cõtract⁹ nõ fit executio;vt plenè dixi in l.j.iudi.ſol. Ergo in patrẽ nõ poterit fieri executio:q̃d fieri põt capiẽdo peculiũ. Quare Pet.dicit q̃ nõ fiet p modũ executiõis,ſed agẽdo cõtra patrẽ de peculio:q̃d eſt cõtra iſtũ tex.Nã tũc pater deduceret q̃ ſibi & ſuis debet̃. Dico ergo q̃ pater nõ eſt ſolũ fideiuſſor cõtractus:imò eſt vt fideiuſſor iudicij;vt l.iij. ſ.itẽ ſcribit.de peculio.Ideo poterit in eũ fieri executio:vt d.l. j.j.iudi.ſol.Prętera,pr̃ & filius tenent̃ eadẽ actione:vt l.iij.ſ. cui cõgruit.ſ.de pecu. Itẽ opp.ad gl.q̃ pater nõ poſsit adimere peculiũ:vt l.ſumma cũ ratione.ſ.de pecul. Solu.intellige q̃ hic bona fide ademit. Et ita ſentit Iaco.de Aret. Ad prædicta de executiõe fienda in peculio,facit ſ.de noxali.& ſic cõdemnatus.quæ lex habet glo.no.qualiter in peculio aduẽtitio fiet executio cõtra patrem. Vltimò Dy.inducit ad quæſtionem: Maritus habuit in dotẽ vnam domũ,& ſolu.matrimonio niſi habebat:an debeat reſtituere domũ,vel ſit cõdemnãdus in quantũ facere põt? De qua q̃ſtione dic vt ſ.dixi in eadẽ l.&c.

M Aritus. In exactione in quantum quis facere poteſt, non fit deducto æris alieni , niſi in donatore.

C Vm mulier. Viro reſtituente dotem debet à muliere caueri de indennitate. hoc dicit.

S I quis ſic ſtipuletur. Stipulatio generalis refertur ad omnem caſum ſoluti matrim.hoc dicit. Opp.in auf.de nup.ſ. ſed etiam captiuitatis. Solu.hodie per captiuitatẽ nuptiæ non diſſoluuntur. Opponitur quòd mors ciuilis non æquiparetur naturali:vt l.ex ea parte.ſ.in inſulam.j.de verbo.obliga. Solu.vt per Dynũ in l.ſi cùm dotem.in princip.ſ.eod.dixi in l.Gallus.ſ.& quid ſi tantùm.de libe.& poſthu. Quæro,ali-

a quis eſt ſtipulatus ſibi dotem reddi [a] in omnem caſum reſtituendæ dotis. Iſta ſtipulatio eſt generalior quàm illa de qua hic dicitur:quia poteſt etiam euenire caſus reſtitutionis dotis conſtante matrimonio,vt propter inopiam:an tũc poterit re-

b petere? Puto quòd [b] non:quia propter inopiam non dicitur dos verè reſtitui, cùm remanet vt deſeruiat oneribus matrimonij;vt l.vbi.C.de iure dot.ſed ſi eſſet alius caſus reſtituendæ dotis verè, vt ſi vxor deberet ſeparari à viro propter fornicationem viri, ſecundum quod dicunt iura Canonica;tunc fortè illi ſtipulatori competeret actio ex ſtipulatu.

1 ☞ *Habens actionem directam , ſi conſequitur utilem q̃ a illam non intentat.*
2 *Vſus fructus licet cedi non poſsit,cõmoditas tamen utendi ceditur.*
3 *Si mulier cedit in dotẽ uſumfructũ fundi,q̃ erat uiri, ſed eius nõ durauit,q̃ ad hæredem mulieris nõ tranſeat.*
4 *Locatio uel uẽditio facta uno nũmo q̃n ualeat,remiſſiuè.*
5 *Emphyteuſis data in dotem uiro,cui fuit refirmata per dominum ſoluto matrimonio,quomodo reſtituatur.*

V ſufructu. Vſusfructus in dotem datus in re propria mulieris,ſibi & hæredi reſtituiẽ facto diuortio.In re verò mariti, ſibi b dũtaxat.In aliena verò cõmoditas percipiẽdi fruct⁹ ſibi & hæredi debet reſtitui. h.d.Diuidiẽ in quinq̃ partes. Primò ponit vnũ dictũ , in quo ſimpliciter dicitur, vſumfructũ mulieri & hæredi ei⁹ debere reſtitui.vſq̃ ibi,q̃d an ſit verũ.Ibi ſecũda: c in qua q̃d eſt dictũ de hærede reuocat in dubiũ vſq̃ ibi,ſi cũ haberet.Ibi tertia , in qua declaratur q̃n mulier dedit in dotem vſumfru.fundi qui erat mariti vſque ibi, q̃d ſi fundi.Ibi quarta,in qua ponit aliud d dictũ q̃n mulier dedit in dotẽ vſumfructũ fundi,q̃ erat mulieris,et durauit eius, neq̃ alienauit.vſque ibi,ſi verò alienata. Ibi quinta,in qua proſequiẽ duo cõiter,ſ. q̃n dedit in dotẽ vſumfructũ fundi mulieris qui non durauit eius,ſed alienauit. vel ſi dedit in dotẽ vſumfructũ fundi alieni.vſq̃ ad fin. Et iſta vltima pars diuidit̃ ĩ duas:q̃a prima loquit̃ de reſtitutiõe q̃ fit mulieri.Secũda de reſtitutiõe,q̃ fit hæredi eius.Secũda ibi, nã & finge.& dubietas huius legis eſt ſpecialiter in hac vltima parte:q̃a vſusfruct⁹ nõ põt cedi:et ſi cedat̃ finiẽ:vt l.ſi vſusfructus.ſ.de vſufruct.& inſtit.de vſufru.ſ.finiẽ. Et ex hac diuiſiõe habes caſum in terminis clarũ.Gl.j.fuit additio , & ponit caſum,& in qbuſdã nõ benedicit,vt j.dicã.recito ergo primo aliã gl. Opp.ego dixi diuidẽdo q̃ primò ponit vnũ dictũ ſimpliciter.Contra imò loquiẽ limitatiuè in fundo,q̃ nõ erat viri, neq̃ vxoris.Sol.gl.q̃ nõ apparet cuius erat fundus tpe dationis in dotẽ:& ideo illud diuidit poſtea in quatuor caſus. Secũda pars nõ habet cõtraria. Venio ad tertiã partẽ,& opp. ei,q̃ eſt dñs,nõ põt cedi vſusfructus:cũ res ſua nemini ſeruiat: vt l. vti frui in prin.ſ.ſi vſusfruct.pe.Rñ.apud mulierẽ erat vſusfructus formalis,cũ cõcediẽ viro dño proprietatis,dicit̃ eſſe cauſalis:& cũ reſtituiẽ mulieri incipit de nouo eẽ vſusfructus formalis.Et vide gl.q̃ incipit,formalis,&c.q̃ bñ dicit,q̃ ſtatim q̃n eſt apud mulierẽ,mutat̃ de formali in cauſalẽ. Et hoc facit ad

1 q̃onẽ,ſi habẽs † actionẽ directã cõſequat̃ vtilẽ,an poſſit illã vtilẽ intẽtare.Et dic q̃ nõ arg.huiⁿ legis & q̃d dixi ĩ l.ij.C. de act. & obl. Venio ad quartã partẽ,& op.ſi mulier eſt dña,ſibi nõ põt reſtitui vſusfruct⁹,vt palle.l.vti frui.Rñ.q̃ ĩ eã nõ trãſferẽ formalis,ſed incipit eẽ cauſalis.Venio ad quintã partẽ,& op. vr̃ q̃ vſusfructus nõ poſſit cedi,vt inſti.de vſufru.ſ.finiẽ. Sol.

2 † dic q̃ hic nõ cediẽ ei vſusfruct⁹,ſed cõmoditas [c] vtẽdi et fruẽ

c di.Ad q̃d facit l.neceſsario.ſ.fi.de pi.& cõmo.rei vẽ.& hoc habes ſ.de pac.l.ſi tibi.ſ.pactũ.Op.q̃ ſit ali⁹ mod⁹ reſtituẽdi,ſ.q̃ locet vel vẽdat mulieri vno nũmo:vt l.ſi vſusfructus.ſ.de iur. do.So.fateor q̃ illud remediũ q̃d hic deficit ſuppleẽ p illã legẽ. Op.ad fi.q̃ nõ debeat reſtitui hæredi:q̃a vſusfructus morte finiẽ:vt l.corruptionẽ.C.de vſufruc.Sol.ſi mulier fuiſſet.vſufructuaria.fateor q̃ ad hæredẽ nõ trãſiret:ſed hic marit⁹ erat vſufructuari⁹:tñ q̃a hoc erat cõtẽplatiõe mulieris,cõmodũ,q̃d pci

3 pit,debet reſtitui mulieri,& hæredi ei⁹.† Quæro,q̃d ſi mulier dedit in dotẽ vſumfructũ fundi,q̃ erat viri,ſed ei⁹ nõ durauit: q̃a alienauit. Gl.j. magna dicit iſtũ caſum eſſe in tex.& eẽ idẽ, ſicut q̃n mulier dedit in dotẽ vſumfructũ fundi ſui,quẽ aliena uit.q̃d nõ placet.Iſte eẽ caſus nec in tex.eſt,nec eſſet vera deciſio:q̃a ſi mulier dedit in dotẽ vſumfructũ fundi q̃ erat viri: & ipſa mulier erat vſufructuaria, nõ fecit fructuariũ vìrũ. vñ

4 ad hæredẽ mulieris nihil trãſit:† vt hic ĩ iij.parte legis. Quęro

d an valeat vẽditio vel locatio vno nũmo. [d] Cy.ponit in l.mari-

c

¶ Reddi. Pau.de Ca. dicit ſemel defendiſſe vnã viduã,q̃ ſe obligauerat in oẽm caſum reſtituẽdæ dotis pro dote nur⁹ recepta à filio,& filius eẽt effectus inops, & nur⁹ ageret ad reſtitutionẽ dotis: cõſuluit ipſe q̃ illo caſu nõ erat ſtẽda reſtitutio, ſed cõſignatio. Eius cõſiliũ eſt cxxvj. Idẽ tenuit Pet.de anc.cõſ.cxviij.

❧ POMATES. ¶ Puto q̃. Adde q̃ per iſtã opi. cõſuluit Paul.de caſtr. conſil. cxxvj. ſed contrariũ conſuluit Ro. conſil. cccxlij.et vide de hac q.p Imo.conſil.c.

¶ Cõmoditas. Bald. cõſi.cclxxxv.lib.iiij. dicit q̃ mulier dando in dotẽ vſumfructũ, nõ dicit̃ alienare,ſed in corpore matrimonij retinere.

¶ Vno nũmo. Vide Pet.de Anc.cõſi.vlti. Car.cõſi.iiij. de loca. & ibi qd ſi res eſt ſolita cõcedi per eccleſiã ad longũ tẽs vno nũmo,an poſſit ſimiliter concedi Iudæo.

a ¶ Fraudulētū. p hoc determinat q. q'si aliquis expectans bnficiū p mortē, & aliqs habeat pingue bnficiū qd renūciauit cō sanguineis, aut amicis, ne ptineat ad expectārē vel vt ptineat ad domū, si moriat renūciatio habet, p nō facta & expectāti cōcedit: & hodie est casus in c. ij. de renū. lib. vj. Si aut nō morerē remaneret firma renūciatio: qa sibi soli renūciāti eēt nociua, nec posset cōtraueni re: qa fundaret se in turpitudine sua. l. cū profitearis. C, d reuo. dona. & vide Oldra. consil. cccxxiij.

b ✠ POMATES. ¶ Vide per Bar. cōsi. xviij. l viij. co. & seq. in ij. volu.

c ¶ Expensa funeris. Quòd licet maritus habeat dilationē legalē ad dotē restituēdā tn debet facere expēsas funeris: quia de ipsa dote ē sepeliēda, & sic ipse nō fecit, sed alius, cui venit restituēda: ille statim pōt nō expectata dilatione legali à marito expēsam petere. l. in eū. in fi. cū l. seq. §. d relig. Sic ergo loquit ista lex q̃ cedebat lucro mariti. licet qdā moderni cōtrariū dicāt, & male, cōtra istum tex. Nam qn nō cedit lucro mariti, nō tenetur marit' cōtribuere ad expēsas funeris secūdum eos. Sed hoc nihil facit qa verū ē q̃ non tenebit' cōtribuere de suo. sed quoūq̃ dos est penes eū, teneat facere expēsas de ipsa dote & ipsas postea i eā cōputare: vt iurib' §. allegatis.

tus. C. de procu. & Pe. hic. Glo. tāgit in l. si qs añ. j. de acq. pos. & ibi plenè dixi. Vltimò ex hac lege collige distinctionē p te. †Quæro extra gl. res emphyteuticæ fuerūt dare viro in dotē, & ei refirmatæ per dñm. Quæro qualiter restituant' sol. mat. cū nō possit fieri alienatio, nisi cōsentiēte dño? Rñdeo, p remedia huius legis patiet' vti frui re illa. Idem fortè in rebus occasione dotis marito concessis in feudum.

Seruus dotalis. In rebus, quæ i aliēnū cōmodū gerunt', cōsiliū est illi' volūtatē exquirere vt gestor se à periculo gestiōis exoneret. h. d. Opp. q̃ istud remediū nō sit necessariū, cū, ppter hæreditatē marit' nō teneat' vxori: vt l. hinc q̃ritur. §. pōt. §. de pac. Sol. intelligas hic qñ fuit cōsecut' cōtēplatiōe vxoris: & colligitur ex qualitate psonæ relinquētis: vt l. sed si plures. §. in arrogato. de vulg. & pup. sub. & C. de iure deli. l. cū aliqs. vbi ex verbis colligit'. Itē i dubio psumit' secūdū no. i l. additio. de acq. hære. Opp. extra gl. dos non pōt restituí cōstāte mrimonio: vt. C. si cōstā. ma. l. j. So. hic casus est spālis: qa p hoc conditio mulieris efficit' melior, & mariti efficit' deterior: vt l. ita cōstāte. §. de iu. do. dixi in l. q̃uis. §. e. Opp. extra gl. de l. q sic. de sol. So. vbi qs sic soluit, vt statim recuperet, nō trāsfert dñiū si cōmodū aliquod apud recipiētē nō remanet: secⁿ si apud recipientē remanet cōmodū, vt hic. Quæro qd si mulier interrogata tacet. Rñdeo mariti nō cogit' adire: vt l. si, pcuratorē. §. si ignorātes. ver. si hi. §. mā. qa taciturnitas semp interpretat' cōtra tacētē: vt l. de ætate. §. q tacuit. §. de inter. act. Quæro qd si mulier est absens, adeo q̃ nō pōt sibi denūciari. Rñdeo, videt' qd per inde est, ac si denūciatū eēt: vt l. si ancillā. j. pro socio. et l. si fideiussor. §. j. §. māda. verius est q̃ nō videt' denūciatū. Nā dicta iura loquuntur q̃ habeat' pro denūciato quātū ad exonerādū se, ne incidat in obligationē aliquā propter denūciationē factā: sed nō habet' pro denūciato, vt liberet' ab obligatiōe, q̃ iā incipit: vt l. si mandauero. §. j. §. mā. dati. Ita in ,pposito marit' iā erat cōstrict' vtiliter gerere negotia dotalia, vt l. pe. in prin. & l. fi. j. e. & l. si cōstāte. §. si marit'. §. e. & ita abstēti nō piudicabit'. Idē i societate.

a Iliæ. Repudiū fraudulentū patri nō præiudicat. h. d. Pone casum in terminis secundū gl. & Dy. q̃ pater dedit dotē pro filia emācipata & stipulatus est in casu mortis tantū. Op. q̃ patri nullo mō cōpetat actio cū est filia emācipata: vt C. de rei vxo. act. §. extraneū. Sol. hic stipulatus est in vnū casum, s. mortis. Op. §. de iure do. l. profectitia. Sol. intelligas eo. modo, q̃ hic pater in vnū casum tantū stipulatus erat: vñ in alio cōpetebat actio filiæ & hęredibus eius: vt l. si cū dotē. in prin. §. e. Facit §. e. l. ij. §. qd si in patris. Op. dolus tertij, s. viri nō debet præiudicare mulieri vel eius hæredibus: vt l. & elegāter. in prin. §. de dolo. cuius cōtrarium hic dicitur. Sol. potes dicere q̃ hæc mulier participauit dolū. Sed diuinare est. Videt' em q̃ de iure cōmuni actio detur hæredi mulieris: tn quia viri dolo factū est pater cōtra eū pōt habere regressum per vtilē actionē: & si vir nō esset solutēdo: pater ageret cōtra hæredes mulieris: ad quos puenit in subsidiū: vt l. planè; la ij. §. qui rogatus. de leg. j. & l. fin. de eo per quē fac. erit. Quærit gl. quid si filia esset in potestate: tūc gl. dicit secus: quia filia nō haberet hæredē in profectitijs. Idē not. §. eo. l. nupta. §. j. & per Azo. in summa de iure do. Contrariū videtur tenere gl. in l. si cū dotē. in prin. §. eo. q̃ in dote filiafa. poterat habere hæredē secundū ista tēpora, qñ actio esset suā tota: & ibi examinaui.

b Quæro, quomodo b probat' q̃ vir ad hoc mississet repudiū, vt patrē fraudaret? Rñ. eo ipso q̃ infirmā repudiauit: nā hic videtur missum repudiū: vt pater fraudetur. Tex. est extra de renū. c. fi. li. vj. & hoc videtur etiā de mente huius legis. Vltimo ista lex inducitur in ar. ad q. quas quæsiui §. eo. l. ij. §. itē si volūtate.

c Si filia. Expēsa funeris c statim repetit' non expecta dilatiōe legali: h. d. No. ergo q̃ mulier debet sepeliri de dote. Concordantiæ sunt in gloss.

1 ☞ *Vir manumittit seruum dotalem, etiam uxore inuita.*
2 *Res subiectæ restitutioni quod non possunt alienari.*
3 *Qua actione uxor repetit seruum dotalem per uirum manumissum.*

Dotalem. Iurisconsultus tractat hic vnā materiā de seruo dotali manumisso, vsq̃ ad l. in his. De primo loquitur qñ vir manumisit vxore cōtradicente: vt hac l. dotalē. Secundò: qñ vir manumisit vxore volente animo donandi: vt l. quod si vir. & l. sequenti. Tertiò: qñ vir manumisit vxore volēte nā animo donādi: vt l. si verò negotiū. vsq̃ ad finē: & breuiter hoc intendit: Si vir manumittit vxore cōtradicēte, restituit omnia. h. d. No. † q̃ vir pōt manumittere seruū dotalē inuita muliere, vt hic, & l. seruū. j. de manumis. Op. seruus dotalis subiacet restitutioni: ergo nō valet manumissio vt l. seruum qui sub conditione. j. de manumis. C. cōmunia de leg. l. fi. §. pe. Solu. Iac. de † Aret. q̃ cōtrariū loquitur quando subiacet restitutioni, ita q̃ ipso iure transferatur dñium: quod hic nō est. l. sta bona solu. secundū ista tēpora, vt dixi in l. si mora. §. eo. hodie nō procederet, per l. in rebus. C. de iure do. nisi diceres vt j. dicā. Vel aliter secundū Ia. de Aret. q̃ cōtraria loquunt' qñ res subiacēt restitutioni, ita q̃ adueniēte cōditiōe retroactū fingat': quod hic nō est. quod nō placet, qa in legatis cōditionalibus nō fingit' retro: vt l. j. §. j. ad Syl. & l. si mater. §. eandē. j. de excep. rei iudi. Tene ergo primā. Nec obstat hodie l. in rebus. Nam cū dos detur eo proposito vt perpetuò sit penes virū: vt l. ij. §. de iu. do. fauor libertatis facit q̃ valeat perinde, ac si maritus esset dñs irreuocabiliter. Opp. Res dotales alienatæ possunt reuocari in dotē: vt l. si æstimatis. §. e. Solu. Speciale est hic in libertate, quæ reuocari non pōt. Opp. C. de his qui à nō do. ma. l. j. Sol. hic maritus erat dñs: ibi manumittēs nō erat dñs. Opp. q̃ etiā qñ à nō dño manumittitur debeat restitui: vt l. in summa. §. pe. de condi. indebi. Solu. ibi dominū fuit trāslatū ignorāter, hic sciēter. Sed cōtra hoc videtur q̃ plus debet secūdū hoc grauari vir, qui sciebat se teneri, quā ille qui ignorabat. Solue vt dixi §. hoc faciūt duo, s. fauor libertatis, & votū dātis, quod est vt perpetuò sit penes virū. Quero, qua † actione ista mulier repetit. Gl. dicit, cōdictione sine causa, vel ex cautione, si præstita est. Ia. de Are. dicit, & melius, qa istud iuspatronatus succedit in locū serui dotalis: vt l. dotalē. in fi. j. de hære. insti. & ideo sicut seruum tenebatur restituere actione de dote, ita illud quod cōsequitur ex iure patronatus. Illud verò quod cōsequitur nō vt patronus, restituet officio iudicis deseruiēti actioni, quæ descēdit ex illa æquitate: qa si seruus non fuisset manumissus, totū acquireretur mulieri. Et exponit sic istum tex. restituere debet mero iure per actionē de dote, cùm istud iuspatronatus succedat in locū dñij sui serui. & quod sequit', alterā verò portionē dotis iudicio, exponit, i. propter æquitatē iudicij dotis, quod est bonæ fidei, quod satis placet. Vlteri' possum' dicere q̃ ista mulier agit cōdictiōe ex l. iulia, de maritā. ordi. de qua fit mētio j. e. l. si verò. §. dabit. & i l. si filio amācipat'. §. fi. j. ad l. Cor. de fal. et isto mō pōt ēt intelligi.

1 ☞ *Donatio rei, quæ est futura mea, an ualeat.*
2 *Dictio, quodam modo, q̃ sit nota improprietatis.*

Vod si vir. Si vir voluntate mulieris donantis seruos dotales manumittit, de impositis operibus nil restituit. h. d. Opp. j. quarum re. ac. nō da. l. j. §. quæ onerandæ. Solu. intelligas q̃ non fuerūt operæ impositæ causa onerandæ libertatis. Opp. q̃ seruus dotalis est viri: vt §. eo. l. seruus dotalis. ergo nō pōt ei donari. l. vt proprias. C. de leg. Sol. Potes dicere † q̃ consistit donatio rei meæ quæ est futura non mea: vt l. si rem meam. de verbo. obli. & de legatis j. l. cætera. §. j. sed hoc non placet: quia ibi confertur in tempus; quo est futura non mea: hic aūt donatur cùm mea est. Et ideo Iurisconsultus volens tollere hoc contrarium dicit q̃ non est propriè donatio, sed quodam modo videtur donare in hoc

2 in hoc quod permittitur manumitti. Hæc enim dictio † quodam modo, improprietatem denotat: vt l. si me in vacuam. j. de acquiren. pos. & l. ij. j. re. amo. & j. de lib. & posthu. l. in suis.

1 ☞ *Si maritus manumittit seruum uxore ignorante, an mulier habeatur pro contradicente.*
Ignorans, etiam si sit coniunctus, an habeatur pro contradicente, remissiue.
2 *Maritus qua actione teneatur pro seruo per ipsum manumisso.*
3 *Ambasiatores q̃ non teneantur reddere communi munus eis factum ab Imperatore.*

Si vero. Si maritus manumittit vxore volente eo animo vt eius negotium geratur, restituit omnia, quæ vt patronus consequitur, mulieri, & eius hæredi: secus in eo quod consequitur vt quilibet. h. d. v. q̃ ad §.

1 de viro. Quærit gl. quid † si maritus manumittit vxore ignorante. & dicit quod vxor videtur contradicere. Iac. de Aret. dicit q̃ propter coniunctionem personarum præsumitur consentire: vt in l. si seruus. de dona. inter vi. & vxor. Sed certè illa loquitur in præsente & sciente: sed ignorans videtur contradicere, etiam si sit coniuncta persona: vt l. ij. §. fi. §. eo. et l. in eo. §. deinde. §. de ri. nup. Sed si esset præsens & tacens, an propter coniunctionem personarum inducatur consensus? Dixi ple-

2 nè in l. quæ dotis. §. eo. Quærit gl. † qua actione repetat vxor illud à marito. Respondet q̃ actione mandati, vel negotiorū gestorum. Idem no. in l. proxima. & sic pertranseunt doc. Mihi hoc displicuit: quia si hoc esset verum, dictum Iurisconsulti j. eadem l. §. de viro. non procederet: vt ibi dicam. Præterea, si manumitto seruum tua voluntate ex eo q̃ sim patronus non teneor tibi ad aliquid, nec ex eo videor locupletior: vt l. naturalis. §. fi. de præscriptis verbis. & ibi no. & l. planè. la ij. §. j. j. de leg. j. Quia ergo maritus non tenebatur mandati, vel negotiorum gestorum de iure cōmuni, ideo prouidebat l. iulia de maiori ordi. q̃ maritus teneatur: vt j. ea. l. §. dabit autem. competit ergo contra virum condictio ex illa l. Iulia. vt d. §. dabit. & l. si filius. in fine. j. de fal. Probatur in l. si postulauerit. §. fi. j. de adul. Posses dicere q̃ istud est contra l. dotalem. §. eodē vbi ad hoc competit actio de dote. Respondeo: ibi manumisit vxore contradicente; ideo de iure communi tenetur restituere quicquid consequitur: vt l. Titius. cum l. seq. §. de actio. emp. & no. in d. l. naturalis. §. fi. de præscrip. verb.

a Item quicquid. a Summaui cum præcedenti. Not. argumentum de tanquàm, & indu

3 citur in argu. per glo. ad q. † de ambasiatoribus b Mediolanē-

b sibus quibus fuit factum encænium ab Imperatore, vtrum debeant restituere communi. Et vide glo. hic, & §. de procu. l. qui proprio. §. procurator vt in cæteris. & l. si plures. §. in arrogato. de vulga. & pup. & per Cy. in l. manifestissimi. C. de furt. & per Guli. de Cu. in d. §. procurator vt in cæteris. & ibi dicit q̃ ambasiatores nullo modo debēt restituere communi, nisi expresè id fuerit eis datum vt communi redderent. Et probatur: quia donationes, quæ fiunt ab Imperatore, videntur fieri contemplatione eius, cui dantur: vt in l. cum multa. C. de bonis quæ liberis. Ego pro hoc induco l. diuus. j. de bo. dam. vbi patet q̃ tales ambasiatores consueuerunt remunerari. Ad idē C. publi. lætitię. l. j. lib. xij. Et pro hoc est casus si bene inspiciatur. §. pro socio. l. socium qui in eo. in fine.

Dabit autem. Summaui cum præcedenti. not. ex hoc §. q̃ ad petenda ista quæ maritus consequitur vt patronus, inducta est prouisio l. Iulię. & sic cōpetit condictio ex ista lege non actio mādati vel negotiorum gestorum: vt §. dixi. & bene.

1 ☞ *Lex prouidens aliquid contra ius commune, quando extendatur.*
2 *Statutum non disponens contra ius commune, quòd extenditur ad casus similes.*
3 *Allegans causas absentiæ, non cauet de rato.*

De viro. Prouisio legis contra ius commune non extenditur vltra illud quod lex exprimit; licet eadem sit ratio. h. d. Oppo. q̃ de viro debet extendi ad socerū: vt l. diuortio. §. interdum. §. eod. cùm eadem sit ratio: ergo idē ius debet censeri, vulga. l. illud. ff. ad leg. aqui. cum simi. Huius timore hic sunt duæ lect. in gl. secundùm primam obstat contrarium. Sed respondetur q̃ non est eadem æquitas in socero, quæ est in viro: sed quare non est eadem hic nō dicitur. Vnde alij legunt q̃ hic detur vtilis actio contra socerum, & eius hæredes. & sic duæ negationes hic positæ faciunt vnam affirma

tionē, quod est expresè cōtra mentē huius legis dic ergo vt intelligas. Quando

1 † l. prouidet aliquid cōtra ius cōe, illa lex nō extēdit', nisi quatenus in ipsa exprimatur: vt tex. dicit expresè in l. præcipimus. in fi. C. de appellatio. & §. de legib. l. quod vero. & l. ius singulare. Sed de iure communi cōtra cū qui manumittit de volūtate alteri' nulla actio dat': vt l. naturalis. in fine de pōscriptis verb. sed per l. iuliā fuit prouisum contra virum, & contra hæredes viri. De socero nil fuit additum: ideo ad eum non extendit', vt hic. Sed si intelligeres vt glo. dicit in principio istius legis, & j. l. proxima, scilicet q̃ vir teneatur actione mandati, vel negotiorum gestorum: & sic de iure cōmuni eadem ratione teneretur socer, & hæres soceri: cùm scri-

a ptum sit, quòd quilibet, ad quem aliquid peruenit ex mandato, teneat' mandati: vt l. ex mandato. suprà, mādati. & l. qui proprio. §. procurator vt in cęteris. §. de procur. Contra prædicta facit quod no. in

b l. si cōstante. in principio. §. eo. Dic vt ibi c dixi. Et in hoc apparet intellectus eius,

2 cum dicitur quòd † statuta nō recipiunt interpretationē extensiuam: quia hoc verissimū est in statutis, quæ disponūt contra ius commune, vt hic. Sed si statutum

c esset, quòd contra ius cōmune non disponeret, traheretur ad similes casus: vt l. de quibus. suprà, de legibus. Quærit Dy.

3 † an veniens ad allegandum causas absentiæ debeat cauere de rato. Et dicit quod non: quia lege non cauetur. & est glos. in l. in eod. §. nemo. j. de regulis iuris.

a ¶ Itē quicquid. Sed Cal. i c. postulasti. de cōcef. pbē. distinguit aut psonæ ambasiatorū erāt notæ pricipi: & tūc sunt ambasiatorū. Aut non erāt notæ: & tūc sec⁰. Aut dona erant cōdecētia psonis ambasiatorū: puta dedit eis vestē, vel doctori librū: & tūc sunt ambasiatorū. Aut dedit castrū: & tūc videt' spectare ad ciuitatē, & sic erit ciuitatis. Cū hac distinctiōe trāsit etiam ibidem do. Ant. & d. Floria. tenet opi. Bar. hic quamvidet' sequido. Ioā. And. Barba.

✠ POMATES. ¶ Itē quicquid. Vide quid p istū tex. dicat Old. cōsi. ccxxix. & consil. xlviij. in fi.

b ¶ Ambasiatoribus. Adde Bald. in terminis cōsil. lviij. j. volu.

c ¶ In his. Et vide Bar. in cōsi. incip. Bart. de Tuder. ad qd alleg. istā legē. & vide glo. Innoc. in c. sicut dignum. extra de homi. Andrea Barba.

✠ POMATES. ¶ In his. Vide Alex. cōsi. xx. in fi. in v. vol.

d ¶ Tene menti. Adde q̃ Bald. secundū Cy. teret contrariū: quia esset nimis inhuma-

1 ☞ *Qui tenetur ad certam quantitatem respectu certæ speciei, dando speciem liberatur.*
2 *Ex istis uerbis, quanta pecunia erit, quis uidetur obligatus ad quantitatem, & non ad speciem.*

Quod ait. Quando quis † tenetur ad quantitatē respectu certæ speciei, soluēdo speciem liberatur.

2 hoc dicit. Not. † quòd ex istis verbis, quanta pecunia erit, videtur quis obligari ad quantitatē, non ad speciem. Secundò nota quod dixi in summario. Facit j. de legat. j. l. fi fundum per fideicommissum. §. primo. & l. nemo. §. fi. & l. quidam testamento. §. si tibi. j. de leg. j. & j. de doli exceptione. l. fideiussor cuictionis. & sic habes casum, in quo aliud pro alio potest solui creditore inuito.

Haec actio. Quæro de qua actione loquatur. Glos. dicit mandatum vel negotiorum gestorum quod reprobaui §. l. proxima, in principio. & §. de viro. Vel dic vt glo. dicit, cōdictione sine causa, vel ex cautione: vt §. eo. l. dotalem. Quod non placet: quia ibi loquitur de actione de dote, quæ datur demum soluto matri. Vnde glo. dicit tertio quòd loquitur de actione de dote, & q̃ vir vergebat ad inopiam. Quod licet in se sit verū: tamen non est de mente legis. dic ergo quòd loquitur de condictione legis Iuliæ, quæ datur contra maritum ad id quod consequitur à liberto: vt dixi §. eod. l. proxi.

1 ☞ *Damnum datum ab inimicis, quando dicatur casus fortuitus.*

c In his rebus. c Damnum datum ab inimicis mariti, culpa mariti dari videtur: & ideo maritus tenetur. hoc dicit. Opponitur de l. incendium. C. si certū petatur. Solu. Hoc excipit pecuniam;

1 quia in ea maritus tenetur de casu fortuito, vt ibi. † Quæro quid si aliquis habebat inimicos sine culpa sua, an teneatur de damno ab eis illato. Et videtur quod sic: vt l. si merces. §. cul-

d pæ. suprà locati. quod tene menti d. Contra hoc opponitur suprà commoda. l. ad eos. & l. in rebus. §. loca. l. sed de damno.

nũ:qa nulla ratio dictat q̃ ſi habes rẽ conductã,& aliquis ponat incendium abſq̃ tui culpa:qa habet te odio,q̃ tu tenearis:arg.l.ſed & dãno.ſ.loca. Paul. de cait.diſtinguit,q̃ an potuiſti prouidere:qa ille fuit minatus hoc facere, & nõ adhibuiſti diligẽtiã,nec mihi ſignificaſti:& põt ꝓcedere dictũ Bar. altãs dictũ Cy.& Bal.Et de hoc vide Bar.in l.cotẽ.§.qui maximos.de public.Spe. in ti.de iniu.& dã.da.

a ✠ POMATES. ¶ Violentia. Vide Ro.conſi.clxxij.

b ✠ POMATES. ¶ Item quæro. Vide Alex.cõſil.xlij.incip. in cauſa & lite vertente.in j.col. in v.volu. Ro.cõſi.cxlvj.Feli.in c.ſuper ea.in ij. col.lij. ij.de teſt.Barba.conſ. xlix.Ro.cõſil. clxxij. & conſi.ccliiij. Cardi.conſi.xliij.

b ✠ P. PAV. P. ¶ Item quæro. Vide Ang.cõſi.cxxxiiij.in c.quidã noſe mathe?. quid aũt ſit in dotali bus & ornamẽtis,vide Ang.cõſi.cccxxxix.vidẽ Alex,cõſ.xlij. col.vij.vol.j.Ro. cõſ. cxlvj.inci.iſta q̃ſtio. vbi vidẽ de oſb? iſtis.

c ¶ Tertia opi. Et Vide Ro.in cõſil.cclj.de veſtibus, quas vxor apportãt ad domum viri ad vſum quotidianũ.And.Barba.

c ✠ P. PAV. P. ¶ Tertia opinio. vide Alex. cõſil. xlviij. incip.in cauſa & lite vertente volumi.v.

d ✠ POMATES. ¶ Pluries.vidẽ Alex. conſil.xxj. in vltima col.in iiij.vol. & conſil.xlij.in viij.colũ.in j.volu.

e ¶ Pluries conſuluit. Adde & cõiter doct. trãſeunt cũ opi.Bart. tam legẽdo q̃ cõſulẽdo, vt ipſe Bar.cõſuluit conſi.incip. q̃ de veſtimẽtis.Ang.cõſi. clj.inci, Nicoletus de Tartagnis, qui fuit pater auiado.Alex.vt ipſe refert.et cõſuluit Paul.de caſtr. conſil. clxxxiiij.Pet.de anc. cõſ.clxxxj.vbi refert ita conſuluiſſe quendã do.Io.de canamõte,ſolennem virũ.do. Car.cõſi.xiiij. Idẽ cõſuluit Ro.cõſi.cxlvj. in quo conſilio tenet q̃ licet donatio facta ſponte per verba de præſenti non valeat, vt per Bal. in authẽ. ex teſtamẽto. nñ ſi illa ſponſa nõ etat viri potẽs , q̃ donatio tenet, per caſum ſingu. in l.ante pe.ſ.de do.inter vi. & vxo. Tenet etiã q̃ annuli,qui dãtur vel mittũtur per ſpõſum ſpõſæ,dicanẽ donati.qa valeat donatio:quia donatio facta per ſponſum ſponſæ eorũ,quæ neceſſaria ſunt ad cõtrahendũ matrimoniũ,valida eſt, vt eſt caſus ſ.de do.inter vir.& vxo.l.ſi quis pro vxore.in verſi. de cõtrahẽdo matrimonio.& in verſi.noſtris oneribus.Sed annulli,vt patet de conſuetudine hodierna,licet nõ de iure cõi,vt patet in c.illud.extra de pſump.ſunt neceſſarij pro matrimonio cõtrahẽdo.igitur &c.do.Car.tũ allegato cõſi. aliter loquit. dicit etiã in d. conſil apud eũ fore dubium id quod Bart.dicit in §.nec caſtrẽſe.ſ.q̃ ſi fa mul? ſpõſi dicat, ſpõſus donat tibi hoc:q̃ nõ eſt inducta donatio :ſed ſubintelligit ad vſum tũ : qa impropriat verbũ illud ſecundũ ſubiectã materiã l.ſi vno. in prin. ff. loca. qa dicit Ro. non videtur verũ:ex quo verbũ illud, donat, ſimpliciter prolatum eſt,& gñaliter meritò citra ſpõſum interpretandũ poti?, q̃ cõtra ſpõſam.l.ve terib?.ſ.de pact. Sibi enim imputari debet ſi ita generali ſermone vſus eſt.l.fin. C.de dotis promiſ. Itẽ ex quo ſimpliciter fuit donatũ,nõ ſubintelligitur illa clauſula, quo ad vſum etiã ſi ſpõſus hoc in mente habuerit.l.ſi repetendi. C. de cõdictio. ob cau. Itẽ quia in hac donatione facta ſponſæ ſolùm hic tacitè hoc intelligit̃,ſi matrimoniũ ſecutũ fuerit,& per ſpõſam nõ ſteterit ergo nõ debet intelligi hic quo ad vſumfr. Si enim Imperator illã voluiſſet ſubintelligi , illã expreſsiſſet: quẽadmodũ & aliã.C.de cadu. tollẽ.l.j.§.finaũt ad deficiẽtis. & ca. ad audientiã.de decim. Vñ dicit ipſe,Aut præcedit aliqua donatio p ſponſam facta ſpõſo: & tũc trãsmiſsio facta per maritũ ornamẽtorũ,intelligit̃ facta cã remunerandi: & igitur donatio inducetur.l.ſi verò non remunerãdi. §. Papinianus.ſ.mãdati.q̃ donatio valida eſt, quia reciproca : vt ſ. de donatio. inter virũ et vxõ.l.quod aũt, §.ſi vir.Aut nulla donatio facta per ſponſam præcedit : & tũc aut ornamenta ſunt paruæ æſtimationis, aut magnæ. Primo caſu donata præſumuntur:ſecundo nõ: argu.iuris. ſ. alle. tenuit etiã in dicto cõſil.q̃ veſtiũ donatio facta per maritũ vxori,valeat in vita,q̃ admodũ valet donatio per vxorem facta viro cauſa honoris.l. nuper.& l.quod adiſcendæ. ſ. de dona. inter virũ & vxorẽ. à paritate rõnis. An aũt in caſu earũ ,veſtiũ,vel ornamentorum,quæ præſumuntur donata,ſi vxor moriatur,& cũ illis ſepeliatur, maritus teneatur hæredibus mulieris reſtituere æſtimationem : & cui incumbat onus probandi illas extare,vide eundem Ro.conſi.ccliiij.An res donatæ per conſanguineos viri vxoris,ſint viri vel vxoris,adde Bal.cõſi.ccxv.lib.iiij.

a ¶ Aestimati.Adde quod conſuluit Bal.conſi.ccccxxiij.ij.volu.& conſil.cccxxxix.eo.volu.Quid autem in ſentẽtia, an debeat inſpici valor tempore ſententiæ,an tempore ſolutionis, vide Old. conſil.xiij. Quid autem ſi teſtator dicat,lego ducentas libras pro anima mea : nec apparet de qua moneta. & teſtator viuat per decẽ annos poſt , an debeat fieri ſolutio ſecundũ quod currebat mone ta tempore teſtamẽti,vel tempore mortis?Old.conſuluit q̃ tempore teſtamenti, conſi.xxxj.cuius contrariũ conſuluit Ro. conſi.cxxiij.alle.text. in l.cùm certum.ver. pretium præſentis. I. de aur.& argen.le.& Spec.ita tenere.Quid autem in reſcriptis, vide Oldra. conſil. clxviij.& Ro.prædicto conſi. Quid autẽ in conſtitutionibus & ſtatutis,an ſolutio ſit fiẽda de antiquis, vel de vſualibus numis.Oldr. conſil.ccl. tenuit q̃ ſolutio ſit fiẽda moneta, quæ currebat tempore conſtituti.Idem Abb.conſil.lvj.li.ij.Sed Ro. tenet contrarium in al leg.conſil.q̃ in vltimis volũtatibus ſtatutis , conſtitutionibus,reſcriptis debeat fieri ſolutio de vſuali,per d.tex.quẽ dicit fuiſſ incognitũ Oldrado.

b ¶ Vxor. Allegat iſtũ §.Bar.in conſi.lij. inci.P.nupſit.q̃ ſi mulier alienauit cum viro fundum dotalẽ, q̃ poteſt dimidiũ pretiũ petere ab hæredibus viri,actione de dote: quia non videtur donare,& ſuccedit in locum dotis. vide ibi And.Barba.

c ✠ POMATES. ¶ Interuenit. Vide Ro.conſil.xliij. in ij. colum.

d ¶ Patrimoniũ. Adde Bald.conſil.xcviij.ij. volu. Quid autem ſi ſit minor duodecim annis & vir miniſtrauit patrimoniũ tam ipſa exiſtẽte minore q̃ facta maiore, et carnali copula matrimonio conſumma to:deinde etiã ſi facta æſtimatio patrimonij inter generũ & ſocerũ nõ tũ habita mẽtiõe dotis,& ſit ſtatutũ q̃ decedẽte vxore in matrimonio vir lucreẽ dotem, vel dimidiam : an hoc vir lucrabitur,vide Romanum conſi.cccxiiij.Quid ſi ſit ſtatutũ q̃ omnia bona præſumantur in dotẽ data,niſi fuerit vis conſtituta,vt eſt Paduæ:& mulier q̃ primò nupſit aſsignata dotæ,nubat ſecũdo alia dote nõ cõſtituta:an vigore ſtatuti p̃ſumat̃ oſa bona dediſſe i dotẽ,an verò dos data prio dicat cõſtituta ſecũdo:vide Pau.de ca.cõſ.cclxxxiiij.Et qd ſi ſit mulier quindecim an.nubens ſimpliciter,an ſtatutum illam comprẽhendat,vide Ancha.conſi.xciij.

e ¶ Si vir. Et vide ,q̃ quo in iſto §.Ang.in §.mulier.ſ.e. & ibi Bal. Ang.in cõſi. cxvj.vbi cõſuluit cõtra Bar.& vide Bal.in l.legẽ.C.de pac. Et in l.ſi voluitate.C.de dot.promiſ.& in l.pollicitatiõe.C.de dona.ante nup.& in l.ab Anaſtafio.C.de mãda.& l.ſi abſentis.C.ſi cer.pet.cõſulo nũc Senis cõtra Bart.& vide Bar.in cõſ.ticip. ſtatuto cauet̃ q̃ mulier. Et ibi etiã alleg. Iaco.de Aret.hic ſtatutũ loquẽs de lucro dotis habet locum in dote ꝓmiſſa.Et vide Bart.in conſil.cclvij. vbi cõſuluit de eo q̃ cõfeſſus eſt recepiſſe dotẽ, & incõtinẽti ſocer ꝓmiſit ſibi ſoluere.incipit illud cõſil. ſtatuto cauet̃ quòd ſi mulier.Andr.Barba.

✠ POMATES. ¶ Vtile. Vide Alex. conſil.xxxvj.in j.col. in ij.vol.& vide Panor.cõſil.lxxiij.in iij. col.in ij.volu.& cõſi. lxv.ad fi.eod. vol.& Barb.cõſ.xix.ĩ ij.volu.

✠ P. PAV. P. ¶ Hoc eſt vtile.vide ad hãc q.oĩno Ange. conſil.cxlv.incip.generã ſocero.vbi ponit quid iuris ſi maritus legauit vxori dotẽ hoc caſu an valeat legatũ,et dicit Com. cõſi.clx.ante fi.quòd multoties quis cõfiteẽ ſe recepiſſe quod nõ recepit, ſed poſtea loco illius cõfeſsiõis fit promiſsio ex alia cauſa , puta depoſiti mutui & ſimiliũ. vt per doc.& Bar.hic et ex facto præcedẽti declaraẽ præcedẽs.vide Com.conſi.clxxviij. inci.theſaurari?. poſt prin.vide Bal.hic & Ro.cõſi.ccccxlv.Cepol.ĩ trac.de ſimulat. cõtrac.ĩ iij.caut.vol. ij.Bal.in l.ſi abſentis. ff.ſi cer.peta.ſed quod in iure talis cõfeſsio cenſeat̃ facta ſub ſpe futuræ promiſsionis nõ numerationis vide oĩno Alex. conſil. cxlviij. vol.v.col.j.et cõſ.xxxvj.col.penul. volu.ij.vbi reprobat Bal.hic et alios idem tenẽtes.tamẽ op tionẽ iſtorũ latè defendit Bart.conſil.xviij. vol.ij.ideo bene cõſidera. Itẽ quod in iſtis ſufficiãt ꝓbatiões ꝓ indicia vide Pau.cõſil.cclxxx.& cccxxxiij.col.ij.& latè Feli. in c.paſtoralis.col.v. de reſcript.& Iaſ.in l. leges. C.de pactis & Abb.cõ.xxxiij.vo.ij.

g ¶ Ipſius viri. Adde q̃ hoc ſequitur Paul.de Caſt.& Bal.ſaluo q̃ Bal.dicit q̃ illud eſt verũ,ſi ꝓmiſsio fuit facta ex interuallo:ſecus ſi incõtinenti.qd̃ Paul.de Caſt.reprobat:quia imò ecõtra: quia q̃ſi ſequiẽt incõtinẽti, tũc tẽpore cõfeſsionis cenſetur habuiſſe reſpectũ ad illam promiſsionẽ ſtatim ſecuturam, & contẽplatione filij cenſetur confeſſus,iuxta not.in l.per retentionem.C.de vſur.Sed quando ex interuallo, non cenſetur ad illam habuiſſe reſpectum: & ſic cenſetur potius ſpe futuræ numerationis,quàm ſpe futuræ promiſsionis.Licet ergo ex pòſtfacto promiſsionem recipiat, non perdit exceptionem

& j.de reg.iur.l.cõtractus.vbi violentia[a] numeratur inter caſus fortuitos.Soluto. Dic q̃ qñ violẽtia adhibet̃ cõtra te ſingulariter,propter aliquã indignationẽ contra te habitã culpa tua,vel ſine:tunc dicit̃ damnũ datũ tua culpa:vt in d.§.culpæ.Si verò nõ contẽplatione tui , quia ſic feciſſet cuicunq; quẽ inueniſſet, vt in depredationibus,q̃ fiũt in ſtrata, vel captura ciuitatis:tũc eſſet caſus fortuit? : vt ĩ cõtrarijs.

☞ *Veſtes quãdo non reſtituũtur uxori , an cõpenſetur pretium quod eſt tũc,an quantũ cõſiſtebat ab initio.*

Veſtes datæ uxori per uirum, quando ſint uxoris,uel reſtitui debeant hæredi uiri.

Victus appellatione uenit ueſtis.

Domunus quãdo poſſit accipere uestes famulo recedẽti.

Seruus vxoris. Facto diuortio maritus veſtimẽta data ſeruis dotalibus recuperat qualia ſunt,alias cõpẽſet in dotẽ.h.d.Op.ſ.de in rem verſo.l.iij.§.proinde. & l. ſi res. in princi.Gl.ſoluit q̃ hic maritus dedit veſtimẽta vltra q̃ eſſet neceſſe:et ſecundũ hoc loquit̃ hic,ſiue erãt dotales,ſiue non. Sed Iac.de Are.legit,q̃ loquit̃ in ſeruis,q̃ erãt propriè mulieris.Ad cõtrariũ dicit,q̃ maritus vtebat̃ iſtis ſeruis:& ideo cõpenſant̃ veſtimẽta cũ ſeruitio.Oppo.C.de rei vxo. actio.§.ſed nec ob impẽſas.Gl.ſoluit.Dixi in l.etiã.§.j.ſ.e.Sed opp.q̃ hæc cõpẽſatio nõ habeat locũ:cũ ex altera parte debeant̃ ſpecies,ſ.veſtimẽta.Solu. Qñ veſtimẽta danẽ,q̃ conſumunẽ vſu: perinde eſt, ac ſi daretur pecunia:vt hic,& ſ. de vſuf. ea.re.quæ vſu conſu.per totũ. Quæro,qñ veſtimẽta nõ reſtituuntur,vtrũ cõpenſetur pretium quod eſt tũc,an quãtum cõſiſtit ab initio? Tex.hic non aperit: puto q̃ tantũ pretiũ,quantum eſt tunc: nec põt ei imputari cur veſtimẽta non reſtituit. Eſt enim iuſta cã nõ reſtituẽdi , ne nudus remaneat:arg.l.ſi domus.§.ſi confiteẽ. j.de leg.j.& l.ſi.§.ſi fœnerator. ſ. quod metus cauſa. Itẽ quæro[b] extra gl.quid de veſtimẽntis,q̃ vir dat vxori , & poſtea moriẽ, an debeãt eſſe vxoris,an hæredis mariti? In hoc reperio tres opinio.Prima q̃ vxor lucraẽ,quaſi vir videat̃ donaſſe,& donatio morte cõfirmatur:vt l.cùm hic ſtatus. §.j.ſ.de donat.inter vir.& vxo.l.ſi filij. C. de donatio.inter vir.& vxo.& C.fa.ercíſ. l.filiæ.Secunda opi.fuit Dyn.qui dicit q̃ iſtæ veſtes nõ videntur donari:quia maritus tenetur alere vxorẽ: vt l. ſi cũ dotẽ.§. ſinautem in ſeuiſsimo.ſ.eo.et l.q̃ ſi nulla. de religio.& ſum.fune.Sed † appellatiõe victus cõtinentur veſtimẽta:vt l.verbo victus.de verb ſigni.& l.legatis.de ali.& cibaleg.Cùm ergo neceſſe habeat dare veſtimenta,nõ videtur donatæ : quia nemo in neceſsitatibus liberalis exiſtit: vt l. in rẽ legatã.j.de adimẽ.legat.Pro hoc videt̃ caſus in l.mortis ſuæ cauſa.ſ.de donat.inter vir.& vxo.Certè ex hoc dicto Dy. ſequit̃ q̃ veſtes,q̃ ſunt ad vſum quotidianũ nõ videtur donatæ,ſed debent eſſe hæredis viri.Sed veſtes feſtiuæ,& pretioſæ, videnẽ donatæ:quia eas ſpõte maritus ſibi dedit: & ſic ſunt mulieris. Quæ opinio manifeſtè cõtinet iniquitatẽ. Tertia opinio[c] eſt,q̃ veſtes quotidianæ,quas maritus teneẽ dare vxori,ſtatim efficiãturvxoris:vt l.ex annuo.in prin.de donationi.inter virũ & vxo.& ſic ſine dubio pertinẽt ad hæredes mulieris.Veſtes verò prętioſæ nõ efficiũtur mulieris,nec vir videtur dare animo donãdi:ſed propter ſeipſum facit,vt vxor ſua magis ornatè vadat: vt l.mortis ſuæ cauſa.in principio de donationi.inter virũ & vxo.Et hoc dicit glo.j. ad l.Falci.l.ſi vſusfructus. Et hoc videtur velle lex q̃ talia ornamẽta nõ ſint vxoris niſi expreſsè legarenẽ:vt l.ornamentorũ. de alimẽ.& ciba.le.& l.legatũ.cũ l.ſequẽti.j.de lega.iiij.Et hoc mihi placet, & pluries[d] cõſuluit[e],ſ.vt veſtes quotidianæ ſint vxoris:pretioſæ et feſtiuæ ſint hęredis viri.Non obſtat l.cũ hic ſtatus.§. j. quia ibi conſtat q̃ dedit animo donãdi:hic nõ, vt dixi.Non obſtat l.filia.C.fami, ercíſcũdę. quia aliud in filia q̃ in vxore : qa in ea nõ eſt illa ratio , quæ eſt in vxore : vt ſ. dixi. Non obſtat l.filij.C.de donatio. inter virum & vxo.qa reſpõdetur vt ibi not. Vltimò † glo.inducit hũc §.in arg.contra ſeruientes et pediſſequas,quę recedũt:vt tũc dominus poſsit eis accipere veſtes. Dicvt in gl.quæ incipit,hoc videt̃ corrigi. quod no. Vnde dic q̃ quædam ſunt veſtimenta,quæ dantur ſeruis,non vt ſint ſua , ſed vt his vtantur certo tempore,cùm ſeruiũt domino in menſa,& nõ aliter. Alia eſt veſtis,quæ datur ſeruitori vt ea vtatur,& ad ſuum vſum conſumat.Iſtam diſtinctionẽ ponit tex.in l.id veſtimentum.ſ.de pecu. vnde primo caſu veſtis videt̃ dari vt ſpecies.Secundo caſu veſtis videtur dari vt quantitas:vt l.ſed & ſi qd §.& ſi veſtimẽtorũ.ſ.de vſufru.& de vſufru. ea. re. quæ vſu conſu.l.ſi tibi viui.Iſto ergo caſu , qñ veſtis datur vt pecunia,ſic dicas. Aut famul? recedit ex tali cauſa , ex qua ſibi inſolidum ſatisfieri debet:quia abſq̃ culpa ſui,& culpa domini : & tunc abſque dubio non poteſt retineri veſtis. Sed ſi non debet ſibi fieri integra ſolutio ſecundum diſtinctionem poſitam in l.ſi vno.§.item cùm quidam.ſ. loca. tunc non debent ei auferri veſtimenta,ſi vult domino reſtituere quantitatem:vt hoc.§.& ſ.dixi.Sed ſi quantitatem non vult reſtituere,cõſuetudo inducit vt poſsint eis veſtimẽta reaccipi. Ratio eſt : qa cõiter iſti ſeruitores ſunt ſuſpecti & fugitiui:arg.l.ait prætor. §.ſi debitorem.j.de his quę in frau.credi. Sed ſi non eſſent ſuſpecti , non video de iure q̃ poſsint eis auferri veſtimenta , & quia propter debitum pecuniæ quis poſſit ſpoliare reũ,& ſibijpſi ius dicere : licet contrarium de cõſuetudine obſeruetur. Nec obſtat iſte §.qa hic iſti,quibusveſtes erant datæ,erant ſerui , & ſic veſtimenta non erant ſua effecta. Nos loquimur in ſeruitoribus liberis.Prętterea,nec hic dicitur quòd dominus ſpoliet eos ſua authoritate, ſi vxor moriatur,& cũ illis ſepeliatur, maritus teneatur hæredibus mulieris reſtituere æſtimationem : & cui incumbat onus probandi illas extare,vide eundem Ro.conſi.ccliiij.An res donatæ per conſanguineos viri vxoris,ſint viri vel vxoris,adde Bal.cõſi.ccxv.lib.iiij.

a ¶ Aestimati.Adde quod conſuluit Bal.conſi.ccccxxiij.ij.volu.& conſil.cccxxxix.eo.volu.Quid autem in ſentẽtia, an debeat inſpici valor tempore ſententię,an tempore ſolutionis, vide Old. conſil.xiij. Quid autem ſi teſtator dicat,lego ducentas libras pro anima mea : nec apparet de qua moneta. & teſtator viuat per decẽ annos poſt , an debeat fieri ſolutio ſecundũ quod currebat mone ta tempore teſtamẽti,vel tempore mortis?Old.conſuluit q̃ tempore teſtamenti, conſi.xxxj.cuius contrariũ conſuluit Ro. conſi.cxxiij.alle.text. in l.cùm certum.ver. pretium præſentis. I. de aur.& argen.le.& Spec.ita tenere.Quid autem in reſcriptis, vide Oldra. conſil. clxviij.& Ro.prædicto conſi. Quid autẽ in conſtitutionibus & ſtatutis,an ſolutio ſit fiẽda de antiquis, vel de vſualibus numis.Oldr. conſil.ccl. tenuit q̃ ſolutio ſit fiẽda moneta, quæ currebat tempore conſtituti.Idem Abb.conſil.lvj.li.ij.Sed Ro. tenet contrarium in al leg.conſil.q̃ in vltimis volũtatibus ſtatutis , conſtitutionibus,reſcriptis debeat fieri ſolutio de vſuali,per d.tex.quẽ dicit fuiſſ incognitũ Oldrado.

b ¶ Vxor. Allegat iſtũ §.Bar.in conſi.lij. inci.P.nupſit.q̃ ſi mulier alienauit cum viro fundum dotalẽ, q̃ poteſt dimidiũ pretiũ petere ab hæredibus viri,actione de dote: quia non videtur donare,& ſuccedit in locum dotis. vide ibi And.Barba.

c ✠ POMATES. ¶ Interuenit. Vide Ro.conſil.xliij. in ij. colum.

d ¶ Patrimoniũ. Adde Bald.conſil.xcviij.ij. volu. Quid autem ſi ſit minor duodecim annis & vir miniſtrauit patrimoniũ tam ipſa exiſtẽte minore q̃ facta maiore, et carnali copula matrimonio conſumma to:deinde etiã ſi facta æſtimatio patrimonij inter generũ & ſocerũ nõ tũ habita mẽtiõe dotis,& ſit ſtatutũ q̃ decedẽte vxore in matrimonio vir lucreẽ dotem, vel dimidiam : an hoc vir lucrabitur,vide Romanum conſi.cccxiiij.Quid ſi ſit ſtatutũ q̃ omnia bona præſumantur in dotẽ data,niſi fuerit vis conſtituta,vt eſt Paduæ:& mulier q̃ primò nupſit aſsignata dotæ,nubat ſecũdo alia dote nõ cõſtituta:an vigore ſtatuti p̃ſumat̃ oſa bona dediſſe i dotẽ,an verò dos data prio dicat̃ cõſtituta ſecũdo:vide Pau.de ca.cõſ.cclxxxiiij.Et qd ſi ſit mulier quindecim an.nubens ſimpliciter,an ſtatutum illam comprẽhendat,vide Ancha.conſi.xciij.

e ¶ Si vir. Et vide ,q̃ quo in iſto §.Ang.in §.mulier.ſ.e. & ibi Bal. Ang.in cõſi. cxvj.vbi cõſuluit cõtra Bar.& vide Bal.in l.legẽ.C.de pac. Et in l.ſi voluitate.C.de dot.promiſ.& in l.pollicitatiõe.C.de dona.ante nup.& in l.ab Anaſtafio.C.de mãda.& l.ſi abſentis.C.ſi cer.pet.cõſulo nũc Senis cõtra Bart.& vide Bar.in cõſ.ticip. ſtatuto cauet̃ q̃ mulier. Et ibi etiã alleg. Iaco.de Aret.hic ſtatutũ loquẽs de lucro dotis habet locum in dote ꝓmiſſa.Et vide Bart.in conſil.cclvij. vbi cõſuluit de eo q̃ cõfeſſus eſt recepiſſe dotẽ, & incõtinẽti ſocer ꝓmiſit ſibi ſoluere.incipit illud cõſil. ſtatuto cauet̃ quòd ſi mulier.Andr.Barba.

✠ POMATES. ¶ Vtile. Vide Alex. conſil.xxxvj.in j.col. in ij.vol.& vide Panor.cõſil.lxxiij.in iij. col.in ij.volu.& cõſi. lxv.ad fi.eod. vol.& Barb.cõſ.xix.ĩ ij.volu.

✠ P. PAV. P. ¶ Hoc eſt vtile.vide ad hãc q.oĩno Ange. conſil.cxlv.incip.generã ſocero.vbi ponit quid iuris ſi maritus legauit vxori dotẽ hoc caſu an valeat legatũ,et dicit Com. cõſi.clx.ante fi.quòd multoties quis cõfiteẽ ſe recepiſſe quod nõ recepit, ſed poſtea loco illius cõfeſsiõis fit promiſsio ex alia cauſa , puta depoſiti mutui & ſimiliũ. vt per doc.& Bar.hic et ex facto præcedẽti declaraẽ præcedẽs.vide Com.conſi.clxxviij. inci.theſaurari?. poſt prin.vide Bal.hic & Ro.cõſi.ccccxlv.Cepol.ĩ trac.de ſimulat. cõtrac.ĩ iij.caut.vol. ij.Bal.in l.ſi abſentis. ff.ſi cer.peta.ſed quod in iure talis cõfeſsio cenſeat̃ facta ſub ſpe futuræ promiſsionis nõ numerationis vide oĩno Alex. conſil. cxlviij. vol.v.col.j.et cõſ.xxxvj.col.penul. volu.ij.vbi reprobat Bal.hic et alios idem tenẽtes.tamẽ op tionẽ iſtorũ latè defendit Bart.conſil.xviij. vol.ij.ideo bene cõſidera. Itẽ quod in iſtis ſufficiãt ꝓbatiões ꝓ indicia vide Pau.cõſil.cclxxx.& cccxxxiij.col.ij.& latè Feli. in c.paſtoralis.col.v. de reſcript.& Iaſ.in l. leges. C.de pactis & Abb.cõ.xxxiij.vo.ij.

g ¶ Ipſius viri. Adde q̃ hoc ſequitur Paul.de Caſt.& Bal.ſaluo q̃ Bal.dicit q̃ illud eſt verũ,ſi ꝓmiſsio fuit facta ex interuallo:ſecus ſi incõtinenti.qd̃ Paul.de Caſt.reprobat:quia imò ecõtra: quia q̃ſi ſequiẽt incõtinẽti, tũc tẽpore cõfeſsionis cenſetur habuiſſe reſpectũ ad illam promiſsionẽ ſtatim ſecuturam, & contẽplatione filij cenſetur confeſſus,iuxta not.in l.per retentionem.C.de vſur.Sed quando ex interuallo, non cenſetur ad illam habuiſſe reſpectum: & ſic cenſetur potius ſpe futuræ numerationis,quàm ſpe futuræ promiſsionis.Licet ergo ex pòſtfacto promiſsionem recipiat, non perdit exceptionem

ritate,imò magis inuit contrarium.

Filia. Voluntas de ſoluẽdo patri , nõ impedit filiæ ius cõſolidationis mortuo patre,in ea parte quæ ſoluta non eſt.h.d.Concor.ſ.eo.l. ſi marito. §. ſi voluntate.Iſte §.allegatur pro caſu,q̃ quando pater ſtipulatur dotem reddi ſibi , ius conſolidationis in filia , extinguitur per hoc quod dicit,nec promiſſa nouãdi animo,& cetera.quod plenè examinaui in l. poſt dotem.ſ.eodem.

☞ *Si dati ſunt floreni æſtimati cum pacto ut reddantur ſub eadem æſtimatione , q̃ licet florenus ſit deterioratus tamen debẽt reddi ſub æſtimatione facta tempore traditionis.*

Mancipia Si ad maritũ ſpectat periculũ ancillarũ,ad eum ſpectat partus earum.h. d. Facit ad † quæſtio.Dediſti mihi centum libras in florenis,hoc pacto vt tibi reddãtur in florenis ſub eadem æſtimatione.Quæro qd importat iſtud pactum? Et iſta lex eſt in arg.q̃ importat,q̃ ſi floren? eſt factus deterior,quod debeã tibi ſupplere : ſed hic loquitur in mancipijs,quę poſſunt creſcere, & decreſcere in bonitate intrinſeca. Plus enim valet ſeruus iuuenis, quã antiquus:& ſanus,quàm infirmus , qd̃ in florenis non cadit. Nam eiuſdem bonitatis intrinſecę eſt ſemper,licet eorũ æſtimatio varieẽ:& ideo importat vt ſemper florenĩ ſic æſtimentur,prout æſtimati[a] ſunt tẽpore traditiõis:vt dixi in l.Paul?.j.de ſol.

Mulier. Si maritus per errorẽ promiſit plus debito,non põt exigi vltra debitũ.h.d.Opp.de l.ſi diuortio.j.de verb.oblig.Solu.ibi maritus promiſit ſcienter : hic ignoranter. Quæro, quid ſi ducenta promiſſa eſſent in dotem an poſt promiſsionem teneretur inſolidum:an in quantum facere poteſt? quod videtur in l.iij.ſ.de conſtit.pecu. In contrarium quòd inſolidum:vt l. eum qui. §. ſi mulier.ſ.de iureciuran.Gloſſa non ſoluit.Tu dic conſideranda eſſe verba promiſsionis:vt not.in l.ſi prior.ſ.eodem.

☞ *Mulier an uideatur omnia eius bona in dotem dediſſe,remußiuè.*

Per matrimonium ultimò cõtractum cum concubina an filij antea nati legitimentur.

Vxor. [b] Dos primi matrimonij videtur in ſequenti matrimonio repetita,licet matrimonium tertij in medio interuenerit[c].hoc dicit. Facit ad quæſtionem quam diſputaui de muliere † habente magnum patrimonium[d],quæ aſſumpſit virum,et paſſa eſt eum poſſidere illa bona,nulla facta conſtitutione dotis: an videantur omnia bona in dotem data.Et hic facit in argumentũ. quòd ſic. Quod dic vt in illa quæſtione quæ incipit,mulier habens.ſecundò facit † ad quę

Si quis Pro qua parte mulier teneatur ſoluere , pro ea parte ad virum non ſpectat periculum.

☞ *Si caſtrum cum iuriſdictione datur in dotem, confiſcationes , mulctæ, & condemnationes ſunt uiri: & non reſtituuntur ſoluto matrimonio.*

Fructus iuriſdictionis: ſunt condemnationes, mulctæ, & confiſcationes.

Grege in dotem dato omnia, quæ naſcuntur ex eo, ſunt uiri,licet ex renatis in loco mortuorum ponat.

Vir quòd non debeat repudiare lucra obuenientia circa dotem.

IN partem. Vir teneẽ dolo & culpa, in querendo & cõſeruando peculium,& fructus peculij ſpectant ad virũ.

non numeratæ dotis:quia hic promiſsio non cõtrariatur ei,ſed potius eã roborat:quia probat numerationẽ nõ eſſe factã.Et hanc opi.Pau.de ca. habuit Abb.conſi.lxxiij.lib.ij.vbi cõſuluit in facti cõtingentia,ſecundũ Bar. & Ia. de Aret. In diuerſa tũ opinione fuit Rocinus conſ.cccclv. De quo etiam vide Ang.plenè cõſi.cxlv.& per Ro.aliquid cõſi.xlvj.Barba.cõſi.xix.lib.ij.cõcludendo opi.Bar.et Ia. de Are.ſequitur clarè Bal.& in pulchro caſu cõſi.cccl.lib.ij. Sed quid ſi marit' fit confeſſus ſe habuiſſe dotẽ à muliere,et hac cõfeſsione nõ obſtãte mulier per aliud inſtrumẽtũ ſtatim promiſit dotẽ, quã nunquã ſoluit:an habeat locũ hæc determinatio Bar.Paul.de caſt. in facti contingentia dicit ſe reſpondiſſe q̃ nõ:quia hæc determinatio loquitur quando fuiſſet cõfeſſus ſe recepiſſe ab alio, & conuenitur à muliere.Non ſic quãdo ab eadem muliere, per tex.§.ſequentis. & l. promittendo. & l.ſi. §.de iure dot. Et eſſet iniquum q̃ mulier repeteret à marito pecuniã, quam nũquã ſoluit.Facit l. nupta. §.j.ſ.eo.Adde q̃ idem vult Ange.in d. cõſi.

a ¶ Vnum caſtrũ.Adde quod Bal. non fatetur deciſionẽ Bart. in cõfiſcatiõibus bonorũ immobiliũ: qa ſi pertineret ad maritũ,nõ redderetur territoriũ integrum mulieri.Quod nõ placet Pau.de caſt.hic:quia imò redderet, nec in aliquo diminuit quãtum ad iuriſdictionẽ quia mulier erat dña vniuerſalis territorij, & iuriſdictionis, nõ ſingulorũ bonorum immobiliũ. Vnde ſicut tranſeunt de priuato in priuatũ titulo donationis,vel vẽditionis,& nõ altera tur territoriũ & vniuerſitas:ita & ſi tranſeant in virũ per confiſcationẽ,& ſic mulier recuperato territorio exercebit iuriſdictionẽ cõtra virũ, vel hæredes eius ſup bonis cõfiſcatis ſicut cõtra alios ſubditos, Alleg.bonũ text.in l. vſufructu legatos. §. de vſufru.An aũt dãs in dotẽ videatur dare territorium, vide Bal.conſi.cccxcij.iiij. volu.Et an dãndo omnia bona & iura in dotem,tranſeat iuſpatronatus,vide Bald.conſilio j.libro v.

b ✠ POMATES. ¶ Omnia enim. Vide Roma.conſi.vij. in vlti.dubio.in vltima columna.

c ¶ Et vide circa hanc rubricã:fratres dederũt dotẽ ſorori,& ſtipulati ſunt eis reddi,& paſsi ſunt inſtituere hæredẽ filiũ ſuũ:q̃ nõ eſt reſtituenda fratribus. alle.l.mulier.ff.de iur.do.Bar.in cõſ.cccxxvii.incipiẽ.qdã fratres. And. Barb.

d ✠ POMATES. ¶ Impẽſarũ. Adde an ſpẽſæ cuſtodis ſint efficaces, vide Ro.ſin.cccxxxvi. Et an ſpẽſæ ſutiles,vide Ro.ſin.cccccx. Et qd ſi vtilitate alteri' aliqd expẽdit cõtẽplatiõe cõcedẽtis.vide Ro.ſin.dclxxiii.et ſin.dclxxiiij.

d ✠ P. PAV. P. ¶ Impenſarum.Circa iſtã materiã vide Mathe.not.xliij.

e ¶ Quæro mulier. Vide Bal.in l.ij.C.de actio.& obli.& in l.per diuerſas.in v. qõ.C.manda.Bal.in l.iij.C.de fal.cauſa dicit hanc gloſſ.procedere in expenſis paruis. De quo not.per Bar.in l.qui ſe debere.in vltima quæſtione §. de condictio.cau.dat.Et ad iſtam gloſſam vide gloſſam,in l.Meuia.§.fi.§.titu. j. no. per Bald.in l.j.C.de bonis maternis.

f ¶ Maritus fecit expenſas.Et vide Bald.in l.ij.C.de acti.& obliga.& habetur in l.prima C.de bo.ma.Et vide ibi Angelum & docto.in c.iudicante.de teſt. Bald.in l.j.& ij.C.mandati.& in l.per diuerſas.eodem titu. Andreas Barba.

h.d.Quæro,†mulier dedit in dotẽ vnum
a caſtrũ[a],cũ iuriſdictiõe:durãte matrimonio cõtingit,q̃ ſunt cõmiſſa delicta p ſubditos,ex quibus bona ſunt publicata, & aliæ cõdẽnationes, & mulctæ impoſitæ: queriẽ an iſtæ debeãt reſtitui mulieri? Videt q̃ ſic:vt l.iiij.& l.cũ in fundo.§.de iur. do.& §.eo.l.diuortio.§.ſi vir.vbi ea q̃ nõ renaſcunt,debẽt reſtitui.In cõtrariũ videtur lex iſta:qa q̃n aliquid vniuerſale dat in dotẽ,vt peculiũ,fructus illius ptinẽt ad maritũ.Quidã dicũt q̃ pecunia et res mobiles perceptę ex cõdẽnatiõe ſunt mariti. immobilia verò reſtituunt vxori. Alij dicũt q̃ oĩa debẽt eſſe mariti:tanq̃ fructus illius iuriſdictiõis.Et hoc verũ puto p hãc legẽ.& l.itẽ ſi fundi.§.ij. & §. aucupiorũ. §.de vſufru.& l.vſufructu.§. eod. Omnia
2 †enim[b] ſunt fructus iuriſdictionis: vt x.
b colla.quę ſint rega.c.j.C.de mo.mulcta.l. mulctarũ.et ibi p Cy. Ad cõtraria rñdeo, quod illud,q̃ accreſcit,debet vxori reſtituti:ſi tñ nõ eſt in fructu.vt hic.Nõ obſtat q̃ diciẽ,qd̃ ea,q̃ nõ renaſcũtur,nõ ſunt in fructu: quia nunq̃ ex aliena re illud idẽ numero q̃ ſemel naſciẽ, poſtea renaſciẽ: ſed aliud eiuſdẽ generis.Ita in iuriſdictiõ ne ſępe & ſępius cõtingit cõmitti delicta, propter que cõdẽnatiões,mulctæ & bonorũ publicatiões dicunt renaſci,licet nõ
3 eorũdẽ bonorũ numero. †Quæro, po
no quod datur in dotẽ grex ouiũ,quid pertinebit ad virũ? Dico q̃ omnia quæ naſcũtur,ſed ex renatis debet in loco mortuorũ ponere,& gregẽ ſupplere:vt l.vet' fuit quæſtio.cũ l.ſcq.§. de vſufruc. Facit l. diuortio.§.nõ ſolum.§.eo. Vltimò no.tex.
4 †qui dicit q̃ vir teneat acqrere.qd̃ intelligo,id eſt,lucra obueniẽtia nõ repudiare, ſecũdũ formã l.ſeru' dotalis.§.e. Aliàs ſequeret q̃ vir tenereẽ ad vtiles impẽſas.qd̃ nõ eſt verũ:vt dicã j.ti.j.l.j.circa princip.

De impenſis in rebus dotalibus factis. c *Rubric.*

d IMpẽſarum. d In iſto titulo ſic procedit Iuriſconſultus: quia primò ponit vnã diuiſionẽ generalẽ impenſarũ vſq̃ ibi:neceſſariæ,vbi tractat de neceſſarijs vſq̃ ad l.quod dicitur.§.vtiles. vbi incipit tractare de vtilibus vſq̃ ad l.voluntariæ. vbi de voluntarijs vſque ad l. vtilium. vbi incipit tractare communiter & permiſtim de omnibus vſque ad fin. Legam totam ſimul ponendo caſum vſq̃ ad l.quod dicitur.aſſume.§.neceſſarię.

1 ☞ *Neceſſariæ expenſæ ſunt, quas maritus habet neceſſe facere. & quæ dicantur. numero 3.*
2 *Vir an teneatur facere utiles impenſas ex neceſſitate contractus.*
4 *Impenſæ neceſſariæ in petitione hæreditatis,uel rei uendicatione dicuntur quando ſunt ex parte rei.*
5 *Curator repetit impenſas actione negotiorum geſtorum.*
6 *Expenſæ factæ per maritum in exigendis debitoribus in dotem datis, quando computentur mulieri.*

1 Neceſſariæ. Not.hic & in l.& in totũ.in prin.q̃ †neceſſariæ impenſæ ſunt,quas marítus habet neceſſe facere:aliàs tenereẽ. Contra,maritus teneẽ facere impẽſas vtiles:vt j.c.l.pe.& §.ti.j.l.fi.ergo vtiles ſunt neceſſariæ.Huius timore gl.hic poſitæ ſe inuoluunt.Dicit em̃ prima gl.q̃ debet intelligi hic de neceſſitate ex parte rei:quia aliàs ſi non fieret,res periret:vt l.impẽſæ.j.e.Sed hoc eſt cõtra tex.l.et in totũ.vbi inſpiciẽ neceſsitas ex parte perſonæ.Eſt em̃ neceſſitas ex parte rei:vt q̃n domus periret, oportet q̃ reficiat. Eſt etiã neceſsitas ex parte perſonæ:vt q̃n lex imponit pſonæ neceſsitatẽ q̃ faciat.& de qua neceſsitate loquiẽ, gl.inuicẽ variãt hic,& in d.l.& in totũ.Et vide gl.quæ incipit,à l.impoſitã,&c.

2 Pro cuius†declaratiõe q̃ro,an vir tenear facere vtiles impenſas.Et videẽ q̃ nõ:qa q̃ fiũt ex neceſsitate cõtractus,nunq̃ veniũt in actiõe mãdati,vel negotiorũ geſto.ſed in actione ex eo contractu:vt l.hæredes.§.ſi vnus.§.fami.ercii.& l.ſi cõmunes. de negotijs geſtis.Sed impẽſæ vtiles repetunt à viro p actionẽ mãdati vel actionẽ nego.geſto.vt l.j.§.ſed nec ob impẽſas.C. de rei vxo.act.ergo nõ debet vir eas facere ex neceſsitate contractus.& hoc eſt verũ.Nõ obſtat.l.pe.j.eo.qa ibi dicit q̃ debeat res tueri,nõ q̃ debeat augeri.Nõ obſtat §.ti.j.l.fi.quia intelligiẽ qd̃ debet acqrere nõ faciẽdo expẽſas de nouo, ſed lucra ſibi obueniẽtia agnoſcere,et nõ repudiare,ſecundũ formã l.ſeruus dotalis.§.ti.j.& l.ſi cõmunes.§.de nego.geſt. Nunc ad
3 propoſitũ dico† q̃ impẽſæ neceſſariæ dicunt,q̃ habent neceſ-
ſitatẽ ex parte rei,& ex parte perſonæ ſimul.Nunq̃ cm̃ eſt ne
ceſsitas perſonæ mariti,niſi ſubſiſtat neceſsitas rei. Et ita ſen-
4 tit Hug.in l.& in totũ.in prin.quod eſt veriſsimũ.† Prædicta
vera cũ tractat de impẽſis in rebus dotalibus factis: ſed in pe-
titiõe hæreditatis vel in rei vendicatione, in quibus bonæ fi-
dei poſſeſſor nõ teneẽ ad aliquid,ſolùm inſpiciẽ neceſsitas ex
parte rei,vt dicantur impenſæ neceſſariæ:vt dicit gl.in l. & in
5 totum.& bene.Vna obiectio reſtat† de curatore, qui repetit
actione nego.geſt.& iſtud teneo,& ſemp tenui,nec vnq̃ repe
ri cõtrariũ.Opp.j.e.l.impẽſæ.Solue vt in glo.Venio ad verſi.
e in neceſſarijs.Quæro,mulier[e] dedit in dotem† nomina debi-
6 torum,maritus fecit expenſas[f] in exigendis debitoribus: an
f ille expenſæ computentur mulieri? Gloſſ.verò hic dicit quòd non:quia illud non eſt impenſum in rem mulieris. & ita dicit caſum eſſe hic.Et vide gloſſ.que incipit,nec ad perpetuam.ibi conueniſſe videtur.vel ſigna eam & nota:quia ſingularis eſt. Specula.tractat hanc quæſtionem in titu.de dote poſt diuor. reſtitu.§.fin.verſicu.illud etiam quæritur.& ibi recitat opin. antiquorum, ſcilicet Ioan.& Guarnerij,qui Guar. fuit in contraria opinione. Et pro iſta gloſſ.facit C.de bono. mater.l.j. & de bon.quæ libe.l.fin.§.vbi autem.vbi videtur caſus in contrarium: quia ſi impenſæ fiant gratia rerum, deducuntur de fructibus:& l.ſi à domino.§.fina.§.de petit.hæredi. & §. titul. j.l.fructus.& l.diuortio.§.impendia. Præterea, iſtæ impenſæ in exigendis vel conueniendis debitoribus videntur neceſſariæ: quia eis non factis maritus tenetur,& ſuum eſſet periculum,vt dixi §.titu.j.l.Meuia.in princip. & in hac opinio. eſt Guar.Non obſtat l.j.de bo.ma.& de bonis quę liberis.l.ſi. §.vbi autem.quia ibi pater percipit fructus propter patriam poteſtatem, non propter aliquod onus quod ipſe ſuſtineat: quia etiam ſi nullum onus ſuſtineret,& ipſe perciperet: meritò de illis fructibus debet facere impenſas. Sed hic vir percipit fructus propter onera matrimonij.Si ergo de illis debet facere impenſas in cõueniendo debitores,iam in duplicẽ caſum computarenẽ,cõtra l.quod Labeo.§.de cõpẽ. Quid dicemus? Modò dico ſic: Quandoq̃ datur in dotẽ nomen æſtimatũ: & ſic

ſic periculũ eſt mariti:& tũc ſine dubio nõ repetit impẽſas:vt l.ſi nomẽ.§.de hęred.vel act.vẽd.Dixi in l.Meuia.in prin.§.ti. j.Q̃nq̃ vir accepit nomẽ debitoris in dotẽ ſimpliciter:& tunc dico q̃ oẽs impẽſæ legitimę factæ in exigẽdis nominib' debitorũ debẽt deduci de dote.Pro hoc do glo.quę hoc dicit in ſimili.C.man.l.per diuerſas.in glo.magna,vbi diciẽ q̃ q̃n nomẽ datur,tantũ videtur dari,quantũ põt cõſequi deducta impẽſa. Venio ad ver.proinde.& in eo quod dicit q̃ pſtitit ex ſtipulatione dãni infecti intereſſe:itellige ſi vxori erat vtile magis p̃ ſtare,q̃ domũ p derelicto relinq̃re:vt l.ſi q̃s putans.cõi diuid.

V El ſi in valetudinem. Oppo.§.titu.j.l.diuortio.§. impẽdia. Sol.hic in impenſa magna, ibi in parua, quod facit ad queſt.quam ibi dixi.

V El ſi vites.

a Nos. Nota regulã. aut impenſa fit ad perpetuã[a] rei vtilitatem,aut ad vtilitatẽ illius anni.Sed circa hoc quærit gl.quid ſi fit expenſa ad vtilitatẽ decẽ annorũ. Et reſpõdet quod diciẽ expẽſa neceſſaria,& venit deducẽda.quod no.Hoc intellige verũ,ſi poſt impẽſas factas matrimoniũ ſtatim eſt ſoluti.Sed ſi mr̃imoniũ nõ eſſet ſolutũ,tũc p totũ decenniũ per-
b deret expẽſas cũ fructib':ar.l.diuortio §.quod in anno[b].§.tit.
j.Itẽ ſi mr̃imoniũ durauit p mediã partẽ tpis,medietas tm̃ quę
reſpicit vtilitatẽ futuri tpis veniet repetẽda:arg.d.§.q̃ ĩ anno.

E T in totum. Ex prin.ſume regulã, quæ impẽſæ dicantur neceſſariæ, quod declarauí §.eod.l.j.in princi. Ex fin.nota q̃ ſufficit ab initio intereſſe, licet ex poſtfacto deſierit.quod tractat Dyn. hic,& plenius per Cyn.in l.ad comparandas.C.man.dixi in.l. qui autem.§.j.§.ſi quis cau.

1 ☞ *Impenſæ factæ circa fundum dotalem quando minuant ipſum fundum.*
2 *Dos eſt quoddam nomen iuris.*
3 *Quid ſit dicere nomen iuris.*
4 *Maritus ſi uult,an potius poſſit repetere impenſas,quàm habere fundum.*
5 *Si mulier uult dimittere fundum uiro, & impenſas non ſoluere, an uir poſſit contradicere?*
6 *Dos propter impenſas quando uideatur de nouo dari.*
7 *In dote creſcente propter impenſas, an habeat locum authen.ſed iam neceſſe.C.de dona.ante nup.*
8 *Impenſas utiles an teneatur facere maritus.*
9 *Si in feudo auito unus fratrum commiſit feloniam, & amiſit feudum:dominus reuiſit,an uideatur de nouo datum,an remaneat auitum quod remanet.*
10 *Compenſatio quòd non fiat ipſo iure.*

Q Vod dicitur. Expenſæ neceſſariæ in dotem factæ minuunt dotem & quantitatem in dote contentam, non corpora dotalia:ſecus ſi extra dotem ſint factæ. Item muliere ſoluente eas dos creſcit.hoc dicit. Et eſt ſubtilis & difficilis multum: & diuiditur in quatuor partes vſque ad §.ſi dos. Primò declarat regulam de dote minuenda propter impenſas non porrigi ad corpora:& hoc probat per abſurdum,& marito conſuluit.Secundò declarat regulam pertinere ad quantitates. Tertiò declarat regulam non pertinere ad expenſas factas extra dotem. Quartò determinat vnam quæſtionem circa prædicta,vſq̃ ad §.ſi dos.Secunda ibi:manebit igitur.Tertia ibi:hoc de ijs.Quarta
1 ibi:ſed ſi impenſis. Oppo.hic † dicitur quòd corpora non minuuntur propter impenſas. Contrà de l.ſi is.§.quod dicitur.§.de iure dot.Huius timore ſunt hic in glo.magna quatuor opiniones.Prima quòd non minuitur corpus propter impenſas:ſcilicet ab initio,vt hic.Sed ſi mulier ceſſat ſoluere per annum:tunc minuitur, vt in contrario.Vide glo.quæ incipit, vniuerſitatis.ibi,ſed ſi poſtea mulier.& ibi:ſed ſi maritus. Iſta opinio non placet glo.nec doct.quia ibi videtur text.quòd ab initio minuatur. Vnde alij dicunt quòd ſtatim minuitur corpus, ſed muliere ſoluente intra annum fingitur non eſſe minutum quæ opinio non eſt vera. Nam in contrario Scæuola dicit, aut impenſæ æquiualent toti fundo:& totus fundus deſinit eſſe dotalis,vt ibi. Sed quando æquiualent parti,nihil dicit. Vnde alij dicunt q̃ aut æquiualent toti fundo:& tunc totus fundus deſinit eſſe dotalis,vt ibi. Aut æquiualẽt parti fundi:& pro parte non minuiẽ corpus, vt hic.Iſta ſolutio eſt contra text.huius legis, vbi reputat' abſurdũ a
b diminutionem fieri in totũ, vel in partẽ, ibi:cæterũ hæc res,&c. Vnde alij dicũt q̃ ibi poniẽ opi.Sæuolę,hic Vlpiani, qui eũ manifeſtiſsimè repræhẽdit. & iſta eſt vera.Et vide gl.ibi:vel illud quod diciẽ,&c.

Vt ergo hic examinemus,arguo primò pro Scæuola:pro quo facit q̃ debemus le b ges legibus cõcordare:vt l.j.C.de inoffic. doti.Secũdò,quia ibi in tex.diciẽ, deſinit. Itẽ ibi in text.dicit,reuertat'. ergo deſinit eſſe dotalis.Itẽ dicit q̃ eſt ratio, quia pars fundi deſinit eſſe dotalis ne inducatur cõmunio,quæ ratio ceſſat,q̃n impẽſæ æquiualent toti fundo.Et iſtã rõnem ponit Io. in contrario.Et hanc opi.Scæuolæ vt diſtinguamus an expenſæ æquiualeant toti fundo,vel parti,tenet gl.C.de rei vxo.act. §.ſed nec ob impẽſas.vt ibi tenet Ia.de Ra.& Cy. & gl. Inſtit. de act.§.fi. & etiã Dy.In contrariũ contra Scæuolam probat': quia in l.cõtraria diciẽ,manifeſta iniquitas,&c.Itẽ,quia ibi diciẽur,impleatur. Tertiò per rationẽ.Non debet eſſe deterior conditio mulieris,quàm alterius,imò melior:vt l.j.§.ti.j.Sed ſi alius expendit in rem meam neceſſario plus q̃ valeat,non deſinit res eſſe mea:vt l.ſi ſeruos.§.de pig.ac. ergo &c. Præterea videtur text.Pone ſi ſeruus dare deberet domino plus q̃ habeat in peculio,an corpora deſinunt eſſe peculiaria. Caſus eſt q̃ non in l.peculium.§.ſi ære.§.de pecu. Præterea,contra Scæuolam eſt tex.in verſi.cæterũ.quod iniquũ eſt minui in totũ, vel in partem.Sed ad hoc vidi rñderi hoc modo exponendo ſic verſi.cæterum.hæc res faciet deſinere fundum eſſe dotalẽ. ſubaudi,ſcilicet totũ,eo caſu quo impenſæ æquiualet toti fundo.quod eſt verũ.Sequitur:vel eius parti. ſubaudi, ſcilicet eo caſu,quo æquiualet parti fundi.quod eſt abſurdum. Sed hæc expoſitio eſt manifeſtè cõtra tex.qui dicit vtrunq̃ abſurdum. Item contra tex.quia ratio tex.quare non fit diminutio: quia non fit compenſatio ſpeciei ad quantitatem,vt patet in verſi. manebit igitur.teneo ergo opi.Vlpiani reprobata opi.Sceuolæ. Ad contrarium reſpon.& dic q̃ nos debemus leges legibus concordare,ſi poſſumus.Sed hic non poſſumus:quia dire et è cõtradicunt.Non obſtat quod ibi dicitur,deſinit: quia ibi loquitur ſecundùm opinionem Sceuolę reprobatam per Vlpianum.Non obſtat quod dicitur,reuertatur:quia eſt impropria locutio:ſicut verbum reddere,ponitur pro dare:vt l.cum quidam.de leg.ij.& l.verbum reddendi.de verbo. ſigni. Non obſtat ratio Io.quia non eſt illa ratio, ne inducatur communio:ſed illa,quia ſpeciei ad quantitatem non fit compenſatio, vt hic. Oppo.dicitur hic q̃ diminutio fit propter impenſas neceſſarias quando pecunia eſt in dote.Contrà,in pecunia non poteſt fieri impenſa neceſſaria.Solut.Glo.intelligit q̃ in dote erat corpus,& pecunia:ſecus ſi pecunia tantum.& vide gloſſ. quæ dicit,quando corpus inæſtimatum &c.Et ſic habes quòd quandoque eſt pecunia,ſeu quantitas tantum in dote: & non fit dotis diminutio propter impenſas,neq̃ rei in dotem comprahenſæ.Quandoq̃ eſt corpus tantum in dote:& tunc fit diminutio dotis,& iuris. Quandoq̃ eſt corpus,& quantitas,ſeu pecunia in dote:& tunc propter impenſas neceſſarias diminuitur pecunia.Opp.hic dicitur q̃ vir remanet in detentione rerum.Contrà,C.de rei vxo.actio.§.ſed nec ob impenſas.Solutio.Quidam dicũt q̃ hic vir remanebit,&c. corrigitur. Dic verius q̃ §.ſed nec ob impenſas.loquitur de impẽſis vtilibus, vel voluntarijs:ſed pro neceſſarijs competit retentio, vt hic: ideo non corrigitur. Quæro,dicitur hic:Nec enim ipſo iure corporum,ſed dotis fit diminutio.Quid vult dicere:Glo.mi-
2 rabiliter declarat q̃ † dos eſt quoddam nomen iuris,ſicut hæ-
reditas,peculium,& ſimilia.quod no.& declarauí §.tit.j.in ru-
3 brica.† Quęro quid eſt dicere,nomen iuris:Rñdeo,id eſt,no
men eius,quod eſt ius.Vel dic,id eſt,nomen à iure inductum. Primum plus placet. Iſta autem nomina iuris quædam ſunt particularia:vt obligatio,ſeruitus,& ſimilia:& de iſtis loquitur Inſtitu.de re.cor.& incor.&.l.j.§.de rerum diuiſi. Quædã ſunt nomina iuris vniuerſalis:& iſta quandam continent vniuerſitatem perſonarum:vt populus,collegium,& ſimilia:vt l.

¶ Ad perpetuã. Dixit tũ gl. in l. in fundo.§. de rei vendi.q̃ expenſa quæ fit principaliter cauſa percipiendorum fructuũ, non dicitur fieri ad perpetuã vtilitatem.& ita dicit ibi Bar.

¶ §.quod in anno.ſed ille text.non bene facit:ſed bonus text.eſt in l.domos.de leg.j.et ibi vide mod. de iſtis impẽſis factis. & nobũ q̃n ſit vtilitas ad certũ tẽpus,vide quę dixi poſt Imol.in d.l. domos.

a ✠ POMATES. ¶ Hæc lex. Vide Alex.consi.cv.ante fin. in iiij. vol. altàs cvij. & cõſi.ij.in ij.colũ.in ij.volu.

b ¶ Et præmitte. Adde gloſſ.in l. peculiũ.§.ſi ære.de pecul.

proponebatur. ſ. de iudi. & l. mortuo. j. de fideiuſſo. Quædam ſunt nomina iuris vniuerſitatis rerum tantũ, vt grex. Quædam ſunt nomina vniuerſitatis iuriũ, & rerum: vt hæreditas, peculium, dos, patrimonium, & ſimilia. & de hoc non multũ
4 curo. Quæro, quid † ſi vir vult potius repetere impenſas q̃ habere fundum. Glo. magna hic dicit q̃ poteſt ibi: ſed ſi maritus, &c. Mihi videtur q̃ iſta quæſtio ſit fundata ſuper illa opi. quam ſ. reprobaui: ſed tenendo q̃ propter impenſas æquiualentes toti fundo fundus deſinit eſſe dotalis: tunc enim eſt quæſtio. quæro quid ſi vir velit reſtituere fundum & repetere expenſas: ſed, vt dixi, nunq̃ fundus deſinit eſſe dotalis, nec vir poteſt retinere muliere volente ſoluere, ſecundum opin. Vlpia. Debet ergo ſic formari
5 queſtio: † Quid ſi vxor vult apud virum dimittere fundũ, & impenſas non ſoluere, an vir poſsit contradicere? & tunc bene procedunt leges allegatæ in glo. Pro quo videtur caſus infrà proxi. §. in contrarium arg. per Dy. j. de aqua plu. arcen. l. is cum quo. & j. de dam. infect. l. prætor. §. hoc edictum. l. & ſi fortè. §. etiam. ſ. ſi ſer. vendi. & l. cùm fructuarius. ſ. de vſufruc. Dy. determinat q̃ ſit in electiõe viri, per l. j. C. de his qui veniæta. impetra. ne vir legis authoritate decipiatur: vt l. omnino.
6 j. eo. & ibi dicam. Quæro, † vtrum aliquo caſu dos videatur de nouo dari propter impenſas. Breuiter ſecundùm opinionẽ iſtorum videtur q̃ ſic, ſi ſolus fundus eſſet datus in dotem, & impenſæ æquiualerent toti fundo, et ſic dos eſſet extincta. Soluendo ergo impenſas videtur de nouo dari. Sed ſecundũ opinionem, quam teneo, non poteſt videri dos de nouo conſtitui ſed conſtituta augetur. Aut enim ſola quantitas eſt in dote, & impenſæ neceſſariæ non poſſunt cõſtitui. Aut eſt in dote quãtitas, & corpus: & tunc dos non poteſt extinguí propter impẽſas, vt dixi: niſi fortè poneres q̃ illud corpus naturaliter perimeretur: augeretur ergo dos quando impenſæ redduntur.
7 Venio † ad vnum dubium. Dos creſcit quando impenſæ redduntur: an tunc habeat locum auf. ſed iam neceſſe. C. de donatio. ante nup. q̃ debeat reddi in rebus immobilibus ſecũdum
8 formam dictæ authenticę. Cogitabitis. † Vltimò, quærit Dy. quid de impenſis vtilibus Videtur idem, q̃ vir habeat neceſſe eas facere: vt no. ſ. eadem l. j. in princi. ſed illud ibi reprobatur in expenſis vtilibus. tene quod dixi in l. vtilium. j. eod. Hæc
a lex[a] inducitur † ad quæſtionẽ de feudo. Et præmitte[b] q̃ ſi ſint
9 plures fratres habentes feudum auitum: vno decedente trãſit
b ad alios fratres. Secus ſi erat feudum ipſi fratri decedenti conceſſum: & probatur decima colla. de ſucceſsione feu. c. j. Pone ergo quòd vnus fratrum commiſit feloniam, & amiſit feudũ: dominus remiſit ſibi feloniam: an videatur de nouo datum, vt ſic non ſit auitum, an videatur eſſe illud feudum quod primò erat. Et hæc lex eſt in arg. q̃ antiquum feudum duret, ſicut antiqua dos dicitur durare & creſcere. & hoc probatur. x. colla. de vaſallo decrepitæ ætatis. §. j. not. de prohibita feudi alie. per Federicum. l. Imperialem. §. inſuper. & ibi gl. determinat
10 q̃ ibi videtur auitũ. † Vltimò lex noſtra determinat opi. quæ fuit inter gloſſatores noſtros: an compẽſatio fiat ipſo iure, vel ſit neceſſe q̃ opponatur ab homine. De quo ſ. de compen. l. ſi quid à fideiuſſore. & l. ſi cõſtat. C. de compen. & Inſti. de actio. §. in bonæ fidei. ſed hic habes caſum in verſicu. hoc de his, &c. Nam ſpeciale eſt in impenſis neceſſarijs in dotẽ factis, vt fiat compenſatio ipſo iure, ſi in dote eſt quantitas. Sed quid de impenſis factis extra dotem? Certè ipſo iure nõ compenſaretur, niſi opponereẽ ab homine. Et pro hoc eſt caſus j. proximo §.

1 ☞ *Si dos tota ſoluitur ſine deductione impenſarũ neceſſariarũ, qua actione agatur. Quomodo in hac actione formetur libellus.*

Si dos. Tota dos ſoluta ſine deductione impenſarum neceſſariarum indebiti condictione condicitur. hoc dicit. Opponitur de l. ſi in area. ſ. de condictiõe indebiti. Solu. Gloſſ. dicit, ſolue vt ſ. de condictio. indebi. l. qui exceptionem. §. ſi pars. quaſi dicat in l. ſi in area. reſtituebatur res, quæ erat illius, cui reſtituebatur. Et ſic nullum negotium inter eos gerebatur, vt ibi: ſed hic transfertur dominium à reſtituente in eum, cui reſtituitur & ſic inter eos negotium geritur, & ſic poteſt oriri condictio indebiti, vt dicto §. ſi pars. Sed contra hoc videtur quòd dos quæ reſtituitur, eſt debita: & pro impenſis vir habet actionem de dote: vt l. omnino. j. eodem ergo vir non habet condictionem indebiti, vt ſuprà, de condictione indebiti. lege, qui inuicem. & j. titulo primo l. ſi cùm dos. in princip. quæ allegantur in gloſſ. pro concordantia & tamen ſunt contrariæ. Sed contraria loquuntur, quando compenſatio non fit ipſo iure, ſed hic fit ipſo iure in neceſſarijs impenſis meritò tanquam indebitum repetitur: vt no. dicta l. qui inuicem. † Sed tertiò inſtatur, quare de hoc fuit quæſtio inter
1 Iuriſconſultos. Si enim eſt ipſo iure indebitum, ſine dubio condictio indebiti competit de rigore. Reſpondeo. In dote ſunt conſyderanda duo. Primò ipſum ius dotis, prout eſt nomen iuris, & cuiuſdam vniuerſitatis: & iſtud ipſo iure minuitur propter impenſas: vt in principio huius legis. Item ſunt corpora dotalia, & illa non diminuuntur: vt ſ. dixi, ſed quantitas ſic. Aut ergo ſoluitur plus debito quantitas: & tunc repetitur per condictionem indebiti, ſecundum omnes. Aut ſoluitur plus debito ipſum corpus, quod ſolum erat in dote: & tunc ſi ipſum corpus inſpiciatur, non haberet locum condictio indebiti: quia debebatur, ſed debet vir repetere per actionem de dote: vt l. omnino. j. eodem. & dicta l. qui exceptionẽ. & l. ſi cum dos. Aut conſyderamus ipſum ius dotis quod erat diminutum: & illo reſpectu videtur ſolutum plus debito: & ſic habet locum condictio indebiti: quia debebatur, ſed debet vir repetere: & ita loquitur hic. Et ſic in libello dicam totam dotem ſolui indebitè. Vel agitur aliter condictione indebiti, ſecundum quod dicitur in l. qui exceptionem. §. ſi pars. ſ. de condic. indeb. tamen primum plus mihi placet.

Vtiles. Iſtum §. cum l. ſequenti proſequére vt in glo.

Voluntariæ. Opponitur quòd pictura ſit vtilis impenſa: vt j. eodem l. quod ſi hæres. Solu. Verum eſt in re quam quis venalem habet: quia melius venditur. ſecus in re quam quis haberet ad vſum ſuum: quia eodem modo vtitur ſine pictura, ſicut cum pictura. Quæro qua actione iſtæ impenſæ vtiles repetantur. Dic vt in gloſſa.

Vtilium. Iuriſconſultus hic incipit tractare de omnibus impenſis communiter vſq; ad finem. Mulier tenetur ad impenſas vtiles ſi eius voluntate factæ ſunt, vel aliunde ſoluere poteſt: aliàs ſecus. h. d. Opponitur. C. de rei vxo. actio. l. j. §. ſed nec ob impẽſas. Soluunt quidam quòd hodie indiſtinctè cogitur mulier iſtas impenſas reſtituere: & in hoc iſta iura antiqua videntur corrigi per noua. Vel dic quòd illa intelligatur ſecundum iſtam. Aut ſunt factæ impenſæ voluntate mulieris: & tenetur. Aut ſine: & tunc aut poteſt aliunde ſoluere: & idem, vt in contrario. Aut non poteſt aliunde ſoluere: & non tenetur, vt hic. Non enim tunc videntur vtiles, cum non expediebat mulieri. & hanc tenet Dynus.

Pro voluntariis. Mulier debet pati virum tollere quod voluntariè impendit, ſi ablatum viri commodo cedat. aliàs ſecus. & ſi non patitur, debet ſoluere. hoc dicit. Gloſſ. ſignat argumenta contraria. ſ. de iure dot. l. cùm in fundo. §. diuortio. in fin. Sed ibi ex detractione vſusfructus poteſt vtilitas percipi: vt ſ. titu. j. l. vſufructu. hic ex detractione impenſarum voluntariarum non, ſecundùm Dy. Item petit ibi quod ſuum eſt: ideo ſibi reſtituitur.

In voluntariis. Not. iſtum caſum. Nam qui non recordaretur, decipereitur: cum gloſſ. dicit contra iſtam legem Inſtitut. de act. §. penultimo. & Dynus eam reprehendit.

1 ☞ *Negotiorum geſtor repetit expenſas minimas. ſecus in dote.*
2 *Actio de dote duplex eſt, ſcilicet directa, & contraria.*
3 *Expenſa modica dicitur arbitrio iudicis.*

Omnino. In actione de dote de impenſa modica non curatur. ſecus in actione negotiorum geſtorum. hoc dicit. Quero pro declaratione

a ¶ Caſum huius legis. Et ideo dicit Bal. quòd hic in gl. traditur doctrina, quę non eſt alibi, quòd directa & cõtraria non habent locũ, niſi in caſibus à iure expreſsis. Ita dicit ipſe in c. primo in fine, quid præced. debeat, an inueſtit. & etiã in l. edita. in xxviij. col. de edend. & allegaẽ Ange. & Imol. in l. j. §. tit. primo. in vij. colum. Et cum iſta opinione Bald. videtur concordare Angel. in l. diuortio. §. ſi vir. in fine §. titulo primo. & Paulus de Caſtro in §. impendia. ea. lege.

b ¶ Sicut in alijs. Et colligitur etiã ex doctrina tradita p Bartolum in l. curatoris. de nego. geſt. dum loquitur de contractu pignoris, & negotiorum geſtorum.

c ¶ Collectas ſoluere. & idẽ not. glo. Bart. & doctores in l. prima C. de muli. & in quo loco. li. decimo. & Bartolus in l. lucius. §. idem reſpondit, ſi conſtante. ff. ad municipalem. & Specula. in titulo de cen. §. nunc dicendũ. verſiculo fina. ille enim qui fructus percipit & poſsidet, ad talia munera vocaẽ. lege, hactenus. & l. ſi pendentes. §. ſi quid cloacarij. ff. de vſufruct. & l. prim. C. de anno. & trib. libro x. & l. ſi fine hærede. §. Luci[o]. de adminiſtra. tuto. l. fructus. C. de actio. emp. l. in ſumma. C. de pigno. ſed maritus eſt de talibus. l. pro onerib[o]. C. de iure dotium. l. dotis fructus. §. ſi res. ſuprà de iure dotium. & l. Pompõnius. §. in dotem. ff. de acquirenda poſ. & l. vnica. C. de vſu. pro do. ergo &c. intantũ quòd ſi eſſent munera, non tantùm realia. Realia eẽ ſunt, de quib[o] dixi in l. volũtariæ. C. de exc. tuto. ſed ẽt perſonalia, de quibus perſonalibus muneribus cõueniri poſsit, mulier debet cõueniri vbi vir eius incolatũ habet. dicta l. j. C. de mul. & in quo loco l. fin. C. de incol. lib. x. l. fin. §. itẽ reſcripſerũt mulierẽ. ff. ad municipa. Conſuetudo enim in talibus attendi debet, vt eſt caſus in l. ſi fine hęrede. §. Luci[o]. j. de adminiſtra. tutorũ. cum ſimilibus ibi allegatis. vbi habẽ q̃ valet cõſuetudo ẽt contra ius cõmune in talibus onerib[o], & intantũ qd̃ dicit Bald. in l. oẽs populi. ĩ pen. col. in verſi. ſed pone, ſtatuto cauetur quòd mulier, &c. de iuſtit. & iure, q̃ ẽt ſi ſtatutũ vel conſuetudo loquens in talibus oneribus dicẽdo quòd nullus ciuis originarius teneatur ad talia onera, extẽdetur etiã ad eum qui eſt ciuis ex priuilegio, vt ipſe etiã non teneaẽ. Vide no. Bar. in l. ſi maritus ſit in magiſtratu. §. j. j. de adulte. & in cõſilio incipien. punctus talis eſt, quidã &c. vbi dicit q̃ cõſuetudo talis diſponẽs in ciue, locũ ẽt ſibi vẽdicat in ciue ex priuilegio. & idẽ dicit Bal. in l. ſi nõ ſpeciali. C. de teſta. & in l. ſiue poſsidetis. C. de probatio. & in l. iij. §. hæc verba de nego. geſt. & in l. ciues. C. de appellatio. & in l. ſecũda. C. de iure aur. annu. & in l. in vrbe. poſt Cyn. per illũ tex. ff. de ſtatu homi. & latè per Pet. de Ancha. in repeti. c. canonũ ſtatuta. de conſtit. in verſicu. ſecũdò pone ſtatuto cauetur. & quod not. Bartol. & docto. in l. ſi is qui pro emptore. in fine ij. quæſtionis princi. j. de vſufruc. & in l. j. §. ad municip. cum ſimi. quod priuilegium ciuitatis cùm non ſit de caſibus reſeruatis principi, poſſunt etiam antiani & conſules ciuitatis ſic habentes adminiſtrationẽ concedere: vt per Barto. in l. ij qui. j. de iure immuni. & in l. vacuatis. de decurio. lib. x. & Specula. in titul. de cenſi. §. nunc dicendum. verſi. quid ſi vniuerſitas alicuius. & ibi Ioan. Andre. in additio. incipiẽte, & per hanc legem & domi. Anto. & alij ĩ ca. peruenit. de immuni. eccle. legitur & no. in c. auditis. de reſtitutio. in integrum. vbi habetur quòd ciuitas et vniuerſitas pñt hoc concedere. & l. fina. §. idem reſcripſerũt ad municip. gloſ. & doct. in l. origine. C. de municipi. & origi. li. decimo. Bald. & docto. in l. cùm quædã. de iuriſdictio. omnium iudicũ. Iſte enim nõ eſt de caſibus reſeruatis princi. cap. quod trãſlationẽ. cũ ibi not. de officio delegati. cap. nuper. cum nota. de ſententia excommunica. Specula. in titu. de lega. §. nunc oſtendendũ. verſiculo, legatus igitur quicunque. & gl. ij. quæſtione ij. c. j. & quod not. xxxv. quæſtione ſecunda. in ſumma qd̃ priuilegiũ ſeruãdum eſt. l. decurionibus. C. de ſilen. libr. xij. cum ſimilibus. Talia eẽ onera poſſeſſorẽ ſeu ſucceſſorẽ in poſſeſſionẽ vndiq; ſequuntur. l. j. et ij. C. ſine cen. vel reli. l. licet. C. de iure dotium. etiam ſi alius ſit ĩ æſtimo deſcriptus, vt declarat Bal. in l. ſi negotium. C. de nego. geſtis. & in l. omnes. in principio. C. ſine cenſu vel reli. & ſic qui rem in alium tranſtulit, ab onere liberat[a] eſt. Facit ad hoc quod not. Specula. & Ioan. Andreas in titu. de cleri. coniuga. in verſi. ad huius. & verſi. ſequẽ. Vxor enim non habet neq; dominium, neque poſſeſsionem, neque fructus. l. doce. de rei vẽdica. l. ſi prędium. C. de iure dotium. Item quia ſi ſic eſſet: ſequereẽ quòd de vna & eadem re duplex collecta eſſet ſoluenda, ſcilicet vna à viro, alia ab vxore: contra no. per glo. & docto. in dicta l. j. C. de mulie. & in quo loco. libro x. & gl. in l. honorẽ ſuſtinẽti. ff. de munc. & hono. Innocẽ. in c. cum nõ ſit. de deci. & Bar. et docto. in l. ſi. §. quoties. ff. de publi. & Bal. in l. j. §. quibus. in ij. queſtione prin. ff. quod cuiuſq; vniuer. no. Pet. de Ancha. in Clemẽ. præſenti. de cenſi. Adde primæ parti huius apoſtillæ omnino quæ conſulit Paul. de caſt. conſil. cxcv. vbi ponit an mulier debeat ſubire onera in loco patrimonij, vbi habet bona, licet mutauerit domicilijũ. & quid ſi ciuis nouellus ſit creatus cũ hoc quòd non fiat præiudicium villæ, in qua eſt ortus: an ſi poſtea in eadem villa emat bona, an tenebitur ad onera, vide Bal. cõſil. cxxiij. cum ſequen. iij. volu.

b non competat viro contraria de dote, ſicut in alijs[b], de quibus ſuprà dixi. Tene ergo quod actio de dote eſt directa, & cõtraria: vt hic in textu. Redeo ad primã glo. & oppo. quòd impenſæ, etiã modicæ repetantur: vt l. ſed ſi mors. §. fi. ſ. de don. inter virum & vxorem Solu. ibi nõ erant modicæ. Opponitur de l. quod ſi vir. de dona. inter virum & vxorem. Gloſſ. aliquantulum ſe inuoluit. Dic clarius quòd ſi vir vult donare, poteſt, vt in contrario. Sed in dubio ſi eſt impenſa magna, non præſumitur donare. ſecus ſi modica, vt
3 hic. † Quæro qualiter dicatur modica. Dic quòd eſt in arbitrio iudicis. & iſta eſt bona.

1 ☞ *Qui percipit fructus, tenetur ſoluere collectas & tributa.*
2 *Res dotalis non dicitur in bonis viri quo ad onus perſonale, ſed quo ad onus reale.*
3 *Vir tenetur ſoluere pro fundo dotali onera, quæ imponuntur perſonæ pro rebus.*

Neque ſtipendium. † Qui percipit fructus, debet tri-
1 c buta & collectas ſoluere. [c] hoc dicit. Nota hanc legem. Opponitur. j. ad municipalem lege, Lucius. §. idem reſpondeo
2 conſtante. Solutio. † Illud verum quòd quo ad onus perſonale res dotales non dicũtur in bonis viri. Secus quo ad onus reale, vt hic, & lege, hactenus. ſuprà de vſufructu. cum ſi. † Item in eo quod imponitur perſonis pro rebus, vt collecta. Spectat enim ad virum: vt in gloſſa. C. de mulier. & in quo loco. lege prima. Et hoc tenet Specula. in titulo, de cẽſitis. §. nunc dicendum.

1 ☞ *Colonus quãdo teneatur facere aggeres & foſſata.*
2 *Foſſata & aggeres ueniunt in uenditione.*
3 *Ea quæ ſunt de conſuetudine regionis, ueniunt in contractu.*
4 *Cautela ut probetur conſuetudo.*

d Impenſæ. [d] Declarat per exẽpla, quæ di-
e cantur impenſæ neceſſarię. [e] Nota quòd aggeres facere, & foſſata eſt im-
1 penſa neceſſaria. Habui † in hoc anno conſulere quòd quidam cõduxerat multum terrenum à communi: quærebatur an conductor teneatur ſcalpere & purgare aggeres, & foſſata. Videtur quòd non debebat facere, nec mundare, niſi ſit actum: vt l. ſi in lege. §. ſi domus. ſuprà loca. cum quadam gloſſa, quæ eſt ibi. In
2 contrarium videtur: quia † aggeres & foſſata veniunt in venditione: vt l. prædia maritima. §. ita legatum. j. de fundo ne literæ quid vult dicere verſiculus, alioquin negotiorum, &c. gloſſa exponit primò impenſa modica nõ repetitur: impenſa magna venit in actione negotiorum geſtorũ. quod non placet. Primò: quia non congruit literę. Secundò per rationem: Impenſa neceſſaria fit ex neceſſitate contractus dotalis: vt ſ. eod. l. & in totum. ergo non venit in actione negotiorũ geſtorum: vt l. hæredes. §. ſi vnus. ſ. fami. erciſ. & l. ſi cõmunes. ſ. de nego. geſtis. & hoc prout intelligitur de neceſſarijs impenſis. ſed ſi hanc legẽ velles intelligere in volũtarijs, procederet dicta expoſitio. Exponũt † cergo alij ſecundo modo, & dicũt. Expenſæ neceſſarię modicæ nõ curantur in actione de dote. ſi autem diceres aliter, ſequereẽ quòd nulla eſſet differentia inter actionẽ de dote, & actionem negotiorũ geſtorum, in qua curatur de minimis. Iſta eſt bona expoſitio, ſecũdùm quã ſummaui. Et eſt ratio ſecũdùm Petr. quia negotiorũ geſtor nihil lucraẽ: ideo modicam impenſam repetit: ſed vir lucratur fructus: ideo modicas impenſas non repetit. hoc etiã inducit ſocietas vitę inter eos, vt ſic inuicẽ infeſti eſſe non debeant. Sed ad hoc oppo. iudiciũ de dote non videtur poſſe adaptari ad impenſas: cùm illa actio cõpetat mulieri, & non viro. Et huius timore cõtrarij quidã dicũt, q̃ loquiẽ de impẽſa facta à muliere in rebus viri, quod eſt cõtra mentẽ literæ. Sumus enim in materia de impẽſis in rebus dotalibus factis, non in rebus viri. Vnde
2 Roge. † dicit q̃ actio de dote eſt duplex: ſcilicet directa, & cõtraria. Secundũ Ro. directa daẽ vxori: cõtraria datur viro pro impẽſis, ſicut in actione pignoratitia, depoſiti, & ſimili. Sed gloſſa dicit q̃ de hac cõtraria nõ meminit ſe legiſſe. Vnde intelligę iudiciũ dotis competere viro pro impenſis, hoc eſt, deductionem ex dote. nam vxore agente vir excipiet. Mihi placet opinio Roge. q̃ ſit in actione de dote
a cõtraria. Primo per caſum huius legis[a]. Secundò per rationem: quia ea quę fiunt ex neceſsitate cõtractus, veniunt in actione ex eo cõtractu vt l. hæredes. §. ſi vnus. ſuprà famil. erciſcun. ſed impenſæ neceſſariæ fiunt ex neceſsitate contractus dotis: vt l. & in totum. ſ. eo. ergo ea actione repetũtur. Præterea actio de dote eſt bonæ fidei ex parte viri & vxoris, vt dixi ſ. titul. primo. l. de diuiſione. ergo in ea debet venire quicquid eſt æquũ: vt Inſtitu. de actio. §. in bonæ fidei. Præterea, non video æquitatem quare in hoc contractu

1 ✠ P. PAV. P. ¶ Neq; ſtipendium ſoluere. vide ad Bartol. in l. quæro. ff. de vſufructu legato.
d ✠ POMATES. ¶ Impenſæ. Vide Alexan. conſi. iiij. ad finem v. volum.
e ¶ Impenſæ neceſſariæ. Vide quod legitur & notatur in l. diuortio. ſ. titu. j.

a ¶ Dico ſic. Vide Bar. in l. prædia. ℣. de fun. instruct.
b ¶ Actis appareat. Et ideo circa tales impensas vidi dubitari de domo quæ erat in fundo ſeu agro, in quo habitat colonus agri, quæ fuit exusta, & postea fuit refecta per maritum: an illa expensa refectionis posſit repeti ab hæredibus vxoris & quia colonus non poterat aliter stare in illo agro, niſi esset illa domus: videtur connumerari inter necessarias impensas: vt est text. in l. diuortio. §. impendia. soluto matrimonio. ibi dum textus dicit, planè ſi nouam villam necessariò extruxit, vel veterem totam ſine culpa ſua collapſam restituerit, erit eius impenſe petitio. & licet ibi gloſſ. dum textus loquitur de cõſtructione nouæ villæ expo nat necessariò, id est, vtiliter: tamen ſecundùm Bartolum & aliros, ibi text. stare poteſt propriè, ſcilicet quòd ſit impenſa neceſſaria, quando fundus aliter laborari non poterat ſine conſtructione nouæ villæ. Ita etiã in effectu accipit Dyn. in l. j. ſuper gloſſ. in verbo, factum. ℣. eod. & ibi Angel. in §. j. dicens quòd ſi nullus colonus volebat in prædio dotali ſtare, niſi ibi de nouo fiat piſtrinum: illa impẽſa dicetur neceſſaria, & ad illam faciendam tenebitur maritus: quia aliàs res dotalis efficeretur deterior. Multò magis ergo erit impenſa neceſſaria qñ combuſta, & deſtructa erat domus ipſa: & fuit poſtea reædificata per maritum: vt dicta l. j. & quod ibi not. gloſ. in verbo, factum. ℣. eodem. etiam per iſtum text. expreſsè notat Angel. in l. & in totum. ℣. eod. Et non eſt dubium quòd impenſas neceſſarias inditinctè conſequi debet maritus: quinimò dos minuitur propter dictas impenſas. l. quod dicitur. la prima. cum ibi plenè not. ℣. e. & l. dotẽ. de ritu nupt. & Inſtituta, de actionib. §. item ſi de dote. verſic. propter retentionem. & in electioue viri, ſi potius velit agere ad expenſas tales, quàm dotem retinere, vt notat Dy. & Bartolus in l. quod dicitur. & ibi probatur in verſicul. ſi dos. & in l. omnino. ſecundùm intellectum Barto. & aliorum communiter, eodem tit. dato etiam quòd illa impenſa non fuerit neceſſaria, & ad quam faciendam fuiſſet obligatus maritus, quia fuit facta ad perpetuam vtilitatem rei, & rem reddidit meliorẽ, & deteriorem eſſe non permiſit, dicitur fuiſſe vtilis impenſa, vt legitur & notatur in cap. paſtoralis. de decim. & in l. impenſæ. de verb. ſignific. & in l. quod dicitur. in fin. præalleg. Vnde venit repetenda, cùm præſupponatur non fuiſſe modicam impenſam, ſiue contraria actione de do. l. omnino. ſecundùm intellectum Bartoli & aliorum. & ibi Angel. in l. diuortio. §. ſi vir. ſoluto matrimo. & Paul. de Caſt. in d. §. impendia. ſiue actione nego. geſt. l. j. §. ſed nec ob impenſas. de rei vxo. act. quæ remedia procedunt vbi abſque volũtate mulieris impenſæ factæ eſſent: aliàs haberet locum actio mãdati. d. §. ſed nec ob impenſas. & l. vtiliũ. ℣. eo. nec aliquo modo videtur factæ donandi animo ipſi mulieri, vt probant iura præalleg. vt l. vtrum. cum glo. ff. de don. inter vir. & vx. & not. gl. & doc. in d. l. omnino. & Dy. & Ray. in diſtinctione quam ponunt in l. j. ℣. e. quam etiam approbat Cyn. in d. §. ſed nec ob impenſas. & minus etiã videtur habuiſſe animũ donandi eccleſiæ, vel alteri perſonæ, cuius dicebatur fuiſſe directũ dominium ſoli: vt probatur in l. ſi. C. de iu. emph. & in c. potuit. de loca. vbi ſuas melioirationes vẽdere poteſt emphyteuta, vel conductor ad longum tempus. Bene facit quod habetur in c. dño guerrã. §. ſi vaſallus. & quod ibi Bal. in ti. hic finitur lex Conradi. & declarat Bal. in auẽ. excipitur. C. de bo. quæ lib. & in l. fi. §. emptor. C. commu. de leg. & in l. in fundo. ff. de rei ven. in l. ij. C. eo. ti. Spe. in tit. de loca. §. nũc autem. in pluribus verbis illius §. & Ang. in l. Senatus. §. Marcellus. de leg. j. præterquã in caſu poſito in §. ſi verò quis locator. in auẽ. de alie. & emphy. per Bart. in l. colonus. in prin. ff. loca. per Bal. & Ang. in locis præal. nec etiã poteſt dici ꝓ fructus percepti à marito debeãt cõputari in ſumptus factos, iuxta l. ſumptus. ff. de rei vend. quia illud locũ non habet in eo aduerſus quẽ nec fructus, nec res peti poterãt tẽpore quo fructus percipiebãtur: vt no. gl. reputata ſing. ff. de rei vend. in l. emptor. in prin. in ver. mediõ. in ver. ſed quid ſi pendẽte, &c. ſed cõſtante matrimonio nullus poterat petere rem dotalem, neque fructus. l. pro oneribus. C. de iur. dot. l. dotis fructus. ℣. eo. Item nõ obſt. ſi dicatur ꝓ expenſæ vtiles factæ in dote ſine voluntate mulieris aduerſus eã exigi nõ poſſunt, niſi quando ipſa aliunde quàm ex facto dotali habet vnde ſoluat. l. vtilium. ℣. eo. quia reſpondeo ꝓ poſito ſine præiudicio quod ſide voluntate mulieris non apparet dictas expenſas factas fuiſſe, quòd nihilominus hæres mulieris, qui vult exigere dictas expenſas, ſeu melioramenta, tenetur: quia ſatis eſt ꝓ tempore, quo agitur de repetitione, & de reſtitutione dotis mulier, ſeu pari ratione hæres mulieris, habeat aliũde vnde ſoluat: vt in d. l. vtilium. vbi loquitur de tempore quo dos exigebatur: vt ibi legitur & not. hoc clarè apparet ex diũtin. Dy. in l. j. ℣. eo. quã ibi in addit. formaliter reaſſumpſit. & ſequiẽ Ray. ad quiſe remittit Cy. in l. j. §. taceat. C. de rei vx. act. Vñ verba Dyn. ſunt hæc ad propoſitũ noſtrũ, ſi expenſa per maritũ facta eſt vtiliter: & tunc aut maritus impẽdit mãdato mulieris, & repetit totũ per actionẽ mandati: vt d. §. ſed nec ob impenſas. & d. l. vtilium. Aut ſine mãdato: & tunc ſi mulier eſt ſoluẽdo tempore impenſæ factæ, & tẽpore quo repetitur: & tũc repetet per actionẽ neg. geſt. in totũ: vt d. §. ſed nec ob impenſas. aut eſt ſoluendo tẽpore impenſæ factæ, non tẽpore quo repetitur: & tũc idem, arg. l. ſed an. §. j. de neg. geſt. & l. & in totũ. ℣. eo. & no. in d. l. vtilium. Aut nõ eſt ſoluẽdo mulier tẽpore impenſæ, nec tẽpore repetitionis: & tũc ita demũ tenetur ſi aliũde ſoluere põt vt d. l. vtiliũ. Et ita reſident Dyn. & alij doc. & ſic volunt ꝓ etiam dato ꝓ tẽpore impenſæ factæ mulier ſoluẽdo nõ eſſet hoc nõ nocet petenti expẽſas, vel excipiẽti de expẽſis: dũmodo qñ dos repetitur mulier aliunde habeat vnde ſoluat: & ideo ſi tẽpore quo facta eſt impẽſa, mulier nõ eſt ſoluẽdo: vt quia impenſa erat adeo magna ꝓ excedebat primæuum valorẽ fundi dotalis, & oĩm bonorũ mulieris, ſi quæ habebat: cõtigit etiã ꝓ mulier nõ erat ſoluendo tẽpore quo ſoluiẽ matrimonium: quod quidẽ tẽpus appellaẽ tẽpus repetitionis dictæ dotis l. ij. in princ. ſol. mat. & l. j. §. exactio. C. de rei vx. act. Poſtea anteq̃ actu agereẽ ad ipſam dotem, mulier, vel fortè hæres eius, ſi morte mulieris fuit ſol. matr. vt in caſu noſtro, reperiẽ habere bona alia, quæ nõ habebat tempore impẽſæ factæ: nec tẽpore quo matrimoniũ fuit diſſolutũ: certè hoc caſu volũt præfati doct. expẽſas eſſe repetẽdas. Ita videẽ exẽplificandũ dictũ mẽbrũ prædictæ diſt. aliàs videreẽ implicare cõtradictionẽ, in quãtũ dicũt præfati doc. ꝓ ſi nõ eſſet ſoluẽdo mulier tẽpore impẽſæ, nec tẽpore repet. ſi aliũde ſoluere põt teneẽ: qa ſi intelligeremus ꝓ tẽpore quo ſoluiẽ mat. mulier haberet aliũde vnde ſoluere poſſet: dicereẽ ſoluẽdo. l. facere ſol. mat. Facit l. qui põt facere. cũ ſi. ℣. de reg. iu. Idẽ decidit Nic. de Neap. in l. vtiliũ. cũ ſeq. vbi quærit, qd ſi qũ maritus fecit expẽſas mulier nõ erat ſoluẽdo, nunc autẽ ſic. Et rñdet ꝓ hoc caſu nõ ſolũ retẽtio dotis: ſed etiã actio neg. ge. cõpetit pro eis, per id qd ibi habeẽ. & ꝓ ſufficiat ſi tẽpore quo agiẽ ad dotẽ, poſsit aliũde ſoluere expẽſas: pbaẽ in l. litis. de neg. ge. & plenè Bar. in l. rei iudicatæ. in prin. ſo. mat. Nec obſt. ſi diceretur ꝓ dato ꝓ hæres habet aliũde, tñ fortaſſe mulier nõ habebat. Rñde hoc non eſſe in cõſideratione. Quod probaẽ: qa aut dicimus ꝓ hoc erat cõceſſum mulieri in priuilegiũ, vt ipſa nõ teneret ſatisfacere vtilibus expẽſis, niſi aliunde habeat tñ quod ſatisfacere poſsit, ne ipſa habeat alienare fundũ dotalẽ: & tunc dicẽdũ eſt ꝓ hoc priuilegiũ nõ trãſibit ad hæredẽ mulieris. l. j. C. de priui. dot. Aut dicimus ꝓ tranſibit ad filios eiuſdẽ matrimonij, iuxta l. aſsiduis. §. exceptis. q. po. in pi. ha. & gl. & doc. in d. l. j. de priui. do. & in l. etiã. in prin. ſo. mat. & tũc cõſideramꝰ perſonã & ſtatũ ipſorũ filiorũ: vt d. l. etiã. in prin. Aut volumꝰ dicere ꝓ iſtud eſt ius cõe in muliere, ſ. ꝓ expẽſas vtiles nõ teneẽ ſoluere, ſi aliunde non habet vnde ſoluat ſicut etiã habet in aliꝭ perſonis. l. in fundo. cum ibi not. ℣. de rei vend. & tunc cùm attendi debet tempus inchoati iudicij. & ſic tempus quo fit exactio. d. l. litis. in prin. ideo tũc habemus conſiderare an hæres, qui repræſentat perſonã mulieris, habeat aliunde vnde ſatisfaciat pro dictis melioramentis tempore iudicij: ideo ſi habet tenetur ſatisfacere.

c ❧ POMATES. ¶ No. ꝓ. Vide Præpoſi. in c. ius generale. in vl. col. j. diſt.
d ¶ Nõ repetunẽ. Bal. in hoc fuit cõtrariꝰ. Vide de hoc arti. in l. diuortio. §. impẽdia. ℣. ti. j. & ibi Ang. tenet cõtra Bar. & dicit ſe ita cõfuluiſſe apud vrbẽ vetere. q̃ no. ꝓ Bar. in l. cũ q̃ rereẽ. §. prædiꝭ. de le. iij. & Imo. in d. §. impẽdia. cõcordat ꝓ ſi eſt expẽſa tp alis, vt qa fiat qd tm̃ ſingulo mẽſe cuſtodibꝰ: tũc pertinet ad maritũ. ſecus ſi fuit perpetua: vt ſi emit ſeruos, q̃ perpetuò eſſe debẽt in cuſtodia. Facit qd habeẽ in l. ſeruos. de ali. leg. Nec obſt. prædictis d. §. prædiꝭ. quia ibi teſtator legabat fundũ, & ea quæ parata erãt culturæ. Ideo nimirũ ſi ſeruꝰ ſaltuariꝰ nõ venit: qa nõ operaẽ circa culturã. Secꝰ ſi legaſſet ea, q̃ pactus

2 ctus quod non debent repeti[a]. debent enim cum fructibus compenſari vt hic vides. facit quod dixi ℣. titul. j. l. diuortio. §. quod in anno.

De actione rerum amotarum. *Rubrica.*

1 ☞ *Vxor eſt quodam modo domina rerum uiri.*
Dictio, quodam modo, denotat impropriẽtatem.
2 *Condictio furtiua non datur marito contra uxorem.*
3 *Libelli concluſio in actione rerum amotarum.*
4 *Vxor pro magno furto facto uiro poteſt puniri criminaliter per poteſtatem, licet uir non poſſit agere.*
5 *Vxor ꝓ poſſit facere eleemoſynam de bonis uiri, etiam pro anima ſua.*

LEX I.

Rerum amota. Licet vxor conſtante matrimonio furtũ faciat, furti nõ teneẽ: ſed actiõe rerũ amotarũ diuortio facto cõueniẽ, niſi poſt diuortiũ cõtrectauerit. hoc dicit. Opp. dicit hic ꝓ mulier, q̃ facit furtũ, non teneẽ actione furti. cõtra l. fi. §. fi. C. de fur. ſol. vt ibi. Oppo. q eſt dñs, nõ facit furtũ: vt l. j. ℣. de furt. Solu. Non † eſt dña, niſi quodã modo: vt hic
1 b dicit tex. quia dictio[b] quodã modo, denotat impropriẽtatẽ: vt dixi in l. qd̃ ſi vir. ℣. tit. ij. & l. ſi me in vacuã. ℣. de acqui. poſ. & l.
c in ſuis. ℣. de libe. & poſthu. Oppo. de l. ſi quis[c] vxori. de furtis.
d Solue vt in gl.[d] Quæro an mulier teneaẽ cõdictione furtiua.
e Et gl. arguit ꝓ & cõtra. & vide gl. q̃ incipit, vt Inſti. de ob.[e] quę ex delict. ibi: ſed an cõdi. & c. ſed in l., pxi. determinat, & poni-
2 tur † pro cõſtanti, ꝓ nõ datur cõdictio furtiua. Ad iſtã legem reſpõdet ꝓ iſti ſunt caſus ſpeciales. Ad l. rerũ. rñdet vt ibi videbitis. Sed cõtra iſtas glo. habeo gl. cõtrariã in l. in his. §. ij. ℣. de ſolut. Iacob. de Are. dicit ꝓ illa glo. eſt falſa, & iſta eſt vera. Poteſt aliter dici ꝓ cõdictio furtiua nõ datur marito cõtra vxorẽ, ſed ꝓ furto facto extraneo põt dari cõdictio furtiua: & illa marito põt cedi. & ita loquiẽ ibi: & videbitis ℣. ꝓxi. §. Quęro quomodo cognoſcã actionem furti ab actione rerũ amotarũ.
3 Reſpõdeo, † in actione rerũ amotarũ non fiet mentio furti in libello: vt ℣. l. proxi. Dicã enim ꝓ amouit vel exportauit: non autẽ quòd furata eſt. Itẽ in cõcluſione potero cõcludere ſic: & quia nõ cõgruit bonæ fidei aliquẽ locupletari cũ aliena iactura: ideo peto, &c. vt diciẽ in ſimili in l. nõ debet. ℣. de dolo. vbi poniẽ qualiter cognoſcaẽ actio de dolo ab actione in factum. quod not. Cy. in l. ſi ſuperſtite. C. de dolo. & hoc ſecũdũ quoſ-
4 dã. Vltimò † quero an poteſtas poſſet mulierẽ punire, licet vir nõ poſſet agere. Certè aliàs dixi vobis, aut eſt furtũ modicũ: & tunc nõ põt puniri criminaliter: ſed magnũ ſic, in l. reſpiciendũ. §. furta domeſtica. ℣. de pœnis. & l. fi. ℣. de furt. & l. ſi libertus. eo. ti. Quero † an mulier poſsit facere eleemoſynã de
5 bonis mariti. Et iſte tex. facit ꝓ ſic: quia ſocietas vitæ quodam modo facit eã dominã. Et ego puto ꝓ ſecundũ quod maritus
f cõſueuit facere, & ipſa poſsit[f]: vt l. vel vniuerſorũ. ℣. de pign. acti. Et pro hoc l. fin. ℣. quod cũ eo. Sed iſta lex cõcludit ꝓ põt facere eleemoſinã pro dño, ſeu pro anima domini. Sed vtrum ipſa etiã poſſet facere ꝓ anima ſua. Breuiter cõcludo ꝓ vxor pro ſe eleemoſinã poſſet facere de bonis mariti ipſo permittente: quia ipſo caſu permittitur donatio: vt l. ſi ſponſus. ℣. concſſa. circa finem, ſuprà de donation. inter virum & vxorem.

1 ☞ *Dictio uterq̃, eſt diſtributiua duorum.*

ET ideo ſi poſt.

Item ſi ſeruus. Ex perſona alterius inter virum & vxorem datur cõdictio furtiua. h. d.

Oppo. ꝓ in princ. innuit ꝓ non detur actio furti. cõtra l. de his. C. de furt. Huius timore contrarij nõ ſignati in gloſ. eſt facta glo. quę incipit, in vtroq̃ caſu, &c. quæ dicit ꝓ hic dicit de vtroq̃. intelligas ſcilicet de ſecũdo, de tertio, & quarto reſpon ſo: non in primo. hoc eſt in princi. huius legis. Sed cõtra hoc
1 † Opp. Vterq̃, eſt diſtributiuũ duorum tantum: ergo non poteſt referri ad tria, vt no. in l. ancillæ. C. de fur. Huius timore dicunt quidãm ꝓ nec etiam in ſecundo caſu detur cõdictio furtiua, per l. ſi mulier. §. j. ℣. e. ſed ille §. nihil facit, vt ibi patet. Dic ergo quòd dictio, vterq̃, refertur ad iſtos tres caſus. Simile in dicta l. ancillæ. Vel dic, duo vltimi caſus habenẽ pro vno: quia in vna oratione ponuntur: aliàs eſſet contra l. ſi quis vxori. ℣. de fur. Opp. ꝓ condictio furtiua eſt turpis: vt l. honori. & l. parens. ℣. de obſeq. à lib. & libert. ſed turpes actiones non dantur: vt ℣. l. proxi. §. j. Solue vt in gloſſa.

Item verum. Hæc actio datur, etiam pro rebus a consumptis. hoc dicit.

1 ☞ *Filia delinquens ſiue contra patrem, ſiue contra uirum non nocet patri.*
2 *Pater repetens dotem adiuncta perſona filiæ tenetur ſatiſdare de eam defendendo in caſu reconuentionis.*
3 *Procurator actoris an teneatur de eo defendendo in caſu reconuentionis.*

Si filia. Filia amouens teneẽ inſolidũ, & pater de peculio: & pater adiuncta filia dotẽ repetẽs ipſam tenetur defendere inſolidũ caviua, ſed ea mortua teneẽ ad id quod ad eũ peruenit. h. d. vſq̃ ad l. cõtra. Oppo. de l. iij. §. ex furtiua cauſa. ℣. de pec. Gloſ. ſoluit, & bene. dic vt d in ea. Opp. & videẽ ꝓ detur actio noxalis, vt l. j. §. cũ ſeruus. ℣. de his qui deſe. vel effu. Glo. nõ ſoluit: ſed iſtud eſt verum in ſeruo, ſed in filio delinquente ceſſat actio e noxalis. Vltimò oppo. dicit hic ꝓ ſi pater adiuncta filia, &c. Cõtra delictũ filiæ f non põt nocere patri: vt l. ſi filia. ℣. de diuor. & l. filię. ℣. tit. ij. & in auẽ. de nupt. quę eſt poſita C. de repu. auẽ. ecõtra ſi filij. Gl. ſoluit primo: quia ibi filia delinquebat in fraudẽ pris: hic verò cõtra virũ. Hęc non
1 eſt bona: qa † ſiue cõtra patrẽ ſiue cõtra virũ filia deliq̃rit, nõ debet nocere patri: vt l. ij. verſi. cęterũ. ℣. tit. ij. & fuit determinatũ ꝑ Dyn. in l. cõſenſu. C. de repu. & l. ſi dotẽ. C. de iure do. Vñ ſoluit glo. ꝓ hic pr̃ adiũcta ꝑſona filiæ agebat: & ideo eã teneẽ defendere. & iſta eſt vera. Sed q̃ro, cũ agere adiũcta ꝑſona filiæ poſsit intelligi duobꝰ modis, vt dixi in l. ij. §. itẽ ſi volũtate. ℣. tit. ij. quomodo hic intelligaẽ? Re- g ſpõdeo, ſi agit adiũcta filia, intellige, hoc eſt, ad vtilitatẽ ſuã & filiæ. Secus ſi ageret nomine ſuo tantùm, licet de volũtate filiæ: quia tunc nõ tenereẽ eam defendere: vt l. ſeruũ quoq̃. §. ait prętor. & l. ſi qs in rẽ. ℣. de ꝓcuratoribus. Opp. ℣. de in ius vocan. l. neq̃. Solu. ibi loquiẽ in filia impubere: hic in maiore. Opp. ꝓ pater non debeat ſatiſdare: vt l. fi. §. defenſionẽ. C. de admini. tuto. Sol. vt l. fi. §. vbi autẽ. de bo. quæ lib. & l. filius. qui ſatiſda. cog. Dixi in l. ij. §. fi. ℣. tit. ij. & no.
2 in l. iij. eo. tit. Quæro, † quam ſatiſdationẽ præſtabit hic pater. Glo. hic videtur variare in hoc, & videẽ intelligere quandoq̃ de ſatiſdatione de defendẽdo, & qñq̃ de iudicato ſoluẽdo. & hoc propter leges, quas allegat. & vide gloſſam quæ incipit, videtur ex delicto. ibi: & facit, &c. Et glo. in l. ſeruũ quoque. §. ait prætor. ℣. de procurator. intellexit legẽ noſtrã quòd ſatiſdet de defendendo. Petrus dicit quòd non reperitur lege cautum quòd ſatiſdetur de defendendo: niſi loquamur de eo qui defendere debet. & Cynus intellexit ita in lege actionẽ, C. de procurato. ſed quicquid dicat, veritas eſt quòd poteſt in- g telligi de cautione[g] de defendendo, per textum in l. prima C. de ſatiſdat. ita communiter tenetur. Hoc enim dictat æquitas: nam iſte exceptiones, pro quibus ſatiſdatur, debent opponi ante litem conteſtatam: vt lege Pomponius. §. rati. ſuprà de procuratore. Modò cùm agis, fortè non ſum paratus te reconuenire incontinenti: ſed volo quòd præſtes cautionem de defendendo in cauſa reconuentionis: quia ſatis conuenit. Quę-
3 ro, † an hoc ſit verum quocunque modo agat pater, vt teneatur defendere in cauſa reconuentionis, quia ſatiſdat. Reſpondeo vt ℣. tetigi quòd modus agendi eſt duplex: vno modo vt

a rata erãt grã fructuũ percipiẽdorũ, cũ ſeruus ſaltuariꝰ ſit paratus, vt melius & faciliùs pcipiaẽ fructꝰ. Et vide nota. in l. domos. & i l. ſumptus. de leg. j. et videẽ q̃ dixi in d. §. prædiꝭ. & no. Imol. in d. l. ſumptus.
¶ Repeti. De hoc poſt Imol. aliqualiter tangunt moder. in hac d. l. domos. in fi. de leg. j. & ſolet ẽt tractari in l. diuortio. §. impẽdia. præalleg. Alexã.
b ¶ Quia dictio. Et nota de dictione quodã módo, vide tex. in c. j. de dona. & i c. fin. xij. q̃ſt. j. Andre. Barba.
c ¶ De l. ſi qs. Vide gl. in c. nõ dicatis. xij. q. j. & de vxo. in c. manifeſtũ. xxxiij. q. v. in c. cęterũ. de do. & ibi dixi. Andre. Barba.
❧ POMATES.
d ¶ Vt in gl. Adde tex. in l. ſi cõcubina. §. nõ ſolum. ℣. eod. titu. vbi Alexan. in apoſtilliꝭ.
e ¶ Inſtitu. de obliga. Adde l. prætor. & ibi Bart. ℣. de eden.
f ¶ Et ipſa poſsit. Sed dic ꝓ in materia huius titu. nõ ſolũ ꝓ rebus amotis competit hæc actio, ſed etiã certi condictio. Text. eſt multũ no. in l. ſi cõcubina. ℣. nõ ſolũ. ℣. eod. qd̃ not. Et de iſta eleemoſyna quam facit mulier de bonis mariti, vide Flo. ã l. pen. ad l. Aquil. & gl. magiſtrã xxxiij. quęſt. v. c. qd̃ eo. Et vide Hoſtiẽ. in ſumma de pœni. & remiſ. in §. quibus & qualiter. ver. quid ſi facientibus.
g ¶ De cautione. vtrũ ꝓcurator actoris põſſet cautionẽ de defendendo, vide Bar. poſt gloſſ. & Cyn. in d. l. actionem.

a ¶ Nil acquiriť. Not. ꝙ si filiusfa. recipit dotē, ꝑ qua pater se nō obligat, ꝙ pater nil habet agere p fructib⁹ dotis. Vide ad hoc not. in §. fuerat. Instit. de act. adde tñ ꝙ si dos etiā sit data socero, & ꝑmittit viro percipere fructus, illi intelligunť dona ti filio, etiam si socer supportet onera matrimonij. Ita no. bal. in auť. ex testō. in ix. col. C. de colla. Adde etiā text. s. de pecul. l. in bonę fidei. sed Ro. in l. si cū dotē. §. trāsgrediamur. sol. mat. dicit ꝙ miratur de Bart. q facit differentiam de dote cōsistēte in quātitate aut in specie, qa secūdū eū lex nō ꝓbať: et ideo indistinctē ipse tenet deberi pri vsumfructū per l. j. ij. et iij. maximē simul iūctis illis legibus, cū ibi notatis. C. de bo. quę li. qd̄ intellige verū, si pater sustinet onera matrimonij, aliàs di xi ꝙ indistinctē vsufruct⁹ debeat esse penes filium: quia vbi on⁹ matrimonij, ibi dos esse debet. d. l. si is q. §. j. de iur. dot. & per no. per Angel. & doc. in d. §. trasgrediamur. & ad Bart. hic vide Ro. in d. auť. ex testamēto. in versi. cū deberem incipere. & adde Bar. in l. si quidem. C. de transact.

b ¶ Sed si datur. Et ex hoc infertur ꝙ non cōferunť. vide Bald. in auť. ex testamēto. C. de colla. And. bar.

c ¶ Sed pone. Vide Alexan. consil. lxiiij. in ij. col. in ij. volum. & vide Barb. in l. si quidem. C. de transac. & Ang. Aret. in §. si minus. in j. no. Instit. de actio.

d ✠ POMATES. ¶ Cum Titio. Vide Ro. consi. cxliij.

e ✠ POMATES. ¶ Qui denegat. Vide Ioan. Bapt. de sancto Seue. & Moder. in leg. rogasti. per illum text. in prin. ff. si certum pet.

f ¶ Conueniatur. Et ideo solet allegari iste text. quòd non informato nō defertur iuramentum in defectum semiplenæ probationis. Ad idē facit quod not. in l. maritus. j. de quæst. & in l. admonendi. de iureiurando. & in l. in bonæfidei. de rebus creditis. & ibi Bald. dicit quòd non potest deferri iuramentum hæredi de gestis per defunctū, per l. generaliter. in princ. eo. tit.

agam de volūtate filiæ meæ: vt l. filius familí. §. sed & filia. s. de procur. Alius modus est in l. si cùm dotē. §. itē pater. s. tit. ij. ibi: nomine suo & filiæ agit. & glo. tangit in l. ij. versi. cæterū. s. tit. ij. licet ibi malè intelligat. Modò quero, si debet intelligi ꝙ pater simpliciter agat. Et certè nō, nisi qñ filiæ nomine: quia qñ quis agit noīe suo & voluntate filiæ: tūc nō teneť satisdare: vt l. si quis in rem. s. de procur. & l. seruū quoq̄. §. ait prætor. & sic agit pater ad suā vtilitatem. secus si nō ad vtilitatem suam, sed nomine suo & filiæ, vt s. dixi.

Contra.

☞ *Filius si recipit dotem patre non consentiente, nec obligante, patri nil quæritur.*

1 *Filius si lucratur ex pecunia dotali, quòd pater in lucro habeat usumfructum.*

Quoties.

Pro rebus quæ spectant ad virū, non cōpetit socero hæc actio. h. d. Op. j. c. l. nihil. §. vxor. Sol. Dicit gl. Aut erat filius emācipatus: & tūc poteſt pater agere. Aut non erat: & tunc vide gl. quæ incipit, nec rerum amotarum, &c. Not. casum legis cum gl. † ꝙ si filius recipit dotem patre nō cōsentiēte, nec se obligāte, patri nil quæriť, nec vsufructus, nec aliquid aliud. Et ex hoc sequitur ꝙ si dos est filio data, & ex ea lucratur patri nil acquiriť[a]. Et hoc puto verū, si res est data in dotem in specie, vel est species empta ex pecunia dotali: tūc credo ꝙ gl. dicat verū. Dicā ideo † ꝙ mihi videť, si. ꝙ si est pecunia dotalis cōsumpta: qa cū ca emit, & vēdidit, & mercareť filius: & tunc credo ꝙ patris sit vsusfructus: vt l. deposui. in prin. & §. j. s. de pec. quia qñ species datur in dotē, nō efficit peculij prosectitij, vt l. ex facto. s. de pecu. & d. l. deposui. & l. si cū dotē. §. fi. s. tit. ij. Sed si dať[b] pecunia, secūdùm ista tēpora efficitur peculij prosectitij, vt d. l. ex facto. & pró hoc l. dotē. j. de cast. pecu. & hodie efficitur peculij adventitij: vt l. j. C. de bo. quę lib. & sic acquiritur vsusfructus patri. Sed quid si emit rem ex pecunia dotali mercādo? De hoc vobis alibi dicam: sed intelligo de specie empta ex re dotali.

Item cum rerum.

Hęc actio datur contra virum, etiam si fuerit filiusfamilias, & in patrem de peculio. hoc dicit.

Si post diuortium.

Hæc actio dať contra hæredē, & trāsit ad hæredes. Item hæres viri poteſt cōdicere res amotas eo mortuo: licet iacēte hereditate nō fiat furtum. h. d. Opp. C. eo. de l. vlt. Sol. vt in gl. & hanc gl. tene mēti ad id, quod dixi in l. s. eod, quòd condictio furtiua non datur contra mulierem: quia si daretur: tunc transiret contra hæredē insolidum. contra l. vltim. C. eodem titulo.

Mulier.

Si mariť & vxor inuicē agāt rerū amotarū actione, poterūt cōpensare. h. d.

☞ *Qui soluit quod debet, non tamen prohibetur petere quod sibi debetur.*

2 *Creditor si in ducenta petit centum, an ex hoc uidetur liberatus debitor ultra centum.*

3 *Debitor si accipit centum à debitore quæ dixit sibi deberi, quòd ex hoc non uidetur intentio rei fuisse data.*

1 **Si cum dos.** Qui soluit † qd̄ debet, nō, ꝓhibeť petere quod sibi debetur. h. d. Opp. in auť. sed cū testator. C. ad l. Fal. vide gl. quæ incipit, nilomin⁹ poterat, &c. Et ista fuit ratio dubitādi: sed dic ꝙ ibi hæres habeat solā exceptionē seu retētionē quā ꝑdidit soluēdo: sed hic etiā habebat actionē. Sed p hoc nō vī rñderi ad id, qd̄ ibi dicit ꝙ hæres soluēdo pīudicat sibi quo ad non soluta. Dic ergo ꝙ ibi est speciale. Vlteriⁿ opp. & videť ꝙ nō pōt agere p actionē rerū amotarū, sed cōdictiōe indebiti: vt l. qd̄ dicit. §. si dos. s. ti. j. & vide gl. ibi: videť &c. Et dic qñq̄ fit cōpēsatio ipso iure. & loquiť l. quod dicit. §. si dos. aut non ipso iure: & loquiť hic. & no. l. qui inuicē. s. de cōdi. inde. Opp. tutus exceptione fauorabili soluēs repetit per cōdictionē indebiti: vt l. qui exceptionē. s. de cōdi. inde. sed hic erat tutus exceptiōe cōpēsationis, quæ est fauorabilis: ergo &c. Sol. Exceptio cōpensationis nō respicit actionē, sed magis cōpensationis executionē. sed l. qui exceptionē. loquitur de ea quę actionē elidit, hic de ea quę executionē elidit. Et no. illā præsumptionē hic: quia licet tibi soluam aliquid: non tamen præsumor ꝙ à te non debeam aliquid percipere. Sed pone[c] dico † ꝙ debeo à te centum babere, & debes ducēta, an videaris liberatus ab eo quod est vltra centū. Et dico ꝙ est tex. in l. rationes. C. de prob. Aut apponit dictio taxatiua tantū: vt quia debes mihi centū tantùm: & videor confiteri ꝙ vltra non debes, sed secus si nō apponatur dictio taxatiua: vt ibi no. secundùm opi. Azo. quæ est vera. probatur j. de adim. leg. l. iij. §. cum Titio[d]. Sed pone † ꝙ debitor dixit creditori: Ecce centū, quæ centū tibi debeo: & creditor illa accipit, & nihil dixit: vtrū ex hoc sit fūdata intētio rei? Et videtur ꝙ nō, nisi appareat ꝙ illud reciperet animo transfigendi. Casus est in l. si quidem ex causa transactio. C. de transact.

☞ *In omni actione, qua quis contemnit restituere ad iudicis præceptum, iuratur in litem.*

Sabinus.

Continuatur vsq̄: ad l. Marcellus. In hac actione contra nō restituentē iuratur in litē, & solueuti æstimationē nō cauetur de euictione. h. d. No. ꝙ in hac actione iuratur in litē sicut in arbitrariis. licet nō sit arbitraria verè, secūdū gl. Idē no. in l. in actionib⁹. §. fi. de in lit. iu. Ego dico † ꝙ in omni actiōe in qua qs cōtēnit restituere ad præceptū iudicis, iurať in litē. Tex. est in l. qui restituere. i fi. s. de rei ven.

☞ *Denegans restituere rem meam, quam habebam uenalem, liberatur rem dando, uel uerum pretium.*

2 *Quis quando cogatur uendere res suas, remissiuè.*

On enim. Opp. C. de in lib. dā. tut. l. an tibi. Sol. dicit gl. ꝙ ibi rē venalē. Not. illā so. † ꝙ ille, qui denegat[e] restituere rē meā, quā habebā venalem, liberať dādo rē vel verū pretiū. Vel fm gl. & Dy. illud ibi cōtingit ex necessitate officij. Præterea nec ibi cogitur. sed potest vēdicare: vt j. ea. l. dicit, fm Dy. Opp. ad l. ideoq̄. de l. si donatæ. s. de do. inter vi. & vx. Sol. ibi possidēs habebat causam à vendicāte, fm gl. & Dy. in c. pro possessore. extra de re. iur. lib. vj. Dixi in l. litis æstimatio. j. pro emp. & in l. in depositi. de re iu. Vltimò Dy. tractat hic istā materiā † an qs cogať inuitus vēdere res suas. quā ponit Cy. in l. j. C. de epis. au. dixi in l. fi. j. ad l. Iul. de ann. & in l. j. §. cura carnis. s. de off. præf. vr.

Marcellus.

Tam viro quàm vxori competit hæc actio. hoc dicit.

☞ *Positionibus in causa criminali an sit respondendum, & quomodo. Adde de hoc, & uide Gregorium Natan in Clemen. sæpe. s. & quia. col. vij. de uerb. signi. ubi ponit octo casus, quibus tenetur quis respondere.*

2 *Positioni continenti factum alienum in causa ciuili an sit respondendum, remissiuè. Et uide Abb. in consi. fi. in ij. uolu.*

3 *Positioni continenti turpitudinem respondentis quando sit respondendum. Et de hoc uide per Lanfran. in c. quoniam contra falsam. in uerbo, responsiones. col. fi. de probatio. & Felin. in c. cùm dilecti. col. ij. de accus.*

Qui rerum.

Conuentio hac lege poteſt deferri iusiurandum nisi alieno nomine conueniatur[f]; & is cui defertur, nō poteſt referre. hoc dicit cum duabus leg

Vbi. Vtrum. de qua §. Remitto ad sing. glos. gregorianam. ml. 4. t. 29. p. 7. quę in materia sing. loquitur. & Sypol. md. l. de minore 8 cōmentrā. n. §. ff. de questio

a bus legibus sequentibus.[a] † Pro declaratione huius legis
1 debemus primò examinare vtrū in criminalibus sit respondendum positionibus. & hic videť tex. ꝙ sic, inquantum fiant
c de facto, pprio dñi. Volo vobis dicere clariⁿ istā quæstionē, ꝙ
1 in criminalibus nō debeat respōderi per credit. vel nō credit.
Ratio: qa meū credere nō facit esse delictū illud qd̄ nō esset: vt
l. inter oēs. §. rectè. j. de fur. Instit. de obliga. quæ ex deli. §. placuit. & j. de cri. ex pil. hære. l. fi. Sed de veritate debet rñderi, vt
1 hic, & j. de quest. l. repeti. & p totū ti. & j. de iniu. l. lex Cornel.
§. hac lege. & s. de iureiu. l. iij. circa princ. qd̄ intellige si positio fiat de facto, pprio delinquētis: aliàs secus, vt hic: siue de crimine agať ciuiliter, siue criminaliter, vt, pbāt dicta iura. An autē
2 in negotio † ciuili nō ex delicto debeat rñderi positionib⁹ de
facto alieno: glo. C. de iura. cal. l. ij. §. qd̄ obseruari. in fi. dicit ꝙ nō, per istū tex. sed nō facit: qa hic loquiť de rñsionib⁹, quę debēt fieri de veritate, ibi de credulitate, in qbus respondeť, ēt si interrogatus nō pōt habere notitiā, nisi per credulitatē. qd̄ patet: qa interrogať qs de ætate sua: vt l. de ætate. in prin. s. de interrog. act. Dic de hoc vt no. p Cy. in d. §. qd̄ obseruari in vlt.
ḡstio. & ī Spec. deposi. §. v. versi. & not. Quod aūt dixi in cri-
b minalib⁹, an sit rñdendū positionib⁹: trāgiť in Speculo.[b] deposi.
c §. vij. versi. xix. Secūdò[c] est videndū † an positioni cōtinēti
3 turpitudinē rñdētis debeat responderi. & videť ꝙ sic,[d] vt hic.
d In contrariū videť s. de iureiu. l. qui iurasse. §. si pr. Et quod ibi no. p glo. & quod no. j. de excep. rei iudi. l. si à te. in princip. & per Canonistas in c. ingsitionis. extra de accu. & c. dudū. el ij. extra, de electione. p gl. & Inno. & per Spec. deposi. §. vij. vers.
e xix. quē s. allegaui. Rñdeo, aut crimē,[e] de quo poniť, si celareť faceret criminosum locupletari cū aliena iactura: & debet re-
f spōderi[f] positioni criminosę: vt hic, & l. quoties. §. prætor. de noxa. vbi cogit quis respondere an posideat: vel dolo fecerit quò min⁹ possideret. Simile in l. nō ītelligiť. §. tacitè. j. de iure fisci. vbi dicit glos. parua ꝙ per cōfessionē partis detegunť tacita fideicōmissa. Et hoc est quod dicūt Canonistæ, ꝙ quando est tale crimē, per quod quis remouetur à beneficio: tūc cogi-
g tur[g] quis respōdere positioni criminosæ: ne indebitè beneficium detineat: vt in c. s. allegato. Hoc tamē verū intelligo, nisi tractareť quod semel decisum est sentētia, vel per iusiurandū: vt dicta l. q iurasse. §. si pater. & quod ibi no. in l. si à te. in prin. de excep. rei iudica. Quandoq̄ si illud crimē, de quo opponitur, occultareť, nō faceret quē lucrari cū aliena iactura: vt quia dico ꝙ nō potes agere, qa es infamis, vel excōmunicatus, posito quòd illud crimē occultaretur, non propterea lucraretur cū aliena iactura, qa solueret quod deberet. Et de istis casibus non debet respōderi positionib⁹ criminosis. Et hoc modo loquunť iura s. allegat. & pro hoc l. idemq̄. §. gñaliter. s. manda. & C. de trāsactio. l. trāsactione. Prędicta vera, nisi iam illa sint notoria, & crimen est detectū ab illis per sententiam: & tunc cogitur quis respōdere: vt l. aliàs. s. de iureiu. & ibi dixi plenè. Sic debet intelligi glo. quæ est in l. j. s. de offi. assef. in glo. super verbo, postulationibus. vbi interrogať aduocatus, & respondere cogitur an sit infamis, scilicet per sententiam. Pro hoc in l. decreto. j. de suspe. tutor. & l. sed & si milites. §. sed & ignominia. infrà de excu. tut.

Iurare.

Iste versic. iurare. allegatur ꝙ positioni de facto alieno in criminalibus non debet respōderi, vt s. dixi. Opponit glo. C. de adulte. l. in adulterij. & C. de sica. l. fin. Sol. dicit gloss. quòd ibi deponit vt testis: imò non est verum quòd deponat vt testis de facto alieno, sed de suo: sicut de eo quod vidit, vel alio modo sensu percepit: vt l. qui testamento. in fin. j. de testa. & l. testium. C. de test.

☞ *Relatio iuramenti quòd habeat locum in delictis.*

h **Si quis delatum.** Oppo. C. de iureiurā. l. delata. Dicit gloss.[h] speciale est odio delinquentis quòd non possit iuramentum referre: sed est contra
1 l. j. de iniur. l. lex Cornel. §. hac lege. Dic † ergo secūdùm Petrum quod ideo hic non est locus relationi, aliàs quia delictū, de quo quæritur, non cadit in scientiam eius cui refertur, sicut in scientiam eius cui ab initio defertur. Sed quando æqualiter caderet in scientiam vtriusque, vt cum aliquis est verberatus ab aliquo: tunc est locus relationi: vt d. l. delata. & lege lex Cornelia. §. hac lege.

a ✠ POMATES. ¶ Sequen. Vide Felin. in c. præsentium. in iiij. col. versi xxxix. de testit.

b ¶ Tangitur in Specu. Vide Bald. aliter loquentem in l. j. C. de pœ. iud. & in l. j. C. de confes.

c ✠ POMATES. ¶ Secundò. Vide Ioan. And. in c. ij. de confes. lib. vj.

d ¶ Videť ꝙ sic. Adde Bart. in l. fina. de his quib. vt indig. Adde videndū Bald. consi. cxciij. ij. colum. j. vol.

✠ P. P A V. P. ¶ Aut crimen. Vide q̄ habes ad Bart. in l. ij. §. qd̄ obseruari. circa fi. de iuram. cal. an sit vera opinio Bart.

✠ POMATES. ¶ Responderi. Vide Bart. consi. clxxxvij.

✠ POMATES. ¶ Tūc cogitur. Et vi de Bart. in l. ij. §. quod obseruari. C. de iura. calū. & in l. q iurasse. §. si pater. ff. de iureiu. & in l. fin. ff. de his quibus vt indig. & in l. si à te. ff. de exceptio. rei iudi. Innocen. in c. ij. de confessis. plenè ibi per dñm Cardin. domi. Abb. & alios. Inno. in capi. dudū. ij. de electi. Quid ī teste, vi de Inno. i dic. capi. ij. plenè ibi domi. Card. & p omnes in c. cùm cām. de testi. gl. in c. ij. de cōfe. lib. vj. & in c. ex pœnitentibus. l. di. & vide Bart. in cōsil. xlij. incipiē. Nicolaus de Spoleto. pro ista l. marcellus. ex isto §. j.

h ¶ Dicit gl. Vide Bar. in l. iusiurādum. §. ait prætor. de iureiuran.

✠ POMATES. ¶ De rebus. Adde ꝙ vbi admittiť variatio, ꝙ i dubio nō intelligiť nisi semel, vt per Bal. in auť. habita. C. ne fil. pro patre. Facit quod notat idē Bal. in c. secūdo de libel. obl. Glos. in l. qcquid astringendæ. ff. de verb. obli. Et vide Feli. in ca. presentata. in secūda colū. & fin. de testi. Alexā. in l. si ex toto. §. fin. de leg. j.

i ¶ Ideo admittiť. An & qñ admittatur variatio, per hoc decidi tur no. q. p Dy. Rayne. & Imol. in l. si frater. §. fi. de cōdi. i debi. & adde ꝙ vbi ꝑmissum est variare, fortè nō licebit nisi semel. ita videť velle Bal. in authē. habita. ī x. col. ne fi. pro pat. in versi. secūdò q̄ro. p l. iurisiurādi. C. de rebⁿ cred, & adde casum ī quo non admittiť variatio, qui not. per Bal. in l. fin. in vlti. colū. C. de testi. Adde ꝙ licet consultori variare, & contrariari secundū Bald. in l. fin. §. sed cū. in ij. colum. in fi. C. de furt. Et de hac materia vide etiam not. per Bal. & Imol. in l. si cùm dotē. §. eo autē. sol. mat. plenè per Iac. de bel. in l. in causæ. in princi. de proc. & no. bene ꝙ vbi requiritur cōsensus in certo tpe, si antè preſtēť, poteſt mutari voluntas ante illud tps. Text. est melior de corpore iuris in d. §. eo autem. secundū Ange. ibi. Et facit ad questio. de qua per Io. An. in regula, mutari. in mer. Et an q̄ semel declinauerit forū, possit variare, vide p glo. in auť. habita. in ver. optione. & ibi in materia C. ne fi. pro pa. Vide bonū text. in l. de die. in fi. qui satisda. cog.

1 ✠ P. P A V. P. ¶ Sed Oldra. vide ad Bart. in l. nōnunq̄. ff. de colla. bono.

1 ✠ POMATES. ¶ Sed Oldradus. vide Bald. in l. fina. §. sed cum. in ij. colum. C. de furt. & Cyn. in l. j. in iij. quest. eod. titul.

a ✠ POMATES. ¶ Nihil. Et vide Bal. in l. tantum. C. de leg. & quæ dixi in c. Raynutius. de teſta. col. xxxij.

a ✠ P. PAV. P. ¶ Nihil. Vide Iaſo. in l. non tamen. C. de leg. Fel. latè in cap. tertio loco. extra de præſump. & in rubr. de ſpon.

b ¶ Ad quæſtionẽ. Vtrũ maritus lucreẽ tertiã dotis vxoris prędefunctæ, etiam ſi eã in domũ nondũ duxerit. Adde q̃ cõtrabar. hic tenet bal. in l. nõ ſine. C. de bo. quæ lib. & in l. Deo nobis. de epiſ. & cle. per Sal. latè in l. cùm te. C. de do. ante nup. et vide latiſsimè ſcripta. Inſti. de act. in §. fuerit. vide quæ not. Bart. & ibi dixi in ſimili in l. iubemus. §. ſanè. C. de ſacr. ſanct. ec. & Bal. in auẽ. dos data. de do. ante nup. Bal. ĩ ij. col. & q̃ no. in l. j. C. vũ vir et vx.

b ✠ POMATES. ¶ Ad queſtionẽ. De iſta qõ. vide Pau. de Caſt. & Alex. in l. ſi ante nuptias. in ſi. ff. ſol. ma. & ibi Are. tenet cõtra Bar. hic & cõtra Bar. hic cõſuluit Panor. cõſil. j. in j. vol. Sed Bar. hic ſequitur Pau. de ca. in conſil. xxiij. inci. ſup primo quæſito. Ro. in l. j. vnde vir et vx. Pet. de Anc. in c. j. de ſponſ. lib. vj. Mathę. notabi. lxxvij. aliàs xxij. inci. nota q̃ ſtatutum. Are. in §. fuerat. in xxv. col. Inſti. de act. vbi dicit iſtã opin. Bar. eſſe magis cõem. Et quid ſi ma ritus conſummauit matrimonium in domo patris vxoris, vide Bar. in tract. differentiarũ inter ius ciuile & cano. in viij. col. Et quid ſi vir & vxor morerentur eo momẽto, vide Fran. Cre. ſing. lviij. incip. nota q̃ ſtatutum. Et nũquid dictũ ſtatutum habeat locũ in dote promiſſa, & nõ tradita. & vide Soc. in l. de diuiſiõe. ff. ſolu. ma. & in materia vide Roma. conſilio dccccxxij.

c ¶ Si cõcubina. Not. Imo. in l. diuortio. §. impendia. ſol. mat.

d ✠ P. PAV. P. ¶ Nota tex. vide ad Bar. in l. ſi ſeruꝰ plurium. ff. de leg. j.

e ¶ §. nõ ſolùm. Hic habes tex. valde not. q̃ condictio competit marito cõtra vxorẽ ꝓ rebꝰ amotis, et e cõtra. qd̃ tene mẽti.

f ¶ Nã furtũ. An aũt furtũ ſit de atrocioribus, dic vt not. in l. de ea. de reg. iu. Et eo caſu, quo excuſat ſeruus in delictis, ꝓpter mandatum domini, excuſat diſcipulus, vt eſt gl. not. auẽ. de tabell. §. ſcientibus. quæ not. ſecundùm Nicolaum de Neapol. hic And. Barbat.

g ¶ §. ſi ſeruus. Dixit notario. Et not. hic quãdo obediens in illicitis excuſetur. de quo in gl. in l. j. ſi familia fur. fe. dica. & gl. in l. ij. in fi. ff. de noxa.

h ✠ POMATES. ¶ Inſtrumentum. Vide Felin. in ca. quoniam contra. in xxiij. col. in ver. ſecundò limita. de proba.

oblí. & de actio. empt. l. ſi ſterilis. §. fi. ſiue hoc inducat natura vocabuli: vt ſi ſtipulor illum, aut illum quem volam, vt j. de verb. obli. l. ſi quis ſtipulatus ſit. ij. rũ. Tertio caſu tene diſtinctionẽ Dy. ſm d. Old.

☞ *Statutum de dote lucrãda vxore præmoriente quod habeat locum quando matrimonium fuit cõtractum per uerba de præſenti.*

Nihil. [a] Ad hãc actionẽ nõ curatur an ſimul habitauerint cõiuges. h. d. Facit ad q. [b] q̃ ſtatutum loquens † q̃ vir lucretur certã partẽ dotis vxoris prædefunctę, habeat locum, etiam ſi cum ea non habitauerit, ſi verba de præſenti matrimonium cõtractum fuerit, vt hic & l. cùm hic ſtatus. §. ſi maritus. de don. inter vir. & vxor, & l. res. C. de do. inter vir. & vxo. cum l. ſeq.

Vxor. Contra coniugẽ eius, quẽ q̃s habet in poteſtate, non datur actio furti: ſecus ſi emancipatus fuit. h. d.

AD fiſcum. Hęc lex legitur pluribus modis tam in primo, q̃ in ſecũdo rñ. Primò loquitur in viro dãnato in metallũ: & ſi eius occaſione vxor amouet, certè tenet fiſco rõne rerũ amotarũ in ſimplũ. qd̃ no. qa ſm doct. eſt caſus q̃ hæc actio locũ habeat, ſi q̃s amoueat, ꝓpter ſpẽ matrimonij ſoluẽdi aliter, q̃ per diuortiũ. Dicã j. eo. l. rerum amotarum quidem. Secũdo modo poteſt legi q̃ mulier amoueat cauſa diuortij: poſtea maritus fuit dãnatus in metallum, aliàs deportatus, & mulier diuertit: nõ enim per deportationem ſoluitur, niſi diuortium ſequatur: vt l. j. C. de repu.

Quamuis. Iſte ver. legitur duobꝰ modiſin gl. tamẽ circa primam lect. vide gl. & ſupple. dicit gl. id eſt, in fiſci patrimonio incorporatis: aliàs non tenetur in quadruplum, vt C. de iure fiſ. l. defenſionis facultas. libro x.

SI concubina. Inter eos inter quos nõ fuit matrimoniũ verè, nõ habet locũ hæc actio. h. d. Not. [c] q̃ licet matrimoniũ putatiuũ habeat quædã priuilegia circa dotẽ putatiuã, vt l. ſi cũ dotẽ. §. fi. ſ. ſolu. mat. non tamen habet circa alia, vt hic.

☞ *Animus qualis fuerit, apparet ex euentu.*

Res amotas. Cauſa diuortij poteſt amoueri tunc cùm fit diuortium, vel etiã antè, ſi poſtea celetur. h. d. Not. tex. [d] q̃ † ex euentu apparet animus præcedẽs. Ex eo enim q̃ facto diuortio celat, præſumitur cauſa diuortij amouiſſe. Facit ſ. ad Mace. l. ſed Iulianus. §. proinde. & l. ſi ventri. §. fi. de priuileg. cred. & ſolitus ſum allegare d. l. ſed Iulianus. §. proinde. ſ. ad Mace. Qualiter poteſt apparere q̃ filius accepit vt in rem patris verteretur. Et dicit ibi quòd ex eo quod eſt poſtea ſolutum; & ſic hoc quod retinet poſt diuortium, videtur amouiſſe.

1 ☞ *In obligatione rem reſtitui, re peremptą poteſt ipſa re principaliter peti.*

e Non ſolum. [e] Hæc actio cõpetit pro rebꝰ extãtibus, & perẽptis. h. d. Not. † q̃ in obligatione rẽ reſtitui, re perẽpta põt ipſa res principaliter peti, vt hic, & in l. inter ſtipulantẽ. §. de. j. de ver. ob. & ſ. de cõdi. fur. l. iiij. & l. ſi ſeruus. §. boue. eo. tit. licet gl. in l. in re furtiua. in prin. eo dem titulo dicat contrarium, ſcilicet q̃ debeat peti æſtimatio. & plenè dicam in l. ſtipulationes nõ diuiduntur. j. de ver. obli.

Quæ viro. Hic dic vt declarabo infrà eodem. l. antepenultima.

Sed & ſi diuortii. Amouere dicitur, qui dolo cauſam dat vt aliꝰ amoueat. h. d. Oppo. j. de furt. l. vulgaris. in fi. & ſ. de condi. fur. l. ex cauſa. & l. ſeq. Solutio. aliud in cõdictione furtiua. vt ibi aliud in hac actione, vt hic, ſm gl. Et põt eſſe ratio differẽtiæ: qa aliquis teneẽ furti, licet nõ cõdictione furtiua, ſed vxor nõ teneẽ furti: iõ ęquũ eſt q̃ hac actiõe, q̃ eſt rei pſecutoria, teneaẽ.

Item. Hæc actio conpetit cõiugi, p re à ſe bona ſi d poſſeſſa. h. d. Iſta lex, quã no. & mẽti tene.

Item mulier. In eã, duę cauſa mortis ſperatę amouet vtilis hęc actio datur. h. d. ſecũdũ j. lec. Quæro, quare non datur rerũ amotarum directa. Gl. dicit q̃ hic diuortium nõ fuit ſecutũ: quod requiriẽ ad directã, vt l. rer um amotarũ quidẽ. j. eo. Et ſecũdùm hanc lect. expone text. ibi dum dicit, diuerterit, id eſt, de domo receſſerit. aliàs iſta lectura eſſet contra text. Legitur alio modo. Quæ amouit cauſa mortis ſperataę, teneẽ hac actione, ſi poſtea diuortiũ eſt ſecutũ. h. d. Et tũc eſt ratio quare nõ datur directa, ſed vtilis: qa amotio nõ fuit facta principaliter cauſa diuortij, ſed cã mortis.

Sed opp. q̃ detur directa, ſi poſt diuortiũ celat, vt l. ſi cõcubina. §. res amotas. ſ. eo. dicit Iaco. de Are. q̃ ibi daẽ vtilis, vel ibi res extabãt, quæ celabãtur: hic iam erãt cõſumptę ſecundũ eũ. Tu dic: Q̃ñq̃ eſt certũ q̃ nõ amouit cauſa diuortij: tũc licet celet poſt diuortiũ, nõ tamẽ datur directa, ſed vtilis. Sed q̃ñq̃ eſt certum q̃ cauſa diuortij amouit: & tunc datur directa: vt in d. §. res amotas. ſi diuortiũ interuenerit: vt l. rerũ amotarũ quidẽ. j. e. Q̃ñq̃ eſt dubiũ qua cõtemplatione amouerit: & tũc ſi poſt diuortiũ celet, præſumiẽ gratia diuortij amouiſſe: & datur directa, vt l. ſi concubina. §. res. Sed quid ſi diuortium nõ interuenerit, & vxor amouit cauſa diuortij, vel cauſa mortis ſperatæ? Reſpondeo: tenet vtili, vel in factum, vt j. eod. l. rerum amotarum quidem. & C. eodem. l. ij.

1 ☞ *Furtum eſt nomẽ iuris, & ſignificat illud totũ quod ponitur in diffinitione furti.*

2 *Si ille q̃ fecit citare aliquos, ĩ relatiõe plures poſuit, q̃ citari fecerit, an cõmutat filiũ.*

Si ſeruus. Etiam ſi in amouendo furtũ nõ fiat, mulier, cuius dolo fit amotio, tenetur rerũ amotarũ actione. h. d. Opp. ſ. eo. l. iij. §. item ſi ſeruus. & j. de furt. l. ſi q̃s vxori. in prin. Sol. hic ſeruus nõ fuit in dolo: ideo furtum hic non cõmittitur: vt l. ſi is. §. ſi tu Titium. j. de fur. Sed tunc op. ergo vxor nõ tenetur, ſi ſeruus nõ fuit in dolo, vt d. §. ſi Titiũ. Gl. nõ ſoluit hic: ſed in l. ſi quis id quod. §. pen. ſ. de iuriſdi. omnium iud. videtur ſoluere. Nam † furtũ [f] eſt nomẽ iuris. & hoc etiam vocabulo ſignificatur totũ illud, quod poniẽ in diffinitiõe furti. Si ergo nõ interuenerit dolus facientis, nõ fit furtũ: nec põt teneri, tanquã quis mandãs fieri furtũ, ſi furtũ non eſt factũ: vt d. §. ſi tu Titium. Sed verbũ, amouere, eſt nomẽ facti, & verificatur in ſola amotione de facto. Sufficit enim q̃ ſeruus in veritate amouerit: & licet dolus ceſſet: tñ amouerit, meritò mulier põt teneri rerũ amotarũ actiõe: vt d. l. ſi q̃s id qd̃. §. pe. Et hęc faciũt ad ea quæ dixi j. de fal. l. ſi q̃s obrepſerit. Et hoc † cõſuluí de facto in ciuitate Tuderti: qa vnus dixit notario [g], Scribe citationẽ factã de iſtis. & baiulꝰ dixit verum eſt. & ille fecit ſcribi de plurib ꝓſonis, q̃ ille citauerat. Dicebaẽ q̃ ille fieri fecit falſum: & certè fuit dictũ q̃ nõ eſt verũ: qa falſum fit cũ dolo: vt l. quid ſit falſum. j. de fal. & C. de falſ. l. j. Sed notarius nõ cõmiſit dolũ in ſcribẽdo falſum: ergo nõ eſt cõmiſſum falſum: & ſic nõ poterat puniri tanquã faciens falſum inſtrumentũ [h]. Et ſic conſului, & idem domi. Franciſcus Tigri. ſed dixi q̃ poterat puniri ex alio falſo ſecundũ l. ſi q̃s obrepſerit. j. de falſis.

Atſi in dotem. Ex facto ſerui dotali mulier teneẽ, ſi fuerit ſciẽs: aliàs liberaẽ dimittẽdo pro noxa. h. d. Queritꝰ Iac. de Are. qua actione cõuenitur mulier. Reſpon. Aut fuit ſciẽs: & tũc cõueniẽ actione in factũ: vt l. j. in fi. C. de iure dot. Si verò fuit ignorãs: tũc vir, ꝓbabiliter nullã actionẽ hẽt cõtra eã, ſed ſolã retẽtionẽ. ar. ſ. de edi. edic. l. cũ aũt. §. Iulianꝰ. Et p̃dicta vera, q̃ñ ſeruus fuit datus inę ſtimatus: aliàs ſi æſtimatꝰ, & mulier fuiſſet ignorãs, in nihilo teneẽ: vt ſ. de ac. emp. l. Iulian. §. j. Certè ſatisvideẽ q̃ mulier teneatur actione de dote contraria: de qua dixi in l. oĩno. ſ. tit. j. Si enim hoc venit in actione depoſiti, mãdati, & ſimilibus: cadẽ rõe in actione de dote: vt l. Iulia. in princi. ſ. de act. emp. & l. ſi ſeruus. j. de fur. & intellige in actione cõtraria ſm opi. quã poſui in l. oĩno. ſ. ti. j. Huic tñ multũ cõtradicit C. de iure do. l. j. Sed dico q̃ inquantũ dicit, teneẽ in factum, intelligo, id eſt, de dote propter tale factũ. Probatur C. de rei vxo. actio. l. j. §. & vt plenius.

Rerum amotarũ. [b] Iſte eſt fortis §. & legiẽ duobus mod. Primo q̃ñ fuit amota res dotalis. Secũdò q̃ñ fuit amota res viri. Et hæc lect. colligiẽ ex gl. ibi: nõ ergo interĩ eſt, & c. Sequẽs gl., pſequiẽ verãtę lect. pmiſtim. Si res dotalis amoueaẽ, habet locũ hęc actio, ꝓpter interuſuriũ medij tpis. h. d. Op. j. de do. exce. [c] l. dolo facit. & l. in cõdẽnatiõe. §. dolo. de re. iur. Solutio. hic vir petẽs, reſtitutus eſt, nõ incõtinẽti, ſed ex interuallo. Sed opp. ſ. de cõdi. ob cau. l. ſi donaturus. in fi. Sol. ibi loquiẽ in viro petente ab initio: hic in repetẽte. qd̃ plenè dixi in l. ſi ſocer. §. Lucius. ſ. ſol. mat. Sed ſecũdũ aliã lec. hoc intẽdit: Agẽti hac actione nõ põt obijci cõpẽſatio: & habeẽ rõ lucri & dãni. h. d. Et incipit hęc lec. ĩ gl. ibi, nõ ergo iterim. Cũ ergo loquaẽ de cõpẽſatione, neceſſariò debet intelligi de re viri amota. Si eẽ amouiſſet rẽ vxor, nõ tractareẽ de cõpẽſatione. Quæro exẽpla, qũo habeaẽ ratio lucri amiſsi. Gl. ponit multa exẽpla, & quędã cõgruũt primę lect. & q̃dã ſecũdę. Primũ exẽplũ eſt: qa æſtimationẽ vel pœnã oportuit eũ ſoluere: quia rẽ amotã p̃ſtare negt. Hoc exẽplũ cõgruit primę & ſecũdę lec. Secũdũ exẽplũ eſt q̃ñ creditã pecuniã chirographo à ſe ſubtracto, ꝓbare nõ potuit: illud exẽplũ cõgruit tm ſcdæ lec. q̃ñ res viri eſt amota. Tertiũ exẽplũ eſt, q̃ñ vir nõ lucraẽ ſerui operas. Iſtud exẽplũ cõgruit primæ lec. q̃ñ res dotalis eſt ſubtracta. Quartũ exẽplũ eſt. q̃ñ nõ eſt lucratꝰ hæreditatẽ, ĩ qua ſeruꝰ amotꝰ erat iſtitutꝰ. Hoc exẽplũ magis cõgruit in re ꝓpria viri. Rõ: qa ſi ſeruꝰ eẽt dotalis, acqreret mulieri in dubio. vt l. dotalẽ. ſ. ti. ij. & l. aditio. j. de acq. hęre. Queritꝰ gl. an mulier ĩcidat ĩ l. ſi q̃s ĩ tãtã. vel ĩ edictũ diui Marci. Odof. dicit q̃ ſic. Dy. q̃ nõ: qa illæ leges ſunt pœnales: ergo & c. vt l. ij. C. e.

☞ *Condictio furtiua oritur ex delicto.*

Hæc actio. Hęc actio eſt perſecutoria: ideo perpetua. hoc dicit. Nota † q̃ cõdictio furtiua oritur ex delicto. Simile in l. ſi ambo. §. quoties. de compen. per quas leges Dyn. & Guil. reprehendunt gloſſ. noſtras, quæ dicunt condictionem furtiuam oriri ex varijs figuris cauſarum, vt l. j. in prin. de actio. & obligat.

Nec viro. In actione ex maleficio non eſt locus beneficio, ne quis condemnetur, niſi inquantum facere poteſt. dixi in l. maritum. ſ. ſolut. matrim.

SI propter res. Litis æſtimatio facit emptionem, ideo ſoluẽs habet exceptionẽ & retentionẽ. hoc dicit. Iſtam materiam ponit Dyn. in c. pro poſſeſſore. extra de re. iu. lib. vj. & gl. in l. ſi culpa. eo. tit. ſ. de rei vend. Oppo. de rei vend. l. hoc ſi res. Sol. Intelligo q̃ñ fuit data æſtimatio, res erat præſens. Et circa hoc an ſoluens æſtimationẽ quærat dominiũ: vide per Dyn. in c. pro poſſeſſore. in iiij. & vij. q. de reg. iur. lib. vj. Quæro an mulieri ſoluenti æſtimationẽ ſit cedenda actio. Gloſſ. q̃ ſic, niſi dolo deſierit poſsidere. De quo vide Dyn. in d. c. pro poſſeſſore. in iiij. q. Quæro an vxori ſoluenti æſtimationem vir debeat cauere de euictione: vide de hoc Dyn. in d. c. pro poſſeſſore. in j. q. De hoc dixi vobis in l. iij. j. pro empt. & l. fin. ex quib. cau. in poſ. ea. & l. in depoſiti. j. de re iudica.

Si mulier. Si mulier amouit cauſa mortis quæ ſequuta eſt, tenetur actione petitionis hæreditatis, & ad exhibendũ. h. d. Glo. dicit, teneẽ forte vtili rerũ amotarũ. Quod an ſit verũ, dicam ſtatim in l. rerum amotarum. j. eo.

REdintegrato. Seipſum ſummat. Oppo. q̃ per ſecundum matrimoniũ ſit ſublata actio rerũ amotarum: vt. j. eod. l. fin. Sol. glo. non fuit ſublata in totum: ſed interim ceſſauit.

OB res amotas. [d] Ob res amotas mulier tenetur pluribus actionibus, licet altera debet eligi. h. d. Oppo. q̃ in re dotali marito non cõpetat rei vẽdicatio, cũ ſit mulieris: vt C. de iure do. l. in rebus. Huius cõtrarij timore dicit gl. [e] q̃ res erant æſtimatę & ſunt, ꝓpriè viri. Vel dic q̃ interuenit pactum de lucrãdo: ſed hoc eſt diuinare. Dat glo. alias duas ſolutiões. & prima ſolutio nõ tollit cõtrariũ: nec ſecũda. Qualiter ſoluemꝰ? Dicũt qui dã q̃ l. in rebus loquiẽ de rebꝰ immobilibꝰ: ſed ſecus ĩ aliis. Sed iſta ſolutio nõ placet. qa illa lex loquiẽ gñaliter. Sed ſolutio eſt, qa ſecũdũ iſta tpa nõ trãſferebaẽ dñiũ ſtatim in vxorẽ. & ideo viro daẽ rei vẽdicatio: vt l. etiã. ſ. de fundo dota. & l. in rebus. loquiẽ ſecũdũ noua tpa. & dixi in l. ſi filio. ſol. mat. Quæro quę cõdictio competat viro. Dicit gl. cõdictio furtiua. hoc non eſt verũ: niſi poneres contractationẽ ſecutã eſſe facto diuortio, vt dixi ĩ l. iij. §. j. ſ. eo. Dicit ergo q̃ de certi cõdictiõe gñali vel ſine cã loquiẽ.

1 ☞ *Hæc actio an hodie competat, ex quo non fit diuortium: ubi quòd cõpetit utilis.*

2 *Actio quòd ſit de iure gentium.*

3 *Venetijs, & apud Tartaros iuis dicitur manu regia.*

4 *Libellus, Peto eum cõdemnari ſecundũ formam iuris, & ſtatutorũ, quòd procedat.*

RErum quidẽ. Pro rebus amotis ſecuto diuortio competit hęc actio: ſi diuortium non eſt ſecutũ, competit cõdictio. h. d. Ibi in text. iure gentiũ, i. iure, à quo ſumpſit originẽ. Opp. hodie † nõ põt fieri diuortiũ de iure Canonico, niſi ex cauſa fornicatiõis: nec tũc tolliẽ, ſed ſeparaẽ: & ſic iſta actio non põt hodie habere locũ. Sed ſi dicas q̃ cauſa cõſanguinitatis diuidiẽ: nõ eſt verũ, imò tunc iudicaẽ: quia declaraẽ matrimoniũ non fuiſſe: vt l. ſi concubina. ſ. eo. Dicit glo. quòd hodie poteſt habere locũ ſolùm vtilis, q̃ñ cauſa ſperatæ mortis amouit. Et vide gl. quæ incipit, ſunt ergo, &c. vſq̃ ad finem. Idem dicit gloſſ. C. eo. ſuper rub. Sed hoc non videtur verũ, per d. l. ſi mulier. quã glo. alleg. quia ibi fuit ſecutũ diuortiũ. Dyn. dicit, Fateor q̃ verba legis deficiũt: tamẽ poſſumus dicere q̃ ex mẽte detur vtilis. Et hoc tenent oẽs, & Cy. in l. ij. C. eo. & probaẽ per l. ob res. ſecũdum vnã lect. ſ. eod. Hoc habeo pro veriſsimo, & probo per rationẽ. Sed prius cõtra iſtud videẽ ſ. eo. l. contra nurũ. §. ſed ſi morte. & l. ſi propter res. §. fin. Item cũ iſta actio nunquã competat marito: non ergo traſit ad hæredes eius. Breuiter reſpõdeo q̃ hęres habet alias actiões vnã cũ iſta. Et ſi dicis nunq̃ cõpetit: nego qa cõſtãte matrimonio pater videẽ habere actionẽ in factum: vt l. ij. C. eo. Nã ipſa & actio rerũ amotarũ non differũt, vt no. gl. in ſimili. ſ. ad l. Aquil. l. quẽadmodũ. §. magiſtratꝰ. & l. de pecoribus. C. ad l. Aquil. Procedo vlterius: nã dicitur hic, iure gentiũ, &c. † videtur q̃ actio ſit de iure gentiũ, contra l. ij. §. deinde. ſ. de ori. iur. Propter hanc legem Vltramontani dicunt q̃ eſt verũ, quòd actio eſt de iure gentiũ: ſed iſta eſt materia l. ex hoc iure. de iuſti. & iure. Dicunt etiam ipſi, vt Iaco. de Are. quòd ſi fuiſſet illo tempore, quo actio non fuit, accepiſſet multam pecuniã mutuo. Tex. reſpondet q̃ non erat actio, ſed manu † regia fiebat: vt l. ij. in prin. ſ. de ori. iur. vt ſit Venetijs, & apud Tartaros: ſed Iuriſconſulti & Imperatores introduxerunt poſtea actiones ſubtiliter intuentes. & hoc dicit l. fina. C. de præſcrip. long. tempo. Ad illam legem reſpondeo

a ¶ §. at ſi in dotẽ. Queritꝰ Iac. Adde quę no. Barto. in l. credi. in fi. prin. de ſol.

b ¶ Rerũ amotarũ. Et allegaẽ quotidie ſecũdum Nico. de Nea. q̃ condictio furtiua fit ex delicto. Et ſic contra gl. iſti. de actio. §. j. de condi. fur. l. j. C. ne ex deli. defun. l. j. j. de act. & obli. l. j. de reg. iu. l. pupillũ. §. ĩ hæredes. vbi dicit q̃ naſcitur ex varijs figuris. In cõtrarium eſt hic tex. & in l. ſi ambo. §. idẽ. de cõpen. Glo. eſt valde not. in l. ſeruus quẽ. in gl. interlineari. de ac. emp. And. Bar.

b ¶ Rerũ amotarũ. Vide Bart. in l. ſi ita ſtipulatus. in j. q. prin. ad fi. de verb. obliga.

c ✠ POMATES. ¶ Doli excep. Vide Bart. in l. ita ſtipulatus. in fi. pe. q. prin. de verbo. oblig.

d ✠ POMATES. ¶ Ob res amotas. De intellectu huius tex. vide Bartol. in l. ita ſtipulatꝰ. magna. in j. colum. circa medium. de verb. oblig.

e ✠ POMATES. ¶ Dicit gloſſ. in l. ſi mora. in ij. colum. ff. ſolut. matri.

a ✠ POMATES. ¶ Prout vis. Vide Feli. in c.ij.in xv.col.verſi.tertio declaratur.de reſcriptis.

b ✠ POMATES. ¶ Arg.ad q. Sed iſta ſubtilitas eſt vana: qa eſt contra §. j. Inſtit.de iniur. Nã cùm nõ apponaſ verbũ cõe in libello, & ſtatuta ſint ius. vt l.oẽs populi.de iuſt.& iur. ergo ſecundũ Nic.de Neap. hic.& dicit ꝙ illud verbũ, ſecundũ formã iuris, vel ſecũdũ iuscõe et.ſtatuta Padue, intelligi debent ſecundũ ius cõe Paduanum. Et ita dicit de facto fuiſſe inductum per §.j.præall.

b ¶ Arg.ad q. Vide que no. Bar. in l.ij.§.ſi publico.ſ.de adul.i vertertiò quæro.de quo latè per Rap.et Imo. in l. Gallus. §.ſi eius. ſ.de lib. & poſth. Bene facit l.ij.§.j.C. quẽ ad.teſt.aper.ibi: ſecũdùm legẽ moresꝫ locorũ, &c. Et vidẽ bal. in l.eos.C.de app. Ioan.de arb.in c.ſtatutũ. Bene facit qđ no. dixit Imo.in c. dilectus.de of.ord. Adde qđ Bal.de pac. cõſt. in verſi.ſecũdũ leges & conſuetudines dixit no.arg.ꝙ ſi cã eit cõmiſſa ſecũdũ leges & cõſuetudines terrarum terminãda, ꝙ potiꝰ debet terminari ſecũdũ bonas conſuetudines ꝫ ſecũdũ leges, & talis ſeruat bonitatẽ arbitrij, nõ merũ ius cõe. de eo q mit. in poſ.cã rei ſer. c.cũ veniſſent. & vide Cy. C.de teſt.mil. l.captatorias, & dixit Bal. ſ l.j.C. de ſer. & aq. ꝙ libellꝰ põt fundari ſuper cõſuetudine. & i c.dilectꝰ. de offi.or. & tex. in l. fin. C.de iniur. Et ad hoc vide Bal. in l.obſeruare. §. .pficiſci. in xxxiij.q.de off.proc. & i l.ſed & ſi qs. §.q ſitũ. ſi qs cau. & in l. j.C.de cõſeſ. in xij.co. & qđ no. Ro. in rub. de arb. in xv.q. adde qđ no. Bal. in l. generaliter. i ij.co. de epiſ. & cl. & Inn. in c. certificari. de ſepul. et dicit Bal. ꝙ licet qs faciat mentionẽ de cõſuetudine, & ſup ea fundet ſe: tñ põt etiã ſup ea deducere ius cõe, ſecũdùm eũ in l. præſcri. in x.col. C. ſi cõtra ius. Alle. Inn. i d.c. certificari. et ad de Bald. l.edita. C. de edẽ. in xvij.co. vbi allegat Bar. hic, & dicit ꝙ .pcedit libellꝰ dicendo. Peto .pnũciari ſecũdũ leges & conſuetudines. & ad Bar. hic adde Bal. in l. vinum ſi cer.pet. & Bal. in l.ij. in iij.col. C. de nup. vbi dixit ꝙ ſi peto quẽ puniri ſecundũ cõſuetudines & ſtatuta, ſi nõ conſtat de cõſuetudine, punit extra ordinẽ. Adde primis verbis apoſtil. Bal. cõſi. ccxvj. in pe.co.j. vo. Et ad Bar. hic vide do. Maria. in c.ij. de libel. oblation. arg. xiij.q.ij. circa fin.

a ✠ POMATES. ¶ Arg.ad q. Sed iſta ſubtilitas eſt vana: qa eſt contra §. j. Inſtit. de iniur. Nã cùm nõ apponaſ verbũ cõe in libello, & ſtatuta ſint ius. vt l.oẽs populi. de iuſt. & iur. ergo ſecundũ Nic. de Neap. hic. & dicit ꝙ illud verbũ, ſecundũ formã iuris, vel ſecũdũ iuscõe et. ſtatuta Padue, intelligi debent ſecundũ ius cõe Paduanum. Et ita dicit de facto fuiſſe inductum per §.j. præall.

quòd actiones ſunt de iure ciuili: & Iuriſcõſultus arguit quòd ſicut de iure gentium, quo non erat actio, fiebat exactio: multò magis hodie, cũ fit actio. Vide gl. quæ incipit, quia iure, &c. Sed quare dicit, iure gentiũ, i. naturali. cũ ſint ſpecies oppoſitæ & ſeparatæ: vt l.j. in fi. ſ. de iuſt. & iur. Gl. rñdet: & vide in gl. ibi: ſed certè, &c. Habes ſimilẽ gl. in l. Stichũ. §. naturalis. ſ. de ſol. & tex. in l. cũ amplius. circa fi. de reg. iur. Cõtrarium videt tenere gl. ꝙ ex naturali obligatione oriat actio, in l. fideiuſſor. ſ. de fideiuſ. ſed illa gl. non dicit verũ. & intelligẽ eã, put gl. loquit in l. naturales. ſ. de ac. & obli. Vel aliter põt reſpõderi ad contrariũ, ſed de iure gẽtiũ põt cõtradici, addita tñ actiõe de iu. ciuili. Vltimò dic ꝙ iuris gentiũ vocat ius ciuile. Vel expone vt dixi ſup text. i. iure, à quo ſumpſit originẽ ius ciuile. non curo, expone prout vis[a]. Iſtã legẽ induco in ar, ad.q.[b] et cõſueui formare i l. de quib[9]. ſ. de legi. agn. & peto in libello † reũ conꝑ dẽnari ꝑm formã iuris, & ſtatutorũ. An iſte libellus procedat? Et dicũt quidã ꝙ nõ: qa proponit actionẽ de iure cõi, & cõdictionẽ de iure ſtatutorũ contra §. elige re. l. qđ i hæredẽ. ſ. de trib. Sed cõtrariũ dico ꝙ verba debẽt interpretari ꝑm ,pferentẽ in iudicio: vt l. ſi quis intẽtione. ſ. de iud. Et modò qñ dico, ꝑm ius & formã ſtatutorum, iiſꝑm ſtatuta à iure approbata, ſecundùm hãc l. ꝑm quã gl. exponit, i. de iure ciuili approbato, &c. Et per hoc videt caſus in iure canonico, extra de eo q mit. in poſ. cau. rei ſer. c. cùm veniſſent. vel interpretabitur, i. condẽnetur ſecũdùm ius & procedatur ſecundũ formã ſtatutorũ. vel intelligiſ, i. ꝑm iura nõ reprobata per ſtatuta, ꝑm qđ actori vtilius viſum fuerit.

b 4

RErum. Iſta actio eſt in perſonam. h. Quærit vtrũ iſta condictio infamet. Gl. dicit ꝙ non, vt ſ. de act. & obli. l. ceſſat. quod intellige de iure: ſed de facto infamat: vt l. honori. & l. ſi parens. ſ. de obſequijs.

RErum amotarum.

Legitur duob[9] modis. & ſecundũ primã lec. h. d. Actio ciuilis propoſita ab vno nõ differt propter accuſationẽ criminalẽ ,ppoſitã ab alio. h. d. Op. C. de adul. l. adulterij. Gl. dat duplicẽ ſol. Vnã, ꝙ ibi criminalis & ciuilis proponebãtur inter eoſdẽ: hic inter diuerſos. Et iſta eſt vera in ſe. Vel aliter, & iſta eſt ij. lec. Accuſans criminaliter nõ põt recõueniri ciuiliter vt in cõtrario: ſed vnus & idẽ põt agere ciuiliter & criãliter, vt hic. Et rõ ſolu. põt eſſe iſta qñ accuſat vir & agit mulier ciuiliter: & iſta ſunt præiudicialia: qa ſi mulier cõuinciſ, ,pdit dotẽ, vt l. cõſenſu. C. de rep. Ideo vna ,ipedit aliã: ſed actio rerũ amotarũ, & accuſatiò adulterij: nõ ſunt ꝑiudiciales.

Sed opp. de l. interdũ. ſ. de pub. iudi. Dy. rñdet & bene, ꝙ qñ ciuilis & criminalis oriuntur ex eodem facto, non poſſunt ſimul ,pponi: quia ſunt inuicẽ ꝑiudiciales. Secus ſi ex diuerſis, vt dixi in l.ij. ſ. vi bo. rap. & ſolitꝰ ſum dicere i l.j.C. qñ ci. act. cri. præiud. Sed cõtra illd eſt C. de or. iu. l. fi. qa nõ ,pñt cõcurrere ciuiles & criãles. nõ ob. hoc quia ſunt præiudiciales, ſed quia vna eſt maior altera: vt l. per minorẽ. ſ. de iud. & l. fi. & ibi tenet gl. de ord. iudi. Sed iſta ratio habet locũ, ſiue ab vno, ſiue à diuerſis ambæ proponantur: & vide abſurditatẽ quę ſequeretur ſi poſſet fieri quòd actor ciuilem & criminalẽ ſimul intentaret, ſed reus nõ poſſet opponere, & ſic liceret actori quod nõ ficeret reo, contra l. nõ debet actori. ſ. de regul. iur. Tene ergo j. ſol. & j. lect.

SIvxor.

Pro re viri ſubtracta cõpetit actio furti extraneo, cuius intereſt: licet non viro. hoc d. Op. C. de furt. l. fi. Sol. Qñq; mulier ſurripit rẽ viri, quę eſt apud virum: & tunc habet locum actio rerũ amotarũ ſolut. matr. per totũ iſtum tit. & eo cõſtante, actio factum: vt l. ij. C. e. Quãdoq; ſurripit rem viri, quæ eſt apud extraneum, & loquiſ iſte text. Quandoq; ſurripit rem extranei, quæ eſt apud virũ: & tunc habet locum l. fin. in fine. C. de fur. & l. ſi concubina. in fine. ſ. codem.

RErum amotarum.

Inſpiciſ quãtũ res valuit tẽpore amotionis & poſtea quãti plurimi fuerit. h. d. Not. caſum, in quo fit furtũ, & efficitur res furtiua: nõ tñ cõpetit actio furti: qđ ,pſequiſ gl. in l. ſequiſ. §. ſi rem. ſ. de vſur. & ibi plenè dixi: & per Cy. C. de ſer. fu. l. j. & Dyn. ſummauit iſtum tit. in l. ſed & ſi diuortij. ſ. eo. per diſtinctionem quam poſuit Cy. C. eod. l. fin.

VM ſoluto.

Per matrimoniũ redintegratum ſoluitur hoc iudicium. hoc d. Sed intellige vt l. redintegrato. ſ. eod.

De liberis agnoſcendis & alendis à parentibus, vel à patronis libertis. Rubrica.

Dictum eſt ſ. ꝙ ſoluto mat. qñq; oriſ cõtẽtio ſuper repetitione dotis, & de hoc dixi in ti. ſ. ſol. mat. quẽ ad. dos petat. Qñq; oritur cõtẽtio ſup impẽſis in rebus dotalib[9] factis: ideo poſuit tit. de impẽ. Qñq; oriſ cõtẽtio ,ppter res amotas, ideo poſuit tit. rer. amo. Qñq; oriſ cõtẽtio de liberis: & hoc duob[9] modis: vel qa marit[9] nõ vult agnoſcere illos in ſuos filios, ideo poniſ hic rub. de liberis agnoſ. Et iſtã partẽ proſequiſ Iuriſconſ. vſq; ad l. ſi qs à liberis. Qñq; oriſ cõtẽtio de alendis liberis: ideo annectit in rub. & alẽdis. & iſtã partẽ ,pſequiſ à principio l. ſi qs à liberis. vſq; ad §. ſolẽt. Et qa incipit tractare de alimẽtis, et cõtigit interdũ ꝙ parẽtes ſe petãt ali à filijs: ideo ſubnectiſ i rub. parẽtibus. de quibus etiam dixit à principio. l. ſi quis à liberis. vſque ad §. ſolent. permiſtim. Item quia contingit interdum vt patroni petant alimẽta à libertis ſiue ſeruis, vel ecõuerſo: ideo annectitur in rubrica, vel à patronis, vel libertis: de quo dicitur in d. §. ſolent. vſque ad fi. Poſtea format quaſdam quæſtiones ad materiam, vſque ad finem totius tituli.

SEnatus.

Diuiſionem tituli habuiſtis, in rubri. Prima pars, quæ tractat de liberis agnoſcendis, diuidit: quia primò Iuriſconſultus ponit in ſumma quæ fuit mens ſenatuſconſulti. circa hoc, vſq; ibi: permittitur igitur. Ibi poniſ quæ fuit mens ſenatuſconſulti inquantum ſpectat ad mulierem, cum quibuſdam declarationibus, vſq; ibi: mariti. Ibi tertia, in qua ponitur mẽs ſenatuſconſulti inquantum ad maritum ſpectat, vſq; ibi: ſed ſi maritus. Ibi quarta, in qua tractat permiſtim de marito & vxore cõtemnentibus ſenatuſconſultum, vel obedientibus: vſque ad l. ſiue contra. §. quia Plautianum. Ibi quinta, in qua circa dicta format aliquas quæſtiones vſque ad l. ſi quis â liberis. Venio ad primam partem: & iſta eſt clara in tex. Opp. ad princ. quia de partu falſo ſuppoſito non tractatur hic. Sol. licet non ponatur hic, ponebatur tamen in verbis ſenatuſconſulti. Vel aliter: Licet non tractetur principaliter. tamen tractatur per conſequentiam, cùm dantur remedia ne partus poſsit supponi. Quæro qua lege teneatur, qui partũ falſo ſupponit. Dic plenè vt l.j.C. de fal. & ibi plenè per gloſ.

Denun

1 *Denunciare quòd poſſit procurator, & an requiratur ſpeciale mandatum: & ꝙ ſufficiat generale.*
2 *Procurator conſtitutus ad denunciandum, à quo debeat conſtitui, ſcilicet an à filia tantum, an à patre, an ab utroque.*
3 *Citatio facta ad domum quando ualeat.*
4 *Nuncius quomodo referat quando citatio eſt facta ad domum.*
5 *Citatio debet fieri ad domum habitationis: ut ualeat, non ad apothecam.*
6 *Citatio ad hoſpitium, in quo quis hoſpitatur, quando fieri poſſit.*
7 *Ille dicitur manere in ciuitate qui in ea habet familiam, licet ipſe ſit abſens.*
8 *Differentia inter ciuitatem, uillam, & municipium.*
9 *Qualiter mulier denunciat uiro ſe prægnantem.*
10 *Quis non tenetur inſtruere aduerſarium ſuum.*

PErmittitur.

a Oppo. ſ. quæ ſenten. ſine appel. re. l. j. §. item cum ex edicto. Solue vt ibi.

1 No. hic † ꝙ denunciatio poteſt fieri per procuratorẽ. Sed hic quæritur an requiratur ſpeciale mãdatũ. Et gl. dicit ꝙ ſic. quæ incipit, ſpeciale, vt dicũt, &c. Et ſic no. quod vt procurator poſſit denunciare, requiritur ſpeciale mandatũ. Similem glo. habes in l. de pupillo. §. qui procuratorio. ſ. de ope. no. nun. Glo. quædam in hac ea. l. videtur dicere contrarium. ſ. proxi. §. ſuper verbo, nomine. in ver. mariti. & allegat l. actione. §. renunciare. ſ. pro ſocio. Poſſumus dicere ꝙ hæc gl. loquitur in denũciatione facta ex parte mulieris: alia in denũciatione facta ex parte viri. Et licet gl. poſſent ſuſtineri: tamen credo ꝙ procurator habens generale mandatũ poſsit denunciare: vt l. actione. §. renunciare. ſ. pro ſocio & l. j. in fi. cũ l. ſeq. de ope. no. nũ. Facit l. ſi quis. §. ij. de vſuris. Prædicta intelligo qũ denũciatio fit circa id quod ſpectat ad adminiſtrationem bonorũ. Non enim eſt de caſibus, in quibus requiritur ſpeciale mandatum, qui ponuntur in l. Pomponius. ſ. de procu. Quandoq; denunciatio nõ fit circa ea quæ reſpiciũt adminiſtrationẽ bonorũ: et tunc quædã ſunt, quæ non poſſunt eſſe no. niſi quatenus à perſona principali procedãt: vt mulierẽ eſſe prægnantẽ: & requiritur eſſe ſpeciale mãdatũ, vt hic: aliàs ſecus, vt in gl. cõtraria in

2 hac l. poſita. † Quæro iuxta idẽ, an hoc mandatum debeat fieri à patre & filia: an ſufficiat fieri à patre tantum: an ſufficiat fieri à filia tantum. Dyn. dicit ꝙ ab vtroq;, per hoc quod dicit,

b mandatum ab eis. ſcilicet eſt. Puto ꝙ filia ſola [b] poſsit facere procuratorẽ: quia in eo quod ſolus filius poſſet facere ſine patre, in eo ſolus poſſet cõſtituere procuratorem, vt l. filiusfa. §. ſed & ſi filia. ſ. de procu. Ad tex. qui dicit, ab eis: Rñ. quòd debet intelligi diſiunctiuè, ſecundum quod diſiunctiua oratio

c preceſſerat. Secundò not. [c] quòd denunciatio debet fieri in perſonam, vel ad domum, ſi perſonę copia haberi non poteſt.

d Per hoc dicũt [d] quidam quòd citatio ita demum tenet † ad domum, ſi perſona reperiri nõ põt. Contrariũ tenet Dy. † hic per

3 l. ſcire oportet. §. oportet. de excuſatio. tutorũ. vbi dicit citatio nẽ fieri perſonaliter, vel ad domũ: & ſic ſufficit alterũ eorũ. ſed ipſe idẽ Dy. in l. iiij. §. prætor. ſ. de dam. infec. tenet ꝙ tunc põt fieri ad domũ, ſi nõ põt haberi copia perſonæ. Idẽ gl. extra de dolo & cõtu. c. cauſam. & Inn. de eo qui mit. in poſſeſsio. cauſa rei ſer. c. vlti. Quod intelligo in eo qui nunq; fuit in iudicio. Secus ſi ſemel incœpit litigare: tũc enim ſi nõ comparet in iudicio, ſufficit ꝙ citetur ad domũ, vt l. ab eo. C. quomodo & qñ

4 iudex. & qđ ibi no. & in auẽ. q ſemel. ibi poſita. Cõſulo † ergo ꝙ relatio nuncij ſcribat ſic, Dicit ſe eũ ſolẽniter perquiſiuiſſe, et qa eũ perſonaliter reperire nõ potuit, ideo citauit ad domũ.

e Prędicta examino multũ latè in d. l. iiij. §. ,ptor. de dam. infec. [e]

5 Tertiò † ex verbo, domũ. no. ꝙ denunciatio, ſeu citatio debet fieri ad domũ habitatiõis, nõ ad apothecã vel ſtationẽ. licet in cõtrariũ faciat l. itẽ apud Labeonẽ. §. cõuicium. ſ. de iniur. Sed quæro, quid ſi habeat plures domos, in quibus habitet? Rñ. de hoc eſt gl. extra de electio. c. cauſam in cle. dixi in d. §. prætor.

6 Quæro † nunquid ſufficiat citari ad hoſpitiũ, in quo hoſpitaſ. Tex. hic videt dicere ꝙ ſic: ſi in ciuitate maneat. Hoc intelligo de hoſpitio, in quo habitat, nõ de eo, in quo paulìſper hoſpitatur. Illud emẽ nõ eſt habitare: vt l. j. §. hoſpes. ſ. de his qui deie. vel effu. Et hoc innuit hic tex. dũ dicit, in ciuitate maneat: hoc

7 eſt, in ciuitate habitationẽ habeat. Et ex hoc no. † gloſſ. quæ eſt hic, ꝙ in ciuitate dicitur manere, licet ibi non ſit præſens: ſi tamen ibi retinet familiam ſuam, vt dixit hic gl. ſuper verbo: manere. facit de vſu & habita. l. ſi maritus. & infrà, de leg. iij. l. quæſitũ. §. j. quod allegabã in queſtione de facto. Factum fuit

a hic ſtatutũ ꝙ omnes habitãtes de ciuitate à die dicti ſtatuti cõfecti habeant pro ciuibus. Cõtingit ꝙ illa die quidã erat extra territoriũ ciuitatis, tamẽ domũ & familiã ſuam retinebat in ciuitate: certè illa die habitare videbat, vt ex prædictis patet. Quero † quã differentiã faeit hic Iuriſconſult. inter ciuitatẽ, villã, & municipiũ. Reſpõdeo: in ciuitate cõmuniter nõ habet domus, niſi cauſa habitãdi, ideo in ciuitate hoſpitiũ ſimpliciter ,p domo accipitur. In villa verò & municipio habẽtur domus quandoq; cauſa habitationis: quandoq; cauſa fructuũ quærendorũ: & ideo expreſsit ꝙ debet intelligi de domo, in qua larẽ matrimonio collocauit, id eſt, in qua familiariter habitauit. Dicam in l. prima. §. ſiue autẽ. ſ. de ope. no. nũciatio. & Ioã. And. ponit in nouella in c. ſi ciuitas. de ſen. excõmu. lib. vj. Venio ad ver-

9 denũciare. Ex quo not. † formã denũciationis quã mulier debet facere: quia ſolũ debet notificare ſe prægnantẽ: nec debet vlterius inſtigare virũ vt mittat cuſtodes.

10 Ex quo † dicit Iaco. de Are. ꝙ non tenet quis inſtruere aduerſariũ ſuũ. Simile ſ. de public. l. fi. §. diui. Sed quero an in denunciatione debeat dicere ſe prægnãtẽ ex eo tex. hic dicit primo quòd ſic. Secũdò innuit ꝙ ſufficit ꝙ ſimpliciter dicat ſe prægnantẽ: & ſic nõ facit differentiã. Dicunt b quidã, vt dicit gloſ. ꝙ denũciatio eſt ꝙ ſit pregnãs. ſubintelligiſ, ex eo. Iſtud nõ eſt verũ: qa denũciatio eſſet incerta. vt l. de c nũciaſſe. ſ. de adult. Et vide gloſ. q incipit denũciare. Et ſic licet in ſtipulatione perſona extrinſecus non intelligaſ: vt l. ſi ita d ſtipulatꝰ. §. chryſogonus. ſ. de verb. obligtñ in nunciationibus ſemp intelligiſ perſona, cui nũciaſ. Et ,p hoc gloſ. eſt in l. ſti- e pulatio iſta. §. qui ita. de verbo. oblig. Sed puto ꝙ talis nũciatio nõ valeat, ,p hũc tex. & qa nũciatio debet eſſe certa, vt dixi i l. f denũciaſſe. ſ. de adulte. & ideo puto primam opinionẽ eſſe veram, ſcilicet quòd debeat dicere ſe eſſe ex eo prægnantem.

✠ POMATES ¶ Permittitur. Vide quid per iſtũ text. dicat Bart. cõſil. xcviij. Pro concordia. Adverte ꝙ his quæ dicit Bart. in hoc. §. permittit. ſ. ꝙ citatio facta ad domũ in qua habitat cũ familia, dicitur iuri Canonico cõtradicere, alleg. j do. Alex. in l. cũ quidã. ff. de fundo inſtru. vbi Bart. voluit ꝙ debet citari ad apothecam. Tu dic ꝙ non meret argui de cõtrarietate: nã in hoc §. permittitur. non negat quin qñque ad apothecã, vbi laborat fiat: imò ẽt ſi bene cõſyderet, idẽ dicit, dũ cõcludit ꝙ valet ſi fiat in loco, in quo ſtãt perſonæ, quę veriſimiliter notificẽt citato: ergo ẽt vbi laborat, & ſic nõ cõtradicit: imò cõcordat. Intelligę tamen ſemp facta diligẽti pergſitione perſonæ, & non reperto perſonaliter, ſecundũ doctrinã Bartol. in l. iiij. §. prætor ait. ff. de dãno iſecto. Rota deciſione lj. cum ſimil.

✠ POMATES. ¶ Puto ꝙ filia ſola. Et vide quod not. in c. fin. de iudi. lib. vj.

✠ POMATES. ¶ Secundò not. Alexã. l. iiij. §. prætor ait. de dam. infect.

¶ Per hoc dicunt. Et vide plenè in præall. §. ,ptor. per moderniores. Andre. Barb.

✠ POMATES. ¶ Dam. infect. Vide Iaſo. in l. pleriſq; in j. col. ff. de in ius vocã.

✠ POMATES. ¶ Examinabo. Vide Roma. ſingul. decclxiiij. in verſi. vlti. Vide Angel. Are. in §. ,p alluuionẽ. in ij. col. Inſtit. de rerum diui.

1 *Qui non improbat, probat: & quando remißiuè.*
2 *An quælibet proteſtatio tollat primam.*
3 *Denunciatio facta procuratori quando conſtituat dominum in mora. remißiuè.*
4 *Iuramentum quòd defertur ei, qui melius ſcit ueritatem.*

MAriti.

Oppo. C. de nup. l. patrem. Solue, vt in glo. in §. pœna autẽ. ibi quod maritus debet denũciare,

1 &c. & ſic collige not. ſecũdũ gl. † ꝙ qui nõ improbat: probat. Et vide gl. q incipit, q nõ probat, &c. Sed cõtra illud opp. de l. quoties. §. ij. ſ. rem ra. ha. Sol. Iſtud eſt in odiũ eius qui cõtempſit ſenatuſcõſultũ. Quãdo aũt quis dicat improbare ſi nõ probat, dixi in l. ſi abſenti. §. fi. C. ſi certũ peta. & ibi tãgit Cy. Not. ꝙ denũciatio poſſet fieri per ,pcuratorẽ. Quæro an requiraſ ſpeciale mãdatũ. & dic vt in gl. Quæro, de qua pœna hic loquaſ. ſunt opi. in glo. Sed puto verũ ꝙ arbitrio iudicis: vt l. j. §. expilatores. ſ. de effra. & l. ſanctio. ſ. de pœ. Quero an habeat neceſſe ſe probare filiũ plenè vel ſummariè. Et gl. eſt hic con-

f traria. ſ. ead. l. §. ex his. & ibi examinabo [f]. Extra gl. quæro an

2 hoc ſit verũ indiſtinctè ꝙ † quęlibet ,pteſtatio tollat proteſtationẽ primã. Et hic videt ꝙ ſic, & ſ. quod vi aut clam. l. aut qui aliter. §. ſi qs cùm denũciaſſet. In cõtrariũ videt ꝙ non tollat, ſed cõfirmat: vt in citato, qui reſpõdet ſe nolle venire: & tunc eſt cõtumax verè: vt l. Fulcinius. §. fi. ſ. ex quib. cau. in poſ. ea. & not. in l. fi. ſ. de in integrũ reſti. Quãdoq; denunciatio fit ad inducendũ cõſenſum tuum tacitũ vel fictum, & tũc contraria proteſtatio tollit primã: & eſt caſus hic, & in l. aut qui aliter. §. ſi quis cũ denũciaſſet. ſ. quod vi aut clã. Quãdoq; denuntiatio

f

2 ¶ §.elegãter. Villa excusẽ. Dicit idẽ Bart. ĩ l.sororẽ. C.de his qb. vt indi.& Bar.ĩ l.diuus.la ij.de custo.reo. in vlt.col.& Alb.de Ros.in ij.parte statutorũ q.lxiij.incip. Itẽ q̃ro, statuto cauet q̃ cõsules villarũ. Et vi de Bald.in l.si qs hæres.de iorf.testa. Bal. in d.l.sororẽ. limitat opi.Bartol.vt ibi per eũ. Vide etiam Bart. in l.pen.j.ad fyllа.

b POMATES. ¶ Examinem⁹. Vide plenè Pel.in c.p tuas. in iij.col.& in seq.de ꝓba. Barba.cõsi.xxvij.ĩ iij.co.& sequẽti.

c ¶ Quod senatuscõ.§. idẽ p cõtrarium. Pro veritate. Et istam do ctrinã sequit Petr.de Anc.ĩ c.siverò.de sen. excom.& de materia habet p doc.ĩ c.trãsmissa.q fi.sint legi.& in c.p tuas.de ꝓba.et vide p moder.ĩ l.neque.C.de testa.et Bar. in l.filiũ.de his q̃ sunt sui.et no.ĩ c.Michael. de fi.pſby t.p Bal.in l.necq̃ natales.& in l. nõ nudis.de ꝓbat.& oĩno vide Cy.in d.l. nõ nudis. Angel.in l. vxorẽ. de ma. te. Innoc.in c.trãsmissæ.q filij sint legiti. Adde meli⁹ p Bal.cõsil.lix. li.iij.vbi dicit q̃ sicut in l. filiũ diffinimus &c.eodẽ mõ si pr̃ no minat filiũ, debet intelligi de legitimo& naturali. Et idẽ in teste q̃ deponit filiũ eẽ, & nihil plus dicit: q̃a ĩtelligit de legitimo & naturali. Et si testis dicat, scio ꝓ certo q̃ est fili⁹ talis; ꝓpter hoc non dicit filius, q̃a debet ĩtelligi secũdũ humanã natu rã, i.præsumptiuè, vt lex pſumit, vt j.de ædili.edict.l.si vẽditor. Refert et Bal.ĩ d.cõs. q̃ cũ q̃dã sapiẽs Bononiensis iuisset Romã, & summ⁹ Põtifex illi dixisset q̃ erat su⁹ filius, q̃a eũ cõceperat dũ erat ĩ studio Bononię, & q̃ volebat eũ promouere ad maximos honores, q̃ ille rñdit, Non placet Deo, mater mea fuit vxor & bõa dña: Pa pa rñdit, Recede cum dño, iste credit legitimus. Et de ꝓbatione filiationis vide eũdẽ Bal.cõsil.xv.ĩ iiij.co. ij.vol. Et de cõfessione pr̃is facta apud acta sup filiatiõe, vide eo. vol. Bal.cõsi.cxxxij.

d ¶ Vnũ ego. Et bene facit pro q.in qua fui interrogatus Bononię. Quidam miserat quẽdã ad scholas: faciebat indui optimis vestibus, & vocabat ipsum filiũ, an cõtrtuatur in quasi possessione filiatiõis. Et fit ad aliũ finẽ, vt puta ad declarandũ voluntatẽ meã, vel ad cõstituendum quẽ in mora: & tũc prima per cõtrariã protestationẽ non tollitur: imò esset magis cõtumax: vt not.s̃.de in integ.resti.l.fin. Et de hoc per Cyn.in l.j.in v.q.C.de lit.conte. Quęro an † denũciatio procuratori facta cõstituat dũm in mora. Pe.tangit hic: cuius dicta refert Cy.C.ĩ q.cau.in ĩteg.rest. nõ est necess.l.ĩ minorũ.ĩ ij.q. Dy.format illã q.in l.de pupillo.§.nũciationem.j.de ope.no.nũ.& ibi distinguit, put dicit gl.ĩ l.procurator.ĩ prĩ.s̃.de pcur. Do. Andr.de Pisis posuit istã q̃stionẽ ĩ repeti.quã fecit de l.si qs in prin.j.de lega.iij.& do. Ioan. And.posuit in mercur.ĩ c.in gñali.extra, de reg.iur.lib.vj. Dixi in d.§.nũciationẽ. & plenè in l.nõ solũ.§.fi.de ope.no.nũ.in materia ꝓtestationũ. Vltimò gl.tua, q̃ est hic, dicit no.ĩ verbo, illud. q̃ nũciatio incipit à muliere: q̃a meli⁹ scit factũ.& tene mẽti. Et dicit Dy. q̃ † valet q̃n deferr̃ iura mẽtũ: q̃a debet deferri ei, q̃ meli⁹ scit veritatẽ. Et dic vt ĩ l.ĩ bonæ fidei.C.de iureiu. & eo.tit.l.gñaliter & s̃.tit.j.l. Marcell⁹.§. j.declarauí plenè ĩ l.admonẽdi.s̃.de iurei.

☞ Quæ sit iusta cã excusãdi mulierẽ, si nõ denũciauit.

Dies diuortij quod computetur in ista dilatione: quia intelligitur de momento ad momentum.

Dies datæ dilationis an computetur in dilatione.

Sed si maritus. Si mulier cõtẽnit senatusconsultũ Plautianũ, pręiudicat filio, nisi verè ꝓbet se filiũ. Fallit si erraret, vel ex necessitate mulier denũciationẽ omisisset. h.d. vsq̃ ad §.quẽadmodũ. Et diuidit̃ vsq̃ ad l.si quis à liberis. Primò loquit̃ q̃n mulier cõtẽnit senatuscõsultũ vsq̃ ibi: quẽadmodũ. ibi, q̃n nõ cõtẽpsit mulier, nec vir. vsq̃ ad l.quod senatuscõsul. aliàs est §.ibi loqtur q̃n maritus cõtẽpsit, & nõ mulier nec vir. vsq̃ ad §.planè. ibi redit ad casum, q̃n nec vir nec mulier cõtẽpsit senatuscõ. vsq̃ ad l.siue.§.quia Plautianũ. ibi format alia qua dubia circa materiã, vsq̃ ad finẽ hui⁹ partis. Quęro prĩo, quot, & q̃ sunt hi custodes. Gl.ponit, & incipit, fortè liberos, &c. Dic vt in gl. Quęro, qd si marit⁹ nõ est cõtẽt⁹ ista pœna, sed vult oĩno mittere custodes. Dic vt in glos. Quæro, † q̃ põt esse iusta cã, ꝓpter quã mulier excusat̃ si nõ denũciauit? Rñdet gl.q̃ ignorabat se prægnãtẽ: & hoc cõtingit vt dicũt Physici, & Rofr. refert sup hoc titulo, ex multis signis, q̃ debẽt esse in mulieribus prægnãtib⁹, quæ q̃nq̃ nõ sunt. Itẽ addit gl.q̃ excusat̃ rõne minoris ætatis: quod not. facit C.si aduer.delic.l.fin. Quæro, q̃s debeat alere istũ filiũ interim? Certè mater, vt dicit gl.q̃ incipit, si ꝓbauit &c. Quæro: dicit̃ hic, dies trigintа cõputãtur à die diuortij.in §.pmittit̃. dicit † quod trigintа dies cõputantur post diuortiũ: vtrũ ergo dies diuortij cõnumeretur? Dicit Iaco.de Are.q̃ sic: & ꝓintelligetur de momẽto ad momẽtũ: vt l.j.§.biduũ.& §.dies.& quod ibi no.j.q̃n app.sit. † In aliꝭ autẽ dilationibus nũquid dies datæ dilationis cõputentur in dilatione. Solet dici in l.j.si quis caut. &c. extra de dila.c.sup eo. tangitur per Ioã. And.in c.frequẽs.extra, de restit. spol.lib.vj.& ĩ c.pia.extra de excep.li.vj.

1 ☞ *Mulier si nõ petit curatorẽ uentri, quod excusatur si peperit ĩtra trigintа dies.*

2 *Villa, quæ non denunciauit maleficium intra tempus statuti, quod excusatur, si interim alius accusauit, uel iudex inquisiuit.*

Eleganter. Nota istum tex. q̃ ex eo q̃ trigintа dies statuunt̃, nõ habet locũ senatuscõsultũ in ea,

1 quæ parit intra trigintа dies. † facit q̃ si mulier nõ petijt curatorẽ vẽtri, nõ imputet̃ sibi, si intra trigintа dies peperit. Et sic debet determinari j.ad Tertul.l.iij.§.si mater. versi. quod si cũ

2 prægnãs. Itẽ Iac.de Are. inducit hũc tex. † ad q̃stionẽ, q̃ si statutum est in ciuitate q̃ villa debeat denũciare maleficiũ intra certos dies, quòd si alius interim accusauerit, vel iudex inqsi-

a uerit, villa excusẽt.[a] Pro hoc est l.edicto.§.ij.j.de iur.fis.& j. ad tertul.l.iij.§.si mr̃. versi. sed si fortè absens. Vltimò dicitur hic, q̃ si mater cõtẽnit senatuscõsultũ, non pręiudicat partui, si probat se filiũ, &c. Quæro, an hoc debeat probari verũ. Breuiter glo. super §.proxi. quẽ recitare omisi, tenet q̃ debet verè probari. Contrarium not. j.l.proxi.§.ex his.& ibi dicam.

1 ☞ *Conducens equum ad uecturã, an teneatur de custodia, si locans misit famulum.*

Quemadmodum. Vxor & maritus obseruant senatuscõsultũ licet maritus partũ nõ agnosceret. h.d. Quæro quid si marit⁹ mittit custodire simpliciter. Glos. hic nõ bene declarat. & vide eã, quę incipit, repẽte neget, &c. ibi: & custodes misit. Respondeo, sufficit per text. qui hic dixit maximè: & s̃.ea.l.§.pmittit̃. & innuit

1 s̃.eo.ver.pœna autẽ. Induco ad quęstionẽ: † Conduxisti equũ ad vecturam, & ille, qui locat equum, tibi mittit famulum, an excuseris à custodia. Glos. format istam quæstionem s̃.vsufru. quẽad.ca.l.pen. Ego sum solitus dicere q̃ si do tibi famulum vt equum reducat, quòd tunc negligentia famuli non excuset te: sed dolus suus te excusaret: vt l.si vt certo.§.si me rogaueris. s̃.commo. Sed si do famulum vt eum custodiat: tũc distingue vt l.si vt certo.§.si à me petisses.s̃.commodati.

Quod senatusconſ. Si maritus contemnit senatusconsultũ Plautianum, cogitur partum agnoscere, nisi verè probet non filium. Sed si mulier contemnit, maritus non cogitur, nisi ille probetur filius. hoc dicit.

1 ☞ *Confiteri uidetur qui non facit protestationẽ, uel denunciationem contrariam.*

2 *Confessio patris facit aliqualem probationem pro filiatione.*

3 *Confessio filiationis facta extra iudicium quam probationem faciat.*

4 *Practica probandi filiationem.*

Idem per contrarium. Si maritus contemnit senatuscõsultũ Plau-

1 tianũ, cogit partũ agnoscere, nisi ꝓbet illũ nõ filiũ. h.d. † Not. ex prin. hui⁹ §.q̃ nõ facere ꝓtestationẽ seu denũciationẽ contrariã, vel nõ mittere custodes, est quędã cõfessio, vt ibi: cõfes-

2 sio patris, &c. Ex quo no. q̃ † cõfessio patris nõ facit plenã, sed aliqualẽ probationẽ de filiatiõe. Opp. s̃.de probatio. l.fi.§.fi. Glo. dicit ibi in cõfessiõe mr̃is, hic in patris. Tu dic q̃ nec ibi facit plenã probationẽ, sed qualẽqualẽ sic, vt hic. Oppo. C.de cõfes.l.j. Sol. ibi in cõfessiõe, q̃ fit in iudicio: hic extra iudiciũ.

b Et vide istã glo. q̃ incipit magna ꝓbatio. Examinemus [b] † an

3 cõfessio filiationis facta extra iudiciũ præiudicet. Breuiter tu

c habes tenere ꝓ veritate [c] q̃ in cõfessiõe extra ius de filiatione, Q̃nq̃ quis cõfitet̃ principaliter ꝓpter se: & tunc restituit eũ in quasi possessiõe filiatiõis, donec ꝓbet̃ cõtrariũ, vt hic, & l.fi.s̃. de proba. Q̃nq̃ extra iudiciũ asserit suũ filiũ incidẽter propter aliud, & tũc indistinctè dicũt doc. q̃ nil piudicat: vt l.ex his. C. de testa.mi.meli⁹, ꝓbat l.epistola.ĩ prin.s̃.de pac. Do. ponũt in l.nõ nudis.C.de ꝓba.in iudicio vero faceret fidẽ, vt dicta l.j.C.

d de cõfessis. Vnũ ego [d] addo q̃ si aliquis incidẽter, ꝓpter aliud appellat aliquẽ filiũ: si quidẽ est talis actus, qui nõ cõgruit nisi filio, vt exhæredatio vel emãcipatio: vt l.qdã cũ filiũ.ff.de ver. oblig. tunc cõstituet̃ in quasi possessiõe filiatiõis: & vltra doc. fateor q̃ ista nuda enunciatio non præiudicat, nisi illud, quod vltrà ponitur propter quod nomino filium, conuenit magis filio quam extraneo: & tunc cõstituit eum in quasi possessiõne filiationis: vt si dico, bene veniat filius meus, quem volo vt res meas tractet: vt l.quidam.in principio.s̃.de probatio. Dico aliud, quòd quãdo quis tractat eum vt suum filium, etiam si nulla verba interuenerunt, ponit eum in quasi possessiõne filiationis nisi contrarium probetur: vt leg.j.§.j.j.de quæstio.

Et istud

4 Et † istud feci tibi notare [a] ad hoc, vt facias q̃n vis probare fi-

a lium, vt fiant duo articuli. Vnus, q̃ talis est, vel fuit talis filius. Secundus, quòd ille qui dicitur pater, eum habuit, tenuit, & tractauit eum vt filium. Ex hoc enim præsumeretur filius, nisi probaretur contrarium, vt dixi s̃.&c.

Idem Iulianus. Oppo. ad versi. si quis ex longo. s̃. de his qui sunt sui vel alie. iuris. l.fi-

lium. Solutio. A zo in summa de alẽdis lib. legit quòd hic non sit §. nec versi. & sic ad præcedentia continuẽtur; & sic cõtrarium nob obstat, sed concordat. Aliꝭ dicunt quòd est. §. & obstat contrarium. Sed responde vt in glos. quia nascitur ei filius quo ad alimẽta, & quo ad omnia, donec probetur cõtrarium.

1 ☞ *Actio præiudicialis quando pater negat aliquẽ filium, ita reperitur, sicut quando quis dicit se esse filium.*

2 *Filius qũ debeat habere alimenta, qũ mulier cõtempsit senatusconsultũ Plautianũ.*

Ex his. Nota ibi: cęterum recusare poterit filiũ. Signa, & nescio alibi. Ad quid sit, dicam j.in l.siue.§.quia

1 Plautia. Ex † quo habes q̃ sicut reperit̃ actio præiudicialis in rẽ, per quã pater dixit aliquẽ filiũ suum, & filius aliquẽ suũ patrẽ, vt institu. de actio.§.præiudiciales.& de rei vẽdicatione l. prima. ita reperitur actio pręiudicialis, per quã pater negat fi-

2 lium suum esse, vt hic apertè dicit text. Quæro, q̃n † mulier cõtemnit Plautianũ, & filius petit alimenta, an oportet quòd probet se verũ filium. Et glos. dicit hic quòd fic: quã vide, quæ incipit, si plenè probet, &c. cõtraria glos. est in verbo, pœnã. s̃. eadẽ l.& incipit, summatim, &c. Tu dic q̃ mulier quãdoq̃ contemnit Plautianũ: & tũc non debet filius habere alimẽta, nisi verè probet se filiũ, vt hic, & s̃.ead.l.§.sed si maritus.& §.idem per cõtrarium. Quãdoq̃ maritus cõtemnit Plautianũ, & mulier obseruat: tũc filius debet habere alimẽta: vt in glo. contraria huic: nisi probet non esse filium. Quãdoq̃ vterq̃ obseruauit: & tunc isto casu causa alimẽtorũ debet summatim cognosci. & hæc est glo. quã signaui pro cõtraria, & text. in §.quemadmodum. &c. s̃.ea.l. Quartus casus est quãdo vterq̃ cõtempsit Plautianũ: & iste casus non est possibilis: quontã nunciatio debet incipere à muliere: vt s̃.e.l.j.§.illud quoq̃. Et si nunciatio debet incipere à muliere: & contempsit, imputetur sibi: vt s̃.eo.§.idem per contrarium. Quandoq̃ vterq̃ obseruauit: & tunc causa alimentorum debet summatim cognosci: vt j. eodem l.si quis à liberis.§.si vel parens.

1 ☞ *Sententia lata in causa filiationis an præiudicet alijs quàm patri.*

b Plane. [b] Sententia lata in causa filiationis inter patrẽ &

1 filium, facit fidẽ quo ad oẽs. h.d. Oppo. † & videtur q̃ hæc sentẽtia nõ piudicet, nisi inter patrẽ & filiũ: vt in auk.quib.mod.na.effi.le.§.sed si filiũ. Vide gloss. quæ opponit & nõ soluit, & incipit, sic infra vnde, &c. & ibi in.§.sed si filiũ. Solu. Ibi loquitur de illo actu qui rẽ de nouo in esse cõstituit. Constat enim q̃ ante nõ erat legitimus: sed per illũ actũ efficiebatur legitimus: hic de actu, qui in præteritũ aliquid fuisse declarauit: vt j.l.proxi.§.fin. facit. s̃.de sta.ho.l.ingenuum. In hoc quando sentẽtia facit ius, dic plenè per doc. C. quibus res iud. non noc. l.j. Dixi in.l.j.de exce.rei iu.& per Cy.C.in quib. cau.in inte.rest.non est necess.l.j.

Siue contra.

1 ☞ *Quod remedium inducat senatusconsultum Plautianum & Adrianum.*

2 *Actio descendens ex dictis senatusconsulti, dicitur præiudicialis, id est fauorabilis.*

3 *In quo differat hæc præiudicialis in rem à rei uendicatione.*

4 *Beneficium istorum senatusconsultorum quando locum habeat.*

5 *Præiudicialis actio quare dicatur præiudicialis.*

6 *Quis potest intentare duplicem actionem, quando est probabiliter incertus.*

7 *Libellus in hac actione.*

Libellus incertus hoc casu quòd admittitur, & quando incertitudo causatur à facto patris, & quando est incertitudo iuris.

8 *De maleficio commisso in confinio duarum ciuitatum quis cognoscit. remißiuè.*

9 *An reperiatur actio præiudicialis, per quam quis aliquam in suam uxorem uendicet, uel econtra.*

10 *Filius si nascitur soluto matrimonio morte, quando mater teneatur denunciare.*

11 *Filius natus ẽt cõstante uatrimonio, q̃ poßit intentare actionẽ præiudicialẽ in rem.*

12 *In qualibet actione quæ datur pro iuribus incorporalibus potest quis intẽtare actionem præiudicialem in rem.*

13 *Casus, in quo instantia cœpta non transit ad hæredes.*

14 *Si pendente inquisitione superueniat accusator, an fiat inquisitio. remißiuè.*

15 *Contra accusatum de falso iudex procedere potest mortuo accusatore.*

16 *Actio præiudicialis q̃ competit etiam non contingentibus se per patriam potestatem. Et sic fratri uel alteri coniuncto.*

Quia Plautianũ. Iste §. est solennis, subtilis & singularis hoc dicit. Si partus nascitur constante matrimonio, & eo soluto morte viri, auo supstite, vel si de hoc dubitetur an sit vxor, præiudicialis in rẽ redditur, & nõ habet locum; cum extraneus superest, & in petitione hæreditatis incidenter examinabitur de filiatione, vel ad Carboñ. deuenitur: & hac instantia incœpta cum patre ad hæredem non transit. h.d. Habet septẽ responsa: & ideo summatio non est multum cõgrua. Ponã primò casum in terminis: & postea reassumam declarando. In primo responso Iurisconsultus vnũ præsupponit. s. quod senatusconsultum Plautianum, de quo dixi in principio tituli, vsq̃ huc, habet locũ in partu, qui post diuortiũ nascitur. Dein de dicit quòd aliud senatusconsultum est factum temporibus Adriani, quod pertineat ad partus qui nascuntur constante matrimonio. Oppo. ad primum. s̃.eod.l.j. §.eleganter. Sol. gl.q̃ hoc est verũ, si nascitur post diuortium, & post trigintа dies quasi dicat: secus intra trigintа dies, vt in contrario. Tu dic q̃ quantum ad pœnam inferendam mulieri contemnenti Plau-

a tianum, non habet locũ in partu, qui edi-

a tur post trigintа dies, vt in contrario: sed quantum ad agnitionem fiendam per patrem habet locum, vt patet in d.§. elegan-

a ter. Ad secundum quod hic dicitur, quòd per aliud senatusconsultum agitur de partu agnoscendo, quęritur qua actiõe. Glo. dicit q̃ actione in rem præiudiciali, qua se vendicabat in filium vel nepotem, vel

b econuerso: vt Insti. de actio.§.præiudicia les. Istam lect. ponit Rof. in ti. de actionibus præiudicialibus: quam posuit in materia prætoriarum. & tit. de actio. pręiudicia. in rem, quam posuit in materia ciui-

lium actionum. Contra hoc videtur q̃ illa actio præiudicialis est prætoria: sed hic dicitur q̃ agitur ex senatusconsulto: ergo ista actio est ciuilis, nec ei erat necesse q̃ de hoc fieret nouum senatusconsultũ. quod iurisconsultus hic videtur velle. Et ideo reperio q̃ Rof. legit istum §. aliter in duobus titulis, quos ipse ponit in tractatu senatusconsultorũ. Posuit enim vnũ tit. de senatusconsulto Plautiano: alium de senatusconsul. Adriano. i. facto tempore Adriani, de quo loquitur hic. & magis placet.

1 Vnde pro † declaratione materiæ clarius quam ponit Rof. est aduertendum q̃ ex senatusconsulto Plautiano proditum est remedium filio, & etiã patri. Si enim mulier obseruauit Plautianũ, & vir cõtempsit, partus editus proponit actionẽ, id est, condictionẽ ex dicto senatuscõsulto, per quã petit patrẽ cogi, vt eũ agnoscat in filium quo ad omnia, donec pater ordinariè agat, & probet verè ipsum nõ esse filiũ: vt s̃.eo.l.j.§.pœna. & l. ij.in prin.§.j. aliàs est §. Iulianus. Si verò mulier cõtẽpsit Plautianũ, & vir obseruauit: tũc oritur viro cõdictio ex illo senatuscõsulto, per quã petit pronunciari ipsum nõ esse cogẽdum ad agnoscendũ in filium illum, donec ordinariè agat, & probet verè se filium: vt d.l.j.§.pœna & l.ij.§.idem per cõtrarium s̃.eo. aliàs est sub l.j. postea quia illud senatusconsul. nõ loquebatur nisi de partu qui nascit̃ post diuortiũ, factũ est senatuscõsultũ Adrianũ, quo cauetur vt filius natus constante matrimonio, ex hoc solo q̃ natus est constãte matrimonio, petit in filiũ se agnosci, donec pater ordinariè agat verè, & probet cum verè non esse filium. & omnes istæ actiones, quæ descendunt ex

vide de ista filiatione Bal. in l.fili⁹. s. de his qui sunt sui. Bar. Bal. & Cy. in l.nõ nudis. C.de proba. l. nõ epistolis. eo. tit. Ange. & Lu. in l, necq̃ matris. C.de tcit. Ang. ĩ l.vxorẽ. ff. de manu. testa. Imo. in c. transmissę. qui fil. sint legi. gl. & ibi Ange. & Ioan. de Imo. in l.vxorẽ. ff. de manu. testa. Bar. in l. j. aliàs. ij.C. quorũ bonorum. Et not. q̃ ista opi. ij. Bart. multũ facit pro opi. Gos. quæ est valde no. vt no. in c. afferte. de pſum. Nã in casu illi⁹ c. dicit ibi gl. q̃ debet filius habere hereditatẽ illius in cui⁹ erat possessione filiatiõis. ibi legit sed Gos. dicebat q̃ si puer possidebat vtrã q̃ hæreditatẽ, habet exceptionẽ cõtra petẽtes, ex quo est reus. Optimè facit q̃ hic Bar. dicit q̃ ĩnquantũ ad vnũ ex cõfessione cõstituit filius in quasi possessione filiationis, & sic quantũ ad alium vide ibi do. Ioã. de Imo. & tu vide Abb. in ca. pro tua. de proba. vbi dicit cõtra Bar. contra quẽ cõsuluit hic Ferrariæ. And. Barba.

¶ Notare. Adde Bar. in l.filium, de his qui sunt sui. & Bald. in l. necq̃. C.de testa.

POMATES. ¶ Notare. Vide Ale. cõsi.lj.inci. viso & discusso. in j.vo. Barbæ. cõsil. xxvij. in iij. col. & sequen.

b ¶ §.planè. Circa istũ §. vide Do. in c. cãm. el.ij. qui fil. sint legi. et no. p Imo. plenè in l.sæpe, de re iudic. per gl. & doc. in c. vlt. eo. titulo.

a ¶ Vltimo Dyn. Vide Bart. in l. ij. C. vbi de crimine agi opor.
b ❧ POMATES. ¶ In dubium. Adde an maritus poſſit vē dicare vxorem vel contra, per Rapha. Cuma. conſil. x.

dictis ſenatuſcōſu. pñt vocari preiudiciales, de partu agnoſcendo, vt hic dicitur in tex. nō q̃ ſit illa, de qua loquit̃. §. preiudiciales. quia illa facit plenū præiudiciū, vt ſuprà, pxi. Et ſi tu dicis, † quare iſta actio vocatur præiudicialis, cùm præiudicium nō faciat? exponit Rof. p̃iudicialis, id eſt, fauorabilis: q̃a ex modica præſumptione inducit̃ preſumptio pro filio donec verè probet̃ contrariū. Quæ expoſitio probat̃ ſ. e. l. ij. in prin. aliàs eſt §. Iulianus. ſub l. j. ibi, magnū præiudiciū affert, p filio, hoc eſt, magnū fauorē. Ideo dicamus hic preiudicialis, id eſt, fauorabilis filio. Et circa iſta ſenatuſconſulta ſunt factæ ſuppletiōes Iuriſcōſ. omnibus reſpōſis quæ ſequuntur. His viſis tenēdo opinio. gloſ. quæ intelligit q̃ agat̃ præiudiciali in rē, de qua loquit̃ §. præiudiciales. Quæro † in quo differt hęc præiudicialis in rem, à rei vendicatione, de qua loquitur ſ. de rei ven. l. j. §. per hāc. Reſpōdeo, quia rei vendicatio competit tantùm aſcendentibus, qui vendicāt alios in ſua poteſtate. Iſta præiudicialis cōpetit aſcendentibus, & deſcendentibus inuicē. Secundò illa rei vendicatio datur tertio poſſidenti filium. Iſta preiudicialis etiā competit, ſi à nemine poſſidetur. Tertiò quia illa rei vendicatio eſt ciuilis. Iſta præiudicialis eſt prætoria: vt d. §. præiudiciales. Quartò, q̃a in illa rei vendicatione agitur principaliter de iure patriæ poteſtatis: in hac prætoria agitur principaliter de iure filiationis. Ita ſentit glo. in d. §. præiudiciales. & omnes docto. antiqui & moderni. Et ex hoc patet q̃ hic §. nō loquit̃ de actiōe præiudiciali prætoria, de qua loquit̃ §. præiudiciales. quia prętor dat actionem filijs, qui nō ſunt in poteſtate, ſicut eis qui ſunt in poteſtate, & ſolā filiationē naturalem conſiderat. ſed hic, vt patet ex ſi. tex. §. non datur eis qui nō ſunt recaſuri in poteſtatē. De alia ergo præiudiciali loquitur. Sed cōtra hoc oppon. quia ad hoc † vt quis agnoſcat̃ vt filius quo ad alimenta, & cætera onera, donec verè probetur non filius, competit officium iudicis, vt l. ſi quis à liberis. in principio. & per totam l. j. codē. ergo non eſt neceſſaria prouiſio iſtorum ſenatuſconſultorū. Reſpondeo q̃ quādoq̃ eſt cōtentio de filiatione, & alimētis tantùm: & tunc habent locū remedia ſenatuſconſul. Quandoq̃ eſt cōtentio de alimētis tantùm, & nō de filiatione: & tunc habet locū officiū iudicis & ita intelligitur l. ſi quis à liberis. Sed ſi eſſet cōtentio de alimētis à filiatiōe ceſſaret prouiſio ſenatuſcōſul. quia fortè natus nō reincidit in poteſtatē: tunc agnoſceret̃ ſummatim in illo officio iudicis, quo illa alimēta petūtur: vt dicta l. ſi quis à liberis. §. idem reſcripſit. Idem ſi alimēta peterentur à matre, quā cōſtat filios nō habere in poteſtate. Itē retēta opi. gl. quæro † quare illa actio in rem dicit̃ præiudicialis. Dicit glo. quia alijs quæſtionibus preiudicat: vt l. ordinata. j. de libe. cā. quod modicū eſt dicere. Dico ergo q̃ preiudicialis dicitur multis reſpectibus: quādoq̃ reſpectu cōtingentiæ: quia vna cauſa ſic ſe habet ad aliam, quòd abſolutoria lata in vna parit exceptionē rei iudicatæ in alia: vt l. fundi. & l. fundū. j. de exceptionibus. & l. j. C. qui accuſare nō poſſunt. Quādoq̃ dicitur preiudicialis reſpectu authoritatis, & præeminētiæ, licet ſe inuicem non contingant ratione pleni præiudicij: vt petitio hæreditatis: vt l. ſi quis libertatē ſ. de. petitione hæred. & l. fin. C. de pet. hære. Quandoq̃ dicit̃ preiudicialis reſpectu maioritatis, licet ſe inuicē nullo modo cōtingant, vt quando ciuilis & criminalis ex diuerſis factis: vt no. in l. fin. C. de ordi. iud. quod dixi vobis ſ. titu. j. l. rerū amo. actio ob adulterij. ſecūdū vnā lec. & l. per minorē. ſ. de iudi. Quādoq̃ dicit̃ preiudicialis: quia in eavertitur res magni p̃iudicij, vt cauſa ſtatus. Ita loquit̃ §. præiudiciales. ſecūdū Pet. Quādoq̃ dicit̃ preiudicialis, id eſt fauorabilis, & ita loquit̃ hic ſecūdū intellectū Rof. quē ſ. poſui. Venio ad ſecundū reſponſum quod gloſſa intelligit quòd actione præiudiciali agat̃ in rem vt. ſ. Tu dic q̃ agitur actione præiudiciali, & ſenatuſconſul. extēſo per Iuriſconſultū, per quem filius qui naſcitur mortuo patre viuo auo, petit ſe agnoſci in filium quo ad omnia, donec auus ordinariè agat, & ipſum nō eſſe filium oſtēdat. & hoc quod dicitur in text. ſi ex filio natus probetur. intelligo quòd probet̃ eo ipſo q̃ mulier ſtetit in matrimonio cū defuncto marito: & partus eſt natus intra tēpus à quo poſſibile eſt filiū ſuum naſci; vt l. filiū. de his qui ſunt ſui vel alieni iuris. Hoc autē non habet locū in nepote nato ex filia, cùm nō reincidat in poteſtatē aui. vt gl. dicit. Venio ad tertiū reſponſum, vbi dicitur q̃ ſi eſt dubiū quo tēpore eſt natus, agit̃ ex ſenatuſcōſul. Quæro ex quo ſenatuſcōſulto agatur glo. finaliter cōcludit propter dubium, ex vtroq̃. † Nota ergo q̃ quando quis probabiliter eſt incertus, pōt intentare duplicē actionem: vt l. j. §. quia autē. j. quorū legato. Sed certè ibi loquitur quādo incertitudo cauſat̃ ex parte cōuenti. Quę ratio hic ceſſat: & ſic videt̃ q̃ deberet cogi eligere ex quo ſenatuſconſulto agat: vt l. quod in hæredē. §. eligere. de tribut. ergo reſpōde vt ſtatim dicā. Quęro, ad quid agatur ex ſenatuſconſulto. & ſecundū gloſ. agitur actione præiudiciali in rem, vt in §. præiudiciales. Certè tunc malè diceret tex. ex ſenatuſconſulto, imò ageret̃ tunc ex edicto prętoris. Itē cùm cauſa ſit pleni præiudicij, deberet reus reddi certus in libello: vt l. j. in principio. ſ. de eden. Dic ergo quòd agitur ex ſenatuſcōſulto extenſo per Iuriſconſultū ad hunc caſum dubitabilē. Petet † ergo filius ſic: dico me natum ex tali viro, & ex tali domina. & dubitatur vtrū conſtāte matrimonio vel eo ſoluto, & in quocunq̃ tēpore natus fuerim, deberē agnoſci vt filius per ſenatuſconſultū: ideo peto vt in filiū me agnoſcas quo ad omnia, vſquequo ordinariè agas, & me non eſſe filiū verè cōuincas. Erit ergo hic ſpecialis fauor filij. Et q̃a res eſt modici p̃iudicij vt admittatur libellus ſic incertus. ſed quādo incertitudo cauſaret̃ ex facto cōuenti: tunc etiā libellus incertus admitteretur in re magni præiudicij, qui cōcluderet in diuerſis actionibus, vt in dicta lege prima. §. qui autē. quorū legatorū. Idem ſi incertitudo non eſſet in facto, ſed in iure. propter opinionē doctorum vel iuriſconſultorū: vt l. Gallus. §. ſi cius. j. de liberis & poſthumis. in fine. Vltimò [a] Dy. † inducit iſtū ver. in argumētū ad quæſtionē de maleficio cōmiſſo in cōfinib⁹, ita q̃ nō cōſtat in cuius territorio. De qua dixi in l. iuriſperitos. §. cùm oriūdus. de excu. tu. Venio ad quartū rñſum. dicit̃ hic q̃ ſi eſt contentio an vxor fuerit, agit̃ preiudiciali. Hoc intelligit̃ duob⁹ modis. Primò vt ſit quædā actio præiudicialis q̃ vxor vēdicat aliquē in ſuū virū, vel e conuerſo. quod glo. nr̄æ non placet. Spe. tenet in tit. qui filij ſint legi. & allegat hūc §. ſecūdùm iſtā lect. quod an ſit verū in ſe, ſtatim dicā tñ ad preſens non placet: ſed dico hic q̃ loquit̃ de quadā actione preiudiciali ex ſenatuſcōſulto extēſo per Iuriſcōſultū ad iſtum caſum, in quo filius dicit ſic: dico q̃ ego ſum natus ex tali viro & ex tali vxore conſtante mr̄imonio vel eo ſoluto: & q̃ de hoc eſt quæſtio an illa fuit vxor, q̃ mihi præiudicare non debet: quare peto vt me agnoſcas in filiū quo ad oīa, donec cā mr̄imonij principaliter agat̃ & verū matrimoniū non eſſe doceatur. Reuoco † ergo in dubiū [b] an reperiat̃ preiudicialis, p̃ quā q̃s vendicet aliquā in vxorē, vel vxor vēdicet aliquē in virū. Videt̃ q̃ ſic: q̃a habemus interdictū de vxore exhibēda: vt C. de li. ex hi. l. l. fin. ſed ibi loquit̃ qñ ab aliquo detinet̃: ſed ſi ipſa faceret controuerſiā, & diceret ſe nō eſſe vxorē: tūc nō habem⁹ expreſſum in iure nr̄o, niſi per idētitatē rōnis. De iure verò Canonico eſt expreſſum in titu. de cōuer. cōiuga. p̃ totū. & in Spe. de ſponſa. §. ſequitur. Quæro quot ſunt caſus, in quib⁹ agat̃ præiudiciali. Gl. hic enumerat aliquos. ſ. eos q̃ pertinēt ad iſtū titu. ſecūdùm intellectū ſuū: licet aliter intellexerim, vt dixi. Quęro † qñ filius naſcit̃ ſol. mat. morte, vtrū vxor teneat̃ denūciare ſocero, ſicut qñ ſolutū eſt diuortio. Glo. hic i fine dicit q̃ nō. quod no. la. de Arc. & dicit q̃ qñ naſcit̃ poſt mortē p̃ris viuo auo, q̃ eſt locus denūciatiōi, ꝓpter eandē rōnē. quod dic vt dicā. j. tit. proxi. l. j. §. de inſpicīēdo. Ex † prædictis patet q̃ ſi filius naſcit̃ cōſtante mr̄imonio, & ſic eſt i poſſeſsiōe filiatiōis: tñ pōt intētare actionē preiudicialē in rē, tenēdo lec. gl. qđ puto verū. Idē † i qualibet actiōe q̃ cōpetit, p̃ iuribus incorporalib⁹, & quę cōpetit vt deē poſſeſſori: vt l. & ſi fortè. §. ſciendū. ſi ſer. ven. & l. vti frui. §. fi. ſi vſusfr. pe. Venio ad quintū rñſum. ſ. ad verſ. illud tenēdum. quē intellige in filio maiore & etiā in filio minori, ſi nō vult vti beneficio Plautiani. aliàs poſſet impetrare Carbon. et nō agit̃ petitiōe hęreditatis: vt. j. proxi. rñſo. An aūt poſſet agere hoc caſu actiōe preiudiciali in rē, dixi ſ. proxi. ver. venio ad ver. adeo. Not. caſum ſpecialē in † quo inſtātia iudicij non trāſmittit̃ ad hęredes. cōtra l. ſi eū hominē j. de fideiuſ. Ratio: quia mortuo illo, & eo defuncto expirat actio, quę iam intentata erat. Facit l. j. C. ſi pen. ap. mors interue. Et hic Dy. inducit ad queſtionē pone 14 † q̃ incœpta inquiſitione ſupuenit accuſator: an ſi leat inq̃ſitio? Et hic vr̄ argu. q̃ ſic. De hoc tangit̃ in l. pe. j. de ſuſpe. tuto. & ad idē ipſe in l. ſi marit⁹. j. de adul. Dy. hoc pōit in c. actus legitimi. extra de reg. iur. li. vj. Cy. i. l. ea quidē. C. de accuſ. & ibi dixi plenè in l. ſi marit⁹. j. de adul. in prin. 15 Itē inducit in arg. † ad q̃ſtionē. Accuſauit aliq̃s teſtē de falſo: accuſator eſt mortuus: an iudex poſſet ꝓcedere ſicut poterat ab initio? Certè ſic. Et Dy. nō allegat l. defuncto. ſecūdùm vnā lec. vbi eſt caſus j. de publ. iud. et in c. j. & ij. extra de collu. dete. Venio ad vltimū rñſum. Et not. illud † q̃ preiudicialis in rē nō habet locū, 16 niſi inter eos q̃ ſe inuicē cōtingūt per patriā poteſtatē, & eſt valde notabile tenendo lect. gloſ. ſecūdùm hoc ego nō poſſum petere me pronūciari eſſe tuum fratrē vel tuum patruū, & ſimilia. Innoc. verò extra de or. cog. c. cū dilectus. aliàs c. tuā. dicit q̃ principaliter & incidēter poſſum petere me pronūciari tibi eſſe cōiunctū. Idem in Spec. q̃ filij ſint legi. circa prī. Ioā. de Blonoſco in d. §. p̃iudiciales. Cy. format hoc in l. nō nudis. C. de proba. vbi dicit̃ in gl. quod eſt dare iudiciū quaſi poſſeſſorium fraternitatis: ergo eadē ratione petitoriū.

Ad iſtū §. nō rñdet. Reſpō. tenēdo opinionē quàm dixi, nihil ad propoſitū facit: quia loquit̃ hic de alia p̃iudiciali. ſ. fauorabili, quę nō facit ad p̃iudiciū: & hęc vera: ſed tenendo opinionē glo. dicas q̃ nō pōt agi p̃iudiciali ex intētiōe ſenatuſcōſulti, ſed aliàs ſic. Pro hac optimè facit j. de vē. in poſſ. mit. l. vbicū q̃. & ibi examinabo.

☞ *Qualiter puniatur qui partum præfocat.*

NEcare. Hic Iuriſcōſultus poſt introductum eſt remediū ſequētis l. ſcilicet de alendis liberis: quia ille, qui negabat alimenta, videtur necare. Quæro † qualiter puniatur ille qui partū præfocat. Gloſ. dicit & bene q̃ l. Cornelia tā in primo caſu quā in ſequentib⁹. Docto. dicunt q̃ in primo caſu quādo præfocat, punitur l. Cornelia. ſed quādo denegat alimenta, punitur pœna extraordinaria: vt l. j. §. pœna. ſ. eod. Item quādo abiecit, vt quando exponit infantem ad hoſpitale: vt l. ij. C. de infant. expo. ſed etiam quando dolo exponeret in aliquo loco, vt moreretur, teneretur l. Cornelia de ſica. vt l. prima §. diuus. j. ad l. cor. de ſica.

☞ *Alimenta petuntur officio iudicis.*

SI quis a liberis. [a] Cōtinuatio patet ex his quæ dixi ſ. l. j. & ſ. l. proxi. §. quia Plautianum. & hoc intendit: Alimenta liberis à parentibus vel à liberis decernūtur officio iudicis cognoſcentis, an ſit filius vel pater: & an de facultatibus conuenti poſsit ali, & an ſibi petens ſufficiat, ꝓpter res & operas ſuas: vel an ſic ſubſit cauſa, propter quam poſſit legitimè denegari. hoc dicit vſq̃ ad §. ſolent. Not. † q̃ iudicis officio alimenta petuntur. Op. q̃ non ſubſit obligatio, niſi naturalis, vt l. j. in fine. ſ. de iuſti. & iu. ergo non datur actio. Solu. Verū eſt quod non datur actio, ſed officiū iudicis: vt l. ſi quis per colluſionem. §. j. ſ. de act. emp. & q̃ non præſupponit aliquam obligationem ciuilem: vt l. ſi res in fi. de leg. j.

a ¶ P. P A V. P. ¶ Si q̃s à liberis. Vide Feli. in c. j. de cōuerſio. infide. nūquid aūt frater teneat̃ alere fratrē vide Cep. ſin. clx. j. nunqd aūt p̃r poſſit denegare alimēta filio, vide Bar. i l. j. altas pen. C. de medi. li. xj. quod tñ limita vt ꝓ Panor. in d. c. q. niſi dedec⁹ eſſet filio operari. vt per Bar. in §. ſed ſi filius. j. ea. l. Itē adde q̃ p̃r pōt denegare alimēta ex illis cāis ex quibus pōt exhæredare & ex ijſdē cāis pōt dos denegari, niſi filij? vel filia penitētiā egiſſent. Vide de omnib⁹ iſtis Iaſ. in l. Ius aūt ciuile col. pe. ff. de iuſti. & iure. vbi dicit idē ipſe cōmittēte erga filios.
a ¶ Si q̃s à liberis. Ad hanc legē vide Bart. in l. quidam cùm filiū. de verbo. obligā.
b ¶ Sed vtrū. An filius cogat̃, adde quod no. Bar. i l. ſi cōſtāte. i v. q. præ q. principalis, ſolu. mat. cōtrarū ſe quit̃ & tenet Bal. i ti. de pa. Cōſtā. in prin. ꝓ tex. ibi in ver. ſpōdeāt. nec allegat Bar. aliquid. & idē tenet Bal. in l. ſi q̃s. de. īceſt. nu. & vide q̃ no. Bal. in auē. bona dānatorū. C. de bo. dā. & bal. i d. ti. đ pa. Cōſtātiæ. loquit̃ primò in caſu ſpāli de nō nume. pe. Itē niſi eſſet cōtra patriam. l. minime j. de reli. & ſump. fune. iūcta l. Nerati⁹. eo. titu.
b ❧ POMATES. ¶ Sed vtrū. Et vide Bal. in auē. īceſtas. C. de īceſt. nupt. et i auē. bōa damnatorū. C. de bon. dā. quid de marito bannito. Bald. in l. vbi adhuc, C. de iure dotium.
c ❧ POMATES. ¶ Quæro. Vide Cepo. conſi. v. col. iiij. ad fin. Barba. conſil. xlj. col. xx. j. vol.
c ¶ Quęro vtrū. Et vide Ioā. an. i c. quintauallis. de iureiur. vbi dicit, ex quib⁹ cauſis p̃r pōt filiū exhęredare, pōt denegare ſibi alimēta. vide not. dictum Spec. in tit. qui fil. ſint leg. ver. quid ſi filia. & i verſic. ſeq. vbi dicit quòd ſi filia vult pœnitere de peccato: q̃ luxuriæ erat dedita: pater tenetur eā alere: arg. l. diſtin. c. ferrum. & per cōſequēs tenetur eam dotare, ſecundū moderniores in d. c. Quintauallis. q̃a fauor alimentorum & dotis æquiparantur. l. prima ſoluto matrimo. Andre. Barba.
d ¶ Quæro vtrum Et no. Spe. in tit. qui fil. ſint legit. §. j. & vide quæ habētur in auē. licet. C. de natu. lib.
d ❧ POMATES. ¶ Vtrū. Vide do. in c. cùm haberet. de eo qui dux. i matri. quā polluit ꝓ adulterīū. & Aretin. de iure natura. gen. & ciui. in prin. in vij. col. Ro. cō filio xliij. ad finem.
e ❧ POMATES. ¶ An iſtud. Vide in materia per Præpo. in c. nō ſatis. lxxxvj. diſt. & in c. ius naturale. in ij. col. j. diſtin.
f ❧ POMATES. ¶ An frater. vide aliquid per Paū. conſi. xij. in pe. colū. vij. dubio. j. volu.
g ¶ L. qui. Facit tex. ibi no. in l. cq̃uis. ſol. matri.
h ¶ Alere fratrē. adde gl. & Bart. in l. j. C. de alēd. lib. & Bal. in l. j. §. ius naturale. de iuſti. & iur. & ibi quid in vxore, & q̃d in eo filio qui dilapidauit bona, adde q̃ idem de fratre tenuit Bal. cō. cccxcvij. ij. li. vbi propter hoc cōſuluit cū quidā pater alterū filiū hęredē inſtituiſſet cū hoc q̃ nihil daret fri alteri, & ſic filio teſtatoris ſub pœna priua. ad euitā dā pœnā, cōſuluit q̃ adeat̃ iudex, qui cogat fratrē ad præſtādū ſibi alimēta ex p̃ſona ſua. & hoc modo iudex pro alimentis poterit ſibi facere aſsignare vnā poſ. nō obſtante prohi. teſtatoris. Et quid de eo q̃ dilapidauit bona, q̃đ Pau. de ca. in l. ſi cum dotē. in §. j. ſ. ſol. mat. dicit Bal. tenere q̃, pater omnino teneatur ad alimenta, in auth. ſi captiui. ſ. de epiſ. & cle. et dicit Oldra. ita tenere per l. libert⁹ q̃ operarū. j. de ope. lib. quod limitat Bal. in auth. cōtra rogatus. niſi filij? dolo vel lata culpa partē ſuam diſſipauerit: quia tūc etiā alimēta perdit. ſecus ſi leui culpa. alle. l. etiā. ſ. de ſol. & hoc tenet Spe. in tit. qui fi. ſint legi. ver. ſed pōe.
i ¶ Sed ſi filius aliunde poſſet. Quid aūt in filio habēte aduētitia, vide l. fi. §. finauē. & ibi Bal. C. de bo. quæ lib. Vide Bar. & Bal. in l. liber. §. j. de ali. & cibaria. leg. Et quid de muliere nupta, an debeat habere alimenta à patre vel ab hęredib⁹ p̃ris. Nā dicit ſtatutū Bononieſe q̃ anteq̃ mulierib⁹ dos fuerit conſtituta, debeāt eis dari alimēta decētia de bonis hęreditatis illi? ; de q̃ dos cōſtitui debuerit. & vltra, dicit ſtatutū q̃ iſta alimēta debeant præſtari arbitrio cōſiūctorū. dico q̃ iſtud etiā erat de iu. cōi, vt no. Bal. i l. ſi filiū poſt Nico. de neap. ff. vbi pupil. edu. debeat. per illū tex. & in l. nō ſine. C. de bo. quæ libe. tū licet alimēta q̃nq̃ debeanē iure ſanguinis & naturæ, prout ſunt alimēta q̃ debēt à p̃re ipſi filiæ, & ſucceſsiue ab hęredibus p̃ris eū rep̃ſentātib⁹, iuxta §. itē reſcriptū. in hac ca. l. j. e. tū non dicūt p̃ſtari filii q̃ iā aliūde alimētat? eſt, niſi qñ pro ſe alimentādo ſe obligauit alteri: vt quia pecuniā mutuo accepit, p̃ alimentis. Ita declarat Bar. i l. libertis quos.

a ¶ Si q̃s à liberis. Vide Feli. in c. j. de cōuerſio. infide. nūquid aūt frater teneat̃ alere fratrē vide Cep. ſin. clx. j. nunqd aūt p̃r poſſit denegare alimēta filio, vide Bar. i l. j. altas pen. C. de medi. li. xj. quod tñ limita vt ꝓ Panor. in d. c. q. niſi dedec⁹ eſſet filio operari. vt per Bar. in §. ſed ſi filius. j. ea. l. Itē adde q̃ p̃r pōt denegare alimēta ex illis cāis ex quibus pōt exhæredare & ex ijſdē cāis pōt dos denegari, niſi filij? vel filia penitētiā egiſſent. Vide de omnib⁹ iſtis Iaſ. in l. Ius aūt ciuile col. pe. ff. de iuſti. & iure. vbi dicit idē ipſe cōmittēte erga filios.
a ¶ Si q̃s à liberis. Ad hanc legē vide Bart. in l. quidam cùm filiū. de verbo. obligā.
b ¶ Sed vtrū. An filius cogat̃, adde quod no. Bar. i l. ſi cōſtāte. i v. q. præ q. principalis, ſolu. mat. cōtrarū ſe quit̃ & tenet Bal. i ti. de pa. Cōſtā. in prin. ꝓ tex. ibi in ver. ſpōdeāt. nec allegat Bar. aliquid. & idē tenet Bal. in l. ſi q̃s. de. īceſt. nu. & vide q̃ no. Bal. in auē. bona dānatorū. C. de bo. dā. & bal. i d. ti. đ pa. Cōſtātiæ. loquit̃ primò in caſu ſpāli de nō nume. pe. Itē niſi eſſet cōtra patriam. l. minime j. de reli. & ſump. fune. iūcta l. Nerati⁹. eo. titu.
b ❧ POMATES. ¶ Sed vtrū. Et vide Bal. in auē. īceſtas. C. de īceſt. nupt. et i auē. bōa damnatorū. C. de bon. dā. quid de marito bannito. Bald. in l. vbi adhuc, C. de iure dotium.
c ❧ POMATES. ¶ Quæro. Vide Cepo. conſi. v. col. iiij. ad fin. Barba. conſil. xlj. col. xx. j. vol.
c ¶ Quęro vtrū. Et vide Ioā. an. i c. quintauallis. de iureiur. vbi dicit, ex quib⁹ cauſis p̃r pōt filiū exhęredare, pōt denegare ſibi alimēta. vide not. dictum Spec. in tit. qui fil. ſint leg. ver. quid ſi filia. & i verſic. ſeq. vbi dicit quòd ſi filia vult pœnitere de peccato: q̃ luxuriæ erat dedita: pater tenetur eā alere: arg. l. diſtin. c. ferrum. & per cōſequēs tenetur eam dotare, ſecundū moderniores in d. c. Quintauallis. q̃a fauor alimentorum & dotis æquiparantur. l. prima ſoluto matrimo. Andre. Barba.
d ¶ Quæro vtrum Et no. Spe. in tit. qui fil. ſint legit. §. j. & vide quæ habētur in auē. licet. C. de natu. lib.
d ❧ POMATES. ¶ Vtrū. Vide do. in c. cùm haberet. de eo qui dux. i matri. quā polluit ꝓ adulterīū. & Aretin. de iure natura. gen. & ciui. in prin. in vij. col. Ro. cō filio xliij. ad finem.
e ❧ POMATES. ¶ An iſtud. Vide in materia per Præpo. in c. nō ſatis. lxxxvj.

1 ☞ *Bannitum patrem an filius alere teneatur.*
b Sed vtrum. [b] Oppo. ſi non eſt in poteſtate, non habet locum hoc remedium, vt l. ſiue contra. §. quia Plautianum. ſ. ea. Sol. hic de alio remedio loquitur. Quæro, [c] pater † eſt exc 1 bannitus, an filius cogatur eū alere. Reſpondeo q̃ ſic, in auē. de incest. nupt. §. ſi verò contigerit. cum ſua gl. col. ij. & l. mutus. §. manente. ſ. de iure dotium.
1 ☞ *Officium iudicis circa alimenta deſcendit ex charitate ſanguinis, & ex æquitate.*
2 *Pater etiam ſpurium tenetur alere de iure Canonico.*
3 *Filiam baſtardam pater dotare tenetur.*
4 *Officium iudicis competens filio, quando poſſit implorari ab alio quàm à filio.*
5 *Frater tenetur alere fratrem, etiam naturalem.*
1 Vtrum. Not. q̃ † hic officium iudicis deſcendit ex charitate ſanguinis, & ex equitate non ex iure patriæ poteſtatis: & ſic aliud eſt quā in ſenatuſcōſulto, vt dixi in l. ſiue contra. §. quia 2 Plautianū. ſ. eo. Quæro, † vtrum [d] pater d cogatur filiam iniuſtam alere. Gloſ. dicit, i ſi eſt nata ex damnato coitu non tenetur eā alere: ſecus ſi ex concubina. Certè hoc eſt verum de iure ciuili: ſed de iure Canonico cogitur quis alere etiā ſpurium: vt in ca. cum haberet. extra de eo qui du. in 3 ma. quā pol. per adult. Quæro † an quis cogatur dotare filiam baſtardam. Caſus eſt in l. vxorem. §. pater naturalis. j. de le. 4 iij. Quęro † an iſtud [e] officiū iudicis poſ e ſit implorari ab alio quā à filio: Rñ. q̃ ſic: quia conſanguinei et alij admittuntur ad petendum alimenta pro filia: vt l. qui fi 5 lium. j. vbi pu. educ. de. † Quæro an [f] fra f ter teneatur alere fratrē. Glo. arguit pro & contra. & videtur inclinari q̃ tenetur, g per l. qui [g] filium. vbi pu. educ. de. Sed certè ibi loquitur in ſorore, quæ eſt vitæ obſequioris. & ſic non eſt eadem ratio: vt l. cùm hi. §. in perſona. ſ. de trāſact. Veritas h eſt q̃ cogitur alere fratrē [h] naturalē: ergo multò fortius legitimum: vt C. de natura. lib. authē. licet. & ſ. ſol. matrimo. l. quamuis. de hoc per Cy. C. de alen. lib. l. j.
1 ☞ *An qui ex operis ſuis poteſt ſe alere, poſſit petere alimenta.*

Sed ſi filius. Hic ponitur de alia cauſæ cognitione. ſ. an ille, qui petit ſibi dari alimenta, poſſet ſibi ſufficere, & ſic an filius aliunde poſ i ſet [i] habere q̃ꝓ à patre. No. q̃ q̃ pōt † ſe ale 1 re ex operis ſuis, nō poteſt petere alimenta, per iſtud officiū iudicis. quod eſt verū. Pro hoc in auē. de qō. in fine. coll. vj. C. de mēdi. val. l. j. li. xj. & hoc intellige ſi hone-

§.manumiſſus.ſ.de alimẽ.lega.& qa de iure ex diſpoſitiõe legis alimẽta non cõſtituunt illi,q habet aliũde vñ ſibi ,puideat de alimẽtis,vt ſ.e.l.alimẽta.d. l.q fluũ.cũ ibi no.& ideo filia poſtq; erit nupta,& ſi obſequo viri cũ viro,et ſi nulla dos ,pmiſſa erat,qa poterat ſibi ,puidere de alimẽtis ex pſona viri,qa marit⁹ teneẽ eã alere:ſatis tũc iuri cõſonũ videẽ q ſtatuẽtes noluerint ,puidere mulieri de tali⁹ alimẽtis,poſtq; nupta erat viro:et ſi ipſa volebat,poterat dotẽ ſuã exigere ex forma ſtatuti.Et ſecũdũ hoc iſtud ſtatutũ erit in hac pte alimẽtorũ cõforme iuri cõt:ideo ta lis iterp̃tatio vr̃ amplectẽda.l.ij.C.de noxa.c.cũ dilecti.de cõſue.Nec marit⁹ videẽ poſſe petere alimẽta: qa ſi nõ cõſtat ſibi ,p miſſam fuiſſe aliquã dotẽ,& nõ apparet q mulier fuerit ifirma: tunc alimẽta p̃ſtita à marito vxori q̃ fuit & eſt i ſeruitio viri, nõ poſsũt peti p mari tũ,vt firmat Innoc.ĩ. c.p vr̃as.de do.inter vir.quaſi videat fuiſſe cõtent⁹ marit⁹ pſona ipſi⁹ mulieris pro dote ex quo ab initio nõ cõuenit de dote,ſe cũdũ Inno.vbi ſ.alle. qd̃ habet in auẽ.qb. mod.na.eſſi. leg.§.pe- ver.qd enim agat.& Cy.& Bal.ĩ l.p one ribus.C.de iur.do.& Cy.& alij in.l.qd̃ in vxorẽ.C.de neg.geſt. Hoc expreſsẽ voluit ibi Paul.ſ.q q̃ marito nulla fuit dos,p- miſſa,& alimẽtauit vxorẽ ſanã exiſtentẽ, ſeu q̃ eſſe poterat ĩ obſequio viri nulla poſ ſit petere alimẽta. Et ad materiã Bart.hic vide no.p Bar.in l.de alimẽtis.de trãſac.& Bart.in l.j.C.de mẽdi. val.li.xj.& gl.et bar. in l.ſi qs argẽtũ §.ſed & ſi quis.C.de do.& Spe.ĩ tit.q fil.ſint legi. ver. qd ſi is q petit.Adde tu ad primã partẽ,qd ſi teſtõr legat mille ſue filiq,& vult q ponat in loco tuto vſq ad nubilem ætatẽ,& q de vſufructibus alat,& hæres hoc nõ fecerit:an iſta puella tpe nubilis ætatis poterit petere il lud qd̃ plus p̃cepiſſet vltra alimẽta ſi mille fuiſsẽt depoſita,nõ obſtãte q alimẽta habuerit ab hærede? Vi de Paul.de Caſt.cõſ. ccxxxvj. Ad ſecundã partẽ apoſtille,dic q ẽt ſi marito ſit dos ,p miſſa, dũmodo mulier ſit i ſeruitio viri, vel per ipſum ſteterit q nõ ſit, q tñ nõ poteſt petere alimẽta ab ipſa.Ita cõſuluit Panor. cõſil.lxxxv. vbi cõſuluit reſcindendã quandã trãſactionẽ factã inter virũ & vxorẽ,eo qa vir partẽ dotis, quã habuerat,volebat cõpenſare cũ alimẽtis factis vxori, q̃ erat in eius ſeruitio.& Rom.cõſil.ccccxcvij.vbi ſimiliter dicit quandã liberationẽ factã marito per vxorem de dote occaſione alimentorum præſtitorum,fuiſſe erroneam.

a ¶ Poteſt exercere ille qui poteſt ſe alere ex operibus ſuis,non debet ali.fallit ſi aliter deberentur,per not.per Bal.in l.de alimentis.C.de tranſact.

b ¶ Si vel parens ſummariè,&c. Ad hanc ſummariam cognitionem,vide quę not.Bartol.latè in l.j.§.fina.de præto.ſtipul.

c ¶ Si quis ex his nõ valeret. Vide qualiter in cauſis ſummarijs,in quib⁹ ſperat ſentẽtia,debet dari libellus,& lis cõteſtari.& quæ probatio fieri debeat, vide hic.Et vtrũ ſnĩa lata,in cã ſummaria, ſit diffinitiua vel interlocutoria. Gul.& Pet.de Anch.poſt eũ in Cle.j.de iure patronat⁹,dicũt q cã alimentorũ eſt ſummaria:q nõ requiriẽ libellus,nec alia iuris ſolẽnitas,cũ expediatur officio iudicis,p hãc l.j.& l.ſi iudex.de his qui ſunt ſui.& quod no.ĩ rub.de iterroga. actio.& adde Bar.in l.j.§.fin.de præto.ſtip.

a ſtè põt exercere[a] illã artẽ.aliàs ſecus,vt l. nepos proculo.ſ.de ver.ſig.ſecũdùm Pet.

☞ *An ſentẽtia in cã alimẽtorum ſit interlocutoria vel diffinitiua;& an donec cauſa pẽdet filius ali debeat.*

Si vel parens. In cã alimentorũ procediẽ ſumma

b riẽ[b] & ſnĩa lata nõ facit præiudiciũ in cã filiatiõis ordinariè exercẽda.h.d. Opp.q cã filiatiõis agat p ſenatuſcõſult.vt l.ſiue cõtra.§.qa Plautianũ.ſ.e.Sol.hoc intelli ge in caſib⁹, in quib⁹ ſenatuſcõſulta deficiũt:qa fortè filij nõ eſt in ptãte.quod apparet in hoc §.qñ filij denegat aliquẽ ſuũ patrẽ,quo caſu ſenatuſcõſulta nõ prouiderũt.Vel dic q remediũ iſtius officij iudicis,& remedia ſenatuſcõſultorũ pñt cõ currere:& in electione ei⁹,q dicit ſe filiũ, eſt quod intẽtet. Quæro † an ſnĩa q̃ dat hic ſup cã alimẽtorũ,ſit diffinitiua vel interlocutoria.Glo.hic dicit q eſt ĩterlocutoria.Veritas eſt q eſt diffinitiua,vt dicã ſ.,pxi.§.et ibi eſt gl.Quęro an interim do nec cã pẽdet,debeat ali filius.Glo.dicit q ſic,vt l.ſi neget.ſ.eo.Dic vt ibi dicã.Indu cit Dy.ad qõnẽ,an ſi iudex ,pnũciet teſtẽ falſum, ſibi præiudicet. De quo dic vt l. Lucius Titius.in fi.de his qui not.inſa.

☞ *Sentẽtia lata in cã alimentorum quòd ſit diffinitiua.*

In cauſis ſummarijs ubi ſententia ſperatur, lis conteſtatur, & libellus dari debet.

Quando proceditur ſummariè & de plano, ſine ſtrepitu & figura iudicij,an requiratur libellus.

In ſummarijs quæ probatio ſufficiat.

Si quis ex his. † Quæro an iſta ſnĩa ſit diffiniti

a ua,an ĩterlocutoria. Veritas eſt q eſt diffinitiua:vt glo.dicit,licet in pręcedenti §. aliud dicat. † Nã in cauſis ſummarijs, vbi ſperaẽ ſnĩa,debet cõteſtari lis,& dari libel lus:aliàs nõ valeret [c] ſnĩa:vt in auẽ.offeraẽ.C.de lit.cõteſt.& hoc tenet Spe.ĩ ti.de off.oĩum iudi.§.poſtremo.aliàs §.poſtq̃. ver.quintò dicam⁹. Facit l.tigni.§.fi.ſ.ad exhibẽ.Nã actio ad exhibẽdũ req̃rit ſum mariã cognitionẽ:& tñ daẽ ſnĩa,& lis cõteſtaẽ,vt ibi.In cõtrariũ facit qd̃ videẽ tenere gl.in l.q bona.§.ſi alieno.de dã.ĩfec. Sed ibi rñdet,& hoc eſt verũ,qñ dicitur q cã examineẽ ſummariè.Secus ſi diceretur ſummariè,& de plano, ſine ſtrepitu & figura iudicij:tũc ſeruataẽ ordo, qui poniẽ in capi.ſæpe cõtingit.de ver.ſign.in Cle.

d Quęro[d] in iſtis † ſummarijs quę ,pbatio

3 ſufficiat. Reſpon.quędã eſt cã ſummaria, quæ facit plenũ præiudiciũ:& tũc requiriẽ plena ,pbatio,licet dilatiões denẽ breuiores:vt C.de naufra.l.de ſubmerſis lib. xj.& in d.c.ſæpe.Quędam eſt cauſa ſummaria,quæ nõ parit plenũ præiudiciũ,ſed modicũ vel quaſi nullũ, vt in actione ad exhibendũ:& tũc ſufficit ,pbatio per iuramentũ:vt l.theſaur⁹.ad exhibẽ.Quædã eſt cã,quæ nõ parit plenũ, ſed qualecquale pręiudiciũ:vt cã alimẽtorũ:& tũc req̃rit qualis qualis ,pbatio,vt hic,& ſ.ea.l.§. ſolẽt.& l.iij.§.cauſæ.ſ.ad Carb. In cauſis verò ordinarijs ſine dubio requiriẽ plena probatio:vt l.iudices.C.de iudicijs. In criminalibus requiruntur probationes luce clariores:vt l.ſciant.C.de probationibus.

c Idem iudex. [e] No.quod ex qui bus cauſis põt filij⁹

exhæredari,ex eiſdem poſſunt ei alimẽta

f denegari [f]:vt hic, cum ſua gloſſ.quæ incipit, ex qua cauſa.tene menti.

Non tantum, Oppo.ſ.ead.l.§. parẽs.Sol.Intelli ge hic de oneribus alimẽtorum pro ſe,& pro vxore:& liberis,vt in glo.nõ tamẽ q ſoluat pro filio ęs alienũ,vt in cõtrario.& vide gl.quę dicit,vt veſtimẽta. Iſta prima exempla ſunt vera in ſe,nõ tamẽ cõgruũt literæ:quia poſtq̃ teneẽ alimẽtare, teneẽ dare veſtimenta,& habitationẽ.Sed ideo dicit cætera,vt in fine glo.ibi:item pro ſe & ſuis liberis cum vxore. Et iſta eſt vera.

Et ſi impubes. Declara hũc §. vt in gloſſ.&c.

☞ *Quando mater poſſit repetere alimenta ſicta filio.*

Si mater. Mater alimẽta quæ fecit in filiũ, q à patre ali de

g bebat,à patre repetit.h.d.ſecundùm verã lect. Oppo.de l.alimẽta.C.de neg.geſt.

h Sol.Glo.quę eſt hic, † diſtinguit: Aut expẽſa eſt magna,vel parua:aut mulier fuit ,pteſtata,aut nõ. Iacob.de Aretio & Cy. & Pet.in d.l.alimẽta.dicũt q in caſu huius legis nõ eſt neceſſaria proteſtatio:tũc enim eſt neceſſaria, qñ onus alimentandi ſpectat ad ipſum filiũ:tunc quia præſumptio eſt q mater velit donare filio, neceſſaria eſt ,pteſtatio.ſed qñ onus alimẽtorũ ſpectat ad virũ,nõ eſt veriſimile q mulier velit viro donare.Ideo repetit ẽt ſi nõ fuit ,pteſtata,vt hic probaẽ in l.Neſenni⁹.ſ.de nego.geſt.& ibi dixi.intra trienniũ tamẽ onus alimẽtorũ ſpectat ad matrẽ:vt l.iij. C.de alẽ.libe.Quod intellige ſi mater põt alere filiũ.ſec⁹ ſi eſſet ita pauper,q eũ ſine auxilio ſuſtẽtare nõ poſſet,tunc ſpectaret ad virũ:vt ſ.eod.l.j.§.j.& ſ.eodẽ.l.j.§.parens.& §.pe.& vide gl.quæ incipit,& nõ modica.in fi.glo.Dic vt plenè per Dynũ.

☞ *An educare parentes ſit de iure naturali, & an ualeat pactum ne liceat alere.num.2.*

Parens. Solet dubitari: quia ĩ l.j.in fin.ſ.de iuſti.& iur.dicitur

i quòd educatio liberorũ eſt de iure natu rali. † Sed quid de educatione parentũ?

g Hic videẽ text.[g] q ſic.ibi,de iure natura

h li[h]: Sed dixi vobis ibi q educatio parentũ ſed poterit impune occidi,per tex.no.ĩ l.miniẽ.de reli.pro quo vide not.per mod.in l.quãuis.cũ l.ſeq.ſol.mat. An autẽ & qñ alimentis renũciari poſſit ẽt cũ iuramento, vide Bal.in l.pactũ.C.de col.& quod not.Bart.ĩ l.cũ ij.ĩ prin.de tranſact.& qd̃ no. Ro.in l.j.ſolu.mat. Vide Bart.in l.filiũ.vbi pupil.educa.debe.& facit iſte tex. pro eo quod cõſuluit Dyn.in cõſil.vij.inci.quæſtio talis eſt quidã noĩe Odanus.& adde tu q tale pactũ nõ firmaẽ iuramẽto,ſecundùm do.Maria.Socin. in c.ſi diligenti.in glo.j.de foro cõpe.ita nec valeret ſtatutũ,vt ibi per ipſum.

tum

a tum non eſt de iure naturali[a], ſed naturali ratione quia bene facientibus bene faciamus:vt l.ſed et ſi lege.§.cõſuluit.ſ.de peti.hæredi.quod apparet:quia huic verbo naturali adiungitur ratio,quæ non competit aliijs animalibus,ideo intelligitur ratione naturali,id eſt,de iure gentium.Facit ſ.de iuſti. & iur.l.

2 omnes.ibi:naturali ratione,ideſt,de iure gẽtiũ dicit gl. † Quæ

b ro an valeat[b] pactum ne liceat alimentare.Certè nõ; vt l.alia. §.eleganter.ſ.ſol.mat.Spec.in tit.qui filij ſint legi.&c.

1 ☞ *Onus alimentandi quando tranſeat ad hæredes.*

2 *Frater q alit fratrem inopem: & non hæredes extranei filij ipſius alimentandi.*

3 *Monaſterium quòd alat filios ingreſſi.*

1 Item reſcriptum. † Onus alimentandi in ſubſidium tranſit ad hæredes. h. d.

Dicitur hic,hæres filij.Sed contrà,filiuſfa.non habet hæredẽ. vt ſ.de ca.pecu.l.ij.Sol.intelligas hic in filio emãcipato vel in filio in poteſtate habere caſtrenſe peculium,qui fecit teſtamẽtum.Dicitur hic,hæredes nõ cogi.&c.Sed cõtra de obſe.li.l.liberto.& l.hæres.Solu.ibi in hærede liberti,hic in hærede filij. vel aliter intelligetur ibi ſecundũ diſtinctionẽ huius §. prima

2 plus placet. † Quæro aliquis [c] pater egenus habet fratres, qui

c tenẽtur eum alere,vt ſ.eo.l.j.§.j.Item habet hæredes filij ex traneos,ad quos incũbit ſeu pertinet onus alimentandi. Quidam dicũt q primò pertinet ad hæredes filij vt hic,& hoc videtur tenere Cy.C.de nego.geſt.l.alimẽta.in fi.Sed breuiter pu

d to q onus[d] alimentãdi potius ſpectat ad fratres vel ad matrẽ ſi habet,per iſtũ tex.qui dicit,in ſumma egeſtate.Vult enim dicere q nullum aliũ habet qui debeat ipſum alere.Illa eſt enim ſumma neceſsitas,hoc eſt vltima:vt l.qui duos.ſ. de reb. dub. & l.eum qui.ad treb.Pro hoc videtur tex.ſ.eo.l.pe.& ibi dicã.

3 † Quæro,quid [e] ſi pater ingreditur monaſteriũ: an monaſte-

ibi quero 3 hanc finalem quæſtionem probat l.10 ¶ 2 3 3 quamlibet regula ſ. induitur ad glo. ſola causa quæ v.c.

rium teneat alere filiũ. Dyn. dicit q ſic,per hunc tex. huius §. pe.& Spe.in tit.qui filij ſint legiti.§.j.verſi.quid ſi quis intret.

☞ *Sententia lata in cauſa ſummaria q, non facit præiudicium ſi agitur ordinariè.*

1 *Reperitur actio præiudicialis,per quam quis negat ſe libertum.*

2 *Cognitio,de qua hic,an ſit ſummaria uel ſemiplena.*

3 *An ſufficiat in iſta ſummaria cognitione probare per iuramentum.*

Solent. Hic incipit tractare de tertia parte rubricæ. ſ. de alimentis præſtandis inter libertos,& patronos,

1 & hoc intendit: Liberti coguntur alere patronos,et eorum filios,& parentes,& officio iudicis cognoſcetur an ſit libertus: & de facultatibus liberti,& patroni:& an cauſam habet recu

1 ſandi.h.d.vſq ad finẽ legis. † Not.q ſnĩa lata in cauſa ſumma ria non facit præiudiciũ ſi agatur ordinariè,vt ſ.ead.l.§.ſi vel

2 parens.& ſ.de re iudi.l.à diuo Pio.§.ſi ſuper rebus. † No. vnã actionẽ præiudicialem,per quã quis negat ſe libertũ. quod vt gl.dicit facit vindicando ſe in ingenuitatẽ,vt l.circa.ſ.de pro-

3 ba.Quæro vtrũ † iſta cognitio ſit ſummaria vel ſemiplena.& dic vt gl.quæ incipit,ſcilicet ſummatim.& eſt vera opinio gl. per iſtum tex.quia ſi cauſa alimentorũ cognoſceretur plenè, faceret pręiudiciũ in alio:vt l.pe.& ibi no.ſ.de his qui ſunt ſui vel alie.iur.& l.j.C.de ordin.iudic.Opp.C.de iud.l.iudices.vbi dicitur quod plena debet eſſe cognitio. Sol. fallit hic. Sed hic

4 † quæro an in hac ſummaria cognitione ſufficiat probare per iuramentum.ſicut dicimus in l.theſaurus.ſ.ad exhibẽ.Et Pet. dicit q nõ,& bene per l.iij.§.cauſæ.ſ.ad Carbo.pro cuius notitia not.tria, quòd cauſarum ſummariarũ quædam facit plenum præiudicium,& c.vt plenè ſcripſi.ſ.ead.l.§.ſi quis ex his. & ibi vide.

Vtrum. Quærit glo.vtrum liberi libertorum teneãtur alere patronos:et vtrum patroni teneantur ale

1 re filios liberti.dic vt in glo.& bene.

1 ☞ *An uaſallus uaſalli mei ſit uaſallus meus.*

1 Si quis a liberti. Primum dictum facit in argumen tum quòd † vaſallus vaſalli mei non eſt meus vaſallus. De quo eſt gloſſ.in l. de acceſsionibus. ſ.de diuer.et tempo.præſcript.& ibi dedi tibi concord. Ad ſecundum dictum quæro in quo perdatur ius patronatus, quando quis manumittit ex cauſa fideicommiſsi.Et dic vt in gloſſ. tamen intelligas quòd non cogitur alere patronum,niſi ſit filius patroni:vt l.qui ex cauſa.ſ.de bo.lib. Quæro, quid in eo qui eſt emptus numis ſuis.dic vt in glo.

1 ☞ *Qualiter eccleſia teneatur alere patronum.*

De alimentis. Quærit Iaco.de

a Areti.qd ſi mu lier non habet vnde viuat.Reſpondeo,q tunc condemnaẽ vir inſolidũ:argu.huius §.& dixi in l.maritũ.ſ.ſolut.mat.Quærit

b Dy.† an presbyter eccleſiæ teneatur ale

1 re patronum eccleſiæ, ſi eſt inops.& dicit quod ſic ſi ſibi ſupereſt,aliàs ſecus:vt hic.

Alimenta. Si patron⁹ liberto denegat ali mẽta,p̃dit iuſpatronat⁹,ſi libertus patrono redigetur in ſeruitutẽ. hoc dicit.

c

1 ☞ *Donatarius an teneatur alere donantem.remißiuè.*

2 *Vaſallus alimentat dominum.*

3 *Filius emancipatus denegans alimenta, reuocatur in poteſtatem.*

Imperatoris. Opp. C.de li.cã.l. ſolo. So.dicit glo.

dic vt ibi,& bñ.Quęrit glo.diciẽ hic,emptori adiicienẽ quidvẽdiẽ.& gl.dicit,q libert⁹ factus ſeru⁹ p ingratitudinẽ. Et iſtã tenet Dyn.Sed iſta nõ videẽ vera:qa tex. dicit q à præſide,& ſic nõ ipſe patronus: quod nõ eſſet dubiũ ſi eſſet ſeruus. A liij dicũt q vendiẽ libertus.vel veri⁹ iuſpatronatus,vt & filius vendiẽ. Et vide glo.quæ c incipit,vel pro ſaltẽ.ibi, ſed quidam.quæ opi.eſt vera,& vltima opi.nõ vr̃ vera:qa tex.præſupponit quòd redigaẽ in ſeruitutem quomodo vẽditur libertus.Præterea tex.vult ponere q ſit maior pœna, & ſi d ius liberti vẽdereẽ,eſſet minor. Qualiter ergo ſoluaẽ iſta glo.dic q ſecunda ,pcedit ſecũdùm prin.qñ dicit tex. cõmoueãtur. q ſi hoc modò nõ ſint cõmoniti, actũ videẽ q vendiẽ iuſpatronatus.Si Autẽ intelligiẽ q admoneanẽ,id eſt, corrigantur:&

1 tunc procedit prima opi. Inducit † in argu.an donatari⁹ teneaẽ alere donantẽ.& e glo.ſunt variæ,ſeu cõtrariæ ĩ l.vl.C.de re. do.& ſ.de regu.iur.l.in cõdẽna.dic vt no.

2 per Cyn.in d.l.fi. Querit Dyn.† vtrum vaſallus teneaẽ alere dñm.& videẽ quòd

f ſic, [f] ar.huius l. Præterea vaſall⁹ tenetur dñm defendere,vt colũ.x.q̃ ſit for.fid.c.j. ſed ſi nõ preſtat alimẽta, videẽ necare:vt l.necare.ſ.eo.ergo teneẽ eũ alere, gl.tãgit in l.ſolo.C.de libe.cau.facit gloſ.in d.c.j. de for.fid.& hoc not.Spe.in tit.qui fi.ſint legi.§.j.ver.ſed nũquid dominus. Quæro † an filius emãcipatus,qui denegat ali

3 menta, reuocẽ in poteſtatẽ.& Iacob.de e Aretio dicit q ſic argumẽ.huius §.& l.j. C.de ingra.lib.&.ſ.de iure pa.l.ingratus.

1 ☞ *Actio reperitur præiudicialis negatiua.*

2 *Non exiſtens in quaſi poſſeſsione filiationis: non alitur.*

3 *Actio præiudicialis,per quã nego aliquã eſſe uxo.meã.*

4 *Exiſtens in poſſeſsione præbendæ alitur ex ea etiam ſi de ea ſibi mouetur quæſtio.*

Si neget. Iſta lex habet tres lec.& vno modo legit Iaco.de Are.vt recitat Cy.C.eo.l.fi.q fi

f lius petit alimẽta à prẽ, & pendente ſummaria cogni tiõe filius obtinuit:quare pater cogiẽ alere.nũc pater agit pręiudiciali dicẽs illũ nõ eſſe filiũ le.cũ mater fuerit ſerua alteri⁹, & ſic nõ vxor:an illa pronũciatio in alimẽtis præiudicet in filiationeẽ Certè non. In tex.ibi:interim.id eſt, pendente cauſa ſuper actione p̃iudiciali, in qua debet fieri plena probatio filiationis:quia primò fuerat facta ſummaria cã alimentorũ, vt dicit Iacob.de Aret.& not.per Cy.C.eo.l.fi.Et ſecũdũ iſtã lec.

1 nota † iſtud quod dixi tibi in l.iij.§.qa Plautianũ.ſ.eo.q inuenitur pręiudicialis actio negatiua.Et ſecundũ iſtam lec.habes quòd iſta lex nihil facit ad illud ad quod allegat glo.hic &

a ¶ POMATES ¶ Naturali. Vide Feli.in c.cum iter priorẽ.in v.col.de reſcrip.

b ¶ POMATES. ¶ An valeat. Vide Socinũ in c.ſi diligẽti.in ſecũdo membro principali. col.iiij.& ſeq.de foro cõpet.& Alexã.in d.§.elegan ter.hic allegato.ĩ iiij. col.verſ.prędictis tũ. Gemini.in c.q̃uis.in ij.col.verſi.quid ſi ſimilia de pactis.in vj.

c ¶ Quæro aliqs.Vide ẽt Bar.in.l.ſi marito. §.ſi voluntate.ſolu.matri.& in l.poſt dotẽ. eo.tit.& qd̃ no.in ſimili in l.ſicut.§.ſi debitor.quib⁹ mo.pig. vel hypo.ſol.& incidẽter Imo.ĩ l.ſtipulatio hoc mõ cõcepta. de verb.ob.vide bar. in d.l.j.C.de mẽdican. vali.lib. xj.& gl.ibi. & bal.in l.ſi qs argẽtũ.§.ſed ſi qs.de do.& Spec.q fil.ſint legi.§. j.verſ.qd ſi is q petit.

d ¶ POMATES. ¶ Aliqs. Vide qd̃ in ſimili dicit alexan.in auth. p̃terea.ĩ vj.col. C.vnde vir & vxor.

e ¶ P. PAV. P. ¶ Quòd onus. vide math.not.clij.inci.nũ quid iſtud onus.vide Alexã.ĩ l.mulier.§.cũ proponat.in iij.co.ff. ad trebel.& in l.alimẽta.co.vl.quẽ ſequitur Bar.hic.licet Cy. Fulg.& Pau.de caſt. & Alberi.ibi teneãt contrarium.

f ¶ POMATES. ¶ Quæro quid.Et ſic ſentit Bar.q filius nõ potuit petere legitimã interim. Idem tenuit ĩ auẽ.ſi qua mulier.C.de ſacr.ſan.ecc. & auẽ.idem eſt.C.de bo.quę libe.cõtra tenet Bal.in.d. authẽ.ſi qua mulier.p tex.ſin gu.in c.cùm ſimus.de regu.Ego allego glo. ſing.p Bal.in cap.ex trãſmiſſa.qui fil.ſint legi.& vide quæ dixi in d.c.cùm ſimus.

e ¶ POMATES. ¶ Quæro quid.vide Feli. in c.j. colũ. xix. & xxvij.de probationibus.

f ¶ Videẽ quòd ſic.De hoc p Bal.in l.j.§.ſed ſciemus.C.de Lati.liber tollẽ.& Bart. in tractatu de alimẽtis.

a ¶ Vltimò. Adde an Abb. expulsus possit facere pactũ de rebus monasterij, et dẽat ali mẽtari, vidẽ Bal. ī cõs. ccccxxxviij. volu. iij.

b ✠ POMATES. ¶ Dicat. Vide alex. cõsil. cxxxvj. versi. & quod ita in ij. volum. Are. ī c. meminimus. col. iiij. de accu.

c ¶ Nõ quẽadmodũ iure naturali. & ob hãc rationẽ dicebat Bal. in auẽ. res q̃. in ij. col. cõia de leg. q̃ auᵗ nõ teneẽ dotare neptem, si filiᵃ habet vñ dotet: sicut diximus ī alimẽtis aliàs sic. an aũt qs teneaẽ subuenire potius filio suo quã patri suo, & ecõtra vidẽ Cyn. in l. ij. in fi. C. de pa. q̃ fi. dis. vide Bart. in l. dedit dotẽ. j. d̃ col. bo. dũ loquit̃ quis teneaẽ dotare neptem, pater an auus.

✠ Aduerte q̃ Bart. in hac l. alle. cõtrarius, dũ videẽ velle q̃ teneaẽ assignare legiti. filio pater eo viuẽte. Sed ꝓ solu. vide concor. quã posuit ī auẽ. si qua mulier. C. de sacro. sanc. eccle.

✠ In bonis. q̃ro an solẽt aliq; Moderni examinare hoc ī l. stipul. hoc mõ. de ver. obli.

d ✠ POMATES. ¶ Quæro an. Vide Bar. ī l. post emãcipationẽ. §. j. ff. d̃ libe. leg. Pan. cõs. l. xiij. in fin. j. vo. Ale. cõsi. clxxx. v. vol. Bal. cõs. ccvj. ici. pr. ī j. parte. Et limita vt ꝓ Io. de Ana. ī c. iij. col. xiij. de deli. c. pue. & ī c. Iudeꝰ. ij. de iud. & ad istã quest. vide etiã Alex. cõsi. lvij. in princi. iij. volu.

e ✠ POMATES. ¶ Et q̃dã habent. Et illã glo. sing. tene mẽti, licet sit reprobata, tu potes, eã saluare q̃ aut ingrediaẽ monasteriũ, & sic venit naturaliter: & tũc debetur. Casus est singtin c. cũ simus. de reg. secũdũ Bal. ī authẽ. ingressi. Aut nõ: & tũc ex statuto: puta quia filiᵃ est cõdemnatus, & pr̃ teneẽ ad legitimã: & tunc procedit glos. ista est singu. gl. in rubrica de decu. li. x. vide Ioan. de Imol. in c. Raynu. de testa. si filius habet in bonis pr̃is ius viuo pr̃e. tex. gl. & Bar. ī l. post emãcipationem. ff. de lib. leg. & vide Bart. in l. si quis legatũ. §. j. de fal. & in l. iij. C. de iur. & fac. igno.

f ✠ POMATES. ¶ Temporibus. limita vt per Aret. consil. cxliij. colum. xij.

1 † ponitur in l. si quis à liberis. §. item rescriptum. s. an debeant alimentari ab hæredibus patris, vel ab auo materno: & dico q̃ ab auo materno. ita videtur casus hic. Et Dyn. volens fugere contrariũ exponit tex. dum dicit, nõ sunt superstites, & c. sub audi, vel hæredes eius. Sed iste tex, tunc nil releuat. Nec est de mẽte huius literæ, & hoc voluit text. in §. item rescriptũ. ibi: in

b summã egestatẽ &c. Credo q̃ hoc sit verum, licet aliter dicat

2 Pet. in l. alimẽta. Quærit Iac. de Aret. † Aliqs habet patrẽ & filium diuites: à quo petit alimẽta. Alia quæstio est: aliquis habet patrẽ & auum diuites: à quo petit alimẽta. Iacob. de Aret. format hic, & in l. j. C. de alen. libe. & Cy. cũ recitat, licet sit aliqualis variatio. Nã ibi tenet q̃ filij sit electio: hic tenet q̃ prius debet petere à patre quàm ab auo, vel à pr̃e prius q̃ à filio: & hoc puto verius. Et est rõ: qa tex. est in l. si qs à liberis. §. e. versic. & magis. dicit q̃ hæres descendit ab æquitate, & charitate

c sanguinis: sed q̃ pater alat filiũ, est de iure naturali[c], non autẽ vt filius pr̃estet alimẽta patri: vt dixi §. eo. l. si quis à liberis. §. si vel parẽs. ergo æquitas naturalis facit vt prius petanẽ alimẽta à patre q̃ à filio: & sic cùm pater sit de propinquorũ sanguine, putarẽ q̃ prius petantur alimenta à patre quam ab auo. & hoc dicit Iacob. de Aret. & dixi in l. j. in fin. §. de iusti. & iur.

1 ☞ *Alimenta an debeantur annua uel menstrua.*

2 *Et an filius uiuente patre dicatur habere aliquod ius in delito bonorum subsidio.*

IN bonis. Patronus nõ habet ius in bonis liberti, nisi pro alimẽtis in casu necessitatis.

1 h. d. Not. † quòd dicit de alimẽtis menstruis. & tenemenţi. Et sic videtur q̃ qui debet alimenta, debet soluere de mense in mẽsem. Oppo. C. de epi. & cle. l. si quis ad declinandam. vbi dicit q̃ annua. Iac. de Are. soluit valde solenniter, & dicit q̃ quandoq̃ alimenta debentur in perpetuũ, vt pauperibus talis hospitatus, vel fratribus: tunc debentur annua: vt in cõtrario. Sed q̃nq; debẽtur alimenta ad tempus, vt alicui certo homini, quẽ est certũ moriturũ: & tunc de mẽse in mensem debenẽ. Sed dices tu, nomine alimentorũ continenẽ vestes: an in omni mẽse induet me. Breuiter hoc intellige verũ in. l. nostra quantũ ad cibum & potũ: vestes autẽ debent dari cùm eget. et hoc tenet glo. in l. firmio. j. qñ di. le. ce. Facit l. nec semel. §. si in habitatiõe. eo. titu. Prædicta intelligo vera, nisi per disponentem esset aliter declaratũ: quia dixit, annuatim vel dictim, vel quolibet mẽse, vt not. in d. l. nec semel. §. si in habitatiõe. Facit l. diarijs. j. de ali. & cib. leg. Declarauì plenè in. l. pecuniæ sortẽ. j. de alimẽtis & cibaleg. Quæro † an [d] filius dicaẽ habere

2 aliquod ius in debito bonorũ subsidio viuẽte patre. Et quidã

d habẽt [e] hic ꝓ Dyn. additionẽ de hoc. Glo. auẽ. de hęredibus & fal. §. si quis autẽ non implens. videẽ dicere q̃ sic. & pro hac l. Papi. §. si qs. s. de inoffi. testa. In contrariũ videtur casus in. l. nostra: quia patronus nullũ ius habet in bonis liberti. Et pro hoc l. ij. j. si à pa. quis fu. ma. Verũ est q̃ viuo patre nõ dicit̃ debitũ propriè, sed quasi debitũ. glo. est expressa C. de iur. & fact. igno. l. iij. Facit j. de coll. bo. l. j. §. si impuberi. & quod ibi dixi declarabo melius in l. is potest. j. de acquir. hær. Vltimò quæro. dicitur hic q̃ nullum ius habet, nisi sit egenus: an ergo tunc haberet ius in bonis liberti. & dico q̃ non: quia si haberet, ad quencunq; transirent bona, transiret istud onus. quod est contra l. hæres liberti. j. de obse. à liber. Mihi ergò videẽ quòd sit onus personę pro rebus, secundùm quod aliàs videtur in l. rescripto. in fine. j. de mu. & honor.

De ventre inspiciendo, custodiendoque partu. *Rubrica.*

Continuatio rubricæ huius apparet ex princi. l. j.

1 ☞ *Obstetrices, quæ adhibentur in aspiciendo uentrem, iurare debent.*

2 *Medici missi ad inspiciendum uulnus, iurant.*

3 *Testis deponens per uerbum, uidetur, quando probet.*

4 *Relationi peritorum in arte quòd credatur.*

Modus scribendi commissionem factam peritis.

5 *Plures periti adhibentur quando plures haberi possunt.*

6 *Dictum duorum testium an eneruetur per dictum unius dicẽtis contrariũ. remissiuè.*

7 *Plus creditur uni affirmanti, quàm duobus negantibus.*

8 *Testimonium de credulitate quando sufficiat.*

LEX I.

f TEmporibus. [f] Hic dicitur q̃ in nouo facto nouo consilio opus est.

1 & ista est notabilis lex. Quęro primò † an istæ obstetrices, quæ adhibentur, debeãt iurare. Et glo. dicit, fortè q̃ nõ. & vide glos. quæ incipit sic. C. de fide instru. & no.

a ¶ Temporibus. Et no. istã gl. Et an medici & obstetrices debeant iurare, vide Bal. in §. is illud. & Ang. in repetitiõe l. si vacantia. de bo. vacanti. & tenenti q̃ sententia lata iudicio medicorum non transit in rem iudicatam: & sic põt continuò retractari. Ita singulariter dicit Io. an. in ti. de homi. in addi tio. in §. j. refert do. Ant. in c. proposuisti. de probatio. & ibi ostẽdit q̃ sentẽtia lata cõsilio sapientis non trãsit in rem iudicatã. quod est singulariter notãdum. Andre. Barba.

✠ ¶ Pro cõcordia. aduerte q̃ testis deponẽs per ista verba, videri suo, suo iudicio, nõ probãt: quia non videtur deponere per sensum corporeũ, sed ꝓ iudiciũ intellectus. Bar. in l. qd tũ. §. si arbiter. ff. de arbi. Contrarius tũ allega. in hac l. in prin. Tu dic q̃ in hac l. j. in princi. loquit̃ in casu singulari, qũ secundũ subiectã materiã sufficit testimoniũ de credulitate: quia deponit̃ de peritia artis. aliàs regulariter cõtra. Ita Frãci. de Are. in cõsi. suo lxiiij. in iij. col. Et ita ꝓcedat prima opini. Ratio aũt speciali tatis in secũda opi. est quia tũc testimoniũ de credulitate admittit̃: quia nõ est ꝓpriè testis. Vide do. Iaso. in rub. post gl. ibidẽ, ff. de iureiuran.

b ¶ Quæro, testis. Sem per solet ista lex allegari q̃ creditur peritis in arte. Et an testis, qui deponit per verbũ videẽ, valeat: et an ille, qui deponit perverbũ credo de peritia artis, excusetur à falso testimonio, vide Bal. in l. data opera. in xxij. colũ. C. qui accu. Et de teste deponẽte per verbũ, videẽ scripsi post Bart. in l. qui tũ. §. si arbiter. §. de arbitris. Et vide decisum de duobus medicis testificantibus vnum fuisse tantum vulnus mortale, quod sufficit: vt in §. quod autem. in authenti. de non alie. l. cõparationes. C. de fide instrumen. c. quoniã cõtra. de probatio. no. Bart. & alij in

a Et no. istã gl.[a] pro medicis, † qui mittunẽ

2 ad videndũ vulnus an sit mortale, vel an sit remansura cicatrix. Et la. de Are. tenet gl. in l. iurisiurandi. C. de testib. dicit ne verũ ista gl. & ille: Certè nõ: quia dicit contra l. hac edictali. §. is illud. C. de secũ. nup. & cõtra l. cõparationes. C. de fide instru.

3 † Quæro, testis[b] examinatus & interro-

4 b gatus quantũ petitum fuit, dicit centũ flo reni, vt mihi videtur: an iste testis probet. Et mihi videtur casus q̃ sic. vbi dixit tex. videri. Imo diceres tu, casus est hic q̃ non quia videri, est testimonium de credulitate, non de veritate. Et hoc dicit glo. quam gl. allego q̃ illud est testimonium credulitatis, non veritatis: tamen tex. alibi dicit contrariũ, quod tantũ est dicere prægnantem videri, quantũ prægnãs est: vt l. quid tamen. §. si arbiter. §. de arbi. & l. diui fratres. §. j. j. de li. causa. Et secundùm illas leges gl. hic nõ bene dicit: quia secundùm illas leges testimonium est de veritate. Et hoc etiam põt colligi ex illo tex. qui dicit prægnantẽ videri, & postea dixit pręgnãtem esse. & sic Iurisc̃ũsultus vtit̃ illis verbis, quasi non esset aliud, prægnantẽ videri, & prægnantẽ esse. † Quęro, vtrum[c]

4 c hoc sit verũ quod perito in arte sua sit credendum. Certè casus est hic q̃ sic. Ex quo tex. tu, qui iudex es, dic commisi tali & tali expertis in arte illa. Pro hoc facit quod habetis in prœmio Digestorum, ibi: quis amplius, &c. & l. j. §. si mens. fal. mo. dixe. & de acqui. re. do. l. lacus. & l. semel. C. de re mili. li. xij. & in auẽ. de nõ alien. §. quod aũt. col. ij. Sed quęro, debet ne duobus cõmitti, vel vni, vt credatur vni. Et text. iste requirit q̃ sint duo. Et breuiter si ciuitas habet plures artifices in illa arte: tũc duobus committit̃. Sed si nõ habet nisi vnũ: tunc illi soli cõmittitur: vt d. §. quod aũt.

d in auẽ. de nõ alie. Vlterius[d] hæc l. facit in

5 arg. ad quæstio. † quotidianã. Duo testes dicunt de aliquo negotio q̃ si vnus dicit cõtra aliũ: an sit probata[e] intentio actoris. Et hic videtur casus q̃ non lædit dictum vnius. Et ista quæstio est multum pulchra & quotidiana: & istam ponit Cy. in l. j. cir

probatio. sed si ibi vulneratus solum vnum medicum adhibuisset, vel aliter fuisset adhibitus: si est probatæ vitæ, & peritus in arte: iudex põt se cõformare cũ dicto illius: argumento l. primæ, in fine, de verbo. obli. Et quia nõ debet vulneratus subtrahere aduersario facultatẽ probandi nullũ medicũ vel vnũ adhibendo, & hoc cõsuluit clarius Bal. eius consilio cccliij. vol. scias etiam

ca finẽ C. de iurciur. & ibi vide. Vlterius no. q̃ ista l. facit pro glo. quam habes in l. diem proferre. §. si plures. s. de arbi. quod

6 magis † statur dicto vnius affirmantis, q̃

e duobus[e] aut tribus negantibus. Hic est tex. & Iac. de Aret. ponit hic & Oldr. quãdam distinctionẽ, quam ibi dixi, vt habes hic in libro meo. Quando † autem testimonium credulitatis sufficiat, vide la. de Bel. in auẽ. de hære. & fal. §. hinc nobis. & posui post oĩa cõtraria, & bene: Itẽ est ar. ad id de peritis in arte sua. Sed vide plenè in Spe. in ti. de proba. §. fi. ver. hoc quoq̃.

1 ☞ *Positionibus etiam de iure isto est respondendum.*

2 *Si intentatur unum ex tribus remedijs contra contumacem, de quibus in l. consentaneum. si nihil mihi prodest, an possim aliud intentare.*

3 *Denegãs respõdere positiõibus, an habeatur ꝓ cõfesso.*

4 *De banno in quibus legibus fiat mentio.*

5 *Si consultor debet eligi, eligitur à partibus, & ipsis discordantibus à iudice.*

6 *Occidens descriptum in libro bannitorum excusatur.*

1 Ex hoc rescripto. Iste tex. allegaẽ † an positionibus de iure isto sit rñdendum, et solet allegari. l. Offidius. j. de lega. iij. Sed mihi videẽ q̃ sit casus hic: quia interrogaẽ mulier an sit pregnans: & debet rñdere q̃ sic: qa si negat: tũc mittuntur obstetrices; b si cõfiteatur, exonerat partẽ à probatiõe.

2 Sed † vos scitis q̃ l. cõsentaneũ. dat tria re media contra cõtumacẽ: & si intẽto vnũ, & nil mihi prodest, an possim aliud reme diũ intentare. Et dico q̃ casus videtur hic q̃ sic, ibi dũ dicit: qd ergo, si nõ, &c. In cõtrariũ facit l. satis ꝓ. s. de in ius vocã. vide in l. cõsentaneũ. vbi de hoc dixi. itẽ † vlterius ex hac l. no. aliud an ille qui denegat rñdere habeaẽ ꝓ cõfesso. & facit q̃ nõ: sed remedijs ꝓtorijs cogit̃ rñdere. Habes per Cy. ī l. ij. §. pe. C. de iur. calũ. et j. de cõfes. l. certũ. & extra de cõfes. c. ij. li. vj. Itẽ habes

4 † hic de bãno[f] gl. facit mẽtionẽ in l. j. cir

f ca prin. j. de requi. re. de iure hodierno habes in auẽ. Itẽ nulla cõitas. et in ti. hic finit̃

g lex Cõradi. c. j. col. x. Vlterius[g] ista lex fa

5 cit q̃ debet † assumi aliqs sapiẽs. qs debet eligere sapiẽtẽ vel iudex vel partes. Et in

vnũ quod dicit Bal. in l. si ab hostibus. §. si vir. s. col. matri. q̃ si vulneratus nõ adhibuit medicũ: præsumit̃ sua culpa mortuus, quãdo vulnus poterat habere ad mortẽ & vitã iudicio medicorum. Et q̃ sint cõsiderãda ad videndum an sit mortuus ex vulnere, vel sui culpa, posuit Bal. consil. cxcv. j. libr. Et q̃ steẽ dicto vnius periti in arte, quando plures haberi non possunt, tenuit Roma, eius cõsilio xx. vbi dicit q̃ licet istis deponentibus de eorum peritia deferatur iuramentũ tamen si fit statutum q̃ in causis aliquib? procedatur summariè, simpliciter, & de plano, iuris solennitate non seruata, quòd absq; iuramento valebit eorum dictum. Allegat Bar. j. de dona. l. si filius. & in tractatu ad reprimendũ super verbo, videbitur. & Ro. ipse cõprobat per plura media.

✠ POMATES. ¶ Testis. Adde Pau. de ca. in l. j. ff. de iusti. & iure. vbi latè per Iaso. in vj. colũ. vide Alex. cõsi. cxlix. vers. & licet. v. col. Are. in l. planè. §. si ita. ff. de lega. j. in quarto notabili. Ro. singu. cccly. Et quid si testis dicat nisi fallor: vide Pau. de cast. cõs. cclxxviij. inci. viso processu. co. fin. Et an valeat statutum quòd testi deponenti de credulitate credatur, vide Ro. quòd sic, singu. ccclx. Arcti. consi. cxliij. incipi. ex facto proponitur. per Paul. de ca. consil. cxcviij. incip. visa inquisitione. in ij. colũ. Rapha. Cõm. consil. cxxxiiij. in. ij. col. Alex. consi. cxl. j. volu. Anch. consil. clxxvj. incip. ex consuetudine. in fi.

c ✠ P. A V. P. ¶ Quæro vtrum. vide Alexan. in l. mutus. colum. iij. ff. de acquirenda hæredita. latè Alexan. consil. xxxv. ad fin. & consi. cxlj. colum. penul. volu. j. nunquid autem credatur testi dicenti se peritum, vide Fran. consil. l. ad fin. Item quòd tales testes debeant deponere iurati, & an & quando sit locus gratificationi, vide Franc. consi. cxliij. col. pen. multa alia in materia peritorum in arte, & de eorum consilijs, vide per Bar. & ibi Alex. in apost. in l. semel. de re mil. lib. xij. C. vide latè de materia fel. in c. proposuisti. de probat. & de verbo videtur, vide etiã ad Bar. in l. quid tamen. §. si arbiter. ff. de arbit. Itẽ q̃ eligi debeant duo, & quidam minores, vide Alexan. consil. cxxxiij. volumi. iij. ad fin. & latè de prædictis & alijs in materia vide Felin. in c. significasti. colum. ij. extra de homici. & in capi. proposuisti. colum. iij. vsq; ad fin. de probat.

c ✠ POMATES. ¶ Vtrum. Vide Alexan. consi. cxlviij. in ij. col. ij. vol. & const. xv. col. fi. j. vo. Rom. consi. xx. in ij. col. & quæ scripsi in j. constit. Digesti veteris, in vlti. col. vers. i. item nota.

d ✠ POMATES. ¶ Vlterius. Vide Cepo. consil. xxviij. colum. antepe,

e ¶ Quam duobus. Exemplum quando dicis, est hic mariam si negatiuè referatur, secundùm Imol. per istum text. & l. si cùm dotem. §. si maritus. soluto matrimonio.

f ¶ Ex hoc rescripto. De banno. Et adde quæ dixi in rubr. de reg. iur. post Ro. & adde glo. in l. iij. §. quid ergo. de suspec. tu. & not. per Bar. in l. illicitas. §. veritas. de offi. præsid.

g ✠ POMATES. ¶ Vlterius. vide Felin. in c. proposuisti. in iij. colum. de probationibus.

a ✠ P. P A V. P. ¶ Dyn.dicit. de hoc & aliꝭ multis vide Ia.in l.fina. in iij. not.C.de iudic.

b ¶ Vltimò. Et vide Bar.in l.pe.ſ.de adult.& l.j.§.ſi ſeruus.ſ.de acqui. poſ.Bal. in l.j.ſ.de leg.& in auẽ.quæ ſupplicatio.C.de preci. Impe.offe.l. huiuſmodi.§. cùm ita.de leg.j.Bal.in l.ſi duo.de acqui.hære.And.Barb.

b ✠ POMATES. ¶ Vltimò. VideFel. in c.quæ in eccleſiarum.in iij.col. verſi. quinto caſu.de cõſti.

c ¶ Denũtiari. Ad intellectũ huius§.vide Bart. in l.in diẽ.ſ.de aqua pl.ar. & ſemp alleg.iſte tex. ꝓ iudiciũ & citatio debet dirigi cõtra illũ quẽ principaliter negotium tãgit, & nõ ad illũ ad quẽ negotiũ ſpectat in cõſequentiam. de quo text.ad hoc facit feſtũ Bald. in ru.de ſuc.edic.vbi dicit ꝓ ille debet citari in iudicio cuius intereſt tanꝫ pars. De quo dicto facit feſtũ d. Car.ĩ c.inter quatuor.de ma,et obe.facit quod voluit idẽ Bal.in l.ſi curatoris.de iur.delib.& in l.nã ita diuus. de adop.& in l.obſeruare.§.preficiſci. de off. proc. Dicit tũ Bald. in l.ab eo. quõ & qũ iudex, ꝓ ad ſubſtantiam iudicij ſufficit citari illũ, ad quẽ dirigit̃ petitio,ſed quo ad extenſionẽ præiudicij nõ præiudicat iſta ſciẽtia, niſi fuerint citati illi quorũ intereſt. & dicit hãc fuiſſe doctrinã Inn. in c.humilis. de ma. & obed. Dico ꝓ hic eſt tex.vbi probat ꝓ debet iudiciũ dirigi in illũ,ad quẽ principaliter negotiũ ſpectat. & Bald.ibi ex abrupto loquit̃. Nã Inn.in d.c.humilis. dicit ꝓ in citatione regrĩ debẽt oẽs quos cã tangit.l.nã ita diuus.de adop.l.in cauſæ.§ .cauſa cognita. de min.l.de vno quo que.de re iudi.l.ſi deſerta. C.ſi,ppter pub. pẽſi.& abſentib⁹ nõ præiudicat. l. etiã. §. veluti.de mino.poſt ea Innoc.refert alios arg.eiſdẽ tex. dicẽtes ꝓ nõ tenet quod factum eſt:et pōt dici nõ tenere ſniam latã, niſi per edictionẽ ſolẽniter euocenẽ. ff.quæ ſen.ſine app.re.l.j.itẽ cũ ex edi.ſed bñ tenet etiã ſi nõ vocenẽ ſingulariẽ, ſed nõ p̃iudicat eis q̃ nõ audierũt edictũ.Hæc ſunt formalia Inn. ex qb⁹ apparet ꝓ refert op.duas. V na eſt ꝓ iudiciũ teneat:alia ꝓ iudiciũ ſit nullũ:poſt ea eligit tertiã opi.ſ.ſniam latã nõ tenere, niſi ꝓ edictũ ſolenniter euocenẽ:ſed bñ tenet,etiã ſi nõ vocenẽ ſingulariter ꝓ ſnia valeat,ſed nõ præiudicat eis q̃ nõ audierũt edictũ.& ita eſdẽ Inn.refert d.Car.in d.c.humilis. in ij.q. & ſic illud ad qd̃ Bal.alleg. Inn.nõ fuit opi. Inn.ſed fuit opi.quorũdã.Si ergo ſit facta citatio ꝓ edictũ in genere,iuxta no.ꝓ Bar.in l.ſi.C.de iur.deli.& quod habet̃ per Ia.de Bu.& alios in auẽ.ſi vt ſe ab hær.abſt.valebit iudiciũ. Iſtud tũ quod In.dicit ſufficere,ꝓ citet̃ per edictũ,& nõ ſingulariter,pōt limitari nõ ꝓcedere,ſ.q̃ũ perſona,quæ citat̃,eſſet certa,& ſcirẽt.qa tũc nõ ſufficit eã citare per edictũ & in genere,ſed reqrit̃ ꝓ ſingulariter citet̃.Ita voluit ſing.Inn. in c.cũ in tua.q ma.acc.pñt.& ibi oẽs ſequunt. Facit quod voluit Io.an.in c. ſi.de elec.in vj. Præterea iſtud dictũ Bal.in d.l.ab eo.intelligit̃ q̃ũ principalis actus ſpectabat ad illũ,cõtra quẽ directa fuit petitio. Ita rectè intuenti ſenſit Bal.in d.l.ab eo.inquãtũ alle.Inn.in d.c.humilis. Vñ iudiciũ debet dirigi cõtra illũ quẽ principaliter negotiũ tãgit,nõ in cõſequẽtiã. Facit quod dixi poſt Bar.in l.iij.in x.col.in apoſtil.mag.circa fi.de pig. Adde videdũ circa prædicta Bal.cõſi.xvj.iiij.vol.& ſcias ꝓ licet ſtatutũ dicat debet citari ,pꝛiꝭ nominib⁹ filios & hꝛedes debitoris:nõ aũt gñaliter per,pꝛcuratorẽ,ꝓ debet intelligi vt ipſi creditori,ad cuius inſtãtiã citatio emanauit, poſsibile eſt facta diligẽti inqſitione notitiã habere ,ppꝛioꝛũ nominũ ipſoꝛũ filioꝛũ,& hæredũ quis inſtituatur. §. item ſi condi.de hæred.inſtit.

e ¶ Quod autem. Et vide Bal.in præ.C.& in l.ſi.C.de iur.delib. And.Barb.

e ✠ POMATES. ¶ Quod autẽ. Pro intellectu huius §. vide Alex.conſil. cxlj.vlti.col.ij.vol.& conſi.xlvij.col.iiij.Fel.in c.iij.col.ij.de teſti.cog. Barb.conſi.cxcviij.Felĩ.in c.cum cauſa.col.v.de re iudi.Rom.conſi.cxlvj.

e ✠ F. P A V. P. ¶ Quod autẽ. Vide aliquid in repertorio in verbo ſolẽnitas, nũquid aũt omiſsio alicuius minimi vitiet,vide Alex.conſi.cxlj.vol.ij.& de omiſsione leuis ſolẽnitatis,an & qñ vitiet.vide Alex.in l.ſi.in prin.C.de iure delĩ.& in l.ij.de ope.no.nun.Itẽ quæ dicat̃ leuis ſolẽnitas,vide Fel.in c.pe.col. j.extra de cõſti.Ial.in l.ſi vnus.col.j.C.de teſta.& in l.hac conſultiſsima. co.ij. C.qui teſt.fa.poſ.& in l.vniuerſitas.C.de precib.imper.offer.

f ¶ Quod autem ſignum crucis. Vide Bart.in l.ij.de vulg.& pupillari.& quæ ibi dixi.

g ¶ Grauis ſolẽnitas.Et quæ dicatur leuis ſolẽnitas,vide Bar.in l.hac conſultiſsima.in prin.C.qui teſt.fa.poſ.vbi dicit ꝓ eſt illa,quæ nõ eſt fundata in aliqua vrgẽti ratione vel vtilitate.quod tene menti.Et adde quod no.Bar.in l.ſi.§.cum igit̃.in fi.C.de iur.delib.& in l.j.§.ſi plures.in iiij.q.de exerci. & cõditio apposita à lege,nunquã intelligit̃ cõtinere leuẽ ſolẽnitatem.Bal.in auẽ. matri & auiæ.C.qñ mu.tu.offi.fung.pōt.Ang.in l.j.de lib.& poſth.Bar.in l.j. deviul.& pup.in iiiij.q.ad fi.ſecundi effectus.vide Bar.in l.licitatio.ſ.de publ.

h ¶ Qui ventri. Vide ad quid allegat Bar.iſtam l.in l.j.in x.col.de vul.& pup.

h ✠ POMATES. ¶ Qui ventri. Vide Carol. Rui.in §. & quid ſi tantũm.xxij.col.de lib.& poſthu.

Hoc

ver.& notãdum videtur ꝓ iudex.Dy.dicit[a] ꝓ partes:ſed ſi diſcordãt:tũc iudex eligat,vt l.iij.§.fi.ſ.de admi.tut.& l.ſi.C. de iud.& in l.in vẽditione.§.fi.ſ.de bo.auth. iud.poſ.& Spe.in ti.de requi.cõſi.§.j.verſcias igitur. Quẽro quid de poſitiõe.videtur idẽ p l.iuſiurandũ.§.ſi de qualitate. ſ.de iureiur. Vltimò[b] inducitur hæc lex cum glo.quæ incipit,ſcilicet,&c.in argumentũ † aliquis eſt ſcriptus bannitus in libro cõmunis,alius interfecit eum, an excuſet̃ per formã ſtatuti. Certè ſic per iſtũ verſi.cæterũ.& per Dy.in l.pe.ſ.de adul. & in dubio præſumitur ignorare, vt hic. Dy.dicit & ,pbat̃ in verſ.meminiſſe.ſ.e.l.

Meminiſse. Iſtũ §.allegaui tibi in l.prætor.ſ.vi bonorũ rapt.& in l.quẽadmodũ.§.fi.ſ.ad le. Aquil. quod dictum eſt in vna lege,non intelligitur repetitum in alia.

Si cui ventrem. Opp. dicitur hic ꝓ factum matris præiudicat filio. Cõtrà, imo videt̃ ꝓ factũ matris filio pꝛeiudicare nõ debet vt l.j.C.de fal.Sol.in petitorio nõ præiudicat:in poſſeſſorio ſic. Opp.ſ.ad carb.l.iij. §.miſſum.Sol.vt ibi.& l.pen.eo.tit.

Denuntiari. [c]Facit ad q.[d] quam poſui in repetitione §.Cato.in fi.l.iij.ſ.de verb.obl.

☞ *Omiſsio crucis in innuentario quòd non uitiat.*

Solennitas leuis quæ dicatur.

Conſuetudo loci inſpicitur in confictione alicuius actus.

Quod autem. [e]Omiſsio modi cę ſolẽnitatis nõ vitiat.h.d.Facit ad quæſtionẽ † qñ omittitur ſignum crucis[f] in inuẽtario,ꝓ non vitiat:qa eſt leuis ſolẽnitas. Sed quæ eſt leuis ſolẽnitas? Old.dicit † ꝓ leuis ſolẽnitas eſt,cuius omiſsio nullũ vel paruũ præiudicium generat:vt hic.Et illa dicit̃ grauis ſolẽnitas[g],quæ omiſſa multũ obſtat pſonæ:vt l.cũ hi.ſ.ſi prætor.ſ.de tranſac. † Item no.ꝓ in eo quod eſt gerendũ, debet inſpici cõſuetudo loci vbi fit. facit ad q.teſtamẽti:ꝓ locus vbi fit teſtamẽtũ debet inſpici,vt l.ij.C.qui teſt.fac.poſ.& l.ij. quemadmod.teſt.aper.

LEX II.

Dictum. Mulier propter imperitiam excuſatur.h.d.Opp.ſ. tit. ij.l.j.& l.iij.§. cauſæ.ſ.ad carb.Sol.gl. Not.ꝓ factum matris filio nõ præiudicat in petitorio:in poſſeſſorio ſic. Quæro quid ſit iſtud edictum ad exemplum Carbo. Et duæ expoſitiones ſunt in gloſ.& quælibet bona, & dic vt in,ea.& ſecundam tenet Dyn.

☞ *Subſtitutio uulgaris tacita quòd non ualeat ſine aditione,remißiue.*

LEX III.

Qui ventri. [h]Legitur duobus modis. Ad ſecũdum modũ qñ ſubſtitutus pupillariter oppo. quia ſua nõ intereſt:vt ſ. prox.l.Quod eius non intereſt, patet:qa ſi nõ naſcitur,nõ ſuccedit:ergo ſua nõ intereſt. Sic ꝓ ſua intereſt ,ppter tacitã vulgarem.Et glo.quæ incipit,directa.vſq; ad finem. Et ſic vides ꝓ ſubſtitutus ſuccedit per tacitã vulgarem.Sed hoc eſt verũ qñ haberet cohꝛeredẽ inſtitutũ, † quia ſine hꝛeditatis aditione non valet tacita vulgaris,vt l.quod ſi filius.ſ.de cap.Et hoc non examino hic.Gloſ.eſt in l.lex Cornelia.ſ. de vulg.& pup.ſubſt.& Cy.in l.precib⁹. & Gul.de Cu.in tract.devulg.& pup.dicam in d.l.lex Cornelia.

Si quo. Fideicommiſſarius vniuerſalis cùm condito defecit propter natiuitatem poſthumi, admittitur ad cuſtodiendum partum.hoc dicit.

Si ventris nomine muliere in poſſeßionem miſſa,eadem poſſeßio,&c. Rubrica.

Continuat Dy.iſtam rubricam ad pręcedentem: quia ſeruatis ſolennitatibus, quæ ponuntur ſuprà titulo j.mulier mittitur in poſſeſsionem cauſa ventris:vt l.j.§. ſi venter.& per totum.ſ.de ven.in poſſeſ. mit.Sed quia quãdoq; ad alium dolo malo transfertur:ideo ponitur hic hæc Rubrica.

a Hoc edicto. ſed an in iſta bonorũ poſſeſſione requirat̃ decretũ iudicis, Bal. quod ſic in l.ſi.C.de iur.& ibi vide C.qui admit. poſt Nico.de Ma.ibi. ita etiã tenet ibi Pau.de caſt. & frã.tigri.in l.j.e.ti. Itẽ an iſta bonorum poſ.duret anno, et nũ quid hodie ſit ſublata. vide ibi. & vide Bal.& ibi dixi in l.ſi. C.vnde leg.

✠ P. P A V. P. ¶ Edictũ.vide Alex. in l.j.§.nuntiatio.col. iiij.de oper. nou. nun. Are.in l.alti⁹ poſſideri.co.x.in fi.de acqui. poſſeſ.

c ¶ Neceſſario nõ pōt. & ſic no.qd̃ poſsidẽs ciuiliter & naturaliter nõ pōt expellere detinẽtẽ ſua propria authoritate.adde Inno.in c.ſter quatuor. de maio.& obe.& ꝓ no.in l.ſi.C.ſi per vim vel alio modo. & in l.fin.aliàs pe.C.de bo. vacã.lib.x.& in l.facultas.de iur.fiſci,eo. li.& in l. ob maritorũ.C.ne vxor pro marito.et in l.à diuo pio. §.ſi.ſuper rebus. de re iudic. & in l. nullus. ſuprà,ex qui.cau.ma. & no.Bal.etiã in l.ſi deſerta . C. ſi propter pu.penſi.& Bald.in l. certa forma.C.vt in poſſe. & ibi tenet cõtra Bar.hic per gl.ordinariã in l. j. §. inter dictũ.ſ.vti poſ.& vide qd̃ no.Bal.ſ l.ſi.C. de popul. act. & in l. pe.in prin.de non nu. pecu.ſed cũ Bar.tenet Bal.in l.j.ad fin. C. de exec.rei iudi.ꝓ Ro.in l.peregrẽ.§.fi. ad fi. de acqui.poſ.

d Quo ſi interdictũ datur hæredi ut expellat poſſeſſorem iniuſtè miſſum in hac materia.

2 Dubium ſuperueniens quòd non tollit aditionẽ iã factam,licet impediat faciendam.

3 Lex in dubio debet intelligi ſecundum materiam tituli,in quo ſituata eſt.

4 Executio ſententiæ latæ contra principalem,quòd poßit ferri contra eum, in quem poſſeßio dolo eſt translata.

Necessario. Vidi ꝓ actio daẽ cõtra mulierẽ, & cõtra patrẽ in eo quod intereſt. Quæro, quid de extraneo miſſo in poſſeſsionẽ. Rñdet Iuriſcõſult⁹ ꝓ de hoc prętor neceſſario fecit edictũ:vt dicit in litera. Quęro, qd̃ vult dicere,nõ prætoria poteſtate,vel manu miniſtrorũ. Quidam dicũt ꝓ ponit̃ pro eodẽ. Aliꝭ dicũt ꝓ prætoria poteſtas eſt vna pars,manus miniſtrorũ,eſt alia,ſcilicet per miniſtros prætorũ vel miniſtros ipſiuſmet agẽtis. Et vide iſtã gl.quæ incipit,miniſtrorũ,&c. Ad hãc lec.ſic declaratã opp.ꝓ hic dicit tex.ꝓ non pōt manu militari:cõtra l.ſi quis miſſus.ſ.ne vis fiat ei. Gl. dat duas ſolutiões. Vna eſt,ꝓ manu militari deẽ expulſo: hic domino ſeu hęredi denegẽt̃. Et quid vult dicere expulſo,dic ei,q̃ ante erat miſſus,vel mitti iuſſus authoritate iudicis: ſed domino vel hæredi,qui tũc miſſus nõ erat,vel nullũ ius haberet,denegat̃ manus militaris,ſed debet dari libellus. Et iſta eſt bona ſolut. Secunda ſolutio eſt,ꝓ ibi loquitur in poſſeſſore malefidei:hic in poſſeſſore bonefidei. Eſt ne vera iſta ſolutio? Certè ſic:quia illa haberet locũ in eo qui reſiſtit mala fide. ſed quãtũ ad hãc legẽ nõ habet locũ:qa hæc lex nõ habet locũ in eo, qui bona fide reſiſtit;vel dolo,ſi res ſit apud eũ:vt ſ.eo.l.dolo. Secundo op.ꝓ hæres poſsit expellere iſtũ poſſeſſorẽ ſua authoritate.nã mulier miſſa in poſſeſsionẽ nõ poſsidet, ſed detinet. & ſic apparet ꝓ hęres poſsidet. Extraneus ergo miſſus in poſſeſsionẽ facit violẽtiã hæredi:ergo hæres pōt eũ expellere ſua authoritate:vt l.quẽadmodũ.in prin.ſ.ad legẽ aquil.et in l.j.§. vim vi.& l.iij.§.eũ igit̃.de vi & vi arma.& l.ſi vitem.§.ſi ad iaſuã.quod vi aut clã.male ergo dicit̃ hic ꝓ nõ pōt per ſe vel per ſuos miniſtros prout exponit̃ per miniſtros agẽtis.Gl.vult ſoluere:& dicit,cõcedo ꝓ verus hæres poſsidet:& licet ille intromittatur in poſſeſsionẽ:tũ propter hoc nõ pōt illũ expellere. Sed ſi poneres ꝓ ille tenẽs vellet expellere hęredẽ,et nõ admittere:tũc hæres poſſet repellere per vim.Et vide iſtã gl.quæ incipit,pro.e.&c.ibi:velut prius,&c. & ibi dũ dicit.nõ prętoria. &c.ibi:prætoris officio.Itẽ ibi:ciuilius.largè accipe,vt cõprehẽdat edictũ[b] prætoris mortui.Et ex iſtis cõtrarijs apparet ꝓ ille qui poſsidet ciuiliter & naturaliter, & alius ſoluẽdo deti-

LEX I.

Hoc edicto. [a]Primò cõmẽdat edictũ, & eius rationẽ ponit.Secũdò ponit mẽtem edicti.Tertiò exponit edictũ vſq; ad finẽ.Secunda ibi: idcirco.Tertia ibi:intereſt aũt.Opp.ſ.ea.l.§.intereſt.Gl. exponit hic præde.id eſt,iniuſtę acquiſitiõis re ipſa.Extra gl.op.nõ ne ſubueniẽt̃ alio modo etiam,quã per iſtud edictũ: ſcilicet per petitionẽ hæreditatis,vel per rei vẽdicationẽ. So. illa remedia non ſufficiebãt in omni caſu:quia põt eſſe ꝓ poſſeſsio eſt penes eũ cũ tit.& petitio hæreditatis nõ datur cõtra ti. poſsidentem:vt l.regulariter.ſ.de peti.hæred.Itẽ nõ per rei vẽdicationem:quia nõ veniũt ea,de quibus non eſt dictũ:vt de pe.here. l.& non tantũ.ideo prætor iſtud edictũ de neceſsitate poſuit.

Idcirco. Iſta ſecunda pars ſubdiuidit̃ in quatuor Primò dicit actionẽ dari cõtra mulierẽ.Secũdò in patrẽ.Tertiò dicit,ad qd deẽ cõtra eos.Quartò dicit dari in extraneũ.& hæc eſt mẽs edicti.Secũda ibi:nõ ſolum. Tertia ibi: actionẽ.quarta ibi:neceſsario.Op.ad primũ rñſum , ꝓ debeat dari cõdictio ex.l.nõ actio in factũ:vt l.j.ſ.de cõdi.ex l.Sol.ibi ex.l.ciuili:hic ex edicto prætoris:vt in gl.Opp.& videt̃ ꝓ pro poſſeſsiõe iſta actio nõ daẽ in mulierẽ:qa hæres habet actionẽ in eũ,in quẽ eſt trãslata poſſeſsio.Solue vt ſ.,pxi.&.ſ. in §.intereſt. Vltimò op.quia erat prouiſum per l.prætor.in princ.& §.eſt præterea.ſ.de bonis auth.iu.poſ.In veritate dubito. Sed poſſumus dicere ꝓ illud edictũ habet locũ in creditore miſſo in poſſeſsionẽ:hic in muliere miſſa in poſſeſsionẽ noĩe vẽtris. Sed iſta ſolutio facit me dubitare, & illud edictũ gñaliter loquit̃ qñ qs eſt miſſus in poſſeſsionẽ & l.j.ex quib⁹ cau. in poſ. ea.loquit̃ etiã de muliere miſſa noĩe vẽtris Poſſum⁹ enim dicere ꝓ illud tanꝫ gñale habeat locũ , & iſtũ etiã ſpecialiter in hoc caſu.& ideo vnum per aliud non tollitur.

1 Quod interdictũ datur hæredi ut expellat poſſeſſorem iniuſtè miſſum in hac materia.

2 Dubium ſuperueniens quòd non tollit aditionẽ iã factam,licet impediat faciendam.

3 Lex in dubio debet intelligi ſecundum materiam tituli,in quo ſituata eſt.

4 Executio ſententiæ latæ contra principalem,quòd poßit ferri contra eum , in quem poſſeßio dolo eſt translata.

Necessario. Vidi ꝓ actio daẽ cõtra mulierẽ , & cõtra patrẽ in eo quod intereſt. Quæro , quid de extraneo miſſo in poſſeſsionẽ. Rñdet Iuriſcõſult⁹ ꝓ de hoc prętor neceſsario fecit edictũ:vt dicit in litera. Quęro, qd̃ vult dicere,nõ prætoria poteſtate,vel manu miniſtrorũ. Quidam dicũt ꝓ ponit̃ pro eodẽ. Aliꝭ dicũt ꝓ prætoria poteſtas eſt vna pars,manus miniſtrorũ,eſt alia,ſcilicet per miniſtros prætorũ vel miniſtros ipſiuſmet agẽtis. Et vide iſtã gl.quæ incipit,miniſtrorũ,&c. Ad hãc lec.ſic declaratã opp.ꝓ hic dicit tex.ꝓ non pōt manu militari:cõtra l.ſi quis miſſus.ſ.ne vis fiat ei. Gl. dat duas ſolutiões. Vna eſt,ꝓ manu militari deẽ expulſo: hic domino ſeu hęredi denegẽt̃. Et quid vult dicere expulſo,dic ei,q̃ ante erat miſſus,vel mitti iuſſus authoritate iudicis: ſed domino vel hæredi,qui tũc miſſus nõ erat,vel nullũ ius haberet,denegat̃ manus militaris,ſed debet dari libellus. Et iſta eſt bona ſolut. Secunda ſolutio eſt,ꝓ ibi loquitur in poſſeſſore malefidei:hic in poſſeſſore bonefidei. Eſt ne vera iſta ſolutio? Certè ſic:quia illa haberet locũ in eo qui reſiſtit mala fide. ſed quãtũ ad hãc legẽ nõ habet locũ:qa hæc lex nõ habet locũ in eo , qui bona fide reſiſtit;vel dolo,ſi res ſit apud eũ:vt ſ.eo.l.dolo. Secundo op.ꝓ hæres poſsit expellere iſtũ poſſeſſorẽ ſua authoritate.nã mulier miſſa in poſſeſsionẽ nõ poſsidet , ſed detinet. & ſic apparet ꝓ hęres poſsidet. Extraneus ergo miſſus in poſſeſsionẽ facit violẽtiã hæredi:ergo hæres pōt eũ expellere ſua authoritate:vt l.quẽadmodũ.in prin.ſ.ad legẽ aquil.et in l.j.§. vim vi.& l.iij.§.eũ igit̃.de vi & vi arma.& l.ſi vitem.§.ſi ad iaſuã.quod vi aut clã.male ergo dicit̃ hic ꝓ nõ pōt per ſe vel per ſuos miniſtros prout exponit̃ per miniſtros agẽtis.Gl.vult ſoluere:& dicit,cõcedo ꝓ verus hæres poſsidet:& licet ille intromittatur in poſſeſsionẽ:tũ propter hoc nõ pōt illũ expellere. Sed ſi poneres ꝓ ille tenẽs vellet expellere hęredẽ,et nõ admittere:tũc hæres poſſet repellere per vim.Et vide iſtã gl.quæ incipit,pro.e.&c.ibi:velut prius,&c. & ibi dũ dicit.nõ prętoria. &c.ibi:prætoris officio.Itẽ ibi:ciuilius.largè accipe,vt cõprehẽdat edictũ[b] prætoris mortui.Et ex iſtis cõtrarijs apparet ꝓ ille qui poſsidet ciuiliter & naturaliter , & alius ſoluẽdo detinet iniuſtè nõ à ſe poſsidente, ſed ab alio: a poſsidens tunc ſua authoritate non poteſt[c] experiri: ſed debet experiri interdicto vti poſsidetis:vt hic,& l.hæc autem §.fina.in fin. ſ. ex quibus cauſ.in poſſeſ. ea.Poſſumus etiã intelligere ꝓ hic hæres numquam fuit in poſſeſsiõe.vt dixi in ſolutione præcedẽtis cõtrarij.Venio ad ſequentẽ gl.magnã:et quęro † quid ſit illud interdictũ,per quod hæres pōt expellere poſſeſſorẽ.Gl.rñdet quatuor modis. Primò ꝓ ſit interdictũ,vti poſsidetis.Secundò ꝓ ſit interdictũ vnde vi. Tertiò ꝓ ſit interdictũ,hoc eſt,actio in factum deſcendens ex hoc edicto.Quartò ꝓ ſit interdictum ne vis fiat ei.Virtus eorũ dependet ex præcedẽtibus lect. Si eẽ ponimus ꝓ hæres antè poſsideat:pōt procedere ſecũdum quod dicitur de interdicto vti poſsidetis:& vnde vi.Si dicimus ꝓ hæres non poſsidebat:procedit ſequẽs expoſitio.Tamen vt clarius iſta liqueat , op. ad primã: hæres nõ poſsidet anteꝫ adipiſcat̃ poſſeſsionẽ:vt l.cùm hæredes.de acqui.poſ.& c. Itẽ adipiſci nõ pōt poſſeſsionẽ , donec eſt dubiũ an partus naſcat̃:vt l.cùm quidã.§. ꝓ dicitur.ſ.de acqui.hære.& ſ.titu.j.l.j.in fi.Quomodo ergo cũ nõ poſsideat ante, imò impoſsibile erat cũ poſſediſſe,pōt habere interdictũ vti poſsidetis? Certè non video.Solu.Rof.in libellis ſuis ſuper hoc edicto ponit ꝓ hæres primò adiuerat hęreditatẽ,& poſtea mulier dicit ſe pregnãtem.Et ſic not.† quòd dubium ſuperueniens non tollit aditionem iam factam,licet impediat faciendam.Idem tenet glo. in l.cùm falſum. ſ. de acquirenda hæredi. Dy.ſoluit aliter ꝓ hic interueniebant illa tria propter quæ non impediatur aditio, licet mulier dicat ſe prægnantem, ſ. ꝓ ſic erat opi.vulgi , & quòd nõ erat prægnãs & in veritate ipſe hæres ſic credebat,vt d. l.cùm quidam.§.quod dicitur. Secundò op.ꝓ mulier licet nõ poſsideat mittendo aliũ priuat dñm poſſeſ.vt l.peregrẽ.§.qb⁹. & l.iij.§.qd ſi ſeru⁹. de acqui.poſ.& C.de acqui.poſſ.l.fi. Cum ergo hæres nõ poſſideat nõ habet locũ interdictũ vti poſsidetis.Rof.fateẽ oppoſitũ.vnde ad hoc vt habeat locũ interdictũ vti poſsidetis,oportet te ponere ꝓ mulier expreſsè egit:vt nõ trãsferat niſi detentionẽ quã ipſa habebat.Dy.verò dicit melius ꝓ mulier per immiſsionem tertij nõ priuat hæredẽ poſſeſsiõe:quia non pōt transferre plus q̃ habeat. Ad contraria rñdeo ꝓ loquunt̃ in colono per quẽ dñs poſsidet,vnde cũ animus dñi quieſcit in illa poſſeſsiõe coloni:merito transferendo in aliũ priuat dñm. Hic loquitur in muliere per quã hæres nõ poſsidet:& nil allegat Dy.Dico ꝓ iſtud eſt verũ.& gl.eſt in l.j.in fi.ſ.vſufr. quẽadmo.ca.& ſ.de vi & vi ar.l.iij.§.vnde vi.& iſtud tene menti. Tertiò op.ſecũdũ iſtã expoſitionẽ dicit̃ daẽ interdictũ vnde vi.cõtra,aut hæres poſsidet,& nõ habet interdictũ vñ vi, vt d. l.iij.§.vnde vi.de vi & vi ar.Aut dicis ꝓ hæres deſinat poſsidere,& diceres tũc cõtra ea quæ ſ.dicta ſunt. Rñd.fateor ꝓ hæres nõ amiſit poſſeſsionem per immiſsionẽ factam de illo , vt ſ.ſed poſtꝫ hęres acceſsit ad poſſeſsionẽ,& ille immiſsus eum non admiſit,& in illo actu paſſus eſt vim,vt l.clam poſsidere. §.fi.cum l.ſeq.de acqui.poſ.& ſic oportet te opponere volẽdo tenere ꝓ detur interdictũ vnde vi. Venio ad tertiũ exẽplũ ſecũdum quod gl.dicit ꝓ interdictũ iſtud intelligit.i.actio in factũ ex hoc edicto.Iſtud exẽplum tenet Ia.de ra.quod mihi placet: quia l.debet † intelligi in dubio quòd loquatur de actione de qua loquitur in titulo in quo ſituata eſt,vt l.Imperator.ſ.de in diem addict.& not.in l.fina.in princi.ſ.de condic.inde. & iſta lect.eſt vera & neceſsaria ponendo quòd hęres antè nõ poſsi-

¶ Hoc edicto, ſed an in iſta bonorũ poſſeſſione requirat̃ decretũ iudicis, Bal. quod ſic in l.ſi.C.de iur.& ibi vide C.qui admit. poſt Nico.de Ma.ibi. ita etiã tenet ibi Pau.de caſt. & frã.tigri.in l.j.e.ti. Itẽ an iſta bonorum poſ.duret anno, et nũ quid hodie ſit ſublata. vide ibi. & vide Bal.& ibi dixi in l.ſi. C.vnde leg.

✠ P. P A V. P. ¶ Edictũ.vide Alex. in l.j.§.nuntiatio.col. iiij.de oper. nou. nun. Are.in l.alti⁹ poſſideri.co.x.in fi.de acqui. poſſeſ.

c ¶ Neceſſario nõ pōt. & ſic no.qd̃ poſsidẽs ciuiliter & naturaliter nõ pōt expellere detinẽtẽ ſua propria authoritate.adde Inno.in c.ſter quatuor. de maio.& obe.& ꝓ no.in l.ſi.C.ſi per vim vel alio modo. & in l.fin.aliàs pe.C.de bo. vacã.lib.x.& in l.facultas.de iur.fiſci,eo. li.& in l. ob maritorũ.C.ne vxor pro marito.et in l.à diuo pio. §.ſi.ſuper rebus. de re iudic. & in l. nullus. ſuprà,ex qui.cau.ma. & no.Bal.etiã in l.ſi deſerta . C. ſi propter pu.penſi.& Bald.in l. certa forma.C.vt in poſſe. & ibi tenet cõtra Bar.hic per gl.ordinariã in l. j. §. inter dictũ.ſ.vti poſ.& vide qd̃ no.Bal.ſ l.ſi.C. de popul. act. & in l. pe.in prin.de non nu. pecu.ſed cũ Bar.tenet Bal.in l.j.ad fin. C. de exec.rei iudi.ꝓ Ro.in l.peregrẽ.§.fi. ad fi. de acqui.poſ.

d Quo ſi interdictũ datur hæredi ut expellat poſſeſſorem iniuſtè miſſum in hac materia.

2 Dubium ſuperueniens quòd non tollit aditionẽ iã factam,licet impediat faciendam.

3 Lex in dubio debet intelligi ſecundum materiam tituli,in quo ſituata eſt.

4 Executio ſententiæ latæ contra principalem,quòd poßit ferri contra eum , in quem poſſeßio dolo eſt translata.

debat, vt §. dixi. potest etiã necessaria esse ista opi. Alio modo pone q̃ partus est natus ex vẽtre ille qui primò adiuerat est exclusus per partũ qualiter subueniat huic nato cõtra possessorem? Certè per nullũ interdictũ, nisi per istud. Et de hoc sentit Roffr. in suis libellis super hoc ti. Venio ad quartũ prout loquit in interdicto ne vis fiat ei. licet glo. circa hoc multa dicat: tñ hoc interdictũ non potest habere locũ: quia cõpetit ei qui est missus vel mitti iussus authoritate iudicis: sed hæres non est huiusmodi: ergo &c. vt l. si quis missus. j. ne vis fiat ei. Alij dicũt q̃ mulieri cõpetit interdictũ ne vis fiat ei & mulier fuit iussa mitti in possessionẽ nomine vẽtris, sed nõ placet, q̃a aut ille tertius ingressus est voluntate mulieris, & mulier nõ potest cõqueri. Aut cõtra eius volũtatẽ, & tũc mulier haberet cõtra eum auxiliũ manus militaris, vt l. si quis missus. j. ne vis fiat ei. q̃d hic negat. Vnde ista quarta expositio nõ procedit, tenerẽ ergo tertiã expositionẽ tanquã magis vtilẽ & magis cõgruã legi.

4 †Vltimò scias q̃ do. Cy. in l. j. C. de ali. iud. mu. cau. fa. tenet
a q̃ [a] cõtra eũ in quẽ translata est possessio dolo potest fieri exe-
cutio sentẽtiæ latæ cõtra principalẽ. Alle. C. vt in pos. le. l. certa est forma. q̃d dictũ est cõtra istũ tex. facit insti. de act. §. itẽ si quis in fraudẽ. q̃d plenè declara vt dixi in repet. l. iiij. C. de pig.

b **Interest.** Quæro an [b] à muliere possit hæres petere possessionẽ & fructus. Et iste text. facit q̃ nõ: quia solùm tenet ad id q̃d est vltra. Puto q̃ totũ possit peti, vt l. prętor. §. est præterea. j. de bo. aut. iu. pos. succedit enim ista actio quæ datur cõtra mulierẽ in totũ in locũ actionis quæ daretur contra eam si possideret: ideo durat perpetuò, vt j. proximo §. Et si aliud diceres, oportet te dicere q̃ esset annalis, vt dicam j. tit. j. l. j. §. hanc autem. & ibi probabo.

Hæc actio. Opp. q̃ sit annalis. vt j. tit. j. l. j. §. hanc autẽ. Solue vt ibi dicam.

LEX II.

DOlo facit. Not. dicit gl. differẽtiam inter eũ qui tradidit, & eũ qui perdidit, vt l. fin. C. de acqui. pos. Opp. & videt q̃ mulieri non imputetur si alius occupat possessionẽ, vt l. si finita. §. si quis dãni. j. de dã. infect. & l. prætor. §. est præterea. de bo. aut. iud. pos. Sol. illud verũ si dolo fecerat, vel ibi in creditore misso in pos. hic in muliere missa noĩ vẽtris quæ plus debet custodiri. Prima placet.

Si & patris. Versi. est, & ideo legit duobus modis. Primo vt versi. præter sumptus determinet sequentia. Secũdò q̃ determinet præcedẽtia. In tex. ibi, ab eo, q̃ est in possessione. alij habent ab ea quæ est in potestate. & ista est cõis litera. Opp. ad primũ C. de euic. l. j. Gl. nõ soluit. Dic q̃ ibi actio de euictione nõ fuit nata ꝓpter principalẽ: iõ ꝓ non durat ꝓ expẽsis. hic fuit nata ꝓpter principalẽ: iõ ꝓ expẽsis durat. Quæro in quib[9] sumptibus loquit hic. Dicũt quidam q̃ hic loquitur pro expẽsis factis in litigãdo cõtra illum missum. Hoc tenẽdo procedit prima lect. & tũc istæ expensæ veniunt iure actionis, vt l. iij. §. ex quib[9]. §. de alie. iu. mu. cau. fa. & j. q̃d fal. tu. auth. l. nouissimè. & j. de leg. iij. l. iij. §. si rem. Alij dicunt q̃ hic loquitur de expensis factis in litigãdo cõtra mulierẽ; & tũc procedit secũda lect. q̃ determinet præcedẽtia: & tunc iste expẽsæ veniunt officio iudicis. Cùm enim expiret actio principalis expirabit officiũ iudicis propter expẽsas, vt l. iiij. C. deposi. & l. terminato. de fru. & lit. expẽ. Sed ad primũ op. Nã videtur q̃ sumptus debuerit recuperare à possessore victo: q̃a victus victori cõdemnat in expẽsis, vt l. properandum. §. siue autẽ. C. de iud. & l. qui solidũ. §. etiã. de leg. ij. Sol. glo. q̃ ab illo nõ potuit recuperare. vel propter ignorãtiã vel propter cõtumaciam. Tenẽdo primã q̃ propter ignorãtiã nõ potuit recuperari: tũc procedit prima lect. §. q̃ determinet sequẽtia, & sic propter expensas duret actio sicut si propter paupertatẽ, recuperare non potest: vt §. l. prox. §. interest autem. Si tenes secundam, §. q̃ propter contumaciam: tunc non durat actio & non recuperat: & tunc procedit alia lect. Cùm enim ex sua culpa perdiderit nõ est æquum q̃ ab alio recuperet, vt in regula iuris, damnum quod quis sua culpa sentit &c. Ex prædictis apparet q̃ diuersitas lect. quæ est hic procedit secundùm diuersas literas. Nam hi qui habent text. ab ea quæ est in potestate debẽt legere ꝓ lect. quæ loquit de impẽsis factis in agẽdo cũ muliere, illi qui habẽt ab eo qui est in possessione debẽt legere ꝓ lect. illam quæ loquit de expẽsis factis agendo cũ ipso.

Si mulier ventris nomine in possessione calumniæ causa esse dicatur. *Rubric.*

LEX I.

SI de possessione. Iuramentũ mulieris excusat eam à calumnia & partui non nocet, nec prodest. h. d. Primò dictum fuit q̃ iuramentum excusat ab expensis. Dixi in l. qui solidum. §. etiam. j. de leg. ij. & l. j. §. j. ad turpil.

c **Et hoc edictum.** [c] Not. q̃ calumnia dicitur quando cuque quis vnum dicit, & aliud scit vel facit.

1 ☞ *Actio pœnalis quando sit perpetua.*
2 *Iuramentum calumniæ quòd non excusat ab expensis.*

Hanc autem actionem. Opp. quòd sit perpetua. §. ti. j. l. j. in fi. gl. dicit q̃ illa intelligitur ꝓ istam quod est violare literã. Alij vt Iac. de are. dicũt q̃ ibi datur de eo quod ad eam peruenit. Sed certè ibi etiã daẽ de eo q̃d nõ peruenit, §. ad expẽsas, vt l. fi. in fi.
1 §. tit. j. Dic ergo † q̃ q̃ actio pœnalis succedit in locũ actionis persecutoriæ: & tũc est perpetua, vt patet in vtili rei vẽdicatione quæ datur cõtra eũ qui dolo desijt possidere. Ita loquitur §. ti. j. l. j. in fi. de tab. ex h. l. iij. §. hoc interdictũ. & j. ne quid in lo. pu. l. ij. §. fi. sed q̃n actio ex sui natura, & ab ipso initio est pœnalis & prætoria: tũc nõ daẽ nisi intra annũ. Ita loquit hic. Nã ab initio datur in pœnã eius q̃ calũniæ cã venit in possessionẽ. Hoc plenius dixi in l. in honorarijs. j. de act. & obli. Sed cõtra hoc facit l. itẽ. §. fi. cũ l. seq. de alie. iud. mu. caus. fac. Rñd. Actio ex isto edicto nõ succedit in locum eius q̃d veniebat in prima actiõe, sed loco illius q̃d est vltra, sed §. tit. j. actio ex illo edicto succedit in totũ in locũ illius q̃d veniebat in actiõe prima. Idẽ op. de l. iij. §. fi. ad carb. Sol. vt ibi. Ista l. † facit in arg.
2 ad q. an iuramẽtũ excuset ab expensis [d]. Ex hoc videt q̃ sic: q̃a
d excusat à calũnia, vt no. in auth. de iud. §. fi. & Cy. in auth. gñaliter. C. de epis. & cle. Ego feci vos notare in l. j. §. quæri possit. j. ad turp. q̃a aliud est temeritas, aliud calũnia. Iuramentũ ergo excusat à calũnia, vt hic: et l. iij. §. j. §. de iureiu. nõ autẽ excusat à temeritate & expẽsæ veniũt pp temeritatẽ, vt l. eũ quẽ temere. §. de iud. Et sic nõ excusat ab expẽsis q̃n aliquis temerè litigat.

1 ☞ *An pater putatiuus repetat expensas factas filio putatiuo.*

Competit. [e] Facit ad q. si pater † alimẽtauit quendam vt filiũ, & postea apparet q̃ nõ est filius an
e 1 possit alimẽta repetere. Et certè distinguitur aut filius fuit in calũnia, aut nõ. Et hoc si quærimus de alimẽtis repetẽdis à filio. sed an possit repetere à patre nõ est dubiũ: q̃a ipse nil fecit vt aleretur. sicut ergo hic expẽsæ factæ in muliere prægnante non repetunt à patre qui nõ fuit in calũnia, nec ab ipsa: ita in proposito non repetũtur expensæ à filio putatiuo, nec à patre eius: tamen cùm semel de facto acciderit in foro conscientiæ fratres iudicauerunt contrarium.

Sub prætextu. In hoc interesse non põt venire æstimatio totius hæreditatis si propter ventrẽ alius successurus est ab hrditate exclusus. h. d. Opp. j. ab carb. l. script[9]. Gl. soluit. q̃d plenè dixi ĩ l. vẽtre. j. de acq. hæ.

LEX II.

SI substitutus. Contra mulierem succurrit hæredi substituto defuncti & conseruant legata & libertates h. d. Opp. si mulier soluit pretiũ hrditatis vt emisse res hrditarias, vt l. eius rei. de rei vẽ. & l. litis æstimatio. j. pro emp. Gl. fatet cõtrariũ, sed nõ est verũ quia

q̃a mulier nõ dedit pretiũ vt emens, sed dedit vt pretium suæ culpæ. Itẽ dedit pretiũ ei qui nil habet facere in hrditate, sed est ab ea exclusus facto mulieris. Ita intelligit Pe. & Ia. de are. Quærit gl. quid si non vult vẽdere nec dicit de quo. certè hoc intelligitur de legitimis testatoribus apud quos seruí remanent. Ratio: quia compellitur vendere fauore libertatis. ar. C. de ser. cõ. ma. l. j. Ad mulierẽ aũt non põt referri hoc: quia soluendo pretium nihil ei quæritur, vt §. dixi. Quæro vtrum eo ipso q̃ nõ peperit præsumatur calũnia. Et Roff. dicit q̃ nõ nisi probet ipsam calũniæ cã fecisse, vt l. nõ alia. §. de ijs q̃ not. infa.

4 *De concubinis.* [a] *Rubrica.*

Dy. super rubrica ponit vnam distinctionem per quam sumat istam materiam de concubinis & filijs natis ex concubina: ideo nõ recito eam. Scribatis per vos: quia cõiter habetur.

LEX I.

VÆ in concubinatu. An liberta possit patronũ relinquere. dic vt in gl. & illud est verum q̃ non põt relinquere.

1 ☞ *Matrimoniũ præsumitur q̃d quis retinet in domo mulierem liberã honestè natã.*
2 *Concubinatus q̃ sit illicitus de iure canonico licet licitus de iure ciuili.*
3 *Concubinarius coitus qualiter dicatur legitimus.*
4 *Filij adulterini uel incestuosi q̃ nõ legitimantur per subsequens matrimonium.*
5 *Clericus concubinarius in minoribus cõstitutus si habet filios, an ipsos legitimet per subsequens matrimonium.*
6 *Societas an præsumatur contracta inter plures fratres simul commorantes, & ponentes lucrum in communi. remisiuè.*

LEX II.

IN concubinatu. In ingenua honestè nata præsumitur matrimoniũ
b nisi cõtrariũ [b] probetur. secus si fuerit liberta vel viliter
1 nata. h. d. † No. ex eo [c] q̃ quis retinet liberã mulierem honestè
c natã præsumitur matrimoniũ de iure ciuili, & de iure canoni
co, & qualiter probet, dic vt extra de præsump. ca. illud quo q̃.
2 † Quæro an [d] cõcubinatus sit licitus. Dic de iure ciuili sic, vt
d hic de iure canonico [e] secus, vt xxxiij. q. iiij. c. j. & c. nemo. & c.
e dicat. Quod intellige quãtum ad pœnã spiritualẽ nõ quãtum ad temporalẽ, aliàs nati ex cõcubina per subsequens matrimo
3 niũ nõ legitimarent, secũdùm Ric. vt statim dicã. † Quæro ergo qualiter debet intelligi q̃ cõcubinatus est legitimus coitus do. Ric. Mal. in quadã sua disputatiõe dicit q̃ de iure antiquo primæuo omnis coitus seu coniunctio erat legitima: & statim cùm quis nascebat erat legitim[9], vt in auth. qui mo. na. effi. leg. §. liceat. Superuenerũt postea leges quæ aliquas coniunctiones approbauerunt expressè, vt matrimonium: & tũc filij ex eo nati dicunt legitimi. Quedã est coniunctio expressè repro
4 bata, † vt coitus adulterinus, & incestuosus, & similes: & tunc filij nati non dicũtur legitimi nec filij nominantur: & tunc per subsequẽs matrimoniũ nõ legitimant, vt l. Paulus. §. de sta. ho. & extra qui fi. sint le. c. tãta. & C. de nup. l. & si cõtra. & in auth. qui. mo. na effi. sui. §. pe. C. de na. li. auth. licet. Quædã est cõiunctio quæ à lege nõ est approbata nec improbata, vt coitus cõcubinarius. Isti remanẽt in primo iure naturali & ideo filij nati dicũtur naturales, & per subsequẽs matrimoniũ non legitimant, vt in multis legibus C. de na. li. & in auth. qui. mo. na. effi. sui. §. pe. Et hoc vult dicere tex. q̃ cõcubinat[9] assumpsit nomẽ per legẽ: scilicet nudũ nõ q̃ per legẽ talis coitus sit approbatus
5 vel reprobatus sed remanet in primo iure naturali. † Et p hoc
f determinat ipse talẽ qõnem: clericus [f] in minoribus ordinibus constitutus retinuit concubinam, & ex ea habuit filios postea eã duxit in vxorẽ, an filij legitimentur. Et determinat q̃ nõ: quia coitus cõcubinarius in clericis est totaliter reprobatus à lege, vt in auth. de san. episc. §. clericos. & in auth. de mona. §. si qs autẽ. et C. de epi. & cle. l. eũ qui probabilẽ. Vnde nõ possunt dici filij naturales, nec legitimantur per subsequẽs matrimoniũ. & Ioan. ponit istã quæstionẽ in mercurialibus suis super illa regula, sine culpa. nisi subsit causa &c. Et facit mentionẽ de dicto Ric. & determinat contrarium. Primò q̃ coitus cõcubinarius in clericis est totaliter reprobatus de iure canonico, vt est dictum. Sed ad illud respondetur quod est verũ q̃tum ad pœnã spiritualem nõ q̃tum ad tẽporalem. Secundò dicit ipse q̃ non est verum q̃ de iure naturali omnis coitus sit licitus: imò statim cum deus fecit masculum & fœminam fecit matrimoniũ,

a ✠ POMATES. ¶ Concubinis. Quę dicantur concubinæ, & an aliquo casu licitum sit tenere concubinas: vide Io. de Ana. in rub. de adult.
a ✠ P. PAV. P. ¶ De concubinis. No. q̃ licet hodie concubinatus de iure canonico sit damnatus: tamen non potest concubina damnari. vide Ange. cõsi. xiiij. secus tñ in militibus & clericis. vide Bar. in l. miles ita. §. mulier. ff. de testa. mil. q̃a vt dicit Ant. in d. cõsi. põt quis moueri aliqua rõne ad legandũ vel donãdũ q̃ ex causa libidinis: ideo valet, sed in consi. xvij. ante finem dicit q̃d difficile est aliter esse q̃ causa libidinis. Itẽ de materia qualiter concubinatus sit permissus, & qualiter puniatur & an concubinæ possit relinqui & qualiter coitus puniatur. vide omnino latẽ Cacia. in repe. l. si qua illustris. ad orfi. vbi multa alia in materia. Itẽ no. q̃ si habẽs vxorẽ teneat cõcubinã, q̃ põt iudex eũ cõpellere vt eã dimittat & honestè viuat. vide Abb. quem refert do. Ias. in l. pe. col. pe. circa fi. ff. de iusti. & iu. vide no. Are. cons. xlviij. col. j.

¶ Contrariũ probet. Adde Bar. ĩ l. si vxor. §. sed si ea. j. de adul.
¶ Not. ex eod. Vide Barb. cõsil. viij. aliàs vj. col. xiij. j. volu.

✠ POMATES. ¶ Quæro an. Vide Pan. in c. cũ sit gñale. in pe. col. et ibi Areti. in vlti. colũ. de foro compe.

¶ De iure canonico. Adde quòd hoc tenet Ant. de but. in c. cùm sit gñale. de for. cõpe. & adde gl. in l. in libertis. §. de ritu nupt. et vide quæ dixi post Bar. in l. si adulteriũ. j. de adulte. per Host. in c. lator. qui filij sint legit. Et adde Bar. & Bal. in l. & si contra. C. de nupt. & Bald. in authẽ. licet. C. de nat. lib. & vltra predicta vide tu Are. in d. c. cũ sit generale. col. fi.

¶ Clericus. Not. q. de clerico cõcubinario. Et adde q̃ clericus in sacris cõstitutus dicitur cõmittere incestũ secundũ gl. & Bal. in l. fi. C. de epi. & cle. Et his adde Bal. in l. parentes. de in ius voc. & Bal. in c. j. §. naturales. si de feu. fue. cõtro. quæ fuit an natus ex clerico in minoribus cõstituto legitimetur per subsequẽs matrimoniũ. & Ric. Mal. dixit q̃ nõ: quia est natus ex damnato coitu l. Pau. de statu ho. Tu dic cõtra: quia ibi cõtrahere matrimonium ab initio erat in patris potestate: & ideo legitimatio trahitur retro. extra qui filij sint legi. c. tãta. Et ita tenet Io. an. & Bal. adde Bar. & doct. in l. & si contra. C. de nupt. & no. loquitur Io. sab. insti. de nup. §. aliquando.

Bi. A quęstionem consulas. Afuen. in l. q. n. 6. in ll. fauri.

g ✠ POMATES. ¶ Ad quæstionem. Et vide Bal. in l. si contra. C. de nupt. Bar. in l. honorum. C. qui admit.
h ✠ POMATES. ¶ Concubinã. Istũ tex. dicit sin. Ro. singu. dccccxciij.
i ¶ Dicanẽ nati. Vide quæ no. Bar. in l. si vxor. in prin. j. de adul. Et adde Bal. in authen. licet per illum tex. C. de nat. lib. & ibi no. quæ requirantur ad licitum concubinatum. & Bal. in l. eam quam. in xxiij. col. C. de fideicom.
k ¶ Hi ergo filij. Et vide d. Abba. in c. innotuit. de elect. vbi refert Oldra. tenere contra. & do. Pe. de anc. & vide quæ ibi dixi. idem voluit do. Pe. in c. per tuas. de probatio. Andr. Barba.
l ✠ POMATES. ¶ Qui habentur. Vide Areti. in §. fi. insti. de nupt. vbi ponit quæ requirantur ad hoc vt dicatur contubina.

De tutelis. *Rubrica.*

Rubricam istam continua vt in glo.

☞ *Quid sit dicere in difinitione tutelæ, uis ac potestas. & nu. 4.*

2 *Tutor quòd sit tutor etiam antequam satisfdet uel inuentarium faciat.*

3 *Pupillus decedẽs intra annum ante aditum hæreditatem, quã tutor qui non satisfdederit, uel inuentarium non fecit, sciuit ei delatam, quòd transmittat ius deliberãdi.*

Vis quot modis capiatur.

4 *Quando duo substantiua sic se habent adinuicem, quòd unum inest alteri: tũc unum resoluitur in adiectiuum alterius.*

a ¶ Tutela. An aũt tutela cõprehẽdat appellatiõe cõtractuũ vel negotiorũ, vide quæ dixi in l.j.ad fi. 1 post Bai.C.si de momen.poss.

b ¶ Sed tunc. Et vide gl.& doc.ĩ c.j.de ho. vbi exponũt id est c. j.xx.q.j. And. Barb.

e ¶ In §.tutores. Not. valere ar.à significato noĩs l.ij.si cer.pe.l. j.de acqr.pos.in rub. fol.mat. And. Barb.

a Vtela. [a] Primò ponit diffinitionen tutelæ. Secũdò ponit diffinitioẽ tutoris. Tertiò ponit allusionẽ seu deriuationẽ huius vocabuli tutor. Secũda ibi: tutores. Tertia ibi, ex qua re. †Quæro qd vult dicere, vis ac potestas. gl. dicit i. violẽta ptãs: qa datur inuitus, & inuito. vt Instit. eo. in prin. & per hoc differt à curatore: qui nõ daẽ inuito dicit gl. ista expositio nõ valet: qa si sint duo substãtiua copulatiuè posita, resoluunt, vt vnũ sit adiectiuum alterius: qñ vnũ de necessitate inest alteri, vt l.j.§. de pactis. ibi dũ dicit, placit[v] & cõsensus, i. placitus cõsensus. sed vis et ptãs vnius nõ inest alteri de necessitate: ergo &c. Præterea, natura copulæ positæ inter substãtiua est augere: vt l. ea tñ adiectio. ff. de leg. iij. sed hic fm hoc nõ augeret: imò restringeret dicendo violenta ptãs qd in volente nõ fit. quod est falsum: qa reperio tutorẽ, qui datur demũ volens, vt est mater, vt C. qñ mu. of. tu. fun. po. l. ij. & auẽ. mat. & auiæ. Itẽ multi dãtur tutores, qui hoc affectant: vt ff. e. l. in eos. & ff. de excus. tut. l. tria onera. hoc etiã patet in omnib[b] tutorib[b], qui habẽt excusationẽ, & eã nõ proponũt. Item si hæc expositio esset vera inferẽ q̃ si pupillus volens petierit tutorẽ volentẽ nõ esset tutor: quia nõ esset violenta potestas. quod est falsum: qa potest dari volẽti & inuito: vt ff. l. pxi. & ff. de tu. & cu. da. ab his. l. illud. & l. seq. vnde gl. Insti. eo. circa prin. exponit aliter, s. vis ad cogẽdũ, potestas ad imperandũ. quasi dicat, in tutela est potestas ad imperãdum, & vis ad cogendum i. ad mandandum executioni quod imperat: vt denotet q̃ nõ est potestas sola, sicuti est in q̃busdã iudicib[b] qui habẽt cognitionẽ & nõ executionẽ, vt iudices delegati: vt l. à diuo pio. in princ. ff. de re iud. Facit quod no. in l. priuatorũ. C. de iur. om. iu. & q̃dã qui habẽt executionẽ sine cognitiõe. vt l. executorẽ. de exec. rei iu. Sed in tutore est vtrũq̃: quia habet vĩ & potestatẽ & iurisdictionẽ & exercitiũ. & hoc vult dicere vis & potestas. & q̃ aliud sit ptãs, aliud exercitiũ potestatis, videbitur in l. inter tu. ff. de admi. tu. Sed istud etiã nõ placet: quia
2 †tutor ante factũ inuentariũ nõ potest administrare: vt l. fin. C. arbi. tu. & ff. de admi. tut. l. tutor qui repertorium. Itẽ tutor q̃ nõ satisdedit, nõ potest administrare: vt C. de tu. & cu. qui non satisd. per totũ. et Insti. de satisd. tu. per totũ. & sic fm istã expositionẽ sequeretur q̃ tutor non sit tutor antequã posit administrare: qa licet habeat potestatẽ, non tñ habet executionem: et sic in eũ nõ cadit diffinitio ergo nõ esset tutor vt ff. prox. rñso. Hoc autẽ est falsum. Nam tutor est incõtinẽti, testamentarius adita hæreditate: vt ff. tit. j. l. si nemo. & l. fin. ff. de excu. tut. Legitimus enim statim est mortuo defuncto: qa ipsa lex eũ facit: vt l. legitimos. ff. de leg. tut. similiter & datiuus est tutor statim cùm est datus: vt ff. de tut. & cur. da. ab his. per totũ. Quod etiã apparet: qa tutor antequã faciat inuẽtarium, potest quædã facere quæ sunt vtilia pupillo, & alienare quæ sunt tẽpore peritura, vt l. tutor qui repertoriũ. in prin. ff. de admi. tut. & ꝓbatur optimè in l. muto. §. i. ff. eo. Eodẽ modo põt antequã satisdet: vt C. de tut. vel cu. qui nõ satisd. l. fi. Ex quibus cõcludo q̃ tutor est antequã satisdet vel inuẽtariũ faciat. Et pro hoc cõcludo a d quæstionẽ de facto q̃ si est hæreditas delata pupillo, & tutor
3 scit, & pupillus †intra annũ decedit, qd propter sciẽtiã tutoris qui nõ satisdedit, vel inuẽtariũ nõ fecit, trãsmittit pupillus ius deliberandi: cùm hoc pupillo prosit, & nihil noceat, vt plenè dicam ff. de reb. dub. l. qui duos. in princ. Vnde ista verba sunt
4 aliter exponẽda. Pro cuius † declaratione scias q̃ verbum, vis qñq̃ poniẽ pro actu illato in alterũ, & tũc idẽ est qd violẽtia: vt s. quod met. cau. l. j. in prin. & §. j. l. extat. & ff. ad le. Iu. de vi pu. & de vi pri. & de vi & vi ar. & §. de iust. & iu. l. vt vim. cũ simil. Qñq̃ ponitur vis pro quadã potentia, quæ est in ꝑsona, siue in anima siue in corpore, ꝓut ipsi personæ inest, nõ ꝓut in alium transferẽ, & tũc vis & potestas idem est, vt hic, & ff. prox. rñso. & Insti. eo. in prin. & sic dico q̃ ista duo verba pro eod. ponũ-
b tur. Sed tũc[b] instabis, qñ duo substãtiua † sic se habẽt adinuicẽ
5 q̃ vnũ inest alteri, tũc vnum resoluiẽ in adiectiuũ alterius, & copula subducit, vt §. de pact. l. j. ibi: placitus & cõsensus. exponit glos. i. placitus consensus. vnde videtur sit vera prima expositio gl. vis & potestas, i. violenta potestas. Rñd. Nec dictio vis, non descendit à verbo, violo violas: hoc est, violento violentas, tũc enim potest loqui expositio gl. Sed descendit à vireo vires. secundùm Hug. & potest exponi, vis ac potestas, id est, virẽs potestas. hoc est, viridis & fructifera, nõ sicca & inutilis. Sequitur in diffinitione, in capite libero. dicit gl. per hoc remouet seruũ qui nõ potest habere tutorẽ: vt ff. eo. l. si arrogati. §. j. nisi in duobus casibus vt hac l. & in gl. hic. Ista expositio non placet. Nam ista potestas, prout referẽ ad personã, in quã exercet, illa persona poneret in accusatiuo casu: vt l. in eos. ff. eo. & §. de offi. præsi. l. iij. & omnes leges, quæ dicũt actio. dari in aliquem, sed hic ponitur in ablatiuo, vt significet illam personam in qua est illa potestas, & quæ eam habet, & non personam, in quam exercetur. Dico ergo q̃ per hæc verba excludit seruum, qui nõ potest esse tutor, vt insti. qui da. tu. pos. in prin. filius autem familias est liber homo, licet nõ sit sui iuris. vnde potest dari tutor, vt ibi patet. Sequitur in diffinitione constituta. Gl. & doc. non exponũt istud verbũ. Dic ergo q̃ est quædam potestas qnę in se subsistit, licet nõ sit persona in qua cõsistat vt iurisdictio, & ideo vno iudice mortuo vel remoto alius dicit habere eandẽ iurisdictionẽ, vt §. de iud. l. ꝓponebat. Sed tutela est quædã potestas quæ nõ est nisi ꝓut est in capite libero cõstituta. Antequã ergo sit tutor nõ est tutela, sed si semel desinit & postea reassumat ipse vel alius nõ est eadẽ tutela, vt ff. de suspec. tu. l. iij. §. quæri potest. Sequitur ad tuendũ. Per hoc dicit gl. remouet patrẽ qui est propter alios effect[v] patriæ potestatis, s. vt patri quærat ex causa profectitia vel aduẽtitia vsusfructus. qd satis placet. Sequitur in diffinitione cũ. hæc dictio nõ exponitur à gl. vel doc. Sed dico q̃ hic poniẽ vt excludat curatorẽ qui nõ datur ad tuendũ eum, s. ꝑsonã eius principaliter, sed ad tuẽda bona, vt C. de nupt. l. in copulãdis. cum si. Vnde gl. j. huius l. quæ dicit q̃ ideo fuit positũ in diffinitione vis, vt excluderet curatorẽ nõ dixit bene nec fuit bona expositio sua, vt dixi. sed hæc dictio eum, ad hoc ponitur. Sequitur in diffinitione qui propter ætatem suam. hoc ponitur ad differentiam curatoris qui datur furioso ad tuendum eum: tam in persona, quàm in rebus, vt ff. de cur. fur. l. furiosæ. & l. vir. & l. & mulieri. Sequitur in diffinitione spõtè se defendere. hoc ponitur ad differentiam cuiusdam defensionis necessariæ quę fit pariendo quem venire in possessionẽ ex primo decreto, vt l. sed & hæ. §. fi. §. de proc. quod potest facere pupillus. Sequitur in diffinitiõe iure ciuli data ac permissa. per hoc qd dicit iure ciuili, excludit gl. quãdam tutelã, hoc est quãdam defensionẽ permissam de iure gẽtiũ. de qua fit mẽtio in l. vt vim. §. de iust. & iur. quod dicitur data ac permissa. gl. exponit data à lege vel à iudice: permissa à testatore: vel data personæ permissa secũdario rebus. Vel tertiò data à lege permissa dispositione iudicis vel testatoris: quasi diceret hæc potestas interdũ datur à lege, vt ff. de leg. tu. l. legitimos. & per totũ tit. Interdum permissione legis datur à testatore, vt ff. tit. j. l. j. in prin. & per totũ ti. Interdum datur à iudice similiter legis permissione. vt ff. de tutor. & cur. da. ab his. l. j. & ff. eod. l. muto. §. tutoris datio. Et ita exponit Iac. de Are. quod placet.

c Tutores. [c] Not. q̃ ille est tutor in quẽ cadit diffinitio tutelæ, scilicet qui habet eãvim ac potestatẽ &c. similiter ille est iudex qui habet iurisdictionẽ iudicis. Ille est prætor qui habet iurisdictionem prætoris. & ille dicitur potestas qui habet iurisdictionem potestatis & similia.

1 ☞ *Ex diffinitione an sumatur propria significatio uocabuli.*

Ex qua re. Not. q̃ tutor dicitur à tutela. Ex quo habes q̃ ꝓpria significatio vocabuli sumit ex diffinitione: qa ille est tutor cui cõpetit diffinitio tutelæ. simile ff. de testa.

1 de testa. l. j. † Secũdò no. ex ver. ita q̃ q̃. q̃ significatio proprij vocabuli sumit ex deriuatione seu allusione. simile §. ficer. pet. l. ij. §. appellata. & de ver. sig. l. tugurij. Sed quando allusio vocabuli et diffinitio discordarent, ꝓualeret diffinitio, vt dixi in l. j. de test. & in repe. l. omnes populi. §. de iust. & iu. dum tractaui de interpretatione statutorum declaratiua seu expositiua &c.

1 ☞ *Tutor in interponendo authoritatem quod debeat loqui.*

2 *Aditio hæreditatis an inducatur ex habitatione facta in domo per pupillum sciente tutore. remissiuè.*

3 *Tutor post tutelam si efficitur surdus uel mutus desinit esse tutor.*

4 *Intelligens solum ad motum labiorum quod non posit esse tutor.*

Mutus. Mutus & surdus tutores dari nõ ꝑnt. h. d. Op. §. de, ꝑcu. l. mutus. in prin. Solu. Procu. põt esse ad
1 negotia nõ tutor: qa nõ põt authorare. Ex hoc no. † q̃ in interponẽdo autho. requirit q̃ tutor loquat. Si em nõ req̃rerẽt mu
2 tus posset esse tutor. de hoc ff. de auth. tut. l. iij. Et de hoc † indu
a co ad q. [a] quã tractaui in l. gerit. in fi. ff. de acq. hære. vtrũ si pupillus habitauit in domo defuncti tutore sciẽte inducatur aditio. Op. ad secundũ q̃ surdus posit esse tutor, vt ff. de legiti. tut. in l. fi. Sol. ibi nõ erat ꝑ omnia surdus, licet malè audiret. Opp. ff. de decurio. l. honores §. j. Sol. ibi in muneribus patrimonialibus: hic in personalibus. † Quærit glo. an ista vitia superue-
3 nientia extinguant tutelã iã susceptã. Respondeo q̃ sic. & bene. Quæritur an isti defectus faciant ipsum ipso iure non esse tutorem, & an sit opus excusatione. Dic vt in glo. q̃ ipso iure.
4 Item † quæro quid de eo qui nullo modo audit, sed videndo motũ labiorũ intelligit, an posit esse tutor? Rñdeo q̃ nõ: quia tex. hic dicit audire debet, hoc est ꝑ sensum audit[v] ꝑcipere, sed ille qui intelligit ad motũ labiorũ nõ audit, sed ex motu labiorũ diudicat qd tu vis dicere qd nõ est audire. Simile ff. de ijs q̃ in testa. delẽ. l. j. in prin. Similẽ q. facio ff. de ver. obli. l. j. in prin.

LEX II.

On est exigendum. No. qd nõ est de necessitate q̃ pupillus petat sibi tutorẽ cũ posit dari etiam absenti, vt gl. dicit & bene. Si tamẽ pupillus peteret sibi tutorẽ non esset impedimentũ vel si esset præsens, vt l. illud. ff. de tut. & cur. da. ab his. Secundò no. q̃ nõ est necesse q̃ tutor habitet in eadẽ domo cũ pupillo vt hic dum dicit aut ad tutorem proficiscatur. secundum vna expositionem gl. Ponit etiam gl. aliam expositionẽ, q̃ non est necesse q̃ pupillus vadat ad iudicium, scilicet tempore quo datur tutor. quod etiam placet.

1 ☞ *Pupillo & furioso simul substituitur pupillariter ut pupillo, non exemplariter ut furioso.*

2 *Causa naturalis quando præualeat accidentali uel econtra.*

3 *Minori & prodigo simul datur curator ut minori.*

4 *Si datur curator minori & prodigo simul tanquàm prodigo quando datio uitiatur.*

LEX III.

b Vi habet. [b] Quando concurrũt duæ causæ vna naturalis alia accidentalis, præualet
1 naturalis. h. d. Per hanc l. determinatur q̃ † si aliquis est pupillus & furiosus, debet sibi substituti pupillariter vt pupillo: nõ exemplariter vt furioso & hoc intra pupillarem ætatẽ.
c Dixi in l. ex facto ff. de vul. & pup. Opp. [c] §. de iure dotium. l.
2 cùm pater. Glo. non soluit. Dic † quòd quando q̃ causa naturalis & accidentalis sunt inuicem repugnantes: tunc præua-
d let accidentalis, [d] cùm natura alteretur, vt l. j. §. bestias. §. de postulan. Quandoq̃ causa naturalis & accidentalis non repugnant, sed repugnant effectus earum, vt hic. Nam potest quis esse pupillus & furiosus, sed si haberet tutorem, vt pupillus & curatorem vt furiosus: præualet causa naturalis, vt hic patet. Quandoq̃ causa naturalis & accidentalis possunt simul concurrere, & etiam effectus earum se compatiuntur: & tunc vna non præualet alteri. & ita loquitur. d. l. cùm pater. & ita vide-
3 tur intelligere Dy. Quære minor xxv. † annis est prodigus,
e an dabitur ei curator vt prodigo vel vt minori. Hic est text. [e] q̃ dabitur ei curator vt minori. Hoc fecit mihi dubium: nam per dationem curatoris non est subuentũ prodigalitati. Nam prodigus nõ obligatur naturaliter, vt l. is cui bonis. ff. de ver. obliga. sed adultus obligatur naturaliter, vt l. j. ff. de noua. & l. pupillum. ff. de reg. iur. & quod ibi not. propter quod dico q̃ duplex est actus. Primus per quem bonis interdicitur, vt l. j. & l. iulia. ff. de cura. fur. & iste actus celebrat in minori prodigo

mu

q̃ post interdictũ non obligatur etiã naturaliter. Secundus actus est datio curatoris, & dabitur ei curator tunc vt minori
4 non vt prodigo, vt hic. † Quærit Dy. qd si datus fuerit curator tanq̃ prodigo, cũ debuerit dari tanq̃ minori. Et tũc distin-b
guit ipse. Aut fuit expressus error in sententia & non valet. Aut non: et valet, vt l. præses. & l. cũ prolatis. ff. de re. iu. Ita dicit ipse. dicã. ĩ l. seiẽ egressę. ff. de tu. & cu. da. ab his. h. dixi in l. is cui bonis. ff. de ver. ob.

1 ☞ *Tutor durante tutela potest à pupillo conueniri rei uendicatione.*

2 *Curator ad litem datus pupillo datur inuitus & uolens.*

3 *Curator quando datur ad litem debet esse præsens.*

4 *Infanti quando posit dari curator ad litem.*

5 *Prodigo & furioso datur curator ignoranter.*

6 *Contractus prodigi uel furiosi q̃ ualidetur iuramento.*

7 *Pupillus ab extraneo q̃ posit citari personaliter.*

Si pupillus. Propter litem quam quis habiturus est cũ
f tutore vel curatore datur curator[f] qui nõ datur nisi pręsenti & petẽti. Itẽ cogit quis
1 petere. h. d. † Op. q̃ pupillus nõ posit habere litẽ cũ tutore, vt C. q̃ da. tut. pos. auẽ. minoris. Sol. Gloss. intelligit hic de lite in rei vendi. nõ aũt super actione personali: & sic nõ est debitor vel creditor tutor. Et ita intelligit Dy. q̃ format hãc oppositionem. Sed certè propter litẽ quæ est super rei vẽdicatione quis nõ potest esse tutor, vt dicta auẽ. minoris. & ibi not. Aliter ergo intellexit gl. dũ format cõtrariũ sic secũdũ eũdẽ Dy. tutor nõ põt cõueniri nisi finita tutela, vt l. ij. C. de admi. tuto. & l. si tutor. in fi. ff. de tute. & rat. dist. Sol. gl. hic nõ cõuenit rõne administratiõis, sed rei vendicatione, quæ potest intentari etiam durante tutela. Qualiter autem durante tutela posit conueniri tutor, vide plenè glo. in l. ij. C. de admi. tu. Oppo. & videtur q̃ iste §. sibi contradicat. Nam primò dicit q̃ talis curator non datur nisi volenti. Secundo dicitur q̃ cogitur. Gl. respõdet d
q̃ aut pupillus agit, & non recipit talẽ curatorem nisi volens, vt in prin. Aut conuenitur & cogitur recipere, sed nõ hunc vel illum sed erit in electione s̃ra quẽ velit. Miror quomodo iurisconsulti fuerũt moti in persona pupilli loqui. Quid enim e
põt ipse puer discernere fortè septem annorum quem habere sibi expediat, fortè petet quẽcunq̃ tutor vult vñ fortè equi[v] f
fuisset dicere hoc esse in arbitrio iudicis. Vnde cõtra hanc iniquitatẽ hodie est prouisum, vt ff. dicã. † Quæro an talis cura-
2 tor dabitur inuitus vel volẽs. Ia. de are. dicit q̃ volens aliàs frustra diceret de præsentia. Alij dicunt q̃ inuitus. arg. ff. de mune. & ho. l. muncrũ. §. defensores. & §. iudicandi. & §. vlti. Sed dico q̃ volens constituitur, vt hic. Sed ex causa potest cogi, vt dicimus in curatore bonis dando, vt l. ij. §. quæritur. de cur. bonis dan. Et de hoc per Cy. C. qui pet. l. j. Quæro quid [g] si da- g
3 tus est absens: an valeat datio. † Videtur quòd sic §. de procura. l. j. et. ij. in princip. l. ij. In contrarium q̃ non: quia non est seruata forma quæ hic ponitur: ergo non va h
let, vt l. cùm hi. §. si prætor. §. de transact.
h Præterea vbi [h] certo & limitato tempore requiritur consensus, non sufficit rati-

a ✠ POMATES. ¶ Et hoc induco ad quæstio. Et vide quę pulchrè dixit Bal. in l. potuit. C. de iure deli. & quæ remisi hic in tex.

b ¶ Qui habet. Et vide Bal. in l. humanitatis. C. de spu. & plenè d. Ioã. in d. l. ex facto. et eũdẽ in c. Ray. extra de test. Andre. Barba.

✠ P. PAV. P.

b ¶ Qui habet. Limita vt procedat qñ effectus istarũ causarũ se nõ cõpatiunt adinuicẽ, si aũt se cõpatiũtur vna cõcurret cũ alia. secũdùm Bar. in disp. inci. pupill[v]. col, iij. in vlt. q. Itẽ de materia vide latè Bar. in rub. de fid. instru. col, iij. ad fi. & remissiuè Ias. in l. si eadẽ. in fin. ff. de offi. asses. et quęstio. quã refert Bar. in l. fi. ff. de offi. procõ. et le. Mod. in l. filio quẽ pater. ff. de li. & post. Item vide in materia mathe. no. xciij. quem omnino vide pro intelligentia huius l. & l. pen. §. bestias. ff. de postul.

✠ POMATES.

c ¶ Opp. Vide Pet. de anch. in regula semel malus. in ij. col. de regu. iu. in vj. Barb. cõsi. xxvij. in v. co. j. vo. Imo. cõsi. xxxv. vide Ang. in l. iij. ff. de offi. asses. Bal. in repe. Padua. in l. j. in iiij. colũ. versi. christianorũ. C. de sum. tri. Ias. in l. iij. in fi. ff. de off. asses. Feli. in c. significante. in vl. co. de resc. Ro. fingu. dccccix. in l. præses. in princ. C. de app. Ro. fing. cccclviij.

d ¶ Præualet accidentalis. An inspiciatur natura vel accidens, adde Bald. in l. j. C. de vsur. & adde not. per Cyn. et Imo. in l. qui solidum. §. j. de leg. ij.

e ¶ Hic est text. Adde Bar. in l. si curatorem habẽs. C. de in integ. resti. mino.

f ¶ Daẽ curator. Hic ergo habes q̃ pupillo daẽ curator ad iudicia: Et vtrum dari posit ad negotia, habes text. not. in l. j. §. si curator. de eo qui pro tu. Et vide in tit. C. in quib. cau. tut. hab. & ibi gl. & Bar. in l. curator. ff. de tut. & cur. da. ab his. Et not. casum in quo curator daẽ inuito, adde Bal. in l. tutor. C. de nego. gest.

g ¶ Quæro quid. Not. tñ casum q̃ curator nõ daẽ absenti. & vide in l. illud. ff. de tut. & cu. dat. ab his.

✠ POMATES.

h ¶ Præterea vbi. Et vide no. in l. si quis mihi bona. §. iussum. ff. de acquirenda hære.

a ¶ Semper ponat. Vide Iac.de are.& bal. in l. curatoris. aliàs tutoris.C.de neg. ge. & quæ ibi ſcripſi.

b ¶ Quæro dicit. An infãti poſsit dari curator ad lites vel qd ſit remediũ creditorum, vide latè Bal. in c.j.de mil.vaſal.q cõtu.poſt no. per do. in l.hic autẽ. & in l. Fulcinius.§. adeo.q. ex cauſ.in poſ.eat. Et dum hic dicit ꝓ nõ dãtur curator ad lites,niſi petẽti: intelligo tñ in caſu illo qñ tutor agit cõtra pupillum,aliàs daẽ inuito ſecũdùm formã l.j.qui pet. tut.& ibi gl.et doc.& vide hic in glo.& per Spe.in ti.de cura.§.vt autẽ. circa princ.& Bald. no.in l.nec quicquã. §.vbi decretũ.de off. procon.& oſno bal. in l.ſi quis inſtituaẽ. §.fi.de hære.inſtit.& Ang.in l.mutus.§.is qui poteſt.ſ. de proc. & an impuberi poſſit dari curator ad lites quas habiturus eſt principaliter cũ alio, quàm cum tutore. vide Bart.in l. curator. de tu.& cu. dat. ab his.& quod ibi ſcripſi. Et de iſta materia vide Io.an. in addi.Spe.in tit.de reo.ad fi.& per Ioã. Fab.in §. item inuiti. Inſtit. de curat.& per Angel. in d.l.j.C. qui pet.tut.

c ¶ Examino. Adde Bal.in l.ij.C.de reſcſ. ven. & quæ ſolẽt notari i l.is cui bonis. de ver.ob.Adde bal. melius examinãtem cõſi.cxxviij.j.vo.Et ibi qd ſi iurauit cũ conſenſu curatoris qui curator non tamen iurauerat gerere negotia legaliter, prout ius & iudex ei præceperat: & ibi etiã qd ſi erit prodigus & adultus:et an valeãt cõtract⁹ prodigi vel furioſi facti cum authoritate curatoris dati tanq̃ adulti.vide Pe.de an. conſil.cccxv.

d ¶ Pupill⁹.vide Pañ. conſi.xxix.col. vlti. ij.vol.

e ¶ Et ſic videt.Et vide Bar.ĩ d.§. ſufficit. & quæ ibi remiſit And.Barba.adde & vide Abb. in conſil. xxix.col.fi.in ij.vol.

f ❧ POMATES. ¶ Neceſſe.vide Ale. cõſi.lxxxvj.in j.col. in ij.vol.

g ¶ Quòd aliquis citetur. Vide no.p Bart. in l.legiti.in prin.de legit.tut.

h ¶ Dicam j. Quid qñ datur curator prodigo. Vide Angel.& Imol. in l.is cui bonis.de ver.obl.dicũt habitio ſequens, vt l.obligari. §.tutor. ſ. de aut.tut.& l.quid ergo. in prin.ſ. de his qui no.infa.& hic not.& tenet Iac.de are. Sis ergo cautꝰ ꝓ in curatore ad lites ſemper ponatur[a] ꝓ præſens datur preſenti & petẽti. Quero, dicitur[b] hic ꝓ infanti nõ põt dari curator. † Quid ergo faciet tutor? Iac.de are.dicit ꝓ differt actio & cõuẽtio, ſed neutri parti currit præſcriptio, vt l.ij.§.in oĩbus.ſ.de iudi. Certè per hoc malè prouideẽt tutori q vellet ſuũ: & ideo lex iſta recipit hodie in multis limitationẽ per auẽ.minoris.C.qui da. tut. poſ. Nã aut tutor erat petiturus aliquid à pupillo antequã tutelã aſſumeret: & nõ poteſt dari tutor:& ſi daẽ perdit ius ſuũ,vt d. auth. minoris.& ſic nõ eſt neceſſe ꝓ detur pupillo curator ꝓpter litẽ quã ipſe tutor iã perdidit, ſed ſi pẽdẽte tutela ſuperueniat ſibi ius cõtra pupillũ,& tũc nõ poteſt adminiſtrare ſine adiũcto ſibi curatore, ſm formã d.auẽ.in qua adiũctione nõ requiritur ꝓ pupillus ſibi petat. Et ſic cũ illo curatore ſibi adiuncto põt agere ſicut ab ſi inimio fuiſſent plures tutores, vt j.tit.j.l.ſi plures.& hoc ibi no.in gl. Sed ſi lis eſset moueda à pupillo cõtra tutorẽ: tunc ſi ius ſuperuenit pupillo pẽdente tutela, eſt idem qd ſ.dixi. Sinaũt ius cõpetebat pupillo añ tũc ille tutor ñ dẽt accederead tutelã, nec admiſſus fuiſſet ſi hoc exp̃ſsiſset: ſi ergo tacuit tanquã fraudẽ cõmittẽs in tacẽdo, poterit remouerí: vt l.in eos.j. eo. Si quis autẽ vellet petere eum remoueri, haberet neceſſe recurrere ad remedium huius §.

†Quero quid ſit in furioſo & prodigo? Reſpõdet Iac.de are.ꝓ iſti accipiunt curatores ignorãter, ſicut pupilli tutores: qa conſentire nõ poſſunt.vt,l.furioſi.de reg. iur.& l.ij.§.voluntate.ſ.ſol.ma.& eſt tex. expreſſus ex quib.cauſ.in poſ.ea.l. Fulcinius.§.adeo. Quæro, vtrũ cõtractus furioſi † vel prodigi validetur iuramento? De furioſo certũ eſt ꝓ nõ; quia nõ habet intellectũ. De prodigo, Iaco.de Are.dicit idem quod plenè examino[c] in l. is cui bonis.j.de verb.oblig. †Quæro an pupillus[d] poſsit citari viua voce ad petitionẽ tutoris? Et vr̃ ꝓ ſic, vt in §.iſto, ibi: ſiue agãt, ſiue cõueniãt. Et ſic vr̃ꝰ ꝓ ipſe iam erat citatus. Facit j.de adm.tu.l.j.§.ſufficit. Pro hoc, quia pupillus, qui nõ habet tutorem, patitur immiſsionẽ ex primo decreto: vt l.apud iu.ex qui.cauſ.in poſ. eat. In cõtrarium: qa nõ habet legitimã perſonã ſtãdi in iudicio: vt l.j.C.qui legi.perſ. ergo citatio, quæ eſt fundamẽtũ iudicij, vt Inſti.de pœna teme.li.§.fi.& ſ.de in ius voc.l.j.nõ cadit in pupillo. Rñdeo in extraneo & litigante cum pupillo fateor ꝓ poſsit citari pupillus, per iura ſ.alleg.& licet pupillus citetur, intelligitur ꝓ veniat cum tutore. Sed quando tutor litigat cum pupillo ſecundùm tempora huius legis tutius erat citari pupillum vt veniret ad petendũ curatorem: cùm tutor intẽdat litigare cũ eo. Et vide ad hoc per Cy.in l.j.C.qui pe.tut.

Quolibet. Quidã habẽt literã ſic: quolibet loco à tẽpore habet curatorem &c. Alij habẽt in litera, quolibet loco & tẽpore: & habẽt curatorem: & tũc implicat nõ ſolũ tutorẽ, imò et curatorem poſſe dari quolibet loco & tẽpore. Idẽ probat.j. de tut.& cu.da.ab his. l.nec mãdante.§.dari & de fer.l.ij. Et ad iſtud ſubaudiẽ de tutore, opp. Nã cũ deẽ cũ cauſæ cognitiõe, vt Inſtit.de aut.tut.in fi.ergo nõ poteſt dari à ꝓcedẽte iudice: vt l.à procedẽte.C.de dilat.Sol.intellige hic qñ daẽ ſine inquiſitiõe: ſecus ſi cũ inquiſitione.& ita loquuntur cõtraria. Qñ ergo datur tutor, nõ eſſet neceſſe[f] ꝓ aliquis citetur[g]. Quod qualiter intelligãt dicã[h].j. de tu.& cu.da.ab his.l.tutor ſi fuerit peti.

1 ☞ *Procurator conſtitutus ad cauſam ſimpliciter, an uideatur datus ad præſentes & futuras.*

i Si pupillus. [i]Curator ad litẽ ſimpliciter datus intelligiẽ datꝰ ad oẽs lites, quas pupillus habet cũ tutore cũ quo litigare intẽdit.h.d. Facit ad q.vtrũ † ꝓcurator datus ad cãm ſimpliciter videaẽ datus ad oẽs cauſas preſentes & futuras. Et videt ad præſentes tm̃. Gl.tãgit in l.oĩum.ſ.de proc.& in l.dãni. §.ſi is q vicinas.de dã.infect.& ibi dixi & Spe.de proc.§.ratione autẽ formæ.& §.j.

1 ☞ *Procurator ſimpliciter datus, quòd intelligitur quo ad perſonas, & res nominatas in inſtrumento.*

2 *Pupillus ex cauſa quòd prouocat ad diuiſionem.*

3 *Procurator quòd intelligitur datus ad agendum, & defendendum.*

k Vod dicitur. [k]Not. primò ex prin

1 cip.legis ꝓ † procurator ſimpliciter datꝰ quo ad res, debet intelligi ſtrictè datus quo ad perſonas noiatas in inſtrumẽto, ꝓcuratorio niſi aliud exprimaẽ. Et ideo ſi reperiẽ inſtrumẽtũ, in quo aliquis fecit Seiũ ꝓcuratorẽ ſuũ cõtra Titiũ in tali cauſa, & generaliter in omni alia, intelligitur ſ.cõtra Titiũ: vt hic. Eſt ergo neceſſe ꝓ in procuratiõe exprimaẽ, & gñaliter cõtra quãcũq̃ perſonã, vt ex iſto text. colligitur. Not.etiã[l] ex hoc principio † ꝓ

2 pupillus põt prouocare ad diuiſionẽ. Qd intelligo ex cauſa: aliàs ſecus, vt l.ſi pupillum.in princ.j.de re. eorũ. & ibi dicã per doc.C.de ſac.ſan.ecc.l.iubem⁹.circa prin. in eo quod dicit prædia diuidere, &c. Vltimò no. † ꝓ ꝓcurator datus ſimpliciter,

3 intelligitur datus ad agendũ & defendẽdum, vt hic. Pro quo facit: quia defendere tenetur, vt l.ſeruum quoque.§.ait prætor.de procur.gloſſ.opp.de l.ſi quis mihi bona.§.iuſſum.j.de acqui.hæred.& non ſoluit. dic quod id eſt ſpeciale, vt ibi dixi.

Poſsunt. Opp.quando ſunt plures tutores nõ eſt neceſſe deuenire ad hunc curatorem, vt j.titul. j.l. ſi plures. Sol.propter hoc forte gl.intelligit hic plurium, ſ.pupillorum: quia vnus erat curator plurium pupillorum. Poteſt etiã intelligi plurium, ſ.tutorum quando plures tutores vnius pupilli erant habituri eandem cauſam cũ pupillo: aliàs nõ eſſet neceſſe deuenire ad hũc curatorẽ. Op.gl. de l.imo tñ.§.pen.j.iud.ſol.Solue vt ĩ gl.

1 ☞ *Per donationem unius curatoris, an alius uideatur remotus.*

2 *Per ſecundam conſtitutionem procuratoris non tollitur prima, niſi fiat circa diuerſa.*

3 *Plures curatores ad litem ſimul dari non poſſunt, niſi dentur inſolidum.*

ꝓ requiritur citatio ipſius prodigi vel furioſi. cũ tractetur de auferẽda eius adminiſtratione pro hoc facit qd voluit Bar. in l.legitimos.j.e.Limitant tñ põt ſupradicta cõcluſio Ang. in l.is cui bonis.pal. ſecũdũ quod limitat Bal.ibidẽ.& poſt eũ ibi Petr.de anc.licet de Bal.mentionẽ nõ faciat, videlicet illud eſſe verũ, niſi notorium eſſet, illũ eſſe prodigum: quia tũc non requiriẽ aliqua citatio.quod tñ non eſt ſine dubio: qa pẽdet ab illo dubio paſſu, an in notorijs requraẽ citatio. Et magis cõis cõcluſio eſt ꝓ ſic. de quo per gl. in c.ad noſtrã.de iureiu.& per Archi.in c.j.de electi.in vj.per doc. in c.euidẽtia.de acc.& ibi Io.de Im. firmat clarè eſſe receſſariã citationẽ.& Ab.in c.cũ ſit romana.de ap.dicit ꝓ aut eſt tale notorium ex quo cõſtabat nullã eſſe defenſionẽ: tunc nõ requiriẽ, aut cõtra, & tũc ſecus.et de hoc arti.plenè not.p Ant.de butr.in c.veſtra.de coha.cleri.& mul. Adde qualiter cõtra minores poſſit perueniri ad primũ & ſecũdũ decretũ, et an miſſus in poſſeſſionẽ bonorũ minorum, ꝓ cauſa partim vera partim falſa faciat fructus ſuos.vide Abb. conſil.xliij. ij.libr.& Ro.conſil. ccccxcvj.

❧ POMATES. ¶ Si pupillus. Et vide quæ dixi in ca.cũ dilecta.de reſcri.ſed Addũ Old.ĩ cõſi.viij. vbi cõſuluit ꝓ generalitas 'praecedit: qa teſtõr dixit, volo ꝓ ſoluanẽ oĩa debita creditorib⁹ priis & matris, & poſtra apponit ſpeciẽ talis loci ꝓ reſtringiẽ illa gñalitas ad locũ iſtũ. vide ibi. Et vide doc.in c.j.de trãſact. vbi dicũt ꝓ liberaẽ, &c. vide ibi. Adde quod pulchrè cõſuluit Old.in ſimili, vt refert d.Ant.in c.cũ dilecti.de dona.

❧ POMATES. ¶ Pupill⁹. Vide Roma.ſing.clvij.

❧ POMATES. ¶ Quod dicitur. Vide quid dicat Rom. ſingul.clvij.

¶ Nota etiã. Quid in prodigo.videBal. in dicta l.iubemus. alleg.caſum ſingul. in l.ex caſtrenſi. de caſtrenſ. pecul.quod not.And.Barb.

Vm ſemel. In cadẽ cauſa dato vno curatore nõ põt dari alius. Itẽ datus in vna

1 causa nõ põt dari in alia.h.d. Op.ſ.de procu.l.pluribus.& l.ſi quis cũ procu.§.fi. Dicit glo. Solu.† vt ibi. Nã poſt lit.conteſt.nõ poteſt dari alius, niſi primo remoto ante lit.cõteſt.eo ipſo ꝓ datur alius, videẽ remoueri primus. Sed cõtra hoc oppo.nunqd per dationẽ vnius curatoris videẽ remoueri alius, vt l.ventri.§.j.j.de tuto.& cura.da.ab his. Rñdeo: verum eſt in curatore generali, vt ibi: non tñ exiſtẽte vno poteſt dari alius, niſi cauſa cognita: vt l.curatorem.C.qui.da.tu.poſ. Sed curator ad litẽ remouet ꝓ cõſtitutionẽ alterius curatoris ſicut dicit in ꝓcuratore ne in plures aduerſarios diſtinguaẽ q cũ vno cõtraxit, vt l.ne in plures.de exerci.& d.l.ſi qs cũ procu.in fi.& no.per Gul. Op.de † ſequẽti rñſo ad fi.ibi, per ſecũ

2 dũ mandatũ nõ tollit primũ. Sol.gl.hoc ideo qa circa diuerſa. Not.ad illud qd dicit, ſed faciẽdo aliũ procuratorẽ remouet prim⁹, intelligit ſi circa idẽ fit. & vide iſtã gl. Ex p̃dictis † apparet ſoluta queſtio an plures curatores ad litẽ poſsint dari ſimul. Iſte caſus nõ eſt hic in tex.ſed dic aut danẽ ſimul, nec a dij

3 cit inſolidũ, & nõ valet ſi opponaẽ, ne qs ſi plures aduerſarios diſtinguaẽ, vt l.iã tñ.§.pe.iudi.ſol.& l.ne in plures.de exerci.& quod no.ſ.l.proxi.in princi. Aut adijcitur inſolidum: & tunc valet ſicut in pluribus procuratoribus.ſ.de procu.l.pluribus.cũ eis tales curatores aſsimilentur, vt dictum eſt.ſed ſi detur vnus, deinde alius habet locum quod ſuprà dixi.

Mvto. Muto poteſt dari tutor qui ei poterit authorari.h.d. Nota ꝓ ex parte eius cui præſtatur authoritas, non eſt neceſſe quòd loquatur, vt hic: ſed ex parte præſtans ſic: vt l.j.in fi.ſ.eo.

1 ☞ *Tutor quando & ſub qua conditione dari poſsit.*

2 *Dictio ſi, non facit conditionem quando adijcitur ei quod tacitè inerat de neceſsitate.*

3 *Tutor antequam ſatisfaet quòd ſit tutor, licet adminiſtratio differatur.*

4 *Clauſula appoſita in literis apoſtolicis ſi eum idoneum repererit, quòd faciat potius admonitionem quàm conditionem.*

a Sub conditione. Adde tamen ꝓ adminiſtratio tutoris poteſt dari ſub conditione, vt in l.in auia.§.pater.de condi.& demon.

b ¶ Petrus dicit. vide gl.Bar.& doc.in l.j.C.de teſt.tute.

c ¶ Si eũ idoneũ. Et vide tex.ĩ c.ſignificaiti.de elec.vbi ſi exprimit⁹ do palliũ ſi iurauerit, nõ facit cõditionẽ. vide q̃ ibi dixi, & vide.c.fi.de p̃ſump.et q̃ ibi vide Bal.q pulchrè loquit ĩ l.ij.C.qñ ꝓuo. nõ eſt ne. And.Barb.

d ¶ Quã cõditionem. De quo vide no.per Bal.ĩ l.q in diẽ.de cõdic.inde.& i l.nõ dubiũ.in ver.iuxta hoc q̃ro.C.de le.& ĩ l.nec natales.C.de pba.

e ¶ Sed ita demũ. Et vide qd no.Ni.d neap. in l.j.de tu.& cu.da. ab his.Andr.Barba.

f ¶ Ei cuius. Adde ad iſtum text.cõtra l.& Bal.ĩ l.j.C.de cur.fur.

g ¶ Pro cõcordia eorũ q̃ vult Bar.in hac l. ſi filiꝰ.vr̃ qd pater p̃ ſumaẽ conſentire qñ pñs eſt & tacẽs i actiꝰ filij ſui. Et vide cõcordãtiã quã poſui ĩ l.q̃ dotis.ff.ſol. mat.

h ¶ Dari curatorem. Not.ar.ꝓ ſi debitor ſit multũ à longinquo pũt petere curatorẽ dari bonis ſuis, ſecũdum Pe.Dy.& Ray.& no.ĩ l.ab hoſtibus.ĩ princ.ſ.ex q. cau.ma.& Bal. hic ĩ addi.Spe.in ti.de cura.& no.Bar.in l.pe. de iureiu.& Bal.no. in l.cohæredibus.C. fami.er.in ver.ſed ſi volo diuidere cũ abſente.Bal.ĩ l.ignorare.in fi.C. de reſt.mi. & ĩ l.pen.C.de bo.autho.iudi.poſ.Bart.ĩ l. ſi finita.§.Iulia.in x. col.de dã.inſec.nõ tũ ſemp ꝓcedit.vt not. Bart.in l.q liberis.§. hæc verba.de vul.& pup.adde videndum Bald.ad ſupra dicta bñ declaratẽ cõſ.xxxv.& ſeq.j.vo.& ibi qd ſi fuit datus curator abſenti forẽſi,& deinde cõparẽs petat illum reuocari, & pars neget,& forẽſis petat articulum hũc cõpromitti vigore ſtatuti ꝓ cauſæ iter forenſem & ciuẽ debẽt cõpromitti an audiatur, vide in dictis duobus cõſilijs vbi declarat dicta Dy.alleg.in apoſtil.

¶ Pro conſenſu. Sed Bar.ĩ l.q̃ dotis.in vl. col.ſol.ma.vr̃ tenere contrariũ eius quod hic dicit.& ibi Imo.

¶ Vltimò no.& vidẽ Moder.in l.j.de ver. obl.ĩ prin.& Bal.ĩ l. ſi dñs.C.qd cũ eo.& qd ĩportet iſtud verbũ, facias qd̃ velis, dic ꝓ nõ ĩportat donationẽ. Cas⁹ eſt notabiliſsimus ſecũdũ Bal.ĩ l.j.§.j.ſ.qd̃ iuſſu. Et qd ſi dicit facias quicquid tibi placebit, vide text. fin.in c.cũ veniſſent. de inſtitu. And.Bar.

❧ POMATES. ¶ Vltimò not. Vide

misti imperij olim, & hodie cõpetit iure magiſtratus. Sed Iac.de Are.dicit ꝓ non

d eſt imperij, hoc eſt ꝓ nõ cõpetit alicui eo ipſo ꝓ habet imperium, nec eſt iuriſdictionis: hoc eſt non cõpetit alicui eo ipſo

c ꝓ habet iuriſdictionem, ſed ita demũ[e] ſi hoc ſpecialiter lex concedit, vt l.j.de tut. & cur.da.ab his.in gl.mag.in prin.& pro

e batur: quia præſides in prouincia habent merum imperiũ: vt l.illicitas.§.qui vniuerſas.ſ.de offic.præſi.& tñ l.Iulia.attilia

f ſpecialiter cõcedit eis dare tutorẽ, vt inſti.de attillia.tuto.§.j.quod fuiſſet ſuperfluum ſi habuiſſent eo ipſo ꝓ habẽt imperium. Itẽ ſi eſſet iuriſdictionis iam priuatus nõ poſſet dare tutorẽ in teſtamento, quod l.pmittit ei: ergo cõpetit ei cui permittit lex vel ſenatuſconſultum, vel prin

g ceps.& ſic facit pro comitibus qui ex priuilegio habẽt iſtã dignitatẽ cõſtituendi vel creandi tutores, & faciẽdi iudices ordinarios qui hoc facere poſſunt, vt dicit Iaco.de are. Fateor ꝓ tutelæ datio prout cõpetit priuato nõ eſt iuriſdictionis, ſed prout cõpetit iudicibus eſt iuriſdictionis in genere, & reponitur in ſpecie miſti imperij. vt hic in gloſ. quod patet: quia officio iudicis nobili expeditur, vt dixi in l. imperium.ſ.de iuriſ.om.iud.

f Ei cuius. [f]Ei cuius ſtatꝰ eſt dubiꝰ nõ põt dari tutor, ſed dabitur curator.h.d. Not.bonis captiui &

g abſentis dari curatorem[g] cũ quo poterit litigare, vt ſ.ex qui.cau.ma.l.ab hoſtib⁹. in princ.& ex qui.cau.in poſ.ea.l.in poſſeſsionem.§.fina.

1 ☞ *An pater præſens & tacens cùm filijs datur tutor, uideatur conſentire, & an adire hæreditatem uideatur qui alij agenti conſentit.nu.2.*

S I filius. Si pater cõſentit filio tutori dato teneẽ in

1 ſolidũ, & admonitio pro cõſenſu nõ habetur.h.d. †Quæro qd ſi pater eſt præſens & tacẽs, an videaẽ cõſentire. Gl. hic ꝓ ſic. Dy.repræhẽdit cã: qa gl.melius dicit ĩ l.ij.ad munici.vñ dt ꝓ eſt quoddã munus publicũ authoritatẽ & vtilitate: & tũc preſentia patris ſine cõtradictione

h habeẽ pro cõſenſu,[h] vt d.l.ij.j.ad munici. Quoddã eſt munus publicũ authoritate, ſed nõ vtilitate vt tutela, tũc ſi pater ex h preſſe cõſentit tenetur, vt hic ſecus ſi taceat.& hoc verũ ſi tutela eſt datiua. Si vero eſt teſtamẽtaria: tũc etiã ſi expreſsè cõſenſerit non teneẽ niſi de peculio, vt l.lu- i cius titius Caiũ.j.de adm.tu.rõnẽ ibi dicã.de quo p doc.in l.j.C.qd cũ eo.dixi in l.ſi cũ dotẽ.§.trãſgrediamur.ſ.ſol.ma.De hoc qualiter conſenſus patris eũ obliget.

i Vltimò no. mirabilẽ legẽ ad probãdum

2 additionẽ hæreditatis. † Nã ille adit hęreditatẽ qui eã agnoſcit, vt l.gerit.j.de acq. hęre. Agnoſcere autẽ vr̃ ſiue qs gerit p ſe ſiue alij gerẽti cõſentiat ſiue aliqd ex hæreditate acqrat, vt hic dicit tex. ſiue diceret hęreditatẽ ad ſe ptinere, vt dt tex. hic. i de quo dixi plenè ĩ d.l.gerit.de acq.hęre.

Baldũ.in l.potuit.in vj.col. C.de iure deli.

a ✠ POMATES. ¶ Mãda. Vide Bar. conſil. lxxxij. in iij. col.ij.volum.

b ¶ Locum impediti. Vide Bal. ſ.l. proxi.

c ✠ P. PAV. P. ¶ Vtimò hæc lex, Vide Corſet.i c.grãdi.in vlt.char.de ſup plẽ. negli. p̃la.idẽ tenet Ang.i l.j. q petãt tut.vide in Bertach. in verb.coadiutor.

d ✠ POMATES. ¶ In eo qd dicit. Et vide no.i l. excipiũt. ad ſylla. & ibi Mo. Bar. i.l.et ſi ſeuerior C.ex q.cau.bal.i l.& clarũ. de auth. preſt.

e ¶ Intellige. Vide Bal.in l.clarũ de author.præſtan.

f ¶ Ad hæredes.Not. q vbi agit de cõmiſſione officij in dubio intelligit perſonalis. adde l. cur⁹. j. de cur. fu.&de hoc no.Imo. in l. qa tale. ſol.mat. poſtBal.ibi.qd facit ad no.p Bal.i l. pe.ſ. de ſer.& ibi dixi.

g ✠ POMATES. ¶ No.etiã. Et no. ẽt p hãc l.cõiũcta gl.q fœmina nõ põt eẽ executrix.& vidbar. i d.l.vxorie t vidbal. in l.ij.i xiij.q.vbi dicit q idẽ eſt iudiciũ de executiõib⁹ & tutelis. Et vidi dubitari an cõmiſſaria pdatur p trãſitũ ad ſecũda vota ſicut tutela in auf. ſacramẽtum &c. Cogita qñ mater ſeu auia danſ cõmiſſaria in teſtamẽto, vide Bal. in auf. iſtdẽ oceñ.C.d ſec.nu. Bar.i l.filio.d adi.le.

h ¶ No.etiã .Imo.alle. iſtã gl.p ſin.in l.ſi qs à filio.ſ.ſi qs plures j.de leg. j. æqparãdo fideicõmiſſariũ tutori,vt i hacgl. Ad gl. ſimiliẽ eqparãtẽ tutelã & cõmiſſariã:i l.vxori.ſ.j.d fal. quã all. Imo.in l. cũ pr ſ. hereditatẽ.de le.ij.vbi etiã vide an tutela finiat p deportiõẽ. Et ipſã hic tenebat Bar. & an executor cogat inuit⁹ officiũ ſuſcipere, vide Bar.i l.iiij.C.ſi pẽ. ap. mors interue. & ad gl.hic adde Bal. in l. j. C.ſi quis igno. rem mi.

PAtronus. Patrono imputatur negligẽtia & fraus in bonis liberti, ſicut in bonis extranei.hoc dicit.

☞ *An remoueri poſſit qui omiſit unam rem ponere in inuentario,& an qui accipit pecuniam,ut eſſet tutor poſſit conueniri cõditione ob turpẽ cauſam. & nu.2.*

Salarium poteſt conſtitui ex cauſa per iudicem tutori.

INeos. Fraus in aſſumendo tutelã vel i malè adminiſtrãdo extra ordinẽ puniẽ.h.d. Not.iſtos caſus & ſpecialiter vltimos q † q in inuẽtario omittit ponere bõa pupilli puniẽ extra ordinẽ,& poterit remoueri. Itẽ ſi alienat bõa pupilli, q̃ non debuerũt alienari. Quero pm gl. † qd ſi aliqs accepit pecuniã vt eẽt tutor. Rñdet gl. q tutor erit,ſed pecunia repeteẽ p conditionẽ ob turpẽ cãm, quia officiũ tutoris debet eſſe gratuitũ. Idẽ not.in l.j.ſ.mã.[a] Veritas eſt iſta † q tutori põt cõſtituí ſalariũ à iudice vt l.à tutorib⁹.ſ. fi. de admi.tu. Itẽ à cõtutorib⁹ ex cauſa, vt l.j.ſ.ſi pupill⁹.j.d tute, & ra.diſtra.

ETiam municeps. Hic eſt duplex litera. Vna affirmatiua pm quã dicit q municeps põt dare tutores municipij,hoc eſt ciues ciui:& ſic innuit.ſec⁹ ſi nõ eſſet ciuis. Ad qd op.C.de ex tu.l.teſtõ.& j.tit.j.q̃ro.Sc.nõ municeps nõ põt dari tutor à iudice: vt hic: qa in eũ non extẽdit iuriſdictio dãtis, ſed in teſtõ põt dari nõ municeps,vtũ cõtrarijs. Rõ qa tũc nõ daẽ vigore iuriſdictiõis, ſed authoritate legis q̃ ſuã authoritatẽ extẽdit vbique, niſi ille dat⁹ excuſeẽ,vt dictis ll.& iſta ſol.eſt vera, licet gl.aliter ſentiat in l.nõ ſolum.ſ.& q in teſtõ.j.de exc.tu. qd tangit Cy.C.vbi pe.tu.l.j. Sed iuxta hoc q̃ro qñ teſtõr dat nõ ciuẽ i tutorẽ, qs iudex dicer net ſibi adminiſtrationẽ. Dicam in l.legitimos. in prĩ.j.de le.tu. Alia litera eſt hic negatiua, ſecdm quã dicit q nõ municeps põt dari municipi tutor. Contra hoc opo. de tut. & cu.da.ab his.l.j.Sol.nõ municeps, intellige hoc eſt q non habitat in municipio, ſed extra : ſubeſt tñ iuriſdictioni. Vel ſecundũm gl. Iaco.de Are.& Pe. nõ municeps,id eſt q nõ ſubit munera ex aliquo priuilegio : ſubeſt tamẽ aliãs iuriſdictioni.

EVrioſus. Opp. ſ.e. l. muto. ſ.ſub conditione. Sol. ibi dat⁹ fuit à iudice, hic à teſtõre.hęc eſt bona. vel dic hic in cõditiõe tacita, ibi in exp̃ſſa. qd nõ placet ẽ̃ trũ ad caſum hui⁹ l. Nã cõditio tacita q̃ ineſt ex voluntate diſponentis quæ poterat non ineſſe ita ſuſpendit & eiuſdem effectus eſt cuius & expreſſa:vt dixi in l.iij.j.de lega.j. probatur in l. miles. ſ. pro parte. de legat.ij.ſed hic iudex dando tutorem poterat aliquem cõpotem mentis dare tutorem purè.In caſibus autem in quibus iudex nõ põt,puidere admittitur tacita,vt dict. ſ.ſub conditione.& aduerte diligẽter: qaoẽs iſti caſus loquunt in cõditione tacita in qua tutela finitur,non in ea in qua tutela ſuſpẽdit.

QVæſitum. Tutores dati in locum abſentis durant etiam illo defuncto. hoc dicit. Opponitur, quòd in locum abſentis detur curator,vt inſtit.de curato.ſ.item ſi.Solut.Expone tutoris,id eſt curatoris. vel propriæ quælibet practica eſt bona vel q detur tutor vel curator.declarabo j.px. Opp.ſ.e.l.muto.ſ.fi.Sc.vt in gl.

1 ☞ *Tutor datus coadiutor tutori quanto tempore duret.*
2 *Modus dandi tutorem habenti.*
3 *In locum tutoris impediti,curator ſiue coadiutor datur.*
4 *Si epiſcopo datus eſt coadiutor epiſcopo mortuo adminiſtratio ſpectat ad capitulum non ad coadiutorem.*

SOlet. Curator vel coadiutor datur tutori per iudicem ex cauſa vel per ipſum tutorẽ cũ decreto iudicis.h.d. † Quæro,iſte curator datus quãto tẽpore durat.gl.dicit q finiẽ eius officiũ finita neceſsitate.qd dicvt.C. de proc.l.neq & eodẽ modo finiẽ officiũ actoris ſicut tutoris in cuius locũ datur.In cõtrariũ videẽ ſ.l.pxi.& j.de tu.& cur. da.ab his.l.curatorẽ.Sol.Qñq tutor eſt abſens,& in locũ abſentis eſt datus tutor,& tũc iſte tutor eſt principaliter & p ſe:et ideo etiã primo mortuo durat tutor, vt l.proxi. Qñq pupillo datur curator,& hic eſt aduertendum : qa ſi tutor eſt præſens, & nõ impediẽ curator dari nõ põt,vt l.curatorẽ.j.de tu.& cur. da.ab his.ſed ſi eiſet abſens vel præſens & impediẽ⁹,tũc poteſt ſibi dari curator.Et † modus dãdi eſt duplex:qa vel dabit eum iudex,vt in prin.l.vel dabit eum tutor cũ decreto iudicis,vt in ij.rñ.Idẽ ,pbaẽ in l.neq.C.de ,pc.in gl.quæ ponit vtrãq practicam.& Inſti.de cur.ſ.fi.Et iſtius officiũ finiẽ finita neceſsitate vel etiã finita tutela:qa nõ datur principaliter ,ppter ſe,ſed ad ſupplẽdũ defectũ alterius.ita intelligit hic. Et hoc ,pbaẽ hic in tex.dũ dicit magis adminiſtrator rerũ q̃ cura intelligit.Qñq daẽ curator impuberi nullũ tutorẽ habẽti:& ſic nõ daẽ vt ſupleat defectum alterius tutoris determinati:& tũc durat cura toto tẽpore pupillaris ætatis,vt d.l.curatorẽ.j.de tu.& cu.dat. ab his. No.† etiam q qñq in locũ impediti [b] poteſt dari curator ſiue coadiutor,vt hic:ſiue actor,vt C.de acto.à tu.& cur. dan.l.j.cuius actoris materiam plenè examinaui in l.actor.j. rẽ rat.ha. Vltimò hæc lex[c] † & præcedẽs inducunt ad qõnẽ.

4 Cuidã epo ,ppter infirmitatẽ fuit dat⁹ coadiutor:mortuo epo q̃riẽ vtrũ adminiſtratio deuoluat ad capitulũ, vel an reſideat penes coadiutorẽ. Et videẽ q penes coadiutorẽ,vt l.quæſitũ. ſ.e.In cõtrarium videtur hæc l.& quod ſ.dixi. & hoc eſt verũ etiã propter aliam rationẽ:quiavbi ſuperuenit adminiſtrator legitimus,ceſſat datiuus,vt l.ſi tutor. ſ.j. de tut.& ra.diſt. Sed capitulũ eſt adminiſtrator legitimus ceſſante epiſcopo, ergo ceſſat adminiſtratio datiua conceſſa coadiutori.Et de iſto coadiutore epiſcopi habes extra de cler.egr.c.j.libro vj.

SIarrogati. Si pupillus tranſit in alterius poteſtatem vel perdit ciuitatẽ,tutela finitur.Item ſi tutor remoueat vel cõditio exitura extiterit.h.d.in eo quod dicit[d] quòd pupillus fuit deportatus,intelligẽ[e] quod erat doli capax.

SIquis. Si tutor eſt apud hoſtes ſine mutatione ſtatus,non finitur tutela. Oppo.q transfuga mutat ſtatum.Sol.vt in gl. Opp. ſ.eo.l.muto.ſ.fi.Solue vt in gloſ.

1 ☞ *Tutela non transit ad hæredes.*
Prælatura & commuſſaria non transit ad hæredes.
2 *Tutela legitima quòd tranſeat ad filios,& quomodo.*

VTela. Tutela eſt officiũ virile, & non transit ad hæredes.h.d.No. † tutelam nõ tranſire ad hæredes[f]. Idem in qualibet prælatura & cõmiſſaria,vt dicit glo.not.de hoc extra de teſta.c.ſi.lib.vj. & l.alimenta. in prin.de alimẽ.& cib.leg.in gl.per Dyn.& Iac.de bel.in auf.de eccle.tit.ſ.ſi quis ædificatione.in fi.vltimæ oppoſitionis. No. etiam[g] iſtam æquiparationem tutelæ cõmiſſariæ. ſimile facit gl.in l.vxori.ſ.j.j.de fal. † No.q ad liberos tranſeunt tutelæ legitimæ.quod intellige nõ q iſta tutela quæ ẽ in patre trãſeat ad filios:quia illa eſt finita morte,ſed quia filius tanquam legitimus proximior conſanguineus incipit eſſe tutor pupillo.

FOeminæ. Hodie ſecus,vt in auf.matri & auiæt C.quando mulier tu.offic.fung.podicam j.tit.j.l.ſi quis ſub conditione.

De teſtamentaria tutela. *Rubrica.*

Dictum eſt ſ.de tutelis in genere:ſequitur videre de tutelis in ſpecie. Verum quia teſtamẽtaria tutela præcedit alias: ideo

præmittit de teſtamentaria tutela &c.

1 ☞ *Tutor filio naturali dari non poteſt in teſtamento niſi confirmetur.*
2 *Spurio non datur tutor in teſtamento.*
3 *Si teſtamentum rumpitur ex cauſa præteritionis datio tutelæ firma remanet.*
4 *Authenti.ex cauſa quòd habeat locum in præteritione paterna.*
5 *Item habet locum in præteritione poſthumi.*
6 *Item in præteritione illius qui per legem uelleiam ſuccedit in locum primi defuncti.*

LEX I.

LEge. Parentes poſſunt dare tutores in teſtamento liberis natis & naſcituris qui in alteri⁹ poteſtatẽ recuſari nõ ſunt.h.d. † Quæro vtrum filijs naturalibus poſsit dari tutor.Rñdet gl.q nõ niſi cõfirmeẽ,vt l.iij.de cõfirman.tuto.Quæro[a] an etiã † ſpurio poſſit dari tutor in teſtamẽto.Gl.q nõ qa nõ debet nominari filius.& no.hanc gl. Quæro dicitur hic † ſi liberi ſunt rupturi teſtamẽtũ ex cauſa pręteritionis nõ valet datio tutelæ,an hoc ſit correctũ per auf.ex cauſa.gl.dicit quod ſic.qd no. † Not. ex hac gl.[b] q authẽ.ex cauſa.habet locũ in pręteritione paterna.de quo dicã in l.filio præterito.j.de iniuſt.rup.& irrito teſtamen. † Not.ex hac gl.q etiã authẽ.ex cauſa.habet locũ in præteritione poſthumi.Vidiſtis in l.ſi qs teſtamẽto.j.de leg. ij.Dixi plenè in authen.ex cauſa.& dicã in l.filio.j.de iniuſt. rupt.teſt.vbi melius occurret. Tertiò no. † q authẽ.ex cauſa. habet locũ nõ ſolũ in pręteritione poſthumi,hoc eſt poſt mortem ſeu teſtm̃ nati,ſed etiã in præteritione eius, qui per legẽ velleiã ſuccedit in locũ primi defuncti,& reperit ſe pręteritũ.

LEX III.

ETeſtamento. Teſtamento videtur dari q ſunt dati in codicillis teſtamento cõfirmatis. Opp.q ſemper codicilli videãtur teſtamento cõfirmati,vt inſti.de codicil.ſ.nõ tm̃.dicit gl.hoc eſſe verũ hodie.quod intellige ſi teſtamẽtũ eſt factũ,aliter ſecus[c] ſi nõ. Circa quod vide Cy.in l.ij.C.co.facit qd no.in l.ſepe.ſ.at cũ dicitur.j.de ver.ſigni. Op.ad ſecũdum dictũ,& videtur q nõ requiratur de iure factum, vt j.de condi.inſti.l.mulier.ſ.fin. Glo.non ſoluit.Tu dic quòd ibi in conditionibus quæ ſunt facti præteriẽ,& ibi poſtea valet de iure.

1 ☞ *Dictio tanquam,eſt nota impropriętatis.*
2 *Mater quòd non poteſt dare tutorem,licet datus confirmetur' cum inquiſitione.*
3 *Idem in auia.*

LEX IIII.

PAter. Pater dat tutorẽ filio inſtituto & exhæredato,mater inſtituto tm̃:& tunc cũ inquiſitione cõfirmabitur.h.d. Op.dicit hic q in rẽ potius ẽ̃ in perſonã videẽ dari.Cõtra.j.eo.l.qa.vbi videẽ dari pſonæ potius ẽ̃ rebus.Dicit gl. † q dictio tanẽ̃,eſt nota improprietatis:qa verè datur perſonæ. Op.de leg.ij.l.peto.ſ.mater.Sol. non † poteſt dari à matre,vt ibi: tñ cõfirmabitur cũ inquiſitione:vt hic,& C.eo.l.iiij.Et iſta inquiſitio qñ filius inſtituiẽ erit modica:aliàs eſſet magna,vt videbitis j.titu.j.l.ij.& iij. Quæro † qd in auia? Reſpondeo,idẽ quod in matre:vt no.C.eo.l.j. licet Spe.videatur aliud dicere in tit.de tutore.ſ.j.verſi.quid ſi auia.opi.gloſſ.probatur per l.ij.ſ.ſi mater.j.ad Ter.vbi lex quæ loquitur in matre,quòd cogatur petere tutorẽ filio,habet locum in auia:vt d.l.ij.ſ.ſi mater.ver.filius autem.

Cum a patre. Tutor datus à patre & non legitimo cõfirmatur ſine inquiſitione,niſi noua cauſa ſuperueniat.hoc dicit.

1 ☞ *Filiorum appellatione an ueniant poſthumi,remiſ.*
2 *Liberorum appellatione an ueniant nepotes remiſ.*
3 *Varietas loquendi per nomẽ filios,uel liberos an attẽdatur in idiota,ſicut in literato.*
4 *Verba notarij quòd intelligi debeant ſecundum iuris interpretationem.*
5 *Verba teſtis deponentis in uulgari,quando non poſſunt redigi in latinum,cautela eſt quòd uulgariter ſcribantur.*

SIquis filiabus. Appellatione filiorũ cõtinẽtur[d] poſthumi filij non nepotes:ſed appellatione liberorũ etiã nepotes cõtinentur. appellatione verò poſterorũ oẽs deſcẽdentes cõtinenẽ.h.d.cũ ll.ſeq. An † appellatione filiorum cõtineãtur poſthumi.quod examina vt dixi pleniſsimè in l.qui filiabus.in princ.j.de leg. j.Secũdò † an appellatione filiorũ cõtineanẽ nepotes:examina vt dixi pleniſsimè in l.liberorum.j.de ver.ſigni.Aduerte tamẽ † q glo.dicit hic q talis varietas loquendi,an dicat filios vel liberos,nõ cadit in idiotã. Quidam exponunt iſtã gl.[e] quaſi velit dicere q diſtinctio huius l.habeat locum qñ iſta verba fuiſſent prolata ab homine literato luriſta,vel alio homine intelligẽte tales diuerſitates.ſecus ſi à ruſtico. Certè aliud vult dicere gl.quaſi diceret,iſta varietas dicendi eſt in ſermone literali,nõ in vulgari locutione,& ideo non cadit in idiotam[f] q neſcit niſi vulgare.puto[g] tñ q ſi in teſtamento idiotæ in ſcriptis per notariũ reducto reperiuntur iſta verba,quod deberent intelligi ſecundũ interpretationẽ iſtarum legũ.Nã præſumendũ[h] eſt q notarius in ſcribẽdo appoſuit verba importantia voluntatẽ teſtatoris † & ſic verba notarij intelligẽda ſunt ſecundũ iuris interpretationẽ:vt no.C.de vſu.l.j.& l.ſciẽdum.de ver.obli.Et iſta poſſunt[i] eſſe vtilia ad multa, † ſcilicet qñ dicta teſtiũ deponentium in vulgari redigũtur in ſcriptis.conſiliũ tamẽ eſt q illa quæ propriè in Latinum redigi non poſſunt,ſcribantur in vulgari, ſecundum quod prolata ſunt:argu.l.j.in prin.j.de excu.tuto.

1 ☞ *An ſi reperiãtur in eodẽ uolumine cõtrariæ ſtatuta, quod uolumen eodem die fuit cõfirmatum quod tempus inſpici debet.*

EVtores. Dies tutelę cedit ab adita hæreditate,& immediatè illa poteſtas tranſit à teſtatore in tutorem.h.d.Nota † inſpici tẽpus quo tutor datur,nõ quo teſtamentũ cõfirmaẽ.Et ſic facit ſecundũ Dy.ad quæſtionẽ de duobus ſtatutis cõtrarijs in eo.volu.repertis,quod volumen fuit vno & codẽ tẽpore cõfirmatũ,q inſpicitur tempus cõſtitutionis,non tẽpus cõfirmationis.de quo per Cy.C.eo.l.ij.dixi plenè in l.omnes populi.de iuſti.et iure.& ideo in ſpicienda eſt vltima ſcriptura,ex quo cõtrariæ ſunt vt l.proxima.in fin.& hoc tenet hic Dy.dicitur hic.Nã & ipſe hæres tutor dari poteſt: qd vult dicere.Rñdeo ſ.dixi poteſtatẽ tutoris ,pcedere à defuncto,nõ ab hærede.hoc probaẽ duabus rationibus.Prima qa ipſe hæres tutor dari poteſt.Ex quo cõcluditur qd ab eo nõ dependet tutoris datio:qa ſeipſum dare nõ poſſet,vt j.de tu.& cu.da.ab his.l.prętor. Aliam rationẽ ponit textus:qa poſt mortem hæredis tutor rectè dari poteſt:ergo patet quòd ab eo non procedit:quia ipſe non poſſet ante mortem ſuam dare.

a ¶ Quæro an filio naturali vel ſpurio poſsit dari tutor in teſtamẽto,vide no. in l.naturalis.j.ti.j.ſed an habeat tutorẽ legitimũ,vide Bal.in l.fin.C.quando mu.tute.offi.fun.poteſt.

b ¶ No.ex hac glo.Et an habeat locum in teſtamento materno,vide glo.ſing. ſecundum Fran.de rampo.in l.vxorẽ.j.de manu.teſta. Andr.Barb.

c ¶ Aliter ſecus.Et ſic ſentit Bar.hic quòd tutor in codicillis datus non ſit tutor teſtamentari⁹.vide tũ Bal.in l.ij.C.eo.

d ¶ Cotinẽtur.In hac l. habes an appellatione filiorũ, poſterorũ,& liberorũ,cõtineãtur nepotes. Iſtã tũ legẽ reſtringit & limitat Imo.in l.q fiiab⁹.de leg.j.,pcedere qũ teſtator ſciebat mulierẽ vel vxorem prægnãtẽ:aliàs ſec⁹, per l.ſi quis ita.j.eo.

e ✠ P. PAV. P. ¶ Iſtã gloſſam.vide Bar.& quęhabes ad eũ in l.ſi qd earũ in prin.ff.de leg.iij.

f ¶ In idiotã.No.quid importẽt iſta ver.nõ cadit.vide tex.no.i l. itẽ ptor.de ſuis & le. ibi abuſiuè vult qui eſt no.qũ facit gl.no. in l.quoties.C. fami. er.in ver. qlibet neſcit vti proprijs verbis ſpecificis.& ibi bar.poſt antiq.et no. perpetuò ,p dictis teſtiũ,q nõ debẽt ĩtelligi ſcdm ſubtilitates iuris.Vide Inn.in c. cũ clamor.de teſt.& quod no.in d.l.j.C.de vſu.& in ſ.ſi ſcri. Inſti.de inut.ſtip.& ad hoc no.p Bart.Adde Cy.C.de do.añ nupt. l.ſi cũ ante.& qd no. Bal.in c.j.in princ.de ſuc.feu.et qd no.bar. in l.ſi qd earũ.i prin. de le.iij.& in l.lib.in vlti.col.de ver.ſigni. vbi oĩno vide faciũt no.in l.j.C.de vſu.& cum Bart.hic tranſit Pau.de ca.in l.ſtipu. ſ.hec quoq.de verb. obli.& ibi vide Bal. ad fi.& Bal.in l.j.ad fi.C.de legi.hære.

g ✠ POMATES. ¶ Puto. Vide Bar.in d.l.libe.in fi.Bal.in l. pe.C.de legi.hære.Et hoc dictũ Bar.refert & ſequit Alex.cõ.ij. col.xj.verſ.ij.q quotieſcũq.i j.vo.& cõ. xxxvij.in pe.colũ. in ij.vol.& Bal.in l.j.in fin.C.d ſuc.edi.Alex. cõ.xliiij.ver.j.caſu.in v.vo.& cõ.lxvj.p totũ,eodẽ vol.Pan.cõ. lxxix.et an etqñ cõis vſus loquẽ.attẽdi de beat,vide Fel.i præcedẽte.in ij.col. Et an ſermo vulgariũ ſufficiat ad interpretationẽ ſtatutorũ, Vide Barba.in c.j.i vlt. char.de conſtit.Glo. in c.ſtatutũ.in verſi. copiã.de reſcrip.in vj.Et nota q verba gl.prolata gl.interpretantur.Bal.in l. mancipia.in fi.C.de ſer.fu.Glo.in cle.j.in prin.de reli.domi.Et circa iſta vide Alex.cõſi.xxvj.in pe.co.in iij.vol.Et quæ ſcripſi ad Barto.in l.liberorum.in vlti.col.de ver.ſigni.vide Alex.conſil.ix.in iij.col.v.vol.Felt.in procemio decre.in iiij.col.& in rub.de conſti.col.pen.& in c.tertio loco.in ij.col.de proba. & in c.quoties.in iij.col.de teſti.& in c.cùm clamor.in vlti.col.eo.tit.& in c. venerabilis.col.fi.de teſti.cogen.

h ✠ POMATES. ¶ Præſumendum. Vide quid per hæc verba dicat Ro. conſi.clxxix.col.ij.& conſi.clxiij.

i ¶ Et iſta poſſunt.Et vide Ludo.roma.in conſi.ccxlj.And.Barb.

a ✠ POMATES. ¶ Si nemo. vide Ro. in repe. auẽ. ſimiliter in ij. ſpãli primę cãę. C. ad l. fal. vbi aſsignat tres rationes huius legis.

a ✠ P. PAV. P. ¶ Si nemo. An regula huiꝰ l. ꝓcedat in relictis ad pias cãs, vide Ang. cõſ. cccxxxviij. Ale. conſ. ccix. col. ij. & pe. vol. ij.

b ✠ POMATES. ¶ Venio. Vide Pan. cõſ. xc. col. ij. in j. dubio. in ij. vol.

c ¶ Autoritate iudicis. An curator poſsit authorari pupilloã aditã hereditatẽ, vide in l. cũm in vna. §. tutor. j. de appel.

d ¶ Cõfirmat dationẽ tutelę. Adde Bal. oĩno in l. j. poſt gl. C. e. & ibi etiã Bar. Et an iſto caſu ante aliam adionẽ tutor poſsit cõficere inuentariũ, & quo, vide Bald. poſt gl. in l. tutores. C. de admi. tu. hic addę not. p Imol. in. l. ſi filius q patr. in ver. q̃ro effect⁹. & qd ibi dixi de vul. & pupil. adde Io. And. in tit. de tut. in addi. Spec. circa princip.

e ¶ Valeãt relicta. An debeanẽ legata non adita hereditate, vidẽ l. q filio. in fi. de hęredibus instituendis.

f ¶ Intelligit. Vtrum poſsit dari tutor ad vnũ actum tm̃, adde Bar. in l. cũ in vna. §. tutor. de appel. & tutor ſeu curator ad vnum actũ, an teneat ſatiſdare. l. mulier & quod ibi Bald. C. de iure dotium.

g ¶ Neceſſe facere. Ita etiã no. Bar. in l. tutor. in prin. & Ang. in l. cum in vna. §. tutor. j. de appell.

Vtor datus. Op. C. de codicil. l. j. & in ſti. eo. §. j. vbi hęreditas nõ ꝑt adimi in codicillis. So. intelligę hic in codicillis, ſcilicet in teſtõ cõfirmatis. Vel dic ſm gl. aliud in hęreditate cũ tractatur de adẽptiõe: aliud in tutela. & iſtud placet. Nã hęredis inſtitutio debet aſſumere vires à ſcipa: ſi nõ põt dari nec adimi in codicillis, cũ depẽdeat ex teſtõ, vt l. qd ꝑ manus. j. de iu. cod. ſed tutela pẽdet ex teſtõ & requirit aditionẽ hęreditatis, vt j. l. ꝑxi. Opp. ſ. de adop. l. quæſitum. alias l. ſi tibi. Sol. patria ptãs nõ põt eſſe ſub conditiõe vtili, ſed ptãs tutoris ſic, vt hic. & ibi patet rõ in gl. Opp. de l. muto. §. ſub cõditione. ſ. tit. j. Solu. ibi in datiua tutela, hic in teſtamentaria &c.

In tutoris. In tutelę datione attendit ẽt nouiſsima ſcriptura. h. d. Intelligę niſi prima ſit derogatoria: vt plenè dicam in l. ſi quis in princ. teſtamen. j. de lega. iij.

1 ☞ *Tutela cedit à die aditæ hæreditatis.*
Regula Catoniana non habet locum in tutela.
2 *Si teſtator inſtituit pupillum & ei tutorem dedit: quomodo ſuccuratur pupillo ut poſsit hæreditatẽ adire.*
3 *Exiſtentia ſui hæredis ꝓ confirmet dationem tutelæ in teſtamento, nec tollitur per beneficium abſtinendi.*
4 *Relicta in teſtamento, an hæreditate non adita valeant.*
5 *Relicta in teſtamento quòd confirmentur inſtituto in re certa adeunte.*

Si nemo. [a] Nõ valent diſpoſita in teſtõ, niſi adeat hęreditas, ſaltẽ per vnũ ex pluribus. h. d. † Quęro à quo tpe cedit dies tutelę, vtrũ à die mortis, vt in legatis, an à die aditę hęreditatis. Gl. dicit ꝓ à die aditę hęreditatis. per hãc l. & iõ regula Catoniana nõ habet locum in tutela, vt j. de reg. Caton. l. antepe. dictũ glo. eſt verũ, & meliꝰ probat ſ. eo. l. tutores. & j. de exc. tut. l. ſi is qui tres. §. idẽ euenire. Sed poſito qd tex. nõ diceret, probat rõne. Nã in ijs q̃ ad hęredẽ nõ tranſeunt dies cedit ab adita hęreditate nõ à die mortis. vt patet in vſufructu, & in libertate, vt l. j. in fi. cũ ſe. j. qñ di. le. cc. & l. j. §. in nouiſsimo. C. d caducis. tol. ſed tutela non trãſit ad hęredẽ, vt ſ. tit. j. l. tutela. ergo &c. Venio [b] ad quoddã † indiſſolubile contrariũ hic poſitũ in glo. ponę ꝓ teſtator pupillũ filium ſolũ hęredẽ inſtituit, & ei tutorẽ dedit. Ex hoc inſurgit ꝑplexitas. Nã pupillus nõ põt adire ſine tutoris authoritate, vt l. potuit. C. de iure deli. & j. d acq. hęr. l. pupillus. Itẽ tutor non eſt tutor anteqũ pupillus adeat, & ſic nõ põt authorari, ſed cõtra hãc ꝑplexitatẽ ſuccurritur per gl. duobus modis. Primò ꝓ adeat hęreditatẽ authoritate iudicis [c], vt l. ſi infanti. C. de iure delib. & l. bonorũ. C. q ad mi. ad bo. poſſ. Secundò ꝓ dabit curator ad adeundã hęreditatẽ, vt C. de admi. tu. l. cũ q̃dã. ſed hoc nõ vr verũ: qa curator nõ põt authorari pupillo ad adeũdã hęreditatẽ vt l. cũ ĩ vna. §. tutor. j. de appel. & no. ĩ l. ſolet. ſ. tit. j. Nec ob. l. cũm quędã. qa loquit in curatore adulti. Dyn. ſoluit iſtud indiſſolubile alio mõ. ſ. ꝓ † exiſtẽtia ſui hęredis cõfirmat dationẽ tutelę [d] vt in ſti. de hęre. quę abinteſt. §. poſthum. & de hęredũ quali. & diffe. §. ſui. hoc tenet Cyn. C. eo. l. ij. ego etiã hoc teneo. Cùm ẽm hoc ſit ad cõmodũ filij habere tutorẽ exiſtẽtia ſui hęredis hoc opaꝳ, nec eſt ſublata p bñficiũ abſtinẽdi inductũ à ꝓtore, vt l. ſi filiꝰ q patri. j. de vul. & pup. ſub. & ibi dixi. Sed ſi ponerem⁹ ꝓ exiſtẽtia ſui hęredis nõ poſſet operari: qa teſtator feciſſet de ſuo volũtariũ ſubſtituẽdo vulgariter vel alio mõ: tũc eſſet recurrẽdũ ad primũ remediũ poſitũ ſ. Eſſet etiã aliud remediũ. ſ. q deꝰ tutor ad adeũdã hęreditatem, vt j. l. ꝑxi. in prĩ. Non dico curator, vt dicit gl. ſed tutor. qd qualiter ꝓcedat j. dicã. Quęro qd † ſi nõ aditur hęreditas an hodie valeant relicta [e]: vt C. de lib. præt. auf. ex cauſa. Rñ. nõ quia loquitur qñ teſtamẽtum rũpitur ex cauſa exhęredationis vel præteritionis tm̃. Vnde qñ rumpit propter hęreditatẽ non aditã, iſta iura remanẽt incorrecta. In caſu tm̃ hodie eſt immutatũ, ſ. ſi hęres nõ vult adire: quia eſt ꝓhibitus detrahere falcidiã: tunc valẽt relicta in teſtamento: & pars hęreditatis vadit ad perſonas enumeratas in authentico de hær. & fal. §. ſi verò expreſsim. & de hoc ibi per Iaco. de Bel. † Quæro, quid ſi fuerit adita hęreditas per aliquem inſtitutũ in re certa: an cõfirmenẽ alia relicta in teſtamento: qa hęredes vniuerſales nõ adierunt: Rñ. q ſic: arg. huius legis, & l. teſtamẽto. j. de manu. teſt. Probo rationẽ. Nã certũ eſt teſtatorem decedere teſtatũ. Nam ſi hęredes vniuerſales adibũt, nõ eſt dubiũ. Si nõ adibũt: tũc iſte inſtitutus in re certa, erit hęres vniuerſalis: vt l. j. §. ſi ex tundo. j. de hær. inſti. qa tũc accreſcit ei. Vnde eſt eadem ratio, ſicut ſi adierit vnus ex inſtitutis vniuerſaliter, vt dixi in l. ex facto. j. de hęre. inſti.

1 ☞ *An tutor poſsit dari ad vnum articulũ: & an teneatur tunc facere inuentarium.*

Si hęreditas. Pẽdente aditione hęreditatis poteſt dari tutor pupillo. h. d. Opp. donec locus eſt teſtamentariæ tutelæ aliæ ceſſant: vt in auf. matri & auiæ. C. qñ mu. tu. off. fun. po. & j. eo. l. ſi quis ſub cõditione. Sed hic teſtamẽtarius eſt cõfirmatus per exiſtentiã ſui hęredis, vt dixi ſ. l. proxi. ergo &c. Sol. intelligas hic qñ exiſtentia ſui hęredis nõ operabat. Et aduerte ꝓ hic dicit in tex. poſſe dari, quaſi dicat, nõ ſuccedit legitimus, ꝑpter ſpem teſtamentarij, ſed peruenit ad datiuũ. Opp. tutor † ad certũ articulum dari nõ poteſt: vt j. eo. l. certarũ, &c. Huius timore dicunt quidã, ꝓ hic tutor datur ſimpliciter, nõ ad adeũdã hęreditatẽ tm̃: qa talis datio nõ valeret, vt in cõtrario, ſm Dy. quod videt probari per tex. hic dũ dicit, quaſi nõ ſit, nec ſperet, &c. ſed lade Are. intelligit [f] iſto caſu eſſe ſpeciale, vt ad vnũ articulum detur tutor, ſ. ad adeũdam hęreditatẽ: vt l. impuberi. j. de tut. & cur. da. ab his. Puto quãlibet practicã eſſe bonã, tm̃ diuerſis caſib⁹. Aut ẽm certũ eſt hęreditatẽ eſſe locupletẽ & vtilẽ. et datio tutoris extẽdit ad iſtũ arti. ſ. ad adeundã hęreditatẽ: vt d. l. impuberi. Aut hic eſt dubium: & tũc detur tutor ſimpliciter: quaſi nec ſit nec ſperetur alius. vt hic: ſed ſi ſequat aditio, incipit eſſe locus teſtamentarię, & datiua extinguitur: vt Inſtit. de Attil. tut. §. itẽ ſi. Puto tm̃ ꝓ ſi datus eſt tutor ad vnũ articulum tm̃, nõ habet neceſſe facere [g] inuẽtariũ: ſicut dicimus in curatore dato ad lítem: vt not. in l. de creationibus. C. de epiſc. aud.

In tutelis. In tutelis attẽdimus nouiſsimam ſcripturã. h. d. Opp. ſ. e. l. ij. Sol. hic qñ diuerſæ ſcripturæ reperiunt ſuper datione eiuſdẽ tutoris: ibi qñ ſuper datiõe diuerſorũ: quia tũc vterq̃ erit. Sed cõtra ſ. de proc. l. ſi quis cũ procu. in fi. vbi per dationẽ vltimi primus videt remotus. So. gl. aliud in procuratore, vt ibi: aliud in tutore, vt hic. Tu dic quòd licet fuerit ſcriptus primò vnus, poſtea alius: tamẽ quia eodem tempore confirmantur: ideo velet datio vtriuſque: quę ratio ceſſat in procuratore: vt no. per doc. C. eo. lib. ij.

1 ☞ *Si filius præteritus decedat viuo auo, an teſtamentum confirmetur.*
2 *Regula Catoniana quòd non habeat locum in tutela.*

Qui filium. Si nepos viuo auo incipit tenere locum ſui, ſicut cõfirmatur teſtamentũ per legem Velleiam: ita tutelæ datio, hoc dicit. Oppo. dicitur hic, viuo auo ſucceſsiſſe. contra: viuus non habet hęredes: vt l. j. ſ. de hęred. vend. & j. pro hęred. l. j. Sol. dicit gloſ. & bene, in hęreditate alicuius quis non ſuccedit ei viuo: ſed nepos bene ſuccedit in locum filij, vt incipiat tenere primum locum viuo auo, & filio mortuo. Ita loquitur hic, quaſi dicat, ſuccedit in ſuitate: non in hęreditate. Oppo. dicitur hic, cùm teſtamentum ſit confirmatũ: & ſic innuit ꝓ ab initio nõ valebat cõtrà, arguendo à diuiſione, vt in gloſ. magna. Et ſolue, ꝓ confirmatum eſt teſtamentum, nõ ꝓ ab initio nõ valuerit: valuit ẽm ꝓ filius fuit inſtitutus, & nepos ſubſtitutus. quod eſt permiſſum per legem Velleiam: vt l. Gallus. in princ. & §. nunc de lege. j. de lib. & poſth. & de illa confirmatione teſtamenti, hoc eſt de permiſsione legis Velleiæ loquitur hic. Nota † tamen ex hac gl. quòd ſi filius præteritus decedat viuo auo, teſtamentũ non confir

cõfirmatur. Cõtrariũ no. j. de regu. Cato. l. ſi. & videtur caſus in l. poſthumus. §. idẽ & circa. j. de iniuſt. rup. & irri. teſta. & ibi dicã. Similẽ glo. habetis in l. pe. §. fi. j. de dona. & ibi dixi.

Oppo. datio tutelæ nõ valuit ab initio: ergo nõ confirmatur impediente regula Catoniana: vt j. de reg. Cato. l. j. Solu. regula † Catoniana nõ pertinet ad tutelas: quia earum dies cedit ab adita hęreditate: vt vidiſtis ſ. l. proxi.

Si furioſus. Inhabilis datus tutor, intelligitur datus cum fuerit habilis. hoc dicit.

1 ☞ *An ſeruus alienus poſsit dari tutor.*

Seruus. Seruus alienus poteſt dari tutor ſub conditione libertatis: & ſi ſimpliciter deꝰ, in dubio vr ei data fideicõmiſſaria libertas. h. d. Op. C. qui da. tut. poſ. l. in ſeruili. Sol. Nõ põt dari à iudice, vt ibi: ſed à teſtatore ſic, vt hic. Opp. vt Inſti. eo. §. ſeruus. vbi dicit, nõ valere. Sol. vt in glo. Et circa † hãc materiã diſtingue ſic, ſecundũ Iac. de Are. Aut ſeruus datur tutor à iudice, aut à teſtatore. Primo caſu nõ valet: vt C. qui da. tut. poſ. l. in ſeruili. Secundo caſu, aut teſtator credit eũ liberũ, & non valet: vt j. eo. l. ſi qs tutorẽ. & Inſti. qui tetuto. da. poſ. §. planè. j. de fideicommiſ. liber. l. generaliter. §. ſi quis tutorẽ. Aut ſcit eũ ſeruũ: & tũc aut eſt proprius, aut alienus. Si proprius, aut prouidit de eius libertate: & ſtatur illi prouiſioni: vt j. eo. l. qui tutelã. §. penul. ſecundũ verã opinionem. Aut nõ prouidit, ſed ſimpliciter dedit tutorẽ: & tũc erit liber directè: vt C. de neceſ. ſer. hęred. inſtit. l. fi. & Inſti. qui tetuto. da. poſ. circa princ. Aut ignorat propriũ: & videtur data fideicommiſſaria libertas: argu. huius §. Aut erat alienus: & tũc aut fuit datus tutor cũ liber erit & tũc erit tutor: vt hoc §. j. rñ. Aut fuit datus purè: & tũc fideicõmiſſaria libertas videtur ei data, & erit redimendus, & manumittẽdus, vt hic ſecũdo reſpon. & C. eo. l. ſi pupillorũ. ſecundũ Iac. de Areti. adde l. & ſi non aſcripta. C. de fideicommiſ. liber. & ibi videtur caſus.

1 ☞ *Spes teſtamentariæ tutelæ quando faciat ceſsare legitimum.*
2 *Si tutor legitimus deſijt, an ſuccedat alius, uel perueniatur ad datiuum.*
3 *Quando tutor datiuus deſinit, an perueniatur ad legitimum, uel detur alius.*
4 *Quando præbenda uacat in curia, papa concedit: ſi poſtea ille, cui conceditur, moritur naturaliter, ordinarius confert.*
5 *Mater & auia quòd hodie poſſunt eſſe tutrices. & quid ſit immutatum per ius Authenticorum.*
6 *Proauia quòd poſsit eſſe tutrix, & eſt uera auia.*
7 *Mater quòd poſsit eſſe tutrix filio naturali. & quid in matre ſpurij.*
8 *Mater in tutela non præfertur patri legitimo in tutela: ſed naturali tantùm ſic. Mater filio naturali tantùm ſuccedit ſimpliciter.*
9 *Quando ſuperſunt auus & auia: præfertur auus in tutela. Auia naturalis tantùm præfertur in tutela, & in ſucceſsione auo naturali tantùm.*
10 *Mater in tutela & ſucceſsione præfertur auo.*
11 *Mater & auia quòd poſſunt eſſe curatrices, ſicut ſunt tutrices.*
12 *Mater & auia non coguntur tutelam ſuſcipere.*
13 *Tutela, quæ defertur matri & auiæ, an ſit legitima uel datiua: quod ſit legitima.*
14 *Mater data tutrix in teſtamento quòd ſit teſtamentaria uoluntaria.*
15 *Mater data tutrix, ſi non renunciat ſecundis nuptijs, non tenet datio. Lex præſumit quòd mater excoriaret filium propter ſecundum uirum.*
16 *Si mater non renunciat Velleiano in datione tutelæ, uitiatur datio.*
17 *Si mater renunciat ſecundis nuptijs, & Velleiano, nõ tamen omni alij legum auxilio, quòd non ualeat datio.*
18 *Mulier pro debito tutelæ poteſt capi & carcerari.*
19 *Renunciari quòd non poſsit Velleiano ſecundum ueram opinionem.*
20 *Mulier renunciando omni auxilio legum, quòd nõ uidetur renunciare beneficio maſculo competenti ne conueniatur niſi inquantum facere poſsit.*
21 *Mater tutrix data, ꝓ nõ habeat ſpãliter renũciare Velleiano, ſed ſecũdis nuptijs ſic.*
22 *Mater tutrix tenetur expreſsè obligare omnino ſua bona.*
23 *Si mater & extraneus ſunt dati in teſtamento, tutores ambo erunt.*
24 *Mater data tutrix in teſtamento non eget confirmatione: ſed illam agnoſcit corã iudice renunciando illis beneficijs.*
25 *Si tutor à iudice datur matre ignorante, an ualeat datio remiſsiuè.*
26 *Mater ſi non tranſit ad ſecunda uota, ſed aliter eſt luxurioſa: quòd priuatur tutela.*
27 *Mater excluſa à tutela per tranſitũ ad ſecunda uota, an ſit locus legitimo uel datiuo.*
28 *Mater quòd ſtatim deſinit eſſe tutrix quàm primum uadit ad iudicem, & dicit uelle tranſire ad ſecunda uota. Sponſalitijs contractis ſtatim mater deſinit eſſe tutrix.*
29 *Iudex quòd non tenetur dare in tutorem nominatum à matre, quæ dixit uelle tranſire ad ſecunda uota.*
30 *Si mater eſt minor, quòd ſit locus legitimo.*
31 *Si ſequẽs legitimus eſt debitor, uel creditor, an ſit locus legitimo, uel datiuo remiſsiuè.*
32 *Si propter tranſitum matris ad ſecunda uota datus ſit tutor ſuperexiſtẽte auia, præferatur auia.*
33 *Mater exiſtente uiro ab initio quòd ſit tutrix.*

a ✠ POMATES. ¶ Si quis ſub cõditione. Vide Are. cõſi. ciij. colũ. iiij.

b ✠ POMATES. ¶ Adhuc ſuperſunt. Et vide Bal. ĩ l. j. C. e. vbi allegat caſum l. hęc. ſ. de ſuſpec. tuto.

c ¶ Vel deportatus. Quare in deportato no attendit qd eſt de iure ſpãli, et vidẽ bar. ĩ l. ĩter ſtipulãtẽ. §. ſacram. in vltimo brocardo de verbo. obli.

d ¶ Remanere reliquiæ. Nota ꝓ ſi plures ſunt tutores, & vnus deceſsit, an ſit alius ſubrogat⁹, vide Bal. in l. cũ magiſtratus. C. qñ prouo. Et adde Bar. glo. & doc. in l. j. C. eod. titu.

Si quis ſub conditione. [a] Hęc eſt valde nota. lex. Spes teſtamẽtariæ facit ceſſare legitimã, & locus erit datiuæ. Idẽ ſi teſtamentarius deſijt eſſe naturaliter vel ciuiliter, iudice hoc principaliter agente. Secus ſi deſijt eſſe naturaliter vel ciuiliter iudice principaliter hoc nõ agẽte: qa tunc legitimus ſuccedit: ſed nõ ſuccedit vbi aliqs ex teſtamentarijs ſuperuiuit. h. d. Primò ponit qñ teſtamentaria nõ cœpit, ſed eius ſpes ſubeſt. Secũdò, qñ cœpit & deſijt naturaliter vel ciuiliter, iudice principaliter hoc agẽte. Tertiò, qñ cœpit & deſijt naturaliter vel ciuiliter, iudice principaliter hoc non agẽte. Quartò, qñ teſtamentaria in vnius perſona cœpit & deſijt, & in alterius perſona ſupereſt. Secũda ibi: & ſic ſemel. Tertia ibi: ꝓ ſi tutor. coniunctò voluntatis cæterũ. qui eſt in fine legis. Quarta ibi: planè. Ad cuidẽtiã premitte ꝓ regula eſt ꝓ tutela teſtamẽtaria præcedit legitimã: & legitima præcedit datiuã, vt probat ex ordine titulorũ Digeſtorum, & Codicis, & Inſti. & C. qñ mu. tu. offi. fun. po. authẽ. matri & auiæ. & hic in glo. &c. Hoc præmiſſo pone caſum in terminis per te: qa clarus eſt. Opp. de ver. & ſic ſemel. ad ver. ꝓ ſi tutor. Gl. ſoluit in ver. & ſic ſemel. licet ſit accuſatus & remotus, adhuc ſuperſunt [b] reliquiæ teſtamentariæ tutelæ: ideo nõ habet locũ legitima. Secus qñ tutor eſt mortuus: vt in ver. quod ſi tutor. Idẽ no. C. eo. l. j. in gl. magna. Sed cõtra hoc videtur ꝓ nõ ſuperſint reliquiæ aliquæ. Nã tutela teſtamẽtaria finitur, cũ tutor eſt remotus. vt l. ſi arrogati. ſ. ti. j. & j. de ſuſpec. tuto. l. decreto. nec apparet in quo iſtę reliquię remaneãt. Vnde Dy. declarat. Intelligę reliquias remanere, qñ remotus à tutela remanet ita habilis, ꝓ poteſt dari tutor. Sed qñ nõ remanet habilis: vt qa mortuus vel deportatus [c] eſt: tũc nõ dicũtur remanere reliquiæ [d] ſecundũ Dy. & Cy. in d. l. j. & oẽs cõmuniter. Quod mihi nõ placet: qa remotus vt ſuſpectus de cętero illi pupillo tutor nõ dabitur: vt l. iij. §. quæri põt. j. de ſuſpe. tut. & ſic quantũ ad illũ pupillum, nullæ remanęant reliquiæ. Præterea ex dicto Dy. ſequeretur hoc inconueniẽs. Pone aliquem excuſatũ morbo perpetuo: ita ꝓ nulla ſpes ſanitatis ſupereſt: quod poteſt eſſe: vt l. ſi cũ dotẽ. §. ſi maritus. ſ. fol. mat. & de vaca. mu. l. penul. in princi. Certè ſecundũ eũ ſuccederet legitimus, quaſi nullæ ſuperſint reliquiæ: quod eſt cõtra iſtũ tex. qui indiſtinctè vult, ꝓ qñ aliquis eſt excuſatus: peruenietur ad datiuũ. Dic ergo ꝓ ratio eſt illa, quam ponit Iuriſconſultus in text. Nã primo caſu remouetur à iudice hoc principaliter agente: & ideo iudex eũ remouet, vt alium det. Et hoc dicit tex. ibi: nã & idcirco abijt vt alius detur, &c. & j. de leg. tu. l. iij. §. quæri põt. & ibi eſt idẽ tex. & hoc erat fortè qd in ſenatuſcõſulto cõtinebat, de quo hic fit mẽtio. In ſecũdo verò caſu tutor deſijt eſſe naturaliter mortuus, vel ciuiliter, vt deportatus: quo caſu iudex principaliter hoc nõ agebat, vt eũ remoueret, & aliũ daret: & ſic ceſſat ſenatuſconſultũ. Simile induxerant hodie Canoniſtæ: qa ſi præbẽda vacat aliqua in curia, papa remouẽte aliquẽ, collatio ſpectat ad eũ, nõ ad ordinariũ: vt extra, de præbẽ. c. licet. & c. præſenti. li. vj. Et ex hoc ſequitur alia cõſequẽtia. Pone ꝓ tutor eſt datus in teſtõ ad tp̃s, vel ad certã cõditionẽ, quæ venit. Certè tutela finitur vt ſ. eo. l. tutor datus. Sed an peruenias ad legitimũ. Videt ꝓ nõ, ſecũdũ Dy. qa ſupereſt ꝑſona habilis, & ſic reliquiæ. Sed ſecus puto ſcẽm rõnem Iuriſcõſulti: qa tũc verè ceſſat tutela abſq̃ alio facto iudicis: et ſic locꝰ eſt ſequẽti legitimo, vt hic. Pro hoc Inſti. q. mo. tute. fi. §. j. vbi aſsimilat tutelã finiri morte ex aduẽtu diei, vel cõditiõis. Op. ad prin. legis, extra gl. ſi ſpes teſtamẽtariæ facit ceſſare legitimã, multò magis datiuã, quæ eſt minus potens, vt dictũ eſt. Rñ. hoc nõ ſequit. Nã tutelæ deferunt per eũ modũ, per quem hęreditates: vt l. j. & ij. de legi. tu. Sed quandiu ſpes eſt teſtamentariæ ſucceſsionis, ceſſat legitima, vt l. quãdiu. j. de acq. hęre. & j. de regu. iur. l. quãdiu. & C. cõia de ſuc. l. antequã. Sed in illa prouidet iudex dãdo tutorẽ, aliàs

¶ Diſtingue. Adde Bar. in l. j. C. eodem poſt gl. & docto. ibi.

b ¶ Dicũt Canoniſtę. Not. dictũ Cano. & adde Bar. in l. j. C. eo.

c ¶ Quid in proauia. An auũ. mri & auię, habeat locũ in pauia, dixi ibi poſt bar.

d ¶ Vt no. in l. fi. Vide Bal. in l. j. C. qñ mutut. Quid in prę ſpurij, vide Bal. in d. authẽ. matri & auiæ.

e ¶ In ſumma. Vide etiã Bar. in l. fin. j. de his quib. vt indig.

f ¶ Prę ferri legitimis. Sed Bal. id. auũ. mri & auię, dit q hoc nõ ponit pro conſtãti.

curatorẽ bõis, vel dãdo bonorũ poſſeſsionẽ ſm tabu. vt j. de hęre. inſti. l. fi qs inſtituat. de reg. Cat. l. ij. §. ſi ſub cõditione. de cura. bo. dã. l. j. & ita hic, donec eſt ſpes te ſtamẽtarię ceſſat legitima, & deuenit ad ꝓuiſionẽ iudicis. Opp. dicit hic q ſi eſt deportatus, locꝰ eſt legitimę. cõtra. j. ti. ij. l. j. §. ſi apud hoſtes. Sol. ibi deſijt eẽ abſq; facto iudicis: tñ ſubeſt ſpes q redeat ad tutelã, ꝓpter poſtliminiũ: in deportato ſecus. Sed cõtrã, q etiã i deportato ſubeſt ſpes q reſtituat, vt C. de ſent. paſ. p totum ſed iſta ſpes eſt de iure ſpeciali p vſã reſtitutionis, iõ nõ attendit: vt l. iij. in pri. j. de fideic. lib. Pręterea, illa reſtitutio nõ põt cõcedi niſi ab vno, ſ. à principe: ergo reputat impoſsibile: vt l. apud Iulia. in fi. j. de leg. j. Opp. ad fi. Nã licet vnꝰ teſtamẽtarius tm̃ deceſſerit, vr̃ eſſe locꝰ legitimæ, ſicut in teſtamẽtis, vbi ex pòſt facto põt qs decedere, p parte teſtatꝰ, & p parte inteſtatus: vt l. circa. §. de inoff. teſt. ſic in tutela vt habeat vnũ teſtamẽtariũ, & aliũ legitimũ. Soluit Dy. & bõ, tutela eſt apud quẽlibet inſolidũ, licet adminiſtratio diuidatur: vt l. inter tutores. j. đadmi. tut. Vnde iõ nõ põt peruenirí ad legitimũ, pro

1 uidit ergo prętor ſubſtituẽdo datiuum. Ex prędictis † circa

a materiã huiꝰ l. diſtingue[a] aut tutor teſtamẽtarius nunq̃ fuit, ſed eſt eius ſpes, & locus eſt datiuo, vt hic, & Inſt. đ Atti. tu. in prin. Aut fuit, & deſijt: & tũc aut iudice hoc prĩcipaliter agẽte: & locꝰ eſt datiuo, vt hic, in ij. rñſo. Aut deſijt ex cã naturali vel ciuili, iudice hoc prĩcipaliter agẽte: & tũc aut deſijt in ꝑſona vniꝰ aliꝭ remanẽtibꝰ: & locꝰ eſt datiuo, vt hac lege, in fin. Aut nullis aliꝭ remanẽtibus: & tũc aut ſpes nõ ſubeſt q reaſſumãt, qa mortui: & tũc ſuccedit legitimꝰ, vt hic, in ver. qđ ſi tutor. Aut ſupeſt ſpes de iu. cõi, vt in capto ab hoſtibꝰ: & locꝰ eſt datiuo: vt l. j. §. ſi apud hoſtes. j. ti. ij. Aut ſupeſt ſpes đ iure ſpãli, vt in deportato p reſtitutionẽ & tũc ſuccedit legitimꝰ, & ceſſat datiuus: qa illa ſpes nõ attẽdit, vt hic. Facit l. iij. §. nõ

2 tm̃. j. ti. ij. Quęro † qd ſi vnꝰ fuit legitimus, & deſijt eſſe. Gl. dicit, ſuccedit alius ſequens legitimꝰ: aliãs pueniẽt ad datiuũ. In hac queſtione puto diſtiguẽdum eodẽ mõ quo diſtinxi in teſtamentaria ſic: Quãdo q̃ tutor legitimꝰ nõ fuit, ſed eiꝰ ſpes ſupeſt, ſcilicet primi legitimi q aliꝭ p̃cedit: & tũc nõ eſt locus ſequẽti legitimo, ſed datiuo: vt l. non ſolũ. §. ſi libertus. & ibi no. j. de exc. tu. & l. ſi tutor Reipublicę. §. j. de tu. & rat. diſtra. Quãdo q̃ fuit, ſed deſijt: & tũc aut facto iudicis principaliter hoc agẽtis: & nõ eſt locus ſequẽti legitimo, ſed datiuo: vt l. iij. §. quęri põt. j. tit. ij. Aut deſijt cã naturi, vel ciuili, iudice hoc non agẽte: & tũc aut ſupereſt aliquis legitimus eiuſdẽ gradꝰ: & locus nõ eſt ſequẽti legitio, ſed datiuo: vt l. j. §. ſed & ſi aliqs j. tit. ij. argum. huius legis, in fi. Aut omnes legitimi eiuſdem gradus deſierũt eſſe: & tunc aut nõ ſupereſt ſpes q reaſſumat: & ſuccedit ſequens legitimus: vt j. tit. ij. l. iij. ver. ſed ſi omnes. Aut ſupereſt ſpes: & tũc aut eſt ſpes de iure cõi, vt in capto ab hoſtibus: & tũc nõ ſuccedit legitimꝰ, ſed datiuo eſt locꝰ vt l. j. §. ſi apud hoſtes. j. tit. ij. Aut ſupereſt ſpes de iure ſpeciali, vt in deportato: & ſuccedit ſequens legitimꝰ, nec eſt locus datiuo:

3 vt j. tit. ij. l. iij. §. pen. Quæro, quid † ſi datiuus deſijt eſſe? Dicit glo. q perueniat ad legitimum, ſi eſt: aliãs peruenitur ad datiuum. Vide gl. iſtã. In queſtione iſta, tex. deficiunt. Et gl. breuiter loquitur. Dicit enim q ſi deficit datiuus, peruenitur ad legitimum: & ſic prę ſupponit q ille habebat datiuum. qui poterat habere legitimum. Videndũ eſt ergo quomodo potuit hoc eſſe. Reſpondeo, primò, q legitimus non erat adhuc idoneus: & tunc gloſſ. procedit clarè. Nam adueniente legitimo ceſſat datiuus: vt l. ſi tutor Reipubl. §. j. de tutel. & ra. diſtra. & l. non ſolùm. §. ſi libertus. de excu. tut. Item poteſt eſſe q datꝰ fuit datiuꝰ tutor ei, q poterat habere legitimũ i caſu huiꝰ legis, ſcilicet propter ſpem teſtamentarię: tunc etiam gloſſ. procedit: quia deficiente datiuo peruenitur ad legitimum. Quod intellige, ſi quando datiuus deficit ſpes teſtamentariæ defecerat: aliãs ſi ſuperſit, ſicut ab initio impediuit legitimũ, & ita tunc impediat. Item poteſt eſſe quod fuit deuentum ad datiuum in locũ excuſati, vel remoti: & tunc ſi datiuus deſijt eſſe morte naturali vel ciuili, peruenit ad ſequentẽ legitimum. quod eſt not. & quod dicit ſ. aliquo remoto vel excuſato peruenit ad datiuũ, intelligitur pro prima vice. Secus ſi ille datiuus poſtea naturaliter eſſe deſierit, vt hac gl. quæ omnes

b iſtos caſus cõprehendit. & hoc etiã dicunt Canoniſtę[b]. Nam

4 † quãdo prębẽda vacat in curia, papa cõcedit: ſed illo poſtea mortuo naturaliter, debet fieri collatio per ordinariũ: & ſic pro prima vice deuoluitur: vt extra de præb. c. licet. & c. præſenti. lib. vj. Expedita eſt gl. prout propriè ad legem pertinet. Sed modò gl. intrat quæſtiones aliquas, per quas oportet nos examinare de tutela, quæ defertur matri & auiæ. Antequã veniam ad quæſtionẽ gl. quæro † an mater & auia poſsint eſſe tu

5 trices. Rñd. de iure iſto non poterant eſſe, niſi hoc impetrarẽt à principe: vt §. ti. j. l. fi. de iure Codicis fuit introducta quædã ſolennitas, ſ. q̃ poſt impetrationẽ requirebatur decretũ iudicis, & q̃ cum iuramẽto renunciaret ſecũdis nuptijs, & locũ habebat ſi nulli ſupereſſent legitimi: vt C. qñ mu. tu. offi. fun. pot. l. ij. Hodie per iura Authenticorum immutatũ. Primò, q̃ non requiritur impetratio à iudice, ſed hoc eis permittitur à lege. Secundò, eſt immutatum: quia de iure Codicis & Digeſtorũ non fiebat mentio, niſi de matre: hodie permittitur matri & auiæ ſolùm. Tertiò eſt immutatum: quia hodie mater & auia, ſi volunt, præferuntur omnibus legitimis, & datiuis, exceptis teſtamentarijs: cùm olim legitimi præferebanẽ. vt dixi. Quartò eſt immutatum: quia per iura Codicis debebant cum iuramento renunciare ſecundis nuptijs: quod iuramentum hodie tollitur. Præterea, ſufficit ſi ſine iuramento renunciant ſecundis nuptijs & Velleiano, & omni alio legis auxilio. Quintò, per iura Authenticorum debitor & creditor non poſſunt aſſumere tutelam: vt C. qui da. tut. poſ. auũ. minoris. ſed in matre & auia hoc nõ obſtat: vt C. quãdo mul. tut. offi. fung. po. authẽ. matri & auiæ ſumpta ex corpore de hæred. quæ ab inteſta. §. ex his. & auũ. ſacramentum. & auth. ad hæc. eod. tit. ſumpta ex corpore, vt ſine prohi. ma. debi. & credi. Quęro quid in pro-

c auia[c]. Videtur † quòd nõ poſsit eſſe tutrix: cùm tex. dicat ma-

6 tri & auiæ ſolùm. Contrarium credo: Nam proauia verè eſt auia: licet adijciatur dictio pro: vt l. cui eorum. §. ij. de poſthumis. & l. appellatione. de verb. ſigni. dicam in l. Gallus. §. inſtituens. de liber. & poſthu. † Quæro, quid de matre naturali

7 tantùm. Gloſ. in auũ. matri & auiæ. dicit, q̃ poteſt eſſe, & bene: vt l. fi. C. quando mu. tut. offi. fung. pot. & in auũ. vt ſine prohi. ma. debi. & cred. §. j. Idem videtur de matre ſpurij: vt not. in l.

d fin.[d] C. quando mul. tut. offi. fun. po. Sed putarem diſtinguendum vtrum mater fuit illuſtris vel non, vt diſtinguitur in ſuce-

8 ceſsione: vt C. ad Orfi. l. ſi qua illuſtris. † Quid ſi eſt pater & mater? Rñd. ſi pater eſt legitimus, ipſe præfertur: vt l. ij. in fi. C. quãdo mul. tu. off. fun. pot. Nã tex. qui dicit matrem præferẽdam legitimis, intelligitur ſcilicet à latere: vt text. exprimit in d. §. ex his. & in authen. de hæred. quę ab inteſt. collat. ix. ergo in aſcẽdentibus iura antiqua remanẽt incorrecta. Sed ſi eſſet pater naturalis tantùm, puto matrem eſſe præferendam: vt C. quãdo mul. tu. offi. fun. po. l. fi. ſicuti in poſſeſsione præfertur: vt Inſtitu. de ſucceſ. cogna. §. vulgo. & j. vnde cog. l. hac parte. Pater autem naturalis non ſuccedit filio ſuo ab inteſtato, niſi fortè in duabus vncijs, ſicut filius patri: vt l. ij. C. de natur. libe.

e & ibi per Azon. in ſumma[e]. Mater verò ſuccedit ſimpliciter.

9 Quæro quid ſi eſt auus & auia. † Quidam dicũt ambos admittendos. Dic, ſi eſt auus paternus, & auia paterna: de neceſsitate ſequitur q̃ illa auia eſt nupta, ſi poneremus eam eſſe nuptam: & per conſequẽs repellitur à tutela, quia nupta: & præfertur auus. Idem ſi ponamus auum maternum & auiam maternam: ſed ſi ponamus auum paternum, & auiam maternam vel econuerſo, & legitimos: & tunc procedit quæſtio, quã gl. format in auth. matri & auiæ. & puto auum præferendũ: quia

f text. in corpore, dicit eas præferri legitimis[f] ex latere, nõ ex linea aſcẽdenti. Et ſi diceres, leges Codicis, quæ dicebat legitimos præferri, non loquebantur de auia. Fateor tamen q̃ eadẽ eſt ratio in auia, quæ in matre. Simile j. ad Tertul. l. ij. §. ſi mater. ver. filijs autem. Non enim fuit de mente legis facere conditionem meliorẽ auiæ quàm matris. Sed ſi poneremus auum & auiam naturales tantùm: tunc præfertur auia, ſicuti in ſuce-

ceſsione

10 ceſsione: vt dixi ſ. in matre. † Quęro qd ſi eſt mater & auus.

Dicit gl. in auũ. matri & auiæ. q̃ præferẽ auus tanq̃ legitimus, cũ ſit de aſcẽdẽtibus. quod nõ placet: qa text. vnde ſumit auũ. matri et auię, vocat eos ad tutelã, ſicut ad hęreditatẽ: ſed abſq; dubio in hæreditate prę fertur mater auo: vt in auũ. defuncto. & ibi no. C. ad Tertul. & quod ibi not. ergo auus nõ eſt legiti-

11 mus: quia nõ ſuccedit. Quęro, † an idẽ lit in cura q̃ mater & auia poſſunt eſſe curatrices. tex. non clarè exprimit: tñ glo. & doct. oẽs tenent idẽ in cura quod in tutela: per identitatẽ ra-

12 tionis: vt no. in d. authẽ. matri & auiæ. Quæro † an mater & auia cogantur ſuſcipere tutelã? Rñdeo q̃ nõ: qa tex. in corpore, & in auũ. matri & auiæ. dicũt, permittimus: nõ dicũt, pręci-

13 pimus. Et idẽ tenet gl. in auũ. matri & auiæ. Quæro, † & nũc aliqualiter intro gl. magnam an tutela quæ defertur matri & auiæ, ſit legitima, vel datiua. Gl. hic dubitat. Videtur q̃ ſit legitima. l. omnẽ. C. ad Tertul. Econtra q̃ ſit datiua: qa per legẽ Codicis legitimi eã præcedebãt. Præterea lex non facit eã tutricẽ, niſi ipſa velit, vt dixi: vnde gl. in auũ. matri & auiæ. dicit q̃ nõ eſt legitima, nec datiua, ſed anomala. Idem Spe. in tit. de tutoribus. Dicit Dy. matrẽ eſſe legitimam: primò per tex. d. l. omnẽ. ſecũdò per l. ij. §. ſi mater. ver. qđ ſi pater. ad Tertul. Ego allego l. pe. C. in qui. cau. pig. ta. contra. Et hoc puto verũ, ſcilicet q̃ ſit legitima hodie per iura Authenticorũ. Quod apparet: qa aliꝭ legitimis præferẽ. Et nõ intelligo legitimã p l. xij. tabu. ſed per dictas cõſtitutiones. Simile dicimus de fiduciaria tutela. C. de legi. tuto. l. iiij. & ibi per gl. & doc. Dicã in l. iij. §. fi. j. ti. ij. Non obſtat q̃ demũ volẽs admittiẽ: quia per hoc nõ deſinit eſſe legitima. Sicut videmus in legitimis hæredibus: quia quidã ſunt ſui & neceſſarij: quidã volũtarij. Ita in legitima tutela quædã eſt neceſſaria, quædã volũtaria. Quæro, qd

14 ſi mater † vel auia eſt data, tutrix in teſtamẽto: an diceẽ teſtamentaria. Gl. hic finaliter dubitat. Veritas eſt q̃ eſt teſtamentaria: quia dari põt per auũ. matri & auiæ. & erit teſtamẽtaria voluntaria. Aliꝭ ſunt teſtamentarij neceſſarij: ſicut dicimus in

15 hæredibus. Quæro, per auũ. requiriẽ † q̃ mater & auia renuncient ſecũdis nuptijs, Velleiano, & omni alij legũ auxilio: qd ſi nõ renunciẽt ſecundis nuptijs: an valeat iſta aſſumptio tutelæ? Videtur q̃ ſic: qa omiſsio modicæ ſolẽnitatis nõ vitiat: vt l. j. in fi. ſ. de ven. inſpi. & quod not. C. de iudi. l. rẽ non nouam.

a Cõtrariũ[a] credo: qa in datione tutoris quocũq; modo eſt erratum, nõ valet datio, vt l. tutor ſi petitus. j. de tut. & cura. da. ab his. Itẽ, quia iſta ſolennitas poſſet eſſe multũ præiudicialis: ergo præſumitur neceſſaria: vt l. diuus. de in integ. reſtit. & l. cũ hi. §. ſi prætor. ſ. de tranſac. Quòd autẽ poſſet eſſe multum præiudicialis, oſtendo. Certũ eſt q̃ iſta quę habet ſecundũ virum, eſt multũ ſuſpecta legi: qa lex præſumit q̃ excoriaret filium propter ſecundũ virũ: vt C. de admini. tut. l. lex quæ tutores. & auũ. ad hæc. C. qñ mu. tu. offic. fun. poſ. Sed idẽ dicemus in ea quæ habet animũ, & conſiliũ nubẽdi: ſicut in ea quæ iam nupſerit. Simile in ea quæ habet animũ, & cõſiliũ diuertendi: vt l. ſi cõcubina. §. j. ſ. rerũ amo. & j. qui & à quib. l. ſed ſi maritus. circa finẽ. Pro hoc opti. text. C. de nup. l. imperialis. §. ſed & ſi tales. Præterea probat in text. auũ. vt ſine prohi. ma. debi. & credit. §. quia verò. ver. mox tñ. col. vij. ibi dum dicit, ſecundas concupiſcẽtias, &c. Et ex illo verbo apparet q̃ cõcupiſcentia ſecundarũ nuptiarũ ita eã reddit inhabilem, ſicut ipſæ nuptiæ iam cõtractæ. Præterea, de iure antiquo cogebantur hoc iurare: aliàs nõ admittebãtur: hodie verò remouetur iuramẽtum, ſed renũciatio requiritur: ergo in aliꝭ remanet idẽ effectus, ſcilicet q̃ renunciatio omiſſa vitiet. Præterea, iudex, qui dat eam tutricẽ cũ ſecũdis nuptijs nõ renunciauerit, fecit hoc ignorans, an illa haberet animũ nubẽdi vel nõ: tñ ad iſtũ effectum requiritur renũciatio: ergo errauit in iure magni præiudicij: meritò nõ fuit tutela legitimè aſſumpta: nec poterit ad-

b miniſtrare.[b] Quęro, † quid ſi mulier nõ renũciauit Velleia-

16 no. Cy. in auũ. matri & auiæ. ſ. allegata[c] dicit q̃ iſta renuncia-

c tio modicũ releuet: ex quo ſequiẽ quod eius omiſsio nõ vitiaret. Et cũ eſſet ſemel hic de facto iſta quæſtio, fuit mihi oſtenſum quoddã conſiliũ, quod dicebatur eſſe cuiuſdã magni doctoris antiqui de Bononia, qui vocatus eſt Federicus de Scalis: qui determinabat q̃ iſta renũciatio eſſet modici præiudicij: & ſic eius omiſsio nõ vitiabat. Cõtrariũ puto, q̃ omittitur

a ✠ POMATES. ¶ Contrariũ. Vide Alex. conſi. ciij. aliàs cccliij. col. iiij. volu. ij.

✠ POMATES. ¶ Adminiſtrare. Vide Arct. in l. ſciendũ. xiiij. col. de ver. obli. Alexan. conſi. ciij. v. col. ij. volu.

¶ Tutor maſculus. Adde Bart. in d. auũ. matri & auiæ. & quod ibi dixi.

✠ POMATES. ¶ Vnde puto. Et vide Sali. in authẽ. matri & auiæ. C. qñ mu. offic. tute. & Ludo. Roma. in l. auia. §. eleganter. ſ. fol. ma. Ego tenui cõtra in c. ij. de pign. per rationẽ tex. in c. ij. §. fi. de iud. lib. vj. & per d. l. j. vbi dicitur, q̃ propter honeſtatem ſexus, mulier non incarceratur. Et vide quæ ibi dixi.

¶ Priuatur tutela. Vide quæ dixi in l. ſciant. C. de legi. hær. poſt Bar.

c masculus.[c] Vnde † puto[d] quòd hoc caſu pro tali debito poſ-

d ſet iſta mulier capi, et incarcerari: licet aliàs ſecus: vt C. de offi.

18 diuerſ. iud. l. j. & auũ. ibi poſita. Licet talia beneficia aliàs per renunciationẽ nõ poſsint tolli: & tñ hoc caſu tolluntur legis authoritate permittẽte hãc renũciationẽ: vt patet in Velleia-

19 no, cui ſecundũ verã † opi. renũciari nõ poteſt: vt no. per doct. in l. fi. C. ad Velleia. probatur in l. doli excep. §. diuerſum. j. de noua. & per Cy. in l. ſi qs in cõſcribẽdo. C. de epiſ. & cleri. Pu-

20 to tñ q̃ bñficia, quæ cõpeterẽt mulieri, etiã ſi maſculus eſſet vt nõ cõueniatur à filio, niſi quatenus facere poteſt, per hãc renũ-

21 ciationẽ nõ tollũtur: ſed ſolũ bñficia mulieris. † Quęro: qd ſi nõ renũciauit ſecũdis nuptijs, nec Velleiano ſpãliter, ſed gñaliter omni beneficio: an valeat? Rñdeo, nõ eſt neceſſe q̃ exprimatur de Velleiano ſpãliter: qa illud eſt beneficiũ mulieris: & ideo de neceſsitate cõcludiẽ ſub generali renũciatione. Sed eſt videre an ſit neceſſe q̃ exprimatur de ſecũdis nuptijs. Nã poſſe trãſire ad ſecũdas nuptias, nõ eſt bñficiũ ſeu priuilegiũ: ſed eſt q̃dã facultas cuilibet cõpetẽs: & illa ſub illa gñali renũciatione nõ cõprehẽdereẽ. vñ eſt neceſſe q̃ exprimat: vt

22 dictũ eſt. † Quæro, qd ſi in tutela nõ obligauit expreſsè oia bona ſua. qd requiriẽ: vt d. auũ. vt ſine prohi. ma. debi. & credi. colla. vñ. Dicũt quidã q̃ nõ vitiat: qa bona ſunt tacitè obligata pro adminiſtratione: vt l. ꝓ officio. C. de admi. tut. Cõtrariũ puto verũ ſcilicet q̃ requirat expꝶſa obligatio: qa multi ſunt effectus hypothecæ expreſſe obligationis vltra quã tacitè, maximè in caſu l. aſsiduis. C. qui po. in pig. habe. Et hoc dicit tex.

23 in l. de creationibꝰ. in fi. C. de epi. audi. Quęro, pone † q̃ duo ſunt tutores dati in teſtamento, mater & extraneus: an mater erit tutrix? Quidã q̃ nõ: qa teſtamẽtarius præferẽ ei. Et gl. in auũ. matri. & auiæ. dicit q̃ vterq; erit tutor: & bñ. Quæro ſi

24 mater † eſt data in teſtamẽto, an egeat cõfirmatione? Quidã q̃ ſic, per l. q in aliena. §. quanq̃. de neg. geſt. Tu dic q̃ illa lex loquiẽ de iure antiquo: hodie verò nõ eget cõfirmatione: ſed eſt neceſſe q̃ tutelã agnoſcat corã iudice, & renunciet illis beneficijs, de q̃bus dictũ eſt ſ. tãgiẽ in d. auũ. matri & auiæ. Quę-

25 ro, qd ſi † datus tutor eſt à iudice, matre ignorante, an valeat? De hoc habemꝰ gl. cõtrarias. De hoc dicã in l. tutor ſi petitus.

26 j. de tuto. & cura. da. ab his. in gl. j. vbi gl. ponit. Quęro †: mu-

e lier, quæ trãſiuit ad ſecũda vota, priuat tutela: [e] qd ſi aliter luxuriata eſt. Gl. dicit q̃ idẽ: vt no. in auũ. de reſti. & ea quæ parit. §. fi. et no. in auũ. ſacramẽtũ. C. qñ mu. tu. offi. fun. po. Probat in l. vltima illius tit. vbi dicit, q̃ mater debet pudicitiã ſuã intactã

27 cõſeruare. Quæro. matre excluſa † à tutela p tranſitũ ad ſecũda vota, ad quã redit tutela, vtrũ ad legitimũ, vel ad datiuũ. Dicit gl. ſiue dicas eã teſtamẽtariã, ſiue legitimã, ſiue datiuã: ha-

non omittit Vide ze. impropoſito Greco m. l. 1. §. 3. glo. per ſonal mente qui addicit ſing. Comentationem ad predicta & comua. lib. 2 Vazi. c. 1 n. 1. diſcentis huic bar. opinioni quem vt.

a ¶ Mater petit. Adde Bal.conſi. clv. lib.ij.
b ¶ An ſit locus. Adde Bal.in auť.ſacramēta.C.ſi aduer. ven.& Spec. in tit.de tuto.§. nūc dicendū.ver. ſed pone aliqua. & dicā ī d.auť. mēi & auťę.
c ❧ POMATES.
¶ Quęro, pone. Viď Bald.in l.j.in j.col.C. de hæred. inſti.
d ¶ Certarū. Adde ad iſtā l.q̄ not,Bar.ſ.co. tit.l. ſi hæreditas. in prī. curator tū aliter q̄ ad lites, pōt dari ad vnū actū, vt in l. necnō.cū l.ſeq. de tu. & cura.da.ab his. Et adde hic quę no.Bal. poſt gl.in l.j. in prin. C.e. Et q̄curator poſ ſit dari advnā rē tm̄, nō ſolum ad lites,eſt gl.in l.fin. §. ſinautē. in ij.col.C.de bo.quę lib.quā ibi not.doct. maximē Bal.q dicit illā eſſe elegantē: & ibi q̄rit Bal. an poſſit dari curator ad cōſulendū, ſi ſtatutū requirit conſilium. & dicit quōd non.
d ❧ POMATES.
¶ Certarum. Vide Roma.conſ. ciij.col. v.volum.ij.

bes rñſionē ex p̄dictis. Sed in d.auť.ſacramentū.dicit gl. q̄ vadit ad datiuū, ad inſtar ciʼ q remouēť vt ſuſpectʼ. Iſta qō fuit ſemel in ciuitate iſta pro tutela filię Bernardini Comitis de Merciana: & fuit cōmiſſa Bononię quatuor doctoribʼ, ſ. Richar.de Ma.qui erat ibi tūc relegatʼ, do. Iac.de Bel.do.Iac.Bu.& do. Ray.de for. qui fuerunt diſcordes. Dñs Richr.& do. Iac.de Bel.dicebāt q̄ erat locʼ datiuę: vt in gl.prędicta:do.Iaco. Bu. & Rayn.dicebāt q̄ erat locus legitimę. Et hoc,pbat do.Iac.de Bu.ſic: Regula eſt q̄ donec eſt legitimus,non peruenięť ad datiuū:ſed legitimus excludit datiuū,vt dictū eſt. Habemus ergo dicere & reſpōdere ad iura, q̄ faciūt in cōtrarium,quę videntur velle q̄ ſit locus datiuo.Primò, pro hoc facit l. ij.in fine C.qñ mu. tu. offi.fun.po. q̄ dicit q̄ mīe excluſa locus eſt datiuo. Rñ.illa loquiť ſcdm tpa antiqua,ſm q̄ mater non poterat eſſe exiſtētę legitimo:meritò ea excluſa pueniť ad datiuū:qa nullʼ erat legitimus. Item q̄ ſit locʼ datiuo,vī tex.in l.oēm.& l.matres.C.ad Tert.& C.ī q.cau. pig.taci.contra.l.iij. aliâs pe. & in auť.de nup.§.ſi aūt tutelā.col.iiij.& C.qui pe.tutor.l.mīis. Sed ad oēs illas leges rñdebat Ia.Bu.q̄ loquunť qñ nō ſupſunt legitimi: ſinaūt legitimi ſupereſſent,tunc remaneret regula,ſ. q̄ exiſtētę legitio datiuus repellit. Pro hoc facit ĵ.qui pe.tu.l.ij.& l.diuus. Sed contra iſtud vltimum facit d.auť.ſacramentum. & qd̄ ibi no. in gl.ſ.q̄ mater remouēť vt ſuſpecta, & p cōſequens deueniť ad datiuū. Et in illo cōſi.nō rñdet ad iſtud contrariū: ſō videť mihi dicendū q̄ tres ſunt casus , qñ mater nunc q̄ aſſumit tutelā,ſed vadit ad iudicę,& dicit: Nolo eſſe tutrix,& peto dari tutorē filio meo:& tunc nō eſt dubiū q̄ deferť legitio, ſi eſt:vt l.ij.ĵ.qui pe.tu.Qñ q̄ mater aſſumpſit tutelā, & poſtea deſijt eſſe. Hoc pōt eſſe duobus modis. Primò q̄ vadat ipſa ad iudicę,& dicat:Ego intēdo trāſire ad ſecunda vota;detis tutorē filio meo. Tunc puto q̄ ſit locus datiuo. Ita loquiť gl.in auť. ſacramētum.& gl. hic poſita. Nā corā iudice manifeſtať prīò iſta cā ſuſpitiōis,& idcirco abijt vt alius deť:vt tex.dicit in hac lege,idcirco iuit ad manifeſtādum hoc iudici,vt alius deť. Si verò mater nō curauit de iudice,nec de filijs , ſed ſimpliciter ad ſcda vota tranſiuit:tunc ipſo iure ceſſat eſſe tutrix:vt d.auť. ſacramentū.& hoc iudice nullo modo agēte:ſed à iudice factū nō eſt,ſed à lege meritò deueniť ad legitimū, nō ad datiuum:
28 vt hac l. & qd̄ ſ.dictū eſt. Quęro, † an ſtatim cū mater vadit ad iudicę,& dicit velle trāſire ad ſcda vota,deſinat eſſe tutrix, anteq̄ trāſeat.Gl.C.in qui.cau.pig.taci.cōtra.l.pe. dicit q̄ nō. Alle.l.omnē.C.ad Tertul.& in auť.de nup.§ .ſi aūt tutelā. expreſsius Inſt.de cura.§.interdū.qd̄ mihi nō placet: Nā ab initio nō dareť tutrix,niſi renūciaret ſecūdis nup. vt dictū eſt. Et ſic ſtatim cū ſupuenit animus nubēdi,incipit eſſe ſuſpitio: ergo &c. Præterea ſufficit hoc allegare , licet poſtea nō nubat. qd̄ eſt no.arg.C.de nup. l.imperialis.§. ſed & ſi tales. Pro hoc tex.in d.§.ſi aūt tutelā.in auť.de nup.ibi: & voleti ad nup.venire,&c. Et ex hoc puto idē in ſpōſalibus,vt cōtractis ſpōſalibus ſtatī deſinat eſſe tutrix.qd̄ tāgit Spe.de tut.§. nūc dicēdū.
29 Quęro,dixi qñ mīʼ vadit ad iudicę añq̄ nubat, † locʼē datiuo:
a an iudex debet dare illū quē mīʼ petitʼ. [a] Gl.ī auť.ſacramētū.dicit q̄debet petere:& ſic vīʼ velle gl.q̄ iudex dabit petitū à mīre. Alij doc.dicūt q̄ petitū à mīre nō dabit de neceſsitate. Et ita refert Cy.fuiſſe determinatū & cōſultū Bono. p quēdā ſolennē doc.aduocaū q noīatus eſt do.Vbaldinʼ de Malauoltis,& do. Ia.Bu.in cōſ.de quo ſ.dixi,tenet idē p l.credēdum.in fi.ĵ.q̄ pe. tu.ibi dicit q̄ mīis cōſil. nō eſt ſufficiēs ad eligēdū tutores : & nulla l.eſt q̄ dicat q̄ iudex teneať dare petitū à mīre: ſed q̄ mīʼ teneť petere,& noīare,& in arbitrio iudicis erit dare illumvel nō:vt C.q pe.tu.l.matris.& ĵ.ad Tertul.l.ij.§.ſi mīʼ.& oēs aliæ leges alleg.in præced.q.durabʼ. Iſtud etiā tenet Ia.de are.& refert Cy.in auť.mat. & auiæ.& cōiter habeť in ſcriptis ſuis:ſed d.Rich.Mal.dicebat q̄ nō erat verū quod Ia.de are.hoc tene-
30 ret,tm̄ cōiter ſcripta dicūt. Sed quæro, † qd̄ ſi mater eſt minor xxv.ann.& ſperať effici maior ante pubertatē filij:an ſit
b locus[b] ſequēti legitimo vel datiuo? Et vī q̄ datiuo: vt l.nō ſolùm.§.ſi libertus.de excu.tut.& l.ſi tutor reipublicæ.§.j.ĵ.de tut. & ra.diſtr.In contrariū facit:qa mater nō eſt legitima tutrix,niſi qñ vult. Nūc ad propoſitū nos dicimus q̄ ſequēs teſtamentū tollit primū,ſi eſt validū p ſe. Secus ſi expectaret cōfirmationē,quæ pēdeat ex voluntate alterius:vt ſi filius in eo eſt præteritus:vt l.cū in ſecūdo.et ibi no.ĵ.de iniu.teſt.Ita probat ĵ.de lib.& poſth.l.ſi filius q̄ in ptāte.Ita in ppoſito,cum tutela deſcēdit ex volūtate mulieris in futuro nō impediat aliū legi-
31 timū,hoc tm̄ nō pono p cōſtāti. Quæro † qd ſi ꝓximus legitimus eſt debitor,vel creditor,an ſit locus ſequēti legitimo,vel datiuo. Dicā in l.ſi impuberi.ĵ.de tu.& cur.dat.ab his.& mul-
32 ta alia circa hoc. Quæro, † ſi mater trāſiuit ad ſecūda vota,& ante à iudice petijt dari tutorē filio,& datus eſt : modo ſupeſt auia quæ vult eſſe tutrix:quæriť q̄ is præferať.Rñ. auiā præferendā p tex.in corpore,q dicit eā præferri oībus, exceptis teſtamētarijs. Vnde etiā ſi teneremus opi.gl.q̄ deberet dari petitus à matre,hoc caſu nō ,pcederet:qa nō eſt locus datiuo,ſed
33 auiæ,quæ præcedit omnē datiuū. Quæro, † pone[c] q̄ pater
c eſt exbānitus,vel aliter cōdēnatus,ita q̄ filij efficiunť ſui iur. & egēt tutore,ſm gl.Inſti.qui.mo.ius pa.po.ſol.§.relegati.an mater poterit eſſe tutrix,cùm ſit nupta.Rñ. ſic:qa tex.dicit q̄ oportet eam renūciare ſecūdis nuptijs quaſi dicat,ille nuptiæ ex quibus orti ſunt filij,non ſunt in impedimūto , quò minus poſsit eſſe tutrix.& hæc ſufficiant pro modo.

1 ☞ *Ratio quare tutor non poteſt dari certæ rei, ſicut hæreditati.*
Tutela continet grauamen ex parte tutoris, licet ex parte pupilli ſit fauorabilis.
2 *Tutor poteſt dari rebus exiſtentibus in certa villa. Idem in certa ciuitate.*
3 *Si factum eſt relictum Titio de omnibus quæ habebat teſtator Peruſij, ſi facto teſtamento quæſiuit ibi multa, an legatarius habeat etiam poſtea quæſita.*

d [Certarum.] [d] Tutor non poteſt dari certæ rei,ſed perſonæ,vel vniuerſitati.h.d.cū duabus legibus ſeq. Oppo.q̄ valet datio hæc,ac ſi invniuerſum datus eſſet:ſicut diximus in hæreditate,vt ĵ.de hæred. inſtit.l.hæreditas.Imol.in l.j.§.ſi ex fundo.co.tit. Sol.quidam hoc fatētur:ſed hoc eſt cōtra l.& ſi tātus.ĵ.eod.Dic ergo aliud in hæreditate,vt ibi:aliud in tutela,vt hic. Et pōt eſſe ratio:qa
1 qñ † aliqs inſtituiť in aliqua re:& aliquid habet iure hæreditario,meritò illud pōt extēdi ad totā hæreditatē:ſed ſi aliquis datur tutor ad vnā rē,nil habet eius quod eſt tutelæ,quę principaliter eſt vis in capite libero,&c. Et hoc qd̄ dicit tex. q̄ pſonæ nō rei,&c.qd̄ ,pbať à ſimili:q habet aliqd iuriſdictiōis,pōt ,progari eiʼ iuriſdictio:ſed eius,q nullā habet,nō pōt:vt l.priuatorū.C.de iur.om.iud.& l.j.& ij.de iud.Sed iſta eſt bona rō, qñ tutor dať deductis rebʼ. Nā ipſa datio cōtinet vitiū:& non valet,vt hic:ſed ſi qs daret tutorē ſimpliciter,poſtea prohibet adminiſtrare certas res:bene valet:arg.l.plenū.§.j.ſ.de vſu & ha.Dic ergo q̄ ratio eſt,qa inſtitutio eſt fauorabilis ex vtraq̄ parte:ex parte teſtātis,vt decedat teſtatʼ:ex parte inſtituti, vt ſuccedat. Tutela verò cōtinet grauamē & onus ex parte tutoris,licet ſit fauorabilis ex pte pupilli. Et ſic nō ſit ita larga interp̄tatio. Op.ſ.ti.j.l.q habet.in fi.Sol.ibi loqť in curatore ad lites. Opp.C.de in li.dā.tu.l.ad litē.Sol.ibi exponiť tutor,i.curator. Op.ſ.deſu & ha.l.p ſeruū.§.j.Sol.Qñ tutor dať deductis rebʼ, ipſa datio nō valet,& cōtinet vitiū,vt hic.ſed ſi qs daret tutorē ſimpliciter,& poſtea ,phibet eū adminiſtrare certas res,& datio valet:arg.d.l.p ſeruū.§.j.cū l.ſeq. vbi ,pbať hæc diſtinctio.Opp.ad l. qa perſonæ.de leg.iij.ſ.eo.& Inſti.de excu. tut.§.datus.& ĵ.de admi.tut.l.cū plures.§. cùm tutor.vbi dicitur q̄ tutor datur rei.Sol.verum eſt ſecundariò: ſed principaliter datur perſonæ,vt hic:& patet in diffinitione tutelæ. Datur enim ad tuēdum,eū,qui ,pter ætatē ſe defendere nequit.
Opp.C.de nupt.l.in copulādis.Sol.ibi in curatore,qui datur principaliter rebus. Vltimò ad l.ſi tm̄.oppo.de legibʼ præcedētibus.Dicit gl.hic datur cuidāvniuerſitati,ſ.rei Aphricanę, vel Italicæ. Contra hoc videtur ĵ.de hæred.inſti.l.ex facto. vbi totaliter inſtitutus,videtur inſtitutus in re certa. Vñ reſp. q̄ de

q̄ de ſtricto iure etiā iſta datio nō procedit:tm̄ de cōſuetudine admittiť:& hoc eſt qd̄ dicit luriſcōſultus,& hoc iure vtimur, &c. Ex vſu em̄ magis hoc probat q̄ ex ſtricti iuris rōne.& hic vſus pōt eſſe cauſa quare tutor ſimpliciter datus pōt ſe excuſare ab adminiſtratione rerū quæ ſunt in alia ,puincia : vt C.de excu.tut.l.teſtō. Vñ fortè teſtator ſic dando intellexit q̄ eſſet tutor ſimpliciter:tm̄ adminiſtraret tm̄ bona quæ eſſent in illa
2 ,puincia. Pro hoc dicit Iac. † de Are.q̄ ſi aliqs daret tutorē rebus,quæ ſunt in certa villa,q̄ nō valeret datio. Secus in rebʼ, quæ ſunt in certa prouincia,ſcdm dictā rōnē. Itē hodie ſi datur rebus,quæ ſunt in vna ciuitate:cū habeat hodie territoria,& iuriſdictiones diſtinctas,vt no.in l.fi.ſ.de præſcrip.lon.
3 tem. Vltimò.hæc gl.eſt arg.ad † quæſtionē:Reliquit tibi teſtator quicquid haberet Peruſij:poſtea ſuperuiuens ibi multa quæſiuit:quæriť an ad te pertineāt.Si tenemus hāc gl.q̄ ſit relictū vniuerſitatis:tūc pertinebit ad te,ſicut reperitur tēpore mortis:vt dicimʼ in grege:& in peculio:vt l.grege.ĵ.de leg.j. & l.peculiū.ĵ.de leg.ij. Si dicimʼ q̄ ſit relictū certarū rerū inſpicitur tempus teſtamenti:vt l.fi.§.j.ĵ.de leg.ij.& l.ſi ita.ĵ.de aur.& arg.leg.Et hoc ibi tetigi in l.j.ĵ.de reb.dub.de eo q reliquit podere,qd̄ habet in tali villa:tetigi in l.j.ĵ.de reb.dub.

1 ☞ *Filij appellatio quòd referatur ad omnes; non tamen ad eum, quem teſtator credebat mortuum.*
2 *Indefinita quod equipolleat vniuerſali.*
3 *Inſtitutio facta de filijs, quod non cōprehendat eū quem teſtator credebat mortuum.*
4 *Certus quòd dicatur, qui de aliqua re habet aliquam opinionem vehementem.*
5 *Teſtis ſi in cauſa ſcientiæ dicat quòd ſcit, quia eſt certus, quòd non probet.*

[S]I quis ita. Indefinita in ſingulari:vel etiā in plurali prolata in tutelis æquialet vniuerſali:non tm̄ cōprehēdit eos,de quibus conſtat teſta-
1 torem nō ſenſiſſe.hoc dicit. Not. † q̄ appellatio filij referť ad omnes. Quod intelligit glo.ſi nō fiat adiectio ,prij nominis: tunc em̄ ad aliū nō extēditur.quod no.Idē dicit Cy.in l.qui
2 cunq̄.in j.q.C.de ſer.fu. Secundò nota † q̄ indefinita æquipollet vniuerſali.quod dic vt dixi in l.ſi pluribus.ĵ.de lega.ij.
3 Tertio not. † q̄ propter mentē teſtatoris,quæ credebat ſe aliū filium nō habere,appellatio filiorū ad alium non extenditur. Idem dicit Dy.in inſtitutione facta de filijs,vt non cōprehendatur ille,quē teſtator credebat mortuū. Facit ĵ.de lib.& poſt
a hu.l.Titius.in prīn. [a] Et iſtud facit ad ea quę dixi in l.qui filia-
b bus.in prīn.ĵ.de lega.j. Vltimo[b] no. † tex.ibi:& ſi quaſi cer-
4 tus ſit.quòd certus eſt ille,qui de aliqua re habet aliquā opinionem vehementē. Facit ĵ.de aqua plu.arc.l.in ſumma.§.an
5 te.& fi.ſecundū Iac.de Are.& ſic facit † q̄ ſi teſtis dicat inter-
c rogatus quomodo ſcit,reſpōdet,quia ſum certus,nō probat[c]: quia nō deponit per ſenſum corporeū. Poteſt enim eſſe certus vehementi opinione,quæ poteſt eſſe falſa:vt hic patet. Facit ĵ. de acqui.hære.l.cum quidam.§.quod dicitur.

1 ☞ *Quando plures tutores prouocant ad ſatiſdationem, quis præfertur.*

[T]Eſtamento. Teſtamentarij nō coguntur à iudice ſatiſdare:ſed quandoq̄ poſſunt offerre vt ſoli adminiſtrēt:ad quod admittuntur, niſi alij etiam offerār idoneè,vel iudici cognoſcenti aliud vi-
d deatur:q̄ ſi plures ſimul offerunt,idoneior eligetur. [d] hoc dicit cum l.ſeq. Oppo.de ver.ſed rectè.ad l.quod ſi plures.Nā ibi dicitur q̄ omnes adminiſtrāt:hic q̄ eligitur idoneior.Sol. Pet.Aut patrimonium eſt magnū:& loquitur verſi.ſed rectè. Aut paruum:& habet locū l.quod ſi plures.Dy.videtur dicere in quadā additione paruula q̄ quandoq̄ plures offerunt ſatiſdationem,& quilibet dicit ſe velle inſolidum adminiſtrare:& loquitur ver.ſed rectè.Quandoq̄ plures offerunt,& nō dicunt inſolidū ſe adminiſtrare velle.Et ita loquitur l.quod ſi plures.Vel dic ſecundum Iaco.de Are.q̄ in l.quod ſi plures. omnes offerebāt ſimul.ſed in ver.ſed rectè.vnus primò obtulit,poſtea alius.Et iſtæ duæ ſolu.Dyn.& Iaco.ſunt veriores.
1 Diſtingue † ergo:aut plures tutores prouocant ad ſatiſdationem:aut vnus tantū:aut nullus.Primo caſu aut apparet ordo prouocantium:& tūc ſecundus præfertur:cū primus ſua prouocatione ſecundò facultatē hanc dederit: vt Inſti.de ſatiſdatuto.§.j.Si verò ordo non apparet:tunc eligitur idoneior:vt hac l.quod ſi plures. Secūdo caſu,qñ vnus tātū prouocat:aut contutores alij acceptāt:& tūc ille ſolus nō gerit,habita cauſę cognitione:de qua dicitur in fine huius legis. Aut nō acceptant,ſed ipſi volūt gerere cum eo ſatiſdatione oblata:& tunc oēs gerēt:vt hac l.verſi.ſed rectè. Aut ipſi ſoli cōtutores volunt gerere illo nō admiſſo: & audiunť,vt dictū eſt:vt Inſtit.de ſatiſd. tu.§.j. Si verò nullus offert ſatiſdationē, ſed petunt quod vni adminiſtratio decernatur vel diuidať:& habet locū quod dicitur.ĵ.de admi.tut.l.iij. Opp.ad l.qd̄ ſi plures.de l.in tribus.de iudi.vbi ſorti cōmittitur.Sol.vt no.per doc.C.cōia de leg.l.ſi. in princi. Dixi in l.huiuſmodi.ĵ.de lega.j. Item opp.glo.de admini.tut.l.iij.in fi.Sed ex prædictis apparet ſolutio:quia ibi nemo offerebat ſatiſdationem.

[S]I nemo. Extraneus volēs ſatiſdare,non repellit tutores ab adminiſtratiōe.h.d. Inducitur per Dy.ad q.qd̄ ſi hæres vel coniuncti defuncto dicant ſe paratos ſatiſdare de exequēda voluntate defuncti quod propter hoc executores datiʼ nō repellentur ab exequendo,etiam ſi nō ſatiſdēt. An autē teneātur ſatiſdare:de quo dic vt dixi c
in l.diuus.ĵ.ſi cui plus quam per legē fal.

1 ☞ *Qui tutores ſatiſdent.*

Hoc edictum. Ad euidentiam ſcias q̄ tutores dati ex inquiſitione,nō debēt ſatiſdare: vt Inſti.de ſatiſd.tu.§.j. Secūdò ſcias q̄ duplex eſt conſtitutio:vna,per quā vnus tutor ,puocat aliū ad ſatiſdationē:vt l.teſtamēto.ſ.eo. Alia per quā tutores cōmittūt adminiſtrationē vni ex eis,vel diuidunt: vt l.iij.de admi.tu.Hoc præmiſſo hic dicitur quod ad datos ex inquiſitione porrigi
1 tur vtraq̄ clauſula.h.d. Nota † q̄ ſoli legitimi,& datiui ſine inquiſitiōe ſatiſdāt, ſecundū gl.in l.j.C.de tuto.& cur.qui non ſatiſde.dicit q̄ hodie omnis datiuus ſatiſdat. Idem Spec.in tit.de tu.ſed glo.in auť. d
vt ſine prohi.ma.§.fi.dicit diſtinguēdum eſſe: Aut quis eſt datʼ à maiori iudice, aut à minori. & iſtā tenēt doc.vt C. de tuto.& cur.qui ſatis nō de.ſuper rubri.in glo.huius l. ibi.l. iiij. in fi. Gloſ.non ſoluit. Dic quod hic fuit electa induſtria perſonæ : quæ ratio ibi ceſſat.

¶ Si quis ita.l. Titiʼ in prīn. Vide ibi glo. Imo.& Pau.de Caſt. ſed Bal.in l. ſicut certi.de mil.teſt.tenet cōtrariū: licet de Barto. hic nō faciat mentionem. & hoc fauore teſtiū:quo caſu nō tractať de onere alicuiʼ? hic aūt tractať de onere tutoris: facit ſecundum eum , l.iij. C. de inoffic.teſta.
❧ POMATES.
¶ Vltimò. In l.Pantonius.§. rei perduellionis.ff. de acquiren. hæredi.intellige tū q̄ ,ppriè iſte talis nō dicit ſcire.gloſ. no.in l. ij.§.pe.in verbo,ſciāt. ff.de aqua plu.arcen. glo.in l. ſi duo.§.pe.in ver.ſcire.ff.vtī poſ.gl. in l.libera.ff.de pecu. & gl.paruā. & in l. ſi paterfamil.ff.de here. inſti.quā ibi no.Bal. & Imo. Adde etiam Romū. conſil. cccciij. in penul.col.
¶ Non probat. Nota q.de teſte q reddit rationē dicti ſui,qui dicit hoc eſſe verū,quia ſum certʼ. facit quod dixi poſt Bar.in l.qui interrogatus.de petj. hære. & qd̄ no.Inno. in c.cū cauſam.de teſti.& q̄ dixi ī l. quid tū.§.ſi arbiter.de arb. & no.Bal.in l.ſolā.in ij.col.C.de teſtib.Vide tū Bal.& Imol.in l.ſi paterfamil.in fi.ij. col.de hære.inſti.Ad de qd̄ Bal.tenuit cōſ. lix.iij.vol.qd̄ teſtis dicens q̄ ſit certus, non dicit falſus.qd̄ debet intelligi ſecundū humanam naturam.
¶ Teſtamēto. Eligeť. Per iſtā legē ſequereť q̄ filius naturalis nō poſsit dari tutor : qa non pōt capere. Vide iſtū tex.tū eum limita ſecūdū.l.naturalis. ĵ.ti.j.& vide Bar.in l. itē in poteſtate.de his qui ſunt ſui vel alie.

[T]Eſtamento. De eo quod quis gerit antequā naſcatur poſthumus tenetur actione negotiorum geſtorum : ſi verò poſt eum natum gerat,in actionem tutelæ deuoluitur.h.d.

[V]tor incertus. Nota q̄ nō poteſt dari tutor incertus:tamē incertitudinis materiam declara vt dixi in l.quidam.ĵ.de reb.dub.

[T]Eſtamento. Opp.de filio famil.qui poteſt dari tutor,& non poteſt facere teſtamentum.vt Inſti.qui da.tut.poſ.in prīn.Solu.dicit tex. cum quibus eſt teſtamenti factio,& ſic paſsiuè: & ſic congruit filiofamil.non dicit de eo qui teſtamenti factionem habet.Ab hac autem lege excipe eos,qui ſpecialiter prohibentur à lege: vt mulier, & minor xxv.annis,cum quibus licet ſit teſtamenti factio,non tamen poſſunt eſſe tutores: vt ſ. tit.j.l.fin.ĵ.eod.l. quæro.§.fina.

[S]I quis tutorem. Qui relinquit tutorem ſeruum , quem putabat liberum,non videtur libertatē ei dare. Hoc dixi.ſ.eo.l. ſi hæreditas.§.j.aliâs fin.

1 ☞ *Obligatio ad aliquod officium quod poſſit conferri in voluntatem eius qui grauatur.*

a ✠ POMATES. ¶ Qui tutelã. Vide Rom. i repe. auẽ. ſimiliter. in xxxv. ſpeciali piæ cauſæ. C. ad l. Fal.

b ¶ Ex ſententia. Facit iſte tex. ad no. per bal. in quæ. no. in l. j. in ij. quæſtio. ſi ſer. extero.

b ✠ POMATES. ¶ Ex ſententia. Vide Raph. Co. conſil. viij.

IVtor ita. Incertitudo circa perſonas, quibus datur tutor, vitiat dationem. Item datio certa poteſt conferri in voluntatem eius cui datur. h. d. Oppo. j̃. de noua. l. ſi is. Solu. vt ibi. Oppo. C. de verbo. ſigni. l. cùm quidam. vbi diſiunctiua poſita inter perſonas, quibus prouidetur, reſoluitur in coniunctam. Solu. hic apparet, teſtatorem aliud ſenſiſſe: quia dixit, vtri eorum volet. Simile in l. ſi Titio aut Seio. j̃. de lega. ij. ſecundum Pet.

Oppo. dicitur hic, ſi non elegerit, non valet cautio. Contra, imò omnibus erit tutor: vt l. ſi quis Titio. in fi. & l. cùm quidã. & l. vnum ex familia. §. rogo. j̃. de lega. ij. Sol. Aliud in tutela, vt hic: aliud in legato, vt ibi. ideo: quia tutela eſt onus. Opp. dicitur hic ꝙ poteſt dari tutor ſi volet. contra de princi. huius legis. Solu. ibi erat incertitudo perſonarum, quibus datur: hic in fine verò non. Oppo. diſpoſitio non poteſt conferri in voluntatem eius qui grauatur: vt l. ſenatus. §. legatum. j̃. de lega. j. & de verb. obli. l. centeſimis. §. fin. Solu. ibi loquitur in obligatiõe pecuniaria: ſed † obligatio ad aliquod officium poteſt conferri in voluntatem eius qui grauatur: vt hic. quod nota. Sed dices tu quòd in tutela quis obligatur ad pecuniam. Reſpon. non eſt verum incommutabiliter, & de neceſsitate: quia poterit eſſe quòd ita bene adminiſtrabit ꝙ non tenebitur ad pecuniam: cùm ad adminiſtrandum accedat ex benignitate, & pietate. Secus in contrarijs vbi obligatur ad pecuniam incommutabiliter.

SI plures. Quæro, dicitur hic ſuperuacuum, quid ſi fuerit petitus, & datus? Reſpon. non valet: vt j̃. de tut. & curato. da. ab his. l. curator pupillo. ſecundùm Iaco. de Areti.

1 ☞ *In ſeparatis de uno ad aliud non infertur.*

2 *Patrimonium quando eſt indiuiduum, excuſatus à tutela unius non excuſatur à tutela alterius.*

DVobus. Excuſatus à tutela vnius propter hoc nõ excuſatur à tutela alterius. h. d. Vel aliter: † In ſeparatis de vno ad aliud non infertur, hoc dicit. Quæro, † quid ſi patrimonium eſt indiuiduum. Gloſ. dicit, fortè idem eſt: vt dicitur. C. qui nu. tu. l. fi. Sed certè illa lex modicum aut nihil facit ſecundum Iac. de Are. qui dicit, quòd executio nõ proderit quo ad alium: vt ſ̃. quemadmo. ſer. amit. l. ſi communem. Pe. contrà: quia ius tutelæ eſt indiuiduum, & in indiuiduis inutile per vtile vitiatur: vt l. j. §. item quæritur. j̃. de aqua quoti. & æſti. Nõ obſtat. l. ſi communem. quia ibi loquitur de iure quæſito: hic de iure quærendo ſecundum eum. Sed non placet: quia ibi loquitur de iure quæſito. Iam enim erat tutor. Si enim non eſſet, nõ haberet neceſſe excuſare. Tenerem ergo opi. Iaco. de Areti.

TVre. Mater non poteſt eſſe tutrix teſtamẽtaria: nec confirmari à iudice. h. d. Opp. j̃. de admi. tut. l. quidam decedens. §. Papinianus. Solu. ibi non dedit eam tutricem: ſed iuſsit tutorẽ gerere conſilio eiuſdem. Oppo. j̃. ad Tertul. l. ij. §. ſi mater. verſ. ꝙ ſi pater. Solue vt ibi. Vltimò ſcias, ꝙ hæc lex corrigitur p auẽ. matri & auiæ. quod dic vt plenè dixi tibi in l. ſi quis ſub conditione. ſ̃. eodem.

1 ☞ *Tutor honorarius quis dicatur.*

Honoris. Non videtur tutor honorarius, qui ab alijs actiones exigere debet. hoc dicit. Ad euidentiam ſcias † quis dicitur tutor honorarius. Gloſ. in l. quod ſi fortè. j̃. de ſolu. dicit quòd eſt honor ei cui datur. ſed certè imo eſt onus. Secundo, dicit glo. quòd eſt honor cui datur, & iſtud placet, vt fortè vnus magnus & potens homo detur tutor, non vt gerat, ſed propter honorem pupilli, vt ex hoc pupillus magis reuereatur. Alij dicunt, ꝙ dicitur honorarius datus à prætore, ſicuti ius honorarium dicitur ius prætorium. quod non cedentem expoſitionem. Ex quo patet ꝙ quando tutor debet recipere rationes ab alijs, non dicitur honorarius ſimpliciter: imò etiã habet onus: quia debet adminiſtrare. & hoc eſt quod dicit iſte. §.

1 ☞ *Teſtamento rupto per querelam habet locum authen. ex cauſa.*

2 *Datio tutelæ conſeruatur per authen. ex cauſa.*

Item ea, quæ non poſſunt dari, niſi in teſtamento.

3 *Authen. ex cauſa. quòd conſeruat etiam quod eſt relictum filio rumpẽti teſtamẽtum.*

Propter litem. Datus tutor in teſtamẽto, de cuius viribus dubitatur à prætore confirmatur, & interim erit tutor: ſed qualis ſit, declarabit euentus. hoc dicit. Oppo. quòd non egeat confirmatione: nam antequam teſtamẽtum reſcindatur per querelam, verè eſt teſtamẽtum. Reſpondeo: iſtud ideo: quia ipſe filius, cui erat datus tutor: volebat agere querela. Oppo. de authẽ. ex cauſa. C. de lib. præte. vel exhære. Solu. Dic ꝙ hodie iſta lex corrigitur. quod

1 nota: † quia teſtamento rupto per querelam habet locum auẽ. ex cauſa. Idem not. in l. cum filius. in princ. j̃. de lega. ij. & l. Papinianus. §. ſi ex cauſa. ſ̃. de inoffic. teſta. & l. penul. eod. titu. Et hoc puto verum per text. in corpore qui dicit, ne filij falſis accuſationibus condemnẽtur. & ſic loquitur in exhæredato cau

2 ſa inſerta, licet falſa. Nota † etiam ꝙ per hanc auẽ. ex cauſa. conſeruãtur tutelæ, & ea quæ non poſſunt dari niſi in teſtamẽto. Idem not. ſ̃. eo. l. j. quod eſt contra illud quod Dy. dicit in l. j. ſ̃. de vulg. & pup. & malè dicit: quia tex. in corpore, dicit expreſsè ꝙ conſeruetur datio tutelæ. Tertiò † ex hac gl. no. ꝙ per

3 auẽ. ex cauſa. conſeruat illud, qd̃ eſt relictum filio rumpẽti teſtamentum. Nam ei erat datus tutor, vt ſibi conſeruet. qd̃ etiã tangit gl. in l. maximũ vitium. C. de libe. præte. Mar. Sil. diſputauit: & ibi Cy. refert: de quo dixi. j̃. de leg. p̃ſtã. l. filiũ. §. omnibus. dic vt ibi. Item hic videtur tex. ꝙ tutor confirmatus eſt datiuus: non teſtamentarius. quod dic vt dicam. j̃. tit. j. l. j.

1 ☞ *Præſumitur pro teſtamento, licet dicatur falſum: ideo tutor confirmatur: & iudex de ſubreptione reſcripti impetrati cognoſcit.*

HDem fiet. Ex hac lege nota † ꝙ licet teſtamentum dicatur falſum: interim pro eo præſumitur, adeo quòd tutor, qui in eo eſt datus, cõfirmatur: & ſic facit quòd ſi dicatur reſcriptum falſum, iudex, qui reſcripto dicitur datus, de hoc poſſet cognoſcere: ſicuti ſi dicatur impetratum tacita veritate: vt l. præſcriptione. C. ſi contra ius vel vti. publi. & quod not. per Innocen. de reſcriptis. c. paſtoralis.

Cum autem. Propter cauſam ſtatus receditur à legitimo, & locꝰ eſt datiuo. h. d. Hodie verò indiſtinctè propter quamlibet litem impeditur eſſe tutor, ſecundum formam auẽ. minoris. C. qui da. tu. poſ. Dicam in l. propter litem. j̃. de excuſ. tu.

a **QVi tutelam.** [a] Qui ſe à tutela excuſat, perdit quod ſibi ſuiſq; eſt ea contemplatione relictum. hoc dicit. Oppo. j̃. de lega. ij. l. fina. §. Seio. & l. ſi Titio. & ei qui cauere. Glo. non ſoluit. Dic quòd in illis legibus erat pro parte relictum in perſona vtriuſq; hic autem totum erat relictum contemplatione partis: vt j̃. de vulg. & pupil. ſubſti. l. ſed ſi plures. §. in arrogato. Quid autem præſumatur in dubio: Dyn. tangit in l. filio. j̃. de condi. & demon. & ibi dicam.

Verbis. Seruus datus tutor, non erit liber incontinenti, ſed de eius libertate aliter prouideꝰ. h. d. Opp. Inſti. eo. §. j. & ſ̃. eo. l. ſi hæreditas. §. fi. Huius timore eſt hic facta iſta glo. dic tamen ꝙ ille, qui tutorem dedit, de libertate ſpecialiter prouidit: vnde illi ſtandũ eſt, ſecundùm Pet. & omnes. Dixi in l. ſi hæreditas. §. fi. ſ̃. eo.

Impuberi. Patronus non poteſt dare liberto tutorem, ſed confirmatur. h. d.

1 ☞ *Lex Cornelia punit uerum uel falſum.*

Senatuſconſultum Libonianum punit quaſi falſum.

2 *Qui ſe aſſcripſit tutorem in teſtamento, quando eſſe poſſit.*

3 *Notarius quando poſſit ſcribere commiſſionem ſibi factam à iudice.*

4 *Quis non cognoſcit an ſit poteſtas, uel Capitaneus: poteſt tamen cognoſcere an ſit iudex competens.*

5 *Aſſcribens ſibi fideicommiſſa, uel ſi præſens, uel acceptat tempore teſtamenti, quòd non poſſit poſtea recuſare.*

6 *Qui ſcribit ſe debere alicui ex aliqua cauſa, uidetur promittere.*

b **EX ſententia.** [b] Qui ſibi aſſcripſit tutelã in teſtamẽto, non erit tutor, niſi teſtator ſubſcripſit, & excuſationẽ amittit. h. d. Ad euidentiam ſcias

a ſcias ꝙ ponit Dyn. [a] ꝙ lex † Cornelia punit verum vel falſum,

1 dolose cõmiſſum: vt l. nec exemplũ. C. de falſis. & j̃. de fal. l. qd ſit falſum. & patet in oibus capitibus legis Corneliæ. Item fuit factũ ſenatuſconſultũ Liboniaũ: qd̃ ponit quaſi falſum, hoc eſt, cũ quis ſibi aſſcripſit in teſtõ: vt l. diuus. j̃. de fal. & C. de his qui ſibi aſſcri. in teſta. p totũ: qd̃ ſenatuſcõſultũ loquitur de eo qui in teſtõ aſſcribit ſibi cõmodum. Si ergo aſſcribit ſibi tutelam, quæ eſt onus, nõ habet locũ ex verbis, ſed ex ſentẽtia: niſi

2 teſtator ſubſcripſit: vt hac lege. Opp. † extra gloſ. & videꝰ ꝙ ſit tutor etiã ſi teſtator nõ ſubſcripſit: vt l. vxori. §. j. j̃. de fal. ſo. ſecundũ lac. de Are. qñ teſtator ſe ſubſcripſit, erit tutor teſtamẽtarius: vt hic, & j̃. ad l. Corn. de falſis. l. j. §. inter filiũ. Sed qñ teſtator ſe nõ ſubſcripſit, nõ erit tutor teſtamentarius: vt hac l. in prin. ſed iudex poterit eũ dare, ſi aliàs eſt idone": vt d. l. vxori. §. j. & vtroq; caſu nõ admittitur excuſatio hic, & ibi. Opp. glo. j̃. de leg. iij. l. cùm quis decedens. in prin. & nõ ſoluit. Dyn. dicit ꝙ hic deprehenditur culpa facientis: quia fecit id, qd̃ ſciebat, aut ſcire debebat de iure fieri nõ poſſe, & factũ erat: vt d. l. vxori. §. j. ſed in contrario nulla erat delicti ſuſpicio. Tu dic, ꝙ hic videꝰ purè promiſiſſe. In cõtrario promiſit ſub quadã conditione, ſeu quodã reſpectu, q̃ poſtea deficit. Induco † iſtã[b]

3 b legẽ ad quæſtionẽ: [c] Iudex facit notario aliquã cõmiſsionem: an ipſe idem poſsit eã ſcribere: Videtur ꝙ non: quia nõ poteſt ſibi aſſcribere officium, vt hic. Ad idem l. vxori. §. j. j̃. de falſis. In contrariũ facit quod quotidie fit. Nam ſcribunt notarij ſe

d rogatos à partibus vel à iudice. Dico ergo [d], ſi alicui aliquod officium cõmittitur: ille idem nõ poteſt ſcribere, vt hic. Sed ſi committatur vnus articulus officij eius: vt ꝙ recipiat teſtes in vna cauſa, vel aliquid ſimile: tũc nõ eſt prohibitum ꝙ ſcribat:

e quia rogatus eſt de aliquo actu [e]. Similiter ſi quæreretur de ali

4 cuius iuriſdictiõe †, an aliquis ſit Poteſtas vel Capitaneus hu

f ius ciuitatis: ipſe idẽ non poteſt [f] cognoſcere: quia iudicaret in cauſa propria: vt C. ne quis in ſua cauſa. l. j. Sed ſuper vna quæſtione poteſt ipſe pronũciare vtrũ ſit iudex: vt l. ij. in princi. ſ̃. ſi quis in ius vo. nõ ie. ſic vt tutor, licet nõ poſſet ſibi aſſcribere tutelã: poteſt tñ conſcribere librũ rationũ in quo cõtinẽtur actus

g particulares, & ei crediꝰ etiã pro ſe [g], vt l. Neſennius. ſ̃. de neg. geſt. Tutius tamẽ eſt ꝙ alius notarius ſcribat, vel cũ eo ſubſcri

5 bat. † Secundò facit ad queſtionem, ꝙ ſi aliquis aſſcribat ſibi fideicõmiſſa, vel eſt præſens, vel acceptãs tempore teſtamenti: ꝙ poſtea nõ poteſt ea recuſare. Ita inducitur per gl. in d. l. vxo-

6 ri. §. j. Tertiò facit, † ꝙ ſi ego ſcribo me tibi debere [h] centum

h ex aliqua cauſa, licet nõ dicatur ꝙ ita promittam, videor tamẽ promittere: vt hac l. in fi. ibi: promiſiſſe videbatur.

1 ☞ *Si duo eiuſdem nominis dati ſunt tutores: quis eorum in ueritate erit tutor.*

2 *Ex coniecturis probabitur de quo teſtator ſenſerit.*

i **DVo ſunt Titii.** [i] Incertitudo perſonæ cui datur tutor, vitiat dationem. h. d. Nota ibi, nõ ius deficit, ſed probatio. Oppo. de l. ſi quis ſeruum. §. ſi inter duos. j̃. de leg. ij. Solue vt not. in l. ſi quis à filio. §. ſi quis plures. j̃. de leg. j. & per Dyn. de reg. iu. c. in obſcuris. dixi in dicto. §. ſi inter duos. Opp. de Litem Mela. §. ſi plures. ſ̃. ad l. Aquil. Glo. non ſoluit. Dyn. dicit ꝙ illud eſt fauore publicæ vtilitatis: ne maleficia remanant impunita: cũ omnes deliquiſſe conſtat. Idem no. in d. c. in obſcuris. de regu. iur. libr. vj. Oppo. j̃. de adi. lega. l. iij. §. ſi duobus. Solue vt ibi patet. Oppo. de l. qui ſoluendo. j̃. de hære. inſti. Sol. ibi voluit ambos eſſe liberos: hic vnum tantum eſſe tutorem. Quero an

1 in veritate † aliquis ſit tutor. Iac. de Areti. quòd non: quia veritas quæ non poteſt apparere, habetur pro nihilo quo ad ius noſtrum: vt l. in lege. ſ̃. de contrahen. empt. Et hoc vult dicere iſta lex dum dicit, non ius deficit, ſed probatio. Pet. dicit

k contrarium, quia lex ſemper eſt certa [k]: vt l. cum quidam. §. ſuum hæredem. j̃. de acquiren. hæredi. & ſuprà, ſi pars hæreditatis petatur. l. illud. & ſuprà, de conditio. ob cauſam. l. ſi pecuniam. §. ſi ſeruum. ideo non deficit ius, ſed probatio. Et ita videtur velle gloſ. in §. ſi inter duos. & l. ſed ſi ita. de ſtipu-

l latio. ſeruorũ. Quæro, [l] quo modo † poſsit probari de quo

2 teſtator ſenſit? Reſpon. per amicitiam quam habebat magis cum vno quàm cum alio: & propter alias coniecturas: vt l. ſi ſeruus plurium. §. fina. j̃. de lega. j. & innuitur in d. §. ſi inter duos.

a ¶ Ponit Dy. Vide ad materiam quæ dicit Bal. in l. ſeruus. j̃. de teſt. & l. impuberem. de fal. & in l. ſi conſul. de adoptio.

b ✠ POMATES. ¶ Iſtã. Adde Are. conſi. xxxvj. col. pe. Alex. in l. ſciendũ. de ver. obli. Iaſo. in l. ij. in vj. col. in vj. limitatione. ff. ſi quis in ius voc. non ie. Feli. in c. quoniã cõtra. xxiij. col. ver. ſecundò quæro. & xxvij. col. ver. quartò quæro. de proba.

c ¶ Ad quæſtionẽ. Vide Bart. in l. ſi ſeruus cõmunis. in princ. de ſtip. ſer.

✠ P. PAV. P. ¶ Iſtam l. ad q. vide Fel. in ca. qm̃ contra falſam. in pen. chart. ver. Secundò quæro iuxta p̃dicta. de. pb.

d ¶ Dico ergo. Et vide do. Ant. in c. auditis. de procurator. vbi allegat iſtud dictum Bar. hic. Andr. Barb.

e ¶ Aliquo actu. Iſtã deciſionem Bart. hic ſequitur Angel. in l. ſciendum. in prin. de ver. obli. Sed contra hanc deciſionẽ tenet Hoſti. in c. qm̃ cõtra. de proba. & Ioã. An. in regula, cum quid vna. de regul. iur. in mercur. vt refert Angel. & Moder. in d. l. ſciendũ. in prin. Bal. etiã in l. iuriſiurãdi. C. de teſti. tenet cõtra Bart. & in l. iudices. de ſi. inſtru. & in l. ſi. §. j. de iu. delib. ſed Salice. cõcordat opi. in l. apud eloquentiſsimũ. de fid. inſtru. De quo vide not. per do. Ant. in d. c. qm̃ contra. Vide etiã Bar. in l. ſi pater. §. j. j̃. de falſis. & in l. quod dicimus. §. fi. de auto. tut. & Ioã. And. in Spec. in rub. de inſtru. edi. & Bal. in l. inſtrumẽta. C. de proba. & adde quæ dixi no. poſt Bart. in l. iubemus. §. ſanè. de ſac. ſanct. eccle. Et de eo quod dicit hic Bar. vide Bal. in l. iudices. C. de fide inſtr. Et adde Cy. in l. pe. ſ̃. de arbi. & omnino Innoc. in c. cùm Bertoldus. de re iud. Io. And. in c. ij. de iudic. in vj. Bald. in d. l. iuriſiurandi. in vlti. col. & dicit Bal. in l. ij. in vlt. col. de anna. excep. ꝙ notarius poteſt de cõſenſu iudicis partes monere, & eundẽ actũ ſcribere. Ang. in repe. l. ſciẽdũ. in prin. tenet opi. Bal. hic adde Bal. in l. ſi. C. de iu. deli. Sali. in d. auẽ. apud eloquẽtiſsimum. tenet contra Bar.

f ¶ Non poteſt. Idem tenet do. Ant. in c. cauſam. de iudi. quamuis Imo. inclinet in contrarium, vt ibi per eum. Et adde quod no. in l. conſtitutiones. de app. & ibi per Bar. facit quod no. Bal. in c. ij. circa fi. de alie. feudi. & dixi poſt Barto. in l. ij. ſi quis in ius vo. & vide Bal. in l. iudices. de fide inſtru.

g ¶ Etiam pro ſe. Vide Bar. in l. ſeruus. j̃. de teſt.

h ¶ Debere. Adde tu Bal. ad hæc dicta in l. vnica. §. j. C. de rei vxo. acti.

i ✠ P. PAV. P. ¶ Nota ꝙ de æquitate canonica incertitudo non vitiat, ſed certificanda eſt ad arbitrium Iudicis. Vide Feli. in c. j. colũ. j. de pact. Itẽ an regula huius l. procedat in conſtitutione procuratoris, vide Felt. in ca. Imputari. col. j. de fide inſtr. Vide omnino quæ habes ad Barto. in l. ſi fuerit. ff. de rebus dubijs. Item ad reg. vide Feli. in c. imputari. nuper allegato.

i ¶ Duo ſunt Titij. Ad limitationẽ hui⁹ legis, vide Bar. in l. qdã. I ff. de reb. dub.

i ✠ POMATES. ¶ Duo ſunt Titij. Vide per iſtam legem quid dicat Ro. ſin. ccxxxiij. limita vt per Barba. conſi. xxxiij. colũ. iiij. volu. j.

k ¶ Eſt certa. Ad intellectum huius vide quæ dixi in l. ſi quis ſeruum. §. ſi inter, de leg. ij. & Bald. in l. hac conſultiſsima. in ij. col. C. qui teſta. fa. poſ. per Ange. in l. ij. j. de lib. & poſthu.

l ✠ POMATES. ¶ Quero. Vide Cepol. conſi. xj. col. j. & ſeq.

m ✠ P. PAV. P. ¶ Idẽ importat. Si in teſtõ dicat inſtituo filiũ meũ, & ſi

hęres nõ erit tunc vel eo caſu, vel tũc & eo caſu ſubſtituo Seiũ. Ista ſubſtitutio vulgaris expreſſa, nõ cõtinet ſub ſe tacitã pupillarem ,ppter illas dictiones tunc, & eo caſu: Idẽ eſt in pupillari expreſſa, vt non contineat vulgarem propter illaſmet dictiones. vt per Pet. de Anch. conſil. clv.

a ¶ Iſtam quæſtionẽ. Per iſtam quæſtionẽ põt etiã decidi quæſtio talis: videlicet, quidam cõſtituit Titium procuratorẽ, & ſi Titius nollet, cõſtituit Seium. Titius ſuſcepit procurationẽ, & poſtea ex cauſa renũciauit. dicit Dyn. q̃ hic videtur caſus 1 q̃ Seius repellat: qa ſufficit q̃ aliquo tempore in ꝓſona primi mandatũ habuit effectum. Et ita ſequitur Bart. hic, & Cy. in d. l. poſt aditam. Adde eũdẽ cõſi. lxxxj. lib. v.

b ¶ Et ne. Diſpoſitionem. Ita iſtam legem allegat Bal. in repe. l, j. in viij. col. de lega. ij.

c ¶ Dari in teſtamento. Fallit in curatore furioſi. Item adde q̃ fallit in omni eo qui poteſt curatorem legitimũ habere, ſecundum Bal. in l. curatorem. C. de neg. geſt. alleg. tex. in auẽ. vt hi q ob. circa medium. & ibi vide de ratione. & vide Bar. in l. tutores. 1 §. j. de admi. tuto. 2

d ¶ Non ſatiſdat. an tutor confirmatus ſit tutor teſtamẽtarius, vel 3 datiuus, vt euitet ſatiſdationẽ: adde Bart. 4 in rubr. ſ. de eo p quẽ 5 factum erit & l. ij. C. eo. & not. in l. j. de pec. 6 & vide Pet. de Anch. in cle. ij. de ſta. mo. qui ſequitur ad literam Barto. hic.

e ✠ POMATES. ¶ Hoc ,pbat. De hoc ordine vide glos. in §. pœnales. & ibi Are. in pe. colum. Inſti. de act. Bart. in rub. ff. de 1 eo per quem fac. erit. Barba. conſil. v. colum. viij. volu. ij. vbi latẽ.

f ¶ Præferatur legitimo. not. q̃ tutor confirmatus præfertur legitimo, nec eſt neceſſe inquiri de legitimo in dicta confirmatione, & ſequitur ad litera 2 Bar. Pe. de Anc. in d. cle. ij.

g ¶ Mulier. modica inquiſitione. ſed quid in tutore dato in codicillis. vide Bald. & 3 Cyn. in l. ij. C. de teſta. tute.

h ¶ Qui à patre. & vide conſilium Barto. quod incipit, ſciendum eſt. & eſt tertiũ in ordine meo. Andr. Barba.

tellígi de præſenti, cũ hoc ,pnomẽ, illo, ſit demõſtratiuũ de longinquo. Et de hac dictione, tunc, dixi in l. ſi his. §. j. de cõdi. & demon. Alij dicũt, q̃ hoc eſt ,ppter naturã tutelæ quæ ſumit efficaciã in tpe mortis: & tñ verba præſentis tẽporis referunt ad tẽpus teſtamenti. tene ergo primã. Hæc lex ĩducit† ad q. Eligunt duo Poteſtates: vn⁹ ,p primo anno, alius ,p ſecũdo. Prim⁹ acceptat, & poſtea moriẽ, vel venire impediẽ: an electio deuoluat ad ſm: an verò ex pirauerit: & ſic op⁹ ſit noua electiõe. Iſtã quæſtionẽ[a] ponit Cy. C. de impu. & alijs ſubſti. l. poſt aditam. Ia. de Are. j. de condi. & demon. l. cum ſub hac. & ibi dixi.

☞ *Defectus cauſæ finalis vitiat diſpoſitionem. Cauſa ceſſante ceſſat effectus.*

Vm codicillis. Defectus cauſæ† finalis vitiat diſpoſitionẽ. h. d. Quærit gl. quid erit de datis in codicilliſ? Quidã dicũt, q̃ illi erũt tutores: vt l. ij. C. eo. Non em̃ retuocanẽ primi, licet dentur ſecũdi: licet aliud ſit in procuratore. Rationẽ dixi in l. ſi hæreditas. §. j. ſ. eo. Alij dicunt q̃ ſecũdi dati nõ ſunt tutores ,ppter defectũ cauſæ finalis: vt l. vlti. j. de hæredi. inſti. & iſtã tenet Dy. nõ obſtãte l. ij. ſ. e. ti. qa ibi ſecũdi fuerũt dati ſimpliciter. Vltimò format hic gl.† aliud gñale, an ceſſante cã ceſſet effect⁹, qd̃ examinant doc. j l. gñaliter. C. de epiſ. & cler. & Dy. in l. ij. §. fi. j. de don. & ibi plenè dixi de hoc.

De confirmando tutore. Rubrica.

Quia tutores inutiliter dati in teſtamẽto veniunt confirmandi: ideo ponitur hic rubrica de confirmand. tutore.

☞ *Verba deprecatiua quãdo inducant diſpoſitionem.*
Mater nõ dat tutorẽ, & datus cõfirmatur cũ inqſitione.
Curator non datur teſtamento, niſi furioſo.
Impuberi an detur curator in teſtamento. remißiuè.
Tutor datus in teſtamento & confirmatus, an dicatur datiuus, an teſtamentarius.
Tutor confirmatus quòd præferatur legitimo, admittit tamen ſecum alium datiuum.

LEX I.

Tne. Tutor legitimè datus in teſtamento non eget confirmatione: ſecus ſi minus legitimè, vel ex perſona dantis, vel eius cui datur, vel ex modo dandi. h. d. Nota† quòd verba deprecatiua in tutelis nõ inducũt diſpoſitionẽ[b]: licet ſec⁹ ſit in legato: vt l. vnũ ex familia. §. fina. & l. peto. in princip. j. de lega. ij. Vel dic q̃ iſtud ideo, qa verba deprecatiua referũtur ad grauatũ: vt l. gene rali. in princi. de vſufru. lega. & not. in d. l. peto. ĩ prin. de leg. ij. Vel verius, hoc ideo: quia dixit, deprecor curã habere rerũ, nõ dixit perſonæ cui tutor debet dari: vt l. quia ꝓſonæ. ſ. tit. j. Nota† q̃ mater non poteſt dare tutorem filijs, & datus nõ cõfirmatur ſine inquiſitione. Rationẽ differẽtiæ inter patrẽ & matrẽ ponit glo. C. eo. l. j. & ibi per Cy. Nota† q̃ curator non poteſt dari in teſtamẽto[c], ſed tutor ſic. Rationẽ ponunt doct. in l. pen. C. de teſta. tu.

Sed ad iſtud oppo. C. de epiſc. aud. l. de creationibus. & de cura. furio. l. vlti. Sol. aliud in curatore furioſi, vt ibi: aliud in curatore adulti, vt hic. Nec obſtat. j. de cura. fur. l. ſi. vbi dicit q̃ à iudice datur, qd̃ debet exponi, id eſt, adminiſtratio decernitur, ſecundũ Pe. Quæro an† impuberi poſsit dari curator in teſtõ? Rñ. nõ: vt l. impuberi. j. de admi. tut. Quæro, † an tutor cõfirmatus dicat datiu⁹ vel teſtamẽtarius. Videt q̃ datiu⁹: quia qui cõfirmat, dat: vt l. lege obuenire. j. de verb. ſigni. & in auẽ. de defen. ciui. §. interim. & qd̃ no. in l. & quia. de iuriſ. om. iud. ſed hic iudex confirmat: ergo &c. Pro hoc videt tex. ſ. tit. j. l. iure noſtro. in fi. & C. eo. l. ſi vt proponis. & l. j. vbi dicit text. datos à iudice. Pro hoc. j. de admi. tu. l. qui negotiationẽ. §. teſtamẽto. & j. de cur. fur. l. pe. circa prin. In cõtrarium, q̃ ſit teſtamẽtarius, videtur: quia nõ ſatiſdat[d]: vt j. eo. l. fi. & videtur expreſſum. j. e. l. iij. Quod etiã apparet: qa præferẽ legitimo, vt ſtatim dicã. Dy. dicit q̃ eſt datiuus: tñ ſapit naturã teſtamẽtariũ, in hoc, qa nõ ſatiſdat, & qa præferẽ legitio, ſecũdũ quoſdã: qd̃ an ſit verũ, dicã ĩ ſequẽti queſtiõe. Probat hoc text. j. e. l. iij. ibi aſimilat tutorẽ cõfirmatũ ei, q̃ eſt dat⁹ in teſtõ. Si ſimile: ergo non idẽ: vt no. in l. qd̃ Nerua. ff. depoſi. Sed† quæro vtrũ talis tutor cõfirmat⁹ præferat legitimo. Gl. Inſti. de tutelis. circa prin. tenet q̃ legitim⁹ præferat: qd̃ tãgit in l. neq̃. C. e. ti. Sed cõtra vt tex. ſ. ti. j. l. iure noſtro. in fi. & l. ſeq. Sed ad illã poſſet rñderi, dicit Dy. qa ibi loquit, q̃ñ eſt dubiũ an teſtm̃ valeat. Sed q̃ræſtio gl. loquit in caſu certo, ſm eũ. Sed do. Mar. Sil. diſputando determinauit q̃ talis cõfirmat⁹ præferẽ legitimo: & hoc ,pbat[e] ex ordine titulorũ. Nã in Digeſtis & Codice prĩo poſuit de teſtamẽtaria tutela: poſt de confirmando tutore tertiò de legitimis tut. vnde oſtẽdit tutorẽ cõfirmatũ præferri. Itẽ ,pbat Inſti. de tute. §. fi. vbi dicit q̃ oĩno debet cõfirmari. Pro hoc. j. e. l. q à patre. vbi aſsimilat dato in teſtamẽto. Itẽ in hac lege dicit q̃ iudex eũ cõfirmet ſimpliciter ſine aliqua inquiſitiõe: & ſic nõ inquirit an ſuperſit legitimus. Et iſtã opinionẽ tenẽt cõmuniter doct. quã puto verã. Cy. tangit. C. eo. l. neq̃. Et licet præferatur legitimo[f], admittit tñ datiuũ ſecũ: vt l. ſi vt proponis. C. eo. & d. §. teſtamento. j. de admi. tut. Ratio: quia ipſe verus datiuus eſt: ideo ſecum admittit alium ſibi ſimilem.

Mvlier. Tutor vel curator datus à matre cõfirmatur ex inqſitione. h. d. Opp. de l. peto. §. mater. j. de leg. ij. vbi datio tutoris facta à matre non valet. Solu. Quidam dicunt ibi quando non inſtituit hic ſic. Vel dic, ſi quidem eum inſtituit, cõfirmatur cum modica inquiſitione[g]: vt ibi. ſi eum non inſtituit, confirmatur cum magna inquiſitione: vt hic. Ita tenet Dynus.

1 ☞ *Dictio, perinde, eſt nota ſimilitudinis.*
2 *Teſtamentum imperfectum ſolùm valet inter liberos, non quo ad extraneos.*
3 *Tutor datus in teſtamento imperfecto quòd habet petere ſe confirmari.*
4 *Si tutor datus in teſtamento minus ſolenni petit ſe confirmari, & iudex negligat, quòd poterit adminiſtrare.*

h Vi a patre. Tutor datus à patre in teſtamẽto inualido cõfirmatur: ſecus ſi in teſtamento valido datus eſſet. h. d. Not.† qd̃ dicit, perinde & ſic eſt nota ſimilitudinis: ergo nõ eſt idem: vt no. ſ. eo. l. j.

Oppo. teſtamẽtum minus ſolẽne facit fidem inter liberos: vt hic. & l. hac conſultiſsima. §. ex imperfecto. C. de teſta. Soluit gloſ. in l. neq̃. C. eod. Dicit enim hodie has leges eſſe correctas per. §. ex imperfecto. ſed gloſ. in l. j. C. de teſta. tu. ſuper rub. videtur tenere contrariũ. Idem in d. §. ex imperfecto. & hoc non eſt verum: quia teſtamẽtum† imperfectum valet tantum inter liberos, non quo ad extraneos: vt d. §. ex imperfecto. & C. communia vtri. iudi. l. fi. melius in l. fi. C. famil. ercif. Non enim priuilegium filiorum debet extẽdi ad damnum extraneorum: vt l. impuberi. j. de admi. tu. Hoc verũ, niſi poneres vnum ex liberis eſſe tutorem datum in teſtamẽto: tunc enim valeret hodie, per d. §. ex imperfecto. Quero, † an tutor datus in teſtamento nõ ſolenni teneatur petere ſe confirmari, adeo q̃ ſi ceſſet, teneatur de periculo adminiſtrationis deſertæ. Et hic videtur q̃ ſic: equiparatur enim dato in teſtamẽto legitimè. Pro hoc. j. de admini. tut. l. tutores. §. tutores. Contrarium eſt verum, vt j. de admini. tuto. l. impuberi. & quod not. in l. pater. in fi. ſ. titu. j. & eſt expreſſum. C. cod. l. j. & ij. Quæro†, quid ſi petit ſe confirmari, & iudex negligit eum confirmare: an poterit interim adminiſtrare? Decretiſtæ in rectoribus eccleſiarum dicunt quòd ſic, extra, de ſupplen. negl. præla. c. j. & ibi per In.

1 ☞ *Eligens aliquẽ ad officiũ, præſumitur ipſum habere notũ: ideo canonici eligentes aliquem indignum, præſumuntur feciſſe ſcienter, & priuandi ſunt iure eligendi.*

SI patronus. Quilibet poteſt dare tutorẽ impuberi, quẽ inſtituit, ſi nihil aliud habet. h. d. Quæro, quid ſi habet alia bona? Rñ. cõfirmabitur ſine inquiſitione, & cõcediẽ ſibi adminiſtratio illorũ bonorũ, in qbus impubes eſt inſtitutus. In alijs autẽ nõ concediẽ adminiſtratio ſine inquiſitione, ſcdm Dy. & bene: vt l. vlti. C. eo. l. ſi. qñ mu. tu. offi. fun. po. Vltimò† not. tex. ibi: quẽ tutorẽ,[a] &c. Ex quo no.[b] arg. q̃ ſi qs elegit aliquẽ ad aliq̃d bñficiũ, ſeu officiũ præſumitur ipſum habere notũ. Facit. j. fur. aduer. nau. cau. l. j. §. pe. Et ſic eſt ar. q̃ canonici, q̃ eligũt aliquẽ indignum, præſumũtur feciſſe ſciẽter: & ſic priuãtur iure eligẽdi, ſecũdũ Iac. de Are. Facit. j. de reg. iur. l. q cũ alio. qd̃ tene mẽti.

1 ☞ *An tutores dati ex inquiſitione hodie debeant ſatiſdare: & cùm datur tutor ex inquiſitione, debet ante pronunciari de idoneitate. nume. 2.*

VTores. Ad magiſtratus, q̃ tutores confirmãt ſine inquiſitione, & fideiuſſores nõ recipiunt, pertinet periculũ adminiſtrationis. h. d. Opp. tutor datus cũ inquiſitione nõ debet ſatiſdare: vt Inſti. de ſatiſd. tu. §. j. Glo. inuoluit ſe. Veritas eſt q̃ debuerunt recipere fideiuſſores, qñ cõfirmãt ſine inquiſitione. Et qd̃ ſequit in tex. q̃ nõ põt ante interponere decretũ, q̃ p inquiſitionẽ idoneus pronũcieẽ: intellige qñ vult[c] cõfirmare p inquiſitionẽ, & fide iuſſorẽ nõ recipere. Ita intelligit Dy. Quæro† an tutores dati ex inquiſitione hodie debeãt ſatiſdare. In gloſ. hic ſunt opi. Gl. quæ eſt hic, & in l. j. C. de cur. q ſatis non dedit. tenet q̃ hodie oĩs datiuus debet ſatiſdare, etiã ex inquiſitione datus. Cõtrariũ no. ſ. ti. j. l. ſi nemo. §. j. & tãgit hic: ſcdm aliã opi. Dy. dicit diſtinguẽdo, aut dat à maioribũ cũ inquiſitione: & nõ debet ſatiſdare. Aut datur à minoribus: & tũc ſic. Ita tenet Dy. hic, & gl. in auẽ. vt hi qui obl. ſe perhibẽt. §. fi. Cy. in l. fi. vel ſuper rub. C. de tu. & cur. qui nõ ſatiſde. Ego dixi in d. l. ſi nemo. §. j. Vltimò no.[d] diligenter iſtum text. q̃ quãdo datur tutor ex inquiſitione, anteq̃ decernatur ſibi tutela, debet pronunciari eſſe idoneus.

SI filio. Tutor datus à patre ſine inquiſitione confirmatur. hoc dicit.

n Aturali. Declarabo iſtud principium infrà proximo §.

1 ☞ *Tutor datus in teſtamento à patre, quando debeat confirmari.*
2 *Tutor datus à matre in teſtamento, qualiter confirmetur.*
3 *Patronus ſi dat tutorem liberto, an confirmetur.*
4 *Tutor datus ab extraneo, an confirmetur.*

Si quæratur. Hic ponitur forma, quomodò tutor cõfirmatur ex inquiſitione. Op. ſ. de tut. l. qui habet. §. pe. Sol. ibi qñ datur ſine inquiſitione. Oppo. q̃ aliud[e] requiratur, ſcilicet q̃ cognoſcat de moribus: vt l. ſcire oportet. §. pe. j. de tu. & cu. da. ab his. ſo. dicit gl. quia quod hic deficit, per illã ſuppletur. Tu dic q̃ cũ dicitur, & is detur, cui⁹ dandi erat facultas: tollitur contrariũ. Nã dicit inquirendum de perſona tutoris, in quo venit inquiſitio de moribus, in quæ debet pronunciare anteq̃ interponatur decretũ: vt ſ. e. l. tutores. Vltimò ſcias q̃ Dy. poſuit hic vnã diſtinctionẽ pro declaratione ti. quam nõ bene declarat. Ideo pro eius declaratione quæro† an tutor datus in teſtamento à patre debeat cõfirmari. Rñdeo, q̃ ſi quidẽ datur à patre legitimo & naturali filio in poteſtate, in voluntate ſolẽni, nõ eget confirmatione: vt l. j. in prin. ſ. eo. Si verò datur in teſtamẽto minus ſolẽni: tunc olim debebat indiſtinctè cõfirmari: vt ſ. l. ,pxi. & l. qui à patre. & l. j. hodie debet diſtinguí: Aut teſtamẽtũ eſt nullũ ex cã præteritionis, vel exhæredationis, aut ex defectu ſolẽnitatis. Primo caſu non eget cõfirmatione, ſed valet hodie per authẽ. ex cau. vt no. ſ. ti. l. j. l. & l. iure noſtro. in fi. & l. ſi pater exhæredatæ. Secundo caſu: aut datur tutor vnus ex liberis: & nõ eget confirmatione hodie: vt l. hac conſultiſsima. §. ex imperfecto. C. de teſt. aut eſt datus extraneus: & tũc eget cõfirmatione: vt dixi ſ. eo. l. qui à patre. & no. in d. §. ex imperfecto. Sed aduertẽdũ q̃ ſi pater deceſsit incõtinẽti poſt teſtm̃, cõfirmat̃ ſine inquiſitione. Si verò ex interuallo: tunc adhibeẽ inquiſitio q̃dã, de qua dicitur. j. l. ,pxi. & l. ſeq. Si verò pater dat tutorẽ filio legitimo tantũ vt adoptiuo: tũc de iure veteri erat idẽ qd̃ in legitimo & naturali: qa tũc transibat in poteſtatẽ adoptãtis: hodie ſecus: vt l. cum in adoptiuis. C. de adop. Et ideo debet adhiberi diſtin. illius. l. Aut tranſit in poteſtatẽ, aut nõ, ſecundũ Dy. Si verò dat tutorẽ filio naturali tm̃: hoc põt cõtingere duobus modis: quia qñq̃ eſt fili⁹ emãcipatus, in quo ,ppter emãcipationẽ vinculũ ciuile eſt ſublatũ, legitim⁹ tñ eſt: tũc dat⁹ confirmat̃ ſine inquiſitiõe: vt ſ. e. l. j. Qñq̃ dat̃ filio naturali, vt nato ex cõcubina: & tũc debet diſtinguí. Aut eũ nõ iſtituit: & nõ cõfirmat̃ ſine inquiſitione, vt hac. l. ĩ prin. aut eũ inſtituit: & tũc aut nõ habebat alia bona: & cõfirmat̃ ſine inqſitione: vt ſ. e. l. ſi patron⁹. Aut habebat alia bona: & tunc cõfirmat̃, ſed in bonis quæ habet à teſtatore, decerneẽ ſibi adminiſtratio ſine inquiſitiõe. In alijs autẽ nõ decerniẽ niſi cũ inqſitiõe: vt l. fi. C. e. & qd̃ no. p Dy. in l. ſi patronus. ſ. e. Si verò deẽ filio ſpurio, non valet datio, nec cõfirmat̃: vt ſ. titu. j. l. j. Quæro† qd̃ ſi tutor deẽ à matre? Rñ. aut mater inſtituit filiũ: & cõfirmat̃ cũ modica inqſitiõe: vt l. peto. §. mater. j. de le. ij. & ibi p Dy. aut nõ iſtituit: & cõfirmat̃ cũ magna inqſitione: vt l. ij. ſ. eo. & ibi p Dy. Quæro† qd̃ ſi patronus det tutorẽ liberto? Rñ. diſtingue eodẽ modo quo dixi in pre naturali, p eaſdẽ. l. vel eodẽ mõ quo dixi q̃ ĩ matre, &c. Quero, † qd̃ ſi tutor deẽ ab extraneo? Rñ. ſi eũ, cui daẽ, inſtituit, vel aliquid ſibi reliqt, cõfirmatur cũ inqſitione: aliàs ſec⁹: vt ſ. e. l. ſi patronus. & l. tutores.

1 ☞ *Qui probatus fuit diues vel pauper, non præſumitur hodie idem.*
2 *Mutatio uoluntatis præſumitur propter morum mutationem. Mandatum procuratoris uidetur reuocatum, ſi aliquid mali in perſonam eius emerſerit.*
3 *Tutela quòd denegetur ei, qui implicatus eſt cum fiſco.*
4 *Propter utilitatem pupilli receditur à uoluntate defuncti.*
5 *Licet teſtator remiſerit confectionem inuentarij tutori, iudex tamen ex cauſa cogetˑ tutorem.*
6 *Si teſtator non habẽs filios fecit plura legata, q̃ propter ſupueniẽtiã filiorũ præſumit ab illis receſſiſſe: remißiuè.*

g IN confirmando. Licet pater dederit tutorẽ filio, tñ inquiri debet an voluntas patris mutata fuerit vel mutari debuerit, maximè ſi diu poſt teſtm̃ factũ deceſſerit. h. d. cũ duabus legibus ſeq. Not. q̃[f] licet† ,pbet quis ſemel diues vel pauper, non præſumit hodie de neceſsitate talis: qm̃ diminutio & augmẽtatio facultatũ vel morum de facili obuenit, vt hic. Facit j. de excuſ. tut. l. ſpadonẽ. §. qui abſolutus. & quod ibi not. Qui l. eoõuerſo, an quis præſumatur talis retro, qualis eſt hodie: dicemus. j. de magi. cõuc. l. j. §. ſi magiſtratus. Nota† q̃ ,ppter mutationẽ morũ præſumitur mutatio voluntatis[g] eius, qui adminiſtrationẽ cõcedit. & ſic facit q̃ ſi ea quæ hic ponũtur, emerſerint in perſona procuratoris, videatur reuocatũ mandatum. Pro hoc. j. de ſol. l. ſi cum Cornelius. & ibi dixi. & p Cyn. C. de fur. l. falſus. Tertio nota† q̃ ei qui eſt implicatus cũ fiſco, denegatur tutela. quod qualiter intelligatur, glo. tãgit in l. j. in fi. C. ne tu. vel cura. vecti. cõ. Dic vt ibi. No.† q̃ propter vtilitatem pupilli[h] recedit à voluntate defuncti. Simile in l. j. C. vbi pupil. edu. de. Et† propter hoc dicebat[i] Mar. Sili. q̃ licet pater prohibuerit confectionem inuentarij, quod poteſt, vt l. fin. C. arbitr. tute. in fi. tamen ſi iudici videbitur q̃ pupillo expediebat inuenta-

a ✠ POMATES. ¶ Tutorem. &c. Vide Feli. in c. cũ olim. in iij. col. verſi. quãdo autem. de teſt.

b ✠ POMATES. ¶ Si patronus. 'Ex quo no. ſic nõ excuſatur ſi elegerit idignũ, & priuat̃ ſecũdũ Bal. poteſtate eligẽdi. Vide qd̃ no. in l. cũ qdã. j. de leg. ij. c. ſi compromiſſarius. de elec. lib. vj. in text. ibi: dilexit. & nota q̃ qui iſtituit impuberẽ, videt illũ diligere vt filiũ. l. nemo. §. qui frater. j. de hære. iſti. & vide tex. ĩ c. inotuit. de electio.

c ¶ Intellige qñ vult. Et no. hic ſecũdũ bal. q̃ cõfirmatio tutoris põt cõmitti, ſecũdum Iac. de Are. Facit c. ſi Abba. de elect. lib. vj. And. Barba.

d ¶ Vltimò not. Et ſic no. ſecundũ Bal. q̃ an tequã iudex interponat decretũ ſuper alienatione rerũ pupilli, debet ,pnũciare eam eſſe rectè factã: aliàs nõ præſumit̃ pro excuſsione, nec aperitur via cõtra extraneum poſſeſſorẽ: tũ glo. ord. in l. j. C. ad Trebel. tenet contra. And. Bar.

e ✠ POMATES. ¶ Si quæraẽ. ibi: opp. q̃ aliud. Et vide qd̃ notat̃ in l. cũ qui. ſ. de iur. om. iu. l. ſi pr̃. C. ne de ſtatu defun. et Cle. j. de ſeq. poſ. in Cle.

f ✠ POMATES. ¶ Nota q̃. Vide Alexan. conſi. cii. j. colũ. ij. vol. & conſi. clxxxv. in fi. in ij. vol. Fel. in c. ſcribã. in ij. col. de preſump. & ĩ c. ad aures. pe. col. ver. limita. ſecundò. de reſcript. Et quid econuerſo, vide Alex. conſil. clxxxiiij. in fi. ij. volu.

g ¶ In cõfirmãdo. mutatio voluntatis. vide Bar. ſ. l. cũ q ita. §. q ſi bi. ff. de ver. ob. & ĩ l. cũ quis ſibi. ff. de ſol.

h ✠ P. PAV. P. ¶ Vtilitatẽ pupilli. vide ad Bar. ſ. l. nemo põt. ff. de leg. j. & in l. fi. C. arbit. tu.

i ✠ POMATES. ¶ Dicebat. Add̃ bar. in l. nemo poteſt. col. ij. de leg. j. Are. conſil. xxij. col. ij.

a ¶ Legitimæ. Ex glo. iſtius no. habes ꝙ correcta ratione l. intelligit̃ correcta & ei⁹ diſ 6 positio. adde gl. idem volentē in l. ij. in prin. in verſi. filio præcedēte. de vulg. & pu. De quo vide not. p Imo. in l. ij. j. de dona. & p̃ Bal. in l. j. §. fol. matri. & Ioā. And. in c. post transla. de renun. per Imo. in l. ſi verò. §. de viro. fol. mat. Et quid ecōtra, vide glos. in c. nouit. in ver. qcūq. de iud. & ī l. fi. de fal. vbi habet qñ qs allegat leges correctas qua pœna debet puniri.

b ¶ Cōtra qa. Tene mēti ꝙ ex ſtatuto agnati, q̃ preferunt̃ cognatis ī ſucceſsiōe, p̃ferūtur ī tutela: & ſic correcto vno videt̃ correctū id, quod venit in cōſequētiā. Quod eſt no. & vide Bar. ī cōſ. inci. ciuitati Cameriní. & vide qd̃ no. in c. fi. de offi. ordi. in gl. ſuper verb. put ſunt. & in c. inter dilectos. de fide inſtr. in nouel. & Bald. in l. oſa priuilegia. C. de epi. & cle. & l. quāq̃. C. de aduo. diiudi. vbi cōceſſo priuilegio vni ſtudio ſicut habet aliud, ſi reuocaret̃ illud, non reuocaren̄t̃ illa priuilegia cōceſſa ad inſtar. quod eſt contra Bar. hic: quæ oſa bene nota: quia iſta allegauit do. Pe. de anc. in repe. c. canonū. de cōſtit. & vide Bal. ī auē. matri. vbi loquit̃ ſingulariter. C. qñ mulier. & vi de Bal. in l. præcibus. C. de impub. vbi allegat text. iſtius. l. j. & ſentit quòd tutela ſpectat ad eū, ad quē ſpectat prima ſpes ſuccedendi. Et conſulo nūc ſecūdum iſtā opin. & ſic ſentit opi. Bart. Et vide qd̃ voluit Bald. in c. cū ceſſante. de appel. Sed cōtra Bar. facit: quia euitanda eſt legū correctio, nec debet extrēdi: tamen qa aliud eſt tutela, aliud ſucceſsio. facit. l. iij. ff. de legitimis tut. vbi quis excludit̃ à ſucceſſione, nō tñ excludit̃ à tutela. Itē qa in fauorē matris fuit indu ctū, vt ſit tutrix, in d. auē. matri & auiæ. ergo lex generaliter loquēs nō tollit ſpecialem fauorē l. decurionibus. C. de ſilent. lib. xj. Itē repellere quem ab officio eſt pœna. l. teſtō. ff. de teſt. tut. ſed tutela eſt officium: ergo &c. Andr. Barba.

c ¶ Gl. fateť. Idē cōſuluit Bar. in cōſ. ici. ciues Mediolani. & ſequit̃ Pet. de Anch. ī c. canonū ſtatuta. de cōſti. in x. char. in verſi. quæro ſi lex prohibet in duobus. & adde

rium facere, coget tutorē ad inuentarium faciendū: ar. huius. l. & doc. referūt in. d. l. fi. C. arbi. tu. Faciūt † etiā iſtæ leges ad id qd̃ dixi in l. pe. j̃. de codi. q ſi teſtator reliquit multa legata tpe, quo nō habebat liberos, poſtea ſuſcepit plures filios, qd̃ ꝓpter ſuperueniētes filios, præſumat̃ receſſiſſe ab illis legatis. Tetigi in l. j. de codicil. & in auť. ex cauſa. C. de libe. præte.

Vidam. Curator datⁿ à patre, nō debet ſatiſdare, rem pupilli ſaluam fore, ſed de fideicommiſſo reſtituendo ſibi relicto ſi curam admiſerit. hoc dicit.

De legitimis tutoribus. *Rubrica.*

Poſt tutores teſtamētarios & teſtamēto confirmatos veniunt legitimi: ideo ponit̃ hic rub. de leg. tu. Quidā tamē habent & curatoribus, in rub. qd̃ nō debet eſſe: quia licet tutela diſtinguat̃ inter ſpecies, ſ. legitimā, teſtamentariā, & datiuā: tamen cura non: quia dari in teſtamēto nō poteſt: vt l. j. in fi. §. tit. j. & nulla cura eſt legitima, niſi furioſi: vt C. de epiſc. au. l. de creationibus. & j̃. de tu. & cu. da. ab his. l. ſcire oportet. & l. ventri. §. fin. de excuſ. tu. l. ſed & milites. & l. amiciſsimos.

☞ *Agnati & cognati hodie pariter ad tutelam admittuntur, niſi aliter per ſtatutu prouideatur.*

1 *De iure antiquo agnatis deficientibus cognati ueniebant ad tutelam.*

3 *Filijs adoptiuis tantum quòd competat legitima tutela.*

4 *Ratio declarat & limitat dictum.*

LEX I.

a Egitimæ.ª Legitima tutela ex verbis & ex mente l. xij. tab. deferť agnatis, ad quos defertur hæreditas, fallit ſi mulier eſt ī medio. h. dicit.

Opp. dicit̃ hic † ꝙ agnati vocātur tantū ad tutelam, ſicut ad ſucceſsionē. Cōtra: quia[b] hodie videntur vocari etiā cognati ad tutelam, & ad ſucceſsionē, vt in auť. de hæred. quæ ab inteſt. defer. §. ex his. Gl. fatetur[c] ꝙ hodie admittunt̃ pariter agnati & cognati, & bene: quia tex. dicit. Puto tñ ꝙ in ciuitatibus[d], in quibus, p ſtatuta eſt derogatū iuri cōi, vt agnati præferant̃ cognatis in ſucceſsione, ꝙ eodē modo præferent̃ in tutela, p rōnē illius legis. Quæro † de iure antiquo, an agnatis deficiētibus veniāt cognati ad tutelā, ſicut vocabātur ad ſucceſsionē de iure prætorio. gl. vī hic dicere ꝙ nō: qa nō reperit̃ lege aliqua cautū. cōtrariū no. Inſti. e. §. ſed agnatiōis. in gl. no. diligēter & C. e. l. j. & iſta verior. pro quo. j̃. e. l. iij. in fi. & j̃. eo. l. fi. ſecūdum verū intellectum quē ibi dicam: hodie verò nō eſſet dubium, vt dixi. Quæro † an filijs[e] adoptiuis tantùm competat legitima tutela. gloſ. hic dicit quòd nō. Iaco. de Areti. dicit contrariū per rationē reddita m in text. quia hæreditas per legem defertur adoptiuis, ergo & tutela: vt j̃. de ſuis & leg. l. j. & ij. §. paruí. Non obſtat iſte tex. qui videtur requirere vtrunq̃, ſcilicet quod ſit legitimus & naturalis: quia debemus magis conſiderare rationē quā verba[f]. Nam † ratio limitat & declarat dictum vt l. cum pater. §. dulciſsimis. j̃. de lega. iij. ſecundùm eum.

Si apud hoſtes. Spes primi legitimi facit tutelam nō deuoluí ad ſequētē, ſed opus eſt datiuo. h. d. Opp. §. proxi. reſpon. Sol. ibi proximus agnatus erat ibi impeditus impedimento perpetuo: quia mulier. hic ſecus: quia captus. ſed erat ſpes ꝙ rediret. ſimile in l. iij. §. nō tantum. j̃. eo. ibi enim in deportato nulla erat ſpes reaſſumēdi tutelam de iure cōmuni. rationem horū vidiſtis in l. ſi quis ſub conditione. §. titu. ij.

Interdum. Licet patronus ꝓpter delictum priuetur iure ſuccedendi: non tamen priuatur onere tutelæ. h. d.

LEX II.

Egitimam. Tutela legitima tollit̃ capitis diminutiōe. h. d. Iſtud eſt verū ſecūdum iſta tēpora. Sed hodie quia ſublata eſt differētia emācipationis & patrię poteſtatis, quo ad hæreditatē, eodē modo quo ad tutelā: vt in auť. de hæred. q̃ ab inte. §. ex his. ita tenet Dy. & oēs doctores.

LEX III.

Vtela. Ex lege dicit̃ ꝙ ex mēte eiⁿ colligit̃, licet verba deficiāt. h. d. hęc lex. Dicūt doc. g Mod. ꝙ illud[g] qd̃ eſt ex mēte legis, eſt ex l. & competit directa actio ex illa l. & hoc ponūt in l. j. C. vti poſ. & in. l. j. C. de act. & ob. Aduerte tamen ꝙ licet ſit ex l. non tamē eſt ex verbis, vt hic patet: & j̃. de verb. ſigni. l. nominis & rei. §. verbū ex l. declarabo aliqualiter j̃. ea. l. §. fin.

1 ☞ *Qui perdit hæreditatem, an perdat tutelam.*

Delictum non tribuit immunitatem.

Sed & ſi hac. Contumax in manumittendo priuatur hęreditate, ſed nō tutela, niſi in totum iuſpatronatus perdat. hoc dicit. Quæro an[h] iſto caſu ille, qui manumiſit, admittatur ad hæreditatem. Glo. j. dicit quòd nō. Alia glo. parua videtur dicere ꝙ ſic: quæ eſt ſuper ver. tutorem eſſe. Sed iſtæ gloſ. diuerſis caſibus loquūtur. Nam ſecunda gloſ. refert ſe ad text. quando ſeruus fuit emptus numis ſuis conniuentibus oculis domini. prima gl. refertur ad alium caſum quando numis emptoris. Quæro, iſto † caſu quādo perdit hæreditatem, an perdat tutelam. Reſpō. glo. ꝙ nō: quia delictum non tribuit immunitatem. pro hoc. §. e. l. j. §. fi. quod eſt no. facit quod licet proximus agnatus intra annum non adminiſtrauerit, vel tutorem nō petierit: licet priuetur hæreditate, vt l. ſciant. C. de legi. hære. non tamen priuatur tutela. Spec. in tit. de tu. in illo. §. in quo tractat de legitima tutela. innuit contrarium in his verbis. Item oppo. quòd priuetur ex quo intra annum tutelam non petijt, per l. ſciant. C. de legitimis hæredibus. Sed illa oppoſitio non eſt bona quantum ad remouēdum eum à tutela, vt hic patet. ſed quantum ad remouendum eum à ſucceſsione. Tangam in l. tutor qui repertorium. in princip. j̃. de adminiſtra. tuto. Contra prædicta opponit glo. de l. decreto. j̃. de ſuſpe. tuto. & l. ſed & milites. §. ſed & ignominia. j̃. de excuſa. tuto. vbi pœna dat immunitatem. Sed ſol. vt no. per Dyn. in d. l. decreto. & in c. quod alicui. extra, de regu. iur. lib. vj. Item contra[i] ea quæ dixi, oppo. de l. tutelas. §. de capi. dimi. & §. l. proxi. j̃. ea. l. in ver. planè. vbi ille, qui priuatur hæreditate, priuatur tutela. Solu. in primis duabus priuatur hæreditate & iure agnationis: meritò priuatur tutela. in ver. planè. priuatur in totum iure patronatus, adeò ꝙ non eſt patronus. Itē cōtra prædicta facit quod dixi §. e. l. j. in prin. vbi poſt̃q̃ agnati priuantur hæreditate per legē nouā Codicis, & præferūtur cognati

Bart. in l. j. C. e. ꝓ Inn. in c. poſt trāslationē de renū. cōtra Bar. tenet Io. An. in Spe. i. ti. de cur. & vide p Sal. in l. fi. C. de legi. hære.

✠ P. P A V. P.

¶ In ciuitatibus. vide Deci. cōſi. xvj.

✠ P. P A V. P.

¶ An filijs. Debet al leg. gl. ī verbo, puidēti. ī prin. ꝙ correctrōne legis, dicit̃ correcta lex. Contrariū tenet Iac. but. & Salic. quos refert Alex. ī l. ſi finita. §. ſi de vectigalibus. colū. xxxij. ff. de dā. infect. vide Alex. ī l. ſi cōuenit. col. xv. ff. de re iud. ī l. j. co. iiij. ff. fol. ma. Bal. in c. j. §. & quia vidimus. col. v. qui feu. dare poſ. vi de oīno Areti. ī l. ij. in prin. circa ſeptimū requiſitū ad pupillarē ſubſtitutionem. ff. de vulg. & pup. vbi etiā ponit qñ lex requirit aliquid ꝓ forma correcta ratione legis, ſit correcta ipſa lex.

¶ Quā verba. Sicut dicimus de teſtatore cui⁹ volūtatē magis quā verba ſpicere debemus. l. cū virū. C. de fideic. l. ī cōditionib⁹. de cōdi. & de. l. nō alter. de lega. iij. Ad hoc et iā bene facit c. propterea. de verb. ſigni. in antiquis.

¶ Quod illud. Et vide Bar. in l. j. j. vti poſ. And. Barba.

¶ Quæro an. adde Bal. in l. præcibus. in v. col. C. de impu.

✠ POMATES.

¶ Itē cōtra. Et not. ꝙ licet qs priueť honore, nō tñ priuat̃ onere: & vide qd̃ no. in l. ſi quis ſoliduū. j. de hęre. inſtit. & l. ij. §. nemo. §. de capi. dimi. l. ſi duo. eo. titu.

cognati anterioris gradus, priuantur etiam tutela, & tñ agnati remanēt. Reſpō. ibi priuantur hæreditate abſq̃ iuo delicto, meritò priuantur & onere tutelæ. Et prædicta tene menti.

Si duo. Si plures ſunt patroni, omnibus defertur tutela: & aliquo deficiente remanet apud cæteros: & omnibus deficientibus vadit ad liberos eorū, per eundem modum, per quem defertur hæreditas. h. d.

a Quæri poteſt.ª Si primus legitimus deſinat facto iudicis hoc principaliter agentis, locus eſt datiuo nō ſequēti legitimo: ſecus ſi deſinit calu naturali vel ciuili iudice hoc principaliter nō agente. h. d. cum §. ſeq. Iſtam materiā plenè declaraui in l. ſi quis, ſub cōditione. §. ti. ij.

1 ☞ *Frater fratri an ſit legitimus tutor.*

2 *Tutela quæ ſit, quæ defertur ex mente & uerbis legis duodecim tabularum.*

Quæ ex mente, & non ex uerbis.

Quæ nec ex mente nec ex uerbis.

Quæ dicatur fiduciaria.

Si parens. Pater eſt legitimus tutor filij emācipati: frater fratris emācipati eſt tutor fiduciari⁹. h. d. cū l. ſeq. Eſt aduertendū: quia in libro Inſtitutionū habemus tres titulos. Primū de legi. agna. tu. & de illa habuiſtis vſq̃ ad hunc. §. Secundū de legi. parē. tu. de illa dicit iſte. §. Tertiū de fiduciaria tutela. & de illa loquitur lex ſequēs, quo defuncto.

Opp. de iſto. §. vbi dicitur ꝙ eſt legitimus, ad legē ſeq. vbi di 1 citur ꝙ eſt fiduciarius. Glo. C. eo. l. frater. dicit † ꝙ frater fratri eſt legitimus tutor. & gl. noſtræ in iſta materia nō habuerunt 2 clarū intellectū. Doct. dicūt melius ſic: Quædā eſt † tutela ꝓpriæ quæ deferť ex mēte & ex verbis legis xij. tab. vt §. eo. l. j. in princ. & Inſti. de leg. agna. tu. Quædam eſt tutela legitima ex mēte. l. xij. tab. nō ex verbis, vt illa quæ deferť patrono, vt §. e. l. iij. ī prin. Cū em̄ per l. xij. tab. defert̃ hæreditas patrono: p cōſequēs eius mēs fuit de tutela, licet verbis hoc nō expreſſerit: quæ mēs colligit̃ ex ratione legis: vt patet §. e. l. j. ī prin. & l. iij. in prin. Facit ſo. ma. l. cū mulier. Quædā eſt tutela legitima, nō ex verbis, nec ex mēte l. xij. tab. ſed extēſione luriſcōſulti propter identitatē rationis: vt ſi pater emancipat filiū lex xij. tab. nō vocat eos inuicē ad ſucceſsionē. Ratio: qa nō cogitauit de hæreditate, nec de tutela: nō ergo eſt ex verbis nec ex mente: ſed poſtea ſuperuenerūt ſenatuſcōſulta, quæ vocāt patrem ad hęreditatē filij. Vnde poſtea ex hoc lex noua cōiūcta cū ratiōe l. xij. tab. Iuriſcōſulti vocāt patrē ad legitimā tutelā filij: vt hoc §. & inſti. de legi. parē. tu. Et hoc vult tex. dicere, vicē legitimi tutoris ſuſtinet. quaſi dicat, nō per l. xij. tab. ſed p extēſionē luriſcōſulti ex idētitate rationis. Quædā eſt alia tutela, quæ vocat̃ fiduciaria: vt ſi filius emācipatus eſt tutor filij in poteſtate retēti, vel ecōuerſo. Iſte nō eſt tutor ex verbis, nec ex mente l. xij. tab. nec ex rōne: qa ſm iſta tpa nō vocabat̃ ad hæreditatē: ſed quia ꝓpter charitatē ſanguinis lex multū cōfidebat de eo, ideo vocabat̃ tutor fiduciarius, vt hic, & Inſti. de fidu. tut. Sed hodie frater vocat̃ ad ſucceſsionē fratris emācipati, & ecōuerſo: vt l. lex xij. tab. & l. meminim⁹. C. de leg. hęre. Et ideo pōt dici hodie tutor legitim⁹, nō ex l. xij. tab. ſed ex lege noua cōiuncta cū rōne l. xij. tab. & iſto reſpectu in l. frater. C. e. iſta tutela, q̃ hic appellat̃ fiduciaria, ibi appellet̃ legitima: qa illo tpe fuit introducta ſucceſsio iſto mō. Et vide de hoc p doc. in l. frater.

1 ☞ *Quinq; requiruntur ad hoc ut tutor datus poſit adminiſtrare. & nu. 7.*

2 *Decretum iudicis in tutela quòd fuerit introductum de iure Digeſtorum.*

3 *Decretum iudicis, in quibus tutoribus requiratur.*

4 *Inſtitutus in beneficio quòd non adminiſtret, niſi ponatur in quaſi poſſeſſione adminiſtrationis.*

5 *Decretum in tutela interpoſitum ab uno iudice, an porrigat effectum ſuum ad res alterius territorij.*

Forma interponendi decretum quando decernitur tutela.

6 *Decretum quando interponitur ſuper tutela, an alij, qui ſunt, ſeu eſſe poſſunt tutores, citari debeant.*

8 *Tutor licet dederit fideiuſſorem pauperem respectu facultatum pupilli, poteſt tamen adminiſtrare.*

9 *Geſta per tutorem in his, quæ principaliter tendunt ad commodum pupilli, quòd teneant, licet in eius datione omnia requiſita non interuenerint.*

Egitimos. Tutores legitimi cōſtituunt̃ ipſo iure p legē, nō tñ poſſunt adminiſtrare, niſi ſatiſdēt: quæ ſatiſdatio à patrono cauſa cognita

nō exigatur. h. d. Quærit gl. an † eo ipſo a ꝙ tutor datus eſt alicui poſsit accedere ad adminiſtrationē. Glo. dicit ꝙ ſic, dum b tamē tria primò faciat. Primū ꝙ accipiat res cū decreto iudicis. Secundū ꝙ faciat inuētariū. iſta duo probant̃ in l. fi. C. arb. tu. Tertium ꝙ iuret. vt in auť. vt hi q obl. perhi. ſe ha. res mi. §. fi. col. vj. Quartū ad c dit glo. ꝙ ſatiſdet: vt hic. Quintū addunt doc. ſ. ꝙ expreſsè promittat defenſionem d pro pupillo ſuſcipere, vt C. de admi. tu. l. fi. §. defenſionē. & ibi per Cy. Examinemus per ordinē. † Primò quæro quo iure 2 ſit introductum hoc decre. gl. vt vidiſtis alleg. l. fi. C. arbi. tu. dū dicit Imperator ꝙ res accipiat ſecundū ꝙ vſitatū eſt, & ſic ſe refert ad quādā cōſuetudinē: dico ꝙ propriè loquendo ſeu intelligēdo, iſtud decretum fuit introductū de iure fforū, quo non poterat adminiſtrare tutor, niſi ſibi decerneretur adminiſtratio: vt text. expreſsè dicit j̃. de auť. tu. l. iiij. licet gl. aliter ibi exponat. pro hoc §. de poſtu. l. cui eorum. in prin. & ibi no. C. de tu. & cura. illu. perſo. l. j. & C. qñ mu. tu. offic. fun. po. l. ij. & arb. tu. l. fi. & præalle. §. fi. in auť. vt hi

b qui obl. ſe perhi. ha. res mi. Quæro vtrū in quolibet genere 3 tutorū ſit neceſſariū decretū † hoc. Rñ. ſic, vt d. l. iiij. de auť. tu. & alijs legibus. §. alle. hoc tñ poteſt recipere inſtātia in tutore teſtamētario, ſcilicet ſi teſtator ei hoc remiſerit expreſsè: vt d. l. fi. C. arbi. tu. vel teſtator ipſe decernet ſibi adminiſtrationē. Poteſt em̄ ipſe teſtator decernere vt tutor ſua authoritate incipiat adminiſtrare: vt d. l. cui eorū. ſicut poteſt cōcedere legatario licentiā accipiēdi poſſeſsionē ſua authoritate: vt l. Titia. §. j. & ibi no. j̃. de leg. ij. propriè eſt em̄ iſtud decretū p̃ſtare tutori quaſi poſſeſsionē adminiſtrationis: ſicut dicūt Canoniſtæ:

4 † ꝙ licet aliqs ſit inſtitut⁹ in bñficio, nō tñ accedit ad adminiſtrandū, niſi ponat̃ in quaſi poſſeſsione adminiſtratiōis: vt ex tra, de inſti. c. iij. ī prin. & p Inn. de cōceſ. preb. c. ꝓpoſuit. ī. gl.

c Quæro an[c] iſtud decretū interpoſitū ab vno iudice † porri 5 gat effectū ſuū ad res alterius territorij. Vī qd̃ nō: vt l. cū vn⁹. §. pe. j̃. de bo. au. iud. poſ. & §. de iur. om. iu. l. extra territoriū.

Pro huⁱ⁹ declaratiōe eſt vidēdū q̃ ſit forma huⁱ⁹ decreti. Rñ. ꝙ iudex decernat ſibi adminiſtrationē dictæ tutelæ, ſeu licentiā adminiſtrandi: & ita vtimur, ad quē vſum ſe refert lex noſtra: vt C. arb. tu. l. fi., pbat̃ j̃. e. l. §. in legitimis. vbi tex. dicit decerni tutelā. gl. exponit. i. adminiſtrationē tutelę. Ad idē. j̃. de auť. tu. l. iiij. Nō eſt ergo neceſſe ꝙ iudex ponat eū in poſſeſsionē de facto: ſed data licētia ipſe tutor pōt accipere res: & hoc eſt quod dicit text. in l. fi. C. arbi. tute. & gl. hæc dt, res accipiat p decretū, i. p̃cedēte decreto: nūc ad ꝓpoſitū decretū qd̃ interponi in aliquo actu volūtario, nec habet coertionē ī aliū, pōt interponi à iudice, q habet p̃ſonā ī ptāte, licet res ſit extra territoriū: vt l. magis puto. §. illud j̃. de re. eo. & no. p doc. C. de p̃di. mi. l. ſi prædiū. Et ex hoc cōcludo ꝙ iudex, ſub quo eſt pupillus, pōt interponere, illud decretū, qd̃ extēdit̃ ad bona vbi cunq; poſita, ſi cōtradictorē nō habet, ſed ſi cōtradictor eſſet, ita ꝙ haberet neceſſe mitti in poſſeſsionē p miniſtros iudicis: tūc nō ſufficeret licētia illi⁹ iudicis, ſed debet ſcribi illi iudici, ſub quo res ſunt: vt d. l. cū vn⁹. §. pe. de bo. au. iud. poſ. Quęro

6 † an qñ iſtud decretū interponit⁹, debeāt citari[d] alij, q ſunt vel d eſſe pñt tutores. Rñ deo, qñq; p iſtud decretū cōcedit̃ adminiſtratio vni, ita ꝙ alijs denegat̃: tūc illi debēt requiri, cū hoc faciat cā cognita: vt §. de teſt. tu. l. teſtō. et l. ſeq. j̃. de admi. tu. l. iij. §. fi. Qñq; p iſtud decretū cōcedit̃ vni adminiſtratio, nō tñ alij denegat̃: & tūc ſi qdē ſunt alij, q ſunt tutores legitimi, vel dati ui iā cōſtituti à lege vel à iudice, & illi debent requiri. nō em̄ fit niſi cā cognita: vt ea. l. §. in legitimis. Et hoc maximè verū eſt in legitimis, quorū ītereſt, ne vn⁹ accedat ad adminiſtrādū ſine alio, ꝓpter ſpē ſucceſsiōis: vt j̃. e. ī §. pe. Si verò nō ſunt tutores, ſed eſſe pñt: tūc em̄ nō eſt neceſſe eos requiri: q nō lędunt̃: ar. p hoc primo C. de cōfir. tu. l. ſi vt p ponis. et j̃. de adm. tu. l. q

¶ Quæri poteſt. vide glo. Bart. & doct. in l. j. de teſta. tu.

¶ Quæro vtrū. Adde Bart. & ibi no. in l. tutor q repertoriū. de admi. tuto. & l. tutor. & in l. tutorib⁹. de autho. tut.

¶ Quæro an. Vide Pet. de Anch. in Cle. ij. de ſta. monachorū.

¶ Debent citari. Et cū deciſione Bar. hic trāſit Pe. de Anch. in Cle. ij. de ſta. mo. Facit quod in ſimili dicebat Ang. in l. is cui bonis. de ver. obli. vi delicet an qū, iudex ꝓcedit ad interdicēdū adminiſtrationē ꝓdigo. requirat̃ citatio ipſius ꝓdigi, & cōcludit ꝙ ſic: quia tractat̃ de auferenda ei adminiſtratione. Et cū Ang. ibi trāſit Imol. de quo vide q̃ dixi in l. qui habet. in §. quolibet loco et tempore. §. de tuto.

¶ Vltimũ eſt. An decretũ adminiſtrationis debeat præcedere inuctariũ, & alia, ſed Bal. in l. fi. de ma. cõue. p illũ text. dicit ꝙ nõ refert ſecũdũ Bar. in l. tutor qui reptoriũ circa princ. de admi. tu. & Bald. in l. ij. in pe. col. C. qui admi. Adde Ro. conſi. cccxxv. vbi ponit quindecim q̃ debet facere tutor, tutela ſuſcepta.

¶ Quod ſatiſdet. Adde ꝙ licet tutor nõ ſatiſdet vel caueat rem pupilli ſaluã fore, eo tpe quo tutela ſuſcipitur, tñ nõ eſt de ſubſtãtia. Facit quod notãt doct. in d. l. de die. §. tutor. q ſatiſda. cog. & quod no. per Bart. in §. pxi. & Bal. in l. fi. de mag. cõue. C. Et quid ſi non põt tutor fideiuſſore idoneũ dare, vide Bald. in d. l. fi. vbi eſt tex. ſecundum eum ꝙ fideiuſſor nõ idoneus tutelã nõ vitiat, niſi fideiuſſor fuerit in dolo.

¶ Quintũ quod requiritur. Et vide text. & ibi Bart. in d. §. defenſionẽ. An. barba. Adde tu, & intellige hoc idẽ i curatore: qa debet ſatiſdare rẽ adulti ſaluã fore, iuxta ea quæ habentur in auẽ. Ibi, quintum: not. p. d. eum Sc.

a ✠ P. PAV. P. ¶ Quia illud. Istud exclamat Ro. fin. cccc lxviij. inci. an sub. q. intellige, & in consi. ccxcix. col. j. post pri.

b ✠ POMATES. ¶ Quæ trãsactio nõ cadit. Vide Barb. distinguẽdũ in d. §. quæstiũ. ff. de arbi. Alex. l. pe. in fin. C. de pact. Ro. sing. xlvj.

c ¶ Illud. Per istã legẽ Barto. in l. hoc aũt. in prin. ex q. cau. in pos. eatur. dixit q̃ tutorẽ põt dare iudex pupillo, etiã si à nemine petaẽ. De quo etiã vide quæ scripsi in l. j. in iij. col. de iu. om. iud.

Sed quæro qñ tutor datur absenti, vide Bal. in l. ij. C. de nego. gest. all. q̃ Bal. in l. q habet §. si pupill⁹. de tu. & Bar. in l. quod si fortè. §. sunt q̃ dicũt. de sol.

d ✠ POMATES. ¶ Est enim munus. No. absentibus, etiã nõ citatis, posse officia decerni, secũdùm Bal. hoc est tũ postea eis notificandum: vt l. fi. j. eo.

e ¶ Non tantũ. De materia huius legis dixi post Bar. in d. l. certarum.

f ¶ Dari põt. Et vide gl. fin. pro distinctione Bart. in l. actus. C. de fer. And. Barb.

f ✠ P. PAV. P. ¶ Dari. vide Iaso. in l. j. §. accipiunt. colũ. j. ff. de fer.

g ¶ Die feriata. An die feriata possit dari tutor, & quando, vide Bald. in l. actus. C. de fer. & ibi eriã habes an possit confici inuentarium, & administratio decerni.

h ¶ L. bonorũ. Et ibi vide, & probat etiã in l. fi. C. de tu. & cu. q. non satisdedit. & qd̃ voluit Pau. de cast. in l. bonorũ. C. qui adm.

Sed pro Barto. hic est glo. in §. neq. Insti. de auth. tu. & Bald. in l. potuit. de iure deli. & Imo. in l. restituta. §. fi. ad Treb. vide quæ dixi in d. l. bonorum.

i ¶ Sed contra. Vide Bal. in d. l. si vt proponis.

k ✠ P. PAV. P. ¶ Si aũt tutor. not. sin. limit. ad regu. qd̃ decretum interpositum ex falsa causa sit nullum quam etiam sequitur Alex. in l. iustè possidet. colũ. vj. ff. de acquiren. possess. vbi etiam addit alias quandoq̃ notabiles limitationes.

✠ Pro intellectu l. si vt proponis. C. de confir. tu.

Jhon. dicit not. qd̃ fortiori est posse vti pote ex sententia ecclesiam. sm sinodo de moneys. contra quem sequitur Jason. l. 1. sed de acquirendo in 6. ff. de fer. §. 1.

de facto: an si sit inter duos cõtentio de tutela, veniat in cõpromissum? Rñ. nõ: quia illud[a] cõpromissum in arbitratorẽ, est q̃dam trãsactio: vt in auẽ. vt dif. iudi. §. j. & ibi no. quę trãsactio nõ cadit[b] in ista quęstione. Non enim potest quis dare pecuniam vel accipere vt sit tutor, vel patiatur aliũ esse tutorẽ: vt l. in eos. s̃. de tutel.

☞ *Curator datur inuitus & ignorans.*

ILlud.[c] Absens et inuitus absenti & inuito põt dari tutor. h. d. Opp. s̃. de tute. l. qui habet. §. j. Sol. ibi in curatore, qui datur ad lites. Opp. Instit. de cu. §. itẽ inuiti. Solu. ibi loquitur in curatore adulti, qui non recipit curatorem inuitus, nisi ad lites. Curator † autẽ ipse bene datur inuitus, & etiã ignorans: vt in l. fi. in prin. C. de admi. tut. Est enim munus[d] publicũ: & ideo põt dari inuitus, & etiã ignorãs, secundũ Dyn. Pro hoc j. de cu. bo. dã. l. ij. §. quærit an inuitus. Et si datur inuitus: ergo etiã ignorans et absens: vt l. qui potest inuitus. j. de re. iu. & l. iiij. de fideicõ. lib. Gl. signat arg. contra s̃. de adopt. l. post mortẽ. §. fi. & nõ soluit. Dic quod ibi in adoptione, quę est actus priuatus: nec cadit inter absentes, sicut nec cognatio naturalis: sed hoc est publicum munus, quod cadit in ignorantem & inuitum. Ita dicunt doct.

e NOn tantum.[e] Curator potest dari ad authorandum in vno cõtractu tantũ. h. d. Aliud in tutore: quod dic vt l. certarũ. s̃. de test. tute. Fallit in casu l. impuberi. j. eod. dixi in l. si hæreditas. in prin. s̃. de test. tute.

EC mandante. Tutelæ datio nõ potest mandari ei, qui nõ habet iurisdictionẽ: sed habẽti iurisdictionẽ sic. h. d. tex. cũ glo. quam vide per te.

Si prætor. Qui non intelligit: licet habeat iurisdictiorem, non potest eam exercere. h. d.

☞ *Tutor dari potest in diem feriatam in honorem Dei, si non detur ex inquisitione.*

Dari.[f] Tutor põt dari die feriata.[g] h. d. Quæro † quid de die feriato in honorẽ Dei. Ia. de Are. dicit, quod fortè illo die poterit cùm hoc spectet ad pietatem: vt extra de fer. c. fi. & C. de fer. l. fi. quæ lex facit ad hoc: & hoc nisi fiat cũ inquisitione: tunc eũ debet fieri iudice sedẽte pro tribunali: vt l. naturali. in fi. s̃. tit. ij.

☞ *Tutor potest dari ad unum articulum tantum, etiam hoc expresso.*

Tutor quod nõ sit necessarius ad adeundam hæreditatẽ.

Idem in restitutione Trebellianicæ.

Tutor solus non adit hæreditatem quando pupillus est maior infante.

IMpuberi. Seipsam summat. No. † q̃ tutor põt dari ad vnũ articulũ, etiam hoc expresso, s. ad hæreditatẽ adeũdã, & hoc ex cã, quod declara, vt dixi in l. si hæreditas. s̃. de testa. tu. in prin. Opp. † quod non sit necessarius tutor ad adeundã hæreditatẽ: vt C. qui admit. ad bo. poss. l. bonorũ. Gl. dicit aliud in bonorũ poss. postea subiũgit idẽ in vtroq̃ casu, & bñ: quia sicut bonorũ possessio potest agnosci authoritate iudicis in defectũ tutoris, vt ibi: ita põt hæreditas adiri, vt l. si infanti in fi. C. de iure deli. Quæro, quid in restitutiõe Trebellianicæ. Rñ. idẽ vt in gl. Quæro † an solus tutor possit adire sine pupillo. Glos. dicit q̃ nõ si est maior infante: licet bonorũ possessionẽ posset acquirere. Cõtrariũ no. in d. l. bonorum[h] sed quod hic dicitur, est verius, vt no. in l. potuit. C. de iu. delib. & ita tenet Dy. dicam in l. tutor. j. de bonorum pos.

1 ☞ *Error in datione tutoris, quando illam impediat.*

2 *Error in persona dati, quod non reddat dationẽ nullam, licet faciat datum remoueri.*

3 *Vna causa ex pluribus est sufficiens perueniendi ad datiuum.*

4 *Datio tutoris facta à iudice alio petente, non facta mentione de matre an ualeat.*

5 *Si in petitione tutoris est facta mentio de matre, an ipsa debeat requiri.*

6 *Iudex si, cui fuit narratum de matre, dedit tutorem sine inquisitione, an præiudicet matri postea uolenti tutelam.*

7 *Pupillus si habet tutorem de de facto non de iure, cum alius petitur: an de hoc sit fienda mentio, ut datio teneat.*

8 *Sententia quando est nulla ex causa intrinseca, quæ iudici non liquet manifestè, non potest ad aliam sententiam deueniri, nisi prima cassata.*

TVtor. Si in cã dãdi tutorẽ erratur, datio est nulla h. d. Primò loquitur in specie. Secũdò illud probat per regulã generalẽ. Secũda ibi: nã & si. Quæro † qd vult dicere, erratũ fuerit in facti causa? Dicit gl. q̃ credebatur nõ habere tutorẽ, & habebat: vel credebatur non habere patrem, et habebat. In quibus casibus nõ põt dari tutor. Istud est verum in se, sed nõ cõgruit legi. Nam in principio loquitur in casu, in quo tutor potest dari propter absentiã alterius: vt l. ij. s̃. eo. & s̃. de tute. l. quæsitũ. sed nõ valuit datio: quia hic causa nõ fuit declarata iudici. Illud quod sequitur: nã et si, &c. venit ad probationẽ illius, sed non esset bona probatio arguendo de casu, in quo nõ potest dari tutor, ad casum, in quo põt dari. Dic ergo q̃ hic loquitur generaliter, quocunque modo erretur in petitione tutoris, nõ dico de omni errore, sed in facti causa: hoc est, in eo quod est causa huius facti, s. dationis tutoris, datio nulla est. Simile in aditione hæreditatis. Nam omnis error nõ impedit, sed ille qui est in causa aditionis: vt j. de acqui. hęre. l. si is ad quem. Exemplũ ergo huius regulę vnũ habes in prin. huius legis: quia causa quare poterat dari tutor, erat absentia alterius tutoris: sed si tutor fuit datus ex alia causa non valet datio. Item quocunq̃ modo erretur in causa dationis. Exemplũ: ad datiuum nõ peruenitur, donec est spes testamentarij: vt l. si quis sub conditione. s̃. de test. tute. Item donec subest spes proximiorũ legitimorũ: vt s̃. titu. j. l. j. §. si apud hostes. & l. non solũ. §. si libertus. j. de excu. tut. Item si primus est remotus vel excusatus. Itẽ si proximior appellauit: vt l. ij. s̃. eo. ti. Itẽ si proximior erat pupilli debitor: vt l. si impuberi. j. e. & ibi dicã. Itẽ si primus est creditor: vt l. ij. s̃. eo. ti. Istę ergo causæ vel altera earũ debet exprimi, vt iudici sit notum, si ex alia causa daret, nõ valeret datio. hic est casus. Item aduerte quòd solus error in causa facit dationem nullam. Si enim erratur in persona quæ datur: † quia dicebatur idonea cùm non esset, dicebatur diues cùm non esset, dicebatur amicus cum esset inimicus: hęc non faciunt dationem nullam: vt l. in eos. s̃. de tute. sed faciunt eos posse remoueri. j. de suspe. tu. per totũ. Sed contra[i] prædicta videtur multum fortiter C. de cõfir. tu. l. si vt proponis. vbi ei, qui habebat tutorem datũ in testamento inutiliter, qui debebat cõfirmari, fuit datus tutor à iudice, de illo nõ facta mentione: et tamen ibi dicitur q̃ valet. Ad idem quod dicitur in auẽ. matri & auie, de tutore datiuo non facta mentione de matre, vt ibi no. Sed ad illã gl. dico vt statim dicã declarando gl. hic positam quæ est illi contrariã. Ad l. si vt proponis. dico q̃ tex. ibi dicit, q̃ legitimè factũ est, &c. Intelligo q̃ iu dici notũ erat de datiõe tutoris in testamento, sed propter cessationẽ illius iudex dedit aliũ: vt probaẽ in l. qui negotiationẽ. §. testamẽto. j. de admi. tu. Vel verius & subtilius, quandoque tutor datur à iudice ad petitionẽ alteri⁹: & loquitur ista lex, & quod s̃. dixi, vt expressè dicit tex. tutor si fuerit petitus. & ibi: nã et, si quoquo modo in petitione, &c. Si aũt tutor[k] datur proprio motu iudicis, si casus erat, in quo poterat dari: licet sit erratum in causa, tamen valet datio: vt d. l. si vt proponis. & hæc sol. videtur hodie probari per tex. extra de præben. c. si motu proprio. lib. vj. Simile in iure nostro si liber homo putãs se seruum adijt hæreditatem motu proprio: talis aditio nõ vitiatur per errorem. Secus si ad petitionẽ alterius, hoc est, alio iubente: vt j. de acqui. hæ. l. qui in aliena. §. si is qui putabat. Sed quæro † quid si plures sint causæ perueniendi ad datiuũ, & exprimitur vna, an valeat? Puto q̃ sic, si illa est sufficiẽs. ar. j. de acq. hære. l. q̃ si dubitet. Venio ad q. gl.[a] & quæro quid si tutor † est datus à iudice alio petente nulla facta mentione de matre, an valeat datio tutoris? Gl. videtur hic determinare q̃ nõ, vt habes in ea. Contrariũ huius determinat gl. in auẽ. matri & auię. per l. si vt proponis. C. de confir. tu. Spe. tangit in tit. de tuto. §. nunc dicendũ. ver. quid si mater. Dy. tangit hãc gl. Nam licet antequã mater assumat tutelã nõ sit tutrix, vt in auẽ. de hæred. quæ ab intest. defe. §. ex his. tñ ex quo petit, incipit esse legitima: vt j. ad Tertul. l. ij. §. si mater. ver. q̃ si pater. Dixi in l. si qs sub conditione. s̃. de testa. tu. sed legitimo superueniente repellitur datiuus: vt l. si tutor Reipublicę. §. j. de tute. & rat. distr. et in l. nõ solũ. §. si libertus. j. de excu. tut. Non obstat l. si vt proponis. quia confirmatus non habetur loco legitimi, sed in veritate est datiuus, vt dixi in l. j. s̃. de confir. tut. meritò secũ cõpatitur aliũ datiuũ. Ita dicit Dy. Ista verba magis probãt istã gl. malè dicere quã bene. Nam concludũt q̃ interim valet datio: sed matre postea petẽte tutelã euanescit. Gl. aũt dicit q̃ statim nõ valet. Vnde Odof.[b] distinguit aliter: Aut mater fuit in mora petendi tutelã: & tunc præferũtur datiui. Aut nõ fuit in mora, nec est quid imputeẽ sibi: & tũc præferẽ ipsa. arg. j. de adul. l. si maritus. §. ante extraneus. Facit j. de iur. fis. l. edicto. §. ij. & iij. & j. de admi. tut. l. tutor qui repertoriũ. in princi. & C. de his qui. vt indig. l. sororẽ. quod tenet Iac. de Are. Pet. & Cyn. in d. auẽ. matri & auię. Pro hoc optimè facit tex. j. ad tertu. l. ij. §. sed si mater. ver. sed si fortè. & C. de epis. & cle. auẽ. presbyteros. & ibi innuit q̃ tacẽdo per quatuor menses sit in mora. Ista verba respiciunt qũ mater postea venit, & vult tutelã: sed si mater nõ peteret tutelã, ex eo q̃ nõ sit facta mẽtio de ea, vitiaẽ datio tutoris. Et hoc est q̃ quærit gl. nostra, ad quod prædicta non vadunt. Dico ergo in quæstione proposita q̃ si de matre in petitione nõ fiat mẽtio: tutelæ datio est nulla: q̃a erratur in causa: ergo &c. vt hac l. ideo enim peruenitur ad datiuum, quia mater nõ vult. Itẽ ideo admittit alius ad petẽdũ, quia nõ petit mater. Debet ergo hoc exprimi iudici. tex. est C. qui da. tu. poss. l. q̃ dicitis. Quæro an[c] si de matre facta est mentio in petitione † debeat ipsa requiri. tex. in d. l. q̃ dicitis. innuit q̃ sic, quasi iudex debeat inquirere an hoc sit verũ, ibi patet, quod puto verũ, si tutor daretur ex inquisitiõe: vt l. naturali. in fi. s̃. tit. ij. Sed si iudex vellet dare absq̃ inquisitiõe tutorũ, tũc sufficeret corã eo esse narratũ. Nec eũ habet necesse aliter inquirere q̃ habet: quia põt fieri quolibet loco, & tẽpore, vt l. qui habet. §. pe. et q̃ ibi no. s̃. de tute. Sed tũc † quæro, quid si iudici narratũ fuerit, & tutorẽ sine inquisitiõe dederit, an matri postea tutelã volẽti præiudicet? Rñ. tenere hoc casu distinctionẽ Odof. an mater fuit in mora an nõ, vt dixi s̃. & quod dixi de matre, cui⁹ prima cã est in petẽdo tutorẽ: idẽ videẽ in cęterisvt debeãt asserere iudici quõ proximiores cõsanguinei, seu agnati cessent petere tutorẽ, cũ sint admoniti ne erreẽ in cã facti: vt j. ti. j. l. diu⁹. §. si quidẽ. Quæro, † quid si pupillus habeat tutorẽ de facto, nõ de iure, an cũ petiẽ ali⁹, debeat de hoc fieri mẽtio? Rñ. qñ q̃ tutela nõ vacat, neq̃ de iure, neq̃ de facto: & tũc nõ est dubiũ, quia nõ põt dari alius tutor regulariter, vt C. in qui. cau. tu. ha. p̃ totũ sed in casibus, in quibus põt dare, debet ille casus expri mi corã iudice, ne erreẽ in causa, vt hic. Quãdoq̃ tutela nõ vacat de iure, sed de facto, vt q̃a habet tutorẽ qui nõ administrat: & tũc idẽ, vt hac l. in prin. Qñ q̃ tutela vacat de iure, sed nõ de facto: tũc puto q̃ debeat fieri mẽtio in petitiõe, ne aliter erreẽ in causa. Probo: quia regula est, q̃ tutorẽ habenti regulariter non datur tutor, sed bene põt referri ad ius, & ad factũ: vt l. stipulatio ista. §. hæc quoq̃ & §. seq. de ver. obli. ergo debet declarari. Præterea, sicut testamentũ, quod est de iure validũ, impedit aditionẽ ab intestato: ita testamentũ quod est de facto, vt puta si est falsum, cũ hæres dubitat: vt l. cùm falsum. j. de acquiren. hære. Ita hic per tutorem existentem de facto iudex adiẽ, ad dubitationem, an pupillus tutorẽ habeat. Ad idẽ, † quia si sententia est nulla ex causa intrinseca, ita q̃ iudici manifestè non liquet, non potest deueniri ad aliam sententiam, nisi prima cassata: vt l. cũ quærebatur. j. de re iudi. & ibi dixi Pro hoc habemus Decretales expressas, & de elec. c. consideraũimus. de cõcess. prebẽ. c. cũ nostris. &c. post electionẽ. et c. literas. Debet ergo hoc exprimi, & postq̃ factũ fuit hoc iudici notũ, non est necesse q̃ de hoc ingrat: cũ possit dare tutorẽ sine inquisitiõe, vt dictũ est. Sed licet ista ratio valeat, tñ iste secũdò datus nõ posset sua authoritate repellere primũ, q̃ erat in quasi possessione: sed sup hoc adhibeẽ causæ cognitio, ne illi fiat iniuria: arg. j. de aqua quo. & æsti. l. pen. & est expressum in simili, extra de præbẽ. c. licet. lib. vj. Qñq̃ tutela vacat de iure & de facto. Quõ aũt de iure vacet, liquet oĩbus. De facto autẽ vacare intelligo, etiã si quis administret nõ tanquã tutor, vel si administret vt tutor: & in casu tali, q̃ cõtra eũ nõ daẽ actio tutelę: vt j. de eo q̃ pro tut. l. j. §. j. & §. simili mõ. et ibi no. Cũ eũ in illũ nõ cadat hoc nomẽ Protutor, meritò non potest dici quòd de facto gerat vt tutor. Isto casu non est necesse q̃ fiat mentio de tali administratore: sed debet fieri mentio de alio, cuius prima causa est in tutela vel in petitione tutoris: vt s̃. dixi de matre, et similibus, &c.

1 ☞ *Curator datur tutorem non habenti.*

2 *Curator datus pupillo tutorem non habenti, quòd possit facere omnia, nisi quæ iuris solennitatem desiderant. Quæ sunt illa, quæ desiderant iuris solennitatem.*

Curatoris datio habenti tutorem præsentem, non tenet.

VRator.[d] Præsente tutore pupillo nõ põt dari curator. h. d. Oppo. s̃. de tutel. l. solet. Sol. Intelligit gl. hic, si est psens, & administrare põt. † Quærit glo. nũ quid ei, q̃ nõ habet aliquẽ tutorẽ præsentẽ, vel absentẽ, possit dari curator. Dicit glos. q̃ sic, per legẽ istam, & j. c. l. curatorẽ. quod no. Quęro, curator, † qui daẽ pupillo nõ habẽti tutorẽ, quid potest facere? Respõ. omnia: exceptis his quæ solennitatẽ iuris desiderãt: vt l. curatorẽ. j. de autho. tu. Solennitatem aũt iuris desyderare arbitror omnẽ actũ, per quẽ pupillus obligaẽ, vel alienaret: sicut patet in aditiõe hæreditatis, in qua nõ sufficit authoritas talis curatoris: vt l. cũ in vna. §. j. j. de appel. Et hoc ideo: quia per aditionẽ pupillus obligaẽ: vt j. de acquir. hære. l. more. & ideo non posset esse in iudicio, nisi cùm datur curator ad litẽ cũ tutore suo: vt l. q habet. §. si pupillus. s̃. de tute. Potest ergo interim iste curator administrare, cõseruare bona, & recolligere fructus, & similia, quæ sunt facti: nõ aũt ea quæ iuris sunt. Quæro quid si talis curator esset datus, cum tutor esset præsens. Respon. non valet, vt hac lege, coniuncta lege præcedenti. & hoc nota. Iacob. de Aret. s̃. de test. tute. l. si plures. & ibi dixi.

EIs qui.[e] Filius potest dari curator patri curatore egenti. h. d. Quærit glo. an iste filius teneatur reddere rationem patri. Et dic quòd sic, licet secus sit in patre. quod dic vt in glos.

1 ☞ *Sanitas mentis comprehenditur ex sermonibus.*

2 *Prodigus ex factis, non ex sermonibus cognoscitur.*

3 *Testis deponens super aliqua qualitate animi, debet testificari per actus exteriores, quos uidit.*

DIuus. Prodigo filio ad matris instantiam datur curator. Et prodigus est, qui in sermonibus videtur sapiẽs in factis insipiens. hoc dicit.[f] Not. quod † ex sermonibus cõprehenditur an quis sit sanæ mentis[g], vel demẽs. Simile in l. quidã. de conditio. institu. Secundò no. † q̃ prodigus cognoscitur ex factis, non

a ¶ Venio ad q̃. gl. & vide Bal. in cõs. cxvj. inci. Ioãnes de strictu misterij. vbi cõsuluit in casu, in quo loquitur gl. ista. And. Bar.

b ✠ POMATES. ¶ Vnde Odof. vide Bart. consil. cxl. in ij. col. in iij. dubio.

¶ Quæro an. Vide Bart. in auẽ. matri & auię. & ibi no Bal. C. quando muli. tute. offi. fung. i potest.

d Curator. Circa prĩ. Bart. tenuit cõtrariũ in l. q̃ habet. §. fi. i gl. in ver. talẽ. cum glos. sequẽ. s̃. de tute. & est tex. & ibi clari⁹ Arc. & Ioã. And. in c. fi. de iud. i vj. & Bal. in l. j. §. si curator impuberis. j. de eo q̃ p tut. & gl. in l. ait ptor. §. permittit. cũ glos. iuncto tex. s̃. de min. & Bal. i c. j. i pe. col. de mili. vasal. qui contu. est. & per hoc, & p alia ita aliàs consului apud Mutinam.

¶ His qui. Vtrum filius teneatur reddere rõnẽ patri, vel econtra, vide Bal. i l. si superstite. C. de dolo.

f ✠ POMATES. ¶ Hoc dicit. De modis, p̃bãdi quẽ furiosum, vide Alexã. in l. si cũ dotẽ. §. si mari⁹. in gl. sup verbo, offerẽs. ff. fol. ma. et aliqd p cũ in l. apud Iulianũ. §. cõstat. i ij. volu. de lega. j. vbi Ias.

¶ Sit sanæ mẽtis. Et qũo cognoscaẽ qs sit furiosus vide nota. p Bart. lati⁹ in suo tractatu de testa. in ver. prudẽtiã. Est ẽ aliud, vt qa habet memoriã iordinatã. Casus est in c. filij. de hæret. in vj. & ibi eũ põderat Domi. de sancto Gemi. Aliud est, scilicet qñ nescit proferre quod vult. Istud probaẽ in c. j. ver. fi verò. de cler. ægro. in vj. & ibi põderat Domi. de san. Gemi. Et an debeat deponere testis, sup qualitate furoris cũ sterrogaẽ, vide Bal. i rubri. C. si ex fal. instr. et in l. furiosum. q̃ test. fa. post. Et qũo cognoscaẽ qs esse furiosus, vide q̃ dixi in l. si cũ dotẽ. §. si maritus. so. ma. Et vide no. per Bar. in l. nec codicillos. de codicil. p Bal. i

d.l.furiosum. Aliquid per di furiosum, licet corpus suũ ad sepulturã deferri mãdet cũ cantibus, &c. & mortẽ suã nõ lugẽdo per tex.xiij.q.ij.qui diuina. & c.vnaquæq. Quid autem in mente capto vel cæmẽte an differat à furioso: et an leges loquentes in vno, habeãt locũ in alio: Ang. in d.§.si maritus. se remittit ad no. per se in l.ex facto j.de vul.& pup. et ibi tenet q leges de vno tractãtes nõ extẽdantur ad altũ, per l. si furiosi. C.de nup. Tu vide Bar.i.d.l.furiosum. & Bal.in l.humanitatis.in iij.col.C. de impub.& alijs substi.& Bal.in l.ij.de inof. do. aliàs de inof.testa. & in l. sed & milites.§. iam aũt.de exc.tu. & Imo.in l.si vero. §. de viro.in xj.colũ.solutmat.vbi perfectè loquitur. Adde qualiter furor, pbet Alex. consil.cxl.lib.j. Sicu. lxj.Pet.de Anch. cõs. lxvij.

a ✠ POMATES. ¶ Sermonibus. Adde Alex.consl. lxxxv. col.pe.v.volumi.

b ¶ Opp. q seruo. Adde l.j.& ibi glo.C.qui da.tu.poss.ad datiuũ. Adde Bald.in l. cũ in eo.§.de pactis.

c ¶ Vltimò. Et vidẽ qd notat singulariter in l.ex pecunia.j. vt leg. causa.aliàs, vt in pos se.leg.& Ang.in l.dedit.§.planè. §. qui satisdare cogã. Andre. Barba.

d ¶ Vbi. Et hanc legẽ no.limitat Ang. in l. testamentũ.C. de test. vt ibi dixi. Et de hoc vide no.per Bart.in l. j.§.solent.j.qũ appellã.sit.& quod ibi per Moderni. & vide qd no.dixit Ang.i.l.nulli.qd cuiusq vniuer. no. Et ad hanc.l. vide Ang.in l. vacãtia. de bo.vacan.lib.x. in v. charta. Et Bal.in authen.habita. ne fil. pat.in xvj.co.ver. sed dubitat.& in l. secũda. aliàs iij. C. qũ fil. vel priu.in ver.sed nũ quid defectũ aliorũ. Et ad not. hic vide Bal.in c.j.si de inuest. lis oriatur inter do. & vasal.& Bal. in l. iudicium soluitur ff. de iudiç.& Bart.in l. ij.j.ad municl. Et istd dictũ Bar.hic probat per tex.valde sing. in authẽ. vt nulli iud.§. hic peruenit.in versi. primoribus ciuibus. quem tex.alle.Bal. p sing.in l.ij.C.qũ fil.& Bal.in l.j.§.de offi. cõsu.i xix.q.& ibi Bal. in d.c.j.

✠ POMATES. ¶ Hoc dicit. Vide cõcor.per Roma.in rub.de arbi.in xj.colũ.& limita vt ibi per eum. vide Barba.consl.j.in vj.char.in iij.col.j.volu.

f ✠ POMATES. ¶ Decurionum. Adde q istam opi.reprobat Feli. in rubri.de appel.Bal.in c.licet ex suscepto.de foro compe.per tex.in clemen.ne Roma.§.irritum.de elect.alleg.hic per Alex.in apostil.& vacante Imperio iurisdictio nõ remanet apud electores, sed apud Papã, vt in dicto c.licet ex suscepto.& in c.pastoralis.col.fi.aliter videatur loqui. Et ita tenet Bar.in l.j.§. deniqe.el.ij.de aqua plu.arcen.& ibi Alex.in apostillis. Quid aũt in legato de latere, an mortuo Papa succedat Papæ sede vacante in prouincia sibi commissa? Dic q non: ita Barba.in d.c.licet ex suscepto.Ro.sing.cccc vij.inci.vacante imperio.& sing.seq.

f ✠ P. PAV. P. ¶ Nota diligenter. vide de hoc & alijs similibus Iaso.in l.fi.C.de iudic.in j.no.& Fel.in c.quærelam.circa fi.col.pe.de iureiuran.

Ro.in l.j.in prin.de verb.obli.vbi dixit quẽ nõ reddi furiosum, licet corpus suũ ad sepulturã deferri mãdet cũ cantibus, &c. & mortẽ suã nõ lugẽdo per tex.xiij.q.ij.qui diuina. & c.vnaquæq. Quid autem in mente capto vel cæmẽte an differat à furioso: et an leges loquentes in vno, habeãt locũ in alio: Ang. in d.§.si maritus. se remittit ad no. per se in l.ex facto j.de vul.& pup. et ibi tenet q leges de vno tractãtes nõ extẽdantur ad altũ, per l. si furiosi. C.de nup. Tu vide Bar.i.d.l.furiosum. & Bal.in l.humanitatis.in iij.col.C. de impub.& alijs substi.& Bal.in l.ij.de inof. do. aliàs de inof.testa. & in l. sed & milites.§. iam aũt.de exc.tu. & Imo.in l.si vero. §. de viro.in xj.colũ.solutmat.vbi perfectè loquitur. Adde qualiter furor, pbet Alex. consil.cxl.lib.j. Sicu. lxj.Pet.de Anch. cõs. lxvij.

a ex sermonibus. [a] Ex quo not. † q quãdocunq; de aliqua qualitate animi quærit, testis debet testificari per actus exteriores quos vidit. Facit. C. de prædijs nauí.l. ij.in fi.& quod ibi dixi lib.xj.

1 ☞ *Seruo, qui debet esse liber in continenti, tutor datur.*
Et quando potest cum domino litigare.nu.3.

2 *Paria sunt aliquid in esse consistere, vel de proximo in esse deduci.*
Tutor datur in casibus, in quibus legitimus esse nõ pot.
Et impedimento legitimi cessante cessat datiuus.

3 *Quod tutor datus cessat legitimo superueniente, & satisdante rem pupilli saluam fore.*

SI impuberi. Ista est optima & aurea lex. Seruo pupillo in causa, quam pot habere cũ domino, datur tutor, q desinit esse statim cũ cœperit habere patronũ, & legitimè satisdederit.h.d. Primò loquit in eo cui est relicta libertas, & hæreditas per fideicõmissum. Secũdò in eo cui est relicta libertas directò, & hæreditas p fideicõmissum. Tertiò rndet cuidã tacitæ obiectioni. Quartò format circa prædicta quædam dubia, & soluit. Secũda ibi: postea. Tertia ibi: quãuis. Quarta ibi: qd ergo. Prima pars subdiuidit in duas: quia primò ostẽdit p senatusco. prouisum esse impuberi seruo, vt ei tutor detur qui petat hæredẽ institutũ cogi adire, & illũ manumittere, & ei hæreditatẽ restituere. Secundò in ver. qui tutelã. declarat quãto tẽpore duret hic tutor datus. & dicit q statim cũ hęres institutus manumittit seruũ, incipit esse patronus: & per cõsequẽs tutor legitimus; & sic videtur q cesset tutela datiua. Dicit tñ q non aufertur primo administratio, nisi patronus restituat hęreditatẽ, & caueat rẽ pupilli salutam fore.

b Oppo. q seruo [b] non detur tutor: quia tutela est potestas in capite libero posita: vt §. de tut.l.j.in prin. & l.si arrogati.§.j.Sol. quod † dicitur, seruũ nõ posse habere tutorem, verũ est, nisi debeat fieri liber incontinenti, vt hic quod no. Ex quo not. † q aliquid in esse consistere, vel de proximo debere deduci in esse, paria sunt. Facit j. de excusa.tut.l.nõ tantũ. in princ. & j. qui sine ma.ad liber: peruc. l. vlti. vel aliter. † Seruus non potest habere tutorẽ nisi in casibus, in quibus pot cum domino litigare. Ita loquitur hic, qd tenemenţi. Facit j.eo.l.ei qui. Et idẽ fortè in filiofa. qui de statu suo litigat cũ patre: arg. huius l.ei qui. Vltimò [c] no.ex hoc prin. † q in casibus, in quibus legitimus non potest esse tutor, quia debitor vel creditor propter litẽ deueniendum est ad datiuũ,

c cuius tutela deficit statim cùm ille desierit esse debitor vel creditor, vt hic in ver. qui tutelã. Statim enim q patronus desinit esse debitor, reassumit tutelã legitimã quod bene no. Item not. † illud quod dicitur q superueniente legitimo cessat datiuus, intelligitur postq; legitimus satisdedit rẽ pupilli saluã fauore. quod est singulare. Posses tu hic dicere: fortè hoc est speciale in casu isto, sed nõ video rõnem, & hoc vtilitati pupillorũ congruit. Et ideo puto hoc generaliter intelligi in quolibet legitimo. & sic determinat l.si tutor Reipublicæ.§.j.j. de tute.& ra.distra.& l. nõ solũ.§.si libertus.de excusa.tuto. Venio ad secundã partẽ, & oppo. q non sit idem quod in præcedenti: quia ille, cui datur directò libertas, est libertus orcinus, hoc est familiæ testatoris: vt l.iij.§.planè.§.titu.j. So. non est idẽ omnino: nisi ponas q hæres institutus sit de familia testatoris, secũdùm Ia.de are. Venio ad tertiam partem, & oppo.§.ti.j.l.j.§.interdum.& l.iij.§.planè. Solue vt in glo.

IN omnem. Curator dat° in locũ tutoris absentis, datur in omnem rẽ.h.d. Quæro, quid vult dicere, in omnem rẽ? Respon. curator, qui datur impuberi nõ habenti tutorem, datur in omnem rem, quæ solennitatem iuris non requirit: vt l. curatorem.j.de autho.tu. Dixi in l. curator.§.eo. Sed curator, qui datur in locum absentis tutoris, datur in omnem rẽ, etiã quæ solẽnitatem iuris requirit, vt hic: per quam itur ad adeundam hæreditatẽ: vt l. cùm in vno.§.j.de appella.

EI qui. Hanc legem declara vt dixi in l.si impuberi. §. eodem.

1 ☞ *Quando in ciuitate non est iudex appellationis, appellatur ad ordinem decurionum.*

2 *Episcopatu uacãte iurisdictio remanet apud capitulum.*

3 *Papatu uacante, iurisdictio est in collegio cardinalium.*

4 *Decuriones possunt dare unum ex episcopis in tutorem pupillo.*

d VBi. [d] Quando rectores non sunt in ciuitate, tutoris datio remanet apud priores, vel ordinem

e decurionũ.h.d. [e] Not. diligenter † istũ casum: & sic in ciuitatibus, vbi nõ est iudex appellationis, posset appellari à sententijs

f Potestatis ad ordinẽ decurionũ [f]. Itẽ † fa-

2 cit quòd vacante episcopatu remanet iu

g risdictio apud capitulum [g] & sic vacante

3 † papatu remanet iurisdictio apud colle-

h gium Cardinaliũ. [h] Circa quę vide Inno.

g ¶ Apud capitulum. Adde quod Bal. per illum tex. in c.j.si de inuesti. lis oriatur inter dominum & vasallum. in prin. dixit ibi mirabilem esse text. q propter negligentiam Magistratus recurritur ad populum terræ. Et ideo est argu. secũdùm eum, q si vacat iudex, à populis debet appellari ad populum, nõ ad successorem. Et istam legem nõ intelligit habere locum in actis meræ voluntatis, per l. secundam C.de donatio. et ibi latè vide per eũ, bonum dictum Inn. quod videtur facere in contrarium.

ADDE tex. in authen. vt nulli iudicũ. §. hic peruenitur. in versi. primatibus ciuitatis. quem text. ad hoc allegauit Bal. p singulari in l.ij.C. qũ fiscus vel priuatus. Et idem Bald. in l.j.§. de officio proconsul.

h ¶ Collegium Cardinalium. Ego dico q vacante sede papali sacrum collegiũ fratrum dominorũ Cardinalium non habet iurisdictionem, nec poterit ratẽ, quã Papa viu° exercebat. Hoc decidit text. elegãs in Clemen. ne Romani. §. irritum. de elect. per quem text. confunditur opi. Barto. hic, inquantũ vult q vacante sede papali appellatur ad collegiũ Cardinaliũ, sicut ad ipsum Papam, si viueret: quia malè loquit Bart. quia mortuo Papa iurisdictio & potestas Papæ nõ remanet apud collegiũ Cardinalium: vt ibi est tex. Hoc etiam voluit gl. ibi vbi ponit differentiã inter collegiũ Cardinaliũ & alia collegia. Et idem voluit gl. in ca. vbi piculũ. §. ideoq; de elec. in vj. vbi etiã probat hoc tex. & gl. magna i c.j. de schisma. in vj. Nec obstat si dicatur q minora collegia possunt: ergo multo fortius collegiũ Cardinalium. Quia respõdet q quo ad accelerandũ prouisionem ecclesiæ, in cuius prouisione imminet periculũ, speciale est quod statui debet et sic est simile, secundùm gl. in c. accusa. §. fanè. de hereti. in vj. Et dicit etiã ibi glo. q Cardinalatus est officium. Quã gl. adde ad ea quæ dixi in l.j.§. de qua re. de postu. Et ex istis glo. sequit q cœtus Cardinaliũ vacante sede non pot facere constitutiones: quia concedere cõstitutiones est iurisdictionis, vt voluit gl. in l.j. de iurisdom. iu. & Inn. in c. cum accessissent. de consti. probatur in l. nulli. de sen. & in c. vt enimarum. de consti. in vj. & in c. ecclesia. de consti. Bar. in l. omnes populi. de iusti. & iur. Gl. tamen in c. nullus. lxxix. dist. dixit, q vacante sede cœtus Cardinaliũ tenet locũ Papæ mortui. Ex quo sequit quod videtur quod possit facere illud quod Papa viuus. Sed glossa illa non bene loquitur: quia mortuo Papa ecclesia non remanet sine sponso, qui est Christus, vt voluit glo. & doc. in Cle. ne Roma. & in d.c.j. de schisma. in vj. & in d.c. vbi periculum. & contra illum tex. est tex. in d.cle. ne Ro. Et quod non habeant iurisdictionem, voluit Bal. in tractatu schismatis. in ij.col. in ver. suppono autem q Cardin.

ADDE si vis videre verba formalia huius apostillæ, Barb. consl.j. vbi latè de potestate Papæ & Cardinalium. & in xxiij.col. hic dicta plenius reperies. & vide quæ posui post Imol. in Cle. ne Romani.

a extra de maiori. & obedie. c. his quæ [a]. Item nota quòd quan-

4 do ordo decurionum tutorẽ dat, † potest dare vnum ex eis [b]

b in tutorem pupillo. quod nota secundùm vnam lectu.

VEntri. Ventri non datur tutor, sed curator. hoc dicit.

1 ☞ *De differentia inter tutorem & curatorem.*

Curatorem. Hæc intellige, dicit glos. cã cognita. debet ergo liquere iudici q habeat alium curatorẽ, & ꝓcedere secũdũ formã l. curatorẽ. C. q da. tut. pos-

1 sunt. Vltimò gl. † quę est hic, no. differẽtiã inter tutorẽ & curatorẽ, quã vide & signa sed in eo quod gl. dicit, q curator est tantũ datiuus, videbat habere aliã gl. cõtrariã: vt j. de excu. tu. l. amicissimos. quæ dicit q curator est legitimus. Sed hanc tenet Dy. & omnes doc. & no. in l. de creationibus. C. de epi. au.

SCire oportet. Mulieres non possunt esse curatrices. hoc d. Fallit hodie in matre & auia, vt in auť. matri & auiæ. C. quando mutut. offi. fun. potest.

Si mater. Cum quid vna via prohibetur, alia nõ debet esse permissum. h.d. Quod dic vt in c. cũ quid vna. extra de regul. iur. lib. vj. & ibi per Dyn. De hac prohibitione testatoris, vide C. si contra ma. vo. l.j.

Eos. Absens causa Reipublicæ non debet dari tutor. & si datur, remittitur. hoc dicit.

1 ☞ *Quando inquiritur de moribus dandi in tutorem, coniuncti & amici pupilli requiri debent.*

2 *Suspectus est qui se ingerit.*
Testis non citatus deponens est suspectus.

c Cum reliquis. [c] Cũ tutor dat ex inqsitione, inquirit de morib° dãdi nec debet dari ille, q

1 se ingerit. h.d. Certè † qñ ista inqsitio fit, debẽt reqri cõiunĉti & amici pupilli: vt l. ait ptor. §. penul. §. ex qb. cau. maio. & qd no. j. ex qb. cau. i pos. ea. l. hoc aũt. & qd no. Inn. extra de trãs-

d ac. c. fi. in fi. Vltimò [d] no. † q qui se ingerit. est suspectus. Fa-

2 cit l. q oĩa. in prin. §. de pcur. qd facit cõtra testẽ, q deponit non citat°. De quo dixi j. de his q. vt idig. l. post legatũ. §. his vero.

e ET qui non sunt. [e] Nobiles pñt esse tutores popularium, & econuerso. h.d. Oppo. j. de excu. tut. l. spadonem. §. j. Soluit Dy. Aut q sunt in hac dignitate, danť illis qui sunt in aliqua dignitate, licet minori. Ita loquit hic. Secus si i nulla, vt in cõtrario.

f DIuus. Si idoneus tutor in ciuitate nõ reperit, perquirit in ciuitatib° circũstantibus. h.d. Opp. [f] videt q iudex posit dare eũ, qui non est de territorio suo verbo tenus, & scribere illi iudici cui ille tutor subest, vt eũ cogat, sicut in interlocutoria de mittẽdo i possessionẽ rerũ, q̃ sunt in alieno territorio; vt C. de iudi. l. properandũ §. sinautẽ. & de bonis authoritate iudicis posi. l. cũ vnus. §. is qui. Sol. Secundum Iac. de Aret. ibi iudex pronũciat de bonis ratione personæ litigantis, quæ ei subest: sed hic persona eius, quem volebat dare tutorem, non subest principaliter, nec accessorie.

VRatorem. Curator datus ĩpuberi, durat vsq; ad pubertatem. hoc dicit. Quod declara vt dixi in l. quæsitum. & l. solet. §. de tute.

1 ☞ *Datio tutoris, in qua erratum est ratione ætatis, quando sit nulla. & num. 4.*

2 *Sententia lata ex falsa causa, quando sit nulla.*

3 *Decretum interpositum ex falsa causa, etiam non expressa, quòd sit nullum.*

5 *Curatoris datio facta alicui prodigo quòd teneat.*

g SEiæ egressæ. [g] Si tutor datur impuberi ei, qui non est, non valet datio. hoc d.

1 Oppo. † de re iudi. l. præses. & l. cum prolatis. Soluit glo. Intellige q hic erat expressus error in sententia, aliter secus. idẽ videtur sentire in l. Labeo j. de vsusca. & Institu. qui non est permis. facere test. §. itẽ prodigus. Idem tenet Dy. in l. is cui bonis. j. de verb. obli. vbi glo. tangit. & hoc propter authoritatẽ rei iudicatæ: vt j. de re. eorũ. l. fin. & l. sed & si pecunia. §. item quæri potest. Contrariũ videtur dicere glo. C. quãdo prouo. nõ est neces. l. ij. & C. de peti. hæred. l. si putas. & hoc tenet Pet. & Iacob. de Are. & Cy. in d.l.ij. quãdo prouo. & dicunt q est casus in l. tutor si petitus fuerit. §. eo. & verũ dicunt.

h Ad dictum [h] Dy. † & glo. respondent q

2 quædam est sententia quæ si semel est vera, semper & incommutabiliter est vera: & tunc procedit distinctio, an sit expressus error in sententia vel non, vt dictis legibus. sed qñ sententia non durat semper vera vt datio tutelæ, quæ extinguitur ad-

b uenientẽ pubertate: tũc nõ procedit dicta distinctio, vt hic, & d.l. tutor si petitus fuerit. §. eo. secundũ eos, quæ solu. nõ placet.

c i Sed dic [i] q differẽtia est inter sententiã &

3 decretũ. Nam decretum † interpositũ ex falsa causa, etiã non expressa, est ipso iure nullum: vt l.j.§. hæc verba. j. ne vis fiat ei.

d & l. cũ vero. §. subuentũ. de fideicõ. liber. & hic. & l. tutor si petitus fuerit §. eod. In sentẽtia procedit ista distinctio. quod dic vt dixi in l. seruo inuito. §. cũ prætor. j. ad

e 4 Tre. In † proposito tamẽ sunt aliquę glo. quæ dicunt verũ. Nam quando datur tutor vel curator ratione ętatis, tũc si in hoc est erratũ: datio est nulla ipso iure, vt hic,

f & d.l. tutor si petitus fuerit. & gl. quæ dicunt cõtrariũ, non dicũt verũ. Quando q;

g 5 † datur curator alicui, vt prodigo: tũc licet in hoc sit erratũ, tamen valet datio. & sic bene loquitur glo. j. de vsusc. l. Labeo. & Insti. quibus non est permis. facere tes. §. itẽ prodigus Ratio, quia declaratio ætatis fit à natura. declaratio prodigalitatis

h spectat ad iudicem, vnde sic esse pro veritate habet, ex quo iudex declarauit. Ad quod facit q dicunt doc. in simili in l.j.§. idem Pomp. j. quod fal. tu. auť. Et hãc di-

i stin. facit gl. C. de cur. fur. l.j. dixi in l. is cui bonis. j. de verborum obligationibus.

1 ☞ *Quis dat tutorem pupillo, cum ratione originis, domicilij, & fortunarum habet diuersos iudices.*

i RVpillo. In loco originis datur tutor à iudice domicilij, aliàs dat à iudice originis, si in vtroq; habeat bona. Opp. dicit hic, rerum. Contra: quia datur personę, non rebus: vt l. quia personæ. de test. tu. Solu. hic dantur personæ principaliter, sed rerum limitatur administratio, vt ibi dixi. Quę-

1 ro, † pupillus hic fortitur originẽ: Floren-

l tiæ habet domicilium: in tertio loco habet bona, vbi non fortitur forum, neque ratione originis, neq; ratione domicilij: qualiter dabitur tutor illis bonis? Iudex enim originis vel do-

k micilij non potest, vt hic. Iudex illius tertij loci non pot [k]: quia personam non habet in iurisdictione; vt l.j. §. eo. Dy. vt quidã habent, ponit in l.j. C. eo. & arguit pro & contra. Cy. refert in l.j. C. vbi pe. tu. vbi gl. tangit. Dyn. tenet q iudex domicilij vel originis potest dare tutorem, cuius administratio porrigatur ad omnia bona. Allegat l. magis puto. §. illud. j. de re. eorum. Sed gl. videtur tenere contrarium: vt l. nõ solũ §. qui testamento. j. de excu. tut. & malè: quia pro opi. Dyn. & sequacium est casus expressus j. de excu. tut. l. propter litẽ. §. licet. vbi ad vniuersum patrimoniũ dicit datus, licet posset se excusare de bonis quæ sunt in alia prouincia. Si igitur habet necesse se excusare: ergo valet datio: vt §. l. proxima. Ad hãc legẽ respondeo, fateor q iudex originis pot dare tutorẽ, qui administret tantũ bona originis, & eodem modo iudex domicilij: quia hæc est quædam vniuersitas in l. si cum testamento §. de testa. tute. Di

1 co etiam [l] q iudex tertij loci, in quo non habet domicilium, neq; originem, poterit dare curatorem illis bonis, quæ sunt in sua iurisdictione: cum curator detur principaliter rebus, nõ personæ: vt l. in copulandis. C. de nup. & hoc vult dicere text. in l. iurisperitos. §. cum oriundus. j. de excu. tuto.

1 ☞ *Quando unus tutor posit pro alio esse fideiussor.*

a ✠ POMATES. ¶ His q̃. Vide Barb. consl.j.xxij.col.j. vol. & c. translato. pe. col. de constitutionibus.

b ¶ Vnũ ex eis. Quando ordo decurionum dat tutorẽ, an posit dare vnũ ex eis in tutorẽ, vide gl. & Bart. in l. planè. quod cuiusq vniuersi.

c ¶ Cum reliquis. Vide de hac materia per Bar. in l.si finita. §. iubemus. in iiij. colũ. de dam. infect.

d ✠ POMATES. ¶ Vltimò. Limitavt per Alex. cõs. lxxxvj. in ij.col. in ij.vo. & vide ad dictum Bar. hic Imo. consil. lxxviij.

e ¶ Et qui nõ sunt. Adde quę no. Bar. per illũ tex. in l. cũ vni. & in l.ij. aliàs j. de adoptio.

f ¶ Opp. Vide in simili Spe. in tit. de syndi. §. debet autem fieri.

g ¶ Seiæ egressæ. hanc legẽ no. limita secũdùm Bal. in l.ij. C. qũ prouoca. nisi fuisset sup ętate dispensatũ.

h ✠ POMATES. ¶ Ad dictum. Vide per Ro. cõs. lxix. in ij. col. Alex. consil. lxiij. in iij. col. in iij. vol. & consl. lxxxvij. in prin. in ij. volu.

i ¶ Sed dic. Et vide Bal. in l. iustè. in addi. de acquir. poss. & ibi do. Io. & vide Bal. in l.j. j. de cura. furi. Andreas Barba.

✠ P. PAV. P. ¶ Sed dic. vide Alex. in l. iustè possidet. co. vj. ff. de acquir. posse. vbi ponit sex limitationes ad illud & decreto interposito ex falsa causa.

k ¶ Non pot. Vide in simili Bald. in l. ij. de cõtrahen. empt. & ad de Bar. in l.j. q pe. tu.

l ¶ Dico etiã. Adde tu ad hoc Alex. de Imo. in cõs. xliij. co. v. post medium in v. volu.

2 ¶Fideiubere. Si plures delinquunt vel ſunt cõperti cum armis, põt vnus fideiubere ꝓ alio. Allegãt doc. iſtũ text. in l. his. §. ſi ſeruus. de fideiuſ. Et hoc quod dicit hic Bar. intelligẽ verũ, ſi nõ ſunt ſuſpecti: aliàs ſecus, ſecundũ glo. in auth. de exhi. reis. & §. ſuſpec. Et an & qñ ſunt plures inquiſiti, poſsit vnus pro alio teſtificari, vide Ang. in l. fi. de ſica. & Bal. in l. quoniã liberi. de teſti. et in l. fi. de accu. & vide Spec. in tit. de teſt. §. j. verſic. quid ſi quot. & ibi vide omnino Ioã. An. & ad hanc doctrinam tradita per Bar. hic adde Bal. per illum text. in l. omnes. in j. colſi. de epi. & cle. & Ang. & Imo. in l. reos. ĩ prin. de duobus reis.

a ✠ P. PAV. P. ¶Fideiubere. Intelligẽ nisi ſit ſuſpectus etiã quod ſit idoneus vt per Auguſt. in addit. ad Ang. de malefic. verſi. pro quibus aũt fideiuſsit. col. iij.

b ✠ POMATES. ¶Matris. De materia huius legis vide per Bal. in l. precib⁹. C. de impu.

c ✠ POMATES. ¶Idem. Vide Anch. conſi. iiij. in j. colum.

4 *Si in teſtamento eſt datus tutor minus ſolenniter, imputatur ſuccedentibus ab inteſtato, ſi non petunt ipſum confirmari.*

5 *Quando ſunt duo tutores legitimi in eodem gradu, an unus excuſetur per alium.*

6 *Lex noua quantũcunque odioſa, et pœnalis, debet extẽdi ſecũdũ regulã iuris antiqui.*

7 *Excluſo primo à ſucceſſione propter negligentiã petendi, ſecundus non habet neceſſe petere tutorem.*

8 *Pupillo ſi extraneus eſt ſubſtitutus & mater: cui primò incumbit neceſsitas petendi tutorem pupillo.*

9 *Subſtitutus pupillo, quando repellatur à ſucceſsione propter non petitum tutorem.*

10 *Quæ cauſa ſit iuſta excuſandi ſubſtitutum propter tutorem non petitum.*

11 *Mater an admittatur quando ſubſtitutus eſt excluſus propter non petitum tutorem: vel ipſa etiam excludatur.*

13 *Mater excluditur à ſucceſsione & legitima filij propter ſubſtitutionem pupillarem.*

14 *In pertinentibus ad tutelam præfertur matri, qui debet ſuccedere, licet in educatione præferatur mater.*

15 *Si aliquo caſu mater & ſubſtitutus excludantur, an alij ueniant.*

LEX II.

SI minores. Pupillis petendi tutores ſunt à matre: aliàs priuaẽ ſucceſsione, & à libertis qui aliàs puniẽtur: et alij agnati, vel cognati poſſunt hoc facere: ſed ſi neglexerint, non punientur. h. d. Oppo.

1 †quòd etiã agnatis, qui ſpectant ſuccedere, imponatur onus petendi tutores: vt C. de legit. hæred. l. ſciant. Solu. Dicit gloſſ. intelligẽ in agnatis illis, quibus non defertur hæreditas ab inteſtato. Si enim deferretur: tunc punirentur ſicut mater; vt d. l. ſciant. & hoc probatur ĵ. ad Tertul. l. iij. §. quid ſi nepotibus. vbi dicit de auia. ita dicit gl. Iſta ſol. eſt directè contra iſtũ tex. qui expreſsè dicit ꝓ hæc neceſsitas eſt matri, & libertis tantũ impoſita: nec de iure antiquo reperitur quòd alijs agnatis imponeretur hæc neceſsitas expreſsè, nec per rationem. Ratio enim quare matri imponitur neceſsitas, eſt materna pietas: vt l. matris. C. eodẽ quæ ratio ceſſat in alijs agnatis. Non obſtat quod dicit de auia. Ideo enim auia eſt, quia mater fuit: & ideo durat ratione maternæ pietatis. & appellatione matris continetur auia: & apppellatione filiorum continentur nepotes in hoc caſu: vt d. l. iij. §. quid ſi nepotibus. ĵ. ad Tertul. & id quod dicitur in l. ſciant. eſt noua lex facta per Theodoſium, qui immutat, & corrigit ius antiquum in hoc, ſcilicet quòd hodie ſit

ROmanus. Poteſt quis dari tutor ei pro quo tenetur. h. d. Opp. ꝓ à creatione tutelæ non appellatur: vt l. j. §. ſi quis tutori. ĵ. quando app. ſit. Sol. Dic ꝓ appellauit à ſententia reprobante excuſationẽ. Vltimò †no. hãc legẽ in qua eſt caſus ꝓ vnus tutor põt eſſe fideiuſſor pro alio, quod intelligit Dy. ſi eſt idoneus & ſoluẽdo: aliàs ſecus: quia hoc eſt in fauorẽ pupillorũ. qd̃ intelligas ẗtum ad hoc ꝓ iudex non poſſit recipere cõtutorẽ in fideiuſſorẽ. ſed ſi recipit, paupertas eius non vitiaret. vt C. de iure do. l. mulier. ꝓ declarabo in l. paupertas. ĵ. de excu. tu. & eſt arg. optimũ iſta lex ꝓ plures accuſati vel inquiſiti, vel ſimul cum armis inuenti, poſsint inuicem fideiubere.[a]

1 SI peregre. Tutoribus datis debet per iudicem intra triginta dies nunciari. h. d. Facit ĵ. tit. ij. l. quidam decedens. §. fi. declara vt in glo. tua.

Qui petant tutores, vel curatores. *Rubrica.*

LEX I.

b MAtris. [b]Mater tenetur ſi lijs impuberib⁹ petere tutores & curatores, non adultis. hoc dicit.

1 ✠ *Agnati quibus ſpectat ſucceſsio abinteſtato, ꝓ hodie ſi non petant tutorẽ pupillo, priuantur ſucceſsione.*

2 *Diſpoſitio. l. ſciãt. C. de legi. habetur, ꝓ debet ſtrictè intelligi, & nõ extẽdi ad aliud quã loquatur. et nu. 12.*

3 *Mater & auia quòd non cogantur eſſe tutrices, uel curatrices: & ſi non petant tutores quomodo puniantur: & an habeant neceſſe petere.*

c Idem[c] aduerte, quod videtur colligi ex verbis Dy, quòd ſi ſucceſſurus ab inteſtato eſt tutor legitimus, quòd eſt quando non ſubeſt impedimentum, ꝓ eo caſu non impediatur, ſi tutorem non petierit. Et ſic videtur quòd ſi inuentarium non faciat, & non adminiſtret, non puniatur illa conſtitutione. Contrarium credo: ſicut determinatum eſt in matre, cui ſcilicet delata eſt tutela legitima: ſi non adminiſtret legitimè, punitur. & no. ĵ. ad Tertul. l. ij. §. ſi mater. verſic. ꝓ ſi pater. Cum enim ipſe idem ſit tutor legitimus, ad eius curam pertinet facere inuentarium, & legitimè adminiſtrare. quod ſi non facit, punitur: arg. ĵ. ad Tertul. l. ij. §. idoneos. & §. ſequen. Nec obſtat quod dicit Dy. quia fateor ꝓ non punitur, quia non petijt: ſed quia non legitimè adminiſtrauit. Non obſtat ꝓ hoc nõ dicitur in l. ſciant. vt ibi dicã. Opp. matri hodie defertur legitima tutela per legẽ, vt in auť. matri et auiç. C. qñ muli. tute. offi. fungi põt. ergo ei nõ imputatur, ſi tutorem non petierit, cùm

3 pupillus habeat cauſam legitimã. ita reſpondet Dy. †Not. ꝓ mater & auia nõ cogũtur eſſe tutrices: ſed ita demũ ſunt, ſi volunt: vt d. auť. matri & auiæ. ideo cùm nullus ſit legitimus, remanent iura antiqua incorrecta. Quod placet. & per hoc determino tex. iſtum, qui dicit ꝓ mater tũc tenetur petere tutores, quando non habet tutores legitimos. hodie nõ põt habere tutores legitimos pupillus matre exiſtente, anteq̃ mater ſit in mora: quia ipſa præfertur omnibus legitimis: vt in d. authẽ. matri & auiæ. punitur ergo mater ſi tutores non petierit, ſi in mora fuerit, vel anteq̃ ſit per mortem excluſa nõ renũciauit, ita ꝓ deueniatur ad legitimum. Et hoc probatur de iure antiquo in d. l. ij. §. ſi mater. ver. ꝓ ſi pater. Sed ſecundũ iſta tẽpora eo caſu, quo mater nõ põt eſſe tutrix legitima, excuſaẽ ſi pupillus habet aliũ legitimum. Et hoc expreſsè dicit tex. & gl. no. C. ad Tertul. l. matres. Nec puto ꝓ matri imputeť, ſi nõ petijt eos cogi adminiſtrare, vel facere inuẽtariũ: quia huius cura non videtur ei iuncta. Nec obſtat quod dicitur in d. l. ij. §. idoneos. & §. ſeq. ꝓ cõſtitutio punit matrẽ, ſi pupillo tutores nõ petierit: vt ĵ. l. proxi. et d. l. ij. §. ſi mater. No. ꝓ dicit, petierit, qd̃ eſt futurũ, vel præteritũ ſubiũctiui. & ſic debet intelligi cũ effectu: vt l. j. in prin. ſ. qd̃ quiſq̃ iu. Vnde in petitione ab ea requiritur plenũ officiũ: vt d. §. idoneos. hoc eſt, ꝓ petat cũ effectu, vt dixit. Et ita loquiť gl. in d. l. matres. C. eo. Sed qñ legitim⁹ ſubeſt, nulla neceſsitas imponiť ſibi aliquo iure: ergo nõ debet puniri. Non obſt. qd̃ no. gl. in d. verſ. ꝓ ſi pater. in l. ij. ĵ. ad tertul. qa ibi loquiť qñ locus nõ erat legitimo propter voluntatẽ defuncti, qui voluit matrẽ adminiſtrare tutelã legitimã. Et ſic intelligẽ quod ibi nõ erat legitimus. Idem dicerẽ hodie in alia muliere, quæ ſuccederet ab inteſtato, vt nõ puniatur, per l. ſciãt. ſi pupillus habet tutorẽ legitimũ, licet nõ adminiſtraret: quia nulla lex reperitur. Nam l. ſciant. imponit neceſsitatẽ quod faciat ei dari tutorẽ: qñ vero lex facit eũ, non loquitur; & idẽ dicerẽ in

neceſſe agnatis, qui ſunt ſucceſſuri ab inteſtato, ſecundum for

2 mam iſtius legis. & iſta inueſtigatio eſt vtilis: † quia cum illa lex ſit contra ius antiquum, debet ſtrictè intelligi, & non extendi ad aliud, quàm ad id quod in eo expreſſum eſt: vt l. præcipimus. in fi. C. de appel. quod facit ad multa quæ dicam in q. diſputata, quam ĵ. ſcribam. Oppo. iſta neceſsitas imponitur, quando pupillus non habet tutores legitimos, vt hac lege in prin. ſed ipſe agnatus, vel cognatus hodie eſt tutor legitimus, qui ſperat habere hæreditatem: ergo non habet neceſſe petere tutorem. Dicit Dyn. intelligas hoc quando datus in teſtamento erat remotus vel excuſatus, ita ꝓ non vocabantur legitimi, ſed locus erat datiuo: vt l. ſi quis ſub conditione. ſ. de teſt. tute. vel eo caſu, quo proximior erat inhabilis inhabilitate tẽporali, vel alijs caſibus, in quibus locus eſt datiuo, ſecundùm Dy. quod no. Sed contra iſtud oppo. de l. ſciant. quæ loquitur de illo agnato, cui incumbebat onus petendi tutorem à tẽpore mortis defuncti. Dicit enim tex. ſciant illi qui vocantur ad hæreditatem pupilli, ſi mortuo patre intra annum, &c. ſed ſi pupillus habuit in teſtamento tutorẽ, qui eſt remotus, vel excuſatus, non debuit ei peti tutor à tẽpore mortis: ergo illa conſtitutio non habet locum nec debet extẽdi cum ſit contra ius commune, vt dixi. Reſpondeo, & teneo opi. Dyn. quod enim dicitur, intra annum à morte teſtatoris: ſubaudi, & imminente neceſsitate. Hoc probatur in ſimili in l. iij. §. ſi quis hæredi.

c ĵ. de ſtat. lib. Idem[c] aduerte, quod videtur colligi ex verbis Dy, quòd ſi ſucceſſurus ab inteſtato eſt tutor legitimus, quòd eſt quando non ſubeſt impedimentum, ꝓ eo caſu non impediatur, ſi tutorem non petierit. Et ſic videtur quòd ſi inuentarium non faciat, & non adminiſtret, non puniatur illa conſtitutione. Contrarium credo: ſicut determinatum eſt in matre, cui ſcilicet delata eſt tutela legitima: ſi non adminiſtret legitimè, punitur. & no. ĵ. ad Tertul. l. ij. §. ſi mater. verſic. ꝓ ſi pater. Cum enim ipſe idem ſit tutor legitimus, ad eius curam pertinet facere inuentarium, & legitimè adminiſtrare. quod ſi non facit, punitur: arg. ĵ. ad Tertul. l. ij. §. idoneos. & §. ſequen. Nec obſtat quod dicit Dy. quia fateor ꝓ non punitur, quia non petijt: ſed quia non legitimè adminiſtrauit. Non obſtat ꝓ hoc nõ dicitur in l. ſciant. vt ibi dicã. Opp. matri hodie defertur legitima tutela per legẽ, vt in auť. matri et auiç. C. qñ muli. tute. offi. fungi põt. ergo ei nõ imputatur, ſi tutorem non petierit, cùm

3 pupillus habeat cauſam legitimã. ita reſpondet Dy. †Not. ꝓ mater & auia nõ cogũtur eſſe tutrices: ſed ita demũ ſunt, ſi volunt: vt d. auť. matri & auiæ. ideo cùm nullus ſit legitimus, remanent iura antiqua incorrecta. Quod placet. & per hoc determino tex. iſtum, qui dicit ꝓ mater tũc tenetur petere tutores, quando non habet tutores legitimos. hodie nõ põt habere tutores legitimos pupillus matre exiſtente, anteq̃ mater ſit in mora: quia ipſa præfertur omnibus legitimis: vt in d. authẽ. matri & auiæ. punitur ergo mater ſi tutores non petierit, ſi in mora fuerit, vel anteq̃ ſit per mortem excluſa nõ renũciauit, ita ꝓ deueniatur ad legitimum. Et hoc probatur de iure antiquo in d. l. ij. §. ſi mater. ver. ꝓ ſi pater. Sed ſecundũ iſta tẽpora eo caſu, quo mater nõ põt eſſe tutrix legitima, excuſaẽ ſi pupillus habet aliũ legitimum. Et hoc expreſsè dicit tex. & gl. no. C. ad Tertul. l. matres. Nec puto ꝓ matri imputeť, ſi nõ petijt eos cogi adminiſtrare, vel facere inuẽtariũ: quia huius cura non videtur ei iuncta. Nec obſtat quod dicitur in d. l. ij. §. idoneos. & §. ſeq. ꝓ cõſtitutio punit matrẽ, ſi pupillo tutores nõ petierit: vt ĵ. l. proxi. et d. l. ij. §. ſi mater. No. ꝓ dicit, petierit, qd̃ eſt futurũ, vel præteritũ ſubiũctiui. & ſic debet intelligi cũ effectu: vt l. j. in prin. ſ. qd̃ quiſq̃ iu. Vnde in petitione ab ea requiritur plenũ officiũ: vt d. §. idoneos. hoc eſt, ꝓ petat cũ effectu, vt dixit. Et ita loquiť gl. in d. l. matres. C. eo. Sed qñ legitim⁹ ſubeſt, nulla neceſsitas imponiť ſibi aliquo iure: ergo nõ debet puniri. Non obſt. qd̃ no. gl. in d. verſ. ꝓ ſi pater. in l. ij. ĵ. ad tertul. qa ibi loquiť qñ locus nõ erat legitimo propter voluntatẽ defuncti, qui voluit matrẽ adminiſtrare tutelã legitimã. Et ſic intelligẽ quod ibi nõ erat legitimus. Idem dicerẽ hodie in alia muliere, quæ ſuccederet ab inteſtato, vt nõ puniatur, per l. ſciãt. ſi pupillus habet tutorẽ legitimũ, licet nõ adminiſtraret: quia nulla lex reperitur. Nam l. ſciant. imponit neceſsitatẽ quod faciat ei dari tutorẽ: qñ vero lex facit eũ, non loquitur; & idẽ dicerẽ in

4 ſubſtituto pupillariter. †Quæro, quid ſi in teſtamento eſt datus tutor minus ſolẽniter? Rñdeo, imputetur eis, niſi petãt cõ-

5 firmari: vt l. credendũ. in prin. ĵ. eo. †Quæro, quid ſi ſunt duo legitimi eiuſdẽ gradus, an vnus excuſet per aliũ? Rñdeo, ſi quidem vnus gerat, & legitimè alius excuſaẽ: arg. l. credẽdum. ij. reſpon. ĵ. eo. Sed ſi vterq̃ negligat, vterq̃ puniť: per l. ſi maritus. in prin. ĵ. de adul. Sed ſi dicas, qũo hoc: cũ l. ſciãt. loquaẽ in eo caſu quo nõ ſunt tutores legitimi: ergo nõ debet extẽdi ad

6 iſtum caſum. Reſpondeo, † lex noua quantuncunq̃ odioſa & pœnalis debet extẽdi ſecũdũ regulam iuris antiqui: vt no. in l. quod vero. ſ. de legi. ſed l. antiqua cautũ eſt quod ſi ille, cui incumbit hæc neceſsitas hoc faciendi, negligat puniatur: vt d. l. ij. §. idoneos. circa fi. §. ergo &c. ſed qñ eſt alius legitimus, non

7 ipſe: tunc hæc neceſsitas ſibi nullo iure imponitur. † Quæro, primo excluſo à ſucceſsione propter negligentiã, an ſecundo incumbit neceſsitas petẽdi tutorẽ? Gl. hic in fi. dicit ꝓ non. Idẽ no. in l. nepotibus. C. eo. & d. l. ſciãt. quod eſt verũ, vt declara-

8 bo in q. diſputata, quã ĵ. ponã in tertio puncto. †Quæro, quid ſi eſt ſubſtitutus extraneus, & mater, cui primò neceſsitas incumbit. Circa hoc diſputaui vnã q. quã hic infero de verbo ad verbũ, quæ talis eſt. Pupillus, cui erat extraneus pupillariter ſubſtitutus, deceſsit poſt annũ à morte patris nullo ei exiſtente vel petito tutore à ſubſtituto, vel matre, quæriť an illius hæreditas deferatur ſubſtituto, vel matri, vel neutri. Et primò videamus de perſona ſubſtituti: & ꝓ nõ admittaẽ, videtur caſus C. de legi. hære. l. ſciãt. & pro iſta parte cõtra eũ nõ eſt aliud allegandũ. Cõtrà, ꝓ ipſe extraneus ſubſtitutus admittaẽ. Primò probaẽ: qa videť caſus ĵ. de excu. tut. l. amiciſsimos. in prin. vbi propter tutelã nõ adminiſtratã nõ repellitur ab hæreditate ſibi delata ex ſubſtitutione. Facit ĵ. de excu. tut. l. tutor petitus. §. j. et caſus videť in l. credendũ. §. ſi verò maritus. ĵ. eo. vbi propter nõ petitũ tutorẽ nõ perditur id, qd̃ venit in iudicio defuncti. Secũdò ſic: Ille, cui incũbit onus petẽdi tutores, tunc teneť, qñ nullus eſt, cui tutela legitima deferaẽ: vt no. C. ad Tertul. l. matres. ſed hic mater eſt, quæ omnẽ legitimũ excludit, ſeu præcedit, vt in auť. matri & auiæ. & in corpore vnde ſumitur: ergo ſubſtitutus excuſaẽ, ſi nõ petijt tutores. Tertiò ſic: Quãdo ſunt duæ cauſæ, quarũ vna eſt naturalis, alia accidẽtalis, naturalis præferi: vt ſ. de tutel. l. qui habet. in prin. & de libe. & poſthu. l. filio quẽ. in prin. Sed hæc eſt mater cui incũbit onus petendi tutorẽ ex cauſa naturali: quia materna pietas facit eã ad hoc teneri: vt C. e. l. matris. & l. fi. ltẽ eſt ſubſtitutus cui incũbit onus petẽdi tutorẽ per accidẽs: quia ſubſtitutus: vt d. l. ſciãt. ergo mater ei anteponiť. Nõ põt ergo ſubſtituto imputari negligẽtia, donec cũ præcedit mater: vt l. fi. C. q admit. ad bo. poſ. & de ſuc

a ceſ. edi. l. j. in prin. cũ ſi. Quartò ſic,[a] Nõ teneť facere qs id, qd̃ factũ nõ releuaret aliqd: vt ſ. ſi qs in ius voca. nõ ie. l. ij. in fi. & de arbi. l. arbiter ſi calendis. & vt leg. no. ca. l. hæc ſtipulatio. §. diuus. cũ ſi. ſed ſi ſubſtitutus petijſſet tutorẽ, nõ releuaret aliquid: qa mater in petẽdo præferi, adeo ꝓ iudex debet dare eũ, quẽ petit ipſa: vt in auť. de nu. §. ſi qs aũt tutelã. & gl. hoc tenet in l. ſi qs ſub cõditiõe. ſ. de teſta. tut. Secũdò videam⁹ de matre, & quo iure repelliť à ſucceſsiõe, ſi nõ petijt tutorẽ. Sunt caſus multarũ legũ. ĵ. ad Tertu. l. ij. §. ſi mater. C. e. l. matres. & q petãt tutores. l. matris. & l. fi. & Inſti. ad Tertul. §. pe. Ecõtra ꝓ mater admittaẽ ad hæreditatẽ, probaẽ. Primo ſic: tutor teſtamẽtarius ꝓferť matri: vt in auť. matri & auiæ. & ĩ corpore vñ ſumiť: ergo ea. rõne ſubſtitut⁹, cui incũbit onus petẽdi tutorẽ in petẽdo præferť matri, cum à teſtatore ſit ſubſtitutus. Non eſt ergo imputandũ matri ſi nõ petijt: qa nec ad petẽdũ fuiſſet admiſſa. Secũdò ſic, tũc matri imputaẽ ſi nõ petijt tutorẽ filijs qñ ipſa habet ius ſuccedẽdi, et nullo iure eſt priuata: vt ĵ. ad Tertul. l. ij. §. ſi mater. cũ ſi. & iõ dicũt leges ꝓ eis, quorũ cã ſuccedẽdi nõ eſt prima & potior in ſuccedẽdo, nõ imputaẽ, ſi tutorẽ non petierũt: vt l. fi. ad Tertul. & C. q pe. tuto. l. nepotib⁹. & no. C. de legi. hære. l. ſciãt. Sed in ꝓpoſito in ſuccedẽdo cã ſubſtituti pupillariter eſt prima & potior: ergo mãri nõ imputaẽ, ſi tutorẽ nõ petijt. Tertiò ſic: tũc mãri imputaẽ, ſi tutorẽ nõ petijt filijs, ſ. qñ filij deceſſerũt inteſtati, vt ĵ. ad Tertu. l. ij. §. ſi mãr. ibi: inteſtatorũ filiorũ, &c. & ĵ. e. l. credẽdũ. vbi ſimiliter dicit, inteſtatorũ filiorũ. Sed qñ pupillus habet ſubſtitutũ pupillariter, non põt dici inteſtat⁹: ergo &c. Videť ergo in dictis legib⁹ caſus ꝓ mãre cũ

nullo alio modo pupillus poſsit eſſe teſta a

tus niſi habendo ſubſtitutum: & tunc eo caſu lex non grauat matrẽ in petendo tutorem. Quartò ſic, Quãdo filius deceſsit pubes, matri non imputatur, ſi tutorẽ non petijt. Ratio: quia tunc filius ipſe potuit ſibi prouidere teſtando, vel petẽdo curatorẽ: vt C. ad Tertu. l. matres. & C. qui pet. tut. l. matris. in fin. Sed iſta eadẽ ratio eſt in caſu propolito: qa prouidit filio pater teſtando, & etiã dando ſibi perſonã quæ petat tutorẽ: ergo non eſt quid matri imputetur. Quòd neutri deferatur, probatur primò quãdo pluribus incumbit onus petendi tutorem pupillo, ſi vterq̃ negligit, vnus nõ excuſatur propter aliũ, ſed ambo puniuntur, vt patet in matre & liberto: vt hac l. & C. qui pet. tuto. l. ij. ita in ꝓpoſito ſubſtitutus nõ excuſatur ꝓpter matrẽ. & ſic tanquã negligẽs non poteſt ſuccedere, per l. ſciãt. C. de legi. hære. Item mater nõ excuſatur propter ſubſtitutũ, & ſic etiã ab hæreditate excludiť ipſa, per dicta iura. Secũdò ſic. Regulariter qñ plures tenenť ad dandũ aliquid, vel faciendũ, vnus propter aliũ non excuſaẽ: imò prohibet omnes in pœnã cõſtituit: vt ĵ. de ver. ob. l. ij. §. j. & §. fi. & l. ea. §. Cato. & de duobus reis. l. fi. Ita in ꝓpoſito, nec mater propter ſubſtitutũ, nec ſubſtitutus ꝓpter matrẽ, excuſaẽ, ſed vterq̃ cadit in pœnã, & ſic ſucceſsiõe priuaẽ. Tertio ſic. Quãdo pluribus incũbit onus faciendi aliquid, licet ſint talis cõditionis ꝓ vnus alteri præferatur: tamẽ donec vnus præoccupet, ambo dicunť ſimul teneri: ar. ff. de adulte. l. ſi maritus ꝑuenerit. in princi. vbi videť caſus q. noſtrę. Licet ergo in petẽdo tutorẽ mater præferaẽ ſubſtituto, & ſubſtitut⁹ matri: tñ quilibet eſt in mora donec ad iudiciũ prouoceť. & ſic vterq̃ excludiť, & alij ſuccedẽt. Quartò ſic, Qñ filius deceſsit impubes, matri incũbit onus petẽdi tutorẽ filio iure quodã naturali, propter maternã pietatẽ: vt C. eo. l. matris. & l. fin. & ibi no. Sed hæc pietas materna nõ tollitur, licet filius habeat ſubſtitutũ. Durat ergo ratio legis, & ſic lex. Itẽ ſubſtituto incũbit onus potendi tutorẽ propter ſpem ſucceſsiõis, quæ ſpes durat, etiã ſi ſit mater. Quod apparet: cũ ergo ratio legis duret in vtroq̃, videť ꝓ vterq̃ excludaẽ, & alij ſuccedãt. Solu. In queſtiõe ꝑdicta primo videndũ eſt de perſo

9 na ſubſtituti. Circa † quę dico ꝓ ſi quidẽ quis vellet eũ repellere: qa cùm tutor eſſet teſtamẽtarius vel legitim⁹ vel datiuus, & ſe excuſat, non põt: vt ĵ. de excu. tuto. l. amiciſsimos. in principio. & l. tutor petitus. eod. titu. in §. j. & iſte caſus nõ pẑinet ad queſtionẽ noſtrã. Si verò vult quis ſubſtitutũ à ſubſtitutiõe repellere qa pupillo nõ habẽti tutorẽ non petijt: & tũc aut propter hoc vult quis ſubſtitutũ repellere à ſubſtitutione fideicõmiſſaria, & non põt: quia illud cõſequiť, vt ex bonis teſtatoris, nõ pupilli: vt ĵ. eo. l. credendũ. §. ſi verò maritus. & ita intelligunt doct. l. ſciãt. C. de legi. hęre. Aut qs vult repellere ſubſtitutũ à ſubſtitutiõe directa pupillari: & tũc excludiť ſi intra annũ ceſſauit: vt d. l. ſciãt. & hoc no. quod ĩtelligo niſi excuſeť ex aliqua iuſta cauſa: vt dixim⁹ in matre. ĵ. de Tertul. l. ij. §. ſi ma-

10 ter. & §. ſequẽ. quod not. C. ad Tertul. l. matres. † Item intelligo iuſtã cauſam eſſe, ſi ſubſtitutus ignoraret ſe ſubſtitutũ, vt C. qui pe. tu. l. cũ à matrib⁹. & argu. ĵ. ad Tertul. l. ij. §. ſi mater. verſicu. ſed ſi fortè abſens. vbi propter abſentiã mater excuſatur, eodẽ modo ꝓpter ignorantiã facti. facit de iu. & facti ign. l. j. & qs ordo in bono. poſſeſſ. ſer. l. ij. in prin. nec excuſaẽ ſubſtitutus ideo qa pupillus matrẽ habet, vt oſtẽdiť ſ. Rñdeo, rationibus ꝑdictis factis pro hac parte ad excuſandũ ſubſtitutũ, nõ obſtat. l. amiciſsimos. & l. tutor petitus. de excu. tu. & l. credendũ. vt ſ. patet. Non obſtat ſcẽa ratio, q̃ dicit ſubſtitutũ excuſari: qa mater eſt, cui legitima tutela deferť: quia illa nõ eſt, nec cogiť, ſed ei permittiť ſi vult. vnde propter eã non excuſaẽ ſubſtitutus quin petere debeat. Ita determinat Dy. hic. quod verũ eſt. Nõ enim ſpes eius, qui põt eſſe, excuſat aliquẽ à petẽdo tutorẽ interim. Sufficit eẽ ꝓ tunc nõ habeat defenſores, vt hac lege. Nõ obſtat tertia ratio, ſcilicet ꝓ cauſa naturalis præferť cauſę accidẽtali: quia illud verũ, qñ effectus illarũ cauſarũ ſe nõ cõpatiunť ad inuicẽ. Secus qñ ſe cõpatiunť, & vna cõcurrit cũ alia: quod patet per omnia iura, in quibus cõcurrit obligatio naturalis & ciuilis. Ita in ꝓpoſito, nil ĩpedit quin mater teneaẽ petere, & etiã ſubſtitutus, ſicut teneť mater & libertus: vt hac lege. Nõ obſtat quarta ratio, ſcilicet ꝓ ſi ſubſtitutus pe-

✠ POMATES. ¶Quartò ſic. Vide Feli. in c. ex trãſmiſſa in iij. colum. verſi. limita tñ. de præſcrip.

¶ Pro intellectu. l. ſciãt. C. de leg. hæredi. quæ debet ſtricte intelligi, & non extendi ad aliud q̃ loquat eius diſpoſitio.

a ❧ POMATES. ¶ Ex eo enim. Vide ad hoc Panor. cõſ. xc. in ij. colũ. & ſeq. in ij. dubio. in ij. volu.

b ¶ Quod hoc faciãt. Sed q̃ idẽ ſit in aliꝭ quod in matre, tenet Bar. in d. §. cõfeſtim. & in d. l. ſciant. & ſic eſt contra ius. & de hoc per Bal. in d. l. matres. C. ad Tertul.

☞ Antiquiſsimi codices habẽt, tã preueniret ſubſtitutus. & ſic propter tutorẽ nõ petitũ excludeẽ mater à ſucceſsiõe. q̃ lect. magis cõformis eſt text. adducto ſi ſubtiliter inſpiciat in verſi. niſi fortè. d. §. ſi mater. Sed quod ad ver. ſed ſi fortè abſens lec. hui⁹ vo. verior eſt dummodo intelligas nõ excludeẽ, ſ. ſubſtitut⁹ à ſucceſsiõe. Alex. Loſæ⁹.

d ¶ Mater & auia. Vide Bal. in d. auth. matres. C. ad Tertul.

e ¶ Cauſis ſeparatis. Vide Bar. in cõſil. in ci. And. condidit.

teret, nil releuaret: cũ iudex debeat dare petitũ à mre: qa illud nõ eſt verũ ſm opi. multorũ: vt dixi in l. ſi qs ſub conditiõe. §. de teſta. tute. Sed poſito q̃ illud eſſet verũ, tñ propter hoc ſubſtitutus nõ excuſat: qa interim donec mater tacet, ſubſtitutus dicit eſſe in mora, & ei currit tẽpus, licet mater veniẽs pręferat: vt j. de adul. l. ſi ma ritus præuenerit. in prin. qa ſus eſt no. ad hoc. † Secũdò videndũ eſt excluſo ſubſtituto, an mater admittat, an verò ipſa etiã excludat, qa tutorẽ nõ petijt. & loquor de matre maiore xxv. annis, q̃ nullã excuſationẽ habet de illis, quæ ponunt in d. l. ij. §. ſi mater. j. ad Tertu. & qd̃ no. C. ad Tertul. l. matres. Solũ ergo hic eſt inueſtigandũ, an iuſta cã ſit excuſandi matrẽ: qa pupillus habet ſubſtitutũ. Et ad hoc videndũ præmitto q̃ de iure Digeſtorũ neceſsitas petẽdi tutores incũbebat ſolũ matri & libertis: & nullus alius propter nõ petitũ tutorẽ priuabat hæreditate, niſi mater & auia, vt expreſſe tex. hic, et j. ad Tertul. l. ij. §. ſi mater. ver. filijs aũt. per iura verò Codicis fuit introductũ vt hæc neceſsitas imponat veniẽtib⁹ ab inteſtato & ſubſtituto: aliàs priuet hæreditate: vt C. de le. hære. l. ſciãt. licet gl. in d. l. ij. q̃ pet. tuto. videat velle intelligere iſtũ tex. vt nõ cõtradicat l. ſciãt. Sed veritas eſt quod dixi, ſ. q̃ olim alij à libertis, matre, & auia, nõ tenebant petere tutores: vt hic expreſsè dixit tex. Nec rõ, q̃ hic habebat locũ in matre, habebat locũ in aliꝭ veniẽtibus ab inteſtato. Nã rõ eſt materna pietas: vt C. e. l. ma tris. §. ſi. et ibi no. q̃ rõ habet locũ in matre et auia, nõ aliꝭ. † Ex hoc cõcludo q̃ cũ dicta l. ſciãt. corrigat iura antiqua in hoc, & ſic eſt cõtra ius cõmune, debet ſtrictè intelligi, vt nõ extẽdat vltra id, qd̃ in d. l. expreſſum eſt: vt dicit tex. C. de ap p. l. præcipimus. in fine, & de legib. l. q̃ verò. & l. in his. Sciẽdũ eſt q̃ etiã matri imponitur neceſsitas petẽdi tutorẽ cõfeſtim, i. cũ primũ poterit, ita q̃ annũ nõ trãſcẽdat: vt j. ad Tertul. l. ij. §. cõfeſtim. ſed aliꝭ ſuccedẽtibus ab inteſtatò, & etiã ſubſtituto dat annus in d. l. ſciãt. licet quidã doct. Moderniores dicãt q̃ l. ſciant. debet intelligi vt loquat de anno ſecũdũ formã dicti §. cõfeſtim. ſ. q̃ ſtatim teneat cũ põt, licet annũ nõ poſsit trãſcẽdere. Pro q̃ bus facit tex. dictæ l. ſciãt. cũ dicit ſecũdũ legẽ nõ petierit intra annũ, & c. ex eo eẽ[a] qd̃ dicit, ſecũdũ legẽ, videt ſe referre ad dictũ §. cõfeſtim. ſed hoc nõ eſt bene dictũ. Nã illud qd̃ dicit ſecũdũ legẽ, referẽ ad verbũ petierit. Eſt ergo ſenſus talis, ſecũdũ legẽ, hoc eſt ſecũdũ modũ legitimũ & pmiſſum eis in petendo tutores, & ſic ſe refert ad hãc legẽ. Mutat ergo iſta lex in hoc: quia olim petebãt, ſi volebãt, ex pmiſsiõe legis: hodie imponit neceſsitas, vt ſi nõ fecerũt qd̃ dicta lex eis pmittit, pdãt hæreditatẽ. Itẽ ſtatuit eis tẽpus quod hoc faciant[b] intra annũ. Nec eſt mirũ, ſi mater aſtringit plus q̃ alij veniẽtes ab inteſtato; qa in ea eſt duplex ratio, l. materna pietas. Itẽ ſpes ſuccedẽdi. Sed in veniẽtibus ab inteſtato & ſubſtituto eſt ſola ſpes ſuccedendi. Et iſta interpretatio tanquã benignior admittẽda eſt: vt l. benignius. §. de legib. maximè cũ d. l. ſciãt. lit cõtra ius cõe, et etiã pœnalis. His præmiſsis dico matrẽ nõ teneri, ſi nõ petit tutorẽ filio intra totũ illud tẽpus, intra qd̃ ſubſtitutus põt petere. Quod ſic probo: Certũ eſt † q̃ mater excludit à ſucceſsiõe filij: et à legitima, propter ſubſtitutionẽ pupillarẽ: vt C. de impu. & aliꝭ ſubſt. l. precibus. & §. de inof. te. l. papinianus. §. ſed nec impuberis. & extra de te. c. ſi pater. li. vj. Sed ei q̃ excludit propter teſtm̃ à debita portiõe, ſibi licitũ eſt omittendo facere qd̃ põt, vt ille inteſtatus decedat: nec videt dolo nec culpa facere, ſed iuſtè dicit facere, & ab omni pœna excuſatur. Et iſtud eſt multũ approbatũ p̃ Iuriſcõſultos: vt j. de le. ij. l. cũ pater. §. Titio. & ſi qs omiſ. cau. te. l. excuſatus. & l. qa aũt. §. nõ ſimpliciter. & ibi no. & §. ſi patronus. & de inoffi. te. l. Papinianus. §. quoniã aũt quarta. & etiã, ppter factũ patris põt omitti hæreditas ex teſtamẽto impuberis, vt ſic impubes decedat inteſtatus: vt j. de acqui. hære. l. Iulianus aliàs incit, ſi pupillus. Licitũ eſt ergo matri intra illud tẽpus, qd̃ dat ſubſtituto ad petẽdũ tutores, tacere, vt ſic ſubſtituti excludant à ſucceſsiõe, & pupill' inteſtatus decedat. Si eẽ diceres matrẽ intra illud tẽps debere petere tutores, iã præueniret[c] ſubſtitutũ, & ſic propter tutorẽ nõ petitũ nõ excludeẽ à ſucceſsione. j. ad tertul. l. ij. §. ſi mater. ver. ſed ſi fortè abſens. qd̃ eſſet abſurdũ, et cõtra rõnẽ præcedẽtem. Non eẽ teneẽ ſubſtitutionẽ cõſeruare, ſed magis infirmare. Ad hoc faciũt oẽs rõnes. §. factæ de matre. Sed ſi mr̃ eſſet inſtituta in tabulis pupillaribus in legitima ſua: tunc ceſſaret rõ prædicta: vt d. l. excuſat⁹. & l. qa aũt. §. ſi patron⁹. j. ſi qs omiſ. cau. teſt. Præterea, ſi ponim⁹ ſubſtitutũ eẽ talis cõditiõis qd̃ impoſsibile ſit eũ excludi, ppter excuſationẽ prædictã, vt ſi ſubſtitutus eſt minor, nec eſt poſsibile eũ effici maiorẽ intra pupillarẽ ætatẽ ei⁹, cui facta eſt ſubſtitutio: tũc eẽ in matre ceſſat rõ prædicta: & ſi ceſſauit petere tutorẽ priuat hæreditate pupilli, ſi quoquo mõ ad eũ deuoluereẽ ſubſtituto mortuo, vel repudiãte, p̃ dictã l. ij. §. ſi mr̃. j. ad Tertul. & hic & C. e. ti. l. mris. cũ ſimilib⁹. nec excuſat mr̃ propter ſubſtitutũ. hoc eẽ nulla l. caueẽ. Licet eẽ ſit ſubſtitut⁹, adhuc ſubeſt materna pietas, q̃ facit cã teneri, vt pbat §. in allegatiõibus pro tertia parte factis. Nec obſtãt rõnes factę §. ad excuſandũ matrẽ. Non eẽ obſtat prima rõ, q̃ dicit q̃ ſubſtitutus in petitione debet p̃ferri: iõ mr̃ debet excuſari: qa poſito q̃ eẽt verũ, ſubſtitutũ præferri: tñ interim dũ ambo negligũt, vtriq̃ imputat negligẽtia: vt l. ſi marit⁹ p̃uenerit. i prin. j. de adul. Sed an ſubſtitut⁹ p̃ferat, põt eſſe dubiũ. Pone matrẽ & ſubſtitutũ cõcurrere in petitiõe tutorũ, & petũt diuerſos: qd faciet iudex? Rñ. nõ teneẽ ſeq cõſiliũ matris, nec ſubſtituti: vt j. e. l. fi. & dixi plenè in l. ſi qs ſub cõditiõe §. de teſta. tute. Sed ſi vult, nõ puto eũ errare, ſi p̃ferat ſubſtitutũ. Nã † in his q̃ ptinẽt ad tutelã, præferẽ is q̃ ſperat ſuccedere, licet in educatiõe p̃ferat mater, vt C. vbi pupil. educari de. l. fi. & ibi no. p̃ gl. Nõ obſtat rõ ſecũda: qa illa rõ nõ, pcedit in mre. Nã etiã ſi nõ ſperat ſuccedere, mrna pietas facit eã teneri ad petẽdũ tutorẽ, vt dictũ eſt. Nõ obſtat rõ tertia qa dictæ leges imponũt matrib⁹ neceſsitatẽ petẽdi tutores filijs ſimpliciter. Sed tñ priuãt eas ſucceſsiõe filiorũ inteſtatorũ. Vñ ſufficit ad priuãdã eã q̃ tẽpore, quo mr̃ vult ſuccedere, fili⁹ reperiat inteſtat⁹. Et ſic fateor q̃ de iure antiquo ſi mater eſſet ſubſtituta, nõ priuareẽ illa ſucceſsiõe: qa fili⁹ nõ eſt inteſtat⁹: ſed hodie priuat, p̃ l. ſciãt. Nõ obſtat quarta rõ: qa licet teſtõr, puiderit filio de hæreditate, nõ tñ, puidit de tutore: nec de eo q̃ peteret tutorẽ directò licet lex ipſi ſubſtituto neceſsitatẽ ponat petẽdi tutorẽ. † Tertio eſt videndũ an aliquo caſu excludat mr̃ & ſubſtitutus, & veniat alij. Et cõſtat q̃ poſsibile eſt ſubſtitutũ excludi: qa nõ petit tutorẽ: matrẽ verò morte vel repudiatiõe. Itẽ cõtra, matrẽ excludi, ppter tutorẽ nõ petitũ ſubſtitutũ repudiatiõe vel morte: tũc ſine dubio veniũt alij. Dubiũ verò eſt an ſubſtitutus vel mr̃ poſsint excludi, ppter nõ petitũ tutorẽ: q̃ dubietas deſcẽdit ex eo q̃ lex vr̃ velle q̃ primo excluſo, ppter nõ petitũ tutorẽ, q̃ nõ excludant ſequẽtes: vt l. ij. in fi. ad tertul. & no. C. q̃ pe. tu. l. nepotib⁹. & d. l. ſciãt. de legi. hære. & hac l. Siue ergo mr̃ excludat primò, nõ debet poſtea excludi ſubſtitut⁹, ſiue cõtra, ſi primò excludat ſubſtitut⁹, nõ debet poſtea mr̃ excludi. Sed ad hoc dicẽdũ eſt q̃ aliàs de iu. antiquo aliꝭ à mre et auia nõ ipponebat neceſsitas petẽdi tutores, vt dictũ eſt: ideo mre excluſa ſequẽtes agnati nõ poterãt excludi pp negligẽtiã. Ita loquit l. ij. in fi. j. ad Tertul. & gl. §. alleg. Sed ſi eẽt mr̃ et auia, cũ vtriq̃ imponat neceſsitas petẽdi tutores, puto ambas poſſe excludi, ppter negligẽtiã, p̃ rõnes ſupius factas, p̃ tertia parte. Lex eẽ neceſsitatẽ ponit auiæ: nec diſtinguit vtrũ pupill' habeat matrẽ vel nõ. credo tñ q̃ pri⁹ matrẽ debeat expectare: nec debeat auia matrẽ p̃cipua feſtinatiõe p̃uenire: vt j. de iu. fiſci. l. edicto. §. cũ añ. & C. de his q. vt indi. l. ſororẽ. & qd̃ ibi not. C. q̃ admit. ad bono. poſ. l. fi. Nec obſtat j. de adul. l. ſi marit⁹ p̃uenerit. & qd̃ §. dictũ eſt. Rñ. ad illã. Nã mr̃ & auia vocant ex ea. cã, propter pietatẽ maternã, quæ cauſa reſpicit matrẽ per pri⁹, & auiã per poſterius: et illo ordine incũbit eis onus petẽdi tutorẽ. Sed mater & ſubſtitutus vocant ex duabus cauſis ſeparatis,[e] quarũ q̃libet ſe habet ad quẽlibet p̃ prius et eis ſimul incũbit onus petẽdi tutorem per prius: matri, rõne mrnæ pietatis: ſubſtitutũ ratione

to ratione ſperatæ ſucceſsionis. Simile in. d. l. marit⁹ pręuenerit, puocatur enim pater ad dolorẽ ratione paternitatis: maritus, rõne maritalis affectionis. Licet eẽ iſta ratio ſit magis intenſa, vt l. iij. in fi. j. de adult. nõ tñ eſt per modũ prioris: & ideo cõcurrũt, & ſimul currit tẽpus de iure antiquo. de iure verò codicis p̃ l. ſciãt. dico q̃ illa pœna imponit ſolũ illis, quorũ eſt prima ſpes ſucceſsionis patre mortuo, vt ex tex. hui⁹ legis manifeſtè colligit. Si ergo primus excludit[a] ,ppter nõ petitũ tutorem, alius, ad quẽ incipit pertinere ſpes ſucceſsionis nõ priuabitur ea, ſi tutorẽ nõ petijt: quia lex illa hoc nõ dicit, nec debet extendi: cùm ſit cõtra ius cõmune, vt §. i. j. puncto oſtẽſum eſt: & ſic glo. in d. l. ſciãt. bene loquit. Nũc ad ,ppoſitũ dico q̃ impoſsibile eſt ſubſtitutũ & matrẽ ſimul excludi ,ppter nõ petitũ tutorẽ, vt ſi eſt ſubſtitut⁹ & matri in tabulis pupillarib⁹ eſt relicta legitima, vt dictũ eſt in ſcdo puncto. Itẽ ſi ſubſtitutus eſt excluſus primò ,ppter nõ petitũ tutorẽ: & tunc incipit currere tẽpus matri. ceſſat enim cauſa, ,ppter quã excuſabat. Matri eẽ omni tpe quo fili⁹ eget tutore, imponit neceſsitas, hoc eſt, ſiue tẽpore mortis, ſiue poſtea: ideo leges vulgares ad hoc alle gatæ dicũt matrẽ puniri, ſi prioribus reiectis aliꝭ nõ petierit. Sed ſi poneres matrẽ primò excludi ,ppter non petitũ tutorẽ: quia primò ei incũberet onus: tũc impoſsibile eſt ſubſtitutum excludi. Exẽplũ, pupillo eſt ſubſtituta mater primo loco extraneus ſecũdo loco tũc ſi mater excludereẽ propter non petitum tutorẽ, non excluderetur ſubſtitutus poſtea: quia mortuo patre pupilli prima ſpes ſucceſsionis non erat talis ſubſtituti: & ſic ad eum non porrigitur: vt d. l. ſciant. Diſputata fuit hæc q. per me in ciuitate Peruſij anno domini M. cccl x.

LEX III.

DIuus Seuerus.

b Si quidem.[b] Qui litigaturus eſt cũ pupillo non debet ipſe petere tutorem, ſed aliꝭ nũciare: quibus negligẽtib⁹, iudici debet referri. h. d. Not. ibi, hoc ipſum, &c. Quod debet iudici notũ hoc fieri, quomodo illi qui præferũtur in iure petendi hoc negligũt: dixi tibi plenè in l. tutor ſi fuerit petit⁹. §. tit. j. ver. ſed tunc quero qd ſi iudi. in ij. colum.

1 ☞ *Vbi minor poteſt per ſe ſtare in iudicio, poteſt procuratorem conſtituere.*

c Curatores.[c] Minores petunt ſibi curatores per ſe vel per procuratorẽ. h. d. Quero qualiter cõſtituatur iſte procurator à minore. Glo. variãt. Iſta eſt[d] † veritas. vbicũq̃ minor habet legitimã perſonã ſtandi in iudicio per ſe, poteſt cõſtituere ,pcuratorẽ, nec requiritur curator vel tutor. Ita loquit iſte textus. Facit j. de iniur. l. ſed & ſi vnius. §. idem reſpondit. aliàs, ait. & j. de manumiſ. vindic. l. etiam. §. abſens & j. rem ratam haberi. l. iij. §. j. & quod ibi nota. & per Innocentium extra de reſtitutio. ſpoliatorum. cap. ex parte. Quero an alius poſsit petere pro minore cauẽdo de rato. Reſpondeo ſic: vt l. mutus. §. is qui. §. de procurato.

Vratorem. Tutor non põt petere curatorem pupillo & qui legitimè nõ petierit tutorẽ, pro nõ legitimo habetur. hoc dicit, & breuiter.

Qui qualitercũque. Remotus à tutela non tenetur alium petere. h. d.

Decreto. Nota quod priores poſſunt dare aliquẽ iudicem tutorem. hoc dicit.

☞ *An ualeat tutoris datio facta à iudice ſine inquiſitione.*

e Redendum.[e] Mater, q̃ tutorẽ nõ petijt cõfirmari, vel i locũ excuſati aliũ dari cũ ali⁹ nõ ſupereſſet, p̃dit ſucceſsionẽ filij, nõ id qd̃ ei debeẽ ex teſtõ maritj, nec ſibi imputat ſi vt ſuſpectũ nõ petijt remoueri. h. d. in prin. Scd̃m reſpõſum declara p̃ ea quæ dixi §. l. ij. Opp. ad ver.[f] ſi verò maritus. C. ad Tert. l. omnẽ. & de legi. hære. l. ſciãt. Gl. veritas eſt quicqd mri debeẽ, vt ab ipſo pupillo, iſtud perdit: ſed hic fideicõmiſsũ debebat vt ex bonis mariti: ideo nõ pdit, qa circa bona mariti mater nõ deliquit, ſcd̃m Iac. de Are. & Petr. & no. p̃ Cy. i d. l. ſciãt. Examina vt in q̃õne diſputata §. e. l. ij. in primo puncto. † Venio ad finẽ & quæro, mater petijt tutorẽ filio, quẽ iudex dedit ſine inquiſitiõe: an valeat.[g] Videt q̃ nõ. Dicit eẽ hic q̃ datus à matre nõ confirmat ſine inquiſitiõe. Contrariũ eſt verũ. Licet enim iudici cũ inqſitione, & ſine, dare tutorẽ: vt l. q habet. §. penult. §. de tutel. Nõ obſtat iſte text. quia qñ mater petijt tutorẽ dari in teſtamẽto filio: tũc iſte nõ confirmabit ſine inquiſitiõe, ad hoc vt habeat vim tutoris cõfirmati, q̃ pręferẽ aliꝭ legitimis & datiuis: vt dixi in l. j. §. de cõfirman. tuto. Sed ſi mater petijt tutorẽ ſimpliciter, & iudex confirmat ſine inquiſitione, vt ſit tanquam ſimplex datiuus licet ei, & poſſet etiam abſque matris petitiõe facere. Ita intelligit gloſſa.

De adminiſtratione & periculo tutorum & curatorum. *Rubrica.*

Continuatio eſt de ſe manifeſta.

1 ☞ *Tutor an cogatur adminiſtrare.*
2 *Tutor ut adminiſtret qualiter cogendus ſit.*
3 *Tutor quando cogitur adminiſtrare officio iudicis, nec libellus nec ordo iudicij requiritur.*
4 *Si tutor uult gerere, & alius non admittit, quomodo prouideatur tutori.*

LEX I.

Gerere. Tutor cogitur adminiſtrare, & ad cũ ſpectat periculũ, ex quo ſcit ſe datũ. h. d. Oppo. q̃ † tutor nõ cogitur adminiſtrare, vt j. de autho. tuto. l. ſi tutor. Sol. hic loquit in tutore, q̃ nunq̃ geſsit, ibi in eo qui aliqñ geſsit: tñ in aliquo actũ non vult authorari. In quo diſtingue vt ibi. Rõ vt ille q̃ nũq̃ geſsit, incipiat teneri actione tutelæ: iõ cogit. Sed opp. ẽt ille qui nunq̃ geſsit, tenetur vtili: vt l. ita autẽ. §. geſsiſſe. j. e. ſed inter vtilem & directã nõ eſt differentia: vt l. actio. §. de nego. geſt. ergo nõ videt ratio, quare hic magis cogat, q̃ ille q̃ geſsit aliquid. Reſpõ. ille qui nõ geſsit, nõ poteſt remoueri, ,ppter dolũ, latam culpã, & leuẽ: vt l. hæ enim. §. q̃ nihil. j. de ſuſpe. tut. Sed qui gerit, poteſt remoueri ,ppter dolũ, latã, & leuẽ culpã, vt dicta l. hæ enim. & ideo intereſt pupilli vt gerat: & propter hoc cõpellit. vt hic ſecũdũ Dyn. Eſt & alia ratio validior: qa quãdo non gerit non obligatur fideiuſſor ex promiſsiõe rẽ pupilli ſaluã forte: vt l. non quaſi. §. illud. rẽ pupilli ſal. fore. Item interest pupilli vt adminiſtret: & eum bonis moribus informet: vt l. ſciire oportet. §. fina. §. titul. ij. † Quero, qualiter fiat iſta coactio. Dicit gloſſ. captis pignoribus, & mulcta indicta: vt lege, ſcda. §. ſi quis ius di. non obtem. & de vent. inſpi. l. j. §. de inſpiciendo. † Quæro, quo iure fiat iſta coactio. Reſpondetur quòd officio iudicis, vt hic patet ex eo quod dicit, & cogi ſolent. Puto quòd non ſit neceſſarius libellus, nec aliquis ordo, cùm quolibet loco & tempore expediri poſsit: vt lege, qui habet. §. penult. §. de tutor. & l. ij. de ferijs. † Sed quæro, pone quòd tutor vult gerere. & alius non admittit, qualiter prouidetur tutori? Reſpondeo, ſi eſt cõtutor ille, qui non admittit, ex hoc poteſt accuſari vt ſuſpectus: vt l. actus. j. eodem. Si verò eſſet pupillus vel adultus: tunc cogeretur eum admittere officio iudicis. Datur enim inuito, vt §. de tuto. & curat. da. ab his. l. illud. Et hoc eſt quod dicitur: quod accipitur res per decretum iudicis: vt lege, finali in fine C. arbitrium tute. Facit lex, legitimos. in princi. & quod ibi dixi de legi. tut. Venio ad ver. ex quo quem declara plenè vt per gloſſ. j. ea. l. quidam decedens. §. fin.

1 ☞ *Libellus qualiter formetur, quando agitur contra pupillum tutorem habentem.*

¶ Primus excludit. Cõtrariũ tenet Bar. in l. nepotibus. C. qui pe. tu. Et vide qd̃ no. i l. qd ergo. §. j. de infa.

¶ Si quidẽ. Ibi i tex. ipſe qdẽ nõ petit &c. Et ſic no. in materia huius ti. q̃ q̃libet põt petere dari tutorẽ pupillo, et ſi tutor talis dari nõ põt. l. ij. & ibi Bal. C. de nego. geſt.

¶ Curatores. Not. q̃ illis caſib⁹, q̃bus põt tutor eſſe in iudicio, põt cõſtituere procuratorẽ per ſe ſolũ. Et q̃ ſint illi caſus vide p̃ glo. & Inn. in c. ex parte. el. j. de appel. & not. i l. j. i prin. C. q̃ le. p̃. Et adde text. in c. fi. de iudi. i vj. per Bart. i l. neque. C. de ,pcu. et in l. inuitus §. is q. & ibi gl. & Gul. eod. tit. & Bal. in l. ẽt de ma. vind. p̃ Inno. i c. cùm Ioã. & An. de re iud. per Mod. in c. intelleximus. de iud.

❧ POMATES. ¶ Ita eſt. Vide Are. in l. j. §. pupill⁹. i prin. ff. de acquiren. poſſ.

¶ Credẽdũ. Vide Bar. in cõ. ici. teſtm̃ ſit nul lũ. vbi loquit de veniẽtibus ab inteſtato vtrũ pdãt ſucceſsionẽ per negligẽtiã matris, & eſt tertiũ cõſi. ſecundũ ordinẽ libri mei. Andre. Barba.

❧ POMATES. ¶ Credendum. Vide ad hunc text. Rom. conſil. cclxvij.

¶ Oppo. ad verſ. Et hãc gl. i ver. tu dic aliter, p̃ not. alle. Old. in cõſi. xcix. & eſt in ſimili alia gl. i l. p̃cib⁹. in verſi. fideicommiſ. quos dãnauit i d. l. p̃cibus. in ix. colũ. C. de ,pu. & in l. cẽturio. in ix. charta, poſt Bar. j. de vulga. & pupil. p̃ illũ tex. & p̃ text. i c. ſi pater. de te. lib. vj.

¶ An valeat. An valeat ſemp̃ tutelæ datio ſine inqſitiõe, vide l. ij. C. de cõfir. tu. et vide qd̃ not. i l. j. C. de tuto. q̃ non ſatiſdede.

a POMATES. ¶ Hic nō. Vide Ale. in l. contra pupillū. in co. j. & ſeq. ff. de re iudic.

b POMATES. ¶ Qualiter. Adde quomodo p citationem quālibet habili teſ, vt per Bal. in l. ſi ſuſcepta. ff. de inoffici. teſt. aliqd p Alex. in l. ſi ex legati cā. in iij. col. in fi. ff. de verbo. obl. Pan. in cōſ. xliij. in j. dub. in ij. vol.

c ¶ Prima citatio. qualiter fiat citatio de minore & de adulto, vide Bal. in l. pen. ad fi. C. ſi aduerſ. rem iu. vbi alle. tex. loquētē de pupillo, in l. ſi iō. ff. de eui. Et qd ſi pupillus ſine authoritate tutoris eſt litē contestatus, vtrū ſol⁹ tutor poſsit litē proſequi. dic q̃ ſic, d. l. ſi ideo. et no. Bal. i viij. q. in l. ſi qſū. de teſt.

d ¶ Rñdeo. Sed Bar. in extraua. ad reprimēdū. in verſ. citatū. nō decidit. adde Bal. in l. j. C. qui pe. tut.

e ¶ Puto etiā. Et vide do. Abb. in c. ſua nobis. de appel. pro his quæ hic dicūtur. & vide Bal. in l. ſi ex legati cauſa. j. de verb. obl. ar. cōtra iſtud dictū qa ſi interpellatio extraiudicialis ñ pōt fieri pupillo: ergo multo magis iudicialis, ſed bene potest ſeruari hoc dictū ſi nō haberet tutorē vel curatorem. Sed imò videt q̃ dictum Bar. ſit verū per iſtā l. ſed ad l. ſi ex legati. rñde qa hic agit de maiori præiudicio. Et no. q̃ ad validitatem primi decreti debet citari tutor, aliàs eſſet nullū. arg. l. hoc aūt. §. j. ex qb. cau. in poſſeſsion. eat. Ioan. And. in addi. in ti. de primo decreto. §. reſtat. ver. qd ſi maior. & vide Bar. in l. qui habet. §. ſi pupillus. ff. de tut. Aliàs audiui diſtinguí an poſſit citari in prima citatione, dic q̃ ſic vt hic. Aut in ſecūda et tertia: dic q̃ nō propter præiudiciū. et vi de pro opin. Bar. hic doc. & in c. Rayn. de teſt. & adde Bald. in l. fi. C. ſi propter pub. penſi. & qñ minor citatur, vide Bal. in l. j. C. q. pe. tut. And. bar.

f ¶ Rñdeo nō. Cōtra Bar. tenet Bal. p illū text. in l. ſi ex legati cau. de verbo. obl. cū ſeq. Itē cōtra Bar. facit l. hæc autē. j. qui. ex cauſ. in poſ. eat. in verſ. citādi ſunt tutores. per Imo. in l. contra pupillū. de re iu.

g Quid ī furioſo, vide Bart. in l. ij. ff. de cur. fur. de infante certū

2 *Citari debet pupillus uel minor in prima citatione, ut per ſe uel per legitimam perſonam compareat. Item an ualeat citatio pupilli facta ſimpliciter, ſicut minoris: intelligitur ut legitimè compareat.*

3 *Tutori comparenti & petenti dilationem ad exhibendum pupillum non datur dilatio.*

4 *Quando agitur contra pupillum tutorem habētem cum quo lis conteſtatur.*

5 *Non differt quòd lis conteſtatur cum pupillo, uel tutore: quia eodem modo præſcriptio interrumpitur.*

6 *Tutor ſemper iurat de calumnia, quando pupillus conuenitur.*

7 *Quando minor ſuſcepit iudicium cum tutoris authoritate, an ſit neceſſe quòd ei in quolibet actu authoretur.*

8 *Tutor poteſt per ſe in iudicio comparere, licet iudicium ſit ſuſceptum per pupillum cum tutoris authoritate.*

Quando lis eſt conteſtata per pupillum cum tutoris authoritate, ipſe, & non tutor, eſt citandus.

Si citatur tutor, & non compareat, hoc caſu non eſt contumax.

9 *Si pupillus compareat in iudicio ſine tutore, quod procedi tur contra eum tanquam contumacem: quia non legitimè compareat.*

10 *Sententia qualiter formetur in iudicio moto contra pupillum tutorem habentem.*

Sufficit. Tutor pōt defendere pupillum per ſe, vel ei defendēti authorari, put elegerit ipſe, ſed curator poteſt defendere adultū per ſe, vel ei defēdēti authorari, put elegerit actor. Itē tutor & curator poſſunt agere, vel agentibus authorari, put ipſi elegerint. h. d. & eſt ſolennis & magiſtralis caſus. Diuide. Primò loquit in pupillo cōuēto. Secūdò in adulto cōuento. Tertiò de eis agētib⁹. Secūda ibi: in cauſis autē. Tertia ibi, non denegari. Opp. q̃ tutor ſatiſdet: vt l. vulgò. j. e. Sol. ibi erat dubiū an ſit tutor: hic nō[a]. †Quæro, cōtra quē formabit libellus. Gl. dicit q̃ pōt formari in perſonā tutoris, & in perſonam pupilli. Tu dicas qd in pupillo eſt electio tutoris, an ipe reſpōdeat tutorio noie, an pupillo rñderi authoret: & ideo poterit eſſe practica q̃ primò citet tutor & interroget an ipſe velit p ſe pupillū defendere, an pupillo defendenti authorari ex æquitate l. vbicunq̃. §. de interrog. act. & §. de peti. hær. l. qui interrogatus. Et ex hoc reddit actor certus qualiter formet libellū. Vel, vt puto, poterit formare generaliter libellū cōtra pupillum & quālibet perſonā pro eo legitimè comparentē, ſeu defendētē, ſeu interuenientē: & ita admittit cōſuetudo. Ratio: qa nō eſt in poteſtate ſui actoris, quē cōueniat, vt l. j. §. qa autē. j. quor. leg. & l. quod in hæredē. §. elígere. §. de tribu. In adulto verò nō eſt dubiū: cū electio ſit actoris, vnde pōt formare libellū, vel ī ipm curatorē, vel in ipſum adultū, vel etiā ſimpliciter vt dixi §. ī pupillo. Nō em ex hoc lædit adult⁹, ſi actor dat ſibi electionē cōparēdi p ſe cū authoritate curatoris, vel p curatorē tm. †Quero qualit[b] fiat prima citatio[c]: an citabunt minores vel defenſores eorū. Nā in adulto eſt electio actoris. Rñdeo[d], verū eſt q̃ in adulto electio actoris eſt, ſed in pupillo debet fieri citatio alternatiuè, q̃ cōpareat p ſe vel p legitimā perſonā: vt euidēter dicit hic text. q̃ etiā pōt fieri ī adulto, p rōnē quā dixi. Puto etiā[e] q̃ ſi ſol⁹ pupillus citet, valeat citatio: ſicut em qñ citat minor, intelligit q̃ cōpareat p ſe vel p curatorē, vt l. fi. C. de

a POMATES. ¶ Quamuis. Vide Ro. ſing. clxxviij. incip. gloſſ. ordin.

¶ Ita autem. Et adde Bar. in l. iiij. §. abeſſe. de dā. ifec. Et an cōputentur libre deductis impēſis, vide j. de cōdi. & demoſt. l. ſi vir. aliàs in l. ſed ſi hoc. §. cuidā. p Bar. & circa dicta p Bar. hic vide p eū in l. iiij. §. prētor. circa fi. de dā. infe. & quæ ibi dixi ī reportatis. & vide Bald. in l. ſacroſancta. de ſac. ſanc. eccle.

b POMATES. ¶ Ita aūt. Ad hoc vide Alexā. in l. ij. in iiij. vol. et cōſ. iiij. ī prin. eo. volu. & cōſi. xvij. j. vol. Bart. conſi. x. ij. vol. & cōſil. xj. ij. vol. & cōſi. xiij. eo. vol. & cōſ. xx. eo. vol. & cōſ. xxxiij. eo. vol. & conſil. ſeq. & cōſi. xxxvj. eod. ij. vol. & lvij. col. iiij. eo. vo. & cōſ. lviij. v. col. & xvij. col. eo. vo. & cōſil. lxxij. in ij. col. & xvj. colū. eo. ij. vol. Ro. conſi. xcij. & cōſi. cij. & cv. & cvij. & cxx. & cōſi. clxiij. & cōſi. cxvij. & vide Feli. in c. nonnulli. in prin. de reſcrip. Imo. cōſ. ix. in prin. & cōſ. xxxiij. in fi. & xxxvj. & xiij. j. colū. & xciij. qa cui nō cōueniunt ſenſus legis iiij. §. toties. de dā. ife. vbi ſcri pſi l. illā. C. de collat. Bar. cōſ. incip. in monaſterio fratrū minorū. Ale. cōſ. lvij. ij. vo. Feli. in d. c. nonnulli.

¶ Iſta lex. Et vide Bar. ī l. iiij. §. ptor ait. de dā. ifec. Et ego dixi in Cle. fi. de reſcri, in gl. vlti. Andr. Bar.

1 *Executores teſtamentorum an æquiparentur tutoribus uel curatoribus.*

LEX III.

Si plures. Ex pluribus tutoribus vel curatoribus quilibet pōt adminiſtrare, et vni erit decernenda adminiſtratio p iudicē: vel ſi vni erat decreta per teſtatorē, ille adminiſtrabit, et alij nō gerētes tenent ad ea, quę hic exprimunt in tex. h. d. Opp. qd nō valet geſtū pervnū. j. de cur. fur. l. conſilio. §. penult. & fi. Solu. Hic adminiſtrabit vnus alio nō cōtradicēte, vt hic: ſecus ſi alius cōtradicat, vt in cōtrario. Opp. §. de procur. l. pluribus. vbi non poteſt gerere quilibet inſolidū, niſi ſit dictum. Sol. aliud in procuratore, vt ibi: aliud in tutore, vt hic. Dixi in repeti. l. j. §. ſi plures. §. de exerc. †Quæro quid in pluribus executoribus teſtamētorum, an eos æquiparemus tutoribus, vel curatoribus? Olim erāt opinion. hodie eſt caſus extra de teſta. c. fin. lib. vj.

1 *Ex mala conuerſatione præſumitur quis ſuſpectus.*

Si parens. Nota ex hoc §. ad quid tenentur tutores, ſi non geſſerint. Secūdò nota finem huius §. ibi: ſolicitè eos curare qualiter conuerſetur. Ex quo habes † q̃ ex mala conuerſatione præſumitur quis ſuſpectus, &c.

1 *Minor dat tutorem filio.*

2 *Ex cauſa receditur à uolũtate defuncti.*

3 *Ex mala conuerſatione quis eſt ſuſpectus.*

4 *Facilius res expeditur per unum, quàm per plures.*

Quamuis. [a] Ex cauſa receditur à volūtate defuncti: & alij, quā teſtator dixit, adminiſtratio cōcedit ur. Idē in curatore. & ſi teſtator nō dixerit, vnus eligit. h. d. †Not. tex. ibi: minor fortē, &c. q̃ minor xxv. annis pōt filio dare tutorē in teſtamēto. † Itē not. qd ex cā recedit à volūtate defuncti. Simile in l. in cōfirmādo. & l. vtilitatē. de confir. tut. Facit j. vbi pu. edu. de. l. j. †Nota quod ex cōuerſatione mala quis eſt ſuſpectus. Simile §. proxi. §. †Nota quod facilius res expedit per vnū, quā per plures. Concordantiæ ſunt in gloſſ.

1 *An unus tutor poſſit cogere alium ad diuiſionem adminiſtrationis.*

Si non erit. Tutores poſsūt vni ex eis adminiſtrationē cōmittere vel oēs ſimul gerere, vel diuidere. †Quid ſi vn⁹ vult diuidere, & alius nō, an vnus poſſit cogi p aliū ad diuiſionē. tex. nō aperit. Dic, qñq̃ oēs volunt cōmittere vni, qñq̃ nolūt. Et de iſtis caſib⁹ nō eſt dubiū. Sed ſi vnus vult diuidere, cùm oēs alij velint adminiſtrare: tūc fiet diuiſio cęteris inuitis p officiū iudicis: argu. §. fami. erciſ. l. & puto. & §. cōmuni diui. l. cōi diuidundo. §. ſi duo. Facit quod not. per Inno. in c. ex literis. extra de proba. Et prædicta ſunt vera, qñ nullus offert ſatiſdationē: tūc em recurrimus ad diſtinctionem poſitam in tex. §. de teſta. tut. l. teſtamento datos. & l. ſeq.

1 *Stante ſtatuto quòd nomine gabellæ debeāt ſoluí tot denarij pro libra, ſi res, de qua fit contractus, non aſcendit libram, non debet gabella ſoluí.*

Ita autem. [b] Dictum determinat ſecundū ſuā cām. h. d. †Nota tex. ibi: & cū cauſa depoſitionis exprimatur. Ex quo colligitur quod dixi in ſummario. Iſta lex [c] facit ad quæſtionem: Dicit ſtatutum quòd debeāt ſoluí nomine gabellę tot denarij pro libra. Quid ſi illud, ſuper quo contrahitur, vel quod colligitur, non aſcendit libram? hic eſt arg. quod nulla gabella debeat ſoluí.

1 *Ex adminiſtratione modicæ rei quis dicitur geſſiſſe.*

Item adiuiſſe hæreditatem.

2 *Tutor, qui geſſit, tenetur actione directa, non gerens, utili.*

Actio tutelæ directa oritur ex quaſi contractu celebrato gerendo.

3 *Tutor, qui geſſit, poſtea ceſſat, remouetur ut ſuſpectus.*

4 *Qui per alium facit, quando uideatur per ſeipſum facere.*

Geſsiſse. Iſte §. venit ad declarationē l. j. in prin. §. eod. vbi dicit quod tutor, qui nō geſsit, cogit gere-

ipſa cōdēnatiōe principali. Sed ſi eſſet cōdemnatio facta ī expēſis, in quē fieret executio, dixi in d. l. iiij. de re iudi. Tetigi in l. qui ſolidū. §. ēt. j. de leg. ij. & dixi in l. j. §. ſi procurator. §. ſi quis ius dic. nō obtēpe. Oppo. §. de procur. l. procurator q̃ p euictiōe. Solu. Aliud ī procuratore, aliud in tutore. Quod an ſit verū, ibi plenè dixi. Vltimo quærit glo. quid ſi tutor ſatiſdedit pro pupillo qui nō adiuerat, nec reſpōdet. Dic quod ſi ex certa ſcientia tenētur fideiuſſores, ſi per errorē iuris vel facti, non tenentur: vt j. vt in poſ. leg. l. j. j. reſponſo. & de fideiuſ. l. ſi quis poſtquam. & §. ſi quis cau. l. ſed & ſi quis. §. fin. ſecundum Dyn.

1 *Executores teſtamentorum an æquiparentur tutoribus uel curatoribus.*

LEX III.

Si plures. Ex pluribus tutoribus vel curatoribus quilibet pōt adminiſtrare, et vni erit decernenda adminiſtratio p iudicē: vel ſi vni erat decreta per teſtatorē, ille adminiſtrabit, et alij nō gerētes tenent ad ea, quę hic exprimunt in tex. h. d. Opp. qd nō valet geſtū pervnū. j. de cur. fur. l. conſilio. §. penult. & fi. Solu. Hic adminiſtrabit vnus alio nō cōtradicēte, vt hic: ſecus ſi alius cōtradicat, vt in cōtrario. Opp. §. de procur. l. pluribus. vbi non poteſt gerere quilibet inſolidū, niſi ſit dictum. Sol. aliud in procuratore, vt ibi: aliud in tutore, vt hic. Dixi in repeti. l. j. §. ſi plures. §. de exerc. †Quæro quid in pluribus executoribus teſtamētorum, an eos æquiparemus tutoribus, vel curatoribus? Olim erāt opinion. hodie eſt caſus extra de teſta. c. fin. lib. vj.

1 *Ex mala conuerſatione præſumitur quis ſuſpectus.*

Si parens. Nota ex hoc §. ad quid tenentur tutores, ſi non geſſerint. Secūdò nota finem huius §. ibi: ſolicitè eos curare qualiter conuerſetur. Ex quo habes † q̃ ex mala conuerſatione præſumitur quis ſuſpectus, &c.

1 *Minor dat tutorem filio.*

2 *Ex cauſa receditur à uolũtate defuncti.*

3 *Ex mala conuerſatione quis eſt ſuſpectus.*

4 *Facilius res expeditur per unum, quàm per plures.*

Quamuis. [a] Ex cauſa receditur à volūtate defuncti: & alij, quā teſtator dixit, adminiſtratio cōcedit ur. Idē in curatore. & ſi teſtator nō dixerit, vnus eligit. h. d. †Not. tex. ibi: minor fortē, &c. q̃ minor xxv. annis pōt filio dare tutorē in teſtamēto. † Itē not. qd ex cā recedit à volūtate defuncti. Simile in l. in cōfirmādo. & l. vtilitatē. de confir. tut. Facit j. vbi pu. edu. de. l. j. †Nota quod ex cōuerſatione mala quis eſt ſuſpectus. Simile §. proxi. §. †Nota quod facilius res expedit per vnū, quā per plures. Concordantiæ ſunt in gloſſ.

1 *An unus tutor poſſit cogere alium ad diuiſionem adminiſtrationis.*

Si non erit. Tutores poſsūt vni ex eis adminiſtrationē cōmittere vel oēs ſimul gerere, vel diuidere. †Quid ſi vn⁹ vult diuidere, & alius nō, an vnus poſſit cogi p aliū ad diuiſionē. tex. nō aperit. Dic, qñq̃ oēs volunt cōmittere vni, qñq̃ nolūt. Et de iſtis caſib⁹ nō eſt dubiū. Sed ſi vnus vult diuidere, cùm oēs alij velint adminiſtrare: tūc fiet diuiſio cęteris inuitis p officiū iudicis: argu. §. fami. erciſ. l. & puto. & §. cōmuni diui. l. cōi diuidundo. §. ſi duo. Facit quod not. per Inno. in c. ex literis. extra de proba. Et prædicta ſunt vera, qñ nullus offert ſatiſdationē: tūc em recurrimus ad diſtinctionem poſitam in tex. §. de teſta. tut. l. teſtamento datos. & l. ſeq.

1 *Stante ſtatuto quòd nomine gabellæ debeāt ſoluí tot denarij pro libra, ſi res, de qua fit contractus, non aſcendit libram, non debet gabella ſoluí.*

Ita autem. [b] Dictum determinat ſecundū ſuā cām. h. d. †Nota tex. ibi: & cū cauſa depoſitionis exprimatur. Ex quo colligitur quod dixi in ſummario. Iſta lex [c] facit ad quæſtionem: Dicit ſtatutum quòd debeāt ſoluí nomine gabellę tot denarij pro libra. Quid ſi illud, ſuper quo contrahitur, vel quod colligitur, non aſcendit libram? hic eſt arg. quod nulla gabella debeat ſoluí.

1 *Ex adminiſtratione modicæ rei quis dicitur geſſiſſe.*

Item adiuiſſe hæreditatem.

2 *Tutor, qui geſſit, tenetur actione directa, non gerens, utili.*

Actio tutelæ directa oritur ex quaſi contractu celebrato gerendo.

3 *Tutor, qui geſſit, poſtea ceſſat, remouetur ut ſuſpectus.*

4 *Qui per alium facit, quando uideatur per ſeipſum facere.*

Geſsiſse. Iſte §. venit ad declarationē l. j. in prin. §. eod. vbi dicit quod tutor, qui nō geſsit, cogit gere-re: ſecus ſi geſsit. hic dicit qs geſsiſse dicatur. Et geſsiſse dicit, q̃ modicū attigit p ſe vel p aliū. & ſic ſi ceſſat, vt ſuſpect⁹ poterit accuſari: & q̃ nō geſsit, tenet vtili. h. d. †Not. q̃ ex adminiſtratiōe modicæ rei dicit qs geſsiſse, & obligat actiōe directa tutelæ. Similiter p adminiſtrationē modicæ rei videt qs adire, vt dixi ī l. gerit. de acq. hære. †Nota q̃ tutor q̃ geſsit, tenet directa: ille, q̃ nō geſsit, tenet vtili. Ex quo apparet quòd actio directa tutelæ orit ex quaſi cōtractu celebrato gerēdo. Si enim nō gerit, tenet vtili, nō directa vt hic patet. †Not. q̃ ille, q̃ gerit, & poſtea ceſſat, pōt remoueri vt ſuſpect⁹. ſecus in eo qui nihil gerit. dixi §. eo. l. j. in prin. †Not. q̃ ille, qui p aliū gerit, videt per ſeipſum gerere, vt teneat directa. An autē ille, q̃ per aliū gerit, dicat ipſe gerere ſecūdū veritatē, vel ſecū fictionē: dixi plenè in l. ſed & ſi vnius. §. j. j. de iniu. Materiā autē an qd qs per ſe pōt, poſſit p aliū: dic p Dyn. in c. pōt quis. & in c. q̃ per aliū. extra de regul. iur. li. vj. tāgit p Innocē. extra, de offi. delc. c. fi. Gl. tñ ad iſtud generale ſignat q̃dā ar. cōtraria, & nō ſoluit. vide eā et tolle ſolutionē. & dicit gl. ad l. cū fundū. Solu. vt ibi patet. Ad §. ſi qs. dic q̃ ibi ī abſentia vendidiſſe nō videt, ſed in pñtia ſic, ex quo per aliū facit. & ſic cōcordat Dy. Sequit in gloſ. & de adopt. l. poſt mortē. §. j. Dic, fallit ibi qa adoptio nō eſt in adminiſtratiōe: vt j. de manumiſ. l. ſeruus furioſi. Dy. Itē quòd adoptio imitat naturā, ideo non poteſt cōtrahi per procuratorē, ſicut filiatio naturalis. Sequit & C. de his qui ve. eta. impe. l. ij. Dic, fallit ibi: quia venia etatis datur ratione induſtriæ, quę magis apparet, cū petit per ſe, quā ſi peteret per alium, ſecundùm Dyn. Sequitur in glo. de l. Paulus. Solue vt ibi. Sequitur, & de tranſac. l. cum hi. §. fin. hoc nō eſt pro, nec contra. Sequitur, & lex liber homo. ſecundo reſponſo. hoc eſt pro; quia vterque tenetur, vt ibi patet.

1 *Tutor an tenetur à ſe exigere debitum naturale.*

Debitor. Debitū ex alia cauſa detoluit in actione tutelæ. Opp. C. qui da. tu. poſ. auf. minoris. Sol. iſta iura hodie corrigūtur: quia tutor nō pōt eſſe q̃ ſit debitor, vel creditor. qd dic vt dicā in l. ꝓpter litē. j. de excu. tu. †Quero, an tutor teneat à ſe exigere debitū naturale. Gl. hic nō determinat. Dic, aut illud debitū naturale fuit cōtractū ante adminiſtrationē: & nō tenet illud à ſe exigere. aliàs eſſet ſibi dānoſum officiū ſuum abſque ſui culpa. quod eſſe nō debet: vt l. ſi quis ex ſignatoribus. j. quēad. teſt. aper. aut fuit cōtractū ratione adminiſtratiōis & tenet à ſe exigere: ar. eius quod dicitur de ſeruo in l. at qui natura. in prin. de ne. ge. ſecūdum Pet.

Si tutor. Tutor finita tutela tenetur admonere minorem, vt petat ſibi curatorem: aliàs tenetur. hoc dicit. Quærit groſſ. quid ſi tutor admonuit, & minor noluit. Dicit glo. quòd tutor eſt excuſatus. quod Dy. intelligit de curatore ad negotia. ſecus ſi ad litem. Nam cogitur recipere inuitus: & ſic non excuſatur propter ſolam admonitionem. Satis puto quòd ipſe tutor excuſaretur. quod enim dicitur, inuitus recipit curatorem ad litem, intelligitur ad petitionem aduerſarij, non ad petitionem tutoris.

1 *Syndicus conſtitutus ad certum tempus, finito tempore, & lite conteſtata, an poſſit cogi ad cauſam proſequendam.*

Poſt completum. Poſt completā tutelā vel curā cogitur quis litē cœptam perficere; niſi inſtrumenta litis & rationes reddiderit. hoc dicit.

a ¶ Quæro ſyndicus. Et vide ſcribẽtes in c.j.de ſynd.ibi Io.de Imola tenet contra Andr.Barb.

b ¶ Teneat̃. An ſyndicus poſsit cogi finito ſuo tpe litem per ipſum cœptã finire, vide Bar.in l.ſi.ad ſi. de app. & vide quæ no.in l.dãni.§.Sabinus.de dã.infec. poſt Bart.Cũ Bart.tenet Imo.i c.j. de ſyn.vbi vide no. per do.Ant. de but.adde tu q̃ hic dicta per Bar.reprobat Pau. de Ca.cõſi. ccxxxv. viſis & diſcuſsis. ſequit dictũ Bar.in l.j.§.de procu. vbi vult q̃ procurator cõſtitutus ad certum tp̃s, etiã volẽte aduerſario finito tẽpore et lite cõtestata nõ poſsit proſeq: q̃a imputet ſibi aduerſarius qui ſciebat tempus appoſitũ à principio eſse finiturum.

c ¶ Nec tenetur. vide Bar.q̃ idẽ tenet in l. creditor.§. ſubſtituti.de appella.

d ✠ POMATES. ¶ Decedens. Vide Alexã. conſi.cxxxv. in prin.ij. vol.

e ✠ POMATES. ¶ Remiſſus. Vide Alex.cõſ.lxij.vo.iiij. Barb.lxviij.ij.vol.

f ¶ Plenè examinaui. vide Bald.in auẽ.ingreſsi.in iiij.col.C.de ſac.ſan.ec.& q̃d̃ not. Bar.i l.à filio. de ali. & cib. le. & melius Bar.in l.j.§.ſi plures. de exercit.

g ¶ Ergo modus. Et vide quæ dixi in c.cũ contingat. de reſcri. And.Bar.

h ✠ P. PAV. P. ¶ Tutor qui repertorium. De pœna tutoris nõ faciẽtis inuentariũ, vide Rom. conſi.cxxvij. ad materiam huius legis, vide Ange.conſi.cc-lxxviij.incipiẽ. tutor alimentauit.

h ✠ POMATES. ¶ Tutor qui repertorium. Vide q̃d per hanc legẽ dicat Ro, conſi.cxviij.

i ¶ Facere teneẽ. Adde quod ſi plus deberet expẽdi in cõfectione inuẽtarij, quam eſſet vtilitas: tunc nõ debet tutor cõficere inuentariũ, vt in terminis dicit Bar.per illũ text.in l. mediterraneæ.in prin.C. de an. et trib.lib.x. vbi plura dicit in ſimi.

k ¶ Quid de actore. vtrum actor debeat facere inuentarium: de quo etiã vide Pe. de Anch.in Clemen. ij.de ſtatu mona.

De hoc habes rub.C.vt cau.poſt pu.aſs it tu. Facit j̃.de app.l.tutor. † Quæro: ſyndicus[a] fuit conſtitutus ab aliqua vniuerſitate vel ſcẽ ad certũ tẽpus: lis fuit conteſtata: tẽpus eſt finitũ: an finito tẽpore teneat[b] litem p̃ſequi: dicerẽ ſic: Aut tu quæris vtrũ poſsit cõpelli ad cauſam peragendam ab aduerſario. Et dico q̃ ſic, niſi ſyndicus aleget aliquã iuſtã cauſam de his quæ ponunt̃ in l.poſt litem.cum l.ſeq. s̃. de proc. Nõ enim põt reuocari in præiudiciũ aduerſarij, vt ibi. Aut quæris an poſsit cogi ab illa vniuerſitate, ita q̃ ei teneatur ſi nõ exerceret. Et nõ põt cogi, nec teneẽ[c], niſi fortè ceſſauerit in reddẽdis inſtrumẽtis, & in reddẽda rõne: vt hic dicit̃ in tutore.

d Vidam decedens. Si relinquitur liberatio à reddẽdis rationibus, nihilò minus tutor de dolo tenetur, qui nõ poteſt remitti. Secus ſi de dãno q̃d ſua culpa ſentiret. h.d. Cõcor. l.ſi ſeruus vetitus. de le.j. & ibi dixi. & in l.aurelio. §.j.de lib.leg. Opp. s̃.de pac.l. ſiv nus. §.j. Sol. vt ibi. Opp. de l.ſi quis rationes. j̃. de lib.le. Sol. Illa debet intelligi ſm iſtã, q̃n legatur liberatio ab adminiſtratione præterita ante factũ teſtamẽtũ: ſed ſi ab adminiſtratione futura, dolus nullo modo videtur remiſſus[e]. Ita loquitur hic. & hoc tenet domi. Dyn.

☞ *Iuſſue gerere de conſilio alicuius, quando teneatur illud requirere, & ſequi, remiſſiuè.*

Si executor tenetur voluntatem defuncti exequi de conſilio alicuius fratris Minoris, an poſsit ſine eo facere, remiſſiuè.

Papinianus. Si tutor iubeẽ gere re de conſilio eius, qui non poteſt eſſe particeps officij, de honeſtate illud requirit, ſed non tenetur ſequi. ſicut aliàs quando à voluntate defuncti, receditur. h.d. Opp. j̃.e. l. Titium & Meuium. in prin. Sol. Ibi fuit aſsumpt[g] vt † cõſultor ille, qui potuit eſſe particeps officij: hic mulier, quæ eſſe nõ poterat. q̃d̃ plenè examinaui in repe. l.j.§.ſi plures. s̃. de. Et hoc facit ad q. Dixit † teſtator q̃ executor teneatur exequi voluntatem defuncti de cõſilio alicuius fratris Minoris: an executor ſine eo poſsit facere. Plenè examinaui[f] in iij. libro Minoricarum.

☞ *Sufficit quem ſcire ſine proteſtatione.*

An ſufficiat eſſe denunciatum alicui per aliquem quòd ſit tutor.

Ex quo. A tẽpore ſcientię periculũ eſt tutoris: & ignorãtia præſumitur, niſi ſciẽtia probeẽ. h.d. † No. q̃ ſufficit quẽ ſcire ſine p̃teſtatione. Quod intellige q̃n p̃teſtatio fit ad notificãdum tm̃: cũ ille, qui eſt certus, certiorari nõ debet. l.j.in fi. de act.emp. & extra de reg.iu. in c.eũ qui certus. Secus ſi proteſtatio fieret ad aliud: vt l.denũciaſſe. in prin. de adul. Dixi in l.ij. in fi.s̃.ſol.mat. Oppo. q̃ teneat̃ tutor à tẽpore quo fuit iuſſus: vt j̃. eo.l.q̃ iuſſus. Huius timore poſita eſt quędam diſtinctio per glo. quã vide & ſigna. Sed in vltimo mẽbro in quo dicit q̃ teneẽ ex quo iuſſuſset, Dy. dicit q̃ imò teneẽ ex die, qua debuit adminiſtrationem accipere, & ex quo ſciuit ſe datum; vt j̃.ſi tut. vel curat. ap. l.j. & ij. j̃.e.l. tutores qui poſt. §. tutor datus. Opp. C. de peri. tu. l.ſi tutor. Sol. ibi tutor probat ignorãtiam ex volũtate, nõ ex neceſsitate. Ita dicit glo. vel verius, ſufficit pupillum probare publicã famam, ex quo præſumitur ſcientia, niſi per tutorẽ probetur ignorãtia: idem ſi denuntiatum fuit ad domũ: vt no. in l.cõtraria. ſimile dixi vobis in l.is poteſt. j̃. de acqui. hære. † Quæro, quid ſi per aliquẽ eſt denũciatũ mihi, q̃ ego ſum tutor: an ſufficit: Tex. innuit q̃ ſic. In cõtrarium eſt, q̃ nõ debeã alteri credere: vt j̃. quod falſ. tut. auẽ. l.ij. Eſt ergo modus[g] q̃ illi, qui datus eſt tutor, oſtendatur teſtamentum, vel dicatur ei per perſonas, quæ dicant ſe vidiſſe teſtamentum, adeo q̃ ſi non credit, ſit ignorantia ſupina: vt l.ſi quis inficiatus. s̃. depoſi. Dixi plenè in l.non ſolùm. §.fi. de ope.no.nun. in materia proteſtationis.

1 ☞ *Tutor tenetur facere inuentarium.*
2 *Actor conſtitutus à tutore non facit inuentarium.*
3 *Tutor honorarius facit inuentarium.*
4 *Tutor datus ad unum articulum tantum, puta ad adeundum, nõ tenetur inuentarium facere: cautius tamen eſt ut faciat.*
5 *Tutor ad lites non facit inuentarium.*
6 *Inuentarium debet fieri quàm primum poterit.*
7 *Tutor, qui negligit facere inuẽtarium, ſi nihil adminiſtrauit, nihil ei obijcitur. Si adminiſtrauit ante cõfectionem inuentarij, nihil obijcitur inuentario: ipſe tamen ut ſuſpectus accuſari poteſt. Contra tutorem, qui non geſſit, non poteſt obijci dolus præſumptus ad remouendum eum ut ſuſpectum.*
8 *Inuentarium debet fieri coram notario.*
9 *Inuentarium ut faciat fidem cõtra debitores in eo deſcriptos, debet fieri corã iudice.*
10 *Quæ res debent poni in inuentario.*
11 *Inueniri dicitur propriè quod manibus apprehenditur.*
12 *Res in inuentario taliter aſſcribi debent, ut tutor ex illo poſsit conueniri.*
13 *Forma inuentarij poſita per Spe. quòd non ſit bona.*
14 *Si tutor in inuentario dicit quòd credit tales res eſse pupilli, & ad eum pertinere, quòd ſufficiat.*
15 *Tutor non ponens omnes res in inuentario, quando uideatur dolo facere.*
16 *In inuentario neceſſariò expenſæ inferi debent, & inſtrumenta, in quibus continẽtur nomina debitorum.*
Et citatis nominatim ad hoc ipſis debitoribus: ad hoc ut inuentarium cõtra ipſos probet: ſed quantum ad tutorem ſufficit ſummatim ponere.
17 *Neceſſaria cauſa quæ dicatur, quando non conficitur inuentarium.*
18 *Quæ dicatur cauſa iuſtiſſima: licet non neceſſaria.*
19 *Iudex ex cauſa poteſt remittere conficẽtionem inuentarij.*
20 *Qui non facit quod ſcit vel ſcire debet ratione officij in iudici, eſt in dolo præſumpto.*
21 *Contra tutorem iuratur in litem propter dolum uerum, nõ propter præſumptum, & ex quibus cauſis. Contra hæredem tutoris quomodo iuretur in litem remiſſiuè.*
22 *Tutor non debet aliquid gerere antequam non fecerit perfectè inuentarium.*
23 *Proteſtatio appoſita in inuentario, quòd ſi quæ non appoſuit apponenda, &c. quòd nihil relcuat.*
24 *Copia inuentarij quòd debet dari per tutorem aduerſario petenti.*
Facultates pupilli non debent manifeſtari.
Forma in dando copiam inuentarij aduerſario petenti.
25 *Copia totius inuentarij non eſt danda petenti, etiam dicenti ſe uelle accuſare tutorem de ſuſpecto, quia omnes res in inuentario non poſuit.*
26 *Tutor quæ habeat facere ut poſsit adminiſtrare, remiſſiuè.*
27 *Tutor ante conficẽtionem inuentarij poteſt expedire illa, quæ dilationem non recipiunt.*
28 *Scientia tutoris ſufficit ad translationem iuris deliberandi.*

h Tvtor qui repertorium. [h] Contra tutorẽ, qui nõ facit inuentarium, abſq̃ cauſa iuraẽ in litẽ: & anteq̃ faciat nõ poteſt adminiſtrare, niſi quæ dilationẽ non recipiũt. h.d. Primò ponit dictũ & exceptionẽ. Secundò effectus dicti. Secũda ibi, ſi q̃s igit̃. Prima ſubdiuidit̃ i̇ duas, ſ.in dictũ & exceptionẽ. Secũda ibi, niſi fortè. Item secũda ibi, ſubdiuidit̃ in quatuor. Primò ponit vnũ effectũ. Secũdò eius practicã quãtũ ad modũ p̃bãdi. Tertiò ponit aliũ effectũ. Quartò ab eo excipit. Secũda ibi, q̃d̃ ex iureiurãdo. Tertia ibi, nihil itaq̃. Quarta ibi, niſi id q̃d̃. Anteq̃ ponã caſum in terminis ſcias q̃ luriſcõſultus † ponit pro cõſtãti q̃ tutor inuẽtariũ facere tenetur[i]: vt l.tutores. C.eo. & arb.tu.l.fi. & l.iij.§.tutores. j̃.de ſuſp. tu. Hoc præmiſſo caſus eſt planus: examinem[k] per particulas. Primò habem[g] vnũ quod hic pręſupponit̃, q̃ tutor tenetur facere inuentariũ. Cõcordantias dixi s̃.idẽ in curatore: vt C.de cur.fur.l.fi.C.de ep̃a.au.l.de creationibus. † Sed quæro q̃d̃ de actore[k]. Rñd. actor nõ gerit nomine ſuo, ſed gerit nomine tutoris, & eius periculo conſtituitur: vt l.ſolet. s̃. de tutel. & l. decreto. j̃.eodem. & ideo non eſt neceſſe q̃ faciat inuentariũ, ſed ſufficit à tutore eſſe cõfectum. Tutor enim per eum gerit: vt l.ita autẽ. §.geſsiſſe. s̃.eo. ſed tutor qui dareẽ in locũ abſentis vel co

a ¶ Quæro vtrũ. Et nota pro queſtio.j.in qua cõſulo nũc vtrũ tutor, qui non confecit inuentarium de bonis & rebus inter pupillum & aliũ, ſed inſtitit vt fieret, an incidat in iſtam legem. Et vide Bart.in l.j.s̃.de tute. Andr. Barba.

a ¶ Quæro vtrum. Adde Bart.in l.ſi hæreditas. de teſt.tut.in prin. Item debet ſatiſdare curator datus ad vnum actum. l.mulier. & ibi Bald. de iur. do.

b ✠ P. PAV. P. ¶ Quæro an. Quid ſi patre adminiſtrante in bonis aduentitijs, vide quæ ſcripſi in l. cũ pater. verſi. nõ autẽ. C. de bo. quæ libe.

b ¶ Quero an tutor. Et vide Ang.in l.ſi vacãtia. C. de bonis vacã. lib.x. vbi ponit ſingulare limitationẽ. et vide Bar.i cõſ.cxlix. incip. literas magnificẽtiæ veſtræ. vbi cõſuluit q̃ nõ poſuit in inuẽtario res, q̃ erant pupilli. & in cõſi. ſeq. vbi tãgit q̃uo excuſetur tutor nõ ponẽdo res i inuẽtario. & ibi vide de lib. rõnũ, & qualiter debet confici, vide cõſil. Bart. incip. Nicol. Goffr. vbi cõſuluit q̃ ſi tutor dicit q̃ talia bona ſunt in hereditate, non ſequit̃ q̃ hereditas illa poſsideat: vñ põt pro bari contra. Et ſic limitat̃ illa regula q̃d̃ nõ põt probari cõtra riũ eius quod ſcriptũ eſt in inuẽtario. & q̃n pupillus agit contra tutorẽ, dicẽs tutorem nõ poſuiſſe res in inuẽtario, qualiter debet eſſe p̃batio: Dic talis cõſtituit tutorẽ in dolo vel culpa, ſ. q̃d̃ ſciuerit illas res, vel cõiter ſciebat, vel q̃ diligẽs p̃familias ſciuiſset. Ita dicit bar to. in cõſi. incip. cũ p̃dicta examinarẽ. Et an poterit p̃bari p̃ĩdicia, vide eundẽ ibi, vbi reqrit legitimas p̃bationes. l.ſi. §. licẽtia. C. de iur. delib. Et ita p̃bat̃ in l.ſi. C. de ĩlit. iur. & l.ſi defunctus. abrit. tut. Et an poterit p̃bari p̃ iura mẽtũ. vbi tenet q̃ ſic. Sed in cõtrariũ facit quod not. in l.ſi q̃n. C. vnde vi. Et qualiter debet fieri liber rationũ: vide ibidẽ per eũ. & vide Ludo. Rom. in cõſi.cxv. & in cõſ. clxxvij. vbi diſputat ſi tutor paternus poſſit adminiſtrare bona venientia à matre pupilli. And. Barba.

b ¶ Quero an. Et an tutor datus bonis ad lites, teneat̃ facere inuẽtariũ: & an ad exigẽda debita teneat̃, &c. vide Specu. in titu. de acto. verſi. pubes autem. Et vide eũ in tit. de tuto. §. generaliter. ver. vtrum curator. & ibi etiam tangit quid poſsit facere.

c ✠ POMATES. ¶ Quando. De iſta dictione mox, vide Iaſon. in l.fructus. ſoluto matrimon.

d ¶ Sed quæro. Adde hic Bald. in l.j.§.item ſolent. de offici. præſe. vrb. Et vide omnino Bart. in l. legitimos. in verſic. vlterius ſcias. de legi. tuto.

e ✠ P. PAV. P. ¶ Contrarium puto. vide Compo. conſil. v. incip. auia paterna. Alexan. conſil. lxxxvj. col. ij. volum. ij.

e ✠ POMATES. ¶ Puto. Vide Alexand. conſil. lxxxvj. ij. volu.

f ¶ Præſumptus. Et quid ſi tutor omiſit aliqua ſcienter ponere in inuentario, vide l.in eos. s̃. de tut. & j. proxi.

g ✠ POMATES. ¶ L.ij. Vide Rapha. Cu. conſil. xv.

h ¶ Perſonarũ. Et an regrat̃ decretũ, vide Bald. in auẽ. ſed cũ teſtator. C. ad leg. falc. & Bal. in l.j. C.q̃ bo. ce. poſ. & Specu. in titu. de inſtru. edi. §. fi. verſ. quid ſi hæres. & Sali. in l.ſi. §. j. de iu. delib. dicit q̃ nõ eſt fidẽtũ in iudicio: & q̃ ita termina tur hæc q.in d.l.fi. & in §. ſancimus. in auẽ. de hære. & falci. licet ſecũdũ eũ gl. aliter dixerit in §. ſancim[9]. in auẽ. de hęre. & falc. in verſi. ſi vero. Bart. i §. hinc nobis. in auẽ. de hęre. et falcid. dicit q̃ dicta glo. facit, p̃ opi. Mar. de Fano, relata in Spe. in p̃alle. loco, ſ. q̃ inuẽtariũ fieri debet corã iudice. Bald. in l. facultas. C. de iur. fiſ. li. x. tenet q̃ inuẽtariũ hæredis non ſit fiendũ in iudicio: ſec[9] in inuẽtario tutoris. Et an inuentariũ debeat fieri in iudicio, vide in l. de creationibus. de epiſ. aud. & in l. nulli. §. cum autẽ. de epiſ. & cleri. per quæ iura Angelus in l.j.§. hæc ſtipulatio. ſi cui plus quã per leg. fal. tenet quòd hæres nõ debet facere inuentarium in iudicio. Cogita: quia in inuentario hæredis requirun tur teſtes. l.ſi. §. finauẽ. C. de iure delib. §. ſi verò abſint. in auẽ. de hære. & fal. qui nõ ſolent in actibus iudiciarijs interuenire. l, in donationib[9]. C. de dona. Et cogita: quia de hoc ſecũdũ Ange, videẽ glo. ſi in d. §. ſancimus. in verbo, nũa, Itẽ hic adde Bal. per illũ tex. i l. orphanotrophos. de epiſ. et cle. & in auẽ. ſi oẽs. C. ſi vt ſe ab hęre. abſti. & in l. ſi tutor. C. in quibus cau. in ĩte. reſti. & ibi dicit q̃ reqrit̃ decretũ iudicis, & q̃ etiã decernet adminiſtrationem. Et cum Bar. trãſit ſimpliciter Pet. de Anch. in Cle. ij. de ſta. mo. & de modo ĩuẽtarij ponit̃ p̃ Bald. in l.j. C.q̃ bo. ced. poſ. Et adde q̃ in inuentario hæredis nõ debet poni legatũ relictũ poſt mortem defuncti p̃ extraneũ teſtatorẽ, ſecundũ Bal. in l.j. in princip. C. vt act. ab hære. & cõtra hære. quod limita vt per eum. j̃.ea.l. in fin. Et vltra hæc dicta p̃ Barto. qualiter pecuniæ, res, & nomina debitorũ debeant deſcribi in inuentario, vide l.ſi quis. in prin. & ibi Bald. C. de bo,

quod ſufficit vnus notarius; & ita etiam hic. & ita etiam communiter obſeruatur.

Quęrovtrũ debeat fieri corã iudice. Gl. hic videẽ quod ſic: arg. l. chirographis. j̃.e.

9 Docto. dicunt, & bene, † q̃ quantum ad tutorẽ ſufficit fieri extra iudiciũ: ſed quantum ad hoc vt inuentariũ fidẽ faciat contra debitores, quorũ nomina in inuentario ſcribũtur, reqritur q̃ corã iudice fiat:

10 vt d.l. chirographis. † Quæro quæ res debẽt poni in inuẽtario. text. in l. tutores. dicit q̃ debeat fieri inuẽtarium omnium rerum, & inſtrumẽtorũ. Quod intellige verũ, ſcilicet omniũ corporaliũ. Et quod dicit, inſtrumẽtorum, intellige, id eſt, iurium incorporaliũ, de quibus apparẽt inſtrumenta, ſeu probationes in bonis pupilli. Et ex hoc cõcludo[i] duo. Primo q̃ debita à pupillo alijs tutor non teneẽ ponere in inuentario: quia illorum ius non eſt res pupilli: ſed eſt res creditoris ipſius. Pro hoc tex. in l. vltima. C. de alimen. pupil. præſtandis. non tamẽ nego quin poſ

k ſit ponere, ſi vult. Secundo[k] concludo, quòd ſi ſunt debita aliqua ipſi pupillo, de quibus in bonis ſuis non reperiatur inſtrumentum, quòd tutor nõ tenetur ponere in inuẽtario, antequã exigat. Quod probo: Inuẽtarium dicitur: quia reperta & inuẽta in bonis pupilli ibi deſcribũtur: vt hic not. in j.glo. † Sed inueniri di

11 citur illud propriè, quod manibus apprę henditur, vt Inſtit. de re. diui. §. itẽ lapilli. C. de fideiuſ. l.ſi barſatorem. & nota. per doc. in l. licet de acqui. poſ. Sed talia debita non inueniũtur, nec capi poſſunt manibus: ergo non poſſunt ſcribi in inuẽtario: poſtq̃ verò illa debita erũt exacta, poterũt in inuentario poni, ſicut res de nouo obueniẽtes: vt l.ſi. §. tali. C. de cura. fu.

12 † Quæro qualiter[l] res debeant adſcribi

l in inuentario. Rñd. taliter q̃ tutor ex illo inuentario poſsit cõueniri: vt l.ſi. in prin. C. arbi. tu. Et ex hoc dico q̃ omnes res debent ſcribi per ſigna, per latera, & confinia, ſicut in libello ponerentur, vt dicitur in l.ſi in rem. s̃. de rei vẽdica. & l. in actione. j̃. de fur. dico etiam quòd tutor debet ſcribere ſe inueniſſe in bonis dicti pupilli: vt hic, ſecũdũ q̃ glo. intelligit in d.l. tu-

13 tores. C. eo. † Et per hoc non placet mihi forma inuẽtarij, quam Specu. ponit in tit. de inſtru. edi. §. dicto. vbi dicit, Talis tutor dixit & aſſeruit in pupilli dicti bonis primò eſſe talẽ rem, itẽ talem, &c. non ſecundũ illam formã nõ dicit ſe inueniſſe, ſed dicit eſſe in bonis. Quod poteſt intelligi de re exiſtente etiam apud alium, cuius habeo petitionẽ: vt. l. rem in bonis. de acquirẽ. re. domi. & ſic ex hoc inuentario tutor non poſſet cõueniri ad reſignãdam proſcrip. Adde quæ requirantur in inuentario hæredis, vide conſil. lxxiij. ij, libro per Abb. Et quòd inuentarium hæredis, de quo dominus Alexand. in apoſtil. reliquit cogitandum, ſit fiendum in præſentia iudicis, tenuit Bald. conſil. cccxxvj. iij. volu. alleg. Spec. in titu. de inſtru. edi. §. dicto.

i ✠ POMATES. ¶ Concludo. Vide Are. conſil. cxlviij. in princi.

k ✠ POMATES. ¶ Secundo. Vide Cepolam in repet. legis ſi fugitiui. de ſer. fugitiu.

l ✠ POMATES. ¶ Qualiter. Vide Bar. cõſ. lix. ij. vol. & cõſi. lxij. ij. volu.

a ❧ POMATES. ¶ Quæro quid. vide Pan. consil. lxxiij. ij. dub. ij. volu. & vide aliquid per Barbat. consi. cxlv. Imo. col. xcix. in vij. dub.

b ¶ Vtrũ sufficiat. Vide Bal. i. l. fi. C. ar. tu. Sed an ante ad ità hæreditatẽ posit tutor facere inuẽtariũ, vide gl. & Bal. in l. tutores. C. eo. & Bar. in l. eos. §. de tut.

c ¶ Non posuit. Quid si res modicas dimisit ponere in inuentario; nõ nocet, secũdũ Bald. in Spe. in tit. de instr. edi. §. dicto. sed qd si nihil est in bonis, an tutor teneat facere inuẽtariũ, vide Bal. in l. fi. C. q bo. ced. po. sed an debeat poni æstimatio rerũ in inuentario, vide Bal. in l. fi. C. de mag. conuenien.

d ¶ Legitimè. Sed an requrat citatio creditorũ, adde gl. Bar. & Bal. in l. tutores. C. e. Et an in inuẽtario requirat signũ crucis, vide Io. an. quod no. in Spe. de instr. edi. §. fi. ver. hoc autẽ. Addẽ quod cõtrariũ vr vo luisse Abb. cõsi. pxi. all. lxxij. ij. li. Primã tũ op. seqt bal. plenè cõsi. ccccxxxj. iij. lib.

e ❧ POMATES. ¶ Remisit. Adde an valeat remissio inuẽtarij facta per testatorẽ Bart. & alios in l. nemo põt. ĩ v. q. de le. j. vbi cõiter cõcludit q̃ sic: & idẽ in tutore legitimo. & dat secũdũ gl. in l. si tutores. la ij. in ver. perso narũ. ad fi. C. de adm. tu. An autẽ sit idẽ in inuẽtario cõficiendo per hæredẽ, vide ibi p eos, & p Alex. cõs. ccxix. ici. pspectis q̃ in themate narrant.

f ¶ Si consuetudo. Et de materia vide ang. in tract. inuẽtarij. & dũm meũ in l. diuus. §. hæc stipulatio. j. si cui plusquã per legẽ fal. & qd no. p Mod. in rub. de acqui. hær. And. Barb.

g ¶ De quibus. Adde qd not. Bart. in l. nemo potest. de leg. ij.

h ¶ No. q̃ ille. vide qd dixi post Bar. in d. l. fi. vbi dicit q̃ hoc casu requirit q̃ remittatur apud iudicem.

i ¶ Non debet. No. qd ante inuẽtariũ cõfectum non põt tutor administrare. Adde bal. in l. si tutor. C. in q̃. cau. in intest. resti. vbi etiã dicit q̃ ante decretũ administrationis spãliter nõ potest tutor administrare. & adde Bald. in l. legitimos. de leg. tut. & no. q̃ si facultates augent, tutor debet augere inuẽtariũ se-

rem, cùm se eã inuenisse nõ asserat. Et istã formam Spe. arbitror esse corruptã vitio scriptoris, cùm in sequẽtibus formis sem
14 per adiecerit verbũ, inuenisse. † Quæro, quid[a] si tutor dicit in inuẽtario q̃ credit esse tales res dicti pupilli, & ad eũ pertinere, vtrũ sufficiat[b]. Rñ. inuẽtariũ fit de eo quod inuenit, vt dixi. si ergo inuẽtariũ clarè dicit, id quod spectat ad inuẽtionẽ, vt q̃ possessionẽ, seu ipsam rẽ inuenit in bonis, satis est. Nec puto q̃ tutor habeat necesse asserere de dño ipsi[9] rei, cùm hoc nõ subijciatur inuẽtioni de facili, propriè
15 loquẽdo. † Quæro, quid si tutor in inuẽtario nõ posuit[c] omnes res. Rñ. dolo facere videt: cùm omnes debeat ponere: vt d. l. tutores. C. eo. nõ tamen propter hoc remoueretur ab agendo contra debitores, nisi primò remouereт vt suspectus: vt j. dicã. prædicta vera, nisi aliqua iusta causa esset; propter quã non posui: quia illæ res erãt sibi occultæ: vt hic ibi: nisi aliqua necessaria, &c. Facit j. quod vi aut clam. l.
16 semper. §. in hoc interdicto. † Quæro, an instrumẽta in quibus cõtinentur noia debitorũ, debeant poni per extensum in inuentario: videt q̃ sic, vt l. chirographis. j. eo. Et hoc videtur tenere Spe. in præall. §. dicto. vbi dicit q̃ cõtra inuẽtarium opponitur q̃ instrumẽta nõ sunt scripta per extensum in inuentario: puto q̃ si aliquis vellet q̃ inuẽtarium probaret cõtra debitores, deberet scribi totũ per extẽsum: vt d. l. chirographis. & deberet inuentarium esse confectũ coram iudice præsentibus
d debitoribus, vel citatis legitimè[d] ad hoc, aliàs inuẽtarium nõ faceret fidẽ: vt in auт. si quis in aliquo. C. de eden. & quod dico citari, & hoc intelligo clarè s. q̃ cõpareãt coram iudice, ad videndũ cõfectionẽ inuentarij in quo exẽplar tale instrumentum debiti. Debet enim esse clara citatio: vt l. aut qui aliter. ĩ prin. j. quod vi aut clã. & de adul. l. denunciasse. in prin. Sed quãtum ad tutorem volentẽ gerere, sufficit q̃ summa, seu sententia instrumẽti ponatur in inuentario, licet tenore non excusso: arg. l. scire leges. §. de legi. & ita obseruat.

Venio ad secũdam partẽ. dicitur hic, nisi fortè aliqua necessaria aut iustissima cau
17 sa allegari possit. † Quæro, quæ sit illa causa necessaria. Rñ. potest esse primò in persona tutoris, q̃a morbo sontico impeditus: vt l. quæsitũ. de re iudi. põt etiã esse impedimẽtũ ex parte rei: q̃a nõ reperitur adhibita diligens inq̃sitio: vt j. dixi. Facit j. de acq. pos. l. iij. §. Neratius. vt j. de leg. j. l. cũ res. ver. sed si stichus. & ver. itẽ si res.
18 † Quæro quæ dicat[e] causa iustissima, licet nõ necessaria. Rñ. testator remisit[e] cõfectionẽ inuẽtarij: vt l. fi. in fi. C. arbi. tu. q̃ intellige, nisi ex causa iudici aliud videre tur: ar. l. in cõfirmando. & l. vtilitatẽ. §. de cõfir. tu. l. q̃ decedẽs. §. vsq̃ adeo. Itẽ si cõ-
f suetudo[f] esset q̃ tutores nõ facerẽt inuen
g tarium. §. de legi. l. de quibus[g]. & C. quæ sit lon. cõsue. per totũ. Et hoc tãgit Spe. in
19 præal. §. dicto. Item puto, † q̃ etiã iudex ex cã posit remittere cõfectionẽ inuẽtarij, sicut q̃nq̃ expedit pupillo nõ habere tutorẽ, vel quãtitatẽ patrimonij sui nõ manifestari: vt j. ad Tert. l. ij. §. tractari. versi.

ergo etiã si mater. C. de ali. pup. præ. l. vlti. & C. q̃ñ & q̃. quar. pars debe. l. ij. Venio ad ij. particulã principalẽ, s. ad vers. si quis
20 igit. ex † quo cõiũcto cũ patri. not. q̃ ille[h] qui nõ facit, id qd scit, vel scire debet se te
h neri rõne officij sibi iniũcti est in dolo p̃sumpto. Simile j. de cust. re. l. carceri. & §. manda. l. si, pcuratorẽ. §. dolo. & j. ad leg. fal. l. dolo. Et ex hoc obligat[i] ad interesse, vt hic patet. Venio ad tertiam particulã
21 s. ad ver. quod ex iureiurãdo. No. q̃ † licet propter dolũ suum iurẽ in litẽ, & nõ propter latam culpam, vt in l. in actionibus. §. de in lit. iurand. tamen intelligitur pro dolo vero, nõ pro dolo præsumpto: vt hic. Item quod dicitur in litem iurari quãdo inuẽtarium nõ facit: idem puto si facit, & aliquas res non posuit, vel obscurè posuit, ita q̃ de bonitate ipsarum apparere non potest. Paria enim sunt, non esse, & non apparere, vt l. in lege. de contrahẽ. empt. facit l. cùm res. §. item si res. j. de leg. j. Nõ enim videt legitimè fecisse, si ex eo cõ ueniri nõ potest, vt d. l. vlti. C. arbi. tu. & C. de suspe. tu. l. neminem. Item hoc verũ contra ipsnm tutorẽ: cõtra autem hæredẽ suum quomodo iuretur in litem, dic plenè C. de in lit. iurã. per totum. Venio ad quartam particulam s. ad versi. nihil itaq̃.
22 † in quo habes q̃ tutor non debet[1] aliquid agere ante factum
i inuẽtarium. Et aduerte diligẽter: quia dicit factum, quod rem perfectam significat: vt l. j. in fi. §. quod quisq̃ iur. Est enim participium præteriti tẽporis. non ergo sufficeret esse cœptum. et hoc tenet Spe. in ti. de tut. §. & generaliter. versi. hoc autem. & ver. seq. Et intelligo perfectũ, qñ ab ipso tutore est habitũ pro
23 perfecto: vt l. cõractus. C. de fid. inst. † Quæro, quid si tutor apposuit in inuẽtario protestationẽ, q̃ si qua posuit nõ ponenda, habeant pro nõ appositis: & si qua non apposuit ponẽda, paratus est apponere: vtrũ ex hoc inuẽtarium dicatur nõ perfectum. Rñ. nõ: quia quãtũ est in se, tutor habet pro perfecto: præterea hæc ptestatio nihil operat, fit enim circa ea, quæ qs habet necesse facere, & sic nihil importat, vt l. alimẽ. C. de neg. ge. Dixi plenè in materia ptestationis in l. nõ solũ. §. fi. de ope. no. nun. Item aduerte: q̃a tex. hic dicit, nihil gerere cũ oportet i. expedit. Et sic videt cõsilium: sed in l. fi. C. arb. tu. declarat Imperator, q̃ nõ audeat ad administrationẽ accedere ante confectum inuẽtarium & sic imponit necessitatẽ: ergo non poterit
24 legitimè, nisi prius faciat inuẽtarium. † Quærit, quid si tu
k tor agit cõtra aliquẽ, an illi petenti debeat fieri[k] copia inuẽtarij. Videtur q̃ sic, aliàs illi aduersario non esse cautũ q̃ agat cũ legitima psona. q̃ debet esse, sicut si ageret cũ principali: vt l. ij. §. defendi. ex qui. cau. in pos. ea. In cõtrarium q̃ nõ debeat edi videt: quia facultates pupilli nõ debẽt manifestari alijs: vt d. l. fi. de ali. pu. præst. & l. ij. quãdo & qui. quar. pars deb. lib. x. & ibi tetigi. Rñ. q̃ inuẽtarij copia debet fieri per primam rationẽ, nõ tamen ponẽtur in copia omnes res positæ in inuentario, sed solùm probabit parti aduersæ tantũ q̃ sibi sufficiat, & pbare posit tutorẽ habere legitimã personã standi in iudicio, per iura secũdò alleg. Dic ergo sic, hic est copia cuiusdam inuentarij cõfecti per talẽ tutorẽ, cuius tenor talis est. & ponit totũ vsq̃ ad res, & postea dicit in primis, &c. vltimò ponit, lectum, & publicatũ. vsq̃ ad fi. nõ enim debet edi, nisi illa particula quæ spectat ad aliũ: vt l. argẽtarius. §. edi. §. de edẽ. & hoc est verũ tenẽdo opi. quã dixi, q̃ inuẽtarium nõ vitiat ex eo qd aliquid sit omissum. Si enim vitiarет, deberet dari copia totius
25 inuẽtarij: aliàs nõ esset cautũ parti aduersæ. Sed quæro † qd si totius inuẽtarij petijt copiã aduersarius: quia intẽdit tutorẽ accusare de suspecto, eò q̃ omnes res nõ posuit in inuentario: vtrum debeat habere copiã. Videtur q̃ sic: sicut quando petit copiam fieri cum die & cõsule, quia vult redarguere in die & cõsule de falso, vt l. j. §. editiones. §. de edẽ. Cõtrariũ est verius. Nã fortè ibi quis copiã petit vt posit redarguere de falso prosequẽdo suã iniuriã: vt quia cõtra eũ sunt instrumẽta pducta: hic verò petit copiã totius vt accuset eum de suspecto advtilitatẽ pupilli, nõ ad suã. & ista recõuentio de crimine qñ q̃s suã iniuriã nõ prosequit, nõ permittitur: vt l. negãda. C. qui accus. non pos. & j. de pub. iud. l. is qui reus. maximè cũ iste cõuetus sit suspectus q̃ faciat animo differendi litem. vt l. ij. C. de falsis.

cundũ gl. & Bald. in l. tutoris. C. eo. & dicta hic per Bar. limitanẽ in fine hui[9] principij, per eum. adde q̃ requirãtur in tutore ante q̃ administret, vide q̃ndeci notata per Ro. cõs. ccccxxv.

k ¶ Debeat fieri. an cõueto à tutore debeat fieri copia inuẽtarij, vide quæ dixi in l. in illa. de verb. oblig.

Quæro

a ❧ POMATES. ¶ Venio. Vide Ro. consil. cvj. ad finẽ.

b ¶ Pũt geri. Vide tex. in d. l. fi. & ibi Bar. et doc. de tu. & cura. q satis non de. Põt etiã oẽs fructus vendere, et si biẽnio nõ corrũpant, &c. Ang. i l., pcurat. C. de procura.

c ¶ Si tutor. Et p istũ §. not. q̃ si ecclesia infeudat, q̃ cõis opiñ. erat q̃ ecẽ cõmodũ ecclesiæ, licet ex post facto illud eueniat, & sic actualiter reqrit q̃ pfit, pficũ ecclesię. Et vide gl. fin. secũdũ do. Anto. in c. cũ apostolica. de his q̃ fiũt à c præla. Et p hoc dicet saluari glo. quæ cõiter reprobat xij. q̃oe ij. i summa. ibi p doc. in c. j. de in integrũ restit. q̃ alienatio in casu nõ cõcesso seruata forma, sit valida: q̃a debet itelligi qñ saltẽ appareret: licet existẽtia de casu cõcesso cõstabat, q̃a hoc habebat cõs opi. & vide d. Ant. ĩ d. c. cũ apostolica. Andr. Barba.

d ❧ P. P A V. P. ¶ Si post depositionem. Circa istã materiã, q̃ & quãte vsurę sint pstãdæ, vide Ro. singul. clxxvij. incip. Iure hodierno, allegat ad hoc text. pro 1 singulari in §. ex ceteris. hac l.

d ¶ Si post depositionẽ. Habes hic quõ qs dicat esse ĩ negligẽtia, e adde ẽt q̃ antecq̃ qs habeat testes, nõ dicit esse in negligẽtia agẽdi, vel accusandi. Ita no. dixit Bal. ĩ l. j. C. de his q. vt idig. Et 3 ad, pbãdã negligẽtiã ĩ gñe, vide l. idẽq̃. & qd ibi dixi §. p socio. Et adde q̃ testis deponẽs sup negligẽtia, ẽt nõ interrogat[9], debet deponere causã dicti 1 fui, secũdũ Bal. in l. fo 2 lã. C. de testib[9]. Adde ad, phãdã negligẽtiã q̃ ĩ actu reqrit diligẽtia. Et qualiter debeat deponere testes, f vide Bar. cõs. cij. incip. charissime dñe. et vide Ro. cõs. xxviij. An tutor teneat si pecuniã pupilli nõ collocauit in emptionẽ p̃ 1 diorũ vel sub lucro.

e ❧ POMATES. ¶ Quòd, pter. vide Ro. cõsil. xxviij. j. dubio. alex. post Bar. ibi g in l. diu[9]. ĩ j. col. versi. in gloss. ij. ff. ad le. fal. 2

f ¶ Si deponi. Adde Bart. ĩ l. diui. j. ad leg. falc. & an iudex possit p̃cipere q̃ post tp̃s currãt vsuræ, & de testatore vide q̃ scripsi ĩ l. stipulatio ista. §. al h teri. de verb. ob. & de iudice vide Ang. in l. pcuratori. la j. j. rem rat. ha. & vide q̃ scripsi in l. si finita. §. Iu-

26 † Quęro, an tutor habet alia facere vt posit administrare. Gl. q̃ sic: et posuit illa q̃ posuit ĩ l. legitimos. ĩ pri. §. de leg. tu. qd
a examina vt ibi dixi. Venio[a] ad vltimã
27 particulã † ex qua not. q̃ illa, q̃ dilationẽ
b nõ recipiũt, pñt geri[b] ante cõfectionẽ inuẽtarij. Idẽ puto de his quę de necessitate cõfectionẽ iuẽtarij pcedũt vel expectant: vt perscrutatio rerũ hęreditariarũ: vt j. de acqr. hære. l. Aristo. Idẽ puto de his, quæ pupillo nullo mõ pñt obesse, sed pdesse tm: vt l. fi. C. de tu. & cura. q satis nõ ded.
28 Pro hoc dico † q̃ sciẽtia tutoris, qui facit ea, quæ requirunt, vt posit administrare, sufficit ad translationẽ iuris deliberandi: vt plenè dixi in l. qui duos. j. de reb[9] dub.

Si tutor. [c]Nimia festinãtia vel negligentia tutoris in rebus pupilli vendendis, punitur. hoc dicit.

Competit. In emendis rebus tutor nõ tenetur, nisi de dolo & lata culpa. h. d. Oppo. C. arbi. tu. l. quicquid. vbi etiam tenetur de leui. Sol. Specialis casus est hic scilicet quãdo emit prædia, vt nõ teneatur nisi de lata culpa.

☞ *Tutor potest cogi ad emendum.*

1 *Tutor propter negligentiã in emẽdo tenetur ad usuras.*

2 *Negligentia tutoris quomodo probetur.*

Si post depositionem. [d]

Hic vsq̃ ad fin. Iuris cõsult. tractat materiã de vsuris pupillaribus, quã gloss. summat j. ea. l. §. quę aũt. & ideo vsque ad finẽ nõ dabo summariũ. No. q̃ † tutor põt cogi ad emẽdũ. Et est casus spãlis cũ regulariter nõ cogit authorari in certo articulo: vt j. de autho. tut. l. si tutor. † Itẽ q̃ propter[e] negligẽtiã in emendo teneт ad vsuras. quod fortè hodie nõ est correctũ: nõ enim directò petit vsuras pecunię: sed magis quãtũ ex fructibus pcepisset ex prædio empto. † Vltimò ad hoc vt tutor cõueniat ex hac negligẽtia, est necesse quòd probet q̃ pdia erant venalia, q̃ emere potuit: aliàs negligẽtia non pbaret, pbat in aut. vt ij q obl. phi. res mi. §. pe. facit j. e. l. cũ plures. §. fi. & §. pro socio. l. idemq̃. §. j.

☞ *Hic §. an hodie sit correctus.*

1 *Iudex non potest hodie præcipere ut post tempus usuræ currant, licet inobedientem mulctet.*

Nec testator.

Si deponi. [f]Oppo. q̃ etiã facta depositione currãt vsurę, vt §. ea. l. §. si post. Solu. Post depositionẽ possunt vsurę currere ob morã factam in cõparando, vt ibi: nõ ob morã factã in deponẽdo, vt hic. Quęro, an † hodie istæ §. sit correctus, cùm vsuræ hodię nõ possint exigi. Azo in summa de vsuris videt tenere q̃ sic. qd intellige, nisi tanq̃ interesse petant: vt dixi in §. si post. Puto etiam[g] q̃ † iudex nõ possit hodie præcipere vt post tempus currãt vsuræ nec etiam testator, vt j. de adimẽ. leg. l. iij. in fi. licet aliter iudex possit mulctare inobedientem: vt C. de modo mulcta. l. mulctarum. & §. si quis ius dicen. non obtem. l. j. & ij.

Item tutelæ. [h]Tutor tenetur restituere pecuniam, quã credidit adueniẽte die, nisi in credẽdo nõ potuit sibi culpa ĩputari. h. d.

1 ☞ *Per seruum tutoris quæritur utilis pupillo, sicut per ipsum tutorem.*

2 *Melius est meum, quàm nostrum.*

3 *Quædam exceptio potest opponi actioni directæ, quæ non opponitur utili.*

4 *Si tutor stipulatur, quomodo debeant concipi uerba.*

Voties. Tutor debet facere pupillo, si põt vt quęratur directa: aliàs actionẽ vtilẽ q̃ri sufficit. h. d. Not. tex. ibi: q̃ ve in potesta-
1 te eius erit. q̃ † per seruũ tutoris ita quęritur vtilis pupillo, sicuti per ipsum tutorẽ.

Quęro, quæ est ratio huius ordinis. Di-
2 cit glos. q̃ † melius est meũ, quã nostrũ. & ideo si stipuletur pupillus, habet actionẽ directã. si stipulat tutor, quęrit directa tutori, & vtilis pupillo. Vnde si pupillus lęderet, super illa directa nõ posset impetra re restitutionẽ. Ita dicit glo. quam vide, &
3 signa. No. ex ista gl. q̃ aliqua exceptio
i potest obstare[1] directę, quę nõ obstat vti- i
li. De quo per Dy. in c. pro possessore. extra, de reg. iur. l. vj. in vltima q. Dixi in l. si culpa. §. de rei vendi. Istam glo. reprehendit Pet. & Iac. de Rau. dicẽtes q̃ siue agat k directa siue vtili, potest peti restitutio: q̃a inspecta origine fauorẽ pupilli respicit. Pro quo facit quod no. in l. non solum. in prin. & §. j. §. de procu. vbi ita cauet de ra- 1 to ille, qui agit directa, sicut ille, qui agit vtili. pro quo videtur casus in l. ij. in fin. §. eo. Quæro an iste ordo sit necessarius. Glo. respõdet quòd est cõsilij, nõ necessi-
4 tatis. Quęro, qñ † tutor stipulat, quomõ debeat cõcipi verba stipulatiõis. Respõ.
k vnus mod[9] k est qd tutor stipulet nomine pupilli. & iste est bonus modus & indubitabilis. valeret emẽ ẽt in procuratore: vt l. huiusmodi. in principio, & quod ibi not. j. de legatis. j. Secundò quòd stipuletur per hæc verba, Promittis pupillo. vt l. cum qui. §. si actoris. §. de constitu. pecu. Ita dicit gloss. idem j. de stipu. ser. l. j. in princi. Iacob. de Are. istum secundum modum non approbat. Dic vt dixi in l. stipulatio ista. §. si quis insulam. j. de verbo. oblig. vbi tangit glossa.

Nequaquã. Debitũ ex alia causa in actiõe tutelæ deuoluit, si tutor debuit & potuit soluere: et pupilli interest q̃ in actionem illam deuoluatur. h. d. Quęro pro declaratiõe literæ, quid vult dicere hoc, & superius. Glos. variant, & secundum glos. exponitur hoc s. proximè dictum, & superius s. dictum in princ. §. secundum verò responsum non mutatur: & hoc tenet Dynus. Opponi. §. de nego. gest. l. diuortio. Glo. soluit ibi debebatur pecunia pupillo: hic verò debebat pupillum liberare.

1 ☞ *Tutor quando teneatur à se exigere debitum naturale.*

2 *Si pupillus debet naturaliter tutori, non potest sibi soluere.*

3 *Nemo sine actione experitur.*

Item si temporali. Ad hunc versicu. opp. Actio subrogata debet sapere natu-
ram eius, in cuius locum subrogatur: vt l. eum qui. §. qui iniu-
riarum. §. si quis cau. Solu. hic propter culpã tutoris: quia à se
1 exigere debuit. ita not. in d. l. diuortio. † Quæro an tutor te-
l neatur à se exigere debitum naturale[1]. Tex. innuit quòd sic. & gloss. s. videtur tenere. Sed contra hoc quia officium esset sibi damnosum. dicunt quidam quòd non est: quia etiam antea poterat sibi obijci compensatio. Ita tenebat Iacobus de Aretio. Petrus propter omnia ista distinguit, Aut debitum naturale cepit esse ante tutelam, & non tenetur à se exigere: aliàs secus, vt dixi §. eod. l. ita autẽ. §. debitor. & istud videtur æquius.

1 † Quæro, quid ecõtra si pupillus debet tutori naturaliter, an posit sibi soluere? Glo. innuit q̃ sic. postea in contrariũ adducit §. de peti. hæred. l. si quid possessor. §. j. & j. de sol. l. Stichũ.

3 §. additio. & istud vltimum tenet Dyn. & verius. † Vltimò

lianus. ĩ xvij. char. de dã. infe. ĩ illo arti. An iudex possit iubere q̃ immissus ex primo decreto ob nimiã cõtumaciã lucretur fructus: adde an testator posit mãdare hæredi vt soluat decẽ. p cẽtenario, si nõ soluerit dotem mulieri testatoris, Anch. cõsi. xcij.

g ¶ Puto etiã. Et vide Bart. in l. diui. ff. ad l. Falci. c. per vestras. de do. inter vi. & vxo. Lu. Ro. in cõs. cxxvj. Andre. Barba.

g ❧ POMATES. ¶ Puto etiam. Vide alex. cõsi. xxvij. col. ij. iiij. vo. Lud. Ro. consil. cxxxix.

h ¶ Si tutelæ. Hãc legẽ allegat bar. ĩ l. fili[9]. de verb. ob. & Cy. et alij ĩ l. emptorẽ. C. loc.

i ¶ Quoties. Obstare directæ. vide Bal. ĩ l. emptor. in fine C. de hære. vel act. ven. qui sequitur istam gloss.

k ¶ Rñdeo. Vnus modus. Et vide bar. et ibi Ange. in l. stipulatio ista. §. si quis isulã. de ver. ob. et Bal. ĩ l. ij. C. per q̃s pso. And. Bar.

l ¶ Itẽ si tpali. Quęro an tutor debeat exigere debitũ naturale. Et videt q̃ quilibet teneat sibi soluere: argu. bonæ literæ in l. frater à fratre. de cõdi. inde. & institu. de act. §. actio.

a ¶ Sicut autem. Vide not. ſ. prox. §. & vide bal. in l. cũ ipſe. de cõtrahẽ. empt. & Bart. & doc. in l. j. de ſtipu. ſer. qd in executore teſtamẽti, vide Ioã. an. poſt Spe. in tit. de inſtr. edi. §. nunc aliqua. in addi. inci. ſuple. Quid autẽ, ĩ, ꝓc. & offi. vide Bart. in l. j. §. hæc verba. in fine vis fiat ei.

a ✠ POMATES. ¶ Sicut autẽ. Limita vt per Rom. ſing. cxiiij.

b ✠ POMATES. ¶ Agnoſcere. Vide Feli. in c. quintaualis. vij. col. de preſcri.

c ✠ POMATES. ¶ Et ipſos. vide car. cõſt. lj. col. fi. vij. dub.

d ¶ Non tm̃. Et ꝑ iſtũ tex. dicit do. Ant. poſt Inn. in c. decetero. de tranſact. q̃ licet ille, cui data eſt poteſtas trãſigẽdi, nõ poſſet à lite diſcedere puta re nũciãdo: tm̃ pot̃, ſi lis erat iniuſta. An. bar.

d ¶ Nõ tm̃. vide quod per iſtũ text. dicit gl. in l. ſingularia. ſi cer. pet. q̃ eã reprehendit Bart. ibi in iiij. colũ. Adde quod ibi præſtat arg. ad q. Bal. cõ ſilio cclxviij. iij. vol. conſi. ccclxv.

e ✠ POMATES. ¶ Huius legis. Vide Feli. in c. cũ venerabilis. x. co. ſi. & ſeq. & xiij. col. de except.

☞ Hæ duæ queſtiones Bar. nõ videtur, ſed potius Ia. de Are. cui hic inſcribuntur. q̃ ſuadet, tum quia in exẽplaribus ſcriptis non habẽtur: tũ etiã quia Bart. de hoc nõ tractat quippiã in l. quod in rerũ. ad quã ſe remittit, vt ibi dixit Alex. Loſeus.

f ✠ P. PAV. P. ¶ Sub epiſcopo. Vide omnino Feli. in c. cùm venerabilis. co. xij. verſic. amplia ſecundò. extra de exce. & in ſuo tract. qñ literæ apoſtolicæ noceant patrono, in ij. col. ad fi. & in c. cùm acceſsiſſent. col. viij. de cõſti. Barb. conſi. xxiij. col. xiij. volu. j. Abb. in c. nobis. col. ij. de iureiur. omnino d. de Rota in deciſ. in antiq. ſub titu. de teſta. incip. factũ tale eſt. reñcitur enim talis diſpoſitio, & ad epiſcopũ ſpectat talis confirmatio.

g ✠ POMATES. ¶ Dicit. Adde Bar. in rubr. ff. de teſta. in iij. colũ. vide Petr. de Anc. conſi. ccccl v. aliàs ccccxxv. inci. ex narratis ſuperius.

h ¶ Ex alio patre. Frater non tenetur dota re ex alio patre natã ſororẽ. Adde Bal. in l. fi. C. de dot. promiſ. not. text. q̃ ſine actione nemo experitur. Simile ſ. de ne. ge. l. ſi pupilli. §. videam[9].

Sed & ſi ſub vſuris.

Iſte §. videt̃ correctus per auſ. minoris. C. qui da. tut. poſſ. quod debitor, vel creditor nõ poteſt eſſe tutor. Et an hoc ſit verum in teſtamentario, dixi in l. ſi quis ſub conditione. de teſta. tutel.

☞ *Quando tutor condemnatur in expenſis, ſit executio contra eum.*

1 *Tutor debet agnoſcere bonam fidem.*

2 *Item in iudicio licet faciat contra pupillum, debet ueritatem reſpondere.*

3 *Hic §. corrigitur in tutore legitimo, & datiuo.*

4

Sicut autem.

[a] Tutor poteſt ſibi & aliis ſoluere. debet enim bonã fidem agnoſcere. h. d. No. hic arg. q̃ † ſi tutor cõdemnat̃ in expẽſis, fiat executio cõtra eum. ibi in verſ. denique Imperator, &c. tetigi in l. ij. ſ. eo. l. qui ſoli dum. §. etiã. j̃. de leg. ij. † No. q̃ tutor debet bonã fidem agnoſcere[b]. † No. q̃ tutor interrogatus in iudicio debet rñdere veritatẽ, licet faciat contra pupillũ, vt ibi denũciare verũ debet. Exponit gl. ſ. iudici. de quo plenè per Cy. C. de confeſ. l. j. in xiiij. q. Dixi plenè in l. certum. §. ſed an & ipſos[c]. j̃. de confeſ. † Quæro, an iſte §. & præcedens ſint correcti per auſ. minoris. quę prohibet debitores & creditores eſſe tutores. Rñ. ſic in tutore legitimo et datiuo. In teſtamentario eſt magna cõtrouerſia. Dicam in l. propter litem. j̃. de exc. tu.

Non tantum.

[d] Tutor poteſt à pupillo mutuo accipere, & ſeipſum debitorẽ aſſcribere. h. d. Nota q̃ hoc caſu ſuſtinet tutor duplicem perſonam, ſcilicet mutuantis, & eius cui mutuatur. h. d.

☞ *Licet fundans eccleſiam dicat quòd uult illam ſubeſſe abbati: tamen ſubeſt epiſcopo. & licet deputetur rector ad regendum caſtrum ciuitati de nouo adiunctum: per hoc non tollitur iuriſdictio poteſtatis ciuitatis. numero 2.*

Conſtat.

Tutor datus patrimonio ſuperuenienti, non tenet̃ de anteriori: ſed prior tenetur de augmẽto obuenienti. h. d. Ex fine huius legis[e] ſumitur arg. † q̃ ſi aliquis fundat eccleſiam hac lege & pacto q̃ ſubſit Abbati, q̃ nihilominus erit ſub epiſcopo[f]. Iac. de are. Item † finis huius legis præſtat argu. ad q. q̃ ſi aliquis ad regẽdam terrã vel caſtrũ, quæ vel quod de nouo adiungitur territorio ciuitatis, deputat̃ ſingularis rector: q̃ nihilò minus generalis iudex, id eſt, poteſtas habet in illa terra, vel caſtro iuriſdictionem: quia in illis, quæ poſſunt eſſe apud plures inſolidũ, vt eſt iuriſdictio, nõ videtur ademptũ vni, quod eſt cõceſſum alteri, vt hic. Secus in his, quæ nõ poſſunt eſſe apud plures inſolidũ: vt eſt in dominio rerũ: quia tunc obtinet regula cõtraria: vt l. qd̃ in rerũ. §. j. de leg. j. & ibi dixi.

Generaliter.

Tutor, qui nõ facit ea, quę faceret quilibet legitimus defendẽs non videtur rectè defendere. h. d. Quęro, dicitur hic, ſi detrectat ſolutionẽ, quomodo ſolutio pertinet ad rectã defenſionem. Rñ. intelligas copulatiuè: quia non ſoluit, nec defendit. & ita procedit clarè: quia ſi ſolueret, nõ eſſet neceſſaria defenſio. Siverò intelligas alternatiuè, vt ſonat text. tunc intelligas quod detrectat ſolutionẽ, ſcilicet ſportularum, vel ſalarium notariorũ, & aduocatorũ, propter quod impeditur proceſſus.

i

k ¶ Et an filius teneatur dotare matrem, vide Bal. in l. iij. C. de preſcrip. lon. temp.

✠ POMATES. ¶ Vltimò. Vide Iaſ. in rub. ff. fol. matr. in vj. col. Alex. conſi. clj. in j. col. ij. vol.

k ¶ Quod ſic. Filia, cui eſt aſsignata dos in teſtamento, an dicat̃ dotata. et adde quod dicit Bar. in l. qui pupillum. j̃. de adulter. Adde Bald. conſilio cciij. ij. volu.

✠ P. PAV. P. ¶ Eſt certũ. vide Roma. ſingu. dccxxxvj. incip. attende.

Circa.

In rebus emptis per tuto rem, qui eſt inuentus ſeruus, dominus non habet ius deductionis. Ratio: quia res empta de pecunia pupilli eſt pupilli: vt l. ſed ſi pecunia. j̃. de reb. eo. & ideo ſicut in rebus alienis dominus nõ habet ius detractionis: vt l. ſi cum dotem. §. fi. ſ. ſo. ma. & l. ex facto. ſ. de pecul. ita nec in his habet ius detractionis.

Cum plures.

Durante tutela non poteſt agi actione tutelæ. Circa quod diſtingue plenè vt l. ij. C. eod.

Quæ bona.

Quę legitimè & bona fide alienata ſunt, non retractantur eò q̃ bona pupilli fuerunt. h. d. Quæro, de quibus rebus intelligitur hic §. Gloſſ. intelligere videtur in rebus, quæ caſibus videnẽt eſſe ſubiectę, & conſeruari non poſſunt. Præcedẽtes gl. intelligere videtur ſimpliciter in omnibus rebus cuiuſcũq; cõditionis: quę ſi legitimè & bona fide alienatæ ſunt, nõ retractãtur de iure cõmuni, vt hic. Sed an retractãtur per reſtitutionẽ in integ. tunc bene adhibetur diſtinctio leuis damni, & enormis: vt in gloſ. Et ita intelligit Dy. Quæro an ſit verum indiſtinctè, q̃ non intereſt an tutor ſit pauper, vel diues. Gloſſ. dicit q̃ non. Dicam plenè in l. fi. j̃. eod.

Nimium.

Non poteſt tutor propter pupillũ plus expendere ſuo nomine. hoc dicit.

1 ☞ *Tutor dat ſororem pupilli, ex eodem patre natam.*

2 *Filia cui aſsignatur dos in teſtamento per patrem, quòd uidetur dotata.*

Cum tutor.

Circa perſonam pupilli debet tutor expendere quod moribus, honeſtati, & cõditioni pupilli congruit. h. d. Opp. q̃ iſta munera nõ debẽt dimittere: vt j̃. l. prox. §. fi. Sol. hic loquit̃ de muneribus ſolitis,

1 & cõſuetis, & quę ſecũdũ honeſtatẽ dimitti poſſunt. † Quę-

g ro, dicitur[g] hic q̃ non dabit ſorori dotem ex alio patre[h] natæ:

h quid ſi eſt nata ex eodẽ patre, an eã dotabit, ſi non habet vnde ſe dotet. Gl. dicit q̃ ſic: & bene, per l. qui filium. §. quæſitum. j̃. vbi pupil. educ. de. tangit gl. C. eo. l. non omni. & ibi per Cyn.

i Vltimò[i] gl. † iſta facit ad quæſtionem, an ſi pater aſsignauit

2 filiæ dotem in teſtamento, videatur dotata. Glo. hic innuit q̃

k ſic[k]. Quod plenè examinaui in l. titio. §. fi. j̃. de cõdi. & demõ.

Vtor.

1 ☞ *Quod quis facit de ſuo, præſumitur quòd potuerit etiam de alieno.*

2 *Tutor, qui non potuit collocare pecuniam pupilli, ſed ſuam ſic, nõ eſt in culpa, ſi ſuam collocauit.*

3 *Negligentia alicuius quòd pecuniam non mutauit quomodo probetur.*

1

Non eſt.

Quod † q̃s facit de ſuo, præſumit̃ q̃ potuerit de alieno. h. d. Opp. ſ. de in lit. iur. l. videam[9]. Sol. Tutor in ꝓprijs, & in pupillarib[9] eandẽ diligẽtiam debet adhibere: vt j̃. e. l. â tutorib[9]. Sed in ꝓprio facto nõ cõpellit̃ diligẽs paterfam. ſubire periuriũ. eodẽ modo nec in pupillarib[9] vt d. l. videamus. hic aũt cõſtabat diligẽtiam adhibitã in pro-

2 prijs: ergo debet adhibere in pupillarib[9], ſm Dy. † Quæro,

l quid ſi eſt certũ[l] q̃ pecuniã pupillarẽ nõ potuit collocare: ſuã ſic. Rñ. hæc lex loquit̃ in caſu dubij: ſed in caſu certi nõ eſt tutor in culpa, ſi vtilitatẽ ꝓpriã prætulit vtilitati pupilli. ne aliàs officium ſuũ ſit ſibi dãnoſum. quod eſſe nõ debet: arg. pro hoc quod no. in l. ſi vt certo. §. planè. ſ. cõmo. Ita tenet Petr. C. arbi.

3 tut. l. quicqd. Vltimò not. † ex hoc §. q̃ ſi quis vult arguere aliquẽ de negligẽtia q̃ pecuniã non mutuauit, oportet q̃ probet directè, vel præſumptiuè, & eam mutuare non potuerit.

1 ☞ *Tutori non poſſunt imputari munera nuptialia miſſa ſorori pupilli, ſi ſine dedecore*

core illa euitare non poterat.

a

In ſoluendis.

[a] Tutor debet ſoluere debita, & expẽſas neceſſarias facere, & tutores ſuſpectos arguere: expenſas vero quæ in donationẽ caderẽt, facere nõ poteſt. h. d. Opp. ſ. l. proxi. §. vlti. Glo. ſoluit hoc, vt ibi dixi. Quęro, quid ſi indebitũ exigit, an teneat̃ reſtituere pupillo. Et determinat q̃ ſic, & bene. Sed cõtra hoc facit. ſ. de pe. hære. l. ſi quid poſſeſſor. §. ſed an & bonæ fidei. Solue vt not. ſ. de

1 neg. geſt. l. ſi quis negotia. Hic † videtur caſus q̃ ſi tutor mari-

b tauit ſororẽ pupilli, & eidẽ miſit munera nuptialia q̃ non põt imputari pupillo. intellige, ſi poterat ſe abſtinere[b] à dictis muneribũ ſine dedecore. Ita loquitur hic. Si verò nõ poteſt ſe abſtinere ſine dedecore, & verecundia: tunc id debet mittere. Illud enim eſt munus ſolenne, de quo loquitur. l. proxi. §. peñ. & per hoc ſ. man. l. Quintus. & j̃. de ali. & cib. leg. l. pecuniæ.

Etiam.

Quærit glo. de quo tutore loquitur. Et dicit de datiuo & legitimo, nõ de teſtamẽtario, qui nõ ſatiſdedit. Iac. de Are. dicit q̃ etiã poteſt intelligi in teſtamentario, & datiuo ex inquiſitione, ſi ex poſt facto eſt factus non ſoluendo, vt j̃. loquit̃ litera: quia quæ de nouo emergunt, &c. pro hoc. j̃. eo. l. tres tutores.

Si tutor.

Negligentia in non conueniendo debitores, & in non mutuando pecuniam, imputatur tutori. h. d.

c

Cum quæritur.

[c] Si in eadem adminiſtratione plura nomina contrahant̃ ad petitionẽ adminiſtrantis debet dominus vel omnia agnoſcere, vel omnia repudiare. h. d. Oppo. glo. j̃. rem rat. habe. l. cum debitore. nec ſoluit. Dic q̃ ibi ratihabitio partis valet ad cõmodum procuratoris hoc acceptantis: ſecus ſi in eius cõmodum hoc acceptare nollet. ita loquitur hic. Opp. ſ. man. l. ſi verò nõ remunerandi. §. idem ait. Solu. ibi gerẽs nõ deferebat conditionẽ: hoc eſt, nõ petebat vt totũ approbaret, vel totum reprobaret: hic ſecus. Opp. ſ. de neg. geſt. l. ſi quis aliena. Solu. Intelligas ibi, q̃ diuerſæ & ſeparatæ erãt adminiſtrationes: hic vna. vel ſi intelligeres q̃ ibi vna eſſet adminiſtratio, dicas q̃ ibi deficit per hanc ſuppletionem: quia ſi deferatur cõditio, debet vel in totum approbare, vel in totum reprobare, ſecundum Dy. Quærit gl. quid erit eo caſu quãdo pupillus in totum reprobauit. Reſpondeo, tutor tenetur ad vſuras centeſimas, ac ſi in vſus ſuos conuertiſſet, vt in gloſſa.

Vi iuſſus.

Tutor tenetur à tẽpore, quo iuſſus eſt adminiſtrare, ſi antè ignorauerit. h. d. Opp. ſ. eo. l. quidam decedẽs. §. fi. cũ l. ſeq. Gl. ſoluit ibi vno modo. Dy. aliter, vt ibi dixi. & dicam. j̃. eod. titu. l. tutor. & ibi vide.

Vi tutor.

Tutela poteſt geri, & tutor obligari licet in nullo actu interponatur authoritas. h. d. Inueſtigatio huius legis eſt facta propter id quod habuiſtis in l. ita. §. geſsiſſe. ſ. eo. vbi gerens tenetur directa, non gerens tenetur vtili.

Ex duobus.

Opp. glo. de l. ſi ex duobus. de tu. & ratio. diſtra. Glo. ſoluit ponẽdo quãdam diſtinctionem, quam plenius ponit & examinat in l. j. C. de tranſac. dicã in l. cõtraria. & in l. j. §. nũc tractemus. j̃. de tu. & ra. diſtr.

1 ☞ *An tutor faciens inuentarium alteri nolenti facere, an teneatur illud oſtendere.*

Actus.

Durante adminiſtratione non tenetur quis reddere rationẽ collegæ, ſed eum ad adminiſtrationem admittere. h, d. Et eſt bona lex. Nota ar-

1 imò † caſum, q̃ ſi vnus tutor facit inuentariũ, alteri nolenti facere inuentariũ nõ tenetur illud cõmunicare, vel ei oſtendere.

Sed circa hoc poſſet dubitari qũo plures tutores aſſerent ſe eaſdẽ res inueniſſe ſeparatim. Reſpõdeo, nõ eſt incõgruũ: quia res ad eos nõ veniunt, niſi quãtũ ad curã & cuſtodiã, ſed cuſtodia põt plurib[9] inſolidum ꝓtinere: vt l. ſi vt certo. §. ſi duob[9]. ſ. cõmo. Nota ex. ñ. rñ. qualiter contutor cogit̃ admittere cõtutorẽ, q̃ aliter vt ſuſpectus accuſatur dixi in l. j. in prin. ſ. eo. tit.

Tutor.

Tutor, qui ſuccũbit in excuſatiõe, tenetur, ex quo debuit gerere. h. d. Opp. ſ. eo. l. qui miſſus. Quidam dicũt q̃ dies iuſſus eſt illa quæ debuit accedere & ſic concordat. Alij dicunt, & illud tenet Dy. q̃ dies iuſſus inſpicitur, ſi ſciẽtia nõ procedit, aliàs dies ſcientiæ, vt hic, & l. quidam decedens. ſ. eod.

1 ☞ *Quando in tutela cõſenſus patris habetur pro obligatione: & an requiratur expreſſa obligatio, cùm quis contrahit præſente patre. & nu. 2.*

Lvcius.

Si pater cõſentit filio qui adminiſtrat vt teſtamẽtarius, non obligatur niſi de peculio: & de in rẽ verſo. h. d. Opp. ſ. de tutel. l. ſi filius. vbi pater cõſentiendo obligatur inſolidũ. Sol. Dicit † gl. hic in teſta-

1 mẽtario, ibi in datiuo. Ratio: qa non eget ita confirmatione teſtamẽtarius, ſicut da-

d tiuus, ſecundũ gl. Alij dicũt q̃ ratio eſt fa-

d uor iudicij[d]. Alij, vt Iaco. de Aret. q̃ ratio eſt: quia teſtamẽtarius nõ tenet̃ ſatiſdare, ſed datiuus tenetur ſatiſdare: vnde patris cõſenſus cũ non obligat ad ſatiſdandum. Sed datiuus tenetur ſatiſdare: vnde patris conſenſus eum obligat, ac ſi ſatiſdediſſet,

g

e vt l. contraria. Ego dico q̃ ratio[e] eſt: qa in tutela, in qua requirit̃ ſatiſdatio, pater poteſt cogi filio cõſentire, & pro eo ſe obligare. & l. ſi quis inter tres. §. Imperator. j̃. de excuſa. tu. Cùm ergo poſsit cogi: meritò cõſenſus habetur pro ꝓmiſsione. Quæ ratio ceſſat in tutore teſtamentario. Hoc plene expediui ſ. ſol. matri. l. ſi cùm dotẽ.

2 §. tranſgrediamur. † Vltimò[f] nota diligenter, qñ celebras contractũ cum filio de

f

g voluntate patris: [g] quia ſi quid in inſtrumẽto ſcribatur patre præſente vel cõſentiente, ꝓpter hoc ipſe nõ obligatur, vt hic & not. ſ. quod iuſſu. l. ij. §. j. Quod intelligẽdum ſecundũ diſtinctionẽ, quam dixi in d. §. tranſgrediamur. Eſt ergo neceſſe quòd pater expreſſe ſe obliget.

Vtor ad vtilitatem.

Quæro, quid ſi eſt dubium an ad vtilitatem pupilli pertinet. Reſpon. idem: quia poteſt, vt l. nouare. §. j. j̃. de noua. & ibi not. per Dy.

1 ☞ *Tutor quãdo dubitatur de mãdato, quomodo caueat.*

Differentia inter cautionem rati & hanc, quam præſtat tutor, quando de mandato dubitatur.

2 *Si de mandato procuratoris conſtat plenè, & de reuocatione ſemplenè, quòd ſit locus cautioni de rato.*

3 *Actore probante plenè de credito, & reo ſemplenè de ſolutione, res efficitur dubia.*

4 *Habẽs inſtrumenta cauſæ admittitur cum cautione rati.*

Vlgo.

Tutor non debet cauere de rato, niſi de eius poteſtate dubitetur. h. d. & eſt notabilis caſus. Quæro qd vult dicere tex. ibi dum dicit: rem in iudiciũ deducit. Reſpõ. hoc eſt ius pupilli ĩ iudicio facit periclitari, ſicuti ſi ipſe litigaret. j̃. de except. rei iudic. l. ſi mater. §. hoc iure. facit l. pcu-

1 rator. j̃. rem ra. ha. † Quæro, qñ dubitat̃ de mandato, quã cautionẽ præſtat tutor. Quidam intelligunt de rato: alij, vt Ioan. q̃ nõ eſt de rato, ſed quod aduerſarius nõ damniſicabitur: quod eſt idẽ, ſecũdũ Dy. acſi caueret de cõſeruando aduerſariũ indẽnem, ſi apparet ipſum nõ eſſe tutorẽ: vt j̃. de dam. infec. l. prætor. §. ſi cõtrouerſia.

h & l. qui vias. §. j. Et eſt differentia[h] inter hanc, & cautionẽ de rato: quia illa de rato cõmittitur, etiã ſi verè habeat manda-

i

¶ In ſoluẽdis. Et hic eſt tex. q̃ filius nõ teneatur matrẽ dotare. quẽ alleg. Bal. & ibi etiã eſt tex. in l. j. C. de pſcri. lõg. tẽpo. & vide l. j. fol. mat. ſ. & ibi not. per ſcribentes.

✠ P. PAV. P.

b ¶ Se abſtinere. An tutor curator et ſimiles poſsint remunerationis gratia largiri aliquid vide Frãciſ. cõſ. xxiij. col. vlti:

c ¶ Cum quæritur. Ad hãc legẽ vide Bal. ĩ l. ſi abſentis. ſi cer. peta.

d ¶ Fauor iudicij. Hãc gl. alle. Bal. ſing. ĩ l. ſi. §. inauteẽ. de bo. q̃ lib.

✠ POMATES. ¶ Quod rõ. ſequitur Are. cõſi. xxix. col. iij.

✠ POMATES. ¶ Vltiò. Vide Alex. cõſ. clxx. ĩ j. co. ij. vol.

f ¶ Voluntate patris. conſiliũ qũ filius voluntate patris. & adde Bald. in l. j. C. q̃ cũ eo.

g ¶ Eſt differentia. ſed Ray. tenuit cõtrariũ in l. j. de ꝓcu. ꝓ l. inter quos. §. alieno. ſecũdũ vnã lec. Itẽ qa dñs nõ põt conuenire, niſi de facto, ſed ſecũdũ eum etiã iſtud nõ debet attẽdi. l. eo tpe. ĩ prin. de pecul. ꝓpterea ſi vera eſſet ratio reddita ꝑ Bart. & ſequaces hic, & in d. §. alieno. ſequeret̃ q̃ liber procurator, etiã de cui? mãdato conſtaret, deberet cauere de rato. qd̃ eſt falſum: vt l. vnica. C. de ſatiſdã. & l. j. de ꝓcur. Iſta opiũ. vr̃ mihi ſuſtẽtabilis vt referã ſtatim. quã tũ limita ex dictis Bal. ĩ d. l. j. Nã Sal. ibi, licet de Rayn. nullã mẽtionẽ faciat, allegat contra opi. Cyn. ſerẽ oſa quę Ray. dicit & ſimiliter concludit Sali. q̃ aut cõditio apposita in cautione expriminẽ ꝑ hæc verba, caue q̃ dñs meus ratũ habebit, ſub hac tũ conditione, ſcilicet ſi nõ habeo mãdatũ, vel ſi nõ ꝓbet̃ mandatũ: & ſic onus ꝓbãdi nõ reſidet in procuratore: & tũc nõ procedit opin. Cyn. & ſequacium. Aut cõditio exprimitur ꝑ hæc verba, ſ. ſi tu ꝓbes me nõ habere mãdatũ: & ſic onꝰ ꝓbãdi in aduerſariũ trãſferat̃. Et ſic procedit opi. Cyn. qa ſi poſſet opponi dicta cõditio ſuito aduerſario, ſequeret̃ q̃ qñ dñs cõueniret̃, haberet neceſſe aduerſari? probare de mãdato ꝓcuratoris: & etiã ſi hoc facere expẽſas, quas non poſsit repetere à ꝓcuratore ex cautiõe rati. Et ſic eſſet deterior cõditio aduerſariũ litigãtis cũ tali ꝓcuratore, quã ſi cũ dño litigaret: qd̃ eſſe non de-

bet.l.ij.§. defendi.j. ex quib. cau. in poſ. ea. Pau. de ca.i d.l. nõ ſolũ.§.q alieno.ff.de ,pcu.diſtiguit, aut ,pcurator eſt i culpa quia nõ oſtedit iſtrumẽtũ mandati, cũ debuerit venire paratus: ar.l.ſi qũ.de dilatio.& tunc ,pcedat opin.Cyn.& Bar. Nã iputet ſibi,q ſuo defectu ſubhjcit ſe cautioni rati. Itẽ non debet ei' alterare naturã iuito aduerſario & natura ei' eſt,vt faciat ,pcuratorẽ,& ei' fideiuſſorẽ teneri ad expenſas litis , dato q̃ ſit ver' ,pcurator, ſi dñs cõtraueniat.d. §.cũ aũt.Aut procurator nõ eſt in culpa qa inſtr̃m mãdati ,pduxit,& aduerſari' replicat q̃ ẽ reuocatũ, & ꝑ hoc dubiũ ꝓſtat cautionẽ rati:& tunc poſsit apponi dicta cõditio, ꝑ d.§. q alieno.cũ glo.Sed hęc diſtinctio nõ vr̃ iure ,pbari i prio caſu.Nã ſi ,pcurator fuit i culpa nõ exhibẽdo mãdatũ grauaẽ i hoc:qa teneẽ ſatiſfare de rato. Vũ ſi ,pcurator i cautiõe rati præſtita ſub cõditiõe,aſſumit ſe onus ,pbãdi de mãdato legitimo,nullũ vr̃ fieri ꝓiudiciũ aduerſario. nec obſtat dict'.§. cũ aũt.quia ibi non fuit adiecta hæc conditio in cautione rati.

POMATES.

De iureiurã. Vide Roma.ſingu.lxvj. & ſing. ccccclvij. Cepo. conſl.xij.in tij.col.

b Habet inſtrumẽta.Nota qd̃ idẽ tenet Bart.in l.iij.§. cauſæ. j.ad Carb.& Bal.& Ang.in l.marit'.§.ſo. matr.& ibi etiã Pau. de ca.& Imo.qd̃ itelligę verum ſecũdum Imol.i c.corã.de offi. delega. ſi erat penes eũ,'qui cõſuetus erat exercere officiũ ,pcuratoris: qa tũc admittet,cum cautione rati niſi manifeſtẽ conſtaret de traditiõe facta per dominũ:quia tũc videtur q̃ non ſit neceſſaria cautio rati. Et ad prædicta vide do.Ant.in d.c.coram. & Innoc.in c.j.extra, eo.per Bal.& Pau.de caſt.in l.ſi qua per calumniã.de epiſ.& cle. Idem tenet Bald.in l. j.C.de procura.quẽ ſequitur ibi Salic.& adde gl.& doc.in l.ſi. C.de pact.cõuen. Adde an ex eo q̃ quis habet inſtrumenta cauſæ,videatur procurator, Ro.cõſ.ccccxlvj.

Pro concordia eorum quę vult Barto. in hac l.decreto. ſcilicet quòd etiã ſine cauſa cum decreto tamẽ iudicis actor per tutorem vel curatorem tum,ſaltẽ ad ſumptus litis:vt l.ſi ſine.§.cũ aũt.& §. Marcellus.j.rem rat.ha.Sed iſta nullo modo cõmittit,ſi apparet eũ habere mandatũ.Et ,ppter hoc doc.in l.j.C. de ,pcur.formãt.q.qualiter debet cauere ,pcurator,de cuius mãdato dubitatur.Ego de hoc dixi in l.inter quos.§.alieno.j. de dã. infect.vbi gl.tãgit ſm diuerſas lect.Nam ille,q̃ habet officiũ voluntariũ,vt ,pcurator,cauet de rato.ille, q habet neceſſariũ, cauet ſub hac cõditione,ſi non apparebit eũ eſſe tutorẽ,vt hic ſm Io.& bñ. †Quæro,de mãdato cõſtat plenè,de reuocatione ſemiplene, an ſit loc' cautioni de rato. Doc.dicũt q̃ hic eſt caſus q̃ ſic:ibi,vel anduret tutor.de hoc per doc.in l.j.C. de ,pcuratoribus. †Itẽ facit ſi actor de credito ,pbat plenè reus de ſolutione ſemiplenè,qd̃ dicatur res dubia,adeò q̃ deueniat̃ ad iuramentũ.de hoc per doc.in l.in bonę fidei.C.de re.cre.Dixi in l.admonendi.§. de iureiur.[a] †Vltimò ſcias q̃ Innoc.extra,de offic.dele.c.corã.dicit q̃ ſi aliqs habet iſtrumẽta[b] cauſæ,ex quo preſumit̃ ,pcurator q̃ admittatur cũ cautiõe de rato.

An ſi nulla ſubſit neceſſitas, poſſit conſtitui actor per tutorem.

Decreto.

Ex cauſa cõſtituitur actor,per tutorem decreto iudicis.h.d. Not. ex hac lege q̃ ad hoc vt cõſtituatur actor ſufficit q̃ neceſsitas ſit ex parte rei: vt in prin.Nã ſi patrimoniũ eſt diffuſum,neceſſitas eſt ex parte rei, nõ ex parte perſonæ tutoris:quia poteſt facere ,pcuratorẽ volente pupillo,ſi fari poteſt,vt l.neq̃.C. de ,pcur. Itẽ,ſufficit ſi eſt neceſsitas ꝓſonę ex parte tutoris:vt ſi eſt infirm', vel in dignitate: licet põt facere ,pcuratorẽ eo modo: tñ põt cõſtitui actor.Sed qñ eſſet neceſsitas ex parte pupilli qa infans,vel abſens, q nõ poſſunt facere ,pcuratorẽ: tũc de neceſsitate fiat actor vt hic:in fi.qd̃ intelligo ad iudicia:cũ ibi nõ poſsit facere tutor ,pcuratorẽ ante lit.cõteſt.vt d.l.neq̃.ſed ad negotia poſſet facere ,pcuratorẽ:vt l.ſi ,pcurator.§.j.ſ.mã.Põt aũt p aliũ exercere: vt l.ita aũt.§.geſsiſſe.ſ.e. †Sed quęro,an ſi nulla ſubeſt neceſsitas poſsit conſtituí actor.Dy.q̃ ſic,ꝑ hãc legẽ,i prĩ.& qd̃ no. C.q̃ da.tu.poſ.l.curatorẽ. Certè hic etiam aliqua ſubeſt neceſsitas, vt dixi, qd̃ videt̃ requiri,vt ſ.de tu.l.ſolet.& Inſtit.de cur. §.fi.Cõmuniter teneẽ q̃ ex volũtate poſſet fieri actor, ꝑ quo.C. de procur.l.neq̃. Conſultius tñ eſt q̃ ſemp aliqua apponat̃ cã, q̃ tũc cũ q̃ generalis.Puto ẽm q̃ propter impedimẽtũ rei familiaris ,pprię põt gere re,per actorẽ:vt l.thais.§.j.de fideicõ.lib.

An plures tutores poſſint ſimul agere.

Si duobus.

Vnus ex pluribus tutoribus poteſt agere. h.d. Opp.ſ.man.[c] l. creditor.§.duobus. de arbi.l.ſicuti.de procura.l.qui proprio. §.fina.& l.ſeq. Solu. Aliud in tutoribus, cum ius tutelæ ſit indiuiduum,& inſolidum apud quemlibet:vt j.eod.l.inter tutores.aliud in procuratoribus,vt in contrarijs.Quã materiã expediui plenè in repetitiõe l.j.§.ſi plures.ſ.de exer. †Quęro,ſi ſunt[d] plures tutores,& volunt ſimul agere,an pñt[e].Gl.vr̃ tenere q̃ ſic.Qd̃ em hic dicitur:q̃ ſimul agere nõ poſſunt,[e] intellige impedimẽto facti,nõ iuris. Idem no.C.ſi vnus ex pluribus.l.j.& hoc tenet Dy.Contrarium tenet ibi Cy.& Iaco.de Areti.C.qui accu.nõ poſ.l.ſenatus.& ibi per Cy.in vlti.q.& hoc per rationẽ poſitam in l.iam tamen.§.pe.j.iudi.ſol. Debet ergo poſtulante reo eligi vnus ex eis qui agat,vt dictis legibus.ſecus ſi reus nõ conqueritur,& iſtud videtur æquius.

1 Auxilium ordinarium nõ impedit extraordinarium, quando competit contra diuerſos.& nu. 3.

2 Quando actio generalis eſt propoſita, & proſequutio in una ſpecie,in non proſequutis quando agi poſſit.

4 Si iudex malè iudicauit, & ab eius ſententia ſit appellatum,an appellatione pendente poterit tempore ſyndicatus conueniri.

5 Reſtitutio in integrum quòd poſſit cedi.

6 Omnis modus,per quem quis inuocat auxilium iudicis, poteſt dici prouocatio.

7 Exceptio doli quando poſſit opponi poſt ſententiam.

Iminoris.

Auxilium †ordinariũ nõ impedit extraordinariũ qñ cõpetit cõtra diuerſos.Itẽ beneficiũ reſtitutionis põt in alios per ceſsionẽ trãſferri.h.d. Primò ponit vnum dictũ.Secũdo illatio nem ex dicto.Tertiò vnã q.circa premiſſa.Secũda ibi,& idcirco.Tertia ibi,quid tamẽ ſi iã. Opp.q̃ ſi egit in minus,de iure cõmuni põt agere in plus:vt Inſtit.de act.§.ſi minus.ergo nõ habet reſtitutionem:vt l.in cauſæ.ſ.de mino.Et huius timore hoc principiũ legit̃ duobus modis. Primo quod actio tutelæ fuit propoſita ſimpliciter & indefinite, ſed in proceſſu cauſæ culpã frumẽti malè venditi poſuit in x.cũ deberet poni.in xx.& ſic inſpecto libello fuit actũ in totũ,ſed fuit actũ minoris inſpecta proſecutione.In cõtrarijs ab ipſo initio fuit actũ in minori quãtitate.& iſta eſt bona lec. Sed oppo. †qa adhuc põt agi pro his,quæ nõ eſt proſecutus,& ſi excipit̃,replicabit̃ de iure cõmuni ſine reſtitutione: vt l.licet.C.de iudi. Reſpon.qñ actio generalis eſt propoſita ſed proſecutio in vna ſpecie eſt facta,& in alia nõ:tũc loquit̃ l.licet.ſed in vna ſpecie eſt facta proſecutio,licet nõ in totum quod debet̃ pro reſiduo:nõ poteſt agi de iure cõi,niſi petatur reſtitutio.hic eſt caſus[f].Idẽ ſi fuerit omiſſum aliquod acceſſoriũ illius ſpecici,in qua facta eſt proſecutio,vt l.ſi cũ tibi.C.de iu.quæ tene menti. & ſic habes in gl.ibi dum dicit,In ſpecie verò frumẽti in integrũ reſtitutio cõtra ſentẽtiã nõ ceſſat.Licet quidã habeãt ſiue nõ,ſed tũc deberet dici:in ſpecie verò frumẽti replicatio cõtra ſententiam ceſſat. Secundo modo legitur,quod ab ipſo initio fuit actum pro ſpecie frumẽti tantũ,& tutores fuerunt cõdẽnati in parte & in parte abſoluti:& ſic pro parte illa põt peti reſtitutio.Nec obſtat §.ſi minus. quia ibi pro parte fuit actum,pro alia parte nihil dictum fuit , nec in libello, nec in ſententia. †Opponi.vbi habet locũ remediũ ordinarium,nõ habet locũ extraordinariũ:vt ſ.de mino.l.in cauſæ.Sol.gl.hic cõtra diuerſos:ibi cõtra eũdẽ,& bene. Cõtra hoc opp.de iudi.l.properãdũ.in fi.gl.ibi dicit ſpeciale in inſtãtia iudicij.Pedicit cõtra. Dicit ẽm quod qñ æquè bene pupillo põt eſſe cõſultũ per ordinariũ,ſicut per extraordinariũ,vt qñ petitur pecunia:tũc licet cõpetat cõtra diuerſos vnum tñ tollit aliud:vt d.l.properandũ.in fi.ſed qñ non põt eſſe æquè cõſultũ,vt puta qñ tutor vẽdit vnã ſpeciẽ ſi ageret cõtra tutorẽ, haberet pecuniã:ideo põt agere contra emptorẽ vt rehabeat rẽ,vt l.etiã. C.ſi tutor vel cu.interue. Sed hæc ſol.eſt cõtra hãc legem,vbi agit̃ de intereſſe ſicut ad pecuniã,tamẽ q̃a cõtra diuerſos vnũ non põt cõſtitui. Vide cõcordantiã,quã poſui in l.neq̃.C.de procu. vbi alle.cõtrar' per Frãc.Are.in ſuo cõſ. xxix. in v.col.&c.

POMATES.

Supra mãd. Vide Are.cõſ.clxvj.co.iiij.

Quæro ſi ſunt.Nico. Neapo. hic dicit q̃ gl.,pcedit qñ agũt vt oẽs admittantur, nõ qñ oẽs cõueniuntur,qa in pte actoris cit̃ vnũ illorũ eligere ne inurt' in plures diſtinguãt.Et de hoc dicit eſſe caſum in l.iã tũ.§.ſi tũ plures.iudic. ſolu. Adde q̃ etiã i eodẽ libello oẽs admittunt̃,& nõ in diuerſis:hoc ideo eſt qa omniũ ſtereſt rõne officij & cõis periculi, vt d.§.ſi tũ plures.in fi.deci.iure cõi in princi.& de ſepul. vio.l.iij.§.ſi ad plures.Et pro hoc induco l.iij.& l.ſenat'. C.q accu.nõ poſ.que in tutoribus loquit̃ in plurali,& eſt ibi caſus,niſi tex.cauillatur,ſi cõueniũt.Nã ſi cõueniũt pupilli',oẽs pũt interuenire caſus eſt nõ cauillãdũ l.j. §.ſufficit.de admi.tuto.Et ,pbat̃ in text.l. j.C.ſi ex plu.tu.Aut cõueniũt tutor tutorio noſe pro infante: & tũc actore inuito alij cõtutores nõ poſſunt defenſionẽ ſuſcipere.Ita dicit Sal.in d.l.j.& iſta ſunt verba ſua.Et dicit Nic. de Neapol.fuiſſe doctorẽ ſuũ.Ban̄dur.Bar.

An poſſint. Vide qd̃ no.Bal.in l.ſenat' C.q accu.nõ poſſunt.

Si minoris.Hic eſt caſus.No. pulchram limitationẽ l.licet.C. de iu.Vide Cy.in l.ſi cauſa tibi.eo.tit.vbi declarat qd̃ intelligatur vnũ capitale vel vna ſpecies.

De admini.& peri.tu.& cura.

non tollit aliud.Tene ergo ſolutio.gl.quia vnũ ſpeciale eſt ibi in initantia iudicij. Venio ad ſecundã partẽ.& opp.actio cõpetens cõtra tutorẽ eſt extincta per ſentẽtiã : vt dictũ eſt:ergo nõ poteſt cedi.Huius timore iſta pars legit̃ tribus modis.Primo,quia ab illa ſentẽtia:qua tutores fuerunt cõdemnati in minus,curatores appellarunt,& hoc videt̃ dicere tex.hic,dum dicit,prouocãtes.Sed ſecundũ hoc quærit̃ in qua cauſa exceptio doli obꝗcitur:de qua dicitur in tex.Reſpõdeo in actione in factum de re iudicata,quæ proponit̃ cõtra tutores condẽnatos.

a Iſta eſt vna lec.[a] ſecũdũ quã videt̃ caſus,qd̃ ſi iudex† malè iu-
4 dicauit,& ab eius ſentẽtia eſt appellatũ, q̃ tempore ſyndicat'
b appellatiõe pẽdente iudex poſsit cõueniri[b] ad intereſſe, ſicut ſi appellatũ nõ eſſet.Nam licet hic curatores appellauerint,nihilominus fuerunt cõuẽti & condẽnati ab adulto propter culpam eorũ. Sed ego diſputaui hanc quæſtionẽ,& determinaui contrariũ q̃ iudex non poſſet conueniri,niſi ad intereſſe ſumptus litis tantũ:arg.l.iij.§.ex quibus.de alie.iu.mu.cauſa fa.& l.ſi ſine.§.cum autẽ.& §. Marcellus.j.rem ra.ha.Ad hanc legẽ reſpõdeo q̃ hic curatores appellauerunt:vnde appellando nõ poterunt perimere actionẽ cõpetentẽ minoribus cõtra ipſos. Sed in quæſtione propoſita appellauit qui nõ vult agere cõtra iudicẽ:vnde bene poterit perimere actionẽ cõpetentẽ ſibijpſi. quod plenè dic vt in illa diſputatione. Secundo modo legitur q̃ hic fuit appellatũ à ſententia:quia ipſi curatores fuerunt cõdemnati : & in illa cauſa appellationis opponitur exceptio doli.Sed tunc remanet contrariũ, quomodo poteſt cedi actio, cũ ſit extincta? Reſpõd.intelligo q̃ cedit̃ in integrũ reſtitutio,& ſic ſpecies actionis quã conſequutus eſt per reſtitutionẽ.

c Ex quo[c] nota† q̃ in integrum reſtitutio poteſt cedi[d].Simile
5 in l.quod ſi minor.§.fi.ſ.de mino. Sed tunc inſtatur:qũo po-
d teſt cedi,cũ ſit beneficiũ perſonale? Rñ.cũ ſit transitoriũ ad hæ redes:vt l.nõ ſolũ.in fi.ſ.de in integ.reſti.põt per ceſsionẽ trãſ-
e ferri:vt j.eo.l.ex plurib'. Tertio modo[e] legit̃ q̃ hic intelligat̃ ,puocãtes,id eſt reclamãtes.& ſic nulla fuit interpoſita appellatio.Sed iſta oppoſitio exceptionis doli,prouocatio vocatur.

6 & ſic nota† q̃ oĩs modus,per quẽ quis inuocat auxiliũ iudicis, põt dici ,puocatio.Simile in l.ſi ab arbitro.ſ.qui ſatiſd.cog.ſe-
7 cundũ diuerſas lectu. †Opp.exceptio doli eſt perẽptoria:ergo nõ põt opponi poſt ſniam vt l.perẽptorias.C.ſen.reſcin.nõ poſ.Rñ.Vel dicas hic fuiſſe appellatũ:& ſic cauſa non eſt finita.Vel ſi dicas nõ fuiſſe appellatũ,& reſpõdeo q̃ exceptio cedendarũ actionũ nõ repugnat ſentẽtiæ,& ſic põt opponi poſt ſentẽtia:vt l.ſi fideiuſſores.§.j.j.de fideiuſſ.& l.ex diuerſo.§.fi. ſ.ſol.mat. Venio ad vltimã partẽ, & vr̃ q̃ poſt ſolutionẽ ceſſio nõ poteſt fieri:vt j.de ſol.l. Modeſtin'.Dicũt quidã q̃ hoc fuit actũ.Tu dic q̃ hic tutores & curatores fuerunt obligati diuerſo genere obligationis,& ſic ſolutio vnius nõ tollit obligationẽ alterius,prout no.in ſimili in l.Stichũ.§.ſi mandato.j.de ſolu.l.Papinianus.ſ.mãd. Oppo.actio,quæ eſt inutilis penes cedentẽ,debet eſſe inutilis penes eũ,cui cedit̃:quia nõ debet eſſe melioris conditionis:vt l.in oĩbus.§.nõ debeo.j.de regu. iur.& in c.is qui in ius.extra,de regu.iur.lib.vj.Rñ.cauſa quæ reddebat actionem vtilem per ceſsionẽ purgatur: meritò efficitur vtilis.Simile in l.fin.in prin.C.de iure dot.

1 Procurator quando poſſit conueniri officio durante.

2 Curator quando durante officio curatoris conueniri poſſit.

Vm curatore.

Opp.ſ.eo.l.actus.Gloſ.ponit multas ſolu.Breuiter hoc di-
1 cit:† Aut loquimur in procuratore: & poteſt cõueniri durãte officio,vt hic:licet aliter nõ.Et nota bene.ſ.de procur. l.qui proprio.§.fi.cũ l.ſeq.qd̃ dic vt ibi.Aut loquimur in procuratore in eo quod gerit tanq̃ curator:& ille ſtatim põt cõueniri,vt hic,ſm vnã ſol.& l.nõ quaſi.§.illud.j.rem pupil.ſal.fo.

2 Aut† loquimur ĩ curatore vero:& tũc aut in curatore furioſi: & poteſt cõueniri durãte adminiſtratiõe ſimpliciter:vt l.niſi. in §.cũ furioſi.j.de tute.& ratio.diſtr.Et ita põt intelligi hic. Aut loquimur in curatore adulti:& tunc ſi quidẽ loquimur de actione,quæ oriũt̃ aliunde, q̃ ex geſtione illa;& põt conueniri, vt hic,ſecundũm diuerſas ſolutiones.Aut loquimur in ea quæ oritur ex geſtione:& tũc aut conueniũt̃ pro tota illa adminiſtratione:& nõ põt ea durãte:vt l.actus.ſ.e.Aut ꝑ particulari adminiſtratione:& põt cõueniri ea durante,vt hic,& not.C.eo.l. ij.Si verò loquimur de tutore,dic vt not. a in d.l.ij.per Guli.& doct.Dicam in l.ſi tutor Reipublicę.§.fi.j.de tute.& ra.diſtra.

Vtor.

Tutor,qui bene facit, habetur pro domino.h.d.

Tutor.

b Finita tutela finiuntur ſatiſdationes iudiciales.h.d.vt in gl. Opp.C.vt cau.poſt pu.aſ.tu.l.j.Solue vt in glo.Tetigi.ſ.eo.l.ita autem.§.fi.

Tutor.

Ille,per quẽ non ſtat quò minus reliqua ſoluat,ad vſuras non tenetur.h.d.

Vtoris.

Nota q̃ q̃ tutor ,pmittit bene & legali
c ter gerere,in hac generali promiſſione venit pupillum indefenſum non relinquere, vt hic: tamen hodie hoc debet exprimi in promiſsione:vt C.de admi.tuto.l.iin.§.defenſionem.

Dlui

d Donec plures gerũt ex officio publico, tenẽtur inſolidum: ſecus cùm incipiunt gerere ex priuato.h.d. Facit ad quæſtionẽ,an plures mercatores ſocij teneãtur inſolidum. De quo dixi plenè in l.j.§.nũc tractem'. j.de tut.& ra.diſtr.& ĩ l.iij.§.j.j.de duob.
f reis.imò melius in l.eandem.eo.titu.

1 Obligatio fideiuſſoria durat abſq; principali.

2 Et an contra fideiuſſorem, & hæredem tutoris iuretur in litem.

Iſi ſine hærede.

f Mortuo principali ſine hęrede tenetur
1 fideiuſſor ad id,ad qd̃ principalis tenebat̃.h.d. †Nota caſum,in quo durat obligatio acceſſoria abſq; principali obligatione.Similem tex.habes in l.Stichũ aut Pamphilũ.in prin. j.de ſol.tãgitur in l.poſtquã.in prin.j. vt leg.no.ca.& j.depoſi.l.j.§.idẽ Pomponius.& ibi gl.& text.Cy.tãgit.C.de lui.pig.
2 l.intelligere. Dixi in l.Stichum.in prin. †Quæro, an contra iſtum fideiuſſorẽ iuretur in litem:Glo.dicit quod nõ:quia cõuenitur actione ſtricti iuris. Quæro vtrũ contra hæredes tutoris iuretur in litem:Glo.videtur dicere q̃ ſic: quod intellige ſi ipſe eſt in dolo:vt C.de in litem iurah.l.fi.& per totum.

Modeſtinus.

Tutori non imputatur damnũ abſque ſui culpa contingens.h.d.

Modeſtinus.

In reddenda ratione ſufficit contra tutorẽ probare qd̃ fructus bona fide ,pcipi potuerunt,licet perceptos per eũ nõ probetur.h.d.quod no. vt qñ agis in faciendo articulos,non dicas q̃ percipit fructus: quia fortè non poſſet probari: ſed dicas q̃ tantum potuit percipere,& ſic communiter proceditur.

1 Onus,pbãdi q̃ pecunia ſit perdita,uel pupillus ſit factus locupletior cui incũbat.

2 Reſtitutio rei,an fiat uigore primi iudicij reſcindentis.

3 Reſtitutio in integrum reſtituit quod læſio abſtulit.

4 Si minor,qui uẽdidit rem pretium perdidit,an ex hoc habeat iuſtam cauſam petendi reſtitutionem in integrum aduerſus uenditionem.

5 Practica petendi reſtitutionem in integrum aduerſus uenditionem.

6 Res poteſt ab ædificio ſeparari,quando priſtina facies ædificij per eius ſeparationem non mutatur.

Interpoſito.

g Reſtitutus ad rem venditã non debet
1 reſtituere pretium,niſi quaten' ex eo factus eſt locupletior,nec expẽſas voluntarias ſibi auferre poſ-
1 ſunt.h.d. †Quærit glo.cui incumbit onus probandi, an minori q̃ pecunia ſit perdita,an aduerſario q̃ minor ſit locupleta-
2 tus? Dic vt l.prædiorum.C.de prædi.mino.& bene. †Vltimò iſte.§.facit ad q.quod ex vigore primi iudicij reſcindentis fiat reſtitutio rei,vt ibi:in poſſeſsionẽ induci iuſſus eſt. Quod declaratur in l.qui proprio.§.item quæritur.ſ.de procur.& l. ab hoſtibus.§.ſed qd̃ ſimpliciter.ſ.ex quib.cau.ma. Quæro igitur an ex hoc iudicio reſcindatur cõtractus,& reſtituatur poſ-
3 ſeſsio.Hic videt̃ text.q̃ ſic.Et† breuiter reſtitutio id reſtituit,

Iſta eſt vna lec.Bt vide Ang.in l.argentarius.§. cum aũt.ſ.de edẽ.& in l. mancipia. & ibi Bal.C. de fur.et Imol.in l.j.j.de appellat. Andre.Barba.

Poſsit conueniri. Vtrũ ſi iudex male iudicauit & fuerit appellatũ tẽpore ſyndicatus, poſsit conueniri, adde not.doct.in l. j.in prin.j.de appel.et Bart.in l.itẽ ſi res.ſ.de ali.iu.mu.cauſa fa.& in l.iij.§.ex quib'. eo. tit.& ſequitur Ange. ſimpliciter in l.ſanci mus.C.de iud.& Bal. in l.obſeruare.§.proſciſci.in xx.q.de offic. proconſ.

POMATES.

Ex quo.Vide Bar. conſil.xcij.

Poteſt cedi. Vide qd̃ not.Bar.in l.Modeſtinus.in fi.j. de ſol. & quod dixi in materia poſt Bart.in l. per diuerſas.C.mand.

POMATES.

Tertio modo. Vide Ro.cõſ.xc.in prin.

Si ſine herede. Vide Bar.in l. ſiquidem.C. de prædi.mino.

Interpoſito. Vide Bar. in l. ſiquidem.C. de prædi.mino.

a ¶ Lucius. Et vide Bar. in l. etiã. §. de mino. Bald. in l. fin. C. in quib. cau. in integ. restit. non est necess. Andre. Barba.

a ¶ Lucius. Adde qd̃ no. Barto. & quæ ibi dixi in l. fi. in fin. C. in qui. cau. in integ. restit. vide quæ scripsi in l. cũ de lanionis. §. asinã. de fun. instru. & vide I simili Spe. in tit. de instru. edi. §. dicto de impugnatione testamẽti. vers. quid sit de consuetudine.

a ✠ POMATES. ¶ Lucius. Vide Alexan. cõsil. xxxvij. col. iij. in iiij. vol. limita vt Ro. sin. l.

b ¶ Cõmuniter tenet. Hoc idẽ voluit Bar. in l. si qua pœna. de his qui sunt sui. Vide etiã no. Spe. & Io. An. in ti. de actore. §. j. ver. qd si bãnit⁹. & in tit. de instru. edi. §. cõpẽdiosæ. & p Bal. in l. seruũ quoq. §. pu blicè. de procu. plenè per Cy. Bal. et oẽs in l. j. C. de hære. instit. p Iaco. But. & Bald. in auc. itẽ nulla cõitas. de epis. & cle. & licet cõiter cõcludatur q̃ banniti nostri tẽporis nõ perdãt patriã potestatẽ: tũ Bal. in l. j. de hæred. institu. & ibi etiã Paul. de cast. & Imo. in l. ex facto. §. ex facto. ad Treb. Bal. in l. iij. in pe. vel vlt. colũ. C. si pen. appel. mors interue. & Imo. post Rayn. & Bal. in d. l. j. de hære. insti. dicunt q̃ talis bãnitus p̃dit ea quæ sunt ciuiũ Romanorum quo ad ipsam ciuitatẽ. Vide quę dixi in l. si cũ dotẽ. §. si pater. sol. mat. vbi limitaui cõmunẽ opi. Adde quod Abb. cõsi. ciij. cõsuluit in terminis q̃ banniti ex forma statuti possint occidi, perdunt patriam potestatẽ. j. volu. consi. eius.

c ¶ Tutoribus. §. principalibus. Salarium. An tutori constituatur salariũ, adde Barto. in l. j. §. manda.

d ✠ P. PAV. P. ¶ Principalib⁹. De natura cõstituẽdi salarij, vide Panor. in c. qualiter & qñ. col. vlti. de accusa. aliẽ q̃d per Ioã. Fab. insti. de tutel. in prin. Limita istud non procedere in tutoribus vel curatoribus principis, qa debẽt habere sumptus etiã p suis. vide Corset. in c. grã di. col. vlt. ver. no. ibi ex isto text. coadiuto rem. de supplẽ. negli. præla.

d ¶ Principalib⁹. Sed gl. d. l. in eos. & l. j. §. fi. ff. man. dicit quòd quod læsio abstulit, vt si minor fuit læsus, quia vendidit, & non transtulit possessionem: tunc solũ in venditione restituitur, non in possessione, in qua non fuit deceptus. Et hoc probatur in d. l. qui proprio. §. item quæritur suprà de procura.

4 †Quero, minor vendidit, & fuit sibi soluta pecunia quam perdidit, est ne ista iusta causa restitutionis in integrum aduersus venditionem? Et videtur hic tex. quòd sic. & istud habui de facto: & dixi quòd ista non erat iusta causa petẽdi restitutionem aduersus venditionem, seu

5 solutionem: & ideo †quãdo formas articulum, & quãdo petis restitutionem aduersus venditionem, debes dicere quòd tibi non expediebat tunc vendere, sed cũ perdis pecuniã, es deceptus in solutione: quia non fuit facta prout fieri debuit. Et ista probantur in l. res. C. de iure do. & l. siquidem. C. de prædi. mino. & ista sunt quotidiana. No. etiam tex. in fi. qui optimè declarat, †quæ sunt res, quæ possunt ab ædificio separari, scilicet qñ p separatione pristinã facies ædificij nõ mutatur.

Lucius. [a] Consuetudo quæ respicit rem, sicut ligat maiores, ita & minores. hoc dicit. Examinaui in repetitione l. omnes populi. de iusti. & iur. in q. illa, quos ligent statuta. per Guli. in l. de quibus. §. de legib.

☞ *An exbannitus desinat esse tutor.*

Tutores. Relegatione nõ finitur tutela, ideo tutor conueniri nõ potest. hoc dicit. Oppo. j. de tute. & rat. distr. l. si tutor. §. fin. Sol. Intelligas hic de dato in exilium, idest relegato. secus si fuerit deportatus, vt l. contraria.

1 †Quæro an exbannitus desinat esse tutor. Hic videtur casus q̃ non. In cõtrariũ videtur d. l. si tutor. in fi. de tut. & ra. dist.

b Cõiter tenetur, [b] aut per exbãnimẽta bona sunt publicata, aut non: vt Insti. quib. mod. ius pat. pot. sol. §. relegati. & ibi no.

A Tutoribus. [c] Tutor tenetur facere illud, quod diligens paterfamilias facturus esset. hoc dicit. Bar.

Officium. Curatoribus constitutis in eos administratio trãsfertur & officiũ tutoris finit̃. h. d.

Hæredibus. Ius eligendi vnũ ex reis transit ad hęredes. h. d. Qppo. j. eo. l. ex pluribus. Solu. Istud non est priuilegiũ, ideo trãsit ad hæredes: ibi secus. Et isto modo intelligas.

Principalibus, [d] Expẽsæ factæ circa personam tutoris nõ imputanẽ pupillo, nisi per iudicẽ salariũ ei fuerit ordinatũ. h. d. Op. tutori [e] nõ põt dari pecunia vt sit tutor: vt §. de tute. l. in eos. Hui⁹ timore dicũt quidã q̃ istud, quod hic dicit referẽ ad principiũ scilicet ad sumptus factos in tutela Veritas est q̃ referẽ ad proximũ. Põt emẽ iudex ex causa statuere tutori certũ salariũ, vt dixi plenè in d. l. in eos. Opp. j. de tu. & ra. dis. l. j. §. si pupillis. Sol. hic intelligitur qñ tutor manet in domo vel ciuitate ꝓpria. Nã si oportet eũ alio proficisci: tũc de bonis pupilli deberẽt fieri expẽsæ. Ita intelligit lac. de are. vt i. l. cõtraria.

A D instituendum. In causa suspecti possunt torqueri serui pupilli. h. d. Ibi iudicantis in causa suspecti & rõnis reddẽdæ, secũdũ Iac. de Are.

Tutor. Sequens administrator nomina facta à primo nõ tenetur recipere suo periculo. h. d. Opp. de l. cùm quæritur. §. eo. Solu. Dicunt quidã aliud in tutore vt ibi: aliud in curatore: vt hic. Ego nescio quid sit hoc dicere. Si tutor vult assignare nomina debitorum periculo eorum: & tunc non potest, sed datur electio an velit oĩa nomina acceptare, vel velit ab oĩbus recedere.

1 ☞ *Pro debito unius tutoris potest objici compensatio alteri tutori etiam tutela durante. nu. 4.*

2 *Pro debito unius tutoris quãdo possit alter conueniri.*

3 *Quãdo diuisio est facta inter tutores, an & quãdo unus possit se intromittere de administratione alterius.*

4 *Casus in quo obligatio naturalis & ciuilis datur non tũ actio: & tũ potest compẽsari, scilicet tutela durante.*

5 *Datio tutelæ quòd sit imperij, & quòd possit delegari.*

6 *Iurisdictio peruẽta in plures fratres, licet nõ possit diuidi tamen eius administratio seu exercitium diuiditur.*

f **I Nter tutores.** [f] Hæc lex legit̃ quatuor modis. Primo secundũ Io. Secundo secundũ quosdã alios, de quorum opi. fuit mẽtio facta in lec. Azo. Tertio legit̃ secũdũ Azo. Quarto scdm Hu. prosequor lec. Azo. tanq̃ veriorẽ, secũdũ quã breuiter. h. d. Diuisio qualitercunq̃ facta nõ impedit quin de re pertinẽte ad administrationẽ vnius cõtra aliũ possit objici cõpensatio, & dari petitio. h. d. Primò determinat. q. Secundò probat per rationẽ. Tertiò ponit vnũ dictũ, ex quo potest sumi ar. ad probationẽ prædictorũ à maiorj. Secũda ibi: nam diuisio. Tertia ibi, nec

1 experiri. †Nota q̃ pro debito vnius tutoris objicitur cõpensatio alteri tutori. g

2 †Item nota q̃ administratio, licet si diuisa, pro debito vnius tutoris potest alter e cõueniri. Sed ꝓcedamus vlterius & opp. de l. vel in partes. §. e. vbi vnus nõ debet se intromittere de portione seu administratione alterius. Istud est cõtra principale. Cuius timore sunt hic plures lecturę. Dicit Io. ego intelligo qd̃ hæc administratio fuit diuisa à iudice, & q̃ in tota hac lege ponatur vnus casus. s. de eo de quo objicit cõpẽsationẽ: tũc ad cõtraria fateor qd̃ aliq̃ nõ põt se impedire de administratiõe alterius principaliter agẽdo seu defendendo, s. objicẽdo cõpẽsationẽ sic, vt hic. Sed cõtra hoc vr̃ litera in fi. dum dicit, nec experiri, &c. sed Io. exponit experiri i. cõpẽsare & sic est totus vnus casus. Itẽ opp. C. de cõpẽs. l. eius. vbi ex psona alterius non objicit̃ cõpẽsatio. Sol. hic ex parte vni⁹ videtur esse: qa ambo tutores repræsentant personã eiusdẽ pupilli: ibi verò ꝓhibetur opponi ex persona alterius, scilicet extranei. Hæc lect. licet in se sit vera: tamẽ in eo quod hanc legẽ restringit, vt exponat experiri, pro cõpensare, non placet: quia est g cõtra verborũ significationẽ. Nec subest ratio quare hoc facere debeamus: meritò &c. vt l. nõ aliter. j. de lega. iij. Prima, ratio posi

officium tutoris debet esse gratuitum. Bart. ibi limitat illã glos. nisi intercessisset authoritas iudicis vt hic Bald. & in d. l. in eos. idem sequitur, & dicit q̃ hoc tenuit Ia co. de Areti. Oldr. & And. de Pisis in l. j. §. si pupillis. ff. de tut. & ra. distr. Et dicit hic Nic. de Neapo. solutũ quæstionem, de qua vidit sæpe dubitari, an tutor debet habere expensas de bonis pupilli. & dicit quòd non, nisi iudex ex causa sibi salarium constituat, quod potest. & illud firmauit in d. l. in eos. & subdit ibi quòd secundũ cõstitutiões regni Apuliæ, minores habẽtes feuda debent habere bayllũ qui debet habere salarium ab illis minorib⁹. Et ex prædictis decidit aliam quæstionem: capitulum sede vacante elegit œconomũ, & constituit sibi salarium: an ille possit percipere tale salarium licitè. Et dicit quòd aut ipse petit: & licitè habere non potest. Aut capitulum motu proprio cõstituit: & potest. In d. §. si pupillis. dicit duo, videlicet q̃ si tutor accusaturtan quã suspectus, & ipse defendit se, & finaliter obtinet: q̃ omnes expẽsas, quas fecit in lite, potest recuperare à pupillo & sibi satiẽ fieri de bonis pupilli. quod est mirabile. & aliud quod dicit ibi: Et quid in syndico an possit cõstituisibi salariũ. dic quod sic. c. j. de syndi. & vide ibi doct. Andr. Barb.

✠ POMATES. ¶ Tutori. Vide Imo. consi. lxxv. col. fin.

f ¶ Inter tutores. Diuisa administratione vtrũ iurisdictio concessa alicui possit diuidi inter filios, bene facit quod not. Bart. in l. si vni ex pluribⁿ. de re iudic. in verbo. quinto quæro. & l. Lucio. §. j. & ibi Bar. de aqua quoti. et esti. & per Imo. in c. prudentiã. de offi. leg. ad de quod no. Barto. in l. fin. in fi. j. de re iudi. & ad no. hic per Bar. vide Bald. in d. c. in §. præterea ducatus. de prohi. feu. alie. p Fred. & ad de quod not. idẽ Bald. in authen. hoc amplius. de fideicom. & vide Angel. in l. iij. §. ex his. de verbo. oblig. & vide quæ dixi in l. est receptum. de iurisdi. om. iudi.

✠ POMATES. ¶ Tutori. vide Iaẽ Feli. c. cùm inter prior. rem. in xij. colum. de exceptio.

tio posita in text. cõgruit volenti agere, sicut volẽti cõpẽsare. Vnde alij legunt aliter: & dicũt diuisionẽ esse factã ab ipsis tutorib⁹, nõ à testatore vel à iudice: & ideo vni de debito ex pona alterius põt objici cõpẽsatio. Itẽ põt vnus cõueniri ꝓ debito ex psona alteri⁹. & sic in fine experiri ꝓprie ponit̃. Nec obstat l. vel in partes. qa hæc fuit diuisio facta à seipsis, quę nõ põt alijs præiudicare, vt tex. dicit. ibi fuit diuisio facta à testatore vel à iudice. Ista lect. inquãtũ restringit istã legẽ in diuisiõe facta à seipsis, nõ est vera, cũ indistincte loquat̃. Azo legit tertio modo, scilicet siue diuisio sit facta à seipsis, siue à testatore, vel à iudice, q̃ ex psona vni⁹ alteri possit objici compẽsatio & agi cũ altero. Nõ obst. §. eo. l. vel in partes. qa fateor q̃ vn⁹ nõ põt agere de re ptinẽte ad administrationẽ alteri⁹, vt ibi: sed cõueniri sic. Ita loquit̃ hic: & ista est vera lect. Hæc em̃ diuisio quocũq̃ modo facta põt p̃iudicare eis, vt nõ possint agere: nõ aũt extraneis, vt eos nõ possint cõuenire. Et hoc innuit tex. dũ dicit, inter ipsos locũ habeat. Pro hoc facit q̃ ius tutelæ remanet apud quẽlibet insolidũ, vt hic dicit litera. Ad idẽ. C. de pact. l. pacto successorũ. Facit etiã q̃ æs alienũ respicit totũ patrimoniũ: vt l. si fideicõmissum. §. tractatum. de iudi. ad Treb. l. j. §. si hæres. & j. de hære. insti. l. ex facto &c. Opp. j. e. l. si duo. Sol. hic alter põt cõueniri ex psona alteri⁹, s. de re pertinẽte ad administrationẽ alterius actione psonali, nõ reali. Ratio: quia illa nõ datur cõtra obligatum, nec respicuit totũ patrimoniũ, sed datur contra eũ, q̃ habet facultatẽ rei restituendę: vt l. officiũ. §. de rei vẽ. & ita loquit̃. l. si duo. j. eo. Opp. C. si vn⁹ ex plu. l. ij. ibi expressè dicit̃ q̃ si est diuisa administratio, nõ potest alter agere vel cõueniri ex persona alterius. Sol. dicit Dy. Intelligo illud ad cõmodũ actoris: quia nõ habet necesse citare nisi tutorẽ illius regionis. Sed si vellet conuenire aliũ, posset si vellet. Vel dicas q̃ ibi loquit̃ de actione reali, secundũ Dyn. & sic cõcordat cũ. l. si duo. Tu dicas q̃ si tutores, qui diuiserunt, sunt eiusdẽ fori: tũc vnus põt cõueniri pro alio actione psonali, vt dixi hic. Si verò sunt diuersi fori: tũc si quidẽ volo tutorẽ cõuenire in foro administrationis suæ: & possum simpliciter vnum pro alio. Ita loquit̃ hic. Si verò volo eũ cõuenire, vt ille q̃ est in vna regione, cogat̃ ire ad aliã regionẽ nõ suæ administratiõis, & nõ possum. ita loquit̃ ibi. Opp. q̃ etiã agẽdo posset vnus se intromittere de his quæ ptinẽt ad administrationẽ alteri⁹: vt l. tutores q̃ post. §. hæres. j. e. Sol. ibi ille, q̃ cõueniebat̃, erat de regione quæ spectabat ad administrationẽ agentis tutoris: vnde

3 ratione personæ dicebat̃ ptinere ad ei⁹ administrationem. Ex prædictis † distingue qñ est facta diuisio an vnus posset se intromittere de his quæ pertinẽt ad administrationẽ alteri⁹, aut administrãdo, aut agẽdo cõtra aliũ, aut defendẽdo. Si administrãdo nõ põt se intromittere: qa diuisio iter eos habet effectũ, vt hic. Aut agẽdo cõtra alium: & tũc aut nullo modo spectant ad administrationẽ ipsius, nec ratiõe rei, nec rõne psonę: & repellit̃ exceptiõe: vt l. vel in partes. §. eo. vel ptinet ad ei⁹ administrationẽ rõne psonæ cõuẽti: & põt agere: vt l. tutores. §. hęres. j. e. Tertio casu, qñ defendẽdo, põt intelligi duob⁹ modis. Primo an ipse possit accedere ad defensionẽ volũtariè. Secũdò an si cõueniat̃ teneat̃ respõdere. Ad primũ dico qd̃ spõte non põt venire ad defendẽdũ eadẽ ratione: qa nõ põt agere: vt d. l. vel in partes. & hoc si vult defendere vt tutor. Sed si veniret vt qlibet extraneus, nõ est dubiũ quod possit. Secũdo modo qñ necessario: qa vel cõtra principalẽ excipit̃, vel principaliter cõuenit̃ ex psona alteri⁹: & tũc aut conuenit̃ reali: & non põt: vt l. si duo. j. e. Aut psonali: & tũc aut cõuenit̃ in foro administrationis suæ: & põt cõueniri, vt hic. Aut quis vult eũ trahere ad aliã prouinciã: & nõ põt: vt l. ij. C. si vnus ex plu. Expedita est lectu.

4 Azo. bona, vtilis, notabilis, & vera, quam teneas. †Quarto modo legitur secundũ Hug. vt in gl. ex qua no. q̃ licet durãte tutela cõtra tutorẽ nõ posset agi põt tñ compẽsatio opponi. qd̃ tene mẽti. Est tñ hic casus, in quo datur ciuilis & naturalis obligatio, & nõ actio: & tũc põt objici cõpensatio. qd̃ alibi expressum nõ habes. Venio ad secundam partẽ, & quæro quid vult dicere tex. q̃ diuisio tutelæ nõ est iuris, sed iurisdictionis, &c. Quidam exponunt, vt dicit glos. hoc nõ fit iure, sed iudicis authoritate. quod nõ placet: quia istam legem intelligo quocũq̃ modo sit facta diuisio, etiã à seipsis, vt dixi. Alij exponũt, nõ est diuiso iuris, i. eorũ quæ in iure cõsistũt, quę nõ diuidunt̃ vt debita & credita, qd̃ nõ placet: qa etiã ista diuiduntur saltẽ credita: cùm vnus nõ possit agere de eo qd̃ pertinet ad administrationẽ alterius: vt d. l. vel in partes. §. e. Tertij exponũt, vt colligitur in glo. in formatione cõtrarij, & eius solutiõe, vt dicam⁶, diuisio tutelę nõ est iuris, s. magni: vt dicatur meri vel misti imperij: sed est iurisdictionis s. minimæ. Sed contra opp. §. de

5 tute. l. muto. §. tutoris datio. Solu. † Datio tutoris est misti imperij, vt ibi. sed diuisio tutelæ est iurisdictionis, vt hic. quod tenementi. & sic innuit quod diuisio tutelæ petatur per modum actionis: aliàs non esset iurisdictionis. Sed hoc est falsum: qa imò officio iudicis petitur, vt l. iij. in fi. §. eo. Su b stinẽdo tamẽ glo. in hoc possumus dicere q̃ est imperij. s. minimi, & sic cõpetit cuilibet s. magistratui. & sic posset delegari: vt l. cognitio. §. vt possessio bonorũ. §. de offi. eius cui mãd. est iuris. & plenè dixi in l. imperiũ. §. de iuris. om. iu. Hæc tñ expositio huic literæ nõ cõgruit. Dic ergo q̃ hoc vult dicere q̃ diuisio tutelæ non est iuris. hoc est, q̃ ipsum ius tutelæ nõ diuiditur, cũ sit apud quẽlibet insolidũ, sed quod. j. sequitur, sed est iurisdictionis, hoc est, diuisio administratiõis. Et ita ĩtelligit Dy. & quod sequit̃. j. & ad modũ administrationis facit: respõdet cuidã obiectiõi, quę fieri posset, quõ administratio, quæ consistit in facto, diuiditur. Rñdeo, q̃ diuidere est modum administratiõis tradere. Alia

a sunt plana[a]. Et prædicta multum[b] diligenter no. in q. quã habui de facto. † Cui

b 6 dam Comiti fuit cõcessum feudũ à Principe de pluribus castris: filij postea diuiserunt: dicebã q̃ nõ erat diuisa iurisdictio, quæ nõ põt diuidi à seipsis: vt l. imperialẽ. §. præterea. de prohi. feu. alie. sed est diuisa administratio, seu exercitiũ iurisdictionis: vt hic. Et ex hoc sequitur q̃ si vnus ex illis delinquat in territorio alteri⁹ nõ potest ab alio puniri: quia cùm iurisdictio sit cõis, par in parem non habet imperium.

c Item ex hoc[c] sequitur q̃ ꝓpter delictum vnius ex eis posset superior exercere iurisdictionem in bonis vtriusq̃: quia illa diuisio inter eos habet locũ tantum, non quoꝫ ad alium, vt hic in tex. Venio ad tertiam partem. & ista declarata est ex præcedẽtibus: qa diuersis modis legitur vt superius dixi.

d **V torem.** [d] Si variatur cõditio psonæ gerẽtis, vel eius, cui⁹ negotia ex necessitate geruntur, obligationis cõditio variatur. h. d. Primò ponit vnã regulã. Secũdò exemplificat illam per quatuor exempla. Secũda ibi: secundũ quã. Quæro circa prin. de cuius tutoris psona loquit̃. Gl. dicit, de omni, siue sit liber, siue seru⁹, siue paterfamilias, siue filius. In eo q̃ dicit de seruo, nõ intelligas tutorẽ, sed alio modo negotia gerentẽ, cùm tutor esse nõ possit: vt l. si arrogati. §. de tute. & text. j. probat.

Opp. q̃ durãte tutela nullus tutor obligatur: vt j. de tute. & ra. distra. l. si tutor. in fi. Glo. soluit. sed ista opi. est vera q̃ durãte tutela oritur obligatio ciuilis, & naturalis, sed non actio: vt in l. cõtraria: & hoc innuit hic in fi. Oppo. §. de nego. gest. l.

a ✠ POMATES. ¶ Sunt plana. Vide Alexã. consil. xviij. ij. volu. & consi. xxv. ij. vol. & consi. vj. & se. v. volu. & consi. xxv. in prin. eo. volu. v. & consil. xxix. eodẽ vol. Feli. c. quæ in ecclesia rum. de cõsti. Bar. cõsi. clxxxij. Bar. consil. xx. ij. volu.

b ✠ P. PAV. P. ¶ Et prædicta. Quomodo diuidi possit iurisdictio, vide Feli. in c. prudentiam. in j. colum. & ij. de offic. delega.

b ✠ POMATES. ¶ Multum. Et nota istam q. no. ego consului in causa illorũ de Ramponib⁹. Bal. tenet contra in d. §. præterea. & ego dixi q̃ illud dictum eius fuit domini Barto. & ita debet intelligi illud quod hic Bart. dicit videlicet quando iurisdictio inhæret personæ. Ita dixit Bar. ff. commo. l. si vt certo. §. si duo. & vide Bald. in c. j. de no. for. fideli. & vide dom̃. Abb. & do. And. & Ioan. de Imo. in c. prudentiam. de offic. deleg. vbi transeũt cum isto dicto Bart. & vide Barto. in l. si iam. aliàs Pomponius. ff. de re iudi. et vide doc. in c. ij. de ar. li. vj. vbi refert hoc dictũ Bart. & vide Bal. in c. vno delegatorum. de offi. deleg. & vide Pet. de Ancha. in cap. postulasti. de foro compet. vbi alle. Bar. hic vtrũ collega possit punire collegã. & vide Barto. in l. si quis violauerit. ff. de re. diui. Et an iurisdictio possit vendi, &c. & vide Bart. in consil. cxxxiij. incip. an iurisdictio possit vendi &c. & vide Bart. in consil. ccxcij. incipi. vtrum iurisdictio possit vẽdi, &c. vbi pulchrè loquitur. Et vide Ange. in l. ij. §. ex his. ff. de ver. obli. & vide do. Abb. in ca. fi. de re iu. Bartol. in l. lucio. §. j. de aqua quoti. & æsti. Bartol. in l. arbor. §. iudex. ff. com. diui. And. Barb.

c ✠ POMATES. ¶ Item ex hoc. Limita vt per Bald. c. j. in fi. qualiter vas. iura. debe. fidelita. refert et sequitur Lancello. l. j. ff. de offici. eius. & Ias. vbi ponit multa similia in l. de pupillo. §. si quis riuos. ff. de oper. no. nun. Feli. latè ĩ c. nihil prodest. de præscript.

d ¶ Tutorem. Ad intellectum hui⁹ legis vide Bald. in l. j. C. de transac.

a ¶ Si plures. Duobus modis. vide Barto. in l.j.C.de transac.
b ¶ Tutores. Vide bar. ī l.ſi actor.C.de appel.
c ✠ POMATES. ¶ Curator. Vide Arети. in l.à Titio. in vlti. col.ff.de verb.obli.& cõſi.lxvj.in iij.col.vi de Iaſo.l.qui quartã, de lega.j.
d ✠ POMATES. ¶ Hæres. vide Alex. conſi.cxj. maximè in j.& vlti.col.ī iiij.vol.
e ¶ Nota ꝙ ſi ꝓ rectorem. Et vide Bart.& Bald.in l.cũctos populos. C. de ſum. trinī.& fide cathol. Andre. Barba.

Põponius in negotijs. Dicit gl.ſol.vt ibi, nam variaſ ibi cõditio eius, cuius negotia gerunt, per rationẽ ibi poſitã. hic cõditio perſonæ gerentis. Sed hæc ſol.videt cõtra tex.iſtũ in ver.ſic enim.quare dic ꝙ in geſtione quæ fit ex volũtate, habet locũ hæc diſtinctio ſ.aut variaſ cõditio gerẽtis, aut eius, cuius negotia geruntur, per rationẽ ibi poſitã.ſed in eo qui gerit ex neceſſitate dicta diſtinctio nõ habet locum:ſed in cuiuſcunq; perſona variatur cõditio, variatur obligatio: vt hic.ceſſat enim ratio iſtius diſtinctionis. Vltimò illud qd̃ dicitur hic, quòd negotium connexum geſtum in ſeruitute, venit in actione deſcendẽte ex eo negotio geſto in libertate, intellige ſecundum l.eum actum.ſ.de neg. geſt.& ibi not.per gloſ.

1 ☞ *Contumacia an ſit maleficium.remiſſiuè.*
2 *Quando unus ex pluribus tutoribus, fideiuſſoribus, uel correis conuenitur, an ceſſio fiat, & pro quanta parte.*

S Iplures. Inter tutores cõtumaciter non gerentes habet locũ beneficiũ diuiſionis nõ autẽ ceſſionis.h.d.Et nota primò loquit̃ de beneficio diuiſionis.Secũdo de beneficio ceſſionis. Secũda ibi:vnde quærẽdum.Itẽ in prima primò ponit vnũ dictum.Secũdo circa illud examinat vnũ dubiũ.Secũda ibi,ſi quidẽ. Opp.nõ habet beneficium diuiſionis:vt l.j.§. nũc tractemus.j̃.de tute.& ra.diſ.
2 Sol.huius timore prin.iſtud legitur duobus modis.[a] Primò ꝙ habeat beneficiũ diuiſionis.Nec obſtat cõtrariũ: qa ibi denegatur beneficiũ ceſſionis.Vnde cõcordat cũ fine huius legis. Alij,vt Azo,dicũt ꝙ etiã beneficiũ diuiſiõis denegaſ̃ his,qui doloſè geſſerũt,vel cõtumaciter ceſſaueruũt. Ad iſtũ tex.rñdet Accur.accuſando Azo.ꝙ hic nõ dicit̃ ꝙ habeãt beneficiũ diuiſionis,ſed ꝙ pupillus non põt vnũ eligere:ſed oẽs ſimul debeant cõueniri.Et ſecũdũ hoc eſt faciẽda vis in modo excipiẽdi.Aut em̃ tutor excipit petẽs actionẽ diuidi: & nõ audietur. Aut excipit petẽs nõ ſe ſolum cõueniri,ſed alios ſimul debere cũ eo cõueniri,& audiet̃.hęc lec.Azo inquãtũ cõcludit ꝙ vnꝰ nõ poſsit eligi,nõ vr̃ vera.Nã cõtra plures tutores etiã nõ doloſos pupillus habet ius eligẽdi,vt ſ.eo.l.à tutoribus.§.heredibus.C.de diui.tu.l.ij.ergo multò magis cõtra doloſos.Itẽ in eo qd̃ dicit idẽ eſſe in beneficio ceſſionis, & benefieio diuiſionis, nõ videt̃ verũ quia nõ eſt eadẽ ratio in vtraq;. Nam beneficiũ diuiſionis eſt mera defenſio:beneficiũ ceſſionis finaliter tẽdit ad ceſſionẽ vel actionẽ dandam cõtra aliũ.ſed fauorabiliores ſumus in defenſionibus,quã in actionibus, vt in regula iuris, fauorabiliores.& de act.& obli.l.Arrianus.& ita tenẽt doc.in l.j.C.de trãſac.tenenda eſt ergo prima lec.ꝙ hic tutores conſequunt̃ hoc opponẽdo beneficiũ diuiſionis.In hoc tamẽ no.lec. Azo.ꝙ opponendo beneficiũ diuiſionis ꝓcedit libellus,ſi oẽs cõueniren̄t tutores ſimul:imò hoc habebat neceſſe facere,ſecũdum eũ.Quod intelligo verũ,ſi in libello dicerẽ, Cõuenio oẽs inſolidũ:ita ꝙ vna ſolutio ſufficiat,& eodẽ modo fiet cõdẽnatio,ſed in executione fiet diuiſio,ſi oẽs ſunt ſoluẽdo : aliàs fiet executio tm̃ cõtra illos qui ſoluendo eſſent,vt hic. Facit in auť. de duobus reis.§.pen.Examinaui plenè in l.iij.§.j.j̃. de duob. reis. Ad ſecũdã partẽ opp.ꝙ actio ſit cedẽda,vt j̃.e.l.ſi pupillus.de tu.& ra.diſ.l.j.§.nũc tractemus.Sol.ibi in pluribus tutoribus,qui cõueniuntur ex culpa.hic verò cõueniũtur ex cõtumacia,& ſic ex dolo & maleficio. Ita dicit gloſ.& bene, quod
1 no.† Appellat enim cõtumaciã maleficium.ꝙ an ſit verũ,doc. tangunt.C.de cri.ſtel.l.j.Ego examinaui plenè in l.omne delictum.§.cõtumacia.j̃.de re mili. †Quæro,qñ ceſsio fit,ꝓ qua parte debet fieri.Tex.videt̃ hic dicere ꝙ ꝓ parte. Gl.hic ſingulariter diſtiguit:Aut eſt renũciatũ beneficio diuiſiõis:& ceſsio fit inſolidũ,aliàs ꝓ parte.Quã glo.no.Alibi vr̃ dicere glo.ꝙ ſi eſt renũciatũ,indiſtinctẽ nõ fiat ceſsio:vt l.vnde quęrit̃.in fi.ſ. cõmo.& ibi gl.Alibi gl.dicit indiſtinctẽ ceſsionẽ fieri ꝓ parte: vt l.j.C.de duo.reis.& j̃.de ſol.l.Modeſti.Dy.dicit ꝙ diſtinctio huius legis nõ habet locũ in correis:vel cõtutoribus.Ratio:qa ſi vnus ſoluit totũ,repetet ab alio ꝓ ſua parte: vt l.j.C. de duo. reis.nõ põt ergo impetrare ceſsionẽ actiõis inſolidũ cõtra aliũ effectualiter:qa ille quẽ cõueniret poſſet excipere,ſi ſoluiſſem in totũ,à te repeterẽ in parte:ergo ꝓ ea parte nõ potes agere, per regulã cui damus actionẽ.Sed in pluribus fideiuſſoribus põt ꝓcedere hæc diſtinctio ſcdm Dy.cũ ſoluẽs nõ habeat regreſſum cõtra aliũ fideiuſſorẽ:vt l.vt fideiuſſor.j̃.de fideiuſ.& C.de fideiuſ.l.cũ alter.Ego dico ꝙ nec iſta diſtinctio procedit in fideiuſſoribus.Nã cõſtat ꝙ creditor teneť cedere fideiuſſoribus actiones ſuas.Si ergo cedit vni fideiuſſori,cedit illã cũ ſua cauſa. Vñ ipſo agẽte inſolidũ cõtra fideiuſſorẽ cõuẽtus excipiet.non habes agere inſolidũ:qa ſi inſolidũ ſoluerẽ tibi,tu deberes mihi cedere actionẽ cõtra teipſum:ſicut tenebať creditor principalis.Et ſic patet ꝙ eſt eadẽ ratio in tutorib̃,correis,& fideiuſſoribus.Pro quãta ergo parte ſit faciẽda ceſsio, Doct.tangũt in l.j.C.de trãſac.Ego examinaui plenè in l.Modeſtinus.j̃.de ſolu. Vltimò circa prin.quærit gl.quid vult dicere ibi qd̃ nullæ partes,&c.Tenevltimã expoſitionem Azo.

b Vtores. [b] Ei,qui nõ põt agere,non imputať periculum,ſi nomina debitorũ ſunt effecta deteriora.h.d. Quærit gl.quid ſi iſte tutor erat cõiuncta perſonať Rñdeo,ꝙ tũc teneť:vt ſ.de neg.ge.l.ſi autẽ.quod no. Apertè em̃ dicit ꝙ cõiuncta ꝓſona põt agere pro minore. quod tenet Iac.de are.& doc.tractãt C.de procu.l.exigendi.

1 ☞ *Curator datus in teſtamento impuberi, quòd non tenet datio.*
2 *Tutor non legitimè datus, quòd non poſſit adminiſtrationem deferere, niſi alium faciat dari legitimè.*

c Curator. [c] Tutor inutiliter datꝰ gerẽs,poſtq̃ alius fuerit legitimè datus,nõ teneť.h.d. †Not.ꝙ dicit,curator datus in teſtõ impuberi,nõ valet.Nã in contrariũ facit ꝙ debet valere,& debeat exponi curator,id eſt tutor:vt l.pater Seuerinã.§.cõditionũ.j̃.de cõdi.& demõ.Sed ibi bene exponitur tutor,id eſt curator:qa cũ ſit plus cũ detur ꝓſonæ, & rebus,põt trahi ad id,qd̃ eſt minus:nõ autẽ exponit̃ curator,id eſt,tutor,cũ ſit minus,vt hic vides. Opp.ꝙ teneat̃ inſolidũ pro tota adminiſtratione:vt l.ſi pupilli.§.fi.ſ.de neg.ge.
2 Sol.intellige hũc finẽ ſecũdũ diſtinctionẽ illius §. †Vltimò nota ꝙ tutor nõ datus legitimè,nõ põt deferere adminiſtrationẽ,niſi aliũ faciat legitimè dari:& faciẽdo dari aliũ,ipſe eſt liber ab adminiſtratione ſequentis tẽporis.Et ſic feci his diebus practicari in ciuitate Tuderti.Nã quidã erat datus tutor, & geſſerat plura:& qa erat ſenex volebat nõ gerere amplius: tunc ego feci oſtendi mihi tutelam,& vidi ꝙ nõ erat legitimè datus:& ſic feci peti ꝙ daretur alius , vt redderetur ratio geſtorum per iſtum:& nõ tenebitur amplius,vt vidiſtis.

1 ☞ *Bonis publicatis per iudicem Marchiæ fiſco ſuo, non ueniunt bona exiſtentia in ducatu: ſed ad ipſum iudicem ducatus ſpectant.*

d Hæres. [d] Ea,quæ ſunt agẽda cũ perſona,pertinẽt ad authorẽ ei regionis vnde eſt ꝓſona:& ea quæ ſunt agẽda in rebus,pertinẽt ad tutorẽ eius regionis,vbi ſunt res.
1 h.d. †No.ꝙ ſi per Rectorẽ Marchiæ publicanť bona alicuius,ea bona quę ſunt extra prouinciã,vt in ducatu debẽt pertinere ad theſaurariũ ducatus:vt hic in fi.Gl.intrat hic quandam materiã nõ multũ pertinentẽ ad tractatũ noſtrũ.Primò, an aliquo caſu hæres hæredis inſtituti poſsit cogi adire.Et reſpondet ꝙ ſic in caſu l.non iuſtã.C.ad Trebel.Dic plenius vt no.in l.eã quam.C.de fideicõ.Quærit ſecũdò,quid ſi deceſsit inſtitutus poſt aditionem ante reſtitutionem? Dic vt in glo.

Aduerſus. Qui contraxit cũ tutore tanq̃ cũ priuata perſona,poteſt conueniri,licet pecunia ad pupillũ peruenit.h.d. Opp.ſ.eo.l.ij.Solu.hic cõtraxit principaliter:ibi vt tutor. Itẽ ibi contraxit cũ creditoribus hæreditarijs,à qua hæreditate pupillus abſtinuit:hic cũ alijs. Quæro an pupillus ipſe poſsit conueniri. Diſtingue,cuius rei contemplatione fuit contractum,vt in glo.

Curatores. Sublata cauſa cautionis interponendæ, tollitur effectꝰ cautionis interpoſitæ.h.d.

1 ☞ *Appellans fruſtratoriè eſt in dolo, uel lata culpa: ideo debet ſiccumbens indiſtinctè in expẽſis condẽnari, ſi ſentẽtia emanauit ex primis probationibus: aliàs ſecũ.*

Tutor. Periculum tẽporis currentis pendente appellatione fruſtratoriè interpoſita,ad periculũ tutoris
1 pertinet.h.d. †Nota qui appellat fruſtratoriè, non eſt in leui culpa, ſed in dolo, vel lata. Et ex hoc dicunt doct.ꝙ ille, qui ſuccumbit in cauſa appellationis, indiſtinctè debet condemnari
2 in expenſis[a]: quia non poteſt habere iuſtam cauſam litigandi. Videbat enim acta primæ cauſæ:& ſic errabat in iure. Ita not. per Ioan. And.in c.iuris ignorantia.extra de reg.iur.lib.vj.qd̃ intellige quando ſententia appellationis emanauit ex primis probationibus.Si enim ex nouis probationibus ſentẽtia retur in cauſa appellationis,ceſſaret ratio prædicta.

Rerum. Tutor vnius ꝓuinciæ rectè petit curatorẽ cõſtituí ad cauſam,quæ in alia prouincia agitatur.

Patruus. Tutor datus certæ regioni adminiſtrat ea,quę tempore adminiſtrationis erant eiuſdem regionis.hoc dicit.

Curatores. Protutores tenẽtur inſolidum,vt tutores.
h.d. Nota qd̃ dixi in ſummario. Oppo. ſ.eo.l.diui.Solu.hic loquitur in eis,qui geſſerunt tanquã tutores,vel tanquã curatores : & ſic ex neceſsitate, vel neceſsitatis ſuſpicione. ibi in eis qui geſſerunt ex voluntate. Vltimò vides hic quòd text.innuit quòd datus inutiliter debet petere ſe confirmari.Quod intellige vt dixi.ſ.de confir.tuto.l.qui à patre.& videbitis in l.proxima.

Tutoribus. Iſte.§.legitur in glo.tribus modis:tene illam ꝙ vnus hæres non tenetur ex ſua perſona,ſi non exegit hæredem alterius.h.d.

In eum. Primò tenetur gerens quàm nõ gerens pro geſtis,pro neglectis quilibet æqualiter.h.d.

Tutores. Quãuis finita tutela cauſa cepta poſſet peragi per tutorem,non poteſt agi iudicati per eum. h.d.iſte.§.quem nota bene.

1 ☞ *Si minor à tutore eſt damnificatus in centum, & remittit pro quinquaginta cum iuramento, tenet remiſsio.*

1 Ab eo. Dic caſum.† Tutores damnificauerũt pupillũ in centum:poſtea pupillus factus maior cœpit agere contra eos:& cum nollet litigare,dederunt ei pupillo quinquaginta,& ipſe remiſit eis actionẽ tutelæ.Primò quæritur,an teneat̃ remiſsio. Secũdò an videať remiſsio ex cauſa donationis vel tranſactionis:quia aliquid eſt datũ.Et reſpõdetur ꝙ remiſsio tenet:quia facta à maiore xxv.an.& qd̃ non videtur ex cauſa donatiõis,ſed trãſactionis.h.d. Opp.C.de trãſac.l.preſes.ſ.de iureiu.l.tutor. Sol.Maior factus põt liberare tutores vel curatores ſine dubio:vt hic.Exiſtens minor nõ peſſet liberare ex cauſa donationis,ſed tranſactionis ſic,ſi fieret bona fide,vt in contrarijs. aliàs ſecus:quia põt reſtitui per titulum.C. ſi aduer.tranſac.hodie verò valeret iſta remiſsio cum iuramento,per auť.ſacramenta.C.ſi aduer.ven.& not.j̃.de contra.iudi. tu.l.iij.§.contrarium.

Periculo. Gloſ. legit pluribus modis, tene quam vis. Bartol.

Adoleſcens. Per actionem propoſitam contra tutores,non tollitur actio contra curatores, niſi quatenus eſt exactum.hoc dicit.

Tutor. Tutori imputatur negligentia ſi hæredem contutoris non cõuenit,ſicut ſi contutorem ſuſpectum facere neglexit.h.d.

Tutelæ. Non eget ſummario. Ratio dubitationis erat: quia actio tutelæ nõ poteſt intentari, niſi finita tutela:hic autem licet eſſet finita in perſona vnius:tamen propter perſonam alterius,in cuius perſona tutela durabat, videbatur non poſſe agi tutelæ.quod remouet hic.§.

1 ☞ *Tutori inutiliter dato in teſtamento non imputatur ſi non gerit, nec ſe confirmari petit.*
2 *Priuilegium debet intelligi ſine alterius iniuria.*
3 *Priuilegium militum non extenditur extra diſpoſitionem factam, ſuper ſuis bonis.*
4 *Diſpoſitio.§.ex imperfecto.non habet locum in donatione tutoris.*
5 *Tutela datur iure patriæ poteſtatis, non militiæ præmio.*

I Mpuberi. Priuilegium cõceſſum militibus circa teſtamenta intelligitur conceſſum circa eorũ bona,nec vltra ſe extendit.h.d.notabilis ca-
1 ſus eſt.† Nota primò ꝙ ſi datus in teſtamẽto inutiliter nõ gerit,nec ſe confirmari petit,non eſt quod ſibi imputetur.ſecus ſi
2 ſpõte gereret:vt ſ.l.,pxi.§.curator. †Secundò nota ꝙ priuilegiũ debet intelligi ſine alterius iniuria:vt C.de emã.lib.l.nec auus.& j̃.ne quid in lo.pub.l.ij.§. meritò.
3 & §.ſi quis à principe. † Tertiò nota ꝙ priuilegia militũ nõ extendunt̃ vltra diſpoſitionẽ factã ſuper bonis ſuis.Et ſic vi-
4 detur hic caſus ꝙ † priuilegiũ conceſſum bodie patribus,vt poſsint teſtari inter liberos nõ ſeruata ſolennitate:vt l.hac cõſultiſsima.§.ex imperfecto.C.de teſta.nõ habeat locum in datione tutoris,vt no.in d.§.ex imperfecto. dixi ſ.de confir.tut.l. qui à patre.Et hãc materiam quatenus ſe extendit priuilegium militis in conficien dis teſtamentis,ponit Dy.j̃.de teſta.mili.
5 ſuper rub.Dic vt ibi. Vltimò no.† ꝙ tutela datur iure patriæ poteſtatis non militiæ præmio. quaſi dicat tunc poteſt dare tutorem miles quando paganus.

V Iplures. Duobus modis principaliter legit̃. Primò in liberatione relicta vni ex tutoribus per teſtatorẽ qui tutores dabat. & hanc proſequit̃ gl.Secũdò in liberatione relicta per ipſum pupillũ factũ adultũ.& hanc ponit Dy.ſecundũ primã h.d.Licet ſit vni relicta liberatio reddẽdarũ rationũ nõ prohibetur pupill̃ aliũ ex eius ꝓſona cõuenire ſi eũ ſuſpectum facere neglexerit.h.d.

Opp.ad hanc lec. ꝙ pupillus agẽs repellitur exceptione cedendarũ actionũ,quia eas nõ põt cedere:& ſic ob.j̃.e.l.ſi pupillus.Huius timore ſunt tres ſolutiões principales. Prima ꝙ hæc actio põt cedi licet nõ in totum.ceditur enim in eo quod dolo facit vel in reliquis quæ remanſerũt apud eũ:& ſic in plus cõuenitur cõtutor quã cedatur actio.Hæc nõ videt̃ vera,quia qd̃ iuris eſt in toto, hoc idẽ videtur in parte:& ꝓ qua parte nõ poteſt cedere, ꝓ ea non põt agere. Vnde ſoluc ſecũdo modo ꝙ hic pupillus nõ põt cedere abſq; facto ſuo.remiſit enim teſtator nõ ipſe pupillus &c.

Sed cõtra hoc facit:qa perſona defuncti & pupilli videt̃ eadem, ꝓpter qd̃ quidã recedunt ab hac ſolutione. Sed rñ.ꝙ eadẽ vr̃ quantũ ad obligationes hæreditarias.Sed obligatio qua teneť tutor nõ eſt hæreditaria. Præterea nõ eſt qd imputetur ipſi pupillo. Ab ipſo em̃ initio tutor q acceſsit ad agendũ ſciebat ſe habere cõtutorẽ,cui liberatio eſt relicta, vnde cõtemplatione illius actionis cedẽdæ nõ geſsit.Simile in l.ſi titi.j̃.de fideiuſ.& dixi plenè in l.ſi ſtipulat.§.fi.e.ti.vnde tene hãc ſolutionẽ.Alia ſolutio eſt ꝙ nõ poſsit agi niſi eatenꝰ quatenꝰ actio poſſet cedi.Sed præcedẽs eſt verior tenẽdo hãc lect.cũ pupillo nõ poſſet imputari culpa,vt dicã in l.ſi pupillus.j̃.eo. Venio ad ſecundã lec.Dy.ſm quã h.d. Si pupillus factus maior liberationẽ vni ex tutoribus reliquit cõtutor poterit cõueniri pro eo ad qd̃ illa liberatio ſe nõ extendit.h.d. Huic lec.magis applaudet litera ꝙ ipſe pupillus liberationẽ reliquit. Dicit enim ꝙ ille q habuit tutores vetuit rationẽ reddere. Op.de l.ſi pupillus.j̃.e.ſol.fateor ꝙ cõtutor nõ poteſt cõueniri, niſi ratione doli vel reliquorũ ad qd̃ ſe nõ extendit liberatio alteri relicta.

1 ☞ *Quæ non tranſmittuntur ad hæredes non poſſunt cedi.*
2 *Priuilegium quod datur pupillo non tranſit ad hæredes.*
3 *Priuilegium quod habet pupillus in actione perſonali contra tutorem quòd præferatur omnibus quòd non tranſit ad hæredes.*

b EX pluribus. [b] Quæ nõ ſunt tranſmiſsibilia ad hæredes per ceſsionẽ nõ tranſeũt.
1 h.d. †Nota ꝙ quæ non ſunt tranſmiſsibilia non ſunt ceſsibilia.de quo per doct.C.de priui.do.l.j.dicam.j̃.de verbo.
c obligl.ſi ſtipulatus[c] fuerim.in princi. †Not.ꝙ priuilegium
2 quod datur pupillo nõ tranſit ad hæredes. Oppo.ſ. de in integ.reſt.l.non ſolum.& ſ.eo.l.à curatoribus.§.hęredibus.Sol. illa priuilegia nõ dãtur mera ratione perſonæ,vt dixi plenè.ſ.

a ¶ Tutor. Condemnari in expenſis. An ſuccumbẽs in cauſa appellationis ſit cõdẽnãdus in expenſis, vide Barto.in l.properandũ. §. antepenul.q eſt §.ſiue autem.C.de iud.
✠ P. PAV. P. ¶ Ex pluribus. Iſta reg. negatiuè ꝓcedit, ſed non affirmatiuè. No.ꝓ Bar.ī l.ſi miles. §.ex aſſe.ꝓ illũ tex.ff. de iu.do.vide quę ſcripſi in l.j.§.fi.ff.de opis no.nũ. vide Iaſ.ī l.iij. col.ij.ad fi.C.de fideic.
b ✠ POMATES. ¶ Ex pluribus. Adde ꝙ cõtrariũ vult Bal. in l.imperialẽ.§. præterea ducatus.de phi. feu.alie.ꝓ Fede.Arct. cõſi.clxiij.in vj.colũ. Alex.l.ſi ſtipulat̃ fuerim.& Alex.ī apoſt. l.ſi mulier. §. ex aſſe. ff.de iure dot.
c ¶ Si ſtipulat̃. Ex illo tex.videt̃ ꝓbari q; quæ tranſmittunt̃ ad hæredes ſi ſunt facti nudi nõ poſſunt cedi niſi ceſsio fiat ex cauſa neceſſaria.l. ꝓ hærede.§.quid tñ.cũ glo. de acquir.hære.& ibi Bar.ſec̃ ſi ſunt iuris. fallit in caſu.l.ſi mulier. §.ex aſſe. de iure do.& dixi poſt Imo. in l.apud.§. vtrũ.j̃. ad trebel.ꝓ Bar.latè ī l. qa talc.fol.mat. & in l.j.C.de priui.do.

a ✠ P. PAV. P. ¶ Quidam cũ eſſet. Vide Alex.conſil.cc. volu.ij.

b ¶ Venio ad ſecũdã. Et vide Bar.in l.fi.ff. de peti.hære.& quæ notaui ad Bal.in l.fi. C.de do.promiſ.And. Barba.

c ¶ Si pupill⁹.Secũdò op.vide Bal.in l.j.C. de tranſac.& vr̃ tex. ꝙ tutor primò teneꝰ reddere rõnẽ tã de in troitibus ꝗ de expẽſis, vt l. Thais.§. libertatẽ. de fideicõ.li. 3 ſo.ma.l.maritũ.& l.ſeq. †Quæro qd̃ eſt iſtud priuilegiũ qd̃ datur pupillo.Rñ.vt in ꝓſonali præferat cæteris,vt l.dabim⁹. §.j.j̃.de priui.credi. Quæro an hoc priuilegiũ trãſeat ad ſuũ hæredẽ,hoc eſt ex ſe deſcendẽtẽ.Gl.hic ponit opi.in d.l,dabimus.tenet ꝙ ad ſuũ hæredẽ tranſit. Iac. de are.tenet cõtrariũ per l,pe.§.ſi puellæ. de ritu nup.vbi eſt caſus.

Vm poſt mortem. Rationẽ quare tutor nõ põt agere,vidiſtis ſ.eo.l,tutores qui poſt finem.

☞ *Quando tutor uel curator promittit ſciẽter illud ad quod ſcit pupillum uel adultum non poſſe conueniri*

1 *ipſe tenetur.*

2 *Promittens dotem pro illa cuius negotia adminiſtrat non uidetur promittere animo donandi,ſed animo repetendi.*

3 *Mulier quod poßit conueniri conſtante matrimonio:& eo ſoluto,*

4 *Mulier quæ conuenitur pro dote habet exceptionem ne conueniatur ultra quàm facere poßit.& idem eius curator.*

a Quidam cum eſſet. [a]Primò poniꝭ thema & q̃ſtio. Secũdò vna rõ contra patruũ.Tertiò alia ratio pro patruo.Quartò determinaꝭ vna q̃ſtio circa p̃dicta.Quinto determinaꝭ qõ ꝓpoſita.& hæc quinta ſubdiuidiꝭ in tres partes:qa primò ponit qñ curatori nullo modo ſubueniꝭ.Scdo qñ ei ſubueniꝭ contra adultũ. Tertiò qñ ei ſubueniꝭ cõtra eũ q dotẽ promiſit.ſecũda ibi, qm̃.tertia ibi, mouet.quarta ibi,p̃terea.quinta ibi,rñdi.partes verò iſti⁹ vltimæ ſunt tres.ſecũda ibi,ſed is.Tertia ibi,qd ſi mulier. Sũmariũ colligiꝭ ex prima gl.hic poſita. Examinem⁹ per particulas.Prima pars in qua poniꝭ thema & q̃ſtio nõ habet dubita-

b tionẽ. Venio ad ſecũdã[b] ptẽ i qua fit argumẽtatio cõtra curatorẽ:& ſic qñ qs ꝓmittit ꝓprio noĩe indubitãter teneꝭ,ſed qñ promittit curatorio noĩe nõ teneꝭ:vt l.ij.ſ.e.& l.poſt mortẽ.§. j.j̃.qñ ex fac.tu.ſed hic promittit exprimẽdo noĩe ꝓprio & appellatiuo,& præceſsit ꝓpriũ:ergo ꝓprio noĩe ꝓmiſiſſe vr̃,vt l.ſi cõis ſeruus.in prin.j̃.de ſtipu.ſer.Et ad hãc rõnẽ non rñdeꝭ j̃.ſed rñdeo ꝙ ex eo ꝙ cõtrariũ eſt ſuper re pertinẽti ad vtilitatẽ adultæ,vr̃ eſſe cõtractũ curatorio noĩe,vt l.fi.j̃.qñ ex fac.tu. Dixi in l.ſi cõis ſeruus.Vel aliter poſito ꝙ iſta argumentatio ſit vera qd̃ proprio noĩe ꝓmiſiſſe videaꝭ:nõ tñ obſtat determinationi ſeq.vt j̃.dicã.Erãt autẽ in ꝓmiſsione alia verba,qa ꝓmiſit ſe daturũ:& ſic habuit animũ obligãdi ſe,nõ pupillũ,vt patet ex themate.quod qualiter ꝓcedit j̃.declarabo. Venio ad tertiã particulã in qua poniꝭ argumẽ.pro ipſo curatore:& eſt clara. Venio ad quartã particulã,in qua poniꝭ arg.cõtra

1 curatorẽ.Ex qua diligẽter not.† ꝙ vbi tutor vel curator promittit ſciẽter illud ad quod ſcit pupillũ vel adultũ nõ poſſe cõueniri ipſe teneꝭ,vel qa videatur donare:vel qa nõ eſt dignus ꝙ ſibi ſubueniaꝭ propter dolũ qd̃ facere põt ad multa. Venio ad quintã particulã & prima eius pars eſt clara. Siue eẽ promiſit aĩo donãdi ſiue ſciẽter ſupra vires patrimonij ſibi nõ ſub uenitur. Vnio ad ſecũdã partẽ vltimæ partis,ex qua ſingula

2 riter not.ꝙ† qñ adminiſtrator promittit dotẽ pro illa cuius negotia adminiſtrat:nõ videꝭ promittere animo donãdi,ſed animo repetẽdi.Et ſic determinaꝭ in l.vlt.& quod ibi no.C.de do.promiſ.Facit quod no.j̃.de leg.iij.l.vxorẽ.§.pater naturalis.facit ſ.de neg.geſt.l.Neſennius.& ſic ſis cautus facere articulum,& probare qũo ille qui dotẽ promiſit gerebat negotia mulieris. Quæro pro huius declaratione qualiter iſte curator dotẽ promiſit.Rñ.non põt dici ꝙ promiſit procuratorio noĩe:qa tũc ipſo iure nõ teneꝭ,ſed adulta,vt l.ij.ſ.eo.nec eſſet opus exceptione,nec tãta dubitatione ꝗtum hic videꝭ feciſſe iuriſconſultus.Itẽ nõ poteſt dici ꝙ promiſit vt priuata perſona animo donãdi:quia tũc nullo modo ſubuenitur ſibi,vt in præce.reſpõ. Dicendũ eſt ergo ꝙ promiſit noĩe proprio.qd̃ apparet:qa promiſit ſe ſoluturũ,vt dixi in themate. Sed dubiũ eſt an videatur promiſiſſe aĩo repetẽdi à muliere,vel non: & interpretaꝭ iuriſcõſultus ꝙ vr̃ ꝓmiſiſſe aĩo repetẽdi.qd̃ colligitur ex eo ꝙ eſt geſtor negotiorũ ſuorũ,vt dixi: & tangunt

3 doꝭ.in l.fi.C.de do.ꝓmiſ. †Not.etiã hic ꝙ conſtante matrimonio & eo ſoluto mulier põt cõueniri. Venio ad vltimã partẽ,& ꝓ eius declaratione quæro qñ mulier nõ vult ꝙ ſoluatur quis modus erit tenẽdus.[1]Dicit gl.ꝙ ipſa petit reſtitutionẽ in integrum,per tit.C.ſi aduer.dona.& l.ſi ex cauſa.§. in dotis.ſ. de minor.Sed dices tu, quomodo poteſt ipſa reſtitui, cum ipſa nõ teneat marito?Rñ.licet nõ teneat marito tñ teneꝭ curatori qa eſt habitur⁹ regreſſum cõtra eã,licet hoc cũ marito actũ nõ fuerit: vnde defenſiones ex ꝓſona actoris,ꝓſunt iſti curatori. Simile in l.idẽ ꝙ.§.gñaliter.ſ.mãdat.& de interro.actio.l.qui ſeruũ. Quæro tenẽdo iſtã lec.an ipſe curator poſsit petere reſtitutionẽ.quidã dicũt ꝙ ſic,ad inſtar fideiuſſoris minoris idũcti dolo.Sed iſtud exẽplũ nõ eſt bonũ,qa reſpectu mariti iſte curator nõ eſt fideiuſſor.Alij dicũt idẽ:quia curator & pupilla repræſentant eandẽ ꝓſonã.& hoc placet qa non tanꝗ curator ꝓmiſit,vt ſ.dixi. Dic ergo ꝙ iſte curator nõ põt petere reſtitutionẽ,ſed iſta pupilla haberet neceſſe petere,& ſuſtinere defenſionem illius curatoris,& in illa defenſione vti iure ſuo:vt d.l. idẽ ꝙ.§.gñaliter.& l.,ꝓcurator ad exhibẽdũ.§.j.j̃.rẽ ra.ha.hæc tñ lec.ꝙ hic impetraꝭ reſtitutio nõ placet:qa huic literę nõ cõgruit.Pręterea,cũ ſit tuta beneficio iuris cõis,vt ſtatim dicam, nõ habet neceſſe petere reſtitutionẽ. Rñ.ergo ſecũdò ꝙ tã curator ꝗ pupilla habet exceptionẽ,ne cõueniaꝭ vltra vires pa-

4 trimonij.Sed tũc q̃ro quę eſt iſta exceptio.Rñ.† mulier cõſtãte matrimonio nõ poteſt cõueniri vltra ꝗ facere põt:& iſta eſt exceptio,quã opponit marito:& hoc inuit litera,q̃ dicit ipſam cogi ad cauẽdũ,de ſupplẽda dote, ſi effecta fuerit locupletior. Apparet ergo ex p̃dictis ꝙ illo curatore cõuẽto tanꝗ proprio noĩe põt mulier cõparare & opponere exceptionẽ iſtã & caue re:& ob hoc ipſe curator abſoluꝭ.põt etiã hoc facere ipſe curator:vt dicit glo.Opp.ꝙ ipſo iure ſit tutus qñ ꝓmiſit vltra vires patrimonij,vt l.ſiue generalis.ſ.de iure do.Sol.vt ibi. Opp.ꝙ nullo modo iſte curator ſit tutus,vt l.ſi donaturus.§.j.ſ.de cõdi.ob cau.Glo.dat plures ſol.iſta eſt vera ꝙ ibi promiſit credẽs ſe tenerí:& ſic non aĩo repetendi à muliere:hic verò promiſit animo rehabendi & petendi de patrimonio mulieris.

Vi nominibus. Qui noĩa quæ ſibi à priore adminiſtratore aſsignãtur agnoſcit eorũ periculo eſt aſtrictus.h.d.Opp.ſ.co.l.tutor ſiue.Sol.Ibi recepit aſsignatione facta à priore adminiſtratore:nõ tamen illa nomina aſsignata agnouit,vt idonea.Sed tunc dubitatur qualiter videtur agnoſcere. Glo.reſpõdet notabiliter agnoſcere videtur ſecundũ.l.ſi filius.ſ.de tu.ſiue verbo,ſiue aliquo actu appareat, quod illa nomina dixit idonea eſſe,ſatis eſt,recipiendo verò aſsignationẽ ſimpliciter nõ videtur illa nomina vt idonea approbare,vt ſ.e.l.tutor ſiue. Opp. C.eo.l.debitorib⁹.Sol.Hic teneꝭ de periculo,ſ.de inopia ſubſtente:tunc enim illa nomina acceptauit vt idonea. De periculo verò inopiæ ſubſecutę tenetur ſi ſibi poteſt imputari culpa: aliàs non:vt in contrario.

Sed ſi pupillus. Iſte verſiculus legitur in gloſ.pluribus modis tene hãc lec.ſ.ꝙ aſsignationem reliquorum acceptauit,& vſuras receptas. per quod nõ videtur ſuo priuilegio renunciare.Et ſic in ſumma dicit ꝙ per receptionem vſurarũ pupillus nõ perdit priuilegium. Opp. j̃.de priui.cre.l.ſi ventri.§.in bonis. Solu.Aliud in priuilegio quod datur depoſitario. illud enim perditur per receptionem vſurarum.egreditur enim terminos depoſiti.Aliud in priuilegio quod datur pupillo,vt hic.

☞ *Pupillus uolens conuenire alium tutorem ex perſona liberati,non auditur.*

2 *Vnus tutor quando pro alio teneatur.*

3 *Plures magiſtratus an habeantur ut duo rei.*

4 *Liberatus præſcriptione quòd per omnia non ſit ſimilis ſoluenti.*

5 *Quando actiones ſunt ſublatæ culpa uel facto eius qui cedere debet: tunc exceptio cedendarum actionum obſtat.*

6 *Actio perpetua contra unum ex tutoribus quòd dicatur perpetua contra alium.*

c Si pupillus. [c]Quatenus vnus ex tutorib⁹ eſt liberatus facto pupilli eatenus alter eius noĩe conuenirí nõ poteſt.h.d.Vel aliter.Qui tenetur cedere actionem ſi eam cedere nõ poteſt facto ſuo repellitur exceptione cedendarũ actionum.h.d. In tex.ibi,interpellare.dic ꝙ non poteſt contra aliũ actiones cedere quod facere debet,

debet,vt l.j.§.nunc tractemus.de tu.& ra.diſt.& ſic repellitur exceptiõe cedendarũ actionũ.Ibi conuenit & liberauit.Nam

1 ſi † ex perſona liberati velit alterũ conuenire nõ auditur.Dy. Oppo.ad primũ ꝙ non poſsit pupillus liberare tutorẽ,vt ſ.eo. l.tutores qui poſt.§.ab eo.Huius timore eſt hic facta glo.j.dicens ꝙ liberauit trãſigendo:qd̃ põt,vt hic,ſed nõ donando vt ibi. Sedò opponit ꝙ vnus tutor pro alio nõ tenetur ſed quilibet in virili, vt l. tutores q̃ poſt. §.in eũ.ſ.eodẽ.& C.de diui.

2 tutel.l.j.Sol.Dicit gl.intellige † ꝙ hic vnus geſsit, alius non. vel ꝙ ambo nõ erat ſoluendo tpe depoſiti officij.Iſtud nõ eſt neceſſe: qa ſiue ſint ſoluẽdo,ſiue nõ,qlibet teneꝭ inſolidũ,licet habeat bñficiũ diuiſiõis,vt d.l.j.C.de diui.tut.& ſ.e.l.ſi plures & ibi dixi.Si ergo amiſerũt diuiſiõis bñficiũ: ſupereſt bñficiũ ceſsiõis, qd̃ põt opponi poſt ſniam,vt l.ſi minoris.ſ.eo.l.ſi fideiuſſores.§.j.j̃.de fideiuſſo. Sed tenẽdo illã opinionẽ ꝙ hic alter nõ erat ſoluẽdo,opp. qñ quis liberat debitorẽ q̃ non teneꝭ efficaciter,nõ põt repelli exceptiõe cedendarũ actionum,vt l. quãuis.§.marcellus.ſ.ad vell.Reſpõ. ibi debitũ erat inefficax inefficacia iuris:hic verò de iure erat efficax, ſed de facto inefficax:qa erat nõ ſoluẽdo. Opp.j̃.de fideiuſſorib.l.ſi ſtipulat⁹. §.fin.Solue vt ibi plenè dixi. Opp.j̃.de leg.j.l.ab omnibus.j. reſpõ.Gl.non ſoluit.Dicit Dy.ibi nõ liberaꝭ facto creditoris, ſed facto teſtatoris legãtis, q vnum ex hęredib⁹ potuit libera re,& alios inſolidũ obligare,vt.l. cùm ab vno.j̃.de lega.ij. qd̃

3 placet. Facit qd̃ dixi ſ.eo.l.ſi plures.ſcdm lec.gl. † Venio ad ſcdam partẽ. Dicit hic ꝙ duo magiſtrat⁹ nõ habentur vt duo rei:vñ eſt hoc? Dicit gl.qa magiſtratus nõ tenetur niſi de dolo alteri⁹:ſecus ſi ex culpa cõueniatur:vt j̃. de magiſtr. cõue.l. añpe.Hoc nõ placet:qa magiſtratus tenetur ex culpa cõi:vt j̃. ad municipalẽ.l.Imperator.& de adminiſtr.rerũ ad ciuita.pertinẽtiũ.l.magiſtrat⁹.Nec obſtat lex allegata in gl.quę loqꝰ qñ magiſtrat⁹ cõueniꝭ ex facto tutoris,vel cur.quẽ dedit:hic loqꝰ qñ cõueniꝭ ex culpa collegę. Dico ego ꝙ nõ ſũt ꝓpriè duo rei qa iſti duo rei ſcdm hęc tpa non habebãt bñficium diuiſiõis, ſed magiſtratus illi ſic.& iſtud vult dicere tex.Sed tunc inſtaꝭ cùm hodie duo rei habeãt bñficium diuiſiõis:ergo plures magiſtratus habẽtur hodie vt duo rei. Reſpõ.non eſt ita. Nam duo rei habẽt beneficiũ diuiſionis ita demũ,ſi correus eſt pręſens,& ſoluẽdo ſit alter nõ conueniꝭ:vt C. de duo.reis. authẽ. hoc ita.& in corpore vnde ſumitur.Sed plures magiſtratus,et plures tutores habẽt beneficiũ diuiſiõis,etiã ſi tunc cũ cõueniꝭ collega, nõ ſit ſoluendo ſi ſoluẽdo erat tpe depoſiti offi

4 cij:vt C. de,pb.l. ex perſona. † Venio ad vltimum reſpõſum: ex quo nota primò ꝙ liberatus pręſcriptiõe ſimilis eſt ſoluẽti. qd̃ non intelligas quo ad oĩa.cũ pręſcriptio nõ tollat naturalem obligationẽ:ſolutio ſic. Sed quantũ ad hoc vt poſſet obji ci ei,cõtra quem pręſcriptũ eſt culpa, quaſi facto ſuo, & negli

5 gẽtia ſua ſit liberatus. Nota etiã † ex hoc reſpõſo ꝙ tunc ob-

a ſtat exceptio [a] cedendarũ actionum, qñ actiones ſunt ſublatę culpa vel facto eius, q cedere debet. Et hoc eſt qd̃ tex. dicit in fi. habet eẽ ꝙ objiciat petitori. Circa qd̃ diſtingue plenè in l. ſi ſtipulatus.§.fi.j̃.de fideiuſſorib. Opp.ꝙ non poteſt tpe extinguí actio cõtra vnum, quin extinguaꝭ contra alium. Nam ſolo curſu tpis non: qa eodem tpe naſcitur contra vnum, quo

6 contra alium. † Item ſi perpetuaretur contra vnum perpe-

b tuaretur cõtra alium[b]:vt l.ſi.C.de duo.reis.Glo.huius timore dat duas ſolutiões,quę claræ ſunt: tũ diuinationẽ continẽt. Dic ergo ꝙ l.ſi.de duo.reis.loquiꝭ de duo.reis propriè non in tutoribus: & magiſtratibus, qui non ſunt propriè duo rei:vt hic diciꝭ in tex.Iſta ẽ vera,quã tene mẽti.Pro hoc j̃.de ſolutio. l.cùm qs.§.ſi qs pro reo.& ibi gl. Sed hic nõ videꝭ procederc: cùm præſcriptio xxx.annorũ hoc tpe nõ eſſet cognita, vt no. in l.q occidit. §.j.ſ. ad l. Aquil. Reſpõ. Poteſt dici ꝙ hic loqꝰ de actiõe tutelæ q̃ dabaꝭ contra pręm de peculio: & ſic intra annũ:vt l.tutorẽ qui in fi.ſ. eo. & ſic eſſet expedit⁹ caſus hui⁹ l.vel.dicas quòd erat quædam pręſcriptio ſecundum antiqua tempora, de qua mentionem non habemus. Facit quod not. Inſti.de perpe.& tempo.action.in princip.

Vcius. Si adultus debitorẽ ſuũ procuratorem cõſtituat non videtur cum vt debitorẽ idoneum ex cauſa prǫambula approbare. hoc dicit.

Sempronii. Diuiſio facta inter plures tutores à ſeipſis,non facit quin vnus pro alio teneatur, añquã peruenia ad magiſtratũ. ſecus in diuiſiõe facta à pluribus Reipublicæ ad miniſtratoribus.h.d. Opp. ꝙ etiam magiſtrat⁹ teneaꝭ inſolidũ alter pro altero: vt l.proxi. ſ. eo. Soluit gl.ibi loquitur in plurib⁹ magiſtratibus,q gerunt aliquod officiũ,cui inhęret iuriſdictio ſiue dignitas:hic qñ adminiſtrant bona ſine aliqua iuriſdictiõe vel dignitate,ſicut bona pri- c uatorum.Hæc ſolu.eſt ſingularis: nec eſt vera cõtra l.Imperator. & l.ſeq.j̃. ad muniс.& qd̃ ibi no.&c. Ad contrariũ reſp. d ibi ſimul gerebant nulla facta diuiſiõe,ẽt à ſeipſis. ſed promiſcuè faciebãt modo v- e nus modo alter: hic inter ſe diuiſerunt. Opp.ꝙ idẽ ſit in tutoribus, qd̃ hic dicitur in magiſtratibus:vt j̃.ea.l.§. cũ teſtamento,Sol.vt ibi dicam. Opp.ſ. de negõ.geſtis.l.cùm alicui.Sol.vt in gl. Opp. de l. aufertur.§.fi.j̃.de iure fiſci.Sol.glo. ꝙ ibi cùm agit fiſcus:hic cùm agit minor,cuius f bona fuerũt adminiſtrata. Hęc ſol. videꝭ cõtra prędictam l. Imperator. Ideo dic ꝙ lex cõtraria loquitur qñ non fuit facta diuiſio,& ſic debet intelligi ſecũdũ diſtictionem no.in d.l.Imperator.qd̃ plenè dic vt ibi. Quæro, quæ actio detur pupillo cõ f tra iſtos curatores. gloſſ.dicit quòd negotiorum geſtorum, & bene.

Tutorem. Si tutor facit de re pupilli id, ad qd̃ tenetur, licet ſuo noĩe ad vtilitatem tñ pupilli facere pręſumiꝭ.h.d. Et eſt caſus valde not. Nota quod dixi in ſummario, declarabo j̃.l.proxim.§.altero.

Quæſitum. Finita tutela ante ſolutionem currũt vſuræ,quę prius currebant.hoc dicit.

1 ☞ *Si ille qui accepit caſtrum in cuſtodiam per ſex menſes, & dedit fideiuſſores,elapſis ſex menſibus caſtrũ capiatur,ꝓ mala cuſtodia nõ tenẽtur fideiuſſores.*

c Paulus. [e] Fideiuſſor tutoris nõ teneꝭ ad ea quę tutor poſt pubertatem ſpõte geſsit.h.d. Ex hoc quòd dicit, ſponte, & nulla neceſsitate cogẽte, apparet quòd ſi negotium erat connexum ita ꝙ geſsit de neceſsitate,quod teneatur fideiuſſor,ſecundum Iacob.de Aret.

d Iſte §.facit ad quęſtionem [d] quòd † ſi aliquis aſſumpſit cuſto

1 diam caſtri vſque ad ſex menſes, & dedit fideiuſſores: quòd ſi finitis ſex menſibus remanſit in cuſtodia,& caſtrum perdatur quòd fideiuſſores non teneãtur. & ita dicit Iacob. de Aret.&

e hanc quæſtionem fuiſſe de facto Veronæ. Dyn. dicit idem [e] quando iſti cuſtodes promiſerunt ſeruare & cuſtodire caſtrũ per illud tempus: & in hoc dederunt fideiuſſores, per hanc l. & j̃.de adminiſtr.rerum ad ciui.pertinen.l.ſecunda.§. penult. & fin.& vt le.nomi.ca.l.j.§.belliſsimè.ſed ſi promiſerunt dictũ caſtrum reſtituere:quia tunc non reſtituerunt, adhuc fideiuſſores tenentur.Ita dicit Dyn.iſta quæſtio fuit de facto florentiæ, & in ea conſuluí: quod plenè examinaui in l.item quæriꝭ. §.qui impleto.ſ.loca.dic vt ibi.

1 ☞ *Confeſsio tutoris non nocet pupillo.*

Tutelæ. Apochæ tutorum debitoribus datę fidem faciunt contra pupillum,licet ipſe contra tutores

1 habeat regreſſum hoc dicit. † Not. ergo [f] ꝙ ſcriptura tu-

f toris probat contra pupillum. Sed quæro quid continebat

g iſta ſcriptura. Rñ. [g] gl.ꝙ tutor confeſsus fuit ſoluti. qd̃ ſi verũ eẽt notabile eſſet.doc.tũ tenent ꝙ confeſsio tutorũ ſpõte facta

a ¶ Obſtat exceptio. Quãdo obſtat exceptio cedendarũ,vide Bar.in l.j.j. de trãſac.

b ¶ Contra aliũ. Vide Bar.in l.cũ qs.§. ſiqs pro reo. de fideiuſ.q vr̃ tenere cõtrariũ eius qd̃ tenet hic, ſed do.Ale.in cõſi. mihi ccc.in nõ impreſsis,incipit, ſup eo quo q̃ritur. ſ. an dicta interruptio. dicit dicta Barto.hic vera.

✠ POMATES.

¶ Paulus.vide Areti.cõſ.xxix. i xiij.col. & cõſ. lxxiij.vij.col.

d ¶ Ad q. Vide hoc dictũ relatũ p me in l. ſi mora.in fi. ſol. ma.

e ¶ Dy.dicit idẽ. Facit qd̃ dixi poſt Bart. in l. vbicũq. de fideiuſ. & Io.an.in d.c.ꝑterea reqſiti.de appel.& adde l. ſi cũ Hermes. & ibi Bal.C.Io.& ad de qd̃no.Dy.& bar. in l. ſi mora.ſol. mat.

f ¶ Not. ergo. Et vide Pua.de ca.i j.cõſ.vbi reprobat Bar.hic. & vide Ang.in l. nõ abſtulit. C. de noua.& vide q̃ dixi i c.ſi cautio. de fide inſtrumẽ. Andr.Barba.

✠ P. PAV. P.

¶ Nota ergo.Cõtra Bart.hic tenet Com. cõſ.xxiij.inci. teſtator filio iam nato. in fi.col.pen.ſed cũ Bar. trãſit idẽ Com. cõſi. clxviij.inc.venerabilis vir. colum.j. vide Alexand.hic.

g ¶ Tutelę.Rñdet glo. hãc gl.ſequiꝭ Ang.in l.à diuo.§.ſi ſup.de reiud.& vide ibi Imo. & ẽt in l. ſi debitori. de noua.& quod no. Bar.in l.ex cõtractib⁹.de nõ nu.pecu. & Bal.in auĩ.iſdẽ in iij. co.d ſecũ. nup. p Pa. de ca.in cõſi. & ſequtur etiã Lud. gl. iſtã in l.p̃dia. de acq.poſ.

a ✠ POMATES. ¶ Præiudicat. Vide Alex. cõſi.l.col.pe.in v.vol.& cõtra Bart. hic tenet Paul.de.ca. cõſi.vlt.& cõſil.j.hic alle.p Alex.inci.ego Paulus.opi.tũ Bart. dicit eſſe cõem Are. cõſi.iiij.& pro eis dicit,facit tex.in l.iij.§. ſi is pro quo.ff.quod quiſq;ur. Vide Alex. cõſil.xxxvij.j.col.iij. volu.Ro. cõſi.xxiij.

b ¶ Accepit.Imò non eſt differentia an dicta apocha cõtineat q̃ tutor receperit, vel q̃ cõfeſſus fuerit recepiſſe; vt no.Bal. in l.ſi ex cau.de non nu.pe.alle.gl.j.l.ſi nõ ſinguli.C.ſi cer.peta. Ita ꝛ Pau.i ſuo cõ. j.vbi in omnibus tenuit hic contra Bar.

c ¶ Loquitur. Vide Bar.in l.j.C.de trãſa.

d ✠ POMATES. ¶ Hoc etiam. Vide Barb.l.j.C. de tranſac.Ro.ſing. ccxcviij.

e ¶ Titiũ. Et à ſentẽtia lata cõſilio ſapientis põt appellari. l.j. §.j. de appel.& ibi Bart. in fin.vbi etiã habet q̃ cõſultor nõ poteſt noua recipere inſtrumenta. Quid de verbo licẽtia, & ſimili. vide no.in l.ſi autem plures.j.de aqua plu. ar.ibi qd ſi partes cõ ſenſerunt cõmitti cũ cõſilio ſapiẽtis:an iudex faciat litẽ ſuã ſi ſecũdũ id iudicet. Vide Bar.in l.ſi cõuenerit.ff.de re iudica.& Bald.in l.mãcipia.C. de fer. fug. Adde an conſiliũ ſapiẽtis poſſit petі de iure. Et an iudex debeat dare,& an illud teneat ſequi vide Bal.cõſi.ccclxx. j.li.& ibi quid iuris ſtante ſtatuto.& per Ang.cõſi. clxxxviij. & qd ſi poſt terminũ cõſiliũ iudici præ fentatũ fit & publicatũ,& cõfirmatũ p̃ iudicẽ,an valeat.vide Bal.conſi.cliij.& clviij. An autẽ teneat ſequi cõſiliũ imperiti, vide eo.volu.cõſi. cxciij.& Ange.conſi. cclxxj. vbi dixit q̃ nõ eſt turpe imperito ſequi cõſiliũ peritі. An autẽ petitio cõſilij ſapiẽtis ita ſuſpẽdat ſnam quẽadmodum appellatio,vide Ro.conſi.ccxxxv.

e ✠ P. PAV. P. ¶ Titium. Vide ad Bar.in l.j.§.ſi plures. ff.de exercit.

f ¶ Ex principio. Et vide eũdẽ in l.iij.§.ſi q̃s ita.ff.de eo qd̃ cer. loco.& Bal.in l.Lucius Titius.ſ.depoſit. Bart.i l.ſi cõuenerit. & ibi alios de iuriſ. om. iudi.do. Ant. & do. Io.de imo.& do. Abb.in ca.j.de iudi. vbi diſcutiunt hoc.

a non præiudicat [a] pupillo,vt j̃.de cõfeſ.l. certũ.§.ſed an ipſos.& ibi plenè dixi per doct.C.de confeſ.l.vnica.& ibi per Cy.in ix.q.dico ergo q̃ ſcriptura debet cõtinere qñ tutor in veritate pecuniam illã accepit; [b] & ſi ſolã confeſsionẽ cõtinet,nõ noceret pupillo j̃.ſi quid in trau.patro.l.j.§. ſi mutuã.vbi eſt text.not.Et hoc eſt quod dicit hic iuriſconſultus reſpõdeo ſi bene aducrtat. Dicit em̃ ſi debitores ſoluiſſent &c.quaſi dicat nõ ſufficiat cõfeſsio &c.

Cum in teſtamento.

Si tutor teſtamẽtarius,& datiuus gerũt diuiſim pro datiuo prius peruenit̃ ad magiſtratum q̃ ad cõtutorẽ.ſecus ſi oẽs eſſent datiui.hoc dicit ſecundũ lec.quã teneo.& eſt ſingularis caſus.Oppo.q̃ habenti tutorẽ tutor dari nõ poteſt.C.in qui.cau.tu.ha.l.j.Sol. Specialis caſus eſt hic. Opp.q̃ prius debeat conueniri tutor q̃ magiſtratus,vt l. j.§.nũc tractemus.j̃.de tu.& ra.diſt.Soluit gloſ.intellige q̃ hic in principio fuit diuiſa adminiſtratio per iudicem.quod tex.nõ patitur.Dic ergo q̃ §.nũc tractemus.loquitur [c] quãdo plures ſunt tutores eiuſdẽ cõditionis:quia oẽs teſtamentariĩ vel oẽs legitimi vel omnes datiui, hic qñ ſunt diuerſæ cõditionis.Patet:quia vnus teſtamẽtarius vel legitim⁹ alter datiuus. Et hanc diſtinctionẽ expreſsè fecit text. nec opus eſt aliqua cauillatione. Et hoc etiã [d] tenet Iaco.de are. Dicit gl. primò à teſtatore diuiſa tutela imo à ſeipſis ſecundũ Iaco.de are. Vide gl.ſuper verbo aliàs vel aliter inter ſe.imò nõ vult facere hanc diuerſitatem,ſed dicit aliàs,id eſt aliter obſeruabitur quãdo vnus eſt datus à iudice,alius à teſtatore,& diuiſa eſt adminiſtratio à ſeipſis:vt ſ̃.dixi.aliter quando ambo eſſent dati à iudice &c.

Tutoribus.

Tutor poteſt ſolutionem recipere nõ donare vel pro modico ſine cauſa trãſigere. hoc dicit iſte notabilis §.

☞ *Tutor ad hoc ut teneatur requirere conſilium alterius,etiam teſtatore iubente quid requiratur.*

Dictio & implicat.

Habens poteſtatem à lege,uel ab homine aliquid faciendi cum alterius conſilio quando teneatur illud ſequi.

Titium.

[e] Iuſſus facere cum cõſilio alterius ſi quidẽ eſt particeps officij teneт eũ requirere:& ſequi,alias ſecus.h.d. Not.q̃ ad hoc † q̃ tutor teneatur requirere cõſilium alterius etiã teſtatore iubẽte,duo requiruntur in perſona illlus, ſcilicet q̃ ſit tutor & particeps officij.Item q̃ ei adminiſtratio non ſit denegata,ſed põt adminiſtrare.h.d.text.ibi,ſi adminiſtrationẽ & nemo &c. Nam † illa dictio &,implicat etiã iſta duo,ſcilicet q̃ officiũ & adminiſtrationem habeat. Ad iſtud opponit ſ̃. eo.l.quidã decedẽs.§.pater tutelã.Reſpõdeo ſi nõ eſſet particeps officij de vrbanitate debet requirere cõſiliũ,vt in cõtrario,nõ de neceſsitate,vt hic. Op.ſ̃.de exercito.l.j.§.ſi plures.& l.idemq̃.§.ſi quis ea.ſ̃.mandati.& j̃.de acqui.hære.l.ſi quis mihi bona.§.ſi coram Titio.Reſpondeo † cõtraria loquũtur in eo qui habet poteſtatẽ ab homine,vnde ſi ab homine adijciatur q̃ faciat cũ conſilio alterius valet iſta adiectio.& eſt ſequenda. Hic loquitur in tutoribus qui licet ſint nominati à teſtatore officiũ tamen habẽt à lege,vt l. j.in prin.ſ̃.de tute.Ideo teſtator adijciendo q̃ faciat cum conſilio alterius extranei vel contutoris nõ habentis adminiſtrationem nõ poteſt officium datũ à lege infringere, vt hic,& d.l.cum quis.in princi.& §.j.ſ̃.eod.Et ita dicit Oldra.in quadam ſua diſputatione.Et eadẽ ratione dico quòd ſi data eſſet alicui poteſtas à lege,& à lege adijciatur q̃ faciat cũ conſilio alterius.q̃ illud debet de neceſsitate requiri,vt l.impuberibus.de ſuſpect.tut. Et hoc examinaui plenè in repetitione.l. j.§.ſi plures.ſ̃.de exercit. Circa ſecundũ reſpõſum quærit gl.an conſiliũ ſeu arbitrium iſtarũ mulierũ ſit ſequendũ. Circa quod diſtinguit glo.ſi quidem alimenta ſunt relicta ipſi pupillo,vt in caſu legis noſtræ:tunc quia hoc ſpectat ad adminiſtrationem tutorũ cũ habeãt plenũ officiũ, & mulieres non poſſunt eſſe participes officij non requiretur earũ conſiliũ de neceſsitate,vt d.l.cũ quis.§.j.ſ̃.eo. Sed ſi legata eſſent de adminiſtratione tutorum, tunc illorũ arbitrium debet requiri:& ſi malè arbitrarẽtur corrigerẽtur per arbitrium boni viri,vt l.j.j̃.de leg.ij.& l.ſi cũ annuum.j̃.de annu.lega.Iac.de are.dicit q̃ etiã ab ipſo initio videtur relictũ arbitrio boni viri: nec eſt neceſſe q̃ arbitretur:vt d.l.j.de legat.ij.& ibi plenè dixi.

Vltimò gl.ſignat argumentũ cõtra.Vide gl.ibi arbitrio.Sol.illud eſt ſpeciale fauore matrimonij,vt l.turpia.§.j.de leg.j.

☞ *Qualiter conueniri poſſit qui promiſit ſoluere ubicunque fuerit petitum.*

Tutores.

Ad tutorem apud quem inſtrumenta ad adminiſtrationem alterius pertinẽtia reperiuntur,pertinet alteri notum facere:aliàs tenebitur.hoc dicit. Ex principio [f] §. circa facti narrationẽ.Nota illa † verba q̃ promiſit ſoluere vbicunq̃ fuerit petitũ [g] Ex quo patet q̃ vbicunq̃ conuenitur,ibi videtur contractũ,& ratione cõtractus poterit cõueniri, vt j̃.de actio.& obligatio. l.contraxiſſe.& ſ̃.de iudicijs.l.hæres abſens.ſecus ergo ſi dixerit ſe cõueniri velle vbicunq̃ inuentus fuerit:qa huic promiſsioni poterit renunciari ante litẽ cõteſtatam,vt l.ſi conuenerit.ſ̃.de iuriſ.om. iudi.De hoc in Spe.de competẽ.iud.adi. §.j.verſi. quid ſi pactum. Circa textum nota illud quod dicit,q̃ ſi nec debitores in Italia eſſent nec eorum prædia.Ex quo patet q̃ per illa verba,promitto me ſoluturum vbicũque fuerit petitum,nõ operantur [h] vt poſsim trahi extra territoriũ meum ſi ibi nõ inuenior perſonaliter,vel ſi ibi non ſunt bona mea.Sed ſi ibi reperiuntur bona mea: poſſet ibi à me peti:licet ibi perſonaliter nõ eſſem,& hoc propter illa verba,vbicunq̃ fuerit petitũ.& ſic ibi videtur contractum,vt dictũ eſt,& tenet Iacob.de are.& eſt notabile. Vltimò [i] not.q̃ qñ plures ſunt adminiſtratores,vnus debet alteri notificare id qd̃ ad alte

And.Barba.

¶ Tutores. Vbicũq̃ fuerit petitũ. Qñ promitto ſoluere vbicũque fuerit petitum, qd̃ iportet. Vide bar. & doct.i l.ſi cõuenerit.de iur.om.iudi.

¶ Nõ operanẽ. Caſ⁹ eſt in c.Roma.§. cõtrahẽtes.de fo.cõpe.i vj. Vide no.p doc.l. ij.ſ̃.ſi q̃s in ius voc.et vide Bar.i l.ſi q̃s i cõſcribẽdo.& q̃ ibi dixi de pact.& idẽ qd̃ hic tenet d.An.in c.j. de iu.& ibi Imo.& ibi dixit do.Ant.q̃ ſi promiſi ſoluere Brixij, Bononij,& vbi cũq̃ locorũ q̃ nõ potero cõueniri in loco remotiori locis expſſis,ſed Imo.tenet cõtrariũ ibi, vbicunq̃ fuerit petitũ & c.vide Bar.& Moder.l. ſi q̃s in cõſcribendo. C.de pac.vbi latè de hoc articulo.& in l. ſi conuenerit.de iuri. om.iudi.Fulg.in d.l. ſi q̃s in cõſcribẽdo.tenet cõtra hãc doctrinã per l.ſi bonæ fidei. in ti.de eo qd̃ cer.loc. & c.dilictis filijs.in ver.rũdere vel ſoluere.ꝓpter diſiunctiuã vel, Vide de fo.cõpe. ad quæ iura rũdent Mod.i d.l.ſi q̃s in cõſcribendo.vt ibi per eos. Et ſi conſideras Bar.hic,vt ibi contrarius circa id qd̃ dixit in d.l.ſi q̃s i cõſcribẽdo. in ij.cõtrario,vbi vult q̃ non ſufficit dicere vbicũque fuerit petitũ,ſed eſt neceſſe q̃ ẽt dicat q̃ promitto ſoluere,ſiue me ſoluturũ i quocunq̃ loco vel vbicũq̃ fuerit petitũ.Vide ibi no.Ego teneт opinionẽ Bar.ibi per iſtũ tex.in ver.ſoluere. quẽ ipſi allegãt. vide q̃ ibi dixi.Adde q̃ ſi inſtrumenũ dicat,promiſit ſoluere Romæ, Venetijs,& vbicũq̃ & ſub quocũq̃ iudice vult poſſe cõueniri:q̃ tũ non poterit cõueniri,niſi vbi inuẽt⁹ fuerit.ſed qd̃ ſi procurator iſtius debitoris ſit inuẽt⁹ i aliquo loco cũ mercãtijs,an poterit ibi conueniri?vide pulchrè bal.cõ.ccclxvij. j.volu.determinat q̃ nõ ſi mercãtiæ erant alibi vẽdítę & tradi tę p cõſignationẽ vel inſpectionẽ oculorũ: qa nõ includunt in obligatiõe.l.cũtaberna.ſ̃.de pig.Qualiter autẽ intelligant illa verba q̃ vult in quo libet loco poſſe cõueniri,vide Ro.cõſi. ccclviij.

✠ POMATES. ¶ Vltimò.vide Alex cõſi.cxj.pe.verſ.conformis.iiij.vol.& cõſil.xvj. col. fij. volu.

alterius adminiſtrationem pertinet: aliâs punitur.

Amatre.

Res non legitimè venditas poteſt pupillus vendicare. hoc dicit.

Præfectus.

Ea quę tutor põt facere ,p pupillo & ,p ſe, licitè faciẽdo ſimpliciter vr̃ facere ,pſe.h.d.

Lucius.

Damnum ſubito emergens in re pignorata tutori non imputatur. hoc dicit.

1 ☞ *Res empta ex pecunia pupilli per tutorem eſt pupilli de iure ſpeciali.*

Pecunia redacta à tutore ex re pupilli ſuo nomine uendente non efficitur pupilli.

2 *Si patruus,frater,idemq̃ tutor negotiatur,etiam de pecunia pupilli,an ad pupillum pertineat pars lucri,an ſimpliciter intereſſe.*

3 *Si patruus uel frater ſit tutor uel curator & negotiatur,an minor debeat habere partem lucri? &*

4 *An damnum debeat cum pupillo communicari.*

5 *Societas inter duos fratres,uel inter patruũ & nepotes,qñ tacitè dicatur cõtracta.*

6 *Si plures fratres,uel patru⁹ & nepotes inſimul habitãt, quæ ſocietas dicat̃ cõtracta.*

Altero.

Tutor qui eſt debitor pupilli in gñe ſi rem emit ſuo noĩe, nõ videт [a] emiſſe de pecunia pupilli. h.d. Op.& vr̃ p̃ſtandũ cõpendiũ:vt l. actiõe.§.ſi in rem.& §. morte.ſ̃.pro ſocio.So.hic patru⁹ geſsit negotiũ p̃nũ ſuo noĩe ibi noĩe cõi,q̃tũ ad l.cõtrariã diuinare eſt. Vñ glo.in d.§.ſi in rẽ.ſoluit aliter plurib⁹ modis: ſed illa eſt vera q̃ ibi loquit̃ de cõpendio qd̃ ,pceſsit de re cõi,hic loqt̃ de cõpendio qd̃ ,pceſsit ex alia negotiatiõe poſtea facta. Sẽdò op.gl.de l.verum.§. in hæredẽ.ſ̃.p ſocio.finis illi⁹ §.habet duas lec.ſm vnã cõcordat, ſcdm aliã eſt cõtra.Sed ſolue vt pręcedẽs cõtrariũ. Op. [b] extra gl.q̃ hoc cõpendiũ videт prouenire ex re pupilli,vt ſ̃.qñ ex facto tuto. l. ij. & C. arbi.tu.l. curator.Si ergo hic tutor ex mercibus cõibus habuit pecuniã: prima pecunia fuit cõis cũ pupillo. Item alię merces emptę ex dicta pecunia eadẽ rõne fuerunt cõmunes cũ pupillo, vt dictis legib⁹, ergo cõpendiũ ex re cõi videт proceſsiſſe. Sol.Fateor [c] q̃ res † empta ex pecunia pupilli p tutorẽ, eſt pupilli de iure ſpãli, vt d.l.ſed ecõtra pecunia redacta ex re pupilli à tutore ſuo noĩe vẽdẽte nõ efficit̃ pupilli:vt hoc §.& l.qui vas.§.fi.cum ſimil.j̃.de furt.rõ, qa pecunia de facili cõſumit̃ cõſumptiõe& immiſtiõe:& ideo voluit lex tutorẽ teneri in gñe,& illã pecuniam non effici pupilli,vt ſic interitu non liberetur. Ita tenet hic Dy. & patet ex ſummario qd̃ dedi ſ̃. Et ſcdm hoc ſi de pecunia pupilli emeret res ſuo noĩe,& res eſſent pupilli:& ſic cõpendiũ illius primę emptiõis eſſe pupilli. ſed ſi iterum venderet tutor & aliâs emeret,haberet locũ hic §.vt debeat̃ vſura non cõpendiũ. hodie verò de iure canonico nõ debeт vſura, ſed intereſſe. Item oppo.j̃.eo.l.qui negotiationẽ.in prin.Gl.ſolu.plurib⁹ modis. Illa eſt vera q̃ ibi in dubio videт noĩe pupilli geſsiſſe:quia tali modo fuerũt dati tutores:& ſic fuit mãdatũ collatum etiam poſt mortẽ & ſic nõ fuit finitũ morte. hic verò geſsit noĩe ſuo vt patet ex litera. Et ideo [d] pro hui⁹ declaratiõe diſtingue † qñ patru⁹ vel frater idemq̃ tutor pupilli negotiat̃, an ad pupillum pertineat pars lucri,an petat ſimpliciter intereſſe. Dic aut negotiat̃ noĩe cõi, aut ſuo proprio, aut dubitat̃. Si cõi nõ eſt dubiũ q̃ cõpendiũ eſt cõe,vt d.l.cõtraria. Sed ſcdo caſu qñ noĩe ,pprio: & tũc aut de pecunia cõi cũ pupillo,aut de ,ppria aut dubitat̃. Si d̃ cõi:tũc qa res empta efficit̃ cõis:cõicabit̃ cõpẽdiũ,vt l.actiõe.§.ſi i rẽ.& ibi no.ſ̃.,p ſoc.& dixi ſ̃. Siverò de pecunia ,ppria,ẽt de reb⁹ cõib⁹ redacta q̃ ,ppria eſt,vt dixi,cõpendiũ eſt propriũ,ſed pupillo teneт ad intereſſe, vel vſuras, & hoc §. Si vero dubiteт de cui⁹ pecunia in dubio p̃ſumit̃ de ,ppria,vt C.arbi.tute.l.ſi defunct⁹.nec in dubio puto recurrẽdũ ad cõiecturas quas glo.tãgit in l.cũ oportet.in prin.de boquę lib.qa cõiecturę illę nõ hñt locũ niſi in filiofa.vt ibi.vel in vxore, vt l.quintus.ff.de dona.inter virum & vxorem.vel pręlato eccleſiæ:vt C.de epiſc. & cle.auт. licentia. Tertio caſu qñ dubitatur an ,pprio noĩe vel cõmuni fuerit mercatus: tunc in dubio pręſumitur q̃ ſuo proprio noĩe, vt l.& magis.§.j.de ſolut.ne perſona ſubintelligatur extrinſecus,vt l.ſi ſtipulatus §. Chryſogonus.j̃. de verbo. obligat. Fallit in l.qui negotiationi.in princip. [e] j̃.eodem.Ratio eſt ibi propter mandatum præcedens:vt ſ̃.dixi. A d quod facit ſ̃.ſolut. matrimon. l. poſt dotem.ſecundum lectu.Dyn.regulariter eſt dicendum quòd quando tutor facit illud ad quod tenetur , licet faciat ſuo nomine, videtur facere pro pupillo. vt ſ̃.l.proxim.§.tutorem.

a ¶ Altero. Non videт. An & qñ tutor emens videat emere noĩe ſuo,an pupilli ſui. Adde quod no. Bart.in l.iij.j.iud.ſol.per Bar.& Bal.in l.ſi patruus.circa prin.C.commu.vtri.iud. Adde Bal.conſi.liij.iij.vol.

b ✠ POMATES. ¶ Opp.vide Bal.in c.j.de bene.fra.

c ¶ So.fateor.Et vide Bal.in l.ſi vt proponis.C.de rei ven.

And.Barba.

negotiationem verò nõ teneт facere niſi teſtator præcepiſſet:imò teneт pecuniam cõuertere in emptiones prędiorum:vt in auт.vt hi qui ob.ſe perhi.§.qm̃.& ſ̃.eod.l. ita autem.in prin.Et regula eſt quãdo licitè poteſt facere nomine ſuo & noĩe pupilli,ſimpliciter faciẽdo nomine ſuo ſubintelligit̃ facere,vt ſ̃.ea.l. §. perfectus. In dubio ergo proprio nomine videtur negotiari. Nec ob.j̃.quãdo ex fac.tu.l.poſt mortem.& quod ibi no.quia illud intelligo quãdo facit mentionẽ q̃ erat tutor: vt ibi dicã [f]. Quero quid [g] ſi patruus vel frater † qui negotiatus eſt nõ erat tutor vel curator? Rñd.licet pecunia fuiſſet cõis:tñ cõpendium non eſſet cõe,ſi cõmuni noĩe non eſſet mercatus.Nã ſi quidẽ ille frater vel fratris filius erat maior non eſt dubiũ vt C.cõia vtri.iud.l.ſi patruus.ſm lect. gl. & ſ̃.pro ſo.l.cũ duob⁹.& l.ſi fratres.§. idẽ Papinianus.lib.eo.ait ſi inter fratres. Idẽ ſi erat minor:qa illud quod dicitur q̃ res empta ex pecunia minoris eſt minoris,eſt verũ qñ emit̃ p tutorẽ vel curatotẽ: ſecus ſi per extraneũ niſi fortè in ſubſidiũ , vt l. ſi filiæ.cũ gl.ſura j̃.de ſol. Dicã in l. ij.j̃.qñ ex fact.tut.prædicta vera niſi inter eos cõtracta eſſet ſocietas tacitè vel expreſsè. Qualiter autẽ contrahatur tacitè, ſtatim dicam. † Quæro, dixi de compendio: [h] quid de damno? Rñdeo [h]: eo caſu quo tutor eſt debitor in genere : nõ eſt dubium q̃ tutoris eſt damnũ. Sed eo caſu,quo pecunia eſt pupilli ſiue cõmunis:in eius fauorem eſt q̃ res empta ex ea pecunia ſit pupilli:quo fauore vti non poteſt ſi vult. arg.ſ̃.de minor.l.ſi iudex circũuento.nec tutor poterit hoc contra eũ allegare.cùm ipſe ſuo nomine facit:arg. C. de tranſact. l.tranſactio.Sed ſi tutor geſsiſſet nomine cõmuni:tunc ſi tale negotiũ erat conſuetum è patre pupilli,vel cõmune damnum ſicut & lucrũ:cõſiliàs lucrum eſt cõmune,& damnũ ſolius tutoris:vt ſ̃.de neg.geſt.l.q aliena.Ita not.in auт.vt hi qui ob.perh.§. quoniã.ver.quid ergo [i]. Quæro,an [k] ſocet.li.x.& d.§.ſi duo.Adde quod ſtatim j̃.dicã.& quæ no.Bal.in l.ſi vt proponis.C.de rei ven.& quæ poſt Bar.habes in l.ſi.C.de col.

d ¶ Et ideo pro huius declaratione. Et de materia qñ plures fratres, vel nepotes habitãt ſimul.bal.in c.j.de ben.fra.& in l. j.C.q teſt.fa.poſ.& in ſuo trac. & in l.ſi ſeruus.ſi cer.pe.Bart.in conſil.xxxvij. incip. Vintoniẽſis.d. Pe.in cõſi.clxiij.& in cõſi. cxij.& in cõſi.ccxcj. Et cõſidera:q̃a reducitur iſta materia ad duo. Primò de geſtis viuo patre. de quo q̃ Bal.in l.filiæ.C.fam. erc.& de geſtis mortuo patre,de quo per Bal.in l.ſi patronus. C.cõmu.vtri.iud.Et vide Bal.in l.j.C.pro ſoc.& in l.iij.eo.ti.& in l.j.C. ſi quis alter. vel ſibi.& in l.pe.eo. ti.& in l.cũ duobus. §.ſi fratres.pro ſoc.et in l.ſi.C.de colla.Salice.in d.l.ſi patron⁹. And.Barb.

e ¶ In princi. De hoc text.vide etiã Bal.in l. cũ oportet. in xiij. col.de bo.quæ lib.et de hac materia vide quæ dixi poſt Bar.in l.qui mihi donatũ.ff. de donat.

f ✠ POMATES. ¶ Dicã. Vide Rom. conſil.iij. Et ad hæc oĩa vide Barb. conſ. xxxvij.p totũ.ij. vo. Ro.conſi.ccxc. Car. conſil.xxvij. col.ij.ij. dub.Bal.in l.ſi patronus.ij.col.C.commu. vtri.iud.

g ¶ Quero qd̃. Et vide oĩno qd̃ dicit Bal.in ca.j.§.duo fratres.de fra.de no.be.inue.Ex quo text.infert ad aliud quod dixi in l. ſi.j.ad leg.falc. & ad prædicta adducit illum tex.i d.§.ſi duo . per ſolã tũ habitatio nẽ non inducit̃ ſocietas ſecũdũ eſt in l. cũ duob⁹. §.ſi frater. pro ſoc.de decur.l.li-

g ✠ P. PAV. P. ¶ Quero quid. Vide Iaſonem in l.j.colum.tertia. C. de fructibus.

h ¶ Rẽſpondeo. Adde Bal.in dicta l. ſi patruus. in iij.colum. & quod ipſe not. in l.certum.in fi.j.col.C.famil.ercif.& quod not.Bald.in dicta l.ſi patruus. in vltima oppo.

i ✠ POMATES. ¶ Quid ergo. Adde quod in dubio dicitur contracta ſocietas omnium bonorum,per Alexand.in conſilio cxxxiij.col.iij. in ij. dubio ij.volumine.Et de materia vide Alex.conſi.cliij.ij.col.ij.vol.& conſil.xxxvij. in ij.colum.iiij.volu.Et qualiter poſsit contrahi ſocietas,vide Barto.conſilio xxiij.in ij.colum.ij.volu.& conſi.xxxj.in quarta colum.in primo volumine. Rom.conſi.cclxxxij.

k ¶ Quero an.Et iſta faciunt ad ea quæ dixit Bartolus in l.ex diuerſo.in prin. ſoluto matrimonio.quem omino vide.& etiam Bald.in cap.j.de beneſi.fratr. quem etiam omnino vide dum dicit quòd ſi Titius emit tale caſtrum à Sempronio &c. & quod facit ad quæſtionem ruſticorum ſimul ſtantium &c. Adde in ſimili quod notat Bald.poſt gloſſ.in l.ſi paterno. C. de negot. geſtis. & Moder. Inſtituta de actionibus.§. actio.in materia negotiorum geſto. & vide Bald. in dicto cap.j.dum dicit quòd ex ſolo conuictu &c.& dum Bald. in dicto cap.j.refert Bart.dic quòd Bartolus illud dixit in vno conſilio,quod incipit an Carolus.conſilio lxvij.& vide Baldum in l.ſecunda. C. qui teſtamenta facere poſſunt.& hic adde Bartolum in l.cùm duobus. §. pater. ſuprà pro ſocio.& vide Bartol.hic in fina.verbis.& adde Bartolum, in l.i.§.nec caſtrenſe.de collatione bonorum.& in l.cùm oportet.in principio. de bon. quæ

liberis.& quæ not.de ruſticis,vide per Bald.in dictal.ſi patruus.ad finem.& in l.j.pro ſocio.in x.q.Et de materia per Ang.in cõſl.lix.& cõſl.lxxxix.& cõſl. cx.& cõſl.clxxj.& Pau.de ca.in cõſl.clxxxiij.Adde qualiter præſumatur cõtracta ſocietas:& an diuerſitas exercitij:vt quia vnus ſit mercator,alter doctor alter intentat rei ruſticæ & agriculturæ impediat ſocietatẽ,vide Pet.de ancha.conſi.cccij.& vide etiã per Roma. cõſil.ccxcj.& p Bal. cõſl.ccxxvij.j.li. qualiter intelligatur cõtracta ſocietas.

a ✠ P. PAV. P. ¶ Poſsit cõtrahi. Vide Ange.cõſl.lxxxv. inci.pater habẽs plures filios.circa fin.& cõſl.ix.& cõſl.ccxij. incip. vincẽtius. vbi etiã ponit an in ſocietate pater & filius cẽ ſeantur vna & eadẽ perſona: Itẽ de materia vide Alex.conſi. xxiiij.circa fi.& latè cõſl.lix.& cõſl.xxx. volu.ij.& conſil.xxxviij.vol.ij.& fi. Itẽ de expẽſa facta in ſtudio per vnũ ex ſocijs omniũ bonorũ,vide Roma.conſi.cxv. Itẽ de prædicta materia & quod de dote vide Ro.cõſil.cxlv. Itẽ ex q̃bus actionib⁹ probetur cõtractus ſocietatis omniũ bonorũ vide Roma.cõſil. ccxcj.vbi etiã ponit quid ſi vnus ex ſocijs faciat aliquẽ cõtractum cantãtẽ in perſonã vxoris vel filij, an fratres tenẽtes hæreditatẽ paternã indiuiſam teneãtur cõmunicare quæſita p prio noie. vide Ro. cõſl.ccciij. Panor.cõſl.lxv.nunqd autẽ ex vnione poſſeſsio bonorum aliàs inter ſocios diuiſorũ intelligatur inducta.noua cõmunio, vide Ro. cõſl.ccccxvij.nunqd autẽ ſocij omniũ bonorũ teneãtur cõmunicare literas dotis. vide Roma.cõſil.cccvj.& ccccl xxj. Itẽ an ex prædictis actibus dicatur remota ſocietas. Vide Paul. de ca.cõſl.cccxxxvj. Itẽ de materia vide Ioannẽ de ana.conſi. lxxv.q̃ ſi quinquaginta annis ſimul vixiſſent nõ cõmunicãdo lucra,ſi vnus pecunias lucretas haberet vel emiſſet aliquid,nõ tenereẽ cõicare,& latè de materia quomodo probetur ſocietas omniũ bonorũ & quid de dote dãda filiæ vnius,& an habeatur ratio operarũ,& quid ſi vnus fuerit detẽtus & pro redẽptione aliquid expendit,& quid ſi vnus iuit ad ſanctũ Iacobum,an impẽſæ capiãtur de cõmuni,& quid ſi penuerint bona materna,& an teneãtur ad fructus vide latè Ant.conſi.vij.& eſt primũ ſub rubri.de dote poſt diuortiũ reſtituẽda. Item in materia iſta ſocietatis adde quod licet vnus ex fratribus emerit ſuo nomine aliquid & patiatur deſcribi in cataſtro cõmuni & ſoluí onera,q̃ efficit cõmune. Ita ſtng.Ro.cõſi.ccxcj.inci.cũ iſti fratres.col.iij.allegat Bar.an l.iure.C. de omni agro deſer.lib.xj.& multa in materia ponit. An autẽ ſi vnus ex fratribus eſſet maior & induſtrioſus,alius infans & nihil faciẽs poſsit poſtea in diuiſione aliquid præcipuũ habere,vide Iaſ.in l.illud.col.pen.C.de colla.vbi ponit quid ſi iſte maior viuẽte patre ſe exercuit circa poſſeſsionẽ,& etiã mortuo patre.& quid ſi vnus ponit plus in cõmunione quàm alius,& de ſimilibus multis vide Iaſ.in l.vt nemini.col.ij.in fi.cũ ſeq.C.de col.& circa ea quæ dicit Bar.hic,vide Iaſ.in l.j.col.ij.& pluribus ſeq.C.qui.teſta.face.poſ.vbi latè diſtinguit quomodo ,pbẽ ſocietas omniũ bonorũ,& ad ea quæ dicta ſunt ſupra,an emens fundũ noſe proprio & aliter acquirẽs teneatur cũ fratribus cõmunicare.vide Bart.latè conſi.xxij.inci.ſcripſit propheta.vbi concludit q̃ conſil.ccciij.Item q̃ quæſita per ſocium ipſo iure ſocietati,& quid de nominibus debitorum.vide Com.cõſi.clxxij.in fi.& quædam alia in materia per Pau.de ca.conſi.clxxxv.vide Ro.conſi.ccccxiiij.

b ¶ Sic dicas. Vide Bar.in l.cum duobus.§.Papinianus.pro ſocio.aliàs eſt lex, & eundem in tract.de duo.frat.& Bal.in l.ſi patruus.C.communia vtri.iudi. & in l.j.C.qui teſt.fa.poſ.

c ✠ POMATES. ¶ Secundo caſu. Vide Alex.conſi.xxiiij.incipiẽ.viſis.in vlti.col.in j.volu.Pe.de anch.conſi.xxx.incip.quia quæſtio modica.

d ✠ POMATES. ¶ Tertio caſu. Adde Alex.conſi.cliiij.in ij.col.volu.ij.& conſi.xxiij.ij.vol.& conſi.lxxvij.in vlti.col.eo.iiij.volu.& conſi.xxiij.ad fin. vol.j. Barb.cõſ. xxij. in. ij.col.in j.vol.Roma.conſi.ccxcj.

e ✠ POMATES. ¶ Ideo enim. Vide Alexã.conſi.xxxvij. in vlti.col.volu.iiij. & cõſl.lxxviij.aliàs xlviij.in ij. volu.Et idem tenet Salic.l.cũ duobus.§. ſi fratres. ff.pro ſocio.& Ioan. de Ana.conſi.lxiij.in ci.viſo puncto.Idem tenet Ant.de Bu.cõſil.lxxj. aliàs. lxxiiij. inci.dictum Fran.cõtra tamẽ tenet Bald. in l.ſi ſocius,per illũ tex.ff.ſi cer.pet.Ang. conſil.ccxxxvij.inci. filiũ Hugonis.Alex. conſi. xlix.in j.volu. & conſil.lxxvj.aliàs xxxvij.ſupra allega. Vide latè de hoc per Iaſonem l.j.col.ij.& vj.ſeq.C. qui teſta.facere poſ.

f ¶ Contracta ſocietas.vide Bal.in l.j.C. ſi quis alteri vel ſibi. & dum dicitur hic, q̃ ſi emo fundũ nomine proprio illũ nõ teneor cõmunicare. Pet.de ancha. tenuit contrariũ.& ita conſuluit quãdo antè & poſt omnia fuiſſent hincinde collata in conſil.cxxxiij.& in conſil.cclxxxix.Bal. in l.cũ oportet.verſi. quæro qualiter fratres.de bo.quæ libe. & in d.l.cũ duobus. §. papinianus.in lec. antiqua.Ang.in cõſi.clxxj.& adde Bar. in l. j. §. hoc interdicto.hic alleg.Et adde q̃ nunq̃ in vita patris videtur cõtracta ſocietas inter filios : & ideo debita facta per vnum non ſunt cõmunia.l.certum.& ibi nota.hic Bald.in vij.col.C.fami.erciſ.& l.cũ duobus.in fin.pro ſocio. & Bal.in d.l.cũ duobus.§.Papinianus.in lectu.antiqua.& in l.cũ oportet.verſic.quæro qualiter fratres.de bonis quæ liber.& in tractatu de duobus fratribus.& retuli poſt Bal.in d.l.ſi patruus.Et in hac materia vide Bal.in l.fi.C.de colla.& in l.ſi ſocius.ſi cer.peta.& in l.j.qui teſtament.face.poſ.& Salice.in l.Papinia.§.ſi inter fratres.pro ſocio.Bald.in l.ij.C.ſi quis alte.vel ſibi. Adde an ſi patruus ſtatum cum pupillo videtur contracta ſocietas cũ pupillo.Roma.cõſi.clxxxij.& ibi an patruus accipiens vxorem poſsit in diuiſione de communi illos detrahere,an verò de parte ſua tantũ:& q̃ inter fratres hæreditatem paternam indiuiſam poſsidentibus nõ intelligatur contracta ſocietas ita q̃ ſi alter emit nomine proprio non teneatur communicare,tenuit Roma.conſi.ccccxiij.quãdo neuter eorum negotiatur,ſed ſi ambo negotiantur:bene præſumitur contracta ſocietas cõcurrentibus his quæ dicit Bar.& hoc etiam approbat Roma. conſi.ccxcj.Sed quid ſi eo caſu alter emit nomine ſuo tantũ:tamen in cataſtro res reperiatur poſita tanq̃ cõmunis,& quid de inſtrumentis quæ alter frater facit capitare in perſonam filiorũ vel vxoris,vide eundẽ Ro.præalleg.conſi. Et quid de duobus fratribus ſimul ſtantibus per quinquaginta annos,& vnus ex induſtria lucretur,vide eundẽ conſi.iiij.& quid de fratre maiore habitante cum minori,per eundem conſi.ccccxiij.Et quid de lucris quæ peruenint vni ex fratribus ex dote lucrata,vide eundem conſil.cccvj.Et qualiter intelligatur contracta ſocietas inter patruum & nepotem,vide Bald.conſil. ccxl.& cclxxv.ij.volumi.

g ¶ Sed ſi emptiones.& vide Bal.in c.eccleſia.vt li.pend.el.j.vbi quærit ſi quis de pecunia eccleſiæ fecit mercantiam & multa eſt lucratus, non jacquiritur eccleſiæ. Vide ibi. Andr. Barb.

h ¶ Seruarem. Idem no.Bald.in l.fi.§.qui quatuor.de lega.ij.& in l.ſi ſocius.ſi cer.peta.& tex.in d.l.ſi patruus.ibi Bal.& Ang.in conſi.cx.

& paruis

ſocietas poſsit cõtrahi[a] tacitè & qualiter.† Quidã dicunt q̃ ſic.Nã cũ cõtrahatur cũ conſenſu,cõſenſus poteſt exprimi verbis & factis,vt ſ.de legib.l.de q̃bus.& ideo ſi cõtractus cõi noſe celebretur inter eos, videt eſſe cõtracta ſocietas.arg.j.de leg. iij.l.prædijs.§.fi.ſic & in diſſoluẽdo ex actibus preſumit tacitè diſſoluta ſocietas, vt ſ.pro ſocio.l.itaq̃.Prædicta vera ſunt niſi alter cõſenſu careret:tũc enim nõ põt eſſe cõtracta ſocietas tacitè cũ non poſſet expreſsè:vt ſ.pro ſoc.l.vt in cõductionibus.Ita dicit Richa.Malũ.hoc etiã ſequebatur Oldra.his verbis : inſimul habitatio lucrorũ in vnũ collatio, & eius quod alter ſuperlucretur inuicẽ nõ reddita ratione facit p̃ſumi ſocietatẽ:ar.ſ.de ,pba.l. ,pcula.& de do.inter vi.et vxo.l.ſi ſeruus. & ſol.ma.l.quæ dotis.Et q̃d ibi no.Et ita reperit in quibuſdã dictis lac.de are.Sed cõtra prædicta op.ſ.pro ſoc.l.iiij.vbi no. q̃ re ſola nõ põt videri cõtracta ſocietas vera.Rñ.fateor q̃ nõ cõtrahitur ſocietas re tm̃:q̃a nõ eſt de cõtractibus q̃ re cõtrahuntur:ſed cõtrahitur cõſenſu ſolo,vt ibi no.& de act.& obl.l.cõſenſu.Iſte autẽ cõſenſus põt eſſe declarat⁹ verbis & factis, vt ſ.probatũ eſt. Ex prædictis tm̃ dicta materia nõ eſt bene declarata:ideo latius ſic dicas.[b] In duob⁹ fratribus patruo vel nepote:aut alter eorũ eſt pupillus:& non videt contracta ſocietas,vt ſ.pro ſoc.l.vt in conductionibus,vt ſ.dixi.Aut vter q̃ eſt maior:& tũc aut neuter negotiat,aut alter tm̃,aut vter q̃.Primo caſu etiã ſi indiuiſam hereditatẽ inſimul habeãt:nulla videt inter eos cõtracta ſocietas , niſi expreſsè ſit dictũ,vt ſ.fami.erci.l.ex parte. §.filius.Secũdo caſu[c] q̃ñ alter tm̃ negotiatur:tũc idẽ:q̃a nõ põt videri cõtracta ſocietas tacitè,cùm alter nil ponat,vt ſ.pro ſoc.l.v.in fi.niſi aliud eſſet actum,& ideo quæſita ab altero non cõicantur,vt d.l.ſi patruus.cõia vtriuſq̃ iud.& pro ſocio.l. cũ duob⁹.§.ſi inter fratres.aliàs in l.ſi fratres.Tertio caſu[d] q̃ñ vter q̃ negotiat:tũc ſi hincinde lucra cõſueuerũt cõicare,præſumo ſocietatẽ cõtractã eſſe ,p ea quæ dicta ſunt à dictis docto.Hoc etiã ,pbo ,p l. in cõcubinatu.ſ.de cõcu.& ſ.de ritu nuptia.l.in liberæ.Præterea talis actus citra ius & nomẽ ſocietatis non põt celebrari: ergo ſocietas vr̃ tacitè cõtracta,argu.j.de acq.hęre.l.,p hærede.§.Papinianus.Non em̃ põt dici donatio cũ nõ fiat ex liberalitate.Ideo em̃[e] tibi cõfero : q̃a tu mihi.Itẽ nec veniũt iſta ex natura hæreditatis inſimul retẽtæ,& ſic nõ veniunt in iudicio fa.er.q̃a ſola veniũt in familiæ er.iudicio quæ q̃s facit vt hæres,vt ſ.fa.er.l.ij.& l.veniunt.& l.& puto.§.ſed & ſi dolo.Itẽ nõ venit in cõi diuidũ.q̃a illud datur ad diuidẽdũ,nõ ad cõicãdũ. †Reſtat ergo q̃ dicta cõio ſit facta iure ſocietatis:& ſic ſocietas videat tacitè cõtracta. Sed de vno reſtat dubiũ quæ ſocietas ſit cõtracta,an oĩm bonorũ,an vni⁹ negotiationis,vel dicat ſocietas ſimpliciter cõtracta de q̃bus habet ſ.pro ſo.l.v.& l.coiri.& l.ſc.Ad q̃d dico q̃ iſta eſt regula q̃ actus noſtri volũtarij nõ extẽduntur vltra q̃ gerãtur.C.ne vxor ,p ma.l.fi.de itine.actũ q̃ priua.l.j.§. hoc interdicto.C.de neg.geſ.l.j.& ij.ſ.e.l. tutores q̃ poſt.§.j.dico ergo q̃ ſi cõicauerũt lucra vni⁹ negotiationis,illi⁹ negotiationis tm̃ vr̃ eſſe cõtracta ſocietas[f],ſi erãt diuerſę,illarũ cõtracta ſocietas vr̃:et ideo ſi fortè vnus emiſſet fundũ ſuo noſe,non tenereẽ fundũ cõicare,ſed tenereẽ cõicare pecuniã ſi ex dicta negotiatione fuiſſet ſ. ,p ſocio.ſi vn⁹.§.j.Sed ſi emptiones[g] fundorũ cõi noſe celebrarent: tũc etiã huius negotiationis præſumeret cõtracta ſocietas:& ſic cogeret cõicare,ſecundũ ea quæ dicta ſunt.Et idẽ dico in tẽpore.Nã ab eo tẽpore quo cœperunt cõmunicare, videtur cõtracta ſocietas. Itẽ ab eo tempore, quo deſierũt cõmunicare,dicitur diſſoluta : vt d.l.idem q̃.ſ.pro ſoci.ſecus ſi vnus continuabat cõmunicare,& alter ſibi retinebat.& ſocietati nõ renunciabat.tunc enim ſeruarẽ[h] quod dictũ eſt ſ.pro ſocio. lege actione.§.diximus.Itẽ quod dicit de cõione iuicẽ facta,nõ ſtelligo de modicis & in l.j.C.qui teſt.fa.poſ.

c ✠ POMATES. ¶ Secundo caſu. Vide Alex.conſi.xxiiij.incipiẽ.viſis.in vlti.col.in j.volu.Pe.de anch.conſi.xxx.incip.quia quæſtio modica.

d ✠ POMATES. ¶ Tertio caſu. Adde Alex.conſi.cliiij.in ij.col.volu.ij.& conſi.xxiij.ij.vol.& conſi.lxxvij.in vlti.col.eo.iiij.volu.& conſi.xxiij.ad fin. vol.j. Barb.cõſ. xxij. in. ij.col.in j.vol.Roma.conſi.ccxcj.

e ✠ POMATES. ¶ Ideo enim. Vide Alexã.conſi.xxxvij. in vlti.col.volu.iiij. & cõſl.lxxviij.aliàs xlviij.in ij. volu.Et idem tenet Salic.l.cũ duobus.§. ſi fratres. ff.pro ſocio.& Ioan. de Ana.conſi.lxiij.in ci.viſo puncto.Idem tenet Ant.de Bu.cõſil.lxxj. aliàs. lxxiiij. inci.dictum Fran.cõtra tamẽ tenet Bald. in l.ſi ſocius,per illũ tex.ff.ſi cer.pet.Ang. conſil.ccxxxvij.inci. filiũ Hugonis.Alex. conſi. xlix.in j.volu. & conſil.lxxvj.aliàs xxxvij.ſupra allega. Vide latè de hoc per Iaſonem l.j.col.ij.& vj.ſeq.C. qui teſta.facere poſ.

f ¶ Contracta ſocietas.vide Bal.in l.j.C. ſi quis alteri vel ſibi. & dum dicitur hic, q̃ ſi emo fundũ nomine proprio illũ nõ teneor cõmunicare. Pet.de ancha. tenuit contrariũ.& ita conſuluit quãdo antè & poſt omnia fuiſſent hincinde collata in conſil.cxxxiij.& in conſil.cclxxxix.Bal. in l.cũ oportet.verſi. quæro qualiter fratres.de bo.quæ libe. & in d.l.cũ duobus. §. papinianus.in lec. antiqua.Ang.in cõſi.clxxj.& adde Bar. in l. j. §. hoc interdicto.hic alleg.Et adde q̃ nunq̃ in vita patris videtur cõtracta ſocietas inter filios : & ideo debita facta per vnum non ſunt cõmunia.l.certum.& ibi nota.hic Bald.in vij.col.C.fami.erciſ.& l.cũ duobus.in fin.pro ſocio. & Bal.in d.l.cũ duobus.§.Papinianus.in lectu.antiqua.& in l.cũ oportet.verſic.quæro qualiter fratres.de bonis quæ liber.& in tractatu de duobus fratribus.& retuli poſt Bal.in d.l.ſi patruus.Et in hac materia vide Bal.in l.fi.C.de colla.& in l.ſi ſocius.ſi cer.peta.& in l.j.qui teſtament.face.poſ.& Salice.in l.Papinia.§.ſi inter fratres.pro ſocio.Bald.in l.ij.C.ſi quis alte.vel ſibi. Adde an ſi patruus ſtatum cum pupillo videtur contracta ſocietas cũ pupillo.Roma.cõſi.clxxxij.& ibi an patruus accipiens vxorem poſsit in diuiſione de communi illos detrahere,an verò de parte ſua tantũ:& q̃ inter fratres hæreditatem paternam indiuiſam poſsidentibus nõ intelligatur contracta ſocietas ita q̃ ſi alter emit nomine proprio non teneatur communicare,tenuit Roma.conſi.ccccxiij.quãdo neuter eorum negotiatur,ſed ſi ambo negotiantur:bene præſumitur contracta ſocietas cõcurrentibus his quæ dicit Bar.& hoc etiam approbat Roma. conſi.ccxcj.Sed quid ſi eo caſu alter emit nomine ſuo tantũ:tamen in cataſtro res reperiatur poſita tanq̃ cõmunis,& quid de inſtrumentis quæ alter frater facit capitare in perſonam filiorũ vel vxoris,vide eundẽ Ro.præalleg.conſi. Et quid de duobus fratribus ſimul ſtantibus per quinquaginta annos,& vnus ex induſtria lucretur,vide eundẽ conſi.iiij.& quid de fratre maiore habitante cum minori,per eundem conſi.ccccxiij.Et quid de lucris quæ peruenint vni ex fratribus ex dote lucrata,vide eundem conſil.cccvj.Et qualiter intelligatur contracta ſocietas inter patruum & nepotem,vide Bald.conſil. ccxl.& cclxxv.ij.volumi.

g ¶ Sed ſi emptiones.& vide Bal.in c.eccleſia.vt li.pend.el.j.vbi quærit ſi quis de pecunia eccleſiæ fecit mercantiam & multa eſt lucratus, non jacquiritur eccleſiæ. Vide ibi. Andr. Barb.

h ¶ Seruarem. Idem no.Bald.in l.fi.§.qui quatuor.de lega.ij.& in l.ſi ſocius.ſi cer.peta.& tex.in d.l.ſi patruus.ibi Bal.& Ang.in conſi.cx.

& paruis lucris:argu.ſ.de impenſis.l.omnino. de dona. inter virũ & vxo.l.vtrũ. Quero, illa ſocietate tacitè contracta,q̃ partes intelligant. Reſpon. dicebat Rayn. æquales:vt ſ.pro ſocio.l.ſi non fuerint.quod placet.

Tutor rerum. Tutor vni⁹ regionis põt ſoluere creditori alterius regionis. hoc dicit.

9 ☞ *Curatores prodigi, furioſi & pupilli dicuntur habere plenam & liberam adminiſtrationem.*

Plena idem eſt quod libera.

2 *Curator bonorum & uentris non habet liberam.*

a **INter bonorum.** [a] Ponit differentiã inter curatorẽ ventris & bonorum ex vna ,pte, & curatorẽ ,pdigi,furioſi,pupilli ex altera ,pte. † Not.q̃ [b] curatores ,pdigi,furioſi, & pupilli dicunt habere planã & liberã adminiſtrationẽ, vt colligit hic ex eo q̃d dicit plena, q̃ idẽ eſt ac ſi diceret libera.vt C. de ,pcu. l.ſi procurator.& l.j.in princ.ſ.de offic.procu. Cęſa.quod tenet gloſſ.in l.mandato. ſ. de procu. Secundò not. † quòd curator bonorum & ventris, non dicitur habere liberam &c.

1 b 2

OBfœnus. Tutor, qui non eſt ſoluendo ob negligẽtiam punietur in corpore.hoc dicit. Opponi. de officio præſi. l. illicitas. in fin. gloſſ. non ſoluit,hic.ſolue vt ibi & C.de pœn.l.pœnam.

SIres. Caſus fortuitus nõ imputatur tutori.h.d.Hoc intellige ſi res perditæ erant in loco veriſimiliter tuto:aliàs tenetur tutor: vt C. de per.tu.l. ſi res. & j. de dã.infect.l.vti q̃.& ſ.eo.l.tutor pro pupillo.in fin.

1 ☞ *Generalis prouiſio quando ualeat tantum quantum ſpecialis.*

2 *Adminiſtratio certæ rei quòd interdicitur,ſicut adminiſtratio omnium bonorum.*

SI duo. Eodem mõ quo vnus tutor tenetur pro alio: codẽ mõ teneẽ fideiuſſor ei⁹.h.d. Pro declaratiõe quero à quo fuit diuiſa adminiſtratio. gl. dicit à iudice:nec audeo dicere à teſtatore:q̃a tũc tutores non ſatiſdarẽt,niſi inter ſe.ita dicit gl.Sed põt ſuſtineri etiã facta diuiſiõe à teſtatore.Nã licet nõ teneat ſatiſdare:ſi tm̃ ſatiſdet,teneẽt vt j.de fideiuſ.l.greçe.§.à tutore. Quero q̃d ſi adminiſtratio eſt diuiſa ab eis:vr̃ q̃d fideiuſſor nõ teneat,niſi ,p geſtiõe,quã tutor geſsit:,p alia vero nõ: ſicut non teneẽt ,p nõ gerẽte. gloſ. nõ firmat.Contrariũ vr̃:nã diuidendo adminiſtrationẽ inter ſe,alter alteri vr̃ cõmittere q̃ adminiſtret : & ſic q̃libet non in totũ vr̃ adminiſtrare ,p aliũ:vt j.e.l.tres tutores.§. nõ ſolùm. His declaratis opp. q̃ poſsit cõueniri ,p alia adminiſtratiõe: vt ſ.eo.l.inter tutores.Sol.verũ eſt, actiõe ,pſonali,vt ibi : non reali,vt hic. Opp.ad fi.q̃ nõ ſit idẽ denegare in genere vel in ſpecie:vt ſ.de vſufr.l.quotics.§.fi.So.† q̃tũ ad incluſiõẽ & excluſionẽ rei tm̃ valet gñalis q̃tũ ſpãlis ,puiſio:vt hac l.& j.d le. iij.l.ſi chor⁹. ĩ prĩ.C.de preſc.xxx.an.l.oẽs.ſed q̃tũ ad duratiõẽ rei mutuatę nõ,vt ibi. Ratio:q̃a ibi ,p mutationẽ deſinit cõtineri ſub appellatiõe ſpeciei: manet tm̃ ſub appellatiõe gñeris. Ita dicebat dom. Oldra. Opp.ad idem ſ.de mino.l.illud.§.ſi talis . Sol. ibi requrit ſpãle mandatũ:q̃a ſub gñerali veriſimiliter nõ cõmprehenditur,vt in caſu illi⁹ legis & in alijs in q̃bus exigit ſpãle mandatũ. Regula ergo vniuerſalis q̃ dicit q̃d tm̃ valet gñalis quo ad oĩa,quãtũ ſpecialis quo ad q̃dã, intelligit in his [c] quę ſub generali diſpoſitiõe ſeu expreſsiõe cõprehendũtur:& hoc quo ad cõprehenſionẽ tm̃.Nã quo ad alia multę ſunt differẽtiæ.vna patet in ſolutiõe pręcedẽtis cõtrarij. Alia quia q̃ñ relinquit in gñe,vnũ legatũ eſt ſi ſpecificãt, ſunt plura. Ex quo inſurgit q̃ primo caſu nõ põt pro parte agnoſci, ,p pte repudiari:ſcdo ſic,vt j.de leg.ij.l.ij.cũ l.ſeq. † Vltimò no. diligẽter q̃ ſicut alicui põt interdici adminiſtratio oĩm bonorũ:ita ei põt interdici adminiſtratio certę rei vel certi actus,vt hic in ſi.Facit j.de caſtrẽ.pec.l.pater.§.j.& de pœn.l.moris.& iõ ĩ repetitiõe l.cũctos populos. C. de ſum.trĩ. ego dico q̃ ſi ,p ſtatutũ minor filiuſſa.vel mulier prohibeẽ aliq̃d gen⁹ cõtract⁹ celebrare:ita porrigit effectũ ſuũ vbicũq̃ ſicut porrigitur effect⁹ vniuerſalis interdictiõis adminiſtratiõis. Dic vt ibi dixi.

1 2

CVrator. Hoc eſt verũ de iſtis expẽſis nuptialibus quę fiunt pro ipſa adulta . pro alijs verò conſanguineis pupilli vel adulti an poſsint fieri,dic vt l. tutor ſecundum dignitatem.§. fin.ſ.eod.

a ¶ Inter bonorũ. Adde quæ not.in l.j.C. ctiã per procuratorẽ cau.in integrũ reſti.

✠ POMATES. ¶ Not.q̃. Vide latè Bald.& Alexã. in l. præſes.C. de tranſac.

c ¶ Si duo. Intelligit in his. Idem operat genusquo ad genus, q̃ ſpecies quo ad ſpeciem. Fallit vt hic. Item fallit etiam in obligatione pignoris, ſecundùm Ray. in l.j.per illum tex. C.quæ res pigno.

✠ POMATES. ¶ Non exiſtimo. Ratio hui⁹ legis eſt quę fiunt palam, præſumũtur ſine dolo, per Panor.conſil.lxviij. in ij.col.vol.j. Barb. conſi.xxvj.in iiij.co. in ij.vol. Ant.de bu. conſil.xlvj.in iij.col.

AEmilius. Ad cõtutorem & magiſtratum pertinet piculum tutoris qui ſatis nõ dedit ſi tempore finitæ tutelę reperit non ſoluendo.hoc d. In text.ibi:idonei permãſiſſent. Not.pronũtiationem fieri ſub conditione:quia eſt conditio quæ tangit negotium.Facit C.de ſen.l.cùm iudex. & de re iud.l.à diuo pio.§.in venditione. & j.quando ap.ſit.l.j.§.biduum.

b c

d **NOn exiſtimo.** [d] Tutor poteſt accipere pecuniam pupilli mutuo â contutore vel ſeipſo palam & bona fide, & nõ clam.h.d. No.diſtinctionẽ hui⁹ l.

d

1 ☞ *Quod operatur diuiſo totius ad totum operatur diuiſio partis ad partem.*

2 *Si plures conueniuntur ex aliqua adminiſtratione, inter omnes ſufficit una ſolutio.*

3 *Geſta à prodigo manifeſtè ualent, niſi ſit ei bonis interdictum.*

4 *Quando bona alicuius uenduntur ad creditoris petitionem,præſumptio eſt quòd non ſit ſoluendo.*

TRes tutores. Iſta lex diuiditur diuerſimodè ſecundùm diuerſos docto.Ego diuido eam ponendo caſum ſecundùm quod mihi videtur proceſsiſſe de mẽte iuriſconſulti.Primò ponitur thema & q̃ó,vſq̃ ad ver.& tutorũ.& in hac parte eſt variatio:q̃a quidam ponũt q̃ tertius tutor non geſsit per ſe,ſed contutoribus tutelam cõmiſit.& hoc mihi placet per tex.q̃ dicit nihil omnino geſsit. Sequitur ver.& tutorũ.hæc eſt ſecũda pars in qua antequã iuriſcõſultus reſpõdeat ad quæſtionẽ propoſitã examinat generaliter de natura obligationis pluriũ tutorũ, & dicit q̃ hæc eſt regula vt periculũ ſit cõe,& oẽs teneanẽ inſolidũ. Sed iſta regula habet quaſdam limitationes vulgares quas iuriſcõſultus nõ ponit,ſed præſupponit eas tãquã notas. Prima q̃ hæc regula eſt vera q̃ñ omnes geſſerũt cõmuniter. Secus ſi adminiſtratio eſſet diuiſa à teſtatore vel à iudice.ſ.l.ſi duo.Itẽ eſt vera ſi omnes geſſerũt:ſecus ſi vnus geſsit,& alius nõ:quia tũc prius cõueniret gerẽs,vt ſ.eo.l.tutores qui poſt.§.in eũ.& §.tutor.Itẽ ſi oẽs ſunt finita adminiſtratione ſoluẽdo diuidit periculũ inter eos,vt ſ.eo.l.Aemilius.His ergo præſuppoſitis circa regulã & limitationẽ iuriſcõſultus in prin.format quædam dubia & determinat.ex quib⁹ patet ſolutio propoſitæ q.

Sequit ver.planè.Hæc eſt tertia particula in qua format vnũ dubiũ circa limitationẽ illam quæ dicebat q̃ q̃ñ diuiſa eſt adminiſtratio à teſtatore vel à iudice periculũ non eſt cõe:& eſt dubitatio talis.Quid ſi nõ diuidit adminiſtratio tota, ſed aliqua res,vt puta pecunia fuit diuiſa ĩter tutores à teſtatore vel à iudice? Rñdetur q̃ reſpectu illius pecunię eſt etiam periculũ diuiſum,& quilibet tenetur pro eo quod accepit. † Not.q̃ id quod operatur diuiſio totius quo ad totum:idem operatur diuiſio partis quo ad partem. Facit ſ.eod.l.ſi duo.in fin. & tenementi iſtum caſum. Sequitur verſi.ſed ſi ipſi. Iſta eſt quarta pars in qua format vnum dubium circa regulam quæ eſt q̃ periculum eſt commune.& eſt talis dubitatio. regula procedit indubitanter quando hæc actio datur ad intereſſe.Sed q̃a quandoque contra tutorem datur actio pœnalis quæ vocatur de rationibus diſtrahendis,an illa pœna poſsit exigi à quolibet inſolidũ,an verò teneãtur omnes cõmuniter ad intereſſe. Et reſpõdetur q̃ non poſsit exigi à quolibet inſolidum, ſicut in alijs actionibus ex delicto;imò omnes tenentur cõmuniter, ſicut q̃ñ agitur ad intereſſe,& in quadruplo in eſt ſimplum, licet ſecus ſit in actione furti.h.d. † No.q̃ quãdo plures conueniuntur ex aliqua adminiſtratione , ſiue ſint adminiſtratores publici,ſiue priuati : non tenentur ad pecuniam ſoluendam quilibet inſolidum,ſed inter omnes ſufficit vna ſolutio.vt hic: & j.de public.l.ſi multi.& ibi dixi.& ad legem Iul. pecul.l.ſacrileg.§.j.& de iure fiſc.l.aufertur.§.fina.quod no. quia ſepe accidit.quod intellige ſi conueniantur actione ex adminiſtratione illa.Secus ſi conuenirentur tanquam quilibet, nõ tanq̃ adminiſtrator,vt ſtatim dicam.Opp.ſ.de iuriſ.om.iu.l. ſi quis

1 2

a ✠ POMATES. ¶ Tutor rerũ. Iſtã legẽ dicit ſingu. Areti. in l. ſi quis nec cauſam. in prin. ff. ſi cer. pet. Iaſ. in l. de pupillo. §. fi. ff. de ope. no. nun. Ro. l. ſingularia. in iij. col. ff. ſi cer. pet. ſequitur Iaſ. l. fliuſta. §. diui. in j. char. ff. de leg. j. facit tex. l. quod dicimus. §. fi. & ſe. vbi Bart. ff. quod me. cau. text. c. ex parte. de feu. no. Archi. §. his ita. ij. q. vij. Bal. in l. ſi vt proponis. la. j. in pe. col. Et ibi Sal. C. quomodo & quãdo iud. Bald. c. j. §. ad hoc. in v. col. de pace iur. fir. Imo. l. ſi expſ. ſim. de appel. Petr. de Ancha. conſi. lvij. incip. circunſpectis regulis cauſæ.

b ✠ POMATES. ¶ Non enim. Vide per mod. c. j. in j. not. qui feu. da. poſſ. per Fræn. cur.

c ¶ Exemplato. Vide materiã inuentarij, & quæ poſſunt opponi cõtra inuẽtariũ & formam inuentarij, in Spe. de inſt. edi. §. dicto de impugnatione teſtamenti.

d ✠ POMATES. ¶ Conueniri. Vide Alex. cõſil. vj. ij. colũ. iiij. vol. & in authẽ. ſi qs in aliquo. in ij. col. ver. ſeptimò fallit. C. de eden. Feli. c. quoniam contra. in xxvj. col. verſi. ſexto quæro. de proba.

e ¶ Non faceret fidẽ. Regiſtrum actorum facit fidẽ, adde Bald. in l. geſta. de reg. iur. & Bald. & Ange. in authenti. ſi quis. C. de edend.

e ✠ POMATES. ¶ Non faceret fidẽ. Vide Alex. conſil. vj. in iiij. vol. & in auẽ. ſi quis in aliquo. in vj. col. C. de eden.

f ¶ Debitorẽ cogi. Caſus in quo poſſum cogere debitorem vt de nouo faciat promiſſorẽ, idẽ ſi inſtrumentũ eſt antiquũ, vel variati ſunt confines, ſecundũ Bald. in authẽ. ſi quas ruinas. C. de ſac. ſan. ecc. & adde Bar. in d. authẽ. ſi quis in aliquo. facit lex ſi quis. de fabricen. libr. xj. Adde quòd idem Barto. ſequitur Ioan. andr. in addi. ad Spec. in titu. de inſtru. edi. §. ij. ver. qd ſi ſoluí x. vbi dicit Specu. cp debitor non obſtante cp ſibi redditũ fuerit inſtrumentũ obligationis debiti cp poterit cogere creditorẽ vt ſibi faciat inſtrumẽtum confeſsionis ſolutionis.

g ¶ De hoc per Gul. Adde no, Bar. in l. hęredes palã. §. ſi quis poſt. de teſta. & in l. adoptio. de adop. Et iſtã gl. hic de imbreuiatura ſequitꝛ Bart. in l. gallus. §. idẽ credendũ. de lib. & poſthu. & ibi dixi.

h ¶ Sed aduertendum eſt. Et vide Bar. in l. ſi debitor. quæ in frau. cre. Bald. in l. fi. C. communia de leg. & dixi in c. de ſchiſma. Andr. Barb.

id quod. §. fi. cũ l. ſe. Solu. hic adminiſtratio mitigat delictũ, vtí text. dicit, & gl. & ꝓbat in ll. alle. in cõtrarijs ſecus &c. Ad iſtud op. ſ. de ijs q no. infa. l. athletas. §. ait ꝓtor. vbi licet qs teneat cauponã: & ſub prætextu cauponæ teneat mãcipia quæſtuaria, nõ mitigat delictũ. gl. non ſoluit. Dic cp ibi nõ conueniꝝ rõne adminiſtrationis, ſed vt quilibet tenẽt mãcipia quæſtuaria. Præterea ibi nõ erat officiũ publi cum vtilitate & authoritate. Op. j. de tu. & ra. diſt. l. j. §. in tutela. Rñdeo, fateor cp tutor põt cõueniri furti: & tũc nõ cõueni reꝝ vt tutor, ſed vt quilibet furtũ faciens: & teneretur ſcdm cõem naturã actionis furti: hic conuenitur actione de rõne diſtrahẽda: & ſic vt tutor. Opp. cp in duplo nõ inſit ſimplũ: vt l. ſi pro fure. ſ. de cõdi. furt. Gl. inuoluit ſe. Iſta eſt vera cp hic cõuenitur actiõe de rõne diſtrahẽda in qua cõuenitur vt tutor, & adminiſtratio mitigat delictum, ibi qñ agitur actione furti. Quæro an quadruplũ vel duplũ ad qd tenetur tutor actione furti deuoluat in actione tutelæ quaſi tutor debuerit à ſe exigere. Gl. videt tenere cp ſic. qd eſt mirũ: quia tũc debitũ ex vna cã deuoluit in actione ex adminiſtratione qñ eiꝰ cuius bona adminiſtrant, intereſt, vt l. diuortio. ſ. de negeſt. & ſ. eod. l. quoties. §. j. & §. ſe. ſed iſta actio furti nõ eſt mere pœnalis, nec cõtinet intereſſe pupilli. glo. tñ ſic tenet. Sequitur verſi. nõ ſolũ. Hæc eſt quinta pars in qua iuriſcõſultus format vnã dubitationẽ circa illã limitationẽ regulæ quę dicebat tũc periculũ eſſe cõmune, qñ geſſerunt oẽs. ſecus qñ vnus geſsit, alius nõ: et dubitat qualiter qs intelligat gerere. Ad quod rñdet multũ notabiliter, ſiue qs gerat per ſe, ſiue mãdet alteri tutelã gerẽdã, ſiue cõmittat contutori ſuo, & ab eo recipit ſatiſdationẽ: ipſe gerere videt. nec põt defendi tanctꝫ nõ gerẽs. Sequitur ver. itẽ in eo quod nemo. Iſta eſt ſexa pars, ĩ qua iuriſcõſultus format vnã dubitationẽ circa eandẽ limitationẽ, quę dicebat ſi vnus geſsit: & aliꝰ nõ, prius cõueniẽdũ eſſe gerentẽ. Dubitat ergo qd ſi vnus geſsit aliqua, & alia neglexit, alius oĩno nõ geſsit. an in nõ geſtis ſeruetur ordo: Rñ. cp non, niſi eſſent cõnexa his quæ geſta ſunt. No. bene iſtũ caſum, & exẽpla quę ponunt in gl. Sequitur ver. qd autẽ. Iſta eſt ſeptima pars in qua iuriſcõſultus format vnã dubitationẽ circa illã limitationem regulæ quę dicebat ſi tutores ſunt ſoluẽdo tpe finitæ tutelæ, periculũ diuiditur inter eos. ſecus ſi deſierint eſſe ſoluendo. Quæro qualiter definere eſſe ſoluendo intelligit & qſtio & rñſio clara eſt multũ. No. tex. ibi: nã apertè ꝓdigo &c. vbi videt caſus cp licet † qs ſit manifeſtè prodigus: tñ valẽt geſta per eũ, niſi interdicat ſibi adminiſtratio: qd plenè examinaui in l. is cui bonis. de ver. obli. Not. tex. ibi, vel cuius bona venierũt. Ex quo collige † cp qñ bona alicuius vẽdunt ad petitionẽ creditoris, præſumptio eſt cp nõ ſit ſoluẽdo. Opp. j. de magi. cõue. l. j. §. ſi magiſtratus. 30. Dicit gl. aliud in magiſtratibus q excuſantur ſi tutor quẽ dederũt erat ab initio ſoluẽdo, aliud in cõtutoribus q ita demũ excuſant ſi erãt ſoluẽdo tẽpore finitæ tutelæ. Dy. dicit cp hoc nõ eſt verum qñ magiſtratus dedit tutorem, & accepit ſatiſdationẽ. ſed ſi ſatiſdationẽ nõ accepit: tũc nõ excuſatur niſi ſoluẽdo ſit tpe finitæ tutelæ, vt l. Aemilius. ſ. eo. Ex ꝑdictis oĩbus apparet ſolutio q. ꝓpoſitæ in prin. legis ſi diligẽter aduertat. Vltimò circa iſtã materiã eſt diſtinguendũ, tñ qa gl. alibi iſtã materiã tractauit, ſ. l. j. §. nũc tractemus. de tu. et ra. diſt. et iſtã legẽ nõ diligẽter aduertit: iõ ibi dicem.

1 ☞ *Tutor rem alicui uenditam ſi ille non ſoluat pretium poteſt retinere, ſi ipſe tantundem de ſuo expendit in utilitatem pupilli & uenditio iuſtè facta fuerit.*

1 a **TVtor rerum.** †[a] Rẽ pupilli iuſtè vendita põt tutor ſibi licitè retinere ſi emptor pretiũ nõ ſoluit: & ipſe tutor pretiũ de ſuo in vtilitatẽ pupilli cõuertit. h. d. & eſt ſingularis & no. caſus. Innuit cp tenet emptio facta ſe authore. Contra j. ti. j. l. pupillus. §. itẽ ipſe tutor. Gl. innoluit ſe multũ, ꝓ ſolutione huiꝰ cõtrarij. Tu dic cp tutoris authoritas fuit ab initio: hic iuſtè interpoſita, cũ alteri fuit facta vẽditio, vñ abſcp noua authoritate nõ ſoluẽte emptore potuit tutor ſibi retinere palã & bona fide: arg. ſ. c. l.

b nõ exiſtimo. Facit j. de le. iij. l. pater. §. quindecim. Nõ emᵇ vt noua emptio, ſed antiquæ emptionis inpſonã tutoris trãslatio, & etiã ſoluit gl. quæ dicit cp hic emit palã, & bona fide, eſt vera in ſe, ſed præcedens verior & notabilior eſt. & ſigna cã.

1 ☞ *Debitum quando probetur ex inſtrumento exemplato in inuentario.*
2 *Inſtrumẽta producta de uerbo ad uerbũ ſi inſeratur in actis: tũc faciũt fidẽ perpetuò.*
3 *Tutor de culpa an teneatur.*
4 *Inuentarium quando fieri debeat coram iudice.*
5 *Si inſtrumentum eſt perditum uel non reperitur extenſum in imbreuiatura notarij: an poſſum cogere debitorem ad nouam promiſſionem faciendam.*

CHirographus. Imputatur tutori, ſi ex inſtrumentis in inuẽtario exẽplatis potuit cõuenire debitores, & neglexit. h. d. In tex. chirographis, ſcilicet publicis. Itẽ ibi, eos debitores, eoſcp cõtutores. Itẽ ibi priores, ſcilicet extraneos debitores, eoſcp tutores. No. cp † ex inſtrumẽto exẽplato[c] in inuẽtario probat debitũ. Cõtra hoc op. C. de eden. auf. ſi qs in aliquo. Glo. dicit cp hoc fuit factũ authoritate iudicis: intelligas & parte citata ad cõfectionẽ inuẽtarij. Aliàs authoritas iudicis ei nõ præiudicaret, vt l. de vnoquoq. j. de re. iu. & ſ. de adop. l. nã ita diuus. Ita tenẽt doc. in d. auf. ſi qs in aliquo. Addit glo. cp debet tota ſeries iſtorũ inſtrumẽtorũ in inuẽtario cõtineri[d]. Iſtud eſt verũ ad hoc vt ex inuẽtario poſſet ꝓbari. Nã ſi particula eſſet exẽplata, nõ faceret fidẽ, [e] vt ſ. de legi. j. inciuile. in tex. et in gl. Ex hoc † collígitur practica cp ſi inſtrumẽta quæ ꝓducunt de verbo ad verbũ inſerunt in actis: tũc faciũt fidẽ ꝓpetuò, etiã ſi originale pdat, vt hic. & ſic oportet intelligi l. iij. C. de fide inſtru. Sed ſi particula tm exẽplaretur, ſecus eſſet, vt dictũ eſt. Et hoc verũ quãtũ ad hoc vt ex inſtrumẽto exẽplato in inuẽtario alij cõueniãtur: quantũ autẽ ad hoc vt tutor poſsit adminiſtrare: ſufficit ſi de inſtrumẽto ĩ inuẽtario fiat mẽtio, ſicut in creditoribus dicit j. de bo. auth. iud. poſ. l. fi. & dixi in l. tutor q repertoriũ. in prin. ſ. e. & tene mẽti iſtã gl. Quæro an ſufficiat probare inſtrumẽtũ eſſe amiſſum caſu. dic vt ĩ gl. Quęro de quibus inſtrumẽtis loquit hic. Rñ. de publicis: in priuatis aũt nõ ꝓcederet: qa nõ poſſet fieri cõparatio, vt dicit gl. Quæro extra gl. de † qua culpa teneat. Rñ. de lata hoc caſu nõ de leui, vt

3 4 l. iij. C. arb. tu. Itẽ hæc inducit cp † inuẽtariũ tutoris debeat fieri corã iudice, qd eſt verũ quãtũ ad hoc vt pĩudicet debitoribꝰ, vt dixi ĩ l. tutor q repertoriũ. ſ. e. ĩ prin. Scdò no. † cp ſi amiſſi ĩ

5 f ſtrumẽtũ poſſum petere debitorẽ cogi[f] ad nouã ꝓmiſsionẽ faciẽdã. Itẽ ſi reperiat libreuiatura, i. inſtrm notarij nõ extẽſum, illud intelligit Ric. vocatis his quorũ intereſt: qa ſolẽnitas q̃ requirit in cõſtitutione alicuius rei, requiritur eadẽ in redintegratione eiuſdẽ, vt C. de nup. l. ſi vt proponis. Facit vt in au

g then. de tabellio. §. j. col. iiij. de hoc per Gul. [g] ſ. de ado. l. adoptio nõ iure facta. & gl. C. de diſcuſſo. l. ij. li. x. facit quod no. in authen. de hær. & fal. §. j. & ibi per Iac. de bel. & in Spe. de in

4 h ſtru. edi. §. ſed nunquid caſu. & ver. ſeq. Sed[h] aduertendũ eſt quòd

a ¶ Ab eo. Ad intellectũ hui⁹ text. aliqua dixi poſt Barto. in l. poſt contractum. in vlti. colum. de do. ſecundum Imol.

a ✠ POMATES. ¶ Ab eo. Vide mod. pu. in c. conſtitu. in xj. col. de appel.

b ¶ Scdò not. Sed hoc fallit valdẽ no. ſcdm Bal. in l. ſi qs filio. §. ſi aũt. j. de iniuſt. teſt. & in c. j. §. ſancimus. quo tẽpo. mil. ſuc. pe. 3 deb. & vide Ang. in l. furti. ſ. de ijs qui no. in fa. vbi ponit multas fallentias. Andr. Barba.

c ¶ Statutũ dicit. adde tu, & hãc q. vid latiſ

1 ſimè examinatã per Aſtẽſem in ſuo trac. ſup. ſtatuto cp exiſtẽtib⁹ maſculis fœmina nõ ſuccedat in xj. pte. q. iij. q tẽtãs opĩ tenet diſtinctionẽ Pa. de Ca. in d. l. Titio. §. Titio centum.

b

2

d ✠ POMATES. ¶ Quanquã. Vide Bal. l. vxor. C. d cõd. inſer.

d ✠ P. PAV. P. ¶ Quanctꝫ. Ad reg. iſtius l. vide latè Iaſ. in l. quoties. col. vlt. C. de iud. vide Barb. vbi ſimiliter adducit in cõſ. ij. aliàs xx. col. v. vol. ij. et ad Cõmẽ. cõſ. lxxvj. co. iiij. 3 in pri. dicentẽ cp vbi regulariter nihil ꝓhibet includi, put eſt

4 hic: qa regulariter ſi pupillꝰ adeat hrdita tẽ alicui⁹, nõ ſequitur quòd efficiatur debitor tutoris niſi caſu contingat quòd ille ſit debitor tutoris circa verbũ authorari in hac materia authoritatis ꝑſtã de in facto ꝓprio. vi de Ro. ſin. cc. lxxix. in ci. collegiũ. Itẽ ſtãte ſtatuto cp filiꝰ nõ poſſit ſe obligare ſine cõſenſu pri⁹, an pr poſſit ꝑſtare cõſenſũ ſe obligãdi in re ꝓpria ieſius, vide Ale. cõſ. cvj. Itẽ an filiꝰ poſsit donare cã mortis pri ipſo pre cõſentiente, vide Bal. conſi. ccix. vol. iij. & Ro. cõ. xxix. ĩ iij. dub. & an poſſit ſe obligare ꝓ eo redimẽdo ipſo cõſentiẽte vide Bal. cõſ. ccxiij. vol. ij. & an filiꝰ poſsit donare cã mor

1 tis pri, ipſo pre cõſentiẽte, vid Fe. ĩ c. cũ nũtiꝰ. ad fi. de teſt. Ang. cõſi. cxliij. Sed aduerte cp Fel. in d. c. cũ nũ

1 tius. loqt in patre & ibi vide cp coiſo cp cõtrahit cũ filio ſecũ cõtrahẽti. dixit Bar. in l. frater à fratre. in vlt. char. ver. ꝗro qd d cõtractu reſtõnis. ff. de cõd. inde. & de veritate vid Iaſ. in l. quoties. C. de fideicõ. Feli. in c. edocceri. §. admittitur. de reſc.

cp inſtrumẽto amiſſo qñ cp ego peto à notario, vt reficiat mihi nouũ inſtrm. Qñ cp peto à pte vt faciat mihi nouã, pmiſsiõẽ: qa nec originale nec ꝓtocollum inueniꝝ, & hoc loqt hic. Et de iſto caſu qualiter quis cogat, dixi plenè in l. ſi finita. §. elegãter. d dã. ĩfe. & j. d li. le. l. iiij. §. nũc de effectu.

☞ *Iudex appellationis cognoſcit an appellatio ſit accipienda, uel ne.*
2 *Facta appellatione pendente reuocantur in priſtinũ ſtatum per officium iudicis appellationis.*
Quando fiat dicta reuocatio, & circa quæ.
Alienata lite pendente reuocantur officio iudicis.
Pretium non reſtituitur ei à quo fundus aufertur.

a **Ab eo.** [a] Facta appellatiõe pendẽte ſi appellãs ſuccũbit officio iudicis appellatiõis in ſtatũ priſtinũ reponuntur. h. d. Primò nota † cp ſi iudex primus nõ recipit appellationẽ, an ſit recipiẽda vel nõ: ſpectat ad officiũ iudicis appellatiõis, vt hic, & j. nil no. ap. pẽdẽ. l. j. ij. rñſo. Et ideo iudex primꝰ q nõ recipit debet exprimere cãm quare non recipit, vt j. de ap. reci. l. ſciendũ. ſcdo[b] no. † cp facta pendẽte appellatiõe reuocant in priſtinũ ſtatũ per officiũ iudicis appellationis, vt hic. & ita intelligit glo. Idẽ no. in l. furti. §. j. j. de ijs q not. infa. Et aduertendũ eſt cp iſta reuocatio fit demũ ſecuta victoria in cã appellatiõis, vt hic, ibi appellatione iniuſta &c. Et aduerte: qa reuocant oĩa facta tam p eum q appellauit, vt hic, ſi ipſe ſuccũbit cp facta per iudicẽ cõtra eũ ſi ſnia irrita, vt l. cũ ex cã. j. de app. No. etiam † cp eadẽ rõne debẽt reuocari alienata lite pendẽte per tit. extra vt lite pẽ. nil inno. & p l. fi. C. de lit. † Vltimò not. cp ei à quo fundus auferi nõ reſtituit pretiũ. qd facit ad q. cp ſi per inqſitorẽ hæreticę prauitatis reuocant alienata p hereticũ, nõ debet reſtitui pretiũ. De quo p Cyn. in l. fin. C. ad l. iul. maie. hoc dixi j. d ijs quæ in frau. cre. l. ex his &c.

VI negotiationem. Si tutor facit id qd teſtator iuſsit ꝑſumit in dubio noĩe pupilli facere, licet nõ exprimat. h. d. Opp. ſ. eo. l. Titiũ. §. altero. Sol. gl. multis modis. Tu dic cp hoc eſt propter præcedens mandatum defuncti, vt dixi in d. §. altero. &c.

Ex duobus. Quod tutor ab alio exigit noĩe ſortis vel vſurarũ ctũ ad eũ loco ſortis habet. h. d.

Teſtamento. Tutores dati inutiliter in teſtamẽto nõ tenẽt de periculo añ cõfirmationẽ cõtingente. h. d. ſ. e. l. impuberi. & l. tutores q poſt. §. curatores. & qd ibi dixi.

1 ☞ *Quando legatum dotis factum filiæ poſsit peti.*

Pupillo. Tutor tenet ſi relictũ pupillo negligit à fratre ipſius petere. h. d. & ẽ notabilis. Facit † cp ſi pr relinqt dotẽ filię cp poſsit ſtatim eã petere nõ expectato tpe nubili, vel cp nubat qd eſt verũ indubitãter ſi reliquit ſimpliciter nõ adiciẽdo ꝓ dote, vt hic. ſed relinqt ꝓ dote: quatenꝰ ẽ intra legitimã: idẽ qd ſtatim põt petere cũ nõ recipiat dilatiõẽ, vt l. qm in prioribꝰ. C. de inoffi. teſta. Sed in eo qd eſſet vltra legitimã: tũc põt eſſe cõtentio: qa videt iſtud legatũ eſſe purũ, vt l. Titio. §. ante nuptias. ſ. de condi. & demon. ibi dicam. tangunt doc. in l. ſancimus. C. de nup. & ibi faciũt ad quæſtionẽ cp ſi ſtatutum dicit[c] cp filia fœmina nõ ſuccedat, ſed debeat dotari, vtrum poſsit ſtatim petere dotem, dic vt ibi.

Item quòd contra ſe pater poſsit authoritari, vide Bologn. in addit. ad conſil. ciij. Ioan. de Anan.

QUæſitum. Quantum ad recipientẽ pro ſorte habet quod ei ab initio pro vſuris datur. h. d.

CVm hæreditas. Pactum qd tutor facit cum creditoribus pupilli, tenet obſeruare in ſeipſo. h. d. Opp. cp officium ſuũ erit ſibi damnoſum. cõtra l. ſi quis ex ſignatoribus. j. quẽad. teſt. aper. Dicit gl. cp nõ erit: quia ad hoc cogebat cõſentire maiori parti. Certè iſtud eſt verũ qñ oẽs ſimul cõuocati hoc ſtatuiſſent, vt l. iuriſgẽtiũ. §. hodie. aliàs eſt ſub l. & ſuũ hæredẽ. ſ. de pact. ſed hæc lex innuit cp fuerit pactũ factũ ſingulariter cũ quolibet, nec dicit cum maiori parte. vnde ſi nõ eſſet tutor nõ cogeretur. Dicẽdum eſt ergo cp officium ſuũ nõ eſt ſibi dãnoſum. Nam ſi pupillus nõ adiuiſſet non haberet quem cõueniret: & ſic perderet creditum. Item nec videtur damnoſus eſſe ſibi cõſenſus ſuus: quia prouocando alios videtur eſſe parte contentus. Facit j. de doli excep. l. apud celſum. in prin.

SI tutoris. In actione tutelæ venit qd factũ eſt ab hærede tutoris implente inchoata per defunctũ. h. d. Opp. ſ. eo. l. tutores qui. poſt prin. Sol. gl. cp ibi loqt de geſtis nõ inchoatis p defunctũ. hic ſecus. Idẽ intellige de oĩbꝰ geſtis per hæredẽ ad quæ tenebat vt veniant in actione tutelæ. hic de his ad quæ nõ tenebatur, vt veniãt in actione negotiorũ geſtorum, vt j. de fideiuſ. tu. l. etiam. & l. ſe.

APud Ariſtonem. Pupillus tenetur ex culpa tutoris, quatenus eſt locupletior, & etiam vltra ſi tutor eſt ſoluẽdo, ſed liberatur cedendo actionẽ. h. d. Primò ponit vnũ dictũ Ariſtonis. Secũdò circa iſtud author. l. mouet duo dubia. Tertiò dictum Ariſtonis approbat. Quartò ſeipſum redarguit de eo qd malè dubitauerat: & dictũ Ariſtonis qd ſimpliciter approbauerat limitat: ex quo colligit ſolutio primę dubit. Quintò ſoluit ſecundã dubi. quã fecerat. Secũda ibi: ſed tutor. Tertia ibi: qd tu putas. Quarta ibi: ſed quare. Quinta ibi: impunè. Oppo. in prin. approbauit dictũ Ariſtonis, in ver. ſed qa dicit cõtrariũ. Rñ. gl. fateor cp corrigit ſeipſum. Quidã mod. volũt tenere ne ſeipſum corrigat dicẽtes cp in prin. loquit qñ culpa tutoris fuit talis, ex qua pupillo nõ orit actio durãte tut. ideo nõ liberatur cedẽdo actionẽ: qa nõ põt cedere. in ver. ſed qa. loqt qñ culpa tutoris fuit talis cp durãte tutela oritur actio: vt furtũ, vel rapina: vt l. ſi tutor Reipublicæ. in fi j. de tut. & ra. diſt. meritò liberatur cedendo: quia põt cedere. Sed certè, licet in primo caſu nõ nata ſit actio: poteſt tñ cedere ſpẽ actionis: vt C. de do. l. ſpẽ. ideo eadẽ eſt ratio. Tene ego ſolutionẽ gl. cp corrigit ſc. Ita tenet Dy. & lac. de are. Opp. ſ. de euict. l. illud. ne vis fiat ei. l. j. §. hoc edicto. cum ſimi. Rñ. cp omnes leges quæ dicunt pupillum teneri, ſi tutor eſt non ſoluendo, intelligas cp liberatur cedendo actionem, per hanc l. Opp. ſ. eo. l. cùm plures. §. j. Sol. Quandocp tutor aliqua facit diligẽter: & tunc pupillus tenet, etiam ſi caſu bonum exitum non habuit, vt ibi. Quandocp facit aliqua culpabiliter, vel doloſè: tunc tenetur pupillus, quatenus ad eum peruenit, vel vt cedat actionem: vt hic. De quo plenius dixi in l. ſi dolo. j. ſi quis omiſ. cauſ. teſt. vbi tangit glo.

De authoritate tutorum & curatorum. *Rubrica.*

1 ☞ *Quòd non licet directo an liceat per obliquum, & quando.*
2 *Filius poteſt ſtipulari à pupillo in cauſam caſtrenſis peculij, uel quaſi patris authoritate.*
3 *Pater authoratur filio in cauſa aduentitia, & ad quem remanebit uſusfructus.*
4 *Donatio cauſa mor. facta per filiũ in poteſtate patris ipſo patre authorãte, an ualeat.*
5 *Filius ut poſsit donare cauſa mortis, ſufficit conſenſus patris.*
6 *Conſenſus rẽquiſitus à ſtatuto in contractu mulierum non poteſt præſtari per eum cui directò acquiritur.*
7 *Pater authoratur filio donanti cauſa mortis, fratri ſuo exiſtenti in poteſtate.*

LEX I.

d **QVanquam.** [d] Quod non licet de iure directo, licet per cõſequẽtiam. Itẽ quis non

¶ Potest authorari. Et ad materiã an qs posit ad sui vtilitatẽ authoritatem præstare, quero si collegiũ nõ põt sine authoritate Prioris cõstituere procuratorẽ velit priorẽ cõstituere, an posit prior authoritatẽ præstare. Bal. cp sic in l. filiusfa. §. veterani. de procu. alle. dictũ Archi. in c. præsentiũ. de testi. in vj. Et ad materiã vide Bal. & doc. in auẽ. preterea. C. vnde vir & vxor. & per Bal. in l. si furios?. C. de nup.

& vide quod habeẽ in l. si cõsul. de adop. & vide oino qd no. Bar. in l. ab osbus. §. si Titio. de leg. j. & in simili q. vide Bal. in authẽ. hoc ius porrectũ. de sac. san. ec. vbi ponit an eps alienãs res ecclesiæ suæ possit ipse sibi, authorari.

a potest authorari[a] in negotio ex quo sibi acquiritur principaliter. hoc dicit. Oponitur quod non licet † directò, non licet per obliquum: vt s. de his qui not. infa. l. athletas. §. siue autem. de dona. inter vi. & vxo. l. si sponsus. §. j. de libe. lega. l. si is qui duos. in principio. Soluit Dy. quando aliqd per se separatim ab alio est prohibitum, sed illud necessariò sequitur ad positionem alterius permissi, quod nõ licet directò, licet per consequentiã: vt hic, & suprà de pac. l. si vnus. §. illud. de vsufcap. l. si aliena. §. hoc iure. de libe. leg. l. si is qui duos. in fin. de in integ. resti. l. non solum. j. eodem. l. quod dicimus. de accepti. l. & per iusiurãd. §. & si fideiussori. Si verò illud prohibitum non sequitur necessariò ad permissum: tunc illud quod non licet directò, nõ licet per consequentiam, vt in contrarijs. Sed si permissum nõ potest procedere sine prohibito, quod non licet directò, licet per consequentiã: vt l. quoties. C. de iudi. Ita dicit Dyn. & bene. Quærit glos. † quid si filius stipulatur à pupillo in causam peculij castrensis, vel quasi patris authoritate, an valeat. Glo. dicit quòd sic. Sed contra facit infrà eodem. l. quod dicimus. §. fin. & suprà de iurisdi. om. iudi. l. qui iurisdictioni. Non enim videtur considerãdum an per filiũ quæritur patri, vel non: sed hoc solũ an filius sit in potestate. Nam filius nõ potest authorari patri, licet ipsi filio nõ quæratur: vt d. l. quod dicimus. §. fin. Et hoc videtur innuere glo. in l. impuberem. §. j. j. de falsis. Dico quod hæc glo. dicit bene.[b] Aut enim pater authoratur filio: & tunc solũ inspicimus an per filiũ quæratur patri: vt j. de fal. l. si pater. & l. impuberem. §. j. ita debet intelligi quod no. per gl. Aut filius authoratur patri: & tunc solã patriã potestatẽ inspicimus: vt l. quod dicimus. §. fi. j. eo. Et est ratio: quia pater potest iubere filio, nõ econtra. Ad prædicta facit s. de dona. inter vir. & vxo. l. iij. §. qui in eiusdem. vbi nõ prohibetur donatio filio eunti in castra. Quero,[c] qd si † pater authorat[3] filio in causa adductitia. Dicit gl. cp valet quo ad ꝓprietatẽ, nõ quo ad vsumfructum: qa patri quæritur. Sed ad quem pertinebit vsufructus: videt cp ad ipsum filiũ, qui habet proprietatẽ. Nõ enim remanebit apud promittentẽ: arg. C. de bo. quæ libe. auẽ. excipitur. quod declara vt dixi in d. l. impuberem. §. j. Quæro, † qd si filius[d] velit donare causa mortis ipsi patri, vel eius seruo eo authoranteꝛ an valeat: Videtur cp nõ[e] dicit gl. ista ratio nõ procedit de iure antiquo, secũdùm quod pater occupabat omnia iure peculij: vnde nõ erat sibi necessaria donatio causa mor. secũdũ verò iura hodierna procedit

Iam non obstat dum dicebat Angelus cp differentia sum & authoritatẽ: quia respondet ipse: quia licet est verũ, quando est diuersa ratio: sed hæc nõ est diuergo &c. Sed certè Imo. nõ videtur bene suscipere. Nam intrẽtio Ang. fuit ista, cp iura in donatione causa mortis quã filius potest facere, requirunt voluntatẽ & nõ authoritatẽ: quæ voluntas põt quãdocunq; interuenire, etiã post actũ. l. si autẽ plures. de aqua plu. arcẽ. & l. fi. C. ad Macedo. cũ sinti. Si ita est: ergo apparet cp hæc voluntas patris non habet interuenire ad integrandã personã filij: quia si haberet interuenire ad integrandam personã filij, requireretur cp interueniret in actu. sicut authoritas. d. l. obligari. §. tutor. Sequitẽ ergo cp dicitur requisita, & debet interuenire ne fiat præiudiciũ patri: meritò vbi nõ agitur de præiudicio patris, nõ requiritur talis voluntas, vt pater in l. filiusfa. in fi. ff. de dona. sed in proposito nostro nã est in consideratione voluntas patris hoc casu: quia offendiur lex. & sic ad Ang. rationẽ nõ videt sufficiẽter respõsum. Pro quo bene facit quæ no. Bart. & alij ind. §. necessitatis. & vt j. cõcludã, verior videtur opi. Ange. Ro. in d. §. fuit quæstũ. fe remittit ad dicta per se in l. ij. in prin. de do. & ibi tenet opi. Bar. per Cle. ij. de re. eccle. non alie. cuã allegat etiam hic Imo. Sed ad illũ tex. in Cle. ii. potest respõderi cp ibi ille consensus præstãdus per episcopũ in cõtractu celebrando ab ecclesia, nõ fuit requisitus principaliter ad cõmodum ipsius episcopi, sed ad cõmodũ ecclesiæ, cuius capitulũ vel Rector contrahebat. & sic ad integrãdam personã rẽgoris vel capitulinos autẽ loquimur in cõsensu præstando in fauorẽ ipsius patris, non autẽ ad integrandã personã ipsius filij, vt dixi. Nõ obstat responsio, quam dedit Imo. in d. §. fuit quæsitũ. ad §. fin. autẽ. ad Trebel. quia aliud est collegium, & aliud singularis persona de collegio. l. in tantũ. §. vniuersitatis. de re. di. l. sed si hac. §. qui manumittitur. de in ius vo. Vnde q̃uis in illo §. singularis persona præsideret collegio quo ad conuocationem vniuersitatis faciendam, vel quo ad hoc vt esset primus in ordine, iuxta l. j. de albo scriboꝝ ibi no. per Bar. ergo ibi ipsius, vt singularis personæ de collegio, requiriẽ cõsensus: non autẽ ibi requiritur cõsensus ad integrandã personã collegij. Secus vbi requireretur authoritas ad integrandã personã collegij, vt in episcopo: vt d. Cle. ij. Sed ad illã Cle. põt respõderi vt s. quã responsionẽ etiã dedit Abb. in c. cũ in veteri. de electio. cuius verba s. referã. Adde cp vltra scripta hic per doct. Bart. in l. frater à fratre. de condi. inde. tenuit in vlti. q. opi. glos. in hac l. j. de autho. tu. & sic contra Ang, eandem opi. tenet Bal. in l. bonorũ. in vlti. col. C. qui admit. & l. si vxorem. in j. colũ. C. de condi. insir. & Imo. in l. addibus. §. quod si filius. j. de dona. & etiam Bal. in l. si furiosus. C. de nup. ibi ponit vnum singulare verbum, & remediũ ad validandũ donationẽ causa mortis, quam vellet filius facere patri. Nam dicit ipse cp licet dicta donatio non valeat. vt in glo. hic tamen remedium est cp adhibeatur authoritas. seu decretum iudicis. Item adde cp cum opi, Ang. tenet Pet. de bellia per. hic, vt refert Bal. in d. l. bonorum C. qui admit. Mouebatur Pet. per d. l. j. C. de impo. lu. descrip. & per alia quædam minus vrgentia, quæ refert Bald. in d. l. bonorum. Hanc opi. etiam sequitur Cy. in l. fenium. in pe. quæstio. C. qui testa. facere possallegad, cùm ipse. cum ibi no. C. de cõtrahen. emp. Idẽ etiã tenuit Fulgo. in d. l. fenium. & ibidem etiã Pau. de ca. in d. l. fenium. referens se idẽ aliãs consuluisse cum pluribus doc. Perusinus. Idem Ang. in consil. cl. xxxviij. filia resultauit patri, &c. Idem tenet Pau. de ca. in l. filius qui in potestate. de testa. Idẽ Iacob. de Are. hic vno casu. videlicet, quãdo pater generalẽ dedisset licentiã donandi causa mortis nõ specificato cp donare posset patri. Nã tunc videtur cessare ratio huius l. Secus autẽ vbi specificẽ pater cõsentiret filio donanti causa mortis ipsi patri: quia tũc procedit gl. hic posita. Istud tamẽ quod dicunt Iac. de Areti. & Cy. pendet ab alia q. videlicet vtrum possit dari generalis potestas à patre filio donandi causa mortis, vel testãdi ad pias causas vel similes actus. De qua quæstione tãgit Bal. in l. j. C. de sacrosan. eccle. ad prædictã etiã vide Bal. & Sali. in l. j. C. vnde vir & vxor. vbi ponunt q. quam ponit Ang. in d. l. j. §. fuit quæsitum. statuto cauetur quòd mulier non possit testari sine consensu mariti: quid si vult testari, & instituere maritum: quid iuris? Dicit Bal. se dubitare. finaliter dicit quòd si maritus renunciet illi facultati præstandi cõsensum sibi dari à statuto, quod quidem facere potest. l. si quis in cõscribendo. C. de pact. l. pactum inter hæredem. eo. titu. hoc pacto potest maritus ita instituì. l. si pater. de ma. vin. & l. quidam cùm filium. de verb. obligã.

debet esse inter consentẽtẽ Ang. in ratione sui, differẽtia, quãdoq; idem ratio, per suprà dictas

e3

nec ob. lex ista, & d. l. j. §. fuit quæsitum. qua dicta iura loquuntur qũ præstãt authoritas ad integrandã personã: non autem in quæstione prædicta ita stabat: sed solũm in fauorẽ mariti. Sali. etiam in præalleg. l. j. C. vnde vir. videtur transire cũ illa opin. quòd maritus possit consentire: quia consensus à statuto requisitus, est requisitus in fauorẽ eius, igitur non debet in eius odium, & c. l. quod fauore. C. de legib. adde tamẽ cp de directo tenuit cõtra Ange. Bar. hic in fine prin. dũ dicit, hic est argumentum pro statuto cp non valeat cõtractus per mulierem, &c. Et cũ hac opinione Bar. hic posita cõcordat Paul. de Cast. in dicta l. fenũ. Idẽ tenuit Angel. qui est sibi contrarius in §. œconomus. in auẽ. de ali. & emph. col. viij. Hanc partẽ videtur sequi Rom. in d. l. j. C. vnde vir & vxor. tenẽs simpliciter cõtra Bal. hanc l. j. de autho. tu. & quia cõsensus requiritur ad integrãdam personam mulieris propter imbecillitatẽ. l. ij. §. verba. ff. ad Velleia. istã opi. tenet ẽt hic Imo. per l. j. & ij. ff. ad Velleia. quia præsumitur quod statũ requirat cõsensum ad integrãdam personã earum: eo quia lex præsumit in eis imbecillitatẽ. & hoc dicit in contractu. In actu verò vltimę voluntatis dicit se dubitare: quia nõ resultat præiudiciũ, etiam si instituit dictos consanguineos: quia tale testamentũ est reuocabile. l. si mihi & tibi. §. in legatis. & de legat. j. Dico cp de statuto Tudertino: quod ponit, an si mulier testetur & instituat, &c. non omitto quod Abb. tetigit hunc artic. in c. cùm in veteri. de elec. vbi dubitat. Statuto cauetur cp mulier nõ possit contrahere sine cõsensu duorũ propinquorũ. consensit vnus, q cõtraxit, & alius, qui nõ cõtraxit, nõ consensit, vtrum valeat? & decidit ipse cp sic, per id quod no. glo. in d. c. cùm in veteri. In contrariũ adducit tex. in d. Cle. ij. & respondet vt s. respondi. Dico cp bene sentio, casus istius vltimi articuli, pendet ab hac cõsideratione, videlicet an hoc statutum fuerit introductũ ad fauorem propinquorũ, an ad integrandam personam mulieris. Si ad fauorẽ: expeditũ est per ea, quæ s. dixi in primo articulo. Si ad integrandã personam mulieris: tunc per legẽ nostrã & per l. j. §. fuit quæsitũ. Bar. in l. trãsactio. de trãsac. dicit cp qũ statutũ requirit consensum propinquorũ, videtur istud inducere in commodum propinquorũ. Intelligas scilicet proximorum. Ita Bald. in l. fin. per illũ tex. C. de verb. signi. & sequit ibi Sali. in l. j. C. vnde vir & vxor. & in l. fi. C. de testa. mi. & Pet. de Anch. in repe. c. canonũ statuta. versi. quæro vlterius. in ver. consanguinei. de consti. & Ang. in consil. clvij. tamẽ his nõ obstantibus dico cp in casu prædicto statutum videtur requirere consensum ad integrandã personam mulieris. Quod firmat in terminis Bal. in l. ij. C. de adoptio. Et istud idẽ vult Bart. rectè intuenti in d. l. transactio. licet eũ nũc allegauerim in cõtrarium, quod in veritate nõ facit. vnde concludo de iure verius, qã statutũ ad integrandã personã mulieris emanauit, nõ ad fauorẽ. Quod si ita est: non valebit cõtractus, nec institutio. Et ita teneo in his duobus articulis. Et ad materiã vide Ioã. And. in Spec. de instru. edi. §. porro. in addi. inci. Petrus. ibi enim nõ examinat propriè has duas q. sed examinat vnã quæstionẽ, quã ponit hic glo. videlicet, vtrũ vnus filius posit donare confratri. Adde tu quod Bald. consil. lix. ij. libr. refert aliquas opin. an pater proprio facto posit authorari filio: & deinde dicit quòd aut pater authorat bona fide: & tunc posit. Et ita loquatur vna opin. aut mala fide: & tunc nõ posit. Subdit tũ, de iure verior videtur opiũ. cp posit authorari: quia aliud in tutore: vt in auẽ. minoris debitor. versi. sed & si accessione. aliud in patre, cui filius in potestate põt cedere iura cõtra tertiũ, nec aliqua lex prohibet. Idẽ & apertius tenuit Rom. consil. cccccxv. per eandẽ l. j. C. de impo. lu. descri. in versi. ex diuerso. respondit ad hãc legẽ cp loquit in authoritate quã ad sui cõmodum non potest quis interponere: & quæstio ista loquit in cõsensu: & aliud est authoritas, aliud consensus cùm sint diuersissima: vt patet ex his quæ no. Inno. de consue. c. cùm cõsuetudinis. & glo. in c. dictum. de reb. eccle. nõ alie. Quòd autẽ quis posit cõsentire ad sui vtilitatẽ, eo casu, quo res non potest explicari sine suo cõsensu, est casus de offic. dele. c. cùm in iure. & latius vide per ipsum Rom. in l. filius. de dona. Et in fin. aposti. indecisa relinquitur quæstio, an vnus frater posit donare alteri fratri patre authorante, si ambo sint in potestate. consi. xxvj. cõsuluit cp sic, plenè. Et de statuto cp mulier non posit testari sine cõsensu, vide in terminis Bal. cõsi. lxxvij. ij. vol. Ab. tamen consil. xl. in. iiij. lib. videt tenere cp pater possit authorari vni filio volenti alteri filio, & sic fratri donare. Bal. etiã consi. iiij. j. vol. videt tenere cp stante statuto cp filia vel eius filius non posit se obligare sine consensu Potestatis vel duorũ iudicũ, & prædicta tamẽ cessent si interueniat cõsensus aui vel patris quod hoc casu si pater consentiat ad sui commodum non valet. stante autem statuto quòd filius non posit se obligare sine consensu, & parabola patris, an poterit se obligare cum consensu patris pro redimendo ipsum à carceribus? vide Bald. consil. lxxix. j. lib. Adde etiam apostillæ inquantũ facit mentionem quòd Imol. dicit dubitare in vltima voluntate quãdo esset statutum quod mulier nõ posset testari sine cõsensu duorum propinquorũ, an illi propinqui possint cõsentire vt ipsos instituat. quod Bal. cõsuluit cõstante prædicto statuto quod sic: quia dicitur consensus, non authoritas. consilium est

licitatio, sicut nec in cæteris, quæ in testamento aguntur. Vnde not. dixi in l. j. de dona. causa mort. & l. j. j. eodem titu. tunc procederet determinatio glo. in fi.

1 ☞ Testis præsentia an necessariò includat intelligẽtiã. Et an præsentia tutoris sufficiat si tacet. nume. x.

f Tutor si inuitus.[f] Non valet authoritas interposita à tutore inuito,[g] nec præsentia corporis cum ignorantia. h. d. Not. posse † esse præsentiam sine consensu. & sic facit quòd licet testis dicat cp fuit præsens, quòd non sufficit nisi dicat quòd vidit & audiuit. Ad idem. j. eodem. l. non multum. & C. de erro. aduo. l. j. & per Ioannẽ Andre. extra de testibus. c. præsentium. Contrarium[h] puto quòd sufficiat,[i] est text. in l. testium. C. de testibus. vbi sufficit quòd testis dicat, numeratum est in eius præsentia. quod apparet: quia ipse non posset dicere se præsentem, nisi intellexisset. Facit s. de arbi. l. diem proferre. §. si coram Titio. de verb. signifi. l. coram.

clxxij. inci. hæc est copia. ij. vo. & Ang. consi. cxliij.

a ☞ POMATES. ¶ Vtilis. Vide Alex. l. j. §. quæsitum. in j. col. & sequen. ff. ad Trebel. Et in consi. cvj. in j. vol. & cõsi. xxix. in iij. vol. Ang. consi. cxxxiiij. inci. tria dubia. Ro. cõsi. cccccxv. & sing. cclxxx. alias consi. Ang. est. cxxxvj. Pañ. c. cũ in veteri. de elec. Alex. l. bonorũ. circa finẽ C. qui admit. & l. j. circa ij. col. C. eo, Barb. cõsi. j. in iiij. & xlvij. co. in j. volu.

b ¶ Tenet glo. Et facit etiã ista glo. ad id qd voluit Bart. in rubri. Dige. versus fi. dũ in quæstio. de donatiõe Constãtini respõdet ad l. legatũ. d ofti. pñsi.

c ☞ POMATES. ¶ Ad multa. Vide Ro. sing. cclxxx. Feli. c. edoceri. de rescri. Et no. cp statutũ cp filius non posit cõtrahere sine cõsensu propinquorũ, nõ habet locũ in patre: qa in eo cessat omnis suspicio. Ita Bal. pactũ quod dotali. in ij. colũ. C. de colla.

d ¶ Sunt enim. Et vide ad illud an si mulier nõ poterit testari sine consensu duorũ propinquorũ, an poterit vnũ ex illis instituere. Dic cp sic, per text. & ibi docto. in c. cũ in veteri. de elect. Et vide Bal. in l. fi. §. necessitate. C. de bonis quæ libe. & in l. si filius. ff. de his qui sunt sui. do. Abba. in c. cũ in veteri. de elect. Scribẽtes in l. si cõsul. ff. de adopt. & in l. cũ pater. §. libertis. de leg. ij. Bal. in l. fi. C. ad Mace. & in l. bonorũ, C. qui admit. ad. Bal. in l. j. C. vnde vir & vxor. Ang. in l. j. §. fuit quæsitũ. ff. ad trebellianũ. Bal. in l. si furiosi. C. de nup. Raph. in l. senũ. qui testa. facere pos. Pau. de cast. in l. qui in potestate. ff. de testa. & in l. si qs mihi bona. §. qã si mãdauit. ff. de acqui. hæredi. Bar. in l. tam his. ff. de don. causa mortis. quod voluit Ang. in §. œconomus. in auth. de eccle. tit. Ioan. de Imo. in d. §. fuit quæsitum. & in l. in ædibus. §. quod filius. ff. de donat. Io. in l. ij. eo. titu. Io. an. de instru. edi. §. porro. in addi. incip. quia Accursius. Bal. in c. fi. de feu. sine cul. nõ amit. gl. & Bal. in l. exceptione. C. de euict. & in l. si pater. C. de spon. domi. Anto. in c. cũ consuetudinis. de consuetu. Bal. in l. j. C. qui admit. Bal. in consilio cxlij. incip. præmittendum Io. mona. in c. dudũ. de reb. eccle. nõ alie. in vj. quod voluit Ioã. An. in cle. si vna. de reb. eccl. non alie. & in c. qui tacet. de reg. iu. in vj. Host. in c. possessiõe. de reb. ecc. non alie. do. Abb. in c. cum dilectus. de consuetudi. & quod voluit Barto. in l. j. §. fi plures. ff. de exer. Scribentes in l. fistulas. §. fundus. ff. de contrahend. emptio. quod habetur in c. consueuit. de iure patrona. Abb. in ca. magis. de voto. And. Barba.

e ☞ POMATES. ¶ Existenti. Vide Oldra, consi. xxvj. & consi. cx. Panor. consi. xl. in fi. in ij. vol. Feli. in c. insuper. in v. col. & in c. cũ nuncius. in vlti. col. ad fi. de testi. & Barb. consil. xlij. in xiij. col. in j. volu. Panor. c. sicut nosti. in v. col. de iureiurando.

f ☞ POMATES. ¶ Inuitus. De ratione huius §. in l. sub prætextu. C. de hęre. actio.

g ¶ Tutore inuito. Hoc verum, nisi sit compulsus à iudice, vt no. Bal. in l. fi. §. j. de bo. quæ libe.

h ☞ P. PAV. P. ¶ Contrarium Puto. Multas concordantias vide per Iaso. in Rubr. C. de in ius vocando.

h ☞ POMATES. ¶ Contrariũ. Vide Alex. consi. ij. in j. col. iiij. vol. & cõsi. xliij. in penul. col. eo. vol. & cõsi. cxxxiiij. in ij. col. in ij. volu. & opi. Bart. dicit communẽ Alex. cõsi. clxxx. inci. in causa Angelorũ. in ij. vol. Alex. cõsi. xx. incip. in causa opinionis. in iiij. volu. Pro qua facit gl. l. tutor. C. de peri. tuto, sed cõtra Bar. tenuit idẽ Alex. cõsi. cxv. inci. vi so superiori themate. in iij. volu. & cõsi. cxxxiiij. in ij. vo. in j. col. ad fi. vide Alex. cõsi. v. in ij. col. in j. volu. Felin. in præmio decretaliũ in v. col. & seq. & aliquid. c. cũ literis. in vlt. col. & c. cum causam. in v. col. ver. secũdò declara. eo. ti. & c. ij. prope fi. de testi. cogen. Cepo. cõsi. lxj. in. ij. col. Barba. cõsi. xxix. in xv. col. in j. vo. & cõsi. sequẽti. in viij. col. & consi. iiij. in viij. col. in ij. volu.

i ¶ Quòd sufficiat. Bal. in l. ij. §. voluntate. s. fol. matri. per glo. ibi in versi. sed si absens. dicebat ex illa gl. colligi cp si testis deponit mutuũ fuisse factũ, & interrogatus de causa scientiæ dicit, qa fuit præsens: si nõ dicit cp vidit, nõ probat. Contrariũ cõiter tenẽt per Spe. de teste. §. j. versi. itẽ quod iussus. & Bar. & alij hic, & Bar. in suo tracta. de teste. & Bal. in l. si nõ speciali. in prin. C. de test. & in l. j. ad fi. C. de sec. tab. & Bal. & Ang. in l. hæredes palã. j. de testa. & Bald. in l. testiũ. per illũ tex. C. de test. ibi, in ver. præsto. & per alias rõnes, de quibus in dictis locis. Idẽ Imo. in d. c. peruenit. de testi. cog. Idẽ tenuit Ang. in §. si quis igit. per illũ textũ in ver. sub sui præsentia. de testibus. & Imo. & Abb. in d. c. peruenit de testibus cogẽdis. cũ iuris ibi tex. teneat cõtrariũ instãtibus & videtibus, sed debet intelligi secundũ distinctionẽ Bar. aut de sui præsentia, &c. Idẽ Bal. in l. diẽ proferre. §. corã. de arbitris. & vide Bal. in l. secũda. §. voluntate. soluto matrimonio. & Bal. in l. testium. C. de testibus. vbi tenet cõtrarium: sed Imo. in d. l. ij. §. j. tenet cum Bar. per ea quæ hic dicuntur. Adde Imol. in d. l. hæredes palam. quod cum Bar. concordat. Adde quod no. Bar. et Bal. post gl. in l. j. C. de erro. aduo. & latius per Bar. in tractatu de testibus. in secunda chara. & Bal. in c. j. de controu. inter domi. & vasal. de inuesti. tenet contra Bart. hic. Adde pulchrè Bal. consi. mihi ccccxj. quidam nomine Anto. iij. lib. Et ad Bar. hic vide Francis. de Aretio in c. j. de iudicijs. col. vij. & Barba. in consi. iij.

columna viij.in primo volu. Et in cõsil. xxix.colum.xij.in secundo volumine.

a ✠ POMATES. ¶ Sequitur. Ad declarationẽ vide Ale. cõsi. xlix.in vlti.col. in prin.in iiij.vol.

b ✠ POMATES. 2 ¶ Itẽ hęc. Vide Barba.consil.xxxj.in iiij. col.in j.volumine.

c ¶ Est tacens. An in præstanda authoritate requiratur ꝙ tutor loquatur, adde tamẽ Bal.in l.si patruus.C. cõmunia vtri. iudic. vbi omnino vide.Et an in prestãda authoritate requiranẽ verba, vide quæ habenẽ post Bal.in l.fin.§.necessitatis.de bo.q̃ libe.& de verbo, consentire, vide omnino Bald. in auc.hoc ius porrectũ. C.de sacrosan. eccle.vbi quærit an collegiati possint bonis cõsentire in alienatione rei ecclesiæ, vide Bald.in l.si sine vo.C.ad Vellęia. & ibi scripsit. Adde Abb. consil. xl.ij.lib. vbi allegat hanc.l.

d ¶ Opponi.j. Et Vide Bal.in l.in exercẽdis. C. de fide instru. vbi alleg.not.istam glos. Andre.Barba.

e ¶ Vt iacet. Et nota hanc gl.ꝙ ista diuersa sunt, aliquẽ deponi,& administrationẽ ei auferri. quã singulariter allegat bal dus in capi. primo de eo qui arma bel.depo. in l.si tutor. C.in quibus causis in integrum restitutio.

f ¶ Istam glos.intelligo.& istam glo.not. quia singu. secũdùm Bal.in l.j.C.de trãsac.

g ✠ POMATES. d ¶ Not.ꝙ. Vide Alex. l. j. §. fuit quæsitum. in j.not.ff.ad trebel.

h ¶ §. Item ipse. tutor emit. not. quid iuris quãdo tutor emit rẽ pupilli, sed quid in prælatio, vide Bal.in auc.quibus caus. modis.de sacrosan.eccle. & Pet.de Ancha.in cle. j. de excess. præla. & adde plenè Bald. in l.cum ipse.de contrahen. emp.& Imo. in. l.j. §.fuit quæsitũ. ad Tre. Quid in executore testamẽti, no. ꝑ Ioan.And.& Spec. in titu.de instr.edi.§. nunc verò aliqua.in vlti. charta, in addi. inci.conueniat.

i ¶ Valet emptio.quãdo bona fide & palã re emisse præsumitur, vide Bartol.in l. frater à fratre.in fin. xx.col.de condi.inde. & facit quod not.in l.fina.de ritu nup.& Bald.in l.fi.C.de summa trini.adde Bal.in terminis consil.ccxlviij.iij.lib.ro.

Secus esset si testis dicat aliũ fore præsentẽ:qa nõ sequiẽ,[a] ergo ĩtelligentẽ:qa põt esse vn⁹ separat⁹ ab alio. Ita loquiẽ hic cũ simi. Sed qñ lex vel homo iubet aliquid fieri eo prẽsente:semp intelligiẽ,& eo intelligẽte:vt d.§.si cõrã titio.& d.l.coram.

b Itẽ hæc [b] l.† à cõtrario sensu facit ꝙ prẽsentia tutoris tacẽtis & intelligẽtis inducat authoritatẽ. Vide text.ibi:occupatus tacuisset.ergo si non fuit occupatus, licet non loquatur, sufficit secũdum Iacobum de Aret.quod non placet:vt dicam.j.eo. l.iij.& ibi vide. LEX II.

Vlla. Quod s. proxi. dixit in specie:nunc ponit in genere.hoc dicit.

☞ *Tutoris præsentia & taciturnitas an sufficiat in actibus minorum.*

LEX III.

Tiam. Sufficit authoritatem tutoris interponi parte non interrogante.h.d. Quẽrit glo.qd † si tutor est tacẽs [c] & præsens,an videat authorari taliter ꝙ sufficiat. In gl. sunt opiñ.finaliter determinat ꝙ non valet:sed requiriẽ ꝙ expresse loquat. In cõtrariũ facit s.eo.l.j.§.fin.à cõtrario sensu. & hoc vr tenere gl.j.de reg.iur.l.vbi nõ nocet.& j.eo.l.qd dicim⁹.§.j.et qd ibi no. In cõtrariũ ꝙ ista gl.sit vera,apparet qa si nõ requireret ꝙ tutor loqueret,mut⁹ posset esse tutor,& authorari:cuius cõtrariũ dicit in l.j.in fi.s.de tute. Et istã opi.tenet Dy.in distinctiõe magna, quã ponit sup hoc tit.in c.qui tacet.extra,de re.iur.li.vj. & Gul.de cu.in l.pater filiũ.s.de adop.Et istud puto verũ non obstat s.eo.l.j.in fin. quia ibi non debet sumi argu.à cõtrario sensu:quia resultaret prauus intellectus.

☞ *Si administratio uni concessa est : an alijs uideatur denegata.*

Et si pluribus. Sufficit vni⁹ tutoris authoritas si põt administrare:aliàs secus.h.d. Opp.j.[d] de acq.hære. l.pupillũ.Sol.gl. Intelligas hic,nõ cõcessa:id est, denegata administratione à testatore,vel à iudice in totũ vel in partẽ.Et si dicis,ĩ quo differt à fine hui⁹:vbi loqtur de remoto. Dic vt ĩ gl. Tu ĩtelligas istã.l. vt iacet [e]. Tutor emẽ nõ põt administrare, nisi sibi decernat administratio per iudicẽ vel ꝑ testatorẽ:vt plenè dixi in l.legitimos.in prin,s.de le.tu.& no.in l.tutor qui repertorũ.ꝑ prin.s.tit.j.& C.arb.tu.l.fina. & j.eo.l.tuteres. Quærit glo.† an cõcedendo administrationẽ vni,videat alteri denegare. Et distingue.aut est certũ quid iudex senserit:& stamus certo. In dubio verò cõcedẽdo vni,vel denegare alijs:vt s. de iudi.l.cũ ꝑtor. Istã gl.intelligo [f] qñ oẽs tutores fuerũt præsentes,& cã cognita,secundũ qd poniẽ ĩ l.iij.§.fi.s.de admi.tuto. & fuit decreta administratio vni:tunc vr alteri denegata,vt dicit ista gl.sed si absq; cãæ cognitiõe, vt fieri solet iudex decernit administrationẽ vni,nõ videt denegare alijs:imò ẽt si alijs decreuisset, decretũ duraret.non emẽ põt iuri alterius derogare sinẽ causę cognitiõe:vt l.de vnoquoq; de re iudi.& de adopt.l.nam ita diuus.Ex his apparet qualiter debet intelligi l.pupillũ.quæ fuit s.alleg.pro cõtrario. Nam ibi loquiẽ in pluribus tutoribus, qui poterant administrare, & habebant decretum iudicis:tamen vnus nõ administrabat:certè bene poterat authoritatem interponere. Ita loquitur ibi ista glos.nota.

k ¶ Fraus præsumitur. Adde Cyn.& Bald. in l.ij.C.de repu.hære. & quod not.Dyn.in c.fin.de reg.iur.in vj. & Bald.in repet.l.j. de fac.sanc.eccle.

1 ☞ *Pupillus tutori non obligatur naturaliter in quantum factus est locupletior:nemen obligatur.*

Sed tunc qualiter obligetur Bartol.non aperit.

Pvpillus. Pupillus tutori tutore authorante non põt obligari naturaliter , nisi quatenus factus est locupletior:sed cũ authoritate alterius tutoris poterit.h.d. Not.† ꝙ pupillus tutori nõ obligat naturaliter:qa lex resistit obligationi.Prohibet enim pupillũ obligari tutori:vt hic.Simile ĩ l.si nõ sortẽ.ĩ prin.de cõdi.ĩdebi.sed extraneo obligat naturaliter:quia lex nõ resistit obligationi,licet nõ assistat:vt l.j.in fine.j.de noua.qd plenè dic vt ibi. Secũdò no.ꝙ obligat ĩ ꝯtũ factus est locupletior:sed aduertẽdũ an obligeẽ obligatiõe descendẽte ex cõtractu qui geriẽ,an verò obligetur cõditione sine causa,vel ex æquitate l.si & me & Titium.s.si cert.pet.vel actione ad exhi.& similibus iudicijs.Respond.dic vt not.in l.iij.in princi.s.commoda.

Pupillus. Pupillus in contractu vltro citroq; obligatorio sine authoritate tutoris nõ obligatur:sed aliũ sibi obligat.h.d. Quæro,si pupillus agat cõtra cũ qui secum cõtraxit:an illi permittatur agere contra eum? Respon. non:sed retentionẽ habet,nisi pupillus contractũ impleat ex parte sua. Ita not.in simili in l.in causæ.in princ.& l.j.s.de minori. Item aduerte diligẽter ꝙ istud habet locũ quando contractus ab initio contrahitur:secus si post contractum factum de eo dissoluendo agereturꝛquia tunc non intelligitur liberari pupillus,si aduersarius non liberatur:vt l.si id quod.§.fi. de rescind.vendi.Pro ratione cogitabitis.

1 ☞ *Inter ementem & uendentem debet esse diuersitas.*

2 *Notarius constituendo procuratorem, si scribit instrumentum manu sua, & promittat sibi ipsi stipulanti nomine eorum, &c. quòd non posit.*

3 *Emens per interpositã personã præsumitur in fraudẽ:nisi palã, & bona fide faciat.*

4 *Tutor quando posit emere rem pupilli.*

Item ipse tutor. Nota ꝙ † inter ementem & vendentẽ esse debet diuersitas:vt s.de rerũ permu.l.j. Hoc facit ad q.si notarius † facit procuratorẽ, & scribat instrumentum manu sua, & adijcit quod promittit sibijpsi notario stipulanti, & recipienti nomine eorum, quorum interest,de rato,& de iudicato soluẽdo, & similia, ꝙ non valeat:cùm inter promittentẽ,& eum,cui promittitur,debeat esse diuersitas.quod plenè dixi in l.ij.de stip.ser. Not.ꝙ [g] eo ipso ꝙ † quis emit per interpositã personã,præsumitur fraus, nisi hoc fecerit palã & bona fide:vt text.dicit. † Vltimò pro declaratione præsentis §.distingue quãdo tutor emit [h] rẽ pupilli sui,aut emit per se,aut p aliũ.Si per se,aut authoritate cõtutoris sui,aut authoritate sua,aut tertio vẽdente,vt puta creditore.Primo casu,aut emit bona fide:& valet emptio,[i] vt hic. secus si mala fide:puta,pretio viliori:& tũc nõ valet,vt hic.Facit C.si ven.pig.aga.l.j.& quod ibi no.de iure fisci.l.iij.lib.x.& quod ibi no.Aut emit authoritate sua & tũc aut emit rem iam alij legitimè venditã,cùm ipse pretium nollet soluere:& valet emptio:vt s.ti.j.l.tutor rerũ. Aut nemini fuerat vẽdita:& tunc aut emit palã,& bona fide:& tũc valet secũdùm opi.Ioã.& gl. arg.s.tit.j.l.nõ existimo.& no.in d.l.tutor rerũ.Not.etiã.C.de cõtrahen.emp.l.cũ ipse tutor.& s.de contrahen.emptio.l.si in emptione.§.fin.& poterit hoc casu sibijpsi authorari.aut emit clã,& tacite:& non valet:vt hic,in prin. Si verò emit p aliũ:& tũc aut per personã suo iuri subiectã:& nõ valet perinde, ac si ipsemet emeret:vt hoc §.i fine. Aut nõ erat suo iuri subiecta: & tũc si apparebat ꝙ ipse emebat:licet nomẽ alterius faceret in instrõ adscribi:& valet emptio,vt hic,in versi.sanè. Si verò hoc nõ apparebat:nõ valet.Eo emẽ ipso ꝙ per ĩterpositã pſonã emit,fraus pſumiẽ [k]:vt hic,in ver.sed & si per ĩterpositã.Facit j.de acquir.hęre.l.si [illegible] bonis.& C.de natu.lib.l.iij.in fi.Et hoc etiã intelligo si emat à contutore vendẽte,vt dicit text.Si verò emeret vendente creditore,valet si bona fide fiat:secus si mala,vt hic,in versi.sed & si creditor.quę mala fides pręsumitur ex

¶ Contractu patris. An filij tabellio possit cõficere instrumẽtũ de re parẽtis, vide Bar.in l.si pr.j.de val. & latè Bar.i cõsil.incip.filius.f.notari⁹.Et vide Bal.i l.instrã.ad fi.C.de,pbat.vbi ponit an tabellio domesticus, & amicus instrm cõficere possit.

b ✠ P. PAV. P. ¶ Si authoritas.vide Fel.in c.cum contingat. colũ.ij.& iiij.de offic.deleg.

c ¶ Nõ valeat. Bal.tatẽ interpositionẽ decreti tenet fore validã in.l.j.C.qui admit. Et de materia ista vide eũ met Bald.q rñdet ad tex.ĩ l.eũ q.hic alle.p Bar.licet nõ alleg.ĩ l.potuit.in viij. q.C.de iur. delib.Adde Bar.in l.cũ ,ppter. de le.præstan.& vide gl.ĩ c. cùm cõtingat. de offic.deleg.& bar. in l.si qñ.in fin.princ. de lega.j.& Bart.in l. ꝑtor.i prin.de dã.infect.Et qd si dicat,authoritatẽ meã interpono,si ẽt iure debeo, vide Bal.ĩ d.l.j.i pen. col.C.q admit.& qui dicit ꝙ valeat.Et qd si dicit aliquis, hæreditatẽ adeo.si de iure possum. Vide Bald. in d.l.potuit.

d ✠ POMATES. ¶ Cõditio. Vide Iofab.§.cõditiones. Instit.de verbo.obliga. Roma.in rubric. de arbit.in penu.colum.

e ¶ Obligari. Adde tñ ꝙ si pmis pupillo ꝙ ꝑ me emeret et emit: potest postea sine tutore mihi iura cedere. Text.est nota in l. iiij. §.nihil.& qd ibi Barto. j.de manu. & Bald. in l. j. x. q. C.si ser.exte.

f ✠ P. PAV. P. ¶ Ad idẽ opp.de ista rõne & de alijs & qd si hæreditas sit opulẽta,vide Iaso.in l.potuit.C.de iure delibe.

g ¶ Oppo. Pupill⁹ põt suã cõditionẽ meliorẽ facere sine authoritate tutoris in negotijs.Sed quid in iudicijs?dicas idem Glo. est no.ĩ l.nõ ideo minus.circa finem.C.de procur. Facit text.& quod glos.parua ibi dicit in l.si tutor.C.in quib.cau.in integ.restit.non est necẽs.

h ¶ Tutor. Vtrũ autẽ cõsensus capituli superueniẽs cõualidet contractũ agitatũ cũ prælato,vide glos.in cap.edoceri.de rescri. & ibi maximè ꝑ doab.adde ꝙ licet ,p actus validitate reqrat decreti interpositio debeat illud incõtinenti interponi secũdùm glo.ordin.s. de iud.l.ij.super verbo, auditurũ nõ esse.

tur ex modicitate ꝑtij vel ex interpositione pſonæ:vt s.dixi.Et prędicta intelligas in tutore, cui est decreta administratio: aliàs põt emere vt extraneꝰ:vt j.l.,pxima.

Vtores. Tutores non possunt administrare, nisi eis administratio decernat:& tũc possunt emere vt extranei.hoc dicit.

Qvod dicimus. Hoc principium declara vt s.eo.l.j.in princi.

Si duo. Diuersitas tutorũ authoranti nõ impedit constitutionẽ duorũ reorũ.h.d. Quæro an semp sufficiat vnius authoritas? Rñ.ꝙ sic,vt j.eo.l. & si plurib⁹.nisi esset expresse dictũ ꝙ nõ posset vn⁹ sine altero:vt l.Titiũ & meuiũ. in prin.s.ti.j. Quæro,qñ vn⁹ est prẽsens & tacẽs & alter authorat:an videat & alter authorare.Tex hic vr dicere ꝙ nõ. In cõtrariũ facit tex.j.e.l.inter pupillos. Gl. dicit ꝙ hic exprimebat ꝙ vn⁹ tutor tãtũ authorabat, & vnus tutor ignorabat de alio & sic innuit ꝙ authoritas posset prestari,ẽt si tutor nõ loquat.Cõtrariũ determinati s.eod.l.iij.& melius,vt ibi dixi.

☞ *An filius notarius possit conficere instrumentum de contractu patris.*

Si pater. Filius tutor nõ põt ĩterponere authoritatẽ cõtrahente patre,in cui⁹ est ptãte.h.d.Dy.dicit,hic est arg.ꝙ filius † notari⁹ nõ potest instrm cõficere in cõtractu prĩs [a]:& facto instrõ nõ credat ꝑ hoc,qa tabellio est loco testis v j.de test.l. Domiti⁹.sed testis idone⁹ nõ est:vt s.de testi.l.testis idoneus.ergo &c. Ecõtra ꝙ posit cùm sit publicũ officiũ.C. de tabul.l.gñali.li.x.sed quo ad ius publicũ attinet, nõ curatur patria ptãs:vt j.ad treb.l.nã qd.& s.de iud.l.in priuatis. Sed põt distinguí an sit in ptãte prĩs,vel non: vt j.de fal.l.impuberẽ.§.si dñs.in fi.Ita dicit Dy.Cõtra hoc facit quod not.s.eo.l.j. vbi nõ inspiciẽ patria potestas,sed an patri quæratur. & ibi solui .Dic vt ibi dixi.

Et si conditionalis. Interpositio authoritatis est actus legitimus,qui cõditionẽ nõ recipit.hoc d. Et est arg.ꝙ si authoritas [b] interponatur sub hac cõditione,si & in quantũ possum de iure,ꝙ non valeat [c]. In contrariũ facit:quia cõditio,quę præsens tps respicit, non suspẽdit:vt l.cùm ad prẽsens.s.si certum peta.Contra hoc est j.de acquir.hęre.l.eum qui duobus.§.fi.vbi etiã conditio [d] de præsenti vitiat actũ, qui nõ recipit conditionem.Non determino modo.

☞ *Negatiua præposita signo uniuersali facit æquipollere suo contradictorio.*

Pupillus quando & quibus casibus obligetur.

Obligari. [e] Nota quòd † negatio præposita signo vniuersali , facit æquipollere contradictorio. Simile in l.legitimos.§. an ergo.s.de legi.tu. Oppo.quòd ista lex sibi contradicit. Nam primò dicit ꝙ pupillus potest sibi acquirere. & declaratũ est quòd in cõtractu vltro citroq; obligatorio pupillus non obligatur,sed aliũ sibi obligat : vt l.pupillus.§. pupillus.s.eod.

Postea hic subdiẽ cõtrariũ.Nam mutuando nõ obligat sibi aliũ qa ipse alienare nõ põt. Videt emẽ ꝙ ꝑ ipse nõ alienet:alius tñ sibi obligeẽ.Rñ.hic illud , qd est interdictũ in persona pupilli,est immediata cã obligatiõis alteri⁹.Mutuũ emẽ nõ cõtrahitur sine re:ideo nisi trãseat dñiũ in alterũ nõ contrahiẽ mutuũ,qd est immediata cã obligatiõis alteri⁹.Sed cõtract⁹ emptiõis & vẽditiõis cõtrahiẽ cõsensu:& sic ꝙ pupill⁹ obligeẽ,nõ est immediata cã obligatiõis alterius,sed cõsensus illi⁹:q cõsensus interuenit.Ad idẽ opp.[f] de hac l.ad §. pupill⁹ hæreditatẽ.& insti.e.§.nec ꝙ. vbi lucrosam hæreditatẽ nõ põt acqrere.Rñ.licet hęreditas sit lucrosa:tñ possibile est ꝙ esset sibi dãnosa:ideo nõ pmittiẽ sibi adire sine tutoris authoritate.Hoc tãgit Dy. in c.qd ob gratiã.extra,de reg.iu.li. vj. & Cy.in l.qd fauore.C.de le. Vel dic ꝙ licet constet hæreditatẽ esse lucrosam:tñ qa illud acqrere fit p istũ actũ obligandi se:iõ nõ pmittit lex ꝙ fiat sine tutoris authoritate.facit j.de acq.hære.l.more.Sed ad illud opp. [g] qd dictũ est s.de cõtractu vltro citroq; obligatorio,q valet quaten⁹ est ,p pupillo,nõ in eo qd est cõtra eũ , ita valet hæc aditio,quaten⁹ ẽ ,p pupillo , nõ in eo qd ẽ cõtra eũ. Rñ.qa in illo cõtractu sunt diuersæ pſonæ:meritò nõ prohibeẽ ĩ vna pſona valere,in alia nõ.Sed in isto quasi cõtractu est vna pſona tm quasi cõtrahẽs, s.pupill⁹ q adit:iõ nõ debet scindi, vt pro parte valeat ,p parte nõ: qa ea.res nõ debet diuerso iure cẽseri:vt l.eũ qui ędes.de vsusca.Præterea,hæreditatis aditio nõ recipit diuisionẽ in pſona eiusdẽ:vt l.j. & ij. de acq.hær.Præterea,si adiret,& nõ obligareẽ,esset hæres,& nõ hæres:& sic repugnãtia,cõtra l.vbi repugnãtia.de reg. iu. Distingue ergo ex pdictis.Qñq; † pupillus obligat tm:& nõ põt sine tutoris authoritate:vt ĩ prin.l.Qñq; tm acqrit sibi, & ĩ nullo obligat,nec de suo diminuit, et aliũ sibi obligat:& tũc hoc põt sine tutore:vt in ij.rñso.Qñq; celebrat aliquẽ cõtractũ vel quasi,in quo vel se obligat , vel de suo diminuit,& aliũ sibi obligat vel sibi acqrit: tũc aut ille act⁹ celebrat ꝑ se solũ:& nõ valet ne ipse obligeẽ,vt hic, ĩ §.pupill⁹ hæreditatẽ.& j.de acq.hæ.l.more.& Insti.eo.§.nec ꝙ. aut ille celebrat cũ alio:& tũc aũt diminutio primonij pupilli ẽ cã ,pxima,& ĩmediata obligatiõis alteri⁹:& pupill⁹ sibi nõ acqrit,vt ĩ mutuo & solutiõc:vt hic,in ver.sed credẽdo. aut nõ est cã ,pxima:et tũc pupill⁹ nõ obligat:sed alterũ sibi obligat:vt s. e.l.pupill⁹.de act.emp.l.iul.§.si qs à pupillo.fallit in l.si id qd §.fi.de rescin.vẽd.dixi in d.§.pupill⁹.fallit in aditiõe hæreditatis:nã licet sit actus,q cũ alio celebraẽ,nõ valet,etiã in quantũ cõtineret cõmodũ pupilli:vt hic.Ratio,propter repugnantiã, quæ resultaret,vt dixi s.circa adeundam hæreditatem.

☞ *Authoritas & consensus an debeat interuenire antè uel statim post.*

Tutor. [h] Authoritas debet ĩ ipso negotio interponi.h.d. statim † intellige modicũ aã , vel incõtinẽti post, nõ interueniẽte medio actu cõtrario:vt l.cõtinu⁹.in princ. de verb.obl.cũ simi.Itẽ hoc verũ in authoritate: cõsensus aũt põt interuenire postea.Itẽ iussus põt ex interuallo aã præcedere: vt dixi in l.si qs mihi bona.§.iussum.j.de acq.hær.Itẽ no.ꝙ qñ consensus requiritur certo & determinato tempore,sequens ratihabitio nil operatur:vt hic,& s.de his qui not. infa. l. quid ergo.dixi in l.bonorum.j.rem ra.habe.

Etiam. Sufficit tutorem authorari pupillo prẽsente:licet alia pars sit absens.h.d.No.ꝙ qñ cõtractus geriẽ per epistolã,tunc perficitur quando recipiens consentit.

& Inn.in c.dudũ. extra,de rebus ecc.non alie. p l. magis puto. §.nõ passim.j.de reb⁹ eo.tñ qñ ad validitatẽ actus requiriẽ superioris authoritas, tũc etiã ex interuallo illa sequi põt:vt not. gl.in c.cũ nos. extra, de his q̃ fi.à præla.& xij.q.ij.si qua ẽ reb⁹. extra,de iure pat.c.cura.Et hoc tenuit Ro. consi.j.

✠ P. PAV. P. ¶ Tutor Si requiraẽ authoritas alicui⁹ in actu,si ille act⁹ celebraẽ in vtilitatẽ eccle siæ põt ex post ratificari.vidẽ Fel. post Abba. in c. edoceri. in ij. char.versi.seq põt. de rescrip.vide ad Bart. in l.cũ hi.§.cã trãsact. ff.de trãsact.ꝙ vbi requiriẽ aliqd vt consensus posit ex post facto interuenire ponit Fel.vbi s. Item ꝙ vbi requiriẽ authoritas debeat in primo actu interuenire,viẽ Fel.in c.cũ dilecta.in ij.char.versi.amplia. extra de rescri. & ibi in ij.chart. vbi ponit quartũ signũ. & qd vbi aliqd põt interuenire post actũ nũq; dicat tale requisitũ,ꝑ forma,vide Alex. & Mod. in l. si qs mihi bona.§. iussum. ff. de acq.hær. Itẽ ꝙ vbi requiriẽ solẽnitas à priẽcipio actus nõ sufficit interuenire ex post puta in cõsensu aũiniũ vel similiũ, secus si reqrat post actũ.vi de Iaso.in pe. & vlt. col.C.de præci.impe.

¶ Sequens ratihabitio. Hoc qñ intelligat,vide per me post Bar.in l.in prouincia li.§.fin. cũ l.seq. in v. col.de oper.no.nun.

a ✠ POMATES. ¶ Si ad pupillũ. Vid Ro.cõ.cxlix. in prin.

b ¶ Accipiẽtis. Et vide quod no.in l.iij.§.ff. de duobus reis.& per Bar.ibi.& vide Per. in c. Raynuti[9]. de teſta. And. Barb.

c ¶ Accipiẽtis. vide Fel. in c.cum ſuperior. de maior.& obedien.

d ¶ Vltimo. Et vide quod no.dicit Ange. in l.duo rei.ʒ.de duobus reis.& in l.apud. §.imperator.ʒ.de manumiſ.vbi oino vide Andr.Barba.

d ¶ Facit ad queſtionẽ. Adde Bar.in l.ſi finita.§.iulia.in iiij.colũ. de dã.ãſe.et adḋ Ang. ĩ l.duo.ʒ.de duob.reis. & vide quę dixi in d. §. Iulia.in vj.charta.

e ✠ POMATES. ¶ Oibus.vide Romũ. ſing. cccxj. & Barb. cõſ.viij.ĩ vlt.co.j.vo.

f ¶ Si tutor. Bene faciunt in arg. quæ not. Bart.in l.ſi cũ dotẽ.§. eo aũt tpe ſ.ſol.ma.et hic adde Bart.in l.iij. C.de procu.cũ cõcor.

g ¶ Tetigit Dyn.adde q̃ no. Bar.in l.de pupillo.§.ſi qs ipſi ꝓtori.de ope.noui nun.

h ¶ Gl.diſtiguit. Et vide c.relatũ.el.iij.p do.Pe. de teſt.& ĩ c.nulli.de reb[9] eccleſ.nõ alienã. & ibi dixit Bal.ĩ c.j. de feu.co. And.Barb.

i ✠ POMATES. ¶ Aliter. Vide Alex. cõſ.xxvij.ĩ vlt.co.iij. vol.& cõſi.cxj.in pe. col.iiij.vol.& cõſi.xvj.ad ſi.in j.volu.& l. à diuo Pio.§.in vẽditione. ff.de re iudica. Panor.cõſi.lxiij.ĩ iiij. col.ĩ ij.vol.& cõſ.cij. in ij.col.v.vol. Fel.in prœmio decreta.ĩ iij. col. Barb.cõſ.xlv.& cõſi.l.cõſ.lxix.& cõſi.ccxxvij. Cardi.cõſil.lxxij.in j.dubio.

k ¶ Iudicis decretũ. Idẽ cõſuluit Dy.ĩ cõſi.ij. incip.in Chri noine. in q.pe.cui[9] tenor talis eſt:ſi tamen ceſsio actiõis ſup ĩmobili[b] fieret ex cã trãſactiõis nõ req̃rẽt decretũ,ſed ẽm eũ, ſed tutoris ,authoritas,l.p̃ſes. cũ ibi not.C.de tranſ. Vide tamen no.in l.j. C.ſi aduer.tranſ.

l ✠ POMATES. ¶ Vel nõ. Vide Aret. cõſil.liij.ĩ penult.col.

m ¶ Declarat. Vide q̃d dixi poſt Bar.ĩ l.mouẽtiũ.de ver.ſigni.& adde Bart.ĩ l.ſi ſic.§.j. de le.j.& ĩ l.j.C.ſi aduer.trãſ.Bald.in l.iubemus. la. ij.& auẽ. hoc ius porrectũ. de ſacroſan.eccle.& ĩ l.j. circa fin.prin.de pace tenen.vide Angel.& Roma.in l.j.§.fuit q̃ ſtitũ.ad Trebel.& in materia iſta cõſuluit Bar.et habet per bal. in l.j.de ſtat. ho. poſt

Tutor. Non imputat̃ tutori ſi impedit̃us nõ authoratur.hoc d.

a SI ad pupillum. [a] Hæreditas vel bonorũ poſſeſsio nõ põt agnoſci ſine authoritate tutoris, vel curatoris furioſi, qui tenentur, ſi non vtiliter fuerint authorati.h.d.Iſtam l.examino vt in glo.

SI ſeruus. Si ſeruus cõmunis acq̃rit,quo dvni ex dominis non poteſt quæri,quæritur alteri cui põt.h.d.Glo.oppo.de l.pinde.§.j.ʒ.de ſtipu.ſer.Dic plenè vt ibi dixi.

IMpuberes. In cõtractu q̃ nõ celebratur verbis,non eſt neceſſe pupillum loqui:& ei tutor poterit authorari.hoc d. Et hanc legem declara vt in glo.l.iij.ʒ.eo.

NOn multũ. Dic plenè vt ſ. eod.l.j.in fine.

☞ *Si curator habet plures cauſas & comparens dicat: compareo pro omnibus cauſis,valet.*

b ACcipiẽtis. [b] Vna voce põt interponi authoritas duob[9] diuerſis actib[9]. Opp. ſ.de procuratorib[9].l.licet.§.ſi plures.vbi vnus nõ põt eſſe ꝓcurator agẽtis& cõuẽti,ne ſibijpſi cõdemneẽ,vel à ſeipſo abſoluat̃.Huius timore legit̃ in glo. hæc lex tribus modis. Primo q̃ vn[9] erat tutor duorum pupillorũ:quorũ vnus cõueniebat̃ à Sempronio provna re:alius agebat cõtra eũdẽ,ꝓ alia:& ſic cũ fuerint diuerſa iudicia,ceſſabit dicta perplexitas.& bona eſt hęc lectura:& vera.Secũdo mõ legit̃ q̃ erat tutor vni[9] pupilli tm̃,q̃ agebat cõtravnũ, & ab eodẽ recõueniebat̃:& ſimiliter ceſſat dicta ꝑplexitas: q̃a ſunt diuerſa iudicia.& hęc bona.Tertio mõ legitur q̃ erat tutor duorũ pupillorũ:quorũ vn[9] agit cõtra aliũ:& in eodẽ iudicio tutor ĩterponit authoritatẽ agẽti & cõuẽto. Gloſ.hoc reprobat:q̃a non poterat iurare de calũnia. Scit ẽm tutor partẽ alterã nõ fouere iuſtitiã.Sed ab hac opinio.glo.ſe defendit:q̃a nõ iurat tutor,ſed pupill[9] tutore authore. Iſta nõ eſt bona:q̃a nõ põt iurare pupill[9]: vt no.ĩ l.j.§.ſufficit.ſ.tit.j.& l.ij.§.q̃d obſeruari.C.de iuramẽ.calũ. Vñ rñdet gl.aliter,q̃ loquit̃ ſm iuravetera,ſecundũ q̃ nõ iurabat̃ de calũnia:vt ſ.famil.hercif.l.iter cohęredes.§.ſi familię.&.ꝓ doct.in l.j.C. de iura.calũ.vñ gl.rñdet tertio mõ q̃ hoc iuramẽtũ de calũnia põt omitti tacitè.vel dic veri[9] q̃ põt eſſe caſus,in quo vterq̃ habet iuſtã cãm litigandi ſ.ille q̃ petit,& ille q̃ defendit:ſcilicet ſi vult q̃ cõmittat̃ ſtipulatio de euictiõe:vt l.vtiq̃.ſ.de rei ven. & ſ.de neg.geſt.l.at qui natura.§.cũ me. Supereſt alia opinio de dicto. §.ſi plures. Quomõ ẽm tutor poterit ſibimet cõdemnari, vel à ſeipſo abſoluiri Rñ.vt tex.dicit q̃ exp̃ſsè hic loquit̃, q̃n ipſi pupilli ſuſcipiũt iudiciũ tutore autore,nõ ipſe tutor,ꝓ pupillis:& ſic vn[9] pupillus cõdemneẽ alteri, vel abſoluat̃ ab altero:nõ ipſe tutor à ſeipſo.& ſic ꝓcedit iſta lectura. Vltimò[c] iſte §.facit ꝓ ad q̃ſtionẽ[d].Vnus ꝓcurator habet plures cãs corã iudice:cõparuit,& dixit.Ego p̃ſento me ĩ quolibet termino,

c quem hic habeo,hoc eſt,in oĩbus [e] cauſis meis.an ſufficiat ſi cauſam nõ exprimat. hic text.mirabiliter facit quòd ſic.Ad idẽ ʒ.de verbor.oblig.l.pluribus.in princi.& de accepti.l.pluribus.

1 ☞ *Tutor quando cogatur authorari pupillo.*

2 *Poteſtas q̃n̄ poſsit impediri per rectores ciuitatis de eo quod facit uel reſeruari debeat tempore ſyndicatus.*

f SI tutor. [f] Non cogit̃ tutor in certo cõtractu authorari pupillo.h.d. Opp.C.de admi. tu.l.ſi.in prin.Sol. Dicit gl.ſpeciale in iudicijs. Rõ:q̃a certũ eſt pupillũ pati dãnũ, ſi nõ defendat̃ ꝓpter immiſsionẽ quæ fit. q̃d not.Idẽ ergo eſſet,ſm Doctores,in oĩ actu ſingulari,vbi certũ eſſet pupillũ pati dãnũ,ſi nõ fieret.Sic põt ĩtelligi ſ.titu.j.l. tutor q̃ repertoriũ.§.ſi qs poſt depoſitionẽ. Oppo.ſ.tit.j.l.j.in princi.Solutio.Ibi cogit̃ adminiſtrare ab initio:ſecus q̃n nil adminiſtraret, ſed in vno actu authorari non cogit̃.& ita loquit̃ hic.Ex p̃dictis diſtingue:† Aut petit̃ q̃ tutor cogat̃ adminiſtrare in gñre:& cogit̃:vt l.j.ĩ prin.ſ.tit. j.aut q̃ cogat̃ authorari ĩ certo actu:et tũc aut in iudicijs:& cogit̃:vt l.ſi.ĩ princ.C.de adminiſtra.tuto.Aut extra iudiciũ:& tũc aut eſt certũ q̃ ſi nõ authoreẽ,pupill'dam nificabit̃:& cogit̃:argumẽ.dictę l.ſi.ĩ prĩ. C.de admini.tut.& ſ.titul.j.l.tutor q̃ repatoriũ.§.ſi qs poſt depoſitionẽ.Aut nõ eſt certũ, & nõ cogit̃,vt hic.& hãc diſtinctionẽ tetigit Dy.[g] ſ.tit.j.l.j.in prin.& Cy.in d.l.ſi.in prin.de admini.tuto. Oppo.C.in q̃b.cau.in integ.reſti.nõ eſt neceſ.l.ſi.Sol.apparet ex p̃dictis:q̃a ibi certũ erat ab initio lædi,& ibi ſoluit̃ ꝓ Cy.in pria oppo. Vltimò no.† arg. ꝓ Rectorib[9] ciuitatũ,q̃n priores vel cõſulesvolũt eos impedire vel cogere ad aliquid faciẽdum, vt poſsint licitè dicere non poteſtis me cogere, vel hoc examinare:ſed reſeruetur cognitio tempore ſyndicatus. Quod intellige, niſi euidentiſsimè male faceret, vt ex prædictis patet:tunc enim cogi poteſt. De hoc eſt text.in auẽ.vt diffe.iudi.in princip.

1 ☞ *Nomina debitorum an dicantur mobilia uel immobilia ad hoc ut in eorum alienatione requiratur decretum.*

2 *Tutor ſolus quòd poſsit delegare nomen debitoris pupilli ſi pupillo expedit.*

3 *Si in obligatione eſt pecunia,ſolus tutor delegat ſine decreto.*

Pecunia eſt de rebus, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt.

4 *Syndicus factus à capitulo cum authoritate ſuperioris, non agit contra ſuperiorem litigantem cum capitulo.*

Item ſi eſt factus à populo cum authoritate Poteſtatis:quia non litigat contra ipſum Poteſtatem.

POteſt. Quæ ſunt gerẽda cũ alio,p̃ñt expedirĩ tutore authore:ſec[9] ſi cũ ipſo tutore. Tũc cẽnec põt authorari,nec ad id ꝓcuratorẽ facere.h.d. Ex prĩo dicto glo.collige no.q̃ cũ alienationẽ immobiliũ ſine decreto ꝓhibuit oĩo Imperatoris:vt l.j.ʒ.de reb.eorũ.& l.Cõſtãtin.C. de admin.tutor.l.lex q̃ tutores.,ꝓhibuit alienationẽ mobiliũ, q̃ ſeruari poſsũt,& hic ꝑmittit̃ alienatio † actiõis:apparet q̃ actio nõ cõtineẽ appellatiõe mobiliũ vel ĩmobiliũ.Cõtrariũ no. ʒ.de verb.ſign.l.mouẽtiũ.Gl.diſtiguit[h] alibi aliter[i]:Aut in actiõe veniũt ĩmobilia:& cõputanẽ ĩter ĩmobilia. Aut veniũt mobilia:& cõputanẽ ĩter mobilia:vt ſi auẽ.de nõ alie.§.j.col.ij. Iſtã alleg.Cy.C.ſi aduer.trãſa.l.j.& C.de ſac.ſan.ecc.l.iubem[9]. §.fi.Dy.diſtiguit.Aut cõſideram[9] ipm̃ ius obligatiõis:& ipm̃ eſt ĩmobile.Ita loq̃t̃ gl.in d.l.mouẽtiũ.Aut cõſideram[9] effectũ deſcẽdentẽ ex ipſa obligatiõe:& tũc dicit regula iuris,q̃ actionẽ habet,rẽ vr̃ hr̃e.Vñ ꝓcedũt aliæ gloſſæ vt diſtiguam[9],Aut actio dat̃ ad mobilia vel ad ĩmobilia:& ſm hoc vel erit neceſſariũ iudicis decretũ[k],vel nõ.Nõ [l] obſtat hęc lex q̃a intelligo q̃ hic erat debitor alicui[9] rei mobilis,q̃ ſm iſta tẽpora poterat alienari ſine decreto. Ita dicit Dy.ſed Iaco.de Are.in d.l.mouentiũ.dicit q̃ ꝓpriè loquẽdo noĩa debitorũ nõ ſunt mobilia, neq̃ ĩmmobilia.& ſic eſt tertia ſpecies. Declarat̃[m] per rationem:quia non occupãt locũ cùm ſint ĩcorporalia.ergo non poſſunt

Guil.et bar.vide Ioã. And.in titu.de iſtru. edict. §.nũc verò aliq̃a.ĩ additio.inci.ſcire debes &c.& Ab. in c.nulli.de reb[9] eccleſi.non alie.vbi refert cõſ.ccix.Old.Ad de an appellatiõe mobiliũ & ĩmobiliũ veniãt iura & actiões, Bal.ĩ l.j.§.argẽto.ʒ.de auro & argẽ.leg.& ĩ c.j.de feu.cog.in gloſ. in verbo, ĩmobilia. bon[9] tex.ĩ l.bene à zenone.d quadriẽ.ſiſcriptio.gl.in l.ſi.C.ĩ qui. cauſis in integrũ reſtitutio tex.in l.j.§.exactio.d reivxor.actio. Bar.cõſi.l.Ang.cõſil. ccxxxviii.ſcipi. Anaſtaſi[9].p bal.cõſl.xxx. in ſi.j.volu.An autẽ ſi pupillus ſit obligat[9] ad reſtitutionẽ doris, vel ad actionẽ cedẽdã cõtra promiſſores doris,poſsit ſolus tutor,cũ decreto tñ iudicis, eo caſu ceſsionẽ facere. & an idẽ poſsit facere in quẽlibet creditorẽ pupilli,vid Ro.conſil.ccclxxxvj.

☞ Pro intellectu huius legis,poteſt.

poſſunt dici mobilia,vel immobilia,cùm hoc dicatur reſpectu loci.& ideo Iuriſcõſul.de nominib[9] debitorũ facit tertia ſpeciem in l.à diuo pio.§.in venditione.ʒ.de re iudica.ſ.de peculio.l.quã Tuberonis.§.penul,& quãdo nõ eſſet neceſſe q̃ iſta ſpecies numereẽ inter mobilia vel immobilia, retinẽt tertiam
a ſpeciẽ[a] per ſe,vt dictis legibus.Sed q̃n eſt neceſſe q̃ alicui horũ accedat:tũc habet locũ diſtinctio glo. Aut in actione venit mobile:& cõputat̃ inter mobilia.Aut venit immobile:& cõputat̃ inter immobilia:& ita eſt hic. Res enim minoris mobiles,quæ ſeruando ſeruari poſſunt, prohibẽtur alienari hodie. Quid erit de actiõe? Certè eſt aduertendũ q̃uid in actione venit:vt dictę glo.dicũt.Pro hoc optimè tex.C.de prædi.minor. l.ſi ad reſoluendũ.De hoc tangit̃ in Spe.de ceſ.acti.§.j.verſic. ſed nũquid minor.Facit quod nota.in Spec.de fruct.& interesse.§.primo verſi.itẽ q̃ęrit̃. Oppo.q̃ tutor nõ poſsit delegare:vt ʒ.de nouationib[9].l.delegare.aliàs,nouare.glo,ſoluit,hęc intelligitur ſecundũ illã,q̃n per delegationẽ cõditio pupilli fit
2 melior,vel fieri credat̃:aliàs ſecus,vt ibi. Q̃ęro,† vtrũ tutor ſolus poſſet delegare. Textus videẽ q̃ nõ,ʒ.ad Trebellianũ.l. reſtituta.§.primo.& ita habẽt quidã apoſtillatũ hic per Dyn. Sed puto q̃ poſſet ſolus,ſi pupillo expedit:vt ſ.tit.j.l.tutor ad vtilitatẽ.& dicta l.delegare.aliàs, nouare.ʒ.de nouationibus. Non oſtat l.reſtituta.§.j.q̃a ibi ĩ reſtitutiõe vniuerſali hęreditatis,quę fit vt actiões trãſeant per Trebel.ſecus in ceſsiõe vel
3 delegatione vnius actionis tantũ. Q̃ęro,† vtrũ ſi in obligatione ſit pecunia,poſsit delegari ſine decreto.Reſpõdeẽ q̃ ſic.
b Pecunia[b] enim dicit̃ eſſe inter res,quę ſeruãdo ſeruari nõ poſſunt:vt not.in l.j.§.fuit q̃ſtitũ.ʒ.ad Trebel.Quod apparet ex legibus nouis,quæ permittũt tutorĩ pecuniã mutuare:& ex pecunia prædia emere ſine decreto:vt C.de adminiſtratiõe tu.l. j.& in auẽ.ibi poſita.& in auẽ.vt hi qui ob.perhi.ſe ha.§.penu.
4 Venio † ad ſecũdam partẽ:ex qua not.q̃ ſyndicus factus à ca-
c pitulo cũ authoritate ſuperioris nõ poteſt agere [c] cõtra ſuperiorẽ,ſi litigat cũ capitulo.Et eodẽ modo ſyndicus factus à populo cũ authoritate poteſtatis nõ poteſt agere cõtra Poteſtatem ipſum.Qualiter autẽ fiat tunc ſyndicus,quãdo ſubditi volunt agere cõtra ſuperiorẽ,dicit Inn.in c.edoceri.extra de reſcri. Opp.ad iſtã partẽ,q̃ creditor vel debitor pupilli nõ poſſit eſſe tutor:vt in authẽ.minoris.C.qui da.tut.poſ.Sol.Aliud olim aliud hodie. Dicam in l.propter litem.ʒ.de excu.tuto.

i ☞ *Curatoris dati pupillo qualis ſit poteſtas.*

CVratorem. Curator põt dari pupillo ad agendũ,nõ ad authorãdũ.h.d. No.q̃ impuberi poteſt dari curator. Quod intelligo ſiue habeat tutorẽ,ſiue nõ:vt not.ſ.de tuto.& curato.da.ab his.l.curator.
d & probat̃ in l.curatorẽ.eod.titu.† Q̃ęro[d] de poteſtate iſtius
1 curatoris. Reſpondeo,text.hic declarat omnia, quæ poſſunt fieri per tutorem circa adminiſtrationem in iudicio vel extra: puto quòd poſſunt fieri per talem curatorem. Sed in illis,quæ haberet facere pupillus tutore authore, tunc authoritas illius curatoris nullo modo ſufficeret.Ita intelligo iſtam.

1 ☞ *Pupillus habens ſocium rixoſum,poteſt prouocare ad diuiſionẽ cum authoritate iudicis, & maiore ſocio prouocante minores poſſunt diuidere inter ſe.*

INter pupillos. Non eſt neceſſe tutorem authorãtẽ diuiſioni ſe ſubſcribere.h. d. No.q̃ nõ eſt neceſſaria ſubſcriptio in authore:loq̃ tñ debet,ſecũdũ ea quæ dixi ſ.eo.l.iij. Secũdò no.q̃ inter pupillos põt fieri diuiſio. Opp.ʒ.de re.eo.l.ſi pupillorũ.& C.de prædi.min.l.penultima.vbi pupillus nõ poteſt diuidere, niſi ꝓuocẽt ad diuiſionẽ. Soluit primò gl.q̃ hic in hæreditate non erãt niſi mobilia.quæ ſolutio eſt vera , ſed diuinationem cõtinet. Aliĵ dicunt q̃ hic fuit facta diuiſio decreto iudicis, &
e authoritate tutoris.Iſtam tenet Iac.de Are.tanq̃ multũ not.[e]
1 † quando pupillo expedit:vt q̃a habet ſociũ rixoſum vel aliàs non expedientẽ ſibi:tunc ipſe poteſt prouocare ad diuiſionẽ cum authoritate iudicis,vt hic,ſecũdùm iſtam ſolutionem:& probat̃ ſ.de tute.l.quod dicit̃. & hoc ſuggerit æquitas,ne ſocium rixoſum cogatur habere:arg.pro ſocio.l.ſi cõuenerit.Et hoc tangitur per Cy.C.de ſac.ſan.eccle.l.iubemus.circa prĩcipium.Ex hoc quod dicit text.prædia diuidere.aliĵ dicunt q̃ vnus ſocius ipſorum pupillorũ maior eos prouocauit ad diuiſionem. Iſtam ſolutionem etiam nota.quòd vno ſocio ma-

a ¶ Tertiam ſpeciem.Et idem ſi competeret ad quantitatẽ:quia reputatur tertium adiicens,vt firmat Lapus alleg.xcj.aliàs.lxxx.vt refert Ro.in l. ſi conſtante.§.fin.ſoluto matri.

b ¶ Pecunia enim.Et vide textum in l.iulianus.ſ.de petitio.hæredita,& l.Ariſto.§.fi.cum l.ſeq.ʒ.de iure deliberandi.Andre.Barba.

iore prouocante ad diuiſionem, aliĵ minores poſſunt inter ſe diuidere. quod teneas menti.

c ¶ Non poteſt agere. Quid autem ſi vniuerſitas eſt diſperſa, vide Inno.in c. cũ ex iniũcto.de operis noui nun.& in c.humilis.de maiorita. & obedientia.

1 ☞ *Iudex in exequendo ſententiã poteſt incipere à præcepto de ſoluendo.*

Practica præcepti.

2 *Alius eſt modus exequendi,ut primò pars citetur ad opponendũ quare ſentẽtia nõ debet executioni mãdari.*

3 *Petitio reſtitutionis in integrum,quando impediat executionem ſententiæ.*

d ✠ P. PAV. P. ¶ Quero. Vid Alex. conſi.cxxij.vol.j.

e ✠ POMATES. ¶ Multum no. ſequitur Are.cõſil.xxij. in j.col. Vide etiã Alex. cõſ.viij.in ſi.in v.vol.

f DEfendente. [f] Petitio reſtitutiõis impedit executionẽ ſententiæ.h.d. f
Oppo.q̃ curator ſolus non põt abſtinere pupillũ:quia hoc requirit cauſę cognitionẽ:vt l.in cauſę.§.cauſa cognita. ſ.de minori. Duæ ſunt opi. Prima q̃ pupillus non immiſcuerat ſe iuridicè;q̃a vel ipſe ſolus ſine tutore , ſecundũ Placẽ, vel f tutor ſolus ſine pupillo , ſecundũ Azoñ. meritò ergo nudis verbis põt abſtinere. Quod intellige q̃tum ad hoc vt in eum non detur actio iudicati,nõ vt ſibi præiudiceẽ,vt interim ſe immiſcere non poſsit: quia hoc requirit tantã ſolẽnitatẽ , q̃tam aditio:vt l.is põt,ʒ.de acqui.hęredi.aliĵ,vt Hug.dicũt q̃ licet hic in text. nõ referat̃: tamen in integrũ reſtitutio fuit petita,& cauſa cognita data & hæc tutior. Ex hac
1 l.habes no.† practicã,[g] q̃ cũ petit̃ ſententiam executioni mandari,iudex põt incipere à præcepto de ſoluendo:vt,prę cipio tibi vt ſoluas id,in quo cõdẽnatus es per ſententiam,vel oſtendas quare ſententia nõ debeat mãdari executiõi.Ita enim incipit hic dicẽdo,facias iudicata.Facit ʒ.de ope.no.nũ.l.de pupillo,§.meminiſſe. vbi in nũciatiõe quæ fit per prætorẽ, ponitur
2 ſimilis modus.Alius † modus exequendi eſt vt in primo citetur pars , vt veniat ad opponendum,quare ſentẽtia non debet executioni mandari:licet quidam dicant q̃ ſententia poteſt executioni mandari etiã parte non citata:vt l. ab executione. C.quorum appel.non reci. Dixi plenè in l.à diuo Pio.de re iudic.§. in venditione.
h Secũdo no. [h] q̃ † petitio reſtitutionis im-
3 pedit executionem [i] ſententiæ. Quod in-
i tellige [k] quando cauſa reſtitutionis erat
k euidens,ita q̃ apparebat q̃ non opponebatur cauſa calumniæ & prorogandæ li-
l tis [l]:aliàs non impediret executionẽ , ſed

d.§.condemnatum.

h ¶ Secundò no.Et facit l.iij.C.ad l.cor.de fal.& quod tenet Io.an.in tit. de iudi. deleg.§.ſtat.verſi.q̃ ſi in ſtatuto.in fine illius additionis.Andr.Barb.

i ¶ Impedit executionem.An reſtitutio in integrum impediat executionẽ ſententiæ,vide quæ dixi poſt Bar.& Imo.in l.iiij.§.condemnatum.de re iudi. Et vide quæ dixi declarando hanc materiam in l.iij.§.ſi ſcruus.de acqui. poſſ. Et vide latè Imo.in l.qui à latronibus.§.j.de teſta. Differentiam autem inter appellationem & in integrum reſtitutionem,vide per Bar.in l.illud.la ij.per illum tex.ʒ.de appel.& Bal.in rub.C.de manu.vindi.

k ✠ POMATES. ¶ Quod intellige. Vide Barb,conſi.xviij. in xj. colũ. & duabus ſequen.in j.volu.& Ro.conſil.clx.

l ¶ Prorogandæ litis. Adde quia dixit Imo.multum ſing.in c. poſt electionẽ. de conceſsio.præbendæ.q̃ vbi quis ad impediendum executionem ſententiæ vel inſtrumenti,opponit exceptionem ſi iudici videtur,quòd animo calumniandi opponat,& differendi negotium,quòd poteſt iudex non admittere & repellere excipientẽ.Quod dictum refert domi.Abbas in c.paſtoralis.§. quia vero.& in c.ex parte.el ſecundo.de officio delega.& in ca.nullus.de præſumptio.Et idem voluit Imola poſt alios in capitu.cùm contingat.de officio deleg.Idem Petrus de Ancha.in c.paſtoralis.de except.vbi allegat Innocentiũ in dicto cap.poſt electionem.Idem etiam in capi.ſecundo.de falſis.& in capi.

licet cauſam.de probationi. In qbus locis allega. illud dictũ Innoc. Et facit quod voluit Innocẽtius in capit.fin.de libel.oblat. Idem dicit Bald. in l.j. C.qui accuſ.dũ dicit ꝙ exceptio malitioſè oppoſita non impedit proceſsũ. Et ad hæc adde elegantẽ gloſſ.in c.ſuper eo.de officio delegati. quã vide.Et eodem modo videtur dicendum ꝙ poterit repellere opponentem exceptionem nullitatis, vbi comprehendit reum illam opponere malitioſè vt impediat executionẽ ſententię.Et ibi idem dicit domi. Cardina. eſſe in cauſa ſummaria. Et ad hoc adduco gloſſam notabilem in capitu. perniciosam.de vſur. Et facit l.ſatis apertè.C.de falſis. Et vide dominũ Antoniũ in cap. ſuper hoc.de renuntiatio. vbi habetur ꝙ exceptio nõ veriſimilis non debet ꝓ iudicẽ admitti. l.non eſt veriſimile.qd metus cauſa. Et ideo dicit Ange.in dicta l.ſatis apertè. quòd cùm prima frõte exceptio videt opponi per calumniã,non eſt differenda executio. Adduco Ioan. Andre.in Specu.in tit.de lega. §.iam nunc dicendũ. in addi.magna incip. iam ponit verba Roffre. veniat alia quæſtio de accuſato de homicidio. Quã ibi vide per eũ,qui plenè loquitur.& facit quod voluit Imo.i l.ſi qui à latronibus.§.ſi quis in capitali.ff.de teſta. vbi dixit ꝙ reſtitutio in integrũ impedit executionẽ ſententiæ, dummodo nõ ſit præſumptio cõtra illum petẽtem in integrũ reſtitutionẽ,vide Sali.in l.iudicati.C.ſi ex fal.inſtru.& retuli poſt Bart.in l.iiij.§. condemnatũ.in apoſtil.magna de re iudicata.

a ¶ No.generaliter.Et vide Bar.i l.ne quicquã.de incen.ruí. Idẽ dicas quando agit de delicto in omittẽdo, per caſum ſingularẽ in l.argentarius.§.cũ autem. ſ.de edẽdo.& ibi Ang.& vide Ludo.Ro.in rubr.de iureiurand.And.Barb.

b ¶ Hominesville.Facit in ſimili dictum Bald.in l.j.in fij.col. C.communia de leg. vbi ſi ſtatuto cauetur ꝙ in cauſis vertentibus ſuper inſtrumento guarentigiæ nulla poſsit opponi exceptio intelligitur iter eos,inter quos confectum eſt inſtrumen-

procederetur ad executionẽ præſtita cautione de reſtituendo ſi minor vicerit in cauſa reſtitutionis:vt extra,de in inte.re. c.auditis. Facit C.de præci. Imperat.offe. auf.quæ ſupplicatio.C.de fal.l.iij.

SI quid eſt. Actus,q tẽdit ad liberationẽ tutoris, nõ poteſt fieri eo authore.h.d.

a *Quando ex facto tutoris [a] uel cura. mino.agere uel conueniri poſsint.* *Rubrica.*

1 ☞ *Probatio per iuramẽtum quòd non admittatur, ubi quis conuenitur ex dolo alterius.*

2 *Villa ſi conuenitur pro robaria facta in eius territorio ad damni emendationem, non ſufficit probatio per iuramentum in litem.*

3 *Stante ſtatuto quòd pater teneatur ſoluere condemnationem pro filio delinquente, an ſoluat quando filius condemnatus fuit ob contumaciam remißiuè.*

OB dolum. Quãdo pupill[o] cõuenitur ex dolo tutoris, nõ admittitur probatio per iuramẽtũ in litẽ.h.d. Not.† generaliter, vbi aliqs cõuenitur ex dolo alterius, non admittit[ur] probatio per iuramentũ in litẽ. Et facit † ad q.qñ derobatus nõ agit cõtra derobatores,ſed cõtra homines vilę [b] ad emendationẽ damni,vt non ſufficiat,pbatio ꝓ iuramẽtũ in litẽ.ſic C.vnde vi.l.ſi qñ.& extra quod met.cau.c.ſi.quæ admittũt ꝓbationẽ rerũ derobatarũ per iuramentũ: quia habet locũ ſolũ qñ agit cõtra derobatorem, nõ cõtra aliũ: [c] vt in qualibet earũ not.ꝓ doc. Facit † etiã ꝙ ſi ſtatuto caueť ꝙ pater teneať ſoluere pro filio delinquẽte,& filius fuerit cõdẽnatus ꝓ delicto ob cõtumaciã:quod hæc ꝓbanõ ſufficiat cõtra patrẽ, niſi cõtra eũ verè probeť crimẽ. Ita dicit Dy.hic aliter videtur dicere in l.cum filius.ʃ.de verb.oblig. Ego iſtam quæſtionem diſputaui,& ſcripſi plenè in d.l.cùm filius.in princ. Opp. ſ.titu.j.l.fin.Sol.Intelligas hanc ſecundũ illam, ſcilicet quòd pupillus liberetur cedendo actionem. De hoc tamẽ plenè dic vt dixi.ʃ.ſi quis omiſ.cau.teſt.l.ſi dolo.

1 ☞ *Tutore emente aliquid de pecunia pupilli, efficitur ipſius pupilli.*

2 *Idem in uxore,eccleſia,& milite.*

d SI tutor. [d] Quod tutor, vel curator acqrit ex pecunia minoris, efficit minoris.hoc d. Not.ꝙ illud † quod emit ex pecunia minoris,efficit minoris. Simile dicit gloſ.in vxore,eccleſia & milite. Idẽ not.in l.ſi vt ꝓponis.C.de rei vẽdica. Opp.ſ.ti.iij.l.Titiũ & meuiũ.§.altero. Sо.ſecũdùm Dyn. illa pecunia non erat minoris:licet fuerat redacta ex re minoris:ſed tutor erat debitor in genere,vt ibi dixi. Oppo.ʃ.de ſol. l.filiæ.Sol.ſecundùm Iacob.de Aret. [e] ꝙ iſtud,quod hic dicitur,quòd res empta de pecunia minoris,efficitur minoris:debet intelligi tutore vel curatore emente.facit ſ.de pe.l.ex facto.ſed extraneo emẽte,ſecus:vt nota.in d.l.filiæ.niſi fortè in ſubſidium. Ita debet intelligi d.l.ſi vt proponis.C.de rei vend. Opp.ad id quod dicitur hic de ſtipulatione de l.ſolutum.§.per liberam.ſ.de pign.act.Sol.glo.hic,& melius in l.contraria.quod dic vt ibi.

DOlus. Pupillus nõ tenetur ex dolo tutoris, niſi quatenus ad eũ peruenerit.hoc d. Dic plenè vt dixi in l.ſi dolo.ʃ.ſi quis omiſſa cauſa teſta.

POſt mortẽ. De eo quod qs geſsit vt adminiſtrator,finita adminiſtratiõe nõ teneť.h.d. Intelligę ĩ adminiſtratore neceſſario:ĩ volũtario dic vt l.ꝓcurator qui pro euictione.ſ.de ꝓcur.

1 ☞ *Tutor ſimpliciter contrahens in re pertinente ad pupillum,intelligitur tutorio nomine.*

2 *Tutor uel alius geſtor neceſſarius contrahens qñ uideatur nomine proprio uel tutorio nomine contrahere.*

3 *Procurator uel inſitor contrahens & exprimens hoc fieri in cauſa pertinente ad dominum,uidetur procuratorio, uel inſtitorio nomine contrahere.*

4 *Defenſiones pupilli quãdo poſſint prodeſſe tutori.*

5 *Pecunia mutuata tutori qñ fuit conuerſa in utilitatẽ pupilli, actio utilis competit cõtra pupillum mutuanti.*

6 *Arbitrium ſi conceſſum eſt prioribus ſuper abundantia, quid importat tale arbitrium,remißiue.*

7 *Tutor acquirens aliquid ſtipulando uel emendo ſimpliciter,an pupillo,an ſibi acquirat,remißiue.*

f TUtor. [f] Si tutor ſimpliciter cõtrahat in re pertinẽte ad pupillum,intelligit[ur] tutorio noĩe contrahere.ſi in re q̃ põt ad ipſum & ad pupillũ pariter ꝓtinere;ĩtelligit[ur] noĩe ꝓprio cõtrahere:niſi aliud actũ ſit.h.d. Et iſte §.habet duas partes. Secũda ibi:nõ idẽ in eo. Opp.ad prin.de l.cũ poſt §.prĩo.ſ.ti.iij. Quidã dicũt [g] ꝙ debet ĩtelligi hic qñ accepit tutorio noĩe:ſed glo.dicit,& bene,ꝙ hoc non expedit.nã cõtrahẽdo ſimpliciter † in re ꝓtinẽte ad pupillũ, ĩtelligit[ur] tutorio noĩe: vt hic,& ʃ.e.l.fi.Nõ obſtat d.l.cũ poſt.§.j. qa intelligo ꝙ ibi expreſsè voluit ſe proprio noĩe obli. Opp.ʃ.de adminiſtra.re. ad ciuitatẽ ꝓtinẽ.l.iij.§.in eũ.Sol.dicũt q̃dã ꝙ ibi expreſsè fuit actũ ꝙ ꝓprio nomine obligareť fortè volẽs donare.ita dicit gl.hic.Tu dic ꝙ gl.hic,& ʃ.eo.l.fin.loquitur qñ tutor ſimpliciter ꝓmiſit:ibi quãdo promiſit aĩo nouãdi. Ex hoc enim ſolo ꝙ animo nouãdi ꝓmiſit, intelligit[ur] ſe ꝓprio noĩe velle obligare:vt ibi patet. Oppo. de l.ꝓcura.qui pro euictione.ſ.de procura. Solu.ibi in geſtore voluntario:hic in neceſſario,ſecundùm gloſ. Iaco.de Aret. aliter dicit,vt refert Cy.C.quod cũ eo.l.ei qui. Dixi plenè in dicta l.procurator qui pro euictiõe.& l.ſi pupilli.§.j.ſ.de negotijs geſtis.Circa † geſtorem verò neceſſarium, quæ eſt propriè materia noſtra,diſtingue:[h] Aut eſt certũ qualiter ſe voluit obligare;& ſtamus certo.Aut eſt dubiũ,quia ꝓmiſit ſimpliciter,non dicendo pro ſe ſuisq̃ heredibus:& tunc aut contraxit in re,quæ euidenter pertinet ad pupillũ,aut in re, quæ poteſt æquè pertinere ad eum,ſicut ad pupillũ. Primo caſu,aut contraxit promittẽdo animo nouãdi:ex hoc videtur proprio nomine promittere:vt l.iij.§.in eum.de adminiſt.re.ad ciui.pertinẽ.Aut ꝓmiſit non animo nouãdi:& tunc aut ſciebat tutor pupillum ex hoc cõueniri non poſſe:& ille, qui cum eo cõtrahebat,ignorabat:& tunc propter dolum tutoris ipſemet proprio nomine tenetur:vt l.cùm poſt.§.j.ver. Præterea.ſ.titu.iij. Aut in tutore abfuit dolus:& tunc videtur tutorio noĩe promittere:vt hic,& ʃ.eo.l.fin. Secundo caſu quando cõtraxit in re,quæ poteſt pariter pertinere ad vtrunq;:& tũc aut fuit expreſſum hoc fieri in cauſa pertinente ad pupillum:& videtur contrahere tutorio nomine:vt hoc §.in fine. Expreſsio enim cauſæ

tũ. Adde etiã Angel. & Bal.met in l.ſi debitori.C.ſi. aduer.cre. & vide Bar.i l.ne qd ff.de incẽ.rui,nau.& illud dictũ Bart.in d. l.j.C.cõia de leg.ſequitur Pet.de Anch.in c. canonum ſtatuta. in verſi.circa iſtam extenſionem alibi &c. extra de conſtit.

c ¶ Non cõtra aliũ. Vide Bar.in l.ſi qñ C.vñ vi.hic alleg. ꝓ eũ.& quę not.in d.l.fi.de in lit.iur.Et iſtud fuit dictum Dy.hic & idẽ tenet Bal.ĩ c.j.§.conuenticula. de pac.iu. fir.& Bar.in l.ne qd. de incen.rui.naufra.

d ¶ Si tutor. Et Vide Bald.i l.ſi vt ꝓponis. C.de rei vẽ. Bal.in l.ſi familię.C.fa.herci.& vide Bal.ĩ l.curator. C.arb.tute.And.Bar.

e ¶ Iac.de Are. Et vide Bartol.in d.l.filiæ.& Bal.in l.ſi patruus.C. cõia vti iuſque iud.

f ¶ Poſt mortẽ.§.tutor. In hoc §.ſunt duæ regulę.Pro hoc in ſimili facit text.ĩ l.j.§.editiones.de edẽ.vbi ponunť duę regulę.vna ꝓmiſſiua,alia ꝓhibitiua: vbi vide Bald. poſt Ray.et idẽ tenet do.Ant.Ie.Guil.perpetuo.de fide inſtru.facit tex.& ibi Bal.i l. ſi Ruffinus.C.de teſt. mi.vide Spec.in titu. de inſtru.cau.§.videndum.& vide Bal.& Moder.ĩ d. l.ſi Ruff.

g ¶ Quidã dicũt. Et ad in procuratore vide Bar.q̃ notabiliter loquit, licet ſit ſibi cõtrari? in l.qui in aliena.§.penul.aliàs fin.ʃ. de accuir.hære.& l.j. §.nũciatio.de ope.no. nũ. & vnũ notabile verbũ dicit in l.iiij.§. vnde quæri põt.ff.de manu. & vide Ang. in d.l.procurator qui ꝓ euictiõ.ff.de ꝓcu. domĩ. Ant.in c.literæ. de dila. Andr.Barba.

h ¶ Diſtingue. Adde ſt not.Bar.in l.iij.§.in ſolu.et quod no. Bar. in l.ſi patruus. circa medium C. cõmunia vtri.iudi.& quæ habes in l.poſt dotẽ.vj. lect.ſoluto matri.

cauſæ tunc habetur perinde,ac ſi diceret,tutorio nomine facere.Idẽ in † procuratore:vt l.ſi pupilli.§.j.ibi, vt pignus vel vt debitorem liberet.Idem in inſtitore:vt l.j.§.nõ autem.ver. ſed & ſi in pretijs.de exerci.Si verò hoc non exprimat: tunc videtur ſe proprio nomine obligare:vt hic. ij. reſpon. Quod intellige quantum ad actionem dandam creditori contra eũ: ſed ſibi tutori, qui illud conuertit in vtilitatem pupilli,datur actio contra pupillum.Et eodem modo vbicunq; dixi.ſ.tutorem teneri proprio nomine,intelligę ꝙ repetat à pupillo : niſi conſtet ꝙ fecerit animo donandi:vt l.cùm poſt.§.ij.verſic. reſpondi.et verſi.ſed is de quo.ſ.tit.ij.Et ex hoc † ſequitur ꝙ defenſiones pupilli poterunt hoc caſu prodeſſe tutori, qui proprio nomine tenetur,vt d.l.cùm poſt.§.j.in fine dicti §.& ʃ.de actio.& oblig.l.qui ſeruũ.Puto etiam † ꝙ hoc caſu ſi pecunia fuit conuerſa in vtilitatem pupilli,competat mutuanti vtilis actio contra pupillum,licet eius contemplatione non mutuauerit:vt l.ei qui.in fine C.quod cum eo.Facit l.eum. C. ſi certũ petatur.quod plenè no.in d.l.ſi pupilli.§.j.Et prædicta faciũt ad quæſtionem † quam diſputaui,Prioribus eſt conceſſum arbitrium ſuper abundantia:fecerunt aliquid , quod non poterant vigore eorum officij,poterant tamen facere vigore arbitrij ſibi conceſsi ſuper abundantia,non expreſſo hoc quod facerent vigore arbitrij ſibi conceſsi:an actus valeat? Dic vt dixi in dicta diſputatione. Quærítur, † quid ſi tutor aliquid acquirit ſimpliciter ſtipulando,vel emendo.Glo.dicit idẽ.Tu in telligas vt dixi ſ.e.l.ij.& ſ.ti.ij.l.Titium & Meuium.§. altero.

TVtor interpoſito. Sicut pupillo quæritur per tutorẽ:ita per actorem ab eo conſtitutum.h.d.

TVtor qui. Si negotium in parte ſpectat ad pupillum,pro illa videtur tutorio nomine facere:pro alia proprio.h.d.In text.ibi , conuenireturſcilicet à legatarijs.

De ſuſpectis tutoribus,& curatoribus. *Rubrica.*

1 ☞ *Materia quotidiana eſt melius & ſubtilius examinanda.*

L E X I.

HAec clauſula. Procedit per modum ſummæ. Primò ponit quid inducit ad tractandum,ſeu tradendum iſtam materiã. Secundò ponit quæ requiruntur ad hoc vt iſta materia intelligatur.& illa per ordinem tractat per totum iſtum

1 tit.partes patẽt.No.† ꝙ materia quotidiana eſt melius & ſubtilius examinanda:vt hic & l.legaui.ʃ.de libe.lega.

1 ☞ *Accuſatio ſuſpecti tutoris ꝙ ſit ciuilis,quando proceditur ad ſolam remotionem: & quando ſit criminalis.*

2 *Coram quo iudice hæc accuſatio proponi poßit.remißiuè.*

3 *Querela mofficioſi teſtamenti uocatur accuſatio.*

4 *In accuſatione ſuſpecti tutoris quando requiratur forma legis libellorum.*

5 *In accuſationibus ciuilibus ex delicto deſcendentibus quæ infamant poni debent ea, de quibus in l.libellorum.*

6 *Iudex inquirens in cauſa ſuſpecti tutoris,quando non habeat neceſſe ponere in inquiſitione ea,de quibus in l.libellorum.*

7 *Accuſans in cauſa ſuſpecti tutoris,quando teneatur ſe inſcribere.*

Sciendum. Primò quæro an accuſatio ſuſpecti dicatur public.glo.dicit [a] hic ꝙ eſt legitimum crimen,& tamen non dicit ꝙ eſt publicum.Sed ꝙ ſit publicũ, dicam ʃ.eod.§.conſequens.Hoc plenè examinaui ʃ.de publi. iudi.l.j.Nam quo ad quid eſt publicũ,quo ad quid non.Quæro quando interponitur accuſatio ſuſpecti, vtrum requiratur forma l.libellorum.ʃ.de accuſatio.Glo.hic dicit,aut proceditur per viam accuſationis ad remouendum : & requiritur illa ſolennitas.Aut per viam inquiſitionis:& tunc ſecus:vt ʃ. eod. l.iij.§.præterea. Ad hoc examinandum primò eſt videndum

1 † vtrum accuſatio ſuſpecti ſit ciuilis cauſa,vel criminalis [b]: &

b hic innuitur ꝙ ſit criminalis,vt ʃ.proximo §.& ʃ.ea.l.§.fi.& ʃ.ad Turpilia.l.j.§.ſuſpect.In contrarium ꝙ ſit cauſa ciuilis, apparet.quia poteſt interuenire procurator, vt l. non ſolùm. §.fi.ſ.de procura.veritas eſt quod ſi quidem agitur ad remotionem ſolum tunc eſt cauſa ciuilis:vt dicta l.non ſolum.in fi. Probatur per rationem:quia hic agitur ſolùm ad remedium, & commodum priuati,ſcilicet pupilli,non ad vindictam publicam;ergo &c.Pro hoc facit optimè tex.vt in c.tuę.extra de

procuratoribus. Si autẽ agereť ad pœnã imponẽdã : tũc an ſit cã ciuilis vel criminalis:& innuit ꝙ ſit criminalis:vt ʃ.ead.l.

2 §.fi.Et ex hoc apparet † apud quẽ iudicẽ debet hæc actio ꝓponi vt ʃ.ꝓxi.§.dicet. Nec eſt mirandũ,ſic etiã eo caſu quo dixi b eſſe cauſam ciuilẽ,vocatur ſuſpecti accuſatio:quia † etiã querela inofficioſi teſtamẽti vocatur accuſatio, & tamẽ cauſa ciuilis eſt : vt l.poſthu.§.j.ſ.de inofficioſo

4 teſta. Secũdo videndũ eſt † quãdo dicitur ciuilis iſta accuſatio:vtrũ debeat porrigi libellus ſecũdũ formã l.libellorũ.ʃ.de accuſationi.quia qñ criminaliter intẽtat̃ nõ eſt dubiũ.Reſpõdeo, † in accuſationib[o] ciuilibus deſcẽdẽtibus ex delicto,ſi q̃dẽ infamãt,debẽt poni in libello oĩa illa,q̃ in criminali:vt l.ꝑtor edixit in prin.& ibi dixi ʃ.de iniurijs.& ſ.de dolo,l.itẽ exigit.& ibi dixi.& eſt tex.in c.tuæ.extra de procu. Vnde ſi hæc accuſatio proponereť de dolo,ita quòd remotus infamaretur, deberet poni locus & tẽpus ſecundùm formã l.libellorũ.aliàs

6 ſecus. Tertiò eſt videndũ †,vtrũ quando iudex procedit per inquiſitionem in iſto crimine,ſit neceſſe ꝙ inquiſitio cõtineat omnia illa quę dixi debere cõtinere accuſationem.Glo.hic vt dixi tenet ꝙ nõ.Idẽ videtur generaliter tenere Inſt.de pub.iu. in prin.Idẽ Inno.de iure can.extra de purgatione canonica.c. fin. Veritas eſt ꝙ ſi quidẽ iudex inquirit ſolùm ad remouendum non eſt neceſſe quòd inquiſitio cõtineat crimẽ determinatũ.Sufficeret enim ſi iudex diceret: Hæc eſt inqſitio quam fecit talis iudex ad videndũ vtrum tutor bene adminiſtrauerit:& ſi inuenerit eum doloſè vel culpabiliter geſsiſſe:tũc intendit eum remouere.& de tali intelligit Innoc.in dicto c.fin. extra de purgatione canonica.& text.ibi.ſed ſi inquireret ad eum puniendũ:tunc cùm inquiſitio ſuccedit in locum accuſationis,deberet cõtinere crimen certũ:ſicut accuſatio ſolũ hoc minus,quod nõ eſt in ea neceſſariò ſolennitas inſcriptionis.& de hac ſolennitate non ſeruãda loquitur Inſtit.de publi.iudi. in princip.Ita tenet Iaco. Butrigarius Inſt.de actio.in princi.

7 dixi in l.libellorũ.ʃ.de accuſationibus. † Quæro,an quando quis accuſat aliquẽ de ſuſpecto,debeat ſe ſubſcribere ad pœnam talionis. Gloſſ.dicit ꝙ ſic, & erit pœna talionis infamia. Item aliæ pœnæ quas quãdoq; quis patiť extraordinariè. Doctores dicunt,aut accuſatur criminaliter:hoc eſt, vt remoueatur,& puniatur:& tũc debet ſe ſubſcribere. Aut vt remoueatur,tantùm, & non debeat ſe ſubſcribere:quia eſt cauſa ciuilis. Et nõ obſtat quod glo.dicit de pœna infamię:quia per hoc non eſt locus inſcriptioni. Aliàs ſequeretur quòd in qualibet accuſatiõe ciuili famoſa quis deberet ſe inſcribere.quod non reperitur l.cautũ de hoc per doctores in l.fin.C.eod.titulo.

1 ☞ *Delegatus etiam poteſt cognoſcere ſi de ſuſpecto agatur,ut tantum remoueatur: ſi autem ut etiam puniatur non poteſt cognoſcere.*

Damus. Cauſa ſuſpecti poteſt agitari corã ordinario, & coram delegato iudice.hod dicit. Oppo.ʃ. ad Turpilianum.l.j.§.ſuſpecti.Solutio.Ibi nomẽ præſidis ponitur generaliter,vt comprehendat delegatos. Alij dicunt ꝙ

1 † delegatus poteſt cognoſcere:vt hic non punire; vt in cõtrario.Iſta quæſtio fuit ſemel inter dom.Fran. Acc.& dominum Dyn.vt refert Cyn.in l.fina.C.e.veritas eſt iſta aut accuſantur de ſuſpecto ad remotionem tantum , & ſic ciuiliter:& poteſt de hoc cognoſci, & iudicari apud delega.vt hic.aut accuſantur vt remoueantur,& puniantur:& tunc ſolum apud ordin. in l.contraria & ibi plenè dixi,

Oſtendimus. Omnes tutores , cuiuſcunque conditionis exiſtãt, poſſunt accuſari de ſuſpecto,ſi malè gerant,hoc dicit. Opponitur ʃ.eodem.l.ſi tutor. Solutio,dicit gloſſa,illud eſt conſilium.quod an ſit verum,ibi dicã. Quæro qualiter petitur remoueri patronus quòd non infametur.dic vt l.finali.C.eodem.

1 ☞ *Publicum eſt illud,quod omnibus patet.*

2 *Crimen ſuſpecti tutoris eſt publicum.*

3 *Dictio,quaſi,eſt expreßiua ueritatis.*

Conſequens. Quilibet admittitur ad accuſandum tutorem de ſuſpecto , etiam mulier, ſi

1 ex pietate mouetur,hoc dicit.Not.† ꝙ publicũ eſt illud,quod

a ¶ Sciendũ.Ibi,gl.dicit.Et not,ꝙ dicit hic iſta glo.de qua exultat Bal.in c.j.§.ſi tres. de pace tenen.in vſi. feudor.colum,x. Andre.Barba.

b ¶ Hæc clauſula.§.ſciendum. Vel criminalis.An cauſa ſuſpecti ſit ciuilis vel criminalis,vide Bal.in l.j. C.ſi tutor non geſſe.

a ¶ Tutor. Et hoc facit ad ea que no. Bar. in l. j. §. j. cum cõcordã. de ope. no. nun.
b ✠ P. P A V. P. ¶ Vbi ſunt. Vide Ia ſ. in l. ſi arrogator col. xviij. ff. de adop. & i l. ſi ruffin⁹. vbi Mod. C. de teſt. mil. i l. j. no. A le. i l. ſi cõuenerit. i pri. ff. d re iu.
c ¶ Præterea. Idem dicas in procuratore. tex. eſt ſing. in l. iij. C. de procu. ſecundum Bart. ibi. Sed vide Lu. Ro. conſi. cccxvj. de captura perſonę. And. Barb.
d ¶ Quæro an. Et vide Bald. in c. j. de pac. iura. fir. in vſu. feu. Andre. Barba.
e ✠ POMATES. ¶ No. q dãnatus. Vide zanchi. i repe. c. primi. verſi. differentia. de accu. Panor. conſi. xxv. in. ij. colũ. in iij. dubio. i j. volu. Rom. cõſi. ccviij. in ij. volu. Pañ. in rub. de iud. in vlti. colũ. ad fi. Card. conſi. xciiij. i j. dubio.
f ¶ Quod facit Et vide Bald. in c. j. de pac. iur. firman. in vſu. feu. Andreas Barb.
g ¶ Si tutor. Et vide not. per Bar. in l. ſi miles. §. fina. de adul. & in l. cũ tabulis. §. primo. de his qui. vt indig. cõtrariũ eſt gl. ſi. in l. athletæ. §. dat remiſsionẽ. j. de excuſatuto. Andre. Barba.
h ¶ Si tutor. Inimicus fratri. An inimicus fratris mei ſit mihi inimicus, & an iniuria facta ſocio meo ſit facta mihi, vide Bal. in l. ij. C. de legib. & qđ dixi de ſocio, vide q̃ dixi in l. item apud. ad fin. de iniur.
i ¶ Arbitrio iudicis. De quo vide doc. in l. de pupillo §. ſi quis ipſi prætori. & quod ibi dixi in iij. colũ. de ope. nou. nuncia.
k ¶ Tutores qui repertoriũ. Et q̃uo intelligatur quod ꝓpter inuentarium nõ confectũ quis teneat vt ſuſpectus, adde Bar. in l. tutor qui repertoriũ. de adminiſt. tuto.
l ¶ Poſſet condẽnari. Alibi glo. videlicet i c. j. de maleſi. intelligit ꝓtinacia aliqd fieri, vbicũq; ſit ſciẽter, & non ex temeritate.
m ✠ P. P A V. P. ¶ In vinculis. No. q valet pactũ qđ quis poſsit ĩcarcerari nulla facta excuſsione. Ita Bal. in l. cõſentaneũ. C. q̃ſo & q̃n iud. Itẽ no. quod hãs privilegiũ quòd nõ poſsit incarceri, illud amittit renũciãdo generaliter in reb⁹ ſuis. ita Barto. in l. Si quis ſub cõditione. col. ix. ff. de teſta. tute. & de veritate gl. vide Ro. cõſi. ccxlj. col. ij. Item q̃ poſsit quis capi ſi contumax vel de fuga ſuſpectus, vide Roma. conſil. ccxxiij. & conſil. cccxx. vbi etiam alle. alia de veritate gloſ. prædictę vide Feli. in c. ad conſultationẽ col. vij. de re iu.
n ¶ Quod de iure cõmuni. Et vide text. xvj. quæſtione vj. c. illud. & tex. & doc. in c. tuæ. vt lit. non conteſt. & d. §. in venditiõe. Et an habens bona poterit excommunicari, aliqui tenent quòd nõ, in c. tuæ. præalleg. quod eſt notandum ſi eſt verum. ſed Hoſtien. tenet cõtrarium: imò eſt in electione iudicis. Et vide Bald. & Ioan. de Imo. in l. ſi filio. ſ. ſolu. mat. & eundem in c. ij. de pig. Et vide tex. in l. j. C. de re pud. bono. qui contra cõem opinionem probat. Andr. Barb.
o ✠ POMATES. ¶ Non debet. Vide Alexan. conſil. clviij. in iij. col. in ſecundo volum. Et iſtam gloſ. reput. ſing. Alex. l. à diuo Pio. §. in venditione. in iij. col. de re iud. Pro qua glo. & eius materia vide Felin. c. quod ad conſultationem. in vij. colum. de re iud. Panor. conſil. xliij. in ij. vol. Ro. conſil. cxx. & conſil. ccxlj. in ij. colum.
p ¶ Quod ſatis placet. Et adde q̃ idẽ tenet Bal. & Bar. in l. j. C. q bon. ced poſſ. & Bar. & Ang. in l. nemo carcerẽ. de exac. trib. lib. x. & Bald. in l. j. in fin. C. de

omnibus patet: quod facit ad multa. Opponitur quod mulieres non admittãtur, vt j. de accuſationibus. l. qui accuſare. So. ſpeciale eſt hic. Quæro, † vtrum crimen ſuſpecti ſit publicum. Glo. dicit quòd ſic: vt j. de publi. iud. l. j. & Inſtit. cod. §. conſequens. Et ſic text. † qui dicit hic, quaſi, eſt expreſsiuum veritatis ego aliter intelligo, vt dixi in l. j. j. de publi. iud.

☞ *Atrocia ſicta quæ dicantur.*

Si quis de plebei. Ob facta atrocia tutor non ſolùm remouetur, ſed etiã puniẽ. hoc d. Et hic tractat de vltima parte eius, de quo tractaturũ ſe dixerat in principio legis, ſcilicet de pœna ſuſpecti. † Quæro, quæ ſunt iſta facta atrocia. Gloſ. ponit exempla. quam not. quia appellat atrocia illa facta, quæ alibi non reperiuntur numerata inter atrocia: de quibus ponitur in l. auxilium ſ. de mino.

☞ *Si ſunt duæ regulæ una permiſsiua, alia prohibitiua: prohibitiua attenditur.*

a Tvtor. [a] Tutor poteſt accuſare cõtutorem ſuſpectum, etiam ſi fuerit remotus. h. d. † Not. q vbi b ſunt [b] duæ regulæ, vna permiſsiua, alia prohibitiua: potius attenditur prohibitiua. Nam regula eſt q̃ quilibet poſsit accuſare ſuſpectũ. Alia eſt, q̃ libertus non poteſt accuſare ſuſpectũ patronum. certè iſta præualet: vt hic, ſecũdùm Dyn. & Iacob. de Aret. Quæro, dicitur hic, patronũ ſuũ, cuius erat patronus iſte. In gl. ponunt tres opi. & quælibet põt eſſe bona.

☞ *Tutor quando remouetur ut ſuſpectus ex cognitione incidenti.*
Iudex de quolibet delicto commiſſo coram ſe incidenter poteſt cognoſcere, & punire.
Iudex inquirit principaliter in cauſa ſuſpecti tutoris.
Damnatus per inquiſitionem, q̃ non efficiatur infamis.

Præterea. [c] Tutor põt remouerí ex officio iudicis ſine accuſatione. hoc dicit. Primò quæro, qualiter poteſt prętori liquere, ipſum eſſe ſuſpectum. Gloſ. reſpondet duobus modis. Primo incidenter, cùm ſuper alio iudex principaliter cognoſceret, vidit tutorem fraudulenter ſe gerere in cauſa pupilli. Secundo modo, ſi iudex principaliter inquirat ſuper hoc, vt videat ſi tutor bene vel malè gerat: vt j. eodem l. fin. Et primò not. † quòd tutor poteſt remouerí ex cognitione incidenti. Quod quali-

ter intelligatur, dicã j. eo. l. impuberibus. §. fi. † Eſt tamen regula, quòd de quolibet delicto commiſſo coram iudice ſuper aliquo principaliter cognoſcente, ipſe põt inquirere & punire, vt l. nullum. C. de teſti. & l. ſciãt. C. de proba. dixi plenè in l. ſecũda. §. ſi publico. j. de adult. † Secũdò nota q̃ iudex poteſt inquirere principaliter ſuper cauſa ſuſpecti. Et aduerte quòd hic eſt ſpeciale fauore pupillorũ. Aliàs enim non eſt permiſſa inquiſitio ad vtilitatem priuatam, vt hic patet: quia ſi ſpeciale eſt in pupillo: ergo in contrarium eſt ius cõmune. Ad vtilitatem enim publicã licet inquirere, ſecũdùm ea quæ dixi in d dicto §. ſi publico. Quæro an [d] iſto caſu quo aliquis remouetur per inquiſitionem ſit infamis. Gloſ. dicit quòd non. quam vide, & ſigna. dicit Dynus. † Nota quòd damnatus [e] per inquiſitionẽ non efficitur infamis. & iſta gloſ. non reperitur alibi, dicit ipſe. Certè imò reperitur in l. fina. C. eodem. & l. j. C. de modo mulct. De hoc not. in Spe. de ſentẽ. §. j. ver. quid de iſtis. Examinaui plenè. j. de publ. iudi. l. infamem.

☞ *Notario non interdicitur officium ob delicta cõmiſſum extra officiũ notariatus.*

Nunc videamus. Tutor remouetur ob dolum in tutela commiſſum: ſecus ſi extra tutelam. Item ſecus ſi in alia tutela, ſi eſt qui eum actione tutelæ cõueniat. hoc dicit vſq; ad §. ſi tutor inimicus. Not. † q̃ ob crimen cõmiſſum aliàs, quàm in tutela, non poteſt quis remouerí vt ſuſpectus. Quod facit [f] ad quæſtionem de notario condemnato de falſo ex aliqua cauſa non pertinente ad officium notariatus: nec per hoc interdicatur illud officium ſibi. De quo plenè dixi in l. eadem. §. j. j. ad l. Iul. repet.

Quod ſi quis. Not. hic de hac dictione, quoad, quæ non habet in ſe conditionẽ extẽſiuã: de quo j. titu. j. l. penul. Dixi plenè in l. j. j. de condi. & demon.

☞ *Relinquitur arbitrio iudicis, an tutor remoueri debeat propter inimicitiam fratris pupilli, vel tranſuerſalium.*

g Si tutor. [g] Propter inimicitias cum pupillo, vel cum parentibus remouetur tutor vt ſuſpectus. h. dicit.

h Quærit, quid ſi eſt inimicus fratri [h], vel alicui ex tranſuerſalibus. Glo. dicit ſecus. Contra iſtam glo. facit C. de excuſ. tuto. l. humanitatis. Ita dicit Dyn. Item videtur cõtra tex. j. de iniur. l. lex Cornelia. & l. idem apud. §. cõuiciũ. & §. ſeq. eo. tit. vbi ſi fit iniuria ſocio meo, fit iniuria mihi: multò magis ſi conſanguineo. † Vnde puto ſtandum eſſe arbitrio iudicis [i] ſecũdùm i facti qualitatem, & conſuetudinẽ regionis. In Tuſcia enim eſt cõſuetudo, vt qui inimicatur, ſeu iniuriaẽ vni ex conſortibus, hoc eſt, deſcendentibus per lineam maſculinã, inimicatur vel iniuriatur omnibus. Alibi aliter obſeruatur. Et hoc innuit hic text. vnde ſtandum eſt arbitrio iudicis: vt text. ſubijcit.

Seuerus. Propter res malè venditas poteſt tutor vt ſuſpectus remouerí. hoc dicit.

Tutor qui alimenta. Tutor, qui denegat alimenta indebitè, poteſt vt ſuſpectus remouerí, & etiam puniri. hoc dicit.

☞ *Qui iudici præcipienti non obedit, dicitur pertinaciter reſiſtere.*
Quilibet dignitate carens dicitur humilis homo.
Quis pro debito de iure communi non carceratur, quando habet bona ſufficientia.

k Tutores qui repertoriũ. [k] Qui nõ facit inuentarium, vel pecuniam ad comparationem non deponit pertinaciter in vinculis eſt ponendus, niſi fuerit poſitus in dignitate. hoc dicit.

Nota de pœna tutoris, qui non fecit inuentarium. Nota textum qui dicit pertinaciter, cum ſua gloſſa. Ex quo habes quòd † ille dicitur pertinaciter reſiſtere, qui iudici præcipienti non obedit: & ſic facit quòd ille poſſet condemnari [l] tanquam hæreticus pertinax, qui inquiſitori aliquid aſſerẽti non l credit. † Tertiò nota quòd humilis homo dicitur quilibet dignitate carens. Pro hoc. ſ. eodem l. j. §. fina. Pro hoc C. vt nemo priua. l. ij. ſecundùm Iacobum de Aretio. Nota textum m ibi: in vinculis [m] publicis, & c. Cum gloſſ. quæ intelligit illud 3 verum quando laborat inopia. Et ſic no. † quòd de iure com- n muni [n] non debet [o] quis poni in carcerẽ pro debito, niſi quan- o do non habet bona ſufficientia pro debito. quod ſatis pla- p cet [p]. Sic enim primò diſcutiuntur mobilia quam peruenia- tur ad

tur ad immobilia: & primò immobilia quam peruenianur ad nomina: vt l. à diuo Pio. §. in venditione. de re iudi. multò magis omnia iſta debẽt diſcuti antequã peruenianẽ ad perſonam. Statuta tamen & conſuetudines Tuſciæ ſtatuũt aliter.

Qui ob ſegnitiem. Remotus propter culpã, nõ eſt infamis. Idẽ in eo cui aliq̃ adiungiẽ. h. d. Quæro q̃ differẽtia eſt inter iſta nomina. Gl. dicit q̃ quaſi idẽ ſignificãt, & ſic eſt inculcatio verborũ: ſed ſi qs diligẽter inſpiciat, diuerſa importãt. Quæro, an remot⁹ ob latã culpã efficiat infamis. gl. vĩ tenere q̃ nõ. Idẽ no. in l. in actionibus. ſ. de in litẽ iur. & ibi dixi. Doc. tãgunt in l. vltima C. e. ti.

1 ☞ *Cauſa in ſententia inſeri debet: ſi non inſeratur, ſententia non vitiatur.*
2 *Cauſa in dubio non intelligitur famoſa.*
3 *Tutor quando dicatur remotus ob culpam vel ob dolum.*
4 *Accuſatio ſuſpecti tutoris quòd habeat ſimilitudinem cum iudicijs uniuerſalibus, & ſic ſufficiat generaliter petere.*

a Nae enim. [a] Remotus abſq; dolo, non eſt infamis: & ſi in ſententia cauſa nõ expri- 1 matur, nõ intelligitur ex cauſa famoſa damnatus, ſeu remotus. h. d. † No. cauſam debere inſeri in ſententia: ſi tamẽ non inſeratur, non vitiatur. De quo per Dyn. in l. qui Romæ. §. duo fratres. j. de verb. obli. per Cy. in l. properandũ. §. illo. 2 C. de iudic. per Canoniſtas extra de re iudic. c. ſicut. † No. q̃ in dubio non intelligitur cauſa famoſa. Opp. ſententia debet referri ad acta: vt l. ſi. C. de ſent. quæ ſine cert. quan. & de except. rei iudi. l. ſi ex teſtamẽto. & l. ſi quis ad exhib. & ibi no. gl. dicit 3 diſtinguendũ, † aut obijciẽ culpa tãtùm: & obtinet quod dicitur hic. Aut obijcitur dolus tantũ, & ob illã cauſam videatur remotus: vt in contrario. Aut obijcitur culpa & dolus; & hũc caſum nõ poſuit gl. & tunc etiã videtur remotus ob culpã: vt no. in l. ſi quis ad exhiben. facit l. ſi præſes. & l. interpretatione j. de pœnã. Si aũt nulla cauſa exprimebaẽ in libello: tũc etiã ꝓ- b cedit hoc dictum gl. [b] vt intelligaẽ remotus ob culpã tantũ. qđ no. Quæro ergo quomodo põt eſſe q̃ nulla cauſa exprimeretur, cũ accuſatio debeat ſolẽniter proponi: vt ſ. e. l. j. §. j. Vel dicas q̃ hic procedebatur per inquiſitionẽ, vt ibi dixi. Vel ſi dicas q̃ per accuſationẽ: tamẽ nõ eſt neceſſe q̃ exprimatur cau- 4 ſa, quando dolus non obijcitur: habet enim † ſimilitudinẽ cũ iudicijs vniuerſalibus. Et ſic ſufficit dicere, dico q̃ malè & nõ diligẽter adminiſtrauerit negotia: vt hac l. ſicut ſufficit dicere in actiõe tutelę: peto q̃ reddas rõnẽ adminiſtratiõis tuę tutelę.

☞ *Sententiæ uerba debent intelligi ut referantur ad petitionem.*

Si prætor. Idẽ eſt prohibere, gerere, & remouere. h. d. Opp. ſ. de adminiſtra. tuto. l. iij. §. fi. et qđ no. ſ. tit. ij. l. iij. Sol. gl. & bene, hic prohibuit eũ gerere qui accuſabatur vt ſuſpectus: ibi erat contentio quis deberet adminiſtrare. Et ſic not. † q̃ verba [a] ſententiæ debent intelligi quantum poſſunt, vt referantur ad petitionem.

☞ *Quis cogitur per iudicem adminiſtrare, ut ſi male gerat, facilius remoueatur.*

c Qui nihil. [c] Opp. C. c. l. ij. & l. iij. So. tutor qui nihil geſſit, aut fecit contumaciter, & iuſſus à prætore põt remouerí, vt in contrarijs. & de adminiſtra. tuto. l. fi. in prin. Aut nõ contumaciter: & tũc aut ſciẽter, & doloſè, & põt remouerí vt ſuſpect⁹, vt in cõtrarijs: aliter ſecus, vt hic. Et ideo 1 † cogit aliqs adminiſtrare per iudicẽ, vt facilius, ſi malè gerat, poſsit remouerí: vt l. j. in prin. ſ. de admi. tut. & ꝓ Cy. ĩ l. ij. C. e.

Vſpectus. Satiſdatio nõ impedit, quin tutor ſi malè gerat, poſſet remouerí vt ſuſpectus. h. d.

☞ *Si aliquis debet aliquid facere ex l. diſpoſitione conſilio alterius: illud neceſſario requiri & ſequi debet.*

d Impuberibus. Adulti poſſunt accuſare tutorem de ſuſpecto cum cõſilio conſanguineorũ: ſecus in pupillo. h. d. Not. qđ [d] aliquis 1 † debet facere aliqd cũ cõſilio alterius ex diſpõne legis, debet illud requirere & ſequi, vt hic, & inſtit. eo. §. impuberes. quod intellige vt dixi in repetitione l. j. §. ſi plures. ſ. de exerci.

☞ *Lata culpa non æquiparatur dolo ad infamandam, ſed ad remouendum.*

Si fraus. Tutor poteſt remouerí propter latam culpam. h. d. † No. q̃ lata culpa æquiparatur dolo; quod

iur. & fac. igno. & in l. ordo. in vl. col. C. de execu. rei iud. & Bal. in l. etiã. verſi. ſed nunquid. C. de execu. rei iudi. & Bal. in Spe. de execu. ſentẽtiæ. in princi. & Imo. in c. Odoar. de ſol. Abb. in c. quod ad cõſultationẽ. de re iud. Sal. in l. cũm & filij. C. q bo. ce. poſ. & Imo. in l. à diuo. §. in vẽditione. de re iu. & Imo. et Ro. in l. ſi filio. la ij. ſol. ma. aliter tenet. Vide Ang. Inſti. de act. §. cũ eo quoq; circa i iij. col. Et ſic not. hic q̃ de iure cõi qs non põt in carcerẽ mitti, niſi qũ nõ habet bona ſufficiẽtia. Et addẽ quod in hac cõputatiõe debẽt excuti bona fideiuſſoris. Text. eſt ſing. in l. ſi plures. §. præterea ſi quæratur. j. de fideiuſ. quem textũ multũ no. Bal. in l. mulier. C. de iur. do. & adde quæ dixi in l. j. C. q bo. ced. poſſ. et Bar. in l. cũ eo. aliàs eſt l. Labæo. j. ad leg. Iuliã rep. et adde Bal. in l. ſi filio. la ij. ſolut. matrimo.

A D D E Bal. cõſil. xl. cũ ſeq. & xlix. j. li. & pulchrũ cõſiliũ in eadẽ materia eiuſdẽ Bal. cõſil. ccclxxxiiij. ſecũdo lib. & ꝓ eundem conſil. ccxvij. & ccxxxvij. tiij. li. Et an ſi habeat bona ĩ alieno territorio, ita q̃ indẽnitati creditoris poſsit prouidere, an ſit relaxandus, conſi. cccclviij. iiij. vo. Pau. de Caſ. cõſil. xxix. & ſeq. Pe. de anc. conſil. cxxij. & Roma. cõſil. cccxx. vbi alleg. text. in l. ſi plures per do. Alexã. allegatum in apoſtilla.

a ¶ Hæ enim. Vide cõpo. & Io. And. in c. ſu per eo. de electione.
b ✠ POMATES. ¶ Hoc dictũ gl. Vide Feli. c. pe. in ij. col. ver. difficilius. de except. & c. ſicut. in xj. co. de re iudi.
c ¶ Qui nihil. Et ob quam culpam qs remoueaẽ. vide Bart. in l. q̃ Nerua. in penul. col. ſ. de depo. Et addẽ q̃ vbi tutor nõ accuſat pro pupillo, vbi potest accuſare, remouetur vt ſuſpect⁹. gl. eſt & ibi Bal. in l. ſenatus. C. qui accuſ.
¶ Impuberibus. No. quando. & vide iſtũ tex. no. alleg. per do. Anto. in c. cũm olim. de arbit. de quo vide quæ dixi in l. ſi cõuenerit. de re iudi.
e ¶ Not. q̃ propter fugam. Et vide Bar. in l. Labęo. aliàs j. §. Labæo. de ædil. edic. & l. conſiliarios. C. de offic. aſſeſ. & in authen. de col. §. neceſſitate. & Sal. in repe. l. admonendi. & ibi Lu. de iureiu. & quod no. l. lege Cornelia. j. ad Sylla. Andre. Barba.
f ¶ Præterea. Propter fugã. No. q̃ fuga facit quẽ ſuſpectum. De quo vide j. de quæſtio. in l. fi. & ibi Bar. et doct. in l. fi. C. de rap. vir. Bar. in l. le. Cor. j. ad Sylla. & ibi ſcripſi. & Bar. in l. j. de reb. eo. & ibi habetur q̃ fuga poſt accuſationem non facit reum ſuſpectum.
A D D E Bal. conſi. ccxxx. j. volu. & Old. conſi. lxv.
g ¶ Vltimò no. Et quod intellige, quando perſeuerat in contumacia. vide Bal. in l. præſes. C. eo. in ver. perſeuerari. & vide tex. ſing. ſecundũ Bar. in l. ceſſante. C. quomodo & quando iudex. Andreas Barba.
h ¶ Itẽ ſi qs. Remotionis erit. No. modũ remouẽdi ſuſpectũ. adde Bar. in l. eũ q̃ res. C. de ꝓcu. & vide de hoc Bart. in l. j. in prin. ff. ſi qs ius di. & quæ ibi dixi.
i ¶ Habita inquiſitione. Et vide in l. iij. §. ſi ad diem. de re mili. & ibi dixi.
k ¶ Comminari. hoc in ſimili voluit Imo. in l. ſi finita. §. Iulianus. de dã. infect. licet non faciat mentionem de Bar. hic.
l ¶ Noua citatio. Et hæc quæ dicit Bar. hic limitauit ea quæ no. ipſe in l. iij. §. ſi ad diem. de re mili. pro qua limitatione eſt tex. in c. ij. & ibi no. Ioan. Andr. & Anto. de But. extra de teſti. cogen.

a ¶ Si tutor. Bal. facit iſtam l. ſing. in l. fi. arbi. tut. & omnino ibi vide, & hic in gl. quid in prælato vel epo. & quidã obſeruant canones. Et quid quando cõfert beneficium indigno, vide Card. in Clemen. j. de æta. & qualit.

b ✠ POMATES. ¶ Siquidem. Vide Aret. Inſti. eod. in principio. & Imo. conſilio lxviij. in ſecunda columna.

c ✠ P. PAV. P. ¶ Quæro an. Vide Com. cõſi. xv. incip. aut paterna. circa fi.

d ¶ Decreto. Diſtinguit. Et ad iſtũ text. vide Bart. in l. iuſurãdum quod ex conuẽtione. §. fi. in iij. col. de iureiur.

e ¶ Poſt finitam. & vide glo. in c. per tuas. el j. de ſimo. ad quod allegat iſtum textũ. And. Bar.

e ✠ POMATES. ¶ Poſt finitã. Adde quod nõ eſt opus q̃ iudex ferat ſentẽtiã: vt per doc. l. poſtquã liti. C. de pactis. niſi prius pateret: vt per gl. cùm fundũ. §. fi. ff. de vi & vi arma. vel niſi iudex ignoraret causam finitã: vt per Bal. c. dudum. el ij. de election.

f ¶ Variatur qualitas. De qua materia vide quæ dixi in l. ſi cõſtante. §. ſi bona. ſoluto matrimonio.

g ¶ Vltimò Dyn. Et vide quæ dixi in ca. qualiter. el ij. de acc. Andr. Barb.

h ¶ Nihil. §. imperator. Ad intellectũ huius tex. & l. iuriſperitos. §. imperator. de excuſa. tut. Aduerte, quia Bar. in l. Lucius. ſ. de admit. tuto. & in l. ſi cùm dotẽ. §. tranſgrediamur. fol. ma. videtur velle q̃ iſta iura debeãt intelligi q̃ pater tenereť cõſentire, et cauere pro filio tutore datiuo indiſtinctẽ. ſecus ſi pro teſtamentario d. l. Luciº. Quidam tũ dicebãt q̃ imò etiã nec in caſu huiº l. pater tenetur conſentire vel obligare, ſed hic hoc erat propter fraudẽ ſuã, quod multũ applaudit literæ. Limita tũ iſtũ tex. inquãtum intelligiť prout Bar. intellexit. Nam fallit niſi filius acceptiſſet tutelã talis viri, q̃ redderet dedecº generi ſuo: argu. l. iij., §. ſi emancipatus. de cõtratab. et hic: quia tũc ceſſaret rõ fraudis, quæ erat hic in tex. itaviť neceſſariò cõcludi, q̃ ea q̃ no. Bar. hic. & in d. §. tranſgrediamur. bene facit in arg. l. nepos Proculo. de ver. ſig. Itẽ poſſet limitari ſecũdò: niſi iſte filius habuiſſet tantũ & tot bona à patre, q̃ ex illis bonis poſſet cauere pro tutela adminiſtranda: ne pater, p filio duplici onere grauet, arg. l. Titia. §. qui inuita. de leg. ii. cum ſimilib º. Ita videť etiã neceſſe cõcludi debere, per no. per Bar. in d. §. tranſgrediamur. & tũc etiã videť ſatis ceſſare animus fraudãdi. Nõ obſt. q̃ tutela dicatur neceſſaria, matrimoniũ autẽ & receptio dotis, & conſequens dicatur voluntaria, vt probatur in l. qui liberos. in princi. de rit. nu. quia ſicut etiam non debet eſſe pater impedimento matrimonio: vt d. l. qui liberos. qui eſſet ſi hæc non faceret, vt dicunt dicti doc. ita etiam non debet eſſe impedimento aſſumptioni tutelæ, vt hic: quod procederet etiam ſi primò cõtraxiſſet matrimonium, poſtea peteretur q̃ pater ſe obligaret: quia tunc etiã voluntaria diceretur perceptio dotis, etiam poſt matrimonium: cùm dependeat à contractu quod eſt voluntatis à prin. vt dicũt doc. in ſimili l. ſi cùm dotem. §. ſi pater. fol. mat. ergo &c. Vltimo caſu videtur obſtare l. qui liberos. q̃ pater tunc non eſſet impedimento matrimonio. Cogita.

ADDE q̃d doc. cõiter in l. ſi cũ dotẽ. §. tranſgrediamur. fol. ma. dicũt q̃ ſi filiº hoc enim debet fieri cauſa cognita: vt hic not. per gl. & ſic debet intelligi quod no. per gl. C. de admi. tut. l. fi. in prin.

1 ☞ *Qualiter debeat conuinci ille, qui per aliquem nuncium miſit pecuniam quæ eſt deperdita, uel ad debitũ finem non peruenit.*

SVſpectum. Suſpectus tutor dicitur ex moribus, nõ ex diuitiarũ defectu. h. d. †No. bene hãc l. quia facit ad multa maximè q̃n quæriť an alicui imputeť eo q̃ cõfidit de aliquo miſſo p eũ, mittẽdo pecuniam, vel aliã rem. Nõ eñ ex hoc ſolo põt cõuinci q̃ ille pauper erat, ſed ex moribus præcedẽtibus hoc debet perpendi.

☞ *Tutor ſuſpectus quando ſit remouendus, uel ei dandus curator.*

Libellus ſup accuſatiõe ſuſpecti quomodo formari poſſit.

Tutori de ſuſpecto accuſato, quando ſit ei interdicenda adminiſtratio.

SI tutor. [a] Si tutor cõuicť per remotionẽ infamaretur, melius eſt ſibi curatorẽ adiũgi. h. d. Opp. ſ. eo. l. j. §. oſtendimus. vbi legitimus remouetur. Gl. dicit q̃ iſtud eſt cõſilium, nõ præceptũ. Et hanc ſol. approbat in l. cõtraria. Alio modo ſoluit † vt diſtinguat an remouẽdus ſit propter dolũ: & tunc cùm de hoc infamareť, nõ remouetur, vt hic. Aut, ppter culpã: & tũc quia ex hoc nõ infamat, poteſt remoueri, vt in cõtrario. Et iſtã tenet Dy. puto ſic dicẽdũ ſi quidẽ remouẽdus eſt propter culpã poteſt remoueri, vt dictũ eſt, ſi propter dolũ tunc ſtat in arbitrio iudicis: quia ſi quidẽ repetit dolum, & fraudem cõmiſſum, in magna re debet eum remouere. Si verò eſſet modicº dolus, vel circa modicã rem: tũc debet curator adiũgi, vt hic: & ſ. eo. l. iij. §. tutor qui alimenta. & j. de pœn. l. reſpiciendum. §. furta domeſtica. Hoc eñ an remoueri debeat arbitrio iudicis, ponitur ſ. e. l. iij. §. ſi tutor inimicus. Pro hoc facit j. ti. j. l. propter litẽ. vbi diſtinguiť, an ſit lis magna, vel parua, quæ eſt inter tutorem & pupillũ. Et ideo q̃n formať † libellus ſuper accuſatione ſuſpecti contra aliquẽ tutorẽ conſanguineũ pupilli: ſi q̃dẽ [b] quis velit eũ redarguere de culpa vel negligẽtia tũ, ſecurè cõcludat q̃ petit eum remoueri. Siverò illi tutori dolũ impingeret, puto procedere: ſi ſic cõcluderet, puto eum remoueri, vel curatorẽ adiũgi ſm quod iudici videbiť. †Quæro an [c] huic tutori conſanguineo ſtatim cùm poſtulatur ſuſpectus, debeat interdici adminiſtratio. Et videtur q̃ ſic, vt C. eo. l. eum quem. Inſtit. eo. §. ſi quis autem. j. de ſolu. l. quod ſi fortè. §. j. Sed illas leges intelligo in tutore, qui venit remouẽdus. Tunc enim pẽdente lite interdicitur adminiſtratio. Secus ſi remouendus nõ venit, vt not. extra de offic. deleg. c. venerabili. Dixi in dicta l. quòd ſi fortè. §. j. j. de ſolut.

1 ☞ *Suſpectus tutor dicitur à die poſtulationis, & ei per iudicem indicitur adminiſtratio.*

An talis interdictio fiat à die motæ litis.

2 *Procurator in cauſa ſuſpecti tutoris, quando interuenire poſſit.*

3 *Quis ex eodem facto conſequitur præmium, & pœnam.*

DEcreto. Poſt remotionem nõ ſpectat ad tutorẽ periculum tutelę. h. d. Hic loquitur poſtquã quis eſt remotus. Glo. videť intelligere q̃ à die poſtulationis eſt † quis ſuſpectus: tunc enim ei interdiciť adminiſtratio: vt Inſti. eo. §. ſi quis autẽ. quod intellige fieri per iudicẽ, vt ibi, & l. eum quẽ. quod q̃n fiat, dixi ſ. eo. l. prox. No. tamẽ iſtã gl. diligẽter, quæ innuit talẽ interdictionẽ fieri ab initio motæ litis nõ expectata conteſtatione ſuper cauſa ſuſpecti, dũ dicit, ex eo ex quo cœpit cauſa ſuſpecti moueri. †Quærit gl. vtrũ in cã ſuſpecti poſſit interuenire, p̃curator. Et rñdet q̃ ſic, licet regula ſit q̃ in publicis iudicijs nõ interueniat procurator. Tu dicas q̃ ſiquidem procurator interuenit ex parte rei, aut accuſatio fiebat ad remouendũ tantùm: & tũc eſt cauſa ciuilis: meritò poteſt interuenire procurator. vt l. nõ ſolùm. §. fi. ſ. de p̃c. Si verò ageretur non ſolùm ad remouẽdum, ſed etiam ad puniendũ: & tunc aduerte an imponatur pœna relegationis, vel minor & ſic poterit interuenire p̃curator: aliàs nõ: vt l. ſeruũ quoq̃. §. publicè. ſ. de procu. & l. pe. §. ad crimen. j. de pub. iu. Si verò loquitur ex parte accuſatoris: tũc nõ poteſt interuenire p̃curator, niſi agatur ciuiter, ſm quod dicitur in actionib º popularibus: vt l. licet. ſ. de p̃c. Quod autẽ gl. dicit hic, q̃ iſtud ſit publicum iudicium, nõ eſt verũ ſimpliciter, vt plenè examinaui in l. j. de pub. iud. Vltimò hæc gl. colligit no. † q̃ ex eodem facto quis cõſequitur pœnam & præmium. Remouetur enim à tutela, quod eſt pœna & conſequitur liberationem à periculo, quod eſt præmium. Ad iſtud opponitur ſ. de neg. geſt. l. ſiue hæreditaria. Dy. circa hoc diſtinguit [d] hic, quod ponit in c. quod ob gratiam. extra de reg. iur. lib. vj.

1 ☞ *Mulier agens in caſu l. ſi conſtante. proſequitur iudicium cœptum mortuo marito, abſque eo quòd incipiat contra hæredes cauſam.*

2 *Et an ſi pendente inquiſitione ſuperueniat accuſatio, debeat ſilere inquiſitio.*

POſt finitam. [e] Finita cauſa litis finitur inſtantia. h. d. Iſtam l. intelligo q̃n accuſabatur ſolùm ad remouẽdum: ſecus ſi ad puniendum; quia tunc remanet inſtantia propter pœnã: arg. l. vtiq̃. ſ. de rei vend. & C. ſi reus vel accuſator mor. fue. l. fi. & ſi pendente appellatione mors interue. l. iij. Dy. † inducit hanc legẽ ad quæſtionem. mulier conſtãte matrimonio cœpit agere cõtra maritum, dicẽs eum vergere ad inopiam: ante finitã litem finitum eſt matrimoniũ. Quæritur an de nouo debeat cauſam incipere cõtra hęredes, an poſſit, p̃ſequi ſup prima inſtãtia. Ad iſtud videť arg. C. de rei vx. act. l. j. §. videamus. ſ. de his qui no. infa. l. ſeruus. & de iud. l. tam ex cõtractibus. In cõtrarium facit lex iſta. Ita dicit Dy. primũ puto verius: quia actio de dote intentabatur in iſto iudicio: vt l. ſi cõſtante. in prin. ſ. ſol. ma. Actio ergo non variatur per mortẽ ſuperuenientẽ, ſed variať [f] qualitas. Nã in primo iudicio debebat fieri cõdemnatio. nõ ad plenariã reſtitutionẽ: cũ dos deberet deſeruire onerib º matrimonij: vt l. vbi. C. de iur. do. ſed in ſecũdo caſu agiť ad reſtitutionẽ plenariã: ergo agiť ex eiſdẽ actis, vt ſ. de noxa. l. in delictis. §. ſi detracta. Vltimò Dy. [g] inducit in arg. ad aliã q. † ſi pẽdente inquiſitione ſuperueniat accuſatio: an debeat ſilere inquiſitio de quo per eundẽ in c. actus legitimi, extra de reg. iur. li. vj. & in l. ſi maritus. §. j. j. de adul. & per Cy. in l. ca quidẽ. C. de accu.

NIhil. A ſeruis pupilli poteſt inquiri & inueſtigari de fraude tutoris. h. d. Hanc l. intelligit glo. iudice prĩcipaliť inqrẽte de fraudib º tutoris: vt no. l. iij. §. p̃terea. ſ. e.

Imperator. [h] Pater cogiter ſe obligare, p filio tutore, ſi eſt neceſſe. h. d. iſte §. quem tenet menti.

Quidam

Quidam non habent hic iſtum §. ſed in l. ſi quis in ter tres. §. Imperator. j. tit. j. ſed communiter habetur hic.

4 *De excuſationibus tutorum* [a]. *Rubrica.*

☞ Lectura antiqua Bart. vſque ad tit. de teſtamen. in codicibus Lugduneñ. hactenus impreſsioni non tradita, in qua nõnulla vtilia comperiet ſolers indagator, vt ex eius lect. & apoſtil. Tho. diplo. liquidò cõſtabit. Quanq̃ vti in Venetis exẽplaribus adinueni, ita in his noſtris nullo addito, vel dempto apponendam curaui. Alex. Loſæus.

Continua rubricam iſtam vt in gl. & per doct. & per Azo. videbitis continuationem in ſumma. Bar.

LEX I.

HErennius Mode. Intellige q̃ primò fuit in Græco: & poſtea in Latino. Itẽ no. q̃ notarius, qui dicta teſtium ſcribit, q̃ q̃n non põt transferre vulgarẽ in literalẽ ſermonẽ, tũc ponat in vulgari: arg. huius literę. Bar.

Non poteſt. Opp. de l. maritus. C. qui da. tu. poſ. Gl. dicit hæc, abſoluunť ipſo iure. Op. C. de procu. l. maritus. Sol. vt gl. ſed quæ eſt ratio differentiæ, & rationẽ ponit gl. in l. maritus. C. qui da. tu. poſ. Vide q̃ ratio, quę ibi poniť, nõ eſt bona: quia ea. eſſet in procu. Et dic q̃ ratio eſt: quia maiorem authoritatẽ habet tutor, q̃ procur. & hic ponit ibi Cy. Et quæro quid in ſocero, an poſſit eſſe curator nurus ſuæ. certè non. Et eſt caſus in l. licet. C. de excu. tuto. Bar.

LEX II.

EXcuſantur. Facit in argu. ad quæſtionẽ. Aliquis impetrauit beneficiũ eo tẽpore, quo nõ habebat legitimã perſonã. q. pẽdente peruenitur ad ætatẽ legitimã: tũc inſpicimus tẽpus, quo fuit electus. & h. d. hic Dy. & eſt caſus extra de præſcri. li eo tempore. lib. vj. Et Pe. inducit ad illam quæſtionem. l. iſtã, q̃ exceptio ſuperueniẽs pendẽte iudicio nõ perimit actionẽ. Sed ego reprehendi eũ ar. l. ij. j. de excep. & tex. iſte nõ facit; q̃a exceptio ſuperueniẽs nõ exercuit actionem mandati. & vide q̃d ibi no. Bar.

AEtas autem. Quæro, vtrũ ex his naturalibus probatur. Et gl. dicit q̃ illæ probationes cum aliis faciunt plenam probationem. Et vide glo. quæ incipit, teſtibus vel ſcriptis, &c. & dũ dicit q̃ duæ præſumptiones cũ aliis faciunt probationẽ plenã. Quod dic, q̃ hoc eſt verũ in criminalibus. in ciuilibus duæ præſumptiones non faciũt probationẽ. hic verò quæſtio q̃ duę præſumptiões faciũt vnã probationẽ hoc eſt verũ. dicit Old. hic. ſi iſtę præſumptiones ſunt eiuſdẽ gñis. Et q̃ hoc ſit verũ, eſt gl. in §. fi. j. eo. Et recordor q̃ dabã tibi vnã doctrinã de eo q̃ quę nõ proſunt ſingula multa iuuant. gl. quæ tractat brocardicũ, alle. pro et contra. C. qui nume. tu. l. j. ſed ſolutio eſt q̃ q̃n q̃ plura veniũt ad perfectionem vnius totius vt in iſto caſu. & quæ nõ proſunt ſingula, multa iuuãt, ſiue ſint eiuſdẽ generis, ſiue diuerſorũ eiuſdẽ generis: vt in §. amplius diuerſorũ. vt in teſtamẽto: q̃a hęredes inſtituti et exhæredati, &c. q̃ ibi requirũtur. & quæ nõ proſunt ſingula, multa iuuãt; & idẽ ſunt. Quædã ſunt, quæ veniũt ad perficiendũ diuerſa tota: & tũc q̃ nõ proſunt ſingula, nec multa iuuãt: vt l. ſpadonẽ. §. q̃ auita. j. e. l. ij. in fi. C. qui nume. tu. Modò probant: dico q̃ totũ, q̃d quæriť, nõ quia aliud niſi fide iudicij: vt l. quinquaginta. C. de proba. Modò ſi ex pluribus diuerſi generis colligiť vna fides, ſatis eſt: q̃a cõparatio & ſcriptura faciũt fidẽ: vt auť. & cõtractus. C. de fide inſtru. Sed pone q̃ duæ ſunt præſumptiones & Dy. ponit hic, & Cy. in l. vlt. C. de quęſtionibus. & verba quæ Dy. hic ponit reducamus in terminis fama & vnus teſtis faciẽt ne probationẽ: vel melius fama ſola faciet ſemiplenã, vel indicium. & gl. eſt in l. iij. §. eiuſdẽ quo q̃ principis. ſ. de teſt. Alia gl. tangit in l. iiij. C. de proba. & videtur ibi dicere Cy. q̃ fama non facit ſemiplenã probationẽ, factam coadiuuat. Et ita videtur dicere tex. in l. iij. §. eiuſdem. ſ. de teſti. & gl. in c. extra. de appel. tenet q̃ fama facit ſemiplenã probationẽ. et Dy. dicit q̃ eſt relinquẽdũ arbitrio iudicis. Ego habui cõſulere [b] pro. p. annos ſtudium: & dixi ſic, licet glo. variet: ego dico q̃ põt eſſe ita vera fama, q̃ ſemiplenã probationẽ facit: vt l. ij. §. itẽ Labeo. ſ. de aqua plu. ar. & facit lex, ſi quinõ poſſet matrimoniũ cõtrahere cõmodè. q̃d pater cogiť ſe obligare pro dote reſtituẽda: aliàs ſecus. Quæ ratio ceſſat in caſu propoſito, per d. Alex. tũ cõtra faciat: q̃a licet filia nubat abſq̃ dote: põt tũ petere dotẽ à patre, vt cõcludunt doct. in l. j. ſolu. mat. & Pau. de Ca. conſi. cxxxv. & tũ ceſſat rõ: quia dos daťur vt facilius maritũ inueniat. Itẽ cõtrà facit quod cõſuluit Pau. de Ca. cõſ. clxxvj. q̃ ſi filius qui habet patrẽ mẽte captum nubat q̃ bona patris ſunt obligata, licet nõ cõſenſerit: videtur poſſe dici q̃ ſi filius accepit condignam, ex quo de iure Canonico in matrimonio cõtrahẽdo nõ requiriť patris cõſenſus, q̃ eodẽ modo pater cogat ſe obligare ſi aliter ſocer nõ vult ſibi ſoluere dotem: tũ quia idẽ eſt in filia, q̃ nubit ſine cõſenſu patris: tũc quia nõ ceſſat ratio impeditiua totaliter matrimonij. ar. no. in c. ceſſante. de appel.

¶ De excuſatiõibus tutorũ. Aduertendũ puto q̃ Bart. ſcripſit in iſtis titulis à tit. de excuſatio. tuto. vſq̃ ad ti. de teſta. & inueniunť duæ lectu. vna Bart. quæ eſt lectura antiqua, & per modum recollectarum. & alia q̃ nõ eſt Bart. ſed dñi Nico. de Neapoli. & illã lectu. dñi Nicolai doct. multoties allegãt eã, & allegãt pro lect. Bar. & illa lec. ſecũdũ d. Ant. de Roſellis in ſuo tractatu legitimationũ. in ij. lib. de cã efficiẽti nõ eſt Bar. & dicit eo exiſtente Bonoñ. ſic fuiſſe obtẽtum inter plures doct. & ſequiť Phili. in c. q̃n frequẽter. in viij. col. vt lite non cõteſtata. vbi dicit q̃ hic eſt q̃ in qui buſdã impreſsionib º attribuiť do. Nico. de Neap. & verè ſunt d. Nico. & ideo in primis impreſsiõib º extat lect. Bar. antiqua & poſtea illa d. Nic. & hoc erat, q̃a nõ reperiebãť ſcripta bar. vobis aũt añ dať vera lectura Bar. in iſto ti. de excu. tu. vſq̃ ad ti. de teſt. quæ eſt Bart. vt ex ſtylo & lec. ſua apparet & maxime cũ hic multoties ſe refert ad lect. ſuas, & ẽt dicit ſe cõſuluiſſe. & inueniunť eius cõſilia & lec. ad q̃ fit relatio, vt j. patebit ex inſpectione, & in apoſtillis, quã lect. habui & inueni ſi lect. Bar. ſup̃ toto Infortiato antiqua in mẽbranis manu ſcripta q̃ fuit d. Tindari de Alfanis de Peruſio. & ſequiť poſt tit. de ſuſpec. tut. tit. de excuſatiõe tutorũ. & aduerte, q̃ illa lec. nõ eſt inſerta lectura antiqua Bar. q̃ eſt impreſſa. nec lec. do. Nico. et ideo primò infr rui lect. Bar. veram, & poſtea antiquã, & demum illã domini Nico. Tho. Diplouaratius.

a ¶ Si tutor. Bal. facit iſtam l. ſing. in l. fi. arbi. tut. & omnino ibi vide, & hic in gl. quid in prælato vel epo. & quidã obſeruant canones. Et quid quando cõfert beneficium indigno, vide Card. in Clemen. j. de æta. & qualit.

b ✠ POMATES. ¶ Siquidem. Vide Aret. Inſti. eod. in principio. & Imo. conſilio lxviij. in ſecunda columna.

c ✠ P. PAV. P. ¶ Quæro an. Vide Com. cõſi. xv. incip. aut paterna. circa fi.

d ¶ Decreto. Diſtinguit. Et ad iſtũ text. vide Bart. in l. iuſurãdum quod ex conuẽtione. §. fi. in iij. col. de iureiur.

e ¶ Poſt finitam. & vide glo. in c. per tuas. el j. de ſimo. ad quod allegat iſtum textũ. And. Bar.

e ✠ POMATES. ¶ Poſt finitã. Adde quod nõ eſt opus q̃ iudex ferat ſentẽtiã: vt per doc. l. poſtquã liti. C. de pactis. niſi prius pateret: vt per gl. cùm fundũ. §. fi. ff. de vi & vi arma. vel niſi iudex ignoraret causam finitã: vt per Bal. c. dudum. el ij. de election.

f ¶ Variatur qualitas. De qua materia vide quæ dixi in l. ſi cõſtante. §. ſi bona. ſoluto matrimonio.

g ¶ Vltimò Dyn. Et vide quæ dixi in ca. qualiter. el ij. de acc. Andr. Barb.

h ¶ Nihil. §. imperator. Ad intellectũ huius tex. & l. iuriſperitos. §. imperator. de excuſa. tut. Aduerte, quia Bar. in l. Lucius. ſ. de admit. tuto. & in l. ſi cùm dotẽ. §. tranſgrediamur. fol. ma. videtur velle q̃ iſta iura debeãt intelligi q̃ pater tenereť cõſentire, et cauere pro filio tutore datiuo indiſtinctẽ. ſecus ſi pro teſtamentario d. l. Luciº. Quidam tũ dicebãt q̃ imò etiã nec in caſu huiº l. pater tenetur conſentire vel obligare, ſed hic hoc erat propter fraudẽ ſuã, quod multũ applaudit literæ. Limita tũ iſtũ tex. inquãtum intelligiť prout Bar. intellexit. Nam fallit niſi filius acceptiſſet tutelã talis viri, q̃ redderet dedecº generi ſuo: argu. l. iij., §. ſi emancipatus. de cõtratab. et hic: quia tũc ceſſaret rõ fraudis, quæ erat hic in tex. itaviť neceſſariò cõcludi, q̃ ea q̃ no. Bar. hic. & in d. §. tranſgrediamur. bene facit in arg. l. nepos Proculo. de ver. ſig. Itẽ poſſet limitari ſecũdò: niſi iſte filius habuiſſet tantũ & tot bona à patre, q̃ ex illis bonis poſſet cauere pro tutela adminiſtranda: ne pater, p filio duplici onere grauet, arg. l. Titia. §. qui inuita. de leg. ii. cum ſimilib º. Ita videť etiã neceſſe cõcludi debere, per no. per Bar. in d. §. tranſgrediamur. & tũc etiã videť ſatis ceſſare animus fraudãdi. Nõ obſt. q̃ tutela dicatur neceſſaria, matrimoniũ autẽ & receptio dotis, & conſequens dicatur voluntaria, vt probatur in l. qui liberos. in princi. de rit. nu. quia ſicut etiam non debet eſſe pater impedimento matrimonio: vt d. l. qui liberos. qui eſſet ſi hæc non faceret, vt dicunt dicti doc. ita etiam non debet eſſe impedimento aſſumptioni tutelæ, vt hic: quod procederet etiam ſi primò cõtraxiſſet matrimonium, poſtea peteretur q̃ pater ſe obligaret: quia tunc etiã voluntaria diceretur perceptio dotis, etiam poſt matrimonium: cùm dependeat à contractu quod eſt voluntatis à prin. vt dicũt doc. in ſimili l. ſi cùm dotem. §. ſi pater. fol. mat. ergo &c. Vltimo caſu videtur obſtare l. qui liberos. q̃ pater tunc non eſſet impedimento matrimonio. Cogita.

ADDE q̃d doc. cõiter in l. ſi cũ dotẽ. §. tranſgrediamur. fol. ma. dicũt q̃ ſi filiº

a ¶ Tria onera. Vide glos. quæ incipit, tres honoraſſe, &c. & facit ad q. quã formaui in l. ſi ſeruus. in §. quod not. j. de furtis. de ambaſiatoribus qui fuerunt ſpoliati, an debeat reſtitui eis damnum, & dixi, aut ſuſceperunt voluntarie aut inuiti, &c. vt ibi dixi. Bar.

b ¶ Cõſulere. Et ita cõſuluit Bar. per iſta iura in cõſ. cxcj. inci. dñi Pe. de Burg. & ibi dixi in add. meis plenè, q̃ eſt duplicatũ i cõſ. ccxviij. inci. an facta. Tho.

c ✠ P. PAV. P. ¶ Non ſolum. Ad iſtam quæſt. vide Iaſo. in l. ſciendum. §. fi. in ij. & iij. co. ff. qui ſatiſ. cogã. poſt Alex. ibi qui fuit in alia opinione contra communem. Item q̃ communis opinio ſit quòd licet aliqui moriantur tamen excuſetur, vide omnino Ana. in conſi. vlti.

d ¶ Tria onera. Vide Barto. j. ad l. falci. l. qui fundum. §. cohæres. in fine. Tho. Diplo.

e ¶ Tria onera. Vide Bar. in l. cum filius. in prin. de ver. obli. Tho. Diplo.

f ¶ Siduas. Vide Bal. in l. ſi cũ eo. §. j. in fi. de iu. om. iu. & Lud. in tit. de re iu. iij. §. & Ludo. in certis ſuis ſin. allega. iſtum tex. pro ſign. Tho.

g ¶ Quærit glo. Vide Bal. in l. adopt. C. de adopt. Tho.

a ¶ Eſt autem. Vide Bart. in l. bonorũ, de bo. poſ. tit. generali. & in l. idemque pro ſoc. Tho. Diplo.

b ¶ Sed & reprobari. Ad fin. princ. adde d. An. alleg. Barto. hic, dum quærit an Imperator approbatus poſſet reprobari, qui d. An. dicit ꝙ doctor legum poteſt reprobari ſicut medicus, vt l. vt gradatim. §. reprobari. de mun. et hon. & ibi fauore publico. h. d. & in c. de illis. el j. c. fi. extra de deſp. impu. Tho. Di.

c ¶ Immunitatẽ. Vide Bar. in l. ij. in fi. de verb. ſig. & in l. ſi finita. §. ex hoc edicto. de dam. infec. & Ru. in §. ſi de vectigalibus. & Bal. in l. quorum. ff. de vſufructu. Tho. Diplo.

d ¶ Inimicitia. Vide Bart. in l. iij. §. de adilega. & in l. neque. §. fi. j. de teſt. mil. Tho.

e ¶ Non ſolùm. Adde Bart. & Bal. in l. j. in fi. ſi quis cau. & Bal. in cap. j. §. firmiter. de prohi. feud. alien. per fed. Tho. Diplo.

f ✠ P. PAV. P. ¶ Sunt & alij. Circa iſtã regulam vide Feli. in c. nõnulli. in princip. in iiij. chart. verſ. fallit quartò. de reſcrip. Item ꝙ princeps eligẽs indignũ, vel alias cũ inhabili ſcientia diſponẽs videatur diſpenſare, vide ad Bar. in l. quidã cõſulebat. ff. de re iu. poſt Alex. an autem ſit neceſſe in reſcripto exprimere illa verba, ex certa ſcientia, vide not. Feli. in c. cùm inter. in prin. per multas colũ. de exce. Iaſ. in l. cauſas. col. ij. C. de tranſact. vbi dicit ꝙ niſi apponatur clauſula nõ obſtante, non valet conceſsio facta contra ſententiã licet de ea fieret mentio in ſupplicatione, licet contrarium voluerit Alexã. conſil. lxxvij. volu. ij. & ſuper iſto vl. vide latè eundem Iaſ. in l. Paulus. col. ij. & ſequen. ff. de inſtitut. de iur. aliquid per Fel. in c. ſuper literis. col. ix. in vij. regula. de reſcript.

g ¶ Item allega. Vide Bald. in prælu. feud. in iiij. col. iiij. char. et in ca. j. per quos fiat inueſti. Tho. Diplo.

h ¶ Et mentem. Vide Hoſtien. in ſumm. de clandeſt. deſponſ. §. j. in ij. col. vbi ti. ille loquendi non habet locum in ſponſalibus ex mente. Tho. Dip.

quem recurritur. & dic vt gl. & Dy. ſubaudit ꝙ ſi eſſent iſti iudices, vnus originarius, & alius incola: tũc præferẽr originarius: vt l. libertus. §. præſcrip. j. ad mun. & no. in l. ciues. C. de inco. Et quærit Ia. de Aret. quid ſi non apparet. Dic vt in l. ij. §. dicimus ſuper. Itẽ Dy. inducit etiã arg. ad q. quam ponit in l. ſi duos. de le. j. j. eo. Sed quero, legat⁹ cõceſsit bñficiũ duob⁹ eadẽ die, vt extra de reſcri. c. duob⁹. lib. vj. Bar.

Grammatici. Dñs legat⁹, q nu per trãſiuit ĩ ciuitatẽ iſtam, dum erat archiepiſcopus & vice papa in iſtis cõtratis, reſecauit ꝙ inquiſitores in ciuitate nõ poſsint habere, niſi tot qui ſint de familia ſua, qui arma poſſunt portare, vt argu. huius l. Item habes hic ꝙ duæ orationes ſolutæ habent vim copulatiuæ. Dicam j. de hære. inſti. l. ſi teſtis. vide gl. quæ inci. vtrãq, ſ. grãmaticã. & dicit Old. no. ꝙ hoc nomẽ, vterq, eſt dictio ſignificans quilibet. facit ad q. qñ ſtatutum dicit ꝙ ab vtraq; parte debet habere. ꝙ hic vide debet habere. & h. d. gl. expreſsè in auẽ. de iud. §. ne autẽ. co. vj. Bar.

Eſt autẽ. [a] No. iſtam l. ad illud quod habent Cano. in c. ſtatutũ. extra de reſcri. libr. vj. qñ dicanẽ ciuitates magnæ & mediæ, vt hic: quia Can. dicũt ꝙ cauſa nõ poteſt delegari, &c. vt d. c. ſtatutũ. olim neſcio qualiter vocabãt antiqui ciuit. ſed hodie ſm conſtitutionẽ extrauaganẽ. ciuitas illa quæ habet epiſcopũ cauſatur, & adhuc non vidi illam conſtitutionẽ. Item vides hic caſum ꝙ ciuitas nõ poteſt dare immunitatẽ à collectis alicui: ſed eſt verũ in præiudicium maioris, ſiue ſuperioris: ſed in præiudicium ſui bene poteſt: vt C. de cur. & dixi in l. ij. j. de iur. immu. Bart.

Sed & reprobari. [b] Amplius. Not. ꝙ Perusinus tãtùm eſt dicere, quãtum ciuis Perusinus, vt dixi in l. prouincialis. j. de verb. ſig. & facit tex. cum gloſſ. hic. ibi: cùm manes &c. & glo. dicit. C. man. & c. tene menti. Bartol.

In romana. Dicit Iaco. de Are. ꝙ ille, qui eſt ĩ curia romana debet habere fructus ſui beneficij, prout ſi eſſet in patria ſua: quia Roma eſt cõmunis patria. §. habeant immunitatẽ [c] legũ doct. an à patrimonialibus inſti. dic vt in l. medicos. C. de, pfeſ. & medi. qui in vrbe Conſt. vide gl. quæ incipit, eat. Bar.

Athletæ. [d] Vide gl. quæ incip. ſi inimicitia [d], &c. & fui interrogatus ad terrã iſtam an poſsit fieri remiſsio in vno abſenti. & dixi ꝙ ſũt verba ſtatuti reſpicẽda: qa aut dicit ſi habuerit remiſsionẽ: & tũc abſenti fieri: vt hic, & Inſti. de iniu. §. fi. Aut dicit ſtatutum ꝙ habeat pacẽ, vel cõcordiã: & requiriẽ ꝙ præſenti fiat, vel alteri, p eo legitimè: cũ pax à præcor dicaẽ, vt l. j. §. de prædi. Quæro, quid ſi habeat facultatẽ mutandi teſtamentum, & non mutauit: an tunc me remittere. & vide gl. incip. aliàs eſt præterquam. ibi: ſed poſt teſtamẽtum, &c. Et pro hoc l. iij. C. de inof. teſt. ſequiẽ l. paupertas. Bar.

Paupertas. Qualiter probeẽ paupertas. Iaco. de Are. ponit hic: ego pono in l. ſi conſtante. & ibi plenè ſcripſi, & dixi. Quærit gl. an ſi pupillus ſit ditior tutore. Et dic vt gl. ſed ſi tutor ſit ſufficiens, & fideiuſſores: tunc nihilominus poteſt tutor adminiſtrare: vt l. mulier. §. de iure dot. Bar.

Sed & milites. No. ꝙ priuilegiatus cõtra priuilegiatũ pari priuilegio, non vtitur priuilegio ſuo. Et glo. no. in auẽ. quas actiones. C. de ſacroſan. eccl. & ibi dixi. & ibi not. per Cy. Bart.

Niſi fortaſsis. No. ꝙ remotus à priuilegio, in diſpoſitione iuris cõmunis remanet. Sic j. eo. l. adminiſtratio. §. fi. & l. propter. §. vlt. & j. de lib. & poſth. l. filius. §. miles. Not. ꝙ in diſpoſitione l. nepotes non continẽtur appellatione filiorũ. Simile in l. ij. §. eorum. §. eo. tit. Bart.

Quandoque autem. Quæro, ſi aliquis eſt tutor & nõ ſtetit per totũ tẽpus: an poſsit habere immunitatẽ. Et dico ꝙ caſus eſt hic, ꝙ nõ debet habere, niſi quartã partẽ, cũ ſteterit. Pro hoc j. e. l. in fi. & p hoc l. iij. j. de cõſtu. Quæro, q d de vice rectore, an debet habere immunitatẽ, ſi ſtetit per tempus congruum, quẽadmodum, & rector. Et text. eſt C. in dignitate ordinaria ſeruatur. l. vl. in fi. lib. xij. & tene menti. Bar.

Non ſolum. [e] Annus. No. iſtũ §. pro ambaſiatoribus, & pro nũcijs, qui recta via debent pergere: vt hic, & qui in teſtamento, &c. No. hic formã concluſionis, & tene mẽti: formã autẽ narrationis dicã in l. ſcire. §. ſcire. Oppo. de l. pupillo. j. de tut. & cur. dat. ab his. Dicit gl. ꝙ hic in teſtamentario: ibi in datiuo. Et vide gl. quæ incip. ſimpliciter &c. Azo fuit in contraria opin. ꝙ etiam datiuus ſit tutor omnium bonorum, vt curator: vbi poteſt tunc l. j. & ibi tenui opinionẽ Azo. & dicam vobis in l. pupillo. j. de tutor. & curato. dat. ab his. Bart.

Si libertus. Iſte eſt bonus §. & dicit ꝙ donec eſt ſpeſtamentarij vel legitimi, proximioris, ceſſat tutela legitima, & peruenir ad datiuã. h. d. l: tene mẽti iſtum tex. & gl. iſtam hic, & nõ examino modo. Primò, quia dubito ne pẽdeat de facto: & quia habeo. Dixi in l. j. §. ſi apud hoſtes. et l. iiij. §. vnde quæritur. §. de legi. tut. Gl. tamen dicit hic duo. et ibi primum eſt et hic, licet contrarium not. j. de tutel. et rat. diſtr. l. ſi tutor. et §. ſi duobus. malè hic non ſunt alia. Bar.

Idem Vlpianus.

Sunt & alii. [f] Hãc l. inducit Vlpia. ad q. cõmittẽtis maleficiũ, q efficiẽ clericꝰ. Et Dy. hic, et Cy. in auẽ. cauſa quæ fit cũ mona. C. de epiſ. et cle. et Gul. de cun. in l. pen. §. ſi ex cauſa agaẽ. et dixi iſto anno in l. ij. j. de pœ. Itẽ allegaẽ [g] per alterũ ad aliud, an ſit neceſſe ꝙ dicat, nõ obſtante tali. & c. & bene videtur ꝙ non: ſed ſufficiat ſi fit ex certa licentia principis. Pro hac l. quidam cõſulebat. in fi. j. de re iu. Bart.

Cire oportet.

Oportet aũt. De citatiõe fiẽda ad domũ intelligẽ in ſubſidiũ: vt dixi ĩ l. ij. de imm. §. de li. ag.

Aliud autem. Quoties ex verbis ſimpliciter intellectis reſultat iniquitas, recedimus à verbis, & mentem [h] ſeruamus. h. d.

Conſequẽs. Iſta l. facit in arg. ad iſtud qd dicit l. pperandũ. §. j. an ſnia quæ ferẽ poſt triẽnium, valeat: & ꝙ nõ, facit, & videtur pro hoc iſte tex. vt ibi tangit Dyn. & Old. qui plenius diſputauit vnam q. & facit vnam diſtinctionem pulcherrimã. & ſi quis vult eam, accipiat de meo libro. & Dñs tangit hic etiã Ia. de are. Bar.

Sufficit. Per iſtũ tex. dicũt qui dã ꝙ in caſib⁹ fortuitis, p batur iuramento. Iac. de Are. dicit cõtrarium, & debet probari per legitimas probationes: vt l. iij. §. dixim⁹. §. ſi

§. ſi quis cau. & l. in exceptionib⁹. §. j. §. de pba. & j. de re mil. l. iij. §. ſi ad diẽ. & l. q cõmeat⁹. e. ti. & Spe. ponit iſtã q. ĩ ti. de app. §. nũc breuiter. ver. qd ergo. & ibi tenet ꝙ ſecũdũ qualitatẽ p ſionarũ debet eẽ. Gul. de Cu. ponit iſtã q. in l. ij. §. qd dicim⁹. §. ſi qs cau. & dicit idẽ qd Spe. & vide qd ibi no. & tene mẽti. Bart.

Scire oportet. No. cõtra eũ, qui oppo. exceptiones generales, ꝙ non ſufficit ſibi niſi exprimat: vt hic. & extra, de exce. c. paſtoralis. Barto.

Oportet autem. Iſte eſt ſolẽnis §. & in tex. ibi: ſub memoratiõibus. & dic, i. depoſitionibus teſtiũ, qui in cã excuſatiõis producunẽ, ſecũdũ Dy. et no. duo, ſ. ꝙ debet fieri à iudice ſedẽte pro tribunali. Et ex hac gl. collige vnũ, ꝙ iſta cã nõ põt delegari. Quid ergo eſt iſta excuſatio? Et dicit ꝙ offi. iudicis. & dicit gl. & vide eã q incí. tria no. & c. Secũdò no. qd dicit hic ꝙ vitra voce, vel p libellũ, &c. Et per iſtã l. dicũt oẽs doc. ꝙ excep. ad libellũ põt fieri viua voce ſine ſcriptis, i. ꝙ nõ producunẽ in ſcriptis: licet in ſcriptis re diganẽ. & hoc eſt verũ, niſi ſit talis exceptio. q in modũ actionis proponaẽ: vt l. vt pfectius. C. de an. exce. Itẽ fallit in exceptione nõ numeratę dotis & nõ numeratæ pecuniæ. & in auẽ. hoc aũt. & c. C. de nõ nu. pe. & propterea credo ꝙ exceptio cõpẽſatiõis debeat fieri in ſcriptis: quia ſuccedit in locũ actiõis. Quæro, an iudex poſsit cõmittere examinationẽ teſtiũ. Et de hoc eſt auẽ. apud eloquentiſsimum. & glo. in auẽ. ſed iudex. C. de epi. & cle. & in auẽ. apud eloquẽtiſsimũ. & in C. vt quæ deſunt. l. ſancimus. §. Illud. & auẽ. de teſtibus ſed hęc omnia & in §. j. & de hoc extra de offic. delega. c. j. in cle. & ponit Inno. in c. quoniam contra falſam. de probati. Bar.

Padonem.

Iã aũt. An iudęus [a] ſuccedat cõſanguineo ſuo Chriſtiano. & hic vr ꝙ ſic cũ ſuccedat in tutela quæ deferẽr ſm ſucceſsionẽ vt l. j. & ij. j. de leg. hære. Bar.

Si ciuitatis princeps. Iſtum §. allegabã ad conſuetudinẽ, ꝙ ſi iudex ſit cõtutor, dicit ſcire cũ ſit iudex, princeps incert⁹. ar. hui⁹ §. Bar.

Qui abſolutus. [b] Gl. aſsignat rõnẽ: qa res ĩter alios acta &c. & ſecundũ Dy. dicit ꝙ circa eosdẽ. & dicit ꝙ nõ probat, qñ ſol. lon. curſu tpis recipiunt mutationẽ, acta facta in vno iudicio nõ probãt in alio. & hic expediui in l. ſi vt proponis C. qũo et qñ iud. & ibi per Cy. Sed quid ſi propter ætatem eſt excuſatio & probatio facta de ætate minori non probat: de ætate maiori autem ſemper probat quia ſemper eſt maior. Et ſic debet intelligi l. de ætate. §. de mino. & hoc dicit l. non tantum. j. de cura. Bar.

Autem. Vide in ver. iã. & c. & dico ꝙ iſte tex. facit contra gl. quæ eſt in l. paupertas. §. eo. Bart.

Si quis inter tres.

Si quis cauſabit. Dictũ ego allegaui vobis ĩ iſtũ §. ꝙ pater põt cõſentire filio recipiẽti dotẽ ſe obligare vt dixi vobis in §. trãsgrediamur. Sed eſt ne verũ qa tut. q nõ ẽ diues ſicut pupillus, [c] nõ poſsit adminiſtrare: & dico iſtud, ꝙ ſi eſt datꝰ ex inqſitiõe, & valde idone⁹, nõ habet fideiuſſorẽ. et tũc nõ põt ſolus adminiſtrare, ſed cũ adiũcto ſic; vt hic. Si verò nõ habeat idoneas facultates, ſed dedit idoneos fideiuſſores: & tũc põt adminiſtrare ſine adiũcto, vt l. j. C. de cura. furi. & l. de creationibus. C. de epiſ. audi. & tene mẽti iſtud &c. declaratio mea. Et adde hic in gl. tua, in l. paupertas &c. §. eo. ti. ſequitur l. Caius. Bar.

Aius. Op. de l. iuriſperitos. §. vlti. j. e. Sol. Ia. de ar. & Dy. dicit Dy. tu potes intelligere hic cõfirmat⁹ fuerit, &c. de cõfirmãdo tractatũ: vt d. l. iuriſperitos. in fi. j. eo. & Iac. de are. dicit aliud: qa aut cõfirmatur volens: & non põt ſe excuſare. Aut confirmatur inuitus: & põt ſe excuſare: vt l. ſpadonem. §. j. §. eodem tit. Bar.

Non tantũ. Hic videẽ caſus de q. qñ dicaẽ pupillus proximus pubertati. Et videẽ ꝙ qñ eſt prope pubertatẽ p ſex menſes, &c, hoc gl. noſtrę dicũt aliter in l. j. j. de noua. & Inſti. de inutil. ſtip. §. quod dicimus. et l. pupillũ. j. de reg. iu. & hic dicitur eſſe proximus quantum ad excuſationem. & ſic teneas iſtam legem in caſu ſuo: in alijs tene gl. Bar.

Si non extiterint. Intelligo ppter magiſtratum §. j. eo. tit. Bar.

Bello admiſsi. [d] Iſta eſt bona lex & pulchra. & Dyn. inducit in arg. ad quæſtionẽ ſtatuto cauetur ꝙ de equis debeat fieri emandatio ſtipẽdiarijs in bello: et inuenitur vnus equus qui percuſſus eſt in bello, & moritur in ciuitate: an debeat emendari? & videtur ꝙ. nõ: vt hic. In contrariũ videẽ j. de incen. rui. & nau. l. in ſcripturæ. & Dy. dicit ꝙ ſtatuta nõ debẽt extendi: & ideo tunc intelligatur de his qui moriuntur in bello. Sed neſcio quomodo iſta lex faciat cõtra: qa ſi ob illud vulnus moritur, tunc dicitur mortuus in bello: vt l. ait lex. & l. huic ſcripturæ. & arg. l. dãni infecti ſtipulatio. §. emptor. ver. Sabini. §. de dam. infecto. Et qñ tu accuſares ꝙ talis occidit talem, &c. ſemper ponas locũ vulneris, nõ vbi exiuit anima: qa bellũ & vulnus fuerũt cã proxima vt morereẽr: ſec⁹ ſi alia cã ſupuenit quæ abſtulerit ſibi vitã. & hæc ſufficiant pro modo Bar.

Propter litem. [e] Iſta eſt bona lex & habuiſtis in l. athletas. §. e. ꝙ qñ eit q. ſtatus ꝙ tũc excuſaẽ à tutela. Et hic vides ꝙ ſi eſt cã oĩm bonorũ, vel maioris partis, excuſaẽ: & ſic equiparaẽ cauſæ ſtatus. Op. C. q da. tu. poſ. auẽ. minoris. Azo dixit ꝙ eſt tutor, niſi ipſe recuſet. Hugo dicit ꝙ nõ eſt verũ ꝙ nõ ſit tutor [f] i pſo iure: an eſt, ſed pdat debitũ. & vide gl. q̃ incipit, ſed nec hodie &c. q eſt vera. Iſtã opin. & glo. iſtam videtur tenere opi. Azonis in l. pater. in princip. §. de procu. Alia gloſſ. eſt in auẽ. minoris. & tamen ſe firmat d. Ray. diſputauit iſtam q. & determinauit ſecundum opi. Azo. & probat per tex. in C. vt ij qob. & c. vbi non imponitur alia pœna: niſi ꝙ dubium admittat. Si enim non eſſet tutor, non incurreret aliam pœnam: arg. l. ea quidem. Bar.

Licet petitus. Hic videtur caſus expreſsè contra gloſſ. noſtram in l. non ſolum. §. j. §. eodem titu.

Iuriſperitos. Quod non habet limitatum tempus, intelligitur in perpetuum hoc dicit. Facio tibi vnam quæſtionẽ. & ſcis quòd quando quis conducit, ad modicum tempus indeterminatum vt mihi placebit, quid videtur. Et iſta l. facit in argu. ꝙ vbi non eſt tempus determinatum facit in perpetuum. [g] & tene menti. Bar.

Cum oriundus. Facit ad quæſt. quam dixi me facturum in l. pupillum. de tuto. d. Dy. [h] inducit ad q. quando ſunt duo: vnus laicus, & tenetur. ll. alter clericus, qualiter conueniretur. Et ſi eſt cauſa, quæ põt diuidi, diuidetur. ſi non eſſet, erũt ſimul. Item facit ad q. qñ aliquis facit aliquid aliud in cõfinio. & poſt Dy. qui ponit hic, vide extra de reſcri. c. paſtoralis. & c. cùm contingat. Bar.

Si qui tres. Primò ponit q. & ſo. vſq ad ver. nihil me mouet. ibi ſecũda, in qua ponit rñſionẽ ad tacitã obiectionẽ, vſq ibi: idẽ euenire, &c. ibi tertia, in qua ponit prioris ſolutionis extenſionem, vſq ibi: illa quoq. ibi verò eſt quarta, in qua ponit quaſdam differentias inter tutelam: & illa durat vſq ad finem. Bar.

¶ Iudæus. Addũ Bar. in alia lect. in princi. Bar. in l. ſeriatim. de reb. du. Et vtrũ vẽdicet ſibi locũ iſte §. hodie dicit Bal. ꝙ nõ. facit tex. in c. ad hoc de Iudæ. propter nimiã cõuerſationẽ quã haberet iudęus tutor cũ pupillo. & Bar. ĩ rub. de iureiu. & Ang. de Are. Inſt. de exce. §. fi. ĩ xj. char. Tho. diplo.

¶ Res ſter alios. Bar. in alia lect. Nico. tãgit qd de põnib⁹. cui addẽ eũdẽ in l. j. in fi. ff. de except. & in l. ſi mr. ĩ fi. j. de re. du. et in l. q duos. §. j. e. ti. Tho.

¶ Pupill⁹. Vide Bar. in l. ſi impuberi. §. de tuto. et cura. da. Tho.

¶ Bello admiſsi. Vide Pet. de Anc. alleg. Bar. hic cõſil. clxxxj. ſubtiliter & plenè.

¶ Propter litẽ. Vide Bal. in l. parentes. circa fi. C. de teſt. Tho.

¶ Quod nõ ſi tutor. vide gl. in c. j. in verb. ſubſtãtia. de re. ſpo. li. vj. & Ang. de Are. allegat Barto. hic in §. actionũ. in xvij. colũ. Inſti. de actí. Tho.

¶ In perpetuũ. Vide Bal. in l. pe. C. ſi certũ pe. & Bal. in c. j. in fi. de feu. gardiæ. et Bar. in l. de pupil. §. ſi quis ipſi. in ij. col. de oper. no. & Bal. in l. ſolẽt. §. nõ verò. in ij. colũ. de offi. procon. Tho.

¶ D. Dy. Vide in ſimili Bal. in l. ij. C. vbi de crim. agi oport. & vide Bald. in l. j. & ij. C. de offi. cõſu. et bar. in l. precipimus. §. eo. de ap. Tho. Diplo.

NEſennius. Iſtam l.in fi. cũ l. ſeq. ego allegaui in l.qd ergo.ʒ.de leg. j. cõtra diſtinctionẽ Azo. Vlteriùs no.ꝓ nõ preſumit quis dare,niſi exprimat,vt C.de catol.§.ne autẽ.& l.libero.in fi.ʒ.de adi.le. l.libero.ʒ.de ſup.leg. Vltimò Ia.de Bel. tenet ꝓ iſta lex ſit correcta,& ponit in §. his omnibus.in C.de hær.& fal.Barto.

a QVid autem. [a]No. quòd remotus ab officio perdit ſalarium. & facit l.Meuia.ʒ.de au.& arg.leg.et dixi in ff.in l.diẽ functo.de aſſer.aut in l.ſi vno.§.cùm quidam.s̃.loc.& tene menti iſtud.Bar.

AMiciſsimos. Not.iſtum caſum, & tene eum menti, ita quod non recedat à te.Bart.

b LVcius Titius. [b]No.ꝓ beneficio, quod ꝗs habet à me,cõtra me nõ vtitur. Simile in l.ſi iudex circũuento.s̃.de mino.ſed contra extraneũ me inuito vtitur.l. ſi poteſt. in fi.de bo.poſ.contra.& facit ad q. vxoris:an maritus miles vel doctor habeat neceſſe appellare eam dominã.Et certè nõ; quia maior habet beneficium.Bar.

c QVi teſtamẽto. Hic habes ꝓ ꝗs ꝓponit duas excep. contrarias.& facit cõtra Dy.in c.nullus plurib[9]. extra de reg.iur.lib. vj.& facit ad id, quod dixi in libello appellationis, peto pronũciari nullam:& ſi qua eſt,&c.vt l.j. C.qñ ,puoc. non eſt nec.& l.Carmelia.ʒ.de iurepa. & l.quædam.s̃.fa.erc.Item qñ fratri apponitur in ſententia,dicã in l.ſi is ad quẽ.ʒ. de acquiren.hære.& dixi in Digeſt. vete. in l.ſi prætor.§.Marcellus.s̃.de iudic.Bar.

QVm ex oratione. Allegaui tibi iſtam l.qd ille, qui impetrauit iusaureorũ annulorũ ſcitis ꝓ libertus non verè,ſed fictè liber.modò allegaui tibi iſtã l.an ſtatus porrigat ac caſum ꝗ ſub eo cõprehenditur de fictione tantùm:& ſm veritatẽ nõ comprehenditur.& hic videtur caſus ꝓ ſic:tamen dixi contrarium per l.iiij.§ . ex hoc edicto. s̃.de ne.geſt.& ſcripſi in l.omnes populi.s̃.de iuſt.& iur. Bart.

TItius filiis meis. Dictio quo ad,non inducit conditionẽ extinctiuã pro mag.dilatũ niſi aliud ſit expreſſum.h.d. vſq; ad §. Et habes hic ꝓ dictio quoad,inducit cõditionẽ extinctiuã,niſi aliud ſit expreſſum.In contrariũ eſt caſus in l.iiij.s̃.de ſerui. Cogitabitis in hoc,& dicã vobis in materia de condi.& eſt caſus in cõtrarium in l.in ambiguis.C.de vſufr.& dicã in l.ij.vel ſuper rub.ʒ.de cõdi.& demõ.Item no.ꝓ fallit ex tpe contra l. nemo poteſt.s̃.de leg.j.dic vt ibi dixi. Vltimò Old.inducit l. iſtam in arg.ad q.promiſiſti per iuramentũ nõ recedere de ciuitate iſta,& ego dedi tibi licẽtiam ſemel:an poſtea reincidas in pœnã obligationis.Et d.Old.dicit ꝓ ſic,per iſtã l.& diſputauit Old.ſol.habeo hic in libro,qui vult eã accipiat ſibi. Vlteriùs nos habemus hic in ciuitate iſta ſtatutũ,ꝓ filia fœmina nõ ſuccedat quouſq; ſuperſunt maſculi:ſunt mortui; venit filia,& vult ſuccedere:an poſsit:Et iſta lex facit ꝓ non:quia nõ ceſſat impedimentum propter maſculos propterea mortuos. Non determino,ſed dico in arg.ꝓ iſta eſt profunda quæſtio; tamen rogo vos ꝓ teneatis bene menti legem iſtam. Bartol.

Vbi pupillus educari vel morari debeat, & de alimentis pupillo præſtandis. *Rubrica.*

LEX II.

OFficio iudicis. No.argumentũ.dicit Iac.de Aret.ꝓ ſi victor expendit in cauſa plus quàm de iure debuit, ipſe non debet recuperare.Barto.

LEX III.

IVs alimentorum.

Non amplius. No.ar.ꝓ iudex poteſt dicere,reſpõdeas iuramento, aliàs te cõdẽnabo.

c QVi filium. [c]Hic habes ꝓ officium iudicis pro alimentis ponendis, non ſolùm habet implorare qui eget alimentis: ſed etiam à quolibet eius conſanguineo. Item no.ꝓ frater tenetur alimentare ſororem pauperem.& dixi in l.ſi quis à liberis.s̃.de lib. ag.Item no.ꝓ ratione cõſanguinitatis teneẽ ad alimenta:tũc debet ſoluere magiſtrum qui eum docet ſm conditionẽ eius. Sed ſecus eſt in alimentis debitis in teſtamento:vt l.legatis.ʒ.de alim.& cib.leg.Item facit ad q.ſtatuto ciuitatis dicitur ꝓ filia fœmina ſi fuerit dotata,nõ poſsit aliquid petere:modò pater relinquit filiæ:an poſsit incontinenti petere,vel cùm nubit? Et iſte tex. facit ꝓ nõ.In contrariùm facit l.qui negotiationem.§.pe.s̃.de admi.tut.& ibi dicam.& do.Rich. diſputauit iſtam q.& Cyn. ponit in l.ſancimus.C.de nup.Bart.

SI abſens.

Iulianus. Infrà de dam.infec.ꝓ qñ per primum vel ſecũdùm decretum nõ poteſt eſſe ſatis conſultus; quia tunc ſine lit.conteſt.peruenitur ad diffinitiuam,vt hic.& ſimile in l.cùm verò.§.ſubuentum.ʒ.de fideic.lib.Barto.

De tutelis & rationibus diſtrahendis. *Rubrica.*

LEX I.

d TN omnibus. [d]No.ꝓ minor non poteſt donare [e] cauſa mortis. Ire not.ꝓ plerunq; fallit rub.vt hic,l.ſi vt certo. §.j.s̃. cõmo.& l.ſi tutelã.s̃.de tu.Et intellige iſtis ponis exceptuatis,decreto interueniẽte.& hic no.& tene mẽti.Bar.

e

Officio iudicis. In tex.ibi conficere actus nõ ſolũ ad calculum imponẽdum,ſed quãtum ad volumen chartarum:vt l.cùm ſeruus.ʒ.de cõdit.& demõ.& l.ſi ita fuerit.§.quæſt.ʒ.de ma.teſt.ſm Ia.de are.Quero iſtud reddere volumen,& rationẽ [f]probet ne vendẽte ſignificari contra pupillum pro quodã tertio:probat, vt l.Lucius.§. tutelæ.s̃.de admi.tut.cõtra tutorẽ pro pupillo nõ eſt dubiũ:vt l.quædam.§.quædã.& quod ibi no.s̃.de eden.& l.rationes.& l.inſtrumenta.C.de prob.pro tutore autem contra pupillum, & tunc quædã ſunt quæ depẽdent ex mera voluntate tutoris: & tunc faciunt fidem pro tutore:vt l.Neſennius.s̃.de neg.ge. & quia fecit animo repetẽdi.Quædã verò ſunt quæ non depẽdent ex mera voluntate tutoris,ſed ex facto:& tunc dicit Pet. videtur ꝓ ea quæ non poſſunt probari:vt quia emit carnes,& ſimilia parua:& tunc ſtatur pro eo:vt l.ſi quis pro redemptione.C.de don.h.d.Pet.in l.id quod pauperibus.C. de epiſco.& cler.& gloſ.eſt in l.diuus.ʒ.ſi cui plus quàm,&c.Bart.

f

De ſeruis. Ratione ſeruorũ producuntur in qõ.inter tutorem & pupillum, & ſuper iſto non cogitabitis.& facit ad vnum,& mihi videtur qd̃ dixi vobis in l. admonendi.s̃.de iudic.& in auẽ.contractus.C.de fide inſtr. ꝓ rationes tertij faciunt ſemiplenam probationẽ, & cõtra ſe faciunt plenã,& pro eo nullam.Et hic tex.facit ꝓ ratio tertij facit ſemiplenam probationẽ.Et ſi diceres, ſeruus eſt pars:quia ſeruus illius nõ eſt,ita pars communis.hor laſſa lo ſtare.Bart.

Nunc tractemus. Iſta materia in adminiſtrationibus tutorum priuatorum eſt bona,& vtilis,& tractatur hic,& in l.j.C.de tranſac. & ibi per Cyn.& ſolet dici in l.j.C.de tu.vide quæ ibi tangit, & quæ ibi not.per eum.Bart.

In tut

In tutela. Dy.ʒ.de pub.l.ij.§.vnde quæritur dicit ſuſtinendo glo.eſt an vnus modus agendi &c. & dictum Dy.probat per iſtum tex.Secundò not.ꝓ vides hic ꝓ actio furti non tollitur,& contra l.j.ʒ.vi bo.rap. Rñ.doc. vnũ reſponſum valde no.ꝓ quando duo delicta habent ſe vt genus & ſpecies:vnum tollitur per aliud,quatenus concurrunt. vt ibi.Sed quando ſunt plura crimina,quæ habent ſe vt excedentia & exceſſa,vt hic:& tunc vnum non tollitur per aliud in eo quod concurrunt:vt hic,et dixi in l.j.§.dixerit.ʒ.de pub. & l.ſenatus.ʒ.de act.& Cy.refert & alleg.iſtã l. in l. quicunq;. in vj.q.C.de ſer.fugiti.Bar.

SI tutor. In c.ſi duobus.vide gloſſ.quæ inci.ſic ergo.in fi.gl.dicas,dic vt no.per Cy. in l.iij. C.de teſt.tute.Bar.

De contrario iudicio tutelæ, & vtili actione. *Rubrica.*

a QVid ergo. [a]

Contrarium. Si pupillus non vult me liberare: tunc tria remedia ſunt quæ dic vt gloſ.& eſt tex.in l.j.C.de vſu. Ego do aliud remedium,quod verũ eſt,nec ꝓ non poſsit agere cõtraria tutelæ vt liberentur,vt hic ſed off.iud. poſſum intentare:quia vbi habeo exceptionem:tunc offic.iudi.poſſum intentare,vt l.Aurelius.§.centum.ʒ.de libe.leg.& l. ſi concedant.ʒ. de fideiuſ.Et vide glo.quæ inci.finito officio.& vide ꝓ auẽ.ſacramenta. [b]habet locum in diſtinctè,licet text.in ea loquatur in contractu.& tene menti.Bar.

b

VSuras. Vos ſcitis per l.j.ʒ.de anna. exce. ꝓ filiofa. non currit præſcriptio.Quid in his rebus, in quibus pater nõ habet vſumfructum,filius non poteſt agere, niſi conſentiẽte patre:vt in §.neceſsitate.currat ne filio præſente? Dico ꝓ ſic,ſi non impetrauit licentiam à patre:quia eſt quid ſibi imputetur,vt hic:quia poſſum impetrare à iudice vt patrẽ cogat conſentire:vt l.ij.in fi.ʒ.de an.exce.loquitur in his in quibus pater erat legitimus adminiſtrator.Pro hoc do.tex.in authẽ.de æqua.do.§.illud.vnde ſumit auẽ.quod locũ.C. de coll. do.Et ego do tibi tex.de hoc extra de ele.c.fi.Bar.

De eo qui pro tutore & curatore ne.geſsit. *Rubrica.*

LEX I.

c QVæro an is. [c]Facit ad q.an iudex ꝗ ignorat ſe iudicem & iudicat, an valeat.& Gul.de Cu.tangit in l.obſeruare. s̃. de offi.procon.& tenet ꝓ non.per iſtam l.Inn. aliter extra de offi.dele. c. prudentia. Dicam fortè in l.ex facto.§.j.quando ex fac.tu.& circa hoc non plus. Bart.

Quod falſo tutore authore geſtum eſſe dicetur. *Rubrica.*

LEX I.

d HVius edicti. Oppo.de l. Pedius. §. in ſeruum.Sol.Dy.ꝓ hic erãt duo tutores,quorum authoritas vnius ſufficeret [d]l.cõtraria loquitur in duobus arbitris,quorũ quilibet per ſe non poſſet.Sed circa hoc quæro: duo erant arbitri vel iudices delegati dati ſub hac conditione, ꝓ ſi alter non poſſet eſſe arbiter,alter ſolus ſufficiat: & ambo fuerunt iudices,vel arbitri:& ambo iudicauerunt: & vnus eorum nõ poterat eſſe:quia ſeruus vel excommunicatus:valet ne ſententia? Et hic videtur caſus ꝓ ſic.Sed non eſt verum:quia hic loquitur quando quilibet per ſe ſimpliciter põt: ſiue alius poſſit,ſiue alius non poſsit:vt l.vlti.de autho.præſtan.C. Sed duo iudices prædicti non poſſunt quilibet inſolidum facere: niſi alter ſit impeditus.Sed cum ipſi ferunt ſententiam,& non videtur quilibet inſolidum facere:licet alius ſit impeditus: cum illis qui poteſt non credat ſe facere inſolidum:ergo non valet quod factum eſt per ambos:vt l.quæro.s̃.tit.j.& extra de offi. dele.c.prudentia.circa fin.Bar.

e IdẽPõponius ſcribit. Iſte eſt ſingu. [e]§. & oẽs aduocati ſciunt eũ,& inducitur in arg.ad q.quando iudex pronunciauit quem legitimum procuratorem qui non ſit,an valeat. Et dicunt quidam

q uòd ſic,per hanc legem. In contrarium [a] videtur quòd talis pronunciatio non præiudicat domino:vt l.cùm nõ iuſto.de collu.detege.Ad iſtam legem reſpondeo ꝓ ad officium iudicis ſpectat dare tutorem, ſed non procuratorem.Iacob. de Aretio not.hic,et d.Cy.ponit in l.filius.C.de fur. in vlti.q.Barto.

LEX II.

SI id. Not.qualiter debet credere denunciationi. & habes per docto.in l.ſi fundum. C.de rei vendi.et dixi anno in l. j.§.j.ʒ. de oper.no.nunciatio.& l.aſt prætor.§.ſi quis particeps.ʒ.quę in frau.cred. non ſunt hic alia.Barto.

LEX III.

PLane. Not. quòd qui beneficio edicti non vtitur cõtra cum non poteſt excipi de beneficio edicti.Et inducitur in argumen. ad q.dicitur in ſtatuto ciuitatis quòd poſsit inſtrumentum executioni mandari, ſaluo ſi ſteterit per quinq; annos:modò per x.annos:an poſſum petere libellum ſecũdum ius commune:& videtur quòd poſſim per hanc l.quia ego, qui peto per libellum, non vtor beneficio ſtatuti pro executo.& ideo non poteſt de illo ſtatuto contra me excipi.In ciuitate iſta mihi videtur quòd practicetur cõtrarium:neſcio ſi ſit propter alia verba in ſtatuto alia forma poſita.Barto.

f

INterdum tamen. Ciuitas compulit me ad immutãdum pro briga:an ego ad hoc tenear? In l.iſta eſt argu.ꝓ ſic.Barto.

f NOuiſsime. [f]Not. & ſigna text. ibi, quid autem ſi compulſus. & per iſtum textum determinat [g]Cyn. vnam q. C. qd̃ g met.cauſa.l.j. & in ij. q. eſt quæſtio, quòd quidam erat debitor cuiusdam, & iudex ſibi præcepit vt ſolueret, & ille promiſit ſoluere:deinde ſoluit:an videatur compulſus ſoluiſſe? Certè ſic:vt hic.Bar.

g

SI falſo tutore authore. Not. iſtam l. & tenebis menti. & cauſa iuſtę ignorantiæ poſſum per reſtit.in inte.h.d.Bar.

AIſus. Dico quòd ille,qui ꝓmiſit vt tutor vel procurator ſe obligare, ꝓbare debet ſe tutorem vel procuratorem alio iure ex æquitate eius tutela,et debet probare per l.j.& ij. C. cre.eui.pigno.non debere,&c. Barto.

QVi filiam. Hic eſt caſus vbi non lucratur fructus qui ducit minorem,&c, Item habes quòd datur hic edictum contra legitimum adminiſtratorem:licet non tutorem.Barto.

De fideiuſ. & nomi. & hære.tu. & curatorum. *Rubrica.*

a ¶ Quid autem. Vide Bar.in l.poſt legatũ. §.admittere.de bis q. vt indig. Tho.

b ¶ Lucius Titius. vide Bal.vnũ verbũ in qõ. vna.in l.id quod pauperib[9]. in ix.col. C.de epiſ. & cleri.& vide oĩno l.planè eo. & ibi melius. Item an priuilegium conceſſum alicui caſatę, vel generi poſſet vn[9] contra reliquũ priuilegiatũ,vide Bal.s̃.c. l.non tãtùm.§.altioribus.Tho.

c ¶ Qui filium. vide Bal.in rub. C.de fide inſt.in xiij.col.& in auẽ.ex teſtamẽto.vj. col.C.de col.& Bar. in cõſil.ſuo quod incip.vnũ iudex.Tho.

d ¶ In omnibus. vide Bal.in c. cùm oẽs.in pe.col.de conſti.alle. tex.iſtũ.§.j.pro ſing. quòd ſicut pater filio impuberi teſtaẽ & codicillaẽ ita poteſt bona ſua cauſa mortis donare.Tho.

e ¶ Nõ poteſt donare. Vide hic Nicol. de Neap.qui ponit rõnẽ.& Bal.in repe.l.j. in v.vol.C.de de ſac. ſan.eccleſ.Tho.

f ¶ Volumen& rationẽ.Et an huic libro credaẽ, vide clarius hic Bar.& in ij.lect. Bal.in rub. C.de fide inſtru.in xiij.col.& Bar.in l.qui ſub cõditione.ʒ.de cond. & demon. & Angel.de Are.alleg.Bar.Inſti. de act. §. actionum. in x.char.Tho.Dip.

¶ Quid ergo. Vid hic aliã lect. & add Nic.vbi pu.in l. iij. §. j.in fi.& loc. in tit. de cõmo.Tho. Diplo.

b ¶ Authen. ſcra. Vide Bal.in ru.C.de pa. & vide hic clarius in ij.lec.& Bal. in auth. ſacramẽta. de pac.iu. fir.in iiij.co.& in l.pactũ.in xvj.q.de col.et in pe.q.& vide Imo. oĩno in l.ĩ cõcedẽdo. circa fi.de aqua pluarcẽ.Tho.Diplo.

c ¶ In l. quæro. Vide Bal.in l.filius. de fur. & Bart.& Bald.in l. multũ intereſt.de cõdi.& demõ.& Bal.in l.neq; natales.in fi.de probat.et in l.ij.§.j.de iud.& Bald.in d.l.j.§. fi.ff. de procur. Tho. Diplo.

d ¶ Sufficeret. Et hæc all.gl.in c.cõſtitutus. de reſcri.& gl. ix. q.j. nos in hominẽ. et Pe. de Anc.cõſi.clxxxvj. circa primũ dubiũ. Tho.Diplo.

e ¶ Eſt ſing. Vide Bal. in l.filiꝰ.in fi.C.d̃ fur. & Bal.q all.hãc l. in l.j.in vj.col.C.de te.& Bar.in l.ſcire.de tuto. & cur.& do. Abb.in c.poſt ceſsionẽ.in fin. extra de proba. & in c.edoceri.de reſcript. Bal.in c.ſuper literis. in fi.eo.tit. Tho.

f ✠ P. PAV. P.

¶ Nouiſsimè. Vide Aret.in tract. maleſi ciorũ,in verbo,fama pub.circa vlti. chart. vbi dicit facta metu tormẽtorũ. vide multa p dũm Hyp.Mar. in l.j. in iij. char. not. xliij.ff.de quæſti. Iaſ. in l.ij.col.fi.ver.ſimiliter paria ſunt C. de tranſactioni. & Pet. de Anc.cõſi.xlviij.

g ¶ Determinat. Vide Nic.de Nea. qui voluit ꝓ compulſus à principe vt emat rẽ alterius, quanquam in malafide præcerit.quod not. vt voluit Mar. de lar. in tract.de principibus. quod eſt vtile,quando quis cogitur emere bona expulſorũ.et vide Pe.de Anc. alle. hic Bal.in conſi.ciij. rõne quæ ſuperius. et pro d.conſil. facit qd̃ not.Bar.in l. poſt legatum. §. is verò. de his qui.vt indi.& qd̃ not.Abba.alleg.Inn. in c.cum M. in gloſſ. ij.in verſicu. perceperint.in fi.de conſtitu. hic not.Ange.de Are. alleg.Bal.hic in trac. maleſi.in verſi. fama publica præcedente. in xxxv.colum. in ff. Tho.

a ✠ P. PAV. P.
¶ Cùm oſtẽdimus. circa materiã huius l.quòd actus factus in iudicio ſit fortior quàm factꝰ extra iudicium, vide Iaſo. in l.ſi cõuenerit. col.iij. ff.de iuriſ.om.iud.& de intellectu huius l.ponunt latè Alex. & Mod.in rub.ff.de verb.obl.& aliquid in l.j.in prin.eo.ti.& de effectibus reſultãtibus ex preſentia iudicis,&de alijs, vide Iaſ.in l.pacta nouiſſima.col.iij.C. de pactis. & an actus factus ſ̃ iudicio ſit maioris efficacie, quàm factus extra iudicii, vide Iaſ.ſi l.ſiue apud acta.in viij.not.C.de transact.

b ¶ Vbi. Patientia in iudicio habet vim ſtipulationis. De intellectu iſtius leg. vide Bal.& Mod.in l.j.in prin.de verb.ſign.& Bal.in l.ij.C.de decu. lib.x.& Bal.in l.oẽs. in ij.col.C.de epiſ.& cler.& auct.rogati.C. de teſt.& Ang.in l.ſi verò.§.q pro rei qualitate.in princ.ff.qui ſatiſ.cog. & Bald.in l.ſi fideiuſ.in princ.eti.& Bar.in l.cũ quis decedens.in princ.de leg.iij.& gloſ.not.in Clem.j.in fi.extra de procu.Bar.in l.ſi.extra de præt. ſti.& in l.ſi.§.j. ſ. quib.appel. nõ licet.& Bal.in §. q prouocauit. in vij. et xj.co.de pact.Paulus de Caſt.in l.ſciẽdum.de ver.obli.do. Ant.& Abb.in cap. nonne.de præſc.Bal. in l.ſtatus.in fi.C.de ſen.ex bre.reci. & in l.ſiue apud.in j.colũ. C.de transac. & in l. filius.§.inuit⁹. de ꝓcura.& in l.ij.§.volũtate.ſol.mat.& Angel. in l.ſi pater. ſ.de adop.Bal.in l.hac cõſultiſsima.in princi. C.de teſt.Tho.

c ¶ Non poſſum. Vide Barto.in l.tutor.ſ.de bon.poſ.& in l.alio. in iiij.col.de ali.leg. Tho.

c ✠ P. PAV. P.
¶ Non poſſum. Qd̃ requiratur ſubhaſtatio in alienatione rerũ minoris & de qui buſdã alijs vide Ro. cõſ.cccxxj. Itẽ q̃ iudex debeat interponere decretũ cũ cauſæ cognitione, & iõ ſi eadẽ die detineret curatorẽ pro alienatione fienda, & eodẽ inſtãti interponeret authoritatẽ, eſſet ipo iure nullꝰ cõtractus & ad habendũ cauſæ cognitionẽ requiritur ꝓ aliter cõſtet, vel credat aſſertioni notarij vel iudicis ſic dicentis. vide de iſtis Iaſ.in l.nec quicquã

LEX III.

ET iam. Not.iſtã l.pro opi.l. centũ Capuę.ſ.de eo quod certo loco.Barto.

a CVm oſtendimus.

Fideiuſ. Iſte eſt not.caſus vbi patiẽtia[b] apd̃ act.habet vim ſtipulationis.& Dy. alleg. in l.j.ſ̃.qui.ap.non licet.in quadã ſua apo. parua,et dixi vobis in l.j.in prin.ſ̃.dever. obli. Item not.ꝓ aliquis confirmat aliũ idoneum tantùm, vt fideiuſſor eius.Bart.

De magiſtratibus conueniendis, & hæredibus eorum. *Rubrica.*

LEX I.

IN ordinem. Nota in iſto prin.ꝓ promittit rem ſaluã fore Reipub.non pupilli. Et facit ad q. ſi aliquis promittit cõſeruare indemnẽ iſtam ciuitatem, ꝓ ſi vnus fuit derobatus, ꝓ ille nõ tenetur ex illa ꝓmiſsione illũ cõſeruare indemnẽ ſed vniuerſaliter oẽs de ciuitate tenenť. Itẽ no. iſtud quod dicit̃ hic præſes teneť &c.& allego vobis ī l.quod maior. ſ̃.ad mun.ꝓ q̃ dicitur ꝓ decuriões ſciũt, & maior videtur ſcire: hoc eſt verũ in eo quod ad eorũ officium ſpectat: ſecus ſi nõ ſpectat ad eorũ officiũ: vt delinquẽdo, vel contrahẽdo, quia nõ tenẽtur, niſi ſint præſentes, vt hic. Facit pro eo quod dicit̃ de repræſalijs cõceſsis per delictũ ciuitatis: ꝓ nõ teneť niſi pñti in ciuitate, &c. Bart.

Si tutores. Fundamẽta.ſigna glo. quæ dicit ꝓ iudex debet inquirere de cõditiõe teſtis.& gl. ſuper.inimicitiæ.in l.j.in prĩ.ſ̃.de teſt. dicit ꝓ ex officio ſuo.& gl.in auť.de teſt.§.ſciamus.ſup ver.officij.de hoc no.& bñ. Bar.

MAgiſtratibus. No. iſtud officiũ iudicis habet tacitã cõditionẽ, ſi peratur: vt l.iiij.§.hoc aũt.ſ̃. de dã. infe.& d. Old.facit vnã diſp.ſuper hoc.habeo in liquicũq; vult tollat eam. Diuus Adrianꝰ. & iſte bonꝰ ver. Si magiſtratꝰ ab initio. & iſte eſt bonus caſus. Probatio aũt.vide gl.quæ incip.qa enim,&c.Old. diſputauit vnã q.quã habeo in libro: accipiatis ſi vultis. Exigere. Dy.ponit vnã diſt. & anno dixi in l.nõ quaſi.ſ̃.rẽ pu.ſal.fo. Vlteriꝰ vide tex.ibi: in pñtia,&c.Dñi, hic eſt aduerbiũ.et dic,i.tp̃s.Itẽ ibi: dãda.dicatis, i.ſine ceſsione: vt l.nõ quaſi.ſ̃.rẽ pu.ſal.fo. ſm Dyn.dictũ: ſed illa nõ probat: ſed melius probat l.iij.C.eo.tit.& ibi videatis.

Non ſolent. Dy.dicit ꝓ non reperitur alibi.Bart.

De rebus eorum, qui ſub tutela vel cura ſunt. *Rubrica.*

LEX III.

SIpecunia. Idemque erit. Not. caſum ꝓ per ſententiam transfertur dominium.Bart.

QVottamen. In textu, ibi poſsidere, &c.ꝓ declaraui, vt l.iij.& l.ſi.C.de metallarijs.lib.xj.Bar.

MAgis puto.

Si pupillus. Tene menti iſtum §. & credo ꝓ in l.ſi aliẽnum.ſ̃.ſol.matr. Tetigi de materia huius §.& induxi iſtũ §.in prima vice, q̃n redij de Bononia, in ar.ad q.quia quoddã monaſterium liberauit quendam hominem ſuum ſine ſolennitate, & abbas ſequens repetebat eum: & in examinatione proceſſus non apparebat illum fuiſſe hominem monaſterij: fuit in quaſi poſſeſsione hominis, quia quod eſt ac ſi fuiſſet iuſtiſsimus: vt hic.l.magis.§.j.Bar.

c Non poſſum. [c]No.formãveniditiõis rei pupillaris, qualiter debeat fieri: vt hic. Et opp. de l.à diuo.ſ̃.de re iudi.dicit̃ ꝓ poſtremò ad nomina,&c.et hic dicitur ꝓ prius. Sed ibi loquitur ſ̃.de excu.rei iud.quæ debet habere puram executionẽ.de hoc no.per Cy.in auť.hoc ius porrectũ.in j.q.C.de ſacroſan.eccl.ad ea quæ ibi no. per eũ.Bar.

Iſtud quæri poteſt. Iſte eſt §. & vide in tex.ibi valde validè, &c. & dic nec ob.C. eo.l.ſi prædium.poteſt authoritatẽ interponere.& iſte videtur hic & ibi plenè no. per Cyn.Bar.

d ON tantum. [d]Iſte eſt no. caſus an credatur nũcio,&c.& in tex.ibi: mediatorem,&c.no.bonũ text. & q̃n credať nuncio, dixi in l.ea quidem.C.de accu. & ibi per doct.Bar.

SEd ſi forte. Et nota ꝓ vbi nõ eſt communis, non poteſt eſſe diuiſio. & alia non habetis.Bar.

SI pupillorum. Iſtã legem tene mẽti,& no. ꝓ duo pupilli habẽtes bõa cõia nõ pñt diuidi.doc.nr̃i dicũt ꝓ poſſet fieri, q̃n eſſet eis vtile. Et videbitis per Dy.in l.inter tutores.ſ̃. de admi.tut.& per Cyn.in l.iubemus.in prin. C.de ſac.ſan.ec.

e Si pupillus. [e]Per iſtũ §.dicit Dy.ꝓ ſi bona eccleſię ſint legitimè obligata tũc poteſt creditor vendere ſiue decreto.§.ſi prętor tutoribus. Quero in primo prę̃mitto dixit ſic teſtator, permitto tibi vẽdere fundũ pro tanto: nõ vẽdidit, ſed dedit in ſolutũ: an valeat? Videť ꝓ nõ: vt hic. In cõtrarium credo: quia datio in ſolutũ eſt ſimilis venditionĩ: vt l.iij.ſ̃.pro emp.ergo &c.prętera videť caſus in ſi.in l.ſi.in fi.ſ̃. man. Item faciat ſecũdus pũctus ad q.ꝓ ſi eps̃ dat licẽtiã vendẽdi rẽ mihi dãnoſam malè faciat eps̃ ſic cõcedere: quia debet ſpecificare: ſed ſi concedit purè, valet.Barto.

VI neque. Tene mẽti iſtã l.quæ vtilis eſt ad practicam & theoricã: & ſigna eã. Bart.

VAmuis. Decretũ aũt Deceſſoris poteſt reuocare ſucceſſor.hoc d.& dixi in l.quod iuſsit.ſ̃.de re iud.Bart.

f ILlicite. [f]Exceptio, quæ incipit cõpetere vẽditori poſt contractum tranſit ad emptorẽ. Et de iſta materia dixi in l.cùm vir.ſ̃.de vſur.Bar.

g PAulus reſpondet. [g]Teſtamentũ irritum probat voluntatẽ.h.d. Et all

§.vbi decretũ. col.xiij.& pe.ff.de olij.pe. & leg.de quo etiam aliquid ponit Fel.in c.ſicut.colũ.xxiij.de re iudi. Sed ꝓ in dubio præſumať interueniſſe cauſæ cognitio, & de prædictis vide melius Iaſ.in l. ij.in iij. nota. vſq; ad fi.ff.de of.eiꝰ cui.vbi multa ponit circa alienationẽ rerum minoris, & multa alia in materia. Itẽ q̃ eo dẽ momẽto iudex interponit decretũ in alienatione, & tunc decretus fuit tutor. Vide Iaſ.in l.ſed & ſi hac.§.fi.in j.not.ff. de in ius voc.in l.iudices.col.ij.C.de iud. Itẽ an minor poſsit in facto dare licẽtiã executori de alienando ſine decreto, vide Iaſ.in l.ſi etiã frater. C.qui teſt.fa.poſ.

✠ De iſto textu, vide per Fel.in c.quæ in eccleſiarũ.in j.col.in fi.de cõſti.& Iaſo.in l.iudices.C.de iud.& quæ actio competit tũc minori, vid Paulum de caſt.in conſi. ccxv.ſi non intereſt. in vlti.colũ. & vide Paul.de ca.in l.acꝰ. C. de fer. vbi videas oĩno.& vbi ponit ꝓ hodie de cõſuetudine nõ cõficiunť acta nec ſeruať iſte tex.de cõſuetudine.& vide omnino Pau.de Ca. in conſil. cclxxv.incipien.in j.col. Tho.

d ¶ Non tãtum. Vide gl.iiij.q.ij.ſi teſtes.

e ¶ Si pupillus.in §.ad ergo. Vide gl.in l.dicere.ff.de arbi. Tho.

f ¶ Illicitè. Vide Angel.in l.etiam.§.fi.de hære. Tho.

g ¶ Paulus reſpõdet. Vide Bal.in l.j.in j. col.pe.char. C.de fac. ſan.eccl.Tho.

Et allegat iſtam l.an ex teſtamento inutili debeatur legitima naturaliter,& dixi C.de ſtu.& fac.igno.l.cum quis.& videatis quod ibi dixi,& hic.non ſunt alia.Barto.

De curatoribus furioſo & alijs &c. *Rubrica.*

LEX I.

LEge xii.tabularũ. Vide in text. ibi: qui ſi euenerit.hoc, ſi eſt certũ.ſinautẽ eſt dubiũ, tũc tã diu erit in cura, q̃diu à iudice fuerit ꝓnũcia tũ eũ ad bonos mores reuerſum,& rõ̃ adminiſtrationis reddita:& ſic ſecdm Iaco.de are. Quero, an interdicať à l.vel ab hoĩe, furioſo adminiſtratio. & habuiſtis tractatũ ī l.his cui.ſ̃.de teſt.& anno dixi in l.is cui ſ̃.de verbo.oblig.& glo.tenet ꝓ per iudicẽ.& vide bene circa iſtam materiam Barto.

LEX II.

SEd & aliis. No.qui ſunt alij.& gl.enumerat.& vide eam in l.j.in fin.cum l.ſeq.ſ̃.de poſthu.& glo.bene alleg.Bar.

a VRator. [a]Not.ꝓ ſi eſt aliqua ciuitas, quæ habet vnũ cui fuiſset ſectator, verbi gratia cõtra eũ nõ debet veniri ad ſecũdum decretũ: & ſic contra alias perſonas: ſed debet dari curator bonis & hic per iſtã l.quod tene menti.Barto.

Quæſitum. Iſte eſt ſin.§.& oẽs iuriſperiti alle.ipſum, & ſcio in ſi. Opp.& vr̃ ꝓ cõtractus nõ ſit iuris.gl.nõ ſol.Opp.quia ſoluere eſt dare,& dare eſt iuris vt l. vbi autẽ.in fi.ſ̃.de ver.ob.ergo &c.Sol.eſt iuris ſoluere: ſolue vt dari tibi ſup ru.ſ̃.de ſol.& l.ſi ſtipulatꝰ.§.poſſunt.ſ̃.de ver.

b obli. Vlterius[b] dicit̃ hic alienare: qd iuris? Gl.dicit idẽ: tñ de ambobus interrogaui,& de vno rñd.& de alio vr̃ idẽ rñdere. In cõtrarium facit l.& ſi ſine.§.ſed ꝓ Papi.ſ̃.de mi.vbi de vno rñdendo affirmatiuè, in alio vr̃ negare.& clarius in c.nonne. extra de præſum.dictũ breuiter q̃tũ eſt ꝓximũ puto gl.dice

c re verũ: vt apparet ex ſi.illius §. Vltimò[c] iſte §.inducit̃ in ar. feciſti duos ꝓcuratores in iudicio ad rñdendũ poſitionibꝰ.& vnus dixit, credit: alter verò dicit, non credit.& q̃rit̃ qd iuris. Dicit Dy.ꝓ eſt hic ar.ꝓ debet ſtari negãti. Et mihi videtur ꝓ do. Inno. teneat idẽ, qa habetur pro nõ reſpõſo: & ſic procedit tanq̃ contra cõtumacẽ. Et iſta reſpõſio obſcura quæ nõ valet: vt l.de ætate.§.qui tacuit.ſ̃.de inter.act.& de hoc dicit Inno. extra de procu.in c.in noſtra præſentia.circa prin.Bar.

VIus locum. No.iſtam l.& iſtud quod hic dicitur, ꝓ officium curatoris dati bonis, non tranſit ad hæredem.quod tene menti.

IVlianus. Bona lex eſt & inducitur in arg.ad q. de errore, an impediat trãslatum dominium.quod non proſequor.Barto.

ABagnato. No.ꝓ curatores nõ poſſunt minuere de bonis pupilli, ſi liberabatur pupillus per mulierem viuentibus.tene menti.Bar.

SAepe ad alium. Not.ꝓ curator furioſi & prodigi eſt legitimus: & ꝓ in defectũ peruenіať ad datiuũ. Sed qd de dato muto, vel ſurdo, vel aliter impedito: an eſt legitimus vel datiuus? Et gl.C.de epi.aud.l.de creationibus.ꝓ in iſtis duobꝰ caſibus ſit legitimus.& idẽ tenet Inſti.de cur.§.j.Gl.videť aliter dicere in l.j.in fi.cum l.ſeq.& ſ̃.depo.& videbitis ibi no.per glo.

SI furioſo puberi. No.eſt iſta lex & no.caſus.tene menti.Barto.

De excuſationibus tutorum. *Rubrica.*

LEX I.

HErennius. Quærit glo.qd de marito & vxore. Gl.dicit ꝓ ipſo iure nõ teneť. Cõtra hoc opp.de l.marito.C.de procurato.Sol.vt in gl.quia aliud in procuratore. Ratio diuerſitatis poniť in l.maritus.C. qui dare tu.poſſunt. Illa ratio nõ eſt vera, qa illa ratio non eſt ſpecialis in procuratore. Dic ergo ꝓ rõ magis eſt in ꝓcuratore: qa citius ſinitur ex volũtate vxoris. Iſtã rationẽ reddit ibi Odofre.quã hic ſequit̃ Dy.& Spec.in tit. de procuratoribus.& ibi tãgit̃ vna bona q.licet breuiter pertrãſeat: an poſsit maritꝰ eſſe ꝓcurator ad litẽ.hoc anno ſolui.

a ¶ Curator. Vide bal in ru.C.de ſuc.edi.in vlt.colũ. Tho. diplo.

b ¶ Vlteriꝰ dicit̃. Vide tex.& gl.in c.prudẽtiã.in prin.de offi.delc.& Ange.in auť.de hæ. & fal.§.hinc nobis.in fi.Pe.de an.& In.inc.literas.ī prin. de cõcef.præb.de illo text. vide gl.in ſimili cõtra in c.poſtulaſti. de reſcri.& Bal.in j. cõſti.C.in §.qbus dũ rñdet ad l.cũ tabernã §.idẽ quæſijt.de pi.& Barb.in Cle.ne Romani. §.eo tũ.in, iij. char.de ele.& Bal.in d.c.ſi ſine.§.ij.ꝓ Papinia.ī prin.de mi.& Io.in l.eiꝰ qui.in fi.ſi cer.pe.& Ab.in c.fraternitatis.in j.not.de teſt.& Bald.hic cum Bar.Tho.

c ¶ Vltimò. Vide dolle.Barto.hic in c.ſi duo.de procur.in vj. poſt glo.Tho.

✠ POMATES.

d ¶ Ad vtilem. Adde Alex.l.ſi cũ dotẽ.§.ſi maritus.in iij.col.& ſeq.ff.ſolu. matrimo.

e ¶ Ponit iſtã.q. Vide quæ dixi ī l.ſcrẽdũ.§. poſſeſſor. q̃ ſatiſdar. in c.decet.in additio. de regu.iur.in vj.& Bal.in l.j.C.ſi aduer. deli.& vide Ang.ī l. minoribꝰ.de his qb. vt indig. & vide Pe. & Cy.& Bal.in l.generaliter.C.de epiſ.& cle.in q̃ſtione illa an ceſſante cã &c. Vide plenè quæ dixi in l.ſi cũ dotẽ.§.ſi marítus. ſolu.matri. Sed puto Bart.bene dicere per l.cura.§. deficiẽtium de muneribus & hono.& per l.iſs honoribus.§.penulti.de vacamune.

f ¶ Diximꝰ. Iſtũ text. cum ſua gl.no.alleg. Bar.ī l.admonẽdi.in antepe.co.de iureiur.

LEX II.

EXcuſantur. Vides ergo ꝓ debẽt eſſe liberi tpe excuſationis. Contra hoc vr̃ l.bello amiſsi.ſ̃.eo. Ad qd̃ dico ꝓ ſufficit, ſiue ſint viui, ſiue viui fingant̃. De quo dic vt in gl. Dicit̃ hic ꝓ probať p inſtrumẽtũ: nunqd p teſtes? Gl.dicit ꝓ ſic. Ad hãc gl. adde qd̃ no.in l.ij.de fer.& no.in l.cũ circa.ſi minor ſe maio.dixerit.& videť text. in l.oẽs.C.de his qui veniã æta.impetra.

Non ſolũ. Tu habes hic, coniũcto §.proxi.ꝓ numerꝰ liberorũ debet eſſe tpe quo creatur, licet filij moriant̃ poſtea vel pẽdente excuſatione.

d & ideo tex.iſte facit ad vtilẽ[d] q.ſcitis † ꝓ c

1 numerꝰ liberorũ excuſat à muneribꝰ patrimonialibꝰ. mõ impoſita eſt collecta: & poſtea filij moriunť: vr̃ hic text.ꝓ nihilo d

minus excuſať. Tñ rñderi põt ad hũc tex. ꝓ tutela eſt onus indiuiſibile, ſed onus patrimoniale eſt diuiſibile: & ideo ſi tẽpore collectę ſecũdò impoſitæ nõ reperiant̃ fi- e

Iij, nõ excuſant̃. Io. And. ponit iſtã q.[e] val de latè in c.decet cõceſsũ.de reg.iur.li.vj.

Amplius Hic dicit̃ ꝓ tũc habet locũ q̃n minores nõ ex ceſſerũt minorẽ ętatẽ.dt, vt ītra ſex mẽſes.

f DIximus. [f]Nota bene iſtã legem, quæ notabilis eſt: & menti tenenda.

TRia onera. Quærit gl.nũ qd ſit ſeruãdꝰ ordo executiõis inter gerẽtẽ & patrem. Et gl.vr̃ remittere. Iſta gl.nõ declarat.& ideo dic vt no.ī l.j.de filiofa.minore. Et q̃n pater pro eo teneať, ponit Iac.de are.& q̃ ſit ratio hic, dixi tibi iã hoc anno.

SI duas. No.iſtud principium f ꝓ alijs officialibꝰ. Vide gl.quæ incipit, ſi ordo.in fi.quã no.quid in alijs officialibus. Dy.remittit ad id quod no.in l.ciues.C.de inco.lib.x. Tu adde ad illam l.j. C.quemadmod.mune.inducan.

SEd & reprobari. Tu vides hic ꝓ ciuitates poſſunt concedere immunitates, & conceſſas auferre.

1 ☞ *Procurator licet infamis non repellitur.*

2 *Inimicitia eſt cauſa excuſationis tutoris.*

3 *Tutor excuſatur quando ſit quæſtio de ſtatu vel de bonis.*

AThletæ. Facit qd̃ no.in l.Fulcinius.§.qd autẽ ſit latitare.& §.Celſus.ſ̃.ex quib.cau.ī poſ. ea.& hic adde ad gl.q̃ incipit, qa.h.d.in iſta.l.vide gl.in

1 fi.quæ cõcludit, † q̃ ſicut procurator nõ repellit̃, licet infamis ſit: Idẽ in tutore. Hoc probat tex.in l.j.§.ſed eſt æquiſsimũ.de poſtu. Hoc etiã no.in l.j.C.de infa.lib.x.vbi etiã allegatur iſte

2 text. Item habes hic † ꝓ inimicitia eſt cauſa excuſationis, niſi pręceſſerit teſtamentũ: quia inducit̃ quædã præſumptio cõtra

3 ria. † Vltimò no.hic ꝓ ſi ſit quæſtio de ſtatu, vel de bonis: tũc excuſatur. Dic verum, ſi calumnioſè nõ fiat. Vide quod no.in §.ſi verò aliter odioſus.in corpore, de teſti.

Sed ſi ignauia. Tu vides hic ꝓ reſpectu pœnæ remittuntur iniuriæ. Ad quod facit quod habetur in l.decreto.ſ̃.de ſuſpectis tut.& quod no.Dy. in c.quod ob gratiam.extra de regu.iur.lib.vj.

a ✠ POMATES. ¶ Sunt. Vide Alex. l. quidã consultebãt. in ij. col. ff. de re iudic. Ro. sin. dccxcj. Et qd operetur clausula ex certa scientia. Fel. ca. cùm inter. de excu. & c. nonnulli. in iiij. fallẽ. de reser. & in eo capite. §. sunt & alij. ver. fallit septimò. & in c. ad audientiã. ver. fallit eo. ti. vide gl. Insti. de vul. substit. vbi Ang. & doc. vide Fel. c. treugas. de treu. & pa. & Fe. in tract. fallentiarũ, in j. fallen. in fin. j. volu.

b ¶ Idem Vlpia. §. sunt & alij scientia principis. Et not. ꝙ Pau. de Ca. nescio si est in l. cẽturio. de vulg. & pup. aut in l. quanq̃ aut in l. in testõ. C. ad l. Falc. dicit ꝙ Princeps in dubio nunq̃ videtur vti suprema potestate, sed iure cõmuni. Et ita dicit vel le Bald. in l. bonorũ. C. qui admit. vbi alle ga. not. per Io. Andr. in c. dudũ. de deci. Idẽ in terminis tenuit Innoc. in c. innotuit. de electione. Idem Ang. in l. bene à zenone. de quadri. præscrip. & idẽ etiam notat Bal. in l. fi. in pri. C. de fructi. & lit. expens. per d. l. quanq̃. vbi etiã dicit ꝙ priuilegium principis debet interpretari secundũ ius cõe, non ꝑ iure spãli. Idem etiã voluit Bald. in c. j. §. itẽ sacramẽta. de pa. iu. fir. Subdit etiam Bar. & Bal. in l. si testamentũ. C. de testa. ꝙ Papa non videt velle facere cõtra ius cõe, nisi opponat clausulã, non obstãte le. &c. Et ita clarè ꝙ appareat de eius mẽte ꝙ intẽdat vti suprema voluntate. Et ita dicit debere intellig qd legiẽ & not. in Clem. quia cõtingit, in versi. apostolicę sedis. el j. de religi. do. Bene facit l. si qñ in prin. C. de inoff. testa. & pręsumitur ẽt principẽ voluisse vti suprema voluntate, vbicũq̃ in actu suo inserta est clausula, ex certa scientia. Est gl. no. in c. ad hæc. de rescr. & Cle. ij. in gl. fi. eo. ti. Et est gl. in c. qd in aliquo. lxxj. di stĩ. in gl. iij. & alia gl. est in c. præsenti. liiij. di. & de hoc vide Inno. & Hostì. in c. veniens. de fil. presbyt. & videtur etiã gl. in l. eos. in pri. inver. decisam. quã ibi expres se ponderat Bal. C. ꝑ appellat. & probatur in l. qdã cõsulebãt. in fine. & ibi hoc not. Bar. de re iud. secundùm intellectũ communem. Ad quod vide no. per glo. magnã & doct. in l. ij. si contra ius vel vtili. pub. per Bartol. in extravagan. ad reprimendum in versi. non obstantibus. per Bal. in l. fi. C. sententiã rescin. nõ poss. Prædicta limita secũdùm Pau. de Cast. no. in l. ex imperfecto. C. de testamen. per gl. ibi in verbo, imperij. videlicet quòd etiam si nulla clausula ex prædictis apponatur, tamen si actus sit talis, qui velere non possit ex potẽtia ordinaria. Et hoc sciat princeps, §. quòd non potest valere, nisi ex plenitudine potestatis, quia tũc videbitur in dubio voluisse vti plenitudine potestatis vt actus valeat. Adducit in simili tex. in l. ij. j. de testamento mili. Idẽ nationi. inter virum. dum text. dicit quòd illa donatio valet, & tamen non apparet ꝙ fuit adiecta aliqua ex prædictis clausulis. & ibi illud Imperator præsumitur scisse: quia omnia iura habere dicitur in scrinio pectoris sui. iuribus vulgaribus. Et hoc puto verum, quanquam Bal. in dicto c. j. §. item sacramenta. dixerit ꝙ si testator donat filio, nisi dicat, regia potestate, non valet, vt ibi alleg. l. bonorum. C. qui admit. quia respondeo ꝙ dicta lex, bonorũ. non probat eius dictum: bene enim dicit ille tex. ꝙ sufficit quòd iudex sciat defectum tutoris. Prò quo bene facit l. ista. & d. l. quidam cõsulebant. de re iud. Sto igitur cũ dño Paulo de cast. qui etiã idem tenuit in consi. cclxxx. inci. in facto prædicto nõ intendo. Et de hoc etiã vide Ful. in d. l. ex imperfecto qui videt tenere contra Paul. & nil boni allegat. Adde tamen ꝙ dictũ Bald. in d. §. item sacramẽta. fuit originale Ol. in suis cõsil. prout refert ro. et sequitur in auc. ex testamento. in iij. col. de colla. Et de clausula, ex certa scientia, vltra prædicta vide Ang. in l. si cõstat. de appella. & quæ dixi ibi. vide Imo. & Innoc. in c. innotuit. de elect. & d. Abb. in c. ad hæc. de rescri. vbi dicitur ꝙ Papa non potest vti plenitudine potestatis, nisi ex causa. Et ibi etiã qd si non constet de certa scientia: Et etiam tangit an papa possit cõmittere ex certa scientia cãm suspecto sine potestate recusandi. Et vide de hac clausula & alijs latè d. Abb. in c. nõnulli de rescri. in fin. iij. col.

ADDE de clausula ex certa scientia de plenitudine potestatis. Bal. cõsl. cccxv. iij. vol. Et vide eidem Bal. cõsil. xv. ij. vol. vbi refert Host. dicere ꝙ princeps petat vtendo suprema potestate in præiudicium alterius, et per Abb. cõsil. xxiiij. liij.

c ¶ Scire oportet. §. sufficit. Tangit in titu. Vide Bart. & doc. in d. §. quod diximus. qui est §. pen. l. ij. ff. si quis cau.

d ¶ Oportet. Istum §. alleg. Bart. sing. in l. j. in xj. q. de iu. om. iu. ✠ POMATES. ¶ Oportet. Vide Im. consil. cxij. in v. coliũ. versi. ꝙ exceptionem põt opponi. Lanf. in repe. c. qm̃ cõtra falsam. in v. col. de. ph.

e ✠ P. PAV. P. ¶ Qui patri. Prolimitatione reg. ꝙ affectata non prosunt, quæ aliàs prodessent, vide Ias. in l. si vero. in princ. col. ij. ff. qui satisd. cog. ista tamen melius cadunt in §. fi.

f ¶ Spadonem. §. iam autem. Adde Bar. in rub. §. de iust. & iur.

g ✠ POMATES. ¶ Qd nõ iurabit. Vide Ias. in rub. ff. de iusti. & iur. in ff. co. ver. cõtra Bar. & ibi in iij. col. vbi dat intellectũ ad hunc tex. & in l. bell. in prin. vide Bar. ĩ simili l. dãni. §. Sabinus. ff. de dã. infe. latè ĩ l. licet. C. de pa.

h ¶ Si ciuitatis. Istum tex. no. Bar. in l. j. in fi. de iur. om. iud.

i ☞ Aliqui codices habent quam quod imperium offendatur. vtrag; lect. stare potest. Aduerte quoq; ꝙ Barto. non adducit rub. sub qua est posita, l. j. §. quod sua

---

N On solũ. Inducit Ia. de Are. ꝙ si nũcijs soluitur pro numero miliariorum, ꝙ si nõ fecerint rectam viam non debet eis pro tota via solui. hoc dicit.

a P Dem Vlpianus. Sunt. [a] Vides hic ꝙ tantum valet certa scientia principis, [b] quãtũ super illo actu dispẽsatio eiꝰ. Facit l. qdã cõsulebãt. §. fi. de re iudi. Vltr amõtani faciũt de hoc magnũ festũ in l. fi. C. si cõtra ius vel vtil. publ. Ad qd ẽt facit l. bonorũ. C. q admi. ad bo. poss.

b

S Cire oportet. Sufficit. Ibi: cuius fidem. subaudit Iac. de Are. s. iuramẽto, seu secundũ qd habeo scriptũ, ipse intelligit etiã si nõ fuit iuratum, qd etiã tenet Gul. in l. ij. §. pe. s. si quis cau. Spec. etiam tãgit in ti. [c] de appel. §. nunc breuiter. ver. quid ergo. & vide per Arch. in c. j. extra de dolo & contu. lib. vj. Ego allego tex. iuris canonici quem ipsi non allegant in cap. quia propter. extra, de elect. in §. penul.

c

☞ *An examinatio testium possit committi per iudicem coram quo quæstio uertitur.*

Et *an exceptio sit in scriptis redigenda.*

d O portet. [d] Ad gl. no. tria. secũdũ hoc ergo videtur ꝙ examinatio † testium nõ posset committi p iudicem, corã quo cã vertitur, vt alius testes examinet, licet in cã criminali secus: vt in corpore de testi. §. quia verò & in §. illud. in auc. vt defunc. seu fu. eo. est tamẽ aduertendũ ꝙ gl. hic dicit ꝙ sit apud aliũ non corã iudice. Quod videt contra auc. apud. C. de fid. instr. Intellige ergo ꝙ fit non corã iudice: subaudi illius ciuitatis, licet fiat corã iudice, s. alio, cui ille iudex commisit. Secũdò facit arg. † ad q. ꝙ exceptio potest opponi in scriptis: & sine cã cũ excusatio sit quędã exceptio. Et quod hoc sit verũ, tenet Odof. & Cy. in auc. hãc aũt. C. de non nu. pec. Est aduertendumq; de necessitate oportet apud acta in scriptis redigi, vt probatur in c. qm̃ cõtra falsam. extra, de prob. per gl. & Inno. ad hoc facit quod no. in corpore auc. de iud. §. penult. secundùm vnam opin. gloss.

1

1

S Padonem.

e Q ui patri. [e] Not. casum huiꝰ §. nã & alibi habes quòd q procurauit officium, non põt postea ad uersus id excusationem proponere: vt l. ex sententia. s. de testamen. tute.

f I am autem. [f] No. istum §. Opp. ꝙ tutor debet iurare vt not. in l. legitimos. in prin. de Ic. tu. Sed videmus ꝙ iurando per Euangelia de facili peierare: ergo videtur quòd non admittat. Dic ꝙ nõ iurabit [g] p Euãgelia, sed p formã traditã in c. & si Christ. extra de iureiur. & per no. in Spe. in tit. de iur. cal.

g

h S I ciuitatis. [h] No. istũ §. quẽ Old. solenniter allegat in vna quæstione, quam disputauit. Et vide Gul. ĩ l. j. & qd vbi Vltram. no. s. si cer. pe.

S I quis. Si quis. Istũ casum not. & gl. no. hic in fi. qũo cõpellat. Et dic vt in gl. Et no. ꝙ alicui iurisdictionẽ denegare, nihil est aliud dicere [i], q̃ ꝙ imperium ☞ ostendatur, vt l. j. §. quod autem.

i

N On tantum.

1 ☞ *Priuilegiũ pauptatis pditur diuitijs superueniẽtibus.*

2 *Prope dicitur esse id, quod est prope sex menses.*

1 E os qui. Hũc §. allegat Ia. de are. ꝙ † priuilegiũ pauptatis pditur supueniẽtibus diuitijs. Facit l. semp. §. negotiatio. de iu. imm. & l. his honorib. §. pe. de vac. mun. No. ex prin. huius l. ꝙ † prope dicit aliqd esse, qñ est prope per sex mẽses, quicquid gl. no. in l. j. de nouat.

2

1 ☞ *Statutum dicens ꝙ equi in bello mortui emendẽtur, an cõprehẽdat uulneratos in bello, et mortuos ĩ recessu.*

1 B ello. Inducit Dy. in arg. † ad q. si statutũ huius ciuitatis dicat equos in bello mortuos debere emẽdari, ꝙ debẽt emẽdari illi, qui fuerint vulnerati in bello, & postea redeuntes decesserũt. In cõtrariũ determinat per l. j. §. ex incẽdio. de incẽ. rui. nauf. & l. ita vulnerat. ad l. aql. Ad hãc l. rñ det Ol. in q. ista agit de priuilegio dãdo cõtra ius cõe, cũ ius cõe velit haberi ꝓpter numerũ liberorũ, & eis viuẽtibus: vt l. ij. §. j. s. e. At contra dispositionẽ iuris cõis, ꝓderat. Nõ ergo mirũ, si lex nõ vult tm̃ extẽdere. Puto opi. Dyn. & Old. esse verã: nõ tñ fm eorũ rõnẽ, sed fm illud quod teneo ꝙ statuta recipiũt interpretationẽ extẽsiuã: licet cõtrariũ in hoc teneãt. Nam ibi mors trahit ad aliud tẽpus: hoc est p̃ extẽsionẽ: vt l. huic scripturæ. s. ad l. Aql. qd verbũ improprietatẽ denotat. facit l. ossa. §. fi. s. de relig. & l. naturaliter. in prin. de acqui. pos. & ibi no. in princ. sed statutũ dixit, in bello. Si ergo equus vulneratus, & postea rediens est mortuus, istud est tantũ de fictione: quæ fictio & interpretatio extẽ-

---

autẽ. puto ꝙ voluerit allegare tex. in §. ait ꝑtor. quẽ glo. adducit hic. qa in discursu Pãdectarũ nõ reperi aliquẽ §. quod autẽ. qui faciat ad rẽ. Alex. Losæus.

a ✠ POMATES. ¶ Qui testamento. Vide Feli. c. sicut. in xj. col. de re iudi. Car. consi. xxix. in iij. col. ad fi. de peti. hære. Pet. de anch. consi. j.

b ¶ Qui testõ. Valde notabilis. Et dubitauit hic Ray. Cy. & Bal. an cã nullitatis deseratur, & deserta reddat pariter sicut appellationis exẽplũ si cã appellatiõis nõ fuit, pscuta ĩtra annũ vel nõ fuit appellatũ. quo casu reddit deserta, an idẽ fit in cã nullitatis. de hoc sunt opi. de quo ẽt ꝑ Bart. in l. si exp̃sim. de appel. ꝙ Imo. in c. sæpe. de app. ꝙ Bal. et Sali. in l. j. qñ, puo. & Bal. ĩ c. sancim. quo tẽ. mi. & in repe. l. tale pactũ. §. q prouocauit. ver. xiij. quero. ff. de pact. & Bal. ĩ Spe. de appel. ver. statutũ dicit. & in l. j. in prin. C. de sentẽ. ex bre. rec. Gui. in l. suũ. C. de iu. deli. Petr. de Anch. in cle. j. de do. & contu. Sal. in l. fin. §. illud. C. de tẽp. appel. Aduerte tñ: qa qñ nullitas sentẽtiæ spãliter reserua ret cognoscenda: tũc nõ potest appellari à sententia: qa effectus appellationis est rescidere ipsam sniam à qua appellat. l. j. ff. ad Turp. l. si filiꝰ. §. fi. de bo. lib. l. si cã cognita. C. de transac. c. veniẽs. de iureiu. c. fę pe. de appel. sed id qd non est, rescindi, vel suspendi nõ põt, l. nã & si sub conditione. de iniu. ru. & irri. testa. c. ad dissoluendũ. de despõ. impu. ergo sentẽtia nulla q̃ non dicit esse snia. l. iiij. §. cõdẽnatũ. de re iudi. nõ põt p appellationẽ rescindi vel suspẽdi, vt declarat Bart. ĩ d. l. si exp̃sim. ĩ iij. q. Et Bal. in l. j. de sentẽ. ex breui. recip. ĩ prin. vide dicta ĩ l. quædã mulier. ff. fami. ercis. ADDE an app. de serta intelligatur deserta nullitas, Ange. consi. cclxvj.

c ✠ P. PAV. P. ¶ Si cũ ipse. Cõtrariũ tenet Ro. cõsil. ccxx. in j. co. de quo scripsi ad Barto. in l. ij. in vlti. col. ff. de re iudi. Itẽ q nõminatio sus pẽdat, vide Pan. in c. exhibita. de iud. et cõsi. lxiiij. vo. ij. vide ad istã q. Alex. ĩ l. j. co. ij. C. de dilat. & Alexã. cõ. lxxij. vo. ij. ĩ prin.

c ¶ Si cũ ipse. Et semꝑ iste tex. cũ præcedẽti allegat ꝙ vbicũq; vnus ex delegatis p subterfugia cãm protelat, nõ currit instãtia alteri, in quo culpa nõ est. Adde quòd hoc apertè sentit gl. ĩ c. venerabilis. in glo. magna ibi dũ gl. dicit ꝙ ꝓpter subterfugia, &c. de iud. & p istum tex. dicũt Dy. Cy. & Bald. hic, ꝙ si siua in statutis nõ habet locum, secũdùm eos, vt no. in l. j. de verbo. signi.

b

1

P Ropter. Quærit hic glo. an ipso iure hodie tutor vel curator, qui est debitor vel creditor pupilli, nõ sit tutor: an verò debeat se excusare. Hæc opi. est vera. de qua no. in l. pater. s. de procu. & in authẽ. minoris. C. qui da. tu. pos. quàm opi. tenet hic Iacob. de Are.

V risperitos.

1 ☞ *Si uenditur prædium pupilli situm in una ciuitate, & ipse habeat alibi domicilium, utriusque iudicis decretum interuenire debet.*

1 C um oriundus. † Si vẽditur prędiũ situm in ciuitate ista, & pupillus habeat domicilium alibi, cõsiliũ est ꝙ decretũ iudicis in cuius territorio sit prædiũ, & decretũ iudicis originis interuenire debeãt. Indu cit l. si prædiũ. C. de ꝑdi. mino. & Cy. in l. j. C. de cõtrahẽ. emp. Tu adde ad q̃stionẽ vnũ bonũ argumentũ, qd est in c. pastoralis. extra, de priuile. per Inno. no. gl. quasi dicat, & signa finẽ eiꝰ p l. Caius. s. e. & vide qd ibi not. ad qd allegaui istũ §. l. siue. §. quia Plautianum. s. de lib. agno. Vide quod scripsi in l. magis puto. §. itẽ quæri potest. j. de reb. eorum.

S Is.

S Eum qui. Iste tex. est vtilis propter l. ij. j. ad Pertul. ibi: penitus egenis, &c. Ratio huius. §. est dolus & fraus ipsius tutoris qui in dubio præsumit. Iaco. de are.

A Micissimos. Gl. tñ vide tur hic vel le ꝙ q̃uis tutela dicat legitima: cura tñ non est legitima. Dy. eã reprehẽdit, & remittit ad aliã, quæ melius dicit in l. cũ furiosus. C. de cur. furi. illa bene potest loqui in curatore furiosi & prodigi. Habuistis in l. sed & milites. §. iam autem in gl. & in l. ventri. de tut. & cura. da. ab his. Vide qd addidit in l. mutũ. j. de acq. her.

1 ☞ *Falsa causa an uitiet decretum, in quo imploratur officium iudicis.*

a Q Vi testamento. [a] Inserto falsę causę reddit snĩam ipso iure nulla fauore minoris. h. d. Dy. Vel aliter. Si omittit cã vera in pronunciatione, & inseritur falsa sentẽtia, nõ tenet fauore minoris. h. d. Et est valde notabilis [b] lex ista, quã allego tibi in l. si is ad quẽ. de acqui. hæred. Sed certè hæc lex nõ probat istud summariũ: sed ideo non valet, qa pôt dici error expressus, cũ sit lata contra ius: vt l. ñ. C. qñ prouoca. nõ est necess. Tu dic vt l. si is ad quẽ. vt ibi dixi. Quærot an in decreto, quo imploratur officium iudicis, falso causa habeat vitiare, in quo non requiriẽ tãta causæ cognitio. Et videt ꝙ nõ

b

1

---

ex forma statuti oĩscã debet determiari ĩtra tres mẽses, & aduersariꝰ cã testiũ ꝓducẽdorũ, quos dicit habere in lõgingꝭ partibꝰ, petẽt dilationẽ. q̃ vltra tres mẽses extẽdat, ꝙ nõ obstãte statuto cã post tres mẽses erit decidẽda. Ad idẽ etiã tex. in l. petẽdæ. C. de tẽp. in inte. resti. & ibi doc. & tex. in l. intra vtile. in prin. ff. de mi. & l. cõtra maiores. C. de inoffi. te. & l. fi. in fin. C. de adul. vbi dicit Cyno. ꝙ si cã debet expediri intra certũ tp̃s, illud tp̃s non currit impedito, ꝓpter dilationẽ aduersariꝰ. Idẽ tenet Bal. & Sali. & no. Iac. Bu. & Bal. in auc. clericiꝰ. C. de epis. & cle. Vũ dicinꝰ ꝙ si statutꝰ est terminꝰ actori ad, phãdũ, & in termino actor positiones producat, & stat p reũ quo minꝰ positionibus rñdeat nõ currit terminꝰ actori statutus, vt no. gl. in clc. Sæpe. in verbo, stat. de ver. sig. p quã Bald. in l. j. C. de iur. cal. ponderat ibi esse tex. & no. ẽt Bal. ĩ l. fi. ff. de fer. & in l. cũ diu. la ĩij. de acq. hær. & hic. et facit l. quinquẽniũ. ff. de adul. & qd latè, pfequit Io. An. ĩ Spec. de dila. §. j. sup ver. sed pone. qd cã sicut in simili idẽ vr̃ dicẽdũ ꝙ tpa appel. nõ currãt, qñ stat p iudicẽ ꝙ cãm nõ, p seqt, iuxta auc. ei q. de tẽp. app. & q̃ ibi dixi, vt no. gl. in auc. de app. §. ad hęc sãcimꝰ. & in l. j. §. dies. ff. qũ ap. sit. et ĩ auc. vt spõ. lar. c. §. hic quoq;. & ĩ gl. ĩ l. sed et si p ꝑtorẽ. ĩ pri. ff. ex q. cau. ma. & ĩ l. fi. et ibi mod. ff. de re iud. vel saltẽ qñ facto iudicis nõ expediť cã appel. debet pars restitui ĩ itegrũ aduersus cursus fatali, vt no. gl. in auc. si appe. & ibi Bar. C. de tẽp. ap. et gl. ĩ d. §. hoc quoq;. & gl. & doc. ĩ d. auc. ei qui. & gl. & doc. ĩ c. ex rõne. de ap. & gl. ĩ arbitrio. §. dolo. ff. de dol. arc. post gl. ij. q. vj. anteriorũ. & d. de Ro. sua conclu. xcx. Sed an ista ꝓcedãt, vide ĩ d. auc. ei q. Adde Ro. cõsil. c. & cõsil. ccxxv. cũ se. & consi. ccccxxxj.

✠ POMATES. ¶ Ipso iure nulla. vide Pan. cõsi. xvj. in j. col. ij. vol. Barb. cõsi. lxvij. in v. col. ij. vol.

✠ POMATES. ¶ Qui ĩ collegio. Vide Alex. in l. diẽ functo. in v. co. ff. de offi. assẽ.

✠ P. PAV. P. ¶ De tutelis. De materia reddẽdæ rationis ꝙ tutorẽ, vidẽ Ro. cõsi. ccccxiij. & adde ꝙ sup actiõe tutelæ, non põt trãsigi, vide Ro. sing. xlv. inci. an sup actione & consi. ccxcix. col. ij.

✠ P. PAV. P. ¶ In oĩbus. Colligit ex isto tex. ꝙ q nõ potest testari, nõ põt donare cã mortis. limita vt per Bal. consil.

---

valeat. Probat in l. cũ verò. §. subuentũ. j. de fideic. lib. & l. j. §. hęc verba. ne vis fiat ei, pbat text. cũ gl. in l. & si pses. de prædi. mino. Nec obst. qd s. dictũ est, qd no. in l. & si præses. de prædi. mino. Ad primum facit. l. Fulcinius. §. sed & si cura. j. ex qui. cau. in pos. ea.

1 ☞ *Impeditus facto aduersarij prosequi excusationem, elapso tempore illam prosequitur.*

c S I cum ipse. [c] Not. ꝙ vbi qs † p aduersariũ impediť producere ad finẽ excusationẽ & trãsacta sunt tẽpora, pôt sine noua causa seu instãtia, ꝓcedere ad excusationẽ. Et de ista l. nõ meminerũt moderni in l., pperandũ. §. & siquidẽ. C. de iudi. in quæstio, quã gl. facit, nũquid snĩa ibi lata post terminũ, lit ipso iure nulla [d]. Ray. eã allegat ĩ l. scire oportet. §. cõsequẽs. ĩ q. s. e.

d

A Dministrantes. Quæ est ratio, ꝙ comites militũ habẽt excusationẽ, qa sine eis agere non posint. idẽ in vxore militis & tribuno, & medico: quæ tamen personæ non sunt de numero militum. De milite probat text. in l. abesse. s. ex qui. cau. ma.

I tius. Ista lex est valde notabi. & miror ꝙ Innoc. qui de hoc tractauit, non facit mentionẽ de hac l. vt no. per eum in c. cũ bonæ. extra, de æta. & quali. in medio.

S i tanta. Iacob. de Are. dũ dicit, nec impossibile, & c. nota ꝙ famulꝰ vel vasallꝰ nõ pôt aliqd ĩpossibile.

c Q Vi in collegio. [e] Facit iste tex. ꝙ quãdo aliquibus hominibus collegij cõceditur ĩmunitas aliqua, intelligitur eis esse concessa, qui per se artem exercent, non alijs. Facit l. semper. §. licet. de iure immuni.

Vbi pupillus educari debeat. *Rubrica.*

LEX I.

S Olet prætor. Per quẽ debet adiri prætor. gloss. hic dicit, à quocunq; quam not. facit quod no. j. eo. l. ius alimentorum.

e

Q Vi filium. Adde ad hanc legem vnã notabilem quæstionẽ, quã ponit Iac. de Are. in l. alimen. C. de nego. gest. & ibi reassumit Cy. de sororibus quæ dotãtur, & postea remanent cum fratribus.

f

De tutelis [f] *& rationibus distrahendis.* *Rub.*

1 ☞ *Verbum plerunque, constituit regulam.*

LEX I.

g I N omnibus. [g] Nota hic quòd per verbũ, plerunq;, cõstituit regula, vt ibi: plerũq;. & c. cõiũcta glo. Iac. de Are.

g

clxvj.col.iij.versi.sed quero.vol.j.&de ista reg.vide ad Bar. in l. tam his in prin. ff.de dona.cā mort.& circa hanc materiā, an & qñ pupill⁹ possit donare cā mortis vi de Rom.consi.cxcix.

a ✠P. PAV. P. ¶Officio. De pœna tutoris nō conficientis librū rōnū & inuentariū, vide oino Ro.cōs.cxviij.qd dis b positio huius. §. habeat locum gñaliter in administratiōe vi de Ro.consi.ccccxiij. in prin. nūquid autē pater tenet conficere inuentariū vide Cō. consil. clxxxviij.

b ✠P. PAV. P. ¶Quilibet administrator. Vide Com. consil.xli.incip. viso processu Ludouici.

c ✠POMATES. ¶Verba autē. Vide Oldr. consil. xlvij.

d ✠POMATES. ¶Idem Pomponi⁹. Vide Fel.in cap.post cessionē. in pe.col.de probat. & Alexand. consil. ciij.in iij.colū. ij. volumi.

Quero de qua culpa loquitur. Glo.videtur dicere in §. suspectus. Insti. de suspe. tut.q̃ de culpa lata,leui, & leuissima, sed d̄ leuissima nō est verū,vt no. moderni. l. quicquid.C.arbi.tut.no.gl.super versi. iudicio tutelę. quæ est valde nota. & habet magnum effectum dum dicit,decreto.scilicet interueniente. idem si non interuenit:vt l.qui filium .s.titu.primo.

Officio. [a] Iac. de Aret.intellige q̃ quilibet administrator [b] tenetur,si non facit rōnem,& non allegat aliquā legem. expressè inducitur l. final. j.de libe.leg. & l.si ita.de manu.testamē.

Si pupillus. No.hūc §. in fi.quòd viatica utor habere debet. Cui adde quod not.in l. idemque. §. idem Labeo. s.manda.

Plane. Querit gl. quid si nullus gest sit & immiscet? Glo.siue agat vtili, siue directa, dicit idem, q̃ non fiat cessio. Hæc gloss.in omnibus bene dicit, præterquā in versiculo,si vnus.Circa hoc vide Azonem in summa de admini.tut.

Non tantum. Not. q̃ cessio actionis aliqñ fit ante condemnationem. Fallit in illa cessione,quæ post condemnationem fit.

Hanc actionem. Hunc §.adde ad gloss.rub.& ibi dū allegat l.ij.d.l.j.qa l.ij.nō facit ad id. nō aūt concludit ille tex. q̃ incōtinēti illa actio nascat.

Nisi finita. In fi.huius l.vide quod no.in l.ambiguitatem.C. de vsufru. versicul.quid de diuisione rei ecclesiasticæ.

Alterius. Restitutio indulta minori paratviam in integrum restitutiōi indulgendę maiori.h.d.litera,dum dicit alterius. Sed̄a est valde no. licet nō congruat huic literę: tamē in se est vera, vt probatur in l.si quid possessor. de peti. hærd. & l. si pupilli.§. fina. de negot. gest.Iacobus de Aretio.

Non idcirco. No. quòd actionis cessio petitur fieri iure cessionis. Dixi in l.si minoris. s.de administrat.tuto.& l.si res obligata.j.de legat.j.

Defensor. Nouatio necessaria nō impedit priuilegiū tutelę.h.d. In bōis ipsius curatoris tātum obtinet istud quod dicitur, sed in bonis defensoris non. & hoc intellige hic secundum Iacobum de Aretio.

Posthumo. Not.istā legem concor.l.cū pater.s. de neg. gest.quę lex cum gl.quadā, quę ibi est,facit ad id quod habuistis in l.qui ventri.s. de vent. inspic. An competat hypothecaria: dic, contrarium no.in l.fin.j.quę in fraud.cre.& ibi reprehenditur.

De contraria & vtili actione tutelæ. *Rubrica.*

LEX I.

Contrariam. No.actionem tutelę contrariam esse prætoriam,qd̄ alibi reuocatur in dubium. Querit Dy.quomodo competant, & qualiter actiones contrariæ. Dic breuiter remittendo ad gloss.in lege,consensu.j.de actioni. & obligation.quę gloss.alibi non reperitur.

An in hoc. Circa hoc vide quod notant moderni in l.ij. C. senten. rescindi non posse. & in l.j. C.quando ciuil.actio crim.præiudicet.& Innocentium in ca. cùm dilectus.extra,de ordine cogn.

Quid ergo.

Contrarium. Nūquid hoc sit verū, q̃ si tutor facit sibi fieri liberationē à pupillo interueniente sacramento: an valeat liberatio? Gl.dicit q̃ sic. Vide de hac q.vt no.x.col.de pa.iur.fir.§.item sacramenta.in ij.glo. & vj.q.dubium erat:quia aut.sacramenta.loquitur in contractibus.prosequere plenè, vt ibi.

De eo qui pro tutore, vel curatore negotia gessit. *Rubrica.*

LEX I.

Protutelæ. Si quis quasi. Glo.quærit, an ista actio protutelę cōcurrat cum actione neg.gest.Gl.dicit q̃ non,vt no.moder.in l.militiæ.C. qui dar. tut.pos.Est enim vera determinatio huius glo.in vtili actione protutelæ:nō autē in directa.Sic intelligit qd̄ no.in l.iij.§.hac actione.de neg.ge.ad hoc prestat arg.l.quēadmodum.ad leg. Aquiliam.& l.qui bona. §. si quis opus. j. de damno infecto. quod no.

Vero. Notetis bene istam legē pro curatoribus, & etiam pro alijs.

Quodfalso tutore authore gestum esse dicetur. *Rubrica.*

1 ☞ *An actus uitietur,si unius falsi, & alterius ueri tutoris authoritas interueniat.*

LEX I.

Tuius edicti. Verba autem. [c] †No.q̃ si vnius falsi & alterij veri tutoris authoritas interueniat,q̃ valet ille actus. Rationem volunt reddere Canonistæ: quia actus administrationis est actus, qui potest per vnū expediri: vt in c.cū super. de offi. deleg.& per Ioā. An.in c.vtile.de regu.iur.lib.vj.secus in electione,vt ibi no.per c.Massana.extra de elec.Et rndet ad l.Pedius.ff.de arb.vt no.p gl.in d.c.vtile.voluerūt quidā dicere, q̃ iste §.intelligit quando authoritas fuit interposita separatim. secus si simul. Tamē plus placet opi.Bernar.posita in d.c.cùm super.

1 ☞ *An ualeant gesta à procure pronunciato per præsidem.*

2 *Exceptio falsi tutoris ita potest quandocunque opponi sicut falsi procuratoris.*

d Idem Pompo. [d] Inducit † iste §.per aliquos q̃ procurator nūtiet à præside,an valeant gesta per eū. Sed certè ipsi respōdent q̃ hic loquit in tutore dato à iudice,qui habet authoritatē & potestatē dandi tutorem,sed procurator non habet potestatē dandi: quia debet dari à partibus:vt l.j.s.de procu.Spe.tāgit hoc de rescri. præsenta.§.j.in ver.vlt.& in tit.de syndico.§.j.moderni.l. licet.C. de procur.& nil addunt vlterius.vbi etiā per Iac.de Are.Inn. facit de isto §.mentionē extra de elect.c.nihil.licet ibi innuat contrarium.Nota.C.de eo qui pro tut.neg.gessit.l.fi.vbi dicit q̃ quāuis iudex pronunciauerit, nō valet gesta per eum.iūcta gloss.cum tex.quæ dicit q̃ à iudice.Sed respondeo, q̃ ibi non pronunciauit se ratum habiturū,imo simpliciter administrationem iniunxit,inter quæ est differentia.Vel potest responderi,quòd ibi iudex,qui non habebat authoritatem vel potestatem in tutorem approbauit eum in tutorem,vt ibi gl.Idem habes in prelato,de quo ibi per modernos. Item habes ibi, †quòd exceptio falsi tutoris potest opponi post litem contest. ad exemplum falsi procuratoris.habui quæstionem de facto de ciuitate Lucana,quam hic disputaui. Quidam fuit condēnatus tāquam tutor alicuius,ex eo quòd negotia male gessit, nec fuit probatum in causa eum esse tutorem: agitur contra tertium possessorem bonorū istius tutoris; ille opponit quòd ille tutor non erat:an illa scientia probet? dixi quòd non,licet iste §.videatur contra facere.

1 ☞ *Iudex in loco torturæ potest facere stoliare hominem, & ualet confessio.*

Nouissim

a ✠POMATES. ¶Nouissimè. Iste tex.est singu.secundum Alexā.consi. clxxxviij.in y.volu.versi.ex præfatis.& vide Alex.ad q.Bar.s.consi.xlvij.in ij.col.iiij.volu.& consi.sequen.in j.colū.Cepol.consi.iiij.in xj.colum.ij.dubio.

a ✠P. PAV. P. ¶Nouiss.imè.vide Hypol.Marsi.in l.j.in prin.in iij.char. not.xliij.ff.de quæstio.& Ias.in l.ij.colū.fi.versi.similiter.C.de transact.Pet.de Anch.cōsi. lxxxviij.

b ✠POMATES. ¶Cùm ostendimus. Declara & limita vt per Alex.l.ij.§.voluntatem.in fi.ff. soluto matrimo.

b ¶Cùm ostendimus. Tene menti Bart.in l.j.de ver. obliga.inter casus in quibus enumerantur illi in quibus præsumitur stipulatio,si non apparet an verba interuenerint.& etiā glo. in l.his verbis. de adoptio. inter alios Bartol.in dicto loco enumerat casum istū singularē per quē dicit q̃ patientia in iudicio habet vim stipulationis. Ita etiā intelligit l.fi.de præto.stipu.& l.fin.§.j.à quibus appellare nō licet. & in l.cū quis decedens.in princ.de lega.iij.& Bal.in repeti.l.tale pactum.§. qui puocauit in vij. & xj.colū.s.de pact. & Benedict⁹ de plūbino & Pau.de cast. in l.sciēdum.de ver. obli.sed secūdū Dy. Bartol. & Bald.hoc est speciale propter fauorem pupilli.Idē tenuit Dy.in l.inuitus.in j.col.de procu. & do.Anto.& Abb. in ca.nonne.de præsump.Sed certè solus fauor pupilli nō videt sufficere ad hoc vt patientia inducat cōsensum,vt est tex. secundū vnum intellectum quem ibi approbat Bar.in l.si filius.s.de tutelis.quicquid ibi dixerit glos. Et sic intelligo q̃ requiritur vtrunq̃,scilicet fauor pupilli, & color iudicij. Ita intellexit legem istā Raph.in l.sciendū.de verbo. obli. Bal.autem in l.statutis. in fi.C.de senten.ex breui. recip. & in l.siue apud acta.in j.col.C. de trāsa.& l.filiusfami.§.inuitus.de procura.& in l.si fideiussor.in prin.q satisda. cog.& in l.ij.§.volūtatem. solu.matri.intelligit quòd in hoc §.operetur scriptura cum patientia.Nec reputo istud esse inconueniens q̃ vltra prædicta quæ dixi,requiratur scriptura:quoniā scriptura est de substantia eorū quæ fiunt in iudicio.d.l.emancipati.& ibi not.de fide instrumentorū.& l.ne in arbitris.& ibi glo.parua C.de arbi.c.quoniā contra.de proba.dicebat Ro.in d.l.j.de ver. obliga.& minus bene,quod nō putat q̃ sit necesse q̃ illa scriptura fiat in iudicio licet tex.iste dicat passum esse illum fideiussorem se scribi:quia intelligitur etiā extra iudicium.Et hoc non bene dicit:quia appellatione actorū intelligitur de scripturis in iudicio.Tex.est in l.acta.cum glo.de re iudi.& in l. ij.in princi.cum glo.ff.de cura.bo.dan.& in l.j.cum ibi not.de eden.& ibi intellexit q̃ hoc operetur hic geminata patientia.quod nō placet:quia text.hic loquitur in actu simultaneo,in quo geminata patiētia habetur pro simplici & vna,vt in simili not.glo.in l.iij.aliās iiij.in glo.fin.in princi.s.de pig.act.& glo.in c.ab eo.in ver.instant.de appella.in vj.& text.in l.lecta.ver.dicebam.si certum petatur.Ex quo infertur an pactū nudum factū in iudicio vestiatur colore iudicij.In quo Bald.in repeti.d.§.qui prouocauit.in vij.& x.col.tenuit quòd nō per tex.optimū in d.l.siue apud acta.& sequitur hoc Ro.licet debilibus rationibus conetur cauillare tex.in d.l.siue apud acta.limitauit hoc dictum Bald.in d.§.qui prouocauit.nō procedere,vbi pactum esset factum ad firmandum iudicium:quia tunc mandabitur executioni officio iudicis,si in iudicio factum fuit.ita no.Ro.in authē.generaliter.in vers.conferibit.de epis. & cle.& in l.eum pro quo.cū gl.de in ius vocan.Quòd pactum tale vestiatur colore iudicij induxit gl.not.in l.j.in gl. penul.de inter.actio. ponendo q̃ cautio nuda sine causa si facta sit in iudicio eundem habeat effectū, ac si facta esset cum causa. Et de ratione vide per Cy.in l.generaliter.in secunda quæstione C.de non numerata pecunia. Ergo idē est dicendū in conuentione nuda à stipulatiōe quoniam cautio nuda à causa, & conuentio nuda à stipulatione à pari procedunt.l.secundo §.circa.de doli exceptione.c.si cautio.de fide instrumento.cogita pro responsione.Pro hoc potest adduci.l.sicut.de repu.hære.& quod ibi Bal.per illū tex.Facit etiam l.pacta nouissima.C.de pactis. dum dicit maximè si apud acta,&c. Et p hoc etiam adducebat Ro.id,q̃ cū iuramētū & iudicū equiparent.l. nā postea.§. si tsqui tēporali.de iureiurand.sed pactum vestitur iuramēto.l. si q̃s maior.de trāsac. & do.Abb.in c.cū cōtingat. de iureiuran. ita etiā iudico.Sed illud est verum in iuramēto deciuo litis, vt qū tendit ad lites diriméndas.l.j.& secunda de iureiuran. non autem in iuramento confirmatorio seu obligatiuo. Itē magis communis opin. omnium est q̃ iuramentum nō decisuū non vestiat pactum, vt est de mente gl.& omnium,& in l.j.C. de op.liber.& Bal. in l.cum antea.C.de arbi.qui pōderat illum tex.ibi,qui non bene facit.Bal.& Sali.in authē.sacramēta. C.si aduer. vend. Bal.in c.j.§.itē sacramenta.de pa.iura.fir. & etiā Imo.in d.c.cū contingat.& est de mente Bart.& in l.si quis pro eo. in j. & vj.membro j.de fideiussori. & etiam ad tex.d.l.si quis maior.

Nouissime. [a] Istū tex.not. ibi dum dicit quid ēm. Facit † ad vnā quæstionem:quā habui de facto in Florētia de iudice,qui non torserat hominē,sed eū spoliari fecerat:& tunc ipse fuit confessus & allegaui c.fi.in tit.quod metus causa cōcor.cū isto tex.secundū Iaco.de are.quod habetur in simili in l.si quis mādato.s.de neg.gest.vbi no.de forma huius cōdēnationis.& illam l.facio notare valde:quia videtur cōcordare cum l.facere potest.s. solu.matrimo.Ista gl.videtur innuere q̃ quando authoritate falsi tutoris contraxit pupillus,& restituitur:contrahens nō tenetur pupillo ad sumptus litis.

De fideiussoribus & nominatoribus, & hæredibus tutorum & curatorum. *Rubrica.*

1 ☞ *Dolus an sit crimen.*

LEX I.

Quamuis. Opinio gl. quæ dicit in iudicio secus:reprehēdi tur cōmuniter. & specialiter per Dy.argu.l.j.§.fin.si penden.appella. Sed ad illā respondent quidam q̃ ibi speciale in causa appellationis.quod nō est verum,nisi defendas ibi speciale: quia in causa appellationis est maius periculum,secundū Dy.tamen tene hanc gl.quam no. No.etiā tex.in fin. cum glos.ex quo habes an † dolus sit crimen.facit l.j.§.non tantùm.s.deposi.& l. item.s.de dolo.

1 ☞ *Fideiussor qui fuit præsens & scriptus fideiussor pro condēnatione soluenda,si non contradixit obligatur. Minor & Respublica æquiparantur.*

b Cùm ostendimus. [b] Hunc casum perpetuò tene mēti. Et dubiū huius legis procedit,quia fideiussores non obligātur,nisi per stipulationem, in qua debet primò præcedere interrogatio, & sequi responsio. Et facit optimè argumen.ad quæstionē q̃ † accusatus de aliquo falso crimine,si ab eo petatur fideiussor pro condemnatione soluenda,quòd si fideiussor fuit præsens,& scriptus fideiussor,nec contradixit,quòd obligatur:quia respublica & minor ęqui parantur:vt no.in l.Respublica.C.ex quibus cau.ma.& l.Rempublicam.C.de iure Reipublicæ.libr.xj.& ibi melius.

Haeres. Not. quòd instantia ex parte rei transfertur ad hæredem.hoc dicit.

De magistratibus conueniendis, & hæredibus eorum. *Rubrica.*

LEX I.

c Non ordinem. [c] Cōtra hoc videtur l.quod maior. j.ad municipa. & l. aliud. §.refertur.s.de reg.iur.vbi quo ad omnes præiudicat,si maior pars facit.Sol.Quædam sunt quæ expediuntur per maiorem partem,quæ incumbūt ipsi vniuersitati necessario:et sic loquit d. §.referr.Quædā sunt, quæ ipsi vniuersitati necessariò non incūbūt.& de his loquitur hic.& hoc placet Dy. [d] in d.§.referr.

1 ☞ *Expensarum condemnatio,quæ dicitur spectare ad iudicem debet intelligi si fuerit petitum.*

e Magistratibus. [e] Inducit Dy. † q̃ quāuis iudicis officio quis fuerit de expēsis condēnatus:tamē illud intelligitur si fuerit petitum:vt hic.facit l.iiij.§.hoc autē.de dāno infecto.Quod ergo dicimus iudicem teneri,si non cōdemnat in expensis,vt l. properādū.§.siue autē.C.de iud.& l.fi.C. qñ prouoc.nō est necess.intelligit,si hoc à parte fuerit petitū expressè.& hoc tenet hic Dy.ltē q̃s debet magistratū monere. & tex.videt hoc sentire dum dicit,qa munere mādato nō paruerunt &c.q̃ à superori debet admoneri: tu dic cōtra,& ista lex loquit secūdū iura antiqua:hodie magistratus municipales possunt dare tutores:vt Institu.de Attil.tu.§.sed hoc.

Si inter magistratus. Iste §.allegatur in materia excutionis.

Priuilegium. Iste §.non reperitur alibi secundū Dy.Et ratio est hic:quia promptius subuenitur pupillo contra tutorē:quia tutor specialiter datur pupillo.magistratus verò nō datur specialiter propter ipsum pupillū:sed propter vtilitatē publicā: ideo non ita cōtra eū promptius subuenitur.

LEX II.

Proponebatur. Ista lex nō reperitur alibi, dum dicit gl.in se peri-

a ✠POMATES. ¶Nouissimè. Iste tex.est singu.secundum Alexā.consi. clxxxviij.in y.volu.versi.ex præfatis.& vide Alex.ad q.Bar.s.consi.xlvij.in ij.col.iiij.volu.& consi.sequen.in j.colū.Cepol.consi.iiij.in xj.colum.ij.dubio.

a ✠P. PAV. P. ¶Nouiss.imè.vide Hypol.Marsi.in l.j.in prin.in iij.char. not.xliij.ff.de quæstio.& Ias.in l.ij.colū.fi.versi.similiter.C.de transact.Pet.de Anch.cōsi. lxxxviij.

b ✠POMATES. ¶Cùm ostendimus. Declara & limita vt per Alex.l.ij.§.voluntatem.in fi.ff. soluto matrimo.

b ¶Cùm ostendimus. Tene menti Bart.in l.j.de ver. obliga.inter casus in quibus enumerantur illi in quibus præsumitur stipulatio,si non apparet an verba interuenerint.& etiā glo. in l.his verbis. de adoptio. inter alios Bartol.in dicto loco enumerat casum istū singularē per quē dicit q̃ patientia in iudicio habet vim stipulationis. Ita etiā intelligit l.fi.de præto.stipu.& l.fin.§.j.à quibus appellare nō licet. & in l.cū quis decedens.in princ.de lega.iij.& Bal.in repeti.l.tale pactum.§. qui puocauit in vij. & xj.colū.s.de pact. & Benedict⁹ de plūbino & Pau.de cast. in l.sciēdum.de ver. obli.sed secūdū Dy. Bartol. & Bald.hoc est speciale propter fauorem pupilli.Idē tenuit Dy.in l.inuitus.in j.col.de procu. & do.Anto.& Abb. in ca.nonne.de præsump.Sed certè solus fauor pupilli nō videt sufficere ad hoc vt patientia inducat cōsensum,vt est tex. secundū vnum intellectum quem ibi approbat Bar.in l.si filius.s.de tutelis.quicquid ibi dixerit glos. Et sic intelligo q̃ requiritur vtrunq̃,scilicet fauor pupilli, & color iudicij. Ita intellexit legem istā Raph.in l.sciendū.de verbo. obli. Bal.autem in l.statutis. in fi.C.de senten.ex breui. recip. & in l.siue apud acta.in j.col.C. de trāsa.& l.filiusfami.§.inuitus.de procura.& in l.si fideiussor.in prin.q satisda. cog.& in l.ij.§.volūtatem. solu.matri.intelligit quòd in hoc §.operetur scriptura cum patientia.Nec reputo istud esse inconueniens q̃ vltra prædicta quæ dixi,requiratur scriptura:quoniā scriptura est de substantia eorū quæ fiunt in iudicio.d.l.emancipati.& ibi not.de fide instrumentorū.& l.ne in arbitris.& ibi glo.parua C.de arbi.c.quoniā contra.de proba.dicebat Ro.in d.l.j.de ver. obliga.& minus bene,quod nō putat q̃ sit necesse q̃ illa scriptura fiat in iudicio licet tex.iste dicat passum esse illum fideiussorem se scribi:quia intelligitur etiā extra iudicium.Et hoc non bene dicit:quia appellatione actorū intelligitur de scripturis in iudicio.Tex.est in l.acta.cum glo.de re iudi.& in l. ij.in princi.cum glo.ff.de cura.bo.dan.& in l.j.cum ibi not.de eden.& ibi intellexit q̃ hoc operetur hic geminata patientia.quod nō placet:quia text.hic loquitur in actu simultaneo,in quo geminata patiētia habetur pro simplici & vna,vt in simili not.glo.in l.iij.aliās iiij.in glo.fin.in princi.s.de pig.act.& glo.in c.ab eo.in ver.instant.de appella.in vj.& text.in l.lecta.ver.dicebam.si certum petatur.Ex quo infertur an pactū nudum factū in iudicio vestiatur colore iudicij.In quo Bald.in repeti.d.§.qui prouocauit.in vij.& x.col.tenuit quòd nō per tex.optimū in d.l.siue apud acta.& sequitur hoc Ro.licet debilibus rationibus conetur cauillare tex.in d.l.siue apud acta.limitauit hoc dictum Bald.in d.§.qui prouocauit.nō procedere,vbi pactum esset factum ad firmandum iudicium:quia tunc mandabitur executioni officio iudicis,si in iudicio factum fuit.ita no.Ro.in authē.generaliter.in vers.conferibit.de epis. & cle.& in l.eum pro quo.cū gl.de in ius vocan.Quòd pactum tale vestiatur colore iudicij induxit gl.not.in l.j.in gl. penul.de inter.actio. ponendo q̃ cautio nuda sine causa si facta sit in iudicio eundem habeat effectū, ac si facta esset cum causa. Et de ratione vide per Cy.in l.generaliter.in secunda quæstione C.de non numerata pecunia. Ergo idē est dicendū in conuentione nuda à stipulatiōe quoniam cautio nuda à causa, & conuentio nuda à stipulatione à pari procedunt.l.secundo §.circa.de doli exceptione.c.si cautio.de fide instrumento.cogita pro responsione.Pro hoc potest adduci.l.sicut.de repu.hære.& quod ibi Bal.per illū tex.Facit etiam l.pacta nouissima.C.de pactis. dum dicit maximè si apud acta,&c. Et p hoc etiam adducebat Ro.id,q̃ cū iuramētū & iudicū equiparent.l. nā postea.§. si tsqui tēporali.de iureiurand.sed pactum vestitur iuramēto.l. si q̃s maior.de trāsac. & do.Abb.in c.cū contingat. de iureiuran. ita etiā iudico.Sed illud est verum in iuramēto deciuo litis, vt qū tendit ad lites diriméndas.l.j.& secunda de iureiuran. non autem in iuramento confirmatorio seu obligatiuo. Itē magis communis opin. omnium est q̃ iuramentum nō decisuū non vestiat pactum, vt est de mente gl.& omnium,& in l.j.C. de op.liber.& Bal. in l.cum antea.C.de arbi.qui pōderat illum tex.ibi,qui non bene facit.Bal.& Sali.in authē.sacramēta. C.si aduer. vend. Bal.in c.j.§.itē sacramenta.de pa.iura.fir. & etiā Imo.in d.c.cū contingat.& est de mente Bart.& in l.si quis pro eo. in j. & vj.membro j.de fideiussori. & etiam ad tex.d.l.si quis maior.

c ¶In ordinem. Ad istum tex.vide Bar.in l.j.quod quisque iur.

d ¶Placet Dy. Vide de hoc omnino per Sali.in l.j.C.de seditio.& per Cy.in l. si quis in tantam.C.vnde vi.per Bar.in l.aut facta.§.nonnunqū.de pœn.& nota de senten.excom.in c.graues.& vide omnino gl.in d.l.aut facta.& glo.in d.§.refertur.& glo.in l.fi.de lex dolo.§.j.de dolo.

d ✠POMATES. ¶Placet Dy. Vide plenè Barb.consil.viij.in ij.colū.& duabus seq.in j.volu.

e ✠POMATES. ¶Magistratibus. Vide Alexan.consi.xix.in ij.colum.j. volu.per Feli.c.cum olim.in v.colum.versic.quando autem.de test.& c.cum causam.iij.col.eo.titu.

a ¶ Nõ in specie. Idem voluit Bar. i l. vinũ. in j. opp. in ij. ſo. quã dat ſecũdm Ia. de Are. ſicer. pet. ſed relatiuũ alij, facit relationem ad idem in gñe non in ſpecie: vt dixi in d. l. vinum. in princip.

b ¶ Imperatoris. §. pręterea. & hunc tex. & ſimiles, ſ. q̃ p̃miſſu teſtatoris poſsit vendi ẽt ſine decreto res minoris, intelligit Bart. in l. q̃ Rmæ. §. cohæredes. in fin. de ver. obl. ſi dicta alienatio fuiſſet vtilis pupillo: cũ alioquin ſola vtilitas de per ſe non ſit ſufficiens cã ad vẽdendũ l. ſi fundus. in princip. j. eod.

c ✠ POMATES. ¶ Si fund⁹. Vide Fe. in c. ij. in v. col. de cõſti. Ro. conſil. cccxxj.

d ¶ Magis puto. §. fundũ. Vide Fel. in cõſil. ix. qui vult q̃ hoc caſu tutor poſsit ſine p̃tore renunciare huic legato relicto. Pro quo vide q̃d habes per Mod. in c. ſuã. de pœn. Sed ego. hic in tex. habeo gl. interlineare q̃ ſentit cõtrariũ in §. fundũ pone tutores pupillorũ renũciaſſe iuri petẽdæ legitimæ, p̃ pupillis: certè cũ talis renũciatio, quaſi facta ſit in reb⁹ q̃ ſeruando ſeruari poterãt, valet ſine debitis ſolẽnitatibus, vt, pbat hic per iſtũ tex. & hoc p doc. maximè Dy. & Bal. & pbat in l. tutor. et ibi not. Bar. ff. de bo. poſ. & Pe. de Anc. & Imo. in c. vt ſuper. de reb. ecc. nõ alie. & Imo. in c. tua. de his q̃ fiunt à prela. & Bal. in l. cõtra iuris. §. j. de pac. & Dy. Ia. de Are. bal. & Ang. & Imo. in l. ſeruũ filij. §. j. de leg. j. Itẽ, pbat iſte text. quòd vbicunq; authoritas in aliquo actu pręſtatur cauſa ,pprie recognita, talis authoritas nõ validat actũ & alienationem. Idẽ probat in §. prętori. extemporis em̃ breuitate pręſumitur q̃ illa authoritas fuerit p̃ſtita cã non cognita. ita conſuluit Pe. de An. conſi. ccxxij. inci. viſis factis narratis &c. vbi conſuluit q̃ athoritas iudicis p̃ſtita properè in contractu minoris non conualidat cõtractũ ergo eſt nulla: quia ſine cauſę cognitione interpoſita fuit. facit l. ſi finita. §. ſi fortè. d ver. feſtinatæ. de dã. infec. & gl. in c. iuriſgentiũ. de re iu. & in dubio nõ pręſumit interueniſſe niſi appareat, & haberur in l. ſciendũ. de ver. obl.

culum. id eſt, in ſe omnem culpam iſtud non eſt verum: quia magiſtratus tenetur ad inſtar tutoris, ſed tutor non tenetur de leuiſsima, vt dixi in l. j. §. eodem.

Magiſtratus. In iſto titulo dictũ eſt promiſcuè de ſatiſdatiõe rem pupilli ſaluã fore, quę pręſtatur magiſtratui, & quę præſtatur tutori. De differentia eius & ęius effectu, vide not. in l. iiij. §. ſi quis cura. verſi. illud. j̃. rem pupill. ſal. fore.

An in magiſtratus. Finem huius l. feci te notare in l. cum quidam. de verb. ſigni. dicitur hic eadem actio. ſed quæ ſit eadem, dicunt quidam, ſ. vtilis tutelę. dic vt hic, & bene q̃ eadem, ſ. in genere, non in ſpecie. [a] quòd teneatur vtili, & poteſt eos mouere: quia gloſſ. quas habuiſtis hoc anno dicunt quòd cùm magiſtratus dat tutorem, videtur gerere. alia tamen opinio eſt vera.

De rebus eorum, qui ſub tutela vel cura ſunt ſine decreto non alienandis. Rubri.

LEX I.

Imperatoris.

Præterea. [b] Ibi: ſi teſtamẽto vel codicillis, &c. Inducit Iaco. de Are. ad q. quòd decreto opus eſt, q̃ teſtatores concedũt licentiã alienãdi p̃dia executoribus: maximè cũ tutor & executor æquiparẽtur: vt in c. ſi. de teſt. li. vj. licet gl. ſit contra in l. quandiu. C. de diſtr. pign. de quo no. j̃. de ali. & cib. leg. l. iij. aliàs l. alio. C. quando decreto opus non eſt.

Sed ſi.

☞ *An per authoritatẽ rei iudicatæ trãsferatur dñium.*

Item quæri poteſt. Iſte §. in ſcdo reſpõſo allegatur per Ia. de Aret. † q̃ propter authoritatẽ rei iudicatę trãsferr dominiũ: etiã ſi dñium ſit poſsidẽtis, & non petẽtis. Ita dicit ipſe in l. exceptio. vbi eſt vna gl. De hoc j̃. de excep. rei iud. gl. allegat hunc §. in l. iij. in gl. magna. ſ̃. de publi. & inducit Iac. an agendo rei vẽdicat. trasferatur dñium. Et hic eſt caſus, cũ hic ſit verbũ, petere, q̃d ad realẽ attinet: vt l. actio in perſonã. de actiõi. & obligatio. qd in perſonali. Iſte articulus malè declaratur, ſicut alia q̃ declarata per modernos, & gl. dixi in l. Põponius. de acq. poſſeſ. Moderni tangunt in l. ſecunda. C. cõmunia vtriuſque iudi. &c.

Magis puto.

Si fundus. [c] Hic probatur in ſecũdo caſu quòd rei hæredis non tranſit ipſo iure dominium.

Fundum. [d] Iſtũ §. allegaui tibi in l. ſeruum filij. j̃. de leg. j.

Non paſsim. [e] No. hic q̃d aliud eſt concedi liberũ arbitriũ, & aliud arbitriũ. hic eſt tex. iũcto fine huius l. dum dicit prætori enim.

f **Si æs.** [f] Hic eſt tex. cã cognita eſt quãdo creditor inſtat, & petit ſibi ſolui. Aut eſt vſurarium debitũ, & debet ei ſoluere, aliàs nõ. No. tex. qui dicit prio vẽdi noſa q̃ de alijs bonis ſoluí cõtra ordinẽ executionis rei iud. in l. ſtipendia. C. de execu. rei iud. Iacob. de Aret.

1 ☞ *Executor q̃ nõ poſſit vẽdere quãcũque poſſeſsionẽ.*
2 *Legãdo quis poſſeſsiones videtur legare etiã res mobiles.*
3 *Quando imponitur decretum alienatione rerum minoris, conſanguinei debent requiri.*

Item prætor. Not. iſtũ tex. propter gl. q̃ eſt in l. iij. quãdo decre. opus nõ eſt, q̃ † executor poteſt vẽdere quancũq; poſſeſsionẽ. quæ gl. per hunc tex. reprobat. Facit glo. in l. ſi reſiduum. C. de diſt. pig. † Item no. q̃ q̃ aliquis legat poſſeſsiones, videt legare & res mobiles. Facit l. vxorẽ. §. legauerat j̃. de le. iij. † Itẽ no. q̃d hic dicit tex. q̃ deberẽt regri cõſanguinei vel amici: & iõ tu q̃ interpõis decretũ, ſcias qd facere debeas.

1 ☞ *Nuncio uel officiali iurato quòd credatur.*
2 *In alienatione fundi prouincialis neceſſariò requiritur decretum prætoris urbis, & præſidis prouinciæ.*
In alienatione fundi eccleſiaſtici requiritur decretum utriuſque iudicis.
3 *Si res alicuius, qui fuit contumax, uenditur, requitur decretum iudicis coram quo fuit contumax. & quãdo iudicis, ſub cuius territorio eſt res.*

Illud quæri. No. q̃ ſuper hoc debet ferri ſentẽtia interlocutoria. Item no. q̃ huic renũciationi factæ per tutorem debet credi, aliàs fruſtra diceret. De † hac q. nũquid credatur nũcio, vide quod no. per Mod. in l. ea quidẽ. C. de accuſ. Facit l. j. §. fi. ſ̃. de of. præf. vrb. maximè quia officiali iurato creditur in eo, q̃d refert. Et ad hoc facit l. apparitores. C. de exac. tribut. lib. x. & gl. in c. cùm parati. extra de appel. & ibi alleg. iſtũ tex.

3 facit tex. rotundus in c. ad audientiã. extra de præſcrip. † No. etiam q̃ hic videt q̃ vrbis prætor interponat decretũ ſuper alienatione fundi prouincialis. Videt tex. in l. ſi prædium. C. de præd. min. Moder. no. in l. j. C. de cõtrahen. emp. & dicũt ibi q̃ ſit neceſſariũ vtriuſq; præſidis decretũ: vt l. iuriſperiti. §. cùm oriundus. ſ̃. de excu. tut. et ad hoc facit quod not. Inn. in alien. prædij eccleſiaſtici: vbi dicit expreſsè q̃ debet interuenire iu-
3 dicis decretũ, vt ipſe dicit in c. paſtoralis. extra de priu. † Sed quãdo aliquis eſt contumax, & ſcit q̃ res ſua venditur in caſu permiſſo: an debeat interuenire decretũ iudicis, ſub quo cõtumacia eſt cõmiſſa: an illius, ſub cuius territorio eſt prædium. Et dic illius, ſub quo cõtumacia eſt commiſſa: vt l. j. & ij. & ibi tex. de bo. aut. iud. poſ. hoc cùm agitur perſonali: ſed cùm agitur reali, vide l. cùm vnus. in fi. de bon. auth. iud. poſ.

1 ☞ *Eccleſia an poſſit diuidere, & minor permutare.*

Si pupillorum. [h] Quærit gl. qd in eccleſia † an poſſit diuiſionẽ facere? Gl. dicit q̃ ſic, ſicut conceditur in permutatione, vt in auk. itẽ ſibi inuicẽ. C. de ſacroſan. eccl. Et quæ eſt ratio differentiæ inter minorẽ & eccleſiam. Dico q̃ eccleſia licet habeat loco minoris, & quod plus eſt, loco pupilli: tã eccleſia ſemp eſt eiuſdẽ ſtatus: & minor: licet impediat cum minor ætas: tã cùm nõ ſit impedimẽtum perpetuũ, ſicut eſſet in eccleſia, tã nõ eſſet incõueniens q̃ poſſet diuidere. Sed nũquid poſsit minor permutare, vide gl. quæ dicit, ſecus &c. tã tex. videt dicere q̃ nõ, cũ ſit ſpeciale in eccleſia. Pro quo facit l. magis. §. ſi æs alienum. vbi allegat à l. tutore. q̃ potius expedit re illa carere. Ad q̃d vide quod poſuit Iac. de are. qui refert in l. ij. C. ſi aduer. tranſact.

Si prætor. Iac. de Are. inducit arg. ex iſto §. q̃ decretũ iſtud circa ea quæ permittũtur à iure, poſſet copulatiuè & alternatiuè proferri. ſecus in his quæ contra ius eſſent: quia tũc ſubalternatiuè non valet. Ad hoc ipſe inducit iſtam gl. in c. latores. extra, de cler. excom. min. Nam ſi aliquis diceret

ADDE q̃ in terminis, in quib⁹ conſului, Fed. conſuluit, & Ro. cõſ. clxxxiiij. ✠ P. PAV. P.

¶ Non paſsim. Not. q̃ debet haberi cauſæ cognitio vt per Iaſ. in l. ij. col. v. C. de edendo.

✠ POMATES.

¶ Si æs. Vide Imol. conſil. xcviij. & ſeq. in vj. dubio.

¶ Item prętor. Videtur legare. Adde bartol. in d. §. legauerat. & Cyn. poſt Pet. & ibi etiam Bal. in l. ſi. C. de cõpẽ. & Ray. in l. ſi ij. §. ſi. j̃. ad muni. & Gul. de Cu. in repe. l. licet. in j. co. C. de acquir. poſ. vbi dicit q̃ de proprio ſignificato non veniũt res mobiles. De quo vide quæ dixi in l. j. vj. col. de acqui. poſ.

¶ Si pupillorum. vide Bar. in l. ſi cõuenerit. ſ̃. pro ſoc. vbi voluit q̃ ſi pupillus haberet ſocũ odioſum & maledicũ, tũc bene poſſet prouocare ad diuiſionem.

✠ POMATES.

¶ Si pupillorum. vide quid dicat Rom. conſi. clxxxij.

diceret, Condemno vel abſoluto. certum eſt quòd non valet.

Licite. Ius venditori quæſitum quantuncunque poſt venditionem, ipſi emptori prodeſt. hoc dicit Barto.

Paulus. Per teſtamentum quantuncunque irritum probatur voluntas teſtatoris, vt hic, & lege qui à patre. ſ̃. de confir. tuto.

De curatoribus furioſo vel alijs extra minores dandis. Rubrica.

LEX I.

Lege xii. tabula. Sed nunquid in alienatione ante interdictionẽ prodigo ſubueniatur quoquomodo. Dico q̃ ſic. Et ita adde iſtã glo. quam nullus allegat, in l. patri pro filio. circa fin. iuncta glo. cum tex. ſ̃. de mino.

LEX II.

Curator. Iſtam legẽ nota quam nemo allegat, niſi Dy. in quodam ſuo conſilio.

Conſilio.

Cum dementis. Contra exceptionẽ rei iudicatæ curatoris primò remoti datur hęredi furioſi replicatio, propter ſecũdũ curatorẽ qui condẽnari facit primum: & econtra: led datur replicatio ipſi primo: quia fuit conuerſa pecunia in vtilitatẽ demẽtis: quæ poteſt eſſe ratio quare iſto ſecundo loco ageret cũ curatore primo remoto, cũ cõdẽnatus fuerit ad pecuniã ſecũdi curatoris. quod probat tex. ibi, ex cõdẽnatione, &c. vnde venit q̃ iſte prim⁹ remotus vtat exceptione rei iudi. ad hoc voluit dicere gl. q̃ iſte primus curator fuit in parte cõdẽnatus, in parte abſolutus. tex. hic innuit. Ideo ſit verius q̃ exceptio rei iudicatæ cõpetat ipſi curatori remoto. Et ſi dicas q̃ non prodeſt condemnato, ſolutio vt l. euidenter. de excep. rei iudic. & no. in l. j. C. ſi plures vna ſententia. Ad quod dico q̃ ita prodeſt ſententia cõdemnato & ſoluenti ſicut abſoluto: vt nota. in l. ex morte. C. ad l. Aquil. & l. ſi quis cùm totum. §. pe. de excep. rei iudic.

Quæſitum. Cũ vni reſpõdetur alteri videt eſſe reſpõſum. h. d. Secundò habes limitationẽ l. primæ C. ſi vnus ex pluribus. & l. decreto. ſ̃. de admini. tuto. ſcilicet q̃ tunc habeat adminiſtrationẽ inſolidũ, q̃ñ alter non cõtradicit. Itẽ inducit per Iaco. de Are. & Dy. ad q̃ſtionẽ ſi vnus cõſtituat, & alter poſitionẽ confiteť, & alter negat, hoc verbũ ſibi nõ nocet: & probat ſic: q̃ñ aliquis obſcurè protulit, habet perinde, aſi protuliſſet id, qd ſibi plus nocet: vt l. de ætate. §. qui tacuit. ſ̃. de interrog. act. & q̃d curator repræſentet perſonam dñi. Iſta q. fuit Odof. antiquitus: & eã proſequit in l. j. de cõfeſ. & ibi p Cy. & Nico. demat. & vide q̃d no. p Io. An. in c. ſi duo. extra de p̃. li. vj. & vide q̃d no. ĩ q. j. ĩ gl. q̃ incipit, admitti.

LEX III.

a **Et mulieri.** Vide q̃ notat Spe. [a] in titu. de acti. §. finitur. ver. ſed vtrum. & q̃ habetur in l. ſi quis cũ ſciret. j̃. pro emptore. Ab hinc vſque ad titulum de teſtamẽtis ſunt dicta domini Nicolai de Nea. hic interpoſita: quia dominus Barto. parum ſcripſit ſuper hoc libro, vt ſuperius euidenter apparet.

b *De excuſationibus tutorum.* [b] *Rubrica.*

Super rubrica dic & continua ad precedentia ſic: Suprà dixi qui & à quibus tutores poſsint conſtituí: verum quia cõſtituti excuſantur interdum ideo ponit hunc tit. & iſtã materiam vide in practica in Spe. de tutore. §. ſi autem. ver. tutor autem.

1 ☞ *Iuriſconſulti debent humiliter loqui.*
2 *Ob penuriam perſonarum nobiles ad ignobilium obſequia coarctantur, & econtra.*
3 *Leges an fuerint prius in Græco quàm in Latino, remiſſiuè.*

LEX I.

Terennius. Hanc legẽ diuide in tres partes. In prima ponit cõmendationẽ tractatus, quẽ de Græco in Latinũ intẽdit transferre. In ſecũda ponit modũ quẽ intẽdit ſeruare in proſecutione translationis. In tertia aggreditur opus ſuum. Secũda ibi: faciã. Tertia ibi: dicẽdũ, vſq;

ad §. nõ poteſt. h. d. Tutor vel curator liberto dari, niſi in ſubſidiũ ingenuus, phi bet: datus autẽ ſe excuſare debet, aliàs ad rõnũ redditionẽ ſe obligat: libertus verò nõ põt ſe à dicto onere excuſare. Hoc dicit pricipiũ hui⁹ legis. Habes duas lecturas. ſecũda eſt vera ſcdm Ray. & iſtã dicã b in verbo, in Græcorũ. vbi expediã primã gloſ. Ibi: tibi. ſcilicet agnato inde facto.

1 Ibi: faciã. No. † iuriſcõſultũ hic humiliter locutũ. Ibi de his, ſcilicet de excuſatione tutoris & curatoris. Ibi: in Grecorũ. glo. exponit duob⁹ modis. ſcilicet in gl. j. ſecũdã tenet Dy. vt videbitis ſtatim in apoſtilla ſequenti, & eã ſequit tertia glo. & glo. quæ incipit, latina. & dictũ eſt ſ̃. in prin. ibi, voce. id eſt, ex Græca lingua in Latinũ, ſcdm Dy. Ibi: vero. ſubaudi apponã, & dicã in Græco. Ibi: eorũ verborũ Græcorũ. ſcilicet originaliũ. Ibi: dicẽdũ. hic incipias caſum tu iuuenis. ibi: curatores. neq; obſtat de tutelis. l. patronus. & dicit ſe diximſſe Ray. in glo. ibi. Solu. q̃d ibi in patrono: hic in alio. Ibi,

2 penuria. † No. q̃ ,pter penuriã perſonarũ nobiles interdũ ad ignobiliũ obſequia coarctant: ſic ecõtra ignobiles & infames ad dignitatũ obſequia ,pter penuriã perſonarũ admittunt, vt infrà de decurionib⁹. l. gñaliter. §. ſpurios. & l. eos. de mune. & ho. l. honor. ſcdm Iaco. de Are. Et de hoc habet p Petrũ C. qui & aduer. quos. l. j. & ibi: ſi autẽ verſi. ibi dabit à p̃ſide tutor vel curator ingenuus libertino: cũ potuit dari libertin⁹ ex eodẽ facto. & propterea hũc ver. melius iũges ſ̃. ver. libertinis pupillis. omiſſo ver. libertinis em̃ quẽ leges poſt cũ. Glo. opponit duob⁹ modis, & querit de vna q̃ſtione. Primo opp. de l. cũ ex oratione. j̃. eo. & ſoluit vt in gl. dic q̃ ibi tã q̃ ingenui habe-
3 bant: vt C. de iure aure. annu. & ff. eo. tit. & p totũ. Itẽ opp. † q̃ gl. malè dicit q̃ leges fuerũt trãslatæ de Greco in Latinũ. Sed cõtra, imò videt q̃ nõ: vt Inſti. de iure natura. §. & nõ inelegãter. Sol. vt in gl. De hoc vtrũ leges fuerint ĩ Latino prius q̃ in Græco, dic vt no. ſ̃. de ori. iuris. l. ij. §. j. ĩ prin. & p Ray. in cõſtitutione Digeſto. in prin. & pleni⁹ p gl. in auk. de nõ ali. §. nos igit. ver. alienationis. col. ij. Querit gl. q̃ñ iſte ingenu⁹ erit datus, nũqd erit tutor de facto vel de iure? Rñ. q̃ de iure: qa dari poteſt. ſed habet ſe excuſare, vt patet j̃. eo. l. cũ ex oratione. ſecundũ Ray. Nã verũ eſt q̃ põt dari, ſed excuſationem habet Nico. de Neapoli.

1 ☞ *Ratio adminiſtrationis à tutore non exigitur tutela durante.*
Procurator etiam durante mandato cogitur reddere rationes.
2 *Tutor an ſit dominus pupilli.*

Non poteſt. Ibi, curator gñalis, ſpãlis ſic vt not. Spe. de curatore. §. vt autẽ. ver. ſed nũqd. Gl. opponit trib⁹ modis. Primo de l. amplíſsimi. & l. licet. C. eo. ti. Solue vt in gl. Secũdo op. de interro. actione p totũ. Itẽ op. gl. de l. marit⁹. C. de ,pcu. Sol. gl. & rõnẽ aſsignat gl. in l. maritus. C. q dari tuto. & Inſti. eo. tit. §. fi. qa ,pter affectionẽ remittimus rõnẽ iſti curatori. dic, ſed certè eadẽ rõ habet locũ in ,pcuratore: qa mulier ,pter affectionẽ ſibi redditionẽ rationis remitteret. quare dicũt aliq q̃ maius periculũ eſt in curatore &
1 tutore, q̃ ſit in ,pcuratore: qa à † tutore nõ põt exigí rõ tutela durãte: à ,pcuratore ſic, vt j̃. de tute. & ratio. diſtra. l. niſi. & C. de admi. tut. l. rõnes à ,pcuratore verò põt exigí q̃ñcũq; vt patet in l. q ,pprio. §. fi. de ,pcu. Sed hęc rõ tãgit tm̃ tutorẽ, cũ à tutore poſsint exigí rõnes tutela durãte, vt patet in l. ij. & l. rationes. C. de admi. tut. quare dicũt alij q̃ ratio eſt: qa magis timet
2 adultus curatorẽ ſuũ, q̃ timet dñs ,pcuratorẽ: qa † curator dñs eſt adulti vt l. q fundũ. §. ſi tutor. j̃. p emp. de fur. l. interdũ. §. q tutelã. dũ illę leges loquunt ĩ tutore, & nõ ĩ curatore, de quo nõ iuenies: licet ,p hoc allegat j̃. qd vi aut clã. l. is q ĩ puteũ. §. ſi tutoris. & in auk. vt ij q obli. §. j. col. vj. De tutore aũt nõ eſt aliq d dubiũ: qa tutor nõ põt dari pupillæ, ita q̃ ſit marit⁹ ſuus: qa nõ põt pupilla mrimoniũ cõtrahere: vt Inſti. de nup. ã prin. & iõ dic q̃ rõ eſt qa reuocatio ,pcuratoris pẽdet ex mero & libero arbitrio ipſi⁹ dñi: vt Inſti. mãd. §. recte. ſed tutoris vel curatoris officiũ nõ finit niſi certis modis: vt inſti. qb. mo. tut. finit ,p totũ. quare, &c. et licet aliqñ tutor reuocet, reuocat cũ nota examinatiõis & fidei: vt ſ̃. ti. pxi. & ſic ſcãdalũ oriret ĩ mrimonio: qd eſſe nõ debet ar. C. ne fideiuſ. do. den. l. ij. & hæc ver

a ¶ In ſcriptis exemplaribus nõ adducit iſtud dictũ ſpe. quod adducit Bar. lectura hic, Minuſcp in Spe. ſub titu. alleg. quod ad rem facere cõperi. Alex. Loſæus.

¶ De excu. tutorũ. ſuper additionibus. Nico. de Neapoli.

¶ Excuſantur. In §.j. in glo. in verſ. legitimis. ſemper alle. iſta gl. q̃ vbi concurrũt plures pręſumptiões o gantur erfectũ plenę ,pbationis. & iſtã gl. refert ſin. Bald. in rubr. C. de ,pba. adde glo. in c. cum cãm. de prob. gl. in l. iij. §. eiuſdẽ. de teſti. inſtrumẽta. C. de ,pba. gl. in c. accedẽs. el ij. vt lit. nõ conteſt. & in c. ſi dile ctus. de ſuc. abinteſt. gl. in c. illud. de pręſump. gl. in c. cũ Bertoldus. de re iud. bar. in l. j. §. idẽ Cornelio. de q. & in l. admonẽdi de iureiur. & in l. ſpadonem. §. qui iura multa. ſ. eo. & in l. ex cipiuntur. ad ſyll. & in l. indicia. C. de rei ven. & pulchrè dicebat Bal. in ru. de controuer. inueſt. q̃ iudex ex varijs animi motibus & diuerſis ſuggeſtibus partiũ, teſtium & inſtrõrũ deuenit ad vnum cõ ceptũ finale mentis non indigẽtem alio adminiculo. Proquo adduco c. cum ad ſe dem. de reſt. ſpo. & c. nr̃a & c. pręterea. de teſt. & q̃d voluit idẽ Bal. in l. ſciant. C. de probat. & in l. j. qui nume. tu. & in l. iij. C. ad l. Iuli. ma. & in d. c. cum cãm. & plenè per Petr. de Anch. conſ. cclxv. aliàs ccxl. & per Abb. in d. l. inſtrumenta. & vidẽ Bart. in d. l. admonendi. in xv. colum. ſ. de iureiurando.

b ☞ Iſta verba nihil præ ſe ferunt: puto q̃ dicere voluerit Nico. licet delegetur ,p ductio teſtium. Alexand. Loſæus.

1 ba ſunt Oldr. licet Rayn. attribuat ſibi in d. l. maritus. De hoc etiã dixi Inſti. eo. tit. §. fi. & de hoc habes in Spe. eo. titu. dict. §. ſed nunquid vir. Nico. de Neapo.

☞ *Cauſa excuſationis tutelæ non delegatur.*

2 *Ratio quare ad excuſandum quem à tutela requiruntur ſeptuaginta anni, & tamen ad excuſationem muneris publici utilitate & authoritate ſufficiunt l.*

3 *Senex quis dicatur, remißiuè.*

Teſtis ſeptuageuarius excuſatur à teſtimonio.

4 *Aetas quomodo probetur legitimè.*

5 *Mater in probanda ætate admittitur, licet minus probet.*

6 *Plena probatio an fiat ex natalibus ſolis.*

Præſumptio in his quæ conſonant ueritati, ſiue naturæ plenè probat.

7 *Indicium quid ſit.*

Ex pluribus teſtibus familiaribus deponentibus ſequitur plena probatio.

8 *Duæ præſumptiones q̃ faciant plenam probationem.*

9 *Fama & unus teſtis faciunt plenam probationem.*

10 *Prælatus electus ſi erat uigintiquatuor annorum, & ante confirmationem cauſa pendente eſt effectus uigintiquinque, an poßit confirmari.*

LEX II.

EXcuſantur.[a] Aetas ſeptuaginta annorum probata legitimè à tpe creationis perfectã tribuit excuſationẽ à tutela vel cura teſtamẽtaria vel datiua. h. d. Ibi excuſanẽ. † quę cã delegari nõ põt. ſ. e. l. ſci

1 ☞ re oprtet. §. oportet. licet[b] excuſaẽ teſtamentũ, vt in ea diligenter, vt ibi not. in gl. & eã perpetuo teneas cordi. quęrit ibi legitimis, ſ. alijs ab inſtrumentis. Gl. opp. tribus modis, & de quatuor quęſtionib⁹. Primo opp. gl. de l. h. C. qui ęta. li. x. Et re

2 ſpõdet gl. † Sed quæro de rõne, quę eſt ratio q̃ aliàs excuſatiõe muneris publici authoritate & vtilitate, ſufficiũt quinquaginta anni, vt d. l. fi. ſed ad excuſationem muneris publici authoritate & vtilitate priuati requirũtur ſeptuaginta vt hic dicit Pe. & inſti. eo. ti. §. itẽ maior. qa illi incũbit maius onus q̃ iſti. Et inducit † Pe.

3 in arg. leges debẽt excuſare ſenem à teſtimonio, vt l. inuitis. ſ. de teſti. Qualiter ſenex intelligaẽ. Et dic q̃ ſenex intelligitur ille qui eſt ſeptuaginta annorũ cũ incũbit ſibi onus paucũ: ſ. in vno negotio, ſicut & in tutore. De hoc no. C. de his q̃ non imple. ſtipen. l. j. li. x. Sed gl. circa hoc qualiter qs dicatur ſenex, aliquantulũ variat. De hoc aliqualiter tangit. ſ. & per Cy. in l. ſi infanti. C. de iure deliberãdi. & dicã. ſ. ad l. Fal. in l. hæreditatũ. ſed quo ad reddẽdũ teſtimonium q̃d requiratur ętas ſeptuaginta annorũ, ſicut quo ad excuſationẽ: tu habes gl. in d. l. inuiti. Opp. gl. de l. ſi nemo. in fi. Dic vt in l. ij. ſ. de teſta. tu. & l. iij. & glo. refert. Itẽ opp. de l. iij. §. quęri põt. Et reſpõ. vt gl. rõnem diuerſitatis dixi Inſt. qui dari tuto. poſ. §. ad certum. & de Attil. tut. in princip. & dixi ſ. de tu. l. muto. §. j. Quęrit gl. q̃ñ inſpicimus tp̃s aditę hęreditatis. Et rñ. vt gl. dicit, & hæc gl. ſcdm Ray. eſt plana in neceſſario inſtituto, cùm tũc inter aditionẽ & mortẽ nullum ſit mediũ: vt l. ſi poſt mortẽ. ſ. de leg. j. Hugo dicit notãter q̃ tutoris datio procedit ſi ponis ip̃um factũ hęredẽ poſt mortem ſine aliquo medio, nõ aliter, ſm Dy. ſed hoc non eſſe põt quin ſit aliq̃d tempus mediũ, cum viuẽtis hęreditas adiri non poſsit: vt ſ. de acq. hær. l. neminẽ. ſed demũ oportet q̃ adeant poſt mortẽ, & ſic inter aditionẽ & mortẽ oportet q̃ ſit aliq̃d mediũ etiã q̃tum ad oculum, vt l. qui filio. §. fi. ſ. de hęre. inſt.

4 † Quęrit gl. quę poſſunt eſſe legitimę probationes in ætate. Et reſpõdet vt in glo. & no. q̃ ætas põt probari per teſtes & inſtrumẽta. ſimilẽ. gl. habetis in l. ij. §. fœminas. de his qui ve. ætatis. impe. & ſ. de proba. l. etiam mr̃is. & gl. no. contrariũ C. ſi minor ſe maior. dixe. in l. ſi alteri⁹. quę gl. eſt falſa, vt ibi ꝑ Rayn. ſed ipſe Ray. tenet cõtrariũ in l. fi. C. de his qui ve. æta. impe. & malè vt dixi in auẽ. qui. mo. na. effi. le. §. j. de hoc in Spe. de probatio. §. probare autem. verſic. ſed quid. De hoc dicit Rayn. ſe diximſe in l. cùm te. de probat. & in l. ſi minorẽ. de in integ. reſt. & dicit hic in text. ſuo, de quo nihil ibi dicit: ſed dixit in d. l. ſi

5 alterius. † Item quærit gl. nunquid poſsit mater admitti pro teſte in probatione ætatis. Et reſpondeo vt in gloſ. Dic verum eſt, tamen non facit probationem, quam facit alius teſtis, vt not. in d. l. etiam matris. Quærit glo. de quæſtione vulgari,

6 † vtrum ex iſtis natalibus fiat probatio plena. Glo. dicit quòd non, dic & ſecũdùm hoc dicit, aut ex alijs, &c. Non ponas diſiunctiuè, ſed copulatiuè, aut pro &. Vel dicas quòd ponatur propriè, vt ex ſolis natalibus fiat plena probatio. Et eſt ratio: quia præſumptio facit plenam probationem in his, quæ ſunt conſona veritati, ſiue naturæ, vt not. ſ. de teſt. l. iij. §. j. ſecũdùm Jacob. de Aret. & ſecundùm naturam eſt vt quãdoque minor fiat maior: vt l. iiij. C. de in integ. reſti. & ſecundùm Oldr. reſpõdeo ad gloſ. & ſequitur in gloſſ. quòd duę præſumptiones faciunt plenam probationem cum alijs indicijs. Ad declara-

7 tionem huius gloſ. quam totus mundus allegat, ego † quæro quid eſt indicium: Gloſ. in l. cùm probatio. de probatio. tenet quòd indicium ſit minus quàm ſemiplena probatio. Gloſ. videtur ſentire contrarium infrà, de quæſt. l. maritus. coniungendo glo. l. j. de teſtib. quæ dicit quòd indicium ſit per teſtem familiarem, & proſunt iſta indicia. quòd ſi eſſent plures teſtes familiares deponentes quòd iudex ſequẽdo ipſorum dictum debeat ferre ſententiam, ita quòd ex pluribus indicijs ſequatur plena probatio, vt in gl. in l. iij. §. eiuſdẽ. de teſti. quam teneas cordi: quia non inuenitur alibi, ſecundùm Rayn. in d. l. j.

Viſo quid ſit indicium, & quid operẽtur indicia, videamus

8 an gloſſ. noſtra ſit vera, quæ dicit † quòd duæ præſumptiones non inducunt plenam probationem abſq̃ alijs indicijs. Dyn. dicit quòd gloſ. eſt vera in criminalibus, in quibus iudex debet habere maximum temperamentum: vt C. de probation. l. ſciant. & de pœn. l. qui ſententiam. In ciuilibus duæ ſemiplenę probationes facerent plenam ſine indicijs: arg. eius quod not. in l. iij. §. ſicut enim non ſemper. de teſtib. cum hoc concordat Bald. extra de teſtib. c. veniens. Contra opin. Dy. oppo. de l. ſpadonem. §. qui iura. ſ. eod. & de eo quod not. C. qui nume. tut. l. j. Duæ ergo ſemiplenæ probationes diuerſi generis non debent facere probationem plenam, ſicut duæ excuſationes diuerſi generis non faciunt vnam plenam. Sol. ſecũdùm Dy. ibi eſt ſpeciale fauore pupillorum: vel dicas quòd duę ſemiplenæ faciunt vnam plenam. Sed iſta glo. non dicit quòd abſque alijs indicijs non faciunt, & ſic non diſcordat. Sed hoc nõ eſt tueri Dy. qui dicit quòd in ciuilibus ſufficiunt tantùm duæ ſemiplenæ. Dicit Ray. quòd in criminalibus Dy. bene dicit: ſed in ciuilibus non in probationibus diuerſi generis: in probationibus verò ciuſdem generis ſecus per §. qui iura. præalleg. & §. fi. ſ. eod. & ibi nota. ratio eſt: quia in ſimilibus facilior eſt tranſitus & cõiunctio: vt l. ſi vnus. §. pactus. de pact. & l. in rẽ. §. item quæcũque. de rei vend. & de accepti. l. an inutilis. §. acceptam. & q̃d ibi not. & ita dicit Ray. ſe conſuluiſſe de facto,

9 ſcilicet quòd fama † & vnus teſtis faciunt vnam plenam probationem etiam in ciuilibus. Et de hoc allegat ipſe quod not. & quod ibi dixit C. de ,pb. l. proprietatis. & de quæſt. l. fi. & de iureiu. l. in bonæfidei. in quibus nõ reperies vltra quàm dixerat. De hoc habes in Specu. de noto. crim. §. fama. & verſic. fama. & ver. ſeq. licet Ray. dicat Dy. malè loqui in probationib⁹ diuerſi generis: tamen ſalua reuerẽtia, prout refert Oldra. illa fuerunt verba Dy. ſcilicet quòd illud quod dixerat in ciuilibus ſufficere duas ſemiplenas probationes: debet intelligi in probationibus ciuſdẽ generis: ſecus in probationibus diuerſorum generum: argumento dicti §. qui iura. & l. j. de vacatio. mu. quod tamen damnat Oldra. & ſic reſtat eſſe damnatã opinionem Ray. Vnus enim teſtis facit ſemiplenam probationẽ, vt not. in l. iij. C. de rebus creditis. & ad hoc allegat l. Theopõpus. de dote pręleg. & tamen ibi ſunt duo teſtes, qui ſunt probationes non ſolùm eiuſdem generis, ſed eiuſdẽ ſpeciei. Sed non probant ſi ſunt ſingulares in dictis eorum, vt not. gloſſ. in dicta l. j. C. qui nu tutel. probatur per c. bonæ memoriæ. extra de elect. Non obſtat glo. quia non loquitur in ſemiplenis probationibus, ſed de duabus præſumptionibus, inter quę eſt magna differẽtia, cum præſumptio ſit quid probabile: & ꝑ hoc cùm ipſa debeat plenè probari: & ea plenè probata probat aliquid ſemiplenè, vt eſt in fama & fuga rei, & in alijs de quibus not. in d. l. iij. de rebus credi. Sed ſemiplena probatio eſt quid ſemiplenè probans: cũ ſit quidam modus probãdi, & ſemiplena probatio eſt, vt vnus teſtis, & ſcriptura priuata, & ſimiles: non autẽ probat per aliquod aliud extrinſecus à ſeipſo, ſecundùm Oldr. in ſemiplenis probationibus nõ poſſet procedere: quia aut nõ eſſent ſingulares in dictis eorũ: & tunc plenè ,probarent: vt l. vbi numerus. ſ. de teſtibus. Si ſunt ſingulares, repellũtur tanq̃ varij, vt videẽ dici in d. l. j. & ſic ex quo requirimus ſemiplenas ,pbationes eiuſdem generis, in eis nõ poteſt ,pcedere. Teneas tamẽ iſtã gl. menti perpetuò: quia eam allegat totus

10 mundus. † Vltimo iſta litera præſtat arg. ad quæſtionem de prælato electo qui tpe electionis erat xxiiij. annorũ. Et pẽdente cauſa fuit effectus xxv. annorũ ante cõfirmationẽ, q̃ nõ debeat cõfirmari: cũ debeat tẽpus electionis inſpici, & in epiſcopo requiriũ tẽpus xxxv. annorum, vt C. de epiſ. & cle. l. nulli. & auẽ. præsbyteros. & ꝑ hoc facit. §. numerũ. ſ. ea. l. facit. l. debitor. in prin. ſ. de leg. ij. melius. ſ. e. l. tutor petitus. in prin. & q̃d ibi no. & de hoc arg. habes ꝑ Ray. ſ. ea. l. & ꝑ hoc allegat ipſe l. optio. ſ. de optio. leg. & extra de electio. c. cùm in cũctis. & hoc arg. eſt ſm Iac. de Are. Sed cõtra hãc determinationẽ facit l. ſi is qui tres. ſ. eo. in prin. vbi ſi noiatus ad tutelã excuſaẽ à princ. & poſtea intra tẽpora legitima, excuſatio legitima deſijt ſibi cõpere ex aliqua ſuperueniẽti cauſa, q̃ perinde eſt, ac ſi nunq̃ ipſi cõpetijſſet. Solu. Illud fauore pupillorũ. Facit l. ſi duas. in prin. ſ. eo. & quod ibi no. Ad hoc facit l. cùm ex oratione. & l. planè. & l. ſi cùm ipſe. ſ. eo. tit. Contra iſtam determinationẽ obſtat l. milites. in fi. de re milita. Cogitabitis ad iſtud contrarium: quia difficile. Nico. de Neapoli.

1 ☞ *Filij capti ab hoſtibus, patribus non proſunt.*

Remittit. Perfectus numerus filiorũ legitimorũ & naturaliũ ſuperſtitũ, excuſationem tutelæ pręſtat. & in hoc cõputanẽ nepotes qui ſuperſunt ex præmortuis filijs: pluribⁿ tñ ex vno patre relictis loco vnius computandis. h. d. vſq̃ ad §. ampliⁿ. ibi, in poteſtate. Nec obſtat l. tria onera. ſ. e. vt ibi dicã. Gl. opp. trib⁹ modis. Primo opp. de prin. Inſti. eo. tit. Et reſponde vt in gl. Itẽ oppo. de §. ſed hodie. Inſti. de adop. Et reſponde vt in gl. Itẽ opp. de l. ij. C. qui nu. libe. li. x.

1 Et reſponde vt in glo. † Ex quo nota vnum valde not. q̃ filij, qui ſunt capti ab hoſtibus, non poſſunt patri quærere, ſeu non proſunt patri. quem caſum eſſet difficile reperire alibi, & eſt multum notabile. Item oppo. de l. bello. ſ. eod. & reſponde vt in glo. Nico. de Neapol.

1 ☞ *Stante ſtatuto quòd pro quolibet lupo, quem quis capit, habeat decem, ſi accipit lupam prægnantem, uel cum catulis, an debeat habere decem pro quolibet.*

Qui autem. Iſtæ §. eſt breuis, & non eget ſummario: quia eum ſummaui. ſ. l. Ibi: reliquis ciuilibus. Gloſ. exponit hanc literã duobus modis, & vtraq̃ bona. Oppo. gl. de l. ij. C. de in integ. reſt. mi. Et reſponde vt in glo. Quærit glo. q̃ñ prodeſſet ei, qui eſt in ventre: q̃ habetur perinde, ac ſi eſſet natus. Et reſponde vt in gloſ. Nec obſtat infrà, de libe. & poſthu. l. ſi à primo. & de iniu. rup. & irri. teſt. l. iij. in prin. vbi tractatur de cõmodo eius qui eſt in ventre: tamẽ nõ habetur pro nato: quia illud ſpeciale fauore alimentorũ & teſtamẽtorum: vt no. in glo. dictarũ legum, quæ ſunt no. Vltimò iſte §. facit ad q. no. per Guil. ſ. de ſta. ho. l. qui in vtero. ſci

1 licet q̃ † ſi eſt poſitum bannũ q̃ pro quolibet lupo, quem quis ceperit, debet habere decem: q̃ ſi aliquis capit lupam, quæ habet lupos in ventre, quòd debeat habere tantùm decem: quia quod eſt in ventre, quòd habeatur pro nato, eſt verum quo ad commodum ſuum, nõ quãtum ad cõmodum aliorum. Facit ad id quod dicam. ſ. de ope. liber. l. qui libertinus. §. penul.

1 ☞ *An appellatione liberorum contineantur nepotes.*

2 *Et an in prouincijs, in quibus uiget ius Italiæ ſufficiant quatuor filij ad excuſationem, ſicut in Italia.*

1 Non ſolum. Iſtum. §. etiam ſummaui ibi: extẽditur. † Nota q̃ appellatione liberorũ cõtinentur nepotes. Nec obſtat. ſ. de teſt. tu. l. quod ſi nepotes. & ſ. eo. l. ſed & milites. in prin. quia ibi loquitur in appellatione filiorum: quo caſu refert vtrũ proferatur ab homine, vel à lege.

a ¶ Nõ ſolum. quærit glo. De hac q. vide doc. poſt Bar. in l. ſi cũ dotem. §. ſinautem in leuiſsimo. ſol. matri. & in effectu dicitur q̃ ſi pater fuit excuſatus à muneribus propter numerũ liberorum, iuxta l. ſemper. §. j. & ſeq. ſ. de iur. immu. q̃ licet poſtea maior pars liberorum deceſſerit, & ſic numerus liberorum ſuperuientium nõ ſit completus: tamen durabit immunitas. Et iſtud in terminis tenet Ioan. and. in regu. decet. in mercu. quem multi ſequuntur, quos vide ĩ l. ſi cũ dotẽ. §. ſi maritus. ſol. mat. pro hoc facit q̃d no. Bal. in l. ij. C. ſi aduer. deli. & quod no. Ang. in l. minoribus. ad fi. C. de his qui. vt indi. dum quærit de illa quæſtio. an mulier minor nõ petens tutorẽ filio priuetur hæreditate filij, iuxta l. ſciant. de legi. hære. & l. omres. C. ad tert. cum vul. ſi viuente filio minor effecta ſit maior. Nam certũ eſt ſi minor erat, q̃ ſibi ſuccurreretur, ſecũdũ Bald. in l. ſi cauſa. de epiſc. & cle. & in l. ij. C. ſi aduer. delic. vnde dicit ibi Ang. q̃ vbi cũq̃ ætas eſt cauſa beneficij, ceſſante ætate ceſſat beneficium alle. l. Titia Scio. §. vſuras. de leg. ij. & l. ſi tutor reipub. ſ. de tu. & ra. diſtr. et no. q̃d bar. hic q. ſ. formatam deberet referre: & eã reſert Ioan. And. in d. c. decet. ſed in meo deficit. Adde tamẽ cõtra Io. An. tex. apertè videtur in l. cura. §. defici. de mu. & ho. cum alijs alle. per me ĩ apoſtilla poſita in l. ſi cũ dotẽ. §. ſi maritus. ſol. ma. et hæc ſecũda opi. contra Io. An. in puncto iuris verior videtur, quãq̃ in iudicando & cõſulẽdo authoritatẽ Io. An. ſeq̃ vellẽ. Ad alle. per Io. An. inquãtum volebat q̃ priuilegiũ erat perpetuũ, reſpõdeo q̃ illud eſt verũ, ſi iã effectũ ſuum fortitũ eſt. per l. fi. ff. vnde liber. & ita intelligatur dictũ c. decet. Vel põt reſponderi prout facit Dynus in d. c. decet. illud ,pcedere qñ adhuc ſuperſunt reliquæ priuilegij per l. & vnius. §. ſeruus. ſ. de quæſtio. Non ob. tex. in l. j. C. q̃ nu. libe. quia reſpondeo q̃ illa lex plures habet intellectus. Vnde tenẽdus eſt ille: qui iuribus cõcordat, cũ iura iuribus cõcordare ſt licitũ. l. j. C. de in of. do. & in auẽ. de exhi. & intro. reis. §. fin. cũ vulg. Nõ obſtant no. ꝑ Ange. in d. l. minoribus. quia nos loquimur in his quę habẽt tractũ ſucceſsiuũ vt puta in munerib⁹ q̃ diuerſis tpib⁹ imponũtur ſecũdũ exigentiã: ipſe verò ĩ ætate loquit q̃ habet tractũ cõtinuũ: & ita iſta q. in puncto iuris mihi vr̃ ardua. & ideo dñi Bononiẽ. fecerũt ſtatutũ expreſſum ſup̃ hoc, videlicet q̃ ,pter decreſcẽtiã liberorum ceſſat priuilegiũ immunitatis. ſecus dicit ſtatutũ. ſi vnus tantum moriatur: quia nihilominus durat priuilegium.

ADDE primæ parti hui⁹ apoſt. dñ. loquit de priuilegio cõceſſo ob liberos peccatos Bal. in terminis cõſi. cj. inci. verba dñi. j. vol. Ad partẽ dum loquitur de matre minore nõ petẽte tutorem, adde Ro. in terminis conſi. cclxxix.

1 Excuſantur. In §. j. in glo. in verſ. legitimis. ſemper alle. iſta gl. q̃ vbi concurrũt plures pręſumptiões o gantur erfectũ plenę ,pbationis. & iſtã gl. refert ſin. Bald. in rubr. C. de ,pba. adde glo. in c. cum cãm. de prob. gl. in l. iij. §. eiuſdẽ. de teſti. inſtrumẽta. C. de ,pba. gl. in c. accedẽs. el ij. vt lit. nõ conteſt. & in c. ſi dilectus. de ſuc. abinteſt. gl. in c. illud. de pręſump. gl. in c. cũ Bertoldus. de re iud. bar. in l. j. §. idẽ Cornelio. de q. & in l. admonẽdi de iureiur. & in l. ſpadonem. §. qui iura multa. ſ. eo. & in l. ex cipiuntur. ad ſyll. & in l. indicia. C. de rei ven. & pulchrè dicebat Bal. in ru. de controuer. inueſt. q̃ iudex ex varijs animi motibus & diuerſis ſuggeſtibus partiũ, teſtium & inſtrõrũ deuenit ad vnum cõceptũ finale mentis non indigẽtem alio adminiculo. Proquo adduco c. cum ad ſe dem. de reſt. ſpo. & c. nr̃a & c. pręterea. de teſt. & q̃d voluit idẽ Bal. in l. ſciant. C. de probat. & in l. j. qui nume. tu. & in l. iij. C. ad l. Iuli. ma. & in d. c. cum cãm. & plenè per Petr. de Anch. conſ. cclxv. aliàs ccxl. & per Abb. in d. l. inſtrumenta. & vidẽ Bart. in d. l. admonendi. in xv. colum. ſ. de iureiurando.

b ☞ Iſta verba nihil præ ſe ferunt: puto q̃ dicere voluerit Nico. licet delegetur ,pductio teſtium. Alexand. Loſæus.

1 ba ſunt Oldr. licet Rayn. attribuat ſibi in d. l. maritus. De hoc etiã dixi Inſti. eo. tit. §. fi. & de hoc habes in Spe. eo. titu. dict. §. ſed nunquid vir. Nico. de Neapo.

☞ *Cauſa excuſationis tutelæ non delegatur.*

2 *Ratio quare ad excuſandum quem à tutela requiruntur ſeptuaginta anni, & tamen ad excuſationem muneris publici utilitate & authoritate ſufficiunt l.*

3 *Senex quis dicatur, remißiuè.*

Teſtis ſeptuageuarius excuſatur à teſtimonio.

4 *Aetas quomodo probetur legitimè.*

5 *Mater in probanda ætate admittitur, licet minus probet.*

6 *Plena probatio an fiat ex natalibus ſolis.*

Præſumptio in his quæ conſonant ueritati, ſiue naturæ plenè probat.

7 *Indicium quid ſit.*

Ex pluribus teſtibus familiaribus deponentibus ſequitur plena probatio.

8 *Duæ præſumptiones q̃ faciant plenam probationem.*

9 *Fama & unus teſtis faciunt plenam probationem.*

10 *Prælatus electus ſi erat uigintiquatuor annorum, & ante confirmationem cauſa pendente eſt effectus uigintiquinque, an poßit confirmari.*

LEX II.

EXcuſantur.[a] Aetas ſeptuaginta annorum probata legitimè à tpe creationis perfectã tribuit excuſationẽ à tutela vel cura teſtamẽtaria vel datiua. h. d. Ibi excuſanẽ. † quę cã delegari nõ põt. ſ. e. l. ſci

1 ☞ re oprtet. §. oportet. licet[b] excuſaẽ teſtamentũ, vt in ea diligenter, vt ibi not. in gl. & eã perpetuo teneas cordi. quęrit ibi legitimis, ſ. alijs ab inſtrumentis. Gl. opp. tribus modis, & de quatuor quęſtionib⁹. Primo opp. gl. de l. h. C. qui ęta. li. x. Et re

2 ſpõdet gl. † Sed quæro de rõne, quę eſt ratio q̃ aliàs excuſatiõe muneris publici authoritate & vtilitate, ſufficiũt quinquaginta anni, vt d. l. fi. ſed ad excuſationem muneris publici authoritate & vtilitate priuati requirũtur ſeptuaginta vt hic dicit Pe. & inſti. eo. ti. §. itẽ maior. qa illi incũbit maius onus q̃ iſti. Et inducit † Pe.

3 in arg. leges debẽt excuſare ſenem à teſtimonio, vt l. inuitis. ſ. de teſti. Qualiter ſenex intelligaẽ. Et dic q̃ ſenex intelligitur ille qui eſt ſeptuaginta annorũ cũ incũbit ſibi onus paucũ: ſ. in vno negotio, ſicut & in tutore. De hoc no. C. de his q̃ non imple. ſtipen. l. j. li. x. Sed gl. circa hoc qualiter qs dicatur ſenex, aliquantulũ variat. De hoc aliqualiter tangit. ſ. & per Cy. in l. ſi infanti. C. de iure deliberãdi. & dicã. ſ. ad l. Fal. in l. hæreditatũ. ſed quo ad reddẽdũ teſtimonium q̃d requiratur ętas ſeptuaginta annorũ, ſicut quo ad excuſationẽ: tu habes gl. in d. l. inuiti. Opp. gl. de l. ſi nemo. in fi. Dic vt in l. ij. ſ. de teſta. tu. & l. iij. & glo. refert. Itẽ opp. de l. iij. §. quęri põt. Et reſpõ. vt gl. rõnem diuerſitatis dixi Inſt. qui dari tuto. poſ. §. ad certum. & de Attil. tut. in princip. & dixi ſ. de tu. l. muto. §. j. Quęrit gl. q̃ñ inſpicimus tp̃s aditę hęreditatis. Et rñ. vt gl. dicit, & hæc gl. ſcdm Ray. eſt plana in neceſſario inſtituto, cùm tũc inter aditionẽ & mortẽ nullum ſit mediũ: vt l. ſi poſt mortẽ. ſ. de leg. j. Hugo dicit notãter q̃ tutoris datio procedit ſi ponis ip̃um factũ hęredẽ poſt mortem ſine aliquo medio, nõ aliter, ſm Dy. ſed hoc non eſſe põt quin ſit aliq̃d tempus mediũ, cum viuẽtis hęreditas adiri non poſsit: vt ſ. de acq. hær. l. neminẽ. ſed demũ oportet q̃ adeant poſt mortẽ, & ſic inter aditionẽ & mortẽ oportet q̃ ſit aliq̃d mediũ etiã q̃tum ad oculum, vt l. qui filio. §. fi. ſ. de hęre. inſt.

4 † Quęrit gl. quę poſſunt eſſe legitimę probationes in ætate. Et reſpõdet vt in glo. & no. q̃ ætas põt probari per teſtes & inſtrumẽta. ſimilẽ. gl. habetis in l. ij. §. fœminas. de his qui ve. ætatis. impe. & ſ. de proba. l. etiam mr̃is. & gl. no. contrariũ C. ſi minor ſe maior. dixe. in l. ſi alteri⁹. quę gl. eſt falſa, vt ibi ꝑ Rayn. ſed ipſe Ray. tenet cõtrariũ in l. fi. C. de his qui ve. æta. impe. & malè vt dixi in auẽ. qui. mo. na. effi. le. §. j. de hoc in Spe. de probatio. §. probare autem. verſic. ſed quid. De hoc dicit Rayn. ſe diximſe in l. cùm te. de probat. & in l. ſi minorẽ. de in integ. reſt. & dicit hic in text. ſuo, de quo nihil ibi dicit: ſed dixit in d. l. ſi

5 alterius. † Item quærit gl. nunquid poſsit mater admitti pro teſte in probatione ætatis. Et reſpondeo vt in gloſ. Dic verum eſt, tamen non facit probationem, quam facit alius teſtis, vt not. in d. l. etiam matris. Quærit glo. de quæſtione vulgari,

6 † vtrum ex iſtis natalibus fiat probatio plena. Glo. dicit quòd non, dic & ſecũdùm hoc dicit, aut ex alijs, &c. Non ponas diſiunctiuè, ſed copulatiuè, aut pro &. Vel dicas quòd ponatur propriè, vt ex ſolis natalibus fiat plena probatio. Et eſt ratio: quia præſumptio facit plenam probationem in his, quæ ſunt conſona veritati, ſiue naturæ, vt not. ſ. de teſt. l. iij. §. j. ſecũdùm Jacob. de Aret. & ſecundùm naturam eſt vt quãdoque minor fiat maior: vt l. iiij. C. de in integ. reſti. & ſecundùm Oldr. reſpõdeo ad gloſ. & ſequitur in gloſſ. quòd duę præſumptiones faciunt plenam probationem cum alijs indicijs. Ad declara-

7 tionem huius gloſ. quam totus mundus allegat, ego † quæro quid eſt indicium: Gloſ. in l. cùm probatio. de probatio. tenet quòd indicium ſit minus quàm ſemiplena probatio. Gloſ. videtur ſentire contrarium infrà, de quæſt. l. maritus. coniungendo glo. l. j. de teſtib. quæ dicit quòd indicium ſit per teſtem familiarem, & proſunt iſta indicia. quòd ſi eſſent plures teſtes familiares deponentes quòd iudex ſequẽdo ipſorum dictum debeat ferre ſententiam, ita quòd ex pluribus indicijs ſequatur plena probatio, vt in gl. in l. iij. §. eiuſdẽ. de teſti. quam teneas cordi: quia non inuenitur alibi, ſecundùm Rayn. in d. l. j.

Viſo quid ſit indicium, & quid operẽtur indicia, videamus

8 an gloſſ. noſtra ſit vera, quæ dicit † quòd duæ præſumptiones non inducunt plenam probationem abſq̃ alijs indicijs. Dyn. dicit quòd gloſ. eſt vera in criminalibus, in quibus iudex debet habere maximum temperamentum: vt C. de probation. l. ſciant. & de pœn. l. qui ſententiam. In ciuilibus duæ ſemiplenę probationes facerent plenam ſine indicijs: arg. eius quod not. in l. iij. §. ſicut enim non ſemper. de teſtib. cum hoc concordat Bald. extra de teſtib. c. veniens. Contra opin. Dy. oppo. de l. ſpadonem. §. qui iura. ſ. eod. & de eo quod not. C. qui nume. tut. l. j. Duæ ergo ſemiplenæ probationes diuerſi generis non debent facere probationem plenam, ſicut duæ excuſationes diuerſi generis non faciunt vnam plenam. Sol. ſecũdùm Dy. ibi eſt ſpeciale fauore pupillorum: vel dicas quòd duę ſemiplenæ faciunt vnam plenam. Sed iſta glo. non dicit quòd abſque alijs indicijs non faciunt, & ſic non diſcordat. Sed hoc nõ eſt tueri Dy. qui dicit quòd in ciuilibus ſufficiunt tantùm duæ ſemiplenæ. Dicit Ray. quòd in criminalibus Dy. bene dicit: ſed in ciuilibus non in probationibus diuerſi generis: in probationibus verò ciuſdem generis ſecus per §. qui iura. præalleg. & §. fi. ſ. eod. & ibi nota. ratio eſt: quia in ſimilibus facilior eſt tranſitus & cõiunctio: vt l. ſi vnus. §. pactus. de pact. & l. in rẽ. §. item quæcũque. de rei vend. & de accepti. l. an inutilis. §. acceptam. & q̃d ibi not. & ita dicit Ray. ſe conſuluiſſe de facto,

9 ſcilicet quòd fama † & vnus teſtis faciunt vnam plenam probationem etiam in ciuilibus. Et de hoc allegat ipſe quod not. & quod ibi dixit C. de ,pb. l. proprietatis. & de quæſt. l. fi. & de iureiu. l. in bonæfidei. in quibus nõ reperies vltra quàm dixerat. De hoc habes in Specu. de noto. crim. §. fama. & verſic. fama. & ver. ſeq. licet Ray. dicat Dy. malè loqui in probationib⁹ diuerſi generis: tamen ſalua reuerẽtia, prout refert Oldra. illa fuerunt verba Dy. ſcilicet quòd illud quod dixerat in ciuilibus ſufficere duas ſemiplenas probationes: debet intelligi in probationibus ciuſdẽ generis: ſecus in probationibus diuerſorum generum: argumento dicti §. qui iura. & l. j. de vacatio. mu. quod tamen damnat Oldra. & ſic reſtat eſſe damnatã opinionem Ray. Vnus enim teſtis facit ſemiplenam probationẽ, vt not. in l. iij. C. de rebus creditis. & ad hoc allegat l. Theopõpus. de dote pręleg. & tamen ibi ſunt duo teſtes, qui ſunt probationes non ſolùm eiuſdem generis, ſed eiuſdẽ ſpeciei. Sed non probant ſi ſunt ſingulares in dictis eorum, vt not. gloſſ. in dicta l. j. C. qui nu tutel. probatur per c. bonæ memoriæ. extra de elect. Non obſtat glo. quia non loquitur in ſemiplenis probationibus, ſed de duabus præſumptionibus, inter quę eſt magna differẽtia, cum præſumptio ſit quid probabile: & ꝑ hoc cùm ipſa debeat plenè probari: & ea plenè probata probat aliquid ſemiplenè, vt eſt in fama & fuga rei, & in alijs de quibus not. in d. l. iij. de rebus credi. Sed ſemiplena probatio eſt quid ſemiplenè probans: cũ ſit quidam modus probãdi, & ſemiplena probatio eſt, vt vnus teſtis, & ſcriptura priuata, & ſimiles: non autẽ probat per aliquod aliud extrinſecus à ſeipſo, ſecundùm Oldr. in ſemiplenis probationibus nõ poſſet procedere: quia aut nõ eſſent ſingulares in dictis eorũ: & tunc plenè ,probarent: vt l. vbi numerus. ſ. de teſtibus. Si ſunt ſingulares, repellũtur tanq̃ varij, vt videẽ dici in d. l. j. & ſic ex quo requirimus ſemiplenas ,pbationes eiuſdem generis, in eis nõ poteſt ,pcedere. Teneas tamẽ iſtã gl. menti perpetuò: quia eam allegat totus

10 mundus. † Vltimo iſta litera præſtat arg. ad quæſtionem de prælato electo qui tpe electionis erat xxiiij. annorũ. Et pẽdente cauſa fuit effectus xxv. annorũ ante cõfirmationẽ, q̃ nõ debeat cõfirmari: cũ debeat tẽpus electionis inſpici, & in epiſcopo requiriũ tẽpus xxxv. annorum, vt C. de epiſ. & cle. l. nulli. & auẽ. præsbyteros. & ꝑ hoc facit. §. numerũ. ſ. ea. l. facit. l. debitor. in prin. ſ. de leg. ij. melius. ſ. e. l. tutor petitus. in prin. & q̃d ibi no. & de hoc arg. habes ꝑ Ray. ſ. ea. l. & ꝑ hoc allegat ipſe l. optio. ſ. de optio. leg. & extra de electio. c. cùm in cũctis. & hoc arg. eſt ſm Iac. de Are. Sed cõtra hãc determinationẽ facit l. ſi is qui tres. ſ. eo. in prin. vbi ſi noiatus ad tutelã excuſaẽ à princ. & poſtea intra tẽpora legitima, excuſatio legitima deſijt ſibi cõpere ex aliqua ſuperueniẽti cauſa, q̃ perinde eſt, ac ſi nunq̃ ipſi cõpetijſſet. Solu. Illud fauore pupillorũ. Facit l. ſi duas

1 ☞ *Tres fratres habentes commune patrimonium, debent habere unum æstimum, ſi ſit reale: ſi perſonale tria.*

LEX III.

TRia onera. Iſta lex cõtinuatur. Ibi onera. interdum vnũ onus ſufficit: vt in l. ſi qs inter tres. ſ. eo. in prin. ibi: tutelarum. nõ delataru onerис cauſa: vt ſ. eo. l. ſpadonem. §. ſi ciuitatis. ver. ſed neq; ſecundum Dy. Sed cõtra hoc multũ facit l. ſi qs tutor. ſ. de ritu nupt. Dicã in d. §. ſi ciuitatis. ibi: excuſa. per hoc poteſt dici q̃ quarta noiatio ipſo iure nõ valet, adeo vt nõ teneat tutor ſe excuſare. Facit ad hoc l. legitimos. ſ. de legi. tut. & hoc tenet gl. quæ incipit, quartã. in prin. Sed melius no. in prin. gl. onera. ibi: pupillorũ. idẽ in diuerſis ciuſdẽ perſonæ rationibus. Gloſ. in §. amplius. opp. de l. j. C. qui nu. tu. & de l. ſpadonẽ. §. qui iura. ſ. e. tit. Et reſpõde vt in gloſ. & dic plenè vt no. in d. l. j. facit q̃d dixi in principio huius l. ij. Itẽ opp. glo. de l. j. C. qui nu. tu. Et reſpõde vt in glo. & eodẽ modo reſpõde ad l. ſi quis inter tres. §. fi. c. tit. in glo. quæ incipit, ſeparatio. Gl. dicit ſic: ergo generaliter debet dicere, grauiter. † Vltimo hæc l. tria onera. inducit in argũ. ad quæſtionẽ. Tres erãt fratres habitãtes in eadẽ domo: impositũ eſt onus per ciuitatẽ de æſtimis, q̃ debeant habere vnũ æſtimũ tantũ, ſi tenẽt patrimoniũ indiuiſum: ſi diuiſum, q̃ debeant habere tria, ſecundũ Ray. q̃d eſt verũ in onere impoſito ratione rerũ: ſecus in onere ꝓſonali, vel impoſito ratione perſonæ: quia tũc indiſtinctè debent habere tria: vt C. de decur. l. licet. lib. x. & quod ibi dixi, hic iunge. Nico. de Neapoli.

1 ☞ *Quando iudicio pendente admittatur cumulatio.*

DIximus. Ad tertiam tutelam, vel quartã vocatus appellatione interpoſita, & ea pendente ad aliam vocari nõ poteſt: ſed terminus illius appellationis expectatur, & in ea ſuccumbẽs quartã repellit, eius autẽ victoria illam admittet: niſi illa de iure fuerit recuſata. h. d. Ibi: promouebitur, id eſt nominabit. Ibi: & tertię. & poterit ſe excuſare à quarta propter tertiam, à qua appellauit. Ibi: & in appellatione. & ſic nõ teneat interim excuſatio ipſo iure. Ibi: in excuſatione. & appellatione interpoſita ſuper ea. Ibi: illius. vide quia hic habes quãdam glo. quæ dicit, dicere nõ tenetur. & ſecundũ hoc habetur finitus eſt terminus futurus. & nõ habebis expectare. In text. ibi: tũ habebis poſtea terminus futurus, non terminũ futurũ. Ibi: recta ratione. hoc ſatis eſt bene ſtatutũ. Si enim, &c. Ibi: ſuſcipiat. ſcilicet pẽdẽte appellatione ſuper tertia. Ibi: extantẽ. id eſt, poſtea exiſtentẽ. Ibi: leges. quæ volũt quod quis nõ ſubeat onus quatuor tutelarũ. Gl. opp. quatuor modis. Primo opp. de §. qui autẽ. Inſti. eo. Et reſpõde vt glo. & quæ ſit ratio q̃ à noiatione tutelæ nõ poteſt appellari: ſed à nominationib⁹ aliorũ plurimorũ munerũ ſic: vt l. j. §. ſi quis. ſ. q̃ appel. ſit. not. per glo. C. de tẽp. appel. l. j. per Gul. in l. hi qui ad ciuilia. C. de appel. & dicã. ſ. co. l. ſcire. in prin. Oppo. gl. de l. ſi quis inter tres. ſ. eo. Et reſpõde vt in glo. Opp. cõtra gl. q̃ non ipſo iure, ſed excuſatione propoſita: vt d. l. ſi quis inter tres. in prin. Solu. Ibi ſe excuſat: quia nõ erat intẽtus aliis. hic aliis erat intentus: quia habebat litigare in cauſa ſuper appellatione interpoſita à tertia datiõe tutelæ. facit ad hoc l. iam tũ. ſ. iudi. ſol.
1 & ſ. de exerci. l. ne in plures. Et iſta inducuntur † in argu. ad quæſtionẽ cõtra gl. quæ eſt in l. edita. C. de edẽ. quæ dicit q̃ pẽdente iudicio admittitur cumulatio actionis, ſi talis eſt ſecũda petitio, quod lata ſentẽtia abſolutoria in prima, nõ obſtat exceptio rei iudicatæ in alia: aliàs ſecus eſſet, per l. fundi. & l. fundum. & l. ſed ſi ante. ſ. de exceptionibus. Nam vides hic q̃ lite finita ſuper tertia tutela, tenet vocatio ad quartam, ſed ea pendente non. Et iſta demum poſſunt fieri appellatione pendente quæ poſſunt fieri in iudicio principali: vt l. poſtquam. §. Imperator. ſ. vt legatorum nomine caueatur, & nota & tene mẽti hoc generale. Dominus Ray. in recollectis dicit dixiſſe Dy. propter quod repræhẽdit eum. & ad iſtũ text. reſpondet q̃ ibi prima quæſtio erat præiudicialis ad ſecundam: quia ſi in tertia retinetur, excuſatur à quarta, vt hic in tex. & ſic nõ ſolẽt ſimul admitti: vt d. l. ſed ſi ante. Secus ſi nullo modo prima poſsit facere præiudicium ſecundæ: vt d. l. fundi. & d. l. fundum. & d. l. ſed ſi ante. Et hæc ſunt verba Dy. licet Ray. cum repræhendat per ea, vt ipſe fatetur in additionibus antiquis. Et de hoc habes plenè per Dyn. extra de regu. iur. c. nullus pluribus. lib. vj. Et redeas ad gloſ. & opp. de l. nominationes. C. de appel. & recitat glo. quæ incipit, contra legem. quæ hoc dicit. Nota finẽ huius rei eſſe finem alterius. & facit pro gl. in l. inter litigãtes. ſ. de iudi. ſecundùm Iaco. de Areti. Et aduerte: quia ſuper verbo, tertiæ, habes quãdam gl. quæ dicit, quaſi dicat, excuſet me. Vides q̃ mutat perſonas, ne faciat te errare: & ideo melius diceret, ſe &c. Nico. de Neapoli.

1 ☞ *Vnum onus impoſitum uni domui qualiter intelligatur.*
2 *Onus impoſitum uni de domo, cenſetur omnibus impoſitum.*
3 *Pater pro munere per filium ſuſcepto an poſſit conueniri ante filium.*
4 *Pater, qui obligatur pro filio penes Rempublicam, non poteſt conueniri ante quam filius.*

Si pater. Tria onera tutelarum penes eoſdẽ, qui ſunt in eadẽ poteſtate, vel ipſum in poteſtate habentẽ exiſtentia ab aliis tutelis excuſant, niſi prima vel earum altera accepta fuerit abſq; voluntate paterna. h. d. Ibi: filius. in poteſtate. Ibi: vexabitur. de quarta tutela, vel cura. Ibi: patri. de cuius voluntate habuit filius: aliàs ſecus: vt ſ. l. proxi. Ibi: domui id eſt patrimonio. Ibi: nobiliſsimus. dic vt ſ. eo. l. ij. in fi. apparet q̃ appellat eum nobilẽ. Sequit l. tria onera. quæ cõtinuatur. Ibi: ſufficit id eſt quo ad onus vnius patrimonij excuſantur. Ibi: prodeſſe, nec patri nec ſibi. Ibi: reſcriptum eſt. qa periculum ad patrẽ nõ pertinet, ſecundũ Dy. Gl. in iſto §. ſi pater.
1 opponit de l. proxi. Solue vt gl. † Quærit gl. qualiter intelligatur vnũ onus impoſitum vni domui. Et reſpõde vt in gl. & alle. pro gl. Iac. de Are. in l. filio. ſ. de leg. j. & l. j. ſ. de mu. & ho-
2 no. Inducitur in arg. q̃ † q̃ũ vnus de domo ſuſtinet onera, q̃ omnes de domo videntur ſuſtinere: vt l. tria onera. Gl. opponit duobus modis. & querit de duob⁹. & primò opp. de l. ſi filius. de tutel. & reſponde vt in gl. Itẽ opp. gl. de l. ſpadonẽ. §. ſi ciuitatis. ſ. eo. & reſponde vt in gl. Tertiò quærit gl. & aduerte: quia eſt falſa. dicit ipſa, nunquid pater poterit ſtatim cõue-
3 niri. Et reſpõde vt gl. Et habes ex iſta gl. notare † q̃ pater qui cõuenitur pro munere ſuſcepto per filiũ, põt cõueniri anteq̃ ipſe filius. Gl. eſt falſa, per l. j. C. de decuri. lib. x. & quod ibi no. Sed potes ibi dicere q̃ ibi loquit vbi pater tenebat Republicæ: quo caſu oportet q̃ cõueniatur ante principalẽ, etiã de iure antiquo. & eſt ſpeciale in patre, vt ibi no. gloſſ. quod eſt falſum: quia idẽ eſt in quolibet intercedente penes Rempublicam: vt l. ij. in fi. de admi. re. ad ciui. perti. & ibi gl. hic autẽ loquitur vbi pater tenebatur priuato, & ſic interceſſerat penes priuatum: inter quæ eſt differẽtia de iure iſto, vt no. gloſ. ſ. de admi. re. ad ciui. perti. l. ij. & in l. filius. e. ti. & ꝓbatur in l. Mochis. ſ. de iure fiſ. licet gl. no. contrariũ, & malè, in l. Imperatores. §. idẽ reſcripſerũt. ſ. ad municip. Sed quicquid teneas, iſta gl. remanet vera: cũ hic pater non interceſſerat penes Rempublicam, & ideo de iure antiquo poterat cõueniri tanq̃ fideiuſſor filij, qui videtur eſſe cõtinuus: vt l. cũ filius. ſ. de verb. obli. ergo nõ debet poſſe conueniri anteq̃ principalis: vt l. non rectè. C. de fideiuſ. Et quare aliud olim in Republica q̃ in aliis
4 ratio. no. in d. l. j. Et ſic ſecundũ iſtã habes † q̃ pater, qui obligatur pro filio penes Rempublicã, nõ poſſet cõueniri anteq̃ filius. Iac. de Aret. tenet contrariũ in l. ſi ſeruũ. §. an filius. ſ. de ver. obli. & dixi in authẽ. de fideiuſſo. §. j. & videtur glo. C. de fideiuſ. l. ſicut. quam glo. teneas cordi. & per hoc eſt falſa ſolu. And. de Piſis, qui dicit q̃ pater cõueniebatur ex cõtractu filij tanq̃ tutor: & ideo poterat conueniri. Nico. de Neap.

1 ☞ *Iudex in ambiguis eligit.*
2 *Ordo quando attendatur, & eius omiſſio uitiet.*
3 *Vocatus à diuerſis iudicibus ad diuerſas tutelas, quam tutelam ſuſcipere debeat.*
Sortibus quando locus ſit.
4 *Teſtamenta duo quando reperiuntur ab eodem confecta, & ignoratur quod fuerit prius, & quod poſterius: neutrum valet.*
5 *Citatus ad duas tutelas, pendente iudicio electionis, non poteſt ad aliam uocari.*
6 *Legatus ſi duobus contulit præbendam, & neſcitur cui primò fuerit conceſſa: an ſit in poteſtate eius confirmare quem uelit.*
7 *Reſcriptum Principis quod non ſumat uires, niſi à die præſentationis.*
8 *Abſolutio ab excommunicatione non prodeſt excommunicato, niſi ad eius notitiam peruenerit.*

SI duas. Habenti duas tutelas, ſi duæ deferãtur diuerſis temporib⁹, prior poſteriori præferſ: ſi verò inſimul deferantur, erit illa delata, quã deferẽs declarauit. h. d. & ſi. quaſi dicat, bene dico eũ excuſari à quarta & ſi

& ſi Imperator, &c. ꝓpter iſtam literam quæ ſequitur, & enim &c. Et expone ſi, pro quamuis. & hic incipit reſponſio Dyn. & gloſ. ibi: Imperatoris. conſtituẽtis eum tutorem. ibi: ad alium. hoc verum vbi conſtat de ordine. ſi autem non conſtat, ſequitur, ſi autem, &c. Ibi: creatus. i. in diuerſis eiuſdẽ perſonæ creationibus, vel dic ſcilicet tutoribus. Et ſic intelliges in patre & filio, qui erant in poteſtate, quorum tutelæ ſibi proſunt adinuicem. Ibi, eum ſcilicet creatum. † Et not. q̃ in ambiguis iudex
1 eligit. Ad quod facit infrà, de regu. iur. l. in ambiguis. & de iure dotium. l. in ambiguis. & de iur. fiſ. l. non puto. ſecũdùm Iac. de Areti. & facit quod not. in Spec. de leg. §. nunc tractemus. verſi. quid ſi Papa. Glo. opp. duobus modis. & querit de vno,
2 & inducit arg. Ad vnum opponit gloſ. & non ſoluit, † q̃ ordo non ſpectetur: vt ſ. de ſol. l. nec enim. Dy. hic ſoluit, cuius verba recitabo in fine ſolutionis. ſ. eo. l. Caius. concordat ſolutionem quã ponit Cy. in d. l. nec enim. vno tantum membro addito. Et omnibus ſolutionib⁹ ſpretis ſic dicas q̃ aut loquitur de ordine quo ad ſeipſam: & tunc ſpectamus ordinem: quia inordinatum nihil, &c. vt in auẽ. de hæredi. & falc. §. inordinatum. Aut loquitur habito reſpectu ad aliud: & tunc diſtingue: quia aut quæritur nunquid ordo omiſſus vitiet rem, de qua agitur: & tunc aut eſt ordo neceſsitatis: & tũc ordo omiſſus vitiat: vt l. ij. §. prius. de vulg. & pupil. & de hære. inſtit. l. ſi quis ita. Aut eſt ſimplex inſtitutio ordinãdæ voluntatis: & tunc non vitiat. ſ. de pecul. leg. l. quidã. & Inſtit. de leg. §. ante hæredis. Aut eſt dubium: & tunc idem q̃ nõ vitiet: quia cenſetur tanq̃ ſimplex inſtitutio: vt C. de teſta. l. ambiguitates. & l. præpoſteri. Aut querimus an ex ordine reſultet ius: & tũc aut diſpoſitio legis, vel hois voluntas eſt certa, & ex ordine ius nõ reſultat, neq; curamus de ordine: vt in d. l. nec enim. & d. l. quidã. & in. §. à te. de leg. ij. l. cum pater. & §. fidei tuæ. Et ſic aut eſt incerta: & tũc ordinẽ ſequimur, vt l. gñaliter, §. quid ergo. ſ. de fideicõ. liber. & l. Gallus. in §. j. ſ. de liberis & poſth. & de hæredi. inſti. l. qui ſoluẽdo. d. l. cũ pater. §. à te. de leg. ij. & de vſufr. l. quoties. Modò habes ſolutionẽ omniũ, ſecũdũ Dy. Sed Dy. ponit iſta vltima verba. De hac ſolutione habes per Iac. de Aret. in d. l. quoties. de vſufr. & Ray. in d. l. nec enim. ſ. de ſolu. Item opp. gl.
3 de l. ſi plures. ſ. de accuſ. Sed † opponit etiã de omnibus legib⁹ alleg. in glo. & reſpõde vt gl. & vbi q̃ gl. dicit q̃ cõmittitur forti. Quod intellige vt in l. j. C. vti poſ. in gl. magna in fi. quod eſt no. Quærit gl. pone q̃ tertia & quarta tutela eſt data à diuerſis iudicibus: quæ dicatur præferri? Et reſponde vt glo. quod intellige iuriſdictionis, cuius vterq; incola eſt, & originarius tantum in alia. Sed ſi ſit in vna originarius tantũ, & in alia incola: tunc declaratione facta à iudice incolatus, incola præfertur: vt not. gloſ. C. de incolis. l. ciues. libr. x. & facit. l. libertus. §. præſcri. ſ. ad muni. ſecundum Ray. & ſunt verba Dy. Sed certè gloſ. l. ciues. contradicit in caſu, vbi defertur à iudicibus, vel incolatus, vel originis: quia dicit eſſe in electiõe vocati ad munus, vel ad onus, vt poſsit accipere quod munus velit. & Oldr. dicit debere ad ſuperiorem recurri. Et fortè iſtud eſt verum, vt videatur ſibi declarata tutela, quę minus onus habet: argu. illius gloſ. Non obſtat. l. duo. de re iudi. quia fortè ibi erat debitum id, quod continebatur in ſententia iudicis ad plus condemnãtis: & ſic nõ dicitur per aliã ſentẽtiam debitor liberari: & ad ſuperiorẽ recurrimus: ar. ſ. de reg. iur. l. id q̃d noſtrũ. in fi. & arg. de interdic. & releg. l. relegatorũ. Sed hic nõ erat obligatus ad aliquã tutelam ante: & ideo minus intelligitur in vacatione muneris. Nec obſtat quod poteſt dicere q̃ hic eſt ſpeciale fauore pupillorum: vt intelligatur de minori tutela: quia idem fauor eſt in pupillo habente paruã tutelam, ſicut in habẽte magnã, quaſi par ratio, &c. ſ. de ritu nupt. l. nõ ſolũ. Præterea gl. in l. ciues. loquitur in munere publico: q̃d eſt introductũ fauore Reipublicæ, quę eſt magis fauorabilis, quã pupillus: arg. eius q̃d no. C. de tẽpo. appel. l. j. De hoc aliqualiter tãgit ꝓ Dy. ſ. de leg. j. l. qui duos. in prin. & ſecundũ ea quæ dixi nõ obſtat l. ij. in fi. de colleg. illic. de qua Ray. opp. & nõ ſoluit: quia ſecũdum ea, quæ dixi, cõcordat. Et de iſta quæſtione no. Gul. C. de
4 ſacroſan. eccle, l. neminẽ. in ij. col. † Vltimò dicit gl. iſta lex facit ad id q̃d no. C. de edic. diui Adri. tol. l. fi. §. j. & q̃ũ iueniunt duo teſtamenta, & neſcitur quod fuerit prius vel poſterius, q̃ recurrimus ad iudicem, & iudex cõfirmat quod cũq; vult. Sed

1 ☞ Si duas. §. grãmatici. Vtrũ de eſſe ciuitatis ſit q̃ habeat eꝫm habẽt q̃ Abb. & moder. in c. j. de offic. or. per. Bar. in l. j. de metropo. lib. xj.
2 ☞ Pro intellectu l. cunctos populos. C. de ſum. trin. et fide cath.

domini, hoc nõ eſt verũ: qa licet gl. in d. l. a
fi. nõ firmet pedes, tũ veritas eſt q̃ neuter eſt hæres, vt in gl. & meli⁹ ſ. de bono. poſ.
5 ſecũdũ tab. l. j. in prin. & ibi dicã. † Quæro extra gl. pone q̃ iudex nõ elegit quam tutelã ſuſcipere habet citatus, vbi iudex vocauit eũ ad duas: nũqd poterit pẽdẽte iſto dubio vocari ad aliã? Dic q̃ nõ, ſecũ-
6 dũ Iac. de Are. ſ. eo. l. diximus. † Quærit Mart. pone q̃ legatus cõceſsit duob⁹ eãdẽ pbẽdã: nec apparet cui pri⁹, vel cui poſteri⁹: an debeat eſſe electio legati, cui vult eã cõfirmare? De hoc habes caſum ſcũm eũ, extra de reſcrip. c.
7 duob⁹. li. vj. † Vltimò pſtat iſte tex. arg. q̃ mãdatũ ſeu reſcriptũ Principis accipiat vigorẽ à tpe pſentationis literarũ. Facit ad hoc C. de lib. cau. l. iubemus. Facit l. ſi ſponſus. in princi. ſ. de dona. inter virum & vxo. Facit l. qui abſenti. in prin. ſ. de acqui. poſ. Nec obſtat C. de repu. l. licet. vt no. gl. in d. l. qui ab-
8 ſenti. Et ſic præſtat argu. † q̃ ſi aliquis erat excõicatus, & fuit abſolutus per Papã eo abſente, q̃ abſolutio nõ proſit ſibi, niſi abſolutio peruenìat ad notitiã ſuam. Et ſolet notari in d. l. qui abſenti. & no. Ioan. Theutonicus. ij. q. v. c. j. Nico. de Neap.

1 ☞ *Ercifco idem eſt quod diuido.*
2 *Imperator quòd ſit dominus totius orbis.*
Rex Franciæ non ſubeſt Imperatori.
3 *Ciuitates maximæ, & minores quæ dicantur. & nu. 5.*
Quot debeant eſſe profeſſores doctrinarum in qualibet doctrina in ciuitate.
4 *Statutum quòd non poſſit accipi pro ſententijs interlocutorijs, niſi decem ab utraque parte, an intelligatur à qualibet parte decem, an ab omnibus una decem.*
Ciuitas metropolitana dicitur quæ habet Archiepiſcopum.
Florentia eſt maior ciuitas.
Piſtorium eſt maior ciuitas.
6 *Quæ ſit differentia inter forum cauſarum, & locum iudiciorum.*
7 *Impoſſibile dicitur quod concedi de iure non poteſt.*
8 *Maximæ ciuitates concedunt immunitatem in præiudicium ſui, non tamen in præiudicium publicum.*
9 *Princeps concedens immunitatem, an præiudicet ſibi, an ciuitati.*
10 *Canonicus creatus à papa in aliqua eccleſia ultra numerum in ea taxatum, an gaudeat priuilegio dictorum canonicorum.*

a Grammatici. [a]Grãmatici Rhetores, & Medici, & ſophiſtæ à tutelis excuſanꝫ ſecũdũ modũ inferi⁹ deſignatũ. Ibi: Sophiſtæ, & Dialecti. ibi: qui ſcilicet medici. Ibi: munerib⁹, q̃ ſunt publica authoritate & vtilitate.
1 & intelligas in ꝓſonalib⁹. Ibi: & hęreſes. dic ab ercifco † q̃d eſt idẽ q̃d diuido: q̃d patet ſ. fa. erci. in rub. & no. extra de reſcrip. c. qa. lib. vj. p Archi. & de re iudi. c. j. lib. vj. ſcũm Ray. Ibi: ma-
2 niſeſtũ. vel manifeſtãdũ. ſcũm Dy. Ibi: vniuerſo. Not. † Principẽ Romanũ eſſe dñm toti⁹ orbis. & ita teſtat ĩ l. deꝫcatio. ſ. ad l. Rho. de iac. Nec obſtat C. de ſum. tri. l. cũctos. vbi vr̃ dicere q̃ ſunt alij nõ ſubiecti, & de eunuchis. l. fin. & q̃d ibi no. qa ibi loquit de facto. Nã de facto aliquæ, puinciæ nõ ſunt ſibi ſubiectæ, ſed de iure oẽs ſibi ſubiectæ ſunt. Et ita dicit Pet. in d. l. j. C. de ſum. tri. q̃d credo verũ, niſi p aliquod tpS ſit ſecuta pſcriptio, vt dixi plenè poſt And. de Piſis, in preambulis vſus feudorum, licet cõtrariũ teneat doct. in l. cõperit. in fi. C. de præſcrip. trigin. annorũ. Præterea, hoc nõ videt verũ. Cũ em Frãcia ab eius dominio ſit ſubtracta, & Rex Frãciæ ſit exẽpt⁹, vt habes Inſti. de pa. po. §. fi. Sed gl. cõtra no. in l. hac edictali. de pa. iura. fir. plenè dic vt dixi in dictis præambulis q̃ſtionibus, vt dixi etiã ĩ tit. de pa. po. Inſti. Credo em Regẽ Frãcię nõ ſubiectũ eſſe imperio. Nõ obſtat l. in noſe dñi. C. de offi. pfe. Afri. qa illa facit, p me, vt dixi in ti. de pa. po. tot⁹ mũdus allegat illã legẽ, p illa parte: ſed veritas eſt in cõtrariũ. Dixi in d. ti. Ibi: minores. facit ſ. ad orfi. l. j. & q̃d ibi no. Ibi: medicos. q̃ curẽt, p ciuitate. Ibi: quotidie tres. q̃ doceãt ĩ ciuitate. Ibi: ſecũdo. ſcilicet numero ſeptẽ medicorũ † & quatuor grãmaticorũ. & ſub-
3 audi, decet vti, &c. & ibi declarat quæ ſunt maximæ ciuitates, & q̃ maiores, et quę minores de qb⁹ ſ. fecerat mẽtionẽ. Ibi: tertio. ſcilicet numero quinq; medicorũ, & triũ Sophiſtarũ. & repetere decet: vti minores & ciuitates habẽtes forũ cauſarũ, & locũ iudiciorũ dicunt maiores. Habẽtes em metropolitanũ dicunt maximę ciuitates: ſed dicunt minores, q̃ carẽt iſtis. Ibi: licet. ſ. ciuitates. Ibi: muneribus. i. in fauorẽ ſoluentiũ munera, q̃d redũdaret in leſionẽ eorũ, ſi nõ poſſent viuere. Gl. op. duo-

bus modis: & quærit de quinque quæſtionibus. Primò oppo. de l.cuicunq;.de initit.Et reſponde vt in gloſ.Secundo oppo. de l.parabolani.C.de epi.& cleri.Et reſponde vt in glo.Et nota quot nomina habent medici. Quærit gl.quot debeant eſſe in vtraq; doctrina:nunquid in grammatica debeant eſſe quatuor:& quatuor Sophiſtæ,an debeant eſſe quatuor in vtraq;?
4 Reſpondeo,q; quatuor in qualibet doctrina.Notetis,† domi-
ni,ex iſta gloſ.argu.pro ſtatutis,in quibus cauetur q; non poſ-
ſit percipi pro ſentẽtijs interlocutorijs ab vtraq; parte, niſi de-
cem,an à qualibet debeat recipere decem,an ab omnibus vna
decẽ tantũ.Domini,iſta gl.præſtat arg.q; à qualibet debet re-
cipere inſolidũ.Habes de hoc in authẽ.de iudi.§.ne autẽ circa
hoc labor.col.vj.Facit id quod ibi dixi poſt Iac.de Bel.& no-
ta bene hanc glo. Deinde quærit glo.quæ dicuntur maximæ
5 ciuitates.Et reſpõde vt in glo. †Nota ex glo.q; maximæ ciui
tates vocantur Metropolitanæ,quæ habent Archiepiſcopum
Metropolis enim archiepiſcopus dicitur,vt patet in auẽ.quo-
modo oporteat epiſcopos. & de epiſ.Et per hanc gloſ.damnat
Iaco.de bel.glo.quæ eſt in auẽ.de defen.ciui.§.& iudicare.col-
la.iij.dum vocat maiorem ciuitatem Florẽtiam. Et ita damna-
bat Cy.ſequendo eum.Sed certè illud non eſt verum quãtum
ad ciuitatem Florentiæ:quia illa habet tantũ epiſcopũ, & non
vocat eam maximam : ſed vocat eam maiorem. quod certũ eſt
eſſe:quia ſcio q; ibi eſt forum, & redditur iudicium. In eo autẽ
quod dicit gloſ.de ciuitate Piſtorij quod ſit minor: gloſ.poſſet
malè dicere:quia imò non eſt verũ,imò maior debet dici: quia
ibi eſt forum,& redditur iudicium. Quærit gl.quæ eſt diffe-
rentia inter rhetores,& ſophiſtas.Et reſponde vt glo. Quæ-
rit gloſ.quæ vocatur ciuitas metropolitana. Et reſponde vt in
6 glo. †Quærit gloſ.quæ eſt differentia inter forum cauſarum
& locum iudiciorum?Et reſponde vt in glo.quam teneas cor-
di,ſcilicet q; forum dicatur,vbi cognoſcitur de cauſis crimina
libus locus autem iudiciorum,vbi de ciuilibus. Quærit glo.
qualiter eſt impoſsibile requirere.Et reſponde vt ibi.Et nota
7 ex hac q; impoſsibile dicitur † quod de iure fieri nõ poteſt,ſed
de facto ſic.& concordat.l.filius.& aliæ leges allegatæ in gloſ.
8 †Quærit gloſ.nũquid maximæ ciuitates poſsint immunita-
tes concedere vltra iſtum numerum in præiudicium ſuũ. Di-
cas quòd ſic. Præiudicat enim ſibi concedenti: non tamen va-
let in preiudicium publicum.Ita intelligas hunc tex.facit.j.de
iure immuni.l.hi qui certa.hic habes gloſ.not.C. de decu.l.va-
9 cuatis.lib.x. †Quid enim econtra,ſi Princeps conceſsit ali-
cui immunitatem:an præiudicabit ſibi, vel ciuitati? Dicam.j.
de lega.j.l.ab omnibus.C.de exac.tri.l.actores.lib.x. Vltimò
10 verſi.† ſuperinducitur ad quæſtionem talem ſecundùm Iaco.
de Areti.In aliqua eccleſia erat certus numerus canonicorum
taxat'.Papa verò conceſsit in alia eccleſia præbendam vltra
numerum taxatum : nunquid talis gaudebit priuilegio Ca-
nonicorum? Iſte text.optimè præſtat argu.quòd non. Nico-
la.de Neapoli.

Et philoſophos. Verè philoſophantes excuſatio-
nem conſequuntur à tutela & cu-
ra. Secus ſi fictè.& idem in alijs priuilegijs, per quæ immuni-
tas eis adiudicatur:vt legatione,militia, vel alio famulatu cõ-
ceditur,& ademptione ſpecierum ſacerdotij, & gymnaſij ad-
miniſtratione.medicus verò ſemel approbatus poterit repro-
bari. hoc dicit.

1 ☞ *Medicus cauſa legitima ſubſiſtente reprobatur.*
2 *Archiepiſcopus Capuanus redeuntes de ſtudio doctores examinabat.*
Et ſi indigni erant,reprobabat.
3 *Doctor legum minor annis uiginti quinq; deceptus in integrum non reſtituitur.*
4 *Officium legationis qui cogantur ſuſcipere.*
5 *Gymnaſium quid ſit.*
6 *Dictio,alius,quando implicet.*
7 *Imperator nudum,coronatus an poſsit priuilegia concedere.*
8 *Ex ſola electione ius tribuitur.*
9 *Populus Romanus,qui ſemel Imperatorem approbauit,an poſsit illum reprobare.*

Sed & reprobari. Hæc lex continuatur. ibi:
reprobari medicum, ſcili-
1 cet cauſa legitima† ſubſiſtente.aliàs ſecus:vt j. de de-
cre.ab ordi.faci.l.quod ſemel.& not.in l.vt gradatim.§.repro-
bari.j.de muneri.& hono.ſecundùm Dy. Item non obſtat.j.
2 de decu.l.pen.in fi.& ibi no. †Et facit illud pro eo,quod fuit
ſemel factum in regno per Archiepiſcopum Capuanum,qui
omnes de illis partibus redeuntes voluit iterum examinari in
ciuitate Neapolitana:& quamplures reprobati fuerũt. & vel-
let Deus q; ita fieret nunc. Ibi : conſtitutis, ſcilicet q; debeant
eſſe in vnaquaque ciuitate.& not.text.qui ſequitur. Item phi-
3 loſophantes. Facit iſte text.ad quæſtio.quam † habeo per glo.
C.de mune.patri.l. profeſsio.libr.x.vbi dicitur q; doct.legum
minor xxv.annis nõ poſsit petere reſtitutionem in integrum
ſi eſt deceptus in iure:quia poteſt ſibi dici,Profeſsio,& deſide
rium tuum inter ſe diſcrepant.Et doct.formant iſtam queſtio-
nem alibi:non tamen allegant iſtam glo.quæ tamẽ eſt notabi
4 lis ſatis.Ibi : conſtitutiones. ab eo latas.Ibi:legatos.† Nota q;
ſpeciale eſt in iſtis vt nõ compellantur accipere legationis offi
cium:ergo in contrarium eſt ius cõmune. de compen.l.j.& ad
muni.l.j.in fi.& ſic alij compellentur ſuſcipere officiũ legatio-
nis.Facit l.munerũ.§.legati.de mune.& hono.& l.iiij.§.ordi-
ne.De legatis habes gloſſam ordinariam in l. ſi quis decurio.
C.de decu. Glo.in §.& philoſophos.opp.vno modo de lega.
ij.§.qui pueros.de vaca.mu.& de l.pœtæ.C. de profeſ.& med.
Et reſponde vt in gloſ.l.ſed & reprobari. Glo.opponẽ.quin-
que modis, & quærit de vna q. Oppo.de §. ſemel. Inſtit.qui
manu.non poſ.Et reſponde vt in glo.Deinde opp.de l.iudex.
de re iudi.reſponde vt in gloſ.Item oppo.de l.ſi ab arbitro.qui
ſatiſd.cog.Et reſpõde vt in gloſ.Et vt melius ſoluas omnia cõ-
traria,dic q; hic fuerat cauſa reprobationis:ibi nõ. De hoc no.
j.de decre.ab ordi.fa.l.quod ſemel.& plenè per Dyn.extra,de
reg.iur.c.qd ſemel placuit.lib.vj. Oppo.de l.j.& ij.C.,de qui.
mu.lib.x.Reſpondeo vt in gl. Opp.de l.iij.§.tamet ſi.de arb.
Dic vt in glo. Quærit gl.quare iſti monſtrant ſe non eſſe phi-
loſophos.Et reſponde vt in glo.& ibi alleg.C.de profeſ.& me
5 di.debet allegare de mune.pat. †Quærit gl.quid eſt gymna
ſium.Et reſponde vt glo.dicit,vel expone vt l.j.C. de nat.libe.
& de mune.& hono.l.ſpõte.in prin. Cõtra hũc tex. extra gl.
6 opp.q; malè ãpponatur verbũ alium,† cùm de eius natura ſit
implicare ad præcedentia:vt j.de rebus dubijs.l.quidam rele-
gatus.ergo implicat q; eſſe militem ſit famulatus:quod eſt fal-
ſum,vt patet.j.de miſli.teſta.l.j.Soluit gl.in l.nõ ſolum.§.quæ-
ritur.ſ.de procura.quod hec dictio alium,nõ implicat'quia ſi-
mile habes ibi : crucifixus erat Chriſtus, & alij duo latrones:
vt no.in d.§.quæritur.in auẽ.vt defun.ſeu func.in prin.colla-
tione quinta ſecũdũ Andr.de Piſis. Ray.inducit† hunc textũ
7 pro Imperatore nõ coronato,& non dicit plus,videlicet quòd
priuilegium ab eo conceſsum valeat, & teneat, cùm dicat hic
text.ingrediens mox principatum,&c. De hac quæſtione ha-
bes plenè per Iacob.de Areti.in l.bene à zenone.C.de quadri.
præſcript.Ray.tenet quòd poſsit priuilegia concedere : quia
hodie eſt deuoluta Imperij electio ad manus ſedis apoſtolicæ:
vt extra de re iudi.ad apoſtolicæ . libr.vj. Ergo ſicut populus
Romanus olim elegit Imperatorem abſq; aliqua confirmatio
ne,vt ſuprà de conſtitu.princ.l.j.ita hodie Papa non eget con-
firmatione.Gloſ.tenet contrarium in d.l. bene à zenone. Pro
quo facit quòd electio non tribuit ius electo.C.de iuriſdictio-
ne omnium iudicum.l.priuatorum.niſi tantùm quo ad hoc vt
reuocari non poſsit electio per eligentes:vt in authen.de col-
la.§.ad hæc.colla.ix. & ibi habes gloſ.& ibi dixi de hac ma-
teria.Et ſi vis tenere opinio.Ray.potes reſpondere ad contra-
ria:quia ibi loquitur in dignitatibus inferioribus, vbi electio
8 non tribuit ius quo ad omnia.† Sed hic,& in ſuperiori verſi-
cu.ex ſola electione ius tribuitur,vt patet in l.penul.in fi.C.de
decurio.lib.x.& per ea quæ dicam in l. ex eo.de mili.teſtamẽ.
& vide in Specu.de hac quæſtione de reſcri.præſen.§.ratione
autem.verſicu.item quod obtentum.& per Archi.extra,de re
9 iudi.ad apoſtolicæ.lib.vj. †Vltimò text.l.ſed & reprobari in
principio facit in argu.pro gloſ.not.quam habes in x.colla.ſi
de inueſti.inter domi.& vaſal.lis ori.c.quod populus Roma-
nus qui ſemel approbauit Imperatorem,poſſet eum reproba-
re,& degradare.Gul.ponit de hoc.ff.de legi.l.non ambigitur.
& dixi in c.j.Nico.de Neapoli.

1 ☞ *Paduanus,& de Padua,idem eſt dicere.*
2 *Duo priuilegia ſpecialia in aliquo ſeruantur propter magnam ſcientiam.*
3 *Capellani Cardinalium,qui ſtant Auinioni,quòd poſsint retinere beneficia ſua.*

Scholares

4 *Scholares exiſtentes in ſtudio quam immunitatem habeant.*
Non excuſantur à tutela uel cura,nec à patrimonialibus.
5 *Doctores legum quare non excuſantur ubi non docent.*
Hodie in ſtudijs Lombardiæ licitè legitur.
6 *Priuilegium conceſsum ciuitati,quando extendatur ad caſtra uel uillas.*

Amplius. Docens grammaticam , vel curans in pro-
pria patria habet excuſationẽ in illa:ſecus ſi
docet in patria aliena : niſi ſint valde diſciplinati ; quia tunc
vbique docentes,& extra numerum excuſationem cõſequun
tur. Idem in philoſophantibus in ciuitate Romana,& legum
doctoribus,ſiue cum ſalario,vel ſine ſalario doceant.hoc di-
cit.Ibi:habent.iuxta numerum poſitum ſuprà l.proxi.§.j.Ibi:
Comanæus.id eſt, de Comanæa.exponit gloſſ.quam allegat
1 dominus Signorellus,quod † tantùm eſt dicere Paduanus,
quantum de Padua.quod facit contra id quod notat Iaco.de
Aret.C.de adop.l.j.De quo dixi in l.prouinciales.de verbo-
rum ſignificatio.Ibi: numerum traditum ſuprà l.proxima.§.
2 j.Ibi:in aliena patria.nota†quòd ratione magnæ ſcientiæ ſer
uãtur in aliquo duo priuilegia ſpecialia,ſcilicet quòd habeat
priuilegia propria & aliena , & vltra numerum. Facit quod
not.Inſtitu.eodem.§.item Romæ.in fin.gloſſ.Ibi:patriæ.alle-
3 gat hunc textũ Andr.de Piſis†quòd capellani Cardinalium,
qui ſtant Auinioni , poſsint retinere beneficia ſua:cùm quo
ad clericos Auinio , cenſeatur patria communis.Ibi:habe-
bunt.neque in ſua,neque in aliena.Et vide quod not.Inſtitu-
tio.de excuſatione tutorum.§.item Romæ.Ibi:remittuntur.
4 qui ſint iſti,no.Ioan.Monac.in procemio libri ſexti. †Quid
in ſcholaribus ſtudentibus in iure Canonico?Rayn.remittit
ad id quod dicit Joan.Monac.vbi ipſe notet ego neſcio. Sed
de hac quæſtione habes gloſ.ordinariam in l.j.& ij.C.qui æta.
vel profeſ.quòd vſque ad xxv.annum habeant ſcholares im-
munitatem à muneribus perſonalibus.Nam prout intelligi-
gitur in gloſſ.ſtudium nihil operatur , vt excuſentur ad tan-
tum tempus.Volo tamen te ſcire quòd Guliel.C.de ſacroſan.
eccle.l.neminem. videtur intelligere aliter illas leges, quàm
intelligat eas glo.quia dicit ſtudium nihil operari quo ad im-
munitatem.quod tamen eſt falſum,vt plenè dixi in dicta l.ſe-
cunda.& ibi videas.bene tamẽ verum eſt quòd ſcholares exi-
ſtentes in ſtudijs à tutelis vel à cura excuſari non debent:cùm
iſtud ſit munus patrimoniale:vt dixi plenè in dicta l.ſecũda.
Gloſſ.opponit vno modo,& quærit de quatuor. Opponitur
de l.medicos.C. de profeſ.& medicis. Solu.vt in gloſſ.& dic
5 plenè vt nota. in dicta l.medicos.& ibi dixi. †Quærit gloſ.
quæ eſt ratio quòd legum doctores non excuſantur vbi non
docent.Et reſponde vt in gloſſ.Et ſic hac ratione attenta do-
ctores noſtri ſunt peioris conditionis quam medici , qui poſ-
ſunt licitè legere vbique , ſed legum doctores non:ideo non
excuſantur niſi legentes in ciuitate Romana:quia nõ dicun-
tur docere veram ſcientiam,ſed adulterinam.Et ſic nota con-
tra ſtudia Lombardiæ,quæ non habẽt priuilegia : quia in eis
dicitur doceri adulterina ſcientia. Dicit tamen Iaco.de Are.
quòd ſi Princeps ſciuerit legi in dictis ſtudijs , & tacuerit,q;
videatur tacitè conſenſiſſe:vt l.de quibus.ſ.de legi.& ſic ho-
die per præſcriptionem poterit legi in eis. Quærit glo.nun-
quid poſsit legi alibi quàm in ciuitate Romana?Reſpond.&
dic vt in gloſ.Facit quod no.in proœ.Digeſtorum §.diſcipu-
li.Igitur ſubijcit gl.quòd non poſsit legi extra ciuitatem ve-
terem Bononiæ,id eſt extra Apoſam. Nota ex iſta glo.val-
6 de ſecundùm dominum Signorellum,†quòd priuilegiũ cõ-
ceſſum ciuitati,non extenditur ad villas Apoſas.tantùm eſt:
quantum eſt in illis villis Bononiæ,&c. Scias quòd Iacobus
de Bel.format iſtam quæſtionem in authen.qui.mod.na.effi.
ſuti.§.ſi quis igitur.collatio.vij.& diſputauit ibi contrarium.
Allegat pro ſe l.ſi quando.C.de bonis vacan. Allegat etiam
pro ſe l.j.§.cum vrbem ſuprà, de offic. præfec.vrbis. Et pro
hoc faciunt gloſſ.not.ſ.de poſtu.l.ex ea.& quod not.in dicto
§.ſi quis igitur.quæ dicunt quòd conſuetudo ciuitatis aſtrin-
git villam,vel reſtringit , ita quòd collecta ciuitati impoſita
ad caſtra extenditur.Facit etiam pro Jacob.de Bel.quod not.
Guliel.ſ.de pigno.actio.l.ſi conuenerit.& ſuprà,de ſtatu ho-
minum l.ingenuũ.& quod no.doct.C.de iur.& fac.igno.l.pe.
& Ray.in l.ſi finita.§.ex hoc edicto.de dam.infec.De quibus
quæſtionibus dicã infrà de leg.iij.l.prædijs.§. Titio.Dicebam
contrarium in d.§.ſi quis igitur.argu.huius glo.Quòd proba
bam tali ratione: Vrbs & ciuitas idem ſunt, vt probatur ex l.ſi
quis.& l.ſingulorum.C.de ædi.priua.Sed certum eſt q; appel-
latione vrbis non continentur caſtra vel villæ, vt infrà de pe.
lega.l.nam quod liquidè.§.fi.ergo nec appellatione ciuitatis.
Non obſtat quòd potes dicere quòd in priuilegijs fit larga in-
terpretatio.ff.de conſti.princi.l.fina.quia illud eſt verum,non
tamen contra.l.C.de inoffic.teſtamẽ.l.ſi quando.Non eſt enim
veriſimile quòd velit Imperator mutare naturam & ſignifica-
tionem verborum,niſi hoc exprimat, per dictam.l. ſi quando.
Præterea etiam in legatis fit plena interpretatio.j.de reg.iur.
l.in teſtamentis. & tamen legatum factum de eo, quod eſt in
vrbe,non extenditur ad caſtra,vt in præalleg.§. fin.ergo &c.
Non obſtat l.ſi quando quia ibi fuerunt verba interpoſita in-
tegro ſtatuto:ergo &c. Præterea Gul.aliter intelligit iſtam gl.
in l.ſi quando.& ibi dixi.Non obſtat.l.j.§.cùm vrbem. de offi.
præfect.vrb.quia illa non eſt contra. Nam ponitur copula,&
ergo videtur innuere & concludere q; appellatione vrbis non
continẽtur ea,quæ ſunt extra ciuitatem:cùm copula,& pona-
tur inter diuerſa:vt C.per quas perſo.nob.acqui.l.fi.& no.ſ.de
iur.&ifac.igno.in rubri.& habet inducere repetitionẽ præce-
dentium:vt l.Seię.§.Caio.de fun.inſtruct.& inſtru.leg.Crede
rem diſtinguendum q; aut diceret priuilegium.Concedo ciui-
tati Paduanæ:& tunc extenditur ad continẽtia caſtra,& ædi-
ficia. Aut dicit, Concedo ciuitati, non expreſſo nomine pro-
prio:& tunc ciuitas intra muros habebit priuilegium: argu.l.
nam quod liquidè.in fine.

1 ☞ *Doctor doctoratus corruptela doctorum,non dicitur doctor : & caput doctoris honoratur bireto in ſignum certaminis loco coronæ.*

Athletæ. Athletæ, & præſides, & magiſtratus,
dum ſunt in magiſtratu,à tutelis & cu-
ris,quæ ſunt munera ciuilia excuſantur.h.d. vſq; ad §.
dat.Ibi:excuſationẽ.de quibus autẽ athletis intelligatur, ſta-
tim ſequetur:ſed qui,&c.Ibi:ſacris.illi tantùm,ſecundùm Dy.
Ibi:certaminibus.& cùm aſſecuti ſunt victoriam, & gloriam,
aliàs nõ.C.de athletis.l.j.lib.x.ſecundùm Dy.Glo.oppo.duo-
bus modis.Primo oppo.de l.ſiue hæreditaria.coniuncta l.ij.in
fi.de his qui no.infa.Et reſponde vt in gloſ.& intellige de cer-
taminibus ad delectationem Principis,vt patet in d.l.j. Item
oppo.de l.j.in princi.Et reſpon.vt in gloſ.& intelligas de illis,
qui certant virtute propria,non corruptela aduerſarij. Et per
1 hoc dicebam in d.l.j.ſecundum domi.Anto.† effecti doctores
per corruptionẽ doctorũ,non videntur doctores. Iſte tex.alle
gatur in argu.per Iac.de Areti.q; caput coronatur in ſignum
honoris.Quod facit ad biretum,quod conuentuatis imponi-
tur,quod debet eis imponi tanquã vincentibus in certamine,
qui videtur ter certaſſe, ſemel in examine, priuato,& ſemel in
publico,& ſemel quando conuentuantur, vt dixi poſt domi-
num Andream de Piſis in d.l.j.

1 ☞ *Tutela eſt munus publicum authoritate, ſed utilitate priuatum.*
3 *Antiani & alij officiales cõmunis,dum ſunt in officio,an teneatur ſoluere gabellã.*
2 *Munera ordinaria quæ ſint.remiſſiuè.*

Gentium. Non habet ſummariũ. Ibi: quo.id eſt, quo-
uſq;. Gloſ.opponit duobus modis:& quæ-
rit de vno. Oppo.Inſtit.eodem in princ.Reſponde vt in glo.
1 Et nota quod tutela eſt munus publicum† authoritate , ſed
vtilitate priuatum.Facit ratio gloſſæ ad ea, quæ dixi ſ. ſoluto
matrimo.l.j. Gloſ.oppo.de l.fina.in princi.j.de mune.& ho.
Reſponde vt in gloſ. Deinde oppo.de l.tutoribus.§. fina.de
2 adminiſtra.tuto.& reſponde vt in gl. †Vltimò iſte tex.præ-
ſtat argumen.ad id quod not.gloſ.in l.honorem ſuſtinenti.de
mune.& hono.quòd officiales communis, dum ſunt in offi-
cio : vt ſunt antiani ciuitatis , non teneantur ſoluere gabel-
lam. Contrarium not.gloſſ.C.de exac.tribu.l.actores. libro
x. Guliel.format hanc quæſtionem in l. neminem . C. de ſa-
croſanct.eccle. Dic quòd onera ordinaria teneantur ſubire,
cùm nemo ab illis excuſetur : extraordinaria ſubire non te-
3 nentur,per l.j.C. de vaca.mune. Quæ† autem ſint ordinaria,
plenè not.C.de ſuperindi.in rubri.libr.x.C. de cadu.tollen.l.j.
& in d.l.actores.

1 ☞ *Tutori pupillus expenſas facere non debet.*

2 ¶ Quãdam gl.alleg. ꝙ priuilegiatus non vtitur contra priuilegiatũ priuilegio suo. De quo est tex.etiam in l.fi.§. exceptis.C. q po.in pig.ha.& l.non solum.§.de illo.

Tutela. Summaui cum pręcedentibus. Ibi: munus.quo ad vtilitatẽ principaliter. Ibi: pertinet accipere. Vide quod est.j̃. Ibi: prouinciale.i. patrimoniale. Et dicitur prouinciale, ex eo, qa prouinciales sunt, qui soluunt tributa de patrimonijs eorum. Glos.opp. Insti.de his qui sunt sui vel alie.iur.§.penul. Et respõde vt in glo. Facit pro eo quod dixi.s̃.sol.matri.l.j. Oppo.de l.fin.s̃.de mune.& hono. Respõde vt in glo. Quærit gl.quomodo nõ pertinet hoc onus ad impensam? Et respõde vt in glos. Quæro à te, vides
1 ꝙ tutor nõ debet facere expensam pupillo: quid ecõtra: † nũquid pupillus debeat facere tutori expensas. Dicas breuiter ꝙ nõ per l.paupertas.j̃.eo.titu. quia si pupillus teneatur facere expensas tutori, non esset iusta excusatio ꝙ oporteat laborare tutorẽ propter victum suum. Pro hoc facit Insti.e.§.item propter paupertatem.& plenè dixi. Insti.de tuto.in prin.

1 ☞ *Modica iniuria uidetur remissa.*
2 *Dictio, uel, ponitur exceptiuè uel expositiuè.*
3 *Accusatio maioris partis bonorum, an caufet inimicitiam capitalem.*

Dat remissionem. Primò ponit regulam & exceptionem. Secundò ab exceptione excipit: vt patet in litera. Et vide pro intellectu huius §.ea quæ no.& quę dixi plenè Insti.eo.§.item si propter inimicitias. Glo. quærit de quincꝭ. Primò quærit de cuius parte ꝓuenit hæc culpa. Et respõde vt in gl. Et idem sentit glo. sequẽs. quod satis videtur æquum: & sequitur Pet.in d.§.item si propter. licet aliter sentiat glo. ibi: quærit glo. quæ est ratio diuer-
1 sitatis à ver. vt supponatur. Et responde vt in glos. † Aduerte tamen glos. distinguit: Aut fuit magna inimicitia, vel offensa, vel fuit modica: quia magnam non videtur remittere, modicam sic: argu. j̃. de adimen. lega. l.iij.in princip.& in fi.& l.
2 iiij. Et habes etiam ex glos. not. † ꝙ verbum vel, ponitur exceptiuè: aliàs ponitur expositiuè. Quęrit glo. qualiter potest testator facere ꝙ efficiatur debitor. Et responde vt in gl. De-
3 inde quæro: † pone ꝙ testator accusauerat istum de tali crimine, ex quo veniebat publicanda tertia pars bonorũ, vel maior pars, vel quia duæ partes: nunquid dicatur ista capitalis inimicitia, ita ꝙ possit se excusare à tutela filij? Quædam glos. dicit ꝙ accusatio maioris partis bonorũ non contrahit inimicitiam capitalem. Ita tenet in l.isti quidem. in fi.s̃. quod met.cau. Tu habes gl. contrariã in §.si verò dicatur odiosus. in auf.de testi. col.vij.& C.de reis postul.l.j.lib.x. quæ sunt vera per l.fi.C. de reuoc.donat. facit quod no. glo. in seq.§.

1 ☞ *Qualitas testis attenditur tempore quo deponit.*
2 *Et si habeo quæstionem de statu cum aliquo, reciproca testificatio locum non habet.*

Amplius. Ibi vide. Et sic si aliquis faceret vel diceret se debitorem vel creditorem pupilli, ad hoc vt habeat excusationẽ ab onere, vel facit se fieri, ꝙ nõ propterea excusabit, sed demũ si bona fide hoc facit, secũdùm Ia.de Are. Opp.gl.de §.item is. Insti.eo. Et responde vt in glo. Deinde
1 iste.§.facit arg.† ad quæstionẽ quã no. glo. in d.§.si verò dicat odiosus. in auf.de testibus. ꝙ si tẽpore, quo aliquis reddit testimonium contra me, erat inimicus meus: licet tẽpore aperturæ ꝙ nõ inueniatur: tũ nõ valet dictũ: quia inspicimus tempus dati
2 testimonij: sicut hic tẽpus quo datur tutor. † Itẽ pręstat argu. ad aliud, ꝙ si habeo quæstionẽ cũ aliquo de statu, ꝙ ille nõ potest reddere testimonium contra me: nec ego contra eum.

De rusticis. Ibi: humilibus. Et intelligo humilem in ista materia sicut in l.humilẽ.C.de incest. nup.arg.eius qd̃ no. Insti.de pub.iudi.§.ij.cùm quo concordat Insti.de iniur.§.atrox. Glo.opp.duobus modis: & quærit de vna q. Oppo.de l.certi iuris.de iudi.& de leg.ñ.C.de postu. Responde vt in gl. quia illæ cõcordant. Opp.de §. similiter. Et respõde vt in gl. Item opp.de l.si vni. aliàs incipit, Põponius. j̃.de re iudi. Glo. nõ soluit. Sed solue quod ibi iudex erat literatus, licet in casu illo iam cepta quæstione dubitaret de facto & de iure, quod resultaret ex illo. Secus si esset omnino illiteratus: quia loquitur. l.certi iuris. hic autem loquitur in tutore. in quo non exigitur ꝙ sit literatus, sed tantùm exigitur experientia factorum. Sic dicimus in Potestate vel rectore: vt no. in d.l.certi. & si illam non habet, bene excusaretur. Quærit glos. nunquid in rustico distinguemus vtrum sit sagax vel non? Et responde vt in glossa.

1 ☞ *Qualiter probetur paupertas.*
2 *Et qualiter quis dicatur impar oneri iniuncto in fine. remissiuè.*

Paupertas. Ibi: imparem. inopia intolerabili, vt not.C.de decur.l.ad subeunda.& s̃. de mune.& hono.l.cura.§. inopes. secundùm Dy. Et
1 aduerte: quia † secundũ Iac.de Are. illa lex distinguit gl. positam in l.secũda.& l.cũ de lege.de ꝓba. Ideo dicas & melius, vt no. in l.si verò ꝓ cõdẽnato.§.qui pro rei qualitate. s̃.qui satisda.cog. Facit ad hoc s̃.de lib.agno.l.fin. quia paupertas probatur per famam: quia aliter probari non posset: argu. j̃.de flu.l.j. §.fluminũ. secundùm Iac.de Areti. Facit quod no.C.mand.l.si pro ea.& in auf.de æqua.do.§.illud.col.vij.& plenè dixi in repe.l.si cõstante. quia hic Iac.de Are. loquitur imperfectè quãtum ad intellectum huius legis. Glos. opponit vno modo, & quærit de vno. Primò oppo.de pericu.tuto.l.j. Et responde vt in glos.& ibi dixit glossa, talem. scilicet subaudias pauperem, de quo loquit hæc l. Facit ad hoc Insti.de excu.tut.§. sed & ꝓpter. Itẽ opp.gl.de l.suspectus.& l.suspectũ.s̃.ti.j. Sol. vt in gl.
2 & facit Insti.eo.§. sed & ꝓpter paupertatẽ. Quærit † gl. quis dicatur impar oneri iniuncto. Et responde vt in glos.

1 ☞ *Qui pluribus iuribus uti potest, uno cassato ex alio uocatur.*
2 *Priuilegio remoto remanet quis in iure comumni.*
3 *Nepotes, non continentur appellatione filiorum.*
4 *Miles quòd sit tutor filiorum commilitonis.*
5 *Presbyter quòd non compellatur esse tutor filiorum compresbyteri.*
6 *Presbyter usq; ad quem gradum cogatur esse tutor agnatorum suorum. remissiuè.*

Sed & milites. Ibi: honoris. quia fuerunt socij in honore militiæ. Ibi: aduersus. † Not. ꝙ qui pluribus iuribus potest vti, vno cassa-
1 to ex alio vocatur. † Item not. quòd remoto priuilegio remanet quis in iure cõmuni: vt j̃. de adul.l.miles.§. sexaginta.& l. administrantes.§.fi.& l.propter.§.fin.j̃.eo.de vulg.& pupil.l. sed si plures.§.filio. secundum Iaco.de Areti. facit.C.de adul.l. iure mariti.& l.auxilium.s̃.de mi. Facit l.quoties.j̃.de reg.iur. Ibi: cum reliquis. subaudi, qui non sunt nepotes. aliàs est in litera, reliqui verò, qui cum reliquis. non habes necesse subaudire. Glos.oppo.vno modo, & quærit de vna quæstione, & inducit arg.ad vnum. Oppo.de l.j.§.idem Nummio.de quæst. Glos.non soluit. Solue vt ibi no. Ad alias leges, de quibus. j̃. opp. quia illud est propter delictũ suum, ex quo non debet cõsequi præmiũ. Quærit glos. quæ est honesta missio? Rñ. vt in
3 glo. Et inducit glo. in arg. † ꝙ appellatione filij, nõ cõtinentur nepotes. Et est ratio: qa ista lex indulget contra ius: & ideo nõ extenditur, secundũ Iac.de Are. j̃.de verb.sig.l.liberorum. De quo plenè dixi. j̃.de liber.& posthu.l. Gallus.§.instituens.
a Habetis quãdam glo.[a] quæ est super verbo fortior: quę est interlinearis obscura. Et ideo cũ dixit, ex vna damnũ. dicas scilicet indicatur † quia cogitur esse tutor filij cõmilitonis. Vel
4 dicas, ex vna dãnum, scilicet ex parte pupilli. & quod sequitur in glo. ex alia parte. dicas, s. militis, qui vitat laborem: quia nõ cogitur esse tutor, nisi tãtũ filiorũ cõmilitonis: & sic causa cõmilitiæ est fortior quã causa militiæ. Item tex. facit † pro eo qd̃
5 no. Gul.C.de epi.& cle.auf. præsbyteros. scilicet ꝙ presbyter debet esse tutor filiorum cõpresbyteri secundũ Ray. Ibi: contra. ad hoc respondet ꝙ in militia seculari: ibi in militia spirituali. Facit auf. gazaros. C.de hære. Nam cũ tantùm excipiantur agnati, vt patet in auf. presbyteros. ergo ĩ alijs sec'. Quæ-
6 ro † tamen à te vsq; ad quem gradum compellantur esse tutores agnatorum suorum? Gul. in auf. presbyteros. tenet ꝙ vsq; ad quartum gradum. diximus in auf.de eccle.tit.& habes glo. ordinariam Instit.de excus.tu.§.idem & in milite.

1 ☞ *An filius militis dimissi sine ignominia, habeat excusationem à tutela.*

Qui ignominiose. Aliàs incipit qui nimirum. Ibi: priuilegium. quia habentur pro non militãtibus: quia ignominiosè missi sunt. Ibi, filij. quia habent priuilegium in hoc, vt alij milites eis tutores dentur, quod priuilegium in filijs istorum militantium ignominiosè cessabat. & hoc vult text. Glos.oppo.vno modo, & quærit de vno. Primò oppo. de hac eadem l.§. sed & igno

1 & ignominia. Solue vt in gl. † Quęrit gl. nũquid filius militis dimissi absq; ignominia habeat excusationẽ à tutelis. E respõde vt in glo. Vel dicas ꝙ aut filij habent patrẽ vnũ in cuius potestate sunt: & tunc trãsit ad eos priuilegiũ: vt in cõtrario: arg. C.de episc.& cleri.l.ij.ĩ fi. Vel dicas ꝙ etiã viuẽte patre. Aut filius recipit tutelã patre nõ cõsentiente: & tunc ex persona patris nõ excusatur. Aut ex volũtate paterna: & tũc pater videat renũciare priuilegio suo. & sic nulla causa excusatur, secũdùm Iaco.de Areti. dicit ipse ꝙ hoc debet intelligi de filijs illorum ignominiosè missorum, vt dixi super text. De hoc an priuilegium patris transit ad filios, habes per Gul. in d.l.ij.C.de episc. & cle.& dixi.C.de profes.& medi.l.magistros. lib.x.

Qui olim. Ibi: dati.& filijs priuatorum. Ibi: obligabũtur. si excusationem cõpetentẽ nõ ꝓponãt. Gl.opp. vno modo de l.j.§.si autẽ.s̃.eo.& respõde vt in glossa.

Quandoque autem. Ibi: tẽpus. ad quod fuerũt assumpti: quia habent tũc excusationẽ perpetuam, vt dictũ est. Ibi: militię, licet fuerit assumptus in maius tempus vigintí anno. Quærit glos. de vno, quæ est ratio ꝙ nõ habẽt immunitatẽ, nisi intra quincꝭ annos. Et respõde vt in glo. quod nõ videtur verũ: quia haberet tunc maius tempus ille, qui est absolutus intra quincꝭ annos, quàm ille qui est absolutus post quincꝭ annos intra octo, qui habet tantum vnum, vt in versi. qui autem post. secundũ And. de Pisis. Et hoc si tu habes in tex. sicut ipse habuit, videlicet ꝙ si post quinquennium anni excusationem habet.

Qui autem. Suprà dictum est de his qui militant extra ciuitatẽ. Romanã: hic de his qui in ciuitate Romana eam custodiendo de nocte. Ibi: militauerint, in toto tẽpore, quo fuerat electus secundũ Dy. ibi: remissionẽ, etiã si compleuerit tẽpus, ad quod fuerat assumptus, secundum Dy. Ibi: vacationẽ. alicuius tẽporis. Ibi, credit vt ꝓ hoc habeat excusationem. Ibi: legionarius. i. qui legitimè militauerit. Ibi: absolutus. scilicet cum milite. Ibi: tutor. scilicet alterius, qui in eadem regione militauit. Oppo.glo. vno modo, & quærit de vno. Oppo.de §.plane.& responde vt in glos. Quærit glos. nunquid sit licitũ Romæ morari ei, qui est remissus cum ignominia. Et responde vt in glossa.

1 ☞ *An pater nanciscatur curam legitimam filij puberis, sicut nanciscitur tutelam impuberis.*

Iam autem. Ibi: testantur. hoc quod sequitur, ibi scilicet, ignominia. cõstitutionẽ corporalem. Ibi: tutelis. id est, à tutelis, quæ iungunt ĩ vrbe. Ibi: q militauit. scilicet finito tẽpore militiæ ad qd̃ fuit assumptus. Per, eũ perfectionẽ significat. l.ij.de adul.§.perfecisse.& j̃.de verb.signi.l. vrbana familia.§.pnoctare. Gl.opp.quatuor modis, & quærit de vno. Primò opp.ꝙ impuberi detur tutor, & nõ curator: vt s̃.de tutel.l.j. Respondeo vt in glo. quæ incipit, ad litẽ. sic & impubes appellatur tam maior. xiiij. annis, ꝗ; xxv. minor: arg. de cura. furio.l.pen.& qd̃ ibi no. facit. j̃.e.nõ solũ.§. si libertus. & qd̃ ibi no. Posses tũ respõdere ad cõtrariũ gl. ꝙ curator posset dari impuberi, vt s̃. Opp.gl.ad versic. sed & ignominia. C. de his qui nõ imple. stipen. l.j.& responde vt in gl. Opp.gl.de l.siue hæreditaria. de negotijs gestis. & solue vt in glos. De hoc dicas vt habes per Dy. s̃.de suspec.tut.l. decreto.& ibi dicam.

Opp.gl.de §.qui autem. s̃.ea.l. Et responde vt in glo. quæ incipit, hic no. vel dicas, & melius, ꝙ iste §. loquitur de eo qui fuit electus vsq; ad certũ tempus ad militiam: & completo tẽpore habet immunitatẽ perpetuã. Quòd compleuit tempus, patet per verbum, qd̃ perfectionẽ significat, vt dixi super tex. Prima enim solu. glos. nõ procedit: quia non plus debet operari fictio quam veritas. j̃.de liberis & posthumis. l.filio. s̃.si cert.peta. l.si filius. Sed qui sunt absentes, non consequuntur excusationem perpetuam ante xx.annos, vt in §.qui aũt. ergo nec isti. Ad §. qui autem. respõdeas ꝙ ibi in nocturnis, hic in diurnis, secundùm ea quæ ibi ponit Dynus. Vel dicas, & verius ꝙ ibi loquitur vbi ante tempus habuerat causariam missionem: hic ante tempus perfecerat. Quærit glossa quare pater non est legitimus tutor istius filij emancipati? Et respõde vt in glo. Videtur
1 ergo ꝙ glos. non firmat pedes vtrum pater † nãciscatur curam legitimam filij puberis, sicut nãciscitur tutelam impuberis. Et glo. j̃.cod.l.amicissimos.§. Lucius. tenet ꝙ nanciscatur curã legitimã. Cõtrarium tenet glo. Instit.de fidu.tutorum. in prin.

a ¶ Itẽ. Adde Oldra. consi.iiij.

& de excusatione tutorum. in princ.& s̃.de tutoribus & curada. ab his.l.ventri.& Institu.de cura.& illud verum, vt tenet Pet. in d.titu.de fidu.tu.& de hoc in d.§.Lucius.

Quæsitum. Ibi: & semel. scilicet tantũ. Ibi: quiescẽte. id est, finita. Ibi: rursus, quasi dicat fortificabitur priuilegiũ, vt ad nullã tutelã vocẽtur, secundũ Iaco. de Are. Ibi: quieuerũt. id est, tutelas, & administrationes deposuerunt. Ibi: auxiliẽtur. scilicet finita tutela. Ibi: habuerunt. & sunt finitæ. Ibi: statim. si nõ administrauit, secundũ Dy. vel aliter, si administrationẽ non suscepit. Ibi: autẽ. quod est dictũ in tutela. Ibi: emãcipati. arg. ꝙ pater nõ sit tutor sui filij emãcipati, vt dixi s̃.proxi.§.& l.amicissimos. secundũ Iac.de Are. Iste enim tex. nõ potest bene ad tutorẽ referri: qa tũc non esset legitimus tutor eius. Insti.de legi.pa.tuto.in princ.& no. j̃.eo. l.si quis inter tres. omnes gl. sunt exposita, nisi quæ quærit de duobus. Quærit glo. nunquid cõpelluntur plures simul suscipere. Et respõde vt in gl. Secũdò quærit: pone ꝙ suscepit vnã tutelã priuati: nunquid cõpellitur ad aliã? Responde vt in gl.

Primipilarii. Ibi: mortuis.& nõ erat in actu, secũdũ Dy. Ibi. primipilarius, mortui post reuersionem. Oppo.glo.de l.officiales.C.de epis.& cleri.& responde vt in glo.

Stribunus. Ibi: permilitauerit. expone s̃.eodẽ. l.proxi.in prin. Gloss. opponit vno modo de l.s̃.proxi. Solue vt in glo.

1 ☞ *Baruerij qui debent habere tot pro milliari, si uadunt per circuitus ut uia sit longior, tamen plus dari non debet quàm per rectam uiam.*

Non solum. Ibi: fuerunt. Not. ꝙ quicunq; abest causa Reipublicæ habet annũ post reuersionẽ vt ad tutelas nõ vocetur, vt hic, & Insti.eo. §.itẽ qui Reipub. Ibi: deposuerunt: qa in militia habuerũt secundũ Dy. Ibi: debẽt. Nt. ꝙ aliquid cõtra iniungẽdũ proficit, quod nõ proficit contra iniunctũ: vt hic. sic econtra: vt j̃.eo.l. spadonẽ.§.j.secundũ Iaco.de Are.& j̃.l.proxi. Ibi: rectã. Not.
1 argu. † contra baruerios, & apparitores, qui accipiũt certum quid pro quolibet milliari ꝙ si circuncant multũ, & non vadant per viã rectã secundũ quod debẽt, ꝙ non debent habere salarium pro via quam faciunt: sed pro ea quam facere debebant, secundũ Iacob.de Are. Facit ad hoc C.de nauicul.l.fi.& suprà si quis cau.l.ij.§.penul. Nicolaus.

IDem Vlpianus.

1 ☞ *Certa scientia Principis in rescripto, an sufficiat absque clausula, non obstante.*
2 *Monachus effectus episcopus liberatur à monachatu.*
3 *Delinquens ante clericatum an debeat conueniri coram iudice ecclesiastico.*
4 *Doctor uocatus à Principe post collectam susceptam licitè illam retinet.*
5 *Ius Principis in translatione domicilij excusat à tutela.*

Sunt & alii. Ibi: transmigrare. tene menti istũ tex. Gl. oppo. duobus modis. Primo opponit de l. penul.s̃.de iurisdi.om.iudi. Solu. ibi transtulit proprio motu: hic ex concessione Imperatoris. Itẽ opponit de l.quidã relegatus. de reb.dub.& recitat gl. vsq; ad ver. idẽ sunt. nam versi. alij. habet implicare: vt l.quidã. Solue vt in glo. quia pluribus modis potest implicare, vt in glo. Quærit glo. nunquid sit necessarium vtrunq; interuenire. & respondet, & bene. Ex isto
1 tex. not. ꝙ † si Princeps cõcedat aliquid ex certa scientia, licet non dicat, non obstante lege: tamen sufficit. Tu habes per gl. in l.fi.C.si contra ius vel vtili. publi. Habes contrariũ isti d.C.
2 de aquæduc.l.omnis. lib.x.& ibi dixi. Item præstat † ista lex argu. secundũ Guli.C.de episc.audi.l.si qui quòd si aliquis erat monachus, & fuit translatus ad dignitatẽ episcopalẽ quòd liberetur ab onere monachatus. quod est verũ in onere: secus
a in honore: vt j̃.ad municip.l.municeps. Itẽ[a] inducitur in ar-
3 gumen. † ad quæstionẽ quotidianam, scilicet quòd delinquẽs factus clericus post delictum, quòd debeat conueniri coram iudice ecclesiastico. Nã vides hic ꝙ trãslatio facta iussu Principis excusat à tutela iam suscepta. Ad hoc facit de vacatio.

mune.l.prætor.ibi,vel si qui sacerdotium,&c.& in.§.si post.& l.is honoribus.§.auctis.eod.titu.& s.si quis cautio.l. qui autē. & j.eo.l.iurisperitos.& l. spadonem. Facit s.de arbi.l.non distinguemus.§.sacerdotio.Facit ad hoc.j.eo.l.post susceptam. & s.de libe.agnos.l.siue.§.quia Plautianum. In contrarium facit.l.cum quēdam.s.de iurisdi.omnium iud.& de iudi.l.si quis postea.& s.eo.l.ij.in princi.& j.eod.l.tutor petitus.Dic secundùm Dy.aut est certum q̃ ipse facit propter delictum:& tunc non debet excusari,per l.hos accusare.in princ.j.de accusa.de bonis eorum.l.fi.in fi.& l.j.& de adult.l.si maritus.§. legis Iuliæ. Aut est certum q̃ non fecit ad euitandum crimen: & tunc debet excusari.Ita intelligas primò allegata.Facit l.hos accusare.§.hoc beneficio.de accusa.Aut est dubium:& tūc aut ipse facit postquam incipit inquiri contra eū per inquisitionem seu accusationem:& præsumitur fecisse in fraudem:vt dicta l.fin. de bonis eorum. Aut non erat accusatus quando ipse se fecit clericum:& tunc non præsumitur fecisse in fraudem:vt d.l.fi. De hac quæstione habes p Canoni.in Decretali.in c.j. de oblig.ad ratioci.& diuersæ fuerunt opiniones.Ioan.Andr.tenet q̃ siue sit criminalis,siue ciuilis,si sit in personā districtio, causa debeat agi coram ecclesiastico iudice.Ratio:quia etiā si ipse clericus vellet, non posset renunciare priuilegio suo, adeo q̃ capiens eum non excommunicetur. Si verò sit ciuilis, vel criminalis,& districtio non sit in personam: tunc debeat agi coram seculari.Et hoc verum,nisi prius fuisset facta districtio in personam,quia carceratus,& postea clericus factus:quia tunc non valeret,nec prodesset sibi aliquid:quia priuilegium clericatus prodest sibi in eum casum,in quo reperit eum,&c.Et istā
4 opinionē Ioan.Andr.intellexit esse verissimā. Vltimò† allegatur iste text.q̃ si aliquis doctor post susceptam collectā fuerit vocatus à Principe,q̃ possit lecturā dimittere,& collectam retinere.& facit qd no.per Ray.C.de cad.tollen.l.j.§.ne autē.
5 Quæro ad† quid est necessarius iussus Principis in translatione domicilij,cùm quilibet possit transferre domiciliū proprio libito:vt l.libert'.§.j.j.ad munici.& l.assumptio.c.tit.Dicit Iac.de Are.q̃ iussus Principis est necessarius,vt habeat excusationem à tutela:alioquin periculum spectat ad eum.

1 ☞ *Octo dicuntur pauca.*
2 *Ratio quare à datione tutelæ non appellatur.*

SCire oportet. Ibi:hoc aūt. scilicet q̃ non habeat necesse ,puocare à datione. Ibi:tutoribus.differunt tñ in octo,quæ habes no.in
1 l.ventri.de tut.& curato.da.ab his.Et sic no.† q̃ octo dicūtur pauca. Dicā in l.j.§.hoc aūt.j.ad Silla.Ibi:auferētes.id est, approbātes,fm Dy.Glo.opponit tribus modis. Opp.de §. qui aūt.Instit.co.Solue vt in glo. Item opponit cōtra.de l.j.C.de confir.tuto.Solue vt in glo. Item opp.de l.j.§.si quis . & de l.
2 noiationes.& l.veteranis.Solue vt in glo. Quæro à te,† quæ est ratio q̃ à datione tutelæ,vel curæ nō potest quis appellare? Oldra.reddit rationē pulcherrimā,quę est Guliel.tutores quādoq̃ sunt legitimi:& si diceremus tutores appellare posse à datione tutelæ,appellaretur à datione legis,qd nō potest fieri:vt in l.fi.j.de verb.signi.Præterea interdum tutores sunt testamētarij:& appellatio est,quæ corrigit primā sententiā.j.de appella.l.j. Ergo si diceremus appellari à datione, sequeretur q̃ appellaretur à sententijs priuatorū.Si verò detur à iudice, est ratio vt facilius consulatur pupillis:quia proponet tutor excusationem coram illo qui dedit eum tutorem,& sic facilius cōfirmabitur:arg.C.qui & aduersus quos.l.ij.Facit quod not.ī auf. de test.§.quia vero.Quilibet enim affirmat, vt illud quod fecit,perficiatur.De hac ratione Oldr.tangit Gul.in l.hi qui accusilia.C.de appella.vbi ponit illam rationē,quæ videtur dicere totum econtra,vt probatur per glos.C.de temp.appel.l.j. & habes per docto.in d.l.hi qui.vbi plenè dixi.& no.per Pet.Insti.eo.§.qui autē.Et licet hæc ratio Oldra.sit satis bona:tamen plenius dixi in d.§.qui autem.Nicolaus.

Multa vero. Ibi:accedere.dicit gl.&c.Dic simile habes Institu.quib.mo.ius pa.po.soluit.§. p̄terea.Ibi, excusabit,& excusationē ,pponet. ,psequet tñ intra quatuor mēses numerādos à die noiatiōis.& cognitiōis.j. eadē.l.§.quinquagīta.fm Iac.de Are.& Dy.Ibi:nō fecerūt excusationē intra quinquaginta dies.ibi,qui aūt.hic ibi cognouit hic facias a.& in versi.extra hos facias b.ibi hos scilicet datos pro quibuslibet.xx.milliarib'.ibi,sciētiæ.q.d.nō solū legitimis,& datiuis daē p̄dictū tēpus,sed etiā testamētarijs fm Dy. Quærit glo.de vno,à quo tempore incipiant isti dies.Solue vt glo.

1 ☞ *Si aliquis uocatur ad aliquod onus,debet sibi denunciari.*
2 *Tutor qui fuit confirmatus quando possit se excusare.*

Oportet. Ibi:manifestari.Nota q̃ cum aliquis vocat' ad aliqd onus,debet sibi denunciari,vt hic,& C.
1 de decu.lib.x.l.ij.secundū Iac.de Are.Ibi:ad domū. Nota† q̃ hic ponitur alternatiuē:igitur sufficit alterum tantū,scilicet q̃ citetur ad domū,vel personaliter.plenè dixi de libe.agno.l.j. in prin.Glos.opponit de l.quidam relegatus.de rebus dubijs. Et responde per gl.quæ incipit,sic loquit'. Et ad istud contrarium respōdet in versic.extra hos.licet istum versicu.legerim in præcedenti.§.& dic vt in gl. Item ad dictum versicu.extra
2 hos.opponitur de l.Caius.j.eo.titu.Solue vt in glo.Nota† ex ista glossa q̃ ille,qui fuit confirmatus, pōt se excusare. Cōtra hoc opponit' de l.iurisperitos.j.eo.Dic secundùm Iac.de Are. q̃ aut fuit confirmatus consentiens,& nō potest postea se excusare:aut inuitus,& potest:vt l.Nesennius.j.eo.secundū Iac. de Areti.ita intelligas glo.quæ videntur inuicem contradicere.s.de confir.tut.l.ij.& l.fi.& glos.huic contrariam habes.j.in d.l.Caius.& in d.l.Nesennius.

1 ☞ *Dictio à,ponitur exclusiue.*
2 *A uerbis receditur, & mens seruatur, quando ex uerbis simpliciter intellectis iniquitas resultat.*

Aliud autem. Ibi:enim.Nota in versiculo† ibi à.qd dictio à,ponitur exclusiuē,vt infrà di
cam.Ibi:à centū sexaginta . postpone literā & dic rationē esse
2 cū sexaginta.Ibi:vult.† Nota q̃ quotiescūq̃ ex verbis simpliciter intellectis resultat iniquitas:tūc à verbis recedim' & seruamus mentē.Ibi:veteres,dicit gl.&c.Nota istā gl.ibi : in via. id est,in dilatione data occasione viæ.vel dic,in via.id est, pro via,fm Dy.Glo.opp.vno modo,de l.prospexit.j. qui & à quibus.Solu.Per hoc habetur locus qñ est scripta mens cōtra verba.Ibi nō erat mens scripta,vt habes.C. de legi.l. non dubium. Vel solue vt habes plenè per doc.C.quæ sit longa consuetu.l.j. & vide quod dixi post Pet.Insti.eo.§.qui autē. Item de dictione à,vide quod no.Cy.C.de nupt.l.à calīgato.

1 ☞ *Sententia lata contra ius litigatoris, errore non expresso non ualet fauore minoris ætatis.*
2 *Sententia quando in primo iudicio fuit quæsitum de falso, an retractetur propter falsum.*
3 *Sententia lata post triennium quòd non ualeat ipso iure.*
4 *Restitutio concessa post quadriennium quando non ualeat ipso iure.*
5 *Stante statuto quòd Potestas expediat omnes causas intra duos menses, sententia postea lata an sit nulla.*

Consequens. Ibi: ciuitatis. quæ nō est subiecta iurisdictioni dantis,secundùm Dy.& secū-
dum expositionē gl.quæ est verior.Ibi:excusationē.post legitimū tēpus.Ibi:dimissus per snīam.Not.§.ita singularē,sicut est
1 aliquis in mūdo in materia sua.† & dicit q̃ sententia lata cōtra ius litigatoris nō expresso errore in sententia,non valet ipso iure:sed hoc est fauore minoris ætatis,vt statim dicā. Glo.opp. quatuor modis.& quærit de vno. Primò recitat quæstionē:qa melius recitat' hoc modo:& ideo quæro qualiter iste tutor fuit excusat'. Dic vt in glossa. Opp.gl.de l.seruo inuito.§.cū prætor.j.ad Trebelli.& istud cōtrariū respicit primā expositionē. Et respōde vt glo.& sic secus in alia sententia q̃ in ista. Et ratio est fauor minoris ætatis.et habes gl.C.si ex fal.alleg.l.fi.& l.iij. C.si ex fal.instr. Itē opp.gl.de l.fi.C.de fide instr. Dic q̃ istud cōtrariū respicit expositiōes sequētes,vel q̃ obrepsit.Et respō-
2 de vt gl.Ista gl.est falsa,† & nullus tangit.Sentit ēm q̃ si disputatū est de falso in primo iudicio,q̃ nō posset postea sententia retractari.Sed hoc nō est verū in excusatiōe tutoris:& habes gl. loquētē verius.C.si ex fal.alleg.l.ij.Et dictū gl.procedit in alijs casib'.Quod etiā intelligas q̃ vbi fuit de falso quęsitū,nō posset postea snia retractari in alijs casib': sed de falso bene posset accusare,fm gl.C.ad l.Aquil.l.ex morte.Vide quod not.C. de adulte.l.adulterij.& de ordine iudi.l.penul.Redeo ad gl.Vlterius opp.j.de re iudi.l.diuus. Sol.Aut quæris qñ ista snia sit lata,&c.tūc istā gl.itellige fm id,qd habes no.in l. si prætor.§. Marcellus.s.de iudi. & vide qd dicā in l.seruo.§. cū prætor.j.

ad Trebellia. Item oppo.gloss.de l.seruo.§.cùm prætor.j.ad Trebel.Solue vt in glo.& not.glo.Certē dic q̃ hucusq̃ gl.fuit locuta bene:tū non facit aliquid ad propositum,sed hoc quod sequit' facit ad propositū.Domini,iste text.facit pro opinione
3 posita in glo.C.de iudi.l.properandū.in prin.vbi tenet† quòd sentētia lata post triennīū non valet ipso iure.Quā glo.tangit ibi Ray.per istū tex.& s.de tut.& cura.da.ab his.l.Seię egressæ.intelligit illā glo.vbi apparet error ex sentētia:aliàs secus,
4 vt ibi dicā. Itē facit iste† text.secundū Dy.pro eo quod not. glo.in l.superuacuā.de tempo.in integ.resti.videlicet q̃ restitutio cōcessa post quadriennīū non valet ipso iure.licet aliqui dicerēt contrariū,tanquā esset lata cōtra ius litigatoris.j.quæ senten.sine appella.rescin.l.j.§.itē cum cōtra sacras. Domini, non inuenietis istā glo.in l.superuacuā. Itē præstat argumē.
5 quod si Potestas† debet ex forma statuti finire intra duos mēses causas,& si finiuerit postea,q̃ sententia non valet ipso iure. quod no.in d.l.properādum.& facit j.iudicatū soluī.l.ij.Perit enim instātia,& sic dicit' lis non cōtestata.sed si lis nō est contestata,non pōt sequi sententia:vt s.de senten.& interlocu.om. iudic.l.prolatā.Item,quia arguimus de tēpore ad locū;vt j.de mili.test.l.miles.& s.si cert.pet.l.vnū.sed si aliquid pmittitur vno tēpore,videt' prohibitū sequēti tēpore:vt s.de iudi.l.cùm prętor.de statulibe.l.statulibe.§.stichus.cū gloss.si pmittatur iudicare intra duos mēses,videt' tacitè prohibitū postea:& est perinde,ac si esset prohibitū expressè,& non valeret sententia: vt s.de iudi.l.iudiciū soluit'.ergo &c.In contrarium facit C.vt oēs tam ciui.quàm criminales.in l.fi.in fin.& de ædifi.priua.l. fina.aliàs est in titul.de operis noui nūciatio.l.j. Quare Ray. sequēdo domi. Andreā de Pisis sic dicit, q̃ aut statuitur tēpus parti,aut iudici,aut actori.Primo casu non potest fieri aliquid post tēpus,siue illud tēpus sit certū quantū ad numerū,vt hinc ad duos mēses,siue quantū ad terminū,vt vsq̃ ad litē cōtestatam, vt s.de iudi.l.de qua re.& l.j.§.biduū.qñ appel. fit.& C. de iud.l.properādū.in prin.& de appel.auf.hodie. & C.de excep.l.si quidē.& sentē.rescin.nō posse.l.peremptorias.Secūdo casu,aut statuit' tēpus iudici,& iurisdictioni , aut iudici tantū. Primo casu post tēpus non pōt sententia ferri:vt l.ij.§.sed si iudex.& l.si iudex.s.de iudi.& de arbi.l.nō distinguemus.§.ex cōpromisso.Aut est tēpus statutū iudici tantū:& tūc etiā post tempus sententia ferri pōt. Ita intelligas casum l.fi.vt oēs tam ciuiles q̃ militares,& c.vt d.l.fin.de ædifi.priua. In tertio casu & vltimo,aut p̄finitio tēporis tantū respicit substantiā actionis,vel instantiā iudicij.Primo casu nō pōt ferri siue duret instantia siue nō:vt C.de dolo.l.fi.& de assef.l.j.& l.ij.§.fin.ne de statu defuncto.Secūdo casu,pōt sententia ferri post tēpus.vnde oportebit fieri alia instātia de nouo, cū illa pierit:vt l.ij.s.iudi. sol.remāsit tñ actio,vt in auf.sed cū testator.C.ad l.fal.& ī auf. de hęre.& fal.§.illud quoq̃.& C.de nauf.l.ij.li.xj.fm And.de Pisis.cui' verba ponit hic Ray.& ī d.l.fi.vt oēs tā ciui.q̃ mili. Facit quod no.Specu.de iudi.dele.§.restat.ver.qd si ī statuto.

1 ☞ *An per iuramentum probetur casus fortuitus.*
2 *Et an ignorantia circumstantiæ faciat, ne quis dicatur contumax.num.2.*

Sufficit. Ibi:ideoq̃.quia sic oportet excusationem proponere intra quinquaginta dies,secundū Dy.
Nota pulchrū tex.ibi:iustitia.id est,q̃ sit iustū ex naturali iustitia cōmendatū. Et sic videtur q̃ nō facit ista litera ad id,quod
1 † allegat' per quosdā, q̃ probatio casus fortuiti fiat tantū per iuramentū:qa illud nō est verū, imò debet illud verè probari. s.de proba.l.in exceptionē.§.j.& j.de re mili.l.iij.§.si ad diē.& l.qui cōmeatus.& s.si quis cau.l.ij.§.quod diximus.secūdū Iac. de Are.Gul.tenet contrariū.s.si quis cau.l.ij.§.si quis.Ray.nō firmat hic se in aliquo, sed audiui ipsum dicentē q̃ aut qs volebat se propter casum fortuitū excusare ab eo, ad quod tenebatur ex cōtractu:& nō potest. Habes gl.C.de fide instru.l.fi. Aut non tenebat' ex cōtractu:& tūc sufficit sacramentū.Dixi
a de hoc C.de naufrag.l.fi.lib.xj[a]. Facit quod dixi post Iaco.de Bel.in auf.vt nulli iudi.§.qa verò. Facit secūdùm Ray.quod no.Spe.de appel.§.nūc breuiter.versi.quid ergo.& quod not. Inno.extra,de priuile.c.cū olim.& per Io.Mona.extra de ele. c.cupiētes.li.vj.& p Archidia.extra,de dolo & cōtu.c.j.e.lib. Facit quod not.lxxxij.distin.c,ppositisti.& xviij.distin.c.pla-
2 cuit.secundū Iac.de Are. Vide † & no.q̃ si ille, qui dicit' citatus,iurauit q̃ citatio nō puenit ad notitiā suā,q̃ debeat credi iuramēto suo,et nō debeat ,pcedi cōtra eū. et dicā de hoc j. d reorū.l.magis puto.& istd sit satis notādū.

a ¶ Libr.xj.Allegatus iste text.per Bart.in l. ij.C.de naufra.quo vide Bar.& docto. in l. iiij.§.prętor.in pe.col. in versi.d. Dy. de dā. infecto.

1 ☞ *Appellās ab oibus grauaminibus illatis,nō pōt ,pseq, nisi illa,ad quorū impositionē nō est lapsum decēdiū.*
2 *Quando præsens in iudicio respondendo libello protestatur quòd non facit animo litem contestandi, iudex potest ei aßignare terminum,intra quem litem contestetur,aliter contra ipsum procedetur.*
3 *Iudex si statuit terminum ad respondendum libello , & in termino reus comparens petit dilationem ad exceptiones proponendas,aliter non respondendo condemnatur in expensis.*
4 *Qui contestatur litem saluis omnibus suis exceptionibus quòd non uidetur exceptiones proponere.*
5 *Proponens exceptiones dilatorias,saluis alijs exceptionibus, q̃ non sunt saluæ, nisi eas expresserit. & sic,*
Exceptio nominatim debet proponi.

b ¶ Quòd si iudex. Vide de hoc per doct. in l.Titiæ textores. j.de leg.j.

Scire. Domini,gl.non facit hic §.sed ego facio,vt melius intelligatis.Ibi:remissionis.i. excusationis , secundùm Dyn.Ibi:nominare.intellige hoc intra decem dies.aliàs post illud tēpus nō auditur.Ibi:nominauit.vide Io.Mo.extra de elec.c.q̃uis.lib.vj.& Archi.de rescri.c.cū in multis.libr.vj. Ibi:cōtinet.s.quo ad processum,nō quo ad iudiciū.Gl.opp.tribus modis:& quærit de vno.Primò opponit de l.rescriptū. de his q.vt indig.& recitat gl.quæ incipit,quo ad nō nominatos,
1 &c.Et sic no.secundū intellectū istum† q̃ si aliquis appellauit ab omnibus grauaminibus illatis sibi per iudicē in aliqua causa,q̃ nō possit prosequi,nisi illa grauamina,ad quorū impositionē non est elapsum decendium,id est,decem dies,qui dantur ad appellādū,vt in auf.hodie.C.de app.arg.huius tex.Redeo ad glo.quæ opponit de l.cōtra maiores.C.de inoffic.testa. Solue vt in gl.Vel dic q̃ ibi dicitur in actore,qui plura auxilia contraria nō pōt simul proponere:vt in l.quod in hærede. §.eligere.de tribu.ac.hic in reo,qui pōt plures excusationes proponere cōtrarias simul.Sed opp.de l.propter litem.§.j.eo.
2 tit.Et dic vt ibi no.clarius.Itē iste tex.alleg.in arg. † q̃ si aliqs est præsens in iudicio,& non vult contestari litem,sed semper cū respondet,protestatur q̃ nō facit animo cōtestandi litē, q̃ iudex potest sibi tēpus præfinire,intra quod litē contestetur: alioquin procedat contra eū tanquā cōtra cōtumacē:non aūt habebitur lis pro contestata:quia paria sunt nō venire,vel venire,& nihil iustū proponere,vt hic vides.Et hæc fuit opi.Iac. de are.Guli.tenet opi.cōtrariā.de quo habes per Cy.& glo.C. quomodo & qñ iud.auf.qui semel.& dixi s.de ven.inspi.l. j.§.
3 ex hoc rescripto.& hoc etiā tāgit Iac.de are.Item no. † ex isto tex.q̃ si iudex dederit terminū reo ad respondendū libello intra decē dies,& ipse venit intra decē dies,& nō respondet , sed petit dilatiōes ad exceptiones producēdas, q̃ debeat condēnari ad expensas:quia licet venerit die statuta,tñ nō facit id q̃ sibi iustum fuit.Facit ad hoc dē opt.leg.l.mācipiorū, secundū
4 Io.& Cy.itē allegatur † per Mar.de Fa.q̃ si aliquis fuit contestatus litē saluis omnibus exceptiōibus suis , q̃ nō videatur propterea exceptionē proposuisse.Itē præstat arg. secundùm
5 Old.† q̃ si iudex[b] statuit terminū parti,intra quē debeat pro-
b ponere exceptiōes dilatorias:ipse aūt vna proposita dicit alijs sibi saluis:propter hoc non remanēt sibi saluæ,nisi expresserit eas.De hoc no.extra,de excep.c.pastoralis.& de proba.c.qm̄ contra falsam.secundùm Oldr.in versi.quinquaginta.Gl.quęrit de vno,quis tenetur probare an sit verum,tutorem se ignorasse.Et remittit ad l.quidam decedens.& l.seq.vbi habes casum q̃ pupillus tenetur probare,&c.

1 ☞ *Excusatio tutoris,an sit in scriptis proponenda.*
2 *Causa excusationis tutoris non delegatur.*
3 *Receptio & examinatio testium,quando committi possit.*
4 *Receptio iuramenti testium an delegetur.*
5 *Exceptio q̃ possit fieri etiam sine scriptis.*
6 *Protestatio an sit fienda in scriptis.*
7 *Positum causa exempli trahitur ad omne simile.*
8 *Sufficit unam de pluribus legibus allegare.*

Oportet. Ibi:testari.quasi dicat:† nō solū pōt proponi viua voce,sed libello in scriptis.Et sic est arg.
expressum q̃ est in arbitrio tutoris,secundū Dy.Gl. simplici-

ter tenet ꝙ in ſcriptis.inſti.de excuſ.tuto.§.qui aũt.& ibi dixi, ꝙ illa debet intelligi ſecundũ iſtã. Ibi:tribunal.i.iudice ſedẽte pro tribunali.nõ aũt corã delegato: qa cauſæ cognitionẽ requirit,ergo delegari nõ põt:vt hic habes ꝑ gl.in ſi.et qd̃ hic ꝓponit Dy. intelligas ꝙ hic vult q̃rere legiſlator,nũqd excuſatio debeat proponi in ſcriptis, vel corã teſtibus. & dicit ꝙ in ſcriptis,vel etiã ſine ſcriptis corã teſtibus.ḥ.d. Iſtud principiũ exponiẽ ſecũdũ Dy.in ver.aliter.vbi quærit nunqd poſsit depoſitiões teſtiũ demõſtrare corã alio ꝗ corã iudice ſedẽte pro tribunali,ita ꝙ poſsit ſubdelegari: Ibi:ſub memoratiõibus.i. teſtiũ productiõibus,ſeu depoſitiõibus:quia in eis poſitę ſunt excuſatiões,vt ſ̃.dixi.ibi:libellos.i.ſcripturã,quę excuſationẽ cõtinet.Gl.op.duobus modis.Primò opp.de l.nec quicq̃.§.j. de offi.procõſu.& leg.Solue vt in gl.No.ex iſta gl.† ꝙ cã quæ nõ eſt delegabilis,vt eſt excuſatio,vt hic in ſi.gl.põt delegari, vt examinatio,& receptio teſtiũ.† An aũt in alijs cauſis criminalibus,& ciuilibus poſsit examinatio,& receptio teſtiũ cõmitti.Dic vt in auẽ.vt defun.ſeu fu.§.illud de teſt.§.quoniã.& §.ſeq.&c.& C.de fide inſtr.auẽ.apud eloquẽtiſsimũ.& ſ̃.de teſti.l.iij.§.diuus.& §.ſequẽti.Sed quæro † à te an poſsit delegari receptio iuramẽti teſtiũ.Tu habes gl.no.C.de teſta.l. hac cõſultiſsima.in ver.depoſitiões.& vide qd̃ notaẽ de arbi. l. non ex oĩbus.et Arch.extra de teſt.c.preſentiũ.li.vj.Et circa cõmiſſionẽ examinatiõis,& receptiõis teſtiũ,vide qd̃ no.Inn.extra, de re iudi.c.cum Bertoldus.& extra,de teſt.c.cũ cã. Redeo ad gl.eſt & aliud &c.ꝙ nõ cõmitti põt.Itẽ op.gl.de l.excuſare.& rñde vt gl.Dñi,iſte tex.allegaẽ pro ſingulari in mũdo, ſecũdũ And.de Piſis,† ꝙ in electiõe rei eſt proponere exceptionẽ in ſcriptis,vel ſine ſcriptis.In hoc cõcordãt etiã Dy. & Ia.de are. in auẽ.hãc aũt q̃relã.C.de nõ nu.pecu.Ad illũ text.rñdet ꝙ ibi excipiẽs proponebat intẽtionẽ ſuã,ſiue exceptionẽ per modũ agẽdi.Volo te ſcire ꝙ Iac.de are.format iſtã q̃ſtionẽ Inſtit. de excu.tut.ſ.nũquid exceptio debeat proponi in ſcriptis, vel ſine ſcriptis.Ipſe ibi nõ ſoluit quæſtionẽ,nec etiã Petr.q̃ recitat dictũ ſuũ in auẽ.hãc aũt querelã.determinat,vt dixi ſuperius. Tu habes gl.no.formãtẽ illã queſtionẽ in l.ædiles.§.itẽ ſciẽdũ de ædil.edic.quæ tenet ꝙ poſsit ſine ſcriptis.& hoc tenet gl. ff. de edẽ.l.j.in prin.quã tene cordi.Et hoc facit ꝙ ꝓteſtatio põt fieri ſine ſcriptis.† Circa qd̃ ſecũdũ Andre.de Piſis ſic dicas,ꝙ aut loqueris in actore,aut in reo.Si in actore:& tũc dicit fieri in ſcriptis.C.de anna.excep.l.vt ꝓfectius.Et eſt rõ:qa ſuccedit in locũ cauſæ principalis,in qua habet neceſsè libellũ in ſcriptis dare:vt in auẽ.offeraẽ.C.de lit.cõteſt.Ergo ſubrogatũ dicitur eſſe eius naturæ:vt ſ̃.ſi quis cau.l.ſi eũ.§. q iniuriarũ. & de nau.fœno.l.ij.Aut proteſtaẽ actor in tali cã,in qua nõ haberet neceſſe agere:& tũc põt ſine ſcriptis arguẽdo à ſpeciali. Sunt enim caſus ſpeciales,in quibus ſcriptura requiriẽ, vt illi q no. in l.cõtrahiẽ.de pig.& C.de pact.l. pactũ. ſed iſte non eſt de illis:ergo &c.Aut loqueris in reo:& tũc regulariter põt cũ ſcriptura vel ſine ſcriptura,vt hic.Fallit in auẽ.hãc aũt querelam. Et eſt ratio:qa ibi releuatur ſaltẽ in vno,ſ.ꝙ nõ teneẽ ex propria confeſsione.Non mirum ergo ſi grauaẽ in alio,vt debeat in ſcriptis proponere:arg.l.eũ qui in prin.de iureiuran.ſecundùm Andre.de Piſis.Ad auẽ.hanc aũt querelã.rñdeo, vt dixi ſuperius,ꝙ ibi per modũ agendi.Ibi:de his. dic circa excuſationem proponendam.Ibi: ſubiectis. & non habet neceſſe ſe excuſare:quia ipſo iure non datur.Ibi:exempli gratia. not.ꝙ illud † quod conſtituitur exempli gratia,trahitur ad omne ſimile.Facit ad hoc de dam.infect.l.damnum.& l. damni infecti ſtipulatio.l.ij.ſecundùm Oldra. & facit l.j.§. ꝙ vulgo. ſ̃.de vi & viar.& l.actionũ.§.in factũ.de act. & oblig. & ſ̃. de cõdi. & demon.l.ſi in diẽ.& Inſti.de excep.§.hæc exẽpli.Itẽ not.ꝙ † ſufficit ꝙ ſubiciaẽ tantũ vnũ exemplum:& ſic facit quòd de pluribus legibus ſufficit allegare vnam:vt hic,et ſ̃.ad leg.Corne.de fal.l.ſi quis obrepſerit.ſecundũ Andre.de Piſis.Ibi:ſuppoſitus.id eſt quem conſtat non eſſe ſuppoſitũ, vel ſuperatũ: aliàs ſi dubitaretur,haberet neceſſe proponere excuſationem vt ſ̃.de iud.l.ſi quis ex aliena.& ſi quis in ius voc.non ierit.l.ij. ſecundùm Dy.Ibi:incola.ſcilicet illius ciuitatis, vnde eſt ille, qui creauit tutorem.Quærit glo.de vna queſtione.dicit enim ipſa,Pone ꝙ adminiſtrauit ille,qui non eſt datus de iure: nunquid noceat,vel quid iuris ſit? Reſponde vt in gloſſ.

Libertũ. Recita gl.& dic fallit in caſu,vt ſ̃. hac ea.l. §.fi.ſecundũ Iac.de are.Ibi: patroni. i. qui ſunt liberti,à quorũ tutela ſe nõ põt excuſare libertus, ſecundũ Dy.ibi,nepotes.vide quod dixi ſ̃.de libe. & poſthu. l.Gallus.§.quidã rectè.ſecundũ Andr.de Piſis. Ibi: ordinem. igitur compellitur ſuſcipere tutelã filiorũ patroni, & aliorum deſcendentium:niſi poterit ſe excuſare à tutela, ſecundũ Dy. Gl.opp.tribus modis.Et primo oppo.de l.licet.§.patronos.ſ̃. de verb.ſigni.Solue vt in gl.dic,& eſt ratio propter iuris præſumptionẽ quæ eſt in l.ſcripto.vnde li.& l.nã & ſi parentibus. ſ̃.de inoffi.teſt.Itẽ opp.de l.cũ ex oratione.ſ̃.eo.Solue vt in gl. Item opp.gl.de l.nequaq̃.ſ̃.eo.Solue vt in gl.quam vide.

Si plures. Opp.gl.de l.nec ſenatorũ. C. eo.titu.Et reſpõdet vt in gloſſ.Domini,hanc ſolutionem tenet Dy.licet glo.aliter notet in contrarijs.

Padonẽ. Quærit gl.de quo ſpadone hic loquiẽ. Et reſpon.vt in gl.& ſic ſiue ſit ex accidenti,ſiue naturaliter caſtratus.

Qui patri. Ibi:patri. ſ. pupillorum. Ibi: excuſationis. concordat.ſ̃.de teſta.tute.l.ex ſententia.Et intelligas ꝙ habeat excuſationem à iure communi.

Scire oportet. Ibi:fuerit.ſcilicet in præteritũ, ſed in præſenti adminiſtrationem deponit. Non obſtat verſi.ſi aũt.ſ̃.eod.Ibi:liberi. ſcilicet pupilli. Ibi:in cura.propter dignitatem ſenatoriã ſuperuenientẽ, ſecundùm Dy.Ibi:erãt ſenatores.alij habẽt ſenatoris.& ita habuit glo.Si habes ſenatores.no.ꝙ pupilli poſſunt eſſe ſenatores.Op.gl.de l.athletæ.cũ ſi.ſ̃.eo.Solue vt in gl.Secũdò oppo.gl.de l.fi.C.de nupt.& nõ ſoluit.Dic ꝙ illud habet locum in matrimonio,qd̃ eſt indiuidua cõiũctio ſecundũ Andr.de Piſis.Ad l. tutor. reſpondeas ꝙ iſtud eſt ſpeciale:vel ibi ſuperuenit priuilegiũ ad impetrationẽ ipſius:hic verò non ad poſtulationẽ ſuã.Querit gl.nũquid intelligaẽ ꝙ iſti ſunt alicuius dignitatis.Soluit glo. & bene ꝙ ſic.Contra illã hic opp.de l.in dando.& l. & qui nõ ſunt.ſ̃.de tut.& cur. da.ab his. Sed iſta intelligitur ſecundùm illam,vt patet in d.l.& qui non ſunt.ſecundùm And. de Piſis.

Neque. Ibi:ratiocinarios magiſtri autem rationales regni habent excuſationem à tutela,ex eo,ꝙ ſuccedunt in locum ſenatorum,& habent adminiſtrationem:argumentum ſ̃.eo.l.athletæ.§.dat remiſsionem.

☞ *Leges Digeſtorum an fuerint factæ poſt aduentum Chriſti.*

Iam autem. Ibi:nõ Iudæorũ.exponit gl.id eſt, Chriſtianorũ.& ſic ſecũdum iſtã expoſitionẽ † habes expreſsè ꝙ leges Digeſtorũ fuerũt factæ poſt aduẽtũ Chriſti in virginẽ.Tu habes gl.cõtrariã in l.Titia.§.fi.ſ̃. de auro & arg.leg.& l.j.ff.de iuſti.& iure.& in rubr.& ibi per Guli. dicã in d.l.Titia.§.fi.ibi:cultus ipſorũ Iudæorũ.vt patet ex verbo,ſine moleſtia ſ̃.poſito.licet gl.aliter intelligat, & male, vt patet per l.generaliter.§.fi.ſ̃.de decu.Rñdeo vt gl.Et ſic videẽ iſta gl.ſentire ꝙ hic ponaẽ ius nouũ additũ à cõpilatoribus,nõ Iuriſconſultis.quod nõ eſt verum.licet gl.ſ̃.verũ dicat,ꝙ aliud erat de iure antiquo:aliud de iure nouo.quantũ in caſu per gl. poſito ꝙ tex.videtur dicere aliud,intelligitur:vt ſ̃.dixi.

Ratiocinatio. Expone vt in gloſſ.& facit ꝙ primò quis debeat præſtare introitũ quam exitũ.Facit ad hoc qd̃ dixi ſ̃.de cõdit.& demõ.l.q̃uis.ibi: numerũ.vnde ſunt immunes à tutelis,ſecũdũ Dy.Tu verò dicas ꝙ nõ cõputatur pro vna tutela:vt hic innuit tex.& bene.

Liberti. In hoc ſcilicet ꝙ excuſentur à tutelis aliorũ adminiſtratores rerum ipſorum ſenatorum.

☞ *An magiſtratus poſſit uindicare iniuriam malè iudicantis.*

Si ciuitatis. Ibi:fuerit.quia dedit malos tutores,vt patet ſ̃.de excuſa.tuto.per totũ.Ibi:tutelis.ſ. per obligationẽ quã cõtraxit:qa malos tutores conſtituit.Ibi: videlicet eãm.ſubaudi prædicta ſimulantur his qui ob honorẽ, &c.quia nõ ſimulantur.aliàs nõ videtur reſponſum ad l. ſi qs tutor.ſ̃.de ritu nup.§.j.cõiuncto ver.quẽadmodũ.in princi.& cogitabitis.Ibi:tutores.q̃ appellanẽ honorarij: vt l. ꝙ ſi fortè. de ſolu.No.hic ꝙ magiſtratus municipalis dicitur Princeps. & allegatur † ꝙ magiſtratus poſsit vindicare iniuriã malè iudicantis.

dicãtis.Et hoc intelligitur ex tex.& ideo dic:dicitur eãm Princeps,vt vidiſtis.& Princeps põt eſſe iudex in propria cã,vt dixi ſ̃.de hæredi.inſti.l.& hoc Tyberius.& ſ̃.de his q̃ in teſt. delen.l.proxi.& Inſti.de vulg.ſubſtitu.in fi.Gl.op.de l. tria onera.& de l.ij.ſ̃.eo.Gl.remittit ad id quod no.ibi,& vide bene.

☞ *An conductor prædij fiſcalis excuſetur à tutela.*

Qui vectigalia. Oppo. de l. j. ne tutor vel curator vec.con.Solue vt ibi, gl.dicit ſec⁹, vel ecõtra dic ꝙ tutor nõ põt cõducere vectigalia, licet q con duxit vectigalia poſsit dari tutor.Per iſtũ tex. videtur opinio falſa,quã tenet Ray.C.de excu.tut.l.coloni.vbi tenet ꝙ cõductor prædij,&c.† No.& dic:Aut loqueris in conductore vectigalis ciuitatis:& tunc habet locũ iſte §.Aut loqueris in cõductore vectigalis fiſcalis:et habet locũ dictũ ſuũ,vt ille excuſaẽ.ſecus ſi cõduceret p̃diũ,vt probaẽ in iſto tex.& d.l. coloni.

☞ *Quandoque quæ non proſunt ſingula,nec multa iuuant.*

Qui iura. No.† quæ non proſunt ſingula,neq; eãm vnita iuuant.Nec obſtat ſ̃.eo.l.excuſanẽ. §. j. & §.penul.& l.neq; natales.C.de probatio.& l.rationes.co.ti.qa ibi loquitur de pluribus imperfectis,qui erant de eodẽ genere:& vnũquodq; poterat per ſe ſufficere,ſi fuiſſet perfectũ:hic loquitur de pluribus imperfectis diuerſi generis:& ſic nõ proſunt ſingula,nec vnita iuuant.Ita intelligatis iſtum §.& C.qui nu.tu.l.vna eſt ratio. quia in habentibus ſymbolum facilior eſt tranſitus:vt l.in rem.§.item quæcunq;.de rei vendi.

☞ *Immunitas generalis ad quæ extendatur.*

Qui accipit. Glo.j.opponit ꝙ debeat habere excuſationẽ,de l.athletæ. §.tutela.ſ̃.eod.Solue vt gl.Dic ad illã ꝙ nõ extendiẽ ad oĩa:ſed tantũ ad perſonalia. Item ad realia extraordinaria,nõ ad realia ordinaria:vt patet C.de mu.patri.l.j.&.ſ̃.de mune.& hono. l. cui muneris. & de vaca.mune.l.his honoribus.Et ſic not.† ſecundũ Dy.ꝙ generalis immunitas nõ prodeſſet ei ad munus publicũ authoritate & vtilitate perſonale.Itẽ ad realia ordinaria. Reſpõdeo ad gl.quæ dicit,hic erat tãtũ vtilitate priuatũ:dic ꝙ principaliter: ſed ſecundariò eſt vtilitate publicũ,vt d.l.athletæ.§.tutela.

☞ *Teſtificata in una cauſa quando proſint in alia.*

Qui abſolutus. Ibi:alterius.& etiã eiuſdem pupilli. Et adde quod not.ſ̃.de vaca. munũ.l. j.§.j.No.in iſto tex.† ꝙ quis nõ põt vti depoſitiõibus factis in vna cã,& in alia.Cõtra qd̃ op.de l.de æta.de mino.vbi lata ſentẽtia ſuper ætate facit ius ſuper omnibus.Solu. Intelligas hũc tex.in eo qd̃ põt mutari curſu tẽporis.Secus in eo,quod curſu tẽporis mutari nõ poſſet:puta quia probauit ſe lxx.ann.Certè ſufficit ſibi in alia cauſa.Ad hoc opp.de l.is apud quẽ.& qd̃ ibi no.C.de edẽ.Solu.Dicas,aut illud qd̃ eſt probatũ ſemel,ſequitur neceſſariò verũ in futurũ vel de natura vel de p̃ſumptione iuris:& tũc acta in vna cã proſunt in alia:puta,probaui me maiorẽ,vel probaui me dñm:& tũc habẽt locũ cõtraria: de arbi. l.pen.de teſt.l.fi.Si verò nõ ſequiẽ ꝙ ſit verũ in futurũ id quod probauerat in præteritũ:tũc habet locũ id quod dicit §.noſter. & ſ̃.de vocatiõe munerũ.l.ij.§.j.ſecundũ Dy.in hoc cõcordãt oẽs.Et ſic habet locũ inter eaſdẽ perſonas.Secus ſi inter diuerſas:& ita potes intelligere hunc.§.& l.is apud quẽ.Facit quod no.C.de libe.cau.l.iubemus.Et vide p̃ Cy.an acta in vna cauſa proſint in alia;vt l.ſi vt proponis C.quo & quando iudex.

Si non extiterint. Ibi iura.& non habeat alias exceptiones.

☞ *Pauper præſumitur officium affectaſſe.*

Eſt aũt. Ibi:remiſsionis.& non põt ſe excuſare.Ibi: patrimonij:id eſt,eius pupilli,qui habet modicum patrimonium ſecundùm quoſdam. Tu dicas ꝙ tutor modicum patrimonium habebat,licet Dy.ſequatur primam expoſitionem.Ibi:factus.& propterea in eius adminiſtratione non gratuatur. Ibi:videtur.ita ꝙ non proderit ſibi ad excuſationem.

Nota ſecundùm eius † intellectum,quòd pauper tutor præſumitur affectaſſe tutelam.Et ſic ſi aliquis pauper inueniatur in officio præſumatur officium affectaſſe,[a] licet illud quod acquiſiuit,non præſumatur habere ex officio:vt patet in l.ſi defunctus.C.arbi.tut.De quo plenè dic vt extra,de poſtula.prælat.cap.j.

Si quis inter tres. Ibi:tutela. id eſt tria onera tutelarũ.Ibi:in numerũ trium tutelarũ:vt excuſetur à quarta. Quærit glo.qualiter habet iſte tutelã filij ſui. Et reſpõ.& bene allegaẽ Inſti.de legi.pa.tu.& ſ̃.de legi.tut.l.tutela.§.fina.

☞ *Pauper cogitur etiam pignoribus captis recipere dotem pro filio,quem habet in poteſtate.*

Si quis. Ver.Iſidorus.aliàs eſt lex.& ab iſto ver.vſq; ad fin.tu habes ſ̃.de diſtra.pigno.l.arbiter.& l.finali vbi habes iſtas leges concor.de verbo ad verbũ.& ideo ibi dicit gl.ꝙ fuit vitio ſcriptoris.& ſic dicere potes hic. Ibi:perſeuerauerit. ergo pater faciebat hoc doloſè: qa fortè pupilli non inueniebãt aliũ idoneũ.& ſic non eſt cõtra l.ij.ſ̃.ad municip. aliàs non procederet ꝙ hic diciẽ:vt plenè dixi ſ̃.ſol.mat.l.ſi cùm dotẽ.§.trãſgrediamur.& facit in arg.iſte §. † ad quæſtionẽ quã dixi Ibi,ſcilicet ꝙ pater cogatur recipere dotẽ pro filio, quẽ habet in poteſtate. De hoc etiã habes per Dy.ſ̃.de ſuſpec. tut.l.fi.plenè dixi in §.trãſgrediamur. In tex.ibi:cõpellatur captis pignoribus, vel mulcta indicta,ſecundum Dyn.& Guil.

Quærit gloſſ.qualiter debet compelliẽ? Reſponde vt gloſſ.in §.ait prætor.vide gloſſ.vide quod ibi nota.

☞ *Habens præbendam in eccleſia, tenetur ſuſtinere onera eccleſiæ.*

☞ *Et tutor datus inutiliter,qui permiſit ſe confirmari,non poteſt ſe excuſare.numero 2.*

Maius. Ibi recuſauerit.hoc qd̃ ponit hic Dy.habes per glo.de verbo ad verbũ.& vide qd̃ no.in l.libertũ.ſ̃.eo.& quod tenet ibi glo. † ꝙ vbi habet aliquis prebendã in aliqua eccleſia, ꝙ teneatur ſuſtinere onera eccleſiæ illius in qua prebendã habet. Ibi:not. ſcilicet tanquã curator.Ibi:cõfirmatus.id eſt,cùm de eo cõfirmando tractaẽ.ita ponit glo.in l. Neſennius.ſ̃.e. Oppo.gl.de l.libertus.C.eo.Solue vt gl. Itẽ oppo.de l. ſpadonẽ.§.j.ſ̃.eodẽ debet allegari.l.ſcire oportet.§.j.Solue vt gl. No.ꝙ † ſi tutor vel curator datꝰ inutiliter ꝑmiſit ſe cõfirmari,ꝙ poſtea nõ põt ſe excuſare:quod cõcordat glo.ſ̃.eo.l. Neſennius.Cõtrarium no.gl.in d.l.ſcire oportet.§.j.ſ̃.e.& optimè dixi. Ideo vide ibi.

On tantum. Ibi:nam & ſi.verum eſt quod dixi ſuprà in genere:nunc dicit in ſpecie.

☞ *Dictio prope,denotat interuallum per ſex menſes.*

☞ *Et quando quis dicatur proximus pubertati.*

Nam ſi priorũ pupillorũ. Ibi:ꝓpe.no. † ꝙ dictio prope,denotat interuallũ ſex mẽſiũ. Facit l.ꝓperandũ. §.& ſi quidẽ.C.de iudi.& per hoc Guil.de cu.ſ̃.de iureiuran.l. qui iuraſſe.in prin.reprobat glo.alibi poſitã,ſcilicet in l.j.in fi. de nouatio.& de reg.iur.l.pupillũ.& Inſtit.de obli.q̃ ex delic. in ſi.& de iuri.ſtipu.§.ſed qd̃ dixim⁹.q̃ † dicũt,ꝙ ꝓximus pubertati diciẽ ille,q̃ eſt in decimo anno cũ dimidio. Nã vides ꝙ deberet dici ĩ maſculo,ꝓxim⁹ pubertati diciẽ ille,q̃ eſt in xiij. anno cũ dimidio,in fœmina q̃ eſt in xj.cũ dimidio.Dy.ẽt ſequitur opi.Guil.in l.j.ĩ fi.ſ̃.de noua. Ego ſuſtineo gl.ex eo qa glo. cõſideraui tẽpus quo pupillus eſt doli capax, ad hoc ꝙ poſsit obligari ex cõtractib⁹ & delictis:in lege nr̃a cõſideraui quo ad finiẽdã tutelã. Facit in authẽ.vt exact.inſtã.do.§.fi.col.vij. Alij ẽt ſaluãt gl.reſpõ.ẽt ad iſtud qd̃ dicit text.ꝙ nõ tollit quin poſsit dici ꝓxim⁹ pubertati.& ille q̃ eſt in x.anno cũ dimidio, ſcilicet vſq; ad xiij.ſemꝑ diciẽ ꝓximus pubertati.qd̃ enim plu-

[a] Officiũ affectaſſe. Et iſte text.allegatur per gloſ.in l.teſtiũ.in princ.in verbo,amittitur.ſ̃.de teſt.in illa q.an teſtis ,ꝓter paupertatẽ repellaẽ à teſtimonio. & dicendũ eſt ꝙ licet ſit pauper, ſi tã non eſt vitioſus nec mẽdax, admittitur:quia non tam ex facultate, &c vt dicit illa glo.& text.in c. quo iure. ij. di.dicit,pauperes & diuites, vna terra ſupportat.xij. q.j.c. clericus. & c.videtes.Ergo ſufficit ꝙ ſit virtuoſus. Facit quod habeẽ in c.ſi qui teſtiũ.de teſti. Si eãm habet artẽ:tũc clarũ eſt ꝙ nõ reputatur pauper, ſi exinde poſſit viuere.gl.eſt in l.ſi quis argẽtũ.de donat. Paupertas eãm nõ eſt de genere malorũ: ſed facit homines fœcũdos,iuxta illud Lucani: Virorũ paupertas fugit. Et multa de inopia habenẽ in l.ſi cõſtante. ſo.mat. Vide tã Spec. in tit.de teſte.§.j.verſi.itẽ qd̃ eſt paup.vbi dicit ꝙ ex ſola paupertate qs nõ repellitur: ſed ſi cõcurrit vilitas & pauptas, fortè ſic: quia ſunt duo vincula,quia pauper,& ſic ſordeſcit. l.quiſqs. in ver. pauptate ſordeſcãt.C.ad l. Iul.maie. & qd̃ habẽt in Cle. in pleriſq;.de elec.& qa vilis,& qa ſit vilis. Gloſſ.antepe.in l. ne qs.de dig.li.xij.dicit ꝙ eſſe cuſtodẽ portarum, aut liminũ,et vẽdere ſal,& cepũ,& ſimilia officia,eſt vile officiũ.& facit qd̃ habetur in l.humilẽ. C.de iceſt.nup.& bal. in c.ſedes apoſtolica. de reſcrip.

ris eſt, vtiq; tanti eſt: vt in l. pe. de in litẽ iurã. & ſic denotat accidentiam facti, & non miniſterium iuris. & opi. Guli. probatur extra de deſpon. impu. c. continebatur. & dixi in dicto §. fi. ibi dum dicit, cogitur prope pubertatem.

1 ☞ *Immunitas aliquando conceditur propter nobilitatem.*

2 *Priuilegium conceſſum caſtro, an videatur conceſſum villis ſibi ſubiectis. remiſſiuè.*

1 **Ilienſibus.** Ibi: no. † q; aliqñ propter nobilitatẽ cõcediẽ immunitas, vt hic. Ibi: Romæ. qa fortè deſcenderũt à Romanis, vel alijs, à quib⁹ Romani, &c. Et facit qd no. Ray. C. de iure dot. l. etiã. De quo dicã j. de leg. iij. l. prędijs.

2 §. Titio. Sed nũquid ſi eſt cõceſſum † priuilegiũ caſtro, videat conceſſum villis ſibi ſubiectis. Dic vt dicam in d. §. Titio. Op. glo. de l. j. in fine ad munici. Solue vt in glo.

1 ☞ *Auctis facultatibus non tenet priuilegium pauperitatis.*

Eos. Ibi: in corporib⁹. ſ. approbatis. Ibi: immunitatẽ. à muneribus, quæ ſunt publica authoritate & vtilitate. & in hoc differt à ver. cõtra. Ibi: exterorũ. i. corũ, qui non ſunt de corpore fabrorũ. Ibi: adauctæ. No. † q; priuilegiũ paupertatis

1 nõ tenet adauctis facultatib⁹. Facit, p hoc j. de vaca. mu. l. his honorib⁹. §. auctis. & de iure immu. l. ſemp. §. negotiatores. & C. arb. tute. l. ſi defunctus. & j. de mune. & hono. l. cura. ſecundùm Iac. de Are. ibi: fuerunt. & negotiatio non eſt aucta aliàs excuſaretur: vt l. ſemper. §. pe. j. de iure immu. Sol. vt in gl. Itẽ gl. opp. de l. ſemper. §. negotiatores. & §. pe. Sol. vt gl. & ita dixi ſuper tex. Itẽ op. de l. ſpadonẽ. §. qui accipit. Sol. vt ibi: quia tutela eſt munus publicũ authoritate, vt ibi notatur.

Non omnia. Tñ innuit in pœnalib⁹, q̃ ſunt publica authoritate & vtilitate. Ibi: priuilegiũ. i. durãte adminiſtratiõe cõceſſum fuit priuilegiũ per habentẽ poteſtatẽ. Gl. op. de l. ſemper. §. negotiatores. Solue vt in glo.

Is qui. Gl. q̃rit quis dicat fungi ædilitate. Et reſpõde vt gl. Simile §. de cõpen. l. ideo. & facit j. eo. l. menſores.

Sane. Ibi: vacante aũt. i. excuſationẽ habẽte. Ibi: eos. i. habentes honores. Ibi: tutelæ nouæ. i. non veteres, ſecundũ Dy. Ibi: vocati. id eſt, excuſationẽ habẽtis. Ibi: nõ eſt ſimilis honor. i. iungitur, propter quem non impediatur tutelæ adminiſtratio. alias bene excuſaretur: vt l. ſpadonem. §. ſi autem. §. eo. & l. propter magiſtratus. & ibi no. Glo. opp. de l. ſpadonem. §. ſcire. §. eo. Solue vt glo.

Domini. Ibi: nauium. id eſt, nauigantium pro vtilitate publica, ſecundùm Dy. Gl. oppo. de l. hi qui. de vaca. mu. Solue vt in glo.

Inquilini. Ibi: à tutelis. ſ. extraneorũ. Et vt intelligatis gloſ. expone vno modo, inquilini. i. aduenæ morãtes in caſtris, nõ ſunt ponẽdi ad tutelas eorũ, qui nõ ſunt de eodẽ caſtro vbi habitant: vel dic q; inquilini caſtrorũ ſunt hi, qui erant deputati ab Imperatore ad tutelã alicuius caſtri: hi bene impediuntur ſuſcipere tutelã illorum, qui non ſunt de illo loco ad hoc vt non impediantur ad cuſtodiam, ſeu curam caſtri ſibi deputatam, & aſsignatam. licet glo. hanc reprobet.

1 ☞ *Mulier poteſt abeſſe cauſa reipublicæ: idem pupillus.*

2 *Cauſa ſapit naturam ſui cauſantis.*

3 *Filij amiſsi in bello quam excuſationem præſtent patri.*

4 *Statutum q; equi mortui in bello emendentur à communi, q; non habeat locum in uulneratis, & poſtea in domo mortuis.*

Bello amiſsi. Iſta lex facit ad pulcherrimã queſtionẽ, vt ſtatim dicam. Ibi: ſexus.

1 No. † q; mulier põt abeſſe cauſa Reipublicæ: idẽ in pupillo, propter verbũ, vel ætatẽ, quod ſtatim ſequitur. Facit ad hoc l. poſtliminũ. in fi. j. de capt. Ibi: ij qui fuerũt an acie mortui. nõ aũt hi qui p;cuſsi fuerũt in acie, & in domo mortui fue-

2 runt. Ex quo not. † q; cauſa cauſata ſapit naturã ſui cauſantis. Facit j. de fun. inſtr. l. fi. In cõtrariũ facit de aduoc. diuer. iudi. l. fori. Sed põt reſpõderi ad iſtũ tex. q; ſit ſpeciale fauore pupillorũ, vt ſtatim dicã in q. extra glo. Quærit gl. nunquid habeat locum in filijs in poteſtate, an in emancipatis. Reſpon. vt in glo.

3 Queerit † gl. tu vides hic q; filij amiſsi in bello proſunt patri ad excuſationẽ: ſed nũquid proſunt quo ad alia. Et reſpõde & bñ q; ſic. Subijcit gl. itẽ proſunt mulieri quo ad hoc vt poſsit adop-

4 tare, & alleg. Inſti. de adop. §. fœmina. Iſta lex inducitur † ad quæſtionẽ vulgarẽ: ſtatutũ eſt Bonoñ. q; equi mortui in bello debẽt emendari ſtipendiarijs: contingit q; equus ſtipendiarij eſt vulneratus in bello, & poſtea mortuus in domo. Certè nõ debet emẽdari. Oportet enim q; ſit mortuus in acie ad hoc vt conſequatur priuilegiũ. In contrariũ facit j. de incen. rui. nau. l. j. §. ex incẽdio. & de dã. infe. l. dãni. §. Sabini. & §. ad l. Aqui. §. huic ſcripturæ. & l. q occidit. §. in hac quoq; actione. & l. ita. & l. inde Neratius. in fi. cũ ſimi. & hoc videt verũ de iure. Sed quia ſtatuta ciuitatis non recipiũt interpretationẽ, dici poſſet q; nõ debeãt emẽdari. Nam nõ eſt de propria ſignificatiõe vocabuli vt illud cẽſeat amiſsum, q; occaſiõe alicuius rei eſt amiſsum: & hãc partem hic ſecutus fuit do. Dy. V[illegible]er. de Bobio tenuit contrariũ pro quodã domino de Sabauuia, qui erat tunc Poteſtas huius ciuitatis, per iura prẽallegata. Ad legem iſtam poſſet reſponderi q; hic tractatur de priuilegio: in contrarijs agitur de iure communi, quod fortius eſt quã ſpeciale ius: & ideo magis extenditur: vt in auf. de non alie. §. quia verò veri ſimile. et ad Velle. l. antiquæ. Vel dicit q; hic inductũ eſt vnum ſpeciale, ſcilicet q; amiſsus in bello intelligãt viuere: ergo nõ põt induci aliud, vt cenſeant amiſsi, qui ſunt percuſsi, & in domo mortui: vt §. de iure do. l. cũ poſt. §. gener. & j. de cõdit. & demon. l. Titio. §. Titio genero. & C. de do. promiſ. l. j. Quæ reſponſiones non placent mihi: quia idẽ inuenitur in quæſtione noſtra: quia non debet ei emendari equus de iure communi, ſed tantum ex forma ſtatuti. Rñ. ad iſtum tex. ſecundũ Andr. de Piſis, ſ. q; hic ſpeciale fauore pupillorum, vt habeant plures qui ſunt tutores eorum. Facit j. de no. ope. nun. l. nam Reipublicæ intereſt. Et hanc opi. tenet hic Ray. & hãc ſequit Dy. in d. §. ex incẽdio. licet hic aliter. & eã ſequit de ſilẽtiarijs. l. fi. lib. xij. & ibi dixi. De hoc dixi Inſti. de excu. tu. §. ſed ſi in bello.

Illud. Ibi: vſitatiſsimum. Not. q; arguimus ex conſuetudine. Facit j. de ſpon. l. ij. Ibi: his. ſubaudi tutoribus & curatoribus.

Si pupillum. Ibi: patruus denique tutor legitimus. Ibi: in cod. ſ. ſuſpecto, ſecundùm Dy. Ibi: à tutela. Et ratio eſt j. l. proxi. in prin. Ibi: ita. id eſt, eo vt ſuſpecto remoto. Ibi: expenditur cum authoritate alterius creati de nouo.

1 ☞ *Sicut ſpoliatus omnibus bonis non poteſt accuſari niſi bonis reſtitutis, ita ſpoliatus maiori parte bonorum.*

Propter. Ibi: litem: quæ erat ante q; daret tutor inter ipſum et pupillũ. Ibi: parte eorũ. facit pro eo qd dicit extra, de reſti. ſpo. c. frequens. lib. vj. ſ. q;

1 † ſicut ſpoliatus omnibus bonis nõ põt accuſari ante q; reſtituat: ita ſi ſit ſpoliatus maiori parte bonorũ. Et vide qd notat Io. Mona. in d. c. frequẽs. & de elec. c. j. & in auf. vt hi qui ob. §. ſed & ſi quis. qui eſt poſitus C. qui da. tu. poſ. auf. minoris. Et reſponde vt gl. Dic opin. Azo. hoc tenet Dy. & hãc ſequit Ray. licet gl. non bene firmet pedes in auf. minoris. & hoc tenuit in iſta q. quam diſputauit Bononiæ. quia §. ſed & ſi quis. vt hi qui ob. nõ imponit aliã pœnã niſi vt perdat debitũ. Ad hoc etiã facit l. ea quidem. C. ſi man. ita fue. Alij tenẽt opi. Hug. & gl. in l. pater. §. de procu. quam ſequitur Iac. de Bel. in d. auf. & in d. §. ſed & ſi quis. vt ibi dixi in ver. neque tutor remanebit, &c. Et hanc ſequitur Ia. de Are. quę videtur vera per iſtum tex. Quęrit gl. quid in quæſtione ſtatuti. reſponde vt in glo.

1 ☞ *Delegatus inter clericos non poteſt trahere clericos ultra duas dietas extra prouinciam: ſecus in prouincia.*

2 *Iudex an poſſit dare tutorem etiam rebus extra ſuam prouinciam exiſtentibus.*

3 *Iudex q; poſſit ferre ſententiam etiam de rebus alibi exiſtentibus.*

Qui ſe. Ibi: de quibuſdam. propoſitis. Ibi: intra tẽpora. ſ. quinquaginta dierum à tempore cognitionis & confirmationis computandorum: vt §. eodẽ. l. ſcire oportet. §. quinquaginta. ſecus ſi vltra tempora: & hoc tollit cõtrarium. Glo. contra hoc oppo. de l. ſcire. §. eo. Solue vt in glo. Secunda ſol. eſt verior. Item opp. de l. ſed & ſi ſuſceperit. §. de iudic. Solue vt glo. & bene. Sequitur verſi. licet. Ibi: datus intelligatur. in dubio. Ibi: prouincia. tunc enim non excuſatur, licet lit vltra centeſimum milliare. Et per hoc determinat Iac. de Are. in c. ſtatuimus. q; hodie incipit, ſtatutum extra, de reſcrip. lib. vj.

1 quod † dicit q; vbi iudex eſt delegatus inter clericos, quòd nõ poſsit trahere clericos vltra duas dietas. Et debet iſtud intelligi extra p;uinciã, in qua eſt delegatus. Nã intra prouinciã poterit etiã vltra duas dietas trahi, vt hic, & ibi. & ideo veri⁹ ſolue, & dic q; redit ad princ. §. nõ autẽ refert ſe ad proximã expoſitionẽ. Ibi: illarũ quarũ adminiſtratiõe facta eſt excuſatio, ſecũdũ Andr. de Piſis. Ibi: eius. ſcilicet illius p;uinciæ, vbi ſunt

2 bona, ſecũdũ Dyn. Ibi: datur. ſ. aliàs tutor. Glo. opp. † de l. nõ ſolũ. §. & qui teſtamẽto. §. eo. Solue vt gl. & videt notare ibi totũ ecõtra quã hic, videlicet q; hic in ſimpliciter dato diſtĩguat vtrum fuit datus à teſtatore vel à iudice: vt primo caſu habeat neceſſe ſe excuſare. Secũdo caſu nõ: niſi fuit datus ab Imperatore, vel eius iuſſu: licet nõ expreſsè determinet patrimoniũ, ad qd daẽ tantũ in ea p;uinciavñ eſt: tũc em̃ nõ haberet neceſſe ſe excuſare. & ita loquit cõtrariũ. Facit qd no. §. de tute. l. q habet. Pro iſta gl. eſt de teſtamẽ. tute. l. certarũ. & l. ſequẽ. Et ſic ſi teneres illã gl. & tũc non facit ad id qd not. hic Iac. de Are. qui iſtã gl. ſequẽdo ſupplet ad gloſ. qd intelligit in iudice originis

3 vel domicilij. Et facit pro gloſ. † q; iudex põt ferre ſentẽtiã, ẽt de rebus alibi exiſtẽtibus. de interro. actio. l. fi. de p;ſcrip. longi tẽpo. l. fin. Itẽ quia ex quo cõmittit alicui p;ſona, & res ẽt debet cõmitti. C. ne fideiuſ. do. den. l. ij. & de pœnis. l. fin. In cõtrariũ facit §. de tuto. & curato. da. ab his. l. pupillo. & j. e. l. iuriſperitos. §. cũ oriũdus. de bo. autho. iudi. poſsidẽ. l. cũ vnus. §. is qui. Inducit etiã q; no. in d. l. nõ ſolũ. §. & qui teſtamẽto. §. eo. vt dixi. Intelligit tamẽ Iac. de Are. q; non fecit mentionẽ patrimonij: vt hic patet in tex. & glo. Sed vbi feciſſet mẽtionẽ patrimonij: tũc eſſet ſecus: vt in cõtrario allega. Et ita etiã poſſes diſtinguere glo. quę eſt in dicto §. & q teſtamẽto. ab iſta l. Hanc etiã ſequit Ray. q dicit eſſe valde no. Ad primũ tñ ſatis opponi. de l. magis puto. §. illud. j. de rebus eorũ. ſed põt reſponderi q; ibi loquit in decreto interpoſito ſup re: et poteſt fieri, ſicut põt ferri ſentẽtia p; rebus exiſtẽtibus alibi, vt dicto §. is qui. & ibi no. ſed tutor nõ videt poſſe dari pro reb⁹ alibi exiſtẽtibus: qa qñ iudex dat decretũ adminiſtrationis, tutor videt cõtrahere quandã actionẽ adminiſtratiõis, qd nõ põt iudex in alia prouincia: vt dicto §. is qui. Vel dic q; ibi non exprimit q; prætor dederit eũ tutorẽ rebus Italicis, & p;uincialibus: ſed vtrũq; fortè iudex dederit: ſicut fuit in §. cũ oriũdus. ſecundũ Andre. de Piſis. Glo. oppo. Inſtit. eo. tit. §. datus. & Inſtitu. qui da. tuto. poſ. §. certè. Solue vt in gloſ. Itẽ oppo. de l. cum iure. C. qui pe. tuto. & Inſtitu. de curato. §. interdum. Solue vt gloſſ. vel dic ſpeciale, vt in gloſſ. in l. propter. Dic vt ibi nota. in rubrica.

Geometriæ. A tutela ſeu cura terræ mẽſores excuſationẽ habẽt: ſed ſecus in p;curatore Principis durante eius officio eſt ſeruandũ. h. d. Ibi: Geometriæ. id eſt menſuratores, ſecundũ Dy. Idem eſt in eis, qui docent aſtrologiam, & muſicã, & arithmeticã: vt not. glo. Inſtit. eod. §. item Romæ. In doctore legũ dic vt ibi, not. §. eod. l. ſed & reprobari. §. finali, ibi: geometriæ. dicit gloſſ. vt fuit Baldonius, qui fuit magnus in illa arte.

Propter. Ibi: rñdi. ſubaudi, qa officiũ eorũ nõ habebat impedire adminiſtrationẽ tutelę, ſecundũ Dy. Glo. oppo. de l. athletæ. §. eo. Solue vt gl. Itẽ oppo. de l. ij. §. ſi quis municipales. §. ſi qs cau. Glo. nõ ſoluit. Sed dic q; ibi excuſat à priuato onere: hic verò nõ excuſat à publico onere pupillorũ fauore. Vel dic q; ibi erat iuſta cauſa impedimenti: hic non eſt iuſta cauſa adminiſtrationis recuperandæ: quia nihilominus poteſt adminiſtrare, ſecundum Andre. de Piſis. Vel dic quòd illud ibi vt excuſetur à pœna: hic non excuſatur à tutela, ſecundùm Dynum.

Si in caſtris. Ibi: ab eo. ſcilicet ab alio non ſuo iudice. Ibi: excuſationem. dic q; impropriè dicit excuſationẽ, quia ipſo iure nõ tenet, ſecundũ Iaco. de Are. & Dy. Itẽ oppo. de l. non tantũ. §. fin. §. eo. Solue vt glo. Secundò opponi. de §. idem & in milite. Inſtitu. eo. Solue vt glo. ibi. §. penul. Dic tu q; nõ valeat datio, vt hic ſentit gl. in fi. ſi intelligas in milite dũ eſſet in actu militiæ. l. ab adminiſtratione. C. de lega. & l. militiæ. C. qui da. tu. poſ. Non obſtat l. ſed & milites. §. eo. quia ibi loquitur in veteranis: & ſic milites nõ eſſent tutores filiorũ cõmilitonis ſui: licet gloſ. aliter ſentiat, & malè in principio ſui, ſecũdũ Iac. de Are. Et ita intelligit gloſ. iſtũ §.

a ¶ Excuſare. Vide quod per iſtã l. dixit Bal. in l. fin. §. de fer. videlicet an finita prima dilatione ſecunda debeat dari. & vide l. mancipiorũ. de opti. le. & not. per Bar. & alios in d. l. fi. & per doc. in c. vltra tertiã. de teſti. & Sal. in l. j. C. de dila. facit l. et ſi poſt tres ſi qs cau. Et licet Bal. ibi dicat q; in contrariũ facit l. fi. de anna. excep. & nõ rñdet: tũ dicta præcedẽs opi. in qua inclinare videt, eſt vertor, & probat ex no. per gl. in l. ij. ſi qs in ius vo. & ibi clarius Bar. in ver. ſed cõtra hoc videtur, &c. & Moder. in c. j. de dila. vbi ponit: pone q; qs citatur die feriata in fauorẽ hominũ vt cõpareat. Certè q; uis regulariter qũ eſt dubiũ an citatus teneat cõparere in dubio, & allegare cauſam, propter quã nõ tenet cõparere. l. fi quis ex ali. ff. de iudi. Et multæ ſunt cauſæ quib⁹ procedi pot tpe feriato l. j. & ij. ff. de feri. tamen citatio facta pro die feriata nõ valet, ‘etiã parte nõ cõparẽte & nil opponẽte, vt probatur in d. l. ij. ſi niſi in citatione exprimatur ſpecialiter cauſa, ex qua cauſa appareat q; in illa cã poterat procedi tempore feriato, vt no. gloſ. & doc. in d. l. ij. Et ſic ſatis eſt q; inſpecta cõmuni regula citatio nõ p;cedat, niſi aliud exprimatur. Sed ita eſt q; cõmunis regula eſt quod ſecũda dilatio ſine cauſa peti & dari nõ debet. d. l. fi. ergo niſi exprimat colorata cauſa, propter q̃; dari debeat à iudice, nõ procedit petitio. Nec ob. l. fi., C. de ann. excep, quia ibi libellus generalis reſpectu petentis habet ſua ſubſtantialia. Nã q; in libello debeat exprimi & ſpecificari cauſa, hoc fuit inductũ ſolũ fauore rei vt poſsit melius deliberare an velit cedere vel contendere. l. j. & ibi no. de edẽ, nimirum ſi reo tacente & nil opponente procedit libellus, quaſi videatur renũciare tacitè ſuo fauori: vt d. l. fi. Facit l. fi. C. de excep. & l. ſed ſi ſuſceperit. in prin. de iud. Sed q; dilationes debeãt amputari, et ſine cã plus quã ſemel nõ concedi, fuit inductum, ne aliàs per calliditatẽ quis ſępe dilationem peteret. l. j. in fin. C. de dila. & l. ij. C. de tẽpo. appella. & ſic in caſu noſtro ceſſat ratio q̃ eſt in caſu d. l. fi. de anna. excep. Adde an in cauſis ſummarijs ſit dãda quarta dilatio, vide Roma. conſil. ccxxv. cum ſeq.

et dictũ §. idẽ & in milite. ſcilicet q; loquatur milite exiſtente in actu militiæ.

1 ☞ *Præſtans fideicõmiſſariã libertatẽ ſuccedit liberto.*

Equaquã. Gl. op. de l. libertũ. §. c. Solue vt in gl. Quærit glo. quare dicit, fere. Et ſolue vt ibi. l. is quoq;. §. de in ius vocã. & ſtatim ſequit in gl. ſeq. Quærit gl. nũquid iſte, q; p̃ſtat fideicõmiſſariã libertatẽ, ſuc-

1 cedat liberto. Glo. rñdet q; ſic. Et no. † ex iſta gl. q; ille q; præſtitit fideicõmiſſariã libertatem ſuccedit liberto. Pro hoc habes tex. j. de ſuis et legi. l. inteſtato. §. j. licet gl. no. cõtrariũ, & male. §. de tut. & cura. dat. ab his. l. libertus. et l. pupillo. §. fi. in gl. magna. ſed illæ gl. p̃ñt habere bonũ reſpectũ vt ibi dicã: & referũt ſe ad alia iuriſpatronatus, nõ ad ſucceſsionem, vt ibi dicam.

1 ☞ *An legitimatio fieri poſſit per procuratorem.*

a **Excuſare.** [a] Gl. ponit caſum ſex modis. teneas ſecũdã lect. quã ſequit Dyn. ibi: libellos. id eſt, iudices delegatos. quaſi dicat q; cognitio excuſatiõis nõ poſsit delegari, ſecundũ Dy. poſſes etiã ſequi primã lecturã ſecũdũ Ray. Op. vno modo, & ad rubricã duobus modis. et pro ſecũda lect. quam expediui in caſu & in text. facit qd no. j. de reg. iu. l. omnia quæcunq;. Et hãc etiã lectura ſequit gl. §. e. l. ſcire. §. oportet. in ver. tribunal. i fi. Venio ad tertiã lecturã, quã recita vt gl. & allegat l. Paulus. Et hãc tertiã lectura tenet gl. C. de præd. mino. l. minorũ. Contra quã opp. gl. de l. ita aũt. §. geſsiſſe. §. de admini. tuto. Gl. nõ ſoluit. Ray. dicit q; propter illud cõtrariũ de bemus hanc tertiã lecturã dimittere: & ſi vis eã tenere, potes dicere q; illud gñale: iſtud ſpeciale fauore pupillorũ, ſecũdùm Andr. de Piſis. Præterea, q; per aliũ facit, nõ verè videt facere per ſeipſum, ſed interpretatiuè: vt no. in l. j. §. deiecciſſe. de vi et vi arma. Et licet Ray. dicat q; ad iſtã tertiã lecturã debes iũgere verba gl. per gñalẽ, &c. aliàs nõ intelligeres glo. Dic q; iſta eſt ſexta lectura, & nõ habes eam neceſſe iungere cũ gl. iſta. & tenẽdo iſtã tertiã lec-

1 turã facit † ad quæſtionẽ, quã habes ibi no. per Cy. ſcilicet: Quidã miſit procuratorẽ ad Imperatorẽ Federicũ pro legitimando filio ſuo naturali: nunquid valeat illa talis legitimatio. Ille tex. facit q; non. Facit ad hoc. §. de adop. l. poſt mortẽ. §. fi. & l. ſequẽ. & C. de his qui ven. æta. impetra. l. ij. In cõtrarium facit j. de manumiſ. vindi. l. etiã. §. abſens. Et põt dici q; ex regula generali, q̃ eſt in l. j. §. vſus. de p;cur. q; poſsit fieri p; procuratorẽ. Nam edictũ de procuratoribus eſt prohibitoriũ: vt d. §. vſus. Sed iſtud nõ videt eſſe prohibitũ: ergo &c. ſecũdũ Cy. Et hic quæſtionẽ habes per Ray. in d. l. ij. qui ſentit idẽ quod Cy. per rationes ſuas, licet dicat Iac. But. tenere cõtrariũ per dictã l. poſt mortẽ. & l. ſequẽ. Ad quas rationes reſpõdet Ray. quod ibi loquit in actu, in quo requiritur probatio ætatis, quæ nõ põt fieri niſi per

aſpectũ:vt l.minor xxv.ann.adito præſide ex aſpectu.ſ.de mi no.hic in alio actu.Iſta ſol.eſt falſa:qa pōt probari ætas per te ſtes & inſtrumēta.Vidiſti ſ.e.l.ij.in prin.& qd ibi dixi. Dictũ tñ ſuũ crederẽ verũ,ſ.q̄ legitimatio poſsit fieri per procurato rẽ.Nã legitimatio fit per matrimoniũ,in auť.de inceſt.nupt.§. dubitatũ.& matrimoniũ pōt fieri per procuratorẽ:vt l.mulie rẽ.ſ.de ritu nupt.ergo &c.Ad l.poſt mortẽ.rñde q̄ ibi loquiť in actu adoptionis,per quẽ efficitur filius ille, qui eſt in totum alienus:& ſic lex diſponit ibi circa ſubſtantiã: quæſtio noſtra loquitur in legitimatione,in qua additur qualitas: quia de fi lio illegitimo efficitur legitimus.quod facilius lex cōcedit:ar gu.eiᵒ quod notať in auť.vt liceat matri & auiæ.§. ad hoc aūt. collatio.viij.& ibi gl.pulcherrima & notanda,quæ illud pro bat.Et facit quod no.j.de leg.j.l.talis ſcriptura.in fin. Contra quartã lect.op.gl.de l.ſcire oportet.§.oportet.ſ.eo.Et ſolue vt gl.Contra ſextã lecturã gl.opp.de l.ſi duo.ſ.de admi. tu. Dic, iſtud cōtrariũ nō tangit primã lec.nec ſecũdã: ſed,ppter iſtud Ray.reprehẽdit iſtã lec.Itẽ opp.gl.de l.etiã.§.abſens.j.de ma nu.vindi.Non obſtat illa lex ſecundùm verum intellectum: quia ibi loquitur in procuratore:hic ſecundùm verum intelle ctum loquitur in iudice delegato.& ſic non obſtat.

MEnſores. Ibi:frumẽtarios,id eſt,illi, qui ſunt de putati ad menſurandũ frumentũ, ſecun dùm Dy.qui tenet hanc expoſitionem.Glo.oppo. de l. his oneribus.§.corpus.j.de excu.mu.Et ſolue vt gloſ. Quærit glo.qui ſunt menſores.Et reſponde vt glo.

LEgatarius. Aduerte ad primũ caſum,ibi: fidei cōmiſ.id eſt,ex pſona fideicōmiſſa rij,cui legatũ erat reſtituendũ.Ibi:conſequitur.& poſt ea reſtituit fideicommiſſario:nã penes ſe non remanet. Facit ad hoc l.ſi fidei meæ.j.de leg.iij.Ibi:ſimilis.non per oĩa, ſed ſo lum vt legatũ remanet penes hæredẽ:ergo legatũ pertinet ad fideicōmiſſariũ,ſed hoc vltimo caſu ad fiſcũ,vt ſentit gl.& bñ. quod eſt verũ in caſu vbi nō eſſet rogatus alijs reſtituere:aliâs crederẽ cōtrariũ,argu.l.ſi fidei meæ.ſ.de leg.iij.Oppo.gl. de l. penul.C.de leg.Solue vt gl.Itẽ op.de l.aliã.C. de his qui. vt in di.coniuncto primo reſpōſo.& ſolue vt gl.quia nō eſt per oĩa idẽ.dixi ſ.in tex.Quærit gl.quis dicit nō obtinere. & ſolue vt gl.ibi.§.meminiſſe.Sed pone q̄ ipſe reportauit ſentẽtiã cōtra riã,& appellauit:appellatiōe pendẽte vult pœnitere,nunquid debet habere legatũ? Dic q̄ ſic pinde,ac ſi pœniteret in princi pali,ſecũdũ gl.no.ſ.de inof.teſt.l.Papi.§.meminiſſe.ergo &c.

VTor. Aduerte pulcherrimũ caſum,ibi: priuilegiũ. vt qui eſt factus de corpore fabrorũ, qui ha bent excuſationẽ:vt ſ.e.l.non tantũ.§.eos.vel impetrauit pri uilegiũ generale,vt in calibus,qui no.ſ.de mino.l. verũ. §. ex facto.nō habita mẽtiōe huius tutelæ.Secus ſi imperator cōceſ ſit priuilegiũ cōtra hãc tutelã:& tũc excuſareť:vt l.qui aūt. ſ.li quis cau.& quod ibi no.ſecũdũ Ia.de are.Ibi:poterit.facit hoc prin.ad quæſtionẽ quã dixi ſ.eo.l.ij.in prin.quã ibi vide.Opp. de l.qui aūt.ſ.ſi quis cautio.Solu.dic vt ibi,& in §.ſi poſt.de l. prætor.allegata in gl.quod priuilegiũ fuit cōceſſum ad illud: hic aūt generaliter.Iecus ſi ſpecialiter;vt ſ.e.l.idẽ Vlpia.§.ſunt & alij.Iecundũ And.de Piſis.Itẽ op de l.ſpadonẽ.§.ſi aūt.ſ.eo. Sol.ſecũdũ Ray.ibi fuit datũ priuilegiũ abſq̄ poſtulatiōe ſui: hic ſecus ſecundũ eũ.Vel dic q̄ hoc eſt ſpeciale in illa dignita te.Facit j.e.l.iuriſperitos.ſ.de mino.l.verũ.§. ex facto. Itẽ op. de l.nō tantũ.§.vacare.ſ.eo.ſed dic q̄ ibi nō eſt contra: vt ibi expoſui.Itẽ opp.de l.his oneribus.§.auctis.de vaca.mu.Solue vt gl.ibi loquitur in priuilegio paupertatis,qd̄ eſt tẽporale: vt de muner.& hono.l.cura.Itẽ opp.de l.prætor.§.ſi poſt. eo. tit. Solue vt dixi in cōtrario de l.qui aūt.ſecundũ Dy.vel dic ſecũ dũ Old.q̄ hic quæſiuit priuilegiũ propter incorporationẽ ali cuius corporis,puta fabrorũ,vt ſ.eo.l.nō tantũ.§.j.& §.eos q. ſecũdo reſpōſo ſecundũ Oldr.Vel ſolue ſecundũ ea quæ no.ſ. de iudi.l.ſi quis poſtea.ſecundũ Dy.Vel dic q̄ ſicut ibi ex ſu peruenienti cauſa tollitur bñficiũ lite pẽdente:ita & hic debet tolli onus.Sed ratio differẽtiæ eſt: qa ibi bñficiũ eſt cōceſſum propter paupertatẽ,qua ſublata debet beneficiũ auferri:argu. ſ.eo.l.geometræ.ſecundo reſponſo.& l.athletæ.§.j.ſed q̄ hic tutor cōpellatur,nō eſt ex defectu priuilegij, ſed ætatis fauo re:quod faciebat ad tutelam compelli:quia adhuc non deficit, ſecundùm Andream de Piſis.& iſta eſt melior ſolutio.

Quæ tutoribus. Ibi extraneis.ſed hæredes tenen tur dare filio,cui teſtator prodeſſe voluit:vt C.de leg.l.ſi legatarius.ſecundũ Ia.de Are.aliàs non eſſet dare reſponſum ad illam legem. Nam aliter reſponderi non pōt.Ibi:filius facit tex.iſte q̄ donatũ à patre filio, videať in dubio donatũ nō vt extraneo,ſed ob meritũ collatũ. & hoc ſentit gl.C.de colla.l.ſi donatione.in fi.Op.gl.de l.Neſennius. §.fi.j.eo.Solue vt gl.Itẽ opponit gl.de l.cùm filius. §. nō iure. j.de leg.ij.Solue vt in gl.Vltimò gl.inducit hunc tex.in argu. de dictione tanq̄,vt in gl.in §.qui duos.de quo dic vt ibi, & ſ. ſolu.mat.l.ſi verò.§.item quicquid.

Tutorem. Ibi:non oportet.ſ.in perpetuum. continua legem ſequentem.

1 ☞ *Tutor an poſsit accuſari de ſuſpecto per procuratorem.*
2 *Tutor ſuſpectus non excuſatur per procuratorem.*
3 *Ratio quare in cauſa ſuſpecti tutoris ad defendendum admittitur procurator, & nō ad excuſandum.*
4 *Si debentes petere tutorem ſunt in exilio,quòd excuſentur.*

PLane. Ibi:in exilium.ſ.perpetuũ. vt ibi patet. Ibi: contutorem.ſcilicet ſuſpectum,& vide hũc tex.& intellige gl.duobus modis.Ibi:nō potuit. poſtq̄ eſſet in exilio perpetuo,& ignoraret cōtutorẽ eſſe ſuſpectum. Et vt intelligas difficultatẽ gl.ſecundũ And.de Piſis. & vt in telligas iſtũ tex.in tutore qui erat exul,& ad tẽpus: & ideo fa cilius eius ignorantia toleratur,q̄ in alio,qui nō eſſet exul: qa melius pōt eũ ſcire cōtutorẽ eſſe ſuſpectũ,quã ille qui eſt exul, vel procurator ſuus.Et quod dicit tex.nō potuit, ſubaudi cō modè:vt ſ.de adminiſtra.tuto.l.decreto.§.fi.ſecundũ And. de Piſis.apparet. h.d.ipſe,ex eo qa ipſe ibi tenet q̄ ſuſpectus poſ ſit remoueri per procuratorẽ,vt ibi dicã.Gl.in §.tutorẽ.oppo. de l.ſi quis ſub cōditiōe.§.j.de teſt.tute.Solue vt in gl. Quærit
1 gl.† in l.planè.an iſte poterit accuſare contutorẽ ſuũ per pro curatorẽ.Et reſponde vt gl.quæ dicit,& videť q̄ ſic,&c. vel vt verius,&c.vt in gl.Et hic aduerte:quia iſta pars eſt valde not.
2 Ex quo no.† q̄ tutor ſuſpectus nō pōt excuſari per procura torẽ.Ray.dicit hanc quæſtionẽ ſe habuiſſe de facto Bononię, & tenuiſſe hãc partẽ,ſ.q̄ ad accuſandũ nō admittitur per pro curatorẽ in cauſa ſuſpecti.Non obſtat,quia non eſt capitalis: quia in eo vertitur ratio famæ.quare &c.per ea quę no. per eũ
3 in l.pe.§.ad crimẽ.j.de publi.iudi. † Subijcit ipſe q̄ fuit ab eo quæſitũ de ratione diuerſitatis,ſcilicet quare ad defendẽdum pōt dari procurator in cauſa ſuſpecti,& nō ad accuſandum. Ipſe rñdet per l.qui populari.j.de popu.act.ſecundum eũ,quæ optimè facit.Gl.no.cōtrariũ q̄ ad accuſandũ datur procura tor:vt d.l.nō ſolum.in fi.ſ. de procura.ſecundũ vnam lect. per Andr.de Piſis in l.decreto.ſ.de ſuſpec.tu.Dicit gl.q̄ iſte text. debet aliter intelligi,ſcilicet q̄ non erat tutor,imò mater, &c. Subijcit gl.hic ergo excuſatur propter exilium.No.ex iſta gl.
4 † quòd ſi illi qui debẽt petere tutorem filio pupillo, vel petere ipſum remoueri tanq̄ ſuſpectum aliter repellantur ab hære ditate:quia ſi ſunt in exilio,excuſantur ab vtraq̄ petitione.

1 ☞ *Conſiliarij dicuntur ſedere ad latus principis,non ad pedes.*
2 *Non habens certum finem,dicitur perpetuum.*
3 *Si delegatus ſubdelegauit quandiu ſibi placuerit:ad quem appellatur à ſententia lata à ſubdelegato.*
4 *Stylus curiæ tenendus eſt.*

IVriſperitos. Ibi:excuſandos. ſcilicet in per petuũ. & ad hoc ſequiť, quoniã
1 &c.Ibi:latus.no.q̄ † cōſiliarij dicunť ſedere circa latus principis,nō ad pedes.Facit l.fi.C.de inoffi.teſta.ſecũdũ Ray. & dicit C.de dome.& prote.l.j.lib.xij.Sed papæ cōſiliarij dicũ tur ſedere ad pedes:arg.cius quod ibi no.Et no.bñ hũc tex.cũ
2 ſequẽ.Ibi:haberet.Not.† q̄ illud,qd̄ nō habet certũ finẽ, dicit eſſe perpetuũ.Pro hoc facit l.ſufficit ſ.de cōdi.indebi.quod fa cit ad q.quã ſtatim dicã ſecũdũ Ia.de Are.Quærit gl.quare nō habet finẽ certi loci,vel tẽporis.Et ſolue vt in gl.C.de decur.l. ſi quis.Vide quod ibi no.quia idẽ dicit gl.in ambaſiatore.Fi
3 nis huius † principij allegatur per Iac.de Are.ad quæſtionem. Certũ eſt q̄ ſi delegatus à Papa cōmittit alicui vices ſuas,et ſic ſubdelegat;q̄ ſi reſeruauit ſibi aliquid,q̄ appellatur ad eũ: ſi

2 nihil,appellať ad papã. ² extra de offi.dele.c.ſuper quæſtionũ. Modò delegatus à Papa delegauit alicui quãdiu ſibi placue rit:demũ appellať ab illo ſubdelegato:quæritur an debeat ap pellari ad Papã,an ad iſtũ delegatũ. Iſte tex.facit quod ad Pa pam:quia cũ nō poſuerit certũ finẽ,videtur perpetuò cōmiſiſ ſe,& in totũ,ex quo nō reſeruauit ſibi ſentẽtiã. Nã & ſic, ſi eſ ſet tẽporalis cũ Imperatore nō haberet excuſationẽ:ſed ſi eſſet perpetuus ſic:vt d.l.tutor.§.fi.cũ l.ſeq.ſ.eo. In dubio præſumi tur q̄ ſtet perpetuò,vt hic.Pro hoc facit ſ.de iud.l.iudiciũ ſol uitur.& hoc tenet Ia.de Are.ex eo ne cōtingat abſurdũ,q̄ ille, qui impetrauit iudicem delegatum,habeat iudicem quẽ vult, tam in cauſa principali quàm in cauſa appellationis:licet con
4 trarium ſeruetur in curia,ſecundùm Iac.de Are.quod † debes tenere,cùm debeamus tenere ſtylum curię,vt ſ.de iud.l.obſer uandum.quod ibi no.

1 ☞ *Si eſt factum compromiſſum in clericum & laicum,ſi diſcordant in electione tertij,uterque iudex eligit.*
2 *Quando maleficium eſt cōmiſſum in confinio duarũ ciuitatũ,quis iudex cognoſcit.*
3 *Si poteſtas non poteſt cognoſcere de delictis commiſsis tempore ſui prædeceſſoris: ſi aliquis fuit uulneratus illo tẽpore, & mortuus ſuo tempore,an poterit cognoſcere:ubi quòd ſic.*
4 *Exiſtens in confinio duarũ parochiarũ,an cenſeatur parochianus utriuſque.*

Cum oriundus. Ibi:curator.qui habeat domiciliũ ratione incolatus. Itẽ erat in iuriſ dictione prouinciæ ratione originis,& etiã erat certus q̄ erat vtriuſq̄ iuriſdictionis,ſecũdũ Dy.& fuit decretũ præſidis ne ceſſariũ,rõne rerũ,quæ erant in prouincia;vt C.qui pet.tut.l.j. Quod dic vt no.ibi:in cōſti.Vide quod no.Guli.C.de ſum.tri. l.j.in ij.col.& dicã j.de leg.iij.l.itẽ legato.& vide quæ dixi j.de hær.inſti.l.ex facto.& qd̄ ibi no.Ibi:ſuſceperit ſcilicet in pro uincia & Romæ.Et in hoc dubitabať vtrũ videať adminiſtra re curas duas,vel vnã ſecũdũ Dy.& ad hoc ſequiť reſpōſio le gis.Gl.op.de l.ſi certarũ.§.iulianus.de mili.teſt.Gl. nō ſoluit. quare dic q̄ ibi loquiť in milite, qui pōt habere bona duplici iure:hic in pagano,in quo ſecus.Gl.quærit ad quid fuit neceſ ſariũ,vt ſciamus an ſint duæ curæ vel non.Et reſponde vt glo.
1 Item iſte §.allegatur ad duas quæſtiones. † Primò ad queſtio
b nem talẽ:Duo fuerunt ᵇ electi arbitri,vnus clericus,& alter lai cus:ipli nō concordãt inuicẽ,ita q̄ tertium debent eligere, & ſi non eligunt,electio defertur iudici:vt l.item.& l.ſicuti. ſ.de arbi.modò eſt in quæſtione vtrũ iudex ſecularis vel eccleſiaſti cus debet eligere.Iſte §.facit in arg.quod vterq̄.Item facit ar
2 gu.pone † q̄ commiſſum eſt maleficium in cōfinio duarũ ciui
c tatum,& dubitatur ᶜ in cuius territorio ſit commiſſum.Iſte §. facit in arg.q̄ vterq̄ iudex debet cognoſcere. Facit de liberis agno.l.ſiue contra.§.quid ergo.& quo.leg.l.j.§.quia aūt.cum ſimi.veruntamen debebit ille præferri,coram quo lis eſt con teſtata:quia de eodem delicto eiuſdem hominis nō debet bis quærí:vt ſ.nau.caupo.ſtabu.l.pe.& j.de accuſa.l.ſenatus.Fa cit ſ.de offi.conſul.l.j.ſecundũ And.de Piſis.cōcor. Dyn.in l.
3 pupillus.§.j.j.de verb.ſig.Itẽ pręſtat argu.ſi ſtatutũ † eſt factũ in ciuitate,q̄ Poteſtas nō debeat cognoſcere de maleficijs per petratis tẽpore poteſtatis præcedẽtis,ſed tantũ de perpetratis tempore officij ſui.Contingit q̄ quidam fuit tẽpore vnius Po teſtatis vulneratus,et tempore alterius eſt mortuus:q̄ ratione dubij ſecundus Poteſtas poſsit cognoſcere. De hoc habes per Dy.in l.vrbana familia.§.fi.j.de ver.ſigni.Item præſtat argu.
4 ad q.no. † per Dy.in l.adeo.§.inſula.j.de acqui.re.domi. q̄ ſi aliquis eſt in confinio duarum parochiarum, cenſetur paro chianus vtriuſq̄.Sed de hac quæſtione dic, & melius, vt dixi C.de agri.& cenſi.l.omnes.lib.xj.vbi de hoc in glo.

Qui priuilegio. Not.q̄ contra fratrem &c.Gl.op. de l.libertos.C.eo.ti.Solue vt glo. Quærit gl.nunquid ſit idem in patre.Et reſponde in glo.

Patronus. Ibi: excuſari. ſi aliquam excuſationem ha beat,ſecundùm Dyn. Ibi: confirmetur. er go ante interpoſitionem decreti proponenda eſt excuſatio. Dyn. Gloſſ.oppo.de l.Cuius. in prin.ſ.eo,&.C.de teſt.tu.l.j. Solue vt gloſſ.Vel dic extra gloſſ.quòd aut confirmatur vo lens,& debet antè ſe excuſare. Aut cōfirmatur inuitus: & tũc poteſt etiam ante ſe excuſare:vt d.l.Caius.& j.eod.l.amiciſsi mos.ſecundùm Iaco.de Are.& ſ.e.l.ſcire oportet. §. oportet.

1 ☞ *Si in collegio ſint ſupernumerarij, mortuo uno de a collegio,ſupernumerarius qui primò inuenitur admittitur.*

SI is qui tres. Iſta lex vſque ad §.cũ.diui
b diť ī quatuor pars.Prīò poniť thema & q̄ſtio.& ſolutio q̄ſtionis durat vſq̄ ibi:nec me.ibi,poniť cuiuſdã obiectionis remotio, & durat vſq̄ ibi,idẽ euenit. Ibi
c poniť ſolutionis extẽſio:& durat vſq̄ ibi: illa quoq̄.ibi poniť quędã differẽtia inter tutelas:& durat vſq̄ ad §.eũ.& breuiter h.d.Ex duabus tutelis teſtamentarijs vel datiuis,tres tutelas habẽti delatas añ ex cuſationẽ ex tribus, vna finita ſtatim tenеť ad aliã,quæ loco tertiæ ſubrogatur:à quinta verò quo loco quartæ ſuccedit in tra tẽpus legitimũ excuſatur:aliàs geſtio nis periculũ ſuſtinebit:poſtea verò ipſam retinet.h.d.Ray.dicit q̄ iſtud principiũ eſt valde difficile:ſed mihi videtur ſatis facile,vt videbitis.Ibi:decretũ iudicũ. Ibi: potuit.per numerũ triũ tutelarũ quas habebat.Ibi,excuſari,ſ. à quarta.Ergo putauit q̄ tenuit datio.Et hoc dixi ſ.eo.l.tria o nera.ibi:pupilli.ſ.tribus antiquis:vt ſtatim ſequiť.Ibi:deceſſe rit.intra tẽpora dictæ excuſationis cōpetẽtis à datione duarũ tutelarũ;aliàs nō eſſet dubiũ.Nō obſtat l.tutor petitᵒ.in prin. vt dixi ſ.eo.l.ij.in prin.Ibi:ſtatim.i.cùm eſt finita tutela quar ta ſuccedit in locũ tertiæ,ſecdm Dy. Ibi:tutor.Nota q̄ ipſo iu re eſt tutor etiã quartæ;anteq̄ excuſeť,ſecũdũ Iaco.de Are.tñ expreſsè cōtradixit tex.Dic ergo q̄ dictũ Iacobi intelligať in iſtis,quorũ datio tenet,licet poſsit ratiōe alicui ᵒ priuilegij ex cuſari.Vnde neſcio qd velit.Ibi:excuſať.hic poſſet legi verſi. nec me mouet.q̄ eſt j.Ibi:potuit.verſi.& hoc vadit ad q̄ntã tu telã,quę nũc eſt quarta.Hic poſſes cōtinuare verſi.illa quoq̄. Ibi:nec me mouet.iſte ver,redit ad tertiã tutelã,q̄ añ erat quar ta.Ibi:cęterũ.hic rñdet tacitę obiectiōi hoc mō:hic vr̃ q̄ tutela finita p mortẽ pupilli debeat ad excuſationẽ,pficere,cũ teneať adhuc rōnẽ reddere.Itẽ quia ab iſta adminiſtratiōe nō ceſſat. Ad hoc rñdet q̄ ſ.erat finita,& nō habebat piculũ.Vel dic,& ita dictũ eſt ſ.q̄ iſta tutela q̄ ſuccedit ī locũ tertię excuſat:& qa tutela finita nõ pdeſt,videať cōtrariũ:qa neglecta cōputať: ergo & finita.tñ ſecᵒ eſt,vt ſeqẽ.Ibi:tutela.ſubaudi,ī cuiᵒ admi niſtratiōe eſt ceſſatũ.Ibi:idẽ.ver.ibi,datᵒ eſt vnᵒ illorũ quorũ tutelã adminiſtrabat tutela finita.Ibi:adminiſtrare.Nõ ob.C. de tẽp.app.l.fi.§.illud.vt ibi p gl.Ibi:illiᵒ.ſ.tertię.Ibi:datᵒ.Nõ expectato ſpatio decẽ dierũ. Gl.opp.j.de hac ea.l.fi.Solue vt
1 in gl. Iſte §.allegať ī argumẽtũ † ad q.talẽ:in aliquo collegio erāt ſupnumerarij;mortuᵒ eſt vnᵒ de collegio,q̄ debeat admit ti vt ſupnumerariᵒ,q̄ primo loco ſueniť.& iſtã l.alleg.Hu.ī ci uitate Boñ.iter ſcholares & doctores,qui ſcholares volebant ponere quendã doctorẽ in collegio.Facit ad hoc de fideiuſſ.l. mortuo.& Inſt.de bo.poſſ.§.& cũ de teſta.& C.de.px.fac.ſcri. l.vnicuiq̄.lib.xij.vbi de hoc dixi C.de ſacroſ.eccl.l.nõ plures.

Eum. Scilicet tutorẽ habẽtẽ tres tutelas,cui poſtea fuit da ta quarta,à qua nō excuſať:cũ vna de tribᵒ ſit finita p abſtẽtiōnẽ pupilli.Ibi:illa.i.illiᵒ pupilli tutela quã abſtinuit ab hęreditate materna.Ibi:cæterũ.Vñ no.caſum §.qa pfectiſ ſimᵒ eſt.Ibi:credideritſ.ad excuſationẽ tutelæ præferať,ſcdm Dyn.Ibi:habendi ſunt.facit ad q.quam dixi ſ.eo.l.tria onera.

1 ☞ *Qui non ſeruat præceptum defuncti,non debet habere commodum ab eo.*
2 *Executor datus in teſtõ,cui fuit ſidei reliciũ ſi nõ uult eſſe tutor,an perdat legatum.*
3 *Tutor datus in teſtamento,ſi accepit legatum,quòd compellatur eſſe tutor.*
4 *Feudum datum ſcholari reuerſo de ſtudio per Baronem,quando poſsit reuocari ſcholari exiſtente ignorante.*

NEſennius. Hoc principiũ diuidas in duas par tes.Primò poniť thema,in quo the mate ponit aliã q.circa præmiſſum thema.Secũda ibi: & quidẽ.Tertia ibi:& an aliquid. Itẽ ſecũda pars diuiditur in tres partes.Secũda ibi:mr̃.Tertia ibi:vt quis.Ibi:mr̃.ver.ibi:ex cepit.ſ.teſtamẽto.Ibi:placuit.& remanebit iſtud legatũ penes grauatũ cũ onere:vt ſ.eo.l.tutor petitus.§.j.& j.de fideic.lib.l. Thais.§.Scio.& ibi per Ray.Videte ad q.formatã in verſi.&

¶ Appellatur ad papam. Vide quid in ſimili ponit Bart.in l. de pupillo.§.ſi qs ipſi prætori.de op.no.nũ.
¶ Duo fuerũt. Adde de hac q.& dic vt per do.Maria.Soci.in c.j. ver.xv. declaratio.de foro cōpe.& in c.licet.charta fi.e.tit.
¶ Et dubitatur. Adde & dic vt per Fran. de Are.in c.fin.col.iij. de fo.cōpe.& latè do. Maria.Soci. in c.poſtulaſti.verſ.circa ſeptimã.eo.titu.vbi latè.& ibi quod cōmu niter ſeruatur quòd vtroque procedat.& vide aliquid per Nel. in trac.bannito.in ij. pte priæ ptis q.viij.

2 ¶ Ab officio. Adde Bal.hic, Bal. Ang. & Nico. de Neapo. in l. iudices. C. de anno. & trib. li. x. Bar. in l. Meuia. ſ. de annu. lega. et Amedeū de Caſtel. in trac. ſyndi. Cardi. vj. quæſtione. j.

quidē nō rñdet hic. ſed rñdet in l. ex his. j̃. eo. vt dicit gl. & bene. ibi, idē. ver. q determinat primā q. ſecūdū Dy. Ibi: ſimili mō. rñdet ad ſecūdā q. Ibi: tutores. quibus reliquit aliquid tutelæ cōtē platione. Ibi: recuſat. ſ. tutelā. Ibi: debere. Not. q† q nō ſeruat præceptū defuncti, non debet habere cōmodū ab eo. Facit ſecūdū Ia. de Are. in

2 l. ſi. C. de fideicō. liber. q† ſi teſtator reliqt aliquid executori in teſtamēto, & ille noluit eſſe executor, nō cōpellit præciſè, vt j̃. de leg. q. l. j. & ibi dicā. & q debeat priuari legato, tñ intelligas ſecū dū determinationē. §. ſeq. & l. ſeq. qd̄ eſt verū, niſi expreſsè cōſtaret cōtrariū de volūtate teſtātis, vel niſi poſſet veriſimiliter præſumi de ipſa per l. tutor petitus. ſ. eo. Quærit gl. qualiter intelligit q debeat ſe excuſare cōfirmatū. Et rñde vt gl. & facit ad id qd̄ dixi poſt Ia. de Are. ſ. e. l. ſcire oportet. §. j.

3 vbi eſt gl. cōtraria. Extra gl. quæro, pone† tutor datus ex teſtamento accepit legatū, nūquid cōpellat̄ eſſe tutor? Videt̄ q ſic, per l. ſi cui. j̃. de cōdi. & demō. facit j̃. de iu. patro. l. iij. Quòd cōpellat̄, videtur caſus expreſſus in l. legatum. §. amittere. de his quib. vt indig. ſecūdū Dy. Vltimò Guli. ſ. ſi cer. pet. in l. cū qd.

4 allegat† hūc tex. q ſi Baro ſcholari redeūti de ſcholis credens ipſum ſapientem dedit aliquid in feudū, q ſi appareat poſtea ipſum eſſe ignarū legū qd̄ poſsit eū priuare feudo: argu. huius tex. & hoc haberet locū vbi expſsè diximus q dederat ſibi feudū vt aduocaret, p eo: ſec' ſi nō expreſsiſſet: vt ibi p eū. qd̄ not.

Non ſemper. Iſte §. cū l. ſeq. non inuenit alibi ſecundùm Dyn. Et aduerte q in iſto §. ponitur vnū quod determinat præcedētia ſecundū Dy. ibi: alioquin. id eſt, aliàs eſſet daturus. vtrunq, id eſt, legatū ſiue tutelā. Ibi: potuit. ſubtiliter cōſyderādo, & in dubio. Ibi: poſtea. & ſic prius reliqt legatū, & cōſtituerit eū tutorē. ſecūdū Dy. Ibi: ſed hęc. ver. ſed hæc. ſ. ſubſequit̄ legatū tutela. vel ecōtra. ibi, expſsérit. vel ſit veriſimile ex cōiecturis. facit l. tutor petit'. §. j. ſ. e.

1 ☞ *Homini non poſſumus credere niſi id quod dicit.*

EX his apparet. Hæc lex cōtinuat̄. Ibi: quē. ſ. legatariū, q nō erat datus in teſtamēto, ſed à p̄tore. Ibi: iudiciū. ſ. excuſando ſe aīo nō perdēdi legatū, ſecūdùm Dy. Ibi: tutorē. ſ. legatū. Et ibi poſſumus notare q non poſſumus credere homini, niſi id qd̄ dicit. Facit j̃. de ali. lega. l. libertis. §. pe. ſecūdùm Ia. de Are. facit j̃. de ſuperfi. l. j. & C. de cad. tol. l. vnica. §. finaūt ad deficiē. & l. ſi ſpōſus. §. ſi quis rogatus. de dona. inter vi. & vxo. & ibi per Ray.

1 ☞ *Remotus ab officio ob culpam ſuam debet perdere ſalarium.*

Qvid aūt. Hæc lex cōtinuat̄. Ibi: excuſauerit. vide circa hoc qd̄ no. ſ. de teſt. tute. l. qui tuteſam. Ibi: cōueniri. ſ. vtili actione tutelæ, tutela finita, ſecūdùm Dy. Ibi: excuſauit. id eſt, excuſauerit eo ipſo quod à tu

1 tela abſtulit. Ibi: à tutela. No. † q qñ aliquis remouetur ab of-

2 ficio[a] propter culpā ſuā, q debet perdere ſalarium ſuū, ſecundùm Ia. de Are, & no. ſ. de offi. aſſeſ. l. diem functo. facit j̃. de ali. le. l. Mela. §. fi. et C. de cohorta. l. ordinariorum. lib. xij. & facit ſecundum Ray. quod no. per Io. Mo. extra de re iudic. c. j. lib. vj. & per Archi. extra de reſcrip. c. quia nos. eo. lib.

1 ☞ *Habere legatum eſt honor.*

2 *Et ſubſtitutus poteſt dari tutor pupillo.*

1 **AMiciſsimos.** No. pulchrū caſum ibi: honore legati. No. † q honor eſt alicui habere legatū. Facit ad hoc j̃. de bo. poſ. l. iij. ibi: honor eſt, &c. Et ſic facit cōtra id quod dixi in auť. vt cū de app. cog. §. aliud quo q. colla. viij. & quod no. Ia. de Bel. in auť. de trien. & ſemiſ. §. j. col. iij. videlicet q ideo filius debet habere quartā iure inſtitutionis. & nō legati: quia honor eſt inſtitutū eiſe eū hæredē. Et hoc etiā no. gl. j̃. de leg. præſtan. l. filiū. §. ſi legata. q tene cordi. Nā vides hic etiā q honor eſt habere legatū: & ſic nō videtur bona ratio. Sed reſpōdeas q maior honor eſt eſſe inſtitutus hæres. & ideo bene dicit̄, præfertur: vt j̃. vnde lib. l. ſcripto. cū ſi. Ibi: ſed cū, pponat̄. & hic incipias caſum. Ibi: ſub-

2 ſtitutus. No. † q ſubſtitutus pupillo in teſtamēto pōt ſibi dari tutor. qd̄ eſt no. ſecūdū Ia. de Are. Et no. bene hūc caſum, quia fortè nō reperies alibi. Non obſtat l. j. j̃. ti. proxi. & C. vbi pu.

edu. de. l. j. quia ibi à iudice: hic à teſtatore. Verūtamē ſubijcit Ray. q ille pupillus nō debet ali penes ſubſtitutū, vt habes ſ. de ventre inſpi. l. qui ventri. Teneas ergo menti q ſubſtitutus pupillo pōt ſibi dari tutor, vt hic, patet. Ibi: eo caſu. ſ. qñ ſit locus ſubſtitutiōi pupillo mortuo in pupillari ętate, &c. No. ibi: quod non amittit tutelam, & c. de quo fortè dixiſtis contrariū. Glo. opp. de l. tutor petitus. ſ. eo. Solue vt in gloſſa.

1 ☞ *Quod natura negat, nemo feliciter audet.*

2 *Filius emancipatus prodeſt patri ad emancipationem contra ſeipſum. & nume. 5.*

3 *Pater licet nanciſcatur tutelam filij ſui emancipati: non tamen curam.*

4 *Tutela legitima eſt in bonis adulti.*

6 *Si villa debet emendare damnum, damnum paſſo: q paſſus damnum, ſi eſt de villa, tenetur etiam pro parte ſua.*

7 *Qui habet priuilegium propter aliquem, non debet uti contra illum.*

8 *Si quilibet debet uocare uxorē ſuā dominā: q miles nō debet uocare ſuam dominam.*

Lvcius Titius. Iſte §. non inuenitur alibi ſecundū Dy. Ibi: cura. hoc intelligo vt not. Inſti. eo. ti. in prin. Ibi: facit. aduerſus quos eſt durum calcitra-

1 re. Vnde verſus. Quod natura† negat, nemo feliciter audet. poſsibile tñ eſt ſibi, vt ſ. dictū eſt ſecundū Dy. Elicit eīm ex iſto

2 §. q filius† emācipatus proſit patri ad emācipationē cōtra ſeipſum. Aliter videt̄ ſentire Ia. de are. Nā ipſe videt̄ ſentire qd̄

3 pater, &c. Gl. inducit† iſtū tex. ad vnū, q licet pater nāciſcat̄ tutelā filij ſui quē emācipauit, nō tñ curā, &c. vt in gl. Gl. op. de §. j. in auť. vt ij qui ob. &c. Solue vt gl. Dic q gl. no. cōtra. Inſti.

4 de fidu. tu. in prin. de hoc plenè dixi ſ. in j. gl. tñ not. † q tutela legitima nō fit in bonis adulti: vt ſ. de tuto. & cura. da. ab his. l.

5 vētri. §. j. vbi de hoc tāgā. Vltimò† Ia. de are. elicit de iſto tex. q filius emācipatus nō cōnumeret̄ in numero cōtra ſeipſum: & ſic aliter no. quā intelligit gl. quæ incipit, id eſt, ſe excuſare.

6 licet† ex arg. qd̄ poſtea elicit, videat̄ ſentire opi. gl. & Dyn. qd̄ arg. eſt tale, q vbi per ſtatutū villa dānū paſſo, debeat emēdare damnū, q ſi imponatur collecta pro emēda faciēda, q dānum paſſus, ſi eſt de illa villa, debeat cōferre cū eis. Ad hoc optimè facit j̃. de leg. j. l. ab omnibus. §. ſi Titio. vbi de hoc diximus. In cōtrariū facit j̃. de tu. & ra. diſt. l. Impatores. ſecūdū Iac. de are.

7 † Itē pōt ex iſto §. colligi ſecūdū Ray. q priuilegio, qd̄ qs habet propter aliū, nō vtat̄ cōtra eū. Nā pater priuilegio qd̄ habet propter filios, non vtitur contra eos. Et ſic vides quod ſentit opi. Iac. de are. q non poſsit ſe excuſare. Ad iſtud not. facit ſ. de mino. l. ſi iudex circunuento. contra alium autem, inuito illo, ex cuius perſona habet priuilegium vti poteſt priuilegio: argu. j̃. de contratab. l. ſi poſt mortem. §. fi. facit C. de tempo. in integ. reſti. l. fin. Hoc etiam facit ad quandam q. quam audiui formari à domino Beccario de Papia milite: videlicet, pone q ſtatutum eſt in ciuitate quòd quilibet debet vocare vxorem

8 ſuam† dominam: quæritur nūquid miles debeat vocare vxorem ſuam dominam. Iſte tex. ſecundum expoſitionem Dyn. facit q ſic. In contrarium facit ſecundum expoſitionem domini Iacobi de areti. & certè optimè facit iſte text. & recordor q allegaui ſibi iſtum tex. quod no.

QVi teſtamento. Decretū iudicis iniuſtum ſeu nullum, tutorem teſtamentarium non excuſat: in adminiſtratione tamen ceſſante errore excuſatur. ſecus ſi id per fraudem & malitiā omittitur. h. d. ſecundū Ray. Domini, iſta eſt bona lex & practicabilis, & inducitur ad multa arg. vt ſtatim videbitis. Ibi: habere. & hoc erat verū de facto, et erat legitima excuſatio de iure, ſecundū Oldr. Ibi: datū. gl. dicit q hic erat datus in teſtamento ſolēni vel etiā nō ſolēni. Sed dic q tūc debeat confirmari. ſi tñ non excludit datum à iudice, cenſetur datiuus, & nō teſtamētarius. vt no. ſ. de admi. tut. l. qui negotiationē. §. teſtamēto. & C. de confir. tu. l. ſi vt proponis. ſecundū Dy. iſta opi. Dyn. reprobatur ſecundū Rayn. in l. ne q de confir. tu. Dicā plenè de confir. tu. l. j. Sed an ille, qui eſt in teſtamento inutili datus, & confirmatus à iudice ſit teſtamentarius, vel datiuus: dicam in d. l. j. Ibi: decreuit. & malè. Ibi: propūciationis. quia falſam cauſam contineat ſententia, ſecundū Dy. facit quod no. in Spe. de ſent. §. qualiter. ver. quid ſi iudex. & in Spec. de arbi. §. ſequitur. ver. ſed nunquid amicabilis. ſecundùm Ray.

1 ☞ *Si allegantur duæ excuſationes, una iuſta, alia iniuſta: & lata ſit ſententia ex iniuſta, q ſententia non ualet.*

Falſa

2 *Falſa cauſa adiecta in ſententia reddit eam ipſo iure nullā: & quando non.*

3 *Fouens iniuſtam cauſam non obtinet, ſi in ſententia eſt erratum.*

4 *Facienti aliquid contra ius errore ſubuenitur.*

5 *Iudex an teneatur exprimere cauſam in ſententia.*

6 *Tutor dicit dationem nullam: & ſi eſt aliqua, proponit excuſationem.*

Quis dicit iudicem non ſuum: & ſi eſt ſuus, dicit ſuſpectum.

7 *Libellus in appellatione, dico ſententiam nullam: & ſi qua eſt, appello: procedit.*

1 **Item quæro.** Nota caſum† pulcherrimū, ex quo not. q ſi fuerūt allegatæ duæ excuſationes, & vna fuerit iuſta, & alia non: & iudex in ſentētia fuerit proſecutus iniuſtam, quòd ſententia non valeat. quod eſt notandum. Glo. opp. de l. j. §. biduum. j̃. quando appel. ſit. Et ſolue

2 vt glo. ibi in §. fi. dic, & ſic not. † q falſa cauſa adiecta in ſententia, reddit ſententiam ipſo iure nullam: ergo &c. Contra quod oppo. de l. ſeruo inuito. §. cùm prætor. j̃. ad Trebel. & l. diuus. j̃. de re iudi. & de l. ſi is ad quem. j̃. de acquir. hære. quòd ſententia lata propter falſas allegationes valeat, ſed reſcindatur ope reſtitutionis. Oldr. dicit, prout not. extra de offi. ordi. c. ex parte. & extra de renun. c. in præſentia. refert q illa cauſa allegata in ſententia fuit falſa in facto, & in iure. In contrario fuit in facto tantū, vel in iure tantū. Hic enim pupillus nō habebat patruum: & ſic fuit falſa de facto. Itē fuit illegitima de iure: quia poſito quòd eſſet verū q pronunciauit iudex quòd iſte haberet patruū: tñ tutela teſtamētaria nō excluderet̄ à legitima. ſed cōtra ſ. de teſta. tutela. l. ſi quis ſub cōditione. ſed ſi eſſet lata p falſas allegationes cōtra præſentē: ſec' ſi cōtra abſentē: arg. j̃. de falſis. l. ſi quis obrepſerit. Et ſecūdum quod ego intellexi hāc l. per Inn. potes intelligere in §. ſemel. Inſtit. qui. ex cau. maio. non poſ. Vel dic ad ſecūdū cōtrariū de l. diu'. cū ſimi. quia hic fuit expreſſus error in ſentētia: ibi nō. Vel dic q hic ſpeciale fauore pupillorū. Et ita intelligas §. fi. Inſti. eo. Facit C. ſi ex fal. alleg. l. j. & ij. & tenet hoc Dyn. & hoc habes per gl. in l. ſi is ad quē. de acquir. hære. & poterit ſentētia ſuſpendi per appellationē, vbi iudex tulit ſentētiā p gratiā, expreſſa falſa cauſa, etiā cauſa nō probata. Sed ſi cauſa eſſet probata, tunc eſſet impoſsibile q non ſit probata etiā falſa, ſi cauſa erat falſa. & ſic ſentētia valebit in alijs caſibus, & reſcinditur per reſtitutionē. Et ita intelligatur C. ſi ex fal. alleg. per totū. & l. diuus. j̃. de re iudi. Et tāgit gl. in d. l. ſi is ad quē. j̃. de acquir. hære. ſecūdū Old. vbi de hoc dicā. De iſta quarta tutela, tu habes ī Spec. de ſen. §. quoniā. verſi. pe. & per Guli. de Cun. in l. ſi prætor. §. Marcellus. ſ. de iud. tāgitur j̃. ad Treb. l. ſeruo inuito. §. cū prętor. Dicit tamē Iac. de Are. q hic ſit ſpeciale fauore pupillorū, vt ipſo iure nō teneātur. alleg. ſ. hoc eodē. l. ſcire oportet. §. cōſequēs. & j̃. de excep. l. q agnitis. Querit gl. de qua vtili actio

3 ne hic loquit̄. Et rñde vt gl. Extra gl. † habes ex iſta lege notare q etiā iuſtā cauſam fouēs nō obtinet, ſi in ſentētia ſit erra

4 tum. Itē habes† notare q ſubuenit̄ alicui, ſi illud, quod eſt cō

5 tra ius, facit errore, nō malitia. Itē ex iſto text. potes † optimè colligere q in ſentētia iudex nō teneт̄ exprimere cauſam. Nā ſi exprimat falſam cauſam, ſentētia eſt nulla. Sed ſi tulit ſimpliciter: tūc creditur tuliſſe ſententiā verā, inſerta cā. Habes plenè per Ray. in l. q Romæ. §. duo fratres. j̃. de verb. obli. & per Andr. de Piſis de ſuſpec. tut. l. hæ enim cauſæ. Subijcit tñ Iaco. de Are. q interdum iudex debeat adijcere cauſam, quę mouit eū ad ſentētiā proferēdā. C. de iudi. l. properādū. §. illo proculdubio. & ſ. de euic. l. ſed & ſi ex vtriuſq. Et ſi his caſibus iudex cauſam nō expreſſerit in ſentētia, recurrimus ad eum, vt dicat cauſam quæ eū mouit ad ſentētiā proferēdā: cùm nullus alius poſsit eā ſcire. Facit ad hoc C. ad legē Cornel. de fal. l. ſi qs decurio. & j̃. de app. l. ab executore. Et de hoc ibi no. facit ad hoc quod not. de teſta. l. hæredes palā. in prin. & C. de ſentē. ex bre. re. l. ij. & credit̄ ſibi ſoli. Sic & aliàs credit̄ vni teſti. C. de ſer. fu-

6 gi. l. quicūq. ſecūdū Iac. de Aret. Itē no. ex lege iſta† q poteſt tutor dicere dationē nullā. & ſi eſt aliqua, proponere excuſationē. & ſic præſtat arg. q quis poſsit dicere iudicē nō ſuū. & ſi eſt ſuus, recuſat eū tanq̄ ſuſpectū. Facit ſ. eo. l. propter litē. §. j.

7 ſecūdū Iaco. de Are. Itē præſtat† arg. q ille, cōtra quē eſt lata ſentētia, poſsit dicere ſentētiā nullam, & ſi qua ſit, appellat. Pro hoc facit quod not. Dy. j̃. de leg. iij. l. cū filius. §. varijs. & ſ. eo. l. ſcire oportet. in prin. & l. propter litē. §. j. ſecundū Iaco. de Are. & hoc dictū eſt verū in reo: ſec' eſſet in actore: vt no. Dy. in d. §. varijs. Nā loquit̄ in reo. quod patet: quia tutor excuſans ſe, fungit̄ vice rei: quia ipſe proponit plures exceptiones etiā cōtrarius, vt patet Inſtit. eo. §. q autē. & ſ. e. l. ſcire oportet. De hoc habes p Ray. C. qñ prouo. nō eſt neceſ. l. j. Inno. tenet indiſtinctè q teneat talis appellatio: vt extra de in iteg. reſti. c. cōſtitut'. & in Specu. de ſnia. §. iuxta. ver. ſed nunqd libellus. Et iſta opi. approbat̄ de conſuetudine, & habes p Vber. ff. de appel. l. j. Querit Iac. de Are. nunqd in caſu legis noſtrę poterit iſte tutor ſe excuſare, & poſt dictā ſentētiā, et trāſactis qnqua ginta dieb', cū habeat iuſtā cām. Ipſe tenet q ſic. Nā ille, q nō pōt ſe excuſare intra tēpus, audit̄ & poſt tēpus: vt j̃. eod. l. ſi cū ipſe. Sol. Iſta fuit iniuſta ignorātia. Ergo videt̄ hīc iuſtā cām: arg. ſ. de calū. l. annus. Et hoc caſu dicit q̄rere de nullitate ſententiæ, & nō currit ſibi tp̄s in excuſatiōe, ppoſita: arg. C. de inoffi. teſt. l. cōtra maiores. Pōt eīm vna via cognoſci añ aliā illa, quā ipſe elegerit: arg. j̃. de ĩoffi. teſtam̄. l. Papinianus. §. ſi quis.

1 ☞ *Dictio, per, quòd denotet perfectionem.*

2 *Cautela apponenda in compromiſſo ad hoc ut quis elapſo termino non poſsit agere.*

QVinquaginta. Spatiū quinquaginta dierū ad proponēdas in iudicio excuſationes tutoribus & curatorib. eſt ſtatutum: ſed quatuor menſes cōtinui à die noīationis & ſcientiæ ad inſtantiā finiendam, niſi proſequētes cōtradicāt, aut facto aduerſarij ſint impediti. h. d. cū l. ſeq. ſcdm Ray. Ibi: peragēdo. id eſt, ad finē per-

1 ducēdo: quia † dictio, per, denotat perfectionē: vt l. vrbana familia. §. pnoctare. j̃. de verb. ſigni. & l. ij. in prin. de adul. quod

2 facit † ad id quod no. per Guid. de Suza. in d. l. ij. Bono. habebant q̄ſtionē cū Mutiñ. quia viciſsim vna pars petebat ab alia triginta millia florenorū. factum fuit cōpromiſſum inter eos: Guid. de Suza. qui tūc fuit Mutinæ, fecit poni in inſtrumēto ita fore de cōcordia partiū, q ſi Mutineñ. cauſas ſuas intra tres menſes nō egerint, cadāt à cauſa: & ſi Bononiēſes cauſas ſuas intra tres mēſes nō peregerint, ſimiliter cadāt à cauſa. Cōtingit q ambę partes fuerūt litē conteſtatæ intra tres mēſes: poſt tres mēſes elapſos Guid. oppoſuit q Bononiēſes non poterāt amplius petere: qa cās ſuas nō finierūt intra tres menſes: quod debebāt facere, ppter verbū peregerint, in inſtrumēto poſitū: arg. huius legis & d. l. ij. Cōtra Bonoñ. volebāt opponere Mutinēſibus q ipſi nō poterāt agere. Ad qd̄ ipſe reſpōdit, q actio eorū erat ſalua: qa, agere dicit̄ quis litē cōteſtādo: vt l. amplius. j̃. rem ra. ha. & ita obtinuit cōtra Odof. Et teneas cordi: qa qñ facies aliquā concordiā, tu poteris facere iſtā fraudē, quā fecit Guid. de Suza. Nominationis. ſubaudi & cognitiōis. Oppo. glo. & primò opp. reducēdo hūc tex. ad abſurdū. & recita glo. quę incipit, ſed ſi iſti. & dic vt gl. fm Azo. Et facit, p hoc ſ. e. l. ſcire oportet. §. quinquaginta. Fm Dy. glo. ſoluit aliis duobus modis, ſed prima vera. Itē oppo. de auť. q ſemel. C. qūo & qñ iudex. Solue vt gl. qa ſpeciale eſt. Et oppo. de l. ꝓperādū. C. de iudi. Et dic q ibi cā durat triēnio: hic quatuor mēſibus tantū modo. Sed nō eſt verū q ſit ſpeciale: qa hic iſtud tēpus eſt propoſitū iuri cōpetēti parti: ibi eſt ppoſitū inſtātiæ. Quærit gl. à quo tēpore currūt iſti quinquaginta dies. Et reſpōde vt glo.

1 ☞ *Si cauſa excuſationis non finitur in tempore, & ſtetit per iudicem, an currat tempus remuſtiuē.*

2 *Si cauſa ex forma ſtatuti debet intra tres menſes terminari: ſi ponitur dilatio excędens illud tempus, quod tamen poterit poſt tempus terminari.*

3 *Actor impeditus in termino facto aduerſarij producere eius iura, quòd poterit poſt terminum producere.*

4 *Verus contumax qui non appellat niſi iudice pro tribunali ſedente: ſi uenit, & iudex recedit, an non poterit appellare.*

SI cum ipſe. Domini, iſta lex eſt bona, & quotidie allegatur. Ibi: ipſe. ſ. tutor petitus. Ibi: cōtraditionis dataę per iudicē, quæ excedebat quatuor mēſes, ſecūdū Iac. de Are. Ibi: probari. Nec obſtat ſ. ex quib. cau. ma. l. ait p̄tor. §. fi. cū l. ſeq. quia iſta intelligit̄ ſecūdū illā: arg. j̃. de iti. actuq̄ priua. l. j. vel ibi de tēpore actiōis: hic de tēpore inſtātiæ: arg. eius quod no. co. tit. ſed & ſi per p̄torē. in princi. licet gl. aliter not. ſ. de dolo. l. arbitrio. §. dolo. Et iſta gl. eſt ſatis no. quæ dicit q etiā nō ſtat p aduerſariū quò minus cauſa finiat̄. Ibi: tēpus: qa nihilominus ēt tēpus currit: ſed cōtra eum dat̄ reſtitutio. & hoc in cā principali: in cauſa appellationis datur actio de dolo. C. de iudi. l. properandū. §. finaūtē.

Pro intellectu l. properandum. C. de iudic.

& in auk.de appell.§.ad hæc. vt in auk.vt ſpōſ.Iar.§. hoc quoq; ſecūdùm Ray. dic
1 iſta cōtraria ſunt.Iac.de are. †Sed pone: ſtetit per iudicē,quò minus cauſa finiretur iſto tēpore:an curſit iſtud tempus? De hoc plenè dixi in d.§.ad hæc.in auth. de appel.col.iij.& tangit Ray.in auk.ſi appellatione.C.de tēp.ap.

Gl.quærit vtrū iſte tex.habeat locū vbi decretum eſt pro
2 batum,etiam poſt quatuor menſes.Gl.dicit q; ſic.Nec obſt. C.de iud.l.properandū.vbi ſemper finiē inſtantia lapſu trienij,qualitercūq; labatur:quia hic tranſcurſus tēporis perimit ius actoris:ibi reſeruat,& perpetuat. Et ſecundùm Old.iſta l. allegatur per Dy.in arg.†q; ſi ſtatutū eſt in ciuitate, q; omnis
2 cauſa debeat decidi intra tres menſes,& aduerſarius petit dilationē,quæ eſt vltra tres mēſes, propter teſtes qui ſunt in longinquis partib⁹,q; nō obſtāte ſtatuto poſt tres mēſes poſsit de
3 cauſa cognoſci. †Et eodē modo determinat id, quod ponit hic Ray.& Cy.in l.fi.C.de adul.ſcilicet q; ſi eſt ſtatutū q; actor producat iura ſua intra mēſem,q; ſi fuit impeditus propter dilationē datā aduerſario:quod etiā poſt poſsit producere. Itē
4 inducit in arg.Certū eſt†q; verè cōtumax nō appellat niſi vniat iudice ſedēte pro tribunali:vt ſ.de in integ.reſtit.l.diuus. Quidā fuit cōtumax verè,& lata fuit ſentētia cōtra eum. Iſte venit ad banchū iudicis:& ſtatim cū vidit eū iudex, receſsit à bancho:nūquid audiat poſtea appellās? Iſte text. facit in ar.q; ſic:qa nō ſtetit per eū. Facit ſ.de iudi.l.nonnūquā,Quidā verò diſtinguūt q; aut iudex receſsit anteveſperas:& tūc debeat audiri. Aut poſt veſperas:& tūc ſecus:arg.ſ.de orig. iur.l.ij.§. & quia in veſperis.& in auk.de iudi.§.ſedebūt.col. vj. Tamen caſus huius q.videt in l.j.§.dies.j.qñ app.ſit.& tangit j.de appel.l.ij.Scias tñ q; hæc queſtio format malè hic per Ray.in recollecta,& tu qui habes eā videas audacter:quia ita eſt. & facit iſte tex.ad q.not.in Spe.de lit.cōte.§.qñ.verſi.ſed nunquid ſuper.& in Spe.de teſt.§.j.verſi.ſed nunquid ſi teſtis.Bart.

POſt ſuſceptam. Defect⁹, viſus, audit⁹, ſermonis,ac intellectus ſegeſtas intolerabilis ac perpetua valetudo,etiā ſuſceptę tutelæ excuſationē tribuūt īpedimēto. h.d. fm Ray. Ibi pōt ſubaudi,& ſic remouet fm quoſdā,& alleg. quod not. ſ.de tut.l.j.§.fi.Gl.dicit q; nō eſt verū,vt ibi dicā per l.cū plura.eo.ti.& ad d.gl.patebit rñſum per ſuppletionē quā ibi dabo. Gl.opp.de l.j.§.j.ſ.de tut.vbi videt q; cęcus nō poſsit dari tutor.Et ſol.vt gl.dicit.Sed poſito q; fuiſſet datus : tūc poterit ſe excuſare etiā poſt ſuſceptā tutelā:vt no.j.l.iij.C.ſi ex fal. alleg.quod teneas bene mēti. Idē opp.de l.frater.C.e.Sol.vt gl. Item opp.de l.nō ſolùm.§.ſi quis.ſ.e.Solue vt gl. Vel dic q; hic tex.intelligit fm illū,& nullum dānabis. Item oppo.de l.ſed in hoc.aliàs eſt l.idē vlpia.& habes bene eandē reſponſionem quā habes in præcedēti cōtrario. Vltimo dicit hæc glo. quod no.ſ.de min.l.verū.§.ex facto.dic vt ibi. Nota caſus vbi quis poteſt dimittere tutelā iam acceptā : inter quos ſunt iſti.

Vltimò contra illud videtur dicere gl.j.de reg.iur.l.vbi.ſcilicet quòd illæ infirmitates non impediunt tutelam iam acceptam:ſed vt ſalues iſtam glo.dicas q; iſtud eſt verū,ita quòd deſinat eſſe tutor ipſo iure,ſed tantùm excuſatur. Ita loquitur hic,& poteſt eſſe verum quod dixi ſuper text.ſuper verb.pōt.

Paupertas Ibi:imparem,& intolerabilem ſecundùm Dy.& gl.& l.paupertas.ſ.eo.tit. vbi glo.

ADminiſtrantes. Procurator principis etiā abſq; dignitate collationis præfectiq; vigilū,& annonę à tutelis.& curis etiā ſuſceptis excuſationis priuilegio ſunt abiecti. Aſſeſſores verò, ſeu milites in numero abſentium,qui cuſa Reipu.abſunt à tutelis nouis excuſant:ſed veteres non deponūt.h.d.ſecūdū Ray.Ibi: non vltra dicit gl. &c.ſtatim expediam eam per primum contrarium.Et ideo oppo.de l.athletæ.§.gentium.ſ.eo.quod non debeant excuſari.Et ſol.vt gl.dicit & ſecundùm hoc habetis in litera delatæ.quē intellectū proſequitur gl.C. de excu. mu. l.j.lib.x.& vide quod ibi dixi poſt And.de Barulo.aliàs eſt in tex.delata.& tunc eſt alius intellectus:ſcilicet q; tēpore adminiſtrationis excuſetur à tutela & cura delata illo tempore.

2 ☞ *Priuilegium datum alicui non extenditur ad eius collegam.*

Eorum. Ibi,profecturis.ſcilicet de proximo. ibi: ſuſceptam.ſecus in comite primipili principaliter.ſ. eo.l.nō ſolùm.§.ſimiliter.fm vnū intellectū.Ray.in addit.antiquis quærit rationē diuerſitatis,& nō ſoluit. Tu dicas q; ratio eſt,quia officiū primipili eſt dignius,& ſic eius collatio habet maius priuilegiū:arg.de alb.ſcri.l.fi.& C.de bo.quæ libe.l. cùm multa. Opp.gl.de l.ſi duas.§.minuere.ſ. eo. Sol. vt glo.

Itē opp.de l.propter magiſtratū.ſ.eo,Sol.vt gl.& ſic incipere,& præparare ſe ad iudiciū ſunt paria.facit j.de pollici.l.j.§. cepiſſe.Vel ſolue cōtrarium q; ibi in ciuitate Romana : hic in caſtro vel villa:vt in contrario no. Item oppo.de §.item qui
1 Reipublicæ.Inſti.eo.Et ſolue vt gloſ.Et ſic not.q;†priuilegiū datum alicui,non extenditur ad eius collegam. & ſic facit cōtra id quod dixi per Iac.de Are.ſ.eo.l.nō ſolùm.§.qui primipilum. Item opp.de l.Spadonem.§.ſi autem.ſ.eo.Solue vt glo. vt dum dicit gl.hic argu.dic ſcilicet vt non excuſetur à tutela iam ſuſcepta,ſed excuſatur à ſuſcipiēda. Item opp.de l.ſed in hoc.§.ſunt & alij.ſ.eo.Et ſolue vt glo.& melius dic vt not.in l. verum.§.ex facto.ſ.de mino.

1 ☞ *Pupillus poteſt eſſe de collegio.*
Item poteſt committere tale quid quòd poteſt deportari.
2 *Preſbyter non excuſatur à tutela filiorum compreſbyteri.*

Qui corporis. In collegio,ſeu corpore licito cōſtituti excuſant ab extraneorū tutela: filiorum nō,nec collegarū tutores inter centeſimū miliare coguntur eſſe:ſed vlterius excuſant:vbiq; verò ſunt immunes,q; ſpeciali priuilegio ſunt muniti.h.d.cum l.ſeq.ſecūdùm Rayn.
1 Ibi:collegarum.†no.q; pupillus de collegio poteſt eſſe. & ſic aliàs pupillus poteſt cōmittere tale quid propter quod deportatur:vt ſ.de tut.l.ſi arrogati.ſecundùm Iac.de Are. Ibi: filiorum.facit no.j.ad q.no.per Gul.C.de epiſ.& cleri.l.presbyteros.de qua dixi ſ.eo.l.ſed & milites.in princ.Vnde vide quod
2 iſte tex.facit†q; licet regulariter presbyter excuſetur à tutela tamen à tutela filiorum compreſbyteri nō excuſatur. de quo dic vt dixi in l.ſed & reprobari.§.amplius.ſ.e. Cōtinua l.ſeq.

1 ☞ *Qui habet priuilegium propter aliquem, quòd non utitur illo contra ipſum.*

PLane Hæc lex cōtinuat cū §.q corporis. Queritur gl.qui ſunt iſti,quibus cōcedit ſpecialiter vt nō teneant ſuſcipere tutelam? Et rñde vt gl. Vltimò §.
1 qui corporis.facit ad id†quod dixi ſ.eo.l.amiciſsimos. §. fin. vbi quis habet priuilegium propter aliquem quòd nō vtatur illo priuilegio contra ipſum,vt ibi dixi,quod tene cordi.

LIbertus Senatoris libertus filiorū tutelam eius cū alio adminiſtrans à tutelis aliorū excuſationis priuilegiū nō ſortit. h.d. Ibi:adminiſtrās,ſ. cum alio.& ſic non obſtat cōtrarium de l.nec ſenatorum.ſecūdùm Ray. Gl.op.de l.nec ſenatorum.C.eo.ti.Sol.vt in gl.vel dic q; illud quando gerit negotia filiorum. facit §.libertus.ſecundùm Iac.de Are.

1 ☞ *Si ruſticus emit partem iuriſdictionis quam habebat unus ex tribus fratribus in caſtro,non per hoc eſt exemptus à iuriſdictione aliorum duorum fratrum, quin ſi delinquat puniatur.*

CVm ex oratione. Ingenuus vel libert⁹ annulorū aureorū iuremunitus excuſare ſe pōt à tutela,ſeu cura liberti : niſi etiā eodē iure ſit tutus:illius etiā tutelam,vel curā prius excuſatus ſuſcipere compellitur.h.d.ſecundùm Rayn.Ibi : liberto. non habente ius annulorum:aliàs ſecus eſſet,vt in verſi. ergo. Ibi: datus.ſcilicet tutor.Ibi:poterat.facit ad hoc l.j.§.j.j.de va.mu. Ibi:annum:qui eſt communis omnium abſentiarum:vt ſ.eo. l.non ſolùm.Ibi:dari.non obſtāte quod fuerit excuſatus.Ibi: patrono,ſcilicet ſenatoris patroni negotia. Gloſſ.fi.opponit de l.libertum.§.ſed & ſi.ſ.eod.Solue vt glo.& dic quòd iſtud priuilegium competit liberto:ſed iſte perdidit nomen liberti, ex quo impetrauit ius annulorum aureorum : & ſic tacitè priuilegio renunciare videtur.facit de iure annulorum aureorū. l.ij.j.de acquiren.hæredita.l.ſi duo. Nam cùm amiſit nomen, & effectum nominis amiſiſſe videtur C. de ferijs. l. à nullo.

1 Allegatur iſta lex,†q; ruſticus qui emit partē caſtri ab vno de fratribus comitis cum omni ſuo iure;q; ſi committ maleficium,

ciū,debeat Comes cognoſcere, ſicut cognoſceret, ſi ipſe non vendidiſſet,& cōmiſiſſet delictū,non autē debēt cognoſcere alij duo fratres non vendētes. Contrariū facit de iure aureorū annulorū.l.j.§.penul.& ſ.de in ius vocā l.ſed & ſi hac lege.§. fin.& l.per procuratorē.§.fi.j.de acquirēda hereditate.& ita inuenit in repetitio. Dyn.non tñ habet bonū intellectū,neq; ad iſtā l.pōt bene adaptari.ſed in lib.Oldra.reperit Dy.aliter dixiſſe.& ſic erāt tres fratres q habebāt caſtrū cōmune.& ibi habebāt ruſticos ſuos,in quos habebāt iuriſditionē puniēdi maleficia.Modòvnus iſtorū vēdidit partē ſuā cuidā ruſtico:queritur modò,an iſte ruſticus emēs ſit exēptus à iuriſdictione aliorū duorū fratrū,qui nō vēdiderūt partes ſuas,& an ipſe acquiſierit iuriſdictionē cōtra alios ruſticos.hæc eſt pulcherrima quæſtio:& tūc hæc lex facit optimè ad iſtā quæſtionē & Dyn. dicit q; iſte non eſt exēptus à iuriſdictione iſtorū duorū dominorū:ſed in alijs ruſticis bene quæſuit iuriſdicti ionē:argumē. eius quod hic dicit in tex.& glo.quia impetrans ius annulorū aureorū habet ingenuus quo ad extraneos, nō quo ad dños. Facit ad hoc dicta l.penul.de iure annulorū aureorū.& l.fi.e. titu.& l.ſi is q.j.de adult.& ad Sil.l.ſi exheredatus.cū l.ſeq.& vt caſus j.de iure patro.l.Cai⁹.& ita dicit ſtare ī iſtis terminis.

Et quamuis. Libertus ſenatoris ipſius,pcur.excuſare pōt ſe ab aliorū tutelis,niſi iure annulorum aureorum à principe ſit damnatus.h.d.ſecundùm Ray.

1 ☞ *Si factum eſt compromiſſum, & dati fideiuſſores, & finito tempore prorogatur:quòd fideiuſſores non tenentur.*
2 *Quid in datione pignorum.*

ITius. Diuidas hanc legē in duas partes principales. In prima parte fuit excuſatus. In ſecūda deinde eſſe tutor ipſo iure. Secūda ibi:ſed ſi ita.& breuiter hoc dicit. Tutor teſtamētarius Reipublicę cauſa abſens veterē tutelā excuſationis priuilegio circunſcripto aſſumere tenet iſtatim poſt redditū adminiſtrationis prioris tēporis cōuentione ceſſante:niſi in diſpoſitione teſtatoris expreſſe fuerit abſolutus:tūc à poſteriore tēporis adminiſtratione,& abſente priuilegio ſe excuſat poſt hereditatis aditionē ſeu euentū cōditionis,q;bus in teſtamēto fuerit cōſtitut⁹.hoc dicit Ray.Ibi quoad.ideſt,donec. Ibi:inter ea.id eſt, durāte abſentia cauſa Reipublicæ.Ibi:& ideo.dic pro tēpore ſeq. Ibi:tēpus.ante abſentiam & poſt tutelæ ſuſceptionē.Ibi:poſſe.ideo quia prima tutela nō fuit finita ipſo iure per abſentiā, ſed p excuſationē.ſecus ſi ex diſpoſitione teſtātis expreſsè finita ipſo iure fuerit:vt §.ſequēti.facit l.quod dicit j.de teſta.mili.ſecūdùm Ray. Sed adhuc nō reſtat bene declarata rō:ideo dic q; rō eſt:quia verbum,quoad,appoſitū ſuperius, habet in ſe reuolutionē tēporis,vt videt per Oldradū ſ.de ſuſpec.tu.l.iij.§.quæri poteſt.& aduerte:quia Ray.dicit ſe legiſſe Infortiatū quinq; annis antequā intelligeret iſtā legē & dicit q; iſte caſus primus videtur eſſe cōtrarius §.ſequenti de verbo ad verbū.& reſpōde vt ibi dicā. Glo.oppo.dictę l.tutor.§.ſi quis affuturus.ſ.titu.j.& l.ſi tutor.j.de tute.& ratio.diſtr.Solue vt glo.dic ſecundū Dy.q; aut eſt facta diuiſio adminiſtrationis tantū:& cenſet vna tutela,etiā finita adminiſtratione prima,vt in principio huis legis & l.iij.§.quæri pōt.de ſuſpe.tuto. Aut non eſt facta diuiſio adminiſtrationis,ſed ſubſtātiæ tutelæ,& tunc cenſent plures. Et ita loquit §.ſed ſi ita. In dubio videt facta diuiſio adminiſtrationis,nō ſubſtātię.ſ.de tutoribus & curatoribus datis ab his.l.neq; ille.quærit gloſ.intra quantū tēpus debeat excuſari.
1 Et reſpōde vt glo. †Iſtud principiū allegat ad quæſtio.aliqui cōpromiſerunt in aliquē,vt proferret ſententiā vſq; ad annū: & dederūt fideiuſſores vel pignora de parēdo ſententiæ:& cū finiret ſpatiū anni,ipſi prorogauerūt cōpromiſſum ad alium annū:quærit vtrū ipſi fideiuſſores vel pignora teneant. Iſtud prin.præſtat arg.q; ſic:quia videtur idem cōpromiſſum, ſicut hic eadē tutela. Ad hoc facit j.de preca.l.ſed & ſi manente.ſ. ſol.mat.l.penulti.§.mulier.& ſ.loca.l.itē quærit.§.qui impleto. In contrariū facit §.ſed ſi ita.j.eod.quaſi videat aliud compromiſſum,ſicut & ibi eſt alia tutela. Facit ſ.de admi.tu.l.Lucius.§.Paul⁹.Caſus tñ eſt q; fideiuſſores nō teneātur.ſ.de arb.
2 l.Labeo.§.fin.& l.ſeq.In †pignorib⁹ diſtingue,q; aut erāt cōpromittētiū:& tenentur quaſi ex tacito conſenſu. Aut aliorū, & non tenētur:arg.dicti §.qui impleto.& d.l.Labeo.§.fi.verba hęc ſunt Dy.licet Ray.appropriet ſibi illa verba.& vos habetis per Dy.& Ray.in d.l.penul.§.mulier.ſ.ſolu.matr.

Sed ſi ita. Ibi videamus vtrū debeat prodeſſe vel nō.& certum eſt q; prodeſt,vt ibi, per Dyñ.Ibi:ex ipſo teſtamento:id eſt,ex verbis teſtatoris.Ibi:tutor cùm cœperat.abeſſe cauſa Reipubl.& dic vt ipſo iure:ſed in caſu precedenti per excuſationē ex legis diſpoſitiōe:vt ſ.eo.l.ſi is qui tres.in prin.& ideo ex eius diſpoſitione ſtatim trāſmittit tutelam poſt reditū,ſecundùm Ray.ibi:poteſt.quia videtur noua delata:non autē vetus continuata. Gl.opp.Inſti.de ſatiſd.tu. in prin.& ſ.eo.Solue vt in glo.Item oppo.de l.quinquaginta. ſ.eo.Solue vt glo. Ex iſta gloſſa not.& tene mēti q; exercere litē dicitur ille,q; litē inchoat.& ad hoc allegat eā Iac.de Are.

Si a prætore. Curator datus à iudice mēte capto,muto,ſeu vētri,ſe excuſare poteſt propter legitimum numerum.h.d.Ibi:ventri.vide quod no.ſ.de tuto. & cur.l.ventri.& quod ibi dicam.Glo.quęrit propter quos liberos excuſatur.Et reſponde vt gloſſa.

1 ☞ *Locus ubi contractus effectum dirigit, inſpicitur in contractibus.*
In ultimis uoluntatibus conſiderari debet locus ubi fit teſtamentum.

Romæ. Tutores à magiſtratibus rationalibus decreti, ſeu dari in teſtamento Romæ confecto,vel eius ſuburbijs,dicuntur in ipſa vrbe cōſtituti.hoc dicit ſecundum Ray.Ibi:Romæ.in quo conſuetudo dictæ ciuitatis debet ſpectari,ſecundū Iac.de Are.& dixi per Ray.de vent.inſpic.l.j. in fi.& per doct.C.de ſum.tri.l.j.in fi.ibi:datos.quod prodeſt propter id quod habes Inſti.de excu.tut.in prin.cū gl.de verb.
1 ſign.l.ij.Et ſolue vt gl. †Vltimò not.ex iſto tex.q; licet in cōtractibus conſideremus locū,in quē effectus ipſius cōtractus dirigitur,nō ſic vbi eſt facta ſcriptura:vt.l.contraxiſſe.de act. & oblig.tamen in vltima volūtate debet cōſiderari locus vbi eſt factū teſtamentum.Verba enim,cōtraxerunt,ad vltimam voluntatem non trahūtur.j.de verbo.ſigni.verba.Et per hoc patet reſponſum ad l.contraxiſſe.ſecundum And.de Piſis. & hoc teneas bene cordi.

☞ *Famulo nihil impoſſibile iniungi debet.*

Si tanta. Aduerſa valetudine corporis ſeu mentis ſuper proprijs negotijs legitimè impedit⁹ à tutela patroni,eiusq; liberorū de iure cōmuni ſe poterit excuſare. hoc
1 dicit,ſecundū Ray.ibi:impoſsibile.Nota arg.†hic,q; nō debet aliqd impoſsibile iniūgi famulis:quia ad illud nō tenent, vt hic,& j.de pœ.l.moris.& ſ.de nego.geſt.l.ſi pupill.in fi.ſecundum Iac.de Are.& probatur j.de ope.lib.l.eius artiſi.& l. hæ operæ.l.interdum.

1 ☞ *Comites & barones dū ſunt in exercitu,non poſſūt cōueniri,nec eius officiales.*
2 *Qui ſolùm ſunt de numero,gaudent priuilegio.*

QVi in collegio. Piſtores in collegio in legitimo numero cōſtituti piſtorinam per ſeipſos exercentes,à tutelis & curis etiā collegarū vrbanis excuſari pñt:ſec⁹ in loco vbi dati ſunt,domiciliū nō habētes,ſecūdū Ray.Ibi:exerceāt.Facit†iſte tex.ad id,quod no.ſ.per glo.conſtitutionis imperialis conſtitutione de obſe.excep.cauſæ.& comites & barones
1 tempore quo ſunt in exercitu, non poſſunt ab aliquo conueniri,nec ipſi,nec officiales eorum. Et not.quòd ita demum habeant priuilegium, ſi ipſimet ſunt in exercitu, non ſi alios ibi
2 conſtituunt eorum nomine. Ibi:numerum. Nota † quòd illi tantum gaudeant priuilegio,qui ſunt de numero,vt hic,& ſuprà,eodem l.adminiſtrātes.§.j.& C.de ſacroſan.eccle.l.non plures.Facit quod nota.in authen.vt deter.ſit nu.cle.in fin.& quod ibi dixi poſt Iacob.de Bel. in authen.de refc.colla. ij. ibi:datis à teſtatore:vt ſ.eodem l.non ſolum.§.& qui in teſtamento.& dixi ſuprà,eodem l.propter.§.licet. Oppon.glo. de l.j. ſ.quod cuiuſque vni. no. & infrà de colle.illi.l.j.quod non debeant habere priuilegia.ſolue vt gloſſ. Oppo.etiam de l.ita autem.§.geſsiſſe.de adminiſtra.tutor.& l. tres tutores eodem titulo. Gloſſa non ſoluit.& ideo dic vt nota.ſuprà,de pec.l.prima in fine quòd illud regulare:iſtud ſpeciale.ſecundùm Dynum.& plenè per eundem Dyn.in c.quod alicui.extra, de regul.iur.libro vj. Opponitur de l.hæres abſens. Solue vt gloſſ.Nicolaus.

2 ¶ Officio. Not. quòd ille qui obtinuit in cauſa non poteſt petere expenſas: quas fecit vltra quàm facere deberet.

b ¶ Sed ſi nõ conſtat. Et adde dictũ Imo. & Pet. de Anch. in c. quoniam contra. de conſti. videlicet, ꝙ ſi iudex cognoſcit ꝙ calumniosè petisam plam dilationẽ, põt tibi ſtatuere terminum ad probandum & cõminari ꝙ ſi interim non probaueris, non audieris.

Vbi pupillus educari vel morari debeat: & de alimentis pupillo præſtandis. *Rubrica.*

Ad euidẽtiam huius tí. præmitte quod not. j̃. eo. l. fi. in gl. magna. & hanc rubric. continua ad præcedẽtia: quia in educãdo pupillum multum cõſiſtit adminiſtratio tutoris, adeò ꝙ propter ceſſationẽ vel mẽdacium aliquãdo remouetur, aliquando punitur, vt s̃. de admin. tu. l. tutor. §. idem ſolent. & s̃. de ſuſpe. tuto. l. iij. §. tutor. & l. impuberibus. §. fi. & s̃. eo. l. fi. & ideo poſt præcedentes titu. ponit iſtum, ſecundùm Dynum.

LEX I.

Olet prætor. Pupillus educari ac morari debet apud virũ idoneũ ab eis propinquis parẽtib⁹, ex cõditione perſonæ ac tempore, prætoris arbitrio eligẽdum, excluſo ipſius ſubſtituto: licet in teſtamento paterno expreſsè cõtrarium caueat. h. d. ſecundùm Ray. Ibi: vbi. id eſt, in quo loco, & apud quam perſonã. Ibi: in poſthumis. de quibus nõ curatur vbi alerẽtur. Ibi: pueris. maioribus triẽnio: vt not. j̃. eo. l. fi. in fi. ſecũdùm Ray. Ibi: nonnũquã. i. aliqn̄ æſtimantur apud aliquem propinquum vel extraneum, ſi omnes propinqui ſunt vt ſuſpecti: arg. C. de fun. dot. l. ij. in fi. ſecundùm Dy. Ibi: educetur. & non obſtat l. amiciſsimos. in prin. s̃. ti. j. de ventre inſpi. l. qui ventri. vt ibi. Quærit gl. qualiter æſtimabit præſes iſtud. Reſponde vt glo. dixi ſecundùm Ray. Not. iſtum caſum: quia fortè dixiſſes contrarium.

1 ☞ *Teſtamentarius executor cogitur, cauſatiuè recipere executionẽ, non præciſè.*

Quamuis. Liberi parentes, cognati vel pupillorũ affines, educationẽ præciſè ſuſcipere à prætore cogunt̃: extranei verò excuſant̃ accipere hoc onus, ſed priuant̃ legatis ac hæreditatibus in teſtamento patris pupilli ſibi relictis, niſi aliàs fuerit relicturus. h. d. ſm Ray. Ibi: coacturũ, educationem ſuſcipere. & ſuper hoc verbo dicit glo. licet prætor, &c. ſuper verbo alimẽtari. dic id eſt, apud ſe permitti educari pupillũ. Ibi: placuit. denegari petitionẽ relictorũ, ſecũdũ Dyn. vel ibi: ſciret, quod nõ præſumit̃, niſi exprimat̃. ſed hoc minimũ, ſm Dyn. ibi: denegabit̃. Gl. alleg. l. qui tutelã. & vide quod ibi not. circa iſtã materiam. Ibi: ſtatuit. præſtat iſte text.

1 arg. ad id ꝙ quod no. per Dy. j̃. de leg. ij. l. j. ſ. ꝙ executor teſtamentarius non compellitur recipere executionẽ præciſè, ſed cauſatiuè ſic, vt hic, ſecundùm Ray. Et de hoc tetigi de leg. j. l. huiuſmodi. in prin. & habes plenè C. de epiſ. & cle. l. nulli. in j. q. & dixi poſt Iac. de Bel. in auẽ. de eccle. ti. §. ſi quis autem pro redemptione. col. ix. & dixi in l. j. de leg. ij.

1 ☞ *Qui obtinuit in cauſa nõ poteſt petere expenſas, quas fecit vltra quàm facere deberet: ideo taxantur à iudice.*
2 *Expenſæ faciendæ ſunt inter facultates.*
3 *Caſus, in quo voluntas teſtatoris non ſeruatur.*

LEX II.

a Fficio. [a] Tutor à pupillo tutelæ actione cõuẽtus, ſumptus in alimẽtis, ac diſciplinis eius fatos ab illo ſecundùm vires facultatis eius ſibi poterit imputare, nõ vltra: etiã ſi moderata taxatio facta fuerit in teſtamento, vel à prætore. h. d. Ibi: officio. mercenario cuilibet actioni bonæ fidei deſeruienti, & ea finita, finit̃: vt s̃. de actio. emp. l. qui per colluſionẽ. §. fi. & depo. l. iiij. ibi: iudicis. dicit gl. ſuperior. l. dixit. ibi: dicat̃, ſ. alẽdus. Sequit̃ in gl. nũc ex cuius bonis. dic imò quantũ expẽdi debeat: vt no. & melius j̃. eo. l. fi. ibi: actio. ſ. arbitrio tutoris eſt determinatus. ibi: facultatũ. i. redituum: vt s̃. de do. inter vir. & vxo. l. ex annuo. & j̃. l. proxi. & ad l. fal. diuus. & s̃. de lib. agn. l. ſi quis à liberis. §. de alimentis.

1 Ex quo no. †ar. cõtra illum qui obtinuit in cauſa, vt nõ poſſit petere expẽſas quas fecit vltra quã facere debet, ſm Iac. de Are. proptera iudex taxat illas expẽſas, vt patet in auẽ. de iud. §. ſi oportet. col. vj. Et habes de hoc gloſ. in l. generaliter. C. de epiſc. & cle. quam teneas cordi. Ibi: hoc amplius. ver. ibi ſed ſi.

2 no. †ꝙ pro facultatibus tm̃ faciẽdi ſunt ſumptus. Cõcordãtiæ ſunt in gl. tm̃ gl. alleg. vnam l. quæ optimè & clarè dicit̃ hoc in auẽ. vt deter. ſit nu. cle. circa princ. Opp. gl. de l. ſi patris. C. de interd. ma. Gl. nõ ſoluit. ſed dic ꝙ illud in matrimonio, in quo volũtas patris debet ſeruari: vt C. de nup. l. ſi vt proponis. & s̃. de ſtatu ho. l. Paulus. aliàs incipit, eum qui. ſecundùm Dyn. Aliàs ſecũdùm And. de Piſis dicas ꝙ in l. ſi patris. eſt regulare: in lege noſtra eſt caſuale: & propterea s̃. eo. l. j. dicit tex. nõnũquã à patris volũtate, &c. q. d. id eſt, aliqn̄. Vnde ibi innuit ꝙ regulariter fit contrarium. Facit s̃. de admi. tut. l. iij. §. quãuis.

3 ſecundùm And. de Piſis. Et ſic no. † caſum, in quo nõ ſeruatur voluntas teſtatoris. Simile s̃. de admi. tut. l. quidam decedens. in prin. & §. fi. & j̃. de hære. inſtit. l. pater familias. & ibi not. & l. quidam. in prin. gl. j̃. de hære. inſti.

LEX III.

Vs alimentorum. Prætor ad expẽſas & ad alimẽta ſiue inſtructionẽ minorũ cuiuſcũq; ſexus, inſpectis mancipijs deputatis ad vſum eorũ, mercedib⁹ ab eis debitis, eorũ ætatis veſtibus atq; tecto ſecũdùm vires patrimonij eorum, de quo ſibi cõſtat extra iudicium, vel per cognitionẽ iudiciariã inter tutorem, & eum, qui poſtulat alimẽto decerni, habita tamẽ ab eodem prius cõfeſsione, quo reditu annuo ſeruata taxari debebit eorũ pecunia apud tutorẽ conſtituta, in hoc ab eo ponẽda in vſuris cẽteſimis, & propter cõtumaciam ſeu mẽdacium punietur, ſecũdùm Ray. Ibi: nõ immerſum. No. pulchrũ text. & quotidie allegatur. ibi: decernat. facit in auẽ. de cõſul. §. pe. col. iiij. ibi: ſuperſit. dicit Dy. maledicatur qui fecit hanc l. & ſic videtur ꝙ Dy. fuit multũ liberalis, licet Ray. dicat, imò benedicatur. Ibi decernãtur. facit j̃. de ali. & cib. leg. l. cùm vnus. §. fi. j̃. ad l. fal. & l. hæreditatum. ibi: amplis. No. bene hunc text. ad tex. in auẽ. vt deter. ſit nu. cle. per duas col. poſt prin. Ibi: exhibitioni & alimentis. Nota quòd quando maritus legat alimẽta vxori ſuæ, ita debent dari quemadmodum dicit iſta lex.

1 ☞ *Pupillus an præſtet alimenta tutori, remiſſiuè.*
2 *Idem operatur oppoſitum in oppoſito, quòd propoſitum in propoſito.*
3 *Alimenta relicta vxori debentur ſecundùm facultatem redituum.*
4 *Iudex imponere poteſt pœnam mentienti.*
5 *Iudex poteſt imponere pœnã litigãti, ut reſpondeat poſitionibus, & illã exigere,*
6 *Iudex quòd poſſit pluries pro eodem facto cum cauſa mulctare.*
7 *Tutor repetit expenſas à pupillo qui nihil habeat, ſi poſtea effectus eſt locupletior.*

b Sed ſi non conſtat. [b] Ibi: cõpellitur. ſed nunquid ecõtra pupillus † debeat præſtare alimẽta tutori? Dic vt no. s̃. de admi. tut. l. à tutoribus. §. principalibus. & no. Iac. de Are. j̃. ti. j. l. j. §. ſi pupillis. Facit q̃d no. Ray. de ſuſp. tut. l. impuberibus. §. fi. De hac q. dixi s̃. ti. j. l.

2 paupertas. Ibi: acceſſerit. No. ꝙ idem † operat̃ oppoſitũ in oppoſito, quod propoſitũ in propoſito. Simile j̃. de lega. iij. l. qui filium. & de ſer. ruſt. præd. l. tria prædia. & j̃. de vul. & pupil. l.

3 & ſi cõtra. & C. de ſen. paſ. l. fi. Hunc tex. allegat Ia. de are. † ꝙ quãdo relicta ſunt alimẽta vxori, ꝙ iudex debet inquirere patrimoniũ, & eius reditus, & iuxta illud facere alimẽta decer-

4 ni. Item habes ex iſto tex. † ꝙ iudex poteſt imponere pœnã mentiẽti vt ibi: cõminari, &c. Pro hoc facit in auẽ. de trien. & ſemiſ. §. ſtudiũ. & s̃. de admin. tut. l. tutor qui repertorium. §. ſi verò factũ. C. de ſum. tr. l. in epiſtola. cõcor. j̃. de fideicomiſ. li. l.

5 iiij. §. adijci. ſecundùm Iac. de Are. Item præſtat arg. † quòd iudex poſsit imponere pœnam litigãti, qui debet reſpondere poſitionibus. Quòd ſi falſum confiteatur, vel dicat quòd debeat ſoluere centum: vel ſi non dicat verum, quòd habebit capitula pro confeſſatis, ſecundùm Iac. de Are. Sed tunc quæro an iudex poterit talẽ pœnã imponere, & eã exigere. Iſte text. facit ꝙ ſic. ad hoc facit l. j. §. quid ergo. s̃. de ventr. inſpic. & s̃. ſi quis ius dic. non obtemp. l. j. in prin. In contrarium facit C. cõmi. vel epi. in ru. & l. j. Tu teneas ꝙ poſsit exigere. Non obſtat C. cõmi. vel epi. quia ibi loquitur in diffinitiua, quæ exigit plenã cauſæ cognitionẽ: vt C. de iud. l. iudices, hic in interlocu-

6 toria. † Tunc quæro, pone quòd iudex dicit parti: Facias tale quid ſub pœna cc. ccc. cccc. nũquid poteſt omnes pœnas exigere? Secundùm Dy. non: quia iudex nõ poteſt mulctare, niſi ter. C. de modo mul. l. j. & l. eos. Facit quod no. Spe. de exce. §. ij. ver. ſed quid ſi iudex. & in tit. de contu. §. nũc dicimus. verſ. ſed pone

ſed pone. & ĩ titul. de ſen. §. j. verſi. ſed nunqd iudex. Ray. i ſtã queſt ionẽ terminat j̃. de leg. j. l. filiusfami. §. diui. ſcilicet ꝙ hoc habeat locũ, vbi p̃ceptũ iudicis fuit cũ cã: alioquin ſi eſſet ſine

7 cã, nõ valeret, vt ibi dixi. Itẽ q̃ro: † pone ꝙ tutor alit pupillũ de ſuo proprio, quia pupillus nil habebat: poſtea peruenit ad pinguiorẽ fortunam: an poterit tutor à pupillo repetere? Iſte tex. facit ꝙ non: q̃a expenſæ debẽt fieri pro modo patrimonij: alioquin nõ repetunt̃: vt s̃. eo. l. proxi. in prin. In cõtrarium eſt veritas: vt j̃. de contrario iud. tu. l. iij. ſcilicet ꝙ poſsit repetere.

Sed ſi egeni. Tutor pupillos egẽtes de ſuo alere non tenet̃: & ſi poſt alimentorũ decretũ ad inopiam ſunt deducti, debẽt alimenta decreta minui. Si verò ad pinguiorem fortunam peruenerint, ſunt augenda. h. d.

1 ☞ *Pater hærede filio inſtituto, & dote filiæ relicta, ſi ſoror alimentatur à fratre donec maritetur, non compenſat alimenta cum dote, ſed de ſuo alit.*
2 *Frater tenetur alere fratrem inopem.*

Vi filium. Tutor ad expẽſas alimẽtari & diſciplinas liberaliũ artiũ de bonis pupilli hæredis à patre ſcripti ab eo factas citra decretũ prætoris eius ſororis ex hereditate in patrono teſtõ dotatæ eidem puberi & ipſi⁹ ſubſtitutis actiõe tutelæ directa cõuentus, etiã dote illi mulieri ſoluta, de iure poterit imputare. hoc dicit, ſecundũ Ray. Et aduerte ad pulchrũ caſum, q̃ nõ inueniẽt̃ alibi, ſecũdũ Ray. prout ipſe dicit C. de neg. geſt. l. alimẽta. §. ſi quid autẽ. Cõcor. l. cũ vn⁹. §. fin. j̃. de ali. & cib. lega. ſecũdùm intellectũ Hugo. per quẽ determinabis iſtũ tex. ibi: inſtitueret̃. Di-

1 cit gl. & c. quare hoc dicit, ſtatim videbitis in fi. gl. † Nota ex iſtis legib. pulcherrimũ caſum, ꝙ ſi pater filio hærede inſtituto in teſtamẽto reliqt filiæ dotẽ: ꝙ fratres tenent̃ interim alere ſororẽ de ſuo: nec põt ſibi imputari in relicta dote. De hoc per docto. in l. alimẽta. C. de neg. geſt. ĩ vlt. q̃ſtio. & ibi p. Ray. Gl. opp. Inſtitu. de exhære. libe. in prin. Solue vt in gl. & ibi vbi dicit, exhęredauit eã: dic q̃d ſic, vt fecit j̃. de alimẽ. & ciba. legat. l. cùm vn⁹. §. fi. dicit gl. inſtituit eã in aliquo: aliàs nõ valeret. Sed ſi inſtituit eã in dote, an valeat? Dic vt plenè not. de minorib. l. deniq;. §. ſed vtrũ. ſecũdùm Dy. Itẽ oppo. de l. j. §. ſexũ. de poſtu. & recita gloſsã quę incipit, ſic fortè. Et ſolue vt dicit gl. Sed certè hodie non negat §. ſexũ. quin mulieres poſſint grammaticũ addiſcere, licet dicat ꝙ nõ poſsint poſtulare.

2 Vltimò † glo. allegat iſtã. l. ꝙ frater teneť alere fratrẽ inopẽ. et ꝓpter hãc glo. allegat̃ quotidie iſta lex. Et de hoc dixi s̃. de lib. agnoſcẽ. l. ſi qs à liberis. in prin. Facit s̃. de adminiſt. tuto. l. tutor ſecũdùm dignitatẽ. §. fin. Et quod teneat̃ alere, tenet Odofre. Nam ſi legitimus teneť alere naturalẽ, vt in auẽ. quib. modis natu. effi. ſui. §. ſi quis. multò fortius teneť alere legitimũ.

1 ☞ *Nouerca non cogitur ſtare cum priuignis.*
2 *Pendente iudicio retinendæ poſſeſsionis uel uti poſſidetis, an poſſeſsio ſequeſtretur.*

Si diſceptetur. Controuerſia de alẽdo pupillo, præſidis iudicio eſt dirimenda, illis excluſis, quos foret veriſimile eis facere in præiudiciũ. hoc dicit, ſecundũ Ray. Ibi: impuberis. Colligе hic argumẽ. † ꝙ nouercę nõ cogunt̃ ſtare cũ priuignis. Sed non vi-

1 deo qualiter colligat̃ iſtud ex hac. l. hic no. glo. Iſte tex. allegat̃

2 per Dy. ꝙ pendẽte † iudicio retinẽdę poſſeſsionis vel vti poſſidetis, ꝙ poſſeſsio debet ſequeſtrari, vt hic. Nam vides ꝙ hic iudex poteſt ſtatuere, et debet, penes quẽ pupillus alatur, ita ꝙ nõ alat̃ penes ſuſpectũ. Pro hoc facit l. iij. §. ſi verò vtraq; perſona. de libe. exhib. quia ibi ꝑmittit̃ ſequeſtratio ꝓſonæ: ergo multò forti⁹ rerũ. C. de ſacr. ſanct. eccle. l. ſancim⁹. & in hoc videtur reſidere Dyn. Contrariũ ſentit Ray. in addit. antiquis. Certi enim ſunt caſus, in quibus ſequeſtratio eſt ꝑmiſſa. C. de prohib. ſeq. l. prima & quod ibi not. & iſte nõ eſt de illis: ergo, &c. Et hoc vltimũ credo verũ. Nã tũc demũ debet fieri ſequeſtratio in interdicto retinẽdæ poſſeſsionis, q̃n vtraq; probauit per dignos teſtes: vt habes glo. no. C. vti poſſide. l. j. in gloſ. ſed qualiter. quã teneas cordi. quę eſt vera, vbi neſcimus quis antè prouocauerit ad iudiciũ. Alioquin cùm ille fungat̃ vice actoris, & alius vice rei: alius debebit obtinere; vt l. qui accuſare. C. de eden. & extra de probati. c. licet. vbi hoc vide per Innocen.

1 ☞ *Si pupillus renunciat bonorum poſſeſsioni, non tenet renũciatio, niſi fiat in præſentia affinium.*

2 *Pupillus quando ali debeat de bonis tutoris.*
3 *In criminibus ubi pœna uenit imponenda à relegatione, intra quod poſſit peruenirі ad diffinitiuam lite non conteſtata.*
4 *Pœna extraordinaria poteſt eſſe uſque ad penam capitis.*

Si abſens. Tutor abſns volũtariè cõtumax ĩ alẽdo pupillũ hoc in affinib⁹ iudicio requirẽtibus vel cognatis eius, velut ſuſpectus cã cognita remouebit̃ à prętore, vel idẽ tutor generaliter perpetuus ab ipſo adiungeť: neceſſario verò abſens idoneus in officio retineť ſpeciali curatore ad pręſtationẽ alimẽtorum duntaxat ſibi adiũcto. h. d. ſecũdùm Ray. ibi: amicis. dicit glo. vocãdos amicos, &c. & no. glo. & alle. l. ergo. ex quib. cau. ma. Dic melius vt no. ex quib. cau. in poſſ. ea. l. hæc aũt. §. j. quã gl. videas. Ad declarationẽ iſtius habes per Rayn. C. de bo. auiud. poſ. l. cũ proponas. quia iſta glo. eſt falſa: quia hoc eſt ſpeciale in caſu iſto. Itẽ facit iſte tex. pro hoc quod not. gloſ. j̃. de

1 bo. poſ. l. tutor quã glo. † tene cordi: ſcilicet ꝙ vbi pupillus renunciat bo. poſ. nõ valet renũciatio, niſi fiat in præſentia affinium & cognatorũ ſuorũ. quod teneas cordi. Gloſſ. opp. de l. penul. C. de pa. pot. Aduerte ꝙ iſtæ oppo. totũ tit. reſpiciunt. Et ſol. vt glo. in l. pe. Dic de hoc vt dixi de lib. agno. l. ſi quis à liberis. §. ſi mater. & habes per doc. C. de nego. geſt. l. alimẽta.

Item oppo. de l. j. & in auẽ. ibi poſita. C. de diuor. l. apud quẽ.

2 ſolue vt glo. &c. † Quærit glo. nũquid pupillus debet ali de bonis tutoris? Et reſponde vt glo. & alle. l. impuberibus. s̃. tit.

3 ij. & vide quod ibi no. Et Dy. alle. † iſtũ tex. ꝙ vbi tractat̃ de tali crimine, ex quo venit imponenda pœna relegationis, vt infrà, ꝙ etiam lite non conteſt. feratur ſentẽtia, dicit ipſe: & ſic facit pro opi. quam habes not. de hoc j̃. de pœn. l. in ſeruorũ. in glo. & nõ plus dicit ipſe. Dic vt ibi, quod nil habes no. de hoc. Sed habes glo. not. j̃. de pœn. l. abſentẽ. quæ eſt gloſſ. notabilis valde & menti tenẽda. & iſtã. l. induces taliter. Tex. videť dicere quòd tutor, qui eſt abſens, põt remouері vt ſuſpectus: & poteſt iudex eum punire extraordinariẽ, s̃. de tute. l. in eos. & de offi. præfe. vrb. l. j. §. item ſolẽt. & pœna extraordinaria iudicis eſt vſq; ad relegationẽ, vel infra, & j̃. de effra. & expila. l. j. §. fi. ergo patet ꝙ in abſente poteſt imponi pœna relegationis: vt hic, etiam lite non cõteſtata. docto. C. de accuſationibus. l. abſentẽ. tenent cõtrarium: quia ſi in ciuili non fertur ſentẽtia lite non cõteſt. vt l. properandum. C. de iudi. nec in criminalibus: cùm quęlibet pœna corporalis &c. vt i d. l. in ſeruorũ. de pœnis & opi. iſtorũ ſequit̃ glo. valde ſingularis & not. C. de dig. l. quoties. lib. xij. Ray. C. qũo & quãdo iud. l. j. & in d. l. abſentẽ. tenet primã opi. ꝙ poſsit fieri etiam lite non cõteſta. Nec obratio doc. ꝙ nõ põt in ciuili fieri. ratio: quia in ciuili habes remediũ miſsionis in poſſeſsionẽ, vt j̃. ex quib. cau. in poſ. ea. per totũ. quod remediũ non habes in criminali, vt Inſti. de noxa. ac. §. j. Itẽ nõ obſt. ꝙ in criminalibus excedẽtibus relegationem non fertur ſentẽtia lite non cõteſta. & hoc in diffinitiua: quia ibi accuſator habet remediũ aduocationis. C. de requirẽ. re. per totũ. quod ceſſat in criminalibus, in q̃bus ceſſat pœna relegationis, vel j̃. quod eſt valde not. quicq;d dicat. l. iſta, quã alleg. Dyn. non facit: quia hic loquit̃ de remotione tantũ, non de impoſitione pœnæ. Præterea ſumpto arg. prout eſt neceſſarium ſumi ex iſto tex. & intelligendo eum vt ipſe intelligit ſequeretur quòd etiam in criminalibus excedentibus relega-

4 tionem poſſet procedere lite non conteſta. quia † interdum pœna axtraordinaria poteſt eſſe vſq; ad pœnã capitis: vt habes gloſſ. nota. Inſtitu. de iniur. §. in ſumma. quam teneas cordi. quæ an ſit vera, dic vt ibi dixi.

Controuertare iſti. q̃ſt. & q̃. hic. conſule [illegible]: matta de ordi. Iuci. n. 43. cum Sequitur.

De tutelis & rationibus diſtrahendis, & utili curationis cauſa actione. *Rubrica.*

1 ☞ *Quare hic tractatur de actione tutelæ.*
2 *Actio de rationibus diſtrahendis contra quem detur, & quare ſic appelletur.*
3 *Quando habeat locum actio furti, & quando actio tutelæ.*

Continua ad præcedẽtia ſic. Quia ratione adminiſtratiõis quã faciũt tutores, de quib⁹ eſt dictũ ſuperius, obligant̃ tribus diuerſis actionibus: ideo ponit iſtam rubricam. Quærit glo.

1 † quare tractat̃ hic de actione tutelę? Rñde vt gl. q̃a in ea venit, &c. Dic ſpecialiter in l. j. C. de tut. & rationibus. & l. ſeq. &

habes de hoc per Azo.in ſum.huius ti.& poſitiones & libellum formabis in iſta materia,vt not.ī Spe.de iud.§.generalia. De eo autē qñ naſcat actio de rationib⁹ diſtrahēdis,no.j.e.l.ſi
2 tutor.& l.ij.§.fi. †Quærit gl.cōtra quē actio dat de rat. diſtr. Rñde vt gl.Ibi §.de diſtrahēdis.Dic de hac actiōe vt plenius no.ſ.de admi.tut.l.tres tutores. Item quærit gl.contra quem datur iſta actio tutelæ,de qua dicitur in fi.rub.Et rñde vt glo. Et vide circa iſtā materiam vt habes per gl.Inſtit.de Attil. tu. in fi.& quę ibi dixi. Quærit gl.quare appellat iſta actio de ratio.diſt.Reſpōdet q diſtrahere idē eſt quod alienare vel auertere à patrimonio:vt ſi tutor rem quā bona fide adminiſtrat, vel ad pupilli vtilitatem adminiſtrare debet, diſtrahit, & ad alium vſum cōuertit,tenet hac actione, & ideo appellatur de
3 rat.diſtr. †Quærit gl.quādo habet locū actio de rat. diſtr. & quando tutelæ,& qñ furti.Ipſa diſtinguit tres caſus. Nā aliqñ cōtrectat tutor tanquā tutor,& ratione adminiſtrationis ad ſe pertinētis.qñq; conſtat q contrectat mala fide tanquam extraneus.Qñ; dubitatur,qua mente contrectat.In primo caſu tenetur ſolūmodo actione tutelæ,non rat.diſtr.nec furt. & ideo nō tenetur actione tutelę:quia in ea venit dānū cōmiſſum dolo vel lata culpa vel leui ipſius tutoris,vt C.arb.tu.l.quicquid. & j.de reg.iur.l.cōtractus.& ſ.l.j.in prin.& in hoc caſu actione furti nō tenetur:quia dat pro vero dolo tantùm: vt no.j.de fur.l.in furti actione.& l.inter omnes.§.rectè.Sed in primo caſu nō eſt dolus,nec culpa,ſed bona fides,vnde nō tenet de rat. diſt.quia in ea requirit dolus præſumptus vel etiā perfidia:ſed hic cōſtat de bona fide.In ſecūdo caſu vbi fecit mala fide & tā quam extraneus:& tūc tenetur tribus actionib⁹. Tenet enim actione tutelæ,ratione malæ adminiſtrationis:quia venit culpa,vt dixi.Item tenetur actione de rat. diſtr. quæ cōpetit propter præſumptū dolum.Item actione furti, quæ cōpetit propter verum dolū:vt d.l.in furti.j.eo.l.j.§.hanc actio. In tertio caſu quādo dubitatur,tūc dat propriam actionē de ratio.diſtr. cùm neſciamus vtrū fecerit tanquā tutor vel tanquam extraneus,lex præſumit q per perfidiam contraxit: & ſic propter iſtam præſumptā perfidiam datur actio de ratio.diſtra. Furti autem actio nō cōpetit:quia iſta exiſtit verū dolum,vt dixi:& hic eſt preſumptus,& in hoc caſu reperitur differētia inter furem extraneum & tutorem. Nam fur extraneus magis punit quàm tutor propter velamen adminiſtrationis. Facit ad hoc l.tres tutores.§.j.de admin.tut.ſecundùm Dyn.

1 ☞ *Pupillus agit ad expenſas contra tutorem factas in recuperanda re per ipſum donata, & alia damna.*
2 *Dictio,plerunque,denotat regulam.*
3 *Quis agere poteſt quando eius intereſt ratione affectionis.*
4 *Ratio quare donatio cauſa mortis permittitur fieri à pupillo.*
5 *Quando contractus eſt nullus fauore alicuius,ille poteſt dicere contractum valere.*
6 *Duo ſingularia diſiunctiuè poſita copulantur pluraliter.*

LEX I.

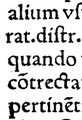

N omnibus. Tutor pupillo actione tutelæ directa de geſtis ac neglectis,ꝓpter dolum ſeu culpā leuē ac de authoritate ſibi præſtita in donando cauſa mortis, ſeu inter viuos tenet reddere rationē,licet talis donatio ſit eidem tanquā teſtamēti factio interdicta.h.d.ſm Ray.Dñi, aduertatis bene ad iſtā materiam:quia eſt quotidiana & de pane quærēdo,ſm quod dicit Rayn.ibi tutor circa adminiſtrationem.Et ſic non obſtat l.nec.j.de reg.iur.& vide quod no.ibi.hoc iudicio. id eſt,in actione tutelæ.aliquādo directa,ſecundùm Dy.Ibi:culpam latā,& leuē:vt in l.quicquid.C.arbi.tut.Ibi donationem. quā fecit p traditionē.Nam illo modo perficit:vt l. inter mor-
1 tis.j.de don.cau.mor.& ſic †pupillus facit expenſas ad recuperādum:pro quibus agit contra tutorē,ſm Iac. de Are.Item agit ad alia dāna:vt l.ſi.C.ſi tu.vel cu.ibi teneat ad id quod interest pupilli nō donaſſe,ſm Dy.Ibi,permittēdæ.& de voluntate patris ſui,ſecundùm Rayn.j.de do.cauſ. mor.l.tam his.& dixi j.de teſt.l.qui in poteſtate.& hoc multū pulchrum dictū.
2 Ibi:†plerunque.id eſt,regulariter.Fallit tamen quādoque.& hoc ſequitur Dy.Et ſic no.pro verbo plerūque,quod denotat vt ſint aliqui caſus contrarij à regula exceptuati.Facit ſ.cōm. l.ſi vt certo.§.cōmodatū.& ſ.de tutel.l.tutela. & l. plerūq;. de reg.iur.ſecūdùm Tho.de For. Et not.hunc tex.qui quotidie allegatur ad hoc verbū ſępe.facit cōtra hos caſus ſpaciales l.ſi in diem.§.ſeruo.j.de condi.& demo.ſm Dy.ibi in §.ſed nonnullos.ibi,quib⁹ ſic.Ecce caſus propter quos dixi ſ.plerunq;. ibi,interueniētę,ſubau.maximè:qa idē eſt ſine eo.ſ.tit.j.l.qui filium.ſm Dy.ibi,à lite ſunt.niſi haberet dotē penes ſe:vt d.l. qui filium.ſed Ray.dicit q iſta lex videt dicere cōtrariū:ſcili-
3 cet q etiam ſi habeat dotē ſoror, † nihilò minus non tenetur eam alere,vt dixi.ibi,officium.No. q ſi intereſt alicuius ratione affectionis q poteſt agere.facit ſ.man.l.cū ſeruus.& hoc ſacit ad id qd no.j.de ver.obli.liber homo.de qua dixi Inſtit.de inutil.ſtip.§.alterī. Gl.opponit in aur.vt hi qui ob. §. fi. colū. vj.q tenentur iurare,&c.Sol.iſtud eſt de iure nouo. quod dic
4 vt gl. Quærit gl.quæ eſt ratio †q donatio cauſa mortis nō permittitur fieri à pupillo.Rñ.& bene,vt l.diui.de lib.cā.Fallit,qa filiusfa.nō poteſt teſtari etiā de volūtate paterna:ſed poteſt donare cauſa mortis de cōſenſu patris:vt l.tam is.j.de do. cau.mor.Sed certè iſta magis æquiparātur cōtractui inter viuos:vt no.gl.de dot.præleg.l.ij.§.fi.quare gl.bene dicit:qa loquitur in vltima volūtate ſm quoſdam doc. ſed tūc reſtabit q ratio nō erit bona:quia vult rationē reddere, quare aliàs non permittit pupillo donare cauſa mortis. Item quærit gloſſ.ad quid tenet ſubſtitutovel legitimo vel ipſi pupillo tutor,ſi donatio iſta nō valuit.Et reſpōde vt gl.in l.fi.ſi tu.vel cur.Dic q in electione pupilli eſt,vt:ſi velit vēdicare vel dicere donationem valere,& propter hoc cōtra tutorē agere ad intereſſe ſuū.
5 Nam †quoties cōtractus eſt ipſo iure nullus fauore alicuius, ille poteſt dicere cōtractum valere,vt l.ſi res.§.j.de iur. dot.& no.ſ.de dol.l.& elegāter.in prin.Tenebit tamen hoc caſu pupillus cedere actionē tutori contra illū donatarium : arg.j.de re.eo.l.illicitè.& ſ.de admi.tut.l.tutores qui.§.periculo.ſecūdùm Iac.de Aret. Glo.quærit nunquid talis donatio vale-
6 ret cum decreto:Reſponde vt gl.Extra gl.no. † pro plenitudine huius principij,quòd duo ſingularia diſiunctiuè poſita copulantur pluraliter vt ibi:aut ſubſtitutum eius quærentes, &c.facit j.de acqui.hære.l.pater.§.j.

Sednonnullos. Tutor alimēta præſtita de facultatibus pupilli valde amplis dūtaxat eius matri vel ſorori egentibus poteſt imputare decreto iudicis ſibi vel ipſius ſubſtitutis,& per negligentiam iſtud omittens eis tutelæ actione tenet. Secus ſi minus eidē miſerit nuptiale.h.d.Ibi,diminuendum.etiam inter viuos.Ibi: decreto. ſ.iudicis.Ibi:interueniant.idem ſine eo:vt ſ.ti.j.l.qui filiū.Ibi, ſorori.pupilli.Ibi,ei.i.eo mortuo.Ibi:quærētes. i. cōquerētes.

1 ☞ *Libro tutoris uel alterius adminiſtratoris circa expenſas quando credatur.*
2 *Tutor uel quilibet adminiſtrator reddens rationes tenetur etiam reddere librum, aliàs contra eum iuratur in litem.*
3 *Tutor quando teneatur ad exhibitionem librorum.*
4 *Contra tutorem non edentem rationes iuratur in litem.*

Officio. Tutor librum rationū cōficere & reddere pupillo tenet:aliàs tutelæ iudicio obligat.h.d.ſecundùm Ray.ibi conficere,& eius formamvide in Spe.de in-
1 ſtru.edi.ver.porro.An autē † ſit credēdum libro rationum in expenſis:Dic aut expenſæ ſunt magnæ:& tunc non creditur ſibi.Aut ſunt modicæ:& tūc credit,per ea quæ no. in Spec.in d.tit.§.qd ſi tutor.& per Ray.in c.fi.§.in cōputatione. de iure delib.Debebit tamē hoc caſu adhiberi ſacramētū tutoris: ar. huius qd no.j.ſi cui plus q̃ p l.fal.l.diuus.C.de don.l.ſi qs pro redēptione.cōiuncta gl.quæ eſt j.de fal.l.vxori.quæ æqparat fideicōmiſſarium & tutorē.Nec obſt.l.Lucius.§.tutelæ.ſ. de adminiſt.tut.vbi videtur ſtari rationibus tutoris in omnibus: quia ibi cōtra eum ſunt ſecūdùm Ray.licet Pe.videatur ſentire cōtrarium,C.de epiſ.& cle.l.id quod pauperib⁹. vbi de hoc per Ray.Ibi,q̃ pupillo.nō ſolùm quantū ad calculū imponēdum,ſed etiā ad reddēdum ipſum volumē chartarū rationis: ar.l.cùm ſeruus.j.de condit.& demon.ſecūdùm Old.Et pro
2 hoc facit ſ.de admi.tu.l.Lucius.§.tutelæ.& ita † eſt in quolibet adminiſtratore,qui tenet reddere rationes,vt debeat reddere ipſum librū rationum domino.Facit j.de lib.lega.l.fi.§. inter cætera.& j.de ma.teſt.l.ſi ita fuerit.vbi videt quaſi text. & ſi quidem non reddit,tenebit ad intereſſe declarandū per iuramentū in litem ſ.de admini.tut.l.tutor qui repertorium.

Et ſi

Et ſi petis rationē à tutore vel à procuratore tuo, ipſe nō tantum tenet ad hanc, ſcilicet rationē reddere, ſed etiā ipſum librum rationū,id eſt, volumē chartarū tenetur tibi reſtituere: alioquin iurat cōtra eum in litē,vt ſ.dixi.quod bñ teneas mentī.In hoc ſcilicet pro rationibus nō factis & nō exhibitis glo. opponit ad totū tit.de edē.Et ſolue vt gl.& no.glo.cui habetis
3 ſimilē in l.j.C.de edē.& l.quædā.ſ.de edē. Vel dic clarè † circa iſtā materiā ſecundū Dy.q aut rōnes petunt exhiberi ſecūdariò,vel incidēter gratia alicuius iudicij inchoati:& tūc ſiue præceſſerit cōtractus,cuius occaſione confectę ſunt rōnes,pōt habere locū officiū iudicis:quod locū habet vbi etiā actio ordinaria locū habet cùm nō imploret principaliter,ſed incidēter:vt ſ.de rei vē.l.nō ſolū.& de ædil.edic.l.ędiles.§.itē ſciēdū. & l.qd ſi nolit.§.culpā.eo.titu. Facit quod no.C.depoſiti.l.iiij. & de iudi.l.j.Aut petunt rōnes exhiberi principaliter:tūc aut ex illo cōtractu vel quaſi, ex quo petūtur edi ratiōes,,pgreditur aliqua actio ordinaria:tūc agit illa actione,vt hic,q̃ deſcēdit ex illo cōtractu vel quaſi:vt l.quędā.ſ.de edē.Aut nō præceſsit cōtractus:& tunc imploratur officiū iudicis:& nō exhibitis rationibus agit ad intereſſe actione in factū:vel per officiū iudicis petit fieri condēnatio ad intereſſe:vt l.ſi qs ex argētariis.§.ex hoc edicto.ſ.de edē.Ex quolibet em edicto orit actio in factū.Inſti.de interdi.§.fin.& no. Inſti.de acti.§.aliæ.quod eſt no.& ibi dixi.& no.ſ.nau.cau.ſta.l.j.in fi.ſcd̄m Dy. Et per hoc patet reſpōſum ad cōtrariū de l.quędā.& ad iſtū §.quia in iſtis ex cōtractu vel quaſi orit actio ordinaria.Pręterea,ibi loquit in argētario,in quo licet interueniat mādatū:tn actio ordinaria nō naſcit, qa mandatū nō fuit gratuitū, qd eſſe debet. ſ.man.l.j.ſed ſit rōe pubilici officij:& ſic in illo caſu habet locū ſolū iudicis officiū.ſ.ſi menſ.fal.mo.dixi.l.j.§.j.& j.de var. & extraordi.cog.l.j.§.j.Et hoc tenet Guil.ī d.l.quædā.& C.de
4 edē.l.edita.in prin.& teneas bene cordi. Itē q̃rit gl.& †aduerte bene, qa eſt no.& ſingularis caſus,nunqd cōtra tutorē non edentē rationē iuret in litē.Et reſpōdet vt glo.& no.gloſ.q̃ eſt valde no.& fortè nō reperies ſibi ſimilē,q̃ dicit q cōtra tutorē nō edentē rōnē,vel nō reddētē illā,ſeu reſtituentē iurat in litē.Facit q dixi in text.per Iacob.de Are.ſ.in ver.pupillo.vbi allegat ad hoc l.tutor qui repertoriū.in prin. Quibus legibus quidā rñdent q illæ leges loquunt in inuētario. Pro gloſſ.tamen facit.ſ.man.l.dolus.& l.ſi procurator.§. dolo.eod.tit.& §.ſeq.vbi equiparat inuentariū cū libro rationū & hanc gloſ. tenet Ray.per l.j.de in litem iuran.cum ſua glo.& per l.alias. eod.titu.vbi de hoc per eū & ita dicit ipſe ſibi cōſuluiſſe in ciuitate Floren.& hoc etiam tenet Iac.de Are.vt dixi ſ.in text.

1 ☞ *Inuentarium & liber rationum æquiparantur.*
2 *Ratio conſcripta à tertio quòd facit aliqualem fidem.*

De ſeruis. Inuentarium ac librū rationū pupillo exhiberi tutore ceſſante,ſerui negotia gerentes poſſunt interrogari ſimpliciter,& cū tormentis,& ſine:idē ſi fraus in ſcribēdis rationib⁹ p tutores ipſis imputet.h.d.ſecūdū Ray.Ibi:de ſeruis.ſcilicet pupilli. Ibi interrogatiōes.ſcilicet ſine tormētis.Ibi:& quæſtiōes.id eſt cū tormentis.j.de iniurijs.l.itē apud Labeonē.§.quæſtionē.ſecundū Ray. Ibi:ra-
1 tionalia. Nota hic † æquiparari inuentariū, & librū rationū. quod facit pro eo quod dixi.ſ.proxi.§. Ibi:has rationes.conſcriptas à ſeruis. Nota q ratio cōſcripta à tertio facit aliqua-
2 lem fidē. † Quod facit quod not.C.de cōuen.fi.deb.lib.x.l.fi. & quod ibi dixi.& facit pro eo quod not.ſ.de te.l.iij.§.eiuſdē.

1 ☞ *Filius non compellitur dotare matrem ſi uult nubere.*

Præterea. Hunc §.poſſes cōtinuare ad §.ſed nonnullos.ſ.eod.quia idem repetit,ſecundum Dy. Ibi:numeratio.facit ad quæſtionem quæ no.C.de preſcriptio. lon.temp.l.ſi vineæ.& C.de inoffi.do.l.j.videlicet quòd filius
1 non compellatur † dotare matrē ſi vult nubere. Facit ad hoc ſ.de admi.tuto.l.tutor.ſecundùm diſtinctionem gloſ. Oppo. de l.cum plures de admini.tut.Solue vt gloſſa.& dic quòd ibi erat munus conſuetum:hic verò nuptiale.

1 ☞ *Tutor expenſas factas in lite bona fide pro pupillo repetit.*
2 *Tutor remotus tanquam ſuſpectus repetit expenſas à pupillo factas ut defenderet.*
3 *Tutor pauper an debeat ali à pupillo.*

Si pupillus. Ibi:perq eū voluerit.expone quæ pro &, & poſt pone,& hic per eū,&c.nūc erit to-

ta plana litera. Ibi:notitiā.quia habebit notitiā rerum pupillorū,ſecundū Dyn.Ibi:præſtandi.hoc intelligitur qñ intereſt potius pupilli habere contutorē quā admitti eius excuſationem,quā habebat propter paupertatē,ſecūdùm Iac.de Aret.
1 & ſic nō obſtat l.paupertas.de excu.tu.l.bi:† ſumptus.factos fide bona à tutore in lite.ſecus ſi lis nō eſſet iuſtè mota:arg.l. quoties.§.ſicut.ſ.de adminiſt.tut.ſecundū Dyn.Facit l.ſi bonam cām. C.eo.tit.& idē erit ſecundū Ray.ſi fecit expenſas in defendēdo officium ſuum:quia dicebatur non iure datus vel ſuſpectus:ar.l.fi.C.de ordi.cog.& l.j.C.de nego.geſt.ſecūdùm
2 Ray.Tene mēti †,qa ſi tutor eſſet remotus tanquā ſuſpectus, & ipſe facit multas expēſas propter defendendū ſe in iſta lite, in qua fuit accuſatus de ſuſpecto,q poſsit eas repetere à pupillo.Ibi:proficiſci.hoc tamen dicit ſecūdùm determinationem glo.l.idemque. §.idem ſ.man. Vnde ſi eſſet quidam ruſticus, & vellet ire eques.vel ſi eſſet alius, & eſſet propè, & vellet ire eques:iſtas expenſas non debet ſoluere pupillus, vt ibi nota.

Quærit gloſ.nunquid iſte libertus debet ali ab iſto pupillo,
3 etiā ſi non eſſet tutor? Et reſpōde vt glo. Quærit glo.† nunquid alius tutor quam libertus debeat habere alimēta, ſi egeat à pupillo.Ipſe tenet quòd ſic,per l.in rebus.§.poſsūt.ſuprà, commo.& per l.à tutoribus.in fin.ſ.de adminiſt.tut. De hac q.habes per gloſſ.quæ allegat ad hoc iſtum text. De hoc j.dicam, & dixi.ſ.de excu.tut.l.paupertas.& per Pet. Inſtitu.de tute.§.tutores.ergo &c.

1 ☞ *Si timens offendi,quē promiſi iuuare, promiſit ſatisfacere & reſtituere omnia damna quæ poſſum pati:an poſſum agere actione mandati, uel ex ſtipulatione.*
2 *Ratio quare tutor habet actionem utilem contra tutorem, & non fideiuſſor contra fideiuſſorem.*
3 *Beneficium diuiſionis: an cōpetat pluribus tutoribus: & quid de beneficio ceſſionis.*

Nunc tractemus, Ibi:fideiuſſor.& hoc ſi omnes erant ſoluēdo:aliàs ſecus,vt ſequitur:ſed ſi,&c. In correis autē hoc iure eſt ſecus:quia inter eos nō diuiditur,etiam ſi fuerit ſoluendo:vt l.ſi diuiſa.C.loca. & ſuprà loca.l.cùm apparebit.ſecundùm Iacob.de Are.licet hodie ſit ſecus, per authen.de duob.re.in prin.collat.vij.quæ eſt poſita C.de duob.reb.authē.hoc ita. Ibi:conueniri.videlicet quilibet pro quantitate,pro qua eſt ſoluendo in totum,ſecundùm Dyn.Ibi:geſtum.& ex communi culpa,ſecundùm Dyn. Ibi:cōmuni.id eſt,ab omnibus tutoribus communiter cōmiſſo. Ibi:quæ res.id eſt,in proprium delictū.Ibi:dāni.Facit ad q.quā not.glo.C.ad l.Iul.de vi pub.l.quoniam multa.in
1 glo.ſcilicet capitalis.aliàs incipit,corporalis. Nam ibi † quærit gloſ.pone quod aliquis volebat inuadere Titium:ipſe venit ad me q ego iuuarē eum, & promiſit per ſtipulationē ſatisfacere & reſtituere omnia dāna, quæ ego poſſem conſequi propter illud delictū:& ego fui contentus.modò quæritur an ego poſsim actione mādati agere, vel ex ſtipulatiōe,ad damnum,quod fuero cōſecutus. Dic vt ibi not.& tene mēti iſtam glo. Glo.opp.de l.tutores.§.in eum.ſ.de admin.tut.Solue vt in glo. Item oppo.de l.vt fideiuſſor.j.de fideiuſſ. Solue vt in gloſſ.quia illud in fideiuſſoribus:iſtud in tutoribus. Sed tunc
2 †quæro de ratione diuerſitatis.Et gloſſ.in l.vt fideiuſſor.aſsignat duplicē rationem.Prima eſt:quia tutores accipiunt officium neceſsitate,fideiuſſores voluntate:& propterea facilius ſubuenitur tutoribus:ar.de procurato. l.procurator qui pro euictione.& quod ibi not.ſ.qui ſatiſd.cogā.l.ſi fideiuſſor.§.fi. Et hæc ratio eſt falſa:qa duo rei obligant ex volūtate:& tn ſi vnus eorū ſoluat,habet actionē cōtra aliū ſine ceſsiōe:vt j.de duo.re.l.j.& quod ibi nota.Secundam rationem aſsignat glo. quia fideiuſſor habet regreſſum contra reum principalem, licet non hebeat regreſſum contra fideiuſſorem : ſed tutor vel magiſtratus non habet regreſſum contra alium:& ideo vtilis actio conceditur ſibi cōtra alium tutorē.Hæc ratio eſt falſa in vno caſu.j.de ma.cōue.l.quòd ſi tutor. Solue q tutor tenetur ratione obligationis cōtutoris, fideiuſſor verò rōne propriæ obligationis,& propterea non haberet actionē contra aliū fideiuſſorē.Andr.de Piſis tenet ſecundā rationē ſ.poſitā. Ad l. quod ſi tutor.alleg.per glo.reſpondet q iura nō cōſiderāt caſus ſingulares.ſed referūt ſe ad ea,quę frequētius accidūt.alle. l.nā ad ea.ſ.de legi.Hoc dictū non eſt bonū:quia vbicūq; habet locū ratio,debet habere locum dictum,& econtra:vt ſ.de

legib.l.nõ omniũ.& quod ibi not.quare,&c. Domini, de hac ratione habet per gl.C.de tranſac.l.j.vbi ipſa tãgit precedẽtes ratiões. Pe.reddit aliã rationẽ:qa tutor gerit principaliter negotia cõtutoris,ſed fideiuſſor nõ gerit principaliter negotiũ fideiuſſoris,ſed negotiũ rei:& propterea nõ habet actionẽ cõtra fideiuſſorẽ niſi ceſſam:quia inſpicimus qd̃ principaliter fit, non in cõſequẽtiam:vt ſ.de aut.tu.l.j.in prin.de aqua quot.& eſti.l.iij.§.aqua. Hanc rationẽ tangit gl.ſ.de neg.geſt.l. ex facto.fm la.de ar.& in d.l.vt ſi fideiuſſor. Quærit gl.qñ inſpicimus vtrum tutores ſint ſoluẽdo vel nõ:Et rñde vt gl. Quærit gl.pone q̃ nullus geſsit,ita q̃ alter eorũ eſt cõdemnatus:nunquid erit idẽ quod in iſto vltimo caſu:Rñde vt gloſ. Quærit gl.& aduerte:quia iſta gl.eſt valde not.& omni die põt cõtingere de facto.Pone q̃ tutores geſſerũt dolo:nũq̃d habeãt ſaltẽ beneficium diuiſionis:Glo.reſpõdet diſtinguẽdo. & dic vt in
3 ea. Ex qua no.†q̃ beneficium diuiſionis conceditur tutoribus doloſis,licet beneficiũ ceſsionis nõ habeant.Pro Azo.facit l.antepe.ſ.de ma.conue.opi.tñ eſt falſa,vt not.in l.j.§.ſi plures.ſ.de admi.tut.fm Ray.aliter ipſe dicit.C.de trãſac.l.j. vbi de hoc habes per gl.tñ pro Azo.tenet glo.de cu.bo.dan.l.ij.§.ſi.Doct.C.de tranſac.l.j.tenẽt opi.gl.Nam licet nõ cõcedat̃ in tex.beneficiũ ceſsionis,quod eſt maius: tamẽ cõcedit̃ beneficiũ diuiſionis,quod minus. Nã diuiſio petit̃ per exceptionẽ: & ceſsio petit̃ p actionẽ.& facilius cõcedit̃ exceptio, q̃ actio: vt l.j.§.quod autẽ ait.ſ.de ſuperfi.& ſ.de actio.& obli.l Arrianus. Contra hoc oppo.del.ſi contẽdat.ſ.de fideiuſ.Breuiter dic ſecundùm Ray.q̃ aut beneficium diuiſionis petit̃ per modum agẽdi,vt eſt in caſu l.ſi contẽdat.ſ.de fideiuſ.& tũc ſit vera opi.Azo.Aut per modũ excipiẽdi:& ſit vera opinio gloſſ.

Vltimò circa iſtũ §.diſtinguit Dyn.q̃ aut cõueniuntur gerentes officium publicũ authoritate & vtilitate,aut gerẽtes publicum authoritate & vtilitate priuatũ.Primo caſu aut geſſerũt omnes ſimul,& tenet̃ quilibet inſolidũ,& cis exclusis peruenitur ad nominationẽ: vt C.quo quis ord.cõueni.l.ſi.lib.xj. Aut geſſerunt omnes diuiſim:& tunc aut erat facta diuiſio à ſeipſis,aut à iudice.Proſequaris vt plenè not.iſtud ſ.ad muni. l.Imperator.& C.de cõue.fiſc.l.quoniam.In ſecũdo dic vt hic habes not.per gl.& ſ.§.ſeq.& C.de tranſac.l.j.& Inſti.de ſatiſda.§.fin.& l.ij.C.de admi.tut.In tertio caſu dic vt habes ſ.mã. l.creditor.§.duobus.& de procur.l.pluribus.quæ not.

1 ☞ *Paria ſunt tutelã nõ eſſe diuiſam per aliquẽ,& eſſe diuiſam à tutoribus inter ſe.*
2 *Quando tutor conuenitur pro negligẽtia,quando non gerens teneatur.*
3 *Inſpicitur illud quod eſt in aptitudine,& non in actu.*

Vſque adeo. Gl.intelligit iſtum tex.duobus modis. Vno modo q̃ vn⁹ tm̃ adminutrauit.Et
1 ex†iſto intellectu habes notare q̃ illa ſunt paria,tutelam non eſſe diuiſam per aliquẽ,& eſſe diuiſam à tutoribus inter ſe,fm opin.gl.Iac.de are.tenet cõtrarium:quia primo caſu poteſt cõueniri tam gerẽs quàm nõ gerens.Secundo caſu poteſt cõueniri nõ gerẽs:quia videt̃ geſsiſſe per collegã.allegat l.tres tutores.§.nõ ſolum.ſ.de admi.tuto.Pro ipſo etiã facit l.j. de ma. conue.licet gl.magna poſt mediũ aliter intelligat illam.Secũdo modo intelligit glo.quãdo omnes geſſerunt. tamen diuiſa fuerit adminiſtratio à tutore vel à iudice:& propterea iſto caſu prius cõueniturmagiſtratus,quàm tutor,&c.Domini:iſte ſecũdus intellectus eſt falſus:quia qñ eſt diuiſa à teſtatore vel à iudice,prius cõuenitur magiſtratus,etiã in illis caſib⁹ Marcelli:vt ſ.de admi.tut.l.Lucius.§.cũ teſtamẽto.& ſentit gl.magna indiſtinctè ibi,ſi vnus geſsit,alius non:&c.ſecũdùm Dy. licet Rayn.appropriet ſibi.teneas ergo primã poſitionem, q̃ vnus tm̃ adminiſtrauit:ibi,quod enim, &c. & aduerte q̃ iſte verſi.intelligitur duobus modis ſecundùm gloſ. Vno modo ſecundùm q̃d habes in tex.not.ita q̃ nõ ſuperabundat.& iſte fuit intellectus Ioan.Alio modo quòd ſuperabundat, & iſte fuit intellectus Bulg. Marcellus dicebat prius conueniri tutorem non gerentem quàm magiſtratum:cuius dictum eſt verum in duobus caſibus:ſcilicet quando poteſt imputari tutori non gerẽti,quod non facit eum ſuſpectum,vel q̃ ſatiſda. non exigit à tutore adminiſtrante.Imperator dicebat econtra,ſcilicet prius conueniri magiſtratum quàm tutorem non gerentem.& eius dictum ſimiliter eſt verum.Fallit tamẽ in duobus caſibus,in quibus prius cõuenitur non gerẽs quàm magiſtratus.Vnus eſt quãdo poteſt facere ſuſpectũ, & non facit. Alius eſt quãdo potuiſſet ſibi non gerenti imputari; quia non exegerit ſatiſdationem à gerente. Et ſic patet,ſiue teneas intellectum Ioan.ſiue Bulg.quod idem eſt intellectus in effectu. Et ſic licet gl.intricet ſe:tamen in veritate iſti intellectus nõ differunt in effectu.Ibi:cõtutor,ſcilicet qui nõ adminiſtrauit,ſecundùm Dy.voluit etiam in caſibus iſtis non gerentẽ conueniri tanquam magiſtratũ,ſecundùm vtrũq̃ intellectũ. Gloſ. opp.& habes gl.mag. plenius diſtinguentẽ,quàm alia quæ ſit in corpore iuris.et no.bene. Et opp.de l.j.in prin.de ma.con. Et ſol.vt gl.Modò accipio gl.magnam& opp.de l.ſi tutor.de admi.tut.Glo.ſol.& diſtingue vt per eam.& dum allegat l.ij.
2 C.de admi.tut.Dic†hoc eſſe verũ ſi cõueniuntur pro factis.Si verò de neglectis:& tunc aut erant connexa geſtis:& tũc erit idem quod in geſtis.Aut erant ſeparata:& tunc nõ gerens tenetur pariter cum gerente:vt l.tutores qui poſt.in fi.ſ. de admi. tut.l.tres tutores.§.item.eo.tit.Et ita intelligas iſtum tex. ſecũdùm Dy.qui multum declarat iſtã materiam. Et vbi allegat l.duo.de ma.conue.dic ſi omnes ſunt eiuſdem generis:ſecus ſi diuerſi.ſ.de admi.tu.l.Lucius.§.cum teſtamento.vbi de hoc dicã,vt ibi alle.l.Lucius.§.pen.dic & per hoc eſt falſa prima gl.vt ibi dixi:ibi quatuor.In alijs autem caſibus multò magis conuenitur.Item opp.de l.j.de ma.conue.& recitat gl.ibi.
3 §.his autẽ verbis. †Not.q̃ inſpicimus illud,quod eſt aptitudine:& non id,quod eſt in actu.& ad hoc quotidie allegat̃ iſta gl.hic etiam in §.his autem verbis.& ſ.de aqua quot. & eſti.l. iij.§.aqua.& inſti.de actio.§.præiudiciales & in præ. Inſti.in princ.& ibi dixi.Facit ſ.de aur.& arg. lega.l. & ſi non ſunt.§. quid ergo.& ſ.de condi.& demon.l. hæc cõditio. Teneas iſtã gl.menti,quæ eſt ſatis plana in materia ſua:& cum ea adiũgas gl.quæ eſt C.de admi.tu.l.ij.& de tranſact.l.j.& Inſti. de ſatiſdat.tut.§.j.& ſic habetis plenè iſtam materiam examinatam.

Vltimò gl.allegat pro concor.l.iij.de conue. fiſc. debito.& ſ.ad municip.l.Imperator.dic vt in qualibet earum plenè no. quantum eſt in officio publico authoritate & vtilitate. glo.& ſimiles,quas allegaui ſuperius, loquuntur in officio publico authoritate.

Hancactionem. Gl.opp.C.de hęre.tu.per totum. Sol.vt gl.& hoc eſt verũ,vbi hæres tutoris cõuenitur ex eius perſona.Sed qui conueniẽt̃ ex p̃ria perſona,nunquid tenetur de leui culpa: Gl.dicit q̃ ſic,in l.curator.de neg.geſt.Gl.tenet cõtrariũ in l. cùm oſtẽdimus. §.j.de fidu.tu.vbi de hoc dicam.& nota bene iſtam gl. Item opp.de l.ex pluribus.de admin.tut.Solue vt in ea.

Non tantũ. Ibi:actiões quatuor remedia habet hic tutor,ſcilicet diuiſionis, & ceſsiõis, & vtilis actionis,& alterius cõuẽtionis prius fiendæ:fm la.de are. Gl. opp.de l.perẽptorias.C.ſen.reſcin.non poſ.Sol.vt gl. & gl.inducit ſimilia hic.quare dic,& eſt ratio pro iſta gl. qa exceptio nõ tollit iniquitatẽ ſentẽtiæ.& ſic dicitur poſſe poſt ſentẽtiam opponi:arg.eorum quæ no.in d.l.peremptorias.per Rayn.

De rationibus. Ibi, de rationibus, cuius regulam vide plenè per Dy.& Rof.in tit.de rat.diſtr.ſecũdùm Ray.Vide Dy.ſ.eo.in rubr.& ibi dixi vobis.Vnde iſta actio,& ſimiles,trahunt originẽ.Ibi,tutores.vi debũt tutores teſtamentarij ex inquiſitione dati,nõ tamẽ hac actione:cùm iſta actio detur ratione perfidiæ præſumptæ, vt dixi ſ.eod.in rub.ſed in iſtis ceſſat perfidia, cùm fides eorũ & induſtria ſunt approbatæ.Hoc tamen non eſt verum,per hũc §.ſecundùm Dy.quia probatio non tollit præſumptionẽ: vt ſ.quod met.cau.l.nõ eſt veriſimile.Ibi:gerunt,i.geſſerũt,cùm iſta actio non detur donec gerit:vt ſ.e.l.ſi.ſecundũ Dy.& no.

Conſyderandum. Ibi,actione.de rati.diſtr.quæ datur in duplum.Ibi, interſit ſingulariter vltra commune intereſſe. Ibi: æſtimationem.dicit glo.ſed quid in actione furti,nunquid duplicetur pretium rei vel intereſſe:Dic vt not.ſ.de furt.l.ſi quis.§.j.& in l.furti. in principio.

Actio

1 ☞ *Actio de rationibus diſtrahendis, furti, & tutelæ,quando adinuicem tollantur.*
2 *Actio tutelæ quare tollatur per actionem de rationibus diſtrahendis.*
3 *Actio furti,& actio de rationibus diſtrahendis,cùm ſint pœnales,quare non tollantur adinuicem.*
4 *Ratio quare condictio furtiua, & actio de ratio.diſtrahen.tollunt ſe adinuicem.*

In tutela. Iſte.§.eſt aliquãtulum difficilis, per rationes, quæ reddũtur in eo, vel infra ſe:ideo aduerte. Ibi:actio.intereſſe ſolum præſtitũ,q̃d venit in actione tutelæ. Ibi:nõ poteſt eſſe.etiã quaten⁹ eſt plus in ea:Ibi: eſt.de qua eſt actũ actione de ratio.diſtr.Et eſt ratio:quia procedunt ex adminiſtratione perfidiæ.geſta,ſecũdùm Iac.de Ra.& ſic ex vna qualitate facti.ibi:habebat actionẽ de ratio.diſtr.ibi:furti:hęc eſt ratio:quia diuerſitas primeuę originis facit videri diuerſa: & per cõſequẽs etiã obligationes etiã ex diuerſis factis deſcendẽtes.Gl.opp.de l.ij.ſ.vi bono.rapt.de l.qui ſeruũ. in fi.de act. & obli.Solue vt gl.in ſolutione.ibi:nã hoc.de ra.diſ.& vbi dicit iſta,dic ſcilicet furti.& ita expones gl.totã.In fi.gloſ.dic:& ſic licet iſtæ actiones deſcẽdant ex eodẽ facto:tñ oriunt̃ ex diuerſis qualitatibus eiuſdẽ facti.Nã iſte tutor diuerſis reſpectibus obligat̃.Vno modo vt tutor obligat̃. Alio modo obligat̃ vt quilibet rẽ alienã ſuſcipiẽs:tunc obligat̃ rõne furti,ſicut dicimus in milite vẽdente arma,qui tenet̃ vt miles,& tenet̃ vt q̃libet:vt l.quædam.de pœnis.Præterea ergo,quia habẽt diuerſam originẽ,admittũtur iſtæ plures actiones ex diuerſis qualitatibus eiuſdem facti deſcẽdentes,ſicut cõpatiũtur ſe vbi ex diuerſis factis deſcẽdũt:vt.ſ.de priua.delict.l.nũquã.Sciamus
1 tamen† q̃ Rofr.in iſta materia tenet in libellis ſuis ſuper iſta actione q̃ actio de ratio.diſtrah.furti,& tutelæ,tollunt̃ adinuicem in eo q̃d cõcurrũt,ſed in eo q̃d eſt plus in vna q̃ in alia, nõ tolluntur.quod eſt falſum ſecundũ Oldr.& Dy.per hunc tex.

Quærit glo.nũquid poſsit agi ad pœnam,licet fuerit actum actione tutelæ.Et reſpõde vt gl.& patet.ſ.l. pxi.& ibi videas. Domini:rationes iſtorũ caſuum conſiſtunt multùm in intelle
2 ctu:& ideo aduertatis bene. †Et quæro primò de rõne, quare actio tutelæ tollitur per actionẽ de ratio.diſtra. & econtra. Text.videt̃ aſsignare rationẽ: quia deſcendit ex obligatione. Contra q̃d opp.ſecũdũ Dy.cuius verba ſibi Ray.appropriat. Actio tutelæ deſcẽdit ex quaſi cõtractu:illa de ra.diſ.deſcẽdit ex maleficio:vt l.ex maleficijs.§.tutelæ.de actio.& obli.l. tres tutores.in prin.de admi.tut. Sol.ſecũdũ Dy.ideo cẽſetur vna obligatio:quia deſcẽdũt ex vna qualitate, ſcilicet ex interceſsione nõ doloſa,vt ſ.dixi. Item quæro vnde† procedit iſtud
3 mirabile q̃ actio furti,& actio de ra.diſt.quę ſunt pœnales,nõ tollunt ſe adinuicẽ:contra regulam omniũ legum de mundo. Sed dic q̃ ratio eſt,quia habẽt diuerſam originẽ.Nã actio furti naſcitur ex interceſsione doloſa:actio de ra.diſtra.naſcit̃ ex nõ doloſa:& ſic licet idem ſint in effectu:cẽſentur diuerſa propter diuerſas origines. Cõtra quod opp.de l.ſequẽti.§.quod ſi furãdi.vbi dicit q̃ etiã ex doloſa cõpetit actio de ra.diſ.& ſic habẽt ibi eãdẽ originẽ.Sol.ſecundũ Dy.nõ debemus inſpicere primæuã naturã actionis de ra.diſt.quæ fuit ex cõtractione nõ doloſa:nõ ſecũdariã,vbi cõpetit ex doloſa.facit.ſ.de au
4 tho.tu.l.j.in prin. †Quæro,quæ eſt ratio quare cõdictio furtiua tollit ſe adinuicẽ cũ act.de ra.diſt.vt l.ſtatim ſequẽti.Dic, ratio eſt:qa poſt q̃ fuit actũ cõdictione furtiua,nihilomin⁹ remanet actio furti.ſ.de cõdi.furti.l.ij.& ſic eſt permiſſũ iſti agẽti primò ad rẽ:qa habet eã actione furtiua.Itẽ ad pœnã:qa habuit ex actione furtiua,non cõpetit ſibi actio de ra.di.Sed hoc videtur falſum: quia etiã per iſtã actionẽ,vbi eſt actũ actione furti,deberet releuari ab actione de ra.diſ.quæ reſtat ſibi ad rẽ petendã.Ad q̃d reſpõdeo q̃ ibi nõ tollitur:quia ra.diſt.remanet:& ad rẽ eo caſu:nõ ad pœnã cõpetit.Cõtra q̃d opp.de l.cẽtũ Capuæ.ſ.de eo q̃d cer.lo.quia vbi poteſt quis agere ad pœnã & ad rem,& accipit rem ſolã:nihilominus agit ad pœnam. ita hic licet agatur actiõe furti ad rem,deberet poſſe agi actione de ra.diſtr.ad pœnam.Ad q̃d reſpondet Dy.q̃ illud onus: quod remanet cõtra reum:quia poteſt agere actione furti cõtra eum,tollit contrariũ. Iſta omnia ſunt verba Dy.licet Ray. appropriet ſibi ipſa in recollectis. Item oppo.ſecundũ Ray. q̃ condictio furtiua nõ tollit pœnalem:vt l.ij.ſ.de condi.furt. & l.ſi pignore.§.cum fur.de furtis.Sol.ibi loquitur in fure extraneo:hic in tutore,cũ quo mitius agitur:vt ſ.de admini.tu.l. tutores.Vel dic q̃ iſta non eſt merè pœnalis:ar.d.l.ij.& ibi loquitur in merè pœnali.Facit ſ. nau.cau.licet.§.fi. Solu.per ea quæ ſ.dixi per Dyn.q̃ iſtud eſt in actione furti, quæ remanet actori.Facit quod no.Ray.ſ.de publi.l.j.§.vnde quęrit̃.in prima q.glo.Ego omiſi ibi vnũ dicere,dicit glo.q̃ actio tutelæ,& actio de ra.di.&c.Dixi quod Rof.tenet contrarium: argu.ſ.vi bo.ra.l.j.aliàs.ij.dic q̃ illud non eſt verum:quia illud habet locum vbi ſunt actiones diuerſæ.

Hanc actionem. Ibi:perſonis.ſcilicet bonorũ poſſeſſoribus, & alijs ſuccedentibus pupillo.ſecundùm Dy.& hanc gl.quæ eſt inducta de iure ciuili:vt Inſti.de perpetuis & tempo.actio.in prin.ſecũdũ Ray. Gloſ.oppo.de §.hanc actionem etiam in hærede.ſ. hac eadẽ l.Solu.vt in gloſ. Quærit gloſ.nunquid aliquo caſu datur in hæredem.Et ſolue vt in gloſ.dicit forte in illo ſimpliciter non dabatur contra hæredem cum habebat actionem tutelæ:argu. ſ.de cal.l.hæc act.ſecundùm Iaco.de Areti.

1 ☞ *Animus fraudandi non præſumitur in tutore.*
2 *Culpoſus an teneatur actione rationum diſtrahendarum.*

L E X II.

1 **Actione.** Ibi:animo: quod expreſsè oportet pbari,in† dubio nõ præſumitur animꝰ fraudandi in tutore.ſ.de admi.tut.l.tres tutores. & ibi not. Ibi:nõ tollet.alij habẽt,ſine nõ & malè,ſecũdũ Dy. ibi: hoc iudiciũ.ſcilicet de ra.diſtr. Gl.opp.de l.qui ſeruũ.de act.& obl. Sol.vt gl.& dic vt dixi.ſ.eo.l.j.§.in tutela. Quærit glo.nunquid habeat locũ actio de ra.diſt.vbi factũ eſt aliquid non do
2 lo.Et reſpõde vt glo. † Ex qua no.q̃ culpoſus tenet̃ iſta actione.Simile no.ſ.eo.l.j.§.in tutela.in glo.ibi,ſit glo.tenet cõtrarium inſti.de autho.tut.§.fi.ſed iſta gl.eſt falſa. vt ibi dixi per Pet.& teneas bene menti:quia Ray.non facit mentionem.

L E X III.

Si tutelæ. Iſta lex intelligitur duobus modis. & vterquæ eſt planus intellectus,& vterq̃ eſt in gloſ.ibi:neg.geſt.ſcilicet contrariam. ſecundùm ſecũdam lec.quam tenet Dy.ibi:abſit.aliàs abfuturum ſit, vel abeſſe videtur pro eo quòd eſt obligatus:& in ſecundo intellectu pro eo quod glo.dicit,& ſic de alijs.ſuppleas,& dicas ſecũdum hoc quod dicitur caueri à tutore,vel à procuratore,vel ſi. gloſ.expediui ſuper text.

1 ☞ *In obligatione in diem,quòd ante diem ſit nata actio.*

Niſi finita. Ibi:agi.ex hoc prin.cõiungendo ipſum cum gloſ.per quas allegatur quarũ vna eſt ſuper rubri.alia eſt in l.ſi ad huc.ſ. eo.poſſet dici ca
1 uillando:† quia tunc dicatur nata actio quando poteſt intentari.quod tamen eſt falſum:vt patet in obligatione in diem & plenè habes in l.eum qui calendis.§.fi.de verb.obli.Iſta lex nõ ob.quia malè allegatur per gl.quia licet nõ poſſet agi,non tamẽ ſequitur q̃ nõ ſit nata:imò eſt nata actio,vt hic per Dy.Et de hoc plenè vide per Azo.in l.tutor qui repertoriũ.ſ. de admi.tut.Glo.tenet cõmuniter vbiq̃ q̃ non ſit nata durante tutela. Quærit gloſ.nunquid actione contraria tutelæ poſsit agi ante finitam tutelam: Et reſponde vt glo.

Filium. Ibi:teneri.& inſolidum. Glo.opp.de l.filiusfa.ſ. de acti.& obli.Et reſponde vt gl.non autem tenetur inſolidum vt l.ſi filius.ſ.eo.

Si adhuc. Ibi:conſumitur. Glo.quærit quando habeat locum iſtud.Et reſponde vt gloſſa.

1 ☞ *Curator impuberis durante adminiſtratione poteſt conueniri ab impubere actione furti, & ex ſtipulatu: rem pupilli ſaluam fore,non actione generali. Idem in curatore dato bonis.*

Cum furioſi. Ibi:nego.geſt.generaliter pro tota adminiſtratione.& no.C.de admi.tut.l.ij. ibi:in hac actione,ſcilicet neg.geſt. Gloſ.opp.de l.rationes. C.de admini.tut.Et ſol.vt in glo.Dic,contrarium no.ſecũdùm aliquos in l.cum tutor.ſ.eo.& ibi dicam. Quærit gloſ.& aduerte ad eam:& eſt valde notabilis. Quærit ipſa quæ eſt ratio diuerſitatis.Et reſponde vt gloſ.dic,hæc ratio non videtur vera:nam curator impuberis poteſt ſtatim cõueniri etiam adminiſtratione durante:& certum eſt tamẽ eius curam puberte finiri,vt habes in l.nã & ſeruius.§.quia negotia de neg.geſt.

1 Si illa gl. eſſet vera, crederẽ iſtã rationẽ eſſe falſam. Et ſic † dico curatorẽ impuberis nõ poſſe cõueniri adminiſtratione durãte generali actione neg. geſt. ſed cõueniri furti ex ſtipulatione rem pup. ſal. fo. vt habetis in l. cũ adhuc. §. j. j̃. eo. Et ſic rõ gl. reſtat vera. & eadẽ rõne crederẽ curatorẽ datũ bonis abſentis. q̃d fieri põt, vt ſtatim dicã in l. ſi pupill⁹. §. ſi tutor. j̃. e. poſſe cõueniri q̃ncunq̃, etiã durãte adminiſtratiõe: tñ neſcim⁹ q̃n adminiſtratio finiat̃. q̃ũ credo. & teneam⁹ iſtud brocardũ cordi, q̃d eſt not. Cõtra iſtũ. §. opp. de l. iij. §. nõ tm̃. s̃. de ſuſpec. tut. vbi dicit̃, curatorẽ furioſi poſſe accuſari de ſuſpecto: & tamen certũ eſt q̃ accuſatio ſuſpecti nõ competit q̃n tutor & curator poſſunt cõueniri alia actione: vt ea. l. §. quæri poteſt. Credo q̃ §. nõ tantũ. debet intelligi q̃ nõ habebat contutorẽ: quia cõuenit eum de facto, licet de iure nõ poſsit cõueniri. & ſic competit actio ſuſpecti, quæ competit pluribus perſonis antequam concedatur actio pro adminiſtratione. & tene bene menti.

SI tutor. Ibi: nõ reddat. Rñde vt gl. vel dic plenius, ſcilicet vt reddat pecuniã depoſitã, vel cõmodatã, & ſic eã petebat pupillus ab eo, ſm Dyn. Sed tũc ob. id q̃d ſtatim ſequit̃ in tex. Ibi: cõdici poſſe, &c. Et eſt ratio: quia turpiter accepta, &c. Vnde credo q̃ intellectus Dyn. nõ eſt bonus. Gl. allegat, p cõcor. l. fin. de cõdi. ob tur. cau. Dic vt ibi no. Secus eſt autẽ in actione ex ſtipulatu, vel ex teſtamẽto: vt d. l. fina. & ratio ibi no. quæ ratio nõ placet mihi propter actionẽ ex teſtamẽto, quæ habet naturã bonæ fidei, vt l. in minorũ. C. in qui. cau. in integ. reſti. non eſt neceſſa. Poſſet eſſe ratio: quia magis frangit quis fidẽ, vbi contraxi cũ eo, vel prędeceſſor meus, cũ quo reputor eadem perſona: vt in auf. de iureiur. à mor. præ. in prin. quàm vbi cõtraxit alius. & aduerte bene iſtud. Gloſ. querit nũquid extinguatur actio noſtra commodati, propter actionẽ tutelæ. Reſponde vt glo. dicit. Et vtilitas eſt in hoc: quia in iſta obligatione ſunt obligati fideiuſſores: vt l. quoties. §. j. j̃. de admini. tut.

SI filius. Ibi: noſe. pro eo dolo, quem poſt emancipationẽ cõmiſit. &c. Not. ex hac lege q̃ fideiuſsio, qua tenetur pater filio, inducta per l. ij. j̃. ad muni. & C. de fi. fa. & quemadmodum pa. l. ij. lib. x. finitur cùm filius effectus eſt ſui iuris. quod eſt verum, ſecũdùm Iac. de Are. q̃d intelligas pro tẽpore ſequẽti, nõ precedenti, ſecundũ iſtum tex. dicit dominus Oldr. q̃d iſtæ leges nõ exprimunt q̃ teneatur inſolidum. ſed iſte text. in lege, tria onera. & l. ij. s̃. de excuſ. tut. melius in l. filiusfa. s̃. de tut. vbi pater tenetur, ſicut ſi ipſe adminiſtraſſet. & ideo fortè aliàs tenetur de peculio. Sed tu habes caſum. j̃. eo. l. ſi filius. & teneas menti.

SI pupillus. Glo. oppo. de auf. vt hi qui ob. §. j. col. v. quã habes in auf. minoris. C. qui datut. vel cura. poſſunt. Gloſ. reſpondet q̃ repellitur. Dic imò non repellitur: ſed debet ſibi adiungi curator, vt patet in dicto. j. & in. §. ſed & ſi quis. §. eo. tit. & not. s̃. de autho. tuto. l. j. Facit. s̃. de excuſa. tuto. l. propter. ſecundùm Dyn. & Rayn. & ſic gloſ. eſt falſa ſecundùm eos. Vel dic quòd glo. habet reſpectum vbi pupilli ſucceſſerunt antequam haberent tutorem: & ſic tempore tutelæ delatæ inuenitur iam creditor ipſius tutoris. Vnde ſalua reuerentia eorum gloſ. videtur mihi vera, & poteſt ſaluari.

2 ☞ *Fideiuſſor capti ab hoſtibus quando poſſit conueniri.*

2 *Curator q̃ detur etiam bonis uiuentis, quando ignoratur ipſum uiuum an mortuum.*

Si tutor. Ibi: fideiuſſor. accipe verbum, rectè cõueniuntur. quod eſt. j̃. ibi: tenetur. hic eſt caſus pro eo quod poſt Dy. dixi. j̃. vt le. no. ca. l. poſtquam. videlicet † quòd ibi conſulatur legatarijs: per procuratorem datum bonis capti ab hoſtibus. Nec ob. illa l. poſtquam. ad iſtam l. vbi dicitur q̃ fideiuſſores capti ab hoſtibus cõueniri nõ poſſunt ipſo exiſtẽte in captiuitate: quia ibi obligatio cœpit propter conditionis euentum, eo tempore quo ille erat iam captus: & ſic cùm non poſſet habere initiũ contra ipſum principalem non poteſt habere contra fideiuſſores, vt j̃. de fideiuſſoribus. l. fideiuſſor obligari. in prin. ſed hæc obligatio erat cœpta eo tẽpore quo erat captus in ciuitate, licet poſtea eximatur de medio, & nihilominus fideiuſſores remanent obligati. arg. s̃. de admini. tut. l. ſi ſine hærede. in principio. Item non ob. l. hactenus. s̃. de conſi. pecu. vbi tẽpore quo ille eſt captus, poteſt conſtitui ab alio: qa obligatio conſtituti nõ eſt acceſſoria, ſed principalis. arg. eo. titu. l. ſed & ſi citeriore. & quod ibi no. vnde ibi obligatio effectum ſumpſerat eo tẽpore quo captus erat in ciuitate, vt s̃. dixi in l. poſt q̃. & teneas bene cordi: quia contrariũ eſt aliquantulum difficile. Ibi, vel ſi quis. facit † ad id quod not. s̃. de tute. l. muto. §. fi. s̃. ex qui. cau. ma. l. ab hoſtibus. in princ. q̃ curator poſsit dari bonis etiam viuentis. Et per hoc tenuit domi. Bernard. de Capua in q. Gregorij de Bono. q̃ poſsit dari curator bonis ſuis, ſi ignorabatur ipſum eſſe viuum vel mortuũ. Facit j̃. de mune. & hono. l. j. §. j. ibi, cõuenientur. Facit quod no. j̃. rem pu. ſal. fo. l. nõ quaſi. §. ſi tutor. vbi glo. alle. iſtam l. licet alleget malè titu. quia allegat de tu. & cu. da. ab his. Quærit gl. nunquid eſt verũ iſtud quod datur curator bonis iſtius capti. Et reſponde vt glo.

2 Vamuis. Hæc lex continuatur cum præcedenti. Ibi: tutela. dic aliàs tutela priſtina poſſet integrari. & ita habet do. Dy.

SI tutor. Ibi: abeſſe. & ſic reaſſumit tutelã. Ibi: datus eſt vide quod no. s̃. de tute. l. itẽ quæſitum. Et vide ad quid allegatur hæc lex. in ſui prin. s̃. de tu. & cur. da. ab his. l. tutor ſi petitus. quod etiã bonis tutoris abſentis cauſa Reipub. poſsit dari tutor. Item per iſtum tex. videtur reprobari gloſ. quæ eſt. s̃. de tu. & cu. da. ab his. l. procurator. vt j̃. dicã. Quærit glo. qua actione tutor conuenitur. Et reſponde vt gl. allegat pro concor. l. iij. §. queri. s̃. de ſuſpec. tu. & debet allegari §. ſi quis abfuturus. Nico. Neapo.

Si duobus. Iſte caſus eſt valde not. & nõ inuenitur alibi. teneas cordi. Ibi: recidit id eſt qui poſtea ad legitimam ætatẽ peruenerit. xxv. annorũ, ſecũdũ Dy. Ibi: Neratius ait. dic quia datiua cedit legitimæ ſecundùm Dy. Quærit glo. quomodo poteſt eſſe q̃ ibi fuerint ſub eadẽ tutela, & poſtea cœperit tutor eſſe ſuus. Et reſponde vt gloſſ. quod optimè poteſt fieri. & ibi glo. allega. §. itẽ maior. in ſecũda reſponſione. Dic imo nec olim poterat alius tutor eſſe minor xxv. vt s̃. de teſt. tu. l. quæro. §. Lucius. & s̃. de excu. tu. l. non ſolum. §. ſi libertus. & ſic prima ſolu. eſt verior ſecundum Dy. & omnes. Quærit gl. pone q̃ ille, qui eſt agnatorũ proximior, ſit minor, ita q̃ alius maior fuerit admiſſus: nunquid incipiente illo minore eſſe ætatis legitimæ, ille alius deſinit eſſe tutor. glo. remittit ad no. in l. non ſolũ. per quã gl. ibi poſitã colligetur expreſsè q̃ quæſtio propoſita nõ procedit: quia nõ admitteretur ſequẽs agnatus, ex quo eſt alius proximior, licet ſit minor: ſed datur interim curator quouſque proximior agnatus fuerit maior: vt s̃. de legi. tu. l. j. §. ſi apud hoſtes. & d. l. non ſolum. §. ſi libertus. & quod ibi no. de excu. tu. Proximior enim ſemper eſt præferẽdus. de legi. tuto. l. ſi plures. Quærit gl. pone q̃ teſtator reliquit duos tutores in teſtamẽto: & vnus fuit excuſatus ad tempus, ita q̃ in locum eius fuit datus alius, vel in locum defuncti eſt datus alius: nunquid decedẽte tutore teſtamentario deſinat eſſe contutor, & admittatur legitimus: Reſponde vt gl. dicas q̃ in primo caſu quãdo eſt datus in locum excuſati, legitimus nõ admittitur: quia ſuperſunt adhuc teſtamentarij tutores reliqui. Et ſic eſt vera opi. Hug. Sed vbi eſt datus in locum defuncti, legitimus admittitur, & datiuus repellitur: quia nõ ſunt relicti teſtamentarij: vt l. ſi quis ſub cõditione. de teſta. tu. & hoc caſu erit vera opi. Azo. Sed quidã alij habent contra in apoſtilla Dyn. & malè. De hoc per Ray. C. eo. l. ſi tutor. & in Specu. de tut. §. ſi vero. verſic. ſed pone. & §. nunc dicendum. verſi. ſed pone.

Si in teſtamento. Ibi: ex inquiſitione. ſubaudi datus à iudice. Ibi: tutelis. ſubaudi cõtra tutorẽ à iudice datum. Ibi: deſinit ſcilicet datus à iudice exiſtente cõditione teſtamẽtarij ſecundũ Dy. Vel dic q̃ finito tẽpore deſinat eſſe tutor. & habeat locum actio tutelæ ſecundũ Ray. Ibi: tutor. vt puta, quia eſt datus ſub conditione, vel in diem: & poſtea vſq̃ ad conditionẽ, vel ad diem, ſecundùm Dy. Ibi: conueniendus eſt: hoc nõ videtur eſſe verũ: cùm datus vſque ad diẽ vel conditionẽ malè geſſerit: & poſtea nõ remaneat tutor, cùm ipſe debeat remoueri vt ſuſpectus: quia qui ſemel eſt malus, &c. vt s̃. de ſuſpect. l. iij. §. quæri. & §. ſi curator.

rator. & ſic non debet eſſe tutor, vt hic dicitur. Tu dicas q̃ hic fuit teſtamẽtarius, & venit ex datione ſequẽti. Ibi curator eſſe, ſcilicet tutelæ actione pro ſua adminiſtratione. ſecũdùm Dy. Oppo. glo. de l. actus. de re iudi. Sol. à iudi. nõ poteſt: à teſtatore ſic. Rationem diuerſitatis dixi Inſti. qui teſt. tuto. §. ad certum diem. & dixi. s̃. de tute. l. muto. §. ſi ſub conditione.

1 ☞ *Tutore bannito, & eius bonis confiſcatis, quòd tutela finiatur, & agi poſſit actione tutelæ.*

2 *Agnatus damnatus & accuſatus de ſuſpecto tutela durante, non conuenitur actione tutelæ.*

3 *Dictio præter, ponitur excluſiue.*

4 *Actio tutelæ an naſcatur tutela durante.*

Si tutori. Ibi, cõfiſcatus. i. ex cauſa damnationis, ex qua ſequitur confiſcatio bonorum. Et not. ex iſto

1 tex. † q̃ ſi tutor banniatur, & confiſcantur bona ſua, q̃ ſit finita tutela, & poſsit agi actione tutelæ. Ita potes intelligere l. ex ſextante. de excep. rei iudi. ſecũdùm Iac. de Areti. facit pro hoc l. ſi ſine hærede. §. fi. s̃. de admi. tu. ſecũdũ vnã lec. vbi tenet cõtrarium. Dicas q̃ aut bona ſua fuerunt cõfiſcata propter bannũ: & tũc tutela finiatur. & ita intelligantur prima dicta. Aut nõ: & tunc nõ ita intelligitur ſecundũ dictũ. l. ſi ſine hærede. §. fi. s̃. de admi. tu. ſecundũ Dy. Quærit glo. quomodo põt ipſe remanere tutor poſtquã fuit accuſatus de ſuſpecto. Et reſpõde

2 vt glo. in l. eum. in fi. glo. No. ex iſta gloſ. † q̃ vbi agnatus eſt accuſatus tanq̃ ſuſpectus, & condemnatus de ſuſpecto, & eſt adiunctus ſibi curator, q̃ nõ cõuenitur actione tutelæ, nihilo-

3 minus durãte tutela. Tex. ibi: cæteræ actiones præter. No. † q̃ dictio præter, ponitur excluſiuè de quo. s̃. de pigno. act. l. j. per doc. ſecundũ Iac. de Areti. plenè per Dyn. C. de agẽ. in rebus. l. agẽtes. lib. xij. Continua. l. ibi: quãuis. Reſpõdet tacitè gloſ. in §. cæteræ. quærit nũquid actio tutelæ ſit nata interim. Et re-

4 ſpõde vt glo. dicit Et ſic no. † q̃ actio tutelę nõ naſcitur durãte tutela. Idẽ tenet gl. C. pro ſocio. l. tandiu. & no. s̃. de admi. tu. l. tutorẽ qui tutelam. q̃d ibi dixi. Quærit gloſ. quid in actione de ratio. diſtrahẽ. Et reſpõde vt glo. Ex quo no. q̃ actio de ratio. diſtrah. nõ naſcitur durante tutela. Glo. in l. ſed nõ datur. quærit per quẽ poterit intentare iſtas actiones: & reſponde vt gloſ. Quærit gloſ. quare iſtę actiones pereant morte tutoris. Et reſponde vt gloſſa.

SI filius. Ibi: facere poteſt. ex edicto s̃. quod cũ eo. l. j. & ij. Ibi: actionẽ: intra annũ à die finitæ tutelæ inchoandum. & hoc ſequitur. Cõtinua l. ſequẽ.

Filius. Ibi: agere. i. de peculio. Et aduerte ad glo. quæ ponit caſum. Ibi: ab eo. ſ. q̃ nõ exegit patrem. Glo. opp. de l. Pomponius in negotijs. s̃. de neg. geſt. Solue vt in gloſ. & in l. tutores. Vel dic melius vt not. in l. ſi id quod. §. ſi filius. s̃. pro ſocio. Quærit gloſ. quæ eſt ratio q̃ iſte annus, intra quem actio competit contra patrem, non incipit niſi à tempore finitæ tutelæ. Et reſponde vt glo.

1 ☞ *Tutor poſt tutelam finitam non conuenitur actione tutelæ pro rebus non conceſsis quas adminiſtrauit.*

2 *Actio tutelæ an detur utilis uel directa pro connexis.*

SI tutor. Ibi: nõ põt. i. quod geſtum eſt poſt finitã tutelam. Nec obſtat. l. cũ oſtẽdimus. in prin. de fideiuſſ. tu. & ibi dicã p Ray. Ibi: prædia. de pecunia pupilli & eius nomine. Ibi: computabit̃.

1 No. † q̃ illa quę nõ ſunt cõceſſa, quę adminiſtrauit tutor, poſt finitã tutelam nõ veniũt in actione tutelæ. Sed gl. dicit contra hunc caſum. C. q̃n ex fac. tu. l. pe. cũ iſto caſu cõcor. glo. C. arbit. tu. l. tutor. Poſſes dicere q̃ glo. quæ eſt in l. pe. loquatur in cõne-

2 xis: & tunc glo. erit not. & dat multũ no. intellectũ. l. nã † quod dicit̃ q̃, p cõnexis agit̃ actione tutelæ, eſt verũ actione vtili, vt videtur innuere iſta glo. Iſte tamẽ tex. non bene patitur iſtum intellectũ quia dicit, prędia cõparauerit, &c. ſic adminiſtratio fuit conceſſa. Præterea leges dicunt ſimpliciter dari actionem tutelæ pro connexis, vt hic in prin. ergo debemus intelligere de actione directa, arg. l. j. s̃. ſi ager vecti. in princi. & in fi. Præterea gl. dicit expreſsè q̃ datur directa. j̃. tit. ſeq. l. iij. §. iudicio. Ibi, & eſt ver. in actionem. ſed quæ ſunt ſeparata, nota vt. s̃.

Si vero. Ibi: negotia. ſ. non conceſſa. Ibi: deuoluſ. ſi vult adultus: & eſt ſibi vtile. Et ſic nõ ob. ver. ſi verò. s̃. no. & not. j̃. l. proxi. ſecũdũ Dy. Ibi: exigere. ſ. debitũ. Ibi: datus. volens non inuitus: vt C. de excuſ. tu. l. curator. & no. s̃. ij. j̃. l. Caius. ſecundũ Ray. Vel dic q̃ loquitur hic in liberto, qui ſi fuerit tutor, nõ poteſt ſe excuſare à cura: vt l. libertos. de excu. tu. Ibi, poſſe. pro tempore poſt finitam tutelam, & poſteriori ſi hoc expediat pupillo: non aliàs, vt s̃. dixi. Glo. oppo. de l. tutor. C. arbi. tute. & ſolu. vt glo. Item oppo. de l. diuortio. §. cæterum. de neg. geſt. Solu. vt gloſſa.

1 ☞ *Mora breuiſsima temporis quando inducat diſcrepantiam in iure.*

SI poſt. Ibi: breuiſsimo. not. † q̃ mora breuiſsimi temporis inducit diſcrepãtiam in iure. In contrariũ facit l. ſi quis ita. de condi. & demon. Dic q̃ hic præiudicat quo ad impediendum continuationẽ: ibi verò præiudicat quo ad aliud. Ibi: geſtorũ &c. etiam conceſſo ſecũdùm glo. hic poſitam. licet glo. notet contrarium. C. arbi. tut. l. tutor. & malè, ſecundùm Ray. Glo. opp. de l. proxi. in princi. & recita primã glo. & dic vt in ea. Item opp. de l. ſtatim. j̃. proxi. §. in fi. Solue vt glo. & ibi dixi per Dy. vide & nota.

SI ex duobus. Ibi: alteri. niſi in excepto, vt in ſecũdo reſpõſo huius legis. Nec obſtat l. ſi pupillus. s̃. de admi. tut. quia hic in tutoribus culpoſis. Et eſt ratio: quia illi habẽt beneficium ceſsionis, vt j̃. videbitis. Et videas illam glo. d. l. ſi pupillus. quæ ſemper declarat iſtam legem. Ibi: præciſè. ſ. totũ quod erat debitũ, ſecũdùm Dy. Ibi. ſatisfactio. ſ. vt alij liberentur. & vide quod no. de admi. tut. l. qui tutor. §. fin. & C. de tranſac. l. nec intentio. vide ibi no. glo. q̃ tutor vel curator tenẽtur omnes vna actione, & vna obligatione, non pluribus. Glo. oppo. de l. ſi ſtipu. de fideiuſſ. Soluit gloſ. & dic de hoc vt dicam in d. l. ſi pupillus. quia iſtud eſt difficile contrarium.

SI cum. Ibi, tutore. i. cuius officium durat adhuc, ſecundum Dy. Glo. opp. de l. non quaſi. j̃. rẽ pupilli ſal. fo. Et reſpõde vt glo. Item opp. de l. aduerſus. C. de admi. tut. & l. actus. ff. eo. ti. Et reſponde vt gl. & vide gl. ſol. pluribus modis, ſed prima ſolutio eſt vera. & dic vt no. in præalleg. l. aduerſus. vide quod dixi. s̃. eo. l. ij. §. fi.

1 ☞ *Abbas ſubminiſtrat expenſas monacho ſecum litiganti.*

Imperatores. Ibi, litis. facit, p hoc. s̃. de poſtulan. l. hi qui. ſecũdũ Iac. de Are. Ibi: ſubminiſtrari. Iſta lex præſtat ar. † q̃ abbas nõ tene

1 tur miniſtrare expẽſas monacho litiganti contra eum. De hoc no. glo. in l. ſi ſuſpecta. in fin. de inoffic. teſta. vbi glo. tenet contrarium. Pro qua facit. j̃. vt in poſ. leg. l. pe. Nec obſtat iſta l. vt ſtatim dicã in cõtrario: ũ ſolu. Glo. opp. de l. ſi ſuſpecta. §. fi. s̃. de inoffi. teſta. Dic q̃ illud eſt fauore alimentorũ. Præterea ibi obtinuerat in prin. & ſic ratione illius præſumptionis, & ratione proximitatis debẽt ſubminiſtrari ſumptus. quæ rationes hic ceſſant. Item opp. de l. fi. C. de or. cog. gloſ. non ſoluit: ſed dic q̃ ibi erat quæſtio de bonis, de quib⁹ debebat viuere ille agẽs, & iam vicerat in cauſa principali. vnde ex illis bonis debet habere ſumptus & victũ. hic erat quæſtio de quodam debito particulari ſecundũ And. de Piſis. Vel dic q̃ ibi erat quæſtio ſtatus & bonorũ omniũ, nec habebat vnde ſe poſſet alere aliũde: hic verò ſic ſecundũ Dy. vel dic q̃ ibi erat præſumptio pro illo qui petit ſibi adminiſtrari ſumptus ratione poſſeſsionis, vel quaſi libertatis, vt ibi patet in litera. Quæ rationes hic ceſſant, & per iſta patet reſpõſum ad legem iſtam in quæſtione de monacho: quia monachus ante alebatur à monaſterio: quia non habebat aliunde vnde ſe aleret.

1 ☞ *Si filius ſe abſtinuit ab hæreditate paterna, & aliquid habuit ab occiſoribus patris, quando poſſit conueniri à creditoribus paternis.*

CVm tutor. Gloſ. ponit caſum duob⁹ modis, ſed teneas primã lect. Ibi: illa. ſ. actio nego. geſt Glo. quærit quę actio datur pupillo: & quę datur creditoribus. Et reſpõde vt prima glo. quæ eſt vera. Quærit gloſ. nunquid creditores habebunt pupillum obligatum, ex eo quod egit contra tutores actione tutelæ. Et reſponde vt

1 gloſ. ibi, vt l. eũ. C. arbi. tute. dic. Et hoc facit ad quæſtionẽ † ibi not. per doct. ſcilicet, q̃ ſi filius abſtinuit ſe ab hæreditate paterna, & aliquid acceperit ab occiſoribus patris q̃ non poſſet conueniri à creditoribus propter illud quod accepit. De hac

quæstione plenè dixi per Dyn.in l.quæsitum.ʒ.de sepul.vio. facit ſ.de acqui.hære.l.pro hęrede.§.li qd.& §.Papinia.Ray. in l.eũ.dicit ꝙ hoc habet locũ vbi statutũ diceret ꝙ occisores debeãt habere pacẽ ab hæredibus offensi:tũc enim filius accipiendo aliqd ab occisoribus videt hæreditatẽ adire:ergo &c.

SI probatum. Qui pro nomine debitoris minus idoneo ex re pupilli à tutore constituti ipsum absoluit,sequens ad probationem tenetur hoc dicit.secundùm Ray. Glos.oppo.de l.tutor.de administra.tuto.Sol.vt ibi no.& in l.qui nominibus.ltẽ opp.l.si minoris.de admini.tut.Et responde vt glos.& bene.

☞ *Minor qui debet restitui debet allegare, & probare causam quare debet restitui.*

ALterius. Minoribus in integrum restitutis contra maiorẽ sibi restituitur actio contra tertium minoris beneficio liberatũ.hoc dicit secundũ primam lect.sed secundũ aliã dicit ꝙ minori plus soluẽti, restitutionis priuilegio de iure speciali restitutio cõceditur cõtra illũ cuius beneficio liberatum in subsidiũ propter inopiã illius cui prædicta sol.facta fuit.hoc dicit secundũ Ray.secundum secundã lect. Vide glos.quæ ponit ibi casum & bene.ibi maiorem.Not.ꝙ † minor qui debet restitui debet allegare:& probare causam quare petit restitutionem.Facit pro hoc.ʒ.de ali.& cib.leg.l.lucius.& de mino.l.quod si minor.& ſ.de iureiu.l.nam & postea.§.si minor.secundũ Iac.de are.ibi soluenti. Dic,iste tex.intelligitur duobus modis,vt in gl.Ibi,principalem actionẽ restitutã,& per restitutionẽ in integrũ sibi factam. Gl.intelligit primò ꝙ ille adultus factus iam maior restituatur cõtra aliũ cõcuratorẽ.Alio modo ꝙ hæres minor curatoris mortui restituatur contra cõcuratorẽ,qui fuit cõdemnatus in maiori pecunia.Primus casus est verior:quia secundum intellectũ non patitur litera.veruntamẽ secundus casus est verus per id quod alibi no.in simili,vt ſ.de pe.hęre.l.si qui. possef.de neg.gest.l.si pupilli.§.j.secũdũ Iac.de Are.quod no.

☞ *Tutor quando habeat actionem utilem contra tutorem sine cessione.*

Non idcirco. Conuẽto à minore nomine illius,cõtra quẽ potest in integrum restitutio postulari,illius iuris beneficiũ dicitur cõcedi.hoc dicit secundum Ray.Ibi,actio id est beneficiũ restitutionis in integrum quod restituit actionẽ.Ibi,sunt scilicet si exactio fuit facta,& hoc sequitur.Ibi,iudicatũ,si nõ soluerũt cõdẽnationẽ.Ibi,exceptionem.proponẽdã in causa appellationis secũdũ glos.vel aduersus executionẽ sentẽtiæ.arg.ſ.eo.l.j.§.nõ tantũ.secũdũ Ray.Ibi,actionẽ id est beneficiũ restitutiõis in integrũ quod restituit actionẽ tutelæ:alias vtilẽ,secundũ Ray.Gl.ponit casum per l.si minoris.ſ,de admi.tuto.Postea subijcit.& incipe cõstructionẽ,actio quæ &c.vt in gl.dicitur. Et verbũ idcirco, pones post verbũ redditur.& ita debes iungere,& ordinare istã literã.alias non poises eã intelligere. Gl.quærit † nunqd sine cessione habeat vtilẽ actionẽ.Et responde vt glo.& dum allegat l.ij.dic,hoc non est verũ:quia ex persona pupilli non potest eã soluere:quia statim ꝙ soluit curator sublata est actio contra tutorẽ:& sic pupillus iam factus maior nõ petit restitutionẽ in integrũ contra tutorẽ,neq; alius eius nomine.Item ex sua persona nõ potest agere:quia ipse non videtur soluisse propter tutorẽ,sed debitũ suũ,vt l.in hoc iudicium.§.vniuersum.ſ.cõmuni diuidũ.& ſ.mãda.l.papi.& quod ibi no.Præterea isti tutores videtur condẽnati ob eorum dolũ:& sic sine cessione nõ dicũtur posse agere,vt l.si plures.de admi.tut.ltẽ etiã si ob negligentiã,vt d.l.ij.de contrario iudi.tu.secundum And.de Pisis.Nõ ob.l.cõtraria:quia loquit in collegijs nõ liberatis.ltẽ non ob.prin.l.nostræ:quia loquit in eo contra quẽ petitur restitutio in integrũ,secũdũ Ray.Sed adhuc videtur obstare:quia si iste curator est cõdẽnatus ratione proprij doli vel culpæ,non debet posse petere cessionẽ,vt l.j.§.nũc tractemus.ſ.eo.in glo.quæ incipit,qui administrauerat.quare malè dicitur hic ꝙ posit fieri cessio secundũ And.de Pisis.Sol.ibi loquitur quando plures conueniuntur ratione paris culpæ.

☞ *Vno ex duobus reis insolidum conuento,an cessio contra alium sit fienda insolidum,an pro parte.*

Cessio in tutoribus an fiat insolidum contra tutorem.

VM pupillus. Cessione actionis tutelę à pupillo facta contra collegam tutori insolidum condẽnato,secuta solutione debiti non extinguitur actio.h.d.secũdum Ray.hæc lex habet duas lect. prima vera Ibi:pro parte.dic vt glo.Glo.inducit hanc.l.in argu. † conuẽto vno duorũ correorum insolidum ꝙ debeat fieri cessio pro parte,& non insolidum.alleg.ſ.de admini.tut.l.si plures. Dic vt ibi.no.glo.aliter distinguendo.Sed cum ista solutione glos.concor.ꝙ fiat cessio tantùm pro parte sine aliqua distinctione:vt ʒ.de sol.l.Modestinus.& de duob.re.l.j.& has glos.tenet Dyn.in d.l.si plures. Nam certum est,ꝙ tutor condemnatus potest petere partem suam ab alio per act.neg.gest. vt d.§.nunc tractemus.in l.j.ſ.eo.sed in duobus reis est idem: quia vnus habet acti.neg.gest.contra alium:vt l.j.C.de duob. re.ergo si habet actionem si ipse soluisset,multò fortius excep. vt ʒ.de reg.iur.l.inuitus.§.cui damus.& de superfi.l.j.§. quod autem. Distinctio autem quam fecit gl.in l.si plures.habet locum in fideiuss.quorum vnus non possit agere contra alium: vt C.de fideiuss.l.cùm alter.secundùm Dyn.in l.si plures. Domini,etiam in fideiusso.non potest distinctio habere locum: quia si ipse conueniretur,opponeret contra alium beneficium cessionis:vt l.si pupillus.ſ.de admi.tut.& l.stichum aut Pamphilum.§.si credito.ʒ.de sol.& ita poterit obtinere fideiussor, si agatur contra eum insolidum,sicut poterat contra creditorem,sed ipse non potest sibi cedere actionem: quia est liberatus:ergo nec agere insolidum. Nec obst.ꝙ posses dicere ꝙ exceptio quæ obstat cedenti, non obstaret ei cui facta est cessio ex causa onerosa.Illud est verum,nisi ex eo ꝙ non obstaret ei cui facta est cessio,vt ʒ.de do.excep.l.apud.§. si cum legitima. secundum And.de pisis.Circa hoc autem an debeat, fieri cessio in correis insolidum an non,dic aut debitum insolidum ad cõuentũ non spectabat:tunc actio nõ debebit cedi in alio.aut spectabat ad vtrunq;& tunc debet cedi pro parte.vt ſ.ad velleia.l.si mulier.§.j.& de in rem verso.l.si pro parte.§.j. & ſ.cõmo.l.vnde quæritur.& hoc in correis.In tutoribus † verò cùm quæris an cessio fiat insolidũ. Dic ꝙ aut est condemnatus cõtutor propter dolum suum:& tunc non fit cessio,vt l.si plures. de admi.tu.& l.j.§.nunc tractemus.ſ. eo. Aut propter culpam college:& tunc insolidum debebit sibi cedi. Aut pro cõmuni culpa:& tunc pro parte.argu.d.l.si plures.& d.§.nunc tractemus.& l.si ab instituto.in fi.ʒ.si quis omiss.causa.quod tene cor di quia hoc anno repetam in l.si plures.

DEfensor. Priuilegium tutelæ pupillo competẽs, nõ perimitur nouatione necessaria per sententiam condemnatoriam latam in tutoris præiudicio contingente.h.d.Ibi,priuilegium.dicit gl.ꝙ habeat personalem actionem tutelæ,vt l.pro officio.C.de admini.tu.& ʒ. de pri.cre.l.dabimus. Glos.oppo.de l.aliam.ʒ.de noua.Solu. vt glo. De hoc habes plenè in l.properãdum.C.de iudi. Glo. quærit quem contractum facit iste administrator cum pupillo.& responde vt in glossa.

Conuento. Ibi,conuento.& non exacto.aliàs secus esset,vt ſ.e.l.si ex duobus.Ibi,curatorem.negligentem in conuentione tutoris hæredis. Glo.opp.de l.alterius.§.fin.ſ.eo.sol.vt in glos.

POsthumo. Tutor datus posthumo ab eo nato vtili tantum nego.gest.actione conuenitur.h.d.secundum Ray.glo.quærit quæ actio vtilis competit isti.Et responde vt glos.

☞ *Priuilegium quod habet pupillus furiosus uel minor in bonis tutorum uel curatorum,an etiam habeat eius hæres.*

NOn solum. In bonis tutorum, protutorum & curatorum minores ac furiosi iuris priuilegium consequuntur.hoc dicit secundum Rayn. Ibi,datur scilicet pupillo. Glos.oppo.de l.ex pluribus.de admini.tute. Responde vt glos.dicit.Sed † nunquid hæres suus pupilli habeat priuilegium.Glos.not.dicit quòd sic. in l.dabimus.de pri.credi.quæ gl.est falsa per l.non solum.§.fin.de ritu nupt.qui casus est pulcherrimus,& singularis.licet glo.de hoc tibet inl.ex pluribus.ſ.de admi.tu.Glo.quærit,quod priuilegium est istud.Responde vt glo. Quærit glo.nunquid habeat ta

beat tacitã hypothecam in bonis protutoris.Responde vt gl. alleg.l.pro officio.Dic vt in d.l.dabimus.§.fi.& in.l.seq.

De contrario iudicio tutelæ,& vtili actione. *Rubrica.*

Continua istam rubricam:quia ſ.dictum est de actione quę datur pupillo nunc de actione quæ est cõtraria quæ datur tutori. Ad euidentiam actionũ prætoriarũ ponit hic Dy.ꝙ qñq; noia cõtrahẽtiũ nõ sunt distincta,vt est videre in societate, qa quilibet vocatur socius:tunc nũquã habebit locũ actio cõtraria.Aut sunt nomina distincta: & tunc aut vnus socius nõ accepit gratia alterius:& tunc nõ habet locum actio contraria, vt in emptione & venditione,vt ſ.de actio.emp.Aut vnus accepit gratia alterius:& tunc datur contraria, vt est videre hic. ꝙ in mandato:& in similibus actionibus.& de hoc habes glo. not.quæ non inuenitur alibi secundùm Dyn.ʒ.de acti.& ob.l. consensu.quam glo.bene tene menti.

1 ☞ *Actio tutelæ contraria est prætoria & bonæ fidei.*
2 *Actiones nascentes ex quasi contractu sunt de iure ciuili.*
3 *Tutor contrahens cum pupillo quando obliget ipsum.*
4 *Tutor quas actiones habeat contra pupillum pro gestis per ipsum.*

LEX I.

ONtrariam. Pupillus obligatur tutori actione in rem suã: & pro expensis ab eo factis circa administrationẽ ipsius.Ibi,prætor.Not.ꝙ † actio tutelæ contraria est prætoria.& est bonæ fidei, licet Dy.teneat cõtrarium.ʒ.tit.l.j.in princ.Actio tamẽ tutelæ est de iure ciuili,vt insti.de tutel.in prin.& qd ibi no.Gul.in l.ex hoc iure.de iusti.& iur.& dixi in d.tit.de tute. Nam omnes † quasi contractus sunt de iure ciuili, vt instit.de obliga.quæ ex quasi cõtractu na.Et sic gl.quæ dicit ꝙ speciale est in tutela:non bene dicit vt dixi in dicto titu.insti.de tut.in prin.Ibi,proponit.vide residuum in rubri.huius ti. Et ibi ponit rationem quare ista est prætoria,& alia ciuilis.Ibi,administrationem.id est ad impẽdendum in rebus quas administrat. Nã accedere ad administrationẽ cõpellũtur,vt ſ.de admi.tu.l. j.in prin.secũdũ Dy.Ibi,quãquã.dic ꝙ ibi respõdet tacitę obiectioni quę posset fieri ꝙ ista actio nõ habet locũ cũ pupillus nõ posit obligari tutori sua authoritate : & pupillus sine tutore obligari nõ põt.Et hoc sequit Rof.secũdũ Dy.Ibi obligent.& sic dicit ꝙ sit speciale in actione tutelæ cõtraria.qd nõ videtur verũ:quia idẽ videt in actione directa. Nã si tutor † emit rem pupilli palã,& bona fide,obligat pupillus ciuiliter & naturaliter,vt l.tutor rerũ.ſ.de admi.tuto. Sed si facit clam, & mala fide,nõ obligat ipsum pupillũ,vt l.nõ existimo.ſ.de admi.tut. & l.si in empt.§.fi.ſ.de cõtrahẽ.empt.Ita est etiã in actione tutelæ cõtraria.Nã ita demũ tutor repetit sumptus, si fecit bona fide,vt ʒ.eo.l.ij.in princi.& in §.iudicio.sol.fm Dy.aut † constat tutorẽ gessisse bona fide vel mala fide,& tunc nullum est speciale in actione cõtraria.Aut dubitatur:& tũc aut pupillus est locupletior:& nihil est etiã speciale,vt patet in l.ij.& l.pupillus.ſ.de author.tut.Nam in vtroq; casu pupillus tenetur in quãtitate in qua est pupillus locupletior.Sed si dubitat an negotiũ fuerit malè inchoatũ:& tunc est speciale in ista actione. Pupillus enim nõ tenet aliis actionib⁹, & tamẽ ista teneretur, vt l.si pupilli.in prin.de neg.gest.& ʒ.eo.l.ij.§.sufficit,secũdũ Dy.& facit quod dicã ibi post Gul. Glo.quærit nũquid tenebitur etiã naturaliter hoc casu.Et respõde vt glo.ibi in l.pupillus.ſ.de autho.tut.De hoc dic vt no.ʒ.de reg.iur.l. si pupillus nec velle.& ʒ.de noua.l.j.& C.de inut.stip.l.j.& l.si ei⁹.in prin. ʒ.ad trebel.vbi tetigi de hoc,& ibi dixi.

Hæc actio. Vide gl.j.quæ dicit &c. Dic quasi velit dicere glo.actio in genere,& nõ in specie.Ibi, probãdũ,s.ꝙ habeat cõtraria actionẽ neg.gest.secũdũ Dy.Ibi finito officio.s.tutelæ.Ibi,actio.contraria tutelæ secundũ Dy. Ibi,durat.dicit glo.ꝙ officiũ.& dic vt in gl.Et ista gl.ponit ibi casum in isto.§.Ibi,in ipsum ꝑcuratorẽ vel curatorẽ. reddẽdo singula singulis. Gl.opp.de l.ij.C.de admi.tu.dic vt ibi.

Præterea. Ibi,cõuenitur.s.tutor,secundũ Dy.Ibi,sumptus.nõ obstat.l.ex quibus.ſ.de condi.inde. quia patet sol.per ea quæ ibi not.quia ibi datur exceptio sola, hic exceptio & actio. Ibi,põt. Sed an iste poterit opponere in modum exceptionis qñ agitur cõtra eum a actione iudicati. Videtur ꝙ non : ex quo fuit semel quæsitũ de exceptione.arg.l.fi. C.de fide instru.& ʒ.de except.rei iudi.l. duobus.secundũ Iac.de Areti.& vide qd no.per Ray.C.sentẽ.rescin.nõ pos.l.perẽptorias.Ibi,resarcire.& qũo fuit compensatio reprobata hac actione.

¶ Quid ergo.§.cõtrariũ.ibi,nũquid valet. Vide ad idẽ qd ponit Bar.in simili in l.minor.ff.de mino.ĩ prin. videlicet qñ pupillus litigat ꝑ procuratorẽ cõstitutũ cũ iuramento:quia nõ põt petere in integrũ restitutionẽ ratione iuramẽti. Adde quod Bal.cõsi. clxxvj. j. volu.tenuit ꝙ procurator cõstitutus à minore cũ iuramẽto nõ tenet. & inquantũ Bar.dicit no. ꝙ totus mũdus, vide pulchrũ consiliũ Pet. de Anch.cccxxxj.

An in hoc iudicio. Ibi,contrariũ, per hoc videt malè dicere glos.in eo quod ipsa no.ʒ.eo.l.quid ergo.§.iudi.& ʒ. dicã. Ibi,probãdum.s.quod cõsequatur indẽnitatem de eo quod debebatur sibi ex contractu paterno.Dyn.

Hanc actionem. Ibi, actionem.scilicet contrariam.

LEX II.

ONge. Gl.quærit quare est ꝙ datur magis cõtrarium iudicium tutelę vbi intentatur actio de rationibus distrahendis,quàm vbi non intentatur actio de ra.distra.& responde vt in glo.

1 ☞ *Tutor qñ repetat expensas factas pro pupillo in plus quã habeat in facultatibus.*

LEX III.

VIdeo ergo. No.bene hoc principium huius l. Quęro qũo posit esse † ꝙ tutor expendit plus in rebus pupilli q̃ habeat pupillus in facultatib⁹. Dic ꝙ potest esse:quia erat mota ipsi pupillo quæstio status : & sic diceretur expensum vtiliter etiã vltra bona,& patrimonium pupilli:quia libertas est inæstimabilis.ʒ.de reg.iur.l.libertas.& ſ.de ijs qui deie.vel effu.l.fi.secũdum Andr.de Pisis.Vel dic ꝙ potest esse: qa tutor incepit negotiũ vtiliter, sed postea habuit malum effectum. Nam etiam tunc recuperat,vt in hac l.§.sufficit.

1 ☞ *Liberatio facta per pupillum tutori cum iuramento,an ualeat.*
2 *Dispositio authẽ.sacramenta puberum.an habeat locum in quasi contractibus.*
3 *Quòd habeat locum in liberationibus.*

Contrarium. Ibi,liberationẽ.s.generalem. Ibi, liberetur.sed si pupillus nollet agere:tunc dabitur remediũ tutori † quod tu habes.C.de vsuris pub.l.iiij. vbi habes de hoc bonã glo.Item poterit implorare iudicis officiũ,vt l.si contẽdat.de fideiusso.& l.Aurelius. de libe.leg.secũdum Bul.Ibi,petit.per actionẽ tutelæ,cõtrariam. Ibi,pecuniæ pupillaris,secundùm Dy.Ibi,fœnerare.sed nõ fœnerauit.Ibi, soluit.scilicet ipse tutor de sua propria pecunia. Glos.opp.de l.eos.§.super.C.de vsuris.Sol.vt in glo. Item opp.de dicta l. eos.§.cæteros.Solue vt gl. Glo.quærit.pone ꝙ tutor fecit sibi liberationem fieri à pupillo cũ iuramẽto, nũquid valet[a] talis liberatio?Et aduerte istam gl.Nota ꝙ totus mũdus allegat eã.Et rñde vt gl.Ibi,in auꝛ.sacramẽta.dic vt tñ fm verba illius auꝛ.† ꝙ hoc nõ ꝓcedat:quia illa auꝛ.loquit in cõtractu,& cõtractus est ꝓpriè ille ex quo hincinde nascit obligatio, vt l.labeo.§.cõtractũ.ʒ.de verb.sig.sed hic nõ est cõtract⁹ sed distractus:ergo nõ debet ad illũ trahi,cũ illa auꝛ.sit odiosa:quia priuat minorẽ restitutiõis beneficio.qd est fauorabile,vt ſ.de mino.l.j.ergo nõ est extẽdẽda.vt l.cũ quidã.ʒ. de liberis & posth. Dic fm Dy.ideo illa auꝛ.habet hic locũ:qa tractat de liberatione,alteri⁹: & sic de actu fauorabili,& sumus fauorabiles in liberatione,vt l.arrianus.de act.& obli.Præterea † qñ quis liberat aliquem,ipse obligabitur,saltẽ naturaliter ad nõ petẽdum ideo ratione illius naturalis obligationis potest dici ꝙ auꝛ.sacramenta.vendicat sibi locum. Facit ſ.de pact.l. si vnus.§. pactus ne peteret.& quod ibi no.secundùm Dy.Et de hoc habes per doc.& Ray.in d. auꝛ.sacramẽta.circa fi.& ibi per Rof.De hoc etiam no.per doc.in l.si quis.de transact.& ibi vide.

1 ☞ *Tusci nõ tenẽt pecunias otiosas:Lõbardi sic,ut illas habeãt saluas ꝑ dominis suis.*
2 *Præscriptio an currat contra filiumfa.in his rebus in quibus potest agere cum patris authoritate, si non egit.*

VSuras. Ibi,sterilis.Aduerte:quia Tusci † optimè practicãt istũ.§.Nam ipsi nõ permittũt stare pecunias suas mortuas.Lõbardi verò sic:quia illas habent saluas ꝑ do-

✠ P. PAV. P. ¶ Sed domini. Cõtrariũ tenet Io.an.in addi.ad ſpe.in ti.de emp. & ven.§. pen.verſi. ſi ꝓcurator. facit quod dicit Bal.in l.ij.§.j.ff. qui ſatiſda.cog.

minis ſuis.aliàs dicit̃ eſſe pecunia otioſa, vt ſ.de admi.tu.l.tutores qui poſt.§.j.Ibi, promatur.i.oſtẽdatur. Glo.opp.de l.ſi p imprudentiã.ſ. de euict.Sol.vt in ea.Domini,† iſte.§.facit ad quæſtionẽ talẽ. Tu ſcis ꝙ dum filiusfamilias eſt in poteſtate paterna,ꝙ nõ currit cõtra eũ præſcriptio. Modo ponamus ꝙ filiusfamilias habeat res aliquas in quibus pater nõ habeat vſumfructũ,ꝓ qbus nõ põt agere abſq; cõſenſu paterno,vt gl.no.ſ.cõmo.l.iij.§.ſi filio.quæ eſt no.vt dixi.j. qñ di.le.ce.l.ſi vſusfr.§.ſi ita. Quæritur nũquid eo caſu currit ſibi præſcriptio dum eſt in poteſtate.d.Ray.dicit per hunc tex.ꝙ ipſe requiſiuit patrẽ ꝙ deberet ſibi præſtare authoritatẽ in iudicio,& nõ potuit obtinere, & tunc debet excuſari:ita ꝙ nõ currit contra eum præſcriptio. Aut nõ petijt:& tunc currit. argu.tex.huius l.& auk.de æqua.do.§.illud.vnde ſumitur auk. qd̃ locũ.C.de col.& extra de elec.c.ſi. ſecundùm eũ. Sed domi-
a ni.[a] hoc nõ procedit:quia filius poteſt petere,vt pater cõpellatur ad præſtandũ authoritatẽ.vt habes.C.de bo.quæ lib.l.non ſolum.§.neceſsitate.quod nõ poterit facere hic tutor:quia nõ poteſt prætorem compellere. Hinc eſt quod Mar.Sil.ſimiliter indiſtinctè tenet ꝙ in eo caſu pręſcriptio contra filium currat. arg.ſ.ex qui.cau.ma.l.ait prætor.§.j.

☞ *Defenſor voluntarius ſi ſuccumbit in cauſa quòd non repetit expenſas.*

Sufficit. Ibi:diligẽter.i.vtiliter, ſed nõ neceſsariò: ꝙ habet locũ hoc in tutore.ſecus in alio geſtore volũ-
1 tario:vt no.in l.pupilli.in princ.de neg.ſecundũ Dy.& ibi de hoc per Gul.& per† hoc patet regulariter eſſe falſam glo.quæ eſt in l.ex parte.in prin.ſ.famil.hercij.quæ nõ inuenitur alibi. Et dicit illa gl.ꝙ ſi aliquis cœpit me defendere in iudicio vtiliter,licet reportauerit ſententiam contrariam:tamẽ poteſt repetere ſumptus.Sed hoc eſt falſum:quia eſt geſtor volũtarius. Pro hoc facit.l.iam tamẽ.§.in hac.j.iud.ſolui.& C.mã.l.etiam. & ibi Pet.tenet illam gloſſam.

Iudicio. Ibi:ante tutelam.ſ.finitã.Ibi:poſt tutelam. fini-
2 tam. Glo.quęrit vtrum diſtinguatur an fuerit conceſſum vel nõ,vbi eſt expreſſum ante tutelam.Reſpondet, & bene.dic vt in ea. Secundò quęrit quæ eſt ratio quare magis eſt diuerſum in hoc caſu,ꝗ̃ in alio.Reſponde vt gloſ.dicit. Contra iſtam glo.videtur tex.ſ.eo.l.j.§.an in hoc iudicio. Sed potes dicere ꝙ ibi loquitur vbi debitum deſcendit ex perſona patris:hic ex perſona illius pupilli. Vel dic,& melius,ꝙ hic nõ exegit, imò expectauit,ex eo quod tutor erat, & non exegit à pupillo:vt dicitur in §.an in hoc.

☞ *Prælatus qui expendit in adminiſtratione de ſuo,ſi remouetur ab adminiſtratione,quòd repetit expenſum.*

A Tutela. Glo.opp.Inſti.qui.mo.tu.fini.in prin.& de l.decreto.de ſuſpect.tuto.Sol.vt gloſ.
1 Item opp.gl.iſta lex allegatur per Dy.in ar.ad quæſtionem talem,† ꝙ ſi prelatus impendit aliquid de bonis ſuis, vel alius adminiſtrator: & poſtea remotus eſt ab adminiſtratione:nunquid poſsit repetere ſumptus factos in iſta adminiſtratione.Iſta lex præſtat ar.optimum ꝙ ſic.In contrarium facit in auk.qui res iam dictas.C.de ſacr.ſan.eccle.ſecũdum Dy. Sol.ibi deliquit in eadem re:& ideo non repetitur.hic aliquid poſuit in illa:& ideo repetitur.arg.j.de his quibus vt ind.l.reſcriptum.& vt ſ.not.

H Aeredem. Ibi:contrariam. Non obſt.l.iij.§.fi. ſ.eo.vt ibi dixi per Dy.& in l.cum oſtendimus.in prin.de fideiuſſ.tut.Et aduerte quia illa l.iij.§.fina.facit multum contra. Sed dicam in d.l.cùm oſtendimus.de fideiuſſo.tuto.

S I tutor. Ibi:actionem.vt ei ſoluatur. vel cautio de indemnitate præſtetur:vt l.ſi tutelę.ſ.tit.j. ſecundũ Ray.Vel dic etiã vt liberetur:ar.l. ſi quis man dato.de neg.geſt.Qualiter autẽ iſta ſentẽtia liberationis mandetur executioni,dic vt d. l.ſi quis.quia captis pignorib̃,&c. vt ibi patet.Ibi:ſoluatur.dummodo ſit finitum officium.ſ. eo. l.j.§.finito. Gloſ.opp.de l.ſi pro ea.C.mandati.Solue vt gloſ. Quærit gloſ.quæ eſt ratio diuerſitatis inter fideiuſſorem & tutorem.Gloſ.remittit ad l.ſi quis mandato.ſ.de nego.geſt.& allegatio quãdo ꝙ eſt corrupta: quia aliqui hic in gloſ.habent mandati,ſed dicere debet de nego.geſt.

De eo qui pro tuto.vel cur.negotia geſſit. *Rubrica.*

Super iſta rubrica dicit glo.ꝙ procurator eſt vnum nomen &c.& dic vt glo.& differentiam inter iſtum titu.& ſequen.vide ibi ſuper rubrica,& ibi dicam.

1 ☞ *Actio protutelæ quando habeat locum.*
2 *Actio protutelæ quòd non ſit ſuperuacua,ſed utilis & neceſſaria pupillo.*
3 *Actio protutelæ,& actio contraria tutelæ,quòd ſint bonæ fidei.*

LEX I.

PRo tutelæ. Ibi: vtrunꝙ caſum recitat gl.& dic vt in ea. Sed contra hãc glo.facit C.de teſtamenta. tut.l.j. in fi.ij.reſponſo.& dic ꝙ ibi ſpõte geſsit non tanq̃ tutor:licet ſciret ſe nõ eſſe fm And.de Piſis.Ibi geſsit ſcilicet tanq̃ tutor. Ibi:pro tutore.vide quod no.Roffre.in tit.ſi aliqs crederet ſe tutorẽ. & in titu.ſeq.ibi:tutor eſt.cũ non ſit in veritate.Ibi:geſſerit.id eſt adminiſtrauerit negotia pupilli, ſecundũ Dy.Ibi:iudiciũ id eſt actionem ,ꝓtutelæ,ſecundũ gl.& Dy. Gloſ.opp.de §.ſi
1 quis quaſi.j.eo.Sol.vt ibi. Quærit glo.†quando habebit locum actio protutelæ.Et reſpõde vt gl.Et aduerte,quia iſta gl. eſt aliquantulũ obſcura:ideo aduerte vt gl.dicit.altero tamẽ caſu diſtincto tutelæ. dic vt in tutore.No.etiam:aut ſciuit,& teneatur actione tutelæ. Si verò ignorauit,teneat̃ actione pro tutelæ.Et ſic gl.refert ſe ad id quod dixit ſ.ſubijcit glo.altero caſu indiſtinctè.Dic vt in eo qui nõ erat tutor. Reſpõdeo ad gl.quæ dicit &c.Breuiter teneatis ſecundã ſolutionẽ,vt in gl.

Quærit gl.quæ eſt actio quæ debetur cõtra illum qui fingit ſe eſſe tutorẽ,cùm in veritate nõ ſit.Et reſpõde vt gl.in l.iiij.C. de teſt.tut.Dic nec obſtat l.j.ij.reſponſo,eo.tit.quia ibi ſponte geſsit,non tanq̃ tutor,ſed vt alius.hic autẽ geſsit vt tutor,licet ſciret ſe non eſſe tutorẽ,ſecundũ Iac.de Are. Quærit glo. quæ actio dabitur contra iſtũ ſeruũ gerentẽ tutelã.Et reſpon-
2 de vt glo.& bene. Cõtra iſtum tit.opponit Dy.iſta† actio eſt ſuperuacua,quia aut gerit vt tutor,cùm in veritate nõ ſit,aut ſcienter:& tenebitur actione neg.geſt.Ad hoc reſpondet Dy. ꝙ iſta actio fuit inuenta fauore pupillorum,ex quo eſt magis priuilegiata quàm act.neg.geſt.Nã habet priuilegium inter reales & perſonales.& priuilegium reale & perſonale habes in text.j.de priui.credi.l.dabimus.§.j.ſecus in actione nego. geſt.vt patet eo.ti.l.idẽ priuilegium.§.j.& l. ſi ventri.fm Dy. Dic imò in actione nego.geſt.pupillus habet priuilegium in perſonali,vt l.ſi negotiorum.eo.tit.licet in reali nõ habeat,vt ibi no.& l.ſi ventri.in prin.eo.titu.& ſic dicit Andre.de Piſis, ꝙ credidit fuiſſe errore ſcribentis additionem Dy.Patet ergo ꝙ iſta actio inducit vtilitatem, & etiã priuilegium reale:ſed quòd ratione priuilegij realis dicat prætor ipſam eſſe neceſſaria,vt hac l.in principio nõ eſt veriſimile,ideo dicerẽ ipſam eſſe vtilem.Dicas ergo ſecundũ Andre.de Piſis,quòd neceſſaria dicit̃ ex eo quòd actio tutelæ reſpicit principaliter perſonam.C.de nupt.l.in copulandis.& inſtit.qui da.tu.poſ.§.j.& propterea ceſſat actio neg.geſt.quæ reſpicit rerũ adminiſtra-
3 tionẽ.de neg.geſt.l.j. Quærit ergo Dy,†nunquid actio protutelæ & contraria tutelæ,de qua dictum eſt.ſ.titu.proxi.ſint bonæ fidei vel ſtricti iuris.Et videtur ꝙ ſint bonæ fidei: qa in actione ſtricti iuris non veniunt vſuræ abſq; vinculo ſtipulationis,ſed in actione bonæ fidei vſuræ veniũt ex ſola mora,vt l.q̃uis.C.de vſuris.Sed in iſtis duabus actionibus vſuræ veniunt ex mora,vt patet in l.quid ergo.§.contrariũ.ſ.tit.j.& j. hac ea.l.§.in protutelæ.ergo ſunt bonæ fidei. Ioan.tamen in arbore actionum ponit iſtas actiones ſtricti iuris.& pro Ioan. allegat Dy.quia non inueniuntur enumeratæ inter actiones bonæ fidei.quæ ſunt poſitæ inſtit. de act.§.actionũ.ergo ſunt ſtricti iuris,vt ibi no.Omnes enim actiones quæ nõ inueniuntur bonæ fidei ſunt ſtricti iuris,vt ibi nota. Ad contrariũ reſpondeas ꝙ licet vſuræ veniant:nõ tamen ſequitur ꝙ ſint bonæ fidei.Nã in actione ex teſtamento veniunt vſuræ ex mora. j.de leg.ij.l.Titia ſeio.§.vſuras.& C.de vſufru.leg.& per totũ: & tamen cõſtat ipſam eſſe ſtricti iuris:vt ſ.de in ſi.iuran.l.j.& ſic habent naturã bonę fidei,licet ſint ſtricti iuris.Gl.opponit inſti.

inſt.de act.§.actionum.& tenet ꝙ cõtraria actio tutelæ ſit bonæ fidei,& allegat rationes ſuas.Pro ea allegabã:quia æqualitas in iudicijs eſt ſeruanda.C.de proxi.ſac.ſcri.l.fin.lib.xij.de vulg.& pupil.l.iam hoc iure.Cum ergo actio tutelæ ſit bonæ fidei,quæ dat̃ pupillo,vt in gl.§.actionũ.ergo & contraria. Et miror qualiter Dy.nõ allegauit illam glo.quia eſt notanda.

Cum eo. Ibi,pro tutore.i.tanq̃ tutor, cũ in veritate nõ eſt,ſiue ſe eſſe dicit,ſiue ſi credat ſe eſſe tutorẽ. Ibi,poſſe.& cõtraria protutelæ datur protutori in pupillũ,& ante pubertatẽ.j.eo.l.ſi.& ibi nota ergo &c. facit.ſ.titu.j.l.j.§. finito.Ibi,pro tutore.i.tanq̃ tutor cũ in veritate nõ eſſet,ſecũdum Dy.Ibi deinde.quaſi dicat glo.hic quaſi eſt expreſsiuum veritatis,vt dixi de hac dictione.ſ.ſolu.matri.l.ſi ante.

Si quis. Ibi,quaſi. iſtud eſt diminutio veritatis. Gl.opp. de eo quod habuiſtis.ſ. hac lege,ver.proinde. & hoc eſt difficile contrarium.Et ſolue vt gloſ.vt patet in vltima ſolu.quando dicit ꝙ hic eſt ſpeciale fauore pupillorum.Dic ꝙ patet ex eo:quia ibi in ver.proinde. geruntur negotia impuberis.& eſt priuilegium in eo qd̃ dixi.ſ.quia actio ,ꝓtutelæ eſt magis priuilegiata quã ſit acti.neg.geſt.vt dixi tibi in prin.& vide hic quod no.glo.circa hoc ſ.de neg.geſt.l.iij.§.hæc actio. Ad hoc poſſes reſpondere ꝙ ibi non erat priuilegium militię. Scias tamẽ ꝙ glo.C.eo.ti.l.j.quærit de iſta ratione diuerſitatis, & nõ reſpõdet.Glo.quærit quæ actio neg.geſt.dabitur in caſu vbi fuerunt adminiſtrata bona.Reſpondeo vt in glo.

1 ☞ *Actio protutelæ quando concurrat cum actione negotiorum geſtorum.*
2 *Vnum auxilium extraordinarium quòd non excludat aliud.*

Si curator. Ibi,geſſerit.ſcilicet tanq̃ curator.Ibi curator,& nõ tanquã tutor. Quærit gloſ.quæ actio dabitur in primo caſu ipſi curatori. Et reſponde vt gloſ.
1 Quærit gl.vtrum actio protutelæ† concurrat cum actio.nego.geſt.in caſu vbi tutor eſt compulſus adminiſtrare: cũ verè tutor nõ eſſet.Et reſpõde vt gl.& ibi allegat l.iij.§.hac actiõe. de neg.geſt.Dic & hoc verũ eſt ſ.ꝙ nõ cõcurrat cũ actione directa.& ita potes itelligere.l.iij.§.hac actiõe.de neg.ge.ſed cũ
2 vtili actione ,ꝓtutelę bene cõcurrit:qa vtilis† cũ vtili nõ impediũt ſe adinuicẽ,cũ ambę ſint auxilia extraordinaria,& vnum nõ excludit aliud,vt l.de pecoribus.C.ad leg.aquil.& l.quemadmodum.§.magiſtratus.ff.ad l.aquil.& no.glo.de dam.infe. l.qui bona.§.ſi quis opus.ſecundum Iac.de Areti.& habes per Pet.C.qui da.tu.poſ.l.militiæ.

In protutelæ. Ibi,attigerit.i.nõ adminiſtrauerit. Ibi, geſsit.& quædam neglexit.Glo.oppo. de l.ſi pupilli.§.fi.de neg.geſt.Circa hanc materiam vide quæ no.Gul.de cu.in d.l.ſi pupilli.§.fina.

LEX II.

IS qui. Ibi,nõ enim &c.verſic.oĩno reddit rationẽ.Ibi, huius, ſcilicet procuratoris. Ibi,pupillus, quia cõtractus ipſius protutoris nõ tenet in præiudiciũ pupilli,ſed in pręiudiciũ cõtrahentis.Secus ſi reſcindit̃ per ſe,vt j.tit.j.l.j.in prin.ibi per Dy. Ibi,adminiſtratio.Nã tutore vẽdente legitimè nõ audiet̃ pupillus circa reſtitutionẽ ſed vẽdente ,ꝓtutore audiet̃ pupillus, vt hic patet.Itẽ vbi cõtraxit tutor inſpicimus vtrum coniunctus ſit pupillo vel ne,licet in cõtrahente ,ꝓ tutore ſit ſecus, vt j.titu.j.l.pupilli.ſecundùm Dy.dic vt ibi. Opp.gloſ.de l.bonæ fidei.j.de acqui.re.do.Et ſol.vt in glo. Item opp.gl.ꝙ res pupilli vſucapiantur:vt l.apud celſum.§.ſi quis nõ tutor.j. de except.doli.Sol.vt gloſ.& bene.& glo.alleg.pro concor.l. qui neq̃.j.de reb.eo.dic vt ibi.

1 ☞ *Sententia lata à iudice delegato qui ignorabat ſe delegatum,quòd non valet.*

LEX III.

VÆro. Ibi,tutor.i.tanq̃ verus teneatur actiõe tutelæ.Ibi tutorẽ.i.vt verũ tutorẽ.ſecũdum Dy.Ibi,ſcire debet. Facit.j.de acqui.hære.l.ſi is ad quẽ.ſecundùm.Iac.de Aret.Ibi,in fi.l.facit qd̃ no.ſ.eo.l.j.in prin.& allegatur hæc lex per Gul.ſ.de offi.pro-
1 conſ.l.obſeruare. in fi.ꝙ ſi iudex† delegat° ignorat ſe eſſe delegatum,& ferat ſententiam,ꝙ talis ſententia nõ valet tanquã priuati:quia oportet ꝙ ſciat ſe iudicem.arg.huius.l. Quærit glo.quæ actio dabitur.Et reſponde vt in gloſſa.

Vi pro tutore. Quærit gl.quã diligentiã tenet̃ præſtare tutor.Et reſpõde vt in gl.& alle.gl.l.à tutoribus.in prin.& dic vt ibi.

EI qui. Quæritur quando dabitur illud iudiciũ contrarium.Reſponde vt in glo.

Hic finiuntur dicta domini Nicolai de Neapo.

Quod falſo tutore authore geſtum eſſe dicetur. *Rubrica.*

1 ☞ *Contractus factus à falſo tutore licet ſit nullus ipſo iure in præiudicium pupilli: valet tamen in præiudicium contrahentis.*

LEX I.

VIus edicti. In tex.ibi, cõtrahentes. cum pupillo bona fide. Aliàs ſecus,vt j.eo.in l.ſi.ſecundũ Dy.& hoc dũ dicit cõtrahẽtes,vel quaſi,vt l.falſus.j.eo.& in iudicio,vt l.defenſor.ſ.de tu.& ra.diſtr.& l.ij.§.idem ſcribit. in prin.ſ.de pec.ſecundũ Iac.de Are.& bene.In tex.ibi:vel ad aliam religionẽ datus.certũ eſt reſtitutionẽ dari furioſo: quia furioſus qui authorizauit ,ꝓ nõ tutore habet̃,vt l.nec mandante.§.j.ſ.de tu.& cur.da.ab his.& tutor adminiſtrando id qd̃ eſt adminiſtrationis alterius ,ꝓ tutore nõ habet̃,vt ſ.de admi.tu.l. ſi duo.& l.vel in partes.In tex.ibi,nõne valebit qd̃ geſtum eſt? Rñ.ꝙ ſic:quia vtile per inutile nõ debet vitiari,ſecũdũ Dy.in gl.certè ſic.& ita ibi ar.cõtra.Sol.quia ſi alij ſunt veri tutores, ſufficeret vnus,vt l.& ſi pluribus.ſ.de auth.tu.& C.eo l. fin.& ideo cius authoritas,qui tutor nõ eſt nihil operat̃.arg.l.ſi duobus.§.hæres.de leg.j.Sed ſi duo eſſent arbitri,nõ ſufficeret per vnũ ,ꝓnũciari.vt eo.j.& ideo adiectio huius arbitri qui nõ põt eſſe arbiter,cõpromiſſum reddit inutile,vt l.ſed ſi ita.& l.Celſus.ſ.de arbi.In tex.ibi,dabo in integ.reſt. Opp.† ꝙ contra-
1 ctus vel quaſi,qui à falſo curatore celebratur,eſt ipſo iure nullus &c.vt l.ſi is qui.ſ.ti.j.& ſi pluribus.ij.reſpõ.ſ.de auth.tu.& l.qui neq̃.j.de re.eo.ergo ſupuacua eſſet reſtitutio ex hoc edicto,vt l.in dubiũ.C.de tut.& cur.qui nõ ſatiſde.Reſpõ.ꝙ eſt verum:quia cõtractus eſt ipſo iure nullus in præiudiciũ pupilli, & nõ ipſi pupillo in integrũ reſti.eſt neceſ.ſed in præiudicium cõtrahentis iſte contractus eſt aliquis, vt l.Iulianus.§.ſi quis à pupillo.de actio.empt.l.nõ eo minus.C.de procu.aliàs ſi cõtraheret nõ interueniente alio quàm pupillo,ſibi imputaretur:& ideo reſtitutio ſibi non eſt neceſſaria,ſecundùm Dy.

1 ☞ *Denunciatio quando conſtituat denunciatum in mala fide.*

LEX II.

SId. In gl.quãdo idẽ eſt.argu.cõtra C.de rei vẽdi. l.ſi fundũ.quæ lex videt̃ probare totũ oppo-
1 ſitum,ſcilicet ꝙ denunciatio † cõſtituat aliquẽ in mala fide.& cum illa l.ſi fundus.concor.l.quædã.§.pe. ſ.de eden.& quod ibi no.& l.ait prætor.§.ſi quis particeps.j. quæ in frau.cre.Et per iſta facit ſcilicet ꝙ denunciatio nõ conſtituat quẽ in mala fide j.pro empto.l.j.& l.ſi maior.de reſcinden.ven.põt ſolui iſto modo:qa iſta lex,& cõtraria,loquitur quãdo credit denũciationi.Sed cõtra hoc videt̃ inſtare gl.quę eſt in d.l.ſi fundũ.quæ facit hanc quæſtionẽ ſi nõ credidit &c. & tũ determinat ꝙ in mala fide cõſtituatur:& ideo dic ꝙ aut ille cui fit denunciatio ſciuit illũ quẽ denunciauit habere ius denunciãdi.& tũc videatur in mala fide cõſtitutus. Ita loquitur l.ſi fundũ.& gl.aut ſciuit illũ nõ habere ius denũciãdi:& tunc nõ videat̃ in mala fide cõſtitutus.Et ita videt̃ probari in d.l.ſi maior.aut eſt dubiũ:& tũc debet abſtinere,aliàs malam fidẽ habet,vt l.virilis.§.ſi adicrit.de leg.præſ.Sed contra hoc videt̃ iſte tex.vbi in dubio nõ videt̃ cõſtitut° in mala fide,ſecũdum Dy.dicit Dy.Solue vt ibi,& l.ſi fundũ.qa hic erat dolus tutoris qui præpõderat culpæ illius q nõ credidit denũciationi, vt l.itẽ ſi obſtetrix.ad l.aquil.in l.ſi putator.& l.q foueas. eo.ti.Et per hãc ſolutionẽ videt̃ reſtringi hęc lex,ꝙ iſta lex nõ habeat locũ,niſi qã agitur per contrahẽtẽ cõtra tutorẽ. Nã ſi contrahẽs agit cõtra pupillũ nõ extinguitur dolus tutoris,vt ſ.eo.l.j.§.idẽ pompo.& ideo dic,& melius ſecundũ Dy.ꝙ hic cõtrahẽs tractabat de dãno vitãdo,pupillus de lucro.in l.verò cõtraria vterq; de dãno vitãdo certabat.vnde deterior eſt conditio illius qui fuit in culpa:quia nõ credidit denũciationi,debet ſibi nocere cõtra illum qui in nulla culpa fuit. De hoc

vide per Cy.in d.l.ſi fundum. Quæro hic,an ſi poſt contractum fiat denunciatio cõſtituat contrahentẽ in mala fide.De hoc eſt glo.quòd non.in l.j.ʃ.pro emptore.facit gl.pro hoc in l.in concubinatu.ſ.de concu.vbi dicit,quòd ab initio ſemper fienda eſſet denunciatio.quod no.quia vtile eſt.

1 ☞ *Stante ſtatuto quòd ſi quis ſteterit per decem annos,quòd non poſſit petere executionem inſtrumenti:quod tamen poterit petere per libellum.*

LEX III.

PLane. No.ꝙ qui beneficio edicti non vtitur,cõtra eum non poteſt excipi de beneficio edicti.

1 Et inducitur in argu.† ad q.dicitur in ſtatuto ciuitatis ꝙ poſsit peti inſtrumentũ executioni mãdari,ſaluo ſi ſteterit per decẽ annos.Modò ſtetit per decẽ annos,an poſsim petere per libellũ ſecundũ ius commune? Et videtur ꝙ poſsim,per hanc l.quia ego qui peto per libellũ non vtor beneficio ſtatuti pro executione:& ideo nõ poteſt de illo ſtatuto cõtra me excipi.In ciuitate iſta mihi non videtur quòd practicetur cõtrarium,neſcio ſi ſit propter alia in ſtatuto poſita.

INterdum. In glo.reſti.in fi.imò videtur valere pro probatione tutoris,ad hoc vt reſtituí non poſsit,& videtur obſtare l.j.§.idẽ pompo.ſ.eo.tit.Sol.aliud eſt in cõpellendo litigantẽ: quo caſu iudiciũ in præiudicium pupilli non valet,& ideo litiganti & reo reſtitutio conceditur.& aliud eſt legitimare perſonã tutoris.& valet in præiudicium pupilli,& reſtitutio denegatur.

PVpilli. Ibi,incertum cautionis.de incerto cautionis,vt ʃ.ad trebel.l.cogi.§.ſi pater.hoc dicit.& non ſunt alia.

1 ☞ *Confeſsio facta coram iudice qui fecit confeſsum ſpoliare: non tamen torſit,an valeat.*

2 *Quando pupillus quærit authoritate falſi tutoris, & contrahens reſtituitur quòd non teneatur pupillo ad ſumptus litis.*

3 *Debitor cui iudex præcipit ut ſolueret,& ſoluere promiſit,quòd uidetur compulſus, licet ſoluat:*

NOuiſsime. Iſtum text.not.ibi,dum dicit,quid enim.facit † ad vnã quæſtionẽ quã habui in Florẽtia de iudice qui nõ torſerat hominẽ,ſed ſpoliare fecerat & ipſe fuit confeſſus.& no.alleges ea quæ habentur in titu.ꝙ met.cau.c.ſi.quod cõcor.cũ tex.ſecundũ Iac. de Are.quod habeẽ in ſimili in l.ſi quis man.ſ.de neg.geſt.vbi nota formã huius conditionis.& illã legẽ facio no.valde:quia videtur concor.cũ l.facere poteſt.ſ.ſolu.matri.Iſta ſol.videtur

2 innuere ꝙ quãdo † authoritate falſi tutoris quærit pupillus, & reſtituitur,contrahens nõ tenetur pupillo ad ſumptus litis.

3 Et per hanc legem determinat Cy.vnã q.† & eſt quæſtio ꝙ quidam erat debitor,& quidã iudex ſibi precepit vt ſolueret: & ille promittit ſoluere:deinde ſoluit,an videatur compulſus ſoluiſſe.Certè ſic,vt hic.Et iſta ſunt quotidiana.

SI falſo. Nota iſtam legẽ & tenebis menti.Ex cauſa iuſta ignorantiæ poſſum petere reſtitutionem in integrum.hoc dicit.

EAlſus. Dico quòd ille qui promiſit vt tutor vel procurator ſe obligare:debet probare ſe tutorem vel procuratorem,vel iuris æquitate eius,cuius tutela nõ procedit,& debet probare per l.j.& ſecundã C.credi.eui.pig.non debere.

De fideiuſſoribus,& nominatoribus,& hæredibus tutorum & curatorum. *Rubrica.*

1 ☞ *Officia quòd non tranſeant ad hæredes,& quando hæres tutoris teneatur.*

2 *Dictio penes,ſignificat poſſeſsionem.*

LEX I.

QVamuis. In gl.in ver.non eſt.ibi,argu.ſ. dictum.& eſt text.in l.plerunq; tutela.ſ.de tutel.& ſic facit ſecundũ Dy.& Iac.

1 de Are.† ꝙ officia non tranſeunt ad hæredes.in gl.in ver.explicari.ibi,in iudicio ſecus & ibi.ſ. de iudi.l.tã ex cõtractibus.videẽ idẽ in iudicio.ʃ.ſi pen.appel. mors inter.l.j.§.fi. Sed põt reſpõderi in fugiendo ibi in cauſa appel.hic in cauſa principali.Tũc arguo ſic.nã ibi parificatur tutor tutela finita,& ante redditas rationes. Sed tutor tutela finita & ante redditas rationes tenetur exequi cauſam principalem,vt l.ita aũt.§.poſt completunì.ſ.de admi.tu.Igitur hæres tutoris tenetur,ſecundũ Dy.Pro hac opi.facit l.tutor.ʃ. de appel.& l.tam ex cõtractibus.quæ hic allegatur.Poteſt reſpõderi ſecundũ Iac.de Are.ꝙ illa lex loquitur in filio qui ſecundum hæc iura nõ habeat hæredẽ,vt l.antepe.ſ.ad macedo.& l. j.& ij.de caſtren.pecu.hic aũt loquitur in eo qui habebat hæredem.Igitur contrarium nõ obſtat in tex.ibi, quod penes.ita ꝙ

2 ipſe ſibi poſsideat:quia † verbum penes, ſignificat poſſeſsionem,vt l.penes.de verb.ſigni.& eſt ratio:quia tutor non tenetur ex dolo & lata culpa ipſius,vt C. de hære.inſti.l.j. & l.cum oſtendimus.ʃ.eo.ſecundùm Iac.de Areti.

LEX II.

POſtulare. Quærit hic Dyn.quæ poterat hic eſſe dubitatio hui°.l.Et dicit quòd poteſt eſſe iſta:nam fideiuſsio pro ſtipulatione capitur,vt ꝓbatur in l.ſtipulatio.§.ſatis accepti.& l.j. ver.verbis.ʃ.de act.& obli.l.& l.blandi.de fideiuſ.ſed in ſtipulatione nõ veniũt niſi ea quę ſunt in ipſa ſtipulatione,& ipſius conceptione expreſſa.vt l. quod dicitur. nihil erat expreſſum: ergo videbatur fideiuſſorem in ratione iſtarum vſurarum nõ teneri,ſed ad hoc reſpondet ipſe, & dicit ꝙ fideiuſſor videtur acceptus in omnem cauſam in qua eſt obligatus principalis etiam ad vſuras,vt l.ij.de admini.re.ad ciui.perti.

CVm oſtendimus. Quærit hic Dyn.quare hęres tutoris pro nõ°cõnexis teneẽ,ac.tut.vt habeẽ in l.tutor aũt pro nõ connexis finita tutela,cauſa mortis tutoris ætas pupilli admittit hãc actionẽ,& non patitur niſi gratia cõnexitatis inducat hoc,ſed Iaco.de Are.dicit ꝙ finita tutela ſi hæres tutoris nouã inchoat ꝙ ipſe nõ tenetur actione tutelæ,ſed actione neg.geſt.& hanc l.intellígit ipſe quãdo iam inchoatam hæres perfecit,ſed dictũ Dyn.& gl.dicit verũ per tex.Ibi in archa tutoris pupilli pecuniam.In gl.ibi,leuis culpa.Iac.de Are.dicit ꝙ ſi hæres inchoata per tutorẽ explet,ꝙ ipſe teneẽ de dolo,& lata culpa ſi ſponte incepit aliud negotium pupilli gerere: quia ſi alia noua inchoet:ipſe tenetur etiam de leui culpa,ſicut quilibet.de negogeſt.l.curatoris.& intellígit hũc tex.quãdo hęres iam inchoata per defunctum perfecit.ſed dic vt dixi in j.q.

1 ☞ *Præſentia fauore pupilli inducit conſenſum.*

2 *Qui ſcriptus eſt fideiuſſor pro inquiſito, & non contradixit, & fuit præſens quòd teneatur.*

FideiuſſoreS. In tex.ibi,affirmatorum.Not.qui dicebant idoneos eſſe tutores,& qui tacuerunt affirmare videntur nõ cõtradicendo.Dy.no.ex iſto.§.in

1 prin.† Not.hic præſentiam inducere conſenſum,qã intelligit Iac.de Areti.eſſe verum fauore pupillorum:& ꝙ iſte.§.nõ intelligatur extra ſuos terminos.nã dicit ſi nõ eſſent omnia quæ ſunt in iſto.§.tunc pręſentia nõ induceret conſenſum.hunc §. perpetuo tene menti,& dubium.l.procedit: quia fideiuſſores nũquã obligantur niſi per ſtipulationem, in qua debet primo præcedere interrogatio,& ſequi reſponſio.Et facit optimè ar.

2 ad q.† ꝙ ſi quis accuſatur de aliquo crimine, & ab eo petatur fideiuſſor de cõdemnatione ſoluenda,ꝙ ſi fideiuſſor fuit præſens:& ſcriptus fideiuſſor nõ contradicit quòd obligatur:quia reſpubl.& minor æquiparantur,vt no.in l.reſpu.C.ex qui.cauma.& l.rempubli.& ibi melius.C.de iur.reipub.

HAeres. Nota quòd inſtantia ex parte rei transfertur ad hęredem.hoc dicit.non ſunt alia in iſta lege.

De magiſtratibus conueniendis & eorum hæredibus. *Rubri.*

LEX I.

INordinem. Cõtra iſtum verſ.oppde l. quod maior.ʃ.ad muni.& de reg.iur.l.aliud.§.refertur.vbi ad omne præiudicat ſi maior pars facit. Solu. quædam ſunt quæ expediũtur per maiorem partem quæ incumbunt ipſi vniuerſitati neceſſario:& ſic loquitur.d.§.refertur.& quædam ſunt quę vniuerſitati non incumbunt neceſſario: & de his loquitur hic.& hoc etiam placet Dy.in d.§.refertur.

Magiſtra

Magiſtratibus. Inducit Dy. ꝙ quãuis iudicis officio fuerit qs in expẽſis condẽnat°: tñ illud intelligitur ſi fuerit petitũ.facit l.iiij.§. hoc autem. de dam.infect.ex quo ergo habes qd illud dicimus iudicẽ teneri ſi non condemnauit de expenſis,vt l.properandum.§.ſiue autem.C.de iudic.& l.fin.C.quando prouoc.non eſt neceſſ.intelligitur ſi hoc à parte fuerit petitum expreſsè,& hoc tenet Dy. Item quis debet magiſtratũ monere tex.videẽ hic ſentire dũ dicit,qui minore manda.&c.quòd ſuperior debet admonere. tu dic contrarium. & iſte §. loquitur ſecundum iura antiqua: hodie magiſtratus municipales poſſunt dare tutores,vt inſti. de atti.tuto.§.ſed hoc.

Si inter. Iſte.§.allegatur in materia excuſsionis: ideo tene ipſum menti.

Priuilegium. Iſte.§.non reperitur alibi dicit Dy.& ratio eſt quare promptius ſubuenitur pupillo contra tutorem: quia tutor ſpecialiter ꝓpter pupillũ teneẽ:curator verò ſpãliter propter ipſum pupillum non, ſed propter vtilitatem publicam: ideo non ita promptè contra eum ſubuenitur.

LEX II.

PRoponebatur. Iſta lex non reperitur alibi. dum gloſſa dicit in ſe periculum l.in ſe omnem culpam,iſtud non eſt verum:quia magiſtratus tenetur ad inſtar tutoris, ſed tutor non tenetur de leuiſsima,vt dixi in l.j.ʃ.ti.j.

MAgiſtratus. In titulo iſto dictũ eſt ꝓmiſcuè de ſatiſd.rem pu.ſal.fo.quę preſtatur magiſtratui,& q̃ preſtaẽ tutori.de differẽtia eius & effectu,vide no.in l.iiij.§.ſi qs curator.ver.illud.rem pu. ſal.fo.

IN magiſtratus. Finem huius l. feci te notare in l.cũ quidã de verſigni.dicit hic eadẽ actio,quę ſit eadẽ. quidam dicũt ſed vtilis tutelæ. dic & bene ꝙ eadẽ.ſ.in gñe non in ſpecie ꝙ teneatur vtili. potuit eos mouere: quia glo. quas hoc anno habuiſtis dicunt ꝙ magiſtratus datus tutor vĩ gerere. alia tamen opi.eſt vera. hic non ſunt alia.

De rebus eorum qui ſub tutela vel cura ſunt ſine decreto non alienandis vel ſupponendis. *Rubrica.*

1 ☞ *Donatio propter nuptias fit à minore ſine decreto.*

Alienatio rerum minoris quòd fieri poſsit propter authoritatem rei iudicatæ

Minor alienat cum iuramento.

2 *In alienatione rerum minoris ſi interuenit decretum iudicis, an ſit neceſſaria etiam authoritas tutoris, ſeu curatoris.*

3 *Quando pater eſt tutor filij impuberis res non alienatur ſine decreto.*

4 *Commiſſarius quòd poſsit alienare res hæreditarias ex permiſsione teſtatoris.*

5 *Executor vel tutor pro ſatisfaciendo ære alieno, debet uendere rem hæreditariam deteriorem, non meliorem.*

LEX I.

IMperatores. In gloſ.tunc etiam.ibi,dã admi.tu.l.tutelam.Item etiam donatio † propter nuptias ſine decreto

1 fieri poteſt,vt C.ſi aduer.do.l.j. Item propter authoritatẽ rei iudicatę alienatio fieri poteſt, vt l. ſed ſi pecunia.§.j.&.§.item quęri.ʃ.eo.Item hodie poteſt fieri alienatio ſi iurãt,vt in auẽ.ſacramenta.C.ſi aduerſus vẽ.in glo.

2 ſuper verb.alienũ ibidẽ. C.eo. ſi ad.vẽ. innuit iſta gl. † ꝙ non ſufficit decretũ,niſi ſit etiã authoritas tutoris.concor.glo.in l. ob ęs.hic alleg.in gl.& in l.inter pupillos.ſ. de autho.tut.& l. ij.C.de fidei.In contrarium glo.eſt in l. ſi curatorem hñs. quæ dicit ꝙ debet fieri citatio ipſius tutoris, aliàs eſſet in ptãte ipſius ꝙ nunq̃ res venderẽ.In gl.tũc etiã ſine quibus res puene

3 rat pupillis,vt C.quando decret.opus non eſt.l. prædium. † Sed quæro ſi pater ſit tutor filij impuberis,vtrum poſsit res alienare ſine decreto? & dic quòd non, vt l. ſi pupillorum. §.

4 ſi pater.ʃ.eod.titu.In tex.vltimò no.† quòd quanuis commiſſarius res hæreditarias alienare non poſsit, vt l.alio.ʃ.de alimen.& ciba.leg.tamen ex permiſsione teſtatoris optimè poteſt alienare. pro hoc facit.ʃ. ead.l. §. ſi defunctus. & l. ſi vero non remunerandi.§.fina.ſ.manda.ſecundùm Iaco. de Aret. & de hoc ſunt duæ gl.vna ʃ.de ali.& cib.le.l.j.alia in l.prædiũ. qñ decre.opus non eſt.Itẽ pro hac opi.quia gl.noſtra æquiparat tutorẽ & cõmiſſariũ,vt l.plerũq.ſ.de tuto.ſed tutor q̃ aliàs nõ poterat alienare,poteſt ex permiſsiõe teſtatoris, ergo &c.

5 Sed † quæro an executor vel tutor cui eſt permiſſa alienãdi facultas poſsit meliorẽ rem de hrditate alienare, vel ſolũ rem deteriorẽ ſufficientẽ ad illud æs alienũ exoluendũ. vna eſt quæ dicit ꝙ meliorẽ rem.hæc eſt gl.in l.prædiũ.C.qñ decr.opus nõ eſt.ſed illa gl.cõmuniter reprobatur & maximè per d.meum: quia quãuis quis habeat generale mandatũ:tamen ex bona fide gerere debet,vt l.creditor.§.Lucius.ſ. mandat. ſed iſte qui vendit meliorem,cùm deteriorem ſufficeret vendere, non eſt bonæ fidei:ratio pro iſta gl.vltima videtur in l.quandiu.C.de diſtr.pig.quam no.quia quotidiana.

Si communis. In tex.ibi:prouocet.Ibi ſi cõis ſocius an ipſe minor vel eccleſia ſi ſibi expediat,poſsit prouocare aliũ ad diuiſionẽ,vide per Cy. in l.iubemus.C.de ſac.ſan.ecc.In gl.nõ enim.ibi,no.non ſpectari conſuetudinẽ:ſed iſta non erat conſuetudo,ſed quædam præſcriptio volũtatis:quia fortè pupillo foret inutile, licet patri fuiſſet vtile,ſecundùm Dy.

1 ☞ *Minor quando obligetur ex obligatione legali.*

2 *Minor intrando monaſterium an iuſtim transferat dominium ſuarum rerum in monaſterium ſine decreto.*

3 *Minor quòd obligatur ex obligatione conſuetudinaria uel ſtatutaria.*

LEX II.

EGo hic. In tex.ibi,ſaluũ ſit. Quærit Dy. quæ poteſt eẽ ratio diuerſitatis, quare fiſcus qui vẽdit rem minori eo pacto ꝙ eſſet ſibi obligata donec pecunia ſolueretur.dicit ipſe:quia qñ aliquis cõtrahit cũ fiſco bona ſunt fiſco obligata,aliud autẽ eſt in priuato: & ſic ex di

1 cto Dy.& hic ex tex.l.noſtræ habetis † ꝙ minor ex obligatione legali obligaẽ.Sed cõtra videẽ ſtare l.fi.C.de legi.tu.vbi tutoris bona non ſunt tacitè obligata pupillo.& certè legalis eſt obligatio illa,qua bona tutoris tenentur ipſi pupillo, vt l.pro officio.de admi.tut.cum ſi.Sol.Iaco.de Are.iſtud contrarium ꝙ aliquando tutor egreditur cõtractũ ſibi de iure permiſſum: & tunc ex obligatione legali bona minoris obligãtur. ita loqtur hic.aliqñ egreditur contractũ non ſibi de iure permiſſum: & tunc nõ obligantur,vt l.fi.C.de leg.tut.Item quia in caſu noſtro vſus eſt de iure communi:quia fecit & quilibet faceret.In contraria.l.ſecus per iſtam ſol.videẽ reprobari gl.l.item quia.

2 ſ.de pact. † Quęro vtrum minor intrando monaſterium ſtatim dominium rerũ ſuarum in monaſteriũ trãſferat abſq; decreto.videtur ꝙ non,vt ſ.eo.l.j.In cõtrarium determinat Iac. de Aret.in l.j.ſ.de fun.do.& l.quidam.de reb. dub. Item facit theorica ſupradicta:ga ex obligatione legali minor obligaẽ. iſta eſt obligatio legalis: ergo &c. Alij diſtinguunt inter pupillum & adultũ,nam ſi pupillus intrat monaſteriũ,dñium rerum ſuarũ in monaſteriũ nõ transfertur:quia ſm quod pupillus matrimoniũ carnale contrahere nõ poteſt,vt inſti.de nup. in prin.ita nec matrimonium ſpirituale,ſed adultus matrimonium carnale contrahere poteſt,vt l.ſciendum.ſ.de ri.nup. &

3 l.in copulan.C.de nup.ergo eſt ſpeciale. † Quæro vtrũ obligatione conſuetudinaria vel ſtatutaria obligetur minor.dico ꝙ ſic,vt l.ſi ſine hærede.§.lucius.ſ.de admi.tu.& cura.

SEd ſi.

1 ☞ *Donuium an trasferatur ex ſententia.*

2 *Cautela ut res prohibita alienari alienetur.*

1 Item quæri. Not. ex hoc §.ꝙ † ex ſnia trãſferẽ dñiũ. Iac.de are.imò vĩ ꝙ nõ,vt l.dedi.§.ſubtilius.ſ.de cõd.ob cau.& l.ſi iuſ.de fur.Sed põt dici ꝙ ibi nõ fuit aliqua ſnia.ſed dicit ibi ꝙ ſi trado tibi rẽ meã vt tuã.hoc itelligę,ſ.ꝙ ex ſnia dñiũ trãſferaẽ:puta ſequaẽ traditio. ar.l. ex ſextante.§.latinus.ʃ.de excep.rei iu.& vide quæ habẽtur in l.ſtatuli.§.nõ ſolùm.de ſtatuli.et l.iij.& ibi gl.ſ.de pub.ex iſto ver.

2 † põt colligi fraus,vt res pupillar.& cuiuſcũq; alteri° ꝓhibita alienari,poſsit alienari hoc mõ ſubijciẽdo aliquẽ q rẽ petat,& ille q nõ põt alienare patiaẽ ſe ſuccũbere.ltẽ itelligo iſtũ §.fm Dy.qñ aliqs poſsidebat rẽ pup.& definit poſsidere rẽ culpa& nõ dolo.& ñ ob.l.q reſtit.ſ.de rei vẽ.& l.ſi culpa.e.ti.& ibi no.

Sed. In tex.ibi,restaurari debere.quatenus de facto exiuit de bonis eius.hoc dicit.

q Vod tamen. In tex.ibi,possidere.quod, declara vt l.iij.& l.fi.C.de metal.li.xj.

m Agis puto.

Si pupillus. In gl.ij.ibi,Itē quid si rē alienā.ibi,si enim vt pupillaris existēs vēditur.in fi.glo.Pro hoc facit j.de verb.signi.l.bonorū.& l.seruos.j.de leg.iij. Sed quæro quid si pupillus habet possessionē suā:nunqd tutor poterit alienare? Rndeo sic,secūdū Iac.de are.cū de possessione nil dicat in oratione.Itē pro hoc facit qa sine tutore possessio alienari non potest:ergo cū tutore & sic,vt j.de acqui.pos.l.j.

1 ☞ *Sententia quando exequitur contra pupillum debet primò exequi in nominibus debitorum.*
2 *Commissarius qui potest alienare res hæreditarias non debet primò incipere ab immobilibus quàm à nominibus debitorum.*
3 *Decretum iudicis debet præcedere uenditionem rerum minorum.*
4 *Consanguinei pupilli requiruntur in alienationibus rerum pupilli.*

In primis. In tex.ibi,vel immobili.no.ex hoc text.arg.
1 secundū Dy.q si † aliqua sententia lata est cōtra pupillū,ita q oportet sententiā executioni mādari,primò debet incipi à nominibus debitorū antequ ad immobilia perueniatur.aliàs autē in maioribus obseruat,vt l.à diuo pio. §.in vēditione.j.de re iud.Sed hoc est speciale fauore pupilli: quia poti° expedit pupillo bona habere q̃ nomina debitorū,
2 cū debitores de facili ad inopiā peruenire possint.Itē no.† secundū Dy.q cōmissarij in casib° in qbus possunt alienare,nō debēt prius incipere ab immobilibus q̃ à nominibus debitorum.Pro hoc facit l.Aristo.& l.igitur.j.de iure delibe.& de ven.in pos.mit.l.j.in tex.ibi,versi.itē requirat.Ibi,si modo vrgeat.No.q demum qñ creditor vrget ad debitū vsurarū,peruenitur ad venditionē rerū pupillariū ob æs alienū extraneū.
3 Ex hoc §.not.† q decretū debet præcedere venditionē,aliàs venditio est ipso iure nulla,nisi principali beneficio cōfirmetur,vt l.ij.in fi.§.eo.Item no.ex illo §.in primis † igitur &c.ibi
4 requirat consanguineos pupilli:quia quando fit alienatio rerum pupillariū consanguinei pupilli sunt vocādi.In glos.hoc non fit necessariò &c.ad de alium casum, & si aliunde pupillus ali nō possit,vt C.de sacrosanct.eccle.l.sancimus.

Illud. Quærit Iacob.de Are.an iudex in cuius territorio sunt res istæ sitæ,possit interponere decretum.dicit ipse quòd sic in l.si prædiū.C.de prædi.mino.sed in tutela est secus,vt l.iurisperitos.§.cùm ostendimus.§.de excu.tu. Et de materia huius l.vide quod no.per modernos §.de tu.& cu.da. ab his.l.pupillo.& l.si prædium.§.allega.

Ne tamen. In gl.an autē huic.ibi.C.de ac.l.ea quidē. & vide qd no.extra de proba.c.qm contra falsam.Et qd de iure illo & qd de referēdarijs,& qd de inquisitoribus,& qñ sunt iurati & qñ nō,& qs sit effect° eorū vide quę habenē extra de accu.c.sicut.&c.cū parati.extra de appel.

1 ☞ *Minor quòd possit rem permutare cum alio.*
2 *Permutans rem suam uidetur facere rem suam meliorem.*

Si æs alienum. Quærit hic † Iaco.de Are.nunquid minor possit rē suā cum alio permutare.hic est argu.q nō ibi,vel alia cōparare.In contrariū dicit ipse est lex cū hi.§.de trāsac.quia quod in eius fauorē introductum est nō debet in eius læsionē reuerti,vt l.quod fauore.C. de legi.Et hoc si apparet euidēter meliorē cōditionem facere.
2 Itē facit q † qui rē suā permutare permittit,meliorē cōditionem facit,vt l.iubemus.C.de sac.san.eccle.non alie.c.vt super.

Ed si. In tex.ibi,nulla em cōmunio.no.q vbi non est cōmunio nō habet locū diuisio.Sed tñ interdū licet sit perēpta cōmunio, agitur cōmuni diuidundo,vt l.si quis.communi diui.

1 ☞ *Pupilli habentes bona communia possunt ea diuidere,si sit ipsis utile.*

Si pupillorū. No.istā legē & tene menti,& no.
1 q † duo pupilli habētes bona cōmunia nō possunt diuidere.Doc.nostri dicūt q possit fieri diuisio qñ esset eis vtile,vt videbitis p l.inter tutores. §.de admi.tut.& per Cy.in l.iubemus.in prin.C.de sac.san.ec.

Si pupillus. Per istum §.Dyn.dicit q si ecclesiæ bona legitimè sunt obligata:tunc potest creditor vendere sine decreto.

1 ☞ *Si testator promisit uendere fundum pro tanto:si non uendidit,sed dedit in solutum,quòd ualeat.*
2 *Episcopus concedendo licentiam uendendi rem minus damnosam,malè facit:quia debet specificare.*

Si prætor. Quæro † in primo dixit sic testator promit-
1 to tibi vendere fundū pro tanto.non vendidit,sed dedit in solutū.an valeat.Et videtur q non,vt hic.cōtrarium credo q datio in solutum est similis venditioni,vt l. litis.j.pro emp.ergo &c.Præterea,casus est in simili in l.fin.§.
2 man.Itē facit secundus † punctus ad q.q si episcopus dat licētiā vēdēdi rem minus dānosam malè facit episcopus sic cōcedendo:quia debet specificare,sed si concedit,valet.

Vi neque. Tene menti istam legē quæ est vtilis ad practicam & theoricam,& signa bene ipsam & conserua.

Vamuis. Factū antecessoris pōt reuocare successor.h.d.No.q successor presens punit pdecessorē pcedētē fraudulēta vēditiōē,secūm Dy.

Licite. Exceptio quæ incipit cōpetere venditori post contractum trāsit ad emptorē.h.d. De ista materia dixi in l.cū in rē.de rei ven.cū venditionis ius post vēditionē transit ad successorē.Circa quod dic q ius agēdi acquisitū post vēditionē,nō trāsit sine venditoris cessione,vt hic,& l.q̃stiū.§.si annua.ij.rñ.§.de pe.nisi cohęreat psonæ vēdētis,vt d.§.si annua.ij.rñ.nō autē de iure q̃sito ante vēditionē.Et an & qñ trāseat,& qualiter,vide p Dy.i l.flumē. §.adjciē.j.de dā.infe.& l.si tertiº.§.si prius.de aqua plu.arcē.

Si fundus. In text.ibi,cum fructibus.Not.q vbi tutor vendidit prædium sine decreto.pupillus non potest prædium vendicare cū fructibus nisi restituto pretio quod quidē pretium fuerit visum conuersum in eius vtilitatem,secundum Iaco.de Are.quod not.

Paulus. Testamentū irritū probat voluntatē testatoris.h.d.Et allegatur ista lex,an ex testamēto inutili debeant legata naturaliter. Dic vt dixi.C.de iur.& fac.igno.l.cū qs. Videatis quod ibi dixi plenè.

De curatoribus fur. vel alijs extra minores dandis. *Rubrica.*

1 ☞ *Substitutio facta pupillo & furioso an sit exemplaris uel pupilaris.remissiuè. & quid.*
2 *Si curator datur minori & prodigo simul,& non sit prodigus.*
Administratio an interdicatur prodigo à lege uel ab homine.
3 *Furiosus & prodigus an in delictis æquiparentur.*

LEX I.

Ege xii.tabularum. In glo.curatorē ei si non habet.
1 Ibi scilicet de tu.qui habē.cōcor.l.j.C.eo.ti.Dy.format istā q.† & determinat in d.l.qui habet.Quid si pupillo furioso facta fuerit substitutio,an videatur facta pupillaris,an verò exēplaris.Et dicit q pupillaris:non autē exēplaris,cū videatur habere respectū ad ætatē,nō autē ad furorem.Itē an si datur curator minori & prodigo,& fit mentio in dicendo q datur prodigo, an valeat decreti depositio? Vide per Dy.& per Oldra.in d.l.qui habet.§.de tute.Itē an si dicat q datur minori & prodigo qui non est prodigus,vide plenè per dominū meū in l.is cui.j.de verb.obli.in glos.j.Ibi an hoc possit alienari.secus si esset notoriū ipsum esse prodigum.De quo plene per dominū meū in d.l.is cui.j.de verb.obli.In tex. ibi:furiosus sanitatē.hoc est verū qñ est certū.Si autē dubitatur:tūc tandiu erit in cura quandiu à iudice erit pronunciatū cum ad bonos mores reuersum, & ratio administrationis sit
2 reddita:& sic secundū Iac.de are. Quæro † an interdicat à lege vel ab homine administratio furioso. Et habuisti tractatū in l.is cui.de ver.obli.Et gl.tenet q per iudicem.Et vide bene circa istā materiā sicut iudex interdicit ei administrationem, ita ei cōcedit,vt l.nil tā naturale.j.de reg.iur, aliàs præsumit eum prodigū esse,nisi per euidētissimas probationes contra istam

istam presumptionem probetur,vt l.non est verisimile.in prī.
3 §. quod me.causa.Iaco.de Aret. Et quia hic fit † æquiparatio furiosi & prodigi, vide an in delictis æquiparentur in l.si quis in tantā.C.vnde vi.Ibi sexto quæro.& potest induci casus in l. fulcinus.§.adeo.j.ex qui.cau.in pos.ea.quòd non æquiparentur.regulariter autē in acqsitionib° & obligationib° non ęqparantur.l.in negotijs.j.de reg.iu.p ea quę ibi habētur. quę not.

LEX II.

Sed & aliis. Not.hic qui sunt alij,& gloss. numerat.& vide eam, & in l.j.cum l.sequ. §. de postul. & gloss. bene allegatur.

LEX III.

Vm deliberant. Ibi,bonis.à prætore curator vel instantibus creditoribus,secundum Dy. aliâs non instantibus,si sit notum iudici bona dissipari,vt l.ij.in princip.j. de curatori. bonis dan. quod nota.

Vratori. Not. q si aliqua ciuitas habet vnū qui fuisset senator vrbis q contra eū nō debet veniri ad secundū decretū.Secus cōtra alias psonas, sed debet dari curator bonis,vt vendantur: & per istam legē, quam tene menti:quia nōn est alibi.

Bseruare. In tex.ibi:circa cāę cognitiōē. debet em adhibere medicos vel alios prudētes viros, qui sciunt hoc. secūm Iac. de Are.quod nota.

Onsilio.

Curator. In tex.ibi:replicatio.tex.igitur vī dicere q res nō reuertitur.& sic est contra §.titulo prox.l.si fundus.§.j.sed dicit Dynus quòd hic fortè operat interpositio decreti. Vel intellige hunc.§.secundum illā legē in glo.s. remoto.imò dicere potes q in totū fuit cōdemnat°, & soluit:& habet exceptionē rei iud. quia tantū operat condēnatio & solutio quantū absolutio: vt l. si quis cū tu.§.penult.ff. de exceptione rei iudicatę. & l.ex morte. C.ad l.Aquil.quod not.

Cum demētis. In gl. rectè ibi: ad exhibēdū.l. si res. imò dic q expresè rndit,& subijcit, cū quo &c.In gl.ibi:cū simul devtro q fuerat quęsitū.sed cōtra hoc vī l.si prętor.§.de iud.& l.maritus.C. de pcu.vbi vni concedit & in alio vī esse,phibitū.Ad sol.horū cōtrariorū Ant.in l.apud Celsum.§.apud iulia.de do.exc. distinguit duo mēbra quia aliqñ interrogatio & rñsio proferūtur ab hoīe,aliqñ à lege.Primo casu si vni rndetur,alij quęstioni non vī esse rñsum. & ita loquit l.si prętor. cū concord.suis. Aliqñ à lege: & tūc si rndit vni quęstioni,alteri vī esse rñsum:vt hic in tex. Facit l.j. de diuer.& tēpo.prescrip.& l.Aurelius.§.sticho.de libe.lega. quę indefinita æquipollet vniuersali:vt l.si plurib°.j.de leg.ij. Sed si indistinctè per l.vni quæstioni respōderetur, videretur vniuersaliter esse responsum,nisi aliquid dimitteretur à lege: ergo &c.Pro hac opi.facit l. apud Celsum.§. apud Iulianum. in fin.j.de do.excep.per Andr.de Pisis.quod nota.

Quæsitum. Iste est sin.§.& oēs imperiti allegāt ipsum in fi. Opp. q cōtractus nō sit iuris. & gl. nō sol. Op.quia soluere est dare,& dare est iuris,vt l.vbi aūt. in fi.j.de verb.ob.ergo &c.Sol.est iuris soluere.& sic solue vt dixi tibi super rub.j.de sol.& l.si ita stipulatus.§.pe.j. de ver. obl. Vlterius dicit hic,alienare.quid iuris? gl.dicit idē, cùm de ambobus interrogauit & de vno rndit,de alio vī idē rndere.In cōtrariū facit l.& si sine,§.Sed qd Papinianus.§.d mino. vbi de vno respōdendo affirmatiuè , in alio videt negare. & clarius in c. nonne. extra,de præsump. Breuiter quantum est in proposito,puto glos.verum dicere,vt apparet ex fine istius §.vel iste §. inducitur in argument. fecisti duos procuratores in iudicio ad respondendum positionibus:& vnus dixit, credo,& alter dixit non credo.quęritur quid iuris. dicit Dynus, quòd hic est argumen.quòd debet stari neganti. & mihi videtur quòd Innocent.teneat idem:quia habetur pro non respōso: & sic proceditur tanquam contra contumacem: quia ista responsio est obscura,quæ nonvalet:vt l. a
de æta.§.qui tacuit.§.de interr.act.& hoc dicit Inn.extra de procur.c.in nostra pręsentia.circa princ.

Vius. Not.istam l.& istud qd hic dicit,q officiū curatoris dati bonis nō trāsit ad hæredē.qd ene mēti:quia est tex. peregrinus.

Vlianus. Bona lex est & in-
b ducitur in arg. ad q.de errore:an impediat translationem dominij,quod non tango nunc.

Bagnato. No. q curatores non possunt minuere de bonis pupilli,si liberetur pupillus p mulierē viuētē.h.d. tene mēti.

Aepe. Not.q curator furiosi & prodigi est legitim° et q indefectū peruenit ad datiuū. Sed quid de dato surdo &muto,vel aliter impedito: est ne legitimus vel datiuus? Gl.C.de episc.audientia.l.de creationib°. tenet q in istis duobus casibus sit legitimus.& idem tenet Insti.de cur.§.j.Gl.videtur aliter dicere in l.j.in fi.cum l.seq.& seq.§.de posthu.& vide ibi not. per gl.qd notabis.& tene bene cordi.

Si furioso. Not.istam legem & nota casus:ideo tene menti & cordi.

¶ Testamētum. De impugnatione quæ fit testamēto,vide p Spe.i tit.de instr.edi. §.cōpendiosè.& for mā cōtractuū testōrum vide ibi,i §.seq. Adde quod largè appellatione t.stamēti venit codicilli°:& ēt quælibet vltima vo lūtas secūdùm gl.& Bal.in l.ij. C.com.de lega.

¶ Perfectam. Adde l.j.cum glo.§. de cap. dimin.adde q Paul. de caf.sequit diffinitionem iurisconsulti: quā dicit perfectissimā.& qd gl.bene dicit subaudiēdo cum institutione heredis: quia ,ppter qd dicit Bar. & bal.dicit ipe nō pōt discerni testamentū à legato vel si dicō. nā etiā legatū pōt dici volūtatis nostræ iusta,id est perfecta sententia habito respectu ad eā perfectionē quæ in eo requiritur vt fiat coram quinq̃ testibus,& sicut testamentū habito respectu ad illud quod requirit in eo qd fiat corā septē & cū institutiōe heredis.

De testamentis,& qui testamenta facere possunt,& quemadmodum testamenta fiant. *Rubrica.*

Glo.continuat rub.duobus modis.primo ad proxima. Suprà dictum est de tutelis quæ dantur in testamentis: ideo hic ponitur de testa.Secundo sic:Volumina Digestorum sunt diuisa in septem partes:habuim° quatuor. hic incipit quinta, vt C.de vet.iu.enuc.l.ij.§. Quintus. Quærit glo.quare iurisconsultus incipit à diffinitione.dic vt in ea quæ clara est.

1 ☞ *Diffinitio testamenti facta per iurisconsultum quòd sit perfecta.*
2 *Diffinitio debet ponere substantialia rei diffinitæ.*
3 *Iusta uoluntas quæ dicatur,& quot modis dicatur iusta.*
4 *Propria significatio potius sumitur ex diffinitione quàm ex allusione.*
5 *Testamentum in quo filius iniustè exhæredatur an sit nullum ipso iure.*
6 *Negatiua postposita signo facit æquipollere suo contrario.*
7 *Testamentum conditum ante ingressum religionis quando confirmetur per ingressum & professionem.*
8 *Testamentum proprie quòd sit quid intellectuale & incorporale.*
9 *Statutum quòd de quolibet testamēto soluatur gabella , una debet solui gabella etiā si mille scripturæ fierent.*

LEX I.

a Estamentum. a Hic ponitur diffinitio testamenti. Opp. † lega-
1 tum est iusta sententia voluntatis nostræ de eo qd quis post mortem fieri voluit, vt l. legatum. j. de lega.ij.ergo legatū est testamentū:quia cui cōgruit diffinitio, cōgruit & diffinitū.vt l.j.§.j.§.de dolo.& l.omnis diffinitio. d re.iur.Sed hoc est falsum,vt l.si idem.C.de cōdi. ergo ista diffinitio nō est bona.Hui° timore quidā dicūt q debeat hic subaudiri de eo,s.vniuerso.Istud reprehēdit gl. Nā testm̃ est etiā si qs instituit ī re certa,vt l.j.§.si ex fundo.de hær.inst. Prętereā pōt esse fideicōmissū vniuersale vel dōatio cā mor. vniuersalis:& tñ nō est testm̃:iō dicit gl.vt cessent oia cōtraria,subaudias cū institutiōe hr̄dis.Durū vī mihi q iuriscōsul. nesciuit diffinire testm̃.& q ista diffinitio egeat subtili subauditione:
b ego dico diffinitionē pfectā sine subauditiōe aliqua,& cessāt
2 contraria.Ideo ,p ea declarāda sciendū est † q diffinitio debet ponere substātialia rei diffinitæ:& per hoc debet cōtinere genus sub quo res est diffinita.Itē debet cōtinere differētias,vt p hoc appareat q differt ab alijs speciebus cōtentis sub illo genere.vt patet in oībus legibus in quibus diffinitio ponit tanquā

a ¶ Id eſt pfecta. adde gl. in aut. de hære. & falci. §. exhæredatos. quam ad hoc ſummè pōderat ibi Ang. qui voluit q̃ iſtud verbū iuſtū, adapteē iuſtitiæ & ordini iuris aut ſtatutorū. p quā gl. dicit ibi idē Ang. q̃ ſi ſuperior cōmittit cūm hoc mō, audias & iuſtitiam facias, q̃ illa verba importāt iuſtitiā partis & iuris ordinē. facit l. j. iūcta rub. j. de iniu. teſt. & qd̄ voluit hic Pau. & mod. & qd̄ ponūt mod. in ru. extra de teſta. qd̄ no. ad ſtatuta loquentia de poſsidēribus iuſto titulo: qa oportet q̃ ad talē tit. concurrat iuſtitia partis poſsidentis, & ordo iuris aut ſtatuti. Nō enim poſſent poſsidētes p̃ſcribere, niſi haberēt iuſtū titu. ſecūdū qd̄ requirit ſtatutum.

b ¶ Exhæredat⁹. qd ſi filij⁹ imeritò exhæredaē, an ſcōtinēti nullū ſit teſtm̄, vide Bal. in l. oſmodo. in prin. in j. q. C. de inof. teſt.

c ¶ Primò dicit. Et p materia vr̄ eſſe text. in l. ſi poſthu. §. fin. de lib. & poſth. intelligē do vt ibi p Bar. Add. de qd̄ Paul. de ca. refert Bald. dixiſſe in auē. nō licet. C. eo. tit. q̃ ſi Imperator dixiſſet q̃ p nō approbaē cauſæ teſtamētum eſſet ipſo iure nullū q̃ caruiſſet ſt̄ lectu.

d ✠ P. PAV. P.

¶ Ingrediaē monaſteriū. Vide quæ habes ad Bar. in authē. ſi qua mulier. col. iij. C. de epiſ. & cleri.

e ¶ Nō cōfirmaē. No. hic vtrūq; ingreſſum monaſterij cōfirmeē teſtamentū, vide per Fede. conſi. cclx.

f ✠ POMATES.

¶ Tūc putaē. Vide Alex. cōſi. xiij. j. ij. vo.

g ¶ Eiuſdē effectⁿ. No. de ingrediēte ordinē fratrū minorū, an p talē ingreſſum cēſeaē mortuⁿ, bū facit qd̄ no. Bart. in l. j. §. qdā filiū. de cōtratab. Et vtrū idē ſit dicendū in mēdicātibus, & q̃ ſint illi, vide Bald. in authē. ingreſsi. in fin. de ſac. ſanc. eccc. Adde qd̄ Bald. dicit vt refert Paul. de ca. quòd mors ciuilis eſt multiplex q̃dā pœnalitatis, vt ſi teſtator dānat⁹ eſſet ad mortē, aliàs deportat⁹ eſſet poſt teſtm̄, & iſta nō confirmat teſtm̄, ſed irritat, vt j. e. l. eius q. q̃dā caſualis, vt captiuitas, & iſta nec irritat nec cōfirmat, ſed adhuc pendet, vt l. nec nos. alleg. in gl. Quædam meritoria, vt ingreſſus religenus. Sentētia eīm continet omnē cuiuſcunq; rei deliberatæ volūtatē. Ideo dicitur ſentētia iudicis in tit. de ſentētia quia ſic deliberarit: & ſic determinauit. Dicit ſentētia legis, vt l. ex ſentētia. §. de teſt. tu. Dicit ſentētia hominis, etiā ſi tacitè appareat de ſua volūtate, vt l. impuberibus. §. præterea. de ſuſpec. tu. Dicit ſentētia hoc eſt deliberatio & diſpoſitio teſtatoris, vt hic: qa poniť pro genere. Poniť in diffinitione volūtatis. hoc poniť ad differentiā illius diſpoſitionis quę eſt enūciatiua, nō voluntaria ſeu diſpoſitiua, de qua plenè dixi in l. ex hac ſcriptura. j. de do. Poniť etiam in diffinitione noſtræ legis. hoc eſt noſtrorū qui ſumus liberi & ciues Romani, Nā ſubditi alterius potēſtati vel nō ciues nō poſſunt facere teſtm̄, vt j. eo. l. iiij. & ibi no. & l. qui in poteſtate. cū ſi. Poniť etiā in † diffinitione iuſta, & iſtud verbū pluribus modis ſumiť hic. Vno modo iuſta, hoc eſt ſolennis, ad differētiā nō ſolēnis voluntatis, quę nō diciť teſtamētū, vt inſtit. de hære. quæ ab inteſta. in prin. Itē iuſta hoc eſt legitima, & à iure permiſſa non improbata. Si eīm quis inſtitueret nō capacē vel turpiter diſponeret, non eſſet teſtamētū, vt l. qdā. de cōditio. inſtit. & l. Meuius. de cōdi. & demon. & C. de hære. inſti. l. j. & hoc etiā dicit gl. Itē etiā dicitur iuſta, id eſt perfecta, [a] ſicut dicitur iuſta ætas hoc eſt perfecta ætas, vt j. de leg. iij. l. cū filio. §. fi. Et per hoc ego dico q̃ iuriſconſultus poſuit hic diſfinitionē pfectā, & de hæredis inſtitutione intellegit. Nō eſt eīm diſpoſitio perfecta, niſi hæres inſtituaē: cū nō ſit diſpoſitū in quē trāſeant actiones, nec qs ſit ille qui ſonā defuncti repræſentet. Omnes ergo aliæ volūtates quantūcūq; de vniuerſo dicūtur imperfectæ. nec per ſe poſſunt ſubſiſtere: & ſic nō eſſet neceſſaria ſubauditio gl. Poniť etiā in diffinitione de eo quod qs poſt mortē ſuā fieri voluit. hoc qd̄ dicitur poſt mortē ſuā, ponitur an differētiā diſpoſitionū inter viuos. Apparet ergo q̃ hæc diffinitio eſt bona & perfecta. Op. q̃ aliter diffinitur inſti. eo. in prin. vbi diciť q̃ teſtamentum eſt teſtatio mētis. Solu. Ibi nō poniť diffinitio, ſed alluſio ſeu deriuatio vocabuli, quę nō ponit ſubſtātiā rei. Et iſta alluſio cōprehēdit codicillū qui verè nō eſt teſtamentū, vt l. ſi idē. C. de codicil. Et ex hoc dico q̃ † ſi quæraē quæ ſit propria ſignificatio vocabuli, ſi alluſio repugnat diffinitioni, ꝓpria ſignificatio potius ſumiť ex diſtinctione q̃ ex alluſione. Ego dixi in l. cunctos populos. in materia interpretationis ſtatutorū. † Quæro qd ſi in teſtamēto filius immeritò exhæredaē, an iuſtū ſit teſtamētū. Glo. dicit hic q̃ ſic, niſi expugnareē per querelā. quā nota: qa ſi loquimur de iure iſto ſine dubio gl. dixit, verū, vt j. de vulg. & pup. l. in ſubſtitutione. Sed ſi loquimur ſecūdū iura noua: tūc ſi filius eſt præteritⁿ vel exhæredatⁿ [b] cauſa nō inſerta, vel inſerta, ſed nō legitima, tūc oēs cōcordāt q̃ ipſo iure teſtm̄ eſt nullum. vt C. de lib. præte. auē. nō licet. & auē. ex cauſa. & ibi no. & §. de inof. teſta. l. nā & ijs. §. j. & ibi no. Sed an interim poſſet dici aliquod donec dicaē nullū, dicam in l. filio præterito. de iniuſt. teſta. Si autē ponimus q̃ ſit facta exhæredatio inſerta cauſa legitima: non tn̄ vera: tūc fuit opi. quia Mar. dicit q̃ teſtamentū eſt nullū ipſo iure, ideo non datur querela hodie niſi tātū inter fratres, vt no. in d. auē. ex cauſa. & l. nā & ijs. de inoffici. teſta. Omnes aliæ gl. tenuerunt cōtrarium, vt dictis legibus. & ita tenuerūt oēs moder. vſq; ad dominū Iac. de bel. qui tenebat opi. Marti. Nam text. in corpore primò dicit [c] q̃ debēt inſeri cauſæ legitimæ. Secūdò q̃ debēt per hæredes probari. poſtea ſequiť quod ſi prædicta obſeruata non fuerint q̃tum ad hæredis inſtitutionē euacuato teſtamento &c. Eſt ergo hic † negatio poſtpoſita, quæ facit æquipollere ſuo cōtrario, vt l. legitimos. §. an ergo. de legi. tuto. & l. obligari. in prin. ſ. de auth. tuto. Si ergo prædicta nō obſeruantur: eſt nullū ipſo iure: & ſic ſi hęres nō probat cauſam eſſe verā, teſtamentū eſt nullū, nec eſt opus querela. Et ita etiā tenebat dominus Ray. Puto gl. dicere verum. primò per tex. in corpore, vbi dicitur q̃ cauſa debet per hæredē probari. Patet ergo q̃ debet adiri hęreditas ad hoc vt ſit hęres: quia aliter nō poſſet probari p hæredē. Si ergo diceres teſtamētū nō valere, vel de eius viribus dubitari non poſſet adiri, vt ſed ſi de ſua. j. de acqui. hære. Itē probo per §. ſi tales igitur. in corpo. vt cùm de appella. cog. vbi dicitur etiam teſtamentū remanere in ſua firmitate: ergo apparet q̃ antè erat validū. Et hoc eſt quod voluit dicere glo. in §. aliud quo q̃ capitulum. vbi dicit q̃ debet irritari per querelā: aliàs quomodo fiet. Vult dicere ante aditam hæreditatē exhęredatus nō poteſt cōqueri, vt l. filiū. §. ſed ſi cū exhæredato. de contratab. & ſic eſt neceſſe q̃ ante omnia hæreditas adeatur. Ad tex. qui dicit ſi prædicta obſeruata nō fuerint quātum ad hæredis inſtitutionē euacuato teſtamēto &c. intellígo euacuato ipſo iure, ſcilicet quādo cauſa nō eſt inſerta, vel inſerta & non legitima, & euacuando per querelam quando cauſa legitima eſt inſerta & nō probata: & ſic verbū ſemel, poſitū diuerſis modis ſumitur. Probo per rationē vrgentē quādo lex dicit aliquid nō valere propter aliqd omiſſum quod debebat fieri poſt diſpoſitionē factā, illud non vitiatur ipſo iure, vt l. vniuerſa. C. de preci. impe. offe. Sed ſi diceret nō valere propter aliquid omiſſum tūc quod fieri debebat: tūc intelligitur nō valere ipſo iure, vt C. de legi. l. non dubium. Sic in prēmiſsis ſi nō exprimatur cauſa, vel exprimatur non legitima: cū illud eſſet fiendū tēpore teſtamenti: intelligimus euacuato ipſo iure. Si verò omittatur probatio per hęredē, cū illud deberet fieri poſt factū teſtamētū, imò poſt mortem teſtatoris, debet intelligi euacuatū nō ipſo iure, ſed oportet quòd euacuetur per querelam. Venio ad alias gloſ. & videtur quòd hic nō ſit bona grāmatica: tranſit enim de pluralitate ad ſingularitatē, cōtra l. plautius. de auro & argen. lega. Iacob. de Are. exponit quis, ſcilicet noſtrū. quaſi velit dicere non eſt mala grammatica, ſi poſt pluritatē ſequatur diſtributiuum ſingularis numeri, & hoc eſt verū. Quæro, dicitur hic poſt mortem, de qua morte intelligitur. Dicit gl. quòd de naturali, non de ciuili. quod puto verū, niſi ciuilis haberet eundem effectum omnimodo ſicut naturalis. Et per hoc dico † q̃ ſi aliquis fecit teſtamentū. & inſtituit aliquē hæredem & monaſterium in quod ingreſſus erat inſtituit in re certa. Si ponimus quòd ſit neceſſe inſtitui & poſtea ingrediatur monaſterium [d], quòd per profeſsionē quę eſt mors ciuilis, vt l. deo nobis. in prin. C. de epiſco. & cle. teſtamentū nō cōfirmatur. [e] Et iſte paſſus tangitur in auē. ſi qua mulier. C. de ſac. ſan. eccle. de mona. §. illud. & in auē. de ſan. epiſ. §. ſi qua mulier. & in Spec. de ſta. mona. §. j. ver. quinquageſimoprimo. Quod puto verū ſi ingreditur religionē, quę poteſt habere propriū in cōmuni: non enim tūc æquiparaē mors ciuilis naturali quo ad omnia. Quod apparet: quia poteſt ſuccedere, vt d. l. deo nobis. §. j. Itē poteſt quādo q̃ diſtribuere inter filios, vt d. authen. ſi qua mulier. & fortè poteſt reuocare teſtamentū exiſtēs religioſus, vt l. ſed & ſi mors. de dona. inter vir. & vxo. Sed ſi ingrederetur ordinem fratrū minorum qui nihil habere poſſunt in proprio vel communi: tūc putarem [f] teſtamentū tale morte ciuili confirmari: qtia in omnibus eſt eiuſdē effectus, [g] ſicut naturalis, vt d. l. deo nobis. in princi. Quæro, vtrum teſtamentū poſſit aliter diffiniri. Azo dicit quòd ſic & diffinit. Teſtamentum eſt quædā ſolēnis ordinatio cum inſtitutione hęredis. Nō curo de hac diffinitione: quia diffinitio iuriſconſulti eſt perfectiſsima. Quero vtrum teſtamentū ſit aliquid corporale vel incorporale. Reſpōdeo † q̃ incorporale eſt, & intellectuale. dicit gl. qd̄ apparet: quia vnum pōt fieri in duobus codicibus, vt l. vnū. j. eo. Contra hoc facit j. quemad. teſta. aper. in rubro & nigro. C. de edi. dic. adr. tol. l. fi. Ad idem j. de fal. l. Paulus. Reſp. ꝓriè loquēdo eſt qd̄ intellectuale, vt hic: & apparet ex diffinitione quę dicit q̃ teſtm̄ eſt ſentētia voluntatis noſtræ, licet vulgo appellemus teſtamentū ſcripturā teſtamēti, vt in contrarijs. Ex prędictis apparet † q̃ etiā in ſtatuto teſtamentum poniť pro ſentētia volūtatis noſtræ q̃ncq̃: & ſic pro eo qd̄ eſt intellectuale. Exemplū: de quolibet teſtō ſoluatur [a] tanta gabella. Certè ſi ex vno teſtō fierent centū aut mille ſcripturę vnum teſtamentū eſt, & vna gabella debet ſoluī: quia refert ſe ad teſtamentū, prout eſt ſentētia voluntatis nr̄æ. Aliud eſt ſtatutum quo dicitur q̃ notarius de quolibet teſtō ſcripto p eum accipiat tot ſiue tm̄. Certè ſi mille vicibus ſcriberet, mille vicibus deberet ſibi ſoluī tm̄: quia refert ſe ad ipm̄ corpus ſcripturę teſtamēti prout eſt qd̄ corporale. hic non habemus alia.

1 ☞ *Tempore teſtamenti requiritur ſanitas mentis & non corporis, hinc inſurgit Clauſula, ſanus mente & intellectu, licet corpore languens.*
2 *Defectus in teſtatore ſuperueniens poſt factum teſtamentum quando habeat uitia re teſtamentum.*
3 *Quando dubitatur an aliquis ſit alienatus à mente propter infirmitatem, recurrendum eſt ad medicos.*
4 *Ex actibus & uerbis præſumitur an quis ſit alienatus mente.*

LEX II.

1 IN eo. † Tēpore teſtamēti requiriť ſanitas mētis nec requiriť ſanitas corporis. h. d. Facit. C. eod. l. Senium. & l. furioſum. & C. de trāſactionibus. l.
b ſanum. Et hinc inſurgit [b] q̃ notarij ſemper ponūt in teſtamētis: talis ſanus mēte & intellectu, licet corpore lāguens. Opp. hic dicitur inſpici tp̃s, quo teſtamētum fit. Contra q̃ imò tempus mortis, vt inſtit. de hære. quali. & diffe. §. in extraneis. Dicit glo. illud in hærede: hoc in teſtatore. Contra: quia in teſtamento requiritur vtrunq; tempus, vt l. qui ex liberis. §. teſtamento. j. de ſecun. tabul. Dy. dicit, ſolue vt no. j. eo. l. lege Cornelia. in gloſſ. quę incipit, agnatū. Tu dic vt l. j. §. exigit. j. de
2 bonorū poſſeſ. ſecundū tab. Si enim † in teſtāte ſuperuenit defectus abſq; eius delicto: quia poſt factū teſtamētum eſt factⁿ furioſus, mutus, ſurdus, & ſimilia: teſtamentum non vitiatur, vt j. eod. l. qui in poteſtate. §. j. ſed ſi ex dilecto ſuo ſuperuenit
3 ſecus: vt j. eod. l. eius qui. §. j. & not. in dict. §. exigit † Quero, quid ſi dubitetur an propter infirmitatem ſit alienatus mente. Cyn. tangit in l. ſenium. C. eodem. & dicit recurrendum
c eſſe ad medicos [c] peritos in arte illa: argumen. l. ſemel. C. de re mili. lib. xij. & l. j. §. j. de ven. inſpi. poteſt etiam probari per
4 alios. † Nam ex actibus & verbis præſumitur an ſit mente alienatus vel non: vt l. is qui. §. j. §. de tutorib. & curato. dat. ab his. & l. quidam. de condi. inſtit.

☞ *Patris poteſtas quando curetur in his quæ ſunt publici iuris.*
2 *Pactum de faciendo quem hæredem etiam iuratum non ualet.*
3 *Solennitas teſtamenti non poteſt tolli pacto.*
4 *Solennitas teſtamenti an poſſit minui per ſtatutum. remißiuè.*
5 *Pactum factum de inſtituendo incapacem, quòd non ualeat.*
6 *Pacto partium non poſſunt ſubſtantialia contractus mutari, nec ea quæ reſpiciunt ſolennitatem actus.*
7 *Statuto an poſſit fieri quòd non capax poſſit inſtitui.*
Statuto an poſſit fieri quòd ſpurius poſſit ſuccedere.

LEX III.

1 TEſtamenti. Breuis eſt lex, & eget declaratione per poſitionem caſus in terminis. Gloſ. primò exemplificat in perſona teſtis: ſecundò in ipſo teſtamento: tertiò in perſona hæredis inſtituti. Examinemus iſta. Circa primum de perſona teſtantis. Gloſſa ponit duo exempla. Primum in filio vel ſeruo, cui non poteſt permittere facere teſtamentum vel dominus vel pater. Debet enim permitti à lege, cùm ſit publici iuris, non pacti priuatorum. ſecundò legit in obſidibus. Ad primum oppo. † in his quę publici iuris ſunt, non curatur patria poteſtas: vt l. filius. ff. de his qui ſunt ſui vel alieni iuris. & lege, nam quod gionis: & iſta aliquando cōfirmat ſi ingreditur religionem fratrum minorū quo caſu habetur omnino pro mortuo, quia illa religio nō poteſt habere nec in particulari, nec in cōmuni. Et ſic idem operatur q̃ mors vera. [1] Aliquando nec cōfirmat, nec infirmat, vt ſi ingrediatur religionē quæ habet in cōmuni. Nam etiam poſtea poteſt diſponere de bonis ſuis, vt in authē. ſi qua mulier.

d in princip. j. ad Trebellia. Solu. Cyn. [d] in l. ſeniū. C. e. dicit q̃ in his quæ ſunt publici iuris, in quib⁹ repræſentaē pſona publica, nō curaē patria poteſtas, vt i cōtrarijs. Poteſt enim filiusfamilias eſſe iudex, eſſe tut. & ſimilia: qa illud qd̄ gerit, facit vt iudex, & vt tutor, & ſimiles, nō vt priuatus. Sed teſtamētī factio licet ſit publici iuris: tn̄ fit vt à priuato, nō vt à pſona publica: & ideo in ea curaē patria poteſtas. Vel aliter: In his quæ ſunt publici iuris acqſitis exercēdis nō curaē patria poteſtas: ſed in his quæ ſunt publici iuris concedēdi curatur patria poteſtas: qa lex quædā cōcedit homini, q̃ eſt ſui iuris, quæ nō cōcedit filiofamilias: & pater nō pōt ea cōcedere: qa nō eſt ius patris, ſed publicū. ita loquiť hic. Ad ſecūdum de obſidibus, oppo. de l. ſi quis in prin. §. miles. j. de leg. iij. & de teſt. mil. l. ex militari. vbi teſtamēti factionem nō cōcedit alius quàm princeps vel lex. Rn̄. ibi magis cōſeruat teſtamenti factionē, q̃ de nouo concedat. Vel ibi facit iudex lege concedēte aut permittēte, & ſic ipſa lex faceret videť. An autē per ſtatutū poſſit cōcedi, vt poſſit facere teſtamentum q̃ de iure eſt inteſtabilis: dicā j. l. ꝓx.

Secūdò exēplificat gl. hanc l. in ipſo teſtamēto. Et primò circa ſubſtātiam teſtamēti: ſecūdò circa formā & ſolēnitatem.

2 Circa primā not. † q̃ tale pactū, ꝓmitto te facere hæredē nō valet. qd̄ itelligo etiā ſi fuerit iuratū: qa eſt cōtra bonos mores, & aufert liberā teſtāmēti factionē: vt l. ſti pulatio hoc modo. j. de ver. ob. & ibi plenè dixi. Circa ſecūdum no. † q̃ ex pacto
3 nō pōt tolli ſolēnitas teſtamēti. † Quæro an per ſtatutū [e] poſſit minui ſolēnitas
c teſtamēti. Iac. de Are. dicit hic argu. no. q̃ nō valet cōſuetudo vel ſtatutū de minuēdis ſolēnitatibus teſtamēti, cùm ſtatutum ſit quædā cōuētio ciuium. Et iſtā q. diſputauit ipſe Iac. de Are. quā pono in repe. l. cunctos populos. C. de ſum. trinit. & fide cath. & dic vt ibi. Tertiò principaliter legitur in perſona hæredis inſtituti, vt pa
5 ctum † factum de inſtituendo non capacem nullius ſit momenti. Gl. opp. quia d
ex conuentione partium pōt mutari ius publicum: vt l. j. §. ſi conueniat. ſ. deposit. Gloſſ. ſoluit aliud in contractibus, vt ibi: aliud in teſtamentis, vt hic: quod eſt verū circa accidentalia contractus: ſecus circa
6 † ſubſtantialia: vt l. pacta. ſ. de contrahen. emp. & j. de preca. l. cū precario. Idem in oībus quæ reſpiciūt ſolēnitatē actus: vt l. f
f ius publicū. ſ. de pact. dicam in l. nemo. j.
7 de leg. j. † Quero [f] an per ſtatutum poſ-

gionis: & iſta aliquando cōfirmat ſi ingreditur religionem fratrum minorū quo caſu habetur omnino pro mortuo, quia illa religio nō poteſt habere nec in particulari, nec in cōmuni. Et ſic idem operatur q̃ mors vera. [1] Aliquando nec cōfirmat, nec infirmat, vt ſi ingrediatur religionē quæ habet in cōmuni. Nam etiam poſtea poteſt diſponere de bonis ſuis, vt in authē. ſi qua mulier. C. de fac. ſan. ecc. Expectatur ergo mors naturalis, & monaſterium interim tenebit bona. ar. l. ſtati⁹. §. cornelio. j. de iu. fiſ. Si autē ingrediaē aliquā religionē prædicatorū vel eremitarum, licet illi ex natura ſuę profeſsionis nō poſſint habere in cōi: hābēt tn̄ ex qbuſdam priuilegijs apoſtolicis, vt no. Bald. in l. cùm acutiſsimi. C. de fideicō. & in l. cū quæſtio. C. de legatis. & ſic vr̄ adhuc ſtare in pōdēti. Et vi de quod not. Cyn. in l. deo nobis. de epi. & cle. Io. and. in c. in præſentia. Et de fratribus prædicatoribus & eremitanis, vi de Bald. conſi. lxx. & cōſil. ccxx. & conſil. ccccxxj. circa fin. & an dicta monaſteria habeanť loco filiorū volu. ſ. An autē per ingreſſum monaſterij teſtm̄ cōfirmetur vel rūpaē. Ro. cōſil. ccxxxvij. tenuit q̃ rūpaē. & rūdit ad fūdamēta Bart. in auē. ſi qua mulier. ibi vide. & idē videtur tenere Bald. conſil. cclxxxiij. iiij. vol.

a ¶ Soluaē. No. q̃ ſi ſtatutū dicat q̃ de quolibet teſtō ſoluaē tm̄ adde qd̄ not. Ang. & Imol. i l. pīs & filij. de vul. & pup. & qd̄ no. ī ſimili in l. libellorū. §. ſed ſi aliud. de accu. & vide Bar. & Bal. in l. ordinarij. de rei vend. & Bal. in l. accuſatiōis. C. de ac.

b ¶ Inſurgit. Adde & de hac clauſula dic vt latē p d. Alexā. de Imo. in conſil. cxij. j. in j. volu.

c ¶ Ad medicos. Adde d. Alex. referētē Bar. hic in conſil. cxlj. in primo vol.

d ¶ Sol. Cy. Vide Speiu titu. de ſyndico. §. quid ſi pater.

e ✠ POMATES.

¶ Statutū. vide per Pet. c. conſtitutus. x. diſt. Fed. de Sen. conſi. cclxxv. & cōſi. ſequen. Bar. cōſi. xxxiiij. ij. vol.

f ¶ Quæro. Et tu pondera circa hūc paſsū: qa cōſului Floreētiæ modo curiæ Aſculi, & cū eſſem ꝓfugus in pauico in villis meis venit curſor qui petit conſilium, ſi ſtatutum Aſculi diſponens poſſe relinqui ſpurio valebat. adeo ſtatus ſimiliter allegauerat & poſuerat omnia iura, & duo magni Perugini conſuluerunt: tamē tenebāt nō tenere, ſed adiuuabant cauſam ex alia via. Ego conſuluit valere ſtatutum. Et reſpondi ad rationes Iacobi Butr. & Federic. de Senis. quæ conſilia ponit Feder. in conſilio clxxvij. & dicebam quòd illud ſtatutum emanauerat propter publicum bonum. Ponderaui: quia vocabat ſpurios deficientibus filijs maſculis legitimis & nepotibus ex eis, & fratre carnali dicti teſtantis. Vide in illo conſilio: & vide Baldum in l. prima. C. de natali. reſtituendis. & in l. prima. C. de ſumma trinitate & fide catho. & in l. ſecūda. C. de adop. & hic, & in cap. j. de conſtitu. Ioan. Calder. in tit. de conſtit. in iij. conſil. & in

ti.qui fil.sint legi.cõ
si.viij.de pœn.in ca.j.
de cõsti.in xij.q.Sali.
in l.j.C.de iur.aur.an
nu.& respõdi ad ra-
tiones Ioan.de Imo.
hic:& dixi q̃ nõ fuit
sua,sed Iaco.But.vi-
de ibi: qa faciet tibi
honorẽ:& vide Lu-
do.Ro.in consi.cxlij.
De ista ratione vide
Ioã.de Imo.in cons.
cxliiij.& vide Bald.
in cõs.xv.inci.habẽs
spuriũ.vbi consuluit
quidã doctor quod
nõ tenet legitimatio
facta ad petitionẽ pa
tris filio legitimo nõ
citato:& tenet q̃ nõ
teneat.Et vide Bald.
in cõsi.inci.qdã noie
Blasius. vbi consul-
uit,q̃ licet statutum
dicat,quod nõ possit
opponi aliqua excep-
tio:tũ poterit oppo
ni exceptio inhabili
tatis personæ,q̃ istã
legẽ.& vide Bart.in
cõsil.lix.incip.Berta
Mẽdæ Ioãnis syndi-
cus castri sancti.vbi
limitat istã legẽ ha-
bere locũ qũ est per-
sona in qua fundat
iudiciũ principali-
ter:secus si incidẽter.
Et ita dicit esse limi-
tanda oĩa iura dicen
tia requiri de p̃sona
ante litis contesta.&
vide Bar.in cõ.cxiij.
incip.ex facto propo
sito,vbi consuluit si
põt statutũ restitue-
re,natalibus, & ha-
bilitare ad succeden
dum.& in consi.seq.
incip.viso pũcto sup
oĩbus prædictis, &
vide Ludo.Ro.cõsi.
xxxiij.inci.licet fili⁹.
naturalis vbi dicit
q̃ si est legitimat⁹,di
cit testm patris nul-
lum.& vide Pau.de
ca.cõsil. ccxxxv,vbi
cõsuluit circa hũc q.
& limitat, nisi dux,
aut similes dispẽsarẽt
cũ spurio iam nato:
& respõdeat ad d.l.j.
C.de na.resti.vide ibi
& vide Bal.in l.fi.C.
de na.li.Bãr,in repe.
l. vectigalia.C. noua
vecti. Calde.in cõsi.
iiij.in titu.de consti.
Andre.Barba.

a ¶ Quæro an per sta
tuũ possit fieri q̃ in
capax de iure possit
instituí.Adde Bal.in
l. cũctos populos.de
summa trini.qui te-
net q̃ valeat statutũ
maximẽ qũ nõ super
ueniũt legitimi. ad-
de doc.in l.Seius.j.ad
leg.Falcid.& Bal.in
l.j.C.de his quæ pen.
nomi. qdã tenet qd̃
Bald.in l.j.C.de iure
aur.arinu.tenet q̃ sta
tutũ hoc non possit,
qũ sunt nati ex dãna
tu coitu:alias sic:&
cum Bart.hic cõcor.
Pet.de Anch.in Cle.
ne Romani.in princ.
de ele.& Bal.in l.j.§.
ius naturale.de iusti.

sit fieri,[a] vt ille,qui non est capax de iure,
possit instituí. Respõdeo:quidã non sunt
capaces de iure:nec possunt instituí pro-
pter cõdẽnationẽ de his factã,vt deporta
tus,& similes:& in his quædam pœna est
irrogata eis secũdũ ius ciuile cõmune:tũc
statutũ non põt dispẽsare:vt l.j.§.de qua.
de postu. Sed si pœna esset irrogata ex
forma alicuius statuti:tũc sine dubio ipsa
ciuitas posset dispensare.Nemo enim po
test legẽ facere,à qua nõ liceat recedere:
vt l.si quis in prin.j.de leg.iij.Aliqui sunt
non capaces absq̃ aliquo suo delicto,vt
spurij:tũc an per statutũ possit fieri q̃ spu
rius possit succedere,fuit semel hic q.de
facto multũ ardua. Reperio q̃ dominus
Petrus de Cornetis[b] disputauit hãc q.& b
determinat q̃ per statutũ fieri nõ põt,per
l.j.ff.de na.restit.Item reperio q̃ dñs Cy.
consuluit & determinauit idẽ per tex.in
auẽ.qui.mo.nat.effi.sui.§,pen.vbi dicitur
q̃ spurij ad præsentẽ legẽ nullũ habebũt
participiũ:sed in eadẽ cõstitutione dictũ
est ſ.de legitimatione,quæ fit p̃ oblatio-
nem curiæ ciuitatis.ergo apparet expres-
sè prohibitũ q̃ per ordinamenta ciuitatis
nõ possit legitimari vel effici capax.Istã[c] c
q. disputauit dñs Recuperius de sancto
Miniano:& determinauit idẽ q̃ nõ põt
legitimari per statutũ,nec valeat statutũ
quo cauetur q̃ succedat:qa est contra ius
diuinũ:quo cauetur.Nõ erit hæres filius
ancillæ cum filio liberæ.xxiij.q.v.c.dicat
aliquis.& xxxij.q.ij.c.nõ omnis.& xxxv.
qõ.vij.c.qd est.Pro quo facit q̃ ista pœna
imponitur spurio à lege:ergo non põt tolli
per statutũ,[d] vt d.l.j.§.de qua.ſ.de postu. d
☞ An testator fuerit habilis ad testãdum quæritur post
litem contestatum.
Quãdo de persona primò,quærit an ante litẽ cõtestatã.
Exceptio quando prius sit examinanda quàm actoris in-
tentio.
Ordo omissus quando uitiet iudicium.
Personæ quæ prohibentur facere testamentum.
Asseriptitius testatur:quid de uasallo.
Statutum an possit facere quòd qui non est suæ potestã-
tis,testetur.
Statutum an possit dispẽsare,quòd prohibitus testari de
iure cõmuni propter defectum mentis testari possit.
Statutum an dispensare possit quòd cæcus,mutus,& sur-
dus testari possint.
Intestabiles ratione pœnæ quãdo per statutum fieri pos-
sint ut sint testabiles.
Excommunicatus quòd possit facere testamentum.

Si quæramus. Primò quæ-
rendũ est de
persona testãtis q̃ solẽnitate testa-
mẽti.h.d.Potest intelligi primò vt Iuris-
consultus loquat alicui aduocato volenti
inuestigare an testamẽtũ valeat intra seu
extra iudiciũ.Secũdo modo põt intelligi
vt loquat iudicibus:vt si in aliqua cã ali-
quẽ testm fecisse dicat:& per aduersariũ
opponat,q̃ nõ potuerit facere testamen-
tũ:iudex ante oĩa debet dare dilationẽ[e] e
super hoc ad probãdũ,vtrũ ille possit fa-
cere testamentũ vel nõ:& si hoc cõstabat,
quod testamentũ facere potuit:tũc dabit
terminũ ad probãdũ de testamẽto & eius
solennitate.h.d.Hæc lect.probat expres-
sè.C.de petitio.hære.l.liber.sic debet in-
telligi j.de iure codicil.l.quidã referunt.
Opp.ad hãc lectu.† Ista exceptio est pe-

remptoria:ergo debet examinari post li-
tem cõtestatã: vt l.peremptorias.C.sentẽ.
rescin.non pos.Respondeo: ita intelligo
hic,& l.liber.quod posit litẽ cõtestata hoc
examinatur. Sed cõtra hoc:leges quæ di
cunt ante omnia inquirendũ de persona,
intelliguntur ante lit.cõtest.vt C.qui ac-
cusa.nõ pos.l.nõ ignorat.& C.de procur.
l.ita domũ.& ſ.de procur.l.Põponius.§.
rati.Solu.Si quæramus de persona eius,
in quẽ debet sustentari iudiciũ: tũc quæ-
ritur de persona ante lit.cõtesta.si de per
sona alterius testatoris:tũc posit lit.conte
sta.hoc venit examinandũ, vt hic:tamen
ante alia,vt d.l.liber.ita videtur gl.hic,&
C.de edic.diui Adria.tol.l.iij.secundum
2 prædicta habes † q̃ prius dat terminus[f] f
ab probandũ super exceptione, q̃ sit pro
bata intentio actoris.Cõtra.C.de proba-
tio.l.exceptionẽ. & de exceptio.l.si qui-
dẽ.Solu.illę leges loquuntur qñ oppõni-
tur aliqua exceptio iuris vel facti,quæ nõ
potest esse exceptio,nisi sit actio.Hic ve-
rò op.exceptio cuiusdã rei præiudicialis
respicies personã posito q̃ intẽtio actoris
non esset vera: tunc illa exceptio debet
prius examinari: vt dictis legib⁹.Ad idẽ
facit C.de adulte.l.qñ Alexãdrũ. Quæ-
3 ro † quid si iste ordo omittat[h].Rñdeo: g
nõ vitiatur iudiciũ:quia nõ est de substã- h
tialibus quæ ponunt per gl.in l.prolatã.
C.de sentẽ.Ad idẽ:quia licet super emer- c
genti debeat pronunciari:tñ si omittatur
sentẽtia:propter hoc non dicit nulla:vt l.
ait prætor.§.permittitur.ſ. de mino. Ad
idẽ,quia ordo est regulariter vt prius de-
tur terminus actori q̃ reo:vt l.exceptio-
nẽ.C.de proba.tñ si vtrq̃ datur,simul va
let:vt in c.licet.extra de proba.& extra,
de testi.c.de testib.& Spec.in tit.de teste.
§.nũc tractãdũ.in ver.sed si proponitur.
Venio ad gl.quæro,quæ sint illæ perso-
4 næ † quæ habẽt testamẽti factionẽ in acti
ua significatione hoc est,quæ possunt fa-
cere testamẽtũ: Rñdet gl.quælibet perso
na,quę nõ reperit expressè prohibita.Pro-
hibitas personas enumerat gl.vide gl.& g
signa.Sed Iac.de Are.oẽs istos casus redu
cit ad quinq̃.Qñq̃ enim q̃s prohibẽt te-
stari propter defectũ suæ potestatis,vt fi-
lius,seruus,monachus,& obsides: Qñq̃
propter defectũ mẽtis:vt impubes,furio-
sus,mente captus,& prodigus: Qñq̃ pro
pter defectũ sensualitatis:vt cæcus, sur-
dus,& mut[e].Qñq̃ ratione pœnalitatis:
vt dãnatus ad mortẽ, deportat⁹,dãnatus
de crimine,quo efficit intestabilis,vel dã
nat⁹ de crimine,quo post mortẽ põt actio
inchoari. Qñq̃ rõne dubietatis: vt quia
dubitat de statu:vt j.eo.l.de statu. Circa
primũ de prohibitis rõne defectus suę po
testatis:quæro qd de asscriptitio. Dy.di-
cit,& bene,q̃ põt testari inter certas per
sonas:vt l.ij.C.in q̃bus cau.colo.& cẽsi.li.
xj.& ibi no.Ad idẽ in Spe.de instru.edi.
§.cõpendiosæ.versi.quid de asscriptitio.
Quæro.quid de homine alieno, vt sunt
vasalli,qui in partibus istis vocãtur homi
nes alienis:Rñdeo vt in Spe.de feu.§.quo
niã.ver.xix. Quæro,qd de alijs regula-
ribus & canonicis & similib⁹?Rñdeo idẽ
qd in monachis,vt in auẽ.ingressi. Quę-
ro cir

& iure.p dñm Anto.
in ca,per venerabilẽ.
qui fil.sint legi.Fed.
cõsuluit,q̃ valet cõ
sil. cclxiij. alias, lvij,
ista qõ fuit de facto,
&c. Et vide Petr.de
Ancha,in ca.canonũ
statuta,de consti.

¶ Petrus de Corne-
tis. Vide Bal.in hac
q.& quæ ibi dixi in
l.cũctos populos.de
sum.trini.in ver.quę
ro vtrũ valeat statu-
tum. Adde q̃ ciuitas
non possit p̃ statutũ
habilitare spuriũ:vt
hic cõcludit Bar.te-
nuit Fede.cõsil.ccl.
xv.& cclxxvj.qũ se
quens fuit Iaco.But.
& subscriptũ est et⁹
noſe.Idẽ tenuit Bal.
in facti contingẽtia
de ciuitate Mediola-
nẽsi q̃ nõ possit:plu
ra fuerũt facta consi
lia:quia cã ardua in
dño Barnabouis vi-
cecomitis,qui babe-
bat filiũ spuriũ.Fed.
autẽ & Iac.Butri.cõ
suluerũt super statu-
to Perusino dictante
quod spurij possint à
patribus instituí.&
cũ Bar.transit etiam
Pau.de ca.hic,& cõsi.
cccxxx.

✠ POMATES.
¶ Istã quæstionẽ.Vi
de Alua.c.j.§.hoc au-
tẽ.qui feud.dare pũt.
¶ Per statutũ. Et q̃
imponunt p̃ legẽ,nõ
possunt tolli p̃ statu
tũ,vide Bart.in l.in-
famẽ.j.de publi.iudi.
¶ Dilationẽ.Cui de-
bet dari prius termi
nus ad p̃bãdũ actori
vel reo. Adde Bar.in
l.liber.C.de pet.hære.

✠ POMATES.
¶ Terminus. Vide
Feli.in c.cæterũ.ver.
limita cõem opin.de
rescript. Ang. Are.§.
æquè.Instit.de actio.
¶ Quero qd. De hoc
habet p̃ doc.in c. ex-
hibita.de iudi.Bal.in
l.exceptionẽ.C.de p̃
ba.ver.reuoco in du-
biũ.& vide qd̃ not.
Bar.in l.à prœdẽte.de
dilatio.Bal.i auẽ.ge-
neraliter.C.de epis.&
cle.& i l.ij.C.de ordi.
cogni.& q̃ habes i l.
q.lã cõsulebãt. de re
iud.& de dicto Bart.
hic facit mentionem
Bal.in l.platã.ver.q̃
ro ergo q̃ differẽtia.
C.de sentẽ.sed qd fter
min⁹ simpliciter sta-
tuit tã pro declinato
rijs q̃ p̃ peẽptorijs:
Dic q̃ nõ valet,secũ
dũ Bal.i l.j.C.q accu.
& dicit Bald.in auẽ.
cõtra.ad finẽ.ad Tre
bel.q̃ aliud q̃ omis-
sio libelli ante litẽ cõ
testatã nõ vitiat iu-
diciũ. allegat no.per
Bar.hic & i Spe.&c.
Et ad dicta Bart.hic
adde Fran.de Are.in
c.examinata.de iudi.

✠ POMATES.
¶ Ordo omittatur.

Sequitur Are.cõs.cviij.cũ sequẽti.Fel.c.cęterũ.ver. limita cõem. de rescriptis.
a ¶ Quero circa. Et vide quę not.Bal.in auẽ. defuncto. in fine,ad Tertullia.
b ¶ Respõdeo,quandoq̃. Circa hanc quęstionem vide remissiones quas posui in l.senium.qui testamen.facere possunt.
c ¶ Secunda regula. Et vide Ang.in cõs.ccxxiij.vbi cõsuluit,q̃ valet statutũ q̃ vxor nõ possit testa ri sine consensu pro pinquorũ, vide ibi omnino. And.Barb.
d ✠ POMATES.
¶ Istã quæro. Vide Alex. l. bonorũ. C.q admi. ad bo. Roma. consil. ccxcix.
e ¶ An statutum. An statutũ possit induce re q̃ impubes testẽt. Et adde q̃ dixi in l. si pater. C. qui testamẽ ta fac. poss.& Ange. hic tenet cõtra Bart.
f ¶ Et ,pdigo.An aũt prodigus possit testa ri ad pias cãs. Bal.in l.j.C.de sacr.san.ec.in repe.tenuit q̃ sic: cõ trarium tenuit ipse in d.l.j.in lect.& idẽ tenuit Ant. & Imol. in c. quia ingredien tibus.de testẽ.et Abb. Mod.in rub. extra.e. adde qd̃ Bald. consi. ccxxxv.li.j. cõsuluit prodigum inter libe ros testari posse.& i- bi videt sentire,q̃ a- lia legata facere pos sit,attento q̃ ista in terdictio sit ne depau pereẽ. quæ rõ cessat in Ista volũtate.
g ¶ Sic in cęco.Expres sius hoc voluit Petr. de Anc.& Imo.in d. c.quia ingredientib⁹. extra,eodem.& vide quæ dixi in d. l. hac consultissima.
h ¶ Puto q̃ non.Cum Bart.hic transit Pet. de Anch. & Imol.in c.ij.extra,eod.
i ✠ POMATES.
¶ Quid de excõmu nicato.Vtrũ excom- municatus possit te stari:adde Inno.in c. veritatis. de dolo & cõtuma. & Bar.post Bal.in l. j.C. de sacro san.ec. in repe. Quid de tyranno:dic q̃ nõ potest testari, sec un- dùm Bal. in l. decer- nimus. in fine, de sa- crosanct. eccl. Et ad Bartol.hic adde Bal. in l. j.C. de iuris & facti ignorant. & la tẽ Barto. in consilio incipien. existens P. publicè excommuni catus.Et quid de me retrice,vide Bal.in l. j.C. de condi. ob tur. caus. facit quod not. Cyn.in l.ij.eodem ti. & gloss.in c.ex trans missa.de decimis. Et vide omnes prohibi tos testari enumera- tos per Abba. extra, eo.in ru. qui enume- rat xviij. Et vide in omnibus istis, quæ dixi post Bal.in l. j. C.de sacrosanct. ecc. de damnato verò ad perpetuos carceres dicit Bal.in l.j.C.qui ad liber. peruc. non possunt. quod actiuè & passiuè sunt incapaces. Ad quod vide. j.eod. l.qui à latronibus.& Imol. expressè in l. si quis mihi bona.§. j. de acquiren. hæred.

Et de excommunicato,de quo hic per Bar.vide fin.Bal.in,l.fi.C.si à non cõpe. iudi.& in l.iij.si pend.app.per Inno.de sent.excom.c.cum voluntate.Adde an valeat testamentum excõmunicati publicè,& an scriptura excommunicati faciat fidem,& an per absolutionem reconualescat:Fed.de Sen.consi. cxlvij. & consi.lxxiiij.vbi concludit valere testamentum excommunicati.

Dic tamen plenius hodie, vt in c. decer- nimus.per Io.And. Quæro de banni- 1 tis[l] nostri tẽporis.Dicã j.e.l.eius q. in §.si cui. Quid de infame? Dicã j. e.l.eius q.in 1 §.si cui.& in l.is cui.in §.si qs ob carmen. Alia reg.clara est.nõ oportet examinare.

m ¶ Va ætate.[m] Puberes pos- sunt facere testa mentũ:& quantũ ad hoc dies cœ- n ptus[n] habetur pro cõpleto.h.d. Opp.de l.iij.§.minorẽ.ſ.de min.Sol. vt ibi. Quę o rit gl.[o] quare citius potest testari fœmina quàm masculus? Dic vt in gloss. Quæro quid vult dicere text. plus arbitror &c. Gl.respondet. tene secundam responsio nem.Vel dic,tutius,&c.quam tenet Dy.

1 ☞ Ratio quare filiusfamilias patre permittente donat causa mortis,non tamen testatur.
2 Filiusfamilias in aduentitijs, etiam in quibus patri non quæritur ususfructus, quòd nõ possit testari,etiam pa tre permittente.
Filiusfamilias testatur in eligendo sibi sepulturam.
Item de aduentitijs testatur ad pias causas.
3 Testamentũ ad pias cãs põt pendere ex alieno arbitrio.

p ¶ Vi in potestate.[p] Fi- liusfa milias nõ potest testari, etiã patre permittẽte.h.d. Opp.C.qui test.fa.pos. l.pen.& fin.Sol.illud verum in castrensi: aliàs secus. Opp.j.de don.l.tã is.§.j.Sol. Donare potest causa mor. patre permit- tente:vt ibi:sed nõ testari:vt hic.Sed quæ 1 est ratio?Gl.dicit † q̃ testamẽti factio est publici iuris:vt l.iij.ſ.eod.Certè ista ratio magis facit in cõtrariũ:qa in his quæ sunt q publici iuris patria potestas nõ curat[r]: vt l.nã quod,ad Trebel.Dic ergo, ratio est: quia donatio causa mor.est magis cõtra- ctus, q̃ vltima volũtas:vt no.j.de do.prę- le.l.ij. in prin. & vltima volũtas nõ debet pẽdere ex alieno arbitrio: vt l.illa institu tio.j.de hær.instit.Cõtract⁹ verò possunt in alterius arbitrio cõferri:ideo nõ potest filiusfamilias testari, etiã patre pmittẽte, ne videat pẽdere ex permissione patris. Dixi in d.l.tam is.Doc.tangũt in l.seniũ. 2 §.j.C.eo. Quærit gl. † an hodie in aduẽ- titijs in casibus,in quibus patri nõ quæri tur vsusfructus,filiusfamilias possit testa ri.videtur q̃ sic:vt C.de bon. quæ lib.l.fi. §.filijs autem familias. Gl.determinat cõ trarium hic:& l.j.§.in filij.[q] j.ad Treb.& q est expssum in l.pe.C.q test.fa. pos.& hoc tenet Dy.& Cy.ibi.Nõ obst.§.filijs.quia ibi nõ debet sumi arg. à contrario sensu: r qa resultaret prauus intellectus[r]. In vno casu reperio q̃ filius potest disponere,s.in eligendo sepulturam sibi:vt in c. licet. de sepult.lib.vj. Possumus etiã probabiliter r dicere q̃ in illis aduentitijs,in quibus pa tri non quærit vsusfructus, filiusfamilias possit facere testamẽtũ ad pias causas,vo lente patre.Ita videtur probare tex. in d. s c.licet.in fi.à contrario sensu[s]. Probo per

k ✠ POMATES.
¶ Testamentũ.vide Bart.cõsi.ccxxxviij. Fel.in repe.c.si pater. de testa.lib.vj.
¶ De bannitis. An banniti nostri tẽpo- ris possint testari,vi de omnino Bal. in l. seruo legato.§.fi.vi- de omnino Imol. de legat.j.& quæ notat Bar. & quod ibi dixi in l.qui vltimo.j. de pœnis.vide Bald. in l.fi. C.si à nõ com. iud.& in l.j.de hære. institu.& in l.iij.C.si penden.appel.& ad- de q̃ ille,cuiusbona sunt de iure ipso fa- cto confiscata,nõ po test testari, Bald.in auẽ.incestas. vbi est tex.C.de incest.nupt.
m ✠ POMATES.
¶ Qua ætate. Vide Cepol.in cautela fo. xv.in ij.col. Roman. consi.cxcix.vbi vnũ verbum de hoc.
n ¶ Dies cœptus. Et dum dicitur dies cœ ptus, & hic quæro an vltima die puber tatis possit dari cura- tor, de quo vide Bal.i l.ij. C. qũ ,puo.
o ✠ POMATES.
¶ Quærit glo. Vide Alex.i.l.j.§. hoc autẽ. ff.ad Trebel.
p ✠ P. PAV. P.
¶ Qui in potestate. Vide quæ habes ad Bart.in l. senium. C. qui testa.fa. possunt.
q ¶ In filij. Alius text. vltra §. in filij. solet allegari in auẽ. vt li. mat. & auiæ.§.j.vbi videt velle, q̃ in his rebus,in quibus pa- tri nõ quęritur vsus- fructus, filius possit quoquo mõ vult dis ponere: & licet sit p̃ uisio noua : tũ debet declarari p̃ priores.l. sed & posteriores.de legi. facit l. sciẽdũ. q̃ sat.cog. rũ.& a auẽ.of feraẽ.de li.cõte. et sic nõ intelligit de actu testãdi: qa esset con tra alia iura:vt con tra l.pen.in fi.cũ alijs vul.C.q test.fa. poss. Et q̃ sit verũ, patet: qa ibi tex.dicit,cùm erit perfectæ ætatis, qd̃ verbũ importat xxv. an.l.fi. C.de his q ve.æta.imp.cũ ibi no.sed in actu testan di non requiritur il la ætas. l. qua ætate. ſ.eroxi.ergo &c.
r ¶ Prauus intellect⁹. Vel põt dici q̃ ille tex.loquit quo ad a- lienationẽ iterviuos nõ quo ad testm : qa in eo filius dicta bo na potest liberè aliẽ- nare: vt in auẽ.vt li. ma.& auiæ. in prin.

s ¶ Contrario sensu. Et de hac limitatione vidè Bartolum idem tenentem in l. j.in repet.de sacrosanct.eccles.& est communis conclusio : vt etiam per Bald.

N. Plures dicti hanc opinionem a fr. matuam approbantes, adiuctos Per Coua: in Na. 2.p.te. R 13. per totum.

hic,& per Bal.& alios in l.ſeniũ.C.qui teſta.fac.poſ.& per Fed.de Se.in cõſi. cclxxxiiij.& cclxxxiij.licet Pau.aliter dicta cõſil.alleget & per Ro.in authẽ. ſimiliter.C.ad le.falc.& in l.ſi.C.qui teſta.fac.poſ.vide quæ dixi in d.l.ſeniũ.& in d.l.pen.in ſi.C.qui teſta.fac.poſ.& de vtroq; articulo ibi tango.Et no.q; variant doct.an requiraẽ cõſenſus patris:qñ filius teſtatur ad pias cauſas.& vide ibi Bal.Itẽ etiam fallit in filijs Gallorum & Britonũ ſecũdũ Bal.in c.j.§.ſi duo fratres.in fin.de frat. a de no.be.inue.& no. per gl.in §.j.de pa.po te.in princ.quæ dixit q; tales filij non ſunt in poteſtate.quã glo. etiã vt ſingu.ſecutus eſt Bal.c.j.in titu.anma.ſuc.mulie.in bene.& etiam Ro.in l. fin.C.qui teſt.fac.poſ. Item dicta cõis concluſio etiã fallit in ſi lijs famil.habẽtibus bona acquiſita ex liberalitate imperiali. Ita eſt tex.qui nõ eſt alibi in l.penul.C.de bo.quæ libe.ſecundũ Bal.vbi dicit q; non reperies alibi,q; mulier poſsit habere priuilegium caſtrenſis peculij,vt in illo tex. De reliquis ad iſtum articulum facientibus me remitto ad dictam l.ſeniũ. cum ibi not.Non omitto etiam quod Ange.in authen.de nup.§.venient.dicit hoc fallere in lucro dotis maternæ debito patri 1 ex pacto vel ſtatuto: 2 quia tali lucro priuatur pater,ſi tranſiuit ad ſecunda vota ſuperſtitibus filijs primi matrimonij,&c. b vt ibi per eum. Adde videndũ ad hãc apoſtillam Barto.hic,& Pau.de ca.conſil.ccj.

a ¶ Videatur pendere. Cõtrariũ tenet Bar. in repe.l.j. in iij.q.de ſacroſanct.eccle. De quo vide latè quæ dixi in l.iij.C.qui teſta. face.poſſunt.

b ¶ Si cui. Adde quæ ſcripſi poſt doct.in l. ij.C.qui teſta.fac.poſ. vbi declaro plenè quod ponit Bar.hic.

c ✠ P. P A V. P. ¶ Quid de illis. Vide in materia Bal.in l. ij.C. qui teſt. facere poſ. vbi limita hoc procedere qñ pœna capitalis imponereſ 1 de iure cõi:ſecus ſi ex d forma ſtatuti. Sed Sali.in l.j.C.de hæredibus inſti.tenet contrariũ. Vide Areti.in §.ſi. Inſtit.quibus nõ eſt permiſ.face.teſt.

d ¶ Nõ valet.Sed vtrũ quis poſt donationẽ 2 poſsit ſe obligare ad reſtitutionem malè ablatorũ,no.Bart.in l.qui ſoluẽdo.de hære. inſti.Et iſta limita multũ ſingu.vt per Ange.& Imo.in l.ſi q;s mihi bona.§.j. de acqui.hære.ſed caue:qa videt dari remediũ, propter qd̃ poterit teſtari:qa appellat ipſe vel hæres eius:quo caſu nõ cenſeẽ retro mortuus fuiſſe ſeru⁹ pœnæ,etiã ſi iniuſta fuiſſet appellatio.Ita videt velle Bald.in l.j.C.ne ex deli.defun.per tex.no.in l.furti.§.de infa.Itẽ fallit ſi ſententia fuit nulla,vel fuit ſententia interlocutoria ſecũdũ Bal.ibidẽ vide Bal.hic,cũ quo tenet Pet.de Ancha.in c.j.de pœni.& re- & no.per Bar.& Bal.in l.ſi.C.ſi à non compe.iud.& dum dicit,q; fallit ſi appelleẽ,vel decedat dãnatus intra tẽpus appellãdi:vide latè Bal.in l.ij.ſi pẽden.appel.mors interue.& ibi ſingul.limitat iſta:videlicet q; ſi dãnatus ad mortẽ ſit dãnatus extra ordinẽ ex forma ſtatutorũ,poterit teſtari:adde an dãnatus ad mortẽ poſsit teſtari:& an de malè ablatis,Bal. cõſi.ccccl.xx.ij.vol.per Pau.de ca.cõſi.clxxxv.j.qui hic dicit eſſe menti tenẽdũ vnũ ſingulare dictũ Bal.in l.iij.C.qui teſta.fac.poſ.q; authẽ.bona danatorũ, &c.loquitur in illis q; cõdẽnanẽ ad mortẽ de iure cõi.Si autẽ ex forma ſtatutorũ dũtaxat vt fures, tũc bona ipſorũ applicãtur perſonis ibi enumeratis ; ſed ſecundũ ordinẽ venientiũ ab inteſtato, qui dicunẽ habere hẽ redes ab inteſtato. Vnũ dicit Oldr.in l. j.C.de ſac.ſan. eccl.q; deportatus pro malè ablatis legare põt. Et hoc refert & ſequiẽ Ro.conſi.clxiij. & Io.an.etiã dicit in c. quanquã.de vſur.

✠ P. P A V. P. ¶ Ego diſputaui. Contrariũ tenet Sali.in l.j.C.de hæredib. inſtitu.

¶ Spec. tangit. Vide Bal.in l.j.C.de ſacroſan.eccle.& ibi dixi.

✠ P. P A V. P. ¶ Obſides. An eps̃ poſsit dare obſidem vnũ ex clericis ſibi ſubiectis, & abbas monachũ : vide Ro. ſing. ccccxvj.incip. nunq̃d eps̃. Vide in materia obſidũ latè Fel.in c.ex reſcripto. col.ij.& iij.de iureiu. Aret.in §.fin.quibus nõ eſt permiſ.fac.teſta.in Inſti.

¶ Obſides.Et idẽ dicas q; alij principes habentes iura principũ poſſunt dare obſides:qa habẽt ius indicendi bellum.facit quod no.Bar.in l.infamem. ff.de pub.iu. An autẽ poſsint dari ab inferioribus,ita loquitur gl.& in l.ij. alle.Et dic q; tũc nõ ſunt propriẽ obſides: quia ſolus princeps põt immutare ſtatũ libertatis l.j.§.q̃ qua. de poſtu.& hoc videtur voluiſſe Inno.in d.c.ex reſcripto.q; dicit q; iurãt q; nõ recedẽt:quaſi nõ ſint propriẽ obſides. Si autẽ dãtur:vt nõ recedãt à loco,donec ſit inter partes actũ : & tunc inter priuatos hoc fieri nõ poteſt.ſi non interuenit iuramẽtũ: qa eſt quædã ſpecies ſeruitutis:vt no.in l. ſtipulationes nõ diuidũtur.de ver.obli. l.cũ tale.de condi.& demõ.Itẽ qa eſt quidã carcer.& ad iura q̃ contradicũt, dicas q; narrãt factũ,ſi interuenit iuramentũ põt bene detineri, p text.in d.c.ex reſcripto.qd de monachis & clericis an poſsint dari in obſides:dic q; ſolus papa põt:vt c.cũcta per mundũ.& c.per principalem.ix.q.iij.& ſic procedit gl.in c.vt pridẽ.xxiij.q.viij.An autẽ eps̃ poſsit retinere monachos in cubicularios,vide glo.no.ij.q.vij.c.cũ paſtoralis.& vide Mod.in d.c.ex reſcripto.q;s autẽ teneatur facere obſidi expẽſas.Ioã.And.in d. c.ex reſcripto.clarè nõ decidit.Dominus Ioã.de Imo.ibi dicit q; ſi obſes facit ſeruitia illi cui eſt dãtus:ille tenet facere ſibi expenſas:aliàs ſecus:ar.in l.ſi neceſſarias.in princ.ff.de pig.act.& ſic ſeruatur de facto in obſidibus.And.Bar.

g ¶ Obſides. Vide gl.in l.diuus.de iu.fiſci.& quæ ſcripſi ſol.mat.in l.alia.§.legãter,in illa q.Bar.an valeat pactũ q; licitũ ſit creditori capere debitorẽ &c.

habet

Dy.& diſtinguunt:aut eſt exhãnitus de crimine,propter qd̃ perdit bona , aut nõ: vt no.gl.Inſti.qui.mo.ius pat.po.ſol.§.re legati.Doc.tangũt in l.j.C.de hære.inſti.

e Ego diſputaui ᵉ vnã quæſtio.quæ incipit, Lucanæ ciuitatis ſtatuto,&c.Et ibi determinaui q; nõ põt facere teſtamẽtũ ſecũdũ ſtatuta & iura propria ciuitatis propriæ: vnde eſt exhãnitus:nõ autẽ perdit teſtamenti factionẽ de iure cõi:& dic plenè vt ibi.Et hoc tenet Iac.de Are.in l.ex facto.

3 §.ex facto. ad Trebel. †Vltimò no.q; re e legatus põt facere teſtamẽtũ:licet omnis relegatus ſit infamis.l.cognitionũ.§.minuit.j.de var.& extraor.dicã.j.e.l.is cui.

S I quis. Pendente Proceſſu capitali non impeditur f quis facere teſtamentũ.hoc dicit. g

1 ☞ *Teſtari non poteſt,cui amputatæ ſunt manus ob ſententiam irrogantem infamiam.*

V I manus. Qui nõ habet manus,põt teſtari.h.d. †Quæro,quid ſi alicui 1 amputatæ ſunt manus p ſentẽtiã,quærit hic an poſsit teſtari.Et videt q; ſic, vt hic: quod eſt verum,niſi ſententia eſſet ex tali cauſa,q̃ irrogaret infamiam,quę auferret teſtameti factionẽ:vt dicã in l.is cui.j.eo. f Spe.tangit ᶠin tit.de inſtrumen.edi.§.cõ g pendioſè.verſi.quid de exoculatis.

1 ☞ *Obſides poſſunt facere teſtamentum.*

2 *Vſurpatum eſt ut una ciuitas det obſides alteri.*

g O B S I D E S. ᵍQuęro de gbus obſidibus intelligat hic. 1 Dic vt in gl. †Quæro qd de obſidibus datis ab vna ciuitate alteri ciuitati: Dicit Dy.q; nõ amittunt teſtamẽti factionẽ:vt l.ſi quis ingenuã.§.fin.de capti. 2 & j.e.l.qui à latronib⁹. †Quæro an hoc poſsit fieri q; dentur obſides ab vna ciuitate alteri.Gl.in l.ij.C.de pa.qui ſi.diſtra. dicit q; nõ.ſed vſurpatũ eſt cõtrariũ,vt dicit Azo in ſumma huius tit.circa qd̃ vide c.ex reſcripto.extra,de iureiu.& c.expoſita.extra,de arbi.& c.lator.extra de pign.

1 ☞ *Fictione legis Corneliæ teſtamentũ factũ ante captiuitatem confirmatur,licet teſtator ſeruus decedat.*

L E G E. Teſtatore decedẽte apud hoſtes,teſtamẽtũ ante factũ per legẽ,Corneliã cõfirmatur. h.d. Primò ponit dictũ. Secundò ponit duas illationes.Secũda ibi:quare. No.fi 1 ctionẽ legis Cornelię,qua† fingitur in captiuitate mortuũ prædeceſsiſſe præambula captiuitatis hora.& ſic nunq̃ in potestate hoſtiũ peruenijſſe.Facit l.in oĩbus. de capti.& l.lex Cornelia.de vulg.& pupil.j.Et ex hoc ſequitur q; decedẽs ſeruus

habet hæredẽ. Oppo.ad hoc de verb.ſigni.l.iij.in ſi.C.cõmu. de ſucceſ.l.ſeruus.Solue vt ibi.hoc eñ eſt ,pter fictionẽ legis Cornel. Oppo.captus ab hoſtibus capite minuit:ergo teſtamentũ irritat,nec confirmat abſq; nouo iudicio:vt l.qui ex liberis.§.teſtõ.de ſecũ.tab.& Inſtit.quib.mod. teſt.infir.§.non tamẽ.Solue vt glo.Vel dic hoc cõtingere propter fictionẽ legis Corne. Opp.Inſtit.de hære.ab inteſta.§.interdũ.Glo.ſoluit.Vel dic ſecundũ Dy.q; ibi loquit in caſu cõtrario,qñ filius redit ab hoſtibus poſt mortẽ patris:& ſic non habet locũ hæc fictio:hic verò pater deceſsit apud hoſtes.Vnde lex Cornelia fingit eum eſſe mortuũ prima hora captiuitatis,& ſic tẽpore quo filius erat ſuus. Oppo.j.de acqui.hæredi.l.neceſſarijs.& Inſtit.de hære.quali.& diff.§.ſui.Sol.fateor quòd ſuus eſt:ſed de iure prætorio habet beneficium abſtinẽdi:vt in contrarijs.

1 ☞ *Capti in bello indicto per præſides prouinciarum uel legatos papæ, an efficiantur ſerui.*

2 *Carceratus quòd poſsit facere teſtamẽtum,& quòd etiam poteſt contrahere, etiam ad commoditatem,detinentis,quando iuſtè detinetur.*

3 *Legatus exiſtens apud hoſtes quod teſtabitur ſecundum conſuetudinem ſuæ ciuitatis,non hoſtium.*

V I a latronibus. Capti à latronibus,& legati apud extraneos, poſſunt facere teſtamẽtũ.h.d. Oppo.ſ.eo.l.eius qui.in princip. Solu.ibi in capto ab hoſtib⁹ qui efficitur ſeruus:hic à latrũcu a lis qui remanẽt liberi.Ex hoc põt dubitari ᵃ an iſti † qui capi 1 unt ex bello indicto per præſides prouinciarũ vel per legatos papę efficiant ſerui:& ſi quidẽ bellũ indicit per Papã vel principẽ,non eſt dubiũ q; capti efficiant ſerui,vt l.hoſtes.de capti. Si verò p inferiores:tũc videt dicere Inno.in cap.olim,extra, b de reſtitutio.ſpoli.quod non efficiunt ſerui.Sed hoc videtur b contra quandã inſtitutionẽ Henrici Imperatoris editã Piſis: in qua declarauit q; quicũq; rebellauerit principi vel eius officialibus,ſit hoſtis Imperij.quod declara vt dixi plenè in d.l. hoſtes. Oppo.de l.qui in carcerem.ſuprà,quod metus cauſa. 2 Glo.dicit,not.† q; in carcere poteſt fieri teſtamentũ:vt hic:nõ tamen cõtractus cum quolibet:vt in contrario. Dyn.dicit,& bene,q; idem eſt in contractibus & teſtamẽto:quia ſicut non poteſt cõtrahere ad vtilitatẽ eius, qui detinet eum in carcere: ita nec teſtari.Pro hoc facit C.ſi quis ali.te.prohi.l.j.et ij.ſed ad vtilitatẽ aliorũ ſicut põt teſtari,ita & cõtrahere:vt ibi.Et prædicta vera in eo qui in carcere detinet iniuſtè. Sed ſi detinetur iuſtè:tũc etiã ad cõmodũ detinẽtis põt cõtrahere & teſtari: vt l.nõ eſt veriſimile.in princ.quod metus cauſa.Ita tenet Iacob. de Aret.j.de verb.ſignifi.l.qui neq;.& dominus Iaco. But.in dicta l.qui carcerẽ. Oppo.dicit hic q; liberi maneãt.& ſic innuit q; omnis liber poſsit teſtari.Sed cõtra,filiusfam.eſt liber: ergo &c.Item damnati de crimine capitali ſi ſuperuiuunt hodie ſunt liberi:& tamẽ non poſſunt facere teſtamentum:vt ſ. eod.l.qui in poteſtate.& l.eius qui.§.j. Solu.glo.ſ.hoc intellige quòd hic remanent & retinent dominium bonorũ plenè.ſubaudi,& omnia quæ ſunt iuris ciuilis.Per hoc ceſſat cõtrarium de damnatis:quia nec dominium rerum,nec ea quę ſunt iuris retinent:vt dixi in d.l.eius qui.§.j. Oppo.glo.ſ.de liberto.ſed hæc oppo.nullius valoris eſt:quia verum eſt libertum poſſe facere teſtamentum: vt C.de bono.poſ.contra tabu.liber.& j. de bo.libe.per totum titulum. Quæro,qui ſunt iſti extranei. 3 Dic vt in gloſſ.† Quæro legatus ᶜ qui eſt in legatione apud c hoſtes qualiter teſtabitur ᵈ.videtur quòd ſecundum conſue d tudinem loci vbi fit teſtamentum:vt l.ſi fundus.de euictioni. & C.quemadmod.teſtamen.ape.l.ij.In contrarium:quia ſi illi ſunt hoſtes populi Romani:& ſic perdiderunt ea quę iuris ciuilis ſunt:nec poſſunt facere teſtamentum ſecundum conſuetudinem ipſorum:cum teſtamẽti factio ſit iuris ciuilis:vt ſ.eo. e l.iij. Et hoc puto verum ᵉ. Non obſtat contrarium:quia illud verum quando fieret in ſolo Romano vel in loco qui eſt ſubditus populo Romano:quia tunc debet facere ſecundum eorum conſuetudinem:quia conſuetudines vel ſtatuta illius loci ſunt approbata à iure Romano.Sed quãdo fit apud alios extraneos, vt apud hoſtes:tunc non debet fieri ſecundum ſtatuta illorum , ſed ſecundum conſuetudinem ſuæ ciuitatis:quia debent ſeruari iura noſtra,& ſolennitates noſtræ,per hanc legem:quod tene menti. ~~[illegible]~~ ex hac fundem q. conſulab Ant.ᵒ Gome. m. l.3. n. 22. ff. fauri.

1 ☞ *Accuſatus de crimine famoſo, pendente iudicio eſt infamis de facto,non admittitur ad dignitates.*

2 *Teſtamentum accuſati in crimine læſæ maieſtatis uel repetundarum,an ualeat.*

3 *Quando ob crimen tacitè ſequitur ademptio bonorum: ſi per iudicem fiat ademptio bonorum, durat cauſa eorum poſt mortem.*

4 *Quando ademptio bonorũ uenit tacitè in conſequẽtiam ad pœnã capitalem,ſi iudex expreßit,ualet,cũ publicatione bonorum,talis expreßio nil operatur.*

5 *Teſtamentũ condẽnati ad pœnã capitalẽ cũ publicatione bonorum factum appellatione pendente an naleat.*

6 *Bannitus appellans,appellatione pendente,an poßit interim offendi remißiuè.*

f S I quis. ᶠValet teſtamentum decedentis appellatione pendente.hoc dicit.Oppo.de l.eius qui.§.j.Solu. d ibi non fuit appellatum:hic ſic. Vnde appellatio extinxit pronunciatum:vt l.j.in ſi.ad Turpil. Oppo.j. ad munici.l.libertus.§.in quæſtiõibus. Dicit gl. illud ideo: quia etiã infames de facto nõ admittuntur ad dignitates:vt l.ij.de digni. Et nota 1 †q; accuſatus de crimine famoſo pendente iudicio, dicitur infamis de facto. Facit e j.de requi.reis.l.fin.Et iſta eſt ratio quare pendẽte proceſſu nõ admittitur ad dignitatem:vt l.reus.j.de mune.& hon.& C.de reis poſt.l.j.lib.x.Et põt dari alia ſolu. qa f ad nouos honores ibi aſpirat:iura aũt an 2 tiquitus habita retinet:vt hic. † Oppo. j. de acc.l.ex iudiciorũ.Glo.dicit quod hic dicitur,fallit in duobus caſibus: ſcilicet ſi fuerit dannatus crimine læſæ maieſtatis , vel repetundarum: vt ibi.Et vide gloſſ.quæ inci.niſi ſit,&c.Eſt ne verum q; teſtamentum non valet:Certè non:ſed intellige q; teſtamentũ valeat ibi eo mortuo:ſed ſecuta ſententia poſteà dicit, q; interim non valet:vt Inſti.de hære.quæ ab inteſta.§.per contrarium. Probatur in l.donationes.in ſi.j.de dona.Oppo.j.ad legẽ Iul. pec.l.ſi.Sol.Gl.dicit,ſicut fallit in dictis duobus caſibus, ita fallit in alijs ſeptẽ,qui no.in d.l.ex iudiciorũ.& in d.§.per cõtrarium.licet quidã dicant q; fallit in dictis duobus caſibus tantum:tamen primũ eſt verius,vt no. in dictis duabus gl. Vltrerius op.j.de iniu.teſt.l.ſi quis filio exhæredato.§.eius qui.Sol. fallit in his qui mortẽ ſibi conſciuerunt:vt ibi l.ij.qui teſta.face.poſ.& l.j.de bo.eo.qui ſibi mor.conſci. Alij dicunt q; nõ eſt verũ,quod fallit,niſi in l.Iul.maieſt.& qñ mortẽ ſibi cõſciuit. Contrarium tenet gl.in d.§.par contrarium.& in l. donationes.in ſi.de dona.Oppo.C.ſi reus vel accu.mor.fue.l.ſi.Glo.h. d.intelligo qñ bona fuerunt adempta expreſsè. Et vide iſtam gl.& alle.l.iij.C.ſi penden.app.mors inter.& l.ſi.ſi reus vel ac 3 cuſatus mor.fue.Habes hic caſum q; in criminalibus,in quibus ſequitur bonorũ ademptio tacitè in capitali crimine, q; ſi per iudicem fiat bonorũ ademptio,durat cauſa eorũ poſt mortem:& ſic aliquid operatur,vt hic.Et iſtud eſt contra opi. Pet. Facit l.iiij.§.ſi quis condemnatus.& quod ibi no.j.de re iudi. Pro hac gl.cõtra Petr.videtur caſus j.ſi penden.appel. &c.l.j. 4 tertio reſpõſo.Quid dicemus? Dico † q; bonorũ ademptio venit tacitè in conſequẽtiã ad pœnã capitalẽ:modò ſi quidem iudex expreſsit hoc modo:cũ publicatione bonorũ condemno: & tunc nil operatur:arg.d.l.iij.& quod ibi not. Aut expreſsit aliter,ſ.condẽno te:& tua bona adimo:& tũc dicit verũ iſta gl. & l.iij.ſi penden.appel.mors interue. † Vltimò gl.quæ eſt hic, 5 quærit:quid interim ſi pendente app.&c. bona ſunt expreſsè adempta.Gl.dicit q; interim eſt in pẽdenti:Sed miror q; ſuper iſta gl.Scribentes nil dicũt. Domini,mihi nõ placet:primò,qa interim non eſt in pendenti:imò pro certo interim valet:vt,§. per contrariũ.ſ.alle.& in l.donationes.in ſi.Plus dico,q; ſecuta ſententia condemnatoria teſtamentum nõ irritatur, ſed bona auferuntur.Probo,ſi bene reſpicis poſt ſententiam , durat quæſtio.verum eſt:ideo cũ hæc ſententia circa bona defuncti nil diſponat ipſum fuiſſe inteſtabilem,non preiudicat in hoc. Et hoc colligitur ex l.ij.C.ſi penden.app.vbi ab hęredibus au-

✠ P. PAV. P. ¶ Põt dubitari. Vide Are.in §. ſi. Inſtit. quibus nõ eſt pmiſ. vbi idẽ dicit qd̃ Bar. hic.q; de cõſuetudine nõ ſeruat. vide Bart. in l. hoſtes. hic alleg.

✠ P O M A T E S. ¶ Hoc videtur. Vide Aret.§.ſi.qui. non eſt permiſ.facere teſta.

✠ P. PAV. P. ¶ Quęro legat⁹. Vide Ias.in l.ius aũt ciuile.col.vltri.ff.de iuſtit.& iure.

¶ Teſtabit. Et adde Bal.in l.ius ciuile. de iuſti.& iur.& vide q̃ dixi i l.ſi nõ ſpeciali. C.eo. & vide ibi aliã quæſtionẽ ſimilẽ. & ad Bar.hic vide Bal. in l.qs.j.quẽadmo. teſta. aper. Et iſtud dictũ ſequiẽſimpliciter Ang.in d.l.de die.qui ſatiſd.cog. et pollicẽ ſe dicturũ in l. ſi fundus.hic alleg.

✠ P O M A T E S. ¶ Puto verum. Vide Iaſo.in l.ius ciuile.in ſi.ff.de iuſti.& iure.

✠ P O M A T E S. ¶ Si quis. Adde q; ſi pendet tẽpus datũ ad appellãdũ,vide Pau. de caſt.l.eius.§.j.ſ.eo.

a ✠ P. PAV. P. ¶ De ſtatu. Limita vt p Bal. in l. ſi qs filio. §. is q. p illũ tex. ff. de iniuſt. rupto teſta.

b ¶ Dic vt gloſſ. Vide Bar. plenè in l. admonendi. de iureiur.

c ¶ Is cui. Limita niſi teſtetur inter liberos, vt conſuluit Bal. cõſ. ccxxx. vj. libr. de quo vide Rot. deciſ. dcclxv. j. in antiquis, de teſtamen. in ſtampa.

c ✠ POMATES. ¶ Is cui. Iſtã legẽ reputat mirabilẽ Paul. is cui. ff. de verb. obliga. & qualiter fiat iſtud interdictũ, vide Alex. cõſi. clxxxij. incipit. ſup eo de quo q̃ritur. in v. vol. Et an eo caſu poſsit teſtari ad pias cãs, adde Barb. cõſi. lviij. incipit. Clementis. in j. parte. Limita tũ vt p Ro. ſingul. incip. iudex Bonõ. in vltima char.

c ✠ P. PAV. P. ¶ Is cui. An prodigus poſsit teſtari ad pias cãs, vide ad Bar. in l. is cui bonis. ff. de verb. obli. Angel. conſil. ccxxx. incip. Dominicus Blanchi.

d ¶ Si quis ob carmen. Vtrũ infamis poſsit teſtari, adde Bal. i l. ſi. in fi. q idẽ tenet C. ſi à nõ cõpe. iud. & Bal. in l. j. C. de ſecun. nup. hic alleg. p Ioã. And. in reg. infamibus. de reg. iur. i mercuriali.

e ¶ Si filiusfami. Limita hãc legẽ nõ habere locũ vbi inſtituiſſem filiũ ſpuriũ, q poſtea anteq̃ moriar legitimetur. Nã tunc valebit inſtitutio, vt eſt magis cõis opin. quã refero i Gallus. §. inſtituẽs. & in §. ille caſus. poſt Imo. de li. & poſth. vbi etiam dicit circa hãc q. de vſurario: & vide quæ dixi poſt Bald. in l. j. C. de fac. ſan. eccle. & quæ dixi poſt Bart. in d. l. Gallus. §. inſtituens.

f ✠ POMATES. ¶ Dicitur. Adde qd in filia quæ habet dotem, Alexã. in conſil. xvij. in ij. volu.

g ✠ POMATES. ¶ Qui teſtamẽto. vide quid dicat Alexã. conſi. v. inci. in cã inquiſitiõis. verſ. nõ obſtat ſi diceret. in j. vo. & idẽ in ſubſtituto, vt poſsit eſſe teſtis in teſtamento: vt q̃ Angel. cõſil. cclxxiij. Itẽ fallit qã in teſtamẽto ex forma ſtatuti requirit minor numerus, vt p Ioã. Fab. §. legatarijs. Inſtit. de teſta.

h ¶ Vnde gloſſ. Vide Bal. in d. l. ſi ita. et ibi dixi qui aliam rationẽ aſsignat. & Bald. in l. fin. de fideicom.

ferunt̃ bona. Non obſtat §. per cõtrariũ, quia ibi eius memoria dãnat̃, qui fuit teſtatus: ſed qñ poſt mortẽ nõ remanet quæſtio, qa cõdemnet̃ ſua memoria: tũc teſtamentũ valet. Et iſtud eſt vtile ſcire, ꝓpter ſubſtitutiones pupillares, & datiões tutorũ, & multa alia, q̃ trãſeũt in fiſcũ publicatis bonis. Ita intelligo materiã. Quærit Dy. † an exbãnitus appellãs poſsit interim offendi? Et dicit ipſe q nõ, per hãc legẽ, & l. j. nil no. appella. penden. Sed qd ſi petiſt ſe rebãniri per alia iura, quã per viã appellatiõis, an poſsit iterim offendi? dic vt dixi in l. iij. §. ſi ſeruº. j. de acq̃r. poſſeſ.

1 Quidã ponũt in hæreticis. † vt C. de hære. Manichæos, vel in his, q inciderũt i legẽ Iuliã maie. vt C. ad l. Iul. maie. i l. fi. qd̃ gl. reprobat: qa illorũ teſtamẽtũ ẽt añ factũ irritat̃ vt l. eius q. §. fi. ſ. eo. Sed hic dicit̃, q teſtamẽtũ antè factũ nõ irritat̃: ergo non loquit̃ de iſtis. Vnde glo. ponit i eo, cui eſt iterdictũ bonis à iudice legis authoritate. Iſta eſt vera: ſed huic aliqualiter obuiat quod hic dicit̃, q nõ põt eſſe teſtis, ſed nõ ecõtrario: qa eſt expreſsũ Inſti. eo. §. teſtes. † Quero, vtrũ ſi eſt ꝓdigus manifeſtus, videat̃ iterdictũ ſibi bonis à lege. Quidã dicũt q ſic. Sed ſi eſt dubiũ tũc per iudicẽ. ita ſentit hic glo. quã no. Cõtrariũ no. in l. is cui bonis j̃. de verb. obli. & illa ſunt vera, vt dixi in l. ſi qs cũ ſciret. j̃. p. emp. & eſt tex. ſ. de admi. tu. l. tres tutores. in

2 preſsũ Inſti. eo. §. teſtes. † Quero, vtrũ ſi eſt ꝓdigus manifeſtus, videat̃ iterdictũ ſibi bonis à lege. Quidã dicũt q ſic. Sed ſi eſt dubiũ tũc per iudicẽ. ita ſentit hic glo. quã no. Cõtrariũ no. in l. is cui bonis j̃. de verb. obli. & illa ſunt vera, vt dixi in l. ſi qs cũ ſciret. j̃. p. emp. & eſt tex. ſ. de admi. tu. l. tres tutores. in

3 fi. † Quero an id qd̃ dic dicit̃ in ꝓdigo, ſit idẽ in furioſo. Reſpõde, q ſic. & quãtũ ad hoc nulla eſt differẽtia inter eos. Glo. tñ hæc corrupta eſt vitio ſcriptoris. Vide eã: & in fine dic corrupta eſt, cùm idẽ ſit in vtroq̃: vt ſ. eod. l. filiusfamilias. Nec in hoc eſt differẽtia inter furioſum & prodigum: vt inſtitu. eod. §. teſtes. & Inſtitu. qbus nõ eſt ꝓmiſ. facere teſta. §. idẽ, ꝓdigus.

1 ☞ *An infamis poſsit teſtari.*

Vi teſtõ domini.

Iſta lex ponit caſum in terminis: & lex ſequens ponit ſummarium eius.

De ſtatu.

a Quero, quid ſi aliquis dubitat an ſit de ciuitate vel comitatu, an poſsit teſtari? Et dic q ſic: qa hoc debet ĩtelligi de eo q dubitat: & in aliquo caſu eſt ĩtestabilis de quo dubitat: vt l. hæres inſtitutus. in fin. cũ l. ſequẽ. j̃. de acq̃. hæ. Quero, quæ eſt differentia inter ignorantiam, errorẽ, & dubitationem? Dic vt gl. b ſimilis glo. eſt in rubri. ſ. de iur. & fac. igno.

1 ☞ *Nomina verbalia poſſunt intelligi actiuè, & paſſiuè, & utroq; modo propriè.*
Capitulans debet clarè capitulare, ut verba teſtis contra eum interpretentur.
Teſtis deponens quòd Titius uiolenter cognouit Bertam quòd non probat.
Quod queritur ignoranti, quæritur furioſo.

Iliusfamilias.

Qui non habet teſtamenti factionẽ actiuè, abſq̃ ſui delicto põt habere teſtamẽti factionẽ paſſiuè. h. d. † No. q noũa verbalia poſſunt intelligi actiuè & paſsiuè & vtroq̃ mõ, ꝓpriè. Ad idẽ qd̃ not. in l. ij. de duo. re. Et licis caut° i formãdis libellis & articulis, vt clarè exprimas: ne ſi fortè ſnĩa eſſet ambigua, dictũ teſtis ſup ea iterp̃tareť cõtra te, vt extra de ꝓba. c. i p̃ſentia. Et facit ad q.

2 † de teſte deponẽte q ea cognouit violẽter. Certè iſtud eſt dubiũ, an mulier violẽtiã intulerit, an vir, cũ iſtud verbũ, violẽter vtrũq̃ ſignificet, & iõ nõ ꝓbat cũ debeat de neceſsitate cõcludere, vt d. c. i p̃ſentia. † Nota q illud qd̃ queriť ignorãti, q̃riť furioſo, vt l. cùm pater. §. ſurdo. j̃. de lega. ij. Opp. de l. ſi qs ita. de cõdi. inſtit. Sol. fateor q tũc demũ queriť irreuocabiliter cũ agnouit: ſed ignoranti queritur, licet reuocabiliter: qa põt repudiare.

Naduerſa.

Alienatus mẽte, ꝓpter infirmitatẽ, nõ põt facere teſtamẽtum. h. d. Secus eſſet ſi eſſet infirm° corpore licet ſanus mẽte: vt ſ. eo. l. ij. quod dic vt ibi.

☞ *Teſtamentum factum per hæreticũ, uel per eum qui inciderit i crimẽ Leſæ maieſtatis aũ delictũ irritatur.*
Prodigo manifeſto non eſt interdicta adminiſtratio bonorum à lege.
Dicta in hac lege in prodigo q̃ habeãt locũ in furioſo.

S cui.

c Iſta eſt bona lex. Interdictio facta bonis à iudice ĩpedit teſtamẽtũ fieri, & teſtõ teſtificari, & iã factũ nõ rũpit. h. d. Quero. exẽplũ de eo cui bonis iterdicit̃ à lege.

vi aut clã. l. is qui. Itẽ, quia iurat de calumnia, vt l. ij. §. quod obſeruari. C. de iuramen. calum. dubitatur tamẽ quid fiet, ſi in teſtamento pupillus eſt inſtitutus. Dicunt quidã hoc intelligendum in pupillo exhęredato. Sed Ia. de are. dicit q poſsit eſſe teſtis pro pupillo, ſi ipſe cãm nõ agit. Secus ſi ipſe agitat cauſam quia tunc non poteſt, per dictas rationes: & iſta eſt mens iſtius tex. Idẽ tenet Spe. in ſimili in ti. de teſte. §. j. ver. ſed nũquid tu-

3 tor. † Quero, qd ſi tutor cõſtituit actorẽ ſuo periculo ſecundum formã l. decreto. ſ. de admi. tut. & C. de procu. l. neq̃. An tunc tutor poterit eſſe teſtis in cauſa? Inn. ponit hanc q. in ſimili in c. fi. extra de teſti. et erat olim extrauagans. hodie eſt in

a c. præſentiũ. extra, de teſti. lib. vj. & ponit in abbate, [a] qui fecit procuratorẽ. & dicit q abbas nõ põt eſſe teſtis. ſecus ſi abbas cũ c. fecit: vel capitulum cũ cõſenſu abbatis: vel d. c. præſentiũ. & in c. j. extra, de teſti. li. vj. Idem dico qd̃ in tutore, vt ſi dedit

b ipſe actorẽ, q nõ põt eſſe teſtis: ſecus [b] ſi iudex eo volente: vel ſi contutor. tunc eũ poſſet eſſe teſtis, argumento huius literę.

Per contrariũ.

c Dicitur hic q pater põt eſſe teſtis. Opp. Inſti. eo. ver. ſed ſi filius. Gl. ſoluit hic ante miſsionẽ: ibi poſt. Rationẽ aſsignat. Opp. C. de teſti. l. v. Gl. ſoluit q hoc eſt ſpeciale fauore militantis: ſed in lege contraria dicit q non eſt teſtis filij: ſed hæredis filij. quod videtur bene dictum: quia ſecundum hoc poſſet eſſe teſtis poſt miſsionem: quod eſt contra §. ſed ſi filius. Inſtit. eo. tene glo. j. Sol. vt hic declaratur j̃. proxi. §.

1 ☞ *Filius familias quando poſsit eſſe teſtis pro patre: ſiue quæratur patri, ſiue non.*
2 *Filius emancipatus q̃ non poſsit teſtificari pro patre.*
Filius emãcipatus q̃ poſsit ſcribere teſtamẽtũ pro patre: et ꝓ eo inſtrumẽtũ cõficere.
3 *Pater an poſsit eſſe teſtis pro filio, etiam agente procuratorio nomine.*
Quid pro filio emancipato.
4 *Mater non poteſt eſſe teſtis pro filio.*
5 *Socer pro genero, & econuerſo, an teſtificetur remiſsiuè.*
6 *Frater pro fratre q̃ poſsit eſſe teſtis, licet de fide diminuatur.*
7 *Coniunctus pro coniuncto in crimẽ læſæ maieſtatis. q̃ non admittatur in teſtem.*
8 *Coniunctus inter æqualiter coniunctos quòd teſtificetur.*
9 *Vir pro uxore quando teſtificetur: & econuerſo. remiſsiuè.*

Quæcunque.

Hic ver. difficilis eſt, & legitur in glo. duob° modis principaliter. Primo, vt non referatur ad proximè dicta. ver. per contrariũ. ſed ad præcedentia, vbi filius prohibetur eſſe teſtis patri. Secundo legitur q referatur ad proxima. Secunda ibi: in glo. ſed quidam dicunt referri ad proxima, &c. ſicut filius nõ poteſt eſſe teſtis in

d teſtamento patris: ita nec in aliquo [d] negotio, per qd̃ patri aliquid acquiratur. h. d. Secundũ primam lect. quidam habẽt hic in litera, prohibendis: quidam, perhibendis. Prout habetis in litera prohibendis, opp. quia hic tractatur de teſtimonijs prohibendis. Sol. intellige, prohibendis: vel nõ. & ſic in aliquo caſu permittitur, ſcilicet cum patri nil quæritur. Alio caſu perhibendis, ſcilicet cũ patri aliquid quæritur: & ſic quælibet litera eſt bona. Op. Inſti. eo. §. ſed ſi filius. Solu. ibi loquitur in patre, qui non põt eſſe teſtis filio: non diſtincto an quæratur vel nõ hic in filio, qui põt eſſe teſtis in cauſa patris ſecundũ prædictã diſtinctionẽ: & ſic plus repelleretur pater pro filio, quã filius pro patre. Ratio: quia plus diligit. ita dicit glo. & bene. Sed ad aliud opp. quia ſ. proximè dictũ eſt de patre teſtificãte pro filio: ergo eo caſu loquitur iſte ver. Rñ. ad præcedẽtia referitur, non ad proxima. Sed quia videtur incongruum: Ideo alij legunt ſecundo modo: ſcilicet q ad proxima referatur. Venio ad iſtam ſecundam lect. & ſubdiuiditur in tres partes. Secũda ibi in gl. vel ſecũdũ Io. Tertia ibi: ſed hoc quod dicit. Aſſumo primam partẽ, ſecundũ quã refertur ad proximũ caſum nõ expreſſum in tex. ſed ſubauditũ. Nam ſ. dictũ eſt q pater põt eſſe teſtis pro filio militãte: ergo à cõtrario ſenſu pro alio eſſe non põt. Et ad hoc refertur iſte ver. ſcilicet quod dictum eſt de prohibendo teſtimonio patris pro filio non militante, intellig̃itur in omnibus cauſis, in quibus patri aliquid quæritur, vt prohibeatur patris teſtimonium. Opp. ſ. proxi. dictũ eſt de teſtimonio patris, circa filiũ permittendo, non prohibẽdo. Sol. hic refertur ad caſum ſubauditũ, non expreſſum. Secundò oppo. de eo quod dicitur, teſtimonijs eorum: id eſt, pro eis. Tertiò opp. quòd pater indiſtinctè non poteſt eſſe teſtis, ſiue quæratur, ſiue non: vt Inſtit. eod. §. ſed ſi filius. Solu. quod hic dicitur, per

quod acquirat̃. ſubaudi, maximè, ſecũdũ a Azo. ſed Ioan. viſum fuit incõgruũ, q̃ hic illud, maximè, ſubaudiat̃. Ideo retẽta iſta b ſecũda lect. legit ſecũdo mõ, ſcilicet q hic intelligat̃, per qd̃ acquirat̃ filio. & eſt talis c caſus, quod dictũ eſt ſ. de prohibẽdo patrẽ teſtificari, ꝓ filio: nõ militat oĩbus cauſis, in quibus filio aliqd acquirere. Et qa d glo. Io. eſt obſcurè poſita, ideo vide eã, vel ſecũdũ Io. ſubaudi, ipſi filio: nã ſiue negotiũ gerať, per quod acqrať ipſi filio pater nõ erit teſtis: vt ibi: ergo, &c. dic q in iſto ver. queũq̃. ſecundũ qd̃ modo poſui caſum: & id qd̃ ſequit̃, non eſt de caſu huius verſi. dicit gl. ſiue per quod quærat̃ patri, e filius teſtificabit̃, &c. Dic, hoc videť cõtra id quod dictũ eſt per gl. circa primã lect. ſed qualiter debeat intelligi declarabo j̃.

Sequit̃ in gl. & ſic pater nunquã admittitur ad teſtimoniũ filij. & ita nõ ſubaudi tur, maximè. Tu dic, nõ videť q iſta illatio colligat̃ ex tex. ſecundũ dictã poſitionẽ, imò magis innuitur cõtrariũ. Nam ſi prohibetur teſtificari pater quando filio acquiratur: ergo videtur permiſſum quãdo non acquiratur: & ſic aliquo caſu poteſt eſſe teſtis. Niſi dicas ſuſtinẽdo hanc lect. quòd quando filio nil quæritur, non dicitur teſtificari filio: & ideo remanet vera regula, quòd nũquam filio teſtificat̃. quod qualiter intelligatur, inferius declarabo. Sed quia iſtæ lect. non referuntur ad caſum expreſſum ſed ſubauditum: & ideo alij legunt tertio modo, ſcilicet q referatur ad caſum expreſſum, hoc modo: Dictũ eſt ſ. quòd pater poteſt teſtificari in teſtamento filij militantis: nunc dicitur q omnia quę dicta ſunt ſuprà, habebũt locum in omnibus caſibus, in quibus filio militanti aliquid quæritur, an pater poſsit pro eo ferre teſtimonium. hoc dicit. Iſta lect. procederet ſi haberetis in tex. perhibendis, hoc eſt, permittẽdis. tractat enim de permittendo teſtimonio. Sed quia glo. habuit in tex. prohibẽdis, non placuit ſibi iſta lect. licet ſuſtinẽdo poſsit dici prohibendis. ſ. quibuſdam caſibus, et quibuſdã non: tamẽ quia prima lec. ſecundum quã non refertur ad proxima, eſt clarior: ideo gl. tenet illam. Præterea, per alias rationes vltima lect. non videť bona. Nam ratio quare poteſt eſſe teſtis filio militãti, eſt: quia in teſtamento militis non requiritur teſtis: vt ſ. proximè vidiſtis no. ſed in

1 cõtractibus ſecus: & ideo iſta lect. vltima nõ procedit. † Pro

e declarãda [e] igitur materia huius. §. quæro an filius poſsit eſſe teſtis patri. Reſpondet gloſ. in teſtamẽto non poteſt eſſe teſtis patri indiſtinctè. In alijs diſtingue: Aut quæritur aliquid patri, vel ipſi filio: & tunc non poteſt eſſe teſtis. Aut neutri quæritur aliquid, & tũc poteſt eſſe teſtis: vt in princip. glo. Quæro quid vult dicere glo. in alijs negotijs: ex quibus nec patri nec filio quæritur. Si intelligas de contractibus celebratis per patrem, non videtur bene dictum: quia etiam per teſtamentũ patris nil quæritur patri. Item videtur contra l. parentes. C. de teſt. vbi indiſtinctè non poteſt eſſe teſtis patri: vt l. lege Iulia. ſuprà, de teſt. Quid vult ergo dicere, in alijs negotijs? Iaco. de Aret. vt arbitror, intelligit ſic: In alijs negotijs non pertinentibus ad patrem: vt quia agit pater procuratorio nomine alterius: & tunc diſtinguitur: Aut patri aliquid quæritur: & filius non poteſt eſſe teſtis: ſed ſi nihil quæritur, poteſt: vt hic. Sed ſi negotium eſt patris, & ad patrem pertinens: filius indiſtinctè non poteſt eſſe teſtis, ſiue per illud aliquid patri quæratur, ſiue

2 non: vt l. parentes. & l. lege. ſ. alleg. † Quero an hoc ſit verum tam in filio in poteſtate poſito quàm in filio emancipato? Et videtur quòd non procedit in filio emancipato: vt l. impuberem. §. j. de fal. & l. de eo. & hic non loquitur, niſi de his filijs qui ſunt in poteſtate. Item facit quod not. Dyn. in l. quod dicimus ſuprà, de auth. tuto. vbi dicit quòd filius emancipatus poteſt ſcribere teſtamentũ patris. Contrarium credo verum: & ita nota gloſſ. in l. parentes. C. de teſti. Præterea probatur: quia emancipatus debet reuerentiam patri: vt l. liberto. j̃. de obſeq. à liber. Ad contrarium reſponde: quia ibi loquitur in

a ✠ POMATES. ¶ Abbate. Vide Fel. in c. inſuper. de teſti.

b ✠ POMATES. ¶ Secus. Vide Rom. conſil. ccccxx.

c ¶ Per cõtrariũ. Vide Spec. i tit. de teſte. §. j. verſic. pr̃ aũt vel filij.

d ¶ In aliquo. An filij poſsit cẽ teſtis patri, vel pr̃ filio. Bal. i l. cũ acutiſsimi. de fideic. dicit q filij ĩcestuoſi nõ poſſunt eſſe teſtes in teſtõ pr̃is. alleg. ad hoc Spec. in tit. de inſtr. edi. §. cõpendioſè. verſi. & generaliter.

e ✠ POMATES. ¶ Pro declarãda, Vi de Cepolam in cautę, xxiiij. i iij. col. Cor. in ſing. in verbo, teſtis. Et Alex. cõſil. xliij. in vlt. col. in iiij. volu. et cõſi. v. in ij. col. i j. vo. Bar. conſi. xlv. in iiij. colũ. vol. j. Ro. conſil. clxxxvj. in ij. colum.

a ¶ Quæro quid in mre. Adde ꝙ vbi eſt queſtio ſtatus, admittit: vt l. iij. §. due. & ibi Bar. & Car. adde ꝙ in cauſa matrimoniali admittuntur ad teſtimonium parentes: vt in c. ſuper eo. de teſti. & in c. videtur. qui ma. accu. poſ. & in c. cum in tua. de ſpõ. & in c. j. vt lit. non conteſta.

b ✠ P. P A V. P. ¶ Quæro an ſocer. Vide ad Bartach. in verbo, ſocer.

b ✠ POMATES.

¶ Quæro an ſocer. Vide Alex. cõſ. xviij. in iij. colum. iiij. volu.

c ✠ P P A V. P.

¶ Quæro quid ĩ fratre. Vide oĩno Fel. in c. literas. col. iij. et iiij. de ꝓſump. vbi et dicit ꝙ. in criminalib⁹ ad defendẽdũ põt frater pro fratre teſtificari, & ꝙ ad defendẽdum nõ admittat domeſtibus ꝓ domeſtico, Vide Felt. in c. inſup. co. ij. ad fi. de teſtib. vide Alexan. cõſi. cij. ad fi. verſi. videamus. vol. v. But. in c. fi. de iureiu. Aret. cõſil. lxxj. colũ. v. ad fin. alia vide ad Bart. in l. admonendi. ff. de iureiuran.

c ¶ Quid in fratre. an frater poſſit eẽ teſtis in cã fris, dicit Bal. ĩ l. qm̃ liberi. C. de teſti. ꝙ ſi fres ſimul habitãt, nũcq̃ frater admittit vt teſtis in cã fratris. Et oſa iura dicẽtia cõiunctũ non admitti ĩ teſtẽ, limita et ĩtellige vt ꝓ Bart. ĩ l. non ſolũ. §. de vno. de ritu nupt. & hic. Sed Bal. in l. nulli. de epiſ. et cle. dixit ꝙ ſaltẽ rõne familiaritatis frater nõ admittit in cã fris, ſi ſimul habitãt. cõtrariũ tenet ĩ l. fi. in ij. col. de prob. Sed ꝙ frater admittat, tenet Inn. ĩ c. iſinuãte. de offi. dele. latiᵒ ꝓ Bal. ĩ l. parẽtes. ſ princ. & ibi gl. C. de teſt. et ibi bal. in ij. col. de oĩ trãſuer ſali. Et qd in fre natuali, ꝓ Imol. ĩ l. ex facto. §. ſi qs rogatᵒ. ad Treb. et vide Guil. de Cu. ĩ l. cui eorũ. §. affinitates. de poſtu. vbi qd ĩ vxore fris. & vide oĩno Imo. in c. cũ oporteat. de accu. Et adde Bar. in l. admonendi. circa mediũ, de iureiur. adde ꝙ Bald. cõſ. cclxxxv. iiij. vol. vbi alle. Bart. hic, & Inno. ĩ c. inſinuãte. de offi. dele. tenet ꝙ fr in cã fris põt eſſe teſtis. & licet nõ, faciat tantã fidẽ, quantã extraneᵒ, vt dicit Bar. hic, qd illud debet ſtelligi qũ eſt ſolus: ſed qũ habet cõteſtẽ, ꝙ tunc ſuppletur eius dictũ.

c ✠ POMATES.

¶ Quid in fratre. Vide Lanfrã. in repeti. c. qm̃ cõtra. in vij. col. de proba. Alexã. cõſi. xciij. iij. vol. Barb. in conſi. xlv. in iij. col. j. vol. vbi dicit ꝙ in ar duis teſtimoniũ fratris nil valet. vi ã bartol. cõſi. xvij. in ij. col. ij. volu. & limita per Alex. conſi. lxiiij. in j. vol. vbi multa ponit in materia.

notario ſcribente: & aliud eſt ſcribere, & aliud eſt teſtificari: vt j. eodẽ. l. Domitius. Ratio, notarius quando ſcribit, adhibetur vt perſona publica ad ſcribendum de voluntate vtriuſq; partis: ideo ceſſat ſuſpicio. Nam etiam ſi vtraque pars vellet ꝙ filius teſtificaretur, valeret teſtimonium eius. vt l. ſi quis teſtibus. C. de teſti. Item propter authoritatem publicã quam habet ab eo qui conceſsit ei notariatus officium, videtur eius perſona approbata in hoc: vt, l. j. §. de offici. præfect. præto. teſtis verò teſtificatur vt priuatus. Sed quero,
3 † an pater poteſt eſſe teſtis pro filio. Glo. dicit ꝙ nullo modo: & vide gl. circa prin. Ibi: item ſecundùm hoc &c. ad idem lęc. Ioan. ibi poſita. Ex hoc ſequit ꝙ ſi filius eſt ꝓcurator alicuius, ꝙ pater in illa cauſa nõ poteſt eſſe teſtis. Cum enim in filio habeatur illa diſtinctio, ſit pater procurator vel nõ, vt dictum eſt, & hic dicitur, ꝙ pater indiſtinctè non erit teſtis: ſatis concluditur quòd nõ poteſt eſſe teſtis in cauſa, in qua filius eſt procurator. Et hoc innuit lect. Ioã. non ſubaudiẽdo, maximè, ad tex. Quid dicemus? Quidam dicũt ꝙ pater põt eſſe teſtis, niſi de facto filij quæratur: quia tunc non põt: arg. l. queſitũ. de in ius vo. & l. licet. §. j. de obleq. Sed qñ de facto filij non quæritur, licet filius eſſet procurator in cauſa, pater poteſt eſſe teſtis: arg. j. eo. l. ad teſtium in prin. & §. de teſt. l. pater. Sic eſt differẽtia inter patrem & filiũ: quia filius poteſt eſſe teſtis in cauſa, quam pater agit procuratorio nomine alterius, ſiue quæratur de facto patris, ſiue non: ſi tamen patri nihil quæratur pater nõ poteſt eſſe teſtis pro filio, etiã in cauſa, quam agit procuratorio nomine: ſi tamẽ de facto filij quæratur: & ſic debet intelligi lec. Ioan. Secundò quæro an pater poteſt eſſe teſtis pro filio emãcipato. Videtur quòd ſic: vt in l. impuberem. §. j. j. de fal. Contrarium credo per l. parentes. C. de teſtibus. Pro hoc ſuprà, ꝓximo §. vbi niſi filius militet in caſtrenſi, pater non poteſt eſſe teſtis. Item quia poſt emancipationem durat nihilòminus affectio paterna. Item maior eſt ratio in patre, quam in perſona domeſtica, quæ repellitur: vt l. ij. C. de teſti. Ad contrarium reſpondeo quòd loquitur in ſcribente, vt dixi ſuprà.
Quæro † quid in matre[a]. Gloſſ. hic dicit
a ꝙ non poteſt eſſe teſtis pro filio: & iſtud eſt verum: vt dicta l. parentes. niſi in cauſa ætatis: vt l. vltima §. de proba. aliàs pe. & l. etiam. eodem titul. quod dic vt ibi: & niſi in teſtamento militis, vt §. proxim.
† Quæro an ſocer[b] poſſit eſſe teſtis ge-
b nero, & econuerſo? Dic vt notat gloſſ. in l. teſtis idoneus. ſuprà de teſti. † Quæro, quid in fratre[c], an poſſit eſſe teſtis pro
c fratre. Gloſſ. in l. parentes. dicit quòd ſic: niſi ſint in eiuſdem poteſtate. In contrarium videtur gloſſ. in l. lege Iulia. §. de teſti. Reſpondeo, in dicta l. lege Iulia. quædam perſonæ prohibentur, quæ ratione

d ¶ Sed quero. Adde Bar. in d. l. lex Cornelia. & ideo dicit Bar. in l. fi. in ij. colũ. C. de ꝓba. ꝙ in cauſa criminali frater nõ admittit pro fratre: ſed in criminalibus requirit ꝙ teſtis ſit omni exceptione maior. Adde ibi filio emãcipato, quod Paul. de Caſt. tenet, ꝙ ſi filius emãcipatus poſſit eſſe teſtis in teſtõ pris: qa tex. eſt põderãd⁹, q dicit, in ptãte. Nõ obſtat glo. ĩ l. parẽtes. qa dicit Paul. illud intelligi qũ fili? vellet teſtificari, ꝓ patre in actib⁹ inter viuos, quo caſu repellit ꝓpter affectionẽ, quã ꝓſumit hre. & nõ minorẽ cũ fili? in ptãte: ſed hic non teſtificat pro pre, ſed ꝓ hærede pris, licet ĩ ſctõ pris. Et hoc dicit etiã eſſe de mente Bald. hic.

✠ POMATES.

¶ In cauſis criminalibus. Vide Are. cõſi. lxj. ĩ j. col. Alex. cõſil. xiij. in iij. col. ĩ v. vol. Vidẽ Imo. vbi limitat hoc dictũ Spe. c. cũ R. canonicᵒ. de offi. dele.

¶ In Spe. Adde quod no. Bal. Ang. et Imo. ĩ l. ſi cũ dotẽ. §. ſi maritus. ſo. ma. & qd dixi poſt Bar. ĩ l. ẽt. C. de teſti. poſt gl. ibi qd aũt ĩ cõcubina. an ipſa ẽt tãq̃ domeſtica perſona repellat, docẽt. videnẽ velle ꝙ ſic, in l. iiij. §. illud. ſi quis cautio. per Bald. in l. ij. C. de teſtib. & ibi qd de ſponſa, & cõcubina.

✠ POMATES.

¶ An mulier. Adde ꝙ tũ mulier põt eſſe teſtis in teſtamento ad pias cãs, ſecũdũ Ang. cõſil. xxiij. Et Alexã. cõſi. ciij. ĩ v. vol. Adde ẽt ꝙ de iure canonico fœminæ poſſunt eſſe teſtes, ſecũdũ Alexã. cõſil. clxxvij. in ij. vol. qa teſtimoniũ maris & fœminæ in iure diuino eſt æquale, ſecũdũ Ang. cõſ. ccxxxiiij. in caſib⁹ tũ in qbus fœminæ admittunt, cre ditur magis maſculis cũ fœminis, ſcdm Pan. in c. for⁹. in j. notabili de verbo. ſigni. Bald. l. fi. C. de fide inſtru. quod limita vt nõ ꝓcedat qñ vir deponit pro actore, mulier verò ꝓ reo. glo. c. clerici. lxxxj. di. Item no. ꝙ fœminæ nõ poſſunt eſſe teſtes in cauſa feudali, ſcdm Bal. c. j. in fin. q teſtes ſint neceſ. Et circa iſtã q̃ſtionẽ Bart. vide etiã Felt. c. quoniam. in j. colum. & ſeq. de teſti.

¶ Eum qui. Gloſſ. dicit. Adde ꝙ mulier põt eſſe teſtis in teſtamẽto facto inter liberos, vt per glo. in authen. qd ſine. de teſta. & per Barto. in l. hac cõſultiſsima. §. ex imperfecto. C. eo. titu. & quãdo mulier poſſit eſſe teſtis, vide not. in c. ſup eo. el ij. & in c. quoniã aliqua. & in c. tam literis. de teſti. & quod not. in c. forus. de verbo. ſignificatio. & adde ꝙ mulier nõ probat teſtamentum circa priuatam ſcripturã: tex. eſt

nota. & ibi Bald. in l. ſcripta. C. qui potio. in pigno. habeã. Quid autẽ ad pias cauſas, vide Bald. in l. j. in xix. colũ. C. de ſacroſanc. eccle. & an in ciuili mulier poſſit eſſe teſtis, vide Spec. in titu. de teſte. §. j. verſi. item quòd eſt mulier. in vj. charta. & ibi tractat etiã quid in codicillis: & ibi in verſi. ſed ſi qua. vide de iure Canonico an in criminali admittat. Adde quod Bal. conſil. cclxxxij. lib. iiij. conſuluit ꝙ mulier poteſt eſſe teſtis
a in codicillis, & in teſtamento ad pias cauſas. tenuit Paulus de Caſtro conſi. cclxiiij. Quid autem ſi mulier ſit teſtis inter filios naturales. Specul. tenuit idem quod in legitimis & naturalibus, ſi nõ ſint legitimi: in titulo de inſtrumen. edi. §. cõpendiosè. ver. quid ſi pater. Bald. verò in l. ſi qua illuſtris. vide tur tenere cõtrarium: & ita dicit fuiſſe conſultum per quãmplures doctores Florentiæ: quia non habent illã prærogatiuã quã habent legitimi. tamen ipſe in l. fin. C. de fa. erciſcun. aliter diſtinguit. & illam diſtinctionẽ ſequitur Paul. de Caſtro hic.

a ✠ POMATES.

¶ Seruus. Quid autem in monacho & fratre monero, vide Car. cõſ. xcvij. in j. dubio. & conſilio cij. in iij. dubio.

b ✠ POMATES.

¶ Vltimò not. Vide Lanfran. in repeti. c. quoniã contra. in lij. col. de proba. Alexã. conſi. xlj. in j. volu. & in l. j. in princ. ff. de oper. no. nũ. Iaſ. in rub. ff. de iureiu. in v. fallẽ.

c ¶ Et veteres. Percipit ſenſu. Teſtis debet deponere de eo quod ꝑcepit ſenſu. Sed qd ſi teſtis dicat, ſcio, qa tetigi cũ manibus: & res non erat tangibilis cum manu. Dic ꝙ refertur ad actũ congruum. Ita tenet notanter Parto. in l. fin. per illũ text. C. de pericu. nomi. lib. xj. & ſequitur Bal. in l. nõ omnium. C. de legi. de iſtis corporeis ſenſibus eſt bona glo. in l. quod meo. §. fi. de acquir. poſ. & Inſtit. de gradi. §. fi. Ioã. An. in c. quorundã. de ele. in vj. & debet ſenſus talis reddi per teſtẽ, qui magis conueniat rei, de qua agitur: vt not. per Inn. in c. cùm cauſam. de teſti. Bald. in l. ſolam. & in l. teſtiũ. de teſti. & facit Bart. ſpecialem tractatum de teſtibus, quẽ mortę præuctus non perfecit, vt refert Bald. in l. edita. ad finem. C. de eden. & illum cõpleuit Bal. in l. de qui bus. §. de legi. & in l. iij. C. de legi. vbi plenißimè diſcutit per quẽ ſenſum teſtes debeãt deponere de cauſa ſcientiæ, & etiam poſuit in rub. C. ſi ex fal. inſtru. & in l. j. C.

a Seruus. Seruus non poteſt eſſe teſtis in teſtamento. hoc dicit. Oppo. j. de re. iur. l. quod attinet. Soluet glo. Quæro extra gloſ. quid ſi eſt dubium an ſit liber vel non? Dic vt l. j. C. eo.

☞ *In teſtamẽto ruſtici an ſemper requiratur ſcriptura.*

1 *Teſtis debet teſtificari de eo quod percipit ſenſu, & ratione reddere per aliquem ſenſum corporis.*

2 *Teſtis deponens aliquem dominum, ut probet, qualiter deponere debeat.*

3 *Teſtis deponens ſuper negligentia uillæ non capientis malefactorem, qualiter deponere debeat.*

4 Et veteres. Teſtis debet ſtare, do nec teſtamẽtũ ꝑficit, & debet teſtificari de eo qd ſenſu ꝑcepit. h. d. Opp. ad primũ de l. cũ antiqtas. C. e. Solu. fallit ibi, ꝓpter neceſsitatẽ naturæ, vt ibi dicit. Opp. j. l. pxi. in fi. prin. C. e. l. hac cõſultiſsima. §. ꝓ nũcupationẽ. Soluhic loquit in teſtamẽtis in ſcriptis, vbi nõ eſt neceſsè ꝙ teſtes audiant vel ſciãt quod ſcriptũ eſt. & dũ dicit gl. nec ĩtelligit: quia fortè clausũ ꝓducit: cõtraria loquunt in teſtamẽto nũcupatiuo. Opp. C. e. l. fi. Dicit glo. illud eſt verũ in ruſtico, in quo licet teſtamẽtũ fiat in ſcriptis, tñ notariᵒ debet ſcire qd in eo cõtineẽ. Et addit † gl. ꝙ in teſtamẽto ruſtici ſemp requirit ſcriptura. Sed cõtrariũ no. ꝙ ſcriptura ibi nõ requirit. Vnde intellige iſtã ſecundũ illã: & de teſtamẽto ruſtici dic vt dixi j. de codicil. l. cõficiunt. §. j. Vltimò no.[b] ꝙ † teſtis debet teſtificari de eo, qd ꝑcipit ſenſu[c]: vt hic, ibi: ſi vel ſenſu percipiat. Et ſic rõ teſtis ſemp debet reddi per illud, quod ipſe aliquo ſenſu corporis ꝑcipit. Ad idẽ l. j. in princ. §. de his quę in teſta. delẽ. & in auk. de hęre. & fal. §. ſi verò abſint. & C. de teſtib. l. teſtiũ. Et † ex h. d. Inno. & Spec. ꝙ ſi teſtis interrogat an talis ſit dñs, & dicit ꝙ ſic: & nõ fuit interrogatus de cauſa: an valeat. Et dicit ꝙ nõ: quia dñium non poteſt ſenſu percipi: & ſic iudicat teſtis, nec deponit quod ſenſu percipit. Sed qd habet dicere? Dic ꝙ emit à tali, & ꝙ audiuit eũ haberi vt dominũ. Et hoc dicit Innocẽ. extra, de teſti. c. cũ cauſam. & in Specu. de teſte. §. nũc tractandũ. ver. officiũ. & ver. quid ergo ſi quis. Et hoc allegaui ad † quæſtionẽ de facto: Teſtes fuerũt teſtificati ꝙ tales fuerũt negligẽtes in capiendo malefactorẽ. Ego dixi[d] ꝙ nõ probant aliquid: qa negligẽtia nõ eſt qd poſitiuũ quod ſenſu percipiat: & ideo teſtis dicto modo deponẽs nõ teſtificat, ſed iudicat: quia debet deponere ꝙ rumor erat in tali loco quòd talis interfecerat talem: & ideo ſi voluiſſent homines currere, tunc potuiſſent capere malefactorem. Ex quo ſequitur ſi non fecerunt, negligentiam commiſerunt.

☞ *Dictio, palam, quomodo capiatur.*

1 *Quid ſit notorium, & quid manifeſtum.*

Differentia inter e lictũ & uocem præconis. remißiuè.

2 *Teſtamentũ nuncupatiuum, quòd probetur per inſtrumentum, in quo ſunt ſcripti ſeptem teſtes.*

3 *Inſtrumentum quod æquiualet duobus teſtibus, quomodo intelligatur.*

4 *Teſtamentum quãdo probetur per inſtrumẽtũ confectũ coram duobus uel tribus teſtibus cõtinẽs quòd Titius fecit teſtamentum coram ſeptem teſtibus.*

5 *Quando probatur teſtamentum factum fuiſſe cum ſolennitate, quomodo deponere debeant teſtes, uel inſtrumentum cantare.*

6 *Q̃ãdo magis ſtetur uni affirmãti, quã mille negãtibus.*

7 *Si teſtator dicat, uolo q̃ ſatisfiat omnibus cõtentis in tali ſchadula quã dedit tali: an ualeat, remißiuè.*

8 *Expreßio hæredis licet non fiat à teſtatore, ſi tamen fit à notario quòd ualeat.*

1 Haeredes palã. † In teſtamẽto in ſcriptis hæredes debẽt ſcribi: in teſtamẽto nũcupatiuo debẽt palã nomi-
e nari: vt teſtes exaudiãt. h. d. Opp. [e] et videt ꝙ aliter ſumat palã, vt l. palã. §. de ri. nupt. Solu. fateor ꝙ aliter ibi: aliter hic. Ratio: qa ibi loquit in actu q habet cãm ſucceſsiuã: hic in actu, q habet cãm momẽtaneã.
2 Ex hoc colligit † differetia[f] inter manifeſtũ & notoriũ[g]. Manifeſtũ eſt qd innotef
g cit pluribus: vt hic. Notoriũ eſt illud, qd eſt publicũ, & omnibus patet: vt hic colligit. & gl. tãgit in l. ciues. C. de app. facit C. quomodo & q̃ãiudex. auk. q ſemel. dũ facit differẽtiã inter edictũ, & vocẽ præconiã. & videt ſentire Spe. in ti. de noto. cri. §. ſequit de manifeſto in princ. Venio ad
3 queſtiones, & aſſumo † primo q. poſitam
h in fi. gl. magnæ, an teſtm̃ nũcupatiuũ[h] ꝓbet per inſtrumẽtum, in quo ſunt ſcripti ſeptẽ teſtes. Dñi, iſta queſtio fuit inter Io. & Azo. diſputata in l. fi. C. de fideicom. tñ vt dicã vnũ verbũ, faciam vnã rationem pro, et aliã cõtra, et probatur primò: quia inſtrumentũ publicũ facit fidem, & probat: vt l. fi. C. arbi. tute. & l. cũ precibus. C. de proba. In contrariũ: quia inſtrumentũ æquiualet dicto duorũ teſtiũ: vt l. in exercẽ. lis. C. de fide inſtr. ſed teſtamẽtũ nõ poteſt probari per duos teſtes: ergo &c. Gl. hic & vbiq; tenet opi. Ioã. de conſuetudine, ſcilicet ꝙ per tale inſtrumentum probetur teſtamentum: de rigore iuris tenet opi. Azo. Dy. verò dicit ꝙ opinio Ioã. eſt vera, etiam de rigore: quia video ꝙ in caſibus, in quibus quinq; teſtes requirunt: tũc ille actus põt probari per publicũ in-d ſtrumẽtũ: vt l. fi. & auk. ibi poſita. C. ſi cerpe. Et pro hoc l. teſtium. C. de teſti. Et pro hoc videbitis no. in l. ij. circa princ. j. quẽ-c
4 admo. teſta. aper. † Ad rationẽ Azo. reſpondeo aliter cũ ſit reſponſum, vt tollam illud quod dictũ eſt in l. in exercẽdis. & fa-f teor ꝙ inſtrumentũ æquiualet dicto duorum teſtiũ: quia duo probãtes contrariũ, efficiunt vt inſtrumento nõ ſtetur, etiam ſi mille eſſent ibi ſcripti: ſed nullo probãte cõtrariũ, tot teſtibus æquiualet inſtru-g mentũ, quot ibi ſunt ſcripti. Ita ſentit Inno. in c. cũ Io. extra, de fide inſtru. facit qd dicã j. quẽ admo. teſt. aperi. l. j. in fi. Quæro, & redeo ad primã quæſtionẽ gl. Pone
5 † ꝙ in inſtrumento publico facto coram duobus vel tribus teſtibus cõtinet ꝙ Titius fecit teſtamẽtũ corã ſeptẽ teſtibus: an per hoc teſtamẽtũ probet? Quidã ꝓ, qdã cõtra: vt in gl. quã vide, quæ incipit, aliter

de cõfeſ. & in l. data. C. qui accuſa. per Bar. in l. de minore. §. tormenta. in l. Labeo. de ſuppelle. lega. Bar. in l. pretia rerũ. ad l. Falc. & in l. ij. & in l. ſi quos. C. de reſcin. ven. Sed an teſtis in re perceptibili viſu & auditu debeat reddere rationẽ per vtrũq; ſenſum, videt ꝙ ſic, per tex. & ibi no, doc. in c. ij. de cõſue. et licet cautius eſſet ſi ꝓ vtrunq; ſenſum deponeret: tũ ſufficit ſi deponat ꝓ ſenſum viſus: quia ille eſt generalis ad oẽs ſenſus: vt no. gl. iij. q. ix. c. teſtes. & ꝓ Cy. in d. l. teſtiũ. De quo etiã vide in d. c. cum cãm. de teſti. Et ad iſtud & etiã ad illud qd ſ. dixi ſecũdũ Bart. in l. fi. C. de peri. nom. vide no. per d. Ant. & doc. in c. tã literis. de teſti. & Spe. in tit. de teſte. §. j. ver. itẽ qd nõ perhibet. Cy. in l. teſtiũ. C. de teſtib. & glo. ij. q. ix. ca. teſtes. Archi. in c. hoc videtur. xxij. q. v. & quod legitur & not. in c. præterea. de teſti. & in materia qualiter deponant teſtes in cauſa ſciẽtiæ, vltra prædicta vide Bal. etiã in l. cõuenti culã. de cpi. & cle. & quod no. ad prædicta Ro. in l. admonendi. in prin. iiij. charta de iureiu. Et adde quæ no. Bar. ĩ l. j. ſi cer. pet. Sufficit enim, vt ibi dixit ipſe, cauſam pſumptiuè cõcludere. Et adde quod no. per doc. maximè Salic. in l. actor. C. de proba. et dicit Bar. in l. ij. in iij. colũ. C. qũ fiſcus vel priua. ꝙ modus deponẽdi ironicè nõ eſt tutus in teſte. Vide glo. ibi. & ad illud qd ſ. dixi ſecũdũ Bart. ſi teſtis dicat, ſcio quia tetigi cũ manibus: vel dixit ꝙ vidit rẽ quã audiuit: vide Bald. in d. l. ſolam. in vij. q. & in d. l. teſtium. in vj. col. eo. ti. de teſti. in ij. q. & ibi etiã in iij. q. dixit ꝙ teſtis qui dixit, ſcio, quia percepi per ſenſum corporis: non valet. Ad idem ſi dicat: ſcio quia tetigi quia tactus eſt cõformis ad omnes ſenſus corporis, niſi res eſſet propriè tangibilis. vt durum vel molle.

✠ POMATES.

¶ Ego dixi. Vide Alexã. conſil. ciiij. in iij. col. iiij. volu.

✠ POMATES.

¶ Opp. Vide Bar. cõſi. xlvj. in antepe. col. in j. volu.

✠ POMATES.

¶ Colligitur differẽtia. Vide Panor. cõſi. xij. in iij. col. ij. vo. Felt. c. tertio loco. in iij. col. de proba.

g ¶ Et an notoriũ poſſit trãſire circa negotiationem, vide not. per do. Anto. in c. veſtra. de cohabi. cle. & mulierum.

h ¶ An teſtamẽtũ nũcupatiuum. An teſtamentũ nũcupatiuum probetur per inſtrumentum, adde quod dixi poſt doc. in l. j. C. eodem.

a ¶ Nõ probet. Aduertẽtũ, quia ſaltẽ videt q̃ ſemiplenẽ ,pbent, vt habes elegãter no. p Bar. in l. admonẽdi de iurei. in x. col. vbi vult, q̃ duo teſtes ,pbãtes teſtamẽtũ, faciũt ſemiplenũ ,pbationẽ. & vide oĩno Cy. & Bal. ĩ l. fi. C. de fideic.

b ✠ POMATES. ¶ Poſſet intelligi de alia. Vide Ale. cõſ. cv. ĩ. ij. col. ij. vol.

c ¶ Vt in glo. Item ſequitur Bal. in c. j. in fi. de cõtrouer. inter me & dũm. & refert etiã Cy. in l. ij. C. de erro. aduo. Et ,pro Bar. eſt glo. no. reprobata cũ in l. j. de itine. actuq̃ priuato. Et ad de quod in criminali bus fauore abſolutio nis magis ſtat duobus teſtib⁹ negãtib⁹ quã duobus affirmãtibus. gloſſ. eſt ſingu. lxxxj. di. c. clerici ſecundũ Bal. in l. data. in xx. col. qui acc. & vide de materia per Imol. in l. inter pares. de re iudic. Et adde Bald. in l. actor. C. de proba. & in l. cũ hi. §. j. de tranſact. Adde qd habetur in c. cùm in tua. de teſti. Itẽ illa regula habet locũ, qũ affirmatiua eſt probata: vt probat in c. ad noſtrã. de ,pba. & ibi declarat Petr. de Ancha. Et de hoc an plus credat duob⁹ affirmantibus q̃ mille negãtibus, vide etiã Bal. ĩ. l. j. C. de ho. poſ. ſecũdũ tabu. et Inno. in c. ſuper hoc. de tẽpo. ord. & in c. qd per nouale. de verb. ſign. per Bar. in l. j. in prin cip. de ven. inſpi.

d ✠ POMATES. ¶ Hæc lex. Ad hanc queſt. facit qd voluit Alex. conſil. clvj. in v. volu. Iaſ. l. interpo ſitas. C. de tranſac. Et de hac q. vide Alexã. cõſ. lxxxv. in antepe. col. ij. vol. Et cõſ. cvj. aliãs cviij. in j. volu.

e ¶ Præſentes. Adde tu & no. modũ probandi negatiuam: de quo etiã per Frãci. de Are. & in c. cùm cauſam. extra de teſti. & ibi plenè per eum, & per Lanfran. in c. quoniã cõtra falſam. in prin. col. ij. & ſeq. extra, de proba. Et vide etiam Barba. in cõſi. iij. col. ix. in ij. volum.

f ✠ POMATES. ¶ Facit ad quæſtionem. Vide Bart. l. quẽ hæredi. ff. de reb. dub. & l. fi. C. de fideicom.

f ✠ P. PAV. P. ¶ Ad quæſtionẽ. Vide latè Soci. in l. ſi ita ſcripſero. hic alle.

g ✠ POMATES. ¶ Si teſtator. Vide Alex. conſi. xij. in j. & ij. col. in j. vol. Ro. cõſi. cccvj. in ij. dubio.

h ¶ An valeat. Vide gl. & doc. ibi in dicta l. iubemus. & Cy. ibi. Pro quibus facit gl. in l. mulier quę. ſecũdũ Ang. & Imo. ibi, nõ eſt alibi. de verb. obl. licèt loquatur in ſtipulatione. facit l. aſſe toto. de hæred. inſti. l. inſtitutio talis. de cõdi. inſti. & l. ſi ita ſcripſero. cum ibi no. p Bart. de cõdi. & demõ. facit l. Pamphilo. §. propoſitũ. de leg. iij. & ibi. Bal. & qd dictũ teſtiũ valeat tenet etiã Bal. in d. l. iubemus. & Spec. & Ioan. And. in tit. de teſta. §. j. verſi. qd ſi is. vbi hoc tenet in eo teſtatore qui bonã memoriã, & ĩtellectũ haberet; & ita refert plures antiquos tenuiſſe p d. §. ,ppoſitum & per l. nemo. ff. de hære. inſti. & dixit iſtã opi. ſibi placere: & ſic opi. hæc videt cõmunis: cũ qua cõcordat Bar. hic, & Ang. clare in l. in fraudẽ. §. j. ff. de teſta. mili. & no. p docto. ĩ c. cũ tibi. de teſt. Pro iſta opin. eſt optim⁹ tex. ĩ l. qũ indignũ. de teſta. ibi, dũ dicit, momẽta verborũ, q̃ forte ſemĩ cis, & c. ãũcta gl. ibi in verbo, ſeminecis. quã Ang. ibi dicit nõ eſſe alibi. & p illũ text. cũ gl. dicit Ange. ibi probari ſingulariter q̃ ſemimortu⁹, ſicut eſt ille, q̃ habet linguã groſſam & balbutiẽtem, q̃ in extremis laborat, nõ impedit cõdere teſtũ, dũmodo ſanã habeat mẽtẽ. Pro quo ẽt allegat dictã l. iubem⁹. Et ita ẽt dicit Ange. & Moder. ibi, & vidi ſemel eſſe oppoſitũ contra vnũ teſtũ. q̃ nõ valeret: quia nõ ,ppria volũtate teſtatoris, ſed ad interrogationẽ notariũ conditum ſuit. De quo etiam ibi ponit bar. et doc. Adde poſt apoſtillã qd idem tenuit Bal. conſil. x. iiij. vol. ſi teſtator poteſt articulatè loq. Idẽ vo luit Ro. cõſi. cccvj. cũ limitatio. ſcdm ipſũ Io. An. in addi. Spe. in ti. de teſt. §. j. ſ additio. quę incipit, Pile⁹ cui in pſonã vxoris accidit iſte caſus. Niſi forſan aliqs de teſtatoris volũtate informatus. vel forſan meditatus ipſo quã prudenter illi agendũ eſſet, fecerit ſcribi teſtamentũ, ſecũdũ quod ipſe voluit, quo ſcripto notarius legit inſtitutio nẽ hæredis teſtatori, qui ſic reſpõdit: tunc emẽ hæc inſtitutio cenſet inualida, eò quia iſte modus teſtãdi nõ eſt inuentus à iure, & ſic ſuperſtitio improba eſt illud inuenire, vt de tranſa. c. ij. ver. & quod nõ eſt. ij. q. v. c. conſuluiſti. Et inquantũ Bart. hic tractat, an relicta in teſtamento poſsint in codicillis reuocari, vide omnino Rom. cõſil. clxxix.

i ¶ Si qd. Et vide qd hic dicunt doc. vide Dñi. in c. j. de ſum. trib. vj. & vide quę dixi plenè in rub. de fide inſtru. & vide cõſ. Lu. Ro. xliij. inci. ſup eo quod quærit. vbi ſi iudex poſt latã ſententiã addit cauſam, vtrum faciat propter hoc nouã ſniam: dicit ibi diſtinguendo, an per viam declaratur ius. vide ibi, & vide de Lud. Ro. in conſil. lxiij. Andre. Barba.

k ✠ POMATES. ¶ Si quid poſt. Ad iſtũ text. vide Panor. cõſ. lxvij. in iij. col. ii. vol. vbi declarat Fel. c. fi. ĩ vlt. co. de excep.

l ¶ Si qd poſt. Sed qd ſi poſt lectũ teſtamentũ vult rogare teſtes quos nõ rogauit: vide no. in l. ſi. in pe. col. C. de fideicõ. & no. q̃ iſte tex. ,pcedit etiã qũ declaratio fieret ex ſteruallo. Ita voluit Bart. ĩ l. petẽs. ĩ ij. lec. C. de pac.

l ✠ POMATES. ¶ Quæro vtrũ. Vide aliqd per Alex. cõſi. xxx. ĩ iiij. vol.

m ✠ P. PAV. P. ¶ An poſsit reuocari. vide Bartol. & Iaſ. in l. ſi ita ſcriptum. ff. de legatis primo.

1 *In probanda reuocatione legati tacita ob inimicitiam, vel aliam cauſam, requiruntur quinq; teſtes.*

4 *In voluntate declaratoria quot teſtes requiruntur.*

5 *Legatum quantitate non expreſſa de dote, & ad uiam reficiendam ſictum ualet.*

6 *Iudex quando declarare poſſit eius ſententiam.*

7 *Quando teſtes declarant eius dictum obſcurum, quod non requiratur iuramentum.*

i Si quid poſt. [1] In mutando vel addendo requiritur † eadem ſolẽnitas, quæ in cõſtituendo: ſecus ĩ declarãdo. h. d. & eſt notabilis caſus. Oppo. & videt quod ſine ſolẽnitate põt mutare: vt l. ſi ita ſit ſcriptũ. ℣. de lega. j. Solu. Ante teſtamentũ perfectum poteſt, vt ibi

k poſt[k] non, vt hic. Opponitur Inſti. de adempti. leg. §. j. ibi relicta in teſtamẽto poſſunt adimi in codicillis: & ſic non requiritur tanta ſolẽnitas. Soluit Ioan. An. quòd hoc intelligitur circa inſtitutionẽ hæredis. Pla. intelligebat contrarium, quando relicta in codicillis primis adimebantur in codicillis ſecundis. Opin. Ioan. videtur verior, vt. ℣. dicam. Vltimò oppo. de l. alũ

2 næ. §. j. ℣. de adi. leg. Solue vt gl. † Quæro

l vtrum[l] legata relicta in teſtamento poſſint in codicillis reuocari. Pla. quòd non, per hanc legẽ. Ioan. tenet cõtrarium per multas rationes: maximè quia legata poſſunt reuocari tacita volũtate: ergo &c. qd dic vt in gl. Dy. videtur tenere opi. Placẽ. Quod enim dicitur q̃ legatũ poteſt reuocari voluntate tacita, intellige ſi illa volũtas plenè & ſolẽniter probetur. qd multũ nota. Requiritur enim ſecundũ Dy. numerus † quinq; teſtium, vel ſeptẽ ad probandas inimicitias, per quas inducat tacita reuocatio, vel aliquid ſimile. Quod dicitur de expreſſa voluntate facta in codicillis, dicit Dyn. Aut codicilli præceſſerunt teſtamentum: & tunc per ſequens teſtamẽtum ſunt reuocati, & de his nõ quæritur. Vel ſunt confirmati: & procedit opi. Placen. Item ſi codicilli ſequuntur, quia videtur tacitè confirmati. l. ante tabulas. de iure codicillo. & quod ibi nota. Mihi videtur quòd inter Ioan. & Placen. fuit diſputatio de caſu legis. Nam non eſt dubium quòd relicta in teſtamento per voluntatem minus ſolennem poſſunt reuocari, vt ope exceptionis non debeãtur: vt l. militis codicillis. §. veteranus. ℣. de teſtamẽ. mili. Sed dubium eſt, an poſsint reuoca-

m ri[m] vt ipſo iure non debeantur. Et ad hoc tendit opin. Placen. videtur enim quòd relicta in teſtamento non poſsint adimi per codicillos ipſo iure, niſi ſint expreſsè confirmati. Quod videtur tenere gloſſ. in l. ſi ita ſit aſſcriptum. ℣. de leg. j. in eo qd dicit, ope exceptionis, contrarium tenet gloſ. in l. fideicommiſſum. C. de fideicom. Et iſta eſt vera: quia quantum ad legata codicillus eſt ſolennis voluntas: vt Inſti.

1 ☞ *Eadem ſolennitas requiritur in mutando actum, uel illi addendo, quæ requiritur in conſtituendo.*

2 *Legata facta ĩ teſtamẽto q̃ poſſit in codicillis reuocari.*

i ✠ POMATES. ¶ Hic dicit. Vide Bar. l. j. §. ij. ſi filius fami. de leg. iij.

b ¶ Quero. Adde tex xtũ & ibi p Bar. ĩ l. nuptiæ. la ij. §. de ritu nup. Et quid in re red integranda, vide Bart. in l. chirographis. de admini. tuto. Et adde quæ not. Bar. ĩ l. j. ad ſ. de leg. iij. et vide ẽt Bar. ĩ ſimili in l. ij. ĩ prin. ĩ antepe. col. de vulg. & pup. & ibi hẽs q̃ũo declaret, et an ex dictis añ actũ p teſtatorẽ, vel p⁹ actũ.

c ✠ POMATES. ¶ In volũtate declaratoria. vide alexan. cõſi. xcviij. in iiij. col. iiij. vol. Fel. in c. paſtoralis. ĩ x. col. de excep. Alexan. conſil. c. in ij. colũ. iiij. vol. Barba. conſil. xix. in ij. volu.

d ✠ P. PAV. P. ¶ Ad cõcordiam. Illud quod dicit hic, q̃ nõ requirit illa ſolẽnitas in declaratione actus q̃ in cõfeſsiõe, limita vt per Ioan. de Anan. conſilio. lxxxiiij. poſt prin.

e ✠ POMATES. ¶ An poſsit iudex. vide Aret. ſ l. Gallus. §. etiã. ſi parẽtes. ff. de liberis et poſthu. aliqd per Rom. conſil. xlv.

e ✠ P. PAV. P. ¶ An poſsit iudex. Circa iſtã materiam q̃ qui declarat nihil de nouo inducit, vide Roma. cõſi. lxv. col. j. vbi fortius dicit qd iſta declaratio trahet retro. vide Rom. cõſi. cccclxxxij. vide oĩno de materia declarationũ Felin. in c. cum olim. col. iij. de re iud. & i ca. licet cauſam. col. xij. de probat. vbi ponit an poſt terminum poſsit declarari probatio facta in termino, & q̃ iudex poſſit declarare ſuã ſententiã, ſecus in arbitratore. vide Com. cõſi. cxliij. in prin. Nunquid autẽ quãdo teſtis declarat dictũ ſuum requiratur citatio partis, vide Felyn. in c. ij. col. iiij. de teſta. vide etiã Felyn. in c. per tuas. ad fin. de teſtib⁹.

f ✠ POMATES. ¶ Iſte §. Vide Barba. cõſi. xviij. in xix. col. in j. volum. Feli. in c. per tuas. ĩ vlti. col. de proba. aliãs de teſtib.

g ¶ Quòd nõ. Et idem tenet Bal. per illũ tex. in auẽ. hoc ſacramentũ hodie. C. de iura. calũ. & Bal. in l. fi. C. de teſtibus. dicit tamen ibi Bal. q̃ ſec⁹ eſt q̃ũ iterũ examinaret teſtis ad alium finẽ q̃ ad declarãdum dictũ ambiguũ: quia tunc deberet iterũ iurare, dato q̃ ſit examinatus ſup eo, ſuper quo aliàs iuratus depoſuerat. Exẽplũ patet in caſu dictę l. fi. C. de teſti. Et ad hoc allegat iſtũ tex. p quo ẽt adde gl. ĩ l. p hãc. ĩ gl. fi. de tempor. app. & ibi Bal. ĩ viij. qõ. Et facit tex. in c. fraternitatis. in fin. de teſti. Et vide de hac materia quę dixi in l. qui bona. §. ſi qs ſtipulatus. de dam. infec. & de materia q̃ Spe. ĩ tit. de teſte. §. j. ĩ iiij. char. ĩ verſi. itẽ q̃ teſtis.

h ✠ POMATES. ¶ In teſtamentis. Adde q̃ ſufficit q̃ certioret incõtinẽti poſt. Vide Bar. l. fi. C. de fideicõ. Et amplia hoc dictũ Bar. vt ,pcedat ẽt de iure Canoni. in teſtamẽtis nõ conditis ad pias cauſas. Ita Alex. cõſi. lxx. in vlti. col. ij. vol. Et ibi tãgit qd ſi ad pias cãs, & quod ẽt ad pias cauſas requirat q̃ ſint rogati ore proprio, vide Bar. conſil. xxxij. in vij. & viij. col. j. volu.

i ✠ POMATES. ¶ Debent eſſe. vide Barba. conſi. xxxij. in v. col. j. volu. Alex. conſi. xcvij. in ij. col. ij. volu.

k ✠ POMATES. ¶ Si in teſtamẽto. Vide Alex. cõſi. lxx. in vlti. col. ij. vol. Are. cõſi. xiij. in iiij. col. pro opi. Bar. hæc eſt cõis ſecũdũ Alex. cõſi. lxxix. aliàs xxxix. ĩ vlt. col. ij. vo. aliqd cõſ. xxxij. in iij. colũ. & ſeq. in primo vol. Et nunqd ſi velit ,pbare rogatũ teſtiũ, poſsit ,pbare p duos teſtes, vide Alexã. q̃ ſic, l. ij. in pe. col. C. de bon. poſſ. ſecũdũ tab.

¶ In teſtamẽtis. Puto q̃ ſic. Adde tũ q̃ illud qd dicit, teſtes ĩ teſtamẽto debere eſſe rogatos, eſt verũ in teſtõ in ſcriptis: ſecus in nũcupatiuo: vt no. gl. iiij. q. ix. c. de his. in glo. plures.

m ✠ POMATES. ¶ Quid ſi in teſtamẽto. Vide eũdẽ Alexã. cõſi. cxxv. in j. dubio.

n ✠ P. PAV. P. ¶ Vno. Quid aũt ſi in teſtamento deficit ſolẽnitas, vt numer⁹ teſtiũ, an talis diſpoſitio valebit in vim cõtractus, vide Alex. in cõſi. cliij. ad fi. vo. ij. Itẽ q̃ cõtractus factus ĩ teſtamẽto ſit re uocabilis: vide Paul. de caſ. cõſ. ccxlj. Itẽ q̃ poſsit ,pbari p duos teſtes, vide Iaſ. in l. ij. col. iiij. C. de bo. poſ. ſecũdũ tab. Itẽ an teſtamẽtũ poſsit dici contractus, vide Iaſ. in l. teſtamẽtũ. col. j. C. de teſta. Itẽ de materia, an in teſtamẽto poſſit cõtractus celebrari: vide Iaſ. in l. cũ antiquitas. colũ. ij. C. de teſta. Itẽ q̃ teſtamentum numeretur inter contractus, eſt tex. in l. eadem. in prin. ff. de duobus reis. & gl. in c. j. §. itẽ ſacramẽta. in verbo, ſuper cõtractibus. circa mediũ, de pace iura. ſtr. in vſibus feud. & Iaſ. in d. l. teſtamentum.

o ¶ Vno. An valeat. Vide Bar. in l. ſi qs in prin. teſta. de leg. iij.

p ¶ No. ergo. Etiã videt caſus fin. & nou⁹ in l. tã is. de do. cauſa mor. & vide Ang. in l. cũ antiqtas. C. eo. & vide l. is cõſequẽter. §. j. fami. ercif. & vide tex. in l. vxorẽ. §. qui ſe. ℣. de fal. et l. ex ſnia. §. de teſta. tut. Bart. in l. cũ quis. §. codicillis. de le. iij. & vide Lap. in alleg. xiij. vbi pulchrè loquitur. & vide Lud. Ro. in l. ſtipulatio hoc mõ. in prin. de verb. obl. And. Barb.

q ✠ POMATES. ¶ No. ergo. Vide Roma. cõſ. clxx. inci. pro deciſione. aliàs clxxj. maximè in ij. colũ. & cõſi. cxcix. Barba. cõſi. xij. in vj. col. in ſi. j. volu. & cõſi. liiij. in j. col. in ij. vol. Ant. Pan. conſil. xxj. Et quot teſtes requirantur ad probationẽ ipſius contractus: dic q̃ duo tantũ, ſecundũ Alex. & Imo. in l. nemo põt. in j. co. ff. de le. j. Cepo. cautc. lxxvij. In contrario tamen videtur facere, q̃ iſti contractus facti in teſtamento ſapiũt naturam vltimarũ voluntatum. l. j. §. ſi quis ſub conditione. ff. vt lega. no. caue.

r ¶ Tene menti. Et hanc opi. tenuit Bar. in l. cum quis decedens in §. codicillis.

1 *Si in teſtamento dicitur, rogatis, & non additur, ad hoc, quòd ſufficiat.*

5 *Si dicatur, talibus præſentibus, & nõ dicitur, rogatis, q̃ non præſumuntur rogati: & ſic non ualet.*

6 *Notarius an præſumatur notarius.*

h In teſtamentis. [h] In † teſtõ debent eſſe teſtes

1 rogati, hoc eſt, certiorati: qa ad hoc ſunt adhibiti. h. d. Opp. C. de codici. l. fi. Solut. Aliud in codicillis vt ibi: aliud in teſtamẽtis, vt hic. Opp. de l. ad fidẽ. ℣. de teſtamen. Sol. Hic eſt de caſibus, in quib⁹ debẽt eſſe teſtes rogati: licet regulariter contra: vt in auẽ. rogati. C. de teſtamẽ. Quero, qualiter

2 † debẽt intelligi rogati: itellige ad hoc ſpecialiter adhibiti, vt hic: & l. nullũ. ℣. de diuor. Vlteri⁹ † no. q̃ teſtes debẽt eſſe[1] voca

3 ti & rogati ad hoc: ideo notariũ ſcribũt, teſtibus ad hoc vocatis & rogatis. Sed q̃ro,

4 † qd ſi dicit in teſtamẽto[k] teſtibus rogatis, nec addit, ad hoc, an ſufficiat. Puto q̃

l ſic[l]: vt l. ij. §. homines. ℣. vi bono. rapt. vbi coadunati in dubio pſumunt. Ad hoc facit ℣. ad Macedo. l. ſed Iul. §. proinde. Dicã ℣. de verb. obli. l. ſciẽdũ. Quæro, † quid

m ſi in teſtamento[m] dicit, talibus præſentibus: nec fuit adiectũ, vocatis vel rogatis. Dicit Dy. q̃ nõ valet: qa nõ præſumũtur rogati: qa eſt ſolẽnitas extrinſeca, quę nõ præſumit: vt l. quæcunq; in fi. ℣. de publica. hoc tenet Cy. in l. hac conſultiſsima. C. eo. & Spe. de teſte. §. j. verſi. ſed qd in pdictis. & verſi. ſeq. Quidã tñ habẽt additiones Dy. in l. ſciẽdũ. de verb. obl. vbi videt tenere cõtrariũ: ſed qd hic dicit, veri⁹ eſt,

6 vt dixi in d. l. ſciẽdũ. † Sed qd in notario ſi nõ ſcribit in inſtrõ ſe fuiſſe rogatũ: Quidã præſumũt ſe fuiſſe rogatũ, vt in auẽ. de tabel. §. nos aũt. & ibi no. Inn. videt tenere cõtrariũ extra, de fide iſtru. c. ij. & Spe. recitat eum, licet non alleget in titu. de inſtru. edi. §. j. ver. & no. & determinauit cõtrarium per iura noſtra, vt dixi plenè in l. ſciendum. ℣. de verbo. obliga.

1 ☞ *An in teſtamento poſſit fieri contractus, & quilibet alius actus transiens in formam contractus.*

n Vno. [n] Vno cõtextu debet fieri teſtamentũ. h. d. Oppo. C. eo. l. caſus. & l. cũ antiquitas. Solu. Fallit ibi propter neceſsitatẽ naturæ. Opp. C. eo. l. teſtamentum. Sol. ibi abundans cautela nõ nocet. Quæro, quid ſi ſint actus alieni à teſtamẽto, vt puta, dicit: dono vel vendo tibi talẽ rem pro centum, & tu conſentis: an va-

o leat: [o] Gloſ. dicit q̃ ſic: vt l. aſsignare. ℣. de

p aſsigna. lib. Not. [p] ergo [o] q̃ in teſtamento

q põt fieri † contractus, & quilibet act⁹ qui

r transit in formam contractus. Hoc tenet Dy. in c. quod ſemel placuit. extra, de regulis iuris. lib. vj. & Cy. in l. cùm antiquitas. C. eo. tene menti[r] hanc gloſſam.

1 ☞ *Qualiter capitulari debeat cõtra teſtẽ ĩ reprobãdo ipſum q̃ tẽpore cõfecti inſtrumẽti nõ poſſet eſſe teſtis.*

de leg.iij. Et hæc eſt opi.cõmunis,quãuts aliud teſtari,& aliud cõtrahere ſit, per tex.in l.verba cõtraxerũt.de verb.ſig.Sed an reuocato teſtamẽto reuocetur cõtractus ꝯin quo vide Old.in cõſi.x.vbi dicit,quòd ſi cõtractus fuit purus,non reuocatur:ſi cõditionalis,ſic. Adde tamẽ text.vbi vide vnã gloſ.in l. etiam ſi.ff.de inoffi.teſtamẽ.vbi eſt caſus ꝯ rupto teſtamento donatio cauſa mortis facta in eo nõ rumpitur. Sed de iſta materia vide bonum tex.in l.ex ſentẽtia.de teſta.tute.& in l.poſt legatũ.§.qui mortis. ff.de hiſqui.vt indig. & quod not.Lap.allegatione xxxiij. Et adde quod Bald.in l. auia.C.de iure dotiũ. dicit no.per illũ text. ꝯ aditio hęreditatis, quæ eſt actus ĩter viuos,põt fieri in teſtamẽto:& ſubdit,quòd ſi teſtamẽtũ illd poſt ea reuocaretur à teſtatore, nihilominus firma maneret illa aditio.Et vide Roma.in conſi.cc. Adde Oldr. conſi.cxiiij.& Rom. conſil.clxx.Bal.conſil.cclxj.volumi.

a ✠ P. PAV. P. ¶ Opp.C.vide Alex. cõſi.xxiiij. col.penul. verſicul.præterea nõ ſufficit.volum.ij.

b ✠ POMATES. ¶ Nam qñ excipis. vide Alex.cõſi.clij.in ver.ij.rñ.in v.volum.

c ¶ Debes dicere.not. modũ formãdi exceptionẽ cõtrà teſtes in teſtamẽto deſcriptos. Facit qd not.Bald.in l.ij. C.de ſenten. & in l.j.in ij.colũ.C.de teſti.vbi per Bartol.

d ¶ Perficere. Adde Bar.in l.ſi quis ex argentariis.§.j.de edẽd.

e ✠ P. PAV. P. ¶ Cõditio teſtis. An inſpiciat tẽpus quo deponit,vide quæ habes in l.ſi quis teſtib. C.de teſta. Iaſo.in l.j. in ij.chart. C.de teſta. Alex.cõſil.xxiiij.col. penult. ver. præterea non ſufficit.volu.ij.

f ¶ Pupillari ætate. Vtrum pubes poſsit reddere teſtimonium de eo quod vidit ꝯ pupillari ætate, vide in Spe.de teſte.ĩ ver.ſed nũquid. Et quæ ætas requiraĩ, vide iiij. q. ij.in prin.Et hæc iura limita nõ ꝓcedere ad pias cauſas ſecũdùm Bal.in l.j.in ij. col.de ſacroſan.eccle. Adde Roma.conſil.clxxvj.

g ¶ Quero, aliqs. Et vi de gl.i. c.cũ nobis.de p̃ſcri.& q̃ ibi dixi.& vide Ludo. Ro.in cõſil.clvij. Andr.Barb.

h ¶ Vt ĩ Spe. Adde Io. An.in c.factũ legitimè.ĩ mercu.& Paul. de Leaza.in cõmẽto c.teſtimoniũ.de teſti. & Bal.no.loquẽtem in c.j.quot teſtes ſint neceſſariĩ.in vſi.feu. Dixi ĩ l.j.§.ſi ſeruus. de quæſtio.

i ¶ Si ab ipſo. Vide Bal.in prœmio Codicis,in ij.colũ.& q̃ ibi dixi. Et adde Io.fabr. Inſtit.eo.§.poſſunt.q̃ tenet indiſtinctè ĩ teſtamento quòd poſsit alieno annulo ſignari:& de hoc non facta mentione: in alijs verò actibus tenet opi.Bart.Dixi in l.ſi vnus.C.eodem.

k ✠ POMATES. ¶ Spec.dicit. Vide Io. Fabr.in §.poſſunt. Inſti.de teſta. Salĩ.& Alexã.in l.ſi vnus.C.eo. Alex.in rub.ff.fol.matr.in iiij.colum.

l ¶ Si quis. Et vide quæ remiſi ad Bar.in prima conſtitutione digeſtorum,in princ. Andre. Barba.

m ✠ POMATES. ¶ No.arg. Vide Ale. in rubr.ff.de no.oper. nun.in v. col. vbi dicit,ꝯ eſt cõmunis.

n ¶ Quòd ſi notarius. Si notarius nõ apponit ſignũ ſuum.vide Bart.in prœ.digeſtorũ. & q̃d dixi ĩ l.eos. in prin.j.de ſol. & iõ dicit ꝯ imbreuiaturæ nõ probẽt:qa non eſt ibi ſubſcriptio,& ſignũ:vt not.Iaco.de Aret.In l. cõtract.C. de fide inſtru.& facit qd dicit hic.& extra de fide inſtr.in c. cùm Pe. tabellio.& C.de tabu.l.generali.qd ĩſtrumentũ debet habere ſuas ꝓprietates.

o ✠ POMATES. ¶ Vltimò not. Vide Bar. & Alex.ĩ l.q̃ dotis.in vlti.col.ff.ſolu. mat.Cardina.conſil. cxxxiij.in ij.col.

p ¶ Sigillo ſigillauit. Et an ſigillũ,pbet,vide latè no.p Bar.ĩ l.ſi ꝓcurator. ff. de proc. per Gul. de Cune. & Bal.in l.ſi qua p calũniã.de epiſ.& cle. per Spec.in ti.de ꝓbat.§. fina.verſi.x. p Cano. plenè in c.poſt ceſsionẽ.de ꝓbat.& in c.ij. aliàs j.de fide inſtr.& ibi latè p do. Abb.& Bal.ĩ l.j.ad fi.de ꝓcu. & Bal.poſt gl.in l.pacta nouiſsima. C.de pac. & Bal.in extrauag.de ꝓra.Cõſtan. in ver.ſigillo.aliquid p Bar.in l.j.§. ſi quis ne get.ff. quẽadmodũ teſta.ape. & Bal.ĩ rub. C.de fide inſtr.in viij. & antepe.col.p Imo. in l.ſi marito.§. ſi voluntate.ſolu. mat.per Ang.in repe.l.ſciẽdũ. ĩ xij. & xj.col.de ver. obl.& Io.fa.in §.poſſunt. Inſtit.de teſt.& hanc q.Bart.hic tetigit Bal.in l.ij.C. de rebus alie. non alie.ſed Bal.in prœ.digeſtorũ dicit ꝯ non ſufficit ſigillum abſq; ſubſcriptione. & ſic contrariatur Bal.puto eorũ dicta ſic concordari debere, nec aliter colligi poteſt ex verbis eorũ:nã aut apparet ſigillũ fuiſſe impreſſum: vt puta à Titio: & certè Titius p ſuã ſigillationẽ bene videtur cõſentire & approbare: ſi aũt cõſtat de ſigillo, nec aliter cõſtat ꝯ ipſe Titi⁹ ſigillauerit: certè niſi appareat ſubſcriptio vna cũ ſigillo,nõ videt approbaſſe nec cõſenſiſſe. Et ita loquit Bar.in dictoprœmio Digeſtorum.& vide Bal.in l. ĩ bonæ fidei. de iureiuran.

inter

interdictũ,& quo ad eorũ facilẽ ſeparationẽ. Nã qui deſtinati ſunt ad ſeparationẽ habenẽ pro ſeparatis.Oppo.ſ.pro ſocio.l. nã ſocius.Sol.hic in cohærẽtibus:ibi in ſeparatis.quod not.

1 ☞ Si uno die apocha ſcribitur,alio ſigillatur,& alio ſubſcribitur,dies ſubſcriptionis attenditur.

a ¶ SI teſtamentũ. [a] Si teſtm̃ reſtauretur, ſufficiũt noua ſigilla cũ ſubſcriptionib⁹ primis.h.d.Opp.ſ.l.proxi.§.ſi qs ex teſtib⁹.vbi requiriĩ ꝯ ſignẽt,et ſubſcribãt.Sol.ibi loquit in teſtõ cui nunq̃ fuit facta ſubſcriptio:hic in teſtõ qd ſemel fuit,& factũ poſtea reſiciĩ.Et ſic no.ꝯ ſubſcriptio trahiĩ ad tp̃s quo qs ſigillat. & hoc

b fortè gl.voluit dicere ꝯ faciliⁿ renaſciĩ res, [b] q̃ naſcaĩ de no-

1 uo.Et no.id † quod dixi,quod prodeſſe põt ad multa.¶ Si enim quis ſcribit ſchedulã vel apodiſſam,& ſigillat: poſtea alio die ſe ſubſcribit:dicit ne verum? Certè ſic. omnia enim referũtur ad iſtum actum qui vltimò geritur.

c ¶ VNum teſtamentũ. [c] Vnũ teſtm̃ põt publicari in pluribus charatis.h.d.Ex hac lege patet ꝯ teſtamentum eſt quid intellectuale:vt no.ſ.eo.l.j.quod dic vt ibi.

1 ☞ §.ex imperfecto.in l.hac conſultiſsima.ꝯ non habeat locum in teſtamento imperfecto ratione voluntatis.

2 Voluntas perfecta dicitur,quãdo teſtator habuit totã ſuam uoluntatẽ pro declarata.

3 Inſtrumentum in prothocollo ſi reperitur imperfectum,uel appareat ꝯ notarius nolebat plus ſubſcribere,quod non faciat fidem.

4 Si teſtator ſcripſit totam eius uoluntatem in ſchedula, non tamen eam publicauit,ꝯ ualeat inter liberos,non inter extraneos.

5 Et an ex tali uoluntate imperfecta debeantur legata & fideicommiſſa.

6 Si inſtituendi non nominati in teſtamento erant incapaces,teſtamentum non ualeat.

d ¶ SI quis cũ teſtamen. [d] Ex teſtõ non completo nil debeĩ. h. d. Opp.& videĩ ꝯ teſtamentũ valeat in perſonis nominatis:vt C.eo.l.iubemus.Gl.dat plures ſolutiones. Vna eſt ꝯ

e hic nõ potuit plures nominare:ibi noluit.Iſtã tenet [e] Ia.de are. quia ex eo qd noluit,videtur ꝓnonere finẽ teſtamẽto ſua vo-

f luntate:arg.l.qd in rerũ.§.ij.ĩ.de leg.j.Sed iſta ſol. [f] eſt vera in ſe,vt patet ex ſi.legis tñ quantũ ad legẽ cõtrariã nõ videĩ ſufficiẽs:quia ibi nolebat nominare alios,tñ ſolẽnitatẽ nõ ſeruauit.Secũda ſol.eſt:hic omiſit ſubſtãtiã:ibi inſtitutionẽ.Iſta reprobaĩ ibi in ſi.Tertiã ſolut.dat ibi gl.quã Dy. format hic:qa ibi cõſtabat ꝯ alios nolebat nominare.hãc ſol.tenet Dy. Iſta nullã rationẽ videĩ habere in ſe,vt ſtatim videbitis. Vñ ſolu. vera eſt ꝯ hic cœpit facere teſtamẽtũ,& nõ ꝓfecit,vt dicit tex. In l.cõtraria cœpit,& ꝓfecit:tñ in parte hæredis non adhibuit debitã ſolẽnitatẽ vt hic:vñ nihil videĩ feciſſe q partẽ indiuiduĩ facit:vt l.furioſum.C.q teſta.facere poſ.ſed in l. iubemus. totũ perfecit.hoc tenẽt Mar.Sil.Iac.de are.Ia.de Ra.Ia.But.Cy.& oẽs.Opp.de l.hac cõſultiſsima.§.ex imꝑfecto.C.e.vbi valet teſtamẽtũ imperfectũ inter liberos.Sol.dicũt quidã ꝯ iſta diſpoſitio nõ erat inter liberos.Vel dicit gl.ibi expone ex imperfe-

1 cto,i.nõ ſolẽni.qd no.Tenet ergo gl.† ꝯ §. ex imperfecto. habet locũ in teſtamẽto imperfecto rõne ſolẽnitatis omiſſæ. Secus ſi ſit imperfectũ rõne volũtatis nõ cõpletę,vt hic iſtã tenet & probaĩ per d.l.furioſum.ibi dũ dicit,ꝓ nihilo. & tene mẽti ſemper.& colligiĩ ex gl.ibi,vel expone,i.nõ ſolẽni, &c.Quid aũt ſi,ſit imꝑfectũ rõne ꝓteritiõis. Tangã ĩ.ti.j.l.ſi filiⁿ q in ptã-

g te.Op.de l.in teſtõ. [g] ĩ.de fideicõ.lib.Rñ.eo.mõ:qa ibi in teſtõ imꝑfecto rõne omiſſæ ſolẽnitatis:hic verò rõne imꝑfectæ vo-

2 lũtatis erat imꝑfectũ.† Quæro,qñ dicaĩ volũtas,ſeu teſtamentum perfectum? Reſpon. quando tota volũtas fuit declarata: & teſtator habuit totam voluntatem ſuam pro declarata, ſicut dicimus in cõtractu, quando habetur pro perfecto & ab-

3 ſoluto:vt l.cõtractus.C. de fide inſtru.† Et per iſta dico [h] ſi re-

h periĩ inſtrumẽtũ ſeu prothocollũ notariĩ imꝑfectũ,& apparebat ꝯ volebat plus ſcribere,ꝯ tale inſtrumentũ nullã fidem

i facit [i]. Exemplũ reperiĩ ſic: Titius vẽdidit talẽ fundũ Seio pro pretio cẽtũ,his pactis appoſitis,videlicet nec reperiĩ plus. Certè nõ facit fidẽ:qa ipſe notarius nõ habet tale inſtrumẽtũ pro cõpleto & abſoluto,vt hic,& l.cõtractus.C.de fide inſtru.et ſ. de legi.l. inciuile.& qd ibi no. Nec obſtat qd dixi in l. Gallus. §.ij.ĩ.tit.j.qñ in prothocollo reperiĩ,&c.qa tũc cõſtat ꝯ notarius habuit illud prothocollũ pro cõpleto & abſoluto, nec in

a ✠ P. PAV. P. ¶ Si teſtm̃. Vide quæ habes ad Bar.in l.fideicommiſſa.§. quoties.ff.de leg.iij.& Ant.in cõſi.xvij.inci. Ieſu Chriſte xxvij.eſt aduertẽdũ.

b ¶ Renaſcitur res. Et ideo dicit Bal.in l.contractus.in iiij.col.C.de fide inſtru. ꝯ in inſtrumento debet apponi dies concluſionis pacis,non dies contractus.

c ¶ Vnũ teſtm̃. Facit ad pulchrè no.p Ang.& Imo.in l.eũ q in prin.de acq.hęr.

d ¶ Si qs. ibi: expone. Adde gl.in l.ſi.in ver. cõpletũ.C.fami.ercicĩ.

✠ POMATES. ¶ Iſtam tenet. Vide Paũ.c.j. de ſucceſ. ab inteſt.Bar. l. fideicõmiſſa.§.j.de le.iij. Ro. in repet. auth. ſimiliter. in xviij. ſpeciali, C.ad l.Falcĩ.

e ¶ Sed iſta ſol. Et vide Ioã. Mo.in conſil. xlj. pro eo quod hic habetur. And. Barb.

g ✠ POMATES. ¶ In teſtamẽto. Vide ibi p bar.q tenet contrarium.Ro. in auth. ſimil.

h ✠ POMATES. ¶ Per iſta dico. Vide Ant.de But.conſil.xj. Imo.conſi.xcj.

i ¶ Facit. Et de fide imbreuiaturæ vide aliquid qd dixi §.e. l.ad teſtiũ.§.ſi quis.& hic adde Bar.in l.fideicõ. §.j.de le.iij. & Bal. in l.ſi.C.fami.erciſcũ.Et qualiter ſuppletionẽ recipiat imbreuiatura,vide Bald.in ru.C. de ſi.inſtr.in xj.col.in ver.iij.q̃riĩ,& in l.cõtractus.in prin.iij.co. e.ti. & quæ dixi in l. ſi prius. de aqua plu. arcẽ.& cum Bart.hic trãſit etiã Bal. in d.l. cõtractus in prin.iv. col.& ad hoc no.vide Imo.in l.ij.in prin.& in ſi.de hæ.inſtitu.

k ¶ Quero qd ſi teſtõr. no.de ſchedula teſtamẽti, & vide Bal.ĩ l. hac cõſultiſsima.§.ex imꝑfecto. vbi tenet ꝯ eſt imꝑfectũ rõne volũtatis & ſolẽnitatis.vide Bal.in auth. qd ſine.de teſt.vbi tenet contra. Vide hic Io.de Imo. & ego cõſulo nũc ſecũdũ opi. Bal.vide Ia.de be.in auth.de teſt.imꝑfectis. And,Barba.

l ¶ Eſt ꝑfectũ. vide q̃ ſcripſi in l.hac cõſultiſsima.§.ex imꝑfecto,C.e.et adde ꝯ alia eſt imꝑfectio ſolẽnitatis ſeu formæ, & alia ẽ imꝑfectio ſubſtãtiæ:vt not.Inn.ĩ c. qd ſicut.ĩ gl. magna de elect. Quis aũt dicaĩ ipſe ordo ſolẽnitatis & ſubſtãtiæ et de eorũ differẽtia, vide Bal.in l.prolatã.C.de ſen.ver.q̃ro ergo quę differẽtia et ĩ ver.q̃ro ſi ſtatutum.& qd ibi Bar.& quod no.Bal. in l.ſi ex pretio. ſi cerpe.& no.maximè per gl.in l.pacta.ff.de cõtrahẽda emp. & Bal. in l.egi.in j.col.de excep.rei iud.& ibi habes quid eſt vera ſubſtantia et ſolennitas, & quę dicantur ſubſtantialia contractus:& vide Bal.in l.ad exactionem.ad ſi.C.de do.promi.& etiã vide q̃ ſcripſi in l.de pupillo.§.qui nũciat.in pe.colũ.de oper.no.nuncia.

o v

1 ☞ Hæreticus quando poſsit teſtificari.

2 Infamis quando poſsit eſſe teſtis in teſtamento.

3 Exceptio contra teſtem infamem aſcriptum in teſtamento quomodo formetur,remiſsiuè.

currit teſtẽ aliquid vidiſſe, vel audiuiſſe: m & tunc inſpiciĩ tempus quo deponit. Per

5 hoc dicit † gl.ꝯ impubes factus pubes po teſt teſtificari de eo qd vidit in pupillari

f ætate, [f] niſi ſit actus in quo requireret ꝯ n teſtes adhiberenẽ ad ſolennitatẽ:vt no. in d.l.notionẽ.§.inſtrũrũ.& in l.iij.§.lege.ſ. de teſt. Hoc tñ intellige ſi tunc cum vidit, erat ꝓbes talis ætatis ꝯ poterat cognoſcere qd gerebaĩ:vt l.excipiũtur.§.j.ĩ.ad Sylla.& hoc tenebat Iac. But.& do.Ray.

6 Quero, † aliquis [g] vidit aliquid:poſtea eſt

g effectus cæcus:an poſsit reddere teſtimonium de eo qd antè viderat? Certè ſic,eadem ratione, niſi ſit effectus infamis. Et hoc videtur ſentire Spe. in ti.de teſte.§.j.

7 ver.ſed nunqd factus pubes.Quero, † qd ſi inter iuramentum & depoſitionem ve-

h nit impedimentum.Dic vt in Spe. [h] de te o ſte.§.j.verſi.ſed quid ſi teſtis.

1 ☞ Sigillans alieno annulo, id exprimere debet.

i SI ab ipſo. [i] Teſtis poteſt ſigillare annulo teſtatoris, vel p

k alterius.h.d. Spe. [k] dicit † q̃ qui alieno ſi-

l gillo ſigillat,de hoc debet facere expreſſam mẽtionẽ:vt in Spe.de ꝓba.§.vidẽdũ. ver.& no.& ibi vide de fide ſigilli p Gul. ſ.de ꝓcu.l.ſi ꝓcurator. & p Cy. C.de epi. & cle.l.ſi qua p calũniã.& p Inn.de cle.pe regri.c.j.tetigi ĩ l.ſi publican⁹.§.j.ĩ.d pub.

Si ſigna. Si teſtõr turbauit ſigna,nõ vĩ ſignatũ.h.d. Gl.itelligit illud añ ꝓfectũ teſtm:ſec⁹ ſi poſt.Et lectura iſta eſt vera,licet aliter no.ĩ.l.iij.§.nõ ſolũ.ĩ.de adi.leg.de quo p Cy.C.e.l.noſtrã.

1 ☞ An ualeat inſtrumentum, in quo notarius non appoſuit ſignum ſuum? Et apocha mercatorum non ſubſcripta licet ſigillata.numero 2.

l SI quis ex teſtibus. [l] Requiritur ſignatio, & ſubſcriptio, & alterũ ſine alte-

m ro non valet.h.d. No. [m] arg.† ꝯ ſi nota-

1 rius [n] nõ appoſuit ſignũ ſuũ ĩ inſtrõ,ꝯ nõ

n valet,ſecundũ Iac.de Are.pro hoc in auĩ. de ſi.iſtr.§.ſed & ſi inſtrã.& de cõue . fiſci debito.l.ij.de aſſeſſo.l.ſi. Facit.l.ſi ita ſtipulatus.§.Chryſogonus.ĩ.de verb.obl. Sed putarẽ de hoc ſtandũ cõſuetudini:vt no.ĩ auĩ.vt prepo.no.Impe.in prin. in Spe.de inſtru.edi.§.nũcdicendũ.ver.illud etiam.

o Vltimò [o] nota † etiã ar. ꝯ ĩ apocha merca-

2 torũ nõ ſufficiat, ſi ſuo ſigillo ſigillauit, [p]

p niſi ſe ſubſcripſerit. circa qd cogitabitis.

Signum. Signari põt annulo,vel ſigillo, vel quouis alio ſigno.h.d.Iſtud quod dicit,annulo,intelligе pro eo quod ſigillum cõmuniter appellatur:vt no.in Spe.de inſtru.edi.§. inſtrumentum.ver.item quod ſigillum.

Poſſe. Circa hoc qd dicit de nocte,vide plenè p doc.in l.non minorem.C.de tranſac.& l.more.ſ.de feriis.

Signatas. No.ꝯ ſignatę tabulæ dicunt,ſi eſt ſignatũ illd qd eis adheret.Op.d l.ſed ſi aliⁿ.§.notauimⁿ. qd vi aut clã.Sol.illd ĩ fructib⁹ quo ad illd

a ¶ Cum lege. Et vide Bal. in l. ij. C. de ſen. & interlo. om. iu. ad quod alleg. gloſ. iſtius legis. And. Bar.
b ¶ Dici teſtimoniũ. Bal. in l. ij. in j. col. C. de de ſen. alle. gl. hic pro multũ ſingu.
c ✠ POMATES. ¶ Queriť. Vide Feli. c. ad probandũ. in j. & ij. col. de re tu.
d ¶ Dicit verũ. Et hanc gl. ſequũtur cõiter doc. ſed Ang. & Bal. in l. j. C. eod. tenent cõtrariũ. & vide q̃ ibi ſcripſi i pen. & antepenul. col.
e ¶ In c. Vide Bal. in l. j. in j. col. C. eodem.
f ¶ Domitiꝰ. vtrũ tabellio numereť ĩ numero teſtiũ, &c. Et tũc tabellio diciť priuata perſona in teſtificãdo, licet ĩ cõficiẽdo inſtrumẽtũ publica ſit ꝑſona, vt not. Inn. in c. nihil. de ele. Iegitur & not. in d. l. hac cõſultiſſima. Ad de qd̃ dicit Bal. ĩ extrauag. de pac. cõſtã. inver. ſicut. videlicet ꝙ rogatus tanq̃ tabellio non videť eſſe rogatus tanq̃ teſtis. Et dicit ꝙ reſpectu ſuę ſcripturę eſt tãq̃ tabellio, ſed ſi ſcriptura nõ eſt ſolẽnis, poterit recipi ad probationẽ negotij pro teſte, non ad ſuppletionẽ ſui inſtrũ, ſed ad vſuã vocẽ tanq̃ teſtis vnius vicẽ gerẽs. Pro iſto vide no. in d. l. hac cõſultiſſima. §. fin. & ibi vide no. per Cy. Ia. Bu. & alios ſecũdũ Bald. in rub. C. de fi. inſtru. xj. col. & in l. Lucius. §. ſi qs. el j, de leg. ij. adde an tabellio cõnumereť in numero teſtium: vide Bal. cõſi. cccxlv. iij. vol. & vide quod pulchrè cõſuluit Pet. de Anc. in ſimili cõſil. cccxxij.
g ¶ Dicũt quidã. vide Arc. in cõſi. c. xvij. di ſtin. qui dicit ꝙ con ſultatio eſt qñ iudex dubitat, & cõſuluit paruã reſponſionem principis eſt conſultatio. And. Barb.
h ✠ POMATES. ¶ Impator. vide gl. l. licet. C. de acq. poſſ. Bal. in l. j. C. de ſuffr. ro. ſing. ccccccxciij. facit gloſ. mag. c. j. de maleficｃ.
i ✠ POMATES. ¶ Quia ergo. Vide Alex. conſi. clij. in ij. col. ij. volu.
k ¶ Teſtis rogatus. ad de Bar. in l. ſciẽdum. in vlt. col. j. de verb. obl. & ibi vide quæ ſcripſi referẽdo limitationem.
l ¶ Intellige. Hoc tũ intelligo vt elegãter dicit Bar. in l. ſciẽdũ. j. de ver. ob. & ibi dixi. & adde Io. an. in Spe. in ti. de teſte. §. j. ſuq̃ ver. qd ergo ſi di ceť. in fi. & limita vt ꝑ Imo. hic, & Bar. in d. l. ſciẽdũ. in pen. vel vlti. col. Et qd ſi duo notarij inſolidũ ſunt rogati de vno actu, an vnus poſsit ponere aliũ pro teſte: bal. ꝙ ſic in l. fi. §. j. in vj. col. C. de iure delib.

m ✠ POMATES. ¶ An notarius. Quæ ſit cõis, ponit Alex. cõſi. clij. in vl. col. ij. vol. per Alex. conſi. cxlvj. in ij. col. ij. vol. & conſi. cxxxiij. in fi. eo. volu. ij, vbi declarat hanc quæſtionem.
n ¶ Glo. format. Et facit quod no. per Bar. in l. ſi cõſul. de adopt. & adde Bal. in auť. ſed nouo. in iij. col. ſi cer. pet. & vide ſ. not. per Bar. in l. fi. C. de fideicom.

Cvm lege. [a] Verbũ, inteſtabilis, importat ne qs poſsit facere teſtm̃, nec eſſe teſtis in teſtõ, nec ei teſtimoniũ dici. h. d. Opp. C. de hæretic. l. qm̃. † vbi hæretico, q eit inteſtabilis, diciť teſtimoniũ. Sol. hui us cõtrarij timore qdã dicũt ꝙ malè hic putauit. Alij dicũt ꝙ eis teſtimoniũ nõ dicit, ſed truffa eſt. Alij ꝙ in teſtõ non dicit teſtimoniũ, qa nõ pñt illud facere: ſed in alijs ſic, & iſta eſt vera. Vel aliter, ꝙ nullo mõ dicať eis teſtimoniũ, nec extra teſtm̃, nec in teſtõ. cũ amiſerint ciuitatẽ vel libertatẽ: ſed ſi qs tm̃ ciuitatẽ pdidit, & liberta tem retinuit, põt ſibi dici teſtimoniũ [b], cũ poſſet cõtrahere: vt l. qdã. j. de pœn. diceť l. ſi deportati. j. de le. iij. dicã ẽt fortè ĩ d. l. qm̃. Opp. ſ. e. l. q in teſtõ. & l. ſi filiꝰ. Sol. verbũ inteſtabilis, tria importat: ſed filiꝰ nõ diciť poſſe teſtari. vt in gl. † Vltimò quæriť [c] an infamis poſsit eſſe teſtis in teſtamẽto. Et dicit glo. ꝙ ſic, niſi ſit ita infamis, ꝙ cõſtet apud oẽs: & vide gl. & ſigna in fi. Et iſta glo. dicit verũ [d]: & ꝑ ea habes caſum. C. e. l. j. Nec obſt. ſ. eo. l. ad teſtiũ. §. j. quia ibi erat notoriẽ infamis quo ad oẽs vt ibi dixi. † Qualiter debet formari exceptio cõtra teſtẽ infamẽ aſcriptũ in teſtamẽto, in c. [e] præſentiũ. extra de teſta. li. vj.

Stultè interroganti ruſticè reſpondendum eſt.
Teſtis quando præſumatur rogatus.
Tabellio quando computetur in numero teſtium.
Scriptor teſtamenti non requiritur quòd rogetur.

[f] Domitius [f] Scriptor teſtamẽti nõ ꝓhibeť eſſe teſtis in teſtõ. h. d. † No. rñiõnem ruſticã ad interrogata. cõtra: qa mite debet rñderi, vt ſ. de trãſac. l. vt rñſum. vide qd̃ ibi dixi de hoc. & C. de impub. & alijs ſub. l. preciꝰ. Dicũt qdã [g], rñdet Imperator [h] q eſt totꝰ nobilis: hic Iuriſcõſultus q. ꝓpter ſciẽtiã erat inflatꝰ, & ſupbus: fortè erat qdã ruſticus. Sed certè imperator aliqñ ruſticè rñdet: vt l. mercalẽ. C. de cõd. ob tur. cau. ſed ibi merebať talẽ rñſionem. Alij dicũt ꝙ hic rñdebať Iuriſcõſulto, cui verecũdũ erat facere quæſtionẽ indubitabilẽ. Breuiter puto ꝙ malè, & immoraliter fecit Celſus ſic rñdẽdo Labeoni, q fuit magnus valde in ſciẽtia: vt not. in l. ij. §. poſt hũc. ſ. de ori. iur. Nã rñſionis ſuæ prima pars eſt vera: qa nõ intelligebat q. nõ eẽ dubitabat Labeo, an ille, q eſſet adhibitꝰ ad ſcribẽdũ, poſsit adhiberi, vt teſtis: qa ridicula eſſet q. ſed dubium eiꝰ erat, qñ ille, q fuit adhibitus ad ſcribẽdũ, & ſic fuit rogatꝰ vt ſcriberet, non fuit rogatus, vt eſſet teſtis: an hoc ſufficiat vt ſit teſtis idoneus in teſtõ: quaſi ex hoc ꝙ ipſum rogo vt ſcribat, videor ipſum rogare vt ſit teſtis, & hoc voluit q. Labeonis.

Quia ergo [i] Celſus nõ reſpõdebat ad q. quæro quid iuris. † Puto, qa videbať teſtis rogatus [k]. Nã nõ rogati dicũtur fortuiti, & tranſeuntes. Item ille qui eſt adhibitus ad cõfectionẽ teſtamenti, nõ eſt neceſſe ꝙ dicatur ipſum eſſe adhibitũ vt teſtem: ſufficit eẽ ꝙ ſit adhibitus: vt l. hæredes palam. §. pen. ſ. eo. & in auť. rogati. C. de teſtib. Ad quod facit quod diciť quòd notarius præſumiť rogatus: vt in auť. de tabel. §. nos autẽ. Quod ergo dicitur ꝙ teſtis nõ preſumiť rogatus, intellige [l], niſi ſe ſubſcriberet: vt hic. Ex ſubſcriptione eẽ apparet ꝙ nõ fuit fortuitꝰ & tranſiẽs, ſed ꝙ fuit adhibitꝰ ad hoc. † Quæro, an notarius [m] cõnumereť in numero teſtiũ. Gl. arg. ꝙ ſic, primò per hãc l. & C. q teſt. face. poſ. l. hac cõſultiſsima. §. ſed quia. In cõtrarium facit in auť. de inſtru. cau. & fi. §. ſed ſi inſtrumẽta. & in hoc reſidet: & dicit in caſibus prædictis eſt ſpeciale. Dyn. dicit ꝙ videtur ꝙ iure nõ reperiatur cautum ꝙ tabellio cõputetur in numero teſtium. nã hic nõ: quia ſcribens nõ erat tabellio: nec eſt neceſſe vt in j. glo. nec in §. ſed quia ibi nõ erat tabellio, nec requiriť: ſed numerus teſtiũ ſolus. Non obſtat in auť. de inſtru. cau. & fide. §. oportet. vt ibi not. vnde ipſe diſtinguit ſic: Aut ad ſolennitatem requiriť certus numerus teſtium & tabellio: & tũc tabellio non cõputať in numero teſtium: vt in auť. de inſtr. cau. & fide. §. ſed ſi inſtrumẽta. ſed ſi probareť ꝑ teſtes, dicit ipſe ꝙ credit ꝙ tabellio poſsit eſſe teſtis, vt alij: ſed vbi ſufficit ad ſolẽnitatẽ ſcripturę certus numerus teſtiũ, nec requiritur tabellio: tunc cõputať tabellio in numero teſtium: vt hic. Ita dicit Dyn. Gl. format [n] hanc queſtionẽ in l. hac conſultiſsima. C. qui teſt. fac. poſ. & ibi recitat opin. Baldini antiqui doc. & gloſſatoris, quę eſt vera, & teneť ab omniꝰ. & ꝑ Dy. in diſt. illa: nã in omni inſtrumẽto publico requiritur tabellio, & ſolẽnis numerꝰ teſtium, ad hoc vt inſtrumentũ probet: vt d. §. ſed ſi inſtrumẽta. Vnde ſi quis niteba tur [o] probare per inſtrm̃, notarius nõ poſſet ſe inſcribere vt teſtem, & notariũ, ſed ſi nollet quis, ꝓbare per inſtrumẽtum, ſed ꝑ teſtes: tunc tabellio poſſet eſſe teſtis ſecũdũ omnes. Et aduerte quod dixi, ꝙ licet ſit notarius rogatus tantũ ad ſcribẽdum: tamen poteſt eſſe teſtis [p], & habeť loco teſtis rogati: vt hac lege. Quærit gl. † an ſit neceſſe ꝙ ſcriptor rogeť. Et gl. dicit ꝙ non. Et dicit veritatem: quia qui eſt rogatus ad ſcribẽdum tantùm, non ad publicandum, non debet rogari: quia non facit fidem, ſicut inſtrumentum: ſecus ſ. ad publicandum.

Monachus an poſſit eſſe tabellio: & quid de alijs clericis? remiſſiuè.
Notarius poteſt ſcribere, & publicare eius teſtamẽtum.
Notarius poteſt ſcribere ſibi inſtrumẽtum procurationis, & valet, præterquã in cautione de rato: quia non poteſt à ſeipſo ſtipulationem recipere.

Seruus. Opp. C. de tab. l. generali. lib. x. Sol. gl. hic non ſcribit vt notarius. Eſt enim priuata ſcriptura: & iſta ſcriptura ſigillabitur, & poſtea aperietur, & publicabitur ſm̃ quod dicam j. quẽadmo. teſta. aper. l. j. §. j. Et quòd hęc ſit ſcriptura priuata apparet ex ratione, quã addit gl. cùm & ipſe teſtator ſcribere poſſet. Ita dicit gl. quam not. [q] Pro declarãda iſta gl. forma duas quæſtiões. Prima qd in monacho, vel alio ſacerdote, cùm nõ poſsint eſſe notarij: habemus hodie tex. extra de hære. c. vt officium. li. vj. facit extra ne cle. vel mon. c. j. & Spe. idem qd̃ nõ poſſunt in ti. de ſta. mo. §. j. verſi. xxvij. Sed dic ſecũdùm iura antiqua ꝙ põt perficere: ſed iura iſtã loquunť in monachis. † Quid in alijs clericis [r], vide in locis ſ. all. Secũda, quæro an notarius poſsit ſua manu ſuum

a ¶ Procurationis. Idẽ in ſimili vult Ange. in l. ſciendũ. de verb. obli. Et de hac materia an ꝑ ſcripturã factã manu alicuius notarij poſsit ꝓbari negotiũ qd̃ ſpectat ad ipſummet notariũ, vide ꝑ Guli. & Bal. in l. ſi cõſul. de adop. et Bar. in l. ij. de ſtip. ſer. ꝑ Io. an. in regula. cũ qd vna. de re. iur. in vj. in mercu. & Bal. in auth. cõtra q̃ propriã. de nõ nu. pe. Bar. in l. impuberẽ. de fal. & in l. j. in lect. C. de ijs q ſi. aſcri. & Bart. in l. ex ſnia. ſ. de teſta. tu. adde an poſſit rogare teſtm̃, iquo fili? fratris eſt executor, Bal. cõſi. cclxxij. ij. volu. & ad propoſitũ de quo loquiť in apoſtil. vide Bald. conſil. xtiij. iij. volu.
b ¶ Ex ea ſcriptura. vide qd̃ no. Bal. in l. cõtractus. in v. col. de fide instrumentorum.
c ✠ POMATES. ¶ Ex his verbis. Amplia etiã qñ teſtm̃ eſſet ruptũ ex cã prætteritionis. Alex. conſil. xvj. inci. circa prin. in iij. col. in j. volu.
d ¶ De libe. & poſthu. Adde inquãtũ Alex. præmittit qui veniãt appellatione liberorũ, Bald. cõſi. ccxviij. lib. ij. do. Car. cõſi. lx. vbi ponit ꝙ in ſtatutis appellatione liberorũ veniant poſthumi poſt mortẽ teſtatoris nati, & inquantũ ponit ꝙ legitimatus rumpat teſtamentũ, ſicut poſthumus, adde Abb. cõſil. lxxxvj. lib. j. Bal. cõſ. cccxlj. lib. iiij. Pe. de Ancha. cõſil. cclxxxiij. Paul. de caſt. cõſi. ccxxj. Et an reuocetur donatio per natiuitatem filij legitimati, Bal. cõſil. lxix. voluit quod ſic.
e ✠ P. PAV. P. ¶ Quid ſit. Quando aliquid dicatur nominatim fieri, vide Abb. in c. cũ lateranenſi. ad fin. de præbl. latẽ Feli. in c. trãſlato. col. j. & ij. de cõſti.
f ✠ POMATES. ¶ No. quod. Vide Feli. in proœmio Decreta. in xiij. col. Et nunquid in libello requirať prenomẽ, vide Feli. c. cũ acceſſiſſent. in prin. de cõſtit. & c. fi. in vlt. col. de exce. & in rub. de reſcri. in ij. col. ver. ſcias.
f ¶ No. qd̃. Et ſic facit ſi ſtatutum dicit qd̃ in inſtrumento debet poni nomen & cognomen contrahentium, aliãs ſit nullũ. Bal. hic vult ꝙ nõ eſt omittendum licet eſſet notorium, & vide Lud. Ro. in l. hac conſultiſsima. An. Barb.
g ¶ Inſtrumento. Addẽ qd̃ idẽ voluit Bar. in l. demõſtratio. in vij. q. l. de cõdi. & demõ. & in l. libellorum. de accuſa. Bal. ſ. l. certũ. ſ. ſi cer. pet. Io. and. in addi. Spec. in ti. de inſtru. edi. §. breuiter. in addi. ſci. dicit Accur. Sed ſi ꝑſona non erat ſingu. voluit Bar. vbi ſ. ꝙ exprimať nomen cũ duabꝰ alijs demõſtratiõibꝰ, ꝑ d. l. hac

ſuũ teſtm̃ ſcribere, † vel publicare. Iſta gl. vť velle q nõ: ſicut ſeruus nõ põt: ita nec ipſe poſſet: & hoc voluit gloſſ. hic neſcio. Ego credo ꝙ poſsit: qa nõ video qd repugnet, & ꝑ l. ſi cõſul. ſ. de ado. & ꝑ l. apud. j. de ma. vindi. Sed ſi eſſet aliqua repugnãtia, ipſemet nõ poſſet: vt qñ ipſemet notariꝰ ſcribat inſtrm̃ procuratiõis: [a] bñ valet niſi in cautiõe de rato, in qua nõ põt à ſeipſo ſtipulationẽ de rato † interponere, vt cũ apd ſeipſũ nõ poſſet ſe obligare, vt l. ij. de ſtipu. ſer. ſed, ꝓbatio mãdati bñ, ꝓbabiť ꝑ illã ſcripturã: vt l. licet. §. ſi plures. meliꝰ in l. ſi ꝓcuratorẽ abſentẽ ſ. de procurato.

b Ex ea ſcriptura. [b] Ex ſcriptura ñ lecta vel publicata corã teſtibꝰ nõ probatur teſtamentum. h. d. Simile habetis in l. fideicommiſſa. §. j. de lega. iij. Dixi in l. ſi is qui ſ. eod.

c Ex his verbis. [c] Verba, ſi nõ valet iure teſtamẽti, &c. importãt vt debeanť relicta venientibus ab inteſtato. h. d. & dic vt in gl. Quęro quę fuerũt iſta verba. Dicvt in gl. Quęro an virtute iſtorũ verborũ rota hæreditas veniat reſtituẽda inſtitutis, ſi teſtamẽtum nõ valet. Gl. hic videtur dicere ꝙ ſic. quam no. De hoc eſt tex. j. de teſta. mili. l. quærebatur. ver. vtrum autem. Dixi plenè hanc materiam de iure codici. l. j.

Teſtis qualiter ſe debeat ſubſcribere teſtamento.
Quando pluribus committitur aliquid faciendum, non poteſt illud expediri per unum de uoluntate aliorum.

Singulos. Hic ponitur forma qualiter teſtis debeat ſe ſubſcribere. Primò emẽ q̃libet teſtis debet ſe ſubſcribere per ſe: nec põt vnꝰ alij cõmittere. Secũdò debet ſubſcribere nomẽ ſuũ. Tertiò debet ſubſcribere ſe, & debet ſubſcriptio cõtinere nomẽ teſtatoris. Dicit ergo ſic: † Ego talis dico & aſſero me eſſe adhibitũ in teſtẽ in p̃ſenti teſtamẽto facto ꝑ talẽ: ideo propria manu me ſubſcripſi, & meo ſigillo ſigillaui: vt hic, et ſ. e. l. ad teſtiũ. §. ſi qs ex rebus. No. † ꝙ qñ pluribus cõmittiť aliqd faciẽdũ, nõ põt illud expediri per vnũ de volũtate aliorũ. Idẽ no. ſ. de arbi. l. ſicuti. Opp. C. de teſta. l. fi. Dicit gl. ibi eſt ſpeciale in teſtamento ruſtici. Vel verius, ibi loquitur in teſtamento nuncupatiuo hic de teſtamento in ſcriptis.

Quando verba enunciatiua probent in ultima uoluntate.

Ius bona. Verba prolata cauſa iactantiæ non inducunt diſpoſitionẽ. h. d. Oppo. qd̃ † verba futuri tẽporis in teſtamentis inducũt diſpoſitionẽ: vt l. Pamphilo. §. propoſitum. j. de leg. iij. Sol. ibi fuerũt verba prolata ſolẽniter accerſitis & cõuocatis amicis: hic fuerũt prolata ꝑ modũ iactãtię. Facit l. cõſenſu. de act. & obli. l. obligationũ ſubſtãtia. e. ti. Quid ſi dicã, vellẽ mihi talẽ hęredẽ, adhibitis ſeptẽ teſtibus. Vel dico ꝙ vellem eſſe hæredem Titium? Dic vt l. fideicommiſſa. §. j. de leg. iij.

d *De liberis et poſthumis [d] hæredibus inſtituendis, uel exhæredandis.* *Rubrica.* i

Prenomẽ alicuius nõ eſt ponendũ in inſtrumento, ſi nomen eſt tale, in quo nõ cadat dubitatio. & quæ ſit differentia inter nomen, prænomen, & agnomen.

LEX I.

e Qvid ſit. [e] In l. j. et ij. ponit qd ſit nominatim exhæredare. Nota [f] q nõ eſt neceſſe † poni prenomen in inſtrumẽto [g] alicuius. qd̃ intellige ſi erat nomẽ tale, de quo nulla poterat eſſe dubitatio, vt in gallo preſſo: aliàs ſecus: vt C. qui teſt. fac. poſ. l. hac cõſultiſsima. & ibi no. ſ. de teſta. tut. l. duo ſunt Titij. & l. hæredes palã. §. ſed ſi notã. ſ. ti. j. Op. ſ. de trãſac. l. cũ hi. §. ſi prætor. Gl. nõ ſoluit. Dic ꝙ ibi [h] omittebatur aliquid in ſolẽnitatibus: hic nõ erat neceſſe ꝙ poneret niſi nomen tantũ qñ ex illo redditur certa perſona. Quæro differentiã inter nomen, prænomẽ, & cognomẽ. Dic vt in gl. hic, & C. de teſta. l. ſi in nomine. & Inſti. de lega. §. ſi quis. per glo.

Nominatim & ſpecialiter dicitur teſtatorem prioris teſtamenti pœnituiſſe, cùm reuocat omne aliud teſtamentum per eum factum.
Quando aliquid fit in palatio communis, palatium non confinatur.
Indefinita in odioſis non æquipollet uniuerſali.

LEX II.

Nominatim. Qñ nomen appellatiuũ congruit vni tm̃, æquiualet nomini proprio: ſecus ſi pluribus. h. d. † Et eſt bonus caſus: & no. facit ad id qd̃ dixi in l. ſi qs in principio teſtamẽti. j. de leg. iij. ſ. ꝙ teſtator [i] reuocat omne aliud teſtamentũ [k] factũ per eũ, et nõ fecerat niſi vnũ teſtm̃, [k] ꝙ diciť de illo nominatim & ſpecialiter [l] pœnituiſſe. [l] Item facit [m] ad id quod dixi [m] hoc anno in l. forma. de cenſi. vbi quæritur: ſi dicitur in palatio Poteſtatis, † quòd non debet aliter confinari. Dicam in l. de monſtratio falſa. de conditio. & demonſtratio. Opponitur de l. ſi quis. ſ. de teſtamen. tutel. Sol. ibi loquitur de fauore: hic de odio. & ſic vides † quòd in his quæ continent odium, indefinita non æquipollet vniuerſali. Nam cùm dico, filium meum exhæredo: indefinita oratio eſt, vt plenè dixi in l. ſi pluribus. j. de leg. ij.

Ad declarationem ſeu demonſtrationem alicuius ita ſufficit adijcere nomen matris, ſicut patris.
Et iſta uerba, fur, latro, gladiator, uerba iniurioſa ſunt, licet in genere proferantur.
Item ſunt uerba iniurioſa ſpurius. nu. 3.

LEX III.

Et ſi pepercerit. A diectio matris quem facit videri nominatim exhæredatũ: & adiectio conuicij exhæredationem nõ vitiat. hoc dicit. Not. † ꝙ ſufficit ad declarationẽ ſeu demõſtrationẽ alicuius adij-

cõſultiſsima. & l. forma. qd̃ ipſemet Bar. intelligit in l. ſi in rẽ. ſ. de rei vẽd. hoc eſſe verũ, vbi probatũ eſſet eſſe plures eiuſdẽ nominis. Sed ſi nõ eſſet probatũ, ſufficiat expreſsio ſolꝰ nominis proprij, ꝑ tex. in d. l. ſi in rẽ. & ibi tradit cautelã quã vide. Idẽ tenet do. Ant. in c. ti. de libel. oblat. et vide Bar. conſi. clxxix. inci. Mart. Baro. & vide Roma. conſi. cccxvij. in fi.

h ✠ POMATES. ¶ Quod ibi. Vide Feli. c. fi. in ij. col. verſic. reſpõdeo. de proba. et c. fi. in vj. col. de præſumptio.
i ✠ POMATES. ¶ Quod teſtõr. Qd̃ Ang. nõ placet: quia ibi requiriť ſpecialis reuocatio: ſed iſta nõ eſt ſpecialis reuocatio: ergo &c. & vide Dy. in rub. de reg. iu. vbi dicit ꝙ vbi eſt ea dẽ rõ incluſorũ, inde finita æquipollet. Vide l. j. C. de libe. præte. licet illa non allegeť.
k ¶ Vnũ teſtm̃. Adde qd̃ Pau. de caſt. dicit Ang. tenere cõtrariũ. Idem tenẽt Imol. & Raph. qa ſi opi. Bart. eſſet vera, nunq̃ requireret ſpecialis clauſula: qa nũq̃ põt ꝓcedere, niſi vnum teſtm̃ validẽ. ſi cẽm̃ mille feciſſet, ꝑ vltimũ ſunt ſublata: vt Inſtit. qui mod. teſt. infir. §. poſteriore. Si ergo poſtea fiat aliud cũ mentiõe gñali non põt referri niſi ad illud. Præterea nõ põt plus operari iſta mentio gñalis q̃ ſpecialis. Sed ſi dixiſſet velle illud valere nõ obſtãte teſtamẽto facto tali die, et in præſentia taliũ, teſtamẽtũ hoc nõ ſufficeret, niſi autẽ fieret mẽtio de clauſula de rogatoria, puta non obſtãte aliqua clauſula derogatoria ibi cõtẽta, per gl. no. in l. ſi mihi & tibi. j. de le. j. quæ incipit, expreſſe. de quo latiꝰ ꝑ Fed. conſil. xlvij. & lvj. & ccvj. per Pau. de caſt. cõſi. ccclxxij. ꝑ Ro. cõſi. clxxxv. & ccxcij. per Ang. cõſi. cccxiij. per Ang. etiã cõſi. incip. quærũdã de Vana. per Bal. xxij. iij. volu. & melius cõſil. clxxviij. iiij. vol. ꝑ Bar. cõſil. xxij. inci. vt dixit.
l ✠ POMATES. ¶ Et ſpãſter pœnituiſſe. cõtrariũ cõſuluit Pau. d̃ ca. cõ. ccclxiij. et vid̃ Bar. cõſil. xxj.
m ¶ Itẽ facit. Adde ꝙ idẽ tenuit Bal. d̃ d. l. de mõ. & ſuribꝰ paulò añ alle. Pro quo facit ꝙ licet locꝰ loci ſit apponẽd? iſtr. vt ꝑ bar. in l. d̃ pup. §. q nũciatio. j. d̃ ope. no. nũ. et ꝑ Io. an. d̃ addi. ad Spe. d̃ ti. d̃ iſtru. edi. §. iſtrm̃ el j. ver. qd ſi locus. tũ fallit qñ ex ſerie facti appet de loco loci ſi fieret inſtrm̃ de ſolutiõe facta theſaurario, vt ꝑ Gul. de cu. et bal. d̃ l. cõparationes. de fide iſtr. ꝑ tex. d̃ l. j. C. d. apo. pu. & qd̃ locus loci etiã in teſtõ

qñ aliter claritas apparet non vitiet nõ appositus, tenuit Bal. cõsi. xlij. lib. iiij. c

a ¶ Matris. Adde secundũ Bal. cautelã ad instituẽdũ spuriũ, vt dicat instituo filium talis mulieris. nõ dicat filiũ suũ: nec ex inspectiõe testamẽti reddat institutio nulla. Nã q vult dicere institutionẽ nullã habet necesse probare q ille fuerit filiꝰ testatoris. nã & hoc erit difficile, maximẽ si illa habeat maritũ, & seqt Pau. d ca. hic & cautelã iltituẽdi spuriũ, vide p Ro. cõsil. xliij. & Bal. cõsi. cxxxj. iij. vol.

b ¶ Pro statuto. Adde q p̃dicta, pcedũt, ẽt vera sint verba, plata: vt si dico tibi, fur, cũ in veritate sis: vt no. in l. eũ q nocentẽ. & ibi Bar. j. de iniu. p Cy. in l. si nõ cõuicium. j. de iniur. Op. j. ad Carb. l. j. §. idem ait. Solue vt in gl. Item opp. de l. si posthumus. in fi. j. e. Sol. intellige illam fm istam. Item op. j. de le. j. l. turpia. Sol. vt in gl. sed truffa est. Dic vt ibi: qa ista verba in exhæredatiõe nõ sunt ĩprobata, in legato vero sicvt ibi.

Pure. Opp. C. de insti. & substit. l. si pr. Sol. ibi erat institutꝰ sub cõditiõe: ideo põt sub cõtraria cõditione exhæredari. Opp. de l. j. §. sed & si incertũ. j. de vẽ. ĩ pos. mit. Sol. vt ibi no. & ista est vera: qa ibi ĩ nascituro: hic ĩ iã nato. et ista solu., pbat ĩ l. cũ posthu. et l. posthumũ. j. eo.

c ¶ Clausula. add bar. in l. ptor. §. erit. q differẽtia. j. vi bo. rap. et in l. si idẽ cũ eodẽ. de iur. om. iud. & p cañ. in c. secũdò requiris. de appel. melius Ro. consi. ccccxxvij.

d ¶ Contra quã. Adde qd Ful. in l. j. C. de li. præt. dicit hoc esseve rũ, nisi in secũdo gradu essent institutæ eædẽ psonæ q̃ in primo: quoniam tunc nihil ptodesset, pbare contrarium.

e ¶ Si ita testatꝰ. Et sic nõ est de esse vulgaris substi. q primus gradus teneat. ratio: qa vulgaris põt p se stare, licet noĩct duos casus. Facit d. l. cùm pponas. & hoc intellige de substitutione tacita vulg. qa insit pupillari: vt l. si quis eum. de vulgar. Andr. Barba.

f ¶ Nõ putauit. Adde q Pau. de ca. dicit in tellectũ Bar. esse verissimũ ad d. l. nõ putauit. & dicit q ista gl. facit ad q. si testꝰ cõfiteat in testõ se teneri vxori in cẽtũ p dote, quã ipse recepit ipsa pũte, & acceptãte, & mandat eã sibi restitui: q si postea reuoceẽt testm, quod à pricipio valuit, vel efficiat irritũ: dicta cõfessio nõ reuoceẽt tanẽ cõfessio cœperit habere dependentiam: quia illud non est verũ: quia nõ requirebat cõfirmationem per aditionẽ hæreditatis, sic nec aliꝰ cõtractus cõtẽtus in testõ, vt donatio causa mortis vel inter viuos. Imò confirmãt sola morte: vt not. C. famil. erc. & l. filiæ. l. post legatũ. §. qui mortis. j. de his quib. vt indi. de qua qõne vide Bal. consi. cliiij. ij. vol. & eodem vol. clxxx. & omnino vide Rom. con filio ccccl xv. incip. omnipotens consultatio hæc.

c rigit. Ex prin. huiꝰ §. not. † q clausula c posita inter vnũ capit.
2 ad illud tm referr, nõ ad aliud: vt d. l. pe. j. ti. j. Et † aduerte dili
3 gẽter: qa vnũ capitulũ dicit, qñ circa idẽ disponit, ita q illę dispositiones circa illud pnt simul cõcurrere, vt plures institutiones hæredum in primo gradu. Sed quando sunt plures institutiones quæ non possunt simul cõcurrere, sed vna in defectum alterius: tũc dicunt diuersa capitula & diuersi gradꝰ, vt institutio & substitutio. qd facit ad intel. multorũ. Venio ad ver.
4 nisi. Ex quo no. † q nõ valet exhæredatio à certa psona facta. Qd apparet: qa exhæredatio est priuatio ab hæreditate, ideo nõ debet fieri à psona certa, sed ab ipsa hrditate. Quæro, qd si fiat simpliciter dicẽdo, filiũ meũ exhæredo. Rñ. rectè vt exhæredat, vt gl. dicit. Põt esse alia rõ: qa exhæredatus à psona reperit præteritꝰ à gradu: iõ tanẽ q̃ præteritꝰ rũpit testm: & in
5 idẽ recidit cũ prima. Venio ad tertiã particulã ex qua no. † q exhæredatio hęc, qsquis mihi hæres erit filiũ exhæredo, nõ valet: qa hæc verba, quisqs mihi hæres erit, faciũt cõditionẽ: vt l. q liberis. §. hæc verba. de vul. & pu. sed exhæredatio debet fieri purè, vt s., pxi. §. ergo &c. Est & alia ratio: qa añ aditã her. reperit præteritꝰ, ergo testm est irritũ & ruptũ. & hãc rationẽ innuit tex. Opp. ad illud. expressio eorũ quæ tacitè insunt nõ vitiat, vt l. iij. j. de leg. j. sed si tacitè inest, vt exhæredatio assumat effectũ adita hæreditate: vt l. filiũ. §. sed cũ exhæredatio. j. de cõtrat. ergo &c. Glo. rñdet vno verbo, expssa nocẽt: quę nõ
6 sunt expressa, † nõ nocẽt, vt in reg. iur. Dic q hoc exprimit p alium modũ, q̃ p eũ, per quẽ tacitè inest, vt dicã plene in l. iij. j.
7 de lega. j. Venio ad quartã particulã. ex qua no. † q clausula posita in principio referr ad oĩa capitula. Idem si poneret in fine vel in medio inter plura capitula: vt hic: & s. e. l. j. Qd intellige, si nõ sit aliqua ratio, propter quã magis debeat referri ad vnũ capitulũ q̃ ad aliud, vt dicit tex. in d. l. j. C. e. & hoc est verum in clausula aliqua, quæ p se subsistit, & potest referri ad plura. Sed qñ in vna dispositiõe adijceret aliqd p modũ condi tionis vel alterius modificatiõis: tũc an illud porrigat ad alia capitula, dic vt dixi in l. licet. j. de leg. j. tetigi in l. talis scriptura. §. fi. eod. titu. Opp. s. e. §. in principio. Sol. ibi clausula fuit apposita inter gradũ, & sic inter vnũ capitulum: hic vero post omnẽ gradũ, vel intra gradꝰ: & sic loquunt sequẽtia respõsa.
8 Vlterius gl. no. † quinq̃ quæ sunt necessaria ad exhæredatio
9 nem, quam vide & ligna. Vltimò ex hoc † §. potes colligere qñ in lege vel statuto debeat dici §. ver. vel litera grossa. Nam ex hoc §. intelligit q dicatur vnũ capitulũ, vel plura. Si em est vnũ capitulũ, tunc intra illud nõ est §. dũ incipit aliud: tũc põt esse §. inter vnũ capitulum possunt esse versi. vt in prin. huius §. patet. Quæro an in dubio videat facta esse exhæredatio à
10 persona. Et dic vt in gl. qd no. Quæro an † cõtra istam præsumptionem admittatur probatio in cõtrarium. Glo. C. eo. l. j. tenet q nõ. doc. tenẽt cõtrarium per l. planè. §. sed si nõ corpꝰ. j. de leg. j. & l. ĩ his. in prin. j. de cõd. & demõ. vbi nõ est aliqua
d præsumptio ĩ testõ, cõtra quã dnõ admittat, pbatio ĩ cõtrariũ.

1 ☞ *Quæ sit ratio quòd quando posthumus est præteritus utiatur institutione testamentum non incipit à substitutione: sed quando est præteritus iam natus sic. Et quomodo, intelligatur casus comprehensus in substitutione vulgari, scilicet si hæres non erit, ut quia non potuerit. nu. 2.*

e Si ita testatus. e Si nõ valet institutio, testm incipit à substitutione. h. d. Quæro exẽplũ, & dicvt in gl. ij. qñ fuit inter gradũ institutorũ expressè. Op. j. tit. j. l. nã & si sub cõditione. §. fi. Sol. ibi in posthumo præ
1 terito: hic iam nato. Et est ratio: † qa qñ posthumꝰ fuit ptẽritꝰ, ab initio valuit institutio: & sic cœpit substitutio depẽdere ab ea, meritò irrĩtata institutione, pter natiuitatẽ substitutio vitiat. Sed in filio iã nato nunquã valuit. & vide gl. quæ incipit, iam natũ. & tene mẽti istã rõnẽ, quæ est rõ tex. in l. cõtraria. & p ea facit id qd habes in l. si homo mortuus. & l. in illa stipulatiõe. j. de ver. ob. in sol. illarũ duarũ legũ. Opp. ad hãc so. C. de cad. tol. l. j. §. p secũdo. vbi legata p nõ scripta nõ debent. Sol. doct. tãgunt ibi in §. p secũdo. Nã hic loqt in substitutione, q̃ potest per se subsistere, & assumere vires à seipsa: sed legata vel fideicõmissa nõ possunt relinqui, nisi aliqd relinquat ei q gratur: vt l. ab eo. C. de fideicom. & l. planè. la ij. in fi. de leg. j. & per rationẽ prædictæ solutionis soluit cõtrariũ, de l. in illa stipulatione. & l. si homo mortuus. j. de ver. ob. & ibi dixi. Opp.
f de l. non putauit. §. j. j. de cõtrat. Sol. vt ibi dicetur. Nã ibi loqui

a ¶ Dic q quocũq. Et ista ĩpotẽtia verificat de qualibet ĩpotẽtia, si istit. ẽt sit solẽnis, vt hic: & si nõ nascat. s. de vẽt. ĩspici. l. peñ. Idẽ si viuo testatore istituti moriant: vt d. §. p secũdo. de cad. tol. & si institut nõ sit instituibilis, qa ẽ spuri: qa tũc ĩcipit testm aggredi substi. et ad hoc alle. semp ĩtũ §. Bal. An. Barb.

b ✠ P. PAV. P. ¶ Placet Vide Alex. cõsi. cxxx. vol. ij. & consi. ix. vol. j. & consi. xciij. volu. iij.

b ¶ L. Placet. Vñ hoc nõ approbat Ioã. de Ana. et Pe. imò dicũt q hic nõ intelligitur de oĩ posthumo, sed de primo posthumo. Facit Insti. eo. §. posthumi. & l. ij. s. eo. ti. & vide glo. & doc. in c. qñ Abb. de offi. dele. quõ allegãt istũ text. Andre. Barba.

b ✠ POMATES. ¶ Vide qd p istũ tex. dicat Ro. singu. cccc xxv. incip. quæstum fuit. in fine.

c ¶ Natũ. Adde secũdũ Bal. q indefinita appel. posthumi nõ cõprehẽdit nisi illũ qui nascitur ex legitimo matrimonio: ideo nõ cõprehẽderet natura lẽ tũc, siue vxoratus esset testator siue nõ.

d ✠ POMATES. ¶ Et aduerte. Vide Alex. cõsi. clxxj. ij. col. in ij. volumine.

e ✠ POMATES. ¶ Vltimò. Vid Bar. cõsi. xxvj. ici. testator.

f ¶ In q. Adde q cum Bar. trãlẽt cõiter cæteri, & idẽ consuluit Bar. suo cõsil. xxvj. in ci. testator disposuit. & p hãc l. placet. ĩ fi. dicit Pau. de cas. Ioã. And. referre in rubr. de testa. q quidã disputãdo tenuerũt q si quis instituat ventrẽ vxoris suæ, q̃ sit prę-
1 gnãs, q̃ nõ solũ videtur instituisse illũ q est in vtero, sed quẽcunq; aliũ postea nasciturũ ex ea vel alia vxore. Quod dictum Rapha. nec ipsi Pau. placet per gl. quæ est in l. j. sequẽti. quasi testatorvideat se astrinxisse ad filiũ q est in vtero, quinimo dicit
e ipse q si testator dicat simpliciter, instituo posthumũ mihi
2 nasciturũ, si sciebat
f vxorẽ prægnantem, censetur solũ sensisse de illo qui nascetur ex illo partu: quia ista lex debet intelligi quando ignorabat vxorem prægnantem: quia tunc non habuit respectum magis ad vnum quã ad alium. do. Alex. allega. pro opinio. Ioan. And. quam dicit esse verissimam, consilium Old. cxij. in meo est ccxxij. vbi forma liter illam quæstionẽ decidit: idem videtur sensisse Ange. consi. lj. in meo incipi. ser Simon. in fine. ij. columnæ. Addo q idẽ videtur sensisse quidam domi. Ioan. de Amelia eius consil. xxij. inter consil. Bald. clarius consilio statim sequenti, quidam domi. Philip. de Perusio. cui Bald. se subscripsit inter eadem consilia volu. iij. Nam dicit ipse, idem est dicere, instituo ventrem, & instituo posthumum. venter enim pro posthumo ponitur. l. cùm quidam. §. quod dicitur. j. de acquiren. hæredi. & l. ventre. j. de acquiren. hære. vnde si testator dicit, instituo ventrem: idem est dicere, quod posthumũ instituo. Si ergo dicit, posthumum instituo, includitur quicquid filiorum natum erit quandocunque. Alleg. hanc legem vbi dicit esse casum cuilibet rectè intuenti. Allegat etiam not. in l. qui filiabus. de legatis primo. Idem tenet Bald. consil. cvij. in ij. colũ. vbi alleg. hanc legem, iij. volumine. Facit quod Fede. consuluit consilio. xlij. q̃ si testator instituit posthumum ex vxore prægnante, quod si vxor pariat duos, q̃ ambo censentur instituti, per not. in lege, qui filiabus. & per glosl. in l. qui duas. s. de rebus dubijs dixit tamen Ange. præalleg. consi. q̃ si testator dixisset ventrem instituo, si prægnans esset, quod solum ille qui est in vtero censetur institutus propter illud verbum, esset. & ita consuluit, cuius contrariũ tenuit Paul. de Castro consilio lxxix. incip. casus iste frequenter accidit. quia per illa verba, si prægnans esset, non censetur q testator dixerit ad finem, si tunc non esset prægnans, licet impregnaretur ab eodem, postea venter non esset institutus: quia tunc diceretur elegisse viam ad impugnandum eius testamentum, vel iudicium, quod non est dicendum l. si miles qui destinauerat. j. de test. mil. sed illa dixisse cẽsẽt: qa de illa infirmitate credebat mori. & q illud verbũ, si p̃gnãs ẽt, ẽtiã cõprehẽdat alios posthu. quã illũ q erat in vtero, tenuit Bal. in d. cõsi. cvij. dictus do. Io. de Amelia in d. cõsi. s. alle. & præcedenti, tenuit ipse quòd etiam si testator dicat, instituo vẽtrẽ, si prægnãs fuerit, q̃ testator videtur se astrinxisse ad illum qui erat in vtero, tamen vt dixit Bal. consuluit cõtrarium in dictis consiljs, & in consi. ccclix. libr. ij. idem tenuit, vbi dicit quòd illa dictio, si, resoluitur in quando, id est, quando prægnans esset. Et idem voluit Bald. consil. ccccvij. ij. volumi. in fine consilij.

loquit in emãcipato præterito, cuius præteritio ab initio nõ rũpit testm, secũdum ista iura: & ideo est eadẽ ratio, quæ est in posthumo. Vltimò † habes notare vnũ, tu scis q substitutio vulgaris facta per verba, si hęres nõ erit porrigit ad duos casus, s. si hæres esse noluerit, vel nõ potuerit: vt C. de hære. insti. l. cũ proponas. qd dictũ fui
a nõ potuerit, qũo intelligitur: Dic q quocunq; modo nõ possit, siue ex parte testamẽti sit vitiũ, vt hic, siue propter vitiũ psonæ institutæ, qa spuriꝰ: vt l. j. C. de hære. insti. siue, pter defectũ psonæ institutæ: qa nõ est natus institutꝰ: vt l. fin. C. de insti. & substit. vel quia mortuus antequã adeat: vt l. ab omnibus. §. cùm quidã. j. de leg. j.

1 ☞ *Institutio posthumi simpliciter facta comprehendit omnem posthumum: secus si instituens se astringeret ad posthumum nasciturũ ex tali uxore sua, uel ad nasciturum ex uentre uxoris suæ, quæ prægnans est.*

2 *Et mãdans hospitale construi in domibus suis, si illas alienet, & alias emat: tamen construi debet hospitale.*

Placet. b Institutio posthumi trahit ad omnẽ posthumũ, etiã ex alia vxore natũ c. h. d.
c Opp. q intelligatur tantũ de primo posthumo: vt l. boues. §. hoc sermone. j. de verb. sign. & l. cũ pater. §. hæreditatẽ. j. de leg. ij. Sol. speciale fauore institutiõis et testamẽti cõseruãdi, & in odiũ pręteritiõis. dicit gl. In eo qd dicit speciale fauore testamẽti cõseruãdi, dicit bñ. In eo qd dicit, fauore institutionis speciale, nõ dicit bñ. Nã idẽ in exhæredatiõe, vt gl. subdit. l. iij. in fi. j. ti. j. † Et aduerte d qd hic dicitur simpliciter, locũ habet qñ appellatio posthumi simpliciter proferr: secus si se astringeret ad posthumũ nasciturũ ex tali sua vxore: tũc nõ porrigere ad aliũ, vel si reltringeret ad certũ tẽpus, vt filiũ nasciturũ ex vẽtre vxoris meę quę prægnãs est. nõ em porrigit ad alios posthumos nascituros ex alia impregnatiõe: vt l. filius. §. si quis. & l. cõmodissimè. j. eo. Vltimò e hãc legẽ allegaui † pridie in q. f de facto. Quidã iuſ
g sit fieri hospitale in domibus suis, & illud hæredẽ instituit: postea superueniens domos illas alienauit, & alias emit. Dico q licet illa verba regulariter in domibus suis referantur ad tẽpus testamenti: vt l. si ita. de auro & argẽ. leg. tñ fauore institutionis & testamenti cõseruandi referunt ad domos postea emptas per hãc legem.

Ed est quæsitum. Qui impedit generare propter accidens, nõ impeditur posthumũ instituere: secus si à natura. h. d. Oppo. j. eo. l. si quis posthumos. Sol. vt dixi in summario.

1 ☞ *Limitatio ad §. si quis autem. in l. hac consultissima. C. de testa.*

2 *Intellectus ad l. si duobus. §. si prius. j. de contratab.*

3 *Ex testamento ubi filius iam natus est præteritus, an sit possibile q. hæreditas adeatur.*

h Si filius. h Testamentũ ex quo impossibile est hæreditatẽ adiri de iure ciuili primũ testamentũ nõ rumpit h. d. Opp. & videtur q primum rumpatur: vt l. hac cõsultissima. §. si quis autem. C. de testa. Sol. dicunt
1 † quidã q ista ĩtelligit secũdũ illã, l. q primũ nõ rũpit nisi qñ ĩ secũdo instituti sunt veniẽtes ab intestato. Alij dicũt q illa lex loquit qñ secũdũ testm est imperfectũ rõne solẽnitatis omissæ, vt qa nõ fuit numerus testiũ. Secus si fuit impfectũ ex cã pteritiõis, vt hic: qa tũc nõ loquit ille §. & in hoc residet gl. et bñ: quã no. qa est optima limitatio ad illũ §. Cõtra hãc l. vẽ tex. in l.
i si duobꝰ. §. si priꝰ. j. de cõtratab. sed † ibi debet ĩtelligi de testõ impfecto rõne solẽnitatis, ĩ quo fuit pteritꝰ filiꝰ emãcipatꝰ, et alij venientes ab intestato instituti. Nã cũ filiꝰ emãcipatꝰ nõ rũpat ipso iure, apparet q secũdũ, ĩ quo sunt instituti veniẽtes ab intestato, valet, & rũpit primũ: vt ĩ d. §. si qs aũt. & illud scdm postea rũpit per cõtratab. petitas à filio emancipato pterito.
2 et hic est verus intellectus illius §. Idẽ si testamentum sit imperfectum ratione imperfectæ voluntatis: vt s. titul. j. l. si is qui testamentum. & ibi not. Oppo. Institu. quib. mod. testat. infir. §. posteriore. Respõdeo: dicit gl. ibi posibile erat adiri hæreditatẽ adiri ad quid datur contratabulas: responde q tex. ibi dicit, q si filius sit exhæredatus in primo præteritus, q demũ põt petere cõtratabulas, qñ remoto filio scripti in secũdo possent petere bonorũ possessionẽ, et si essent potiores, nõ dico: qa sunt veniẽtes ab intestato, sed potiores, qa aliquo modo prius testm rũpere, puta qa filiꝰ exhæredat intẽtarct querelã, & obtineret, quod tũc petẽt cõtra tabulas: qa remoto filio instituti in secũdo haberent bonorũ possessionẽ, vel si primũ rũpatur, qa hæreditas non adeat, quo casu erit idẽ, & sit antẽq̃ filius intẽtet querelã, & rũpat testamentũ nõ põt petere contra tabulas, remoto filio instituti in primum, & hoc modo cessat obiecta.

h ✠ POMATES. ¶ Si filius. Vide ad istum tex. per Alex. l. si pater. in vlt. col. versi. Item adde. C. de insti. & substitu.

Pro cõcordia. aduerte q maxima dubitatio inter doct. est in l. si duobus. §. si prius. ff. de cõtratab. an debeat intelligi in filio emãcipato, an in suo. Et q debeat intelligi in emãcipato, vult Bar. hic in hac l. si filiꝰ. in d. §. si prius. voluit q debeat, poni casus in suo. Tu dic qd duo fuerũt intellectꝰ. & Bar. in hac l. si filiꝰ. dicit q est verior intellectus qd loquat in emãcipato, licet aliàs senserit cõtrariũ in d. §. si prius. quasi se declarãdo, & ponẽdo veriorẽ intellectũ, & se corrigẽdo si aliàs senserit cõtrariũ. qd põt colligi p illa verba quibus vtit dũ dicit in hac l. si filius. & hic est verus ĩtellectus ad illũ §. à quo in iudicãdo nõ esset recedendũ. Nec põt dici cõtrarius, q plures recitat intellectus ad aliquã legẽ & vnũ approbãdo secũdũ veritatẽ in iudicãdo, & esset potiꝰ se corrigere quã cõtrariari, vel aliẽ loq gratia disputatiõis, & aliud ĩ iudicãdo scdm veritatẽ. Adde ad materiã l. posthu. C. de cõtrata. et ad l. filio pterito. ff. de ĩiu. rup.

i ¶ Si prius. Adde hic per d. Alex. qui in alio non laborat.

✠ Pro intellectu l. si duobus. §. si prius. ff. de contratab.

✠ Pro ĩtelle. §. si qs aũt. l. hac cõsultiss. C. de te. & de limita. ad eũdẽ §. p Bar. hic.

a ¶ De naturali. adde Baſd. cõſi. ccccl xvij. li. ij. & hæc l. facit ad q. de qua ꝑ Bar. l. ſi. ſ. de of. p. p. ſi ſit cõſue tudo q̃ oblationes q̃ fiũt in die dñico ſpectẽt ad Arc. & q̃ fiũt ĩ die glorioſæ virgi. ſpectẽt ad rectorẽ ec cleſiæ q̃ debeat attẽ di dies dñicus, ſi vno & eodẽ die fuerit ſolẽnitas virgi. de quo ꝑ Cy. & Imo. in l. q̃ ſoliditũ. de leg. j. & ex verbo, hẽ, ibi quos adoptauit, iſer ũtbal. & Imo. q̃ ſi exiſtẽs ĩ ſacris inſtituat poſthumũ, debet intelligi de adoptiuo vel de vero etiã legitimando, iuxta ea quæ habentur in c. per venerabilẽ. q. fil. ſint legi.

b ¶ Primũ locũ. Adde q̃ ex hac l. ſert Bal. fuiſſe cõſultũ ꝑ non nullos q̃ ſtãte ſtatuto q̃ filia nõ ſuccedat q̃diu maſculus ſuperuixerit, & tpe mortis teſtatoris filius, maſculus inſtitut' viuebat, & filia erat præterita, licet poſtea decedat filius ſine filijs maſcul. q̃ tũ filia rũpat teſtũ, q̃a ſicut excluſa ab inteſtato, ita ex teſtõ &, vt ferũ, iſta q. fuit de facto Peruſij, tpe Bar. collegiũ Senẽſe & Ray. de for. cõſuluerunt q̃ nõ rũpat nut ſ. q̃ iſtũ tex. & l. ſi q̃s filio exhæredato. j. ti. j. cõtrariũ conſuluit bar. propter illud verbũ, q̃diu. vt etiã ponit in l. fin. ad Treb. de cura q. vide ꝑ Bar. cõſil. ſuo inci. pater habẽs filiam. et cõſi. inci. in noſe dñi. ꝓponit ꝑ Bal. conſi. ccix. ñ. li. & eo. volu. cõſil. cclxxvij. & ibi an trãſmittat iuſ ſuũ ad filios. & pleni' ꝑ Pet. de an. cõſ. ccxxj. inci. in Chriſti nomine hæc quæſtio.

ditatem ex ſecũdo teſtamẽto: hic nõ: ideo prius hic nõ vitiat. Opp. j. tit. j. l. poſthumus. in prin. Sol. in poſthumo ꝑterito nõ eſt poſsibile adiri: ꝓ eo nõ nato, & iõ primũ rũpit. Opp. † ex teſtõ, vbi filij' iã nat' eſt præterit', poſsibile eſt adiri ipo approbãte teſtm: vt l. filio. j. tit. j. Breuiter dicit Dy. q̃ hic fuit filius morte pręuẽtus: ideo nõ fuit poſsibile. Sed iſtud non eſt aliqd dicere: quia non quærimus an adierit, ſed an adiri potuit. Solu. glo. quòd hic in teſtamẽto, quòd de iure ciuil. nõ valet, ideo nõ rũpit primũ: iõ valet de iure præto. & licet valeat de iure præto. nõ tm rũpit primũ, vt hic, & ibi. & gl. in l. cũ in ſecũdo. j. tit. j. & l. ſi q̃s. j. de vul. & pu. ſub. Tu dic q̃ nũc q̃ eſt poſsibile adire hæreditatẽ de iure ciuili. Nã filio approbante poterit petere poſſeſsionẽ ſm tab. nõ adire vt d. l. filio. & no. in l. j. de pet. hæ. & l. certũ. C. vñ legiti.

3 SI a primo. Filius iã natus rũpit ſpẽ ei' gradus, à quo præterit' eſt incõtineti, poſthum' verò ſtatim cũ naſcit'. h. d. Op. exhæredatio facta à ꝓſona nõ valet: vt l. iij. ſ. filij'. ſ. e. ſed hic fuit exhæredat' à primo hr̃de, ergo &c. Sol. nõ ĩtelligas nõ eſſe exhæredatũ à ꝓſona, ſed à gradu. q̃ ĩ dubio preſumit'. Et expone à primo hęrede. i. à primo gradu inſtitutorũ. Opp. q̃ nõ eſt, nõ põt rũpi: vt l. nã & ſi ſub cõditiõe. ſ. poſt defectũ. j. ti. j. ſed ſubſtõ pẽdẽte cõditione nõ habet defectũ, ergo &c. Sol. q̃ ñ eſt re, nec ſpe, nõ põt rũpi, vt i cõtrario. ſed q̃d eſt ſpe põt rũpi: vt l. iij. ſ. j. ſ. vſufru. quẽad. ca. & j. de vſufr. le. l. Sẽpronius Atalus. ſed ſubſtitutiõ eſt aliquid ſpe: ergo rumpi poteſt. Oppo. hic dicitur idem in poſthumo. Contra j. ti. j. l. poſthumus. in prin. Sol. intellige poſthumũ natum viuo patre, & deceſsiſſe eo mortuo, vt in gloſſ.

Opp. q̃ poſthum' rũpat incõtinẽti, ſicut iã natus: q̃a ꝓ nato habet': vt l. q̃ in vtero. de ſta. ho. Dicit gl. nõ habet ꝓ nato fauore teſtamẽti, ſed non eſt neceſſe dicere: q̃a antequã naſcat', nõ eſt in poteſtate patris: vt l. fi. j. de coll. bo. ergo nõ poteſt rũpere.

Opp. ſ. e. l. ij. in fi. vbi fit differentia inter poſthumũ & iam natũ. Sol. q̃ñ fit à primo exhęredatio, & à ſecũdo pręteritio, nõ eſt differẽtia ĩter iã natũ & poſthumũ, vt hic. ſed q̃ñ præteritio fit à primo, exhæredatio à ſecũdo: tũc eſt differẽtia, vt ĩ cõtrario.

☞ *An mulier ſterilis gaudeat priuilegio dotis.*

SI quis poſthumos. Non põt q̃s poſthumũ vt ſuũ inſtituere, quẽ nõ licet habere impediẽte natura, vel iure. Sec' ſi haberi poteſt, licet cũ difficultate. h. d. principium huius l. cũ ſ. fi. Opp. dicit' hic poſſe inſtituí poſthumũ, quem habere nõ poteſt. Cõtra ſ. e. l. ſed eſt quæſitũ. ſ. ſpadonẽ. & ſ. ſed ſi caſtratus. Soluit gl. tripliciter. Vna eſt, nõ poteſt. ſ. de facili. Secũdo modo intelligit' inſtituiſſe ne potẽ, &c. vt ĩ gl. Tertio modo intelligit' q̃ inſtituit poſthumũ, quẽ habere põt per adoptionẽ, & eſt magis no. quælibet tñ põt eſſe bona, & vide gl. quæ incip. facile, &c. Opp. ad vltimã ſolu. de tex. qui dicit, quos habere, &c. Rñdet gl. q̃ quos, facit ſimplicẽ relationẽ, nõ ad id de quo quærit'. Opp. j. de le. ij. l. ſi ita q̃s. ſ. fi. & l. fideicõmiſſum. j. de cõdi. & demõ. vbi appellatiõe filij in dubio intelligit' de naturali[a]. Soluit gl. q̃ illud ideo eſt: ne rũpat teſtamẽtum. Et gl. bene dicit: q̃a iſtud teſtator videt' voluiſſe, cùm de alio poſthumo cogitare nõ potuerit, cũ naturaliter eũ habere nõ poterat propter impedimẽtũ accidẽtis, vt dictũ eſt. Opp.

j. e. l. ſ. fi. Sol. gl. hic loquit' q̃ñ eſt impedimentũ naturæ: ibi q̃ñ eſt impedimentũ iuris ciuil. Tu dic hic: expectare q̃ aliq deſierit eſſe nupta, eſt turpe: ideo nõ eſt expectandũ, arg. l. interſtipulantẽ. ſ. ſacrã. j. de ver. obli. ſed in fi. huj' l. expectare q̃ emãcipet', nõ eſt turpe. Opp. j. eo. l. filius. ſ. fi. Sol. ibi inſtituit talẽ q̃ poterat nasci ex ea quæ in euẽtu cõditiõis poterat eſſe vxor.

1 Vltimò debetis ſcire † q̃ iſtã l. induxit in arg. ſ. ſol. ma. l. j. An mulier ſterilis habeat priuilegiũ dotis. Et vide gl. quę multum facit. & incipit, cõſuetudo ſ. gñalis, & illud q̃d ibi dixi, & iſtud quod hic dicit', eſt verũ q̃ magis inſpicit' natura q̃ aliquod impedimẽtũ accidẽtale, vt q̃a ex aliquo accidẽti nõ generat': ſec' ſi natura impediretur vt l. ſed eſt quæſitum. ſ. ſed ſi caſtratus. ſ. eo. & no, gl. in l. ſi Serua. ſ. ſi ſpadoni. ſ. de iur. do. Ità in ꝓpoſito, ſi muliet eſſet ita arcta q̃ nõ poſſet cõcipere: tũc nõ haberet priuilegium, vt l. quæritur. ſ. mulierem ita arctã. de ædi. edict. vide gl. quæ incipit, vt ſuum. ibi ſed tũc hodie corrigitur. &c. Iſta eſt bona expoſitio, q̃a alienus põt inſtitui, vt j. de le. j. l. pe.

1 ☞ *Nepos emancipatus qui tẽpore mortis non tenuit primum locũ, an patre excluſo morte, uel repudiatione habeat querelam ex perſona ſua.*

2 *In querela inofficioſi teſtamenti an ſit locus ſucceſſorio edicto.*

3 *Qualitas adiuncta uerbo intelligitur ſecundùm tempus uerbi.*

1 SI filium. Iſte ſ. eſt ſubtiliſsim' & breuiter h. d. Filio † exhæredato, & à querela excluſo morte vel

b repudiatiõe, nepos ex eo, qui tpe mor. primũ locũ [b] nõ tenuit, præterit' teſtm nõ rũpit: aliàs ſecus. ſed inſtitutis repudiãtib' põt ſuccedere vt legitim'. h. d. & quatuor dicta habet, vt euidẽter patet ex tex. Ad primũ caſum opp. & videt' q̃ nepos præteritus rũpat teſtamentũ ipſo iure: mortuo patre: vt l. poſthumi. ſ. j. ti. j. Sol. ibi eſt mortu' pater nepotis viuo auo: & ſic nepos incipit tenere primũ locũ auo viuo: hic verò deceſsit filij' poſt mortẽ patris. Opp. q̃ iſte filius poſsit rũpere p querelã: vt l. ſi q̃s filiũ. & l. ſcimus. in fi. C. de inof. teſt. Solu. nõ põt rũpere dicẽdo nullũ tanq̃ ſuus: q̃a tpe mortis nõ tenebat primũ locũ, vt hic: ſed ex perſona patris poterit intẽtare querelã, & per eũ rũpere, vt in. lege cõtraria. Venio ad ver. diũerſum. & opp. de præcedẽti rñſo. Sol. hic filius exhęredatus erat apud hoſtes, & ibi deceſsit: vñ fingit' mortuus prima hora captiuitatis, & ſic viuo patre. vnde tpe mor. nepos tenet primũ locũ: meritò rumpit. Venio ad ver. & ſi moriẽte. Opp. dictio, moriẽte, eſt participium præſentis tpis. & q̃s morit' viuẽs: vt l. q̃ duos. j. de manu. teſt. Et hic dicit' q̃ auo moriẽte repudiauit. Cõtra l. ſi q̃ñ. ſ. illud. C. de inof. teſta. Sol. intelligas hic per querelã repudiatã poſt mortẽ. & expone, moriẽte, i. mortuo, vt in gl. Opp. q̃ ille nepos habet querelã ex ꝓſona ſua: vt l. iij. ſ. ſi emãcipatus. j. de bon. poſ. cõtratab. Gl. nõ ſoluit, imò aſſerit q̃ ille nepos nõ haberet querelã tanq̃ à patre repudiatã: & ſic intrat illud difficile dubium, † vtrũ in querela inofficioſi teſt. ſit locus ſucceſſorio edicto. de quo in gl. in l. pater filiũ. de inof. teſta. & in l. ſi is. eo. tit. & per Dy. in c. nõ debet aliq̃s. extra de reg. iu. lib. vj. per Cyn. in l. ſi quis filiũ. C. de inof. teſt. Veritas eſt q̃ nepos habet querelam ex perſona ſua: vt d. ſ. ſi emãcipatus. & l. ſi is. non ex perſona patris: q̃a repudiata fuit per eũ. Ita loquit' gl. & ſic dicit q̃ to præteritus habet querelã. Glo. in præal. l. pater exponit querelã, i. cõtratab. Ego dico q̃ ſtat proprie. Declarabo in in l. in ſuis. j. e. Vltimò ad ver. ſed & ſi hæres. opponit' de pręceden. ver. vbi requirit' q̃ teneat primũ locũ tẽpore mort. Sol. Verum eſt quantum ad rumpendum. Secus quantum ad ius ſuccedendi ab inteſtato: quia tunc ſufficit quòd teneat primũ locum eo tempore quo teſtamentum deſtituitur. Opponitur ad iſtud quòd etiam quoad ſucceſſionẽ debet eſſe proximior tempore mortis, vt inſtitu. de hæredi. ab inteſta. ſ. ita demum. Solu. tex. Inſtit. de legit. agna. ſuccef. ſ. proximus. & hic ſoluit contrarium, ſcilicet aut quis decedit nullo condito teſtamento: & requiritur quòd teneat primum locum tempore mortis. Aut decedit condito teſtamento: & ſufficit quòd teneat primum locũ tempore quo teſtamẽtum deſtituitur, vt hic: & eſt

3 gl. no. in l. j. de condi inſti. Opp. ad hunc tex. † qualitas adiecta verbo intelligitur ſm tempus verbi' vt l. in delictis. ſ. ſi extraneus. ſ. de noxa. & l. Titius. de teſt. milit. ſed verba l. xij. tab. dicebãt q̃ ſuccedebat proximior ſi inteſtatus morit': ergo apparet q̃ ſit proximior cùm moritur. Reſpoñ. iſta verba, in teſta

a ✠ P. PAV. P. ¶ Cõmodiſsimè. Circa iſtam materiã q̃ caſus omiſſus habeatur pro omiſſo, vide Alex. conſil. lij. col. pe. in fi. vo. iiij. & cõſi. cxxx. in j. col. & cõſi. lxxx. vol. ij. & cõſi. xlvj. eo. vol. Itẽ q̃ vbi caſus omiſſus ex aliqua cõiectura põt haberi pro expreſſo, vide Abb. cõſi. xv. col. iiij. qui aũt omiſſus habeat pro ſtatuto omiſſo, vide Com. cõſi. xcvij. poſt prin. & cõſil. cxiij. col. j. & q̃ caſus ſimilis expreſſo nõ habeat' pro omiſſo, vide Com. cõſil. cxliij. incip. Titius & Seius. vide Cacialupũ in repetitiõe l. qui ſe patris. col. ix. verſi. aliqui ſunt fui. C. vnde libe.

a ✠ POMATES. ¶ Cõmodiſsimè. Et vide Bal. in cõſ. xciij. inci. Hugolinus dñi Gualteroti. vbi teſtator inſtituit poſthumũ ſub cõditiõe, 'qui decidit per iſtũ tex. q̃ eſt præterit' vide ibi: q̃a pulcherrimè logẽ.

a ✠ POMATES. ¶ Cõmodiſsimè. Vide Alex. cõſil. cxxiij. in vij. col. iiij. vo. Feli. c. nõne. in x. col. de pſump. Barb. cõſi. xvj. in xij. co. in j. volu. & cõſ. xx. in xj. col. e. vo. & cõſil. xxxv. in viij. col. j. vol. & conſil. lxj. aliàs vj. in xj. col. eod. vo. & conſi. x. in viij. col. in ij. volu. & cõſi. xxiij. ĩ vj. col. in ij. vo. & cõſi. xxx. in iiij. co. e. vo. & cõſ. xxxvj. in xv. j. col. ij. vo. & cõſi. xliij. ĩ vj. col. in ij. vol. Ro. cõſil. xx. & cõſil. cxlvij. et cõſ. xxx. viij. Imo. cõſi. xciij. & cõſi. c. Card. conſi. iij. & cõſil. xvij. in ij. col. & cõſi. xxij. Imol. cõſil. ciiij. in pe. col. & cõſi. cxx. & cõſ. cxlv. Car. cõſ. lxvj. & cõſ. lxxj. in j. dubio vide etiã ĩ materia huius legis, Bal. in l. ſi mater. C. de inſtit. & ſubſtit. q̃ ſequit' Bar. cõſ. lij. in iij. col. Alex. in vlt. co. in iiij. vol. & vide duas deciſio. ad regulã huius legis, per Iaſo. l. ſi extraneus. in ij. no. ff. de cõdi. ob cau. Vide Pau. cõſil. lxxv. in pe. col. Alex. cõſ. lv. ĩ iiij. vo. & cõſi. cxxx. in ij. vo. Feli. in c. trãslato. I pe. col. de cõſti. Et, p intellectu huius l. vide Caro. Ruy. in rep. ſ. & quid ſi tm. in vij. col. in j. opp. ff. de libe. & poſthu.

b ✠ POMATES. ¶ De facto. Adde Bar. l. ſi pater. ante finẽ. C. de iſti. & ſubſti. Vide Old. ĩ ſimili cõ. cxlij. vide Bart. cõſil. xxvij. in vlt. opp. Iaſ. l. q̃uis. C. de impube.

c ¶ Tertij ordinis. Adde inquãtũ Alex. dicit q̃ ꝓſonæ profeſſæ tertiũ ordinẽ ſancti Frãciſci nõ dicunt' religioſæ q̃d idẽ tenet Ro. cõſ. cccl xvij. vbi dicit q̃ mulier tertij ordinis põt ſuccedere in feudo, in caſibus, in quibus aliàs mulier ſuccedit.

d ✠ P. PAV. P. ¶ In ſuis. regula iſti' nõ ꝓcedit in filio, q̃ hodie ſuccedit pri, viuẽte adhuc auo, in cui' ptãte ſunt ambo, q̃a requirit' aditio, cũ nõ ſit ſu',

teſtatus moritur, faciũt vnum compoſitũ q̃ non verificatur tũc cũ moritur, ſed tũc cũ poſt mortẽ teſtamẽtũ deſtituitur: ideo ad illud tẽpus referi': & ſufficit q̃ illo tẽpore ſit proximior. hoc vult dicere textus.

☞ *Si teſtator inſtituit filiã naſcituram, et quæ matrimoniũ contraheret in mille: filiam uerò naſcituræ, & quæ religionem ingrederetur, in ducenta, ſi contingat filiam naſci, & accipere habitum tertij ordinis, hoc caſu ceuſetur præterita.*

a OMmodiſsime.[a] Qui prouidet in vno caſu, in alio videt' omittere: ſed prouiſio ſimplex porrigit' ad oẽm caſum. h. d. Opp. C. e. l. ſi. Sol. gl. multis modis hic, & ibi. & iſtã puto ęrã: q̃a ibi teſtõr putabat ſe moriturũ incõtineti: q̃a fortè ſtabat in piculo mortis ſecũdũ caſus q̃ ponunt' in l. iij. cũ l. ſeq. j. de do. cã mor. iõ ſi naſcat' eo viuo, nõ vr̃ præteritus: q̃a volũtatẽ habebat inſtituẽdi eũ. & hoc innuit tex. l. cõtrariæ in fi. dũ dicit, Ne pœnã patiat' præteritiõis, q̃ filios non præterijt. Oppo. C. de inoffi. teſta. l. qm̃ in prioribus. vbi cõditio reij'cit': ergo remanet inſtitutio pura. Sol. hic tex. notabiliter ſoluit: q̃a q̃dã eſt cõditio q̃ apponit in ſtitutiõi factę de ꝓſona certa: et loquit' lex cõtraria. Quædã eſt cõditio q̃ apponit in ſtitutiõi factæ de ꝓſona incerta: & ſic habet nõ ſolũ vim cõditiõis, ſed demõſtratiõis. Et tũc ea deficiẽte talis ꝓſona ſub cõditiõe nõ vr̃ inſtituta, vt hac l. in fi. Et per hoc dicebã in q. de † facto [b] teſtator inſtituit filiã quę ſibi naſcet', & matrimonium cõtrahet in mille: filiã verò, q̃ ſibi naſcet', & monaſteriũ ingredict', in quingẽtis. Cõtigit q̃ mulier nata profeſſa eſt religionẽ tertij ordinis [c] ſororũ ſancti Frãciſci, et ſic nec nubet, nec monaſteriũ ingredict': dicebã ipſam præteritã, & teſtamẽtũ ruptũ: nec poterit ipſa inſtituta dici ſub cõditione: imò nullo mõ ẽ inſtituta: vt hic. & ita de facto obtinuit. Op. de l. ſi extrane'. Sexto rñdet' cuidam obiectioni hoc modo: Si filij' eſt dñs viuo patre: ergo pater nõ põt eũ exhæredare: & ſic cõtra totã iſtã materiã. Ad hoc rñdet, nõ eſt mirãdũ ſi patri licet eũ exhæredare & priuare bonis: q̃a eũ licebat etiã occidere [g]. h. d. Opp. q̃ duo nõ pñt eẽ dñi inſolidũ. l. ſi vt certo. ſ. ſi duob' vehiculũ.

4 ſ. cõmo. Solu. † dicit' filius dñs impropriè viuo patre: vt patet ex tex. q̃ dicit, quodã mõ. Et hoc eſt q̃d dicit gl. q̃ hoc dñiũ filij cõſiſtit in nudo & puro ĩtellectu. quaſi dicat, magis ẽ in imaginatiõe quadã, q̃ ĩ veritate. Simile dicit gl. in viro & vxore: q̃a licet vir dicat' dñs tñ vxor eſt dña: vt l. ĩ rebus. C. de iu. dot. Sed iſta ęqparatio nõ eſt vera: q̃a in vxore dr̃ retrãſire dñiũ: in filio dicit' cõtinuari, vt hic. Op. j. de acq. poſſ. l.

5 cũ hæredes. Gl. hic dicit, † q̃ in filio videt' cõtinuari poſſeſsio, [h] ſicut dñium. Cõtrarium eſt verũ, vt no. in l. cũ miles. ex quib. cau. ma. Nõ obſtat l. ij. ſ. filiũ. j. pro hæreq̃a fateor q̃ nou' titul' poſſeſsiõis nõ vi-

ex quo nõ eſt in ei' ptãte. vide Cõ. cõſ. lxxxviij. circa fi. Itẽ ĩ repetitiõe ſuitatis multa ponit quidã Aſcõdius in repet. l. ſi fili' q̃ pri. ff. de vul. & pup. & ibi ſcripſi ad Bar. Itẽ adde in materia q̃ verbũ ſu' hæres. licet ſecũdũ iuris intellectũ importet hęredẽ in quo ſit ſuitas: tũ in inſtrõ in quo ſit mẽtio de hęredibus ſuis, intelligitur de extraneo etiã, vt per Ant. in conſi. xxiij. colũ. ij. circa med. et co. j. poſt prin.

contrahibulas quando eſt talis conditionis q̃ in eum continatur dominium.

d IN ſuis. [d] In ſuos hæredes dicitur cõtinuari dñium, ñ noua hr̃ditas obuenire: licet poſſint exhęredari. Et ſciatis † q̃ audiui bis iſtũ librũ ſine alia ĩmiſtione, & nunq̃ audiui iſtã legẽ. & Acc. & doc. & ſcrib. ſicco e

1 pede eã trãſeunt: ſed vt mihi vr̃ nõ poſſet iſte tit. bñ ſtare ſine iſta lege. Diuidit' primo ponit vnũ dictũ. Sc̃do, illud declarat. f Tertio illud probat ex cõi vſu loquendi. Quarto, cõcludit primũ effectũ eſſe verũ. Quinto, ex p̃dictis ponit vnã illationem. Sexto rñdet cuidã obiectioni. Sc̃da ibi: q̃ etiã viuo. Tertia ibi: vide ẽt. Quarta ibi: ita &. Quinta ibi: hac ex cã. Sexta ibi: nec

e ob. Primũ dictũ [e] eſt q̃ in ſuos hr̃des dicit' cõtinuari dñiũ, nõ noua hr̃ditas obue

2 nire. Ex hoc † dicto ꝓcedit q̃ in ſuis hęredibus nõ habet locũ titulus pro hęrede: g vt l. nihil. C. ꝓ hærede. ideo ſemp ſuis exiſtẽtibus hęredib' ad ꝓbationẽ pſcriptionis, alius titulus quærẽdus eſt. Secũdũ dictũ [f] in quo probat' primũ, eſt q̃ filij cæteri ſui viuo patre dicunt' quodãmõ dñiũ cũ ergo efficiunt' hęredes, nõ pñt habere dñiũ nouũ, cũ ipſi añ haberẽt. Tertiũ dictũ probat illud q̃d dictũ eſt ſ. eo. hoc † mõ. Fami

3 lia accipit' in iure pro ſubſtãtia: vt l. nã q̃d ſ. fi. j. ad Trebel. & l. pronũciatio. de verborũ ſig. ſed in vſu loquẽdi, & etiã in iure dicit' paterfamilias & filiusfa. Eſt ergo pater iſti' ſubſtãtiæ dñs, & fili' iſtius ſubſtãtię dñs: & ſic ſubſtãtia aliq̃d tribuit vtriq̃ æqualiter: ſed p hoc nomẽ pater, & filius, diſcernit' genitor à genito. Quartũ dictũ eſt q̃d ex prædictis cõcludit: nã ex p̃dictis ſequit' verũ eẽ dictũ q̃ noua hęreditas nõ dicit' obuenire filio: ſed magis adminiſtratio libera, quã añ nõ habebat. Quintũ dictũ eſt, vt ponat illationẽ ex p̃dictis, q̃d licet filij nõ ſint iſtituti, tñ ab inteſtato dñi ſunt ex cõicatione dñij. Sextò rñdet' cuidam obiectioni hoc modo: Si filij' eſt dñs viuo patre: ergo pater nõ põt eũ exhæredare: & ſic cõtra totã iſtã materiã. Ad hoc rñdet, nõ eſt mirãdũ ſi patri licet eũ exhæ redare & priuare bonis: q̃a eũ licebat etiã occidere [g]. h. d. Opp. q̃ duo nõ pñt eẽ dñi inſolidũ. l. ſi vt certo. ſ. ſi duob' vehiculũ.

4 ſ. cõmo. Solu. † dicit' filius dñs impropriè viuo patre: vt patet ex tex. q̃ dicit, quodã mõ. Et hoc eſt q̃d dicit gl. q̃ hoc dñiũ filij cõſiſtit in nudo & puro ĩtellectu. quaſi dicat, magis ẽ in imaginatiõe quadã, q̃ ĩ veritate. Simile dicit gl. in viro & vxore: q̃a licet vir dicat' dñs tñ vxor eſt dña: vt l. ĩ rebus. C. de iu. dot. Sed iſta ęqparatio nõ eſt vera: q̃a in vxore dr̃ retrãſire dñiũ: in filio dicit' cõtinuari, vt hic. Op. j. de acq. poſſ. l.

5 cũ hæredes. Gl. hic dicit, † q̃ in filio videt' cõtinuari poſſeſsio, [h] ſicut dñium. Cõtrarium eſt verũ, vt no. in l. cũ miles. ex quib. cau. ma. Nõ obſtat l. ij. ſ. filiũ. j. pro hæreq̃a fateor q̃ nou' titul' poſſeſsiõis nõ vi-

trouer. inter maſcu. & fœmi. & in authen. ingreſſi. vbi ponit rationem per l. cùm hæredes. j. de acqui. poſſ. & ibi Bal. conſi. xiij. lib. j.

✠ P. PAV. P. ¶ Primũ dictum. Ex iſto primo dicto reſultãt multi effectus vtiles in practica, q̃ habẽt ꝑ Lud. Gaza. in repe. l. q̃ ſe pr̃is. col. ix. ver. aliq̃ ſũt ſui & neceſſarij. C. vñ libe.

✠ POMATES. ¶ Primum dictum. Vide Andr. Barb. cõſil. xlix. in j. volu.

✠ P. PAV. P. ¶ Secũdũ dictũ. Hic dicit q̃ ſtatutũ ſi ſtet q̃ nullus poſſit eligi ad offm, niſi habeat trecẽta ĩ bõis: q̃ filij' licet nihil hẽat, ſi habeat patrẽ q̃ habeat ĩ bonis trecẽta, q̃ poterit eligi ad offm, per iſtud dictũ hic, quẽ ſequit' Cõ. cõſil. cxxxj. inci. duo fres. poſt pri. Opp. C. de inoffi. teſta. l. qm̃ in prioribus. vbi cõditio reij'cit': ergo remanet inſtitutio pura. Sol. hic tex. notabiliter ſoluit: q̃a q̃dã eſt cõditio q̃ apponit in ſtitutiõi factę de ꝓſona certa: et loquit' lex cõtraria. Quædã eſt cõditio q̃ apponit in ſtitutiõi factæ de ꝓſona incerta: & ſic habet nõ ſolũ vim cõditiõis, ſed demõſtratiõis. Et tũc ea deficiẽte talis ꝓſona ſub cõditiõe nõ vr̃ inſtituta, vt hac l. in fi. Et per hoc dicebã in q. de † facto [b] teſtator inſtituit filiã quę ſibi naſcet', & matrimonium cõtrahet in mille: filiã verò, q̃ ſibi naſcet', & monaſteriũ ingredict', in quingẽtis. Cõtigit q̃ mulier nata profeſſa eſt religionẽ tertij ordinis [c] ſororũ ſancti Frãciſci, et ſic nec nubet, nec monaſteriũ ingredict': dicebã ipſam præteritã, & teſtamẽtũ ruptũ: nec poterit ipſa inſtituta dici ſub cõditione: imò nullo mõ ẽ inſtituta: vt hic. & ita de facto obtinuit. Op. de l. ſi extrane'. Sexto rñdet' cuidam obiectioni hoc modo: Si filij' eſt dñs viuo patre: ergo pater nõ põt eũ exhæredare: & ſic cõtra totã iſtã materiã. Ad hoc rñdet, nõ eſt mirãdũ ſi patri licet eũ exhæ redare & priuare bonis: q̃a eũ licebat etiã occidere [g]. h. d. Opp. q̃ duo nõ pñt eẽ dñi inſolidũ. l. ſi vt certo. ſ. ſi duob' vehiculũ.

4 ſ. cõmo. Solu. † dicit' filius dñs impropriè viuo patre: vt patet ex tex. q̃ dicit, quodã mõ. Et hoc eſt q̃d dicit gl. q̃ hoc dñiũ filij cõſiſtit in nudo & puro ĩtellectu. quaſi dicat, magis ẽ in imaginatiõe quadã, q̃ ĩ veritate. Simile dicit gl. in viro & vxore: q̃a licet vir dicat' dñs tñ vxor eſt dña: vt l. ĩ rebus. C. de iu. dot. Sed iſta ęqparatio nõ eſt vera: q̃a in vxore dr̃ retrãſire dñiũ: in filio dicit' cõtinuari, vt hic. Op. j. de acq. poſſ. l.

5 cũ hæredes. Gl. hic dicit, † q̃ in filio videt' cõtinuari poſſeſsio, [h] ſicut dñium. Cõtrarium eſt verũ, vt no. in l. cũ miles. ex quib. cau. ma. Nõ obſtat l. ij. ſ. filiũ. j. pro hæreq̃a fateor q̃ nou' titul' poſſeſsiõis nõ vi-

trouer. inter maſcu. & fœmi. & in authen. ingreſſi. vbi ponit rationem per l. cùm hæredes. j. de acqui. poſſ. & ibi Bal. conſi. xiij. lib. j.

a ¶ Niſi priuet. Adde ꝙ hanc rationem comprobat Angel. per quinque motiua quæ hic vide per Alex. poſt ipſum. Item facit Bald. per ſex motiua. Vnde Ange. dicit ꝙ ratio reddi non poteſt, niſi quia hoc fuit introductum pro ſolẽnitate quòd filius deberet à patre exhæredari: vnde ſicut in alijs ſolennitatibus nõ poteſt reddi ratio: vt puta cur magis ſeptem quàm octo vel ſex teſtes requirantur in teſtamento: ita nec ĩ iſto. Et hanc tenet Paul. de caſt. hic Raph. cu. in l. ſi filiꝰ. §. e. & Ro. in l. ij. C. de bon. poſſ. cõtratab. Bald. verò dicit ꝙ ratio eſt, qa in patre eſt introductum pro ſolẽnitate ꝙ ſuum hæredem inſtituat vel exhæredet, ideo illa nõ ſeruata non tenet: ſed cũ in matre hoc non requiratur pro ſolẽnitate: ideo eo ipſo ꝙ alium inſtituit, põt ipſum exhæredare. Alex. in l. fulc. §. 3. C. de moſt. teſt. cũ hac ratione videtur transire Alex. Adverte ad hanc. Rn. Bart. con. Fr. Reprobat. Taſs. hic n. 39. ¶ POMATES.

6 detur obuenire filio: vt l. nihil. C. pro hærede. tamen noua poſſeſsio, & noua apprehenſio eſt neceſſaria. Opponi. Inſtit. de his qui ſunt ſui vel alieni iuris. §. fi. Re ſpõdeo † olim licebat occidere; hodie nõ: & ſic mitigata eſt poteſtas patris in perſona, & etiã in bonis, qa hodie nõ licet exhęredare abſq; cauſa, olĩ ſimplicĩ licebat

7 vt hic. & l. iij. §. ante hæredis. ſ. e. † Quæro, quæ eſt ratio quòd filius ſuus præteritus rumpit teſtamẽtum ipſo iure. Reſpõdeo, ad hoc facta eſt iſta lex, quia ſuo hæredi nõ dicitur hæreditas obuenire de nouo, ſed dicitur cotinuari, vt hic. Cũ ergo dominium continuatur in filium, nõ poteſt pater in alium transferre dominium: & alium hæredẽ facere, niſi priuet [a] eum vt hic. Et hoc dicit text. in verſicul. hac ex cauſa. quia ſi non inſtituatur vel exhæredetur, dominus remanet. Quæro † quę

8 eſt ratio, quòd præteritio materna [b] habetur pro exhęredatione. Reſpondeo: quia cùm dominium à perſona matris non cõtinuetur in filium cùm non ſit ſuus, non eſt neceſſe quòd exhæredet filium, id eſt, extra dominiũ ponat: ſed ſi eum præteret, facit contra officium pietatis: ideo datur querela. Quæro, vtrum † in querela inofficioſi teſtamenti habeat locũ ſucceſſorium edictum. Gl. in l. ſi quis poſthumos. §. j. ſ. eod. videtur dicere quòd non.

9 Contrarium not. in l. pater filium. de inoffic. teſtamen. per l. ſi is. eodem tit. & hoc tenet Dyn. in c. non debet aliquis. extra de regu. iuris. libr. vj. probatur in l. iij. §. ſi emancipatus filius. de contratab. per glo. & Cyn. de inoff. teſtamen. l. ſi quis filium.

Retenta illa opinio. oppon. nepos, qui erat in poteſtate, non fuit exhæredatus, nec pro exhæredato habitus: ergo nõ habebit querelam, ſed rumpet teſtamentũ ipſo iure: vt l. non putauit. §. j. ſ. de contra tab. & l. ſi is. ſ. de inoffi. teſtam. & l. maximum. C. de liber. præteri. ſi ergo filius eſt exhæredatus nepote ex eo ĩ poteſtate retento, præterito filio excluſo à querela ex ſucceſſorio edicto non poteſt nepos venire per querelam: ſed per contratabul. vel dicendo nullum. Reſpond. glo. in dicta l. pater filium. ſ. de inoffi. teſtamen. Huius timore exponit, querelam, id eſt, contratabulas. Quod cõmuniter omnes ſequun

10 tur. Mihi autem † diſplicet. Tunc enim eſt verum quòd ſuus præteritus dicit nullum, vel venit per contrab. quando eſt talis conditionis, quòd in eum cõtinuatur dñium: vt quia tenebat primum locũ. Sed in q. propoſita filius exhęredatus præcedebat nepotẽ: vnde in nepote nõ cõtinuabatur dominiũ illius: ergo nepotis præteritio nõ facit teſtamẽtum nullũ, ſicut præteritio matris. Debet ergo venire per querelã in qua filius exhæredatus præcedit eum, ſed filio excluſo venit nepos, ſimiliter per querelã: vt l. ſi quis filium. C. de inof. teſt. vbi eſt caſus. & l. pater filium. ſ. de inof. teſta. Ita debet intelligi iſta materia.

1 ☞ *Natus dicitur, qui perfectè uenit, uel uiuus eſt extractus extra ventrem.*
2 *Viuus dicitur quis naſci quando uocem emittit, uel apparet, quãdo naſcitur, eum eſſe uiuum, licet momento uiuat.*
3 *Seminatus uiuens, & poſtea mortuus an rumpat teſtamentum.*

Quod dicitur. Etiam qui exciſo ventre trahitur præteritus rumpit teſtamentum. h. d. Quæro quando dicitur natus. Reſpondeo † quando perfectè venit, vel eſt extractus [c]

1 c extra ventrem, & viuus. Si enim medietas corporis venit extra ventrem, & viuit, vt ſæpe contingit, non diceretur natus.

2 tex. eſt in l. pen. C. eo. Quæro † quando dicatur naſciuius. Reſpondeo, quando natus vocem emittit, vel etiam nõ emittit, ſed apparet eum eſſe viuum, licet momento, vt d. l. pen. C. eod. & ibi ſentit gl. quod intellige ſi natus habet formam ho-

3 minis, vt ibi. Quæro, quid † ſi eſt ſeminatus viuens, & poſt ea moritur, an rumpat teſtamentum. Idem eſt caſus in l. pe. C. eo. Et iſtam quæſtionem feci in priuato examine, & non bene reſpondi.

1 ☞ *Habens poteſtatem legitimandi adulterinos, item inceſtuoſos, an poterit legitimare adulterinum & inceſtuoſum ſimul.*
2 *Coniunctio aduerſatiua operatur quòd uno caſu exiſtente non habet locum diſpoſitio facta in alio.*

d Si ita ſcriptum. [d] Prouiſio facta in caſib⁹ ſeparatis, porrigit ad eoſdẽ caſus ſimul cõiunctos. h. d. Opp. ſ. eo. l. cõmodiſsimè. Solu. ibi, puidit in vno caſu tm: hic, puidit in caſib⁹ ſeparatis: ideo ſi veniũt ſimul cõiuncti ex præſumpta volũtate defuncti diſpoſitio trahitur ad illũ caſum. Dicã in l. Gallus. §. & qd ſi tm. j. e.

1 Et hoc † facit ad q. quã diſputauit Bononi. d. Io. Calde. dicens: Papa cõceſsit legato ꝙ poſsit legitimare filios natos ex inceſtuoſo coitu. Itẽ ex adulterino. Cõtigit ꝙ quidã erat natus ex coitu adulterino, & inceſtuoſo, & ſic ſimul cõcurrebãt in eo, quærebat an legatus poſsit legitimare. hæc lex facit ꝙ ſic, prima facie: ſed ſi rectè inſpiciãt facit in cõtrariũ. Dicit eẽ ꝙ fm iuris rigorẽ puiſio facta in caſib⁹ ſeparatis nõ porrigit regula

e riter ad eos ſimul cõiunctos. Iſtã q. examinaui in l. ij. [e] in prin.

2 de verb. obl. Vltimò no. † ex hac lege ꝙ qñ quis vtit iſtis cõiunctionibus aduerſatiuis, ſi verò, ſi nautẽ, ꝙ ſi, ſed ſi, & ſimil. tunc videt velle ꝙ vno caſu exiſtẽte nõ habeat locũ diſpoſitio facta ĩ alio, vt hic. qd facit ad multa. Dixi ĩ l. ĩ repetẽd. j. de le. iij.

1 ☞ *Quando ſunt duo, quorum unum non poteſt eſſe ſine alio, unum poterit ſine alio tolli.*
2 *Si ſeruus eſt inſtitutus hæres cum libertate quando poſſit hæreditas adimi.*
3 *Quando ſeruus habet cohæredem, hæreditas tunc relinqui poteſt ſine libertate.*
4 *Si teſtator in teſtamento ſolenni inſtituit hæredem ſeruum, & poſtea adimat hæreditatem & libertatem: quæ uoluntas ſit iſta.*

1 Regula. Qñ ſunt duo † quorũ vnũ ſine alio eſſe nõ põt, vnus nõ poterit ſine alio tolli: ſed ſublatũ virtute remanẽtis pdurat. h. d. Et iſte eſt vnus malus §. p Artiſtis, & Theologis, an qualitas poſsit ſeparari à ſubſtãtia. Opp. & vr ꝙ libertas poteſt tolli à legato, & ecõtra: vt l. ſeruũ filij. §. ſi idẽ ſeruus. j. de leg. j. & l. ſi ſeruus. j. de adi. leg. Rn. ꝙ iſta l. loqt ĩ his, quorũ vnũ nõ põt cõſiſtere ſine alio, vt ĩ hrditate, & libertate. Opp. de l. ſi certarũ. §. eo. j. de teſt. mil. Sol. Fallit in miliſte, cuius teſtm nõ aſtringit regulis iuris, vt ibi. Et ratio eſt: qa

f miles põt ſine hæreditate dare [f] libertatẽ. Vltimò opponit ꝙ ☞ volũtas teſtatoris eſt ſeruãda: vt l. in cõditionibus. de cõdi. &

2 demõ. Rn. † ego intelligo niſi appareat teſtatorẽ aliud voluiſſe. Sed intellige ꝙ iſta volũtas ſit ſolẽnis: aliàs adimi nõ poſſet ſine libertate. Sed itẽ intellige hũc tex. qñ eſt ſolus hęres: aliàs ſecus. Et iſtud vr, pbari in l. ſed & ſi in cõditione. §. fi. j. de hære. inſti. hoc tenet Gul. in l. ſi vnus. §. pactus. ſ. de pact. Nec ob. l. ita tn. ij. rn. j. ad Treb. & l. ſi ſeruus. j. de bo. aut. iu. poſ. Pile [e] dixit hãc l. intelligi, vbi euidẽs volũtas defuncti appareat. Qd intellig

d ☞ POMATES. ¶ Si ita ſcriptũ. Vide q̃ circa hoc dicit ale. cõſ. cxvj. vo. ij.
e ¶ In l. ij. Vide quæ poſui poſt Alex. quibus etiam adde Io. de Ana. cõſi. lxxxv.
f ☞ Legendũ puto, adimere libertatẽ. Certũ eſt tẽ vnunquenq; idoneũ ſiue militem, ſiue paganum dare poſſe libertatem ſeruo ſine hæreditate. & ſi in-

intelligo ſcilicet qd adimendo vnũ voluerit adimere vtrunq; argu. l. illud. & l. nec is. §. hæres. de acq. hære. hoc aũt intelligo

3 ſi ita ademptio fiat in volũtate valida, vt dixi plenè in l. ſi iuſ re. j. de leg. iij. Quero † quid ſi ſeruus habeat cohæredẽ? Reſpõdeo, tũc ceſſat huius. §. ratio. Poteſt enim tũc relinqui hæreditas ſine libertate & libertas ſine hæreditate: qa aditione cohæredis cõfirmat teſtamẽtũ: vt l. ſed & ſi in cõditione. §. fi. j. de hæred. inſtituẽ. qd tenet Guli. in l. ſi plures. §. j. ſ. de pac. Quæ

4 ro † quo valebit [a] iſtud, facio te hæredem in teſtamẽto ſolẽni:

2 poſtea adimo libertatẽ, & hæreditatẽ. quæ eſt voluntas ſecunda: teſtamentũ non: quia non eſt hæredis inſtitutio. Codicilli non: quia in codicillis non poteſt directè adimi hæreditas:

b quid ergo erit? Cogitabitis [b].

Teſtamentum. Exhæredatio, quæ per aditionem firmari nõ poteſt in vita exhæredati, ipſo iure eſt nulla. h. d. Opponitur ꝙ teſtamẽtũ valeat: qa filius fuit exhæredatus ſecundũ formã. l. j. & ij. ſ. eo. Soluit gl. hoc ideo, quia exhæredatio nõ tenet, niſi adita hæreditate. lac. de Are. dicit ꝙ attenta iſta ratione nunquã valeret teſtamẽtũ, in quo quis ſub conditione eſſet hæres inſtitutus, & filius exhæredatus. qd eſt contra l. nam & ſi ſub conditione. in princ. j. titu. j. Quare dicas ꝙ exhæredatio poſt mortẽ eſt fruſtratoria: quia impoſsibile eſt eam per aditionẽ cõfirmari filio viuo: ſecus ſi inſtitutio eſſet facta ſub cõditione, quæ filio viuo poſſet exiſtere. Opponit de l. fin. j. de condi. inſti. Soluit gloſ. & bene: quia habebat ibi cohæredem, cuius aditione exhæredatio poterat confirmari in vita. Opponit, inſtitutio facta ad tempus videtur pura, vt l. hæreditas. j. de hæredi. inſti. Gloſ. ſoluit ibi, in inſtitutione facta ad tẽpus certũ: hic de inſtitutione facta ad tempus incertũ. Vide in l. ab omnibus. §. cùm quidã. j. de lega. j. & dicam in d. l. hæreditas. de hæredi. inſti.

1 ☞ *Hodie poſthumus non exhæredatur.*
2 *Cauſa inteſtati quod trahit ad ſe cauſam teſtati.*

Si poſthumus. Poſthumus præteritus rumpit ſpem eius gradus à quo eſt præteritus incontinẽti cũ naſcitur: nec cõfirmatur gradus ille, licet natus antè decedat, quàm ad eum gradũ veniat: & ſi rũpitur pars teſtamẽti, totũ rũpitur. hoc dicit vſq; ad §. quod vulgo. Tres partes habet. Secunda ibi: ita q;. Tertia ibi: nã & cũ duobus. Opponit, quod nõ eſt, rumpi nõ poteſt: vt in l. nã & ſi ſub conditione. §. poſt defectũ. j. tit. j. Solu. non rumpitur gradus, ſed ſpecies eius. Dixi ſecundũ Dy. in l. ſi à primo. ſ. eo.

Oppo. ꝙ poſthumus exhæredari nõ poſsit: vt l. ſi quis in ſuo.

1 C. de inoffi. teſta. Solu. hodie † non poteſt exhæredari: quia in exhæredatione requiritur cauſa: olim poterat. Oppo. ad ſecundũ reſpõſum, ꝙ debet valere tertius gradus, ex quo poſthumus eſt exhæredatus: vt l. iij. in fi. ſ. eo. Sol. hic in poſthumo præterito: ibi in iam nato. & ratio ponitur ibi in gloſ. Oppo. ꝙ inter poſthumum, & iam natũ nõ ſit differẽtia: vt l. ſi à primo. ſ. eo. Solue vt ibi dixi. Venio ad tertiũ ver. & iſtum examinabo, & dicã rationẽ eius in l. penul. j. titu. j. Oppo. de l. penul. j. tit. j. Prima gl. dicit ꝙ hic poſthumus excluditur vt hæres inſtitutus, ſed admittit vt legitimus. Vel dic ſecundũ Dy. ꝙ hic tex. dicit, excluditur, intellige poſt mortẽ ipſius poſthumi: ſed ſi viueret, ad totã hęreditatem admitteretur. Et ſic no-

2 ta † caſum mirabilem, ꝙ cauſa inteſtati trahit ad ſe cauſam teſtati. Contra quod videtur l. j. §. ſi ex fundo. j. de hæredi. inſti. Solue vt dicã in l. penul. j. titu. j. Rationẽ ibi videbitis: & vide gl. quæ incipit, quatuor ſunt, &c. Et ita dicit Dy. ibi: de cauſa ab inteſtato dic vt ibi. Opponitur ſi poſthumus moritur: ergo teſtamẽtum confirmatur: vt l. poſthumus. in princi. j. titu. j. Solu. ibi loquitur quando poſthumus deceſsit viuo teſtatore: hic quando poſt eius mortem.

1 ☞ *Datio cohæredis facit ſuum hæredem uoluntarium.*
2 *Datio ſubſtituti uulgaris facit ſuum uoluntarium.*

Quod vulgo. Filius inſtitutus in primo gradu in totum vel in partẽ, licet ſit præteritus in ſecũdo, teſtamentũ nõ rumpit. hoc dicit. Ratio huius §. eſt, quia per ſecundũ gradum filio inſtituto in primo nulla fit iniuria. non enim admittitur, niſi ipſo, volente: & hoc eſt quãdo eſt inſtitutus ſolus. Idem ſi admittitur pro parte. Sufficit enim ꝙ pater eũ inſtituat in legitima ſua, vt ſic non poſsit conqueri. Idẽ quãdo filius eſt inſtitutus cũ ſocio. Et eſt ratio: quia dan-

1 do teſtator cohæredem † filio facit de ſuo a voluntariũ: vt l. apud Iulia. §. idem Iulianus. j. ad Trebel. Dicã j. eo. l. ſi filius. Itẽ

2 dando † ſubſtitutum vulgariter facit eũ b voluntarium: vt l. Papinianus. §. quarta. ſuprà, de inoffic. teſtamen.

1 ☞ *Falſa cauſa circa filiationem uitiat exhæredationem ipſo iure.*
2 *Falſa cauſa adiecta in exhæredatione, illam non uitiat ipſo iure, ſi non reſpicit filiationem.*
3 *Aſſertio patris quòd non faciat filium non eſſe in poſſeſſione filiationis, niſi mulier contẽpſerit Plautianum.*

Si quis ita. Exhæredatione facta cũ cauſa, quæ reſpicit filiationẽ: ſi cauſa falſa probetur, teſtamẽtum rũpitur. hoc dicit. Volo ꝙ tu cogites circa vnũ quod ego non cogitaui, nec hic, nec ſ. tit. j. l. j. & ita lex videtur caſus c pro opin. Marti. ꝙ exhæredatio facta inſerta falſa cauſa facit teſtamentũ ipſo iure nullum. quod tamen reprobaui in l. j. ſ. de

1 teſta. Sed reſpondeo † ꝙ falſa cauſa circa filiationem vitiat exhæredationem ipſo iure: vt l. ſi pater. & l. nec apud. C. de hæred. inſti. & ita loquitur hic, & dixi in l. de-

2 monſtratio. §. quod autem. de condi. & demon. Secus ſi † falſa cauſa aliud reſpiceret quàm filiationẽ, vel affinitatẽ. Oppo. ſecundũ gl. dicitur hic ꝙ probat ſe filiũ. Contrà, nõ debet admitti probatio, quæ facta nil releuat. ſed hæc eſt huiuſmodi: quia ſi probetur filius, exhæredatio eſt nulla, vt hic in text. Si non eſt filius, ſimiliter eſt nulla: vt l. quidã cũ filium. de verbo. obli. Glo. ſoluit. dicit Dy. melius ꝙ iſta probatio facta aliquid releuat. Nam ſi probetur filius, ſuccederet ab inteſtato: ſi non eſſet filius, ſuccederẽt alij: licet vtroque caſu exhæredatio eſt nulla. Opp. de l. iij. §. cauſę. j. ad Carbo. Sol. Illud verũ eſt quãtum ad, Carboniana bonorũ poſſeſsionẽ: nõ ad aliud Oppo. de l. ſi inſtituta. §. j. ſ. de inoffic. teſta. Solue vt ibi. Quæro cui incũbat hic onus probandi. Credo ꝙ filio: qa verbũ patris, eſt

3 contra eũ. quod tene menti: hoc tamẽ nõ placet Dy. quia † verbũ patris, non facit filiũ non eſſe in poſſeſsione filiationis, niſi mulier cõtẽpſerit Plautianum: vt l. j. §. Iulia. ſ. de lib. agnoſ. & l. j. §. ſi quis j. ad Carbonia. tene ergo primã ſolutionẽ. Opp. glo. Inſti. qui manumit. non poſ. §. ſemel. Solu. ibi nõ eſt error: quia cauſa eſt vera, licet iniuſta, vt ibi no. Item ibi. l. ſi alij. Sol. vt ibi ſecundũ intellectum Ray. Item ibi. §. j. dic vt ibi.

1 ☞ *Subſtitutio uulgaris quòd faciat de neceſſario uoluntarium: & an impediat exiſtentiam ſui hæredis.*
2 *Exiſtentia ſui hæredis operatur tranſmiſsionem hæreditatis non aditæ.*
3 *In toto Infortiato non uidetur Bartolo obſcurior lex.*

c Si filius hæres. [c] Iſta eſt valde difficilis lex: Quando filio inſtituto datus eſt ſubſtitutus vulgaris exiſtentia ſui hæredis nõ operatur tranſmiſsionem hæreditatis: aliàs ſecus. hoc dicit ſecundùm verum intellectũ. Et glo. non videtur illud vidiſſe, quod eſt dubium, & multũ infraſcat eã: tamen diuido ſecundũ illã diuiſionem quam puto verã in duas partes. Primò loquitur quando filius fuit inſtitutus purè dato ſibi ſubſtituto nepote vulgariter. Secundò loquitur, quãdo filius ſubſtitutus eſt ſub conditione poteſtatiua, quæ nõ poteſt impleri vltimo vitæ ſpiritu, nullo dato ſubſtituto. Secũda ibi: quod ſi nemo. Item ſecunda ſubdiuiditur: quia primò ponit dictũ. ſecundò exemplificat. Secũda ibi: ſicut euenire. Pro declaratione legis quęro in quo differt prin. à ſecundo reſponſo. Huius timore hoc prin. legitur tribus modis. Primo, quòd hic filius fuit inſtitutus purè: in ſecundo reſponſo ſub conditione. & iſtam tenet Cy. Sed ad hoc opponitur ſi fuit inſtitutus purè: ergo ſtatim fuit hæres ſuus, & neceſſarius: vt Inſtitu. de hæred. quali. & diffe. §. fui. & l. neceſſarijs infrà de acqui. hęre. Malè ergo dicit tex. qui dicit nepotem eſſe hæredẽ ſui aui. Huius timore dicunt quidã nepotem eſſe hæredem ſui aui, non directò, ſed

ſpexeris gl. in §. ſi eo. hic alleg. in princ. ita legendum iudicabis. Alex. Loſeus.

☞ POMATES. ¶ Quomodo valebit. Vide Alex. cõſil. ciij. in ij. volu.

¶ Cogitabitis. Adde quod Barto. in l. ſi iure. j. de lega. iij. videtur velle quòd nõ ſit ſublatum primũ. Et ita opi. ſequit Bald. recte intuenti in d. l. fancimus. Pet. de Ancha. & Imo. in ca. cũ eſſes. de teſta. & conſuluit Bald. cõſi. cccxxx. lib. iiij. inci. ad euidentiã. & inquantum tangit Alex. an legata ad pias cauſas debeantur hæreditate non adita, vide quæ poſui in l. j. C. de ſacroſan. eccle.

☞ POMATES.

¶ Si filiꝰ hæres. Circa ea quæ ſequunt in iſta l. ꝙ datio vulga

ris ſubſtituti tollit ſuitatē, vide duas limitatiões Bal. quas refert Cō. & do. Iaſ. in l.j.col.vlti. C. ſi qs omiſ.cau.teſta.

a ¶ Sui heredis. Vide Bal. cōſ.lv. lib.ij.& cclxx.lib.iij. Paul.de Caſtr.conſil.cclij.

b ✠ POMATES. ¶ Multi. Quōd iſta lex ſit corrupta, vide Caro. Ruy. in §. & quid ſi tantum.in ix. col.j.eod.titu.

b ✠ P. PAV. P. ¶ Multi. In caſu huius l. ſi quis inſtituatur filio exheredato ad bonū finē, & poſt ea grauet restituere, nō pōt detrahere alī quā quartam, vt per domi. Iaſo. in l. poſt mortem.colum.iij,in prin.C. de fideicōmi.

c ¶ Sub cōditione. Inducit Bal. q monach⁹ ſiue ex teſtō, ſiue ab inteſtato, hæres nō dicitur neceſſari⁹ patri: qa cū ſit in ptā te Abb. ſtatū mutauit, & exiuit patriā poteſtatē, vt eſt gl. in l. ſi ex cauſa. §. Papinian⁹. ſ. de mino. idē tenet Ange. hic, ſubdēs q etiā in cōſequētiā monach⁹ nō dicitur ſuus hęres pri. & ideo requirit expreſſa aditio adeo q ſi deceſsit hrditate nō adita, monaſteriū ex potētia ſuitatis non ſuccedit. Cōtrariū tū q imō iura ſuitatis retineat & trāſmittat, tenuit Guliel. de Cu. Iac. But. Bal. expreſsè in l. Deo nobis. C. de epiſcop. & cleri. per illum textum. & Baldus in l. cum adoptiuis. C. de adoptio. Iacob. Bu. & Bartol. in authentic. ſi qua mulier. C. de ſacroſanc. eccleſ. Baldus in l. apud hoſtes. ad ſt. C. de ſuis & legit. idem in l. nepotes. ſ. de his q ſunt ſui vel alie. iu. & fuit de mēte Bart. in l. itē in poteſtate. §. eo. inquantū dicit q exiſtēs in dignitate, vel monachus exiēs patriā poteſtatē. qd̄ eſt verum in his quibus nō eſt ſibi fauor. Non obſtat q ſit in poteſtate: qa rñdetur vt per Bald. in auē. ſi qua mulier. & vide Ang. cōſ. cxxxiij. incipi. in Deinoſe, ſup primo puncto. & q ingrediens monaſterium iura ſuitatis retineat, & hæreditatem paternam nō aditam transmittat, conſuluit Bald. conſ. cccix. lib. ij. & Petrus de Ancha. conſil. cccexxj. vbi dicit quōd fit iniuria monacho, ſi non renouetur emphyteuſis finita per lineam.

per mediam perſonam patris ſui: & hoc tangit gl. quę incipit, auo ex teſtamento. circa fi. qd̄ gl. non tenet, & meritò: qa tex. dicit nepotē ſuū hęredem tā patri q̄ auo: ſed ſcd̄m hanc lec. nō eſt ſu⁹ hęres, niſi pri tm̄. Vnde alij recedūt ab hac lect. & dicūt q à prin. fuit inſtitutus filius ſub ptātiua cōditione, quę pōt impleri vltio vitę ſpiritu. In ſcdo rñſo fuit inſtitutus ſub conditiōe, quę nō poteſt impleri vltimo vitę ſpū. Iſta lec. poteſt ſuſtineri: ſed nō eſt neceſſaria, vt j̄. dicā. Tertij legunt totū ecōtra, q in prin. fuit inſtitutus filij ſub cōditiōe, q̄ non pōt impleri vltio vitæ ſpiritu: in ſcdo rñſo in ea quę pōt impleri. Iſta lenō eſt vera. Nā fini nullo mō conuenit q loquat d̄ ea quę pōt implerivtio vitæ ſpiritu. Nā tunc q̄n iſte moritur nō eſſet certū neminē ex teſtō hæredē fore, cū adhuc poſsit impleri cōditio vſq ad vltimū vitę ſpiritū. qd̄ eſt cōtra tex. hui⁹ legis in ſecūdo rñſo. Itē non cōgruit prin. q loquat d̄ cōditiōe quę non pōt impleri vltimo vitę ſpiritu: qa tūc viuo certū eſſet cōditionē deficere, & nō poſſe impleri: & ſic poſſet habere locū exiſtētia ſui hęredis, & remaneret oppoſitio prima. Prætereà tex. voluit ſolū facere iſtā differentiā, vtrū filio fuerit datus ſubſtitutus vel nō. Tene ergo primā, ſ. q filius fuit inſtitutus purè. Ideo autem ipſe non fuit hæres patri: qa pater ſibi vulgariter † ſubſtituit, p quod facit de neceſſario voluntarium: vt l. Papinianus. §. quarta. de inoffici. teſtamen. & hic eſt caſus, quem declaratui in l. Iulianus. j̄. ſi quis omiſ. cauſa teſtamen. Pōſſes etiam intellígere totam iſtam legē in filio inſtituto ſub cōditione poteſtatiua, q̄ non pōt impleri vltimo vitæ ſpiritu: ſed in primo caſu habuit ſubſtitutum in ſcdo nō: iō in primo caſu nō fuit ſu⁹ hęres pris: in ſecundo ſic. facit ad d. l. vlt. j̄. de condi. inſti. Ad id autem qd̄ dixi q ſubſtitutio vulgaris impedit exiſtētiā ſui hęredis [a], dic vt in l. ſi filius q patri. de vul. & pup. et d. l. Iulia. ſi quis omiſ. cau. teſt. Quæro, dicit hic in prī. ſi interim moriat: qd vult dicere interim. Gl. rñdet ante aditā hrditatē. Et iſta vera q̄ tenet Dyn. & oēs. Rō, qa cū haberet ſubſtitutū vulgarē, requirebat aditio: cū tunc nō ſit ſu⁹, vt dixi. Alij exponūt, interī. i. viuo teſtatore, & malè: qa ſi filius deceſsit inteſtat⁹ viuo prē: tūc ſm iſta tpa nō haberet hęredē: vt l. ij. de caſtrē. pecu. Siverò filius deceſsit teſtatus, fortè in caſtrēſi peculio: tūc poteſt habere hęredē, ſed non ſuū: qa tūc nō habet filiū in ptāte, licet ſit mēes: vt l. fili⁹ à prē. j̄. eo. & tex. hic dicit, vtrū q̄ ſuum hęredē futurū. Vnde tertij dicūt interim, i. pēdēte cōditione: vt gl. dicit. ſed vt dixi in prī. loqt q̄n fili⁹ fuit inſtitutus purè: pōt etiā intelligi q̄n fuit inſtitut⁹ ſub cōditiōe: vt ſ. dixi: & ,pcederet hęc lec. Venio ad ſecūdā partē. dicit hic ipſe fili⁹ inteſtato patre hęres exiſtit. q̄ro d̄ quo filio loquat, an de nepote, an de filio primo. Quidam dicūt q de nepote. & in hoc videt residere glo. Sed ad hoc opp. quomō poteſt eſſe nepos ſu⁹ hęres vtrq, cū prē eū p̄ſit tpe mortis aui, vt Inſti. de hęr. quę ab inteſt. §. ita de mū. Gl. dicit q hic auus deceſsit teſtatus

& ſic ſufficit q nepos ſit, pximior tpe quo teſtm̄ deſtituitur: vt Inſti. de legi. agn. ſuc. §. proxim⁹. vidiltis in l. ſi qs poſthumos. §. ſi filium. in fi. Venio ad iſtud an ſit verū: & opp. † exiſtētia ſui hęredis operat trāſmiſsionē hęreditatis nō aditæ: vt l. hęreditate. §. filius. j̄. de caſt. pec. maximè in ſuos. l. j. C. de his qui añ ap. tab. Cū ergo iſte fuerit ſuus: nō pōt auo hęres eſſe directò: qa pr̄ nepotis fuit ſuus. Prætereà dicit tex. certum eſſe incipit, &c. Sed hoc eſt falſum: qa qcūq hęres filij ex pſona filij defuncti pōt hęreditatē nō agnitā agnoſcere: vt d. l. j. ego nō eſſet certū, vt dicit tex. imò eſt dubiū: qa poſſet adire vel repudiare ſi vellet: vt l. ſi qs filiū. §. j. de acq. hęr. Itē hoc in cōditione poteſtatiua, q̄ pōt impleri vltimo vitæ momēto, nō pōt, pcedere: qa nō eſt certū interim donec viuat, ſed poſt mortē: vt l. ſuus quoq. de hęr. inſt. & l. fi. j̄. de cōdi. inſt. Ex hoc cōcludo q hęc l. nō, pcedit. itellige ergo ſm la. de ar. q ī ver. qd̄ ſi nemo. fuit inſtitut⁹ ſub cōditiōe ptātiua, q̄ vltimo vitę ſpiritu nō pōt impleri. Vide iſtā opi. p Azo. hic in fi. Et ſic logt de filio prio, q erat hęres patris, & nepos directè eſt hęres patri & auo: & hoc p mediā pſonā patris ſui. & hoc mō ,pcedit iſte ver. Cogitabā ſi poſſet ſaluari ſine iſta diuinatione, q eſſet dubiū, vt cū poſthumus naſcereē: & ſic rūpit teſtm̄, & ſic exiſtētia nil operat. & hoc mō nō poſſum dicere, p l. cū quidā. §. qd̄ dicit. in fi. j̄. de acq. hęre. Sed tūc opp. de ver. ſicut. ſed dico q ver. ſicut. poni⁹ exēplificatiuē, nō ſimilitudinariē, ſm Iac. de Are. & ſm lect. quā teneo. Vel dic q addit in ver. ſicut. q̄n nepos nō exabat. habes difficilē l. nō video qualiter † poſsit trāſire, ſi ſcires audirē libēter. & in toto Infortiato nō vr̄ mihi obſcurior lex.

b Vlti. [b] Exhęredatio fit q̄nq; ,ppter bonū. h. d. Quęro an iſta ſit correcta p auī. de her. q̄ ab inteſt. §. illud. quęvult q filij⁹ inſtituat. Dñi, gl. tāgit in l. cū ex filio. circa prin. de vul. & pu. & videt q hodie ſit correcta. Alibi videtur gl. tenere cōtrarium in l. ſancimus. §. repletionē. & ſ. leq. C. de inof. teſt. tene gl. in l. cùm ex filio. & ibi latius dicā.

Vmquidam. Odia reſtringi, fauoreſcōuenit ampliari. h. d. Vide gl. quæ incipit, nota fauorē. ibi: exercitū. Dic vt not. p Dy. ī c. odia. extrà, de reg. iur. lib. vj. Quæ eſt ratio q q̄n filius eſt exhęredatus à certa parte nō valet: Rñ. qa tūc in illa parte, in qua nō ſit exhęredatus, in eum cōtinuatur dñium: & ſic decederet pro parte inteſtatus. quod nō pōt: vt l. ius noſtrū. j̄. de reg. iur. & l. l. in ſuis. ſ. eo. ſecus ſi à dimidia cū exhęredaret, cū eſſet ſolam dimidiam ab inteſtato habiturus: tunc valeret: quia in alia nō continuatur dominium. & ſic ceſſaret ratio l. in ſuis. ſ. eod.

Vb cōditiōe. [c] Vt qs ſit ſuus hęres pr̄i requirit nō ſit in ptāte alteri⁹ tpe mort. & cōditionis exiſtētis. h. d. Opp. ad hoc q qs ſit neceſſari⁹, ſufficit q ſit in ptāte tpe mor. vt Inſt. de hęr. qual. & dif. §. ſui. Dicit gl. hic dicit ſe ad arrogādum in vita teſtatoris: ſed nō eſt verū: qa tūc eſſet adoptio, nō arrogatio. Alij dicūt hic loqui in filio emācipato: ſed nō eſt verū: qa nō definit eſſe ſuus, ,ppter adoptionē, ſed ,ppter emancipationē. Dic ergo q requirit q ſit primus tpe mort. vt ibi: & q nō ſit in poteſtate alterius tpe exiſtētis cōditionis, vt ibi. Gl. ſoluit, & vide cā quæ incipit, in vita teſtatoris. & gl. aſsignat aliam rationē: quā vide in ea. & §. alien⁹. quē gl. allegat, nil facit: qa ibi loquit in acqſitione hęreditatis, cui acquirit: hic tractat an iſte ſit ſuus. Gloſ. tenet, & bene dicit per illam l. Opp. cōtra hanc legē de l. pater filio. de hęre. inſtit. vbi tantū inſpicit tēpus mortis. Rñdeo: ibi loquit in ſeruo, hic in filio. Vnde eſt differētia q ſi ſeruus alienatur, trāſit cū ſua cauſa, & dñs pōt ſeruo legē apponere: vt l. ſeruus hac lege. j̄. de manu. & l. j. & ij. C. qui ad lib. ,pcla. non licet. ſed hic loquit in filio, cui teſtator nō poteſt imponere legē, vt hic.

Opp. de l. antepe. j̄. de hęre. inſti. vbi in ſeruo inſpicit tēpus cōditionis, nō mortis. Sol. ibi ſeruus mutauit ſtatū ex diſpoſitiōe legis: hic hominis volūtate mutauit. Et ita no. in cōrario: & tene menti diſtinctionē per te: & vide gl. ibi. & facit l. ſi ſeruus. §. j. Gl. allegat pro concordantia: ſed dic vt ibi not.

Si filium. Sufficit q à tēpore natiuitatis filius ſe inſtitutum reperiat. h. d. Oppon. de l. poſthuma. j̄. eo. Sol. vt ibi. Quero, de qua conditione loquatur. Gl. hic dicit q de poteſtatiua, caſuali, vel miſta. In eo quod

qd̄ dicit de poteſtatiua, nō vr̄ verū: qa poſthum⁹ nō pōt imple re cōditionē ante q̄ p̄ naſcat: niſi diceres de poteſtatiua dependēti à poteſtate alteri⁹ nō poſthumi. & idē dic de miſta. ſecundum quod dicit de caſuali, procedit ſine dubio: qa pōt exiſtere antequam poſthumus naſcatur. Et hanc tenet Dy.

1 ✠ Veritas præualet fictioni.
2 Reditus, id eſt, retrodatus.
3 Æquitas naturalis non eſt in omni fictione.
4 Quando ueritas & fictio inuicē tendunt ad diuerſa, fictio præualet ueritati.
5 Adoptio quid ſit, remiſſiuē.

a Filio. [a] Qn̄ veritas & fictio tēdūt ad vnū finē, veritas
b præualet [b] fictioni. h. d. No. ex hac lege q † ve-
1 ritas ſpualet fictioni. Secūdò no. de ſignificatiōe hui⁹
2 verbi redit⁹, † id eſt, retrodat⁹. De hoc dixi ſ. ſol. ma. in rubri. Op. de l. nō putauit. §. ſi qs emācipatū. j̄. de cōtratab. Sol. ibi ī extraneo exhęredato, q fuit poſtea arrogat⁹: hic ī filio. Rō, qa in extraneo exhęredato ab initio fuit incōpta: ſed ī filio licet emācipato ſecus. Prætereà extrane⁹ adoptat⁹ īcipit eſſe nou⁹ filius fict⁹: qd̄ in filio emācipato nō ,pcedit, vt hic. Sed cōtra hoc op. j̄. §. ,pxi. Sol. ibi in inſtitutiōe, q̄ ita cōgruit ī pſona extranei, ſicut in pſona filij. Et ex hoc habes ītellectū ſequētis §. quē vide p te. Itē op. de l. ſi qs poſthumos. §. ſi filiū. ſ. eo. Dicebat dñs Ray. q erat ,ppter fictionē poſtliminij, in qua eſt æquitas naturalis: vt l. poſtliminiū. j̄. de cap. et poſtli. reuer. ſed truf
3 fa eſt: † qa ī omni fictione nō eſt æquitas naturalis. dicit ergo
4 q † qn̄ veritas & fictio tēdūt in. ticē ad diuerſa tūc pręualet fictio: vt l. ſi qs poſthumos. §. j. ver. diuerſam. ſ. e. de cap. & poſt li. reuer. per totū. & tota iura loquētia de poſtliminio, & iura
5 fictionum. Quid † eſt adoptio, Dic vt in gl. & ,not. eam. & eſt diffinitio Azo. in ſum. de adop. & eam probat Gul. de Cu. in l. j. ſ. de adop. dic vt ibi per eum.

Poſthuma. Si tpe natiuitatis filia nō repit legitimè inſtituta, teſtamentū rūpit. h. d.

1 ✠ Qui exprimit nomen ſpeciei, uidetur nominatim facere.
2 Renunciatio caſuum fortuitorum quōd non ualeat, niſi expreſſe renuncietur.
3 Mandatum faciū ad petendū reſtitutione in integrum, quoties epus fuerit nō tenet.
4 Filiorum appellatione in exhęredatione: quando ueniant poſthumi.

Itius. Qui exhęredat filios, vr̄ nominatim exhęredare: nec videt q̄s exhęredare filios, quos ignorat ſe habere. h. d. Op. Inſti. de exhęre. lib. ī prin. & l. fi. C. eo. & l. j. ſ. e. Sol. gl. q exp̄ſsè & nominatim dr̄ fieri, q̄n filios exhęredat. Secus ſi dicat liberos, &c. vide gl. q incipit, ſe
1 cus ſi dicat, &c. No. ergo q † exprimit nomē ſpeciei vr̄ nominatim facere. tetigi in l. turpia. §. fi. de lc. j. & hoc eſt vtile ſcire
2 ad multa, ſpāliter ,ppter vnū, ſcilicet † q renūciatio caſuū for-
c tuitorū nō valet, niſi exp̄ſsè renūciet: vt l. ſed ſi qs. §. q̄ſitū [c]. ſ. ſi qs cau. et l. opus. ſ. locati. Sed qd ſi dicat, ſuſcipio oēm caſum fortuitū, &c. Gl. dicit q ſatis vr̄ exprimere. & iſtā legē īduco ad aliā qōnē: multi ſunt caſus, ī qb⁹ requirit ī ,pcuratore ſpāle
3 mādatū: vt no. ī l. pōponi⁹. de ,pcu. An ſufficiat q † dicat ad petēdū reſtitutionē ī ītegrū quoties op⁹ erit: An ſit opportuū q dicat ī tali cā: Et vr̄ q ſufficiat ſi dicat, quoties op⁹ erit. Cōtrariū vr̄ in l. ſi qs mihi bona. §. iuſſum. j̄. de acqr. hęre. Et hoc tenēt doctores. & Cy. & alij in l. j. C. etiā p ,pcu. in integ. reſti. pe. poſ. Dicā in d. §. iuſſum. pleni⁹ in l. filiuſſa. §. j. de do. Quero,
4 qd ſi † exhęredat filios, an & poſthumū videat exhęredare: Et videt q ſic. Ita dicit gl. ſed cōtrariū puto verū, niſi in aliqua parte teſtamēti faceret mentionē de poſthumo: vt l. qui filiabus. j̄. de lega. j. Non obſtat lex, quam glo. allegat: quia ibi eſt fauor tutelæ. dixi in d. l. qui filiabus.

1 ✠ Promiſſio facta in unum caſum, porrigitur ad alium, in quem teſtator ſimiliter prouidiſſet, ſi de eo ſpecialiter cogitaſſet.
2 Statutū quōd pœnæ duplicētur de nocte, qualiter intelligatur nox, & qualiter dies.

d Lucius. [d] Fauore teſtamenti, & ,ppter ignorātiā teſta-
1 torīs, natus habet ,p nō nato. h. d. Vel aliter ſecundū gl. † ,puiſio facta ī vnū caſum porrigit ad aliū, in quē teſtator ſimiliter ,puidiſſet, ſi de eo cogitaſſet. h. d. & eſt notabilis caſus. Op. de l. nomē filiarū. j̄. de ver. ſig. & l. ſi qs filiab⁹. de teſta. tu cū l. ſeq. vbi appellatione poſthumi nō cōtineē iā na-
2 tus. Solue vt in gl. Vltimò iſte tex. facit † ad qōnē: dicit ſtatutum q pœnæ duplicenē de nocte. nunqd ſi aliq̄d maleficiū dicit factū fuiſſe de ſerto, vel dicit q fuit de mane tēpeſtiuè, di-

a ✠ P. P A V. P. ¶ Filio. vide Com. conſil. xvij. colum. iij. in princi. Bartolus in l. j. §. hoc autem ſenatus. ff. ad ſylla.

b ¶ Veritas ,pualet. Hæc lex ad plures inferē q̄ſtiones, Primò q ſi ſit ſtatutū q pœna delicti cōmiſsi de nocte duplicē & q nox intelligat poſt ſonū talis cā panæ q aliqs exiſtēs de longinquo nō potēs audire cāpanā deinquat, q non debeat puniri: qa veritas noctis ,pualet fictioni. & ita vtique decidit Bal. in l. liberorū. ſ. de his q no. in fa. Bal. & Salt. in l. ſi. C. de his q. vt indi. de qua q. ēt p Iac. But. q illā diſputauit ī l. more Romano. ſ. de ferijs. Pet. de Anc. in c. canonū ſtatuta. de cōſti. ī ver. iltā q. diſputauit Iac. But. Facit ſecundò ad q. ſtatuti vel conſtitutione dictātis, q̄cūq debella uerit tale caſtrū, de eo debeat inueſtiri, & illud habeat ī feudū, q ſi mut⁹ & ſurdus illud debellauerit, q illud debeat habere in feudū: vt determinauerūt Guil. de Cu. Bal. & Sal. ī l. cū filiuſſamil. viaticum. ſ. ſi cer. pe. ar. l. ſi qs in graui. §. vtrum. ver. hi q. j. ad Sylla. facit l. ij. ad q. ſtatut ī dictantis q bānitus poſsit ſpunē occidi, & aliqs q habēs gratiā à principe, vel iudice, nō ſit cācellat⁹, occidat, occidēs puniat, cū adhuc ſit image ſcripturæ, & qa in plurib⁹ locis tradit, authoritate cōſulentū ero cōtētus. de quo p Pau. de ca. cōſi. xxxiij. & cxxiij. p Ang. conſil. cclxxxij. & per Bal. conſi. xxxj. lib. iiij.

c ¶ Quæſitū. Cōmunis eſt cōluſio quam ponit gl. in d. §. quæſtū. vide q̄ ibi poſui.

✠ POMATES. ¶ Luci⁹. Vide Bart. in l. ſi is q pro empto re. in iiij. q. principali vſura. vide Arc. cōſi. vlt. in vl. char. ī prin. vide Alex. cōſ. cxxx. in ij. col. & vide quæ de iſta ſimilitudine ſcripſi in l. tale pactum. §. fi. ff. de pact.

e ¶ Poſitio lucis. Cum bar. trāſit bal. et pau. de ca. hic Imol. vr̄ tū q diesdebeat ſtelligi vt dixit ipſe Bart. ī l. aut facta. §. tp̄s. j̄. de pœ. ſ. q dies eſt q̄n ſol eſt ſup terrā. p tex. in c. ſi pfodiēs. extra, de homi. vbi fur diurn⁹ dicit, ſup quo cadit ſol, ſed nocturn⁹ ecōtra. Non obſtat iſte tex. qa aliq habēt calescēte die: aliq alb. eſcēte: et pōt itelligi de die naturali. iuxta no. per gl. in l. more Roma. ff. de fer. nō incongruē ſubnectit q̄ſitio illa, q ſi qs cōmiſerit maleficiū in die aſſumptiōis virginis glorioſæ, patiat duplicē pœnā: & aliqs delinquat ī nocte ſequēti feſtū: an debeat puniri duplici pœna. & dicit q aut dictū ſtatutū eſt factū ī honorē virginis. & tūc illa dies finit ſaltē in cōpletorio ipſi⁹ feſti, vt patet ex no. ī c. vlt. de ſen. excōī. li. vj. §. adhęcimus. & tūc nō debet intelligi ī feſto illi⁹ diei. Aut nō fuit feſtū virginis: & tūc nō debet puniri duplici pœna: qa de ,ppria ſignificatiōe vocabuli maleficiū cōmiſſum de nocte nō vr̄ de die. Nā tūc dies eſt ,pprie cū ſol eſt ſup terrā: vt ,pbatur de offi. dele. c. cōſuluit. Et hæc eſt determinatio. Fed. de Se. ſed latius p eū cōſil. xliiij. & cclvj. & an ſtatutū poſsit inducere diē vel noctē, vide Ang. cō. cxciij.

¶ Poſt mortem. Bal. vt refert Paul. de Caſt. volens ſuſtinere glo. exponit poſt mortem, i. cùm morietur, ſeu cùm incipiet mori. & ſic potuit confirmari viuente filio: quia ſtatim cùm incipit mori, extat conditio inſtitutionis heredis. Sic econtra habem⁹ cp iſta verba, moriẽte talſ, exponuntur interdũ poſt mortem, vt §. l. ſi quis poſthumos. §. ſi filium. verſ. moriẽte. & hoc quia hic non tãtum pater deliquit erga filiũ, nec etiam circa formã teſtãdi: quia dedit cohęredẽ vt exheredatio cõfirmet; vnde potius per errorem videtur illa verba diximſſe poſt mortẽ: et hoc ipe bal. inducit ad q. de teſtatoribus reliquẽtib⁹ vxores ſuas dñas & vſufructuarias quouſcp vixerint, & poſt earũ mortẽ inſtituũt alium hęredẽ. Certè inſpiciẽdo vim verborũ vxor nõ poterit habere vſumfructũ ea viuẽte: quia eſt legataria: & legatũ nõ valet niſi adeatur hęreditas, & hęres nõ põt adire ea viuẽte: & ſic fraudat incentio teſtatoris. Dicit ergo Bald. cp illa verba potius videnẽ apposita p errorẽ notarij: quia intentio teſtatoris eſt cp ille ſit hęres ſtatim, non ad vſumfructum, niſi poſt mortem vxoris. Et dicit Paul. de Ca. habuiſſe de facto Bonnie quia inſtitut⁹ deceſſerat añ vxorẽ: & dubitabat an trãſmiſſiſſet hęreditatem ad ſuos hęredes, ſi fecit aliquos actus inducentes abdicationẽ. & ſe remittit ad Io. an. & cũ deciſione Bal. videtur tranſire, quã etiam tenet ipſe Bal. in l. id quod pauperibus. in xiij. quæſt. C. de epiſco. & cle. Bal. in l. extraneũ C. de hęre. inſti. Contrariũ tamẽ tenet Io. And. in tit. de pig. §. j. verſic. porro vſufructuarius. & Imo. hic quę opi. vltra rationes ſuas cõfirmatur per tex. cũ gl. in l. qui filio. in prĩ. ĩ. de hęre. inſti. vbi teſtator legatum fecit ſeruo, & poſt mortẽ ſerui aliũ inſtituit. Dicit gloſ. nõ valere tale legatũ qa collatũ poſt mortẽ legatarij, q nõ põt trãſmittere: vñ Ang. ibi dicit in terminis qõnis nõ valere relictũ. Idem Dy. conſi. inc. queſtio talis eſt, qdam cõdidit. Idem tenet Pet. de Anc. & Imo. in c. fi. de pigno. & Benedi. de Plum. in l. q duos. de man. teſ. Ro. tũ cõſ. lxxj. vĩ voluiſſe primam partẽ. vbi dicit cp ſi vera eſſet opinio Ioan. Andr. ſequereť cp teſtõr elegiſſet viã ad ſpugnãdũ teſtũ: latiť ibi vide. & Pau. de ca. cõſ. cccxc. cũ ſeq.

b ¶ Ideo fuit. No. de verb. põt, vt no. de dictiõe, tũc, q̃ notat extremitatẽ tpis. de qua tractat hic Ang. de quo in c. ꝑterea req ſiti. & ibi in nouella, de app. et gl. in Cle. cũ ei quẽ. de cõcel. ꝓben. & vide do. Pe. vbi pulchrè loqẽ in c. ſciſcitat⁹. de reſcr. vbi loqẽ de verbo, põt. Vel dic de verbo, nõ debet. do. Cald. in c. teſtimonium. de teſt. Facit c. nõ debet. de ſti. Facit c. non põt. de re iud. Andr. Barb.

c ¶ Op. dicit hic poſſe. De natura hui⁹ verbi põt, vide Bar. in l. j. ti. j. & ĩ repeti. l. ſi creditores. C. & pig. & ĩ l. ſu⁹ quoq. de hær. inſt. §. ſed et ſi filio. Bal. ĩ l. ij. C. qb. res iud. nõ noc. & in l. j. C. q admit. p Cano. in c. ſciſcitat⁹ de reſcr. p Pa. de Leaza. in c. potuit. de locat. vñ dicit Bal. cp vbi l. ꝓcedit dãdo formã vel regulã in ducit neceſsitatẽ vt hic l. qd̃ facit ad ſtatutũ qd̃ ptãs poſsit inqrere de maleficijs aliq̃b⁹ vt teneat inqrere, aliàs puniať ĩ negligẽtia. Ad cui⁹ corroboratiõẽ adducit Raph. qa iuriſdictio ſportat neceſsitatẽ allega. l. j. eõ ibi no. §. de iur. om. iu. Alex. conať improbare Bal. de teſtatu tũ dicit cp authoritas eſt Bald. magna cum Raph, Et de verbo poteſt, vide Paul. de Caſt. conſl. ccxiij.

cohæredis dati purè, põt cõfirmari exhĩ dratio. h. d. & tũc expone tex. ſic, dicit tex. ſcripto, ſubaudi, ſub cõditiõe, & alio purè, q ſtatim adiuit. dicit tex. põt. vt habeat aliã partẽ ĩ dictũ tẽpus.

Filius. Qui morte aui reincidit ĩ poteſtatẽ patris, ſi ante reperitur inſtitut⁹, teſtamẽtũ nõ rũpit. h. d. Primò ponit quæſtio. Secundò arguit pro vna parte. Tertiò pro alia parte, & determinatur quæſtio. Quartò formať illa q. & decidit. Secũda ibi: nõ quidem. Tertia ibi: ſed tamẽ. Quarta ibi: ſed ſi hæres. No. iſtũ tex. in quo ponunt ſufficiẽter caſus, in q bus filius poſt teſtm̃ rũpit teſtamentũ: ſ. ſi de nouo naſcit: ſi de nouo adoptat: ſi ſubducto primo incipit tenere locum primi: & ſi mortuo auo incipit tenere locũ patris. & no. C. de poſthuhær. inſti. ſup rub. & tãgã j. l. ꝓxi. in prin. Opp. cp teſtm̃ militis nõ rũpať ꝑteritiõe filij: vt l. ſi cũ vel in vtero. C. de teſt. mili. Sol. hic ſol. tex. cõtrarium: qa loquit̃ in milite, qui militare deſijt.

Si quis ex certa. Clarus eſt iſte Paragraphus. & ideo vide per te.

Si quis eo. Poteſt quis inſtituere poſthumũ ex ea, quę tunc ſibi vxor eſſe non poteſt honeſtè, ſed ſpes eſt quod eſſe poſsit. hoc dicit.

1 ☞ Poſthumus alienus ante legem iſtam non poterat hæres inſtitui.
2 Poſthumus dicitur propriè natus poſt mortem patris. & nu. 7
3 Prouiſio Galli habet locum in nepote nato poſt mortem patris, & aui. Iuliani & Velleiani, in nepote nato viuo auo.
4 Verbum poteſt, quando inducat neceſsitatem præciſam, & quando cauſatiuum. Teſtamentum factum ſecundùm conſilium Galli, an ualeat.
5 Omnis ſubſtitutio eſt inſtitutio.
6 Caſus, in quo qui nõ eſt ſucceſſurus ab inteſtato, præfertur ei, qui ſuccedere põt ex teſtõ.
8 Prouiſio facta in unũ caſum porrigitur ad alium, in quẽ teſtator potuiſſet prouidere.
9 Subſtitutio facta in unum caſum, quando porrigatur ad alium.
10 Quantò iuniores, tantò perſpicatiores.
11 Lex iſta continuatur, & an ſit neceſſaria continuatio.
12 Natus per duos dies poſt decem menſes quòd ſit legitimus.
Mulier poteſt parere in xij. uel xiij. menſe: & erit legitimus ſecundùm Gentilem.
15 Si mulier poſt duos dies poſt mortem primi mariti accipit ſecundùm uirum, & pepe rit in ix. menſe, cuius erit partus.
A ſimilatio in præſumenda filiatione quòd non ſit bona quia ex cogitatione mulieris in conceptione contingit partum alteri aſimilare.

Gallus. Re & fama difficilis eſt hæc lex & gloſ. vltimu⁹ l. dicit cp eſt difficilior aliqua, quæ ſiti corpore iuris, & magis perfectè ſuã materiã explicat. Et diuidit̃ tota principaliter in tres partes ſm Dy. & oẽs. Priò ponit̃ cõſilium Galli cũ reprehẽſionib⁹ & ſuppletionib⁹ Scæuolæ vſcp ad §. nũc de lege. Secũdò ponit̃ prouiſio legis velleiæ in duobus capitibus vſcp ad §. ille caſus. Tertio ponit̃ prouiſio luliani in caſu illo difficiliv ſcp ad ſi. Et prima ſubdiuidit̃ in quiq̃ partes ſm Dy. Primò ponit̃ cõſilium Galli vſcp ad §. quidã rectè. Secũdò ponunt̃ reprehẽſiones & ſuppletiones Scæuolæ vſcp ad ver. inſtitutẽs. Tertiò quẽdã breuis ordinatio teſtamẽti vſcp ad §. ſi eius. Quartò quædã dubitabilis q. vſcp ad §. in oĩbus. Quintò & vlti. ponunt̃ quædã regulæ generales vſcp ad §. nũc de lege. Gl. cõtinuat hãc l. ad præcedẽtia: quod tangã j. de quæſt. Ad euidẽtiam huius l. debes ſcire, † cp de iure antiquo ante iſtã legẽ poſthumus alienus nõ poterat hæres inſtitui. vt Inſti. de bo. poſſ. in prin. & j. ea. l. §. ille caſus. & ibi vide bitis. Sed Gallus Aquilius introduxit in caſum cp poſthumus alienus poſsit inſtitui hęres: & ad hoc fuit neceſſaria prouiſio Galli. Secũdò debes ſcire † cp poſthumus propriè eſt ille q naſcitur poſt mortẽ patris. Alij dicunt̃ impropriè poſthumi, vt no. C. de poſt. hær. inſti. ſuper rub. & dicã j. Hoc præmiſſo venio ad caſum in terminis. in prin. cũ poſthumus alienus. i. qui primũ locũ nõ tenet tẽpore teſtamẽti, nõ poſſet inſtitui de iure antiquo, euenicbat cp nepotes, q naſcebanť ex filijs, inuenie bãt ſe præteritos, & teſtm̃ rũpebãt: ideo fuit[b] petitũ cõſilium à Gallo Aquilio qualiter ſuper hoc poſſet ꝓuideri. ipſe cũ eſſet Iuriſcõſul. & ꝓuiſum nõ eſſet ſm iura antiqua induxit de nouo poſthumos & nepotes poſſe inſtitui eo mõ quo põt̃ hic in prin. Litera eſt clara. Itẽ ſciasvnũ, † cp cõſilij Galli habet locũ in nepote nato poſt mortẽ pr̃is & aui, ꝓuiſio Velleij & Iulia. in caſu difficili habet locũ in nepote nato viuo auo. Opp. dicit̃ hic. poſſe[c]. & ſic. Gall⁹ poſuit ĩ ptãte nõ in neceſsitate. cõtra l. poſthumorũ. §. j. j. ti. j. Sol. gl. fateť cõtrariũ, & ſupplet poſſe. & nec

a ☞ POMATES.
¶ Extra gl. op. Adde Alex. cõſ. lxxv. in iij. vol. de iſto verbo poteſt. Feli. c. quanto. in prin. de ꝑſumpt. & c. venerabilis. de exceptio. Barb. cõ. xiij. in xiiij. col. in j. volu. & cõſi. ix. in ix. col. in ij. volu. & cõſi. lij. in v. col. eo. vol. & & cõſ. lvj. in xj. col. eo. vol.

b ☞ POMATES.
¶ Quia omnis ſubſtitutio. Adde tex. l. j. eum gl. C. de edi. diui Adria. tollẽ. & l. ij. §. j. ff. de bo. poſ. ſecũdũ tabu. Vide Alexã. in rub. de vulg. & pup.

c ☞ POMATES.
¶ Puto. vide Pet. de anch. cõ. cxxxvj. Ol. cõſi. xciij. Alex. cõſi. xvj. aliàs cõſi. cviij. j. vol. & cõſi. cix. in ij. vol. & cõſi. cxcix. in ij. vol. vbi dicit eum munem opi. eſſe contra Barto. hic.

d ¶ Tñ. Et no. hic, pro quo vĩ caſus ĩ l. cũ te ſtamẽto. j. de hęre. inſtit. l. cohæredi. §. fi. ff. de vul. & pup. Itẽ qa tũc ſtilio nõ videť iſer ri iniuria arg. l. filijs matrẽ. C. de inof. teſt. qa tacitè filius vĩ in uitat⁹. Facit ĩ auť. vt cũ de app. co. §. aliud. ibi, iniuriã abolere. ſed hæc opi. nõ vĩ ve ra: qa eſt contra casum in §. idẽ credẽdũ. ver. nã & ſi filius. iũcto ver. ita ſanẽ. non violãdo literã. vbi ſi teſtator habet filiũ & nepotẽ, & vxorẽ nepotis prægnãtẽ, filiã inſtituit & nepotẽ ꝑterijt. & ita dicat vbi vide. ſecũdus vĩ caſus ĩ l. ſi qs eũ. §. fi. ff. de vul. & pul. Tertiò facit text. j. ea. l. §. in oĩbus. Quartò: qa illa verba cõditiona liter ꝓlata nõ inducũt diſpoſitionẽ de filio: arguť. ex facto etiã. de hæredi. inſtit. Nec obſtat iſte text. qa debet intelligi vũ filius fuit inſtitutus. Nec obſtat tex. in l. ſi qs ita. qa ibi loquit̃ in veniẽtib⁹ ab inteſtato. Itẽ qa tũc peccat, in forma, d. l. iter cætera. Nec obſtat l. filijs matrẽ. qa loquitur in matre, cui⁹ ꝑteritio habeť, p exhęredatiõe. et addẽ cp iſta opin. & iſta motiua ſunt bal. hic licet dñs meus illũ nõ alleget, & malẽ. & Bald. hic addit plura contraria. Andr. Barba.

e ¶ Valeret. Adde inquãtũ Alex. dicit cõtra Bar. eſſe cõem. & alle. Pe. de Anch. cõſil. cxxviij. quod in ſtampa eſt cxxxvj. Dic etiã cp idem voluit Old. conſi. xciiij.

f ¶ Caſus. Et vide qd̃ no. in l. j. ff. de vulga. & pupil. And. Barb.

& neceſſe eſt, ne rũpať teſtm̃. Doct. circa hãc glo. dicũt cp nõ eſt neceſsitas ꝑciſa ſed cauſatiua: & ſic vult ne teſtm̃ rũpať, ſic faciat. Extra gl. opp.[a] cp verbũ põt, ĩportat neceſsitatẽ ꝑciſam, vt l. nemo põt. j. de le. j. & l. nõ põt. j. de fur. Rñdeo, † qñq̃ verbũ põt, ponit̃ in diſpoſitione negatiua & tũc inducit neceſsitatẽ ꝑciſam: qa priuat potẽtiã, vt in cõtrarijs. extra de reg. iu. c. j. li. vj. & ibi p lo. An. Si verò ponit̃ affirmatiuẽ in legib⁹, reſcriptis, vel in cõtractib⁹, nũq̃ reperies cp importet neceſsitatẽ ꝑciſam, ſed cauſatiua ſic. facit. l. ſi mãdauero. §. fi. ſ. mãda. et l. ſepe. ſ. de offi. præſi. et hic eſt text. In vltimis verò volũtatib⁹ video cp verbũ põt, ĩducit neceſsitatẽ: vt no. gl. in d. l. ſepe. diſtinguẽdo ad quẽ verba dirigunt̃: vt l. ꝓtor. ĩ prin. j. de le. ij. & qd̃ ibi no. Et hoc eſt verũ qñ verbũ põt, ponit̃ in oratione diſpoſitiuè p ſe prĩcipaliter. Sed ſi poneret̃ incidẽter p modũ cõditiõis vel cauſæ, qd̃ importat dicã j. ti. j. l. j. vbi gl. tãgit. Secũdò op. & vĩ cp Gall⁹ dederit malũ † cõſiliũ nã nõ dicit filiũ inſtituẽdũ: & ſic teſtm̃ eſſet nullũ ꝑteritione filij: vt j. e. l. inter cætera. Gl. ſoluit cp gall⁹ habuit p cõſtãti cp filij⁹ fuit inſtitut⁹. Nec obſtat cp dicit inſtituĩ: qa expone, id eſt, ſubſtituĩ: qa oĩs ſubſtitutio[o] eſt inſtitutio: vt in gl. & l. cohæredi. §. cũ filiæ. j. de vul. & pup. & l. in rõne. §. qd̃ vulgo. j. ad l. fal. & verũ dicit iſta gl. qd̃ ita ſentit Gall⁹: puto[c] tñ[d] cp etiã ſi filij⁹ eſſet iſtitut⁹ facto teſtõ: ſcdm cõſiliũ Galli teſtm̃ valeret[e], per l. ſi qs ita hæres inſtituať. j. de hęred. inſti. vbi pmittit lex ſic teſtari, ſi ille q ſucceſſurus eſt ab inteſtato nolit eſſe hæres, talis ſit hæres. Ita hic eadẽ rõne: ſi filij⁹ me⁹ me viuo morieť, & ſi nõ põt mihi hæres eſſe, nepos ex eo ſit hęres. nulla cm̃ iniuria fit filio. & ſic eius ꝑteritione teſtm̃ nõ rũpit̃. Et erit hic caſus, [f] in quo ille, † q nõ ſucceſſur⁹ eſt ab inteſtato, ꝓferť ei, q ſuccedere põt ex teſtamẽto. Fateor tñ cp mens Galli fuit illa, quã gl. dt. Sed cõtra hoc op.[g] de l. ſi ita. §. fi. ſ. e. Rñdeo, ibi filij⁹ erat exhæredat⁹: & ſic ex tacita volũtate defuncti nõ veniebat ab ĩteſtato: hic ſec⁹. Facit j. de iur. codi. l. cõficiunt̃. in. prin. & §. j. Itẽ cõtra p dicta facit j. ea. l. §. in oĩbus. Sol. dico cp filij⁹ erat tacitè inſtitut⁹ eo cp teſtator vult eũ ab inteſtato ſuccedere, et ꝑferri nepotĩ: vt d. l. cõficiunt̃. Op. tertiò ad l. dr̃ hic, poſthumos nepotes, &c. cõtrà, iſti nepotes nõ ſunt poſthumi, vt l. qd̃ ſi nepotes. ſ. e. de teſta. tute. Rñ. cp poſthumi ſunt verè vno reſpectu: qa poſt mortẽ patris & aui naſcũtur ĩ caſu iſto, ſcdm cõſiliũ Galli: ſed alio reſpectu impropriè dicunt̃ poſthumi: qa ſubducto patre de medio incipiũt tenere primũ locũ vt ſ. l. ꝓxi. §. j. Et ex hoc gl[h] colligit cõtinuationẽ legis. ſed hic reaſſumã j. in q̃ſtiõ. Not. ergo ex hac gl. † cp ꝓpriè poſthum⁹ eſt q naſcit̃ poſt mortẽ: iõ dicit etiã poſthum⁹, quaſi poſt humũ natus: & oẽs alij dicunt̃ poſthumi ĩpropriè: vt no. C. de poſthu. hære. inſti. ſup ru. & hic ĩ gl. Et eſt vtile ſcire, ſi in ſtatutis fieret mẽtio poſthumi: cũ ſtatuta debeãt ĩtelligi ſcdm ꝓpriũ ſignificatũ: ergo no. Op. cp poſthumus, ſeu nepos natus in vita aui nõ rũpat teſtm̃: vt j. ea. l. §. nũc de lege. Gl. fateť cõtrariũ, cp nõ rũperet nat⁹ in vita, ſi teſtm̃ fieret ſm cõſiliũ legis Velleiæ. ſed Gallus nõ, puidit ĩ hoc. Vide gl. q̃ ici. ecce cõſiliũ. vſcp ibi: itẽ no. Sed op. cp ꝓuiſio Galli ſic fuerit ſufficiẽs. Nã ꝓuiſio facta in vnũ caſum ſe extẽdit ad aliũ: vt in ſubſtitutione vulgari, q̃ porrigit̃ ad pupillarẽ, & econtra: vt l. iã hoc iure. de vulg. & pul. & C. de impu. & alijs ſub. l. hæreditatẽ. & l. cq̃uis. de inſti. et ſub. l. fi. ergo ꝓuiſio Galli facta in vnũ caſum porrigeť ad aliũ. Rñdeo, puto cp ꝓuiſio legis velleiæ, fuerit neceſſaria. † cp eã dicit̃, ꝓuiſio facta ĩ vnũ caſum porrigit̃ ad aliũ: verũ eſt, ſi in illo teſtator poſſet ꝓuidere: ſed hic[i] ante diſpoſitionẽ legis Velleiæ teſtator nõ poterat ꝓuidẽdẽ inſtituẽdo poſthumũ alienũ, niſi ĩ caſu inducto p Gallũ ſolũ. & ĩ alijs caſib⁹ remanebat regula antiqua, qd̃ poſthum⁹ alienus iſtituĩ nõ poterat. Videbitis j. ea. l. §. ille caſus. Præterea, illud qd̃ dr̃, † cp ſubſtitutio facta ĩ vnũ caſũ porrigit̃ ad aliũ. Intellige ad aliũ caſum qui ſit de natura ſubſtitutiõis, & reſpicit perſonã ei⁹ cui facta eſt ſubſtitutio: nõ aũt ſi reſpiceret pſonã. ſubſtituti. Si em̃ eſt ſubſtitut⁹ ille q naſcit̃ poſt mortẽ: nõ põt intelligi ſubſtitutus ille q naſcit̃ in vita: vt ſ. e. l. cõmodiſsimè. Qd̃ intellige, niſi teſtator putaſſet ſe deceſſurũ incõtinẽti, vt dixi in d. l. cõmodiſsimè. & pbať ſ. eo. l. Titi⁹. §. luci⁹. Op. de l. fi. C. e. Sol. Quidã fatenť p illã legẽ cp ꝓuiſio Galli etiã porrigať ad nepos q naſcunt̃ in vita: ſed nõ eſt verũ, vt dixi: nã ꝓuiſio Galli eſt cõtra ius cõe: et ſic nõ porrigit̃ vltra caſum, q ĩ ipſa exprimit̃, vt l. ꝑcipim⁹. ĩ fi. C. de appel. Itẽ ꝓuiſio teſtatoris facta ſcdm cõſiliũ Galli nõ porrigit̃ ad casum quo poſthum⁹ naſcereť in vita, ſcdm tpa Galli: qa illo tpe teſtator hoc nõ poterat: ſed hodie cũ teſtator hoc poſsit, porrigit̃ ad eũ, q in vita naſcereť, ſi teſtator putaret ſe deceſſurũ incõtinẽti, ſcdm qd̃ ſ., p. xi. dixi. Sed qñ teſtator eſſet ſan⁹, & filius ſan⁹, nec cogitatio poterat eſſe cp filij⁹ morieť, tm̃ ad illũ caſum porrigit̃: nõ ſi ĩ vita naſcať. Op. cp Gall⁹[k] malè dicit, qa Sceuola eũ reprehẽdit de ſupfluitate, & inſufficiẽtia: vt ſ. ea. l. §. qd̃ rectè. & §. ſeq. Gl. fateť cõtrariũ † cp Scæuola reprehẽdit, et addit, hoc ideo, qa ꝗto iuniores, tãtò ꝑſpicaciores, ſcdm Priſcianũ. Op. cp talis nepos poterit ꝑteriri, vt Inſtit. de exhæ. li. in fi. Solu. hic de nepote ex filio, ibi de nepote ex filia. Op. dr̃ hic cp Gall⁹ reprehẽdit̃ de ſupfluitate, & inſufficiẽtia. Cõtra, cũ iſta ſint repugnãtia & ſic nõ pñt eſſe ſimul: vt l. vbi repugnãtia. j. de reg. iu. Sol. iſta ſunt circa diuerſa, nõ circa idẽ: nã ĩ qbuſdã dixit ſupfluè, & ĩ qbuſdã ĩſufficiẽter vt j. patebit. Venio ad qõ.

11 q̃ro † qualiter lex iſta cõtinueť. & dic vt in gl. ij. & tene menti.

Vltimò cõcludit̃ cp nõ eſt neceſſaria legis ad legẽ cõtinuatio.

l qd̃ not. Quæro, an mẽſis quo qs morit̃, debeat cõputari[l]. Et

12 gl. tua dicit cp ſic: & bñ. Quæro † qd ſi nepos nat⁹ fuit p duos dies poſt decẽ mẽſes, an dicať legitim⁹? Et gl. dicit cp ſic, ſcdm quoſdã Phyſicos. Et vide gl. iſtã q̃ incipit, ꝓximis. & c. ldẽ no. in §. fi. ĩ auť. de reſti. & ea q̃ parit. ſed in l. ſeptimo. ſ. de ſtatu homi. gl. dicit cõtrariũ. Pro cui⁹ declaratiõe ſcicẽdũ eſt cp triplex eſt tp̃s pfectũ part⁹. Primò eſt tp̃s ſeptẽ mẽſiũ: & eſt part⁹ legitim⁹: vt d. l. ſeptimo. ĩ l. intestato. ĩ fi. j. de ſuis & legit. Scdò eſt tp̃s nouẽ mẽſiũ: & in iſto cõcordãt oẽs. Tertiò eſt tp̃s decẽ mẽſium. & in hoc etiã cõcordãt oẽs: ſed in effectu gl. diſcordant.

☞ POMATES.
¶ Oppo. Vide Alex. conſi. cix. ij. volu.

¶ Hoc gl. Et no. ſingu. iũtam glo. cp licet vnus tit. ſit cõtinuandus ad aliũ vt l. ij. §. de ſta. ho. tñ vna lex nõ eſt ad aliã continuanda. quod intelligit de neceſsitate: niſi aliu[l] appareat ex tenore ipſarũ legum.

¶ Sed hic. Sed quare poſthum⁹ alien⁹ non poterit inſtitui, hoc nõ reperitur: tũ ratio põt eſſe: qa de futuris nõ eſt cogitandũ. & hæc nõ eſt bona: qa lex cõſyderat fructus vẽturos. l. interdũ. ff. de ver. obli. Ratio, ꝓpter euitãdã ſiniſtram ſuſpitionẽ, q̃ haberi põt de matre. Itẽ qa nõ habeť affectio ad eũ qui nõ eſt l. Titius. j. de obſe. liber. ſed videť cp põt inſtitui de iure iſto. l. in tp̃s. ff. de hære inſti tu. Rñdeo: illa lex procedit, niſi lex reſiſtat initio, vt hic dicit Ioan. And. Barb.

¶ Gallus. Et dicit hic Bal. cp ſi pater appellat filiũ, & eſt naturalis, cp videť illũ legitimare, p illa verba. qd̃ ipſe. intelligit verũ, ſi poſsibile erat cp matrimoniũ poſſet cõtrahi tũc puta qñ mater naturalis non erat vxor alterius: aliàs nõ: & alle. Ioã. And. in c. p tuas. & c. tanta. q filij ſint legiti. & dicit qd̃ alibi non reperitur hoc dictũ. & tu vide Ange. in authẽ. qb. modna. effic. legi. §. illud quoq. Andr. Barba.

¶ Cõputari. Adde ſecundũ Iac. de Are. & Ang. cp dies termini cõputať in termino, niſi ĩ pfectiõe terminiẽt adiecta dictio denotãs ſeparationẽ: puta à, vel ab. l. rõ. §. fi. cũ gloſ. in verbo, à Brondulio. ſ. de act. emp. & no. glo. in l. ſi ex duob⁹. ĩ prin. ver. altero. j. de duob. reis. & gl. in Cle. ſicut in ver. à die. de appella. Ioan. Andr. in addit. Spe. in tit. de appel. §. videndum. verſic. peno. Cano. in ca. frequens. de reſtitu. ſpo.

c ¶ Quero, pone. Tãgit hic Bal. valde elegãter an masculinũ cõcipiat fœminũ, & dixit q̃ melius de hoc tractauit Archi. q̃ alius. xvij. q. iiij. c. si qs suadente. Et an illa interpratio sit de ꝓprio significato, vide gl. no. in l. j. ff. de ver. sing. & vide Bal. in l. q̃cũq̃. C. de ser. fugi. & Cy. in qsquis. C. ad l. Iu. maie. & Bar. in l. j. de ver. sig. & q̃d no. in c. significauit. de rescrip. & q̃d no. in addi. ad Bal. in d. l. q̃cũq̃. vbi oĩno vid. & dixit hic elegãter si verbũ põt appellaĩ à statuto ꝑ modũ regulari. puta ptãs poterit inqrere de maleficijs tpe alterius, q̃ tenet si nõ inqsierit q̃d est no. dignũ. & vide Bald. in l. sqs in tanta. C. vñi vi. vbi q̃fluit an per verbũ si quis, veniat fœmĩa: & refert quẽdã vicariũ fuisse cõdemnatũ in syndicatu: vide omnino. Andreas Barba.

b ✠ P. PAV. P. ¶ Mulier. Mortuo viro statj mulier efficit cõcubina alterj? & nascit puer intra nouẽ qd iuris. vide Cremo. sing. cxxviij.

b ✠ POMATES. ¶ Mulier. Adde q̃ in ꝓposito dicit Pran. Cremo. sing. xxvj.

c ¶ Frequẽti?. Adde q̃ cũ opi. Bar. trãsit Ni. de neap. & bal. hic, et in l. septimo mẽse. Imo. tũ dicit q̃ in dubio posit iudicari filius sc̃di viri, per l. filiũ diffinim?. s. de his q̃ sunt sui vel alie. iu. Nã ille iudicat filj?, q̃ nasci? intra tps, in tra q̃d potuisset nasci ex viro & vxore. sed iste est talis: ergo sc̃di, q̃ primi filij? iudicãd?. Adducit etiã q̃ cũ vltim? debuit cogitare casum posse euenire q̃d pareret intra tps predictũ, sibi imputare debet, ar. l. si quis domũ. s. loca.

d ✠ POMATES. ¶ Quidã rectè. Et dixit Bal. hic, q̃ si, ꝓponit factũ ineptè: si tũ rectè cõcludit tenet libellus, sc̃dm Inno. in c. examinata. de iud. q̃d alibi nõ reperit, & dicit, si, ꝓduco istrũ legitimatiõis, videor me fateri ꝓpriũ. l. ij. C. de iu. annu. au. & no. gl. relata ad tex. q̃ dicit simpliter fieri, q̃d fit cũ conditiõe, si illa inest ex natura rei. & no. hic gl. quę dicit q̃ nepos q̃rit patri vt momẽto nõ stet penes eum. debet intelligi q̃tũ ad cõmodũ, nõ q̃tũ ad irreparabilitatẽ successiõis noĩs: vt no. i l. fraẽ. d̃ cõdi. indebi. in gl. ij. magna. et colligit hic ar. per Cy. q̃ nepos spurij non põt institui, sicut nec spuri?: vt no. in glo. in l. si. de natu. li. Nã si nepos põt institui ab auo, acquireret patri per hũc gl. Sed istud est, ꝓhibitũ l. j. de na. lib. l. qui testõ. de prob. Dy. istud non determinat. Gos. tenet q̃ non potest propter vitiũ paternũ: q̃d videt habere etiã ad filiã. l. fi. de na. li. ibi vitiũ pñum. Hoc tenet Cy. in vlt. q. l. fi. de na. li. vide hic Bal. & q̃ not. plenissimè vbi oĩno vid. q̃ collegi fortè oĩa dicta ĩ ista materia l. j. C. de hæ. inst. & ferè oẽs remissiones Bald. quæ fuerũt mihi notæ. licet sim minimus inter scholares, & quæ not. ad Bald. in auẽ. licet. & in l. fin. de natu. lib. & vide Lud. Roma. in consil. xxxiij. incip. visa facti serie. pro eo quod hic Bar. & alij dicunt.

d ✠ POMATES. ¶ Quidã rectè. Vide Ale. cõsi. cxxiij. ver. fortius. ĩ v. vo.

11 *Immunitas concessa patri, & filijs, an filij eam habebunt patre uiuente.*

12 *Illa actio uidetur intẽtata q̃ ex uerbis libelli colligi põt.*

13 *Si duo sũt statuta ĩ e. uo. cõtraria, inspicit ultimũ statutũ.*

d Quidã recte. [d] Hic primò ponit reprehẽsio Scæuolę cõtra Gallũ de superfluitate: vsq̃ adver. idẽ credẽdũ. Ibi secũda pars, q̃ qua ponit reprehẽsio de ĩsufficiẽtia circa numerũ psonarũ, vsq̃ ad §. q̃d si tm̃. Ibi tertia, ĩ qua ponit reprehẽsio circa casus, vsq̃ ad §. istitues. Legam? p ptes, & ponam? clarè casum in terminis: q̃a summariũ cõgruè nõ recipit q̃a verba testamẽti hic clarè nõ ponũtur.

1 Quero, p declaratiõe §. qualiter † verba testamẽti cõcepta fuerũt. Gl. põit q̃nq̃ modos, & q̃libet ẽ bon?. Prim? modus est q̃ dicat sic: si qsmihi nepos post mortẽ meã nasceret, hæres esto. Hęc lect. applaudet literæ: quia nõ facit mẽtionẽ, de morte filij. Sed aduertẽdum est: q̃a nisi puisio Galli fuisset, tale testm̃ nõ valeret: q̃a istitueret posthum? alien?: vt dixi in pri. l. ĩ quo ergo reprehẽdit Gall?? Rñ. q̃ postq̃ induxit posthumos nepotes posse istitui, ĩ mõ isti tuẽdi nõ sunt necessaria tot verba. Scãs modus est q̃ dicat, filiũ & nepotẽ, q̃ ex eo mihi nasceẽ p? mortẽ meã, hr̃des istituo[e]. Ista ẽ bõa cõceptio: tñ habet dubiũ an filj? & nepos videant̃ insimul istitui, vel ordine successuo: de quo j. dicã. Tertius modus ẽ vt dicã sic: si filj? hr̃es nõ erit, nepotẽ, q̃ ex eo nasceẽ substituo. & ista ẽ bona.

2 † Ex qua no. [f] q̃ substitutio vul. habet locũ istituto decedẽte ĩ vita testõris. Quartus mod? est, vt si dicã, filiũ istituo, & nepotẽ substituo. & ẽ bõa: quã no. referẽ em̃ ad casũ, q̃ colligit ex verbis Galli, sed ex verbis Galli colligit substitutio vul. si filj? istitut? viuo testõre morieẽ. & c. Et sic[g] apparet hic casus ꝓm illã lec. q̃ illa verba Titiũ istituo, & Sẽproniũ substituo [h] iducũt substitutionẽ vulg. de quo dicã ĩ materia substitutiõis vul. & ẽt ĩ materia cõpẽdiosæ. Quint? mod? ẽ vt dicã: filiũ & nepotẽ ex eo istituo. Nã nepos vr̃ istitut? in casũ q̃ colligit ex verbis Galli: q̃d multũ not. s.

3 q̃ † istitutio facta de filio & nepote copulatiuè itelligit ordie successuo, & sic copulatiua resoluit? disiũctiuã. facit l. cũ pr̃. §. pe. j. de le. ij. Op. natura copulatiuę est, vt oẽs simul vocent̃: vt l. j. §. his ita. C. d̃ catol. & l. si duob? j. de le. j. Sol. hoc facit necessitas, q̃a testõr sic habeat necesse facere, ne testm̃ rũpat, vt ĩ pri. l. Vel dic q̃ hoc facit ordinata charitas: vt ibi dicã. Quærit ꝓ l. [i] pone[k] q̃ q̃dã istituit filiũ & nepotẽ iã natũ: an admittant̃ ordie successuo. gl. tenet q̃ sic, p l. peto. §. fratre. j. de leg. ij. & l. cũ pr̃. §. pe. e. ti. Et p hũc §. Ia. de ar. tenuit cõtrariũ s. q̃ qlibet sit hr̃s, p pte p ll. al. in gl. Nõ ob. §. iste: q̃a sic debet ĩtelligi de necessitate, aliàs institutio nõ valeret: q̃a posthum? alien? ñ põt istituĩ, nisi in casu ĩtroducto p Gallũ. d. And. de Pisis tenema, vt gl. sing. in l. j. ff. de contratab. Bal. ibi: & vide eũ: q̃a nõ loq̃t. And. Bar.

k ✠ POMATES. ¶ Pone. Vide Rom. sing. cv. Et an idem in substituto, vide Rom. consi. lxxviij. Mate. not. clv. & Bar. consi. lxj. in j. col. j. vol.

bat

a ¶ Ego dicerẽ. Vide Bal. cõ. ccclxxij. in fi. et meli? cõ. ccccl xvj. in prin. iiij. lib. Ang. consil. xxxviij. Ioan. de anania cõsilio allegato xlvj.

a ✠ POMATES. ¶ Ego dicerẽ. Vide Bal. cõsi. ccccl xij. ĩ fi. & consil. ccccxlvj. in prin. ĩ iiij. vo. Ang. cõsi. xxviij. Alex. consi. xxiiij. ĩ iij. vol. & cõsi. xiij. in iiij. vol. & cõsi. seq. & cõsi. cij. iiij. co. iiij. vo. & cõsi. xix. in ij. col. in v. vol. & cõ. lxiij. in ij. col. ij. volu. Barb. cõsil. xv. ij. vol.

b ✠ POMATES. ¶ Charitas ordinata. Sequitur. Alex. cõnsi. lxiiij. in iiij. vol.

c ✠ POMATES. ¶ Si dico. vide Bart. cõsi. xj. in ij. col. j. vol.

d ¶ Cõuertat. Adde q̃ meli? probat ĩ l. q̃dã. j. de pecu. leg. & hoc idẽ tenet Bal. q̃ no. p gl. in l. oẽs. ĩ gl. fi. C. de delat. li. x. dũ dicit, caput & lingua videli cet amputẽtur. quem text. dicit Bald. non esse alibi.

e ✠ P. PAV. P. ¶ Quid in cõtractibus. vide oĩno Peru. & Benedi. consi. v.

f ✠ POMATES. ¶ Ego dico. Vide Alex. cõsi. cv. in ij. co. iiij. vo. aliàs cõsi. cvij. vide Ro. cõsil. xxxv. cõsi. xxij. & vide Ale. cõsi. j. in xj. col. v. vo.

g ¶ Ex quo sequit. Ad de q̃d do. Alex. ĩ cõsi. xxvj. col. fi. circa finẽ in v. vol. p hic dicta Bart. hic dicit q̃ filij, ad quos spectat feudũ, nõ potuerũt agere ad dictũ feudũ per eorũ patrẽ alienatũ patre viuẽte, ex quo ordine successuo intelligit deferri.

h ¶ Ex hoc. Et vide Bal. in authen. quas ruinas. aliàs ĩ authẽ. si qua mulier. C. de facrosan. ecc. And. Bar.

i ✠ POMATES. ¶ Sequit̃. Vide latẽ Alex. cõsil. xliij. in j. vol. & cõsil. lxxxiij. aliàs lxxx. e. volu. & cõsi. lv. e. vol. ij. & vide Bald. l. ij. C. de suis & le. Alexã. l. etiã. in iiij. co. ver. ead. gl. ibi, sicut & in ecclesiastica emphyteosi. ff. fol. mat. Ro. consi. xxxv.

k ¶ Emphyteusim. Idẽ tenuit Ro. cõsi. xxij. & Alex. cõsi. cxl. iiij. li. qd autẽ si pater recepit pro se, filijs masculis & fœminis, Bart. in l. vt iurisiurã di. §. si libe. de ope. li. dicit q̃ pariter admittat, nisi sit statutũ exclusiuũ fœminarum. idẽ tenet Ioã. de Imo. in ca. potuit. de loc. & Pet. de Anc. in Cle. ij. de iu. pat. & vide Bal. in l. liberti libertæ q̃. de ope. li. ibi

bat opi. gl. q̃ etiã nepotẽ iã natũ habet necesse instituere, ne testm̃ rũpatur filio subducto de medio: ar. p hoc §. de vsu. l. si stipulatus. sc̃dm hoc rñdet ad contrariũ. l. si mulieri. §. de vsufr. accre. q̃a loquit̃ in legato, ĩ quo nõ erat necessitas. ad alias leges rñdetur vt in gl. Nõ obst. l. peto. §. fratre. vbi loquit̃ in legato: tñ intelligit̃ ordine successuo: q̃a ibi psonæ nõ fuerũt nominatæ copulatiuè: sed fuit, p latũ verbũ familię, q̃d habebat illã significationẽ q̃ ad mittantur ordine successuo: vt l. fi. C. de ver. sig. Nã obstat l. cũ pater. §. pe. j. de le. ij. q̃a ibi testator vsus est verbis alternatiuis, nõ copulatiuis. Ego dicerẽ[a] q̃ etiã ibi testator non haberet hoc necesse facere: sed si illa copulatiua esset ĩter psonas, ĩter quas cadit affectio ordinata, intelligitur ordine successuo, sicut hic probat̃, & in l. gñaliter. de insti. & substi. idẽ de hære. in sti. l. lucius. Sicut em̃ alternatiua resoluit̃ in cõiũctã: ita eadẽ rõne cõiũcta in disiunctã. Et appello ordinatã charitatẽ, q̃n̄ sic ab intestato successuri erant vt hic patet. Sed cõtra p̃dicta facit C. de impu. & alijs substi. l. fi. Gl. rñ. q̃ ibi erãt penitus extranei pater & filius: & sic nõ erat charitas[b] ordinata. & hæc est vera sol. in se. Sed nõ est necessaria ad istã legẽ: et verius dicas, q̃ ibi testator dixit vnã, id est, simul cũ filijs suis, &c. Et sic explla fuit volũtas testatoris q̃d simul succedãt. Nõ obstat. l. si mulieri. q̃a ibi dixit, mulieri cum liberis. nos loquimur q̃n̄ dixit, mulieri & liberis. † et sic facio differẽtiã ĩter &, & cũ. Et situ dicis hoc est cõtra l. Titiæ. §. nihil. j. de le. j. Rñdeo, q̃ uãtũ ad inducẽdã cõiũctionẽ nõ est differẽtia inter &, & cũ: vt ibi: sed vtrũ ista cõiũctio intelligat̃ simul, an ordine successuo, est differẽtia: q̃a cũ, denotat q̃dã simultudinẽ: sed dictio &, põt esse magis continuatiua. nec requirit de necessitate cõcursum vtriusq̃: sed verificat̃ in quolibet copulatiuorũ. vt l. ea tũ. j. de leg. iij. Habes ergo ex p̃dictis q̃ siue testator dicat, vna cũ filijs, siue simul cũ filijs, siue Titio cũ filijs admittẽtur æqualiter. Sed si dico, [c] Titio & filijs: tũc diltinguẽdũ est an inter eos cadat affectio ordinata, vel nõ vt hac lege. Sed cõtra hoc facit l. si qs Titio. sc̃dm vnã lectu. §. de vsufruct. accreq̃. Sol. ibi erãt penit? extranei. et sic nõ cadebat inter eos affectio ordinata. Quæro, † q̃d si testator dicat, Relinquo Titio & filijs Seij. Rñdeo, intelligũtur cõiũctim institutj: vt l. interdũ. ĩ prin. j. de hære. insti. q̃d ergo hic dicit de ordine successuo, habet locũ q̃n̄ relinquit̃ sibi & filijs eius. Quæro, q̃d si testator cõuertat[d] ordinẽ, et dicat Seiũ nepotẽ meũ, & Titiũ patrẽ ei? instituo? Certè dico q̃ nil ad factũ: q̃a debet intelligi sc̃dm ordinẽ necessitatis, nõ prout est scriptũ: vt l. talẽ. in prin. j. de hære. insti. Quero, † q̃d si testator dicat, substituo talẽ, & eius filios, & hæredes. Rñdeo, ex eo q̃ dicit hæredes, apparet q̃ post mortẽ illi? intellexit. & sic ordine successuo. An aũt requirat q̃ sit filj? & hæres, vel sufficiat q̃ sit filius tm̃ vel hæres tm̃: dicã j. ea. l. §. nũc de lege. † Quæro, q̃d ĩ cõtractibus[e] si aliqs rẽ, p se, filijs, & nepotib?, vel alio titulo re cipit: an intelligit̃ ordinatè: q̃a primo pr̃, deinde filij. Et q̃dã dicũt q̃ ordinatè: p ea q̃ notãtur in l. si nõ fortẽ. §. libert?. s. de cõ

f dict. indebi. Ego dico[f] q̃ de hoc est gl. §. de pac. l. si tibi. §. si pact?. vbi dr̃ q̃ q̃n̄ pater pacisciẽt filio, si aliud nõ apparet, intel-

g ligit̃ pacisci vt hæredi. Ex quo sequit̃[g] q̃ 1 ordine successuo cũ viuus nõ habeat hęredẽ hoc etiã in filijs ĩ ptãte, p̃bat̃ alia ratione. Nã cũ pr̃ acq̃rat ex sua, puisiõe, est 1 ꝓfectitiũ: q̃a si filio quęrereẽ, p ipsum filiũ acquireret̃ pr̃i, etiã hodie, vt l. dñs seruo. de ver. obli. A duertẽdũ tñ est ad vnũ q̃d gl. dicit, si aliud nõ apparet, vt no. ĩ d. §. si pactus. iõ est distinguẽdũ ĩter res: q̃a q̃n̄q̃ tale pactũ interponeẽ sup reb?, q̃ę de sui natura nõ trãseunt, nisi ad filios: & tũc vr̃ n stipulari filijs vt filijs, nõ vt hęredib?. Pro hoc volo q̃ post mortẽ patris filij admittãtur oẽs ꝑ virilib? ,portionib?nõ ꝑ hæreditarijs portionib?: vt l. vt iurisiurã. §. si liberi. & l. si qs operas. j. de oper. liber. Ex p hoc[h] sequit̃, † [i] q̃d si pater recipit fundũ ĩ 9 emphyteusim[k] pro se, & filijs: licet filij nõ ĩ sint hæredes: tñ æqualiter habebunt fundũ: q̃a emphyteusis nõ trãsit ad oẽs hæredes: sed solũ ad filios, vt in auẽ. de nõ alie. §. emphyteusim. & Cy. tangit in l. liberti libertæ q̃. C. de oper. liber. Ego dixi in d. l. vt iurisiurãdi. §. si liberi. q̃d si tale pactũ apponit̃ sup reb?, q̃ de sui natura trãseũt ad hæredes, vr̃ pacisci pater filijs vt hęredibus: & sic ꝑ virili nõ admittunt̃, sed ꝑ hęreditarijs portionib?: vt l. si tibi. §. si pactus. §. de pac. & ibi dixi. Itẽ ex hoc q̃d dico, filiũ instituo: & nepotẽ substituo ĩ alia 10 portiõe, facit ad pulchrã ꝓqõnẽ, q̃ fuit disputata Bononiæ filiũ instituĩ, aliũ substituĩ: q̃rit̃ an ista substitutio sit vulgaris, vel cõpendiosa vel q̃ est. Et fuit determinatũ Bononiæ, q̃ erat cõpẽdiosa p l. pcibus. C. de impu. do. Ray. in tractatu suo de materia substitutionis ĩ fi. dr̃ q̃ est vulgaris, & bñ, & casus est hic, licet null? alleget legẽ istã. Nã casus est hic sc̃dm illã lect. ĩ gl. ibi vel sic, filiũ instituo, nepotẽ substituo: q̃a trahit̃ ad casum substõnis Galli q̃ę fuit vulgaris: vt §. in gl. ponit̃ de substõne vul 11 gari. † Quero: statutũ [l] dat immunitatẽ à l muneribus patri & filijs: vel ĩperator cõcedit priuilegium patri & filijs, habebunt ne filij immunitatem viuo patre, vel post eius mortem? Et ea quæ dicta sunt, faciũt q̃ non in vita patris sed post mortẽ. In contrariũ, & ista est veritas, vt habeãt viuente pr̃e: vt j. de iure immu. l. j. & ij. C. de iniur. l. fi. C. de epis. & cle. l. ij. Ea em̃ q̃ dicta sunt, debẽt intelligi in his, q̃ nõ pñt simul & semel esse pluriũ, vt dñia rerũ: sed immunitas & priuilegiũ pñt esse simul, vt ĩ cõtrarijs. Vltimò 12 iste §. inducit̃ ad † arg. q̃ ĩ libello videat̃ intẽtata actio, q̃ę ex verbis põt colligi: sicut hic in dubio vr̃ facta institutio, q̃ colligi põt ex verbis Galli. de quo p doct. in l. edita. C. de eden. di 13 xi ĩ l. ij. C. de edẽ. † Dy. etiã inducit[m] istũ §. in ar. ad duo statu m ta[n] cõtraria, in eo volumine reperta, q̃ inspiciat̃ vltimũ[o]: sicut n hic licet pater & filj? sint simul istituti tñ ispiciat̃ ordo, de quo o C. de test. tut. l. ij. & ibi p Cy. dixi ĩ l. oẽs populi. de iust. & iur.

a ¶ Ego dicerẽ. Vide Bal. cõ. ccclxxij. in fi. et meli? cõ. ccccl xvj. in prin. iiij. lib. Ang. consil. xxxviij. Ioan. de anania cõsilio allegato xlvj.

a ✠ POMATES. ¶ Ego dicerẽ. Vide Bal. cõsi. ccccl xij. ĩ fi. & consil. ccccxlvj. in prin. ĩ iiij. vo. Ang. cõsi. xxviij. Alex. consi. xxiiij. ĩ iij. vol. & cõsi. xiij. in iiij. vol. & cõsi. seq. & cõsi. cij. iiij. co. iiij. vo. & cõsi. xix. in ij. col. in v. vol. & cõ. lxiij. in ij. col. ij. volu. Barb. cõsil. xv. ij. vol.

b ✠ POMATES. ¶ Charitas ordinata. Sequitur. Alex. cõnsi. lxiiij. in iiij. vol.

c ✠ POMATES. ¶ Si dico. vide Bart. cõsi. xj. in ij. col. j. vol.

d ¶ Cõuertat. Adde q̃ meli? probat ĩ l. q̃dã. j. de pecu. leg. & hoc idẽ tenet Bal. q̃ no. p gl. in l. oẽs. ĩ gl. fi. C. de delat. li. x. dũ dicit, caput & lingua videli cet amputẽtur. quem text. dicit Bald. non esse alibi.

e ✠ P. PAV. P. ¶ Quid in cõtractibus. vide oĩno Peru. & Benedi. consi. v.

f ✠ POMATES. ¶ Ego dico. Vide Alex. cõsi. cv. in ij. co. iiij. vo. aliàs cõsi. cvij. vide Ro. cõsil. xxxv. cõsi. xxij. & vide Ale. cõsi. j. in xj. col. v. vo.

g ¶ Ex quo sequit̃. Ad de q̃d do. Alex. ĩ cõsi. xxvj. col. fi. circa finẽ in v. vol. p hic dicta Bart. hic dicit q̃ filij, ad quos spectat feudũ, nõ potuerũt agere ad dictũ feudũ per eorũ patrẽ alienatũ patre viuẽte, ex quo ordine successuo intelligit deferri.

h ¶ Ex hoc. Et vide Bal. in authen. quas ruinas. aliàs ĩ authẽ. si qua mulier. C. de facrosan. ecc. And. Bar.

i ✠ POMATES. ¶ Sequit̃. Vide latẽ Alex. cõsil. xliij. in j. vol. & cõsil. lxxxiij. aliàs lxxx. e. volu. & cõsi. lv. e. vol. ij. & vide Bald. l. ij. C. de suis & le. Alexã. l. etiã. in iiij. co. ver. ead. gl. ibi, sicut & in ecclesiastica emphyteosi. ff. fol. mat. Ro. consi. xxxv.

k ¶ Emphyteusim. Idẽ tenuit Ro. cõsi. xxij. & Alex. cõsi. cxl. iiij. li. qd autẽ si pater recepit pro se, filijs masculis & fœminis, Bart. in l. vt iurisiurã di. §. si libe. de ope. li. dicit q̃ pariter admittat, nisi sit statutũ exclusiuũ fœminarum. idẽ tenet Ioã. de Imo. in ca. potuit. de loc. & Pet. de Anc. in Cle. ij. de iu. pat. & vide Bal. in l. liberti libertæ q̃. de ope. li. ibi

ponit vnã limitationẽ Sal. ĩ l. ij. ĩ xvij. col. C. de iur. emp. Bar. cõsi. ĩci. q̃stio ista habet duo dubia. & cõsi. in ci. dño Amato. Pe. de Ancha. consil. cccxx. Pau. de ca. consil. xij.

¶ Quæro statutũ. Et vide q̃d notat Bal. in l. si plures. C. de sacro. san. ecc. And. Barba.

✠ POMATES. ¶ Statutũ dat. Vide Roma. singu. lxvij.

¶ Dyn. etiã induceẽ. Et vide Bal. elegãter loquẽtẽ in l. cõficiuntur. §. si miles, j. de iure codi. Cy. tñ l. ij. de testa. tute. And. Bar.

¶ Duo statuta. vide Bal. cõsi. lxiij. iij. vol.

✠ POMATES. ¶ Inspiciat̃ vltimũ. Fallit, nisi primũ sit fauorabilius. Bal. c. cũ olim. de consue.

¶ Idẽ credẽdũ. Not. hic casum cõtra Bar. ea. l. in prin. vbi dicit q̃ si nõ istituit filiũ, sed si substituit nepotẽ &c. Nã hic est casus q̃ licet substituat testator vulgariter, nõ ĩtelligit̃ ĩtituere illũ cui substituit. Bal. alleg. l. ex facto la j. cũ ĩ test. §. hęc verba. l. Lucius. & gl. pe. in l. si qs hęres. de hære. insti. & gl. in l. cũ tale. §. fi. ff. de cõdi. & demõ. Tu alle. tex. ĩ l. si pater ꝑ ipuberes. j. de vulg. & pup. et de ista dictiõe &c. Bal. alle. l. itẽ veniũt. §. petitã. de pẽt. hære. & q̃d no. in l. licet. C. loc. & in l. chirogra. §. de admi. tuto. et tex. in l. fi. §. gl. in l. pe. C. de fideiuſ. vbi stetit cũ vxore, &c. & vide c. significasti. de re scri. & c. Rodulph?. eo. tit. & vide Bal. in c. cũ in iure. de offi. delega. & vide c. significantibus. de offi. delega. & ibi Scribentes. Andr. Barba.

1 ✠ Testamẽti uerba ĩ casu Galli qualiter cõcepta fuerũt.

2 *Substitutio uulgaris quòd habeat locum instituto decedente in uita testatoris.*

3 *Substitutio facta de filio nepote copulatiuè, intelligitur ordine succeßiuo.*

Copulatiua resoluitur in disiunctiuam ratione necessitatis, uel ordinatæ charitatis. & num. 4.

4 *Institutio facta de filio & nepote iam nato, an intelligatur quòd admittantur ordine succeßiuo.*

Differentia inter &, & cum.

5 *Si est relictũ Titio, & filijs Seij: q̃ intelligũtur cõiũcti.*

6 *Si Titius est substitutus, & eius filij, & hæredes: quòd intelligitur ordine succeßiuo.*

7 *Si quis emit rem pro se, filijs & nepotibus, uel alio titulo accepit: an intelligatur ordine succeßiuo.*

8 *Emphyteusis si accipiatur pro se & filijs, an transeat ad filios, licet non sint hæredes.*

9 *Si testator filium instituit, & alium substituit: an sit substitutio uulgaris, uel compendiosa.*

10 *Immunitas concessa patri, & filijs, an filij eam habebunt patre uiuente.*

11 *Quæro statutũ dat immunitatẽ à muneribus patri & filijs: uel ĩperator cõcedit priuilegium patri & filijs, habebunt ne filij immunitatem uiuo patre, uel post eius mortem? Et ea quæ dicta sunt, faciũt q̃ non in uita patris sed post mortẽ. In contrariũ, & ista est ueritas, vt habeãt viuente pr̃e: vt j. de iure immu. l. j. & ij. C. de iniur. l. fi. C. de epis. & cle. l. ij. Ea em̃ q̃ dicta sunt, debẽt intelligi in his, q̃ nõ pñt simul & semel esse pluriũ, vt dñia rerũ: sed immunitas & priuilegiũ pñt esse simul, vt ĩ cõtrarijs.*

12 *Vltimò iste §. inducit̃ ad † arg. q̃ ĩ libello videat̃ intẽtata actio, q̃ę ex verbis põt colligi: sicut hic in dubio vr̃ facta institutio, q̃ colligi põt ex verbis Galli. de quo p doct. in l. edita. C. de eden. di xi ĩ l. ij. C. de edẽ.*

13 *† Dy. etiã inducit[m] istũ §. in ar. ad duo statuta[n] cõtraria, in eo volumine reperta, q̃ inspiciat̃ vltimũ[o]: sicut hic licet pater & filj? sint simul istituti tñ ispiciat̃ ordo, de quo C. de test. tut. l. ij. & ibi p Cy. dixi ĩ l. oẽs populi. de iust. & iur.*

1 *Nepotis appellatione non continetur pronepos.*

2 *Dictio & cætera, inducit repetitionem omnium dictorum in præcedenti.*

3 *Si ĩ ptocollo reperit̃ instrm̃ ĩperfectũ cũ dictiõe et cætera, q̃d ĩportet illa dictio, &c.*

4 *Notarius qui sumit instrumentũ ex protocollo abbreuiatũ, an debeat illud extẽdere.*

Notarius errat qui dicit se rogatũ de appellatiõe uel snia, nisi primò totũ sit scriptũ.

5 *Dictio, & infra, quid importet.*

p Idem credendũ. [p] Hic ponit̃ reprehẽsio Scæuolę cõtra Gallũ circa psonas. & diuidit̃ in tres ptes vsq̃ ad §. & q̃d si tm̃. Primò loquit̃, q̃n̄ sol? ne-

a ✠ P. PAV. P. ¶ Vltimò q̃d̃ dicit, &c. Per illã dictionẽ &c. importãtur illa q̃ ſunt ex cõſuetudine vt intelligãt ſcripta. Ita tenet Are.cõſ.ij.col.vlt. Itẽ vide aliqua in materia per do. Ia.ſi in l. argentarius.in princi.in ij. notab.ff.de eden.& Feli.in c.cum p.tabellio.col.lxxiiij.de fide inſtrumen.

2 ¶ Vltimò. Adde q̃ Ia.de Are.in l.ſi ita qs.§.de cuic.per illũ tex.cũ l.ſeq.in ver. &c.dicit illũ tex.pro abbreuiaturis notarij de fũctis: qa ſolũ d̃bẽt apponi in loco illi⁹ abbreuiaturę ea, q̃ ſunt de natura caſuũ expſſorũ. Et ita dicit tenere Dy. hic. Idẽ tenet Bal. & Sa. in l. ſi duo pꝓni.§. ſi qs iurauerit.de iureiur. ſubdit tã Iac.de Are.in d.l.ſi ita qs.q̃ cõſuetudo notarij eſt attẽdẽda ꝓut factur⁹ erat in ſimilibus caſib⁹:arg.l.q̃ ſemiſſes. §.de vſu. & l.vel vni uerſorũ.de pig.act.et hoc tenet hic Barto. Bal. & Cy. in auẽ.ſi qs in aliquo.in ſi.co. de edẽ. Non obſtat l. ſi ita quis. qa ibi dictio,&c.erat extenſe ſcripta. & de hac dictione &c.vide Bal. cõſi.cxxxiij.& cccc. lxviij. vbi dicit, dictio &c.cõcludit naturalia & cõſueta. iij.vol. & Ro. conſi. cccxliiij.in fin.ij. col.

b ✠ POMATES. ¶ Iſte §. De natura huius dictionis vide Bal.cõ.cxxxiij.in iij. vol. vbi dicit ꝓ iſta dictio &c. includit naturalia & cõſueta vidẽ Ro.cõſ.cccxliiij. in vlt.col.Adde Bal. & Sal.in l.hac cõſultiſsima.C. de teſtam. Barba.cõſ. xxxij.incipit, ſcribit precla rẽ.in j.volu.vbi dicit a per iſtã dictionẽ,&c. ꝓſumit rogit⁹ teſtiũ. b vide Pañ.c. cũ P.tabellio.in iiij.col.de fi de inſtr.& c.cũ cãm. de teſti. Et vide aliquã apoſtil.in hoc §.

c ¶ Et aliud eſt &c. Et an vna litera poſſit poni ꝓ vna dictiõe, vide tex.& Bal. in l. quoties.§.ſed et ſi ma iorẽ.de hęr.inſt.& vi de Io.de Imo. in cõſ. lxxxvj.vbi cõſuluit, notari⁹ ſcri. iurauit, &c.q̃d̃ vr̃ cõprehendi ꝓ iurauerit tactis ſcripturis ad ſancta Dei Euãgelia.An.B.

d ✠ POMATES. ¶ Loquẽdi. Intellige de cõſuetudine generali nõ aũt particulari:vt per Ang.l. de die in prin.q ſatiſda.cog. Et quãto tę inducat talis cõſuetudo,vide Are. conſ. xj. incipi. procedent. in vlti. colum.

e ¶ Extẽdere. Vide Pa. de Ca. cõſi.j.vbi hoc explicat Bal. cõ.lxij.

f ¶ Ego dico. Et vide ſcdm Bal.in c.j. de cẽſi.in vj. vnũ not.mirabiliter ſcdm Bal. q̃n notari⁹ nõſcripſit inſtrm ipſe non põt extẽdere ſecus ſi ille q̃ ſcripſit:qa ipſe ſcit pos viuit. Scdò,q̃n ſol⁹ fili⁹. Tertiò,q̃n vter ꝓ. Scda ibi:ſed & ſi viuo. Tertia ibi:nã & ſi fili⁹. In terminis caſus ẽ clar⁹. Not.ergo reꝑhẽſionẽ Sceuolę cõtra Gallũ de in ſufficiẽtia circa pſonã, ꝓnepotis. Scdò no. quòd † appellatiõe nepotis nõ cõtineẽ ꝓ nepos. Si em̃ cõtineret Gall⁹, nõ reprehẽderet ꝓ Sceuolã. hoc aũt qualiter debeat intelligi,declarabo j̃.ead. l.§. inſtituens. Tertiò no.† de hac dictiõe,&c. quę induc it repetitionẽ oim̃ verborũ dictorũ in p̃cedẽti. Opp.qa Scæuola incidit in vitiũ ſuperfluitatis de quo reprehẽdit Gallũ. Rñdeo,nõ incidit,ſed recitat verba Galli quaſi dicat etiã ſi teneres verba Galli,illa ſunt inſufficiẽtia circa pſonas. Secũdò opp.ad fi.dr̃ hic ꝓ ita demũ ꝓcedit, ſi nepos prius moriat. Cõtra: cumvter ꝓ pſumat inſtitutus: vt dictũ eſt in prin. legis, nihil ad propoſitũ qs decedat prius,cũ vter ꝓ ſe inſtitutũ reperiat. Hui⁹ timore gl. legit duob⁹ modis. Primo ꝓ hic quilibet fuit iſtitut⁹:& q̃d̃ hic dicit ſi pri⁹ nepos decedat:ſubaudi maxiẽ. Scdo ꝓ fili⁹ fuit inſtitut⁹ & nepos p̃teritus:tũc litera ſtat, ꝓ priẽ: qa neceſſe eſt nepotẽ pri⁹ mori. Sed dices tu, hoc eſt cõtra illud, q̃d̃ diximus in prin. legis dixi em̃ teſtm̃ procedere, etiã ſi filius nõ erat inſtitutus. Rñdeo, hic fili⁹ erat inſtitutus, & nepos p̃teritus, & ꝓnepos ſubſtitut⁹ ipſo filio inſtituto. vñ nepos nõ erat inſtitutus expreſsè,nec tacitè ab intestato vocabat: iõ ipſe rũpit.ſed in prin. filius quan̄ꝫ non inſtitut⁹ vocabat ab intestato, & nulla fiebat ſibi iniuria ꝓ inſtõnẽ nepotis. Vltimò[a] iſte §.[b] i eo q̃d̃ dicit, &c. inducit† ad q.ſi in protocollo reperiſ inſtrm imperfectũ, & in fine notarius dicit &c.q̃d̃ illud importet Dy.dicit j̃.ea.l.§.nũc de lege. Spe.i ti.de inſtr. edi. §.oſtẽſo ver.q̃d ſi abbreuiatura.Ego dico ſic ꝓ in ,ꝓtocollo hęc dictio,&c.põt reperiri dupliciter. Vnũ ẽ,&c.q̃d̃ ſcribit breue, & ponit in fine oratiõis indeterminatẽ:qa non regit ab alio verbo,vt dicit hic in tex.Et aliud eſt & cętera[c], q̃d̃ ponit in oratiõe determinatiuè,vt C.eo.aut.ex cã. & j̃.ad Treb.l.nã.q̃d̃.§.ſi qs cõpulſus.&l. is cui.§.q legatorũ.j̃.vt in poſ.leg.De primo dicit Dy.ſub illo &c.cõtinent illa quę ſunt de natura cõtractus. hoc tñ nõ ,pbat in l.ſed dic ꝓ ſub illo &c. cõprehendit illud q̃d̃ deficit in illo ſermone ſcdm cõſuetudinẽ loquẽdi[d] in illa materia,de qua loqmur,vel in ſimili.hoc ,pbat hic,& in l. itẽ veniũt.§.petitã.§.de pet.hęr.j̃.ead.l. §. nũc de lege.nã per iſtud &c.cõprehendũtur verba teſtĩ poſita per Gallũ: ſiue inſtituatur filius,& ſubſtituat nepos,vt dixit Gallus:ſiue in ſimili inſtituatur nepos,& ſubſtituat ,pnepos,vt hic.Et per hoc dico ꝓ ſi p̃ceſſit,inſtrm emptionis extẽſum,& ſequat inſtrm locatiõis breuiatũ per hãc dictionẽ, &c. ꝓ illæ clauſulæ q̃ ſunt cões ad inſtrm emptionis,& locatiõis,intelligunt repetitę per hãc dictionẽ &c. ſunt em̃ ſimiles hi cõtractus: vt l.j.& ij.§.loca. Sed hic eſt aduertẽdũ, † an notarius q̃ ſumit inſtrm ex illa abbreuiatura debeat extẽdere.[e] Spe.in d.§. oſtẽſo.ver.q̃d ſi ab breuiatura.dicit ꝓ ſic.Ego dico[f] ꝓ ſi q̃dẽ eſt cõtract⁹ vel actus q̃ debet celebrari in ſcriptis:et tũc nil debet addi.totũ em̃ extẽſum debet pri⁹ ſcribi:vt l.cõtract⁹.C.de fi. inſtr.Et iõ errat[g] notarij q̃ dicũt ſe rogatos de appel.vel ſentẽtijs:niſi priõ totũ ſit ſcriptũ.Quædã ſunt inſtrã ñ celebrata in ſcriptis,ſed i ſcriptis redacta:& tunc dico ꝓ notariũ ñ debet extẽdi. q̃d em̃ cõtineat ſub illo,&c.ẽ dubiũ,& ẽ i ęſtimatiõe iudicis[h] ex præce.& ſeq.vt l.ſi ſeru⁹ pluriũ. §. fi.j̃.de le.j.l.volũtatis.C.d fideic.et l.cũ pr̃. §.cũ impfecta.d̃.le.ij. Debet ergo notari⁹ breuiter exẽplare ,put iacet.& ſic vtimur ꝓ notari⁹ nõ extẽdat.Si verò i libro ,ꝓtocollorũ p̃cederet iſtrm extẽſum,ad q̃d̃ veriſimiliter debet referri illd̃ verbũ &c. debet notari⁹ de illo facere copiã.vr̃ em̃ illa ꝑs eſſe cõis ſequẽtib⁹ ibreuiaturis:qa ad illã referat:vtvr̃ hic iſtd̃ &c. referri ad pr̃ãcipiũ,vbi ſunt illa verba extẽſa: meritò facięda eſt copia:vt l.ſi qs ex argẽtarijs. §.ſi initiũ.§.de edẽ.& ſi ẽ dubiũ q̃d̃ ꝓportaret ſub hoc,&c.& expediret ꝓti ꝓ poſſet cõpelli ad reficiẽdũ inſtrm de nouo: vt no.i l.chirographis.de admi.tu. Eſt em̃ ſecundũ & cætera,q̃d̃ ſcribit lõgũ,& habet i oratiõe verbũ vnde rogat:tũc ſi illud & cætera,referr ad aliq̃d verbũ dẽtinatè:ad illud reducit,& ſm illud determinat,vt l. nã q̃d̃.§.ſi qs cõpulſus.j̃.ad tre.& l.ita tñ. §.quoties.ad treb.§.loc.l.itẽ q̃rit.§.exercitus.Siverò nõ habet certã ẽt limitationẽ[i], tũc cõprehẽdet oĩa q̃ ſunt d̃ natura cõtractus,vel rei ſup qua apponit:vt l.cæterorũ.j̃.de ver.ſig.& l.ſi duo patroni. §. ſi qs iura.§.de iureiu.Pro hoc extra de lib. ob. c.vlt.cõiũcto c.ex hibita.de iu.Sed q̃d ſi ñ dicit,&c.ſed dicit,& reliquat Rñ.idẽ dicere,& reliqua,q̃d̃ &c.vt d.l.cæterorum. de ver.ſig. Quęro,q̃d † ſi dixit[k], & j̃.Rñ. ſignificatio hui⁹ ẽ ꝓ ſcribẽs itẽdit omittere aliqua q̃ erãt i medio:& aſſumere aliq̃d ꝓ erat j̃.vt l.ij.j̃.ad l.aquil. Et patet quaſi in omnibus Decre.vnde non habet illam ſignificationẽ quã habet dictio, & cætera, quia per dictionem,&c,volo dicere illud quod omitto,ꝓ dictionẽ,& infra, ſigniſico illud quod volo omittere.

1 ☞ *Prouiſio facta in uno caſu porrigitur ad alios ſibi ſimiles : & quando nu.3.*

2 *Substitutio uulgaris facta in unum caſum quòd porrigatur ad omnes ſibi ſimiles.*

3 *Illud generale non refert quid ex æquipollentibus fiat.*

4 *Emancipatio quando faciat locum ſubſtitutioni uulgari.*

5 *Exiſtentia ſui hæredis quòd non deſinat per ſubſtitutionem uulgarem,ſed de neceſſario fit uoluntarius.*

6 *Subſtõ uulga. tacita ꝓ uõ faciat de neceſſario uolũtariũ.*

7 *Titul.de cõiũgẽdis cũ emãcipato liberis,an ſit correctus & ſic ſit ſublata differẽtia emãcipationis & patriæ pot.*

8 *Si pater filium emancipatum inſtituit , & nepotẽ ex eo in poteſtate retentũ præteriit , an teſtamẽtũ ſit nullũ,uel poſſit dici nullũ,uel rũpi per cõtrata.ꝓ nepotẽ.*

9 *Si filius emãcipatus readopteẽ ꝓ patrẽ,an noceat nepoti.*

10 *Si filius deportatus reſtituatur an noceat nepoti.*

11 *Reſtitutus ꝓ nõ recuperat locum quẽ inuenit plenum.*

12 *Reſtitutio facta à principe non aufert ius alterius.*

k P.PAV.P. ¶ Si dixit.vidẽ concor.per Corſ.in c.grandi.de ſup.ne.præl.col.vj.

13 *Reſtitutus non recuperat bona in alium alienata.*

a Et quid ſi tantũ.[a] Iſte eſt ſubtilis §.& eſt tertia ꝑs, in qua ꝓ Scæuolã reprehẽdit Gallus de inſufficiẽtia circa caſus.& ,pſequor vſq ad §.q̃d ſi is.h.

1 d. Prouiſio † facta in vno caſu porrigit[b] ad alios ſibi ſimiles.

b h.d.Caſus in terminis eſt clar⁹. Not.diligẽter[c] ꝓ † ſubſtitutio vulgaris cõcepta in vnũ caſum porrigit ad oẽs ſibi ſimiles.

c facit C.de inſti.& ſubſti.l.ſi. Op.ꝓ malè dixerim hic poni reprehẽſionẽ cõtra Gallũ circa caſus:imò eſt reprehẽſio contra

2 Scæuolã. Ipſe em̃ poſuit caſum de nepote.& ,pnepote,nõ Gallus. Hui⁹ timore gl.legit iſtũ §.trib⁹ modis.Prima lectura eſt ꝓ hic ponant tres oppoſitiões cõtra Sceuolã,nõ cõtra Gallũ. & ſic fateẽ cõtrariũ,& hæc fuit opinio Pileij quã gl.nõ tenet, & meritò:qa nõ eſt veriſimile ꝓ Scæuola ſeipſum incontinẽti reprehẽderit,ſeu correxerit:vt l.nõ ad ea.j̃.de cõdi.& demõ. Vnde legit ſcdo mõ ꝓ hæc fuit reprehẽſio Scæuolę cõtra Gallũ.ſed ad cõtrariũ nõ rñdet. Tertia lectura eſt ꝓ hic fiat reprehẽſio cõtra oĩa ſuprà dicta,vbi de morte fit mẽtio.& ſic cõtra Gallũ,& contra Scæuolã.& iſta eſt vera.Nec obſtat ſi dicis ꝓ ſcdm hoc Scæuola reprehẽdit ſeipſum:qa nõ eſt verũ.Dixit em̃ gall⁹ deficit in pſona,vt dixi.ſed poſito ꝓ pſonas perfectè enumeraſſet,vt ego ſuppleui,tñ deficit in calib⁹:qa nõ enumerauit oẽs caſus,& hic Scæuola ſupplet.Op.ꝓ per ,puiſionẽ fa-

d ctã[d] in vnũ caſum,ali⁹ vr̃ omiſſus:nõ aũt vr̃ in alio ,puiſum,vt l.cõmodiſsimè.§.eo.cui⁹ cõtrariũ hic dicit:ergo &c.hui⁹ timore gl.ſecũda magna legit hũc §.duob⁹ modis.Primo,vt fateamur cõtrariũ,ſ.ꝓ prouiſio facta in vnũ caſum non extẽdit ad

e aliũ[e] ſed ꝓ teſtator põt,ſi vult,i iſtis aliꝭ caſib⁹ ,puidere,ſicut in caſu mortis.& hoc dicit iſta lex ſm hãc lect.gl.nõ tenet iſtã. Nã in p̃cedẽti §.Iuriſcõſult⁹ dicit ꝓ teſtator hoc exprimat,hic verò dicit ꝓ hic caſus admittunt̃ ex interpretatione legis vel leiæ nec eſt neceſſe ꝓ teſtator exprimat.& iſta eſt vera.,puiſio em̃ facta in vnũ caſum extẽdit ad aliũ ſibi ſimilẽ: qa nõ refert q̃d ex ęquipollẽtibus fiat:vt l.mulier.in prin.j̃.ad Treb.& l.ſi mater.C.de inſti.& ſubſti. Sed cõtrariũ rñdeo ꝓ nõ porrigat ad aliũ caſum,ſ.diſsimilẽ.ita dicit gl.& bene. Cõtra hoc opp. fortiter:iſti caſus fuerũt expreſsi ꝑ modũ cõditiõis,ſ.ſi morie tur,&c.ſed cõditiones debẽt impleri in forma ſpecifica nõ ꝑ ſimile,vt l.q hæredi.in prin.& l.Meui⁹.de cõdit.& demõ.nõ ergo porrigitur ad caſum ſimilẽ.Pet.circa hoc notãter dicit. Quædã eſt cõditio neceſſaria ad ipſum actũ.Quędã eſt cõditio neceſſaria ad effectũ actus.Quędã eſt cõditio volũtaria.In primis duob⁹ caſib⁹ procedit ꝓ nõ refert q̃d ex ęquipollẽtib⁹ fiat.Exẽplã in cõditione neceſſaria ad ipſum actũ in §.noſtro

f ad hoc vt ſubſtitutio vulgaris habeat locũ[f] eſt neceſſe ꝓ inſtitutus nõ ſit hæres.Si ergo exprimit vnus caſus,ꝑ quẽ nõ põt eſſe hæres,porrigit ad aliũ ſimilẽ.Exẽplũ de ſecũdo,ſ.de cõditione neceſſaria ad effectũ actus ſi relinquit filiofamil.ad hoc vt ipſe effectualiter habeat,requirit q̃d̃ efficiat ſui iuris,ſi exprimit vn⁹ caſus,ꝑ quẽ ſui iuris efficiat,porrigat ad aliũ ſibi ſimilẽ:vt l.ſi mater.& l.mulier.p̃allegata.Sed q̃n apponit cõditio volũtaria:tũc debet impleri in forma ſpecifica:vt l.q hęredi.& l.Meuius.§.allegata.Rõ:qa in primis teſtator cogitauit de effectu:in hac vltima cogitauit de forma tm̃.qa volũtariẽ

g apposuit.His † pmiſsis[g] ,ꝑ declaratiõe materiæ q̃rit vtrũ ,pui

3 ſio facta i vnũ caſum porrigat ad aliũ,& vtrũ ſit verũ hoc gnãle,nõ refert q̃d ex ęquipollẽtib⁹ fiat.Dic aut ,puiſio facta ſit in vnũ caſum ꝑ modũ diſpoſitiõis,aut ꝑ modũ cõditiõis.Primo caſu,aut ex virtute expſſi cas⁹ omiſſus põt itelligi,& ad illud porrigit:vt inſti.,ꝑ ſoc.§.illud. Dixi vobis i l.cõmodiſsimè.§. eo.ſoluẽdo cõtrariũ. Aut ex virtute expſſi nõ põt intelligi:& tũc aut illud põt cõſtare de volũtate diſponẽtis,volẽtis porrigi ad aliũ caſum omiſsũ:et ad illũ porrigit:vt l.Titi⁹.§.j.§.e.ti. & l.ſi.C.e.ſm intellectũ quẽ dedi i l.cõmodiſsimè.§.e.Aut de mẽte nõ põt cõſtare:& tũc aut caſus fuit penit⁹ omiſſus.Aut fuerũt expſſi duo caſus,q obuenerũt cõiũcti.Primo caſu aut caſus omiſſus eſt ſimilis expſſo,& habet eũdẽ effectũ & ad illum extẽdit,vt l.ſi.i fi.§.mãda.Scdo caſu,q̃n fuerũt expſſi duo caſus q obuenerũt cõiũctim,& tũc aut loqmur i materia,i qua debet fieri interp̃tatio plena,vt in teſtamẽtis,& ad illud porrigit:vt l.ſi ita.i prin.§.e.& ibi dixi.Aut loqmur i materia nõ fauorabili,in qua nõ debet fieri plena interp̃tatio;et ad illud nõ

a ✠ POMATES. ¶ Et quid ſi tm̃.vide Are.cõſ.clx.col.xv.& cõſi.cxlviij. col.pen.Alex.cõſi.clxxxviij.vol.v.j.artic.Panor.cõſil.lxxxviij.per totum.

b ✠ POMATES. ¶ Porrigit. Vidẽ Ale.cõſ.ij.i vj.et vij.co.verſ.nõ obſtat.vo.j.

c ¶ Nota diligẽter. Et no.q̃d̃ hic dicit Bal.rñdẽdo ad l.fi.C.de ſpdi.decur.lib.x.ꝓ vbi fit mẽtio de p̃tio,itelligit vẽditio.Alleg.gl.i l.apud celſum.§.ſed cũ legitia porrigit:vt l. vim paſſam.§. p̃ſcriptiõe.j̃. de adul.& colligit ex tex.in d.l.ſi ita.§.eo. Fallit fauore vitãdę cõtrariętatis : vt l.ij.i pri.cũ ſua gl.j̃.de ver.ob.& ibi dixi.Si verò ,puiſio fit i vnũ caſum ꝑ modũ cõditionis:& tũc aut caſus omiſſus eſt diſſimilis expſſo,& ad illũ nõ porrigit:vt l.ſi cũ dotẽ.i prin.§.ſol.ma.& l.ſi ita qs.§.j.j̃.de leg. ij.& l.fi.C.de his q ve.æta.impe.& l.cõmodiſsimè.§.e.Aut caſus omiſſus eſt ſimilis expſſo:& tũc aut loqmur i cõditiõe neceſſaria ex ꝑte act⁹,vel ex ꝑte effect⁹:& tunc aut illud porrigit:nec refert q̃d ex æqpollẽtib⁹ fiat:vt hic,& l.mulier.i pri.ad Tre. & l.ſi mr̃.C.de iſti.& ſub.cũ ſimili⁹.Si verò loqmur de cõditiõe volũtaria:tunc debet ꝑpleri i forma ſpecifica nec porrigit in d aliũ caſum nõ expſſum:vt l.q hæredi.& l. mæui⁹.i pri.de cõdi.& demõ. Op.ad iſtũ vltimũ de hac l.in pri.vbi ,puiſio facta de nepote,ſi naſcit poſt mortẽ,nõ porrigitur e ad caſum quo naſcit in vita:& tñ eſt neceſſaria cõditio,q̃ ex neceſſitate debet apponi:vt i pri.hui⁹ legis.Q̃d aũt nõ ſubintelligat,patet:qa Gall⁹ ſupplet ꝑ Velleiũ.Rñdeo ꝓ ideo nõ ſubintelligit:qa eſſet cõtra legẽ,cũ poſthum⁹ alien⁹ nõ poterat iſtituí ſm hæc tpa. hodie verò cũ poſſet inſtituí, poſſet eſſe ꝓ ſubintelligit:vt dixi i pri.legis. Itẽ ad idẽ op.de l.cõmodiſsimè.§.eo. Rñdeo:ibi iſtituebat poſthum⁹,q̃ põt iſti tui ſimpliciter. Vñ iſta adiectio q̃ fuit adiecta,volũtariẽ adijcitur,vt ibi patet. Vel dic ꝓ ibi exprimit vna cõditio,q̃ nõ porrigit ad aliũ caſum diſſimilẽ. Lõgè em̃ diſſimilis caſus eſt,naſci i vita,vel poſt mortẽ.

Redeo ad gl.dr̃ hic,filiũ ſubductũ de medio ꝑ emãcipationẽ nõ ſuccedere,cõtra l. ſed cũ patrono.§.j. de bono.poſ.Sol.non ſuccedit de iure ciuili,vt hic:ſed de iure p̃

h torio[h] ſic.Ita dicit gloſ.vt in cõtrario. Ad iſtud op.fortiter ſi nos itelligim⁹ hic filiũ inſtitutũ ex teſtõ,ita ſuccedit emãcipatus ſicut ſu⁹:nã q̃libet extrane⁹ ſuccedit de iu re ciuili. Præterea,hic vr̃ caſus † mirabi-

4 lis ꝓ emãcipatio faciat locũ ſubſtitutioni vulgari.q̃d̃ eſt cõtra caſum Inſtit.de hęre. inſtit.§.ſi vero. Rñ.iſta ſubſtõ,de qua loquit lex iſta,nõ eſt tm̃ i hr̃ditate,quãtũ in ſuitate:hoc eſt,i tenẽdo locũ primũ ſui hæredis,ſtatĩ cũ fili⁹ primò emãcipat,deſinit eſſe ſu⁹,& nepos ſicpit tenere primũ locũ, meritò loc⁹ eſt ſubſtõni,vt hic. Sed ſi eſſet ſubſtitut⁹ extrane⁹,tũc ꝑ emãcipationẽ nõ

fert lucrum rerũ dotalium:quia eſt eadẽ & maior ratio:& ibi etiam quando fictio inducitur a ſtatuto,an debeat extendi:& an ſtatutum poſſit inducere fictionem,vide Bald.conſil.clj.ciij.volu.Et an ſtatutum extendatur de caſu vero ad fictum,vide do.Cardi.conſil.lx.

f ✠ P. PAV. P. ¶ Habeat locũ. Limita iſtud in quo dicitur quod ſubſtitutio vulgaris facta in caſu trahitur ad alium vt per Com.conſi.cxxj. ſcripſi ad Barto.in l.j.colum.ij.ff.de vulg.& pupil.

g ¶ His præmiſsis.vide omnino Pet.de anchar.conſi.ccclvij.

h ✠ POMATES. ¶ His pmiſsis.vide Feli.i c.trãslato.col.v.& ſeq.de cõſtit. ¶ De iure prætorio. Raph.Cu.dicit ꝓ ſi filius ſuccedat de iure prætorio per contratabulas,prouiſio Galli in caſu iſto erit deluſoria:quia ſecuta poſt teſtamẽtum filij emãcipatione vocatur nepos,qui incipit tenere primũ locũ:& per conſequẽs deficit filij conditio inſtituti.l.iij.& l.quãdiu.j.de acquir.hære.ergo remanebit vt p̃teri⁹,& ꝑ cõtratabulas rũpet teſtm̃.Rñdet ipſe ad hãc ſubtilitatẽ,dicẽs ꝓ verũ erit teſtm̃ rũpi ꝑ cõtratab.tñ ,puiſio hui⁹.§.erit vtilis nepoti:qa fili⁹ ãno excludet à bonorũ poſſeſsiõe,cõtrata.iuxta l.j.§.Largi⁹.de ſuc-

¶ Ad aliũ. Adde Pet. de Anch.cõſi.ccclvij. et iquãtũ Alex.refert q.Io.and.i tit.de ſecũ. nup.vide Bald.conſi. ccccij.lib.iiij. Manfredin⁹ iquãtũ etiã tãgit ſi ſtipulatus ſum à tedecẽ cũ Titi⁹ &c. do. Pet.de Anc.i cle.ij. de pœ.& remiſ.refert Pileũ diſputãdo terminaſſe ꝓ poſſum ꝑ gl. in tit.de ca.dimi.i pri. in verbo, cõmutatio. q̃ gl.alle.Bald.i ti.de pa.Cõſtã.in ti.diuina vocati.et i l.ij.C.q.ad liber.,pcla.nõ poſ.Ad de ꝓ hic idem tenuit Bal.cõſi.vj.ij.vol.vbi cõſuluit ꝓ ſubſtõnẽ factã ſi ſine liberis deceſſerit iſtituto,admittit ſubſtitut⁹ ſi in ſtitut⁹ occidatur. An aũt i reſcriptis caſus omiſſus cõprahẽdat ſub expſſo,bal.cõclu dit ꝓ nõ,ꝑ c.ſuſcepũ de reſcri.i vj.q̃d aũt i priulegijs & beneficijs,vide Io.and.i c.li cet.de trãſla.epi.& in c.olim.de ver.ſig. q̃d aũt i lege iuris municipalis,vide Imo.hic Bal.i Lilla.C. de coll. ꝑ Can.maximè Ant. de bu.i c.fi.de cõſue.ꝑ Pet.de Ancha.conſil. xciij. vbi cõſuluit ꝓ ſi ſtatuti transfert in maritũ lucrũ fructuũ bonorũ paraphernaliũ,& ſimiliter trans-

ceſ.edict.ideo excluſo eo venit ſecũdũ prouiſionẽ huius.§.Etſi dicis,habebit nepos,habebit etiã filiꝰ, cui ne pos acqret,fieratꝗ poteſtate.Rñdet Pau.de ca.quõd nepos poterit differre immixtionẽ,donec ſit ſui iuris, aliàs fateꝰ contrariũ.

a ✠ POMATES. ¶Hæredis. Vide Alexan.cõſil.iiij.col.xj.ij. vol.& in l.ſi.in ij.col. C.de inſti.& ſubſti.

b ¶Corrigi. Inquãtũ Alex.relata q.Barto. hic.ſ.cꝗ ſtante ſtatuto cꝗ extãtibꝰ maſculis fœmina ab inteſtato nõ ſuccedat:an fœmina pretérita hoc caſu rumpat.& facit duos caſus:aut iſtituti ſunt extranei,aut veniẽtes ab inteſtato:vt hic p eũ. Adde cꝗ Roma.cõſ.iij.ſimpliciter tenet filiã prędicto caſu nõ poſſe rũpere teſtamẽtũ. Et idẽ tenet Bald. cõſi.ccxxxij.& ccxxiiij.libr.j.& vide latè Pau.de caſt.cõſil.ccclxviij. inquãtũ etiam Alex. rephẽdit Saly. ex eo cꝗ cõſuluit ſtãte ſtatuto qd maſculi ab ĩteſtato fœminas excludant ſi fœminę ſint minꝰ legitima datum in dotẽ, ſeu relictũ cꝗ poſſit agere ad ſupplemẽtũ legitimę, nõ obſtãte cꝗ viſa fuerit eſſe contẽta ſibi relicto. Tu dic cꝗ idẽ cõſuluit Bal.cõſil.cccclxliv.iij.vol.et cõſi.ſtatim ſeq.eſt cõſil.Sali. qui refert ita fuiſſe ,pnunciatũ in audiẽtia do. Cardi. Albanẽſis fratris Vrbani quinti epiſcopi Paduæ, legẽte Paduę.Et idẽ tenet Card.conſi.lxxx.An autẽ ſtante prædicto ſtatuto cꝗ ab inteſtato nõ ſuccedat, ſi pater facit teſtamẽtũ nõ ſolẽne,filia poſsit aliquid dicere,vide Bal. alleg.,conſi.ccxxxiiij.

c ¶Ad declarationem. Et ,pgl.iſta vide aliã in l.filię.& in l.ſi emãcipati.C.de colla.& ĩ auꝰ.ex cauſa.C.de lib.præte.& in l.ſi filius. ff.de mino.ĩ cõtrariũ ſunt glo.in l.j.de coniung.cũ emãcip.libe. & l.certũ.C.vnde cogna.& ĩ rub.C.de ſuccef.edi.& l.ſi vt ,pponis.ff.de inoff.teſta.et mediã viã elígit gl.ĩ §.exheredatos.in auꝰ. de hęre.& fal.quæ eſt ſing.cꝗ no.And.Bar.

d ✠ POMATES. ¶Tamẽ caſum. Vide Mateſil.tracta.ab inteſt.j.& ij.colũ.vbi tenet cõtra Bar.hic.

e ✠ POMATES. ¶Ad ſucceſsionẽ. Vide q p hoc dicat Alexãd.ĩ l.quid ſe patris. C.vnde libe.col.xiiij.

f ✠ POMATES. ¶Querela. Vide Alexan.cõſil.Ixviij.col. fin.iiij.vol.

excluderet filius,nec admitteret ſubſtitutus vulgariter:vt in cõtrario. †Sed contrà,dato ſubſtituto vulgari,exiſtentia ſui hæredis nihil operatꝰ:vt l.ſi filius hæres.ſ. eo.& no.in l.Papinianus.§.iiij.de inoffi. teſt.ergo ſtatim cũ nepos ſit ſubſtitutꝰ,filius deſinit eſſe ſuus,& nepos admittitur. Rñdeo, p ſubſtitutionẽ filius deſinit eſſe ſuꝰ ſi vult. Vel aliter,& ſubtiliꝰ, hic ſubſtituit filiꝰ in vnũ caſum,ſcilicet ſi viuo teſtatore moriet. Et ſic poniẽ in poteſtate ſua, vtrũ velit eſſe hæres vel nõ:vnde p ſubſtitutionẽ nõ deſinit exiſtẽtia ſui hæredis[a]. Sed cõtra id opp.licet ſubſtitutio cõcipiatur in vnũ caſum cõtinet tñ alios caſus ſibi ſimiles:vt hoc §.ſiue ergo nõ ſit hæres: ga noluit,ſiue ga non poſsit,vr ſibi datus ſubſtitutꝰ.Rñdeo,† eſto cꝗ hic ſit ſubſtitutio vulgaris tacita,non facit de neceſſario volũtariũ:ſed ſolũ expꝗſſa,& in caſum expreſſum:qd patet:qa licet filiꝰ ſit ſubſtitutus pupillariter,in qua ſubſtitutiõe cõtineẽt tacita vulgaris:tñ exiſtentia ſui hæredis operatꝗ p ipſam cõfirmenẽ tabulę pupillares:vt l.ſi filius q pri.de vulg.& pup. & l.Iulianꝰ.de acqr.hære.& l.pr.de priui. credi.dixi in d.l.ſi filiꝰ q pri. Redeo† ad gl.opp.& vr cꝗ emãcipatio nil operet hodie:vt in auꝰ.de hære.ab inteſt.in prin.& §.nullã.Gl.dicit,nota iſtũ.§.nõ corrigi,[b] qa cõtrariũ loquiꝰ qñ nullũ eſt factũ teſtamẽtũ: ſed teſtõ facto remanet differentia emãcipationis,& patriæ poteſtatis. Huic cõcor.glo.in auꝰ.ex cã.C.de libe.præte.& in l.ſi emãcipati.C.de coll.& Azo in ſumma illiꝰ ti.aliàs ĩ l.ſi filiꝰ.ſ.de mino.Idẽ dicit Ro.in ti.de ho.poſ.cõtra tab.In cõtrariũ ſunt oẽs glo.q̃ dicũt cꝗ tit.de cõiun.cũ emã.lib.eſt correctꝰ:vt l.j.in prin.ſ.de cõiun.cũ emã.lib.& l.ſi ,pponas.de inoffi.teſta.& in auꝰ.in ſucceſsiõe.C.de ſuis & legi.& ĩ auꝰ.de hære.q̃ ab inte.§.j.ſ.c.l.vlti.

Ad declarationẽ[c] præſentis dubij pone quæſtionẽ,quæ† de facto fuit hic,pr filiũ emãcipatũ inſtituit,nepotẽ ex eo in poteſtate retẽtũ præterijt: an teſtm̃ valeat,vel poſsit dici nullũ,vel,rũpi p cõtratabu.per nepotẽ.Glo.ord.hic,vt videtis,tenet cꝗ ſit nullũ:,p qua facit tex.in corpore de hære. quæ ab inteſt.Loquiꝰ em̃ tm̃ cũ emãcipatus filiꝰ cõtẽdit cũ deſcẽdẽtib', vel aſcẽdẽtibꝰ ab auo,nõ à ſe.l ſtũ tñ caſum,[d] qñ cõtendit cũ deſcẽdẽtibus à ſe,nõ reperies in iſto tit.qd ergo nõ mutaꝰ,quare ſtare prohibeꝰ? Cõtrariũ tenui,& teneo:quia in ,pposito iſta gl.malè dicit.& cꝗ teſtamẽtum ſit aliquod,& nõ poſsit rũpi, dico de hoc eſſe caſum de iure C.de leg.hære.l.meminimus.§.j.vbi dicit filiũ emãcipatũ ſuccedere ad ſimilitudinẽ ſuorũ.Si ergo quãtũ ad ſucceſsionẽ[e] nõ perdit ius ſui hæredis, nepos nõ admittiꝰ. Præterea tex.in corpore in §.nullam.dicit expreſſe nullã eſſe differentiã emãcipationis,& patrię poteſtatis,etiã quocunq; modo ſuccedaꝰ: non eſt ergo curãdum ſiue ſit factũ teſtamẽtũ, ſiue nõ. Præterea. poſito cꝗ loquereꝰ tm̃ ab ĩteſtato,,pbo idẽ: qñ vnũ beneficio eſt ex cõtẽplatione alterius,ſi vnũ tollitur,tollitur & aliud:vt l.filio.§.matri. de adi.leg. ſed cauſa quare datur querela[f] vel cõtra tab.vel ius dicẽdi nullum,eſt:quia filio fit iniuria ſi exhęredaꝰ,vel pretériꝰ & ſibi nõ relinquiꝰ legitima ſua:vt l.Papinianus.§. quarta.ſ.de ioffi.teſt.ſed ille nepos ab inteſtato,nil debet habere,,pm oẽs,ergo per pretéritionẽ ſibi nulla fit iniuria.ergo nõ põt dicere nullũ: vt ſ.eo.l.ſi poſthumꝰ.§. qd vulgo. Preterea,ille,qui[g] decedit inteſtatꝰ,vr reliquere veniẽtib' ab ĩteſtato: vt l.cõficiunt.de iure codic.Si legiꝰ poſt ea relinqꝰ expreſſe illud qd vr tacitè relinquere decedẽs inteſtatꝰ ex diſpoſitiõe legis,nõ video ĩ quo ſit culpãd' & ſic quãtũ ad ,ppoſitũ nõ teneo iſtã gl. Ad gl.cõtrarias rñdeo, nec eas dãno. Nã fateor cꝗ eo caſu quo emãcipatus põt rũpere,rũpit eo mõ quo rũpebat olim.Ita ĩtellige gl.ĩ auꝰ. ex cauſa.& l.ſi emãcipati.cũ ſimi.Sed qdã ſunt q olim poterãt rũpere:hodie nõ pñt, vt nepos ex filio emãcipato:vt dixi.Sed ſi pñt rũpere,ĩ mõ rũpẽdi nõ eſt aliqd ĩmutatũ:vt in d.glo.Sed an titulꝰ de cõiun.cũ emãci.li.ſit correctꝰ,dicã ĩ l.j.j.ij, de cõiũ.cũ emã.li. Redeo nũc ad gl.† q̃ro ſi iſte ſiliꝰ emãcipatus readopteꝰ,an noceat nepoti. Glo.dicit cꝗ nõ,vt l.j.§.ſi qs filiũ.ſ.ſi ta.tenul.ext. Sed cõtra hoc vr.l.nõ putauit.§. ſi qs emãcipatũ.ſ.de cõtrata.& l.filio.ſ.e. Dy.dicit,ĩtellige gl.qñ filiꝰ readoptaꝰ ſimpliciter: ſecꝰ ſi readopteꝰ in locũ pris illiꝰ nepotis.Ita no.in d.§.ſi quis filiũ.,pm Dy.

Sed cõtra hoc vr.l.filio.ĩ prin.ſ.co. Sol.ĩ filio exhęredato,ĩ quo nõ eſt curãdũ quo modo readopteꝰ,vt ibi patet.ſed ĩ filio iſti tuto bñ eſt dria:vt hic.Rõ:qa exhęredatꝰ quocũq; iure excluſus eſt:iſtitutꝰ verò nil ſi veniat vt ſuꝰ taliter q̃cedat nepotẽ,nõ excludit nepotẽ. Redeo ad gloſ.Quero † qd ſi filiꝰ deportatꝰ reſtituaꝰ, an noceat nepoti.gl.cꝗ ſic.vt ,j.de cõtra.l.j.§.ſi.niſi reſtitutio poſt mortẽ aui fieret:vt ĩ gl.Duo dicit iſta glo.Primò q reſtõ deportati facta in vita aui nocet nepoti. Sed cõtra id qd ſ.,pximè dictũ eſt de arrogatiõe, q̃ eſt q̃dã reſtõ:vt ſ.e.l. filiꝰ.ĩ prin.Rñ.reſtõ eſt ĩ priſtinũ ſtatũ repoſitio.vt l.cꝗ ſit minor. §.reſtõ.ſ.de min.& l.j.C. de ſen.paſ.& ſic vr reſtitutꝰ ĩ locũ pris meritò nepotẽ excludit:ſed arrogatio nõ eſt directa reſtõ. Sed cõtra hoc† vr ,j.ad muni.l.ordine. & qd no.ſ.de his q no.ĩfa.l.qd ergo.§.pœna grauior.& ,j.de ſal.l.falſi.§.ordine.vbi reſtitutꝰ nõ recupat locũ quẽ iuenit plenũ. Rñ.hoc eſt verũ, niſi ille, q occupat locũ, ſuccedat ĩ locũ primi,& eiꝰ ,pſonã repſentet,vt erat hic:ſed ĩ cõtrarijs tenebat locũ deportatiſuo iure .ſcdò dictũ eſt cꝗ reſtõ poſt mortẽ aui,nõ ,piudicat nepoti,q̃ iam eſt hęres.Exꝗ quo nota[h] cꝗ ĩ tegrũ reſtõ facta à prĩcipe nõ aufert ius alteriꝰ.Et ſic debes limitare l.j.ij.& iij.C.de ſen.paſ.q̃ dicũt cꝗ reſtitutꝰ recupat bona. Intellige q̃ nõ ſunt in aliũ trãslata.facit l.& ſi ſine.§. ſed qd Papinianꝰ.ſ.de mino.& C.de repu.hære.l.ſi.& facit l.cꝗ ſi minor.§.Scæuola.ſ.de min. Cõtra iſtã gl.opp.Dy.de l.ſi qs filio exhæredato.§.ſed & ſi pr.,j.tit.j.Sol.ibi loquiꝰ in fictione poſtliminij q̃ retro trahiꝰ,& fingit quẽ nun q̃ eſſe captũ:ſed reſtitutio nõ fingit retro:ideo nõ aufert ius alteriꝰ. Ita dicit Dy. Inducoĩ arg.[i] ad† q̃ſtionẽ[k] aliqs eſt exbãnitꝰ[l] bonis publicatis,& reſtitutꝰ ĩ totũ:recupat ne bona? Breuiter p iſtã gl.habes q̃ bona recuperat,niſi in aliũ ſint trãslata: qa tũc nõ recuperat bona,vt hic.& ſic habes determinationẽ l.j.& aliarũ.C. de ſen.paſ.p quæ recupet bona. Inducoꝰ[m] ad q̃ſtionẽ[n] ſolẽnẽ,aliqs filius naturalis vel ſpurius fuit legitimatꝰ poſt mortẽ patris.

g ✠ POMATES. ¶Præterea ille qui. Et vide Bald.hic ſup. q.filia dotata ab inte ſtato nõ ſuccedit ſuperſtitibꝰ agnatis:an ſi factũ eſt teſtamẽtũ poterit dicere teſtm̃ nullũ. Et vide Bal.in l. maximũ vitiũ. Itẽ tangit q.quã tetigi in l.ij.C.de libe.& poſthu.ibi dedi remiſsiones ad Baldum.

h ¶Ex quo nota.,& vide q̃ notaui ad bar.C. de ſen.paſ.Andr.Bar.

h ✠ POMATES. ¶Ex quo nota.vide Felin.in c.inter quatuor.de maio.& obedi.in c.quę in eccleſiarum.de cõſti.Andr.de Iſer.ĩ c.j.ij.col.cũ ſeq. de vaſal.decre.ætatis.

i ¶Induco in argu.Et tangit hic Bal.an idẽ ſit in bãnito q in deportato.& alleg.glo. in §. relegati. Inſtitu. quib.mo.ius pat.por. ſol.& eam reprobat. Tu vide Io.and.ĩ addit.Spec.in tit.de ceſ. act.§.j.& hic Bald.dicit cꝗ bãnitus habeaꝰ ,p confeſſo ſi eſt facta ,pbatio. alle. gl. ſing. in l.rura.C.de oĩ agro deſer.lib.xj.& cõcludit cꝗ bãnit' ,pdit ius municipale,nõ ius ciuile.Andr.Bar.

k ✠ POMATES. ¶Ad quæſtionẽ. Vide Feli.in c.quæ in eccleſiarũ.coi.ix.de cõſti.vbi tractat de ſequẽtib' queſtionib'.

l ✠ P. PAV. P. ¶Ad q̃ſtionẽ. Vide Feli.in c.inter monaſteriũ.de maio.& obed.

l ¶Exbãnit'. Adde an bãnit' reſtitut' recupet bona medio tpe alienata, qd voluit Bal.cõſi.ccxxj.iib.iij.

m ✠ POMATES. ¶Induco ſolẽnẽ quęſtionẽ an inducat ſubſtitutũ. Adde Ancha. cõſil.ccccxxxvj. incip.ſpurius. tenuit legitimationẽ valere ratificãte poſtea patre.de quo per Bald. cõſi.xvj.ij.li.An autẽ abſens poſsit legitimari,Bal.videt tenere quòd non,cõſil. cccclxj.iiij.vo.Tũ dicit,paſſus eſt dubiꝰ.

a ✠ POMATES. ¶In cõtrarium videtur.Et inducitur ad quæſtionẽ iſta gl.ſi quis eſt relegatus,& bona ſunt cõfiſcata,& vnũ de caſtris ſuis fiſcus cõcedit alteri,poſtea illũ reſtituit:an veniat caſtrũ.Dic aut dedit caſtrũ illi propter merita ſua:& tunc nõ reſtituitur ad illud. Aut nõ propter merita,& tunc reſtituitur ad illud.Et ſi pars bonorũ homicidæ debeat dari hæredib' occiſi, & poſtea rebãniatur homicida,non auferetur pars bonorũ ab hæredibus.Itẽ ſi ciuitas reſtituit bannitũ, nõ poteſt illum reſtituere ad bona applicata hęredib'. Et fuit de facto tẽpore Cy.facit l.toties.de pollici.

b ✠ POMATES. ¶Pro declaratione. Vide Panor. conſil. lxxxiiij.ĩ ij.col.j.vol. Aliquid per Felĩ.in c. quæ in eccleſiarum. xvij.col.de conſtit.

c ✠ P. PAV. P. ¶Eſt videndum.Limita nõ ,pcedere quãtum ad voluntatẽ teſtatoris'interpretandam vt per Alex.in l. Lucius.colũ.vij.ff.de vulg. & pupil.& an legitimatio trahatur retro.vide latè per Alexan.conſi.v.volu.vij.

d ¶Retro trahatur.Pau.de ca.dicit Bart.non declarare plenè hunc articulum. Vnde ipſe dicit cꝗ ſi fiat legitimatio in vita patris,& ad eius poſtulationem: ſi nõ habet alios filios legitimos, procedat dictum Bart.indiſtinctè,licet habeat agnatos:quia pater poterat illis auferre bona extraneum inſtituendo: ergo eodẽ modo filium legitimando.Si autẽ habeat filios legitimos :tunc ſi de illis nõ fuit facta mẽtio in genere,vel in ſpecie, non valuit legitimatio, tanq̃ ſurreptitia:quia nõ ſolet fieri,niſi in defectum legitimorũ filiorum:vt in auꝰ. quib.mod.natu.effi.ſui.§.generaliter.& §.ſi quis igitur. Vnde creditur,cꝗ principes nõ legitimaſſet ſi ſciuiſſet ſubeſſe legitimos.Si autẽ fuit facta mentio:tũc ſi fuit dictum cꝗ non fiat eis præiudictum valet legitimatio:tamen ille nõ ſuccedit cum legitimis ab inteſtato:pater tamen poteſt ſibi in teſtamento relinquere,dummodo legitimam filiorum legitimorum non minuat. Ita dicit ipſe intelligere quod not.Io.andr.in tit.de ſucceſ.ab inteſt.vbi refert quæſtionem diſputatam.Si autem dixit cꝗ nõ fiat eis præiudicium: tunc poterit ſuccedere etiam ab inteſtato.& hoc in legitimatione Principis.ſed in illa,quæ fit p matrimonii ſubſequẽs,videtur cꝗ per eam poſsit minui etiam legitima aliorum filiorũ.per illum §.generaliter.quia pater recipiendo nouã vxorẽ,& procreando ex ea filios,poteſt prejudicium facere primis liberis in diminuendo legitimã.Et ex his patet ſecundũ ipſum quid iuris in quæſtio.quã tractat Io.andr. in mercur.in cap.ſine culpa.de legitimato per ſubſequẽs matrimoniũ,an recuperet ius primo genituræ quod erat penes alium filium legitimũ, qui tamẽ fuerat ſecundo loco natus.Et videtur cꝗ ſic,per prædicta. Ipſe determinat cõtrariũ:dicit tũ ſe dubitare.Facit cõtra eũ glo.hic poſita:quia legitimatio quæ fit per ſubſequẽs matrimonium ſit viuente teſtatore,vel eo,de cuius hæreditate agitur:& ſic tẽpore quo ius primogeniturę nõ erat quæſitũ perfectè ſecundo genito.Videtur ergo cꝗ ſi ſecundo genitus incœpiſſet tenere primũ locũ,& poſtea natus ſit legitimus & naturalis,qui primo loco ſit legitimatus:q primo loco natus fuerat nõ legitimus,,ſum deijcit:ſicut gl.hic dicit de deportato reſtituto qui deijcit nepotẽ,qui incœperant tenere primũ locũ,ſi reſtituaꝰ teſtatore viuẽte.Et dicit Paulus cꝗ nõ.Vide qño poſsit reſponderi huic glo.Pro opin.Io.and.dicit ipſe,facit:quia in iure primogeniturę non videtur cꝗ pater poſsit in præiudicii filij diſponere,ſicut nec de feudo :vt in ca.j.de ſucceſ.feud. Sed hic eius dictũ nõ videtur verũ,vt patet in pluribus locis ſacræ ſcripturæ. iij.Regũ c.j.vbi Dauid ,pponit Salomonẽ minorẽ filio maiori.Genesis xlix. vbi Ruben fuit primogenitus Iſrael:& cũ violaſſet torũ patris ſui,data ſunt primogenita per patrẽ eius filijs Iudæ,& nõ eſt reputatus in primogenitũ. Itẽ certum eſt cꝗ ea quæ filio patre viuẽte quærũtur,eadẽ filius retinet poſt mortem patris,etiã ſi paternã repudict hæreditatẽ:vt C.de ſecũd.nup.l.ſi quis prioris.Sed certũ eſt cꝗ ſi mortuo patre Rege primogenitus repudiaret hæreditatẽ patris,mox regnũ deuolueretur ad ſecundo genitum: arg.l.j.§.a ſignare. & l. iij.§.j.cũ duabus legibus ſequẽtibus.de aſsig.libe.& in ix.collat.an agna. vel fil.facit de ſucceſ.edict.l.j.§.qui ſemel.Multa quæ cauſa breuitatis omitto alleg.Oldr.cõſi.cxciij.inci.eleganter.quibus oſtenditur filiũ iure primogenituræ priuari poſſe.Tamẽ pro opi.Io.and.vide Ioan.de Ligna.conſi.xv.ij.lib.inter conſilia Bal.vbi refert illam quæſtionẽ Io.and.ad rẽ redeamus.Si verò legitimatio fiat poſt mortẽ patris:ſi qui ſem pater mãdauit fieri,idem eſt ,p oĩa, ac ſi in vita ipſe feciſſet.Sed ſi nõ mandauit:tunc cũ ius ſuccedendi, & adeundi eſt delatum alteri:ſi nõ fiat de eo mentio in genere vel in ſpecie,nõ valet: qa nõ eſt credendum cꝗ Princeps voluerit illis ius quæſitum auferre. Et dicit nõ curare hoc caſu an ſint alij filij legitimi & naturales,an non:ſed alij cõſanguinei,vel agnati,& in hoc differt iſte caſus à præcedenti,in quo de agnatis non eſt ſienda mẽtio:hic ſic:quia iam quæſitũ erat eis ius ſuccedẽdi,quod ſine ipſorum voluntate auferri nõ debebat:vt l.id quod noſtrũ.de reg.iur.nec eſt curãdum an illi adiuiſſent hæreditatẽ necne.Et hoc videt tenere Hoſtiẽſis ſummꝰ, qui filij ſint legi.in prin.pen.col.& Bal.in proœmio.C.licet in l.Deo nobis.diſtinguat,aut hæreditas erat adita,aut nõ.Si verò ſit facta mentio:quia legitimauit non obſtãte cꝗ aliijs ſit delatũ ius ſuccedẽdi,vt dicit ſe vidiſſe in aliquibus legitimatis:tunc bene eſt diſtinguendum an hæreditas ſit adita : quia dicit cꝗ legitimatio nõ valet in præiudicium illi' qui,adiuit:quia cũ ſibi ſit acquiſitũ dominiũ,licet per viam iuris ciuilis,tamen quia eſt de iure gentium, vt l.ex hoc iure.ſi poteſt ſi'ꝰ auferri per principem ſine cauſa, concernente publicam vtilitatem:vt plenè nota.ſi contra ius vel vtili.publi.l.fin.Si verò hæreditas nõ ſit adita:tũc licet eſſet delatũ ius ſuccedẽdi,& illud eſt merè de iure ciuili,Princeps poteſt auferre,iuxta no.per Inno.in c.quæ in eccleſiarũ.extra,de cõſti.& ita dicit ſe intelligere Ioã.And.in tit.de ſucceſ.ab inteſt.& ita alias ſe conſuluiſſe huic quæſtioni & diſtinctioni,dicit facere illã quæſtionẽ Bal.in l.Deo nobis.de fratre minore,cui deuenicbat hęreditas patris.Et quia non erat capax deuenit in proximiores: an ipſo effecto ẽpo & capace poſsit hæreditas auferri proximioribus.& Bal.ibi diſtinguit:aut hæreditas erat adita, aut nõ.An autẽ filius inſcio patre poſsit ſe facere legitimare,Pet. de Anch.cõſil.cccxlij. tenuit cꝗ nõ,licet pater illũ etiã inſtituiſſet in teſtamẽto.Ange.verò cõſi.lxxxvij. incip.ſpurius. tenuit legitimationẽ valere ratificãte poſtea patre.de quo per Bald. cõſi.xv.ij.li.An autẽ abſens poſsit legitimari,Bal.videt tenere quòd non,cõſil. cccclxj.iiij.vo.Tũ dicit,paſſus eſt dubiꝰ.

e ✠ P. PAV. P. ¶Eſt videndũ. De materia huius citationis,an & qñ requiratur in priuilegijs & in reſcriptis,vide Feli.in c.cũ olim.col.iiij.circa fi. de re iudi.& latius in antoneu.col.& ſeq.vide etiã Benedic.de Peru.cõſi.ij.co. iiij.ver.videtur.vide vnũ ſingu.quod quãdo legitimaꝰ ſubſtitutus nõ ſit neceſſaria citatio.vide Com.cõſi.xcviij.per totũ maximè in ij.& iij.col.requiritꝰ tamẽ cõſenſus patris vel ſufficit cꝗ ratificet.Com.cõſi.cxvj.poſt prin.inci.Innocen.tertius.& de materia an poſsit filius legitimari poſt mortem patris,& an legitimatio præiudicet illis quib' eſt ius quæſitũ,& alia in materia,vide per Bar.cõſi.xv.& ſeq.volu.ij.Arc.poſt Pau.de ca.in l.iij.ff.de teſta.Itẽ an requiratur citatio illorũ,quibus præiudicat legitimatio & quid ſi ad aliquem debet peruenire aliquid ex conuentione,& fieret præiudicium ex legitima-

gitimũ:vt l.ſi ,j.de nat.reſti.Et ſic determinauerũt qdã.mihi videt cꝗ poſito cꝗ retrahatur,tñ ius quæſitũ alteri nõ tollit,ſicut fictio poſtliminij nõ tollit iura alteri quæſita p vſuſcapionẽ,vel præſcriptionẽ,niſi per beneficiũ reſtitutionis tollat: vt l.j.§. ex quib.cau.maio.hæreditatẽ verò recuperat:qa donec pẽdet an aliqs reuertatur ab hoſtibꝰ,aliꝰ nõ põt adire:vt l.nec nos. C.de cap.vnde reuerſus reperit bona ſua vacãtia:ſed tenẽdo opi.aliorũ, ſcilicet qd per legitimationẽ factã poſt mortẽ poſsit recuperare bona,qũo reſpondeꝰ ad incõueniens qd ſequereꝰ cꝗ illegitimi facerẽt ſe poſt mortẽ patris legitimari,& auferrent bona aliijs? Rñdeo,ad hoc eſt videndum[e] vtrũ qñ aliquis legitimaꝰ,aliij,quorum intereſt,ſint citãdi. Rñdeo, qñ cꝗ pa-

patris:an auferat bona aliijs qui ſucceſſerũt ab inteſtato? Certè ſi eſſet legitimatus in vita prĩs,nõ eſſet dubiũ cꝗ ,pferaꝰ aliijs: ſed poſt mortẽ eſt dubiũ. Sed vr cꝗ debet recupare bona, ſicut poſthumꝰ q naſcitur poſt mortẽ:vt l.ſi qs poſthu.ſ.e.& l. cũ qdã.§.qd dicit.de acquir.hęre. Vnde videt pinde eſſe,ac ſi eſſet reuerſus ab hoſtibus: vt l.ſi qs filio exhæredato.§.ſed & ſi pr.,j. tit.j. In cõtrariũ vr[a] iſta gl.qa legitimatio eſt quædã reſtitutio natalibus,antiqs, quib' oẽs liberi & legitimi naſcebanꝰ: vt in auꝰ.quib.mo.nat.effi.ſui.§. & ſi quidẽ. & §.illud.ſed hęreditas alteri quæſita per reſtitutionẽ nõ tollit:vt hic ĩ gl.ergo &c.

Pro declaratiõe[b] huiꝰ eſt videdũ[c] an legitimatio trahaꝰ retro.[d] Et vr cꝗ ſic: quia medio tpe fingit nõ fuiſſe ſpuriũ,nec ille-

cõſi.cxxxj.iij.lib.aliter loquit:de quo p Ang.cõſil.lxxj.inci.arbiter.plenè per Barba.cõſi.xxxv.& ibi,an infans poſsit legitimari.de quo etiã p hũc in alle. cõſi.ſ.An autẽ in legitimatione,quã fecit pater,ſint citãdi alij filij,vel agnati,vide Bal.cõſi.lxxxj.& clxxiij.& cõſi.cccvij.j.vol.vbi dicit cꝗ ſi in priuilegio legitimati dicatur,dũmodo legitimi fiendi nõ præiudicẽt filijs legitimis, & hæredibus,quin ipſi æquis portionibus vna cum legitimãdis ſuccedãt:cꝗ nec ex teſtamento poterit legitimatus capere plus quã legitimi & naturales. alle.tex.in §.& quoniã.in authẽ.quib.mod.natu.effi.ſui.quod dicit no.& per eundẽ cõſi.ccccl.xxxvj.& ccccl.xxxviij.iiij.vo.& ibi cꝗ quãdo pater diſpoſuit in teſtamento,vel aliquod ſignũ demõſtrat cꝗ poſsit ſe facere legitimari poſt mortẽ.& cõſi.ccxcv.iij.vol.& cõſi.lv.ij.lib.plenè per Pau.de ca.conſi.ccxxiii. & conſi.ccxxv.& ſeq.& ibi,an requiratur clauſula ſpecialis,per Abb.conſi. lxxxiij.j.lib.& per Pau.de ca.cõſi.ccxxx.per Fede.cõſi.lvij.qd operetur clauſula cꝗ nõ fiat præiudiciũ veniẽtibus ab inteſtato,vide per Pet.de Anch.cõſi. clij.& per Pau.de ca.alleg.cõſi.cxxv.per Ang.cõſ.cclxiij.de legi.facta p ſubſequens matrimoniũ,per eundẽ Ang.cõſi.xlix.per Bald.cõſi.cccxxx.j. lib.& conſil.ccxviij.& ccccxcij.iiij.lib.& ibi,an talis legitimatus excludat ſubſtitutũ,ſi inſtitutus fuerit aliquis ſi decederet ſine liberis ex legitimo matrimonio procreãdis. De legitimatione autem quæ fit poſt mortẽ patris,vide inter conſilia Bal.cõſi.xiij.ij.vol.quoddã conſiliũ do.Argentini,cui cõſi.ſe ſubſcripſerunt duo alij doctores:& ibi qd ſi habens priuilegiũ legitimandi viuente & mortuo teſtatore,citatis & nõ citatis his,quorũ intereſt.& cõſi.ſequenti, quod eſt do.Bartholo.& Sali.& conſi.ſeq.quod fuit do.Io.de Lig.vbi refert Bartho.Bri.hanc quæſtionẽ diſputaſſe,an legitimatio retrotrahatur : & tenuiſſe cꝗ non.Idẽ Tancre.in q.ix.vide etiã conſiliũ ſtatim ſequẽt.Pal.vbi hæc ſunt verba,dico,& cõſulendo aſſero.ſicut dixi in lecturella meã ſuper l.Gallus.dictã legitimationẽ quo ad vim ſuccedendi in hæreditate nõ ĩacente,ſed adita,nullã vim habere.facit cap.quãuis.de reſcrip.in vj.arg.do.Dy.nõ valet vnã muſcam.Idẽ tenuit cõſi.lv.& cõſil.c.cod.ij.lib.& refert verba Dy.& Bar.hoc idẽ videntur velle præfati doct.licet nõ ita clarè.Cald.conſil.iiij.qui fil.ſint legiti.Idẽ Pau.de ca.cõſi.ccxxvij.ſubdens hoc verũ,niſi expreſsè apparet Imperatorẽ contrariũ velle. An autẽ in legitimatione ſufficiat clauſula generalis,quãdo filius legitimaꝰ ad preces patris,vide Anch.cõſi.cccxxxvij. Et quid ſi fuerit data poteſtas alicui legitimandi cum clauſula,nõ obſtante quacũqꝗ lege,an ipſe poſsit poſtea legitimare cũ clauſula ſpeciali.Et de latiſſima poteſtate Imperatoris legitimãdi,vide Anch.cõſi.cccix. Et an Imperatoris legitimatio valeat in terris eccleſiæ,& ecõtra,vide eundẽ Ancha.conſi. cccxxj.& Abb.conſi.lxxxiiij.Pau.de ca.alle.cõſi.per Bal.cõſi.xxxviij.ij.volu. An autẽ qualitate illegitimitatis nõ expreſſa vitietur legitima,vide Bal. conſi.cccevj.lib.j.& ccxcv.ij.lib.& conſi.lxvj.iij.volu.per Oldr.cõſi.ccxlvij. & per Ro.cõſi.cxciij.quod tamen ſuprà cõcluſum eſt cꝗ poſt ius acquiſitum venientibus ab inteſtato,nõ poteſt quis legitimari poſt mortẽ patris.Limita ſingulariter niſi filij ſic legitimati eſſent nati in figura matrimonij,& maritali affectu,ſola lege Canonica prohibente.Nã hoc caſu mortuo patre, & matrimonio diſſoluto,papa poteſt legitimare filios taliter natos cõtra legem Canonicã,& auferre lucrũ venientibus ab inteſtato propter illã figuram,& effectũ matrimonij,quæ multũ operatur:vt l.iij.ſ.de dona.inter vir.& vxo. & c.plerunq;.extra eod.tit.& c.nuper.de biga.& poteſt papa ſine iniuria alicuius tollere conſtitutione canonica prohibitiuã matrimonij:quæ erat cauſa deferendæ ſucceſsionis & reducere ad terminos iuris ciuilis,quo iure matrimonia non erant ita arctata.Inſtitu.de nup.per totum.Ita conſuluit Petr. de Ancha.conſi.ccccx.incip.in Chriſti nomine,viſo diligenter.

tione, an requiratur ꝓ in legitimatione fiat mẽtio specialis, vide Com. consi. clxviij. col. ij. & ij. & per totum. & quando expresse iuri tertij derogatur, vide oĩno Pau. de ca. cõsi. ccxvij. aliàs ccxxvij. incip. super primo dubio. col. pen. & antepenul. & an requiratur citatio eorũ, de quorũ præiudicio agitur, puta quãdo Princeps cõtra aliquẽ rescribit vel disponit. Vide oĩno ad Bart. in l. itẽ si verberatũ. ff. de rei vendi. Itẽ ad cõcludẽdam volũtatẽ principis fuisse velle legitimare in præiudicium tertij & sic statũt⁹ filijs legitimis, requiratur specialis et expressa mentio⁹, vide Ant. cõsi. ij. incip. visis litera. cõcludit tũ ibi ꝓ sufficiat fieri mentionẽ in supplicatiõe vel in alio ad quod princeps habeat rationẽ. Item illud contrariũ Pau. de cast. ccxvij. sequitur Ias. in l. si quãdo. col. v. i prin. C. vnde vi. ad hoc quod nõ requiratur citatio quãdo cõstat principẽ velle legitimare in præiudiciũ aliquorũ, vide oĩno Alex. cõsil. ij. colũ. vj. vol. j. Itẽ licet nõ requiratur citatio in legitimatione quę fieret quo ad quædã, vide Soci. in l. falsa. §. j. ad fin. ff. de condi. & demonstra.

a ¶ Quãdoq; ipse filij⁹. Et de ista legitimatiõe, vide Bal. i proœ. Cod. i l. cũctos populos. et in l. nã ita diu⁹. de adop. & l. cùm acutissimi. C. de fideicõ. vbi dicit ꝓ si filij excludunt fœminas in succedendo, nõ extẽditur ad filios postea legitimatos. & vide q̃ no. Io. And. de primo genitis Regni in c. si pro te. & c. quãuis. de rescrip. in vj. & ibi in recollect. meis notaui. & vide Bal. in l. ij. C. de iur. & fac. igno. vtrum præiudicet venietib⁹ ab intestato. l. nam ita diuus. ff. de adopt. do. Benedi. de Plũbi. in l. ij. ff. de iure aur. annul. Petr. de Ancha. Dominic⁹ de sancto Gemi. in cap. quanuis. de rescript. lib. vj. Io. And. in ca. sine culpa. de reg. iur. i vj. Io. an. i q. filijs suis. in ti. q filij sint legiti. & vide domi. Pet. in consi. clxvj. Bal. in l. quoties. C. de hęre. instit. et in l. ij. C. de serui. Andr. Barba.

b ✠ POMATES. ¶ Priceps. Vide Alexan. cõsi. lxxxvij. in ij. vol. in fi. Cald. cõsi. xl. cũ seq. in titu. qui filij sint legi. Corset. in reperto. in verbo, legitima. Barb. consi. xxvij. xvij. colũ. j. volu. vide etiam Alex. consi. ij. aliàs. xx. in vj. col. in prin. & per totum. j. vol. & consil. xv. col. ii. eo. vol. Panor. consi. ccccxlij. & vlti. col. j. vol. Fede. cõsi. liiij. Pau. de ca. in l. fin. in ij. col. C. si contra ius vel vtil. pub. Alex. cõsi. pen. col. iij. v. vol. Fel. in c. quæ in ecclesiarum. in ij. col. de consti. Barba. cõsi. xlij. xxiii. col. & seq. j. vol. aliqua ꝓ Fel. in c. cùm olim. in v. col. & iij. seq. in xj. col. & seq. de re iudi. Bar. consi. xlix. in ij. vol. & consi. lviij. maximè xiij. col. ij. vol. & consi. lxj. eo. volu. Roma. in materia consil. cxiiij.

c ¶ Quid si is. Et not. quod interest Reipublicæ ne testamenta rumpantur. & est melior text. q̃ si in iure, nec alibi ita bene reperitur secundũ Bald. hic, & not. hic secundũ eũ ꝓ interpretatio ponitur pro suppletione: vide gl. in l. j. ff. de origi. iur. quã Bar. & alij non allegant in l. oẽs populi. de iusti. & iur. qñq; pro declaratione. l. j. §. quamuis. de ven. inspi. vide eum hic. And. Barba.

d ¶ Id est, illo viuo. Adde vltra Alex. qd voluit Rota deci. cccxcij. quæ est in ti. de rescript. quòd licet literæ executoriales loquantur de executoribus: tamen vni potest fieri commissio. Facit quod voluit do. Car. consil. clv. quòd si apparet subscriptio mercatoris qui dicat, Titius & socij: non per hoc dicetur falsa:

ter facit legitimari filiũ in vita sua: & tũc alij nõ sunt citãdi: quia hoc principaliter tãgit patrẽ, q̃ põt disponere de bonis suis quõ vult: vt l. cũ adoptio. §. de adop. Qñq; ipse filius[a] petit se legitimari: & tũc si pater hic disposuisset in testamẽto ꝓ voluisset legitimare filiũ: tũc filius sine alteri⁹ requisitiõe põt illã legitimationẽ petere: vt in auť. itẽ sine. C. de natu. libe. & in corpore vnde sumiť. Qñq; pr̃ nihil pro filio disposuit in testõ; & tunc in præiudiciũ eorũ, quibus iam ius quæsitũ est, nõ posset legitimari illis irrequisitis, imò plus ꝓ reqritur cõsensus eorũ: vt l. penul. j. de nata. resti. posset tũ Princeps[b], si vellet, etiã eis irrequisitis: vt l. ij. in fin. j. de nata. restit.

15 Quæro † an isti casus q ponũtur in isto §. pertineant ad Gallũ vel ad Velleium. Rñdetur, ꝓ ad sentẽtiã legis Velleiæ innuit tex. & gl. dicit ꝓ pertinẽt ad sentẽtiã Galli & Velleij. & istud est verũ. Gallus enim prouidit de his qui efficiebantur sui post mortẽ testatoris: & isto respectu pertineant ad eũ. Velleius prouidit de oĩbus casibus, per quos primus de medio subducitur, & isto respectu pertinẽt ad Velleiũ.

Vltimò ex his quæ suprà dixi in materia substitutionis pupillaris induco vnum casum nouũ. Regula est, ꝓ pupillo non potest substituti, nisi sit institutus, vel exhęredat⁹: vt l. ij. circa prin. j. de vulg. & pupil.

16 † Sed ex prędictis do casum ꝓ põt fieri. Pone emancipatum instituì, nepotẽ ex eo in potestate retentũ præterij, & sibi præterito substituì pupillariter. Dico ꝓ valet testamẽtum & substitutio: quia nil est quod repugnet: cùm talis nepos nõ debeat instituì, vt dictum est. Dicam in materia substitutionis pupillaris.

§ ☞ *Nepos ex filio spurio quòd posset instituì per auum, & quomodo ad hoc ut testamentum ualeat.*

Persona patris quòd non noceat filio.

Aliquem instituì contemplatione alterius, intelligitur dupliciter.

Quid si is. [c] Hic ponitur noua rehẽsio cõtra Gallum circa casum. Casus in terminis patet p se, & declarabiť ex sequẽtib⁹. dicit tex. redierit. subaudi, moriatur ipse filius. Opp. & videtur ꝓ iste casus ptineat ad legẽ Velleiam: quia tex. dicit, illis viuis. Sed qñ nepos nasciť viuis vtriq;, scilicet auo, & patre, puidit lex Velleia: vt j. ea. l. §. nũc de lege. Huius timore gl. tripliciter exponit sup verbo deinde. Tene tertiã expositionem, vt exponas, illis viuis, id est illo viuo[d]. & sic ptinet ad cõsiliũ Galli. fm duas primas lectu. ptinet ad primũ caput legis

Velleiæ. qd est cõtra tex. q dicit: nã hic casus ad Velleiũ nõ ptinet. Tũ glo.[e] vlti. circa fin. vr̃ tenere præcedẽtes: qd vr̃ contra tex. vt dixi pm glo. quæ est j. ea. l. §. si eius. determinat ꝓ quicquid dicit à prin. vsq; ad §. nũc de lege. pertinet ad consiliũ Galli. vnde, tene dictã secundã expositionẽ. Duæ primæ gl. positæ in hoc §. tẽdunt ad positionẽ casus, ideo non recito. Quæro an iste casus qui ponitur hic sit interpretatio, & suppletio ad sententiã Galli: vel sit casus similis expresso, sicut dictũ est i præcedẽti. §. & illã tene. Vltimò Dyn. super hac lege dicit, nota ar. ad quæstionẽ de nepote ex filio spurio. Domin⁹ Andreas de Pisis dicit, nescio vnde Dyn. voluit trahere istud arg. Ego dico ꝓ Dy. voluit dicere sicut filio subducto de medio põt instituì nepos: & ita nepos ex filio spurio, qui nunq; videť fuisse in medio. Et ꝓ huiʳ declaratiõe, quia hic §. loquiť qñ est dubiũ: an filiʳ sit in medio, hoc est, an reuertatur ab hostib⁹, pono † q. quã de facto habuit:

f Quidã habebat[f] filiũ spuriũ, & ex eo nepotẽ[g] quẽ filium spurium fecit legitimari à quodam comite: dubitatur an illa legitimatio valeret, ꝓpter quędam quæ ad præsens omitto. Propter illud dubium quæsiuit consilium, qualiter potest testari. Dixi[h] ꝓ testetur sic, talem meũ filium mihi hęredem instituo: & si ipse capere nõ posset ex aliqua causa, tunc instituo hęredem talem nepotẽ meũ ex eo: ita ꝓ ad patrem eius nihil posit pertinere: etiam ex causa vsusfructus. & ita ille fecit testamentum. Si legitimatio valeret, non est dubium ꝓ testamẽtũ valet, & filius est hæres. Si legitimatio nõ valeret, dico ꝓ testamẽtum nõ valeret. Et istam formã ponit text. in l. iij. C. de hęre. insti. Nõ ergo vitiatur testm̃ ratione formæ. Solũ ergo remanet dubiũ, an nepos ex filio spurio sit istituibilis: qd quærit Dy. hic, nec plus dicit. Glo. quærit idẽ in l. fi. C. de natura. li. In nepote em̃ ex filio naturali est tex. Ibi: in nepote ex spurio. q̃rit gl. ibidẽ & gl. antiqua ibi nõ rñdebat. postea fuit facta additio Frãc. q dicit idẽ in nepote ex spurio q posit istituì. dñs Cy. refert Odo. dixisse nepotẽ nõ posse istituì: sed nõ est verũ. vt patet in lectu. Odof. imò relinqt sub dubio. Rofr. disputauit hãc qõnem, & determinauit sic. Aut iste nepos est magnʳ, & adultus, ita ꝓ põt esse aliqua merita apud auũ, & sic vr̃ ipsi⁹ cõtẽplatiõe istituʳ, & valet istitutio. Aut erat infans & paruʳ: & tũc vr̃ cõtẽplatione patris sui. Nõ enim aliter eũ notũ habebat, vt l. sed si plures. §. i arrogato. de vulgari & pupillari. & l. si fortè. de castren. pecu. Cũ ergo contẽplatione filij spurij facta videtur institutio non valet, & sic videtur institutus filius per mediã personã: vt l. j. C. de naturali. liber. Spec. in titu. de successi. ab intestato. §. j. ponit disputationem Rofre. Iacob. de Beluiso disputauit istã quæstionẽ in ciuitate ista, & eã ponit in l. j. C. de nat. libe. & soluit cõtrariũ, & determinauit ꝓ talis nepos potest indistinctè instituì per l. fi. C. de natu. libe. & non prohibetur nisi filius spurius instituì, & non reperitur prohibitũ de alio. Facit quod notat glos. in auť. quib. mod. natu. effi. sui. §. fin. in fin. Pro hoc: quia filius spurius potest à fratre accipere: vt l. si is qui. j. de vulga. & pupillari. Ego reduxi istam quæstionem ad tres casus. Primò quando cõstat quòd nepotem non instituit contemplatione filij vt in testamento facto secundum formam quam s̃. posui. Secundò, quando constat quòd instituit nepotem contẽplatione filij. Tertiò, quando est dubium. Primo casu valeret institutio sine dubio. Probo defectus patris ita demum nocet filio in his quæ ex persona patris descendunt, non in his quæ filius aliunde haberet: vt l. iij. de interdi. & relega. sed hic nepos succedit auo ex persona sua, ex institutione facta de se, non ex persona patris sui, ergo &c. Præterea † filius deportatus nõ potest capere, sicut spurius, & tamẽ nõ nocet nepoti: vt s̃. proximo. §. & l. j. §. fi. de contratabu. Præterea: pater hæreticus nõ nocet filio orthodoxo & fideli ex eo nato: vt l. cognouimus. C. de hæreti. & authẽ. idẽ de Nestorianis. Præterea, culpa patris, per quam est exhæredatus nõ nocet nepoti, vt l. iij. §. si emancipatus. de contratabu. & C. de inoffi. testa. l. si quis filiũ. & per Dy. in c. nõ debet aliquis. extra, de reg. iur. lib. vj. & dixi in l. in suis. §. eo. Præterea, macula patris nõ nocet filio in his, quę p filiũ patri nõ acquiruntur, vt l. diui fratres. & l. qui cõtra. j. de iure pa. & l. quæritur. j. de bo. lib. sed in casu proposito per hunc nepotem nõ quæritur patri, vt patet ex verbis testatoris: ergo macula patris sibi nõ nocet. Præterea, quãdo testator expresse loquiť nõ potest videri fraudẽ committere, vt l. si quis locuples. j. de manumis. test. sed in proposito testator expresse dixit ꝓ nolebat ad filiũ aliquid pertinere, ergo, &c. Et per hoc spõdetur ad rationẽ Rof. qui dicit, ꝓ videtur institutus cõtẽplatione patris: quia vbi merita nõ præcesserunt, apparet ꝓ nõ est institutus cõtemplatione patris, vt

3 dixi. Vel aliter † aliquẽ instituì cõtẽplatione alterius, põt intelligi dupliciter. Primò, vt alteri acquirať, & sic illa est proxima causa institutionis: vt l. sed si plures. §. in arrogato. j. de vulg. & pupil. Secundo modo põt intelligi cõtẽplatione alterius. hoc est, ꝓ alius sit occasio remota: vt si ꝓpter te habui notitiã cũ amico tuo, & ei sum effectus amicus, & illum instituo, certè licet tu fueris causa remota amicitiæ, & per cõsequẽs institutionis: tamẽ propter hoc tibi nõ acquiriť: vt l. sociũ qui. in fi. s̃. pro socio. Ita in proposito filius spurius est causa remota institutionis nepotis: nõ ꝓ per hoc sibi filio aliquid acquirať. Præterea, cõtra Rofr. est, in institutione nõ requiritur notitia hęredis scripti, vt l. extraneũ. C. de hęredi. insti. licet ergo habeat notũ, & dilectũ nepotẽ propter filiũ, nil ad propositũ: gq etiã incognitus posset instituì. Cõclude ergo ꝓ iste nepos debet habere hęreditatẽ. & ita fuit cõsultũ per oẽs magnos doctorũ partiũ, scilicet per dñm Iaco. But. & per dñm Ray. de Forli. quibus fuit missa quæstio decidẽda. & ita fuit iudicatũ.

a Secũdus casus, [a] qñ constat ꝓ contẽplatione filij spurij nepotẽ instituit, vt sibi acquirať: & tunc certũ est ꝓ non valet: vt l. j. C. de natur. lib. Tertius casus est quãdo dubitať, quicquid dicat Rofre. credo quòd nepos intelligatur institutus nomine sui, non patris. Primò per regulam, quòd quis nõ præsumitur delinquere: vt l. meritò. s̃. pro socio. secũdo per tex. in l. fi. in prin.

b j. de his qui. vt indig. Sed quæro, [b] quid si instituit nepotem simpliciter: nec dixit ꝓ ad patrẽ spuriũ nõ peruenìat aliquid: an institutio vitietur saltẽ in vsufructu, qui acquiriť patri per filium quẽ habet in potestate? Videť ꝓ vitietur per gl. in l. j. in fi. s̃. de autho. tut. & per gl. in l. impuberẽ. §. j. s̃. de falsis. determinaui in l. j. s̃. de autho. tutorum. Sed animus meus vadit ad istud ꝓ ex eo ꝓ vsufructus nõ potest quæri patri directò, nec per obliquum: vt l. quod cõditionis. j. de dona. cau. mortis. & l. si is. j. de vulg. & pupil. ꝓ remanet apud nepotẽ institutum qui habet proprietatẽ. dicã fortè in l. j. in fi. s̃. de auho. tutorũ.

1 ☞ *Suus non natus potest instituì sub conditione, quæ tamen institutionem non suspendat.*

2 *Nepotis appellatione continetur pronepos, & abnepos.*

3 *Filij appellatione non continetur nepos.*

4 *Aui appellatione uenit auia.*

c Instituens. [c] Hic incipit tertia pars huius primæ partis: in qua poniť breuis ordinatio testamẽti vsq; ad §. si ei⁹. Et primò ponitur ordinatio testamenti generalis quo ad oẽs casus, & specialiter quo ad personas. Secũdò breuis ordinatio quo ad casus & quo ad pſonas, secũdùm intellectum primę glossæ. secunda ibi: atq; etiã. Casus in terminis est clarus. Opponi. & videť ꝓ suus nõ posit instituì sub conditione. vt l. suus quoq;. in prin. j. de hæredibus institu. Solu. non potest instituì sub cõditione, quæ nõ habet suspendere institutionẽ: ista aũt cõditio hic nõ suspendit. Vel † ibi loquitur in

1 suo iam nato, qui nõ põt instituì sub conditione nasciturus tamen potest instituì

d sub cõditione[d], si tamẽ post natiuitatem eius institutio nõ suspẽdatur, vt s̃. co. l. cũ posthumus. & l. posthuma. sed hic post natiuitatem eius non suspenditur: ergo &c.

Oppo. qd hæc institutio nõ valeat: quia hæres nõ nominať, vt l. quoties. §. hæres. j. de hære. instit. & l. iubemus. C. de testa. Solu. licet hic nõ nominetur: tamẽ demõstrauit aliquo certo signo, s. qui su⁹ nascetur. & hoc sufficit, vt d. l. quoties. §. hęres.

Opp. ꝓ malè dicat Scæuola. Nã ipse primo casu incidit in vitiũ de quo reprehendit Gallũ: qa in primo exẽplo hic insufficiẽter loquiť quo ad personas: dixit enim de nepote tm̃. Dicit Dyn. solu. patet. Hoc vult dicere ꝓ ex certa sciẽtia dixit. Volebat enim loqui generaliter quo ad personas. Quod patet: quia postea declarauit in secũdo casu, & posuit ordinationẽ generalẽ quo ad pſonas & casus. Et hoc colligũt doct. nostri. & do. Ant. de bu. & do. Ray. post eũ ꝓ appellatione nepotis non f cõtineť pronepos nisi exprimať. & hoc videtur casus s̃. ea. l. §. idẽ credẽdũ. Itẽ colligunt[e] ex hac l. tota ꝓ appellatiõe filij nõ

e f cõtineť nepos[f] etiã i dispositionib⁹ fauorabilib⁹. Qd patet: qa filio istituto nepos qui succederet rũperet testm̃, nisi etiã ipse esset istituʳ, vt patet i prin. l. vsq; ad §. nũc de lege. Circa primũ[3] † dico cõtrariũ ꝓ

g 2 appellatione nepotis cõtineť, ꝓnepos vel abnepos, & similes: nã verè q̃libet est nepos & solũ addiť ꝓpositio, vt discernať primus à secũdo & ab vlteriori, vt l. cui eorũ §. penul. s̃. de postulã. vbi tex. declarat, vt j. de ver. sig. nur⁹. & l. soceri, & l. generi. & hic est casus i nro. §. recte intelligẽdo. vnde diuido sic. Primo poniť breuis ordinatio testamẽti generalis quo ad casus: tñ poterat esse dubiũ vtrum esset gñalis quo ad personas. Secũdò illud dubiũ determinat dicẽs pdictã istitutionẽ esse gñalẽ quo ad casus: tñ poterat esse dubiũ vtrũ posit esse gñalis quo ad pſonas pinde ac si vsus esset qbusdã verbis gñalib⁹, q̃ dubitationẽ nõ habẽt: Et hãc lecturã vr̃ tenere secũda gl. parua. scda ibi, atq; etiã. & in ver. atq; etiã. Pone casũ an ista verba cõprehẽdãt oẽs casus: & sic nõ est nouʳ casus, sed expõ prędictorũ. nõ ob. s̃. c. l. §. idẽ credẽdũ. qa ibi dixit nepotẽ q ex eo filio nasceť, meritò nõ cõprehẽdit, pne

3 potẽ: qa nõ nasciť ex eo filio ĩmediate: hic verò istituit, pnepotẽ simplicit. Probať. s̃. l. pxia. §. si qs ex certa. Rñdeo ad † aliud

legitimãti. Quid autem è contra an nepos spurius ex filio legitimo posit instituì, Fede. consil. lviij. tenet ꝓ sic licet Alex. hoc alleget quo ad nepotẽ legitimũ ex spurio. bal. tñ consi. ccccvj. videť tenere ꝓ non: & hoc clare tenet cõsi. lxvij. v. lib. ne deť filio peccandi materia: limita tũ nisi instituať ab auo, ꝓpter merita, & merita probentur.

✠ POMATES. ¶ Secundus casus. vide Alex. in cõs. viij. in iiij. col. in ij. volu.

✠ POMATES. ¶ Sed q̃ro. Vide Alexã. in l. qui in aliena. §. interdũ. in gl. in verbo, faciet hęredem. in fi. de acqui. hęre.

c ¶ Instituens. Et dicit hic Bal. ꝓ oĩa iura loquẽtia in mẽte capto habẽt locũ i furioso. qd bene nota, ꝓ intellectu l. humanitatis. C. de impub. & l. ex facto. C. de vulg. et pup.

✠ POMATES. ¶ Sub cõditione. Ad de inquãtũ Alexã. hic dicit ꝓ spurius põt instituì si legitimabitur, ꝓ idẽ voluit Bal. ꝓxi. alle. cõsil. ccccvj. & inquãtum instituì posint spurij, vide Bal. cõsi. ccclxxx. i fi. iiij. ltb. Et an succedãt matri. eo. lib. cõsil. ccxxxvij. & ccxxxviij. Et an spuri⁹ posit legitimari ad dandum vocẽ vel ad præsentãdum ad ius patronatus, per eundem cõsil. ccccxxiij. eo. lib.

✠ POMATES. ¶ Colligunt. Vide Ale. cõs. j. col. vj. j. vol.

d ¶ Nepos. Adde an appellatione filij cõprehẽdať nepos Bal. cõs. clxx. j. li. & cõsil. ij. iij. li. & cõsil. lxxxvj. iiij. li. & consi. ccxix. ij. li. Ange. cõsil. lxxxviij. Ol. cõsi. clxix. Pau. de cast. cõsi. clxx. & seq. And. Sic. cõsi. xlvj. & lxviij. ij. lib. Cal. cõsi. xj. Io. de ana. cõsi. xxviij. Ro. cõs. cxxix. & cõsi. ccccxxxviij.

g ¶ Circa primũ. Et vide Ange. ad q. an authẽ. matri. & auiæ. habeat locũ i, pauia. & vide hic, Bald. an appellatione filiorũ veniãt nepotes, & vide hic etiã eundẽ Bal. an pater teneatur reddere filio rõnẽ administrationis. Andr. Bar.

decidit ꝓ si filius se immiscuerat successioni sibi naturaliter debitæ ꝓ comes nõ potest legitimando præiudicare filio. secus si se non immiscuerat. Nam dicit consyderandum in suo ius deliberandi. l. cum antiquioribus. C. de iur. deli. & ius transmittendi. l. apud hostes. C. de suis & legit. & idem consuluit Bal. in suo consi. inci. de potestate principis. & idem voluit in l. presbyter. ad fin. C. de sacrosan. eccle. & idem sentit in l. j. C. de iur. au. annu. & in d. l. nam ita diuus. & vide quæ remisi ad Bald. in proœ. Codicis. Andr. Barb.

g ✠ P. PAV. P. ¶ Ex eo nepotem. vide latè Alexã. consi. lxxiij. & Bened. de Perus. consi. ij. col. v.

h ¶ Dixi. Bal. consi. cxxxj. iii. lib. laudat cõsiliũ Bart. & subdit ꝓ illa verba cũ capere nõ poterit, operanť vt pr̃ cõsentire videať principi quãdocunq; illum

gari & pupillari. & l. si fortè. de castren. pecu. Cũ ergo contẽplatione filij spurij facta videtur institutio non valet, & sic videtur institutus filius per mediã personã: vt l. j. C. de naturali. liber. Spec. in titu. de successi. ab intestato. §. j. ponit disputationem Rofre. Iacob. de Beluiso disputauit istã quæstionẽ in ciuitate ista, & eã ponit in l. j. C. de nat. libe. & soluit cõtrariũ, & determinauit ꝓ talis nepos potest indistinctè instituì per l. fi. C. de natu. libe. & non prohibetur nisi filius spurius instituì, & non reperitur prohibitũ de alio. Facit quod notat glos. in auť. quib. mod. natu. effi. sui. §. fin. in fin. Pro hoc: quia filius spurius potest à fratre accipere: vt l. si is qui. j. de vulga. & pupillari. Ego reduxi istam quæstionem ad tres casus. Primò quando cõstat quòd nepotem non instituit contemplatione filij vt in testamento facto secundum formam quam s̃. posui. Secundò, quando constat quòd instituit nepotem contẽplatione filij. Tertiò, quando est dubium. Primo casu valeret institutio sine dubio. Probo defectus patris ita demum nocet filio in his quæ ex persona patris descendunt, non in his quæ filius aliunde haberet: vt l. iij. de interdi. & relega. sed hic nepos succedit auo ex persona sua, ex institutione facta de

a se, non ex persona patris sui, ergo &c. Præterea † filius deportatus nõ potest capere, sicut spurius, & tamẽ nõ nocet nepoti: vt s̃. proximo. §. & l. j. §. fi. de contratabu. Præterea: pater hæreticus nõ nocet filio orthodoxo & fideli ex eo nato: vt l. cognouimus. C. de hæreti. & authẽ. idẽ de Nestorianis. Præterea, culpa patris, per quam est exhæredatus nõ nocet nepoti, vt l. iij. §. si emancipatus. de contratabu. & C. de inoffi. testa. l. si quis filiũ. & per Dy. in c. nõ debet aliquis. extra, de reg. iur. lib. vj. & dixi in l. in suis. §. eo. Præterea, macula patris nõ nocet filio in his, quę p filiũ patri nõ acquiruntur, vt l. diui fratres. & l. qui cõtra. j. de iure pa. & l. quæritur. j. de bo. lib. sed in casu proposito per hunc nepotem nõ quæritur patri, vt patet ex verbis testatoris: ergo macula patris sibi nõ nocet. Præterea, quãdo testator expresse loquiť nõ potest videri fraudẽ committere, vt l. si quis locuples. j. de manumis. test. sed in proposito testator expresse dixit ꝓ nolebat ad filiũ aliquid pertinere, ergo, &c. Et per hoc spõdetur ad rationẽ Rof. qui dicit, ꝓ videtur institutus cõtẽplatione patris: quia vbi merita nõ præcesserunt, apparet ꝓ nõ est institutus cõtemplatione patris, vt

3 dixi. Vel aliter † aliquẽ instituì cõtẽplatione alterius, põt intelligi dupliciter. Primò, vt alteri acquirať, & sic illa est proxima causa institutionis: vt l. sed si plures. §. in arrogato. j. de vulg. & pupil. Secundo modo põt intelligi cõtẽplatione alterius. hoc est, ꝓ alius sit occasio remota: vt si ꝓpter te habui notitiã cũ amico tuo, & ei sum effectus amicus, & illum instituo, certè licet tu fueris causa remota amicitiæ, & per cõsequẽs institutionis: tamẽ propter hoc tibi nõ acquiriť: vt l. sociũ qui. in fi. s̃. pro socio. Ita in proposito filius spurius est causa remota institutionis nepotis: nõ ꝓ per hoc sibi filio aliquid acquirať. Præterea, cõtra Rofr. est, in institutione nõ requiritur notitia hęredis scripti, vt l. extraneũ. C. de hęredi. insti. licet ergo habeat notũ, & dilectũ nepotẽ propter filiũ, nil ad propositũ: gq etiã incognitus posset instituì. Cõclude ergo ꝓ iste nepos debet habere hęreditatẽ. & ita fuit cõsultũ per oẽs magnos doctorũ partiũ, scilicet per dñm Iaco. But. & per dñm Ray. de Forli. quibus fuit missa quæstio decidẽda. & ita fuit iudicatũ.

a Secũdus casus, [a] qñ constat ꝓ contẽplatione filij spurij nepotẽ instituit, vt sibi acquirať: & tunc certũ est ꝓ non valet: vt l. j. C. de natur. lib. Tertius casus est quãdo dubitať, quicquid dicat Rofre. credo quòd nepos intelligatur institutus nomine sui, non patris. Primò per regulam, quòd quis nõ præsumitur delinquere: vt l. meritò. s̃. pro socio. secũdo per tex. in l. fi. in prin.

b j. de his qui. vt indig. Sed quæro, [b] quid si instituit nepotem simpliciter: nec dixit ꝓ ad patrẽ spuriũ nõ peruenìat aliquid: an institutio vitietur saltẽ in vsufructu, qui acquiriť patri per filium quẽ habet in potestate? Videť ꝓ vitietur per gl. in l. j. in fi. s̃. de autho. tut. & per gl. in l. impuberẽ. §. j. s̃. de falsis. determinaui in l. j. s̃. de autho. tutorum. Sed animus meus vadit ad istud ꝓ ex eo ꝓ vsufructus nõ potest quæri patri directò, nec per obliquum: vt l. quod cõditionis. j. de dona. cau. mortis. & l. si is. j. de vulg. & pupil. ꝓ remanet apud nepotẽ institutum qui habet proprietatẽ. dicã fortè in l. j. in fi. s̃. de auho. tutorũ.

Ibi: conclude. ergo qd intellige. prętergq; sustinaty. ex filio spurio. habitu: ex damnatu coitu: vt adduxerẽt. allegati. ꝓ Afuen. ml. g. ñ. 7. mll. tauri. ꝓ tpibi: quę omnino Vide

POMATES.
¶ Dico cõtrariũ. videt idẽ Bart. ĩ l. libero rũ. pe. col. de verb. ſig.
¶ Auia. Adde inquã tũ Alex. hic cõcludit q appellatione auiæ venit proauia, an appellatione patrui veniat patruus magnus. Bald. cõſ. v. v. volu.
¶ Itẽ ibi. Et hic nota ſecundũ Bal. q poteſtas ciuilis & naturalis equiparantur. & no. q nõ rectè factũ dicitur q̃d nullo modo eſt factũ: q̃m ad nihilum iudex ꝓcedẽs dicitur nõ rectè ꝓcedere. Vnde dicit grauare partẽ in omittẽdo. And. Barb.
¶ De natura. Inducitur ad q. ſi auus cõcubinã habeat, ex qua habuit filiũ naturalẽ, & eã mortuo filio ducat in vxorẽ q filij legitimi & naturales nati ex filio naturali nõ legitimanẽ ꝑ tale ſubſequẽs matrimoniũ, vt poſsint ſuccedere ipſi auo ab inteſtato, perinde ac ſi nati fuiſſent ex legitimo & naturali à patre, q̃a hoc eſt impoſsibile ex quo eorũ pater mortu⁹ eſt, q poſsit fingi legitimatus. Et ita decidunt Gul. de Cu. & Bal. in l. benignius de legi. & adducunt tex. in l. qui libertin⁹. §. poſthu. §. de oper. li. & idem tenet Ant. bu. in c. q venerabilem. in xxx. colum. qui filij ſint legiti.

1 ☞ Noli plus ſapere quàm ſapere oportet.
2 Quando habetur determinatio l. non eſt neceſſe quærere ulterius unde proceſſit.
3 Prouiſio Galli quòd non habet locum in eo qui naſcitur poſt mortem utriuſq; ſcilicet patris & aui.
4 Fictio, an poſsit fingere quod eſt impoſsibile de natura. remiſsiuè.
5 Ius Galli appellatur ius antiquum.
Regula Catoniana non habet locum ad leges nouas.
Quãdo certũ eſt actionẽ cõpetere, ſed ignoratur quæ actor non cogitur exprimere.
Quando quælibet pars dubitationis tendit ad eundem finem, non eſt curandum de illa dubitatione.

Si eius. Hic incipit quarta pars primæ partis, in qua ponunt quædã dubitabiles. q. vſq; ad §. in oĩbus. & primò legã vſq; ad §. forſitã. Primò ponit vnã quæſtionẽ. Secũdò aliã. Tertiò determinationẽ. Secũda ibi, idẽ quærẽdũ. Tertia ibi, ſed cũ teſtm̃. In terminis caſus eſt clarus, & patebit ex ſe quẽtib⁹.
1 †Not. ad illud, noli plus ſapere q̃ oportet ſapere. de
2 renũcia. c. j. li. vj. †No. poſt q̃ habem⁹ determinationẽ l. non eſt neceſſe quærere vlteri⁹ vnde ꝓceſsit. Opp. q talis nepos nõ rũpat teſtm̃ etiã ꝑteritus, vt l. ſi q̃s filio exhęredato. in prin. §. ti. j. & l. ſi q̃s poſthumos. §. j. §. e. Sol. Breuiter iſte poſthum⁹ ſi nõ eſſet exhęredat⁹ rumperet teſtm̃, vt hic de nepote capto ab hoſtib⁹ redeunte. ſec⁹ ſi ibi decederet. Itẽ hic deceſsit pri⁹ filij⁹ q̃ nepos: & ſic tpe mortis reperiẽt tenere locũ primi, vt l. ſi quis filio exhęredato. Sec⁹ ſi filij⁹ erat in medio. Op. dicit hic in fine q excludit. & nõ rũpit. Cõtra: q̃a põt rũpere teſtm̃ nõ adeũdo de iure ꝓtorio. gl. fateẽ q nõ rũpit ex cã præteritionis, ſed põt rũpere nõ adeũdo, vt ĩ princ. gl. mag. Nos habem⁹ hic duas gl. magnas. Pro declaratiõe primò reuoco in dubiũ de intellectu verſi. idẽ q̃rẽdũ. Rñdeo q̃dã legũt ſic, q mortuo filio remanſit nepos, & teſtator iſtituit, pnepotẽ ex eo q nat⁹ eſt apud hoſtes viuo patre, & auo, & reuerſus eſt mortuo vtroq; & ſic q̃d §. dixi de filio & nepote dicit hic de nepote & pnepote. & iſta eſt vera & clara lec. Alij, vt Pi. & Io. habẽt in text. nepotẽ vel ſi habẽt pnepotẽ, dicũt q dictio p, abũdat. & ponũt nepotẽ inſtitutũ mortuo iã filio vt in gl. Iſta lec. nõ placet: q̃a ſi filij⁹ eſſet mortu⁹ nepos ex eo naſcitur⁹ eſſet poſthum⁹ ſu⁹ tpe teſti: & ſic poſſet iſtitui ſm l. xij. tabularũ, nec eſſet q̃rẽdũ vtrũ ꝓtineret ad cõſiliũ Galli vel Velleij. Venio ad ſecũdã gl. magnã, & reuoco in dubiũ q̃ſtionẽ factã ĩ tex. q̃ nõ ſoluit, quo iure teſtm̃ illud ſuſtineat, vel ꝑ Gallũ vel ꝑ Velleiũ. Sol. gl. Primò arguit q nõ habet locũ, puiſio Galli. Secũdò nõ habet locũ prouiſio Velleij. Tertiò q vtrũq; ius locũ habeat. Quartò ponit opi. & determinat. Quitò rñdet ad argumẽta facta ĩ cõtrariũ. Sed̃a ibi: itẽ Velle. ceſſat. Tertia ibi, ſed cõtra vr vtrũq. Quarta ibi, ſol. q̃dã dicũt. Quĩta ibi, nec obſt. Examinem⁹ ergo ꝑ ptes. Pria ꝑs eſt clara. ſolũ eſt neceſſe vt examinem⁹ illud argumẽtũ q̃d icipit, itẽ ius poſtliminij &c. q̃d ſic declaro. Lex Cornel. fingit captũ eſſe mortuũ ꝑambula hora captiuitatis, vt l. lex corne. j. de vulg. & pup. & l. lege Corn. §. de teſt. Cũ ergo fingat⁹ mortu⁹ ſtatũ cũ capit fingit nat⁹: q̃a aliter nõ põt mori: & ſic nõ ꝑtinet ad Gallũ.
3 Et ex hac † ꝑte habes q, puiſio Galli nõ habet locũ niſi ĩ eo q naſcit⁹ poſt mortẽ vtriuſq;. Venio ad ſecũdã partẽ, & iſta eſt clara. Ex hac ꝑte habes ĩ qb⁹ caſib⁹ loquit⁹ lex Velleia q̃d Dyrephẽdit ĩ prio dicto, & qualit⁹ ĩtelligat, dicã ĩ. ea. l. §. nũc de lege. Venio ad tertiã ꝑtẽ q̃ ſimiliter clara eſt: & ideo vide ꝑte.
Venio ad quartã partẽ q̃ vide & not. & oĩa q̃ ponunt vſq; ad §. nũc de legẽ. ꝑtinẽt ad cõſilium Galli. Ex quo patet q multæ opi. poſitæ in præcedẽti gl. & etiã in ſequẽti nõ ſunt veræ. Itẽ
b ibi[b], vbi gl. dicit, pr mortu⁹ eſt viuẽte auo: & ſequit & hoc ĩ pſenti die nepos mortu⁹ eſt verè. & hoc in q̃buſdã libris deficit, & bene: q̃a nil eſt dicere. meli⁹ diceret, & hoc pñti nepos nat⁹ eſt vere. licet ficte põt dici nõ nat⁹. cũ ſit apud hoſtes. Itẽ ibi, dũ dicit. Itẽ & ꝓt habes nepotẽ habet locũ Gall⁹: eo iſpecto q na ſcit⁹ poſt mortẽ teſtãtis nepos &c. Iſtud procedit ſm opi. Io. & Pi. quã ſuprà ĩ ꝓcedẽti gl. reprobaui: q̃a tũc talis poſthum⁹ põt inſtitui ſm l. xij. tab. nec eſt neceſſaria, puiſio Galli. Prętera dicit Dynus q Gallus, puidit ĩ eo q fecit teſtm̃ viuo filio, ſed ſm hũc caſum teſtm̃ eſſet factũ poſt mortẽ filij, & nõ haberet locũ, puiſio Galli. nõ eſt ergo bona iſta litera q habem⁹ in tex. nepotẽ. Venio ad q̃ntã partẽ, & rñdeo primò ad primũ q licet verè viuo auo ſit natus: tñ illud nõ inſpicit: q̃a tũc erat apud hoſtes: & ſic ſeru⁹, & ſic, p nihilo reputat, vt l. q̃d attinet. §. de reg. iur. inſpicit ergo tẽpus quo poſt mortẽ redijt, & ſic pertinet ad Gallũ. Sed huic obſtat ſm argumentũ, q̃d, pbat filiũ fingi natũ prima hora captiuitatis, p l. Corneliã ſicut fingit⁹ mortu⁹. Ad q̃d rñdetur no. verè fictio nõ põt fingere illud q̃d eſt impoſsi-
c bile de natura,[c] vt l. ſi pr. in fi. §. de adop. & l. q ad certũ. §. loca. ſed impoſsibile eſt eũ qui erat in vẽtre eſſe natũ ante: ergo nõ fingit p l. Corneliã. ſed ille q erat natus bene põt fingi mortu⁹:
4 q̃a erat poſsibile. Hoc vult dicere glo. vide eã. Hoc † aũt an fictio poſsit fingere impoſsibile, & qualiter, dixi in l. ſi is qui, p emptore. de vſucapio. Procedo in gl. nos loquimur in capto ab hoſtibus redeunte, ſi redijt habet locũ fictio poſtliminij, vt ſemper fingatur fuiſſe in ciuitate: ergo fingitur natus viuo patre & auo, & ſic nõ habet locũ Gallus. Solu. Dicit gloſ. in nato apud hoſtes reuerſo habet locũ fictio poſtliminij, quãdo redijt cũ patre vel matre: aliàs ſec⁹. ſed hic cũ neutro redijt: ergo &c. Sed iſtud nõ eſt verũ in eo qui tpe quo fuit captus, erat in vẽtre cõceptus & natus: vt l. j. C. de capti. & §. ex quibus cauſis ma. l. ab hoſtib⁹. §. nõ minus. & ibi not. & ꝓbatur hoc §. & ſic vr nõ ſpectare ad cõſilium Galli. Vnde gloſſa reſpondet aliter, ſm veritatẽ incipit eſſe ſuus poſt mortẽ quãdo redijt: & ſecũdum hanc pertinet ad Gallũ: q̃d ſufficit ad confirmationẽ teſtamẽti: nõ ergo debemus inſpicere fictionẽ, vt §. eo. l. filio. Vel ſi dicas q ſi pater & auus mortuus eſt tpe quo reuertitur, nõ fingitur in eorũ poteſtate fuiſſe tpe quo viuebant: quia extrema fictionis nõ reperiunt habilia: vt l. ſi is qui, p empto. & l. ſciẽdũ. & l. denicq. §. ex qui. cau. ma. vbi dixi ſed fingitur naſci ſu⁹ poſt mortẽ. Sequitur in gl. Itẽ põt eſſe q verè deceſsit poſt mortẽ patris, & aui, &c. ſuper illud deceſsit, dic vacat & dic, natus ſit, aliàs eſt nihil dicere. Sed contra prædicta opponitur: conſi. Galli habet locũ in eo qui naſcitur poſt mortẽ intra decẽ menſes, ſed poſsibile eſt q redijt ille ab hoſtibus poſt mortem per plures annos. & ſic non pertinebit ad conſi. Galli. Sol. pertinet ad conſi. Galli ſuppletũ per Scæuolam. §. in §. inſtituens. in omni caſu, quo natus poſt mortẽ efficeretur ſuus. Vltimò gl. notat ex iſto §. q † ius Galli appellatur ius antiquum: lex velleia appellatur ius nouũ. Et facit ad intellectum l. fin. §. de regula. Cato. quæ nõ habet locũ ad leges nouas. Itẽ ad intellectũ l. j. §. de cõdi. ex l. quæ habet locũ in lege noua. Facit etiam iſte §. ad quæſtio. in pluribus partib⁹ iuris reperitur caſus, in quo certũ eſt actio

a eſt actionẽ[a] cõpetere, ſed dubitatur quæ. Certè eo caſu nõ cogitur actor exprimere. Sufficit enim liquere iudici q competat actio vt hic. Et pro hoc eſt regula quãdo quælibet pars dubitationis tẽdit ad eũdẽ finẽ nõ eſt curãdũ de illa dubitatione: vt l. q̃d ſi dubitet. §. de ac. hær. & ibi dixi. & l. de ſta. §. ti. j.

1 ☞ Legitimatio quòd poſsit impetrari per procuratorem.
2 Compaternitas quòd non contrahatur per procuratorem.

Forſitan. Hic ponunt aliæ dubitabiles. q. Et pria logẽ in pronepote nato poſt mortẽ nepotis aui, & pauí ſui vſq; ibi. ergo, ibi ĩ, pnepote nato apud hoſtes, viuo pre q tñ redijt poſt mortẽ pris & pauí. vſq; ibi: atq; ibi: de eo, qui adoptat⁹ eſt exiſtẽs apud hoſtes, q poſt mortẽ oĩm reuertitur vſq; ad §. ĩ oĩb⁹. Ex qua diuiſiõe habes verũ caſum huĩ⁹. §. In prima ꝑte gloſſa ponit caſũ clarè, quẽ vide. dixit text. & ſi aliàs deeſt dictio ſi, & tũc litera eſt plana. aliàs eſt dictio, ſi, tũc expone, & ſi, p certè cũ ſemp vna cõiũctio poſsit poni, p alia q̃n expedit: vt l. eas cauſas. & ibi no. de cõdi. & dem. Venio ad ſecũdã ꝑtẽ. q̃dã hñt ĩ tex. mortuo pre, deinde auo naſcat. & hęc eſt bona litera, ſm q̃ poſui caſũ & diuiſi literã. Alij hñt ex his q viuo pre deĩde auo naſcat, &c. Et tũc iſte §. debet diuidi ĩ duas ꝑtes. ſecũda ibi: atq; ſi ex eo. & ĩ tota prima ꝑte poneret iſte caſus, quẽ dixi poni ĩ d. ver. ergo & ſi, pnepos. nec ibi eſſet nou⁹ caſus, ſed cõcluſio ad primũ caſum. Opp. q iſte caſus nõ ꝑtineat ad Gallũ. Rñdeo, dicũt q̃dã ꝑtinere ad l. velle. q̃d eſt cõtra, id q̃d determinatũ eſt §. pxi. §. ĩ gl. mag. q̃a q̃cq̃d dr vſq; ad §. nũc de lege. ꝑtinet ad gallũ. Dico ergo q verſi. ergo. debeat ĩtelligi de, pnepote nato viuo pre apud hoſtes reuerſo poſt mortẽ oĩm: ad ſimilitudinẽ Galli. & iſta poſſet ſuſtineri. Op. ad §. iſtũ, & vr q iſte, pnepos nõ poſsit ſuccedere: q̃a pr ei⁹ nõ fuit inſtitut⁹. Sol. Intellige q nepos deceſsit pri⁹ q̃ filij⁹, vt dixi ĩ verſ. nã & ſi filij⁹. §. e. & ſic nõ tñuit locũ pris ſui vel aui. Op. q iſte, pnepos nõ poſſet ſuccedere: q̃a nepos pr ei⁹ fuit ꝑteritⁿ. Sol. Intelligo iſtũ ꝑteritũ deceſsiſſe ante q̃ filij⁹, vt §. eo. §. idẽ credẽdũ. verſi. nã & ſi filij⁹. & ibi declarat iſte tex. Op. hic dr adoptat⁹ ſuccedit. cõtra variata cõditiõe iſtituti variat iſtitutio, vt l. ſi alienũ. §. ĩ extraneis. §. de her. iſti. Sol. ibi variat cõditio iſtituti de capace in nõ capacẽ: hic de capace vni⁹ cõditiõis ĩ capacẽ alteri⁹ cõditionis. Sed cõtra hoc op. §. ea. l. §. & q̃d ſi tm̃. vbi ſi filij⁹ emãcipat, iſtitutio vitiat. Sol. ibi ideo q̃a ſubſtitut⁹ erat ſu⁹: & ſic fuit ibi facta ſubſtõ in ſuitate magis q̃ ĩ hæreditate, vt ibi dixi. Opp. ſm Dy. q̃a in extraneo variatio tpis nõ nocet, vt l. ſed & ſi i cõditiõe. §. ſolem⁹. de hæred. inſti. Sol. ibi cõtingit variatio in tpe medio q̃ nõ nocet, hic ĩ ea q̃ cõtingit tpe mortis vel aditæ hr̃ditatis. Op. ego tenui q iſte fuit adoptat⁹ exiſtẽs apud hoſtes. Cõtrà, abſens adoptari nõ põt. l. poſt mortẽ. ĩ fi. §. de adop. Sol. dicas q fuit adoptat⁹ hic p reſcriptũ principis, hoc expreſsè cõcedẽtis. Qua em̃ rõne põt fieri legatũ rei q̃ eſt apud hoſtes vt l. id q̃d. §. de leg. j. cadẽ rõne põt fieri adoptio principe pmittẽte. Pro hoc. C. de emãci. lib. l. iubem⁹. Quæro iuxta prędicta, dñs Impator cõceſsit mihi pridie Piſis, dũ ibi legatiõis officio fungerer, p cõſ⁹ Peruſij q poſsi ego meĩ⁹ deſcẽdẽtes quos cõtigit eſſe legũ doctores legitimare ſcholares auditorij nr̃i quos cõtigeret eſſe illegitimẽ natos ex quocũq; cõplexu nefario vel illicito.
b Quęro vtrũ[b] † pr talis ſcholaris poſsit à me petere ꝑ, pcura-
1 torẽ vt filiũ ſuũ legitimẽ. Et ſic q̃rit an hoc poſsit fieri ĩ abſentia pris. & idẽ q̃ro de filio. Et vr q nõ, vt d. l. iubem⁹. C. de emãcip. libe. & l. poſt mortẽ. ĩ fi. §. de adop. & C. de his q ve. æta. ĩpe. l. oĩs. Pro hoc C. de vin. lib. l. nec mulierẽ. Cõtrariũ credo q tã
c ex ꝑte pris q̃ ex ꝑte filij põt fieri ꝑ, pcuratorẽ.[c] Primò ꝑ regulã. l. j. §. vſus. §. de, pcura. Secũdò ꝑ aliã regulã, reſcriptũ põt impetrari à quocũq;, & nõ refert à quo, vt l. vniuerſis. C. de pci. impe. offe. ſed lex dicit q iſta legitimatio fit p ꝑpetrationẽ priuile gij, ſeu reſcripti factã ſm illã formã, vt ĩ auf. q. mo. na. effi. legi. §. ſi q̃s vero. ĩ gl. q̃ incipit, qualiter fiat &c. colla. vj. Itẽ, pbat per auf. itẽ ſine. C. de natu. lib. vbi ſufficit q filius oſtẽdat volũtatẽ pris: nec eſt neceſſe q pr ſit pſens. Itẽ ex ꝑte filij nõ requirit q ſit pſens, ſed ſufficit q ratũ habeat, vt ĩ auf. q. mod. na. effi. ſui. §. ſi q̃s igit naturalis. & §. gñaliter. coll. vij. Ad cõtraria rñdeo. Nõ obſtat l. iubem⁹. & l. poſt mortẽ. & l. nec mulierẽ. q̃a ĩ legitimatione pr nil diſpõit, ſed principi vel habẽti authoritatẽ ab eo diſponẽdi cõſentit: nõ em̃ ipſe pr legitimat, ſed principis authoritas. Leges cõtrarię loquunt q̃n pr ipſe diſpoſuit, licet authoritate iu-

d dicis, vt ĩ eis: q̃a pr emãcipat vel abſoluit a filiũ: & iudex authorat.[d] Itẽ pr adoptat. Itẽ dñs manumittit. Et pdicta cũ nõ ſint ĩ adminiſtratione primonij, nõ pñt fieri ꝑ pcuratorẽ, vt gl. in l. nec mulierẽ. §. alleg. Ad l. oẽs. C. de ijs q ve. æta. impe. rñ. q ibi q̃rit pſentia pſonæ ad cognitionẽ q̃ ſine ea fieri nõ põt, ſed hic nõ requirit ad cognitionẽ, ſed ad executionẽ: ergo poteſt fieri ĩ abſentia patris, vt l. ſeruũ quo q. §.
2 publicè. §. de, pcu. Ex hoc põt[e] colligi
e determinatio illi⁹ q. an filiatio ſpiritualis ſeu cõpaternitas poſsit cõtrahi ꝑ pcuratorẽ. Et vr q nõ: q̃a ipſe pr ſpiritualis aliq̃d diſponit, & aliq̃d agit, nõ ſimpliciter cõſentit: ergo vr q regrat pſentia ſua, vt l. poſt mortẽ. ĩ fi. §. de ado. et ita dnt Cano.

1 ☞ Filius emãcipatus præteritus utrum dicat teſtamentum nullum, uel uciniat per contratabulas.
2 Exhæredatio emãcipati facta ſine cauſa non ualet.
3 Exhæredatio nepotis uel, pnepotis quãdo ſit neceſſaria.

f In omnibus. [f] Hęc eſt quinta & vltima ꝑs huĩ⁹ primæ ꝑtis ĩ qua ponunt tres regulæ gñales circa cõſiliũ Galli, & eſt clara. Op. hoc q̃d dicit q̃d debet inſtituí filij⁹, eſt cõtra cõſiliũ Galli, q de iſtitutione filij nõ fecit mẽ
c tionẽ. Sol. Gl. ĩ prĩ. legis dt q Gall⁹ poſuit ꝑ cõſtãti q filij⁹ iſtituere. Ego dixi vobis q debet inſtituí exp̃ſsè vel tacitè. Exhæredari autẽ nõ põt: q̃a exhæredare ꝑ poſt mortẽ ſuã, vt hic. Op. j. ea. l. pxi. rñ. ĩ fi. Gl. ſoluit q verbũ dũtaxat, tollit cõtrariũ: q̃a
1 loquit⁹ de filio primi grad⁹. Op. & vr † q d
filij⁹ ꝑterit⁹ nõ rũpit ipſo iure, ſed venit ꝑ cõtratab. vt C. e. l. maximũ. & §. de cõtratab. ꝑ totũ. & §. e. l. fi. Sol. gl. ibi ĩ emãcipato ꝑtetito. hic in ſuo. Op. et q emãcipat⁹ g
ꝑterit⁹ rũpit ipſo iure. vt C. e. auf. nõ licet. e
& in corpe vt cũ de ap. cog. §. aliud. Hui⁹
2 timore gl. variãt. Nã † q̃dã dicũt q ĩ ꝑteri
tiõe filij emãcipati nil eſt ĩmutatũ, vt no.
C. e. auf. ex cã. & l. maximũ. & l. ſi filij⁹. §. de f
mino. & hic & alibi glo. tenet cõtrariũ in auf. de hære. & fal. §. exhæredatos. vbi dr q in emãcipato debet iſeri cã: aliàs teſtm̃ eſſet nullũ ipſo iure. l dẽ tenebat Azo in ſum de inof. teſt. §. effect⁹. & ĩ ti. de li. ꝑte. g
§. eſt aũt effect⁹. l dẽ tenet Dy. ĩ diſtinctione magna quã ponit ĩ fi. hui⁹ legis. Cy. in auf. ex cã. Hoc puto verũ q ſi cã in emãcipati exhęredatione nõ ponat ipſo iure ſit nullũ q̃a tex. ĩ corpore vt cũ de ap. cog. loquit tã ĩ filio ſuo q̃ in emãcipato. Op. dr hic q exhæredatio filij nõ valet poſt mortẽ. Cõtra: q̃a non exhæredat poſt mortẽ, ſed ſimpliciter. Sol. iſta exhæredatio non põt fieri ſimpliciter: q̃a cũ iſtitutio de nepote fiat ſi naſcit⁹ poſt mortẽ filij, nõ põt p aditionẽ ei⁹ cõfirmari exhæredatio ſi naſcit⁹ filio viuo: ergo nõ valet l. ſi ita. ĩ fi. §. eo. Op. q in filio q eſt apud hoſtes ſit neceſſaria exhæredatio, vt l. ſi q̃s filio exhæredato. §. ſed & ſi pr. §. ti. j. Sol. illud eſt verũ ſi rediret, ſed hic nõ redijt. Oppo. q etiã nepos & pnepos debeãt exhæredari, vt §. ti. j. l. poſthumorũ. Sol. † inſpecto pſenti ſtatu q alius pcedit eos nec eſt neceſſe q exhæredenẽ: ita loquit hic. Sed inſpecto eo q euenire põt, ſ. q filij⁹ primi grad⁹ ante decedat, & ſequẽs incipiat tenere locũ primi, eſt neceſſaria exhæredatio, vt in contrario probatur §. ea. l. §. idẽ credẽdum. verſi. nã & ſi filius.

1 ☞ Relatiuum & antecedens non reguntur ab uno & eodem uerbo.
2 Dictio nam & ſi, ſumitur pro certè.
3 Prouiſio huius legis non eſt neceſſaria in muliere teſtante.
4 Præteritio matris hodie debet habere cauſam: aliàs teſtamẽtum eſſet ipſo iure nullũ.
5 Nepos per legitimationem poteſt effici ſuus poſt mortem filij.
6 Modus legitimandi per principem erat cognitus de iure digeſtorũ, ſed alij modi non.

¶ Actionẽ. Inquãtũ Alex. tãgit hic an, pcedat libell⁹ alterna tiuus, adde Paul. de ca. cõſ. cccxcij. An autẽ valeat ſentẽtia cõdẽno te ad rẽ & ſi nõ extat ad æſtimationem: vide Ro. conſil. cclxxxj.
¶ Quæro vtrum. Et Vide Barto. in l. poſt mortẽ. §. fi. de adoptioni. & vide hic Bald. & vtrũ cõpaternitas poſsit cõtrahi ꝑ procu. vide hic Bart. & Io. an. in c. põt qs. de reg. iur. li. vj. ĩ mer. vbi tenet q nõ argu. in ca. j. de cog. ſpi. vbi tenet q nõ, lib. vj. & in c. nõ plures. de cõſec. diſt. iiij. do. An. & do. Car. in c. vnicus. de cog. ſpi. Bald. & Bart. in l. poſt mortẽ. ff. de adop. & in l. nec mulierẽ. C. de vin. liber. vide Bald. in l. ſi q̃s alumnã. C. de nup. & in l. j. §. ne autẽ. C. de ca. tollẽ. & hic & Ang. & Ioã. de Imo.
POMATES.
¶ Procuratorẽ. An legitimari poſsit q̃s per procuratorẽ, & an procedat ar. à legitimatione ad emãcipationem, vide latè Andre. ſic. conſil. xxxv. ij. lib.
POMATES.
¶ Iudex authorat. An iſta autho. poſsit delegari, vide Alex. in l. ſperiũ. ĩ pen. col. ff. de iuriſdi. om. iudi.
POMATES.
¶ Poteſt colligi. Vide Ro. ſing. liiij. Fede. cõ. xv. Pel. ĩ c. licet ex quadã. ij. col. de teſti.
¶ In omnib⁹. & no. hic ſecundũ Bald. q in iure rumpẽdi non habet locũ ſucceſſoriũ edictũ. vide eundẽ in. l. ſi q̃s poſthu. §. eod. Andre. Barba.
POMATES.
¶ Quòd emãcipatus. vide Alex. conſil. cxliij. in pe. col. ij. vol. & eſt cõis illa glo. in d. §. exhæredatos. vt per Alex. conſil. clx. j. colũ. aliàs x. ij. volu.

Ex hoc nx hanc
q̃ mag. contra compro
bat. ſm comu. zzub.
& a ſc allegatos.
De ſponſ. §. + . 2ª pars
Relig. §. n. 6.

POMATES. ¶ Nūc. Et no. ſecundū Bal. q̃ dictio nunc, reſpicit præteritum tēpus, præſens, & futurum ſecundū Dy. in l. ſi vt certo. §. nunc videndum, commo. l. ſi cū dotē. §. transgrediamur. ſol. matri. dictio tunc, reſpicit extremitatē temporis. vt §. ea. l. in prin. & l. in ſubſtitutione. de vul. & pup. l. iiij. j. de condi. & demon. & ſic componantur ad inuicem. Vide hic Bald.

b ¶ Virilis ſexus. Adde Pau. de ca. dicit ſing. glo. vbi ſunt expoſita

a

ſiſta verba eſſe mēti tenēda, p eo q̃ ſi aliqs accipiat emphyteuſim, p ſe, & ſuis deſcē dētibus, p virilē ſexū q̃ nō ſolū maſculi deſcēdētes ex maſculis, ſed etiā fœminæ deſcē dētes ab his maſculis cōprehendunt. Idē ſi dicat, p ſe & deſcēdētib⁹ virilis ſexus. Secus ſi dixiſſet, p ſe & ſuis deſcēdētibus maſculis: qa nō venirēt fœminę deſcēdētes ex maſculis. An aūt ſub illis verbis, proſe, & deſcēdētib⁹ maſculis cōprehendat filius ex fœminis, et ſic nepos, Spe. in titu. de loca. §. nūc vero aliqua ver. cxlvj. tenet q̃ non: qa illud verbū maſculis debet itelligi de deſcē dētib⁹ ex maſculis. Et facit rō: qa mater ſua nō admitteret ſi viuet: qa non maſculus multò min⁹ debet admitti nepos ex ea, ne ſit melioris cōditiōis quàm mater ei⁹ quæ præcedit in gradu: argu. l. ſi viua matre. circa medium. C. de bo. ma. vbi dicitur q̃ melioris conditionis nō debet eſſe nepos quā filij⁹ vel filia. Hoc idē videtur tenere Bal. in l. j. C. de cōdi. inſer. in j. col. Io. And. in addi. Spe. in ti. de teſt. super rubr. dū refert diſputa. per Rich. malū. Et, p hac gl. hic dicit do. Alex. ſe ſolitū allegare tex. ſ. l. lege xij. tab. ver. huius itaq̃. C. de legi. hær. & §. itē vetuſtas. inſti. de hær. quæ ab inteſt. & l. ij. §. j. j. de ſuis & legitimis uncto §. cæterū. inſtit. de legit. agn. ſucc. per quæ iura dicit ipſe apertè, pbari q̃ nepos ex filia nō dicitur deſcendēs, vel cōiūctⁿ, p virilē ſexū. & q̃ neptis ex filio dicat agnata nō cognata ſtrictè accipiēdo, eſt tex. ſ d. l. ij. & ideo dicit ſe cōſuluiſſe ſup teſtō in quo diſpoſuerat teſtator q̃ ſua hrditas deueniret de vno ſ aliū p lineā maſculinā. qd ſi filij⁹ deceſſerat relicta ſolum fœmina, q̃ illa fœmina admitteret. dicit tū q̃ cōtrarium fuit cōſultū. Ad prędicta qualiter maſculina gnatio ſtelligat, et an maſculi ex fœminis pſerant fœminis deſcēdētib⁹, vide pet Flo. iter cōſ. do. Pe. de an. ccclx. Et qualiter illa verba deſcēdēdo de vno ſ aliū, vid bal. cōſ. ccclxxxvj. ij. vol.

1

Nunc de lege.

a Hic incipit ſecūda pars principalis legis, & cōſueuit reputari difficilis, & durat vſq̃ ad §. ille calus. Et diuidit in tres partes principales. Primò cōtinuat ſe, & ponit mētē vtriuſq̃ capitis l. velle. Secūdò declarat primū caput. Tertiò declarat ꝑm. Secūda, ibi, & vr. Tertia ibi, etiam ſi parēte. Et ſecunda ſubdiuidit in quinq̃ particulas. Primò ponit mētem capitis l. velle. Secūdò illud declarat ponēdo exēpla. Tertiò oſtendit quid addat l. velle. ad illud qd erat puiſum per. l. xij. tab. Quartò probat dictū per eā, ſ. mentē velleij eſſe verā per rationē. Quintò, pbat eſſe veram per verba l. velle. Secunda ibi: quid ergo. Tertia ibi, vt non ſolum. Quarta ibi, quid enim. Quinta ibi, nā & ſi. tex. in ver. quid ergo ſi filiū. gl. dat duas lecturas, tene primā pro vera. In tex. ibi, vt nō ſolū. forma caſum: dicit iuriſcōſultus videt q̃ l. velle. ſeruierit nobis de vento: quia per l. xij. tabu. ille qui naſcitur ſuus pōt inſtitui. Ad hoc reſpōdet iuriſcōſul. per l. xij. tabu. pōt inſtitui poſthumⁿ qui eſſet ſuus, ſi tpe teſtamēti naſcereⁿ. hic hoc addit l. velle. vt ſi mortuo filio vel viuo filio naſcit poſthumus mortuo patre filius inſtitui poſsit. In tex. ibi, nō ſic q̃ poterat fieri per l. xij. tab. Itē ibi, viuo patre ſui patris, qui quo ad eū eſt auus, dicit tex. ſi naſcat nepos inſtitut⁹ in vita filij: tunc tñ cū naſcit erat mortuus filius ſecundū vnā lect, & hoc non licebat ante l. velle. quia tpe teſtamēti nō erat inſtitutus ſuus. Ibi, quid enim &c. forma caſum. addit l. velle. q̃ qui eſt ſuus tpe teſtamēti poſsit inſtitui. Circa primū quęro in quib⁹, puidit. l. velle. Glo. ibi dicit optimè, vt patet in ea. Alia gl. ſ. eo. §. ſi eius. in gl. ſup verb. idē quærendū. tenet q̃ etiam primū caput l. velle. habeat locū etiā ſi nepos naſcit viuo patre & auo. qd Dy. ibi reprehēdit, & etiā ſecūda gl. magna illi⁹. §. in prin. illud nō tenet ſed concordat huic gl. Illa aūt opi., pceſsit ex quadā opi. Azo. & Hug. quā recitabo in verſi. vt non ſolū. quæ dicebat q̃ in primo capite l. velle. cōtinet mens ſecūdi capitis. qd nō eſt verū, vt j. dicā. Itē aduertendū eſt q̃ primū mēbrū primi capitis l. velle. quo cauet q̃ nepos naſcitur⁹ poſsit inſtituí filio tūc mortuo: nō fuit neceſſe: hoc eē erat puiſum p l. xij. tab. cū tpe teſtamēti talis nepos naſcitur⁹ erat ſuus, vt inſti. de leg. §. poſthumo. & de bo. poſ. ī prin. Venio ad tertiā partē, & prima ei⁹ particula clara eſt. Venio ad verſi. ergo hic. ſup verb. naſcat. eſt duplex lec. tene primā quę eſt clara. Venio ad gl. & differt prima à ſecūda: qa ſm primā loquit de filio & de nepote, ſm aliā loquit in filio & pronepote. Opp. hic non dicit q̃ filius fuit inſtitutus: ergo teſtm̃ eſt nullū. Sol. ſemp preſupponas eſſe filiū inſtitutū ſm glo. qd intelligit vt dixi. §. ea. l. ī prin. Venio ad ver. vt nō ſolū. Et op. q̃ hic eſt mala grāmatica. † relatiuū & antecedēs regunt ab eodē verbo. cōtra l. Plautius. de auro & argē. leg. Huius timore dicit gl. q̃ hic nō debet eſſe dictio q. vel ſi habes q, ſubaudit glo. vnū aliud verbū & ſic relatiuū & antecedēs ab codē verbo nō regunt, vt ī gl. Secūdò opp. ꝑm hoc primū caput l. velle. cōtinet duo, ſ. qñ nepos inſtituit & naſcit filio emācipato iā mortuo. Itē qñ iſtituit eo viuo, & naſcit filio mortuo. & ſic deberēt dici tria capita l. velle. Huius timore dicit Azo q̃ primū caput legis velleiæ cōtinet vnū caſum expreſſum. ſ. qñ teſtm̃ fit filio iā mortuo, & iſtud p interpretationē extēdit ad caſum qñ teſtm̃ fit filio viuo. Vide gloſ. Hāc opi. poſuit Azo ī ſumma de li. præte. q̃ opi. nō eſt vera: nā ſi reſpicis tex. ī ver. nā & ſi ita. vbi ponunt verba legis velleiæ, expreſsè pmittit q̃ poſsit iſtituí oīs q̃ futur⁹ erat ſuus: nō ergo reqrebat q̃ naſcitur⁹ ſu⁹ eſſet tpe teſtij. Et hoc declarat ī pri. huius. §. & ī hoc verſ. Si eē l. velle. de nouo pricipaliter hoc indurxiſſet, de nihilo nobis ſeruiuiſſet: nā p l. xij. tabu. licebat talem poſthumū iſtituí q̃ tpe teſtī naſcitur⁹ erat ſu⁹. Duo ergo cōtinet, nec p hoc debēt dici duo capita: qa ſub eadē cōceptiōe verborū illa duo cōplectunt, vt patet ī verſi. nā & ſi ita. Op. & vr q̃ iſte tex. ſibijpſi cōtradicat: nā primò dicit de eo q̃ naſciturus eſſet ſu⁹: poſtea dicit q̃ loquit de nepote qui naſcit viuo patre: ſed ſi viuo patre naſcit, nō naſcit ſu⁹: ergo nō ptinet ad l. velle. Hui⁹ timore hic text⁹ legit diuerſimode. Primò vt exponat viuo patre, ſ. ſui patris, q̃ eſt auᶜ quo ad eū. & iſta eſt vera quā tenuit legēdo literā. Alij, vt Azo & Hugo, exponūt viuo patre, ſ. ipſi⁹ nepotis. & hoc ponit gl. magna hic poſita, & ſequēs gla. paruula ſup verbo patre, & alia gl. magna in verſic. nā & ſi. Et ad cōtrariū qd fit: ergo iuriſcōſult⁹ eſt ſi bi cōtrari⁹. Rñ. nō eſt verū. nā in prio capite cōtinet ꝑm caput in ſnia: & ſic facit hic mētionē de ſecūdo capite l. velle. & ſm opi. iſtā ibi, etiā ſi parēte. nō erit. §. Sed opi. hæc reprobat p Dy. qa ſi primū caput cōtineret ſm, fruſtra ſm fuiſſet factū: & ſic velle. reprehēderet de ſupfluitate. Præterea hæc lec. nō pcedit ſine violētia. Loquit eē hic tex. de eo q̃ naſcitur⁹ eſt ſu⁹. Ideo tene primā qd ibi: etiā ſi parēte. ſit §. & exponat ibi ꝑm caput legis velle. Venio ad ver. qd eē &c. In quo ſic forma caſum. Quæro qd mouit velle. ad hoc ſtatuēdū: Rñdet q̃ ſm l. xij. tab. debebat iſpici tēp⁹ teſtī vtrū poſthum⁹ q̃ inſtituebat naſcitur⁹ erat ſu⁹. qd velle. viſum eſt non eſſe equū. Ad qd eē debet inſpici tēpus teſti cū ſufficit inſpici tēpus quo naſcit. h. d. Sed op. ī hęredis inſtitutiōe debet iſpici tēpus teſtī, vt l. ſi alienū. §. ī extraneis. j. de hære. inſti. Sol. ibi ī inſtitutiōe pura: iſtud eſt verū in inſtōne cōditionali. Iſtud nō eſt neceſſe, vt j. de re. Cato. l. pe. Vel aliter fateor q̃ debet iſpici regulariter tēpus teſtī: & qa illud iſpiciēdo teſtm̃ nō valebat: qa poſthum⁹ alien⁹ nō poterat iſtituí: ideo, puidit velle. vt hoc caſu poſthum⁹ alien⁹ poſsit iſtituí: & ſic vtroq̃ tpe: & inſpecto teſtō valet, licet variet cōditio poſthumi iſtituti. Venio ad verſ. nā † & ſi ita. ibi expone, nā & ſi, p certe. Opp. hic dicit oīs virilis ſex⁹. b Cōtra: qa etiā poſthuma rūperet teſtm̃, vt l. poſthuma. §. eo. ideo Gallus in puiſione ſua fecit mētionē de nepote, & nepte, vt hac l. ī prin. Sol. gl. rñdet expone oīs virilis ſexus faciēs teſtm̃, & ſic illa verba referunt ad teſtm̃ nō ad inſtitutū. In muliere † eē nō eſt neceſſaria, puiſio hui⁹. l. quia hui⁹ præteritio, p exhæredatiōe hr, vt inſti. de exhære. li. §. ma ter. Vel expone oīs virilis ſex⁹, i. oīs nat⁹ ex virili ſexu. Opp. C. eo. auf. licet. & ī corpore, vt cū de ap. cog. §. aliud quoq̃ capitu lū. Sol. fateor † q̃ hodie ī præteritiōe matris eſt ſimutatū q̃ i ca debet iſeri cā, aliter teſtm̃ ipſo iure eſt nullū. Hoc tenet Dy. in diſtinctiōe magna quā ponit ſup iſta l. Sum expeditus de glo.

5

Quæro vtrū † p legitimationē aliqs nepos poſsit effici ſuus poſt mortē filij? Rñ. q̃ ſic, vt C. de adop. l. cū in adopt. §. ſed ne. Facit C. de natu. lib. auf. itē ſinc. vbi mortuo patre pōt filij legitimari: eadē rōne nepos ex filio. Sed q̃ro quare Sceuola q̃ oēs caſus, puidit nō fecit mētionē de iſto caſu legitimationis? Rñdeo q̃ iſte caſus nō poterat cōtingere, niſi pricipe mediāte: & ſic vr quodā mō ipoſsibile, vt l. apud iulianū. ī fi. aliàs eſt ſubl. idē Julia. j. de le. j. ideo de hoc mētionē nō fecit lex, vt l. nam ad

6

ea. §. de leg. Fateor † tñ q̃ iſte mod⁹ legitimādi p principē erat cognit⁹ iſto tpe, vt l. q̃ in puicia. §. j. de ritu nup. Alij modi legitimādi erāt ī cogniti, ſed ſunt ītroducti p iura Codic. ī ti. de natu. li. & in auf. qui. mo. na. effi. ſui. & q̃ mo. na. effi. le. De qb⁹ cū nō eſſent cogniti iſto tpe ſi Sceuola mētionē nō fecit ſibi iputādū nō eſt. Qd hic dicit etiā īducit p Dy. ī ar. ad ibreuiatura reptam in

tam in protocollo. quod plenè declarauí. §. ead. l. §. idem credendum. Dic vt ibi.

1 ☞ Illud quod comprehenditur ex uerbis legis non interpretatur ſed declaratur.
2 Filius naturalis præteritus, non rumpit teſtamentum ſiue baſtardus.
3 Idem eſt hæres quod dominus.
4 Conceſsio facta Titio & ſuis heredibus quomodo intelligatur.
5 Teſtator ſi inſtituto filio ſubſtituat quòd ſi deceſſerit ſine filijs deueniat in Titium, & eius hæredes: an hæredes Titij extranei admittantur.
6 Teſtator ſi ſubſtituit Titium & eius filios hæredes, quomodo intelligatur.
Copula poſita inter duo adiectiua non reſpectu unius ſubſtantiæ, quòd non requirat concurſus copulatorum.
7 Quando appellatione hæredis uenit hæres extraneus, an intelligatur de primo, an uerò in infinitum.

a

Etiam ſi parente.

a Quidā dicunt q̃ hic nō debet eſſe §. Alij faciūt iſtū §. & bene. vt in præcedētibus dixi. & incipit hic tertia pars ſecūdę partis in qua iuriſcōſultus proſequit ſcdm caput l. velle. vſq̃ ad §. ille caſus. Et diuidit in duas partes principales. Primò declarat intellectum ſecūdi capitis l. velleiæ. Secūdò illud extēdit ad nouum caſum. Secūda ibi, in §. videndū. Proſequor modò iſtam primam partē quæ ſubdiuidit in quatuor partes. Primò ponit mentē l. velle. Secūdò illā declarat p exēpla. Tertiò cōmēdat l. & ponit eius verba declarādo ad quos caſus porrigat. Quartò tollit vnā dubitationē circa ꝑmiſſa. Secūda ibi, & ita interpretandū. Tertia ibi, & bene. Quarta ibi, nec ſolū. Opp. q̃ hic caſus fuerit ꝑuiſus §., pxi. §. ibi, etiā ſi viuo pre &c, Solu. quidā fatent: qd reprobaui, & ibi debet exponi viuo pre. ſ. ſui pris. Opponit ad ſecundā partē. dicit hic ita interpretandū. Contra

1

qa † illud cōprehendit ex verbis l. nō ergo eſt neceſſaria interpretatio. Sol. hic ſumit interpretatio, i. declaratio. Simile in l. j. §. qui operas. j. ad tertul. & §. de orig. iur. l. j. Opp. j. eo. §. ille caſus. Sol. hic in nepote qui tpe teſtamēti erat natus: ibi no. Vltimò opp. §. ea. l. in prin. vbi nō eſt neceſſe q̃ ſit inſtitutus vel ex hęredatus. Sol. vt dixi. in §. idē credendū. in fi. Pro declaratiōe quæro qd de prole deſcēdēte ex filio naturali vel baſtardo, an ipſe vel geniti eius debeāt inſtituí: & ſi nō ſit an in aliquo, rū-

2

patur teſtm̃. Et † dico dñi: q̃ licet in aliquo abintestato ſuccedāt, vt in auf. licet. C. de natu. lib. tñ facto teſtō aliqd petere nō poſſunt, vt eſt gl. no. in l. j. in prin. in ſecūda gl. j. de cōtratabu. Venio ad ver. & bene. Opp. viuēs nō habet hæredē, vt l. j. §. de hære. vel actio. ven. & l. j. j., p hærede. ergo aliquo viuo qs non pōt deſinere eſſe ſuus hęres. Rñ. filij ſui dicunt ſui hęredes, etiā in vita pris ſui: ſicut in vita pris dicunt dñi, vt l. in ſuis. §. eodē.

3

Idem † enim eſt hęres q̃ dñs. Dicit enim ab heros, qd eſt dñs.

4

facit. j. de hære. inſti. l. his verbis. in prin. Quærò ergo, † conce

b

ditur[b] aliqd Titio & ſuis hæredibus, vtrū iſta verba ſuis hęre

c

dibus[c] debeāt intelligi de filijs tantū? qd videt per caſum hui⁹ legis, vbi dicit ſi qs ex ſuis hæredibus, qd ad eos tantū, q̃ tenēt primum locū, referī. In contrariū videt: qa etiā hæredes quoſlibet extraneos alterius appellamus ſuos hęredes, vt C. de leg. l. in annalibus. de ver. ſig. l. ſciendū. Circa qd dic, qñq̃ illa verba ſuis hęredibus. referunt ad tēpus vitæ eius de quo loqmur: & tunc ſemper intelligit de illis liberis, qui tenēt primū locū, vt hic. nā in vita nō habet qs hęredē, vt dictū eſt. Qñq̃ illa verba referunt poſt mortē eiuſdē de quo loquimur: & tunc qñq̃ illa verba proferunt circa illud qd de ſui natura non trāſit niſi ad filios, vt in feudo: & tūc debet intelligi ſuos hæredes, id eſt

d

filios,[d] vt x. colla. de ſucceſ. feu. c. j. & no. in l. ex facto. §. fi. j. ad treb. & p Dy. in, l. in conuētionalibus. de verb. obl. licet Pet. & Iac. de Ra. aliter dicāt, & malè, in quadā q. quā Cy. ponit in l. liberti libertęq̃. C. de oper. lib. Si verò illa verba referunt ad rē quæ de ſui natura trāſire pōt ad quoslibet hæredes: tūc qñq̃ il

e

la verba exprimunt à recipiēte: qñq̃ à cōcedēte. Primo caſu[e] intelligit etiā de hæredibus extraneis, vt l. ſtipulatio iſta. §. ſi quis ita. de verb. obl. Facit §. de, pba. l. ſi pactū. cum ſimi. Secō

f

caſu[f] qñq̃ à concedēte, vt puta teſtator, vel alius concedēs: tūc ſi quidē intelligēdo vniuerſaliter de hæredibus reſultaret iniqtas: & cōtra mentē concedētis, & tūc aſſumimus, hæredib⁹, i. li

g

beris, vt l. ex facto. §. fi. ad treb. Si verò illa iniquitas[g] nō reſultaret, ſtat, ppriè vt oēs hæredes cōprehēdant etiā extranei, vt l. in annalibus. C. de legatis. & d. l. ſciēdū. de verb. ſig. Sed dices

h

q̃ l. in annalibus. eſt cōtra[h] hāc diſtinctionē: nā ibi loquit in legato annuo, qd de ſui natura nō trāſit ad hęredē: ergo deberet

a) POMATES. ¶ Etiam ſi parente. Vide ad iſtū tex. Alex. cōſi. xcviij. in ij. col. v. vol. & conſi. clxiij. col. fi. eo. volu.
Aduerte q̃ Bar. in hoc §. etiā ſi parente. inuoluitur vitio cōtrarietatis ſecundum aliquos. Sed pro ſol. vide concordantiam quam poſui in margi. ad l. vt iuriſiurandi. §. ſi liberi. ff. de oper. liber.

b POMATES. ¶ Cōcedit aliqd Titio. Vide Alex. cōſil. xxiij. j. col. ij. vol. et cōſi. ix. co. ij. eo. vo. & cōſi. xvj. aliàs. xxxvj. ij. col. iij. vo. cōſi. xc. iiij. co. & cōſ. cvij. ad fi. e. vo. iiij. & cōſil. xx. in prin. in v. vo. Feli. ī c. in pñtia. col. xj. de proba. Imo. conſi. xxj.

intelligi de hæredibus, i. filijs. Rñd. verba mea dicūt aut illa verba proferunt ſup re de ſui natura trāſmiſsibili ad hæredes, vel nō: in l. in annalib⁹. res, q̃ legat⁹ vel quātitas de ſui natura erat trāſmiſsibilis ad hęredes, ſed trāſmiſsionē impediebat cōditio, q̃ eſt in legato annuo, nō natura rei legatæ. Verè ergo proferī ſup re de ſui natura trāſmiſsibili ad hrdes. Quæro iuxta

c

5 † prædicta[i] teſtator inſtituit filiū hoc mō:

i

& ei ſubſtituit ſi deceſſerit ſine liberis deueniat ad Titiū & eius hæredes. q̃ro vtrū

k

hæredes hęredis extranei[k] dicti Titij admittant ad fideicōmiſſum. Videt q̃ ſic, vt d. l. in annalibus. C. de lega. In cōtrariū vr q̃ debeat intelligi de filijs: qa aliàs reſultaret iniquitas, & cōtra mētē teſtatoris. Si cuti eē p̃dilexit filiū viuū Titij: ita hæredes filij prędilexit vltra hæredes Titij, maximè ſi contingeret q̃ hæredes filij eſſent de agnatiōe teſtōris, hæredes Titij eſſent extranei. qd nō eſt p̃ſumēdū teſtatorē voluiſſe. arg. j. de cōdi. & demō. l. Publi⁹. ī fi. & ideo hoc caſu intelligit ſubſtitutus Titius, & ei⁹ hæredes, ſ. filij. Et ita vr ſentire

d

e

Richard. Malū. in quadā ſua diſputatiōe.

1 Ex hoc apparet[l] ſol. qō. quā faciebā §. e. §.

6 quidā rectè. † q̃ ſi teſtator dicit, ſubſtituo

f

Titiū & ei⁹ filios & hæredes ſecūdū rigorē verborū deberet intelligi filios tm̃, vel

m

hæredes tantū. Nā hæc copulatiua[m] cadit inter duo adiectiua, nec habet reſpectum vnius ſubſtātiæ: ergo &c. vt l. ea tñ adiē-

g

n ctio. j. de leg. iij. hoc tñ eſt verū[n] niſi reſultaret ſenſus incōgru⁹, & cōtra mētē teſta-

h

7 toris, vt dixi. Quæro iſtis † caſib⁹ in qbus dixi cōprehēdi hęredes extraneos, an intelligat de primo hærede tm̃, an de oībus in infinitum. Quidam dicūt. aut dixi tibi, tuoq̃ hæredi: & intelligat de primo, vt l. antiquitas. C. de vſufructu. Aut dixi tibi tuiſq̃ hæredibus: & intelligūtur oēs, vt l. ſciēdū. de verb. ſig. hæc diſtinctio vr contra l. ſi plurib⁹. j. de leg. ij. & j. de leg. iij. l. ſi plures. vbi nō eſt differētia, vtrū nomē hęredis proferat in ſingulari, aut in plurali. Dic ergo aut hæc app. adijcit circa rē quę de ſui natura ad hęredē nō trāſit: et tūc de

a) POMATES. ¶ Ex hoc apparet. Vide Alex. conſ. iij. volu. ij.

b) POMATES. ¶ Nam hæc copulatiua. Adde Ang. hic & do. Alex. conſ. ix. co. j. ver. iij. ī ver. confirmatur. in ij. vol. & vide in d. conſ. col. ij. ver. & pro hoc facit. & cū Bar. concor. Bal. in c. j. de natu. ſucce. feu.

c) POMATES. ¶ Tñ eſt verū. Vide Alex. cōſ. ij. aliàs x. in iij. co. iij. volu.

d) POMATES. ¶ Iuxta prædicta. Vide Alex. cōſ. iij. col. iij. vol. Paul. de caſ. cōſ. xxxv, Ro. cōſ. lvj. co. ij. Fel. ī c. ij. xvij. col. ver. fallit quarto de reſcrip.

e) POMATES. ¶ Extranei. Adde q̃ Spe. ī de teſt. §. in primis. ver. fi. dicit q̃ ſemp in teſtamētis verbū hæredes, debet referri ad deſcēdētes. Pau. verò de caſ. dicit q̃ licet ſit magna authoritas ſpe. q̃ ſibi vr ecōtrario dicēdū: qa largior iterp̃tatio fit in teſtamētis q̃ ī cōtractib⁹. ſubdit tñ q̃ iſte articul⁹ ē dubi⁹, & nō auderet cōſulere, p hrdibus extraneis, licet ſignificatū verbi ſportet: qa nō eſt veriſimile q̃ teſtōr de illis ſenſerit. Et ex his verbis colligere potes q̃ Alex. nō bñ refert Pau. de ca. niſi diuerſa eēt lec. ſua. nec ē bñ ſentit: qa opi. ſpe. ſeq̃t Bal. cōſ. ccccij. ici. pponit q̃ Mārſredinus. iiij. lib. & cōſ. clj. ver. teſti. j. li. & cōſ. ccxxv. iiij. lib. viſo teſtō. Io. ibi vult q̃ ſi teſtōr faciat teſtm̃ in quo iſtituat vxorē, & aliū hrdē, & vtrūq̃ ipſorū, p æquali portiōe cū hac cōdōne q̃ poſt mortē ipſorū dicta hrditas deueniat & deuenire dēat ad Titiū & ei⁹ hrdes, p duabus partib⁹, p alia verò ad Caiū: cōtingat q̃ Titiū viuis iſtitutis decedere nullis relictis deſcēdētib⁹, ſed ſorore tm̃: euenit ēt caſus q̃ alter iſtitutorū decedat q̃ ſoror dicti Titij ī nullo ſuccedet: qa illud verbū, & ei⁹ hrdes. ītelligit de deſcēdētib⁹ Titij: nō aūt de ſorore, nec extraneo: qa ita ſe hēt cōis vſus loquendi. de quo vide ēt Ang. cōſ. ccclxv. & late cōſ. cx. Pau. de ca. cō. cxc. vbi dat intellectū ad q. Ric. Ma. de qua hic p. Bar. Bal. cōſi. xciij. in fin. iiij. libr.

f) POMATES. ¶ Secundo caſu. Faciūt q̃ not. Feli. in c. ij. col. xvij. de excep. dū allegat Bar. hic.

g) POMATES. ¶ Illa iniqtas. Vide Alex. cōſi. ix. ij. vo. & cōſ. lvj. ij. col. ij. vol.

h) P. PAV. P. ¶ Eſt cōtra. Aduerte qa Bar. hic nō opponit dl. ſtipulatio iſta. §. ſi qs ita. §. alle. q̃ loquit de ſtipulatione vſusfructus: & ſic de re q̃ de ſui natura nō eſt trāſitoria ex natura rei. ſ. vſufructⁿ. & ideo aduerte qa Bar. in vlt. q. alleg. l. antiquitas. C. de vſufruct. quę loquit in eo caſu in quo loquit §. ſi qs ita. dicit q̃ appel. hæredis adijcit circa rē quæ de ſui natura nō

i) P. PAV. P. ¶ Ex ſuis hæredib⁹. Vide Fe. ī c. ī pſentia. co. xj. de, pba. & paulò inferius dū allegat de ſucceſsiōe feudi. c. melius facit primū. de alien. feud.

k) ¶ Id eſt filios. Adde inquātū Alexā. limitat ſi dictum ſit ad quoſcunq̃: qa tūc ēt extranei cōprehēdūt. qd idē voluit bar. cō. lxxx. j. li. vbi dicit q̃ vigore illorū verborū nō cōprehēdent p ſonę incapaces, id eſt vel natura, vel moribus. ibi vide: qa pulchrum conſi.

l) ¶ Primo caſu. Adde tu ad hunc caſum, & vide do. Alex. in cōſi. ix. col. ij. ī prin. ī ij. vo. & ibi ponit cōcordā.

m) POMATES. ¶ Secundo caſu. Faciūt q̃ not. Feli. in c. ij. col. xvij. de excep. dū allegat Bar. hic.

n) POMATES. ¶ Tñ eſt verū. Vide Alex. cōſ. ij. aliàs x. in iij. co. iij. volu.

a ✠ P. P A V. P. ¶ Sed cõtra prædicta. Cogita quomodo dicatur conſtare de mẽte niſi propter copulã quæ pariter admittit vocatos. l. reos. §. cũ in tabulis. ff. de duo. reis. & ſic limitatur l. antiquitas. hoc caſu nõ procedere. vel melius dic q̃ ibi erant contenti de dimidia & ſic opus erat diuiſione in vita, non autem tranſeant ad hæredes poſt mortem: idem conſtabat de mente.

b ✠ P. P A V. P. ¶ Appellatio liberorũ. Hic ſequit q̃ ſtatutis in q̃bus verba ſunt ,ppriè intelligenda appellatio liberorũ nõ extẽdit in infinitũ. ad qd̃ vide Bar. in l. liberorũ. col. fi. ff. de verb. ſignifi.

c ✠ P O M A T E S. ¶ In arg. ad q. vide ſimili Barba. in rub. de reb. ecc. ñalie. Pau. de ca. cõſ. ccxliij. et cõſi. cclxxxiij. Ro. cõſil. clxvij. Bar. in trac. de gabel. in iij. parte viij. partis prin.

d ¶ Ille caſus. Et no. ex iſto text. ſcdm dñm meũ q̃ vbi q̃s nõ eſt vtiliter inſtitut⁹ hr̃, p p̃terito. & ſic facit ſe cũdũ Ang. q̃ ſi ſtatuto valeat teſtm̃ cum quinq; teſtib⁹, et ſi q̃s inſtituit filiũ, vel ſubſtituit nepotẽ bãnitũ q̃ cũ iſte bãnitus per diderit iura ciuitatis ꝓpter bãnũ q̃ nõ valet inſtitutio facta de ipſo nepote: & ſic poterit venire ab ĩteſtato, & nõ p̃ſtabit legata et hodie, p auth. ex cã. q̃a illa loquit q̃n q̃s eſt p̃terit⁹. Que rõ ceſſat ĩ caſu iſto. Sed cõtra Ang. facit: q̃a ſi nõ rectè eſt inſtitut⁹ hr̃, p p̃terito, vt hic: ergo. Itẽ q̃a aut bona ſunt publicata: et tũc nõ põt venire ad talẽ ſucceſſionẽ cũ ſit de iure ciuili, & in ſuita te vr̃ pdidiſſe ſucceſſionẽ. Aut bona non ſunt publicata: et tũc nõ debet pdidiſſe ius ſuccedendi.

e ✠ P O M A T E S. ¶ Inſtitui. Adde inquãtũ Alex. ponit an bãnitus vel rebellis poſsit vti bũficio ſtatuti ciuitatis à qua ẽ bãnitus. Pau. de caſt. cõſ. xxxij. Bal. conſil. lxiij. & inquãtũ tangit ẽt an cautio p̃ſtita p vſurariũ manifeſtũ poſt teſtm̃ faciat reconuale ſcere teſtm̃. adde q̃ Bal. latè cõſi. cccxxxviij. iiij. libro. tenet teſtm̃ recõualeſcere, nõ ſolum ſi poſt teſtm̃ p̃ſtitit cautionẽ, ſed ẽt ſi poſt mortẽ ab hr̃dibus p̃ſtita ſit de mãdato vel volũtate vſurarij defuncti & inquãtũ ẽt dicit q̃ faciẽs teſtm̃ tpe quo nõ ſit vſurar⁹, teſtm̃ irritat. ſi deinde efficiat. Adde q̃ idẽ voluit Fede. cõſ. vij. ſi tũ vſurar⁹ ſolẽni p̃ſtita cautiõe de reſtituẽdis vſuris, illas nõ reſtituat, & multo tpe viuat poſt teſtm̃ ſcdm quã faciat, valet nihilominus ſcdm vt voluit Cal. cõſ. iij. de vſuris. inquãtũ etiã Alex. ponit q̃ ſi ſit ſtatutũ ſpãle q̃ in cauſis à cẽtũ libris ſ. talis ſit iudex. et ĩ cauſis pupillorũ ali⁹ ſit iudex, cõtingatq; cãm pupilli de cẽtũ libris agitari, q̃ debeat p̃ferri iudex pupilli nõ q̃ritas. Addũ q̃ ſi ſit ſtatutũ q̃ d̃ cauſis motis corã Capitaneo, ptãs nõ poſsit ſe ſtromittere, & p̃ceſsit citatio nõ legitima corã capitaneo, an ptãs poterit cognoſcere. Vide Ro. q̃ ſic, cõſi. cccxij.

primo intelligit, vt d. l. antiqtas. Aut ſupre de ſui natura trãſitoria ad hæredes: & oẽs cõprehẽdunt niſi in caſibus, vt l. ſciendũ. de verb. ſig. et C. de leg. l. in annalibus. intellígẽdo eã, vt dixi ſ. Sed cõtra prædicta[a] facit ſ. de vſufructu accreſc. l. ſi quis Titio. Sed ĩtelligo qd̃ ibi de mẽte teſtãtis apparebat. Facit qd̃ dicã ĩ l. ex facto. §. fi. ad trebel. Quero circa iſtã partẽ: quia iſta verba ſunt defectiua, ſi q̃s ex ſuis hæredibus ſu⁹ eẽt deſierit. quõ dicebat vltrà in l. velle. Dy. ſupplet ſi q̃s ex ſuis hæredibus ſu⁹ eſſe deſierit, quõ dicebant ſuccedẽtes in locũ ſuorũ inſtituti teſtm̃ nõ rũpãt, vt j. §. vidẽdũ. Vel dic ſi q̃s ex ſuis hæredibus eſſe deſierit, ne ob id minus ratũ ſit teſtm̃ qd̃ ĩ locũ primi ſuccedit, vt ,pbat ĩ. ea. l. §. ille caſus. Venio ad verſi. nec ſolũ. et vr̃ q̃ nõ ſit neceſſe q̃ prim⁹ inſtituat vel exhẽredet vt dixi ſ. ea. l. ĩ pri. Sol. vt dixi ſ. ea. l. §. idẽ credẽdũ. ver. nã et ſi filij⁹. & §. ĩ oĩb⁹.

1 ☞ *Liberorum appellatione propriè ueniunt nepotes: cæteri dicuntur posteriores.*

2 *Spes habetur pro ueritate: & quomodo. nu. 4.*

3 *Statutũ q̃ qui rẽ immobilẽ vẽdiderit forensi, uel uendẽti consenserit: q̃ habeat locũ in habente actionem ad illam rem, eam uendente uel uendenti consentiente.*

4 *Interpretatio extensiua non habet locum in statutis.*

Videndũ. Hic Scæuola ſecũdũ caput l. velle. extendit ad nouũ caſum. & eſt tex. clarus dicit tex. nõ rũpat. Et certè nõ rũpit p rõnes q̃ ſequũt. Dicit tex. ſignificaret tp̃s in quo incipiat eſſe ſu⁹. ergo nec nos debem⁹ diſtinguere. Dicit tex. qd̃ licet, i. licitũ eſt. & iſta verba omitte hic, et lege ĩ ſi. §. Op. cõtra. Sceuolã de ſuꝑfluitate: q̃a in verbis l. velleiẹ oẽs caſus cõprehẽdunt, vt ſ. pxi. §. Malè ergo dicit Sceuola q̃ iſte caſus captiuitatis ſit ex interpretatiõe. Solu. in l. velle. cõtinentur oẽs caſus qñ q̃s deſijt eſſe ſuus ſine ſpe reaſſumẽdi illũ gradũ, ſed ĩ capto eſt ſpes reaſſumẽdi. Opp. hic q̃ ſint ſupꝑflua verba dũ dicit, liberi ei⁹ & cęteri: q̃a appel. liberorũ oẽs cõtinẽtur, vt ſ. ea. l. §. inſtituẽs. & de teſta. tute. l. qd̃ ſi nepotes. Solu. hic appellatio liberorũ[b] ſtrictè accipit ,p filijs. Vel † aliter appellatio liberorũ, ppriè porrigit ad nepotẽ: cęteri appellantur poſteriores, vt ĩ. de gradib⁹. l. iuriſcõſult⁹. §. parẽtes. Opp. ſ. ea. l. §. ſi ei⁹. Solu. ibi de nato apud hoſtes. hic de nato in ciuitate. Opp. ſi ille filij⁹ morit⁹ poſt mortẽ, ſequẽs nõ incipit eſſe ſu⁹, vt l. ſi q̃s poſthumos. §. j. ſ. c. et l. ſi q̃s filio exhæredato. ĩ prin. ĩ. ti. j. Solutio. hic verè morit⁹ poſt mortẽ ſed per fictiõnẽ legis Corneliæ fingit⁹ mortu⁹ ĩ vita: ideo nepos dicit⁹ ſuccedere in locũ ſui. Cõtra hoc facit qd̃ no. ſ. ea. l. §. & qd ſi tãtũ. in fin. gl. magnæ. Solutio. ibi loquit⁹ de reſtituto poſt mortẽ. ſec⁹ in eo q̃ p fictiõnẽ ſuccedit, vt ibi dixi. Oppo. qd̃ iſte §. nõ

ſit neceſſarius. ptinet eẽm hic caſus ad l. xij. tabula. vel ad primũ caput l. velle. Nã tẽpore teſtamenti tenebat primũ locũ iſte nepos: ergo ſecũdũ caput l. velle. nõ habet locũ. Solu. fateor q̃ tenebat primũ locũ tpe teſtamẽti, ſed tñ erat ſpes q̃ fili⁹ qui erat apud hoſtes reuertereẽ: & iſte nepos tũc nõ eſſet ſu⁹, & ita ſpes

2 † habeẽ ,p veritate, ac pinde vt ſi iſte nepos tũc tẽporis nõ fuiſſet ſu⁹. Huius rõ eſt: q̃a hic ſpes importat cũdẽ effectũ quẽ veritas: q̃a nepos q̃ remãſit in ciuitate donec fili⁹ eſt apud hoſtes, nõ põt ſe immiſcere hæreditati, vt l. peñ. ĩ. de ſuis & legitimis. & l. nec nos. C. de captiuis. meritò pertinet ad ſecundũ caput l. velle. ꝑ interpretationẽ, & extẽſionẽ Scæuolæ. Iſta induco in

3 arg. † ad q. [c] ſtatuto huius ciuitatis caueẽ q̃ q̃ rẽ ſuã immobilẽ

c vẽdiderit forẽſi, vel vẽdẽti cõſenſerit puniat certa pœna. Pone q̃ ego habebã actionẽ ꝑſonalẽ ad rẽ, vel debebat mihi reſtitui p fideicõmiſſum. Ego cõſenſi alicui vẽdẽti eo caſu quo poterã impedire, vel ex forma iuris, vel ſtatuti, an puniar? Vr̃ q̃ nõ: q̃a verè res nõ eſt mea licet ſpes ſubſit vt ſit mea, vt l. ſtatu liberũ à cęteris. ĩ. de ſtatuli. In cõtrariũ: q̃a p illã ſpẽ poterat impedire, ſicut ſi eiſet mea verè: ergo ſpes & veritas importãt eũdẽ effectũ. Caſus videẽ in l. pe. ĩ. q̃. ad lib. procla. nõ licet. Rñ

4 deo † qd̃ dicit⁹ ſpẽ haberi ,p veritate, eſt ex interp̃tatiõe extẽſiua, vt hic, ibi: p̃ interp̃tationẽ induci, ſed iſta ĩterpretatio nõ habet locũ ĩ ſtatutis: ergo &c. Dixi ĩ l. oẽs populi. ſ. de iuſti. & iu.

1 ☞ *Lex non potest extendi ratione identitatis, quando induceretur correctio.*

2 *Dictio in, quomodo diuersimodè accipiatur.*

3 *Testes deponentes unus in domo, alius iuxta domum, an sint contrarij, & reducantur ad concordiam.*

d Ille caſus. [d] Diuidit⁹ in duas ptes. Primò poni⁹ diuiſio Iuliani, in caſu difficili. Scdò q̃ò Scæuolę circa cõſi. Iul. Scd̃a ibi, q̃rim⁹. Itẽ prima ſubdiuidit ĩ tres. Primò, poni⁹ dubitatio Iul. Secũdo, rõ dubitatiõis. Tertiò deciſio. Secũda ibi, nõ eẽm. Tertia ibi, Iuliano. dicit tex. decedat. Dubitat an talis nepos rũpat vel ſuccedat. Videẽ q̃ rũpat. Non eẽm ptinet ad primũ, vel ſecũdũ caput l. velleiæ. dicit tex. non eẽm. Iſta pars ſubdiuidit⁹ in tres. Primò p̃mittit q̃ũo ille caſus nõ ptinet ad primũ vel ſecũdũ caput l. velle. Secũdò illud clari⁹ declarat. Tertiò facit vnã rõnẽ cõcludẽtẽ teſtm̃ rũpi. Secũda ibi, deniq;. Tertia ibi, porro. dicit tex. tpe quo naſcit⁹: & ideo nõ habet locũ primũ caput l. velle. Et dicit tex. iã nat⁹ erat tẽpore teſtamẽti, ſed ille nõ erat nat⁹ tpe teſtamẽti: ergo nõ ptinet ad ſecundũ caput. Op. q̃ ille caſus ſit ſupꝑfluus: q̃a ,puiſum erat p l. velle. in primo capite, in ver. vt nõ ſolũ. ibi, viuo patre &c. Sol. expone viuo patre, ſ. patris ſui, hoc eſt auo. & ſic nihil faciat ad §. iſtũ, vt ibi dixi. Opp. dicit⁹ in ver. deniq;. q̃ nõ pmittit inſtitui. Contra. ſ. ea. l. §. etiã. Hui⁹ timore ſunt in gl. quatuor expoſitiones. Prima q̃ nõ pmittit inſtitui, ſ. natos, ſed naſcituros. Scd̃a q̃ nõ pmittit exp̃ſsè, ſed tacitè. Tertia q̃ nõ pmittit ſi nõ vult teſtm̃ rũpi. Et iſta eſt vera. Pro cui⁹ declaratiõe ſcias q̃ nepotẽ iã natũ ex filio viuo poſſum ſubſtituere filio de iure cõi p l. xij. tab. quia nõ ẽ poſthum⁹, ſed iã nat⁹. vñ l. velle. nõ prouidit circa ,p uiſionẽ inſtitutiõis, ſed declarauit q̃ ex eo q̃ nepos incipit eſſe ſu⁹, & incipit habere aliã cõditionẽ quã haberet tpe teſtamẽti, teſtm̃ nõ rũpat, vñ ſcdm caput velle. ñ ptinet ad hũc caſum. Opp. inſti. de bo. poſ. in prin. Sol. hic dicit⁹ q̃ poſthum⁹ alienus

e nullo iure poſsit inſtitui, ſ. ciuili. ſed de iure p̃torio poterat, vt in cõtrario. Op. ĩ. de leg. j. l. pe. Gl. ſoluit ibi q̃ poſthum⁹ alien⁹ nõ poterat inſtitui de iure antiqſsimo ſed de iure nouo etiã ff. ſic. qd̃ vr̃ cõtra ver. porro. Ideo ,p hui⁹ declaratiõe ſcias q̃ ſecũdũ l. xij. tabu. poterat inſtitui poſthumus q̃ erat futur⁹ ſuus, ſi naſcereẽ tpe teſtamẽti: vt Inſt. de leg. §. poſthumo. de bo. poſ. in prin. Poſthum⁹ verò alien⁹, hoc eſt, q̃ nõ naſcereẽ ſuus, ſi nõ naſcereẽ tpe teſtamẽti, nõ poterat inſtitui. Rõ: q̃a de iure l. xij. ta. nõ admittebat ad ſucceſsionẽ niſi ſu⁹: vt Inſti. de hære. quæ ab inteſt. §. emãcipati. ſed ille poſthum⁹ alien⁹ nõ erat ſu⁹: ergo &c. & iſtã puto rõnẽ quare poſthum⁹ alien⁹ nõ erat inſtitutus: vt Inſti. de leg. §. poſt. licet ille tex. loquat ab inteſtato. Superuenit Gallus, & ,puidit q̃ poſthum⁹, q̃ nõ erat ſu⁹ tpe mortis, ſed naſcereẽ ſuus poſt mortẽ, poſsit inſtitui: vt hac l. ĩ prin. Ita loquit⁹ lex pe. ſ. de le. j. q̃ fuit caſus ſuppletus & extẽſus per Sceuolã: vt ſ. vidiſtis. ſupuenit lex velleia, & prouidit q̃ poſsit inſtitui poſthumus alien⁹ tpe teſtamẽti, q̃ tñ naſcit⁹ ſuus, & in vita teſtatoris: & q̃a hoc nõ ſufficiebat, introductũ eſt ſecundũ caput,

caput, vt ille, q̃ eſt natus tpe teſtamẽti, poſsit iure cõi inſtitui, q̃ ſuccedẽdo in locũ primi nõ rũpit. Superuenit cõſi. Iul. in caſu difficili q̃ poſsit inſtitui poſthumus alien⁹ tpe teſtamẽti, q̃ nõ naſcit⁹ ſuus, tñ poſtea ſuccedẽdo in locũ primi ſuus efficit⁹, vt in hoc §. Superuenerũt poſtea p̃tores, & viderũt q̃ hoc erat iniquũ q̃ poſthumus alienus nõ poſsit inſtitui. ideo prouiderũt q̃ ſi inſtituat⁹, admittat⁹ per bono. poſſ. de iure prætorio, vt inſti. de bo. poſ. in prin. ſuperuenerũt poſtea Imperatores, & viderũt q̃ edictũ præto ris erat æquũ: ideo circa hoc fecerũt cõſtitutiões, per quas omnis poſthumus alienus poſsit inſtitui, licet nunq̃ efficiat⁹ ſuus quas cõſtitutiones nõ habemus: ſed earum mens recitat⁹ Inſti. de leg. §. poſthumo. & de bon. poſſ. in prin. Ex p̃dictis apparet q̃ quædã gl. q̃ eſt ſ. ea. l. §. ſi ei⁹. q̃ dicit q̃ prouiſio Iuliani habet locũ qñ quis fecit teſtm̃ filio mortuo malè dicit. Oppo. hic dicit⁹ q̃ Iulian⁹ hic cõiudxit duo capita l. velle. Contra, nõ videẽ bona cõiunctio: q̃a in eis multa ſunt diuerſa quantũ ad caſum, ,poſi tũ: q̃a in primo caſu loquitur qñ naſcitur poſt mortẽ filij, qd̃ hic nõ eſt ſecundũ caput loquit⁹ qñ quis natus eſt tpe teſtamenti, quod hic nõ eſt. Rñdeo, fateor q̃ iſta duo capita nõ ſufficerẽt, vt magiſtrali interpretatione ille caſus poſſet decidi, ſed Iuliano erat Iuriſcõſult⁹, vñ authoritate quã habebat cõdẽdi legẽ, hoc introduxit fauore teſtamẽti conſeruãdi. Et quia eadẽ eſt ratio in iſto caſu, quæ in pręcedẽtibus: cũ tẽpus teſtamẽti inſpici nõ debeat vt ſ. ea. l. §. nunc de lege. ver. qd eẽm. Dices tu: ſi eadẽ eſt ratio: ergo interpretatiõe magiſtrali, potuiſſet ille caſus decidi, vt l. nõ poſſunt. ſ. de le-

1 gi. Rñdeo, extedere † leges ex idẽtitate ratiõis nõ poſſumus, q̃ñ per hoc inducereẽ legũ correctio. nõ enim vna per aliã tollit, niſi quatenus exprimit: vt l. p̃cipimus. in fin. C. de appel. ſed ex hac extẽſione veniretur cõtra l. xij. tabu. Ideo fuit neceſſa-

a ria prouiſio Iuliani in caſu iſto. No. ex hac lege[a] pro doctori-

b bus, q̃ arguũt ex cõiunctione duarũ vel triũ legũ[b]. Opp. q̃ iſte caſus ptinet ad primũ caput legis Velle. Nam iſte nepos naſcitur in poteſtate: ergo naſcitur ſuus. Reſpondeo, non ſequitur: quia nõ eſt ſuus, q̃ñ alius eũ præcedit: vt Inſtit. de hæredũ qua-

c & diffe. §. ſui. Vltimò vos[c] videtis hic q̃ dictio in, ponitur pro

2 valde. † Pro declaratiõe dic q̃ dictio in, quandoq; reperit⁹ cõ-

d poſita cum alia dictione[d]: quãdoq; ſimplex, nõ cõpoſita. Primo caſu q̃ñ cõponit⁹ cũ verbo, ſum es eſt, vt inſum ines ineſt: & tũc ſignificat quãdã intrinſecitatem, vt ſ. ſi certũ petat⁹. l. lecta. §. dicebã. ibi plena incõtinenti apposita ineſſe videtur. Si verò cõponitur cũ alio verbo: tũc quandoq; in, poni⁹ pro valde: vt hic cũ ſimilibus. Quandoque poni⁹ in, pro non, vt C. de teſta. l. hac cõſultiſsima. §. ex imperfecto. & in auẽ. de hære. & fal. §. inordinatũ. & hoc ſecũdũ qd̃ magis põt materię ,ppoſito adaptari. Facit etiã ſecũda cõſti. Codic. ibi, indefeſſo &c. & ibi gl. Secũdo caſu q̃ñ dictio in, reperit⁹ ſimplex, nõ compoſita, & tũc aut adijcit⁹ nomini ſignificãti locũ aut tẽpus, aut neutrũ illorũ. Primo caſu aut adijcit⁹ ablatiuo: & ſignificat intus in loco, vt l. j. §. in publico flumine. ĩ. de flumi. Si adijcitur accuſatiuo, ſignificat extra locũ, vt ĩ. arbo. fur. l. j. §. j. vbi exponitur in

e i. ſupra vel iuxta. Fallit rõne euitandæ cõtrarietatis, vt l. ſi ſtatua. ĩ. de iniur. Et iſtud facit[e] in argu. [f] ad q. † Vnus teſtis dixit

f q̃ fuit in domo, alius iuxta domũ. An iſti teſtes probẽt. Vide-

3 tur q̃ ſic: quia teſtes reducunt⁹ ad concordiã, ne ſint contrarij, vt extra de teſtibus. c. cũ tu. dixi in l. inſulã. §. j. ſ. ſoluto matri. exponat⁹ ergo in domo, id eſt iuxta domũ, vt d. l. ſi ſtatua. Dicunt tñ Canoniſtæ vt Bar. & Inn. q̃ illa cõcordia tũc debet fieri qñ teſtes ſunt pares. Secus ſi ex aliqua parte ſunt plures: q̃a tunc non debet ſtari, vt extra de officio deleg. c. cũ contingat. & ibi per Inn. Secũdo caſu, qñ adijcitur nomini ſignificãti tẽpus: & tũc aut adijcitur ablatiuo, & debet intra tempus intelligi, vt l. j. §. quibus. ĩ. de ſucceſſo. edi. & l. ſi ita fuerit. ĩ. de manu. teſta. & tetigi in l. ſi cui legetur. ĩ. de lega. j. tm̃ eſt dicere in anno q̃tum intra annũ. Si verò ponitur cũ accuſatiuo, & ſignificat poſt tempus, ſ. annos proximos, vt l. ſi in annos. & l. nõ putabã. ĩ. de cõdi. et demõ. dixi plenè in l. ſi cui legetur. ĩ. de leg. j. dic vt ibi. Tertio caſu, q̃ñ adijcit⁹ nomini, & nõ ſignificat locũ neq; tp̃s: & tũc aut adijcit⁹ accuſatiuo, & ponitur pro cõtra, vt l. nõ dubiũ. C. de legi. & C. de epiſ. & cle. l. raptores. C. de hæreti. l. manichæos. & de tribu. l. qd̃ in hæredem. in prin. & oẽs leges quæ dicũt actiões dari in hæredem. Si vero adijcitur ablatiuo:

a ¶ No. ex hac lege. & ſic facit ad materiã c. veniẽs. extra de teſtibus. q̃ ſi vnus probet ſuper veritate, & duo ſuper fama, quòd dicta eorũ ſimul iuncta probant. Vide Bart. in l. admonẽdi. ſ. de iureiur. Itẽ facit q̃ ſi duo teſtes probãt de cõſanguinitate, & duo de copula, ,pbat ĩcelĩ⁹. facit iij. q. ix. c. teſtes. And. Bar.

b ¶ Legũ. Adde q̃ Inn. intelligit in materia exorbitãti, aliàs neceſſaria ſit ,puiſio ſuperioris. & inquãtũ Alex. ponit de teſtibus, quorũ vnus dicit de veritate et fama, ali⁹ de fama tantũ quòd cõcludenter probent ſecundũ ipſum. vide quod voluit Ang. l. conſil. iij.

c ¶ Vltimò vos. ẽt not. de ſignificatione huius dictionis in, vide plenè Ludo. Rom. in cõſ. ccci. xvj. & vide c. iij. de cõſuet. & ibi do. Card. & alios & eundẽ i c. nobis. d̃ iure pa. et dixi ĩ d. c. iij. An. B.

d ¶ De dictiõe ĩ. Adde vltra Alex. Ol. cõſil. xlix. vbi de quãpluribus alijs dictiõib⁹. et qñ teſtes reducẽdi ſũt ad cõcordiã vide Pe. de An. cõſ. cccclxxxvj. et cccxcix. et clxxxvij.

¶ Et iſtud facit. Bal. dicit hoc ,pcedere qñ eſt poſita dictio importãs meũ, iuxta illud, in cãpo meo, &c. & tangit hic incidẽter Bal. q̃ñ dictio ĩ, adijcit⁹ perſonæ vt ſtatutũ puniat facientẽ iniuriã in perſonã. vt cõprehendat ſcindẽtem veſtes iniuriosè. Nã videtur q̃ ſic, per id quod habeẽ ĩ l. ſed eſt queſtionis. ĩ. de iniur. & ibi Bar. Inno. in c. nuper. de ſenten. excõ. vbi ponit an rapiẽs equũ, ſuper quo erat clericus inſidẽs, ſit excõmunicat⁹, vt ſi iniecißet violenter manũ in clericũ facit quod no. ĩ l. licitatio. §. quod illicitè de public. & tãgit hoc etiã Bal. an fẽtũ in oſtio dicat⁹ factũ in domo vel extra & dicit q̃ partim videẽ factum ĩ domo, partim extra Tu vide eun. ĩ l. j. ſ. fomat. & Bart. in l. j. §. j. ſ. de do. Andr. Barb.

e ✠ P O M A T E S. ¶ Facit in argu. ad q. Limita vt p Alex. in l. ſter ſtipulãtẽ. ĩ §. j. ff. de ver. obli. & conſil. cxliij. ij. vo. & an cõcordenẽ ad hoc vt ,pbent, ad hoc vt euitẽt

f falſum, vide Alex. cõſi. cxvj. & cõſi. cxxxiij. j. vol. & cõſi. xxiiij. ij. vol. & qd in vno teſte. Bar. in l. ſi eos. ad ſi. ff. de falſis. Vide Feit. in c. cùm tu. in iiij. cõclu. de teſti. & vide tres alias ſignificatiões huius dictionis vt p Rom. cõſi. cclxxvj.

g ¶ Vltimò glo. inducit extra glo. hic dicit⁹ de coadunatiõe capitũ legũ inducitur per Bal. poſt Cy. ad q. ſi ſtatutũ dicit q̃ in p̃ſonalib⁹ tm̃ talis ſit iudex, & in realibus tm̃ alius ſit iudex q̃ ſi contingit qõ miſta poterũt ſe iudices coadunare: & ſimul de ipſis cognoſcere: arg. hui⁹ tex. Dicit tũ q̃ vr̃ eſſe loc⁹ p̃uẽtioni: ar. l. j. de offi. cõſu. & l. pe. ſ. de iur. om. iud. ſed iſta loquitur quando iuriſdictio competebat pluribus, non ſolum vni: ideo videtur q̃ debeant ſimul coadunari, vel, debeant adire ſuperiorem vt prouideat huic caſui: ar. l. commodiſsimè. ff. de liber. & poſthu. licet Bal. tranſeat cum Dyn. Andr. Barba.

h ¶ Inter cętera. No. q̃ p̃terit⁹ dr̃ q̃ nõ eſt iſtitut⁹, nec exhęredat⁹. & ſic de iure iſto ñ ſufficit hr̃e p fideicom. tenet hic Bal. & ang. et do. me⁹. ſed ĩ cõtrariũ tenet gl. ĩ l. ſcim⁹. §. cũ aũt. C. de ſoff. teſt. ſed ĩ cõtrariũ facit rõ ſcdm Bal. q̃ honorabilior eſt iſtitutio. Itẽ eſt caſus, licet ipſe nõ allegẽt. ĩ l. ita tũ. §. q̃ rogat⁹. ĩ. ad trebel. Sed in cõtrariũ ,p gl. vr̃ caſus in l. Papi. §. ſi q̃s mortis. ſ. de ſoſ. teſta. rũdet vt hic p do. meũ. Itẽ eſt caſus ĩ l. ex aſſe. ĩ. ad l. fal. vide ibi ibi p eũ. And. B.

h ✠ P O M A T E S. ¶ Inter cętera. Limita vt per Franc. cre. ſin. xij.

i ¶ Nullum. Etiam ſi non dicat nullum, vt tenet Paul. de caſt. conſi. cccij.

k ✠ P O M A T E S. ¶ Si filio. Pondera iſtum tex. in verb. nihil. per Barba. conſil. xliiij. co. iij. j. vol. & in c. prudentiã. in p̃ prin. per illum tex. de offic. deleg.

tunc ſignificat materiã de qua agitur, vt quando dicitur in pecuniarijs cauſis &c. In infinitũ veniũt hic, vt l. in pecuniarijs. ſ. de fer. & l. videamus. §. in Fauiana. ſ. de vſuris, & inſti. de act. §. in bonęfidei. cum multis ſimilibus. & hoc de vera & ,ppria ſignificatione. Qñq; tamẽ reperit⁹ improprièponi. Nam qñq; poni⁹ in, p aut, vt l. ſi ſtipulatus fuero decẽ in melle. ĩ. de ſolu. ſecũdũ vnã lect. Qñq; in, poni⁹ pro cũ, vt l. naturalis. §. in hac. ſ. de p̃ſcrip. ver. & ibi glo. Quãdoq; in, poni⁹ pro ad, vt l. cũ antea. in ſi. C. de arbi. & de his nõ põt dari certa doctrina: q̃a iſtę cõiunctiões & p̃po d ſitiones ſępe ponunt vna ,p alia, qñ expedit, vt not. ĩ l. eas cãs. ĩ. de cõdi. & demon.

Quæremus. Hic Sceuola ponit vnã quæſtionẽ circa conſilium Iuliani. & eſt caſus clarus. Oppo. iſte caſus videẽ cõtra caſum §. & e qd ſi tm̃. ſ. e. l. vbi ,p emãcipationẽ deſinit ſuus poſſe eſſe hæres ex teſtamento. Rñdeo, ibi, habebat ſubſtitutũ in ſuitate: hic nõ. Oppo. de l. ſi alienũ. §. in extraneis. ĩ. de hęred. inſti. Solu. ibi facta eſt mutatio de capace in nõ capacẽ: hic verò facta eſt mutatio de capace in capacẽ alterius conditionis. dixi ſ. ead. l. §. forſitan. Vltimò

g glo.[g] dicit q̃ iſta eſt difficilior lex quæ ſit in toto corpore iuris, & ſuã materiã melius explicat: & ego declarauí vobis melius q̃ñ q̃ñ ſuit declarata. Diſtinctionẽ magnã Dy. quã ponit nõ refero: q̃a modi cæ vtilitatis eſt: & poſt q̃ illę Gallus fuit, nunquàm ſic cantauit, vt hoc anno fecit.

h Nter cętera. [h] Filio ĩ poteſtate pręterito teſtm̃ eſt ipſo iure nullum[i].

i h. d. In pręteritione filij emãcipati, qd iuris, vidiſtis ſ. eo. l. gallus. §. in oĩbus. Item an hec lex quo ad legata ſit hodie immutata per auẽ. ex cauſa. dicam ĩ. tit j. l. filio.

Cum apud. Filiũs apud hoſtes p̃teritus nõ rumpit teſtm̃ ſi nõ redit. h. d. Hoc f intellige, vt ſ. eo. l. Gallus. §. in omnibus.

k Si filio. [k] Ab inteſtato ſuus, & emãcipatus ſuccedunt æqualiter. h. d. Vel aliter. Exhæredatus nõ habet cõtratab. bũficio alterius

a ✠ P. PAV. P.
¶ De iniuſto. Circa materiã dicẽdi nullũ, vide d.Frãc.cõſ.xlix.
b ¶ Teſtamentũ. Et vide do.meũ ſ.i.qui hoc anno.j.de verb. obli. vbi reprobat Barto. hic.And.Barb.
c ¶ Dictio põt. Adde qd̃ no.Bar.in l. creditores.i j.co.C. de pig.i repe.de itellectu huiꝰ verbi.& p gl.i verſi. nõ põt.i c.j.de reg. iu. in vj. Et ibi de verbo nõ põt,vide Bal.ſ.i l.j. in pe.col.C.q admi.et de verbo poteſt, vide no.Bal.in l.ij.in j.col. C.q.res iu.ũ no. i xix. op.et i autẽ.itẽ ſine.C. de nat.li.& no. Bald. in d.l.Gallus.in prin. ſ.de lib.& poſthu. & quæ no.bar.in l.ſuus. §.ſed & ſi filio.de hære.inſti. & quot modis accipi põt verbũ põt,vide Paulum de Leaza.i cõmẽto c.potuit.in princ.de loc.
d ¶ Sol. hic. Et not.de verb.põt,vide l.ſi ita qs.de le.ij.& ibi Bar. & Bal.& vide Bart. in l.ſi ita. ff. de au.& ar.le.Bar.in l. gallus. in prin.ſ.de li.et poſthu.And.Barba.
e ¶ Si qs aũt. & vide de hac q.not. in l. hac conſultiſſima.§. ſi qs aũt.C.de teſt.
f ✠ POMATES.
¶ Poſthumi. Vide Alex.cõſ.cxij.co.viij. volu.iij.

præteriti.h.d.hæc lex legitur duobus modis. Primò q loquiꝯ in duobꝰ filijs: & tũc eſt plana. Secũdo q loquiꝯ in filio emãcipato,& nepote ex eo in poteſtate retẽto, q veniet p edictũ de cõiũ.cũ emãcipa. lib. eius.qd̃ edictũ eſt hodie correctũ, vt dicit gl. Cõtrarias gl.habemꝰ,vt dixi i l. Gallꝰ. §.& qd ſi tm̃ ſ.e.dicã latiꝰ in l.j.de cõiun. cũ emãci.lib.et p Cy.C.de ſuis et legi.auꝛ. in ſucceſsiõe.dicit gl.in §.ſi exhęredatus. De quo dic vt dixi j.de ſuppel. le.l.labeo. et p Dy.extra de reg.iu.c.qd̃ alicui.lib.vj.

De iniuſto[a] rupto, & irrito teſtamento. Rubric.

Dictum eſt ſupra de teſtamentis: verũ quia teſtamentum quando q efficitur iniuſtum:ideo ponitur hic hæc rubrica.

☞ *Dictio poteſt,an importet neceſſitatem.*

Primum teſtamentum non rumpitur per ſecundum,licet ſit poſſibile adire hæreditatem ex eo per reſtitutionẽ factam à principe.

LEX I.

b Teſtamentum.[b] Gl. diuidit hãc l.in quinq particulas, licet ponit quinq modos nullitatis. Diuidit & melius in tres,ſecũdum quod de tribus tãgit rubr.quia primò de iniuſto.ſecundò de rupto.tertio de irrito teſtõ. Secunda ibi,dũ rũpit. Tertia ibi,aut irritum. Et circa primũ ponit duos caſus: circa ſcdm̃ alios duos:circa tertiũ vnũ tãtũ: & ſic põt ſuſtineri gl.quę dicit q ponit quinq modos rũpẽdi. Opp. q malè facit iuriſcõſultus ibi ponẽdo duos caſus:qa inſtitutio,vel exhęredatio eſt de ſolẽnitate, & neceſſaria,vt ſ.ti.j.inter cętera.gl.fateꝯ cõtrariũ. Et tu dic q hic ſunt duo caſus circa iniuſtũ teſtm̃: & differũt in hoc:qa primus reſpicit ſolẽnitates cõmunes,quæ in quolibet teſtamento requiruntur. Secũdus caſus reſpicit ſolẽnitates q̃ quãdoq nõ requirũtur,vt in eo q nõ habet liberos. Op.hic diciꝯ q ſolẽnitates debẽt ſeruari. Cõtra. C.de formu.l.j.Gl.nõ ſoluit. Dy. dicit q hic loquiꝯ de ſolẽnitate neceſſaria:ibi de fruſtratoria, & ſimulata. Op.de l.codicillis.§.fi.j.de leg.ij. Sol.ibi nõ valet vt teſtamẽtũ, ſed vt codicillꝰ: qa fuit ibi ſufficiens ſolẽnitas quo ad codicillos. Opp.ad ſecundũ q præteritiõe nõ rũpat,vt l.j. j. de cõtratab. Solu.hic in p̃teritiõe ſui:ibi in præteritiõe emãcipati,qd̃ auꝛ.mutat in hoc:qa cã debet inſeri,vt dixi in l. Gallus.§.in oĩbus.ſ.tit.j. Opp.q teſtm̃ ſecundũ non tollat primũ, ſed vtrunq valeat,vt l.quęrebat. de teſtamẽto mili. Solu.hic in pagano:ibi in milite q põt decedere duobꝰ cõditis teſtamẽtis. Opp.de l.ſi filiꝰ qui in poteſtate.ſ.tit.j. Sol.ibi in ſecũdo teſtamento nõ potuit adiri hæreditas de iure ciuili,vt ibi dixi. Dicã in l.cũ in ſecũdo.j.eo. Opp.j.eo.l.iij.ver.ſed & ſi ſtãte. Solue qd̃ tex.hic dicit,ex quo hæres exiſtere potuit, debet intelligi,id eſt poſsibile fuit. & ita fuit in l.cõtraria aliquo caſu poſsibile hæreditatẽ adiri. Not. ergo q hæc dictio põt, intelligiꝯ,i. poſsibile eſt. Opp. † q dictio põt,importat neceſsitatẽ,vt ſ.tit. j.l.Gallꝰ.in prin. Solu.ibi dictio põt,[c] poniꝯ i oratiõe principaliter propter ſe:tũc qd importet,dic vt ibi. Hic poniꝯ incidenter propter aliud. Quo caſu intelligiꝯ põt,id eſt poſsibile eſt. Sed cõtra videꝯ q hæc dictio põt,requirat cũ potẽtia actũ,vt l. iij.§.ſi qs ſic acceperit.de ſta.libe. Pro ſolu.ſcias q põt,tria importat. Primũ eſt poſsibilitas naturæ. Secũdũ eſt potẽtia. Tertiũ eſt actus.hoc præmiſſo dic aut verbũ põt,in oratiõe poſitũ nõ referꝯ ad actũ certę pſonæ: & tũc ſignificat poſsibilitatẽ naturæ,vt hic. Dicit em̃ tex.ex teſtõ ex quo põt adiri hæreditas nõ curat per quẽ. Quãdo q referꝯ ad actũ certæ pſonæ: & tunc aut ille actus cũ explicaꝯ cõtinet cõmodũ certæ pſonæ,aut nõ. Primo caſu aut ille ad quẽ referꝯ ex hac potẽtia vult agere: & requiriꝯ potẽtia cũ actu,vt l.iij.§.ſi qs ſic acceperit.j.de ſtatuli. Aut ex hac potẽtia vult alius eũ cõuenire, & intelligiꝯ q habeat potẽtiã & cõmoditatẽ deducẽdi ad actũ,vt l. nepos proculo.j.de verb.ſig. Secũdo caſu qñ actus explicãdus nõ reſpicit cõmoditatẽ certæ perſonæ:tũc requiriꝯ potẽtia deducendi ad actũ illius pſonæ,nec requiriꝯ poſsibilitas naturę,vt l.inter illã.j.de verb.ſig. Fallit qñ opponereꝯ dictio poſtq: qa tũc requireꝯ potẽtia cũ actu ſecundũ lecturã quã poſui in d.l.inter illã. Cõtra p̃dicta op.de l.qd̃ ſeruiꝰ.de cõdi.ob cau. Sol.hic[d] loquiꝯ qd importat dictio põt,poſita incidẽter ,ppter aliud affirmatiuè:ibi verò loquiꝯ qd importat dictio põt, negatiuè , hoc eſt qñ deficit illa potẽtia: & ſic eſt materia p ſe quã dicã in l.ſuquoq.§.penũ.de hæred.inſti.Scias etiã q hæc dictio põt,habet quãdã virtutẽ extẽſiuã,vt l.ſi ita qs.in prin.j.de leg.ij. † Quæro,qd ſi ex teſtamẽto eſt poſsibile adire hæreditatẽ p reſtõnẽ factã à principe. Rñdeo,primũ nõ rũpereꝯ propter hãc poſsibilitatẽ,vt arg.l.iij.in prin.& §.j.&.ij.j.de fideicõ.lib.Op.de l. cũ quidã.j.de his quibus vt indig. Solu.ibi poterat adiri hęreditas,licet eſſent indigni,vt l.ex facto.§.luſianus.j.de vulg.et pupil. Vltimò op.inſti.qui.mod.teſt.infir.§.alio. Dic vt in gl.

a Irritũ. Et ſic facit q ſi damnatus eſt quis de crimine capitali efficitur inſtabilis,licet eu aſerit poſtea periculum. Quid aũt in bãnitis noſtri tẽporis,vi de Bal.& Ang.& d.Io.hic & gloſ.Bar.& quæ ibi dixi in l.& militibus.C.de teſt.mil. Vide etiã Bar.j.c.l.§.quatenus.& hic tex.facit ad q.Papa cõcedit epiſcopo q poſsit teſtari de fructibus eccleſiæ:vtrũ etiã intelligatur de perceptis ante licẽtiã? Iſte text. facit q ſic. Idẽ voluit Pau.de caſtr.in l.hæc cõditio ſtl.§.ſi ſic.j.de cõdi.et demõ.adde q Pau.de caſt. hic indu cit hũc text.ad q. vaſalli vel emphyteutæ vendẽtis ſine cõſenſu domini, & deinde de nũciantis q ſidũs deriſt licẽtiã q videat remiſſa pœna p hũc tex.tũ in contrarium ipſe decidit ſi dominus erat ignorans illius vẽditionis: quia nõ eſt veriſimile q ſi ſciuiſſet pœnã remiſſet.Facilius em̃ remittit pœnã cõmittẽdam q cõmiſſam,& ita dicit repũiſſe quoſdam vltramontanos per iſtũ tex.facit ſecũdum ipſum. l. ſi verò nõ remunerandi. §. ſi poſt creditã. ſ. mand. Item dicit facere q ſi princeps cõcedit alicui vt poſsit facere molendinũ in flumine publico, ſi habet iã factũ poſsit illud retinere abſq diſtinctione ſciuerit , vel ignorauerit: quia nõ agitur de eius præiudicio. Non obſtat §.ſi poſt creditã. qa propter naturã mandati nõ põt trahi ad præterita,ſed futura. Itẽ dicit facere q iudex poſsit reſeruare notario quẽ condẽnat de falſo vt poſsit cõficere inſtrumentum de quo in l.& militibꝰ. C.de teſt.mili.

a ✠ POMATES.
¶ Irritum. Ad iſtum tex.vide Pau.de caſt. in l.et militibus.C.de teſt.mili.
b ✠ POMATES.
¶ Item facit. Limita vt per Iaſ.in l.j. coſſ. iiij.C.vñ vir et vxor.
c ¶ Admittaꝯ collegiũ. No.q ſi cerdo vel faber decedit ñ relictis agnatis vel cognatis q ſuccedat collegiũ cerdonum vel fabrorũ:et ſic de ſimilibus. Quod limita vt i authen. præterea. C. vñ vir & vxor. & indiſtinctè hic volũt doc. præferendam vxorẽ ſiue diuitẽ ſiue inopẽ. Et qd ſi clericus decedat non extantibus propinquis,dic vt habetur in c.ij.de ſucceſ. ab inteſtato. & in c. preſby.de pec.cleri.et per do.Ioã.hic.& ade quod not. gloſſ.& Bart.in l. quo tutela. de regu. iur. Adde q Pau.de ca.dicit q hic §.eſt arg. q ſtante ſtatuto q poteſtas in fine officij per menſem non poſsit aliquem abſoluere à proceſſu criminali q poſsit abſoluendum pronunciare:quia aliud eſt abſoluere,aliud abſoluẽdum pronunciare,vt not.in l.j.C.ſi aduer.lib.& tale ſtatutum eſt rationabile:qua officiales in fine officij faciliter abſoluunt vt captent beneuolentiam. Gloſſ.eſt in l.meminerint.ſecundùm Baldum.C.vnde vi.
d ¶ In quo conſiſtit.& iſta quomodo probetur,vide hic per Bald.

Bona militis qui non habet ſucceſſorem ab inteſtato debentur legioni.

Bona clerici deueniunt ad eccleſiam, conſanguineis clerici deficientibus.

Bona artificis non habentis ſucceſſorem debentur eius collegio.

Seipſum occidere ut videatur fortis non eſt virtus.

Eius qui. Si damnatio ſuſpenditur per reſcriptionem Principi factam, teſtamentum non rumpitur, etiam ſi reus decedat, niſi cõſcius ſe occiderit.h.d. †Not.q bona militis,qui non habet ſucceſſorem ab inteſtato,debentur legioni, in qua militabat.& ſic eſt argumentum quòd deficientibus conſanguineis clerici bona ſua dcueniant ad eccleſiam:vt.C.de epiſco.& cler.l.ſi quis preſbyter.Item facit[b], quòd ſi artifex alicuius artis moriatur, q deficiẽtibus omnibus prius admittatur collegium[c] illius artis quàm fiſcus. Facit.C.de hær.decu.per totum titulum.Quæro,diciꝯ hic † q quidam Philoſophi ſe occiderunt iactationis cauſa. Dicit glo.vt fecit Empedocles. In quo cõſiſtit[d] illa iactatio? Reſpondeo, cùm vltimũ terribilium ſit mors, vt oſtendant ſe fortes, & de nulla re timere:ideo ſe occidũt. Sed iſte actus nõ eſt virtuoſus: qa ad hoc vt fortitudo ſit virtus regriꝯ q tendat ad debitũ finem.quod hic nõ eſt.

Licet appellatio à diffinitiua non recipiatur, tamen executio differtur.

Hi autem.[e] Teſtamentum damnatorum non rumpitur ſi eſt appellatũ ſiue appellatio fuerit recepta,ſiue non[f]: niſi cùm per appellationem executio non differtur.hoc dicit. Not.quòd quando appellatur à diffinitiua,licet per iudicem appellatio non recipiatur, tamen executio debet differri. Secundò nota[g] caſum in quo prius iudex punit,deinde reſcribit Principi.

Qui petit bannum caſſari aliter quàm ex appellatione,an poſsit interim offendi.remiſsiuè.

Quod ſi quis. Sententia nulla teſtamẽti actionem non tollit.h.d. Vel aliter. Sententia quæ eſt irritãda alio modo q̃q per appel-

An ſi in codicillis ſunt inſtituti ueniẽtes ab inteſtato primũ teſtamentum rũpatur.

LEX II.

Vnc aũt. Iſta lex determinat qd̃ ſ. dixerat de teſtamẽto rupto p aliud teſtm̃. Op. hic diciꝯ de veniẽtibus ab inteſtato ſcriptis in voluntate imperfecta,inducta per Iuſtinianũ,vt l.hac conſultiſsima. §.ſi qs aũt.C.de teſt. Sol.hic fuit additũ à cõpilatoribus noui iuris.Simile in l.ſi duobus.§.ſi prius�.j.de cõtratabu. Op.de l.ſancimꝰ. C.de teſt. Sol.ibi ſunt plura.ſ.teſtm̃ imperfectũ,et cõcurſus tẽporis. Quæro qd ſi in teſtamẽto imperfecto apponat clauſula,caſſans & irritãs &c.Rñ.vt dixi in l.ſi iure.j.de leg.iij. Quæro † qd ſi in codicillis ſint inſtituti veniẽtes ab inteſtato,an primum teſtm̃ rũpatur? Rñdeo q ſic.& per hãc legẽ & per dictũ §.ſi quis aũt.[e] Sed dices,illæ leges loquuntur qñ voluit teſtari, ſed nõ ſeruauit ſolẽnitatẽ:in q.propoſita expreſsit q voluit codicillari. Rñdeo ex quo à lege permittitur in volũtate imperfecta inſtituí venientes ab inteſtato , videtur permiſſi eadem ratione in codicillis,vt l.militis codicillis.cõiuncta l.j.& l.miles.de teſt.mili.& l.j.ſ.de codicil. Quæro quid ſi teſtamentum in quo ſunt inſtituti venientes ab inteſtato eſt nullum ex cauſa præteritionis,dic vt dixi in l.ſi filius q in poteſtate.ſ.tit.j.

Poſthumus propriè eſt qui natus eſt poſt mortem patris.

LEX III.

Poſthumi. Poſthumi ſunt nominatim exhęredãdi: & poſthumi nominãtur, q poſt humũ naſcunt, vel qui poſt teſtamentũ agnaſcuntur.h. d.No.q † poſthumi[f] propriè ſunt qui nati ſunt poſt mortem. Alij impropriè dicunt poſthumi,vt hic patet.& glo.dicit,dixi in l.Gallus.in prin.ſ.ti.j. Modos aũt quibus quis dicaꝯ poſthumus habuiſtis in l.filius à patre.§.j.ſ.titu.j.& no.C. de poſthu. hære.inſt.ſuper rub.Opp.q primũ teſtamentum non tollatur per ſecundum ruptum,vt ſ.l.proxi.Sol.hic eſt rũptum agnatione poſthumi: & ſic poſsibile fuit hæreditatẽ adiri: in l.contraria nullo modo fuit poſsibile.

Nominatim. De re quæ non habet nomen propriũ dicitur nominatim diſponi ſi ſub nomine ſui generis nominetur.h.d.No.q fauore teſtamenti cõſeruandi trahitur ad iam natum:vbi dicitur poſthumus exhæres eſto,vt hic,& ſ.titu.j.l.placet.

Quod non eſt re nec ſpe,tolli non poteſt.

Sublato uno tollitur illud quod ex eo dependet:non aũt tollitur quod per ſe ſubſiſtit.

Illud quod eſt ſpe,habetur perinde ac ſi eſſet re.

Licet autem. Poſthumus rũpit eum gradũ vel ſpem eius gradus à quo reperitur præteritus & quod dependet ex eo.quod aũt non conſiſtit re nec ſpe, rumpi non põt.h.d.cũ duabus legibus ſequẽ.in l.nam et ſi ſub conditione. † No.quod nõ eſt re,nec ſpe,tolli nõ põt. † No.q ſublato vno tollitur illud quod ex eo depẽdet:nõ aũt tollitur illud quod per ſe ſubſiſtit. Opp.j.eo.l.fi. Solu.Gl.ſubaudit maximè. Azo legit alio modo,ſed quilibet eſt bonus caſus ſcdm̃ Dy.op.pẽdẽte cõditiõe primus gradus nullus eſt:ergo ſecundus nõ põt ab eo dependere: & ſic nec rũpitur,vt l.iij.in fi.ſ.ti. j.& l.j.§.ſi venter.j.de ventre in poſſeſ.mit. Rñdeo pendente conditione primus gradus non diciꝯ ſub ſiſterere, ſed ſpe:et propter illud quod eſt ſpe,diciꝯ ſecundus gradus dependere ex eo. Facit † l.cũ vero.in prin.de fideicõmiſ. liber.vbi illud quod eſt ſpe,habetur perinde ad ſi eſſet re. Ratio huius eſt, vt dixi ſ.ti.j.l.Gallus.§.videndũ. qa hic ſpes habet eundẽ effectũ ſicut ſi eſſet re. Nam ita impeditur ſubſtitutus adire pendẽte conditione inſtitutionis,ſicut ſi eſſet inſtitutio pura,& hæres deliberaret. Facit.j.qui bus ad libertatem proclamare non licet. l.penultima.& j.de acqui.hære.l.quãdiu. Oppo.de ver.poſt defectum.ad prin.l.Solu.hic non conſiſtebat teſtamentum re, nec ſpe,in prin.legis conſiſtebat ſpe. Vltimò glo.quæ eſt hic ſignat vnum contrarium,& non ſoluit.dicit gloſ.contra vſufruct.quemadmodum caue.l.iij.§. j. ſolu. & no.j.de reg.iur.l.non poteſt. in fi. titu. alia contraria ſolue vt in eius notabilius.

Ad hoc ut quis admittatur ad rumpendum requiritur q. ſit ſuus tempore mortis.

Vt admittatur quis ab inteſtato ſatis eſt q. ſit proximior tempore quo teſtamentum deſtituitur.

Nepos conceptus poſt mortem aui , nihil attinet auo,& auo non poteſt ſuccedere.

Si quis filio. Nepos præteritus ita demũ rumpit teſtamentum , ſi tempore mortis aui eum filius non præcedit verè, vel fictè,ſed ab inteſtato ſuccedit vt ſuus: ſi tempore quo teſtamentum deſtituitur proximus reperitur,ſi in vita aui fuit cõceptus.hoc dicit vſque ad §. ſiue autem. † No.iſtum textum q ad hoc q quis admittatur ad rumpendum,requiriturꝯ ſit ſuus tempore mortis,ad hoc vt ſuccedat ab inteſtato,ſufficit q reperiatur proximior tempore quo teſtamentum deſtituitur. Simile ſ.tit.j.l. ſi quis poſthumos §.j. † Secundo nota nepotem conceptũ poſt mortem aui nihil attinere auo, & auo nõ poſſe ſuccedere. Quod intellige ex perſona ſua,vt l.j.§.ſi quis proximior. vnde cognatus. Sed ex perſona patris ſui,ſi ei fuiſſet delata hæreditas , poſſet ſuccedere patri per æquitatem tituli de his qui ante aperta. Ita tenet Dy.in diſtinctione magna quã ponit in l.Gallus.in fi.& Cy.ponit in d.l. j.de his qui ante apert.tabu.& l. ſi quis filium.de inofficio.teſtamen.& l. qui ſe patris.C.vnde liberi. hoc etiam limito alio modo:quia non habebatur vt nepos quo ad aui ſucceſsionem quo ad alias ſecus vt l.Paulus.de bo.liber.

Siue autem. Nepos apud hoſtes ſiue in ciuitate conceptus ſi præteritus reperitur,teſtamentũ rumpit niſi poſthumus ſit inſtitutus vel exhæredatus.h.d.

Quando ſententia trahat ſecum executionem.

Irritum.[a] Eius qui perdit ciuitatẽ, vel libertatem vel vitam pr ſententiam teſtamentũ rumpitur. Fallit in milite,ſi ei per ſententiam à iudice reſeruetur. h.d.vſq ad §.eius qui. † Not.

a ✠ POMATES.
¶ Poſthumi. Vide Alex.cõſ.cxij.co.viij. volu.iij.
b ¶ Sol. hic. Et not.de verb.põt,vide l.ſi ita qs.de le.ij.& ibi Bar. & Bal.& vide Bart. in l.ſi ita. ff. de au.& ar.le.Bar.in l. gallus. in prin.ſ.de li.et poſthu.And.Barba.
c ¶ Si qs aũt. & vide de hac q.not. in l. hac conſultiſsima.§. ſi qs aũt.C.de teſt.
d ✠ POMATES.
¶ Scdo no. Adde tex. i l.pe.ff.de ſicar.et vi ã Ale.poſt Bar.ſ.l.j.co. xij.ff.de of.eiꝰ.& extẽ de vt p Bal.i c.j.ad fi. i ti. qualiter iura.debe. vaſallꝰ do.fidelit.

a ✠ POMATES. ¶ Posthumus. Limita hũc tex. vt p Ang. in l. filio ꝑterito. ĵ. eo. p Ias. ĩ l. Gall⁹. ĩ prin. ff. de lib. et posthu. Et de ĩtellectu huĩ⁹ text. vide Barba. in repet. c. Ray. xxix. char. de testa. Itẽ limita vt p Ro. fin. cx. & extende vt p Ias. in l. ij. col. ij. C. de bon. pos. secũdũ tab. & ibi vide Lãce. vide tamẽ istud vt p Bal. in l. q vxorẽ. ĵ. e. Vide ad istum textũ Alex. ĩ l. si pater. in vl ti. co. versi. itẽ adde. de insti. & subst. Et vide aliũ casum in quo testamentũ reconualescit, p Frã. Cre. fin. lix.

a ✠ P. PAV. P. ¶ Posthum⁹. Istud limita viuo testõre ciuiliter. secꝰ si naturaliter tm̃, vt p Ro. cix. p tex. l. q vxorẽ. ĵ. eo.

b ¶ Ruptũ. Quid ĩ alia alta dispositione q̃ vltima voluntate, vide Bart. in l. titia. §. Imperator. de lega. ij. Et de intellectu huĩ⁹ legis vide etiã Bal. in l. fi. in x. col. in versi. j. quæro. C. vñ leg. et ad versi. idẽ & circa. ad de tex. in l. etiã. §. liber tus. ĵ. de bonis liber. licet iste text. hic cõiter reputetur sing.

c ¶ Innuit ergo gl. cõtra hanc opi. videtur casus in l. j. §. sed si filius. de leg. iij.

lationẽ, vt quia sit ipso iure nulla, interim testamẽti factionẽ tollit. h. d. Op. & videt q̃ sentẽtia teneat: vt l. moris. §. istæ ferè. ĵ. de pœnis. Sol. Intelligas q̃ hic fuit expressus error in snia: vt ibi plenè dixi. † Vltimò Dy. in l. iij. §. si seruus. ĵ. de acqui. posf. format quęstionẽ, an ille qui petit bannũ cassari ex alia causa quã ex causa appellationis, posit interim offendi. Et dicit ipse q̃ sic. In contrarium allego tex. dic vt ibi.

☞ *Restitutio Principis, & postliminij æquiparantur.*
Restitutio non retrahitur, sicut postliminium.
Testamentum restituti, an reconualescat ipso iure.
Miles damnatus videtur persistere in eadem uoluntate per eum confecta.

Quatenus. Reuersi ab hostibus restituti per Principẽ testamẽta cõualescũt. h. d. No. dicit Iac. de arc. q̃ † restitutio Principis, & postliminij æquiparanẽ. Ad quod opp. de l. Gallus. §. & quid si tantũ. in fi. gl. s. ti. j. & ibi p Dy. Solu. æquiparanẽ quãtũ ad cõfirmationẽ testamenti, vt valeat ex tunc scilicet à die restitutionis: nõ aũt retrõ trahitur restitutio, sicut postliminiũ, vt dixi. Et probatur in gl. in l. fi. C. de sentẽtiã pass. Quæro, hic dicitur † q̃ testamentum recõualescat: an hoc fiat ipso iure vel sit opus q̃ de nouo declaret se velle? Gl. dicit q̃ ipso iure: vt l. j. §. exigit. ĵ. de bonorũ pos. secundũ tabu. Contrariũ videt in l. qui ex liberis. §. testamẽto. e. ti. & ĵ. de leg. iij. l. iij. §. sed si filius. Facit quod no. Insti. quibus modis testa. infir. §. nõ tm̃. & in hoc videt residere Dy. Contrariũ credo: nã in reuerso ab hostibus nõ est dubiũ q̃ testamẽtũ cõualescat ipso iure per fictionẽ postliminij: ergo eadem ratione idem est dicendum in restitutione quæ ei æquiparatur: vt hic. Præterea dicit text. conualescit. & sic innuit q̃ ipso iure absq̃ aliquo hominis facto. Ad contrarium respondeo, quandoque aliquis mutat statũ volens, vt quia dat se ad arrogandũ: tũc si recuperat primũ statũ, testamẽtũ nõ recõualescit sine noua voluntate, vt in contrarijs. Quandoq̃ quis mutat statum inuitus: tunc si illum recuperat, reconualescit testamentũ absq̃ noua voluntate, vt hic. Ratio: quia qũ inuitus mutat statum, non videtur mutare voluntatem. Secus si volens: vt l. fideicommissa. §. si rem. ĵ. de leg. iij. & l. rem legatam. ĵ. de adimẽ. leg. Et † per hoc apparet solutio quæstionis quã vltimò feci s. ea. l. §. irritum. scilicet q̃ miles dãnatus vĩ psistere in ea. volũtate, licet expressè nõ cõfirmet: qa inuitus mutauit statũ.

Filii. Mutatione status in melius testamentum non rumpitur. h. d.

Nam si miles. Rupto primo gradu qui valet iure speciali: secundus, qui dependet ex eo, non rumpitur. h. d. Opp. s. eo. l. nam & si sub conditione. & quod no. in l. iij. in fine. s. tit. j. Solu. hic primus gradus tenuit de iure speciali tantum: ibi de iure communi. Istam responsionem ponunt doctores in authen. ex causa. in quinta oppositione. & ego dixi in ij. oppositi.

Certum. Agnatione filij ciuilis rumpitur testamẽtum. h. d.

Filia. Præteritione filij, vel nepotis emancipati testamentum non rumpitur. h. d. tex. testamentum non rumpitur, si prætereantur. & hoc ipso iure: per contratabu. secus. Quæro quid vult dicere tex. vna emancipatione. Dic vt in gl. Quæro de quo nepote loquatur hic? Respon. loquitur de nepote ex filio. Nepos enim ex filia non est in potestate: ideo nõ requiritur emancipatio, vel exhæredatio.

Si pater. Per reuersionem testatoris ab hostibus, vel filij instituti, testm̃ non rumpitur. h. d.

Si binæ. Per secundas tabulas vacuas primæ non rumpuntur. h. d.

1 ☞ *Si posthumus nascitur, & uiuo testatore moritur, testamentum, in quo erat præteritus, reconualescit.*
2 *Testamentum, in quo filius natus est præteritus, si uiuo testatore moriatur, reconualescit, si in eo sunt instituti uenientes ab intestato. & nu. 3.*
3 *Ratio quare posthumus præteritus uiuo testatore moriens non rumpit testamentum, sed moriens uiuo testatore sic.*
4 *Statum mutas, & illum recuperans, an faciat testamentum reconualescere absque nouæ uoluntatis iudicio.*
5 *Quando testamentum reconualescit, an hæreditas possit adiri de iure ciuili, an sit necessaria bonorum possessio.*
6 *Ex testamento iniusto præteritione iam nati, & per eius mortem confirmato, an possit adiri hæreditas uel debeat peti bonorum possessio.*
7 *Si testamentum irritum reconualescit, petitur bonorum possessio.*

a b **Posthumus.** [a] Testamentum ruptũ [b] posthumi agnatione, eo decedente viuo testatore reconualescit de iure prætorio. l dem si filius iã natus præteritus viuo testatore decedat, vel impedimentum capitis diminutionis tempore mortis cessauerit. h. d. & est no.

1 l. † No. q̃ si posthumus nascitur, & viuo testatore moritur, testamentum, in quo est præteritus, recõualescat. Item q̃ vbi filius natus est præteritus, & viuo testatore decedat, & venientes ab intestato sunt instituti, q̃ recõualescit. Opp. C. de posthu. hære. instit. l. j. Solu. ibi post mortem defuncti posthumus

2 decessit: hic in vita. Ratio: † quia quando decessit viuo testatore testator postea præsumitur decedere durante eadem voluntate propter quod testamentum reconualescit; quæ præsumptio nõ potest adesse, si posthumus superuixit patri: quia tunc patris voluntas erat iniusta tempore mortis. Opp. ĵ. eodem l. vxorem. Sol. ibi decessit post mortem fictam, & sic ratio est eadem, sicut quando decessit post mortem veram. & hoc quod dico de descendente posthumo post mortem, intelligo quãdo decessit in tali ætate q̃ testamentum post mortem approbare non potest. Si enim posset approbare, & approbaret, esset idẽ quod in filio iam nato. de quo ĵ. dicã, & plenius in l. filio præterito. ĵ. eo. Opp. Insti. de exhæreda. lib. in prin. vbi dicitur q̃ testamentum non reconualescit filio decedente in vita testatoris. Sol. hic dicit glo. q̃ ibi loquitur in filio iam nato præterito: hic in posthumo. Et rationem differentiæ collige ex dicta gl. ibi: quia scilicet ab initio. Sed contra hanc solut. videtur calus in hac l. versicu. idem & circa. vbi loquitur de testamento iniusto, qui versi. de necessitate intelligitur de testamento iniusto ratione præteritionis iam nati. Nam si esset iniustum ratione solennitatis omissæ: tunc talis defectus cessare non posset, nisi de nouo fieret: vt l. hæredes palam. §. j. de testa. Huius timore gl. videtur tenere q̃ versi. idem & circa. loquitur de filio iam nato præterito, qui decessit post mortem testatoris, & testamentum non dixit nullum, vel fortè confirmauit, secundum l. filio præterito. ĵ. eod. vt hic patet in glossi. paruula, super

c verbo, iniustũ. Alia est gl. super verbo, data. innuit ergo glo. [c]

3 † q̃ filio iam nato præterito decedente in vita testatoris testamentum nõ reconualescit: sed eo mortuo sic. Idẽ no. in l. si hæreditas. §. qui filium. s. de testa. tutel. & ĵ. de dona. l. ad eum. §. Lucius. & ĵ. de re. iu. l. omnia ferè. hoc non videtur verum. nã tota ista lex videtur loqui impedimento cessante in vita testatoris: aliàs non bene sequeretur. Idem & circa &c. Præterea, contra hoc est glossi. in l. fin. de reg. Cat. Vnde dico sic in posthumo præterito defuncto viuo testatore, non est dubium q̃ reconualescit de iure prætorio, vt hic in prin. In filio verò iam nato viuo testatore præterito, siquidem in testamento sunt instituti venientes ab intestato post filium vel cum ipso filio: tũc testamentum confirmatur de iure prætorio. hic est casus hic. Ita intelligitur l. fi. de reg. Cato. Si verò alij essent instituti: tũc eo mortuo in vita testatoris non confirmaretur testamentum, vt Institu. de exhæ. liberorum. in princip. & ita loquuntur gl. pro hac parte allegatæ. Sed si decessit post mortem testatoris, quid iuris sit dicam in l. filio præterito. ĵ. eodem. Ad prædictam distinctionem an sint instituti venientes ab intestato, vel non, facit C. de testamen. l. hac consultissima. §. si quis aũt. & l. si duobus. §. si prius. ĵ. de contrata. & text. hic probat expressè.

a pressè. Vado [a] ad induendũ me, vt vadam ad cõmentũ domini Bartoli de saxoferrat. † Opp. ad id quod dicit irritũ. quod

4 intelligit gl. capitis diminutiõe, vt si ille defectus cesset & testator primũ statũ recuperet, testm̃ recõualescat de iure prætorio: vt insti. quibus mo. test. infir. §. nõ tm̃. & tex. innuit quòd hoc est verũ de mũ, si sint instituti venientes ab intestato. Contra. imò si sint instituti extranei, testm̃ recõualescit: vt s. eo. l. si quis filio exhæredato. §. quatenus. prout loquit de resti. Hui⁹ timore ista verba si bono. pos. data fuerit. intelligunt plu-ribus modis. Primò q̃ intelligunt de bono. pos. cõtratab. quæ dat filio præterito: tamẽ eam noluit: & secũdùm hoc exponit si, pro q̃uis. & illa verba referunt tantũ ad id quod dixit iniustum, non ad id quod dixit irritũ. Et hæc lect. ponitur in glo. super verbo, irritũ. & super verbo, data. in prin. & quia videtur contra mentem illius legis q̃ verba, si bono. posset. &c. ad istum casum tantùm referantur, ideo alij dicunt q̃ referuntur ad vtrunque. Ad contrarium respondet: quia subaudietur hic maxime. quasi dicat, idem si essent extranei instituti. Istud videtur deterius, scilicet q̃ hic subaudiat maximè. Nam hic Iuris consultus non posuit verba sine mysterio. Dic ergo, q̃ñq̃ quis mutat statũ sine sui voluntate: tunc si eũ recuperat testm̃ recõualescit, absq̃ nouæ volũtatis iudicio: vt d. §. quatenus. & ibi dixi. Q̃ñq̃ quis mutat statũ sua volũtate: tũc si eum recuperat, testm̃ nõ recõualescit absq̃ nouæ volũtatis iudicio: vt l. qui ex liberis. §. testõ. de secundũ tab. & Inst. qui mo. test. infir. §. non tm̃. quod fallit si in testõ essent scripti venientes ab intestato: tunc enim absq̃ nouę volũtatis iudicio confirmat, casus est hic. quod est notandũ. Oppo. dicitur hic q̃ legata valeãt: contra de l. ĩ quis testm̃. ĵ. de lega. ij. Sol. ibi testm̃ nullo modo valebat: hic valebat de iure prætorio. Opp. extra glos. de lec. quã tenui in verbo, idẽ & circa. de l. si filius qui in ptãte. s. tit. j. Solu. ibi præcedebat testm̃ validum de iure ciuili: ideo subsequẽs testm̃ nõ potuit cõfirmari: hic verò intelligitur q̃ñ nullũ aliud testm̃ præcedebat. Ita intelligit glo. in l. si quis eũ. in fi. ĵ. de vul. & pupl. tetigi in l. cõtraria. tangam in l. cùm in secũdo. ĵ. eo. Domini, credo q̃ istud nõ sit verum in casu. l. nostrę, quia in secundo testamẽto sunt scripti venientes ab intestato: & sic primũ rumpitur: vt l. si duobus. §. si prius. ĵ. de cõtrata. sed lex cõtraria loquit quãdo venientes ab intestato non erant instituti.

5 & ista è vera. † Quæro, dicit hic q̃ testm̃ recõualescit, an ex hoc posit adiri hæreditas de iure ciuili, vel an sit necessaria bonorũ possessio secũdũ tabu. de iure prætorio. quod est vtile scire. Nam aditio hæreditatis potest fieri perpetuò, & vbiq̃: bonorũ possessio intra annũ: & coram iudice tantũ: vt C. qui admi. ad bono. pos. l. fi. & videtur q̃ vtrunq̃ posit fieri, scilicet peti. bono. pos. secũdùm tabu. per hunc text. ibi: bono. pos. secũdùm tabu. accipere hæres scriptus põt, etiã videt q̃ posit adiri de iure ciuili: per id quod subditur in text. remq̃ obtinebit, vt diuus Adrian⁹ Imperator noster scripsit. & sic videtur quod est de iure ciuili ex rescripto Imperatoris. Cõmuniter omnes tenent q̃ hic est casus, in quo bono. pos. secũdùm tabu. est necessaria: quod tenet glo. in l. certũ. C. vñ leg. idem Azo in summa. Idẽ in gl. in l. qui vxorẽ. ĵ. eo. & l. si q̃s. de vulg. & pupil. & s. de peti. hæred. l. j. Idem not. Rom. in tit. de bono. pos. secũdùm tab. Dy. idẽ in l. Gallus. in distinctiõe magna. Idem Cy. in d. l. certũ. Ad hũc tex. respõdeo q̃ bono. pos. daĩ ex rescripto Principis: qa Princeps scribit q̃ deĩ bon. pos. et sic obtineatur hæreditas. & hęc erit bono. posset. extraordinaria: de qua loquitur tit. ĵ. vt ex legi. & senatusconsul. bono pos. detur. Et p̃dicta vera in testamẽto rupto agnatione posthumi, post-

6 ea confirmato per mortem posthumi viuo testatore. † Quæro quid de testamẽto iniusto per præteritionẽ iam nati, & per eius mortẽ cõfirmato, secũdùm lecturã, quã tenui in ver. idem & circa. an sit necessaria bonor. posset. vel posit adiri de iure ciuili. Videtur q̃ posit adiri de iure ciuili, quãdo sunt scripti venientes ab intestato: vt l. hac cõsultissima. §. si quis autẽ. C. de testa. sed ibi loquitur de testõ imperfecto ratione solennitatis omissæ: secus si rõne præteritiõis: vt l. si filius q̃ in ptãte. s. tit. j. Dic ergo q̃ hic habet necesse venire per bono. pos. secũdũ tab.

7 dicã clari⁹ in l. filio. ĵ. eo. Quęro † circa id q̃d dixit, irritũ, an sit necessaria bono. pos. secũdũ tab. Glo. in d. l. certũ. C. vñ legi. & Cy. idẽ Rof. videnẽ tenere q̃ sit necessaria hoc casu bõ. pos. ꝗm tabu. vt. d. §. nõ tm̃. Insti. quib⁹ mo. test. infir. & d. l. qui ex libe. §. testa. de secũdũ tabu. Sed cõtra hoc videtur s. eo. l. si quis filio exhæredato. §. quatenus. Sol. ibi in primo casu testamentum cõfirmatur per fictionem postliminij, vel legis Corneliæ quod est de iure ciuili. Secundo casu confirmatur per restitutionẽ factã à principe quæ est similiter de iure ciuili: Vnde ibi adiri põt hæreditas de iure ciuili: hic verò fuit factũ irritũ testamẽtũ capitis diminutione: quia se dedit ad arrogandũ, & recuperauit statũ suũ per mortẽ patris adoptiui, vel per emancipationẽ absq̃ aliquo principis facto: ideo testamentũ recõualescit de iure prætorio: & sic est necessaria bono. pos. secundũ tab. Itẽ quęro quid si fuit factũ testamentũ sine scriptis? Rñ. tunc est necessaria bon. pos. secundũ nuncupationem: vt l. ij. C. de bono. pos. secundum tabu.

1 ☞ *Quando testamentum primum confirmatur per secundum, omnia quæ ibi sunt scripta, quæ possunt valere sine hæredis institutione sunt confirmata: & illa quæ hæredis institutionẽ requirunt, trahuntur ad fideicommissum.*
2 *Clausula, si non ualet iure codicillorum, an trahatur ad hæredis institutionem. remissiuè.*
3 *Quando primum confirmatur per secundum, agitur ex confirmante, non ex confirmato.*

Si paganus. Testamẽtum primũ [b] confirmatum per secundum valet iure codicillorũ. h. d. Opp. & videtur q̃ primũ valeat iure directo, quasi tempore quo cõfirmauit primum, illud fecisse videatur: vt l. si quis filio exhæredato. §. qua ratione. s. eod. & sic videntur instituti duo: ille qui est institutus in primo, & ille qui est institutus in secundo solenni testamento. Sol. dic q̃ hic loquitur in pagano, qui videtur facere testamentum eo modo quo potest, nec potest decedere duobus conditis testamentis. Item in isto secundo fuit hæres scriptus, in primo non fuit nominatus secundùm quod requiritur in l. hæredes palam. s. de testa. & l. iubemus. C. de testamen. † No. ergo ex prædictis q̃ si testamentum primũ con

1 firmatur per secundum, omnia, quæ ibi sunt scripta, quæ possunt valere sine hæredis institutione sunt confirmata. illa, quę hæredis institutionem requirunt, trahuntur ad fideicommis-

2 sum, vt hic. † No. etiam q̃ in hoc fideicommisso venit hæredis institutio: & sic facit ad illã. q. vtrũ illa clausula si non valet iure testamẽti, valeat iure codicillorũ, trahat ad hæredis institutionẽ: dixi in l. j. de iur. codicil. dicam in l. codicillis. §. fin. ĵ. de

3 le. ij. † Quæro, ex quo testõ agere, an ex cõfirmato, an ex confirmãte. Dicit Dy. q̃ ex cõfirmãte: vt l. si q̃s priore. ĵ. ad Treb.

Posthumorum. Filio sublato de medio nepos tenet locum sui: & testamentum rumpitur, si non reperitur institutus vel exhęredatus. h. d. Opp. & videtur q̃ talis nepos non rumpit testamentum: vt l. si quis filio exhæredato. in prin. s. eo. Sol. hic superuixit post mortẽ: ibi ante. Op. de ea. l. §. sed & si pater. Sol. ibi pater superuixit existens apud hostes. Opp. de l. pater filium. s. de inof. testa. vbi ille qui assumpsit primũ locum post mortẽ testatoris rũpit testamẽtũ. Gl. dicit aliud in ascendente, aliud in descẽdente: vt hic Vel dic q̃ ibi tenebant eũdem gra-

b dum, [b] licet essent diuersi ordinis: quia vnus erat de ascendentibus, alius verò de descendentibus. Iste est difficilis passus, et reintrat in illam quæstionem, an successorium edictũ habeat locum in querela. de quo dixi in l. in suis. s. titu. j. Tamen quantum ad propositum dico quòd in l. pater filium. pater, qui incipit tenere primum locum post mortem filij, non dicit nullũ, nec venit per contratab. sed venit per querelam: quia eius preteritio pro exhæredatione habetur. Et idem in nepote si filius fuisset exhæredatus: vt l. si quis filium. C. de inofficio. testa. Dixi in l. in suis. s. titu. j. & plenius in d. l. pater filium. Quæro, an

a ¶ Vado ad induẽdũ. Aduerte: qa ex istis verbis videtur q̃ hęc nõ sit lect. Bar, Et fortè fuit Ray. de Forlí.

☞ Quicqd hallucinando dicat iste sentio cũ Tho. Diplo. q̃ hæc lect. sit Bar. qa in libro Pau. de cas. fedm eũ habet, vt vadã ad cõmentũ dñi Bernardini de saxo ferrato. Præterea, video q̃ in hac lectu. Bar. q̃ alibi dixi in pluribꝰ locis, psertim in prin. ij. co. ad l. si qs filio. §. quatenus. s. e. vbi ea. verba ponunt. Annotaui etiam in alijs locis Bart. se remittere ad dicta p eũ in hac l. Et qd̃ plus est nõ facio vim super istis verbis: qa in scriptis, & vetustissimis exẽplaribus nõ habent. sed dato millies q̃ habeant, lectu. hæc optimè correspõdet stylo Bar. ex quo vno forte sumũt arg. doct. ad dignoscẽdũ q̃ nõ sint Bart. scripta, vt apud Ias. conspici põt in l. quidã cũ filiũsa. ĵ. de verb. ob. ad fi. Alexã. Losœus Auilianus.

¶ Gradũ. Vide Bal. & Bar. in d. l. si qs filiũ. C. de inoffi. testa.

¶ Superuenit. Adde Bart. in l. j. in vlti.q. princi. in verſic. vltérius quero quid ſi filius nõ pōt. de vulga. & pupil. ſubſtit.

Sita. Legitur duobus modis. Primò ſi exhæreda ui maſculum, & natus eſt maſculus, & non rumpit teſtamentum. Item ſi exhęredaui fœminam, & nata eſt fœmina, & ſic diuerſimode intelligitur. Secũdo modo legitur q̃ teſtator exhęredauit per hęc verba, ſi filius maſculus natus, nata ve ſit: tũc ve, accipiẽt pro &: vtriſq̃ natis teſtamentum nõ rumpitur. Opp. de l. iiij. §. j. Solue vt in gloſ. Opp. de l. j. §. quare. j. de ven. in poſſeſ. mit. Sol. in gloſſa.

Qui vxorem. Statim cùm poſthumus naſcitur etiam patre viuo apud hoſtes teſtamentum rumpitur, nec reconualeſcit filio interim decedente. h. d. Oppo. ſ. eo. l. ſi quis filio exhæredato. §. irritũ. Cùm enim ſemel eſt ruptum per captiuitatem, vt ibi: ergo amplius rumpi non poteſt: vt l. nam & ſi. §. poſt defectum. ſuprà eodem. Solu. propter ſpem poſtliminij, & fictionem quæ ſperabatur, dicitur cõfirmari: vt l. ſi quis filio exhæredato. §. quatenus. ſuprà eodem. ideo quia in ſpe conſiſtebat, rũpitur poſthumi natiuitate. Opponi. cum poſthumus decedet viuo teſtatore, teſtamentum confirmatur de iure prætorio: vt ſuprà eodem. l. poſthumus. in prin. Sol. hic deceſsit filius poſt captiuitatem patris, & ſic poſt fictam mortem: & ideo quia non videtur patrem potuiſſe velle: ideo non confirmatur. Item nõ poteſt confirmari iſtud teſtamentum: quia non poſſet hæreditas adiri: vt l. nec nos. C. de capti.

☞ *Si conditio impoſsibilis adijciatur in ſecundo teſtamento, an primum rumpatur.*

Cum in ſecundo. Per ſecundum teſtamentum, in quo hæres eſt inſtitutus purè vel ſub conditione, primum rũpitur, niſi conditio ſit talis, per quam ſecundum teſtamẽtum ſtatim redatur nullum. h. d. Primò ponit dictum. Secundò latius explicat materiam. Secunda ibi: multum. Item ſecunda ſubdiuiditurur, vt euidenter patet ex litera. Opponitur ex teſtamẽto quo filius iam natus eſt præteritus, poſsibile eſt hęreditatem adiri: vt infrà eodem lege proxima. tamen per illud teſtamentum primũ non tollitur: vt l. ſi illius qui in poteſtate. ſuprà titulo j. Malè ergo hic dicit teſtamẽtum primum tolli per ſecundum, ex quo hæres poteſt exiſtere. Gloſ. ſol. not. hoc verum quãdo ex ſecundo poteſt adiri hæreditas de iure ciuili, ſecus ſi de iure prætorio tantum poteſt bonorũ poſſeſsio peti: vt in cõtrarijs. quam gl. vide & ſigna. Item nota in l. ſi quis eum. j. de vulg. & pupil. quod Doct. tenent. Qualiter autem intelligatur, dicam ſtatim in l. ſi. Opp. de l. ſi Meuia. j. titu. j. Solue vt in gl. & dicã in contrario. Oppo. de l. ſi ita quis. j. de lega. ij. Sol. ibi eſt verbum, pōteſt, quod licet ſit præſentis tẽporis: tamen eſt extenſiuum, vt ibi patet. Opp. de l. cùm tale. §. penult. j. de condit. & demonſtr. Sol. ibi erat conditio de futuro: licet implicaret aliquid de præſenti: vt ibi dicam. Et gl. hic circa finẽ dicit aliqua verba, quę ſunt corruptè ſcripta. & adde cũ allegat l. cùm tale. §. fi. vult dicere §. penult. dicit gloſ. ibi, non ad ea. hæc gloſ. eſt corrupta vſque ad finem. & debet dicere, nõ de ea, quæ implicat conditionem quæ pro parte eſt de præſenti, pro parte eſt de futuro. Oldr. Venio † ad vltimum verſi. quæro, ſi conditio impoſsibilis adijciatur in ſecundo teſtamento, an primũ rumpatur. Io. And. dicit quòd ſic. Alij contra. & hoc prout habetis in gloſ. Vel dic primum non rũpi: quæ eſt vera litera. Si enim diceret, vel dic rumpi: non eſſet noua opinio à præcedenti: ſed idẽ diceret. Videamus ergo quæ ſit vera opi. Iac. de Are. tenet vltimam, ſcilicet q̃ primũ non rumpatur: quia teſtamentum, in quo quis inſtituitur ſub conditione impoſsibili valet: vt ex eo tantùm de iure prætorio poſsit peti bonorum poſſeſsio: vt l. facta. §. ſi in danda. j. ad Trebel. & ſic primũ non rumpitur, vt no. ſ. ea. l. ſecundùm Ioan. & ſic repræhendit Iac. ex dictis ſuis. Puto opi. Io. eſſe veram, ſcilicet q̃ primum rumpatur. Pro cuius declaratione ſcias q̃ quædã eſt cõditio impoſsibilis quę reijcitur de iure ciuili: quædã quæ reijcitur de iure prætorio: vt l. cõditiones. j. de condi. inſti. Eo caſu quo reijcitur cõditio hæc lex ſit correcta eo caſu quo filius de medio ſubducitur per emancipationem. Dic vt dixi in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. ſ. de libe. & poſthu. Bar.

à prætore: tunc tantũ ſolũ poteſt peti bonorum poſſeſsio: vt d. §. ſi in danda. Sed quando conditio reijcitur à iure ciuili, nõ video quid repugnet quin de iure ciuili poſsit adiri hęreditas. Et iſto caſu indubitãter eſt vera opi. Io. ſecũdùm quod primũ tollitur per ſecundũ: quia ex ſecũdo poteſt adiri hæreditas de iure ciuili. Itẽ eo caſu quo conditio reijcitur de iure prætorio: & ſic nõ poteſt adiri hæreditas de iure ciuili, ſed eſt neceſsaria bonorum poſſeſsio: adhuc opi. Ioan. eſt vera, nec cõtradicit ei quod dicitur ſ. ea. l. in ſecunda gl. Nam quando q̃ id, propter quod teſtamentũ confirmatur de iure prætorio, ſuperuenit[a] poſt mortẽ teſtatoris: & tũc propter illud primũ non rũpitur. Ratio: quia primum erat iam morte cõfirmatum. Ita loquitur l. ſi filius qui in poteſtate. ſ. tit. j. cõiuncta l. filio. j. eodẽ. Speraẽ enim cõfirmari teſtamentũ per approbationẽ filij poſt mortẽ. Quando q̃ id, quod eſt cauſa cõfirmandi teſtamentũ de iure prætorio ſuperuenit viuo teſtatore: tunc per tale teſtamẽtum tollitur primum, vt hac l. in fi. ſecũdùm opi. Io. Probo per rationẽ: ſi per bonorum poſſeſsionẽ contratab. quæ eſt de iure prætorio, & contra voluntatem defuncti aufertur hæreditas hæredi ſcripto, multò magis per bonorum poſſeſsionem ſecundùm tab. quæ licet ſit de iure prætorio, eſt tamen de volũtate defuncti. & ſecundùm hoc gl. in l. ſi quis eũ. in fi. de vulga. & pup. non eſt vſquequaq̃ vera. & ibi dicam.

1 ☞ *Teſtamento rupto ex cauſa præteritionis, q. iſto iure non debeãtur legata, nec libertas: an ſit ſecus de iure authenticorũ, & conſeruantur per auth. ex cauſa. nu. 4.*
2 *Ius dicendi nullum, an ſit iudicium per ſe ſeparatum à petitione hæreditatis.*
3 *Filius præteritus q. poſſit approbare teſtamentum, ita q. de æquitate valeat.*
4 *Diſpoſitio authen. ex cauſa. q. habeat locũ in præteritione filij iã nati à ſciẽte facta.*
5 *Exhæredatio poteſt tripliciter ſumi.*
6 *Præteritio matris, q. aliquando habeatur pro exhæredatione inualida.*
7 *Circumſcribere, eſt dolo aliquem decipere.*
8 *Diſpoſitio authen. ex cauſa. an habeat locũ rupto teſtamento præteritione poſthumi, ubi quòd ſic facta à ſciẽte. Ray. de Forli. & Iac. But. fuerũt præceptores Bartoli.*
9 *Diſpoſitio authen. ex cauſa. an habeat locum in præteritione quaſi poſthumi id eſt, eius, qui, ſubducto primo de medio, incipit tenere locum ſui.*
10 *An iſta authenti. habeat locum rupto teſtamento per contratabulas, præterito filio emancipato.*
11 *Diſpoſitio authen. ex cauſa. an habeat locum teſtamento reſciſſo per querelam propoſitam à filio exhæredato, uel pro exhæredato habito. ubi recitatis pluribus opinionibus tenet opi. gl. quòd ſic.*
12 *Quando teſtamentũ rumpitur quantũ ad hæredis inſtitutionẽ, cetera firma manent, quæ ueniũt appellatione cæteror. etiam quæ conſeruantur per d. auth. ex cauſa.*
13 *Relictum filio præterito uel exhæredato, qui rumpit teſtamentum, an conſeruetur per authen. ex cauſa.*
14 *An legata & fideicommiſſa confirmata per authen. ex cauſa an ex teſtamento rupto petantur actione ex teſtamento.*
15 *Statutum q. teſtamenta mandentur executioni, ſicut ſententiæ, quòd habeat locum quando legata petuntur etiam ex teſtamento rupto.*
16 *Clauſula codicillaris, ſi non ualet iure teſtamenti, quid operetur: remiſſiuè.*
17 *Quando extranei ſunt ſcripti hæredes, quam partem auocat præteritus.*
18 *Quo iure teſtamentum irritatur ex cauſa præteritionis, uel exhæredationis.*
Filius præteritus petit contratabulas.
Exhæredatus cum cauſa per querelã inofficioſi, & ſine cauſa dicit teſtamentũ nullũ.
19 *Differentia inter ſuum, præteritum, & emancipatum.*
20 *In præterito à matre uel eius linea quo iure teſtamentum irritatur.*
21 *Quando aſcendentes ſunt præteriti, uel exhæredati, quo iure teſtamentũ irritatur.*
22 *Teſtamentum filij in caſtrenſi peculio, in quo pater eſt præteritus, an ſit nullum, & ſubiaceat querelæ.*
23 *Teſtamentum, in quo collaterales ſunt præteriti, quomodo irritetur.*
24 *Ius dicendi nullum teſtamentum qualiter præcludatur.*
25 *Approbatio expreſſa teſtamẽti filij præteriti, an requiraẽ uel ſufficiat tacita. et n. 28.*
26 *Diſpoſitio huius legis an habeat locum liberis extantibus.*
Teſtamentum in quo filius ſit præteritus, an ſit aliquod, donec filius non declaret intentionem ſuam.
27 *Ex taciturnitate filij quando indicatur approbatio teſtamenti.*
28 *Ex teſtamẽto approbato per filium præteritum an poſſit adiri hæreditas de iure ciuili, uel ſit neceſſe quòd petatur bonorum poſſeſsio ſecundùm tabulas.*
29 *Teſtamentum approbatum per filium ualet de æquitate prætoria.*
30 *Teſtamentum non habens ſolennem numerum teſtium, quòd nõ poſsit approbari per uenientes ab inteſtato.*
31 *Teſtamentum defectiuum ratione ſolennitatis, item ratione præteritionis, in quo ſunt inſtituti uenientes ab inteſtato: poteſt approbari.*
32 *Diſpoſitio huius legis habet locum in alijs liberis, licet loquatur in filio.*
33 *Teſtamentum, in quo pater eſt præteritus, ipſo patre approbante reconualeſcit.*
34 *Si filius præteritus non dicit teſtamẽtum nullum, an alij eius beneficio poterunt illud dicere? remiſſiuè.*
35 *Si uſurarius tempore teſtamenti nõ præſtitit cautionem, ſed poſt factum teſtamentũ, an reconualeſcat.*

Filio

a **Filio præterito.** [a] Iſta eſt ſolennis lex, & eius materia multum incognita. Sed breuiter hoc intendit: Filio præterito relicta in teſtamento non debẽtur, niſi filius ius ſuũ omiſerit. h. d. Primò loquitur q̃n filius præteritus nõ omiſit ius ſuũ. Secũdo, quãdo omiſit. Secũda ibi: quod ſi bonis. Ex prima parte not. † q̃ rupto teſtamẽto ex cauſa præteritionis nõ debent legata, nec fideicõmiſſa, nec libertates. Vñ circa hoc primũ notabile habemus examinare quod in hoc ſit immutatũ per auẽ. ex cauſa. C. de lib. præte. Secundò no. modũ, quo agit filius præteritus qui vult dicere teſtamentũ nullũ. Nã petit hęreditatẽ ab inſtitutis, vt ibi, ſi præteritus à fratrib' partẽ hæreditatis auocaueritt. Et ſic videt q̃ † ius dicẽdi nullũ non ſit iudiciũ per ſe ſeparatũ à petitione hæreditatis. Ad hoc quod no. C. de ordi. iudi. l. j. Et circa iſtud notabile habemus examinare, ſcilicet qualiter rumpaẽ teſtamentũ ex cauſa præteritionis, vel exhæredationis, per quẽ modũ: & quid in hoc ſit immutatũ. & hoc circa primã partẽ. Ex ſecũda parte no. † [b] q̃ filius præteritus poteſt approbare teſtamẽtũ, ita q̃ de æqtate valeat. & iſta eſt materia propria, & ſingularis hic, q̃ examinabimus, & ſic habebimus tres materias. Oppo. ad primũ de leg. preſtan. l. j. Sol. ibi in filio emãcipato pręterito, qui de iure ciuili nõ admittebaẽ ad rumpendũ: vnde cùm prætor eos admittat per bonorũ poſſeſsionẽ cõtratabulas: & ſic grauat legatarios ſua æqtate, cõſeruat legata certis ꝓnis per illũ titulũ: hic verò loquimur in filio ſuo præterito. Sed contra hoc opp. de l. ſi duo. de leg. preſtan. Sol. ibi q̃n filius pręteritus nõ dixit nullũ, ſed venit p cõtratabulas. Vnde alius filius inſtitutus præſtat legata ſecundùm diſtinctionẽ illius legis. Secundò opp. C. de lib. præteri. auẽ. ex cauſa. Gloſſ. dicit hic, † q̃ hæc lex corrigiẽ hodie. Nam rupto teſtamẽto ex cauſa præteritiõis, vel exhęredationis debent legata, & fideicõmiſſa, & libertates. Iſtud quod dicit de auẽ. ex cauſa. venit examinandũ per multas q̃ſtiones. Primò, vtrum rupto teſtamẽto præteritione filij iam nati, legata, &c. confirmentur per auẽ. ex cauſa. Et dicit glo. q̃ ſic: & omnes leges antiquæ huic ſimiles corrigũtur. Pro hoc facit: quia auẽ. ex cauſa. loquitur generaliter, & in corpore vnde ſumitur. §. ſi tales. vbi tractat de teſtamento facto à filio, qui præterijt, vel exhæredauit parẽtes, ſimiliter generaliter loquitur. Et glo. tenet hãc opi. hic, & in l. vxorẽ. de manumiſ. teſta. in vltima glo. & in d. §. ſi tales. & in l. j. C. de codicil. & in omnibus glo. quas ibi allegabo, cùm loquiẽ de præteritione poſthumi. Præterea, eadẽ eſt ratio in præteritione, quæ eſt in exhęredatione. Nam ſicut ex cauſa præteritionis irritatur teſtamentũ ipſo iure: ita ex cauſa exhæredationis cauſa nõ inſerta. Sed omnes alij ſunt in cõtraria opi. q̃ hæc lex non corrigitur, & quòd auẽ. ex cauſa. non habeat locũ in præteritione facta à patre: ſed debet intelligi in præteritione materna, quæ habetur pro exhæredatione. Ita tenet gl. in auẽ. vt cũ de appel. cognoſ. §. aliud quoq̃ capitulum. Idem Azo in ſumma, de libe. præte. Dyn. vero in diſtinctione magna, quam ponit in l. Gallus. nõ dicit iura antiqua in hoc corrigi. Dñs Iaco. But. in curſu lectionis videbatur idẽ tenere. & hoc probatur in corpore vnde ſumitur dicta auẽ. §. ſi autẽ. ibi: hæc obſeruata nõ fuerint nullũ exhæredatis liberis, &c. De pręteritis nullã mentionẽ facit. & iura antiqua nõ intelligunẽ corrigi p̃ noua, niſi quatenꝰ exprimiẽ: vt l. p̃cipimus. in fi. C. de appel. Præterea, ius nouũ videẽ introductũ in fauorẽ filij: ſed hic nullus eſt fauor filij: imò eſt odiũ: qa tenebitur ad legata, ad quę antè nõ tenebaẽ: ergo &c. Quod aũt ſit in fauorẽ filij, probaẽ in d. §. ſinautẽ. ibi: ne filij falſis accuſationibus cõdemnent, &c. & hoc tenebat Pet. Sed Cy. fuit in cõtraria opinione, nõ tñ rndet ad dictas rationes factas in cõtrariũ, nec eas ponit. Dico q̃ paſſus dubius eſt propter opinionẽ tantorũ virorũ: & hic paſſus, & alij, quos tangã ĩ hac materia, egent declaratiõe imperiali. Credo tñ pro declaratione iſtius quęſtionis ſic dicendũ, † q̃ exhæredatio põt tripliciter ſic aſſumi[c]. Vno modo ſtrictè: & tũc exhęredatio eſt ab hęreditate excluſio expreſsè & ſoleniter facta. Ita loquiẽ titu. de libe. p̃te. & ſ. tit. proxi. Requiriẽ enim q̃ ſit facta exhęredatio nominatim, & q̃ interueniant alia quæ ponũtur in l. iij. §. ſi filius. ſ. tit. j. Alio modo aſſumitur exhæredatio largè: & tũc exhæredatio eſt ab hæreditate excluſio facta tacitè, vel expreſsè ſecundùm voluntatẽ teſtatoris, & hoc caſu nomẽ exhæredatio, cõprehendit præteritionẽ factam à teſtatore ſciente ſe filiũ habere. Probaẽ in l. ſi patronus. in prin. de bonis liber. & l. Paul. §. fi. eo. ti. & l. ſicut certi. & l. ſi cùm vel in vtero. C. de teſta. militis. Ille enim qui dat ſuam hæreditatẽ alteri; & de filio mentionẽ non facit, exhæredat eum tacitè. Et ſi diceres, dictæ leges loquuntur in milite, in quo eſt ſpeciale q̃ præteritio habeatur pro exhæredatione? Reſpond. quòd eſt ſpeciale in hoc q̃ exhęredatio prędicta tacita valeat, ſicut exhæredatio quæ expreſsè facta eſt à pagano. In pagano vero talis tacita exhęredatio nõ valeret, ſed ſecũdùm mentẽ teſtatoris vtere; tacitè exhæredat. Tertio modo diciẽ exhęredatio largiſsimè omnis ab hęreditate excluſio: & hoc cõprehẽdit præteritionem factam à teſtatore ſciente vel ignorante ſe filium habere: quia præteritio facta pro exhæredatione eſt: vt l. ſi inſtituta. in fi. cum l. ſeq. §. de inoffi. teſtamẽ. Et ſi dicas, ibi ſpeciale in matre, cuiꝰ præteritio pro exhæredatione habetur. Reſpon. † cõcedo q̃ pro exhæredatione valida habetur, ita q̃ opus eſt querela: ſed in aliquo habeẽ pro exhæredatiõe inualida tantũ: quia licet verba excludãt talẽ filiũ ab hęreditate: tñ mens teſtatoris nõ fuit. ſic ergo eſt triplex exhęredatio. Vna largiſsima, q̃n ex verbis teſtatoris excludiẽ: nõ tñ ex mente teſtatoris tacita, vel expreſsa. Secũda larga, vt q̃n nõ excludituꝰ expreſsè ſecundũ verba, ſed tacitè ſecũdùm mentẽ. Tertia ſumiẽ ſtrictè, & propriè: vt q̃n ab hæreditate excludiẽ expreſsè ſecũdũ verba teſtatoris, & ſecũdũ voluntatẽ. Nũc ad propoſitũ dico auẽ. ex cã. habere locũ in exhęredatione largo mõ ſumpta: nõ dico largiſsimè. q̃ exhęredatio cõprehendit pręteritionẽ factam à ſciente, non ab ignorante. Et ſic diſtinguo, Aut filius eſt præteritus à teſtatore ſciẽte ſe illũ filiũ habere & habet, locũ auẽ. ex cauſa. & corrigitur hæc lex. Si verò pręteritio fiat à teſtatore ignorãte: & tunc iura antiqua remanẽt incorrecta[d], & legata nõ debent. Et hãc diſtinctionẽ probo primò in corpore vñ ſumiẽ dicta authentica. §. ſinautẽ hæc obſeruata nõ fuerint. ibi eãm annectit cãm, ne filij falſis accuſationibus cõdemnent, &c. Quę verba referunẽ ad filiũ pręteritũ vel exhæredatũ inſerta aliqua cauſa, licet nõ vera, & ſic teſtatore ſciẽte. Deinde ſequiẽ alia ratio: ne circunſcriptionẽ aliquã in parentũ ſubſtantijs patiant, &c. Circũſcribere, † eſt p dolũ aliquẽ decipere: vt l. j. ſ. de in integrũ reſtitu. & ibi not. De neceſsitate ergo referẽ ad præteritionẽ factã à teſtatore ſciente: quia ſi ignoraſſet, nullã fuiſſe circunſcriptionẽ poſſemus opponere: & ſic rõnes legis nõ adaptarent. Ex rationibus ergo illis apparet q̃ verbũ exhæredatio cõprehendit præteritionem factam à ſciente. Hoc etiam probatur in §. ſi tales igitur. & in §. ſinautẽ hęc obſeruata nõ fuerint. vbi generali-

a ✠ POMATES. ¶ Filio præterito. Et vide Barto. in conſil. incipient. in quæſtione vertẽte in curia domini capitanei, pro intellectu huius l. & pro ea vide Lud. in conſil. xxtij. incipiente, poſtmodum autem inſtante. vbi diſputauit quòd inſtitutus poſsit dicere teſtamẽtum nullum, in quo alter filius eſt præteritus. vide Baid. in l. j. C. de ſuis & legi. vbi reprehendit Bart. hic.

a ✠ POMATES. ¶ Filio pterito. Amplia iſtam legem, vt per Paul. de Ca. in l. fi. C. de bono. poſſeſſio. ſecũdùm tabu. & limita multis modis vt per Ro. ſing. decccliij. aliàs cccliij. et ſeq.

a ✠ P. PAV. P. ¶ Filio pterito. Nota, q̃ filius nõ poteſt approbare in damnum alterius vt per Bart. in l. j. col. antep. ff. de vulga. & pup. & circa materiã iuris dicẽdi nullũ, vide Arctin. cõſilio. xlix. & an ius dicẽdi nullũ tranſeat in fiſcũ q̃n bona filij publicãt mortuo patre, et quid ſi viuo eo, vide quæ habes ad Barto. in l. tutores. C. ad leg. Iuli. de vi. Itẽ q̃ nõ tollaẽ iſtud ius dicendi nullũ niſi per triginta an. viẽ Ant. conſil. xxv. col. iij. circa me. & co. penul. & qualiter ſuccurratur etiam q̃n ſuccedit ab inteſtato, & q̃n teſtãs fuit nullum & hæres ſcriptus alienauit q̃n poſsidebat vt hæres. Itẽ quãto tẽpore durat ius dicendi nullũ, vide Ant. cõſil. lxviij. circa fi. quẽ ſequitur Bart. in hac l. Itẽ iſtã l. limitauit Bald. in l. ſicut certi. C. de teſtamil. vbi vide Iaſ. in j. & ij. co. Itẽ an ius dicẽdi nullũ trãſmittat hæreditatẽ ex potentia ſuitatis, vide Iaſ. in l. ſi infanti. co. aiip. C. de iure delib. dicentem iſtam eſſe quæſt. nouã, & nullibi tactam, & cõcludit q̃ non contra Baldum. etiam vide eum in l. cum mota. colũ. iiij. C. de tranſact. Item an filius infamis præteritus, poſsit dicere teſtamẽtum nullum, vide Paulum de Caſtro in lege, in arenã. C. de inoffici. teſt. dicentẽ quòd non. & contrarium ibi tenet domi. Iaſo. in ij. not.

b ✠ POMATES. ¶ Ex ſecunda parte nota. Vide multum ſimilia per Car. conſil. lv. in j. & ij. col. & limita vt per Pau. de Caſt. hic, quem refert & ſequiẽ Alexã. conſi. lxxiij. inci. põderatis. in vlt. co. ĩ iij. vol.

c ¶ Aſſumi. Not. quotuplex ſit exhæredatio. Adde Bal. in repeti. l. in fuis. in. xviij. col. cũ ſequen. ſ. titu. j.

d ¶ Remanẽt ĩcorrecta. Si exhęredatio uel pẽteritio fuit facta ab ignorãte, an hẽat locũ auẽ. ex cauſa, adde Bal. in l. ĩ ſuis. in repeti. in xxij. col. ſ. titu. j.

ter loquitur,nec de exhæredatione,vel præterione facit mentionem.Hoc etiam probatur in §.& hæ quidem.qui ibi ſequitur:vbi text.dicit, & hæ quidem exhæredationis vel præteritionis pœnæ quantum,&c.Et ſic loquitur de præteritione, & in ſequenti §.dicitur , Sola enim noſtræ eſt ſerenitatis intentio ex parentibus & liberis iniuriam præteritionis vel exhæredationis auferre.& ſic loquitur etiam de preteritione.ſic eſt veriſimile imperatorem intellexiſſe in præcedentibus §§.Ex prædictis apparet reſponſio ad alias leges, quas allegaui in contrarium,ſcilicet quòd in corpore non ſit mentio de preterítione.fit enim mentio expreſsè vt ſ.dixi.& etiã tacitè, quia verbum,exhæredatur,continet talem præteritionem factam à ſciente: meritò in hoc ius antiquum corrigitur. Non obſtat quod dicitur,quòd ius nouum introductum eſt in fauorem filiorum:quia fauor filij eſt in hoc,quòd in exhæredatione debet inſeri cauſa:ſed fauor teſtantis eſt, quòd teſtamentũ non irritatur in totum,ſed remanet validum quo ad antiqua capitula,vt probatur in corpore vnde ſumitur dicta authentica,vbi tex.dicit,hoc autem diſponimus vt parentes,& filios à teſtatoris iniuria liberemus vt ſ.eodem §.ſequitur.Vnde cõſtat ad vtriuſque partis vtilitatem,ac cautelam præſentem legem fuiſſe prolatam : & ſic patet in fauorem vtriuſque dicta iura fuiſſe introducta , & ſecundùm hunc modum gloſ.quæ dicunt iura antiqua fore correcta,dicunt verum.Sed ſi accipe res exhæredationem largiſsimè,vt comprehenderet præteritionem factam etiam ab ignorante:iura antiqua non corrigerentur.Nam text.in corpore intelligitur in præteritione facta à ſciente,vt oſtendit.Præterea probo,ſicut hodie rupto teſtamento ex cauſa præteritionis conſeruantur cætera capitula:ita olim conſeruabatur totum teſtamentum militis non obſtãte præteritione:ſed in milite adhibetur illa diſtinctio, vtrũ aliquem præterierit ſcienter vel ignoranter:vt l.ſicut certi. & l.ſi cum vel in vtero.C.de teſtamen.milit.Et in iſto caſu eſt vera opi.illorum,qui dicũt iura antiqua nõ corrigi. Secundò
8 eſt † videdum an authen.ex cauſa.habeat locum rupto teſtamento ex cauſa præteritionis poſthumi. Quidã dicunt quòd ſic,& per hoc corrigitur l.j.C.de poſthum.hæredi. inſtit.& ſ. de lega.ij.l.ſi quis,teſtamento.& de fideicom. liber. l. ſi pater. in princip.Et hæc fuit opinio Placentin.& probatur:quia illa authenti.loquitur generaliter,ergo &c.Præterea licet lex & iura antiqua loquantur in poſthumo,id eſt,parificant poſthumum & iam natum,vt l.maximum.in fi.C.de liber.præter.tamen in iam nato determinatum eſt ſuprà q̃ corrigantur , ergo,&c. Præterea,ſicut olim rupto teſtamento per contratabul.debebantur legata certis perſonis; ita hodie debentur omnibus:ſed in filio de iure antiquo non fiebat diſtinctio inter poſthumum & iam natum vt l.j.in princip.de lega. præſt. bonorum poſſeſ.contratab.petita coniuncta l.j.ſ.de contrata. ergo &c.Alij dicunt,& dicitur quòd fuit opinio Azo.vt ſcripta antiqua referunt,quòd iura antiqua in hoc non corrigantur,ſed illa loquuntur in poſthumo præterito.authen.ex cauſa.loquitur in iam nato.quod fundatur pluribus rationibus. Primò quia in corpore nõ fit mentio de poſthumo: ergo &c.

Præterea quando quis natus eſt præteritus , teſtamentum eſt ſtatim irritum quantum ad inſtit. & legata nunquam cœperunt pendere ex inſtitutione. Sed quando eſt præteritus poſthumus,tunc ab initio valuit teſtamentum , & legata ab eo dependere cœperunt meritò rupta inſtitutione vitiantur legata,vt l.nam & ſi.§.fi.ſ.eod.& not.in l.iij.§.fin.ſ.tit.j.& Ia. de Aret.& do.Cy.tenent primam opinio.ſcilicet quòd leges contrariæ,& ſimiles corriguntur in hoc & allegant pro ſe gl. in l.generaliter.§.ex teſtamento.ſ.de fideicom.lib. Ego allego plures alias gloſ.ſcilicet in l.bona.§.fi.ſ.de cap.& l.ſi pater.in princ.ſ.de fideicom.lib.& l.j.ſ.de teſta.tute. & l.ſi quis teſtamento.ſ.de leg.ij.de codicil.l.j.Et audiui Rayn.tenentẽ hanc opinionem.Sed do.Iaco.But.cùm legeret auf. ex cauſa. me audiente tenuit cõtrarium per iſtam rationem:quia auth. ex cauſa.loquitur in præteritione facta ex cauſa , quæ non cadit in poſthumum:vt l.ſi quis in ſuo.§.legis.C. de inoff.teſta. ergo &c.Ego dico diſtinguendũ eo modo quo ſ. Aut præteritio poſthumi eſt facta ab eo,qui ſciebat ſe habere vxorẽ prægnãtẽ;& eſt vera opi.prima.q̃ iura antiqua ſunt correcta, q̃d probatur ex corpore, vt ſ.dixi. & licet ibi non fiat mentio de poſthumo,tñ loquit generaliter de qualibet præteritiõe. Aut præteritio facta eſt ab eo q̃ ignorabat ſe habere vxorẽ prægnãtem:& iura antiqua non corrigũtur:qa tex.in corpore de hoc nõ loquit:vt ſ.oſtẽdi.Hoc probat in ſimili in l.ſicut.& l.ſi cũ vel in vtero,C.de teſt.mil.& l.qui iure militari.ſ.de teſt. milit.

Præterea,certũ eſt q̃ donatio inter viuos nititur maiori firmitate quàm legata:ſed certũ eſt q̃ donatio inter viuos ꝓpter ſuperueniẽtes liberos,de quibus teſtator nõ cogitauit,reuocatur:vt C.de reu.do.l.ſi vnquã.ergo multò magis legata. Facit l.tale pactum.§.fi.de pact. Præterea, hoc perſuadet æquitas. Pone aliquẽ non habentẽ filios feciſſe magna legata conſanguineis & eccleſijs,quem non eſt veriſimile facere, ſi de filijs cogitaſſet:nõ enim extraneos prætuliſſet ſoboli ſuæ:vt l.cùm auus.ſ.de condit.& demon.& l.cùm acutiſsimi.C. de fideicõ. Et eodẽ modo ſi haberet aliquos filios tẽpore teſtamẽti, poſtea ſi perueniſſent alij,de quibus nõ cogitauit,nõ eſt veriſimile q̃ tot legata reliquiſſet:vt l.pen.in fi.ſ.de iur.codic. Et ſic vno caſu eſt vera opi. Azo. & eum ſequẽtium:alio caſu Placen.& ſequacium.Reſpondeamus ad quaſdam rationes , quas fecit pro Placen.inquantum concludunt contra Azon. ſpecialiter ad illam rationem,quã fecit de tit.de leg.præſtan. Dico enim ibi nulla eſt differentia inter poſthumum,et iam natũ,& inter præteritionẽ factam ſcienter ſeu ignoranter:ergo &c. Ratio: ideo enim cõſeruat prætor legata per illum tit.quia facit iniuriam legatarijs dando contratab.eis,qui nõ vocabãtur de iure ciuili.Quæ ratio locum habet ſiue contratab.detur iam nato,ſiue poſthumo,ſiue præterito ſcienter vel ignoranter: hic conſeruãtur legata propter tuẽdam voluntatẽ defunẽti:quæ voluntas ceſſat,q̃n præteritio eſt facta ab ignorante. Reſpondeo ad rationes factas per Azon. contra Placen. non obſtat quod dicit Iac.But.ſcilicet q̃ auf.ex cauſa.loquatur in præteritione facta ex cauſa.quod puto falſum.Nã,vt dixi,loquitur generaliter in omni præteritione facta ſcienter, per quã filius circũſcribit.Et tex.qui dicit ex cauſa præteritionis,&c.expone,id eſt , ex ipſa præteritione:& ſic intranſitiuè legit. Simile in l.j.C.de cõdi.indeb.Vel dic q̃ verba poſita in auf.ex cauſa. ſunt verba Guarnerij:in corpore aliter iacent. Sed cõtra opinionem quã pono tam in iam nato, q̃ꝫ in poſthumo,oppo.de l.fi.ſ.de hære.inſti.vbi q̃n præteritio eſt facta ab ignorãte,inſtitutio vitiat,& legata firma remanẽt. Sol. ibi loquit q̃n præteritus eſt aliquis,cuius præteritio teſtamentũ non rũpebat: ſed inſtitutio rumpitur propter defectũ cauſæ quam teſtator eandem adeſſe putabat; quæ cauſa reſpiciebat inſtitutionem ſolam,nõ legatũ:meritò legata firma remanẽt:quia in eis non eſt defectus voluntatis:ſed in præſenti quæſtione ſecus,vt dixi. Contra hoc etiã fortiter oppo.de l.cùm mater.ſ.de inoffi. teſta.vbi videtur q̃ debeat diſtinguí totũ econtra ad id quod dixi ſ. Aut præteritio eſt facta à ſciente , & ſic re & conſilio: & tunc legata non debebãtur. Aut ab ignorante:& tunc debebantur.q̃ ita videt tenere gl.ibi poſita.Reſpondeo q̃ opin. gl.nõ eſt vera,per rationes quas dixi ſ.vnde teneas opi.Azo. ibi poſitam quod dictum in princ. legis corrigat per id quod ſequitur:& tũc facit pro illa opin.quam teneo quod ſatis placet.Vel dic q̃ quando mater præterijt filium,quem nõ credebat ſe habere,& alium inſtituit,filius habet duplicẽ viam: q̃ dicat inſtitutionẽ nullam propter defectũ cauſæ : quia mater ideo inſtituit extraneum, quia putabat ſe non habere filium: & tunc inſtitutio vitiatur , non legata,vt l.fina. de hæredibus inſtit. Aut vult irritare inſtitutionem tanquam præteritus, & venire per querelam olim vel hodie dicẽdo nullum ipſo iure: & tũc legata totaliter nõ valebũt.Ita loquit finis dictæ legis,
9 cũ mater.& quod ſ.dixi. † Tertiò eſt videndum vtrũ illa auf. habeat locũ in præteritione quaſi poſthumi:hoc eſt, eius, qui ſubducto primo de medio incipit tenere locum ſui per legem velleiam,vtrum ſi per præteritionem talis poſthumi teſtamẽtum rumpatur,illa auf.locum habeat.Gloſſ.ſ.de teſtam.tu.l.j. tenet quòd ſic.In contrarium videtur q̃ talis poſthumus non fuit per machinationem præteritus.Nam teſtator ideo eũ nõ inſtituit:quia alius eum præcedebat:& ſic licitè facit.Ita tenet gloſſ.Ad contrarium reſpondeo quòd hæc machinatio videt quia non eſt vſus conſilio legis velleiæ , vt ſ.titul.j.l. Gallus

§.nunc

§.nunc de leg.& ſ.eo.l.poſthumorũ.Sicut enim ille qui habet vxorẽ prægnantẽ,& ventrẽ nõ inſtituit:ita qui habet nepotẽ, & de eo mẽtionẽ nõ facit ſecũdùm cõſiliũ.l.velleiæ,circũſcribit eũ,ſaltẽ re ipſa.Huic opi.conſonat volũtas defuncti. Si eũ filiũ ſuum grauauerat legatis:multòmagis eſt præſumendũ q̃
10 grauaſſet nepotẽ q̃ erat in vlteriori gradu. † Quartò eſt videndũ vtrũ auf.ex cã.habeat locũ rupto teſta.p̃ cõtrata.preterito filio emãcipato. Gloſ.in l.j.C.de bono.poſ.cõtratab.tenet q̃ ſic.Idẽ ſ.de vſufru.l.ſi extraneo.Pro hoc facit,qa ſublata eſt hodie differẽtia emancipatiõis & patrię poteſtatis.Alibi glo. videẽ tenere cõtrariũ.& ſic in pręteritiõe emãcipati nil mutetur:vt no.i l.ſi filiꝰ.ſ.de mino. Pro quo facit:qa tũc eſt ſublata differẽtia emãcipationis, & patriæ poteſtatis,q̃n nullũ eſt factum teſtamentũ,ſecũdùm glo.vt no.in l. Gallus.§.& quid ſi tantũ.ſ.tit.j.& in l.ſi emãcipati.C.de colla.& dicta auf.ex cauſa.Iaco.de Are.licet ſit de illis,qui tenẽt q̃ in filio ſuo præterito iura antiqua nõ ſint correcta:tñ in filio emãcipato tenet q̃ iura antiqua corrigant. Nã tex.in corpore,vt cũ de appel.cognoſ.§.cauſas.ver.ſi quẽlibet ex prædictis.loquit de liberis,q̃ poſſunt ab inteſtato ſuccedere. Sed quantũ ad ſucceſsionẽ ab inteſtato nulla eſt differẽtia emancipatiõis & patriæ poteſtatis,vt in auf.de hære.ab inteſta.§.nullã.ergo &c.Pro hoc addidit ipſe rationẽ:qa eſt fauor filij emancipati.Dicit enim ipſo iure nullum,nec neceſſe habet venire per cõtrata.& ſtare ſub dubio litis.De hoc vtrũ dicat nullum vel veniat per cõtratab. dixi ſ.tit.j.l.Gallus.§.in omnibus.& dicã.ſ. Tamen illã opin. puto verã,ſi ponimus illã præteritionẽ factã à ſciẽte ſe filiũ habere:ſecus ſi ab ignorãte.Et ſic intelligo gl.dictæ l.j.C.de bono.poſ.cõtratab.Nec obſtat prædictis ſ.de leg.iij.l.ij.quia loquitur de legatis relictis à præterito, quæ non valẽt:hic de legatis quæ leganť ab inteſtato,quæ cõſeruanť rupto teſtamẽto
11 ex cã præteritionis:vt dixi in d.l.ij. † Quintò eſt videndũ vtrũ auf.ex cauſa.habeat locũ teſtõ reſciſso per querelam propoſitam à filio exhæredato, vel ꝓ exhæredato habito. In hoc ſunt multæ opi.Nam Mart.dicebat q̃ hodie nõ habet locũ querela:& ſic nõ procedit quæſtio,& legata remanẽt firma per dictam auf.cuius opi.reprobaui in l.j.ſ.de teſta.Alij dicũt q̃ habet locũ querela etiam hodie.tamẽ licet de iure antiquo teſtamẽto reſciſſo per querelã legata non debeãtur:hodie verò debentur per auf.ex cauſa.& hoc tenet glo.in l.Papinianus.§.ſi ex cauſa.ſ.de inoff.teſta.& l.nam & his.§.j.eo.tit.& l.iure noſtro.§.fi.ſ.de teſta.tut.& ſ.de leg.ij.l.cũ filius.in prin. Tertij dicunt;& iſta fuit opi.Azo.in ſumma:q̃ aut eſt teſtamentũ nullum ipſo iure:quod eſt quãdo cauſa nõ eſt inſerta in exhæredatione,vt ſ.dicã:& tunc habet locũ auf.ex cauſa.Aut cauſa fuit inſerta:& tũc quia oportet teſtamentũ irritari per querelam ſecũdùm cõmunem opi.legata &c.irritãtur, & iura antiqua nõ corrigunť.Hoc probatur per rationẽ:quia quando teſtamentũ eſt nullũ,legata non habent dependẽtiã ab inſtitutione.Sed q̃n eſt aliquod,ſed irritať per querelã, ſecus, vt dicitur in ſimili,l.nam & ſi ſub cõditione.ſ.eod.& in l.iij.in fin.de lib.& poſthu.Quarti,vt Hug.tenet iſtam opi.tamẽ ratio eius diſplicuit.Nam in eo quod dicit,quãdo teſtamentũ eſt nullũ, legata valent,eſt cõtra l.ís qui in poteſtate.in prin.de leg.præſtan.In eo quod dicitur q̃ q̃n teſtamentũ irritatur per querelam,legata irritantur propter dependẽtiam, eſt contra l.nam ſi miles.ſ.eo.Suſtinendo opi. Azo.dic q̃ l.ís qui in ptãte.non ob.loquit enim ſecũdùm iura antiqua ſecundùm quæ legata non poterãt valere à ſe,niſi ex teſtamẽto adiretur hæreditas: hodie ſecus in caſu authenti. vt ſ.dicam. Non obſtat lex nam ſi miles.quia ibi teſtamentũ ab initio valuit iure ſpeciali, non communi,vt ibi dixi.& ſic ratio Azonis adhuc durat. Hugo tamen aſsignat aliam rationem:quia vbi teſtator inſeruit cauſam,deliquit in duobus,ſcilicet in exhęredando, & in inſerendo falſam cauſam.Sed quando cauſam non inſeruit , deliquit in vno tantùm:ideo minus punitur.& ſic quo ad inſtitutionem tantùm teſtamentum irritetur. Iſta ratio reprobatur per docto. Quid enim ſi inſeruit cauſam veram, & per hæredem non probatur? Certè in nullo deliquit:& in totum teſtamentum irritatur,ſecundùm omnes.Vnde fuit quinta opinio Iacob.de Aretio qui tenet hanc opiñ. per aliam rationem,ſcilicet quòd text.in authenti.ex cauſa.dicit,irritum eſt teſtamentum:in corpore vnde ſumitur dicit, euacuato.& ſic intelligitur quando eſt irritum ipſo iure. Iſta opinio non placet.nam verbum irritum, nõ eſt in corpore:ſed in vno §.dicit,euacuato teſtamento,&c.& in alio dicit,reſciſſo.& glo.intelligit ibi, euacuato,ſcilicet per ſententiã:& ſic agebatur querela.Quod patet:quia iſti ablatiui abſoluti reſoluuntur in conditionem: vt l.à teſtatore.de conditio.& demonſtra. Quod ergo dicit, euacuato teſtamento.id eſt, ſi teſtamentum euacuetur.& hoc declarat in alio §.vbi dicit,reſciſſo. Debes ergo ſcire quòd authenti.ex cauſa.ſumitur ex duobus.§.in vno.loquitur quando pater præterijt filiũ:in alio quando filius præterijt patrem. & in vno dicit,euacuato.& in alio dicit,reſciſſo:vt dictum eſt. Vnde fuit facta ſexta opinio quorundam, qui tenent prædictam opinio.& addunt rationem:quia quando teſtamentum irritatur per querelam,irritatur tanquàm demẽtis,& ſic legata non debentur:vt l.Titia.ſ.de inofficio.teſta.& in hanc opi. videbatur inclinare domi. Iaco. Butr.dum legeret dictam legem Papinianus.§.ſi ex cauſa.Poſtea quando audiui eum legentem authenti.ex cauſa.nihil firmauit:ideo iſta ratio non placet.Nam licet olim teſtamentum irritaretur per querelam quaſi colore dementiæ:vt lege hoc colore.de inofficioſ.teſtament.tamen ille color hodie non quæritur:ſed irritatur in totum hodie per querelam. Ita dicit ipſe quòd colligitur in corpore vnde ſumitur d.authenti.quaſi cauſa inſerta non fuerit vera.Non enim poteſt dici demens, qui ex hæredauit filiũ ex iuſta cauſa,quam putabat veram, licet poſtea non reperiebatur vera,vel non approbaretur.Et hoc tenet Iacob.de Areti. in illa materia ſuper alio puncto. Vnde fuit ſeptima opinio Dyni qui tenet totũ econtra à præcedenti opinio.dicit enim: Aut cauſa legitima eſt inſerta, & per hæredem non probata: & habet locum authentica ex cauſa.Aut cauſa non eſt inſerta in exhæredatione:& tunc teſtamentũ irritatur in totum.dicit ipſe quod collligitur in corpore vnde ſumitur d.authentica. dominus Cynus ſcribit in dicta authenti.& audiui ipſum dicentem,dum eam legeret,quòd pluries reſpexit in corpore,& neſciuit illud colligere. Dicebat etiam quòd multos interrogauerat qui dicebant idem, ſcilicet q̃ neſciebant hoc colligere ex corpore. Mihi videtur q̃ Dyn.hoc colligit ex altero de duobus locis.primo ex §.ſinautem hæc obſeruata nõ fuerint. ibi:ne filij fallis accuſationibus cõdemnentur,&c. Nam tunc dicitur falſa accuſatio,quando cauſa ingratitudinis inſeritur, quæ vera nõ probatur.vel ipſe colligit ex §.ſinautẽ hæc obſeruata non fuerint.in fi.in verſi.in aliquo autem negotio diſcrepantes,&c.vbi hoc videť expreſsè dicere, ſi bene inſpiciatur. Iſta opi.non placet. Nam licet ſit vna ratio in corpore ne filij falſis accuſationibus cõdemnentur, quæ cõpetit exhæredatis cauſa inſerta:ſtatim tamen ibi annectitur alia:vel ne aliquam circunſcriptionẽ in parentũ ſubſtantijs patiant&c.quæ ratio cõgruit exhæredatis ſine cauſa,& etiã pręteritis à ſciente:vt ſ. dixi. Præterea text.dicit ſinautẽ hæc obſeruata non fuerint. & ſic loquitur generaliter,ſiue non fuit obſeruatũ illud quod præcepit de inſertiõe cauſæ,ſiue nõ fuit obſeruatũ illud quod præcepit de probatiõe cauſę.Non obſtat tex.in ver.in aliquo autẽ negotio.&c.Nã ibi imperator ſic pronũciauit q̃ reperit teſtamentũ eſſe falſum dolo,& machinatione quorũdã extraneorũ:vt d.tex.ibi:dolo & machinatione quorũdam fuiſſe ea cõpoſita cõperimus,&c.Vnde magis hoc ꝓnũciauit ex cauſa falſitatis quàm preteritionis. Præterea,licet text.hoc ibi dicat expreſsè,tamẽ ibi fuit pronunciatio principis anteq̃ fuerit facta cõſtitutio,vnde ſumit auf.ex cauſa. Vnde ſic pronũciauit Imperator ſecundùm iura antiquæ,quæ pronũciatio eſſet hodie iniuſta ſecundùm illam cõſtitutionẽ.Teneo ergo opi.glo. ſimpliciter,quia rupto teſtamento ſimpliciter per querelã,vel alio quocũq̃ modo ex cauſa exhæredationis, legata, & fideicõmiſſa remanẽt firma per auf.ex cauſa.quia ſemper eſt facta ſciẽte teſtore;& ſic bene habet locũ ratio tex.vt dicit in pręcedentibus dubijs.Hoc tenet glo.in quinq̃ locis quę ſ.allegaui.

Sed cõtra prædicta opp.ex teſtõ,ex quo non aditur hæreditas nõ poſſunt deberi legata:vt l.ſi nemo.de teſta.tu.& de reg. iur.l.ſi nemo. Rñ.cõtraria loquunť q̃n teſtm̃ non irritatur ex cã preteritionis,vel exhæredationis facta à ſciente. Ratio põt eſſe:quia q̃n ex aliqua cauſa hæreditas non aditur,vadit ad alios

2 ¶ Vt colligitur. Istam opi. etiam tenet gl. in verb. totius substantiæ. in fin. & ideo Old. & Bar. & Ang. in d. l. maximũ vitiũ. q̃a iniquũ esset q̃ exhæredat admittere ad querelã defuncti eius iudiciũ ipugnãdo: & q̃ legatũ ex eo testamẽto cõseq̃atur eius iudicium quo ad legatũ approbãdo: arg. ff. de inof. test. l. si pars. §. fi. & l. vlt. in princ. & l. filium. §. oĩbus. de leg. præst. quã opin. etiam sequitur Bart. in auť. ex causa. in antepe. col. & ibi Bal. in pe. col. C. de li. præte. & bar. in l. pen. C. de fideicõ. sed Ang. tenet cõtrarium in §. fin. ad fi. in auť. vt cũ de app. co. Sed magis cõis opi. est cũ bar. Sed quidã alij dicebãt, q̃ad tualis filius incepit à petitione legati, & videtur testm approbare & sic postea nõ potest ipsum impugnare. Aut incepit ab impugnatiõe: et tũc redditur indignus legato, vt l. Papinian. §. meminisse. de inof. testa. vnde ista duo nõ possunt simul stare, q̃ filius irritet testamentũ & deducat rem ad cãm intestati, & q̃ possit petere legatũ virtute d. auť. ex cã. Et hoc videtur sentire Ful. in d. l. maximum vitium. Sed Paul. ibi dicit q̃ nõ videt quõ istud procedat. Nam nõ est verum q̃ petẽdo legatum videatur testm approbare, cũ nõ habeat necesse hoc facere, imò etiam testamento nõ valente legata valẽt: & tũc demum petẽdo legatũ, approbare videť testamẽtum q̃n ipsum legatũ aliter cõseq̃ui vel prosequi nõ pot nisi testamẽto approbato & valido, vt erat de iure veteri et qui vultvnum, vult aliud, sine quo illud haberi non pot. l. illud. de acqui. hæred. l. ij. ff. de iurisd. omn. iudi. hic autẽ cũ non sit necesse approbare, licet impugnet, p̃ hoc nõ reddiť indignus legato postq̃ lex reddit legata valida etiam testamento expugnato. Vnde verior sibi videť prima opi. glo. posita in d. l. maximum. contra Bar. ibi, & hic.

b ¶ Circa primum. Et vide eundem in auť. ex causa. & in l. conuenticul. C. de episco. & cler. & in auť. ex testamento. C. ad Tert. Salice. in d. auť. ex causa. & in auť. presbyteros. C. de episco. & cle. quo ad filium clericum Iaco. But. in d. auť. presbyteros. Ange. in auť. vt cùm de app. cog. §. siue igitur. & in l. j. ff. de inof. testa. & per do. Abb. in c. quia nos. de test. vbi allegat casum q̃ testamẽtum filijfamilias clericĩ, nõ subiacet querelæ. Et alleg. etiã Bar. in auť. si qua mulier. C. de sacrosan. eccl. vide quæ ibi dixi in d. c. quia nos. And. Barb.

c ¶ Causa legitima. Legitimæ causæ enumerantur in §. causas. in ea. auť. vt cũ de ap. co. p̃ cui? §. intellectu cõsidera q̃ ille tex. enumerat fter alias cãs iustas exhĩdatiõis illã, videlicet si q̃s parẽtib? suis man? intulerit. & postea subdit, si graue & inhonestã iniuriã eis intulerit. q̃a attẽto q̃ ĩ primis fecit mẽtionẽ ille tex. de filio inferẽte man? in patrẽ & postea, p̃ alia cã enumerat, si graue et ĩhonestã iniuriã, ĩtulerit, &c. q̃d sufficit verbalẽ iniuriã graue, et ĩhonestã iferri. Ita dicit Io. an. ĩ c. fi. de don. quẽ alij sequuntur ĩ tellectu d. c. fi. dũ litera dicit, si fortè in eũ impias man? ingesserit, aut sibi atroces iniurias, &c. Nã illa vltima verba debent secundùm Ioã. and. & alios ibi exemplificari in graui iniuria verbali, non autem in actu vulnerandi, vel fustibus cædendi: quia hæc comprehendebatur sub illis verbis, impias manus intulerit. Et per hæc est respõsum ad c. cũm illorum. de senten. excom. Adde legem prætor. §. atrocem. cum §. sequent. & duabus legibus sequent. ff. de iniur. & l. sed si hac. §. prætor. de iniusvocand. & ibi not. Guliel. de Cug. & Angel. vbi ponunt quæ dicatur graues vel grauissima iniuria. & per Hostien. in summ. de senten. excommu. §. si quis posit ab hac. & per Bar. in l. non solùm. §. si mandato. ff. de iniur. et Bal. in l. si magnum. C. qui accus. & Andr. de Iser. in c. j. §. similiter. in titul. quibus modis feud. amittra. & Specul. in titu. de legato. §. nunc dicamus. versic. quod

13 re. insti. Item † si aliquid erat relictũ filio exhæredato vel præterito qui rũpit testamẽtum, an illud conseruetur? dixi in l. maximũ. C. de lib. præ. Cy. ponit in auť. ex causa. Mar. Sil. dispputauit, & tenuit q̃ ei nõ debeť, vt Cy. refert, quã opi. ego teneo p̃ rõnes suas. Pro hoc induco casum j. si q̃ omis. cau. test. l. si nõ solus. §. j. vbi legata quæ nõ cõseruant ex edicto, si q̃s omis. cã test. nõ cõseruant ei qui visus est testm impugnare. expressi? videť j. de leg. præst. l. si filius. & istud puto verum. Septimò

14 est † videndum qua actione petuntur legata & fideicõmissa ex isto testamento rupto ex causa præteritionis vel exhæredationis. Quidam dicunt actione ex testamento. Alij dicunt conditione ex l. illa. & ista fuit opin. Hug. quæ corrigitur in auť. ex causa. in vlti. gl. Cy. tenet eam quod probatur: quia q̃n illud, quod per se est vtile, confirmatur, agitur ex confirmante, non ex confirmato: vt l. posthumus. §. ii. ŝ. eo. & j. ad Treb. l. si quis priore. j. de hære. insti. I. alse. hoc tenebat Pet. & Dyn. Alij dicunt q̃ agitur actione ex testamento: quod tenet Ia. de Are. & Iac. But. & hoc puto verissimum. Nam tex. in corpore vnde sumitur in auť. dicit tanquã non rescisso, id obtineat testamentum. & sic apparet q̃ ipsum testamentũ sit validum quo ad legata, vt sic non nascatur condictio ex lege propter testamẽtum: sed ex ipso testamẽto roborato lege: vt l. lege obuenire hæreditatem. de verb. sign. & ŝ. de pact. l. legitima. vbi dicit quando contractus lege roboratur, oritur actio ex ipso contractu. Pro hoc videtur casus expressus in l. fi. j. de hæ. in-

15 stit. Et ex his † colligit determinatio quæstionis. dicit statutum q̃ testamẽtum mandetur executioni, sicut diffinitiuæ sententiæ: modo petuntur legata ex testamẽto rupto ex causa præteritionis, vel exhęredationis. si quidem peteretur condictione ex lege non haberet locũ statutum quod dicit q̃ testamẽta mandẽtur executioni, &c. Si peteretur actione ex testamẽto, tunc haberet locum statutũ quod dicit, q̃ testamenta mandẽtur executioni, &c. Et ita fuit determinatũ per do. Thaddæũ

16 de Pepul. tunc doc. Bonoñ. Vltimò † esset videndum q̃ si testamẽtum remanet validũ quo ad legata si in testamẽto esset apposita ista clausula, si nõ valet iure testamẽti, valeat iure codicillorum: an dicta clausula tunc operetur aliquid: quod glos. tangit & doct. in d. auť. ex causa. & videtur q̃ non; quia valet iure testamenti quo ad aliquid. Sed dic vt dixi j. de iure codi.

17 l. j. Sumus expediti de prima parte, † veniamus ad secundam partem: dicitur q̃ si præteritus partem à fratribus auocauerit, quæro quid si extranei essent scripti. Glo. dicit idem, per eandem rationem: quia testamẽtum est nullum: licet sit argumẽtũ contra ŝ. eodem. l. posthumus. ver. idem & circa. sed secũdùm intellectum, quem ibi dedi non est contra. Sed circa glo. est videndum an extraneis institutis potest esse idem. Nam hic auocauit à fratribus partem, ab extraneis deberet auocare totum, quãdo in totum succedit. Solut. intelligas hic, extraneis, id est, fratribus filij emancipatis: aliàs fateor quòd totum auoca-

18 ret. † Quæro, quo iure testamentum irritetur ex causa præteritionis vel exhęredationis. Respondeo hic: circa hoc sunt opiniones, quia quidam dicunt hodie non habere locum querelam. quod reprobaui ŝ. de test. l. j. Alij dicunt, quòd in præteritione paterna nihil innouatur. quod reprobaui ŝ. eadem l. Vnde omnibus omissis in hoc articulo secundùm opinionem quam teneo, distinguo vobis per tres casus. Primò quãdo queritur de descendentibus, præteritis, vel exhæredatis. Secũdò, quando de descendẽtibus. Tertiò, quando de collateralibus.

b Circa primum[b] dic, aut fuit præteritus, vel exhæredatus à patre, vel eius linea: aut ab auo paterno, vel similib. aut à matre, vel eius linea. Primo casu, aut erat filius in potestate, aut emancipatus. Si in potestate, & tunc est præteritus, & testamẽtum est nullum ipso iure potest petere cõtrat. vt l. maximũ vitiũ. de lib. pret. q̃d intellige si tenebat primũ locũ: vt d. l. Gallus. §. & quid si tãtùm. ŝ. tit. j. Si verò fuit exheredatus: & tunc

c aut est inserta causa legitima[c]. & oportet eũ venire per querelam inofficiosi testamẽti: & siquidem causa probabitur, omni no repellitur: vt in authen. de hære. & falcid. §. exhæredatos. Aliàs testamẽtum rescinderetur quo ad institutionem tantũ. vt ŝ. dixi. Si verò causa non fuit inserta: & tunc potest dicere nullum: vt in auť. vt cùm de app. cog. §. aliud. Vnde causæ insertio est hodie de substantia: vt no. ŝ. de test. l. j. Si verò quæris de

etiam dixi. vbi dixit quòd præter homicidium & mẽbri mutilationem committitur iudicantis arbitrio, qui dicatur grauiter offendi, vt est ẽt dictum Innoc. in d. c. cùm illorũ. ergo probatur in dicto §. causas. iuncta decisione Ioan. And. in d. c. fin. quòd etiam si nõ interuenerit actualis p̃cussio, potest dici graues iniuria. Si ergo potest verificari text? in d. §. causas. in verbali iniuria, sine dubio ista iniuria verbalis sufficere debet: puta quando diceret filij? patri: proditor: & quod esset dignus decapitari. Nam quid cẽsetur esse graue vel leue ex qualitate pœnę. l. ij. ff. de publi. iudic. l. auxiliũ. ff. de mino. & not. glo. in l. ad ea. ff. de regulis iuris. & Barto. in dicta l. non solum. §. si mãdato. de iniur. & in l. leuia. ff. de accu. & dixit no. Ange. in dicta l. leuia. quòd si communis opin. est in regiõe aliquod delictũ esse leue, vt est Florentiæ percutere cũ pugno, reputabit leue, & pari ratione econtra si reputatur graue cẽsebit graue. Bene facit, licet ipse nõ alleget, lex, sacularij. §. sunt quædã. ff. de extraor. crimi. vbi delicta debent puniri secundùm morẽ prouinciarum. Et est melior text. qui sit ĩ iure secũdùm Baldum in l. ij. in fine. C. de noxa. & ideo vtile esset semper probari, quòd cõmuni opinione in regione talis iniuria dicta in personã patris reputatur grauis, & inhonesta. Et q̃ talis iniuria scilicet dicendo, proditor, & quod mereť decapitari, sit inhonesta, patet in lege, turpia. in princ. cũ ibi not. de leg. j. Dicet etiam grauis iniuria ex eo q̃ prędictũ crimen iniuriarũ commissum fuisset in foro, vel theatro: vt ĩ in §. atrox. Instit. de iniur. & l. sed est quæstionis. ff. eod. titu. Et esset etiam sufficiens causa exhęredatiõis, quod cum viris veneficis & maleficis conuersaretur filius, & ab eis didicerit venena facere, & ea fecerit: vt in dicto §. causas. ibi dum dicit. si cum maleficis, vt malefícus versatur. Nã venena mala confice re est quid flagitiosum, & de genere prohibitorum & punibile: vt l. quod sæpe. §. veneni. in versicul. flagitiosæ. ff. de contrahen. emptio. l. ca-

a ris de filio emãcipato: & tũc aut[a] fuit exhæredatus: & tũc idẽ quod in filio in potestate, vt ŝ. dixi: quia aut cũ cã, aut sine causa[b]. Si fuit præteritus sine causa: & tunc idẽ quod in filio in potestate cõstituto: q̃a aut dicit nullum: & pot venire per cõtra-

19 tabu. Aut fuit † preteritus causa adiecta: & in hoc differt emãcipat? à suo. Suus eũ dicit nullum, & pot venire per contratabul. vt dixi. emãcipatus verò habet necesse venire per cõtratabulas, vt dixi in auť. de hære. & fal. §. exhæredatos. & ibi glos.

20 † Secũdo casu, q̃n preterítio fit à matre, vel eius linea: & tũc nulla est differẽtia inter præteritionẽ, & exhæredationẽ: cùm eius p̃terítio pro exhæredatione est. Aut est preterit?, vel exhæredatus cũ causa: & oportet eũ venire per querelã: vt Insti. de exhære. libe. §. mater. Aut sine cã: & dicit nullũ: q̃a testamẽtũ deficit in suis substãtialib?: cũ causæ insertio sit de substãtialib?, vt ŝ. dixi. Et hoc ĩ filio iã nato. In posthumo verò nõ pot inseri causa: vt l. si quis in suo. §. legis. C. de inoffi. testa. & sic semper dicit nullũ. Cõtra prędicta facit C. de inoff. testa. l. si marit? tuus. vbi si preterí-

c tio fit cũ causa, habet locũ querela. Solu. ☞ ibi loquit in exhæredatione: vt ibi dicit glo. Quod patet: quia ibi dicit competere querelã, quæ cũ iure dicẽdi nullũ non cõpeteret: vt l. maximũ. C. de liber. præte. & Insti. de inoff. testa. §. tam autẽ. Ex prędictis ergo vides q̃ quãdo per iura antiqua testamentũ rũpebat ipso iure, & per iura noua nil immutať. Sed q̃n filius habet necesse venire per querelã, vel per cõtratabul. tũc est hodie additũ in fauorẽ filiorũ, q̃ per patrẽ inseratur causa legitima: aliàs testamẽtum est nullũ. Et prędicta quantũ ad modũ rũpendi, & quãtum ad præsta-

21 tionẽ legatorũ, dic vt ŝ. dixi. † Circa secundũ principale, scilicet quando quærimus de ascẽdentibus p̃teritis, vel exhęredatis: dic aut loquimur de matre vel eius linea: aut de pre & eius linea. Primo casu aut prætereunť vel exhęredant sine causa, & testamẽtum est nullũ: quia deficit in substãtialibus, vt ŝ. dixi. Aut cũ cã: & tũc siue prætereãtur, siue exhæredẽtur, idem est: quia semper habent necesse intentare querelã: cũ talis preterítio pro exhęredatione habeať: vt Insti. de exhæ. lib. §. mater. Et licet ibi loquať in descẽdẽtib? præteritis: idẽ in ascendẽtibus: vt C. de inoffi. testa. l. cùm filiũ. & ŝ. de inoffi. testa. l. j. Si vero quæriť de patre, vel eius linea: & tũc aut pater vel auus est p̃terit? vel exhęredatus à filio emãcipato: aut à filio in potestate cõstituto. Primo casu, aut sine causa: & testamẽtũ est nullũ, quia deficit in substãtialib?, vt ŝ. dixi. Aut cũ cã: & tunc aut est preterit?, & habet cõtratab. vt j. si à parente q̃s fue. manu. l. j. Aut est exhæredatus. & habet q̃relã: vt l. j. C. de inoffi. test. et l. pater filiũ. ff. eo. cũ si. Si verò est p̃teritus à filio in potestate cõstituto: & tũc aut testať extra castrẽse vel quasi: & nõ potest: & sic testamentũ est ipso iure nullũ ex defectu personæ testãtis: vt ŝ. de testamen. l. qui in potestate. & C. qui testamen. facere

22 pnt. l. penult. † Si verò testať in castrensi vel quasi, quod potest, gl. variant: nã quã-doq̃ dicũt q̃ tale testamentũ nullo iudicio pot retractari. Ita not. in auť. ex causa. & C. de inoffi. testamẽ. l. de inofficioso. & ŝ. de inoffi. test. l. j. Qñq̃ dicũt glo. q̃ testamentũ nõ rumpitur, sed agit ad legitimã cõdictionẽ ex lege: vt not. C. de episcopis & cleri. auť. presbyteros. & eod. tit. l. cum lege. & in auť. de sanctissimis episcopis. §. presbyteros. Quãdoq̃ glo. dicunt q̃ iura antiqua corrigũtur in hoc: quia hodie testamentum filij super castrensi, vel quasi subiacet querelę: vt no. C. de inoffic. testa. l. fi. & C. ad Tertullia. auť. in testamẽto. & ŝ. de inoffi. test. l. Papinianus. §. Papinianus. & j. si à parente quis fuerit manu. in rubr. Et hanc opinio. tenet Iaco. de Aret. quod mihi placet. Probať in corpore vnde sumitur auť. ex causa. nã lex loquit in filiofamilias in casu in quo pot testari: sed non pot testari nisi in castrensi: vel quasi: ergo in illo loquitur. Dic ergo aut filius in potestate preterit, vel exhæredat patrem sine causa: & testamentũ est nullum ipso iure: quia deficit in substãtialibus, vt ŝ. dixi. Aut cũ causa: & tunc aut preterit, & dicit nullũ. Aut exhęredat: & est locus

23 querelæ, vt ŝ. dixi in filio p̃terito. † Circa tertium principale, scilicet quãdo quęrimus de collateralibus: tunc aut de fratre, & sorore, aut de vlterioribus. Primo casu, aut de vterinis tantũ: & nullo modo admittuntur: vt C. de inoff. testa. l. fratres. in prin. Aut de cõsanguineis, vel vtrinq̃ coniunctis: & tunc siue sint preteriti, siue exhæredati, semper veniunt per querelã, duobus cõcurrentibus: scilicet quãdo tuprs persona sit instituta, & q̃ causę ingratitudinis cessent, quæ ponuntur in corpore de nupt. §. ingratitudinẽ. & probať in d. l. fratres. C. de inofficio. testamẽ. Quæro ex prædictis vides quòd testamentum irritatur, vel per querelam, vel per cõtratabulas, vel per ius dicẽdi nullũ. Practicã querelæ habuimus ŝ. tit. de inoff. test. Practicã bonorũ possessionis per cõtratabulas habuimus in titu. de bonorũ pos. contratabu. & dixi in l. iij. §. si causa cognita. de bonor. possessio. De iure verò dicendi nullum, non habemus specialem titulũ.

24 † Quæro ergo qualiter proponatur. iurisconsultus hic innuit apertè quòd non sit necesse facere mentionem de nullitate testamẽti: sed simpliciter petat hæreditatem ab intestato: & si excipietur de testa-

c mento, replicabitur de nullitate: vt hic, dum dicit, si præteritus à fratribus partẽ auocauit, &c. Vide text. expressum C. de ordi. iudi. l. j. Et hæc est bona practica. Cũ autem ipso iure sit nullum non est necesse quòd à iudice postuletur[d], vt l. quę sub

d conditione. in fine de condict. instit. posset tamen si quis vellet principaliter petere quòd testamentũ pronuncietur nullum: & hoc fieret per officium iudicis: vt dixi plenè in dicta lege, quæ sub condi-

e c tione. in fine dic vt ibi. Expedita ergo[e] secunda parte veniamus ad tertiam partem. hic dicitur quòd si filius præteritus non vult dicere nullum, quòd testamentum confirmatur. Oppon. in hoc testamento sunt instituti alij fratres, & sic veniẽtes ab intestato. Siue ergo p̃teritus ap-

pitalium. §. venenarij. cum glossa ff. de pœn. & sit cautus ad uocatus: quia oportet capitulare & probare de veneno malo. Bona enim quædam medicamenta sunt. I. qui venenum. ff. de verborum significatio. & l. quod sæpe. §. veneni. aliàs dictum testis non concluderet nec probaret. c. in præsentia. de probati. l. neque natales. C. eodem titulo. quinimo etiam quòd causæ essent similes illis causis, quæ sunt expresę: vt in dicto §. causas. aut eadem seu maiorẽ rationem habentes, sufficerent ad exhæredationem. signãter decidit Guielmus in authẽ. non licet. C. de libe. præte. allegat text. in capi. primo §. porro. cum sequen. titu. quæ sue. prima cau. benefi. amitt. Hoc idem fuit de mente Bald. in l. solo. C. de libe. cau. dũ per illum textum in dicto cap. primò dicit æquipararí filiũ posse exhæredari, & vasallum posse priuari feudo. Vnde sicut in priuãdo vasallum fit extensio ex identitate rationis ad alias causas, vt ibi: ita videtur fieri posse in ex hæredatione filij. Bene facit gloss. in l. fin. C. de reuo. dona. quã ibi reputat singu. Salice. quæ vult quòd etiam ex alia causa ingratitudinis nõ specificata in dicta l. ff. nali posit reuocari donatio, dummodo illa alia causa sit similis.

a ¶ Et tunc aut, &c. Adde quod notat gl. & Bal. in l. Gallus. §. in omnibus. ŝ. titul. j. Adde not. p̃ Bal. in l. fin. in antepe. colũ. in ver. secũdò quæro. C. vnde legi. & ibi Bar.

b ¶ Sine causa. Adde Bal. in repe. l. in suis. in xij. colum. ŝ. titu. j.

c ☞ Puto legendum si preteritio fit sine causa: licet omnes codices ita habeãt. Alioquin Bartol. directò contrariatur his quę dixi ŝ. proximè ĩ hoc membro, ver. aut ergo. & in seq. versi. primo casu. Ale. Lofer?.

d ¶ Postuletur. Facit quod no. bal. in l. fi. C. si ma. fac. adde l. suus. C. de rep. hæ. secũdum verum intellectum.

e P. P A V. P.

¶ Expedita ergo. de veritate huius articuli an testamentum sit nullũ filio nõ dicẽte nullũ vide Iaso. in l. posthumo. viij. col. cũ seq. vbi Alex. ĩ ij. col. no. vij. C. de bo. pos. contratabulas.

a ¶ Appell.cog. Vide Alex.in l. polthu.co. iij.ver. ſubſequenter quærit de difficili q. C.de bo.poſ.cõtrata. quam prętor liberis pollicetur in iiij.col. & in l.ſi q.poſthu.§. ſi filiũ.in vij.co.ſ.ti.j.

b ¶ Qñ loquitur. No. opi. Ia.de Bel. quę fa cit ad no.p bal.in l. nõ putauit.§.fi.de cõ tra.& hic per Im.in antepe.col. & not.q̃ prætritus à milite ignorante nõ poteſt approbare teſtamen tum,hoc reputat mi rabile Bald.in l.ſi cũ vel in vtero. C.de te mi.vbi dicit hoc eſſe nouũ. idem forti⁹ in pagano :vt ibi dixi.

c ✠ POMATES. ¶ Immiſcuit. Vide Pañ.cõſi.iij.ĩ iiij.col. in ij.dubio. in fi.in ij. vol. Ant.de bu. conſ. xxvj.& conſi.lxviij.

d ¶ Scimus.Not. ſing. limitationẽ ad l.ſuũ. C.de iu. deli. ſed doc. oẽs hic cõtra Barto. Salic.tũ in l.j.in iij.q. C.de poſth.hær.inſti. videt tenere id qd dicit Bar. hic & malè. Ful.alias Flo.etiã & Mo.in d.l.ſuũ. p illũ tex. tenẽt cõtra Bar. et idẽ Bal.cõtra bar. tenet in l.certũ. ſ xij. col.in ver.eſt & ſex to.C. vnde cogn.vbi oĩno vid & idẽ bal. in l.j.C.de ſu. & leg. & in l. poſthumo.in j.co.C.de cõtra.et hic adde Bal.in l.iij.C.de poſt.hær: inſti. & in d.§.ſi impubes.

e ¶ Poſsit adiri. An te ſtamentum appro-

probet teſtamentum,ſiue nõ:iſta volũtas debet confirmare,vt l.hac conſultiſsima. §.ſi qs autẽ.& §.ſi quis ex impfecto.C.de teſt.Sol.ibi loquitur in teſtamẽto imperfecto rõne ſolẽnitatis:hic in teſtamẽto ĩm perfecto rõne prætritionis. Facit quod not.ſ.ti.ij.l.ſi is qui teſtamentũ.& l.ſi filiꝰ qui in poteſtate.quod dic vt dixi j.de cõ
25 tratab.l.ſi duobus.§.ſi prius. †Secũdò
a opp.in auť.vt cùm de appel.cog.[a] §.ſi aũt. vbi dicitur q̃ ſi hæc obſeruata nõ fuerint liberi æqua lãce vocẽtur.& quãdo loqui
b tur [b] de liberis dicit q̃ hæreditas veniat ad veniẽtes ab inteſtato. Ex hoc apparet q̃ filio prętérito teſtamentum rumpitur, & lex procedit vltra diſponendo de hæreditate. Vnde approbatio filij prætériti, nihil videtur q̃ poſsit operari contra diſ
26 poſitionem legis.Propter hoc †Iacob.de Bel.dicit hodie iſtam legem habere locũ liberis extãcibus.quia lex ,puidit eis. Sed puto cõtrarium.Nam titu. vt cùm de appellatione cognoſcitur.non venit ad impugnandum teſtamentum principaliter: ſed ad adiuuandum inquantũ poteſt. Dico ergo q̃ illa authẽtica limitatur per illã legem , ſcilicet q̃ ex cauſa prætéritionis, vel exhæredationis teſtamentũ irritaretur, niſi fuerit approbatũ per legẽ iſtam, vt ſ. de legi.l.ſed & poſteriores.& qui ſatiſfdacogantur.l.ſciẽdum.cõiuncta auť.offeratur.C.de lit.conteſta.iſtud cõmuniter tenẽt gl.& colligitur ex gl.quas ibi allegabo. Opp.inſti.de exhær.lib. in princip. Sol.q̃ ibi dicitur, teſtamentum nõ valet: in quo filius eſt prætéritus:verũ eſt,ſi velit teſtamẽtũ dicere nullum: nõ ſi ſemper taceat,vt hic.& vide iſtã gl. & ſigna,quæ incipit:vel deponens,&c.ibi nõ ſi ſemper
27 taceat &c.innuit iſta gl. † q̃ filius declarat intentionẽ ſuã,ſivult dicere teſtm̃ nul lũ cũ interim eſt aliqd expreſsius gl. C.de bo.poſ.cõtrat.l.ij.facit qd̃ no.ſ.de teſti.l.j.& hãc gl.tenet Dy. in l.Gallus.in diſt.ma. Mod.dicũt cõtra per caſum ſi tab. teſt. nul. exta.l.j.in fi.& ſ.tit.j.l.fi.In quib⁹ dicit q̃ vno filio prętéri to,alij filij ſtatim poſſunt venire ab inteſtato:ergo interim teſtamentum non eſt aliquid:quia quandiu eſt locus teſtamentariæ ſucceſsioni,ceſſat ab inteſtato,&c.& hoc refert Cyn. C. de poſthu.hære.inſti.l.ij. Tenent ergo iſti q̃ requiratur quòd
28 filius prætérit⁹ approbet expreſsè nec ſufficiat ſi taceat.†Ego dico ſic: Quandoq̃ filius approbat expreſsè,& tnnc nõ eſt dubium q̃ teſtamentũ cõfirmet,vt hac l. Approbare aũt expreſsè eſt facere aliquẽ actum,per quẽ inducat abſtinẽtia ab hæreditate paterna,vt tex.hic expreſsè dicit q̃ ſi bonis patris abſtineat &c.Quandoq̃ filius approbat teſtamentũ tacitè:vt quia facit aliquẽ actum,qui nõ poſſet procedere niſi teſtamentũ valeret,vt petendo cõtratabulas.Non enim poteſt teſtamẽtum reſcindi per contrab.niſi præſupponat valere: & tũc videtur illud approbare tanq̃ teſtamẽtũ ſic factũ,nõ tanq̃ bene factũ. Sic dicimus in dño appellãte à ſentẽtia falſi procuratoris:vt l. iij.§.falſus.j.rem rat.hab.Et hoc quod dico de filio, probatur j.de conrab.l.his qui in poteſtate.& l.ſi duo. Facit quod not. C.de bono.poſ.contratab.l.ij.& de liber.præter. l.maximum. Idem ſi legatum ex teſtamento acceptaret , vel aliquid ſimile faceret:vt l.penult.ſ.de inof.teſtamen.quandoque filius non approbat expreſsè nec tacitè per aliquem actum,ſed ſolùm taceat:& tunc an per taciturnitatem inducatur approbatio teſtamenti:ſunt opin.vt dixi. Dico,ſiquidem filius tacet, tamen facit aliquem actum,per quem inducitur aditio,vel immiſsio in hæreditate paterna:tunc expreſsè videtur dicere nullum : vt hic dum dicit,ſi partem hæreditatis auocauerit. Idem puto ſi bona hæreditaria poſſederit eadem ratione. Præterea, hic

c dixit,ſi bonis patris ſe abſtinuit,&c.ſed quãdo ſe immiſcuit[c] ſecus. Si verò nullum talem actum fecerit: tunc ſi quidem taceret tanto tempore,quòd pręſcribatur iuri adeũdi,vel immiſcendi de iure ciuili intra triginta annos , nõ eſſet dubium, quia paria ſunt,quem excludi repudiatione , vel tempore: vt l.ij.§.expectandi.j.de bono.poſ.ſecundùm tab. Si verò tanto tempore non taceat:tunc glo.videtur velle q̃ ſi prætéritus taceat per annum,q̃ ex tali teſtamento debetur bonorum poſſeſsio ſecundùm tab.Tex.eſt & gl.de Carb.edi.l. ſi impubes. §.fi.ibi:aut non accepiſſet.Aliàs habet contratab.vel ab inteſtato bonorum poſſeſ.ſecundùm tabul.& ita intelligit ibi gl. quod videtur rationabile.Nam ex hoc teſtamento ſic approbato datur bonorum poſſeſ.ſecundùm tabul.non autem aditur hæreditas de iure ciuili, vt j. dicam,ſed prætor tacentem per annum habet pro omittẽte:meritò ſuccedit edictum prætoris,vt det bonorum poſſeſsionem ſecundùm tabul. probatur in dicta l.ij.§.expectandi.j.de bono.poſſeſ.ſecundùm ta
d bulas. Contra hoc videtur C.de iure deliber.l.ſcimus[d].vbi ille qui repudiat bonorum poſſeſsionem de iure prætorio,nõ prohibetur ſuccedere de iure ciuili ab inteſtato. Quidam iſtã glo.ſcripbant:ſed ſi vis eam ſuſtinere, non tamen eſt contra:quia ibi loquitur quando aliquis repudiat de iure prætorio ex teſtamento:nec eſt aliquis qui poſsit ex teſtamẽto ſuccedere.hic verò eſt aliquis qui poteſt ſuccedere ex teſtamento.vt dicta l.ſi impubes.§.fin. Oppon. C. de poſthu. hæred. inſtit.l.j.Gloſſ.dicit,ibi in poſthumo: hic in iam nato.Hæc nõ videtur bona:quia facilius confirmatur teſtamẽtum ruptum natiuitate vel agnatione poſthumi,quàm ruptum prætéritione filij iam nati:vt ſ.eodem.l.poſthumus. in principio. Dico ergo quòd in l.contraria impubes deceſsit in tali ſtatu,in quo nil intelligebat. Vnde non poteſt ſibi imputari approbatio vel reprobatio.Sic debet intelligi quod not. ſuprà eodem.l. qui vxorem. Opponitur.teſtamentum non poteſt pendere ex alterius voluntate:vt l.illa inſtitutio.de hæredibus inſtitu. ergo non poteſt pendendere ex voluntate filij.Solut.non poteſt pendere in alterius voluntatem à teſtatore:vt ibi,ſed à le
29 ge ſic,vt hic. †Venio ad quæſtionem , & circa iſtam partẽ quæro primò , vtrum ex iſto teſtamento ſic approbato poſsit adiri hæreditas de iure ciuili:vel ſit neceſſe quòd petatur bonorum poſſeſsio ſecundùm tabulas de iure prætorio. Quædam gloſſ.tenent quòd de iure prætorio:vt ſuprà l.proxima: in l.ij.gloſ.& j.de contratabul.l.quod vulgo.& C.de contrata
e bul.l.ij.& ſ.de petitio.hæredit.l.j.vbi gloſſ.hoc firmat. In contrarium quòd poſsit adiri[e] de iure ciuili,innuit gloſſ.j.de leg. præſtand.l.ſi duo.in glo.paruula,dum dicit,ſed adiuit vel bonorum poſſeſsionem petijt.& C.de inſtit.& ſubſtit. l. ſi pater. quod patet.quia gloſ.in l.certum.C.vnde legiti. ponit omnes caſus,in quibus hodie eſt neceſſaria bonorum poſſeſsio ſecundùm tabul.nec ponit iſtum Dyn.in diſtinct.magna,quam ponit in l.Gallus.dicit quòd hoc teſtamentumvalet de æquitate: nec declarat, prætoria,vel ciuili.Sed in quadã ſua diſputatione determinauit q̃ de æquitate prætoria, per rationem poſitam in gl.ſ.l.proxima.Idem tenet Rofr.de bono.poſſeſ. ſecũdùm tabul.Idem Cyn.in l.certum.C.vnde legi.Et iſtud videtur verum per rationem poſitam ſ.l.proxim.quia ſi hoc teſtamentum valeret de iure ciuili,primum rumperetur , quod eſt contra l.ſi filius qui in poteſtate.ſ.titul.j.quod not:quia quum ſit neceſſe ſuccedi de iure prætorio:eſt neceſſe quòd cognoſcatur bonorum poſſeſsio coram iudice intra annum vel cẽtum
30 dies:vt l.fina.C.qui admit.ad bonorum poſſeſsion. †Quæro quid ſi teſtamentum non habet ſolennem numerum teſtium:an poſsit approbari per venientes ab inteſtato? Dico quòd non:vt C.de teſtam.l.non dubium.Reſpond. tunc enim approbatio filij valet,quando teſtamentum rumpitur eius fauore:quia prætéritus, vt hic. Sed ſolennitas non eſt inducta fauore inſtituti,ſed iure publico:vt dixi in l.nemo poteſt.j.de legat.j. Nam approbando non poteſt validari teſtamentum.
31 †Quæro ſi teſtamẽtum habet ſolennitatis defectum, tamẽ in eo ſunt inſtituti venientes ab inteſtato:ſed cõtra talem defectum ſuccurritur per l.hac conſultiſsima. §. ſi quis autem. C.de teſtamentis.Item eſt ibi defectus prætéritionis an poterit approbari?Reſpondeo,ſic:vt dicta l.ſi duobus.§.ſi prius.j. de con

32 de cõtratabul. †Quæro:hic loquit in filio prætérito:quid in alijs liberis prętéritis?Reſpon.idẽ:vt j.de lega.præſtã.l.is qui in poteſtate.& in l.ſi duo.C.de liberis prætéritis.l.maximum.
33 †Quæro,qd in patre prętérito approbãte:an teſtamẽtũ reconualeſcat æquitate huius legis.Iſte paſſus nõ poterat eſſe cognitus iſto iure:cũ pater p̃teritus nõ dicebat nullũ, ſed veniebat per cõtratabulas.hodie verò dixit nullũ,vt dixi in diſtinctio.prędecẽtis partis.Vnde credo per æquitatẽ huius legis teſtamentũ cõfirmari eadẽ ratione:nil tamẽ reperio expreſſum.
34 †Quæro ſi filius prętéritus nõ vult dicere nullũ,an alij beneficio prætériti poſsint dicere nullũ:ſicut dicimus in cõtratabulas:vt l.ſi poſt mortẽ.in fi.j.de cõtratabul.dic vt ibi dixi.
35 †Vltimò quero[a] vſurarius fecit teſtm̃,& anteq̃ faceret vel
a in ipſo teſtamẽto nõ p̃ſtitit cautionẽ de reſtituendo vſuras ſecũdũ formã c.quanq̃.de vſuris li.vj.poſtea p̃ſtitit illã cautionẽ an teſtm̃ recõualeſcit? Io.And.cũ gloſſauit ſextũ librũ dixit q̃ ſic.poſtea vides q̃ multi reprobant opinio.ſuã p l.j.§.ſed ſi filius.j.de lega.iij.& ſ.de teſta.l.ſi filius.qñ gloſſauit Clementinã in c.j.de ſepulturis.dicit q̃ teſtamẽtũ recõualeſcit quo ad ſepulturã:& ita ĩtellexit dictũ ſuũ in d.c.quanq̃.de vſuris lib. vj.dñs Nicolaus de Mata.anteq̃ fierẽt iſtę glo.diſputauit hãc queſtionẽ,& determinauit q̃ teſtamẽtũ recõualeſcat:& vt tollant omnia cõtraria,dixit.ſic. Qñq̃ teſtamentũ ab initio non valet:qa ille,qui facit,eſt inteſtabilis:& poſtfacto nõ recõualeſcit:vt l.j.§.ſed ſi filius.j.de lega.iij.& de hære.inſtituẽ.l.ſi filius.Quandoq̃ teſtamentũ nõ valet ab initio propter defectũ hæredis inſtituti:vt qa eſt inteſtabilis paſsiuè:& tũc idẽ.quod dic vt l.ſi alienũ.§.in extraneis.de hæred.inſtituen. Quãdoq̃ deficit ab initio ratione ſolennitatis:& tunc idem, q̃ non reconualeſcit. Vno enim cõtextu debent adhiberi ſolẽnitates: vt C.de teſtamẽtis.l.cũ antiquitas.& ſ.de teſta.l.hæredes palã. in fine.Eſt quartus caſus in quo teſtamentũ nõ deficit propter defectũ perſonæ teſtãtis hæredis inſtituti vel ſolennitatis,ſed deficit per creditores,qui fraudãtur,vt quãdo ille, qui non eſt ſoluẽdo,inſtituit ſeruos:tũc tale teſtamentũ potuit recõualeſcere,ſi poſtea incipit eſſe ſoluendo:vt C.de neceſſarijs ſeruis heredi.inſtituen.l.j.& j.de hæredibus inſtituẽdis.l.q ſoluẽdo nõ erat duos Ap.&c.Nunc ad propoſitũ ca.q̃q̃.extra,de vſuris.lib.vj.non facit vſurariũ inteſtabilẽ,ſed prohibet perſonis intereſſe tali teſtamẽto,dum dicit:nullus vſurariorũ teſtamẽtis interſit.Item prętéritio cautiõis nõ eſt de ſolennitate teſtamenti.quod patet:quia poteſt prętéritio cautio ante teſtamentũ per plures dies:vt d.c.quanq̃.Si enim eſſet de ſolennitatibus, deberet fieri vno contextu,vt dictum eſt. Determinat ergo q̃ dictum teſtamentum confirmetur cautione poſtea præſtita. Simile C.de preci.Impera.offeren.l. vniuerſa.Pro hoc optimè æquitas illius legis:vt ſ.l.proxima in prin.& hic reperit quod poſtea Io.And.poſuit in nouella ſuper ſexto,in d.c.quanquã.

SI quis hæres. Si extraneus inſtitutus incipiat eſſe ſuus,inſtitutio nõvitiat.h.d. Oppon.gloſſ. j.de contratabu.l.non putauit.§.ſi quis emancipatũ.Solut.aliud in exheredatione, quæ eſt res inepta in extraneo:vt l.quidã cũ filiũ.j.de verb.obl.Aliud in inſtitutiõe,q̃ eſt res apta in extraneo:vt hic dixi ĩ l.ſi filio.§.fi.ſ.tit.j.

1 ✠ Causa teſtati quando non trahit ad ſe causam inteſtati.
2 Teſtator poteſt prohibere ius accreſcendi.
3 Clauſula,inſtituo Titium in certa re,& prohibeo quòd plus petere uel habere non poſsit:quid operetur remiſsiue.
4 Teſtamentum quando rumpitur per querelam inofficioſi,non rumpitur ultra quam iudex voluerit.
5 Regula,ſi uinco uincentem te,quando habeat locum.remiſsiue.

b **S**I ego. [b] Causa teſtati non trahit ad ſe causam inteſtati,ſi teſtator prohibuit:ſecus ſi nõ prohibuit.hoc dicit.Diuide. Primò loquitur quãdo teſtator duos inſtituit,& cuilibet extraneũ ſubſtituit.Secundò,quãdo eos inuicem ſubſtituit. Tertiò,circa primũ caſum docet qualiter poſſet adiri hæreditas.Secunda ibi:ſed ſi ego. Tertia ibi: in prima.Pro declaratione tex.quæro rationẽ iſtorũ caſuum. Gloſſ.dicit,in primo caſu teſtamentũ rumpitur in totum:quia reperitur perſona ſubſtituti à quo poſthumus eſt prætéritus. In ſecundo caſu non rumpitur:quia non reperitur perſona,à qua non ſit exhæredatus poſthumus. Hæc ratio colligitur ex

batum per filium prætéritũ ſit aliquid de iure ciuili vel prætorio,vide Bald. in l.poſthumo.in ij.q.C.de contratabu.& etiam in iij.& iiij.q.& in repeti.l. in ſuis.in xj.col.dixi in d.l.poſthumo.

a ¶ Vltimò quero.No.hãc q.de vſurario.vide latiſsimè ad hoc no.per Ange.in diſpu.ſua inci.Aſtẽſis miles.& qd̃ no.Bald.in l.j.C.de ſacroſan.ccc.in repe.& ſecũda gloſ.paruula,in ſecũda parte l.ſuper ver.puto.Hęc ratio nõ placet.Dy.dicit cùm exhęredatio nõ poſsit fieri à perſona,ſed à gradu,vt ſ.tit.j.l.iij.§.filius. Dicit ergo Dyn.q̃ ratio eſt:quia in ſecundo caſu non reperitur alius ſubſtitutus q̃ me coniunctũ repellat:in primo ſic.& ſic hoc caſu aliam partẽ habet iure accreſcẽdi,nõ iure ſubſtitutionis.Illud dictum declaro, qñ teſtator dedit ſubſtitutũ extraneũ, videtur prohibuiſſe ius accreſcẽdi inter inſtitutũ & ſubſtitutũ,cùm ſubſtitutus præferatur:vt C.de fideicommiſ.auť.hoc amplius.vt j.de bono.poſ.ſecundũ tabu.l.ij. §.ſi duo.no.in l.qui patri.j.de acquirend. hære.meritò vno mortuo vel repudiãte, alius hæres nõ habet per ius accreſcendi. & propter prohibitionẽ teſtatoris tacitã ſubſtitutus nõ habet qa eius gradus rumpitur:& quia teſtator non poteſt decedere pro parte teſtatus & pro parte inteſtatus,cùm totum teſtamentũ eſt ruptum:& hæc ratio eſt primæ partis:vt ſ.titulo j.l.ſi posthumus. verſic.nam & cum duobus. Sed quando ſunt inſtituti plures,& inuicem ſubſtituti, per ſubſtitutionem teſtator noluit tollere ius accreſcẽdi. Nõ enim voluit tollere ius coheredum:imò voluit augere. & ſic habent vtrunq̃ ius,vt j.de acquirend.hæredit.l.ſi quis hæres.& ibi nota C.de impu.& alij.ſubſt.l.teſtamento.& ibi no. Portio ergo vnius deficiens vadit ad aliũ per ius accreſcẽdi. & iſta eſt ratio ſecundæ partis. In tertia parte ratio patet:non enim vnus poteſt adire contra alium:quia ſic adiret cùm dubitat de viribus teſtamenti.contra l.ſed & ſi de ſua.j.
1 de acquiren.hære. †His prę̃miſsis opp. extra gloſſ.cauſa teſtati trahit ad ſe cauſam inteſtati,vt l.j.§.ſi ex fundo.j.titu.ij. Sol.illud verũ niſi teſtator prohibuiſſet. quod hic feciſſe videtur dãdo ſubſtitutũ, vt dixi.Idẽ ſi aliàs prohibuiſſet expreſsè: vt l.quoties.§.ſi duo j.titul.ij.Et ſic habes
2 †ex prædictis q̃ teſtator põt ,phibere ius accreſcẽdi tacitè vel expreſsè.cõcor.l.dominus.§.j.ſ.de vſufr.ſecũdùm vnã lectu-
3 ram. †Et prædicta faciũt ad intelligẽda verba illa in teſtamentis, ſ.inſtituo illum in certa re,& quod plus petere,vel habere nõ poſsit.de quo dicã in d.l.quoties.§. ſi duo. Sed contra prædicta opponitur fortiter de l.quidam teſtamẽto.j.de vulg. & pup.vbi ſubſtitutione deficiente redit portio ad cohæredes per ius accreſcendi. Reſpondeo,quãdo ſubſtitutio vitiat alio modo q̃ ex cauſa prætéritionis,loquitur contrarium:Sed quãdo vitiatur ex cauſa prætéritionis:tunc procedit lex iſta ideo enim prætéritus rumpit vt ſibi locũ faciat:vt l.nã & ſi ſub conditione.in fin.ſ.eo. loĩb⁹.de vſur.De iſta ẽt q.vide Ro.ĩ d.l.poſthu et Pau.de Ca.ĩ cõſi.cccxxxix. Adde videdũ ad prędicta de vſurarij cautiõe,q̃ cõſuluit Bal.cõſi.cccxxxiiij. iiij.vol.& eiuſdẽ Bal.cõſil.p Gaſpa.de Cal.ſubſcript.j.vo.cõſ.xxv.ĩ fi.ij.col.

a ✠ POMATES. ¶ Vltimò quæro. Vide ad hoc Fel.in c.ſignificauerunt. in v.col.ver.vlterius.de teſti.per Bart.conſil.xij.vj.co.j.vol.Archi.conſil.iij.

b ¶ Si ego. Et vide Barto.in conſi.ſuo lxxxvij.incip.Faciolus grandi.vbi allegat iſtum textum quòd põt teſtator prohibere ius accreſcendi.Andr.Barb.

Bal. in l.vniuerſa.in princ.C.de p̃ci. Impe. offe. hic allega.& q̃ non cõfirmet teſtm̃, cõſuluit Fran.de Rãpo.in cõſiĩ. Albericus quõdã Hugonis. & ita refert ibi vidiſſe bis cõſi.Io.de Lig. & approbatũ p Ioã. Cal.q̃ non cõfirmet. & ibi refert Fran.de Rãp.ſe hãc eandẽ partẽ tenere in lec.& difficultatẽ hãc dicit cõfiſtere ex ĩtellectu.d. c.quãq̃.vbi colligit q̃ talis præſtatio cautiõis ante teſtm̃ eſt de ſubſtãtia, & ſolẽnitate ĩ materia p ambulatiõis teſtamẽtũ eſt nullũ ipſo iure, ſicut ĩ ijs quæ dicim⁹ de ſolennitate ſniæ,quorũ prępoſteratio vitiat, ſecũdũ ea q̃ habenẽ in l.platã.C.de ſen.Itẽ in d.c.quãq̃.ratio principalis fuit odiũ : ſed in legib⁹ hic alle.i cõtrariũ, vt hic erat fauor filiorũ vel alterĩ⁹.Vtrũ aũt hæredes vſurarij ſatiſfaciẽdo faciant recõualeſcere teſtm̃:certũ eſt qd̃ nõ. Ita dicit Pal.l.ſi hæreditas.C.de teſtamẽ. manu.et q̃ ſufficit añ mortẽ p̃ſtari cautionẽ,tenet Bal.in l.fi.in ij.col.C.ſi à non cõpe. iudi. Et de dicta cautiõe ad d.c.quãq̃.vide not.Bald.in l.pen. in ver.ſed dubitatur. & ibi ponit quæſita de quibus hic p Bar. de exec.rei iudi.p bal. in l. poſthumo. C. de cõtratabu. & ibi q̃d ſi poſt teſtm̃, & cautionem fecit vſuras. Sed an valeat ſtatutũ q̃ vſurari⁹ poſsit aliter teſtari,Bald.q̃ nõ ĩ l.cõſulta.C.de teſta.Et ad p̃dictavide Ang.& Imo.in d.l.q ſoluẽdo non erat.j.de hære.inſti.& Imo.in l. Gallus.in §.ille caſus.de li.& poſthu.in iij.col.p Bal.in l.ſi arrogator.de adop. & qd̃ no.Bal.in l.humanitatis.in vlt.co.C.de p̃pu.& hic adde Bal. in l.iiij.C.vnde leg.& in l. Gallus. §. ctiã.ſ. tit.j.in ij.col. Et q̃d ſi quiſtpe teſtamẽti nõ erat vſurari⁹, poſtea effecti⁹ eſt vſurarius: ponit Bal.in d.l.Gal. §.ẽt.ſ.ti.j.& ĩ j.§.ſed ſi filius.de leg.iij.vbi ẽt de qõne,de qua hic p Bar.de qua ẽt p Bal. in l.ex libero.de ſu.et legi.& p Mod.ĩ c.qa

a ¶ Sol. ibi fuit. Et ibi dixi de hoc contrario, vbi gl. & doc. laborāt & istā solu-
quā ponit hic Bar. pōit gl. in l. cōtraria. & est prima sol. quā dat ibi gl. & istā
seq̄t ibi Bar. & est cōis sol. hic, & ibi: sed Ia. de are. ibi dicit q̄ ista sol. diuinat
ad istā l. ideo tenet secundā so. quā dat ibi gl. videlicet q̄ ibi loquit q̄n institu
ti sunt filij, q̄b⁹ est facta substitutio: quo casu si euenit cōditio substitutionis
in p̄sona vni⁹ de me
tetestōris, ñvr̄ esse q̄
subſtitut⁹ admittat,
vt p̄ferat fratri su-
p̄stiti, sed potⁿ p̄sera
tur frater sup̄stes illi
subſtituto. l. cū acu-
tissimi. C. de fideic. l.
cū auus. j. de cōdi. &
demō. l. Lucius. j. de
hær. insti. la vltima.
hic loq̄t ī extraneis,
quasi velit q̄ spāle
sit ī filijs. Sed ista sol.
nō est vera: qa, ppter
dictionē vterq̄, posi
tā in illo text. ita de-
bet habere locū ī ex-
traneis, sicut & in fi
lijs. Tertiā sol. posuit
Ang. in l. hrdes mei.
§. cū ita. j. ad Treb. f.
q̄ hic loquit in vul-
gari subſtitutiōe in
qua fi requirē q̄ vter-
q̄ decedat, l. cū qdā.
quæ est l. pe. C. de im-
pub. loḡt de pupilla
ri. Sed hæc sol. nō est
vera: qa si hic facta
fuisset vulgaris p̄ si-
gnū collectiuū vter-
q̄, put ibi, certè req
reretur q̄ decederet
vterq̄ instituto⁹, put
ibi: q̄n nō vr̄ posse
assignari rō diuersi-
tatis iter vulgarē &
pupillarē, q̄n essent
factæ p̄ signū colle-
ctiuū vterq̄. Præter
ea hic tex. in vers. sed
siego. qui ver. obstat
illi l. loq̄t ī recipro-
ca, nō ī vulgari: & p̄
cōseq̄s forte posset
dici q̄ aliud est in re
ciproca subſtitutiōe
de qua hic: quæ non
pōt fieri p̄ dictionē
vterq̄: q̄n subſtitu-
tio reciproca fit de
ipsismet hærediß⁹ in
stitutis: qa dicit & b
vos iuicē subſtitue:
& non potest oppo-
ni dictio vterq̄, qa si
vterq̄ decederet, nul
lus remaneret subſti
tutus. in l. contraria
loquit de pupillari, quæ fieri potest per verbū vterq̄, qa in pupillari tertius
datur subſtitutus illis duob⁹ impuberib⁹ filijs institutis: qa dicit q̄ si vterq̄
filius pupillus in pupillari ætate decesserit, sēpronius hæres esto. Addo tñ q̄
pōt dici q̄ principium huius l. obstat illi l. pen. inquātum hic in prin. vult q̄
posit euenire casus subſtitutionis, q̄uis in p̄sona vnius, s. Titij, eueniat cōdi
tio subſtitutionis vulg. tñ, & non in persona alterius. Et isto modo intelligē
do remanet dubium: quomodo respondetur nisi dicatur q̄ hic vers. sed si ego.
venit continuatiuē ad principium huius legis. & ponit tantūm casum subſti
tutionis reciprocē: & de casu institutionis non facit mentionem in versic. sed
siego. quasi velit q̄ illa subſtitutio reciproca continuetur cum eodem casu:
& sic hic ponuntur duo casus. ad primum casum inquantum loquitur de vul
gari, hic videtur velle tex. q̄ posit conditio subſtitutionis euenire in persona
vnius. Est tamen dificilis responsio: sed in secundo casu in versi. sed si ego. de
facili tolliturￚ id est, quod loquitur in reciproca: vt §. dixi.

b ✠ POMATES. ¶ De ijs. Quid dicatur cancellatum, vide Bart. in l. nihil
interest. ff. de adi. lega.

c ✠ P. PAV. P. ¶ Quæ in testamēto. Vide Fel. in c. ex literis. in pe. & vlt.
col. de fide instr.

d ¶ Legi. Et sequuntur istam partem Bal. hic, Ang. & Io. de Imo. Tu vide quę
remisi ad Bal. in l. ad probationem. C. de proba. & in l. j. in princ. C. de rei vxo.
actio. & in l. iurisgētium. §. quòd ferè. ff. de pact. & vide do. Ant. & ibi dixi in
c. iij. de constit. & quæ dixi in repet. l. cùm acutissimi. C. de fideicom. in vij. col.
Andreas Barba.

e ✠ POMATES. ¶ Intelligitur. Vide Alex. cōsi. cxij. ver. nō obstat id q̄d.
v. vol. & Fel. in c. trāslato. col. ij. & seq. de cōsti. & in proœm. Decre. in vj. col.

f ¶ Non dicitur. Vide Bal. in l. fi. de sent. ex breui. reci.

g ✠ POMATES. ¶ Secundò no. Vide Bart. consi. cij. col. iij. iiij. vol insertū
inter cōsilia Alex. ī iiij. vo. vide Fel. in c. ij. in xvj. col. de pba. Barb. cōsi. xlvj.
in vj. col. j. vol. Felin. in c. sicut. in iij. col. de re iudi. Ro. consil. clxxvj. in v. col.

h ✠ POMATES. ¶ Tertiò no. Vide Bar. consi. xlvj. j. volu. Ias. in §. fuerat.
Instit. de actio.

✠ P. P A✠V. P. ¶ Tertiò nota. Vide Fel. in c l translato. in ij. & iij. col. de cō
stit. & Ias. in §. fuerat. in iiij. char. in gl. in verbo transtulimus. Insti. de actio.
Bart. in rep. l. cùm acutissimi. col. vij. et viij. C. de fideic. et quid dicatur tenor
testamenti, & qd nō dicatur corporaliter descriptum, sed ex iu ris itellectu resulte:. Vide Pau. de ca. post Bal. in l. ad pbationem. C. de probat. & Alex. in l. iurisgētiū. §. q̄ ferè. ff. de pact. q̄ tenēt cōtra Bart. hic q̄ instrumentum habeat executionē paratā, etiam circa ea quæ resultant ex eo facilē, & ex prædictis potest inferri, q̄ si aliquis promisit factum & nō fecit, an possit petere interesse, de quo nihil in instrumēto fit dictum. ex prædictis colligit q̄ hic. Ita in terminis Bal. & Rom. in l. certi condictio. in prin. ff. si cer. pe. vbi Alex. in ij. glo. & alij Moder. licet cōtrarium teneat Ant. in c. trāslato. de consti. sed in d. l. certi cōdictio. & & in l. j. ad fi. ff. de legatis. ij. dicit q̄ veritas pendet ab his quę dicit Bar. hic & in terminis, quod executi uè possit peti interesse tenet do. Laurē. in tract. instr. garen. in x. q. primæ partis prin. & ista videtur verior opinio, attento quod contra Bar. hic tenetur cùm non sit diuersa ratio iter decisionem Bart. & obligationem ad interesse, quia illa tacitè prouenit à legis dispositione, & mēte cōtrahētū sicut stricta stipulatio. de qua hic per Bar. & in l. si stipulatus à præside. ff. de ver. obli. & in l. si quis ab alio. §. fin. ff. de re iud. & opi. Anton. de but. reprobat Feli. in d. c. trāslato. licet multa alleget p̄ eo. aduerte tñ ad Bar. hic vt p̄ Are. in §. fuerat. in princ. Insti. de act. & adde q̄ opi. Bal. in d. l. ad pbationē. tenet, de qua vide ad Bar. in l. cōmodē. C. de instit. testā. & de veritate prædictorū vide Fel. in c. ij. col. vj. ver. Septimò intelligē. extra de pba. in c. humanū genus. col. iij. dilt. Itē opin. cōis de qua §. q̄ in his q̄ tacitè veniūt ex instrō habeāt executionē paratā tenet Barb. in rep. ru. C. q̄ admit. in xxvj. char. col iiij. cōtra tenet Soc. in l. cū qd. ī ix. no. ff. si cer. pet.

i ✠ Abradi debet hæc negatiua nō: vel si velis habere, intelligas ibi secundū legis, s. municipalis dispositionem vt mentem Bart. ferues. vel ante verbum secundum ponas nisi, vt codices aliqui habent. Alex. Loseus.

k ¶ Instrm. Cōtrariū tenuit Bal. ī l. ad pbationē. C. de pb. & ī l. j. ī prin. C. de rei vx. act. vide Ang. in l. reos. §. cū in tab. de duo. re. & Mod. ī l. iurisgē. §. qd ferè. ī. de pact. & in l. j. in gl. sup ver. semp. ī ver. tacitè apposita. ī. fol. matr. & q̄ ibi no. ad dictū Bar. hic optimè facit qd dixit d. Ant. in c. trāslato. de cōsti. & dixi post Bar. in l. j. in fi. j. de leg. ij. & vide no. p Bar. & ibi dixi in l. j. tit. j. & ī terminis Bal. in l. ad probationē. & in l. vbi adhuc. in viij. col. de iur. do. & vi de qd nō. Bal. in l. gñaliter. ad fi. de sacrosan. ecc. Et ad idē facit qd not. Bal. in l. legem. in prin. C loca. & in terminis Bal. in d. l. j. §. vt plenius. C. de rei vxor. act. Adde q̄ opi. Bal. in l. ad probationem. sequutus est Ro. consi. cxlvij.

l ✠ POMATES. ¶ In cōtrariū facit. Vid Bal. ī l. ad pbationē. C. de pb. ī l. vnica. §. et vt pleni⁹. C. de rei vx. act. & ī l. iurisgē. §. q̄d ferè. ī. de pact. Bal. ī l. vbi adhuc. C. de iu. do. Ant. de Bu. ī c. trāslato. de cōsti. Are. ī §. fuerat. Insti. de act. Alex. ī d. §. q̄d ferè. Pañ. in c. cū olī. ī ij. no. de cēsi. Barb. ī d. c. trāslato. et ibi Fel. de consti. Cepo. in caut. cxv. Barb. in repe. l. cùm acutissimi. C. de fideicō.

m ¶ Et ideo. Et vide d. Abb. in consi. x. vbi pulchrè loquitur Andr. Barb.

m ✠ P. PAV. P. ¶ Et ideo. Vide Ias. in l. si vnus. in vlt. col. C. de test. Felin. c. ex literis. col. v. versi. quinta declaratio. extra de fide instru.

n ✠ POMATES. ¶ Nō. istū. Vide Præposit. in c. in memoriam. xix. dist. Panor. consi. x. j. vol.

o ¶ Tollit suspicio. Adde oīno Bal. in l. diuus. §. itē senatus. j. de fal. & Bar. in l.

menti. verūtamen, quia illa scriptura non refertur, nisi solum ad ea, quæ cōsulto sunt suprascripta, vt hic, bene facit notarius ponere q̄ suprascriptū est, scilicet ī tali, vel in tali parte: si esset suprascriptio in vna parte tm, nō esset necesse: qa ad illā tm referret: vt l. ij. de lib. & posth. †Quæro, quid si apparēt plures subscriptiones, & notarius dixerit simpliciter, quæ suprà scripta sunt, an oīa præsumantur suprà scripta, consulto. Respondeo, nisi fauore libertatis: vt j. l. proxi. in fi.

Sed si legi. Hic format aliam quæstionem circa præmissa.

Sed consulto. Hic facit vnā quęstionē circa id quod p̄ximè dixerat.

2 præcedēti. Sol. qn̄ aliquid deletur, ita q̄ post deletionē legi nō pōt: aut hoc fit ante cōsummationē testamēti: & tūc est p̄sumptio q̄ si testator voluisset deleri, iterū fecisset rescribi: vt ī præcedēti rñso. Sed qn̄ post cōsummationē testamēti: tūc habet locū distinctio huius. §. Aut est deletum cōsulto, aut inconsulto.

Et si quidem. Hic incipit exponere verbū positū in prin. legis, ibi, consulto.

Si vero. Hic exponit id quod in principio dictum est ibi: id verò quod non iussu.

1 ☞ *An hæreditas semel data ipso iure poßit adimi per deletionē. Et si quis habuit instrumētum quod perdidit, uel est deletum: licet poßit petere debitum per modum libelli: non tamen potest petere executionem instrumenti uigore alicuius statuti tribuentis instrumenti executionem paratam, nu. 2.*

Et cum hæreditatis. Iste versi. referē ad totū dictū. Nota casum fm gl. ali-
gs institut⁹, seu subſtitut⁹ cācellauit ipsemet. certè ipse pdet ius
suū fm gl. in ver. q̄ cōcidit. I dē in eo q falsificat acta vt pdat cau
sam: vt l. in fraudē. §. ne q̄ instrā. ff. de iure fis. I tē quid si mittāt
acta ad cōsultorē, aliqua pars dissigillat, & apit, quā pœnā pa-
tiatur. Et casus est extra de officio deleg. c. cū olim. ij. vbi dicit
q̄ patit istā pœnā, q̄ cōtra illa acta nihil amodo possit oppone
1 re. Hæc additio est noua. †Opponit, q̄ hæreditas semel data
b nō pōt adimi ipso iure b p deletionē: vt l. hæredes palā. §. j. §. de
testa. Dicit gl. q̄ hic debet exponi, nō vr̄ data, scilicet efficacī-
ter. Tu dic q̄ si ante perfectionē testamēti deletur, nō vr̄ data,
vt hic. Si post aut deleuit, vt decederet intestatus: & ipso iure
tollitur, & applicat veniētib⁹ ab intestato: vt j. l. pxi. Aut dele
uit, quia hæredes reputauit indignos: & non tollunt ipso iure:
sed hęredes sunt: sed fiscus ab eis auocat: vt j. eo. l. pen. Nō ob-
stat l. hæredes palā. §. j. quia ibi deuenit ad actū verbi: & sic re-
quirit solēnitas: hic deuenit ad actū facti. Pro hac opi. facit qd
no. doc. C. de testa. l. nostrā. & l. hæreditas. C. de his quib⁹ vt in-
2 dignis. †Vltimò gl. dicit, q̄ ex tali testamēto, licet possit adi
ri hæreditas de iure ciuili, non tamen potest peti bonorū pos-
sessio secūdū tabulas, vt in gl. Per hoc patet q̄ si aliquis habuit
c instrumētum, q̄ postea perdidit, c vel postea est deletum: q̄ li-
cet debitum possit peti per modum libelli, non tamen potest
peti executio instrumenti ex forma statuti: de quo dixi. §.

1 ☞ *Si ex pluribus condemnatis unus soluit: illius tantum nomen debet cancellari.*

2 *Si tota condemnatio cancelletur uno soluente ex pluribus condemnatis; remanet tamen ualida in personis aliorum.*

3 *Cancellare, est quod fit per transuersum in signum crucis. Inducere est per medium ducere.*

LEX II.

d Ancellauerat. d In dubio cācellatio restrin-
1 git ad rationē ipsi cācellatio-
e ni adiectam. h. d. No. † q̄ qn̄ plures e sunt cōdēnati in
vna cōdemnatione, & vn⁹ soluit: illius tm nomē debet cancel-
f lari. f †Secūdò nota g q̄ si tota condēnatio cācellaretur vno
2 soluēte, nihilominus cōdēnatio remaneret valida in personis
g aliorū. Restringitur em cācellatio ad causam cācellationis, vt
hic: quod tene mēti. Vidi in vna condēnatione esse plures cō-
dēnatos: & qa duo soluerūt condēnationē, totū cācellauit: nec
aduertit de vno q̄ nō soluit: an possit fieri in nō soluēte execu
tio. Certè sic: quia cācellatio ad illos duos tātū refertur. Vide
gl. quæ incipit, sed nō soluit &c. Quidā dicunt q̄ soluit ibi in
h ambiguo. Sed veritas est in cōtrariū: qa hic loqtur qn̄ est du-
biū. sed qn̄ est certū loquit l. pxi. & ibi soluet. Quero, quæ sit
3 differentia h inter inductū & cācellatum. † Et dico q̄ proprie

vn⁹. C. de test. & ī l. fi. §. j. post prin. C. de edi. diui. & no. pulchrè Bal. ī l. in fraudē. §. ficut. j. de test. milit. cū his quæ ibi dixi: & qd ibi dixi j. de secū. tab. & dixi in l. si vnus. post Bar. & vide de eo qd dixi in d. l. ī fraudē. Cano. & maximè dominus Abb. in c. ex literis. de fi. instr. & ibi etiā do. Anto.

a ¶ Dixerat. Ad istū tex. vide quæ dixit do. Andr. de Imo. in c. trāslato. de cōsti.

b ¶ Ipso iure. Adde no. in l. in facto. §. fisc⁹. de cōdi. & demō. & in l. nostram. C. de testa.

c ¶ Perdidit. Vid Pau. de ca. in l. nostrā. C. de test. & adde Bar. in repe. l. iij. C. de pig. & q̄ dixi in l. fi. sup glo. in ver. depositionib⁹. de edict. diui.

d ✠ P. PAV. P. ¶ Cancellauerat. qd si in actis reperiatur instrumentū cācellatum, vide Bal. & Moder. in l. acta. p illum tex. ff. de re iudic. Bal. in l. emācipatione. C. de fide instrum. in l. si vnus. ī fi. C. de testā. & q̄ cancellatio actorū dicatur crimē falsi, et qualiter puniat, vide Io. de Anania consil. xij. ī quo q. scripsi ad Bar. ī l. in fraudē quo tiens. ff. de rescrip. Itē de materia cācellationis an vitiet qn̄ est, facta de volūtate testatoris, aliās secus vide Ias. in l. si vn⁹ col. j. et etiā ī ij. C. de testa. Itē q̄ si testator facit testamētū, & notarius fuit de eo rogatus corā testibus, postea testator accepit originale de manu notarij & apostillet, & esset notario, an notarius poterit illud authēticare, si nō fuit rogat⁹ post illas interlineaturas et apostillas, vide Io. de Anania consi. xxviij. in j. dub. q̄ nō vbi etiam volo de materia rasurę instrumēti. habes p Bertachi. in verbo radēs.

✠ POMATES. ¶ Quādo plures. Vide Bal. in l. emācipati. C. de fide instru.

f ¶ Cancellari. Vide Bart. in l. acta. in fine

Ibi: Et per hoc notamus adsturam sing. magnu facunt plures Tiletati p vtiles. m. c. cōu. etc. c. 10 ñ. §8. ibi: plura addiciūque notanda simil

prin. de re iudi. qd no. Bal. in l. si vt proponis. la j. ad fi. C. quomodo & quādo iu. & quid importet cancellatio banni, vide Bal. in l. generalis. C. de sentē. pos.

g ✠ POMATES. ¶ Secundò no. Vide Cepo. consi. vij. In cōsi. dccclxxxix.

h ✠ P. PAV. P. ¶ Sit differentia. vnum ponitur pro alio. vt per Io. de Anania consi. xij. in princi.

i ✠ POMATES. ¶ Proximè. Limita vt per Old. consi. cxxiiij. inci. quod remissio sequitur Alexand. consi. j. v. volu.

k ¶ Est iudex. Sicut potest pro se iudicare: ita potest pro se scripturam et probationem reprobare secundùm Bal. in l. exemplo. in fi. C. de proba.

l ✠ POMATES. ¶ Ita dicunt. Vide Feli. in c. cùm non liceat. de præscrip.

m ¶ Habere cōsilium. De hoc habetur per Bar. in l. est receptū. de iurisdi. omniū iudi. Vide Bald. in l. ij. in fi. de senten. quæ sine cer. quātita. & adde Bal. in l. placet. C. de fac. sanc. ecc. & Bar. in d. l. ij. & Imo. in l. si paterfa. in notabili b⁹. j. tit. j.

n ¶ Nomē. Et pōdera: qa fauorabilior est p̄sona q̄ res: & fauorabilior est libertas, q̄ piū relictū. Hoc, pbo p tex. in l. primo gradu. ff. q̄ in fraudē cred. vbi dicitur, q̄ valet legatū libertatis, n̄ legatū alimētorū, qui text. destruit dictum Bar. hic, & oīm: & adduxit q̄ libertas diminuit legitimā filiorū, vt l. Papi. §. iij. & §. qm̄ aūt quarta. ff. de inofi. teſt. sed relicta pia nō diminuūt. c. quicūq̄. xvij. q. iiij. & qa libertas facit quē de nihilo aliqd: sed legatū piū nō facit de nihilo aliqd. Itē iurislator istud nō expressit. arg. l. j. §. fi. C. de cad. toll. Si opponit qd antè p̄ferat: rñdeo nō est expressum. Et vide Ang. ī repe. l. eā quā. vbi dicit, q̄ magis est pia libertas. Dixi in Ioannina. Io. and. in l. si ita stipulatus essem abs te. tenuit cōtrariū, q̄ lex loquēs de libertate extendit ad pia relicta: sed nil allegat. Ego aūt ibi tenui contra. tū vide ibi doct. & ex hoc videtur q̄ nō bene sumant doc. c. ex literis. de pba. qui loquitur in libertate. & ipsi extendunt ad causam fauorabilem. & vide Lu. Ro. in consi. cxcviij. Andre. Barba.

n ¶ Nomen. Adde Bart. in l. si vnus. C. de testa.

n ✠ POMATES. ¶ Nomen. Vide Alex. consi. xj. j. vol.

o ¶ Pias causas. Et sic dispositio facta fauore libertatis, dicitur esse dispositio ad piam causam: vt hic. Facit tex. in l. j. §. fi. in ver. rationē pietatis. C. de cōmu. ser. manu. & quæ per illum tex. dixi in l. captatorias. C. de testamen. milit. cir-

1 ☞ *Magni domini non recognoscentes superiorem possunt esse iudices in causa propria.*

2 *Iudex non debet habere consilium cum aduocatis, ut sibi credatur: sed collationem sic.*

3 *Aduocatus non potest cogi ut consulat in causa, in qua est aduocatus.*

i k Roxime i Not. q̄ Impera-
tor est iudex k in
causa imperij, & cā fisci. Ad idē. j.
l ti. j. l. & hoc Tiberius. & ita dicūt l doc. † q̄
1 magni iudices & ciuitates, quæ nō reco-
gnoscūt superiorē, sunt iudices in causis
p̄pris. de quo p Cy. C. ne qs in sua cau. l. j.
& per Inno. extra, de elec. c. nosti. & de iu
dic. c. cū venissent. Nota ergo gl. hic sup
2 verbo, remotis. † q̄ iudex nō debet habe-
m re consiliū m cū aduocatis litis: & imponit
finē dictis eorū, qn̄ sibi videtur. quod in-
tellige cōsiliū vt eis credat: vt l. prætor. de
iurisd. om. iudi. & l. fi. de testib. Sed colla-
tionē bene potest habere cū eis, nō vt eis
credat, nisi quatenⁿ iudici videbit. Credo
3 tñ q̄ † aduocat⁹ nō possit cogi vt cōsulat ī
cā in qua aduocat⁹ est, sed alij cogi possūt
vt C. de aduo. diuerso. iud. l. iancim⁹. & qd
not. C. de proxi. sacro. scrinio. l. ij. lib. xij.

n Nomen. n Nota q̄ si fauore liber-
tis est qd in dubio inducū: qd inductū est p̄sumatur incōsulte.
e ergo in contrarium est ius cōmune. Et qd
o dicit in libertate, idē puto in relictis o ad
pias causas eadē rōne, qd est multum no.

ca contrarium l.fideicõmiſ.ĩ.de fideicõ.liber.& Bald.hoc tenet in d.l.j.§.fi.& Bar.in l.ſi vnus.C.de teſt.& l.Titio vſusfructus.§.j.de cõdi.& demon.& Bal. in l.ij.C.de fideicommiſ.liber.in l.penul.eo.titu.& in l.ſi iure.C.de teſta.manu. & in l.j.in princi.C.de cadu.tol.& ibi dixit expreſsè Bald.in vlti.col.quòd libertas & eccleſia æquiparantur.& Bart.in l.j.C.de ſacroſan.eccl.in repet.l.iij. q.v.partis prin.dixit

1 ☞ *Ex cancellatione inſtrumẽti facta per notariũ in baſtardello,nõ præiudicatur inſtrumẽto extẽſo in libro.*

2 *Sufficit quòd creditor reddat debitori inſtrumẽtum debiti cancellatum,licet non cancelletur in libro notarij.*

¶ Pias cauſas.¶Vide Alexan.conſil.cccxlj. incipi.ponderatis his quæ in themate narrantur.in vj.colũ.& vide aliqua ſimilia p Alexã.in l.centurio. in iij.colũ.ver.x.ff. de vulga.per Romã.cõſi. ccxxxv.col.ij.Mateſi. not.cxiij.

a ¶ Baſtardello paruulo. Not.bene,& adde q baſtardellus nullã fidẽ facit, ſecundum Bald.in rub.C.de fide inſtrumentorũ.in xx. col.in verſ.iij. quæritur.& ibi vide ĩ xiiij. col.An notarius poſſit cancellare protocollum reddito iſtrumento, & q inſtrumẽtum cancellatum probet olim obligationem & ſatisfactionem, ponit etiã Bart. in l.acta.de re iudicata.Et ad Bart.hic adde Bald.in l.noſtram in iij.col.C.de teſt.

b ¶ Mẽs fuit. Vide no. in l.qui tabulas.ff. de furt.& quod ibi dixi: & quod not.Bart.in auẽ.caſſa.C.de ſacroſan.ecc.Et hoc ſequitur Bal.in l.noſtram. in iij.col.C.de teſta.& Bart.in l.labeo:ad finem.ſ. de pact.& ibi dixi.

c ✠ POMATES. ¶ Per hoc credo. Vide Pau.de caſt.conſil. ij. vide quæ in ſimili ponit Feli.in ca.ſicut xxiij.col.de re iudica.

d ✠ POMATES. ¶ Si ex fundo. In pri. ad titũ text.vide Alexand.conſi.clxviij. in ij.vol.Federicũ conſi. cxxxj. Barba. conſil. cxv.& cõſi.clxxij.& quæ ſcripſi poſt Bart. in l.quoties.§. ſi duo. & §.fi.j.eo.

e ¶ Sinautem. Et vide gloſ.in ca.j.de vita & honeſtate clericorum vbi ſupplet verbum, ſtatuimus. gl.in c.vt vnuſquiſq. de pecu. cleri. ſupplet verbũ, ſtatuimus.Glo.in ca. quia nos. de appellatio.c.j.de præben.in c. j.de rapto. ſuper verbo,placuit.c.j.de iud. ſuper verbo,placuit. & facit c.j.de pbatio nibus.vbi deficit verbum, accipimus. & vide quæ ibi remiſi. Andre.Barba.

e ✠ POMATES. ¶ Sinautẽ.Vide Feli. in c.ad audiẽtiam.in tertia fallentia.de reſcrip.Barb.conſi.v.col.ij.& j.vol.

Pro concordia. Aduerte ſi iudex in ſententia condemnatoria vel abſolutoria dicat,victum victori in expenſis.& non ſubijciat,condemnamus.Barto.in l. præſes.,C. de ſententijs & interlocutio.omnium iudicum tenet quòd non valet ſententia. Contrarium tenet in hac l.ij.§. ſinautem.,ſecundùm dominum Iaſo.in §.curare.Inſtitu.de actio. Tu dic cum reuerentia tanti docto non eſt cõtrarius,imò in d.l.præſes.tenet concluſionẽ veriſsimã,q eſt nulla. Sed arguit cõtra de l.verbũ,volo.C.de fideicom.& ſoluit q aliud eſt in vltimis voluntatibus,& aliud in ſententia,vbi verba ſtrictè intelliguntur : nec ſubaudiri debent. In hoc verò.§.ſinautẽ.idẽ tenet:quia ſimpliciter opponit de dicta.l. præſes.& ſimiliter ita ſoluit.bene verũ eſt q prima facie videtur ſibi cõtrariari: ſed poſtea finaliter concludit vt in d.l.præſes.licet per alia verba, nõ tamẽ multum diſcrepãtia ab illis,de quibus in d.l.præſes.Sed in effectu idẽ dicit.Et dato q intelligeretur cõtrarius,adhuc poſſet ſaluari.Quia aut nõ conſtat de mẽte per alia verba & tunc procedat ſecunda opinio. Iſtam ſolutionẽ ſenſit do.Alex.in l.errore.C.de teſta.Quicq̃d dicat in hoc §.ſinautem. dicens quòd licet prima opinio ſit verior,tamen ſecunda eſt æquior:quam conatur ſuſtinere,vt ibi per eum.

✠ POMATES. ¶ In contrarium facit. Vide Feli.in c.ſi Ta.de electio. Iaſo.in l.errore.C.de teſta.aliquid per Barto.conſi.v.in ij.colum.j.volumi.Roma.in ſimili conſi.clxx.

¶ Debet ſubintelligi.Et iſtud facit vtrũ cõtractus in ſcriptis recipiat' ſuppletionẽ facti.de quo habetur per Bal.in l.contractus.ad fin.C.de fide inſtrumento.vbi dicit quòd non allegat not.in ca.cum Patabellio.de fide inſtrumẽtorum.vide tamẽ hic not.per Barto.in l.j.ſ.titu.j.in princip. & ibi Bald.& hic etiam Bald.in l.fina. C.de edict.diui.& q not. Innocen.in capi. dudum.de rebus eccleſiæ non alienan. Barto. tenet contrariũ eius quod hic in lege præſes.C.de ſentẽ.& illa ſua opinio eſt de iure verior,licet iſta ſit æquior.& ſi velles eam tenere, poteſt dici q ſententia ſuper expenſis de ſe eſt interlocutoria. & ſic de veritate in ſui prolatione nõ requirit tantã ſolennitatem,quantam diffinitiua, cùm poſſit etiã ſine ſcriptis proferri:dummodo reducatur ad ſcripturam: vt no.in l.ij.ff.de appellatio.& ſic in caſu prædicto præſumatur actum, & minus , vel nihil ſcriptum , vt hic dixi.

1 negatiões:† & licet duæ faciãt vnã affirmationẽ:vt l.duobus.ĩ.de verb.ſigniſi.tũ tres faciunt orationẽ negatiuã.Facit l.j. de cadaue.punito.& per Cy.C.de ſeruis fugiti.l.j.Iſta lex facit ad quæſtionem,iu

2 dex in † ſententia dixit.Titiũ abſoluo,& in expenſis victũ victori nobis,& ſucceſſoribus taxatione reſeruata.quærebatur vtrũ videat facta cõdẽnatio expẽſarum: quia deficit verbũ cõdẽno,nec videt repetitum ex præcedẽtibus.Et videt q nõ.C.

f de ſentẽ.l.præſes.In cõtrarium facit[f] hæc lex,maximè in fine ſui,licet enim non ſit verbum cõdẽno,tamen debet ſubintelli-

g gi:[g] Nec obſtat quòd ſentẽtia debet ferri in ſcriptis:quia etiam hic loquitur in teſtamento quod fit in ſcriptis.& hoc puto verum,licet cõtrarium fuerit iudicatum.

LEX II.

Circa. Defectus conditionis de præterito,vel de preſenti vitiat inſtitutionẽ : ſed ſi de futuro,purificat,ſi ex facto teſtatoris dependet.h.d.ſecũdũ Dy.Oppo.de l.clemẽs.in f

h ſi.ĩ.eo.Sol.vt ibi. Oppo.de l.q hæredi.[h] ĩ.de cõdi.& demon.Sol.hic loquit in cõditione de futuro,quæ depẽdet ex volũtate teſtatoris,vnde teſtator nõ inſerẽdo cauſam videtur pœnituiſſe.ibi quãdo cõditio dependet ex facto alterius, vel ex fortuna.Ita dicit Dy.hic.& no.glo.in l.ſi g quis ita ſcripſerit hæredẽ.ĩ.eo. Oppo.de l.ſtichũ qui meus erit.de leg.j.in eo quod ibi dicit de relatiuo quis vel qui. Solue vt ibi.Opp.de l.ſi Meuia.ĩ.eo.Sol.ibi eſt conditio negatoria,quæ nunquã fuit,nec eſſe potuit:ideo ei' defect' vitiat.hic autẽ fuit cõditio de p̃terito quæ eſſe potuit.

LEX III.

Seruus.

Si ſeruum. In inſtitutio nevidet adadiecta conditio,quæ adijcitur libertati. hoc dicit. Opp.de l.diuus Pius.ĩ.de manumi.teſta.Sol.vt ibi. Oppo.de l.quidã. C.de neceſ.ſer.ſolue vt glo.& ibi plenè.

Si quis ita. De adiectione alterius alteri poteſt adijci conditio.hoc dicit.

Qui fideicommiſſariã.

Licet ius inſtitutionis nõ mutet:tñ qualitas acquiſitionis mutari põt.h.d. Et opp. de l.ſi ſeruũ.§.ſi qs.ĩ.de acquir.hære.Sol. Poteſt deſinere eſſe hæres ſi vult quo ad effectum,vt ibi:tñ ſemper remanet hæres nomine:vt hic,& l.ei q ſoluẽdo.ĩ.e. Op. q hæres antè nõ potuerit dare libertatẽ: vt l.vnũ ex familia.in prin.ĩ.de lega.ij.& l.ſed ſi ante.ad Treb.Gl.nõ ſoluit.Dic q ximus.Itẽ quia ita fauere debemus vt res potius valeat quàm pereat l.quoties.de verborum obligationibus.Et de hoc hic vide per Imolam ſuſtinentem vtranque opinio.

h ✠ POMATES. ¶ Qui hæredi. Vide Alexan.in l.ſtichum/qui meus erit ff.de lega.j.& in l.penulti.C.de inſtitu.& ſubſtitu.

ideo poteſt dare libertatẽ ante: q̃a nemini præiudicaret: ideo nõ poteſt reſtituere hæreditatem ante : quia alij præiudicaret: vt no.in l.poſt mortem.C.de fideicom.& l.filiusfa.§.diuus Seuerus.ĩ.de leg.j.& l.cùm pater.§.à filia.de lega.ij.

Aperturæ. Legitur in glo.multis modis, & ſatis clarè. Et varietas lec.eſt ,ppter contrarium.l. ſub conditione.de liber.& poſthu.Vide gl.per te iuxta fi.quia filius impubes &c.quidã habent in litera,impubes.ſed vult diſcere pubes.dicit gloſ. ſm diſtinctionẽ caſuum qui ſequuntur, erit vel nõ erit neceſſarius fratris impuberis:ſed patri indiſtinctè erit neceſſarius:ergo &c. Pro declaratione iſtarũ lect.diſtingue:Quando q; q̃s dat ſe ipſi teſtatori in arrogationẽ,q̃nq̃ extraneo.Primo caſu,aut ante teſtamẽtum, aut poſt teſtamẽtum.Primo caſu,aut reperitur in arrogationem tempore mortis patris,& erit ſuus hæres patri. Sed ſi quærat' an ſit ſuus hæres impuberi,cui eſt ſubſtitutus:diſtingue,Aut reperit' ſui iuris tempore mortis impuberis,& erit ſuus:aut reperitur in arrogatione alterius,& non erit ſuus. Si verò tpe mortis teſtatoris nõ reperitur in poteſtate,nemini erit ſuus,vt hic,ſm ſecundam lec.& l.ſub cõditione.de iniuſt.teſt.Secũdo caſu, q̃n poſt teſtm ſe dedit ad arrogãdum : tunc ſi reperitur in arrogatione tpe mortis,efficitur ſuus. Vtrum autẽ ſit ſuus impuberi, diſtingue eo modo quo ſ.dictũ eſt,& ſ.de liberis & poſthu.l. filio.§. fin.& l.ſi quis hæres.de iniu.teſt.& tractatur hic in tertia lect. Secundo caſu principali,quando quis dat ſe in arrogationem extraneo:tunc aut tempore quo cedit dies ſubſtitutionis pupillaris reperitur ſui iuris,vel nõ : vt ſ.dictum eſt,& probatur hic in vltima lectura.

1 ☞ *Teſtamentum in quo filius eſt inſtitutus ſub conditione caſuali,an irritetur.*

2 *Ratio quare emancipatus inſtitutus ſub conditione caſuali non habet contratab.ſed ſub conditione pendente dicit teſtamentum nullum.*

3 *Filius quòd poſſit inſtitui ſub conditione poteſtatiua, quæ poteſt impleri ultimo uitæ ſpiritu.*

4 *Dictio etiam,eſt implicatiua.*

5 *Hæreditas an poſſit ſtatim adiri per cohæredem,quando filius eſt inſtitutus ſub conditione poteſtatiua.*

6 *Teſtamentum,in quo filius eſt inſtitutus ſub conditione miſta,eſt nullum.*

7 *Quælibet conditio hodie apposita in inſtitutione filij reijcitur.*

8 *Teſtamentum,in quo filius fuerit inſtitutus in re,quæ non extat,eſt nullum.*

9 *Si filius inſtituitur in iure,quæ extabat tempore teſtamenti, ſed euincitur,an teſtamentum ſit nullum.*

10 *Filius inſtitutus in certa quantitate poteſt dicere ſe nolle quantitatem, ſed uelle de bonis teſtatoris, & tantum quantum eſt ualor ipſius quantitatis.*

2 **Suus quoque.** [a] Suus hæres poteſt ſub omni cõditione inſtitui : filius verò ſub poteſtatiua tm : cui ſi non paruerit,ab hæreditate excludit',& cohæres ſtatim põt adire nõ expectato q impleat cõditionẽ.h.d.Primò ponit dictum. Secundò excipit à dicto. Tertiò format vnam quæitionẽ circa pręmiſſa.Quartò illatio nem.Secunda ibi:ſed excipiendus.Tertia ibi:ſed vtrũ.Quarta ibi:& ideo. Opp.q ſuus nõ poſsit inſtitui ſub oĩ cõditione: vt C.de inſti.& ſubſti.l.ſi pater.Solu.intelligas hoc de ſuo:hoc eſt,de eo qui põt eſſe ſuus,vt nepos,& ſimiles.Ita intelligit' pri

1 ma gl.hic poſita.dicam ĩ.l.proxi.§.j. Secundò opp.† q filius poſsit inſtitui ſub conditione caſuali,vt d.l.ſi pater.de inſti.& ſubſtitu.Sol.verum eſt ſi in defectũ conditionis exhæredet',vt ibi.ſecus hic.Et eſt ratio:quia ſi conditio deficit, ſemp fuit exhæredatus.ſi vero extiterit,ſemper fuit inſtitutus. Et eſt ratio: quia retro trahitur:vt l.hæres qñcunq;.de acquir.hære.Sed ſi nõ eſſet exhæredatus in defectũ cõditionis aliquo caſu poſſet ſe reperire pręteritũ,ſcilicet deficiẽte cõditione:& ſic teſtamẽtum eſſet nullũ. Tertiò opp.de leg.iij.§.ſi ſub ea.ĩ.de contratab.Solu.ibi in filio emãcipato,qui poteſt inſtitui ſub oĩ cõdi-

2 tione:hic in ſuo.Sed quæ eſt † ratio q filius ſuus interim dicit nullum,& emancipatus nõ habet contrabu.ſcilicet pendente cõditione. Cyn.in d.l.ſi pater.quærit,& nõ ſoluit. Dic q ratio eſt:quia pendẽte cõditione inſtitutus habet bo.poſ.ſm tab.vt l.iij.§.ſi ſub ea cõditione.de contratab.meritò prætor denegat ibi contratabu.ſed filius emãcipatus nõ poterat aliter venire per cõtratab.ergo &c.ſed filius ſu' dicit nullum ipſo iure,nec habet neceſſe petere à prætore. Vnde prætor nõ põt denegare ei beneficiũ q̃ habet à lege:illud vero q̃ habet à prætore,põt

3 denegare.Opp.q̃ñ † filius inſtituit' ſub cõditione poteſtatiua,

a ✠ P. P A V. P. ¶ Suus quoq;.An dictio dandi aliquid ſit poteſtatiua vide Bar.in l.teſto.la.ij.ff.de cõdi.& demõ.vbi etiã ſi deficiat talis cõditio caſuan deficiat inſtitutio filij.Itẽ q filius nõ poſsit inſtituì ſub cõditione poteſtatiua negatiue,quia reputatur difficilis vide Soci.in l.Iulianus in ij.no.ff. de condi. & demõ.Itẽ ſi filius inſtituatur ſub cõditione quã filius nõ teneat obſeruare, vt quia turpis, nõ valet teſtm vt p ſoci.in l.dubitamus.in prin. ff.de condi.& demon.

Aduerte.& Bart.in hac l.ſuus quoq;.allegatur contrarius.Tu dic ,p ſaluatiõe Bar. vt in cõcordãtia quã poſui ad l. ſi pater.C. de inſti.& ſubſti.

b ¶ Qm in prioribus. Adde Bart.ĩ l.ſi pater C.de iſti.et ſubſti.ſub condi.fac.& ibi dixi.

c ☞ Stãte opinio.Bar. & ſenſu verborũ ei', puto negatiuam quę eſt ibi.et ſi dicit hãc l. nõ eſſe correctã debere euelli & ſi rectè inſpexeris ita iudicabis.Alex.Loſæus.

d ¶ Ego teneo iſtã glo. Tu põdera, quia iſta glo.nõ dicit illud qd Bar.hic dicit:imò dicit cõtra.& ita eã intelligũt doct.hic : nec gl.in d.l.ſi pater.dicit contra & cõtra Bar. tenent oẽs.doc.antiq;, & moderni.cõtra tenet Fran.de Rãpo.in d.l.ſi pr.& ibi Raph. Fulg.& ibi Bald.& Ange.& Bald.hic.& Ang.in cõſi.cxvij.& Bal.in d.l.qm in pri bus.& in d.§. cũ autem.Io.de Imo.trãſit cũ Bar.in l.ſi.ĩ.de condi.inſti.Ego conſuluì contra Bart.ſed Pau. de ca.in d.l.ſi pater tenet cõtra. ,p Bart.& dicit opi.Bart.meliorẽ.& vide Bar.in cõſ. xiij.incip.factũ ſuper quo erãt exhibita cõſilia.in primo dubio qũo allegat.§. porro. hic poſito & vtrũ teſtamẽtũ ſit validũ,vide in ſecundo dubio: q̃a diſputat.d.l.ſi pater.Andr.Barb.

¶ Ego teneo. Adde q ipſe cõtrariũ cõſuluit cõſi.xiij.inci.ex facto ,poſito.& Ang.cõſi. cxx.incip.dñã Antonia quõdam Blaſij.et gloſſhãc ſequitus eſt ipſe Pal.ſ l.ſi pr.C. de inſti.& ſubſti.& ibi Sal.et Io.de Imo.hic, ſed melius hunc articulũ explicat in l.ſi.ĩ. de cõd.inſt.in xij.col. in verſi.circa caſuale. Idẽ voluit Pau.de ca. in d.l.ſi pater.vbi dicit, quòd tot' mũdus ſeruat opi.Bar.& nul lus rẽſpõdet bene ad §. cùm autẽ. quia per eius opi. cõſeruantur teſtamẽta: per contrariũ ſubuertunt. Eandem opi.tenuit Ang. cõſi.xcvj.inci.Viuia. de monte.& Bal.cõſ. xxix.ij.volu.

d ✠ P. P A V. P. ¶ Ego teneo iſtã glo.

que nõ põt impleri vltimo vitę ſpiritu,videtur q debeat exhęredari ne inueniat ſe

1 pręteritũ in vltimo vitæ ſpiritu, & ſic teſtamẽtũ eſt nullũ:vt l.inter cætera.de lib. & poſth.Hui' timore dicũt quidã eũ debere exhæredari. In cõtrariũ eſt veritas: vt l.ſi libert'.§.exiſtimo.ĩ. de bo.lib.Nec obſtat q reperiat' pręteritus:q̃a hoc facto

b ſuo cõtingit q ante vltimũ vitæ ſpiritum debuit implere.Eamus ad cõmentũ domini Pauli de Neapoli. Reintro ad gloſ.& opp.& vr q ſi inſtituatur ſub cõditiõe ca

c ſuali,nõ irritetur teſtm. Nam in legitima videt inſtitutus purè ſubducto grauami-

b ne:vt l.qm in prioribus.[b] C.de inoffi.teſt,

c Gl.fateẽ cõtrariũ.& ſic dicit hãc l.nõ [c] eſſe correctã.Iac.de Ra.& Gul.tenẽt contrariũ:& ideo dicũt q q̃nq̃ inſtitutioni adijcit' cõditio,quę facit teſtm ſubiacere querelę:& tũc illa reijcit': Ita loquitur l.qm in priorib'.C.de inofficiõ.teſta.vt puta q̃n cõditio erat poteſtatiua,& p eam filius inſtitutus nimis grauabatur.Q̃nq̃ adijcit' cõditio,quæ reddit teſtm nullum,vt condi-

d tio caſualis:& tunc nihil immutat' de illo iure.nõ enim eſſet fauor filij qd aliqd mutaret',imò eſſet odium. Ego teneo [d] iſtam gl.& pluries tenui contrariũ conſulendo. & eſt tex.in l.ſcimus.§.cũ autẽ.C.de inoffi. teſta.vbi aliquis fuit rogatus reſtituere filio ſuo poſt mortẽ ſuã,ſcilicet ipſius rogati.Cõſtat q iſta eſt cõditio caſualis.Potuerat enim filius decedere ante inſtitutũ, &

e ſic dies [e] fideicõmiſsi nõ cederet:& tñ illa dies vel cõditio ſubducitur. Dñs Ray.de Forli.miſit de Padua vſq ad ciuitatẽ iſtã, reſpõdendo mihi ad illã l.q ibi filius non erat inſtitut': ideo nihil ad propoſitũ. Reſpõdeo,ſm iſta tẽpora quocunq; relicti titulo filius haberet legitimã,excludebat' à rumpẽdo.vt l.oĩ modo.in prin.de inoffic. teſta.& in auẽ.de triẽ.& ſemiſ.§.j.ideo nihil ad propoſitũ an eſſet inſtitutus vel nõ ſolũ hic eſt aduertẽdum,vtrũ adiectio cõ-

d ditionis caſualis ſit reijcienda,vel nõ. Secundò rñdebat q ille §. eſt correctus. per auẽ.ex cauſa.& in corpore vnde ſumitur. Rñdeo,licet glo.hoc ibi nõ teneat:tñ poſito q ſit verũ,corrigitur in hoc q fili' debet habere iure inſtitutionis, nec ſufficeret relinquì alio titulo, in eo q dicit conditionẽ caſualẽ remouendam ab eo quod relinquitur filio,nullam immutationẽ patitur. Eſt ergo ibi caſus pro gloſ.noſtra.

4 Opponitur,dictio etiam,† implicat idẽ in cõtrario:vt l.cõuẽticulã.C.de epiſcopis & cleri.l.etiã.ĩ.de lega.j.C. ſi tut.vel cura. interue.l.etiã.ſed hic dicit,etiã ſi cõditiõi nõ paruerit,ſubmotũ eſſe: innuit q etiã ſi paruerit, eſſe ſubmotũ.Huius cõtrariũ timore gl.legit trib' modis. Primò q abundat dictio etiam,& eſt clara. Secũdò,q eſt verũ q innuit idẽ in cõtrario,tñ ĩtelligę ſi paruerit eſſe ſubmotũ,ſcilicet à teſtamẽto

a ✠ P. P A V. P. ¶ Suus quoq;.An dictio dandi aliquid ſit poteſtatiua vide Bar.in l.teſto.la.ij.ff.de cõdi.& demõ.vbi etiã ſi deficiat talis cõditio caſuan deficiat inſtitutio filij.Itẽ q filius nõ poſsit inſtituì ſub cõditione poteſtatiua negatiue,quia reputatur difficilis vide Soci.in l.Iulianus in ij.no.ff. de condi. & demõ.Itẽ ſi filius inſtituatur ſub cõditione quã filius nõ teneat obſeruare, vt quia turpis, nõ valet teſtm vt p ſoci.in l.dubitamus.in prin. ff.de condi.& demon.

Aduerte.& Bart.in hac l.ſuus quoq;.allegatur contrarius.Tu dic ,p ſaluatiõe Bar. vt in cõcordãtia quã poſui ad l. ſi pater.C. de inſti.& ſubſti.

b ¶ Qm in prioribus. Adde Bart.ĩ l.ſi pater C.de iſti.et ſubſti.ſub condi.fac.& ibi dixi.

c ☞ Stãte opinio.Bar. & ſenſu verborũ ei', puto negatiuam quę eſt ibi.et ſi dicit hãc l. nõ eſſe correctã debere euelli & ſi rectè inſpexeris ita iudicabis.Alex.Loſæus.

d ¶ Ego teneo iſtã glo. Tu põdera, quia iſta glo.nõ dicit illud qd Bar.hic dicit:imò dicit cõtra.& ita eã intelligũt doct.hic : nec gl.in d.l.ſi pater.dicit contra & cõtra Bar. tenent oẽs.doc.antiq;, & moderni.cõtra tenet Fran.de Rãpo.in d.l.ſi pr.& ibi Raph. Fulg.& ibi Bald.& Ange.& Bald.hic.& Ang.in cõſi.cxvij.& Bal.in d.l.qm in pri bus.& in d.§. cũ autem.Io.de Imo.trãſit cũ Bar.in l.ſi.ĩ.de condi.inſti.Ego conſuluì contra Bart.ſed Pau. de ca.in d.l.ſi pater tenet cõtra. ,p Bart.& dicit opi.Bart.meliorẽ.& vide Bar.in cõſ. xiij.incip.factũ ſuper quo erãt exhibita cõſilia.in primo dubio qũo allegat.§. porro. hic poſito & vtrũ teſtamẽtũ ſit validũ,vide in ſecundo dubio: q̃a diſputat.d.l.ſi pater.Andr.Barb.

¶ Ego teneo. Adde q ipſe cõtrariũ cõſuluit cõſi.xiij.inci.ex facto ,poſito.& Ang.cõſi. cxx.incip.dñã Antonia quõdam Blaſij.et gloſſhãc ſequitus eſt ipſe Pal.ſ l.ſi pr.C. de inſti.& ſubſti.& ibi Sal.et Io.de Imo.hic, ſed melius hunc articulũ explicat in l.ſi.ĩ. de cõd.inſt.in xij.col. in verſi.circa caſuale. Idẽ voluit Pau.de ca. in d.l.ſi pater.vbi dicit, quòd tot' mũdus ſeruat opi.Bar.& nul lus rẽſpõdet bene ad §. cùm autẽ. quia per eius opi. cõſeruantur teſtamẽta: per contrariũ ſubuertunt. Eandem opi.tenuit Ang. cõſi.xcvj.inci.Viuia. de monte.& Bal.cõſ. xxix.ij.volu.

d ✠ P. P A V. P. ¶ Ego teneo iſtã glo.

contradicit ſe tenere Com.conſi.cxxix.aliàs cxxvij.& contrariũ tenet Ant. de But.conſil.lxvij.circa med.

e ✠ POMATES. ¶ Et ſic dies. Vide Ant.conſil.lxviij.

¶ Aliſqua re. Vide Bal.in d.l. ſcimus.in prin.circa finem. ADDE Bal.cõſi. xij.iij.volu.

¶ Quæro,ſi filio.Et vide pro iſta queſtio. an poſsit detrahere quartã in re,& non i quãtitate filij. Bal. hic aliter loquiť.& vide Bal.in l.ſcimus. C.de inof.teſtamẽto. vbi dicit q̃ põt capere re mediocri.Sali. ibi tenet cõtra Gul. & Bar.ego conſului contra Gul.& Bart. per l.ſcimus.§. j. vbi diciť pecuniam.& in verſ.in quãtitare.& perinde quod habeť in auť.de trien.& ſemi.§.j.ver. quãtitate. Et an poſsit detrahere in vna vel pluribꝰ rebus,vide Bal.in l. in quartã.ff.ad l.fal. & in l.q̃.C.qũ & quĩ. quar. pars de. Ange. in l.j.C.ad l.falc.& in l.ij.§.pen. C.cõmunia de le.& in cõſi.quod remiſi ad Bar.& vide.d.Pet.in c.Ray.de teſt.Bald.in l.filium quem.C.fa.erci.& in l. magis puto.§. ne paſsim.ff. de re.eorũ. Old.in cõſ.ccxxviij. Ray.in auť.res quæ. C.com.de leg.& in l. iubemus.C.ad Treb. & alios in authẽ.de reſt.& ea quæ par.in prin.in gl.& p̃ alios in l.nõ amplĩ⁹.§.fi.ff. de leg.j.Andr. Barb.

✠ POMATES.

¶ Quæro ſi filio. Vide Bal.cõſil.ccccl vij. in ſecũdo vol.Anch. cõſil.cxxvij.pen.col. Panor.in ca.Ray.de teſt.Are.cõſi.xvij.in vij.dubio.Pau.de ca. cõſi.xvij.& cõſil.cxxxij.Et Fabia.in repe.authẽ. nouiſsima. colũ.xlj.C.de inof.teſta. Alexã.& Moder. in l.ſi nõ amplius.in §.fin.ff.de leg.j.& in conſil.xij.in j.colũ.in v.volu.& Ro.in cõſil.cclxxv.& plenè p̃ Alex.in l.Marcellus. §.res quæ.in vlt.col. ver.quid autẽ in legitima.ff.ad Trebel.

✠ P. PAV. P.

¶ Si filio. Vide Iaſo. in l.ſcimus antea in prin.ĩ j.no.C.de inoffic.teſt.Dec.in conſi. lxxxj. col.iiij. ver.ſeptimo quæritur.

✠ POMATES.

¶ Puto. Vide Alex. conſil. cxiiij.iij.colũ. in iiij.volumi.

¶ Primo caſu. Vide Bald. not. in l.ſi pater.in v.q.C.de inſti. & ſubſti.

rumpẽdo.Et ſecũdũ prædicta oportet ponere q̃ filius habebat coheredẽ,cuius aditione teſtamẽtũ cõfirmatur,etiã ſi nõ pareat cõditioni.Poteſt etiã intelligi quando filius eſt inſtitutus,ſiue paruerit cõditioni teſtamẽtũ eſt validũ,ſiue non paruerit tñ adhuc teſtamentũ dicitur validum quo ad præſtationẽ.legatorũ:ad quæ tenetur,quaſi voluntariè omiſerit ex cauſa teſtamẽti,& adiuerit abinteſtato,per titulum ſi qs omiſ.cauſa teſta.& hoc innuit ſequens gl.dum alle.l.iſtius tit. Venio ad ver.& ideo.dicitur hic † q̃ põt ſtatim adere:nec tenetur expectare cõditionis euẽtũ.Cõtra.cũ dubitať de viríbus teſtamẽti,nõ poteſt hæreditas adiri : vt l.ſed & ſi de ſua.j̃.de acqui.hęred.ſed hic eſt dubiũ an pater decedat teſtatus vel non : ergo &c.vt s̃.tit.ij.l.pe.Huius timore ſunt hic tres lectu.prima q̃ hic in verſi.cũ & ſi patrẽ.mutat caſum & loquitur qñ filius eſt inſtitutus ſub conditione caſuali,vel miſta.Tũc enim extraneus inſtitutus cohæres ſtatim poteſt adire filio approbãte teſtamentũ per l.filio.s̃.ti.ij.ſed certè ibi nõ aditur de iure ciuili,ſed de iure prætorio petiť bo.poſ.Secũdo modo intelligiť iſte ver.cũ & ſi patrẽ.hoc modo ſi antecedens prædictũ eſt verũ:ergo dubitareť de viribus teſtamẽti:& tũc ſequeretur iſta concluſio q̃ expectari deberet.& iſta eſt bona lect.Tertia lectu.eſt vt loquatur qñ filius nõ habuit cohæredẽ,tũc adde ad gl. ſic.vel dic,fecerit qñ non habuit cohæredẽ vel ſubſtitutũ.& eſt hæc eſt tertia lec. dicit glo.& dic,expectare debet filius,vt poſsit ſuccedere ab inteſtato.Dicit gloſ. vſq̃ ad finẽ vitæ ipſius.qñ non põt impleri vltimo vitæ ſpiritu.Quidã habẽt in gl. teſtator.ſed debet eſſe vacat.dicit glo.vel poſt mortem qñ põt impleri vltimo vitæ ſpiritu. †Quęro, qd ſi filius eſt inſtitut⁹ ſub cõditione miſta.Gl.ſuper verbo conſtat,ponit opi.verũ eſt quod teſtm̃ eſt nullũ ſecũdũ iſta tpa.eo ipſo q̃ filius inſtituiť ſub cõditione,quæ nõ eſt in eius ptãte,vt l.ſi pater.C.de inſtit.& ſubſti. †Quæro, qd ſi erat inſtitut⁹ ſub cõditione poteſtatiua,tñ morte præuẽtus nõ potuit implere.Rñdeo,ſatis eſt q̃ cõditio veriſſimiliter fuit poteſtatiua,vt j̃.ea.l.§.ſed & ſi filio. hodie verò,vt dixi,omne grauamẽ ſubducitur vt l.qm̃.& l.omnimodo.& l.ſcimus.§.cũ autẽ.C.de inof.teſta.& ſi fuerit ei relictum minus legitima,illud ſuppleť vt dictis legibus.Hodie verò debet habere iure inſtitutionis,vt in auť.vt cũ de ap. cog.§.aliud quoq̃ capitulũ. †Quęro,qd ſi pater inſtituit filiũ in aliqua re,[a] quę nõ extabat.Exẽplum inſtituo filiũ meũ in eo qd̃ mihi debet Sempronius:cũ Sempronius in veritate nihil deberet.Rñd.teſtm̃ eſt nullũ:qa in nihilo eſt inſtitutus:vt l.ſi ſit.§.j.de leg.j.cõiũcta l.omnimodo.C.de inof.teſta.ita ſentit glo.in l.iij.§.ſed vtrũ. in fi.s̃.de mino. †Itẽ quęro,quid ſi inſtituatur in re quę extat tẽpore teſtamẽti,ſed poſtea euincit,vel eſſe deſijt.Reſpõdeo,in re,quæ poſtea euincitur habemus caſum in l.ſcimus.§.j.de inoffi.teſta.ibi.Gul.addit rõnẽ.Res em̃ aliena in illo caſu relinquiť à patre filio. Aut ergo pater ſciebat:et valet legatũ. Aut ignorabat.& idẽ,cũ relinquiť cõiũcte p̃ſonæ.vt l.cũ rẽ alienã.C.de le. Sed poſſet eſſe tertius caſus,ſ. q̃ teſtator credebat rem eſſe ſuã,& voluit hæredẽ inſtitutũ vniuerſaliter nõ teneri de euictione.tñ l.ſcimus. indiſtinctè dicit teſtamẽtũ eſſe validum,& filio deberi legitimã: quia ab initio rectum erat aliquod.Et p̃ hoc apparet reſpõſum ad id,qd̃ querebatur de re quæ eſſe deſijt. Quero,ſi filio[b] † relinquatur iure inſtitutionis certa quãtitas,& filius dicat ſe nolle illã quãtitatẽ.ſed dicat ſe velle quãtum eſt valor ipſius in bonis defuncti:an audiatur:Gul.in d.l.ſcimus.determinat q̃ ſic, per.§. repletionem.j̃.ea.l.per authẽ.de trien.& ſemiſ.§.j.colla.iij. dum tñ nõ poſsit dicere ſe velle tãtam partem in qualibet re:ſed debet habere in aliqua re arbitrio boni viri : vt C.quã.& q.quar. pars debe.l.ij.& l.non amplius.§.fin.cum l.ſequen.j̃.de lega.j.

Alia circa materiã legis noſtræ dic vt l.ſi pater.C.de inſtitut. & ſubſti.per gloſ.& doct.

Puto. [c] Conditio dicitur poteſtatiua, vel non,ſecundum id,quod frequenter accidit.hoc dicit. Quæro quæ eſt iſta generalis diſtinctio. Reſpondeo, illa quæ frequentius accidit,vt in gloſ.

1 ☞ *Subſtitutus filio inſtituto ſub conditione poteſtatiua quæ poteſt impleri vltimo vitæ ſpiritu,an poſsit admitti in vita ſtatuendo terminum filio,intra quem impleat conditionem.*

2 *Quis quando dicatur deſinere poſſe.*

3 *Si in ſententia vel ſtatuto dicitur quòd quis pro tali delicto condemnetur in centũ, & ſi ſoluere nõ potuit,amputetur ſibi pes:quando dicatur illa conditio complera.*

Sed & ſi filio. Sub cõditione poteſtatiua quæ poteſt impleri vltimo vitæ ſpiritu, viuo filio nõ admittitur ſubſtitutus, niſi in ea dies fuerit adiectus : ſecus ſi in vltimo vitæ ſpiritu impleri nõ poteſt.hoc dicit cum prin. l.ſequẽ. Opp.extra glo.de l.filius à patre.s̃.de libe.& poſthu. Solutio vt ibi dixi. Opp.ſecundò † q̃ licet cõditio poteſtatiua poſsit impleri vltimo vitæ ſpiritu,tã ſubſtitutus poteſt admitti in vita.Nam ſtetuetur certũ tẽpus hæredi.intra quod ſi nõ implet,habeať pro defecta:vt l.ſi quis inſtituatur.j̃.co.Vltramõtani fatenť cõtrariũ.Cy.ponit in l.ſi pater.C.de inſti.& ſubſti.quod videtur contra iſtum tex.vbi dicit ſubſtitutũ non poſſe admitti in vita filij. propter quod dico q̃ ad petitionem ſubſtituti,vel ſequẽtiũ in gradu nõ põt ſtatui certus terminus filio,vt hic;ſed ad petitionẽ creditorũ hic,vt in cõtrario. facit l. j.§.ſanẽ.j̃. de ſuc.edic. Vides ergo † ex hac l.q̃ illud, qd̃ põt quis,nõ dicitur deſinere poſſe,niſi cũ moritur, habeo ergo hic tractare hic qñ dicatur deſinere poſſe.qualiter aũt poſſe dicatur,dixi in l.Gallus.in prin.& l.j.de iniuſt.teſt. Ad quã declarationẽ eſt ſciendum,q̃ poſſe deſinit quis multis modis.Quãdoq̃ ex perſona eius,qui debet facere. Quãdoq̃ ex tempore, in quo debet fieri.Qñq̃ ex materia,ex qua debet fieri.Quandoq̃ ex perſona eius,in quẽ debet impleri. Primò ſi deſinit qs poſſe ex perſona eius,qui debet facere:& tunc procedat diſtinctio huius l. Aut eſt conditio poteſtatiua, quæ poteſt impleri vltimo vitæ ſpiritu:& non deſinit poſſe in vita. ſed demũ poſt mortem. Aut non poteſt impleri vltimo vitæ ſpiritu,& deſinit poſſe in vita:ſed tunc cùm eſt in articulo mortis.& ſic in hac l. non conſideratur aliud, per qd̃ deſinat poſſe niſi perſona quæ debet impleri.Secundò deſinit poſſe quandoque ex tempore, in quo debet impleri.Si enim eſt limitatum tempus certum ab homine,vel à lege:illo elapſo deſinit poſſe fieri. Quando limitatur ab homine,eſt expreſſum in hac l.ſed & ſi in conditione. in princi.& de verbo.obliga.l.in illa.cum ſimilibus.An autem tempus poſsit apponi à iudice,dixi s̃.in præcedenti contrario. An autem à lege hic intelligitur tempus:aduerte,quandoque conditio poteſtatiua adijcitur in vltima voluntate, quandoque in diſpoſitione inter viuos. Primo caſu,[d] aut adijcitur inſtitutioni hæredis:& nullum tempus habet limitatum,vt hic. Ideo expectatur tẽpus mortis, niſi per iudicẽ aliud ſtatuatur, vt dixi. Aut adijcitur legato:& tunc habet tempus limitatum, intra quod impleatur cum primũ poteſt: aliàs eſt defecta cõditio:vt l.hæc cõditio.de cõdi.& demõ.Et iſtam differẽt iam inter inſtitutionem,& legatum ponit glo.in l.ſi quis inſtituatur. j̃.eo.& ibi dicam.In cõtractibus verò inter viuos dic,quãdoq̃ incipit à præcedenti diſpoſitione:& tunc intelligitur tẽpus limitatum ſi illud non feceris quoad conſtituatur in mora faciendi : ſi non habet præcedentem diſpoſitionẽ, intelligitur quoad deſierit poſſe fieri:vt l.ita ſtipulatus . de verbo.obliga.

Iuxta

a Iuxta p̃dicta quæro qd ſi [a] † in ſnia iudicis, vel ĩ ſtatuto dicať
b q̃ cõdẽneť ,ꝓpter tale dictũ in cẽtũ,& ſi ſoluere nõ potuerit,vel nõ ſoluerit,amputeť ſibi pes:qñ dicať illa cõditio cõpleta,ſi ſoluere nõ potuerit:vtrũ adaptabim⁹ ll.q̃ loquunť de vltimis voluntatibus an ll.quæ loquunť de cõtractibus.Cogitabitis.Ad p̃dicta facit extra de reſcri.c. ſciſcitat⁹.vbi illa clauſula,ſi talis adeſſe nõ poterit:intelligiť, ſ. tunc cũ cauſa agitať.& ſic habes tẽpus limitatũ à lege. Tertiò dixi q̃ poſſe deſinit ex materia ex qua debet aliquid fieri. Iuxta qd̃ eſt, aduertẽdũ, quod quãdoq̃ materia,ex qua debet aliquid fieri, in diſpoſitione ſumiť ſtrictè.Exemplum in l.quod Seruius.s̃.de cõdi.ob cau.vbi debet intelligi q̃ nõ poteſt repeti,donec matrimoniũ poteſt contrahi ex eiſdem ſpõſalibus.ecce materia ſtricta,& ſic mutatione contingente,hoc eſt,illis ſponſalibus diſſolutis deſinit poſſe fieri,& datur repetitio.Caſus eſt in l.ſtipulationem.& l.ſeq. quæ incipit,& licet.s̃.de iure do.Quãdoq̃ aſſumitur largè : vt quoad Titius contraxerit matrimoniũ & tunc deſinit poſſe fieri cùm ſpes nuptiarũ defecerit:vt in auť.cui relictũ.C.de indic. vidu.& in corpore vnde ſumitur.Si verò materia ex qua, eſſet generaliſsima:vt ſi decẽ dedit in genere:tunc ex parte materię non poterit deſinere poſſe:quia genus perire nõ põt:vt l.incẽdium.C.ſi cer.pet.& l.in ratione.§.incertæ.j̃.ad l.fal. Quartò dixi,q̃ deſinit poſſe fieri ex pſona,in qua deberet impleri:vt ſi decem Titio dederis.licet enim ex parte tua nõ poſsit deficere in vita:nec ex parte materiæ,quia in genere: tamẽ ex parte Titij poteſt deficere,quia poteſt ante mori:vt l.cùm ita. de cõdi.& demon.& s̃.§. proximo. Iſta ergo lex ſolùm reſpexit an deſinat poſſe fieri ex parte eius qui debet facere.

Sed & ſi in conditione.

Nepotes. Liberi ſequẽtis gradus poſt filiũ poſſunt ſub omni conditione inſtituĩ. h.d. Quæro an hæc lex intelligatur ſi tempore, quo fit teſtamẽtum filius præcedat nepotem,an etiam ſi nepos teneat primum locũ.Glo.tenet q̃ loquitur in nepote,quẽ filius præcedit.text.s̃.l. proxi.in prin.videtur facere differentiã inter filiũ & nepotem. Azo in ſumma de inſtit.& ſubſti.tenet idem quod hæc glo.& Cyn.in l.ſi pater.eo.ti.tenet idem. In contrarium videtur.j̃.de ſuis & legiti.l.j.§.ſciẽdũ.& ibi hoc tenet gl.idem tenet in l.iij.§.ſi ſub ea.de contratab.coniuncta l.illud.§.j.eod.titu.illæ leges multum vrgent:tamen quod hic dicit gloſ.eſt æquius:& doctores tenent:& ideo vos teneatis.

Solemus. Incapacitas medij temporis inſtitutionẽ non vitiat.h.d.Hoc intelligo qñ perdit ciuitatem tantũ non libertatem.ſecus ſi libertatem:vt quia damnatus in metallum:vt l.intercidit.j̃.de condi.& demon.& ibi dicam.

b Seruus. [b] Exemplum eſt præcedentis ſummarij. Oppo. q̃ inſtitutio vitietur:quia deuenit ad eum caſum à quo non poteſt incipere,vt l.quia ratio.de condi.inſti.Solutene vltimam ſolutionem Io.quæ eſt vera.

Si ſeruum. Si ſeruus cum libertate inſtitutus redimatur,in vita teſtatoris efficitur neceſſari⁹:ſecus ſi poſt mortem.h.d. Opp.de cõmuni ſer.ma.l.j. Solu.hodie aliud eſſet.Circa quod diſtingue vt in gloſ.

1 ☞ *Clauſula caſſans & irritans,quando operetur.*

Sed ſi ſit cum. Si ſeruus ſolus cum libertate inſtituatur,libertatem recipit à ſeipſo:ideo à ſeipſo adimi nõ poteſt.h.d. Quęro,quid eſt hoc dicere,quòd libertatẽ habet à ſeipſo? Reſpondeo,hoc eſt,q̃ libertatis datio confirmatur aditione ſuijpſius,nec ſpectat aditionẽ alterius. Poſſet etiam dici q̃ libertas nõ eſt hęreditaria:ideo nõ dicitur eam capere à teſtatore.Sed hoc nõ placet vſq̃quaq̃ : quia licet libertas nõ ſit propriè in hæreditate,nec in bonis teſtatoris:eſt tamẽ occaſionaliter:quia poteſt teſtator dare libertatem, ſicut vſusfructus formalis non eſt in bonis domini:tñ nõ poteſt cõſtitui alteri. Sed quæro quid eſt hoc dictum, quod à ſe adimi nõ poteſt,ſicut à ſe ſibi legari nõ poteſt? Reſpõdeo.ademptio requirit cõfirmationem per aditionem hæreditatis ſicut legatum.Sed ſi diceremus iſtam ademptionẽ valere,nõ poſſet adimi hæreditas:quia ſeruus non poteſt eſſe hæres ſine libertate; ideo ademptio valere nõ poteſt:vt l.ſi ita. §.regula.de libe.& poſth.Et ex hoc debet intelligi q̃ hic ſeruus erat inſtitutus ſolus ſine cohærede. Nam aditione cohærędis poſſet cõfirmari adẽptio,& valeret: vt C. de cõi ſer.ma.l.fi.& ita intelligit hic gloſ.

1 Et iſtud † inducebã ad illam clauſulam, quæ in teſtamẽto ponitur,caſſans,& irritans omne aliud teſtamẽtũ,&c.quia oportet q̃ illa clauſula cõfirmetur aditione ex illo teſtamẽto.Vnde ſi nõ poteſt adiri,illa clauſula nihil operatur,vt dicam in l.ſi iure.j̃.de leg.iij. Opponitur:hęredi nõ poteſt legari à ſeipſo:vt l.legatũ.§.j.j̃.de leg. j.ergo nec libertas põt dari ipſi à ſeipſo. Gloſ.hic in fine dicit,aliud in legato,quia hæreditas & legatum ſe inuicẽ nõ compatiuntur:aliud in libertate. Et ſi quęrereť, quare hoc:reſpõdet gl.q̃ libertas non eſt res hæreditaria.Declaro:quia ſi habet hæreditatem:habet omnia quæ ſunt hæreditatis:ideo legari nõ poteſt ſibi illud quod iam habet : nec põt obligari ipſe ſibimet: ſed libertas nõ eſt in hęreditate: ideo non repugnat q̃ ego relinquam tibi hæreditatẽ: cùm libertas ſit in dominio occaſionaliter. Opp.de l.ſenatus.§.fi. de leg.j.Sol. ibi non habebat à ſeipſo.

Si ſeruus. In prima parte primò gl.ponit caſum. Secũdò dubitatur quis fuit ille hæres qui ſeruũ alienauit poſt mortẽ.Glo.dicit,ille qui eſſet hæres ſi cõditio deficeret. hoc nõ placet:quia non pẽdente conditione, & ſic eſt ſpes inſtitutionis : alius ſubſtitutus , vel ab inteſtato veniens venire nõ poteſt:vt l.quãdiu . de acquir.hære.& cõmunia de ſuc.l.antequã. Vnde gl.ſubdit hic q̃ fuit cohæres. Iſtud intellige in cohærede qui interim eſt hæres inſolidũ, qui erat coniunctus re tantũ:vt not.in l.ij. s̃.ſi pars hære.pet.Dixi in l.planè.§.ſi cõiuncti.j̃.de leg.j.aliàs alienare nõ poſſet.

Duo ſocii. Si hæreditatis delatæ à duob⁹ dominis dies ſimul cedit:ſeru⁹ vtriq̃ neceſſarius.erit hoc dicit.

c Voties. [c] Lex tota principaliter diuidiť in duas partes.Primò tractat de forma inſtitutionis.Secũdò de inſtitutiõis effectu. Secũda ibi:hæredes iuris,&c.Prima ſubdiuiditur,quia primò ponitur quãdo fuit erratũ in corpore.Secundò,qñ in quãtitate.Tertiò qñ ĩ ipſa iſtitutione.Quartò qñ eſt erratum in appoſitiõe perſonæ extrin ſecæ.Quintò qñ dubitatur de incertitudine inſtitutionis.Secũda ibi:ſed ſi nõ ĩ corpore.Tertia ibi:tantũdẽ.Quarta ibi: ſed cum primum.Quinta ibi:ſi quis nomẽ.Error in corpore vitiat inſtitutionẽ,& legatum.h.d. Opp.ſi appello fratrem meũ,qui non eſt,non vitiatur diſpoſitio:vt j̃.eo.l.nemo.§.qui frater.gl. hic diſtinguit,& bene:quam ſigna. Dixi in l.demonſtratio.de condi.& demonſtra.

1 ☞ *Error ſcripturæ quomodo probetur.*

2 *Dictum prævalet ſcripto,etiam quando ille qui dicit eſt idem qui ſcribit.*

3 *Quando reperitur aliud ſcriptum à notario quàm fuerit dictũ à partibus quòd, præſumatur error. & non falſum.*

4 *Notæ ſignificatiuæ numeri poſitæ in inſtrumento,quando inſtrumentum uitient.*

d Sed ſi non in. [d] Error in quãtitate cõtinua,vel diſcreta diſpoſitionem nõ vitiat; & quod eſt

¶ Quid ſi, &c. Vid. in ſimili qd̃ no.Barte in l.centeſimis.§.fi.de verb.obli.& mihi vr̃ q̃ hoc decidat Bald. in l.non ſolum.§.morte in pen.colũ.de ope. noui nunc.& ibi not. & Bal.hoc decidit,et intelligit illud nõ poſſe arbitrio iudicis: aliter ipſe videtur loqui in l.quicũq̃.in pe.col. C.de ſer.fugi.& adde Bar.in l.acceptã.ĩ vl. col.C. de vſur.& in l. qd̃ Seruius.ff.de cõd. ob cau.An autẽ dicať poſſe ſoluere, ſi habeat fideiuſſorẽ ,p̃ eo p̃mittentẽ,adeo q̃ ſit relaxandus, vide qd̃ not.Bar.in l.nemo dubitat.per illũ tex.j̃.de re.iur.& in l.j.j̃.de cuſto.re.l.ſtatu liberos. §.ſi quis ſic acceperit. vbi tex.no.j̃.de ſtatu-lib.& in l.itẽ liberať. §.j.ff.qb.mo.pign.vel hypo.ſol.& hic adde Ang.& Imo.ĩ l.j.§.ſi. de ſiuſt.rup.teſt. Bar. in l.j.aliàs fi.ĩ fi.de pe. leg.Et vide Bal.in l. j.in viij.c.C.de inſt.& ſubſti.Quid ſi ſtatutũ,vel ſentẽtia dicat, q̃ ſi ſoluere nõ poterit intra mẽſem,&c. et cõſtat ante mẽſem quòd de ſuo nihil habet, vide Bald.in l.ſi qs id qd̃.§.in ſeruos. s̃.de iuriſ.cõm.iudi.

✠ POMATES.

¶ Seruus.vide qd dicat per iſtũ tex.in l.ſi cõſtante.§.j. fi.ſo.ma.

¶ Quoties.§.ſed ſi nõ. quarta quinta. adde no.per Bald.& Imo. poſt Bar.in l.q quartã.in prin.j̃.de lega.j. vbi oſno vide Bart. in auť.qd̃ fine. C.de teſta.& in l.ſed cũ patrono.ff.de bo.poſ.in j.cõſtit. Digeſtorum vbi diciť q̃ iſti libri debẽt ſcribi per literas extẽſas:nõ per ſigna.Quod autẽ dicitur hic,fallit in caſu do.auť. quod fine.& fallit in libris iuris ciuilis,& in cõſti.de cre.ſecũdũ Bar.in d. authẽ.q̃ fine.& Nico.de Neap.in l.Lucius.de admi.tut.& ĩ l.Licinius Locuſta. de lega.ij.& Bar.ibi.

✠ POMATES.

¶ Sed ſi nõ ĩ. Limita vt p̃ Alex.cõſil.lxxxvj.ĩ iij.co.in iiij.vo.

a ✠ POMATES. ¶ Nota. Vide Areti. consi. xlvij. in ij. volu. in ij. notabili Vide Are. consi. xlj. in ij. col. tex. in l. qd̃ adhibitus. in fi. C. de his qui sibi ascri. Barb. in repe. rub. ff. de fide instrumento. & c. probationis erroris non respon. vide Alex. consi. lxxxviij. in ij. col. in iiij. volu. Cepo. consil. xxj. in ix. & xj. col. Barba. consi. xxix. maximè in x. colum. in fin. & seq. j. volu.

b ¶ Tertiò. No. pro excusatione notariorũ. vide Bartol. in l. ij. de fal. Est enim regulare ꝓ vbi est tollerabilis error, pręsumitur potius error quàm malitia. Vide Bald. in l. j. C. de his q̃ sibi ascri. a in testa. vt potius pręsumatur, ꝓ non probet, quã vt dicat falsum. Bal. ī §. qb̃ⁿ in j. constit. Codic. & adde quod no. Bald. in l. ij. C. qui accu. non pos. & in rubri. C. de contrahen. empt. in xix. q. & vide docto. in c. j. de syndi. C. communia de leg. l. ij. & Cyn. in l, si quis decurio. C. de fal. Tancre. in viij. rubri. in x. q. in fine. vbi dicit, ꝓ si notarius omisit scribere protocollum in totum, vel in partem, vel omisit ibi scribere substantialia, vel solennia, ꝓ præsumitur ex simplicitate potius, quàm dolo. Et adde bonum tex. in c. ad audientiam. de præsumptio. ꝓ notarius præsumitur diligẽter fecisse officiũ, suũ nisi contrarium probetur. Et vide Bald. in l. captatorias. C. de testa. mili. vbi consuluit de notario, quòd quã do aliquid addit in scriptura, dicit se fecisse de consilio talis. Vide eundem, vbi pulchrè loquitur in l. errore. C. de testa. & in l. si frater tuus. C. de fideicommis. Et vide quod not. docto. in c. j. de syndi. Adde quod not. Innocen. in cap. fraternitatis. de hæretic. quòd si notarius committit falsitatem in aliqua parte, vitiatur instrumentum. siue hoc faciat scienter, siue ignoranter: quia non debet ponere in instrumento nisi illud quod vidit, vel nouit: & in hoc nõ potest cadere ignorantia. iij. quæstio. ix. c. hortamur. Cogita si ista sunt contraria. idem in teste. Et adde quod notat Bald. in l. nolumus. C. de testa. & in l. iubemus. eod. titu. & in l. eam quam. C. de fideicommis. vbi ponit regulam quòd quando aliquid vitiatur ratione erroris, non extẽditur. vide ibi, & adde Bal. in l. si. C. de canon. larg. lib. x. vide Bald. in rubri. C. de fide instrumen. & in l. si post visionem. C. de iuris & fac. igno. & in l. Imperator. ff. de sta. homi. & vide consilium Ioã. de Imol. xxxj. ad excusationem notarij de falso. & vide Bar. in consi. ccviij. inci. ex facto proposito. vbi loquitur de errore notarij: & si possit & quomodo corrigere. & vide Bar. in consi. xcix. incip. Ioannes notarius. vbi pulchrè loquitur de notario falsario. Andre. Barba.

c ¶ Sed errore. Vide concordantias. j. §. proxi. in apostil. & sic not. hic optimã. l, ad excusationem notariorum & tene menti singu. ꝓ notarius in dubio præsumitur errasse, non falsum commisisse. & adde quæ dixi post Bart. in l. si quis obrepserit. j. de fal. & vide Ange. in l. inter eos. de re iudic. & in l. iurisgentium. §. quod ferè. de pac. & adde Barto. & doct. in d. auc. quòd sine. Bal. in l. verbum volo. C. de fideicom. & ibi an syllaba posit pro dictione poni. & adde Ange. in l. Lucius. in prin. ff. de testa. mili. Quid in errore indictionis an posit corrigi per notarium? Exemplum notarius in originali, & sic in protocollo non apposuit indictionem, sed in extensione instrumenti sicut an posit corrigi? Certè sic: quod probo. Nam in publico instrumento continentur duo, vnum quod spectat ad notarium, vt anni domini, indictio, dies, & aliæ solennitates. secundũ est de substantia cõtractus. Si enim est erratum in eo quod vitiat instrumẽtũ: vt quia deficit indictio, vt in auc. vt præpono. no. Impe. in prin. et in auc. qui. mo. natu. effi. le. in §. quãtum. & in c. inter dilectos. de fi. instru. & glo. in l. generali. C. de tab. lib. xj. poterit corrigi ille error, ne scribẽtis error noceat partibus, l. si quis in noie. & l. errore. C. de testa. & hoc si constat de errore. Sed si erratum, & non constat in quo: vt quia fuit omissus dies: & sic fuit erratũ, & isto casu notario dicenti se recordari debet credi: quia officiali creditur officio sibi cõmisso l. si quis decurio. C. de fal. l. magis puto. §. ne tamẽ. ff. de reb. eo. & procedit hoc quãdo est erratum omittendo. Sed cũ est erratum, quia posuit vnum diem vel mensem, cũ deberet ponere alium: isto casu nõ poterit se corrigere, nisi de errore constet per testes, vel alijs modis. l. quicquid altringendæ. de verb. obli. & hic: quia functus est officio suo sicut iudex: vt l. iudex postquã de re iudi. & sicut testes. & si indictio est posita in instrumẽto, & est erratum non vitiat instrumentum. vt hoc. §. Et licet præsumatur dolus in annis Domini, quãdo in eis erratur, quia cõiter oẽs sciunt annos Domini: ideo culpa lata, vel dolus est eos ignorare. l. latæ. ff. de verb. signi. sed indictio nescitur ab oĩb⁹: ita ideo probabilius præsumitur error in indictione. Facit ad hoc glossa in l. si quis in fundi vocabulo. de lega. j. & in l. penul. de reb. du. Ita formaliter, dicit Bar. in l. si librarius. ff. de regu. iuris quicquid dicat in cap. inter dilectos. de fide instrumen. & dicit Bar. in dicta l. si librarius. ꝓ si solennitas non fuit scripta, nec seruata in instrumento, puniturnotarius vt falsarius. Secus si fuit seruata, licet non fuit scripta. Et sic per prædicta patet ꝓ error in indictione est tolerabilis & excusabilis, vt per Dyn. & Bart. & facit in simili quod voluit Innoc. in c. qualiter. el. ij. de accu. in glo. vbi dicitur, ꝓ testis magis debet recordari de personis & loco, quã de die. Nam error testis in tẽpore excusabilis' est: vt voluit Archi. iij. q. ix. c. nihilominus. & Bald. in l. presbyteri. C. de episco. & cleri. Error tũ in annis Dñi nõ est tolerabilis, secundũ Bart. in d. l. si librarius. Sed Gul. de Cug. & Bar. in l. Imperator. de sta. homi. dixit ꝓ post instrumentũ publicatũ, & postquã est data copia parti, nõ põt tabellio suũ errorẽ corrigere: arg. eius ꝓ dicimus de teste. & habetur in Spec. de instru. edi. §. postremo. ver. sed nũquid. quãuis Bar. in d. l. si librarius. indistinctè velit ꝓ põt notarius corrigere errorẽ suũ circa indictionẽ. Alij dicũt ꝓ error qui iuris præsumptione corrigitur, vt error indictionis, semper per notariũ corrigi potest. Secus si nõ corrigitur iuris præsumptione: quia tunc esset notarius sibi contrarius. Itẽ quia æquiparatur testi: sed testis authoritate iudicis facta prius fide de veritate potest corrigere igitur &c. Sed ego in hoc distinguo sic: Aut tabellio nõ restituit instrumẽtũ partibus: & põt tunc illud corrigere & aptare vt vult: vt l. si quis decurio. C. de fal. Aut restituit instrumẽtũ in publica forma: & tunc aut vult corrigere eodẽ modo quo corrigit lex, & potest: quia habet iuris præsumptionem pro se: aut circa aliud circa quod lex nõ præsumit: & tunc nõ potest: tamen dicit ibi Bald. ꝓ addere potest quod per errorẽ omisisset, sicut testis. argu. eorum quæ no. in auc. de testi. §. quia vero. Errorem autem partis tabellio corrigere nõ potest. l. ambiguitates. C. de testa. l. illa institutio. j. eo. & ibi dicit ꝓ põt addere quæ per errorẽ omisit. Sed cõsuluit Dy. cõsi. xxxiiij. ꝓ omissio indictionis vitiat instrumentũ: sed error in cõputatione nõ vitiat: ex eo: quia error in cõputatione est aliud quàm omissio indictionis. & ideo dicebat idẽ Bal. in d. l. Imperator. ꝓ si notarius vult corrigere errorẽ, puta circa indictionẽ, valet instrumẽtũ: quia indictionis error nõ nocet: qa trahitur ad cõmutationẽ certi tẽporis, id est mensis, & dici: ergo notarius põt illũ corrigere: quia idẽ facit ipsa quod lex: & dicit Bal. ꝓ opi. Dy. est verior: qa maior est defectus omissionis, quàm cõmissio erroris. l. Titius. & l. Gallus. §. in omnibus. de libe. & posth. & licet Bal. ibi ita dicat, tũ cõtrarium dixit in d. l. scilicet ꝓ notarius põt addere instrumẽto illud quod omisit: & idẽ Bal. in rub. C. de fi. instru. in ix. col. in ver. sed ponẽ ꝓ tabellio in imbreuiatura. quẽ vide ofno. vbi distinguit in ista materia prout, §. sed idẽ Bal. in l. cũ proponebatur. ff. de iud. dixit circa iftũ passum ꝓ aut notarius vult emẽdare errorẽ nõ mutata substãtia actus, & põt. l. actorũ verba. ff. de re iudi. Sed si mutando substãtiã: et tũc aut nondũ redigit cõtractũ in publicam formã: & põt qa ipse est talis, ad cuius fidẽ recurritur. l. si quis decurio. C. de fal. dummodo nõ mutet substãtiã per id quod habet in l. Sempronius. de leg. ij. Si autẽ iam eũ redigit in publicã formam, & eũ tradidit partibus: & tũc si error est manifestus, qa instrumẽtũ caret indictione, vel quia discordat indictio cũ annis Domini: tũc põt emẽdare: qa nõ cẽsetur in effectu tradidisse, ex quo ita manifestè eũ imperfectũ tradidit. Si autẽ error nõ est sic patẽs: vt quia fortè dixit die tertio. & debuit dicere die secũdo: & tũc secus. Sequitur hic Imo. & per cõsequẽs malè cõsuluit Dy. & istã partẽ cõtra Dy. sequitur do. Cardi. in d. c. inter dilectos. in ver. sed cõtra. in ij. q. vbi dicit, ꝓ error indictionis est error notarij: ideo nõ vitiat, cũ posit corrigi. & allegat & sequit dicta Bar. in d. l. si librarius. Idẽ voluit Imo. in c. ex literis. de fi. instru. & facit qd̃ voluit Bar. in l. si. ff. de tab. exhi. & si quis opponeret de eo quod voluit Bal. in l. post diuisionẽ. C. de iur. & fac. igno. vbi voluit ꝓ si notarius omittit solennitatẽ incũbẽtem officio suo, punitur de falso. Respõ. ꝓ loquitur qñ fuit omissa in instrumẽto, & protocollo: nos loquimur qñ in protocollo, ꝓ potest eã supplere in instrumento. Itẽ Bal. ibi loquit qñ omisit solẽnitatẽ in testibus, & in indictione, vel annis Domini: & sic nõ loquitur qñ omisit indictionẽ dũtaxat. Et istã partẽ etiã sequitur Imo. in l. actorũ. de re iudi. dum remittit se ad Bar. in d. l. si librarius. & Petr. de Anch. in d. c. inter dilectos. facit quod voluit Ioã. And. in data lib. vj. & quod no. Spe. in tit. de instrumẽto. editi. §. instrumentũ. ver. sed nungd confecto. & ibi Ioã. And. & quod voluit Archi. xxxv. quæstio. ix. §. j. vbi voluit, ꝓ notarius põt suũ errorẽ corrigere, & sic illa est cõis opinio. ꝓ põt notarius corrigere suũ errorẽ circa solẽnitatẽ incũbẽtẽ suo officio cõmissum. Et facit quod voluit Ant. in l. errore. C. de test. vbi allegat Bart. in d. l. si librarius. & allegat Bald. in suis apostil. in d. l. Imperator. vbi dicit ꝓ si constat qꝫ est erratũ, & in quo, tũc potest corrigere: quia nõ habet quis iustã causam cũ tradicẽdi. Aut est erratũ, quia discordat indictio ab annis: & tũc aut vult corrigere illum errorẽ ante redditũ instrumẽtũ partibus, & potest: qa lex ad plenum cõfidit de tabellione. l. si quis decurio. de fal. Aut posit: & tũc secus: qa notarius functus est officio suo. l. iudex postq̃. de re iudi. sed alibi Bald. dixit, aut substãtia & vis est in tẽpore, vt in hypothecaria: & tũc nõ posit corrigi nisi probato errore. Aut nõ est vis in tẽpore, nisi quo ad solennitatẽ instrumẽti: & tũc potest: qa aptare instrumentũ ita ꝓ valeat de iure, pertinet ad officiũ tabellionis: vt no. in c. fraternitatis. de hæreti. Et si non adaptauit, aptare debet, vt no. in simili in l. serui electione de leg. j. Non obst. d. l. iudex postq̃. quia ibi loquitur in sententia. vide Bald. in d. c. inter dilectos. vbi allegat illud consilũ Dy. contra gl. ibi vbi quærit qd si notarius dixit in instrumẽto de ĩdictione, & non scripsit de qua indictione, sed dimisit spatiũ vacuum causa postea scribendi, de qua indictione vtrũ vitietur instrumentũ, vide ibi & per doc. in l. si quis ex argẽtariis. §. si initiũ. in repet. de edend. Et ad prædicta facit quod voluit Bart. in l. Gallus. §. idẽ credendũ. de libe. & posthu. dum tractat de verbo, & c. an posit aliquid addi & extẽdi, vide ibi. Et ad id quod dicit Bart. hic per illum tex. ꝓ nõ præsumit ꝓ notarius scripserit falsum, adde quod dixit Bald. in l. ij. C. de fal. vbi dicit, ꝓ si notarius erat persona fide digna, quis nõ admittitur ad dicendũ instrumentũ falsum. & Tancre. de Corneto in sua cõpendiosa in viij. rub. q. x. dixit ꝓ si notarius omisit scribere protocollũ in totũ, vel in partem, vel substantialia, vel solẽnia, ꝓ potius præsumitur ꝓ per simplicitatem, quàm per dolũ & malitiã hoc fecerit. capi. ad audientiã. de præscript. vbi habetur ꝓ præsumitur ꝓ notarius fideliter & diligẽter exercuerit officiũ, & facit quod voluit Bal. in l. j. C. cõmunia de lega. vbi dicit, ꝓ si in instrumento dicitur ꝓ oẽs cõsiliarij vniuersitatis interfuerunt in illo actu: & re vera certi consiliarij exẽpti nõ interfuerũt, ꝓ nõ videtur notarius scripsisse falsum: ideo nõ est mirandũ, si Cy. dixit in l. trãsigere. C. de transac. ꝓ per maculã falsitatis homio venit ad nihilum inter homines: ideo falsitas debet nõ præsumi facilter, imò difficulter. & videtur probari in ca. accedens. de accu. Satis enim dicitur esse probatũ pro instrumẽto statim ꝓ producitur: ideo debet contrarium probari: argu. eius quod voluit gl. in l. si tutor. C. de peri. tu. & gl. in l. j. C. de testa. mili. & in l. super. C. qui mili. nõ pos. & in l. creditor. C. de pig. act. & glo. in l. in testamento. C. de testamẽ. mili. & in l. iij. C. de peti. hære. & in l. j. de erro. adu. & in c. proposuisti. lxxxij. dist. in c. super eo. de test. cog. & in c. sicut. el. ij. de iureiuran. & in c. pen. de excep. & in c. iij. de præscri. & in ca. j. quod me. cau. & in c. illud. de præsump. & in c. ad falsariorum. de crimi. fal. & glo. in l. j. C. de fi. instru. & iur. hast. fid. l. x. & in dubio pręualet probatio, quæ fauet instrumento: vt est casus sing. in l. Iul. de manu. ita etiã præualet præsumptio quæ fauet testamẽto arg. illius l. quæ ad hoc est elegãs. Tale enim pręsumitur instrumẽtum quale apparet. & in prima sui figura. Vide quæ dixi post Bal. in l. cõparationes. C. de fide instru. & dicit Bal. in l. satis apertè. C. de fal. ꝓ quidã notarius fuit cõdemnatus de falso: quia in instrumẽto addiderat pœnas. & contra illã opi. Dy. facit ratio, quia potẽtius est delictũ in cõmittẽdo q̃ in omittẽdo: vt est glo. fi. iuncto text. & ibi dixi in l. auxilium. de minor. sed video quòd error, si exprimat, & cõmittatur notario est tolerabilior, et potest corrigi: vt hic per Bart. in d. l. si librariⁿ. ergo multò magis si omittat indictio: qa est error consistens in omittẽdo. Et istud dictũ solet allegari ꝓ si notarius in testamento vel in instrumento aliqd omittit, vel scribit aliter q̃ cõtrahentes dixerint, potiⁿ pręsumit ꝓ errorẽ illud facere, vt euitet pœnã falsi ipse notarius, q̃ falsum fabricare. Ad idẽ facit dictũ Spe. in tit. de instr. edi. §. restat. circa fi. & ī §. seq. per Io. an. & Ant. de Bur. in c. cũ cõtra. de pign. Facit gl. in l. eius q̃ in puincia. ī ver. defunc. & ibi Bar. §. si cert. pet. vbi fi notariⁿ dicit in instrumẽto, Titius filiⁿ & hæres Sẽproniⁿ. q. Sẽproniⁿ sit mortuus: ne notarius videat apposuisse falsum in instrumẽto, debet subaudiri verbũ quondã, hoc est, filius quõdam Sempronij. ✠ P. PAV. P. ¶ Vltimò. Sequitur Com. cõsi. xlj. colsi. ij. & cõl. cxxxv. inci. ad primũ col. j. ad fi. & p̃ totũ, vbi multa dicit ad executionẽ notarij vt nõ posit inqri de falso, & idẽ Cõ. cõsil. cxlij. inci. sanctus Petrus post prin. vide la tẽ Feli. in c. ex literis. colum. iij. extra de fide instru. ¶ Nihil probant. Facit quod habet in l. ij. §. penul. C. de vete. iu. enu. Bald. tamẽ hic limitauit istud dictũ, & in dicta auc. qd̃ sine. de test. vt procedat solũ in testamento in scriptis. Secus in nuncupatiuo redacto ad scripturã ꝓ notarius testatas: qa licet tali scriptura nõ assumat, pbatio: tũ valet testamẽtũ ex se, sicut valeret si nulla scriptura esset cõfecta. Et sequitur Imo. ī hoc §. facit quod voluit idẽ Bal. in d. auc. qd̃ sine. dũ dicit satis esse, si vsitato modo scribatur. Itẽ quia consuetudini est stãdum. dicta l. sed cũ patrono. §. fin. & Angel. hic. ✠ POMATES. ¶ Notas aũt. Vide de hoc per doc. ī auc. qd̃ sine. C. de testa. & lex. const. cxxciiij. inci. videtur prima cõsideratione. in ñ. volu. ✠ Vltimò nor. Vide Areti. in l. ita stipulatus. in iiij. col. iij. notabili. ff. de verb. obli. ¶ Tantundem error pbat. No. qualiter ꝓ pbatur error: qa si primò tractatũ est vt res sic agat: & postea aliquid circunstantijs aliud appareat. Vltimò, ꝓ illæ notæ significatiuæ numeri positę in instrumẽto instrumẽtũ nõ vitiant. Contra hoc tũ vr̃. j. de bon. pos. l. sed cũ patrono. §. fi. & C. de testa. auc. qd̃ sine. & in corpore vnde sumit. & ī j. cõsti. Digestorũ. §. pe. & in. ij. cõsti. Codic. circa fi. & de vete. iu. enu. l. ij. §. pe. Rñ. quædã sunt notæ quę nõ sunt in vsu: vt quędã literæ cõglutinatæ insimul qbus vtunt qdã notarij, ꝓ eorũ signis, sicut faciũt amãtes, q portãt quasdã literas, in qb⁹ cõtineẽt nomẽ dñæ. q̃ nõ possunt legi, nisi à sciẽtib⁹, & illæ literę nihil pbãt: vt l. sed cũ patrono. in fi. de bo. poss. Quædã sunt literæ & notæ q̃ sunt in cõi vt v. ꝓ qn ꝓ, & x. ꝓ decẽ, & similes: & hæ literę, pbãt, vt hoc §. Fallit in casib⁹, in qb⁹ lex specialiter disponit, vt scribat extensè, & nõ p figuras literarũ: vt in legib⁹ §. in cõtrariũ allegatis. Notas aũt ꝓ signifi cãtes numerũ ponit Hug. sub litera D, qa quibusdam ex illis signis non vtimur. ☞ *Quando destinatum fieri non fit, intelligitur per errorem omissum, & quando uitiat.*

Error probatur quãdo in tractatu de faciendo actum aliquid exprimitur, postea aliud est factum.

Tantundem. Error in conditione quã quis destinauit ĩserere, ĩstitutionẽ vitiat. h. d. ĩ versi. sed & si conditionẽ. si habes literã nollet, dicas ꝓ mutat casum: nam cõtrariũ loquitur qñ volẽs addere cõditionẽ non addit: hic qñ nolẽs addere vt addidit. Oppo. C. de inst. & substi. l. penul. & j. de leg. ij. l. cũ pr̃. §. fi. Glo. dat plures solutiones. Prima, ꝓ nõ habet ꝓ instituto ꝗm qd̃ destinauit. Alij dicũt ꝓ ibi destinauit tm̃ ī animo: hic expressè. Dy, dicit ꝓ erit institut' nõ purè, nec ꝗm qd̃ scriptum est: sed ꝗm qd̃ testator destinauit. Tu dicas † qñ ꝓ qs destinauit adijcere conditionẽ, & hoc expressit. q̃ ꝓ, autẽ venit ad actũ pficiendi testm̃, & p errorẽ illud omisit: tũc institutio vitiat. hic est casus hic. Simile in cõtractib⁹ iter viuos, vt l. ita stipulat⁹. in prin. & ibi dixi j. de verb. obli. Qñ ꝓ testator non dixit se expressurũ cõditionẽ tũc cũ institutionẽ faceret, licet postea tũc si omittat, dispositio nõ vitiat: vt l. pen. C. de insti. & substi. & l. cũ pater. §. fi. j. de leg. ij. & l. ij. §. eo. Ratio apparet: quia in primo casu destinauit facere dispositionẽ & istitutionẽ cõditionalẽ, qd̃ nõ fecit postea: & sic errauit ī substantia institutionis: vt l. j. §. si quis simpliciter. j. de verb. obli. In secũdo casu non destinauit facere institutionẽ conditionalem: & sic in substãtia institutionis nõ errauit: sed in ver. idẽ tractat. teneo opinio. Dyni, ꝓ intelligitur substitutio secundũ quod testator dicit, nõ secundũ quod notarius scripsit. Non enim errauit testator, sed scribens: & error scribentis non vitiat testamẽtũ in aliquo: vt C. de testa. l. error.

Vltimò † nota[d] singulariter ꝓ error, pbatur[e] quãdo in tractatu de faciendo testamentũ, vel cõtractum aliquid exprimitur, postea aliud est factũ. Nam intelligitur per errorẽ: vt hic de eo qui destinauit conditionẽ inserere, ꝓ de necessitate intelligitur antẽ cũ de testamento faciendo tractauit. postea sequitur. & non addidit: sed tũc cũ testamentũ faciebat. Idem probatur j. proxi. §. quod intellige vt dixi in l. si quis in fundi vocabulo. j. de leg. j. plenius in l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus. j. de verb. obli.

Sed si cum primum. Persona institutiõi adiecta per errorem hęres nõ erit. h. d. No. id quod dixi in præcedenti §. quòd si in tractatu vnum sit deliberatum, & aliud postea factum, præsumitur per errorem, & non simulatè factum.

Si quis nomen. Sufficit hæredem demõstrari aliter quàm nomine proprio. h. d.

Si quis tamẽ ita[f] dixerit. Sufficit pſonas eẽ certas, licet distributio portionũ ex futuro euẽtu depẽdeat. h. d.

Hæredes. Hic incipit secũda pars principalis, quæ tractat de institutionis effectu: & per institutionẽ succedit in ius defuncti: & plures ī dubio intelliguntur æqualiter instituti. h. d.

1 ☞ *Institutus in fundo, & probibitus plus petere non posse, nullo alio hærede instituto, quòd non sit hæres insolidum.*

2 *Testator potest prohibuere ius accrescendi.*

3 *Bartolus iuit ad commentum Baldi.*

4 *Si testator instituto hærede in re certa alium uniuersalem hæredem quem putabat uiuere, instituit qui erat mortuus, nec decessit ante, quàm adiret: quòd institutus in re certa habebit totum.*

5 *Quid si in casu prædicto adiecit illa uerba, quòd plus petere non possit.*

6 *Clausula, quòd plus petere non possit, adiecta in institutione, quid operetur.*

Si duo. Plures institutiſ re certa diuidunt sibi hæreditatẽ æqualiter, nisi testator manifestissimè aliud voluit. h. d. Principium huius §. declarabo j. l. proxi. finem verò nota dum dicit si modo volũtas patrissami. manifestissimè nõ refragatur. Ex quo dico, † quòd si testator instituit te hæredem in fundo, & adiecit ꝓ plus de bonis suis petere nõ possis: ꝓ licet non sit alius hęres institutus in testamento: tamẽ non eris insolidũ institutus: quia volũtas testatoris tibi manifestissimè refragatur: vt hic, sed reducet res ad causam intestati[g]. Quod probo primo ꝓ hũc text. secũdo per rationẽ: qñ ex verbis testatoris colligit pplexitas, seu repugnãtia institutio vitiat: vt l. si Titius. de cõdi. instit. sed hic est huiusmodi. Voluit enim ipsum esse hæredẽ in fundo, & non habere plus. ꝓ est impossibile nullo alio existẽte hærede: qa ius nostrũ non patitur, &c. vt l. ius nostrũ. de reg. iu. Præterea, sicut institutio facta in fundo præsumit facta ī toto: ita seruo instituto simpliciter pręsumiter institutus cũ libertate: vt l. qdã. §. j. C. de nec. seruis hære. insti. Sed si testator expressit cõtrariũ, ꝓ cũ instituerẽt sine libertate nõ erit liber: vt j. ea. l. nota. §. fi. & inst. de hære. inst. in prin. & vitiabit institutio: vt l. qa ratio. j. de cõd. inst. Ita in ꝓposito qñ adijcit ꝓ plus petere nõ possit, nõ videtur institutus in totũ, & institutio vitiabitur. probatur etiam per l. penul. ī. de iniust. test. & de lib. & posth. l. si posthumus. versi. nam & cum duobus. Nã ibi testator[h] dando substitutum in parte, videtur prohibere ius accrescendi: & rupta illa substitutione rũpitur testamentũ in totũ: vt dixi in d. l. pen.

ter actũ est: præsumit error. Facit l. si finita. in prin. cũ ibi no. maximè p Imo. de dam. infe. Et dixi post Bar. in l. ita stipulatus. in iiij. col. de verb. obli. & scripsi in Lite. §. fi. ī. de pac. & ofno vide gl. no. & ibi Bar. in l. cũ. pponebat. de leg. ij. quã allegat, ꝓ not. ī l. si librarius. ad fi. de reg. iur. & ad intellectũ eiⁿ qd̃ hic no. bar. & ibi an sit verũ, vide Imo. in d. l. cùm. pponebatur.

¶ Si qs tũ ita. Adde qd̃ Pau. de cast. refert ꝓ Bal. hic ꝓ gl. ī verbo, hęres. dicit ꝓ si accusetur, vel inquirat aliqs ꝓ occiderit hominẽ ignotũ, cuiⁿ no mẽ ignoratur, et quis esset, & vnde esset, ꝓ pcedat accusatio, dũ modo de corpore occisi sit certũ: qa sufficit certitudo ista ꝓ maleficium sit cõmissum. Et dicit Paul. habuisse de facto Bononiæ: & ꝓ iudices Potestatis allegabant idẽ ctum Bald.

¶ Si duo. Intestati. Et hanc etiã sniam ꝓ illo casu successio reducat ad causam intestati, firmat p istum tex. Frã. Tigri. in cõsi. suo incip. Iac. allegaetiã d. l. pe. de iniu. testamen. & l. si posthumus. hic allega. & habetur per Bartol. in consi. incip. Matthæo Ius Gratioli.

✠ POMATES. ¶ Nã ibi testator. Et circa intellectũ hui⁹, §. vide Bart. in consil. clxxvij. ict. Matthæo Ius Gratioli. de phi. iuris accresce. Et vide Bar. cõsi. cxvij. ict. Iacobuiⁿ Maneti de Perusio. vbi loquitur de isto iure accrescẽdi, prohibito à testatore: & in cõsi. inci. Nellus. de Mathæolus. & Ange. in cõsi. ij. incip. nemo ad præsens dubiũ in vlt. col. & vide Bald. in l. quoties. C. de hęre. insti. & in l. j. C. qñ non pet. par. vbi cõcordat opi. Sali. ī d. l. quoties sequit Dy. & tẽperat ꝓ teneat restituere ve niẽtib⁹ ab itestata. Ioã. de Imo. ī l. j. §. si ex fundo. ī. eo. reprobat opiniõẽ Ange. & sequit opinio. Dyn. dãnata opinio. Barto. hic. Et idẽ etiã tenet hic Ludouic. Roma. in d. l. j. quando non pet. par. sequitur simpliciter opi. Dy. & nunc pendet de facto.

2 ✠ P. PAV. P. ¶ Poteſt prohibere. Vide Ang. cõſi. cxlj. & conſi. cccxv. vide Pau. de ca. cõſi. ccij. Are. in §. hereditas. ĩ fi. inſti. de hære. inſti. poſt Io. Fab.

b ✠ POMATES. ¶ Si teſtator. Vide Alex. cõſi. clxij. in vlti. col. ij. vol. & que poſui poſt Bar. in l. j. §. ſi ex fundo. ſ. e. Barb. cõſi. ij. col. j. alias vij. & ſe. j. vo.

c ¶ An ille inſtitutus. De hac materia vide plenè p Ange. in cõſi. ſuis videlicet in cõſi. ſuo cccclx. Et hanc concluſionẽ tenet Sali. in l. quoties. C. eo. & Imol. §. ſi ex fundo. ſ. eod. in repe. quã ponit j. eo. in fin. tit. & ideo dixit Sali. in l. ſcimus in prin. C. de inof. teſta. q teſtator nõ poterit prohibere petitionẽ ſupplementi legitimæ. Et de hoc dico q eſt tex. in §. cæterũ. in authẽ. vt cũ de appe. cogno. an poſsit ius accreſcẽdi prohiberi vide ali qd p Bal. in l. ij. in ix. col. C. qñ non pe. par. & plenè ibi in xix. q. Et an prohibit° à iure accreſcendi videat eſſe prohibitus à ſucceſsione inteſtati, vide Bal. poſt glo. in l. j. C. de teſtamẽ. milit. & Ang. ibi ponit materiã, de qua hic, ſcilicet an teſtator poſsit prohibere ius accreſcendi. Et p Bal. in l. quoties. C. eodẽ. circa primã col. vbi limitat in caſu d. §. cæterum. no. per Bar. in d. cõſi. incip. Matthæo. Ius. & Ang. in conſi. cxliij. cũ quo cõcordat. Sal. in l. quoties. C. eo. Sed Imo. eũ reprehendit in d. §. ſi ex fundo. & in c. Rayn. & vide Bal. in l. ſi qs ita inſtituat, ſi legiti mus. j. eod. & Fed. de Se. in conſi. cxxxj. & no. per Sali. j. l. j. C. qũ non petẽ. par. in viij. q̃ſtio. & etiã p Ang. in l. j. C. de teſtamẽ. mili. & per Imo. ĩ c. j. in pe. colũ. de teſt. & per Bal. in repe. l. in ſuis. circa vltimã char. de lib. & poſth. & vide Bal. in repe. c. ſi pater de teſta. in vj. charta xiiij. & vide not. per Imo. plenè in c. Ray. de teſt. & p Sali. in l. quoties. in iij. q̃ſtio. C. e. p Imo. in repe. d. §. ſi ex fundo. ad fin. Adde pulchrè Ro. cõſil. lxxxj. Et an teſtator poſsit prohibere ius accreſcẽdi, vide Bal. cõ. lxxxiij. lib. v.

d ¶ Dicta videantur. Imo. in repeti. §. ſi ex fundo. quam ponit j. eodem in fi. tenet cõtrarium.

ADDE qd ſi inſtitutus ĩ re certa, quod plus, &c. dato hæredi vniuerſali cui hæredi iniunctum fuit onus capellæ faciendæ, & nõ faceret, priuetur hæreditate an illa hæreditas accreſcat ipſi inſtituto ĩ re certa, an verò deueniat ad venientes ab inteſtato, an verò applicabitur capellæ. Bald. conſi. cccclxxxvj. lib. iij.

e ✠ POMATES. ¶ Not. quòd. Vide quid ex hoc infert Oldra. conſi. xlv.

4 iuris ſit, dicã in ſequẽtibus q̃ſtionib°. † Quero, ſi teſtator in

b inſtituit quẽdã in fundo, nec adiecit q plus petere nõ poſsit: aliũ inſtituit vniuerſaliter. qui tẽpore teſtamenti erat mortuus. licet teſtator crederet eum viuere. vel deceſsit poſtea antequã

c adiret: an ille inſtitutus [c] in fundo ſit hæres inſolidum: Videtur q non: quia alio inſtituto vniuerſaliter habetur loco legatarij: vt l. quoties. C. eo. & no. ea. l. j. §. ſi ex fundo. Præterea, licet ille ſit mortuus: tamen quia teſtator putabat eũ viuere, debet haberi perinde ac ſi viueret: vt l. quo loco. §. j. j. eo. Cõtrarium credo q ille habeat totũ iure accreſcẽdi: nã licet teſtator dederit aliũ hæredẽ vniuerſalẽ, nõ eſt manifeſtiſsima volũtas eius q plus petere nõ poſsit, ſi portio illius deficiat: ergo habebit ar. l. ſi miles. de teſt. mi. & l. ex militari. §. ij. cũ l. ſeq. eo. ti. Et hoc tenet Gul. de Cu. ſ. de cõd. ind. l. ſeruo. Sed cõtra prædicta facit ſ. de iniu. teſt. l. pe. vbi non fuit manifeſtiſsima teſtatoris volũtas. Solùm eñ ,phibet accreſcere dãdo ſubſtitutũ, ſicut hic dãdo cohæredẽ: tũ ibi nõ accreſcit, ſed totũ reducit ad cauſam inteſtati. Rñdeo, ibi ſubſtitutio rũpit ex cã præteritionis, & volũtas legis eſt manifeſtiſsima: ſũ poſthumus rũpit, vt ſibi locũ faciat, & ſibi rẽ deducat ad cãm inteſtati: vt l. nã & ſi. in ſi. ſ. de iniu. teſt. dixi in d. l. pe. Sed quæro: † qd ſi teſtator adieciſſet q talis inſtitut° ex fundo plus petere, vel habere nõ poſ

5 ſit: an hoc caſu hęrede inſtituto deficiẽte ſibi accreſcit. Rñdeo, dicta verba, q plus petere vel habere nõ poſsit, videnẽ referri, ſ. rebus ſic ſe habẽtib° prout teſtator diſpoſuit: ar. l. quod Seruius. ſ. de cõdi. ob cau. et l. fi. §. idẽ q̃ſuit. ſ. de cõdi. ind. Vide l. Paulo Callimacho. §. j. j. de leg. iij. Sed ſi hæredis inſtitutio deficeret: tũc dicta verba nõ videnẽ operari: vt l. Paulo Callima-

6 cho. §. j. † Et ideo eſt aduertẽdũ: q̃a qñq̃ in inſtitutiõe ex re certa teſtator adiecit dicta verba, & q plus petere vel habere nõ poſsit. & nullũ aliũ fecit hæredẽ vniuerſalẽ: & tũc ſine dubio vr̃ diximſſe illa verba fauore venientiũ abinteſtato, vt dictũ eſt: & ſic res reducetur ad cauſam inteſtati. Quãdoq teſtator prouidet ſibi inſtituendo hæredem vniuerſaliter, de eo qui ſecundum cogitationẽ defuncti in omnẽ caſum poterat eſſe hæres, vt inſtituẽdo hominem iam natum, & tũc fauore inſtituti illa

d verba dicta videantur: [d] vt d. l. peto. in prin. j. de leg. ij. & intelligerentur, ſic plus petere vel habere nõ poſsit inſtituto adeunte, vt d. l. Paulo Callimacho. §. j. Quandoq teſtator ſibi prouidit de aliquo, qui etiã ſecundũ cogitationẽ ſuã hæres non poterat eſſe, niſi in vno caſu tantũ, vt quia inſtituit ventrẽ vxoris ſuæ ſi prægnãs erat, & ſi ad lucẽ peruenerit: & eo caſu quo prægnans nõ eſſet, & ad lucẽ nõ peruenerit nihil diſpoſuit: tũc dicta verba dicuntur dicta fauore inſtituti ſi erit. ſi nõ erit, fauore venientiũ ab inteſtato: vt d. l. peto. in prin. verſi. idẽ dicemus. maximè qñ teſtator ſubiũgit q vult volũtatẽ ſuã valere etiam iure codicillorũ: & ſic etiã prouidit venientibus abinteſtato.

1 ☞ *Dictio poſtea de neceſsitate non inducit interuallum.*

Si quis ita. Dictio poſtea, nõ impedit diẽ hæreditatis,

1 & libertatis ſimul cedere. h. d. † No. [e] di

e ctio poſtea, non ſignificat de neceſsitate interuallũ tẽporis. Et ſic facit ad quæſtionem notatam per Dy. ſ. ſo. ma. l. fructus. Et poſſumus dicere quòd hic nõ eſt neceſſe quòd trahatur dictio poſtea. Nam eſt quidam ordo temporis, & quidam ordo naturæ. ordo temporis patet de ordinæ naturæ do exẽplum: vt primò eſt ignis, poſtea calor nõ ordine temporis, ſed naturæ. Ita in propoſito primò ſeruus, poſtea liber, poſtea hæres, nõ ordine temporis, ſed ordine naturæ: quia primo perſona debet eſſe habilis quæ ſit hæres, vt l. ſi quæramus. ſ. de teſta. & de iure codic. l. quidam referũt. Quod ergo Iuriſcõſultus dicit quòd detrahatur poſtea, ſcilicet quo ad ordinem temporis: quia ſimul & ſemel tempore cedit vtrumq, ſed ſecundum ordinem naturæ, ſiue intellectus, præcedit libertas.

Si ſeruus. Primò ponit quæſtionẽ. Secũdò determinat duas alias quęſtiões. Tertiò reaſſumit primã. Secũda ibi: & qdẽ. Tertia ibi: ſed & ſi purè. Op. C. de nec. ſer. l. cũ qdã. Sol. ibi loquit qñ nullã mẽtionẽ fecit de libertate: hic ſic. Vlterius dicit hic, q qñ eſt alienatus vel manumiſſus, poſſet eſſe hæres. contra. j. de acq. hæ. l. placet, & l. cùm proponas. in prin. C. eo. Sol. Quidã dicũt q eũ hæredẽ exiſtere loquit qñ fuit manumiſſus: vel dicit, aliũ eſſe hæredẽ per ipſum ſeruum. Dic tertiò q hæres eſt iuſſu noui dñi. & iſta eſt vera. & vide gl. quæ

quæ incipit, voluntariũ. ibi: vel dic etiam nõ manumiſſus. &c. Dñi, doc. dicunt contrariũ in l. cùm proponas. C. eo. ſed dãno eos per iſtum text. vt plenè ſcripſi in l. cum filio. j. de leg. j.

Si alterius. Plures inſtituti ex diuerſis rebus ad-

a mittunẽ equaliẽ vt inſtituti. h. d. Hoc intellige q̃tũ ad hæreditatẽ, ſed in fundo habebũt partes noĩatas: vt l. ex facto. la grande. j. eo. Et ita oportet intelligi ſ. l. proxi. Oppo. in l. prox. Solue vlti. glo. ibi.

1 ☞ *Copula, quæ cadit inter diuerſas orationes, non inducit coniunctionem.*

Titius. Coniũcti ex re certa habenẽ pro vno quo ad

a diuiſionẽ hęreditatis faciendã cum alio inſti tuto. h. d. Opp. j. l. proxi. Sol. iſtud ,ppter coniũctionẽ duorũ in eadẽ re, vt no. ſ. l. prox. Vlteri° ſcias q Vltramõtani videnẽ dicere q teſtator hic appoſuit copulã, dicẽdo Titi° fundi Corneliani hęres eſto: & duo titij illius inſulæ hr̃des ſunto q qlibet habet tertiã: quia oẽs eſſent cõiuncti verbis. Ita dicit Cy. in l. fi. C. de impu. & alijs ſubſti. in prima op. q nõ eſt verũ.

1 † Nã copula, quę cadit inter diuerſas orationes, non inducit coniũctionẽ verbalẽ: vt ſ. q. mo. vſusfr. admit. l. ſicut in annos. & dicã. j. eo. l. itẽ qd ſabin°. Dixi plenè in l. coniũcti. j. de le. iij.

Si inæqualibus. Etiam in diſtributiõe partiũ vltimum dictũ præualet. h. d.

1 ☞ *De dictione æquè, & æquis portionibus.*

2 *Coniũcti per nomẽ collectiuũ ſunt plus coniũcti, quã illi, qui coniungũtur per copulã.*

Nterdum. Dictio † æquè, facit vt coniuncti

1 cum diſiunctis æqualiter admittã

a tur. h. d. No. diligenter de virtute huius dictionis æquè, & æquis portionibus. Secundò nota † quòd coniuncti per nomen collectiuum, ſunt plus coniuncti, quam illi qui cõiunguntur per copulam in eadem oratione. Nam hic primus & fratris filij in eadem oratione per copulam ſunt coniuncti: tamen quia illi filij non ſunt coniuncti per nomen collectiuũ habentur loco vnius, niſi eſſet dictio æquè.

1 ☞ *Res eſt diuiſibilis in infinitas partes.*

2 *Res in dubio intelligitur diuidi in duodecim partes.*

3 *Qui petit duas partes, in dubio intelligitur de duodecim, niſi dicat totius.*

4 *Quilibet fundus diuiditur in duodecim partes, ſicut hæreditas.*

a Paterfami. [a] Nota † q res eſt diuiſibilis [b] in infinitas

1 partes, [c] vt ibi: qd voluerit. Ad idẽ l. ſi cui.

b de ſerui. Itẽ no. q [d] res in dubio intelligiẽ diuidi in duodecim

c partes. Et p hoc iis caut° in libello & ſententijs. Si eñ petis †

d duas partes dicas de trib° rei totius. Si eñ peteres ſimpliciter

2 duas partes, in dubio intelligiẽ duas partes, ſ. de duodecim, vt

3 hic niſi aliud appareat. † Et ſi dicis, hic loquiẽ in hæreditate.

4 Certè co mõ quilibet † fund° diuidiẽ: vt l. quoties. § ſi duo. ſ. eo. & C. de le. l. cũ quæſtio. Sed ſi diceres, peto duas tertias vel duas quartas: illud eſt indubitabile: vt j. ead. l. §. fina.

Denique. Hic primò loqt̃ qñ teſtõr legauit vni partẽ,

& alteri partẽ. Secdò, qñ legauit vni totũ, & alteri partẽ. Tertiò qñ vni totũ, & alteri totũ. Quartò, qñ pluribus totũ, & alteri partẽ. Sed a ibi: ſed ſi exceſsit. Tertia ibi: ſed ſi duos. Quarta ibi: in alio. ver. ſed ſi duos. Oppo. adver. ſed ſi exceſſerit. de l. cùm q̃ſtio. C. de leg. Multa dicunẽ p ſolutione huĩ° cõtrarij. Veritas eſt q hoc debet intelligi q hic cõſtat q teſtõr voluit trãſire ad dipõdiũ. Qd apparet, ſi teſtator diximſſet, Titiũ inſtituo in duodecĩ vncijs, in alijs, ſex inſtituo Semproniũ. Ex hoc qd dixit, in alijs, apparet q voluit ad dipõdiũ trãſire. licet hic in tex. nõ declaret. Diſtingue ergo, Qñq teſtator relinquit vni partem, & alteri partem infra aſſem: & loquitur hic §. in princip. Quãdoque relinquit vni totum, & alteri totum: & non eſt dubium quòd concurrunt: vt hæl. §. ſed ſi duos. Qñq relingt vni totũ, & alteri partẽ: & tũc aut cõſtat q illud qd dabatur ſecdo, voluit adimere à primo: & ſtamus certo. Aut nõ cõſtat q volit adimere: & ita loquiẽ verſed ſi. Aut eſt dubiũ: & tũc eſt diſtinguẽdũ: Aut primo relinquit partem, & poſtea totum. Aut primo totum, ſecundò partem: vt not. in l. cum quæſtio. C. de legat. Facit quod dicam infra ad Trebrlli. l. Marcellus. & l. qui quadringenta. & vide glo. quę incipit, ex aſſe inſtitutos, &c. Dicit gloſſ. not. quantum ad ſubſtantiam rei hæreditariæ: quia in qualibet vncia erit tm̃ de ſubſtãtia hęreditatis, q̃tũ erat a de primo, licet habeat pauciores vncias.

Si quis ita. Opp. de l. px. vbi illa verba, tertia, quarta, & ſimilia, ſignificãt modũ portionũ, nõ ordinẽ. Rñ. hoc ,ppter pręcedentia verba, ſ. prima & ſecũda, quæ ſunt merè ſignificatiua ordinis. Secus ſi illa verba non eſſent appoſita, ſed alia: tunc eſſent modificata, vt ſ. l. proxi. in fi.

1 ☞ *Quando relatiuum quis uel qui, faciat ueram relationem, non ſimplicem.*

Vlianus Relatiuũ qs vel q,

ĩ dubio facit verã relationẽ, nõ ſimplicẽ. h. d. No. qd dixi in ſummario. facit l. triplici. de verb.

1 ſig. Opp. † q faciat ſimplicẽ relationem nõ verã: vt l. dominum. C. de iniur. l. iij. de neg. geſt. Rñ. de ſui natura facit verã, vt hic: ſed vbi reſultaret iniqtas, debet intelligi q faciat ſimplicẽ relationẽ, vt in contrarijs: & in ſacra ſcriptura, Mulier dãnauit, quæ ſaluauit. qũ no. qa facit id ad ſal-

e uãdũ [e] dicta teſtiũ [f]. Vltimò not. gl. ſuper

f verbo, qndecim partes. in fi. gl. Tu dic q cùm quilibet ex primis reliquerit min°, ſecũdo plus, q hæc lex hodie nõ eſt correcta, vt no. p gl. in d. l. cũ quæſtio. C. de leg.

Tẽ quod Sabinus. b Hic incipit tractare aliã materiã, quando aliquis eſt inſtitutus ſine parte.

1 ☞ *Coniunctio quæ cadit inter orationes, non inducit coniunctionem realem.*

Vnde idem. iſte verſi. eſt fortis. Caſus eſt q quoſ-

c dã inſtituit ex vndecim vncijs, & duos ſine partibus: illam vnciã habebũt illi, qui d ſunt ſcripti ſine partibus: & ſi vnus ex eis repudiat ſemiũciam, oĩbus accreſcit. h. d.

e Oppo. q ille ſolus ſine parte ſcriptus ad illam ſemiũciam vacantẽ admittat̃: vt l. j. §. ſi verò quidam ex hæredibus. C. de cad. tol. Sol. dicit gl. intelligas q hi duo inſtituti ſine partib° nõ erãt verbis cõiuncti. Ponẽdum eſt ergo q quilibet erat inſtitutus in diuerſis orationibus. Sed contra hoc opp. de l. ſi ita qs hæredes. j. eo. Gl. ſoluit optimè. Sed opp. licet iſti non ſint coniũcti verbis, vt dictũ eſt, ſunt tamẽ cõiuncti re: quia ad vnã portionẽ vocanẽ. Gl. dicit, fateor q ſunt cõiuncti re inter ſe, & etiã ſunt re coniuncti cũ alijs inſtitutis in vndecim: & ſic oẽs admittunẽ, vt hic in fi. gl. quã vide iſtud q alij ſunt cõiũcti re, eſt manifeſtiſsimè falſum: nã diſtinctio partium facit ceſſare coniũctionẽ realẽ: vt l. re coiũcti. j. de le. iij. ſed hic primis diſtinctim aſsignat vncias. Alij inſtituti ſine partib° vocanẽ ad vnciã vacãtẽ: & ſic nõ ſunt re cõiũcti. Pet. in d. §. ſi verò quidẽ. dicit q hic nõ erant cõiũcti re: ſed oẽs verbis. & intelligebat quòd inter inſtitutionẽ factam de illis, q ſunt inſtituti in vndecim vncijs, & inſtitutionem factã ſine partib°, eſt copula, ex qua reſultaret cõiũctio verbalis; qd eſt falſum manifeſtiſsimè: nã † cõiũctio q cadit inter orationes, nõ

1 iducit cõiũctionẽ verbalẽ, vt ſ. q. mo. vſusf. amit. l. ſicut in annos. §. j. C. de cad. tol. l. j. §. vbi aũt. ibi: ſermonis vnitas, &c. j. de le. ij. l. Meuio. in prin. & ibi dixi. vnde igit̃ eſt hoc q omnibus accreſcit? Rñ. debemus intelligere q hic nõ ſunt cõiuncti verbis, vt dixi. Itẽ nõ ſunt cõiuncti re cũ primis inſtitutis in vndecim vncijs: vt dixi: nec inter ſe. Licet eñ vocenẽ ad eandẽ vnciã, hoc nõ ſufficit ad inducẽdã cõiũctionẽ realẽ: ſed ita demũ dicuntur re coniũcti, qñ ad eandem portionẽ vocanẽ inſolidũ ex expreſſa diſpoſitione defuncti: vt l. j. in fi. & l. ij. cum ſua gl. & l. inde Neratius. in prin. ſ. de vſufr. accref. Sed iſti nõ vocãtur ex expreſſa volũtate defuncti: qa eos inſtituit ſine ptib°: et

Sed ut idem omnes communis dicunt hæc doctrina ſimpoſt me infra cap. ſpiritus hæc n. 3. ff. de leg. 3.

¶ Paterfam. ĩ prĩ. Et no. modũ petendi: qa ſi dico duas ptes, nõ itelligiẽ de duab° tertijs. Sed cõtra iſtud dictũ Bar. ẽ tex. ĩ c. in dẽnitatib°. §. ſi verò. d ele. li. vj. vbi duę p tes itelliguntẽ reſpectu toti°. & ibi d. Pe. alleg. illũ tex. contra Bar. & vide ibi. et ẽt d. dñicũ. & idẽ ẽt tenet d. Pe. ĩ c. extirpãdæ. de phẽ. ſed Io. de Imo. ibi ſoluit Bart. hic. & vide d. Ab. & d. pe. ĩc. cũ oẽs. de cõſti. et vide q dixi ĩ l. j. de acq. her. ĩ gl. ij. & vidẽ bar. ĩ l. plures. ff. de dã. inf. vidẽ ibi lu. vbi alleg. bar. hic & trãſit cũ Bar. hic. et vi de ang. ĩ l. ſi in rẽ. ff. d rei vẽd. & ĩ l. ẽr. ff. de vſufr. & vide ĩ cõſil. Io. de imo. ĩ cõſ. cl. & clij. & cliij. vbi ſunt plura cõſilia qũ ſtatutũ dicit, lucret̃ tertiã partẽ de eis, an intelligat̃ reſidui, vel toti° ĩtegrè. Vide ibi qa ſũt plura cõſilia. & Io. de Imo. ibi vr̃ cõſulere cõtrarium. And. Barb.

✠ POMATES. ¶ Qd res eſt diuiſibilis. Vide Fed. cõſi. cclxxxviij. incip. caſus talis. Corſe. ſing.

c ¶ Infinitas ptes. add Bal. in l. codicillis. §. j. d vſuf. le. et add qd legiẽ et no. ĩ l. cũ qõ. C. de le. ang. cõtra in l. defuncta. de vſu.

✠ POMATES. ¶ Itẽ no. q. add are. in l. planè. in fi. d le. j.

e ¶ Ad ſaluãdũ. et hoc ſeqẽ Ro. in l. j. in prĩ. ſ. de ope. no. nun.

✠ POMATES. ¶ Ad ſaluãdũ dicta teſtiũ. Vide Alex. cõſi. cxxij. verſ. præterea. col. iij. vol. ij. Ro. conſi. xxx. col. ij.

a ✠ POMATES. ¶ Item quod Sabinus. §. sed si. Vide Car. consi. lxviij.

a ¶ Itē q̃d Sabin⁹. §. sed si. No. istũ tex. in ver. aliter atq; si ita scripsisset, in ver. ex reliqua parte. q̃a cõcordat cũ tex. in l. ij. de hęre. instit. & cũ l. si miles. la ij. ff. de testa, mili. De verbo residuũ, aliq̃d dixi in d. l. ij. & vidi de hoc verbo, residuũ, aliàs dubitari super vno rescripto impetrato à summo põtifice, p quẽdã Priorẽ cuiusdã monasterij q̃ posit testari de fructib⁹, &c. cũ aliàs sine tali impetratione nõ posset. & aliquid dixi post Bal. in l. fi. §. nõ autẽ. C. de bo. q̃ libe. in rectore ecclesię. Nã i re scripto cõtinebat q̃ a cõcessa fuit gratia sacerdori, seu Priori q̃ posit testari, in qua dicebat, put tibi placuerit ordinare & disponere, ac super hoc testm̃ facere, & cõcedere liberè, & licitè valeas, plenã & liberã cõcedimus facultatẽ. volum⁹ autẽ q̃ ī dispẽsatione bonorũ dicti priorat⁹, et aliorũ bnficiorũ iuxta q̃ titatẽ residui, erga ip sum priorat ũ, et aliàs ecclesias, à q̃b⁹ illa p cepisti te liberalẽ exhibeas, put cõscientia tibi dictauerit, et animæ tuæ saluti videris expedire. Stat dubiũ nũc, ppter illud verbũ residui, p quota parte papa cõcessit q̃ testaretur iste Prior, & residuũ relinqueret ecclesijs à q̃bus pcepit, put cõscientia dictauerit, & animæ saluti viderit expedire; q̃m quo ad ista verba inferiora papa voluit dicere q̃ residuũ bonorũ q̃d p ceperit ab ecclesijs relinquit eis secũdum q̃d ab eis pcepit: q̃a voluit Papa q̃ illud quod pcepit ab vna ecclesia, illi ecclesiæ relinquat. Istud importãt ista verba inferiora. Et sic apparet q̃ licet Papa cõcedat plenã & liberã facultatẽ testandi de bonis q̃sitis intuitu beneficiorum; tũ restrinxit illã liberã facultatẽ in residuo: iõ est aduertendũ quod erit illud residuum. Nã ista gratia sit piu dicialis ecclesijs, à q̃bus pcepit bona, & ad instantiã sui emanuit dicta cõcessio: ideo ista gratia restringi debet inquãtũ pōt, vt euitet præiudiciũ tertij: vt in c. super eo. de offic. delegãtis. de rescri. I vj. l. ij. §. sq̃s à principe. & §. merito. ff. ne qd in lo. pub. & in l. nec auus. C. de eman. lib. & c. licet in corrigẽdis. de offi. ordi. et sic licet bnficia principũ sint latè et latissimè interpretãda. l. beneficiũ. ff. de cõsti. prin. c. cũ dilecti. de dona. c. visis. xvj. q. ij. tũ illud est verũ, qñ agit de p iudicio ipsius cõcedẽtis, vt dictis iuribus. sed qñ agit de p iudicio tertij: tũc secus: q̃a nõ est de intẽtione cõcedẽtis p iudicare tertio: nisi quatenus est expssum in gratia, seu priuilegio: & cũ ad impetrationẽ isti⁹ Prioris dicta gratia fuerit cõcessa, sequit q̃ in dubio debet fieri interpretatio cõtra ipsum priorẽ impetrãtẽ: vt in c. cõtra eũ. de reg. iur. in vj. & l. veterib⁹. de pac. & l. q̃ q̃d astringẽdæ. de ver. ob. Licet eñ in dicto rescripto dicat, & de q̃buscũq; bonis, tã rõne dicti prioratus q̃ ratione aliorũ beneficiorũ tuorũ, q̃ de p̃senti obtines, & in posterũ obtinebis: tũ Papa nõ cõcessit, q̃ de oĩbus illis bonis posit testari, sed dũtaxat voluit declarare de q̃bus bonis posit testari. q̃a cũ habebat bona q̃sita ex plurib⁹ beneficijs, Papa indulsit ei q̃ de bonis q̃buscũq; tã prioratus, quã aliorũ beneficiorũ. Hoc apparet ex verbis inferioribⁿ, dũ dixit, iuxta quãtitatẽ residui. vnde voluit q̃ residuũ dictorũ bonorũ testari erga prioratũ, & beneficia. Et sic non cõcessit q̃ posit vni, vel pluribⁿ relinquere oĩa bona q̃ acq̃sitit ex dictis beneficijs: vt iã fecit dictⁿ Prior istituẽdo cõuctũ, ī quo erat Prior: q̃m residuũ debuit disponere, & distribuere alijs ecclesijs, à q̃bus illa bona percepit. Ergo an potuit testari de oĩbus bonis istituẽdo dictũ monasteriũ. Vũ vt velle q̃ illud verbũ, residuũ, importet lucrũ q̃d dictus Prior acquisiuit de dictis ecclesijs, vt sic in illis distribuere, & relinquere debeat, vel saltẽ dimidiã ofm bonorũ. Et de hoc est text. val. de solẽnis ī l. ij. C. de hære. instit. in ver. nã residui cõmemoratio etiã totũ admittit. vbi si testator instituit incapacẽ certa portiõe, & alterũ. hęredẽ instituit ī residuo: ille instituⁿ p residuo vt instituⁿ totũ patrimoniũ defũcti: q̃a ppria significatio illi⁹ verbi residuũ, vel verbi reliqua iportat totũ pri moniũ defuncti. Facit q̃d habet l. ij. §. ij. C. de tes. mil. et l. amissi. ī prin. ff. de fideiuss. & l. ei q. ff. de dona. cau. mor. & l. cætero rũ. ff. de verb. sig. text. hic: & q̃ ī simili dixi in d. l. ij. & sic ista verba adaptanẽ ad totũ. Si ergo non apparet pro quota pte Papa voluerit istũ posse testari de bonis ecclesiarũ, vt q̃ totũ q̃d ex dictis ecclesijs fuerit pceptũ, veniat reseruãdũ ipsis ecclesijs & q̃ remaneat⁹ in dispositiõe iuris cõs. l. si extraneⁿ. ff. de cõdi. ob cau. l. si cũ dotẽ. I prin. sol. ma. cũ fi. & illa verba, de q̃buscũq; bõis. nõ itelligunt q̃ oĩa bona posit relinquere. Vũ nõ itelligunt q̃ generib⁹ singulorũ, sed de singulis generũ. Isto modo loquẽdi vtit gl. in l. ij. in ver. oĩb⁹. C. de ĩst. & in c. nã cõcupiscẽtiã. de cõsti. & sic Papa voluit q̃ posit testari de bõis cuiusq; bnficij: sed nõ de oĩb⁹ oĩm suorũ bnficiorũ. Vide alias rõnes ad hũc casum, licet non ad materiã, quas posui i d. l. demõstratio. I vj. col. de cõdi. & demon. ergo licet dicat de q̃buscũq; bonis, &c. tũ restringit ad ecclesias, in q̃bus fuit bnficiatus. & sic nõ de oĩbus bonis dicti priorat⁹. Et si dicat residuũ importat medietatẽ totius. vt voluit glo. cõiter & o tex. in l. si residuum. C. de distra. pig. vbi dicitur residuũ debiti si paratus est soluere. & glos. in ver. residuũ, exponit. i. partem. quo casu appellatione partis venit residuũ, id est mediũ totius, vt probatur in l. nomẽ filiarũ. §. portionis. ff. de ver. sig. nisi restringatur per adiũctũ: quia dicatur pars aliqua: q̃a tunc importat minus dimidia: vt est glo. valde singu. in clemen. j. de foro compet.

ADDE de hoc verbo, residuũ, quod ipse consuluit consi. xxvj. iiij. volu.

b ¶ Si quis interim. An hæres institutus sub cõditione posit interim pendente conditione petere bonorũ possessionẽ secũdum tabulas, & an faciat ius, vide Cy. in l. si ijs matrẽ. C. de inof. testa. & ibi ad eum remittit Bal.

c ✠ POMATES. ¶ Vult dicere. Vide Alex. consi. iiij. col. iij. volu. j.

☞ *Bonorũ possessio quæ datur pendẽte conditione, tribuit illã administrationẽ, quã habet curator bonorũ.*

Si quis instituatur. Est difficilis lex, & diuidit in duas ptes principales. Primò ponit qd pōt facere hæres istituⁿ in diẽ certũ vel icertũ. Secdò qd pōt facere iudex. Scda ibi: sed si bo. pos. missus in possessionẽ, pẽdente cõditione pōt oĩa facere q̃ curator datus posset. h. d. scdm vnã lect. Op. bo. pos. q̃ petit pẽdẽte cõditione nõ tribuit ius, seu iuris effectũ: vt l. ij. §. si sub cõditione. j. de bo. pos. scdm tab. Si nõ tribuit ius, vel iuris effectũ. ergo interim b nõ pōt alienare. Glo. dt q̃ illud, qd pmittit alienare, referẽ ad eũ, q̃ illi tut⁹ est ī diẽ certũ, & sic habet vt pure illi tutus: sed hoc est cõtra mẽtẽ l. q̃ de vtro q̃ pariter loquit. Dic ergo scdm la. de Are. & meli⁹, q̃ bo. pos. iterim nõ tribuit ius, s. ius residẽs ī psona hæredis, sed iterim pōt alienare vt curator dat⁹ bonis. & hoc puto verũ p l. j. j. de iure delib. Sed cõtra hoc facit tex. q̃ dicit distrahere tã q̃ hæres: & eodẽ mõ pōt à creditore cõueniri fm eũ 1 dẽ la. de Are. † Not. etiã diligẽter q̃ bo. pos. q̃ dat pẽdẽte cõditiõe tribuit administrationẽ illã, q̃ cõpetit curatori bonorũ.

Opp. q̃libet pōt vẽdere rẽ alienã: vt l. rẽ alienã. de cõtrahẽ. emp. Solu. pōt alienare & dñiũ transferre. vt hic: qd nõ est in alio alienãte rẽ alienã. Vlteri⁹ op. q̃ verè vẽdat rẽ alienã: vt l. ij. §. si sub conditione. j. de bo. pos. secundũ tabu. Sol. ibi in omnẽ euentũ habiturus erat filius: hic non erat hæres habiturus in omnem euentum.

1 ☞ *Iudex citans aliquem ad hoc ut sciat an uelit esse hæres, debet ei dare tantum tempus quantum habet ad petendum bonorum possessionem.*

2 *Instituto sub cõditione ptãtiua pōt nõ solũ statui tẽpus, ut ipleat cõditionẽ, sed etiã intra qd adeat hæreditas.*

Sed si bonorum. Hic loquit qd habeat facere iudex aliquo instituto sub cõditione. Et subdiuidit: q̃a primò loquit de istituto sub cõditione ptãtiua. Secdò de istituto sub cõditione casuali. Scda ibi: itẽ si cõditioni. Si institut⁹ differt cõditionẽ potestatiuã ĩplere, ei ad hoc p iudicẽ terminus statuet. h. d. Op. & vr q̃ nõ sit necesse q̃ iudex statuat tps: q̃a lex statuit q̃ ipleat q̃ primũ pōt: vt l. hæc cõditio. de cõdi. & de. Gl. soluit notabiliter, ibi ī legato: hic ī instõne hęredis: ita tñ q̃ ī instõne hęredis est maⁿ piculũ: iõ hęres nõ ẽ ita grauãd⁹. Et hãc tenet Pe. et Cy. C. de ĩsti. et substi. l. j. dixi ī l. suⁿ quoq̃. §. fi. §. e. Quęro qd vult c dicere text. q̃ ptor imitet edictũ suũ. Gl. dicit quòd non habeam⁹: sed credo q̃ habemus. Nã extraneis ad petendũ bo. pos. prętor indulget cẽtum dies: descendimus annũ. De illo edicto loquit hic qd prętor debet imitari statuẽdo tantũ tps, quantũ per illud edictũ statuit, & non minus. qd̃ no, multũ probatur in l. ij. j. de iure deliberã. & l. j. §. Largius. de succ. edic. qd est mẽti tenẽdũ: quia assessores in hoc multum errãt statuẽdo minus tps ad deliberãdũ, an velit adire, vel nõ.

1 Et sic no. † q̃ si iudex fecit aliquẽ citari, vt sciat si vult esse hæres vel nõ: debet dare tantũ tps, quãtum datur ad petendã bo. pos. Et non pōt minⁿ tps statuere: vt ll. prędalle. & p hoc mille pcessus deuastabũt. Quęrit qd erit elapso terminodato à iudice. Rñ. videbit defacta cõditio, vt hic. Nec est locⁿ illi distinctioni, quę fit in l. q̃ diu. de acq. hær. Non eñ pōt hic iudex adire, cum nondũ erat puificata institutio. Simile in l. si seruus. j. de

2 bo. auth. iud. pos. Vltimò no. † q̃ instituto sub cõditione ptãtiua, nõ solùm pōt statui tps, vt impleat conditionẽ, sed etiam pōt statui tps, intra qd adeat hæreditas, vt hic dicit text. q̃ pro tãto est aduertendũ: q̃a statuit tps eo tpe quo non pōt facere: sed q̃a pōt facere vt posit implere conditionẽ, & ideo hoc fit.

1 ☞ *An sufficiat generalis proclamatio, quando creditores uolunt agere contra bona hæreditaria, & non reperitur hæres.*

a Item si conditioni. Primò ponit vnum dubiũ. Secundò vnam quęstionem circa illud. Scda ibi: si sub cõditione. Pendẽte cõditiõe casuali, iudex statuet terminũ, intra quẽ si non petitur bo. pos. vel hęreditas adeat creditores in possessionẽ mittẽt: & curator bõis cõstituet. h. d. No. qd debet facere creditores pendente cõdi

1 tione institutionis. Quęro, † quando creditores volunt agere contra bona hæreditaria, cùm non reperiatur hęres, an suf

b ficiat gñalis p clamatio, b si quis velit esse hrs, compareat, &c. scdm formã l. si eo tpe. de remiss. pig. aut est necesse q̃ citẽtur aliq̃ noiatim. Rñdeo nominatim citari debere illos, qui primũ gradũ obtinent, et ad quos hæreditas pertineret. et innuit hoc total. q̃ vult citari institutũ sub cõditiõe. Pro hoc. j. de suc. edi. l. j. §. j. & §. largius & expressi⁹ in l. j. §. pe. de vẽ. inspicẽdo. Quęro, qd vult dicere tex. nisi intra certũ tempus hæreditas obtigerit, aditaq̃ fuerit. Primò qd dicit hæreditas obtigerit, intellige per bonorũ possessionẽ scdm tab. & sic posit hæres à creditoribus cõueniri tanq̃ curator datus bonis: vt hac l. in prin. secũdùm lac. de Are. & qd sequit, aditaq̃ fuerit: intellige post existentẽ cõditionem. Quęro dicit tex. & interim, &c. Quęro de quo tpe intelligit istud interim. Rñ. pōt intelligi inter primã dilationem datã hęredi: vt l. ait prętor. de iure deli. Vel pōt intelligi interim, i. post q̃ creditores in possessiões fuerit, vel añ q̃ hrditas adeat: ar. l. si diu. j. q. ex cau. in pos. ea.

1 ☞ *Quando per curatorem datum bonis possint uendi res tempore perituræ.*

Si sub conditione. Diuidit in duas partes. Primò format vnã q. circa prædicta, & eã determinat. Secdò circa suam determinationẽ tollit vnã dubitationẽ. Scda ibi: & iõ. In pria parte sic pono casum.

1 Dictum † est §. q̃ per curatorẽ vẽdunt quæ sunt tpe peritura. quęro an per curatorẽ possint vẽdi res nõ perituræ vt satisfiat creditoribus. Rñ. quòd sic si est graue æs alienum, vt quia debetur sub pœna, vel quia debetur Reipublicæ, quę tota diẽ molestat: sicut dicimus in curatore dato ventri.

1 ☞ *An æger & impeditus teneatur mittere procuratorem.*

2 *Et an cum agitur contra bona defuncti, modo de quo hic, per secundum decretum dandus sit curator qui uendat.*

Et ideo. Iste ver. legitur hic in gl. trib. modis. De primis duobus nõ curo. Assumo tertiũ ibi, vel meliùs scdm gl. scdm quẽ h. d. A duersus facta per talẽ curatorẽ nõ restituit pupill⁹, sed absens, vel aliter impedit⁹. h. d. Op. §. de minor. l. in integrũ. So. gl. pupill⁹ nõ restituit, vt ibi: sed absentes & impediti sic vt hic, & l. j. in fi. §. q. ex cau. ma. & l. in possessionẽ. §. cũ dicit. ex q. cau. in pos. ea. & secundũ hãc lec. posui summariũ. Ista non placet mihi quia l. in integrũ. de qua glo. facit mentionẽ, dũ loqt in pupillo, q̃ nõ restituit de eo qd factũ est añ aditã hæreditatẽ, cũ iterim tũc nõ fiebat cõtra pupillũ sed contra hæreditatem, quę interim repręsentat persona defuncti maioris: & eadẽ ratiõe videt quòd non deberet subueniri absentibus, vel impedito de eo quod sibi ante aditam hæreditatẽ fieret: & leges hic allegatæ in gl. loquunt de eo qd fit in

a ✠ P. PAV. P. ¶ Item conditioni. Vide Alex. cõsi. cxxxvij. incip. in causa & lite vertente inter Lancelotum. col. ij. vol. ij. & consi. cvij. vol. v. & Roconsi. cccx. colũ. j. qui idem tenet. Item vide q̃ in præiudicium eius qui est in possessione non sufficit generalis citatio. vide Alex. consil. j. col. j. vol. ij. Item de ista citatione generali vide multa per Barb. consil. xviij. col. iij. vol. j. Item

bõis eorũ absentiũ vel aliter impeditorũ.

Secũdo mõ legit alibi ī gl. j. q. ex caus. in pos. e. l. si diu. fm quã pone sic casũ: Dicit b §. q̃ fit vẽditio vt satisfiat creditoribⁿ; sed videt q̃ debeat differri & expectari. Ad hoc respõdet iurisconsult. & dicit q̃ illud quod dicit de dilatione est verũ in illis q̃ sunt absentes ex causa iusta, vel iniusta causa impediti, sed §. præcedẽs loquit in præsentib⁹ q̃ detractãt petere bo. pos. h. d.

Tertio mõ legit lac. de Are. hoc mõ. Dictũ est §. q̃ bona vẽdunt p̃ curatorẽ datũ bonis. Cõtrà, imò vr q̃ p ipsos creditores debet fieri vẽditio bonorũ: vt l. Fulcini⁹. §. j. j. q. ex cau. in pos. ea. Rñ. p creditores pōt fieri vẽditio cõtra debitorẽ latitãtẽ: sed qñ debitor non latitat, sed est absens, vel legitimè impedit⁹, tũc fit vẽditio p p curatorẽ cã cognita. h. d. Quæro qd vult dicere tex. sine dilatiõe. dic vt in gl. Quę

1 ro vtrũ † æger et impedit⁹ teneat mittere procuratorẽ. gl. videt dicere q̃ sic, vel patitur misionẽ, vel vẽditionẽ. Qd dicit de mittẽdo, p curatorẽ, dic plenè p Cy. C. de te. mi. l. j. dixiũ l. j. de di. & tẽp. præscri. & qd dicit, patit vẽditionẽ, intellige p curatorẽ datũ bonis: vt l. in possessio. §. fi. j. ex qui. cau. in pos. ea. Potest quarto modo legi: dictũ est §. q̃ curator pōt vẽdere. Quæro vtrũ eo tpe quo curator vẽdit, erit necessarium decretũ iudicis, vel posset sine decreto vẽdere. Rñ. Iuriscõsultus in primis dictis §. est necesse q̃ sit causæ cognitio & decretum iudicis vt in pupillo & alijs absentibus. & ista lect. probatur in l. ait prætor. & l. j. de iur. deli. Vltimò tene menti

2 † q̃ quando contra bona defuncti agitur per secũdum decretum, hoc modo debet interponi quòd detur curator bonis qui

c vendit c, vt hac lege patet.

Si Titius. Nota q̃ substitutio vulgaris fit verbis affirmatiuis. & dic vt dixi in l. j. de vulg. & pup. Secundò no. q̃ eodem modo fit substitutio in legatis, sicut in hęreditate, vt hic, & l. vt hæredibus. de le. ij.

Si te solum. Si prima institutio est plena, secunda in eodem testamento facta nihil operatur: & idem vbi sub pluribus conditionibus disiunctiuè relinquitur. hoc dicit. Oppon. quod vltima institutio debet valere: vt l. non ad ea. j. de conditioni. & demonstrat. Dicit glos. & nota aliud in institutionibus, in quibus præualet institutio plenior, vt hic: aliud in legatis, in quibus præualet vltima vo Iuntas. Oppon. j. eod. l. si quis ita scripserit. Sol. Dicit glos. ibi habebat cohæredem: hic non. Tu dic quòd ibi loquitur qñ p parte purè, & p parte sub cõditione hic quãdo primò purè, secũdò sub conditione. Opp. de l. si hæredi plures. de cõdi. insti. sol. Gl. intelligit hanc conditionẽ esse positam separatim, non copulatiuè.

quando sufficit ista citatio generalis, vi de Fel. in c. exhibita. col. ij. in ij. fal. de iud. ¶ Item si cõditioni. Proclamatio. Valida est citatio per edictum generale in loco publ. & pōt p hãc citationẽ fundari iudiciũ. ita sentit Bar. hic, q̃ semp allegat. Ita etiam dicit Bar. in l. fi. ī prin. C. de iudeli. & ī l. j. C. de iure do. ip. & ī l. si eo tpe. C. de remi. pig. Ia. bu. & Bal. in aut. si oẽs. C. si mi. ab hęr. se ab. & bal. ī l. quoquagin ta. ff. de excu. tu. et in l. pscriptiõe. C. si cõtra ius. & in l. ij. C. de test. & Inn. ī c. j. qui ma. ac. pos. et in c. humilis. & ī c. iter quatuor. de ma. & obe. d. Ab. ī c. fi. de vi. et ho. cler. d. Car. in c. dilectus de excef. Imo. in c. Albe. de test. Rom. cõs. qd̃ icip. p plena discussiõe. Domi. de f. Ge. ī c. fi. de elec. in vj. Bar. in extrau. ad repri. ī vers. p edictũ. Bald. hic vbi dicit se vidisse cassari multos processus. Bar. in l. iiij. ff. de bo. aut. iud. pos. Ang. in tract. de inuẽtario. et adde cũ ca q. Bart. hic: q̃a dixit Inn. ī c. fi. q̃ matr. acc. pos. q̃ vbi ē certus hrs. ille cit ad⁹ est. Idẽ voluit Io. an. ī c. fin. de elec. in vj. aliàs aũt, secũdũ qd̃ ẽt dixit Bart. hic nõ esset satisfactũ p gñalẽ citationẽ. l. si diu. et ibi Ang. ff. qb. ex cau. in pos. ea. tñ si fuerũt citati hi, quos tangit pria cã successionis valet. iuxta illud qd̃ decidit tex. ī l. j. §. denũciari. ff. de vẽ. insp. & ibi vide. & iõ aduocati nõ dirigũt libellũ ī gñe cõtra volẽtẽ esse hrdẽ alicui⁹ defuncti, sed faciũt si gillatim requiri illos quos, p xia cã successionis tãgit: & cum cõparẽt ī iudicio, faciũt eos iterrogari si volũt esse hrdes talis defuncti, vt hic per Ang. post Bal.

ADDE an sufficiat generale p clama, Bal. cõsil. cccxij. liij. & per Abb. consil. lxij. lib. j.

c ¶ Et ideo q̃ vẽdat. vide Bal. idẽ tenẽtẽ ī l. fi. ī prin. C. de manu. test. & vide quę dixi post Bar. ī l. si plures. ff. de cu. bo. dã. & idẽ tenet not. Bart. in l. si bona. C. de bo. au. iu. pos. secus ī j. decre. & adde Bal. ī rubr. C. de succes. edi. in vlt. col. & not. per Ang. & Im. ī l. ad diẽ. de ver. ob. & per Bal. in ru. C. de succes. edict.

a ✠ POMATES. ¶ Hoc articulo. Vide Alex. consil. cl. lxxv. in v. volumi.
b ¶ Et ista sunt. Et vide Bal. in l. fi. C. de sen. quæ sine certa quan. & ibi remisi. & vide l. si iam facta. ĵ. de condi. & demon. & ibi remisi. & vide Bal. in c. constitutus. de rescrip. & ibi dixi. Andr. Barba.
c ✠ POMATES. ¶ Ista sunt vtilia. Vide Fel. ī c. ad hæc. de rescri. Are. in l. iij §. ex plurib⁹. j. col. de acqui. pos. Et cum Bar. hic tenet Are. In ibi. de leg. ī prin. & dicit se vidisse de facto. vide Ias. in l. quo minus. xxj. q̃o. ff. de flu. vbi dicit ꝓ hęc decisio Bar. cõiter reprehendit. Et cõtra Bar. hic est cõis opi. secundum Iaso. in d. §. si ex pluribus. in gloss. in versi. vsu ceperit. in l. iij. ff. de acqui. pos.

Si ita quis. Varietas ordinis institutionem nõ vitiat. hoc dicit.

d ¶ Hoc articulo. An ad legatũ. Vide etiã no. per Imo. l. si ita legatum. ĵ. de condi. & demõ. & ibi videt tenere contra Bar. hic. & vide l. si ita facta. de cõdi. & demon. & qd̃ in simili no. Bal. in l. fi. in fi. C. de sentẽ. quæ sine cer. quã. & rex. ī l. solem⁹. cũ ibi no. de cõdi. & demõ.

☞ *Verbũ quod reperitur in præterito & in futuro subiunctiui, in ultimis uolũtatibus intelligitur in futuro.*

1 *Si testator legauit cuilibet filiæ quæ uidua fuerit, centum, an ad legatum admittantur quæ erant uiduæ tẽpore testamenti, uel quæ postea contigerit uiduari.*

2 *Dictio quisque, & dictio omnis, an differant; & quid de dictione quilibet.*

3 *Dictio omnis, in singulari est distributiua, in plurali est collectiua.*

4 *Dictio qsq̃, idẽ est qd̃ dictio qlibet, quia est distributiua.*

5 *Dictio quisquis, est distributiua.*

6 *Nomina collectiua & distributiua.*

7 *Dictio qsq̃, quare magis sumat impropriè, q̃ dictio oĩs.*

8 *Relatiuum quis uel qui, quando ponatur distributiue.*

9 *Si plures intrãt castrũ, an omnes debeat habere præmiũ.*

10 *Si statuatur quòd quicunque acceperit uexillum Florentinorum habeat centum: si duo simul acceperunt, nec apparet quis prmiò, simul habebunt centum.*

Distributiua particularia quæ sunt.

e ¶ In plurali. Adde ꝓ ũdẽ Bart. in l. Moschis. ĵ. de iur. fisc. & Soci. in l. quidã relegatus. §. fi tibi. ĵ. de rebus dubijs.

Hoc articulo.

[a] Nomen quisq̃, propriè est collectiuũ: sed fauore institutionis vt distributiuũ assumitur. h. d. Diuidit in tres ptes. Primò ponit verborum proprią significationẽ. Secũdò dicit mẽtẽ seruãdã. Tertiò ponit qualis mẽs in dubio presumat. Secũda ibi: in quo puto. Tertia ibi: sed humanius. Et est aduertẽdum ꝓ qdã habẽt hic quisq̃: & ista est bona litera. Alij habẽt hic quisqs. & ista nõ est bona: qa dictio quisqs, est verè distributiua, vt ĵ. dicã. Op. & videt ꝓ hæc institutio nõ valeat: vt l. j. ĵ. de his quæ ꝓ nõ scrip. Dicit gl. ꝓ hęc verba, scriptũ habuerit. &c. cõferunt in præterito: ibi in futuro: et ideo ibi nõ valet: qa cõferunt in alienum arbitriũ. Cõtrà, verbũ habuerit, reperit in præterito & in futuro subiũctiui: sed ✝ in vltimis volũtatibus tale verbũ qd̃ reperit in præterito, & in futuro, debet intelligi in futuro: vt l. si ita scripsero. aliàs, si ita legatũ esset. & l. solemus. de cõdi. & demon. Sol. debet intelligi in futuro, nisi dispositio vitiaret, vt hic, argu. l. quoties. de verb. obli. Dices tu, hoc est cõtra. l. j. in fi. de his quæ ꝓ nõ scrip. ha. Sol. ibi, subaudit per gl. scriptũ habuerit. scilicet in tabulis, quas faciet: & sic de necessitate ad futurũ referr. Et ista sunt [b] vtilia [c] ad quæstionẽ: ✝ Testator legauit cuilibet suæ filiæ, quæ vidua fuerit, centũ. quærit an ad legatũ [d] admittent illæ quæ viduæ erant tpe testamẽti: an illæ quas postea cõtigerit viduari. Certè ex prædictis patet ꝓ in dubio in vltimis volũtatibus verbũ fuerit, debet intelligi in futuro sub iunctiui.

Opp. dicit hic, ꝓ si vnus scripsit, erit hæres contra. C. de impube. & alijs substi. l. q̃uis. Sol. gl. ꝓ vbi inæqualitas tollit cõtrariũ. Vel dic ꝓ illæ leges nil ad propositum. Nõ em dicit ibi ꝓ in ꝑsona vni⁹ veniat, & in ꝑsona alterius nõ substitut⁹ admittat. Vel dic ꝓ ibi fuit oratio copulati

Bi. Cezre. Nota contra Repetebari. sm mol. Sic. Semidem. & Ra. ul. l. Solemus ff. De Cond. & Demostra.

uè cõcepta, et sic requirit cõcursus vtriusq̃: hic fuit dictio qsq̃ quæ assumit distributiuè. Op. C. de impube. & alijs substi. l. cũ qdã. Sol. vt in glo. Vel dic ꝓ fauor filiorũ illã interpretationẽ admittit. Sed certè idẽ esset in quolibet: vñ cessat rõ gl. vt l. hæredes mei. §. cũ ita. ĵ. ad Treb. & iõ solue: qa ibi fuit vius testator verbo merè collectiuo: hic verbo qd̃ similitudinẽ habet cũ distributiuo. Quærit gl. an iste filij⁹ habebit totã hæreditatẽ. Dic vt in gl. Pręterea, q̃rit gl. qd si vterq̃ scripsit hæredẽ. Similiter dic vt in gl. Op. & vr ✝ ꝓ differãt quisq̃ & oĩs: vt l. si pluribus. ī prin. ĵ. de leg. ij. Sol. ibi loquit in distributiuo qlibet, ꝓ differt à dictione oĩs. Et differũt ī hoc: nã qlibet, attribuit cuilibet insolidũ: oĩs attribuit simul & collectiuè: vt l. si plurib⁹. in prin. s̃. de le. j. & ꝓ hoc l. nõ distinguem⁹. §. cũ in plures. s̃. de arbi. Qd̃ intellige verũ, si ꝑferat in plurali: [e] vt oĩs hoĩes ferũt lapidẽ. Sed si in singulari, vt oĩs homo fert lapidẽ: tũc est distributiuũ, sicut qlibet, vt no. s̃. de stat. ho. l. iij. et est casus ĵ. de iure fisci. l. Moschis. & ibi no. Opp. de l. si creditores. & qd̃ ibi no. C. de pac. Rñ. ibi ✝ loquit in dictiõe qsq̃, q̃ est idẽ qd̃ qlibet: hic in dictione qsq̃, q̃ est idẽ qd̃ oĩs. Op. de l. q liberis. §. hæc verba. ĵ. de vul. & pup. Sol. ibi ✝ loquit in dictiõe qsqs, q̃ est distributiua, vt ibi, & l. si. C. de impu. & alijs substi. hic loquit in dictiõe qsq̃, q̃ est collectiua: vt hic, & l. si necessarias. §. si annua. s̃. de pig. act. Et aduerte ne q̃dã gl. q̃ est in d. §. si annua. te decipiat: qa glo. vr ibi dicere in dictione qsqs, qd̃ nõ est verũ: qa tex. dicit quæq̃: sic in collectiuo qsq̃. Op. de l. si necessarias. §. si annua. vbi stat in ꝓpria significatione collectiui. Sol. Hic fauore institutionis trahit ad ꝓpriã significationẽ: secus si tractaretur de odio: vt ibi. Vt igit̃ ista materia ✝ liqueat, sciasq̃ quædã sunt noĩa collectiua, [f] q̃dã distributiua. Collectiua, vt oĩs, qsq̃: oĩs est collectiuũ: vt d. l. nõ distinguem⁹. §. cũ plures. & no. in l. si plurib⁹. ĵ. de le. ij. & hæc dictio qsq̃, etiã est collectiua sed̃m ꝓpriã significationẽ: tũ vbi tractat de fauore institutionis, sumit impropriè ne pereat: vt hic. Sed quare magis sumit impropriè dictio qsq̃, q̃ dictio oĩs? Rñ. hoc est, ꝓter vicinitatẽ quã habet cũ dictione qsqs: & cũ dictione qlq̃, & cũ alijs distributiuis. Distributiuorũ verò q̃dã sunt distributiua simplicia, quædã duplicia. Simplicia sunt, [g] vt qlibet, & qlq̃. Quare appellant simplicia? Rñ. qa vnũ verbũ tm̃ requirũt: & rem cuilibet attribuunt insolidũ. Hoc est verũ, nisi natura rei repugnaret: vt si dicerẽ, qlibet vestrũ mihi hęres esto. q nõ possunt esse insolidũ. ar. hui⁹ l. in fi. Itẽ est natura istorũ distributiuorũ, vt requirat cõcursus oĩm ad quos referunt: aliàs esset falsa oratio: vt d. l. nõ distinguem⁹. §. cũ in plures. & l. si creditores. C. de pac. & no. in d. l. si plurib⁹. ĵ. de leg. ij. Quædã sunt distributiua duplicia, vt quisqs, si qs, quicũq̃. ista semp requirũt [h] duo verba, vt pbãt iura q̃ ĵ. allegabo. Itẽ ista attribuũt [i] rẽ cuilibet ĩsolidũ, sicut p̃cedẽtia: vt l. q filiab⁹. §. j. ĵ. de le. j. tm̃ in hoc differũt. qa nõ requirũt cõcursum oĩm sicut p̃cedẽtia: sed verificãtur in vno, vel etiã in oĩbus: vt pbat exp̃ sè in distributiuo si qs, in d. l. si necessarias. §. si annua. in fi. §. pbat in distributiuo qsqs, vt l. q libe. §. hæc verba p̃allegata. & l. ex duob⁹. §. j. ĵ. [j] Probat in dictione qcũq̃, in l. edicto ī prin. & l. ait diu⁹. in prin. ĵ. de iure fis. Quid volo dicere? Dictio qsqs, & qcũq̃ verificãtur in vno, & in oĩbus, vt si dico qsqs vestrũ audit, &c. si vnus audit verificat. Itẽ si oẽs audiũt, verificat. Sed opp. de l. ab oĩbus. in prin. de le. j. & l. si qs ī fundi vocabulo. e. ti. Rñ. ista verba distributiua duplicia, si actũ primi verbi insolidũ nõ distribuunt, nec actũ secũdi, vt dictis legib⁹, secus si primi verbi actũ distribuũt insolidũ, tũc em̃ distribuũt actũ secũdi isolidũ: vt l. q filiabus. in fi. de le. j. Itẽ habem⁹ relatiuũ qs ✝ vel q, q̃ aliq̃n ponit distributiuè: vt qñ antecedẽs est terminus cõis: & tunc qs vel q qñ ponitur distributiuè attribuit insolidũ, & vnũ requirit, & nõ plura: vt l. si fuerit. ĵ. de reb. dub. hoc est verũ, nisi de mẽte disponẽtis aliud appareret, vt l. ex duobus. in prin. de vul. & pup. & l. q duos. de reb. du. Nã qa in hæreditate vltimi decedẽtis deberet reperiri hęreditas primi: ideo ī ambob⁹ mortiẽtibus verificat illa oratio ex præsumpta volũtate defuncti.

✝ Venio ad q. de plurib⁹ [k] intrãtib⁹ castrũ simul: quã Dy. format [l] in l. q filiab⁹. §. j. ĵ. de leg. j. & Iac. de Are. in §. nos verò. in procemio digestorũ: an oẽs debeant habere p̃miũ. Et in ista q. habes cõsiderare ꝓ quæ verba loquit: vt si dicas, qsqs, vel si qs, vel quicũq̃ primò ingressus fuerit, habeat centũ: & certè si oẽs simul

a ✠ POMATES. ¶ Sed iuxta hoc quero. Et ꝓ q. vide Dy. Cy. & Albe. in l. q filiabus. §. j. aliàs fi. ĵ. de le. j. Iac. de Are. in §. nos aũt. in pria cõsti. Digestorum. do. Ant. & Io. de Imo. in cle. & si principalis. de rescriptis. do. Pe. & Ioã. de Imo. in c. indicãte. de test. Bal. in prima cõstit. Digestorũ, vbi pulchrè loqt & in l. si duobus. §. j. ff. quemadm. testa. aperian. Bart. in l. j. §. itẽ acquirimus. ff. de acq. poss. Bald. hic & Ioan. de Imo.

b ¶ Vnũ statutũ. De quo per Imo. in l. qui filiabus. §. j. j. de leg. j.

c ✠ POMATES. ¶ In prima captura. Vide Fel. in cap. ij. de treuga & pace. Ale. cõs. xvj. col. j. iiij. vol. & in l. diuortio. §. ob donationes. in iij. co. & seq. solu. matr.

d ¶ Istæ verificantur. Addẽ qd̃ hĩ in l. ancillæ. C. de furt. & ꝓ dictio vter attribuat actũ verbi cuilibet insolidũ, est tex. & ibi Bald. in l. si apud. C. de app. et de dictione neuter, vide gl. cũ tex. in l. pe. ff. rem ra. habe. & de dictione vterq̃, vide glo. in l. creditor. §. si duabus. ff. mand. & gl. in l. fi. §. finautẽ. ad fi. & ibi oĩno Bal. C. de bonis quæ lib. glo. & Bal. in dicta lege rescripto. §. si pacto. d̃ pac.

e ✠ POMATES. ¶ Illa institutio. Ad de qd̃ in iure ꝓ Pañ. in c. j. pen. col. de iure iurã. vbi per Moder.

f ✠ P. PAV. P. ¶ Illa Institutio. limita & declara vt per Soc. in l. si ita scripsero. ff. d̃ cõdi. et demõ.

f ✠ P. PAV. P. ¶ Fecit testũ. vide in ista materia Fel. in c. ex literis. col um. j. ad fin. de fide instru.

g ¶ Illa institutio. Si reliqt. Ex hoc habet ille magn⁹ articulus vtrũ verbum, relinquo, qd̃ est obliquũ, trahat ad directã institutionẽ, hoc est, vt pinde sit ac si dixisset instituo: & sic an & qñ sufficiat dcere in testamento per alia verba quã ꝓ verbũ, instituo, hoc est vtrũ possit dicere, talẽ hæredẽ relinquo Communis est conclusio ꝓ sic: ex quo si dicit, talẽ hæredẽ reliquo, censet esse hæres sup vniuersitate bonorũ. Secus si dixisset, talẽ hæredẽ relinquo sup tali re. De quo vide no. per cundẽ in l. his verbis. j. eo. vide glo. in aur. de hære. et fal. in §. fi verò null⁹. in vers. relicta. per Dy. Bar. & Imo. in l. cogi. in prin. in vers. & gñaliter. per illũ tex. ad Treb. & vide tex. & Bar. in l. diu⁹. et ibi Bal. de testa. mil. & Bald. & Sali. in l. qñ indignũ. C. de testi. & tex. in §. aliud quoq̃ capitulũ. iuncto §. cæterũ. in aur. vt cũm de app. cog. & Bar. in l. cẽturio. in fi. de vulg. & pupi. & glo. in c. si pater. de testa. in vj. quã sequit ibi Bal. & eam sequitur Ioan. And. Anto. de butrio & Imo. in c. Rayn. de testa. & Salice. in lege quoties. & ibi modernio. de hæred. instituen. & in authentica nouissima de ino. fi. test. & Bal. in l. ij. in ij. col. C. de bono. pos. secundùm tabul. & Iac. de Are. & Pet. & Bal. in d. l. quoties. & doct. Tholosani, vt refert Bal. in l. fi. C. fami. erc. & do. Car. in d. c. Ray.

ADDE de verbo relinquo, Anch. consi. cliij. Pau. de Castr. consil. cxvæ. incipien. in dei nomine. in casu præsenti. Angelus consilio lxxxvij. incipiente. Petrus de vrbe. & Pau. de ca. consi. cccxlvij. per Alex. cõsil. lxx. ij. vol. d. Cardin. consil. lx.

h ¶ Disputauit hãc q. De ista q. habet per Bal. ī l. captatorias. C. de test. mil. & in l. humanitatis. in iiij. qpp. C. de impu. Im. in rep. l. j. §. fi ex functo quã ponit in fin. huiusti. Reliqua dic vt hic ꝑ Imo. et vide Bar. hic in fin. Et qd̃ ista verba operẽtur, ad sensum sapientis, addẽ qd̃ dicũt doct. arg. istius tex. et eorum q̃ hic et no. in d. l. ex ea parte. ꝓ poterit cõsulere pœnã ap ponẽdã in instrõ. Ita dicũt ī l. pacto. ar. illius tex. s̃. de trãsac. et vide qd̃ not. doct. in pœ. C. in §. qbus. vbi tãgit an sapiẽs mutare poterit subitãtiã cõtractus. Et ad ea q̃ dixi de pœna vide q̃ scripsi in l. si prius. §. rectè. de aqua plu. arcen. & Bal. in l. sancimus. C. de verb. sig. Et quid possit facere notarius q̃ habet arbitriũ conficẽdi instrumẽtũ ad sensum sapiẽtis, vide Bal. in l. Imperator. s̃. de testa. ho. & dicit Bal. in l. cõtractus. de fi. instr. ꝓ talis sapiẽs potest supplere ñ ī facti sciẽtia. & tale cõsiliũ nõ excusat notariũ, nisi in his quæ sunt de apicibus iuris: non in his quæ sunt in facti sciẽtia, secũdũ eum. et hic addẽ no. ꝑ Bal. in l. pen. in v. col. de excep. rei iudi. & dũ dicit hic Bart. ꝓ põt apponere clausulas cõsuetas. adde Bald. in rub. de reuo. his q̃ in frau. cre. in vlt. co. vbi dicit ꝓ supplere in facto nõ põt secũ dũ eundẽ Bal. in l. humanitatis. in iiij. col. C. de impube. Itẽ nõ põt aliqd addere in cõtractib⁹ q̃ celebrãtur verbis vel reqrũt scripturã, sed̃m Ang & Imo. in l. qcqd astringendæ de verb. obl. & Sali. in d. l. captatorias.

ADDE plenè Io. and. in addi. Spe. ī ti. d̃ instr. edi. §. instrm. ver. qd sicõtrahẽtib⁹ & opi. Iac. de Are ꝓ sapiens pos̃it addere iure institutiõis. tẽet do. Card. cõs. lx. vbi vid de verbo, relinquo. Et qd si pr̃ dicat ꝓ sua bñdictione volo ꝓ habeat centum.

i ¶ In contrarium ꝓ

stitutionem: secus si rei particulari.

4 *Sapiens in legatis uerba testõris implicita explicare põt.*

5 *Quòd contractus fiat ad consilium sapientis, quid operetur hæc clausula, & quæ poterit sapiens addere.*

6 *Notarius qui habet conficere instrumentum secundùm dictamen sapientis, sub quo die debeat ponere dictamen an confecti instrumenti, an dictaminis.*

7 *Substantia cõtractus non consertur in arbitrium tertij incerti: sed illud quod est de natura & qualitate contractus.*

8 *Compromitti an possit ut arbitramentum feratur ad consilium sapientis, remissiuè.*

9 *Instituo pauperes Christi quos Titius eliget: quòd ualet talis institutio.*

10 *Facta eo modo institutione electione pendente, iste eligere debens conuenitur.*

11 *Quando præcesit primum testamentum cum clausula derogatoria, an sapiens poterit addere secundo, non obstante tali testamento.*

Illa institutio.

[c] Vltima voluntas non debet ex alieno arbitrio pendere. h. d. Opp. de l. fideicommissaria. ĵ. de fideicom. lib. Sol. vt in gl. circa fi. Op. de l. j. in prin. ĵ. de leg. ij. Sol. vt ibi videbitis. ✝ Quæro quidam fecit testamentũ [f] & dixit ꝓ vult ꝓ ad sensum sapientis fiat. Glo. distinguit: aut substantia relicti continetur in personam sapientis, & nõ valet, secus si non substantia relicti, vt gl. dicit. Not. ergo ꝓ substãtia relicti nõ põt in alterius arbitrium cõferri, sed dictatio scripturæ sic. & Iacob. de Arct. ✝ procedit vltra glo. quærendo quid poterit iste sapiẽs facere: & dicit quòd si præcesit testamẽtum, in quo fuerũt verba derogatoria, poterit sapiens addere non obstante illo testamẽto, in quo talia verba, &c. Itẽ si relinqt [g] filię poterit addere sapiẽs iure institutiõis, cùm sit de solẽnitate, & aliàs non valeat. Non dicebat plus Iac. de Are. Rich. Mal. disputauit hanc q. [h] quando relinquit filiæ centum ad sensum sapientis: an possit addere iure institutionis? Et pro opin. Iaco. arguit quòd sic, quia verbum relinquo trahitur ad institutionem, vt l. his verbis. in prin. ĵ. eo. & in aur. de hære. & fal. §. si verò nulla. & sic sapiens nil addit, sed declarat quid verba continebant. & quòd testator voluerit apparet: qa voluit ꝓ de iure valeret. Præterea video ꝓ lex qñq̃ subintelligit sic institutionẽ: vt l. iij. C. de inof. test. & l. fi. ĵ. e. ti. si hoc facit lex: ergo hoc debet facere homo. Præterea si aliud diceres, ista verba nil operarẽtur: vt l. si qñ. ĵ. de le. j. Itẽ in dubio debemus interpretari vt res magis valeat q̃ perear. In cõtrarium [i] ꝓ sapiẽs nõ possit implere facit. Nam illa institutio nõ põt valere, quæ nõ est verbis scripta, vel à testatore expũsa: vt l. iubemus. C. de test. sed testõr nõ expressit istã institutionẽ: ergo nõ põt valere. Præterea aut dicis istã institutionẽ in testamẽto expressam: & dicit falsum: qa lecto testamẽto ibi nõ reperit: vt l. vxorẽ. ĵ. de manu. tes. & l. fideiussores

Testamentũ ꝓ fiat ad cõsiliũ sapiẽtis, qñ fieri possit.

1 *Substantia relicti non potest in arbitrium alterius conferri: sed dictatio scripturæ sic.*

2 *Sapiens secundum consilium cuius testamentum fieri debet, quid poterit facere, & quæ uerba addere.*

Si testator dixit, relinquo filiæ centum: quòd sapiens non poterit addere iure institutionis.

3 *Verbum relinquo, adiectum uniuersitati, trahitur ad in-*

sapiens. Et vide Bal. in l. humanitatis. C. de impub. & in l. captatorias. C. de testa. mili. & Ang. in hic. & Sali. in d. l. captatorias. Et vide do. Petr. & Ioan. de imo. in c. cũm tibi. de testa. & ibi dixi. And. Barb.

a POMATES. ¶ Quod continet in teſtamẽto. Vide Card. conſil. lx. colum. j.

b P. PAV. P. ¶ Dicta verba: Vide Alex. in l. ij. §. in ſi deiuſſorẽ. col. pen. ff. qui ſatiſd. cog.

c P. PAV. P, ¶ Compromitti. Vide Ang. cõſil. cclxxij. incip. primus pũctus an valeat compromiſſum.

d POMATES. ¶ Si quis ita ſcripſerit. Vide quid inferat ex iſto text. Oldr. conſi. xxij. & ſequen.

e ¶ Si quis ita ſcripſerit. Et vide glo. adde Bal. in l. extraneum. C. eo. titu.

f ☞ Codices Veneti habẽt, ſi extiterit: ſed nihil eſt dicere, & ſa teor me multum in ſudaſſe pro intelligẽtia: quia ſtante litera prout iacet ſententia Barto. de directò pugnat: quum diuerſa ſint deficere, & exiſtere: ego puto legendum fore, ſemper dicetur in ſolidum hæres, ſcilicet deficiente cõditione in perſona cohæredis, vt in verbis proximiorib⁹. j. dicitur. vel legere potes, ſemper dicetur in ſolidũ hæres. ſecus ſi extiterit. Alexã. Loſæus.

g POMATES. ¶ Ex facto. Vide Alexand. conſil. cxj. in ij. volumi.

magiſtratuũ. j. de fideiuſ. & l. Titiæ texto res. j. de leg. j. & l. fi. C. de iureiur. Sed dices, nõ reperit in teſtamẽto per ſe, ſed per relationẽ ad aliud: vt l. aſſe. & l. ſi qs. j. eo. tit. & l. inſtitutio talis. j. de cõdi. inſti. ſed hoc non potes dicere: quia verũ eſt q̃ põt contineri in teſtamẽto per relationem ad aliud ſcilicet explicandũ per ipſum teſtatorẽ. Itẽ ad explicatũ iam: vt l. hoc articulo. §. e. ſed per relationẽ fiendã ad aliud de futuro ex volũtate alterius nõ poteſt: vt l. ſi quis ita. j. eo. & l. j. j. de his quæ pro nõ ſcrip. Itẽ ſi diceres, videtur contineri in teſtamento: quia ſic dicere, arbitrio talis: intellígitur arbitrio boni viri, per l. j. j. de leg. ij. nõ poteſt illud dicere: quia ſecundũ hoc l. quæ eſt in auc. vt cũ de app. cog. §. aliud quoq; frustra eſſet: qa ſemper intellígeretur. Concludo ergo q̃ ſapiens vigore talis arbitrij non poſsit ſupplere. Reſpon. † ad aliud quod cõtinet in teſtamento[a] per verbũ relinquo, quod eſt verũ qñ referẽ ad vniuerſitatẽ. ſed quãdo ad rẽ certã refertur, nunq̃ trahitur ad inſtitutionẽ: vt l. nã quod. & l. cogi. §. & generaliter. j. ad Treb. & ibi hoc tenet Dy. & ibi dicã. & l. omne verbum C. cõmunia de leg. Ex hoc cõcludo q̃ ſapiens hoc nõ poſſet facere. Quid dicemus? Dico dominum Ray. dicere veritatẽ, quãdo in teſtamento eſt aliqs defectus, propter quẽ teſtamentũ eſt ipſo iure nullũ: quia nõ põt teſtator teſtamentũ mutare, niſi ex integro omnia ſolẽniter fiant: vt l. hæredes. §. ſed & ſi notã. §. de teſt. Si ergo ipſemet teſtator nõ poteſt quomodo poſſet ſapiẽs? Prædicta ſunt vera in inſtitutione hæredum. Quæro † quid in legatis. Credo ſi poteſt apparere de mente teſtatoris, q̃ ex dicto ſapientis illa verba implicita poſſent explicari: arg. pro hoc. l. j. j. de lega. ij. & eius quod ſtatim dicam in cõtractibus. & argumẽtũ huius glo. Quæro † quid operentur dicta verba, [b] in cõtractibus. Et glo. in l. ſi mandato Titij. §. mãda. videtur dicere q̃ poſsit ſapiens declarare ea quę ſunt iuris, vt puta ea quæ ſunt de natura cõtractus. Item pro hoc facit: quia iſtud de iure debet intelligi, vt no. in l. inter ſtipulantẽ. in prin. §. de ver. obli. & l. emptorẽ. in fi. §. de act. emp. & §. de vſuris. l. ſi ſtipulatus. Itẽ nõ poteſt ſupplere ſapiẽs vigore arbitrij ea, quæ ſunt de cõſuetudine ponenda: vt l. ex ea parte. j. de verbo. obli. vbi eſt tex. & gl. ſecundũ vnã lecturam. & l. quod ſi nolit. §. quia aſsidua. §. de ædil. edict. & l. ſi prius. §. j. j. de aqua pluuia arcenda. & per Spe. in titu. de emptio. & venditio. §. ſciendũ. ver. ſed quid ſi in inſtrumẽto. Sed quæro † iuxta præmiſſa: notarius habet arbitriũ conficiendi inſtrumentum ſecundũ arbitrium ſapiẽtis: debet ne ponere ſub eodem die & cõſule, ſub quo eſt factũ teſtamentũ illud, quod ſapiens dicit: vel ſub eodẽ die & conſule, ſub quo dicit ſapiens? Ego in facto valde arduo dixi ſi: ſapiens vult mutare verba, poteſt ſub eodẽ die notarius ponere: vt l. actorum. j. de re iud. ſed ſi ſapiẽs vellet ambiguum declarare, vel aliquid addere in his quæ, poteſt, debet notarius ſcribere ſub die: in quo dicit ſapiens: vt l. hæredes palã. §. ſed ſi notam. cũ glo. §. de teſta. vbi declaratio quæ fit, debet per duos teſtes probari: ſicut dicimus in quolibet arbitratore, vt cõtrahimus ſocietatẽ arbitrio vernæ. Nam fit arbitramentũ ſub illo die: vt l. ſi ſocietatem. §. arbitrorum. §. pro ſocio. Sed dices tu, omnia iſta nõ valẽt quãdo in arbitrium tertii incerti cõfertur: vt l. ſi merces. in prin. §. loca. & gl. tãgit in l. ſi mandato Titij. §. mãda. Sol. illud † quod eſt de ſubſtantia cõtractus nõ poteſt cõferri in arbitrium tertij incerti: vt d. l. ſi merces. ſed illud quod eſt de natura & qualitate contractus, bene poteſt cõmitti etiã in arbitrium cõtrahentis: vt l. hæc venditio. de cõtrahen. emp. & l. ex ea parte. in

8 prin. j. de ver. obli. Quæro † vtrum poſsit in aliquos cõpro-
c mitti, vt ferãt tantũ ſententiã ad cõilium ſapientis. & gl. dicit q̃ ſic, vt in Spe. de arbi. §. ſequitur. ver. ſed quid dicatur. De clarauí iſtã q. in repetitione l. j. §. ſi plures. §. de exerci. Vltimò † quæro in teſtamentis quæ fiunt tota die dicitur, inſtituo
9 pauperes Chriſti, quos talis eliget: nonne eſt contra l. iſtã illa inſtitutio? Cy. in l. captatorias. C. de teſta. mil. dicit, tunc valet inſtitutio: quia nõ ſubſtãtia inſtitutionis cõfertur in alterius arbitrium, ſed perſonæ electio. Allegat ad hoc l. fideicõmiſſaria. in fi. j. de fideicom. lib. ſed hic videtur electio perſonæ collata in perſonã tertij: ſicuti in q. illa. Credo q̃ illa inſtitutio valeat, vt ipſe dicit: quia cõmittitur electio certi generis: & certũ genus inſtituitur ſcilicet pauperũ. Et ratio eſt: qa ſunt oẽs inſtituti illo nõ eligẽte: vt l. ſi quis Titio. & l. cũ quidã. j. de leg. ij. ſed in caſu l. noſtræ, inſtituo quos Titius voluerit: ipſo nõ eli-
10 gente nõ eſſet aliquis inſtitutus. Quæro, † qd ſi dicat qs inſtituo pauperes Chriſti, quos talis elegerit. Quæro qd cõueniantur interim ante q̃ elegerit pauperes? Reſpõ. ille fideicõmiſſarius habet loco hæredis per l. ſi qs ad declinandã. cõjuncta l. nulli. C. de epiſ. & cler. & hoc tenet Rof. in titu. de act. ex teſtamẽto. et in Spe. de inſtru. edic. §. nũc verò aliqua. Dixi plenè in quæſtione quã diſputaui, quæ incipit, filiũ adultũ teſta-
11 tor inſtituit. Quæro, † an illud quod dixit §. Iac. de Are. ſcilicet q̃ ſi præceſsit voluntas derogatoria, q̃ ſapiẽs poterit addere non obſtãte tali teſtamẽto, an ſit verũ. Reſpõ. nõ: nã quãdo præceſsit voluntas derogatoria, oportet q̃ in ſequentibus teſtatorẽ illius ſpecialiter pœniteat: vt l. ſi quis in prin. teſtamẽti. j. de lega. iij. Sed dicere q̃ teſtamentũ dicetur cum conſilio ſapientis, nõ eſt illius voluntatis ſpecialiter pœnitere: imò generaliter & ſub nube, &c. Pro quo facit quod dictũ eſt ſuprà quòd inſtitutus debet ſpecialiter exprimi.

Is qui. Captus ab hoſtibus, & ſeruus eius poteſt inſtitui propter ſpem poſtliminij. hoc dicit.

1 ☞ *Si inſtitutus habet cohæredem inſtitutum ſub conditione an interim inſtitutus purè ſit hæres inſolidum.*

d **Si quis ita ſcripſerit.** [d] Nõ expectatur cõditio, cuius nihil operat euentus. h. d. Opp. j. qñ dies leg. ced. l. huiuſmodi. Vide gl. quæ incipit, niſi in cõditionali ibi: huiuſmodi, &c. dic vt ibi, & per Cy. C. de inſtitu. & ſubſti. l. ſi pater. in vj. q. Quęrit
1 gl. † quid ſi haberet cohæredẽ inſtitutũ ſub cõditione, an interim ſit hæres inſolidũ? Gloſſ. remittit ad notata in l. ij. §. ſi pars
e hæred. pet. & vide gl. [e] quæ incipit, qd ergo ſi alius. & Dy. hic tenet opi. Ioã. per vnã rationẽ: quia ſi ſemel eſt hæres, non põt definere eſſe hæres, vt l. ei qui ſoluẽdo. in fi. j. eo. Hæc ratio nõ habet locũ in legatis: & ideo illæ leges, quæ loquunt in legatis, nõ vrgẽt. Et ita tenui in vobis in l. planè. §. ſi coniunctim. j. de leg. j. tetigi in l. ſi marito. §. ſi pater. §. ſol. ma. Ad illud quod
☞ dicit Dy. qui ſemel eſt hæres, &c. Reſpõ. quod incõtinenti nõ dicitur hæres, ſed pẽdet ex euentu cõditionis: qa ſi cõditio de
f ficit, ſemper dicetur inſolidum [f] fuiſſe hęres ſi extiterit. No. in l. quędã. j. de reb. dub. & l. qui res. j. de ſol. interim tamen totã hæreditatem tenebit: ſed an erit hæres inſolidum, pẽdebit ex euentu conditionis, vt dixi.

1 ☞ *Quis quando poſsit inſtitui hæres ad diem incertum.*
2 *Monaſterium ſi inſtituatur hæres poſt mortem alicuius, an ſtatim erit hæres.*
3 *Ratio diuerſitatis inter certum, incertum, & conditionem.*
4 *Si aliquis eſt inſtitutus in ſemiſſe uſque ad paſcha, alius in eodem ſemiſſe poſt paſcha, alius in alio ſemiſſe ſimpliciter, an talis inſtitutio valeat?*
5 *Inſtitutio facta de aliquo uſque ad paſcha, & quòd nullo modo ulterius poſsit eſſe hæres: quòd non teneat.*

Hæreditas ex die. Opp. de l. miles. ita. & l. in fraudẽ. j. de teſta. milí. Sol. ibi ſpãle in milite. Op. de l. q filio. & l. in tps. j. e. & l. filius à patre. in prin. §. de lib. & poſthu. vbi expectat dies.
1 Sol. hic loquit de die certo: † ſed in diem incertũ põt hęres inſtitui: vt l. ab oĩbus. §. cũ qdã. §. de leg. j. no. in l. ſi ita. §. fi. §. de libe. & poſthu. & in cõtrarijs loquit de die incerta. Op. ad iſtud
g de l. ex facto. [g] in princi. ad Trebel. Solu. fateor q̃ põt inſtitui quis ad diem incertum, hoc eſt, vt ex tunc incipiat eſſe hæres non autẽ põt inſtitui: vt ex tũc incipiat eſſe hęres directo, ſed per fideicõmiſſum ſic, vt d. l. ex facto. & l. filius. ver. vt q̃s hęredem

a ¶ Hęreditas. Solu. ibi fuit. Et ad not. hic per Barto. vide Bal. & docto. in l. extraneum. C. eod. in q. de vxore vſufructuaria in vita vide not. per Bald. in l. id quod pauperibus in vij. colum. de epiſ. & cleri.

b ¶ Expectat. Et ideo p hãc l. & l. ex facto. j. l. pxi. & etiã p alias leges, & rõnes infra ſcriptas põt decidi dubiũ tale: pone, teſtõr reliq̃t vxorẽ vſufructuariã, & Titiũ extraneum inſtituit in re certa. & vniuerſaliter in oſb⁹ alijs bonis inſtituit poſt mortẽ vxoris vſufructuarię filios Sẽpronij naſcitu
a ros, ſi cõtigerit eũ filios habere. ſ. maſculos, legitimos & naturales: vtrũ valeat tale legatũ vſusfruct⁹? & vtrũ cõfirmet ex aditiõe hęredis inſtituti in re certa ſ. Titij. Et vr̃ q̃ tale legatũ vſusfruct⁹ ñ valeat, Primò, qa dies
b talis legati nõ cedit, niſi à die aditæ hæreditatis. l. j. §. in nouiſſimo. C. de cad. tollẽ. & l. j. §. j. quãdo dies vſufru. leg. ce. ſed in caſu noſtro inſtitutio vniuerſalis hæredis fuit collata poſt mortẽ vſufructuariæ, & ſic tpe quo eſt finit⁹ vſusfruct⁹: qa morte vſufructuarię finit. §. finit. Inſtit. de vſufruc. & l. fi. C. de vſufru. & etiã ſub cõditione, ſi non cõtingat poſt mortẽ vſufr. Sempronij habere ſi lios legitimos & naturales, eos inſtituit. ergo vr̃ q̃ tunc legatum debet reddi nullũ, vt vr̃ voluiſſe Dyũ. in conſi. incl. in Chriſti noĩe, queſtio talis eſt, qd à cõdidit teſtõ, in quo vxorẽ ſuam dñam, &c. Ita etiã ſentit Ioan. Andre. in addi. Spe. in ti. de pigno. §. fin. in addi-
c tio. inci. ſed vſusfructus, &c. & Ang. in l. q filio. in prin. j. eo. per illũ tex. vbi ſi filiũ exheredo alio hęrede inſtituto, p medietate bonorũ, ſi filio exheredato lego ſeruũ, quẽ poſt mortẽ filij inſtituo hęredẽ pro alia medietate: tõ ibi valet legatũ, qa cõfirmatur per aditionẽ cohęredis. ſi cũ ibi intelligeret q̃ nõ fuiſſet dat⁹ coheres q adiuiſſet, non valeret legatũ ſerui. Idẽ voluit Pet. de Anch. in c. fi. de pię. Idẽ Bũd. de Plumbi. i. l. q duos. §. j. ff. de manu. teſta. qa legata nõ debenẽ, niſi hęreditate adita. l. cã quã. C. de fideicõm. & l. ſi nemo. §. de teſta. tu
d te. Et certũ eſt q̃ illi hęredes vniuerſales, ſ. filij Sẽpronij, nõ poſſunt adire hęreditatẽ, niſi poſt mortẽ vſufructuariæ, et nõ aũ l. ſi qs inſtituat hęres in diẽ. §. eo. & l. in tps. j. eo. ergo cùm tale legatũ videat eſſe collatũ in tps mortis vſufructuariæ: & ſic pinde ſit ac ſi teſtator dixiſſet vxori, lego vſumfructũ oĩm bonorũ cùm ipſa morieẽ: vr̃ eſſe nulli⁹ momẽti. l. Titio cùm morieẽ. de vſufr. nec habet obſtare q̃ fuerit inſtitut⁹ Titi⁹ in re certa: quia ille habet loco legatarij, vt hic, & in l. quoties. C. eo. Igit ei⁹ aditiõe non põt cõfirmari legatũ vſusfructus. & hãc opi. q̃ nõ valeat legatum vſusfruct⁹, vr̃ expresè firmare Imo. in l. filius à patre. in prin. ff. de lib. & poſth. & in c. fin. de pigno. Alij verò vt Bal. in d. l. filius à patre. in prin. & Bal. Ang. & Raph. in l. hæreditas ex die. §. e. & Bal. in l. ſi ſeruus. §. j. de vul. & pup. tenebat legatũ in caſu nõ valere, & rejci illã dilationẽ adiectã in inſtitutione hęredis vniuerſalis ſ. illorũ filiorũ Sempronij. mouetur per textum in d. l. filius à patre. in principio. & per alia allegata ibi per eos: hoc tamen eſt aliud, maximè per quod dici debet valere legatum vſusfructus: quia fuit inſtitutus hęres in re certa, ſ. Titius. per id quod dicit Barto. hic. & infrà dicam. & ideo Bald. & Salice. in l. extraneũ. C. de hęredi. inſtituen. dicunt quod hęres vniuerſalis, cùm non poſsit in quæſtione noſtra ante mortem vxoris adire, & per conſequens cùm non ſit hęres, legatum vſusfructus poterit eius vxor accipere cùm poſſeſ, io bonorum vacet: arguũ. eorum quæ not. in l. non dubium. C. de legib. & l. Titia cum teſtamento. §. j. de legatis ſecundo ſicut ſi eſſet legatarius executor teſtamenti. l. fiſtulas. §. fundum. de contrahend. empt. & adueniente poſtea die hęreditas retro fingatur adita. l. mulier. §. ſi quis hęreditarium. §. de cond. inſtituen. vel ſecundùm eum poſsit officium iudicis ſuper hoc implorare: argument. l. hęreditas. in fi. ff. de peti. hęredi. & l. Quintus. §. j. ff. de annu. leg. & idem videtur tenere Bal. in l. id quod pauperibus. in xiiij. quæſtio. C. de epiſcopis & cleri. & Ang. in l. miles ita hęredem. in prin. j. de teſta. mili. Item per aliam rationem legatum non vitiatur, ſcilicet ſi interim pendente conditione agnoſceretur bonorum poſſeſſor hęredem, iuxta l. ij. §. ſi ſub conditione j. de ſecũdis tabul. & d. l. ſi inſtituatur. & ibi hoc etiam videtur velle Bald. & Angel. & Pau. in dicta l. filius à patre. & plenius in conſilio ccclxxxix. incip. in Chriſti noĩe, viſis dubijs & in cõſilio præcedẽti tenet valere legatũ, & in dicto cõdem. j. de leg. j. & l. miles. j. de teſtamento
milita. Op. C. e. l. extraneũ. vbi etiam qñ eſt dies incertus, ſubducitur vitiũ tpis de medio. Sol. Ibi fuit[a] dies incert⁹ mortis inſtituti, & ſic certũ eſt ipſo iure viuente diẽ cedere. non ergo ſpectat[b] dies. Qd §. dixi de die incerta, intellige mortis tertij, ita q̃ dubium eſt, an inſtitut⁹ decedat
2 antè vel non. Et per hoc † audiui aliquos doc. dicentes q̃ ſi eccleſia vel monaſteriũ aliquod inſtituat poſt mortẽ alicuius, qd ſtatim erit hęres: qa monaſteriũ vel eccle
c ſia non põt mori, & ſic certum erit diem cedere, qd mihi nõ placet: qa præſumptio eſt q̃ monaſterium intra xxx. annos capi te minuet, vel fortè extinguetur: vt l. hęre ditatẽ. verſi. deni q̃. ad l. falc. Oppo. de l. act⁹ legitimi. j. de reg. iu. vbi nulla fit mẽtio inſtitutionis. Rñd. qd ibi deficit, ſup-
3 pletur per iſtã legẽ. † Quæro, quę eſt diuerſitatis rõ inter diem certũ, & incertũ, ſeu conditionẽ? Rñdeo, ſecũdùm qd conditio vel dies incert⁹ quãtuncũq̃ exiſtẽs retro trahit: vt l. qd dicitur. d teſta. mili. et ſic videt ille ſemper deceſsiſſe teſtat⁹. Secus in die certa, quæ retro non trahit: & ſic videtur quis decedere pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus. Ita dicit Dy. in c. actus legitimi. de reg. iur. lib. vj. Iac. de Aret. aſsignat aliam rationem. Nam natura dici certæ eſt vt non ſuſpendat iuris effectum, ſed executionem: vt lege, cedere diem. de verbor. ſignifica. ſed natura conditionis eſt vt ſuſpendat totum effectum iuris: & ibidem. Si ergo diceres inſtitutum in diem certam non poſſe adire: tũc dies operatur contra ſuã naturã, ſed cõditio operatur ſuum effectũ, & adi-
d tionem impedit. Iuxta prædicta[d] quęro
4 aliquis † eſt inſtitutus ex ſemiſſe vſq̃ ad paſcha, alius in eodem ſemiſſe eſt inſtitutus poſt paſcha: alius in eo ſemiſſe ſimpliciter, an valebit inſtitutio? Certẽ ſm ratio
e nem Dy. ſic[e]: quia non reperit pro parte tẽporis teſtatus, & p parte inteſtatus: & ſic ceſſat ratio legis: & ſic tempus nõ ſubducere de medio. quod tenet Gul. in l. extraneũ. C. e. ſed ſm rõnem Iac. de Are. vitium tẽporis ſubducere de medio, & ſic quilibet videt inſtitut⁹ purè, vt hac lege. qd puto veri⁹. Pro hoc l. fili⁹ à pre. ij. rñſo
5 cũ ſua gl. §. de lib. & poſth. Quęro † quid
f ſi teſtator[f] dixit, Inſtituo mihi Titiũ hęre dem vſq̃ ad paſcha: & q̃ nullo modo poſſit vlterius hæres eſſe. Tunc dico q̃ inſti-
g tutio vitiat[g] in totũ: quia cõtinet in ſe repugnantiã, ſicut in hęrede inſtituto in re certa: cùm fuit dictum q̃ plus petere non poſsit, vt dixi in l. quoties. §. ſi duo. §. eod. arg. d. l. miles ita. in prin. j. de teſt. mil.

1 ☞ *Inſtitutus in re certa non habetur loco legatarij, nec uere eſt hæres: ſed eſt tertia ſpecies de per ſe participans de utroque.*
2 *Inſtitutus in re certa quòd habeat ius accreſcendi, et poſsit capere rem ſua authoritate.*
Adde quò d hanc dicit cõem Alexan. in conſi. cxxx viij. col. pen. uer. quo autem. in primo uolu.
3 *Inſtitutus in re certa decedens ante agnitionem quòd illam transmittat, ſicut legatarius.*
4 *Inſtitutio de re certa rupto teſtamento, quando confirmetur per authen. ex cauſa.*
5 *Teſtamentum an confirmetur inſtituto in re certa illud agnoſcendo.*

filio concludit hoc eſſe verũ, etiam ſi per hęredem illum non adeatur hęreditas, quia de mente teſtatoris videtur fuiſſe q̃ legatum debeatur, etiam hęreditate non adita: poſtquam inſtituit hęredem poſt mortem vxoris, & poteſt teſtator diſponere legata valere etiam hęreditate non adita, vt per Bart. in l. nemo poteſt. de leg. j. & l. j. in prin. ff. ſi quis omiſ. cau. teſta. et in l. eam quam. C. de fideicõmiſ. cum ſimilibus. per §. ſi verò expresſim. in auc. de hęredib. & falci. quæ opinio videtur æqua & conſona voluntati teſtatoris. tamen in caſu noſtro debet valere legatũ: quia fuit alius inſtitutus in re certa: vt fuit de mente Ioan. Andreæ in addition. §. allegatis, ſi bene inſpicias: quia per aditionem inſtituti in re certa cõfirmatur teſtamẽtum, ſiue hæres vniuerſalis poſtea adeat, ſiue non, cũ talis inſtitutus in re certa habeat ius accreſcendi. l. j. §. ſi ex fundo. §. eod. Et ita tenet Bar. hic, & Bart. in l. quoties. C. eodẽ. & ibi etiam Salicet. & Ang. & dominus Anton. in c. Raynutius. extra de teſtamen. Nõ enim requiritur quòd omnes hęredes adeant vt teſtamentũ confirmetur. l. ſi nemo. de teſtamen. tut. l. ſi legato. §. finali. & l. teſtamento manumiſſ. de manum. teſtamẽ. Si ergo inſtitutus in re certa habet ius accreſcendi illo vniuerſali hęrede repudiãte, quo caſu habetur ac ſi hęredem nõ habuiſſet. l. ij. §. ſed ſi ſint. j. ad Tertullian. l. prima. §. penult. C. de caducis tollen. ſequitur quòd teſtamentum confirmatur per eius aditionem. Item quia talis inſtitutus in re certa videtur inſtitutus ſub tacita conditione, quę nõ ſuſpendit, trãſmiſsionem. l. conditiones extrinſecus. & l. aliquando. de conditio. & demonſtrat. & non transmitteret ſi nõ haberet ius accreſcendi. Sed ita eſt q̃ accreſcit, vt hic ergo confirmatur teſtamentum in tantum quòd transmitteret ad ſuos hęredes, ta lis inſtitutus in re certa decedens etiam antequam ſit aperta via iuris accreſcendi. l. ſi ex pluribus. de ſuis & legiti. & ita ſum ſolitus conſulendo tenere, & legendo, ſcilicet quòd per aditionem factam ab inſtituto in re certa dato ſibi cohęredę vniuerſali confirmetur teſtamentũ: licet nõ nulli teneant quòd non confirmetur. Sed ad ea quæ ipſi dicunt, patet reſponſio ex his quæ proximè dicta ſunt: & d. l. filius à patre. loquitur ſolùm quãdo erat inſtitutus vnus poſt mortem vxoris, cui legatus erat vſusfructus. Dixi in d. l. filius à patre.
ADDE q̃ quando vxori legatus eſt vſusfructus, & poſt aliquis eius hęres eſt inſtitutus, q̃ tamen ei debetur, vt §. clarè oſtendit, & conſuluit Roma. conſi. lxxj. vbi dicit q̃ ſi vera eſſet opinio Io. And. ſequeretur q̃ elegiſſet ſibi viam ad impugnandum teſtamentum.

c ¶ Mori. An monaſteriũ dicat poſſe mori, & adde q̃ in hoc dubio oẽs doct. tenent hic, cõtra Bar. & vide quod not. Bal. poſt Bart. in l. j. in vltri. col. C. de ſac. ſanc. eccleſ. in lectura. & quod no. Bal. in l. id qd pauperibus. in vij. col. in illa qõ. mag. C. de epi. & cler. & Bal. in l. poſt mortem. in v. col. de fideicõ. & Bal. & Ang. hic, & Bal. in d. l. extrancum. C. eo. vbi tenet contra Bart. hic. Imo. tamen hic tenet cum Bar. per l. pater. §. Tuſculanus. de leg. ij. vbi legatum factũ templo non debetur, ſi erit diſſolutum: ergo debet expectari ſi diſſoluitur.

c POMATES. ¶ Non poteſt mori. Vide Alex. in l. pactum quod dotali. in vltima col. C. de pactis.

d POMATES. ¶ Iuxta prædicta. Vide Alex. conſi. clxij. in iij. col. ij. vol. aliàs cclx. penul. col. j. volu.

e ¶ Dy. ſic. Idem tenet Sali. in d. l. extraneum. & Benedi. de Plumbi. in l. libertas. de manu. teſt. alleg. gl. iuncto tex. in l. miles ita. in prin. in ver. hęreditas. §. de teſt. mili. Bal. in l. extrancum. tenet contra Bar. hic, ſ. q̃ vſq̃ ad paſchavnus erit hęres directò, poſt paſcha alius erit hęres per fideicommiſſum. Idem tenet Bal. in l. miles ita. in prin. j. de teſt. mil. & Bal. & Ang. & Imo. in d. l. filius à patre. in prin. & Paul. in l. id quod. de mil. teſt.

f POMATES. ¶ Si teſtator. De veritate huius dicti, & ſimilium, vide Pau. de Caſt. conſi. ccij.

g ¶ Vitiatur. Doct. omnes alleg. in præcedenti apoſtilla tenent contra Bar. hic veritas pendet ab illo articulo, an teſtator prohibere poſsit ius accreſcendi. de quo in l. quoties. C. eo.
ADDE Pau. de caſt. conſi. ccij. qui etiam in facto conſuluit contra Bar.

a ✠ P. PAV. P. ¶ Ex facto. vide Com. conſi. cviij. col. j. & ij. Itē qd ſi relinquātur alicui bona immobilia, an dicatur vniuerſale relictū, vide Com. cōſi. cxxxj. inci. filius à patre. in princ. quando autem dicatur vniuerſale relictum, vide ad Bart. in l. ſi quis ſeruum. §. fi. ff. de lega. ij. vbi etiam habes. quid ſi relinquatur vſuſfructus omnium bonorum.

b ✠ POMATES. ¶ Itē no. vide Barb. 6 conſi. xiiij. colū. iij. in ij. volu. Ant. de But. conſil. ix.

c ¶ Vt l. quoties. Et ibi vide de illa materia: quia tota iſta lex cum ſuis quæſtionibus examinatur ibi.

d ✠ POMATES. ¶ Loco legitimæ. vide Ange. Are. in §. actionum. colū. xxxj. Inſtit. de actio.

e ✠ POMATES. ¶ Et puto. Vide Alexā. in l. nemo pōt. in iiij. col. ver. quæritur hic per Bar. de le. j. & l. quoties, co. iij. C. eo. tit. & cōſil. lxij. col. ij. dubio. verſicu. nec etiam. in ij. volu.

f ¶ Primò vtrū. Iſtā q. etiā tāgit Bar. in l. quoties. C. eo. & no. alle. iſtā l. qm̄ ſororē. de qua q. habetur ibi p doc. & hic p Ang. & Imol. in l. j. §. ſi ex fundo. ſ. e. & Imo. in c. Ray. ſuper ij. gl extra de teſta. & Sal. in d. l. quoties. tenet q rē illā particularē nō transmittit intra annum darū ad deliberādū, per l. cum antiquioribus. C. de iure deli. niſi eſſet filij? ille inſtitutus in re certa: qa ex potētia ſuitatis transmittit. & loquit Salic. poſtq̄ repudiauerit vniuerſalis hæres: licet Imol. hic & in d. §. ſi ex fundo. & d. c. Ray. infideliter referat iſtā opinio. Salice.

g ¶ Hæreditatis. Et in hoc cū Bar. tenet Io. An. in Spe. in ti. de teſtamē. §. in primis. & Cy. Fran. Tig. Bar. Gul. Ange. Salice. & Pau. ī d. l. quoties. & Bal. & Ang. in d. §. ſi ex fundo. & Bart. in l. quoties. §. ſi duo. ſ. e. & Bald. in c. ſi pater. de teſt. in vj. & Imo. in d. c. Ray. ſuper gl. ſed cōtrarium tenet Nic. de Matha. Iaco. Bu. Ray. Bal. & Frā. de Rāpo. in d. l. quoties. & Bal. in l. qdā elogio. in vlt. colū. C. de iure deli. vbi videtur facere differentiā an filius ſit inſtitutus in re certa, vt tūc trāſmittat illā ſpem obuēturam iuris accreſcendi reſidui hæreditatis relictæ hæredi vniuerſali, q decesſit intra annū deliberādi hæreditate adhuc per illū inſtitutū vniuerſaliter nō adita: aut extraneus: & tūc ſecus vt ibi p eū. Addo etiā qd Ange. & Imo. in l. ſi filius q patri. de vul. & pup. tenēt idē qd ipſi tenēt in d. §. ſi ex fundo ſcilicet idē qd Bar. hic.

h ¶ Prædictis patet. Idem tenet Imo. in d. §. ſi ex fundo. in repet. in viij. colū. & vide no. per Bal. in authen. ex cau. C. de lib. præte.

i ¶ Nā inſtitutus. & idē tenet Bar. in d. l. quoties. Aliter tamen loquitur Bart. in d. l. fi. C. de edic. di. Sed Ang. & Salic. & in d. l. quoties. transeunt cum gl. hic: & Imo. hic in d. c. Raynutius. ſuper ij. glo. & Ang. in l. fin. de edic. di.

¶ In tex. ibi, rerū autem italicarum. Aduertēdū eſt: quia ibi eſt no. tex. ad vnā

Remedium l. ſi. C. de edicto diui. quòd competat inſtituto in re certa.

7 *Relegatus ſeu confinatus an habeat domicilium ubi confinatur remiſſiuè.*

Pater relegans filium in certo loco, per hoc non incidit in titulum de priuatis carceribus.

X facto [a] Inſtitutio pluriū ex rebus certis valet, & ſunt hæredes æqualiter, & res illas tanq̄ prælegatas accipiūt. Itē ibi dicit esse res, vbi perpetuò debet esse, nō vbi est ad tēpus. hoc dicit. Tota iſta l. diuiditur in quinq̄: qa primò ponit thema & quæſtio vſq̄ ibi, dicebā. Secūdò declarat quaſdam dubitationes pertinētes ad materiā quæſtionis propoſitæ vſq̄ ibi, cū hæc ita ſint. ibi determinat vnā quæſtionem, quæ colligitur ex themate vſq̄ ibi, rerum autē. ibi ponitur quædā conferentia ad determinationē alterius quæſtionis quæ ex themate colligitur. & in text. expreſſa fuit vique ibi: quæ res in propoſito. ibi illā quæſtionem determinat vſq̄ ad finē. Not. q̄ inſtitutio valet ex rebus certis, & dicuntur esse æqualiter inſtituti. Item nota. [b] q̄ ibi res dicitur esse, vbi perpetuò debet esse. Oppo. †q̄ inſtitutus in re certa habetur loco legatarij: vt l. quoties [c]. C. eod. Soluit glo. ibi erat alius inſtitutus vniuerſaliter, hic nō. Vel dic q̄ hęres inſtitutus in re certa verè eſt hęres: ſed habetur loco legatarij quo ad hoc, ne cōueniatur actionibus hæreditarijs. hæc eſt ſecunda ſolu. gl. Et nota q̄ illā appropriant ſibi Vltramontani: & etiam tenet Iaco. de Are. & Cy. in d. l. quoties. probat ſic: inſtitutus ex re certa habet ius accreſcendi: vt l. j. §. ſi ex fundo. & l. quoties. §. ſi duo. ſ. eo. ſi non eſt hæres, non haberet illud ius: quia inter hęredes & legatarios non eſt ius accreſcēdi: vt l. ſi nemo. de teſta. tute. & l. ſi nemo. de reg. iur. Et hoc eſt quod voluerūt iura noua, q̄ filius haberet iure inſtitutionis: quia verè eſt hæres quo ad omnia, præterq̄ quo ad actiones. Ita dicunt ipſi. Sed glo. in l. ſi quis priore. ad Trebel. dicit q̄ habetur loco hæredis quo ad excludendā querelā tantū: quo ad alia loco legatarij. Hugo etiā videtur dicere idē. Examinemus nos, & primò dico quòd opi. Vltramontanorū, quæ tangitur in glo. nō eſt vera. Dicunt etiam q̄ ſunt hæredes quo ad omnia, præterquàm quo ad actiones, quod falſum eſt: qa hæres non detrahit Falcidiā à cohærede de eo quod capit iure hæreditario: vt l. in ſingulis. ad l. Falci. ſed hic detrahitur ex inſtitutione ex re certa: ergo nō habet quo ad omnia vt hæres: vt hic, & l. quoties. C. famil. erci. Præterea, ſi tu dicis quòd ſint hæredes, quæro pro qua parte. Si dicis quòd pro nulla certum eſt hoc esse impoſsibile. Sed ſi dicis q̄ pro aliqua, etiā hoc eſt impoſsibile, & ſtatim do oppoſitū, cū alius ſit inſtitutus inſolidum: ergo iſte in nihilum, & reſpectu huius rei nulla eſt pars hæreditatis, cū hæreditas ſit ius, vt hic dicitur in tex. quia nulla pars aſcripta eſt, &c. Vnde Mar. Sili. & Iaco. But. ſequēs eū dicit, aut inſtitutus eſt filius ex re certa: & tunc eſt vera opin. Vltramontanorū, q̄ habetur loco hęredis: vt in §. aliud quoq̄ capitulū. in authen. vt cū de appella. cog. Extraneus verò loco legatarij: vt l. quoties. C. eo. Ratio: quia filius habet illā rem loco legitimæ, [d] hoc eſt, tertiæ vel quartæ: & ſi deficit, ſuppletur ſibi: ergo videt inſtitutus in quarta, meritò habetur loco hæredis. Iſtud diſplicet mihi plus. Nam legitima filij eſt quarta bonorum deducto ære alieno, & funeris impenſa: vt l. Papinianus. §. quarta. ſ. de inoffic. teſta. ſed quarta bonorū ære alieno deducto non eſt pars hæreditatis: vt l. nō amplius. §. fi. j. de lega. j. & l. ſi quis ſeruum. §. fin. cum l. ſequen. j. de lega. ij. ergo non habetur loco hæredis. Quid ergo dicemus: Reſpōdeo: hæres inſtitutus ex re certa non eſt hæres vniuerſalis, nec eſt legatarius, ſed eſt vna tertia ſpecies per ſe, quæ vocatur hæres ex re certa, quæ partim capit de natura inſtituti vniuerſaliter, partim de natura legatarij: ſicut dicimus in grammatica de participio, quod partem nominis, partem verbi recipit. Recipit enim hoc inſtitutus ex re certa, †quòd habeat ius accreſcendi: & puto [e] quod ſua authoritate poſt accipere rē, in qua inſtitutus eſt, ſicut hæres vniuerſalis hæreditatem: & per iſta voluit lex filiū inſtituī etiā ex re certa, vt dicto §. aliud quoq̄ capitulum. A legatis verò accipit quod non tenetur creditoribus, & quod per Falcidiam defalcetur, vt hic. Ex prædictis infero ad † determinationem quarundam quæſtionum. Primò vtrum [f] hæres inſtitutus in re certa decedēs ante agnitionem illius rei illam transmittat. Videtur quòd nō: vt C. de iure deliberā. l. quoniam ſororem. vbi textus dicit, ſi aliquid hęreditatis fuiſſet relictum, dico quòd res ipſa transmittitur, ſicut transmittit legatarius: quia quo ad rem talis inſtitutio ſapit naturā legatarij, ſed illos effectus quos capit ab inſtitutione vniuerſali, ſcilicet quòd habeat ius accreſcendi illud non agnitum nō trāſmittitur: quia eſt aliquid hæreditatis, [g] id eſt, iure hæreditario. Quæro etiā per † authenti. ex cauſa. rupto teſtamento ex cauſa præteritionis vel exhæredationis rumpuntur inſtitutiones, cætera autē firma permanent, an inſtitutio facta ex re certa remaneat firma? Reſpondeo, inquantum ſapit naturā legati remanet firma: inquantum ſapit ab inſtitutione vniuerſali, vitiatur, vt ex prædictis patet. [h] Eodem modo quæro: certū eſt quòd vno ex inſtitutis adeunte totum teſtamentum confirmatur: vt l. ſi nemo. ſ. de teſta. tute. & * j. de manu. teſta. l. teſtamento. & l. ſi legato ſeruo. in fi. eo. titu. An hærede † inſtituto ex re certa agnoſcente inſtitutionem teſtamentum confirmetur? Reſpon. ſic: quia vno adeunte confirmatum eſt: quia ammodo ſiue alij repudient, ſiue agnoſcant, teſtamētum valiturū eſt: quia vni adeunti totum accreſceret: ſed hic eadē ratio eſt in inſtituto ex re certa: ergo &c. niſi eſſet dictum quòd plus petere non poſsit, vt dixi in l. quoties. §. ſi duo. ſuprà, eodem. Quæro † etiam hæredibus inſtitutis datur remediū l. vltimæ C. de edicto diui Adri. tollen. quæro an hæredibus inſtitutis ex re certa cōpetat illud remedium. Gl. videtur dicere quod nō: quia quantū eſt in re, habetur loco legatariorum: ſed legatario nō datur beneficium illius legis: ergo &c. Contrarium fortè eſt verius. Nam inſtitutus [i] ex re certa nō expectat aditionē aliorum de neceſsitate imò agnitione ſua totum teſtamētum confirmatur, vt ſ. dixi: ergo videtur q̄ illi cōpetit beneficium legis quia quātum ad hoc loco hæredis eſt. Opponi. de l. hæredes. §. primo. ſ. famil. erciſ. Solutio. Ibi in diuerſis vniuerſitatibus, quæ cōſtituunt diuerſa patrimonia. Oppo. de l. Neſennius. j. ad l. Falcidiam. Solue vt ibi dicam. Vltimò verſicu. proinde ſi ſeruus. inducitur ad duas quæſtiones. Primò vtrum † relegatus ſeu cōfinatus, videatur habere domicilium ibi, vbi cōfinatus eſt. Et hic videtur casus quòd non. De quo dic vt in l. eius qui. in fin. j. ad mu. Secundò † facit ſi pater relegat filium ex certo loco, quòd ex hoc nō incidat in titu. de priua. carce. per hunc ver. & per l. iij. §. ſi eum. de libe. ho. exhi. Cy. in l. j. C. de priua. carce.

Si quis

queſtionem, videlicet: pone, aliquis habet maiorem partem fortunarū ſuarū, & bonorum ciuiliū, in ciuitate Lucana: & ibi habitabat. Et in ciuitate Romana habet mercantias, pecunias, & alias res mobiles: an debeant iudicari bona ſita in territorio ciuitatis Romanæ, adeo quòd ſtatutum ciuitatis Lucanæ diſponens circa res in teſtando, vel aliter in contrahendo, vel obligādo in eis ſibi locum non vendicet, ſecundùm doctrinam Bart. in l. cunctos populos. & ſcripſi poſt Bald. C. de ſumma tri. Breuiter cōcludo per iſtū tex. & per l. ſi ita legatū. de legat. iij. & l. debitor. ſ. de pigno. cum ſimil. quæ iura allegat gl. hic, in quibus patet, quòd mobilia quæ ſunt in loco ad tempus, nō cenſentur esse res illius loci, ſed ea quæ ibi ſunt perpetuò manſura: vt res immobiles, cenſentur esse res illius loci vbi ſunt & pecuniæ & alia bona quę essent extra ciuitatē Romanā. ſi tū essent reuerſuræ ad ciuitatē Romanā, vt ibi ſtetit, cenſentur esse de bonis ciuitatis Romanæ: ergo ſi ciuis Lucanus per decennium, et vltra domicilium habuerit in ciuitate romana, & ibi haberet maiorē partem fortunarū ſuarū, præſumitur habuiſse animū ibi perpetuò manendi cum eadem parte fortunarū ſuarum, quas ibi habebat. Ita notat Salice. in l. ij. in fi. C. de iuriſdi. om. iud. per l. ciues. C. de incolis. lib. x. & l. ij. codē titu. Et ad hoc bene facit quod not. Pet. Cy. Bal. & Ang. hic, vbi dicunt q̄ res, quas quis ſecum habet vt vtar in certo loco, cenſetur esse illius loci: & ideo dicūt q̄ ſi ſcholaris foreſis infirmus exiſtēs in ciuitate Bononiæ relinquat Titio bona quæ habet Bononię, videtur reliquiſſe libros, quos ibi habebat cauſa ſtudendi in loco illo. argu. d. l. debitor. & facit id quod habetur in l. ſi nō inducta. C. in quibus cauſis pig. ta. cōtrahi. & licet Imol. hic dubitet de hoc, qū cōſtabat q̄ bona nō debebāt Bononię manere, ſed debebant ad alium locū trāſferri, vt ibi ꝓpetuò essent: tamen dicit q̄ ibi casus videtur, quē dicit esse ſingularē ad hoc, videlicet q̄ mobilia cenſentur esse de territorio loci vbi reperiuntur: & ideo fiſco illius loci confiſcantur. Et illud videtur verius, quàm id quod ponit Bald. in l. mercatores. C. de cōmer. & merca. Et dato q̄ etiā teneremus deciſionem Bal. in d. l. mercatores. tū mihi non obſtat quo ad propoſitū noſtrū: quia Bal. in d. l. mercatores. vult q̄ mobilia perſonā cōcernant, & non locū vbi ſita ſunt. Nā ſi etiā volumus attēdere locū, vbi erat pſona teſtatoris: adhuc habem? intentū. Et idē dico de actis, ſeu de noſtr? debitorū: qa ſi in ciuitate Romana celebrati ſunt cōtract? ex qbus creata ſunt illa noſtra debitorū: & tūc dicēdū eſt q̄ cēſentur de bonis illius loci: vt eſt casus in l. Titiū & Meuiū. §. tutores. de admi. tut. Idē ſi alibi celebrat? esſet cōtract?, & ſolutio esſet collata in ciuitate Romana. l. quoties. ff. de ſolutiōibus. Pro cōfirmatione prædictorū facit q̄ actiones dicūtur cohærere perſonæ creditoris, & illam comitanť. l. quis ergo caſus. de pecu. l. iij. & ibi no. ff. pro ſocio. & in notabili quæſtione declarat Bald. in l. j. ff. de ſtatu hominū. & vbi quis habet duo domicilia, vnū ratione originis, & aliud rātione incolatus, ſemper cōſyderamus potius locū incolatus in his, in quibus

Si quis ita. Defectus conditionis, quæ depēdet ex facto teſtatoris, inſtitutionem non vitiat. h. d. Opp. ſ. de iniuſt. rup. & irri. teſta. l. cùm in ſecundo. Sol. hic in cōditiōe de futuro, quæ depēdet ex facto teſtatoris. Rationē dixi ſ. eod ē l. ij. Gl. diſtinguit hic: quā vide per te. Vltimò vide gl. ibi. Itē not. dicit gl. & cōditio non eſt: quia habetur pro pura, cùm teſtatorē pœnituiſse videat, vt ſ. eod. l. ij. & ibi de hoc diſtinguitur per Dy. Gl. dicit in l. qui plures. ſed ibi ſcriptura erat imperfecta circa perſonas, quę à iure non ſupplentur: vt ſ. eod ē. l. itē quod Sabinus. ſecundùm Dy.

Vm in teſtamento. Non admittitur cōcurſus inſtituti & ſubſtituti. h. d. Oppo. quòd non valeat inſtitutio: quia filius non fuit inſtitutus. Glo. ſoluit, intelligo filium hic inſtitutū. quod dic vt dixi in l. Gallus. in princ. ſ. de liber. & poſthu. Sed contra hoc facit l. ſi quis eum. in fi. j. titu. j. ſecūdùm vnam lecturam, ſed illam non teneo.

Hæc verba. Copula vltimo loco poſita, etiam inter præcedentes ſolutè poſitos videtur appoſita. hoc dicit. prout eſt copula ibi, & Caius. quidam habent ſine copula & tūc hoc dicit, ſoluta reſoluitur in coniunctā. hoc dicit. Facit ſ. de excuſa. tuto. l. ſi duas. §. ſecundo. l. cùm de lanionis. §. quidam. j. de fundo inſtru. Dixi de materia huius §. in l. re coniuncti. j. de lega. iij.

Qui tres. Indefinita non comprehendit eum, de quo ſpecialiter eſt prouiſum. hoc dicit.

Vi filio. Poſt mortem legatarij poteſt ſeruus legatus hæres inſtituī. h. d. Oppo. de l. hæreditas. ſ. eodem. Solu. ibi fuit hæres inſtitutus ex die certa, quæ ſubducitur: hic ex incerta, vt ibi dixi. Queritur glo. vtrum poſt mortem legatarij cōſiſtat legatum, ſi ſolus ſeruus eſt hęres inſtitutus. Et dicit gloſ. quòd nō. Aduerte in primo caſu legis, quando filius eſt exhæredatus, quæſtio non procedit: quia ſi ſolus ſeruus eſt hæres inſtitutus poſt mortem filij, reperiretur filius exhæredatus poſt mortem: ergo teſtamentum eſt nullum, vt l. ſeruus quoq̄. §. ſed ſi filios. ſ. eod. & l. ſi ita. in fi. de libe. & poſthu. In ſecundo caſu, quādo ſeruus eſt legatus extraneo, & inſtitutus ſolus poſt mortem: procedit quæſtio. ſi ponis ipſum inſtitutū cum libertate: alias non procedit ſecūdùm hæc

tempora, vt Inſtitu. eod. in principio.

1 ☞ *Codicilli quòd non rumpantur rupto teſtamento, quando ſunt ab inteſtato confirmati.*

2 *Relicta in codicillis, an requirant confirmationem per aditionem hæreditatis ab inteſtato.*

Seruus. Conditio tacitè hæreditati adiecta nō pōt in codicillis adimi. h. d. Et ratio huius eſt: quia ſi poſset adimi in codicillis, videretur hæreditas directò data in codicillis: quod nō poteſt esse. Quæro, vtrū iſte ſeruus fuerit inſtitutus ſolus, vel habuit cohærede. Gloſſ. j. dicit q̄ ſolus. & bene. Ratio: quia ſi haberet cohærede, poſſent codicilli cōfirmari per aditionē cohærediś: & per cōſequens deberet libertas ex vigore codicillorū, et intra Calendas: & ſic poſſet esse hæres.

Quero, dicitur hic, q̄ erit liber ex codicillis: quæro an erit hæres? Dicit Hugo q̄ ſic: ſcilicet volūtarius. Sed cōtra hoc opponitur de l. cùm quidā. C. de neceſſa. ſeruis hæredi. inſtituen. vbi eo ipſo quòd inſtituitur: videtur relinquere libertatē: & erit ſuus & neceſſarius. Sol. Illud cùm teſtator nihil de libertate diſpoſuit: hic ſecus: vt no. hic, & ſ. eod. l. quoties. §. fin. & Inſtitu. eod. titu. in princip. Sed tunc oppo. cùm certū ſit eum hæredē futurum in omnem caſum: ad quid expectatur cōditio, contra l. ſi quis ita ſcripſerit. ſ. eo. Reſpon. ad hoc vt ſciatur an ſit voluntarius, vel neceſſarius, iſta lectura Hug. poteſt procedere, ſi ponimus ſeruū habuiſse cohærede, vt ſ. dixi. Sed ſi ponimus eū ſolū inſtitutū, nō procedit: aliàs ſequereť q̄ hæreditas pōt dari directò ī codillis. Teneamus ergo q̄ ex codicillis illis liber erit tātùm, & nō hæres, ſecūdū Ioan. Sed cōtra hoc oppo. ſi nō adit hęreditas, relicta non valent: vt l. ſi nemo. de teſtamē. tute. & [i] C. de fideicō. l. eam quā. Quidā dicūt q̄ habebat cohęredē, ſed ſ. reprehēdit ſecundū Ioann. Dicendū eſt ergo † q̄ hic codicilli fuerūt cōfirmati ab inteſtato. & ſecundū hoc nō obſtat l. j. C. de codicil. [a] quæ dicit q̄ rupto teſtamēto rūpunť codicilli: quia illud eſt verum, niſi codicilli ſint ab inteſtato cōfirmati. † Quæro, vtrū relicta [b] in codicillis requirant cōfirmationē per aditionē hæreditatis ab inteſtato. Gl. hic tenet [c] q̄ ſic. [d] & de hoc eſt tex. j. de fideic. li. l. ij. & Inſti. de eo cui liber. cā. bo. adi. circa mediū. & C. de manu. teſt. l. fi. circa prī.

Si quis. Iſte eſt ſubtilis §. et h. d. Sublata cauſa viuo teſtatore, per quā conditio vni rei adiecta, alteri repetita intelligat, ceſſat repetitio conditione pendēte: ſecus ſi eſſet iam defecta. h. dicit.

Oppo. de ſecūdo reſponſo ad primum.

ſicut requirit ad hoc vt veniat ex teſtamēto. l. ſi nemo. ſ. de teſta. tu. prædicta ſine dubio ꝓcedunt qn̄ nullus, et fiſcus, apprehēdere voluit bona defuncti, ſed datus eſt curator bonis, qui debet ſatisfacere creditoribus. l. j. C. de cur. bon. dan. quid autē ſi fiſcus agnouit bona illa tanquā vacātia, & ſatisfacit creditoribus, & ſupereſt tantū quod pōt ſatisfieri legatarijs, quod fiſcus teneatur ad legata relicta ab inteſtato, per tex. in d. l. filiusfa. §. j. de leg. j. Sed cōtrarium credo videlicet q̄ fiſcus non teneat ad legata, nec etiā ad libertates. per l. iiij. §. ſi bona. de fideicō. lib. & l. quod diuo. j. de manu. teſta. Nec obſtat d. l. filiusfa. quia eā intellige quādo fuit nominatim grauatus fiſcus. Prædicta fallunt in

a ¶ Ex facto. vide Bart. in l. j. §. fi. ff. de lega. ij. vbi etiam habes. quid ſi relinquatur vſuſfructus omnium bonorum.

b ✠ POMATES. ¶ Vide Bart. in l. j. §. fi. ff. de lega. ij. vbi etiam habes. quid ſi relinquatur vſuſfructus omnium bonorum.

c ¶ Vt l. quoties. Et ibi vide de illa materia: quia tota iſta lex cum ſuis quæſtionibus examinatur ibi.

d ✠ POMATES. ¶ Loco legitimæ. vide Ange. Are. in §. actionum. colū. xxxj. Inſtit. de actio.

e ✠ POMATES. ¶ Et puto. Vide Alexā. in l. nemo pōt. in iiij. col. ver. quæritur hic per Bar. de le. j. & l. quoties, co. iij. C. eo. tit. & cōſil. lxij. col. ij. dubio. verſicu. nec etiam. in ij. volu.

f ¶ Primò vtrū. Iſtā q. etiā tāgit Bar. in l. quoties. C. eo. & no. alle. iſtā l. qm̄ ſororē. de qua q. habetur ibi p doc. & hic p Ang. & Imol. in l. j. §. ſi ex fundo. ſ. e. & Imo. in c. Ray. ſuper ij. gl extra de teſta. & Sal. in d. l. quoties. tenet q rē illā particularē nō transmittit intra annum darū ad deliberādū, per l. cum antiquioribus. C. de iure deli. niſi eſſet filij? ille inſtitutus in re certa: qa ex potētia ſuitatis transmittit. & loquit Salic. poſtq̄ repudiauerit vniuerſalis hæres: licet Imol. hic & in d. §. ſi ex fundo. & d. c. Ray. infideliter referat iſtā opinio. Salice.

g ¶ Hæreditatis. Et in hoc cū Bar. tenet Io. An. in Spe. in ti. de teſtamē. §. in primis. & Cy. Fran. Tig. Bar. Gul. Ange. Salice. & Pau. ī d. l. quoties. & Bal. & Ang. in d. §. ſi ex fundo. & Bart. in l. quoties. §. ſi duo. ſ. e. & Bald. in c. ſi pater. de teſt. in vj. & Imo. in d. c. Ray. ſuper gl. ſed cōtrarium tenet Nic. de Matha. Iaco. Bu. Ray. Bal. & Frā. de Rāpo. in d. l. quoties. & Bal. in l. qdā elogio. in vlt. colū. C. de iure deli. vbi videtur facere differentiā an filius ſit inſtitutus in re certa, vt tūc trāſmittat illā ſpem obuēturam iuris accreſcendi reſidui hæreditatis relictæ hæredi vniuerſali, q decesſit intra annū deliberādi hæreditate adhuc per illū inſtitutū vniuerſaliter nō adita: aut extraneus: & tūc ſecus vt ibi p eū. Addo etiā qd Ange. & Imo. in l. ſi filius q patri. de vul. & pup. tenēt idē qd ipſi tenēt in d. §. ſi ex fundo ſcilicet idē qd Bar. hic.

h ¶ Prædictis patet. Idem tenet Imo. in d. §. ſi ex fundo. in repet. in viij. colū. & vide no. per Bal. in authen. ex cau. C. de lib. præte.

i ¶ Nā inſtitutus. & idē tenet Bar. in d. l. quoties. Aliter tamen loquitur Bart. in d. l. fi. C. de edic. di. Sed Ang. & Salic. & in d. l. quoties. transeunt cum gl. hic: & Imo. hic in d. c. Raynutius. ſuper ij. glo. & Ang. in l. fin. de edic. di.

¶ In tex. ibi, rerū autem italicarum. Aduertēdū eſt: quia ibi eſt no. tex. ad vnā

1 ☞ *Codicilli quòd non rumpantur rupto teſtamento, quando ſunt ab inteſtato confirmati.*

2 *Relicta in codicillis, an requirant confirmationem per aditionem hæreditatis ab inteſtato.*

a ¶ Quero vtrū relicta. Et vide quod habetur in l. ſi quis cùm nullū. §. j. & ibi Bart. j. de iu. codi.

b ✠ POMATES. ¶ Quero vtrū relicta. Et vide quod habetur in l. ſi quis cùm nullū. §. j. & ibi Bart. j. de iu. codi.

c ✠ POMATES. ¶ Glo. hic tenet. Hāc gl. reputat ſing. Bal. in auť. ex cā. in ij. opp. C. de lib. præte. Et de hac q̄ſtio. vide Alex. l. iij. de leg. j. Bart. in l. fi. in j. co. C. de peti. hære. & in l. ſi qs cū nullū. §. fi. ff. de iure codi.

d ¶ Quòd ſic. Adde q̄ idē tenet Ang. in d. l. j. ſ. de iniu. teſta. No. ergo q̄ ad hoc vt debeanť legata, vel fideicōmiſſa ab inteſtato, requirit aditio hæreditatis per aliquē, q̄ poſſit esse hæres de iure ciuili, vel prætorio,

relictis ad pias cãs.de quo per Bar.& doct. in l.j.C.de ſacroſan.eccle.& ad Bar.hic ad de Dy.Iac.de But.& Bal.in d.l.ſi nemo.de teſt.tu.& idẽ Bald.in l.fi.in j.col.C.de peti. hær.bal.ĩ l.fi.in prin. de teſta.hic alleg.& ĩ l.eam quã.in iij.colũ. C. de fideicom. Dixi aliquid in l.hæc verba.de leg.j.in j.no.

a ✠ POMATES. ¶ Vltimò nota.vide Alexan.conſi.iiij.col. xj.in ij.volum.

b ✠ P. PAV. P. ¶ Et hoc. Intellige quo ad ſuos ſubditos, non quo ad alios.Itẽ ꝓ poteſt ſed de bona honeſtate ſe ſubmittit vt per Iaſo.in l.eſt receptum. col. ij.ff.de iuriſd.om.iudic.

c ¶ Superiorem. Ad quod vide no.p Bar. in. l. eſt receptum. ff. de iuriſ.om.iud.

d ¶ Si vſurari⁹.Ad iſtã legẽ adde quod incidẽter dixi in l.Imperiũ. in apoſtilla magna de iuriſ. om.iud. & ꝓ intellectu hui⁹ legis aliqua ponit bar. in l.eam quã.in xiiij. colum.C.de fideicõ.

e ¶ Non debet.Iſta lex eſt ſingul. ſecundùm Bald.in l.j.in j.oppo. de his quæ pœnæ nomi.& per illũ tex.infert ibi ad plures notabi.quæſtiones.

Reſpondet glo.ꝓ in primo caſu alienando videt eum pœnituiſſe cõditionis. Sed cõtra hoc opp.s̃.proxi.§.vbi in volũtate imperfecta non videt teſtator pœnitere cõditionis tacitè adiectę hęreditati.Rñd. hic teſtator nihil diſpoſuit circa cõditionẽ,ſed ſolũ circa pſonã ſerui alienãdi, vel manumittẽdi:ſed ipſa lex diſpoſuit circa cõditionẽ.Nam cauſa quare cõditio ineſt hæreditati,eſt neceſsitas:quia nõ põt eſſe hæres ſine libertate:vt l.cũ ſeruus.j̃.tit.ij. quæ cã neceſsitatis deficit viuo teſtatore: & per cõſequẽs videt inſtitutio pura.Sed in precedẽti §.non poterat cauſa deficere viuo teſtatore:qa libertatẽ dedit in codicillis. Et prædicta ſunt multũ notabilia. Scitis em̃ ꝓ ſi inſtitutio eſt cõditionalis, omnia legata tacitè habẽt illã cõditionẽ: vt l.ſi Titio.§.fi.j̃.qñ dies legati cedit.& l. ſi dies.§.fi.eo.tit. Pone ergo ꝓ inſtitutio hęredis eſt vitiata pẽdẽte cõditione,viuo teſtatore ex cauſa pręteritionis vel exhęredationis:vt l.nam & ſi.s̃.de iniuſt.teſta. Nam & legata debebunt purè p authen. ex cauſa.Nã vitiata cã quare intelligebat repetitio cõditionis repetitio vitiat. Ad ſecundũ dictũ oppo.hic dicit,ſi eũ alienat poſt cõditionis defectũ, nõ reſtaurẽt inſtitutio.Cõtra,ſi viuo teſtatore ceſſat defectus,propter quẽ nõ valet teſtamentũ, teſtamẽtũ recõualeſcit vt l.poſthumus.in princ.de iniuſto teſtamẽto. Solũ.hic defectus ſuperuenit volũtate teſtatoris:poterit enim inſtituere purè ſi volebat: qui defectus ſi ceſſat,non recõualeſcit teſtũ, niſi appareat nouæ voluntatis iudicium: vt l.qui liberis.§.teſtamento.j̃.de ſecun. tab.ſed hic nullũ iudicium nouæ volũtatis apparet:ergo &c.

Cum venditor. Quicquid poſt vẽditionem venditori accreſcit,mediãte ſeruo vendito,reſtituitur emptori vel eius hæredi.hoc dicit.

1 ☞ *Propter repugnantiã iuris cõmunis admittitur cõcurſus inſtituti, & ſubſtituti.*
2 *Si ĩ teſtamẽto fuit iſtitutus liber, quẽ teſtator credebat ſeruũ, cui hæreditas quæritur.*
3 *Si fuit inſtitutus pater familias qui erat filius familias, cui acquiratur hæreditas.& ſic an ſit idem in filio familias, quod in ſeruo.*
4 *Hæres inſtitutus tranſmittendo quòd facit alium hæredẽ. Adde tu ad hæc dicta Bart. Alexan.in conſil.iiij.col.viij.in prin.in ij.volum.*

1 **SI paterfamilias.** Propter repugnantiam ✝iuris cõmunis admittitur cõcurſus inſtituti, & ſubſtituti.h.d. De hac materia habemus tres leges,ſ.iſtam,& C.eo.l.cùm proponas.& Inſtitu.de vulga.& pupilla.ſubſtitu.in fin. Quærit glo.quid de alio ſemiſſe.& dic vt in glo. Oppo.s̃.eo.l.cùm in teſtamẽto.in princ.vbi non admittitur inſtitutus propter repugnantiã iurium,& rationũ.Solutio. Iſta eſt deciſio per hũc modũ magis ex voluntate Principis, quã ex ſubtilitate rationũ. Oppo.C.eo.l.cùm proponas.Solut.ibi loquit̃ in caſu certi:hic in caſu dubij. Quærit gloſ.quid ✝ ecõtra ſi inſtituit liberũ,quem putabat ſeruũ. Glo.Inſtitu.de vulgari & pupillari ſubſtitu.in fin.dicit ꝓ quærit ſibi.Iacob.de Are.dicit quod idẽ in caſu iſto, quod in caſu huius legis, quòd fiat diuiſio per illum modũ:quia eadẽ eſt ratio. Voluit enim ꝓ alium faceret hæredẽ,niſi conditionẽ mutaret:ſed hic non eſt mutata cõditio:ergo &c.Teneo glo.per l.liber homo.de acquirẽ.rerũ domi.Pro hoc quia ſi ſciuiſſet eũ liberũ,multò magis inſtituiſſet eũ:argu.l.Barbarius.de officio pręto.Quę ratio ceſſat in caſu huius legis. Quæro,✝inſtituit quendam vt patrem fa.qui ſit filiusfami.an ſit idem quod in caſu huius legis.Iacob.de Are. dicit aliud in filijs, aliud in ſeruo. Ratio:quia in filio remanet nomen hæredis,licet hæreditas trãſeat ad patrẽ:vt l.cum filio. infrà,de le.j.ſed in caſu noſtro ſecus eſt. Sed illud reprehendi in d.l.cum filio. Sed hąbemus gloſ.quæ dicit idẽ in filio,quod in ſeruo:vt l.ſi quis filiũ.de acquirẽ.hæredi.& ibi etiam tetigi.

a Vltimò no.[a] diligentiſsimè materiã ſubſtitutionis vulgaris: quæ eſt,ſi hæres nõ erit,vel alium hæredẽ non fecerit.Ex quo in materia ſubſtitutionis vulgaris elicio multas cõcluſiones,
4 ꝓ hæres ✝ inſtitutus,ad quẽ ius deliberandi tranſit,præfertur ſubſtituto vulgari: quia licet inſtitutus hæres non fuerit, tamen alium hæredẽ fecit.In contrariũ tamen facit tex.hic,qui dicit,mutata cõditione.Sed reſpondeo ꝓ ſatis mutatur conditio per mortẽ.Vel melius:hic dixit Iuriſcõſultus exprimendo illud,de quo minus videbat̃ ineſſe:quia poſſet dubitari ſi efficitur de libero ſeruus, an voluerit teſtator excludi ſubſtitutum per dominum & declarat Iuriſconſultus quòd ſic:multò magis, ſi nulla mutatio conditionis euenit.

1 ☞ *Quilibet non recognoſcens ſuperiorem eſt iudex in cauſa propria.*

b **E Thoc[b] Tyberius.** Not. ꝓ in cauſa propria princeps eſt iu-
1 dex.Idem ✝ dico in quolibet, qui non recognoſcit ſu-
c periorem[c]. Simile in l.proxi. de his quæ in teſt.delen.& ibi dixi per doc.in l.j.C.ne quis in ſua cauſa.

1 ☞ *Teſtamentum vſurarij an reconualeſcat per cautionem per eum tempore teſtamenti præſtitam.remiſſiuè.*
2 *Tempus mortis,non tempus aperturæ tabularum inſpicitur,ut teſtamentum reconualeſcat.*
3 *Mater quòd excludit tacitam ſubſtitutionẽ, ſi ipſa uiuit tempore quo de uiribus inſtitutionis incipit agi.*

Vi ſoluendo. Defectus extrinſecus ſi tpe aperturæ tabularũ ceſſat, teſta-
1 mentũ recõualeſcit.h.d. iſte caſus mirabilis.Cõcordat
d s̃.eo.l.pignori.& hic facit ✝ ꝓ ſi vſurarius[d] tpe teſtamẽti non
2 præſtitit cautionẽ,ſed eã præſtat poſtea ante mortẽ, teſtamẽtũ reconualeſcit,per hanc legẽ. Dixi in l.filio præterito.in vlt. parte.s̃.de iniu.teſta.& ibi declaraui. Oppo.✝ ꝓ inſpiciatur tẽpus mortis,non tẽpus aperturæ tabularũ: vt C.de cad.tol.§. & cùm triplici.§.§.in nouiſsimo.Sol.glo.hoc ideo,quia ſecũdum hæc iura nõ poterat adiri hæreditas,niſi apertis tabulis, quod nõ placet:quia in ſuo & neceſſario ſecũdùm hæc tẽpora inſpiciebatur tẽpus mortis:vt l.ſi poſt mortẽ.in prin.& l.queſitũ.in prin.j̃.de leg.j.Voluit ergo dicere hæc lex ꝓ inſpici debet tẽpus quo incipit agi de viribus inſtitutionis:& tũc ſi non eſt niſi vnus ſeruus, de neceſsitate dicit̃ ꝓ ille eſt primus. De viribus aũt inſtitutiõis tunc agitur,qñ tabulæ aperiunt̃:ergo
3 illud tẽpus inſpicitur.Facit ✝ quod dicunt doc.in ſimili.C.de inſti.& ſubſti.l.ſi.in fine.vbi mater excludit tacitam ſubſtitutionem , ſi ipſa viuit eo tempore , quo de viribus inſtitutionis incipit agi. Oppo.de l.ſi fuerit.de rebus dub. Sol.hic incertitudo erat reducta ad certitudinẽ. Opponitur de reg.Cato. Solu.gloſſ.dic melius vt notatur in l.penult.j̃.de reg.Cato.

1 ☞ *Ex facto unius quando aliud poſſit hæreditate priuari.*
2 *Voluntas illicita teſtatoris non ſeruatur.*
3 *Extraneus inſtitutus poteſt exhæredari.*
4 *Si teſtator aliquem hæredem inſtituat, & eum ſub conditione exhæredet, an ualeat exhæredatio.ibi quòd ſic.*
5 *Si in eodem teſtamẽto,in quo Titium inſtitui,uel in alio ipſum purè exhæredo:quod non ualeat exhæredatio.*
6 *Si teſtator inſtituit Titium hæredem, & ſi moleſtauerit uxorem,priuetur hæreditate:ſi moleſtat eam indebitè,non priuatur hæreditate directò.*
7 *Si dictum ſit quòd hæres,priuetur hæreditate,nec adiecit,ad quem peruenia t:cui hæreditas reſtitui debeat.*

e **PAterfamilias.** Ex facto alterius alius exhæredari non debet[e].hoc dicit. Habeo iſtam pro difficili. Oppon.ꝓ alter,qui adiuit, non tenet̃ ad implendũ conditionem in totũ:vt l.cùm tale.in fine.& l.penul.j̃.de cõditio.& demonſtratio. Solu.ibi in conditione,quæ põt diuidi:hic in ea,quę nõ poteſt diuidi. Oppo.
1 ꝓ facto vnius,alius poteſt ✝ priuari hæreditate:vt l.cancellauerat.s̃.tit.j.Solu.ſecundũ glo.ibi peruenit ad actum facti cancellando teſtamentũ:hic ad actum verbi.quod diligẽter nota. Ad quod facit quod not.docto.in l.noſtrã.C.de teſta. Oppo. quòd voluntas teſtatoris debet ſeruari:vt l.in conditionibus, de conditio.& demonſtratio.ſed hic per vnum voluit priuari
2 omnes:ergo,&c.Solu.hic ✝ eſt volũtas illicita. Opponi.extra gloſſ.j̃.de manu.teſta.l.ſi ita fuerit.vbi poteſt vnus priuari propter alium non implentẽ conditionem. Solu.dic quòd hic hæreditas

a ¶ In legatis.Ray.hic cõtra: quia nõ habet rationem:& ita ex facto tertij ſ hæreditate ſicut in legato poteſt qs excludi à iure acquirendi : vt l. ſi quis Sempronium. j̃.eo.tit. vnde approbauit primã ſol. & vide Bal. in l.j.in v.oppo. & in vij. qõ. C. de his quæ pœ. no. & Bened. de Plumbi. in d. l.ſi ita.

b ¶ An valeat.Tetigit Pau.de hac quæſtiõe in l. hæreditas. C. de his quib. vt indig.& videtur tenere Bart. in l. Scius Augerius. ad legem Falc. Ang. & Imo.hic.

c ¶ Rationẽ. Talis em̃ impoſitio pœnæ per teſtatorẽ fieri põt. l.j. C. de his quæ pœ. no. Inſtitu. de leg.§.fi. l.j. §.item ſi ita.ad legem Falci.& in propoſito ponit Bal. in dicta l. vxorem. §. hæres. de leg.iij.& per Bald.in auẽ. cui relictum. C. de indic. vid. & in d. l.j. C. de his quæ pœ. no. & eſt bonus text. cum gloſ. & ibi Bar. in l.Lucius.§.tres hæredes. ad Treb.& ibi ,pbatur ꝓ ſtatim ꝓ controuerſiã mouet, dicitur moleſtari.vide ibi. Sufficit enim
5 ſola petitio , vt dicat̃ moleſtari. Ad hoc allega.quod no. gloſ.in c.conſtitutus. de reſti. domi.ĩ ver. iuxta ratam. per quam dicit ibi no. do. Ant. in vj. col. ꝓ vbi in libello ad hoc vt poſsim petere rẽ mihi reſtitui, requirit̃ reſciſsio cõtract⁹, vel quòd pars cecidit à contractu, ſufficit in libello rem petere,quaſi tacitè videatur peti etiam reſciſsio cõtractus. Vñ ſi minor petit rẽ,quã vẽdidit, ſibi reſtitui, ꝓcedit libellus , licet non petatur contractus reſciſsio : qa petito conſequenti,etiã præambulum ad illud videtur petitum. l.illud.de acquirenda hæredit. Et ſi petatur hæreditas reſtitui, & poſtea appareat ĩ iudicio teſtamẽtũ querelandum,ꝓ ſup illo libello põt ferri ſententia. ſecundùm do. Ant.vbi s̃.Et ſic vult ꝓ etiam ſi nõ eſſet in hoc iudicio expreſsè petitum declarari talem cecidiſſe à legato vel ab hrẽditate ſufficiat libellus , in quo petitur condẽnari ad rei reſtitutionem. Bũ facit quod no. gl.in l. qui de inofficioſo. & ibi Doct.s̃.de inoffic. teſta. vbi habetur ꝓ ſufficiat ĩ vno eodẽꝓ libello filiũ exhæredatum intẽtare petitionẽ hæreditatis , & querelã inofficioſi ad

hæreditas fuit data purè : ademptio fuit facta ſub conditione , quod non poteſt fieri ex facto alterius. ibi ipſa datio fuit facta ſub cõditione ; vnde propter vnum non implentem poteſt teſtator alteri nõ dare:nõ autem poteſt data adimere. Vel
a dicas quòd ibi loquitur in legatis:[a] hic in inſtitutionibus. Opp.quòd exhæredatio ſit res inepta in extraneo:vt l. quidã cùm filium.de verborum obligationibus.Solutio. in extraneo ✝ non inſtituto proce-
3 dit cõtra.ſed extraneus inſtitutus poteſt exhæredari , vt hic,& not. per gloſ. in l.ſi certarum.§.ſi eo.j̃.de teſta.mil. Quæro, ſi teſtator ✝aliquem hæredem inſtituit & eum ſub conditione exhæredauit in eodẽ
4 teſtamento : vtrum exhæredatio valeat. Et videtur quòd non : quia exhæredatio ſumit effectum per aditionem hæreditatis:vt l.filium. §. ſed cùm exhæredatio.j̃. de contratabu. ſed per aditionem hæreditatis non poſſet cõfirmari exhęredatio ſua:qa eſt repugnãtia:& alius non eſt qui adeat : ergo exhæredatio eſt nulla. Contrarium puto:nã qui exhæredat ſub conditione in contrariam cõditionem inſtituere videtur:vt l.aliquando. de condi.& demonſt. Iſta ergo exhæredatio videtur adijcere conditionem inſtitutioni , quod poteſt fieri in eodẽ teſtamẽto. Nec obſtat quòd exhæredatio debet confirmari per aditionẽ ; quia illud eſt in exhæredatione
5 filij. Quæro : pone✝quòd Titium inſtitutum in alia volũtate facta corã ſeptem teſtibus exhæredo:vel in ipſa eadem vo-
b luntate exhæredo ſimpliciter:an valeat[b] talis exhæredatio? Dico quòd non,ſi fit à pagano : ſecus ſi fit à milite : vt j̃. de teſta. milí. l.ſi certarum.§.ſi eodem. ſecundùm
c communem literã. Probo per rationẽ. [c] Hęres inſtitut⁹ capit hæreditatẽ à ſeipſo: ergo nõ poteſt ſibi adimi à ſeipſo:vt l. ſed & ſi ſub conditione.§.fi.s̃.eo. Secus ergo eſſet ſi haberet cohæredem:vt ibi no. Ad idem:quia inſtitutus extraneus nõ poteſt exhæredari ſine iuſta cauſa, vt hic : ſed ſi exhæredat ſimpliciter nulla adiecta cauſa,non valet : & hoc ſub dubio. Prædicta
6 ✝vera ſi exhæredatio cõfertur ante tempus hæreditatis quęſite;vt puta,talem inſtituo & ſi vxorem meam moleſtauerit in tali relicto,priuetur hæreditate. Certè
d iſtud priuari[d] hæreditate , põt fieri iuſta cauſa,nõ ex iniuſta:vt l.vxorẽ.§.hæres.j̃. de leg.iij.& ibi dixi.Sed iſta eſt iuſta cauſa,ſi eã moleſtet indebitè. Dico tñ ꝓ non priuat̃ hæreditate directò:quia qui ſemel eſt hęres,nunq̃ põt deſinere eſſe hęres:vt l.ei qui ſoluendo. j̃. eod. & l.miles ita. de teſta.mili.& l. nemo poteſt.j̃. de lega.j.& ſic valet in hoc vt teneat̃ illã hęreditatem reſtituere per fideicõmiſſum:vt d. l. vxo-
7 rem.§.hæres. Sed tunc✝quæro, ſi teſtator dicit,ꝓ priuetur hęreditate,nec adiecit,ad quẽ peruenia t , cui debeat reſtitui. Rñd.perſonis nominatis in auẽ. hoc amplius.quia teſtator nõ dicit, ad quẽ deueniat,ſed dicit,ſit priuatus hęreditate mea. Sed arbitror nõ eſſe bene dictũ, ꝓ his reſtituatur : quia ibi loquitur quando quis priuat̃ à lege ex volũtate teſtõris. Dic breuiter, venit ad ſubſtitutos ſi habet:ſinaũt ad venientes ab inteſtato. Tex. eſt not.in auẽ.de nup.§.præfatæ.et ibi p Iac.de Bel. & in corpore vñ ſumit̃ auẽ.cui relictũ. C. de indic.vidui. Dixi plenè in d.§.hæres.

SI Meuia. Conditio,quę de præterito fuit im-
poſsibilis,reiicit̃.h.d.Videbitis in l.mulcta.cũ ſimi.j̃.de condi.& demõ.Dixi plenè in l.j.de condi.inſti.

1 ☞ *Offendere dicitur qui alium iniuſtè ad turbationem inducit.*
2 *Inſtitutus ut det monacho,uel alteri religioſo,qua actione conueniatur.*

QVidam cum filiũ.
e Hic eſt ſing.& quotidian⁹ caſus[e].
Ex teſtamento non poteſt cõueniri: quia à defuncto grauatus nõ probat̃, ſed cõuenitur ex mandato quod ſuſcepiſſe proba tur.h.d.No.tex.ibi patris offenſam vere tur.hoc eſt, patris turbationem. Offenſa
1 ✝ergo dicitur quicquid alium ad turbationem iniuſtè adducit.quod examina vt dixi in l.licitatio.§. quod illicitè. j̃. de pu.
2 No.quando aliquis inſtituit✝aliquẽ ſecularẽ,vt det alicui monacho vel fratri,q cõtra talem inſtitutum põt agi actione man dati:vt hic.Quod eſt verũ,ſi fuit adhibit⁹ d ab ipſo monacho.Secus ſi fuit adhibitus ab ipſo teſtatore : tũc videt̃ ꝓ monachus põt agere actiõe negotiorũ geſtorũ:qa vi de⁹ geſsiſſe negotia ſua:poſſet ẽt agere ex teſtõ:qa tacitã fidẽ aſſumpſit de reſtituendo:vt l.ſi.de fideicom.ſecundũ vnã lectu.

1 ☞ *Quando dictio imò, ſtet correctiuè, uel copulatiuè.*
2 *Si teſtis dicat fuit ſic:imò ſic:ſtatur ultimo dicto.*

SI ita ſcriptum. Dictio imò po-
nitur correctiuè.h.d.Opp. de prima cõſtitutione Codic.§.quibus.Gloſ.dicit,aliter ponitur ibi:aliter ponit̃ hic. Tu
1 pro l uius declaratione dic,✝Quandoꝓ dictio imò , ponitur cum copula & , vel etiam:& tunc habet vim copulatiuæ : nec ponitur correctiuè,vt d.§.quibus.& l.iuris gentium. §. quinimo.s̃.de pac.ſecundũ vnam lect.Quandoꝓ dictio imo,ponit̃ ſimpliciter:& tũc ſi profertur ab homine,ponitur correctiuè, vt hic,& l.ſtichus.j̃.de ma.teſt.Quandoꝓ profertur à lege : & tunc ſi quidem ponitur inter incõpatibilia,ponitur, correctiuè,vt l.ſi vehenda.in prin.& §.j.s̃.ad l.Rho.de iac.& in omnibus legibus,in quibus reperitur imò,aut reperitur inter compatibilia:& tunc ſi quidam in præcedenti eſt eadem ratio, vel maior,& habet vim alternatiuæ:vt l.iubemus. §. œconomus. C.de ſacroſan.eccleſi.aliàs ponitur correctiuè,vt hic.Op. j̃.de condi.& demon.l.nõ ad ea.Gl.nõ ſolu.Dic ꝓ ibi nõ erant verba correctiua:ſed alterius volũtatis tantũ diſpoſitionẽ continentia,ſecũdũ Dy.Vltimò hæc lex inducitur in argu.ad quæ
2 ſtio.✝ꝓ ſi teſtis interrogatus dicat,ſic fuit,imò ſic:ꝓ ſtetur vltimo dicto,quaſi ſe correxerit:non autem habetur pro vacillatione,vt hic:& ſpecu.ponit in titu.de teſte.

Quidam teſtamento. Opp.C.de leg.l.cũ quæſtio.hic conſtat ꝓ teſtator voluit tranſire ad diſpondium.Oppo.Inſti.eo. §. ſi plures. Solue eodem modo,& diſtingue vt dixi plenè in l. interdum. §.fi.s̃.eo.Opp.de l.qui non militabat.Solue eodem modo.

In teſtamento. Qui primò relinquit vncias; poſtea partes,intelligitur partes facere de reſiduo.h.d.Quæro quid mouet Iuriſconſultum ad hanc interpretationem:cùm idem ſit dicere,pars,quod vncia.vt s̃.eo. l.interdum.§.paterfami.& l.quoties.§.ſi duo.& ideo hic videt̃ ꝓ primus debeat habere duas vncias:inſtitutus ex vna parte vnam vnciam.& ſic tota hæreditas videtur diuidenda in mi-

rescindendũ teſtamẽtum,abſque eo ꝓ in alio iudicio prius fuerit petitũ reſcindi teſtamentum.Ad idem facit quod no.Bar.in l.quæ ſub conditione §.fi.ff.de condi. inſtit. & Bal.in l.quod tempore.C.de reſti.mil.cũ ſimi.

ADDE ꝓ moleſtia etiã dicitur fieri agẽdo in iudicio , vt eſt tex.in auẽ. de fideiuſ. in prin.in verſ. moleſtijs.& in l.j.in verbo moleſtari. C. de nũdi. & ibi Bal. & Nicol. Ma.& not.Bart. in l. amplius.j̃.rẽ ra.habe. Ant.de but.in c.vigilãti.de pſcrip.& vide per Alex.cõſi.xlix. et clx.et ij.ĩ.vo.p Pau. de ca.cõſi.cxcj. Et ad quæſtionem ſin. hic Bar.vide Bal. conſil. cccxxxvj.iij.vol.quomodo intelligat ꝓ hęredes nõ debẽt quouis modo moleſtare vxorẽ cui legat̃, vide pul.per Bar.conſi.xij. j.volu.

✠ POMATES. ¶ Iſtud priuari. Vide Alex.conſi.xxij.in prin.in ij.volu.& cõſi.lvij.j.col.eod.vol.ij.

e ¶ Quotidianus caſus.Et per iſtum tex. dicit ſing. Bar. ĩ rub. C.quæ in frau.cred.in fi.ꝓ reſtituẽs hæreditatẽ ex cõtractu non retinet quartã : & de intellectu iſti⁹ legis, vide Bart. in l. filius. in prin.de verb. obli. & hanc legem etiam not. alleg. in l. nemo poteſt.de leg.j.

Ml saluum. vb. Aliquis instituit. de questione
v. abenda. m dictona. ybo monsa:

a ✠ P. PAV. P. ¶ His verbis. Vide Ang. consil. xiij. incip. Iacobus.
b ✠ POMATES. ¶ Quærit gl. Vide Alex. consi. ci. col. pe. ad fi. ij. volu. & in l. nam quod. §. non omnis. col. ij. iiij. notab. ff. ad Trebel.
c ¶ Verbo relictis. Et illam gl. pro sing. alleg. Imol. in l. nam quod. §. nõ omnis. in j. vol. ij. col. ad Trebel. Adde text. & ibi not. Bar. in l. diuus. j. de testa. mil. & in l. quoniã indignũ. & ibi Sali. C. de testa. & de hoc vide in d. §. non omnis.
d ✠ P. PAV. P. ¶ Si testator. Circa hanc quæstionẽ Bar. vide Anto. in c. Raynuti°. col. iij. de testa. vbi vult quòd si pater relinquat filiæ dotem, quòd trahat ad institutionẽ, tanq̃ sit adiũctũ vniuersitati: quia dos est ius vniuersale, vt per Barto. in rubr. solu. mat. vbi doctores omnes. quẽ sequitur Alex. consi. xvij. ad fin. vol. iij. & consil. cv. col. v. volu. iiij. Item quod dicit de verbo relĩquo nõ est in verbo dimisit: quia adiectum certæ portioni nõ trahitur ad institutionẽ, etiã in filio. Vide Com. consi. cxxvj. Visa copia testamẽti. in prin. Limita tamen vt per eundem Com. consil. lxiiij. nisi præcessisset institutio particularis de filia, postea subdatur verbum haberet, vel simile i alia oratione nõ perfecta: qa tunc, ppter præcedẽs verbum instituo, & ne testamentum reddatur nullum, intellige verbum sequens habeat, scilicet iure institutiõis. Itẽ circa istum artic. qũ pater relinquit filiæ centũ, an videat reliquisse iure instituti. disputat Alexan. in dispu. incip. sigismũdus. in vj. dub. Itẽ si testator relinquat filiæ centũ pro sua legitima, an videatur relictũ iure insti. vide Alex. cõsi. lxx. col. iij. vol. ij. Itẽ si relinquat vsumfructum oĩm bonorum, quòd non dicatur qd vniuersale, adeo vt verbũ relinquo, trahatur ad institutionẽ vide Anto. consil. xv. ante finem. & Pe. sub rubrica, de constitu. & nota per hoc vlti. quod dicit Paul. de Castro consil. clxxxj. incipiẽ. in causa quæ vertitur in iiij. & v. colum.

norem numerum vnciarum quàm sit as: vt d. l. interdũ. §. pater. ver. denique. ẽ. eo. Respõ. ex eo quòd instituit testator modum loquendi. Primò enim assignauit vncias, secũdò assignauit partes, colligit Iurisconsultus quòd partes fecerit de residuo, quasi intellexerit quòd alia sit assignatio partis quàm vnciæ: sed si omnib⁹ assignasset per eadem verba, siue partes dixisset, siue vncias, idẽ esset. Et sic debet intelligi quod dixi in d. l. interdum. §. pater. scilicet quòd vna pars intelligatur de duodecim, nisi ex mẽte proferentis aliud appareat.

☞ *Verbum relinquo, quando alius non est hæres institutus, trahitur ad institutionem.*

Testamentum in quo masculus fuit hæres institutus, & filiæ fœmĩnæ relictæ fuerunt centum, quòd non ualeat.

Is verbis. [a] Quærit † gl. [b] qd si dicam, relinquo tibi bona. Respõdet quòd illa verba trahuntur ad institutionẽ, si alius hæres non esset scriptus in testamẽto. Vide glos. in auf. de hære. & falci. §. si verò nulla. super verb. relictis. [c] Quero, quid si testator [d] † masculum instituit, itẽ filię centum relinquit: an testamentũ valeat. Videtur quòd non: quia non fuit dictũ iure institutionis, vel in his hæredem instituo: & verbum relinquo, nõ trahitur [e] ad institutionem, quãdo alius est hæres vniuersaliter institutus, vt hic no. [f] In contrarium [g] facit: nam quando nullus alius est institutus, verbum relinquo, trahitur ad institutionem, ne testamẽtum pereat: eadem ratione quando illud verbũ additur [h] relicto facto filiç, debet intelligi iure institutionis, ne testamentũ sit nullum. In contrariũ est veritas. Nã verbũ relinquo, adiectum certæ quantitati, vel rei, nunq̃ trahitur ad institutionem: vt l. cogi. §. & generaliter. j. ad Treb. & ibi per Dy. pro hoc in corpore, vt cùm de appella. cog. §. aliud. coniuncto §. cæterum. eod. titu. vbi expressè videtur quod non sufficit relinquere, nisi iure institutionis relinquatur. & hoc tenet Richar. Mal. in disputatione quam retuli in l. illa institutio. in princ. ẽ. eo. Sed quando verbum relinquo, additur vniuersitati bonorũ, procedit distinctio huius legis.

Illa institutio. [i] Verba maledictiõis vniuersa

e ¶ Non trahitur. An & quando verbum, relinquo, trahatur ad institutionẽ, adde plenè Bart. in l. centurio. de vulg. & pupil. Quid autẽ de verbo, assigno: dic idem quod de verbo relinquo. Gl. est singul. in l. quoties. C. fami. ercis. quã ita allegat Imo. in l. j. §. si ex fundo. in fi. ẽ. eod. in repe. quam ponit j. eodem tit. in fine titu. & ponit Bal. in l. ij. C. communia de leg. & Imo. in d. l. centurio. in ij. col. & nota quòd verbum, relinquo, vel aliud verbũ commune adiectum vniuersitati relictorum, non trahitur ad institutionem hæredis, sed ad codicillos, vt actus valeat, qui aliàs non valeret, secundùm Bald. not. in l. & in epistola. & in antepe. quæst. C. de fideicommis. De qua materia vide quæ dixi in l. i. de leg. j. in princ. vbi dixi qd de verbo lego, quod etiã est verbũ cõmune.
f ¶ Vt hic nota. De ista quæstione vide per Moder. in l. inter cætera. de libe. & posthu. & per Bald. in l. quoties. C. de hæred. instituen.
g ¶ In contrarium. Et hoc tenent quidam, quos refert hic Bald. vt intelligatur iure institutionis relinquere: pro quibus est gl. in l. quoties. C. famil. ercisc. & sentit Bald. in l. captatorias. C. de testa. mili. & Ioan. Andr. in c. si pater. de test. in vj. Idem tenet Bald. in l. si adulta. C. de hære. actio. q. si pater relinquit filio, & prohibet ne plus de suis bonis petat, quòd videtur relinquere iure institu-

tionis. & alleg. l. debitor. j. ad Treb. Itẽ alibi dicit quòd si pater dicit, relinquo legitimã: videtur relinquere iure institutionis, per l. humanitatis. C. de impu. Item puto quòd si testator dixit, relinquo centum filiæ: & postea dixit, volo eam esse tacitam, & contentam pro omni sua Falcidia legitima, & Trebellianica: vt cõmuniter fit in testamentis: quòd propter hoc videtur relinquere iure institutionis. Et videtur casus de hoc C. de hæredibus insti. in l. quoties. vbi verbum, relinquo, de se non significat institutionem. Et hoc habuit de facto Rapha. Cumanus.

ADDE quòd idẽ consuluit Bart. consi. clj. incip. Marsilius. & sequenti, quod est Frã. Tig. cõtrariũ cõsuluit quidã alter tũc temporis, cõsilio immediatè sequẽti, inter eadem consilia. Idem voluit Angel. q̃ non sufficiat, cõsil. xcviij. incip. Pet. de vrbe. & Ang. secutus est Alexand. clarissimè: licet hic contrariũ teneat, cõsi. lxx. in ij. colum. & volu. prima opin. videtur sequi Pau. de Cast. consil. cxcix. & Bal. cõsi. x. iiij. vol. & Pau. de Cast. consilio cccxv. Et adde quòd si testator dicat, relinquo omnia bona mea: faciat ipsum hęredẽ, cõsil. cccxxxvij. lib. j. & idem si dicat, pono omnia bona in manu tua, & vide consil. xxx. do. Cardi. vbi ponit an valeat testamẽtum si dicat, lego centum pro sua benedictione.

h ¶ Verbum, additur. Vide melt° quã alibi de præcedenti quæst. l. fi. C. famil. ercisc. & Bartol. in authen. vnde si parens. C. de inofficioso testamen. vbi dicit per glos. ibi positã super verbo, Falcidiæ, quòd si testator dixit, relinquo cẽtum filijs meis pro Falcidia, quòd etiam si non dixisset, iure institutiõis, valet testamentum. quod dictum Salicet. ibi limitat, nisi fecisset alium hæredem vniuersalem: quia tunc verbum, relinquo, nõ trahitur ad institutionem. Sed gloss. in authenti. nouissima. de inofficioso testamento. dicit quòd in testamẽto inter liberos non est necesse quòd legitima relinquatur iure institutionis. quam gloss. & Doctores sequuntur: sed Baldus in l. maximum vitium. in vlti. colum. de libe. præteri. dicit vnum sing. videlicet quòd si per statutum est aucta legitima, sufficit quòd relinquatur quoquo relicti titu. sed Bartolus in l. prima. §. sciendum. infrà, de suis & legitim. dicit vnum pulchrum, videlicet, quòd si filia maritata, quæ de iure non succedit non est instituta, non dicit testamentum nullum. facit quod not. Dynus in l. planè. de legatis primo. & quod habetur in l. qui repudiãtis. de inofficioso testamento.

i ✠ P. PAV. P. ¶ Illa institutio. Quid si pater maledicat filio, quia eum verberauit an habeatur pro exhæredato, licet aliud dixerit, vide Iaso. quòd sic in l. pater Titius. C. de hæredibus instituendis. columna secunda. & in authenti. non licet. C. de liberis præteritis. in principio. tenet contrarium in l. si quis in fundi vocabulo. columna secunda versicu. adde pro confirmatione. de legatis primo. dicit quòd si constituo Titium asinum meum ad agendum, videtur constitutus procurator, vide etiam ibi Alexan. & Socy.
k ¶ Illa institutio. Non vitiant. Ad istum §. vide Bartol. in l. legatum. infrà, de legatis primo.

sicut

k lia institutionem non vitiant. [k] hoc dicit. Quod dic vt l. turpia. in prin. j. de lega. j.

Interdum. Seru⁹ de adulterio accusatus à domina non potest instituí. hoc dicit.

Si in parte. Falsa demõstratio nõ vitiat institutionem, si de persona instituti cõstat. h. d. Qd dic vt dicã in l. demõstra. ĩ prin. de cõdi. & demõ.

1 ☞ *Institutio facta de monacho cum hoc quòd nihil acquiratur monasterio, quod non ualeat.*
2 *Perplexitas in testamentis quòd dissoluatur ex præsumpta mente testatoris.*

Si alienum. Inutilis est institutio seruí alieni cum libertate: nec tractu tẽporis cõfirmatur. h. d. Opp. de l. sed si in cõditiõe. §. si seruũ. ẽ. eo. vbi valet institutio si postea redimatur seruus. Solu. ibi in seruo cõi: hic in prorsus alieno. Opp. de l. quoties. §. seruus cũ libertate. ẽ. eo. dicit glo. secus in seruo proprio quã in alieno. quod Dy. exponit, postea alienato. Nam si alienatur, nihilominus erit hęres ex testamento, in quo erat institutus: nam ab initio institutio valuit: & si alieneĩ, iussu dñi potest adiri. Opp. de libe. & posthu. l. filio. in fine. vbi valet institutio extranei qui postea arrogatur. Rñ. ibi in extraneo institutio ab initio valuit: hic seruus alienus non potuit instituí cũ libertate. Istud principium facit ad quæstionem. Aliquis † instituit monachum hæredẽ, ita tamen q̃ nihil iuris acquiratur monasterio, vel abbati: quęro an institutio valeat? Hic videtur esse casus q̃ non valuit. Sicut enim seruo alieno non potest relinqui cum libertate, imò si relinquiĩ est inutile: ita nõ põt relinquí monacho, quod non acquiratur monasterio, vt in auf. ingressi. C. de sacrosan. eccles. Præterea, ista verba cõtinent in se repugnantiam q̃ monachus sit hæres, & q̃ monasterio non quæratur: ergo institutio vitiatur: vt l. si Titius. j. de condi. insti. quod istud videreĩ de rigore eius. Aequius tñ esset, q̃ ista perplexitas dissolueretur secundùm voluntatẽ testatoris, † sicut alibi lex disponit perplexitatem dissoluí ex prę̃sumpta mẽte defuncti: vt l. qui quadringenta. in prin. ad legẽ Falcid. & sic sensus illorum verborum, q̃ monasterio non quæraĩ, hoc est q̃ patiat monachũ habere conniuentibus oculis,

De hæredibus instituendis. 139

sicut patitur dominus seruum: vt l. iiij. de manumis. testa. & q̃ ei Abbas quęstionem non faciat. Dic vt no. in l. Lucius. §. tres hæredes. j. ad Trebel.

1 ☞ *In hæredibus instituendis quo tempore capacitas inspiciatur.*

a In extraneis. [a] In extraneis hæredibus requiriĩ capacitas tẽpore testamẽti, & mortis, & adi-
b tæ hæreditatis [b]: media verò tempora non nocent. h. d. Cõcordat l. sed & si in conditione. §. solemus. ẽ. eo. tit. & j. l. proxima.
1 Opp. † q̃ tantũ tẽpus mortis inspiciatur: vt Insti. de hære. qualiũ. & diffe. §. sui. Gl. hic se inuoluit: finaliter concludit. aduertẽdum esse. Aut loquimur in suo hærede, aut in extraneis. Item aut succeditur in testamento, aut ab intestato: in hærede suo, vel suo & necessario: si quidẽ nititur succedere ex testamento, inspiciuntur duo tẽpora: scilicet tempus testamenti, vt consiti terit institutio: vt l. proxi. §. interdũ. Itẽ tempus mortis in d. §. sui. sed tẽpus aditionis nõ inspicitur: quia tẽpus mortis & aditionis est idẽ in suo, vel in suo & necessario. Hoc qd dicit glos. q̃ tẽpus testamẽti inspicitur, est verum quantũ ad hoc vt sciamus an succedit: sed quantũ ad hoc vt sciamus an sit suus, vel voluntarius, erit aliud vt j. dicã secundùm gl. Hoc quod dicit q̃ tẽpus mortis & aditionis est idem, probatur in l. si post mortem. in prin. de leg. j. & l. Iulianus noster. j. de condi. & demõ. & ibi no. In contrariũ facit l. nam nec emancipatus. j. de leg. j. Dixi plenè in l. vlti. j. de condi. insti. Postq̃ verò cõstat q̃ põt succedere, si quæratur, an sit suus, vel necessarius: tẽpus mortis inspicit: vt d. §. sui. Insti. de hære. qua. & dif. Hoc tñ est verũ in instituto pure. Secus in instituto sub conditione: quia tunc etiam inspicitur tempus existentis conditionis: vt l. sub conditione. ẽ. de libe. & posthu. Quod intellige vt ibi dixi, s. q̃ illud verum in suo tantum, sed in suo & necessario, pura in seruo, inspicitur tempus mortis: siue purè, siue sub conditione sit institutus, nisi libertatem accepit à lege vel à prætore: vt j. eo. l. pater filio. & dixi in d. l. sub conditione. de lib. & posthu. Contra hoc facit prin. huius legis. Solu. ibi ab initio institutio non valuit. Item aduertendũ est q̃ hic dicitur tempus mortis inspici, vt sciamus an sit suus, debet intelligi quod sufficit tempore mortis esse in potestate. quod dico pro tãto: quia posito q̃ tempore mortis nõ teneret primũ locũ in successione, post ea incipit tenere vt nepos subducto patre de medio: tñ suus erit: vt l. si quis filio exhæredato. in prin. ẽ. de iniust. testa. Prædicta vera, q̃ quis nititur succedere ex testamento: sed si ab intestato succeditur, inspicitur tempus mortis. Ita dicit gl. Tu dic, si testator decessit nullo condito testamẽto tẽpus mortis inspiciĩ: aliàs inspicitur tempus, quo testamentũ destituitur: vt l. si quis posthumos. de libe. & posth. & Insti. de hæredi. quæ ab intesta. §. ita. & Insti. de leg. agna. successi. §. proximus. & d. l. si qs filio exhæredato. in prin. Et hoc quo ad institutionẽ: quo ad legata nõ. Ita dicit gl. vt l. interuenit. j. de leg. præstan. bo. pos. peti. quod intellige vt dicã in l. j. de reg. Cato. & l. si cognatis. de rebus dubijs. Opp. de leg. ij. l. nõ oportet. Solue vt ibi. Op. j. e. l. in tẽpus. Sol. l bi fuit institutio conditionalis: hic pura. Opp. j. de acqui. hære. l. si seruus. dicit gl. ex benignitate receptũ est. Tu dic vt ibi. Opp. ẽ. de statu homi. l. & seruorum. §. ingenui. & C. de hæret. auf. idẽ de Nestorianis. Gl. dicit, specialia sunt. Dic q̃ in prima est fauor libertatis: in secunda fauor fidei. Itẽ facit contra istam l. j. de vsusca. l. cùm vir. Solue vt ibi.

Seruum. Hæc lex in princi. sui comprehenditur sub præcedenti summario. h. d. Media tempora non nocent.

Si in non faciendo. Impossibilis conditio de institutione reijcitur. h. d. Glo. ponit exẽplũ: si digito cœlũ non tetigeris. Certè ista conditio non est possibilis, sed est necessaria. Pone: ergo instituo te sub hac conditiõe, si nõ morieris, vel si p annũ non comederis. Et de hac impossibilitate dicam plenè in l. j. j. de condi. insti.

Hæreditas. Hic Iurisconsultus ponit omnia nomina vnciarum.

Talem. Opp. de l. quia ratio. de cõdi. insti. Sol. hic fuit data libertas: primò purè: secundò sub conditione. valet ergo prima tanquàm planior: vt l. qd traditum. de condi. & demon. secundùm Dyn.

1 ☞ *Suus sua suum, nõ solùm dominium, sed ius quoddam significat.*

Si quis ita. Suus esse dicitur, in quo quis iuspatronatus re-
c tinet, [c] h. d. Nota † q̃ hoc pronomen, suus
1 sua suum, non significat solum dominiũ, sed ius aliquod. Simile in l. seru°. & l. nuper. j. de leg. iij. & sic in vulgari appellamus vasallos homines nostros: quia ius aliquod in eis habemus, licet sint liberi. Opp. de conditio. insti. l. seruus. Gl. dicit, solue vt ibi: nã hic fuit data primo purè, secundo sub conditione. Oppo. de l. qui concubinã. §. si Stichus. j. de lega. iij. Sol. gl. non dixit, si meus erit, sed si erit in potestate mea. Vel dic legem illã secundùm istam intelligi, vt distinguatur inter manumissionem & alienationem. & hanc vltimam tene.

Seruus. In seruo hæreditario inspiciĩ conditio defuncti. hoc dicit.

Vcius. Si testator expleto asse alios hẽdes instituit, videtur eos in alio asse reuocare, non primis substituere. hoc dicit.

Pater filio. Vt primum testamentum tollatur per secundũ, sufficit esse possibile vt ex secũdo adeatur hæreditas. Itẽ seruus substitutus pupillo est ei necessarius, si suus reperitur tempore mortis patris pupilli. h. d. Nota quod in seruo sufficit quòd sit suus tempore mortis testato-
c ris, licet reperiatur alienatus tẽpore existentis conditionis. Dixi in l. si alienum. §. j. ẽ. eo. in tex. iussit iure pupillaris substitutionis. Ibi: vendidit postquam hęreditati paternæ se immiscuit. Ibi: peruenit. & sic expirauit sub substitutio pupillaris. Dy. Oppo. ad primum dictũ de l. si filius qui in potestate. ẽ. de libe. & posthu. Solue vt no. in l. cùm in secũdo. ẽ. de iniusto testa. Opp. ad secũdum dictum j. tit. j. l. fi. in fi. Solue vt in gl. quia non est hæres interim necessarius incommutabiliter, vel voluntarius, sed existente conditione poterit esse voluntarius. Oppo. q̃ non possit esse hæres pupillo, qui nõ reperitur suus tẽpore mortis pupilli: vt l. seruum meũ. in princ. & l. talẽ. §. j. ẽ. eo. tit. Solue sufficit q̃ sit suus tpe mortis testatoris, licet nõ pupilli. Dixi ĩ §. ĩ extraneis.

Si is qui soluendo. Illius serui institutio prę-
ualet, qui fraudandorum creditorum causa institutus non reperitur. hoc dicit.

1 ☞ *Regula, quod quis non possit decedere pro parte testatus & pro parte intestatus, quomodo procedat.*
2 *Testamentum in quo testator dixit, uolo ualere si decessero post sexagesimum annũ, quòd ualeat.*
3 *Testamentum, in quo quis est institutus, si testator ex illa infirmitate decesserit, irritatur testatore reconualescente.*
4 *Testator derogat regulæ Catonianæ, & in l. in tempus. infrà eodem.*

Porest quis. Põt quis facere testm̃ sub cõditiõe, si intra certum tẽpus decesserit. h. d.
1 Nota † q̃ regula quæ dicit q̃ quis non põt decedere pro parte testatus, & p parte intestat°, est vera de tpe q̃ habet excurrere post mortem testatoris. Nã in tpe, qd decurrit in vita, potest quis facere, vt si intra certũ tẽpus decedit, decedat testatus: si post illud decedat intestatus: & sic vel pro toto tpe qd excurrit post mortẽ, erit testatus vel p toto intestatus. Quęrit
2 gl. † quid ecõtra, si testator dixit, volo valere si decessero post annũ sexagesimũ, an valeat. Et arguit pro & cõtra: veritas est q̃ valet. Nec obstat regula Catoniana: quia non habet locum in institutione cõditionali: vt l. penult. de regu. Cato. Et addit glos. rationem: quia testator per suam voluntatẽ potest derogare regulæ Catonianæ. qd nota. tetigi in l. cætera. j. de lega. j.

✠ POMATES. ¶ In extraneis. Vide quid per istum text. dicat Imo. cõsil. ix. in ij. col.
a ¶ Aditæ hæreditatis. Quo tempore inspiciatur habilitas. Et ad ista vide not. per Bal. in l. j. C. de his qui ad lib. & Bal. no. in l. Deo nobis. in vlti. q. C. de episc. & cleri. & etiã ad intellectũ huius §. vide Docto. & maximè Imol. in l. ij. in princip. in ij. col. de vulga. & pupi. & per illum tex. dicit Bart. in consil. incip. quidã decessit intestat° superstite, &c. q̃ si statutũ dicat quòd filia dotata non succedat: si non dicat vlterius, intelligitur de ea quę propter dotẽ erat iam facta insuccessibilis tẽpore mortis defuncti de cui° hæreditate agitur: & per consequẽs statutum intelligit de filia dotata tẽpore mortis patris, vel illius de cui° successiõe agitur. Ad idẽ facit §. extraneis. Institu. de hære. qual. & diffe. idem est de mẽte Bal. in l. si plures. j. de condi. insti. in antepe. col. i versi. iuxta prædicta formatur talis quęstio.
¶ Retinet. Et ad istũ text. vide l. si in diem. §. j. de cõdi. & demon. & vide Bart. post gl. in l. Stichũ qui meus erit. de lega. j.

a ¶ §. fin. j. Et ibi vide contrariũ quod vult Bal. per illum text. in l. fi. C. de poſth. hæred. inſtit.

b ✠ POMATES. ¶ Qui frater. Vide Ro. ſing. conſi. dclxx.

c ¶ Præſumitur ſcire. Ad iſtũ §. vide Bart. in l. demonſtratio. de conditionibus & demonſtra. & habetur in l. falſa. in princ. eo. titu. & quod not. in l. nõ nudis. & in l. necq; natales. C. de ꝓba. & ꝑ Cano. in c. ex parte. de reſtit. ſpoli. & in c. illud. de præſump. & in l. necq; per Bart. & Bal. de teſtamen.

d ✠ POMATES. ¶ Opp. Vide aliquid per Aret. conſilio lx. in princ.

e ¶ Reſpõdeo. Et quid in ſtatuto dicente ꝙ filia ſit cõtenta dote paterna an videatur filiã exhęredare. vide Bal. in l. fi. in princ. in iij. colum. C. de dotis promiſ. vbi allegat iſtum tex.

f ✠ P. PAV. P. ¶ In tẽpus. Pro reg. ꝙ paria ſunt aliqua fieri tẽpore habili vel inhabili, & differri in tempus habile, vel inhabile, vide Barto. & Alexã. in l. alia. §. eleganter. ff. ſol. mat.

f ✠ POMATES. ¶ In tẽpus. Declara hanc legẽ per Bart. in l. j. §. iij. colũ. antepe. ff. de ope. no. nuncia.

g ¶ Oppo. Limita iſtã legẽ vt per Bar. in l. ſi conſtante. §. quoties. & in l. alia. §. eleganter. ſol. matri.

Quæro, dixit † teſtator, inſtituo talẽ meũ hæredem, & volo teſtamẽtum meũ valere, ſi de hac infirmitate deceſſero, quæro an ipſo reconualeſcente teſtamentũ irritetur? Certè ſic, per hanc legem. Facit. l. alumnæ. §. fi. j. [a] de adi. lega. ſecũdùm Iac. de Aret. Et pro hoc optimè j. de do. cauſa mort. l. iij. & l. ſenatus. §. mortis. eod. titu.

Si is qui ſoluẽdo. Subſtitut[o] liber præferẽ inſtituto ſeruo, ſi per eius libertatẽ creditores fraudentur. h. d.

Emo. Pronomẽ hic hęc hoc, eſt demõſtratiuum rei præſentis ad oculũ. h. d. De ſignificatione huius ꝓnominis dixi in l. Meuius. §. j. j. de leg. ij. Idem habes in l. ſi ſtipulatus fuero. de verb. obli. & l. j. in prin. de ope. no. nuncia. & ibi dixi.

☞ *Probatur quòd quis ſciuerit ſuum fratrem per publicam uocem.*

Qui frater. [b] Opp. de l. ſi pater. & l. nec apud. C. de hęre. inſtit. vbi inſtitutus tanquã frater, qui nõ eſt, nõ valet. Sol. diſtingue notabiliter vt in gl. Aut ſciebat eum fratrẽ, aut ignorabat, aut dubitabat: & in dubio præſumitur ſcire[c] eum fratrẽ, cùm ſic nominat: quia non præſumitur quis dicere quod mente nõ cogitauit. vt l. Labeo. de ſupel. lega. Sed quęro † quomodo probatur ꝙ ipſe ſciuerat eũ ſuũ fratrẽ? Rñd. ſi publicè erat notũ, vel publica fama erat ĩ vicinia, iuxta ea quæ dixi in l. is põt. de acq. hære.

Liber homo. Si liber homo adijt, vt ſeruus iuſſu alterius, nõ valet aditio. h. d. Dic plenè in l. q in aliena. in prin. de acquir. re. do. & l. qui in aliena. in prin. de acquiren. hæred.

Si quis ita. Poteſt relinqui portio hæreditatis per reſpectum ad portionem alterius rei. hoc dicit.

1 ☞ *Copula eſt, poſita inter duas orationes quòd non inducat coniunctionẽ uerbalẽ.*

Titius. Duo cõiuncti habẽt vnũ ſemiſſem: vnus diſiunctus habet alium. h. d. Opp. j. de leg. ij. l. Lucius. §. Lucius. vbi quilibet admittitur in virilem. Sol. no. ꝙ geminatio illorũ verborum hæres eſto: tollit contrarium. Videtur ſentire gl. illud ꝙ aliàs dixi, † ꝙ copula, &, quæ cadit ĩter duas orationes, non inducit coniunctionẽ verbalem: ſed illa, quæ cadit inter perſonas in eadẽ oratione politas. quod eſt verũ. probatur in l. j. C. de cad. tol. & l. ſicut in annos. §. j. quib. mod. vſusfr. amit. Dixi in l. re cõiuncti. j. de leg. iij. Ad cõtrarium tũ de §. Lucius. dic vt ibi. Opp. de l. fi. j. rñ. C. de impu. & ali. ſubſt. Dicit gl. intellige illã ſm iſtã. Tu dic ꝙ ibi ꝓpter naturã verbi diſtributiui, q̃ſq̃s, quilibet, videt ſingulariter noĩat[o], vt ibi no.

Cum quis. Portio deficiens eius, qui nemini erat cõiunctus accreſcit omnibus. hoc dicit.

Si hæres. Media tẽpora nõ nocẽt. h. d. Hoc intelligo q̃ñ paſſus eſt mediã capitis diminutionem. ſecus ſi maximam: quia tunc reſtitutus videtur alius homo: vt l. intercidit. j. de conditio. & demonſt. quæ lex eſt gloſ. huius §. & l. ſed & ſi in conditione. §. ſolemus. ſ̃. eodem.

Titius ex ſemiſſe. Inſtitutus ex parte purè, & ex parte ſub conditione, ſi habet cohęredẽ, adeundo ex pura pro parte cõditionalis inſtitutionis eſt hæres cõditione pendẽte: ſed ea exiſtẽte in totum ſine noua aditione, & decedens interim nõ tranſmittit. h. d. cum §. ſeq. Opp. ꝙ etiam ex mediẽtate quadrãtis ſibi relicti ſub cõditione ſit hæres, vt j. proxi. Sol. fateor ꝙ hoc ſuppletur per §. ſequen. Opp. de l. ſi ſolus. j. de acquir. hæredi. vbi qui adijt ex inſtitutione pura, eſt ex cõditionali hęres. Sol. Illud eſt verum quando q̃; quia vtraq; pars eſt ſibi delata. Oppon. ad §. ſi ita. vbi dicitur quod ſtatim eſt hæres pro parte. Contra; imò non eſt hæres: quia nõ exiſtit conditio: & cõditione pendẽte non poteſt eſſe hæres: vt d. l. ſi ſolus. j. de acquir. hæredi. Sol. nõ habebat ibi cohęredẽ, hic ſic. Quærit gl. quis conuenietur interim pro illo ſextãte, qui eſt in pẽdẽti? Dicit gl. ꝙ quilibet: ac ſi nihil eſſet in pendenti. Tu hoc declara vt l. qui fundum. §. ſi tu ex parte. ad legem Falcid. Cætera dic vt in gl. quæ ſunt clara.

Si Attilicinus. Qui adit hęreditatẽ heredis defuncti ex parte, ſi ſuã propriam inſtitutionem omittit, eius portio ꝓ parte ſibi accreſcit, ſi habet cohęredem, aliàs inſolidũ. h. d. Dicitur hic ꝙ ſtatim ex ſemiſſe eſt hæres. Quæro quo iure? Gloſ. hic ſuper verbo, ex ſemiſſe, reſpondet. vide eã. & adde in ſi. dum dicit gl. eſt in ſuſpenſo. hoc eſt falſum: quia text. non dicit quod Seius adiret hęreditatem Attilicini, imò repudiauit. Secũdò, quia ſi adijſſet, nõ haberet niſi trientem ex perſona Titij, cũ ipſe Titius adijſſet, vt patet in litera. & ſic ius accreſcendi non habet locũ: vt l. j. §. penult. ſ̃. de vſufruc. accreſ. Ideo dicendũ eſt ꝙ hic fuit aditio Ceruoti. Ita dicebat do. Old. Vel dic ꝙ gl. errauit in noĩe perſonarum, vt ſi velit dicere quod trientẽ habet Seius ex ſua inſtitutione, quam de eo fecit Titius: quia adiuit hęreditatem Attilicini, & medietatem trientis ipſius Seij, qui repudiauit, habet iure accreſcendi, alius medius triens eſt in ſuſpẽſo. Ita not. gl. Itẽ vide aliam gl. paruulam quæ dicit Titio teſtatore, ſupple, imò hærede Attilicini teſtatoris.

Vi ſoluendo. Seruus primo loco inſtitutus ab eo qui non eſt ſoluendo, eſt hæres neceſſarius. hoc dicit.

1 ☞ *Verba enunciatiua emiſſa propter ſe in actu odioſo ꝙ inducant diſpoſitionem.*

2 *Iſta uerba, quoniam te contentam ex dote eſſe uolui, an inducant diſpoſitionem etiam quo ad dotem.*

3 *Verba enunciatiua emiſſa per modum cauſæ quantum ad dominium non inducunt diſpoſitionem: ſed quantum ad actionem perſonalem, uel exceptionem ſic.*

Vi volebat. Verba enũciatiua quæ erãt ĩ actu odioſo diſpoſitionẽ inducũt. h. d. Opp. [d] ſ̃. eod. l. ex facto etiam agitatum. Sol. ibi fuerunt † verba enunciatiua emiſſa conditionaliter propter aliud: hic ſunt verba enunciatiua emiſſa principaliter propter ſe. Dixit enim teſtator, te filiã exhęredaui. Iſta ſunt verba emiſſa, ꝓpter ſe, quæ inducunt diſpoſitionẽ. & ſubiunxit: hoc ideo feci: quia volo te dote contentam eſſe. Iſta enim ſunt verba enunciatiua ꝓpter aliud emiſſa per modũ cauſę: quę an inducãt diſpoſitionem, dicam ſtatim. † Quæro an ex iſtis verbis, q̃m te contentam ex dote eſſe voluit: inducatur diſpoſitio? Reſpondeo, [e] aut quæris vtrum ex hoc videatur filiã exhæredare: & glo. innuit ꝙ ſic: quia dicendo hæc verba, videtur eam facere alienã à ſua hæreditate. quod eſt exhæredare: vt l. iij. C. de liber. præte. quã gloſ. intellige ꝙ iſta verba cum alijs præcedentibus inducunt exhæredationẽ: quia etiam ſola verba præcedentia ſufficerẽt, vt dixi. Iſta autem ſola exhæredationem non inducerẽt: quia ſunt verba enunciatiua emiſſa propter aliud. & ſic non ſufficerent ad exhęredationẽ cùm non inducerent, nec ſufficerent ad inſtitutionem, vt d. l. ex facto. Secũdo eſt videndum † an inducant diſpoſitionem quo ad dotem? Rñ. iſta verba enunciatiua emiſſa per modum cauſæ nõ inducunt diſpoſitionem quantum ad ius dominij: vt l. emptor. §. fi. ſ̃. de rei vendic. ſed quantum ad actionem perſonalem & etiam exceptionem inducunt diſpoſitionem: vt j. de do. excep. l. fi. §. j. j. de colla. dot. l. penulti. & not. ſ̃. ſoluto matrimonio. l. ſi ſocer. §. Lucius. & ibi dixi.

In tempus. [f] Poteſt quis inſtitui in tẽpus quo capere poterit. hoc dicit. Oppo. [g] de l. ſi alienum. §. j. ſuprà, eodem. Sol. ibi inſtitutus fuit ſimpliciter: hic ad incertum diem. Oppon. de l. hæreditas. ſ̃. eodẽ. Sol. ibi fuit dies certus: hic incertus. Rationem dixi ibi. Oppo. j. de regu. Cato. in l. j. Soluit gloſ. hic teſtator nõ voluit regulam illam habere locum. quod apparet: quia inſtituit in die incerta, & teſtator poteſt prohibere regulam Catonianã: vt not. ſ̃. eod. l. poteſt quis. & hic.

Quoties

a ✠ POMATES. ¶ Eius. Cõtrariũ tenet Ia. in l. ſi mihi & tibi. §. reg. ꝓ illũ text. de leg. j. Alex. ſi l. Gallus. in pri. j. col. ff. de liber. & poſthu. Ia. in d. l. Gallus. §. quid ſi is. & ibi latè Areti.

b ✠ P. PAV. P. ¶ Vel dicas. Iſta deciſio Bart. cõfundit ꝓ tex. ĩ l. ſi mihi & tibi. §. regula. vbi Ia. verſi. ſecundò principaliter. ff. de lega. j.

c ¶ Inſtitut[o]. Adde no. per Bart. in l. ſi ſic. de leg. iij. et oino Bar. in l. alio in j. colũ. de ali. leg. & quod no. Bar. ĩ l. quidã cũ filiũ. ſ̃. eo.

d ¶ Nõ videẽ. Et ſic no. ꝙ licet grauenẽ executores diſtribuere ĩ pauperes certa bona, nõ videnẽ ꝓ hoc pauperes inſtituti, ſed ſi grauati fuiſſent vniuerſam hæreditatẽ diſtribuere, poſſet dici ꝙ cẽſenẽ inſtituti, ſeu ꝙ tenẽt locũ hæredũ ꝓ id qd̃ legit & not. in l. his verbis. ĩ prin. ſ̃. e. & in §. ſi verò nulla. de hæred. & Fal. in auẽ. & hic ꝓ Bald. & Imol. & Bart. ĩ l. cẽtu rio. in. vj. col. in verſi. ſed qd̃ ſi teſtator ſubſtituit aliquẽ ſub cõpẽdio directo, in certa portiõe. de vul. & pupil. & eſt de mente Bal. ĩ l. j. C. ad l. Fal. et in l. j. ff. de teſt. & ĩ l. ꝓ cibus. verſi. ſequẽ. qõ. C. de ĩpu. & ali. ſubſt. & Bar. in diſpu. inci. filiũ adultũ. aliàs ĩcipit, Titi[o] filiũ adultũ. Inn. in c. cùm tibi. de teſt. & ad dicta Bart. hic addẽ Alex. de imo. in cõ. iiij. col. vij. verſicu. præſuppoſito. in ij. colum.

e ✠ POMATES. ¶ Loco hæredis. Vide Bar. in l. centurio. xxiij. ſpãli. ff. d̃ vulg. & pup. Alexã. conſil. xcviij. in fin. ij. volu.

f ¶ Moderni Canoniſtę. Adde Bart. in l. ſi qs Titio. de leg. iij. & Bar. in auẽ. licet. C. de natu. li. & in d. l. ſi qs ad declinandã. & ĩ d. l. centurio. & Bal. ĩ d. l. j. C. ad legem Fal. & quid ſi decedat talis executor ante diſtributionẽ, an hæreditas efficiatur caduca, vide Ang. ꝙ nõ, in d. l. centurio. vbi refert Ioan. Andr. in Spe. in tit. de inſtru. edi. & hic adde Bald. in l. j. in ij. colum. ſ̃. de teſt.

g ✠ POMATES. ¶ Si dicat. Vide Felí. & Bal. in l. in vẽden. C. de contrahen. emp. Ang. et Imo. ĩ l. cẽteſimis. §. fi. ff. d̃ verb. ob.

h ✠ P. PAV. P. ¶ Quæro teſtator. Quomodo poteſt aliquid committi dicto vnius, vide quæ ſcripſi in l. theopompus.

Quoties. Vitiatur inſtitutio propter incertitudinem perſonæ. hoc dicit.

Hæredes. Portio cõiuncti deficiens accreſcit cõiunctis: diſiuncti oĩbus. h. d.

Ilus. [a] Poteſt inſtituí ſeruus eius ꝙ poſt mortẽ teſtatoris naſcet. h. d. Oppo. Poſthumus alienus nõ põt inſtituí ſecũdũ iſta tpa: vt inſt. de bonorũ poſſeſsiõe in princip. & quod no. in l. Gallus. in princi. & in §. ille caſus. ſ̃. de liberis & poſthumis ergo nec ſeruus poſthumi: vt j. eo. l. nõ minus. Solu. Intelige de ſeruo illius poſthumi, qui põt inſtituí ex prouiſione Galli, legis Velleiæ, & Iul. Vel dicas [b], licet nõ poſsit inſtituí poſthumus alienus: tamen poteſt inſtituí ſeruus eius, ſecundũ ea quæ dixi in ſimili in l. ſi ſeruus eius. de acquir. hæredit.

1 ☞ *An per illa uerba: committo Abbati tali ut det centum fratribus minoribus, uideatur inſtitutus Abbas.*

2 *Et an per illa uerba, iudeo bona mea diſtribui inter pauperes Chriſti per Titiũ, uideatur Titius iſtitutus. n. 2.*

Hæreditas. Non videtur quis eũ inſtituere, quem legãdo grauauit. h. d.

Quærit Dyn. pone † ꝙ teſtator dixit. Cõmitto tali Abbati vt det centũ fratribus Prædicatoribus. quod per hoc Abbas nõ videẽ inſtitutus [c]: vt hac lege ſecũdùm Dy. Sed pone ꝙ teſtator iuſsit bona † ſua diſtribuí inter pauperes Chriſti per Titium, an per hoc Titius videaẽ inſtitutus? Reſpon. Ex iſtis verbis propriè loquẽdo nõ videtur [d] hęres inſtitutus eſſe executor, vt hic: ſed habetur loco hęredis [e] vt agat, & vt cõueniatur actionibus hæreditarijs: vt l. ſi quis ad declinandam. C. de epiſcopis & cleri. ſed ibi loquitur in executore legitimo. Idem igitur in teſtamentario: vt l. nulli eodem titu. & hoc tenet Rofr. in titul. de actio. ex teſtamento. & Spec. in titu. de inſtru. edit. §. nũc verò aliqua. Inno. & alij moderni Canoniſtę [f] in c. cum tibi. extra, de teſta. Ego dixi in q. quam diſputauí quæ incipit, filium adultum teſtator inſtituit.

Si ita quis. Coniunctus re tantùm, & coniunctus verbis tãtùm, ad portionem vacantem pariter admittuntur. h. d.

Quæro quæ eſt ratio huius legis. Reſpon. Titius eſt inſtitutus inſolidũ in vna oratione: vnde ille inſtitutus eſt re cõiunctus. Caius & Męuius ex æquis partibus inſtituti ſunt inuicem coniuncti verbis tantũ: quia poſiti in vna oratione cõiuncti re, nõ ſunt cõiuncti inuicẽ propter diuiſionẽ portionũ: quia dixit æquis partibus: vt l. re cõiuncti. j. de legat. iij. ſed cum primo inſtituto ſunt re cõiũcti. Reſtat ꝙ quãtum ad iſtũ, cuius portio deficit, ſunt duo, quorũ vnus eſt cõiũctus re tantũ, alter verbis tantũ: & ſic ſtatuitur ꝙ pariter admittunt̃. Et ſic eſt caſus illius q̃ſtionis difficilis quæ poniẽ in l. re coniuncti. j. de legatis. iij. in gl. Quęro, quid vult dicere tex. in fi. nõ tam cõiunxiſſe, quã celeriter diximus videaẽ. Reſpõ. omiſsis expoſitionibus glo. ꝙ vult dicere non tam cõiunxiſſe, ſcilicet videtur eos realiter, dico ſecundò inſtitutos, quia non ſunt re cõiuncti: quã celeriter diximus: id eſt, in vna oratione eos potuiſſe: propter quod ſunt verbis tantum coniuncti.

Si ita ſcriptum. Inſtitutio plenior præualet. h. d. Oppo. j. de conditio. & demonſtra. l. non ad ea. Solu. ibi in legato: hic in hæreditate, vt dicit glo. in l. ſi te ſolum. ſ̃. eodem.

Si quis Semproniũ. Inſtitutio non põt conferri in alterius voluntatem expreſſam: ſed velatam ſic. h. d. Ratio huius eſt: quia q̃ñ exprimitur velatim, non exprimitur per eum modum, per quem tacitè ineſt. Nam ſi dicit, inſtituo te, ſi Titius voluerit aſcẽdere Capitolium, confertur in liberam voluntatẽ Titij: quia fortè nõ poterat aſcendere. Itẽ ſi dicat [g], ſi Titius Capitoliũ nõ aſcendẽrit: non confertur in liberam voluntatem: quia fortè neceſſe habet aſcendere Capitolium propter alia facta ſua. Item in ſecundo caſu huius legis illa conditio, ſi hæreditas adita fuerit, exprimitur per alium modum quã tacitè inſit: vt dixi in l. & ſi perceperit. §. filius. ſ̃. de liberis & poſthu. plenius in l. hæc verba. j. de lega. j.

1 ☞ *Illa uerba ſi uolet, in inſtitutione poſita, faciunt de neceſſario uoluntarium.*

2 *Subſtitutio uulgaris facit inſtitutum de neceſſario uoluntarium.*

Cornelius. Expreſsio eorum quæ tacitè inſunt, nihil operatur, ſi exprimãtur prout inſunt. ſecus ſi alio modo. h. d. No. ex † fine legis ꝙ per iſta verba, ſi volet, teſtator facit de neceſſario voluntarium.

1 Simile in l. iam dubitari. j. eo. facit ad hoc quod dici † ꝙ ſubſtitutio vulgaris facit de neceſſario voluntarium: vt no. in l. Papinianus. §. quarta. de inofficio. teſtamen. & in l. ſi filius hęres. de libe. & poſthu. & l. Iulianus. ſi quis omiſ. cau. teſta.

☞ *An ualeat inſtitutio facta de pauperibus eligẽdis per guardianũ fratrũ Minorũ.*

Captatorias. Concordat l. captatorię. j. de leg. j. l. captatorias. C. de teſta. mil. q̃d dicit j. dicã. † Quæro, teſtator [h] inſtituit pauperes eligendos per guardianũ fratrũ minorũ, an valeat. Dy. ꝙ ſic, in l. captatorię. j. de leg. j. quia nõ confertur ſubſtantia inſtitutionis in tertiũ: ſed certarũ perſonarũ electio committitur. Idem tenet Cy. in l. captatorias. C. de teſta. mili. Et eſt caſus, qui facit iſtam diſtinctionem in l. fideicommiſſaria libertas. in fi. de fideicommiſ. liber. Hoc eſt verum præterquã in relictis ad pias cauſas: quia valet inſtitutio captatoria, & legata captatoria: vt in c. cùm tibi. de teſta. & ibi per Inno.

1 ☞ *Sicut quis non poteſt aſtringi ad inſtituendum metu pœnæ, ita nec ſpe præmij.*

Ille autem. Notabilis caſus eſt: & eſt ratio caſus alterius legis: quia ſicut metu pœnæ quis nõ põt aſtringi ad inſtituẽdum [i] alium: vt l. ſtipulatio hoc modo. j. de verb. obl. ita quis nõ põt aſtringi ad inſtitutionem ſpe præmij. Et ſic no. † ꝙ ſicut quis non videtur aſtringi ad inſtituẽdum alium metu pœnę, ita non põt aſtringi ſpe lucri. Opp. ſ̃. eo. l. ſi quis Sempronium. vbi ſi non confertur in alterius voluntatem, expreſsè valet. Solu. illa conditio non inuitabat quem ad inſtituendum alium ſpe lucri: hic ſecus. Item oppo. de l. Titio. §. j. de condic. & demon. Solu. ibi in matrimonio, licet ſit cauſa ſpiritualis non prohibetur ſimonia, vt ibi dixi: ſed hic loquitur in inſtitutione, in qua eſt prohibitum [k] quem aſtringi ſpe præmij, ſicut metu pœnæ. Et hoc facit ad quæſtiones, quas ibi dixi de monacho.

1 ☞ *Id, quod eſt in læſionem unius introductũ, non debet in fauorẽ alterius reduãre.*

2 *Si perſonæ, de quibus in authen. hoc amplius. C. de fideicom. ſi nolunt hæreditatem, qua quis eſt priuatus, an reuertatur ad illum, qui ſi. it priuatus.*

Iquis ſolidum. [l] No. tex. [m] ibi legi enĩ, &c. Et no. † ꝙ id quod in læſionem vnius eſt introductũ, non debet in alterius fauo-

ff de dote præleg.

¶ Ad inſtituendum Hanc legem allegat pro no. Bal. in l. j. in x. col. in viij. quæſtio. C. de his quæ pœ. no. & in auẽ. niſi in ij. col. ad Trebel.

k ¶ Eſt prohibitum. Adde Bar. in l. cũ do. C. de tranſac. & quod not. Bart. in l. vxor. §. hæres. de leg. iij. Facit qd̃ not. Bal. in rubri. C. de ſpon.

l ✠ POMATES. ¶ Si quis ſolidũ. Vide Iaſo. in rubr. ff. de iuſti. & iure. in iij. col.

m ¶ Not. text. Vide etiã de hoc gl. & doc. in l. ſi ſeruus plurium. §. ſi hæreditatis. de lega. j. & per illam legẽ põt etiã determinari quæſtio gl. in verbo teſtamento. in l. j. C. de ſecund. nupt.

m l. Jereditas ubi. vt agit et vt conbe mat. v. hic et pro eius expoſitione pradadorm lib. 2. xerp cotidi in 4 p me. p. 88. 2. n. 3.

a ¶ Quòd nõ. Iſtud dictũ limitat Pet. de Anc. in cap. intellexim⁹. de iudi. argu. illius tex. videlicet ꝙ nõ reuertit̃ talis hæreditas ad inſtitutũ. Fallit vbi talis hæreditas eſſet dãnoſa: ꝗa tunc in odiũ eius qui nõ adimpleuit intra annum, cogeẽt hæreditatẽ dãnoſam alijs, ad quos trãſiret, repudiatis acceptare. quod notãt & ſequunt moderni ibi, in princip. Aduerte: ꝗa iſta lex loquit̃ in naturali. Sed qd i ſpurio? Bald. in l. eam quã. in penult. col. C. de fideicommiſ. ſentit ꝙ ſic, & dicit hãc legẽ eſſe ſingularẽ, & ibi vide omnino Bald.

b ¶ In ſubſtitutiõe. Itẽ hanc legẽ & ſimilem intellige vt nota. per 2 Bartol. in l. legatarij. de cõditio. & demon.

c ¶ Tenet Cynus. Sed Bar. in dicto §. pro ſecũdo. tenet cõtra Cy. & ſic Bartol. eſt ſibi contrarius.

d ¶ Si ita. Et dixit in iſta lege Bal. quod ſequit̃ Angel. & Imol. hic, ꝙ ſi teſtator multa legata & fideicõmiſſa relinq̃t, & poſt ea inſtituit vniuerſalem hæredem, dicendo, inſtituo, ꝓter quã in legatis & fideicõmiſsis ſuprà relictis, b ꝙ nihilominus dicta 1 legata & fideicõmiſſa cõprehendũtur in inſtitutione vniuerſali, per iſtũ text. Adde quòd idẽ dicit Paul. de Caſtro in l. cogi. §. inde quærit. ad Trebellia. vbi inquit, ꝙ ſi teſtator poſt facta legata particularia dicat: In omnib⁹ autem ſuis bonis inſtituit Titium vniuerſalem heredem: inſtitutio vniuerſalis etiã videtur facta in illis rebus particulariter relictis: quia illæ nõ detrahuntur de iure, id eſt de vniuerſitate hæreditatis, per illũ c text. Nam cùm teſtator faciendo inſtitutionem vniuerſalem cenſeatur voluiſſe ꝙ per eam cõfirmentur legata, & per hæredẽ præſtentẽ, cenſetur voluiſſe quòd ſit hæres 2 in omnibus bonis ẽt legatis. Et per prædicta decidi põt quod dixi in l. ſi quando. in principio, circa finẽ magnæ apoſtillæ. C. de inoff. teſtamẽ. vtrũ ſi data eſt licentia pa d tri inſtituendi filium ſpurium in reſcripto & priuilegio legitimationis liberè, & quomodo ſibi placuerit, an poſsit priuare filios legitimos et naturales à legitima q̃b debent habere a iure. Dicebam quod non, per ibi nota. Bene faciunt etiã prædicta: quoniam qũ iuis pater inſtituat filiũ ſpurium legitimũ vniuerſalem heredem in omnibus bonis & iuribus ſuis, & filios legitimos & naturales inſtituat in tanto quod eis ſufficit ad legitimam, quam debent habere, quòd nihilò minus non dicetur adhuc iſto caſu filius ſpurius in omnibus bonis inſtitutus, per prædicta.

e ¶ Aſſe toto. De materia huius legis habet latè per Bald. in l. petẽs. maximè in vj. colum. C. de pact. Et quando agatur ex confirmato vel confirmante, vide Bart. in l. eos. in fi. princip. C. de appellationi. & allegatur iſta lex quòd credi-

rem redũdare. Et hãc legẽ alleg. pro caſu ad queſtionẽ, quã facit gloſ. alibi. Nã nos habemus in auẽ. hoc ampli⁹. C. de fideicõ. & in corpore vn de ſumit̃, ꝙ q non implet voluntatẽ defuncti intra annũ, & priuat̃ hereditate ipſo iure, & vadit ad perſonas ibi numeratas. Quẽrit glo. † quid ſi illæ perſonæ noluerint hæreditatẽ: an reuertatur ad illũ inſtitutũ, qui nõ impleuit voluntatẽ defuncti. Et dic ꝙ non [a] Nam quod in eius læſionẽ eſt introductum, non debet in eius cõmodum redundare: vt not. in corpo. de hære. & fal. §. ſi vero nullus. pro qua gloſ. videtur caſus hic. quod not.

☞ *Conditio adiecta in inſtitutione quãdo videatur adiecta ſubſtitutioni, & ad ſubſtitutum tranſeat.*

Subſtitutio eſt fauorabilior quàm legatum.

Sub conditione. Conditio adiecta in inſtitutione, nõ videtur repetita in ſubſtitutione [b] h. d. Oppo. & videẽ † ꝙ ad ſubſtitutũ trãſeat cũ eodem onere: vt C. de cadu. tol. §. ꝓ ſecũdo. cõiuncto §. ne autẽ. vbi ſemp trãſit cum onere. Glo. j. dicit ꝙ hoc eſt verũ in conditione caſuali: ſecus in poteſtatiua, vel miſta: vt c in cõtrarijs. Idẽ tenet Cy. [c] in §. pro ſecundo: et Petr. ibidẽ. Iſta ſolu. eſt cõtra caſum legis ſecundũ intellectũ glo. in l. quæ cõditio. j. de cõdi. & demõ. prout gloſ. ponit caſum de dãdis decẽ, & bene. Cy. in l. cõtraria dixit: Diſtingue, Aut erat cõditio, quę alteri emolumẽtũ auferebat: & videẽ repetita. Aut nõ: et nõ videẽ repetita. Hęc ſolu. eſt cõtra caſum l. quę cõditio. Tu dic aliud in legatis: aliud in inſtitutionib⁹ & ſubſtitutionib⁹, quę ſunt fauorabiliores, vt ponit ſequẽs glo. Itẽ oppo. de l. qui liberis. §. hæc verba. de vulg. & pup. & l. licet. j. de leg. j. dicit gl. ꝙ cõditio nõ vr̃ repetita in ſubſtitutiõe, quæ aliã cõditionẽ adijcit: ꝗa oĩs ſubſtitutio eſt cõditionalis inſtitutio: vt l. pen. j. de leg. ij. licet ſec⁹ in legatis, & alijs portionib⁹. Itẽ † ſubſtitutiões ſunt fauorabiliores. quod tene mẽti. Vide gl. ſup verbo. pure. Itẽ vide ibi, fauorabiliores: ergo & ſubſtitutiões, quę ſunt cõditiõales inſtitutiões. Itẽ oppo. de l. cũ pr̃. §. ab inſtituto. j. de leg. ij. Solue vt ibi.

Si ita. [d] Hoc dicit plenè vt in l. quoties. §. ſi duo. s̃. eod. titulo & ibi dixi.

Seruus. Dixit tex. donari põt marito donationẽ re uocãdi. aliàs ſec⁹; qa talis donatio confirmat̃ morte: vt l. donationes. de donati. inter vir. & vxo. ſecũdũ Iac. de Aret.

Aſſe toto. [e] Agit̃ ex ſcriptura declarata, nõ ex ſcriptura declarante. h. d. Vel aliter: In vna ſcriptura videtur contineri id

f quod contineẽ in alia, ad quã referẽ [f] h. d. Not. id quod dixi in ſummario. Ad ꝙ facit l. inſtituti o. j. titu. ij. & l. ſi ita ſcripſero. de condi. & demonſt. & quod ibi notat.

Qui non militabat. Not. ꝙ illud quod ꝗs accipit actione iuris, computat in quartã iure exceptionis doli: vt hic, & l. Neſennius. & l. ſi lio. j. ad l. Fal. dixi. in l. quarta. cod. titul.

Lucio. Not. tex. ibi: modũ, &c. Nota ergo hũc textũ ad id quod dixi in l. interdum. s̃. eo. quòd duæ partes intelliguntur duæ de duodecim partibus totius hæreditatis, niſi ex aliquo adiuncto appareat teſtatorẽ aliud ſenſiſſe. Facit l. ſi ita ſcriptum. §. in teſtamẽto. s̃. eod.

Filius. Nota tex. ibi: nominatim. De materia huius §. vidiſtis in l. interdum. §. ſed ſi duo. s̃. eodem. & notatur plenè in l. cum quæſtio. C. de lega.

Vod ſi me. Habes hunc textum in l. ſecunda. s̃. eodem titul.

Lemens.

☞ R *elatinum quis uel qui, inducit conditionem.*

R *elatiuum quantitatis, uel qualitatis inducit cõditionẽ.*

Si ita ſcripſerit. Opp. & videẽ ꝙ renouata cõditiõe valeat iſtitutio: argu. s̃. e. l. ij. Solut. Hic fuit cõditio de ꝑterito, ſ. ſi recitaſſet. & ſic cõcordat cũ l. cõtraria. Sed ſi intelligas ꝙ ſit de futuro, vt dicit glo. intelligas ꝙ inſtitutio eſt inanis, ſcilicet tanq̃ conditionalis: ſed valet tanquã pura, & allegaui legẽ hanc † in materia cõditiõis: vbi dixi, quod relatiuũ ꝗs vel qui, inducit cõditionẽ. Quid in relatiuis quãtitatis † vel qualitatis? Et dixi quòd ſic per hanc legẽ.

g Si quis ita. [g] Ex volũtate defuncti pri⁹ eſt locus ſucceſsiõi: ab itẽſtato, q̃ ex teſtamẽ. h. d. Dy. Opp. & videẽ ꝙ nõ poſsũt primò ſuccedere veniẽtes ab itẽſtato: vt l. anteq̃. C. cõmu. de ſucceſ. & l. quãdiu. de acq. hęre. Solu. Dicũt qdã ꝙ veniẽt ex teſtamẽ. Tu dic ꝙ hoc eſt verũ ꝓpter defuncti volũtatẽ. Et ꝑ hãc legẽ dixi in Gallus. ꝙ teſtm̃, in quo dico, ꝙ ſi fili⁹ moriẽt̃ me viuo, nepos ſit hęres nõ iſtituto filio: aliter valet. Itẽ no. ꝙ ſubſtitutio vulgaris nõ ꝑſupponit de neceſsitate iſtitutionẽ. licet gl. aliud vdeat̃ velle. j. ti. j. l. j. hic em̃ ſubſtituit̃ vulgariter legitimo: tñ nõ eſt iſtitut⁹, nec venit ex teſtamẽto. vt dicã j. ti. j. in l. j.

Si nõ lex. Qñ plures ll. cõcurrũt ad vnũ effectũ: ſi ceſſat vna, remanet virt⁹ alterius.

repetita in diſpoſitione referente. Et ibi dicit quòd dictio relatiua refert ſubſtantiam, & qualitatem, per l. ſi cui. §. primo. j. de lega. j. allegat Bartol. in extrauaganti, ad reprimendam in verbo, prout. & in l. edita. C. de edendo. & vide etiam de hoc in ſecundo notabili.

g ¶ Si quis ita. Et eſt ſingu. hæc lex ſecundũ Bal. in l. fin. C. de teſt. ꝙ teſtator poteſt diſponere ꝙ tutela legitima præferatur teſtamentariæ. Et ad hanc legem vide Baldum in d. l. antequam. C. communia de ſucceſsionibus.

Si ſeruo

a ✠ POMATES. ¶ Lucius. Vide ad iſtum tex. Alex. conſi. v. iij. volu. Panor. conſi. xl. j. volu. in j. dubio.

b ¶ Propriam concor. Concor. d. l. generaliter. & ibi Bal. C. de inſtitu. & ſubſtitu. in prin. & l. ſi is qui ducenta. §. vtrum. & ibi Bar. de reb. dub. Ita limitatur l. ſi hæredi plures. de condi. inſtitu. vbi ſi plures conditiones alternatiuè ſunt poſitæ, et diſiunctiuè, ſufficit vnam impleri. Fallit in iſtis caſibus, ſcilicet quando inter plures conditiones eſſet adiecta vna, quæ diceret, ſi deceſſerit ſine liberis: vt clarius probatur in d. l. 1 generaliter. in princi. 2 A, D D E cõſ. clxxxix. et Oldra. cõſ. xxj. in fine.

c ¶ Venendicet ſibi locum. Vidi tamen dubitari quãdo ipſe frater ſubſtitutus decedit antequam euenire caſus ſubſtitutionis, id eſt, antequã decederet filius teſtatoris hæres inſtitutus, vtrũ ius ſubſtitutionis trãſmittatur ad nepotes iſtius ſubſtituti. Exemplũ. Lucius inſtituit Titium filiũ ſuum: & ſi Titius decederet ſine filijs legitimis & naturalibus, ſubſtituit Sempronium fratrem teſtatoris, et filios Sempronij in dimidia bonorum, et in alia dimidia ſubſtituit alium fratrem teſtatoris nomine Caium & filios Caij. Deceſſerunt Caius & Sempronius ſubſtituti ante Titium inſtitutum: ex iſto Caio non extant filij, ſed nepotes ex filijs: vtrum ex quo teſtator voluit filios Caij præferri Sempronio & filijs Sempronij pro medietate bonorum, videntur etiam præferri vel nepotes Caij filijs Sempronij, vt ſic appellatione filiorum Caij contineantur etiam nepotes Caij. Et videtur in caſu iſto prima conſyderatione dicendum ꝙ nõ: quia ius ſubſtitutionis, quod reſidebat in perſona Caij, tranſmittitur de iure ad hæredem, ſi decedat ſubſtitutus antequam eueniat caſus ſubſtitutionis, prout in caſu noſtro. l. ſi ex pluribus. de ſuis & legi. l. qui liberis. §. hæc verba. de vulga. & pupil. & maximè quia in teſtamento nulla fuit facta mentio de nepote: ideo non debet comprehendi appellatione filiorum. l. quod ſi nepotes. de teſta. tute. Inſtitut. qui datu. poſſ. §. ſi. & in l. Gallus. in prin. iuncto §. inſtituẽs. de liber. & poſthu. & no. Cy. & And. de Piſis in l. liberorũ. de verb. ſigni. vbi refert Barto. in iij. col. & idem videtur tenere Bald. & Imol. in d. l. inſtituens. et reſpondet ad tex. iſtum ꝙ videtur facere in contrarium: videlicet ꝙ hic comprehenduntur nepotes appellatione filiorum, ne alias extraneus ſubſtitutus præferatur agnato defuncti. quod non videtur eſſe de mente teſtatoris. l. cum acutiſsimi. C. de fideicom. l. generaliter. §. cùm autem. C, de inſtitu. & ſubſtitu. Idem videtur tenuiſſe Fran. Accur. vt refert Bal. in d. l. Gallus. §. ille caſus. vbi inquit ꝙ Frã. Accurſi. conſultus ſuper tali quæſtio. quidam, & c. vt ibi per eum, qui dum dicit ꝙ aut diſpoſitio iſta fit ab aſcendentibus, & continentur nepotes. ſecus ſi ab alio. Facit ratio d. l. cũ acutiſsimi. Sed in caſu noſtro iſta diſpoſitio fuit facta ab aſcẽdentibus dictorũ nepotũ, ſcilicet à patrono magno: ergo & c. Itẽ quia ſecundum communem vſum loquendi appellatione filiorum non comprehenduntur nepotes: vt no. in d. §. fi. Inſtitu. qui da. tut. poſ. & no. Iac. Butri. in j. conſtitu. Digeſtorum, vt refert do. Ant. in prin. Decre. in j. col. & Bal. in repetit. l. in ſuis. in fi. de lib. & poſthu. qui præualet. l. liberorũ. §. quod tamen. de legã. iij. l. cũ de lanionis. §. aſinam. de fund. inſtr. Sed ad iſta reſpõderi põt. Et primo non obſtat d. l. ſi ex pluribus. quia fateor ꝙ ſi nepotes vellẽt venire tanq̃ hæredes Caij aui non admitterentur: ſed tanquam cenſeantur vocati à teſtatore ſic: prout j. probabõ. non obſtat d. l. ꝙ ſi nepotes. quia reſpondeo vt per Bar. in d. l. liberorum. & do. Anto. in c. in quibuſdam. de pœn. et Pet. de Anch. in c. j. de baptiſ. ꝙ ideo ibi tutor datus filijs nõ videtur datus nepotibus: quia licet illa prouiſio ex parte filij contineret fauorem: tamen ex parte tutoris, qui datur inutilis, continet onus. & licet datio tutoris non extendatur ad nepotes, hoc eſt eis leue præiudicium: quia prouidebitur eis de tutore legitimo, vel datiuo. Iſtam ſolu. etiam ſentit gl. in l. iuſta. de verb. ſigni. Non obſtat d. l. Gallus. in prin. & in d. §. inſtituens. quia ſecundùm Bar. ibi illa lex loquitur quãdo filius fuit inſtitutus nominatim: vt quia dixi: Inſtituo Titium filiũ meũ: tunc non eſt dubium ꝙ non continetur nepos. l. ſi quis ita. & ibi not. ff. de teſta. tut. quinimo illę tex. potius facit pro opin. ꝙ appellatione filij cõtineatur nepos, dum ibi probatur ꝙ appellatione nepotis venit etiam proneepos ſecundum vnum intellectum quem ibi ſequitur Bar. Non obſtat opi. Pe. & And. de Piſis & Imo. quia non ſunt veræ, vt infra oſtenditur. & dato ꝙ eſſent verę: Tamen quantum ad caſum noſtrum, vt infra oſtendam, inferunt ꝙ imò appellatione filij contineatur nepos. Non obſtat communis vſus loquendi: quia reſpondeo primò ex his quæ dicit egregiè Bal. in l. lege. ad fi. C. de legi. hęre. vbi dicit, ꝙ de cõmuni vſu loquendi vulgares appellant nepotem illũ, qui eſt filius fratris. Vnde ſecundum Bal. ſermones prolatos in vulgari debemus interpretari ſecundum communem vſum loquendi: ſed ſermones prolatos in literali debemus interpretari ſecundum artem literarum, vel ſecundum groſſum modum loquendi literaliter, non aũt ſecundum cõmunem vſum loquendi: vt no. per Cy. in l. ſi cum ante. C. de dona. ante nupt. Bene facit quod notat Bar. in l. ſi quis filiabus. de teſta. tut. & in l. ſi quid earum. in prin. de leg. iij. & in d. l. liberorum. in vlti. col. Idem eſt de mente Bal. in c. j. in prin. de ſucceſſeu. Præterea, quia talis cõmunis vſus loquendi eſt facti, & poteſt eſſe ꝙ in aliquibus locis viget, & in aliquibus nõ, de omnibus aũt locis non poterit notitia haberi. Accur. in d. §. fi. Inſtitu. qui da. tuto. poſ. dicit ꝙ ita ſe habet cõmunis vſus loquendi. Nam & eorum, quæ facti alieni & remoti ſunt, quilibet præſumitur habere ignorantiam. c. j. de conſti. in vj. c. cùm in tua. qui ma. accuſ. poſ. Præterea, ſi ita eſſet ꝙ pro conſtanti præſupponendum eſſet, vbiq̃ vigere communem vſum loquendi, fruſtra Bar. & doc. s̃. in d. l. liberorũ. & alij in l. maximum vitium. C. de libe. præte. cũ infinitis concordantijs diſputarent an ſtatuta, & alij actus ac diſpoſitiões facientes mentionẽ de filijs, cõprehenderent nepotes: cũ certũ eſſet ꝙ nõ; cũ recipiant interpretationem à communi

vſu loquendi. l. Labeo. & ibi Bar. de ſuppelle. leg. & d. §. quod tamen. & c. ex literis. de ſponſa. & d. §. aſinam. & tamen Bar. in d. l. liberorũ. habuit memoriam de tali communi vſu loquendi, vt ibi per eum in fi. j. colũ. ideo cõprobo contrariam ſententiam. Primò, per legem noſtram in verſi. filiũ. iuncto verſi. eius liberos. Non obſtat reſponſio, quã ad legem dedit Bald. in d. §. inſtituens. quia ideo hic nepotes excludunt ſubſtitutum: quia eadem ratiõe, qua teſtator hic ꝑtulit extrancis ſubſtitutis fratrem teſtatoris, & eius filios: eadem ratione videtur voluiſſe præferre nepotes. ſed ita eſt in, ꝓpoſito: quia teſtator in dimidia prætulit Caium, & filios eius ipſi Sempronio & filijs Sempronij, eadẽ ratione videtur prætuliſſe nepotes Caij. Et hæc reſponſio probatur in l. cùm acutiſ

b ris lex, & non habet niſi vnam propriam concor. [b] No. tex. ibi: filiũ ex ſe ſenatũ. de quo dicã j. de leg. ij. l. ſi ita quis in teſtamẽto. & ibi per Dy. hic apparet reſponſio ij. q. igitur hic reſpondet ad primã. dicit tex. relictis. & ſic requirit̃ vtrunq̃, ſ. defectus conditionis, & defectus liberorũ, vt ſub-

c ſtitutio vendicet ſibi locum [c]. Tene mẽti

1 caſum huius legis. Et ſic habes † q̃b diſiuncta accipitur pro coniuncta: quia mens teſtatoris non verificatur in vtraque parte diſiunctiuæ. Concordat optimè l. gñaliter. C. de inſti. & ſubſti. Facit l. ſi is q du-

ſimi. præallega. & ibi expreſsè gl. ij. quæ dicit, ꝙ qua ratione teſtator prætulit filium fideicommiſſario: eadem ratione videtur prætuliſſe alios deſcendẽtes ex filio. Et illud eſſet verum, etiam ſi fideicommiſſarius vel ſubſtitutus eſſet etiam de deſcendentibus teſtatoris, & pariter coniunctus, ſicut in propoſito noſtro: quia adhuc etiam locum habet id quod habetur in d. l. cum acutiſsimi. gl. eit que ſubtiliter hoc probat in l. j. C. de dona. cau. mor. quam ad hoc inducit & reputat ſingu. Imo. & Ro. in l. ſi cui. ff. de dona. cauſa mor. & idẽ not. Iac. But. in l. iij. C. de inoffcio. teſta. & Bal. in d. l. cũ acutiſsimi. & eſt caſus, licet ipſi non allegẽt, in l. cùm auus. ff. de conditio. & demonſtra. Vnde in propoſito, dato ꝙ per excluſionem nepotum ius veniret conſolidandum in filios Sempronij, qui erat frater teſtatoris: tamen eadem ratione: qua prætulit teſtator Caium in dimidia, & eius filios, ipſi Sempronio, & filijs eius: eadem ratione videẽ prætuliſſe nepotes Caij. Et ſic reſponſio Bald. potius facit pro iſta parte inducendo eam, & fortificando: vt s̃. Bene facit, quod ſtatim dicam, ſecundùm Petr. & Andr. de Piſis. Nec ad hoc obſtat ſi diceretur, teſtator bene prætulit in dimidia Caiũ, & eius filios maſculos per quos cõſruatur agnatio, & familia: ergo non debent venire nepotes. l. pronunciatio. & l. familiæ. ff. de verb. ſigni. Inſti. de legi. agna. ſucceſ. in prin. ergo & c. quia reſpondeo ꝙ ex quo teſtator prætulit Caium, & eius filios per ea verba teſtator videẽ ſenſiſſe non ſolũ de maſculis, ſed etiam de fœminis: vt eſt caſus in l. qui filiabus. ff. de lega. j. & in l. ſi quis ita dixit. ff. de teſtamen. tut. & in l. quiſquis mihi. de verb. ſig. Si enim voluiſſet nõ cõprehendi fœminas, dixiſſet filios maſculos. l. j. §. ſinautem ad deficientis. C. de caducis tollen. c. ad audẽctiam. de deci. Iſtud idem videtur tenere quo ad propoſitum noſtrum Pet. & Andre. de Piſis, vt refert Cyn. & Bal. in d. §. inſtituens. volentes ꝙ vbi ab homine fit mentio de filio, ſemper comprehendatur nepos, quando aliàs ſequeretur quid inhumanũ, per l. vxorem. §. concubinæ. de leg. iij. & l. liberorũ. verſic. ſed & Papinianus. de verb. ſigni. ſed non eſt dubium ꝙ inhumanũ eſſet, hanc inæqualitatem ſeruari inter deſcendentes fratrum dicti teſtatoris pariter ſubſtitutorum. Nam dixit tex. in l. ſi. C. quo. bon. ꝙ lex naturæ defert ſucceſsionẽ agnatis, & in dubio de mente teſtatoris eſſe præſumitur ꝙ inter ſuccedentes ſuos ſibi pariter coniunctos æqualitas omnino ſeruetur, vt probatur in l. ſi. C. cõia vtriuſque iud. Iniquum ergo eſſet, ſi per talem interpretationem auferretur nepotibus ſucceſsio, quam lex naturæ alibi deferri conſueuit. & in dubio teſtator videtur ſecundùm iuris diſpoſitionem voluiſſe teſtari, & ſecundum quod de iure ſucceſsiuo ab inteſtato deferebatur inter hęredes ſuos: vt not. Bart. in l. hęredes mei. §. cũ ita. ff. ad Trebel. & probatur in d. l. Gallus. §. quidã rectè. ſecundùm vnam lectu. de libe. & poſthu. & notat Bar. in l. vt iuriſiurandi. §. ſi liberi. de ope. libe. ſed de iure pariter admittuntur neptes, ſiue nepotes cum filijs dicti Sempronij: quia ſuccedunt nepotes & neptes in locum patris ſui, qui erãt pares in gradu cum filijs Sempronij. l. j. §. ſed ſi quis. ff. de ſuis & legit. Inſtitu. de hæred. quæ ab inteſta. §. cũ filius. & in auẽ. poſt fratres. C. de legi. hæredi. ergo & c. Præterea, iſtam opinionẽ ꝙ indiſtinctè teſtator vocando per modum diſpoſitionis filios, videatur etiam comprehendere nepotes, tenuit Bar. in d. l. liberorũ. in iij. col. & in d. §. inſtituens. Et pro hoc etiam allegat l. filij. & l. iuſta. ff. de verb. ſig. & c. ij. cum gl. de verb. ſigni. vbi appellatione filij dicuntur nepotes contineri: ergo cur non eſt dicendum hoc habere locũ in vltimis voluntatibus, in quibus lata fit interpretatio. l. in teſtamentis. de reg. iur. in c. cũ dilecti. de donatio. & cum Bartolo concordat formaliter domi. Ant. in dicto c. in quibuſdam. & Pet. de Anch. in Cle. j. de baptiſ. & Imol. hic in fine. j. colũ. fortius dixit ipſe in dicto §. inſtituens. quod tenendo opinionem quòd appellatione filij in teſtamentis non comprehendatur nepos: tamen illud fallit quando diſpoſitio facta filio non eſt collata in tempus præſens, ſed in futurum euentum, in quem veriſimiliter erat dubium, an tunc extaret filius, an verò nepos, vel alij inferiores. Nam tunc veriſimile eſt teſtatorem latè acceſſiſſe verbum filius: præſertim cum veriſimiliter par affectio debeat preſumi fuiſſe teſtatoris erga nepotes, ſi extarent filijs mortuis. Et ita dicit ſe intellige re hoc caſu l. noſtram. Et ex hoc infert quòd ſi teſtator inſtituit fratrem ſuum & ſi decederet ſine filijs, ſubſtituit filios Sempronij, filijs decedentibus ante caſum ſubſtitutionis euenientẽ, & ſic ibi in ſpecie decidit quæſti. noſtram. an tamen ſtatutum comprehendat nepotem: videtur in terminis Bal. decidere ꝙ ſic, in l. in quibus. C. de ſecund. nup. & alij in varijs locis. Tamen fallit quando nepos non repreſentaret perſonam patris ſui. Nepos enim nunquam repreſentat perſonã patris ſui, niſi quando venit ad ſucceſsionem aui, vel patrui, vt in auẽ. de hæredib. quæ ab inteſta. §. huiuſmodi verò priuilegiũ. & in d. auẽ. poſt fratres. et ibi Bar. ſtatutũ enim debet interpretari, vt quãtò minus fieri poſsit lædat ius cõmune, vt per doct. in terminis noſtris, maximè Imol. in l. ſi verò. §. de viro. ſolu. mat. cũ ſimi. Adde quod conſuluit in pulchro caſu Bal. conſil. ccxxxviij. j. volu. ꝙ ſi teſtator inſtituat filias in certa quantitate, & fratrem hæredem vniuerſalem, & ſi decederet ſine liberis maſculis ſub-

ſtituat filias proprias ipſe teſtator,& earum filios:& contingat fratrem decedere cum nepote ex fœmina,& ſimiliter filias decedere cum nepote ex filio, contingat quòd nepos ex filia inſtitutus non excludit nepotem ex filiabus teſtatoris,licet teſtator prædilexerit fratrem,& eius liberos filiabus proprijs: incipit quidam nobilis. Item vide quod conſuluit Roma.conſi.cxlviij. quòd

à contrario ſenſu,vide do.Iaſ.in l.j.C.de pact.& in l.j.in iiij.charta.ff.de offic. eius. Item ſtante ſtatuto ꝓ vxore decedente in matrimonio ſine liberis, mari ius habeat & lucretur dotem,an cenſeantur filij vocati,vide Pau.de Ca.conſil.ccxxxvij.inci.dña Andrea.& in,cõſi.ccxxxvj.& ccxxxvij.multos concordantes allegat l.ſi cùm dotem.in prin.col.xiiij.ff.ſol.mat.

Item quòd opi. gloſ. hic ſit cõmunis,vide Iaſ.in l.legatis.C.de leg.vbi limitat poſt Ang.non procedere in legatis: vide eundem Iaſ.in l.j.co.iiij. C.de pact. & Ioã.de Ana.conſi.lxviij.Itẽ qñ filij poſiti in conditione eſſent graua ti,dicunt ſubſtituti. Vide Soci.in l.cũ filio.col.ij.ff.de lega.j. Bar.in l.centurio.in pen.char.de vulg.& pup.& eundem cõſi. xxv. inci. Frãciſcus. in j.& ij.col. & Cõ. conſi.ij.in ij. dub.co. ij.et in cõſil.xiij.inci. Titius inſtituit.vbi eſt pulcher caſus.vide latè Corſe. in rep. in verbo, ſubſtituo.

centa.§.penul.j.de reb.dub. Opp. de cõdi.inſtitu.l.ſi hæredi plures. vbi in alternatiua ſufficit alteram partem exiſtere. Sol.hic veriſimiliter mens teſtatoris non verificatur in qualibet parte diſiunctiuę. Ratio:quia non eſt veriſimile quòd teſtator præferat libertum [a] fratri ſuo, vel filius fratris.& idem not.C.eod.l. generali ter. Quæro,teſtator[b] dicit,†filium hæredem inſtituo:& ſi deceſſerit ſine liberis deueniat in talem. Quęro an filij ſuperſtites ſint ſubſtituti,& veniãt ex teſtamẽto. Effectus eſt magnus:quia qñ veniunt ex teſtamento reuocarẽt alienationes factas:aliàs non. Dicit hic gl. ꝓ veniũt [c] ab inteſtato,quam ſigna,& tene eam menti.

☞ *Contrarium uelle,eſt nolle:non uelle,eſt medium in ter uelle & nolle.*

Ex implemento conditionis quando quis uideatur adire.

Filius inſtitutus ſi nollet quòd poſſit repudiare ante impletam conditionem.

IAm dubitari. [d] Seruus poteſt inſtitui ſub conditione ſi voluerit: nec eget exhæredatione in cõditionis defectum:& per eam efficitur voluntarius: & adimplendo conditionem videtur hæreditatem adire.h.d.Et diuiditur in duas partes.Primò dicit de inſtitutionis ſubſtantia.Secundò de acquiſitione hæreditatis.Secunda ibi:non ab re.No.quod dixi in ſummario. Item no.† quod contrium quãtum ad velle,eſt nolle: non aũt eius cõtrarium eſt nõ velle: vt habes hic: nam alibi velle nõ,id eſt,nolle:ſed nõ velle eſt cõtrarium velle: quia non velle, eſt medium inter velle & nolle. Probatur in l.filij.§.j.ad Tertul.& l.qui ſe patris.C.vñ liberi.& l.ſi.C.de iur.& fac.ign.& probat in ſimili,in l.j.§.ſciẽtiam.de tribu.& facit quod not.in l.aliquãdo.j.de condi.& demonſtr.& dixi in l.ſi ita legatum. §. illi ſi valet.j.de leg.j. Opp.†ad hanc l.dicitur hic ꝓ implendo cõditionẽ videtur adire. contra in l.j.§.j.s.de condi.ob cauſ. & l.ſi quis [e] ita.de condi.inſti. Dicunt quidã ibi in extraneo:hic in ſuo.Gl.reprobat per l. eum bonis.j.de acqui.hær.vbi actus, qui in extraneo inducit aditionẽ, in ſuo indu

f cit immiſtionẽ.Quare gl.ſoluit [f],aut im
g plet [g] conditionẽ eo animo vt ſit hæres:et tũc eſt hæres. Aut eo animo vt puriſicet cõditionẽ vt nõ ſit hæres:& tũc nõ eſt hæres:vt l.Antiſtius.de acqr.hær.Aut dubitatur:& tũc dicit Dyn.aut cõditio exiſtit in volũtatis expreſsiõe;& tũc implẽdo videt adire,vt hic.Aut cõſiſtit in facto extrinſeco,vt ſi decẽ dederit vel capitolium aſcẽderit:& tũc impleꝓ vr̃ eo aĩo vt puriſicet aditionẽ,nõ vt ſit hæres: vt l.j.§.j.de condi.ob cauſ.et l.ſi quis ita.j.tit.ij.& l.in conditionibus.§.j.j.de condi. & demon. & ibi hoc tangit gl.dicit Gul. in l.j.§.j.s. de condi.ob cauſ.quod etiam quando cõditio conſiſtit in facto extrinſeco , debemus inſpicere cõiecturas,an multo tẽpore deliberauit:& tunc videtur implere eo animo,vt ſit hæres,aliàs non:& nihil allegat:ſed pro ipſo facit l.ſed & ſi alio.§.j.j. ad Treb.& l.omnes.eo.tit. Quærit glo.
3 an filius†poteſt repudiare,qui fuit inſtitutus ſi volet.Et videt ꝓ non:quia antecẽ impleat conditionẽ,non poteſt repudiare:nec poſt impletã:quia hęres eſt:vt hic, & l.neceſſarijs.de acquir.hære.tamen dicit gl.et bene,ꝓpõt repudiare ante impletam:vt l.is qui hæres.§.j.j.de acqui.hære.

IIqui. Qui ſemel eſt hæres, in perpetuũ non poteſt deſinere eſſe hæres.h.d. Fallit in caſibus notatis in l.in ſubſtitutione.j.tit.j.

IIſocius. Hæc lex ponit tres caſus, in quibus ſeruus cõmunis æquiparatur ſeruo proprio.Et glo.ponit caſum.

IIEſtamento. Lex iſta ẽ ſingularis cum ſua glo.& eſt determinatio pluriũ legum in hac materia. Nõ ſufficit mortis tẽpore quẽ fuiſſe ſeruũ, ſi ante cõditionis euentũ libertatem à lege cõſequitur.h.d. Opp.de l.iij.§.qui fideicõmiſſariam.s.e. & l.pater filio.s.e.vbi ſufficit quẽ eſſe ſeruum tẽpore teſtamenti, vt ſit neceſſarius. Solut. Illud verum quando conſequitur libertatem ab homine. ſecus ſi à lege: vt

Corne.in l.j.C.de cõditio.inſer.vbi refert multos docto.conſuluiſſe: & collegium contra commune.Et poſt multa dicit iſtam gloſ.teneri.Et vide latiſsimè Barbat.in repet.l.cùm acutiſsimi.C.de fideicom.Roma. in l.ſi cùm dotẽ. in principio.ff.ſolu.matri. Vide pleniſsimè Anchar.& Bald.in repetitione c. Raynutius.in xv.chart.de teſtamen.per Alexand.in l.j.in fin.C. de pact.vbi per Lancel.qui colligit infinita conſilia ad hoc.Et vide Alex.cõſi. xxiiij. col. iiij.iij.vol.& conſi.liij.in iij.col.in iiij.vol.u.Paul.de Caſt.conſi.cxxxvj.& ſequenti in antepenul.col.Alex.conſi.cix.in ſecundo vol.& conſi.xxij.col.pen. & fina.in iij.volu.& conſi.xxxij.eod.iij.volu.Cuman.conſilio xiij. vbi limitat Oldr.conſilio xxj.ad finem.& conſi.xciiij.in iiij.colũ.& conſi.xlj.ad finẽ. Barbat.conſi.xiiij.inſerto in conſil.Alexandri in iiij.volu.in fine.vbi tranſit cum glo.Alex.conſi.lv.in ij.& vj.col.in iiij.vol.& conſi.ciij.in iiij.col.eodem volum.col.viij.verſic.non obſtat.j.volu.Barba.conſi.cxxvj.& conſi.ccxxx. Barba.conſi.xiij.col.ix.j.volu.& conſi.xxxiiij.col.iii.j.volu.& conſi.eo.lviij. col.viij.ij.vol.& conſil.lv.col.v.& duabus ſequentibus.in ij.vol. Romanus conſil.cxlviij.

d ✠ POMATES. ¶ Iam dubitari. Ad intellectum huius legis vide Sozi. l.ſerui electione.in prin.de leg.j.in ij.col.

e ¶ L.ſi quis.& ibi omnino vide Bar.& gloſ.

f ¶ Gloſſ.ſoluit.Et vide Bart.j.tit.j.& l.ſi filius qui patri.in iiij.colũ.& vide s. eod.l.Cornelius.

g ✠ POMATES. ¶ Aut implet. Adde ꝓ iſta ſolu.gl.eſt communis ſecundùm Alex.l.j.§.j.ff.de condi.ob cauſam,

hic.

a ✠ POMATES. ¶ Pacumeuius.Limita vt per Ro.ſingu.cclviij.

✠ P. PAV. P. ¶ Pacumeuius.Iſtud quod dicit hic de legatis. Limita vt per Bar.in l.demonſtratio falſa. §. quod autem.ad fi.ff.de condi.& demon. & Roma. ſing. cclv.incip.item limita legem ſi.Item de materia huius l.vide Socy.in l.conditionibus.ff.de condi.& demonſtrationibus.

b ¶ Pacumeuius. Permanent.Adde Bar.in l.demonſtratio.§.j. de condi. & demonſtra. & ibi omnino vide q̃ dixi ad hic notata.

c ✠ POMATES. ¶ No. ꝓ. Vide Alex. conſi.cxv.in vltí.col. iiij.volumine.

d ¶ Iuſta cauſa. Vide Bald.in l.ea quidem. in ſecunda colũ. C.de accuſationibus.

e ✠ POMATES. ¶ Hæredes quos voluí. Vide Alex. conſi. liiij.in ij.col.in iiij.volu.& conſi. xix. in ij. col.in j.vo.Ro. conſi. xvj.& cõſil.liiij.in ij. col.& cõſil.lxv. in ſi. Panor.conſil. xxx.in xxj.col.& xxiij.quæſtio.in ij.volu. & conſil.lxiij.in vltima colum.in ij.vol.& cõſi. lxxxv.in j.col. eo.vo. & conſi.cxj. aliàs iij. in iij.col.eod.vol. Cepo.conſi.v.in ij.col.et cõſi.vij. in vlti. colũ. & conſi.xiij. in j. dubio.in iiij.col. Bal. in l.j.in v.colũ.C.de edicto diui Adriani tol. Barb.conſil.iiij.aliàs xciiij.in ix.col.in j.volu.& cõſil.x.in vj.col. c & ſeq.eo.vol.& conſil.xij.volu.ij.& conſi.xvj.in ij.col.eo.volu.& conſil.xix. in j. col.eo. vol. & conſil. xxi.in ij.col.eo. volu. & conſil. iiij. in xiiij. col.eo.volu. & conſi. xliij.in xxj.col.eo. vo e lu.& cõſi.x.in iiij. co. & viij.in ij.vol.& cõſil.xvj.in xviij.col.& ſeq.in ij.volu. & conſil.xix.in viij.co. ad fi. eo.volu.& conſi. ſeq. in j.& ij.col.eo. volu. & cõſi.xxij.in iiij.co. & cõſi.xxx.in viij.co. f in ij.vo.& cõſi.xliij. in viij.col.ij.vol.& cõſil.lvj.in xviij.col.in ij. vol.& cõſi.lix.in xij. col.in ij.vol.Ro. cõſi. xc.& cõſil. clxxx. in viij.col. & cccxxviij. in ij.col.Inn.conſi.cxxviij.in ij.col.& conſilio cxxxviij.Cardi. conſil. cxxxij. in j.col.& conſi.cxl.& conſil.xlviij.

f ✠ POMATES. ¶ Melior. Amplia vt per Ang.l.ſi quis cum aliter. ff.de verb.obli.Et vide circa hoc dictũ Alex.conſi.viij.in ij.col.in ij.volu. Vide con

hic. Vide gloſſam quę incipit,bene valet, in fine.

IMperatorem. Opp.de l.ex hoc edicto.§. ſed hæredem. de aliena. iudi.mutandi cauſa facta. vbi quis põt inſtituere aliquem hæredem:nec incidit in pœnam illius edicti.Gl.dicit ſpeciale ibi: quia plus ſibi cauere debet. Sic j. de iure fiſci.l.res.§.lites.& Inſtitu.quib. mod.teſta.infir.§.fina.

☞ *Rumor & publica fama in ciuitate præſtant iuſtam cauſam credendi.*

Falſa cauſa quando uitiet inſtitutionem.

Præfationes probant cauſam finalem diſpoſitionis.

Falſa cauſa expreſſa et inſerta in teſtamento uitiat diſpoſitionem ipſo iure.

Ratio quare falſa cauſa uitiat inſtitutionem , & non legata.

Caſus in quo legata ualent uitiata inſtitutione.

Cautela ad accuſandum accuſantem aliquem de falſo: & non probantem.

Fama excuſat à præſumptione doli,item à pœna.

PAcumeuius. [a] Hæc eſt ſingu. lex nec alibi reperitur. Falſa cauſa vitiat inſtitutionem:legata tamẽ firma permanent [b],h.d.No.†ꝓ [c] rumor & publica fama quæ eſt in ciuitate , eſt iuſta cauſa [d] credendi aliquid,vt hic.ibi:rumore perlato,&c.dicitur hic ꝓ teſtamentũ,&c.Contra:falſa†cauſa non vitiat inſtitutionem: vt l.cùm tale.§.falſam.de conditio.& demonſtratio.Solu. verum eſt , niſi probet [e] teſtatorem aliàs inſtituturum non fuiſſe, vt ibi dicitur.ſed ex hac præfatione , quia hæredes [e] quos voluí,&c.præſumitur teſtatorem aliter relicturum non fuiſſe. vide gloſſ. quæ incipit , cauſa.ibi:probatur enim hoc,&c.quod tene menti, quia quotidie de facto contingit.† Et ſic habes ꝓ ipſæ præfationes probant cauſam finalẽ diſpoſitionis.quod tene menti. Et iſta eſt melior [f] lex,quæ ſit de hoc. Oppo. de l.ſi inſtituta.§.fina.de inofficioſo teſtamento.vbi falſa cauſa non vitiat.Solutio.Falſa cauſa non fuit ibi apposita,licet putans falſam cauſam eſſe veram teſtamentum

cor.ad iſtam regulam per Barba.conſi.x.in vj.col.ij.volu.

g ¶ Ett ſic habes.Adde not.Bal.de Iuſtiniano C.componendo.in §. quibus. & Barto.in l.cùm hi.in prin.de tranſactio.& domi.Cardi.& Imol.in c. penulti. in fine de cleri.coniuga.per Bal.in l.ambitioſa.de decretis ab ordi.fac.

✠ P. PAV. P. ¶ Et ſic habes.vide Io.de Ana.conſi.inci. viſis & ponderatis poſt princ. & quæ habes ad Bar.in l.j.ff.ad Maced.

✠ POMATES. ¶ Itẽ not. iſtam legẽ. Vide Cepo.cõſi.lxxj. in iij.col.& ſequen.

¶ Pone enim. Et ſem per alleg.hæc doctrina Bar.poſt Raymũdum,hic in iſta l. fin. per iſtũ tex. ad hoc vi delicet ꝓfama,ſeu rumor inducit iuſtam cauſam credulitatis, quamuis etiã fama non eſſet vera. Facit l.cũ quidã. §. quod dicitur.de acqui. hære. Si enim rumor inducit iuſtã cauſam credulitatis,per iſtũ tex. multò magis hoc erit in fama:quia rumor minor eſt quã fama: quia eſt particularis aſſertio ex incerto autore,ex ſola ſuſpicione prouenienis: nec requiritur ꝓ ab omnibus vel maiori parte cõiter & publicè dicatur vt no.Spe.in ti. de noto.crimi.§.nunc de rumore & Ray. & Imo.hic in prin.et Bart.in l. ea quidem. in j.col.de accuſ.& in rub.C.de probatio.in j.col.& Ioã. Cald.& alij poſt eum in c.veſtra.de cohabitat.cle. & glo.j.& ibi doc.in c.ſuper eo. de eo qui cogno . cõſanguineã vxoris ſuæ. & dixit propter hoc Bar. in l. verum.ff.de fur.ꝓ ſufficit probari prædicta,vt quis præſumatur habuiſſe iuſtam cauſam accuſandi vt euitet pœnam: & vide Bar.in l.cũ quidã. §.quod dicit.de acqui renda hæreditate.

✠ P. PAV. P. ¶ Pone enim. Quæ inducant iuſtam credulitatẽ,vide latè Fe. in c. cum contingat. col.iij.de reſcrip.vide quæ ſcripſi in l.Titio fundus.ff.de condi.& demon.& in l.Barbarius.ff.de offic.præto. & de communi opinione ꝓ aliquid ſit quod non eſt: vide Bar.& alios:in l.cum quidam.§.quod dicitur,ff.de acqui.hære.

Sequitur arbor ſubſtitutionum.

Arbor ſubſtitutionum.

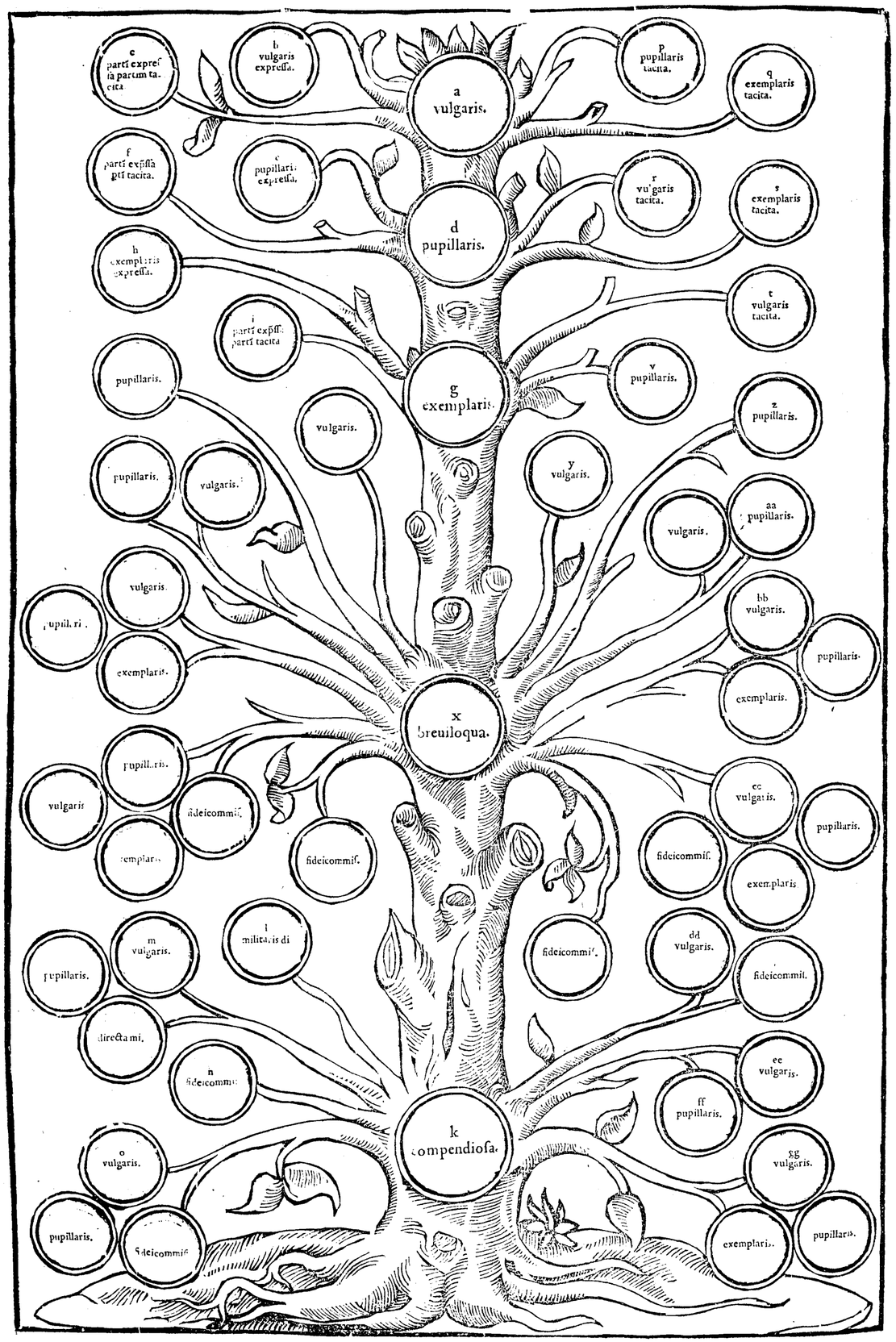

Declaratio arboris ſubſtitutionum. 143

Declaratio arboris præcedentis.

a Vlgaris ſubſtitutio eſt ſecunda inſtitutio directa, quæ à quolibet & cuilibet fieri pōt, & nihil habet ſpecialitatis. Imol. & Lanfran. de Oriano in l. centurio. ff. de vulga. Iaſ. in l. j. col. iiij. illo tiran. de Oriano in l. centurio. ff. de vulga. Iaſ. in l. j. col. iiij. illo tit. Et dicitur vulgaris, quia vulgo omnibus pōt fieri. Glo. in c. Raynutius. de teſta. gl. Inſti. de vulg. ſubſti. in prin. de quo latè per Bar. in d. l. j. poſt Guli. de Cu. Et habet quinque effectus quos expedit Bar. in d. l. j. & ibi Alex. & Iaco. Primus in homine ſui iuris intelligitur, ſi hæres non eris, vel aliū hæredem non feceris. l. cum proponas. C. de hære. inſti. §. fi. Inſti. de vulga. Secundus, q̄ teſtamentum poteſt aſſumere vires ab ipſa vulgari ſubſtitutione. l. iij. §. fi. ff. de lib. & poſthu. Tertius, q̄ vulgaris expreſſa cōtinet pupillarem tacitam. l. iam hoc iure. ff. eo. Quartus quòd per vulgarem ſuccedit teſtatori. Inſtit. de vulg. in prin. Quartus q̄ vulgaris facit de ſuo & neceſſario voluntarium. l. ſi filius hæres. ff. de libe. & poſthu. & durat hæc vſque ad aditionem hæreditatis: & ea adita expirat. l. poſt aditā. C. de impu. gl. in d. c. Raynutius. & in §. qua ratione. Inſtit. de pup. & de eius ſpecie bus vide in cellulis ſuis.

b Expreſſa dicitur tripliciter. Primò in genere, vt ſunt illæ quæ comprehenduntur in breuiloqua vel compendioſa. Gl. in l. Lucius. ff. eo. et in l. in teſtamento. C. de teſta. mi. in l. precibus. C. de impu. & ibi doct. Alia eſt expreſſa in ſpecie, vt eſt illa quæ exprimit ſpeciem ſubſtitutionis, vt ſi hęres non eris, talis ſit. ſed poteſt illud eſſe, quia noluerit vel nō potuerit. l. cum proponas. C. de hære. inſti. & nullus horum caſuum ſingulariū hic exprimitur: ideo dicitur expreſſa in ſpecie, & non ſingulariter. Alia dicitur expreſſa ſingulariter, quæ exprimit caſum ſingularem in quo committatur, videlicet ſi hæres eſſe nolueris, talis ſit. facta tamen in caſu impotentiæ trahitur ad caſum nolentiæ, & ecōtra. l. Gallus. §. & quid ſi tantum. ff. de lib. & poſthu. limita tamen quinque modis, de quibus per Alex. in d. l. j.

c Partim expreſſa, & partim tacita, dicitur duobus modis, ſcilicet quo ad verba: vt ſunt illę quæ comprehenduntur in breuiloqua, & compendioſa. Nam reſpectu verborum generalium dicuntur expreſę, reſpectu verò verborum ſpecialium dicuntur tacitæ. Glo. in l. in teſtamento. C. de teſta. mili. quæ appellat eas tacitas, & expreſſas. & ita concor. glo. in l. precibus. C. eo. & in l. Lucius. ff. eo. quæ dicunt eas expreſſas. & glo. in §. qua ratione. Inſtit. de pupil. quę dicit eas tacitas. Alia eſt quo ad caſus, vt ſi hæres eſſe nolis: quia iſte caſus nolentiæ comprehendit, & trahitur ad caſum impotentiæ. l. Gallus. §. & quid ſi tantum. ff. de libe. & poſth. quia paria ſunt nolle & non poſſe. l. j. §. vſus. ff. de procu. Facit tex. in l. fi. C. de inſti. & ſubſti. ſub condi. fac. & ſic quo ad caſum expreſſum appellatur expreſſa: quo ad tacitum tacita. Bar. in d. l. j. & ibi Alex. Iaſ. & ſcribentes.

d Moribus introductum eſt vt pater filijs ſuis in poreſtate conſtitutis minoribus quatuordecim annis, poſsit teſtari pupillariter ſubſtituendo. l. ij. de vulga. in princip. & inſtitu. eod. in princip. dum tamē concurrant octo, quæ ſunt neceſſaria quo ad hoc vt pupillaris poſsit fieri filio. de qbus per textum gl. & Bar. in d. l. ij. & in l. in teſtamento. C. de mili. teſta. Et finitur hæc pubertate, & alijs modis, de quibus per gl. magiſtrā, & ibi tex. & doc. in l. in pupillari. ff. eo. facit §. maſculo. Inſtit. de pup. habetq̄; alios affectus videlicet quòd pupillaris expreſſa continet vulgarem tacitam in d. l. iam hoc iure. Secundus, quòd per eam ſucceditur pupillo. Inſtitu. de pupil. in principio. Tertius, quòd pupillaris ſubſtitutio expreſſa excludit matrem & quoſcunque venientes ab inteſtato. I. Papinianus. §. ſed nec impuberis. de inoffic. teſtamen. & l. precibus. & l. ſi teſtamento. C. de impub. cùm per eam ſuccedatur ex teſtamento. l. iij. de acquiren. hæredi. ff. Quartus: quia quos pater poteſt ſibi neceſſarios facere, & filio ſuo. d. l. ij. §. prius. in fine. Bar. & omnes ibidem.

e Expreſſa dicitur illa, quæ fit verbis expreſsis, vt ſi hæres ſis, & moriaris in pupillari ætate, talis ſit. tacita verò eſt illa, quæ continetur in vulgari expreſſa. Bar. in d. l. ij. col. iiij. Et quamuis glo. in §. qua ratione. Inſti. eo. dicat q̄ iſta fit verbis affirmatiuis: vulgaris verò negatiuis, nihil eſt: qa imò omnis ſubſtitutio directa, ſiue ſit expreſſa, ſiue tacita, habito reſpectu ad eum, cui fit ſubſtitutio, ſit verbis negatiuis, ſiue priuatiuis: vt ſi non ſis hæres vel ſi moriaris in pupillari ætate, & c. reſpectu verò illius, qui ſubſtituitur, affirmatiuis, vt talis ſit. De quo latè Bar. & poſt eum ſcribentes in d. l. ij. Lanfran. in d. l. centurio.

f Partim tacitę, & partim expreſsę quo ad verba, ſunt illæ, quæ comprehenduntur in breuiloqua, & compendioſa, vt in vulgari dixi. Quo ad caſus verò in caſu. l. Iul. de acqui. hære. ff. & l. pater. de priui. credi. Bar. in d. l. ij. col. iiij. ver. & ſecundùm hoc.

g Exemplaris ideo dicitur: quia fuit facta ad exemplū pupillaris ſubſtitutionis. l. ex facto. ff. eo. l. humanitatis. C. eo. & Inſti. eod. in §. qua ratione. quia ſicut pupillaris ſit pupillo, qui ſibi prouidere nō pōt per teſtamentū ita exemplaris furioſo prodigo, ſurdo, & muto: qui ſibi prouidere etiam non poſſunt per teſtamentum. Differt tamen hæc à pupillari in cauſa efficiente: quia pupillaris fuit introducta moribus: vt ſ̄. dixi: exemplaris verò lege Principis. d. l. humanitatis. & requiruntur quatuor, de quibus per Iaſ. in d. l. humanitatis. ad hoc vt poſsit fieri. Primò quòd qui eam facit, ſit aſcendens: vt pater: vel mater. d. l. humanitatis. Secundò q̄ ille, cui fit, perpetuo morbo laboret. Tertiò, q̄ tali filio relinquatur legitima. Quartò q̄ ſi talis mēte captus haberet liberos q̄ ſaltem vnus ex eis ſubſtituatur. Iaſ. in d. l. humanitatis. de materia cuius Barto. Bal. Alex. & Iaſ. in d. l. ex facto. ff. eo. & de eius ſpeciebus, vide in cellulis ſuis.

h Expreſſa eſt illa, quæ fit verbis expreſsis: vt ſi decedas in furioſitate, talis ſit hæres. Tacita verò eſt illa, quæ cōtinetur in vulgari vel pupillari expreſſa. doc. in d. l. ex facto, & in d. l. humanitatis.

i Partim tacita, & partim expreſſa quo ad verba eſt illa, quę comprehenditur in breuiloqua vel compendioſa: quo ad caſus verò eſt ſi fiat iſto modo, ſi filius meus decedat in furioſitate, talis ſit hæres, ſi ceſſet furioſitas, remaneat tamen prodigalitas vel ſurditas, ad iſtos caſus trahitur. Bar. in d. l. ex facto. co. vj. & ſic in caſu furioſitatis expreſſo eſt expreſſa: in caſu verò ſurditatis tacito eſt tacita, et caſus expreſſus trahitur ad alios caſus tacitos d. l. Gallus. ff. de lib. & poſthu. §. & quid ſi tantum.

k Compendioſa dicitur, quia ſub compendio verborum plures ſubſtitutiones, ſeu plura tempora complectitur: & fit per hoc aduerbium quandocunque. Gl. in l. verbis ciuilibus. ff. eo. & in d. c. Raynutius, & in c. ſi pater. de teſta. lib. vj. videlicet hoc modo: quandocunque filius meus deceſſerit, talis ſit hæres. Vel poteſt fieri ſine illo aduerbio, quandocunque: vt quando teſtator vno certo tempore complectitur plures ætates. tex. in l. centurio. ff. eo. & ibi ſcribentes. Et dicit Bar. ibidem quòd ipſa cōpendioſa à pagano facta, nō eſt ſpecies ſubſtitutionis de per ſe, ſed eſt quædam adiectio: quod intellige, id eſt, quidam modus inducendi alias ſubſtitutiones, ſed noua forma verborum, reſpectu cuius poteſt dici ſpecies de per ſe, ſiue fiat à pagano, ſiue à milite. Areti. in rub. ff. eod. & glo. j. in l. verbis ciuilibus. ff. eo. Iaſon ita declarat in d. l. cēturio. ff. eo. co. x. ſed quando ſit à milite: tūc verò eſt ſpecies ſubſtitutionis de per ſe. & hoc eſt quod voluit gl. in dicta rubr. & Iaſon in d. l. verbis ciuilibus.

l Quando compendioſa facta eſt à milite maioribus per verba merè directa, vtroque tempore comprehendit militarem, ſemper erit directa militaris, in qua veniunt tantum bona defuncti. l. centurio. ff. eo. & ibi gloſſ. & Scribentes: facit l. milites etiam. ff. de teſta. mili.

m Si autem compendioſa fit à milite per verba directa ſuo filio pupillo in poteſtate conſtituto, vtroque tempore erit directa. Nam intra tempora pubertatis valebit, vt vulgaris & pupillaris: poſt verò erit directa militaris. l. precibus. C. de impube. ſecundùm intellectum verum Fulgo. quāuis gl. ibi dicat quòd ſi mater ſit in medio, obliquatur. & idem glo. in dicta. l. centurio. & dicto c. ſi pater. male tamen: quia mater nullum habet in hoc priuilegium. Bar. in d. l. centurio. & ibi Alex. & Iaſ. & idem Iaſ. in dicta l. precibus. quia illud ſecundùm ſcribentes haberet locum, quādo fieret per verba communia.

n Vbi autem compendioſa fit per verba merè obliqua, vt per verbum, rogo reddas, reſtituas: & per alia miniſteria alterius exigentia ad tranſmiſſionem hæreditatis, de quibus per Bar. & Lanfran. in d. l. centurio. ff. eod. tunc eſt ſemper fideicommiſſaria, ſiue fiat à pagano, ſiue à milite. Scribentes in ſupradictis locis. de qua tractatur. ff. & C. ad Trebel. & Inſti. de fidei commiſ. hæred.

o Sed ſi compendioſa fiat à pagano, per verba communia ſuo filio pupillo in poteſtate exiſtenti, valet vtroque tempore tanquā fideicommiſſaria. Bar. & Bal. in d. l. centurio. & idem in l. ex tribus. C. de inoffi. teſtamento. Ang. conſi. cxxv. inci. hoc eſt teſtamentum. Quam opinionem ſequuntur gl. in d. l. centurio. in d. l. precibus. in d. c. Raynutius. & §. fina. Inſti. eo. & in d. l. ex tribus. Contrarium teneas, quòd imò intra tempora pupillaris ętatis valeat tanquam vulgaris, & pupillaris iure directo. Poſt verò pupillarem ætatem efficiatur fideicommiſſaria. & iſtud ſequitur gloſſ. in §. qua ratione. Inſti. de pupillari. & in c. ſi pater. de teſta. lib. vj. ſequitur Cy. poſt multos antiquos in d. l. precibus. & ibi Salic. Ful. Paul. & Alexan. Et hanc opi. indubitatam dicit dictus Alex. in d. l. centurio. & ibi poſt eum Iaſ. reprobando glo. contrarias.

p Et nota quod in materia ſubſtitutionis compendioſæ verſatur triplex ſpecies verborum. Nam quædam ſunt verba directa, quædam cōmunia, & quædam obliqua. Directa ſunt illa, quæ denotant ius competere ipſo iure, & quæ important tale ius, ex quo poſsit adiri hęreditas de iure ciuili, vel bonorum poſſeſsio peti de iure prætorio. Lanfran. in l. cēturio. ff. e. & Bal. in l. fi. C. de ſacroſan. eccle. & ſunt hæc, inſtituo: vt toto tit. ff. de hære. inſti. Idē de verbo, hæres eſto. l. fi. C. de hære. inſti. & l. j. in fi. ff. illo titu. Idem in verbis, dñs eſto. l. his verbis. ff. de hære. inſti. Idē in verbo, moriatur. c. ſi pater. de teſt. lib. vj. & verbū, aſſigno: eſt directū. l. j. ff. de aſsignan. liber. c. ij. de offi. ordi. Idē dic in verb. adiudico, ver. accreſcat, eſt etiā directum. l. qui patri. ff. de acqui. hære. & l. vni. C. quando non peten. par. petētibus accre. Idem in verbis concedo, & detraho. Lanfran. in d. l. centurio.

q Communia verò ſunt illa, quæ extant in ſignificatione directi, & obliqui, vt eſt verbum permaneat. l. ſi cum ante. C. de donat. propter nupt. & tex. in l. tale pactum. §. fi. & ibi gl. & Bar. ff. de pac. & Bal. in l. j. C. de pac. inter emp. & ven. & Bal. in d. l. fi. C. de ſacroſan. eccl. Fulg. in cōſil. xlj. Idē dic in verbo redeat. l. ſi duobus. ff. de mili. teſt. Idē dic in verbo, pertinere, ſecundū Bar. in d. l. cēturio. cū quo tranſeunt Io. de Lig. & Bal. in c. ſi pater. de teſta. lib. vj. Pro quo facit quod habet gl. no. in l. ſi quis intentione ambigua. ff. de iudic. quod verbū pertinere, eſt cōe ad petitorīū & poſſeſſorīū. & ibi ſequitur Bar. facit etiā gl. in l. cū mater. in glo. ij. ff. de inof. teſta. quæ dicit q̄ verbū pertinere, eſt latū. Idē gl. in c. inter dilectos. de fide inſtru. q̄ dicit q̄ verbū ptinere, eſt tā latū, q̄ p̄ id cēſetur omne ius in iudiciū deductū, vndecūq; debeat. Et illā reputat ſin. Ang. in cōſ. ccxcv. inci. viſis

atteſtationibus,&c.Ex quo tamen vide gl.in c.fi.de elect.lib.vj.quæ videtur ſimilis. Dic etiam ꝙ verbũ, deuoluatur, eſt commune. Lanfran.in d.l.centurio.idem verbum, deueniet, eſt commune. Bal.in d.l.fin. & de iſto verbo ſunt duo tex.in l.pen.ff.de ſolu. Alius eſt in prima conſtitu. in vſib.feud. Idem dic de verbo, habeat. Ang.in §.extraneo.Inſti.de pupil.vide tamen tex.qui videtur dicere quòd ſit obliquum, in l.qui concubinam.ff.de leg.iij.§.j.& ibi Bart.de verbo, ſuccedat, vide Lanfran.& Iac.in d.l.centurio. Et not.quòd nullum eſt verbum tam cõmune, quin per adiectionem verbi eoipſo efficiatur directum, Lanfranc.vbi ſuprà. Obliqua verò verba ſunt illa, quæ exigunt factum alterius, vt eſt verbũ reſtituatur.l.cohæredi.§.cùm filiæ.ff.de vulg. Idem in verbo, detur.l.fundi Trebatiani. ff.de vſufr.u.leg. Idem in verbo, reddatur.& in aliis de quibus per doct.in d.l.centurio.& in d.l.fi.C.de ſacroſan.eccleſ.

PVpillaris tacita regulariter continetur in vulgari expreſſa quãdo ipſa vulgaris facta eſt per patrem pupillo in poteſtate conſtituto: & hoc ſiue mater ſit in medio, ſiue non. Glo.in l. precibus.C. de impub.in verbo, omnino. & tex.in l.fin. C.de inſti.& ſubſti.ſub condi.fact.& ibi gloſſ.& gl.in §.qua ratione. Inſti. de pup.doct.vltramon.in c.Raynutius.de teſta. Et ita teneas licet gl. aliter voluerit in l.centurio.ff.eodem.quam reprobat Iaſon & alij in l.precibus ſ.alleg. Quod tamen limita verum niſi vulgaris eſſet facta ſimul maiori, & pupillo: quia tunc propter imparitatem nõ cõtineretur in ea pupillaris tacita.l.quamuis.C.de impube.& alijs ſubſtitut.limitatur etiam niſi conſtaret de voluntate patris nolentis pupillarem tacitam in vulgari comprehendi.l.iam hoc iure.§.finali, in verbo, ſi voluntas parentis nõ refragetur.ff.eod.& in d.l.quamuis.C.de impub.in verbo, ſi modo non contrariam, &c. Limitatur tertiò ſi pater facit vulgarem & pupillarem ſuo filio, prouidendo ei in omnem caſum: quia tũc expreſſum facit ceſſare tacitum.l.cùm ex filio.§.filio.ff.eod. Quartò limita quando vulgaris eſſet facta per dictionem taxatiuam, tantummodo. Iaſon in d.l.iam hoc iure. Aduerte tamen: quia iſta pupillaris tacita non admittitur contra matrem. Gloſ.in l.precibus.alleg.ſequitur illam Bar.& omnes in l.j. ff.eodem.in tertio ſubſtitutionis vulgaris effectu.col.viij.nec etiam cõtra patrem pupilli & alias perſonas, de quibus per Bar.in d.l.ij.Cum opi. Bartoli tranſeunt indifferenter moder.& maximè Alexã.in d.l centurio.& Albe.de Roſa.in repet.iſtius rub.lxiiij.col.Sal.& Pau.in d.l.fi.C. de inſti.& ſubſti.opin.Bar.comprobat Aret.duplici fundamento: quia in materia exorbitanti quando eſt fauorabilis, prout eſt iſta, fit extẽſio de perſona ad perſonam, quãdo concurrit eadem tacita voluntas, etiam in ſtipulatione quæ eſt ſtricti iuris.l.tale pactum.§.fi.ff.de pact. & pro ea parte eſt tex.in l.generaliter.in prin.C.de ſecun.nup.

q Exemplaris tacita comprehenditur in vulgari expreſſa furioſo facta, ſi tempore, quo fiebat vulgaris, erat furioſus.argu.l.ſi prædia.ff.de reb. eorum.ſecus ſi eo tempore, quo fiebat, non erat furioſus ille, cui fiebat: quia caſum aduerſamq; fortunam, &c.l.inter ſtipulantem.§. ſacram. de verb.oblig.ff.Bar.in l.ex facto.ff.eo.Ita tenuit Oldr.Laudenc.vt refert Albe.in repet.rub.ff.eo.col.lxxxiij.

r In pupillari expreſſa continetur vulgaris tacita.l.iam hoc iure.ff. eo.l. in teſtamento.C.de mil.teſta.gl.in §.qua ratione. Inſti.eo.quæ excludit matrem pupilli, & omnes venientes ab inteſtato. Gl.in l.fi.C. de inſtit. & ſubſti.ſub condi.fac.& ibi ſcribentes omnes approbantes eam. quod tamen limita ſecundùm Bart.in matre defuncti: quia ſicut per pupillarẽ tacitam non excluditur mater pupilli: ita nec per vulgarem tacitam mater teſtatoris: Bar.in l.ij.j.in prin.ff.eo.col.viij.ver.vlterius quæro.

s Exemplaris tacita continetur in pupillari expreſſa, quãdo ipſa pupillaris fit furioſo.Bar.in l.ex facto.col.v.ff.eo.quia in habentibus ſymbolum facilior eſt tranſitus.l.in rem.ſitem quæcũque.ff.de rei ven. l. item ſi accepto latum.ff.de acceptil.l.iij.§.fi.de bon.poſ.& ita Gul.de Cug.& Ray.dum tamen pupillaris non fuerit facta cum limitatione temporis: quia tunc vltra tempus non extenderetur.l.ſi ita quis.ff.eo. & ſicut pupillaris tacita non excludit matrẽ, nec alias perſonas: de quibus per Bar. in d.l.ij.ita nec etiam exemplaris tacita à paritate rationis.Barto. in l.ex facto.niſi appareat de voluntate contraria defuncti.Gl.in d.l.precibus. & text.in d.l.iam hoc iure.& aduerte: quia illa voluntas probabitur per duos teſtes, vel per coniecturas.Bar.in d.l.ij.in prin.pen.& fin.col. Bald. Ange.Sali.& Paulus in dicta l.precibus.Salic.& Iaſon in l.quamuis.C. de impuber.

t An tacita vulgaris contineatur in exemplari expreſſa. Credo ꝙ ſic eo modo quo in pupillari, quando teſtator inſtituit furioſum: quia vbi eſt eadẽ ratio, idem ius debet ſtatui.l.illud.ff.ad l.Aquil.l.à Titio.ff.de ver. oblig.de quo per ſcribentes in d.l.ex facto.ff.eod.& in §.qua ratione. Inſtit.eod.illa ratione: quia vbi duæ ſunt cauſæ, naturalis, & accidentalis: ſemper naturalis præualet vt ſ.dixi per l.qui habet.ff.de tutelis.

v Exemplaris ſubſtitutio quando fit pupillo per patrem intra tempora pupillaris ætatis, ſi pupillus erat in poteſtate, valet vt pupillaris: poſt verò vt exemplaris: quia ibi cõcurrunt duę cauſæ naturalis & accidẽtalis, ſemper præualet naturalis.l.qui habet.ff de tute.poſt verò pupilarẽ ætatem erit exemplaris: dum tamen non fuerit facta cum limitatione temporis.d.l.ſi ita quis.Bar.in l.ex facto.ff.eo.& ibi poſt eum ſcribentes.

x Iſta duplici nomine nũcupantur, ſ.reciproca, vt l.iam hoc iure.§. quod ius.ff.eodem.& alio breuiloqua.de quo eſt text.in l.cùm in teſtamento. ff.de hæred.inſtit.§.hæc verba.& non fit niſi ex pluribus perſonis, duabus, vel tribus paris vel diſparis numeri.declarat Bar.in d.l.Lucius.col. iij.ff.eod.& appellatur reciproca propter mutuam & alternatiuam repetitionem ſubſtitutionis, quam in vnaquaque perſona facere teſtator intelligitur. Iaſon in l.in teſtamento.C.de mil.teſt.aliæ tamen vni perſonę & fit per hæc verba, Titium & Seium hæredes iuſtituo, & eos inuicem ſubſtituo.l.Lucius.& l.cohæredi.§.qui diſcretas.ff.eod.l.j. & ij.C.eo.vel per hæc, Lucium & Titium hæredes inſtituo, & vter eorum viuat hæres eſto.l.Titius & Seius.cum l.ſeq.ff.de hære.inſti.l ſi fundum ſub conditione.§.his verbis.ff de leg.j. Vel iſto modo, Titium & Seium inſtituo & ſubſtituo.l.ſi pater filio impuberi.ſecundùm vnam lect.ff. eo. & continet plures in ſe ſubſtitutiones: aliquando duas, aliquando quatuor. De quo plenè dicetur in ſingulis cellulis ex ipſa deſcendentibus.

y Breuiloqua has duas ſolùm comprehendit, quando fit duobus maioribus, vel duobus imparibus, ſcilicet vni puberi, & impuberi: vel vni exiſtenti in poteſtate, & alteri non exiſtenti: quia tunc breuiloqua comprehendit ſolùm illam ſubſtitutionem, quæ poteſt æqualiter ambobus fieri.l.nam hoc iure.§.ſed ſi alter.ff.eo.& l.ij.C.eo. Lanfran.in d.l.centurio. & l.in teſtamẽto.C de teſt.mil.& de veritate huius plenè Bar.& Iaſ.poſt eum in l.Lucius.ff.eo.& idem Iaſ.in l.in teſtamento.C.de teſt.mil. Lanfran.in l.centurio.

z Hæ duæ comprehenduntur in breuiloqua, quando fit duobus impuberibus exhæredatis: arg.§.non ſolùm. Inſti.de pup.ſubſti.quia cùm pater nihil talibus relinquat, nõ poteſt eis ſubſtituere vulgariter, cum per vulgarem ſuccedatur teſtatori, & per pupillarem pupillo. Inſtit.eod.in principio. Pupillariter verò nedum poteſt ſubſtitui inſtituto, quinimo exhæredato.l.j in fi ff.eodem.& d.§.non ſolùm. quare breuiloqua duobus exhæredatis facta, duas dicitur pupillares continere: vt declarant Barto. Alexand. Paulus, Iaſon in d.l.Lucius. ff.eodem. & latè Bartolus in dicta l.prima.

aa Has quatuor dicunt iura in breuiloqua coprehendi quãdo fit duobus pupillis in poteſtate conſtitutis inſtitutis l.Lucius.§.aliter.& in l.iã hoc iure.§.j.ff.eod.Sequitur Lanfran.in d.l.centurio.Barto.& doc.in dicta l. Lucius.& in d.l.iam hoc iure.

bb Iſtæ ſex continentur in breuiloqua, quando fit duobus pupillis mente captis, videlicet duæ vulgares, ſi non adeatur hæreditas: duæ verò pupillares, ſi deceſſerint in pupillari ætate. Exemplares etiam duas ſi moriantur poſt pupillarem ætatem in furioſitate. Theoricè tradit hoc Bar. in d.l.Lucius.& Lanfran.in d.l.cẽturio. Poſſet etiam dici ꝙ breuiloqua continet ſex alias, ſi fiat per hæc verba, pupillos meos duos ſanæ mentis hæredes inſtituo, & eos inuicem ſubſtituo, ſi deceſſerint in pupillari ætate, vel quandocũque, videlicet duas vulgares: duas pupillares, & duas fideicommiſſarias, de quo Bar.& Lanfran.in locis quibus ſ.

cc Licet ſubſtitutio breuiloqua de ſe non comprehendat fideicommiſſarias, ſed ſemper directas: fallit ſi ei adiũgatur compendioſa, & fiat hoc modo, duobus pupillis furioſis vos inſtituo, & inuicem ſubſtituo, ſiue moriamini in pupillari ætate, vel aliàs quandocũque: quia tũc in ea cõprehenduntur octo ſubſtitutiones, ſcilicet duæ vulgares, duæ pupillares, duæ exemplares, & duæ fideicommiſſariæ.Bar.in d.l.Lucius.& Lãfran.in d.l.centurio.Iaſ.in l.in teſtamento.C. de mi.teſt.Idem ſi pater dixerit, ſubſtituo vos inuicem vulgariter, pupillariter, exemplariter, vel per fideicommiſſum.de quo tex.melior de iure in l.recuſare.§.Titius.ff. ad Treb.Alex.in d.l.Lucius.circa finem.

dd Iſtæ duæ fideicommiſſariæ continentur ſolùm in breuiloqua, quãdo facta eſt duobus in codicillis: arg.l.Scæuola.ff.ad Treb.argu.gl.in l.verbis ciuilibus.ff.eo.& gloſ.in l.j.ff.de iur.codicil.Bartol.in d.l. Lucius.& ibi Alex.& Iaſon.

ee Si compendioſa fiat à pagano maiori per verba communia, cum adiectione temporis importati per diſtributiuum quandocunque, vt per aliã dictionem diſtributionem temporis ſignificantem: à principio valet, tãquam vulgaris: adita verò hæreditate erit fideicommiſſaria. Bart.in d.l. centurio.ff.eo.col.ix.ver.ſecundo oppono.

ff Vbi autem compendioſa fit per verba merè directa à pagano, filio pupillo in poteſtate conſtituto, intra tẽpora pupillaris ætatis valet, vt vulgaris & pupillaris: poſtea nullo iure.l.verbis ciuilibus.ff.eo.in verb. iruſtra §.extraneo.Inſtitu.eod.& tex.fortis in l.ſi ſeruus legatus.§. ſi ſeruus alienus.ff.de lega.j.& gloſ.in l.in pupillari.& in l.centurio.ff.eod.gloſ. in l,Scæuola.ff.ad Treb in §.qua ratione.Inſtitu.eod.in c.Raynutius.de teſta.in c.ſi pater.eod.lib.vj.reprobata glo.in §.fi.Inſtit.de pupil.ſubſti. quæ ſub dubio voluit contrarium Bal.in d.l.centurio.& ibi moder.licet circa iſtam materiam Bar.in l.ex tribus.C.de inof.teſt.& in d.l.centurio. ſæpe variauerit.

gg Aliquando ſubſtitutio compendioſa fit duobus pupillis furioſis per verba merè directa: & tunc cõtinet tres ſubſtitutiones, ſcilicet vulgarem vſque ad aditionem hæreditatis: pupillarem vſque ad quatuordecim annos. poſt verò vſque ad tempus ſanæ mentis exemplarem. Bartol.in d.l. centurio.& ibi Lanfran.& omnes.

Finis declarationis arboris præcedentis.

De vulgari

Rubrica.

4 *De vulgari[a] & pupillari ſubſtitutione.*

1 ☞ *Gradus ſubſtitutionum ſunt quinque.*

2 *Subſtitutio fideicommiſſaria eſt duplex.*

b Dictum eſt ſ.[b] de inſtitutis in primo gradu: modò ſequitur videre de his qui ſunt inſtituti in ſecundo gradu. Verùm quia hoc fit per ſubſtitutionem vulgarem, & pupillarem: ideo poſt præcedentem titulum ponitur iſte. Opp. ad iſtã cõtinuationẽ dixi, ſequitur videre de inſtitutione in ſecundo gradu. Contra: quia ſubſtitutio fit quandoqꝫ in tertio gradu: vt l.j.in principio.ʃ.proximè.& in l.ſi poſthumus.ſecundo reſponſo. ſ. de liberis & poſthumis.& ſic malè dicebã ꝙ hic tractat de ſecundo gradu tantũ. Solu. intellige omnẽ inſtitutionẽ poſt primã

1 eſſe ſecundũ gradũ. Pro declaratione † quæro quot ſunt gradus ſubſtitutionum. Glo. dicit quinq;. Directa: vt vulgaris. Et de hac dicemus hodie in l.j. Itẽ pupillaris, de qua dicemus in l. ij. Tertia eſt exemplaris, de qua dicemus ʃ.eo.l.ex facto. Quarta eſt breuiloqua, de qua dicemus ʃ.eod.l. Lucius. Quinta eſt

2 compẽdioſa, de qua dicemus ʃ.eo.l, centurio. Et eſt † alia ſubſtitutio, ſ.fideicõmiſſaria. Et illa eſt duplex, vt dicit gl. Inſtitu. de pupil.ſubſtitu.§.fi.quare gl.dicit ꝙ eſt duplex? Dic quia fit in parte vel in toto. Item quia quandoqꝫ fit verbis merè obliquis. Quandoqꝫ verbis directis, quæ obliquantur. Quandoqꝫ verbis communibus. Et habes iſtius ſubſtitutionis materiam ʃ.ad Trebel.per totum. tangam quatenus incidenter occurret in materia compendioſæ ſubſtitutionis in l.centurio.

1 ☞ *Bonorum poſſeſſor uenit appellatione hæredis largo modo ſumendo.*

2 *Ordo intellectus, & non ordo ſcripturæ, quòd attendatur in ſubſtitutione.*

3 *Subſtitutio vulgaris facta adulto uel extraneo eſt ſimplex.*

4 *Si poſitionibus debet reſponderi ſimpliciter negando, uel affirmando, alias habeatur pro confeſſo, ſi reſpondens negat ſe habuiſſe pecuniam: & ſi apparuerit habuiſſe ꝙ expendit in negotijs domini, ꝙ non dicitur reſpondiſſe.*

Simplex dicitur ꝙ fit ſine plica, & confertur in unum caſum tantum, & non duos caſus.

Reſpondens ſimpliciter ſecundùm uerba, licet habeant duplicem intellectum, dicitur ſimpliciter reſpondere.

5 *Subſtitutio vulgaris ſic dicitur: quia à quolibet, & cuilibet fieri poteſt. & quare ſic dicatur, latius ponit.*

6 *Quotuplex ſit ſubſtitutio vulgaris.*

7 *Vulgaris expreſſa quæ dicatur. & nu.9. & 10.*

Expreſſum quot modis dicatur.

8 *Subſtitutio breuiloqua, & compendioſa, complectitur ſubſtitutiones expreſſas vulgares.*

11 *Subſtitutio vulgaris tacita quæ dicatur.*

12 *Subſtitutio vulgaris partim tacita, & partim expreſſa, quæ dicatur.*

13 *Subſtitutio, ſi hæres non erit, ꝙ caſus comprehendat.*

14 *Subſtitutio vulgaris facta in caſu, ſi hæres non erit: porrigitur ad caſum ſi eſſe non poterit.*

15 *Subſtitutio facta in unum tempus non porrigitur ad aliud.*

16 *Subſtitutio vulgaris qualiter, & quibus uerbis fiat.*

Inſtitutio an neceſſariò præcedere debeat ſubſtitutionem uulgarem.

17 *Subſtitutio vulgaris quòd concipiatur uerbis priuatiuis uel negatiuis.*

18 *Vulgaris ſubſtitutio ꝙ habeat quinque effectus.*

19 *Subſtitutio vulgaris ꝙ non ceſſet interim quando eſt ſpes ꝙ inſtitutus, qui repudiauit, ueniat per reſtitutionem in integrum.*

20 *Si inſtitutus decedat ante aditam hæreditatem, & tranſmiſit ius deliberandi, quod ius præfertur ſubſtituto.*

21 *Si monachus eſt inſtitutus, & non uult adire, ꝙ monaſterium poterit adire, & eſt æquior opinio.*

Subiectio monachalis æquiparatur ſubiectioni filiali magis, quàm ſeruili.

22 *Filio inſtituto repudiante quis admittatur, an pater, an ſubſtitutus.*

23 *Filio uel monacho inſtituto mortuo ante aditam hæreditatem, an ſit locus ſubſtitutioni uel ueniet pater.*

24 *Filius quando hæreditatem non aditam tranſmittat ad patrem.*

25 *Quando ille qui repudiauit hæreditatem habet ſubſtitutum uulgarem, & fideicommiſſarium: & fideicommiſſarius petit inſtitutum cogi ad adeundum, quis præferatur, an ſubſtitutus, an fideicommiſſarius.*

26 *Si inſtitutus eſt indignus, nec adijt hæreditatem: fiſcus admittitur ad hæreditatem excluſo ſubſtituto.*

27 *Inſtitutus & ſubſtitutus quibus caſibus concurrant.*

28 *Secundus effectus ſubſtitutionis uulgaris, & an teſtamentum poſſit uires accipere à ſecundo gradu.*

29 *Quando inſtitutus in primo gradu poteſt eſſe hæres, ſed non eodem modo quo defunctus uoluit, an ipſe inſtitutus admittatur uel ſubſtitutus uulgaris.*

30 *Teſtamentum an poſſit uires aſſumere à tacita ſubſtitutione uulgari ibi quod ſic. numero 32.*

31 *Tacita uulgaris per aditionem hæreditatis factam per pupillum non confirmatur.*

Vitiato expreſſo, quando uitietur accęſſorium.

32 *Pupillus, cui facta fuit ſubſtitutio pupillaris, ſi deceſſerit a uiuo patre, an ſubſtitutus admittatur ex ea tacita uulgari.*

33 *Si ſubſtitutio pupillaris eſt facta uentri, & uenter non naſcitur, an ſubſtitutus admittatur ex tacita uulgari.*

34 *Tertius effectus ſubſtitutionis uulgaris, & quando expreſſa uulgaris contineat tacitam pupillarem.*

35 *Tacita pupillaris an contineatur in expreſſa uulgari, b quando mater eſt in medio. remißiuè.*

36 *Expreſſa uulgaris facta in unum caſum, ita ꝙ contineat tacitam in aliũ caſum: continet etiam tacitam pupillarem.*

37 *Subſtitutio uulgaris expreſſa facta furioſo, an contineat tacitam exemplariam. remißiuè.*

38 *Quartus effectus ſubſtitutionis uulgaris, ꝙ per eam ſucceditur teſtatori, non ei cui facta eſt.*

39 *Ex ſubſtitutione uulgari expreſſa continente tacitam pupillarem cui ſuccedatur, an pupillo, an teſtatori.*

40 *Subſtitutio uulgaris tacita contenta in pupillari expreſſa, an trahatur ad bona pupilli.*

41 *Tacita uulgaris, an habeat locum quando mater eſt in medio.*

42 *Aditio quæ fit ex tacita uulgari, an confirmet expreſſam pupillarem. remißiuè.*

43 *Subſtitutio vlgaris partim tacita, partim expreſſa, an admittatur contra matrem in caſum tacitum.*

Intellectus ad l.fi.C.de inſtitut. & ſubſtitut. ſub conditione factis.

44 *Prælegata an ueniant in ſubſtitutione uulgari. remißiuè.*

45 *Quintus effectus ſubſtitutionis uulgaris eſt, ꝙ facit de ſuo uoluntarium.*

46 *Subſtitutio uulgaris quomodo, & per quem extinguatur.*

47 *Per aditionem primi hæredis extinguuntur omnes gradus ſubſtitutionum.*

48 *Per aditionem unius ex pluribus hæredibus inſtitutis, quando extinguatur ſubſtitutio facta omnibus.*

49 *Si hæres inſtitutus adiuit, ſed eſt reſtitutus ut abſtineat, tunc ſubſtitutus uulgariter admittitur.*

Et admittitur, quia poteſt uenire, & de iure prætorio per ſecundùm tabu. & etiam de iure ciuili, & erit hæres utiliter.

50 *Exiſtentia ſui hæredis, quando impedit ſubſtitutum uulgarem.*

51 *Si filius non poteſt adire de iure ciuili, ſed de iure prætorio. ut in caſibus no. in l.fi.C. unde legit. uel ſi filius fuit à primo gradu præteritus à ſecundo exhæredatus, & approbauit primum gradum. ita ꝙ ex eo poteſt petere ſecundùm tab. an ſubſtitutus admittatur qui uenit de iure ciuili.*

52 *Quando ille qui poteſt uenire de iure ciuili. ſi uenit per ſecundùm tabulas, ſubſtitutus excluditur.*

53 *Quando inſtitutus repudiauit bonorum poſſeßionem ſecundùm tabulas, & uult uenire de iure ciuili, ſubſtitutus etiam excluditur.*

54 *Si inſtitutus ſub conditione noluit parere conditioni, ſubſtitutus admittitur.*

55 *Si pater emancipauit filium, cui fecerat ſubſtitutionem pupillarem: tacita uulgaris in ea contenta extinguitur.*

56 *Tacita uulgaris cõprehęſa in expreſſa pupilla. an ex piret pupillo effecto pubere.*

57 *Subſtitutio pupillaris facta adulto, uel extraneo quòd contineat tacitam uulgarem.*

LEX I.

HAeredes. Iſta lex diuiditur principaliter in tres partes. Primo ponit diuiſionẽ vnã inter inſtitutos, et ſubſtitutos, vſque ibi: hæredis ſubſtitutio. ibi ſecũdũ membrũ ſubſtitutionis diuiditur. Ex qua ſubdiuiſione apparet differẽtia inter ſubſtitutionẽ vulgarẽ & pupillarẽ, vſq; ibi: ſubſtituere. Ibi tertiò incipit tractare materiã ſubſtitutiõis pupillaris ideo vſq; ad §.ſubſtituere. legemus hoc mane: et tracta

c bimus materiã vulgaris. Opp. [c] ꝙ inſtituti in primo gradu nõ ſunt hæredes, vt Inſti.de bo.poſ.§.quos aũt. Solu. Intellige de

1 inſtitutis in teſtamẽto valido de iure ciuili. Vel dico † ꝙ appellatione hæredis largè ſumendo continetur bono.poſ.vt l.hęreditatis appellatio.de verb.ſig.& l.j.§.bonorũ. ʃ. ad Trebel. Secũdò opp. ꝙ inſtituti in ſecũdo gradu ſunt inſtituti, nõ ſubſtituti: vt ʃ.l.proxima.§.ſed ſi qs ita. Solutio. Intellige hoc de

2 ſecundo gradu conſyderato † ordine intellectus, non ordine ſcripturæ: vt ſ.titu.j.l.ſi quis ita hæres inſtituatur.& l.talem.in princi. Tertiõ, ad tertiam partem opponi. ꝙ nulla ſubſtitutio ſit ſimplex, cùm vulgaris continet pupillarem, & pupillaris vulgarem: vt l.iam hoc iure.ʃ.eo. Sol. hic videtur ſimplex, inſpecta ſola figura verborum: ſed lex contraria loquitur inſpecto tacito intellectu. Et hæc vera quando ſubſtitutio fit pupil-

3 lo. Secus ſi † adulto vel extraneo fieret: quia tunc eſt ſimplex totaliter. Iſta hic videtur ſentire Dyn. & bene, ſuper ſecunda parte glo.iſtius legis. Quartò oppo. quòd ſubſtitutio pupilla-

a ✠ P. PAV. P. ¶ De Vulgari. Qꝫ ſubſtitutio dicaẽ fecũda. vide Anto. conſil. lxxvj.ad ſi. Itẽ de materia vulgaris ſubſtitutionis vide Bal. in tracta. ſubſtitutionis in j. parte.

b ¶ Dictum eſt ſ.& vide Bar.ſ cõſi. lxxxvj. incip. factũ, ſup quo dantur conſilia: vtrũ poſſit filius ſubſtitui in legitima per fideicommiſſum. & vide Bar.in cõſi. xiij. inci. ex facto, ꝓpoſito. vbi alle.gl.Ia. de Aret.& Ray.hic, licet aliter dicat Dyn. & vide Old.in cõſi.xx. & in conſi.ſeq. & vide do. Pet.in cõſ.xxxij.et in cõſi.xlv.quando ſubſtitutio eſt vulgaris. vide ibi.

c ✠ P. PAV. P. ¶ Oppono. Ad excludendã pupillarẽ ſubſtitutionem, vide Cepol.cautel.xxx.

a ✠.POMATES. ¶ De contrarijs. Vide Mathesil. notabili xxxvij. in iiij. chart. Et de ista distinctione vide Bald. in l. j. §. huius tit. de iusti. & iure. Alex. consi. lxxvij. in ij. col. iiij. vol. Fel. in rub. de sum. trin. & fide cath.

b ¶ Pro confesso. Adde quod idem tenet ipse Bart. in l. j. §. si quis simpliciter. de verb. oblig. & no. Bar. in l. fi. per illum tex. versi. simpliciter. C. de dot. promis. Bal. & Sali. in l. intestato. de suis & legi. Bene facit quod no. glos. in clem. sæpe. de verbo. signi. & text. in c. j. et quod ibi no. Archid. extra de fer. Bald. in l. iubemus. C. de appel. vbi dicit quòd reus negans se occidisse, & si occidit, quòd id fecit ad sui defensionem, ꝓ nõ admittitur: quia non dicitur simpliciter respondere. Idem dicit Angel. in d. §. si quis simpliciter. & Bald. in l. si quidem. C. de except. & in l. j. C. de confess. Paul. de Castr. tamen in l. j. §. si quis simpliciter. in terminis, de quibus ibi per Bar. reprehendit ipsum Bart. quia prima negatio fuit pura & vtilis: secunda ergo inutilis non debet illam vitiare: quia vtile per inutile &c. l. sancimus. C. de donationi. Ita dicit expresè voluisse Bartol. in l. de ætate. §. nihil. de inter. acti. Et ita dicit tenere Raphael. Cuma. ibi alleg. Barto. & ita se cõsuluisse dicit pau. de Castr. do. Alexã. in Apostill. ibi in §. nititur improbare Barto. & ita dicit te nuisse Boñ. & aliter loquitur, quàm hic. ibi vide. præsupposita communi sententia, vera, illam limita secundùm Bal. in l. iusiurandum & ad pecunias. §. non sem per. per illum text. ff. de iureiurand. in l. j. in princip. C. de ædil. acti. nisi ex causa iudicij videretur, admittendam responsionẽ duplicẽ. Quo ad duo est menti tenẽdum. Primò, quia positio esset captiosa, adeò ꝓ simpliciter respõdendo facili ter caderes i laqueũ. Secũdò, quia sicut dicit ꝓ licet aliàs respondens positionibus teneatur absente aduocato, & non instructo respondere, vt notat Bar. in l. si postulauerit. §. quæstioni. j. de adult. tamen fallit, nisi respõdens esset idiota, vt quia rusticus: quia potest instrui, & præsente aduocato respõdere, vt signãter voluit Hostien. in c. pastoralis. de iudi. et Specul. in tit. deposi. §. vij. vers. xvij. & in §. iij. ver. sed patron⁹. Ita in proposito si respondens erit rusticus vel idiota: hæc erit sufficiens causa, propter quam iudex posit responsionem duplicem admittere. Et stante statuto prædicto qualiter quis dicatur simpliciter respondere, confiteri, vel negare, vide Bal. consi. ccxxxix. iij. volu. Et de confitente delictum cum aliqua qualitate, per eundem Bal. ij. vol. consi. ccxlv.

c ¶ Ad primum respondeo. Et vide do. Card. in c. Raynutius. de testa. vbi dicit non esse curandum de nomine. Contrarium ibi dixi. & vide quę ibi dico: quia reprehendo istud dictum quod hic dicitur per Bar. An. bar.

d ✠POMATES. ¶ Videamus. Vide Felin cap. translato. de constit. Barbat. c. Raynuti⁹. in xxvij. col. de testam. Feli. c. ad aures. in princi. de reser. Bar. in l. iiij. §. quęsitum. ff. si quis cau.

✠P. PAV. P. ¶ Videamus. Quomodo dicatur quid expressum. vide Ro. consi. cclxxj. ad fi. & Fel. latè in c. translato. col. ij. de constitu. & vide quæ habes ad Barto. in l. fi. §. omnium. C. de admin. tutor. & an illud qd venit ex mente dicatur expressum, vide Fel. in ca. humanum genus. colũ. ij. & iij. j. dist. Item ꝓ non dicatur expressum nisi quod in verbis videri potest, vide Ias. in l. ficut certi. col. iij. C. de testa. milit. & in l. actione. in ij. nota. C. de transact.

¶ Expressum. Adde ad hanc suam theoricam ad quã semper recurritur quod ipse voluit in l. fi. C. si cõtra ius vel vtil. pub. & in l. si quis in principio testamenti. de leg. iij. & in l. fin. §. si quis in ius vocatus non ierit. est gl. bona in ca. inquisitores. in verb. expresè. de hæret. in vj. Alio etiam modo dicitur quid expressum.

✠POMATES. ¶ His præmissis. vide Bartolum in l. cẽturio. in prima colũ. j. eodem. Alex. consi. xij. in antepenul. col. in iij. vol. & consi. cxxij. in vij. col. & cõsilio cxxxij. in j. colũ. iiij. volu.

¶ Et sic vides. Et vide quæ dixi in quodam cõsilio. l. in materia l. si quis in principio testamenti. de legatis tertio. & plene dico in c. cũ esses. de testamen. & vide Bal. in l. humanum. C. de leg. & Paul. de Castr. in consil. liii. & Bar. in l. j. ad fi. ff. si quis in ius vocat. non ierit. & in l. generaliter. C. de non numerata pec. Bal. in l. edita. C. de eden. & vide Bar. in l. centurio. j. eo. vbi Io. de Imol. in cap. Raynutius. de testa. & vide quæ ibi dixi. Andr. Barbatia.

ris hic non concipitur. Bene enim dicit, mihi hæres esto. Sed per pupillarem succeditur pupillo nõ testãti: ergo nõ debet dici, mihi hæres esto: sed, filio meo hæres esto. Dicit glo. hoc dictum nihil releuat. Facit ista glo. no. ad id quod dicam in l. si ita. §. j. de secun. tab. Expeditus de contrarijs[a] inducebã semel istum tex. ad quę
4 stionem. Dicebat † statutum ꝓ quis positionibus simpliciter teneatur rñdere cõfirmando, vel negãdo, aliàs habeatur pro confesso. Modò cõtingit ꝓ quidã respondẽdo dicit, nego me habuisse pecuniam: & si apparuerit me habuisse: dico me expendisse in negotijs domini. Ego dixi ꝓ
b habebatur pro cõfesso[b] in tali responsione: quia illa est simplex responsio, quę fit sine aliqua replica: & cõfertur in vnũ casum tantùm. Sed qñ cõfertur in duos casus, non est respõsio simplex, sed duplex: vt hic. & l. coiri. §. pro socio. & C. de fideicom. l. eam quam. j. de ver. obl. l. inter stipulantẽ. in prin. ibi, simplex, &c. Et l. j. §. si quis simpliciter. e. ti. Tamẽ aduerte: qa si aliquis respondet simpliciter ꝓ verba, licet illa verba habeant duplicẽ intellect. tamen dicetur simplex respõsio: vt patet per ea quæ dixi §. in tertio contrario per Dy. Veniamus ad materiã vulgaris substitutionis, & tractemus hoc ordine. Primò quæro quare dicitur vulgaris. Secundò, quotuplex sit vulgaris. Tertiò, qualiter & quibus verbis fiat. Quartò, quisit effectus vulgaris substitutionis. Quintò & vltimò quæ impediunt & extinguunt effectũ vulgaris substitutionis. Ad primum[c] respondeo, dicitur † vulgaris: quia
5 à quolibet & cuilibet fieri potest. Ita dicit Azo in summa. C. eo. & Insti. de vulg. substit. super rub. & per Azo. ibi in summa. Dicũt quidã, quia quilibet scit vti istis verbis, vel si hæres nõ erit. &c. Istã refert Cy. C. e. l. precibus. Certè ꝓ hoc fideicõmissaria potest dici vulgaris: quia in ea omnia prædicta cõtinentur: quia potest fieri à quolibet, & cuilibet: & quilibet scit vti illis verbis. vnde Gul. de Cun. dicit ꝓ quinq; modis põt dici vulgaris. Primò, põt dici vulgaris, i. quia oĩbus patet, vt j. de fur. l. vulgaris. & in l. in rõne. §. qd vulgo. j. ad l. Fal. & l. filius. §. secũdùm vulgarem. j. de leg. j. Et isto modo põt dici vulgaris substitutio, quia oĩb⁹ patet, & quia cuilibet, & à quolibet põt fieri. Secundò, exponitur vulgaris, id est, directa, vt §. ti. j. l. quidã cùm filiũ. Isto modo põt etiã dici vulgaris, quia directa est: & secũdũ hoc fideicõmissariæ non competit hoc nomẽ. Tertiò modo dicit vulgaris, id est, approbata: vt l. si seruus nauem. j. de fur. & hoc modo etiã potest dici substitutio vulgari ter approbata. Quarto modo dicitur vulgaris: quia fit cum fictis verbis vulgaribus: aliàs quia fit consuetis verbis & vulgaribus. Quinto modo dicit vulgaris, id est, expressa, vt l. libertates. j. de fideicõ. liber. Ita dicitur hic vulgaris: quia expressa à iure, & quãdoq; à testatore. Alio modo dicitur vulgaris, i. quæ nihil habet spãlitatis: vt l. edicto. §. extat j. de iur. fisci. sed ista substitutio est huiusmodi: ergo &c.

6 Secũdò pricipaliter † quæro quotuplex
d est substitutio vulgaris. Gl. & Dy. dicũt, ꝓ duplex, s. expressa, & tacita. & dicit gl. Inst. de pup. substit. in gl. magna, ꝓ illæ substitutiones quæ cõtinent in breuiloqua, sunt tacitæ: alibi dicit ꝓ substitutiones, quæ cõtinẽtur in breuiloqua, sunt oẽs expressæ. Ita not. j. eo. l. Lucius. Iac. de Aret. dicit aliter, ꝓ substitutio vulgaris alia est
d tacita, alia est expressa & tacita, alia præsumpta, &c. vt refert Cy. in l. precibus. d. Rayn. & Gul. de Cu. vtuntur alijs verbis quæ recitare nõ curo. Tu omissis oĩbus dicas sic, ꝓ vulgaris substitutiõis tres sunt species, alia expressa, alia tacita, alia partĩ expressa, partim tacita. & quælibet per se
d recipit subdiuisiones. Videamus[d] † ergo
7 de prima, quæ dicatur vulgaris expressa.

Ad quod sciendum est ꝓ expressum, dicitur tribus modis. Primo modo expres-
e sum[e] dicit illud, qd in genere dicit: vt l. fi. in fin. & quod ibi no. C. quod cum eo. ſm vnam opin. Secũdo modo dicitur expressum quod spacialiter exprimit: vt j. ad le. Cor. de fal. l. j. §. inter filium. & d. l. fi. C. qd cum eo. ſm aliam opi. Tertio modo dicit
e expressum, id quod singulariter, & pprio nomine exprimit: vt l. quod in rerũ. §. fin.
8 j. de leg. j. & ibi gl. paruula. His † præmis-
f sis[f] dico ꝓ substitutio breuiloqua & cõpendiosa cõplectit substitutiones expssas, s. in genere. Ita loquit gl. j. eo. l. Luci⁹. & C. de test. mil. l. in testamẽto. & ita intelligit quod no. gl. C. de impu. & alijs sub. l. precibus. in gl. fi. & qd no. Azo in summ. illius ti. in fi. Nã verba sunt generalia, & cõprehẽdẽtia substitutiones. Sed si accideres expressum specialiter vel singulari ter, tũc nõ cõprehẽderet expressas substi-
f tutiones, sed tacitas. Ita loquit Insti. eo. ti. §. qua rõne. in gl. mag. & quod not. C. de impu. & ali. substi. l. precibus. in gl. pe. & quod sentit gl. in l. fi. C. de insti. & substit. & quod no. j. eo. l. iã hoc iure. in glos. quæ incip. substitutionis tacitę. & prob at etiã ibi in ver. qd ius. Ita debet intelligi gloss.
g magna eo. ti. C. e. l. precibus. Et sic vides
g ꝓ diuersis respectibus potest dici expressa & tacita, expressa in genere, tacita in
9 specie. Est & † alia substitutio expressa specialiter, seu quo ad speciem: vt si dico, si hæres non sit talis, talis sit hęres: vt hic, & Instit. eo. in prin. Ista est expressa specialiter in specie: qua speciem substitutionis comprehendit, sed non expressa singulariter. non enim exprimitur aliquis singularis casus, in quem substitutio committatur: dicit enim, si hæres nõ erit, &c.

Et istud, quòd non sit hæres, potest esse, qa non vult, vel quia nõ potest: vt l. cùm proponas. C. de hære. insti. Item, quẽ non posse esse hæredẽ, põt esse vel ꝓpter mortem, vel propter aliud impedimentum iuris,

a ✠P. PAV. P. ¶ Secũdo est videndum. Limita vt per Bal. in l. precib⁹. vbi Iaso. colum. penul. C. de impube. & alijs substitutio.

b ✠POMATES. ¶ Hoc premisso quęro. Vide Alex. consi. clxxij. in ij. colum. & quid dicat Ray. Ful. in q. de hospitali substituto l. fi. in ij. colũ. C. de insti. & substit. vide Ro. consi. lvj. in ci. in causa propositę cõsultationis. limita per Alexã. consil. j. in iiij. col. in j. vol. & vi de Fede. de Senen. cõsilio xlij.

✠P. PAV. P. ¶ Hoc pmisso. Quãdo substitutio dicat facta in casum cõditionis extrinseca, nõ trahit ad casum cõditionis deficiẽtis, vt quãdo cõditio est omnino extrinseca, aliàs secus, vt ꝓ Come. consi. cxxj. incip. Gerar. ante fi. vbi vi de omnino. vide Ias. in l. cũ proponas col. ij. cũ pluribus seq. C. de hæredi. institu.

¶ Contrariũ est veritas. Et de hoc vide Bar. in l. pater Seuerinam. præalle. & in l. fin. C. de insti. & substi. & in l. ex facto. la j. de hære. instit. Io. de Imo. in capi. Ray. de testa. vbi plenè dixi. & vide Barto. in l. si mater. §. j. j. de vulga. & pup. Bal. in l. cum proponas. de hæredi. institu. Andr. Barba.

¶ Contrariũ. Adde pro opi. Bart. bonum tex. in l. fi. secũdũ vnã lec. de insti. & substi. sub condi. fac. quem tex. ibi põderãt Bar. & Ange. & Guli. de Cug. in repeti. l. præcibus. in j. q. princ. & etiam Ray. in tract. suo substitutionũ in materia vulga. Bal. in l. cũ proponas. C. de hære. insti. & Anto. de But. in ca. Ray. in materia vulgaris de testa. Pau. de cast. cõsi. ccxxxvj. quã tamen cõclusionẽ limita vt ibi per eum, & quãdo per talẽ extensionẽ resultaret absurdũ quia melioris conditionis esset extraneus, qui minus dilectus presumitur, quàm institutus, qui fortè est de descẽdẽtibus testatoris: ꝓ tũc nõsit fieda extẽsio ad casum omissum. Itẽ limita, nisi tractaretur de excludẽdo personã magis dilectã testatori, quàm sit ipse substitutus. Et voluit Pet. de ancha. consil. cccl vij. incipi. in Christi nomine ex serie testamẽti. & limita tamẽ extensionẽ nõ fieri, quãdo de sui na

iuris, vel facti: vnde nõ põt dici expressa singulariter, licet gl. vbi ꝓ appellet eã expressam. Est & alia † expressa vulgaris
10 singulariter: vt quãdo casus substitutionis singulariter, imò specialiter exprimitur: vt si posthumus nõ nascetur me viuo: vt l. fi. C. de insti. & substi. Vel si dico, si filius meus me viuo morietur: vt l. Gallus. in prin. §. de libe. & posthu. vel si hæres institutus capere non poterit: vt C. de hęredi. insti. l. ij. & hoc modo quędã potest dici expressa in genere, sed nõ in specie: quędam potest esse expressa in specie: sed nõ singulariter, vt §. dixi. Secũdò est viden
a dũ[a] † de tacita vulgari. Circa quod scien
11 dum est, ꝓ quædã est tacita vno respectu, quæ alio respectu potest dici expressa, vt modò dixi. quædam est omnino tacita, vt illa quæ cõtinetur in expressa pupillari: vt j. eo. iam hoc iure. & l. quãuis. C. eo. illa nullo modo est expressa, nec ex vi verborum intelligit, sed maximè lege in potestate, ex præsumpta mẽte defuncti, vt d. l.
12 iam hoc iure. Tertiò † videamus de ea quæ est partim tacita, partim expressa: & hoc cõtingit duobus modis. Primò, quia partim est expressa, partim tacita quo ad casus: secũdò quo ad verba: & istud secundum declarabo in proxima q̃stione principali. Ad † declarationẽ primæ quæro:
13 ista substitutio, si hęres nõ erit, quot casus cõprehẽdit. Dico duos, scilicet si hęres nõ voluerit esse, vel qa nõ potuerit: & illud non possit cõtingit pluribus modis, vt dixi. Probatur in l. cũ proponas. C. de hære. insti. quod est verum. Nã quãdo substitutus est in potestate instituti: tũc nõ videt sibi pmissum repudiare ex institutione, & esse hæres ex substitutione: vt j. si quis omis. cau. testamẽ. l. Iulia. & ibi no. quia secundũ hoc illa verba, si hæres nõ erit, intelliguntur, id est, esse non poterit. Hoc
b præmisso[b] † quæro nunqd substitutio fa
14 cta in vnũ casum, scilicet si hęres noluerit esse, porrigit ad alium casum, scilicet si esse non potuerit, vel ecõtra. Videt ꝓ nõ: vt l. pater Seuerinã. de cõdi. & demon. & ibi videtur casus. & l. cõmodissimè. de liberis & posthumis. l. si cũ dotẽ. in prin. soluto matrimo. cũ simi. Cõtrariũ[c] est veri-
c tas, & est casus in l. Gallus. §. & quid si tãtùm. vbi expsè dicit ꝓ substitutio facta secundũ cõsiliũ Galli in vnũ casum porrigetur ad alium casum. Ad idẽ, quia paria sunt nolle, & non posse: vt l. j. §. vsus. §. de procura. facit l. mulier. j. ad Trebel. Non obstat. l. pater Seuerinam. vt ibi dixi. Ad alias leges respõdeo vt dixi in §. & qd si tantũ. & hoc tenet Guli. & Ray. & bene.
15 tamen † substitutio facta in vnũ tẽpus nõ porrigitur ad aliud: vt j. e. l. si lita. & quod dicã in l. si mater. §. j. j. eo. Ex his manifestè habes ꝓ illa substitutio est partim expressa, partim tacita quo ad casus: quia in quibusdã casibus expressa, in quibusdam
16 tacita. Tertiò principaliter † quero[d] qua
d liter & quibus verbis fiat substitutio. Et
e primò quæro, [e] an sit necesse ꝓ institutio hæredis præcedat. Gl. & Dy. in iij. gl. huius legis videntur velle ꝓ de necessitate debet præcedere institutio. Ego fateor hoc esse verum cõmuniter. sed possibile est fieri substitutionem vulgarẽ nõ præcedente institutione: vt si dico. Si legitimus hæres noluerit esse, talis sit hęres: vt §. tit. j. l. si quis ita. Facit l. cũ in testamẽto. in prin. eo. titu. intelligẽdo prout iacet. licet gl. subaudiat institutionem. quod nõ est necesse, vt ibi dixi. Ad idẽ l. Gallus. in princi. & ibi dixi. licet videatur dicere ꝓ tacitè videtur legitimũ instituere: vt j. de
d iure codicil. l. cõiciunt. & vide quod no. in l. si quis ita hæres instituatur. & sic tacitè pręcedit institutio: quod satis placet. Et pro hoc videtur casus j. eo. l. cohæredi.
e §. fi. secundũ vnam lect. quod tene menti.

f Vlterius[f] quæro quibus verbis fiat substitutio vulgaris: Glo. Institu. eo. dicit ꝓ
f expressa fit verbis negatiuis: tacita fit verbis affirmatiuis: vt §. titu. j. l. titius. cum l. sequen. & j. eo. l. qui liberis. §. hæc verba. & l. fin. de hæredi. instituen. Azo in summa. C. eo. videtur dicere quòd in d. §. hæc verba. & in d. l. fi. C. de hæredi. instit. sunt vulgares expressæ. Et ita tenet Dy. & ita refert Cyn. in l. precibus. & Gul. de Cug. & Rayne. de Forli. dicunt circa hoc sua verba multũ inuoluta, nec vera, nec veritati proxima: ideo non curo referre. Dic
17 † ergo sic. quod omnis directa substitutio, siue sit tacita, siue expressa, habet duo extrema. Vnum, quod refertur ad eũ, cui fit substitutio, siue sit tacita, siue expressa. Aliud, quod refertur ad eũ, qui substituitur. Primum semper est negatiuũ. siue priuatiuũ: & istud nunquam fallit, siue istud extremũ exprimatur semper negatiuè, siue priuatiuè exprimatur, siue tacitè subintelligatur. Aliud extremum semper est affirmatiuum, seu positiuũ, siue tacitè, siue expresè. In vulgari hoc patet: in pupilari etiã patet: vt, si filius hæres erit, & intra pupillarẽ ætatem decesserit, Titius sit hæres Nam illa verba, si erit hæres, quæ sunt positiua, nõ sunt verba substitutionis, vt patet: quia potest fieri exhæredatio: vt hac l. in fi. & illa verba, si intra pupillarem ætatẽ decesserit, sunt priuatiua: quia idem est decedere, & non viuere. Il-
la verba, Titius hæres esto, quæ referuntur ad eum: qui substituitur, semper sunt affirmatiua. Nunc ad propositum tacita vulgaris quæ continetur sub expressa pupillari, nullis verbis fit à testatore expresis: sed à iure tacitè subintelligitur per affirmatiua verba & negatiua eodem modo quo dixi. Itẽ substitutio tacita, de qua loquitur l. Titius. cum l. sequenti, suprà titulo primo, subintelligitur propter quædam verba affirmatiua à testatore prolata, tamen semper subintelligitur affirmatiuè & negatiuè, secundùm ea, quæ suprà dixi. Itẽ substitutio, de qua loquitur l. qui liberis. §. hæc verba. infrà, eodem. in illa exprimuntur verba quæ referuntur ad substitutũ, vel substitutos, meritò illa sunt affirmatiua: sed verba quæ debent referri ad eum, cui fiat substitutio, fuerunt omissa: & tacitè subintelliguntur, si impubes decesserit, &c. Et sic priuatiuè vt dixi: ideo glo. quæ dicit quòd illa substitutio est tacita, bene dicit respectu verborũ, quæ debent referri ad eum, cui fit substitutio. & Azo & Dy. qui dicunt quòd ibi est expressa, bene dicunt respectu verborum quæ debent referri ad substitutos. Credo tamen quòd ibi non est vulgaris expressa, sed pupillaris, vt ibi dicam. Item substitutio, de qua loquitur lex finalis C. de hæredibus instituendis. est expressa quo ad verba, quæ debent referri ad eum qui substituit. Et sic intelligunt Azo & Dynus, & est tacita quo ad verba. quæ debent referri ad eum actum, cui fit substitutio: sed gloss. j. eodem lege verbis. appellat illam substitutionem dubiam, & bene:

t

c ¶ Ad primum respondeo. Et vide do. Card. in c. Raynutius. de testa. vbi dicit non esse curandum de nomine. Contrarium ibi dixi. & vide quę ibi dico: quia reprehendo istud dictum quod hic dicitur per Bar. An. bar.

d ✠POMATES. ¶ Videamus. Vide Felin cap. translato. de constit. Barbat. c. Raynuti⁹. in xxvij. col. de testam. Feli. c. ad aures. in princi. de reser. Bar. in l. iiij. §. quęsitum. ff. si quis cau.

✠P. PAV. P. ¶ Videamus. Quomodo dicatur quid expressum. vide Ro. consi. cclxxj. ad fi. & Fel. latè in c. translato. col. ij. de constitu. & vide quæ habes ad Barto. in l. fi. §. omnium. C. de admin. tutor. & an illud qd venit ex mente dicatur expressum, vide Fel. in ca. humanum genus. colũ. ij. & iij. j. dist. Item ꝓ non dicatur expressum nisi quod in verbis videri potest, vide Ias. in l. ficut certi. col. iij. C. de testa. milit. & in l. actione. in ij. nota. C. de transact.

¶ Expressum. Adde ad hanc suam theoricam ad quã semper recurritur quod ipse voluit in l. fi. C. si cõtra ius vel vtil. pub. & in l. si quis in principio testamenti. de leg. iij. & in l. fin. §. si quis in ius vocatus non ierit. est gl. bona in ca. inquisitores. in verb. expresè. de hæret. in vj. Alio etiam modo dicitur quid expressum.

✠POMATES. ¶ His præmissis. vide Bartolum in l. cẽturio. in prima colũ. j. eodem. Alex. consi. xij. in antepenul. col. in iij. vol. & consi. cxxij. in vij. col. & cõsilio cxxxij. in j. colũ. iiij. volu.

¶ Et sic vides. Et vide quæ dixi in quodam cõsilio. l. in materia l. si quis in principio testamenti. de legatis tertio. & plene dico in c. cũ esses. de testamen. & vide Bal. in l. humanum. C. de leg. & Paul. de Castr. in consil. liii. & Bar. in l. j. ad fi. ff. si quis in ius vocat. non ierit. & in l. generaliter. C. de non numerata pec. Bal. in l. edita. C. de eden. & vide Bar. in l. centurio. j. eo. vbi Io. de Imol. in cap. Raynutius. de testa. & vide quæ ibi dixi. Andr. Barbatia.

✠.POMATES. ¶ Et primò quæro. Vide Barba. c. Ray. in xxix. char.

¶ Vlterius. Quid si testator dicat, filium & nepotẽ hæredes instituo. an nepos dicatur vulgariter substitutus filio: vide Pau. de ca. in l. Gallus. §. j. et ibi Alex. Quid autem si testator dicat: Titium hæredẽ instituo, & si hæres non erit, rogo vt restituat hæreditatẽ Caio. Guliel. de Cu. in l. precibus. dicit ꝓ licet prima facie videat posse dici ꝓ sit vulgaris, per l. illę à quo §. si de testamento. j. ad Treb. tamen cõcludit eã esse fideicommissariã, per l. cohæredi. §. cum filię. j. eo. & illa verba, si hæres non erit. intelliguntur volũtariè: qa tũc cogi poterit vt restituat, & adeat, per l. debitor. j. ad Trebel. quod Alex. putat verum si testator dixerit, rogo vt restituat per fideicõmissum. Nam aliàs vulgaris esset, per no. per Bar. in l. quærebat. de testamento. mili. & per Bal. in 1 humanitatis. in xv. col. C. eo. in versicu. mirabilem.

a ☞ Puto legendũ fore, ſi hæres non erit, vel nõ mutata cõditiõe etiã aliũ hæredẽ nõ fecerit, vt elicio ex doctrina Bar. in l. ſi paterfa. hic alle. in fin. & niſi ita dixeris verboſa tãtũ, & deriſoria reddet̃ diſtictio Barto. hic in hoc ſui iuris vel alieni. Ale. Loſæus Auſtianus.

b ¶ Dico q̃ nõ. Quid ſi inſtitutus, q̃ repudiauit, p̃ot venire ad reuocandũ abſtenſionem per aliud remedium quam per beneficium reſtitutionis in integrum, veluti p̃ remediũ l. fi. C. de repu. hære. an iſto caſu poterit admitti ſubſtitutus. Bald. & Angel. firmant q̃ ſic in l. quandiu. la j. j. de acquir. hæredit. alle. Alexã. vltra eos tex. & glo. exp̃ſſam in l. ſi q̃s ſu⁹. j. de iure deli. Et idem videtur tenere Paul. de Caſt. in d. l. quandiu. licet in d. l. ſi quis ſuus ipſe & Rapha. teneant contra Bar. & Paul. in d. l. fina.

c ¶ Tranſmittit. Ang. hic tenuit contrariũ, q̃ imò nõ trãſmittat Sed opi. Bart. vt̃ verior quã ipſemet tenuit in l. cùm proponas. C. de hær. inſt. & ibi Frã. Tigri. Bal. et Pau. de Caſt. Bar. & Imol. in d. l. ſi p̃ hic alle. Bal. in l. cũ antiquorib⁹. & in l. qdã elogio. C. de iure deli. & i l. apud hoſtes. C. de ſuis & leg. & in l. Papinia. §. quarta. de inof. teſta. Ange. in l. ſed ſi plures. §. j. j. eod. Pa. de Ca. in l. q̃diu la j. j. de acq. hære. Imo. in c. Ray. in materia vulgaris, d̃ teſ.

d ¶ Dico quòd. Contrarium tenet hic Angelus per l. ſi paterfamil. hic allegat. Ad quã rñde, q̃ ſi illud, q̃d ibi dicitur, eſt in actu volũtario: multò magis hic in actu neceſſario. Itẽ per l. ſi quis filiũ. hic allegatũ: q̃a ibi per dationẽ vulgaris non impeditur inſtitutus. Rñde, quia ibi p̃ot loqui in actu volũtario, ſ. q̃n teſtator dixit, ſivoluerit, etmortuus ſit añ illam conditionem, quòd admittitur ſubſtitutus & excluduntur hæredes inſtitu. Et pro iſto dicto vide Bartolum in d. l. cùm proponas. & in d. l. ſi pater. §. de hæredi. inſtituend. ſequitur Bal. in l. cum antiquioribus. C. de iure delib. & l. j. C. de hæredi. inſtituen. & in d. l. cùm proponas. eod. titu. Ioann. de Imol. in c. Raynutius. de teſta.

quia illa verba non propriè ſonant in vulgarem: quia per eam ſcilicet vulgarẽ ſucceditur defuncto: vt Inſtitu. eodem, circa principium. Sed ibi teſtator dixit, Sẽpronius Plotij hæres eſto. cùm Plotiũ inſtituiſſet. Magis enim ſunt apta ad pupillarem, per qua ſucceditur pupillo: & ideo dicitur dubia, & lex interpretatur eã vulgarẽ. & ſic his duobus caſibus ſubſtitutio partim eſt expreſſa, partim tacita quo ad verba. Idem poſſumus dicere de reciproca: nam ibi non exprimuntur niſi verba, quę referunt̃ ad ſubſtitutos. Quartò pri-
18 cipaliter † q̃ro q̃s ſit effect⁹ vulgaris ſubſtitutionis. Reſpondeo, quin q̃ ſunt principaliter. Primus in homine ſui iuris intelligit̃ ſi hęres non erit. [a] vel mutata cõ-
a ditione etiã alium hęredẽ nõ fecerit, ſed in homine alieni iuris intelligit̃ ſi ipſe hæres non erit, vel mutata conditiõe alium hæredẽ non fecerit: vt ſ. titulo primo. l. ſi p̃ fra. Titiũ. & Inſti. d̃ vul. ſubſt. in fi. & C. de hr̃dib⁹ inſti. l. cum ,pponas. Secũdus effectus eſt, q̃ teſtm̃ poteſt aſſumere vires ab ipſo ſecũdo gradu: vt l. iij. in fi. ſ. de lib. & poſtu. Tertius eſt, q̃ iſta vulgaris expreſſa continet tacitã pupillarem, vt. j̃. e. l. iam hoc iure. Quart⁹ eſt, q̃ per eam ſuccedit̃ defuncto, nõ ei cui facta eſt ſubſtitutio vt Inſti. eo. in prĩ. Quint⁹ effect⁹ eſt, q̃ vulgaris ſubſtitutio facit de ſuo & neceſſario voluntariũ: vt l. ſi filij hæres. ſ. de li. & poſth. & no. in l. Papinia. §. quarta. ff. d̃ inoff. teſt. de quolibet iſtorũ effectuũ videam⁹ per ordinẽ. Et prim⁹ effectus eſt, ſi hęres nõ erit, vel aliũ hæredẽ non fecerit, admittit̃ ſubſtitut⁹: vt dictis legib⁹. et hoc in teſtatore ſciẽte & in ignorãte. dicvt l. ſi pater. cũ l. ſeq. ſ. tit. j. Itẽ q̃d dicit, ſi hæres non erit, &c. intellige, & deſijt eſſe poſſe: q̃a eſt excluſus repudiatiõe vel alio mõ: aliàs donec eſt ſpes inſtitutiõis, ceſſat ſubſtitutio: vt l. q̃diu. j̃. de acq. hęr. Sed cir-
19 ca hoc † dubitat̃, q̃d ſi eſt ſpes q̃ inſtitut⁹ q̃ repudiauit, veniat per reſtitutionem in integrũ: an interim ceſſabit ſubſtitutio? b Dico q̃ nõ [b]: vt l. ſi ſine. §. ſed q̃d Papinia. ſ. de mino. q̃d dico, q̃diu eſt ſpes inſtitutiõis, &c. intelligit̃ ſi eſt ſpes de iure cõſecus ſi de iure ſpãli: vt l. iiij. §. j. j̃. de fideicõ. lib. Pro hoc vide q̃d no. in l. ij. §. expe
20 ctãdi. j̃. de ſecund. tab. Item dubitat̃, † quid ſi inſtitut⁹ deceſſit ante aditã hæ-
c ditatẽ, tñ ad hæredem trãſmittit [c] ius deliberãdi: quis præferet̃, an hæres hæredis, an ſubſtitutus? Dico [d] q̃ hæres hęredis p̃fertur: quia licet inſtitut⁹ hæres nõ fuerit hęres, tñ facit aliũ hęredẽ: quia ex eius p̃ſona alius hęres adijt, & ſic ceſſat ſubſtitutio: vt d. l. ſi pater. Pro hoc videt̃ caſus in l. j. C. de his qui ante aper. ta. & ibi ita hoc exponebat Rich. cùm ibi dicit tex. alioſq̃ &c. Et ipſe exponebat, alios, ſ. ſubſtitutos, vel cõiunctos. Pro hoc videtur tex. j̃. de acquirend. hæredit. l. ſi quis filium. ij. reſponſo. ſi bene illud reſponſum ad legis principium continuabis. Pro hoc videtur gloſ. in l. ſed & ſi pro dote. §. penul. j̃. de leg. præſtand. & ibi tetigi. Hic debet ergo expectare quòd hæres hæredis repudiet, vel alio modo excludatur. Itẽ poteſt dubitari: quia ſeruo inſtituto nolẽ

te adire, licet dominus velit, locus eſt ſubſtituto: vt l. cùm proponas. C. de hæredib.
21 inſtit. Quæro † quid ſi eſt inſtitutus monachus, qui non vult adire. lac. de Are. & Rich. dicũt idem quod in ſeruo: vt l. Deo nobis. C. de epiſ. & cler. Et idem in Spe. in tit. de ſtat. mon. §. j. ver. octauò quæritur. Alij dicũt q̃ licet monachus recuſet adire, nihilominus poterit adire monaſteriũ
e ſicut pater filio recuſante [e]: vt l. fi. §. ſinautem in ſecunda. C. de bon. quæ lib. & hoc tenet Arch. xviij. q. j. c. j. & Io. And. tãgit extra de probat. c. in præſentia. & iſta videtur æquior opin. vt ſic ſubiectio monachalis ſit magis ſubiectio filialis quã ſeruilis. Quod apparet: q̃a ſeruus poteſt venedi: monachus non, ſicut nec filius. Itẽ monaſterium cogitur alere monachũ, ſicut pater filium, nõ autem dñs ſeruũ: quia po
22 teſt eũ habere pro derelicto. Sed † dicetis vos, Adhuc reſtat dubium, an filio repudiante præferatur ſubſtitutus, vel pater. Gl. in d. l. cùm non ſolùm. §. j. tenet patrẽ præferri. & ibi Cyn. Guid. de Suza. tenet cõtrarium: quia teſtatoris volũtas eſt ſeruanda, vt in §. diſponat. Gul. de Cu. idẽ: q̃a expreſſa prouiſio teſtatoris debet tollere prouiſionẽ legis: vt j̃. eo. l. cùm ex filio. §. j. & l. ex facto. §. itẽ quæro. d. Rayn. tenet gl. per tex. illius legis, qui dicit q̃ repudiatio filij nõ debet nocere patri, quia pater & filius cenſent̃ vna perſona. Ego idem teneo, q̃ pater præferat̃, primò per l. cùm non ſolùm. §. ſimiliq̃ modo. ibi cm̃
dicit tex. perinde ac ſi ipſe pater ab initio fuiſſet inſtitut⁹. Præterea, ego dixi q̃ ſubſtitutio vulgaris intelligitur ſi hæres nõ erit, vel alium hæredẽ nõ fecerit, vt l. ſi pr̃. cũ ſi. ſ. tit. j. Sed hic filius monaſterio ſuo fecit hæredẽ patrem, & pater ex iure filij adijt, & ſic ceſſat ſubſtitutio: vt d. l. ſi pater. cũ ſi. ſ. ti. j. Et p̃ hoc rñdetur ad oĩa contraria: quia fateor, q̃, puiſio teſtatoris tollit prouiſionẽ legis, ſcilicet in eũ caſum quo teſtator diſpoſuit, ſ. ſi hæres non erit, vel alium hęredẽ nõ fecerit: ſed hic fecit aliũ hæredẽ: ergo &c. Idẽ dico in monaſterio, q̃ præferatur ſubſti
23 tuto: q̃a fecit monachus aliũ hæredẽ. † Quæro quid ſi monachus vel filius deceſſerit ante aditã hæreditatẽ: an ſit loc⁹ ſubſtitutioni, vel veniet pater. d. Rayn. cõiungebat hos duos caſus filio repudiãte vel mortuo ante aditã hæreditatẽ, & dicebat idẽ vtroq̃ caſu: ſed Rich. Malum. dicebat ſecus filio mortuo, vt refert Cy. in l. cùm nõ ſolùm. §. j. C. de bo. lib. & hoc puto verũ. Primò per l. ſi infanti. C. de iur. delib. vbi filio mortuo ante aditionẽ quærit̃ patri ita demũ, ſi fuit infans. ſecus ſi fuit
24 maior. ibi ergo eſt tex. cũ gl. noſtræ quæſtionis. † Præterea, per filium non tranſmittitur ad patrem hæreditas non adita, niſi aliorum aſcendentium: ſecundùm gl. l. j. C. de his qui ante apert. tabul. & l. ij. C. ad Orfic. licet teneant quidam contrariũ in hoc, vt ibi not. Si ergo eſt ſpeciale in hæreditate aſcendentium: ergo in contrariũ eſt ius commune: ſecũdùm alios eſſet
25 minus dubium, vt ibi not. † Item dubitatur, quid ſi ille qui repudiauit, habet ſubſtitutum vulgarem, & alium habet per fideicommiſſum: fideicommiſſarius petit illum repudiantem cogi adire, vt l. nam quod. §. ſi quis compulſus. j̃. ad Treb. modò ſubſtitutus vulgariter vult hæreditatem iure ſubſtitutionis vulgaris, & fideicommiſſarius vult eam iure fideicõmiſſi: quæritur quis præferatur. Et videtur quòd fideicõmiſſarius, vt l. non iuſtam. C. ad Trebel. & l. facta. §. Iulianus. j̃. ad Treb. vbi hoc videtur expreſſum. In contrarium videtur caſus in l. ſi patroni. §. finali ſecundùm primam caſus poſitionem eo. ti. Dico ſic: Aut fideicommiſſum non eſt repetitum à ſubſtituto tacitè vel expreſsè: & tunc præfertur ſubſtitutus vulgariter: vt dicto §. finali. Aut eſt repetitum, & pręfertur fideicommiſſarius: vt dicta l. non iuſtam. & d. §. Iulianus. ſed quia ille §. Iulianus. aliquantulum videtur obſtare huic dicto: ideo dic vt

& vide quæ ibi dixi omnino: quia plura noua dixi in d. l. ſi pater. hoc non ſequitur Bart. ſed dat nouam opin. ſed Benedic. de Plum. in cõmento l. iij. de iur. delib. ſequi quiẽ Bar. ſed Angel. in d. l. cùm ,pponas. & in d. l. ſi pater. & in d. l. cũ antiquioribus. & hic tenet contra Bar. & ſubdit in d. l. cùm antiquioribus. q̃ tenet contra Bart. And. Barb.

e ¶ Recuſante. Angel. conſi. xcj. & conſilio cxxxiij. Bald. conſil. cccix. lib. ij. vbi clarè tenet q̃ monaſteriũ inuito monacho vel monacha, poſſit adire hæreditatẽ & inquantum Alex. reliquit conſiderandum an relictum monacho à patre videatur relictum ratione ſanguinis potius quàm intuitu monaſterij, dic quod Bal. conſil. cclxxxij. li. iiij. dicit q̃ relictum religioſo, qui habere poteſt proprium, potius videtur relictum ratione ſanguinis quàm monaſterij. Si verò proprium habere nõ poteſt: videt̃ relictũ potius monaſterio.

a ¶ Indignus. Adde q̃ Ange. tenuit contrariũ: quia fiſcus nõ venit tanq̃ hæres indigni, ſed tanquã ſucceſſor vniuerſalis ad bona vacãtia. d. l. recuſare. Itẽ q̃a quarratione veniẽtes abintẽſtato ad hæreditatẽ iſtius indigni repudiãtis, nõ poſſunt excludere ſubſtitutũ vulgarẽ, ita nec fiſc⁹. Imo. verò dicit quòd aut adiuit ille indignus: & tũc clarũ eſt ſubſtituti excluſi l. poſt aditam. C. de im pube. Aut nõ adiuit: et tũc iura p̃ſumũt eũ in fraudẽ fiſci noluiſſe adire: vt no. gl. in d. §. ſi fiſco. & Bar. in d. l. ſi ſequens. Hãc opi. tenet Guiliel. de Cu. in d. l. precib⁹. in ij. col. & ibi Bald. in vij. colũ. & Imo. in c. Ray. de teſtamen. & vide Ang. conſi. ccv. Sed quid ſi teſtator inſtituat filiũ, & ſubſtituat, quòd ſi quouis modo capax eſſe non poſſet Titius: & cõtingat q̃ filius ſit cõdẽnatus vel rebellis: an veniat ſubſtitutus, vide Ancha. conſi. cclxxxvj.

b ¶ Quæro. Adde eundẽ Bar. in l. gerit. circa mediũ. j. de acquiẽ. hære. doct. in l. hæres inſtituta. C. eo. Bald. in l. vnica. C. qũ non pe. partes. p. Bar. vbi quærit an filij⁹, q̃ habet ſubſtitutũ vulgarẽ, poſſit retẽta legitima reſiduũ repudiare. De quo vide Anc. conſi. cccxiij.

c ✠ POMATES. ¶ Ego do alium caſum. Vide Alex. cõſi. lxxv. inci. viſis diliter. in iij. col. in j. vol. Are. conſil. clx. incip. longa eſt diſputatio. in xvj. colũ. Panor. c. Ray. de teſt. i fi. Bart. l. gerit. in vj. colũ. & ibi Alexã. in apoſt. ff. de acqui. hære. Adde etiam aliũ caſum, in quo ſubſtitutus concurrit cũ inſtituto. l. fi. in prin. vbi glo. & docto. maximè Iaſo. C. de inſti. & ſubſtit. Alex. l. hæres inſtituta. C. de impub. Pau. & moder. l. q̃a poterat. in j. col. & ſeq. ff. ad Trebellianum.

d ¶ Morte. Adde Pau. de ca. conſil. clxviij.

e ✠ POMATES. ¶ Vlteri⁹ quæro. Vide Alex. cõſil. j. in iiij. col. vol. j. Old. conſil. xx. aliàs cc. Alexã. in §. idem Iulianus. hic allega. in iij. no.

f ¶ Vlterius quero an teſtamẽtũ. Ange. hoc idem tenet, ſcilicet q̃ incipiat à tacita vulgari in voce, non ex eo q̃a facta expreſsione pupilli veriſimile eſt, q̃ ſi teſtator cogi

26 ibi. † Itẽ quæro, q̃d ſi hæres inſtitut⁹ eſt
a indignus, [a] nec adijt hęreditatẽ, an veniat fiſcus vel ſubſtitutus. Rñdeo, fiſcus repulſo ſubſtituto: vt j̃. ad Sylla. l. ſi ſequens. in princ. Facit j̃. de bo. lib. l. in ſeruitutẽ. §. ei qui. Ratio: q̃a licet ipſe inſtitut⁹ nõ ſit hæres: tñ facit hæredẽ fiſcum: ergo ſubſtitutus repellit̃, vt l. ſi pater. ſæpius præalle. ſ. tit. j. Hinc eſt q̃ fiſcus tenetur ad legata & fideicõmiſſa, etiã hęreditate nõ adita per hæredẽ, vt no. in l. eã quan. C. de fidei. & l.
b recuſare. §. ſi fiſco. ff. ad Treb. Itẽ quęro [b] an aliquo caſu inſtitutus & ſubſtitutus
27 veniãt ſimul. Doc. cõiter dicũt q̃ ſic: & in l. ſi pater ſ. tit. j. & Inſti. e. §. fi. Ego do aliũ
c caſum [c] q̃n patronus fuit ſubſtitut⁹, & in aliqua re propria grauatus: q̃a tũc ipſe habebit debitã portionẽ vt inſtitutus: & reſiduã habebit ſubſtitutus, ſi ipſe non vult iudiciũ defuncti implere: vt l. ſi libertus patrono. ver. quid ergo. j̃. de bo. lib. Et ſic cõcurrũt inſtitutus & ſubſtitutus. Itẽ dotertiũ caſum in filio inſtituto, & grauato, eo modo quo dixi in patrono, per eãdẽ le
gẽ: q̃a eſt eadẽ ratio. Sumus expediti de primo effectu, & q̃ſtionibus emergẽtib⁹
28 circa illũ. Secũdus † effect⁹ eſt q̃ teſtamentum põt aſſumere effectũ ab alio ſecũdo gradu: vt l. iij. in fi. ſ. de li. & poſthu. Circa quod dic breuiter, Q̃n q̃ prim⁹ grad⁹ nõ habet effectũ propter defectũ contingẽtẽ ex parte inſtituentis. Q̃n q̃, ppter defectũ cõtingẽtẽ ex parte inſtituti. Primo caſu, aut ille defectus fuit p̃teritionis vel exhæredationis: & tunc diſtingue vt no. in d. l. iij. §. fi. ſ. de lib. & poſthu. & ſ. de iniuſ. teſta. l. nã & ſi ſub cõditione. Ratio: q̃a ideo præteritus vel exhæredat⁹ rũpit, vt faciat locũ ſibi, nõ alteri. Pro hoc l. pe. ſ. de iniuſto teſt. et q̃d ibi dixi vobis. Aut fuit alius defectus in primo gradu q̃ ceſſat in ſecundo, & tũc indiſtinctè põt à ſecũdo gradu incipere: vt ſ. de iniuſ. teſt. l. nã ſi miles. & ſ. tit. j. l. ſi is q̃ ſoluẽdo. Secũdo caſu, q̃n eſt defect⁹ ex parte inſtituti: tũc indiſtinctè põt à ſecũdo gradu incipere, ſiue primus nolit eſſe hæres: vt ſ. tit. j. l. iã dubitari. & C. de hære. inſti. l. cũ pronas. cũ ſi. ſiue primus ſit excluſus tẽpore: vt j̃. de acq. hære.
d l. quãdiu. ſiue ſit excluſus morte: [d] vt C. de cad. tollẽ. §. p̃ ſecũdo. ibi: vel ſubſtitutus, &c. & ibi no. & j̃. de fideic. lib. l. Thais. §. Splẽdoforus. ſiue ſit excluſus deportatione vel alia dãnatione: vt ſ. de lib. & poſth. l. Gallus. §. & quid ſi tm̃. & de bonis li. l. ſi necẽ. §. j. ſiue excludat̃ rõne alterius incapacitatis: fortè q̃a non eſt natus ex legitimo matrimonio: quia ſpurius: vt l. ij. C. de hæred. inſti. Et p̃dicta vera in vulgari ex-
29 preſſa: ſed in tacita j̃. dicã. † Vlteri⁹ quę-
e ro, q̃d ſi inſtitut⁹ in primo gradu põt eſſe hæres, ſed nõ eodẽ modo quo defunctus voluit, q̃a fuit inſtitutus ſuus vel neceſſarius, ſed in tpe mortis reperit̃ emãcipat⁹ vel manumiſſus: an admittet̃ inſtitut⁹ vel ſubſtitutus? Hoc eſt meũ dubium. Et dic, aut iſta vulgaris ſubſtitutio fuit facta ex neceſſitate, vt q̃n nepos ſubſtituitur filio: & tũc ſubſtitut⁹ pręferat̃: vt l. Gallus. §. & quid ſi tm̃. ibi: emãcipat⁹ eſſet, &c. Videt̃ enim ſubſtitut⁹ in illũ caſum ſi filij⁹ deſijt eſſe ſuus, vt ibi patet. & hoc ſecũdũ iſta tẽ

pora: ſecundũ hodierna iura fortè aliud eſſet, vt dixi in d. §. & q̃d ſi tantũ. Si verò ſubſtitutio fuit facta ex volũtate: tũc præfertur inſtitutus nõ attẽta illa ſtat⁹ mutatione: vt d. l. Gallus. §. fi. & inſti. de hære. inſti. §. ſeruus autẽ. & eſt expreſſum ſ. ti. j. l. ſi paterfa. Titiũ. Videt̃ enim ſubſtituere in eũ caſum ſi hæres nõ erit quoquo mo-
f do. Vlterius quæro an [f] teſtamẽtũ † poſſit vires aſſumere à tacita vulgari, an verò requirat̃ aditio in primo gradu. Gl. dicit q̃ nõ poteſt incipere à ſecũdũ tab. ex
30 tacita vulgari, ſed requiritur aditio ex inſtitutione: vt l. apud Iulianũ. §. idẽ Iulianus. ad Treb. & ita ſentit glo. Idẽ Dy. per illũ §. & l. ita tamen. §. à patre. eo. ti. & q̃a vitiato expreſſo vitiat̃ tacitũ: vt l. iij. §. qui habet. ſ. de ſerui. ruſt. præd. Idẽ videt̃ ſentire Cy. in l. precib⁹. & idẽ dominus Ray. Gul. de Cu. tenet contrarium: quia tacita vulgaris ſumit effectũ in caſu hęreditatis non aditæ: vt j̃. eo. l. iam hoc iure. ergo eſt impoſsibile q̃ in caſu hæreditatis aditæ aſſumat effectũ. Præterea: per aditionem hæreditatis debet finiri tacita vulgaris: vt l. poſt aditã. C. eo. ergo ab eo caſu nõ poteſt inchoari: vt l. Titio cùm morietur. de vſufr. leg. & de vſufr. leg. l. vſumfructũ cũ
31 moriar. Iſtæ rõnes † concludunt q̃ tacita vulgaris p̃ aditionẽ ipſius pupilli nõ põt cõfirmari: quod cõcedo. licet gl. & Dy. dicãt contrariũ de aditione cohæredis: tñ Old. tenet idẽ quod Gul. q̃a ſecũdũ hoc ſe queretur q̃ ſi teſtator ſolũ pupillũ inſtituit qui decederet hęreditate nõ adita, teſtamentũ rũperetur: q̃a nullus poſſet eſſe hæres nec ex pupillari, nec ex tacita vulgari: quod eſt cõtra mentẽ l. iã hoc iure. §. fi. j. eo. Ita dicebat Old. ſed certè tũc quãdo pupillus ſolus eſt inſtitutus, exiſtẽtia ſuũ hæredes cõfirmat tabulas pupillares, vt dicã j̃. l. pxi. in materia pupillaris ſubſtitutionis: ideo teſtamẽtũ nõ rũperetur.
32 Quid ergo dicemus. † Rñ. q̃ licet pupillaris requirat aditionẽ hæreditatis: tamẽ vulgaris tacita quę cõtinet̃ ſub ea, hoc nõ requirit: ſed põt ab ea incipere. Probo p̃ l. neq̃ enim. [g] §. fi. de mili. teſta. & dico ibi eſſe caſum. Nã ibi ſub expreſſa fideicõmiſſaria cõtinetur vulgaris tacita: & tñ licet fideicõmiſſaria requirat aditionẽ hæreditatis, & ab ea teſtamẽtũ nõ poſsit aſſumere vires, vt l. ille à quo. §. ſi de teſtamẽto. j̃. ad Treb. tñ illa tacita vulgaris nõ requirit aditionẽ, vt ibi patet. Nec dicat aliqs ibi ſpeciale eſt: q̃a fateor q̃ ibi eſt ſpãle in hoc q̃ fideicõmiſſaria trahat̃ ad directã. q̃d nõ reperit̃ alibi, præter q̃ in caſu illius legis: ſed q̃ illa tacita vulgaris confirmet teſtm̃ ex ſe, in hoc nõ eſt ſpãle, ſed ius cõe, vt ibi patet in tex. Et hoc vt̃ tenere gl. j̃. e.
g l. lex Cornelia ſ. de ven. inſpi. l. pe. et dicã j̃. proxi. q. Nõ obſtat quod vitiato expſſo vitiat̃, &c. illud eſt verũ q̃n tacitũ habet ſe ad expſſum, vt acceſſoriũ: ſed ſecus ſi vtrũq̃ pariter eſt principale: vt l. ſi fideiuſſor. in prin. & ibi dixi j̃. de le. j. Nõ obſtat. §. idẽ Iul. q̃a ibi reqrit̃ aditio ad cõfirmãdas tabulas pupillares. q̃d apparet: q̃a licet tex. faciat mẽtionẽ de ſecũdis tabulis, dic q̃ hoc eſt hodie verũ, cũ pupillus hoc iure nihil haberet, vt ibi dicit gl. ergo debet intelligi de tacita vulgari. Rñ. ibi fortè habebat bona materna, vel alia bona, q̃ poſt mortẽ p̃ris acq̃ſiuerat. Nõ obſtat. §. à patre. q̃a ibi loqui⁹ ĩ pupillari. Vlteri⁹ q̃ro, pupill⁹, cui eſt facta ſubſtitutio pupillaris, deceſsit viuo patre:

taſſet pupillum repudiare voluiſſet ſubſtitutũ ſimiliter venire. Et reſpondet ad §. idem Iulianus. quia ibi cohæredes pupilli erant ipſi pupillo ſubſtituti. nã tũc tacita ſubſtitutio intelligatur ex eo q̃a cohæredes: argu. l. ſi Titio & Meuio. §. Iulian⁹ de leg. ij. l. q̃a tacita. ſ. tit. j. ideo in illa pupillari expreſſa nõ intelligitur tacita vulgaris. Sed adde q̃ iſta reſponſio nõ videt̃ bona: quia illa ſubſtitutio intelligitur reſpectu iuris accreſcendi vnde ceſſante iure accrescendi ceſſat illa ſubſtitutio. ſed vulgaris nõ venit ex iure accreſcendi: ergo &c. Et reſpõdẽ aliter ad d. §. Iulian⁹ quòd ideo non põt habere locum tacita vulgaris, q̃a nõ erat ſublata exiſtentia ſuitatis quo ad tranſmiſsionẽ per dationẽ cohæredis extranei. l. iij. C. de iure delib. & ideo prius neceſſariũ fuit ſcire quis eſſet hæres pupilli in quẽ facta erat tranſmiſsio vigore ſuitatis. & ſic neceſſarium fuit adiri ex pupillari. Andræ. Barba.

g ¶ Lneq̃ enim. Adde ſolennẽ tex. ſecũdũ Alex. in l. Antonin⁹. j̃. de fideicom. lib. & opi. Bar. ſequit̃ Imo. hic referẽs Ang. hoc in voce ita tenuiſſe: q̃a facta expreſsione pupillaris, veriſimile eſt q̃ ſi teſtator cogitaſſet pupillũ repudiare, voluiſſet ſimiliter ſubſtitutum admitti. Idẽ confirmat̃ per l. ſi pater filiũ. j. e. intelligẽdo q̃ ibi tractet de tacita vulgari, prout ibi tenet Iaco. de Arct. & magis cõiter alij. Idẽ tenet Bal. in l. fi. C. de inſti. & ſubſtit. ſub condifac. & ibi ad hoc pondẽrat gl. fi. idẽ Bal. in l. quidã elogio. C. de iure delib. & in l. tractabatur. j̃. de mili. teſta. & in l. vnica. §. p̃ ſecũdo. C. de cad. tol. Idem tenuit Oldra. cõſi. xx. qui ſimiliter rñdet ad §. idẽ Iulia. vt hic facit Bar. licet Imo. hãc ſol. dicat cõtinere diuinationem.

✠ P. PAV. P.

¶ Ex interuallo. Idẽ tenet Bartol. in l. lex Corneli. j. eo. & Are. ibi in fi. adducit contra Bar. tex. in auẽ. vt fact. no. cõſti. §. pe. & tenẽdo cõtra Bar. nõ obſt. l. tractabat. qa ibi eſt priuilegiũ, & ſpãle fauore libertatis, qd priuilegiũ nõ inducit, niſi ſubſit rõ q̃ eſſet qũ teſtõr tm ſuguixit q potuit ſibi ,puidere. ſimiliter in l. iij. C. de inof. teſt. ibi erat priuilegiũ vt mõmar videat inſtituiſſe illũ quẽ nõ inſtituit. ſed i casu nro eſt ius cõe q ſub pupillari cõtineat tacita vulgaris: & iõ nõ eſt imputãdũ teſtõri. preterea facili? tollit priuilegiũ q̃ ius cõe iuriḃ vulgariḃ, & ita logẽ tex. in d. auẽ. ad illud qd dicit q ſi teſtõr tm ſuguixit q potuit ſibi ,puidere, ſi nõ ,puidit eſt ei im putãdũ, vide ,p corroboratione que habes ad Bar. in d. l. tractabat. aliàs eſt. l. neq em. §. cum miles.

b ¶ Opi. Dyn. Addeq illã ſequitur Paul. de Ca. cõſ. clxlviij. cum modificatiõe, de qua hic per Bar. & ſimiliter opi. Dy. ſequitur Fed. conſil. ccxlvj de quo vide Bal. cõſ. xl. vbi refert Franci. de Rãpo. li. iiij. & conſi. cxiiij. li. iij. et cõ. cviij. & ccxcv. & ſeq. & conſ. ccccl xiiij. lib. ij.

✠ POMATES.

¶ Si ſubſtitutio. Vide Ray. in rep. l. Gal lus. §. & quid ſi tantùm. in xxij. colum. ff. de libe. & poſthu.

¶ Tertius. Adde videndũ Anc. cõſ. lvj. & Roma. conſi. cxxxiiij. & alius eſt caſus qñ vulgaris expſſa eſt facta cũ dictione taxatiua, per l. iã hoc iure. in verſic. in vulgarẽ tantùm mõ casum. j. eod. Et hoc tenuit Sali. in l. precibus. in j, col. C. eod. Fulg. in l. quãuis. C. eo. & in l. fi. C. de inſt. & ſubſti. ſub condi. fac. Paul. de Caſtr. in d. l. iam hoc iure.

✠ P. PAV. P.

¶ Tertius effectus. Qñ eſſet ſtatutũ qd verba teſti intelligãtur ad literã ,put facẽt expſſa vulgaris nõ cõtinet tacitã pupillarẽ. vid Barb. cõ. xxxix. col. pe. vol. ij.

☞ Scripta exemplaria habent, & ſic habebit locum vtraq; ſubſtõ: cùm non ſit neceſſe ad pupillarẽ ſubſtõnem q filius ſit hẽs, &c. quæ qdẽ lectio meo iudicio facilior eſt: & ſenſum magis conſonũ habet Alex. Loſæus.

an ſubſtitut? põt ſuccedere ex tacita vulgari. Gl. q ſic. j. eo. l. lex Cornelia. in gl. ſuper verbo, nõ exiſtimo. & in gl. fi. & j. eo. l. ſi pr̃ capt? idẽ tenet Gul. de Cu. q̃ gl. videt tenere id quod ſ. tenuí, q teſtm potest aſſumere vires à tacita vulgari. Dy. cõtra, p l. qd ſi lili?. j. de ca. ibi: nihil ẽ, &c. Quali diceret, nec de pupillari, nec de tacita vulgari. Et idem videt ſentire gl. & Cy. in l. precib?. C. eo. tit. Alij aũt diſtinguũt aliter. Aut pupill? habet cohęredẽ cui? aditiõe cõfirmat tacita vulgaris: & loquitur prima opin. Aut non habet cohęredẽ: & loquit opi. Dy. Sed certè ,put dixi ſ. ,pxi. §. illud q tacita vulgaris cõfirmat aditiõe nõ eſt neceſſe dicere. quare dico q oẽs dicũt bñ, diuerſis tñ caſibus loquũtur. Vñ diſtingue: Aut filius morit ciuiliter viuo pre. vt qa capit ab hoſtib?: vel poſt mortẽ pris morit naturaliter: & tũc ſubſtitutus põt ſuccedere ex tacita vulgari: vt j. eo. l. lex Cornelia. et ibi not. Rõ: qa patre viuo adhuc durat ſpes ſubſtõnis pupillaris. vñ nõ eſt qd imputet patri, cũ teſtm nõ mutauit. Aut filj? viuo pre deceſsit naturaliter, & tũc ſiquidẽ pater ſtati deceſsit poſt, ita q nõ habuit tps mutandi teſtm: & idẽ qa ſubſtitut? venit ex tacita vulgari, ex pſumpta volũtate defũcti: qa eũ inſtituiſſet: ſi ſciuiſſet vt d. l. ſi pr̃ capt?. cũ ſua gl. j.

a e. Siverò pr̃ deceſsit poſt ex ĩteruallo ita q habuit potentiã mutãdi teſtm, tũc ſubſtitutus nõ admittit. Ita loquit l. qd ſi filj?

b & opi. Dy. nã cũ potuit ſibi ,puidere, & nõ ,puidit lex nõ ſubuenit ſibi, nec poteſt dici q nõ cogitauit de hoc: quia filiũ mortuũ vidit. Hoc probat j. de mil. teſt. l. tractabatur. & arg. l. iij. C. de inof. teſt. † Vlteri? q̃ro, qd ſi ſubſtõ? pupillaris facta eſt vẽtri, & vẽter nõ naſcitur: an ſubſtitutus admittatur ex tacita vulgari. Tex. & gl. q ſic, ſ. de vẽ. inſpi. l. pe. Facit C. de inſt. & ſubſt. l. fi. vbi vulgaris expſſa facta, ſi poſthum? nõ naſcitur cõtinet tacitã pupillarẽ eo nato: ergo idẽ ecõuerſo. Alij verò dicũt cõtra, niſi ſit cohęres, cuius aditiõe cõfirmet illa tacita vulgaris: qd nõ placet vt dixi ſ. qa aditio nõ reqrit. Dico ergo ſic, aũt ſpes natiuitatis poſthumi deficit poſt mortẽ teſtõris, vel añ, pmodicũ tps: et ſubſtitut? admittit ex tacita vulgari: vt d. l. pe. Aut dficit multo tpe poſt teſtm vel añ mortẽ teſtõris: & tũc ſec?. p ea que ſ. dixi.

d Sum? expediti de ſcdo effectu. Terti?d ef

34 fect? † eſt, q illa vulgaris expſſa cõtinet tacitã pupillarẽ: vt j. eo. l. iã hoc iure. qd ẽ verũ, niſi teſtõr dixerit cõtrariũ expreſsè vel tacitè. Expſsè, pbat j. eo. l. iã hoc iure in fi. & C. eo. l. q̃uis. Tacitè, vt in breuiloqua facta diſparib?: vt l. iã hoc iure. cũ ſi. Itẽ qñ in vtrũq; casum expſsè, puidit: vt j.

35 e. l. cũ ex filio. §. j. Quęro † qd ſi mr̃ eſt in medio, an tũc i vulgari cõtineat tacita pupillaris. Gl. in l. p̃cib?. dicit q cõtinet, ſed nõ cũ effectu. Alia gl. dicit cõtrariũ, q nõ cõtinet: vt j. eo. l. cẽturio. & ibi de hoc di-

36 cam. Item quęro, † quid ſi vulgaris fuit facta in vnum casum, ita q contineat vulgarẽ tacitam in alium casum, ſecundum ea quæ dixi ſ. an tunc tacita pupillaris vulgarem contineat? Casus eſt quòd ſic. C. de inſtit. & ſubſti. l. fi. ſecundùm lectu-

37 glo. † Quæro an vulgaris expreſſa facta f filio furioſo vel mẽte capto cõtineat tacitam exẽplariã. dicã j. eo. l. ex facto. in materia ſubſtitutionis exẽplariæ. Quartus

38 effectus † eſt: qa per eã ſuccedit defuncto nõ ei ctiã ſubſtitutio eſt facta, vt Inſti. e. in

39 princ. Iuxta hoc quæro qd † de vulgari g expreſſa quæ in ſe cõtinet tacitã pupillarem: an per eã ſuccedit pupillo, ita q trahatur ad bona pupilli. Dy. q ſic, ,ppter vicinitatẽ quam habet cũ pupillari. Et ideo dicit q eſt casus j. eod. l. ij. §. ſed & ſi ita. & exponit text. ibi q ei, ſ. filio: vt ad ,pximũ fiat relatio. Et idẽ d. Ray. Sed Cy. hoc relinquit ſub dubio. Gul. de Cun. & Mar. Sil. cõtra: quia per vulgarẽ ſubſtitutionẽ ſuccedit defuncto: per pupillarẽ pupillo: vt Inſti. e. in prin. & arg. l. Sextiliã. j. de legã. iij. Ego dico q Iac. de Are. in hoc paſſu ſentit veritatẽ, ſ. q per vulgarẽ ſuccedit ſolũmodo defuncto & hoc eo tẽpore quo pupillus repudiat: ſed per pupillarẽ tacitam in ea cõprehẽſam ſuccedit pupillo tunc, cũ pupillus in pupillari ætate dece-

e dit[e]. & ſic habebit locum lex vtrq; ſubſtituto. nec enim eſt de

☞ neceſsitate pupillaris ſubſtitutionis q filius ſit hæres: vt l. Iulianus. j. de acqui. hęr. per quã legẽ hoc, pbat. Et ita debet intelligi opi. Iac. de Are. quæ opi. per ſcripta malè recitat. Nõ obſt. §. ſed & ſi ita. quia debet exponi ei, ſ. patri: vel ſi exponis ei, ſ. fi

40 lio, intellige ex pupillari tacita. † Itẽ quæro an tacita vulgaris cõtẽta in pupillari expreſſa trahat ad bona pupilli. Dy. q ſic. & eſt casus ſm vnã lec. j. ad l. Fal. l. qui fundũ. §. cohæres. Contrariũ tenet gl. C. de inſti. & ſubſt. l. fi. d. Ray. dicit, aut eſt ſubſtitutus cohæres: & habet locũ dictũ Dy. Aut alius: & habet locũ dictũ gl. Truffa eſt: quare dico q eo tpe, quo ſe abſtinet pupillus, ſuccedit ex tacita vulgari: ſed eo tpe quo morit, ſuccedit ex expreſſa pupillari: vt ſ. dixi in ,pxi. q. Nunq; enim reperit q p vulgarẽ ſuccedit pupillo. & ſi cõtingeret q ſimul & ſemel decederet pupillus, & etiã pater, per qd excluderet à bonis paternis: dicerẽ ſubſtitutũ venire ex pupillari ad bona pupilli: ex vulgari ad bona pris: nã illa ſubſtõ cõtinet vtrũq; caſũ copulatiuè, vt ſiue veniat vterq; casus, ſiue alter ſufficiat: vt j. e. l. iã hoc iure. Nõ obſt. §. cohæres. qa teneo alias lect. ibi

f poſitas, vel intellige ſm prædicta. Vlterius[f] quæro vtrũ tici-

41 ta vulgaris habet † locũ, qñ mater eſt in medio. Gl. q ſic: qa p eam nõ ſuccedit pupillo, ſed defuncto: vt not. in l. fi. C. de inſt. & ſubſti. Et hoc puto verũ de mr̃e pupilli: ſed ſi viueret mr̃ teſtatoris, tũc tacita vulgaris nõ haberet locũ cõtra matrẽ teſtõris, eadẽ rõne qua tacita pupillaris cõtra matrẽ pupilli nõ ad-

42 mittit. Quartò † quæro, vtrũ p aditionẽ quæ fit ex tacita vulgari cõfirmet expreſſa pupillaris, dicã j. e. l. ,pxi. Quintò quę

43 ro † qd de vulgari partim expreſſa, partim tacita, an admittat g cõtra matrẽ in casum tacitũ. Dico[g] q eſt casus q nõ, in l. fin. C.

☞ de inſti. & ſubſti. Intelligo aliter q̃ gl. intelligat. & aduerte q eſt verus intellectus. Nã dicere primò q ibi eſt casus q tacita pupillaris nõ admittat contra matrẽ, non eſt bene dictũ: nam hoc eſſe verũ eſt iuris certi & aperti: vt l. precibus. C. e. ti. ſed in d. l. vlt. dicitur q de illo caſu nõ erat cõtẽtio inter Vlpianũ & Papinianũ: ergo nõ eſt dicẽdũ q ipſi dubitaſſent de eo qd eſt

h ius apertũ & clarum: quare pono[h] ibi casum aliter, ſ. q teſtator inſtituit vxorẽ ex parte, & ventrẽ ex parte: & vẽtri, ſi non naſceretur, ſubſtituit quẽdam vulgariter: & ſic expreſsit vnũ casum. Cõtigit q poſthumus natus deceſsit hęreditate nõ adita, nec exiſtẽtia ſui hæredis ibi operatur aditionẽ: quia habet cohęredẽ extraneũ: vt l. apud Iulianũ. §. idẽ Iulian?. j. ad Tre. quærit vtrũ ſubſtitutus admittatur ex ſubſtitutione vulgari tacita in hũc casum, an mater. Et ibi rñdetur: quia licet ibi tractetur de ſucceſsione viri: tñ mater excludit ſubſtitutũ ex præſumpta volũtate defuncti: quia ipſam matrẽ inſtituit pro parte: & quia teſtator plus diligit matrem propter filios: vt l. cùm quis. C. de na. lib. & ideo eſt veriſimile q velit hæreditatem luctuoſam ipſius defuncti ad eã pertinere, & ſubſtitutũ excludi, niſi

¶ Vlterius. Adde q cum Bar. hic tranſit Ang. in d. l. fi. ſæpius alle. I. mol. in c. Raynutius. i materia vulgaris. Alij verò de his mentionem non faciunt.

✠ POMATES.

¶ Dico. Vide Alex. I. apud Iuliani. i ij. no. in ij. col. ff. ad tre.

☞ Intellectus ad d. l. fi. C. de inſti. & ſubſtit.

¶ Quare pono. Adde q iſte intellectus nõ videt bonus: quia innuit q datio cohęredis extranei tollit exiſtentiam ſuitatis contra casum i. iij. C. de iur. deli. vbi idem Bart. cõtrariũ tenet: & l. fi filius q patri. nõ obſtat quia tunc illa lex eſſet ſupflua nã in l. precibus. fuit datus cohæres pupillo. ſecus in d. l. fi. quo casu erat magnum dubium.

✠ POMATES.

¶ Vno adeunte. Limita vt p Bal. in c. ſi pater. in xvj. col. ver. quęro vnũ pro declaratione. de teſt. li. vj. vt non procedat qñ eſſet ſubſtituta pia cauſa, vel pauperes Chriſti.

¶ Quæro. Adde dũ Bar. dicit q l. qui habebat. nihil facit ,p opi. Dy. voluit moueri Bar. qa cũ ibi facta fuerit pupillaris filiæ nedũ cũ ad pubertatẽ peruenerit filia, expirat pupillaris per l. in pupillari. j. eo. verũ etiã de vulgari tacita erat aliquo modo tractãdũ: quia ibi fuerat filia exhæredata. Nec obſtat q ibi ſit reſpectu filij impuberis inſtituti, cui facta erat pupillaris expreſſa, debet tacitã vulgarem cõtinere: quia adhuc non fecit ille tex. per Dy. quia ibi impubes adiuit: & ſic vulgaris expirat. et licet Bar. in d. l. qui habebat. videat ſentire q illa lex probet opin. Dy. tũ ſecundũ Moder. ibi nõ ,pbat. diffi cilis tamẽ eſt illa lex.

niſi mater prior decedat: qa tũc admittit ſubſtitut?. Et hic eſt caſus ſingularis in l. illa. Aliàs autẽ tacita vulgaris admittitur cõtra matrẽ impuberis: qa de ei? impuberis ſucceſsiõe tractat,

44 vt dixi ſ. proxi. q̃õ. Quæro † an pallegata veniãt in vulgari ſubſtitutione. De hoc dic vt l. q filiabus. §. fi. cũ l. ſeq. de leg. j. & l. miles. §. ,p parte. de le. ij. & in qualibet ipſarũ dixi. Quin-

45 tus effect? † eſt q vulgaris ſubſtitutio facit de ſuo volũtariũ: vt l. ſi filius hæres. ſ. de li. & poſthu. Dic vt ibi dixi, & l. ſi filj?

46 q patri. j. eo. Expediti ſumus de iiij. q. prin. Quęro † quintò q̃ impediãt: & q̃ extinguãt effectũ vulgaris ſubſtitutionis Lex dicit q poſt aditã hæreditatẽ extinguit vulgaris ſubſtitutio: vt l. poſt aditã. C. e. Nec obſtat. C. e. de fideicõ. auẽ. hoc ampli?. & ibi no. C. e. l. poſt aditã. & p Azo in ſumma, eo. ti. §. expirat.

47 Sed circa † hoc inſurgũt dubia. Primò, qd ſi feci tres vel quatuor gradus ſubſtitutionũ an oẽs expirẽt per aditionẽ primi?

48 Certè ſic: vt ſ. ti. j. l. cũ in teſtõ. & j. eo. l. ſi mater. §. fi. Itẽ † quęro, vtrũ aditiõe vni? ex hæredib? extinguat ſubſtitutio facta oĩbus? Breuiter dico ſic: Aut ſubſtitutio fuit facta pluriḃ? copulatiuè vel cõiunctim: aut inſtituit duos Titiũ & Seiũ, & dicit: Si Titius & Seius hæredes nõ erunt, talẽ ſubſtituo. vel dixit: Si neq; Titi? neq; Seius, &c. vel ſi p dicti, &c. tũc vno adeũte extinguit ſubſtitutio: qa ei? ſubſtitutionis cõditio deficit, cũ requirat neutrũ hæredẽ eſſe, vt j. eod. l. qdã teſtõ. & C. eo. l. q̃uis. Si verò fuerit facta ſubſtitutio ſeparatim: tũc vno adeũ-

a te[a] expirat ſubſtitutio quo ad ſeipſum, non quo ad alios non adeuntes: vt ſ. de iniuſt. teſta. l. pe. & j. eo. l. ex duoḃ?. §. filiũ. & l. cũ ex filio. §. fi. & l. cohæredi. §. cohæres. Ad hoc faciũt oĩa iura q̃ dicũt ſubſtitutũ p̃ferri cõiuncto: vt C. de cad. tol. §. ,p ſecũ do. & j. de ſecũ. tabu. l. æquiſsimũ. §. ſi duo. & C. de fideicõ. auẽ.

49 hoc ampli?. & no. in l. q patri. j. de acq. hære. † Itẽ dubitat qd ſi adiuit hæres, & aduerſus aditionẽ reſtitut? eſt, vt abſtineat, an admittat ſubſtitut? vulgariter? Certè ſic, vt l. et ſi ſine. §. ſed qd Papinia. ſ. de mino. & l. ex cõtractu. j. de re iud. & j. eo. l. ij. §. interdũ. ſcdm vnã lec. & no. C. e. l. poſt aditã. Et hoc casu, an ſubſtitutus adeat de iure ciuili, an verò habeat petere p ſcdm tabulas. qd vr̃: quia cũ primus nõ erit iure ciuili, vt d. §. ſed qd

50 Papinian?. & l. ei q ſoluẽdo. ſ. ti. j. ali? eo iure hęres eſſe nõ poteſt: vt l. qd cõtra. §. vni. j. de re iudi. & l. hæreditate. §. pater. j. de caſtr. pec. Et hoc videtur ſequi Vltramõtani, & Cy. ſequẽdo eos. C. vñ lib. l. q ſe patris. et vr̃ casus in l. ij. §. interdũ. i fi. j. e. ibi, vt p̃tor vtiles actiones, &c. ſcdm vnã lec. Veritas eſt q põt de iure p̃torio: vt ibi. Itẽ etiã de iure ciuili: vt l. j. §. ſi qs adita. j. ad Tertu. vbi eſt casus. & no. de ſuc. edic. l. fi. Nec obſtat q ali? remanet de iure ciuili: qa eſt verũ directè: ſed ſubſtitutus erit hæres vtiliter. Simile in eo, cui hæreditas reſtituit per Trebel.

50 & hęc pluries dixi. Dubitat etiã an † exiſtẽtia ſui heredis impediat ſubſtitutũ vulgarẽ. Breuiter dic, aut ſubſtitutio eſt facta ex neceſsitate, vt ex cõcilio Galli, vel legis Velleiæ: & tũc exiſtẽtia ſui hæredis excludit ſubſtitutũ. Nã facta eſt ſubſtitutio ſub cõditiõe ſi ſuus hęres eſſe deſinat: vt d. l. Gall?. i prin. & hoc ſentit gl. j. eo. l. ſi mater. §. j. Facit qd dixi ſ. circa ſcdm effectũ. ver. vlteri? quæro qd ſi inſtitut?. Si verò vulgaris ſubſtitutio eſt facta voluntariè: tũc ſi qdẽ eſt vulgaris expſſa, exiſtẽtia ſui hæredis non põt habere locũ: vt l. ſi filius hæres. ſ. de lib. & poſth. & ibi dixi, & dicã j. eo. l. ſi filj? q patri. Si verò loqueris de vulgari tacita, dico q eã nõ extinguit exiſtẽtia ſui heredis. qd patet: qa exiſtẽtia ſui hæredis cõfirmat tabulas pupillares, in q̃bus cõſtat q cõtinet tacita vulgaris: vt l. ſi filj? q patri. j. e. & de acq. hære. l. filius & l. Iulia. aliàs ſi pupill?. tũc dico q nõ impedit illa tacita vulgaris p leges allegatas ſ. & p ea q̃ dixi

51 ſ. proxi. q. † Vlteri? q̃ro, qd ſi filj? nõ põt adire de iure ciuili, ſed ſolũ de iure p̃torio: in caſib? no. in l. fi. C. vñ legi. Vel pone: filius fuit in primo gradu p̃terit?, & ſcdo exhæredat?: approbauit primũ gradũ, ita q ex eo põt petere ſcdm tab. vt l. filio. ſ. de iniuſt. teſt. an ſubſtitut? admittat, q venit de iure ciuili? Videt q ſic, ſicut inſtitutus in ſcdo teſtõ, qd eſt validũ tm de iure p̃torio, nõ admittit ſi præcedit aliud teſtm validũ de iure ciuili: vt l. cũ in ſecũdo. ſ. de iniuſ. teſt. & j. eo. l. ſi qs eũ. §. j. ita & hic p̃fertur ſubſtitut?, q põt venire de iure ciuili. ecõtra videtur q præferatur inſtitutus. Nam ſubſtitutio fuit concepta in caſu, ſi hæres nõ erit: ſed hæredis appellatione cõtinet bonorũ poſſeſſor, vt j. ad Treb. l. j. §. bonorũ. & l. hæreditatis. j. de verbo.

ſigni. Sol. Dico, qñq; ius petẽdæ bonorũ a poſſeſsionis incipit habere originẽ viuo teſtatore: hoc eſt, q teſtamentũ viuo teſtatore de iure prætorio valebat: vt qñ cõditio turpis remittit à prætore, vt l. facta. §. ſi ſub cõditione. j. ad Treb. & in poſthumo, qui morit viuo teſtatore: vt l. poſthumus. in prin. de iniuſt. teſt. tunc inſtitutus præfert ſubſtituto: argu. j. de cõdi. & demon. l. in cõditionibus. §. ſi patronus. vbi videt casus q conditio, ſi patronus hæres nõ erit, deficit patrono venictẽ per cõtra tabu. & ſic de iure prætorio. Præterea, ſi ille qui venit p cõtratab. præfert ei q põt adire de iure ciuili: vt j. de cõtrata. per totum. multò magis iſte, q habet ſcdm tab. cum iſte veniat ex volũtate defuncti: ille cõtra volũtatẽ. Si autẽ ius petẽdæ bonorum poſſeſsionis incipit habere originẽ poſt mortẽ teſtatoris, vt filio pręterito approbãte teſtamentũ: tũc dicerẽ ſubſtitutum præferẽdũ, per d. l. cũ in ſecũdo. cum gl. ſua. quã intelligo ſolũ eo caſu, cũ filius poſt mortẽ approbat teſtamentũ: vt patet ex lege quã glo. allegat. Ratio: qa approbatio talis non poteſt tollere ius quæſitũ ſubſtituto tpe mortis: & qa illud tẽpus inſpicitur: vt l. ſi alienũ. §. in extraneis. ſ. tit. j. Nõ obſtat quod no. in l. ſi qs eũ. §. j. j. eo.

52 qa eſt falſa, vt ibi dixi. † Quæro qd ſi is q põt venire de iure ciuili, vult venire ſecundũ tabu. an repellat ſubſtitut? Certè

53 casus eſt q ſic. C. de iure delib. l. puberẽ. Itẽ, † q̃ro qd ſi hęres inſtitut? repudiauit bonorũ poſſeſsionẽ ſcdm tab. & tũc vult venire de iure ciuili: ſubſtitut? verò dicit, q ſibi fecit locũ repudiãdo. qd iuris? Gl. in l. ſuũ hæredẽ. C. de iure deliberãdi. vr̃ dicere ſubſtitutũ admitti: ſed doc. reprehẽdũt ibi illã gl. dic vt

54 ibi p eos. Quęro † qd ſi inſtitut? noluit parere cõditioni, ſub qua eſt inſtitut?. Certè tũc nõ eſt dubiũ q ſubſtitut? admittit:

b vt l. ij. C. de inſti. & ſubſti. Vlteri? q̃ro, [b] qd ſi pater † emãcipa

55 uit filiũ cui fecit ſubſtõnẽ pupillarẽ: an tacita vulgaris in ea cõtẽta extinguat. Gul. q ſic in l. cohæredi. §. cũ filiç. j. e. Sed certè ibi de vulgari nil dicit. do. Ray. idẽ: qa illa cõditio, ſi in ptãte tpe mortis pmãſerit, q̃ eſt in pupillari, ſicut vitiat pupillarẽ, ita ,pter ei? defectũ vitiat etiã tacita vulgaris: arg. j. de cõdi. & demon. l. mulieri & Titio. Itẽ, qa circa vtrunq; dicit? vniformiter operari: vt l. ſi legatari?. i fi. j. de le. iij. Ego credo hoc eſſe verũ: qa ex quo pupillarẽ ſuã ſpõte annullauit, imputet ſibi cur circa vulgarẽ ſibi nõ ,puidit: vt l. tractabat. ſ. de teſt. mi. Ad qd facit qd dixi ſ. circa ſcdm effectũ. Ad idẽ j. de adi. leg. i. rẽ legatã. & l. ſi ſeruo cũ libertate. & ſ. quẽ ad. ſer. ami. l. ſi ,ttillicidij. licet ſit ar. cõtra. ſ. de ſer. vrb. p̃dio. l. ſi domus. ſed ibi vtraq; ſeruit? erat p ſe expſsè cõfirmata: hic vna ſubſtõ erat expſſa, alia ſubintellecta à iure ex pſumpta volũtate defũcti: q̃ pſumptio ceſſat qñ emãcipat & in vulgarẽ nõ ,puidit, vt ſ. dixi. Quęro

56 † qd ſi ille, cui eſt facta pupillaris expſſa, efficit pubes, an extinguat tacita vulgaris, ſicut expſſa pupillaris: Gl. j. eo. l. lex Cornelia. in fi. in gl. ſup verbo, ad agnatũ. tenet q nõ extinguatur. Dy. Iac. de Are. Gul. de Cu. & do. Ray. cõtra p l. q habebat. j. eo. ſed illa nil facit. Itẽ p l. ſi fundũ p fideicõmiſſum. §. fi. & l. ſe. j. de leg. j. ſed certe ſi rõnẽ illius legis cõſideras nil facit: qa ibi ideo qa poſt tpa pubertatis legitimi nõ habẽt ex diſpõne defuncti: qa ſi voluiſſet teſtator, nõ potuiſſet ,puidere ĩ bonis pupilli: ſed hic ſi voluiſſet vulgariter ſubſtituere, potuiſſet. Et hãc opi. videt tenere gl. Inſti. eo. in gl. magna. ſed illud põt referri ad pupillarẽ tm. Mihi vr̃ ſic dicẽdũ. Aut fuit facta pupillaris cũ limitatione certi tpis, vt ſi intra pupillarem ætatẽ, &c. tũc expirat vtraq; ſ. pupillaris & tacita vulgaris. Quod apparet: qa volũtas defuncti fuit nõ prouidẽdi vltra illud tps: vt j. eo. l. ſi ita quis. & l. ſed ſi plures. in prin. & hoc casu loquit Dy. & alij. Aut fuit facta ſine tpis præfinitione, vt qa dixit qſquis mihi hæres erit, filio meo hæres eſto. Vel fuit facta in tps lon-

a ¶ Vel extraneo. Vide Bal. conſi.cxl.li.j. & cõſi. cxiiij. lib. iij.
b ¶ Gloſſ. quæ eſt hic. Imò per gl. ſuperiorem poſſet dici contrariũ. Nam dicit q̃ filio præterito nil valebat in teſtõ, etiam ſecũdm hanc legem. ergo præſupponit q̃ ſecundùm ius Authenticorum ſubſtõ non confirmaẽ. Rñ. q̃ gl. non loquitur de pupillari ſubſtitutione ſed tantùm de teſtõ. & nota q̃ ſi nulla præceſsit inſtõ non confirmatur. ſecus ſi præceſsit licet inualida. Non obſtat quia tũc inualidũ operaret: quia ſi cõgruit legi bene põt. Itẽ non obſtat ſi dicatur vulgaris tacita non confirmaẽ per auẽ. ex cã. ſed in pupillari ineſt: ergo &c. Rñde quòd illa vulgaris quæ ex parte defuncti: ſecus de illa q̃ ex pte pupilaris. Andre. Barba.
b ✠ POMATES. ¶ Glo. quę eſt. Vide Alexan. conſil. xlvij. in vltim. dubio, in ij. vol. incipi. habunde.
c ¶ Conſeruatur. Adde eſſe intelligẽdum vbi aliq̃ filij eſt præteritq̃: qũo ille cui facta eſt ſubſtõ. Et cũ hac gl. trãſeunt Iac. de Aret. & Old. in d. auẽ. ex cã. Ray. Bal. Imo. Pau. de Ca. hic Ang. & Fulg. in auẽ. ex cã. Bal. et Ang. in l. Papinianus. §. ſed nec impuberis. ſ. d̃ in offic. teſta. vbi refert ita conſuluiſſe Imo. in l. filio. de iniuſ. teſ. & Bartol. conſi. inci. ex facto propoſito. de quo per Ang. conſi. xl. & xcix. & ccxj. vide etiam per Bald. conſi. cxiij. iij. vol. & per Ro. conſil. clxxxj. & latè quæ poſui in auẽ. ex cauſa.
d ¶ Vt dixi. Vide quæ poſui in auẽ. ex cã. in verſ. quicqd. de ſubſ.
e ¶ Quero ã filio. Adde q̃ etiam filius põt grauari in legitima, ſi pater promittat alicui omnia bona ſua poſt mortem ex titulo oneroſo. Nam legitima debeẽ poſt æs alienum: ſed oſa bona patris tũc ſunt æs alienum: ergo filij legitima priuantur. quod eſt not. dignum. Bar. in l. hæreditarium. ff. de bo. authori. iudic. poſſ. Andræ. Barba.
f ¶ In legitima. Vide Bald. conſil. clv. lib. iij. ſed quid ſi legitima ſit aucta per ſtatutum, an in illo augmento poterit grauari, vide Calde. conſil. xxxij. de teſtam.

gius, vt ſi filius me⁹ deceſſerit intra xxv. annos talis hæres eſto: tũc licet finiatur pupillaris adueniente pubertate, vt l. in pupillari, & l. cẽturio, j. eo. tñ durabit vulgaris: arg. l. fi. C. de hęre. inſti. & qa apparet q̃ volũtas defuncti fuit hæc. Pro hoc: qa ſi ab initio fuit pupillaris ſubſtitutio
a facta maiori vel extraneo, [a] cõtineẽ vulga
57 ris, vt j. dicã. Quero † ergo, qd ſi fiat pupillaris maiori vel extraneo, an cõtineat tacitã vulgarem? Gul. q̃ ſic: qa vitiato expreſſo nõ vitiaẽ tacitũ: vt l. j. §. j. ſ. qb. mo. pig. vel hypo. ſol. & qa pctm̃ eſt in materia: ergo valet vt valere põt: vt l. ſi vni⁹ §. ſi acceptilatio. ſ. de pac. & qd̃ no. i l. an inutilis. de accep. d. Ray. cõtra, per gl. inſti. eo. §. extraneo. Sed certè iſta gl. eſt falſa: & ipſe idẽ reprehendit in materia cõpendioſæ, vt ibi dicem⁹. Tene ergo dict. Gul. per l. ſi fideiuſſor. j. de le. j. & per l. ſi. C. de hær. inſt. & ibi eſt caſus. Nã illa verba, Sẽ pronius Plotij hæres eſto, ſunt verba pupillaris expreſſę: quia aliũ ibi nõ facit hr̃dẽ & tñ lex reſoluit in tacitã vul. & iſta ſunt circa materiã vulgaris tacitę et expreſſę.

☞ Exhæredato quando poſſit ſubſtituti.
Authentic. ex cauſa. quòd non habeat locum in teſtamẽto, in quo nulla eſt facta inſtitutio.
Subſtitutio pupillaris conſeruatur per authen. ex cauſa.
Datio tutelæ conſeruatur per authentic. ex cauſa.
Subſtitutio fideicommiſſaria an conſeruetur per dictam authenticam. remiſſiuè.
Filio q̃ũ poſſit ſubſtitui per fideicommiſſum in legitima.

Subſtituere. Hic Iuriſcõſult⁹ incipit tractare materiã pupillaris ſubſtõnis. Et diuidit iſte §. in tres partes. Primò dicit cui poteſt fieri ſubſtitutio pupillaris. Secũdò quis poteſt ſubſtituere pupillariter. Tertiò qualiter debeat fieri ſubſtõ pupillaris. Secũda ibi: & tã eũ. Tertia ibi: ſubſtituere. Examinemus iſtũ §. & opp. † & vr̃ q̃ exhęreda
1 to nõ poſſumus ſubſtituere: vt j. eo. l. cohæredi. §. cũ filiæ. Dicit gl. hic in ſubſtitutiõe directa: ibi in fideicõmiſſaria. Rõ: qa per directã quis efficit hæres pupillo: & ſic eſt prouiſio: quia decedit teſtatus: vt j. eo. l. prox. et Inſti. eo. §. igit. ſed in fideicõmiſſaria videẽ grauari à patre: qa ab ipſo patre videẽ relictum: vt l. vnũ ex familia. j. de le. ij. Cum ergo ſit onus, nõ põt ei ím poni, cui nihil relinquit, ſecũdùm Dy. & bene. Scd̃ò opp. j. l. prox. §. quiſquis. & l. miles ita. in fi. de teſta. mi. Sol. fallit in milite. Tertiò opp. ſ. tit. j. l. fi. Sol. ibi ſpãlę. Vlteri⁹ opp. de lib. prętę. auẽ. ex cã. ſumpta ex corpore, vt cũ deapp. co. §. ſi tales igit. vbi teſtm̃ valet, licet nõ valeat inſtitutio: qd̃ eſt cõtra iſtũ tex. gl. q̃ eſt[b] hic huius timore dicit q̃ ibi loquit q̃ũ, ꝓpter ſolã præteritionẽ teſtm̃ eſt nullũ: ſed hic q̃ũ ſubſtituit ſine inſtõne. notetis iſtã glo. † Vult igit iſta gl. q̃ auẽ. ex cã. nõ habeat locũ q̃ũ qs fecit teſtm̃ nemĩe hr̃de iſtituto. Sec⁹ ſi inſtituit aliquẽ hæredẽ & filiũ ꝓterijt: qd̃ no. vt dicit gl. quia illud eſt ius nouũ, hoc vetus, quaſi dicat, in caſu illius auẽ. corrigit iſta lex. qd̃ no. & ſic ſcd̃m vtrã q̃ ſol. †
3 glo. iſta tenet q̃ pupillaris ſubſtitutio cõſeruaẽ per auẽ. ex cauſa. quæ dicit, cętera nam q̃ firma permanent. Dy. contradicẽs q̃ illa auẽ. loquitur tãtum in his quæ ſine inſtitutione hæredis valere poſſunt, vt legata & fideicõmiſſa, quæ poſſunt ab inteſtato relinqui: quod nõ eſt in pupillari ſubſtitutiõe, vt hic. & j. l. pxi. Ita dicit Dy.
c Alij verò reprobãt Dy. q̃ etiã tutelæ datio cõſeruaẽ[c], vt not. in l. iure noſtro. §. fi. ſ. de teſt. tu. & tñ in codillis nõ poſſunt dari tutelæ niſi codicilli ſint cõfirmati teſtamẽto: vt C. de teſt. tu. l. ij. Cy. in auẽ. ex cauſa. hoc relinquit ſub dubio. Teneo glo. hic poſitã: quia tex. in corpore vnde ſumit, expreſsè dicit q̃ tutelæ remanẽt firmę: quia eſt fauor filij. Ita eſt fauor in hac ſubſtitutione. Præterea, edictũ ſi quis omiſſa cauſa teſtamẽti, cõfirmat tabulas pupillares, vt j. l. pxi. §. planè. eadẽ rõne cõfirmenẽ per auẽ. ex cauſa. Præterea tex. in auẽ. ex cã. & in corpore vnde ſumit, dicit, cętera firma permanẽt. Sed appellatione cęterorũ cõtinent tabulæ pupillares, vt j. eo. l. qui plures liberos. §. fi. & l. nã quod. §. ſi quis cõpulſus. ad Treb. & ibi eſt caſus. & hoc tenẽt Iac. de Aret. & Old. & oẽs. De ſubſtitutione
d verò fideicõmiſſaria an conſeruet per auẽ. ex cã. dic vt dixi[d]
e j. ad Tre. l. ita tñ. §. quoties. Quæro an poſſit ſubſtituí filio[e] præterito. Gl. hic dicit q̃ nõ. Iac. de Aret. dicit verũ, niſi filius præteritus approbet teſtamentũ, per l. filio præterito. de iniu. teſt. & dicã j. l. proxi. Quæro † an filio poſſit ſubſtituí in le
4 f gitima[f] per fideicõmiſſum. Gl. q̃ nõ. C. de inof. teſt. l. quoniam in prioribus. Cõtrarium no. in l. ex tribus. co. ti. & ibi Cyn. recitat cõſiliũ Dy. quod quidã ponũt ſuper illa lege. Dic breuiter, aut tale fideicõmiſſum iniũgit filio: & nõ tenet: vt l. cũ patronus. j. de leg. ij. & j. eo. l. cohæredi. §. cũ filiæ. Aut tale fideicõmiſſum iniungitur veniẽtibus ab inteſtato, & ſuccedẽtibus ipſi pupillo: et valet: vt j. de leg. j. l. ſi fundũ per fideicõmiſſum. §. fi. aliàs eſt l. ſi Titio. Rõ, quia venientes ab inteſtato non habent ex neceſsitate: quia poterat teſtator ſubſtituere aliũ pupillariter, & eos priuare: ſed ipſe filius habet ex neceſsitate. Ita conſuluit Dy. Et ſic ſumus expediti de iſto §.

1 ☞ Pupillaris ſubſtitutio quo iure introducta ſit.
Ius conſuetudinarium licet in ſcriptis redigatur, conſuetudinarium dicitur.
Scriptura non inducit, ſed inductum probat.
2 Requiſita, ut habeat locum ſubſtitutio pupillaris.
3 Subſtitutio pupillaris, quibus liberis fiat.
4 Pupillaris ſubſtitutio facta extraneo, an trahatur ad fideicommiſſum remiſsiuè.
5 Stante ſtatuto quòd minor xxv. annis non poſſit teſtari, pater tali filio non poteſt pupillariter ſubſtituere, & an exemplariè, remiſsiuè.
6 Subſtitutio pupillaris facta puberi, an trahatur ad fideicommiſſum, remiſsiuè.
7 Filio emancipato non poteſt pupillariter ſubſtituí in ſucceſsione ex teſtamento.
Differentia patriæ poteſtatis & emancipationis non eſt ſublata.
8 Quo tempore requiratur illum eſſe in poteſtate, cui fit ſubſtitutio pupillaris.
9 Subſtitutio pupillaris facta ab extraneo quando mutetur in vulgarem.
10 Subſtitutio facta filio naturali q̃ ualeat ſi legitimatur poſt mortẽ patris p principẽ.
Legitimatio facta de naturali per principem retrotrahitur.
Filius poteſt legitimari poſt mortem patris.
11 Subſtitutio pupillaris facta non exiſtenti in poteſtate an trahatur ad fideicommiſſariam, remiſsiuè.
12 Ratio quare requiratur q̃ ille, cui eſt facta ſubſtitutio pupillaris efficiatur ſui iuris poſt mortem patris.
13 Impuberi militi in alterius poteſtate recaſuro non poteſt ſubſtituí pupillariter, niſi teſtator eſſet miles. Impubes poteſt eſſe miles.
14 Subſtitutio pupillaris an uitietur, ſi ille, cui eſt facta, deſierit eſſe in poteſtate ante mortem teſtatoris.
15 Subſtitutio pupill. q̃ non extinguatur q̃ũ pupillus exijt poteſtatẽ patris p dignitatẽ.
16 Si pupillaris ſubſt. euaneſcat p emãcipationẽ, iura fideicommiſſi nõ remanent firma.
17 Quando filius liberatur à patria poteſtate per ingreſſum religionis, an extinguatur pupillaris, remiſsiuè.
18 Subſtitutio pupillaris facta à patre in teſtamento minus ſolenni, ualet quando alter filius eſt ſubſtitutus: ſecus ſi extraneus.
19 Impuberi exhæredato poteſt pupillariter ſubſtituí.
Impubes doli capax poteſt exhæredari.
20 Filio præterito qui non rumperet teſtamẽtum concurrẽtibus alijs requiſitis in ſubſtitutione pupillari, poteſt pupillariter ſubſtituí.
21 Filio præterito approbante teſtamentum, ſubſtitutio pupillaris ei facta tenet.
22 Dicta §. de filio exhæredato an habeat locũ ſiue bona ſiue mala mẽte ſit exhæredatus.
23 Pater qui eſt turpis perſona quòd poſſit ſubſtituere filio pupillo.
24 Aditio hæreditatis an requiratur ut ualeat ſubſtitutio pupillaris.
25 Ex aditione facta ex tacita uulgari confirmantur tabulæ pupillares.
26 Subſtitutio pupillaris duplex. Pupillaris ſubſtitutio quibus uerbis fiat. & nu. 27.
28 Si teſtõr dixit, ſi filius meus hæres erit, & intra pupillarẽ ætatem deceſſerit, talis ſit ſubſtitutus, q̃ ſi abſtinuit, et deceſſit intra pup. ætatẽ, q̃ ſubſtitutus admittit ex pup.
29 Primus effectus pupillaris ſubſtitutionis eſt, quòd contineat tacitam uulgarem.
Secundus effectus eſt quòd per eam ſucceditur pupillo.
30 Subſtitutio pupillaris an trahatur ad omnia bona impuberis.
31 Tertius effectus pupillaris eſt, q̃ expreſſa excludit matrẽ et alios aſcẽdẽtes præteritos

Tertia

32 Tertia pupillaris quando excludat matrem.
33 Subſtitutio pupillaris partim tacita, & partim expreſſa quando excludat matrem.
34 Si auus fecit ſubſtitutionem uulgarem nepoti in poteſtate retento ex filio emancipato: an tacita pupillaris excludat illum patrem emancipatum.
35 Tacita pupillaris an excludat auiam.
36 Tacita pupillaris an excludat fratrem pupillæ.
37 Ex pluribus rationibus ſufficit unam ſubeſſe.
38 Tacita pupillaris excludit matrem quando probatur teſtatorem ita uoluiſſe.
39 Quot teſtes requirantur ad probandum uoluntatẽ defuncti quòd teſtator uoluit matrem excludi per tacitam pupillarem.
Voluntas declaratoria teſtatoris probatur per duos teſtes.
40 Ex quibus præſumatur quòd uoluntas defuncti fuerit quòd mater excludatur per tacitam pupillarem, ubi quòd ex quatuor cauſis.
41 Si teſtator reliquit aliquid matri pupilli, & iuſſit eam eſſe contentam, & quòd plus non poſſit petere de bonis ſuis, an tunc mater excludatur ex tacita uoluntate teſtatoris à tacita pupillari.
42 Mater, cui fuit relictum à teſtatore donec uitam uidualem ſeruaueritiam ſicut per transitum ad ſecunda uota priuatur relicto, ita etiam excludatur à tacita pupillari.
43 Conditio perſonæ matris eſt ſufficiens cauſa excludendi à tacita pupillari.
44 Mater etiam excluditur per tacitam pupillarem ex conditione perſonæ ſubſtituti.
45 Mater defuncti ſubſtituta uulgariter pupillo, ex tacita pupillari excludit matrem pupilli.
46 Quintus effectus pupillaris ſubſtitutionis eſt quòd pater facit filium hæredem ſuum & neceſſarium quod eſt utile.
Quia talis exiſtentia ſui hæredis operatur tranſmiſsionem hæreditatis pupilli non aditæ.

LEX II.

a Moribus. [a] In hac lege Iuriſcõſultus dicit quo iure eſt introducta ſubſtitutio pupillaris, & quis poſſit ſubſtituere pupillariter, & quibus, & vſq̃ ad quod tẽpus, qualiter, & quãdo effectum habet pupillaris ſubſtitutio. Prima quatuor expediuntur permiſtim vſq̃ ad ver. quiſquis. quintũ vſq̃ ad verſi. adeo. ſextum vſquę ad verſi. interdũ. & tantũ de tex. legemus. Vide tex. ibi: ita enim. vbi nouus caſus ponitur: & dictam materiã pupillaris ſubſtitutionis per quęſtiones principales & acceſſorias examinabo. Primò quæro quo iure fuit introducta ſubſtitutio pupillaris. Secundò quot requiruntur vt locũ habeat. Tertiò quotuplex ſit. Quartò, quibus verbis fit. Quintò, quis ſit eius effectus. Sextò & vltimò, qualiter finiatur. Ex quibus verbis apparebit intellectus præſentis legis & gl. ipſius & to-
1 tius materiæ. Quæro primò † quo iure fuit introducta ſubſtitutio pupillaris. Tex. hic dicit, moribus. & idẽ inſti. eo. §. j. Gl. exponit, id eſt iure Lacedæmoniorum: vt Inſtit. de iure na. §. ex non ſcripto. hoc ideo dicit, ne fortè putares hoc eſſe de iure gentium: quia hoc eſſet cõtra l. obuenire. j. de verb. ſigni. & ſ. de teſta. l. iij. Fuit ergo à iure ciuili nõ ſcripto illius ciuitatis introducta. Sed cũ hodie ſit in ſcriptis redactũ, & à iure ciuili Romanorum approbatũ, poteſt dici de iure ciuili: ſicut j. de
b acqui. hære. l. morte. ſecundũ Dyn. Certè fateor[b] hoc iure eſſe introductũ, vt dixi; tamen adhuc deberet dici ius conſuetudinarium, licet ſit in ſcriptis redactum: quoniã ſcriptura nõ inducit: ſed quod prius erat in ſcriptura deducit, vt per eã probetur: vt l. cũ res. C. de proba. & ſ. de pig. l. cõtrahitur. l dem dicemus in vſibus feudorum: [c] quia adhuc cõſuetudines appellantur, licet ſint in ſcriptis redactæ. & hoc not. per Cy. in l. j. C.
2 de leg. Secũdò quæro quot requirãtur † vt habeat locũ hæc ſubſtitutio. Glo. ponit hinc quinq̃. ſed ex tex. colliguntur alia tria. & ſic ſunt octo. Primò q̃ ſit de liberis, vt hic dicit tex. liberis. Secundo, q̃ ſint impuberes, vt hic dicit text. impuberibus. Tertiò, q̃ ſint in poteſtate, vt in ver. quod ſic. Quartò, q̃ ſui iuris morte teſtatoris efficiantur, vt hic in ver. planè poſthumis. Quintò, q̃ non deſierit eſſe in poteſtate ante mortẽ teſtatoris: vt j. eo. l. cohæredi. §. cũ filiæ. ita dicit gl. Sextò, q̃ ſibi pater faciat teſtamentũ: vt ſ. l. proxi. in fi. in ver. quiſquis. Septimò, q̃ impubes ſit inſtitutus vel exhęredatus, vt hic in ver. ſed ſi eos. Octauò. quòd patris adeatur hæreditas, vt hic in verſi. adeo.
d Hæc omnia examinemus per ordinẽ. Dixi q̃ requiritur[d] q̃
3 ſit ex liberis. Quæro de quibus liberis. † Reſpon. Aut quæris de liberis legitimis & naturalibus: & poteſt ſubſtituí, vt hic, & inſtitu. eo. in prin. & C. eo. l. ſi teſtamẽto. cum ſi. Aut de legitimis tantũ: & idẽ: vt l. ſi arrogator. ſ. de adopt. & l. ſed ſi plures. §. in arrogato. j. eo, & hic in ver. ſed ſi extraneum, quod ta-

a ✠ P. P A V. P. ¶ Moribus. Circa hanc materiam vide Cepol. cautel. cxxx. & adde quod ſi fieret pupillo pupillaris ſubſtitutio ſub iſta conditione, ſi in pupillari ætate deceſſerit ſine liberis, licet videatur impeſonalis in pupillo, quia nõ poteſt habere filios, ideo videretur intelligẽdũ in pupillari ætate. j. ad. xxv. annũ. l. cũ filio. ff. de leg. iij. cõtrariũ tamẽ decidit Com. cõſil. cxxv. vide quæ ſcripſi in l. in pupillari ad fin. j. eod. & in l. centurio. ad Bart. in iiij. col. itẽ de materia pupillaris vide multa per Bal. in tract. ſubſtit. in ij. parte. Item an ſubſtitutus pupillaris, euenięte caſu ſubſtitutionis poſſint reuocari alienata per pupillum & tutorẽ, vide quæ ſcripſi ad Bar. in l. fi. §. finautẽ. C. communia de leg.
b ¶ Moribus. Certè fateor &c. Sic nota q̃ de eſſe conſuetudinis nõ requiritur q̃ redigatur in ſcriptis, vt hic per Bal. & Ang. Andr. Barba.
✠ POMATES. ¶ In vſibus feudorum. Quæ ſit vtilitas, an remaneat cõſuetudo, an verò aſſumat ſibi nomen iuris, poteſt intelligi p Bart. l. viros. C. de diuer. offic. libro. xij. & per Ange. Are. in fin. eo. in ij. colum.
c ¶ Dixi q̃ requiritur. Et aduerte: qa Ray. dicebat q̃ iſtud contrariũ loquitur in inſtitutionibus: hic in ſubſtitutionibus. ergo. Sed certè iſta reſponſio nõ reddit rationẽ diuerſitatis, licet faciat caſus diuerſos. Bal. verò dicebat q̃ cũ ſubſtitutio ſit conditionalis inſtitutio & regula Catoniana non habet locum in conditionali inſtitutiõe: ergo. Sed iſta reſponſio eſt contra. §. in extraneis. l. ſi alienũ. ſ. tit. j. vbi tria tẽpora inſpiciuntur in conditionali inſtitutione: nec valet regula Bart. quia ſi nõ valet diſpoſitio in expreſſo, nec debet valere in tacito. Tu reſponde q̃ aut quæriẽ de capacitate, aut incapacitate: & habet locum contrariũ. ſed vbi quęritur de alio, tunc ſufficit q̃ abſit tẽpore mortis: ex quo à principio actus nõ fuit omnino nullus: quia valuit vel legatum. Et vide Bart. in conſi. inci. And. cõdidit teſtamentum. & eſt in ordine libri mei. x. Quid ſi pater inſtituto filio ſubſtituit filijs filiorũ: qd operentur illa verba. Andr. Barba.
d ¶ In contrariũ. Adde quod idem tenet Nico. de Neap. hic & Raph. Cu. Imol. in c. Raynutius. Bal. in l. de quibus: in x. colũ. ſ. de legi. Bald. Inſtit. de vulgari ſubſtitutio. in princi.

men in filio adoptiuo hodie nõ procedit eo caſu, quo in poteſtatẽ nõ tranſit: vt Inſti. de adopt. §. j. & C. de adop. l. cũ in adoptiuis. & no. hic in glo. Aut quæris de filijs naturalibus tantũ, & eis nõ poteſt ſubſtituí pupillariter, cùm non ſint in poteſtate: vt Inſti. de pa. po. §. j. & text. j. eod. l. Iucius. & ibi no. Item habet locũ in liberis primi gradus & vlterioris natis & na-
4 ſciturís. vt hic text. † Quæro quid ſi fiat extraneo, an trahatur ad fideicõmiſſum. Dicã. j. eo. l. verbis. & hoc de primo. Se- b
cundò ergo quæro: dixi quòd requiritur
5 q̃ ſit impubes. quæro: pone † quòd ſtatuto ciuitatis cauetur quòd minor xxv. an. non poſſit teſtari: an pater huic filio poſſit pupillariter ſubſtituere? Videẽ quòd c
ſic: quia quãdo propter ætatẽ filius impe-
diebatur teſtari, pater poterat filio ſubſtí-
e tuere: ergo &c. Inſtit. eo. §. j. In cõtrariũ: [c]
quia quãdo aliter quàm propter pupilla-
rem ætatẽ filius impediebatur teſtari, pa-
ter nõ poterat filio ſubſtituere: vt j. eo. l.
ex facto. Ideo etiam fuit introducta ſub-
ſtitutio exemplaris: vt d. l. ex facto. & C.
eo. l. humanitatis. quæ tamẽ alia eſt à pu- d
pillari. Quid dicemus? Dico q̃ pater non
poteſt ei teſtari pupillariter. Nã in pupil-
lo eſt ratio deficientis ætatis: vt quia non
poteſt habere filios: ſed tamẽ minor xxv.
annis poterit habere filios: ideo magis
æquiparatur furioſo, cũ pupillo: meritò
ei nõ poteſt ſubſtituí pupillariter ex vir-
tute huius legis. Sed an ei poſſit ſubſtituí
exẽplariter per l. humanitatis. dico quòd
illud ſtatutũ, quod prohibet teſtari, indu-
cit quandã bonorum interdictionẽ ſpe-
cialem: quia interdicit teſtari: argu. j. de
caſtren. pec. l. ex caſtrenſi. circa princi. &
ideo reincidit in illã q. an prodigo, cui eſt
bonis interdictum, exẽplariter ſubſtituí
poſsit. quod dicã j. eo. l. ex facto. & quod
ibi determinabo. Itẽ intelligo eſſe deter-
6 minatum hic. † Quæro quid ſi fiat hæc
ſubſtitutio pupillaris puberi, an trahatur
ad fideicõmiſſum? Dicam j. eo. l. verbis ci
7 uilibus. Tertiò dixi, † quòd requiritur
quòd ſit in poteſtate. Quæro vtrũ hoc ſit
correctum per authẽ. de hær. quæ ab inte.
quæ dicit eſſe ſublatã differentiã emanci
pationis & patriæ poteſtatis. Omnes do-
cto. dicunt q̃ non: quia in ſucceſsione ex
teſtamento nil eſt immutandũ: vt no. in l.
Gallus. §. & qd ſi tantũ. ſ. de libe. & poſt-
hu. & de libe. prete. auẽ. ex cauſa. & de col
la. l. ſi emãcipati. cũ ſi. & ſicut mater olim
non poterat ſubſtituere pupillariter, vt j.
eo. l. ſi mater ita nec hodie. Ratio quia nõ
8 poteſt habere filiũ in poteſtate. † Quæ-
ro, quo tẽpore debet eſſe in poteſtate ille,
cui fit iſta ſubſtitutio? Reſpondeo, nõ re- e
quiritur q̃ ſit in poteſtate tẽpore facti te-
ſtamenti: ſed ſufficit q̃ ſit tẽpore mortis:
vt hac l. §. ſed ſi extraneum. Sed cõtra hoc
opponitur, q̃ requiritur habilitas tribus
temporibus: ſcilicet teſtamẽti, mortis, &
aditæ hæreditatis; vt l. ſi alienum. §. in

a ¶ Sed ſi ille. do. Fran. de Rãpo. dicit hic q̃ ſi aliq̃s inſtituit impuberẽ extraneũ, & poſt teſtũ adoptat: deinde ſubſtituit pupillariter ſubſtitut⁹ erat in ptãte ſubſtituẽtis. Sed iſta reſpõſio violat literã. itẽ, q̃a tũc nõ videt dubitationẽ aliquã cõtinere contra l. quod Labeo. ſ. ad Carbo. Andr. Barba.

b POMATES. ¶ Iſta gl. Vide & declara vt per Ang. In ſtit. eo. in iij. col. verſ. tertio querit. & iiij. col. ver. quartò q̃rit. Alex. in l. precibus in ij. col. in gloſ. in verbo, caſum. eo. titu.

c POMATES. ¶ Pupillaris. Adde videndũ Bald. conſi. cxl. lib. j. Cal. conſil. xj. de teſta.

d ¶ Hoc verum. Adde hoc verũ q̃ poterit ſubſtituere quo ad bona, q̃ cõferret ipſe auus miles, nõ trahe tur dicta ſubſtõ ad alia bõa. l. cùm filius de mili. teſta. & facit eo. ti. l. miles ita. §. exhæredato. Et per hoc dicit Ang. q̃ fili⁹ miles ſubſtituit filio ſup puoillariter: & ſi talis filius recaſurus ſit in ptãtem aui, tenebit ſubſtõ ſolum quo ad bõa teſtãtis, et nõ quo ad alia, per d. §. exhæredato. et ſic poterit eẽ caſus q̃ reperiret pupillus decedere, p̃ parte teſtatus & p̃ parte, inteſtat⁹: ſi fortè auus nullum aliũ dedit ſubſtitutũ et primò mortuus ſit frater ipſi⁹ filij cui facta eſt ſubſtõ: ſecũdò auus: & tertiò ipſe cui facta eſt ſubſtitutio. & hoc ꝓpter priuilegiũ militis teſtãtis. q̃d eſt not. dignũ.

e POMATES. ¶ Sed quæro. Vide Alexã. l. precibus. iij. col. verſi. quid aũt. C. eo. Soci. l. j. in iiij. quæſtione. ij. effectus, in ix. col. & ſeq. ſ. eod.

f ¶ Subſtitutus. Adde fortificãdo opi. Bar. vltra Alex. nã pater põt facere heredes neceſſarios filio, quos ipſe filius nõ poſſet. l. ſed ſi plures. §. quos poſſumus. ſ. eo. & pater iſta põt, q̃ concernunt ipſam ſucceſſionem, ratione cui⁹ ſubſtitutio pupillaris dicitur teſtamentum filij, fortius debet poſſe ſubſtituere in teſtamento minus ſolenni, cum hoc cõcernat ſimpliciter ordinationem, ratione cui⁹ dicitur teſtamẽtum patris: vt l. patris et filij. Item facit q̃a ſubſtitutio pupillaris eſt pars et ſequela teſtamenti paterni

a extraneis. ſ. tit. j. Sed ſi ille,[a] cui fit ſubſtitutio, nõ erat in ptãte tp̃e facti teſtamẽti, nõ valuit: ergo nec cõfirmatur: licet ſit in ptãte tp̃e mortis. Dicit gloſ. q̃ eſt verũ, q̃a requiruntur tria tp̃a quantũ ad capacitatem hęredis: ſed ſemper fuit hic capax, licet fiat de volũtario neceſſarius: vt ſ. tit. j. l. iij. §. fi. l. ta dicit glo. Videte. Iſta ſol. reſpicit perſonã impuberis inſtituti, cui⁹ inſtitutio ab initio valuit, ſed erat volũtarius, nũc propter aditionẽ efficit neceſſarius. Sed de perſona ſubſtituti, cuius ſubſtitutio ab initio nõ valuit, iſta glo.[b] nil videt dicere. Sed certè gl. habuit bonũ intellectũ. Nam talis ſubſtõ facta extraneo ab initio valuit vt vulgaris ſubſtõ: propter mutationẽ contingẽtem tp̃e mortis aſſumit aliã naturã, & valet vt pupillaris: & ſic immutatur q̃dã qualitas; ſicut in d. l. iij. §. fi. ſ. tit. j. mutatur qualitas: q̃a efficitur de volũtario neceſſarius. hoc vult dicere iſta gl. Sic ergo ſi poneres q̃ talis ſubſtõ ab initio nullo modo valeret poſt ea nõ cõfirmaret: vt d. §. in extraneis. & l. q̃ę ab initio. de reg. iu. † Nota ergo ex hac ſol. quia hic habes text. q̃ pupillaris ſubſtitutio facta extraneo mutatur invulgarẽ, q̃n ab initio valuit vt vulgaris: vt dixi de hoc. ſ. eod. l. j. in tractatu vulgaris ſubſtõnis. in vlt. q. † Item quęro quid ſi aliquis filius naturalis tantũ legitimatur poſt mortẽ patris per principẽ & Comitẽ habentẽ authoritatẽ, an valeat pupillaris ſubſtitutio ei facta? Dico q̃ ſic. q̃d probo: quia legitimat⁹ per principem nil differt à legitimo & naturali: & legitimatus videtur reſtitutus primis natalibus, vt in corpore, qui. mo. na. effi. fui. §. illud. & §. bella. & ibi expreſsè. h. d. Itẽ talis legitimatio ſeu reſtitutio facta natalib⁹, retro trahitur, ac ſi ſemper fuiſſet legitim⁹: vt j. de nat. reſti. l. fi. Dixi in l. Gall⁷. §. & q̃d ſi tãtũ. Sicut ergo filio poſt mortẽ patris & reuertẽte ab hoſtibus valet inſtõ ſibi facta, quia fingit retro fuiſſe in ptãte & in ciuitate, vt l. illa. §. j. ſ. tit. j. & j. eo. l. lex Cornelia. j. de capti. l. pater. §. fi. & l. ſequẽ. ita in ꝓpoſito. Quod aũt filij⁹ poſſit legitimari poſt mortẽ patris, eſt caſus in auk. itẽ ſine. C. de nat. lib. & in corpore vnde ſumit. †

c Quęro q̃d ſi pupillaris[c] fiat ei, q̃ nõ eſt in ptãte: an trahatur ad fideicõmiſſum? Dicam j. eo. l. verbis. Quartò requirit † q̃ efficiatur ſui iuris poſt mortẽ patris: ita q̃ in ptãtem alterius nõ incidat. quæro q̃ eſt ratio? Reſp. rõ eſt: q̃a pater põt facere teſtm̃ filio, qui ꝓpter ætatẽ teſtari nõ põt vt Inſti. eo. §. j. Sed hoc poſito q̃ non eſſet defectus ætatis: tũ teſtari nõ poſſet: q̃a reperit in ptãte alterius: & ideo in tali non poſſet quis facere teſtamẽtum. Idem dicerem ſi pupillus alia ratione eſſet inteſtabilis quam ratione ętatis: quia pater non poſſet ei facere teſtamentum. & hoc tangitur in vltim. princip. q̃æſti. Sed pone † quòd inſtituo militem impuberem in alterius poteſtatem recaſurum, an potero ei pupillariter ſubſtituere. Conſtat enim quòd impubes poteſt eſſe miles: vt lege fina. de teſtamen. mili. Et videtur q̃ ſic: quia ſolùm propter ætatis defectum impeditur teſtari. Nam miles etiam filiuſfam. teſtari poteſt de caſtrenſi peculio, &c. tamen credo q̃ non valeat talis ſubſtitutio: quia per hoc fieret iniuria ei, in cuius poteſtatẽ recaſurus eſt: quia auferret ei poteſtatem ſubſtituendi militi

d pupillariter. Hoc verum[d], niſi ipſe teſtator eſſet miles: arg. pro hoc expreſſum j. de teſta. mili. l. cùm filiuſfa. & l. impuberi. de admi. tut. Pro hoc facit hæc lex quæ generaliter dicit, q̃ filio, qui eſt recaſurus in alterius poteſtatem, non poteſt ſubſtituere

14 tui. † Quintò dixi q̃ requiritur q̃ nõ deſierit eſſe in poteſtate ante mortẽ teſtatoris: hoc eſt verum, ſi per emancipationem exeat de poteſtate: vt d. §. cùm filiæ. Itẽ ſi alij daretur in adoptionem eadem ratione: ſecus ſi exeat, ſed ſpes eſt quòd recidat per fictionem: vt in capto ab hoſtibus: vt j. eod. l. lex Cornelia. & l. pater.

15 de capti. † Quæro quid ſi exeat de poteſtate per dignitatem. Dicit gl. & bene, q̃ pupillaris ſubſtitutio nõ extinguitur: q̃a omnia iura naturalia, & legitima remanẽt firma, vt in auk. cõſtitutio quæ de dignit. §. illud quoq̃. ſed q̃ poſſit ſubſtituti pupillariter, eſt de iur. legitimo: ergo &c.

16 † Præterea quæro cùm pupillaris ſubſtitutio irritetur per emãcipationem, an remaneat valida iure fideicommiſſi? Dico q̃ non: quia ſemel valuit iure directo: vt j. e. l. verbis ciuilibus. Item quæro q̃d

17 † ſi filius exeat de poteſtate per religiõis ingreſſum. Dicam j. in vlti. q. in princ. & hoc de quinto. Sextò, dixi quòd requirit

g ¶ Cõſeructur. Vide Paul. de ca. in d. auk. ex cauſa. Bal. conſil. cxiij. iij. vol. Ro. cõſi. clxxxj. Bal. conſi. cccvij. ij. vol. in fi.

tur quòd pater faciat teſtamentum ſibi: hoc fallit in milite, vt hic in ver. quiſquis. & l. miles ita. de milit. teſta. Item debet facere teſtamentũ primò ſibi. vt j. ea. l. §. prius. & ibi dicam. Sed

e quæro[e], quid ſi † teſtamẽtum minus ſolenne fuit patris, an va-

18 leat ſubſtitutio pupillaris? Videtur q̃ ſic: quia continet fauorem liberorum, vt ſic filius decedat teſtatus, vt dictum eſt, & probatur in l. Iulianus. aliàs, ſi pupillus. j. de acqui. hære. ergo debet valere: vt l. hac conſultiſsima. §. ex imperfecto. C. de teſta. & hoc putarem verum, ſi aliquis de liberis eſſet ſubſtitu-

f tus[f]: ſed ſi extraneus eſſet ſubſtitutus, incideret in illam quęſtionem: an datio tutoris valeat facta à patre filio in imperfecto teſtamento: de qua in d. §. ex imperfecto. & vt dicitur in l. quia patre. de confirman. tuto. Finaliter puto q̃ non valeat. Sicut enim ipſe pupillus non poſſet extraneum inſtituere in teſtamento imperfecto: ita nec pater, per ea quæ dixi ſ. circa illum ver. quartò requiritur. & per tex. in §. ex imperfecto. qui dicit q̃ quo ad extraneos habet pro nõ facto, & hoc de ſexto.

Septimò dixi q̃ requirit q̃ ſit impubes inſtitutus vel exhæredatus. Ratio: q̃a aliàs teſtamẽtum eſſet nullũ, vt hic in §. ſed ſi eos. Quęro quid ſi teſtamẽtum rũpatur per contrata. Dicã j. eo. l. is qui contratab. Quæro quid ſi teſtamẽtum rũpatur p̃ querelam. Dic an in totũ vel in parte, vt in §. ſed nec impube-

19 ris. l. Papinianus. de inof. teſt. & hic no. in gloſſ. † Quæro, an id q̃d dicit de exhæredatione, ſit hodie correctũ. Quod videt, quia impubes nõ poteſt cõmittere cauſam ingratitudinis: vt l. ſi quis in ſuo. §. legis. C. de inof. teſt. quod eſt verũ in impube re, qui non eſt doli capax: aliàs ſecus, vt no. Inſtit. eo. §. nõ ſo-

20 lùm. & hoc tenet Gul. & Old. † Quæro quid ſi ſit talis præteritus, qui nõ rũperet teſtamentũ: cùm in eo oĩa alia cõcurrãt quæ requiruntur in pupillari ſubſtitutione. Certè credo q̃ ei poterit ſubſtituti pupillariter, nec requirit ſubſtitutio vel exhæredatio. Exẽplũ in nepote ex filio emãcipato in poteſtate retento ſm̃ iura hodierna, vt plenè dixi in l. Gallus. §. & q̃d ſi tantũ. ſ. de lib. & poſth. & ſic videt nouus caſus, quo potuit pupillariter ſubſtituti ei, q̃ nõ eſt inſtitut⁹ vel exhæredat⁹: vt plenè ibi dixi. Itẽ quæro an rupto teſtamẽto ex cauſa præteritio

g nis cõſeruet[g] pupillaris ſubſtitutio, p̃ auk. ex cã. dixi ſ. l. prox.

Item

a Itẽ quæro[a] q̃d ſi filius † p̃teritus approbat teſtamentũ, an va-

21 leat pupillaris ſubſtitutio ei facta. l. ac de Are. dicit q̃ ſic, vt dixi ſ. l. proxi. per l. filio pręterito. ſ. de iniuſto teſta. Hoc intelligo verum ſi pupillus approbat tutore authore, vt l. ſi ad pupil-

22 lum. de autho. tu. † Itẽ quæro an id quod dicit de filio exhæredato, habeat locũ, ſiue bona ſiue mala mẽte exhæredetur: vt l. multi. ſ. de libe. & poſthu. Gul. de Cu. q̃ ſic: quia lex non diſtinguit: ergo &c. vt l. non diſtinguemus. de arbitris. & l. de pretio. de publi. Pro hoc l. cũ quidã. C. de leg. & l. ab exhæreda to. j. de leg. j. & l. in ratione. §. fi. ad leg. Falcid. quę videt loqui in exhæredato mala mẽte, cũ ei teſtator nil relinquerit: & ta-

b men poteſt ei ſubſtituere. Sed dices[b] tu: quomodo iudiciũ vel teſtamentũ pupilli cõmittitur patri, qui eum exhæredat mala mente: & ſic eſt ſibi inimicus: vnde debet reijci iudiciũ patris ſicut arbitri vel iudicis: vt l. nõ diſtinguemus. §. cũ quidã. ſ. de

c arbi. & C. ſi qua prædi. po. l. j. Reſpon.[c] lex tantũ de patre cõfidit, q̃ non credit q̃ filio faciat aliq̃d niſi pro bono: ideo ad petitionẽ patris filius incarceraret: vt l. ſi fili⁹ tuus. C. de pat. po. cũ nullus amor vincat paternũ: vt C. de cu. fur. l. fi. & l. iſti quidẽ.

23 quod met. cau. Dixi tãn † pro veritate q̃ ſi pater eſſet ita turpis perſona, q̃ ei nõ cõmitteret adminiſtratio bonorũ filij viuentis: vt l. fi. C. de ſen. paſ. & ſ. ſol. mat. l. ſi cũ dotẽ. §. eo aut tẽpore. q̃ tunc nõ põt pupillariter ſubſtituere: & multo magis cũ ibi ſit maius periculũ. facit ſ. vbi pupil. edu. deb. l. j. & l. vtilita

24 tem. de cõſir. tuto. quod tene menti. † Octauò, requirit q̃ ſit adita hæreditas, vt valeat ſubſtitutio pupillaris, vt hic, in ver. adeo. Itẽ per edictũ, ſi quis omiſ. cau. teſt. vt in ver. plane fallit in milite, vt l. miles ita. §. fi. de mili. teſta. Item fallit vbi exiſtentia ſui hæredis confirmat tabulas pupillares: vt l. pater. in prin. j. de priui. credi. quam glo. hic allega. pro contraria. &

25 hoc plenè examinabo j. eo. l. ſi filius qui patri. Quæro † an aditione facta, ex tacita vulgari cõfirmentur tabulæ pupillares? Reſpõdeo ſi quidẽ ſolus pupillus fuit hęres inſtitut⁹, exiſtẽtia ſui hæredis confirmat tabulas pupillares, vt dictũ eſt: ideo nõ eſt neceſſe q̃ confirmẽtur per aditionẽ ex tacita vulgari, tenẽdo illã opi. quam tenui ſ. l. proxi. Sed ſi habet cohæredem, qui nõ repudiat: tũc nõ video quid repugnet quin cõfirmẽtur per aditionẽ ex tacita vulgari. ſecundũ ea quæ dixi ſ. l. proxi. in q. illa an à tacita vulgari poſſit incipere teſtamentũ. quod plenè

26 dixi. † Quæro, quotuplex eſt ſubſtitutio pupillaris. Rñdeo, duplex, alia tacita, alia expreſſa. Exp̃ſſa eſt, q̃ fit verbis expreſsis. tacita, quæ fit verbis tacitis ſeu à iure ſubintellectis. q̃ dic vt dixi ſ. in tractatu vulgaris ſubſtitutionis, licet de vno poſſit dubitari an reperiatur pupillaris partim tacita partim expreſſa, ſicut dixi in vulgari. Reſpõ. ſi q̃ris an reperiat partim expreſſa partim tacita: quo ad caſus dico q̃ nõ poſſit reperiri: q̃a hoc ſolũ in vnũ caſum conferi, ſcilicet ſi intra pupillarẽ ętatẽ deceſſerit: ideo aliũ caſum nõ põt cõprehendere: quia nullus alius caſus eſt. Nã ſi in parte ſubſtituat, in alia parte videt voluiſſe ſubſtitutionẽ non valere: vt l. ſi ita quis. j. eo. Prędicta vera, niſi in caſu, quẽ dicã fortè j. proxi. q̃. Si verò quęratur an reperiatur partim tacita partim expreſſa quo ad verba, dico q̃ ſic eodẽ modo quo dixi in vulgari, per eaſdem leges & hoc

27 de tertia q. † Quartò quærit q̃bus verbis fiat ſubſtitutio pupillaris? Reſpondeo, verba quæ referuntur ad eũ qui ſubſtituit, ſemper ſunt affirmatiua: illa quæ referuntur ad eũ, cui ſubſtituitur, ſemper ſunt negatiua ſeu priuatiua, ſcilicet ſi deceſſerit intra pupillarẽ ætatẽ, &c. prout dixi ſ. circa vulgarẽ ſubſtitutionem. Sed cõtra hoc poteſt opponi: q̃a in pupillari ſubſtitutione dicit, ſi hæres erit, & intra pupillarẽ ætatẽ deceſſerit, &c. & illa verba, ſi hæres erit. ſunt affirmatiua ſiue poſitiua: vt ſ. l. proxi. in prin. Reſpõdeo, illa verba, ſi hęres erit, nõ ſunt de ſubſtantia pupillaris ſubſtitutionis, patet: q̃a poteſt filio exhæredato fieri, & q̃nq̃ filio præterito. vt ſ. vidiſtis. Itẽ probat expreſsè C. eo. l. ſi in teſtamẽto. vt j. eo. l. q liberis. §. hęc verba. & l. cohæredi. §. fi. & l. qui duos. & l. paterfa. & l. penul. j. eo. tit. &

28 j. eo. l. ſed ſi quis. Sed quæro: q̃d † ſi illa verba[d] apponuntur: d quia dicit teſtator, ſi filius meus hæres erit, & intra pupillarẽ ætatẽ deceſſerit, talis ſit hæres. & filius nõ fuit hæres: q̃a abſtinuit: ſed intra pupillarẽ ætatẽ deceſſerit: an veniat ſubſtitutus

e ex pupillari? Dico q̃ ſic[e]: vt l. Iulianus. aliàs, ſi pupillus. j. de acqui. hęre. & l. pater in prin. j. de priui. cre. Et ſecũdũ hoc erit

a ¶ Item quæro. Contrarium tenet hic Ange. tu tene opi. Bart. Andr. Barbã.

b ¶ Sed dices. Et etiam hoc poteſt contingere præter rigorẽ poteſtatis patriæ per l. in ſuis. ſ. de libe. & poſthu. Andre. Barba.

c ¶ Reſponde. Ange. hic tenet contrarium: quia omnia indiſtinctè loquuntur: ergo indiſtinctè intelligi debent: & quia ſi mala mente exhæredet, poteſt ſubſtituere pupillariter. & ad l. ſi cùm dotem. §. eo autem tempore. reſpondet q̃ facit pro eo: quia ibi nõ interdicitur patri turpis et inquinatæ vitæ petitio dotis, ſeu eius adminiſtratio: quia ſi vi uerct, poteſt conſumere. Sed in caſu noſtro ceſſat iſte timor: quia mortuo patre admittitur ſubſtitutus: ergo &c. Tu potes dicere q̃ aut patri eſt interdictum bonis: & tunc non poteſt: quia etiam ipſe impeditur teſtari: et ſic procedat opi. Bart. Aut nõ fuit interdictum, quia nõ eſt tam turpis vitę: et tunc procedit opi. Io. And. quia ſi non impeditur teſtari, nec p̃ filio. quod bene nota. Andre. Barba.

d P. PAV. P. ¶ Et iſta verba. Vide Com. cõſil. xvj. incip. Ioannes quidam vitalis. in princi.

e ¶ Dico q̃ ſic. Adde q̃ idem tenuit Ange. §. fin. j. ead. l. & Imol. hic, et in c. Raynuti⁹. i materia pupillaris. Et pro hoc adducit Imol. quia illa verba nõ videntur apposita ad limitandũ: ſed q̃a fortè abominabatur aliũ caſum nominare, ſcilicet impotẽtiæ: vt l. quãuis. verſi. q̃d abominor. C. eod. vel fortè quia mortis cogitatiõe turbatus vlterius nõ potuit cogitare: arg. l. hac conſultiſsima. §. at cũ humana. C. qui teſta. fa. poſ. Et hanc opin. firmat Bald. Inſtit. de vulg. ſubſtit. in princ.

P. PAV. P. ¶ Principaliter quęritur. Vide multa mirabilia per Bulg. in ſua diſputa.

g ¶ Aut filio. Et ratio eſt ſecundùm Ang. q̃ ſicut inſtitutus in re certa trahit ad ſe vniuerſum. vt in d. §. ſi ex fundo. ita hic. Andre. Barba.

h ¶ Excludit matrem. Adde q̃ opi. Bar optimè probatur in l. ſed ſi plures. §. ad ſubſtitutos. j. eo. & ibi Bal. & Imol. prædicta cõtendũt etiam quo ad bona quæ obueniſſent pupillo ex linea materna. & circa hoc vide quæ not. Bal. in d. l. precibus. in verſ. pone ergo. & in l. humanitatis. C. eo. & in repe. d. c. ſi pater. & idẽ tenuit Bal. conſil. cxj. j. volumi.

i ¶ Canonizata. Vide per Bald. conſil. ccxix. lib. j. incip. Petrus Amandi. & ibi de exemplari, quãdo excludit matrem & quãdo pupillaris eſt omnino tacita, & ſubſtitutus ſit pater, teſtatoris, vel pauperes Chriſti, an excludunt matrem: & tene, quòd ſic.

P. PAV. P.
¶ Vlterius quero. Vide Ioan. de Ana. conſil. lxvj. colum. penul. ad fin.
¶ Partim expreſſa. Vide Ioan. de Ana. conſil. lxvj.
¶ Sed circa hoc. In contrariũ fortiter facit: quia ſi auus cũ excludit patrẽ à prima hæreditate per vulgarẽ factam nepoti: ita videt q̃ mens ſua fuerat multò fortius excludere ipſum ab ipſa hæreditate impuberis. pōt dicere hoc debet limitari qñ extraneus fuit ſubſtitutus vulgariter, qui fuerat multũ grauatus: prout in ſimili tangit in q. illa, an tacita pupillaris excludat fratrẽ pupilli. Vel dic ſecundò q̃ non eſt eadẽ ratio in portione delata nepoti per auum, & ĩ hæreditate ipſius nepotis.
d ¶ An tacita pupillaris. Vide Bald. conſil. clxxviij. & clxxxiiij. ij. volu. per Ange. conſil. xcviij.
e ¶ Excludat patrem. Adde q̃ opi. Bart. ſequit Guliel. de Cug. ĩ l. precibus. in materia vulgaris: qui ſolus limitat nõ procedere, qñ pater impuberis fuiſſet ab auo mala mẽte exhæredatus. allegat in arg. §. exhęredatos. ĩ auf. de hæred. et Fal. & l. ſi patron⁹. §. ſi qs non mala mente. j. de bo. lib. & hanc modificationẽ ſequit Sali. in d. l. teſtamẽto. & cũ opi. Bar. tenuit etiam Pau. de ca. in l. ſi. C. de inſti. & ſubſti.
f ✠ POMATES. ¶ Alia ratio. Nota q̃ Bart. hic tenet q̃ tacita pupillaris non excludit fratrem. Cõtrariũ tenet Iac. But. ĩ l. p̃cib⁹. C. eo. qa nõ eſt eadẽ rõ ĩ matre & fratre: qa matri debet legitĩa, nõ aũt fratri. & iſta placet dño meo.
g ¶ Sed iſtud. Contra hãc theoricam facit c. cõſtitutionẽ. de reg. in vj. et vide do. meũ ĩ d. §. de viro. And. Bar.
h ¶ Et hoc puto verũ. Adde quòd idẽ tenuit Guliel. de Cug. in d. l. precibus. & Ray. in tract. ſubſtitutionũ, ĩ materia pupillaris. Ange. in l. precib⁹. ibi Salic. Imol. in d. ca. Raynutius.
i ¶ Excludat fratrem. Adde q̃ Imol. hic refert Iac. But. ſ. l. precibus. ſ. diſtinctè tenuiſſe fratrẽ excludi ex eo quia nõ eſt eadẽ ratio in fratre: cũ matri debeat legitima ĩ bonis filij: ſic fratri in bonis fratris: ideo ſtatuta in matre nõ trahũtur ad fratrẽ l. fin. C. de interdi. ma. & tenet Imola

ſubſtitutiõis, ſed patria poteſtas: aliàs ſequeretur q̃ etiam mater de iure antiquo poſſet ſubſtituere, quãdo eſt ſo!a: quoniã ipſa mater ſuccedit. Item hodie poſſet pater inſtituere ſolum in dimidia; quod eſt
32 abſurdum. Vlterius queritur, † quid de pupillari tacita: an tacita pupillaris excludat matrem? Reſpon. glo. omnes tenẽt q̃ non: vt l. vltĩ. C. de inſti. & ſubſti. & l. precibus. C. eod. titu. Prædicta vera in tacita pupillari ſubintellecta à iure: vt l. iam hoc iure. in princ. j. eod. titu. & ſic nullo modo fuit expreſſa. Sed ſi nos loquimur de tacita pupillari ſpecialiter, quæ expreſſa eſt verbis generalibus: & illa quę continetur in reciproca, vel alia quæ continetur in compendioſa, dicemus. j. eod. l. centurio. & j. eodem. l. Lucius. vbi eſt alia materia.
33 † Vlterius quero[a] quid de pupillari partim tacita, partim expreſſa, [b] vtrum matrem excludit. Reſpon. ſi quidem eſt partim expreſſa, partim tacita, quo ad verba matrem excludit. Ratio: quia ex verbis teſtatoris iſta ſubſtitutio comprehẽditur: ſicut dicimus in ea, quæ in reciproca continetur: vt j. eo. l. Lucius. Sed ſi nos quęramus de ea, quę partim eſt expreſſa, partim tacita quo ad caſus, vt ſ. dixi, dico idẽ. Si enim teſtator voluit matrẽ excludi in vnũ caſum, ſ. ſi filius hæres erit, & intra pupillarẽ ætatẽ deceſſerit: eadẽ ratione ex cõſecturata mente defuncti voluit eũ excludi, ſi hæres nõ erit, & intra pupillarẽ ætatem deceſſerit: vt j. dicet, cũ tractabit de cõſecturata volũtate defuncti circa tacitã ſub
c ſtitutionẽ. Sed circa hoc[c] dubitat: tacita
34 pupillaris † nõ excludit matrem. Verbi gratia: Auus fecit ſubſtitutionẽ vulgarẽ nepoti in poteſtate retẽto ex filio emãcipato an tacita pupillaris [d] excludat patrẽ[e] illũ emãcipatũ. Videt q̃ ſic: qa de matre lex tm̃ loquit: vt l. precibus. C. eo. ergo nõ refertur ad patrẽ: vt l. ſi verò. §. de viro. ſ. ſol. ma. Et hoc, qa leges quæ loquunt de mulieribus, nõ extẽdunt ad mares: vt l. pe. & ibi no. j. vt in poſ. leg. In contrariũ videt, & eſt veritas. Quæ enim eſt ratio q̃ tacita pupillaris nõ excludit matrẽ. Ratio poteſt eſſe duplex. Vna q̃ per vulgarẽ ſuccedit teſtatori defuncto: per pupillarẽ ſuccedit ipſi pupillo: vt Inſti. eo. circa prin. licet ergo teſtator prætulerit extraneũ matri pupilli in ſubſtitutione ipſi⁹ teſtatoris: nõ eſt tñ veriſimile q̃ voluit præferri extraneũ in ſubſtitutione ipſius pupilli, & matrẽ excludere à luctuoſa ſubſtitutione filij pupilli: vt C. de inſti. & ſubſti. l. ſi. vbi ꝓbat p̃dicta rõ. Alia ratio[f] eſt q̃ mater p̃terita ab ipſo filio impubere haberet querelã: ſed nũc qñ pater facit filio teſtamẽtũ, excluditur à querela: vt d. l. Papinianus. §. ſed nec impuberis. de inoffi. teſta. Vnde voluit lex per ſuam interpretationem excludere matrem à querela, ſed teſtator eã nõ excludit expreſsè. Sed iſtæ rationes habẽt locũ in patre, ſicut in matre: vt l. furioſæ. ſ. de cur. furi. ergo &c.
Quinimò eſt maior ratio in patre, q̃ filius eſt teſtatoris: & ſic nõ eſt veriſimile alienã ſobolẽ ſuę voluiſſe pręferri. & c. vt l. cũ acutiſsimi. C. de fideicõmiſ. & l. gñaliter. de inſti. & ſubſti. & l. cũ auus. j. de condi.

& demon. Non obſtat l. ſi verò. §. de viro. quia verum eſt q̃ lex nõ debet extendi ad alios caſus, etiã eandẽ rationẽ habentes, quãdo lex eſt cõtra ius cõmune, vt dixi in
g d. §. de viro. Sed iſtud[3] q̃ tacita pupillaris nõ excludit matrẽ, nõ eſt cõtra ius cõmune: vt dixi, qñ aliquod ſtatutũ in cõtrariũ non reperimus. Non obſtat. l. pen. j. vt in poſ. lega. quia ibi eſt diuerſa ratio inter
35 mares & fœminas. † Vlterius quæro an tacita pupillaris excludat auiã. Videt q̃ ſic: quia de matre hic loquit: ergo &c. vt dicto §. de viro. Pro hoc facit l. patri. & l. ſic eueniet. j. de adulte. In cõtrarium videtur, & iſta eſt veritas q̃ tacita pupillaris non excludit auiam: quia matre mortua auia aſſumit ſibi locum matris. l. nepotes. & l. vbi. C. de ſu. & le. Item quia par eſt priuilegiũ matris & auiæ in tutela: vt in auf. matri & auiæ. C. quando mu. tu. offi. fun. po. & in corpore, vt li. ma. & auiæ. in prin. Pro hoc j. ad Tertul. l. ij. §. ſi mater. cõiuncto verſic. quid ſi nepotib⁹. vbi apparet q̃ conſtitutio quæ loquitur de matre, habet locũ in auia, quæ tutores nepotibus nõ pętijt. Ad argumentũ cõtrarium patet reſpõſio ex his quæ dixi. ſ. & hoc tenet Guliel.
h de Cug. & do. Ray. & hoc puto verum[h].
36 † Vlteri⁹ quero an tacita pupillaris ex
i cludat fratrem[i] pupilli. Videtur q̃ ſic: qa de matre lex tãtum loquitur: ergo &c. vt in d. §. de viro. Præterea, nõ eſt eadem ratio in fratre, quæ eſt in matre: quoniã frater non habet querelam, niſi prætereatur ab alio fratre inſtituta turpi perſona: vt l. fratres. C. de inoffi. teſta. Quid dicemus? Guliel. de Cug. tenet contrarium ex pręſumpta voluntate defuncti, quæ eſt, vt voluerit filium ſuum pręferri cuilibet extraneo: argu. l. cùm acutiſsimi. C. de fideicommiſ. & de inſtitu. & ſubſti. l. generaliter. & l. cùm auus. de condi. & demon. Do. Ray. dicit q̃ idem in fratre vtrinq̃ coniuncto: ſed ſi eſt frater coniunctus ex vno latere tantùm, tunc ſecus dicit: quia non eſt eadem ratio quæ eſt in matre: quia mater ei præfertur in ſucceſsiõe: vt in auf. defuncto. C. ad Tertul. Videte primò dictũ Guliel. de Cug. quia intelligo quãdo extraneus fuit ſubſtitutus vulgariter pupillo in fauorem filij teſtatoris & fratris pupilli, cui fortè multa legata & fideicõmiſſa reliquit: nec eum voluit grauare oneribus hęreditarijs: aliàs ponẽdo ſimpliciter extraneum eſſe ſubſtitutum vulgariter pupillo, eadem ratione qua pater excluſit filium ſuum à ſucceſsione ipſius patris, quæ magis eſt ſibi debita quàm ſucceſsio fratris: vt l. ſcripto. in fi. vnde liberi. videt ipſum excluſiſſe à ſucceſsione pupilli: vt j. dicam cum ſi. quæſtionibus. Item dictum do. Rayn. qui dicit q̃ hoc habet locum in fratre vtrinq̃ cõiuncto: ſecus ſi ab altero tantum parente. Intelligo ſcilicet matre tantùm. Nam ſi eſſet tantum ex patre, adhuc ſtat ratio Guliel. per l. cùm acutiſsimi. cũ ſi. Nec obſtat ſi dicis q̃ non eſt eadem ratio quæ in matre: imò eſt eadem ratio quæ in matre, ſcilicet
37 præſumpta voluntas defuncti: † & ex pluribus rationib⁹ ſufficit vnam ſubeſſe: vt l. ſi ventri. §. in bonis. j. de priuile. credi. & Inſti. de nupt. §. affinitatis. & l. liberorum. de his qui notan. infa. cum ſuis gloſ. Iſta autem præcedens ratio poteſt intelligi quando ipſe idem frater eſt ſubſtitutus vulgariter: quia tũc ipſe idem ſuccederet ex tacita pupillari: nec tractamus an ipſe excluderet à ſeipſo: & ideo dicit quòd tacita pupillaris non
38 excludit matrem, & quoſdam alios. † Quæro quid ſi probetur quòd teſtator voluit matrem excludere vigore tacitæ
k pupillaris. gloſſ. reſpondet quòd mater excluditur[k] per legem in teſtamento. in fin. C. de teſtamento militis. Hoc notat gloſſ. in lege precibus. ſuper verbo, omnimodo. C. eodem. & bene dicit. Ad idem facit lex ſam hoc iure. infrà, eodem. Sed dices ſi voluntas defuncti probatur: ergo nõ eſt tacita

hic & in d. c. Ray. idẽ tenet Raph. Cug. in l. hoc iure. j. eo. Salic. in l. ſi. in fin. C. de inſti. et ſubſti. tranſit cũ Bar. Alex. dixit q̃ fortaſſe verior eſt opinio q̃ iſte frater impuberis, qñ eſt de deſcẽdentib⁹ teſtatoris debeat non obſtante tacita pupillari excludere ſubſtitutũ, ijſdẽ rationibus, quibus in proximis duab⁹ quæſtionibus præcedentibus excludit per auiã & patrem ſubſtitutus. Nec obſtat q̃ qua ratione fuit excluſus ab hæreditate paterna, & eadẽ ab hæreditate fratris: quia nõ præſupponimus filiũ hic fuiſſe exhęredatũ, nec excluſum, ſed ei relictũ fuiſſe quod debeatur. Nec præſumendũ eſt teſtatorẽ voluiſſe pręponere ſobolẽ extraneam propriæ, per rationem generalem d. l. cùm acutiſsimi.
¶ Excluditur. Adde Bar. idem tenẽtẽ in l. ſi. in ij. col. C. de inſtit. & ſubſti. vbi dicit q̃ ille tex. hoc probat, licet glo. in l. precibus. nõ fuerit de illo textu recordata. Idẽ tenuit Bald. in l. centurio. j. eo. vbi dicit Cy. ita tenere in l. ex teſtamento. C. de teſtamẽto milĩ. & vide Bald. conſi. ccviij. j. volumi.

¶ Inhoneſtũ. Adde quod fortè verũ eſt dicere q̃ nõ excludatur ex teſtatoris voluntate: quoniã illa eſt tã finita per mortem l. iij. ſ. loca. & l. ſi ita legatũ. §. illi ſi volet. de lega. j. ſed bene poterit auferri ab illa tanẽ ab indigna, & applicari fiſco per ea quæ habẽtur in l. ſororẽ. in gl. C. de his qui. vt indig. & in l. hæreditas. eo. titu. & hoc tenuit Franci. de Ramp. in l. poſt aditam. & in l. precibus. C. eod. vt refert & ſequitur Imol. hic, & Imo. in c. Ray. allegno. per Bar. in l. j. j. de his quib. vt indig. & idẽ quod Imo. ſentit Bald. in d. l. precibus. & cum opinio. Imo. tranſit Alexand.
✠ POMATES. ¶ Quod probat. Vide de Barto. conſi. xxiij.
i ¶ Cilo. in l. precibus. Vide quæ ibi poſuiſ, & inquãtũ Alex. hic dicit, q̃ apparet q̃ teſtator voluerit excludere matrẽ cũ ſubſtituit pauperes Chriſti, vide Calde. conſil. xvij. de teſta.
k ✠ POMATES. ¶ Quid de matre. vide Alexã. in l. precibus. in vltĩ. colum. C. eod. titu.
✠ P. PAV. P. ¶ De matre defuncti. ſequitur Anto. de But. cõſil. iij. prope fi.

De vulgari & pupil. ſubſtitutione. 150

a ✠ POMATES. ¶ Quæro ergo. Vide Alexand. conſi. c. in ij. colum. iiij. volu. & ſic probatio teſtamenti nulliter valet inter liberos, vt per Bart. in l. ſi. C. famili. ercicun.
b ¶ Teſtes. Adde quòd cum Bart. concordat Bald. in l. precibus. in iiij. colum, in v. q. C. eodem. vbi etiam tangit Angel. & Sali. in ij. colũ. & Salic. in l. quãuis. C. eodem. per Barto. & Imo. in ca. Ray. de teſta. & in d. l. in teſtamento.
c ✠ POMATES. ¶ Ex quibus præſumatur. Vide de omnibus iſtis coniecturis Alexand. conſi. xcj. in iiij. volu. & conſil. c. aliàs x. in ij. col. in iiij. volu. Anto. de Butr. conſi. iiij. Alex. l. precibus. in ij. col. in glo. in verbo, oĩmodo. C. eod. vbi ponit aliam coniecturam cõtra limitationẽ Angel. ibi. ſcilicet quando eſſet ſubſtituta pia cauſa. Et hoc cõiter tenetur ſecũdũ do. Ioã. Bapt. ibi. Et ita tenet Alex. cõſi. xxxviij. in j. vol. & conſi. lvj. in ij. vol. & conſil. xij. & conſi. xciij. in iij. vol. quam limitat Areti. conſil. clv. licet doct. ĩ diſtinctè teneant illam aliã coniecturam Angel. Vide tamẽ Corne. ibi tenẽtem contrarium. & opin. Angel. tenuit Barto. conſi. penul. in penul. colum.
d ¶ Extra teſtamentũ. Adde q̃ Bal. in l. precibus. dicit q̃ ſic ſi dicta verba protulerit poſt conditũ teſtamẽtum per l. heredes palam. in prin. & in §. ſi qs poſt. ſ. de teſta. Idẽ Imol. in d. c. Raynutius. facies mẽtionem de verbis Bald. in l. precibus. Adde quòd per mulieres, vt voluit Old. cõſil. cxcviij.
e ¶ Sed quid. Adde q̃ cum Bart. hic tranſit Bald. in d. l. precibus. in iiij. col. & ibi Ange. & Salic. & dixit Bald. in d. l. precibus. q̃ ſi teſtator dixerit quòd volebat matrẽ impuberis habere decem ſi nõ nuberet, & nubat, nedum legato, ſed hæreditate pupilli priuabitur: quia ſi noluit eam habere legatum, ſi nuberet: multò fortius nec vnĩ uerſam hæreditatem, vt ibi latius per eum. & pulchrè per Bald. conſil. ccxviij. ſ. alleg. j. volu. vbi quo modo apparet quòd teſtator voluerit matrem excludi.
f ✠ POMATES. ¶ Si teſtator. Vide Alexand. conſil. xij. in antepenul. colum. in ij. volumi.

cita pupillaris, ſed eſt pupillaris expreſſa. Reſpõ. non eſt verum, imò nullam mẽtionem facit de pupillari: & tñ de pręſumpta voluntate facit aliquibus coniecturis cõ-
39 ſtare: vt j. declarabo per exẽpla. † Quæro[a] ergo, & reuoco in dubiũ, quot teſtes[b]
a requirunt ad probandũ iſtam volũtatem defuncti? Videte, determinatio iſti⁹ quæſtio. dependet ex quadã dubietate. Quidam enim dicũt q̃ qñ mater eſt in medio, vulgaris expreſſa non continet eã. Et hoc videtur ſentire glo. C. eod. l. precibus. Alij dicunt q̃ vulgaris expreſſa bene continet tacitã pupillarẽ: ſed contra matrẽ non habet effectũ. & iſta eſt vera, vt examinabo j. eo. l. centurio. vbi gloſ. tãgit. Sed hoc eſt q̃ continetur tacita pupillaris, licet non habeat effectum contra matrem. Iſta probatio fit ad declarationem huius voluntatis, ſcilicet huius tacitæ pupillaris contentæ in expreſſa vulgari. Et probatio declaratoria poteſt fieri per duos teſtes: vt l. hæredes palam. §. ſed & ſi notã. ſ. de teſta. & ibi per gl. & Dy. Sed ſi teneremus aliquã opinionem, ſcilicet q̃ nõ continetur: tunc iſta probatio fieret ad inductionem nouę volũtatis, nõ ad declarationẽ: ideo requirũtur ſeptẽ teſtes, per ea quæ not. in §. ſed & ſi notã. Teneas præcedentẽ opinionẽ,
40 per ea quæ not. in l. centurio. † Quæro
c ex quibus pręſumat[c] iſta voluntas defuncti, q̃ voluerit matrẽ excludi per tacitam pupillarẽ. Rñ. ex quatuor principaliter. Primò ex his quæ teſtator dixit extra teſtamẽtũ. Secũdò, ex his quę dixit in teſtamẽto. Tertiò, ex cõditione matris, & ſimilium perſonarũ: de quib⁹ excludẽdis tractatur. Quartò ex cõditione perſonę eius qui eſt ſubſtitutus. Videamus de quolibet. Dixi primò ex his quæ teſtator dixit
d extra teſtm̃: [d] quid eũ ſi antè dixerit, ſi filius moriretur, nollẽ q̃ mater eius haberet vnũ obolũ: vel ſimilia verba? Certè videt ſufficere: arg. ad hoc. ſ. ti. j. l. quoties. §. j. & qd̃ ibi no. Ad idẽ. j. de leg. j. l. ſi quis in fundi vocabulo. Pro hoc l. Titia. §. idẽ reſpondet. j. de ver. obli. cũ ſuis ſimilibus. Secũ-
41 dò pōt † apparere ex verbis poſitis ĩ teſtamẽto. Quid enim ſi teſtator matri pupilli reliquit aliquid, & iuſsit eã eſſe contentã, vt plus de bonis ſuis petere nõ poſſet? In hoc dicit Guliel. ſi quidẽ alia verba fuerũt adiecta legato relicto ab ipſo pupillo, tũc matri nõ præiudicatur in ſucceſsiõe, quæ venit poſt mortẽ pupilli: vt l. Paulo Callimacho. §. j. j. de lega. iiij. ſed ſi illa verba eſſent adiecta ĩ aliquo legato relicto à ſubſtituto pupilli: tunc ſecus. Præſumit enim q̃ voluit ſubſtitutum matri præferre: vt l. peto. in prin. de leg. ij. Pro hoc facit l. fidei cõmiſſa. §. ſi quis ita. j. de lega. iij. & qd̃ ibi
e dixi vobis. qd̃ puto verũ. Sed quid ſi[e] te
f ſtator[f] † reliquit vxori ſuæ aliqd, donec
42 vitã vidualẽ ſeruauerit, & ipſa trãſiuit ad ſecũda vota, an ex pręſumpta volũtate defuncti, ſicut per tranſitũ ad ſecũda vota ab ipſo relicto priuat, ita excludatur à tacita pupillari? Videte, p̃ futuris annis illud fideicõmiſſum, vt legatũ annuũ pōt deberi à ſubſtituto pupilli, ſicut ab ipſo pupillo: vt l. ſi fundũ ſub cõditione. §. ſi pater. j. de leg. j. & l. nõ ſolũ. §. liberatio. j. de li. leg. &

ideo ſicut per tranſitũ ad ſecũda vota teſtator voluit eã eo relicto priuari, etiã in perſona ſubſtituti ſeu alterius hæredis puppilli per curſum, & ſucceſsionẽ tẽporis: eadẽ ratione præſumit q̃ voluerit eã per trãſitum ad ſecũda vota excludi à tacita
43 pupillari. Tertiò pōt † probari ex cõditione perſonæ matris, & cõſimiliũ perſonarũ, de quibus excludẽdis tractat: vt ecce, qd ſi mater erat inimica teſtatoris: qa fortè habuerat amicitiã cum vno ſcholari vel ſcriptore, & ſic multũ eũ offenderat. Certè præſumã eũ voluiſſe ipſam excludi à tacita pupillari: vt l. iij. in fin. & l. ex parte. j. de adi. le. & l. ſi inimicitiæ. j. de his quib. vt indig. Et hoc etiã tenet Gul. Item quid ſi mater nõ eſt capax hæreditatis pupilli, quia tutorẽ pupillo nõ petijt: Certè perinde eſt, ac ſi non eſſet mater: vt l. ij. in fi. j. ad Tertul. & l. j. §. pe. j. de cõtrabut. & ibi dixi. Idẽ eſſet dicendũ, ſi poſt mortẽ pupilli vxor teſtatoris aliquid inhone
h ſtum[g] feciſſet: vt not. in l. fideicõmiſſum. C. de fideicõ. & l. ſororẽ. C. de his quib. vt
44 indig. Quartò dixi † q̃ probatur[h] ex cõ
h ditione perſonæ ſubſtituti. Pone enim q̃ frater pupilli filius teſtatoris eſt ipſi pupillo ſubſtitutus vulgariter: certè tacita pupillaris excludit matrẽ: quia præſumptio eſt q̃ teſtator voluit filiũ ſuum vxori præferri: arg. l. cũ acutiſsimi. cũ ſimilibus. C. de fideicõ. Et hoc videtur ſentire
i gl. in l. precibus. [i] C. eo. circa fi. vltĩ. gl. hoc etiã videtur ſentire Azo in ſumma eo. ti. Et hoc videtur ſentire Iac. de Ra. & plu-
k res alij in l. fi. C. de inſtitu. & ſubſti. quod multũ mihi videtur cõſonũ volũtati defuncti. Facit ad hoc l. peto. ſ. fi. j. de leg. ij. Facit etiã l. Lucius. ſ. tit. j. & l. generaliter. C. de inſti. & ſubſti. Prædicta vera in fratre pupilli. ſecus in fratre teſtatoris patruo pupilli ſecũdũ Gul. de Cu. vt l. iij. ij. reſpõſo. j. de leg. præ
45 ſtan. Sed quid † de matre[k] defuncti. Quid enim ſi mater de-
k functi eſt ſubſtituta vulgariter pupillo? Dicit Gul. de Cu. idẽ quod in filio pari ratione: quoniã ab inteſtato pariter ſuccederet pupillo, ſicut filius teſtatoris pupilli frater: vt in authẽ. defuncto. Itẽ qa eſt de parẽtibus: arg. d. l. iij. poſt prin. de leg. prę
46 ſtan. ita dicit Gul. quod ſatis placet. Quintus effectus † pupillaris ſubſtitutionis eſt q̃ pater facit filio hæredẽ ſuũ & neceſſarium, quẽ ſcilicet facit ſibi: vt j. ea. l. §. prius in fi. & l. ſed ſi plures. §. quos poſſum. j. eo. quod tene menti. Eſt tñ vtile ſcire. Nã puto q̃ exiſtentia ſui hæredis in illo pupillariter ſubſtituto operetur trãſmiſsionẽ hæreditatis pupillo non aditæ: ſicut hæreditatis paternæ eadẽ rõne, vt dicemus j. eo. l. ſi filius q̃ patri. Vltimò principaliter eſt videndũ, qualiter finiat ſubſtitutio pupillaris. Iſtã materiã ponit gl. tua ĩ l. ĩ pupillari. j. e. ibi dicã.

1 ☞ *Fideicommiſſum uel relictum à ſubſtituto exhæredati quando ualeat.*
2 *Quando inſtitutus adiuit hæreditatem, & eam poſt repudiauit, poſt reſtitutionem in integrum quòd ſubſtitutus vulgaris poterit adire de iure ciuili.*

Interdum, Inſtitutus cogit adire propter fideicõmiſſum debitũ in ſecũdis tabulis. Itẽ aditio facta ex vi reſtitutionis in integrũ firmat tabulas pupillares. h. d. Et diuidit in duas partes: & quælibet pars habet duas lect. In prima parte tene ſecundã lect. in ſecunda parte tene lectu. primã. Not. tex. ibi, improbũ eſſe, &c. Secunda pars ibi: ergo
1 &c. Opp. ad prin. §. & videt q̃ fideicõmiſſum vel relictũ à ſubſtituto exhæredati nõ valet: vt in l. cohæredi. §. cũ filiæ. in fi. §. j. eo. l. planè. la ij. circa prin. j. de leg. j. Reſpon. fateor contrariũ, niſi ſubſtitutus exhæredati ſit inſtitutus ab ipſo teſtatore: vt in l. in ratione. §. fi. j. ad leg. Falc. & l. qui fundũ. §. qui filios. eo. ti. Habuiſtis in l. fi. in prin. j. de leg. iij. & ideo poſui hic caſum q̃ fuit ſubſtitutus exhæredato ille, qui fuit inſtitutus à patre q̃ eſt ſecũda lect. poſita in gl. licet prima lect. gl. ſit falſa,

a POMATES. ¶ Ille ordo. Vide Feli. in c. cùm dilecta. in ver. transponentes. de præſcript.

b P. PAV. P. ¶ Dicit hic. An et qñ ordo ſcripturę ſit attẽdẽdus, vide latè Feli. in c. cũ dilecta. in ver bo ordo ſcripturæ. cũ ſeq. de reſcript.

c POMATES. ¶ Sed dubitat. Vide Feli. in c. cũ cauſa. ī v. col. de re iudi. Roma. conſi. ccxij. in ij. col.

d ¶ Signũ crucis. Adde q̃ idem tenẽt Bal. & Ange. in d. l. fin. §. j. & Bal. in §. qbus. ī j. con ſti. Cod. Ange. in §. ſi verò nõ implẽs. ī auẽ. de hęre. & fal. & Ange. in l. j. §. hæc ſtipula tio. j. ſi cui plus q̃ p l. fal. & ibi refert Oldr. & Hoſtiẽ. in c. Raynaldus. de teſta. cõtra riũ tenuerunt p d. l. fi. in prin. iũcto tex. in §. & ſi præfatã. cũ gl. in ver. ſolidauerit. & h. d. Ang. in d. §. hæc ſtipulatio eſſe tutius. alleg. Ioã. And. in addi. Spe. in ti. de conſt. §. fi. in addi. incip. licet du biteẽ. aliàs incipit cũ quidã. vbi firmiter te net opi. Hoſtiẽ. p quã dicit ita ſe cõſuluiſſe. & idẽ tenuit Ray. in d. l. fi. §. j. p d. §. et ſi pręfatã. cũ gl. & p tex. in §. ſancimus. in authẽ. de heredi. & fal. ī ver. modum. Sali. in d. l. §. ſinaũt dubi⁹. alle. gl. ī authẽ. de teſti. §. licet. in verbo, venerabili. colũ. vij. Idem tenuit Frãc. de rãpo. in d. l. fi. vt hic refert Imol. q̃a dicit q̃ faciliter opi. Bar. põt ſuſtineri, hoc vide p eũ. Et q̃ omiſſio ſigni crucis nõ vitiet, tenuit Bal. conſi. xxv. iiij. vol. & conſi. cccxxxj. iij. volu. q̃ ſit de ſubſtantia, videtur voluiſſe Abb. cõſil. lxxiij. ij. volu. vbi enumerat req̃ſita in inuentario.

vt ex prædictis apparet. Vide gl. quæ incipit, ibi: idem ſi eundem. &c. Hic incipit ſecũda lect. quæ eſt vera: ſed præcedẽs eſt falſa. Vel, vt ceſſent omnia contraria, poſſumus ponere caſum q̃ fili⁹ nõ fuit exhęredatus: ſed fuit inſtitut⁹ dato ſibi cohęrede extraneo. Vnde exiſtentia ſui hęredis nil operat: vnde oportet q̃ hæres cogatur adire, ꝓpter tabulas pupillares & fideicõmiſſum relictũ in eis. Et hęc eſt tertia lect. poſita hic in gl. Itẽ opp. & vr̃ q̃ quis ſit ſolicit⁹ de hęreditate viuẽtis: vt in auẽ. cõtra cũ rogatus. C. ad Trebel. & l. Archimedorã. C. vt in poſſ. leg. dicũt q̃dã, illud ꝓcedit ex volũtate teſtãtis: ſed certè hoc nõ ꝓcederet ex volũtate: quare dic, ibi agitur de hr̃ditate teſtatoris mortui: ſed hic de hęreditate pupilli viuẽtis, ſm Dyn. & Iaco. de Are. & Old. Venio ad ſm verſi. dicit hic q̃ fuit restitut⁹ adeũdæ hr̃ditatis cã. q̃ro, ad qd fuit reſtitut⁹? Dicũt quidã q̃ fuit reſtitutus vt adeat. & ſic confirmant tabulæ pupillares. Alij dicũt q̃ fuit reſtitutus vt abſtineat vel repudiet: & ſm hoc cõfirmatur vulgaris ſubſtõ, vt ſubſtitut⁹ vulgariter poſsit adire. Iſta lec. licet ſit ī ſe vera, vt §. de mino. l. & ſi ſine. §. ſed qd̃ Papinian⁹ tũ quãtũ ad noſtrũ. §. nõ eſt vera: quia hic dicit, ſecũdis tabulis: & ſic loquit⁹ de tabulis pupillarib⁹. ſed ſubſtõ vulgaris eſt primæ tabulæ teſtatoris: licet ſit ſecũdus gradus, tenẽdo ſecũdã lect. Opp. de l. & ſi ſine. §. de mino. aliàs eſt. l. ait ꝓtor. §. ſed qd̃ Papinian⁹. Sol. dicit gl. hoc verũ ī liberto ſubſtituto: in ſeruo aũt diſtingue vt ibi & plenè. Vltimò. §. iſte vr̃ caſus †vni⁹ quæſtiõis: Aliquis adiuit hr̃ditatẽ, & repudiauit p reſtõnẽ in integrũ: q̃ro vtrũ ſubſtitutus vulgariter poſsit adire de iure ciuili, vel an habeat neceſſe petere ſm tab. Et vr̃ q̃ habeat neceſſe petere ſm tab. q̃a prim⁹ remanet hęres de iure ciuili: vt l. ei q ſoluẽdo. §. ti. j. ergo ſecũdus eodẽ iure hęres eſſe nõ põt: & ſic habet neceſſe venire de iure ꝓtorio. Et hoc videnẽ ſentire Vltramõtani & Cy. ſequẽdo eos in l. q ſe patris. C. vn de liberi. pro hoc vr̃ eſſe caſus in §. iſto ibi dũ dicit, ꝓtor &c. Cõtrariũ eſt verũ: quia etiam de iure ciuili poteſt adire: vt l. j. §. ſi quis adita. & ibi dixi. j. ad Tertul. Tetigi in l. j. §. eo. in tractatu vulgaris ſubſtitutionis. Ad hunc text. reſpondeo: quia fateor quòd poteſt petere ſecundùm tabu. non tamen per hoc prohibetur adire de iure ciuili. Ad contraria reſponde vt dixi in §. ſi quis adita. & §. eod. l. j.

1 ☞ *Conuerſio ordinis, quando uitiat ſubſtitutionem.*
2 *Ratio diuerſitatis, quare conuerſio ordinis non uitiat ſubſtitutionem factam filio inſtituto, & tamen factam exhæredato ſic.*
3 *Libellus, peto cogi & compelli, & ad prædicta condemnari, quòd ualeat.*
4 *Ordo quando attendatur, & primò circa producendam aliquam rem in eſſe.*
5 *Ordo omiſſus quando habeat uitiare.*
6 *Ordo temporis quando attendatur, ut inducat prælationem in tempore.*
7 *Ordo ſcripturæ uel locutionis quando inſtituatur, ut ex eo aliquid præſumatur.*

Prius. Si aliquis ſubſtituat filio exhæredato, debet ſibi priusq̃ hęredẽ ſcribere: aliàs ſubſtitutio vitiat. ſed ſi ſubſtituat filio inſtituto, ordo nõ attẽdit. h. d. vſq̃ ad ſi. Nota tex. ibi, vſq̃ adeo. † dicit hic q̃ cõuerſio ordinis vitiat ſubſtitutionẽ. cõtra. j. pxi. §. Dicunt qdã q̃ iſte §. p ſequẽtẽ corrigitur. Certè nõ eſt veriſimile q̃ ſtatim luriſcõſultus ſe corrigat, vt l. nõ ad ea. j. de cõdi. & demonſtr. Alij dicũt, hic de rigore: ibi de æquitate. Certè eſt idem dicere qd̃ corrigere. Quare glo. dicit, hic loquitur quãdo ſubſtitutio fit filio exhæredato: ibi quãdo filio inſtituto. Quidã docto. Vltramõtani dicentes q̃ nõ videt rationẽ huius gl. dicunt, aut ſubſtitutio fit diuerſis tẽporibus: & habet locum etiam iſte §. Aut fit eodem tẽpore & eodẽ cõtextu: & tunc habet locũ ſequẽs. §. & hoc tenet Pet. & videtur tenere glo. ſ. in l. ſi quis eum. §. j. j. eo. Certè inquãtum dicit quãdo teſtamẽtũ ſit diuerſis tẽporibus, debet ſeruari ille ordo: [a] dicit verum: ſed inquãtũ dicit q̃ hic §. non habet locum quando fieret eodem tẽpore, malè dicit. Primò contra gl. j. huius. §. Secundò contra tex. dicit enim ſcriptura in ſingulari numero, & ſic innuit q̃ erat eadem ſcriptura eodem tempore facta, nõ diuerſis. & j. dicit, vno contextu & ſic vno tempore factũ. Tenea mus ergo ſolutionẽ gloſ. Quæro † quæ eſt ratio diuerſitatis, vtrum ſubſtitutio fiat exhæredato, vel inſtituto. Dicunt quidam, q̃ qñ pater exhæredat filium, nõ facit quod debet: & ideo debet plus adſtringi. Sed nihil eſt dicere: quia fortè facit quod debet exhæredando filiũ ex iuſta cauſa: quare puto eſſe rationẽ qñ pater inſtituit filium, & ei ſubſtituit, ſiue præcedat ſubſtitutio, ſiue ſequatur ſecundũ ordinem ſcripturæ, ſemp ſequitur ſubſtitutio & præcedit inſtitutio ſecundũ ordinem intellectus: vt j. proxi. §. ideo ſatisfactũ eſt reſcripto Imperatoris, qd̃ requirit inſtitutionẽ præcedere. ſed qñ filius fuit exhęredatus, nõ poteſt dici q̃ inſtitutio præcedat ſm ordinem intellectus: ideo ſubſtitutio vitiatur: quia eſt omiſſus ordo. Et hoc facit ad †quæſtionẽ: Dico in libello, peto eũ cogi & cõpelli & ad prædicta cõdemnari. Videtur q̃ talis libellus nõ procedit: q̃a primò petit executionẽ q̃ ſentẽtiam. Certè imò procedit: quia ſm ordinẽ intellectus primò petit ſentẽtiã q̃ executionẽ: vt hic, & l. talem. §. tit. j. Vlterius oppo. † dicitur hic[b] q̃ ordo debet attendi: contra in l. ambiguitates. & l. præpoſteri. C. de teſta. & l. nec enim. de ſol. & l. quidam. j. de pecu. lega. & Inſtitu. de leg. §. ante hęredis. Glo. dicit q̃ ad alia nõ curatur ordo, vt in contrariis. Sed certè iſta ſolutio nõ habet intellectum. Alij, vt Dy. in l. nec enim. de ſolu. dicunt aut apparet de mente diſponẽtis: & nõ curatur de ordine, vt in cõtrariis. Aut nõ conſtat de mẽte teſtantis: & tũc ordo debet attendi: vt l. quoties. de vſufruc. Sed per hoc nõ eſt reſpõſum ad hanc legẽ: quia hic apparet de mẽte, & tñ ordo attẽditur. Alij, vt Cy. in l. præpoſteri. C. de teſta. dicunt aliter & imperfectè: quare puto ſic dicendum q̃ triplex eſt ordo. Primus ipſius rei, quo aliqua res in eſſe producitur. Exemplũ in ſnia, quæ debet fieri præcedẽte libello & litis cõteſtatione. Itẽ teſtamẽtũ debet habere certũ numerũ teſtiũ, & inſtitutionẽ hęredũ, & ſimilia, & q̃ præcedat inſtitutio & ſubſtitutio ſequatur, vt hic. Secũdus ordo eſt temporũ vni⁹ rei ad aliã rẽ: quia vna in tẽpore præcedit aliã. Terti⁹ ordo eſt ſcripturæ, ſeu locutiõis. Circa primũ cõſtat q̃ quælibet res debet habere in ſe ordinem productionis, vt in auẽ. de hęre. & fal. §. inordinatũ. † Sed dubitatur[c] an ordo omiſſus habeat vitiare vel nõ. Circa qd̃ dic: Aut eſt ordo neceſsitatis, aut voluntatis: aut dubitatur. Primo caſu, omiſsio ordinis vitiat: vt C. de ſen. l. prolatã. & de hęrc. actio. l. vt debitũ. & in præſenti. §. modò id qd̃ dico vitiat. Dic qñq̃ ipſo iure, qñq̃ facto iudicis: vt l. j. & ibi no C. de appel. Secundo caſu, tũc omiſsio nõ vitiat: vt l. prępoſteri. C. de teſta. & Inſti. de leg. §. ante hęredis. Tertio caſu qñ dubitatur, tũc aut omiſsio talis ordinis eſt magni præiudicij: tũc videtur ordo neceſſarius: & omiſſus vitiat: vt l. cùm hi. §. ſi prætor. de tranſac. Aut eſt modici præiudicij: tunc ordo voluntarius & omiſſus non vitiat: vt l. j. in fi. §. de vent. inſpi. Et iſtud pertinet ſcire ad multa. Pone, in inuentario omittitur ponere ſignum crucis: [d] puto quòd non vitiatur confectio inuentarij: quia cùm talis ordo importet modicum præiudicium, videtur ordo voluntarius, non neceſſarius: ideo omiſſus non vitiat: vt l. j. in fi. & ibi dixi de ventr. inſpi. Secus ſi omitteretur citatio creditoris, quæ eſt magni præiudicij: vt l. cùm hi. §. ſi prætor. de tranſac. Circa ſecundùm † quæritur an ordo temporis ſit ſpectãdus, vt inducat prælationem de iure. Dic aut quærimus de honoribus, aut alijs iuribus. Primo caſu, aut quærimus de ordinãdis: & tunc non inſpicitur ordo in temporibus, vt præferatur antiquior, ſed dignior: vt l. honores. in prin. de decu. & in authẽ. de monachis. §. ordinatione. C. de decu. l. ad ſubeunda. lib. x. cum ſi. Fateor tamen quòd in ipſius ordinandi perſona inſpicitur ordo, vt gradatim aſcendat: vt l. vt gradatim. de mu. & ho. in princi. & l. honor. §. gerendorum. eo. titu. Fallit vbi

a POMATES. ¶ Circa tertiũ. Vide Panor. conſil. lxxxv. in iij. colum. j. volu.

b ¶ Ordinẽ. An & qñ attendit ordo, vide p gl. in ca. cũ dilecta. de reſcrip. & in ca. pe. de pur. cano. per Iac. de Bel. in l. quoties. de vſufru. p Dy. Ange. & Imo. in l. nec em. j. de ſol. per Oldra. & Bal. in l. ambiguitates. C. de teſta. & Bal. in l. ſi duas. de excutut. per Iaco. But. & Bald. in auẽ. hoc amplius. C. de fideicom. per Imol. in l. ſi cõis ſeruus. j. de ſtipu. ſeruo. & in l. cũ teſtamẽto. §. j. §. de hære. inſti. vbi vnum ſingulare verbum Cy. ſ. q̃ vbi aliàs plura inſtrumẽta reperiunt in eadẽ charta facta eodem die, primò ſcriptũ intelligitur primò cõſectũ. de quo no. Bart. & Bald. in procemio Codic. circa finẽ per illũ tex. & Bald. in l. de rebus. C. de donatio. ante nup. tamen vbi reperiunt plura inſtrumẽta ſucceſsiuè facta, ſemper fingitur illud p̃ceſsiſſe, quod facit actũ in vltimo inſtrumẽto fore validum, ſecundũ Cy. & ſequaces in d. §. j. aliq̃d per Bal. cõſi. cccxxxvij. iiij. volu.

P. PAV. P. ¶ Aut eſt dubiũ. Ad de Bald. in c. quibus. verſi. vij. in j. cõſti. C. & Feli. latè in c. cum dilecta. de reſcript.

d POMATES. ¶ Iam hoc iure. Limita vt per Barto. l. Gallus. in prin. in pe. col. & ibi Alex. §. quidam rectè. & l. in teſtamento. C. de teſtamili. Panormi. conſi. clv. in iij. colum.

d P. PAV. P. ¶ Iam hoc iure. Vide multa p Bulg. in ſua diſputatione. qd autẽ ſi fieret ſubſtitutio duobus, quorum alter eſſet pubes, & diceret ſi in pupillari ætate deceſſerit, vel poſtea qñcunq̃ eos ſubſtituo, an cõprehendat pupillaris in p̃ſona impuberis. vide Iaſ. ī l. in teſtõ. col. iij. C. de teſta. mili. qd ſi ſubſtitueretur duobus impuberibus in poteſtate, & alter emãciparetur, an in perſona ipſius expiret ſubſtitutio. vide omnino Iaſ. in d. l. in teſtamẽto. in penult. & vlt. col. Itẽ qñ apparet, de mẽte teſtatoris q̃ voluit vtrunq̃ cõprehendi, in p̃ſona pupilli, q̃ cõprehendat. Vide Io. de Ana. cõſi. lxxxix. co. vlt. q. ſi. in prin. Vide p declaratiõe huius regulę Com. cõſi. xvj. vbi

lit vbi eſſet aliter ſpecialiter prouiſum: vt l. primicerius. C. de offi. præfec. vrb. & de aduo. diuer. iud. l. petitionem. Aut quærimus de iã ordinatis inuicẽ præferẽdis: & ordo tẽporis inſpicit: vt l. j. j. de albo ſcriben. & C. de conſul. l. j. lib. xij. Aut quærimus de alijs iuribus realibus vel p̃ſonalibus: & tũc plenè diſtingue per gl. Ita dicit Dy. in l. priuilegia. j. de priuil. cred. & l. cũ vnus. de bo. autho. iudic. poſ. & l. ſi finita. §. ſi plures. de dam. infec. & in qualibet earũ dixi, & per Dy. in c. q̃ prior. extra, de reg. iur. li. vj. † Circa tertiũ, [a] ſcilicet circa ordinẽ [b] ſcripturæ vel locutionis quærit, vtrũ debeamus ſpectare vt ex eo aliq̃d p̃ſumamus. In hoc dic, aut mẽs diſponẽtis eſt certa: & nõ curamus de ordine: vt l. nec enim. j. de ſolu. & l. cũ pater. §. fidei tuę. j. de leg. ij. l. quidã. de pecu. lega. Aut eſt dubiũ [c]: & inſpicimus ordinẽ: vt l. generaliter. §. ſi qs. j. de fideicõ. lib. & de vſufru. l. quoties. in prin. cũ ſi. & ita loquitur prima cõſtitutio C. circa finẽ q̃a ſi ex die & cõſule apparet de prioritate vel poſterioritate, ſtamus certo. aliàs in dubio lex, quæ eſt prius poſita, primò videt facta: & ſic videt q̃ ordinẽ ſcripturæ attendimus, vt ex eo aliquid præſumamus.

Sed & ſi quis. Hunc §. ſummaui cũ præcedẽti: & diuiditur in tres partes. In prima parte facit primò ſubſtitutionẽ pupillarẽ. In ſecũda parte facit ſubſtitutionẽ vulgarẽ: deinde inſtituit, & extitit cõditio vulgaris. In tertia ſubſtituit eodẽ modo tñ deficit cõditio vulgaris, & extitit cõditio pupillaris. Secunda ibi: ſed & ſi ita. Tertia ibi: ſed & ſi filius extitit. tex. in fi. ibi: impuberis. ſed hic nõ incipit à teſtamẽto impuberis ſecundũ ordinẽ intellectus: licet ordo ſcripturæ ſeu ordo locutionis aliud indicat. Oppo. ad hũc §. §. proxi. §. Sol. vt ibi dixi. & facit ad q. mirabilẽ, vtrũ vulgaris expreſſa, quę cõtinet tacitã pupillarẽ in ſe trahatur ad bona impuberis. Dy. dicit q̃ ſic. Allegat pro caſu hunc §. j. ver. ſed & ſi ita. ibi. Seius & hæres erit, &c. Et exponit Dyn. ei, ſcilicet impuberi, vt ad proximam fiat relatio. Sed Gul. de Cu. contradicit q̃ per vulgarẽ ſuccedit defuncto, nõ pupillo. Ad hunc §. rñdet ei, ſ. teſtatori. Hunc paſſum examinaui §. l. pxi. ī tractatu vulgaris. Põt etiã quęri an tacita vulgaris cõtẽta inſexp̃ſſa pupillari trahat ad bona impuberis. Dicit Dy. eſſe caſum ī l. q̃ fundũ. §. cohæres. j. ad leg. falc. Examinaui §. e. l. j. in tracta. vulgaris: & iõ nõ inſiſto ī hoc.

LEX III.

Vm filio. Qui eſt hæres defuncto p mediã p̃ſonã alterius, nõ admittitur ex ſubſtitutione facta p hæc verba, quiſquis mihi hæres erit, &c. h. d. Op. j. eo. l. ſi in teſtamẽto. Sol. vt ibi videbitis. Quæro, dicitur & dñs non põt eſſe hæres ex vigore illius ſubſtitutionis: quæro qd in ſeruo, qui fecit hęredẽ. Do. Iac. de Are. dicit q̃ ſeruus nõ poterit eſſe hæres: q̃a nullo tẽpore fuit hæres: licet ſecus in filio: vt l. cũ filio. j. de leg. j. quod tenet Cy. in l. cũ proponas. C. de hęre. inſti. Puto q̃ non bene dicat, imò puto q̃ idem in filio & ſeruo: vt l. q liberis. §. hæc verba. j. eo. & dixi plenè in l. cũ filio ideo puto q̃ ipſe ſeruus vel filius poterit eſſe hæres qui nudum nomen hęredis retinet. Facit j. eo. l. ex facto. §. Iulianus. & l. in ſubſtitutione.

1 ☞ *Prouiſio facta in unum caſum quando inducat remotionem in alio.*
2 *Subſtitutio facta in unũ caſum an porrigatur ad alium.*

d Iam hoc iure. [d] Iſta eſt pulchra & notabilis lex, & breuiter. h. d. vſq̃ ad ver. quod ius. Subſtitutio facta impuberi vulgariter continet tacitã pupillarem: & facta pupillariter continet vulgarẽ tacitã h. d. Opp. q̃ † prouiſio facta in vnum caſum, inducat in alio remotionem: vt l. commodiſsimè. §. de liber. & poſthu. & l. ſi cùm dotẽ. in prin. §. ſol. mat. Cy. format hoc cõtrariũ in l. precibus. & finaliter nihil dicit. Nã dicit q̃ fauore pupilli. Iſta nõ eſt vera ſol. quia fauor pupilli eſt q̃ vulgaris continet pupillarem: ſed q̃ pupillaris cõtineat vulgarẽ, eſt fauor teſtatoris: qñ per eam teſtatori ſucceditur. e vt Inſti. eo. circa prin. Poſſum⁹ dicere [e] ſic: Subſtitutio de neceſsitate debet habere conditionẽ propriam, ideo ſi teſtator ſubſtituit in vnũ caſum, illam cõditionem de neceſsitate poſuit: ideo nõ videtur excludere aliũ caſum: pręſumit ergo lex q̃ ſi de alio caſu cogitaſſet, eodẽ modo ſubſtituiſſet. Contraria loquuntur in ſubſtitutione vel alia diſpoſitiõe, quę de neceſsitate nullam cõditionẽ habet. Circa hoc tamẽ diſtingue vt dixi in l. Gallus. §. & qd ſi tantum. ff. de libe. & poſth. Oppo. j. eo. l. cũ ex filio. Inſti. eo. §. ij. Reſpon. ibi vulgaris non continet pupillarem. quod apparet de mente teſtatoris, qui in vtrunq̃ caſum ſpecialiter prouidit: ſed tamen hic fuit ſecus. † Quæro vtrum ſubſtitutio facta in vnum caſum porrigitur ad alium. Reſpon. ſic. vt l. Gallus. §. & quid ſi tantum. de libe. & poſthu. Plenè dixi in tractatu vulgaris ſubſtitutionis. vbi vide.

1 ☞ *An ſubſtitutiones quæ continentur in reciproca ſint tacitæ uel expreſſæ.*

f Quod ius [f] Breuiloqua facta duobus impuberib⁹, in vtriuſq̃ perſona vulgarem & pupillarẽ cõtinet. h. d. Nota q̃ hic dicit reciproca: quia debet dici reciproca, licet per doct. appelletur breuiloquia cuius materiam examinabimus. j. eo. l. Lucius. Circa iſtum. §. formatur vna quæſtio: † vtrum ſubſtitutiones, quę continentur in reciproca, ſint tacitæ vel expreſſæ. Et q̃ ſint tacitæ, videtur text. hic cum gloſ. quæ incipit, ſubſtitutionis tacitæ, contrarium not. j. eo. l. Lucius. & ibi examinabo. Veritas eſt quòd nõ eſt tacita eo modo quo. §. dixi de pupillari contenta: quia. §. fuit tacita in vulgari & econtra: quia omnino nullo modo verbis comprehenſa: hic verò eſt expreſſa generaliter, tacita tamẽ ſpecialiter: quia verbis ſpecialibus non expreſſa: vt plenè declarauí. §. eod. l. j. in tractatu vulgaris. Ad hunc text. qui dicit quòd ius. reſpon. & expone quòd ius, ſcilicet vt vna conceptio ſubſtitutionis plures compræhendat diuerſimodè. & eodem modo poteſt ſuſtineri gloſ. quæ dicit quòd ius, ſcilicet ſubſtitutionis tacitæ, vt intelligas tacitæ ſcilicet ſpecialiter: ſed expreſſæ generaliter. vnde non eſt tacita eo modo quo dixi ſuprà. Quæro circa iſtam lectu. an ſubſtitutio reciproca poſsit fieri per alia verba quàm per iſta, vos inuicem, &c. Et text. habuiſti quòd ſic, in l. cùm in teſtamento. §. hæc verba. §. titu. proxi. & facit l. Lucius. cum l. ſequen. eod. titu.

1 ☞ *Vna determinatio reſpiciens plura determinabilia, debet intelligi ut æqualiter determinet.*
2 *Verbum ſubſtituo, eſt commune.*
3 *Quãdo tertius eſt ſubſtitutus pluribus impuberibus non inuicem ſubſtitutis communi uerb. quod intelligatur ſubſtitutus in eum caſum, qui poteſt conueniri utriq̃.*

limitat circa materiã huius reg. Dubitatur quid ſi pater inſtituto filio & extraneo ſubſtituit illis poſt mortẽ, an in perſona filij intelligatur ſi ſine filijs deceſſerit quæ nõ poteſt intelligi in extraneo. Vide Soci. in l. hæredes mei. §. cum ita. co. vij. ff. ad Treb. Itẽ ad dictã reg. vide quæ habes ad Bar. in l. ſi quis. C. de impub. & quę decidit Mathe ſil. not. xxvij. inci. nota q̃ ſi promitto.

e POMATES. ¶ Poſſumus dicere. Et ſic vbi ex cõiecturis apparet de contraria voluntate teſtantis, nedũ admitteret mater ad hæreditatẽ pupilli, cui facta fuit expreſſa vulgaris, ſed etiã quilibet alius veniẽs ab inteſtato. q̃d eſt not. ſecundũ Bald. & Bald. hic dat duas ſolutiões q̃ ibi caſus à teſtatore, non à lege ſupplente: vt hic. Vel aut ibi fuit defect⁹ ſolennitatis: hic voluntatis. Sed melior eſt ſolutio Bart. Et vide Oldr. in conſil. xx. & conſil. ſeq.

f POMATES. ¶ Quod ius. Et nota q̃ iſte tex. inquãtũ dicit de reciproca, eſt ſing. nam breuiloqua eſt nomen magiſtrale inuentũ à doctoribus.

¶ Sed si alter. Bal. tñ dixit q̃ vtroq; respectu pōt dici cōe. cū litera simpliciter appellet illud cōe. fateť tñ q̃ hic non ꝓbať q̃ sit cōe. sed revera hic erit casus, p gl. i l. pōibus. quæ vult q̃ sit cōmunis: facit q̃ ista lex in distinctē loquitur. l. præcipimus. cū simi. Andre. Barba.

POMATES. ¶ Nota text. De ista regula vide Alex. l. in testō. hic alleg. vbi limitat. Vide Paul. de ca. l. fi. p illū text. C. de sen. & inter. om. iudi. Vide Bart. ad hāc regulā cōs. iiij. Barb. cōsil. xxvij. in ix. col. & seq. in j. vol. & consil. lxiiij. in x. col. j. vol. et cōs. xvij. in viij. col. in ij. vol. & cōsi. xxxiiij. in viij. col. ij. volu. & consil. xliiij. in xj. col. eo. volu. ij.

POMATES. ¶ Si in testamēto. Vide Areti. & Iac. in l. si mihi & tibi. in princ. de lega. j.

¶ Ad euidentiā. Imò vnā vnciā p d. l. ij. sed fortè errauit hic Bar. p auť. licet. C. de natu. libe. & vide Barto. in consi. incip. Cæcus de Spoleto. ad qd̄ egregiè alleg. istā legē & est in ordine ccxiiij. Bar. in cōsi. cxviij. incip. dictus filius q̃ vel natus est ex cōcubina. Andr. Barba.

POMATES. ¶ Ad euidētiā. Vide Alexā. in l. cogi. §. ei q̃ solidum. in vlti. colū. ff. ad Trebellia.

P. PAV. P. ¶ Ex hac l. mirabili. Vide vltra Alex. Cō. hic cōsil. cxix. circa fi.

¶ Quæro id qd̄. Bal. hic vult q̃ pupill⁹ decedat ītestat⁹, quo ad bona paterna, &c. q̃ opi. est melior q̃ glo. in d. l. ius nostrū. p l. j. & ij. C. de na. liber. voluit q̃ habeať. p non relicta: sed eo casu ve niūt venētes ab ītestato: ergo nō obstat l. j. C. de secun. nupt. cū si, ibi erat, ppriū delictū; hic aūt nō erat indignus suo delicto. et hoc puto verū nisi apponať q̃ fuit rogatus de restituēdo filio; p l. nō intelligit. j. de iure fisci. Andre. Barba.

Sed si alter.

[a] Substitutio breuiloqua facta pſonis disparib⁹, ad eū casum porrigit, q̃ vtriq; cōuenit. h. d. Nota ibi, [b] incongruū. nota q̃ †qñ vna determinatio referť ad duo determinabilia, debet intelligi prout ea pōt determinare. qualiter hic, & l. hæreditatē. & l. quāuis. C. eo. & de test. mili. l. in testō. Facit qd̄ habuistis in l. si legatari⁹. §. fin. j. de leg. iij. Nota secūdo q̃ † verbū substituo, est cōe: vt hic dū dicit, hic cōi verbo, &c. & hoc tenet gl. in l. pcib⁹. C. eo. sed tñ hic tex. nil facit, qa cōi verbo: qa cōiter referť ad duos, nō aūt dicitur cōe illo respectu: qa posit esse directū & fideicōmissariū. Quæro qd si fiat ista substitutio duobus impuberib⁹, quorū vnus prius efficiatur pubes q̃ alius. & sic ad imparitatē deueniat. Videbitis. j. e. l. Lucius. Itē quæro qd si fiat trib⁹, quorū duo ērāt impuberes, tertius erat pubes: vtrū in pſona duorū cōtineanť quatuor substitutiones. Dicā in l. Lucius. j. eo. †Itē quæro qd si nō fiat substitutio inuicem inter eos: sed quidam tertius substituatur eis cōmuni verbo. Certè idem: quia intelligitur substitutus in eū casum qui poteſt conuenire vtrique: vt l. quāuis. C. eo. Materiam istam declarabo. j. eo. l. Lucius.

Substitutio vulgaris facta separatim pluribus etiam disparibus, an contineat tacitam pupillarem.

Pluralis locutio quando geminat duas singularitates. remißiuè.

Hoc itaque casu.

Substitutio vulgaris seu pupillaris, separatī plurib⁹ facta ad vtrūque casum porrigit, licet sint pſonæ dispares: & vbi verba sunt clara, nō admittitur quęstio volūtatis. h. d. vsq; ad fi. p̄m opi. gl. q̃ puto verā. Quero. dicit hic † q̃ si vulgariter vnus substituit vtriq; separatim, qñ sunt dispares, relinquit quæstio voluntatis: vtrū talis vulgaris continet pupillarē. quero qd iuris tunc. In gl. sunt opi. vna q̃ nō cōtineat. Alia opi. est q̃ sic. & istam opi. tenet glo. Sed doct. Vltramontani. & Iaco. de Ra. tenet opi. primā. & hoc ponit Cy. in l. q̃uis. & ibi no. C. eo. in gl. sup verbo, decesſit. & l. in testamēto. in vlti. q. C. de testa. mili. Sed Iac. de Areti. tenet opi. glo. & nil allegat. Videte. Ratio, quę mouet Vltramōtanos, est ista: Pluralis locutio geminat suas singularitates: vt l. falsa. §. fi. j. de cōdi. & demōst. Si ergo dixit, eos inuicē substituo. perinde est, ac si diceret, primū substituo secundo, & p̄m substituo primo. Vnde inter illas duas conceptiones, nō debet esse differētia: sed puto contrariū, & teneo opi. glo. Nā, ppter vnionē sermonis videtur quodā modo ī vnū corpus & ī vnā qualitatē redacti, vt C. de cadu. tol. §. ne autē. ver. his ita. cùm dictum in vno, debeat intelligi in alio: vt l. mulieri & Titio. de condi. & demonst. & l. Seiæ. §. Caio. j. de fund. instru. Sed qñ substitutiones sunt separatæ: tunc de qualibet cōceptione separatim iudicatur: nec infertur de vna ad aliam: vt l. pater filiam. §. fina. ad leg. Falcid. & l. fi. s̄. de iniu. testa. Non obstat quod dicunt q̃ † pluralitas geminat duas singularitates, vt plenè dixi in l. falsa. in fi. j. de condi. & demonstra. & in l. hoc articulo. de hære. institu.

In portione hæreditaria imputatur quod quis habet iure accrescendi.

Substituti per hæc verba, quisquis mihi hæres erit, uocantur per nomina appellatiua & pro hæreditarijs portionibus.

Illud quod quis habet per ius accrescendi, dicitur potius habere ex dispositione legis, quàm testatoris.

Si in testamento.

[c] Substitutus p verba, qſquis mihi hęres erit, ad substitutionem pro hæreditaria portione vocatur, in qua computatur id, quod habet iure accrescendi. Nota ergo † q̃ in portione hæreditaria cōputatur id, quod habet iure accrescendi. quod est notandum. Opp. & videtur, p istī vocētur in viriles portiones: vt l. nōnunquā. j. ad Treb. Sol. ibi fuerūt expressa propria nomina: hic appellatiua. Sed contra hoc oppo. de l. vlti. C. eo. vbi videtur q̃ quilibet admittatur ad virilē. Sol. fateor q̃ † per hæc verba, quisquis mihi hæres erit: quilibet videtur nominatus, adeo q̃ inuicē nō videntur coniuncti, vt dicam j. eo. l. si pater. cùm per nomina appellatiua videantur nominati: ideo vocantur pro hæreditarijs portionibus. Item dicitur hic, quod habet alio per ius accrescendi, cōputat in suam portionem. cōtra s̄. eo. l. cū filio. & arg. j. eo. l. qui liberis. §. hæc verba. Respon. ibi loquitur quādo partem habuit non immediatè à defuncto, sed per mediam personā hæredis: sed hic habuit à defuncto immediatè per legem, vt textus dicit. Ex hoc notantur duo. † Primò, q̃ id, quod quis habet per ius accrescēdi, dicitur magis habere per legem, q̃ ex dispositiōe defuncti directa: vt hic dicitur in textu, cum sua glo. quæ incipit, ex parte. Sed contra: si hoc est verū, tunc est contra j. eo. l. qui liberis. §. hæc verba. vbi ille, qui nō venit iudicio testatoris, nō debet admitti. Responde, hoc habet per legem mediante iudicio testatoris, sed nō directo: vt l. lege obuenire. j. de verb. signi. Simile in l. generaliter. §. si quis alienum vt seruū. j. de fideicom. liber. Et intelligas q̃ hic decreuit portio alterius, vel quia repudiauit, vel alio modo totū capere non poterat, vt quia erat naturalis: vt j. eod. l. proxi. Vltimò nota hic argu. ad q. testator habens quatuor filios, duos filios ex vno matrimonio, duos ex alio: vnus erat pupillus, cui fecerat substitutionē pupillarem per hæc verba, quisquis mihi hæres erit, vel per similia verba. Contigit q̃ vnus ex filijs primi matrimonij decesſit, & ei succesſit frater vtrinq; coniunctus: modò decesſit pupillus, cui facta est substitutio: ille filius primi matrimonij volebat admitti ad substitutionem pro portione sua, & fratris, cui succesſit ab intestato, per hāc legem. Certè hæc lex nil facit: quia loquitur hic quando habuit à lege immediatè, & non fuit transitum ad personam alterius: & sic habuit à lege mediante iudicio testatoris: sed in q. nostra facit transitum ad personam fratris. Probatur. j. eo. l. qui liberis. §. hæc verba. & s̄. eo. l. cum filio.

Filius naturalis uel spurius, licet prohibeatur succedere patri, non tamen prohibetur succedere fratri suo pupillo, etiam ex iudicio patris per substitutionem pupillarem.

Spurius quòd non poßit succedere ex substitutione uulgari.

Spurius quòd poßit institui ab instituto à patre ipsius spurij.

Spurius quòd non poßit emere ab eo cui pater ipsius spurij uendidit.

Si is, qui ex bonis.

Si filius naturalis substituatur pupillo in bonis testatoris, nō potest succedere vltra statutam portionem: sed in bonis pupilli insolidum potest succedere. h. d. Ad cuius dentiam[d] scias q̃ filius naturalis non potest succedere, nisi in duabus vnciis, extantib⁹ legitimis, vt l. ij. C. de na. li. Nota † ex hac lege mirabili,[e] q̃ licet naturalis vel spurius prohibeatur succedere patri: tñ nō prohibetur fratri suo pupillo succedere, etiam ex iudicio patris. Casus est hic de filio naturali. De spurio vide glo. in auť. quib. mo. na. effi. sui. §. fina. colla. viij. Oppo. de l. quod conditionis. j. de do. cau. mor. Gl. soluit hic, ideo ne decedat pro parte testatus & pro parte intestatus. Truffa est. Tu dic illud, quod causa cōditionis implendæ caperet, succedit in locum bonorum testatoris: ideo sicut de bonis testatoris nō potest capere: ita nec de causa conditionis implendæ. sed hic loquitur de eo quod capitur ex substitutione pupillari de bonis pupilli, quod est oīno extra bona testatoris. Oppo. de d. auť. quib. mod. na. effi. sui. §. fi. Sol. † ibi dicitur q̃ spurius ex substitutione vulgari non potest admitti. Ratio: quia per vulgarem defuncto succeditur: vt Instit. de pupil. substitu. in princi. sed hic est ex pupillari, & potest admitti quatenus succeditur in bonis pupilli. Quæro, id quod[f] nō poterat naturalis filius capere, cui defertur? Respon. vt not. glo. l. j. secundo

Ibi: licet quam intelligas verum, ꝛc. ꝛ. respon. in filijs clericorum. q. hi: nec patri: nec parentibus succedunt. vt l. 22. t. 3. lib. 1. & l. 22. t. 3. lib. 5. ordi. quia intelligit esse eum in l. 9 n. 12 mll tamen

a POMATES. ¶ Secundò quæro. Vide Imol. consil. lxxj. & Alexand. consil. lj. in vlti. colum. rj. volu.

b ¶ Valeat. Adde quòd Bald. & Imo. sequuntur opi. Barto. & limitant nō procedere quādo pater spurius expresſè grauasset institutum de restituendo spurio, vel nisi apparet institutum tacitè accommodasse fidem defuncto de restituēdo spurio, iuxta ea quæ habentur in l. non intelligitur. §. j. j. de iure fisc. & in l. Lucius. §. in testamento. de leg. j. vel secundùm Ioannē de Imola nisi appareat istum à patre institutum fuisse passum semper post mortē testatoris bona patris posſidere: arg. l. sicut. §. superuacuum. quib. mod. pig. vel hypo. sol. Paul. de caſt. trāſit simpliciter cum Bar. pro quo alleg. l. eum qui tacitū. in prin. j. de his qui. vt indig. Bald. consuluit quòd frater posſit fratrē spurium instituere in diuitiis tē, consil. v. j. volu.

c POMATES. ¶ Tertiò q̃ro vtrum. Et sic multò fortius si ipse filij⁹ à patre emisſet: sed glo. sing. in d. l. qui testamentū. tenet cōtrarium: quia facilius presumitur fraus in vltima voluntate & sic dubio vult q̃ nō præsumatur fraus nisi appareat de tacita accommodatione, quod intellige verū, nisi passus fuisset post mortem testatoris dictum filiū posſidere, dicta bona. l. sicut. §. superuacuū. s̄. q. mo. pig. vel hypo. sol. Bal. verò dicit q̃ spuri⁹ à patre nō pōt ex vltima volūtate instituī vltra legitimā portionē neq; ex titulo inter viuos neque ex titulo lucratiuo, puta donationis. secus ex titulo oneroso, puta vēditionis. & sic ītelligit gl. in d. l. qui testamētū. Sed inquātū dicit de spurio q̃ posset capere ex titulo oneroso, apertē est cōtra tex. in d. l. j. C. de na. libe. vbi fit mētio de titulo emptionis. & maximè hoc procedit, qñ pretiū confessat: nam quādo suspicatur de fraude, tūc facilī⁹ præsumit, cū emanat confessio. Item nec etiam videtur bene dictū quòd poterit capere ab extraneo de bonis paternis ex titulo inter viuos. qd̄ est cōtra text. d. l. j. vbi prohibet per mediam personam.

d ¶ In fraudem. Vide Federi. consi. lvij. Bal. consil. ccxlj. & p opi. Bart. facit quod consuluit do. Franc. de Rampo. cōsil. xxv. iij. lib. Cald. de testa. quòd si rogatus tacitè de restituendo spurio moriens dicat filio suo qualiter fuit rogatus restituere, & similiter ille filius moriens confiteatur, quòd ista confessio prosit fisco propter fraudes. & inquātum Alexan. hic refert Pau. de ca. notabiliter dicere quòd executor potest in proprios filios spurios distribuere, si sunt pauperes. Adde Bal. consil. lxxv. iij. lib. & quod, voluit Pet. de Anch. consil. cccxxxvij. sed Cardi. consil. xxxj. tenuit quòd filijs pauperibus executor distribuere non posſit. consil. verò xxxix. eo. tit. de testa. tenet quòd posſit, si sint summè pauperes.

e POMATES. ¶ Ergo præsumitur. Vide Alex. cōsi. lj. in vlti. col. ij. vol.

f ¶ Quòd non. Adde q̃ istud limitant Bald. & Ang. vt refert & sequitur Paul. de caſt. nisi in testamento sit apposita clausula codicillaris, quæ apta est trahere directam ad fideicommissum: vt l. quærebatur. de testamen. milī. Idem sequitur Imola hic, & Fulgo. in l. precibus. vbi refert se consuluisse alleg. text. in l. frater tuus. C. de fideicom. not. glo. in §. masculo. Instit. de pupil. substi. Idem tenuit Imol. & Angel. in l. in pupillari. j. eo. & hoc etiam voluit Barto. in l. j. in xvj. q. de iure codic. tenuit Matha. not. clxviij. & Bald. consil. cxiij. iij. volumi.

respō. C. de secun. nupt. & j. de re iud. l. ius nostrū. Secūdò † quero[a] vtrū ille qui est institut⁹ à patre spurij posſit istituere filiū spuriū testatoris præmortui. Hic vr̄ q̃ sic in bonis, pprijs, nō in bonis habitis à defuncto. Sed certè hæc lex nil facit: qa hic loquiť qñ naturalis vel spuri⁹ vocareť ex dispositione testatoris: sed q̃stio nostra loquiť qñ vocať ex dispositiōe hęredis: ideo cessat oīs fraudis suspicio, vt l. edicto. §. sed hrdē. s̄. de alie. iu. mu. cau. fac. & sic puto q̃ institutio valeat. [b] Tertiò q̃ro, vtrū[c] † spuri⁹ posſit emere ab eo, cui vēdidit pr̄suus. Glo. in l. qui testm̄. s̄. de proba. videť dicere q̃ sic: & cessat suspicio. Iac. de Bel. disputauit cōtrariū, & bene: qa eo ipso q̃ spurius reperiť posſidere bona paterna, presumūtur alienatiōes factæ in fraudē.[d] Allegat l. j. C. de natu. lib. quæ bene facit & facit l. iij. in fi. e. tit. & l. j. & ij. C. de repu. hære. & j. de acq. hære. l. si is q̃ bonis. facilius ergo p̄sumiť[e] fraus ī cōtractib⁹ q̃ in vltimis volūtatib⁹, vt d. §. si hęredē pręalle. s̄. pxima q. Vltimò p materia huj⁹ legis facit qd̄ dixi ī l. fi. C. de his qb. vt īdig.

Substitutio quæ semel ualuit iure directo, an oblique tur isto casu, ut trahatur ad fideicommissum.

Substitutio fideicommissaria an trahatur ad directam.

Substitutio quæ nunquam ualuit iure directo, an ualeat iure fideicommißi.

Verba directa in codicillis an trahant ad fideicōmissum.

Verbum nolo. est directum uel obliquū ratione adiuncti.

Substituti⁹ pupillaris facta à patre, trahitur ad fideicommissum.

Pupillaris substitutio facta maiori, quòd non ualeat iure fideicommißi.

Verba unius substitutionis directæ quòd trahantur ad aliam substitutionem directam.

Verbis ciuilibus.

Cōpēdiosa facta à pagano p verba directa, nō valet vltra tēpora pubertatis. l tē qui non admittiť vt substitutus, nō admittiť vt cōiunctus. h. d. Ista est notabilis lex, & valde menti tenēda. Opp. ad prin. de l. cēturio. j. eo. vbi cōpēdiosa pōt fieri verbis directis vltra tpa pubertatis. Sol. verū est in milite: secⁿ in pagano, vt hic. Materiā cōpēdiosæ dicem⁹ in l. cēturio. Ad secūdā partē opp. dicit hic: q̃ nō admittiť vt substitut⁹, nō admittiť vt cōiūctus. Glo. ponit q̃ substitutio fuit facta p illa verba, si ītra xxv. annos decesſerit, & sic substitutio fuit sub die: & sic remota die debet admitti vt cōiūct⁹: vt l. hrditas. s̄. ti. j. Rñ. lex cōtraria loquiť qñ fuit sub simplici die īstitutus: hic verò fuit īstitut⁹ sub cōditiōe limitata tpe: hoc est, si filij⁹ decesſerit ītra xxv. annos. nō ergo fuit dies simpliciter: sed cōditio limitata tpe. † Quæro vtrū substō quę valuit semel iure directo, obliqueť alio casu, vt trahať ad fideicōmissum. Hic vr̄ tex. q̃ nō,[f] in prin. & in l. ī pupillari. j. ea. l. Fallit fauore matris: vt C. eo. ti. l. precibus. Hoc qualiter intelligať, dicemus in l. cēturio. † Quero ecōtra[g] vtrū substitutio fideicōmissaria seu obliqua trahať ad directā. Gl. quæ est hic dicit q̃ non. Et videť q̃ hoc colligitur ex lege ista: sed nō colligiť, nisi dicas q̃ colligiť in prin. cōuerso: vt sicut directa ad obliquā nō trahitur, ita obliqua nō trahiť ad directā. Vel dic q̃ colligitur ex ij. rñ. sicut substitutio nō trahitur ad institutionē, ita & obliqua nō trahitur ad directā. Sed cōtra hoc habemus clarè in l. Antoninus. j. fideicō. liber. secundū Iac. de Are. & videbitis in l. neq; enim. §. fi. cū l. seq. j. de test. mil. Quero, † qd[h] si institutio,[i] vel substitutio, nō curo, facta per verba directa, nullo tēpore potuit valere iure directo, an valeat iure fideicō. Glo. quæ est hic, simpliciter dicit q̃ sic, siue ab initio non potuit valere ratione volūtatis in qua fit: qa fit in codicillis, vel rōne pſonæ testātis, vel eius cū quo qs testať: vt l. Scæuola. ad Treb. & l. ex facto. eo. tit. & hoc si nihil est aliud qd̄ impediat, sed quo casu potuit valere iure directo, nō trahitur ad fideicōmissum. Vide gl. q̃ incipit, f. testatoris. & ipsam no. & tene mēti. † Pro declaratione huius gl. quero vtrū verba directa in codicillis trahantur ad fideicōmissum. Glo. q̃ sic: per l. Scæuola[k] j. ad Treb. & videť text. in l. illud. §. tractari. j. de iure codi. & l. cū qs. §. Seiā. j. de le. iij. Iac. de Are. dicit cōtrariū dicens q̃ hoc nulla lege reperiť. & dicit q̃ in l. illud. fuerūt verba obliqua, s. verbum volo, qd̄ est obliquū. Secus si esset verbū merè directū: qa tūc nunq; obliquatur: vt hac glo. quæ Old. ipsum reprehēdit, & ab oībus dānať, p l. Scæuola. quæ dicit q̃ ex benignitate illa verba trahunť ad fideicōmissum. Si em̄ esset verbū obliquū, trahereturde rigore ad fideicōmissum. Præterea, verbū volo, est directū: vt l. qm̄ indignū. C. de testa. † Præterea, [l] vt dixi plures, verbū volo, non est directū, vel obliquum de se, nisi rōne adiūcti: vt dixi in l. apud Aufidiū. j. de opt. le. Sed pro Iac. de Are. facit glo. quæ est in l. Imperator. j. de manu. test. sed illa gl. nō oīno bn̄ dicit, sed debet intelligi secm̄ p̄dicta. Vlteri⁹ gl. dicit q̃ si, ppter cōditionē personæ nō valet, trahiť ad fideicōmissum. Quæro, mater[m] fecit † pupillarē substitutionē filio: vtrū valet iure fideicōmisi: Per istā gl. vr̄ q̃ sic:[n] qa, ppter cōditionē pſonæ nunq; potuit valere iure directo, qm̄ mr̄ nō pōt substituere directo pupillariter: qa nō habet filiū in ptāte: vt s̄. eo. l. ij. j. e. l. si mater. dicitur q̃ substitutio facta impuberi per viam directam vel vim, limita, nisi fuerit concepta sic, quandocunq; decesſerit, talis sit ei hæres. Nam tūc valebit iure fideicommissi: quia à principio non valet iure directo. Andr. Barba.

a POMATES. ¶ Quæro ecōtra. Vide Alexan. consil. j. in iiij. col. in iij. volu.

¶ Quæro quid. Et q̃ id quod dicitur in codicillis singulariter & elegāter dixit hoc Bal. & sequitur Ange. quòd si in testamētō posita sit clausula codicillaris, & post tempora pubertatis sit digressio ad volūtatem codicillarem, ex quo nō potest valere iure directo & iure testamenti, obliquabitur post tempora pubertatis, & valebit vt fideicommissaria, siue fuit facta p verba directa, siue communia, etiā dato quòd ab ipso principio voluerit q̃ in pupillarē ætatem valeat iure directo. & intellige qd̄ clausula est apposita hoc modo, si nō valet vel valebit. est tex. & nota. in l. j. de iure codicil. & tene mēti, quia consyderata forma testamentorū, in quibus cōsueuit apponi dicta clausula codicillaris, cessabūt oppositiones. And. Bar.

P. PAV. P. ¶ Si institutio. Vide Paul. de ca. consil. clxxxij.

POMATES. ¶ Si institutio. Vide Alexā. l. centurio. in xxiij. colum. j. eod.

¶ L. Scæuola. Vide Pau. de ca. cōsi. ccclj. Et inquantum Bar. dicit q̃ verbum volo, non fit directum, vide quod voluit do. Cardi. consi. lx.

POMATES. ¶ Præterea. Vide Bald. in l. illud. §. tractari. ff. de iur. codi.

¶ Quæro, mater. Et not. hoc de matre: qa quotidianum est, q̃ si mater substituit pupilli quādocūm decesſerit, valebit semper vt fideicōmissaria, etiam filio moriente in pupillari ætate. Et adde inquātū hic

Substituti per hæc uerba, quisquis mihi hæres erit, uocantur per nomina appellatiua & pro hæreditarijs portionibus.

Illud quod quis habet per ius accrescendi, dicitur potius habere ex dispositione legis, quàm testatoris.

In portione hæreditaria imputatur quod quis habet iure accrescendi.

Substituti per hæc uerba, quisquis mihi hæres erit, uocantur per nomina appellatiua & pro hæreditarijs portionibus.

glo.hic secutus fuit Bal.cōsuledo cōsi.cxiiij.iij.vol.vbi dicit authoritatē glos. hic Dy.& Ray.Guli.de Cug.Bar.cōfirmari ratione naturali. quia nō debet imperitio mulieris,quæ nescit qd sit pupillaris substitutio vel vulgaris, officere veræ & reali intentioni ipsius:arg.l.codicillis.§.fin.de leg.ij.& C. de testa.l. qm indignū.Nā & ipse iudex debet iterpretari ex potestate sibi cōcessa à lege vltimā volūtatē, ita ꝙ valeat,& nō peat: vt C.de iudic.l. volūtatis.& l.fi.de manu. testa.C.fidelis est iterpretatio,q̄ fit ad suuertēda iudicia defunctorū:& à iure & veritatis dispositiōe penitus aliena. Vnde et si verba fideicōmissi deficiunt,tū eū sermonē,p fideicōmisso debem' accipe:arg.ff.de le.ij.l.vnū ex familia. §.Itē Imperator Marcus. Et idē tenet Cal. consil.xj. de testa. De substitutiōe facta pupillo extraneo, vide Bald.consi.cxl.j. vol.

a ✠ POMATES. ¶ Ponam'. Vide Pa. cōs.xxxij.i j.co.ij.vol.

b ¶ Contrariū dicunt. Nā hoc dictū vr̄ ,pcedere si testator putabat eū impuberem,ꝙ est cōditio impossibilis,quā testator putauit possibilem,vitiat actum.l.seruo manumisso.de condic.inde. Secus fortè si sciebat: ꝙ cū illa cōditio impubere facto tā stet impossibilis : facit . l. si mihi Meuia.et l.j.§.tij.de verb.obli.d.l. Titio cū moriar .ꝙ ibi nō cōferreē dispositio i tēpus ipossibile euenire.ratione ꝑsonæ cui substitutio fiebat.Andr. Barba.

c ✠ POMATES. ¶ Vltiò q̄ro. Vltimò dixit hic Ange.ꝙ qn̄ d subſtituit vxori post mortē quæ erat instituta ad vitā, ꝙ hic talis substitutio nullo tēpore valet iure dire cto,sed trahatur ad fideicōmissum.Tu recurre ad l. filius à patre.§.de libe.& posth.

d ✠ POMATES. ¶ Qui liberis. Vide Alex.cōsi.xxxvj.i iij. vol.§.si filio.

e ✠ POMATES. ¶ Hæc verba. vide quid p istū text.dicat Old.cōsi.xvj.inci.the ma tale est refert qd̄ sequit Ray.§.& qd si tantum.in xiij.col.

f ¶ Vltimò. Adde qd̄ cū Bar.trāsit Bald.in l.fi.§.sed & si qs.C. cōmunia de leg.& in l. fi.in xviij.q.C.de hære.insti.& in c.j.de inuesti. in ma.facta. & in auē.si tñ.C.de tēpo. appel.Pau.de cast.hic etiā transit cū Bar.limitādo illud verbū, qn̄ habebant notā ꝑsonā illius : aliàs censeanē habuisse respectum ad dignitatē, et

Cōtrariū no.gl.inst.e.§.extraneo.quā gl. qdā tenēt:sed cōiter oēs tenēt gl.hic posita.Et ad illā quæ dicit ꝙ nullo iure valet dicūt iure,s.de iure directo,sed iure fidei cōmissi sic,vt hac gl.sic in quolibet extraneo substituētē:vt j.de leg.j.l. filius.§. vt qs hæredē.& l.ex facto.i prin.j.ad Treb.

†Sed quæro,ponam'[a] ꝙ substitutio pupillaris est facta maiori:vtrū valeat iure fideicōmissi.Per istā glo.vr̄ ꝙ sic:q̄a ,ꝑpter cōditionē personæ nunq̄ potuit valere iure directo. Cōtrariū dicūt [b] oēs doct. Nā cū substitutio pupillaris debeat finiri adueniēte pubertate,ita ꝙ vltra nō durat:ergo à pubertate nō debet incipere:vt j.de vsufru.leg.l.vsumfructū cùm moriar.Ad hoc facit l.fundū per fideicōmissum.§. fi. cum l.seq.j.de leg.j.hoc tenet do.Ray.& Guli.de Cug.& oēs.qd̄ satis placet.Contra oīa prædicta vr̄ ꝙ talis substō nullo casu posit valere,ꝑpter defectū ꝑsonę iure fideicōmissi.Nā ab initio pōt valere iure directo vulgaris, q̄ pōt fieri à quolibet & cuilibet: ergo &c. Rn̄.vt dicā in materia cōpēdiosæ,in materia illa vtrū cōpēdiosa cōtineat vulgarē. †Vltimò quæro[c] vos habetis hic vtrū verba directa trahanē ad fideicōmissum vel cōtra.Sed q̄ro vtrū verba vni' substōnis directæ trahanē ad aliā subſtitutionē directā:Glo.hic notāter dicit ꝙ sic, ꝙ verba dubia directa trahūtur ad vulgarē directā.allegat l.fi.C.de hære. insti.vbi verba sonabāt i pupillarē:qa dicit,Sēpronius Plotij hęres esto.& sic vide bat facere hæredē hæredis. tñ interpretat ibi Impator esse vulgarē:& sic verba vni' substitutionis trahunē ad aliā,vt ibi dixi.

☞ *Distributiuum quisquis,ꝙ habet in se conditionem.*

Substitutio an sit conditionalis institutio.

Nullum,quod sit per omnia idem,dicitur simile.

Vi liberis.[d] Clarū est principiū huius legis:ideo non summo eam, eò ꝙ est quędā diuisio:ideo seipsam summat.Nota tex.ibi:cui similis &c. Nota† de distributiuo qsquis,qa habet ī se cōditionē, vt dixi in l.hoc articulo.§.tit.j.& plenissimè in l.j.j.de cōdi.& demō. †Opp.ꝙ nulla substitutio sit pura:cum oīs substitutio sit cōditionalis istitutio:vt l.cohæredi.§.cohæres.j.eod.& l.in rōne.§.si filio.ad l.fal. Solue vt in gl. Opp.dicit hic ꝙ id, quod est idem,sit simile.cōtra l.quod Nerua. & quod ibi no.§.depo.† Respō.nullū quod sit per omnia idem, dicitur simile,vt ibi: hic verò idem quo ad effectum,tamen diuersum quo ad verba, illo respectu dicuntur similia,quo respectu sunt diuersa.

☞ *Qui est hæres defuncto non ex eius iudicio, non admittitur ad substitutionē factam per hæc verba, quisquis mihi hæres erit,& similia.*

Quando hæres hæredis dicatur hæres testatoris.

Ista verba, quisquis mihi hæres erit, sit hæres filio meo impuberi:quam substitutionem contineant.

Seruus est eodem modo hæres nomine,sicut filius.

Compromussum factum in aliquem sub nomine dignitatis quòd non transeat ad successorem.

Executor testamenti datus sub nomine dignitatis,quòd eo mortuo successor erit executor.

transibit.arg.l.qui habebat.j.de rebus dub.& dicit ꝙ tempore quo studebat, ista quæstio venit ad manus Baldi de quodā cōpromisso facto in Rege Franciæ.limita tamē in casibus,in quibus dicitur cōmissionē factā sub noīe dignitatis transire in successorē in dignitate,vbi successor haberet dignitatē nomine proprio,nō alieno.Ita probatur in l.quod principi.coniuncta l.si Augustę. de lega.ij. & ibi not. Bar.Et hāc limitationem tenet Ange.post Cy.in l. si qs Imperatorē.C.q testa.fa.poss. Bal.in l.hac cōsultissima.eo.titu.reprobat gl.in Clem.& si principalis. de rescriptis. quæ contrariū sentiebat.Item limita, nisi existens in dignitate esset coniunctus ei,q̄ sibi commisit.vel alter apparet de aliqua pręsumptiōe offectionis. Ita tenet Imola hic,& Ange.p no.per gl.i c.ij.de testi.Alias fallentias vide p Io. and.in addit.ad Spec. in tit.de iudice deleg. §.restat. circa principium. vide j. volu.incipi.In Christi nomine ego puto.Ad quæstionem vero an cōmissio facta episcopo expiret ipso facto Archiepiscopo. Oldra.dicit ꝙ dignitas nō tollit, sed mutat:eius cōs.ccxxxix. ¶ Dubitaui.vide Lafrā.i tractatu de arbitris.char.xxj. versus Iet.Feli.c. ēsentata.in prin.de testi.& c.ij ex officii.i xiij.col.de ſſeri. Vide quid dicat Bal.in l.fi.in v.col.C. de cōtrahē.emp.Barba.l. si stipul' p.ff.de verb.obli.glos.c.ij.de testamentis.in sexto.

6 *Instituti, uel substituti in secundo gradu quòd ueniant per hæc uerba,quisquis mihi hæres erit, uel quos mihi hæredes instituit.*

7 *Si testator substituit per uerba,si talis decesserit,substituo hæredes meos infrà scriptos:demum instituit pauperes eligendos per aliquem: an illi pauperes admittantur ex substitutione illa.*

Scriptum dicitur quod legi potest,non intelligi.

8 *Verbū instituo,quòd trahitur ad substitutionē directam.*

e Hæc verba.[e] Qui est hæres per mediā ꝑsonā alteri', nō admittit' per substitutionē factā ꝑ hæc verba,qsquis mihi hæres erit.h.d. Vel alter: Qui † est hæres defuncto non ex eius iudicio,nō admittitur ad substitutionē factam ꝑ hæc verba,qsquis mihi hæres erit. hoc dicit. Et est no.tex.ibi: quia nō ex iudicio veniūt,&c.Similis tex.est j.vt lega. no.ca.l.j.§.nō solū.Nam si esset hæres hęredis ex dispositiōe defuncti, puta ex pupillari substitutione, admittit' vigore dictorū verborū. Ratio:qa habet affectionē defuncti.Casus est.j.eo.l.paterfa.in prin. Oppo.s.de in rem ver.l.iij.vbi non refert q̄ ꝑ obliquū, vel per directum aliquid fiat:vt patet.Solu.hic aliud:quia cōsiderat affectio officio testatoris,quæ in eo,q̄ est hæres per obliquum,nō cadit. Vlteri' opp.dicitur hic,neq̄ hæredis hæres,cōtrà in l.qui patri.j.de acquir.hæred.dic vt ibi dicam. Vlterius oppo.vt j.de codi.l.si qs cū testamentū.vbi nō curatur quō sit hæres. Solu.ibi nullus erat institutus.vnde in eis ista verba nil poterāt operari: hic vero sic.Vel aliter:ibi volebat quosdam gratiare: hic volebat eos honorare.qui honor nō cadit in eum,ad quem testator nullam habet affectionem. Prima solutio magis placet:quia illam tenebat Dynus. Item oppo.s.de dona.inter vir.& vxor.l.si donatæ.§.j.Glo.non soluit.sed dic,quòd ibi vltimus nominatus tenet locū primi quo ad effectum donantis:hic verò hæres hæredis non tenet locum primi quo ad effectum testantis. † Extra glossam quæro, quam substitutionem contineant illa verba:quisquis mihi hæres erit,sit hæres impuberi filio meo. Dicunt quidam ꝙ expressam vulgarem.Ita tenet Azo in summa huius tituli, & Dy.in tractatu suo de substitutione.Glo.verò dicit ꝙ hic continētur expressa pupillaris,& tacita vulgaris.Ita no.Insti.eodem,in distinctione magna.Ita tenet Iaco.de Rauen.& Cyn.in l. precibus. Hoc etiā tenui vobis.s.eo.l.j.in tractatu vulgaris in quæstio.quib' verbis cōcipiat'. Nā cū hic substituat' pupillo:qa dicit,filius hęres esto:patet ꝙ est expressa pupillaris continēs in se tacitā vulgarē,vt dixi. †Vltimò hāc legē īduco cōtra Iac. de Are.& Petrū,q̄ dicūt ꝙ filius est hæres noīe,sed seru' nō:vt dicūt in l.cū ,pponas. C.de hære.insti.Sed dico cōtrariū:qa eodē modo est hęres dñs ꝑ seruū,sicut pr̄ per filium:vt dicā plenè in l.cū filio.j.de leg.j.

f †Vltimò[f] hāc legē īduco ad quęstionē, g in qua semp dubitaui.[g] Vos habetis ꝙ si delegatio est facta alicui sub noīe dignitatis,

tatis,transit ad successorem in dignitate:vt in c.quoniā Abb. extra de offi.deleg.& no.s.de iurisdi.om.iudi.l.& quia.& l.tale pactū.in fi.de pactis.Modo pone,cōpromissum est factū in aliquē[a] Abbatē sub nomine dignitatis:an transeat ad successorē in dignitate.Videt ꝙ sic,per prædicta iura.In cōtrarium videt casus hic. Nā licet sub noīe appellatiuo hic sit facta substitutio,qsquis mihi hęres erit:nō trāsit in eos in quos nō cadit affectio,licet succedāt in nomen appellatiuū,vt hic.Ita in quæstio.ista.Vnde sicut cōpromissum non transit ad hæredem,vt l.diem proferre.§.j.s.de arbi.sic nec ad successorē in dignitate,vt hic.Et hoc tenet Inn.in simili in c.fi.extra,de offi.delega. Nec obstat quod dicimus in delegatione facta sub nomine dignitatis:quia illud verū qn̄ aliqua iurisdictio cōmittitur. Sed quęstio nostra loquitur,qn̄ committitur aliquod exercitiū seu aliquis actus,vt compromissum,& similia:vt no.per Inn.in d. c.fi.extra,de offi.deleg. †Et hæc multū faciunt cōtra ea quę dixi in l.quidā relegatus.j.de reb.dub.& cōtra id ꝙ fit quotidie.

b Dicit testator,[b] facio meū executorē Priorem talis hospitalis. Nam secundùm prędicta videtur ꝙ succedens in hospitali nō sit executor,nec in illo officio succedat.quod est cōtra cōmunem obseruantiam,& cōtra ea quæ dixi in l.quidā relegatus. Sed dic,quādo testator dat executorē in vltima voluntate,dat eum in locū executoris legitimi,hoc est,in locū episcopi. qui est legitimus executor:vt l.nulli.& l.si quis ad declinandam. C.de epi.& cle.Sicut ergo illa executio defertur sub nomine dignitatis:ita hoc cōpromissum deferē in locū legitimi : vnde magis de dignitate,quàm de persona videtur sensisse. Sed si vellemus ꝙ ista lex nihil faciat,dic ꝙ lex ista loquitur quando sunt aliqui substituti sub nomine appellatiuo per testatorem imposito & introducto quia ipse eos hæredes instituit. Sed si esset aliud nomen appellatiuum non introductū per testatorem,non curarē an esset primus vel secundus:vt dixi in solutione contrarij l.si quis cùm testamentum.de iure codicil.Puto tñ ea quę dixi de arbitro et arbitratore esse vera per ea,quę c notantur per Inn.[c] in d.c.vlti.extra,de offi.deleg.Non habetis hic alia,nisi ꝙ recitabo hic aliquas quæstiones , quas omisi 6 s.l.ea.§.hæc verba.† Et hic quæro vtrū substitutio facta ꝑ hęc verba,quisquis mihi hęres erit.vel per hęc verba, eos quos mihi hæredes instituī,vtrū admittantur illi qui sunt instituti in secundo gradu.vt substituti vulgariter vel pupillariter alteri filio.Rn̄.sic:quia in iudicio testatoris veniūt,vt d.§. hæc verba.

7 †Quæro quid si testator[d] substituit per hæc verba, si talis de d cesserit,substituo hæredes meos infrascriptos,demū postea in testamēto instituit pauperes eligēdos & nominādos ꝑ aliquē, vtrū illi pauperes admittātur ex substitutiōe illa? Rnd. & aduerte propter illā dictionē,infrà scriptos.Nā scripti dicunt' illi qui pōt legi,nō q possunt intelligi:vt probat' in l.j.circa princ. s.de his q̄ in testa.delen.Pauperes aūt electi nō possunt legi in testamēto licet ex testō cōprehendant'.Ego dicerē sic:Si quidē testator nullos facit hæredes,quos nominatim scripserit instituos vel substitutos : tunc de necessitate oportet intelligi de his pauperib' :qm̄ alij nō sunt scripti:& sic cōstat testatorē de his sensisse:vt l.q̄.s.de lib.& posth.Facit ad hoc j.de aur. & argen.leg.l.pediculis.§.itē cū quęrereretur.Si verò alios hæredes nominatim in testō scripserit,ad illos refertur illa substitutio, qm̄ sunt scripti:& in dubio debemus stare propriæ significationi:vt l.nō aliter.j.de leg.iij.& l.j.§.si is q nauē.de exer. Sed qn̄ substitutio esset facta per verba,qsquis mihi hæres erit,vel eos,quos mihi hęredes instituī,et similia verba:tūc in casu isto venirēt pauperes sic electi:qa veniūt ex iudicio testatoris.Probat' in l.vnū ex familia.j.de le.ij.ꝙ tene mēti.Ideo respice multū verba testī,qualiter sint cōcepta.† Vltimò no.ꝙ verbū,instituo,trahit' ad substitut.directā.De quo dicemus j. e.l. cēturio.

Partes. Oppo.C.eo.l.fin.Solue vt dicam j.eodem l. proxima.

Si pater. Disiunctus in vnam dimidiam,& plures coniuncti in aliā dimidiā, pro hęreditarijs portionibus ad substitutionē vocātur.h.d.Oppo. ad hanc legē de l.Lucius.§.Lucius.j.de lega.ij.vbi dicit ꝙ oēs vocantur ad virilē.Dicit gl.solue vt ibi.Alij verò dicūt aliter, vt no.s.ti.j.l.liber homo.§.Titius.vbi dicit ꝙ geminatio verborū illud inducit. Sed solutio ista nō est bona. Nā hic nō fuerūt verba geminata, siue oratiōes geminatæ:sed fuerūt oēs nominati vna et eadē oratiōe. Alij,vt Iac.de Rauē.dicūt ꝙ ibi ,ꝑpter relatiuū qs,videtur singulariter noīati. Illa solutio approbat' ꝑ Cy.C.eo.l.vlti,sed in veritate est cōtra istū tex.qa hic ponit relatiuū quos:& videt' cōmuniter cōtra gl.& no.in l.siue à certis.j.de duo.reis.vbi relatiuū qs,vel q, nō inducit ꝙ plures videanē singulariter noīati.Qid dicem'? Certè teneo solu.gl. positæ ī l.Luci'.ad quā gl.se remittit. Nā ex eo ꝙ testator vtuit alienari extra familiā,p̄sumit' ꝙ voluerit cuiq̄ dare virilē:vt ibi no. Vlteri' opp.de l.fi.C.eo.tit. Istud cōtrariū est valde difficile. Glo.hic & ibi multas solutiōes ponit,q̄ oēs diuinationē cōtinēt.Sed veritas est ꝙ ibi est substitutus ꝑ hāc dictionē distributiuā qsquis:vn̄ q̄libet videt' noīatus:meritò q̄libet videt' substitut' in virilē. Hic verò substituit' ꝑ relatiuū quos, quod est magis collectiuū q̄ distributiuū. Dicit em̄,quos sibi,quod nō est distributiuū : sed magis vnitiuū & collectiuū.Nā collectiuū est,cū reperit' in plurali numero, & ad plures noīatos referr'.Et hęc so.patet ex significatiōe verborū.Et hæc est vera,q̄ sequunē doc.Vltramontani.Et audiui à quodā antiquo doctore ꝙ Mar.de Fano īterrogat' de solutiōe huius cōtrarij,sic rn̄dit.Sed cōtra illā solu.opp.sic,ꝑ distributiuū vr̄ q̄libet nominat':ergo ī virilē q̄libet admittit' nō,ꝑ hęreditaria portiōe,qd̄ est cōtra casum s. l.ꝑxi.in fi.& l.si in testō.s.e.Rn̄.q̄libet vr̄ noīatus noīe appellatiuo:& ideo inter se in portionib',q̄ eos tangūt,habebūt portiones hæreditarias,sed quantū ad extraneū habebūt viriles. Nec obstat l.fi.C.eo. quę videt' velle ꝙ etiā habeant inter se viriles.& illud ideo ꝙ et in hęreditate habebūt viriles:ergo eēt cōtra s.l.ꝑxi.i fi.& s. eo.l.si in testamēto. Vltimò gl.opp.de l. j.C.eo.sed illa cōcordat, & nō discordat.

e Ed si plures.[e] Spes substitutiōis pupil d laris ad hæredem non trāsit [f] h.d. Oppo.de l.qui liberis.§.hæc verba.s.eo. dic vt ibi.In text.obierunt soli,id est,pupillo.Idem de spe substitutionis reciprocæ:vt l.Lucius.§.fin.j.eod. Opp.de l.qui patri.j.de acqui.hęre.Solue vt ibi dicam. & no.bn̄ istū tex.qa quotidianus est.Bar.

1 ☞ *Existentia sui hæredis operatur transmissionem hæreditatis paternæ,& fraternæ.*

2 *Pater,qui fecit de filio suo necessario uoluntarium, poterit facere necessarium filio suo.*

3 *Beneficium abstinendi, quod habet filius in hæreditate paterna,an habeat etiam in fraterna.*

Quos possū. Iste est bonus §.& g habuistis in l. ij.§. pri'.s.e. † No.ꝙ existētia sui hęredis opera' transmissionē hæreditatis paternæ,vt dicā j.eo.l.si fili' q patri.& plenissimè ī l. ex militari.j.de testa.mi.ita operat' transmissionē paternę [g] hæreditatis,ex pupil-

a ✠ P. PAV. P. ¶ In aliquem. Vide Feli.in c.potestatem.in prin.extra de rescrip.& in.c.quoniam Abbas.in j.& ij.colum.extra de offi.delega.

b ✠ POMATES. ¶ Dicit testator. Ad aliud quod tangit hic de executore vltimæ volūtatis,ſꝙ transeat,nō tamē assignet bonā rationē:quia illud est nomē nō introductū à testatore.secus in casu huius §.Hæc ratio nō placet:qa cōcluderet id qd̄ minus ,ꝑmissum:qa executorē in locū tenēt successoris lex deputat sub nomine dignitatis:qa dat episcopū loci.l.nulli. prealleg. Sed certè potius cōtra:qa lex ,puidet in defectū dati à testatore:vt in authen.licet. de epi.& cleri.Bal.verò dicit hic ꝙ est speciale fauore vltimæ voluntatis,vt videatur cōmissa tanq̄ bono viro.Tu potes dicere ꝙ ratio colligit ex glo.pe.in c.ij.de testa.in vj.videlicet,qa illud ministerium est tale quod videt' committi respectu dignitatis vel religionis, pro qua præsumitur: non autē respectu affectionis certę personæ:& ideo secus esset si deputans talē executorē esset cōsanguineus ipsius deputati: quia tūc non trāsiret in successores:vt voluit glos.prealleg.& vide cōsiliū Bart.ccxliij. inci. dñs Cato ad qd allegauit istū §.hæc verba. quādoque testator dicit,qsquis vel qualiter.Andre.Barba.

c ✠ POMATES. ¶ Innoc.in dicto. Et hanc solutionem posuit ibi Inno.Tu dic ꝙ quando committitur iurisdictio, fit respectu personæ,et peritię præsumptę,quā præsumit' habere successor i dignitate.Facit c.statutum.de rescrip. in vj. sed nudū ministerīū cōmittit' respectu affectionis, quod cōtingit minus præmissis. Et facit l. mandato distrahendorum. s. mandati. l. cui bonis. s.de curato.furioso.

d ✠ POMATES. ¶ Quero qd si testator. Vide Alex.cōsil. clxxiij.versi.p̄missis. i v.volu.& idē Alex. & moder. l.fina.C.de hære. instit.& l.si qs. §.fi.ff.de acq. hæredi. Vide qd p istā legem dicāt mod.l.cū filio. in glos.j.j.de lega.j.

e ✠ P. PAV. P. ¶ Sed si plures. Vide vnū casum singul.in quo substitutio trāsmittit' p Fel.ī c.j.co.j. ad fi.de summa trini.

f ¶ Trāsit. Vide Pau. de Cast. consil.cclix.

g ¶ Paternæ. Adde ꝙ Imol.h.d.ēt esse nota. & Sali.idē tenet in l. testamēto.C.e.fortius voluit Ange.in l.qm̄ fororē.C.de iure deli. & in l.qui duos.j.eo. & in l.vētre.j.de acq. hæred.& Imo.ibi,in

vl.char.Ang.et Imo. in i.Pantonius.eo.ti. Imo.& Pau.de ca.in d. l. q duos. videlicet quod idē etiam,ſ.quo ad transmiſsionē hereditatis paternæ delatæ impuberi in caſu d.l. q duos. videlicet qñ teſtator habēs duos filios impuberes dixit q ſi ambo decederēt impuberes Titiū ſubſtituebat: qa tunc mortuo vno ex impuberibus hereditate paterna nō adita,non veniet ſtatim Titius,ſed aliq frater impubes iure trāſmiſſiōis ſibi facte ex potētia ſuitatis, qa tūc dicit ſuperesse ꝑſona quæ ex ꝓſumpta mēte teſtantis habet excludere ſubſtitutum. Ad idē alle. l. q duos. de reb.dub. qd ſingulariter dicit Alex.ad ampliationē hui⁹. §. lati⁹. hic vide per eū.

a ¶ Filio impuberi. Allegatur iſte §.q adita hæreditate p filiū,cēſet vnū patrimoniū hæreditas patris & filij. Et no. q cōiūctorū debet fieri ſeparatio vniformis. qd eſt vtile,ſecundū Ange. in eo q impetrauit eccleſiā,quæ alteri erat vnita, & nō pōt illā vnitatē poſsidere. facit c.ſuper eo.de ꝓbē. in vj.licet nō alleget, q datio cohęredis impōnit ſuitatē, quo ad cōfirmationē tabularū pupillariū l. apud Iulianū. §. idē Iulianus ſ.ad Trebel. & ſ. e.l.ſi filij⁹ qui patri.nō aſſit ponit effectū ſuitatis, quo ad effectū trāſmiſsiōis hæreditatis agnitæ l.iij.C.de iure delibe.

a ✠ POMATES. ¶ Filio impuberi. Vide quid per iſtū dicat Aret.in l.j. §. veteres. in prin.& ibi Alexā. ff.de acq.poſ. in v.co. vide etiā Alex. conſi. xij.in ij.col. & ſequē. in v.volu.

b ✠ POMATES. ¶ In arrogato. Vide Alex.conſi.clxxix. in ij.col.cū ſeq.in v.vol.

c ¶ Ambaſiatores. Ad de qd Bald.in terminis cōtra cōe Ianuæ ſuo cōſ.lvij.j.vo.Bar. ſequut⁹.et Ia.de Are.

d ✠ POMATES. ¶ Vltimò not.qñ dicat aliqd factū cōtēplatiōe alicuius, vide Ro.cōſ.cccxiij.in j.dubio.& quæ dicat in materia Frāc.Cre. ſin.dcxxij.aliàs dccc. xxij.vide Imo. conſi. cxxxix.in pe.colū.& cōſil.cxl.ad finem.

e ¶ Beneficio patris. Adde q hic nō attendit nō agnoſcendū quid debeat in legitima filij cōputari,ſecundū Bar.et Pau.de ca.in d.l.cū oportet.p

lari.qd no.multū,vt hic eſt caſus. † Quæro quid ſi pater fecerit ſibi de filio ſuo, & neceſſario voluntariū,vt puta: quia dedit ſibi ſubſtitutū vulgariter,per l. ſi filius hęres.de lib.& poſth. An poterit facere neceſſariū filio ſuo. Et dic q ſic, vt hic: quia ſufficit potētia ſua,ideo nō requiritur q faciat.quod no. † Quæro vtrū beneficiū abſtinendi,qd habet filius in hæreditate paterna,habeāt locū in hæreditate fraterna. & dico q ſic,vt l.ſi filius qui patri.ſ. eod.

Filio impuberi. [a] Subſtitut⁹ pupillariter non pōt hæreditatē pupilli ſeparare à paterna,ſi eſt adita per pupillum. Item,niſi adeatur ex paterna,non pōt ex pupillari adiri.h.d.cū §.ſeq.& eſt no.tex. Ibi: nō poteſt.ibi rñdet.& no.ibi:iuncta eīs. In tex. ibi:habere poſſum ſine paterna. Nam aut filius adiuerat hæreditatē patris, & nō cōceditur ſeparatio perſonaliter, vt ſ. ꝓxi. §. Aut nō adiuit:et tunc per me nō pōt cōfirmari tabulæ pupillares: qa repudiaui. et ſic nō deferēr ex his hæreditas,vt ſ. ꝓxi. anteq̃ aliqd recitē,vide prius §. ſeq. Bar.

☞ *Subſtitutus an in caſu huius legis poſſit petere reſtitutionem ex perſona pupilli,ut ſe abſtineat ab hæreditate paterna.*

1 *Exiſtentia ſui hæredis dato cohærede extraneo, nō confirmat tabulas pupillares.*

2 *Per additionē hæredis inſtituti in re certa, q cōfirmetur tabulæ pupillares alio hærede uniuerſali nō reperto.*

Si ex aſſe. Extraneus ſolus inſtitutus repudiando hæreditatē paternā,nō pōt agnoſcere pupillarē. h.d. In tex.ibi:inſtitutus extraneus. ſecus ſi eſſet ſuus:vt ſ.eo.l.ſi filius q patri. Opp. ad §.filio.q poſſit ſeparari hæreditas patris & filij:vt l.ſi filius qui patri.ſ.eod. Solibi filius adiuit,et per beneficiū reſtitutionis abſtinuit:hic nullo modo,vt hic ſecūdùm vnam lecturā. † Sed dubitatur an in hoc caſu iſtius legis ſubſtitutus poſſit petere reſtitutionē ex perſona pupilli, vt ſe abſtineat à paterna. Videt q ſic, per l.nō ſolū.ſ.de in integ.reſtitu. Sed contra hoc videtur per hāc legem,vbi habet neceſſe vtranq̃ habere vel neutrā. Sed rñde q haberet neceſſe habere,ſi ipſo iure, niſi reſtitutionē imploret. Opp.de l.ſi filius qui patri.ſ.e.vbi pōt habere vnā ſine alia. Solu. ibi vterq̃ erat ſuus,& neceſſarius:qa duo fratres:vnde exiſtentia ſui hæredis, licet vterq̃ repudiaret,confirmat tabulas pupillares. Hic verò vn⁹ erat extraneus ipſo iure,& pupillo repudiante ſecus: qa exiſtentia ſui hæredis † nō habet locū vbi hęredē extraneū habet:vt l.apud Iulianū. §. idē Iulian⁹.ſ.ad Treb.& dicā in l. ſi filius qui patri.ſ.eo. No.ibi:iuncta eīs hæreditas,&c.qa effecta eſt vna hęreditas. Vltimò vide gl.quæ incipit,imo contra. ibi l. liberū.ſed vbi vnum nō depēdet ab alio, nec eſt pars eius,ſicut in diuerſis legatis ſeruatur:vt l.ſed duobus.ſ.de leg.ij. Dyn. Oppo.ex §.ſi ex aſſe.de l.apud Iulianū. §. idē Iulianus.ſ.ad Trebel.Sol. hic dicit ex aſſe.& ſic nullū habet cohæredē, cui⁹ aditiōe poſſent tabulæ pupillares cōfirmari: ſed ibi ſic.Dy. † Quæro,qd ſi hæres eſſet ex aſſe,tñ in teſtō eſt qdā hæres in re certa,an p eius aditionē cōfirmentur tabulæ

pupillares? Dico q ſic:qa cū non reperiatur alius hæres vniuerſalis,iſte inſtitutus ex re certa erit vniuerſalis hæres: vt l.j.§. ſi ex fundo.ſ.tit.j.& plenè dixi in l. ex facto.e.tit. Sed aduerte,q in inſtitutione in re certa nō fuerunt appoſita illa verba:& plus de bonis meis petere nō poſsit: quia tūc nō habetur loco vniuerſalis hæredis, ſed teſtm̃ vitiaretur:vt dixi in l.quoties.ſ. ti.j.& l.pe.ſ.de iniu.teſta. Opp.de l.ſi filij⁹ qui patri.ſ.eo. Solu. hic fuit inſtitutus extraneus,idemq̃ ſubſtitutus:ibi ſuus. Op. de l.pater.de priui.credi. Sol. hic qñ filius eſt exhæredat⁹,cui facta eſt ſubſtitutio:ſecus ſi ſe abſtinet,cū eſt inſtitutus: qa tunc exiſtētia ſui hæredis,cōfirmat tabulas pupillares. Iſta materia poniť in gl. in l.qdā elogio.C.de iure delibe.& p Dy.in diſtinctiōe magna.ſ.de acq.hære.vide gl. q̃ incipit,ad hoc,&c.ibi,l.qd vulgo. Sol. quo ad cōfirmationē eorū quæ ex teſtō dependēt,requiritur aditio,vt hic cū ſimi.& l.ſi patronus.ſ.de bo.libe.ſed quo ad mutationē prioris voluntatis ſufficit poſſe adiri,licet non adeat:vt in contrario.

Ad ſubſtitutos. Subſtō pupillaris porrigit[f] ad omnia bona patris & filij:niſi ex teſtō militis aliter ſpecialiter diſponentis. h. d. Dicit hic, ad ſubſtitutos pupillares. q̃ro an hoc ſit verū,ſiue qs ſuccedat ex tacita pupillari,ſiue expreſſa. Dy. dicit q ſic.primò,quia loquitur hæc lex generaliter. Secundo,qa ex eadē ratione ne decedat pupillus pro parte teſtatus,& pro parte nō. Quæro quare aliud eſt in militē: Rñ. quia miles pōt decedere ꝓ parte teſtat⁹,et ꝓ ꝑte inteſtatus.& idē pōt facere in teſtō pupilli. Prædicta vera ī filio legitimo. Quid in arrogato? Dic vt dicam ſ. proximo. §.

[g] ✠ POMATES. ¶ Habes colligere. Ad hoc vide plures limitationes per Cam peg.l.vt liberis. verſ. colligit hic Ange.C. de colla.& ibi vide Alex.& moder. vide etiā Ant.de but. cōſi. xxxix.Ro.cōſ.clxxij.

1 ☞ *Poſito uno inconuenienti,ſequitur aliud.*

2 *Donatum ambaſiatoribus an ſit ipſorum.remißiuē.*

3 *Datum filio patris contemplatione, eſt peculij proficitij.*

4 *Donata uxori à conſanguineis uiri, an ſint uxoris, uel hæredum uiri.*

b In arrogato. [b] Pater legitimus tantū pōt ſubſtituere filio pupillariter ſolū in his,q̃ ab eo profecta ſunt h.d. No.tex.ibi:vt puta arrogator,&c. ſecundū hoc contingit,q pupillus decedat pro parte teſtatus, & pro parte non contra l.ius noſtrum.ſ.de reg.iur. Rñ. poſito † vno inconuenienti ſequitur aliud inconueniens,vnum inconueniens eſt q̃ quis habet duos patres,vnum naturalem & legitimum:aliū legitimū tantū. Eadem rōne ſequitur aliud inconueniens:q pupillus pōt decedere pro parte teſtatus & pro parte inteſtatus, & cū duobus teſtamentis,quorū vnū eſt factū à patre naturali:aliud à legitimo.qd dic vt l.ſi arrogato.ſ.de adop. † Vltimò gl.adducit hanc legem contra ambaſiatores[c] Mediolanen.de quo in l.qui proprio.§.procurator vt in ceteris.ſ.de procu.& dixi in l.ſi vero.§.itē quicquid.ff.ſol.mat. † Vltimò nata[d] in fine huius §.q quicquid filius habet beneficio patris,[e] ſeu eius occaſione,dicitur profectitium,vt hic,cum ſi.alleg.in gloſſ.& no.in l.cùm oportet.in prin.de bonis quæ lib. Ego limito hoc dictum[f] ſic.q filius habet beneficio patris,intelligo q̃ beneficium patris ſit cauſa proxima,vel ſit cauſa remota immediata tantum. Sicut verbi gratia:reperis filium meū in oſtio, & das ſibi aliquid,quod non dares niſi propter me:vnde cū ſim cauſa proxima,vel cauſa remota non multum,quaſi immediata: quia das ei purè:non tñ dares,niſi propter me. Secus ſi ego pater eſſem cauſa remota,quia propter patrē meū habui notitiā cum quodā dño:tñ ſcio facere ita q dñs ille diligit me plus q̃ꝫ patrē meū. Certè illud qd dareť mihi ab alio dño,nō erit profectitiū,ſed aduentitium. Hanc differētiam ponit tex.not.in l.ſocium qui. ſ. pro ſocio. Ex hoc habes colligere[g] multa. pone quòd

tex.in d.l.ſcimus.§.repletionē. tñ Alex. dicit ſe cōſuluiſſe cōtrariū,primò per l.oīmodo.§.fi.in verbo,occaſione.C.de inof. teſta. & ibi ita dicit expreſſè tenere Guli.de Cu. Ray.& Cyn.idē voluit & Bar.in cōſi.in ci.Gilibert⁹.& in cōſil.inci.pater dedit dotē.idē ďt tenere Imol. Ang.& Sali.in d.l.omnimodo.§.fi.Ange. cōſ.xxxvj.Pau.de ca. cōſi.cxviij.inci.Cornelia.Nō obſtat. §.repletionē. qa ibi à caſu,nō patris cōtēplatione obuenit, tñ dicit,p opi.Bart.facere tex.in l.qñ nouella.à nemine pōderatū in verbo, ex ſubſtātia. C.de inoff.teſt.attēto q dictio ex, denotat cām immediatā.l.j.§. ex incendio.§.de incēdiis.& nau.Cui obiectioni rñderi pōt, q iſte tex.in l.quoniam nouella. ſuppletur p l.omnimodo.§.fin.

✠ P. PAV. P. ¶ Hoc dictum. Vide Are.conſi.vj. col. iiij. & circa iſtū tex.& dicta p Bart.vide oīno per Com.cōſi. lxxiij. per totū, maximè in vltimo.col.

✠ POMATES. ¶ Habes colligere. Ad hoc vide plures limitationes per Cam peg.l.vt liberis. verſ. colligit hic Ange.C. de colla.& ibi vide Alex.& moder. vide etiā Ant.de but. cōſi. xxxix.Ro.cōſ.clxxij.

1 ☞ *Beneficium abſtinendi eſt introductum in fauorem filiorum,non in odium.*

2 *Si quis adiuit,& poſtea reſtituitur,ut abſtineat, tabulæ pupillares remanēt firmæ.*

3 *Qui adiuit,licet ſit reſtitutus,ut abſtineat,remanet hæres nomine.*

4 *Exiſtentia ſui hæredis dato cohærede extraneo quid operetur.*

5 *Exiſtentia ſui hæredis de iure ciuili,quando habeat locum.*

6 *Beneficiū abſtinendi introductū à prætore,quādo eneruet exiſtentiam ſui hæredis.*

7 *Exiſtentia ſui hæredis quòd non confirmet legata.*

8 *Stante ſtatuto quòd banniti non poſſint reuerti ad ciuitatem intra decem annos,niſi habuerint pacem ab hæredibus occiſi, quòd poterit habere pacem à filio occiſi, quiſe abſtinuit ab hæreditate paterna.*

b I filius qui patri. [b] Exiſtentia ſui hæredis operatur cōfirmationem tabularū pupillarium ad commodū filij abſtinētis.h.d. iſta ſolenniſsima lex. Et diuiditur in tres partes principales. Primò ponitur dictū. Secūdò reſpōdet duabus obiectionibus cōtra dictū. Tertiò ponit quandam illationē ex prædictis. Secunda ibi:iuſtius. Tertia ibi:itaq̃ legata. Ad euidentiā debes ſcire q lex noſtra in prima parte ſui habet diuerſas lec.qa caſus variant̃ ſex modis:tribus modis reſpectu filij ſubſtituti. Itē aliàs variant̃ tribus modis reſpectu eius,cui facta eſt ſubſtitutio. Hoc premiſſo pono caſum ſic,q quidā filiū maiorē hæredem inſtituit,& filium pupillū exhæredauit:vel eum inſtituit, ſed ſe abſtinuit ab hæreditate paterna.moriť pupillus in pupillari ætate.iſte frater maior inſtitutus vult hæreditatē paternā repudiare,& pupillarē amplecti:quia ſibi pupillus ſubſtitutus eſt pupillariter:quero an poſsit. Rñ. Iuriſcōſultus quòd pōt. Vel ſic:Pone caſum ſimpliciter,q inſtituit vnū maiorem ſuum filiū,& eū alteri filio ſubſtituit⁹ de illo, cui facta eſt ſubſtitutio,nihil diciť,quod fuerit factū:moriť pater, & ille filius, cui facta eſt ſubſtō.modo filius ſubſtituť vult hæreditatē fratris,& dimittere hęreditatē patris:an pōt? Et rñdet q ſic. Vide literā vſq̃ ad ver.iuſtius. In tex.ibi:frater.hic nō fit mētio de inſtitutione impuberis fratris. Vnde dic q hic impubes fuit exhæredatus ſecūdùm Iac.de Ra.vel inſtitutus,ſed repudiauit ſecundū opi.poſitā in glo. In tex.extiterit.iuris ciuilis autoritate,nō per immiſtionē,vel aditionē. Glo.tāgit hic,et Dy. addit ſic,de beneficio prætoris.in ver.iuſtius. Pone,obijcitur ad iſtā deciſionē,non pōt ſubſtitutus ſeparare bona paterna à bonis pupillaribus,vt ſ.eo.l.ſed ſi plures.§.ij.& C.de iur.deli. l.quidā elogio.ſed hic pmittiť ſeparatio:quare malè rñdet Iuriſconſultus,qd iuſtius facit p̃tor admittere ſeparationē q̃ꝫ facere cōtrariū.iuſtius eſt id inter fratres,quàm ſeruare contrarium:maximè quia frater alteri fratri ab inteſtato ſuccedit. In text.cōceſſerit. Aſſume ibi:præſentē.vſque ibi:itaq̃.& poſtea

reuertere ſ.etenim ius dicentis.& tūc pone caſum. Secundò opp. q teſtamentum pupillare non poteſt valere,ſi ex paterno non aditur hæreditas ſ.ponitur ex paterno non eſſe aditā hæreditatē:ergo pupillare teſtamentum nō poteſt valere: maximè de iure prætorio,ſecundū quod filius habet beneficiū abſtinendi,nec eſt hæres ipſo iure. Ad quod reſpondet Iuriſcō.dicens beneficium abſtinendi eſt à prętore introductū in fauorem filiorū: ne inuiti obligarentur oneribus hæreditarijs: ſed in his quæ in eorū commodū exiſtentia ſui hæredis operaretur,voluit prętor eos remanere. Ideo in caſu illo exiſtentia ſui hæredis operatur:quia ad ipſius filij ſubſtituti cōmodū pertinet.h.d. Vide literā ibi etenim ius dicentis,&c.i.prætoris qui concesſit filijs in poteſtate manentibus beneficiū abſtinendi. Et no.hunc tex.qui eſt valde no.& mēti tenēdus in ver. ita q̃. Iuriſcōſultus ponit illationem ex dicto. pone caſum: Ego video q pōt repudiare paternā,& adire pupillarē:quero qualiter debenť legata,& qualiter imponitur ratio legis falcidiæ. Rñ. Iuriſconſultus q̃ legata debentur ex ſecūdis tabulis: ratio legis falcidiæ imponiť reſpectu bonorū impuberis,nō reſpectu bonorum patris.

1 † No. ergo ex hac lege q beneficiū abſtinendi eſt introductū in fauorē filiorū,nō in eorū odium. quod tene mēti perpetuò. Nunc op. ex teſtamēto,ex quo nō aditur hæreditas,nō pōt ſuccedi pupillō, ſeu nō pōt habere locū ſubſtitutio pupillaris: vt ſ.eo.l.ij.§.adeo.et l.ſed ſi plures.§.ex aſſe. Sed ſecundū quod poſuit caſum,hæreditas nō fuit adita ex paterno:ergo &c. Hu

c ius timore[c] variat̃ lec.tribus modis in fratre ſubſtituto pupillariter. Primò: qa hic frater adiuit,ſed per bēficiū reſtitutionis ſe abſtinuit. Et hoc vult dicere tex. paternam hæreditatē recuſet. Dico per reſtitutionē in integrū. Iſta ergo aditio cōfirmat tabulas pupillares ſecundū iſtā lect. quæ lect.ponitur in fi.primæ gl.ibi: vel dic q recuſet,&c. Secundum hanc lec.habes ca

2 ſum. † No.q ſi aliquis adiuit,& poſtea reſtituitur vt abſtineat,remanent firmæ tabulæ pupillares. Sed cōtra hoc expreſsè eſt in l.nec nouū.ſ.de cōdi.inde. vbi aditio reſtitutione ſecuta nil operatur. Rñd. ſuſtinendo hāc lec.prout poſſumus reſtitutione ſecuta,aditio præcedens nil operatur in his,in quibus hæreditas adita diminuitur. Ita loquitur lex contraria: fallit fauore libertatis in l.ſi mulier.ſ.de mino.& eod.titu.l.interdum. Not. ſecundum hoc in hac lege tractatur de his quæ nullam hæreditatis diminutionem reſpiciunt,ſecundum hoc habes in hac lege vnum

3 valde ſingulare in §.etenim ius dicētis,&c. † q cū ille, qui adiuit, & eſt reſtitutus:remanet hæres nomine:vt l. & ſi ſine. §. ſed quod Papinianus.ſ.de mino.illud ipſum eſſe hæredē nomine,habet effectum in omnibus,in quibus cōmodum ſuum verſatur,& hæreditas per hoc non minuitur, ſecundum hanc lec.& per cōſequens remanent firmæ dationes tutelæ,& ſimilia,per quæ hæreditas non minuitur. Verū,quia iſta lectu.aliquantulum cōtinet diuinationē:ideo aliť dicunt q̃ iſti fratres habebant cohæredem,cuius aditione cōfirmatæ ſunt tabulæ pupillares. Hæc lec.poniť in ſecunda gl.ibi:itē pone iſta lect. eſt clariſsima:vt l.apud Iulianū.§.idē Iulianus.ſ.ad Trebel.& l.quæſitū.de acq.hære.ſed tūc ſequētes ver.nō eſſent neceſſarij.ſ.§.iuſtus.& §.etenim,&c. Quare aliť legunt tertio modo:

quòd aliqs duxit vxorē,& ſi ūt encænia vxori.cōtingit q diſ-

4 ſoluiť matrimoniū:q̃ro cuius debēt eſſe illę res donatæ? Rñd. ſiquidem donatio eſt facta à cōſanguineis ex parte viri, † illa dona fuerunt facta contēplatione viri.vnde de bonis viri videtur profectitiū:vt hic,cum dicit,arrogatoris amicus,vel co-

a gnatus. Videntur enim magis facta marito q̃ꝫ vxori[a]. Sed in encænijs factis à cōſanguineis vxoris videnť facta contēplatione vxoris. Et ita hoc anno de facto cōſului ī q.cuiuſdā dñæ.

Nemo. Si aliquis ſibijpſi ſubſtituatur,nō valet niſi ſubſtitutio commodum auferat.& iſtum §.examinaui plenè ſ.eod.l.ſi. In text.ibi:ſine mutatione cauſæ, & ſine ablatione commodi ex ſubſtitutione prouenientis.

S I is qui hæres. Capacitas,ſeu īcapacitas ſubſtituti,vel inſtituti tpe mortis pupilli inſpiciť.h.d. In text.ibi:filius deceſsit.licet nō eſſet capax tpe mortis patris impuberis. Itē ibi:paſſus.ſubaudi,qa tpe quo deceſsit pater, erat capax. Dy. Oppo.q qs debeat eſſe capax tribus tpibus:vt l.ſi alienū.§.in extraneis.ſ.ti. j.Sol.hoc verū,qñ quis eſt hęres inſtitutus ipſi teſtatori:ſed qñ quis eſt inſtitut⁹ pupillo,inſpiciť tpe mortis pupilli. Vñ fateor q requiriť q ſit capax tempore teſtamēti,& mortis pupilli,& aditæ hæreditatis:media vero tēpora nō nocēt vt l.ſed & ſi in cōditione.§.ſolemus.ſ.tit.j. Vltimò ſcias q qui dā legūt alio mō hūc finē,q ſubſtitut⁹ fuerat grauat⁹ ſub aliqua pœna,quā lec.glo.reprobat:qa dicit q de iure iſto nō poterat pœna īponi. Sed certè iſta rō nō eſt bona:quia imò poterat fm iſta iura pœna īponi,vt dixi ī l.j.& ij.de his q̃ pœnę no.& no.in l. mulcta.ſ.d cōd.& demō. Sed ñ placet illa lec.qa nō cōgruit literæ.

¶ Quā vxori. Adde quod Bald. hæc ſunt verba ſup ſecūdo pūcto.dicit Bart. q donamēta facta mulieri p cōſanguineos viri remanēt viro:ſed ſi p cōſanguineos mulieris:debent reſtitui hæredibus mulieris ff.de vulga. & pupil. ſubſtitu. l. ſed ſi plures.§.in arrogato.per Bar.Sed veri⁹ eſt qd cū donatio ſit pfecta, & ius quæſitū mulieri,q mulier trāſmiſerit ad ſuos hæredes. C.de do.ante nupt.l.ſi mater veſtra.hæc eſt eius Bal. determinatio,cōſi.ccxv.iiij.lib.

✠ POMATES. ¶ Si filij⁹ q patri. Pro intellectu hui⁹ legis vide aliqua p Rayn. in repe.l.Gallus.§.& qd ſi tm̃. in xj. chart. circa fi.& ſeq. ff.de libe.& poſthu.

¶ Huius timore. Et hanc lect.etiā confirmat do. Argētin⁹: ſed Bal.reprehēdit:qa nō cōfirmanť tabulæ in ver.dū dicit,nō ſpōte ſuſcepti. Itē qa nō videť vera in ſe,qa reſtitutio in integrū adueſus repudiationē validat tabulas pupillares:ita ecōtra tabularū pupillariū validitas per aditionē debet inualidari reſtitutiōe cōceſſa adueſus edictū, per locū à contrario: arg.l.& ſi cōtra.ſ.eo. Ang.hic dicit opi.Bar. poſſe procedere in caſu huius legis,vbi filij⁹ in ptāte erit inſtitutus,quo caſu licet reſtitutio fiat adueſus immiſtionē, ſeu agnitionē hæreditatis, cū remanet ſuitas, ſicut ſi à principio repudiaſſet ſed opi. Bal. procedit qñ extraneus eſt inſtitutus:qa cū tūc reſtō parat in integrū ſtatim,perinde habetur acſi ab initio fuiſſet repudiata. Sed certè opi.Bar.poſſet defenſari:qa ſi ſemel tabulæ pupillares fuerūt cōfirmatæ, remanēt validæ. Andr. Barb.

b ✠ POMATES. ¶ Quę hic nō attendit nō agnoſcendū quid debeat in legitima filij cōputari,ſecundū Bar.et Pau.de ca.in d.l.cū oportet.p

a ¶ Pupillares. Adde q̃ idẽ tenet Pe.de ancha.cõſi.xxv. vbi dicit q̃ ſola exiſtentia ſuitatis cõfirmat tabulas pupillares, & oſa q̃ ſunt ad cõmodum filiorũ ſuorum.

b ✠ POMATES. ¶ Expeditis. Vide Pa.cõſi.xl.aliàs xc.in j.dubio in ij.vo.Alex. i.apud Iulianũ. §. idẽ Iulian⁹.in v.col.ver. iuxta prædicta quærit.ff.ad Trebel.

c ✠ POMATES. ¶ Sed qd. De rõne diuerſitatis inter iſtas duas cõditiones ptãtiuas,vide Aret. in repe.in l.ſi fratris. C. de iur.deli.vide Paul.de Caſ.cõtra Bar.in d.l. cõditiõib⁹.hic alleg.

d ✠ POMATES. ¶ Prædicta fallunt. Et rõ eſt in d. §. ſi pater.qa ibi filius inuitus põt cogi ſe immiſcere.Hic limitat Ange.ſi filius inſtitutus viuit,cũ tũc poſſet cõpelli vt fideicommiſſum reſtituat.Idem ſi deceſsit poſt moram immiſcendi ſe hæreditati l.nõ iuſtã.C.ad Trebel.ſec⁹ ſi añ moræ deceſsit:qa tũc nõ cõfirmant:qa illa cõfirmatio eſt odioſa. Adde hocverũ,ſi fili⁹ repudiaſſet: ſed ſi iacuiſſet,cũ tũc trãſmittat ad quẽcunq; extraneũ.Bar.in l. ventre.de acq.hære.idem videt in hęrede qd̃ in filio.Glo.in l. eã quã. de fideicõ.& ſic ſecũdũ Ang.in legatis ad pias cauſas ipſorũ fauore : quia libertati æquiparanẽ facit qd̃ no.Bar.in l. proxi. de his q̃ in teſta.delen.et ſic qũ fili⁹ in poteſtate eſt inſtitut⁹, ceſſat diſputatio,an hæreditate nõ adita debeantur legata pia : vt l.j. C.de ſac.ſan.ecc. quia ſaltẽ iſto caſu debẽt.

Fateor q̃ nullus adiuit:tñ exiſtẽtia ſui hęredis,iſti⁹ filij repudiãtis cõfirmat tabulas pupillares[a]:& ideo ex eis põt ſuccedere:licet omittat pr̃nã.Hęc lect.eſt vera,et nil cõtinet diuinatiõis:& ponit ipſam gl. j.in prin.& ipſam tenet Dy.j̃.de acq.hęr. in diſt.magna.et Cy.in l.qdã elogio.C.de iure deli.& ibi gl.nõ firmat, licet tangat. Et ipſam tenet Ia.de Are.& probat in l.ſi filius q̃ ſe.de acq.hære.& l.Iul.eo.ti.& j̃.de priui.cred.l.pr̃.Secũdò op.ſubſtitutus nõ põt ſeparare bona paterna à bonis pupilli:vt ſ.c.l.ſed ſi plures.§.filio.& l. qdã elogio.C.de iure delib. Hui⁹ cõtrarij timore hæc lec.hui⁹ legis,in eo fratre impubere, cui eſt facta ſubſtitutio,variat tribus modis.Primò q̃ hoc ſit ſpeciale in fratre ſubſtituto.hæc lec.primò poniẽ in prin. gl.q̃ incipit,cõtra.ſ.l.ſed ſi plures,&c.et qd̃ gl. dicit C.de leg.l.cũ qõ.debet dicere l. qdã elogio. C.de iure delib. & poniẽ etiã hæc lect.in iſta gl.ibi:vel adiuit,&c.Iſta lect.ſi tu poneres impuberẽ hæreditatẽ adiuiſſe nõ eẽt bona. Nã iã iũcta hæreditas cẽ cœpiſſet:vt l.ſed ſi plures.§.filio.ſ.e. ideo nõ põt fieri ſeparatio:vt l.j.et ſecũda.j̃.de acqui.hær.propter qd̃ alij legũt alio mõ,ſeu eo.licet limitẽt,& dicãt, cõcedo cõtrariũ, & dico q̃ frater , cui facta eſt ſubſtitutio repudiauit ſimiliter.Nam frater,q̃ ẽ ſubſtitut⁹ repudiauit ſine dubio:vt dicit tex. Hãc lec.ponit gl.ſecũda i prin.hui⁹ legis. Iſta lect. eſt ne vera? & ſecũdũ hãc lec.ponit q̃ vterq; frater fuit inſtitut⁹,& vterq; repudiauit. † Sed tũc op.qñ filio daẽ cohęres,exiſtentia ſui hæredis nihil operaẽ:vt l.apud Iulianũ.§.idẽ Iulian⁹.j̃.ad Trebel. ſed hic fuerũt duo filij:& ſic fili⁹ repudiãs habuit cohæredẽ:ergo exiſtẽtia ſui hęredis nil operaẽ.Sol.ſuſtinẽdo hãc lect. pro vera ego limitaui ſemp dictũ Dy . q̃ dicit q̃ q̃ fili⁹ habet cohæredẽ,exiſtẽtia ſui hęredis nil operaẽ. Intelligo verũ qñ habet cohæredẽ extraneũ:ſecus ſi fratrẽ ſuũ , vt hic,& j̃.de ſtipu.ſer.l.liber homo.§.j.& l. ſed ſi plures.§.quos poſſum.Rõ eſt : quia dãdo cohęredẽ extraneũ vr̃ teſtator diſcedere à legis diſpoſitione ,puidẽdo de cohærede extraneo:vt dicit Dy. in materia ſubſtitutionis.& Cy.recitat in l. precib⁹. C.eo.Sed qñ habet fratrẽ ſuũ:tũc à legis diſpoſitione nõ videẽ recedere.Sed quæro,qd ſi pater dedit filiũ emancipatũ cohæredẽ:vtrũ p hoc videaẽ teſtator recedere à legis diſpoſitione? Cogitabitis.Cõtra hoc opp.C.de iur.delib.l.ſi fratris.vbi tex. dicit,q̃ exiſtẽtia ſui hæredis operaẽ trãſmiſsionẽ , cũ filius habeat cohæredem extraneũ:aliàs dixi,& dico,datio cohæredis extranei facit exiſtẽtiã ſui hęredis nil operari circa ea q̃ depẽdẽt ex teſtamẽto:ſed circa ea,quæ veniũt extrinſecus, vt circa trãſmiſsionẽ,tũc datio cohæredis nõ impedit exiſtẽtiã ſui hæredis operari:vt ibi:& ſic in duobus limito dictũ Dy. Sed iſta lec.licet ſit vera in ſe,tamen continet aliquã diuinationẽ.Ideo Ia.de are.recedit ab iſta lec.& ponit hũc fratrẽ,cui eſt dat⁹ ſubſtitut⁹,exhæredatũ:& ſic cũ ſit exhæredat⁹,hæreditas nunquã fuit iũcta:& ſic põt frater impubes ſubſtitutus hæreditatẽ paternã repudiare,& pupillarẽ amplecti. Venio ad vltimã partẽ,dicit hic q̃ legata debenẽ à ſubſtituto impuberis.Contrà,à ſubſtituto exhæredati nõ pũt deberi legata:vt l.planè.la. ij.de leg.j.& l.ab exhæredati.e.ti.& l.pe.C.de leg.& l. q̃ fundũ. §.q̃ filios.j̃.ad l.Fal.Sol.à ſubſtituto exhæredati nõ debenẽ legata,niſi ipſe ſubſtitut⁹ fuiſſet ab ipſo teſtatore inſtitutus, vt l.in rõne.§.fi.ad l.Fal.ſed hic fuit inſtitutus , ſed repudiauit : ergo &c. Vel pone q̃ vterq; fuit inſtitutus,& vterq; repudiauit ſecundũ ea quę ſ.dixi. Itẽ quæro,tu dicis q̃ exiſtẽtia ſui hæredis operaẽ in fauorẽ filiorũ.Cõtra,imò operaẽ in dãnũ:qa debenẽ legata ex tabulis pupillaribus:vt hic.So.exiſtẽtia ſui hæredis operaẽ in ſui fauorẽ,vt poſsit ſuccedere ex tabulis pupillaribus,vt hic.& hoc eſt cõmodũ filij q̃ poſſet eſſe:quia ſucceden do abinteſtato haberet pupilli matrẽ,vel alios cohæredes: ſed ex ſucceſsiõe tabularũ pupillariũ haberet integrũ , vel eſt ſibi cõmodũ,& quia ſic voluit,inducit cõfirmatiõe legatorũ,et ſic b nõ eſt ei⁹ odiũ:imò qa ſic voluit. His expeditis[b] examinemus aliqua dubia.Primò,de exiſtẽtia ſui hæredis,de iure ciuili qñ habet locũ,poſito q̃ ius prætoriũ abſtinendi nõ eſſet introductũ.Secũdò,an beneficiũ abſtinẽdi de iure prætorio habeat locũ,vt eneruet vires exiſtentiæ ſui hæredis.Ad primũ † dico,q̃ ſi quidẽ filius in poteſtate habet ſubſtitutũ vulgarẽ , expreſſa exiſtẽtia ſui hæredis nil operaẽ:vt l.ſi filius hæres.ſ.de libe. & poſthu.& no.in l.Papinianus.§.quarta.de inof.teſta. in ſecunda gl.magna.Ratio:quia dãdo ſubſtitutũ vulgarẽ videẽ eũ facere hæredẽ,ſi vult.Hãc rationẽ ponit Iuriſcõſultus in l.j. §.ſi proponaẽ.j̃.ſi qs omiſ.cau.teſta.Itẽ, ſi teſtator eũ inſtituit ſub hac cõditiõe,ſi volueris,exiſtẽtia ſui hæredis nil operaẽ : vt habuiſtis in l.Cornelius.& l.iã dubitari.in fi.ſ.tit.proximo.& j̃. c ti.proxi.l.verba.Sed qd ſi eũ inſtituit ſub cõditione poteſtatiua:vt ſi decẽ dederit:an faciat de neceſſario volũtariũ? Tex. habetis q̃ nõ,in l.cõditiõibus.j̃.de cõdi.et demõ.Itẽ,ſi dat ſibi teſtator cohęredẽ extraneũ:exiſtẽtia ſui hæredis nil operaẽ in his,quæ depẽdent exiſto teſtamẽto,vt l.apud Iulianũ.§.idẽ Iulianus.j̃.ad Treb.ſec⁹ in his quæ veniũt extrinſecus:vt l. iij. C. de iure deli.& ibi dixi.aliàs aũt extra hos caſus exiſtẽtia ſui hęredis ſemp operaẽ de iure ciuili:vt Inſti.de hære.qua. & diffe. §.ſui.& Inſti.de hære.q̃ ab inteſt.§.ſui.& j̃.de bo.lib.l.& ſi ex 6 modica.§.ſi filius.cũ ſi. † Itẽ quæro an beneficiũ abſtinẽdi introductũ à prętore eneruet vires exiſtẽtiæ ſui hæredis. Rñ.qñ filius expreſsè ſe immiſcet,hæreditati paternę:tũc beneficium prætoris nil operaẽ:vt probaẽ per hũc tex.ibi:nõ ſpõte ſuceptis.Qñ ergo ſpõte adijt prætor,nõ ſe immiſcet.Facit l.cũ bonis.j̃.de acq.hære.& C.ſi vt ſe ab hære.abſti.l.j.& l.ij.ſ. de condi.furt.Quãdo q̃ filius tacet:qa ſe non immiſcet,nec repudiauit:& tũc quædã ſunt q̃ reſpiciunt dãnũ,& onus ipſius filij , vt creditoribus hæreditarijs teneaẽ:& tũc beneficiũ prętoris operaẽ vt eneruet vires exiſtẽtiæ ſui hęredis,vt hic,ibi:nõ ſponte, &c.& C.ſi vt ſe ab hæredi.abſti.l.j.& d.l.cũ bonis.de acq. hære.& l.neceſſarijs.eo.ti.Quædam ſunt,in quibus exiſtẽtia ſui hæredis operatur cõmodũ,& vtilitatẽ filij:vt puta,cõfirmationem tabularũ pupillariũ.Item cõfirmat dationẽ tutelæ: vt l.ſi nemo.ſ.de teſt.tu.& C.eo.l.ij.& ibi p Cy.& probaẽ per rõnẽ illius legis,quia cõtinet filij cõmodũ, nõ incommodũ.Item vt operetur trãſmiſsionẽ hæreditatis nõ aditæ ad quoſcunq; : vt l.apud hoſtes.& ibi per doct.C. de ſuis & legi.& dicã hũc paſſum j̃.de teſta.milij.l.ex militari.in fi.cã l.ſeq.& in oĩbus caſibus ſimilibus,in quibus filij cõmodũ reſpiciũt.ſic in caſu legis noſtræ illud eſt cõmodum filij inſtituti.Itẽ cõmodum filij, cui eſt facta ſubſtitutio,quia decedit teſtatus:& tunc beneficium abſtinendi nõ impedit effectũ exiſtẽtię ſui hæredis:qa hoc nõ fuit propoſitũ prætoris:vt hic,& l.Iulianus.de acq.hær. & l.ſi lius & l.pater.de priui.credi.& ita tenẽt doc.vt dixi ſ. Quidã ſunt,in quib⁹ exiſtẽtia ſui hæredis nõ operaẽ cõmodũ,nec incommodũ filij.Verbi gratia,q̃ legata debeanẽ ex teſtamento paterno.Itẽ libertas ex teſtamẽto cõpetat.Nã non curat filius 7 q̃ veniẽtes ab inteſtato teneãtur.Gloſ. † quæ eſt j̃.ad Syl.l.j.§. idẽ Scæuola.videẽ tenere q̃ exiſtẽtia ſui hæredis cõfirmat legata. Tex.habuiſtis in cõtrariũ.j̃.vt in poſ.leg.l.j.& probaẽ in d d.l.ſi ex modica.§.ſi filius.de bo.lib.Prędicta fallũt[d] primò fauore libertatis:vt l.ſciẽdũ.j̃.de ma.teſta.& l.cũ quaſi. §.ſed & ſi quis.j̃.de fideicõmiſ.liber.Itẽ fallit l.ita tamẽ.§.ſi pater.j̃.ad Trebel.& rationẽ ibi dixi.Ex iſtis cõcludo ad vnũ per qd̃ lex noſtra remanebit quaſi declarata. Pone filium exhæredatum, alium filiũ inſtitutum,extraneum exhæredato ſubſtitutum, inſtitutus abſtinuit:poterit ne ſubſtitutus ex ſecundis tabulis ſuccedere? Dico q̃ nõ:quia exiſtentia ſui hæredis operatur cõfirmationem tabularũ pupillariũ in cõmodum ipſius filij abſtinẽtis:ſiue ipſe filius,qui ſe abſtinuit,fuit ſubſtitutus , ſiue ei facta fuerit ſubſtitutio.Sed qñ iſta ceſſant in q.propoſita,exiſtentia

ſtentia ſui hæredis non põt habere effectũ:tñ operatur beneficiũ abſtinendi.Et eſt etiã tertius caſus,qñ filius ſe expreſsè abſtinuit ab hæreditate paterna,an tũc operetur beneficiũ abſtinẽdi? Rñd.q̃ tunc beneficiũ abſtinẽdi operatur,& eneruat vires exiſtẽtiæ ſui hęredis.Fallit propter filij delictũ:vt l.ſi ſeruũ §.prætor ait.j̃.de acq.hære.Ratio:qa ex eo qd̃ expreſsè ſe abſtinuit,q̃ exiſtẽtia ſui hæredis operaẽ,eſſet ſibi damnũ:quia quicqd fit cõtra volũtatẽ filij,dicit eſſe ſuũ damnũ:vt Inſtit.de actio.§.præterea.& hoc circa iſta,quæ nõ reſpiciũt ipſam hæreditatẽ,à qua expreſsè ſe abſtinuit:ſed circa alia extrinſecus vt circa ſubſtitutionẽ pupillarẽ,vel dationem tutoris,tũc exiſtentia ſui hæredis operatur:vt hic,& l.filius.j̃.de acq.hære.& aliis legibus alleg.ſ.Contra hoc videtur j̃.de lega.j. l.nam nec emãcipatus.vbi poſtq̃ quis ſe abſtinuit,exiſtẽtia ſui hæredis nõ operatur,etiã in his quæ cõmodum filij reſpiciũt,vt ibi,cõiuncta l.præcedenti.Solu.Ibi ad hoc vt legatũ obtineat,teſtator voluit q̃ hæreditatẽ retineret. Vnde ſenſit ibi teſtator de retentiõe hæreditatis de facto,nõ de exiſtẽtia ſui hæredis, quę cõſiſtit in iure:vt l.& ſi ex modica.§.ſi filius.de bo.liber. meri a tò exiſtẽtia ſui hæredis nil operaẽ.Quæro de tali quęſtione,[a] 8 † dicit ſtatutũ huius ciuitatis,q̃ exbanniti nõ poſſunt reuerti ad ciuitatẽ intra decem annos,niſi habuerint pacẽ ab hæredibus occiſi:modò filius occiſi ſe abſtinuit ab hæreditate paterna:an poterit facere pacẽ illi exbãnito,& ſic q̃ poſsit reuerti. Breuiter ſecundũ theoricam præcedentẽ non eſt dubiũ q̃ fauor filij eſt q̃ occiſor patris ei⁹ poſsit vel nõ poſsit reuerti ſecũdum voluntatẽ filij:vt Inſti.de act.§.prętera.et facere pacem de illa offenſa,ſeu de iſta iniuria non eſt quid hæreditariũ , ſed extra hæreditatẽ:vt l.pro hærede.§.fi.j̃.de acqui.hære. & l.pe. ſ.de ſepul.vio.Vnde cum non ſit quid hæreditarium,& ſit fauor filij,cõcluditur q̃ exiſtentia ſui hæredis remanet. & ſic potest facere pacem tanquã ſuus hæres inſtitutus in teſtamento. Plura alia eſſent quærenda,quæ nũc cauſa breuitatis omitto.

1 ☞ *Pupillaris ſubſtitutio quibus modis finiatur.*
2 *Quomodo ratione perſonæ teſtantis ſeu teſtamenti.*
3 *Ex perſona ſubſtituti.*
4 *Ex perſona pupilli, & quomodo.*
5 *Quando pupillus fuit paſſus maximam capitis diminutionem, an ſubſtitutio pupillaris euaneſcat.*
6 *Si ſubſtitutio pupillaris extinguitur deportatione, non tamen fideicommiſſaria.*
7 *Subſtitutio pupillaris quando extinguatur pupillo effecto religioſo*
8 *Si impubes habeat filium intra tempora pubertatis ſubſtitutio pupillaris finitur.*

N pupillari Iſta lex eſt ita breuis q̃ nõ indiget ſummario. Dicit hic q̃ finit pupillaris aduenientę pubertate.Quæro vtrũ finiatur omnino,ita q̃ nõ cõtineat fideicõmiſſum.Rñ.Dyn.q̃ ſic.vt l. verbis.ſ.eo.Opp.j̃.de cõdi.& demõ.l.pater.§. cõditionũ verba.Gl.nõ ſoluit:ideo ſoluit Dy.ibi exiſtẽtia ſui hæredis conſideraẽ,quæ hic interuenire non põt.Sed certè ego nõ intelligo hãc ſol.Nam ita põt interuenire hic noua cõſideratio, vt poſt tẽpora pubertatis valeat iure fideicõmiſsi,ſicut ibi.Quare dic q̃ ibi licet vno tpe ſumaẽ propriè verbũ tutela , alio tẽpore impropriè:tũ ſemper tẽdunt ad eundẽ effectũ,ſcilicet ad prouiſionẽ filij vt habeat tutorẽ & curatorẽ : hic verò ſi poſt tẽpora pubertatis valeret,fideicõmiſſum tẽderet ad cõtrariũ effectũ. Nã pupillaris ſubſtitutio eſt prouiſio filij:ſed fideicõmiſſum eſt odiũ filio,vt dixi vobis in l.j.circa prin.ſ.ti.j. & ideo nõ variatur ſignificatio de vno eſſe ad aliud cõtrariũ eſſe:ſed de vno eſſe ad aliud eſſe ſimile tẽdens ad eũdem effectũ , bene poteſt variare. Videbitur j̃.l.proxi.& ſ.ti.j.l.iij.§.qui fideicommiſſa 1 rium.† Hoc præmiſſo quęro qualiter finiatur ſubſtitutio pupillaris.Gl.quæ eſt hic,dicit q̃ finit ſex modis.Vide glo. & ſigna eã.Addit Dy.quoſdã caſus,ſed nõ curo.nec Ray.plus dicit q̃ iſta gloſſ.Tu verò plenius dicas ſic:Inſtitutio pupillaris quando q̃ deficit in ipſo initio:quia deficit aliquid de ſubſtantialibus.Dixi in l.ij.in prin.ſ.eo.Quando q̃ deficit ex poſtfacto.& iſta eſt materia noſtra.Et hoc cõtingit tribus , vel quatuor modis.Primò,ex perſona teſtantis,ſeu teſtamenti.Secundò,ex perſona ſubſtituti.Tertiò ex perſona eius , cui eſt facta ſubſtitutio.Quartò,ex ipſa ſubſtitutione. Aduerte per ordi- 2 nem.Primò dixi † q̃ deficit ratione perſonæ teſtãtis,ſeu teſtamẽti:vt puta ſi teſtator fuit deportatus, vnde irritatur eius teſtamentum:vt l.ſi quis filio.§.irritũ. ſ. de iniuſt.teſta. vel ſi fecerit aliud teſtm:vt j̃.eo.l.ſi quis eũ.in fi. a Itẽ ſi teſtamentũ ſit ruptũ agnatiõe poſthumi: vt l.ſi pater filiũ.j.eo. Et hoc tamen intellige olim:hodie verò remanẽt tabulæ pupillares,per auẽ.ex cauſa.vt dixi in l.j.§.fi.ſ.eo.ti.Itẽ ſi hæreditas nõ adeaẽ, vt l.ij.§.adeo.ſ.e.quod intellige niſi ſuſtineaẽ per edictũ,ſi qs omiſ.cau.teſt. vt ibidẽ. vel niſi exiſtẽtia ſui hęredis operaẽ confirmationẽ: vt l.ſi filius qui patri.ſ.eo. Idẽ rupto teſtamẽto per querelã in totũ: vt l.Papinian.§.ſed nec impuberis.ſ.de inoff.teſta.qd̃ ſimiliter intellige ſecũdũ opi.illorũ q̃ dicũt q̃ hodie remanerẽt firma legata &c.per auẽ.ex cauſa.Hinc tabulæ pupillares firmæ remanẽt, 3 per ea quæ dixi in l.j.in fi.ſ.eo. † Secũdò modo irritaẽ ex pſona ſubſtituti,vt puta ſi nõ reperiẽ capax tpe mortis pupilli:vt l.ſi is q̃ hæres.ſ.eo.qd̃ intellige ſi nõ eſt in totũ capax. Si verò eſt capax pro parte,& ,p parte nõ:dic vt l.ſi is q̃ ex bonis.ſ.eo. ti. † Tertiò modo irritaẽ ex perſona pupilli cui eſt facta ſub- 4 ſtitutio:hoc cõtingit multis modis.Primò aduenientẽ puberta te,vt hic. Quęro vtrũ ſufficit vltimũ annũ tetigiſſe:an ſit neceſſe q̃ ſit cõpletus.Breuiter,poſſẽt allegari iura pro & cõtra, per ea quæ ponũtur in l.iij.§.minorẽ.ſ.de mino. Veritas eſt q̃ eo tẽpore,quo pupillus incipit poſſe teſtari, eo tẽpore & mõmẽto deſijt ſubſtitutio pupillaris. Quod probaẽ:nã ſubſtitutio pupillaris fit in prouiſionẽ filij,qui propter ætatẽ ſibi prouidere non poteſt:vt ſ.eo.l.ij.in prin.& Inſtitu.eo.circa prin. Cùm ergo incipit poſſe teſtari,deficit ſubſtitutio pupillaris. Quo aũt tẽpore hoc fit, habetis in l.qua ætate.ſ.de teſt.p quã legẽ hoc declaraẽ. Secũdò deficit ſi teſtator aliam impuberis ætatẽ taxat:vt j̃.eod.l.ſi ita qs. Tertiò deficit capitis diminutione etiã minima:vt ſ.de adop.l.nec ei.§.eorũ. Sed ad id aduerte:qm̃ licet deſinat ipſo iure ſubſtitutio, tñ in effectu remanet valida:qa debeẽ hæreditas exſtipulatione illis,q̃ ſuccederent ex ſubſtitutione,ſi adoptio facta nõ eſſet:vt l.non eẽ aliter.& l.his verbis.ſ.de adop. † Iuxta hoc quæro extra glo.qd̃ 5 ſi pupillus fuit paſſus maximã capitis diminutionẽ:qa deportat⁹,vel ſeruus pœnę effectus.Poſſunt eẽ illę pœnę cadere in pupillũ doli capacẽ:vt l.ſi arrogati.ſ.de tutel.& l.ſi impuberẽ. j̃.de fur.& de falſis.l.impuberẽ.qd erit tunc? Rñ.q̃ vitianẽ tabulæ pupillares. Nã remota minori ætate pupill⁹ eſſet in tali ætate,in qua poſſet facere teſtm:ideo ſibi facere pater nõ poterit,ſicut qñ eſt talis pupillus q̃ reinciderет in alteri⁹ poteſtatẽ:vt ſ.eo.l.ij.in prin.& hoc tenet Guli.de Cug.& bñ. Sed cõtra hoc opp.quia qñ daẽ in arrogationẽ filij,ſaltẽ effectus ſubſtitutiõis pupillaris remanet:quare nõ ergo hic itaẽ? Rñ.q̃ arrogatio fit in fauorẽ filij:vt d.l.nec ei.ſ.de adop.Ideo nõ tollit effectũ ſubſtõnis,qd̃ eſt ſimiliter ad fauorẽ filij:ſed deportatio fit ad dãnũ filij,& ,ppter eius delictũ:meritò tollit ea, quæ ſunt ad eius fauorẽ,qm̃ ad hoc fit. Et ideo cũ ea perdat,quæ ſunt iu 6 ris ciuilis,ẽt hoc perdit vt hæredẽ habere nõ poſsit. † Sed cõtra hãc determinationẽ oppo.q̃ ſubſtitutio deportatione nõ tollaẽ:vt l.ex facto.§.ex facto.ad Trebel.& l. Statius.§. Cornelio.de iure fiſci.Sol.ibi loquiẽ in ſubſtitutione fideicõmiſſaria,quæ erat ad onus filij,& ad cõmodũ aliorũ.ideo deportatio ipſius grauati nõ põt extinguere id,qd̃ ſpectaẽ ad cõmodũ aliorũ:ſed hęc ſubſtitutio pupillaris eſt ad ipſi⁹ deportati cõmodũ,ideo extinguiẽ. † Quęro,qd ſi pupill⁹ efficit religioſus:an finieẽ pupillaris ſubſtitutio? Dices tu, Tu videris præſupponere impoſsibile. Nã pupillus nõ põt obligari religioni:vt c.ij.extra,de regu. Dicit Gul.intellige q̃ parẽtes obligauerunt eũ religioni:vt l.Luci.§.pe.j̃.ad muni.& C.de mu.non cõtl.inter patrẽ & filiũ.l.j.& ij.lib.x.vel fuit factũ ex diſpõne vel diſpẽſatione Papæ:vt l.quidam cõſulebant.de re iudi.Iſto caſu,dixit ipſe, finieẽ ſubſtitutio:quia efficiẽ inteſtabilis filius etiã remoto impedimẽto ætatis,vt auẽ.ingreſsi.C.de ſacr.ſan. eccl.& dixi ſ.,pxi.q. Nec obſtat qd̃ dicit de filio dato in arrogationẽ,vbi effectus nõ extinguiẽ:qa arrogatio nõ eſt impedimẽtũ perpetuũ:ſed põt ſolui de facili,ſcilicet emãcipatione, vel arrogatiõe,& morte.Inquãtũ Guli.dicit de filio effecto religioſo ex diſpẽſatiõe Papæ,dicit verũ de filio tradito à parentibus religioni:nõ puto verũ.Nam Decretales dicũt q̃ pupillus traditus religioni non eſſet perpetuò traditus:ſed põt pœnitere quouſq; ad annos quatuordecim peruenerit:vt in c.ij.

✠ POMATES. ¶ De tali quæſtione. Vide aliqua p Ray. in repeti. §. & quid ſi tantũ.ſ. ix.col.& ſeq. ff.de libe.& poſthu.

a ✠ POMATES. ¶ Circa hoc. Vide Imol. Paul. & Alex. in l. humanitatis. in gl. in verbo, ceſſat. C. de impuberum.

b ¶ Quero. Adde ꝙ cũ hac deciſiõe Bar. trãſit Nicol,. de Neapo. Bal. Rapha. & Imol. hic quãtũ Ang. limitat non procedere, ſi abſtinens non fuiſſet maſculus, qui coſueuit ſumere vindictã, vt not. gl. in c. j. §. hoc aũt notãdũ. qui feud. da. poſ. Et cum Ang. trãſit Imol. addẽs illud verũ extãte maſculo: ſecus ſi fœmina extaret abſq; maſculo. An aũt illa glo. ſit vera, Alex. dicit vidẽ dũ Ange. conſil. xxij. Tu dic ꝙ eſt cclxxxviij. ſtante ſtatuto de quo hic per Bart. dicunt Cy. & Bal. in l. eũ qui. C. arbi. tu. ꝙ ſi filius fecerit pacẽ cũ occiſore, ꝙ ex hoc vi detur eius hæreditatẽ adiuiſſe. hoc idẽ tenet Bar. in l. pro hæredе. de acqui. hæred. in lec. antiquis. ſed quid ſi ſit ſtatutũ q̃ ſtantibus maſculis fœmina non ſuccedat, an maſculus dicat eſſe ſuus, etiã quo ad portionẽ filiæ ſibi accreſcentẽ ex ſtatuto, adeo ꝙ illã nõ aditã tranſmittat ad quoſcunq;. Pau. de caſt. in l. fin. j. de acquir. hære. refert Bal. cõſuluiſſe ꝙ ſic: quia ſtatutũ facit eũ haberi pro mortuo. Nam maſculus in totum efficitur ſuus. ꝙ eſt notandum. de qua quæſtio. per Ro. in l. ventre. e. ti. per Cyn. Ang. & Sali. in l. j. C. ad legem Iul. de adul. per Ang. cõſil. lxxix. inci. Maria de baſtardis. exvltimo ſcriptis hic per Alex. vide do. Cardi. conſi. lxxx.

b ✠ P. PAV. P. ¶ Quæro. Barto. hic decidit pulchrum caſum & ideo videCõ. cõſi. cxxv. vide etiam Pau. de caſ. cõſi. cxiij. qui videtur contrariari.

c ¶ Impoſsibile. Adde ꝙ gl. xx. q. j. c. quod in tra. dicit puerum nouem annorum ingraui daſſe nutricẽ. Hierony. epiſtola lxxv. ad Ditamũ, refert ꝙ Salomon & Achã in xj. ætatis anno liberos procrearunt. Hoſti. etiam dicit vidiſſe non ſolum fœminas, ſed maſculos in pupilari ætate generare. et cum deciſione Bart. tranſit Ange. hic. Idẽ Bal. in l. precibus. C. de impuber. & aliis ſubſti. Idem Guli. de Cug. ibi dicens quòd aliàs ſequeretur ꝙ in ducta in fauorẽ odiũ operarentur, cõtra l. & c. cũ virũ. extra, de regula. tenet tñ interim ingreſſus, vt ibi: & ideo putarẽ idẽ dicẽdum quod in filio dato in arrogationem, vt extinguat ſcilicet nõ totaliter: q̃d putarẽ maximè verũ, qñ à ſola matre poſt mortẽ patris traditũ monaſterio, q̃d põt fieri: vt in c. ij. extra, de reg. per Inn. ne ſit in matris poteſtate extinguere ſubſtitutionẽ paternã. Itẽ finit ſubſtitutio pupillaris emancipatione pupilli, ſi ante mortẽ patris fuit pupillus emancipatus: vt l. cohæredi. §. cũ filiæ. j. eo. Circa hoc a ✝ quæro b quid ſi impubes habuerit filiũ intra tẽpora pubertatis. Dices tu, hoc eſt impoſsibile. c Sed certè reperitur ꝙ mater cõcepit in vndecimo anno, & peperit ante duodecimũ annũ completũ, licet ſit cõtra cõmunẽ cõſuetudinẽ: ar. l. ſi maior. ſ. de legi. hære. Et hoc eſt q̃d dicit quędã Decretalis de impuberibus, quorũ malitia ſupplet ætatẽ: vt extra, de deſpõ. impub. c. de illis. Breuiter cũ hoc ſit poſsibile, dico ꝙ pupillaris ſubſtitutio finiet natiuitate filij: vt l. ex facto. in prin. j. e. Itẽ deficit ſubſtitutio pupillaris ex defectu ipſius ſubſtitutiõis: vt ſi eſt facta ſubſtitutio ſub cõditione extrinſeca, quæ deficit: vt ſ. eod. l. qui liberis. in prin.

☞ *Subſtitutio compendioſa directis verbis facta intra tempora pubertatis, ꝙ trahitur ad bona patris & filij, poſt ad bona patris.*

1 *In ſubſtitutione compendioſa poſt tempora pubertatis*
2 *veniunt fructus.*
3 *Subſtitutio directa ꝙ in aliam directam mutatur, non in fideicommiſſariam.*
4 *Subſtõ pupil. cõprehẽſa in cõpẽdioſa, ꝙ ſit tacita ſpeciaiter, expreſſa tamen generaliter, et excludit matrẽ.*
5 *Subſtitutio tacita pupillaris comprehenſa in expreſſa*
6 *vulgari, non excludit matrem.*
7 *Tacita pupillaris an contineatur in expreſſa vulgari, quando mater eſt in medio: vbi ꝙ ſic, licet contra matrem non habeat effectum.*
8 *Subſtitutio compendioſa quid ſit.*
9 *Si mater repudiat hæreditatem filij ab inteſtato, alij ab*
10 *inteſtato venientes non ſuccedunt, ſed ſubſtitutus ex tacita pupillari ſuccedit.*
7 *Subſtitutio compendioſa poſt tempora pubertatis obliquatur fauore matris.*
8 *Effectus qui reſultant quòd ſubſtitutio compendioſa poſt tempora pubertatis obliquatur.*
9 *Subſtitutio compendioſa dicitur, quia ſub compẽdio uerborum plures ſubſtitutos complectitur.*
11 *Subſtitutio compendioſa facta à milite, eſt propriè ſubſtitutio: facta à pagano, eſt adiectio.*
Stante ſtatuto ꝙ filiæ fœminæ teneãtur ſtantibus maſculis obſeruare diſpoſita à teſtatore: tunc etiã pagani põt ſubſtituere directò cõpendioſæ fœminæ.
12 *Effectus ſubſtitutionis compendioſæ factæ à milite.*
13 *Effectus compendioſæ ſubſtitutionis in pagano.*
14 *Subſtitutio compendioſa facta per uerba merè directa, ut quandocunque deceſſerit: uel intra xxv. annos, talis ſit hæres, an obliquetur.*
15 *Verba directa & ciuilia.*
16 *Verba directa non ciuilia.*
17 *Subſtitutio facta quandocunque quis deceſſerit, talis ſit hæres, quæ ſubſtitutio ſit.*
18 *Subſtitutio compendioſa facta alicui directò in certa portione, uel in certa re, an ualeat iure directo intra tempora pubertatis.*
19 *Subſtitutio facta per hæc uerba, quandocunque ſine liberis deceſſerit lego Titio bona mea: ꝙ intra tempora pubertatis non ualebit iure directo.*
Verbum lego, licet ſit directum, tamen propriè non trahitur ad inſtitutionem.
20 *Subſtitutio compendioſa facta per uerba mere obliqua, omni tẽpore eſt fideicõmiſſaria, et nõ excludit matrẽ.*
Reſtitutio eſt uerbum obliquum.
21 *Subſtitutio facta hoc modo, q̃ũcunque filius meus deceſſerit ſine liberis, uolo ꝙ bõa mea dẽtur uel diſtribuãtur inter pauperes Chriſti p meos fideicõmiſſarios: ꝙ nõ erit fideicõmiſ. itra tẽpora pubertatis, ſed ualebit iur. directo.*
Verbum accipiat, relatum ad uniuerſitatem bonorũ trahitur ad directam pupillarem.
Fideicommiſſarij cõſtituti in teſtamento nullis alijs datis hæredibus habentur loco hæredum.
22 *Tacita pupillaris quæ colligitur ex præſumpta uoluntate defuncti, excludit matrem.*
23 *Subſtitutio facta per hæc uerba, ſi filius meus deceſſerit ſine liberis, tũc bona mea dẽtur pauperibus, nec dicatur per quem, ꝙ omni tempore erit fideicommiſſaria.*
Epiſcop. q̃ũ pauperes ſũt iſtituti q̃ũ habeatur loco hæredis.
24 *Si teſtator dixit, uolo ꝙ bona mea uẽdantur, & pretium eorũ detur pauperibus per fideicõmiſſarios meos, ꝙ intra tempora pubertatis ualebit iure directo.*
25 *Q̃ũ teſtõr dixit, uolo ꝙ bona mea uẽdãtur, et pretiũ diſtribuatur inter pauperes, quorũ electio fiat p fideicõmiſſa. d*
meos, an talis ſubſtõ ſit pupillaris intra tẽpus pubertatis.
26 *Subſtõ cõpẽdioſa facta per uerbũ cõmune ſubſtituo, an omni tẽpore ſit fideicõmiſſaria, uel itra tẽpora pubertatis ualeat iure directo, & poſtea fideicommiſſario.*
27 *Et ex quibus cognoſcetur ꝙ ſit directa.*
28 *Actiões nõ uenirũt appell. bonorũ mobiliũ et immobiliũ.*
29 *Filij teſtatoris q̃ũ ſunt ſubſtituti pupillo per fideicõmiſſum, matrẽ excludũt ex præſumpta mente teſtatoris.*
30 *Verbum, quod poteſt ſe habere ad plura tempora, in dubio comprehendit futurum.*
31 *Si teſtator dicit, ſubſtituo tali filio meo impuberi ſi deceſſerit ſine liberis, quando uideatur ætatem limitaſſe.*
32 *Subſtõ cõpẽdioſa facta p uerbũ cõmune an cõtineat uulgarẽ, ſ. ſi inſtitutus nõ erit hæres, & q̃ũ fideicõmiſſariã.*
33 *Subſtõ cõpẽdioſa facta p uerbũ cõe in re certa q̃ũ ualeat.*
34 *Verbum comumne adiectũ certæ rei, uel quantitati, nunquàm trahitur ad inſtitutionem.*
35 *Si teſtõr inſtituit filiã in certa quãtitate, et ſi decedat ſine liberis in pupillari ætate, uel poſtea q̃ũcunque, noluit ꝙ dicta quantitas ueniat in talẽ, q̃ nõ cõtineat pupillarem.*
36 *Subſtitutio compendioſa facta per uerbum cõe in certa*
portione ſub nomine quotæ trahitur ad directam. d
37 *Si teſtõr dixit, ſi filius meus deceſſerit ſine liberis, bona mea deueniãt ad talẽ: an hæc ſubſtõ ualeat ĩ filijs filiorũ.*
38 *Subſtõ cõpẽdioſa facta p plura uerba, uidelicet tuũ directum, aliud obliquum, uel cõe: quomodo iudicabitur.* d
40 *Quando uerbum directum in ſubſtitutione appoſitũ põt ſe habere per modum diſpoſitionis & demonſtrationis: in dubio intelligitur demonſtratiuè.*
41 *Quando in diuerſis perſonis ſubſtitutis apponuntur diuerſa uerba, ſcilicet directa, communia, & obliqua: qualis ſubſtitutio iudicabitur.*
Verbũ cõe adiectũ certæ portiõi alio uniuerſali hærede inſtituto, non trahitur ad inſtitutionem: aliàs ſecus.
42 *Si teſtator in inſtitutione reliquit certa legata ſingularia: demum dixit, reſiduum bonorum meorum uolo ad talem peruenire: ꝙ ſubſtitutio non alteratur.*
43 *Verbum directum eſt illud, quod de ſui natura hoc importat, ut ille, cui relinquitur de ſua manu accipiat, nec in alterius factum trahitur.*
Verbum, hæres eſto, eſt directum.
44 *Volo ꝙ talẽ hæredẽ recipias, importat fideicommiſſum.*
Rogo ut talem hæredem facias, eſt fideicommiſſaria.
45 *Verba obliqua ſunt illa, q̃ ſonãt ut q̃s accipiat de manu alterius: et ſic facũ alterius quaſi teſtantis requiritur.*
46 *Verba cõia dicũt, q̃ põt habere utrãque ſignificationẽ, uel ꝙ quis de manu ſua accipiat, uel de manu alterius.*
47 *Verbũ ſubſtituo, quare nõ ſit directum ſicut inſtituo.*
48 *Verbum peruenìat, eſt uerbum commune.*
49 *Verbum pertineat, eſt uerbum commune.*
50 *Verbum habeat, eſt commune.*
51 *Remaneat, eſt commune. Idem uerbum redeat.*
52 *Verbum ſuccedat, eſt comumne.*
53 *Reuertatur, eſt commune.*
54 *Deuoluatur, quòd ſit uerbum commune.*
55 *Verbum accreſcat, eſt uerbum obliquum.*
56 *Verbum moriatur, eſt commune de iure gentium.*

d ✠ Enturio. d In iſta lege tractabo materiam ſubſtitutionis compendioſæ plenißimè. Et eſt lex iſta famoſa, vtilis, & pulchra.

quod fauore. C. de legib. Et Bald. in l. humanitatis. & ibi Fulgo. C. eo. & Bald. in l. ex facto. in prin. & in l. nec enim. ſ. de adopti. vbi limitat iſtud dictum eſſe verum, qñ impubes ſuſciperet filios legitimos et naturales. ſecus ſi naturales vel ſpurios: quia tunc nõ expirat pupillaris, ſed fideicõmiſſaria ſic. Allegat l. generaliter. §. cum autem. C. de inſtit. & ſubſti. ſed melius allegaſſet l. ex facto. §. ſi quis rogatus. j. ad Trebel.

¶ Centurio. Adde in quãtũ Alexã. hic ponit an miliites hodierni tpis gaudeãt priuilegio militũ antiquorũ, q̃d Bal. cõſil. ccxxvij. iij. lib. tenet ꝙ poſsint donare cõcubinis. & per cõſequẽs nõ gaudeãt priuilegio. Sed Ro. cõſil. ccccvj. tenuit ꝙ gaudeãt priuilegio antiquorũ, inquantũ etiã ſubdit priuilegijs militũ gaudere dños nõ recognoſcentes ſuperiores: qa in eorũ dominio tenẽt locũ Imperatoris. Adde Pau. de ca. cõſ. ccxxvij. vbi de duce Mediolani, quẽ dicit tenere locũ Imperatoris in dominio ſuo. & Io. de ana. conſi. lxxxj.

✠ POMATES. ¶ Cẽturio. De materia huius legis vide Are. cõſil. xlv. p totũ.

✠ P. PAV. P. ¶ Cẽturio. Circa materiã ſubſtitutiõis cõpẽdioſæ. Vide multa p Bal. in tract. ſubſtitu. in vltimo parte, & q̃ habes ad Bar. in l. ſi cibus. C. de impub. Itẽ ꝙ fideicõmiſſum nõ dicat propriè ſubſtitutio. Vide Ias. in rubr. inſtit. de ſubſtit.

☞ Pro cõcordia aduerte ꝙ mortis teſtatoris tẽpore fructũ pceptũ ſunt reſtituendi fideicõmiſſario p grauatũ reſtituere, &c. Ita Bar. in l. in fideicõmiſſariam. in fi. in prin. ff. ad Trebel. & firmat iſta opi. p doc. ſecundũ intellectum Ange. & ſequaciũ in l. ita tũ. in prin. e. ti. cõtrarius allegat ſecundum Ang. & ambos Imo. in hac l. cẽturio. ver. opp. ad ſecũdam partẽ. Soluũt ipſi vno ore q̃d Bart. eſt vitio ſcribẽtis corrupt: ſed nõ placet ſol. per l. iubemus. C. ad Trebell. quã alleg. ideo aliter ſolue q̃ ſecũda optn. loquit q̃ũ grauatus reſtituere erat de filijs in pt̃ãte: quo caſu fructus nõ ſunt reſtituendi: vt in illo caſu ſing. d. l. iubemus. Et eſt rõ: quia filius in

pulchra. Et diuidit in duas ptes. Primò loquit de filijs decedẽtib. intra pupillarẽ ætatẽ. Secũdò de decedẽtib. poſt eã. Secũda ibi: poſt eam autẽ. & breuiter. h. d. Subſtitutio cõpẽdioſa facta à milite impuberi, intra tẽpus pubertatis trahit ad oĩa bona pris & filij poſtea verò ſolũ ad bona filij cũ fructib. ex pris
1 uilegio ſpeciali. h. d. † Nota ꝙ ſubſtitutio cõpẽdioſa directis verbis facta intra tpa pubertatis trahit ad oĩa bona pris & fi-
2 lij: poſt tpa pubertatis valet quãtũ ad bona patris. † Nota ꝙ in ſubſtitutione cõpẽdioſa poſt tẽpora pubertatis veniũt fructus. Oppo. de l. ſ. pxi. & l. verbis ciuilib. §. fi. vbi ex poſtfacto nõ variat ſubſtitutio, ſed hic variat: qa primò valet pupil-
3 laris, demũ aliter. So. † directa nõ mutat in fideicõmiſſariã, vt in contrarijs; ſed vna directa in aliã directã ſic, vt hic: & ſic de volũtario hęrede fit neceſſarius: vt l. iij. §. q fideicõ. ſ. tit. j. Rõ, quia in habentib. ſymbolũ, & c. vt l. iij. in fi. cũ l. ſeq. de bo. poſ. & l. ſi acceptolatũ. j. de accept. & l. in rem. §. quęcũq. de rei vẽ. Ita vna directa in aliã directã: nõ aũt in fideicõmiſſaria, q̃ eſt ſibi oppoſita. Oppo. dicit hic, ꝙ veniũt oĩa bona pris & filij. cõtra. ſ. eo. l. ſed ſi plures. §. in arrogato. Sol. ibi in filio arrogato: hic in naturali. Oppo. ꝙ in filio naturali nõ veniũt oĩa bona: vt l. miles ita. §. exhęredato. de mili. teſta. vbi nõ põt ſubſtitutio valere iure pupillaris directæ. Sol. hic loquit in filio ĩ poteſtate. Oppo. de l. fi. C. de inſti. & ſubſti. & l. pcib. C. eo. vbi ex tacita pupillari nõ ſuccedit impuberi, nec veniũt bona ei. So. ſecũdũ gl. hic: qa ibi qñ mater eſt in medio: quo caſu in expreſſa vulgari nõ cõtinetur tacita pupillaris: hic verò nõ erat mater in medio, meritò ibi nõ veniũt bona impuberis; qa ibi nulla eſt pupillaris expreſſa vel tacita. Ita videt tenere gl. hic
4 quã no. Iſta gl. † pſupponit duo. Primũ ꝙ ſubſtitutio pupillaris cõprehẽſa in cõpẽdioſa ſit tacita. Illud etiã videt, pbari p
a tex. & glo. magnã in d. l. precib. Ego dixi, a & dico circa hoc quòd eſt tacita ſpecialiter, tñ expreſſa põt dici gñaliter: qa ſub hac generalitate verborũ cõprehendit pupillaris, & excludit matrẽ iſta pupillaris cõprehẽſa in cõpẽdioſa: vt in d. l. precib.
5 patet in c. j. de teſt. lib. vj. Et in hoc † differt à tacita pupillari quæ cõtinet in expreſſa vulgari, quæ nõ intelligit nec ſpecialiter, nec gñaliter, ſed à iure intelligit: vt ſ. eo. l. j. dixi. & illa matrẽ nõ excludit ſecundũ dictã determinationẽ ſ. in l. ij. in materia pupillaris ſubſtitutionis. Verũ eſt ꝙ vulgaris expreſſa q̃ũ mater eſt in medio, nõ cõtinet pupillarẽ tacitã, ſed gl. in. d. l. fi. & d. l. pcib. dicit cõtrariũ q̃ etiã tũc cõtinet tacitã pupillarẽ: q̃ tñ nõ habet effectũ cõtra matrẽ, & ſic habetis gl. cõtrarias. Pe. vt refert Cy. in l. pcibus. in ſecũdo cõtrariũ videt tenere ꝙ nõ cõtineat tũc tacita pupillaris, q̃ũ mater eſt in medio. & ſic tenet iſtã glo. licet de ea nõ faciat mẽtionẽ, & pbat ſic: qa tantũ valet tacitũ quãtũ expreſſum: vt l. cũ qd. ſi cer. pe. ſed expreſſum excluderet matrẽ: ergo &c. Præterea expſsio eorũ q̃ tacitè inſunt, ſi exprimat, &c. vt l. iij. j. de leg. j. & ideo nõ operat ſi exprimat. Cõtra Pet. arguo ſic: Subſtõ q̃ ab initio nõ cõprehendit pupillarẽ, ex poſtfacto nõ cõprehẽdit eã: vt l. q̃ ab initio. de reg. iur. Itẽ qa tps teſtm̃ti debet iſpici: vt l. ſi ita. j. de aur. & ar. le. dixi: & tenẽt doc. ĩ materia reciprocæ, vt dixi l. Luci. j. eo.

Hoc pmiſſo lex dicit ꝙ licet mr̃ ſit ĩ medio tpe quo fit teſtm̃, vel tpe mortis teſtãtis, ſi decedat mr̃ poſtea añ q̃ pupill., tacita vulgaris cõplectit, vt ex ea ſuccedat pupillo: vt l. fi. C. de iſti. & ſubſti. Si igit nõ põt dici ꝙ ex pòſtfacto nõ põt cõprehẽdi: ergo ab initio cõprehẽdit eã licet ſine effectu ſit propter matrẽ.
b Vñ puto cõtrarias gl. dicere verũ. Ex hoc ſequit b magna vti
6 litas: † ꝙ ſi mr̃ repudiat hęreditatẽ filij ab inteſtato, nõ venirẽt alij venientes ab inteſtato, ſed ſubſtitut. ex ſubſtitutiõe tacitæ pupillaris, quę in vulgari in veritate cõtinet, licet cõtra matrẽ nõ habeat effectũ. Nec eſt curãdũ, vtrum mr̃ morte, vel repudiatiõe excludat: ar. l. ij. §. ſed ſi ſint ſui. & §. ſeq. j. ad Tertul. et iſtã opi. puto verã. Nõ obſtat rõ Pet. ſ. q̃ tñ valet tacitũ, quantũ expreſsũ: qa illud nõ eſt verũ ſemp, vt patet in filio: q debet noiatim exhęredari, nõ pteriri ſilẽtio: & ſic debet mr̃ priuari ab hr̃ditate filij p expſsam ſubſtitutionẽ, nõ p tacitã, niſi tacita eſſet, pbata, vt dixi in materia ſubſtitutionis vulgaris, Nõ obſtat illa ratio: qa expſsio eorũ, q̃ tacitè inſunt, nihil operat, ſcilicet in his q̃ inſunt de neceſsitate: ſed de volũtate ſec.: vt l. talis. j. de leg. j. & dixi in l. iij. eo. tit. Itẽ hic tacita pupillaris cõti-
7 netur de volũtate, nõ de neceſsitate. † Oppo. ad ſecũdam partem de l. precibus. vbi ſubſtitutio compendioſa poſt tẽpora pubertatis ſit fideicommiſſaria: hic contra. Solu. fateor contrariũ, ſed falſum eſt per glo. hic; qa miles etiã poſt tẽpora pubertatis põt ſubſtituere maiori: vt l. miles ita. & l. milites etiam his. de teſt. mili. Probo extra glo. ꝙ ſit falſum: qa in ſubſtitutiõe fideicõmiſſaria nõ
c veniũt fructus pceptí tpe mortis c teſtatoris, aliàs iudicio teſtõris: vt l. iubem. C. ad Treb. ſed hic veniũt fruct., vt in fi. l. patet a ergo nõ loquit in fideicõmiſſaria, ſed ĩ cõpẽdioſa. Ad l. pcib. rñdet gl. ꝙ ibi ,ppter matrẽ: qa eſt in medio, qa obliquat ſicut fauore matris tacita nõ habet effectũ, vt b
8 dixi ſ. Effect. verò † obliquat. poſt tpa pubertatis eſt magn., vt hic, ,ppter fruct. & legitimã, q̃ nõ veniũt in reſtitutione: vt l. cohęredi. §. cũ filiæ. j. eo. propter beneficiũ diui Adriani, et multa alia. Nã in directa hęres ſuo iure põt adire, ſed fideicommiſſarius oportet ꝙ petat de manu hęredis: vt hic, & l. precibus. Sed licet hoc teneãt doc. & in ſe ſit benedictũ: tñ quantũ ad legẽ noſtrã nõ placet: quia ſi mater eſt c in medio, nõ obliquaret: vt hic. Non obſtat l. pcib. q̃a ibi facta fuit ſubſtitutio p verbũ cõe, ſ. ſubſtituo: & tunc obliquatur poſt tpa pubertatis, & intra tpa pubertatis valuit iure directo: ſed hic ſubſtituitur directò, vt hic dicit: ergo & miles poſt tẽpora pubertatis directò põt ſubſtituere; vt l. miles ita. & l. milites. de teſtamẽ. mili. Op. de l. verbis. ſ. e. So. hic in milite ex ſpeciali priuilegio. ibi in pagano. Oppo. de l. Scæuola. j. ad Trebel. Sol. ibi in codicillis: ideo ad fideicõmiſſum trahit, vt ibi patet. & illi codicilli fuerunt facti à priuatò. Nam miles etiã in codicillis poſſet ſubſtituere directò: vt l. militis codicillis. ĩ prin. de teſt. mili. Op. ꝙ fruct. medij tpis nõ reſtituant: vt l. iubem. C. ad Treb. & in l. in fideicõmiſſariã. j. ad Treb. Sol. ibi in reſtitutiõe, q̃ fit per fideicõmiſſum: hic in ſubſtitutione cõpendioſa directa, in qua veniũt fruct., nõ oẽs, ſed illi qui ſunt perceptí, & reperiunt in hęreditate, vt hic dicit tex. no. Expeditus de cõtrarijs veniamus ad materiã cõpendioſæ, quę alta multum eſt, & ſubtilis, & malè tractata, & magis cõis q̃ aliqua alia. Et primo quæro quid ſit ſubſtitutio cõpendioſa. Secundò, quare dicat cõpẽdioſa.
9 Tertiò, de eius effectu. † Ad primũ dico, ꝙ ſecũdũ quod eſt de mente Azo. in ſumma, & aliorũ, illa eſt cõpendioſa, quæ ſub cõditione mortis, vel alia multa cõplectitur tẽpora. Quod dico ſub cõditione mortis: apparet per exẽplũ poſitũ hic, & in l. precibus. A it enim, ſi filius meus deceſſerit. quod dico, vel alia intellige, etiã ſi eſſet appoſita aliqua cõditio: vt puta, ſi aliquid fecerit: eadẽ eſſet ſubſtitutio. Quod dico, multa cõplectit tempora, ſ. tẽpora pubertatis, vel pupilla. vel aliud. hoc autẽ fit vel tẽpore limitato, vt qa dixit, ſi intra xxv. ann. deceſſerit, vt hic, vel tẽpore nõ limitato: vt qa dicit, q̃ũcunq; deceſſerit: vt l. pręalle. † Secũdò quæro quare dicat compendioſa. Rñ. quia ſub
10 compẽdio verborũ plures ſubſtitutiones cõplectitur, ſeu plura tempora. & iſtud nomẽ fuit introductũ ab Imperatore. vt l. precibus. facit ad hoc l. Meuius. §. duobus. j. de leg. ij. ibi; orationis cõpendio. † Sed an iſta cõpẽdioſa ſit per ſe ſubſtitutio, an verò quædam adiectio. Veritas eſt ꝙ ſi iſta ſubſtitutio fiat à pagano, tũc eſt magis adiectio q̃ directa: qa in ea plures directæ cõtinent, ſ. vulgaris & pupillaris, & exẽplaris, & alia fideicõmiſſaria: ſed ſi fiat à milite, q̃ põt etiã poſt tpa pubertatis ſubſtituere iure directo, tũc nouã ſubſtõnẽin ſe continet: ideo

ptãte inſtitutus inceõtinẽti etiicit hẽs ſine immiſtione l. in ſuis. cũ ibi not. ff. de lib. & poſthu. iõ iſti fructus nuncij fuerunt effecti hęreditatis, cũ intermortẽ, & exiſtẽtiã filij nõ ſit dare mediũ. §. ſui aũt. Inſtit. de hęre. q̃ ab inte. quod ſic non eſt in extraneo hęrede.

✠ POMATES. ¶ Ego dixi. Iſta eſt cõis opin. vt dixit Alex. cõſil. cxlvij. aliàs xlvij. in fi. in ij. volu. a
¶ Ex hoc ſequit. Si ſubſtitut. pro iure accrescendi capiat vniuerſum. Vide Lu. ro. in cõſi. lvj. alleg. Bar. hic. ,p iſtis dictis hic per Bar. vide d. Abb. in cõſi. cxxvij. & vid. Bar. in cõſi. ccxlj. inci. pr̃ filio. vbi diſputat de gl. ſ §. qua rõe. Inſti. de vul. vide ibi de verbo ſuccedat, & de verbo, dcueniat. b

✠ POMATES. ¶ Tempore mortis. Adde ꝙ Ang. dicit ꝙ putat lecturam Bar. corruptã: qa illi fructus nõ veniũt vt fructus, ſed vt reliquum patrimoniũ, & filio pñt dari in ſupplemẽtum legitimæ. de quo vltra Alex. vid. Pau. de caſt. cõſil. cclvj. Et ꝙ filio legitimo ĩ fructibus aſsignari non poſsit, cõſuluit Petr. de Anch. conſil. cxxvij. & Ro. conſi. cccxxxvij. ſic nec filius patri, vel matri, vt voluit Bal. cõſ. clxxj. iiij. li. inquãtũ Alex. hic ponit ꝙ ius patronatus tranſit ad hęredẽ extraneum, vide Fede. cõſi. cxj. & meli. per do. Card. cõſil. cxxij. Ro. cõſil. ccclxviij. & inquãtũ dicit ꝙ iura ſepulchrorũ tranſeunt ad hęredes extraneos: dic ꝙ cõtrariũ tenet Io. de Ana. cõſi. lxxxvj. Petr. de ancha. conſil. cxij.

a ¶ Ex forma ſtatuti. Adde ꝙ cum Bar.concor. Ant.de Butri.in c. Raynutius. Bal.in repet.c.ſi pater.

b ✠ POMATES. ¶ De effectu. Vide Pau.de ca.poſt Bar.l.p̃cibus. C.e. tit.

b ✠ P. PAV. P. ¶ De effectu. Vide Cõſil.cxxj.inci.Gerardus. p totũ.

c ¶ Primò quæro. Vide Et iſta opi.j.gl. ẽ cõſis ſecundũ Alex. hic,& Imo.in d.c.Raynu. Lancel.l.precibus.vbi multis modis limitat.C.eo.tit.

d ¶ Valet. Adde ꝙ hãc tenet Old.cõſi.cxxv. de quo vide Paul. de caſt.conſi.cxxxiij.

e ¶ Io.an. Adde ꝙ Pet. de Anc.cõſi. xxvj. ſecut⁹ quẽdã do. Hug. Guarũ bertũ tenet ꝙ ſubſtõ cõpẽdioſa facta per verba directa merè ciuilia oblique tuꝰ poſt puberatem, maximè ſi ſit clauſula, ſi ſine liberis. Vbi aũt eſt clauſula codicillaris, illa tollit oẽs dubitationes, vt ibi idẽ ipſe concludit. & vide Cal.conſil.ix.de teſta.

f ✠ POMATES. ¶ Nã mihi. Adde ꝙ iſta diſtinctio reprobat per Areti. conſil. clv.inci.periculoſum eſt.& vide Abb. cap. Ray.in viij.col.extra de teſta.

g ✠ P. PAV. P. ¶ Accipiẽdo. Iſtud limita niſi in teſtõ eẽt appoſita clauſula codicillaris, quæ cõiter ſolet apponi. Ita Bal. in l.verbis ciuilib⁹.ſ. eo.& Ang.in l.precibus.C.de impube. ſequitur Com. conſi.iij. ad fi.

h ✠ P. PAV. P. ¶ Accipiat.d iſtoverbo vide Com.conſil. cxxx. vbi declarat Bar. i iſto verbo eſſe contrarium: vt j.in ij. quæſtio.in princip.

i ✠ POMATES. ¶ Simile habes. Vidẽ Areti.l.iij.ſ. ex pluribus.in j.col.ff.de acq. poſſeſ.

k ✠ POMATES. ¶ Primò moriturũ. In hoc Bar. reprehenditur hic per Iaſ. col. xxiij. & xxvij. circa med.et Alex. cõ.xvij. in fi.& contrariũ tenuit ipſemet in l. cũ quidam.ſ.ſuum.ff.de acqui.hæredi.

l ¶ Quid ſi teſtator. Adde ꝙ cõis videtur opi.Dyn.Ray. Bart. Bal.& Ange.& moder. ꝙ illa verba nihil operenꝰ: de quo p Pau.de caſt. cõſil.ccxlvj.per Bar.cõ. xxij. inci. hõ Accurſuli.p Bal.cõſi.ccj.in fi.ij.volu.& cõſi.xlvj.iij.vol. & cõſi.clxxxiij.ij. volu.et cõſi.ccclv.iij.vo. in fi.cõſi.& cõſil.cliij. j.vo.& cõſil. clxij.ij. vo.per Old.cõſi.xcix.Pet.de Anch.cõſi.proxi.aliàs.xxvj.per Ange.cõſi.xcvii.

m ✠ P. PAV. P. ¶ Sic ſubſtituit. Iſta cõditio ſi ſine liberis deceſsit, cadit etiã in pub.& ideo ſi teſtator diceret, ſi filius meus decederet in pupillari ætate ſine liberis, non debet intelligi de pupillari ætate. vide omnino Com. cõſi. cxxv.inci. proponitur ꝙ Bartholomeus.per totũ.ſed videtur contrarium voluiſſe Pau.in ſcrip.ad Bar.in l.in pupillari.ſ.eo.vbi do. Iaſo.hic.

n ✠ POMATES. ¶ Et alij dicunt. Pro iſta opi.conſuluit Rapha. Comen. conſi.clj.incip.proponitur.

o ✠ POMATES. ¶ Subſtituit aliquem. Vide Alex.conſi.xlv. in vij. col.j. volu.Roma.conſi.cc.

licet fuerit ſic de facto.quod nititur velle probare per multas rationes: vt patet ibi.dicit ꝙ etiam quæſtio iſta fuit diſputata p vltramõtanos,& vltimò Bononiæ per do. Bart. de Pratis, qui dicebat ꝙ hæc opi.eſt multũ cõgrua volũtati defuncti: licet cõtrariũ teneret. Si igit̃ eſt volũtas teſtatoris, dicit ipſe: ergo &c. vt l.in cõditionibus.de cõdi.& demõ. Non obſtat l. in pupillari.& l.verbis.ſ.e.dixit ipſe: qa ibi volebat ſubſtituere pupillariter tm̃: & per errorẽ maius tp̃s expreſsit, vel aliter ꝙ vbi dicit fruſtra, ſ.quãtũ ad inſtitutionẽ directã: valebit tn̄ iure fidei cõmiſsi & iſte eſt in fine eius effectus. Neſcio qd dicã: tn̄ fortè

f vtraq̃ opin. poſſet ſuſtineri. Nam mihi [f] videt̃ ꝙ verba directa quantũ ad præſens tp̃s reperiunt̃ duplicis gn̄is. Quẽdam ſunt

15 †directa & ciuilia: hoc eſt, iure ciuili introducta, vt verbũ, hæres eſto: vt l.lege obuenire.j.de verb.ſig. Scitis em̃ ꝙ deportatus nõ põt eſſe hęres: qa nõ habet ea q̃ ſunt iuris ciuilis, ltẽ prętor nõ põt facere hæredẽ, ſed bonorũ poſſeſſorẽ,& ſimiles. & idẽ de verbo inſtituo: vt l.j.et per totũ ſ.ti.j. Et iſto mõ accipiẽdo [g] ſi ſubſtitutio eſt facta p verba directa ciuilia, ſi ſemel valuit iure directo, nunq̃ trahit̃ ad fideicõmiſſum: vt l. verbis.ſ. eo.& no.ibi: ciuilib⁹,&c. Ita ẽt no.in l.in pupillari.ſ.e. Quẽdã

16 †ſunt verba directa nõ ciuilia: hoc eſt, q̃ dirigunt̃ ad ſubſtitutũ, vt ipſe de manu ſua capiat, nõ ab alio: vt l.eã quã. C.de fidei

h cõ.in gl.ſup verbo, directis. Exẽplũ i verbo accipiat, [h] & i verbo capiat,& in verbo moriat̃: vt i c.j.de teſt.lib.vj.et iõ iſtaverba ſunt magis cõgrua & cõia oib⁹ gẽtib⁹, & aĩalib⁹. Et iſto ſecũdo mõ accipiẽdo dico ꝙ opi. Io.an.ẽ vera. Probo hoc: Illud dictũ, talis accipiet, vel talis moriat̃:& ſimilia verba pñt intelligi ꝙ qs accipiet iure directo, vt hęres.et poſſent intelligi vt qs, vt legatarius accipiat, ſua tn̄ autho. vt l. Titia.ſ.j.de lc. ij. Et ſic iſta verba de iu.eiui.nõ habẽt ꝓpriũ ſignificatũ: qm̃ verba iuris ciui.nõ ſunt:& iõ in dubio intelligerẽt ſcũm qd̃ caſus eueniet.ꝙ ſi pupil.moriet̃ intra pupillarẽ ætatẽ, lex interptat̃ ſubſtitutio. directã: ſi poſtea moriat̃, interpretat̃ fideicõmiſſa. Si-

i mile habes [i] in verbo quod põt reperiri in præterito & futuro. Nam lex illud interpretat̃ ſecũdũ accidentia facti: qa ſi in prętеritũ occurreret, in eo interpretabitur, & ita ecõtra: vt l.iij.de adimẽ.leg.& l.hæc cõditio.ſ.fi.de cõdi.& demõ. Et p hoc patet rn̄ſio ad cõtrariũ qd̃ dicit, ꝙ ſubſtitutio directa nunq̃ obli quat̃, cõcedo: ſed iſta nunq̃ fuit directa ſi poſt pupillarẽ ætatẽ

k deceſſerit: qa hic ſciebat lex illũ primò moriturũ: [k] vt l.cũ quidã.ſ.ſuũ.de acq.hær.& ideo lex ſemp̃ fuit certa:& ſi pupillus deceſsiſſet in pupillari ætate, eẽt directa: qa certa erat lex. Sed qn̄ ſunt verba directa ciuilia, illud verbũ habet in ſe ꝓpriũ ſignificatũ, vt iure directo ſit hęres:& ideo ibi nõ eſt neceſſaria interpretatio: qa ſic voluiſſe defunctũ cõſtat: ideo poſt tẽpora pubertatis nõ obliquat̃:& ita dico. hoc fortè voluit ſentire Io.an.in fi.gl.ſuæ motiua. vbi facit differẽtiã inter directã directò,& inter directã nõ directo. †Quid ſi teſtator [l] ſic ſubſti-

l tuit, [m] qn̄cũq̃ deceſſerit ſine liberis, talis ſit hæres. Gl.in l.pre

m cibus.dicit, ꝙ omni tẽpore eſt fideicõmiſſaria: qa dicit, ſine li-

n beris. Idem Inn.in c.Ray. extra, de teſt. Dy.& alij dicũt [n] iſtã opi.eſſe falſam, vt hic,& cõtra caſum huius legis quia hic fuerũt apposita illa verba, ſine liberis,& tn̄ valet iure cõi intra tẽpora pubertatis: nec etiã illa verba habẽt inducere fideicõmiſſariã ſubſtitutionẽ: nã cõgruũt pupillari ætati. Cõſtat em̃ pupillũ decedere ſine liberis. Ia.de Bel.nitit̃ tenere glo. quaſi illa verba, ſine liberis, videant̃ ad maiorẽ referri, qui põt decedere ſine liberis: vt l.j.de ſuis et legi.et dicit ad hãc legẽ ꝙ hic eſt ſpeciale priuilegiũ militis:& nõ obſtat ꝙ hic dicat iure cõi: qa priuilegiũ eſt in milite ꝙ intra pubertatis tpa valeret iure cõi,& trahit̃ ad omnia bona patris & filij. Et iſta ſunt verba ſua quæ nõ habẽt iuris ſaporẽ:& ſunt cõtra c.j.extra de teſt.li.vj.& eſt caſus in hac lege. Nõ obſtat ſi dicat̃, nõ dicit̃ decedere ſine liberis, niſi ille qui eos habere nõ põt: qd̃ eſt falſum in his legibus, & alia eſt ſignificatio illi⁹ participij inteſtatus, & ſimiliũ. de quib⁹ in l.j.de ſuis & legi.& alia iſtorũ. Vel aliter: Licet id, quod ibi dicit̃, ſit ex rigida ſignificatiõe verborũ: tn̄ de cõi vſu aliud eſt: vt ibi,& l.librorũ.ſ.qd̃ tn̄ Caſsius.j.de le.iij. l. Labeo.

18 de ſupel.leg.& l.cũ de lanionis.ſ.aſinã.de fun.inſtr. †Quid ſi

o teſtator ſubſtituit aliquem [o] compendiosè directò in certa portione, vel in certa re: an valeat iure directò intra tẽpora puber tatis, ſecundum ea quę dicta ſunt: Rn̄deo, ſi quidem ſubſtituit per

a ✠ POMATES. ¶ Compendiosè. Vide Alex.conſi.ix.in iij.col.in j.volu. vbi ponit aliquid de ſuperioribus.& vide Moder.l.j.ii.de lega.j.

b ¶ Verbum lego. Adde vltra Alex.de hoc verbo Ba.cõſi.cxj.do. Car.conſi.lx.

c ☞ Scripta exẽplaria habẽt,& ꝓfecti⁰:& nõ dico ꝙ ſit directũ quo ad hæredem, ſed directũ quo ad ipſum legatariũ. Iſtudq̃ annota.alioquin nõ percipies Bartol. mentem. Alexand. Loſæus.

d ✠ POMATES. ¶ Qn̄cũq̃. Vide plures opi.de iſta qõe p Barb.c.cũ tibi.i xiij. col.de teſta. Alex.cõſi. clxij.in antepe.col.in ij.vol.& cõſ.xij.in ij. col.in iij.vo. Pau.cõſil.lix.in j.dub.i.j.vo. Pau.de Caſt.l.ſi quis ad declinandã.de epi. & cleri. Bart. conſil. iij.& conſil.lv.

d ✠ P. PAV. P. ¶ Quãdocũq̃. Vide Pau.de Caſt.cõſ.lix.

e ¶ Sit fideicõmiſſaria. Adde ꝙ ita Bal.conſuluit, ꝙ ſit fideicommiſſaria et⁹ cõſi.cccxxxiij.incip.i Chriſti noſe, factũ ſic ſe habet iij.li.& cõſi.cccclxvij.j.vo.& cõſi.ccxxxij.e.vol.opi. Bar. ſequitur Ange.hic & Paul.de Ca.in l.p̃cibus. Bar.in l.ſi qs ad declinandã.de epi.& cle.& l.fundi Trebatiani.& conſil.incip. Bart. Roſeli.& cõſi. inci. Vanuti⁹ fecit teſtũ.in lec.do. Ale.alleg. Paul.de Ca.cõſi. xcviij.ibi non loquit̃ de hoc, ſed cõſi.cxcix. nec ibi loquit̃ de hoc primo caſu, niſi referẽdo, ſed de ſecũdo de quo hic in fi.ſed qd ſi cõſuluit idẽ do. Alex. cõſil.xij.iij.vo.limitã dũ eſſe dictũ Bar. niſi teſtator diximſſet, bona diſtribuant̃ ꝓ aĩa mei teſtatoris: qa tũc bona pupilli nõ poſſunt prodeſſe animæ teſtatoris, c.nõ putãda.j.q.j.non erit directa ſubſtitutio. Ita cõſuluit Pe.de Anch. conſil.viij.inci.in dei noſe, difficultas qõnis,&c.& in opi.prima perſiſtit Bal.cõſt. cclxxxvj.ij.vo. Abb. cõſ.lix.li.j.ſequit̃ opi. Bart.ẽt ſi diceret: bona mea dent̃ & diſtribuantur.de quo vide Cal.cõſ.xxvij.de teſt. Bal.cõſi.lxxxvj.li.v. vbi voluit ꝙ ſubſtitutio facta pupillo, ſi deceſſerit ſine liberis, ꝙ totũ diſtribuat̃ excludat matrẽ, cũ ſit relictũ, cũ hoc, ꝙ plus petere non poſsit.

f ✠ P. PAV. P. ¶ Sed iſtud verbũ. In cõtrariũ vide Com. cõſi.cxxx.qui ponderat Bart.ſibi contrarium in hac l.

g ✠ POMATES. ¶ Loco hęredũ. Vide cõcor.per Alex.cõſil. iiij.in vj.col.in ij.volum.& conſil.xcviij. in fin.in iij.volum.

h ✠ P. PAV. P. ¶ Si mater. Vide de hac quæſti.Com.cõſ. cxxx.inci.Ioann.qui refert Bald.contrarium tenuiſſe & dubitat quam partem eligat, tandẽ conſuluit contra.

i ✠ POMATES. ¶ Respondeo. Contrarium nota tenere Bart.in iij.q.in ea.l.quam contrarietatem detegit Areti.hic,& Ang.conſi.xcvij. Pau.de Caſtro, conſil.xxv. Aret.conſilio clv.

per verba directa,& ciuilia, vt hęres eſto, vel inſtituo:& tũc ſufficit, ac ſi ſup vniuerſo eſſet inſtitut⁰: vt l.cohæredi.ſ.fi.j.eo.ſecũdũ vnã lec.& ar.ſ.ti.j.l.j.ſ.ſi ex fundo. Si verò ſubſtituit p verba directa nõ ciuilia: vt, accipiat talẽ rẽ, vel tale podere ſi talis,& ſimilia: ſi filij⁹ me⁹ qn̄cũq̃ deceſſerit ſine liberis.& iſto caſu nõ trahit̃ ad directã ſubſtitutionẽ: qa in relictis ſingularib⁹ nulla eſt differẽtia, vt apponant̃ verba directa,& obliqua: vt l.oẽ verbũ.cõia de leg.& Inſti.de ſing.re.p fideicõ.reli.circa prin.niſi adijciant̃ expſſe illa verba, talis ſit hęres: qa tũc ſec⁹: vt d.l.ſi ex fundo. Sed ſi iſta verba adijciant̃ certę portiõi quotę, dicã in q.principali, quã faciã de hac ſub-

19 ſtitutiõe p verba cõia. †Sed qd ſi teſta-

a tor cõpẽdioſè [a] ſubſtituit p hęc verba, qn̄cũq̃ ſine liberis deceſſerit, lego tibi bona mea: videt̃ ꝙ iſta verba ſint directa:& ſic ĩtra tpa pubertatis trahant̃ ad directã pupillarẽ. Nã verbũ lego, trahit̃ ad iſtitutionẽ hæredis: vt l.verbis legis.de ver.ſig.& l.filiũ.ſ.ſi legata.cõiũcta l.j.i prin.deleg. pręſtã. In cõtrariũ videt̃ l.mulier.ſ.fi.j. ad Treb.& hoc puto verũ. Et p hoc apparebit rn̄ſio ad cõtraria: licet em̃ ex largiſsima ſignificatiõe verbũ lego, trahat̃ ad inſtitutionẽ: tn̄ ſcdm̃ cõem vſum nõ trahit̃, & eſt ſpecies diſtincta ab actu hæredis: vt d.l.verbis.cui cõi vſui ſtare debem⁰: vt dictũ eſt. Fateor tn̄ ꝙ verbũ lego, [b] eſt verbũ directũ in dubio: vt l. Lucio.j.de le.ij.

c & [c] nõ dico ſic directũ, ſed directũ ad ipm̃ ☞ legatariũ. Iõ dicas: q̃.dã ſunt verba directa, q̃ habẽt à iure tacitã ſignificationẽ, vt trahant̃ ad iſtitutionẽ: vt verbũ inſtituo, & verbũ, hęres eſto. Quædã habẽt ſignificationẽ ſeparatã à iure, vt verbum lego. Quędã em̃ habẽt ſpecialẽ ſignificationẽ: vt verbũ accipiat,& verbũ moriat̃,& verbũ talis: vt ex p̃dictis apparet. Sed̃a prin

20 cipalis † qõ eſt, qn̄ iſta cõpẽdioſa ſubſtitutio ſit p verba merè obliqua: & iſto caſu ſcdm̃ oẽs iſta ſubſtitutio eſt i oĩ tpe fideicõmiſſaria, & matrẽ nõ excludit:& nõ veniũt bona pupilli:& falcidia nõ detrahit̃: vt l.cohęredi.ſ.cũ filiæ.j.c. Sũt aũt verba obliqua: vt teſtituo: vt d.ſ.cũ filiæ.ſunt et alia: vt l.fundi Trebatiani.de vſufruc.le-

21 ga.& j.dicã. † Sed quid ſi teſtator dixit,

d qn̄cũq̃ [d] filij⁹ me⁹ deceſſerit ſine liberis, volo ꝙ bona dent̃, vel diſtribuant̃ inter pauperes Chriſti p meos fideicõmiſſarios: an

e iſta ſubſtitutio ſit fideicõmiſſaria [e] ĩtra tẽpora pubertatis? Videt̃ ꝙ oĩ tpe ſit fideicõmiſſaria: cũ verba dent̃,& diſtribuant̃, ſint merè obliqua, per d.l.fundi. Cõtrariũ eſt verũ. Nam in his verbis ſ.,pxi. narratis ſubintelligit̃ tale verbũ, qn̄cũq̃ ſine liberis deceſſerit, ſ. ꝙ tũc fideicõmiſſarij accipiãt de manu ſua, & dent vt l.alio.i fi.gl. & de ali.& ci.leg.& l.denicq̃.ſ.interdũ.de pecu.leg.& dicit̃ expreſsè in ſ.ſi qs autẽ. in aut̃.de eccl.ti. Sed iſtud verbũ [f] ſubintellectũ, ſ.accipiat, ſi referr̃ ad vniuerſitatẽ bonorũ, trahit̃ ad directã pupillarẽ, vt

ſ. probat̃,& probat̃ in d.c.j.de teſta.& in l.his verbis.in prin.ſ.titu.j. Ergo pro hoc videt̃ eſſe text.in c.cũ tibi.extra, de teſta.

1 vbi dicit̃, ꝙ qn̄ nõ eſt alius hęres, iſti fidei-

l cõmiſſarij habent̃ loco hęredũ. Hoc autẽ tenet Ro.f.i tit.de actio.ex teſtamẽto.verit̃ qd erit.quod ſæpe contingit.& Spe.in ſ.nũc verò aliqua.verſi.itẽ pone ꝙ qs.de inſtru.edit.& Inno.i d.c.cũ tibi. Sicut ergo qn̄ teſtator nullũ aliũ facit hæredẽ, di-

g cti fideicõmiſſarij habent̃ loco hęredũ: [3]

ita qn̄ teſtator filio ſuo ĩpuberi nullũ aliũ

h facit hæredẽ, videt̃ facere hæredes dictos fideicõmiſſarios. Sed dices tu. Si mater [h] eſt in medio, videt̃ ꝙ iſta interpretatio nõ debeat admitti: qa ſicut tacita pupillaris non admittit̃ cõtra matrẽ: vt l.precib⁹.ita nec ꝙ admittit̃ cõtra matrẽ illa tacita interpretatio, quæ eſt vt teſtator videat̃ appo-

i ſuiſſe illa verba, ſiue verbũ accipiat. Re-

ſpõdeo, [i] cõtra matrẽ non admittit̃ tacita pupillaris, de qua teſtator non cogitauit: ſed ius p̃ſumit ſi de hoc cogitaſſet. tũc nõ admittit̃ vt tacita, quæ contineẽ in vulga-

22 ri: vt l.p̃cibus. ſed tacita, † quę ex pręſum-

k pta volũtate defuncti colligit̃ [k] ex aliquibus coniecturis, vel verbis teſtatoris, iſta bn̄ excludit matrẽ: vt in l.precib⁹. in glo. ſup verbo, oĩmodo, & in l.i teſtamẽto. in fi.C.de teſta.mili. ſed iſta eſt huiuſmodi:

23 ergo &c. † Sed qd ſi teſtator [l] dixerit, ſi

l filij⁹ meus deceſſerit ſine liberis, tũc bona mea dent̃ pauperibus, nec dixit per quos. Videt̃ ꝙ idẽ: quia Ep̃s eſt executor legitimus. qui habet eandẽ poteſtatẽ, quã habẽt fideicõmiſſarij nominati: vt l.nulli.& l.ſi quis ad declinandã.C.de epiſ.& cle.& ſic ep̃s tenebit locũ hęredũ, vt dictis legibus. Sed cõtrariũ credo, ꝙ iſta ſubſtitutio ſit fideicõmiſſaria omni tẽpore: qa facta ſit per verba merè obliqua: vt d.ſ.cũ filiç. Nec obſtat ꝙ ep̃s eſt legitimus executor, & tenet locũ hęredũ: qa epiſcopus tenet locũ pauperũ: & liquidem pauperes ſunt inſtituti, tunc ep̃s tenet locũ hęredũ: vt d. l.ſi quis ad declinãdam. Si vero pauperibus eſt legatũ, vel fideicõmiſſum relictũ: tunc locũ hęredũ epiſcopus nõ tenet: ſed põt intentare actionẽ pro hoc legato: nec poſſunt illa verba intelligi in p̃ſona epiſcopi, ꝙ accipiat manu ꝓpria ex præſumpta volũtate defuncti: vt dixi ſ.in proxi. q.quia illa executio pertinet ad epiſcopũ merè ex iuris diſpoſitione, etiã cõtra voluntatẽ defuncti, & ẽt ſi dixerit cõtrariũ: vt d.ſ.ſi quis autẽ.de eccle.tit.ideo nõ tenet locum hęredũ: ſed ſolũ actiones intentabit, quæ cõpetunt ipſis pauperibus.

24 Quid ſi teſtator † dixit, volo ꝙ bona

mea vendantur,& pretiũ eorũ det̃ pauperibus per fideicõmiſſarios meos: an hæc erit directa intra tpa pubertatis? Videt̃ ꝙ non: nã teſtator præcepit duo: vnũ vt bona vendant̃,& in hoc nõ adiecit per quẽ. poſtea præcepit ꝙ pretiũ inter pauperes per ſuos fideicommiſſarios diſtribuatur. Cum ergo primus actus debeat fieri per

k ✠ POMATES. ¶ Colligitur. Vide Alex.cõſil.cxxiiij.iij. colũ. verſic.& põderanda.in iij. volumi.

l ¶ Quid ſi teſtator. Et quando dicitur ſi filius me⁹ decedat, bona mea vendantur & diſtribuantur inter pauperes, vide Bart. in conſilio lvj.incip. Bartol.fecit.& ibi vide quando relinquitur vxor domina,& maſſaria,& quando. Et an relicta ad pias cauſas trahãtur, Bal. contra Bartol. tenet Baldus in l.precibus. C.de impu.& ibi Salicet.& Bald.in commento c. ſi pater. de teſtam.in vj.d. Card. in c.cum tibi.eod.tit. & ibi Ioan.de Imol. & hic,& Barto.in q. filium adultũ. Vide quæ dixi in d.c.cum tibi. & ſuperioribus annis conſului Ferrariæ contra Bart.ſic occurrit Fauentię,& quidam ſapiens conſuluit pro Barto.qui allegauit c.ſi pater.de teſta.libro vj.& non aliud. Pro certo illud c. loquitur quando inſtituit pauperes:& ſic non obſtat vide Bart.in l.fundi Trebatiani.de vſufruct. leg.vbi quatuor vicibus dicit ſe conſuluiſſe, vt hic voluit. ego conſului contra: & vide Baldum in l. precibus.C.de impube.vbi conſuluit Veronæ contra Bart.& vide dom. Cardin.in c. Raynutius.vbi tenuit contra Bartol. Paduæ. Ioannes de Imol. ibi reſpondet ad motiua Bartol.in ſuo conſilio. Salicet. in dicta l. precibus. ſequitur Bald.& vide Bal.in l.ſi quis ad declinandã.C.de epiſco.& cleri. vbi tenet contra Bartol. & in l.ex tribus.C.de inofficio.teſtamen.& ibi vide Barto. in conſilio cix. incipiente, erat Minorald⁹ de caſtro, vbi teſtator dicit, ſi nullus filiorũ deceſſerit ſine liberis, quæ ſubſtitutio ſit iſta, vij de ibi: & vide Bartolum in cõſilio cxv. incipiente, in quæſtione propoſita viſo puncto. vbi loquitur de verbo ſuccedat,& vide Bartolũ in conſilio xxxvij.incipiente, quidam. & idem Bartolus in conſilio iij. incipiente, Titius condidit. vbi pulcher rimè loquitur. Andre. Barba.

a ¶ Fideicommissaria. Adde q̃ hanc tenent Old.consi.xcix.Ange.cõsil.cxxv.vbi dicit fratrem suũ Bal. consuluisse nõ facta distinctione,an mater sit in medio vel ne,sed solũ nisi ex cõiecturis apparere possit,q̃ directè voluit testator substituere, de quo j.& cõmunè opi.antiquorũ tenet Bal.consi.ccl.in consulendo iiij.lib. & e. lib.cclv.etiã si substituti essent pauperes: & cõsil.ccccl.xix. lib. ij.vbi plenè. tũ dicit non decidi hoc casu: quia erãt substituti fratres testatoris, & vxori erãt facta præ legata.& cõsil.cclxxxv.lib.j.Ang.cõsil. xiij.Barto.consi.liij. incip.Angel.Mariq. & consi.xxij.inci.homo Accursuli.eandẽ opi.tenet Io.de ana. cùm mater est in medio.consil.lxxix.

b ¶ Iure directo. Adde q̃ hãc opi.videt tenere d.Car.cõsi.xxxix. & xcj.Oldra.sibijpsi cõtrarius cõsi.cxxv. Alex.consi.xij.Paul. de Ca.cõsi.cclvj.nisi testator se restrinxisset ad bona sua tũ: qa tũc vult q̃ omni tẽpore sit fideicõmissaria.& primã opin. etiã tenet cõsi.cccxlix.Ro.consi.cxxx.

b ❧ POMATES. ¶ Iure directo. Idẽ tenet Alex. cõsi.clxxj.in iij.vol.in ij. co. & seq.Are.cõsil.clv. incip. parendo iure. Imo. & Ful.l.precibus.C.eo.ti.vbi Ful. dicit, q̃ in iudicãdo & cõsulendo, tenet istam opi.& Sal.l.extribus.C.de inof.test. Bar.l.si. quis ita.per illum tex.ff.de vsufr. Pau.de ca. cõsi.c.incip.sub anno millesimo.Alex.consi.ij.incip.attẽtis verbis testamenti.in iij.volu. d.Christoph.de Castil.in disputa.incip. Scæuola pater habens &c.vbi dicit q̃ a alàs de facto obtinuit in collegio Mediolani.& vide Bar. in l.si arrogator. in vlt.char.ff.de adopt. Istam partẽ etiam sequitur Car.consi.lx. in iij.col.Old.consil. cxxv.Contrariũ tenet idem Old. consi. xcix.alàs.xciij.aut xliiij.Bal.consi.cccclxix.in ij.vol.& cõsi. ccl.in iiij.volu.Adde etiã quod scripsi ad Bar.in d.l.precibus.

Pro intellectu l.sic ut in annos.ff. qui. mod.vsufr.amit.

c ¶ Pro directo.Ang. alleg.cõsi.cxxv.i hoc & in eo quod dicit totam & integram approbat opi.Bar.li

heredẽ,vel episcopũ ex legis dispositiõe, videtur q̃ sint fideicõmissarij quia de manu alterius pretiũ fideicõmissarij capiũt. Credo tñ cõtrariũ:quia illa verba vltimò posita determinãt verbũ denẽ,& verbum vendãtur:vt l.mulieri & Titio.de cõdi.et
25 demon. Quid si testator † dixit, volo q̃ bona mea vẽdantur,& pretiũ distribuatur inter pauperes,quorũ electio fiat per meos fideicõmissarios:an illa sit pupillaris intra tẽpus pubertatis,quasi illa verba per meos fideicõmissarios,ad omnia præcedentia referãtur:an verò solùm electio pertineat ad fideicõmissarios:et distributio & vẽditio remaneat dispositioni iuris cõmunis sine distributione executoris. Istud vltimum puto verum:quta qualitas quæ adijcitur determinato verbo, per relatiuũ respicit solùm suum antecedẽs: vt l.à filio.in fi.de alij.leg. Modò cùm verba dicant,quorum electio pertineat,seu fiat per meos fideicommissarios,intelligitur, quorũ,s.pauperũ. Vnde ad id tantũ refertur per meos fideicõmissarios. Pro hoc l. filiũ.et quod ibi not.j.vt in pos.lega.aliàs de leg.prest.& sm hoc ista erit fideicommissaria. Idẽ puto si diceret,bona mea vẽdantur,& pretiũ distribuat inter pauperes eligendos per meos fideicõmissarios, quia illa verba per meos fideicõmissarios referunt ad participiũ solũ eligendos,i. q̃ eligẽtur:vt s.dixi. Prædicta vera,nisi ex alijs verbis infrà vel suprà in testamento positis appareat testatorẽ aliud sensisse.

Quæro quid si talis distributio nõ percipiatur de bonis omnibus, sed de certa
26 portione j.dicã. † Tertiò principaliter quæro,q̃n substitutio cõpendiosa est facta per verbũ cõe,& per verbũ substituo, quod est cõmune: vt l.precibus.an intra tempora pubertatis valeat iure directo, postea ad fideicõmissum trahatur, vel sit omni tẽpore fideicõmissaria? Respõdeo si quidem ista substitutio est facta cũ temporis distinctione:vt qa dicit,si decesserit intra pupillarẽ ętatẽ:vel postea q̃ncunq̃, talem substituo,&c. Tunc sm omnes intra tempora pubertatis erit directa pupillaris,postea fideicommissaria. Hoc tenet gl.in l.precib⁹. circa fi.& omnes indubitanter illud tenent. Q̃nq̃ fit sine tẽporis distinctione:& in hoc sunt opi.quia glo. in l.precibus.& hic,tenet q̃ omni tẽpore sit fideicõmissaria[a]. Idem A zo in summa. Idem Iac.bu.& gl.in c.Raynutius. extra de testa.& Io.And.in gl.antiqua in d.c.si pater.de testa.lib.vj.Idem Ray.& Mart. Sil.& quasi maior pars Legistarũ,et etiã Odof.Alia gl.Insti.eo.in fi.magnæ gl.tenet cõtrarium:quã tenet Ia.de Arct.cum distinctione tamen,& Cy.in l.precibus. & Ioan.and.& hodie in c.j.de test.lib. vj.

Arguamus circa hoc. Primò videamus
b pro ista parte q̃ valeat iure directo[b] intra tẽpora pubertatis:postea iure fideicõmissi.Illud quod regit & determinat sm cursum temporis, variatur variato tẽpore: vt l.pretia rerum.§.nõnullam.ad legẽ Fal.& l.Titia Seio.§.vsuras.j.de leg.ij.& C.de vsufruct.l.pen. Ita in proposito ista substitutio quę diuersa tempora respicit, cùm respiciat tempora pupillaris ætatis,

valet vt pupillaris,demum vt fideicommissaria. Præterea pro hoc l. Põponius. li.xxvij.in negotijs.de nego.gest.pro hoc l.pater Seuerinã.§.conditionũ. de condi. & demon.& hic videt text.in l.precibus. C.e.Pro hoc videt hodie casus expressus in c.j.extra,de testa.lib.vj. Pro alia opi. q̃ omni tẽpore sit fideicõmissaria probet sic.Ista substitutio est vna pro omni tẽpore ergo verbũ substituo, ad plura tẽpora relatũ debet illa determinare vniformiter,sicut dicimus in personis:vt l.quãuis. & l.hæreditatẽ.C.eo.& l.iã hoc.s.e.& est licita argumẽtatio de tẽpore ad personas vt l.vel singulis.& l.seq.j.e.ergo &c. Sed ista non potest esse nisi omni tẽpore sit fideicõmissaria:ergo &c.Præterea, nõ debet esse diuisio volũtatis:vt l.eum qui. in fi.de his qui.vt indig. sed si ab initio esset directa,& postea efficeretur fideicõmissaria, fieret voluntatis diuisio: ergo &c.

Tertiò facit pro hoc l.diem proferre.§. inde quæritur.s.de arbi.vbi dispositio debet esse cõiter & vniformiter. Præterea vna & eadẽ res nõ debet diuersis iure censeri.Ista sunt arg.Dy.Gul.& omnium.& hanc opi.sequit Ray. Tertia fuit opi.Ia. de Ar.qui videtur distinguere inter istas opi.vt dicamus sic.Quãdoq̃ ista substitutio cõpendiosa fit sine aliqua tẽporis distributione:vt, & si filius meus sine liberis decesserit,talem substituo: & tũc posset esse vera opi.gl.in l.precibus. & cã sequentium. Quandoq̃ apponitur in hac substitutione distributio in tẽpore: vt cũ dicit,quandocunq̃ decesserit,talem substituo.& isto casu dixit verã esse opi.aliarum gl.Nam sm omnes est verũ q̃ quãdo fit distinctio temporũ,intra pupillarẽ ętatẽ erit pupillaris postea erit fideicõmissaria.vt dictũ est s. sed per distributiuũ q̃ncunq̃,fit distributio tẽporis:vt l.sicut in annos.in prin.qui. mo. vsusfruc.amit.ergo &c.Præterea,illud operat dispositio vniuersalis in vniuerso,qd particularis in sigulari:vt l.si chorus.j.de leg.iij.& l.oẽs.C.de præscri.xxx.vel xl. anno. Et hoc vult tenere Cy.in l.precibus.& probat sic. Sermo qui dirigit ad personã debet intelligi sm conditionẽ personę,vt l.plenũ. §.equitij.de vsu & hab.& sic per illa verba relata ad filium, intra tẽpora pubertatis,erit pupillaris:postea erit fideicõmissaria.& dicit sic cõsuluisse. Et ita tolli vident rationes Dy.& Gul.qui dicũt q̃ vn a substitutio nõ debet diuerso iure cẽseri: quia sm prædicta sunt plures. Ista opi.nõ videtur mihi vera: quia sine distributione videt q̃ intra pupillarẽ ętatẽ sit directa,postea fideicõmissaria:vt d.c.si pater.extra,de test.libr. vj. quoniam sm iura nostra distributio in tpe nõ inducit pluralitatẽ,nisi fiat enumeratio tẽporũ; vt l.si stichũ.§. stipulatio.de ver.ob.vbi dicit,singulis annis.cõiuncta l. pluribus. eo.tit.& qd in qualibet earũ per Dy.dicit. Itẽ nõ vr q̃ possint dici plures dispositiões ex pluralitate effectuũ: quia aut morient intra pupillarẽ ętatẽ,aut postea:& sicvnũ erit sicut in dispositiõe alternatiua:vt l.cũ illud.qñ dies leg.ced.qd not.in l.si ex toto.§. j.j.de leg.j.Et ita loquit in tali actu,qui semel possit accidere.

Non ob.d.l.sicut in annos.quia ibi ponit distributiuũ in tẽpore,in tali actu qui põt pluries existere. Vnde opi.Ia.de are. mihi nõ placet.Quid dicemus,dubito.tamẽ dico in quæst.nostra,q̃ debemus primò aduertere si ex talibus verbis per testatorem appositis possumus coniecturare q̃ voluit intra tẽpora
27 pubertatis iure directo valere:quod contingit sæpe. † Quid enim si dicit testator, q̃ substitutus capiat sua authoritate:Et hoc videtur iure directo:vt l.Titia.§.j.secũdùm primam lect. j.de legat.ij. Vel quid si in præcedentibus verbum illud cõ accepit pro directo:Certè & in sequentibus accipiã p̃ dire
c cto[c]:vt l.si seruus plurium.§.fi.j.de le.ij.Item quid si testator dixi:

cet Alex.aliter referat in lect. & idẽ tenet Bar.cõsil.xv.incip.pater habẽs. Cũ autẽ testator dicit,liberè bona mea deuenire:q̃ debeat cẽseri substitutio directa,voluit Ro.consi. cxxx.& cùm dicit,ine diminutione voluit Io.de Ana.consi. lxxxvj.& cùm dicit q̃ capiat propria authoritate,voluit baldus consi.ccxvij.li.j. & cũ dicit, totũ residuum,& omnia bona sua,voluit quidã doctor in consil.bal. cclxxviij. lib. iiij.sed in eo quod Bar.dicit oia bona mea. Ang. alleg.consilio reprehẽdit Bar.& omnes de quibus ibi per eũ. licet Bal.alleg.consi. ccxviij . approbare videatur doctrinam Bar. Vbi autẽ testator diceret pleno iure.Ang.stat cũ Bart. et inquantũ dicit notandũ, quod ex verbis Bar.hic, & cõsilijs per eum allegat. colligitur q̃ illa verba,totam et integrã, testator videt prohibuisse Trebellianicam:aperias oculos, quia inuolutè loquitur. Nã per illa verba totam integram pleno iure.non censetur prohibita Trebellianica:tũ addat & sine aliqua diminutiõe. Ita cõcludit

Ro.per text.loquẽtes cõsil. lxxv. lxxix. & ccxxxix.vbi dicit his obtinuisse Florentię. Idem voluit Pau.de Ca.rectè intuẽti licet nõ ita clarè,eius cõsil. cl.& cõsil. cxiiij.vbi etiã dicit vidisse consultũ per egregios viros.& cõsi.ccxlvj.& vbiq̃ alle. Old.alibi Pau.de Cast.patrem legũ appellat.& i dictis cõsil.maximè cl. dicit q̃ hoc hic vult Bar.vt ibi per eũ videre potes. & in authẽ.sed cùm testator.

a ❧ P. P A V. P. ¶ Accipiat. Vide Anto. consil.liij.& oino Ange.in l. Iulian⁹.§. idẽ Iulian.de rei vẽd. & de verbo pleno iure & similibus,& an inducant sub se directam,vide latè Felin. in c. auditis. colũ.iiij. de præscrip.

a ❧ POMATES. ¶ Accipiat. Quæ dicitur liberè fieri,vide Alexan. cõsi.vj.aliàs xcvj.ad fin. Adde ad idẽ tex.& qd ibi not. Panor.sup verbo,liberè. c. de multa.in j. col.de prebẽ.& quod no.Bart.c.quæ Eccle starũ.de cõstit.& ibi do. Anto.in iiij.notabi.de cõstit.dicentẽ,q̃ dictio liberè, importat vt quis faciat pactũ sine alterius consensu & requisitione. Idẽ importat vt quis faciat actũ sine alterius diminutione,& cõtradictione,& c.licet Rapha. Comẽ.nõ recordat⁹ de Bar.hic teneat cõtrariũ cõsil. cv.incipiẽ.in benedicto filio.si testator dixerit, q̃ bona sua liberè reuertant ad talem, q̃ tamẽ propter hoc ille nõ habebit licentiã apprehendẽdi illa bona ,pria autoritate. de verbo liberè,vide Barb.cõsi. iij.in vn.col.in j.vol. & consi.xj.in ij.colũ. in ij.vol.& x.col.Ro. cõs.cxxx.& idẽ qd di xi s.de verbo liberè, & de verbo, pleno iure, & de verbo oino, vide Feli.i c.auditis. in iij.col. & sequẽ.de præscrip.Et qd de verbo plenarię,vide Barba.cõsil.ij.iv.co.ij.vol. & ad hoc vide et Barba. cõsi.iij.i v.col.eo. ij.vol.Et qd de verbo plenissimũ,vide Barba.cõsil.xxviij.in iiij. col.ij.volu.Et de verbo plenè,vide Rom. consil.ccxxxix.

b ❧ POMATES. ¶ Et itegrã. Vide de ista clausula, tota & integra. Ale.cõs.cxlj. in ij.col.& cõsil. v.in ij.col.in iij.volu.& in cõsi.xcviij.in fi.i iiij. vol. Feli. c.auditis.in iij. colũ. de præscrip. Barba.cõsi.xxiiij.i ij.

a dixit,liberè accipiat[a].q.d.accipiat de manu sua.Non enim videt deuenire liberè q̃n sua authoritate nõ põt accipere:& sic põt per alium impediri:vt j.quod vi aut clã.l. vim facit.in fi. Facit quod dicã j.de lega. ij.l.Meuius.§.in fundo.in fin.§.Vel qd si testator dixit,q̃ncunq̃ filius meus decesserit,volo hæreditatẽ meã totam,& inte
b grã[b] ad talẽ venire:quia tũc hoc non põt esse,nisi ex vigore pupillaris directę:quia aliàs subtraheret legitimã,& Trebellianicã:& ideo erit directa:ar.l.i testamẽto.in fi.C.de test.mili. Vel quid si dicit,oia bona mea[c] volo puenire ad talẽ:qa eo ipso
c q̃ dicit omnia,nihil excipit:vt l.Iulian.in princ.j.de leg.iij.Vel si dicit,pueniat sine
d aliqua diminutiõe[d]:tũc excluderet matrẽ:quia est pupillaris tacita ex voluntate probata:vt l.pcibus.in glos.super verbo, oimodo. Secus si dicat, puenire volo oia
e bona mea mobilia & immobilia[e]:& non dicat,iura, & actiones:qa tũc videt institutus in certis bonis:quia † actiones non
28 sunt bona mobilia,vel ĩmobilia:vt l.quã Tuberonis.§.fi.s.de pecu.& Iac.de Are. in l.mouetiũ.de verb.signi.& Spe.in §.j. ver.secũdò quærit.de fruc.& interesse.& l.a diuo Pio.§.si super rebus.de re iudic. Q̃ñq̃ aliquod illorũ verborũ non apponitur in testamẽto:sed loquit simpliciter testator. Illo casu, cùm volũtas testatoris est dubia,nec de eius volũtate apparet:di
f co q̃ debemus inspicere[f] siquidẽ mater est in medio:& tunc interpretor pro ma
g tre[g] tanq̃ in benigniorẽ partẽ. Et erit oĩ tẽpore fideicõmissaria:vt dicimus in l.qui duos.de reb.dub.& quod no.in hac gl.& d.l.precibus. Et hoc casu intelligo opi.omniũ,qui dicũt hanc substitutionẽ esse fideicõmissariam omni tẽpore,s.quãdo ma
29 ter est in medio. † Quod intelligo nisi sint substituti filij testatoris prædilecti,q̃ ex prę sumpta volũtate defuncti matrem excludunt: vt not.per gl.in l.precibus.C. eo.in vlti.gl.& dicemus in l. Lucius.j.eo. vbi gl.dicit. Facit quod doc.dicunt in l.fi. C.de insti.& substi.Dices tu,hoc est cõtra l.precibus. vbi primò est directa, postea fideicõmissaria,& est mater ĩ medio. Sol. ibi est speciale in testamẽto militis, q̃ põt substituere directò omni tẽpore,& habet priuilegiũ, q̃ lex dicit eã obliquã, & mater est in medio:sed si esset paganus tunc esset oĩ tẽpore fideicõmissaria matre existẽte in medio:vt s.Cõtra prædicta videtur c.j.de testa.lib.vj.vbi mater est in medio,& tamẽ valet iure directo intra tẽpora pubertatis. Solu.verũ est, q̃ ibi fit ista substitutio p verbũ directũ,vt ibi nota.in gl.parua sup verbo,filiq̃.Sed ista lex loqtur q̃n fit per verbũ cõmune:& tũc potest interpretari q̃ de manu alterius accipiat. Sed q̃n est verbũ directũ, in quo est verisimile q̃ à seipso accipiat, ista interpretatio nõ cadit.In oibus tñ casib⁹,in quibus tacita pupillaris admittit cõtra matrẽ ex presumpta voluntate defuncti:idẽ dicerẽ probatis præsumptionib⁹ p̃dictis.Quod de matre dixi,intelligo etiã si esset in medio aliquarũ illarũ personarũ,contra quã dixi non admitti tacitã pupillarẽ,vt dixi in materia tacitæ pupillaris. Si verò neq̃ mater, neq̃ aliqua istarũ personarũ esset in medio,tũc saluo meliori cõsilio, vel iudicio,cui in hoc & in alijs assentio,dico q̃ si decesserit in pupillari ætate, erit pupillaris directa,postea autẽ fideicõmissaria.

c ❧ POMATES. ¶ Oia bona mea.vide Bartol.consi.xliij. & consil.lv.

d ❧ POMATES. ¶ Diminutione. De isto verbo,vide Feli. in c.auditis.in iiij.co. de præscrip.

e ¶ Mobilia & ĩmobilia adde bal.cõs.ccxij.

f ❧ P. P A V. P. ¶ Inspicere. Circa istã qõ. Vide Ant.de but. cõsi.liij.incip.q̃dã mulier.et q̃ habes ad Bar.ĩ materia ista in l.precibus.C.de im pube.colum.penult.

g ❧ POMATES. ¶ Pro matre. Idẽ tenet Ant.de But.cõsil. lij.incip.dubitatio q̃stiõis huius.Io.de Ana.consi.lxxix.incip. casus sic se habet,vbi appellat cõmunẽ istã opinionẽ, licet fallat.

h ¶ Limitasse. Vide Bal.cõsi. cvj.lib.iij.et ad dicta bar.hic adde Alex.de Imo.in cõsi. xx. colum.ij. ver. nec prædictis. in ij.volu.

i ❧ POMATES. ¶ Dicas sic. Vide Alex. cõsil.xx.in ij.col. ij.vol.& l.ij.in xij.co. s.eod.& l.iã hoc iure. in iij.col.versi.itẽ no. ex ea.l.s.eo.& l. Gallus.§.quidã rectè.ĩ iij. col. Vide et Alex.cõsi.j.in iij.colũ.j.vo.Et pro ista opi.Bar.faciunt quæ vult Bald.l. precibus.in vlt.colũ. C.eo.& ibi Alexand.

k ❧ P. P A V. P. ¶ Cõpendiosa. Vide Angel.consi. ccxx.ad fin.incip.quidã Bartholome.& cõsil.seq.

31 Hoc pbo per rationẽ, quã feci s. † quia verbũ,quod potest se habere ad plura tẽpora,iudicat in dubio esse prolatũ ab initio,vt ostendat futuros euentus:vt l.iij.in prin.j.de adimẽ.lega. & l.hæc cõditio.la j.de cõdi.& demõ.& l.sed Iulian⁹.§.proinde.s.ad Macedo.& l.qui res.post prin. de sol.Aut ergo iste filius decesserit in pupillari ætate,& videt hoc verbũ prolatũ,ac si dixisset testator,si in pupillari ætate decesserit. Si verò postea decedat, videt prolatũ in fideicõmissaria; & sic videtur ista substitutio vniformis: quia lex quæ semper certa est de euẽtu:vt l.cũ quidã.§. suum.j.de acqui.hære.facit istam substi
g tutionẽ ab initio pupillarẽ, ex pòstfacto fideicõmissariam:& ideo nõ variatur ex tẽpore,sed est vniformis,& in vnũ casum potest omitti.Et per hoc patet responsio ad cõtraria.Dices tu,per hoc nõ respõdetur ad rationes 1.iam hoc iure.quia verbum substituo, relatũ ad plures psonas, h intelligitur vt vniformiter illas respiciat; ergo idẽ in tẽpore.Sed non est verũ:quia substitutio breuiloqua relata ad plures personas potest in diuersis casibus cõmiti.Quid enim si vnus repudiaret hæredi
i tem? Certè alter succederet ex vulgari: posset tũ ille idẽ decedere intra pupillarẽ ætatẽ:& sic est opus de pupillari tractare. Et sic habes diuersos effectus in diuersis tẽporib⁹ cõcurrẽtes:sed hæc est semp vniformis,& habet eundẽ effectũ: ergo &c. Itẽ quæro iuxta p̃dicta,dixi q̃ si hęc substitutio fiat cũ tẽporis distinctione intra pupillarẽ ætatẽ,cõtinet pupillarẽ substi
31 tutionẽ absq̃ dubio. Sed quid † si dixi, k substituo tali filio meo impuberi si decesserit sine liberis:vt rũ per hoc verbũ vi
h deat impuberi ætatẽ limitasse,[h] vt vlteri⁹ hæc substitutio nõ extendat. Io.An.dicit q̃ nõ. Nã illud verbũ impuberi videt adiectũ causa demonstrationis:vt.d.c.si pater.extra,de testa.lib.vj.vt ipse etiã not.
i & allegat d.c.Raynuti⁹. vbi dicit tex.Tu verò dicas sic,[i] Aut illud verbũ impuberi,adijcit verbo dispositiuo, vt filio meo impuberi talẽ substituo li decesserit sine liberis:& tũc est verũ hoc qd dicit Io.An.vt l.Mela.in prin.de ali.& cib.leg. Si verò ponit & respicit verbũ executiuũ, vt si filius meus decesserit, filio meo impuberi succedat talis,vel bona mea deueniant in talẽ:quia illud verbũ deueniãt,& succedat,sunt verba executiua,licet demnostrationis causa sint adiecta: & tunc requiritur quòd sic impubes,cum illi succedatur:argu.ad hoc in l.ij. de aur.& argent.leg.& l.in delictis.§.si extraneus.de noxali. & l.Titius.de mili.testamẽ.& quod dixi in l.ex facto.in prin. circa contrarium infrà,eodem. Fallit si ponatur aliquod verbum,propter quod appareat testatorem aliud sensisse, vt puta sine liberis: quia tunc videtur voluisse extendi ad substitutionem post tempora pubertatis. Et ita potest intelligi capi. Raynutius. quia licet decederet sine liberis, non decederet impubes de necessitate: & tamen postea intelligitur vt illud verbum impubes, sit appositum causa demonstrationis.
32 Quæro, † vtrum substitutio compendiosa[k] facta per ver
k bum commune contineat vulgarem,scilicet si institutus non erit hæres. Respondeo, aut illa compendiosa continet pupillarem. quod quando sit, apparet ex prædictis, & continetur vulgaris: vt supra eod.lege iam hoc iure.in principio. Aut non continet pupillarem: vt puta, quia facta fi-

a ¶ Continetvulgarē. Vide p eūdē in cōſi. incip. Richard. & in l. q̄diu. de acq. hære. Et an vulgaris, quæ cōtineē in cōpēdioſa, habeat locū ſi hæres moriat̃ viuo teſtatore, vide Bal. cōſi. xciij. iiij. vol. Et q̄ ſubſtitutio cōpēdioſa facta per verbū cōmune contineat vulgarem, tenuit Ange. conſi. cciij. in fi.

b ✠ POMATES ¶ Siue nō. vide Ale. conſi. clxij. in prin. in ij. vol. incip. circa primum.

c ✠ P. PAV. P. ¶ Filio meo. Idem ſi diceret, vos inuicem ſubſtituo. vide Ang. cōſi. clxxxiij. inci. teſtator de Verona. & cōſi. cxliiij. incip. qui dam Nicolaus. et idē ſentit Bart. hic dum oppōit de l. idē iuris. q̄ log. ē de reciproca.

d ✠ POMATES. ¶ Vulgaris tm̄. Ad de q̄ ita tenet Imol. c. Raynuti⁹. in materia pupillaris ſubſtitutionis de teſt. Pau. de ca. l. fi. C. de hæred. inſti. Alex. l. Gallus. §. j. in iiij. col. ff. de li. & poſth. Cōtrarium tñ tenet Bal. l. humanitatis. C. eo. in vlti. char. ver. ſecūdò requritur. & l. precibus. in vlt. char. C. eo. De veritate tñ vide Iaſ. in l. ij. in vlt. q. §. eo. vide etiā Ale. cōſi. xxij. in ij. col. iij. vol. & l. recuſare. §. Titi⁹. i ij. no. ff. ad Tre. et paul. de Caſ. d. l. precibus.

e ✠ POMATES ¶ Verbū cōe. Vide Alex. cōſi. xij. in pen. col. in iij. vo. & cōſil. xxv. in fi. in j. vo. Ro. conſi. lviij. Bar. cōſi. xxxv. Ro. cōſi. cxxx iiij. in ij. col. ij. dub. & conſi. cc. Ale. l. nā q̄d §. nō omnis. in ij. col. in iiij. nota. & in iij. col. j. ad Trebel.

f ¶ Ad q̄. Adde q̄ hic ſequitur Pau. de Ca. conſi. lxxviij.

g ✠ P. PAV. P. e ¶ Si teſtator. Vide omnino Com. conſ. xxv. inci. Franciſc⁹ inſtituit. co. j. & ij. & conſi. cxviij. incip. teſtator inſtituit. p totum. & q̄ intelligat̃ grauatus heres quādo quis poſt mortē grauatur, vide Cō. cōſi. cxlj. col. j. ad fin. vide addi. Bar. aliqd per Bologn. in addi. ad Io. de Ana. in cōſ. xlj. ad fi. Itē q̄ in dubio onus cēſetur iniunctum hæredi, q̄ñ relinquit poſt mortem, vide Iaſon. in l. ſi arrogator. colū. ij. ad fi. & prin. ſequen. ff. de adoptio. & in l. ex tribus. col. ij. C. de inoff. teſtam. Alex. cōſil. xrj. col. vltim.

lio maiori vel emancipato, vel alij, vt patet ex prædictis: & tunc ſi illa cōpendioſa eſſet facta per verbū merè obliquum, nō continetur vulgaris: imò illa ſubſtitutio obliqua euanescit inſtituto non adeunte: vt l. ille à quo. §. ſi de teſtamēto. j. ad Tre. Sed ſi eſſet facta per verbū cōmune, tunc continet[a] vulgarem ſecundùm Iacob. de Aret. vt dicit Cy. in l. precibus. & Rayn. tenet hoc quod puto verum. Nam verborum ſignificatio hoc importat. Dicit eñ, ſi filius meus deceſſerit ſine liberis, vel qñ cunq̄: quia intelligitur ſiue decedat in vita teſtantis, ſiue non[b]: ſiue ante teſtamentum, ſiue poſt: vt l. iij. in fi. de adi. leg. & l. hæc cōditio. §. fi. de condi. & demon. Sed dictis casib⁹ ſine dubio dicta ſubſtitutio non poteſt verificari, niſi per vulgarem.

Contra hoc videē l. hæredes mei. §. cùm ita. ad Trebel. vbi facta per verbū cōmune peruenīat, ſemper videtur fideicōmiſſaria. Sol. Illud poſt aditam hæreditatem eſt verum. Secūdò opp. ad prædicta, & videtur q̄ hæc ſubſtitutio cōpendioſa nō cōtineat niſi vulgarem tantum: & nullo modo trahitur ad fideicōmiſſariam: vt l. iam hoc iure. in prin. ſ. e. Nam ibi dicitur q̄ breuiloqua facta per verbū ſubſtituo, cōtinet tantūmodo vulgarē: ergo idem in cōpēdioſa. Sol. intellīgas ſic, ſi quid ſubſtitutio cōpendioſa eſt facta per adiectionē temporis importati per diſtributiuū qñcunq̄: tunc ſine dubio continet fideicōmiſſariam poſt aditā pupillarem qñcūq̄, vt ſ. dixi. Idem ſi non eſt apposita dictio quandocunq̄, ſed alia dictio, quæ de natura ſui temporis tractum ſignificat: vt ſi deceſſerit ſine liberis, licet non dicat quādocunq̄: quia tunc requirit tractum tēporis, vt appareat vtrum decedat ſine liberis: & tūc cōtinet fideicōmiſſariam: vt d. l. hēdes mei. & d. c. j. de teſt. lib. vj. & facit l. precib⁹. ſed ſi dixerit teſtator, filio meo[c] talē ſubſtituo: nullo adiecto quod requirat tractum temporis: tunc illa ſubſtitutio non eſſet compendioſa, ſed vulgaris tantùm[d]: vel pupillaris, ſi eſſet facta filio impuberi: vt l. Gallus. §. j. ſecundùm vnā casus poſitionem. de liber. & poſthu. approbatur in l. iam hoc iure. §. j. ſ. eodem.

33 †Quæro vlterius, quid ſi ſubſtitutio compendioſa fuit in re certa per verbum cōmune[e] facta, vt puta, ſi filius meus deceſſerit ſine liberis, ei ſubſtituo Titium in tali fundo, vel talis fundus peruenīat ad

34 talem. Dico † quòd verbum cōmune adiectum certæ rei vel quātitati, nunquam trahitur ad inſtitutionem: vt l. cogi. §. & generaliter. j. ad Trebel. hoc tenet Dyn. ibi, per §. aliud quoque capitulum. coniūcto §. cæterùm in auk. vt cùm de app. cog.

35 Et hoc nota † ad quæſtionem[f]: ſi teſtator inſtituit filiam in certa quantitate, & ſi decedat ſine liberis in pupillari ætate, vel poſtea quandocunque, volo quòd dicta quantitas veniat ad talem: quia tūc nō continet pupillarem: quia eſt facta in certa quātitate per verbum cōmune. Idem q̄ dicerem, ſi iſtud verbum eſt directū, quia non eſt inciuile directum, & ideo non trahitur ad inſtitutionem: vt ſ. dixi. Quæ-

36 ro † vlterius, quid ſit hæc ſubſtitutio per

verbum commune fiat in certa portione ſub nomine quotæ: an trahatur ad directam: Reſpondeo, ſi quidem totam hæreditatem diuiſit per quotam in plures perſonas: tunc eſt perinde, ac ſi vnum tm̄ in totum ſubſtituiſſet. Nam aſsignatio portionum, licet nō apponat̃, hæres eſto, vim habet inſtitutionis. vt l. j. §. diuus autem Pius. ſ. tit. j. Sinautēvnā tantùm portionē alteri aſsignaſſet, & in alijs nullam ſubſtitutionem feciſſet: tunc ad inſtitutionem non trahitur. Hoc probatur per l. cùm autem. j. de lega. ij. Hoc etiam probatur per rationem: verbum commune trahitur ad inſtitutionem, quādo nullus alius eſt vniuerſalis hæres in teſtamento, vt l. his verbis. in princip. & ibi no. ſ. ti. j. ſed hic alius hæres eſt, ſcilicet primus inſtitutus, & hæres eius poſt mortē ſuam: ergo &c. Hunc autem ſubſtitutum videtur teſtator voluiſſe eſſe hæredem per illud verbum cōmune: ideo quia ſibi totum non aſsignauit: argum. d. l. cùm autem. & ibi dicam.

37 † Quæro vlterius, quid ſi teſtator[g] dixit, ſi filius me⁹ deceſſerit ſine liberis, bona mea deueniant ad talem: an hęc ſubſtitutio valet in filijs filiorum. Iſta quæſtio

h fuit de facto[h]. Richar. dixit q̄ nō: quia teſtator nil eis reliquerit, ſed ab inteſtato, vel ex teſtamento ſucceſſerūt patri: quod no. ſ. tit. j. l. Lucius. ergo eos grauare non potuit pater, vt l. ſed & ſi ſic. §. j. & ibi vobis tetigi. j. de leg. iij. Iaco. de Bel. contra. Vos autem dicatis ſic: Aut fideicommiſſum relinquitur ab ipſo filio primo inſti-

h tuto: licet ſub duplici conditione alternatiua, vt puta ſi deceſſerit ſine liberis, vel eorum filij ſine liberis: & tunc valet: quia ille grauatus, qui oneratur, lucratur, licet in perſona hæredis iſti⁹ primi filij exiſtat conditio, vt l. cohæredi. §. cùm filiæ. j. eo. tit. & j. de condi. & demon. l. legatum ſub conditione. Si vero relinquit̃ nominatim ab ipſis filijs filiorum: tūc nō valeret reli-

i ctum, per d. l. ſed & ſi ſic. §. j. & hoc tenebant Ric. & Ray. Cogitaui[i] q̄ poſſumus ſuſtinere q̄ etiā hoc caſu valeret fideicōmiſſum. Reſpon. ad l. ſed & ſi ſic. & nego quòd ibi filij filiorum nō habeant ex diſpoſitione teſtatoris primi. Nam ex quo iſtos filios non grauauerit, videtur eis reliquiſſe: vt l. denique. §. interdum. de pec. leg. facit quod not. in l. à filio. in fin. j. gl. j. de alí. & cib. leg. Pro hoc induco tex. optimè facientem. j. de ope. lib. l. ſi ita ſtipulatio. in princip. Non obſtat l. Lucius. præallega. & quod ibi not. quia illud verum, quando ipſis filijs filiorum nullum graumen impoſitum eſt: aliàs ſecus, vt dixi ſ.

k Modò dubitatur[k] cui illud onus ſit adiectum, vel filio inſtituto primo, vel eius filijs: Reſpon. tenendo primam opinionē, quòd fideicōmiſſum ab eis relictū in dubio non valeret: quia in dubio debeamus dicere ab eo relictum à quo valeret, vt res potius valeat quàm pereat: vt l. quoties. de rebus dubijs. probatur in l. ſi ſeruus legatus. §. qui margaritam. j. de leg. primo, & l. fina. C. ad Trebel. Sed tenendo ſecūdam opinionē quam primò tenui ſ. q̄ vtriſq̄ poſſet relinqui, dic vt colligit̃ ex his quæ dixi in l. q̄ duos. j. eo. & ex his quæ ibi no.

volu. iij. Item ad dictum Bart. hic vide Cur. conſil. xlij. colū. ix. & ſeq. Item, quādo quid ſiniungitur poſt mortem, quòd cenſeatur iniūctum primo inſtituto, vide Bar. conſi. xiij. co. iiij. Mathe. not. clxij. Com. conſi. xxx. col. vlt. Bart. in l. cohæredi. §. cùm filiæ. j. eod. Areti. conſi. clv. relatum per Iaſon. vbi ſ. Aret. in l. j. §. fi. ſ. eod. & pro opinione Bart. in l. qui duos. quòd cenſeatur potius iniunctum hæredi hæredis, vide Alex. cōſ. lxiiij. colū. ij. volu. v. Adde tamen q̄ præcedens opinio videt verior & communis vt dicunt Alexā. & Iaſ. vbi ſ. ſed iſta cōmunis procedit planè, niſi onus ſit iniūctum fideicōmiſſario, q̄d autē ſi vtroq̄ modo valeret? tunc videtur potius iniūctum inſtituto, per tex. in l. codicillis. ff. de vſufru. leg. vbi videtur ita velle Bart. & Alex. in l. cohæredi. §. cùm filiæ. j. eod. vbi Iaſ. ſed Bar. i iſta quæſtione ſentit contra eū allegat l. qui duos. & aduerte q̄ Iaſ. hic reprehendit Bar. in col. xxix.

✠ P. PAV. P. ¶ De facto. vide Socy. in l. cū filio. col. ij. ad fi. ff. de leg. j. & in repet. l. cū ciuis. ff. de condit. & demon. & Alex. in multis cōſi. quæ habes ad Bart. in l. Lucius. §. de hære. inſti. & latè Cur. conſi. xlij.

¶ Cogitaui. Imol. hic & in ca. Raynutius. Bal. in l. vnica. §. pro ſecundo. C. de cad. tol. Paul. de Ca. conſi. ccxxxvj.

✠ POMATES. ¶ Cogitaui. Hanc opinionem ſequitur Bal. & Ar. hic Ang. §. fi. Inſti. de pupilla. ſubſti. Anch. c. ſi pater. in xij. col. de teſt. lib. vj. In cōtrarium idem tenuit Bar. cōſil. inci. Andreas fecit teſtamentū. Bal. etiā ſibi cōtrarius. l. ab eo. C. de fideicom. Anch. etiā ſibi cōtrarius cōſi. xxxvj. Ale. hic. & conſil. xcj. in j. vol. & conſi. cv. eod. vol. & conſi. lxvj. in ij. vol. & cōſil. lxxxv. eod. vol. & xxiiij. co. in iij. vol. & cōſil. lv. in iiij. vol. Et p opi. Bar. vide Pau. de ca. conſi. xxviij. Bart. in l. ſed ſi. Alexā. conſil. lv. in iiij. col. iiij. vol. Comē. conſil. xxv. in ij. col.

✠ POMATES. ¶ Modò dubitatur. Vide Alex. in conſil. lxvj. in fi. in ij. vol.

a ¶ Quartò principaliter quæro. Et not. caſum in quo ſubſtitutus pōt venire ex directa, vel fideicōmiſſaria ſubſtitutione. Idē voluit Bar. in d. §. Titius. vbi alle. l. ſi quis ſeruo. ff. de ma. teſta. Guli. in l. pcib⁹. C. de impube. & alijs ſubſtitu. Bart. in d. l. ſi qs ſeruo. Angel. i d. §. Titius. dicit illū tex. eſſe meliorē de iure, qñ dicit vulgariter & pupillariter, & p fideicōmiſsū, & ēt alleg. l. fina. C. de codicil. & dicit Pau. de Caſt. in d. §. Titius. quod ille text. ſemp allegat ad hoc: quia notarij debēt dicere, ſubſtituit vulgariter. & p fidei cōmiſſum. Bald. in d. l. precib⁹. ſi in pe. col. al legat dictū. §. Titius. Bal. in repe. l. i ſuis. in pen. char. in ver. ſextò quęritur. ff. de libe. & poſthu. Et facit q̄d dicit Bal. in l. iā hoc iure. §. fi. de vulg. & pupil. q̄ notarij apponūt iſta verba, et ignorant q̄d ſi portēt. Facit q̄d voluit Bar. i l. j. ij. q. ff. de iure codicil. ſi dicat, valeat iure teſtamēti & iure codicillorū, erit in electione hæredis, an venit iure teſtamēti, an iure fideicōmiſ. alleg. d. l. fi. C. de codicil. & d. §. Titius. Idem dicit Bar. i d. l. fi. C. de codicil. in qō. xiiij. Bar. in l. ſi Titio fundū. ff. de vſufruc. leg. Cy. i d. l. pcib⁹. in tractatu cōpēdioſæ. verſi. q̄d ſi teſtator dicat filiū impuberē. Io. de Im. hic in prin. vlti. char. vbi dicit q̄ teſtator voluit facere plures ſubſtitutiōes in diuerſis casibus. Idē voluit in ca. Raynut. ad fi. de teſt. Idē voluit in d. §. Titius. ibi etiam Raph. Cu. Andr. Barba.

b ¶ Duo ex his verbis. Vide Oldr. conſil. cxxv. inci. in præſupposito caſu. & Bald. cōſi. cxxxiiij. ij. volu. & cōſi. cccl. xvj. in fi. j. vol. & cōſ. l. v. ij. Bar. cōſil. inci. Andreas fecit teſtamentū. Bal. etiā ſibi cōtrarius. l. ab eo. C. de fideicom. Anch. etiā ſibi cōtrarius cōſi. xxxvj. Ale. hic. & conſil. xcj. in j. vol. & conſi. cv. eod. vol. & conſi. lxvj. in ij. vol. & cōſi. lxxxv. eod. vol. & xxiiij. co. in iij. vol. & cōſil. lv. in iiij. vol. Et p opi. Bar. vide Pau. de ca. conſi. xxviij. Bart. in l. ſed ſi. Alexā. conſil. lv. in iiij. col. iiij. vol. Comē. conſil. xxv. in ij. col.

✠ POMATES. ¶ Modò dubitatur. Vide Alex. in conſil. lxvj. in fi. in ij. vol.

38 per gl. † Quarto principaliter[a] q̄ro ſ. ex

a pediui qñ relictū eſt p verbū merè directū vel cōe, vel merè obliquū. Sed q̄d ſi appo-

b nunt duo ex his verbis[b]? Dic, q̄ñ q̄ qs apposuit illa in p̄ſona vni⁹: q̄a dixit, ſi filius me⁹ deceſſerit ſine liberis, talē ſibi ſubſtituo, & eū ſibi hęredē facio: vel bona mea ad talē pueniāt: & ī his eū hæredē iſtituo, & ſimilia. & iſto caſu p̄inde iudicabo, ac ſi tota iſtitutio eſſet facta p verba merè directa: q̄a iſtud verbū cōe & ambiguū declaraē rōe adiūctī: ar. l. ſi ſeru⁹ pluriū. in fi. j. de leg. j. & l. nec adiecit. cū l. ſeq. ſ. p ſocio. vel melius verbū directū ſtabit in ſua ſignificatiōe: verbū cōe trahit̃ ad fideicōmiſ. vt ſic aliquid operet̃ adiectio dictorū verborū: & tūc erit ī electione ſubſtituti, vel capere ex directa, vel ex fideicōmiſſaria: vt l. ſi qs ſeruo. j. de ma. teſt. & l. recuſare. §. Titius. ad Treb. Idē ſi teſtator dixit poſt factā ſubſtitutionē, volēs dictā ſubſtitutionē valere vulgariter, & pupillariter, & p fidecōmiſ. q̄a tūc eēt electio ſubſtituti, vt dictū eſt. Idē in qōne quā vidi: dicit teſtator, ſi fili⁹ me⁹ deceſſerit ſine liberis, Titiū inſtituo, & ſubſtituo. Nā cū verbū inſtituo, ſit directū, vt ſ. ea. l. i prin. & l. ſi pr̄ filio. & l. i. prin. ſ. ti. j. valet vtroq̄ iure. Ad hoc facit l. pe. de vē. inſpi. Idē puta rē ſi teſtator vtiē duplici verbo, vt p verbū cōe, & aliud obliquū, vt dicendo ſic: ſi filius me⁹ deceſſerit ſine liberis, volo bona mea deuenire ad titiū iure ſtōnis et fideicōmiſsi: q̄a ſubſtituo eſt verbū cōe, et fideicōmiſsū obliquū: q̄d debet ītelligi vt ſit vtrūq̄, & ſic ſit electio ſubſtituti, vt p-

39 bat tex. i l. recuſare. §. Titi⁹. ad Treb. & d. l. ſi qs ſeruo. p̄al. † Quęro iuxta p̄dicta,[c] q̄d ſi verbū directū in ſubſtitutiōe apposi-

c tū pōt ſe habere p modū diſpōnis, & demōſtratiōis: vt cū dixit teſtator, ſi talis filius me⁹ deceſſerit ſine filijs tūc ei ſubſtituo Titiū infraſcriptū meū hæredē, quem poſtea īfrà hæredē ſcripſit. Nā illa verba meū hæredē, poſsūt ītelligi eodē & vtroq̄ modo quo dixi ſ. Quid ī dubio? Dico q̄ in dubio debet intelligi demōſtratiuē: vt

40 l. ſi. §. Titia. de lib. leg. † Quęro vlterius, q̄d ſi in p̄ſonis diuerſorū apponant̃ p̄dicta verba diuerſa. Iſta eſt terribilis q̄ſtio. Ad hoc pręſupponatis vnā regulā: primò q̄ verbū cōe adiectū certæ portioni non trahit̃ ad inſtitutionē, vbi eſſet ali⁹ vniuerſalis hęres in teſtamēto, aliàs ſecus: vt no. in l. his verbis. in prin. ſ. titu. j. & in auk. de hęre. & fal. §. ſi verò nulla. ī gl. ſup̄ verbo, relictis. Hoc pręmiſſo, q̄ñ q̄ teſtator vnū ſubſtituit directò p verba directa, & ciuilia ſimpliciter: aliū p verba cōia in certa portiōe: tūc ſubſtitut⁹ ſimpliciter erit ſub-

d ſtitut⁹ directò, ſubſtitut⁹ p verba cōia erit onerat⁹ fideicōmiſſo, p rōnē p̄dictā: q̄a ñ pōt trahi ab ſubſtitutionē, cū ali⁹ ſit iſtitut⁹ vniuerſaliter. Q̄ñ q̄ vnū inſtituit directò in certa portiōe: aliū p verba cōia ī reſidua portiōe: & tūc fateor q̄ pōt trahi ad directū illa facta p verbū cōe: q̄a ī ea portiōe, ī qua adit̃, null⁹ alius reperit̃ hęres in ſtitutus: ergo &c. Et p ea q̄ dixi q̄ñ q̄ teſtator vnū ſubſtituit ī certa portiōe p verba directa & ciuilia: q̄a verba directa nō tū ciuilia, quātū eſt ī ꝓpoſito, modicū diffe-

rūt à cōibus. Aliū verò ſubſtituit p verba merè obliqua in alia portiōe: tūc ſubſtitutus p directū capit iure directo tātū: vt l. cohęredi. §. fi. j. eo. Ali⁹ erit fideicōmiſſa-

41 ri⁹ in portiōe ptis ei relictæ. Q̄ñ q̄ † vnū h

d ſubſtituit ī certa[d] portiōe p verbū cōe: aliū per verbū merè obliquū: & tūc puto q̄ tota iſta ſubſtitutio debeat cēſeri fideicōmiſſaria: q̄a gl. nr̄i, & oēs q̄ dicūt q̄ verbū cōe trahit̃ ad directū, dicūt verū, qñ addit̃ vniuerſitati bonorū, & alius nō eſt hęres: vt d. l. his verbis. ſ. de hære. inſti. nō aūt ad dit̃ oīb⁹. Sicut ergo illa portio eſt relicta h

per fideicōmiſ. exp̄ſsè: ita iſtud verbū dubiū, & obſcurū ītерpretat̃ fideicōmiſsū: vt d. l. ſi ſeru⁹. in fi. & q̄a cōſtat teſtatorē voluiſſe ius primi hæredis remanere eò q̄ poſt mortē ſuā reliqt fideicōmiſsū, nec re i

liqt ab eo q̄ erat ſubſtitut⁹ in certa portio-ne p verbū cōe. Q̄ñ q̄ apponunt̃ in p̄ſona diuerſorū verba cōia, quos ſubſtituit ī certis portionibus diuidēdo hęreditatē inter eos: tūc ſine dubio trahit̃ ad inſtitutionē: quia diuiſio hæreditatis p partes: licet nō adiciat̃, hæres eſto, ad inſtitutionē trahit̃:

42 vt l. j. §. diuus. ſ. ti. j. † Quęro q̄d ſi in inſtitutiōe teſtator reliqt certa legata ſingularia, demū dixit reſiduū bonorū meorū volo ad talē puenire. Rñ. ,ppter illa legata ſubſtitutio vniuerſaliter facta p verbū reſiduū, &c. nō alterat̃, ſed remanet ī ſuis vírib⁹ ac ſi eſſet hæres inſtitutus: vt l. ij. C. de hære. inſti. Expeditus de iſta parte venio ad aliā. Quintò & vltimò principaliter eſt vidēdū. Dixi ſ. q̄ quędā ſunt verba directa, q̄dā obliqua, & q̄dā cōia. Videre habem⁹ de his, & quibuſdā alijs, de quorū natura dubitat̃. Et primò videam⁹

e regulas[e]. Dico † q̄ verbū directū eſt il-

43 lud, q̄d de ſui natura hoc ꝑtat, vt ille, i cui relinquit̃, de ſua manu accipiat, nec in alterius factū trahit̃: vt probat̃ in l. eā quā. in glo. ſup verbo, directis. C. de fideicō. & in l. oē verbū. C. cōia de leg. Hoc eſt quod

f dico q̄ verbū hæres[f] eſto, [g] eſt verbū dire-

g ctū: vt dicit gl. in l. p̄cib⁹. & ſ. ti. j. l. j. & per totū hūc ti. q̄a ipſe teſtator facit, nō diſpo n

nit vt alius faciat in totū. q̄ ſi diſponat vt

44 alius faciat, vt volo † q̄ talē hæredē recipias: tūc erit fideicōmiſsū: vt l. pater filiū. §. fi. j. de leg. iij. & l. Lucius. §. fi. eo. tí. Itē ſi dicat, rogo vt Titiū hæredē facias. q̄a eēt fideicōmiſſaria: vt l. ex facto. in prin. j. ad Treb. & l. filiusfa. §. vt qs hęredē. j. de leg. j. verūtamē iter verba directa quędā ſunt verba directa & ciuilia, quædā nō ciuilia, ſed directa & cōia iuregentiū, vt ſ. dixi, & hoc de directis.

45 Quędā ſunt † verba obliqua[h]: & iſta ſunt illa, q̄ ſonāt vt quis

h capiat de manu alteri⁹. & ſic factū alteri⁹ quaſi teſtātis requrit: vt, pbat̃ in verbo, reſtituat̃: vt l. cohęredi. §. cū filię. j. e. & quaſi per totū tit. ad Treb. hoc probat̃ in verbo, det̃: vt l. fundi Trebatiani. de vſufru. leg. Itē ī verbo, reddat̃. vt l. cū q̄dā. j. d leg. ij.

46 & l. verbū reddēdi. de ver. ſig. Quædā ſunt verba † cōmunia[i]:

i vt ea quę pñt hr̄e vtrāq̄ ſignificationē, vel q̄ quis de manu ſua accipiat, vel de manu alterius, vt ponit exemplū gl. Sed quare

47 † verbū ſubſtituo[k], nō eſt verbū directū, ſicut inſtituo? Dic,

k quia eſt verbū magis generale: quia quocūq̄ modo quis in alterius loco ponatur, dicitur ſubſtitutus, adeo q̄ in legato ſingulari: vt l. Lucius. cū duabus legibus ſeq. ſ. titu. j. & C. de cad. tol. §. in primo. & §. pro ſecūdo. ſed non eſt ita in verbo inſti-

l tuo. Modo his regulis premiſsis[l] dubitat̃ de quibuſdā alijs.

m Et primò de verbo[m] peruenīat[n], an ſit † directū vel commu-

n ne, vel obliquum. Et quòd ſit obliquū, videtur caſus in l. fidei-

48 commiſſa. §. hæc verba. j. de legat. iij. & l. hæredes mei. §. cum

tia. in j. col. de proba

¶ Hæres eſto. Adde Bal. conſi. cxl. j. volu. & ibi de verbo, reſtituas.

✠ POMATES ¶ Quędā ſunt verba obliqua. Et de verbo ſuccedat, vide Lud. Ro. in cōſil. clxxxiiij. & vide Bal. in l. fi. C. de ſacroſan. ecc. & vide Bar. in cōſi. inci. homo Accurſuli. de verbo deueniat, et de materia huius legis.

✠ POMATES. ¶ Verba obliqua. vide Alex. cōſil. xij. in j. col. iij. volu. Et quid de verbo capiat. vide Roma. conſil. cc.

✠ POMATES. ¶ Verba cōmunia. Vide Ant. de But. de iſto verbo ſubſtituo, cōſi. lxxvj. incip. viſo pūcto. vide Bal. p illū text. l. mulier. §. fi. j. ti. j. & l. j. in prin. ſ. eo. Et ibi no. Imo. Ang. & moder. & eſt bon⁹ tex. l. ſi qs mihi bona. §. fi. verſi. id q̄d. & ibi Bal. j. de acq. hære. & in l. Gallus. in glo. in verbo, neceſſe eſt. barto. & Imo. in l. q libe ris. ſ. eo. & vide Old. cōſi. cxcvij. in ij. colū. & cōſi. lxviij. in prin. in iiij. vol. Pano. cōſ. xxxij. in j. colū. ij. vol. vbi ēt ponit de verbo hæres eſto. Et de iſto verbo ſubſtituo, vid̄ Ro. cōſi. lviij. in j. dubio. Barto. conſil. ccxxxiij. aliàs ccxxxiiij.

¶ Subſtituo. Vide Bald. conſi. lv. ij. vol.

✠ P. PAV. P. ¶ Regulis premiſsis. Vide Ioan. de Anan. & Bolog. cōſil. xlvj.

m ¶ De verbo peruenīat. Vide Rom. cōſi. cxxx. vbi dicit q̄ Im. fc. Raynal. voluit q̄ ſit verbū directum.

✠ POMATES. ¶ Peruenīat. Vide Alexan. conſilio lvi. in ij. volum. & conſi.

clxij.eo.vol.& conſi.clxxiij.eo.volu.& conſi.xxxvj.in iij.volu.limita vt per Are.& vide bonum tex.l.hæreditas,C.de hær.inſti.Alex.l.precibus.ad fin.gl. in verbo,ſecundùm cauſam.vbi ipſe ponderat eſſe gl.pro hoc. Et quid de verbo adueniat,vide Alex.conſi.lvij.in j.col.in ij.vol.Et de verbo peruenire, vide Alex.conſi.lvij.in j.col.in ij.vol.Et de verbo peruenire,vide Alexã. conſil. clxj.in pe.col.ij.vol.

Et q̃ verbum deueniat,ſit verbũ cõmune,dic q̃ eſt cõſis opi. Panor.cõſi.xxxij.in j.col.ij.vol.Alex.cõſi.lvij.in j.col. & per eundẽ Alex. conſilio clxxx.in j.col.ij.vol.

Et q̃ verbum peruenire,ſit verbũ cõe,tenet etiã idẽ Bar.l.Lucius.in ij.q.principali.j.e.Bal.l.iã hoc iure.ſ.e.& c.ſi pater. in xv.col.C.de teſt.Ale. d.cõſil.lvij.incip.per ſpectis.in ij.vo.ij.co. & cõſil. clxij.vol.iij. incip. circa primum dubiũ.in pen.col.& cõſi.clxxj.incip.viſo proceſſu.& conſil.cxxvj.in iiij.vol.inci. viſo themate ſuper quo dubitari cõtingit. limita tamẽ hoc nõ procedere q̃ verbũ peruenirat,adiungereẽ verbo , eoipſo: quia tũc importaret directã ſubſtitutionem.Ita Bal.l.fi.in j. col.de ſac.ſan. eccleſ. alle.Archi.in c.eũ q. de præb.lib.vj. & in c.j.de ſepul.e. li. facit gloſ.in c.quam ſit.in gl.in verbo, eueniet, de elec.lib.vj.& glo. in cle.j.in verbo, eoipſo.de vita & hone. cle.Io.and.in c.quia ſæpe.in nouel.de preben.lib.vj.Secũdò limita non procedere q̃ apponereẽ clauſula,pleno iure.C.de ſacroſan. ecc.l.ſi. Ang. cõſi.cxxv.incip. hoc teſtamento Petri. in vlt.co.in l.Iulianus. ſ.de rei ven. Et Aret. Ad de tex.in l.ſi poſt miſsionẽ.in ver.plena legata. ff. ad legẽ Fal.& in l.diuortio. in prin.fiuxta gloſ.in verbo,plena.ff.de nego.geſt.Tertiò limita q̃ fungereẽ verbo liberè. Ita ſentit Bar.ſ.in ij.q. principali.Item q̃ ſi teſtator dixit liberẽ.et ibi eius dicta multũ faciunt pro iſtis tribus limitatiõibus: quia etiã poſſent adaptari ad alia verba cõmunia. Vide etiã ad hoc Ro.conſi.cxij.et conſi.xx.

a ✠ P. PAV. P.

¶ Ego dico. De hoc eſt tex.in l.hæreditatis.C.de hær.inſti.ſequit Com.cõſi.cxxiij. incip. loquens de verbo conueniat.

a ¶ Ego dico. Idem tenet Bal.in l.fin. C.de ſacroſan.eccleſ.Ang. in l.precibus. penul. col.eo.titul.Idem eſt in verbo,deueniat.ſecundùm tex.in l.pen. ff.de ſolu.& in l.ij.& ibi Ang.de bon.quæ liberis.Ange.conſil. ita.ad Trebel. &.l. hæredibus.§. fi.eo. tí.

In cõtrarium q̃ ſit directũ, habes in l.ij. §.pueniſſe.de hær.ven. & l.hæredes meí. in prin.ad Treb.& omnes leges, quæ loquunt de ſubſtitutione facta per verba, quicquid ad eum peruenerit.vt l.cùm virum.C.de fideicõ.et l.baliſta.cũ l.ſeq.j.ad Treb. & hoc videt tenere Inno.in c.Raynutius.in glo.ſup verbo,deuenire.extra, de teſt.Ego dico[a] q̃ ſit cõe. Primò ex prædictis apparet:qa in obliquo & ĩ directo reperitur: ergo eſt cõe. Hoc etiã apparet ex regula præcedẽti:quia ſiue de manu alterius ſiue de manu mea directò habeat, 49 dicitur peruenire directò. Secũdò † dubitatur de verbo,pertineat, & videtur q̃ ſit obliquũ:vt d.l.fideicõmiſſa.§.fi filio.j.de leg.iij.q̃ l.j.de pact.inter emp.& ven. vbi exponitur pertineat,i.reſtituatur,in l.Lucius.§.filia.j.de leg.ij.& ibi cõtrarium q̃ ſit directa,& trahatur ad inſtitutionẽ hæredis,vt l.licet.C. de pact. Ex prædictis dico q̃ eſt verbũ cõe:vt l.verbũ illud,ptinere.de verb.ſign.Nec obſt.§.filiam.vbi interpretatur fideicõmiſſum ĩ dubio; qa illud in relicto ſingulari, vbi verba cõia nunq̃ ad inſtitutionẽ trahunt, nec etiam verba ciuilia directa:vt l.omne verbũ.C. 50 cõia de leg.& dixi ſ. Tertiò † dubitatur b de verbo,habeat[b],quod videtur directũ: quia habere eſt ius dñij, vel poſſeſsionis: nõ autẽ dicitur habere qui habet p fictionem:vt l.ſtipulatio iſta.§.habere. de ver. obl.& l.habere.de ver.ſig. ſed in fideicõmiſſo qs debet petere ab alio:ergo &c.& hoc videt ſentire Azo in ſummà de hær. inſti.poſt prin. In cõtrarium q̃ ſit obliquum: vt l.fideicõmiſſa.§.filio.j.de le.iij.

Ex prædictis ſatis poſſumus dicere q̃ ſit cõe. Pro hoc facit regula præcedẽs: quia ſiue à me,ſiue ab alio habeam, habere dicor. 51 † Quartò dubitat de verbo, remaneat,vtrũ ſit cõe. Et videtur q̃ ſic:quia intelligit habeat:& ſi non habeat,reſtituat: vt l.ſi cũ ante.C.de do.ante nup.& l.prætor.in prin.& qd ibi no.ſuper verb.remanet.j.de col.bo.ldẽ in verb.redeat.vt puto,licet alibi videat accipi pro directo: vt 52 l.ſi duobus.j.de mil.teſt. † Quintò dubitatur de verb. ſuccedat[c],& videt q̃ ſit verbum directũ,vt in rubr.& l.j.& ij.C. cõia de ſuc.& in pluribus alijs legibus, & l.ſi abducta.C.de furt.& l.ſi in perſona.C. de fideicom.& l.quanquã.ad l.fal.cũ ſi. Cõ d trarium[d] credo q̃ ſit verbũ cõmune: vt l. non tm.in prin.j.de fideicõ.lib.& l.reſtituta.§.fi.cũ l.ſeq.j.ad Treb.vbi dicitur q̃ ex Trebellianica eſt ſucceſsio.Pro hoc videtur caſus in c.Raynutius. extra de teſta. e Sextò dubitat[e] de verbo † reuertat, 53 quod videtur obliquũ: vt l.iij.de pact. inter emp.& vẽ.Sed credo q̃ ſit idẽ qd ſ.dixi in verbo,ptineat.Et p hoc eſt gl.not.j. de do.l.j.in fi.gl.magnæ.& facit l. Luci[9]. §.tres hæredes.ad Treb. Septimò dubitatur[f] de † verbo deuoluat[g],vtrũ q̃ ſit dire 54 ctum:vt l.de emãcipatis.C.de legi.hæ.& l.Luci[9].ij.in fi.j.c.& C.de iu.deli.l.ſi infãti.

xiij.incipien.Iacobus habens vnum filium.Et de iſto verbo peruenire, vide Barto.conſil.xxj.& conſi.xxxv.aliàs xxv.ad finem.& conſi.ccxlj.vbi ponit de verbo,deueniat.

b h ✠ P.P A V. P.¶ Habeat.Sic Bar.dixit quòd verbum directum iũctum certæ rei nõ trahatur ad inſtitutionem.dicit contra l.j.§.ſi ex fundo. ff.de hæ. inſti. & contradicit ſibimet, maximè in princi.quæſt.& ideo credo q̃ Bar. ſit corruptus, & tamen poteſt ſaluari, vt ſi eſt datus cohæres vniuerſalis,iuxta l.quoties.C.de hære.inſtit. ſed iſta ſol.nõ eſt bona,qa in.§.ſi ex fundo non erat datus alius cohæres vniuerſalis.& ideo ſi fuiſſet ibi diſpoſitio per verbũ,inſtituo,illi liberati fuiſſent hæredes in totũ l.cohæredi.§. cũ filiæ.j.eo. ideo credo q̃ ſit corruptus.

¶ Succedat. Vide Bal.conſil. ccccl.xix. ij.vo!.& conſi.clxxviij. co.lib. & per eũdem cõſi.cxxxxviij.et cxciij.iiij.vol.

✠ POMATES.

¶ Succedat. Vide Alex.cõſi. lviij.i prĩ. in iiij.vol.Bar.conſi. xiij.in iiij. col. Barb. cõſ.xxxij.in ij.co.i ij. vo.Ro.cõſi. clxxxv.

✠ POMATES.

¶ Contrariũ credo. Idẽ tenet Pau.de ca. cõſi. cxxxiij.i iiij.co. cõtrariũ tenet do.Si. de Homodeis conſi. lxj.vide Ang.conſil. lxxxj.in j.col.cũ ſeq.

¶ Sextò dubitat. Et facit c.in pũtia.de p ba.in verbo,deuoluerentur. And. Barba.

✠ P. PAV. P.

¶ Sextò dubitat.vide Cõ.cõſi. cxliij.in ij.dub.qui idẽ tenet.

✠ P. PAV. P.

¶ Septimò dubitat. Vide Feli.in c.in pręſentia.in prin.de,p.b.

¶ Deuoluatur. adde tu Are.in c.in preſentia.in j.no.de proba. Domi. in c.ſi pater. de teſt.in vj. in gl.in ver. filij.Ang.et Imo. in l.Lucius.eo.ti.

¶ Moriatur. Adde Bal.conſi.xl.iiij.vo. Et de iſtis verbis cõmunib[9] & directis, vide p Io. an. in d.c. ſi pater.in nouella p Bal.in l.fi. C. de ſacr. ſan.eccl.per Ange.in l.precibus.per Oldr. conſi.cxxv. per Bar. conſi.inci.pater filio impuberi. & conſil. inci.qdã de Aſiſio. & conſi.inci. in quæſtione propoſita.

✠ POMATES.

¶ Vide Bar.cõſ. xxiiij.Ro.cõſi.xv.in fi.

✠ P. PAV. P.

¶ Vltimò habem[9], qd de verb.hẽditatũ. Idẽ q̃ qd hẽdẽ eſſe,vt p Cõ.cõſi.ij.inc. proponit.co.iij.in iij.du. qd de verb.accipiat. vide Com. conſilio xiij. in ij. quæſtione in prin.

ſup verb.deuolutas.Dixi q̃ ẽ cõe vt l.ij.& qd ibi not.de ali.& cib.leg.& qd ibi dixi.

55 Octauò q̃ro † qd de verb.accreſcat.& vtrũ q̃ ſit obliquũ,vt l.codicillis.deviufr.le.In cõtrariũ q̃ ſit directũ.C.qñ non pe. par.in rubro & nigro. & §.his ita.C.de ca.tol.et ẽ verbũ aptũ ad cõprehẽdẽdũ bona ĩpuberis,vt l.q pri.ĩ pri.de acq.hæ.& hoc puto verũ.nõ em aptat vt qs capiat de manu alteri[9].Nõ ob.l.codicillis. qa ibi in codicillis vbi ſi eſſent verba directa,traherenẽ ad fideicõmiſſũ:vt l.Scæuola.ad tre. No 56 nõ q̃rit † de verb.moriat[b],tex.& gl.eſt in h c.ſi pr.de teſta. li. vj. q̃ eſt verbũ directũ: quaſi dicat moriat tali, i. directò ad talẽ p i ueniat.Puto[i] tũ q̃ verbũ hoc & pcedẽs,et cætera verba ſimilia.niſi illa duo,ſ,hæreſeſto,& inſtituo,nõ ſunt ciuilia:ſed magis k cõia iure gẽtiũ. Vltimò habem[9] k videre qualit hæc ſubſtitutio finiat. Et cũ dixi c vobis q̃ qñq̃ iſta ſubſtitutio cõtinet vulgarẽ,qñq̃ pupillarẽ,qñq̃ alias: dic vt ſ.dixi de materia vulgaris pupillaris,& aliarũ ſubſtitutionũ.d ſubſtitutiõe,de qua loquitur lex Scæuola. ad Treb. dicem[9] ibi.

Si quis eũ. Si ſeru[9] legat[9] ſubſtituat pupillo, eruan eſcit legatũ ĩ cõditionis cuẽtũ. h.d. Hic dicit q̃ ĩ iſtis teſtamẽtis & ſi. innuit q̃ prĩs & filij ſunt plura teſtã. Sed cõtra de l.prĩs & filij.j. e. Sol.vt l.cõtraria dicã. Vlteri[9] opp.Inſtit.de adi.le. p totũ, vbi dicit q̃ ñ refert an codicilli ſint cõfirmati,vel nõ.So.dr hic cõfirmati,ſubaudi e maximè. Dicit hic,legatũ vr adẽptũ.q̃ro an videat incõtinẽti,an expectet euẽt[9] cõditiõis ſubſtitutiõis.Dicit glo.incõtinẽti. f Vid gl.q̃ inci.ſub cõditiõe &c.gl. pcedẽs dicit cõtrariũ,& bñ,q̃ expectat euẽt[9] cõditiõis.Caſus eſt in l.ſi ſeru[9] cõis.ĩ fi.j.e.et g l.ſi poſt mortẽ.§.fi.de le.j.fm Iac. de Are.

1 ☞ Quis quando poſsit facere teſtamentum ſibi & filijs diuerſis horis.

2 Iſta uerba,ſi filius uiuo ſe decedat,cuius ſint, an teſtatoris,an legislatoris.

Si teſtator inſtituit extraneum ſub conditione,ſi filius ſe h uiuo morietur,uidetur primò inſtituere filium ſuum.

3 Si filius iam natus præteritus decedat uiuo teſtatore, tamen teſtamentum non confirmatur.

4 Si filius poſthum. eſt præteritus in ſecũdo teſtõ, q̃ natus uiuo teſtatore decedat,an rũpatur primũ teſtamentũ?

5 Poſthumo præterito nato, & mortuo uiuo teſtatore, neceſſariò deuenitur ad ſecundùm tabulas.

6 Primum teſtamentum non tollitur per ſecundum, ſi ex eo non poteſt hæreditas adiri de iure ciuili.

Si cũ ſuo. Rupto teſtõ pr̃no,rũpit pupillare,& remanente pr̃no,remanet pupillare.h.d. Tex.ibi:in ſtituat.dic & filiũ iã natũ ptereat. Aduer i tatis.opp.duob[9] modis.dicit hic, † q̃ põt 1 qs facere teſtm ſibi & filijs diuerſis horis. Cõtrà,imò debet fieri vno contextu:vt l. hẽdes palã.§.fi.de teſta.et l.cũ antiqtas.C. d teſt.Rñdet hic qdã,q̃ hic alia hora, ſ.cõtinuata:& ſic ſit factũ ſine iteruallo vno cõtextu.Tu dic,qñq̃ ẽ vnũ teſtm oĩ reſpectu,& tũc debet fieri vno cõtextu:vt d.l. hẽdes palã.in fin.Qñq̃ eſt vnũ teſtm vno reſpectu,ſed alio reſpectu dicũtur plura

teſtamẽta,vt in caſu ,ppo ſito,vt videbitis j.c.l.patris & filij.& tũc poſſunt fieri vno cõtextu. Item poſsũt fieri diuerſis horis, in qualibet tm per ſe,tm adhibitis legitimis teſtib[9],vt hic dicit.

Quæro vtrũ ſit differẽtia à quo incipat,vtrũ à paterno,vel à teſtõ pupillari.Gl.dicit q̃ ſic:qa qñ ſit diuerſis horis,debet incipi à pr̃no.aliàs pupillare nõ valeret.Si em fieret vna hora & 2 vno cõtextu:tu dic vt dixi in l.ij.§.pri[9] aũt.ſ.e. † Procedo vlteri[9]:dicit hic,ſi viuo ſe fili[9] decedat.& q̃ro an iſta verba, ſi viuo ſe,&c.fuerũt verba teſtatoris faciẽtis inſtitutionẽ ſub illa cõditiõe:an verò ſint verba legis recitãtis factũ.Gl.dicit vtrãque lec.poſſe eſſe verã:ſed prima opi.poſita in gl.q̃ iſta verba a ſint teſtatoris,nõ placet [a]:qa ſcdm hoc teſtm nõ eſſet irritũ,& fili[9] nõ eſſet pręterit[9].Nã qa extraneũ inſtituit ſub cõditione, ſi fili[9] ſe viuo morieẽ.Primò videẽ inſtituere ſuũ filiũ:vt l.ſi qs iſta hæres.ſ.ti.j.& eſt caſus ſcdm vnã lec.in l.cohæredi.§.fi.j.e. & ſ.de lib.& poſthu.l.Gall.in prin.niſi ſubaudiẽdo.licet gloſ. aliter teneat:& eſt tex.ſ.ti.j.l.cũ in teſtamẽto.in prin.nõ cauillando text.Pro hac opi.pſtat argumẽtũ optimũ l.ſi ita ſtipulatio.in prin.de ope.lib.quare tene ſcdam lec.poſita hic:qa iſta ſunt verba legis.& exponamus ſi,i.q̃uis:vt dicit gl.ſcdm quã 3 lec.habes,q̃ † fili[9] iã natus pteritus, licet viuo teſtatore decedat:tm teſtm non cõfirmat.De hoc tm plenè habetis ĩ l.poſthu- 4 mus.in prin.ſ.de iniu.teſta. Iuxta legẽ noſtrã q̃rit † gl.hic qd ſi pręteritus eſt filius poſthumus,q̃ natus viuo teſtatore decedit,an rumpat ſuperius teſtm. Gl.q̃ non:qa ſcdm teſtm cõfirmat tantũ de iure pretorio,vt poſsit peti bonorũ poſſeſsio fm tabu.vt d.l.poſthum[9].in prin.de iniuſt.teſta.& ideo primũ nõ rumpit:qa ad hoc vt primũ rũpat p ſcdm, reqrit q̃ ex ſecũdo potuerit adiri hęreditas de iure ciuili:vt l.cũ in ſcdo.de iniuſt. teſta.probat in l.ſi fili[9] q̃ in ptãte.ſ.de lib.& poſthu.vide gl.q̃ incipit,ſub hac cõditione.Gl.iſta malè dicit in caſu, in quo loquit.Nã ex ſcdo teſtõ,in quo poſthumus eſt pterit[9], poſsibile fuit hæreditatẽ adiri de iure ciuili,vt puta nõ nato poſthumo. ideo primũ rumpit.vt l.j.& ij.ſ.de iniuſt.teſta.& eſt cõtra iſtã gl.caſus ĩ l.poſthumi.§.ſed & ſi ſtãte.ſ.de iniuſt.teſt.& ſic gl. malè dicit q̃ potuerit adiri hęreditas de iure ciuili. Rõnes aũt poſitæ in glo.cõcludũt veritatẽ in filio iã nato pterito,vt pbat per caſum l.ſi filius q̃ in ptãte.ſ.de lib.& poſth. Sed q̃ro,qd ſi ſcdm teſtm eſt tale,ex quo neceſſe ſit peti bonorũ poſſeſsionẽ ſcdm tab.ex alia tm cauſa quã,ppter cãm præteritionis:vt quia fuit aliqs inſtitutus ſub cõditione impoſsibili,quã prætor remittit,vel ex alia cã. De his dicatis vt dixi in l.cũ in ſecundo.ſ. de iniuſt.teſt. Tetigi in materia vulgaris ſubſtitutionis. Tene 5 mẽti iſtã gl.ad duo. Primò † q̃ poſthumo pterito & mortuo, vno teſtatore, de neceſsitate deueniẽ ad ſecũdũ tab.vt i.poſt- 6 humus.in prin.de iniuſto teſta.Secũdò no.† q̃ ad hoc vt primũ tollatur per ſecũdùm,eſt neceſſe q̃ hæreditas poſsit adiri de iure ciuili.hoc examinaui in l.cũ in ſcdo.ſ.de iniuſto teſta.

Vbſtitui. Videtis q̃ poſthumo filio ſubſtituipõt.vide glo. Ad hoc opp.gl.& non ſoluit.vide eã q̃icipit,dic natũ.ibi:ſed argumẽtũ cõtra, &c.ſed hic certificat ex poſt facto:ibi nõ.q̃ no.j.e.l.ſi pr filiũ.

Si ſeruus. Iſtud principiũ ponit tres caſus ſatis faciles:ideo nõ ſummo. Dicit hic,offerẽs: cõtra,imò requirit cõſignatio & depoſitio:vt C.de cõmuni ſeruo manu.l.j. Dicunt quidã ſpeciale in ſeruo ſubſtituto. Veritas eſt,vt quod hic deficit,ibi ſuppleat,vt dicatur offerens & deponens,& conſignans. Materiã huius legis habetis plenè expeditam per gloſ.in l.ſed & ſi ſub conditione.§.fin.ſ. tit.j.ideo hic non inſiſto. Videatis ergo per vos.

Si Titio. Hic habetis caſum cõtra vnam glo.quam habuiſtis ſ.eod.l.ſi quis eum.in fin.dicitur hic,ſi poſt mortẽ idem eſt,&c. Quæro an debeat expectari tempus mortis legatarij.Reſpon.non.Caſus eſt in l ſi poſt mortẽ. §.fi.j.de leg.j.ſed debet expectari euentus cõditionis ſubſtitutionis:ſed tempus mortis non:quia certũ eſt venturum,&c.

1 ☞ Si pater teſtatur ſibi in ſcriptis, & filio per nuncupationem, an dicantur plura teſtamenta uel unum.

Dictio ſed.poſita cum copula &, ponit diuerſitatem in facto, & identitatem in iure: ſecus ſi ſine copula.

2 Quando pater teſtatur pro ſe, & filio, quo ad q̃ uid habentur ut duo teſtamenta, & quo ad quid ut unum.

a ¶ Nõ placet. Adde ſecundũ Bal.q̃ propter aliud videt q̃ iſta lec.nõ ſit bona quia iſta videt quędã vulgaris ſubſtitutio facta filio:ſed qũ filius eſt inſtitutus ĩ primo gradu põt pręteriri:ar.vt ſ.de lib.& poſthu.l.ſi poſthu.§.qd vulgo.Sol.dic cõtrariũ ,pcedere qñ in eodẽ teſtamento ſubſtitutio eſſet facta.ſed hic fuit facta diuiſio tpe. Vnde magis dicit ſecundũ teſtm q̃ ſubſtitutio vulgaris : ideo vitiat ex

3 Si in una charta reperiuntur plura teſtamenta,adhibitis eiſdem teſtibus,an ualeant iſta teſtamenta.

Patris & filii. Teſtamentũ patris, & teſtamentũ filij quo ad qd habent pro vno,quo ad qd pro diuerſis.h.d.ver. ſed & ſi pater.hic ponit qñ habentur pro diuerſis. Oppo.& videtur q̃ de iure pretorio habentur tanq̃ diuerſa teſtamenta: vt l.ſi ita.§.fi.de bono.poſ.ſecundũ tabul. Solu.ibi loquitur quando pater fecit ſibi teſtamentũ in ſcriptis,filio per nuncupationẽ.hic econuerſo,quo caſu teſtamenta habẽtur pro diuerſis.& ſic cõcordat cum fine,non autẽ concordat cum caſu princi pij.quę autẽ ſit diuerſitas j.dicã. Item dicitur hic,ſufficit eſſe ſignatas tabulas patris,licet nõ filij.cõtra ſ.eo.l.ſi quis eum. §.fi.vbi requiritur eadem ſolẽnitas in teſtamẽto filij,quæ fuit in teſtamẽto patris, & debet reiterari in teſtamẽto filij Solu. quãdo tabulæ patris & filij fiunt vno contextu,vna ſolennitas ſufficit, ita loquitur hic,& quod dicitur in tex.licet tabulæ filij ſignatæ nõ ſint,exponit per gloſ.duobus modis.Primò,i.apertę & nõ ſignatę: b & intelligatis nõ ſignatæ, ſ.ſeparatæ:ſed ſunt iũctæ teſtamẽto paterno, adeo q̃ ſigna impreſſa in teſtamẽto paterno,videtur impreſſa in pupillari. Ita debetis intelligere hanc materiã. Quæro † circa hanc le- 1 gem in ver.ſi.quãdo pater fecit teſtamentum ſibi in ſcriptis,& filio per nũcupationẽ,an dicantur plura teſtamenta,vel vnũ tantũ. Quidã dicunt vnũ etiam illo vltimo caſu:& hoc patet ex prin.huius legis. Alij dicũt q̃ iſta eſt veritas q̃ tunc videnẽ b duo teſtamẽta.[b] hoc apparet ex text.qui dicit,ſed & ſi.& ſic eſt dictio aduerſatiua. quę dictio ſed,qñ ponitur cum copulatiua &,denotat diuerſitatẽ in facto,& idẽtitatẽ in iure,& ſic hic in fine denotat q̃ hæc ſunt diuerſa teſtamẽta quo ad diuerſas ſolẽnitates:ſed vnum quo ad vnũ iuris effectũ. Vide gl.q̃ incipit,per hoc videt q̃ ſint.ibi:aſsimilat. Simile de hac dictione ſed,habetis ſ.ne quis eũ qui in ius vo.eſt vi exi.l.ij.& l.ſed & ſi lege.in prin.ſecundũ vnã lec.ſ.de pe.hære.Sed ſi poneretur dictio ſed,ſine copula,vel alia aduerſatiua ſine copla:tũc denotat diuerſitatẽ ĩ facto,& ĩ iure:vt tãgit gl.in l.hoc ampli[9].§. de his aũt.ſup verbo, aũt.de dã.infect.& videt mihi q̃ tangat p gl.in l.q vſumfructũ.j.de verb.ob. Quæro † quo ad quid 2 habent vt duo teſtamenta,& qũo ad quid

eo.vbi in pupillari diuerſa hora facta requirit eadem ſolẽnitas,quæ in paterno.ergo ſicut primum vitiaretur, ſi amouerẽtur ſignacula ante aperturã teſtamenti:ita in pupillari.dicit tm poſſe procedere opin. Pau.quãdo pupillare & paternum vno & eodẽ tempore abſq̃ interuallo cõdita eſſent:& in quolibet de per ſe eſſent apposita ſignacula & ſigilla ſeptem teſtium:quia tunc licet teſtator amouerat apposita in pupillari,nihilòminus vtru[m] teſtamẽtum firmum manet ex his quæ adhibita ſunt in paterno.

a ¶ Vltimò. Adde ꝙ deciſionẽ Bar. hic intelligit Bal. verã indubitãterq̃ notari dixiſſet in initrumẽto ꝙ oẽs iſti teſtes erãt adhibiti in oĩb testamẽtis in eadem charta ſcriptis: tũ idẽ dicit etiã ſi notarius hoc nõ exprimat, qd dicit eſſe notãdũ pro ampliatiõe d.§.ſi initium. loquẽtisin die: quia procedit etiã in adhibitione teſtiũ. et cũ eo tranſeũt alij. & idẽ videt dicendũ de loco appoſito in principio ſcripturæ: ga cenſeẽ repetitus in ſequẽtibuspartib. ita Bal. et Sali. in l. eo ꝙ à multis. C. ſi cer. pet. Et de iſtis vide Bal. in rub. de fid. inſtru. Ange. in l. Lucius. ĩ. de mil. teſt. Bal. cõſi. clxxviij. iij. lib. præmiſsis trib. ſtatutis. & inquãtũ Alex. tãgit an ſnia ſup expẽſis ſit diffinitiua, vel interlocutoria, vide Ro. conſil. cccclviij. Et an lata poſsit mutari, vide per eũdem conſi. cclij.

b ✠ P. PAV. P. ¶ Hoc eſt verũ. Contra hanc doctrinam vide Bar. in l. Gall. §. & quid ſi tantum. col. iiij. in prin. dũ notat illum tex. ſ. de libe. & poſthu.

c ✠ POMATES. ¶ Sol. Hanc ſol. ſequtur Pau. de Caſtr. & Alex. in l. in teſtamẽto. in fi. C. de impub.

✠ Pro cõcord. Aduerte nũqd vltimò ſubſtitut. in caſu l. cohęredi. in prin. hoc e. ti. admittat ad portionẽ primi inſtituti ex ſubſtitutione vulgari, an verò per ius accreſcẽdi. et Bar. determinat ſecundũ Dy. ꝙ nõ venit ex ſubſtitutione vulgari, ſed per ius accreſcẽdi in d. l. cohęredi. in prin. Cõtrarius alle. p d. Ale. ibidẽ in hac l. ſi Titius. Tu dic: Bar. ſe refert ad dict. p eũ in hac l. ſi Titius. vel poſſet cõcordari vt ꝓ Pau. de ca. q limitat &c. de hoc etiã p do. Alex. conſil. j.

habent vt vnũ. Et vide gl. quæ incipit, per hoc ver. ergo vnũ, &c. Pro iſta queſtione declarãda debetis ſcire ꝙ in teſtamento ſunt plũra cõſiderãda: videlicet perſona teſtãtis, ſolẽnitas teſtamẽti, valor, ſeu effectus teſtamẽti, vltimò acqſitio hęreditatis ex teſtamẽto procedẽs. Ad primũ dico ꝙ ſi cõſideramus perſonã teſtãtis ꝙ ſunt vnũ: quia vnus & idẽ facit vtrũq; teſtamentũ: vt ſ. eod. l. j. in prin. Secundo ſi conſideremus ſolennitatẽ teſtamẽti, dico ꝙ poſſunt haberi vt vnũ, ſi fiant vno cõtextu, & vna ſolennitate. Itẽ pñt haberi vt diuerſa, ſi fiãt diuerſis horis & diuerſis ſolẽnitatib., vt dixi ſ. & ĩ l. ſi qs eũ. ĩ fi. ſ. e. Si cõſideramus factũ, ſ. valorẽ, ſeu effectũ teſtamẽti: quædã ſunt quæ teſtm ĩ totũ euacuant, vt præteritio filij, querela in totum propoſita & obtenta, & hæreditas nullo modo adita, & ſimilia. Et iſtis caſibus qñ non valet paternũ, nõ valet pupillare, & cenſeẽ vt vnũ. ſ. eo. l. ſi quis eũ. in fin. & de inof. teſt. l. Papinianus. §. ſed nec impuberis. & l. ij. §. adeo. ſ. eo. ti. Quædã ſunt quæ teſtamentũ expugnãt quo ad quędã, non in totũ, vt bonorũ poſſeſsio cõtrata. quæ expugnãt tm de iure prætorio. Itẽ querela pro parte ꝓpoſita & obtẽta. Et iſtis caſibus teſtm pupillare cẽſeẽ vt diuerſum à paterno, vt l. & ſi cõtra. ĩ. e. & l. Papinianus. §. ſed nec impuberis. de inof. teſt. Si conſideramus hęreditatis acquiſitionem procedentẽ ex teſtamẽto: tunc dico ꝙ poſito ꝙ teſtamentũ primũ ſit cõfirmatũ vera aditione, vel propter exiſtẽtiam ſui hæredis, tunc vt diuerſa teſtamẽta cẽſentur: quia quis poteſt agnoſcere hæreditatem pupillarẽ, & repudiare paternã: vt l. quæſitum. de acquir. hære. & l. ſi filius q patri. ſ. eo. & dixi in l. ſed ſi plures. §. ſi ex aſſe. ſ. eo. quod non cõtingeret, ſi diuerſæ partes hæreditatis paternæ eſſent delatæ. Nã nõ poſſet quis vnã amplectí, & aliã repudiare: vt l. ſi ſolus. de acqui. hær. & l. quidã elogio. & ibi plenè no. C. de iur. deli. Vltimò [a] quæro: † pone ꝙ ĩ eadẽ charta ſunt ſcripta plura teſtamẽta adhibitis eiſdẽ teſtib.: vtrũ valeant iſta teſtamẽta: vr ꝙ nõ: quia ſpeciale eſt in teſtamẽto patris & filij, ꝙ ſufficit vna ſolennitas: ergo in alijs plures ſolennitates requirũtur. In contrarium videt: quia iſta ſolẽnitas videtur quodlibet teſtamẽtum per ſe reſpicere in illa charta, & ſic quodlibet teſtamẽtũ habet per ſe ſuam ſolennitatẽ: vt l. ſi quis ex argẽtarijs. §. ſi initum. ſ. de eden. Quid dicemus? Breuiter dico ꝙ omnia iſta teſtamenta valent per d. §. ſi initium. & l. ſcire debemus. ĩ. de verb. obli. & l. Titia. §. fi. eo. ti. & l. pluribus. in prin. eo. ti. Nõ obſtat lex iſta: quia ſufficit hic vna ſolẽnitas adhibita ab eodẽ homine. In quæſtione verò noſtra, quot ſunt homines teſtantes, tot fuerunt homines qui adhibuerunt ſuos teſtes, licet de hoc vna ſcriptura fuerit facta, vel licet hoc dixerit vno conuocio, vel vna voce: arg. de hoc ĩ. de duob. reis. l. iiij.

1 ☞ *Substitutio facta in vnum casum, habet locum in alio casu à testatore omisso, nisi testatoris uoluntas repugnet.*

Si ita quis. Subſtitutio pupillaris facta ad tẽpus, post tempus videtur prohibita. hoc d.

1 Opp. ſubſtitutio facta in vno † caſu habet locũ in alio caſu à teſtatore amiſſo: vt l. iam hoc iure. ſ. eo. & l. Gallus. §. & quid ſi tantùm. ſ. de lib. & poſth. ſed hic dicitur contra. Rñd.

b hoc eſt verũ [b], niſi teſtatoris voluntas repugnet tacitè vel expreſsè: vt l. iam hoc iure. ſ. eod. & l. quãtis. C. e. ſed hic videtur repugnare, & apparet tacita volũtas in cõtrarium: quia teſtator ſe reſtringẽs ad certũ tempus videtur poſt tẽpus prohibere: vt l. ſtatuliberum. §. ſtichum. ĩ. de leg. ij. & l. Imperator. ſ. de poſtul. & hoc eſt quod dicit tex. hic. Non enim in hunc caſum ſubſtitutus videtur. Opp. de l. fi. C. de poſthu. hære. inſti. Sol. vt no. in l. commodiſsimè. de libe. & poſthu. Oppo. de l. ſi extraneus. ſ. de cõdi. ob cau. Sol. [c] illa concordat. Nam ibi caſus omiſſus remanet in diſpoſitiõe iuris cõis. ita hic caſus omiſſus ſcilicet poſt x. annos remanet diſpoſitioni iuris cõmunis. Itẽ opp. ſ. de ſupel. leg. l. legata. in prin. & l. quæſitũ. §. fi. de fundo inſtr. vbi dicitur ꝙ per ſpecialem prouiſionẽ nõ derogat prouiſioni generali. Sol. hic fuit tantũ ſpecialis prouiſio, & nulla generalis prouiſio præceſsit: ideo ſtamus ſoli ꝓuiſioni ſpãli.

c ✠ POMATES. ¶ Lex Cornelia. legator. l. applicauit. in gu. Bal. ĩ c. in præſentia. extra de ꝓbatio.

✠ POMATES. ¶ Item habes. Vide Pau. de ca. in l. ꝓcib. in vlti. col. ver. ſed aduerte ad vnũ. C. e. Procui. opi. dicit Cor. cõſuluiſſe cum collegio Peruſino. Vide etiam Alexan. conſi. xvij. in ij. col. in iij. volu.

Si qui. Opp. de l. & ſi contra. ĩ. eo. Sol. ibi ſucceſsit ex pupillari alius, q̃ ille, qui petit contrata. Nam propter contratab. non expugnãtur tabulæ pupillares, vt ibi: ſed ille qui contratab. petit eſt indignus ſubſtitutione. Quæro vtrum hoc ſit verum, ſiue iſte obtineat, ſiue ſuccumbat. Dic vt in gloſſa.

1 ☞ *Substitutio breuiloqua quòd non transit ad hæredes.*

2 *Substitutio breuiloqua an in omnem casum comprehendat directam & fideicommissariam.*

Si plures. Spes ſubſtitutiõis breuiloquæ ad hæredes nõ tranſit, & in dubio per noĩa appellatiua facta interpretat: & ideo illi ſolùm qui ſunt hæredes vocant pro hæreditarijs portionibus. h. d. cum l. ſeq. Not. tex. ibi: qm̃ inuicẽ in omnẽ cauſam. Et no. tex. ibi qui dicit, qui hæredes extiterint. & ſic per noĩa appellatiua. Oppo. de l. ſi ex pluribus. ĩ. de ſuis & leg. R ñ. ibi loquitur de iure accreſcendi, quod tranſit ad hæredẽ: hic † verò in ſubſtitutione breuiloqua, quæ ad hæredẽ nõ trãſit, vt hic: & l. Lucius. §. fi. ĩ. eo. & vidiſtis ſimiſe in l. qui liberis. §. hæc verba. & l. ſed ſi plures. in prin. ſ. eo. Opp. de l. ſi tu ex parte. ĩ. de acqui. hære. vbi etiam ille qui non eſt hæres, videtur ꝙ admittatur ad ſubſtitutionẽ. Sol. ibi fuit facta ſubſtitutio per nomina propria: hic verò fuit facta per appellatiua. quod in dubio præſumit, vt hic

1 tex. in ſimi. no. dicit. Vltimò ex hac l. no. † dicũt quidã ꝙ hęc ſubſtitutio breuiloqua in omnẽ caſum cõprehendit directam & fideicõmiſſariam ſubſtitutionẽ, vt hic dicit tex. qm̃ inuicem in omnẽ caſum, &c. Sed Dy. exponit, id eſt, in omnẽ euẽtum prouenientem ex ſubſtitutione directa, non per fideicõmiſſum. Hoc examinaui in l. Lucius. ĩ. eo. Venio ad l. ſi plures.

Si plures. Opp. ĩ. ad Treb. l. nõnunq̃. & l. quoties. Rñ. hæc per illam determinari debet, vt ſuccedãt pro hæreditarijs portionibus, niſi fuiſſent expreſſa, ꝓpria noĩa, vel fuerint iuſsi dare aliqd ex quo ꝓſumat ꝙ teſtõr voluerit eos haberevíriles, vt gl. dicit, & bñ. In dubio aũt vr facta hæc ſubſtitutio ꝓ noĩa appellatiua, vt hic, in fine.

1 ☞ *Si pater instituit filios, & eis substituit Titiũ, quòd uidetur substituisse ultimo morienti.*

Si pater. Extraneus poſt mortem omnium filiorũ in dubio ſubſtitutus videtur. h. d. Quæro qualiter fuerunt formata verba teſtamenti in hac lege. Quidam dicunt ꝙ pater dixit, filios meos inuicem ſubſtituo. & hoc prout quidam habent in text. ſubſtituerit. Alij dicunt quòd dixit: inuicem inſtituo. & hoc prout habent, inſtituerit. ſed non curo: quia ſi dico, inuicem inſtituo, iſta verba continẽt inſtitutionem, & ſubſtitutionem: vt l. qui liberis.

1 §. hæc verba. ſ. eodem. † Secundò quæro, quid ſi pater ſimpliciter inſtituit filios, & eis ſubſtituit Titium? Reſpondeo, ſemper vltimo morienti videtur ſubſtituiſſe: vt l. penul. C. eo. titu. quod plenè examinaui in l. hæredes mei. §. cùm ita. ĩ. ad Trebel. Dicitur hic, duo gradus. Contrà imò tres: quia inſtitutio filiorum, & ſubſtitutio inuicem, & ſubſtitutio tertij. Gl. ſoluit duobus modis. Tene ſecundam vt exponatur, inſtitutis, id eſt, ſubſtitutis. & gradus inſtitutionis non connumeretur.

1 ☞ *Testamentum quòd poßit incipere à substitutione uulgari expressa.*

2 *Ad confirmationem tacitæ uulgaris non requiritur aditio ex testamento paterno.*

Si pater.

Si pater. Subſtitutio vulgaris habet locũ etiã in inſtituto, viuo teſtatore defuncto. h. d. ſm gl. Eſt em difficilis & ſubtilis tex. Opp. C. de poſth. hære. inſti. l. fin. Rñdeo, vt no. in l. cõmodiſsimè. ſ. de libe. & poſthu. Secũdò opp. ꝙ ſubſtitut. nõ põt admitti: qa incertus, & innominat.: vt l. quoties. in prin. ſ. de hære. inſti. Dicit gl. ꝙ hic fuit demõſtratus certa demõſtratione, q̃ habet vim ꝓprij noĩs: qa oĩno ꝓ natiuitatẽ eſt certificandus. Tertiò oppo. ꝙ ſubſtitutus nõ admittat: nã iſtituto mortuo viuo teſtatore ſubſtitutio debet expirare: qa nõ põt adiri hæreditas ex inſtõne pñta: vt l. ij. §. adeo. & l. ſed ſi plures. §. ſi ex aſſe. ſ. eo. Sol. iſtud verũ in pupillari ſubſtõne: hic loquit de vulgari. Dicit em, ſi filius mihi

1 naſcet poſt mortẽ filij mei, & ſic eſt vulgaris expreſſa, † à qua teſtm põt incipere, vt hic, vt ſ. de libe. & l. poſthu. l. Gallus. & quaſi ꝓ totã legẽ. C. de cad. tol. §. ꝓ ſecũdo. & l. Thais. §. Splendophorus. de fideicõ. lib. Ita dicit gl. & Dy. ideo prima gl. hui. legis, exponit, patri, ſcilicet viuẽti, & ſic fuit vulgaris expreſſa: ſed qa tex. nõ dicit viuẽti, ideo Iac. de Rauẽ. dicit ꝙ iſta lectura cõtinet diuinationẽ: & ideo legit alio modo, & ſm ei lecturã. h. d. Tacita vulgaris nõ expirat pupillo viuo teſtatore defuncto ſi ſupereſt ſubſtitutus. h. d. ſm Iac. de Rauẽ. in tex. ſubſtituerit, ſcilicet pupillariter. & ſm hãc lectu. oppo. Tacita vulgaris requirit aditionẽ hæreditatis ex teſtõ paterno: vt l. apud Iulianũ. §. idẽ Iulia. ĩ. ad Treb. ſed hic ex paterno nõ põt adiri, quia pupillus inſtitutus deceſsit viuo teſtatore. Dicit Iaco. de Ra. illa regula fallit qñ frater eſt ſubſtitutus impuberi, vt hic,

2 Facit l. ſi filius. ſ. eo. & tagit ꝓ Cy. C. eo. l. pe. Ego † aũt dico indiſtinctẽ ꝙ ad cõfirmationẽ tacitę vulgaris nõ requirit aditio ex teſtõ pñno. Sed ſi pupillus morit viuẽte teſtatore, an extinguat tacita vulgaris. Diſtinxi. ſ. eo. l. j. in tractatu vulgaris, & tangã. ĩ. eo. l. lex Cornelia. In hoc tñ not. opi. Iaco. de Rauen.

Si Titius. Bonus caſus eſt, qd dicit hic in vtranq; partem, intelligas in partem Titij iure ſubſtitutionis: in partem cohæredis iure accreſcendi, ſi repudiauit cohæres. Sed ſi poneremus cohæredem adiuiſſe, & Titium repudiaſſe partem, tunc admitteretur Sempronius in partem Titij tantùm: vt l. ij. §. ſi duo. ĩ. de ſecun. tabu.

1 ☞ *Substitutus pupillo qui deceßit uiuo testatore, an poßit uenire ex tacita uulgari.*

2 *Testamentum accipiat uires à tacita uulgari? ubi quòd sic, nec requirit aditionem.*

3 *Tacita uulgaris an poßit habere locum mortuo pupillo uiuo testatore.*

Ex Cornelia. [a] Fictio legis Cornelię ſicut teſtamentũ cõfirmat paternũ: ita & pupillare, ſi pupillus poſt mortẽ teſtatoris verè vel fictè in pupillari ætate deceſſerit. h. d. cũ l. ſeq. Et ꝓcedit hoc ordine: qa primò ponit vnũ dictũ. Secũdò illationẽ. Secũda ibi: quapropter. Itẽ iſta ſecũda ſubdiuidit in quatuor partes. Primò loquit, qñ impubes poſt mortẽ teſtatoris deceſsit verè ĩ ciuitate. Secundò, qñ fictè. Tertiò, qñ ante mortẽ teſtatoris filius deceſsit verè & fictè. Quartò, qñ ante mortẽ teſtatoris filij deceſsit fictè, poſt mortem verè. Secũda ibi: ſed ſi pr. Tertia ibi: ſi verò viuo. Quarta ibi: quare &. Dicit hic in verſi. ſed ſi pr. qd ex lege Cornelia veniũt ſubſtituti. Cõtra. ĩ. de capti. & poſtli. reuer. l. pr. in fi. vbi dicit ꝙ veniunt de iure prætorio. Gloſſa dicit ꝙ veniũt ex eadẽ lege & ex ſuppletione pãtoris, vide gl. quę incipit, nõ ex verbis. & ſic habes caſum ſm Iac. de Arc. & gl. ꝙ venit ſubſtitut. de iure ciuili & pãtorio. Opponit gl. ponam. ꝙ pr capit, deinde filius, tertiò pr morit in captiuitate, deinde filij morit in captiuitate, & ſic glibet ꝓſumit mortuus præambula hora captiuitatis: ergo primo pr, deinde filij, & ſic ſubſtitutus debet admitti, vt hic: ſed ĩ. l. ꝓxima innuere vr cõtrariũ: ergo &c. Rñdet gl. q̃ incipit, nõ ex verbis. ibi: ſed rñde, &c. Iſta ſolutio eſt vera & veriſsima: ſed rõ ſolutiõis ponit in l. ꝓxima. Nã rõ eſt: qa ſi filius decedit patre mortuo ficte, filius eſſe hæres patri nõ potuit: vt l. nec. C. de capti. nec fuit ſuus hæres nec ꝓ immiſtionẽ: & ſic teſtm paternũ eſt nullius momẽti, & ſubſtitutio nõ habet locũ: vide gl. j. l. ꝓxima. q̃ incipit, ex vulgari. Et hæc ſunt vera. Sed ſi ponimus impuberẽ nõ habere cohæredẽ, cuius aditione cõfirmenẽ tabulæ pupillares: tũc bene põt ſuccedere ipſi pupillo, licet non traherenẽ ad bona pupilli defuncti: de quo dic plenè. ĩ. de cap. l. pr. & ibi gl. Sed ſi filij viuo patre eſſet captus, nõ admittit ſubſtitut. ex ſubſtõne pupillari, vt

1 hic. † Sed quero, vtrũ, ad bona defuncti [a] poſſet venire ex tacita vulgari. Tres gl. dicũt ꝙ ſic. Videatis eas, & vna eſt ſup verbo, nõ exiſtimo. & incipit, ad hoc, &c. Ibi: vel ſaltẽ, &c. alia ĩcipit, hoc intelligo, &c. Ibi: vel ſaltẽ tacita. Alia eſt ĩ. l., ꝓxi. & inci

2 pit, ex pupillari. ibi: vel tacita. Item † ha

b bes [b] etiã ꝙ teſtm põt ſumere vires à tacita vulgari, nec reqrit aditionẽ ex teſtõ paterno. Nã nõ poniẽ, hũc filiũ habere cohęredẽ, imò magis cõtrariũ innuit. Et patet in rõne gl. q̃ ĩcipit, ex pupillari. Cõtrariũ tex. & gl. habetis in l. apud Iulianũ. §. idẽ Iulian. ĩ. ad Treb. & Dy. tenet illã gl. Ratio q̃ mouet Dy. eſt, qa filio decedẽte in vita patris extinguit pupillaris, q̃ eſt principalis: ergo & tacita vulgaris, q̃ eſt acceſſoria, vt l. iij. §. q habet ſ. de ſerui. ruſt. pręd. & tex. eſt ĩ. ad Tre. l. apud Iulianũ. §. idẽ Iulian. Fallit ſm Iac. de Aret. qñ frater eſt inſtitut. vt l. ſi pr. ſ. eo. Guil. de Cu. dicit ꝙ tacita vulgaris nõ reqrit aditionẽ hęreditatis: & ſic teſtm ſit mere põt vires à tacita vulgari, ſicut ab expſſa: & eſt rõ ſm eũ: qa nõ põt incipere diſpoſitio ab eo caſu à quo debet extinguí: vt l. Titio cũ moriet. ſ. de vſufructu. Sed ſubſtõ vulgaris extinguit ꝓ aditionẽ. vt l. poſt aditã. C. eo. ergo ab ea nõ incipit. Sed rñdeo ꝙ extinguit vulgaris ꝓ aditionẽ ei, cui facta eſt ſubſtõ. Sed doctores q̃ tenẽt ꝙ reqrat aditio, itelligũt de aditione cohæredis, nõ ei, cui facta eſt ſubſtõ. Et ita dicit Ray. & eſt text. in l. apud Iulia. §. idẽ Iulianus. ĩ. ad Trebel. Oldr. dicit ꝙ teſtm põt aſſumere vires à tacita vulgari, aliàs ſequereẽ abſurdũ. Nã pone ꝙ vnus filius tm eſt inſtitut. cui facta eſt ſubſtõ pupillaris ſi filius nõ adibit: tũc nunq̃ ſubſtitut. admitteret ex tacita vulgari. qd eſt cõtra tex. l. iã hoc iure. ſ. eo. Sed rñdeo, ſi vnus filij tm eſt inſtitutus: tũc exiſtẽtia ſui hæredis cõfirmaret tabulas pupillares, vt l. ſi filius q patri. ſ. eo. & l. pr familias. ſ. de priuileg. cred. Sed pone ꝙ exiſtẽtia ſui hrdis nil operet, vt ſi filius deceſsit capto patre ab hoſtib.: tũc bene ſequit abſurdũ, qd dicit Oldra. Et breuiter ego teneo iſtas tres gl. reprobata opini. Guil. Oldra. gl. & Dy. ĩ l. apud iulianũ. §. idẽ Iulian. ĩ. ad Tre. & dico ꝙ eſt casus ĩ l. neq; em. §. fi. ĩ. de teſta. mili. vbi vulgaris tacita cõprehẽſa in fideicõ. nõ reqrit aditionẽ hrditatis. Vnde ab illa tacita vulgari põt teſtm aſſumere vires. Nã licet fideic. reqrat aditionẽ: tm̃ tacita vulgaris cõprehẽſa ſub fideicõmiſſaria nõ reqrit aditionẽ. Dices tu, ꝙ ibi eſt ſpeciale. Rñdeo, ꝙ ibi eſt ſpeciale, ꝙ fideicõmiſſaria trahat ad directã: ſed ꝙ illa directa poſsit à ſe ſumere vires, poſt ꝓ ad illã trahit fideicommiſſaria, nullũ eſt ſpãle. Idẽ eſt casus ĩ l. pe. ĩ fi. ſ. de vẽ. iſpi. nil ſubaudiẽdo. Nõ obſtat l. apud Iulianũ. §. idẽ Iulian. ĩ. ad Trebel. qa ibi reqrit aditio ad cõfirmãdas tabulas pupillares, nõ ad cõfirmandã tacitã vulgarẽ. & ſi dicis, qũo hoc fit, cũ pupillus nil habeat? Rñdeo, qs tibi reuelauit hoc? Nã pupillus potuit multa q̃rere poſt mortẽ teſtatoris: vt l. ſed ſi plures. §. ad ſubſtitutos. ſ. eo. Nõ obſtat rõ tua, q̃ eſt ꝙ rupto pricipali rũpit acceſſoriũ: quia ſubſtõ vulgaris tacita nõ eſt acceſſoriũ: imò eſt qd tacitũ æquè pricipale: vt l. ſi fideiuſſor. ĩ prin. ĩ. de leg. j. Quare credo ſalua meliori deliberatiõe, ꝙ tacita vulgaris nõ reqrat aditionẽ: imò teſtm ab ipſa tacita vulgari põt aſſumere vires. Quæro † mortuo pupillo teſtatore viuo, an tacita vulgaris poſsit

3 habere locũ. Iſtæ tres gl. dicũt ꝙ ſic. Dy. cõtra. & dicit ꝙ eſt casus in l. ꝙ ſi filij. ĩ. de capti. & poſtli. reuerſis. & ſic dicit eſſe determinatũ ex eo qd ibi dicit, nihil eſt, &c. Et ſic nec ex pupillari, nec ex tacita vulgari. Alij do. ſupueniẽtes dicũt, Aut pupillus habet cohæredẽ, ex cui aditiõe tabulæ ſecũdæ cõfirmãtur & habẽt locũ iſtæ gl. aliàs habet locũ opi. Dy. Ego dico ꝙ hæc eſt truffa. Sed dico ꝙ iſtæ gl. & Dy. dicũt verũ: qa qñ ꝓ pupill. deceſsit fictè viuo teſtatore: & vnde ſpes pupillaris ſubſtõnis nõ deficit oĩno viuo teſtatore: & tũc tacita vulgaris habet locũ. Et ita loquunt iſtæ duę gl. in l. lex. Cornelia. Qñ ꝙ filij verè deceſsit viuo teſtatore: & tũc qñ ꝙ pr nõ habuit tẽpus ꝓuidẽdi ſibi, & mutãdi teſtm: qa ſtatim deceſsit poſt filiũ: & tũc habet locũ tacita vulgaris: vt l. ſi pr. ĩ. ꝓximè. & ibi gl. Qñ ꝙ pater habuit tẽpus ꝓuidẽdi, & mutãdi, & nõ fecit. tũc lex ꝓſumit ꝙ teſtator voluerit ꝙ ſubſtitut. pupillariter ſuccederet. Et ita log. l. qd ſi filius. ĩ. de capti. & poſtli. & hãc diſtinctionẽ habes in l.

a POMATES. ¶Sed qd ſi teſtator. vide Ro.ſing.cvij.Pano.cõſl.cv.ĩ ij.vo,Anto.de bu.conſil.xxxij.

a P. PAV. P. ¶Si teſtator.vide oſpo Com.cõſl.xxxiij. inci.Ieſu Chriſte. viſis cõſilijs per totum. Ioan.de Ana. conſil. xxij. & Pau.de ca.in l.hæredes mei.§. cum ita.in prin.ff. ad treb. reſpondet.Bart.hic.

b ¶Arg.huius.l. Adde ſecũdũ Alex.q̃ cõtrariũ tenẽt ang.et Imo. Rap.Paul.de caſt. & ipſe alleg.q̃ dicit ſe cõtra Bar.ſæpius cõſuluiſſe; qa opi.Bart.eſt cõtra tex.in l.hæredes mei.§.cũ ita.ĩ.ad treb. in ver.in oẽm hæreditatem. Nõ obſtat iſte tex.qa loquit ĩ ſubſti. vulgari,q̃ cõcipit̃ ante aditã hr̃ditatẽ. Tu tũ dic q̃ Pau.de ca.cõſl. cxxvj. dicit q̃ aliàs dubitauit de his q̃ hic dicit Bar.maxime qñ eẽt aliqua p̃ſumptio: qa in l.pe.C.de imp.et ali.ſub.tenet cõtrariũ verũ: qa qd̃ Bart.hic dicit,idẽ firmat in d.l. hr̃des mei.§.cũ ita.dicit nõ videri ſibi tutũ recedere à Bar.hic,& ſibi & id qd̃ dixit ĩ d. l.pe.dixit p̃ inaduertẽtiam: ex quo nõ facit mẽtionẽ de d.§.cũ ita. Et vide que ibi poſui quib⁹ etiã adde Ioã. de Ana.conſi.xxij.

c POMATES. ¶In ſubſtitutiõe.Ad iſtũ tex.vide Alexan. cõſ.xliij.in fi.ĩ iij.vol.

d P. PAV. P. ¶Itẽ oppo. Quòd qs nõ poſsit deſinere eſſe hæres habet locũ etiã qñ ex cõuentione partiũ & ex ſnĩa arbitratoris cui fuit data licẽtia annullandi teſtũ quis efficitur hæres, vt per Com.cõſ.cxlj. col.j.poſt me.

e POMATES. ¶Si mater. Vide que ponit Alex.in l.ſi pater.ad finem.C. de inſti.& ſubſti.

Pro concordia. Aduerte quòd mater poteſt inſtituere filium ſub conditione caſuali: quia illa conditio hodie ſubducitur de medio, & reperiẽt purè inſtitutus. Ita Barto.in l. ſi pater. C. de inſti.& ſub.ſub cõdi. fa.Contrarium ſecundùm d.Alex.vbi ſ.cõſil.fi.vbi tenuit Bart. ĩ hac l.ſi mater.& hic alleg.doc.do.Alexan. pro vtraq̃ opini. Tu dic:ideo dicit Bart.in hac l. ſi mater. q̃ valet teſtamentũ ſecũdũ caſum huius legis tractabatur. ſ. de teſta.miliũ. & probatur in ſimili in l.iij.C.de inofficiõ.teſta.

1 ☞ *Ex præſumpta uoluntate defuncti coniunctus præfertur ſubſtituto.*

2 *Dictio neque eſt copulatiua.*

3 *Si teſtator ſubſtituit duobus per fideicõmiſſum ſimpliciter, uidetur cuilibet per ſe ſimpliciter ſubſtituere.*

4 *Si teſtator dixit, ſi tales deceſſerint, uolo q̃ omnia bona mea deueniant in tales, uidetur uocare ſubſtitutos, cùm ambo inſtituti deceſſerunt.*

5 *Sicut coniunctus ex uoluntate defuncti præfertur ſubſtituto: ita etiam ueniens ab inteſtato.*

Vidamtẽ teſtamento. Ex præſumpta† volũtate defuncti cõiunctus præferẽ ſubſtituto.h.d. Opp. dicit̃ hic q̃ coniunctus pręferẽ ſubſtituto. cõtra,imò cõiuncto ſubſtitut⁹. in auẽ.hoc amplius.C.de fideicom.& ſ. de bo.poſ.ſm tab.l.ij.§.ſi duo.& no.in l.q̃ patri.ſ. de acquirẽ.hære.Rñdeo Iuriſcõſultus rñdet q̃ hoc eſt ,ppter volũtatẽ pręſumptã defuncti.quæ volũtas apparet hic ex duob⁹.Primò qa ſubſtitutos voluit admitti ĩ plures q̃,in duodecim vncias:ergo apparet q̃ voluit admitti,cum tota hæreditas vacaſſet: qm̃ in eos totã hæreditatẽ diſtribuit.Item hoc apparet ex alio,ſcilicet ex hac dictione,† neq̃,quæ eſt dictio copulatiua,& ſic reqrit̃ vtrũq̃ nõ fieri:vt ſ. de verb.obli.l.ſi quis ita ſtipulatus.& facit qd̃ dixi in l.ſi is qui ducẽta.§.cũ ita.ſ. de re.dubijs. & hoc tene menti ad multa. Ex hoc habes q̃ ex pręſumpta volũtate defuncti coniunctus ſubſtituto pręferẽ.Et p̃ hoc poteſt limitari vnũ dictũ: † ſubſtituit teſtator duob⁹ p̃ fideicõmiſſum ſimpliciter.Certè cuilibet videtur ſubſtituere ſimpliciter p̃ ſe: vt ſ. de lega.ij.l.fin.§.filiũ. & infrà ad Trebellianũ.l.Luci⁹.§.Caio. Sed qd ſi teſtator[a] † diximſſet,ſi tales deceſſerẽt, volo q̃ oĩa bona mea deueniãt in tales. & tunc vr̃ velle ſubſtitutos vocare,cũ ambo ĩſtituti deceſſerint:argumẽto huius legis.[b] Idẽ putarẽ ſi eſſet aliqua alia præſumptio, q̃ quæ hic ponat̃:vt ſi eſſet p̃ſumptio cõiũctionis, vt qa erãt filij inſtituti. Vnde velle vr̃ cõiũctũ præferri ſubſtituto:ſm ea quæ plenè dixi in l.hæredes mei.§.cũ ita.ad Trebel.

Vltimò nota† q̃ ſicut ex volũtate defuncti cõiunctus ſubſtituto præferẽ, ita qñq̃ veniẽs ab inteſtato præferẽ ſubſtituto ex p̃ſumpta volũtate defuncti:vt l. ſi quis ita hæres inſtituat̃.de hæredibus inſtituẽdis.

☞ *Dictio tunc,denotat extremitatem temporis.*

Qui ſemel fuit hæres,an poſſit deſinere eſſe hæres remiſsiuè.

IN ſubſtitutione. [c]Sufficit quẽ ſemel hæredẽ extitiſſe, niſi teſtator eũ hæredẽ eſſe tpe mortis requirat: qd̃ ex dictiõe tũc,præſumit̃.h.d.In textu ibi: referenda eſſet. ſubaudi, vt oporteat Caiũ tpe mortis impuberis hr̃dẽ eſſe, ad hoc vt ſubſtitutũ excludat:nõ aũt ſufficit aliquo tpe fuiſſe ſm Dy. Oppo.de prin. ad finẽ.Sol.† Dictio tunc,tollit cõtrariũ, quæ extremitatẽ tpis ſignificat:vt l.iiij.in fine de cõdi.& demõ.& de teſtamentaria tutela.l.pen. Secundò opponit̃,& vr̃ q̃ nullo modo poſsit eſſe locus ſubſtitutiõi rupto teſtamento p̃ querelã:vt l.Papinianus.§.ſed neq̃ impuberis.de inoffi.teſta. Sol.hic teſtm̃ fuit ruptum pro parte:ibi in totũ. † Itẽ opponi.[d] qui ſemel fuit hęres, nunq̃ poteſt deſinere eſſe hæres;vt l.& ſi ſine.§.ſed quod Papinianus. de mino.& l.ei qui ſoluendo.ſ.titu.j.Dic vt in gloſſa.

1 ☞ *Subſtitutio facta in tempus,an dicatur facta in diem uel conditionem.*

2 *Mater quòd non poſſit ſubſtituere filio pupillariter.*

SI mater. [e]Mater poteſt inſtituere filiũ in tẽpus pubertatis, & ei ſubſtituere vulgariter.h.d.& iſta eſt difficilis lex tã in prin.q̃ in fi. Opp.q̃ tale teſtamẽtũ nõ valet:quia filius interim reperiẽ præteritus:ergo teſtamẽtũ eſt nullũ ſecundũ iura hodierna,vt in auẽ.vt cũ de appel.cog.§.aliud quoq̃.& in authẽ.nouiſsima.C.de inof.teſta. Dicit† gl.hic filius fuit inſtitutus ad tp̃s:vnde tpe ſubducto de medio remanet inſtitutio pura. Iſtã gl.Iac.de Are.reprehẽdit,dicẽs q̃ hoc nõ eſt verũ:imò dicit q̃ hæc ſubſtitutio eſt cõditionalis cũ erit annorũ xiiij.vt l.ſi cui.§.hoc autẽ legatũ.ſ. de lega.j.& l.ſi titio.ſ.qñ di.leg.ce. ſed inſtitutio p̃t conferri in cõditionẽ,vel in diẽ incertũ:vt ſ. ti.j.l.in tẽpus.& ſ.ti.j.l.fi.& p̃ totũ.& no.in l.hæreditas.ſ.tit.j. Glo.tñ videẽ voluiſſe euadere hoc:& dicit q̃ hæc verba faciũt diem regulariter:niſi aliud teſtatorem ſenſiſſe appareat. Allegat l.ſi ita ſcriptũ.de manu.teſta. Videte an iſta verba faciant diem vel cõditionẽ,dixi in l.ſi cui.ſ. de leg.j. Tñ in ꝓpoſito dico q̃ ex qualitate perſonæ:qa filius præſumit̃ q̃ voluit teſtator potius facere diẽ q̃ cõditionẽ:vt l.Seius Saturninus.ſ.ad Trebel.& de vſuris.l.in fideicõmiſ.§.cũ Pollidius.vel tenẽdo opi.Iac.de Are.q̃ faciãt conditionẽ iſta verba.Dic q̃ iſta cõditio fuit adiecta in fauorẽ filij:vt quia habebat patrem vitæ turpis,de cuius moribus mater ſuſpicabat̃: vt l.filijs matrẽ.C.de inoffi.teſta.& iſto caſu iſta ſubſtitutio p̃t valere,vt dicã ſ.eo. l.cũ ex filio.in prin.Et ex hoc patet quæ erat ratio dubitãdi in lege noſtra.Nã erat q̃ filius interim videbatur præterit⁹,& videbatur poſſe venire per querelã,ſecundũ iſta tẽpora,vel dicere nullũ hodie.Ratio verò dubitãdi quæ ponitur in fi.gl.eſt nulla:quoniã ſi inſtitutio vulgaris p̃t fieri,& conferri in caſum,in quem inſtitutio nõ valeret,vt l.Gallus.per totã l.ſ.de liber.& poſthu.& l.ſi pater filium.ſ.eo.titu.& l.iij.in fi.de lib. & poſthu. Quæro†vtrum mater poſsit ſubſtituere filio pupillariter.Videtur q̃ ſic: quia text.dicit in tabulis pupillaribus.Contrariũ eſt veritas:quia mater nõ habet filiũ in poteſtate:ergo non poteſt ſubſtituere pupillariter:vt ſ.eod.l.ij.in princi.Nõ obſtat hæc lex,quia loquitur in vulgari:& ita dicit quædam eò qa inſtitutus ſub illa cõditione caſualiã matre videt̃ in defectũ cõditionis p̃teritus,q̃ præteritio in matre habet̃ ,p exhæredatione:Inſti.de exhære.libe.§.mater.ſecus de iure nouiſsimo,vbi oportet q̃ ſit expr̃ſſa inſtitutio vel exhæredatio cũ vna ex illis xiiij.cauſis de quibus in §.aliud quoque. in auẽ. vt cũ de appella. cog. Ita do. Alex.vbi refert Ange.in l.reprehendẽda. C.eo.ti.Aliter põt dici & melius q̃ Bart. de directo nõ eſt ſibi cõtrarius:qa alio caſu loquit̃ in hac l.ſi mater.& parum fuit cõſideratus Bar. cuius opi. hic eſt vera. Et eſt rõ,qa in cõtrariũ cõditionis euẽtũ fuit hic nõ dico exhęredatus , ſed inſtitutus,quo caſu etiã in patre valeret talis inſtitutio. Nã ſi mater dixit,inſtituo filium meũ qñ erit.xij.anorum:nõne poſt xiiij. annos eſt inſtitutus? Et hoc toleraẽ ,ppter fauorẽ filij, in cuius fauorẽ fuit facta talis ſubſtitutio. fortè propter patrẽ ſuſpectum de dilapidatione.& ſic quandã ſingularitatem denotat hic Barto.& doc.ſequuntur quaſi nõ ſit diſpoſitio cõditionalis ex proximè dicta ratione,vt declarant ibi doc.ex mente matris expreſſa.

quædam tua glo.hodie autem qualiter procedat iſta ſubſtitutio facta in tempus,dicam ſ.e.l.cùm ex filio.

1 ☞ *Quando filius ſuperuixit patri, & repudiauit, & nepos etiam repudiauit,an admittetur tertius ſubſtitutus.*

2 *Exiſtentia ſui hæredis quòd non impediat ſubſtitutionem uulgarem,niſi quãdo ſubſtitutio eſſet facta ſecundùm conſilium Galli,uel legis Velleiæ.*

3 *Subſtitutio uulgaris facta in unũ caſum,qñ porrigitur ad aliũ caſum non expreſſum.*

Si filius. Iſte eſt ſubtilis.§.valde.Si iſtitut⁹ eſt hęres,eua neſcit ſubſtõ vulgaris prima, & oĩs poſterior. h.d. Quærit gloſſa,† pone q̃ filius ſuperuixit patri,& repudiauit,& etiã nepos repudiauit ; an admitteẽ filij⁹ ſubſtitutus? Gl.q̃ nõ:qa ſubſtõ filij fuit facta ſi viuo teſtatore deceſſerit,& ille nõ deceſsit viuo teſtatore. Itẽ dicit gl.q̃ verba ſuperiora,ſi hæres nõ erit,debẽt intelligi cũ poſsit eſſe hæres. Ita dicit glo. Iſta gl.habet duos paſſus.Primus paſſus gl.† eſt,an exiſtentia ſui hæredis impediat ſubſtitutionẽ vulgarẽ.Gl.arguẽdo vr̃ dicere q̃ ſic:videte,regulariter veritas eſt in cõtrariũ:vt ſ.eo.l.ij. §.interdũ.in fi.§.& l.& ſi ſine.§.ſed qd̃ Papi.ſ.de mino.Ratio apparet in prõptu,nã ex eo q̃ habet qs ſubſtitutũ vulgarẽ,ceſſat exiſtẽtia ſui hr̃dis,vt l.Papi.§.quarta.& ibi no.ſ.de inoffi. teſt.& l.ſi filius hæres.ſ.de lib.& poſth.Sed poſito q̃ exiſtẽtia ſui hæredis nõ ceſſaret,ſed haberet locũ:tũc idẽ eſſet,vt ſ.dixi. Predicta vera regulariter & cõiter. Sed qñ ſubſtõ vulgaris eſt facta ſm conſiliũ Galli,vel.l.Velleiæ:tũc exiſtẽtia ſui hæredis impedit ſubſtitutũ vulgarẽ:& hoc caſu loquit̃ gl.noſtra: & bene.Ratio,qa magis vr̃ nepos ſubſtitutus in ſuitate q̃ in hęreditate:vt l.Gallus.§.& quid ſi tm̃. prout loquit̃ in filio emãcipato.Probatur etiã in §.nũc de lege.& ideo ſtatim cũ primus eſt ſuus ceſſat ſubſtitutio:qa eſt facta in ſuitate:& hoc caſu loquit̃ bene iſta gl. Venio ad determinationẽ quæſtionis,ſi filius ſuperuiuit patri,licet repudiat,nepos ex ſubſtitutiõe nõ admittit̃:qa ſubſtitutũ impedit exiſtẽtia ſui hr̃dis.Et verũ dicit glo. Sed iſta rõ nõ vr̃ concludere in tertio extraneo ſubſtituto:de quo loquit̃ tex.& quæſtio gl.Nã ille nõ p̃t dici ſubſtitutus in ſuitate:qa nõ eſt de liberis,ſed magis in hæreditate vr̃ ſubſtitutus.Huius timore gloſſa dicit,ideo nepos nõ admittit̃: quia verba iſta,ſi hæres nõ erit,debẽt ĩtelligi,cũ eſſe poſsit.Sed hoc caſu cũ nepos nõ p̃t eſſe hæres:ergo &c.Videte.pro iſta gl.ſacit l.pater Seuerinã.in prin.de condi.& demõ. Cõtra iſtã gl. videmini habere tex.in l.cũ proponas.C. de hæredi.inſtit.vbi verba,ſi hæres nõ erit,dñt intelligi,vel quia nolit,vel quia nõ poſsit.propter qd̃ quidã reprobãt iſtã gl. Mihi videtur[a] q̃ iſta gl.dicat veritatẽ hoc caſu. Primò,qa ſi aliud diceremus,ſequeretur q̃ ille ſubſtitutus tertius:præferat̃ nepoti in hæreditate, cõtra defuncti voluntatẽ præſumptã:vt C.de fideicõ.l.cũ acutiſsimi.& l.cũ auus.ſ.de cõdi.& demõ.Quòd aũt nepoti præferatur ſubſtitutus in hæreditate, oſtenditur ſic. Iſte nepos ex ſubſtitutione nõ poteſt ſuccedere,vt dictũ eſt in quæſtione noſtra.Itẽ nec ab inteſtato poſſet ſuccedere, donec eſt locus ſucceſsioni ex teſtamẽto:vt l.q̃ diu.de reg.iu.& l.q̃ diu.ſ. de acq. hære.& l.antequã.C.cõia de ſuc.Si ergo iſte ſubſtitutus tertius poſſet ſuccedere ex primo teſtamento,ille nepos repelleretur: ideo debẽt intelligi iſta verba,ſi hæres erit ſ.cũ poſsit ex teſtamẽto ſuccedere,ne illud abſurdũ ſequat̃. Cõtra hoc opp.fortiſsimè†:ſubſtitutio vulgaris facta ĩ vnũ caſum porrigitur ad aliũ caſum nõ expreſſum:vt l.Gallus.§.& quid ſi tm̃.de lib.& poſthu.dixi.ſ.e.d.l.j.Si igit̃ iſta ſubſtõ eſt facta in vnũ caſum tm̃,ſ.ſi hæres eſſe nõ poſsit,referẽ ad aliũ caſum,ſ.ſi hæres eſſe nolit,& ecõuerſo.Rñdeo,& dico q̃ porrigitur ad aliũ caſum, niſi volũtas teſtatoris repugnaret tacitè vel expreſsè: vt ſ.eo.l. iam hoc iure.& ſ.eo.l.cũ ex filio.§.j. ſed hic repugnat propter incõueniens,quod ſ.dixi.& ideo ſi poneremus alium caſum,ſ. q̃ nepos nõ poſsit eſſe hæres,& inconueniens illud ceſſaret,vt quia ille nepos eſſet mortuus anteq̃ filius repudiaret:tunc cre derẽ ſubſtitutũ admittẽdũ:quia eorũ verborũ ſignificatio hoc patitur:vt l.cũ proponas.C.de hære.inſti.Item nullũ aliud eſt incõueniẽs,propter qd̃ de volũtate defuncti aliud præſumat̃.

Cõtra illud qd̃ dixi vltimò,opp.licet ſubſtitutio facta in vnũ caſum porrigatur in aliũ,vbi nõ repugnat volũtas defuncti,tñ vno tẽpore ſubſtitutio ad aliud tẽpus nõ porrigitur : vt l.ſi ita quis.ſ.eo.ſed in caſu.l.& propoſitæ quæſtionis,fuit facta ſubſtitutio,ſi me viuo filius moriatur:& ſic fuit collata in tempus vitæ:ergo ſi decederet pòſt, debet ceſſare ſubſtitutio.Rñdeo,illud tempus fuit appoſitũ in ſubſtitutione facta filio de nepote:& nõ fuit adiectum in ſubſtitutione facta nepoti de extraneo ; nec etiam debet intelligi repetitum: vt ſ.titu.j.l.ſub conditione.meritò ergo extraneus admittitur in caſu quo ſ.dixi.

a POMATES. ¶Mihi videtur. vide Alex.cõſi.j.in iiij.col. & ſeq.in j.vol.

EX duobus. Supremus vel vltimus eſt, poſt quẽ nemo ſequitur.h.d. Opp.de l.eum qui.ſ.ad Treb.Sol.vt ibi.& dixi in l.qui duos.in princ. ſ.de reb.dub.Itẽ hic dicitur q̃ ſunt duo vltimi. Cõtra iſtud relatiuũ quis vel qui,qñ ponitur diſtributiuè,vt ponitur hic, requiritur q̃ in vno tantũ verificetur exiſtẽtia cõditionis, nõ in plurib⁹:vt l.ſi fuerit.ſ.de reb.dub.ſed hic dicitur q̃ in pluribus verificatur.Sol.hoc eſt ex præſumpta voluntate defuncti, qui voluit in hæreditate vltimi reperiri hæreditatẽ primi:vt l.qui duos.ſ.de reb.dub.Dixi in l.hoc articulo.ſ.de hæredi.inſtit.

1 ☞ *De his uerbis, quiſquis mihi hæres erit, & qualiter important tantum, quantum repetitio ab inteſtato.*

Filium. Hæres ex ſubſtitutiõe vulgari admittit̃ ad ſubſtitutionẽ impuberi factam per hęc verba,quiſquis mihi hæres erit,&c.h.d. Ad hanc l.oppo.ille qui non eſt hæres directè,& immediatè defuncto,nõ admittitur ad ſubſtitutionẽ,per hæc verba,vt ſ.eo.l.qui liberis.§.hæc verba.Dicit glo.no.hoc eſt ideo:qa dictio quiſquis,plures requirit:& ideo ſi nõ cõprehẽderet ſubſtitutũ,nõ verificaretur dictio quiſquis. ſed in l.cõtraria erant plures inſtituti,ad quos refertur.Dy.reprehẽdit iſtam glo.quia verbũ quiſquis,poteſt referri ad vnũ: vt l.ſi in teſtamẽto.§.j.ſ.ſi quis omiſ.cau.teſt.Dicit ergo Dy.q̃ quotquot eſſent inſtituti,tñ admittetur ſubſtitutus vulgariter. Ratio:quia ex iudicio defuncti ſuccedit.Probat̃ in d.l.qui liberis.§.hæc verba.Et ita videtur velle Dyn.& eius ratio mihi plus placet,q̃ ratio glo.tamen glo.dicit veritatẽ,inquãtũ dicit q̃ diſtributiuũ quiſquis,requirit ad minus duos. Pro†cuius euidentia debes ſcire q̃ dictio quiſquis, importat in ſe cõditionẽ:vt l.qui liberis.in prin.ſ.eo. Vnde exiſtẽtia conditionis bene poteſt verificari in vno caſu tm̃:vt l.ſi in teſtamento.§.j. ſi quis omiſ.cau.teſt.ſed principalis locutio,& oratio de neceſsitate debẽt eſſe de pluribus : vt hic ,p batur in d.l.qui liberis. in prin.§.hæc verba.Si enim poneremus vnũ ſcholarẽ tantũ eſſe in ſcholis.& diceremus:quiſquis prius exibit ſcholas,&c.eſſet impropria locutio:qa diſtributiuũ ſeu partitiuũ requirit plura,vt hic patet ad ſenſum.Sed ponamus q̃ in teſtamento dixerit teſtator:quiſquis mihi hæres erit,det illi decem:an per hæc verba cõprehendãtur venientes ab inteſtato? Glo.hic videtur velle q̃ ſic.Quidam reprehendunt hanc glo.dicentes q̃ l.ſi qs cũ teſtamẽtũ nullũ.ſ.de codicil.loquitur vbi nullum eſt factũ teſtamentũ:& ſic nulli hæredes ſunt nominati:& ſic de neceſsitate intelligitur de venientibus ab inteſtato. Sed quando factum eſſet teſtamẽtum, & hæredes nominati:tunc gl.nõ bene diceret.Sed ego puto glo.bene dicere in vtro q̃ caſu:quia quãdo fuit ſubſtitutio pupillaris,eſt prouiſio:ideo in eum,qui nõ eſt nominatus in teſtamẽto,non cadit affectio:vt d.§.hæc verba.& argumen.quod not.in l.qui filiabus.§.j.ſ. de lega.j. Sed quando relinquuntur legata per hæc verba,quiſquis mihi hæres erit,&c.reſpectu hæredum continet onus.Si ergo teſtator voluit grauare hæredes quos nominauerit & dilexerit:multò magis videtur grauare venientes ab inteſtato , & ſubſtitutos quos minus dilexerit:vt l.Publius.§.Titia.de condi.& demõ. & ſic gl.bene dicit.Ex hoc habes notare q̃ idem importãt verba,quiſquis mihi hæres erit,quod importaret repetitio ab inteſtato.Contra hoc dictum facit l.ſi plures.ſ.de lega.iij.vbi dicitur q̃ idem eſt dicere,hæres meus dato.vel,quiſquis mihi hęres erit.Reſpõ.illa ſimilitudo quæ ibi ponitur, eſt vera ſimilitudo quãtum ad ſcriptos in teſtamento,non quo ad omnia.

Etiam ſi contra. Rupto teſtato per contratabulas non rumpitur ſubſtitutio pupillaris,nec legata à ſubſtituto,hoc dicit. Oppo.rupto teſtamẽto rumpũtur tabulæ pupillares:vt l.Papinianus.§.ſed nec impuberis.de inoffi.teſta.Solu.ibi quando rumpitur per querelam:& tunc nõ tollitur teſtamentum ipſo iure,quia eſt de iure

a ¶ Integrum. Adde Bal.cõſi.ccccxv. lib. iij.Bal.cõſi.cccxx.& ccccix.li.j.Pau.de ca. conſi.cccixxxix.vnũ notabiliter voluit Pe.de Anc.cõſil.ccxxix.q̃ vxor relicta vſufructuaria inſtituta matre teſtatoris,non plus habeat, q̃ ſi eſſet inſtitut⁹ filius.Et an ſubſtituto extraneo & pupillo moriente mater debeat habere integrũ vſumfructum, vide Roma.conſil.cccevj.

b ❧ POMATES. ¶ Vel ſingulis.in primo no. Vide Alexã. conſi.xj.in iij.colũ.in iij.volu.& conſi.ciij. in vj.col.in iij.volu. & vide quid dicat Fed.conſi.xlij.

ciuili:ſed contratab.eſt de iure prætorio. Vnde ſicut prętor nõ poteſt facere quem hæredẽ ipſo iure:ita nõ poteſt facere deſinere ipſo iure. Poſſes tu dicere: Cum per cõtratab.tollitur teſtamẽtum paternũ in effectu,quare etiã tabulæ pupillares non rumpunt̃ in effectu? Reſpõ.tabulæ pupillares contineṅt prouiſionẽ filij,q̃a decedit teſtatus:& ea,quæ cõtineṅt prouiſionẽ liberorũ,reſeruãtur per tit.de leg.præſtan. ideo ſubſtitutio pupillaris remanet.Iſta eſt ratio doc.bona. Cõtra iſtã rationem oppo.q̃a quod dicit̃,q̃ ea quę ſunt in prouiſione filij,reſeruãtur per tit.de leg.præſtan.eſt verũ de filijs nõ intẽtãtibus cõtratabu.vt l.filiũ.§.omnibus.de leg.prę̃ſtan. Sed dic ſecũdũ caſum gl.ponitur q̃ filius contratabu.intẽtat:ergo &c.Quid dicemus? Reſpõ.illa l.filiũ.§.omnibus.loquitur in cõmodis pecuniarijs,in quib⁹ ipſe filius poteſt diſponere per ſe,vel cũ authoritate tutoris vel curatoris,vnde petẽdo contratab.perdit illud,in quo poteſt diſponere.Sed iſtud eſt teſtamentũ pupillare,circa quod pupillus exiſtẽs in pupillari ætate nil poteſt diſponere,nec tutoris authoritas ad hoc ſe extẽdit. Vnde contratabu.petẽdo non poterit teſtamentum pupillare irritari.

Vltimò quærit glo.quæ eſt differẽtia inter querelam & bonorum poſſeſsionẽ contratab.& dic vt in glo.

1 ☞ *Legata teſtamento contratabu.an à ſubſtituto debeantur omnibus,uel prout à pupillo debentur.*
2 *Vxore relicta domina & uſufructuaria mortuo filio in pupillari ætate ſubſtitutus pupillo uxori præſtat integrum uſumfructum.*
3 *Ita operatur propoſitum in propoſito,quod operatur oppoſitum in oppoſito.*
4 *Contrariorum quando eadem ſit diſciplina.remiſſiuè.*
5 *Quod hic dicitur,an habeat locum in filio exhæredato.*
Exhæredatus an habeat contratabulas beneficio præteriti.
6 *Diſpoſitio huius legis quòd non habeat locum in filio præterito.*
7 *Quando teſtamentum rumpitur ipſo iure per contratabulas ſubſtitutio pupillaris rumpitur.*

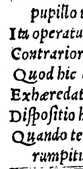

T ſi contra. Iſta lex reputat̃ difficilis,& habet tres partes. Prima durat vſq̃ ad ver.ſic & creſcere.Secunda vſq̃ ad ver.his cõſequens. Tertia vſque ad finẽ.& ſecundũ quod tex.habet tres partes:ita glo.magna quæ eſt hic,quæ ponit caſum,habet tres partes,prout ponit caſum.Quartò & vltimò gl.format quaſdam quæſtio.circa legẽ. Videamus gl.magnã ibi:& ſic augetur,&c.Ponitur ſecũdũ caſum gl.habes q̃ ſubſtitutus tenetur omnibus prę̃ſtare legata:cùm pupillus nõ teneatur niſi cõiunctis perſonis,& non vltra:vt l. qui fundũ.§.qui filiũ.j̃.ad leg.fal.& l.filiũ in prin.de leg.præſtan.Iſta enim legata,de quibus loquit̃ hic,debẽtur ex perſona impuberis:ergo nõ in plus ſubſtitutus teneẽ.Et ideo Iaco. de Are.& Oldr.dicũt q̃ gl.nõ poſuit bene caſum.debuit ergo poni ſic.Si legata præſtãtur omnibus fortè minueret leg.Falcidia,per quã legata minuunt̃.Sed q̃a filius nõ præſtat extraneis:ſed ſolũ parẽtibus:ideo legata debẽtur in plus:q̃a falcidia nõ detrahitur,cũ nõ præſtant̃ tot legata:arg.j̃.de leg.prę̃ſtan.l.filiũ.§.fi.Et ideo habetis hic in text.propterea,nõ præterea:vel ſi habetis præterea,exponat̃ id eſt propterea,ſecundùm Iac.de Are.Et ſecundũ hoc in tantũ teneẽ ſubſtitutus,in quantũ tenebat̃ pupillus in his,quæ à pupillo ſint relicta.Credo Iac.de Are.dicere veritatẽ.Nã legata ſiue ab initio,ſiue ex poſtfacto fiant inutilia,minuunt falcidiã:vt l.nõ eſt dubium. cũ l.ſeq.j̃.ad l.fal.Tamẽ tenendo opi.gl.no.iſtud prin.quia videtur caſus illius q.† ſi teſtator relinquit vxorẽ ſuã dominã & vſufructuariã ſecundũ cõſuetudinẽ,debet habere alimenta tantũ liberis inſtitutis:vt not.C.ſi ſecun.nup.mu.& in auẽ.ibi poſita.Dico q̃ ſi filius fuit inſtitutus & extraneus ſibi pupillariter ſubſtitutus,& pupillus hæres factus deceſſerit,q̃ ſubſtitutus debet dare vſumfructũ integrum,[a] licet filius alimenta tantũ.Creſcit enim legatũ in perſona ſubſtituti,vt hic ſecundùm caſum gl.Quod intelligo vt plenè examinaui in l.Titia cũ teſtamẽto.§.Titia cũ nuberet.j̃.de leg.ij. Venio ad ſecundam partẽ legis,ibi:ſic accreſcere.& vide ſecundam partẽ glo. ibi:ſic augetur,&c.glo.hic ponit caſum ſatis bene. Sed oppo. q̃ ipſe pupillus tenetur ad præſtanda legata oĩbus,vt l.ſi.§.j.j̃. de leg.iij.Sol.debenẽ legata à pupillo pro vncia, quã habet ex voluntate defuncti,omnibus; pro vncijs verò accreſcentibus debenẽ legata tantũ cõiunctis perſonis.Et ita hic & ibi loquitur:& eodem modo debebit ſubſtitutus legata relicta à pupillo:legata verò relicta à ſubſtituto omnibus debẽtur:vt l.filiũ. §.omnibus.de leg.præſtan.Ratio,quia ſubſtitutus totum habet ex iudicio defuncti:ideo in totũ debenẽ omnibus. Venio ad tertiã particulam,quæ incipit,his † cõſequẽs.Allegatur ad hoc q̃ ita operatur propoſitũ in propoſito,q̃d oppoſitũ in oppoſito.h.d. No.tex.ibi:vt quẽadmodũ.vide gl.ibi:& ecõuerſo,&c.quæ eſt tertia pars glo.Quarta pars incipit ibi:exhæredato,&c. Oppo.cõtra ſecundã le.gl.hic dicitur q̃ nõ debenẽ legata,niſi coniunctis perſonis.Contra,imò omnibus & p ſemiſſe,quia totũ ſemiſſem habet ex iudicio defuncti:ergo, &c. & dixi.ſ.de inſti.Ideo quidam reprehendũt hanc gl.Sed veritas eſt q̃ bene dicit,niſi filius adiuiſſet & omiſiſſet cõtratab.vt l.is qui.§.ſed ſi vnus.j̃.de leg.præſtan.& de bonorũ poſſ.cõtra tab.l.ſi ex duobus.§.j.Dicitur hic † q̃ contrariorũ eadẽ eſt diſciplina.contra de l.ſi quis negotia.ſ.de nego.geſt.& l.qui p̃rio.§.procurator.& verſi.vſqueadeo.& §.item quæritur.de procura.Solue vt not.per glo.in regula iuris,ſm naturam. & per Dy.in c.qui ſentit commodũ.de regu.iur.lib.vj. Quæro † vtrũ hoc,quod hic dicit̃,poſsit habere locũ in filio exhæredato.Glo.dicit,& bene,q̃ nõ,vt in ea habes:tum quia exhæredatus nõ habet contratab.vt l.non putauit.in princ.j̃.de cõtratatum quia ab eius ſubſtituto legari non poſſet: vt l.planè.j̃.de leg.j.& l.qui fundum.§.qui filios.j̃.ad l.fal.Sed an exhæredatus poſsit habere contrata.beneficio præteriti.Quidam q̃ ſic: & ideo dicunt q̃ hic bene poteſt poni caſus in filio exhæredato.Sed certè hoc eſt falſum:q̃a eſt contra caſum l.ſi poſt mortẽ. §.exhæredari.de contratab. Quæro † vtrum poſsit poni caſus in filio præterito. Gloſ.q̃ non:quia ab eius ſubſtituto non poteſt relinqui:vt l.cũ quidam.C.de lega.licet ſibi poteſt dari contratab.Puto q̃ gloſ.dicit veritatem q̃ ſuus etiam petendo contratab.non præſtat legata:vt l.is qui in princ.de lega.præſtan. Vltimò † ex l.duobus.§.fi.j̃.eo.format quæſtionẽ quando per contratab.rumpitur teſtamentũ ipſo iure ſecundũ glo. vt dixi in l.illud.in prin.j̃.de cõtratab.& not.in l.vt liberis.in prin.C.de colla.vtrũ tũc tabulæ pupillares tollẽtur. Certè ſic: quia magis propter hæreditatem nõ aditam,q̃ propter cõtratabu.rumpitur teſtamentũ:ideo ſubſtitutio pupillaris rumpitur:vt l.ij.§.adeo.ſ.eo.Itẽ in prin.huius legis, & ſi cõtra.reprobaui opi.Iac.de Are.& hoc videtur tenere gl.paruula.

Poteſt. Hæc lex continuatur cum l. infrà, proximè vide.

b Vel ſingulis. [b] Not.q̃ ſi teſtator vltimo moriẽti ſubſtituit,nõ videtur filios inuicem ſubſtituere.cõtra hoc videẽ tex.in l.Titia Scio.§.Seia.j̃.de leg.ij.Dicit gl.Sol.vt ibi.& dic q̃ ibi nõ eſt,q̃a vltimo ſubſtituit: ſed q̃a prohibuit alienari fundũ:ideo videẽ fideicõmiſſum inuicẽ datũ. Dy.hic videẽ dicere q̃ hoc ideo eſt, q̃a directo ipſi filio ſubſtituit,nõ aũt rogauit alteri ſubſtituere p fideicõmiſſum: quia ſi hoc fuiſſet,videreẽ inuicẽ ſubſtituere. Videte,puto q̃ Dy.voluit hoc dicere, hic nouiſsimo ſubſtituit ſimpliciter:ibi verò ſubſtituit nouiſsimè in toto fundo:ideo voluit totũ fundũ ad nouiſsimũ pertinere:ita in ꝓposito ſi rogaſſet nouiſsimè redimere hæreditatem totam,videtur q̃ tota hæreditas ad nouiſsimum peruenìat:vt l.denique.§.interdum.de pec.le.& idem ſi directò eſſet facta ſubſtitutio in tota hereditare.Item oppo.de l.ſi pater impuberes.ſ.eod.Solu.ibi fuit facta ſubſtitutio reciproca inuicem: hic non.

1 ☞ *Valet argumentum de perſonis ad tempus, ſicut de tempore de res.*

Vi plures. Poteſt quis oĩbus liberis ſubſtituere, vel parti eorũ,aut nulli: aut ad tẽpus totũ pupillaris ætatis:vel ad partẽ ei⁹.h.d.vide gl.quæ incipit,ergo q̃a ad breue tẽpus ætatis,&c.Ex hoc tex.† no.Iuriſconſultũ argumentari de perſonis ad tẽpus,ſicut.ſ.de in lit. iur.l.videam⁹.§.pe.ſic etiã de tpe ad res.j̃. de milit.teſt.l.miles ita.§.&

ita.§.& quia diximus.ſic etiã de tpe ad locũ:vt l.quoties in diẽ de verb.obli.& l.vinum ſ.ſi cer.peta.& l.ſi res.de tritica.

Et ſi a patre. Aditione facta à coacto ex Trebel.cõfirmantur tabulę pupillares. [a] h.d.Ad hãc l.opp.dicit̃ hic q̃ fuit inſtitutus filius.Cõtratab.pupillares remanẽt validæ per exiſtẽtiã ſui hæredis,licet repudiet,vt l.ſi filius qui patri.ſ.eo.& l.Iulia.j̃.de acquir.hære.ergo nõ eſt quęrendũ,vtrũ confirmẽtur per aditionẽ coactam. Glo.fatetur q̃ filius fuit inſtitutus ex eo q̃ hic dicit à patre: nã eoipſo q̃ poſuit patrẽ:ergo ſequit̃ q̃ filius fuit inſtitutus. Itẽ fatentur gl.q̃ per exiſtentiã ſui hæredis teſtm̃ erat validũ,ſed per aditionem cõfirmatur plus,quaſi ex quodã cõtractu q̃ contrahitur p aditionẽ:vt hic dicit tex.cõfirmẽtur.q.di.prius fuerũt validæ, ſed fortius cõfirmanẽ.ſm hãc lec.debes intelligere q̃ filio fuit datus ſubſtitutus,vnus vulgariter,& alius pupillariter fuit ſubſtitutus,& in fideicõmiſſo veniunt bona patris tantũ deducta legitima & Trebel.vt l.cohæredi.§.cũ filiæ.j̃.eo.ſed in pupillari veniunt oĩa bona patris & filij:vt l.ſed ſi plures.§.ad ſubſtitutos.ſ.eo.Hæc lec.nõ applaudit literæ:quia tex.loquit̃ de inſtituto in teſtamẽto.& ſic de iure ciuili non erat validũ teſtm̃, nec exiſtẽtia ſui hæredis validauit ipſum:quare Iac.de Areti. intelligit q̃ filius fuit exhæredatus,& extraneus inſtitutus:& q̃d dicit in inſtitutione,dicit,ſ.extraneus,& filius exhæredat⁹. Sed hæc lec.nõ placet quia tex.dicit à patre:vt gloſ.dicit bene. Quare dic ſm Dy.q̃ filius habuit cohæredẽ extraneum.& ſic exiſtentia ſui hæredis nil operatur:vt l.ſed ſi plures.§. filios.ſ. eo.& l.apud Iulia.§.idẽ Iulia.j̃.ad Trebel.& ita debes intelligere.[b] Quæro ſm hanc lec.à quo fuit relictũ fideicõmiſſum, vtrũ à pupillo,vel ab eius ſubſtituto. Dic q̃ vtrunq̃ põt procedere, dum tamen dicas eo caſu quo fuit relictum à ſubſtituto non poſſe cogi niſi mortuo pupillo:vt l.ij.§.interdum.ſ.eo.

1 ☞ *Legata facta filio emancipato in diẽ q̃ tranſmittuntur per eũm ad ſuos hæredes.*
2 *Hæc lex an hodie ſit correcta per l.quoniã in prioribus.C.de inoffi.teſta.ubi q̃ non.*
3 *Conſilium ut poſſit relinqui filio emancipato minus legitima portione, & teſtamentum non ſit nullum.*
4 *Filio non ſufficit relinqui iure fideicommiſſi uniuerſalis, ut iure inſtitutionis uideatur habere.*
5 *Ille cui legatur dimidia hæreditatis, an teneatur ad onera legatorum, debitorum, & creditorum,remiſſiuè.*
6 *Quando quis dicatur in ſuam tutelam uenire.*

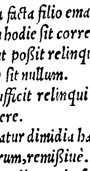

Vm ex filio. Filio impuberi emancipato,non poteſt pupillariter ſubſtitui: ſed poteſt eius inſtitutio omitti,& p fideicõmiſſum ſibi in tẽpus pubertatis relinqui,q̃d importabit tantundẽ quãtũ ſubſtitutio pupillaris.h.d. Opp.q̃ iſtud ſit malũ conſiliũ:nam ille,qui nõ erat in poteſtate,poterat venire per contratab.& teſtamentũ rumpere,& dimidiam auocare:vt l.ita tamẽ.§.q̃ rogatus.ad treb.Sol.ibi loquitur in filio maiori:hic loquit̃ in impubere,qui nõ poteſt hoc caſu venire per contratab.qm̃ in ſui prouiſione videẽ hoc feciſſe teſtator: quia ſicut in pupillari eſt prouiſio filij,ita legatũ hoc modo relictum, & præteritio hoc modo facta,ſuccedit in locũ pupillaris ſubſtitutionis, quæ nõ poteſt fieri ei qui verè eſt in poteſtate:ideo filius per cõtratab. nõ põt conqueri:quia magis eſt ſibi prouiſum q̃ contrarium: aliàs Iuriſconſulti vanum dediſſet cõſiliũ. Ad hanc ſol.opp. † ſi hæc fuit prouiſio filij:ergo iſta adiectio,cũ in ſuã tutelã p̃uenerit,facit diẽ,nõ cõditionẽ:ideo filius emãcipatus trãſmitteret legatũ ad ſuos hæredes:nõ aũt ſuccederet filius impubes q̃ eſt in poteſtate:vt l.ſi ita.§.Pegaſus.j̃.de leg.ij.& l. in fideic. §.cũ Pollidius.ſ.de vſuris.& l.Seius Saturninus.j̃.ad Treb.& l.ex his.C.q̃ſtdi.leg.cc.Rñ.licet ſit in fauorẽ filij,nõ tn̄ facit cõditionẽ ex voluntate defuncti q̃ inſtituit: & legatũ hoc modo fecit in locũ pupillaris ſubſtitutiõis,vt dixi. Itẽ opp.† q̃ hæc lex hodie nõ procedat:& eſt cõtra l.qm̃ in prioribus.C.de inoff. teſta.vbi oẽ tẽpus,& omne grauamẽ ſubducit̃ de medio: ergo ſaltẽ legitima videẽ eſſe relicta.Glo.videẽ cõcedere q̃ hæc l.in hoc hodie corrigat̃.Iac.de Are.C.de inoffic.teſta.l.filijs matrẽ. videẽ velle ſuſtinere iſtud cõſiliũ q̃ nõ ſit correctũ. Dicit enim q̃ illa l.qm̃ in prioribus.vult q̃ oẽ grauamẽ ſubducatur:ſed iſta dilatio nõ eſt grauamẽ:ergo &c.gl.in l.qm̃.ſc nõ firmat:ſed in l.ſi pater puellę.eo.tit.tenet idẽ q̃d hic.Ego aũt dico [c] ſic.ſi quidem eſt certũ,q̃ dilatio talis ſit grauamẽ filij:& tũc ſine dubio ſubducitur:vt d.l.qm̃ in prioribus.Si verò a eſt certũ q̃ eſt cõmodũ:vt quia mater dubitans de moribus patris apposuit dilationẽ:& tũc non ſubducit̃:vt d.l.filijs matrẽ. ſed ſi eſt dubiũ: tũc puto q̃ de medio ſubducat̃ hæc dilatio:vt l.ſi pater puellę.cum ſua gl.C.de inoffi.teſta.& Inſti.de authoritate tut.§.neq̃. & q̃d ibi not.Modò ad ꝓpoſitũ iſta inſtitutio & legatũ ſuccedit in locũ pupillaris ſubſtitutionis, quæ eſt b prouiſio filij, & eius vtilitatem[d] cõtinet. Vnde dico hanc legẽ p iura.C.nõ correctã.Et hoc eſt q̃ conſiliũ illorũ quatuor Iuriſcõſultorũ voluit. Opp.j̃.in auẽ.de triẽ. & ſemiſſe.§.phibemus.& vt cũ de appellatio. cog.§. aliud quoq̃. vbi filius debet habere iure inſtitutionis, nec ſufficit habere quoquo relicti tit.ſublata differẽtia emancipationis,& patriæ poteſtatis. Sol. Fateor q̃ hodie iſtud cõſiliũ eſt,correctũ, & teſtm̃ hoc modo factũ eſt ipſo iure nullum.Nam præteritio debet fieri ex cauſis certis,quæ ſunt nominatæ in titulo,vt cũ de appellatio.cogn.§.cauſas.& inter illas cauſas nõ eſt, niſi forſan diceremus q̃ ibi ſunt noĩatæ cauſæ ingratitudinis.de cauſis verò quæ cõtineṅt dilationẽ & prouiſionẽ,nulla fit ibi mẽtio: & hoc ſatis placet. & ſm hoc iſta lex nõ eſſet hodie correcta. Nã iſte filius eſt præteritus ex iuſta cauſa ſuæ prouiſionis:vnde ſicut olim nõ poterat habere bon.poſſ.cõtrata.ita hodie nõ põt habere cõtratab.nullũ aũt non poteſt dicere teſtm̃,qñ eſt præterit⁹ ex iuſta cauſa,vt not.in authẽ.de hære.& Falci.§.exhæredatos.& ſecũdùm hoc non erit c correcta.l. militi.ſ. de libe.& poſth.Tñ,† vt iſta euitemus,qñ ille caſus euenìret, dare tale cõſiliũ,q̃ filũ filiũ emacipatũ inſtituerẽt in quinq̃ ſolidis,& reſiduũ ſibi legaretur in temp⁹ pubertatis. ſm conſiliũ illorũ quatuor ſapientũ: Tũc enim nullũ teſtm̃ poſſet dicere quia inſtitutus. Itẽ nõ poſſet agere ad ſupplementũ: quia ius agẽdi ad ſupplementũ ſuccedit loco querelæ:vt l.ſi quis filium.in fi.& l.oĩmodo.C.de inoffic. teſta.Vnde ſicut querela nõ poteſt intentari,vt hic not.ita nõ poteſt agi ad ſupplementũ. † Quæro vtrũ ſufficiat q̃ filio relinquat̃ aliquid iure fideicõmiſsi vniuerſalis,vt iure inſtitutionis videatur habere.Gl.in l.ſcim⁹.§. cũ aũt.C.de inoffi.teſt. vt̃ dicere q̃ ſic. Ego aũt dico cõtrariũ p l. ita tn̄.§.q̃ rogatus.j̃.ad treb.Fallit in caſu huius.l.vbi talis modus relinquẽdi ſuccedit in locũ pupillaris ſubſtõnis. Quærit gl.ma.† ī fi.an ille cui legat̃ dimidia hrdi tas, teneat̃ ad onera debitorũ, creditorũ, & legatorũ. Et eſt caſus in l. ſi qs ſeruũ.§. fi.cũ l.ſeq.j̃.de leg.ij.licet faciat ar.cõtra.l. 6 mulier.§.fi.j̃.ad Treb.dic vt ibi. † Quæro:hic dicit̃, cũ in ſuã tutelã, &c. qualiter intelligat̃? Quidã vſq̃ ad xxv.annos: alij vſq̃ ad xiiij.& hęc vera:q̃a ſi ꝓuiſio ſuccedit in locũ pupillaris ſubſtõnis,quę pupillaris ſubſtitutio non põt fieri,niſi vſq̃ ad xiiij.annũ.ergo dic q̃ de xiiij.annis ĩtelligit̃:arg.pro hoc.j̃.de lega.iij.l.cum filio.

e Filio. [e] Expreſſum facit ceſſare tacitũ.h.d.Vide hic caſum expreſſa in quo expreſſa vulgaris nõ cõtinet tacitam pupillarẽ,& econuerſo:& hoc pro-

a ¶ Tabulæ pupillares. Dicit hic Bal.vt refert Pau.de caſt. q̃ non eſt textus in mũdo,qui melius probet q̃ ſicut per authen.ex cauſa . conſeruantur legata & fideicõmiſſa,ita conſeruanẽ ſubſtitutiões pupillares, quæ ſunt pars teſtamenti ſicut legata.

b ¶ Ita debet intelligere. Adde quòd Paul. de caſt.reprobat propter verbũ deſtituo: quia tunc multominus eſſet deſtitutum teſtamentum per repudiationem filij, cũ ſubſit cohæres,per cuius aditionem poteſt confirmari. Vnde tenẽdo quòd loquatur in filio,plus placet q̃ non haberet cohæredem. Ad contraria reſpõdet quòd iſta coactio non erat neceſſaria tamen fuit vtilis: quis releuatur ſubſtitutus ab onere probãdi ſuitatem poſtquã expreſsè adiuit: aliàs haberet neceſſe ꝓbare patriam poteſtatẽ q̃d erit difficile.Subiungit poſtea quòd ſi bi plus placet lec.Iac. de Areti.

c ❧ POMATES. ¶ L.cũ ex filio.ver. Ego autem dico. vide Areti.conſil.xix.in iiij.colum.

d ¶ Vtilitatem.Pau.de caſt. dicit quòd iure iſto ſibi videtur quòd conſilium illorũ non fuerit bonum:quia ſi bene conſideres, non eſt verum quòd fiat ad commodum iſtius emãcipati,ſed ad cõmodum fratris ſui,vt dimidia emancipati integraliter maneret penes fratrem,ſi emãcipatus moriatur in pupillari ætate. Vnde quid ad emancipatum de fauore fratris ſui poſtquàm ipſe iniuriam recepit tam in dilatio.quia interim nihil habet, quàm in trãſmiſsione: quia nihil trãſmittit.Præterea, dicit ipſe de quo alimentabitur interim,ſi non habet alia bona , & reſtitutio non veniet ſibi fienda niſi poſt pupillarem ætatem.vnde videtur dicẽdum quòd ipſe habeat contratabu.per l. ita tamen.§. qui rogatus. allega. per Barto.& ſubdit ipſe qualiter iure iſto cõſilium dari potuit hic teſtatori, non video nec certè hodie: quia licet Trebellia. prohiberi poſsit,non tamen legitima tolli.

e ❧ POMATES. ¶ Filio. Vide Paul. de Caſtr. in l. teſtamento. C. de impuberum.

a ¶ Qui discretas. vide Paulum de cast. cosi. cccl.viij.

b ¶ Qui patrē. Et vide Bar. i cōsi. luij. fci. Andreas Marti. i ordine libri mei. ad qd allegat istū tex. And. bar.

c ✠ POMATES. ¶ Nō videri. in prin. Vide Alex. cōf. cccciij. inci. circa primū dubiū. Et intellige istū tex. qñ substō fuit facta p verba directa: secus si p verba cōia. Ita Ro. consil. lviij. in princi. & consi. cc. incipi. quia Valerianus restator. Alexan. in l. ij. in princi. s. eod. titu. & in v. q. Barto. in l. centurio. s. eod.

d ✠ POMATES. ¶ Qui duos. Vide qd dicat Ro. consi. xix. in j. not. vide Are. consil. ciiij. in ix. col. Alexā. consi. clxxv. ver. bene fateor. v. col.

pter expressam prouisionem.

Quidam. Ius accrescēdi transit ad illū, ad quē transit portio iure substōnis. h. d. Opp. ille substitutus nō erat illi instituto cōiunctus: ergo portio nō debet ei accrescere. Dicit gl. Fateor q nō erat cōiunctus ei, sed erat ei cōiunctus ille cui fuit substitut'. Glos. ista dicit verū, si illi q remāserūt hęredes, erāt coniuncti illi. Sed si ponerem' omnes disiunctos, ista inuestigatio gl. nō esset necessaria, cū inter hęredes & disiunctos esset locus iuri accrescēdi: vt l. hęredes sine partibus. s. ti. j. & l. j. §. is ita. C. de cadu. tollen.

Ausa cognita. Substitutus impuberi, q se postea dedit ad arrogandum, habet vtiles actiōes, si postea impubes decedit. h. d. De materia hui'. l. dic vt l. si arrogator. s. de adopt.

Ohæredi. Ista est bona l. Substitutus ei, qui' est substitutus cohæredi suo, vtroq defuncto vocaī in vtriusq portionē. h. d. Quæro quo iure iste habebit vtrāq portionē: Quidā dicūt q vnā partē habebit iure substitutionis, alīā iure accrescēdi, vt hic. Quidā dicūt, & habēt hic apostillatū p Dyn. & ego hoc secutus dixi idē s. eo. l. si titius cohæredi. tex. tamē in l. si Titius. videtur dicere quòd iure substitutionis habet partem vtranq. dicit enim in vtranq partem substitutum esse.

Ex his. Hic dicit vel alij. & sic innuit q hic dicit pater qui per filiū, & dominus qui p seruū acquisiuit, admittatur. Cōtrà, in l. qui liberis. §. hæc verba. s. eo. Solue vt in gl. q filius vel seruus remāsit in potestate alterius. Vel aliter, pater, qui per filiū, vel dominus, qui per seruū acquisiuit, nō admittitur: quia nec hoc videtur: sed ille filius vel seruus admittiē semper, licet alteri acquisiuerit. Sufficit enim q semel fuerit hęres, licet alteri acquisiuerit: vt l. in substitutione. s. eo. & quod dixi in l. qui liberis. §. hæc verba. & l. cum ex filio. s. eo.

Cum filiæ. Iste §. ponit sex notabiles casus: vt patet ad literam. Nota ex primo casu huius. §. q pupillaris substitutio euanescit eo, cui est facta, sui iuris effecto ante mortem testatoris. Quod intellige si aliter quàm per dignitatem fiat sui iuris: vt plenè examinaui. j. eo. l. ij.

1 ☞ Substitutio facta intra tpa pubertatis, p verba merè obliqua nō trahit ad directā. Verbum restituere, est merè obliquum.

2 Fideicommissum in dubio uidetur relictum ab ipso filio impubere instituto, licet relinquatur post mortem.

3 Legitima impuberis de illo fideicommisso quòd detrahitur, sicut Trebellianica.

Quod si hęredē. Hic est secūdus casus hui'. §. Nota text. ibi: vt ab impubere, &c.

1 Qui est valde no. tex. †Et est notandū ex hoc ver. j. q substō facta intra tpa pubertatis, p verba merè obliqua nō trahaī ad directā. Merè em obliquū fuit verbū restituere. Secus verò si

2 fuit verbū cōe: vt no. i l. pcib'. C. eo. †Secūdò nota & ppetuò tene mēti, q ī dubio fideicōmissum vī relictū ab ipso filio instituto impubere: licet reliquaī post mortē suā, vt hic dicit tex. ibi: vt ab impubere, &c. Hoc ideo: qa si fideicōmissum esset data tū noiatim ab hīde īpuberis, veniret in fideicōmissum legitīa filij: vt l. si fundū p fideicō. aliàs est sub. l. si Titio. §. fi. cū l. seq. j. de leg. j. Sed si sit grauat' ipse pupill', nō venit legitīa in grauamine, vt no. p Dy. s. e. l. j. & p Cy. ī l. ex trib'. C. de inoffi. test. &

5 hoc tene mēti. Tertiò no. †q legitim' īpuberis de illo fideicōmisso detrahit Fal. seu Treb. Certè hodie etiā legitimā de iure naturæ, sm opi. Cano. in c. Ray. & c. Raynal. extra, de testa. de qua tangiī in glo. in l. Papi. §. meminisse. s. de inoffic. testa. & l. q ✠. C. ad legē Fal. & auf. de hæred. & Fal. §. si qs aūt. & l. j. j. si cui plusq per l. Fal. & in l. in ratiōe. §. qd vulgo. j. ad l. Falcid.

Nec aliud. No. q substō, q fit p verba merè obliqua nō extēdit vltra tpa pubertatis. verūtñ qdā ex isto versi. notāt, q si fieret vltra tēpus pubertatis p verba directa, q valeret: quod gl. reprehendit, vt dixi in l. centurio. s. eo.

1 ☞ Legatarius singularis non detrahit Falcidiam.

2 Legatarius certæ rei licet rogetur restituere uniuersaliter, occasione talis legati, nō detrahit Falcidiam nec Trebellianicam.

3 Filia instituta in certa quantitate, & rogata restituere si decesserit sine liberis, detrahit Falcidiam & Trebellianicam.

Qui ita. Hunc §. no. & declara vt j. de codici. l. ij. in ver. per fideicōmissum. Opp. de l. sed si plures. §. ad substitutos. s. eo. Sol. ibi in directa: hic in fideicommissaria, in qua bona filij nō veniūt. quod nota: sed remanēt apud successorē filij. In ver. & ideo. iste est no. ver. Opp. q etiā si sint legata à filio exhæredato, non valeat fideicōmissum: vt l. cū qdā. C. de leg. Sol. intelligo ibi in fideicōmisso relicto à substituto ex hæredati, q nō valeat, etiā si sit legatū exhæredato. hic ab ipso exhæredato. Opp. de l. q fundū. §. fi. & l. in rōne. in fi. j. ad leg. falci. Sol. valet si substitutus fuit ab eo institutus, vt plenè dixi

1 in l. qui fundū. §. q filios. No. †q legatarius singularis nō detrahit Falcidiā. qd dic vt l. lex Falcidia. §. nunq. j. ad leg. fal.

2 Not. †q legatarius certæ rei licet rogei restituere vniuersaliter, occasione ipsius legati nō detrahit Falcidiā, seu Trebellianicā. quod nota: qa hic fuit filiæ relictū legatū: & fuit rogata de restituēda hæreditate, vt ibi: intra modū hæredatis da-

3 tum, &c. quod †facit si pater instituit filiā in certa quantitate, & eam grauauit de restituēdo simpliciter bona sua, si decederet sine liberis. A duocati cōmuniter dicunt q debet detrahi Falcidiā & Trebellianicā. quod verū esset si esset grauata vniuersaliter occasione illius portionis: & quia est instituta in certa quantitate, eius contemplatione potest grauari, vt hic.

a **Qui discretas.** [a] Substitutio breuiloqua vocat pri' in institutione cōiūctos, postea disiūctos. h. d. Et est valde not. casus. & ipsum inducā ad aliqua. dū tractabo materiā breuiloquæ substitutionis, in l. Lucius. j. eo.

b **Qui patrem.** [b] Substitutio breuiloqua non refertur ad eos, quibus specialiter est substitutum. h. d. Not. tex. ibi: propter specialē, &c. Oppo. de l. fi. j. ad Trebel. vbi porrigiī ad eos qbus est specialiter substitutū. Solu. ibi propter illa verba, illi, vel illis. quæ cùm sint pluralis numeri, nō possunt verificari, nisi referātur ad eos, qbus est specialiter prouisum, vt dixi. Itē oppo. eodē modo q per specialem prouisionem à generali non est recessum: vt l. j. §. j. de no. ope. nun. Solue vt dixi in l. quæsitum. §. fi. de fun. instru.

Cohæres. Legata in secūdis tabulis relicta cōtribuuntur cū relictis à substituto. h. d. & tractat materiā contributionis. Opp. q ista cōtributio nō fiat: vt l. in ratione. §. qd vulgo. & §. quæsitū. j. ad l. Fal. Sol. hic loquiī qñ relicta à se legata in institutione cū relictis à se in substitutione cōtribuuntur. Sed an relicta à pupillo cōtribuunt' cū relictis à se. Dic vt ibi plenè dixi, & l. q fundū. §. cohęres. j. ad legē Falc.

c **Non videri.** [c] Hic est no. §. & legiī duobus modis, & vter q est pulcher casus. & secundū prima lec. h. d. Substitutus in partē admittiī in totū, si nō reperiatur aliud. h. d. Sed secūdū aliā lec. h. d. Substitutio facta filio impubes decesserit, valet. l. licet verè institutio non p̄cedat, qa præcedere fingiī. h. d. Et est no. casus. Cōtra hāc secūdā lect. quā puto verā, opp. qa filij' debet esse īstitut', vel exhēdat': vt s. eo. l. ij. circa prin. Sol. debet esse institutus, vel exhæredatus vel pro instituto, vel exhæredato habitus. Si em ponerem' extraneum institutū insolidū: tūc filius esset præteriit', & testamentū nō valeret: sed qñ nullū aliū institutū in testamēto habet: videī filiū instituere, vel videī velle eū habere ab intestato: vt l. si quis ita hæres. s. tit. j. & si nō esset hæres habitus, tunc veniat substitutus. Et ita poteēt hic intelligi: licet glo. videtur velle cōtrariū. s. eo. l. si quis eū. §. fi. & l. si in testamento. s. eo. & l. Gallus. in prin. s. de libe. & posthu. & ita ibi dixi.

1 ☞ Ad hoc ut legata dicātur relicta à substituto impuberi, qūo debeāt cōcipi verba.

2 In substitutione fideicommissaria, an legata dicantur relicta ab hærede uel à fideicommissario ad utilitatem.

d **Vi duos.** [d] Si duo impuberes simul decesserunt substitutus succedit vtriq eorū ex pupillari directa: aliàs vltimo tantū, in cuius hæreditate reperiet hæreditatem primi, tanq bona aliunde quæsita. h. d.

Not.

Not. ergo qd dixi in summario, s. q si simul decedunt, vter q succedit ex pupillari directa. & habuistis. s. eo. l. ex duobus. & l. q duos. in prin. j. de reb. dub. sed si diuersis tpibus decedunt, succediī tm vltimo ex pupillari directa: sed in hrditate vltimi inueniet hæreditatē primi. Habuistis in l. vel singulis. s. eo. & l. pī filiā. §. fi. j. ad l. Fal. dicā in l. q duos. j. de reb. dub. Oppo. quia sm hoc vī q decedat pro parte testatus, & p parte intestatus, cōtra l. ius nostrū. j. de reg. iur. Sol. in totū decedit testatus vltimus filius, sed primus decedit totū intestatus: & sic nō ob. cōtrariū. ltē opp. q in hæreditate secūdi nō reperiaī hæreditas primi, si nō fuit adita: vt l. qm sororē. de iu. deli. & in §. ī nouissimo. C. de cad. tol. Sol. dico q secūdus adiuit hęreditatem primi: & cōpetit sibi ius deliberādi, vel ius petēdi restōnē in interim qd trāsmittit ad substitutum, vt dixi in l. qui duos. s. alleg.

Opp. q in ratione Falcidiæ cōputenī oīa bona defuncti, quæ tpe testamēti habebat: vt l. in rōne. in prin. ad l. Fal. & §. q vulgo. Rñ. hic dicit gl. q bona alterius impuberis in his nō cōputanī: quia in his nō fuit substut'. hoc est satis bene dictū. Vel dic, fateor contrariū q debent inspici bona, quæ quis habebat tpe mortis testatoris, sed ille pupillus, cui est facta substō non habuit tpe mortis testatoris, nisi suam partē: sed aliā habuit ex post facto: ideo in Falcidia nō cōputaī: vt l. in rōne. §. qd vulgo. s. alleg. ltē dicit hic q legata data à substituto in irritū recidunt. Quæro an ille versi. referaī ad primū casum, vel ad sm. Glo. dicit q pōt referri ad vtrū q: sed inquātum dicit referri ad primū casum, malè dicit: quia in primo casu succediī ex pupillari directa vtriq: & sic legata ex psona vtriusq debenī: cùm vter q decedat testatus vt l. pater filiā. §. fi. j. ad l. Fal. & in hoc

1 Dyn. repræhēdit glo. & bene. †Vltimò quero, [a] qualiter fue

2 runt cōcepta verba qñ legata fuerūt à substituto relicta. Dicit gl. q dicit, si talis intra pupillarē ætatē decesserit, lego tibi centum. quod tene menti. & sic nō dicit, lego à substituto: sed simpliciter dicit, lego tibi cētum: & tñ gl. dicit q ex istis verbis vī

b relictū à substituto. Contra hoc vī tex. [b] s. l. proxi. §. cū filiæ. versi. q si hęredē. Sol. Possumus dicere q ibi verba fuerūt plata ad ipsum impuberē: qñ ipsum impuberem grauauit, sed hic simpliciter fuerunt prolata. Vnde cū referanī post mortē, vidētur reliqui à substituto: argu. legis codicillis. in prin. de vsu fructu leg. Et hoc puto verū in substitutione directa. In sub-

2 stitutione † verò fideicōmissaria, an videātur legata relicta ab hærede, vel fideicōmissario: dic plenè vt dixi in l. Marcellus. j. ad Trebel. & hoc tene mēti: quia est vtile: quia qñ legata relinquūtur à substituto venit legitima. secus quādo ab impubere.

1 ☞ Ad hoc ut ista substitutio exemplaris fieri poßit, an sufficiant qualitates, de quibus hic semel extitisse, licet postea desinant.

Qualitas iuncta uerbo, qūo & quando intelligatur secundùm tempus uerbi.

Qualitas iuncta participio debet adesse tempore importato per participium.

2 Beneficium quomodo dicatur intelligi, ne contineat iniquitatem.

3 Si habēs filios naturales tantùm, fecit ipsos legitimari, ut ei succederēt, si postea cepit uxorē, & habuit filios legitimos, per hoc nō prohibētur succedere legitimati.

4 Substitutio exemplaris quare sic dicatur.

5 Substitutio exemplaris in quibus conueniat cum substitutione pupillari in causa producente.

6 In substitutione exemplari an requirantur ut fieri poßint, quæ requiruntur in substitutione pupillari.

7 Filio naturali potest substitui exemplariter, non tamen spurio.

8 Patri furioso non potest substitui exemplariter per filium.

9 Substitutio exemplaris fit maiori.

10 Filio impuberi mente capto, uel furioso, an poßit exemplariter substitui, & quando erit pupillaris.

11 In substitutione exemplaris non requiritur q, filius sit in potestate, sicut in pupillari.

Rationē diuersitatis in hoc inter pupillarem & exemplarem.

12 Mater quæ transiuit ad secunda uota non potest filio mente capto, uel furioso exemplariter substituere, aliàs secus.

13 Substitutio exemplaris facta per matrem ante transitum ad secunda uota ipsa transeunte euanescit.

14 In substitutione exemplaris etiam sicut in pupillari requiritur quòd ille, cui fit substitutio non sit recusurus in potestatem.

15 Furioso, qui ante furorem esset condemnatus de crimine, ex quo efficeretur intestabilis, non potest substitui exemplariter.

16 Dementia tempore mortis requiritur ad hoc ut substitutio exemplaris fieri poßit.

17 In substitutione exemplaria requiritur quòd pater faciat testamentum, sicut in pupillari.

18 Filio etiam exhæredato non potest exemplariter substitui, licet sic in pupillari.

19 Ratio quia filio exhæredato exemplariter substitui non potest, pupillo sic.

20 Substitutio exemplaria quòd fieri poßit etiam quando furiosus, uel similes substituti sunt in minori quantitate.

21 In substitutione exemplaria an requiratur quòd testamētum adeatur sicut in pupillari.

22 Bonorum possessio secundùm tab. quæ datur furioso licet non sit iuris, tamen confirmat substitutionem exemplariam.

23 Tacita exemplaria an contineatur in expressa uulgari facta furioso, ubi quòd sic.

24 Duo specialia procedentia ex duabus causis possunt circa idem concurrere.

25 Substitutio pupillaris expressa an cōtineat tacitam exemplariam.

26 Tacita exemplaria probata an reperiri poßit.

27 An sic dari poßit substitutio exemplaria generaliter & tacita specialiter.

28 Substitutio exemplaria partim expressa, & partim tacita, an detur.

Surdo & muto, uel prodigo an poßit exemplariter substitui.

29 Liberi, uel fratres furiosi, uel dementis substituuntur in substitutione exemplaria necessariò si supersint.

Ratio quare in substitutione exemplaria quicumq substitui non potest sicut in pupillari.

30 Mater an poßit præteriri in substitutione exemplaria.

31 Pater an poßit unum ex filijs, uel fratrē mente capti substituere, & alios præterire, uel exhæredare.

32 Pater substituendo exemplariter quando fratrem utrinq; coniunctum, & quando utrunq substituat.

33 Pater uel mater, an poßint seipsos substituere.

34 Substitutio exemplaria qualiter effectu conueniat uel disconueniat cum pupillari.

35 Tacita exemplaria quando excludat matrem.

36 Si à patre & matre est facta substitutio exemplaria furioso, quis substitutus admittatur.

37 Pater, uilis non potest filio furioso exemplariter substituere.

38 Si auus dedit unum substitutum, & mater alium, quis præfertur.

39 Substitutio exemplaria qualiter finiatur, & an concordet in hoc cum pupillari.

40 Si facta substitutione exemplaria furiosus sit factus sanæ mentis, & postea reincidit in furorem, quòd substitutio reconualescat.

Cessare & extinguere differunt.

41 Furiosus effectus sanæ mentis si fecit testamentum, an substitutio exemplaria cesset.

42 Si filius ante furorem fecit testamentum pater non potest in furore ei substituere exemplariter.

43 Filij nascituri quando extinguant substitutionem exemplariam.

44 Si furioso nascatur filius, quem in potestate non habebat, an extinguatur substitutio exemplaria.

45 Ex duabus rationibus sufficit unam esse ad hoc ut dispositio teneat.

46 Substitutio exēplaria finitur ex defectu eius, cui facta est.

Ex facto. Hic tractat materia substōnis exemplaris quàm dicam hic. Substitutio exēplaris expirat impedimento cessante: vel liberis postea susceptis. h. d. Et diuidiī in quatuor partes principales. Primò em poniī thema et quæstio. Secūdò ponunī quędā preambula ad determinationē quæstionis. Tertiò poniī determinatio quæstionis. Quartò determinat nouā quæstionē depēdētē ex p̄mīsis. secūda ibi: rndī beneficia. Tertia ibi igiī etiā agnatiōe. Quarta ibi, nec interest. vsq ad §. item quæro. In tex. ibi: rū pat testm. i: prædicta substō pupillaris, quę est testm filij muti. Secūda pars principalis diuidiī in quatuor ptes vel gnq. Primò p̄mittit vnū ad sui excusationē. Secūdò, dicit talē substōnē euanescere impedimēto cessante, qd pbat ex verbis rescripti. Tertiò, illud pbat p similitudinē impuberis. Quartò, illud probat p similitudinē furiosi. Quintò, pbat hoc p reductionē ad absurdū. Secūda ibi: verū. Tertia ibi: vt quemadmodū. Quarta ibi: nam & furioso. Quinta ibi: etem iniquū. In versi. verū. pono casum sic. Suprà dixit q Princeps debet adiri: sed qd si nō possum'? Rñdet q si

a ✠ POMATES. ¶ Vltimò quæro. vide cōcor. p Alex. consi. xij. in vlti. col. in iij. vol. Areti. cōsi. clxvj. aliās. clvj. in iiij. col. Mathe. no. clxiij. Alexandrū in l. centurio. in xxviij. col. s. eo. tit. Alex. cōf. xij. in ij. volu. Cō. consi. iiij. in ij. col. Barb. consil. xiiij. v. colum.

b ✠ P. PAV. P. ¶ Videī text. An idē fit in grauato restituere per fideicōmissum, vt ipse videaī grauatus vel hæres suus, & quid si esset facta substitutio fideicōmissaria si ambo decederēt sine filijs, vide q scripsi ad Bar. i l. cēturio. in iij. q. prin. in vlti. q. s. eo. & in l. hrdes mei. §. cū ita. j. ad Treb. & effect' est magn' propter legitimam. vt dicit Bart. hic. & ad dicta hic, vide Bolog. in addit. ad consilia Ioan. de Anna. consi. xlij. ad finem.

✠ Pro cōcordia aduerte q p absolutē pōt substituere exemplariter hodie pī filio mēte capto. Sed ponam' q filius mēte captus habeat plures filios, pōt vnum substituere, & alios exhæredare. Ita Bar. hic, in hac l. ex facto. versi. itē dicit qd pī. cōtrari', allegaī p d. Alex. ī l. humanitatis. in fi. gl. fi. C. de īpu. & alijs substi. & ibi cæteri doct. cōtra gl. ibi qū indistinctē pōt vnū ex filijs mēte captis substituere, et nō poterunt alij cōqueri de testō aut: qa nō tenebatur eos substituere, qm precedebat eos pī eorum in suitate. l. Gall'. §. in oīb'. ff. de libe. & posth. ideo nō reddiī testm nullum. Tu dic, nō dixit Bar. q illa sua fit opi. sed bene dixit q ita tenēt doct. vel aliter dic q Bar. in d. l. humanitatis. debet ītelligi, put se declarat in hac l. ex facto. vel veri' dic q Bar. in d. l. humanitatis. ponit q substio. an tacēdo alios vno substituto testm fit nullū q substio est valde aliena ab illa, de q in hac l. cū loquatur solū hic an possit exhæredare alios cum causa, vel sine causa: & dicit q non.

a ✠POMATES. ¶ Ad ſcdam ptē op. Vid Fe.l.c.iij.d exce.
b ✠POMATES. ¶ Donec durat. Vide Bal.in l.ſi qs hære dē.ff.de inſtit.& ſub.
c ✠POMATES. ¶ Primo caſu. Vide Panor.cōſil.xxvj.pe. col.ij.vo.ij.du.& cōſi.xcij.in fi.& cōſi.ſe. in ij.col.vide etiā Panor.cōſil.j.in iij.col.j. vo.& cōſi.cxvij.i vlt. du.in ij.vol.Cep.cōſ. lviij.j.col. Bar.conſi. xxx.& conſi.lxxiiij. & conſil.cxvij.
d ✠ P. PAV. P. ¶ Tertio caſu. vide Cō.cōſ.cl.iiij.ī iij.du.
e ¶ L.proſpexit. adde q eandem ſol.ponit Bar.in l.adire.§.quāuis. de iurepatro. cū quo alij doc.cōmuniter transire videntur.
f ✠ P. PAV. P. ¶ Inducit p Dy.vide Ia.in l.tale pactū. §.fi.i iiij.no.ff.de pac.
g ✠ P. PAV. P. ¶ Probo. Rñde vt p Ia.hic col.vj.& ſimiliter in col.ſe.ver.ſed ſtro de qbus liberis in fi.q̄ſtio. Alex.in v. col.& Ia.i vj.& vij.
g ✠POMATES. ¶ Hæc l.inducit.vide Alex.conſil.clxxxvij.& ſeq.v.volu.
h ¶ Fortè procederet. Bal.hic tenet q nullo modo infringat legitimatio. idē tenet in l.ea quā.C.de fideicō.in xiij.co.Cy.in l. ſi vnq̄.de reuo.do.p quo alle.text.in l.ij.j. de iti.actuq̄ pri.& l. pe.de nat.li.& Ray. in d.l.ſi vnq̄.Idē tenet per c.decet.de regu.iur.in vj.idē facit Sali.in d.l.ſi vnq̄.Et cū opi.iſtorum trāſit Alex.opi.autē Dy.ſequitur Gul.de cu.in l.j.C.de na.li.quā ſequit Io.An.in tit.de ſucceſ.ab inte.§.j.ver ſi.ſed ex facto i addi. Spe.idē cōſuluit Ol. cō.cclvij.ici.qdā rex. Bald.ſequitur primā opi.cōſi.clxxij.j.vol. et Ro.latē cō.cxciij. vbi ad vtranque partem arguit & ſoluit.

Bi: Et tunc idem vide. qd in hoc ſo. die Potumappositu eſt-tenendum. iuo qd tales legitimati non ſuccedant ſan tros legitimos. l. i. 26 ſi quen. n. 3. mill tuus.

ille mut⁹ deſineret eſſe mut⁹, ſubſtō extinguereē: q̄a ceſſaret impedimētū: q̄a verba reſcripti loquuntur de muto: ergo donec durat mutus, nō ceſſat ſubſtō, ſed poſtea ſic. & ſic pone caſū. & ita rñdet. Et anteq̄ veniat ad rñſionē in ver. vt quēadmodū. Iuriſcōſult⁹ p̄bat p ſimilitudinē: & eſt caſus clar⁹ in ver, nā & ſi furioſo. & ver. ſeq. No. tex. ibi: auferret eēm. In verſi. igit etiā agnatiōe. inſtat q̄rēs, qd ergo dicetis ī qō ne p̄poſita? Rñdet Iuriſcōſult⁹ natiuitate filij rūpi ſubſtitutionē & p̄bat ſic. Iſta ſūt paria, quē ſibi hæredē facere p teſtm̄, vel ſibi à iure fieri: ſed ſi ipſe ſibi feciſſet p teſtamētū, talis ſubſtō extingueret, vt ſ. p̄batū eſt. ergo nūc cū naſcit ſibi filj⁹, q̄ à lege efficit ſuus hæres. In verſi. nec eēm. hic probat p aliā rōnē, dicēs q̄ verba reſcripti, vel teſtamēti, nō debēt referri ad caſū nō cogitatū: ſed pr̄ vel princeps nō vr̄ cogitare exhęredare eū q̄ poſtea naſcet. h.d.

Op. ad primā partē. Fruſtra à pr̄cipe impetrat qd à iure cōi cōcedit: vt l.j.C.de thſau.li.x.& l.j.j. ad muni.& j. ti.j.l.q̄ ſub cōditione. in fi. ſed de iure cōi qs pōt ſubſtituere filijs ſic impeditis: vt l.humanitatis. C.eo. ergo &c. Rñ. de iure antiquo nō poterat qs ſubſtituere filio puberi directò quātūcūq̄ impedito teſtari, niſi hoc impetraret à principe, vt hic. hodie verò factū eſt ius cōe p d.l.humanitatis. & Inſtit.eo. §.qua rōne. Igit iſta ſubſtō, q̄a ītroducta eſt ad ſimilitudinē pupillaris vocat exēplaris. Quidā tñ dicūt q̄ muto nō pōt ſubſtituí ſine reſcripto Principis, & l.humanitatis. loquit in mēte capto, & nō aliter impedito. qd nō placet, vt j. dicā. Ad ſecūdā ptē opp. q Princeps nō debeat iterpretari: ſed ſemp de iure debēt iterpretari cōtra eū, p quo, pferunt: vt l.veterib⁹. ſ. de pac. Sol. aliud in pactis vt ibi: aliud in bñficio vt hic. Sedò op. † dicit hic ex eo q pmiſit ſubſtituere muto, vr̄ intelligi debere donec durat mutitas. Cōtra, imò q talis qualitas, & ſimiles qualitates apponant cā demonſtrationis, & ſufficit tales qualitates ſemel extitiſſe, licet poſtea deſināt. ſ.e.l.in ſubſtitutiōe. & j. de ali. & cib. leg. l.Mela.ī prin. So. Aut ergo illæ qualitates appoſitę in oratiōe ſignificāt regulariter ſm tp̄s verbi, ad cui⁹ determinationē veniūt. Aut ergo illæ qualitates determināt verbū, p q̄d ſignificat ipſe actus diſponēdi: aut determināt verbū, p q̄d ſignificat tp̄s à quo diſpoſitio ſumit effectum: aut determināt quoddā aliud verbū ſeparatū ab his. Primo caſu, c ſufficit regulariter illas qualitates adeſſe tpe quo fit diſpoſitio, licet poſtea deſināt: vt l.Mela.in prin. j. de ali. & cib. leg. & ibi dicit teſtōr, relinquo alimēta puero vel puellę: nā illa adiectio puero, vel puellæ, determinat verbū, relinquo. Sufficit ergo q̄d tpe quo relinquitur, i. tpe teſtī, ſit puer, vel puella. hoc etiā, p̄bat de auro & ar.le.l.iij.ibi eēm legauit, q̄ vxoris cā parata ſunt. q̄d eſt verbū p̄ſentis tp̄is, q̄d ſignificat tp̄s teſtī iō ſufficit tpe teſtī eſſe. Fallit in l.nra. Rō, q̄a ſequerent abſurditates q̄ ponunt in text. iō requirit q̄ qualitas duret vſq̄ ad tp̄s quo ſubſtitutio ſumat effectū. Sedo caſu requirit q̄ illæ qualitates adſint illo tpe quo diſpoſitio ſubſtitutionis ſumat effectū: vt l.ij. j. de au.& ar.le. ibi eēm legauit quæ vxoris cā erāt parata. q̄d eſt verbū futuri tēporis: vñ cum illa qualitas vxoris veniat ad determinationē illius verbi erāt, quod eſt verbū futuri tēporis, & ſignificat tēpus mortis, in quo diſpoſitio ſumit effectū: & ideo requiritur q̄ tēpore mortis ſit vxor. Ad idem j. ad Trebel.l.ex facto. §. ſi quis autē. vbi verba illa, ſi deceſſerit ſine liberis, debent intelligi ſine liberis ſuperuiuentibus tpe quo decedit: quia illa verba, ſine liberis, determināt verbū deceſſerit. Ad idē. ſ. de noxa. l. in delictis. §. ſi extrane⁹. Facit j. de teſta. mi. l. Titi⁹. q̄ multū, p̄bat de p̄ſenti diſtinctione. Tertio caſu, d q̄ñ determinat quoddā aliud verbū ſeparatū ab his, tūc ſufficit illā qualitatē ſemel exiſtere, licet deſinat. Hoc, p̄bat in l. in ſubſtōne. ſ. eo. ibi enim dixit, q̄ſquis mihi hæres erit, im puberi filio meo hęres eſto. Nā verbū erit, nō reſpicit tēp⁹ quo teſtator facit teſtm̄, nec tēp⁹ quo morit pupill⁹, ſed reſpicit quo tpe morit teſtator: vnde ſufficit q̄ ſemel fuerit hæres: q̄d trahit ad tēpus mortis, in l. hæres q̄ñcunq̄. de acqui. hæredi. & l. hęredib⁹. j. ad Treb. facit l. Titius. j. de teſta. mili. & q̄d dixi in verbo, idē dico ī participio. Nā qualitates quæ veniūt ad determinationē participij, debēt adeſſe tpe importato p participiū: vt d.l. Titius. de teſta. mili. & hoc eſt vtile ſcire ad infinitas q̄ſtio.

Dicit hic † p bñficiū nō debet intelligi vt iniqtatē cōtineat. Cōtra l., pſpexit e. j. q & à qui. vbi beneficiū principis cōtinet iniqtatē. Rñ. debet intelligi ita q nō cōtineat iniquitatē, p quā aliqs dānificet: vt hic. Sed ſi admitteret per hoc, lucrū aliqd, reſcriptū principis p hoc nō reſtringeret, vt ibi. Vltimo hæc lex inducitf p Dy. ad q. † Aliqs habēs filios naturales tātū, fecit eos legitimari, vt poſsint ei ſuccedere: deinde accepit vxorē: & habet filios legitimos ex ea. quærit an tales filij legitimati poſſint ſuccedere vna cū filijs legitimis. Dy. tenet, p & cōtra. Multa poſſent dici: tñ p hāc legē ſolet dici q nō q̄a cauſa ceſſat, q̄ę erat q nō habebat filios legitimos: ideo debet ceſſare effectus legitimationis ipſius p hāc. l. Ita dicit Dy. d. Ray. dicebat contrariū: q̄a res cœpta, perfecta, & conſummata, licet p̄ueniat ad eū caſum, à quo nō pōt incipere, tñ nō vitiat: vt no. per Dyn. in c. factū legitimè. de reg. iu. lib. vj. & de verb. obli. l. ſi ſub vna. §. ſi quis viā. Ad hoc rñdet q ſubſtitutio ante mortē filij non erat perfecta: ſed legitimatio ſic. Sed ad dictū Dy. poſſet rñderi: q̄a licet legitimatio eſſet perfecta, tamē actus ſuccedendi, de quo quærit, erat in pendenti: & nō cōfirmat, ſicut ſubſtitutio: tñ in hac ſecunda opi. magis ſtarē q̄ primæ, quia in prima legitimatio eſt perfecta, ſed actus ſuccedēdi, de quo queritur, eſt acceſſorius ad legitimationē. Pretereā, probo g aliter: Aut probo filios eſſe legitimos p ſubſequēs matrimoniū & ſuccedūt cū legitimo: vt l. ante. & pe. C. de natū. li. Aut dicim⁹ eos eſſe legitimatos p reſcriptū Principis & tūc idē: quia tex. in corpore, quib. mo. na. effi. le. §. illud. in fi. dicit q legitimati p reſcriptū habentur p oīa ſicut legitimati p matrimoniū. Sed ſi ponimus legitimatos p dationē curię: fortè p̄cederet h dictū Dy. Veniamus ad materiā ſubſtōnis exēplaris. † Primò quęro quare ſic voceт iſta ſubſtitutio. Doc. dicunt q eſt introducta ad exēplū pupillaris: vt hic & C. eo. l. humanitatis. & Inſti. eo. §. qua rōne. Sed contra hoc opp. Nā exēplar dicit illud, vnde ſumit: ſumptū, dicitur exēplatū: vt in l.j. §. ſi qs in duob⁹. de bo. poſſ. ſm tabu. & l.ij. de fi. inſtru. & ideo magis debet dici exēplata q̄ exēplaria. Gul. dicit q iſta eſt magiſtralis locutio, de qua nō eſt curandū. Vel aliter dicit, lex cōtraria loquit qñ vna ſcriptura eſt ab alia exēplata ſicut iſta hic loquit qñ res vna ad exēplū alterius fit, nō q ſit eadē, & tūc quia vtraque eſt principalis, vocare cā pōt exemplariā, & exēplatā, ſicut placet. Quæro ſecūdò: quia iſta ſubſtō eſt introducta ad exēplū pupillaris, videamus in quib⁹ cōueniant, & diſcōueniāt adinuicē. Ex quo habebimus materiā, ppter quā quinq̄ principaliter examinemus. Primò, qualiter cōueniāt in cauſa, p̄ducēte. Secūdò, qualiter in materia, p̄ducibili: hoc eſt, vtrū oīa q̄ requirunt ad pupillarē, regrant ad exēplariā. Tertiò, qualiter in modo, p̄ducēdi cōueniāt, hoc eſt, vtrū ſubſtō exēplaris poſsit fieri tacitè, vel exp̄ſsè, ſicut pupillaris. Quartò, qualiter ī effectu, p̄ducit. & hoc eſt, vtrū oēs effectus habet quos habet pupillaris. Quintò, vtrū in, p̄ductiōis materia, hoc eſt, vtrū eiſdē modis finiat exēplaris ſicut pupillaris. Ad primū, † vtrū cōueniāt iſtæ ſubſtōnes in cā, p̄ducēte: doc. dicit q ſic: q̄a ſicut pupillaris fuit inducta, q̄a pupillus nō potuit ſibi p̄uidere p teſtm̄, & ita exēplaris: quia mēte captus, & ſimiles nō poſſunt ſibi prouidere p teſtm̄: vt l. humanitatis. C. eo. & Inſti. eo. §. qua ratione. Tu dic latius: Aut quæris nūquid cōueniant in cauſa efficiēte: & dico q nō: quia pupillaris fuit introducta moribus: vt l.ij. ſ. eo. exēplaris lege vel cōſuetudine Principis, vt l. humanitatis. Aut quærit, vtrū cōueniāt in cā fina. & tūc cōueniūt in cā finali in gñe: q̄a vtraq̄ ſubſtitutio

fuit introducta ad, p̄uidendū ei, qui ſibi, p̄uidere non pōt. Sed ſi cōſyderas cām finalē in ſpē: & tūc nō cōueniunt: q̄a pupillaris ſubſtō fuit introducta ad, p̄uidēdum ei, q, ppter ætatē non potuit teſtari: iſta nō: vt l. humanitatis. & §. qua ratiōe. & hic.

6 Quęro, † ſcdo caſu. ſ. an conueniāt in materia, p̄ducibili: hoc eſt, vtrū in ipſa ſubſtōne reqrant illa octo, de qb⁹ dixi in l.ij. in prin. ſ. eo. Dic primò q in pupillari requirit q ſit de liberis. an hic requirat. Dic q ſic: patet hic, & in l. humānitatis. Sed q̄ro
a de quib⁹ liberis a logt hic. Aut q̄ris de liberis legitimis & na-
b turalib⁹? b & tūc conueniūt: vt hic, & l. humanitatis. aut de legitimis tm̄: & idē: vt l. ſi arrogator. ſ. de adop. & l. ſed ſi plures. §. in arrogato. ſ. eo. Cū ergo nō reperiam⁹ diſcordiā, ſtabim⁹
7 ſimilitudini. Aut † q̄rim⁹ de naturalib⁹ tm̄, & ī hoc diſcōueniūt q̄ iſtis & ſimilib⁹ nō pōt ſubſtituí pupillarit, cū nō ſint in ptāte: vt l.ij. eo. ſed iſta bene pōt fieri eis: q̄a in ea nō requirit p̄ria potestas, vt j. dicā. Aut loqueris de liberis, & ſpurijs, & in hoc cōueniūt: q̄a nō ſunt nominādi filij: vt in auť. ex cōplexu. C. de
8 ince. nup. & in auť. qb. mo. na. eff. ſui. §. fi. iō nec pupillaris nec exēplaris pōt ei fieri. Sed q̄ro, † an p̄ri furioſo poſsit ſubſtituí per filiū exēplariter. Vr q ſic: vt l. his. q. ſ. de tu. & cu. da. ab his Doc. cōtra: q̄a hic cū ſimilibus tm̄ dicit de liberis: vt l. ſi vero. §. de viro. ſ. ſol. ma. Præterea, in pupillari nō eſt inuentū q filius ſubſtituit p̄ri: ergo nec in iſta q̄ inducit ad ei⁹ exēplū. Nō obſtat l. his qui. q̄a aliud in adminiſtratiōe bonorū q̄ fit in vita: aliud in ſubſtōne, quę fit in teſtō: vt l. aurelio. §. Caius. de legā. & q̄d not. in l.j. §. fuit queſitū. j. ad Treb. Prętereа. plus
9 iuris habet p̄ in adminiſtratiōe bonorū filij q̄ econuerſo: vt not. in d.l. his qui. ergo &c. Sedò † q̄ro: requirit in pupillari q filij ſit impubes: an hoc reqrat in iſta ſubſtōne? Dic q nō: vt hic patet, & in l. humanitatis. C. eo. q̄ loquit in his filijs, q poſ-
10 ſent ſuſcipere filios, & hic expreſsè dr puberi: ergo &c. Sed † quero iuxta hoc: q̄dā habuit filiū impuberē, & mēte captū, vel furioſum, vtrū exēplariter poſsit ſubſtituí. Doc. q nō: quia cū in ea ſit duplex defect⁹, prętualet naturalis: iō fiet ſubſtō pupil-
1 laris: arg. l. q habet. ſ. de tute. per quā legē hic tenet Dy. & Ia. de Ra. ſed Gul. dicit aliter, & meli⁹. Aut filius furioſus ipubes nō eſt in ptāte: & tūc pōt ei exēplarit ſubſtituí, cū pupillariter nō poſsit propter defectū ptātis. Aut in ptāte eſſet: et tūc ſi fiat
c exēplaris, intra tpa pubertatis valet iure pupillaris: c argumē to dictę legis, q̄ habet. poſteа valebit iure exēplaris: argumēto dictę legis, cēturio. ſ. eo. Q̄d intellige ſi fuerit facta exēplaris ſine limitatiōe tp̄is: vt j. dicā. Sed oppo. q ſubſtō, quę aſſumit vnū effectū, non trāſit in aliū: vt l. verbis. & in l. in pupillari. ſ. eo. Sol. ibi ſubſtō, quę incipit valere iure directò, non trāſit in fideicōmiſ. ſed vna directa in aliā directā bñ trāſit: vt l.iij. §. q
11 fideic. ſ. tit. j. & l. cēturio. ſ. eo. Tertiò † quęrit, in pupillari ſubſtōne reqrit q pupill⁹ ſit in ptāte: an ita hic? Rñ. q nō: quia in l. humanitatis. C. eo. permittit parētibus vtriuſq̄ ſex⁹. Sed quę eſt rō diuerſitatis inter pupillarē & exēplariam. Gul. & Cy. cū eo videnť dicere q ſit rō: quia ſubſtō pupillaris eſt introducta ſcdm rigorē iur. cui. q̄a pupill⁹ ex tali rigore impedit teſtari: ergo ei nō p̄t ſubſtituí, niſi ab eo q̄ habet in ptāte: & p̄ria ptās eſt de iure ciuili: vt l. nā & ciuiū. de his q̄ ſunt ſui vel alie. iu. Et quia p̄r vna perſona pręſumit cū filio de iure ciui. vt in §. ei q. Inſt. de inu. ſti. ſed filius furioſus nō impedit teſtari, ppter impedimētum iu. ciui. ſed magis, ppter quoddā infortuniū, & ex quadā humanitate prouidet ei. Et hoc d̄t tex. in d.l. humanitatis. ſed iſta humanitas cadit, ppriè in mre & patre: vt l. furioſę matris. de cura. fur. Sed iſta rō nō eſt vrgēs multū: quia etiā pupillus impedit, ppter defectū pupillaris, ſicut furioſus. Ray ñ. dicit q vbi mai⁹ periculū vertit, ibi cauti⁹ eſt agendū. Sed maius periculū eſt in furioſo: q̄a pōt eē furioſus ppetuo: iō largi⁹
e ei, p̄uidet vt tā mr̄ q̄ pater poſsit ei facere teſtm̄. Iſta rō nō vrget: q̄a ppetuò intelligit. i. dū viuit: vt l.j. ſ., p ſoc. Sed ſi pupil⁹ decederet in pupillari ętate, in ppetuū fuit īpedit⁹: ita furioſus decedēs in furore. Vel dic q in pupillari ſubſtōne dār maiores large poteſtates: quia q̄ſquis pōt ſubſtituí: nō ſic in exēplaria, vt d.l. humanitatis. ſed quia iſta non eſt tantæ ptātis: ergo &c. Sed truffa eſt: ideo tutius eſſet rñdere per l. nō omniū. ſ. d
12 legi. licet iſtæ perſuaſiones ſint bonæ. Quæro † vtrū mater d
d quę tranſiuit ad ſecūda vota, poſsit filio exēplariter ſubſtituere. Dico q non quia ſubſtō eſt introducta cā humanitatis, quę humanitas ceſſat in matre: vt l. lex quæ tu a tores. C. de admi. tu, Hoc patet etiā: q̄a pupillus nō debet educari apud eā, quæ ad ſecūda vota tranſit: vt l.j. C. vbi pup. edu. b deb. Prætereа iſti matri nō concedit tutela: vt in auť. ſacramēta. C. qñ mu. tu. officiſ. po. Si ergo in vita nō cōcedit: multo
13 minus in morte. Quid † ſi mater fecit teſtamētū, in quo primò exēplariter ſubſtituit, poſteа ad ſecūda vota trāſiuit? Puto q euaneſcit ſubſtitutio: quia requirit q tē c
pore quo moritur, adſint illa, quæ in ſubſtōne requirunt: vt l. cohæredi. §. cū filiæ. ſ. eo. Quartò, requirit in ſubſtōne pupillari q per mortē teſtantis pupillus fiat ſui iuris: vtrū idem in furioſo? Rñ. qualiter-
d cūq̄ fiat, ſiue per mortē teſtantis, ſiue alio modo, nō curo: q̄a in hac ſubſtitutiōe nō requirit vt q̄s habeat eū in poteſtate, vt ſ.
14 dixi. Quintò † requirit in pupillari ſubſtitutione q nō ſit recaſurus in poteſtatē: vtrū hic idē ſit? Puto q ſic: q̄a ſolū hoc caſu eſt introductū vt quis poſsit alteri teſtari, cùm impedit, ppter demētiam, vel ſimilem caſum. Si verò propter aliū defectū, vt puta patriæ poteſtatis, & ſimiles, non poſſet: q̄a nō poſſet p ſe impedimēto ceſſante, nec per aliū vt l. neq̄ per ſe. C. de hę.
15 inſti. Et † per iſtā rōnē dicit Gul. q ſi furioſus ante furorē eſſet cōdēnatus de crimine, ex quo efficereť inteſtabilis, tunc non poſſet ſibi inſtituí exēplariter: vt quia hæreticus: vt l. Manichæos. C. de hæretic. vel quia deportatus: vt l. ſi quis. §. irritū. ſ. de
16 iniu. rup. & irri. teſt. Quęro † qñ requirat q quis patiat dementiā, vel ſimilē caſum, vtrū ei poſsit fieri talis ſubſtitutio. Rñd. e
nō, tēpore teſtamenti, ſed mortis, vt l.ij. ſ. ſed ſi extraneū. ſ. eo. Cùm eēm nō reperiat diſcordantia, remanet ſimilitudo in hoc
17 inter prpillarē, & exēplarē. Sextò † requritur in pupillari q pater ſibi faciat teſtm̄ an hoc ſit exēplaria? Rñ. ſic. Nam cùm teſtamentū patris ſit principale, iſta ſubſtitutio, quæ eſt teſtm̄ filij, vt hac l. eſt acceſſorium: ideo oportet q confirmetur à ſuo principali: vt. j. l., pxi. Prætereа hoc probat in l. humanitatis. C. eo. quæ requirit q quis illi filio ſaltem relinquat legitimam: ergo ſibi debet teſtari. licet hoc fallat in milite: vt l. miles ita. in fi. de teſt. mi.
18 Septimò †, in pupillari reqrit q filius ſit inſtitutus, vel exhæredatus: an idē in exēplaria? Rñ. in eo quod dixi, inſtitutus, cōcordat: in eo q̄d dixi, exhæredatus, q̄a pōt ſubſtituí pupillo: certè diſcordat. Nā in l. humanitatis. dicit q de neceſsitate debet
19 ſibi legitima. Quæro † quæ eſt ratio diuerſitatis. Rñ. dicūt doct. q pupillaris ſubſtitutio introducta eſt ſm iuris rigorē occaſione patriæ ptātis, quæ durat ſiue filij⁹ ſit inſtitutus, ſiue exhæredat⁹, ſed exēplaria eſt introducta ex quadā humanitate, quę ceſſat cū filij⁹ exhrdet. ita dicit Gul. Alij, vt Ray. dicūt q pōt eſſe, q̄a pupillaris ſit ī puberi: q̄a pōt eſſe doli capax: & cōmittere cās ī gratitudinis, vt dixi ſ. e. l.ij. ſed furioſus nō poteſt cōmittere cās ingratitudinis. Facit q̄d not. Inſti. e. §. nō ſolū. hoc eſt truffa, q̄a po-
e terat eſſe q furioſus cōmiſerit cām ingratitudinis añ furorē c.
Tene ergo rōnē p̄ced. Vel ſolue: q̄a nō oīm, & c. vt l. nō oīm. ſ.
20 de legi. q̄a rōnes vrgētes nō poſſunt aſsignari. Quęro † q̄d ſi
f furioſus i & ſimiles ſunt inſtituti in minori g q̄ ī legitima. Rñ.
g pōt fieri ſubſtitutio iſta. Cùm eēm poſsēt agere ad ſupplemētū,

✠POMATES. ¶ De quib⁹ liberis in fi. Vide Alex. cōſi. iij. in iiij. du. i iij. vo. ¶ Naturalib⁹. Ang. & Imo. hic tenent q nullo mō naturalibus exēplariter poſſit ſubſtituí. Idē Bal. in l.ij. in fi. C. de hære. inſti. & cū opi. horū trāſit Alex. licet Bal. in l. humanit. teneat q ſubſtituí poſsit.
c ¶ Valet iure pupillaris. Idē tenet imo. hic & in c. Ray. Bald. in d.l. hūanitatis. et Alexā. hic de quo vide Sal. i d.l. humānitatis.
d ¶ Quęrovtrū mater. Idem q̄d Bart. tenet Ang. hic ſubdēs etiā ſec⁹ eſſe in pr̄e trāſcū te ad ſecda vota: quia nō priuat admi. bonorū filij. l.fi. C. d bo. ma. l. gñaliter. C. de ſe cū. nu. Raph. cu. trāſit cū Bart. & Bal. in d.l. humanitatis. Cōtrariū tenet Imo. hic & in c. Ray. Sali. ī d. l. humanitatis. tñ do. Alex. ſtat cū opi. Ange. q̄a ſicut pater, qui diſſipat bona, & eſt ſuſpecta perſona, nō pōt pupillariter ſubſtituere, vt voluit Bar. in l.ij. i. eod. eodē modo dicendū ſit in matre ſuſpecta. & ſimiliter trāſit cū Bar. eo caſu quo feciſſet teſtm̄, deinde tranſiſſet ad ſecūda vota.
¶ Ante furorem. Ex hoc infert Imo. ad q. q̄ ſi q̄s cōmiſit delictū añ furorē, & poſt ea ſuſpicit furor, q̄ pōt puniri. Pro quo alle. l. fi. §. ſed cū antiqtas. C. de cu. fur. tñ aliter ipſe concludit: & quia ſua cōcluſio eſt dubia, nō refero. ſed q̄d finalit dicit: q ſi, pceſſus eſt expedit⁹ añ furorē, q puniri poſsit: ſi verò, pceſſus nō eſt expeditus añ furorē, nō poſſit expediri. Et ita cōcludit Bal. in d.l. humanitatis. q̄a cū eo nō pōt lis cōte. & ſic nō poterit ferri ſnia. & i hoc reſidet Alex.
f ✠POMATES. ¶ Quid ſi furioſus. Vide Ale. in l. humanitatis. in ij. col. verſ. q̄d añt. C. de impube.
g ¶ Minori. q̄ in legitima. Ang. Sal. Pauca. in d.l. humanitatis. trāſeunt cū Bart. cū qbus trāſit Alex.

a ¶ Vel debet. Hãc tenet Pe. de anc. cõ. vij. etiã ſi pauperes eſſent ſubſtituti: qa nõ veniũt ex mẽte teſtãtis, ſed ex fomento iuris poſitiui. lati⁹ ibi vid.

b ¶ Surdus & mutus. Alex. dicit ꝙ magis cõis opi. eſt illa Bart. hic: cũ quo cõcordat Bal. ĩ l. humanitatis in iij. & iiij. colũ. Et hoc dicit Alex. ꝓbari in d. l. humanitatis vbi Imperator largè mẽte captũ cõprehẽdit pro quocunq; inſipiente: adeo ꝙ in terminis conſuluit Bal. cõſi. cclvij. j. vol. vbi vide plura ad hãc materiam. & ibi qualiter expreſſa pu.

c ¶ Præteriri. Adde Ioã. Fa. inſti. e. §. qua ratione. et Pau. de ca. in l. humanitatis. & Imol. in c. Ray. & ꝙ cum Bart. eſt magis cõis opi. vt dicit Ale.

d ¶ Tũc fratres. & per hoc dicit Paul. de ca. in l. humanitatis. ꝙ fuit magna cõtẽtio: qa cuidã mẽte capto habẽti ſororẽ fuit facta ſubſtitutio de extraneo, & dicebatur ꝙ illa erat exẽplaris, quę debebat excludere matrẽ à ſcientia ſilij, ſicut pupillaris. cõtrarium dicit ſe cõſuluiſſe: quia nõ erat ſubſtituta ſoror.

vt l. omnimodo. C. de inof. teſta. perinde eſt, acſi eſſent in legitima inſtituti. Octa
21 uò †quærit. in pupillari requiritur aditio hæreditatis: an idẽ in exẽplaria? Videt ꝙ non: nã furioſus nõ põt adire, nec curator pro eo: vt l. ſi. §. ſinautẽ perpetu⁹. C. de cura. fur. ergo &c. Tu dicas, aut eſt inſtitut⁹ ſolus furioſus à patre, in cuius poteſtate erat: & tũc exiſtẽtia ſui hæredis cõfirmat tabulas pupillares: arg. l. ſi. §. fi. C. de cur. fur. nõ cauillãdo tex. & arg. eorũ quæ dixi in pupillari ſubſtitutione. ſ. eo. l. ſi filiꝰ qui patri. Si autẽ nõ erat in poteſtate: qa tractat⁹ de teſtamẽto materno, vel qa habebat cohæredẽ extraneũ, ita ꝙ exiſtẽtia ſui hæredis nõ põt cõfirmari: tũc requiritur adoptio cohęredis: vt l. apud Iulianũ.
a §. idẽ Iulianus. j. ad trebel. Vel debet[a] ſibi dari curator qui petit bo. poſ. ſecũdũ tabu., ꝓ pupillo quæ bo. poſ. licet nõ ſit iuris
22 †ſecũdũ opi. poſitã in l. ſi. §. fi. de cur. fur. & dixi in l. j. de bono. poſ. quæ fur. infan. & c. tñ cõfirmat iſtas tabu. exẽplares: quia ſicut confirmat fideicõmiſſa vniuerſalia, ita iſtas tab. exẽplares: vt l. cũ hæres inſtituta. j. ad Treb. quæ lex eſt ſingularis ad hoc. ad quod facit l. nã qd. §. ſi qs cõpulſus. j. ad Treb. & l. qui plures. §. fi. §. eo. Et hãc q. nõ tetigerũt docto. Secũdò principaliter quæro, vtrũ ſubſtitutio exẽplaria cõueniat in modo ꝓcedẽdi cũ pupillari. & in hoc examinabũtur tria. Primò vtrũ ſicut pupillaris ꝓducit⁹ ĩ eſſe, & exp̃ſſa, & tacita, ita & exẽplaria. Secũdò, qbus ꝑſonis poſsit ſubſtituí exẽplariter. Tertiò q̃ ꝑſonę pñt ſubſtituí. Venio ad primũ: certũ eſt ꝙ exp̃ſſa exẽplaria põt fieri, ſicut hic, & l. humanitatis. in §. qua ratione. Inſtit. eo. Sed de tacita dubitat⁹. Quæro ergo,
23 vtrũ † in vulgari exp̃ſſa facta furioſo cõtineatur tacita exẽplaria. Gul. ꝙ nõ. & idẽ Ray. qa caſum aduerſamq; fortunã, &c. vt l. inter ſtipulantẽ. §. ſacrã. j. de ver. obli. Præterea, duo ſpecialia nõ debẽt cõcurrere circa idẽ: vt l. cũ poſt. §. gener. & qd ibi no. ſ. de iu. do. & in l. ij. C. de do. promiſ. Sed cũ vulgaris expreſſa cõtineat tacitã pupillarẽ, & hoc eſt ſpeciale, nõ debem⁹ dicere ꝙ cõtineat aliud ſpeciale ſcilicet tacitã exẽplariã. Credo ꝙ debemus dicere ſic: ſi tpe quo fit ſubſtitutio vulgaris, ille nõ erat furioſus, nõ cõtinet tacitã exẽplariã: quia caſum aduerſamq; fortunã, &c. Ita intelligũt doc. Sed in illo tpe erat furioſus: credo ꝙ cõtineatur tacita exẽplaria: ar. l. qui neq;. & l. ſi prædia. ſ. de re. eo. Nec obſtat tunc iſta ratio: qa caſum aduerſãmq; fortunã, &c. Quia ibi de caſu futuro: hic de caſu iã emi
24 nenti. Itẽ nõ obſtat † qd dicũt ꝙ duo ſpecialia, &c. Quia illud verũ, qñ duo ſpecialia habẽt originẽ ex eodẽ fonte, ſed hic qñ ex duobus: qa vno modo ꝓpter ætatẽ, alio modo ꝓpter furorẽ bene poſſunt cõcurrere: vt l. ſingularia. ſ. ſi cer. pe. Præterea, nunq̃ iſta duo ſpecialia poſſunt concurrere: qa donec habet locũ pupillaris, ceſſat exẽplaria, p l. qui habet ſ. de tute. Cõcludo ergo quod cõtineat tacitã exẽplariã ſicut tacitã pupilla
25 rem. Quęro vtrũ † in expreſſa pupillari cõtineat⁹ tacita exemplaria. Gul. & Ray. ꝙ ſic: quia in habẽtibus ſymbolũ facilior eſt trãſitus: vt l. in rẽ. §. itẽ quæcũq;. ſ. de rei vẽ. & l. ſi acceptolatum. j. de accep. & l. iij. §. fi. j. de bo. poſ. Ego verò dico ſic: Aut pupillaris ſubſtitutio eſt facta cũ limitatione tẽporis: & tũc ſi poteſt valere iure pupillaris, & poſt tẽpora pubertatis expirat omnis effect⁹ hui⁹ ſubſtitutionis: ar. l. ſi ita qs. ſ. eo. Et hoc teri gi in materia vulgaris. Aut eſt facta talis ſubſtitutio ſine tẽporis limitatione: vt qa dixi. Talis hæres eſto. tũc ſi eſſet facta filio impuberi conſtituto in pt̃ate, valet intra tpa pubertatis iure pupillaris, poſtea valet iure exẽplarię ſubſtitutionis: ar. l. cẽturio. ſ. eo. ſed ſi intra tpa pubertatis nõ poſſet valere vt pupillaris, valet eo modo quo põt: & ſic iure exẽplaris: arg. l. Gall⁹.
26 ſ. de libe. & poſthu. Sed circa hoc † quæro nunqd ſit reperire tacitã exẽplariã probatã. Certè ſic, vt hic, l. in teſtamẽto. in ſi.
27 C. de teſta. mili. Quæro † vtrũ ſit reperire expreſſam exẽplariã gñaliter, & tacitã ſpãliter. Dicã. j. eod. l. Lucius. in materia
28 breuiloquæ ſubſtitutionis. Quæro † vtrũ ſit reperire exẽplariã partim tacitã, partim expreſſam, vt dicit in pupillari, & tetigi in vulgari. Reſpõ. anteq; veniã ad hãc q. oportet me determinare aliã. & quæro, pone ꝙ aliqs nõ eſt mẽte capt⁹, ſed ſur-
b dus, & mutus[b], qui impedit teſtari, vt l. diſcretis. C. q teſta. fa. poſ. vel prodigus: an iſtis poſsit ſubſtituí exẽplariter. Cy. refert ꝙ la. de Are. dicit ꝙ nõ: quia l. humanitatis. C. eo. loquitur ſolũ in mẽte capto: ergo nõ habet locũ in alijs: vt l. ſi vero. §. de viro. ſ. ſoluto matrimonio. Et ſic in caſu huius legis deberet impetrari hodie à principe ſicut olim. Gul. de cu. diſtinguit inter mutũ, & ſurdũ ex vna parte: & prodigũ ex alia. Primo caſu põt ſubſtituí exẽplariter: qa eadẽ eſt ratio in furioſo & demẽte ſcilicet ꝓpter caſum. ergo legis prouiſio extẽdit ſe ad caſum ſimilẽ, vt l. Gall⁹. §. & qd ſi tm̃. ſ. de lib. & poſth. & no. in l. quæ ꝓpter neceſsitatẽ. de reg. iur. In ꝓdigo verò dic ꝙ nõ põt ſubſtituí: qa in illũ caſum ipſe incidit ſui culpa, & delicto ex quo debet ſeq; pœna, & nõ debet habere p̃miũ, vt l. ſiue hæreditaria. de neg. ge. Itẽ imputet ſibi quare ſe poſuit in neceſsitate, vt l. ſi fideiuſ. ſ. q ſatiſ. cog. & l. ij. ſi qs cautio. do. Ray. in hoc vltimo tenet cõtra Gul. & bene. Dicit em̃ ꝙ ꝓdigo põt ſubſtituí exẽplariter. Pro hoc facit l. j. C. de cur. fur. Nõ obſtat qd dicit Gul. p l. ſiue hæreditaria. qa prodigalitas eſt tale vitiũ, propter qd teſtm̃ iã factũ nõ debet vitiari: & ſic nõ eſt tale delictũ propter qd debeat imponi pœna circa factionẽ teſtamẽti, vt l. j. §. exigit. j. de bo. poſ. ſcd̃m tab. & qd ibi no. Præterea, ꝓpter tale vitiũ à lege ſibi prouideť in vita dãdo ſibi curatorẽ. eadẽ rõne debet ſibi prouideri in morte, vt alius ei poſsit teſtari. A quo em̃ procedit, ꝓdigalitas, niſi ex quadã demẽtia: & ſic vidiſtis qbus ſubſtituí poſsit exẽplariter? Quęro ergo vtrũ reperiat⁹ exẽplaria partim exp̃ſſa ptim tacita. Dicit teſtator ſi filiꝰ meus deceſſerit in furore, talis ſit hæres ceſſauit furor, ſed remãſit prodigus vel ſurdus vel mut⁹: vtrũ ad iſtos caſus nõ expreſſos porrigat⁹ ſubſtitutio. Rñd. ſic: qa ſicuti vulgaris exp̃ſſa cõtinet tacitã pupillarẽ, & tacitã exẽplarẽ: & ſicut vulgaris facta in vnũ caſum porrigit⁹ ad aliũ: ita hic eadẽ rõne, vt l. Gall⁹. §. & qd ſi tm̃. ſ. de libe. & poſthu. & l. iã hoc iure. ſ. eo. & l. ii. C. de inſti. & ſubſti. facit quod dixi ſ. eo. l. j. in materia vulgaris.

Quęro, qs poſsit ſubſtituí exẽplariter in ſubſtitutione pupilari. Quẽcũq; em̃ poſſum facere hęredẽ mihi poſſum facere hęredẽ pupillo, vt l. ſed ſi plures. §. quos poſſum. ſ. eo. nũquid idẽ poſſum in exẽplaria: Rñ. nõ: qa debeo ſubſtituere de liberis ſi ſint, vel de fratribus. vt l. humanitatis. C. eo. ti. Quæro q̃ ſit ratio hui⁹ differẽtiæ. Rñ. ſubſtitutio pupillaris eſt introducta ſe cũdũ iuris ciuilis rigorẽ rõne patriæ ptãtis q̃ durat etiã ſi ex-
29 trane⁹ ſubſtituat⁹, vt ſ. dixi. Sed † exẽplaria fit ex quadã humanitate, & pietate, q̃ pietas videť ceſſare in ſubſtituendo extraneos, cũ furioſus haberet filios, vel fratres. Hęc eſt rõ Gul. quę eſt ſatis bona. Poſſent aſsignari aliæ rõnes, de qbus nõ curo.
30 Iuxta hoc † q̃ro vtrũ mater poſſet p̃teriri in tabulis exẽplaribus. Ia. de Are. & Mar. Sil. dixerũt ꝙ nõ, ſed mater debet ſubſtituí. Et p hoc dicebãt l. p̃cibus. eſſe correctã, q̃ dicit ꝙ mater
c põt p̃teriri[c] exp̃ſſe in tabulis pupillarib⁹. qd reprobaui ſ. i tractatu pupillaris ſubſtitu. Dico etiã ꝙ in caſu legis noſtræ nõ dicũt verũ, vt tenet gl. inſti. eo. §. qua rõne. vbi dicit ꝙ duas ꝑſonas tm̃ habet neceſſe teſtator ſubſtituere exemplariter filijs
d mẽte captis: primò filios. Itẽ ſi nõ habet filios: tũc fratres[d] mẽte capti: aliàs põt ſubſtituere quoſcũq; vult. & hoc tenuit Ni-
31 co. Ma. in quadã diſputatione. & idẽ Gul. de cu. † Itẽ dicit ꝙ pater debet ſubſtituere vnũ ex filijs, vel fratrẽ. Quæro, vtrum poſsit vnũ ex filijs vel fratrem mẽte capti ſubſtituere, & alios præterire, vel exhæredare ſine cã legitima. Gl. in l. humanitatis. C. e. dicit ꝙ nõ: & qd dixi in l. humanitatis. ꝙ debet vnũ ex filijs ſubſtituere, ſubaudit gl. & alios exhæredare, vel præterire ex cã legitima. Rich. Mal. reprehẽdit iſtã gl. Nã iſtud eſt teſtamẽtũ auí, hoc eſt patris furioſi à quo talis nepos nõ debebit inſtituí, vel exhæredari. vñ tanq; cõtra teſtm̃ furioſi nõ debet cõqueri, vt in ſimili dicet in §. ſed nec impuberis. l. Papi. ſ. de inof. teſt. & hoc vr̃ ꝓbari p princ. l. humanitatis. C. eo. dũ dicit nulla q̃rela &c. Puto ꝙ glo. bene dicit cũ determinatione quã

dico

dico. Nam qd dicit lex, vnũ ex filijs debet ſubſtituere: cõcedo. ñ alios iſtituere ex re certa, vel exhęredare ex iuſta cã debet. Nam ſi furioſus eſt, debet facere id quod faceret ſi eſſet ſanæ mentis. Item quod dicit text. nulla querela &c. intelligo quando exhæredatio eſt ex iuſta cauſa. Item quod dicit Ray. per §. ſed nec impuberis. non habet locũ hic: quia hic loquitur in exemplaria, quæ inducitur ex quadam humanitate, quę ceſſat quando quis exhæredatur ex non iuſta cauſa: quia non eſt teſtat⁹ ex officio pietatis q exhæredat, vt l. j. & ij. ſ. de inof.
32 teſ. Item qd dixi ꝙ † pater debet ſubſtituere vnũ ex fratrib⁹: quęro de quo fratre debet intelligi. Dicit Gul. d Cu. de vtriq; coniũctis. qd patet: quia l. humanitatis. C. eo. loquit de his quę admittũtur ad querelã, ſed fratres cõiuncti ex vno parẽte tantùm nõ admitterent⁹ ad querelã, vt l. fratres. C. d inoff. teſ. ergo &c. Alij vt Ray. dicunt ꝙ aut ſubſtõ fit à patre: & debent ſubſtituí fratres cõſanguinei vel vtriq; coniũcti. Aut fit à matre, & debẽt ſubſtituí vterini, vel vtrinq; cõiuncti. Et a d l. humanitatis. C. eo. & ad l. fratres. C. de inoff. te. rñdet ꝙ non põt rũpi per querelã à fratrib⁹ vterinis reſpectu fratris furioſi, qbus fit ſubſtõ, ſed reſpectu matris, quę facit ſubſtitutionẽ ſic, vt l. papi. §. ſed nec impuberis. ſ. de inoff. teſ. vñ parens q facit ſubſtõ
33 nem in ſe nõ habet humanitatẽ talem fratrẽ nõ ſubſtituẽs. † Quęro vtrũ pater vel mr̃ poſsit ſubſtituere ſeipſos. Dic ꝙ non: arg. l. fi. ſ. de offi. præto. & l. præſes. de off. præ. Præterea vt tabulę exẽplariæ valeãt, requiritur aditio ex teſtõ principali, vt ſ. dixi. ſed in vita ſua non põt adiri hęreditas ex teſtamẽto ip ſius teſtõris, vt l. qui ſuperſtitis. de acqui. hære. Pro hoc quia legis prouiſio quę permittit parentẽ ſubſtituere filio non intelligitur de ſeipſo. arg. ſ. mand. l. ſi mãdauero. §. ſi tibi. Quæro
34 qualiter † hæc ſubſtõ exẽplaris conueniat & diſconueniat effectu cũ pupillari. Et primus effectus ſubſtõnis pupillaris expreſſæ eſt ꝙ continet in ſe tacitã vulgarem. Quæro, an idẽ ſit in exẽplaria. Puto ꝙ ſic per l. iam hoc iure. ſ. eo. l. ij. C. eo. Cùm em̃ in hoc reperiat⁹ diſcõueniẽtia erit in hoc ſimilis pupillari: maximè quia eſt eadem ratio. Secundus effectus pupillaris ſubſtitutionis eſt quòd trahatur ad omnia bona patris & filij
a vndecunq; quæſita: quæro an ſit idem in exemplaria[a]? Dic quòd aut eſt facta filio legitimo, & naturali: & tunc trahitur ad omnia bona ſicut pupillaris, vt l. ſed ſi plures. §. ad ſubſtitutos. ſ. eodem. & in hac l. prout dicitur teſtamentum filij eſſe, vt C. eodem. l. humanitatis. Si verò eſt facta filio arrogato: & tũc idem quia trahitur ad bona arrogatoris tantùm ad exemplũ pupillaris: vt l. ſi arrogator. ſupra de adoptionib⁹. et ſ. eo. l. ſed & ſi plures. §. in arrogato. Poſſet etiã hic quęri quid in exẽplari: quę continet tacitã vulgarem: & qd in vulgari quæ continet tacitã exemplariam. Certè in omnibus dicerẽ idem qd di-
35 xi ſupra circa ſubſtitutionẽ pupillarẽ. Vltimò quęro † vtrũ ſubſtitutio exẽplaria excludat matrẽ ſicut pupillaris. Breuiť dico ꝙ tacita exẽplaria non excludit matrem: ſicut non excluderet eã tacita pupillaris, vt l. precibus. C. eodẽ. & hoc dico ratione paritatis. & omnes illas perſonas quæ per tacitã pupillarem non excludũtur, vt dixi in tractatu pupillaris ſubſtõnis: per illas rationes puto non excludi per tacitã exẽplariam per eadẽ rationem. Et ex iſtis cauſis ex quibus põt præſumpta voluntas ꝓbari ꝙ voluerit excludi matrẽ, & ſimiles perſonas p tacitã pupillarem: ex iſdẽ cauſis puto poſſe ꝓbari in tacita exẽplaria, per eaſdẽ rõnes, & leges. De exẽplari verò expreſſa, an
b matrem excludat dixi in præcedentibus. Vltimò[b] quæro
36 pone † quòd filio furioſo eſt facta exemplaria ſubſtitutio à patre & matre, quis præfertur. Iacob. de Aret. Mar. ſili. Dyn. & Cyn. dicunt ſubſtitutum à patre preferri: argument. l. fina. C. de cur. fu. et l. nec in ea. infrà ad legem Iuliam de adulte. et l. primę. C. ſi contra matr. volun. Gulielm. de Cugn. diſtinguit, aut pater erat vilis perſona: & tunc præfertur ſubſtitutus à matre, vt ff. de liber. exhi. l. tertia. & l. ſed & ſi. §. filio. infrà de iniuſt. facit ſupra ſoluto matrimon. l. ſi cum dotem. §. eo autem tempore. Aut non erat vilis perſona, ſed honeſta: & tunc præfertur ſubſtitutus à patre ſubſtituto à matre, & capit omnia bona, argument. l. ſecundę. §. obijcitur. infrà ad Tertulia. ſed bona matris debebit reſtituere per fideicommiſſum ſubſtituto à matre: argumen. eius quod not. ſ. eodem. l. verbis ciuilibus. & l. filius. §. vt quis hæredem. infra de legatis primo. &

l. Scæuola. j. ad Treb. Sed certè iſtæ leges a parum faciunt, quia loquunt⁹ in caſu ꝓpriſus diuerſo. Sed pro hac opi. facit gl. in l. ſi arrogator. ſ. de adop. Do. Rayn. dicebat aliter. Aut pater erat vilis perſona: & tũc dicit idem quod Gul. quia præfertur ſubſtitutus à matre: aliàs verò ſubſtitutus à patre habebit bona paterna: ſubſtitutus à matre bona materna. ſimiliter de iure directo: & ſic decedit ille mẽte captus cum duobus teſtamentis. arg. eius qd dicimus de filio arrogato, in l. ſi arrogator. ſ. de adopt. Nam ibi diuerſitas parentum qui poſſunt pupillariter ſubſtituere, facit quẽ cum duobus teſtamentis decedere: Ita in propoſito pluralitas parentũ, qui poſſunt facere hanc ſubſtitutionẽ faciet eum decedere cum pluribus teſtamẽtis. Iſtæ diſtinctiones Ray. & Gul. non placent. Primò
37 in eo † quod præſupponũt ꝙ ſi pater erat vilis perſona, poteſt ſubſtituere filio, credo hoc non eſſe verum. Sicut enim tali patri denegatur adminiſtratio in vita: vt l. ſina. C. de ſentẽ. paſ. & l. ſi cùm dotem. §. eo aũt tẽpore. ſ. ſol. mat. cum ſimi. Ita debet ei denegari facultas diſponendi poſt mortem de bonis ſuis eadẽ ratione. Illi enim cui eſt interdictum bonis propter prodigalitatem, eſt interdictũ invita & in mortem: vt l. is cui bonis. ſ. de teſta. Præterea, illa diſtinctio eſt in-
b ſufficiens. Dicit enim ſubſtitutus à patre habebit bona paterna ſubſtitutus à matre habebit bona materna: Sed quia poſſibile eſt ꝙ filius non habebit bona paterna, nec materna, ergo &c. Reperio ꝙ Nicol. Mata. diſputauit hanc q. & determinauit, & dixit ſic. Aut ſubſtitutio eſt facta à patre filio, quem habet in poteſtate, & tunc ſubſtitutus à patre preferẽ, cũ ibi concurrat ius propriũ patriæ poteſtatis: & etiã illud ius humanitatis, & pietatis: vt probatur hac l. ex facto. & arg. l. humanitatis. C. eo. & arg. eorum quæ dixi ſ. de pup. ſubſti. & hoc eſt verum quòd talis ſubſtitutus prefertur in bonis paternis: & in bonis vndecunq; quæſitis præterquã à matre. bona verò materna habebit à matre ſubſtitutus, qui ſubſtitutus eſt ex quadam humanitate. arg. eius quod dicimus in filio arrogato, vt l. ſi arrogator. ſ. de adopt. & arg. eius quod dicimus de tutore in l. mater. C. de teſt. tu. et l. mulier. & l. ſi patronus. ſ. de confirmat. Si verò iſta ſubſtitutio fuit facta filio, quem quis non habebat in poteſtate: hoc caſu ſunt paris conditionis ſubſtitutus à patre, & ſubſtitutus à matre: quia quilibet eſt ſubſtitutus ex quadam humanitate, & ideo ſubſtitutus à patre habebit bona paterna: & ſubſtitutus à matre habebit bona materna, tãquam hæredes vniuerſales huius filij furioſi. Bona ergo aduẽtitia habita aliunde diuidũtur inter ſe, ſicut dicimus in ſimili, ſ. tit. j. l. ex facto. & ſm̃ hoc diuerſitas parentum operatur, vt quis cum duobus teſtamẽtis decedat. & hæc opinio & diſtin-
38 ctio plus placet. † Quæro ſi auus dedit vnum ſubſtitutum, & mater alium, quid iuris? Dicunt quidam aut habebat eum in poteſtate: & præfertur ſubſtitutus ab auo, vt l. ij. ſ. eod. Aut non habebat eũ in poteſtate: & preferitur ſubſtitutus à matre: quia maius eſt ius matris & maioris potẽtiæ: & maior eſt pietas circa eũ: arg. auť. defuncto. C. ad Tert. & ita dicit Ray. Sed ego dico idem quod in præced. q. dixi per eaſdẽ rationes. Nec obſtat ꝙ mater habet potentius ius circa eum: quia ex eo actu ſucceſsionis facultas ſubſtitutionis non attẽditur. Nam filio furioſo, qui habet liberos qui omnes alios ſucceſſores exclu-
39 dunt poteſt fieri iſta ſubſtitutio. † Quintò principaliter quæro qualiter iſta ſubſtitutio finiatur, vtrum in hoc concordet cum pupillari? Reſpond. ſi teſtamentum deficiat ex perſona teſtantis vel aliter ex defectu teſtamenti: vel quia rũpitur per querelam, vel propter hæreditatem non aditam. In omnibus iſtis iſta exemplaria finitur, ſicut pupillaris, vt patet in præcedentibus per eaſdem rationes. Item ſicut pupillaris deficit quandoq; ex defectu ſubſtituti, vel ex defectu ipſius ſubſtitu-

¶ Quæro an ſit idẽ ĩ exẽplaria. adde Pe. de anc. idẽ voluẽtẽ cõ. vij. ſ. alleg. vbi cõſuluit cũ ĩ teſtõ quodã eſſent hęc verba, ſ. p⁹ mortẽ verò filiæ ſuæ mẽte captæ voluit et & iuſsit oĩa bõa ſua mobilia, & ĩmmobilia diſtribui p dictos ſuos fideicõmiſ. vbi meli⁹ videť, ꝓ aĩa ipſi⁹ teſtõris ꝙ nõ dr̃ exẽplaris directa cõprehẽſa in cõpẽdioſa per illa verba poſt mortem verò &c. qa teſtatrix voluit diſtribui bona, p aĩa ſua. Vnde bona mente captæ nõ prodeſſent aĩæ ipſi⁹ teſtatricis. c. nõ putãda. j. q. j. lati⁹ ibi vide: qa rñdet Bar. in l. cẽturio. de ſubſti. pauperum.

¶ Vltimò. Idẽ tenet Pau. de ca. ĩ l. hũanitatis. Io. ſab. in §. qua rõne. Inſti. e. Ang. in d. l. hũanitatis. Imo. in c. Ray. & eſt cõis opi. & idẽ quod Bar. hic, tenuit Ball. in ſ. alle. conſil. ccvj. j. vo.

a ¶ Ceſſante furore. Adde ꝙ cũ Bart.hic tranſeunt do.Ant.de Bu.& Imo.in c.Ray na.& Bal.& Ang.in l. humanitatis. Rap. hic. De materia huius l.vide per Alexã. conſi.xxv.ij.volu.

b ¶ Itẽ quero. Inducit per Bal.ad q̃ſtio.ꝙ ſi alicui cõcedit redit⁹ vnij⁹ rei vſq̃ ad quãtitatẽ x.aureorũ, alij vſq̃ ad centũ in eadẽ re:& contingat ꝙ re ditus ſint vſq̃ ad x. aureos & vltra,primus admittetur vſq̃ ad x.ſecũdus in reſiduo,nec concurrent. Itẽ facit ſecũdũ Pau. de ca.ꝙ ſi baro cõcedit monaſterio ſyluam,retento ſibi vſu venãdi,ꝙ nihilominus monaſteriũ poterit venari attento ꝙ ſylua poteſt cõuenire vſui vtriuſq̃ inſoliduũ.alle. in arg.l.lucio.j.de aqua quotidi. & æſti.& vide Bart. ad ſimiles q. in l, in concedendo.de aqua plu.arcen.alias quæſtio.vide hic p Bald.

b ✠ POMATES. ¶ Itẽ quæro. Ad iſtũ tex.vide Ro.cõſil.lvj. inci.in caſu propoſitæ conſultationis.

c ✠ POMATES. ¶ Iulian⁹.vide vnũ verbum Panor.in c. Raynaldus.in iiij.colum.de teſta.& quid ex iſto tex.infert Oldra.conſi.xvj.in ij.q.

d ¶ Vocat⁹ ex ſubſtitutione.Ex hoc §.inferunt Bal.& Ang.cũ quibus videt⁹ trãſire Alex.ꝙ ſi qs eſſet ingreſſus religionẽ mẽdicantiũ:poſtea eſſet effectus Abbas alicuius monaſterij capacis bonorũ ꝙ poterit admitti,& ſubſtitui in pupillari,de qua hic.

e ✠ POMATES. ¶ Ex pupillari. Vide ad regulã huius legis ꝙ executiua nun quãm ampliat gratiã,Cle.j. ad fi.& ibi Pan.de præbẽ.& ibi per alios. Vide Ro. cõſil.cccxcviij.inci. in caſu,in quo q̃riẽ. col.vlt.Bal.in c.cauſam quæ.in vlt.char. de offi.deleg,do.Ant. conſi.xxix. inci.viſis pñcto.& q̃ſitis.Imo. in l.qui Romę.§.duo fratres.viij.colũ.ff.de verbo.obli.Car.cõſil. xvij.in xvj.col.in tit. de cõcef.præbẽ. aliàs eſt Cal.Pau.de ca.cõſil.cccxxvj.no. Abb. in ca.cũ noſtris.pen. col.de cõcef.præben. Vide Car.cõſil.xxv. in titu.de præbẽ.Adde quod dicit Alexã. in l.more. colum.vj. ff.de iuriſdi.om.iudi. dum loquitur de Papa dicente authoritate noſtra.

tionis,vel conditionis ipſi ſubſtitutioni adiectæ:ita & exẽplaria per eaſdẽ rationes & leges quas dixi ſ.eo.l.in pupillari. ſunt tamẽ duo caſus examinandi qui in hac l.ponunt. Primò ꝙ exẽplaria deficit impedimẽto ceſſante.Secũdò deſinit procreatis filijs,vt hic. Tertio eſt videndũ an deſinit hęc ſubſtitutio ex defectu eius cui facta eſt ſubſtitutio. Ad primũ dicit hic, ꝙ hæc ſubſtitutio finiatur impedimento ceſſante:bona vero materna habebit ſub
40 ſtitutus à matre. †Quæro quid ſi furioſus factus ſit ſanę mentis,& poſtea reincidit in furorẽ,an remaneat firma ſubſtitutio? Videt⁹ ꝙ ſic,vt l.penul.C.de cura.furio. Sed Gul.circa hoc diſtinguit. Aut furor ceſſauit in vita patris teſtãtis,& in vita reuerſus eſt:& tũc reconualeſcit ſubſtitutio. Aut furor fuit reuerſus poſt mortẽ teſtantis:& non reconualeſcit:argumẽto legis poſthumus.in prin.de iniuſt.rup.& irri.teſt.cõiuncta l.ij.de poſth.hære.inſti. Et idẽ tenebat Ray.Sed hoc non videtur verũ:primò per text.in l.humanitatis.C. eo.vbi videt⁹ ꝙ ceſſante furore[a] ceſſat ſubſtitutio.No.quod dicit ceſſat.nõ dicit extinguitur.Et differẽtia eſt inter ceſſare,& extinguere, vt in l.inter ſtipulantẽ.§.ſacram.& q̃d Dy.ibi no.j.de ver.obli.Itẽ diſtinctio quã ipſi faciũt,aut furor eſt reuerſus in vita teſtantis &c.nõ videt⁹ vera:nã l.poſthumus. de iniuſto teſta.& l.ij.C.de poſthu.hære.inſti.q̃ faciunt diſtinctionẽ, an poſthumus moriat⁹ in vita teſtatoris, an poſt mortẽ,loquunt⁹ ĩ teſtamẽto quod qs ſibijpſi facit:ſed in teſtamẽto q̃d qs fecit alteri vt filio pupillo,vel furioſo,non attẽditur vtrũ impedimẽtũ ceſſauerit in vita teſtatoris,vel nõ:ſed an ceſſauerit in vita eius cui facta eſt ſubſtitutio,vt in vita pupilli,vel furioſi. Ita not.in l.ſi arrogator.in prin.ſ.de adoptionibus.in prin. primæ glo.magnæ. Dico ergo ꝙ ceſſante furore ceſſat ſubſtitutio exemplaria, & nõ extinguit⁹:& furore reuertente incipit habere vires cũ nũquam fuerit extincta.
41 †Fateor tamen ꝙ ſi in illo medio tẽpore quo erat in dilucido interuallo,furioſus ſibi teſtamentũ feciſſet,tabulę pupillares eſſent oĩno extinctæ,per tex.huius l.Nõ enim debet auferri teſtamẽti factio homi
42 ni ſanæ mẽtis.Et ex hoc †dicerẽ aliud,ꝙ ſi filius furioſus feciſſet teſtamẽtũ ante furorem eo effecto furioſo nõ põt ſubſtituì à patre vel à matre,& ſimilibus. Sufficit enim ꝙ ſibi fecit teſtamentũ,& teſtamẽti factio nõ debet ſibi auferri per hãc legẽ. Sed iſta lex videt⁹ ei aliquantulũ cõtradicere quod ſ. dixi ceſſante furore ceſſat ſubſtitutio:quia hic videt⁹ dicere ꝙ extinguatur oĩno.Rñd.hæc lex hoc innuit,ſed lex humanitatis.C.eo.quæ eſt conſtitutio noua nõ vtiť his verbis quæ ſunt hic poſita.Vnde ex ſubſtitutione quæ fieret per legẽ humanitatis.ſtarẽ illi legi,ſed ex ſubſtitutione quæ fieret ex reſcripto ſtarẽm huic legi.Vel aliter dic,poſito ꝙ nõ eſſet vera illa ratio quã ego facio ex dictione ceſſat:tamẽ remanet vera illa ratio quam facio per gl.ſ.de adoptionib⁹.l.ſi arrogator.per quã idẽ tenerẽ. Secũdò eſt viden
43 dum,†hic dicit⁹ ꝙ liberis procreatis extinguitur hæc ſubſtitutio.hoc videtur cõtra l.humanitatis.C. eo.vbi dicitur ꝙ etiã ſi habet liberos,põt ſubſtituere filios furioſi. Si ergo iam nati nõ impediũt hãc ſubſtitutionẽ ergo eadẽ rõne,vel maiori naſcit⁹ nõ extinguunt ſubſtitutionẽ iam facta,vt l.patre furioſo.ſ.de his qui ſunt ſui vel alieni iuris.Solutio,fateor ꝙ ſi de filijs naſcituris in exemplaria ſubſtitutione eſſet facta mẽtio,ſecũdũ quod ſ.dixi debere fieri de filijs iã natis:ꝙ ſubſtitutio exẽplaria per natiuitatẽ filiorũ non extin-
44 guitur:& ſic hæc lex determinat⁹ per l.humanitatis. †Item quid ſi furioſo naſcitur filius quẽ in poteſtate non habebat,an per hoc extinguatur exẽplaria ſubſtitutio.Si conſideras hunc tex.videt⁹ ꝙ non:quia iſte tex.requirit ꝙ ille qui naſcit⁹ ſit ſuus hæres.In contrariũ dico:nã q̃n lex vel homo facit mẽtionẽ de filijs furioſi,vel mẽte capti debet intelligi de his quos habere poteſt,licet tales perſonæ matrimoniũ cõtrahere nõ poſſint, cũ cõſenſum nõ habeant,ideo debet intelligi de filijs naturalibus,vt l.hæredibus.§.fi.j.ad treb.Sed ſi eſſet facta hæc ſubſtitutio muto qui poſſet poſtea accipere vxorẽ, vt hac l.dicit⁹ & l.mutus.ſ.de iure dotiũ.vel prodigo,qui fortè habet conſenſum quo ad matrimoniũ,hoc caſu de quibus liberis debet intelligi debemus recurrere fortè ad diſtinctionẽ gl.in l.generaliter.§.cũ autẽ.C.de inſtit.& ſubſtitutio.& pleniſsimè dixi in l.ex facto.§.ſi quis rogatus.j.ad trebellia. Ad hũc tex.q̃ videtur requirere ꝙ ſit ſuus: dic ꝙ hic duæ rationes ponunt,vna habet locũ tantũ q̃n naſcitur ſuus,ſed alia rõne quæ eſt ꝙ non eſt veriſimile Imperatorẽ de hoc cogitaſſe: habet etiã locũ in filijs naturalibus.& de duabus rationibus ſufficit vnã adeſſe, vt l.ſi ventri.§.in bonis.de priuile.credito.& in §.affinitatis. inſtit.de nuptiis.& l.liberorũ.§.notãtur.ſ.de his qui notãtur
45 infamia. †Vltimò eſt videndũ an ex defectu eius cui eſt facta ſubſtitutio exẽplaria finiat⁹.Reſpon.ſic.Si enim prodigus cui facta eſſet ſubſtitutio cõmiſiſſet delictũ propter quod eſſet deportatus,vel ſeruus pœnæ effectus:& dicã prodigum obligari ex delicto,vt notatur per doctores in l.ſi quis in tantam. C.vnde vi.& ſcripſi in l.ſi is cui bonis.j.de verbo.obligatio. Vel ſi ponimus furioſum habuiſſe dilucida interualla.& delictum commiſiſſe,vel religioſum eſſe factum:tunc dicerẽ extinguì:argumen.eorum quæ dixi in materia pupillaris ſubſtitutionis,ſupra eodẽm.l.in pupillari.

b Item quæro. [b]Species temporis derogat generi temporis.hoc dicit.

Lucius. Rupta inſtitutione tunc teſtamentum incipit à ſubſtitutione.hoc dicit.

c Iulianus. [c]Qui ſemel eſt hæres,licet ei vt indigno auferatur hæreditas vel ipſo iure deſinat eſſe hæ-
d res,vocat⁹ ex ſubſtitutione[d] per hæc verba quiſquis mihi hæres erit.hoc dicit vſque ad finẽ.Nota text.ibi,nec deſinet &c. Oppo.de l.in ſubſtitutione.ſ.eo.Solu.Primus caſus illius legis concordat.In ſecũdo caſu diſcordat,ſed illud eſt propter dictionẽ tũc,ibi poſitam,vt ibi dixi. Vlterius oppo.de l.intercidit.j.de condi.& demon.vbi ille qui eſt effectus ſeruus,licet poſtea efficiatur liber,nõ admittitur quaſi videatur alius homo.Solu.vt dixi in l.ſi cognatis.j.de rebus dubijs.& plenius dixi in l.j.§.fi.cũ l.ſeq.j.de contratab. Vltimò vide glo. quæ incipit ſic ſ.ibi.Solue vt ibi:quia in iure accreſcẽdi quod accreſcit portioni:hic in iure ſubſtitutionis quod reſpicit perſonam.Item ibi quia ab indignis.ſed ibi indignitas reddebat quem inhabilẽ ad omnes honores,hic verò ad vnã hæreditatẽ tãtũ in qua deliquit. Vlterius oppo.de l.is qui cõtra.ſ.eo.vbi ille qui deliquit circa teſtamẽtũ paternũ excludit⁹ à pupillari. Solu.ibi delictũ cõmiſſum fuit circa ipſum teſtamentũ quod vtranq̃ hæreditatẽ reſpicit:hic verò fuit cõmiſſum delictũ circa ipſam hæreditatẽ paternam,non circa ipſum teſtamentum.

1 ☞ *Principale per acceſſorium non confirmatur.*
2 *Pactum principale,an ueſtiatur à pacto pœnali remiſſiuè.*

e 1 [E]X pupillari. [e]Principale † per acceſſoriũ non confirmatur. hoc dicit. Quęro dicitur hic,neq̃ ex parte. Quæro quando eſt ruptũ pro parte? Reſpon. per querelam, quæ poteſt pro parte rumpere, vt l.circa ſupra de inofficio.teſtamen remanet validum pupillare. Item quæro exemplum in to

in totũ. Rñdeo,ſi principale eſt ruptũ in totũ per contratabu. remanet validũ teſtm̃ pupillare:vt l.ex duobus.in fi.ſ.eo.tũ p̃ aditionẽ factã ex pupillari nõ cõfirmatur teſtm̃ pr̃nũ:& legata debent⁹ ex pupillari,nõ ex pr̃no,vt dixi ſ.eo.l.& ſi cõtra. Video ꝙ principale teſtm̃ nõ cõfirmat⁹ p̃ pupillare. Quęro ã teſtm̃ poſſit cõfirmari p̃ aditionẽ factã ex tacita vulgari cõpræhẽſa in expſſa pupillari? Dixi ĩ materia vulgaris ſuſtõnis. Vltimò
2 no.q̃d † dixi in caſu. Per hoc dicunt doc.ꝙ pactum principale nõ poteſt veſtiri à pacto pœnali quod eſt acceſſorium.de quo dic per doct.in l.petens. C.de pactis.

1 ☞ *Tacita pupillaris non excludit matrem, niſi quando alius filius teſtatoris eſſet ſubſtitutus,uel ex aliquibus præſumptionibus appareret.*
2 *Subſtitutio breuiloqua non eſt ſubſtitutio per ſe,ſed quædam adiectio.*
3 *Subſtitutio hic quare dicatur reciproca,uel breuiloqua.*
4 *Subſtitutio breuiloqua ſeu reciproca quibus uerbis fiat.*
5 *Subſtitutio breuiloqua quos effectus faciat,& quot ſubſtitutiones contineat.*
6 *An hæc ſubſtitutio poßit continere ſubſtitutiones impares.*
7 *Subſtitutio breuiloqua quòd contineat ſubſtitutiones expreſſas generaliter, ſed ſpecialiter tacitas.*
8 *Teſtator habens tres filios unum puberem,& duos impuberes,& eos inuicem ſubſtituit,an inter filios impuberes contineatur pupillaris.*
9 *Si habens plures filios impuberes unũ unius anni,aliũ xij.annorũ,& eos inuicẽ ſubſtituit:an maiore excedẽte pubertatẽ pupillaris euaneſcat in perſonam minoris.*
10 *Si ex duobus puberibus inſtitutis, & inuicem ſubſtitutis unum emancipauit, an ſubſtitutio euaneſcat etiam in perſonam alterius in poteſtate retenti.*
11 *Declaratio ſit ſine noua ſolemnitate.*
12 *Si ex duobus impuberibus uno emancipato, & alio in poteſtate inſtitutis, & inuicem ſubſtitutis emancipatum adoptauit,an pupillaris ſubſtitutio contineatur.*
13 *Si ex duobus filijs impuberibus unum inſtituo alium exhæredo, & eos inuicem ſubſtituo,an contineatur uulgaris in perſona ſubſtituti.*
14 *Dictio ſi,apposita rei,quæ eſt de præſenti, & certa, reſoluitur in quia.*
15 *Si habeo duos filios,unũ impuberẽ,aliũ puberẽ, & furioſum,eos inſtituo, & inuicẽ ſubſtituo,an contineatur in perſona unius uulgaris alterius exemplaris.*
16 *Si teſtator duos filios furioſos inſtituit, & eos adinuicem ſubſtituit,utrum contineatur uulgaris & exemplaris.*
17 *Inæqualitas portionis an impediat ſubſtitutiones pupillares cõtentas in breuiloqua.*
18 *Teſtator ſi plures filias inſtituit ex certis rebus,uel quantitatibus, & demum filij maſculi ſunt uniuerſaliter inſtituiti: poſtea dixit,omnes filios meos inuicẽ ſubſtituo:an filiæ prædictæ uideantur cum maſculis inuicem ſubſtitutæ.*
19 *Si duos filios impuberes inſtituo, & dico,ſi quis eorum non erit hæres,eos inuicem ſubſtituo: an in iſta breuiloqua contineatur pupillaris.*
20 *Subſtõ breuiloqua fcta p hæc uerba,uos inuicẽ ſubſtituo,an cõtineat fideicõmißariã.*
21 *Ex quatuor filijs inſtitutis, & inuicem ſubſtitutis ex duabus uxoribus,altero ipſorum repudiante admittitur frater utrinque coniunctus.*
22 *Duo inſtituti,& inuicem ſubſtituti,an poßint omittere iure inſtitutionis,& accipere iure accreſcendi, remißiuè.*

a [V]cius. [a]Subſtitutio breuiloqua facta p̃ſonis imparibⁿ cõtinet tantũ vulgarẽ, ſi perſonis parib⁹ cõtinet eriã pupillarẽ, quę matrẽ excludit.h.d. vſq̃ ad §.Pau.Iſta eſt facilis in tex.hic tractabim⁹ materiã ſubſtõnis breuiloquę. In tex.ibi, ad matrẽ.ſ.ab inteſtato. Notabilia colligatis p̃ vos vt patet ex ſummario. Opp. dicit⁹ hic ꝙ naturalẽ filium hęredẽ inſtituit. Contra,talis fili⁹ naturalis nõ põt habere niſi vnciã,vt l.ij.C.de natu.lib.Sol.hic loquit⁹ ſcdm iura antiqua,ſed aliud hodie. Ita dicit glo. Hæc ſol.videt⁹ cõtra l.ſi is.ſupra eodẽ.& eſt cõtra gl.ibi poſitã.Sol. poſſum⁹ rñdere ꝙ licet gl.exemplificet iſtã l.per iura noua:tũ de iure antiquo nõ erat in filio expreſſum. Vel dic,ſic filius naturalis nõ fuit inſtitut⁹ niſi in vncia. & de iure antiquo poterat eũ inſtituere in totũ,q̃n nõ erãt alij filij legitimi:hodie verò eſt limitatũ hoc,q̃n eſt mr̃,vel cõiunx defuncti. in aut⁹ licet.C.de nat.li.
1 Scdò opp.† ad ſcdm reſpõſum hui⁹.l.tacita pupillaris nõ excludit matrẽ,vt C.e.l.precib⁹.& l.fi.de inſti.& ſubſti. Glo.dat duas ſolutiones. Vna eſt.fateor quòd iſta ſubſtitutio contenta in reciproca eſt tacita. & q̃d dicitur tacita & pupillaris nõ excludit matrem: eſt verum niſi q̃n eſt ſubſtitutus alius filius teſtatoris. Ita not.hic,& in l.precibus.in vlt.glo.C.eo. & quidam eã tenent in l.fi.C.de inſti.& ſubſti.ſub condi.fac.quę ſolutio mihi non placet quantũ ad legem noſtrã. Nã tacita pupillaris excludit matrem probata volũtate defuncti ex legitimis præſumptionibus,vt dixi ſ.eo.l.ij. & not.C.eo.l.precib⁹. in ver.oĩmodo.ſed præſumptio eſt ꝙ pater voluerit alium filium præferri ſuæ vxori,vt l. cũ autꝫ.de condi.& demon.& l. cùm acutiſsimi.C.de fideicõmi.Alij dicũt ꝙ hęc ſubſtõ continet pupillares expreſſas, & nõ tacitas. de a quo dicã in tract.breuiloquæ: ad quã tra
2 ctandã accedamus. †Ad cuidẽtiam huius ſubſtitutionis debetis ſcire ꝙ hæc ſubſtitutio nõ eſt ꝓpriẽ ſubſtitutio p̃ ſe, ſed
b eſt quædã adiectio ſubſtitutiõis[b],ſicut dicimus in ſimili in actiõe de peculio inſtitoria,& tributoria,vt l.iij.§. cui cõgruit. ſ.de pecu. Nam iſta ſubſtitutio continet vulgares pupillares,& exẽplarias,vt j.dicam,& ſic eſt nomẽ accidẽtale, nõ ſubſtãtiale:& iſta ſubſtitutio in tex. vocat⁹ reciproca:vt.l.iam hoc iure.ſ.e.ſed per doct. vocatur breuiloqua: vt hic videt⁹: & in l. precib⁹.C.e.& inſti.eo.in gl.magna. Circa hanc ſubſtitutionẽ quæro tria principaliter.Primò quare dicat⁹ reciproca, ſeu breuiloqua. Secũdò principaliter quib⁹ verbis fiat. Tertiò principaliter q̃ſit eius
3 effectus. †Venio ad primũ,& dico ꝙ vocatur reciproca.ſ.eo.l.iam hoc iure.quaſi repetita:quia de vno in aliũ repetitur ſm Hug.Dicit⁹ autẽ breuiloqua:quia breui-
4 bus verbis fit,vt hic not.in gl. † Secũdò principaliter quæro quib⁹ verbis fiat hęc ſubſtitutio.Rñ.per hæc verba:vos inuicẽ ſubſtituo,vt hac l.et l.iã hoc.& l.q plures. & l.cohæredi.§.qui diſcretas.& §.qui patrem.ſ.e.& C.e.l.hæreditatẽ.& l.in teſtamẽto.C.de teſt.mil.Itẽ fit his verbis, vter a eorũ viuet,vt l.Titius & Seius.cum l.ſeq. ſ.ti.j.& j.de leg j.l.ſi fundũ ſub cõditiõe. §.is verbis.Itẽ fit per hæc verba, vos inuicem ſubſtituo vel inuicẽ inſtituti & ſubſtituti ſunto,vt ꝓbat⁹ in l.cũ in teſtõ.§.hęc verba.ſ.ti.j.& ſ.eo.l.ſi pater ĩpuberes.ſm vnã lect.gl.Item fit p̃ verbũ deueniat,ſeu peruenìat,vt vos hæredes meos inſtituo: & ſi qs eorũ deceſſerit,volo bona mea ad aliũ deuenire,ſeu puenire.Ita dicit Guli. d.Ray.dicit hãc eſſe fideicõmiſſariã, per c l.fideicõ.§.hæc verba.j.de leg.iij. Ego di
c co[c] idẽ q̃d Gul.vt p̃ oĩa ſit idẽ inverbo,p̃uenire:q̃d in verbo ſubſtituo.Vtrũq̃ em̃ eſt verbũ cõe,vt dixi in l.cẽturio. Et hæc eſt regula. Illa dicit⁹ breuiloqua ſeu reciproca,q̃n in vna conceptione verborum plures hincinde inſtituunt⁹,& ſubſtituun
5 tur,vt ex prædictis patet. Tertiò † principaliter quæro de effectu huius ſubſtitu
d tionis breuiloquæ. Circa [d] q̃d primò dicit Gul.ꝙ iſta ſubſtitutio cõtinet duas vulgares tm̃ q̃nq̃, vt q̃n fit duabus perſonis imparibus,quarũ vni nõ poteſt ſubſtituì pupillariter,vt hic,& ſ.e.l.iam hoc iure.§.j.& C.eo.l. hæreditatem.& C.de teſt.mil.l.in teſtamento.Sed l.in teſtamento.facit forte dubium de hac materia.Nam hæc ſubſtitutio breuiloqua fit ibi à milite,qui etiam poſt aditã hæreditatem poteſt ſubſtituere extraneo directo,vt l.centurio.ſ.eod.& tamen ibi non videtur ſubſtituiſſe,prout poteſt,niſi probetur. Gloſ.ibi ſoluit illud cõtrariũ duob⁹ modis.Primò q̃a ibi ideo requirit probatio ab eo qui hoc dicit:quia cõtra eũ erat aliqua pręſumptio,ſed illud eſt diuinare.Alij dicũt ꝙ probatur eo ipſo quòd non probatur contrarium.Iſta eſt contra illum tex.Tu dic,& meliùs:quia iſta ſubſtitutio quæ fit à milite poſt aditam hæreditatẽ cuilibet extraneo,ſit ex ſpeciali priuilegio militũ: ideo iſta breuiloqua in dubio non cõtinet ſubſtitutiões quæ ex priuilegio ſpeciali poſſunt fieri, niſi voluntas probetur, ſecus de his quæ de iure cõmuni poſſunt fieri.Ita loquitur materia noſtra.Quandoq̃ iſta ſubſtitutio continet duas pupillares tantùm,vt quãdo fit duobus impuberibus exhæredatis. arg. Inſtitu.de pupillari ſubſtitu.§.non ſolùm. Quandoq̃ continet

14 P. PAV. P. ¶ Lucius. Licet regulariter ſubſtitutio reciproca cõtineat fideicõmiſſariã, iſtud procedit q̃n apparet de voluntate teſtatoris. Vide Franc.cõſi. xxxvij.col.pe. Itẽ de materia breuiloquę vide multa p̃ Bal.in tract.ſubſti.ĩ j.parte. Limita reg. iſti⁹ l.p Ang.cõſil.cxliiij.incip. qdã nicolaus, q̃ limit.nõ vt̃ ꝓcedere q̃n ſubſtitutio fieret ſeparatim, puta puberẽ ſubſtituo impuberi,& impuberẽ puberi.ſed vbi fit vna cõceptione vos inuicẽ ſubſtituo:tũc malè pupillaris cõtinetur.Ita format Pau. hic,licet Ang.nõ faciat mẽtionẽ:q̃a militat reg.l.iã hoc iure.§. æqualitatis ſeruãdæ, vt q̃a vna determinatio reſpicięs plures determinationes &c.& æqualitas debet ſeruari in effectu & in verbis.

a ¶ Lucius. Et vide Bar.in cõſ. cxv.inci. in quæſtione propoſita.And. Barba.

¶ Sed eſt quędã adiectio ſubſtõnis. Imo. dicit ꝙ eſt ſpẽs de p̃ ſe: q̃a nõ põt fieri niſi plurib⁹. aliàs autẽ vni.Idẽ tenet Bal.in l.precib⁹.ĩ xij.col.& Ro.in l.in teſtõ.C.de teſt.mi.Raph. quem Alc.ſeq̃ dicit ꝙ quo ad formã dicit⁹ ſpẽs ſubſtõnis de p̃ ſe:nõ autẽ quo ad effectũ.

¶ Ego dico. Adde ꝙ opi.ſua fecũdũ Alex. ꝓbat⁹ in text.l.hrẽdes mei.§.cũ ita.ad treb. & l.hæredib⁹.§.fi.e. ti.& in l.ſi ita fuerit. de leg.iij. & ita tenet Bal.in l.fi. C.de ſacr. ſanc.eccl. & Bart.in conſil.incip.pater filio impuberi.

d P. PAV. P. ¶ Circa. Quomodo debeat hic intelligi, vide Cõ.cõſil.xvj.p̃ totum maximè circa mediũ vſq̃ ad fi.

¶ Quæro. Vide Baldũ cõſi.cciiij.& in ſi. ſequentis ij. volu. & Pau.de ca.cõſ.cclxiij. vbi ſubſtitutio facta fuerat perſonis impa ribus, & pubes erat extraneus:tũ Pau.vi deẽ ſimpliciter tenere q̃ ſit vulgaris in ꝑſonis omniũ: cuius cõtrariũ voluit Bal. in l.in teſtamento.de teſt.mi.& ibi hic.do. Alex.alle.p opi.Bar. cõſi.Ray.& Sali.in cipiẽs teſtator.tũ opi. Bar.ſecutus eſt Ang. cõſi.cccvj. inci.teſtator de Verona. vbi ita dicit tenuiſſe legẽ do.Sed qd ſi teſtator inſtituit hæredẽ propriã matrẽ,& filium pro æquali portione,& dicit, & ſi aliquis ꝑdictorũ Ioan. & Fran. hæredũ deceſſerit q̃cunq; ſine filijs legitimis, volo q̃ vnus ſuccedat alteri, & alter alteri: & ſic ipſos inſtitutos & poſthumos ad uicem decedentibus ſine filijs ſubſtituo. cõtingatque filiũ in pupillari ætate decedere, relicta matre, & auia prædicta inſtituta,an vigore dictæ ſubſtitutionis excluſa ſit mater:eo q̃ pupillaris quæ cõtinetur in reciproca ſit expreſſa?dicit Anto. q̃ mater nõ excludi̇tur:q̃a reciproca facta ꝑſonis diſparib⁹ cõtinet tacitã pupillarẽ quæ matrẽ non excludit. Ita cõſuluit eius conſi.clj.inci.dictus punctus iudicio meo eſt arduus.

b ✠ POMATES.

¶ Pone. Vide Comen.conſi.xvj.

c ✠ P. PAV. P.

¶ Inter filios. Vide Ange.conſi.clxxxiij. in ij.colum.

d ¶ Sed pone. Opin. Bart.hic tenet Bald. poſt Alber.de cremona,& in l.in teſtamẽto.C.de teſt.mi.& ibi Sal.et Pau.de ca.hic.

e ¶ Quæro vlterius. cum Bar.trãſit Pau. de ca.hic Salí.& Ludo. Ro. in l.in teſtamento. aliquitũ contra tũ verior opi.quã etiam ſequitur Alex.

duas fideicõmiſſarias tantũ, vt q̃n fieret in codicillis,vt l.Sceuola.j.ad treb.Quãdo q̃ continet quatuor:duas vulgares,& duas pupillares, vt quando fieret duobus impuberibus inſtitutis,& in poteſta te conſtitutis,vt hic, ſecundo reſponſo, & l.iam hoc iure.ſ.eo.Quãdo q̃ continet ſex.vt ſi dico filios meos impuberes inſtituo,& eos inuicẽ ſubſtituo ſi deceſſerint in pupillari ætate,vel quãdocunq;.Nam hæc cõtinet duas vulgares,ſi nõ adeatur hæreditas,& duas pupillares, ſi deceſſerit in pupillari ætate:& duas fideicõmiſſarias,ſi deceſſerit poſtea.Itẽ poteſt eſſe q̃ continet octo,vt ſi quis haberet duos filios impuberes mẽte captos,& eos inſtitueret, vel ſubſtitueret per hæc verba ſi deceſſerit in pupillari ætate vel poſt in dementia,vel aliàs quãdocũq; inuicẽ ſub ſtituo.Nã tunc cõtineret duas vulgares, duas pupillares,& duas exemplarias,& duas fideicõmiſſarias,& ſic octo. Fateor tamẽ ſi dictis duob⁹ filijs demẽtibus ſubſtitueret ſimpliciter per hæc verba, vos inuicẽ ſubſtituo,cõtineretur ſex directæ, duæ vulgares,& duæ pupillares,& duæ exẽplariæ.Iſta ſunt vera quãdo hæc ſubſtitutio breuiloqua fieret duobus tantũ. ſed ſi fieret pluribus,puta tribus,vel quatuor vel octo pupillis:tũc numerus ſubſtitutionũ aſcenderet multũ.Poſſet enim continere octo vulgares,octo pupillares: ſic de ſimilibus,& ſi plures filij eſſent numerus multiplicaretur plus.& hoc patet ad ſenſum. Sed quæro†q̃n hæc ſubſtitu 6
tio fit duobus, dixi q̃ continet duas vel quatuor,vel ſex &c. Sed an poſsit ſubſtitutiones imparis numeri cõtinere, vt tres. Quinq;,vel ſeptem. Non video q̃ poſsit eſſe niſi ex probata volũtate,vt puta ſi inuicem ſubſtituit duos filios, quorũ vnus erat impubes,& probeẽ volũtas q̃ voluit impuberi pupillariter ſubſtituere.argu. 7
l.in teſtamẽto.in ſi.C.de teſta.mili. †Secundò quæro vtrũ hæc ſubſtitutio contineat ſubſtitutiones expreſſas,vel tacitas. Gl.hic.& inſti.eo.tenet q̃ cõtinet expreſ ſas,& idẽ Azo in ſumma quod apparet: q̃a matrẽ excludit,quæ ꝑ tacitã nõ exclu ditur.Alibi gl.in l.precibus.tenet q̃ ſint tacitæ,hoc videẽ probari ꝑ tex.in l.iã hoc iure.ver.quod ius.ſ.eo.& ibi gl.quæ inci pit,ſcilicet tacitæ. Quid dices? Gul.circa hoc dicit verba ſua,& Ray.alia verba.& dicit eſt tacita quo ad verba,ſed expreſſa quo ad effectũ:quia excludit matrẽ.Breuiter dico q̃ iſta ſubſtitutio continet ſub ſtitutiones exp̃ſſas generaliter.& ita debẽt intelligi gl.quę dicũt q̃ ſint exp̃ſſæ,& iſto reſpectu põt dici tacita ſpecialiter,vt dixi ſ.eo.l.j.in tractatu vulgaris ſubſtitutionis,& ſi dicaẽ tacita ſubſtitutio nõ excludit matrẽ.Rñd. tacita ſubſtitutio nullo modo expreſſa nõ excludit matrẽ,ſed iſta ſubſtitutio eſt tacita ſpecialiter, ſed expreſſa gñaliter:& a
ideo matrẽ excludit.& ita debetis intelligere. Quæro,[a] po 8
ne†q̃[b] teſtator habebat tres filios,vnũ puberẽ,& duos impu b
beres:& eos inuicẽ ſubſtituit:certũ eſt q̃ vulgaris contineẽ in c
perſona oĩm.Sed dubitaẽ,an inter filios[c] impuberes cõtineaẽ pupillaris. Videẽ q̃ non ꝓpter immiſtionẽ maioris,vt l.j.ſ.itẽ quæriẽ.de aqua quoti.& eſti.Gul.de cu.tenet cõtrariũ.ar.ſ.e. l.cohæredi.ſ.qui diſcretas.& ſ.q patrẽ.arg.ꝓ hoc l.j.ſ.fi.j.de col.bo.& l.prætor.ſ.iulia.eo.ti.p̃ quas leges dicit ipſe q̃ videẽ q̃ iſta q̃ſtio debeat determinari.Iſtud idẽ tenet Ray.q̃a diſpo

ſitio relata ad perſonas debet intelligi ſecũdũ cõditionẽ ꝑſonę ad quã referẽ:vt l.ſi quis filio.ſ.irritũ.de iniuſto teſt.& l.ex militari.de mili.teſt.Non ob.ſ.itẽ q̃riẽ.q̃a ibi erat ius inſeparabile:hic ſecus.arg.in eo.tit.l.j.ſ.Trebati?.& qd no.per Dy. in c.vtile.extra de reg.iur.li.vj.Iſtud dictũ nõ placet mihi.Primò ꝑ rationẽ.Ratio eĩ quæ mouet legiſlatorẽ in l.iã hoc iure.ſ.eo.eſt ne verbũ iſtud ſubſtituo,qd reſpicit impuberes reſpiciat eos diſformiter,ſed eadẽ ratio eſt,ſi vnus de decẽ eſſet maior,ſicut ſi vnus de duob⁹:ergo &c. Præterea nõ eſt veriſimile q̃ teſtator voluerit vnũ filiũ impuberẽ preferri in ſucceſſione alterius impuberis,ſed potius eſt veriſimile q̃ voluerit alios filios cõcurrere in ſucceſsione præcedẽtis,vt ieuaret inter eos ius legitimarũ hæreditatũ:vt l.vel ſingulis.ſ.eo.maximè ne inæqualitas immineat inter fratres.ar.l.illud.in fi.C.de colla.Nõ obſt.l.cohæredi.ſ.qui diſcretas.ſ.eo.q̃a ibi propter vnionẽ quã fecit in inſtitutione,præſumiẽ defuncti volũtas in ſubſtitutione,ſed in q̃ſtione noſtra nõ poniẽ hoc. Si eĩ impuberes ponerenẽ in inſtitutione cõiũcti,& ille diſiunct⁹ fateret cõtrariũ:aliàs ſecus.Nõ obſtat ſ.qui patrẽ.q̃a ibi nulla interuenit ſpãlis prouiſio.Nõ ob.l.j.ſ.fi.de col.bo.& l.prætor.ſ.iulia.eo.tit.q̃a ibi ratio q̃ mouit legiſlatorẽ,habet locũ,ſiue,ſint duo,ſiue plures permixtim,put ibi diciẽ,vt emãcipatus cõferat ſuo:nõ autẽ emãcipato:cui emãcipato nullã fecit iniuriã. ſed in q̃ſtione noſtra ꝓpter immiſtionẽ alteri⁹ ceſſat ratio q̃ę mouit legiſlatorẽ,vt ſ.dixi.Nõ obſt.qd dixi q̃ verba debẽt intelligi ſecũdũ cõditionẽ perſonæ ad quã referunẽ,vt ſ.dixi:q̃a verũ eſt,dum tñ vniformiter referantur:nõ autẽ diſformiter.

9 †Sed pone,[d] habeo plures filios impuberes,vnus habet vnũ
d annũ,alius habet xij.annos:eos inuicẽ ſubſtituo:& ille q̃ xij. annos habet efficitur citò pubes,ita q̃ in eĩ⁹ ꝑſona expirat pupillaris ſubſtitutio,vtrũ expirabit in perſona alteri⁹ q̃ remanſit impubes? Videẽ q̃ ſic:q̃a res deuenit ad eũ caſum à quo incipere non põt:ergo &c.vt l.Vranius.ſ.ſed cũ duo.j.de fideiuſ. Præterea pupillaris ſubſtitutio põt fieri in tẽpus breuius pubertate,vt l.ſi ita q̃s.& l.ex facto.ſ.itẽ quæro.ſ.eo.& hæc facta videnẽ in tp̃s breui⁹ pubertate,ita q̃ oĩno ſit q̃ualitas.argumẽto.l.illud.in fi.C.de col.Gul.de cu.& Dy.ſup hac l.tenẽt contrariũ:q̃a inæqualitas quæ incipit ab initio:ex poſtfacto ſuperueniens non infringit diſpoſitiones,vt l.eadẽ.j.de duo.reis.Per hoc inducit Gul.fortiter j.ad Carbon.l.iij.ſ.ibidẽ.& hoc videẽ velle gl.noſtra.ſed do.Ray.dicit aliter Aut illa inæqualitas ſuperuenit teſtatore viuo:& ſic ante diſpoſitionem conſummatã:& ſic vitiat ita q̃ finitur ſubſtitutio.ſecus ſi poſt mortẽ,argu.j.de ver.obli.l.ſi ſub vna.ſ.ſi q̃s viã.& l.pluribus. ſ.& ſi placeat.eo.tit.& quod ibi no.& ꝑ Dy.in c.factũ legitimè.extra de reg.iur.li.vj.Hoc dictũ non placet mihi.Nã licet in perſona vni⁹ ſuperuenerit pubertas:nõ eſt hic caſus in quo impediret pupillarẽ ſubſtitutionẽ in perſona alteri⁹,ſed eſt caſus in quo facit præſumi teſtatorẽ non voluiſſe in dubio ſi ab initio interfuiſſet. Modo in propoſito caſus q̃ facit ab initio volũtatẽ ceſſare,ſi ſuperuenerit ex poſtfacto nõ inducit præſumptionẽ q̃ eſſet volũtas,ſi præter volũtatẽ defuncti ſuperuenerit:vt l.fideicõmiſſa.ſ.ſi rẽ.j.de le.iij.& l.rẽ legatã.de adi. leg.Modò iſta pubertas ſuperuenit à natura,nõ diſpoſitione defuncti:ergo &c. Præterea iſta ſubſtitutio intelligiẽ ab initio in ꝑſona vtriuſq; ſub hac forma,ſi q̃s eorũ impubes deceſſerit,vt hic in ſcdo rñſo.Nõ autẽ intelligiẽ noĩatim ſi q̃s intra tot annos deceſſerit.& hoc eſt de mẽte huius l.ſi q̃s bene inſpi
10 ciat. †Quęro vlteri⁹?[e] duos filios impuberes inſtituo,& eos
e inuicẽ ſubſtituo:demũ vnum ex eis emãcipo,ita q̃ pupillaris ſubſtitutio finiaẽ:an finiatur in ꝑſona alteri⁹ retẽti in poteſta te.Videẽ q̃ nõ:ar.l.ſi poſt mortẽ.ſ.j.de cõtratab.& l.eãdẽ.ſ.j. j.de duo.reis.vbi inæqualitas q̃ ſuperuenit ex poſt facto non impedit.Guil.de cu.tenet cõtrariũ.Nã cũ mutatio fit in vno, videẽ fieri in alio eadẽ rõne:arg.C.de diuer.reſcri.l.j.& in authen.vt lic.ma.& auiæ.ſ.ad hoc.Pro hoc facit tex.optimus in l.alteri.de adi.leg.Hoc idẽ tenet do.Ray.allegat l.cũ eiuſdẽ. & l.plerũq;.de ædil.edic.Ego,vt dixi vobis,puto hoc eſſe verum,q̃n iſta emãcipatio fuit facta de volũtate teſtatoris propriè.Sed ſi ex aliqua cauſa fuiſſet coactus emãcipare:tũc eſſet aliud:arg.d.l.rẽ legatã.de adi.leg.& l.fideicõmiſſa.ſ.ſi rem j. de leg.iij.Non obſtat l.eandẽ.ſ.j.de duo.re.quia illa inæqua

litas

litas ſuperuenit ex poſtfacto de voluntate contrahentiũ,cùm diſpoſitio iã eſſet perfecta, & cõſummata : ſed hoc teſtamentũ ſeu ſubſtitutio non erat cõfirmata:quia confirmaẽ morte. Sed cõtra prędicta oppo.certũ eſt q̃ illa ſubſtitutio pupillaris cõtinetur ab initio in breuiloqua: q̃uo ergo põt teſtator reuocare eã ſine noua ſolẽnitate? Reſpõ.illud,qd cõtinetur in breuilo-
11 qua, eſt quædã declaratio huius gñalitatis : ſed † declaratio
põt fieri ſine noua ſolẽnitate,vt l.hẽdes palã.ſ.ſed & ſi notã.ſ. de teſt.ergo &c. † Quæro q̃d econtra,[a] ſi ab initio fuit facta 12
a inęqualitas,ſed ſuperuenit poſtea æqualitas:pone,inſtituit q̃s duos impuberes:vnũ in ptãte,alium emancipatũ, & eos inuicem ſubſtituit,poſtea emancipatũ adoptauit: nũquid pupillaris ſubſtõ cõtinebiẽ? Videẽ q̃ ſic: q̃a ceſſat ratio inæqualitatis impediẽs.ergo &c.vt l.adigere.ſ.q̃uis.de iurepatro. Pro hoc facit l.qui ſoluẽdo non erat.ſ.tit.j. Ad idẽ l.ſi res aliena. in fi. j.ad treb.Pro hoc videẽ caſus in l.iij. poſt prin.ſ.eo. Contrariũ determinãt doc. q̃a diſpoſitio inutilis ab initio nõ confirmaẽ ex poſtfacto,vt l.pe.de reg.iu.& l.j.ſ. ſed ſi filius.j.de le.iij.ad idẽ l.ſi ita.de auro & arg.le.& idẽ tenebat do Ray.qd puto verum. Nã certũ eſt q̃ hic ab initio nõ continebaẽ pupillaris, ex poſtfacto ergo licet defunctus voluerit cõprehendi, non põt fieri ſine noua volũtate, vt l.hæredes palã. ſ. ſed & ſi notã. de teſt.Nõ obſtat l.iij.poſt prin.ſ.eo.q̃a ibi teſtator ſubſtituit pupillariter expreſsè. Vñ conſtat q̃ volũtas teſtatoris fuit ab initio qd eſſet pupillaris,licet nõ eſſet cõfirmaẽ: ergo ceſſante impedimẽto,quia fuit volũtas,& durat:ſed hic ab initio ceſſauit
13 voluntas propter inæqualitatẽ. Sed pone, habeo † duos fi-
lios impuberes,vnũ initituo,alium exhæredo,& eos inuicem ſubſtituo:certũ eſt q̃ continetur pupillaris quæ põt fieri in ꝑſona vtriuſq;: ſed an cõtineaẽ vulgaris in perſona ſubſtituti? videẽ q̃ nõ propter inæqualitatẽ, cùm vulgaris nõ poſsit fieri exhæredato.Gul.de Cug.tenet contrariũ.Nam vulgaris põt fieri cuilibet. & iõ non põt fieri exhæredato, q̃a non fuit inſtitutus.Vnde eſt hic defectus materiæ,non aũt eſt defectus potẽtiæ teſtãtis, ſed defectus materiæ minus impedit: vt l.ſi vn⁹. ſ.ſi acceptilatio.ſ.de pac.& l.an inutilis. de acceptl. Idẽ tenebat Ray. & dicebat q̃ vulgaris concipitur per verba, ſi hæres
b nõ erit,ſed iſta verba nõ ſunt exhæredato contraria:ergo&c.
Mihi videtur[b] quòd ſola vulgaris contineatur, ſiue eſſet defectus in potentia, ſiue in materia : ſemper verbum, quod reſpicit plura,debet illa vniformiter determinare:vt l.ſi legatarius. in fin.j. de legat. tertio. Pro hoc facit l. in teſtamento. C. de teſtamen. mil.vbi non ſufficit adeſſe potẽtiam, niſi adſit de iure communi. Præterea vt ſ.fuit determinatum per Gul.tenendo opi.ſuam,quando quis priuatur potentia facto ſuo qui emancipat aliquem, ceſſet præſumptio pupillaris ſubſtõis. Ita hic,ſi exhæredando priuo me potentia faciendi vulgarem ſubſtitutionem,ceſſat iſta prę̃ſumptio.Rñ.ad rationem Ray. dicit ipſe ſubſtitutio concipitur in caſu,ſi hæres non erit,quæ verba non ſunt contraria exhæredationi. Videte,imò ſunt cõtraria & diuerſa.Nã in perſona inſtituti iſta verba,ſi hęres nõ erit, faciunt conditionem, ſed in perſona exhæredati faciunt
14 cãm ſi,pro quia.† Nam dictio ſi,q̃n apponitur rei, quæ eſt de
c preſenti,& certa reſoluitur in quia:vt l.iij. & ibi no.j.de le.j.l. j.de condi.& demon. Pone,[c] habeo duos filios:vnum † im-
15 puberem,aliũ puberem,ſed furioſum:& eos inſtituo & adinuicem ſubſtituo. Certũ eſt q̃ in perſona vtriuſq; contineẽ vulgaris.ſed an contineaẽ in perſona vnius pupillaris, & in perſona alterius exemplaria? Gul. de Cu.tenet q̃ nõ:qd puto verũ. Nã multæ ſunt differentiæ,& imparitates inter pupillarẽ, & exẽplariam.Iſtud ergo verbum ſubſtituo,nõ reſpiceret vni
16 formiter illas perſonas. cõtra l. iã hoc iure.ſ. eo. † Sed iuxta
d hoc quęro,q̃d ſi duo erãt filij furioſi,[d] & teſtõr inſtituit eos,& adinuicẽ ſubſtituit,vtrũ cõtineaẽ vulgaris & exẽplaria? Vẽ q̃ ſic,ad ſimilitudinẽ pupillaris. In contrariũ videẽ, ſubſtõ quæ fit iure ſpãli nõ cõtineẽ in breuiloqua,niſi exprimaẽ:vt l.in teſtõ.C.de teſ.mil.ſed exẽplaria fit ex quadã humãitate:& ſic de iure ſpãli,vt l.humanitatis.C.eo.ergo,&c.Cõtrariũ puto q̃ cõtineaẽ in exẽplum pupillaris hodie: q̃a illa ſubſtõ põt fieri de iure cõi,à quolibet teſtatore habẽte filios furioſos,per l.humanitatis.C.eo.ſed ibi loquiẽ ſcdm hæc tpa antiqua,ſecundum q̃ iſta exẽplaria ſubſtõ non poterat fieri,niſi de iure ſpãli:vt l.ex

17 facto.ſ.eo.tunc putarẽ ſecus. † Quæro a
vtrũ inæqualitas portionis impediat ſubſtitutiones pupillares cõtẽtas in breuiloqua. Certẽ nõ, ꝑ l.qui plures.ſ.e. cũ l.ſcq. & hoc etiã ꝓbaẽ. Nã inęqualitas tẽporis b
nõ impedit iſtã ſubſtitutionẽ cõtineri: ergo nec inæqualitas rerũ:arg.l.miles.ſ.q̃a c
diximus.j.de teſt.mil. Sed quæro[e] circa
18 hoc de pulchra quęſtiõe†.prædicta ſunt vera,q̃n eſt inæqualitas rerum,hoc eſt,patrimonij:quia plus quãtitatis habet vnus d
q̃ alius. Sed pone, plures filiæ ſunt inſtitutæ ex certis rebus vel quantitatibus:& demũ filij maſculi ſunt vniuerſaliter inſti e
tuti:poſtea dicit, oẽs filios meos inuicem ſubſtituo:vtrũ filiæ prædictæ videanẽ cũ f
maſculis ſubſtitutæ inuicẽ?Rñ.non[f].Nã hæres ex re certa nõ eſt,ꝓpriè hæres ſimpliciter loquẽdo,ſed habeẽ loco legatarij vel eſt tertiũ genus per ſe:q̃a vocatur hæres ſingularis,vt no.ſ.titul.j.l.ex facto. in prin.& iſta ſubſtitutio videẽ facta in portionib⁹ hæreditarijs:vt l.q plures.ſ.e. ſed illę non habent portionẽ: ergo &c. Præ
g terea[g] hoc ꝓbat in l.cohæredi.ſ. q diſcretas.ſ.e.vbi quos teſtator cõiũxit in inſtitutione,videẽ & cõiũgere in ſubſtitutione, ſed iſtituti ex re certa nõ habẽt ius accreſcendi cũ inſtitutis,vt l.j. ſ.fi ex fundo.ſ.
19 ti.j.ergo &c. †Pone q̃ inſtituo[h] duos im
h puberes,& dico ſi q̃s eorũ non erit hæres eos inuicẽ ſubſtituo,vtrũ in iſta breuiloqua cõtineaẽ pupillaris. Et vẽ q̃ nõ rõne breuiloquæ:q̃a talis ſubſtitutio fuit collata in cæſum expreſſum ſi hæres nõ erit.vñ cõtineẽ tacita pupillaris ſub exp̃ſſa vulga
i ri,vt l.iã hoc iure.ſ.e.& diceẽ merè tacita[i] & ñ excludit matrẽ, ſed ſi eſſet merè obli
20 qua excluderet matrẽ.†Quæro vtrũ ſub
ſtitutio breuiloqua facta ꝑ hęc verba:vos inuicẽ ſubſtituo, cõtineat fideicõmiſſariã. Videẽ q̃ ſic,vt l.q plures.ſ. e. & ibi ĩ oẽm caſum &c.vt l.Scæuola.ad Treb.Dy.cõ
k tra[k] q̃a cuicũq; fit iſta ſubſtitutio ſi ab initio valet iure vulga.directæ:ergo ex pòſt facto nõ obliquaẽ,vt l.verbis.ſ.e.Nõ ob. g
l.Scæuola.q̃a ſubſtõ illa fuit facta in codicillis,meritò trahiẽ ad fideicõmiſſariã, licet aliter intellexerit lac.de ar.vt dixi ĩ l. h
verbis.& l.Sceuola.ſed nõ placet hæc rõ, q̃a licet cõtineaẽ vulgaris ab initio añ adi tam hẽditatẽ:tñ poſt aditã põt trahi ad fi i
deicõmiſſarium,vt diximus in l.cẽturio. ſ.e.tñ determinatio ẽ vera ꝑ l.iã hoc iure. ſ.e.ibi ĩ vulgarẽ tñ modo &c. & ibi not. Nõ ob.l.q plures.quia illa verba dicũt in k
oẽm caſum,& ĩ oẽm euẽtũ,pueniẽs ex directa ſubſtitutiõe.Nõ ob.qd dicim⁹ ĩ ma l
1 teria cõpẽdioſæ[l]:q̃a ibi aliud, ſ. q̃a teſtõr multa tpa ĩ ſubſtitutione adiecit dicẽdo, q̃n q̃ deceſſerit,hoc hic nõ fecit.Et de hoc
21 dixi ĩ materia cõpẽdioſæ. † Quæro, q̃dã
m habẽs duos filios[m] de prima vxore, duos ex ſecũda iſtituit,& inuicẽ ſubſtituit:vn⁹ repudiauit:vtrũ admittaẽ ille ſolus, q̃ eſt vtrinq; cõiũct⁹.qd vẽ:q̃a legis cõiunctio æqparaẽ cõiũctioni hoĩs:arg.l.teſtõ. ſ.de hær.inſti.ſed cõiũctus ab hoĩe præferi in breuiloqua diſiuncto:vt l.cohæredi. ſ. q diſcretas.ſ.eo.ergo &c.Non obſt.l.cohæ redi.ſ.qui patrẽ.per quam videtur quòd iſta ſubſtitutio ſpecialiẽ facta debeat ali-

¶ Quæro q̃d ecõtra. Idẽ voluit Ang.Im. hic Bal.Ang.Sali.et Lud.in l.in teſtamẽto.& Im. in c.Ray.

¶ Mihi vẽ. Cũ Bar. tranſit Imol.in d.ca. Ray. & Alex. hic.

¶ Pone. Cõtrarium et⁹ qd hic tenet bar. tenet Imo.hic & ĩd. c.Ray.cui rñdeẽ per Ale.q̃ trãſit cũ Bart.

¶ Duo furioſi. Idẽ q̃ hic Bar.,tenet Im.in d.c.Ray nut.aliꝗ non tangunt.

✠ POMATES.

¶ Sed q̃ro. vide Ale. cõſi.lxvj.j.col.ij.vol.

¶ Reſpon.nõ. Idẽ tenet Imo.hic,& Ang. cũ limita.quæ ꝑ Im. & Alex.reprobatur. Hanc tũ deciſionem Bar.ſecũdũ Alex.limitavt ꝑ ipſum bar to.in l.fi.j.ad Tre.& in cõſi.inci.Ang.ma riẽ.& Pet.de anc.in cõſi.lxiiij.& Pau.de ca.in l.cohæredi.ſ.q diſcretas.ſ.e. ſ. ſi duo tñ maſculi eſsẽt ſubſtituti, & vna fœmina,in re certa, & dixerit,ſubſtituo ſuperuiẽtes, ſi vn⁹ eorũ deceſſerit ſine liberis.Tũc eĩ intelligitur ſubſtitutus, non ſolũ maſcul⁹ ſed fœmina q̃a illa pluralitas nõ poterat verifi cari in ſolo maſculo: vt d.l.fi.Sed q̃d ſi inſtitutis heredib⁹ duobus maſculis vniuerſaliter & duab⁹ fœminis,in certa quãtitate teſtõr ſubdat, et ſi omnes filij mei deceſſerint ſine liberis ſubſtituo fraternita tẽ.An etiã de fœminis intellexiſſe videatur,vide.Pau.de Ca. conſi.cccxlviij.tenẽtem q̃ non.

✠ POMATES.

¶ Præterea. Vide Barb.conſi. xxxv.in iij.col.in fi.j.vol.

✠ POMATES.

¶ Quod inſtituo.vi de Alex.in l.precib⁹. col.pen.C.eo.tit.

¶ Et dicetur tacita. Adde ſecũdũ Alexã. quod cõmuniter reprobatur ab aliꝗs.

¶ Dy.cõtra. limita, vt hic ꝑ Alex.et viẽ pau.de ca.cõſ. cccly.

✠ P. PAV. P.

¶ Compendioſæ.vi de ad hoc Ang.conſilio.cxliiij.incipien. quidam Nicolaus. & conſilio clxxxiij. incipien. teſtator de Verona. vid Alexã. in l.Gallus.ſ. quidã rectè.colum.ij.ſ.de liber.& poſthu.& vide aliquid per Com. conſilio xvj.incipiẽ. Ioannes quondam vitalis.poſt prin.

✠ POMATES.

¶ Duos filios. Vide Comen. conſilio xvj.

a ¶Ego dico contra Dyn. Adde ꝙ idem vult Bal.& Nico.de Neapoli in l.iam hoc iure.ſ.eod.& in §.qui diſcretas.& in §.qui patrẽ & in l.cohæredi.ſ.eo. Idem Bal. in l.j.& ibi Paul.de ca. ſ.eo.Pro quo facit ſecundũ Alexã.qa iſta ſubſtitutio,eſt ſubrogata loco iuris accreſcendi,vt d.§.qui diſcretas. ſed in iure accreſcẽdi omnes pariter admittũtur,vt l.ſi titio vſusfructus. ſ.de vſufru.

b ¶Qui habebat.Vide Bal.conſil.ccxxxiiij.iij.li.& conſil.cxvij.inci.quidam fuit ſubſtitutus.eo.iij.lib.

b ✠POMATES. ¶Qui habebat. Vide Alexan.conſil.j.in v.colum.j.volumi.

quid operari vltra ius commune:arg.l.ſi quãdo.j.de leg.j.quia illud ideo,quia teſtator ſic expreſsit ſpecialiter. Præterea, iſta ſubſtitutio aliquid operaſ,& aliud venire iure ſubſtitutiõis,& aliud iure accreſcẽdi.& ita habẽt quidã in d.§.qui diſcretas.per Dy.Alij in d.l.iam hoc iure.& dicũt ꝙ iure ſubſtitutionis debet intelligi: quia ſecundũ voluntatẽ teſtatoris veniũt, vt dicta l.qui liberis.§.hęc verba.ſ.eo.ſed pater parẽ affectionẽ habet in oĩbus:ergo &c.Ray.fuit primò cũ Dy.poſtea cõtra. & dicit ꝙ cõtra Dy.facit l.fi.j.ad trebellia. Præterea, dicit ipſe,ratio Dy.nõ eſt vera per l.re cõiuncti.de lega.iij.iũcta l.& Proculo.j.de leg.ij.qa fortior eſt coniunctio hoĩs ꝙ legis.Ego dico cõtra Dy.[a] qa iſti fratres nullo modo ſunt cõiuncti coniunctiõe legali.Nã in hac materia cõiunctos accipimus tali cõiunctiõe:quę inducat ius accreſcẽdi,vt l.cohæredi.§. qui diſcretas.ſ.eo.ſed iſti fratres ſunt coniuncti cõiũctione ſanguinis:ideo nõ iure accreſcendi,vt dixi in iiij.q̃ſtione de cõiũctione legali,vt l.re cõiuncti.j.de leg.ij. †Quæro ponamus duo ſunt inſtituti,an poſſint omittere iure inſtitutionis,& accipere iure accreſcendi: Gl.tangit in l.nec is.§.hæres.de acquirẽ.hæredi.& ibi dixi.& l.is qui hæres.eodem titu.

Paulus. Spes ſubſtitutionis reciprocę ad hæredẽ nõ trãſit.h.d.Cõcordat l.qui liberis.§.hæc verba.& l. qui plures hęredes.in prin.ſ.eo. Opp.de l.ſi ex pluribus.j.de legi.hæredi.Sol.ibi in iure accreſcendi:hic in ſpe ſubſtitutionis. Opp.de l.qui patri.j.de acq.hære.Sol.vt ibi. Opp.de l. cohæredi.ſ.eo.Solu.vt dicam in l.qui habebat.j.eo.

1 ☞Hæc conditio,ſi mihi hæres erit,uidetur exiſtere,ſi aliquis eſt hæres hæredis ex diſpoſitione defuncti.

2 Libellus,in quo quis petit rem,ut hæres Titij,procedit licet ſit hæres hæredis.

Paterfamilias. Notabilis & pulchra lex eſt. Pupillaris expreſſa,etiã q̃ nõ cõtinet vulgarẽ tacitã trahitur ad bona patris & filij.h.d. Vel ſic.Hæc †conditio,ſi mihi hæres erit,videt exiſtere ſi aliquis eſt hæres ex diſpoſitione defuncti.h.d.Et iſtud eſt notabile ſummariũ.Vel dic ibi.ſibi,ſcilicet vulgariter.Prima pars ſummarij probatur ibi:ſibi.& ſic eſt vulgaris. Et ex eo quod dicit filio,fuit pupillaris,vt l.cum ex filio.§.fi.ſ.eo.ſed non eſt multum curandum,vt l.ſed ſi plures.§.filio.ſ.eod.vbi cœperunt bona patris & filij eſſe vnita. Oppo.ad ſecũdũ ſummarium:qa per pupillarẽ ſubſtitutionẽ ſuccedit pupillo tantũ:vt Inſti.eo.in prin.Solu.illud verbũ mihi,nil operaſ,vt l.ſi ita.§. qui filio.j.de ſecun.tab.Vel dic ꝙ non eſt hæres defuncti directo:ſed per mediã perſonã filij.& ſic hæres hæredis eſt hæres teſtatoris,vt l.fi.C.de hære.inſti. Sed cõtra de l.qui liberis.§. hæc verba.ſ.eo.vbi non ſufficit ꝙ ſit hæres per mediã perſonã filij,& ſic hæres hæredis.Solu.hoc nõ debet attendi.ſcilicet an ſit hæres ex iudicio defuncti,vel legis diſpoſitione.ſed hic ex iudicio defuncti eſt hæres,& ſic eſt verificata conditio.Ex vigore enim illorũ verborũ,quiſqs mihi,&c.ſubſtitutio vulgaris cõprehẽditur:vt ſ.eo.l.ex duobus.in prin.& cõtinet pupilarem,vt hic.Facit ad q.†aliquis eſt hęres Titij:& petit hæreditatẽ.nec dicit in libello,vt hęredis hæres:ſed vt hæres Titij: ſed poſtea probaſ hæres per mediã pſonã.Dico ꝙ valet:qa cõditio debet intelligi ad literã:vt l.Meuius.de cõdi.& demon. multò magis debet intelligi ſecundũ mẽtem proferẽtis:vt l.ſi quis intẽtione.ſ.de iudi.tãgitur ꝑ Cy.in l.fi.C.de hæred.inſti.

1 ☞Spes ſubſtitutionis vulgaris quòd tranſit ad hæredes.

2 Spes ſubſtitutionis pupillaris ex præſumpta uoluntate defuncti tranſit ad hæredes.

3 Iſta uerba,ſi filia mea decedat antequàm nuberet,qualiter intelligantur.

4 Vulgaris tacita comprehenſa in expreſſa pupillari expirat pubertate adueniente.

b Qui habebat.[b] Spes ſubſtitutionis pupillaris non tranſit ad hæredẽ pupillariter ſubſtitutum.h.d.Difficilis & ſubtilis eſt hæc lex,iudicio meo. †Opp.ꝙ ſpes ſubſtitutionis pupillaris trãſeat ad alium ſubſtitutũ, vt l.cohæredi.in prin.ſ.eo.Sol.gl.verum eſt ꝙ tranſit ad ſubſtitutum vulgariter,vt ibi:nõ pupillariter,vt hic.Et ideo intellige ꝙ hic impubes deceſsit iã factus hæres. Ita dicit gl.ſuper verbo,impubes.Dy.dubitat de hac ſolutione.Videtur enim dicere,in hoc nõ video rationẽ inter vnam ſubſtitutionẽ & aliã:& ideo dicit ꝙ in contrario partẽ habebit iure accreſcẽdi,partẽ verò habebit iure cohæredis:ſed nõ placet:quia ambas partes habet iure ſubſtitutionis,vt l.ſi Titius.ſ.eo.& dixi in d.l.cohæredi.in prin.ideo tene ſolu.gl.noſtræ:quia ibi loquit in vulgari:hic in pupillari,cuius coditio nõ exiſtit:quia iſta filia deceſsit pubes,vt ex tex.apparet,& ex glo.ij.vnde iſta mater & ſoror nõ põt venire ex vulgari & pupilla.meritò ad eos non trãſit ſpes ſubſtitutionis. Oppo.certũ eſt ꝙ ſubſtitutio pupillaris,qua iſta filia eſt ſubſtituta filio,eſt cõditionalis,inſtitutio,vt l.in rõne.§.ſi filio.ad leg.fal.ſed inſtitutio cõditionalis vel legatum cõditionale,trãſit ad ſubſtitutũ primo legatario decedẽte,vt l.vnica.§.ſinautẽ aliqd ſub cõditione.C.de cad.tol.& eſt expſſum in l.ꝓdiu.de acq.hęre. Soluit gl.fi.& bene.& not.bene,ꝙ iſti,qui erãt vltimò ſubſtituti,erãt pupillariter ſubſtituti,ſcilicet filiæ ſi impubes deceſſerit.ſed iſta filia deceſsit pubes:meritò cõditio ſecũdæ ſubſtitutionis deficit:ideo iſti ſubſtituti nõ poſſunt admitti ad bona pupilli:argu.l.cohæredi.§.q patrẽ.ſ.eo.& ſic innuit iſta gl.

2 †ꝙ ſi deceſſerit iſta filia in pupillari ætate,ita ꝙ mater & ſoror ex ſubſtitutione ſucceſsiſſent,ꝙ ſpes ſubſtitutionis pupillaris ad hæredẽ trãſiſſet.quod placet præſumpta volũtate defuncti: quia voluit iſtos ſubſtitutos ſuccedere filiæ,in cuius hæreditate voluit inuenire hæreditatẽ primi,vt l.ex duobus. in prin.ſ.eo.& no.in l.qui duos.de re.dub.& ſecundũ hoc illi qui ponũt hic caſum ꝙ ſpes ſubſtitutionis pupillariter ſubſtituti nõ trãſit ad hæredes,nõ bene dicũt:quia imò trãſit,vt hic

3 innuit gl. Quæro de vna quæſtio.†Iſta verba,ſi filia mea decedat anteꝙ nuberet,qualiter intelligãtur.Gl.j.dicit id eſt nubilis eſſet.Sed cõtra hãc ſol.videtur l.ſancimus.C.de nup.vbi intelligitur id eſt,anteꝙ nuptiarũ ſolennitas ſiue feſtiuitas celebretur.Sol.illa loquit in dubio:ſed hic debet intelligi vt gl. dicit.Nã hic filiæ exhæredatæ nõ poteſt ſubſtitui,niſi pupillariter & directò:vt l.j.in fi.& l.cohæredi.§.cum filiæ.ſ.eo.Si ergo aliter intelligatur,eſſet intellectus abſonus:vt l.quoties. & l.in ambiguo.de reb.dub.ſi autẽ poſſet vtroq; modo valere ſtaremus d.l.ſancimus. Quęro vltimò,tu dicis ꝙ ſpes ſubſtitutionis tranſit ad ſubſtitutũ vulgariter: vt l.cohæredi.& l.ſi Titius.ſ.eo.modò hic mater & ſoror fuerunt pupillariter ſubſtitutæ,quæ continẽt vulgarẽ tacitã,& ex tacita nõ veniunt. Reſpon.quãdo quis ſubſtituitur filio exhæredato,talis ſubſtitutio nõ poteſt continere vulgarẽ ſubſtitutionẽ.Iſta non placet:quia licet iſta filia eſſet exhæredata à primo gradu,tamẽ à ſecũdo nõ:quia erat ſubſtituta vulgariter & pupillariter:& ſic poteſt in tertio gradu,vt ſ.tí.j.l.pater.ideo dic ꝙ hic filius adiuerat:ideo prima ſubſtitutio expirauerat,vt dixi ſ. in pri-

4 mo contrario.Vel aliter,†vulgaris tacita cõtenta in expreſſa pupillari expirat adueniente pubertate,vt dixi in l.j.ſ.eod.in materia vulgaris ſubſtitutionis.Cùm ergo iſta filia adoleuerit,expirat iſta ſubſtitutio pupillaris,ſub qua ſubſtituta erat.

Seruum. Difficilis eſt tota hæc lex, & breuiter hoc dicit.Aditio hæreditatis extinguit ſpem ſubſtitutionis vulgaris in perſonam adeuntis tantummodo.hoc dicit iſtud principium. Oppo.quãdiu locus eſt inſtituto,nõ eſt locus ſubſtituto:ſed hic eſt inſtitutus: ergo &c.vt l.quandiu.de acquiren.hæredi.Solu.hic locus eſt ſubſtituto in portione ſua tantùm,non eius,cuius aditio fuit facta:& ideo illa portio non vadit ad ſubſtitutum. Opponitur quòd iſta portio vadit ad coniunctum,non ad ſubſtitutũ, vt l.ſeruus communis ab extero.j.de acquiren.hæredi.Solu. ibi nullus erat ſubſtitutus:hic ſic. Opponitur de l.ſi pater.ſuprà,titu.j.& Inſtitu.eodem.§.fina.vbi intelliguntur iſta verba,ſi hæres non erit:vel alium hæredem non fecerit:ſed hic fecit:ergo &c.Soluit gloſſ.quòd hic fecit in portione ſua,cuius iuſſu adiuit,non aliorum:quia ſeruus repreſentat perſonam duorum dominorum.Opponitur extra glo.quòd iſte ſubſtitutus vulgariter non debeat admitti,niſi vtroque non adeunte,& altero non agnoſcente: vt l.quamuis.C.eodem.& l.quidam

dam teſtamento.ſ.e.Sol.iſta verba,ſi hæres non erit relata ad ſeruum cõem intelliguntur ſeparatim & diſiunctim.Hoc probatur in l.& Proculo j.de leg.ij.& l.qui hæredi.§.ſi duorũ ſeruo.de condi.& demon.meritò cuicunq; portio vacet,ſubſtitutus admittitur.In contrario fuit facta ſubſtitutio duobus coniunctim,& copulatiuè:ideo requiritur ꝙ neuter ſit hæres. Ita debetis intelligere iſtam difficilem materiam.

Titius. Multum difficilis §.eſt. Quoties ſubſtitutio eſt plenior ꝙ inſtitutio,præualet ſubſtitutio.h.d.habet quatuor partes.Primò ponitur thema & quæſtio. Secũdò ratiocinatur circa quæſtionem ponendo quatuor caſus. Tertiò reaſſumit quæſtionem,& eam determinat. Quartò ponit nouam quæſtionem,& eam ſoluit.Secunda ibi:& quidẽ. Tertia ibi:ſecundũ hęc.Quarta ibi:quid ergo.Dic in tex.in hac q. j.in hoc themate examinando per modum quęſtionis.Oppo. ad primũ dum dicit in hac quæſtione,debet dicere in his quæſtionibus cũ plures ſint.Dic vt ſ.apoſtillaui ſecundũ Iaco. de are.Item opp.ad ſecundũ,ꝙ ſubſtitutio afferat cõmodum: vt l.j.§.ſi proponatur.j.ſi quis omiſ.cau.teſta.Sol. quidã ꝙ nullius momenti eſt,ſcilicet nullius vtilitatis:quia poſſet adire ex ſubſtitutione,& omittere ex inſtitutione.Alij, ꝙ iſta ſecundũ illam,& bene,per l.ſi & ſolũ.§.j.ſ.ti.j.& l.ſed ſi plures.§.fi.ſ.e. Opp.dicitur hic ꝙ ſubſtitutio ſit pura inſtitutio,nõ valet.Cõtra,vt hic & d.l.ſed ſi plures.ſ.e.Solu.licet ſit pura:tã affert aliquam vtilitatẽ:& hoc ſufficit ꝙ poſsit aliquã vtilitatẽ afferre. Opp.dicitur hic ꝙ quis fuerat ſubſtitutus purè. Sed cõtra: qa nulla ſubſtitutio eſt pura vt l.cohæredi.§.cohæres.ſ.eo.& l.in ratione.§.ſi filio.ad l.Fal.Sol.glo.& bene.Simile videtur in l. qui liberis.in prin.ſ.eo.Oppo.dicitur hic ꝙ inſtitutus fuit ſub conditione,& ſubſtitutus purè.Sed contra:quia iſta ſubſtitutio pura habet in ſe conditionẽ contrariã:vt l.ſi poſt mortem. §.fi.j.de leg.iij.& l.pecuniam.ſ.ſi cer.peta.Gloſ.dicit ꝙ iſta eſt conditio tacita quæ propriè non eſt conditio: vt l.conditiões extrinſecus.de condi.& demon.Sed placet:quia iſta conditio ex teſtamento procedit:vt l.aliquando.de condi.& demonſt. dixi in d.l.conditiones.Solu.Contrarium, quod ſignaui vobis,loquitur in legatis:ſed in hac ſubſtitutione eſt aliud:quia in ea ineſt de neceſsitate conditio contraria ei,quæ in ſubſtitutione eſt appoſita.& illę conditiones,quę inſunt de neceſsitate,non propriè ſuſpendunt vt l.iij.j.de leg.j.Opp.ꝙ iſta conditio non debeat expectari,cũ omnino non ſit cõditio extitura:vt l.ſi quis ita ſcripſerit ſ.tí.j.Sol.hic in nulla parte inſtitutio erat pura:& ideo expectatur conditio:quia poſſet interim mori:vt l.huiuſmodi.j.de legat.j.ibi verò erat in aliqua parte pura.Opp.extra gl.dicit hic ꝙ conditio inſtitutionis exiſtens facit non valere ſubſtitutionem:ſicut ſi ab initio fuiſſent duę puræ.Opp.de l.pœnales.j.ad l.Falci.vbi diſpoſitio quę ab initio valuit,per euentum conditionis non irritatur.Solu. Illud in legato,in quo adueniente conditione nõ trahitur retro; vt l.Sempronius Attalus.de vſufru.leg.& iſtud eſt in diem,non in conditionem.l.j.j.ſi quis omiſ.cau.teſta.& ideo trahitur retro,vt l.quod dicitur.de teſtamen.mil.& ideo duæ ſunt puræ. Oppo.ad tertium:dicitur hic ꝙ libertas præualet legato.contra.de l.ſeruum filij.§.ſi idem.j.de leg.j.Sol.intelligo hic in dubio.& quando libertas poteſt valere:aliàs ſecus,vt in contrario.Oppo.hic dicitur ꝙ iſte ſeruus ex primo gradu nõ poteſt eſſe hæres:quia ſibi ſic non fuit libertas relicta. Contra. in l. pe.C.de ne.ſer.hære.inſtit.So.fateor ꝙ hodie ex primo gradu poſſet eſſe liber,& hæres:quia ſtatim ꝙ hæres inſtituitur,videtur ꝙ ſit liber niſi contrarium appareat. & ita debet intelligi ſecundum iura noua:aliàs diceret malè, & contra hunc text. qui dicit quòd ex prima inſtitutione non poteſt eſſe hæres. Item oppo.ꝙ per libertatem datam in ſubſtitutione legatum non reuocetur ſimpliciter:ſed debeat expectari euentus: vt l. finali.C.de ne.ſer.hære.inſtit.Gloſſa parua,quæ eſt hic, videtur fateri contrarium,per legem contrariam:licet illa lex contraria non videatur mutare aliquid de iure antiquo:ſed ponit caſum,qui ponitur in l.ſi ſeruus communis.in fin. ſ. eod. Dic quòd ibi loquitur quando eſt ſubſtitutus pupillo: hic ſibijpſi vulgariter,quæ non habet tractum temporis. Sufficit ergo ꝙ velit eſſe hæres.Sed ſi ſubſtitutio facta de ſeipſo,eẽt facta ſub aliqua conditione:tunc debet expectari euentus cõditionis.

Dicitur hic, vnus gradus.cõtra imò plu a res,ſcilicet inſtitutiõis.Glo.ſoluit ꝙ vnus eſt gradus.expone,ſ.validus. vel aliter id eſt vna pſona quæ eſt ſubſtituta & inſtituta,vel vnus gradus ſcilicet ſubſtitutionis. Tene quam vis,nõ curo. Venio ad quartã partẽ,circa quã oppo.& ꝙ iſta inuestigatio,an iſte Titius hæres adiuerit, vel nõ,non ſit neceſſaria,quia etiã ſi adiuit ſubſtitutus,erit liber & hæres:ſiue teſtator voluerit præferre legatũ libertati, vel ecõtra propter illã perplexitatẽ:quia ille non põt iubere anteꝙ ſit dñs:ita non poteſt iubere anteꝙ adeat. Oppo.de le.ſed ſi plures.§.fina.ſ. eod. Solu.hic affert commodum:quia ſubſtitutio ſecunda eſt cum libertate. Oppo.quòd perplexitas vitiet,vt l.ſi Titius.j. titulo j.l.j. Solut.de conditione impoſsibili ratione perplexitatis,dicam j.titulo primo. Vlterius diſtingue vt gloſſa magna quæ incipit, in dubio.ſuper verbo præualere.

✠P. P A V. P. ¶Oppon.Vide ĩ materia aliqua per Soc. in l.obtinuit.quę eſt, iij.ff.de cõd.& demõ. Itẽ ꝙ in filio nõ reijciat conditio turpis, ſed vitieẽ iſtitutio,vt de Soc.ĩ l.nõ dubitamus.ĩ prin.ff.de cõdi. & dem. Itẽ ſicut cõditio eſt impoſsibilis, idẽ ſit ĩ mõ.& ibi Soci.ĩ princ.põderat,& circa finẽ dicit quędã alia de mõ ipoſsibili.

Si pupillus. Dic ibi vniuerſum id eſt nũquid vniuerſus eius ſtatus ex euentu cõditionis pendeat.Dyn. Querit glo.nunquid ad hæreditatẽ emptoris põt abſtinere.Quod dic vt l.iij.§.qui fideicommiſſaria.ſ.titu.j. Et iſtius §.materiam examinaui ſ.in l.paterfamilias.in fine.

De conditionibus inſtitu. *Rubrica.*

1 ☞Relictum ſub conditione neceſſaria habente præcedentem conditionem turpem non debetur.

2 Impoſibilitatis quatuor ſunt ſpecies.

3 Impoſibilitas naturæ quando uitiet teſtamentum.

4 Impoſibilitas naturæ quando uitiet contractum.

5 Impoſibilitas de iure quando uitiet diſpoſitionem.

Impoſibile de iure dicitur quod eſt contra bonos mores.

6 Impoſibilitas ratione perplexitatis quando habeat uitiare.

7 Quando impoſibilitas de facto habeat uitiare diſpoſitionem.

8 In locum conditionis impoſibilis,quando aliquid debeat impleri.

9 Si relictum eſt fratribus pro miſsis cantandis,licet ciuitas ſit interdicta:debet aliud honeſtum in locum miſſarum fieri.

10 Si conditio eſt pro parte poſibilis,& pro parte impoſibilis,impletur poſibilis,alia reijcitur.

11 Inſtitutus ſub conditione impoſibili, an poſſit adire hæreditatem de iure ciuili uel petere bonorum poſſeſionem de iure prætorio.

12 Filius inſtitutus ſub conditione impoſibili poteſt teſtamentum approbare.

13 Conditio impoſibilis in perſona tertij non uitiat diſpoſitionem.

14 Matrimonium contractum ſub conditione impoſibili,an ualeat.remiſſiuè.

L E X I.

Sub impoſsibili. Hæc lex habet duas lecturas q̃ cõſiſtũt ſup illis verbis alio mõ,vt dicit ibi gl. & vtraq; eſt vera:teneatis quã vultis,& ſecũm vtraq; pone caſum. Oppo.[a] inſti.de lega.§. fi.& C.de his quę pœ.nomi.l. j.vbi eſt idẽ tex. Dicit glo.hic cõditio fuit apposita honorato:ibi fuit apposita grauato,ſecũm Azon.hic in gl.nõ firmat, ſed ſeipſam firmat C.de ijs q̃ pœ.no.l.j.& inſtit.de leg.ĩ d.§.fi.& j.de cond.& de. ſup rub.& l.obtinuit.& Dynus in c.nemo põt.extra de regul. iuris.lib.vj.Docto.Vltramontani dicũt veritatẽ,ꝙ iſtud contrariũ nõ meruit ſignari. Nam ſi reſpiciamus legẽ cõtrariam, ibi nõ fuit relictũ ſub impoſsibili cõditione;imò ſub cõditione neceſſaria,dixit enim iubeo ꝙ hæres interficiat patrẽ ſuũ: & ſi nõ interfecerit,det centũ pœnę noĩe Titio. Vides ergo ꝙ Titius debet habere centũ ſub cõditione,ſi hęres patrẽ nõ interfecerit.ſed filiũ iterficere patrẽ eſt impoſsibile de iure:ergo nõ interficere eſt neceſſariũ:& ſic relictũ fuit ſub cõditiõe neceſſaria:Dices tu ergo debeſ, ſicut relictũ ſub cõditiõe neceſſaria:quia pro pura habeſ,vt l.ſi pupillus.§.q ſub cõditione.j. de noua.Rñdeo† debeſ,niſi habeat præcedentẽ cõditionem turpẽ:vt l.ſi hõ mortu°.j.de ver.obl.l.in illa ſtipulatione ſi calendis.e.ti.Et hãc opi.tenet gl.hic,& ibi, nõ eſt impoſsibilitas &c.Illa ergo diſtinctio adijciaſ honorato vel grauato eſt falſa:qa lege nõ ꝓbaſ:& eſt cõtra caſum l.ſi mihi & tibi.§.ſi quis ſeruos.j.de le.j.vbi cõditio adijciſ grauato,& valet diſpoſitio. Preterea hęc lex & l.cõditiões.j.e.& l.obtinuit.j.de condi.& de.loquunt gñaliter,& nõ dicũt,an vel cui ſit adiecta cõditio

a ✠ POMATES. ¶ His p̃miſsis. Vide Aret.in §.ipoſsibilis. inſtit.de hæred.inſtit. Anc.in regula nemo poteſt.de re.iur.in vj.

b ✠ P. PAV. P. ¶ De p̃terito. Impoſsibilitas conditionis q̃ñ o vitiet ſi eſt de preſenti, vide Soci. in l. multa.§. fin.ff.de condi.& demonſt.

c ☞ In hoc mẽbro primo ĩpoſsibilitatis naturæ ſentio Bal.valde corruptũ ſpertim in hac reſolutiõe referẽdo eã ad ſuperiora. Ego ita legerẽ:& tũc aut de p̃terito aut de futuro. Si de p̃terito: & tũc aut eſt poſsibilis nũc, & de p̃terito fuit ĩ poſsibilis:& vitiat. Aut de p̃terito fuit poſsibilis, & de futuro nõ:& tũc non vitiat, vt hic.hæc qa diſtinctio clarè ꝓbatur ĩ iurib' p Bar.ad ductis ſi bñ inſpiciãt. verũ eſt ꝙ exẽplaria ſcripta habent, Si de præterito: & tũc aut eſt ĩpoſsibilis nũc,& fuit ĩpoſsibilis d̃ p̃terito nõ vitiat.ſi verò de p̃teritio fuit poſsibilis,& ĩpoſsibilis de futuro: tũc vitiat,vt hic.cogita.Ale.Loſę.

1 impoſsibilis.oĩs em̃ cõditio q̃ adijciẽ iſtitutiõi vr̃ adiecta legatis relictis illo teito, vt l.ſi dies.ĩ fi.qñ dies le.ce.Sed ſi eſſet vera talis opinio ſeq̃reẽ ꝙ nullũ legatũ relictũ in teſtõ illo ĩ quo qs eſt iſtitut' ſub cõdõne ĩpoſsibili valeret.Alia eſt opi. Io.in d.l.j.de ijs q̃ pœ.no.ꝙ hęc l.cõcordat cum illa l.cõtraria.& eſt cõtra tex.ĩ l.j.C.de ijs quæ pœ.no.in fin.ibi, ſine vllo dãno &c. His p̃miſsis[a] veniam' ad materiã cõditionis ĩpoſsibilis† et reperimus quatuor ſpecies ĩpoſsibilitatis. Quędã ẽ ĩpoſsibilitas de natura, q̃dã de iure, q̃dã eſt rõne ꝓplexitatis,& quædã impoſsibilitas de facto. Examinem' quãlibet p̃ſe.& primò de impoſsibilitate naturæ. †Opp.ꝙ ĩpoſsibilitas oĩno vitiat teſtamentũ, vt l.ſi ſtipuler. de verb.ob.& l.apud Iulianũ.§.fi.j.de lega.j.Reſpõ ibi impoſsibilitas adijciẽ per modũ diſpoſitiõis:ideo nõ valet ipſo iure:hic p modũ cõditiõis. Ad hoc opponitur de l.ſi mihi & tibi.§.ſi qs ſeruos.j.de lega.j.vbi adijciẽ per modũ diſpoſitionis, & nõ vitiat. Solu.Ibi impoſsibilitas non erat in eo q̃d erat ſubſtãtiale in diſpoſitione,ſed in quodã accidẽti,vt in die,ſeu dilatiõe:ideo vitiat & nõ vitiat, vt ibi dixi.

3 Itẽ opponiẽ cõditio de p̃terito[b] nõ vera, eſt ĩpoſsibilis,vt l.verũ.j.de reg.iuris.ſed cõditio de pręterito nõ vera,vitiat diſpoſitionẽ,vt l.cũ in ſecũdo.de iniuſto teſta. & l.ſcda de hęredib.inſtituẽ.& j.eo.l.inſtitutio talis.§.fi.cũ ſimi.Rñdeo, hic loqtur in conditione impoſsibili de futuro:ibi de p̃terito. Ratio qa talis cõditio eſt magis cã finalis q̃ cõditio,vt l.demonſtratio.§.j.j.j.de cõditio.& demõſtr.& quod ibi dixi. Cõtra hanc ſolu.opponi.de l.ſi meuia.ſ.de hęred.inſtituẽ.Gloſ.ibi dicit ꝙ ibi loquiẽ de cõditione nugatoria,ſed q̃d vult dicere nugatoria? Rñdeo,conditio de p̃terito quæ eſt mõ impoſsibilis,& de præterito fuit ĩpoſsibilis,eſt nugatoria,& non vitiat,ſed illud quod ſ.dixi loquiẽ in cõditione de p̃terito,quę licet nũc ſit impoſsibilis:tñ de præterito fuit poſsibilis. Ad hoc opponiẽ & videẽ ꝙ cõditio impoſsibilis vitiet diſpoſitionẽ,vt j.de verborũ oblig.l.impoſsibilis.Rñdeo,impoſsibilis cõditio vitiat cõtractũ,vt ibi,nõ vltimas volũtates,vt hic.Et ratio ſit fauore vltimæ volũtatis, vt l.in teſtamẽtis.de reg.iur. Sed cõtra hoc de cõtractu opponi.ꝙ in cõtractibus impoſsibilitas nõ vitiat,vt l.inſulã.§.j.ſ.locati.Solut.ibi ĩpoſsibilitas erat circa aliquod accidẽs,vt plenè dixi in l.ſi mihi & tibi.§.ſi quis ſeruos. Ex prædictis põt diſtingui circa impoſsibilitatẽ naturæ.Aut impoſsibilitas adijciẽ in vltimis volũtatibus, aut in cõtractibus. Primo caſu aut per modũ diſpoſitionis,aut per modũ conditionis.Si per modũ diſpoſitiõis:aut eſt impoſsibilitas circa id q̃d eſt ſubſtãtiale in diſpoſitione:aut circa aliquod accidẽs. Si

c per modũ cõditionis,[c] & tunc aut de p̃terito aut de futuro.Si ☞ de p̃terito:& tũc aut eſt poſsibilis nũc, & fuit impoſsibilis de pręterito:& nõ vitiat. Aut de p̃terito fuit ĩpoſsibilis,& de futuro nõ:& tũc vitiat,vt hic,ſaluo eo q̃d dico circa impoſsibilitatẽ iuris. Si † in cõtractibus,aut p modũ cõditionis,& vitiat.

4 Aut per modũ diſpoſitionis:& tũc aut circa id q̃d eſt principale in diſpoſitiõe,& vitiat,vt l.ſi ſtipuler.j.de verb.obl.Aut circa accidẽs,vt circa diẽ:& tũc diſtingue,aut in cõtractib' bonæ fidei, aut ſtricti iuris. Plenè dixi in l.ſi mihi & tibi.§.ſi qs ſeruos.j.de leg.j.& probat in l.inſulã.ſ.locati.Ego dixi ꝙ ĩpoſsibilitas vitiet cõtractũ.Contrà in l.ſi militẽ.C.de cõdiction.obcãm.Solutio,hic dant plures ſolutiões. Prima aliud in cõtractibus noĩatis &c.Breuiter Dyn.ponit vnã ſolutionẽ,Impoſsibilis cõditio vitiat omnẽ cõtractũ de mũdo, ſiue bonæ fidei &c.ſed nõ impedit oriri cõdictionẽ ob cauſam,quæ nõ oritur ad perficiendũ cõtractũ prout agitur, ſed ad reſoluẽdũ ipſum extra id quod agiẽ,vt l.ſi is.§.fin.ſ.cõmod.Ita loquiẽ l.ſi mili-

5 tem.C.de cõdi.ob cãm. †Venio ad impoſsibilitatem iuris & opponi.inſtitutio quę in alterius voluntatẽ cõferẽ, eſt impoſsibilis de iure:tamẽ ſi fiat inſtitutio vitiatur,vt l.illa.& l.ſi quis ſemproniũ.& l.captatorias.ſ.de hęredi.inſtituẽd. Solutio,cõditio propriè impoſsibilis de iure,eſt illa,quę eſt cõtra bonos mores,ſed iſta inſtitutio q̃ conferẽ in alterius arbitriũ non eſt impoſsibilis de iure.ſed lex ei nõ aſsiſtit.Simile in l.ſtipulatio iſta.§.alterĩ.j.de verb.obl.& q̃d ibi not.in l.pacta quæ conta. C.de pact.vel ſi volumus dicere ꝙ ſit cõtra ius,dicam' ꝙ ideo ibi vitiat:qa talis cõditio facit ceſſare ſolẽnitatẽ teſtamẽti:cũ volũtatẽ defuncti inſtitutio talis nõ habeat:& ideo vitiat inſtitutionẽ. Itẽ oppo.ꝙ cõditio impoſsibilis de iure debeat impleri de facto, vt j.eod.l.mulier.& l.meuius.j.de condit.& demon.Solut.Si cõditio quæ eſt de iure impoſsibilis impleatur de facto,& nihil facit cõtra bonos mores,debet impleri de facto,vt hic,& j.eo.l.cõditio.Simile dicit Dy.in l.quidã cùm filiũ.j.de verb.obl. Itẽ opp.de l.ſeruo.de cõdi.inde.vbi conditio de iure impoſsibilis vitiat legatum.Gloſ.ibi ſoluit:cõditio impoſsibilis non vitiat ſi teſtator ſciebat eã impoſsibilẽ,ſed ſi credebat poſsibilẽ,et erat impoſsibilis,tũc vitiat.q̃d tene mẽti. ar.ſ.de hære.inſti.l.quo loco.§.j. Hæc ſoluť.videtur cõtra caſum l.ab oĩbus.§.j.j.de leg.j.vbi dicit ꝙ licet teſtator putauit cõditionẽ poſsibilẽ,quę erat impoſsibilis:tamẽ nõ vitiat. Solut.illa cõditio de tabulis reddẽdis reſpicit vnũ finalẽ effectũ, ſcilicet liberationẽ;& ideo licet ſit impoſsibilis per vnũ modũ ſufficit ꝙ ſit poſsibilis per aliũ modũ æquipollentẽ:ſicut dicimus in l.mulier.in princip.ad trebel. & l.ſi ita qũ dies leg.ce. & l.ij.C.de inſti.& ſubſti.In alijs aũt cõditionibus q̃ advnũ finalẽ effectũ nõ ꝓponunt',eſſet ſecus.Hoc ꝓbatur:qa conditio debet impleri in forma ſpecifica, nec debet impleri æquipollenter,vt dixi in l.Gallus.§.& q̃d ſi tantũ.ſ.de libe.& poſthu.

Opp.de l.filius.j.eo.vbi conditio impoſsibilis vitiat inſtitutionẽ.Glo.ſoluit duobus modis.Primo ꝙ ibi vitiat teſtamentum ad cõmodũ ſubſtituti q̃ erat ſucceſſurus ab ĩteſtato,& vitiat inſtitutio,vt ſuccedat ab ĩteſtato,& legata nõ ſoluat. Alia eſt ꝙ ibi ſpeciale in filio qui non põt inſtituĩ,niſi ſub cõditione poteſtatiua:& ideo illa inſtitutio eſt q̃ peccauit in forma.et iſta eſt vera.Et p hoc apparet ꝙ p̃cedens ſolutio non eſt vera: quia illa lex in alijs veniẽtibus ab intẽſtato non ꝓcederet,vt l. ſi libertas ſub conditione.j.de bon.liber.Itẽ non haberet locũ in filio emancipato, vel inſtituto à matre, vt l.reprehẽdenda. C.de inſtitu.& ſubſtitu.Expeditus de impoſsibilitate iuris:qa in omnibus caſibus in quibus impoſsibilitas naturæ vitiat in omnibus illis impoſsibilitas iuris vitiat:ſed in illis in quibus impoſsibilitas naturæ nõ vitiat,an impoſsibilitas iuris vitiet,

6 diſtingue ex prędictis per te. †Veniamus ad impoſsibilitatẽ ratione perplexitatis.& opponitur ꝙ impoſsibilitas vitiet j. eo.l.ſi Titius.Sol.eſt ibi impoſsibilitas rõne perplexitatis:hic naturę vel iuris.Et rõ eſt:qa imputet ſibi teſtator q̃ induxerit perplexitatẽ, & conditionẽ inſeruit ipſemet, vt ibi no. Item opp.ꝙ impoſsibilitas rõne perplexitatis nõ vitiat, vt j.eod.l.ſi quis ita.in prin.Sol.ibi ꝓplexitas põt de iure diſſolui,de facto ſecus.vt ibi patet. Itẽ op.ꝙ impoſsibilitas rõne perplexitatis nõ vitiat:qa ſi non põt diſſolui de iure debet diſſolui de facto, vt l.ſi Titius.de verb.oblig.vbi lite cõteſt.de facto quis ſoluit perplexitatẽ.Sol.ille qui implet conditionẽ de facto & ſic diſſoluit perplexitatẽ implet eã ſibi, & ad ſui cõmodũ:ideo talis diſſolutio admittiẽ.Simile j.e.l.mulier.§.j.ſi impleas de facto & fieret ad alterĩ' cõmodũ, ſ.implẽtis:tũc talis diſſolutio perplexitatis nõ admitteret.Hic eſt caſus in l.ſi Titius.j.eo.tit.& probat in d.l.ſi titius.in exemplo negatiuo. Opp.ꝙ iſta perplexitas nõ vitiat diſpoſitionẽ,vt l.qui quadrigẽta.in princi.j. ad l.falcid.Solut.ibi perplexitas ex verbis vel ex diſpoſitione defuncti non cõtingit,ſed ex quodã accidẽti facta æſtimatione patrimonij:& ideo nõ vitiat,ſed diſſoluiẽ perplexitas prout poſsibile eſt ſecundũ volũtatẽ defuncti,ſed quod ſ.dixi habet locũ in perplexitate quæ proceſsit ex verbis,& ex diſpoſitione defuncti.Itẽ opppo.de l.vlti.§.Titius.ver.qd ergo.ſ.tit. proxi.vbi perplexitas nõ vitiat diſpoſitionẽ. Solu.l.ſi titius.j. cod.loquiẽ quando perplexitas cadit inter res dignas pari fauore:tunc diſpoſitio vitiat.Sed ſi cadit inter res quarũ vna eſt digna maiori fauore,præfertur fauorabilior.arg.l.inter par-

7 tes.de re iudi.Et ex p̃dictis diſtingue per te. †Venio ad impoſsibilita

poſsibilitatẽ de facto.& oppo.ꝙ impoſsibilitas vitiat diſpoſitionẽ vel legatum,vt l.cùm hæres.§.j.j.de ſtatulibe. Glo.quæ eſt ibi,& in §.impoſsibilis.inſtit.de hæred.inſtituẽ. ſoluit ibi de impoſsibilitate de facto quę eſt magis difficultas q̃ impoſsibilitas:& ideo quia eſt poſsibilis licet difficilis diſpoſitionẽ vitiat,vt ibi. De tali impoſsibilitate de facto quę dicitur difficultas,dic vt dixi in l.cõtinuus.§.illud.de verbo.obli. Vos videtis ꝙ conditio impoſsibilis diſpoſitionẽ non vitiat.quæro

8 † an in locũ illius debeat aliud impleri. Rñ.quãdoq̃ teſtator adiecit conditionẽ impoſsibilẽ ad nullum finem honeſtũ,vt ſi cœlum digito tetigeritis:& tunc non debet aliud impleri,vt hic & j.eo.l.cõditiones.& l.obtinuit.de condi.& demonſtra. Quandoq̃ adiecit cõditionẽ impoſsibilem ad aliquẽ honeſtũ finem;& tunc debet impleri ille honeſtus finis, prout eſt poſsibile,vt j.de vſufr.leg.l.legatũ.& j.de admi.re.ad ciui.perti.l.

9 legatũ. †Et per hoc[a] ſi teſtator relinquit centũ fratribus præ-

2 dicatoribus pro miſsis cantãdis & ciuitas eſt interdicta, & ita quòd miſſa non põt cani:tunc debet aliud honeſtũ fieri in lo-

10 cum illius honeſti finis. †Quęro quid ſi cõditio eſt pro parte poſsibilis,& pro parte non.Reſpon.quatenus eſt poſsibilis impleť:quatenus eſt impoſsibilis reiciť, vt l.qui dotẽ.de dote

11 prelega.facit l.penul.j.de conditio.& demonſt. †Quæro an inſtitutus ſub conditione impoſsibili poſsit adire hæreditatẽ de iure ciuili, vel habeat neceſſe petere bonorũ poſſeſsionẽ de iure pretorio.Iacob.de Aret.dicit ſimpliciter,ꝙ habeat neceſſe petere bonorũ poſſeſsionẽ de iure pretorio.vt ipſe notat in l.cùm in ſecũdo.ſupra de iniuſto teſtamẽto.& l.ſi quis eum.ſ. titul.proximo.& probat per text.l.facta.§.ſi in danda.j.ad tre bellianũ. Quid dicemus? Rñdeo quædã cõditiones impoſsibiles remittuntur à iure ciuili:quædã à iure prætorio.Primo caſu,poteſt adiri de iure ciuili:vt hac lege & Inſtit.de hæredibus inſtituẽ.§.impoſsibilis.& l.conditiones.j.eo.titul.Quædam remittunť de iure prætorio:& tũc non poteſt adiri de iure ciuili,ſed recurritur ad bonorũ poſſeſsionẽ ſecundũ tabul. ideo quia ius ciuile illã conditionẽ non remittit. Ita loquitur §.ſi danda.& ita loquitur l.j.§.ad eos.j.ad l.fal. Cõtra hoc facit l.ſi libertus.in prin.j.de bo.liber.vbi conditio reiciť à pretore,& tñ eſt hæres de iure ciuili. Sol.oportet intelligere hæ-

12 redem eſſe,id eſt, bonorũ poſſeſ.non autẽ de iure ciuili. Item quero † dictũ eſt ꝙ ſi filius ſubſtitutus eſt ſub conditione impoſsibili,non valet teſtamentũ,ſed an filius põt teſtamentum approbare? Dico ꝙ ſic:vt l.filio.ſ.de iniuſto teſt.& eſt caſus re

13 cte intelligendo j.eo.l.ſi quis in teſtamẽto. †Querit gl.quid ſi conditio impoſsibilis in perſonã tertij apponitur? Dicit gl. quòd non vitiat:vt l.ſi Meuia.ſ.de hære.inſtit.& hoc propter generalitatem legis obtinuit.j.de condi.& demonſt. Quęrit

14 gloſſ.† an matrimonium factum ſub conditione impoſsibili valeat. Et videtur quòd ſic: quia eſt fauorabile,ſicut inſtitutio.Sed tu dic de hoc vt in c.fin.extra,de condi.appoſi.

1 ☞ *An quod commune eſt,propriè meum ſit? Et an alienato uſufructu res ſit mea, & quid ſi eſt alienata proprietas.numero 2.* LEX II.

a Si teſtamento. Conditio, ſi meus erit, verificatur in proprietate tantum totius,vel partis:niſi contraria voluntas appareat.hoc dicit. Oppon.dicitur[a] hic,quod commu-

1 ne † eſt,meum eſt.imò quod commune eſt,meum non eſt:vt lege,Quintus.j.de auro & argento lega. Gloſſ.dicit in dubio non dici meum,niſi totum ſit meum. quod tene mẽti. Sed iſta gloſſ.eſt contra tex.ſuper quo eſt ſignata ibi:niſi euidentiſsimis.vbi dicitur, meũ eſt quod cõmune eſt, niſi probetur contrarium. Vnde gloſſ.dicit in l.id quod noſtrum.j.de regu.iur. quod commune eſt, dicitur meum ficte, non verè. Tu dic vt dixi plenè in l.ſerui electione.§.j.j.de lega.j. Dicitur hic,vbi

2 † alienaui vſumfructum, adhuc dicitur res mea. Sed quæro quid econtra ſi alienaui proprietatem. Dicit gloſſ.quòd idem videtur:vt l.iiij.de vſufruct.Sed dicit finaliter contra, vt l.j.§. j.j.ad Syllañ.& adde infrà ad l. Falcid.l.ſtatuliber. Non obſtat l.iiij.quia vſusfructus licet ſit pars dominij:tamen finitur morte teſtatoris:ideo de eo non ſenſit teſtator. Quæro quid ſi manumiſit,ita quòd tantùm iuſpatronatus retinuit.Caſum habuiſtis ſ.tit.ij.l.talem.§.j.Item quærit glo.quid quando teſtator voluit quod eſſet ſuus in totũ quis erit tunc hęres.Dicit

gl.Diſtingue vt habuiſtis in l.ſed & ſi cõditioni.§.ſi ſeruũ cõmunem.ſ.tit.ſecũdo.

1 ☞ *Vna pluritas generat plures ſingularitates.*

2 *Iſta propoſitio,duo & tria,ſunt quinque: & duo et duo & tria ſunt ſeptem,verificatur.*

Duo & tria licet cõponant quinque,tũ nõ ſunt quinque.

3 *Statutum q. bannitus in centum impunè offendatur, non comprehendit bannitum in duobus bannis, uidelicet unum in quinquaginta,& aliud in ſexaginta.*

1 Sed ſi duo. Vna pluralitas generat plures ſingularitates.h.d.Cõtra hoc opp.C.de impu. & ali. ſubſti.l.quamuis.& l.pe. Ego examinaui plenè in l.falſa.§.fi.j.de condi.& demon. & tetigi ſ.tit.ij.l.hoc articulo. vbi gl.tan-

2 git. Vltimò gl.† inducit hũc text.in argũ. ad q.vtrũ iſta propoſitio poſsit verificari, duo & tria ſunt quinq̃:vel duo & duo & tria ſunt ſeptem.Glo.dicit ꝙ ſic:quia duo ſunt de numero quinq̃.Item tria ſunt de numero quinq̃.Item duo & duo ſunt de numero ſeptem: & ſic verificatur. Vide gl.per teipſum.De hoc j.de verb.oblig.l. quoties.Scias tamen ꝙ licet ex duobus et tribus componantur quinq̃:tũ duo & tria non ſunt quinq̃:vt

c l.vbi fideiuſſor.j.de ſolu.& ibi no.quod facit ad quæſtionẽ[c].

3 † Dicit ſtatum[d] ꝙ exbannitus à centũ libris ſ. poſsit impunè

d offendi.Certè ſi habet duo banna,vnũ in quinquaginta,aliud in ſexaginta,non eſt exbannitus in centum,vt dixi in d.l. vbi fideiuſſor.& ibi vide,quod tene menti.

1 ☞ *Conditio ut habeatur pro impleta,an ſufficiat ſola oblatio,uel requiratur depoſitio,& conſignatio.*

2 *Ille,in quem iuſſus eſt quis implere conditionem,an ſit legatarius.*

3 *Conditio ſi,habet diem,puta ſi domum ædificaueris,an ſi ille in cuius ſolo debet fieri, impedit,conditio habeatur pro impleta.*

LEX III.

Si ita hæres. Conditio poteſtatiua habetur pro impleta,ſi ſtat per eũ, in cuius perſonam debet impleri.h.d.& habet vnã bonã

1 gl.† Et quæro primò,vtrũ ſufficiat oblatio ſola, vel requiratur depoſitio,& cõſignatio ad hoc vt conditio habeatur pro impleta.Glo.dicit ſi quidem fit præſenti: tunc ſufficit ſola oblatio,vt l.ſtatuliberos.§.Stichus.de ſtatuli. Aut fit abſenti:& tunc debet fieri depoſitio,& conſignatio:vt l.cùm hæres.eo.ti.Dy.& Ia.de Ra.dicunt ꝙ requiritur depoſitio, & cõſignatio,etiam q̃ñ fit præſenti,per rationẽ: quia quandocunq̃ fit oblatio ad conſequendam actionem requiritur depoſitio, & conſignatio.l.j.C.de communi ſer.manu.& no.ſ.ti.j.l.ſi ſeruus communis.Tu dic,quando oblatio fit ad implementum conditionis,& fit ei,qui ex implemento cõditionis nil de ſuo perdit,& nihil obligatur ad implementi conditionẽ, tunc ſufficit ſola oblatio,vt l.ſtatuliberos.§.Stichus.j.de ſtatulibe. & ibi glo.Et eſt caſus expreſſus in l.vltima.C.de cõdi.inſer. Sed quando oblatio fieret non ſolùm cauſa implendi conditionẽ tantùm,ſed cauſa ſoluendi pretium vel ille, in cuius perſona impletur,ad aliquid obligatur: tunc requiritur depoſitio, & conſignatio:vt l.j.C.de commu.ſer.manu.& quod not.in l.ſi ſeruus.ſ.titu.proxi.& probatur in l.antepe. C. de pactis inter

2 emp.Secundò quæro, † vtrum iſte,in quem eſt iuſſus implere conditionem,ſit legatarius.Et gl.dicit ꝙ non,per l.ſi quis ſub conditione.j.ſi quis omiſ.cauſa teſtamẽti.& econtra ꝙ ſic: vt l.fideicommiſſa.§.cum eſſet.j.de leg.iij.ſed ad §.cũ eſſet. dicit glo.ſolue vt hic,& in l.in ratione.§.tametſi. ad legem Falcidiam.Nam ibi loquitur quando conditio apponitur ei,quem teſtator potuit prægrauare.Sed tu dices, nonne teſtator potuit iſtum hæredem grauare? Solu.illud implementum debet impleri, antequam ſit hæres,ſic antequam poſſet grauari: &

3 ideo non poteſt dici legatum,vel fideicommiſſum. † Quæro quid ſi iſta conditio habet diem,vt puta,ſi domum ædificaueris,& ille,in cuius ſolo debet ædificari,impedit:an ſtatim hęres liberatur,vel debet expectare diem? Dic in legatis, & diſpoſitionibus quæ diẽ recipiunt,fateor quòd expectatur dies: vt l.in illa ſtipulatiõe.§.j.j.de verborũ obligationibus. Fallit

¶ Et p hoc.Et vide q̃ no.in rubr.quo tẽ. & ad Bal.in l.j.C.de ijs q̃ pœ.no.And.Barba.

¶ Opp.dicit. Et vidẽ ꝙ de hoc elegãter tãgit Bart.ĩ l.j.C.q.teſt. fac.poſſ.And.Barba.

✠ POMATES. ¶ Quod facit ad qõnẽ. Contrariũ videť tenere Bar.in l.manu miſsiones.ſ. de iuſti. & iu. Vide Iaſ. in l.ſi idẽ cũ eodẽ.in prin.ff. de iuriſ.om.iud.in iij. colum.

✠ POMATES. ¶ Dicit ſtatutũ. Et videas oĩno glo.ſing. in l.vbi fideiuſſor. de ſolutio.

☞ Aduerte ꝙ in hac l. ſi ita hæres.Bar.accuſat vitio cõtradictionis.Sed p ſaluatione Bar.vide cõcordiam quam poſui ad l. cui fundus.ff. de condi.et demonſtratio.

a ✠ P. P A V. P. ¶ Si hæredi. Limita reg. huiꝰ l. qñ apparet ſecus de voluntate teſtatoris, vide Alex. conſil. cx. col. iij. vol. iij. vbi latè & Fel. in c. ij. in verbo copula. de reſcrip. vſq; ad verſic. leges quod in alternatiuis ſufficiat alteram partẽ eſſe verã, vide eundẽ Fel. in c. inter cæteras. in penul. & vlti. colũ. de reſcrip. de j. reg. vide Iaſ. in l. j. in j. & ij. char. ff. de iuſt. & iur. vide Angel. conſi. xiiij. & conſil. xxxiij. incip. in dei noſe. & p Socy. poſt Barto. in l. is qui ducẽta. §. vtrũ. colũ. ij. ff. de reb. dub. vltra bal. hic vide Feli. in c. ij. col. vj. de reſcript. Alex. cõſil. xxvij. col. iij. vo. v. Cur. cõſil. xvij. co. iij. j. fi. & conſil. liiij. circa med. Barb. conſil. xliij. vo. j. Ioan. de Ana. in c. fi. de vſuris.

a ✠ POMATES. ¶ Si hæredi. Et vide Ludo. Roma. in conſilio cxxix.

a ✠ POMATES. ¶ Si heredi. De materia vide per Iaſo. poſt Bart. & alios in l. j. ff. de iuſtit. & iure. Et ſi iſta regula ſit vera, tamẽ potius inſpicẽda eſt mẽs quàm natura copulæ. Ita Bal. in c. ij. pen. colũ. de reſcrip.

b ✠ P. P A V. P. ¶ Si qs ſub cõditione. Inquantũ ſolet allegari gloſ. in hac l. q̃ clauſula inſolita augmẽtat iſtitutionẽ, vidẽq̃ accumulat Iaſ. ĩ l. teſtũ. in vlt. no. C. de teſta. & latè Feli. in c. ex parte. in verbo ſtyl⁹ ius curiæ. de reſcript.

c ✠ POMATES. ¶ Ex natura. et cõſuetudine cõtract⁹. vide Fel. ĩ c. ij. col. vij. verſ. ſtyl⁹ curię. de reſcrip. & in c. tertio loco. in fine de ꝓbat & ĩ cap. cauſam quæ. colũna fin. de teſti. Barb. cõſ. j. in xlj. colũ. j. volum. Bal. aliàs Bar. in l. q. cũq̃. C. de apo. pub. li. xj. Barb. cõſi. xlvij. in xxix. col. j. vol. & cõſi. lj. col. iij. eo. volu. & cõſ. vij. co. viij. & ſeq. in ij. vol. & cõſ. xvj. in vij. colũ. in ij. volu. & conſi. liij. in ij. colũ. in ij. volu. & cõſilio lix. in vj. colum. eodem volu. & conſil. lxvj. colum. vij. eod. volu.

d ✠ P. P A V. P. ¶ Hanc l. vide Bald. in ti. de pac. conſt. in verbo finita. in vſib. Feud. & in alio caſu in c. j. de duob. fratri. à capi. inueſt.

e ✠ POMATES. ¶ Facit ad ſtatuta. Hoc dictũ ſequit Alexan. conſi. xxxiij. in fi. v. volu. & vide remiſsiuè per Bar. cõſi. xij. in ij. col. eo. & conſil. xxxviij. antepen. col. Et pro iſta doctrina facit text. in c. j. de iureiur. li. vj. & vide Feli. in c. eccleſia ſanctę Marię. xxvij. di. de conſt. vbi etiam per Barba. in iiij. colum. Vide Alex. conſi. cxxiij. colũ. ij. vol. iiij. Cepo. conſi. xv. Barb. cõſil. vij. col. j. vol. & conſi. xxiiij. in iij. col. eo. vol. & cõſi. xlvij. in xv. col. & ſeq. j. volu. & conſi. vj. in x. col. in ij. vol. & conſi. xiij. col. vij. volum. ij. Et conſi. xliij. aliàs xlviij. col. vlt. e. vol. ij. & cõſi. xxv. col. viij. eo. vol. & cõſ. lvj. in v. col. e. vol. & cõſ. lxiij. col. vij. Vide Ant. de but. cõſi. xix. in iiij. col. & cõſ. xxxvj. j. col. & xlj. & lxvij. & lxxiij. ro. cõſ. xcj. & cõſ. cij. ad fi. & cõſ. ccxix. col. ij. Im. cõſ. lxxxij. & Card. xxxiij. ad finẽ. & cõſ. xliij. ad fi. & cõſ. xvj. & cõſ. cxx. & cxliiij. j. col.

f ✠ P. P A V. P. ¶ L. Si quis libertatem. Vide Socyn. in l. non dubita-

1 ꝓ hic non erant venientes ab inteſtato. Vel dic iſta † cõditio, ſi non alienauerit, reſpuitur de facili, ſi nõ eſt perſona, cuius fauore ſit, ꝓhibita: vt l. filiusfa. §. diui. j. de leg. j. ſed ſecus in alijs cõditionibus negatiuis. Ita dixi in d. l. is cui. j. de cõdi. & dem.

1 ☞ *Quando ad ueritatem copulatiuæ requiratur utranque partem eſſe ueram.*

a SI hæredi. [a] Ad veritatem copulatiuæ requiritur, vtrãque partẽ eſſe veram: ſed ad veritatem diſiũctiuæ ſufficit alteram partem eſſe veram. h. d. Opp. & videtur ꝓ quãdo plures cõditiones apponuntur, debet pareri vltimæ, nõ cuilibet: vt l. quod traditum eſt. cũ l. ſeq. de cõdit. & demon. Sol. verbũ diſiunctim poteſt capi dupliciter, videlicet per alternatiuã aut, & vel. ſic loquitur hic. Alio modo diſiunctim, id eſt, ſeparatim: & tũc eſt parendũ vltimæ, vt ibi. Itẽ oppo. s̃. tit. ij. l. Lucius. vbi diſiũctiua accipitur pro cõiunctiua. Sol. ibi ſpeciale. & rationẽ ibi videbitis. Itẽ opp.

1 ꝓ † ad veritatẽ copulatiuæ nõ requiritur vtrunque, ſed alterũ ſufficit: vt l. j. s̃. de his q not. infa. & l. j. j. ad leg. Põp. de parrici. Veritas eſt ꝓ quãdo duæ orationes ponuntur copulatiuè, nõ principaliter, ſed reſpectiuè ad aliud, tunc requiriẽ concurſus vtriuſq̃, vt hic. Sed quãdo plures orationes copulãtur reſpectiuè ad aliud, ſed quælibet principaliter: tunc copulatiua ponitur magis cauſa ordinis quã coniunctionis: ideo nõ requiritur concurſus vtriuſque: vt legibus contrarijs. & probo per text. l. ea tamen adiectio. j. de leg. iij. & hoc plenè dixi in l. ſi is qui ducenta. §. vtrum. j. de rebus dubijs.

SI quis ita. Impoſsibilitas reijcitur de inſtitutiõe. hoc dicit. Quærit gl. vtrũ ſaltẽ monumentum debet impleri. Gl. ꝓ ſic, quaſi duo ſint præcepta: vt l. Celſus. §. j. s̃. de arbi. & l. hæc ſcriptura. §. primo de cõdi. & demonſtr. & probatur in l. inſulam. §. j. s̃. de loca. & l. ſi mihi & tibi. §. ſi quis ſeruos. j. de lega. j.

1 ☞ *Iuramentum de non ſeparando matrimonium, etiam ratione conſanguinitatis, non ualet.*

2 *Et ſtante ſtatuto, qui declinauerit iuriſdictionem Poteſtatis, poſſit offendi, non includitur clericus. nume. 2.*

b SI quis ſub conditione. [b] Dicitur hic quod in ipſa exactione habetur exceptio. Contra non eſt neceſſaria exceptio: quia alteri per alterum non quæritur actio: vtl. ſtipulatio iſta. §. alteri. j. de verbor. obligation. Dicunt quidam quod ideo legatario datur actio, quia hęredis ſtipulantis intereſt. Sed eſt truffa: quia tunc quæretur ipſi ſtipulanti, non alij, vt dicit gl. quare dic ꝓ ſtipulatus nõ fuit capax. vide gl. quæ incipit, ſiue ꝓmiſerit. Oppo. C. de euict. l. pen. ſed ibi ſtipulatio duplę interponitur ex natura & cõſuetudine cõ-

c tractus: [c] ſecus hic: ideo hic pręſumiẽ mala fides: ibi nõ. † Vl-

1 timò gl. inducit hanc legẽ cõtra eos qui copulant aliquos in

d matrimoniũ, & iurant quod neuter ſeparabit iure cõſanguini-

e tatis: quod hoc iuramentũ non valebit. Itẽ facit ad ſtatuta [e], quę generaliter habentur quãdo aliquid mandatur, non porrigitur ad illicita. Exemplũ: dicit † ſtatutum quicũque declina-

2 uerit iuriſdictionem Poteſtatis, poſsit offendi: certè hoc non intelligitur de clerico declinante. Facit quod dicitur in l. j. §. quæ onerandæ. quarum rerum actio non datur.

1 ☞ *An iuretur de futuro. Et an ſtatutum inferiorum quod fit in fraudem, appellationis ad ſuperiorem ualeat. nume. 2.*

QVæ ſub conditione. Iuriſiurandi conditio hæredi, vel legatario, vel fideicõmiſſario, mortis cauſa donatario appoſita, remittitur, ſiue ſola: ſiue cõiunctim, ſiue diſiũctim, cum alia fuerit appoſita. hoc dicit vſq̃ ad §. quoties. Oppo. diciẽ hic ꝓ remittitur talis conditio. Sed cõtra. j. ea. l. §. quoties. Sol. quantũ ad iuramentũ remittitur, ſed quod venit in iuramẽto debet impleri: arg. j. de cõdit. & demõ. l. hęc ſcriptura. Opp. de l. ſi cũ patruo. C. cõmunia vtri. iudic. & l. ſi quis cũ debitore. s̃. de iureiur. Dicit gl. ibi in contractibus: hic in vltimis volũtatibus. Hoc reprobatur per l. pactũ. s̃. de pact. Datur alia ſolutio: ibi in iuramẽto de præterito; hic in iuramẽto de futuro, quod non licet iurare. Item oppo. de l. ſi quis li-

f bertatẽ. [f] de manu. teſtamẽ. Sol. ibi ſpeciale fauore libertatis, vt ſeruus, qui nõ poteſt implere conditionem de faciendo, vel dando, iuret. Item opponi. de l. municipibus. de conditio. & demon.

fauore libertatis, vt l. ſtatuliber. §. fin. j. de ſtatuli. ſed hæredis inſtitutio non recipit diem: vt l. hæreditas. s̃. tit. ij. Et ſi conditio non habetur pro impleta, ſola dies remanet: ergo non expectatur. Et de hoc dixi in l. hoc iure. & l. in illa. j. de verbo. oblig. & dixi in l. ita ſtipulatus. in tertia queſtione principali, circa fin. eod. titu. vbi plenè dixi, & diſtinxi circa finem. dic vt ibi.

SI quis ita. Nota hãc legem. Quærit gloſ. vtrũ ſtatim contracta ſocietate ille ſit hæres, an debeat expectari curſus xvj. anno. Azo tenuit quòd nõ debeat expectari. Gloſ. tenuit contrarium: quia non fuit appoſitũ tantum ſi contraxerit ſocietatẽ, ſed ſi permanſerit: vnde debet expectari curſus tẽporis. Ego dico ꝓ ſi tempus eſſet adiectum tantum contractui, vt inſtituo vos, ſi contraxeritis ſocietatem in bonis meis vſq̃ ad ſedecim annos: & tunc celebrato cõtractu remanet ſolũ tempus: ſed de hæreditate ſubducitur, vt not. s̃. l. ꝓxi. ergo &c. Sed ſi eſſet adiectũ non ſolum cõtractui, ſed perſiſtẽtię ipſius cõtractus: tũc eſt cõditio. vñ curſus temporis debet expectari. Item quęro quõ poteſt impleri iſta cõditio perſeuerãtię. Nã dicit textus, permãſerit, &c. illud videt impoſsibile ꝓ permanſerint ſocij antequã ſint hæredes. Rñdeo, oportet intelligere ꝓ permanſerint in illa ſocietate rei futurę: & prodeſt, quia poſſunt interim petere ſecundũ tabulas, vt l. ij. §. ſi ſub cõditione. de ſecund. tab. & l. ſi quis inſtituatur. s̃. titu. ij. & ideo omnia gerent, & tractabunt tanq̃ hæredes. & hoc prout legitur ꝓ defunctus nõ contraxerit ſocietatem. Alij dicunt huius timore ꝓ ipſe defunctus ſocietatem contraxerit, vt dicit gloſſ. j. quod non placet, per rationem quæ dicitur hic in textu.

☞ *Conditio ſi non alienauerit, reſpuitur ſi nõ eſt perſona, cuius fauore ſit prohibita.*

Idem Iulianus. Hic §. tractat de Mutiana cautione. Opponitur quod hic nõ habet locum cautio Mutiana; quia iſta conditio poteſt impleri in vita hæredis; vt l. cũ tale. §. j. j. de conditio. & demonſtr. Solutio. Expectare mortẽ eſſet triſte: ideo nõ expectatur: vt l. cum tale. §. j. & l. Mutianæ. Item dicitur hic quod conditio eſt impoſsibilis; quia non eſt cui caueatur. Contra: quia ſunt ſaltem venientes ab inteſtato quibus debet caueri: vt l. is cui. j. de cond. & demon. & expreſsè de venientibus ab inteſtato ponitur in authentica, cui relictum. C. de indi. viduita. & in corpore vnde ſumitur. Solu. Dicũt quidam

demon. Solu. ibi in iuramento de præterito: hic in iuramento de futuro. Opp. de l. Antiſtius. j. de acq. hære. Sol. ibi in iuramento de præterito: hic de futuro. & ideo dicit ꝓ iſtud de præterito non põt impleri aliter quã iurãdo, vt dicit glo. & bene. Præterea, in iuramẽto de futuro eſt maius periculũ de periurio. Itẽ ſæpius deieratur in iuramẽto de futuro. Extra gl. opp. † & videt ꝓ iuret de futuro: vt l. ſi quis maior. C. de tranſactio.

1 & l. præſenti. §. ſanè. C. de his qui ad eccle. & in auk. iuſiurã. qd̃ præſtat. per totũ. vbi præſtat iuramẽtũ de futuro. Iſtas cõtrarietates ſoluit Pet. ĩ l. ſi cũ patruo. C. cõia vtri. iudi. & ibi refert Cy. & Guli. in l. illicitas. §. ne porẽtiores. s̃. de offi. præſi. in illa quæſtiõe: an in ſecuritate debeat iurare: & in l. ſi quis cũ debitore. s̃. de iureiur. dicit ſic: Iuramentũ, qd̃ eſt de futuro, & ſuper eo, qd̃ eſt volũtatis, nõ debet interponi. Ita loquit hic: quia implere cõditionẽ, eſt voluntatis, & nõ neceſsitatis: vt l. ſi qs ſub cõditiõe. j. ſi quis omiſ. cau. teſta. & ita debet intelligi glo. quę eſt in l. ne in arbitris. C. de arbi. ſed ſi eſt ſuper eo quod eſt neceſsitatis: tũc eſt ſecus, vt in cõtrario. Itẽ leges quæ dicũt ꝓ ſufficit cautio iuratoria. Itẽ aduerte: qa in his, quæ relinquuntur ſub modo, non eſt prohibitũ iuramẽtũ: quia illud eſt in obligatione: vt l. fi. C. de his quæ ſub modo. De iuramento probat̃ in auk. cui relictũ. C. de indic. viduita. † Vltimò hæc lex in ver.

2 ſed ſi ſub iuriſiurãdi. facit ad qõnem: certũ eſt ꝓ ſtatutum inferiorũ, quod fit in fraudẽ appellatiõis, q̃ interponitur ad ſuperiorẽ, nõ valet: vt extra, de iureiu. c. veniẽtes. [a] Vnde cõſules et

a pręſules cõſueuerãt de hoc habere cõſtitutiões prouinciales. Modò pone caſum ꝓ ciuitas, quæ cauſas appel. nõ habuit, ſtatuit vt quilibet, qui diceret ſe grauatũ, poſſet petere conſilium ſapiẽtis, per qd̃ exgraueẽ, nec poſsit appellare. Certè hoc videtur in fraudẽ appellationis: argumẽto huius §. cũ ſua gloſſa.

Quoties. Licet iuſiurandũ remittat̃: tñ dandũ vel faciẽdum eſt, quod ſub illo iuramẽto præcipiebatur. Itẽ conditio poteſtatiua, vel modus, habentur pro impletis, ſi nõ ſtetim per eũ. h. d. No. tex. in ſi. ibi: impleda eſt eẽ, &c. Opp. & videt ꝓ nõ habeatur pro impleta: imò habeatur pro defecta: vt s̃. ad leg. Aquil. inde Neratius. §. idẽ Iulianus. Solu. ibi cõditio deficit de facto tertij, ideo actio datur in tertiũ: hic aũt caſu fortuito deficit cõditio. Sed tũc opp. de l. legatũ. C. de condi. inſer. vbi ſi deficit cõditio, deficit relictũ. Sol. ibi in conditione miſta. hic aũt in poteſtatiua. Nam ſeruus nõ põt libertatem recuſare: vt l. fi. C. de manu. teſta. Et rationem & diſtinctionem huius materiæ dic vt no. glo. in l. in teſtamento. j. de condi. & demon. ✓ ibi eſt optima gl. vbi plenè dixi.

1 ☞ *An quando contractus, ſententia, uel teſtamentum eſt nullum, poſſit peti à iudice principaliter declarari nullum.*

Et quo iure poſſit peti declarari nullum. nume. 2.

De hoc iure. Quòd à iure remittitur, non eſt neceſſe remitti à iudice. Itẽ tacita cõditio nõ impedit tranſmiſsionem. h. d. Et no. hunc tex. qui eſt no. & mẽti tenẽdus. & hic dicã quædã quæ nunquã vobis dixi. No. quę dixi vobis in ſummario. Opp. & videtur ꝓ alia cõditio inſit: quia dare vel facere tenebatur quod cõtinebatur ſub iuramẽto: vt §. quoties & ſic videtur ꝓ à die mortis nõ cedit dies lega-

b ti. Sol. hic teſtator expreſsit ſolum [b] conditionẽ de iureiurãdo quæ eſt remiſſa à iure: ſed illa quæ de dãdo, vel faciẽdo ſubintelligiẽ à iure: & ideo nõ impedit trãſmiſsionẽ. Dy. videt velle cõtrariũ, ꝓ imò trãſmiſsio impediẽ. & hũc tex. intelligit Dyn. ꝓ dies legati cedat, poſtq̃ impleuit cõditionẽ de dando, vel faciẽdo, & ad hoc puto Dy. eſſe motũ per §. quoties. vbi impedi tur legatarius habere actionẽ anteq̃ impleat cõditionẽ. Ego puto gl. dicere veritatẽ: & eſt caſus in l. ſi poſt diẽ. in ver. ſed ſi ea. j. qñ di. le. ce. Non obſtat. §. quoties. vbi dicit actiones hæreditarias nõ habebit: qa fateor ꝓ nõ cedit dies quo ad natiuitatẽ actionis: quia tacita cõditio natiuitatẽ impedit, ſicut expreſſa, ſed trãſmiſsionẽ nõ impedit: vt l. item quia. s̃. de pact. & hoc modo poteſt reſponderi ad l. ſi quis libertatem. j. de manumiſ.

1 teſta. † Ego dixi vobis pluries, & nunquam declarui, quando contractus, ſententia, vel teſtamentũ eſt nullum, vtrũ poſſim petere hoc à iudice declarari nullum: & quo iure poſſum petere. Et quod non poſſit fieri, videtur caſus hic. Et ſecundũ hoc dices tu qualiter poterit cognoſcere de nullitate ſi nõ poſſum petere: Reſpondeo, incidenter agam petitione hereditatis: & ſi excipies de teſtamento, dicã teſtamentum nullum: vt l. j. C. de ordi. iudi. vel

a agam actione prima: ſed ſi excipiatur de ſententia, replicabo de nullitate. In contrariũ eſt gl. in. l. j. in glo. ſuper verbo, quęſtionis. j. quæ ſen. ſine appel. reſcin. Quid dicemus? Breuiter teneo ꝓ principaliter poſsit agi de nullitate. & hoc probãt iura quæ allegabo, quo iure poſsit petit. Non obſtat iſte text. quia fateor ꝓ non eſt neceſſe: ſed poſſum, ſi volo. Nec obſtat text. qui dicit ꝓ non eſt per ſingulos remittendum, quia fateor ꝓ non eſt remittendũ, ſi

c pronũciatur remiſſum. † Sed quæro, [c]

2 quo iure poſſum petere ꝓ annulletur, vel caſſetur, quatenus de facto proceſsit. In-

c no. extra, de offi. iudic. c. vlti. dicit ꝓ iudicis officio. Glo. tangit in l. ſi dolo. C. de re

d ſcind. vendit. Ego dico, quandoque contractus eſt nullus ex partium conuentione, ſiue irritatur ipſo iure: & tunc poteſt pronũciari nullus: & caſſari quatenus de facto, pceſsit actione ex eodẽ cõtractu, vt l. ex empto. §. is q vina. s̃. de act. emp. Si verò cõtractus eſt null⁹ nõ ex partiũ cõuẽtiõe, ſed ex alia cã: tũc ſi qdẽ dolo partis fuit null⁹, pteiẽ caſſari actiõe, de dolo, vt l. & elegãter in pri. ſuprà de dolo. Sed gl. in

d l. ſi dolo. C. de reſcindẽ. venditio. non bene ſe firmat [d]. Si verò non fuit nullus ex dolo partium, ſed ex alio defectu: tunc petitur caſſari officio iudicis: vt l. & ſi is. C. de pręd. mi. & ita intelige primam opin. poſitam in l. ſi dolo. C. de reſcind. vendit. Si verò non eſt contractus: ſed loquimur de teſtamento, vel ſententia quæ eſt nulla: tũc petitur declarari nulla & caſſari, quatenus de facto proceſsit officio iudicis: vt l. j. §. j. cum ſua gl. s̃. de fer. Et per illam legẽ intelligit Inn. per officium iudicis in c. fi. extra, de iudi. & probatur in l. certa. C. quando prouo. non eſt neceſ. Ita intelligo l. j. §. j. j. quæ ſen. ſine appell. reſcin. cum ſua gl. & pro hoc l. chirographis. §. j. s̃. de admi. tut. & ibi gloſ. Vide ergo quod ius dicendi nullum eſt iudicis officium.

1 ☞ *Scriptura uidetur continere id quod in alia, ad quam refertur, continetur.*

2 *Si dicatur, eligimus illum quem Titius nominabit, quis uidetur eligere.*

3 *Et de hoc debent fieri duo inſtrumenta.*

4 *Inſtitutio an poſſit fieri uno uerbo.*

5 *Si conſtituo procuratorem illum, quem Titius nominabit, & Titius ſit inhabilis an ualeat. remiſſiuè.*

INſtitutio talis. Vna † ſcriptura videtur continere id [d] quod continetur in alia, ad quam illa refertur. hoc dicit. Simile habuiſtis in l. aſſe toto. j. de hære. inſti. Oppo. gl. de l. quidam referunt. j. de iure codicil. Dicit Dy. ibi fuit mutata conditio perſonæ: hic nõ. Item hæc lex † inducitur in arg. ad q. nos eligimus illum quem Titius nominabit, quis videtur eligere? Dicit glo.

2 quòd nos nõ, ſed ille qui nominabit: vt l. item eorum. §. ſi decuriones. s̃. quod cuiuſq̃ vniuer. no. vide gl. quæ incipit, ſic j. de condi. & demon. ibi. §. ſi decuriones. ille §. facit in contrariũ cum ſua gl. quod nos videmur eligere, ſcilicet per aliũ. Vn de habes aduertere ad verba: Quandoq̃ dicimus, eligimus illum, quẽ Titius nominabit: tũc nos eligemus, & ille fungetur officio nominãdi, vt hac gl. Quandoq̃ damus Titio poteſtatẽ eligendi: & tũc videtur eligere fictè per aliũ: vt l. itẽ eorũ. §. ſi

3 decuriones. s̃. quod cuiuſq̃ vniuer. † Quæro, vtrũ de hoc debeat fieri vnũ inſtrumentũ tantũ, nos eligimus illum, quẽ Titius nominabit, vel duo. Dico ꝓ duo debẽt fieri de iure, ſed cõſuetudo aliud obſeruat, vt dixi in l. hæredes. §. ſed & ſi notã. s̃.

4 de teſta. † Itẽ inducit hęc lex ad q. vtrũ inſtitutio poſsit fieri

5 vno nudo verbo? De quo dixi ĩ l. j. s̃. de hęr. inſt. † Itẽ inducit ad q. vtrũ poſſum cõſtituere ꝓcuratorẽ illũ, quẽ noĩabit Titi⁹, & Titius eſt inhabilis ad conſtituendũ ꝓcuratorẽ. Cy. format hãc quæſt. in l. ꝓ quis. C. de ꝓcur. & Io. And. extra de ꝓcur. c. religioſus. ĩ Cle. & hęc lex facit ꝓ poſsit, licet Titi⁹ ſit ĩhabilis.

SI quis in teſtamento. Hãc legẽ habeo ꝓ difficili. Opp. ꝓ ſi

lius nõ põt inſtitui ſub tali cõditione: vt l. ſi pater. C. de

2 ✠ P. PAV. P. ¶ Si Titius. Quid ſi teſtator relictis multis legatis inſtitueret Titiũ, & diceret qd̃ Titius nõ poſſet eſſe ſuus hæres, niſi prius adimpleret oĩa cõtenta in teſtamẽto? certè p hoc teſtamentũ nõ vitiat. Ita i ſpecie cõcludit Oldra. cõſil. ccviij. incip. Titius venit ad mortẽ. in ij. & iij. quæſt. & ita tenet in addit. Spec. in titu. de inſtrumẽtorũ edi. §. eũ verò. in verſ. fin. in addit. magna colũ. penult. & vlti.

inſtit. & ſubſti. ſ. de hær. inſt. l. ſuus quoq;. Sol. hic erat emancipatus. Vel dic q̃ erat ſuus: ſed in defectũ cõditionis exhæredatus, vt dicit gl. q. Vel dic q̃ iſta cõditio habetur ,p nõ adiecta, vt infrà diceť. Opp. q̃ iſta cõditio ſit turpis, vnde filius nõ habebat neceſſe adoptare illũ: vt l. vxorem. §. hæres. j. de leg. iij. Gloſ. ſoluit pluribus modis, & vltimo dat vnam ſol. fateor cõtrariũ. & quod dicit parato filio, ſubaudí, maximè. Vnde ſiue filius ſit paratus adoptare, ſiue non ipſe filius eſt hæres, quaſi impleta ſit cõditio. hoc nõ videtur verũ: quia quòd aliquis aliquẽ adoptare cogatur metu pœnæ eſt prohibitũ, vt ibi: nam agebatur de priuãdo hæredẽ hæreditate poſt aditionẽ. qd̃ apparet: qa illud onus adoptandi aliquẽ fuit ſibi iniunctũ nõ in modũ cõditiõis, ſed alteri' grauaminis. vñ eſt turpe: ſicut mrimoniũ nõ debet fieri metu pœnæ: vt l. fi. C. de ſpõſal. ſed q̃ ſpe lucri qs inuiteť ad adoptandũ aliquẽ, non videť turpe: ſicut nõ videť turpe q̃ quis inuiteť ad matrimoniũ ſpe lucri; vt l. Titio. §. j. j. de cõdi. & demõ. Quid dicemus? Poſſũ dicere q̃ gl. dicit malè. & hoc qd̃ dixi ſit vera ſol. cõtrarij. Tenẽdo hãc gl. poſſum' dicere q̃ ſpe lucri aliquẽ inuitare ad adoptãdũ nõ eſt turpe: ſed hæreditas prĩs nõ eſt propriè lucrũ, & ,pdere eã, diciť damnũ: vt l. fi. C. de codicil. vel quaſi damnũ: vt not. in l. ij. C. de iur. & fac. igno. Vnde videť metu pœnæ inuitatus. Timore huius cõtrarij nõ eſt neceſſe q̃ filius ſit paratus adoptare. Vñ ſubaudi maximè, vt dixit gl. Sed timore alterius cõtrarij eſt neceſſe q̃ paratus ſit adoptare; ideo nõ põt ſubaudiri, maximè, vt ſtatim dicã. Sed hodie nõ eſt iuſta cauſa exhæredãdi: quia nõ eſt de caſibus numeratis in authẽ. vt cũ de appel. cog. §. cãs. Secũdò opp. q̃ cõditio turpis adiecta filio inſtituto facit teſtamentũ ipſo iure nullũ: vt j. e. l. filio'. ergo erit hęres quaſi cõditiõe cõpleta, imò teſtamẽtũ erit ipſo iure nullũ. Sol. Dico q̃ hic loquiť in filio emãcipato, vt dixi in primo cõtrario: vel dic ,put loquiť in ſuo qa illud maxime q̃ dicit gl. nõ eſt ſubaudiẽdũ: qa filio parato implere cõditionẽ teſtamẽtũ eſt aliquod. vt hic. Nõ obſtat l. filius. quia eſt nullũ; ſed qd ſi filius eſt parat' implere cõditionẽ, teſtamentũ cõfirmať p l. filio. ſ. de iniuſt. teſta. & hic eſt caſus: aliàs eſſet nullũ, vt lege cõtraria: ſed admitteret vt filio' ad implendũ cõditionẽ turpem. Rñdeo, coactè adoptare eſt turpe: ſed adoptare ſponte nõ eſt turpe: & ideo cõpleta cõditione hęres eſt, vt hic lege.

Verba. Gl. ſignat arg. cõtrariũ de manumiſ. teſta. l. ſi quis locuples. in fi. vbi apponẽs conditionẽ videť velle expreſsè illã impleri. Sol. hic expreſsè commiſit eius arbitrio velle adimpleri vel nõ dũ dicit, ſi nolit, &c. ſecundũ Dynũ. Itẽ ſunt argumẽta cõtraria de vſuris. l. ſi ſtipulatus. de lega. j. & l. ſi quãdo. in prin. Sol. ibi verba poſſunt aliquid operari; hic nõ: quia tacitè inerãt: vt l. iij. infrà de leg. j.

1 ☞ *Legatum quomodo dicatur acquiri.*

El qui ita. Implementũ cõditionis nõ inducit aditionẽ, vel legati acquiſitionẽ irreuocabilẽ. hoc dicit. Dicitur hic q̃ legatũ acquiriť impleta cõditione. Cõtra, imò à morte teſtatoris acquiriť recta via ſtatim: vt l. à Titio. j. de fur. & l. cũ pater. §. ſurdo. j. de lega. ij. Sol.

1 in legatis † quædã eſt acquiſitio ficta: & iſta eſt à tẽpore mortis: vt l. à Titio. j. de fur. Quædã eſt acquiſitio vera, ſiue irreuocabilis: & iſta eſt à tẽpore aditæ hæreditatis: vt l. ſi tibi homo. §. cũ ſeruus. & l. ſeruũ filij. §. j. de leg. j. Quædam eſt acquiſitio irreuocabilis: & iſta eſt à tẽpore agnitionis, vt hac lege. Item oppo. q̃ quis implendo conditionẽ videatur adire hæreditatem: vt l. iam dubitari. in fi. ſ. de hær. inſt. Solu. vt ibi not. & l. j. §. ſed ſi parendi. ſ. de condi. ob cau. Et not. bene hanc legem.

Ellius. Conditio turpis adiecta in inſtitutione filij, vitiat teſtamentũ. Itẽ nõ diciť poſſe qd̃ honeſtè nõ poſſumus. h. d. Opp. de l. j. ſ. eod. tit. vbi conditio impoſsibilis non vitiat, ſed vitiatur. Solu. ſpeciale in filio. Item opp. de l. ſi libertus ſub conditione. j. de bon. liber. Sol. aliud ĩ liberto, vt ibi; aliud in filio, vt hic. Rationẽ dixi. ſ. e. l. j.

a Sl Titius. [a] Impoſsibilitas rõe perplexitatis vitiat inſtitutionẽ. h. d. Opponiť. ſ. e. l. j. & l. cõditiões. vbi cõditio ĩpoſsibilis reijciť. Sol. hic in cõditiõe impoſsibili rõe ,pplexitatis: ibi aũt loquiť de impoſsibilitate naturæ vel iuris. Dic vt ſ. e. l. j. Opp. q̃ ,pplexitas non vitiat: vt l. ſi Titius. j. de ver. obl. Sol. ibi eſt ,pplexitas q̃ põt diſſoluí: hic autẽ eſt ,pplexitas indiſſolubilis, & ideo vitiat iſtitutionẽ. Querit gl. ponam' inſtitutionẽ factã negatiuè, ſi Sei' hęres nõ erit, Titi' hęres eſto: & ſi Titi' hęres nõ erit, Sei' hęres eſto. Gl. dicit q̃ expectabitur alteri' repudiatio. hoc nõ eſt verũ: qa poſſet repudiare, cũ nondũ ſit delata: vt l. is q hęres. j. de acquir. hær. Sed veritas eſt quod inſtitutio nõ vitiatur: quia adeũdo de facto ſibi implet cõditionẽ, & facit deficere alteri: vt ſ. eo. l. j. vel qd̃ altero decedẽte alter hęres erit. & ita gl. bene dicit. Sed oppo. & videť qd̃ ſufficiat cõditionẽ impleri de facto: vt d. l. ſi Titi'. & l. mulier. j. eo. Solue vt plenè dixi ſ. eo. l. j.

Sl plures. Quæro, hic diciť, plures inſtitutiones: vtrũ iſtæ plures inſtitutiões debeãt intelligi eſſe factę de diuerſis pſonis, vel de eadem. Glo. ponit primò q̃ de diuerſis perſonis, Secundò quod de eadem. Nam ſi de diuerſis: poſito q̃ cõditio extaret in perſonã vnius, adhuc debet expectari cõditio in pſona alterius, q̃ diceret eſſe cõiũctus ĩ eadẽ parte: vt l. cohęredi. §. cohęres. ſ. ti. j. & l. plaideb. §. ſi cõiunctim. j. de leg. j. & ita dicit Dy. Itẽ tenẽdo ſecũdã lectu. opp. q̃ vltima cõditio ſpecťeť: vt l. ſub diuerſis. & l. q̃ traditum. cũ l. ſeq. j. de condi. & dem. Sol. aliud in hęreditatibus, vt hic, & l. ſi te ſolum. de hære. inſt. aliud in legatis, vt ibi. Querit gloſſ. de vna q. & vide gloſſ. quæ incipit, in ſpecie. & adde in fin. ibi in prin. & §. j. & l. liber homo. §. ſi ita ſcriptum. e. tit.

Vm ſeruus. Cõditio adiecta in inſtitutiõe, viděť in legato repetita. h. d. Oppo. de l. ſeruo alieno. §. ſi ab impubere. & l. ſi qs à filio. j. de leg. j. & l. fi. de fideicõ. lib. Sol. cõditio, quæ vitiaret legatũ, nõ videť repetita: ſed illa, q̃ nõ vitiaret legatũ, ſic, vt hic. q̃ declara vt dixi in l. licet. j. de leg. j. & articulũ iſtũ declaraui ĩ l. auia. §. j. de cõd. & demõ. Quæro, de quo ſeruo loquiť hęc lex: Gl. hic dat tres ſol. Prima. qd̃ erat ſeru' ,pprius teſtatoris. & iſta lectu. eſt veriſsima. & pone q̃ ſeru' habebat cohærędẽ: aliàs ille ſeruus nõ poſſet habere libertatẽ, nec legatũ, nullo exiſtẽte hęrede, vt gl. ſequẽs dicit. Et iſta eſt vera lect. Alij dicũt quòd erat ſeru' alien'. Sed iſta lect. eſt falſa: qa ſeruo alieno nõ põt directò dari libertas: vt l. ſeruo tuo. C. de manumiſ. teſta. & ſ. ti. ij. l. ſi alienũ. Alij dicũt de ſeruo teſtatoris tẽpore teſtamẽti, & alienato viuo teſtatore. Iſta lect. eſt vera: qa ,p alienationẽ eſt receſſum à libertate, & remanet firmũ legatũ & ſubſtitutio: vt ſ. ti. ij. l. q̃ filio. §. ſi qs ſeruũ. & oportet te ĩtelligere q̃ habeat cohærędẽ, aliàs nil valeret. Sed prima magis placet, quia nullã cõtinet diuinationẽ. Diciť hic q̃ in legato poteſt videri conditionem repetitã: quæro quæ eſt iſta conditio, quæ in legato videť repetita? Glo. videť dicere de cõditione adiecta inſtitutiõi. ſ. ſi Titius fueritcõſul. vt ĩ glo. ſuperverbo, cõditionẽ. Alia glo. ſup verbo, extiterit, dicit contrariũ. Nam dicit quòd deficit conditio inſtitutionis, ſi illa intelligereť in legato repetita, legatũ nõ debereť. De alia ergo cõditiõe intellexit. Hui' cõtrarij timore Ia. de Are. dicit ſup hoc tex. repetitã cõditionẽ ſtatutæ libertatis: vt j. de cõd. & demõ. l. auia. iſtud dictũ videť falſum: qa tex. dicit q̃ libertas fuit data purè, & ſic nõ ẽ ſtatuliber: vt j. de ſtatulibe. l. ij. Quid dicem'? Breuiter dico q̃ cõditio adiecta inſtitutiõi videť repetita. & hoc ,pbat tex. l. auia. & hęc gl. ſup verbo, extiterit, malè dicit, ſed ĩtelligo nõ extiterit, qa nolit eſſe hæres. Sed tu dices quo, cũ ſeru' ſit neceſſari'? ergo nõ põt repudiare? Reſpõ., put tu ĩtelligis de ſeruo alienato à teſtatore eſt clarũ, qa eſt volũtari', ſed ſecũdũ primã lectu. dicit gl. q̃ p hæc verba dat ſibi licẽtiã abſtinẽdi, & facit de neceſſario volũtariũ: vt l. verba. ſ. e. & l. Corneli'. ſ. de hęr. iſti. Pone ergo caſum ſic: Dñs reliquit ſeruo libertatẽ purè, & cũ hęredẽ inſtituit pro parte ſub cõditione, ſi Titius conſul factus fuerit dato ſibi cohęrede: & adiecit, & ſi hęres eſſe noluerit: vel ſi hęres nõ extiterit lego ſibi centũ. & oĩa ſunt plana. Ad argumẽta cõtraria, quę ponunť in glo. vlt. dic vt collígitur ex his quæ dixi in l. licet. j. de lega. j. Sequentem legem vide per te ipſum.

Mulier.

2 ✠ POMATES. ¶ Si quis hæreditariũ. Intellige ſecũdũ Alexã. in l. ij. §. ex his. col. fi. ĩ fi. de verb. ob. & vide Bar. conſi. vj.

b ✠ POMATES. ¶ Si quis teſtamẽtũ. Vide Ray. in §. & qd ſi tantũ. xv. col. de liber. & poſthu.

c ✠ P. PAV. P. ¶ Volũtas defuncti. Quando volũtas defuncti dicať repugnare. vide Com. conſil. xxxviij. ad med. & do. Bart. ĩ allegat. l. in conditionibus. vide Iaſ. in l. iij. co. iij. verſi. defendẽdo Bart. & colũ. v. de legat. j. vbi ponit intellectum.

d ✠ POMATES. ¶ Quidã in ſuo. Vide Cy. p. Cor. ſin. ĩ verbo, pactũ nõ oportet.

e ✠ POMATES. ¶ Probari. Vide Lãfrã. in repe. c. qm̃ contra falſam. in lxxxv. col. de proba. Alex. in l. furioſum. C. q̃ teſta. fac. poſ. Feli. ĩ c. auditis. penul. col. de præſcrip. & vide Iaſo. in d. l. furioſum.

f ✠ P. PAV. P. ¶ Vltimo gloſſ. vide Alexã. in l. ſi cum dotem. §. ſi maritus. not. vij. ff. ſoluto matrim.

g ✠ POMATES. ¶ Sed ego dico. Vide Bald. in l. non hoc. in vlti. col. C. vnde legi. Bar. in l. ſicuti. §. ſed ſi quærať. ff. ſi ſer. vẽdi. Feli. in c. cũ Bertold. in antepen. colũ. de reiud. Bal. in l. nõ ignorat. C. q̃ accu. nõ poſ. & intellige ex ,pſumptione dñiũ, p Alex. cõſil. xcliij. colũ. iij. Et qualiter ,pbeť poſſeſſio, vide Barb. conſil. viij. col. iij. j. vol. & vide circa dicta Bar. hic Alex. cõſil. x. in iiij. co. Fel. in c. illud. in ij. co. in ij. notabi. de præſump. Bar. cõſil. xxvij. in xviij. col. j. volu. & ſeq. colũ. iiij. & xlj. in ij. vo. & cõſil. vj. in vj. colũ. vide q̃ poſui ad Bar. ĩ l. Titia. ff. de ſo.

h ¶ Probari directò. Et vide circa hãc materiã do. Abb. in c. cũ ad ſedẽ. de reſti. ſpoli. in vj. charta. & plus dicit in d. c. allegando. Inn. in c. illud. de præſcrip. videlicet q̃ ſi teſtes deponerẽt q̃ talis à tãto tpe citra poſſedit talem rẽ pro ſua, & tanquã ſuã, q̃ propter hoc ,pbatur dñium. de quo etiã dixi l. cũ res. C. d̃ ,pba.

i ✠ P. PAV. P. ¶ Quãdo dominiũ. Vide Frãciſc. conſil. cliiij. col. j. aduerte circa illud q̃ dicit Bar. hic quòd ex poſſeſsione pręſumiť dominiũ q̃ ĩcideter deducit q̃ non ſolũ procedit in mera poſſeſsione, ſed etiã in ficta. vide

Mvlier. Iſtã legẽ habuiſtis examinata in l. Mutianæ. j. de cõdi. & demõ. et breuiter h. d. Cõditio de nõ petẽdo in vltimis volũtatibus ,p acceptilationẽ impleť. Idẽ ſi alio modo de iure peti nõ põt h. d. Opp. & vidětur q̃ ipſo iure vir nõ põt petere ſolut. matri. vt l. ij. ſ. ſolu. mat. Gl. intelligit q̃ fecit vir pactũ de dote lucranda. Vel dic q̃ etiã ſol. mat. põt petere: quia habet actionẽ: licet obſtet exceptio, & petẽdo repelli tur ab hæreditate. Itẽ videť q̃ nõ ſufficiat acceptilatio, ſed ſit neceſſaria cautio Mutiana: vt l. Mutianæ. j. de cõdi. & demon. Sol. quandoque referuntur hæc verba, ſi non petat ad ius, vt non petas de iure; & tunc impleť per acceptilationẽ: quia à mõ non põt repetere, vt hic. & ita loquiť vltimũ membrũ dictæ l. Mutianæ. j. de cõdi. & demõ. Quãdo q̃ referũtur ad factũ, vt nõ petas de iure vel de facto: & tũc nõ ſufficit acceptilatio: vt dicta l. Mutianæ., put loquiť de Mutiana. Sed in dubio iſta verba referunť ad ius in vltimis volũtatibus: vt l. licet. j. vt le. no. ca. & l. auia. ĩ fi. j. de cõdi. & demõ. Secus in cõtractibus: qa intelligiť de iure, vel de facto: & promittendo non petere nõ impletur conditio: vt l. vbi pactum. C. de trãſact. & no. in l. ſiue apud acta eodẽ tit. & l. j. circa fi. gl. magnæ C. de pac. & dixi in dicta l. Mutianæ.

1 ☞ *Conditionem impleri de facto q̃ ſufficiat. remiſſiuè.*

a Si quis hæreditariũ. [a] Sí cõditio ñ põt impleri de iure, ſufficit q̃ impleať de facto. h. d. Vides hic q̃ non eſt dictio ſi: & tñ eſt cõditio. Allegať in l. j. de cõdi. et demõſtra. † Op. q̃ nõ ſufficiat impleri cõditionẽ de facto: vt l. hæc cõditio. de cõdi. et demõſtra. & l. j. in fine. ſ. qd̃ quiſq̃ iuris. et l. ea quidẽ. C. ſi mãci. ita fue. alie. Sol. non ſufficit impleri de facto, ſi de iure põt impleri. aliàs ſecus, vt hic. Hanc materiã tractant doct. in d. l. ea quidẽ. & Dy. in l. quidam cũ filiũ. j. de verb. obli. & dixi plenè in l. continuus §. cùm quis. eo. ti. Oppo. q̃ iſta conditio tanquã impoſsibilis reijciť: vt ſ. eo. titu. l. j. ſolue vt ibi.

b Si quis teſt. [b] Subſtitutus eſt proprie inſtitut': vel ſubſtitutio eſt propriè inſtitutio. h. d.

Seruus. No. rationẽ huius legis: qa eſt notab. Op. de l. talẽ. in prin. ſ. ti. ij. Sol. ibi fuit data libertas bis. Primò purè. Secũdò ſub conditione. ideo valet ex prima datione. Itẽ op. hr̃ditas nõ põt dari in diẽ, vel ſub cõdi. vt l. hr̃di. ſ. ti. ij. So. hr̃ditas ſola nõ p̃t dari ĩ diẽ, vel ſub cõdi. ſed cũ libertate ſic.

ì ☞ *Conditio q̃ nõ ſtat per hæredẽ q̃ impleatur, habetur pro impleta: niſi uoluntas defuncti repugnet.*

Ter ex fratribus. Cũ l. ſequẽti. Opp. cõditio miſta, ſi impediť per caſum, diſpoſitio deficit: vt l. in teſtamẽto. de cõdi. & demon. & l. legatũ de cõditio. inſer. Sol. hic erat inſtitutio pura ſed diuerſarũ portionũ cõditionalis, vt j. l. proxi. Opp. ſi vn' fratrũ ducit cõſobrinã in vxorẽ, matrimoniũ eſt illicitũ: & ſic cõditio eſt turpis: vt extra, de cõſanguinitate & affinit. c. nõ debet. Solu. de iure canonico mrimoniũ tale eſt, phibitũ: ſed fm has leges eſt pmiſsũ. Quero, qd ſi vnus de fratrib' duxit illã, & alius erat parat' ducere, & illa noluit. Quero qualiter diuidãtur ipſa bona, Gl. dicit, Ille q̃ ducit habebit dodrãtẽ, alť quadrãtẽ: qa certũ erat q̃ duob' nubere nõ poterat. Vide gl. q̃ inci

1 pit, qui ſi alteri, &c. Iſtud qd̃ † dicit lex, q̃ cõditio nõ ſtat ,p me, habeť ,p impleta eſt verũ, niſi volũtas defuncti repugnet volũtati aliorũ. Sed hic repugnat volũtas de-

c functi: [c] qa pmittendo q̃ nubat vni, videť prohibere q̃ alij nubat. Et ſic habes, q̃ leges, q̃ dicũt q̃ cõditio, q̃ nõ ſtat ,p hęredẽ, habeť ,p impleta: eſt verũ, niſi volũtas defuncti repugnet. Ita vidiſtis ĩ l. i cõditiõib'. in princip. j. de cõdi. & demon. Et hoc idẽ no. ,p gl. j. d verb. ob. ĩ l. executiõe. §. fi.

1 ☞ *Ex qualitate ſermonis quis præſumitur furioſus: & qualiter talis ſuſpicio ſubmouebitur.*

2 *Cautela quòd notarius ſcribat in teſtamẽto cãm, quando teſtator apponit cõditionem inhumanam uel fatuam.*

3 *Quid ſit dictum, in memoriam humanæ conditionis.*

4 *An ex poſſeſsione quis præſumatur dominus.*

5 *Fama an ſufficiat ad probationem dominij.*

d Vidã in ſuo. [d] Cõditio, q̃ cõtinet ĩhumanitatẽ, reſpuiť: & ex ſermonib' k incõgruis præſumiť qs nõ ſanę mẽtis, niſi

1 probeť cõtrariũ. h. d. No. † q̃ ex qualitate ſermõis qs p̃ſumit furioſus. Simile de tu. & cur. da. ab. l. his qui. §. j. & habuiſtis in l. apud Iulianũ. in fi. j. de leg. j. Opp. diciť hic q̃ iſte, q talẽ cõditionẽ apposuit, p̃ſumiť furioſus. cõtra j. de cõdi. & demõ. l. Mauiu'. Dicit gloſ. hic ſpeciale fauore humanę religiõis. Vel dic vt ibi dixi. Quęro,

e quo põt iſta ſuſpicio ſubmoueri. & ,pbari' q̃ ſit ſanę mẽtis, vt ex his verbis nõ p̃ſumať furioſus. Reſpõ. hoc magis cõſiſtit in facto q̃ in iure: qa erat ioculari', q̃ cã ludẽdi talia teſtamẽta faciebat, vel faciebat cã humanitatis. et reduct' eſt ad magnã cõ

2 tritionẽ, & ſuũ corpus deſpiciebat. Vñ cõſulo † q̃ notari' cãm

3 inſerat ĩ teſtõ, q̃ talia ſcribunť. † Itẽ q̃ro: qd vult dicere tex. in memoriã humanæ cõditiõis? Rñdeo duob' modis: qa homo fuerat de terra creat': & ideo ĩ terrã ſepeliť, & ĩ terra reuertiť. Vel dic q̃ ille, q tradit eũ terrę facit ĩ memoriã cõditiõis huma

f næ. Vltimo gloſ. [f] iducit ad q̃ſtionẽ hic, ex ſermonib' ſtultis

4 p̃ſumiť ſtult', ſeu furioſus. Dicit gl. † q̃ eodẽ mõ p̃ſumiť dñs ſi vtať poſſeſsiõe: licet nõ verè ſit dñs. qd̃ tene mẽti. Sed gl. alibi dicit cõtrariũ, vt no. ĩ l. ij. C. de ,pb. & l. cũ res. eo. tit. vbi dicit q̃ ex poſſeſsiõe qs nõ p̃ſumiť dñs. Sed lac. de Aret. diſtĩguit ple

g nè. Sed ego dico [g], & ſum alibi ſolit' diſtinguere: ſi q̃rať, vtrũ dũ qs poſſideat tã q̃ dñs p̃ſumať dñs. Diſtingue, aut dñiũ deduciť ĩ iudiciũ p modũ actiõis, aut p modũ exceptiõis. Primo caſu, aut principaliter intẽtať: vt in rei vẽdicatiõe, in qua principaliter venit dñiũ: aut incidẽter: qa eſt talis act', in quo venit

h dñiũ incidẽter. Primo caſu dñiũ debet ,pbari directò [h] de iure gentiũ vel ciuili: vt l. ĩ rẽ. ſ. de rei vẽdi. & l. itaut ſit fur. ſ. cõmo. & ibi no. & C. de nõ numera. pecu. l. j. & quod ibi no. Fallit q̃ agiť cõtra eũ, q violẽter accipit: vt l. ſi qs emp. ver. ſed hæc con

i tra ſup illis. C. de p̃ſcrip. xxx. an. Secũdo caſu q̃ dñiũ [i] in iudiciũ induciť incidẽter: & tũc aut quis ad ,pbationẽ dñij inducit

k poſſeſsionẽ de p̃ſenti: & p̃ſumiť dñs. [k] Ita hic ĩtelligiť gl. et expreſsè no. in l. ſicut. §. ſed ſi q̃rať. ſ. ſi ſer. ven. & eſt text. cũ gl. ſ. fam. erciſc. l. j. & facit qd̃ no. ,p Cy. C. q̃ ſit lõga cõſue. l. ij. in iiij. q. princ. in fi. ij. q. Nec obſtat ſ. ad leg. Aq̃ l. l. itẽ Mela. §. pe. vbi dñiũ venit in iudicio incidẽter: & tñ bonæ fidei poſſeſſor non habeť ,p dño: qa ibi cõſtabat cõtrariũ, ſcilicet eũ non eſſe dñm. Et ſic p̃dicta intelligo, niſi cõtrariũ appareat. Aut ad ,pbationẽ dñij induciť poſſeſsio de p̃terito: & iſto caſu poſſeſsio non facit quẽ pręſumi dñm: vt l. & quę nondũ ſunt. §. qd̃ diciť. ſ. de pign. & not. ,p glo. in l. ij. C. de ,pba. Facit qd̃ ſolet dici ,p doc. in l. cũ res. C. eo. tit. & qd̃ ſolet notari per doct. Inſti. de act. §. item Com. cõſil. cl. incip. q̃ vis. ante fi. adde quod licet dominiũ præſumatur eſſe penes meũ opus eſt, q̃ allegeť ſecũdũ Bal. in l. ij. col. iiij. C. de execut. rei iu dic. vide Iaſ. in l. non hoc col. vlti. C. vnde legit. vidĩ in materia Abb. in c. ad ſedẽ. col. ix. ad fi. & ſeq. extra de reſtit. ſpo. vide oĩno Bal. conſi. cccclij. vol. iij. ſed q̃ dictum Bal. non poſsit ,pcedere, niſi q̃ cõſtaret rẽ fuiſſe ĩ nullius bonis. & eo modo procedunt ea quæ ponit Barto. in l. rẽ que nobis. ff. de acquirẽ. poſſeſsio. quã forte voluit. Alexan. dũ allegat Bart. ĩ l. ſi duo. ad fi. ff. vt poſsid. q̃ ex poſſeſsione pręſumiť dominiũ, & eſt papię tũc ex poſſeſsione de præterito præſumiť dominiũ & agẽs rei vend. ,pbaret ei' intẽtionẽ probando ſolũ poſſeſsionẽ. Ita prac. prep. in for. cap. acto. ĩ verbo pro ſua. col. j.

¶ Præſumitur dñs. Vide in l. apud Trebatiũ. §. ne q̃. & ibi dixi de aqua plu. arcen.

a ✠ P. PAV. P. ¶ Et ſecundum. Vide quę habes ad Barto. in rub. ff. de curat. bo. dand.

Seruiana. Si verò dñm deducit̃ ī iudiciũ ꝑ modũ exceptiõis: & tũc aut poſt fundatã ītentionẽ actoris: et nõ ꝓlumit̃ dñs: vt C. de ꝓbatio. l. ſiue poſsidetis. Aut añ intentionẽ actoris fundatã: & tũc ꝓſumit̃ dñs: vt l. ob maritorum. & ibi gl. C. ne vxor ꝓ ma. & l. j. q̃d ibi no. C. de priui. fiſ. Facit ſ. de ſol. l. Titia. & ibi tetigi. Ad ꝓdicta ẽt facit C. de agri. & cẽſi. l. litib⁹. lib. xj. Et ſic debet intelligi q̃d no. in d. l. cũ res. C. de ꝓbat.

5 & l. iiij. co. tit. Facit † ad hoc quædã glo. quæ videtur velle q̃ etiã fama q̃ñc̃ ſufficit ad probationẽ dominij: vt no. in d. l. iiij. C. de probatio. & l. at qui natura. §. cum me. s̃. de nego. geſtis.

Quem teſtamento. Sed q̃ro an ſine effectu cogitauerat: Glo. dubitat. veritas eſt quòd ſine effectu cogitauit, vt Azo dicit in l. diui. ſ. de iure codicil. & Inſtitu. de codicil. §. penult.

1 ☞ *Filius inſtitutus ſub cõditione, quæ non poteſt ultimo uitæ ſpiritu impleri, quòd non debeat in eius defectum exhæredari.*
2 *Proximior quis dicatur, quòd tempus inſpiciatur.*
3 *Filius an poſſit poſt mortem exhæredari.*
4 *Nepotes quando admittuntur in actu moriendi, an acquirant patri ipſorum.*
5 *Vtrum inter mortem & aditionem in ſuo ſit dare medium.*
6 *Inſtitutio facta de filio ſi itrauerit in monaſterium, an ualeat.*

SI filius. Filio inſtituto ſub cõditiõe poteſtatiua, q̃ nõ põt ĩpleri vltimo vitę ſpiritu, decedẽte ante c̃ ꝓ implcat cõditionẽ, fit loc⁹ ſubſtituto, & veniẽtibus ab inteſtato ipſo viuo: ſecus ſi ſub ea cõditiõe, q̃ vltio vitę ſpũ põt ꝓpleri: q̃a tũc ipſo mortuo admittunt̃. h. d. Et diuidit̃. Primò ponit thema & q̃ſtionẽ. Scdò, q̃onẽ auget ponẽdo duabiũ bimẽbre. Tertiò, rñdet primo dubio & illud ꝓbat p ſimile. Quartò rñdet ſcdo dubio. Quintò, ponit vnũ caſum ſimilẽ primę rñſioni. Secũda ibi: cũ nõ ſufficit. Tertia ibi: nã ſupior. Quarta ibi: altera verò. Quita ibi: quẽadmodũ. & iſta eſt valde difficilis lex. In text. hæres crit. ſ. inſtitut⁹. Ibi: ſubſtituat̃. ſ. vulgarit̃: & ſi fili⁹ decedat añ c̃ ꝓ pareat cõditiõi, q̃rit̃ an nepos admittat̃ eo mortuo, vel eo viuo. In tex. ibi: quẽadmodũ nepotes viuo filio, & ĩ actu mortis exiſtẽte admittunt̃ ad hr̃ditatẽ aui ĩ primo caſu, vt hic. & ita hæc dictio quẽadmodũ, nõ ad ꝓxima, ſed ad ꝑcedẽtia referr̃, ſm Dy. Dicit̃ hic q̃ nepotes admittunt̃ filio viuo cõditiõe defecta. Oppon. fili⁹ illo caſu reperit̃ ꝑterit⁹, & ſic teſtm̃ eſt nullũ: vt l. cõmodiſsimè. s̃. de liber. & poſthu. & l. pe. e. ti. Dicũt q̃dã † q̃ fili⁹ q̃ ĩſtituit̃ ſub cõditiõe, q̃ nõ põt ĩpleri vltimo vitæ ſpũ, debet in ei⁹ defectũ exhęredari. hoc eſt cõtra caſum l. ſi libertus. §. exiſtimo. de bonis liber. & no. ꝑ doc. ī l. ſi pr̃. C. eo. tit. Ad cõtrariũ rñde q̃ ĩputet ſibi filius qui cõditionẽ nõ ĩpleuit: vt l. ſu⁹ quoq̃. d̃ hær. iſti. Dicit̃ hic q̃ legatũ cedit eo moriẽte, & trãſit ad heredẽ. Cõtra in l. miles. §. ꝓ parte. ſ. de lega. ij. Soluevt ibi dicã. & facit ad hoc q̃d habuiſtis in l. vlti. ſ. quãdo di. le. ced. & l. ab omnibus. §. cũ quidã. de

2 lega. j. Item dicit̃ hic in verſic. altera. q̃ nepotes erant legitimi. Cõtra, † ille eſt legitimus qui eſt proximior tẽpore mortis: vt §. cum autẽ. Inſtit. de hære. quę ab inteſta. ſed hic nepotes non erant legitimi tẽpore mortis. Glo. ſ. rñdet, quando quis decedit nullo condito teſtõ: tũc inſpicit̃ q̃s eſt ꝓximior tpe mortis. Sed ſi decedat cõdito teſtamẽto: tũc ille ꝓximior dicit̃, qui eſt proximior tpe quo teſtm̃ deſtituit̃: vt hic no. & ꝓbat̃ Inſtit. de legi. agna. ſuc. §. ꝓxi. & habuiſtis ĩ l. ſi q̃s poſthumos. §. ſi filiũ. s̃. de libe. & poſthu. Sed primũ mẽbrũ q̃n decedit ĩteſtat⁹, ĩtellige q̃ ille ĩtelligit̃ ꝓxim⁹, q̃ eſt ꝓximior tpe mortis, vel cũ hęreditas deferr̃: vt ſi aliq̃s deceſsit relicta vxore ꝑgnãte, inſpicit̃ q̃s eſt ꝓximior tpe quo part⁹ naſcit̃ abortiu⁹: vt ſ. de ſuis & legi. l. ĩteſtato. §. pen. & l. itẽ. §. j. q̃d maxĩè eſt verũ hodie: vt Inſt.

3 de legi. agna. ſuc. §. placebat. Oppo. † dr̃ hic q̃ valet exhr̃datio q̃n hr̃s eſt iſtitut⁹ cũ fili⁹ moriet̃. Cõtra hoc eſt exp̃ſſum in l. ſi ita. §. fi. s̃. de liber. & poſth. Hui⁹ cõtrariũ timore iſte verſic. quẽadmodũ. legit̃ trib⁹ modis principaliter. Primò ſic, q̃ tex. nõ dicat, q̃ teſtm̃ valeat, imò q̃ nõ valeat. & hoc caſu teſtm̃ deſtituit̃. i. nõ valet: & ſic referr̃ ad ꝓximũ. & ſic ſicut s̃. deſtituit̃, ſic hic: licet non eodẽ mõ, nec eodẽ tpe, vt in glo. Alia lectura principalis eſt q̃ valet teſtamentũ. Ad contrariũ reſpondet glo. quòd hic habebat alium cohęredẽ extraneũ purè inſtitutum: cuius aditione poterat cõfirmari exhęredatio, & fuit cõfirmata: ſed in l. cõtraria non habebat cohęredẽ. Hæc ſolu. eſt vera in ſe, licet contineat diuinationẽ. Sed eam ſuſtinendo inſtatur ſecundũ hoc: Quomodo teſtamentũ deſtituitur, vt innuitur in litera, quemadmodũ, &c. Glo. reſpõdet, deſtituitur, id eſt, irreuocabiliter firmatur morte filij: q̃a amodo nõ habet locũ querela. Vel dic deſtituit̃, id eſt, annullatur viuo filio, & querela intentata: vt tangitur in fine gloſſ. Alij dicunt, in lege contraria, dicit̃ q̃ filius non poteſt exhęredari poſt mortem. hoc eſt verũ ſi filius inſtituat̃ ſub cõditione caſuali: ſecus ſi ſub poteſtatiua, & in eius defectũ exhęredat̃: quia tunc põt exhęredari poſt mortẽ. vide gl. j. ibi, vel dic &c. Iſta ſol. eſt falſa q̃a eſt cõtra tex. l. ſuus quoq̃. §. ſed & ſi filio. s̃. de hæred. inſtit. vbi tex. dicit q̃ filius non poteſt exhęredari in defectũ cõditionis miſtę, vel poteſtatiuę. quare dic q̃ ver. quemadmodũ. refertur ad primũ caſum nõ ad proximũ, ſecundùm Dyn. & ſic ceſſat contrariũ, ſcilicet q̃ ſi filius exhęredetur & alius inſtituitur, cùm filius moriatur non dico poſt mortẽ: & tunc valet exhęredatio: quia filio viuẽte, & in actu mortis exiſtẽte, ille poteſt adire: nec vitiatur teſtamentũ in vita. Nec obſt. lex ſi ita. quia ibi poſt mortẽ filij fuit alius inſtitutus: hic cùm moriatur, ſecundùm Iacobum de Are. Et ex hoc habes tria membra: quia quandoq; quis exhęredatur, & alius inſtituitur poſt mortem eius: & tunc aut habet cohęredẽ & tunc valet, vt hic. ſecũdùm primã lectu. Aut non habet cohęredẽ: & tunc nõ valet: vt l. ſi ita. in fi. Aut filius exhęredatur, & alius inſtituitur cum filius moriet̃: nõ dico poſt mortẽ: tunc valet exhęredatio, & viuo filio & in actu moriẽdi exiſtente admittit̃ hæres inſtitutus: poſt

4 mortẽ verò nõ poſſet adire, vt hic dicit̃. Sed quæro, ſi † admittunt̃ nepotes, cũ eſt in actu moriẽdi: an quærant ipſi filij patri eorũ, & ſic poſt ex perſona ei⁹ habeãt, an verò ipſi nepotes habeãt iure ſuo. Glo. arguit ꝓ & cõtra. Vide gl. q̃ incipit, ſubſtitutos. ibi: ſed an, &c. Iac. de Arct. tenet q̃ nepotes in actu moriẽdi nõ quęrũt pr̃i, ꝓ l. fi. in fi. C. de bo. q̃ lib. allegatã in gl. Ego puto cõtrariũ. Ad quid em̃ eſſet facta diſputatio in hac lege, an viuo filio vel eo mortuo nepotes admittant̃: quare puto q̃ quærãt filio, cũ ex perſona filij habeãt. Rñdeo ad l. fi. i fi. C. de bo. q̃ lib. q̃a dico, ibi loquit̃ in vſufructu, q̃ null⁹ eſt, incõtinẽti recedere ſperat̃, q̃d eſſet in eo q̃ incõtinenti debet mori: hic loquit̃ in ꝓprietate q̃ affert vtilitatẽ ei, q̃ incõtinẽti debet mori: q̃a trãmiſit ad hęredes ſuos. Hoc ꝓbat tex. in l. ij. in fi. & l. ſeq. ſ. q̃n dies lega. ce. Sed tũc inſtat̃: filiuſa. nõ põt acqrere hæreditatẽ niſi iuſſu pr̃is: vt l. ſi q̃s mihi bona. §. iuſſum. ſ. de acq. hęre. ſed fili⁹, dũ eſt in actu moriẽdi, nõ põt iubere: ergo nõ eſſet poſsibile q̃ iſtis nepotib⁹ q̃rat̃ hr̃ditas in vita filij: Rñdeo dico q̃ nepos eſt ſuus hæres aui, nec reqrit̃ iuſſus. Et hli⁹ efficit̃ hæres pr̃i ſuo ꝓ media ꝑſonã nepotis, velit, nolit, et ẽ neceſſari⁹ hęres: vt l. fili⁹ patroni. ſ. de bo. libe. & ſ. de acq. hær. l. q̃ in aliena. §. interdũ. Et ſi tu dicis, an ꝑ ſe vel ꝓ aliũ fili⁹ fuerit hæres, ad

a q̃d ꝓdeſt: Rñdeo ad multa. Et ſecũdũ hoc[a] † quero vtrũ iter

5 mortẽ & aditionẽ in ſuo hęrede ſit dare mediũ. Iſtã q̃ueſtionẽ format Dy. in l. nã nec emãcipatus. ſ. de leg. j. & gl. ſunt cõtrarię. Nã in l. ſi alienũ. §. ĩ extraneis. de hęr. inſt. dicit q̃ nõ eſt dare mediũ. cõtrariũ notat̃ in l. Iulian⁹. ſ. de cõdi. & demõ. & hic videt̃ caſus q̃ iter mortẽ, & aditionẽ in ſuo hærede eſt mediũ. Nã hic nepos eſt hęres ſu⁹ patri, nõ ſtatim, ſed q̃n pater moritur. Itẽ videt̃ tex. ad Sylla. l. j. §. ſi pr̃. & ibi tetigi. In cõtrariũ videtur tex. in l. ſi poſt mortẽ. ſ. de leg. j. & l. quæſitum. §. preſenti. eo. tit. Aduerte, habes diſtinguere quatuor caſus. Aut quęris de ſucceſsione ex teſtamẽto, aut ab inteſtato. Primo caſu, aut filius eſt inſtitutus purè: & inter mortem, & aditionẽ non eſt dare medium. Ita loquitur glo. in l. ſi alienum. & tex. in l. ſi poſt mortem. §. j. & l. quæſitum. §. præſenti. ſ. de lega. j. & ſ. ſi quis omiſ. cauſ. teſta. l. j. §. qui ſunt in poteſtate. & alia gloſſ. ſ. ad legem Falcid. l. ſi creditor. Aut eſt inſtitutus ſub conditione: & poteſt eſſe medium inter mortem & aditionem: vt l. in conditionibus. ſ. de conditi. & demonſtr. & hic. Sed ſi loqueris de ſucceſsione ab inteſtato: & tunc aut nullum eſt conditum teſtamentum: & non eſt dare mediũ: vt in §. ſui. Inſtitut. de hære. quali. & diffe. quod intellige, ſcilicet quod non eſt medium, quin ſit hæres in certa parte: ſed in alia parte poteſt eſſe medium. Pone quod deceſsit vxore prægnante. Antequam enim partus ſit in ventre formatus, filius iam natus non eſt hæres, niſi pro quarta; quia tres poſſunt creari. Aut eſt iam creatus

creatus partus, ita quodam modo per naturam plures creari non poſſunt: et tunc eſt hæres ſecundum veritatẽ: quia ſi vnus eſt conceptus, ille eſt hæres pro dimidia: vt l. cũ quidam. §. ſuũ. de acqui. hære. Vnde in illa parte eſt mediũ illud tẽpus, quod pendet an partus formetur. Itẽ ſi poſt cõceptũ moriatur, partus in ventre erit hæres in totũ: & ſic fuit medium in illa parte. Idem ſi fuerũt duo fratres, quorũ vnus poſtea abſtinuit. et hoc verũ de iure cõi: ſed per reſcriptũ poſſet poſt mortẽ effici ſuus. & dixi in l. Gallus. §. & quid ſi tantũ. s̃. de libe. & poſthu. & ibi tangit̃ per gl. Aut aliquod eſt teſtamẽtũ: & tũc põt eſſe mediũ: quia ille eſt ſuus hęres qui eſt proximior tẽpore quo teſtamẽtum deſtituitur: vt hic, & l. ſi filius qui patri. s̃. tit. proxi. & hoc habito reſpectu ad ius ciuile: ſed ſecundũ ius prætoriũ: ſecundum quod filius põt abſtinere, nõ eſt dubiũ: quia eſt dare mediũ: vt l. nec emancipatus. ſ. de leg. j. Et hunc reſpectũ certè habuit gl. in l. Iulianus noſter. ſ. de cõdi. & demon. tamen ſecuta aditione videtur à tempore mortis fuiſſe hæres poſtq̃ nõ abſtinuit: vt l. j. §. q̃ ſunt in poteſtate. ſi quis omiſ. cau. teſt. Et prædicta vera ſi quærat̃ de medio tẽporis: ſed de medio perſonæ, ſecus, etiã q̃ quis eſſet ſuus per mediam perſonam alterius: vt

6 ſ. de acqui. hære. l. ſi quis in aliena. §. interdũ. † Sed quæro, pater inſtituit filium ſub conditione, ſi monaſterium intrauerit, an poteſt inſtitui ſub tali conditione. Et videtur q̃ ſic: quia eſt poteſtatiua, & ſic valet, vt hic, & l. ſuus quoq̃. Dy. tenet contrariũ: quia non ſufficit q̃ ſit poteſtatiua ſolum, ſed oportet q̃ ſit facilis: vt hic, & l. ſuus quoq̃. ſecus ſi ſit difficilis: vt l. hæc cõditio. ſ. de condi. & demon. l. ij. eo. ti. Et q̃ ingredi monaſteriũ ſit difficile, allegat Dy. in auſ. de monachis. §. j. collat. j.

De iure deliberandi. *Rubrica.*

1 ☞ *Seruo non datur tempus ad deliberandum, licet poſſit nolle adire.*
2 *Patri & filio ſimul datur tempus ad deliberandum.*
3 *Monachus inſtitutus æquiparatur ſeruo in tempore ad deliberandum.*

LEX I.

1 SI ſeruus. Opp. † & videt̃ q̃ ſeruus debeat habere tẽpus ad deliberãdũ: quia ipſe non põt adire: vt l. cũ proponas. C. de hære. inſti. Sol. ſeruus nõ põt adire, nec repudiare. Adire nõ, niſi præcedat iuſſus: vt l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. ſ. de acqui. hær. Item repudiare non põt: vt l. j. §. per ſeruũ. ſ. de ſuc. edi. ſed põt nolle adire: ſed propter hoc non dat̃ tẽpus ad deliberandum.

2 † Quæro quid in filiofami. Credo q̃ debet dari patri & filio ſimul: q̃a neuter ſine altero põt repudiare; vt l. is qui hæres. §. fi. & l. ſeq. ſ. ti. ij. ſed aliud in ſeruo: quia ſolus poteſt repudiare: vt l. j. §. per ſeruũ. ſ. de ſucceſ. edic. dixi in l. legatum. in prima

3 charta. ſ. de leg. j. † Quæro quid in monacho inſtituto, vel ſuccedente ab inteſtato: cui æquiparabimus, ſeruo vel filio? Effectus eſt magnus: quia ſi filius repudiat, pater non põt adire: vt l. ſi. §. vbi aũt. C. de bo. q̃ lib. ſec⁹ in ſeruo. De hoc ſcribo in materia vulgaris ſubſtitutionis: tũ in hoc puto q̃ æquiparetur ſeruo: cum non ſit ſpes q̃ ſibi facto ſui iuris poſſit quærí.

1 ☞ *Tempus, ubi non datur certum, eſt arbitrarium.*
2 *Hæredi & non legatario datur tempus ad deliberandum.*
3 *Fideicommiſſarius uniuerſalis q̃ habeat tempus ad deliberandum.*
4 *Fideicommiſſarius uniuerſalis poteſt facere inuentarium ex perſona ſua.*
5 *Quantum tempus detur citato ad reſpondendum, an uelit eſſe hæres.*
6 *Si iudex dat ſecundam dilationem cauſa non cognita, factum in ea quando teneat.*

a Ait Prætor. [a] No. † tex. hic dũ dicit, tẽpus, & c. q̃ vbi

1 b bitrio iudicis. [b] † Quæro, cui dat̃ tp̃s ad deliberãdũ. Dicit gl.

2 q̃ hæredi nõ legatario, cũ damnũ nõ cõtineat: vt l. ſi hæreditatẽ. s̃. manda. † Quid in fideicõmiſſario vniuerſali? Ex ratione

3 gl. videtur q̃ debeat habere tẽpus ad deliberandũ: q̃a commodum & incõmodum habet: vt habetis Inſtt. de fideicõ. heredi.

4 §. ſi quis. † Et ex hoc concluditur ad quæſtionẽ: vtrũ fideicommiſſarius vniuerſalis poſsit ex ſua perſona inuentariũ facere. Et dixi q̃ ſic: quia inuẽtariũ fit ad hoc vt ceſſet deliberatio; vt l. ſi. §. ij. C. de iure delibe. ſed deliberatio cadit in hæredẽ, ſicut in fideicõmiſſariũ: ergo, &c. Ita dixi in l. in ratiõe. §. q̃d vulgo. ad legẽ Falc. & in Spe. de inſtru. edi. §. dicto ver. quid ſi hæres

5 non fecit. † Quæro, tota [c] die citantur hæredes inſtituti, vel ve-

c nientes ab inteſtato; & iudex ſtatuit terminum, intrà quẽ debeant reſpondere an velint eſſe hæredes

d vel non; quæro quantũ tempus [d] debeat

e dari? Habes [e] in l. ita q̃. tex. no. q̃ debet dari ad minus tẽpus centũ dierũ. & expreſsius in l. j. §. Largius. de ſucceſ. edi. Et ex hoc reprobaui gl. s̃. de hære. inſti. l. ſi quis inſtituatur. §. j. Sed hoc examinat̃ latius per gl. ſ. de acq. hære. l. quãdiu. & ibi dicã.

6 † Itẽ quæro, dicit̃ hic q̃ ſecũda dilatio debet dari cauſa cognita. Hoc facit ad materiã l. pecuniarijs. s̃. de fer. Sed quærit gl. ſi iudex dedit dilationẽ ſine cauſę cognitione: vtrũ ſit ipſo iure nullũ q̃d ſub illa dilatione factũ ſit vel valeat: ſed annullet̃ per appellationẽ ab interlocutoria de iure canonico, vel per appellationem à diffiniti ua de iu. ciuili. Rñ. vt dixi in l. j. de re iudi.

1 ☞ *Creditorib⁹ hæreditarijs ꝑ hæredẽ q̃ fiat copia inſtrumentorũ ad fundandã replicationẽ, et ſic actori edũtur per reum inſtrumenta ad fundãdam replicationẽ.*
2 *Remedium ut edantur inſtrumenta hæredi per creditores, ſcilicet ut fiat proclama.*
3 *Notarius debet dare copiam inſtrumenti, in quo habeo obligatum nomen debitoris.*

ARiſto ſcribit. Opp. q̃ q̃s nõ debeat edere inſtrumẽta aduerſario: vt in l. is apud quẽ. C. de edẽ. & l. j. & l. qui accuſare. eo. ti. ſed hic cogit̃ q̃s edere inſtrumẽta creditoribus. † Sol. dicit glo. hic loquit̃ ante aditã hæreditatẽ: quo caſu fit copia creditoribus hæreditarijs: Sed poſt aditionem nõ fit copia: quia creditores incipiũt habere aduerſariũ. & hoc nõ ad fundandam intentionẽ, ſed ad fundandã replicationẽ ſic: vt l. fi. C. de eden. licet ibi de hoc ſint opiniones. & eſt caſus in l. pe. §. fi. ad

1 legẽ Falci. † Quæro, hic fit copia inſtru- b mentorum hæredi: de quibus inſtrumentis loquitur? Reſpondeo, de hæreditarijs: vt l. Ariſto. de acqui. hæredi. vel etiam de inſtrumẽtis exiſtẽtibus penes creditores hæreditarios ſecũdũ quoſdam, vt gl. dicit c

2 quod fiet ſic: q̃a iudex faciet proclamari q̃ quicunq; habet inſtrumenta hæreditaria, vel debet aliqua habere ab hæreditate, oſtendat intra talẽ diem, aliàs ſibi prę- d

3 iudicat: vt eſt text. in l. j. §. cũ dicit̃. ſ. ſi cui plus quã per l. Falc. Facit optimè ſ. de acqui. hære. l. Ariſto. Vltimò hæc lex probat † vnũ, videlicet: Ego creditor habeo obligata omnia bona mei debitoris: etvo- e

1 lo q̃ notarius det mihi inſtrumentum, in quo continetur nomen debitoris mei. Di- e

2 co q̃ debet dare copiam: vt hic, & l. fin. ſ. de bo. autho. iudi. poſſi.

Si maior. In tex. ibi: ſine præiudicio. ſ. aditiõis. ideo preſumendum eſt q̃ per hoc nõ videtur adire, ſecundum Dy. No. q̃ pendente dilatione permittitur hæredi vendere res hæreditarias. Contra ſ. eo. l. ait prætor. vbi videtur ſpeciale in pupillo, non in maiore, q̃ venditio impediatur. Solue vt ibi dicam.

1 ☞ *Qui non poteſt alienare, quando poterit actiones exercere.*
2 *Deliberans adire, quando poſſit pendente deliberatione ad adeundum alienare.*

AIt prætor. No. tex. ibi: eſt em̃ abſurdũ, & c. dicit̃ hic q̃ ille, qui nõ põt alienare, nõ põt

1 actiões exercere. Cõtrariũ de l. procurator totorũ. s̃. de procura. Solu. † fateor in eo qui nõ põt alienare ſuo nomine: ſed in eo q̃ nõ põt alienare nomine alteri⁹, nõ ſequit̃: ergo nõ poteſt actiones intẽtare nomine illius: q̃a põt habere mãdatũ

a ✠ POMATES. ¶ Ait prętor. Ad iſtũ tex. vide Alex. conſil. xvij. in j. co. in iiij. vo. et adde multos caſus in quibus ſtat̃ arbitrio iudicis, vt ꝑ Barba. cõſ. xx. in fi. pe. co. in iij. vol. Itẽ ſtat̃ arbitrio iudicis an aliq̃d ſit antiquũ vel vetus. Ita Ioã. Cal. in c. q̃ñ cõtra de prob. Itẽ ſtat̃ arbitrio iudicis, an amicus poſſit teſtari, ꝑ amico. Ita Salice. in l. eos. C. de reſt. adde Barb. cõſil. lj. in ij. col. j. vol. Itẽ ſtat̃ arbitrio iudicis an aliq̃ dicant̃ vicini. Alex. in l. iiij. §. ſi tã vicinũ. ff. de dã. infe. Item ſtat̃ arbitrio iudicis an iniuria ſit grauis vel leuis, ſecũdũ Bal. in auſ. ſi teſtiq̃. C. de teſ. Itẽ ſtat̃ iudicis arbitrio an conſtitutio ſit rõnabilis vel non vt dicit gl. in c. j. de cõſtit. Adde etiã aliũ caſum ꝑ Bar. in l. ſi cõſtãte. in iiij. col. ff. ſol. ma. et tale arbitrium imponitur ſecũdũ q̃d in ſimilibus eſſet cõſuetũ, vt dicit gl. in l. q̃d ergo. §. pœna grauior vbi Bar. i iij. co. ff. de his q̃ no. infa. & tale arbitriũ in pœnis extẽditur vſq̃ ad mortẽ. ſecundũ gl. in §. in ſumma. Inſtit. de iniurijs. de qua gl. vide latè Feli. in c. in literis. col. x. de conſti.

¶ Arbitrio iudicis. Et vide do. Abb. in c. nõnulli. de reſcri. vbi in nõ diſpoſitis à iure cõmittitur arbitrio iudicis.

✠ POMATES. ¶ Quæro tota. Vide Ia. ſ. i. rub. d̃ ſuc. edict. in iij. colum.

¶ Quantũ tp̃s. Adde tu q̃ Bal. poſt Ia. bu. in rub. C. de ſuc. edic. & idẽ Bal. & Pau. de Caſ. hic tenet q̃ illud tẽpus erit arbitrariũ & hanc opi. dicit do. Alex. de Imol. magis cõmunẽ in conſil. ſuo iiij. col. iij. in fi. i ij. vo.

✠ P. PAV. P. ¶ Habes. vid̃ Ro. cõſil. ccccxciij. q̃d aũt ſi iudex breuiauit tempus, an poſſit. vid̃ Ia. ſo. in Rub. C. de ſucceſ. ſorio edi. col. iij. et iiij. & de veritate ei⁹ q̃d dicit Bar. q̃ ad min⁹ debeãt dari cẽtũ dies. vide Ia. ſ. in l. ſi curatoris. C. de iure delibe. et in d. Rubr.

a POMATES. ¶ Sol. Hanc ſol. ſequitur Pañ. in c. edo ceri. in iiij. col. verſic. nõ obſtat. de reſcrip.

b POMATES. ¶ Quãtũ tp̃s. Sequiẽ Aret. conſi. cl. in fi.

c POMATES. ¶ Sed & ſi alio. Vide ibi p̃ ale. ĩ l. q̃a poterat. in prin. eo. tit.

d POMATES. ¶ Sed quid. Et vide per Ange. & do. meũ in d. l. ſi quis inſtitua tur. s̃. de hære. inſti.

e POMATES. ¶ Sed quid. Et vide per Ang. & do. meũ in d. l. ſi quis inſtitua tur. s̃. de hære. inſti.

ad agendum, nõ ad alienandũ. A d quod facit tex. in gl. in l. eius eſt nolle. j̃. de reg. iur. Item oppo. de l. Ariſto. §. ſi maior. s̃. eo tit. vbi indiſtinctè in perſona cuusli-
a bet deliberãtis non admittitur alienatio, niſi cauſa cognita. Sol.[a] ibi loquiẽ in magna hæreditate: hic in parua. Præterea, hic poteſt diminui cauſa veſcẽdi pupillũ: ibi nõ. Ita dicit gl. Tu† autẽ aduerte qua-
2 liter iſtę leges procedãt: quia ſi maior de deliberet de adeũda hæreditate, ipſe delibe rans nõ poteſt alienare deliberatione pẽ dente, niſi cauſa cognita: vt l. Ariſto. §. j. s̃. eo. Sed ſi eſſet datus curator bonis, ipſe vel alius, tunc poteſt alienare ex cauſa ſi ne decreto iudicis res tẽpore perituras: vt l. ſi quis inſtituatur. §. fi. & l. ſeq. s̃. de hæ. inſti. Sed ſi pupillus deliberat, etiã cura-
tor datus bonis nõ poſſet alienare aliquas res etiã tẽpore peri turas, niſi cauſa cognita. Et idem puto in qualibet perſona in- firma, niſi cauſa cognita. Hic eſt caſus in l. ſi quis inſtituat. §. fi. s̃. de hære. inſti. & ideo hic dicit prætor, Diminui vetabo. & ſic loquiẽ imperſonaliter à quocũq; ſed in l. Ariſto. §. ſi maior. loquitur perſonaliter, ſcilicet de perſona eius qui deliberat.

1 ☞ *Minor quòd poßit reſtitui de eo quod geßit intra quadriennium, quod datur ad reſtitutionem. & eſt ſingulare.*

2 *Subſtitutus uel legitimus adeundo hæreditatem quòd non excludit ſuum ab hæreditate paterna.*

3 *Diſpoſitio huius legis quòd habeat locum etiam in nepote.*

4 *An hæc lex habeat locum in filio emancipato.*

5 *Filius qui repudiauit hæreditatem maternam, an poßit pœnitere.*

6 *Qui ſemper tacuit, intra quantum tempus poßit adire.*

7 *Ille qui repudiauit, uolens adire, q̃ audiatur in perpetuum, ſiue ſuus, ſiue extraneus.*

8 *Si quis dixit, uolo repudiare, uel quòd hæreditas ſibi non expedit: quando inducatur repudiatio. & nu. 11.*

9 *Repudiatio an inducatur dicendo, nolo adire.*

10 *Repudiare an uideatur ille, cui eſt ſtatutum certum tempus ad adeundum uel repudiandum, & nihil facit.*

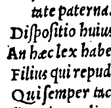

Si quis ſuus. Nota notabilẽ legẽ, & menti tenẽdam: & cõcordat l. fi. C. de repu. he. Opp. de illa l. fi. C. de rep. hæ. hic dicit ꝙ permittit poſt repudiationẽ. Contrà, imò intra trienniũ: vt lege cõtraria. So. intellige illam ſm iſtã, vt poſsit adire intra triẽnium cõputandum à tẽpore repudiationis ſi fuit maior: vel intra triẽniũ cõputandũ à tpe vltimi anni, ſi fuit minor. Et ſic eſt caſus ſingu-
1 laris† ꝙ poteſt reſtitui minor de eo quod geſsit intra quadriẽ nium, quod datur ad reſtitutionẽ. quod eſt ibi ſpeciale: regu- lariter cõtra: vt l. doli mali. §. diuerſum. j̃. de noua. Itẽ oppo. de l. ij. C. de iur. & fac. ign. vbi poſt repudiationẽ nõ poteſt adi re. Quidã dicũt ꝙ ibi tacendo: hic expreſsè repudiando. Alij
2 dicunt ecõtra. Vide gl. ibi. Vel† verius, ibi ſubſtitutus, vel le- gitimus, qui adijt, vnde filius excludit ab hereditate materna: vt j̃. ad Tert. l. filij. §. j. ſuum autẽ hæredẽ adeũdo ab hæredita- te paterna nõ excluderet intra dicta tẽpora. Ita loquiẽ hic ſm Jac. de Are. Et ſm hoc hic loquitur de hæreditate paterna: ibi
3 de hæreditate materna. & hæc eſt vera ſol. †Quæro ergo & reuoco in dubium, vtrũ hoc habeat locũ in quolibet ſuo, tam in filio, ꝗ in nepote. Dic vt l. fi. de repu. hær. quæ loquitur tan tum de hæreditate paterna: ſed iſta lex loquiẽ in quolibet ſuo. Et ſic intelligo: & ita ſentit gl. in l. nonnunquã. j̃. de collat. bo. & l. iuſta interpretatione. circa fi. j̃. de ver. ſig. vbi patris appel latio intelligitur de auo. Sic l. fi. quæ loquitur de hæreditate
4 paterna, intelligam de auita. †Quæro quid de emancipato. Gl. hic, & in l. fi. de rep. hære. dicit idem ꝙ in ſuo, per l. nonnũ quam. j̃. de col. bo. Sol. l. nõnunquam. nõ loquitur de repudiã te, ſed de volente cõferre. Eſt ergo dicẽdum de filio emancipa to, quod dicã de filio repudiante hæreditatẽ maternã: vt pro- batur expreſsè. C. de iur. & fa. ign. l. ij. & iij. & ibi no. & dixi in d. l. nonnunq̃. licet quidã dicãt idẽ in filio emancipato, quod in ſuo. per l. pro hærede. §. Papinianus. de acqui. hær. quæ lex
5 modicũ facit: vt ibi videbitis. Quid in hæreditate † materna, vtrũ poſsit pœnitere ſi repudiauit? Gl. ꝙ ſic, in l. fi. de rep. hæ. per l. filij. §. j. ad Treb. Aduerte l. filij. §. j. nõ loquiẽ in repudiã te, ſed in eo qui dicit, nolo adire. Nam ille qui deliberat poteſt dicere: nolo adire: ideo nõ præſumiẽ repudiare dicendo, nolo eſſe hæres: niſi ſit elapſus annus poſtquã dixiſſet: vt d. l. filij. §. j. ſed ſi repudiaſſet: nunq̃ poſt poſſet adire: vt d. l. ij. & iij. C. de iur. & fac. igno. & l. ſicut. C. de repu. her. Circa quod dic vt di-
6 xi in l. filij. §. j. ad Tert. †Quæro, intra quantũ tempus[b] poſ-
b ſet adire ille, qui ſemper tacuit? Reſpõdeo vſq; ad triginta an- nos ſi viuit: ſed ſi deceſsit intra annũ, transmittit ius deliberan di, aliàs ſecus: vt l. quoniam ſororẽ. & ibi not. & l. cũ antiquio- ribus. C. de iur. delib. De cuius iuris deliberãdi tranſmiſsione
7 plenè dicã. j̃. de reb. du. l. qui duos. in prin. Sed quæro† vtrũ ille qui repudiauit expreſsè, audiatur in perpetuum volẽs adi re. In ſuo dic vt hic, & l. fi. C. de rep. hære. In extraneo, ſi eſt ma ior, non auditur: vt l. ſicut. C. de rep. hær. ſed beneficio fideicõ- miſsi poteſt cogi: vt l. nam quod. §. fi. ad Treb. Si verò eſt mi- nor: tunc debet audiri, niſi bona ſint alienata à ſubſtituto: vt l.
8 quod ſi minor. §. Scæuola. s̃. de min. & ibi gl. †Quæro quid ſi aliquis dixit, volo repudiare: vel dixit hæreditatem ſibi nõ expedire. Dic, aut hoc ipſe dixit poſt tẽpus datum ſibi ad de- liberãdum: & tunc iſta verba inducunt repudiationẽ: vt l. ſed
c & ſi alio[c]. §. j. & l. omnes qui. j̃. ad Treb. Aut hoc dixit ante pe titam deliberationẽ: & tunc iſta verba cum curſu trium men- ſium inducunt repudiationẽ. Tex. eſt notab. & ſingul. in l. j. §.
9 ſimiliq; modo. circa j. col. cum ſua gloſ. C. eo. ti. †Sed quid[d] ſi
d dixit, nolo adire? Dico ꝙ in illo qui dicit, nolle ſe adire cũ cur- ſu anni, inducitur repudiatio: vt l. ſi filij. §. j. ad Ter. & ita tenet Cyn. in l. ij. C. de iur. & fact. ignoran. licet Petr. ibi aliter dicat. Facit quod not. C. vnde liber. l. qui ſe patris. vbi videtur quòd idem ſit dicere, nego me eſſe hæredem, & nolo eſſe hæres. Et eſt ratio differentiæ inter hæc & ea quæ dixi in præcedẽti quę ſtione: quia hæc verba ſunt abnegatiua voluntatis deficiẽtis: nec ponũt voluntatem ad aliquid tendere: vt ſi dico, nolo eſſe hæres: non tamen dico quòd habeam animum repudiãdi, ſed magis differendi: vt not. in dicta l. ſecunda. C. de iuris & facti ignorantia. Idem ſi nego me hæredem: vt no. in l. qui ſe patris. Sed in quæſt. præcedenti verba ponunt aliquã voluntatem adeſſe, cùm dico volo repudiare hæreditatem: vel dixit ſibi non expedire hæreditatem, vel ſimilia: & ideo vel inducitur repudiatio ſtatim, vel inducitur cum curſu minoris temporis. Eadem ratione iſta verba, volo adire, vel puto mihi hæredita tem expedire, ſi proferantur poſt tempus datum ad deliberan dum, inducerent aditionem: vt d. l. omnes qui. ad Trebellian. aliàs poſt lapſum ſpatium trium menſium, vt dicto §. ſimili ꝙ modo: quia dicta verba ponunt aliquam voluntatem. Et iſta
10 ſunt vtilia, & ſingularia. Sed† quid[e] ſi prætor ſtatuit certũ
e tempus, intra quod debeat adire, vel repudiare, & nihil facit? Dic quãdoque illud tempus ſtatuitur ei, qui eſt inſtitutus ſub conditione poteſtatiua vel miſta: & tunc elapſo tempore ha- betur pro repudiante: ſed pro adeunte nõ poteſt haberi, cùm coditio non ſit impleta: vt l. ſi quis inſtituatur. s̃. de hæredibus inſtituen. & in l. ſi ſeruus. j̃. de bon. auth. iudi. poſſ. Quandoq; illud tempus ſtatuitur ei, qui eſt inſtitutus purè: & tunc aut ſtatuitur ad petitionẽ filij exhæredati qui vult intentare que- relam: & dic vt l. ſcimus. §. fina. C. de inoffi. teſta. Quandoque ſtatuitur ad petitionem creditoris: & tunc elapſo tempore ha betur pro adita: vt l. fin. §. ſed quia quidam. & §. ſeq. C. eodem. Aut ſtatuitur ad petitionem ſubſtituti: & tunc elapſo tempo re habetur pro repudiata: vt l. quandiu. & ibi not. j̃. de acqui. hæreditate. Et ſic iſta lex non corrigitur, licet gloſſ. dicat eam corrigi in dicta l. fin. §. ſed quia quidam. & malè. & ibi docto.
11 reprehendunt ipſam. Ego dixi† quòd ille, qui dixit hæredi- tatem non expedire, vel nolle adire: iſta verba non inducunt repudiationem, niſi cum curſu certi temporis: vt s̃. dixi. hoc ve rum, niſi ſit cõpulſus adire: vel ſi patitur ſe compelli, tunc quã tum ad ſuum damnum habetur pro repudiante: & ſic non po teſt adire: vt l. nam quod. §. ſi quis compulſus. & l. ita tamen. §. ſi patronus. j̃. ad Treb. & ibi dixi, & habetur in l. generali ter. C. de inſti. & ſubſti.

Vi filium. De hac materia vidiſtis plenè in l. ex facto. §. ſi quis rogatus. ad Treb. & in l. generaliter. C. de inſti. & ſubſti.

Incip

Incipit liber quintus.

De militari teſtamento.[a] *Rubrica.*

a Quærit Dy. ſuper hac rubrica, q uot ſunt militis priuilegia. quæ latius dic in l. ne cp̃. §. j. j̃. eo. tit.

1 ☞ *Stante ſtatuto ꝙ in maleficijs poßit perueniri ad condemnationem, non obſtante ulla iuris ſolennitate, dummodo de maleficio conſtet: ꝙ ſi teſtes ſunt examinati in die ueneris ſanẽti ꝙ poterit peruenirì ad condemnationem.*

Clauſula, non obſtante ulla iuris ſolennitate, quid importet.

2 *In probanda uoluntate militis teſtantis debet teſtis in iudicio examinari iuris ſolennitate ſeruata.*

LEX I.

Militibus. Opp. ꝙ miles debeat teſtari iu re cõi: vt C. eo. l. pe. Huius con
b trariij timore gl. ſoluit diſtinguendo tres ca- ſus. Vide gl. quæ incipit, à ſolennitate. Et iſtã legẽ induxi ſemel ad pulchrã quæſtionẽ. Ca uetur[b] ſtatuto † ciuitatis Aſsiſij, ꝙ in maleſi
1 cijs poſsit peuenirì ad cõdẽnationẽ nõ obſtãte vlla iuris ſolẽni tate, dũmõ cõſtet de maleficio. mõ teſtes fuerunt examinati in die Veneris ſancti: q̃riẽ an poſsit peuenirì ad cõdẽnationẽ. ego fui maginat[a] qd vult dicere, nõ obſtãte iuris ſolẽnitate. Et rñ deo ꝙ tm̃ eſt dicere, quãtũ ad prima iura naturalia redeamus. Probo hoc: De iure naturali oẽs liberi naſcebanẽ, & poſtea ſu peruenerũt bella, & cõcupiſcẽtiæ, & inde ſequuta ſunt matri- monia. & quidã ſunt legitimi: & quidã nõ: quidã liberi, et qui dã ſerui: vt in auẽ. qbus modis natu. effi. legi. §. liceat. modo q̃ Imperator reſtituit natalibus, reſtituit ad priſtinũ ius, nõ ob- ſtãte iuris obſeruatiõe: vt d. §. liceat. & in auẽ. qb[a] mo. na. effi. ſui. §. illud. modò in propoſito cũ dicit, nõ obſtãte iuris obſer- uatione, tm̃ eſt dicere, quãtũ redeamus ad priſtina iura natura lia: ſed de iure naturali in ore duorũ vel triũ ſtat omne verbũ: vt in c. nouit. extra, de iudi. Itẽ ſolẽnitas feriarũ eſt de iure ciui li, nõ naturali: vt l. oẽs. la. ij. & l. actus. C. de ferijs. q̃ põt per legẽ tolli, etiã ſi eſſet in honorẽ Dei inducta: vt l. prouinciarũ præſi des. C. de ferijs. & ibi dixi. Itẽ iuramẽrũ eſt de iu. ciui. vt l. iuriſ iurãdi. C. de teſt. dũmodo parti defenſio nõ auferat: qa defen- ſio ẽ de iure naturali. l. vt vim. de iuſti. & iu. & c. paſtoralis. ex tra, de re iudi. in Cle. Et hoc, pbat̃ in tex. vbi milites pñt teſtari qualitercũ ꝙ volũt: qa remiſſa eſt iuris ſolẽnitas: debet tñ duo
2 bus teſti., pbari. Ad idẽ. C. fa. ercif. l. fi. Sed an † qñ iſti teſtes exa minabunt ĩ iudicio requiriẽ iuris ſolẽnitas? Rñ. ſic: vt l. Luci[a]. j̃. e. ibi: legitimis, pbatiõib[a]. Nã in eo qd̃ venit expediẽdũ per ipſum militẽ, eſt remiſſa ſolẽnitas, vt hic. Sed in eo qd̃ venit ex pediẽdũ per iudicẽ, vel p hæredẽ, ſecus: vt j̃. eo. l. in fraudẽ. §. fi.

1 ☞ *Qui poteſt contrahere tanquàm tutor, & tanquàm priuata perſona, ſi cõtrahit ſimpliciter, quomodo uidetur contrahere. remßiuè.*

2 *Qui poterat ut arbiter, & arbitrator procedere: ſi elegit uiam arbitri, an poßit redire ad aliam uiam. remßiuè.*

c

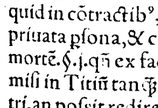

Si miles. [c] Illud quod ex noſtra volũtate depẽdet intelligimur facere omni iure, quo me lius facere poſſumus. h. d. No. tex. ibi: neq; em̃, &c. Sed
1 quid in cõtractib[a], vbi † qs põt cõtrahere tanq̃ tutor, & tanq̃ priuata pſona, & cõtraxit ſimpliciter? De hac q. dicã in l. poſt
2 mortẽ. §. j. qñ ex fac. tu. Dy. † inducit hãc legẽ ad q̃ñẽ cõpro- miſi in Titiũ tanq̃ in arbitrũ, & arbitratorẽ, & elegit viã arbi- tri, an poſsit redire ad aliãviã. Dixi in l. dominiũ. j̃. de furtis. et Spe. ponit in tit. de arbi. §. ſequitur. verſi. quid ſi cõpromiſſum.

d

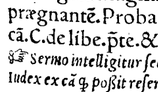

Vi iure. [d] Idem intelligo in auẽ. ex cauſa. ꝙ illa au thẽtica nõ habet locũ vbi teſtator facit le gata magna, & nõ cogitat de filijs, vel ignorat vxorem prægnantẽ. Probat̃ j̃. eo. l. militis. §. miles. & probat̃ in auẽ. ex cã. C. de libe. pte. & s̃. de iniuſto, rup. & irri. teſt. l. filio pterito.

1 ☞ *Sermo intelligitur ſecundùm conditionem perſonæ ad quam dirigitur. nume. 3.*

2 *Iudex ex cã ꝙ poßit reſeruare notario cõdẽnato de falſo, ut poßit inſtrumẽta facere.*

e

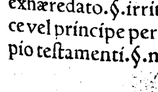

Ex militari. [e] Sermo † debet intelligi ſecũdùm conditionem perſonæ, ad quã diri- gitur. h. d. No. ex tex. ibi: nã cũ. Op. ꝙ cõdẽnatus de cri- mine capitali non poſsit facere teſtamentum: vt l. ſi quis filio exhæredato. §. irritum. s̃. de iniuſt. teſta. Sol. intellige hoc iudi ce vel principe permittente in ſententia: vt l. ſi quis in princi pio teſtamenti. §. miles. j̃. de leg. iij. & j̃. de vetera. & mi. ſuc. l. j. & no. in l. militibus. C. e. Facit ad quæſtio
a nẽ, an iudex poſsit reſeruare notario con dẽnato de falſo, vt poſsit facere inſtrumẽ
2 tũ. Et † videt ꝙ ſic. Doctores dicũt ꝙ cau- ſa cognita põt: aliàs nõ: vt l. non põt. j̃. de furtis. & l. diuus. j̃. de iniu. & ibi videt̃ ca- ſus. Cy. ponit in l. & militibus. C. eo. Opp. de l. ſi qñ. C. de inoffi. teſta. vbi debet face re de iure cõi. Sol. hoc ideo, quia ſi cũ mi- lite loquebat̃, intelligit̃ ꝙ facit de iure mi litari. Nam ſermo debet intelligi ſecũdũ conditionem perſonę, ad quam dirigitur vt hic, & l. plenũ. §. equitij. s̃. de vſu & ha-
c bi. & per Dy. in c. ea quæ à iure commu- ni. extra de reg. iur. lib. vj.

1 ☞ *Hæreditas patris nõ adita à filio ſuo exiſtẽte ĩ ptãte, an transmittitur ad quemlibet ſucceſſorem. ubi ꝙ ſic.*

2 *Differentia inter extraneum & ſuum quo ad tranſmiſſionem hæreditatis non aditæ.*

3 *Hæres filij repudiãtis propter exiſtentiã ſuitatis, an poſsit ad ire quod filius hæres repudiauit. remßiuè.*

Si filius. Cum lege ſequenti vſq; ad §. deportati. & ferè. Quæ-
1 ro an hæreditas † patris non adita à filio ſuo exiſtente in poteſtate transmittat̃ ad quemlibet ſucceſſorẽ, vel nõ. Glo. dicit ꝙ transmittit̃ ad ſuos, vt hic no. & dicit tex. in l. j. C. de his qui ante apert. tabu. per l. apud hoſtes. C. de ſuis & legi. & videt̃ ca- ſus ibi. & idem tenet in l. ij. C. ad Orficia.
d ad extraneos non: vt no. gl. in l. ſi infanti. C. de iure deliberãdi. & idem ſentit in l. ſi fratris. eo. ti. Hoc dictũ videt̃ cõtra caſum
e legis noſtræ, & l. hæreditate. §. filius. j̃. de caſtren. pecu. & l. qui duos. §. cùm in bel- lo. j̃. de reb. dub. & l. Luci[a]. j̃. de iure fiſci. & l. apud hoſtes. de ſuis & legi. In quibus legibus videtur ex- preſſum ꝙ transmittitur ad quemlibet. quare Marti. Syl. & Ia co. de Bel. dicũt gl. eſſe verã, niſi filij impediat̃ adire iuſta igno rantia, vel alio iuſto impedimẽto. Tunc enim ad quoſcunque transmittitur. Nam omnes leges allegatæ in glo. videntur lo- qui vbi filius impeditur adire propter iuſtum impedimẽtum. Ita tenet in auẽ. de trien. & ſemiſ. §. j. Alij doctores tenent indi ſtinctè ꝙ transmittitur ad quoſcunq;, per præallegatas leges. Et hanc opi. tenent Iacob. de are. & Pet. & Vltramon. & Ri- char. Malum. & Pet. in l. apud hoſtes. & Ray. de Forli. & idẽ Ray. de mõte Vbiano tenuit cõſulendo. Hanc opin. puto eſſe veram, & ſępius ſic de facto conſuluì. & iſta diſtinctio iuſti im pedimenti nõ placet, per l. liber homo. §. fi. j̃. de ſtipul. ſer. vbi eſt tex. ꝙ etiã ille errauit in iure: tñ exiſtẽtia hęredis ſui hæredi tatis paternæ acquiſitionem operatur. Et probo hac ratione: beneficium abſtinendi fuit introductum in fauorem filiorũ, vt non teneantur creditoribus, non in odium ſuum: ſed ſi hæ- reditas non adita nõ tranſmittitur, & ſic priuaretur à legis iu- riſdictione, quam habebat de iure antiquo, iam illud benefi- cium eſſet in eius odium inductum. quod eſſe nõ debet: vt l. ſi filius qui patri. s̃. de vulg. & pup. & l. apud hoſtes. C. de ſuis & legi. vbi dicit, ſua &c. Dices tu, hoc poſſet eſſe odiũ filij. Quid enim ſi hæreditas filij ſoluẽdo non eſſet? Dico ꝙ nõ eſt odiũ: quia ſicut filius viuens habebat poteſtatẽ abſtinendi, vel im- miſcendi: ita transmittit: vt j̃. ti. j. l. ſi quis filium. §. j. & ibi not. Contra hanc opinionẽ facit j̃. ad Tertul. l. ij. §. ſi quis ex libe- ris. vbi videtur caſus: ſed tene ſecundã lecturam poſitã in gl. et facit contra. C. de iure delibe. l. ſi infanti. vbi dicit, omnes hæ- reditates, intelligas. ſ. extraneorũ. & eo. mõ C. de cadu. tollẽ. l. j. §. i nouiſsimo. vbi dicit, hęreditates nõ aditas nõ trãſmitti, intelligas, ſcilicet extraneorũ. Itẽ cõtra hoc facit l. j. C. de his q ante aper. tabu. vbi ex ſpeciali beneficio transmittitur hæredi tas, & tñ loquitur de paterna. Sol. illa lex loquitur de hæredi- tate aſcendentiũ, & etiã eorum qui in poteſtate nõ habent: & inquantũ loquit̃ de paterna hæreditate, qui habet eũ in pote- ſtate, illa lex nullũ inducit ſpeciale. Itẽ facit cõtra prędicta l. cũ

✠ P. PAV. P. ¶ De militari teſtamẽto. Nunquid in teſtamẽto militis requrat̃ rogatio teſtiũ, vide Ro. conſi. cccvj.

b POMATES. ¶ Cauet̃ ſtatuto. Et vide Bar. in cõſil. ſuo clxxxij. inci. Quæſtio eſt talis, vtrũ ſtatutũ. vbi diſputat, ſtatutũ auferat ſolennitatem vtrũ intelligat̃ de ea quæ eſt ad eſſe, an de ea quæ eſt ad bñ eſſe.

c POMATES. ¶ Si miles. Circa hũc tex. vide Felin. in c. ex officij. ĩ ix. & xiij. col. de p̃ſcr. Barba. conſi. lviij. in xiij. col. ĩ ij. volu. Panor. conſil. ciij. in ij. col. ij. volu.

d ✠ P. PAV. P. ¶ Qui iure. Ad declarationẽ huius l. no. q̃ tũ opus eſt ꝙ conſtet de iſta generali volũtate, ſecundũ Ang. in auẽ. ex cã. C. de lib. p̃ter. Itẽ & Ro. in l. ſicut certi. C. de teſt. m i li. Ang. in l. q Romæ. §. duo fratres. ff. de ver bo. obli. in l. tres fratres. ff. de pac. et, pbat iſte text. ſi põderetur.

POMATES. ¶ Qui iure. Vide Cor. ſin. ĩ verbo, ſubſtitutio. icip. vbicũq;.

POMATES. ¶ Ex militari. Vide Barba. cõ. ij. in iiij. co. aliàs, xiiij. in ij. volu.

a POMATES. ¶ Quæro cũ filius. Vnde Ias.in l.qui se patris.colũ.ij.& seq. C.vnde lib.

b POMATES. ¶ Ius gentiũ est duplex. De veritate huius doctrinę vidē Iaso.ī l.j.in prin. gl.magnæ.ff.de acqui. pos.

c ☞ Scripta exēplaria melius iudicio meo habēt. Primò: qa miles pōt instituere ī re certa: in alijs non: & ideo pro parte potest decedere testatus, p parte nō: vt j.e.l.miles ita.in prin. Secūdò: qa sufficit q institutus sit capax tpe mortis: vt hic. Tertiò, &c. Alex. Losę.

d POMATES. P. PAV. P. ¶ Item oppo. Dicit q ad corroborationem qn testator habuit tēpus ad prouidēdū & nō prouidit sit ei imputandū, vide ad Bart.in l.ij.C. de inoffi.testa.

antiquioribus.C.de iur. deli. vbi videtur dici idem in filio quod in extraneo, q decedens transmittit ius deliberandi. † Sed tu dic, si filio est statutum certum tempus ad deliberandum, & decedit interim, est idem in suo, quod in extraneo: sed si nullum tēpus est statutū, tunc remanet differētia inter suum & extraneū: quia suus ad quoscūq; & qncunq; transmittit: sed extraneus intra annum tm̃. † Item quæro, cùm filius[a] repudiās remanet hæres, vtrū existentia sui hæredis operatur, vt hæres filij posit adiri illud, quod ipse filius repudiauit. Text. q non, in l.j. C. de his qui ante aper.tab. Istam materiam latius tractabo j̃.ad Tertul.l.ij.§.si quis ex liberis.

1 ☞ *Clausula, non obstante iuris solennitate: operatur, q uidetur res reducta ad primū ius naturale gētium.*
2 *ius gentium duplex: & quod cadit in seruum.*
3 *Priuilegia militum in testando circa formam, & solennitatem testamenti, sunt nouem.*
4 *Priuilegia in testamentis militū circa personam testantis.*
5 *Priuilegia concernentia personam instituti.*
6 *Priuilegia militis circa substantiam dispositionis.*

NEque enim. Ad euidentiam nota q circa testamētum sunt multæ solennitates. Quædā circa formā testamēti, & ipsum testamētū Quædā circa personā testātis. Quædam circa personā instituti seu legatarij. Quædā circa substātiam dispositionis. Et circa quodlibet illorū videt dispēsatum per illa verba posita s̃.eo.l.j.scilicet, testētur quomodo velint. Sed loquitur de solennitate, quæ est circa personā instituti, qui debet esse capax tribus tēporibus: vt l.si alienū.§.in extraneis.de hær.insti. Opp. de ver.si seruum.ad ver.deportati. Nam in primo vers. dicitur q nō capax potest instituī: in seq.non. Gl.super verbo, & ferè.dicit q verbū ferè, tollit cōtrariū. Gl.bene soluit, sed nō per hæc verba: sed soluit per illa verba posita s̃.eo.l.j.per quæ in militibus omnis solēnitas iuris est remissa, videt cōcessum q possit instituī omnes, qui sunt capaces de iure gētium. Sed si nō sunt capaces de iure gētium, nec de iure ciuili: tunc nō possunt instituī. Et hoc tene mēti: † quia facit ad illud quod dicūt statuta. Nō obstante iuris solennitate, quæ verba intelligūtur: quia reditur ad primū ius naturale: vt dixi s̃.eo.l.j. Et intelligas naturale, id est, de iure gētium. Et ius gētium est † duplex[b]. Primum quod fuit eo ipso q gētes fuerunt, nō tm̃ cōmune cū brutis, vt q, ,missa soluātur. Et istud ius gētium adhuc est in seruis: quia naturaliter obligātur. Quoddā est ius gentium, quo omnes gētes vtunt, introductū vsu gētium: vt in l.j.in fin.s̃.de iust. & iur. Et istud ius nō cadit in seruo: quia per ius gentium est introducta seruitus, quæ impedit hoc: vt l.manumissiones. s̃.de iusti. & iur. Et ideo illa verba, remissa omni iuris solēnitate: reducūtur ad ius gentiū. Non em̃ ad primū tm̃, quod fuit eo ipso q gētes fuerunt, sed etiam ad id, quod fuit introductū ex vsu gētium. Vnde id, quod nō cadit in seruū, non videt remissum, vt hic. Vltimò videamus priuilegia militū. Dy. enumerat s̃.eo.super rub. Tu verò latius & melius dic q in testamento sunt cōsiderāda quatuor priuilegia militū. Primò ipsa forma † & solennitas testamenti. Et circa hanc videt dispensatum in nouem. Primò, in numero testiū. Secūdò, quia nō requirunt rogati fm̃ distinctionem positam s̃.e.l.j. Tertiò q nō teneī filiū instituere, vel exhæredare, dum tm̃ faciat scienter vt s̃.eo.l.qui iure. & l.militis.§.miles. & C.e.l.si cū vel in vtero. & l.sicut certi. Quartò: quia agnatione sui hæredis, quæ fit per l.Velleiam, nō rumpitur, licet sit præteritus. j̃.eo.l.idem. Quintò, quia potest instituere in codicillis: vt l.militis codicillis. in prin. j̃.eo. Sextò, quia facilius testamentum confirmatur: vt j̃.eo.l.in fraudem.§.j. & l.militis.§.veteranus. Septimò, quia in substitutione pupillari non requiritur q sibi fiat testm̃: vt l.miles ita.in fi.s̃.eo. Octauò, q ad confirmationē tabularū pupillarium non requiritur aditio: vt d.l.miles ita.in fi. Nonò: quia potest decedere cum duobus testamentis: vt j̃.eo.l.quærebat.

Et circa omnia ista dispensatum videtur per illa verba posita s̃.eo.l.j.scilicet, faciant testamentū quomodovelint. † Secūdò est consideranda persona testantis, circa quā videtur dispensatum. Primò, in damnato de crimine capitali: vt l.ex militari.s̃.eo. Secundo, in dubitante de statu suo, vt s̃.eo.l.ex militari.§.si miles. Tertiò, in muto & surdo: vt s̃.eo.l.iure militari. In eo verò qui est seruus hostium, vel qui est pupillus, non est dispensatum: vt s̃.eo.l.facere. & C.eo.l.fi. Respon. Ratio est quia impedimentum seruitutis est iuris gētium. Item impedimētum discretionis, quod est in pupillo, similiter est iuris gētium. Vnde ad hoc non porrigitur dispensatio, quę inducitur per illa verba posita s̃.eod.tit.l.j. † Tertiò est consideranda persona instituti, seu legatarij. Et hic est aduertendū. Quandoque quis est impeditus de iure communi propter defectum iuris gentium, vt quia seruus: & tunc in hoc nō videtur dispensatum cum milite: vt j̃.ea.l.§.si seruū. & quod s̃.dixi. Aut propter impedimentum iuris ciuilis: & tunc aut si esset dispensatum, tolleretur ius alterius: & non intelligitur dispensatum: vt j̃.eo.l.in fraudem.in prin. & l.dotalem. Quod no.ad ea quę ibi dixi. Aut non tolleretur ius alterius: & tūc intelligitur dispensatum in tribus, Primò, quia potest instituī ille, qui aliàs non potest, vt hoc §.si deportati. Secundò, quia sufficit q sit capax tempore mortis: vt hoc eodem §. Tertiò, quia fauore militis est constitutū quòd non posit relinquere mulieri, in qua est turpis suspicio: vt l.miles ita.§.mulier. j̃.e. Sed hoc non est vigore illorum verborum positorum s̃.eo.l.j.sed ex rescripto diui Adriani: vt d.§.mulier. Quartò, debemus considerare † ipsam dispositionis substātiam: Aut quis est prohibitus disponere, ne auferat ius alterius: & tunc hæc prohibitio durat etiam in milite: vt s̃.eod.l.cùm filius. & d.l.miles ita.§.mulier. Aut ius alterius non aufertur: tunc aut ideo est prohibita dispositio, quia contra edicta prætoris, vel cōtra bonos mores: & non videtur dispensatum: vt l.si à milite.§.edictum. j̃.eod. Aut alia ratione est prohibita dispositio in priuato: & tuncvidetur dispensatum in septem. Primo[c], quia miles potest instituere ex re certa, & alij non. Secundò, quia pro parte potest decedere testatus, & pro parte non: vt s̃.eo.l.miles ita. in prin. Tertiò, quia potest extraneo substituere directo: vt s̃.e.l.miles etiam. & de vulg. & pup.l.centurio. Quartò, quia obliqua trahitur ad directam: vt j̃.ea.l.§.fi. & l.seq. Quintò, quia verba enuntiatiua emissa propter aliud inducunt dispositionē: vt C.eo.l.ex his. Sextò, quia emācipato substituit directò, vt j̃.eo.l.miles.§.exhæredato. Sed illud est idem cum tertio. Septimò, quia potest hæredem grauare vltra dodrātem: vt l.si certarū. §.fi.cum l.seq.j̃.eo. & C.ad l.Fal.l.in testamento.

1 ☞ *Hæreditate non adita fideicommissum non debetur homini libero.*
2 *In testamento paganorum, quando conseruetur, libertas hærede decedente hæreditate non adita.*
3 *Si institutus decedat testatore sciente, & non habente tempus ad prouidendū, conseruatur libertas, & hæreditas.*
4 *Tacita uulgaris comprehensa in expressa pupillari, non requirit aditionem.*
5 *Vulgaris tacita utrum expiret, si pupillus decedit, cui pupillariter fuit substitutus.*

Cum miles. Fauore militis, & fauore libertatis, & institutionis, fideicommissaria libertas tra hitur ad directam. hoc dicit. Opponitur, & videtur q istud sit de iure communi propter defectum instituti, cùm hæreditas fideicommissario nihilominus debeatur: vt l.penul.§.cùm autem. C.ad Trebellianum. Gloss. fatetur contrarium, quando fideicommissarius homo esset liber, in quem actiones possent transire. Vide glos. quæ incipit, testamento. & id quod dicit glos. est falsum: † quia hæreditate non adita fideicommissum non debetur libero homini: vt l.ille à quo. §. si de testamēto. j̃.ad Trebellianum. Non obstat l.pen.§.cùm autem. C.ad Trebel. quia ibi decessit post aditam hæreditatem: licet sine hærede decesserit, hæres institutus intelligit. E hanc opi. tenent omnes doct. Iac. de Are. Iac. de Rauen. Ray. & omnes moderni. Item opponitur[d], dicitur q in testamētis paganorum cōseruatur libertas. Cōtrà de l.Antonius Augu. Pius. j̃. de fideicom. lib. Sol. † In testamento militis, siue decedat viuo testatore, & sciente, siue nō, cōseruat libertas & hæreditas. Sed in testamēto paganorū, si decedat testatore sciente, tēpus ad deliberandum, siue ad prouidendū habēte, cōseruat libertas tantū, & nō hæreditas: vt l.Antoninus. præalle. Sed si decessit iplo ignorāte, tunc cōseruatur libertas & hæreditas, vt hic. † Sed quæro quid si decedit institutus testatore sciēte, sed nō habente tēpus ad prouidendū, an cōseruētur libertas & hę reditas? Dico q sic: vt l.tres tutores. de administratio. tutorū. & l.athletæ.§.dat remissionē. s̃.de excus. tutorū. facit optimè C. de inoffiōso testamēto. l.iij. † Vltimo per istā legē ego dico q tacita vulgaris, quę cōtinetur in expressa pupillari nō requirit aditionē: vt hic inducēdo sic: sicut enim tacita vulgaris, quę cōtinetur in fideicōmissaria, nō requirit aditionem: vt hic: ita nec tacita vulgaris, quæ cōtinetur in expressa pupillari: vt dixi in l.j.s̃.de vulg. & pupil. Itē induco hāc legē † ad aliud, q si decessit pupillus, cui pupillariter qs ē substitut[a]: vtrū expiret tacita vulgaris. Dixi ī l.j.sed dico q debet distīgui, sicut distīguit ī lege ista: aut decedat institut[a] testōre sciēte, & ad, puidēdū tps habente, aut nō: vt hac lege distīguit. Qd tene menti.

IN fraudem. Istud principiū declarabo j̃.,pxi.§.sicut. vbi dico plenè.

1 ☞ *Eadem solennitas requiritur in destructione testamenti, quæ in constructione.*
2 *Resigillans testamentum cācellatū, quando in dubio uideatur facere causa renouādi.*
3 *Sigillando quando quis uideatur approbare. remissiuè.*
4 *Notarius si cācellauit istrumētū, et postea dicit q errore fecit, q istrumētū probat.*

SICUT. No. tex. ibi: si tm̃, &c. ibi: & ideo cum miles induxisset. Quæro † quæ solēnitas requirat in testamēti destructione? Rn. ea quæ requiritur in cōstructiōe eiusdē: vt hic, coniūcta l.j.s̃.eo. Quæro, quid in dubio: resigillat † quis testamentū cācellatū: an in dubio faciat causa renouādi: gl. q non, sed magis ne legatur. Vide gl. quæ incipit, quā antea. aliàs, quā causam. Et hāc opi. tenet dnūs Oldra. Sed quidam doc. cōtra. & Dy. multū facit cōtra. j̃.eo.l.tribun[a]. §.fi. cū cōcordātijs ibi positis. vbi sigillando qs vī approbare iā factū. Ego dico sic: duo sunt actus, aperiri testm̃, & resigillare. Si quidē qs aperit testm̃ incidēdo tabulas, nō incidēdo linū tantū, & cācellādo, seu inducēdo testm̃: tūc ex hoc actu præsumit mutatio volūtatis: & licet postea resigillet, nō videt facere, vt approbet: sed magis ne legatur, vt hic. Et ideo cū miles induxisset, et sic nō solū aperuit: sed etiā induxit, id est, cācellauit: vt l.inductū. C.de solu. & l.si qs libertatē.§.fin. de peti. hæredita. Sed qn̄ simpliciter aperuit, sed nō induxit, vel cācellauit, & post resigillādo videt magis aperuisse cā reuidēdi: & ideo p sigillū vī cōfirmare, vt l.tribunus.§.fi. † Itē quæro vtrū sigillādo quis videat approbare. Dic vt no. j̃.e.l.tribunus.§.fi. & dixi s̃.solu.matri. l. quæ dotis.

a Vltimò induco[a] ad quæstionē. † notarius cācellauit instrumētum, & post scripsit notarius q istud instrumentum per errorem cācellauerat: an illud instrumentū probet? Dic q tex. hic vbi miles apuit, & cancellauit, & nihilominus si voluit valere valuit. Facit qd dixi in l.cācellauerat. s̃.de his q̃ in testa. delen.

Si quis. Priuilegium militis nō tollit delictū scribentis. h.d. Et est ratio: quia priuilegium militis cōcedit solum circa ea quæ veniunt expedienda ab ipso milite.

1 ☞ *Regula generalis non comprehendit specialia.*

Bonorum. Quæro quid velint dicere ista verba: quia generalis est ista determinatio. Dicit gl. vt nō sit vlla exceptio. Ex qua no. Dy. q regula generalis cōprehendit omnes casus priuilegiatos. Hoc mihi nō placet: qa † regula generalis nō cōprehendit specialia: vt no. Dy. super rub. de reg. iur. lib. vj. & j̃.de re. iu. l.j. & ibi gl. Sed est ratio legis: qa priuilegiū militis nō egredit psonā militis, & ea q̃ ab ipso milite testāte sunt expedīda respicit, vt hic. sed petitio bo. pos. respicit personā hæredis, & priuilegiū militis nō tollit negligētiā hæredis, vt hic. & iō priuilegiū militis nō tollit dictū scibētis.

1 ☞ *Priuilegium militis non tollit priuilegium mulieris.*
Si ciuitas concessit Bayliam quibusdam sapientibus prouidendi, & ordinandi, quomodocunque uelint, quod ex ista generali concessione non uidetur data potestas auferendi ius tertio quæsitum.
2 *Si fundus dotalis legatur, debetur æstimatio.*
Alienatio fundi dotalis quomodo dicatur prohibita, & cuius respectu.

b DOtalem. [b]Quæro, quæ est ratio huius legis. Respon. quia † priuilegiū militis non debet tollere priuilegium mulieris. Ita dicit glo. vide eā. & l.quā allegat, s.l.fi. in principi s̃. ex qui. cau. ma.

Pro concordia. Aduerte q notarius, qui aliquid omittit in instrumento per eū rogato, ponit in margine, & attestatur q est sua additio, & q per errorem omisit post publicatū instrumentū nō pōt errorē suū corrigere. Intellige qū in substātialibus cōtractus, & prout intelligit Bar. in sua distinctione in l. si librari[a]. ff. de reg. iu. in l. Imperator la j. circa fi. ff. de sta. ho. cōtra tū tenere allegatur in l. cancellauerat. ff. de his quæ in testa. delen. & in hac l. in fraudem. §. sicut. hic innuit domi. Alexan. in l. si vnus. penulti. colum. C. de testa. Tu dic saluando Barto. alia est quęstio, an notarius possit corrigere errorem suum. de qua in prima opin. Et ista materia etiam traditur per docto. in l. errore. C. de testa. & in d.l. si librarius. Alia est quæstio, an apostillæ appositæ per notarium faciant fidem, quasi sine die & consule, & sic alio tempore factę quam tempore contractus. & ita loquatur ij. opin. quod non valeant. Adde ad Paul. in ca. cum venerabilis. de reli. do. in fin. cum cōcordan. ibidem. Aduerte tamen quòd in d.l. cancellauerat. illa cancellatio facta per notarium valet, licet non trahatur ad omnes: quia de absolutione constat fortè alio instrumento. l.fi. C. de sen. ex bre. reci. quia requiritur scriptura &c. ideo non tam habetur respectus ad cancellationem quàm ad sententiam absolutionis: in alijs autem additionibus non credetur: vt s̃. in j. opin. Aliud tamen est quærere de istis apostillis quę fidē non faciunt, quando fiunt alio tempore: vt s̃. & aliud est quærere an posit notarius corrigere errorem suū quod omissum: vel alteratum fuit factum tempore contractus. & sic cū die & consule, & coram testibus adde ad Paul. de Castr. consi. xxxvj.

¶ Vltimò induco. Sed contra hoc facit text. in l.j. versicu. & ideo. ff. de his quæ in testamen. delen. vide omnino Bald. in l. si vnus. & in l. penul. C. de testa. vbi non stat cum dicto Bart. hic domi. Abbas in capit. cùm venerabilis. de' regu. stat cum dicto Barto. hic Andre. Barba.

Simile videbitis no. j̃.l.,pxi.§.j. Et hoc est no. ad qōnem in qua consului: Concessit ciuitas quibusdam sapientibus Bayliam, & potestatem prouidendi, & ordinandi super adunantia quomodocunq; velint, & melius possint, & habent illā potestatē quam habet adunantia generalis: an possint auferre ius alterius? Et videtur q possint generaliter: vt l.venditor. §. si cōstat. s̃.commu. prædio. & l.Antiochensiū. §.j. de priuile. credi. & l.Lucius. j̃.ad munici. & de ven. rerū quę ad ciui. perti. l.j. lib. xj. Sed contra vnā personam singularē non possunt: vt l.si priuatus. j̃. qui & à qui. & l.toties.§.j.j̃.de polli. Et dubiū quæstiōis est, an ex illa generali concessione trāsceat potestas illa, ita q si illi sapientes volunt, possint auferre ius quæsitum alteri. Dic q hoc ius nō venit in generali cōcessiōe: vt hic, coniuncta l.j.s̃.eo. † Quæro vtrum si legat fundus dotalis, an debeatur æstimatio? Gl. dicit q non: quia huius rei dotalis non est commercium: quod tene mēti. Et idem gl. tenet[c] in l.si prædium. C. de iure dot. & ibi Cy. hoc tangit. Ia. de are. tenet contrarium hic, & dicit q non est verum q fundi dotalis commercium sit prohibitum, id est, ipsa venditio, sed prohibita est alienatio: & ideo dicit Iac. de aret. q debetur æstimatio: vt l.si quis inquilinos. in prin. j̃.de leg.j. & l.cætera.§.si duobus. eo.ti. Ego examinaui in l.cùm lex de fideiussori. & dixi quòd respectu mulieris est prohibitus cōtractus, & obligatio, & dominij translatio. Et ita not. in l.si prædiū. C. de iure dotiū. & ibi per doct. sed respectu aliorum communiter tenet obligatio, & venditor emptori obligatur, & fideiussor accedit, sed dominium nō transit: vt dixi in l.cùm lex. j̃. de fideiuss. & sic hoc casu debeatur æstimatio.

SI certarum. Ibi certarum aliàs certarū: & tunc stat propriè aliàs certarū: & tunc subaudi tantum & mobiliū: aliàs instituisset simpliciter aliquos in certis, et vnum in cæteris rebus, &c. & sic ille esset hæres[d] vniuersalis: & alij habentur loco legatarij: vt l.quoties. C. de hære. insti.

Iulianus. Opp. gl. j̃.eo.l.si duobus. Solue vt ibi. Item opp. de l.si sub conditione. qui. mo. vsusfru. amit. So. ibi sunt hæreditates duorū: hic vnius. Item opp. s̃.ea.l.in prin. Solu. hic sunt diuersa patrimonia, & ideo sunt diuersi hæredes: ibi vnum tantum. Opp. de l. ex facto. s̃.de hære. institu. Sol. ibi in pagano, qui non habet nisi vnum patrimonium: hic in milite, qui habet duo patrimonia: & ideo fit ista separatio.

Alex. consi. ij. in ij. colum.

b POMATES. ¶ Dotalem. vide Areti. consi. cxlvij.

c POMATES. ¶ Glo. tenet. Ita est communis secundùm Alexan. in l. apud Iul. §. fi. in iij. colum. de leg. j.

d POMATES. ¶ Ille esset hæres. Vide Alex. in l. cogi. col. fi. ff. ad Treb. §. si miles. versi. vlti. hæc lex inducitur ad q. vide per Alex. consi. lviij. j. colum. iiij. volu. & consi. cxxij. eo. volu.

a ✠ POMATES. ¶ Quærebatur. vide qd dicat Bar. cõſ. xij.
b ✠ POMATES. ¶ Item quero. Vide Alex. in l. j. in prin. ff. de vulga.
c ✠ P. PAV. P. ¶ Vltimò no. Idem tenet Cy. et Sal. in l. hac cõſultiſsima. in fi. prin. C. de teſta. & Bald. in l. teſtiũ. C. de teſtib. & Imo. in 1. ſi pater. et in l. ſi is qui. §. j. ff. de vul. & pup. & Ange. hic in fi.
d ✠ POMATES. ¶ Ad quæſtionẽ. Vi de Pañ. & mod. in c. nullus iudicũ. de for. cõpe. Bal. in auẽ. hoc ius porrectũ. C. de ſa. ſan. ecc. & contrariũ tenet gl. in c. quiſq; s. xiij. q. iiij. in verb. eccleſiaſticis. vide etiã Ant. de but. conſi. xl. inci. nullũ dubita. refert Fel. in c. de quarta. in iij. col. de præſc. & pro opi Bar. cõſuluit Are. conſi. xciiij. & vide Barb. conſil. xv. ij. col. j. vol.
e ¶ An ille prior. adde tu & vide ad hoc dicta Bar. Fel. in proœ. Greg. col. iiij. ver. ſed ad prædicta.
f ✠ P. PAV. P. ¶ Secundò nota. Vi de Alex. cõſi. ix. co. ij.
g ¶ Primò dicit. Adde tu ad hæc dicta Bal. in l. j. C. d̃ erro. aduo. & eũdẽ Bart. in l. j. §. & paruí. j. qd vi aut clã. et Ale. de Imo. in conſi. iiij. col. ij. iiij. vo.

1 ☞ Hæres inſtitutus à pagano, quando poſit in eodem teſtamento exhæredari.

Si eodem. In hoc §. ſemper dubi taui. dicit hic prout eſt in litera. No. q̃ paganus illũ quẽ hæredẽ inſtituit, nõ põt exhęredare in eodẽ teſtamẽto. Contra: ſecũdũ illã literã, in qua dixit nõ ſol. ſm illã literã negatiuã caſus ponit duob⁹ modis. Primò inſtituit ſeruũ cũ libertate, & ademit ſine libertate, qd̃ nõ poteſt: vt l. ſi ita. §. regula. ſ. de liber. & poſth. & tũc procedit ſine ſcrupulo: quia miles hoc poteſt: pagan⁹ nõ. Sed alio modo intelligit in libero inſtituto: & tũc dicit gl. q̃ ratio eſt: qa exhæredatio eſt res inepta in extraneo: vt l. quidã cùm filiũ. j. de ver. ob. Sol. propter hoc nõ intelligit ſolutũ cõtrarium alterius literæ. Itẽ exhęredatio eſt res inepta in extraneo: ſed in hærede inſtituto eſt res apta: vt l. paterfamilias teſtamẽto. ſ. de hær. inſti. Ego dico † prout habes literã negatiuã, q̃ nullꝰ liber homo põt exhæredari ſine iuſta cã. Hic eſt caſus in l. paterfamilias teſtamento. de hære. inſti. & l. vxorẽ. §. hæres. j. de leg. iij. Et eſt ratio: quia cũ hęreditas debetur hæredi inſtituto, à ſeipſo nõ põt adimi: vt l. ſed & ſi in cõditione. §. fi. ſ. de hęr. inſti. Sed prout habes literã affirmatiuã, ſ. poſsit, ſiue non: tunc intelligit q̃ poſsit fieri ex cauſa legitima ingratitudinis: vt l. paterfamilias teſtamẽto. ſ. de hær. inſti. & l. vxorem. §. hęres. j. de lega. iij. Vel dic q̃ nõ poteſt adimi directẽ, ſed per fideicõmiſſum: vt d. l. vxorem. §. hęres. & dixi in d. l. paterfamilias teſtamento.

Sed ſi miles. Hic §. cũ l. ſeq. concordat cũ l. ſi poſt miſsionem. j. ad leg. Fal. & cum l. ſeq.

1 ☞ Diminutio quæ fit de legatis, duplex eſt.
2 Legata ultra uires patrimonij, an ſint indebita de iure gentium & ciuili.
3 Si legatus ſibi reſeruauit præbendam uacaturam, remiſsiuè.
4 Si duo ſtatuta contraria reperiantur in eodem uolumine, ſecundum derogat primo, licet ſint eodem tempore confirmata, remiſsiuè.

1 Si vero. Quid ergo? Gl. ponit caſum. Volo † q̃ notes vnũ. Quædã eſt diminutio, quæ fit de legatis: quia vires patrimonij nõ ſufficiunt. Quædam eſt diminutio, quæ fit per l. Falc. Primũ probat hic, & l. ſi poſt miſsionẽ. & l. in quãtitate. in fi. j. ad l. Fal. Modò aduerte, lega
2 ta nõ debẽtur vltra vires patrimonij. Sed quæro † an ſint indebita de iure naturali, hoc eſt gẽtium, & ciuili, & hic eſt caſus q̃ ſic. & ideo nõ videt diſpẽſatũ per verba l. j. ſ. e. & vt dixi ſ. eo. l. neq; enim. §. j. Sed diminutio, quæ fit per legẽ Fal. nõ facit legata eſſe indebita de iure gẽtium, ſed de iure ciuili: & ideo in teſtamẽto militis habet locũ prima diminutio, ſed ſecunda nõ
3 vt dixi in l. j. j. ad l. Fal. Gl. † inducit hãc legẽ ad quæſtionẽ de legato qui reſeruauit ſibi præbẽdam vacaturã. Et de hac q. eſt
4 facta Decretalis, extra de off. leg. c. præſenti. lib. vj. & habetur per Dy. in c. j. in vlti. q. de re. iur. lib. vj. † Vltimò hæc lex inducitur ad q. Vos videtis q̃ licet teſtamentũ, & etiam codicilli cõfirmẽtur eodẽ tẽpore, ſcilicet tẽpore mortis: tñ ordo cõpoſitionis inſpicit. Et ſic inducit ad q. de duob⁹ ſtatutis cõtrarijs in eodem volumine repertis, vt ſecundum deroget primo; licet ſint eodem tempore confirmata. De hoc not. Cyn. in l. ij. C. de teſta. tute. & per Dyn. in l. tutores. ſ. de teſta. tut. & ego ſcripſi in repet. l. omnes populi. de iuſti. & iure.

1 ☞ Verba obliqua trahuntur ad directa ex expreſſa diſpoſitione defuncti. Item fauore libertatis.
2 Verba directa ex diſpoſitione defuncti trahuntur ad fideicommiſſum. Item ex ratione legis.
3 Si teſtator dixit, uolo quòd poſt mortem meam reſtituatur tali, ſubſtituens eum uulgariter, & pupillariter, quòd erunt duæ directæ.
4 Incontinenti dicitur fieri quod ſit ſimile, quando fit unum poſt aliud.
5 Teſtes deponẽtes uidiſſe aliquid per rimulam, ſcilicet unus poſt alium, dicuntur cõteſtes, & probant.

a Quærebatur. [a] Hæc lex eſt valde notab. & mẽti tenẽda. & Iuriſcõſultus in hoc titulo procedit hoc ordine: quia à principio tituli vſq; ad l. ſi certarũ. ponit expoſitionẽ illorum verborũ teſtenẽ quõ velint: poſitorũ. ſ. eo. l. j. ſed in l. ſi certarũ, cœpit formare q. cir-
1 ca materiam. & hic ponitur vna quæſtio. † No. q̃ verba obli qua trahũtur ad directã ex expreſſa diſpoſitione defuncti: vt hic. Itẽ qñq; fauore libertatis trahunt ad directã: vt ſ. eo. l. neq;
2 emẽ. cũ l. ſeq. Itẽ no. † q̃ qñq; ex diſpoſitione defuncti verba directa trahunt ad fideicõmiſſum. Itẽ qñq; ex diſpoſitiõe legis,
3 vt vidiſtis in l. verbis ciuilibus. ſ. de vul. & pu. † Itẽ quæro [b], ſi
b teſtõr dixit. volo q̃ poſt mortẽ meã reſtituat tali, ſubſtituens eũ vulgariter vel pupillariter: erit ne directa? Et vt q̃ nõ: quia verbũ reſtituo, eſt fideicõmiſſariũ: vt l. cohæredi. §. cũ filiæ. de vul. & pup. Sed tñ cõtrariũ eſt verũ: quia teſtõr voluit verbũ fideicõmiſſariũ trahi ad directum, & potuit, vt hic. & ecõuerſo
4 eſſet idẽ. † Vltimò no. [c] gl. quę incip. ſimul. & aliàs ſemel. quę
c dicit q̃ illud, qd̃ fit incõtinẽti vnũ poſt aliud, dicit fieri ſimul.
5 Quod facit ad qõ. † Plures teſtes dixerũt q̃ viderũt tale quid per rimulã vnus poſt alium. Quærit modò an probẽt. Et vt q̃ non ſunt cõteſtes. Contrarium eſt verum: quia quod fit incontinenti vnũ poſt aliud, dicitur fieri ſimul. & ſic ſunt conteſtes, vt hac gl. Idẽ not. in l. antiqui. ſi pars hæredi. l. & hæredes palam. in fi. de teſta. ſ. & no. per Iac. de Are. & Cy. in l. teſtium. C. de teſtib. & ibi vide Bar.

Si quis a milite. De hoc no. vt plenè dixi in l. licet. j. de leg. j.

Tribunus.

Cum aliquis. De hac materia dic vt dixi ſ. eo. l. in fraudem. §. j.

1 ☞ A uerbis ſtatuti non receditur.
2 Tribunus militum quòd non habeat priuilegium militis, niſi ſit miles.
3 Exempta eccleſia, ſunt exempti preſbyteri, monachi, & perpetuò obligati. Prior laicus hoſpitalis exempti, in his quæ reſpiciunt perſonam non eſt exemptus.

Vod conſtitutum. Not. hanc l. quæ ſolet allegari in materia ſta
1 tutorũ, † q̃ nõ recedit à verbis ſtatuti. Quærit gl. qd ſi eſt tribun⁹ & miles, an habeat iſtud priuilegiũ finito officio? Dicit q̃ ſic: qa cũ miles habeat illud priuilegiũ: ergo et ipſe, cũ
2 ſit miles. Et ſic no. † q̃ tribunus militũ nõ habet priuilegiũ mi
d litis, niſi ipſe ſit miles. qd̃ tene mẽti. Et induco hoc ad q. [d] Nã
3 Canoniſtæ dicunt q̃ † eccleſia exẽpta, videt exẽpti presbyteri, monachi, et ꝓpetuò obligati: vt in c. p. exẽptionẽ. extra, de priuil. li. vj. Modò qdã eſt prior cuiuſdã hoſpitalis: qd̃ eſt exẽ
e ptũm: an ille Prior [e] eſt exẽptus. Ego cõſului ſic: Prior hoſpitalis põt eſſe laicus: vt in c. ij. extra de reli. do. in cle. Modò c. qd̃ dicit exẽpta eccleſia vt exẽpt⁹ prælatus, intelligo de prælato q̃ ſit de corpore eccleſiæ: ſed ſi eſſet laicus tũc in his quæ reſpiciunt ſuã ꝓſonã, nõ eſt exẽptus, & nõ gaudet priuilegio: vt habetis hic. & ita dixi, quod nota bene quia quotidie practicat.

1 ☞ Stante ſtatuto quòd contra inſtrumentum uel ſententiam non poſſint opponi, niſi certæ exceptiones: quòd tamen poterit opponi quòd inſtrumentum non ſit inſtrumentum uel ſententia.
2 Si uilla uigore ſtatuti tenetur reſarcire damnum derobato, debet prius cõſtare ipſum eſſe derobatum.
3 Verbum relinquo, an trahatur ad inſtitutionem, remiſsiuè.
4 In his quæ percipiuntur ſenſu auditus: ratio, quia audiui: in teſte eſt bona.
5 Teſtes dicentes audiuiſſe Titium inſtituiſſe Seium hæredem: quod non probant, niſi dicant ſe adhibitos & rogatos.

Diuus Traianus. Hæc eſt bona lex. Opp. q̃ teſtes rogati nõ requirant: vt j. ę. l. Lucius. Sol. vt no. plenè ſ. e. l. j. vbi plenè gl. di-
f ſtinguit, & no. C. e. l. milites. Secũdò no. [f] ex hac l. multa. Pri-
g mò, dicit [g] ſtatutũ qd̃ † cõtra inſtrm publicũ nõ poſſint oppo-
1 ni, niſi duę, vel tres exceptiões: vel cõtra ſnĩam iudicis nõ poſſit opponi, niſi vna exceptio. Modò ego volo probare inſtrm nõ eſſe inſtrumentũ, vel ſentẽtiam nõ eſſe ſententiã. Quærit, an poſſ

a an poſsim opponere? Certè ſic [a]: quia prius debet cõſtare ſententiã eſſe, vt hic. Facit l. iiij. §. condemnatũ. de re iudic. Et hoc diſputãdo determinauit Nico. Matar. de Mutina. Itẽ ſunt ſta
b tuta [b] † per totã Italiã q̃ ſi aliquis fuit derobatus, villa teneat
2 reſtituere damnum derobato? & ſtetur eius iuramẽto. Certè hoc debet intelligi q̃ prius debeat conſtare ipſum eſſe derobatum: & poſt ſtabitur eius iuramẽto de æſtimatione damni, vt hic. Et pro hoc facit l. ſi cũ exceptione. §. in hac. ſ. quod metus
3 cau. † Item no. hic q̃ verbũ relinquo, trahitur ad inſtitutionẽ.
4 De quo dic vt dixi in l. his verbis. ſ. de hære. inſti. † Item no. q̃ in his quæ auditu percipiuntur, ſufficiens eſt ratio teſtis, ſi dixit, ego audiui, vt hic, ibi: ſe audiuiſſe, &c. De hoc per doct. in l. teſtiũ. C. de teſti. & per Ia. de are. in l. ij. §. idẽ Labeo. de aqua
c plu. arc. Vltimò no. [c] † q̃ ſi teſtes dicũt ſe audiuiſſe Titiũ inſti-
5 tuiſſe talẽ hęredẽ, & nõ dicunt ſe adhibitos & rogatos ad hoc nihil probãt: vt hic, ibi: alioquin, &c. Et hoc tene menti, qñ habes probare teſtm per teſtes: & ſis cautꝰ in formãdo articulos.

1 ☞ Qualitas iũcta uerbo uel participio debet intelligi ſecũdũ tẽpꝰ uerbi uel ꝓticipij.
2 Si dominus tenetur pro delicto commiſſo à famulo, q̃ non teneatur pro delicto commiſſo antequàm eſſet famulus. ſecus ſi dixit pro delicto famuli.

1 Itius. Qualitas † iũcta verbo vel participio, debet intelligi ſecũdũ tẽpus verbi vel participij. h. d. ſolennis lex. Et no. tex. ibi: cõſtitutionibus enim. & dicit ſtatutũ q̃ dominus tenetur pro delicto cõmiſſo à famu-
2 lo ſuo. Quero † an teneatur [d] dominus pro delicto cõmiſſo an
d teq̃ eſſet famulus. Certè nõ: quia oportet q̃ ſit famulus tẽpore delicti commiſsi: vt hic, & expreſsè in l. in delictis. §. ſi extraneus. ſ. de noxa. Et gl. ibi allegat cõcordãtias. & facit l. ſi tutoris. in fi. ſ. qd̃ iuſſu. Sed ſi dicit q̃ dominus tenetur pro delicto famuli: tunc iſte tex. innuit q̃ tenetur pro delicto antè cõmiſſo, vt hic: quia dicit, non militum teſtamenta, ſed à militibus facta. Cogita in hoc: quia eſt valde vtile ſcire. Vide circa hoc ſ. de vulg. & pupil. l. ex facto. in prin.

Enturio. No. q̃ qui annullat teſtamentum, non ſolum annullat teſtamentum, ſed etiã omnia ſcripta in teſtamento. h. d.

Vm filius familias. No. tex. ibi: quia hæreditati, &c. Concordat ſ. eo. l. in fraudem. in prin. & l. dotalem.

Si a milite.

Edictum. No. hunc §. qui eſt gl. illius verbi quomodo, quod eſt poſitum ſ. eo. l. j. quia verba illius arbitrij, q̃ datur militibus. ſ. eo. l. j. non extenduntur ad turpe.

1 ☞ Patri emancipati, & alijs aſcendentibus non habentibus filium in poteſtate debetur quarta in bonis filij.
2 Teſtamentum ſicũ circa peculiũ caſtrenſe, q̃ ſubiaceat querelæ & cõtratabuletur.

1 Patri eius. Quæro quæ † ſit pars debita patri emancipati ſecũdùm iſta tẽpora. Dicit gl. q̃ eſt tertia. Vide gl. quæ dicit, in tertia. Idem not. in l. pantonius. circa prin. ſi à pa. quis fue. ma. Contrariũ no. in auẽ. triẽ. & ſemiſ. §. j. & in auẽ. nouiſsima. C. de inoffic. teſta. vbi quærit gloſ. an
e pars quarta, quæ debetur patri, augeatur [e] per auẽ. nouiſsima.
f Quid dicemus? [f] fortè q̃ patri manumiſſori debetur tertia. Ita loquitur iſta gl. & gl. concordans. Sed in alijs aſcendentibus, vt ex linea materna, vel alij aſcendenti, qui nunquam habuit eum in poteſtate, nec eum manumiſit: tunc debetur quarta: vt in gl. contrarijs. Itẽ dicitur hic q̃ cõtratabu. nõ habet lo-
2 cum in teſtamento militis. Sed quæro † quid in querela. Dicit gl. idẽ, vt l. fi. C. de inoffi. teſtamen. Vide gl. quæ incipit, vt j. poſita in l. nam in bonis. Et ſic tenet q̃ teſtamentum factum circa caſtrenſe peculium non ſubiacet querelæ, nec contratabu. Idem no. in l. fi. C. de inoffic. teſta. Contrarium no. in l. cũ lege. C. de epiſ. & cleri. & eo. ti. auẽ. presbyteros. & in corpore vnde ſumitur, de ſanc. epi. §. presbyteros. vbi dicitur q̃ petitur legitima cõditione ex lege. Alibi gl. dicit q̃ ſubiacet hodie q̃relæ, & cõtrata. vt no. auẽ. in teſtõ. C. ad Tertul. et l. fi. C. de inof. teſt. & j. ſi à pa. qs fue. ma. ſup rub. & ibi de hoc dixi. & tenet Ia. de are. & Cy. in auẽ. ex cã. C. de lib. ꝓte. Ego tenui idẽ ꝑ tex. in corpore vt cũ app. cog. vñ ſumit auẽ. ex cã. & auẽ. in teſtõ. vbi dicit q̃ teſtm filij reſcinditur patre præterito. Et ſic intelligitur in caſu quo filius põtteſtari. Sed filius nõ poteſt niſi in caſtrenſi vel quaſi: ergo in caſtrẽſi vel quaſi debet intelligi. & ſic hodie ſubiacet querelæ.

Si filius ſa. Hæc lex duos caſus ponit per pulcherrimam rationẽ. Et vnus caſus eſt quãdo poſthumus natus eſt milite exiſtente in militia. Secundus, quando naſcitur poſt militam.

Ius militis.

g Militia. [g] Facilius tollitur qd̃ valet iure ſpeciali, q̃ qd̃ valet de iure cõi. h. d. & not. text. ibi alioquin &c. b

1 ☞ Dictio ad, ponitur pro iuxta.
2 Si filium pupillum teſtator inſtituit, & idem pupillariter ſubſtituit extraneũ: & in codicillis illam ſubſtitutionẽ reuocauit: & pupillo pupillariter ſubſtituit ſorores: q̃ ſorores excludẽt extraneũ primò ſubſtitutũ. c

Militis codicillis. Nota glo. q̃ d
1 dicit, ad teſtm. i. iuxta teſtm. † Et ſic dictio ad, ponit pro iuxta. & eod. modo: vt l. quidã Iberus. ff. de ſeruí. vrbano. prædiorũ. & l. item apud Labeonẽ. §. con e
uiciũ. j. de iniu. & ibi per Iac. & tene mẽti
2 hanc legẽ: nã † per ipſam cõſului in ciuitate iſta in vna q. nã dicit l. j. ſ. eod. q̃ milites
h quocunq; modò [h], ſint teſtati valet teſtamentũ. & dicit, ſi fecit codicillos, hæredi- f
tas debet iure directo. Modò quidã inſtituit filiũ pupillũ, & ei pupillariter ſubſtituit quendã extraneũ: poſt in codicillis il g
lam pupillarẽ ſubſtitutionẽ reuocauit, & ſubtituit ei ſorores illius pupilli: & euenit caſus illius pupillaris ſubſtitutionis. g
Dicit ſubſtitutus pupillariter q̃ in codicillis nõ potuit reuocari ſubſtõ iure directo, ſed iure fideicommiſsi. Et ſic volebat ſuccedere de iu. directo, et reſtituere alijs ſubſtitutis retẽta quarta. Et ſic tenebãt omnes doctores. Ego dico [i] q̃ ille extrane⁹ h
in totũ repellat: qa qñ in prima voluntate eſt inſtitut⁹ extrane⁹, & ĩ ſequẽti volũtate
nõ ſolẽni ſunt inſtituti veniẽtes abintesta i
to: tũc prima volũtas ſolẽnis tollit q̃ ſecũdã nõ ſolẽnẽ: vt l. hac cõſultiſsima. §. ſi qs aũt. C. de teſta. & l. ij. ſ. de iniuſt. teſta. Sed mihi rñdebat q̃ ille q̃. ſi quis. loquebat qñ teſtõr nõ reſtrinxit ſe ad certũ genũ teſtãdi. Ego rñdi p iſtã legẽ. Nã ſicut ibi in §. ſi qs aũt. pmittit nõ ſolẽniter teſtari: ita hic
militi pmittit nõ ſolẽniter teſtari: & tñ mi k
les reſtrinxit ſe ad certũ genꝰ teſtãdi, ſ. qa voluit codicillari: et ex illo priuilegio ĩ co dicillis dare hæreditatem directò: vt hic.

Miles. & ita fuit obtemptum. Oppo. ſ. eod. l. quærebatur. Solue vt ibi, & videbitis j. ea. l. in fine.

Miles. Nota ex hoc §. & auẽ. ex cauſa quæ dixit ex cauſa præteritionis vel exhæredationis &c. habet locum vbi teſtator præterijt filium ſcienter. Secus ſi ignoranter: quia tunc legata non debentur: vt hoc §. & l. ſi cum vel in vtero. C. eodem titu.

1 ☞ Inter uenientes ab inteſtato ſufficit quoquo uoluntatis iudicio diſponere.
2 Et ſi producatur teſtamentum inter liberos corroſum, taliter q̃ non appareant niſi duo teſtes, ualet teſtamentum.

k Veteranus. [k] No. ſolennẽ. §. et no. tex. ibi: ĩ cui⁹ exceptione vires, &c. quæro q̃d volunt dicere

a ✠ POMATES. ¶ Certè ſic. Vide remiſsiuè p Alex. cõſil. xxxiij. inci. viſo themate. in princ. j. volu. Bar. in l. nõ putauit. §. nõ quæuis. ff. de cõtratabu. adde cõcor. per Alex. cõſ. iij. col. ij. in iij. vol. & cõſil. lv. col. ij. eo. vol. Et vide qd per iſtũ text. dicat Bald. in l. q accuſare. C. de edẽ. & circa hoc dictũ Bar. vide Alex. cõſil. clxvj. & cõſi. vj. col. iiij. vo. ij. vide etiã Alex. cõſil. clxxvj. in vlti. col. ij. vol, Feli. in c. qm̃ contra. col. ij. de proba.
✠ POMATES. ¶ Sunt ſtatuta. Vide Iaſo. in l. de quibus. xxix. col. ff. de leg.
✠ POMATES, ¶ Vltimo not. Vide Pau. de Caſt. in l. hac conſultiſsima. ĩ prin. C. de teſta.
✠ POMATES. ¶ An teneatur. Vide Ro. cõſi. xv. & conſi. xj. Alex. in l. j. ff. ne qs eum qui.
¶ Augeat. Et q̃ hodie ſit aucta, adde do. Alex. de Imo. in cõſi. cxl. in fi. in j. vo. et do. Fab. de ſancto Fabi. in auẽ. nouiſsima. co. iij. verſi. ij. quæro.
✠ POMATES. ¶ Quid dicem? Vide Ro. cõſi. clxxxv.
✠ P. PAV. P. ¶ Militia. Limitat vt per Iaſ. in l. poſtq̃ liti. C. de pac.
✠ POMATES. ¶ Militia. Adde rõnẽ p Lãcel. in l. ij. §. j. in fi. ff. de iudi. & ę gl. in c. ſi ſup gratia, de offi. deleg. lib. vj. et in c. fi. xvj. q. iiij.
✠ P. PAV. P. ¶ Quocunq; modo, vide circa iſtã quæſtio. omnino Roma. conſil. clxxiiij. col. iiij.
✠ POMATES. ¶ Ego dico. Vide Alex. cõſi. cxlvj. iij. vol. Are. in l. cohæredi. §. cũ filio. ff. de vulg. & in auẽ. hoc inter liberos. C. de teſt. Iaſ. in l. hac cõſultiſsima. §. ſi quis aũt. ꝑ lleg. hic C. de teſt. Ro. cõ. clxxix. in iij. col. in ij. dubio.
✠ POMATES. ¶ Veteranus. De intellectu huius legis vide Alex. cõſi. lx. co. ij. volu. ri. & l. nemo. col. vij. de leg. j.

a ✠ POMATES. ¶ Et crederem. Vide Alexã. conſil. ciiij. incip. vt paucis vtar. ij. vol. Barbat. conſi. lxvj. aliàs lx. co. xiiij. in ij. vol.

b ✠ P. PAV. P. ¶ Veniẽtes ab inteſtato. vide Ale. cõſi. ciiij. col. j. vol. ij. et cõſil. xxx. col. ij. vol. iij. plenè q̃ Imol. & ale. in l. ſi ita. §. regula. ff. de lib. & poſth. & in l. ſi ita ſcriptum. ff. de leg. j. Bar. conſi. xxx. viij. incip. Paul. Hugotius.

c ¶ Primũ tolleretur. De hoc dicto feci mẽtionem in l. ſi iure. de legа. iij.

d ✠ POMATES. ¶ Miles. ad iſtũ tex. vide Alex. in cõſ. cv. in ij. col. in iiij. vol.

e ✠ POMATES. ¶ Io. And. Vide ale. in l. ſi pater. & in l. ſi lius. §. ſequens. ff. de falſis. in apoſtill.

f ✠ P. PAV. P. ¶ Et quia diximus. Cõtra regu. q̃ valet arg. de re ad tempus oppo. nã ſubſtitutio facta in vnũ caſum cõprehẽdit oẽs caſus qui poſſunt illi cõuenire. gl. in l. gallus. §. & quid ſi tm. ff. de libe. & poſthu. & in l. ſi. C. de inſti. & ſubſt. & tũ ſubſtitutio facta in vno tẽpore nõ extẽditur ad aliud. l. ſi ita qs. ff. de vul. & pup. Bar. & alij in l. ſi iure. §. fi. e. tit. ſecũdo facit, qa lex in tẽpore ex pũti præſumat in præteritũ. vñ ille qui ſoluit iij. vlt. annis, præſumit ſem per retro ſoluiſſe. l. quicũq. C. de apoch. pub. libr. x. tũ nõ idẽ eſt circa rẽ: qa nõ idẽ facit pars rei circa rem, vt, pbat text. in d. l., qcũq; quẽ ſolus Bal. põderat ad hoc.

g ✠ POMATES. ¶ Quod licitum eſt. Vide Ias. in l. diuortio. §. ſi fundũ. ff. ſol. mat. Cepo. conſi. vij, pen. col.

h ✠ POMATES. ¶ Mulier. Et vide bar. in l. mulierẽ. j. de his quib. vt indig. & qd not. in l. affectionis. j. de do. & in l. miles. j. de re iudi. Vide Bal. in l. mercalẽ. C. de condi. ob tur. cau. qd ſ aduocat. cogita.

i ✠ P. PAV. P. ¶ Quæro quid ĩ priuato. vide ad Bar. in rub. ff. de concub. & inferius in ver. quid in clerico. vide Ioã. de Ana. conſi. xcj.

k ¶ Sed quid in clerico. Et vide Io. and. in c. de his q̃ ſepult. et d. Flori. in cl. j. de cler. ægro. And. Barb.

k ✠ POMATES. ¶ In clerico. Vide Alex. in l. cẽturio. co.

iſta verba. Reſpon. doli exceptio ſemper nitiẽ æquitate, vt j. de dol. excep. l. qui æqtate. Vnde ſi legatarius petit, repelliẽ exceptione: quia nõ habet voluntatẽ defuncti. Si verò legatarius poſsidet, & hæres inſtitutus petit, ſimiliter repellitur hæres exceptione quæ procedit ex ea æquitate: quia petit quaſi nõ habeat voluntatẽ defuncti: & ideo in pari cauſa potior eſt cõditio poſsidẽtis. Opp. q̃ etiam inſtitutio nõ valebit: vt l. hæreditas. C. de his qui. vt indi. Solue vt ibi per doct. no. in l. noſtrã. C. de teſta. Et † crederẽ[a] q̃ ſi aliquis diceret iſta verba hodie coram quinq; teſtib[b], & in illo teſtamento non eſſent extranei ſcripti, ſed venientes ab inteſtato[b] primũ tolleretur[c]: quia ſufficit quoquovoluntatis iudicio & c. vt l. ij. de iniuſt. teſt. & l. hac conſultiſsima. §. ſi quis autem. C. de teſta. & hoc tene menti: & ſemper reſpice quis ſit inſtitutus in teſtamento. Nam ſemel, † ego habui de facto. Producebaẽ quoddam teſtamẽtum ſcriptũ, & publicatum, in quo erãt ſcripti filij teſtatoris, & rogati per fideicõmiſſum reſtituere, quod teſtamentũ erat corroſum adeò, q̃ nõ apparebant, niſi duo teſtes, dicebatur q̃ teſtamẽtum non valebat. Sed certè dixi q̃ valebat, per §. ex imperfecto. l. hac conſultiſsima. C. de teſta.

d Miles, dum teſtamẽtũ: an videatur velle reuocare ipſo iure primũ: vel an videatur vtrũq; valere: Gl. in l. quærebaẽ. §. eod. dicit q̃ in dubio valet vtrũq;. Sed ibi tex. illius legis facit cõtrarium. Iſte tex. facit pro gl. §. ea. l. in prin. & §. j. Quid dicemus? Dic ſiquidẽ primũ teſtamẽtũ expreſsè vult remanere: non eſt dubiũ: vt d. l. quærebatur. Si autẽ nil dicit: & tũc aut fecit ſecũdũ teſtamentũ ſuper omnib[b] bonis: & videẽ primũ tunc reuocare, vt hic, & d. l. quærebaẽ. Sin autẽ fecit ſuper parte bonorũ, tũc in dubio vĩ velle vtrũq; valere: vt §. e. l. j. in prin. & §. j. Ita dicũt doc.

S duobus, examinat gl. plenè in l. j. C. eo. tit.

Vod dicitur Not. ergo q̃ in inſtitutionibus exiſtẽs cõditio trahiẽ retro: vt hic & no. per Dy. in c. j. de regu. iur. lib. vj. Secus ſi in legatis: vt l. j. §. j. ad Silla. & ibi videbitis.

An instrumenta confecta à notario ſuo ualeant.
Et teſtamentum militis non ualet, ſi non eſt perfectum.

Vcius. Not. iſtud verbũ, notario ſuo, & c. qd eſt valde no. An illæ notæ probẽt, & dixi in l. quoties. verſi. ſed ſi nõ in corpore. §. de hære. inſti. Io. And.[c] diſputat vnã qõ. † an inſtrumentum factum à notario ſuo valeat. Et videẽ caſus q̃ valeat: & põt allegari pro & cõtra: ſed magis vr̃ q̃ ſic. et hic erat dubiũ: qa erat ſcriptũ notis, & nõ literis extẽſis. Hãc q. ponit Io. An. in mercurialibus ſuis in ti. de reg. iur. nõ recordor ſub qua litera. Item aliud qd dicit: legitimis, pbationib[b]. not. vt dixi §. in l. j. in fi. Item not. q̃ † etiam teſtamentũ militis nõ valet, ſi nõ eſt perfectũ. Facit j. de leg.

iij. l. fideicõmiſſa. §. j. & §. de teſta. l. ſi is q.

Argumẽtum de re ad tempus, & de perſona ad res, quòd ualet.

Miles ita. §. Et quia Dixi mus[f]. ibi, & quod in bonorũ, &c.

Nota † q̃ licitum eſt[g] arguere de rebus ad tempus, vt hic, & idem de perſonis ad res: vt l. qui plures liberos. de vulgari. & pup. Idem de tempore ad locũ: vt l. vinũ. ff. ſi cer. pet. & l. in hac. §. de triti. & l. quoties. de verb. obli. Item collige rationẽ ex hac lege, quare quis nõ poteſt decedere, p parte tẽporis teſtatus, & pro parte nõ: qa ſicut quis nõ poteſt decedere pro parte rerum teſtatus & pro parte nõ, ita nec tẽpore. Dixi in l. hęreditas ex die. §. de hę. inſt.

Miles quòd non poteſt relinquere mulieri, de qua eſt turpis ſuſpicio.
Concubinæ an poſſit relinquere miles, remiſſiuè.
Priuatus poteſt donare & legare concubinæ, & mulieri, de qua eſt turpis ſuſpicio.
Clericus non poteſt legare concubinæ.
Legatũ factum mulieri, quam quis retinebat in uxorem, quã tamẽ pro uxore habere nõ poterat quãdo ualeat.

Mulier. [h]Nota notabilem §. q̃ miles † nõ poteſt relinquere mulieri, de qua eſt turpis ſuſpicio. & idem habeẽ in l. mulierẽ. j. de his quib. vt indig. & l. ij. C. de dona. inter vir. & vxor.

† Sed quæro quid in concubina, vtrum miles poſsit ſibi relinquere: Gul. videtur velle q̃ non: vt no. in l. affectionis. j. de donat. & vide ea quæ ibi dixi. † Quæro qd in priuato[i] qui donat vel legat alicui mulieri concubinæ, vel alij, in qua eſt ſuſpicio. Dicit gloſſ. quòd valet: & allegat l. affectionis. j. de donat. & l. donationes in concubinã. eo. ti. ſed in legato eſt expreſsum in l. qui cõcubinã. de leg. iij. & l. item legato. §. paruí. eo. tit. Sed quid in clerico[k] qui † retinet concubinã, & ei legatũ reliquit: Rich. Mal. dicit q̃ nõ poteſt: vt hic, & l. mulierẽ. de his qui. vt indi. Nã ſicut miles ſecularis militiæ non poteſt: ita miles cœleſtis militiæ non poteſt. Et pro hoc alleg. gl. l. miles. de re iud. & ibi idem dixi. Quæro, quid in † ea, quã quis retinet tãquã vxorẽ: quã in vxorẽ habere nõ poteſt ratione cõſanguinitatis, vel alia ratione: an poteſt ſibi relinquere legatũ. Veritas eſt iſta, aut mulier ignorat matrimonium nõ cõſiſtere, ſed credit illud valere: tũc valet. j. de leg. j. l. fi. & j. de his quib. vt indig. Aut mulier ſciebat matrimonium non conſiſtere: & tunc in eius perſona legatũ non poteſt cõſiſtere: vt l. vxori maritus. j. de vſufru. leg. Aut dubitat vtrum ſciuerit, vel non: & in dubio præſumitur ignorantia: vt l. fi. j. de leg. j. Item poteſt intelligi ignorantia, vel ſciẽtia ex his quæ notan. in l. fi. de ritu nupt.

Ex ſola electione quis non efficitur miles.
Imperator non efficitur Imperator, niſi ſuſcepta infula.
Miles non habet dignitatem.
Doctor dicitur illuſtris: & legens per uiginti annos efficitur comes.
Qui eſt iuſſus inueſtituram recipere, uidetur conſequi dignitatem.
Ex ſola electione, quãdo quis conſequatur dignitatem.
Scriptus in matricula militum, uel ſcholarium: ſi non eſt miles, uel ſcholaris, non habet priuilegia.
Scholaris non perdit priuilegium, niſi ſteterit per quinq; annos.

EX eo tempore. Nõ à tẽpore electionis, ſed ex eo tpe quo ſcript[o] eſt in matricula militũ incipit qs priuilegio militari vti. h. d. m Gl. dat tres cõcordãtias, vt hic. Habes † q̃ ex ſola electione non eſt

ij. de vul. Fel. in c. cũ ex officij. in princ. de præſcrip.

✠ Pro cõcor. Aduerte q̃ dignitas eſt grad[o] doctorat[o]. Ita, pbat bar. in l. j. C. de no. co. cõp. in l. fi. C. de iudi. cõtrarius tñ allegaẽ p Pañ. ĩ c. clerici officia. de vi. & ho. cleri. col. iiij. in hac l. ex eo. tu dic Bart. corruptè allegaẽ, eò qa affirmatiuã tenet vbiq; & ſine dubitatione in doctorib[o], licet ẽt ſe remittat: ſed ĩ militib[o] §. dicit nõ habere dignitatẽ. Addẽ ad Pañ. idẽ tenentẽ eãdẽ cõtrarietatẽ ĩ c. ,ppo ſuiſti. de ,pb. col. fin. vbi concordat, dato q̃ eſſet ſibi cõtrari[o]. adde eundẽ Pañ. in c. clerici. de iudi. Adde Bart. in l. omnes. C. de deci. lib. x.

✠ P. PAV. P. ¶ Ex eo. Circa reg. l. pe. & fi. & gñaliter q̃a act[o] de ,proximo ſuccẽd[o] habeẽ, p facto, vide Fel. ĩ c. eã te. co. xv. de reſcri. nũquid licẽtiat[o] veniat ad appellatiõe doctoris, vide Fel. in d. c. eã te. col. j. & in præ. Greg. col. v. circa tñ regul. quã colligit Bart. q̃ primò ſunt multi caſus in qb[o] factũ de recẽti habeaẽ, p facto. vide Feli. in c. cũ adeo. de reſcri. in cõtrariũ vide qd dicit bal. ĩ l. ſi mũdũ. p illũ tex. C. d fur. qd denoſtaẽ ab eo qd ẽ nõ qd erit, et ideo ſi qs interficiat electũ in eſm, nõ dicit interfeciſſe eſm. refert Ias. in l. j. §. qui mãdatã. in prin. ff. de offi. eius. Item multos caſus in quib[o] deſtinatus ad aliqd nõ, p pterea dicaẽ illud habere nec illius priuilegijs vti. vide Iaſo. in l. ij. col. j. & ij. C. de inoffi. teſt.

m ✠ POMATES. ¶ Ex ſola electione. Vide Pañ. cõſi. xlvij. j. vol. & Præpo. in c. iij. col. ij. lib. ij. d. Im. in cle. j. §. porro. v. q. de iureiur.

non eſt qs miles, nec aliquã dignitatẽ cõſequiẽ ex electione ſola: vt in auẽ. de admi. §. fi. nec efficiẽ ſui iuris: vt in authẽ. cõſti.

2 quæ de digni. §. j. Item nec † Imperator efficitur Imperator, niſi

3 ſuſcepta infula. vt l. bene à zenone. C. de quadri. p̃ſcri. † Quæ-

a ro vtrũ miles habeat dignitatẽ.[a] Rñ. nõ: vt l. pe. C. qui nõ poſ. milj. xij. & de æqueſ. dig. l. j. eo. lib. Et ſic iſta ſimilia nil habẽt cõmune cũ milite: qa p̃dicti ſunt in dignitate. Item adducit glo. ſimile in magiſtro. intellige aliarũ artiũ. Sed quid in docto-

b re:[b] Dic vt ſolet notari in prima cõſtitutione Digeſti veteris,

4 vbi doctor † appellaẽ illuſtris. ſed ſi legerit per viginti annos, cõſequitur dignitatẽ comitatiuã. Item dicit gl. ſimile in piſtore. Opp. j. l. proxi. vbi anteq̃ ſit ſcriptus in matricula, gaudet priuilegio militari. Dicit gl. q̃ hæc lex ſuppletur p illã. Vide glo.

5 quæ dicit, iuſſus cingi. & ſic, † ex quo inueſtiturã qs eſt iuſſus recipere, videẽ cõſequi dignitatẽ & inueſtiturã. Vide per Dy. in c. j. de reg. iur. li. vj. & habemus x. colla. quid ſit inueſtitura.

6 † Item opp.[c] dicit hic q̃ per electionẽ qs nõ cõſequitur dignita-

c tẽ. Cõtra in §. filius. Inſti. qui. mo. ius pa. po. ſol. & l. fi. C. de decur. Sol. ibi loquit in caſibus ſpecialib[o], in qbus ex ſola electione cũ acceptatione ſecuta qs cõſequitur dignitatẽ: ſed hic loquitur in dignitatibus minorib[o], in qbus electus qs nõ põt cõſequi dignitatẽ: vt no. in auẽ. de admi. §. illud. col. vj. & in auẽ. cõſtit. quæ de digni. §. j. col. vj. & in auẽ. ſed epiſcopalis dignitas. C. de epiſ. & cleri. quæ inde ſumit. & facit qd no. de cõſu. l. fi. lib. xij. & dixi in prin. l. Publius. j. de cõdi. & demõ. Contra hoc opp. in auẽ. de defen. ciuita. §. j. vbi ex ſola electione qs cõſequitur dignitatẽ. Et ita intelligit glo. illũ tex. in l. priuatorũ. C. de iuriſ. om. iud. Sed illa gl. nõ intelligit illũ tex. bene: qa ibi

d dicitur, ex ſola[d] electione cũ adminiſtratione etiã ante cõfirmationẽ. cũ adminiſtratione tñ qs cõſequitur dignitatẽ. Ratio eſt propter periculũ, ne officiũ interim vacaret. & ita dicũt Canoniſtæ: qa in eccleſijs valde remotis ab eccleſia Romana ſtatim electus facta electione põt adminiſtrare ante cõfirmationẽ: vt in c. ne pro defectu. extra de elect. Et eodẽ modo defenſor põt ante cõfirmationẽ adminiſtrare: ſed nõ habet dignitatẽ omnimodã: qa bene põt remoueri, ſi nõ eſt dignus. Sed cõtra hoc facit hæc lex, vbi non ſufficit electio cũ adminiſtratione, niſi ſit ſcriptus in numero. Sed rñdeo hæc lex loquit in minoribus, in qbus nõ eſt dignitas: ſed prædicta loquunt in officijs, vbi eſt dignitas. Opp. de bo. poſ. ex teſt. mi. l. j. in fi. Sol. vt ibi dicã. Itẽ opp. de l. q̃ mittũtur. §. antepe. & pe. §. ex qui. cau. ma. Sol. Donec eſt in itinere, habetur loco abſentis cauſa Rei publicæ, non tñ eſt miles. Itẽ videẽ q̃ ſufficiat q̃ ſit in numero: ſed oportet q̃ habeat ſtigmata: vt l. ſtigmata. C. de fabricẽ. lib. xj. Sol. Dic q̃ etiã requiritur q̃ habeat ſtigmata, & alia q̃ notã-

7 tur in l. pe. ex qui. cau. ma. Dicit hic q̃ ille, qui † eſt ſcript[o] in matricula militũ, habet priuilegia militũ. Et ſcholaris, qui eſt ſcriptus in matricula ſcholariũ, habet priuilegia ſcholarium. Sed quæro qd ſi eſſet ſcript[o], & nõ eſt miles, vel nõ eſt ſcholaris: Rñd. non habet priuilegiũ: vt l. ſcriniarios. C. eo. & l. q ſub prætextu. C. de ſacroſan. eccle. & l. ſi duas. §. decet. §. de excuſ.

8 tuto. Sed quæro † an ſufficiat[e] ſcholarẽ probare ſe anno in-

e traſſe & ſtuduiſſe, ſi nõ ſtudet: an verò perdat priuilegiũ ex eo quia nõ exercuit illud miniſteriũ per vnũ annũ: Rñ. nõ perdit priuilegiũ, niſi ſteterit per quinque annos: vt de primicer. l. fin. lib. xij. C. de dome. & prote. l. iij. lib. xij. Non ſunt hic alia dicenda ad præſens. Tene menti.

f Ilius. [f]Habetur pro facto, qd de proximo eſt fiendum. hoc dicit.

De acquirenda hæreditate. *Rubrica.*

Hæreditas quid ſit.
Hæreditas quòd ſit introducta de iure ciuili.
Hæres in foro conſcientiæ non tenetur ad debita ultra uires hæreditarias.
Differentia inter hæreditatem & bona uacantia.
Hæreditas qualiter acquiratur.
Aliud eſt hæreditas, aliud ius acquirendi, uliud ipſe actus acquirendi.

LEX I.

IVriſconſultus. [i]n l. j. de origine iuris. admonet nos nõ incipere ſine alia præfatione. & memini anno p̃terito in lectura Digeſti veteris aſſumpſiſſe authoritatem, Pulchra ſum & decora, &c. Nunc aſſumo iſtã, Nigra ſum, ſed

a ✠ POMATES. ¶ Miles habeat dignitatem. Vide Iaſo. in l. pe. j. col. C. de pact. Alexan. in l. diem functo. col. viij. ff. de offi. aſſeſ. Abb. in l. milites. C. loca. Bar. in l. j. antepe. col. C. de dignita. lib. xij. Ang. in proœ. Inſti. in j. colum.

b ¶ In doctore. An doctoratus ſit dignitas, vide domi. Abb. in ca. cleri. de iudi.

c ✠ POMATES. ¶ Item opp. Vide Are. in c. omnipotẽs. col. j. de accuſatio.

d ¶ Ex ſola electione. Adde tu tex. ſingu. & ibi Are. in c. fi. extra, de iudiciis.

formoſa filia Ieruſalem: ideo dilexit me Rex, & introduxit me in cubiculũ ſuum. In qbus verbis &c. Glo. cõtinuat rubricã.

e Dictum eſt §. de iure delib. dic vt in ea.

✠ POMATES. ¶ An ſufficiat. Vide Alex. cõſil. liiij. col. ij. volu. iij. Et an debeat iterũ ſoluere, ſi faciat iterũ ſcribere in matricula elapſis quinque annis, vide Ro. ſingu. ccxxxij. Bart. in l. aut facta. §. tps. ff. de pœn. in tract. de teſte. ĩ verbo, aliquã. in xvj. col. Bal. in authen. habita. iiij. col. C. ne filius pro patre. facit quod no. Bal. in authẽ. dos data. C. de do. antè nup. vide Roma. ſingul. cclxxviij.

1 Quæro qd ſit hęreditas. Rñ. iuriſcõſultus Pau. dicit, hæreditas nihil aliud eſt, quã ſucceſsio in vniuerſum ius, qd defunctus habuit: vt l. nihil. de ver. ſigni. Examinem[o] hoc: illud nõ videẽ, pcedere. Aut intelligis de iure ſuccedẽdi: & hoc eſt falſum. Nã ius ſuccedẽdi habet quis anteq̃ adeat. quod patet: qa trãſmittit qs anteq̃ adeat q̃ñcunq; : vt l. cũ antiquioribus. C. eo. Si ergo hæreditas eſt ius ſuccedẽdi: ergo quis habet hæreditatẽ anteq̃ adeatur. qd cõtinet in ſe repugnãtiã. & eſt cõtra tex. l. pretia rerum. j. ad l. Fal. Aut intelligis de

f ipſa ſucceſsione: & tũc anteq̃ ſuccedatur nõ eſt ſucceſsio: & ſic non eſſet hæreditas anteq̃ adeaẽ. quod eſt falſum. Aut intelligis de ipſo actu ſuccedẽdi: & ille nõ eſt hęreditas, ſed eſt qdã actus animi & facti: vt l. pro hærede. §. j. j. eod. Aut intelligis poſt ipſam ſucceſsionẽ: & tũc nõ eſt hęreditas: quia poſtq̃ qs adiuit, deſijt hæreditas eſſe, & cõfundit cũ patrimonio hæredis: vt l. ſed ſi plures. §. filio. de vul. & pu. & l. fi. in fin. C. de inoffi. teſt. & no. in l. j. §.

g veteres.[g] de acq. poſ. & vbicunq; poſt adi tam hęreditatẽ appellaẽ hęreditas: impropria locutio eſt: vt ibi no. Rñ. neutro dictorũ modorũ intelligit facta diffinitio. Nã prædicta ſe referũt ſolũ ad ſucceſsio-

h nẽ hominis. diffinitio loquit de ſucceſsione iuris. Mortuo eẽ teſtatore[h] ſuccedit quoddã ius, qd vocaẽ hæreditas: & p ſonã defuncti cõtinet in oibus iuribus, q̃ defunctus habuit: vt l. hæreditas in multis. j. de acq. re. do. & l. mortuo. j. de fideiuſ. & ilud eſt ius qd appellaẽ hæreditas: vt l. j. §. fi. §. de rerũ diuiſio. Illud eſt ius, qd p aditionẽ acquirimus. Et iſte eſt verus intellectus illi[o] legis: licet gl. ibi, & j. de bo. poſ. l. iij. §. hæreditas. videaẽ aliter intelligere.

2 Secũdò q̃ro, † quo iure eſt introducta hæreditas: Videẽ q̃ iure gẽtiũ. Nã oẽs gẽtes iſto iure vtunẽ: tranſmittũt eẽ hæreditates ſuas ad poſteros. Et hoc habemus in vteri teſtõ in pluribus locis. In cõtrariũ, q̃ ſit de iure ciuili Romanorũ tm̃, eſt tex. in Decretis, diſt. j. c. ius qritũ. Facit de verb. ſig. l. lege obuenire. & l. tutelas. in prin. de ca. dimi. & qd no. C. eo. l. iij. & C. de acqui. poſ. l. j. Et hoc apparet: qa deportati, q̃ nõ ſunt capaces eorũ, q̃ ſunt iuris ciuilis, non ſunt capaces hæreditatis: vt l. j. C. de hære. inſti. Et iſtud eſt verũ q̃ hæreditas dicto modo ſumpta, ſ. ius quoddã, qd ſuccedit in oib[o] bonis, q̃ defunct[o] habuit, eſt ſolũ ciuiũ Romanorũ, & nullius gẽtis alteri[o].

i Et ex hoc[i] ſequit deciſio vni[o] q̃ſtionis quã

3 Drecretiſtæ, & Theologi formãt, † vtrũ

k in foro cõſciẽtiæ[k] hæres teneatur ad de-

✠ POMATES. ¶ Testatore. Vide Alex. cõſi. clxiij. in ij. col. in fi. in ij. volu. Et quo iure ſint inuenta testamenta, vide Bar. in rubri. de teſta. colum. j. aliàs ciiij.

✠ POMATES. ¶ Ex hoc ſequit deciſio. Et vide hic Modernores & Bart. in l. j. C. de ſacroſan. ecc. in xj. col. Ange. in l. j. §. hæc ſtipulatio. ff. ſi cui plus. no. doc. in c. j. de ſolu. & in c. quæ in eccleſiarũ. de teſta. de pœ. in ca. Raynal. eo. tit. Facit pro Bar. quia inductũ eſt in pœnã ne hæres nõ cõficiens teneaẽ vltra vires hæreditarias: qa trãſgreditur legẽ: vt in §. ſi verò nõ fecerit. in auẽ. de hæredi. & Fal. Sed in foro cõſcientiæ qs non tenetur ad pœnas. ca. fraternitas. xij. q̃ſtio. ij. Itẽ qa lex fundat ſe ſup præſumptione q̃ hæres ſurripuerit, vt d. §. ſi verò. Sed iſta p ſumptio ceſſat de iure canonico, vt no. Bal. in auẽ. ingreſſi. C. de ſacroſan. eccl. Alleg. beatũ Tho. in l. cum quis. C. de iuris & fac. ignor. & vide Ludo. Ro. in authen.

B. M. ſtatu. con muris ſm. Iaſ. Dic. ñ. §. & Alex. in l. miſi aliud pag. 2. ff. de colum. Fabro. ſ. ſupra. Inducendo le. Are. de Consilij. in Re. Am papa. poſsit dispensare de voto. n. 22.

m ✠ POMATES. ¶ Ex ſola electione. Vide Pañ. cõſi. xlvij. j. vol. & Præpo. in c. iij. col. ij. lib. ij. d. Im. in cle. j. §. porro. v. q. de iureiur.

n ſimiliter. eodem. titu. ad fin. vbi latè diſputat. And. Barba.

k ¶ Foro cõſcientiæ. Vtrũ in foro cõſcientiæ hæres teneaẽ vltra vires hæreditarias, vide de hoc Fel. in cõſi. xxj. vbi latè diſputat, an hæres poſsit cõueniri vltra vires hęreditarias in foro cõſciẽtiæ, nõ cõfecto inuẽtario: de quo etiã vide

notata p Bar. in l.gerit.j.eo.& Io.And.in cap.ij.de vſur.in vj.in nouella.& vide Bal. in l.fi.in prin. de iure delibe.et in l. muto.j. eod. & in l. filiũ quẽ habentẽ. in xvij. col. fami.ercı. & Ant. de But.in capi. tua nos. de vſuris & Ange.in l.in teſtõ.la ij.C. de teſta.militis.& in l.j.§. hæc ſtipulatio. ſi cui plus quã per l. Fal.et Pet.de Anch. in cap. poſſeſſor.in iiij.char. de re. iu.in vj.

a ¶ Theologi, Adde qd̃ Pau.dicit ſe ſemper dubitaſſe de hoc dicto Bart. ꝓ hæres nõ cõficiẽs inuẽtariũ nõ teneat in foro cõſcientiæ:quia lex conſcientię obligat ad omne illd̃ ad qd̃ obligat lex poſitiua, qũ facta eſt ab habente poteſtatem, vt dicũt Theologi, & etiam Bar.in l.ſi quis ꝓ eo. de fideiuſ. & in alia materia in l.vectigalia.j. de publ. & etiã adducit glo.in c.literis. de reſcri. Ad hoc tñ reſpõdeť, ꝓ alleg. per Pau. nõ loquunť in foro conſcientiæ, ſed ciuili. An aũt de iure Canõico teneat vltra vires hæreditatis nõ cõficiens inuentariũ, Bal. in l.fi. C.de iure deli. tenuit ꝓidem ſit qd̃ de iure ciuili. Et idẽ voluit Ang. vt refert Imol. l.j.§.hæc ſtipulatio. j.ſi cui plus quã per l. Fal.Bald.tñ hic dicit ꝓ in terris eccleſiæ ſeruat ius Canonicũ ꝓ qs non teneť. Alle gat Io.And.in c.quã quã.de vſur.& idem voluit Ange. in l. in teſtamẽto. la ij.de teſta.mili. Que opi.poteſt ſaluari ſed m ipſum Angel. in dic. §. hæc ſtipulatio. in eo q non ſenſit cõmodũ vt eſt in executore,q tenet locum hęredis, qui non fecit inuentarium:vt not. Bart. in l. cẽturio ſ. de vul. & pupil. Item poteſt ſaluari in eis qui ſuccedunt illis, qui non tenẽtur in plus q̃ facere poſſit:vt l.ſunt quidam.de re iud. Et licet tale beneficium non tranſeat ad hæredes. vt l. quia tale. ſolu.mat.tñ iſto caſu ne deteriores ſint hęredes, quã defuncti, non tenebuntur. Et circa prædicta Abbas conſil. lxxiij.in ij.parte conſiliorum, tenuit ꝓ in foro con ſcientiæ non teneat: quia confitenti creditur in omnibus:cũ ibi non tractetur,niſi de præiudicio ſuo: vt in c.ſignificaſti.de homic.& cap.ſi quis ſuadente. xvij. q. iiij.

bita vltra vires hęreditatis. Rñdeo quod non.quia in foro cõſcientię nõ aſſumitur iſto mdo, quo ſumitur.de iure ciuili: ideo nõ tenetur,niſi quatenus patiuntur hæreditatis facultates. Ita tenet Hoſti.in ſumma ti.de teſta.§.pen.verſi.quid ſi bona.& ita tenet Io. And.de vſur.c. quã q̃.li.vj.in nouel. Idẽ tenent Theologi, [a] vt vidi in multis ſentẽtijs eorũ. Et ex hoc † apparet aliud,quę eſt differentia inter hr̃ditatẽ,& bona vacãtia [b]? Rñdeo: quia ſi ſuccedit in vniuerſum ius,&c.teneť vltra vires hæreditatis.Sed qñ quis capit ſub hoc noĩe tãquam bona vacãtia,non dicit̃ in hr̃ditate ſuccedere:vt l.iiij.§.eadẽ conſtõ.de fideicõm.lib.cum gl.ibi poſita.et ideo nõ tenetur vltra vires hæreditatis:vt l.j.§.an bona. & l. nõ poſſunt. de iure fiſci. Tertiò † quęro [c] qualiter hæreditas acqratur. Rñ. duobus modis. Aut facto hominis:aut ipſo iure. Si facto hominis:& hoc eſt dupliciter:vel de iure ciuili,vel de iure ꝓtorio. De iure ciuili, & hoc vel per aditionẽ: & habemus iſtũ tit.& de hoc loquit̃ rubrica dum dicit,de acq. hęre. Vel per reſtitutionẽ Trebellianicã:& habem [d] tit.ad Treb. vel per bonorũ poſ. inductã à iure ciuili: & habemus tit. vt ex legi. vel ſenatuſcõſ. bono. poſſ.deť. Ex prędictis ergo habes ꝓ † aliud eſt hęreditas,aliud ius,acqrẽdi aliud ipe actus acquirẽdi. Scdo mõ acquirit̃ ipſo iure,vt in ſuo hærede, & neceſſario:vel in neceſſario tm̃.ſed qa hęres ſuus & neceſſari [e] habet à prętore bñficiũ abſtinendi,ad hoc vt in effectu dicat̃ hęres,eſt neceſſe ꝓ illã acquiſitionẽ à iure introductã acquirat, hoc eſt approbet: qd̃ fit per immiſtionẽ. Et de hoc loquit̃ rubrica dũ ſubdit,& de admittẽda hęreditate,vt habes per d. ſed ,put habes ſine d: debet intelligi,i.perdẽda,ſeu repudiãda. Tractat em̃ hic titul [f] tã de acquiſitione, q̃ de repudiatiõe hæreditatis.Pro declarãda materia huius tituli,quatuor intẽdo pricipaliter examinare. Primò,de iure ſeu ptãte acquirendi hr̃ditatẽ.qd̃ dicã in l.is põt.j. eo.vbi gl. ponit. Scdò de ipſo actu acqrẽdi hæreditatẽ. qd̃ Iuriſcõſul. examinat in l.,ꝓ hærede.per totã l.j.eo. Ego tractabo in l.gerit.j.eo. Tertiò,vtrũ hęreditas nõ adita trãſmittať.qd̃ tractabo in l. ventre.j.eo Quartò,vtrũ hr̃ditas poſsit pro parte haberi, & ,ꝓ parte repudiari: & in hoc paſſu gl.extendit ſe multũ in l.quidã elogio.C.eo.qd̃ Dy.tractat in l.j.j.eod.tñ quia illa materia fundať ex multis legibus huius tituli, vt prius videatis leges, tractabo eam in l.fin.j.eod.vide gloſſ.

☞ *In adeũdo partẽ quis acquirit totũ: & ſi dicit, partẽ adeo partẽ repudio: & ſi partẽ repudiat, ptẽ defert.*

Iuri adeundi, & iuri accreſcendi renũtiari põt de hoc latè per do.Ma.Soc.in c.ſi diligẽti. de foro cõpetẽti.

Ius accreſcendi non eſt perſonæ, ſed portionis.

Repudians partem,an videatur alias partes repudiare.

Ratio quare aditio ꝓtis trahit ad ſe totũ,nõ repudiatio.

Legatum an poſſit ,ꝓ parte adiri, & ,ꝓ parte repudiari.

Si volẽs mihi dõare, poſuit aũ me magnã q̃titatẽ floren. & accepi partẽ: an poſtea poſſũ agere ad totũ.

Ille cui aliqd defertur ex legis diſpoſitione,non põt pro parte agnoſcere.

LEX II.

Vi totam. [d] Aditione partis totũ qd̃ põt quęrit̃,ſiue ſimul ſiue diſcretis ptibus hr̃ditas deferať.h.d.cũ l.ſeq. Diuide. prima pars logt̃ qñ hæreditas fuit delata per partes pluribus:ſed per repudiationẽ deuentũ eſt ad vnũ.& hoc ſm primã glo. quæ in prima lege ponit caſum per l.teſtamẽto.C.de impu.& alijs ſubſt. Secũdò qñ hęreditas per partes fuit delata vni. Secunda pars eſt in l.ij. Vel aliter& melius. Primò loquit̃ qñ hæreditas tota fuit delata vni ſine diſtinctione partium. Secũdò, vni per diſtinctionẽ partium. Et iſta eſt ſecũda lect.gl.in l.j.quę eſt verior,& magis applaudet literæ. Ad cuidẽtiã ſcias ꝓ naturaliter & de iure eſt ꝓ vnã rem quis nõ poſſet tenere in manibus pro parte, exiſtente vnitate: vt l.vulgaris.in princ.j.de furt.& l.an pars.j.pro derelict. Sed diuidendo vnitatẽ,& frangẽdò rẽ, poſſet partem abijcere,& partẽ tenere; vt dictis legibus. Hoc præmiſſo [e] pono caſum in terminis,alicui [f] eſt delata hęreditas in totũ. Quæro an poſsit pro parte agnoſcere & pro parte nõ? Rñ. Iuriſcõſultus ꝓ nõ. Nõ denim poteſt eã ſcindere & ſcindẽdo partem habere.vide text. Sequitur l.ſed & ſi quis.Sed quæro quid ſi teſtator eã diuiſit,& ſcindit per partes, & relinqt partes vni:vtrũ poſsit quaſdam partes adire, & quaſdã repudiare? Et dicit ꝓ nõ.h.d.vide literã. Ratio in j.lege eſt: quia hæreditas nõ eſt hæredis anteqũ adeat: ideo nõ põt eam ſcidere. Ratio in ij.lege eſt: quia lex multũ pro incõuenienti habet ꝓ illa perſona quæ repræſentata eſt in hæreditate, repræſentet pro parte tm̃, & ,ꝓ parte nõ. & ideo legiſlator introduxit ꝓ per aditionem partis,inquãtũ poteſt adiri adeuntẽ videť eſſe aditũ de ipſa hæreditate: vt hic, & in l.ſi ex aſſe.& l.ſi ſolus.in prin.j.eod.

Opp.j.e.l.ſi ſolus.ver.item ſi ſeruus. Solu. Dicit gl.hic qñ deferunť plures partes vni per ſe:ibi qñ per alium. Iſtud eſt verũ, ſi primò quis adijt partẽ ſibi delatam per ſe:tunc nõ acquirit partem delatã per ſeruum,vel filiũ. Ratio, quia nõ poteſt ipſe ſolus ſua voluntate acqrere: ſed requirit̃ conſenſus ſerui,vel filij,qui poteſt nõ cõſentire,vt l.cùm proponas.C.de hære.inſti.& l.ſi quis mihi bona.§.iuſſum.j.eod. Sed ſi primò ſibi acquireret partẽ ſibi delatam per ſeruum,ſeruo adeunte ex iuſſu ſuo,tunc ſtatim acquireretur ſibi altera pars ſibi delata, quia poteſt ſua voluntate ſibi acquirere:vt l.ſi ego.j. eo.Item quãdo ſunt plures partes mihi delatæ per me,aditione vnius acqro totum ſi poſſum:ſi nõ poſſum , ſecus; vt ſi eſſem inſtitutus in parte purè,& in parte ſub cõditione:vt l.ſi te ſolũ. ſ.de hær. inſti.Remanet ergo firma regula,quam dedi in ſummando, ſcilicet per aditionem partis totũ acquiritur quod poteſt,ſiue ſimul,ſiue ſeparatim deferať. † Quæro vtrum adeundo partem,acquiram totum.Gl.dicit ꝓ ſic.vt j.eo.l.ſi ex aſſe.& inrel igitur gl.etiam ſi ſtatim dicam, partem adeo, partẽ repudio. Et ꝓ ſic intelligat,patet ex eo quod poſtea quærit. Quid ſi partẽ repudiat,partem defert.Iac.de Are.iſto caſu dubitabat: quia iſta verba videntur continere repugnãtiam ; & ſic actus vitiať:vt l.vbi repugnãtia.j.de reg.iur.Puto ꝓ gl.verũ dicat, nec contineat repugnantiam : vt patebit ex j.dicẽdis ſtatim. Dico ergo ꝓ quandoque hæres adijt partem : & vtrum plus deferatur ſibi,ignorat.& dic vt l.ex ſemiſſe.j. eo. Quando ſcit plures partes ſibi deferri:& tunc ſi quidem vnam partem adijt,& de alia nihil dicit,eſt hæres in totum,ſi poteſt:vt l.ſi ex aſſe.j.edem.Si verò adijt vnam partem , & alias partes repudiauit ; tunc ſimiliter eſt hæres in totum : vt hic, ſecundùm gloſſ.

In foro autẽ iudicia li eccleſiaſtico tenẽť nõ conficiẽs inuẽtarium vltra vires hęreditarias , etiã ſi ſit cleric [g]. & dicit ꝓ gl. quã ſequit̃ Io.An.in c.j. de teſta . tenuit ꝓ etiã eccleſia teneať. quod ipſe nõ ſequit̃: ſed in omnibus alijs procedat: & ꝓ leges loquẽtes de inuentario , habeant locũ de iure cano. dicit vide ri tex.in c. Raynald. in fi.de teſta.& ibi dicit ꝓ ita cõter tenẽt doctẽ.latius ibi,quia nullam facit diſtinctionem.

¶ Bona vacantia.de quo aliquid dixi in l. ex facto.§.fi.i ij.char. ad Treb.

☞ POMATES.

¶ Tertiò quæro. Vide Alex. conſi.lxxxvij.pen.col.

☞ P. PAV. P.

¶ Qui totã. Extẽde reg. huius l. nõ ſolũ in portione delata à teſtatore , ſed etiã in portione delata à legato vt per Alex.cõſi. xx.incip. viſo ,pceſſu.col.iiij vol.j.

☞ POMATES.

¶ Hoc præmiſſo. vide Alex.conſil.xx.in iij.col.in fi.j.vol.

☞ POMATES.

¶ Alicui eſt. Et vide Bar.in cõſi.ſuo lxxxvj.incip.factũ, ſuper quo danť cõſilia.vbi dicit, ꝓ iure adeũdi non præſcribit̃,ſi qs immiſcuit ſe hæreditati paternæ , qd̃ vt̃ facere in habitando domũ paternam.Ad hoc alleg. l.j.C.de repu.hær.& dicit bar. ꝓ habitãdo ſoror cũ fratre, ꝓ nõ currit ſibi præſcriptio petitiõis hæreditatis,qa videtur poſsidere cũ fratre:et poſsidẽti nõ currit pſcriptio.l.pe. C.de ſer.fugi.& vide Bar.i cõſ.ſuo. cxxix. inci. quidam habuit vxorem.

gl.Probo:qa poſito ꝓ repudiatio valeret in partibus repudiatis:tñ per ius accreſcẽdi in totũ ſuccederet,nec continet repugnantiã,ſi repudio ex inſtitutione,& volo ex iure accreſcẽdi: vt l.ſi tu ex parte.in fi.j.eo.& no.in l.nec is.j.eod.Sed ſi ponere † ꝓ renũciauit iuri adeundi,& iuri accreſcẽdi,adhuc dico idẽ,ꝓ eſt hæres in totũ. Ius em̃ accreſcendi nõ eſt perſonæ,ſed portionis:vt l.ſi Titio.§.j.ſ.de vſufruc.& l.ſi totã.j.eo.& ſic perſona ei iuri renũciare nõ põt.Et hoc eſt qd̃ dicit̃ ꝓ res accreſcit inuitis:vt C.de cadu.tollẽ.l.vna.§.his ita.Itẽ dico ꝓ ſi ipſe diceret,adeo iſtã partẽ,ita tamẽ ꝓ mihi ex hoc nõ obueniat alia pars aliquo modo ſeu iure:non valeret,ꝓ legẽ primã,ſ.ſi vſufru.peta.§.j.Sed ſi dicta verba proferret cõditionaliter,dicendo,adeo illã partẽ,ſi per hãc alia mihi nõ accreſcit aliquo iure: tũc aditio nõ valet.Et hoc caſu eſſet vera opinio Iaco.de Are. qa eſt facta ſub cõditione de p̃ſenti,quæ deficit:vt l.cũ ad prẽſens.ſi cer.pet.Ad idem l.actus legitimi.j.de reg.iur. Secũdò quæro † qd ſi partẽ repudiat,vtrũ videať alias partes repudiare.Gl.ſentit ꝓ nõ.& probať in l.ſi ſolus.in prin.j.eo.imò repudiatio partis nil valet. Sed cõtra:qui vult vnũ,vult aliud,ſine quo illud eſſe non põt:vt l.nec is.§.j.& l.illud.j.eo.ergo repudiando partẽ,videor repudiare oẽs alias,ſine quorũ repudiatione illã repudiare nõ poſſum.Pro hoc in l.ſi qs vi.§.differentia.de acq.poſſeſ.& qd̃ ibi no.ꝓ Dy.& alios ſuper glo.ſcilicet habẽdo pro derelicto dñium,videor relinquere poſſeſsionẽ, ſine qua dñium pro derelicto haberi nõ põt.Rñ.ſi vno iure repudiaui,tñ poſſum illã partẽ alio iure habere , ſcilicet per ius accreſcẽdi:& ideo dicit̃ illa repudiatio nullius effect [h], vel poſſum dicere vt gl.hic videť ſentire,ꝓ illa regula,quãdo qs vult vnũ,&c.loquit̃ qñ quis vult aliqd acquirẽdo:ſecus ſi repudiãdo.Ad quod facit qd̃ no.in d.l.ſi quis.§.differẽtia.per gl.licet alia opi.teneatur ibi cõiter. Quæro,quæ eſt ratio [a] † ꝓ aditio partis trahit adſe totũ,nõ autẽ repudiatio partis.Glo.dicit ꝓ aditio eſt fauorabilior,& eſt ſatis bona ratio:tñ aſsigno melio rem.Iſtud,qd̃ eſt aliqd positiuẽ,recipit augmẽtũ:ſed illud qd̃ nihil eſt,nõ poteſt augmẽtũ recipere:vt l.adeo.§.quod ſi toto. j.de acqui.rerũ do.& quod no.in l.j.ſ.de iudi.Modò ad propoſitũ,adire hęreditatẽ pro parte,eſt aliqd acquirere,& ponit aliqd in perſona acquirẽtis,ideo trahit ad ſe aliud,vt dictum eſt:repudiatio verò nil ponit in repudiante,imò priuat , ideo non trahit ad ſe totũ. Quærit gl.qd ſi partẽ repudiat,& aliarum aditionẽ differt.Dic vt in gl. Quærit gl.quid in legato. † Dic vt in gl.& eſt tertia gl.l.j.Gl.ponit duas regulas,& vnã exceptionẽ à qualibet regula. Dicit glo.in legato vnius rei eſt idẽ:quia non poteſt acquiri pro parte,& pro parte repudiari. & verũ dicit.Ratio patet:qa ſtãte vnitate nõ poteſt fieri diuiſio.Nã non poteſt diuidere legatarius diſpoſitionẽ teſtatoris. Dicit gl.fallit in hærede legatarij:vt l.legatarius.j.de leg.j.& eſt bona exceptio.Ratio:quia inter hæredes,per l.xij.tabu.eſt diuiſum ius legati:vt l.j.C.ſi cer.peta.meritò poteſt hæres pro parte agnoſcere,& pro parte repudiare:nec eſt in legato illa cõuenientia,quæ eſt in hæreditate,ſcilicet quia nõ repræſentaretur perſona in totũ:quia in legatis hoc nõ cadit.Sequitur in glo.alia regula,ſcilicet ſi plura legata ſunt,poteſt vnũ amplecti,& aliud repudiari.Iſta eſt bona regula. Ceſſat enim in his ratio,quæ eſt in hæreditate:qñ ꝓ plures partes deferť.Ponit gl.exceptionẽ,niſi onus eſſet iniũctũ vni legato,alteri nõ: vt l.ſed duobus.j.de leg.ij.Bona exceptio eſt:quia eſt eadẽ ratio,quę eſt in hæreditate:ſcilicet vt illud onus in totũ ſubeať.

Quæro extra gl.quidã voluit tibi † donare,& poſuit ante te magnã quantitatẽ florenorũ,dicens ſe donare tibi totũ,& tu accepiſti partem.& poſtea pœnitet te,& dicis ꝓ agnoſcendo partẽ,videris agnoſcere totũ:& ſic vis petere totũ.Ille ex aduerſo dicit,ꝓ non potes pro parte acceptare:& ideo vult à te repetere quod accepiſti,quærit̃ qd̃ iuris.Et videť dicendũ idẽ quod in legato:quia legatũ eſt donatio:vt l.legatũ.j.de legaij.Contrarium puto,ſcilicet quòd pro illa parte quã acceptauit,valeat:pro alia nõ poſsit aliquid dici:vt l.prima.§.ſi ſtipulanti.j.de verbo.obligationi.& argu.l.fancimus.C. de donatio.Non obſtat quod dicitur de legato:quia legatum eſt quædam diſpoſitio perfecta [b] ab ipſo teſtatore, & ſic eo mortuo quæſitum eſt ipſi legatario dominium,vel ſaltẽ obligatio.Nõ ergo poteſt repudiare pro parte illud:vt l.an pars.j.pro derelicto.ſed donatio eſt cõtractus,q nõ perficitur,niſi cõſenſu duorũ:tñ anteqũ conſentiã poſſum impedire vt nõ perficiat̃ niſi in certa parte:cũ ex hoc donãs nõ ledatur,nec donatarius:vt l.j.§.ſi ſtipulanti.j. de ver.obli. Quæro qd ſi aliqd † deferatur alicui ex legis diſpoſitione, non iure hæreditario,an poterit ,ꝓ parte agnoſcere? Certè nõ:vt l.iiij.C.de omni agro deſer.lib.xj. Ex prædictis potes diſtinguere:cũ aliquid defertur alicui, aut à teſtatore, aut à lege. Si à teſtatore,aut iure legati,aut iure inſtitutionis.

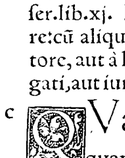

Vandiu. [c] Seipſam ſummat. Quærit gloſ.intra quantũ tẽpus põt inſtitutus adire. Dic vt in gl. Oppo.de l.ſi pater.de hære. inſti.Soluit gl.hæc regula fallit in caſib [d], qui ponunť in glo.Certè in caſu dictæ l.ſi pater.verũ eſt quod fallit:in alijs verò nõ: vt in eis videbitis.Aduerte [d] tñ ꝓ iſta lex debet intelligi quãdiu primus poteſt adire de iure cõi.Si em̃ põt adire per reſtitutionẽ:tũc ſubſtitutus nõ expectabit̃ , ſiue ſit reſtitutio quæ cõcedať per ꝓtorẽ viuẽtem:vt l.iiij.§.j.de fideicõmiſ.lib.ſiue concedatur ipſo iure:vt l.ſi.de repudiã.hęredi.& quod no.l.ij.C.de iur.& fac.igno.& l.ſi qs ſuus.de iure deliberã. Alia dicẽda ſuper hac regula videbitis j.eo.l.quãdiu.

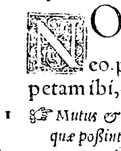

Nolle. Hæc regula formať hic negatiuẽ:in l.is poteſt.j. eo.ponitur affirmatiuẽ,quam repetam ibi,& ibi examinabo hanc regulã.

1 ☞ *Mutus & ſurdus reguntur conſilio curatoris , & quæ poſſint gerere ſine curatore.*

2 *Notarius qualiter ſcribere debeat aditionem factam per mutum.*

Notarius non habet neceſſe ſcribere omnia verba , & actus contrahẽtũ,ſed ſufficit qd̃ ſcribat effectũ iuris.

3 *Qualiter probetur per teſtes mutum voluiſſe adire hæreditatem.*

Conſanguinei , & domeſtici muti præſumuntur ſcire actus, & conſuetudines eius.

Mutum. Seipſam ſummat: Ratione huius legis aſsignat gl. No.ſecũdũ gl.ꝓ nõ ſufficit voluntas ſola in aditione,niſi declaret̃ per actũ. Quidã moderni cõtra : vt refert Cy.in l.potuit.C.eod.dicã in l.gerit.j.eo.

Quęrit gl.vtrũ mutus & ſurdus poſſint iubere alium adire. Dic vt in gl.& bene. Opp.extra gl. [e] Mutus † & ſurdus regun tur cõſilio curatoris:vt l.j.in fi.cũ l.ſeq.de poſtulã.& j.de cur.fur.in rub.& in l.j.in fi.de muneribus & honoribus.ergo non poſſunt adire ſua ſpõte:vt j.proxi.§.Sol. quidã ſunt q ,ꝓter hoc impedimẽtũ efficiuntur nõ capaces intellect [f]:& iſti per ſe non poſſunt facere ſine curatore:ſicut pupillus nõ poteſt ſine tutoris authoritate. Quidã impedimẽto nõ obſtante intelligũt:& iſti poſſunt oĩa gerere [f]:vt l.diſcretis.C.qui teſta.facere poſſunt,& l.j.de bo. poſ.fur.cõpe.Tex.eſt qui facit hãc diſtinctionẽ in l.ſeruo inuito.§.ſi pupillo.j.ad Treb.q tex.eſt ſingularis ad hoc. † Quęro,aditione facta per mutũ qualiter ſcribat [g] notarius? Rñ.ſi notarius ꝓ ſe intelligit mutũ nutu:ſecurè [h] põt ſcribere qualiter talis mutus nutu adiuit hæreditatem:vt l.nutu.infrà,de lega.iii.Non enim

☞ POMATES.

¶ Quæ eſt ratio. Vide Bal.in ſimili in l.j. in iiij.q.C.de lib.ꝓte. Pau.de ca.in l.hæres inſtituta. in fin.C.de impub. & alijs ſubſti.vbi per Alexand.

¶ Perfecta. Adde ibi ꝓ cum eo concordat Imo.& Rap.Bal.& Pau.de caſt.qui dicit hoc dictũ ſubtile & ſingulare.ſcdm Bal.

☞ POMATES.

¶ Quandiu. Amplia iſtũ tex.procedere nõ ſolũ qñ qs eſt certus de viribus teſtamẽti, ſed etiam qñ dubitatur.text. eſt in l.j.& ibi Pet. Ioan. Bapti. & Lance.C.de bono. poſ.ſecundum tabul.

☞ POMATES.

¶ Aduerte. Adde bar. i l.j.i v.co.ff.de vulg.

☞ Pro concordia. Aduerte ꝓ mut [g] & ſurdus , q aliqd intelligũt,poſſunt adire hæreditatẽ. Ita Bart.in hac l.mutũ.& i l.mutus. ff.de bo. poſ. fur. Sed cõtrarius alle.ꝓ do. Alexã.ibidẽ in l.j. in prin.ff.de ver.obli. vbi videť Bar.dicere ꝓ nõ poſſunt verbo ſtipulari;ſed ꝓ epiſtolã. Itẽ dicit ꝓ æquiparantur pupillo:ſed pupillus ſine tutore nihil agit:igit̃ &c.tu dic Barto.idem dicit vbiq.et idẽ cõcludit dũ vbiq allegat probari diſtinctionem ſuã in l.ſeruo inuito. §.ſi pupillo.ff.ad Trebel.quã allegat pro ſingulari ad hoc.Nõ obſt.ꝓ nõ poſsit ſtipulari:qa rñdetur ꝓ oĩa põt mut [h]:intelligẽ cũ cõgruẽtia recti ſermonis .ſ.in quib [h] exigit̃ animus. Non enim fuit ita ſimplex Barto.ꝓ voluerit ꝓ mutus poſſet log. Et debet intelligi cũ authoritate tutoris vel curatoris, vt probat ille text.quẽ allegat.

☞ POMATES.

¶ Extra gloſſ. Vide Alex.& Arc.in l.j.ff. de ver.ob.ſ prĩ.Barb. cõſi.lix.co.viij.ij. vo.

¶ Oĩa gerere. Adde Bar.q tenet cõtrariũ i l.j.in prin.de ver.ob. vide ibi o ſno q̃ dixi.

¶ Qualiter ſcribat. De hoc vide ꝓ Bart. in l.nutu.de leg.iij.& per Ang.in l.itẽ qa.ſ. de pac.& ꝓ Bal.in l. ſi pater naturalis. ſ. de adop.et in l.mut [h]. in prin.ſ.de ,pcur.per Ang.in l.ex facto.in prin.de vul. & pu.& per Bal.in l.ſi diſcretis.q teſt.fa.poſ.& vide quæ dixi in l.j.in prin.de verb.obliga.

¶ Securè. Adde quòd Bald. hic impugnat Bar.qa quẽadmodũ requirit̃ qñ teſtis deponit qd̃ deponat ꝓ vnũ ex quinq ſenſi-

b corporeis q̃ ſenſu exprimit. l. qui teſtõ. §. fin. ff. de teſt. l. teſtm. verſ. ſub preſentia. C. de teſta. §. ſi vero abſunt. in auẽ. de hær. et falc. ita debet eſſe in tabellione: & ſicut teſtis debet depõere vt §. eod. mõ tabellio debet conficere inſtrm altero ex duobus ſenſibus, ſ. viſu vel auditu: vt no. gl. in §. oportet. in verſi. ſi alias. in auẽ. de inſtru. cau. & fide. & not. Ioã. And. in adnd. Spe. ſi tit. de inſtru. edi. in auẽ. ſed no tuo iure. C. ſi cer. peta. Et q̃ hoc ſit veritas, tenet Io. And. in ti. d̃ inſtr. edi. §. reſtat. ver. ſub qua forma.

a ✠ POMATES. ¶ Nõ intelligit, vidẽ Ang. in l. itẽ quia. in princip. ff. de pact.

b ✠ POMATES. ¶ Sed qualiter. vide Fel. in c. cùm cauſam col. iij. & ſeq. de teſt.

c ¶ Obligari. Adde q̃ cõiter trãſeunt doct. cũ Bar. & ang. hic, et in cõſi. vlt. dicit q̃ ſi in hereditate nõ ſunt creditores, nec legatarij, q̃ãſine ſolẽnitatẽ ſtatuti poterit adire. Et ita dicit in di. conſi. decidiſſe Bo. in d. l. more. Idem tenet hic Pau. de ca. q̃ ſimiliter dicit ſe cõſuliſſe Si aũt ſtatutũ dicat q̃ ũ poſſit cõtrahere ſine p̃ſentia &c. Bal. in d. l. more. tenuit q̃ nõ poterit adire. Idẽ hic tenet Pau. de Ca. q̃ dicit q̃ vidit ſeruari de facto cũ ſit fauorabile. Idẽ tenet Ro. hic. cõtrarium tenet hic Bal. Ang. Imo. et ipſe Bar. in l. apẽ iul. §. fin. ex quib. cauſ. in poſſ. & do. Abb. in c. qua frõte. de appell.

d ✠ P. PAV. P. ¶ Omni cauſa. Vide ſolutionẽ datam per Bart. quæ cõiter reprobatur vt per Ale. hic poſt alios q̃ aliã rõnem aſsignat, quãdo. Iaſ. impugnat in l. j. in prĩ. C. q̃ admit. & ipſe aſsignat aliã.

e ¶ Simplici volũtate. Hanc rõnem Bar. reprehendit Pau. de ca. in l. mutũ. ſ. eo. d̃ quo vide oĩno quæ dixi in l. j. in j. colũ. C. qui admit. poſt modern.

f ✠ POMATES. ¶ Quæro nunquid. Iſta eſt cõis opin. ſecundum Alex. in l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. in prin. eod. titu.

habet neceſſe notarius ſcribere omnia verba, & omnes actus contrahentium: ſufficit em̃ ſi ſcribat effectum iuris. Nam ſufficit quod ſcribat, talis fideiuſsit, p̃ tali: vt l. ſciendũ. j. de verb. obl. licet ad iſtd̃ multa verba requiranẽ. Si verò per ſe nõ intelligit, [a] habeat aliquẽ vicinũ vel cõſanguineũ qui intelligit: & ſcribat in inſtr̃o qualiter iſte notarius certificatus p̃ talẽ ſuũ cõſanguineũ, tãquã per interpretem, vidit dictũ talẽ facientẽ ſigna, & nutus, per q̃ hereditatẽ adire volebat: vt l. j. in ſi. j. de verb. obl. Sed qualiter [b] hoc † probaret per teſtes? & hoc eſt maius dubiũ, cùm ipſi debeant deponere de eo q̃d̃ viderũt, nõ de effectu, quẽ ipſi iudicãt: vt l. qui teſtamẽto, in fi. §. de teſta. & l. j. ĩ prĩ. de his q̃ in teſta. delen. & l. teſtiũ. C. de teſti. Rñ. ſi equidẽ teſtes eſſẽt cõſanguinei, vel aliàs domeſtici, ſufficeret q̃ deponerẽt ſimplicĩ ſe vidiſſe talẽ mutũ facientẽ ſigna & actus, p̃ quæ & quos ſignificabat ſe velle adire hereditatẽ. Tales em̃ perſonæ præſumunt ſcire actus & cõſuetudines muti & ipm̃ intelligũt, vt l. octaui. j. vñ cogn. & C. de ĩ inte. reſt l. de tutela. Si naũt eſſent extrãei: tũc debẽt depõere nominatim de ſignis hoc mõ: Vidi talẽ mutũ digito oſtẽdere domũ, & res hereditarias, & poſtea ſtrĩgere brachia adſe, ꝓpter q̃d̃ intelligim̃ eũ velle illas res ad ſe pertinere. Eſſet em̃ vtile & q̃ñq̃ neceſſariũ, vt circa hæc adhibẽrẽ alij teſtes conſanguinei, & domeſtici qui dicerent q̃ conſuetudo muti eſſet hæc quod talia ſigna vellent hoc ſignificare.

☞ *An mulier & alij qui ꝓpter imbecillitatẽ prohibentur obligari ex forma ſtatutorũ poſſint hereditatẽ adire.*

Eum cui lege.

Opp. C. de hæreti. l. Manichęos

Dicit gl. intellige de eo cui interdicit̃ bonis à iudice, ꝓpter, pdigalitatẽ, vt l. j. §. de cur. fur. ſecus ſi ꝓpter delictũ interdicat̃ à lege, vt in contrario. Idẽ dico † ſi alicui interdicit̃ adminiſtratio à lege vel à ſtatuto, nõ ꝓpter delictũ, ſed ꝓpter ĩbecillitatẽ conſilij, vt ſunt ſtatuta cõiter p̃ Italiã, quæ dicũt q̃ mulieres nõ poſſunt obligari ſine cõſenſu cõſanguineorũ: tũc em̃ poterit adire hereditatẽ, vt hic, nõ ſimplicit̃, ſed cũ ſolẽnitate ſtatutorũ, vt dicã ſtatim & pbatur in l. more. j. eo. Oppo. de l. furioſi. j. de re. iu. So. Prodigi nulla volũtas eſt, ſ. in alienãdo, vt ibi, ſed in acquirẽdo ſic, vt hic: dũ tñ interueniat authoritas curatoris, vt l. cũ quedã. C. de adm. tu. Ita dicit gl. & bene. Opp. ad hoc, ſi hic tractat de acquirẽdo: ergo nõ requirit̃ curatoris authoritas, vt l. is cui. j. de ver. ob. Gl. non ſoluit. Iac. de are. dicit & bñ ſi eſſet acqſitio ſimplex q̃ nõ poſſet eſſe dãnoſa, pcedẽrẽt cõtraria, ſed acqſitio hæreditatis poſſet eſſe dãnoſa: ergo reqrit̃ curatoris authoritas, vt inſti. de autho. tuto. §. neque.

Filius familias ſicut uoto non obligatur an obligetur aditione hæreditatis. Votum quaſi uolitum.

Filius famil. ſecundum tempora digeſtorum agnoſcendo bono. poſſeſ. non obligatur, nec in reſtitutione trebellianica.

Ratio quare in aditione hæreditatis debet præcedere iuſſus: & in bon. poſſ. & Trebellianica reſtitutione ſufficit ratihabitio ſequens.

Filius familias hodie poteſt hæreditatem repudiare ſine iuſſu patris.

Quos actus cõſtientes in uolũtate poſſit filius fa. abſq; iuſſu uel authoritate patris.

Actio non oritur ex ratihabitione, ſed ex nego. geſt.

Vi in aliena. Hæreditatẽ quocũq̃ modo delatã filij[a] adeũdo obligat patrẽ, niſi præcedat iuſſus, licet in bonorũ poſ. ſufficit ſi ratihabitio ſubſequat̃. h. d. Opp. C. de bo. quæ lib. l. fi. dicit gl. hodie adeũdo filij[a] ſine iuſſu p̃ris obligat ſe, vt ibi olĩ nõ obligabat ſe, vt l. fi. j. qs or. ĩ bo. poſ. ſer. nec ẽt p̃rm, vt hic. Opp. filius
d ex oĩ cã[d] obligat̃, præter q̃ ĩ mutuo & voto, vt l. filij[a]. de act. &
1 obl. quare † ergo nõ obligat̃ adeũdo. Rñ. votũ dr̃ quaſi volitũ
e filiusfamilias: ergo nõ obligat̃ voto, hoc ẽ ſimplici volũtate[e], ſed hæreditatis aditio cõſiſtit ĩ volũtate ſimplici declarata per aliquẽ actũ, vt ſ. l. p. x. in prĩ. & l. p hærede. ĩ prin. j. e. iõ nõ obligat̃: q̃a cõtineẽ ſub illa exceptiõe, præter q̃ ĩ voto & ĩ agnatione bo. poſſeſsionis, eodẽ mõ dr̃ qs obligari voto magis ſolẽnizato: q̃a oportet q̃ illud votũ fiat corã iudice, & p̃ iudicẽ approbet̃ decernẽdo olim: hodie ſufficit agnitio ſola, vt l. fi. C. q̃ admit. ad bo. poſ. iõ filiusfa. nõ obligat̃ agnoſcẽdo bo. poſ. fm iſta tpa. Idẽ in trebel. reſtitutiõe. Nã licet hæres reſtituat hæreditatẽ mihi: tñ cũ creditorib[a] & legatarijs ego nil facio, ſed ex ſolo q̃ accepta reſtitutiõe hr̃ditatis obligor, vt l. j. §. j. j. ad Tre.

2 Sed † quæro quæ eſt rõ q̃ in aditiõe hæred. debet præcedere iuſſus, in bo. poſ. & trebel. reſtõne ſufficit ratihabitio ſequẽs, vt hic, & l. ſeruo inuito. ĩ prin. j. ad treb. Rñ. gl. tãgit ĩ l. j. C. qui admit. ad bo. poſ. Tu dic clarius, aditio hæred. eſt de iure ciui. merè. Nã de iure gẽt. vel diuino nõ reqit̃ q̃ qs nuda volũtate obligeẽ, niſi Deo, ſed hic nuda volũtate obligat̃: ergo eſt merè iuris ciuil. vt dixi ĩ rub. ſ. e. ſed de iure ci. eſt patria ptãs: vt l. nã ciuiũ. §. de his q̃ ſunt ſui vel alie. iur. Secũdũ ergo ius ciuil. filij[a] nõ eſt ptãtis ſuæ, nõ ergo dr̃ haberevolũtatẽ ſeu poteſtatẽ: niſi pr̃ pmittat: meritò ergo oportet q̃ p̃cedat iuſſus p̃ris ſeu p̃miſ-
☞ ſio, vt l. ſi qs. §. iuſſum. j. e. q̃a ratihabitio nõ ſufficit cũ nil reperiat factũ, cũ nullaviderat̃ volũtas: ergo ratũ habere nõ põt, ſed in bo. poſ. nõ cõſideraẽ adeo ſolẽnitas iuris ciui. Præter em̃vocat ad hæreditatẽ inſpecta naturali cã nec curat vtrũ ſit agnatus, vel cognat[a], emãcipat[a] vel ſuus: iõ vr̃ aliq̃d factũ naturalit̃ meritò põt ratũ haberi, vt dicit gl. ĩ l. j. C. q̃ admit. ad bo. poſ. eodem modo in trebel. reſtõne gero aliq̃d negotiũ cũ hr̃de reſti-
tuẽte: & cũ eo ago ſaltẽ tacitè, vt ſatisfaciã creditorib[a] & legatarijs, licet abſentibus. Licet em̃ de iure ciui. meritò ante ſenatuſcõſul. treb. illis abſentib[a] nõ obligaretur: q̃a alteri ſtipulari &c. tamen obligabit̃ naturaliter, vt l. ſtipulatio iſta. §. alteri. j. de verb. oblig. ergo erit aliquid actum: meritò poteſt ratũ haberi, ſed aditio hæreditatis in ſola voluntate conſiſtit, vt dixi. Quæro † nũquid[f] filius poſsit repudiare hereditatẽ abſq̃
f iuſſu patris. Hodie conſtat q̃ ſic, vt l. cùm nõ ſolùm. C. de bon. quæ lib. ſecũdùm tẽpora harum legũ non, vt l. is poteſt. & l. is qui hæres. in fin. §. eo. ſed ibi non dicitur q̃ iuſſus debet præcedere, licet requirat̃ voluntas. Sed hoc probatur in l. Iulianus. j. de lega. j. in j. charta. vbi optio quæ eſt actus conſiſtẽs in ſimplici voluntate non poteſt fieri per filium, niſi præcedẽte iuſſu, & optio aliquid repudiationis cõtinet. Nam optãdo vnum repudio cæteros. Dicẽs tu: Iſta vidẽtur contra l. nam ratihabitio cõſiſtit in ſimplici voluntate, nec requiritur patris preſentia: vt l. Pomponius ſcribit. de nego. geſt. tamen filiusfamilias poteſt ratum habere ſine iuſſu etiam patris, vt l. ij. in fi. §. ſolut. matri. & l. ſi ſine. §. fi. j. rem rat. habe. Pro cuius declaratione
4 ſcias † q̃ iſtorum actuum conſiſtentium in libera voluntate, quidam ſunt magnæ authoritatis, vt teſtamentum & codicilli, per quæ ſola volũtate diſponimus in alios: & iſta non poſſunt fieri per filiumfamil. etiam patre volente vel iubente, vt l. qui in poteſtate. ff. de teſta. Quidam ſunt actus etiam ſolennes: ſed non tantũ, vt aditio hæreditatis, per quam etiam quis obligatur his qui nil ſciunt de hoc, & obligant ſibi alios qui erant antè obligati: et iſte actus non poteſt celebrari, niſi pr̃cedat iuſſus, vt hic, & d. §. iuſſum. Sed in bo. poſſ. & trebel. reſtitutione ſufficit ratihabitio per rationẽ quam dixi. Quidam ſunt actus per quos quis obligat ſe tantùm: vt vouẽdo ſe deo: & in iſtis ſufficit ſequens authoritas, nec requiritur q̃ præcedat iuſſus, vt l. qui rem. §. voto. de pollicit. Quidam ſunt actus qui conſiſtunt in voluntate, per quos quis nec alium obligat ſibi, nec ſe alteri, ſed per illum actum ex alio actu contingit
5 obligatio & ratihabitio. † Non em̃ oriẽ actio ex ratihabitiõe ſecundùm veram opinionem, ſed ex negotio geſto, quod ad

nos

a ¶ Sed & ſi nõ adierit. Vide Bal. ĩ l. iij. in vj. co. de fideicõ. Adde q̃d̃ opi. Bar. facit l. q̃cũq̃. C. de apo. publi. ĩ. x. cõiter p̃ ſcribẽtes approbat̃ in l. j. C. q̃ admitti.

a ✠ POMATES. ¶ Sed & ſi nõ adierit. Vide quæ in propoſito no. Bar. in repet. rubri. de fid. inſtru. col. l. vij. cui adde Feli. in c. ſicut. pe. col. de reg. iu. Vide Barb. cõſi. lxxviij. alias lxxix. & multa pulchra p̃ Iaſ. in l. j. v. col. & ſe. C. q̃ admit. Are. cõſil. xxxvj. incip. caſus talis eſt. Alex. cõſi. lxxix. inci. quis ſit iudex. j. volu. & cõſi. ciij. inci. ſuper primo dubio. in j. vo. cõſi. ix. inci. an bona. iij. vol. & cõſil. j. inci. ponderatis his. in iiij. volu. & conſil. xij. eo. vol. & cõſi. cv. eo. vo. Are. conſi. xxxvij. inci. factũ ſuper quo. & conſil. ciij.

b ¶ Not. ipſum. Et vide Bar. in cõſi. cxxix. inci. qdã habuit vxorem. And. Barba.

b ✠ P. PAV. P. ¶ Not. ipſum. Adde q̃ eodẽ modo ex longo tpe præſumit̃ repudiatio, ſi ſciens patiatur aliũ poſsidere hereditatẽ. vide Cõ. cõſi. xxiiij. poſt prin. vide multa p̃ Iaſ. in l. ſi certis annis. colũ. iij. verſi. ex cõſi ſol. C. da pac. vide nouũ intellectũ per Lud. goza. in repetitione l. q̃ ſe patris. col. vij. vers. non obſtãt allegata in contrariũ. C. vnde liberi.

c ¶ Suſtineo gl. Bald. & Ang. hic tenẽt cõtra Bar. in l. j. in viij. col. C. q̃ admitti. Adde q̃ Rap. cu. cũ quo concordãt do. diſtinguit iſtũ, qui itinerabat per fundũ longo tẽpore me patiẽte itinerasse tanq̃ volens vti ſeruitute: & tunc procedat opi. Bar. hic Aut itinerauit non tanq̃ vtẽs ſeruitute: quia actus nõ debet operari circa id quod nõ fuit executũ. alle. l. j. §. Iulia. el j. j. de iti. actuq̃ priua. & dicit Alex. q̃ hæc concordia fuit Cyn. in d. l. ſi certis annis pro quo facere dicit quod no. Bar. in vltĩ. colũ. in l. cum de in rem verſo. ã. de vſuris.

d ¶ Mortem patris. Et hic debẽt eſſe. Not. cõtra infideles procuratores, de quo vide p̃ Bar. in d. l. qui ſeruũ. de interrog. act. Vide de hac materia Bart. in l. poſt dotem. in fi. iiij. col. ſol. ma. Et vide oĩno q̃ dixi in l. j. §. nunciatio. in vj. col. de ope. no. nun. & vide q̃ no. in l. ſi vẽtri. in fin. de priuileg. cre. Quid ſi delictum poſt mandatũ feciſti, vide Ange. de Are. in tract. maleficiorũ. in ſ. ver. Sempronij mandatorem. in fi. iij. col. Adde quod Paul. de ca. in eo quod Bar. dicit, ſi præcedat mãdatum de aliq̃d faciendo, & poſtea facias, licet non exprimas noie mandãtis: quod

nos trahit̃ per ratihabitionẽ, vt l. ſi pupilli. §. itẽ q̃rit̃. de neg. ge. & ibi dicit text. & in iſto actu nõ requirit̃ authoritas nec cõſenſus patris. Probat̃ p̃ ſimile. Pupill[a] nõ obligat̃ ſine authoritate tutoris: tũ põt implere cõditionẽ p̃ quã purificat̃ act[a] vnde obligat̃, vt l. ĩ cõditio. j. de cõdi. & demõ.

☞ *Ex diuturnitate tpis oĩa præſumũtur ſolẽniter acta.*

1 *Ex cuſtu temporis decem annorũ non inducitur aditio, ſed præſumitur quod præceſſit.*

Practica in probãda aditione filij quòd allegetur quod præceſſit iuſſus patris, & ſequuta eſt aditio.

3 *Ex cuſtu decem annorum bonorum poſſeſsio præſumitur ſolenniter agnita.*

4 *Ex actu qui non poteſt fieri citra ius & nomen hæredis facto à patre cõſentiẽte filio, præſumitur aditio facta.*

5 *Ex patientia decẽ annorũ præſumitur ſeruitus, cõſtituta ſi allegetur, licet habeat cauſam diſcontinuam.*

Sed & ſi non adierit.

[a] † Ex diuturnitate tẽporis preſumunt̃ oĩa ſolẽniter acta. h. d. No. ipſum [b] ſummariũ. Vñ ſcire debes † q̃ ex cuſtu longi tpis nõ inducitur aditio, ſed præſumit̃ q̃ p̃ceſsit. ideo tex. dicit, credẽdũ eſt adiuiſſe, &c. Simile in l. cũ de in rẽ verſo. ã. de vſur. Et ex hoc habẽs practicã. Debes em̃ allegare q̃ præceſsit iuſſus patris, & ſecuta eſt aditio fi-
b 2 lij. Et ad hoc, pbandũ potes facere poſitiones q̃ pater tenuit dicta bona per viginti annos filio præſente & patiẽte. Quæro
3 † qd in bonorũ poſſeſsione vtrũ eodẽ modo præſumat̃ ſolẽniter agnitio bonorum. tex. hic loquit̃ in aditione. dicit tex. ſed & ſi nõ adierit. & qd̃ in bonorũ poſſeſsione nõ præcedat, patet: q̃a illa debet agnoſci, vel ratificari intra annũ ad plus: vt l. bonorum. j. rẽ ra. hab. ſed hic requirit̃ curſus decẽ annorũ: ergo &c. Et hoc tenẽt Iac. & Bal. Sed glo. C. q̃ admit. ad bo. poſ. l. j. ſup ver. ratã. intelligit idẽ in bonorũ poſſeſsione & alle. hãc l. qd̃ tenẽt ibi doct. Mod. & bene, p̃ ea q̃ dixi. Nã patiẽtia tãti tẽporis nõ inducit actũ, ſed facit p̃ſumi q̃ retro ab initio ſunt oĩa ſolẽniter acta: & ſic
4 intra tẽpus. Quæro † q̃d ſi appareat vn̄ actus tm̃, q̃ nõ habet fieri citra ius, & nomẽ hęredis: vt j. eo. l. p hærede. in vno die factus à patre, cõſentiẽte filio expreſsè & adeunte. Aduerte nõ dico q̃ p̃ceſſerit iuſsus principaliter de adeundo, ſed q̃ actus factus eſt à patre cõſentiente filio: ex quo deberet ĩduci aditio, ſi ſui iuris eſſet. Rñ. ex illo actu præſumuntur oĩa ſolẽniter acta, ſicut hic curſu tẽporis cũ patiẽtia. tex. eſt & gl. no. in ſimili in l. ij. C. de do. pmiſ. Nã ibi dicit̃ q̃ illud qd̃ operat̃ p̃ſtatio per lõgũ tp̃s: vt l. cũ de in rẽ verſo. idẽ operat̃ promiſsio p̃ vnã horã facta pro tãto tpe.

Vltimò p̃ iſtũ ver. ſuſtineo glo. [c] noſtras contra dicta oĩm Moderniorũ. † Nã dicit gl. q̃ ex patiẽtia decẽ annorũ præſumitur ſeruit[a] cõſtituta ſi allegeẽ, licet habeat cãm diſcõtinuã: vt l. cũ de in rẽ verſo. ã. de vſur. & l. j. in fi. j. de aqua plu. arcẽ. & l. ſeruitutes. de ſerui. quod reprehẽdãt Vltra mon. Nã l. cũ de in rẽ verſo. loquit̃ ĩ faciẽte, ſ. in ſoluẽte. q̃ſtio gl. loquit̃ ĩ patiẽte, in

tamẽ præſumit̃ q̃ noĩe illi[a] feceris. Allegat pro hoc caſum in l. ſi ita q̃. §. Sẽia. de ver. obli. & in l. res ex mãdato. de acqui. re. do. & dicit no. q̃ hoc caſu q̃d̃ tẽpore emptionis nõ dixit q̃ noĩe mãdatarij emebat, q̃ ſibi acquirit̃ dominium, & per actionẽ mãdati tenetur trãſferre in mãdãtẽ. Si verò emiſſet nomine mandantis: recta via dominium cũ poſſeſsione requireret̃ mãdatũ, vt l. per procuratorẽ. C. de acqui. poſſeſ. & vide oĩno text. & quod ibi no. Bart. ad propoſitũ in l. is qui. §. ſi ab ignoto. verſic. quod ſi is. j. de manu. Io. And. in addi. in ti. de procura. in princi.

✠ POMATES. ¶ No. diligenter. Vide Alex. cõſil. xxv. in vltĩ. col. ij. vol. Iaſ. in §. ſequẽs. co. viij. inſti. de act. Feli. in ca. cum M. Ferrariẽ. in ij. col. de cõſtit. Ang. conſil. cxcvij. vol. & cõſil. j. pen. col. iij. volu. & conſi. lviij. in princ. j. vol. Roma. cõſil. xcj. in iij. colum. & conſi. xciiij. in ij. colum.

f ¶ Interdum. Itẽ alia eſt limitatio, vt ſi filius ſit inſtitutus ſub conditione qua eueniẽte ſiue impleta cũ impleri poſsit ſine iuſſu fiat aditio. hic eſt tex. no. in l. conditionibus pupillus. in verſ. fi. de cõdi. & demon. Et hunc tex. inducit Cy. & Dy. & nouiſsime Bal. quod qui nõ eſt miles non poteſt aliũ creare militẽ: & adde Ang. & Imol. in l. apud eũ. de manu. titu. generali. vbi quęrit an Imperator poſsit creare doctorem abſq̃ alio doctore.

✠ POMATES. ¶ Interdũ. Vide Iaſ. in l. qui ſe patris. j. eo. C. vnde liberi.

✠ P. PAV. P. ¶ Interdũ. Vide de hoc §. Iaſ. in l. neptũ. C. de inoffic. teſta. & nouũ intellectũ quẽ ponit Goza. in repe. l. qui ſe patris. colũ. viij. verſi. nõ obſtant in contrariũ allegata. C. vnde liberi.

¶ Oppo. Vide Alex. in l. ſi emancipati. in iiij. col. C. de colla.

quo eſt minor p̃ſumptio. Ita tenebãt Iac. But. & Ray. de Forli. & hoc tenet Cy. in l. ſi certis annis. C. de pact. Ego dico hoc eſſe cõtra caſum huius ver. & l. ſi filius. C. de pet. hære. Facit quod no. in l. pe. C. cõmuni diui. dixi in l. j. in fin. de aqua plu. e arcẽ. Dixi in repe. d. l. cũ de in rem verſo.

1 ☞ *Si præcedit mandatum de aliquid faciendo, & tu facias, licet non exprimas nomine mãdantis: illius mandato tamen facere uideris.*

Si is qui.

Qui iuſſu alteri[a] adijt, pręſumit̃ ſolũ iubẽti quærere velle, ſi iuſſum credat valere: ſecus ſciat inualidũ, vel ſine iuſſu adijt. h. d. Tres partes habet, vt in gl. pone caſum ſcdm vltĩ. lec. gl. & verã. Alias examinabo. j. Opp. de primo rñſo ad tertiũ. Dicũt qdã, prin-
f cipiũ loquit̃ in errãte, finis in dubitãte. qd̃ gl. reprehẽdit, & bene, p̃ l. fi. C. de cõdi. in de. Alij dicũt q̃ principiũ loquit̃ in errãte in facto, finis in errãte ĩ iure. Iſta caſus poſitio nõ eſt vera: quia error iuris vel facti quãtũ ad hoc nõ vr̃ attẽdẽd[a]: vt l. j. ĩ prin. j. de leg. iij. Præterea: ignorãtia facti ſupina, et ignorãtia iuris idẽ eſt: vt l. regula. de iur. & fac. igno. Ideo gl. dicit tertio modo, & bñ. Ex qua diſtinguc vt habes tex. & gl. Aut ille, q̃ dubitat, errat in iure vel in facto: vt ſi filiusfamilias adijt p̃cedente
1 iuſſu: & vr̃ velle, p̃ ſe: vt in iij. rñſo. † Ex hoc
e rñſo nota diligẽter [e] q̃ ſi pręcedit mãdatũ alicui[a]: de aliquo faciẽdo, & tu facias poſt ea, licet non exprimas facere te noie illi[a]: f tñ p̃ſumit̃ q̃ noie illius feceris, vt hic, & l. q̃ ſeruũ. ã. de interro. act. & qd̃ no. ĩ l. ſi pupilli. §. j. in gl. magna de ne. ge. qd̃ eſt verũ. quãtũ ad mãdãtẽ: quia ipſe habet actionẽ mãdati cõtra faciẽtẽ, & faciẽs cõtra eũ, nõ contra illũ cũ quo cõtrahit̃, niſi hoc ſciuerit, vt l. ſed iulian[a]. §. j. ã. ad macedo. ij. rñ.

Quæro q̃ eſt rõ hui[a] gl. Dic vt ſtatim dicã legẽdo eã. Dico q̃ rõ eſt: q̃a ſciebat iuſſum reuocatũ. vñ nõ p̃ſumit̃ facere ex neceſsitate iuſſus. Vide gl. p te dicit gl. ſuffi-
cit ſemel fuiſſe vtile. Nõ eſt bona rõ: q̃a ſi aliquo tpe fuit vtile, magis deberet impediri q̃ri adeũti. Dicit gl. rõne iuſſus q̃d̃ nihil eſt, fm Iac. de are. q̃a actio quod iuſſu, oriẽ ex iuſſu p̃cedẽti, ſecuto cõtractu vel quaſi, vt ſi iuberes re integra, iuſſus reuocat̃ ad inſtar mãdati.

1 ☞ *Nepos filij exhæredati quando dicatur ſuus auo.*

2 *Quod nepos habet ab auo dicitur aduentitium.*

3 *Filius an faciat hæredem patrem. remiſſiuè.*

4 *Hæres Titij ab itẽſtato q̃ fuit hæres Seij ex teſtõ, an dicat̃ hr̃s ex teſtõ uel ab itẽſtato.*

Interdum.

f Si filij[a] in ptãte eſt alicui hæres neceſſari[a], facit patrẽ neceſſariũ hęredem. ſecus ſi fuit volũtari[a]. h. d. in ver. ſed & ſi qs. Pone caſum ſcdm vltimã lec-
g turã gl. aliàs examinabo. j. Op. [g] q̃ nepos nõ eſt ſu[a] donec pater p̃cedat, vt inſti. de hęre. qualita. & diffe. §. ſui. ſed hic p̃cedit eũ: ergo &c. Dicit gl. hic erat exhæredat[a]. vñ habet̃, p̃ mortuo. Op. q̃ ſi haberet̃, p̃ mortuo nõ põt ſibi acquirere filij[a]. Rñdeo:

a ✠ P. PAV. P. ¶ Not. istam glos. Vide Alex. consil. viij. col. ij. volum. iij.

b ¶ Aduentitiũ. Ex dispositiõe aui testãtis dicunt bona aduẽtitia. not. & idẽ tenet gl. parua, quã ibi tenet Bar. & Ang. in l. q̃ sitũ. de le. j. Et hoc intelligit verũ Imo. qñ filij est exhęredat⁹. secus si esset institut⁹ per l. quint⁹. §. fi. de annu. leg. Sed suũ dictũ forte nõ est verũ: qa est cõtra gl. in l. gall⁹. §. qdã rectè. de lib. & posth. dicentẽ q̃ si pater cũ filio à patre, i. ab auo instituat, qd̃ subuenit ipsi filio, s. nepoti, & sibi nõ q̃rit: & sic profectitiũ nõ dicit, sed aduentitiũ. Et istud teneas, nisi expresse cõtemplatiõe filij nepoti obuenirẽt, vt loquit l. dedit. de col. bo. per quã se fundat Bar. tenẽdo cõtra istã gl. Itẽ non ob. d. l. quint⁹. §. fi. qa ille tex. loquit in casu satis diuerso. Bar. in auc. ex testõ. C. de secũ. nup. tenet q̃ in dubio dicat profectitiũ. Adde Ang. consi. lxxviij. inc. Io. phili. & Barb. cõ. xlj. ij. li.

✠ POMATES. ¶ Aduerte. vide Bal. in l. multũ. col. ij. C. si qs alte. vel sibi Ale. cõs. ctij. v. col. iiij. vo.

a ¶ Celsus. Vide no. in l. põponius & in l. ne senni⁹. de neg. ges. Et limitat hoc esse verũ in actib⁹, q̃ cedẽtib⁹ à volũtate mea. tũ sec⁹ si à volũtate mea, & alteri⁹. l. j. §. item si p̃dixerit. nau. cau. sta.

✠ POMATES. ¶ Celsus. Vide Feli. in c. cũ M. Ferrarien. in j. chart. de consti.

✠ Aduerte q̃ Bar. allegat contradicere in hoc §. fi. his q̃ dixit in l. pacta nouissima C. de pactis. Sed pro saluatiõe Bart. vide concor. positã ad d. l. pacta nouissima. C. de pactis.

✠ POMATES. ¶ Not. q̃. Vide Bar. in l. nõ solum. §. more. in iij. colum. ff. de oper. no. nuncia.

c ✠ POMATES. ¶ Nota q̃ per actũ. Vide Alex. cõsi. viij. col. iij. in iiij. vol. Ro. cõsi. clxxviij. pe. col. Are. ale. in l. si stipulat⁹. in prĩ. ff. de ver. ob.

¶ Recedere. Ang. ponit vnũ dictũ valde no. allegãdo Inno. in c. perlatũ. qd̃ met. cã. & in c. cãm mr̃imonij. de off. deleg. vbi dixit q̃ si metus abfuit tp̃e cõtract⁹ à tyrãno illat⁹: postea tradorẽ ex iteruallo, ãui deat subesse met⁹. Et dicit q̃ sic: qa nõ vr̃ purgat⁹ met⁹ postq̃ suberat eadẽ cã timẽdi. Et ibi allegat idẽ in protestatiõe: & refert. Pone q̃ quidam fuit tort⁹ nullis precedentibus indicijs, postea notari⁹ in interuallo scribit q̃ sponte confessus fuit reus, an dicat falsum scribere? & dicit q̃ sic: quia cùm iudex posit iterum torquere sic subesset eadẽ causa timoris: nõ est verũ illum spõte cõfessum: imò metu tormentorũ videt confessus: ideo officiales practicant q̃ aliqui notarij nõ absint in tortura. Si verò præcesit tortura præcedẽtibus indicijs legitimis: tunc si ex interuallo confiteatur: dicitur spõte facta, & operatur aliquid. De hoc vide Bar. in l. j. §. vltimo. & ibi dixi de quæstionibus. & Bal. in c. j. §. iniuria. de pace iur. firmã. Iacob. Bur. Bald. & Angel. in l. ij. C. quod met. cau. Bal. in l. j. in viij. col. C. ne ex deli. defun. Vide Imol. in dicta l. j. §. vltimo. de quæstionibus. Et videtur probari ibi doctrina Angel. & ibi etiam vide Barto. vt refert Imol. in dicta l. j. fuit dictum Gandini in suo tractatu maleficiorum, in capitul. de tormen. sub rubrica, vtrum confessio facta ab qui tortus est nullis præcedentibus indicijs valeat. Et istud sequitur Sali. in l. ij. C. de cust. reo. Idem Petrus de Anch. in cle. j. de homi. Idem Angelus in tract. de quæstionib. & idem voluit Petr. de Anch. in consil. xxiij. incip. in Christi nomine visa inquisitione, vbi dicit vnum aliud, videlicet q̃ si apparet illum fuisse iustè carceratum, & postea confessum, non dicit nec dici potest confessio legitima, nec ex ea cõdemnandus est. Allegat l. nouissimè. & quod ibi voluit Bal. ff. quod fal. tut. aut. Bene facit l. qui in carcerẽ. ff. qd̃ met. cau. & quod ibi Bartol. Contrariam opinion. voluit Bal. in l. vnica. C. de confessis. & etiã idem tenuit Pe. de Leaza. in commento c. grauis. ad fin. de deposito. & & prædicta opinio Angeli cõmunis est. Ego adduco l. maritus. cum gl. quã ibi no. Bar. de quæst. & Bal. & Rom. in consilio clxviij. sequitur opin. Angel. & facit mentionem de cõtrarietate Baldi. Et ad prædicta vide gl. in l. vt debitum. & ibi not. Bal. C. de hæred. actio.

¶ Largior fieret. Cõtrarium tenet Bal. in l. pacta nouissima. C. de pact. per l. si ita scriptum. & ibi Angel. de leg. j. sed Imo. in d. §. morte. & in c. cùm M. Ferrariẽsis. de consti. dicit q̃ obstare videtur text. in d. l. si ita scriptum. & ad illum respondet. Melius facit text. in l. si quis in principio testamenti. alias in l. si quis. §. qui testamẽto. de leg. j. Bart. in d. l. pacta nouissima. facit quãdam distinctionem. Cùm opin. Bar. concord. d. Andreas in d. c. cùm M. Ferrariensis. de constit. & ibi etiã Imol. & Imol. in d. §. morte. & Imo. in l. quoties. §. sed si cum. de hæredi. instituen. & Pau. de ca. in d. §. locator horrei. vbi ponit vuam distinctionem, quam reprobat in l. pacta nouissima. præallega. & d. §. morte.

a ¶ Item reperitur. Et vide Ange. in l. mora. §. de vsuris. vbi tenet istam theoricam. & ibi refert quendã egregium sic decidisse per istũ tex. qui secundũ eũ est sing. & vide eũ in d. l. mora. & hic adde ad moderniores hic. And. Barba.

b ¶ Non est bonũ. Sed Bal. & Imo. hic fuit nent istud dictũ Dyni, nisi subesset eadẽ causa timoris. allegat not. per Innocen. in capi. j. quod metus causa. & in capi. causam matrimonij. de offic. dele. & no. Bar. in l. si ob turpẽ. C. de condi. ob tur. cau. & in l. ij. quod met⁹ cau sa. Istud dictum non puto verũ: quia aut in veritate probatur de iusto metu tyranni, & iste metus est sufficiens ad rescindẽdum cõtractũ absq̃ protestatione. aut nõ probat̃ de iusto metu, sed solùm de protestatione clã facta: & tunc ista non est sufficiens ad rescindẽdum contractum dependẽtem à volũtate duorũ. Paul. de casentis istud quod dixi, & vult conari saluare Bal. & sua saluatio nihil valet attento q̃ in actibus dependentibus à voluntate duorũ, nil valet protestatio: & sic non facit abesse consensum. l. actiõe. §. renunciare. pro socio l. j. de libe. agnoscendis dicit tamẽ Paulus q̃ tũc protestatio facit abesse cõsensum, quãdo quis metu tyrãni non audebat protestari. allega. nota. per Bal. in l. clari. C. de fideicõmis. & in l. ij. C. de his qui per me. iudic. non appel. Et sic bene cõcedo q̃ ista limitatio procederet quãdo iuste timeret tyrannus, & clã protestaretur. Et not. q̃ gl. hic probat q̃ quãdo actus est metu factus nõ est opus protestatione, vt actus dicat̃ nullus. De quo vide Rapha. hic, qui dicit q̃ imò est necessaria. & allegat dictum Bal. in rub. C. si quis ali. testa. prohibuerit. sed voluit eũ allegare in tractatu schismatis. in xij. col. vbi tenet q̃ est necessaria protestatio. Sed Raph. dicit q̃ nõ requiritur protestatio, quãdo actus cõsistit in faciẽdo. secus si omittendo: & sic loquitur c. si iustus metus. de appellatio. & d. l. ij. C. de his qui per met. iud. quia aliàs se queretur q̃ nunq̃ foret succursum meticuloso, qui metu tyranni vendidit nisi protestaretur. Et an requirat̃ protestatio qñ nõ facio actũ metu, vel aliquo impedimẽto, tetigi in reportatis in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. de operis noui nunciatione. inquantum tenui contra Barto. in l. ij. ff. si quis cautionibus.

c ✠ POMATES. ¶ Nil operaretur. Vide clarius practicã Papiensem in forma libelli, quo opponitur cõtra iudicẽ suspectum. in glo. ver. protestando. in iiij. colum. versi. & per hoc patet. Vide Bart. consil. xlij. iij. colum. j. volumi.

d ¶ Sed & si filius. Vide de hunc tex. allegatũ per Bar. ad no. q. in l. is põt. in pe. col. j. eod.

e ¶ Gl. dicit q̃ sic. Bal. in l. qui se patris. vñ liberi. tenet idẽ quod gl. ista: sed reprehẽditur. de quo vide quæ ibi dixi in xix. colũ.

f ¶ In omni. Vide hũc tex. allegatũ p̃ Bart. in l. is põt. in penulti. q. j. eo. & inducit̃ hoc ad quæstionẽ p̃ Romanũ, de qua p̃ Bal. in l. fi. de hæred. insti. & Barto. consil. inci. And. Marti. testator grauauit hæredẽ ad construẽdã capellam sub pœna: an trãseat ad hæredẽ hæredis facta tũ distinctione, an sub noſe proprio an appellatiuo: & an præceptũ de nõ alienãdo aliquã rẽ trãsseat ad hæredẽ hæredis. de quo per Bart. in l. Lucri⁹. §. sempronia. de lega. iij. vbi distinguit. Vide etiam notab. per Barto. & Imo. in l. filiusfamilias. §. diui. de leg. j. & Bal. in l. ij. C. qui ad libẽr. procla. non pos. per Salic. in l. voluntas. C. de fideicom.

✠ Pro concordia. Aduerte q̃ Bar. allegat̃ p̃ doctores vitio cõtradictionis inuolutus: prout sentit dñs Ias. in §. omniũ. insti. de act. circa illud videlicet an in ciuitate, vbi statuto caueat̃ q̃ mulier non posit cõtrahere sine cõsensu suorũ propinquorũ, posit mulier adire hæreditatem. & Bar. in l. apud Iulianum. §. fi. ff. ex quib⁹ causis in pos. eatur. tenuit apertè q̃ sic: qa adire non est propriè cõtrahere, vt probat̃ in d. §. fi. & in l. ex ma leficijs. §. hæres. ff. de action. & obligatio. sed statuta debẽt capi in propria significatione: ergo &c. Cõtrarius tũ allegatur in hac l. more referũt docto. in l. mutũ. hoc tit. Et intellige si statutũ loquitur de contractu. Secus si de obligatione. de quo per Rap. in hac l. more. Tu dic q̃ Bart. nõ est sibi cõtrarius: qa verior est opinio, quam tenet in d. §. fi. Nec obstat quod hic dicit in hac l. more. eo qa hic non firmat pedẽ, imò gratia disputationis arguit pro vtraq̃ parte. Vt ergo euitetur contrarietas quæ est vitanda inquantum fieri potest l. vnica C. de inoffic. do. cum si. est dicendum quòd Bart. potius istud dixerit gratia disputationis q̃ quòd mutauerit opinionem.

1 habeat̃ p̃ mortuo quo ad qd, & quo ad qd nõ. Opp. extra glo. † q̃ etiam exæredatus nõ habet̃ p̃ mortuo, vt nepos dicat̃ eẽ su⁹. qd̃ patet: quia põt præteriri, vt l. si qs posthumos. §. si filiũ. in prĩ. de li. & posth. & l. si qs filio exhęredato. de iniusto testa. in prin. Solu. in successiõe cõtra vel præter volũtatẽ aui nepos filij exhæredati nõ dicit̃ suus, sed in successiõe scdm̃ voluntatẽ dicit̃ suus. Rõ quare viuẽte filio nepos nõ dicit̃ suus, est: qa præcedit eum pr̃: nec põt dici quodã modo dñs bonorũ auí, cũ exhæredatio sumat effectũ post mortẽ, vt l. filiũ. §. sed cùm exhæredatio. j. de cõtratabu. vñ auus nõ habet necesse instituere vel exhæredare eũ. Sed qñ pater instituit cũ, dicit̃ suus, & necessari⁹: qa erat in ptãte. Oppo. & reintro gl. q̃ nõ quærat̃ pr̃i quo ad proprietatẽ, vt l. fi. C. de bo. quę li. Dicit gl. verum est hodie, cùm aduẽtitia nõ quęrant̃. Not. istã glo.[a] † q̃ illud qd̃ nepos habet ab auo, dicit̃ aduentitiũ[b] respectu patris. Qd̃ dicvt dicã in l. dedit dotem. de colla. bon. Tangem⁹ in l. quæsitũ. in prin. j. de leg. j. Venio ad ver. sed & si quis. reuoco in dubiũ intellectũ hui⁹ ver. Gl. legit quatuor modis. Primò in aliquo qui sit institut⁹ ab aliquo extraneo. Dicit Dy. istũ casum nõ procedere: quia nõ habet dubitũ: et intellligit institutũ ab extraneo quo ad se institutũ, & extraneũ quo ad filiũ arrogantẽ, vt ab vltimo vers. differat. Alij legũt q̃ aliquis fuit institut⁹ hæres à patre suo, in cuius ptãte erat. Hæc lectura nõ est vera: qa contra tex. ibi, mortis tpe &c. Tertij legũt vt in gl. quam lec. gl. reprehendit, & bene. Vide gl. quę subdit q̃ filius nõ psit bene adoptari. Certè põt filius qui nõ est in ptãte, vt l. qui liberatus. & l. si pater filiũ. §. de adop. Vltimo glo. ponit vnũ casum verũ, qui est clarus, & posui legendo literã. Aduerte,[c] prin cipiũ huius literę facit ad vnũ † vtrũ filij⁹ faciat hęredẽ patrem. Videt̃ tex. q̃ sic, ibi patrẽ em̃ suum &c. Dicã in l. cũ filio. j. de leg. j. scdo rñso. Facit ad aliud. Vos videtis q̃ qs efficit̃ talis hæres per aliũ, qualis est ille per quẽ efficit̃. † qd̃ facit ad q. gl. in l. iij. in prin. de peti. hęr. si sum hæres Titij ab intestato qui fuit hæres Seij ex testõ, vtrũ dicat̃ hęres ex testõ vel ab intestato. Et determinat eo mõ quo prius. Pro quo l. nec interest. §. de fideicommi. hær. peti.

2 dùm Dy. † Nota q̃ in his quæ consistũt ex nostra pura volũtate, protestatio præcedẽs impedit actum sequentẽ. † No. q̃[e] in dictis casibus qñ fit protestatio nõ requiritur patris præsentia, vel q̃ ei innotescat, vt hic: vt in gl. dum dicit clam. Sed si esset celebrandus actus qui pẽderet ex volũtate mea, & alterius: & tũc protestatio debet innotescere parti: aliàs nil valeret, vt l. fi. §. itẽ si prædixerit. nautæ caup. sta. & l. si fideiussor. in prin. §. mãda. & l. actione. §. renunciare. §. pro soc. & l. j. in princ. de lib. agnos. tangitur per doct. in l. pacta nouissima. C. de pact. † Not. q̃ in potestate non requiritur causa. quod in casibus prædictis intellige, scilicet ī eo quod in nostra voluntate sola consistit, vt hic. Sufficit enim pro ratione voluntas, vt l. quia poterat. ad Trebel. aliàs requireret̃ causa, vt l. si hominem. §. mandat. & l. j. C. debi. vend. pi. impe. non poss. † Nota q̃ per actum[f] sequentẽ cõtrarium protestationi non videor à protestatione recedere[g], vt hic. Ratio: quia ille sequens actus pendebat à mea simplici voluntate, quæ volũtas præsumitur abesse propter protestationem. Secus si actus sequens pẽdebat ex voluntate mea, & alterius, vt l. cũ in plures. §. locator horrei. §. loca. & c. solicitudinem. extra de app. Sicut enim p̃ positum meũ in mente retẽtum nõ nocet contrahẽti mecũ, vt l. si repetẽdi. C. de cõdit. ob caus. ita nec talis protestatio facta clã quæ ei nõ innotescit. Et aduerte ad illud quod dicit q̃ talis p̃testatio facit p̃sumi voluntatẽ abesse, intelligit̃ de actu qui statim sequitur postea. Secus si ex interuallo magno. arg. l. per retentionẽ. C. de vsu. & iõ ad hoc vt hoc esset, est necesse q̃ p̃testatio largior fieret[h] per me, id est, si aliquo tẽpore facerẽ aliquẽ actũ p̃ quẽ inducerẽ aditio; ex nũc protestator me nõ facere animo adeundi. His præmissis venio ad glos. & oppono q̃ aditio valet, sed rescindit̃ per actionẽ quod met. caus. vt l. si mulier. §. si metu. §. quod met. caus. Glo. ponit plures solutiones. Illa est vera solutio q̃ hic nõ adiuit. Quod apparet ex protestatione per quã præsumitur voluntatem abfuisse. Et hoc vult dicere gl. dum dicit, hic fallens: ibi non. Opp. q̃ metus verborũ non sit iustus metus. Sol. eodem modo quo ī. quia hic non adiuit; nam si adiuisset, metus nõ fuisset iustus. Opp. C. eo. l. cùm aliquis. Sol. dicit gl. ibi per iudicem cogitur sicut j. ad treb. l. nã quod. §. si quis compulsus. Aduerte q̃ qñ actus pendet ex mera voluntate: tunc est verũ q̃ protestatio impedit actũ sequentẽ: sed qñ quis potest cogi adire, velit, nolit, & iustè cogit̃: tunc protestatio præcedẽs nil operatur. Opp. j. si quis omis. cau. test. l. j. Dic vt in gl. Ratio solutionis est: quia dominus potest iustè cõpellere. Vnde quãtum ad dominũ aditio non stat in libera potestate seruí: & sic nihil releuat protestatio, sed quantũ ad extraneũ, vel ad patrem, sic. Oppo. de l. si patre. de ritu nup. Glo. nõ soluit. Dy. dicit q̃ ibi loquitur de coactione reuerentiali. quod nil videt̃: qa etiã coactio reuerentialis inducit rescissionẽ actus, vt l. j. §. quæ onerãdę. quarum rerũ act. non da. Dic ergo q̃ ibi non erat actus qui pendebat ex nuda volũtate facientis. Itẽ nulla præcesit protestatio. Itẽ reperitur[a] in quibusdã aditionibus Dy. q̃ per hanc legẽ consuluit † q̃ si aliquis timebat ne cogeretur ab alio cõtrahere: cõsiliũ est q̃ protestetur clã: quod si facit, nõ facit volũtariẽ. Hoc cõsiliũ nõ est bonũ:[b] quia hæc lex loquitur in his quæ pendẽt ex voluntate cõtrahẽtis tantũ. Sed si post ea celebratur cõtractus cũ alio, nil operaretur[c] vt dixi: nec per hanc protestationẽ probaretur metus, vt l. metũ. C. quod metus cau. Et de materia protestationis dixi in l. non solũ. §. fi. de ope. no. nun.

1 ☞ *Hæres hæredis an sit hæres testatoris.*

2 *Hæredis appellatione an comprehendatur extraneus. remissiuẽ.*

3 *Hæredum appellatio an porrigatur in infinitum ad quoslibet successores, an intelligatur de primo tantũ.*

4 *Libellus dico me hæredem Titij, procedit licet sim hæres hæredis Titij.*

1 ☞ *Leges disponentes hæreditatem non agnitam transmitti: intelliguntur ut ille in quem transmittitur possit adire, uel repudiare.*

2 *Si filius decedit sciens se necessarium quòd etiam transmittat beneficium abstinendi.*

3 *Filius quando possit se ab hæreditate paterna abstinere, & auitam habere.*

1 *Stante statuto quòd mulier non possit contrahere: an poterit hæreditatem adire.*

z iiij

Celsus. [d] Protestatio † præcedens actui sequẽti contraria facit̃ vt subsequẽs actus nil opereẽt. h. d. secũ-

Iquis filium. Vulgaris substitutio expirat si per institutũ alteri hæreditas acquiratur. h. d. Opp. q̃ sit locus institutioni, cũ filius nõ sit hæres, sed patrẽ hæredẽ facit, vt per l. proxi. §. interdũ. Sol. vt substitutus excludat̃ sufficit q̃ institutus sit hæres, vel alius ei⁹ ministerio, vt hic & l. si pater. §. de hære. insti. Quęrit gl. an hoc sit verũ, siue testator sciebat, siue ignorabat eũ filiũ suũ. Dicit gl. si ignorabat habet locum distinctio l. si pater. & hãc glo. tenet Iac. de are. Pet. tenet cõtrarium, vt refert Cy. in l. cũ proponas. C. de hæredi. institu. Dicam in l. cum filio. j. de leg. j. tene menti hanc glo. q̃ distinctio l. si pater. de hæredi. institu. quæ loquitur de ignorante quem seruum habet locum in ignorante quem filium familias.

Si filius. [d] Suus hæreditatem patris nõ agnitã transmittit cũ beneficio abstinendi. h. d. † Not. q̃ oẽs leges quæ dicũt hæreditatẽ nõ agnitã trãsmitti, debent intelligi vt ille in quẽ transmittitur possit adire vel repudiare, immiscere, vel abstinere, sicut defunctus poterat, vt hic, & not. in l. j. C. de his, qui ante aper. tab. † Quęro qd si decesserit sciens se necessariũ. Glo. respõdit idẽ, nisi se immiscuerit: tũc enim nõ haberet beneficiũ abstinẽdi hęres sicut defunctus, vt j. proxi. §. Pro hoc facit tex. in l. cũ antiquioribus. C. eo. vbi dicitur illud fuisse responsum per Paulum Iurisconsultũ cuius est hæc lex. & secundũ hoc hic debetis habere glo. quæ dicit idem si non ignorauerit. Alias gl. est sine nõ. & malè: quia nõ esset

1 diuersus casus ab eo qui ponit̃ in litera.

3 Quærit glo. quid † si velit abstinere à paterna hæreditate, & habere auitã: an possit. Glo. dicit q̃ sic.[e] Ista glo. diceret verũ tenendo illã opinionem q̃ hæreditas patris non agnita non transmittatur ad extraneos, quod tenet glos. in l. si infanti. C. eod. Sed tenendo illã opinionẽ veriorem q̃ hæreditas patris per suum transmittatur ad quoscunque, hæc glo. nõ procedit. Nam si nepos abstineret se ab hęreditate paterna, illa hæreditas vadit ad alium, & ille alius potest adire auitã: cũ filius decedens illam transmiserit ad quoscunq̃. Et hoc bene tangit̃ in l. qui se patris. C. vnde libe. & ibi per Cy. in ver. illa exempla reprobantur. dicta verò l. qui se patris. debet intelligi quando filius ab hæreditate paterna erat penitus exclusus. vnde eam non poterat transmittere. Hoc autem an hæreditas patris non agnita transmittatur, dicemus plenè in l. ventre. j. eo.

1 ☞ *Hæres hæredis an sit hæres testatoris.*

2 *Hæredis appellatione an comprehendatur extraneus. remissiuẽ.*

3 *Hæredum appellatio an porrigatur in infinitum ad quoslibet successores, an intelligatur de primo tantũ.*

4 *Libellus dico me hæredem Titij, procedit licet sim hæres hæredis Titij.*

f In omni. [f] Hæreditatẽ agnitã per defunctũ nõ potest hæres

1 eius repudiare. hoc dicit. † No. q̃ qui est hæres hæredis, testatoris est hæres. Glos. dicit q̃ hæc regula fallit in casibus. Pro cuius declaratione debetis scire q̃ circa

2 hoc occurrunt duo dubia. Et primò, † an appellatio hæredis porrigatur tantũ ad filios, an ad quoscũq̃ extraneos. De quo in l. ex facto. ff. ad trebellia. Diximus in l. Gallus. §. nũc de lege. §. de libe. & posthu.

3 Secundò dubitatur † an appellatio hæredum porrigatur in infinitũ ad quoslibet successores: an verò intelligat̃ de primò tantũ. De hoc etiã diximus in d. §. nũc de lege. in pupillari tamen substitutione facta per hæc verba, quisqs mihi hæres sit, erit hæres filio meo. non intelligit̃ esse hęres defuncti, nisi qui ei est hæres ex dispositione sua: vt l. qui liberis. §. hęc verba. de vul. & pup. & l. sciẽdũ. de ver. signi. Quęro, † si sum hęres Titij per mediã personã

4 alterius, an ego habeam necesse hoc in libello exprimere: an sufficiat si dicã simpliciter me hæredẽ Titij. doc. in l. fi. C. de hæredi. institu. dicunt quòd non est necesse. quod est verum. Allega. pro hoc casum l. patermilias de vulga. & pupil.

1 ☞ *Stante statuto quòd mulier non possit contrahere: an poterit hæreditatem adire.*

More. Qui nõ põt se obligare, nõ põt adire. h. d. Hęc lex in modo legendi aliquã varietatẽ habet: tũ oẽs lectu. tendunt ad idẽ. secundum primũ. Primò ponit vnum dictum.

P. PAV. P. ¶ Mulierē obligari. Vide latè Comē. cōſ.clxxvj.inc.ſtatuto papiēſi. per totū. vbi etiā ponit an habeat locū in aditiōe hæreditatis. de quo vide late Iaſo.in l.Barba.col.ij.& iij.ff.de off.pret.& Alex.conſi.lxxvj.vol.v. Ang.cōſ.cccxvij.& an habeat locū in donatione cā mortis, vide Soc.cōſ.clxxxij.ver.quinta difficultas.vol.ij.qd ſi mulier cōtrahat vtiliter, ſed ſine cōſenſu agnati, an cōtractus valebit, vide Barb. i c.edoceri.no.lxiiij. extra de reſcrip. Ale. hic, & Bal.in l. neq; C.de cōtrahen. ſtipu. an aūt habeat locū ſi mulier contrahat cū agnato. vide Barba. a cōſ.xliij. no. xxvj.ad fi.vol.j.vt poſsit preſtare cōſenſum in ei⁹ b fauorē, vide Barb.in 1 c.poſſeſsiōes.no.viij. extra de reb⁹ eccl.nō alien.& Abb.in c.ſicut nr̄is. no.v. extra de iureiur. qd ſi non interuenit cōſenſus ſed mulier iurauit ſer c uare cōtractū an valebit, vide Cor. conſ. xviij. in litera l.vol. iij. Soci.cōſ.lxvj.col. v.ver. ſecdo principaliter.vol.j.& in conſil. ccxxxix. col.iij.verſ. cōfirmanē p̄miſſa.et in cōſi.cclxxix. col.j. ver.gbus preſuppoſitis.vo.ij. qd ſi mulier cōtrahat cū cōſenſu agnati q eſt de ordine ſancti Frāciſci, an valebit cōtractus.vi de Barb. in c.p debilitate. no. lxiij. extra de offic. deleg. an ex lapſu decē annorū p ſumat talis ſolēnitas interueniſſe. vide Ia. in l. ſi certis annis. col.iij.ver.nonò facit C.de pact. & an hēat locū qū mulier obligat ſe p dote alicui? 1 mulieris, vide Dec. 2 cōſ.xxxij. in j. col.& 3 an hēat locū qū mulier cōtraheret noſe 4 alieno, vide Iaſ. in l. 5 exigēdi.co.v.ver. tollit aliud ſimile.C.de 6 curator.& an reqrat cōſenſus .pximioris, vel remotioris agnati, vide Iaſ.in l.ſuggeſtiōi. col.iij.verſi. per eundē tex.C. de verb. ſignifi.qd ſi donet ad pias cās an habeat locū ſtatutū, vid Abb. in c.relatū.no.clxxj.extra, de teſta.qd ſi cōſenſus agnati requiſit⁹ à ſtatuto in cōtractu adhibeat poſt cōtractū valebit, vide Hypo. Marſi.in l.queſtiōis habēdę. no.xxxiiij.ff.de q̄ſt.& latè Alex.in l.ſi q̄s mihi bona.§.iuſſum. ff.de acq. hæredita.an ſtatutū hēat locum in muliere donāte extra territoriū. Vide Are. conſi.liij.an ſufficiat ſi agnatus ſciat, licet nō conſentiat. vide Rom.ſing.dccclxxxviij.an habeat locū qū mulier cōtraheret cū prē nullo alio preſente. vide Alex.cōſ.cvj.in fi.vol.j.& ij.Soc.in l.frater à fratre.no.xxvij. ff. de cōdictione indebiti.et Iaſon.in l.preſes.col.ij.verſi.ego.vltra omnes.C.de tranſact.an habeat locum in procuratore mulieris.vide Alex.conſ.clxxxix. per totum vol. vij.& an habeat locū in ſororibus tertij ordinis. vide Bald. conſ.lx. vol.v.an poſsit promittere dotē ſine cōſenſu agnati.vide Bal.in tract.de dote in xlvij.et xlviij.col.An iſtud habeat locū in contractu an aliqd veniret quęrendum agnato.vide Ange.conſ.cxliij.an militer diſpoſitio ſtatuti ſi mulier quietet matrium in fructibus bonorū paraphernaliū, vide Rom.conſi.cccxciiij.in j.col. an huic ſtatuto poſsit renuntiari.vide Barb.cōſi.xij.not.iiij.vol.j. & in c.nōnulli.no.xxiiij.de reſcrip.& an intelligat de vero cōſenſu, an per taciturnitatem, vide Feli. in c.inſinuatum.vbi multa ponit extra de Simo.intellige tū de obligationib⁹ principaliter introductis nō in cōſequenti ? nec ex diſpoſitiōe legis, nec in matrimonio, vt per Soc.conſi.lxxx.no.xxiij. & xxv.volu.iiij.an mulier quæ nō ſeruat ſolēnitatem ſtatuti ſit ſaltē obligata in foro conſcientiæ, vide Iaſo.in l.ſi poſt diuiſionē. col. fina.ad finē.C.de iuris & fact. ignoran. an iſti qui debent conſentire debeāt habere cauſæ cognitionē, an contractus ſit vtilis, vide Bart.in l.ſed ſi hæc.§.ait prætor.ff. de in ius vocan. Paulus de Caſtro conſilio xcj.Felin.in c.eccleſia.col.ix.de cōſtitutio.& ſi apparet de euidenti leſione non ſufficeret talis præſentia etiam ſi interueniſſet cauſæ cognitio, vt per Paulum de Caſtr.conſi.clxxvij.col.ij. Aret.in conſi.xxvij.col.antepenultima. Aduerte tamen quòd licet contractus aliàs factus non valeret, & dominium rei remaneret penes mulierē: tamen quia iſtud eſt de iure ſpeciali ſi res periret, periret emptori;& nō domino, vt per Iaſ.in l.j.col.iiij.C.de iu.emphyt.& mulier ſola poteſt allegari contractum nullum quando non eſt ſeruata forma ſtatuti: vt per Areti.conſi.lxxvij.vide etiam Bar.in ſimili conſil. cliij.& latè Felin.in c.dilectus filius.el.ij.col.iiij.ver. Tertio fallit.de reſcript. non autem alius, vt per Pau.de Ca. conſilio cxix. volu.ij.& mulier ipſa debet requirere 'conſenſum ius dicentis: licet ſtatutum dicat poſsit vt per Bal.in l.Gallus.col.ij.in princ.in prima oppoſi. ff.de liberis & poſthu. vbi doctores de hoc ſtatuto multa dicunt. Item ꝓ tale ſtatutū non procedat in hæreditate opulenta, vi de Angel.conſi. vlti. ſub notabil. cccxvij. Item pro opinione Bar. hic contra communem vide Are. in §. hæres. Inſtitut.de oblig. quæ ex quaſi. Roman.conſi. xij.in fin.& Iaſon.in l.ſiue apud acta.colū.ij. C. de tranſact. Item ꝓ tale ſtatutum nō habeat locum quando facit actum ſibi vtilem.vide Socin.in l. cōditionib⁹.in prin. ff.de condi.& demō. vbi ſequitur Roma. conſi.cccxvj. de quo habes ad Bar.in l.cū ij.§. eam tranſactionem.ff.de tranſact.

b ☞ POMATES. ¶ Sed quæro. Vide Ro.ſingu.cxvj.aliàs xvj. Iaſ.in l.Barbarius.iij.col. ff.de offi. prat.vbi tenet quòd iſtud ,pcedat etiā in contractu. & vide Ang.de Are.in §.hæres. hic allegat Ro. conſi.xij. & conſilio ccvij.Pan. in c.qua frōte.ij.co. de appel.

c ¶ In cōtrarium. Cōtrarium tenet Ang. hic. Et idem Bart.in l. apud Iulianum.§. fi.qui. ex cau.in poſ. ea.& in l.tabeo.§.cōtractus.de ver.ſigni. Vide quæ dixi.in l. mutū. vbi allegaui Abb.in c. qua frōte.de appell. Adde q̄ iſtud in ſimili decidit Bal.in l.contractus.de fide inſtru.in ij.col. Idem Fald. in l.ſi donationis.quod met.cauſa.& in l.ſiue apud acta.in j.col.C.de tranſa. vbi ſtatutum loquens in contractu non habet locum in liberatione. Vide malè videtur loqui Bal.in rub.de pact.& melius locutus eſt Bart.& poſt eū Ang.in l.ſi vnus.§.pactus ne,peteret.ff.de pact. Bene facit deciſio Imo.in l.ſi pulationum aliæ.de ver.ob.vbi dicit ꝓ ſtatutum loquens de contractu, nō habet locum in ſtipulatione:quia nō eſt propriè cōtractus. Et vide Bal.in l. pactum quod dotali.in vltl.col.C.de collā.tamen eſt verior Bar.opi.& ipſemet Bald.tenuit contrarium in d.l.ſiue apud acta. videatis notabiliter per Barto.in l.iij.§.contrarium.§.de contrario iudicio tut.& in l.tres fratres.de pact.& in l.iuriſgentium.in prin.in j.col.eod.titu. Sali.in l.j.C.de pact.& ad materiam videndus eſt Bald.in l.j.in princip.de contrario iudi.tute. vbi dicit quòd ſtante ſtatuto quòd mulier non poſſit ſe obligare ſine conſenſu propinquorum, nō habebit locum, ſi mulieris negotia adminiſtrauerit aliquis, & mulier eſt effecta locupletior ex ea: ideo dicit Raphael quòd ſtante dicto ſtatuto non intelligitur de obligatione, qua quis eſt locupletior effectus, l. iij.§.commodati.& l.pupillus.de autho.tuto. Idem etiam quòd non intelligitur de obligatione quæ ex quaſi delicto naſcitur. & vide in materia Angel.in l.cūm in vna.§.tutor pupillo.de appellatio. Adde quæ conſuluit Roman.conſi.ccccliii.ſcilicet quòd ſtante ſtatuto quòd minor non poſsit ſe obligare ſine certa ſolemnitate, quòd ſi ſe obligauerit vtiliter abſque illa ſolemnitate quòd valet contractus.& quod ipſe conſuluit conſil.cccexiiij.ſcilicet ꝓ mulier prohibita ſe obligare ſine conſenſu ſuorum conſanguineorum poterit maritum liberare de fructibus rerum paraphernalium:quia per hoc non efficitur pauperior.

d ¶ Impuberibus. Ang.dicit quòd gloſſ.hic ineptè loquitur:tamen dicit quòd Bononiæ omnes maiores xxv.annis appellantur puberes.& dicit Raphael non

Scdò aliud ſimile. Tertio mō poteſt legi, & melius. Primò ponit vnā regulā gnalē. Scdò infert ad ſpeciē:& ſic poſui ſumariū.& pm hanc lec.quā poſui, eſt caſus queſtiōis de ſtatuto ,phibente mulierem obligari [a] ſine cōſenſu cōſanguineorū vt nō poſsit hæreditatē adire ſine conſenſu ęorū. Sed quęro[b] qd † ſi ſtatutū dicit ꝓ mulier nō poſsit cōtrahere ſine conſenſu cōſanguineorū, an poſsit adire hæreditatē. Et videt ꝓ ſic: quia adire nō eſt cōtrahere, ſed quaſi cōtrahere, vt l. apud iulianū.in fine, ex quib⁹ cauſis in poſ.eatur.& l.ex maleficijs. §. hęres. de actio. & obli. In contrariū[c] videt: qa pro cōtractu accipit oīs obligatio, vt l.oēs.§. de iud. Quęro, hic loquit de pupillo, qd de adulto: vi debitis in l.impuberib⁹. in fi.j.eo. Quęro quādo pupillus eſt ſuus, vtrum habeat beneficium abſtinendi? dic vt in gloſſa.

Impubes. Seipſum ſummat. Opp. extra gl. adeundo quis obligat, vt l.ſupra ,pxi.ſed patria ptās nō eſt ſufficiēs ad obligandū, vt l.fina.§.j.de verborū obl.ergo &c. Solu.in illis caſib⁹ in quib⁹ filius tm obligat authoritas prīs non eſt ſufficiēs, vt in cōtrario. Sed vbi agitur de quęrēda hęreditate quæ prī debeat quęri in totū ſcdm illa tpa, vel hodie quo ad vſumfructū: & ſic pater eſt legitimus adminiſtrator: tunc patria poteſtas eſt ſufficiens, vt hic, & l. ſi infanti. C. cod. Declaraui in dicta l. fina, §. primo.

☞ *Qualiter dicamus ſcire, & q. ſcire cadat in pupillū.*
Hæc lex habet locum in pupillo proximo infantiæ.
Tutor ſolus non adit pro pupillo.
Furioſus an poſſit adire vel curator pro eo.remiſſiuè.
An pupillo ad adeundum ſufficiet curator. remiſſiuè
Tutor ſolus petit bonorum poſſeſsionem pro pupillo.

Vpillus. Pupillus pōt cū tutoris authoritate hæreditatē adire. h. d. Primò declarem⁹ tex. qd vult dicere cām acquirēde hrditatis non intelligat. Rūdeo, id eſt nō intelligit vtrū ab ite ſtato vel ex teſtō ſibi tā ,ꝓ volūtario, aut neceſſario, deferat hrditas. Iſta ēm debet ſcire hres. ī l. is pōt. & l. is q putat. j.e. Quęro † qd vult dicere iſte tex. nec ēm ſcire, nec diſcernere talis ætas pōt; rndeo: ſicut in iudicio primò fit examinatio, poſtea iudicat: ita in intellectu noſtro primò fit examiatio: poſt examinationē iudicat intellectus. Iſta examinatio dicit diſcernere, iſtius nō eſt capax pupillus. Itē ſcire dicimur id qd per cām cognoſcimus, & p hāc examinationē factam, vel cū nobis, vel cū alio, vt ī l.in bonorū.de bo.poſ. Illud ſcire nō habet pupillus. Et hoc vult tex.cū dicit: nec ſcire, nec diſcernere pōt. Quæro qd vult dicere, nō ſit magis ꝓ furioſus? Rn̄. illud ſcire qd ,pcedit ab illa examinatiōe quā §. dixi ſicut nec cadit in furioſum, ita nec in pupillum, ſed vnū ſcire ſumptū magis largo mō cadit in pupillū, qd nō cadit in furioſum. Scit ēm ꝓ bonū eſt habere aliqd, & malū nō habere. et q̄dā multa vniuerſalia quæ habenē ſine examinatiōe: & ideo pupillus naturaliē obligat⁹, quæ in furioſo nō cadūt. † Itē intellige hāc l.in pupillo q nō eſt ,pximus pubertati ſed infantiæ, qd innuit tex. dum dicit ſi fari pōt: aliàs ſi cēt ,pxim⁹ pubertati poſſet ſcire et cognoſcere. Eſt ēm doli capax, vt ī l.j.§.an ī pupillū. §. depo. & de noua.l.j.ī fi. Quæro, qd ī infante. Dic vt ī gl. † Quęro vtrū tutor ſol⁹ poſsit adire, ,p pup. Gl. dicit ꝓ ñ. et bñ. C.de iu.deli.l.potuit. † Quęro vtrū furioſus pōt adire hrditatē, vel curat. ,p eo. Dicet j.de bo.poſ.ifan.dela.l.j. † Quęro vtrū curator ſufficiat, ſ. pupillo ad adeundā hrditatē. Dic vt ī l.ī vna.§.tutor. de ap. † Queřit gl. an ſol⁹ tutor poſsit petere bo.poſ. Et dicit ꝓ ſic, vt l.tutor. d bo.poſ. cōcordat gl. in l.ī puberi. §. de tu.& cu. da. ab his. et ī d.l.potuit. C. d iu.del. Cōtrariū no. C.q admit. ad bo.poſ.l.bonorū. vbi dicit idē in bonorū poſſeſ. qd in hæreditate, ſed hanc gl. cum ſi. tenet Dy.& omnes.

d Impuberibus. d Hæc l. ſeipſam ſummat.& gl. legit eā ita bene, ꝓ non eget ſuppletione. Ponit ēm vnā opi. Placē. quā reprobat: poſtea ponit veritatem ex qua colligę breuiter ſic. Aut loquimur de impubere, aut de adulto. Primo caſu, aut ſe non immiſcuit: & ſine dubio poteſt ſe abſtinere. Aut ſe immiſcuit: & tūc aut ſine tutore: & idē. Aut cū tutore, & nō poteſt ſe abſtinere, niſi per reſtitutionē. Aut loquimur in adulto: & tūc non habebat curatorē: & ita loquit hæc lex: quia ita demum pōt ſe abſtinere ſi nō ſe immiſcuit, ſed ſi ſe immiſcuit nō pōt ſe abſtinere, niſi p reſtitutionē. Aut habet curatorē: & tūc diſtinguo vt in pupillo in prin. dicit: qa aut cū eius authoritate, aut non.

El qui ſe. Suus qui ſe non immiſcuit poteſt abſtinere beneficio prætoris edicti ſine aditione iudicis. hoc dicit. Hanc legem declarabo infrà eodem lege neceſſarijs.

1 ☞ *Bonorum poſſeſsio quando poſsit peti pendente conditione.*
2 *Conditio poteſtatiua in perſona hæredis poteſt eſſe duplex: & quæ ſuſpēdat aditionem, & repudiationem.*
3 *Repudiatio facta pendente conditione non ualet: poſtea conditione exiſtente poterit hæreditas adiri.*

a IS qui hæres. [a] Illa hæreditas repudiatione amittitur, quę pōt adiri. ſecus ſi adiri non poterat. h.d. Oppo. ꝓ illa determinatio, hoc ita verū eſt, non ſit neceſſaria: & includebatur in verbo delata. §. poſito: vt l.delata. de ver. ſigni. Solue vt in j.glo. Oppo. quòd poſsit repudiare. j. de curat. bon. dan. l.j. & in l.in pluriū. j.eo. Soluit glo. no. ibi corā iudice: ſed extra iudicium ſecus: vt hic. Idē no. in legibus cōtrarijs. Oppo. de l.nec is. §.j.j.eo. Soluit gl. per l.illud. j.eo. Opp. de l.j.C. de pact. Sol. per pactū poteſt quis ſe obligare, & renunciare hæreditati delatæ ſibi ſub con b ditione, nō ſimplici [b] renunciatione. Rationem ponit ibi glo. Oppo. j. de bono. poſ. ſecundū tab. l.ij. §. ſi ſub cōditione. Di 1 cit gl. † aliud in bonorū poſſeſsione ęꝗ in hæreditate. Tu verò dicas clarius: Pendēte cōditione poteſt peti bonorū poſſeſsio ſecundū tabulas, quæ non tribuit ius: & eodē modo poteſt illa bonorū poſſeſsio repudiari: ſed bonorū poſſeſsio, quę tribuit ius, nō poteſt peti pēdēte cōditione: neq; repudiari: & ſic eſt idē quod in hæreditate. Oppo. & intro glo. iij. §. de condi. inſti. l.j. Solu. intelligas hic, qualis qualis cōditio, quæ tn̄ non ſit talis, quæ haberet pro non appoſita, & impleta: ſed ſit talis quæ ſuſpendit diſpoſitionē. Oppo. ꝓ conditio quę cōſiſtit in arbitrio hæredis non ſuſpendit aditionē: vt l. verba. de condi. inſti. ergo nec repudiationē: ſi in alterius volūtatē cōferatur, 2 ipſo iure non valet: vt l. illa inſtitutio. de hære. inſtit. Sol. † cōditio poteſtatiua in perſona hæredis poteſt eſſe duplex. Vno modo expreſſe ſi volet: & iſta in hærede extraneo nil operat. in ſuo operatur, quia facit de ſuo voluntariū, tamē aditionem nō ſuſpēdit: ergo nec repudiationē. & hoc modo loquitur hęc lex. Secūdo modo poteſt cōferri in voluntatē eius velatam, vt ſi decē dedit, & ſi. & tūc aditionē ſuſpēdit, & idē in extraneo: vt l. ſi quis Semproniū. de hære. inſtit. & l. nonnunq;. de cōdi. & demon. Dicit tamē gl. ꝓ ſi apponitur in voluntatē alterius per hæc verba, ſi arbitrabitur, nō per verba, ſi voles, ꝓ ſemper eſt pura: vt l.j. de leg. ij. hoc non eſt verū: quia quando apponimus per ſi, facit conditionē: vt d.l.j. de lega. ij. & ibi videbitis. 3 Quæro, † repudiatio facta pendente cōditione nō valet: an poſtea exiſtente cōditione poterit adire? Certè ſic: vt l.nec is. in fi.j.eo. Et ad hāc l. facit l.ſed & ſi de ſua conditione. j.eo.

Si quis. Qui non poteſt adire propter dubitationem, ſeu inhabilitatem, ſeu conditionis dependentiā, nō poteſt repudiare. hoc dicit.

1 ☞ *Pater an poſſit repudiare hæreditatem, in qua filius fuit inſtitutus contemplatione ipſius ſine conſenſu filij, ubi quòd non.*
2 *Pater poteſt cogere filium ut repudiet.*
3 *Repudiatio tacita quæ fit per curſum temporis facta per filium præiudicat patri.*
In proficitijs per iura noua nihil eſt immutatum.
Tempus ad adeundum in proficitijs hodie non poteſt ſtatui à iudice filio niſi patre conſentiente.
4 *Si repudiatio patris non ualet, an præiudicet ipſi patri, licet non filio.*
5 *Diſpoſitio huius legis an habeat locum in hæreditate aduentitia.*
6 *Tacita repudiatio filij in hæreditate aduentitia quòd noceat patri.*
7 *Hæreditas matris quòd olim patri quærebatur pleno iure.*
8 *Repudiatio patris in quo noceat filio.*

9 *Dominus hæreditatem ſeruo delatam repudiat, & quæ ſit ratio.*
10 *Legatum uel fideicōmiſſum relictum filio uel ſeruo quando pater uel dominus repudiare poſſit.*
11 *Iuſſus patris in repudiatione fiendа per filium quòd debeat præcedere.*
12 *Filio coacto per patrem repudiare ſubuenitur poſt mortem patris.*

Neque filius. Seipſam ſummat. Quæro nūquid iſte §. habeat locum in hæreditate patris profectitia, vt ſi filius fuit inſtitutus contemplatione patris. Glo. dicit ꝓ ſic: quod ſine dubio eſt verū: quia tūc filius nō pōt repudiare ſine conſenſu patris. Sed an pa 1 ter poſſet † repudiare ſine cōſenſu filij, eſt b dubium. Et videtur ꝓ ſic: quia profectitia quæruntē patri pleno iure, vt l.cū oportet. C.de bo.quæ libe. ergo ſi pr̄ repudiet non nocet filio. Et ſic ratio huius legis ceſſat: quę eſt ne alter alteri noceat: & hoc quidā tenēt. Pro fortiori ratione, qn̄ filius inſtituitur cōtemplatione patris, etiā ſi adeat factus ſui iuris cogeē patri reſtituere, vt l. aditio. in ſi.j.eo. & l.liber. de acqr.rer.do. & l.quidā cū filium. de hęre. inſti. Cōtra c rium [c] teneo: nā pater tunc nō poteſt adire ſine filio, vt l.ſi qs mihi bona. §. iuſſum. j.eo. ergo nec poteſt repudiare, vt l.is poteſt. j.eo. Fateor tamē ꝓ tūc poteſt cogere filiū vt repudiet: argu. l.idemq;. verſi. ſi cui mandauero. §. māda. vbi hoc optimè probatur. Et hoc verū in repudiatiōe expreſsa: † in repudiatione verò tacita quę fit p 2 curſum tēporis ſtatuti à lege cōi, vel municipali, vel fortè à iudice, præiudicaret patri, vt l.ſi. j. quis or. in bo. poſſeſ. ſer. & qd not. in l.ij. C. de repu. bo. poſſ. Et in iſtis profectitijs per iura noua nil eſt immutatū hodie, vt no. in d.l.fi. j. quis or. in bono. 3 poſſ. ſer. † Si tn̄ tempus ſtatueretur à iudice: tūc nō poſſet hodie ſtatui filio, niſi patre cōſentiente iudici, vt l. cū nō ſolū. §. ne 4 ceſsitate. C. de bo. quæ lib. † Sed quæro, d licet [d] repudiatio pr̄is nō valeat, an pręiudicet ipſi patri, licet nō filio. Gloſ. dicit ꝓ ſic, vt l.ij. §. deniq;. §. ſolu. mat. lac. de Are. dicit, & bene, ꝓ illa loquit in pacto, nō repudiatione ſimplici: p no. in hac l. in prin. 5 † Quæro an hęc lex habeat locū in hęreditate aduēntitia. Gl. dicit ꝓ ſic: ſpecialiter hodie vbi apud filiū debet remanere proprietas: verū eſt ꝓ olim & hodie nō poterat filio repudiādo nocere pr̄i, nec pr̄ filio, vt hic, & ſic repudiatio nō valebat. Hodie verò eſt immutatum ꝓ repudiatio valet quātum ad repudiantē: & alterī remanet plenum ius adeundi, vt l.ſi. §. vbi autem. C. de bo. quæ libe. & hoc eſt verū in repu 6 diatione expreſſa. † Sed quid dicem⁹ de tacita? Doct. in l.j. C. qui admit. ad bono. poſſ. dicūt ꝓ ſicut expreſſa repudiatio filij non nocet patri: ita nec tacita. Alij dicunt cōtrariū. quod puto verū: quia d.l.cū non ꝓ neſcit an de facto ita dicat Bonoñ. imò dicit, ꝓ pōt glo. excuſari, vt in puer⁹ centū annorū. Alleg. l.pueri. de verb. ſigni. & tex. ij. q. vij. prę alleg. cap. Paulus vbi allegat puerū centū annorū maledictū. Quis dicatur puer paruus: vide l. fi. et ibi Baldū. C. de infan. expo. Et quis dicat puer, iuuenis, adoleſcēs, & c. vide Cy. in l. ſi infanti. C. de iure deli. & Ang. in l. quidā ita. ad Trebel. & in l. nō aliter. §. j. de lega. iij. vbi bon⁹ tex. et Bal. in l. j. C. de emen. propin.

a ¶ Is qui hæres. Nota ſecundū Paulū de ca. dicentē hic in fi. prin. in ver. & ſi ī arbitriū. probari ꝓ ſi qs fuerit inſtitut⁹ ſub cōditiōe poteſtatiua, & ea pendente dixerit nolle cōditionē implere: nō videtur per hoc repudiare: et ſic poterit poſtea adire. l. nec is. §. j. j. eo. & ibi Barto. & ſic eſt tex. opti. ,p eo, de quo dubitauit Raph. in l. ſuus quoq;. §. ſed & ſi filio. de hære. inſti.

b ¶ Non ſimplici. Non valet renūciatio iuri de futuro. Dicebat tū. Raph. hic no. ſe putare ꝓ cū iuramēto valet talis renunciatio. Alleg. Bar. in l. is pōt. j. eo. tū Bar. ibi nō dicit hoc. ſed hoc confirmo: qa dicimus ꝓ iuramētum habet vim clauſulæ, ſi non valet &c. l.cū pater. §. filius matrē. de lega. ij. ſed ſi ficeret pręſenti, talis renunciatio valeret in vim pacti ergo &c. Idē videmus in ſimili quæſtio. mota per Pet. de Ancha. in cap. quāuis. de pact. in vj. An ſi filia renūciauit futuræ ſucceſsioni patre abſente ſecundum formā d.c. quāuis. an valeat, & dicūt doc. per d.l.j. C. de pact. nō valere. et maximè Pe. de anc. tū ex quo allegat illā l.j. vbi pactū fuit ſter fratres factū, videē de mente eorū eſſe ītelligere ꝓ ſaltē fuerūt aliqui præſentes q illā renūciationē acceperāt, q̄uis pr̄ abeſſet: & p cōſequēs nō valuit: qa inducebat tale votū captādę mortis. ſed ī caſu nr̄o nō erat præſens ille, ,p quē ſducebat tale votum: et ſic illa deciſio non obſtabit. Facit ēt ,p dicto Raph. qa iuramentū quoties pōt ſine interitu ſalutis æternæ ſeruari, ſeruādū; eſt c. ſi verò. & c. cū contingat. de iure iu. Itē facit: qa p iuramētū abſenti ius q̄ritur, ſecūdū gl. ſing. in c. quoties cordis. j. q. vij. cū alle. Bart. ī rub. C. res inter alios acta. & in l.pactū qd dotali. C. de colla. & ego dixi in l. ſtipulatio iſta. §. ſi ſtipuler. ff. de verbo. ob. Si ergo ius q̄rit tur abſenti, ac ſi fuiſſet p̄ſens, valet illa renūciatio tanq; pactū liberatoriū, per l.i. C. de pact. cū ibi no. tenetis menti: quia non memini me legiſſe iſtud dictū alibi.

c ☞ POMATES. ¶ Contrariū. Idem tenet Bar. in l.j. in ij. col. C. cui admit.

d ¶ Sed quæro. contrarium tenet Alexand. in l. legatum. ff. de leg. j. per text. in l. ſeruo inuito. in prin. ff. ad Trebel.

a ¶ Filius. Adde Bar. in l. his poteſt. in v. col. j. eo.

b ¶ Quæro quid. Vide latè Imol. in l. legatũ. de lega. j. Quid in monacho. Cy. in l. deo nobis. C. de epiſ. & cleri. & Bal. in l. j. C. q admit. in ix. q. & Ba. in l. tutor. in fi. de bo. poſ. Bal. in l. eã quã. C. de fideicõ. & Cano. in c. in præſentia. de ꝓba.

c ¶ Simul poſſunt. Et facit ad ſtatutũ, ꝙ filius ſine licẽtia patris nõ poſsit ſe obligare, qa ſatis dicit licẽtia præcedere ſi ſimul ſe obligãt. Adde tex. in l. cũ pr. §. libertis. de leg. ij. verſi. alio qn. quẽ ad hoc ibi põderat Bar. & i l. Titi⁹. §. qui. mod. pig. vel hypo. fol. p illũ text. quẽ alle. Bar. in d. §. libertis. et Bar. ibi ſequunt doc. & Bal. idẽ in l. fi. C. ad mace. & in l. ſi filius. co. ti. in fi. et ĩ ſpe. in addi. in tit. de re. Io. and. in reg. q tacet. de reg. iur. Bal. in l. exceptionẽ. de excep. et ibi dubitat an ſufficiat patrẽ fideiubere ꝓ filio ĩ cõtractu ad hoc vt videatur patris cõſenſus interueniſſe. tũ ꝑ d. l. Titi⁹. in princ. §. quib. mo. pig. vel hypo. ſol. vt̃ ꝙ ſatis appareat de cõſenſu patris & ſic cõtract⁹ teneat: qd̃ tene mẽti. Ad de an & qũ pr̃ & filij⁹ ſe obligat in iſtrumẽto pater dicat conſentire. Bal. in addi. Spe. in ti. de accu.

d ¶ Acquirẽdi. Sol⁹ error cauſæ acquiſitionis vitiat hæreditatẽ. Et adde Bar. in l. vẽti e. in ij. col. in j. opp. j. eo.

e ✠ POMATES. ¶ Quod magis. Vide per Prepoſi. in c. veritate. in ij. col. C. q ad mit. viij. diſ.

f ¶ Quid ecõtra. Vide Bal. ĩ l. potuit. C. de iure deli. vbi tenet contra Bartol.

g ☞ Codices. Veneti habẽt orationẽ iſtam hoc mõ: cũ acqſitiõe ego ignorẽ fiendã, an ꝑ immiſtionẽ, an per aditionẽ meritò nõ tenet immiſtio vel aditio. et eodẽ modo &c. Alex. Loſæus.

h ¶ Nec is. No. ſecundũ Bal. ꝙ vbi negatiua cadit directò ĩ ſenſum teſtis poteſt de ea deponere ꝓ quis nõ ſit coarctata loco et tpe: et ſic limitat. c. bonæ. de lega. j. & l. actor. C. de ꝓba. vbi habet ꝙ negatiua niſi ſit coarctata nõ põt probari. Ex quo iferebat Bal. pone Titiũ nõ fuiſſe præſentẽ qñ Cai⁹ mutuauit Sẽpronio cẽtũ. Nã Titius poterit ꝓbare ſe nõ fuiſſe ꝑſentẽ. Et idẽ voluit Ang. & Imo. hic. Allegant no. in l. j. C. de erro. adtuoca. & in l. Pãtoni⁹. §. rei perduellionis. j. e. & Io. An. in d. c. bonæ. el. j. tũ iſtud nõ videtur verum indiſtincte: quia vt ipſi dicunt, videtur contra ea quæ voluit Bart. in l. j. de autho. tut. Bald. & Ange. in l. heredes palam. de teſta. & in l. j. ad fi. C. de ſecun. tab. & Bal. & Sal. in l. teſtium. C. de teſt. vbi dicunt ſi teſtes dicunt ꝙ aliquis fuit præſens &c. Adde ibi qui dubitat, quid ſi inſtitutus in primo & ſecundo teſtamẽto, & dubitat an ſecundum valeat: & cum proteſtatione adeat eo modo quo melius poteſt ex primo vel ex ſecundo, & deinde moriatur, an illam hæreditatem tranſmittat, vide Pet. de anc. conſil. cciiij. & conſil. ccclvij.

ſolũ. loquitur in repudiatione expreſſa: ergo in tacita, licet ſit eadẽ ratio: tñ iura antiqua nõ ſunt correcta, vt l. præcipimus. in h. C. de app. Præterea morienti filio pater priuatur hæreditate ſibi à filio delata: niſi filij⁹ eſſet infans, vt l. ſi infanti. C. de iu. deli. codẽ modo aduenientẽ hoc caſu ꝙ filius negligat, pr̃ priuat̃ hęreditate, niſi fortè ſi liius malitiosè negligeret: tũc enim illa diceret̃ repudiatio, vt j. eo. l. recuſari. & haberet locũ d. l. cũ nõ ſolũ. †Quæro nunquid hęreditas materna olim quęrebatur per filiũ patri pleno iure: an apud filiũ remaneret, ꝓprietas. Gl. hoc tangit plenius hic, & alibi aliquãtulũ ĩ l. ij. C. de repu. bo. poſſeſ. alibi nõ tãgit̃ qd̃ recorder. Quidã dicebãt ꝙ olim filio remanebat ꝓprietas: qd̃ gl. reprehẽdit: qa hoc primò fuit introductũ p cõſtantinũ in l. j. C. de bo. ma. Ric. Malũ. tractat hic hãc q. & non facit de his mẽtionẽ gl. Cyn. recitat eã in l. j. C. qui admit. ad bo. poſ. & tenet ꝙ de iure antiquo hæreditas matris nõ acquirebat̃ patri pleno iure, p l. ſi filius. in prin. de inof. teſt. & ibi dicebat ipſe eſſe caſum. Cõtrarium eſt veritas: & ſic eſt vera gloſ. hic poſita caſus eſt in l. filiusfa. j. eo. & l. ſi filius meus. j. tij. Ad l. filius.[a] Rñdeo, ꝙ quoddam eſt ius quærẽdum, & illud nõ quæritur patri p filiũ etiã de iure antiquo. qd̃ apparet qa ius adeũdi reſidet ĩ ꝑſona filij, & nõ trãſit in ꝑſonã patris multò min⁹ ius qd̃ eſt præparatoriũ illius iuris quærẽdi, vt quærela inofficioſi quæ parat ius adeundi, ſed aditiõe ſecuta ius ꝓſequẽdi ſcilicet actio, ſeu hęreditatis petitio, ſeu ius retinẽdi quęrit̃ patri incõtinẽti, vt l. placet. j. eo. & l. §. alega. Diceres † tu, ſi in effectu aditione ſecuta quærit̃ patri quid nocet filio ſi pater repudiat? Rñ. ꝙ filius habet ſpẽ ſi efficiat̃ ſui iuris anteq̃ adeat, vt quærat̃ ſibi ſicut ſeruo, ſ. ſi antequã adeat manumitteret̃, vt inſti. de hæredi. inſti. §. alien⁹. Ita dicit gl. hoc ꝓbatur in l. retinẽte. C. eo. †Quæro quid[b] in ſeruo, an hæreditatẽ ſeruo delatã dñs poſsit repudiare. Gloſſa dicit hic ꝙ ſic: & ita tenet in l. legatũ ſeruo. j. de lega. j. Sed quæ eſt ratio? Cy. ĩuoluit ſe multum in dicta l. renitẽte. Domini, nõ video l. quæ hoc dicat ꝙ hæreditatẽm delatã ſeruo dominus repudiet: & in cõtrarium habeo rationẽ: qa dominus nõ poteſt adire, vt l. cũ proponas. C. de hęre. inſti. ergo nec repudiare, vt l. is poteſt. j. eo. Nõ obſt. l. j. §. per ſeruũ. alleg. hic in gl. quia ibi loquit̃ in bono. poſſeſ. nõ in hæreditate quæ facilius confertur. Conceditur enim cõditione pendente, vt l. ij. §. ſi ſub conditione. de bono. poſſ. ſecundũ tabu. & ideo de facili conceditur domino poteſtas repudiandi, patri autẽ hoc nõ concedit̃, vt l. ij. C. de repudi. bo. poſſeſ. Ratio: quia filius expectat effici ſui iuris ꝑ emãcipationẽ, vel per mortẽ ſui patris, vt l. ſcripto. j. vnde libe. & l. nam & ſi parẽtibus. de inoffi. teſta. Seru⁹ aũt nõ expectat libertatẽ, niſi ex volũtate domini mortẽ eius expectaret. quod eſſet abſurdum: quia caſum aduerſam ꝙ fortunã &c. vt l. inter ſtipulantẽ. §. ſacram. j. de verb. obli. & ideo ſi poneremus illũ ſeruũ eſſe ſtatuliberum, fortè dominus nõ poſſet repudiare bonorũ poſſeſsionẽ, ſicut nec in filio. †Quæro quid in legato fideicõmiſſo relicto filio vel ſeruo. Reſpondeo ſecũdũ iſta iura ſi legatum erat purũ ſtatim dies eius cedit, & quęrit̃ vel patri vel domino, vt l. quæ legata. de regu. iur. ideo pater vel dominus poſſet repudiare, vt l. legatũ ſeruo. j. de lega. j. Sed ſi eſſet relictum ſub cõditione, nõ põt repudiare. Ita intellígit gl. C. de fideicõ. l. ex repudiatione. hodie in filio eſt immutatum, vt in aduentijs quæratur ſibi quo ad proprietatẽ, & pater non præiudicet ei. †Quæro, dicitur hic ſimul poſſunt[c] repudiare, an debeat præcedere iuſſus ſicut in aditione? Dico ꝙ ſic: vt l. Iulianus. j. de lega. j. Dixi in l. qui in aliena. in princi. §. eod. Item quæro, quid ſi pater coegit filium ad repudiandum vnà ſecum? Reſpondeo, ſubueniretur ſibi poſt mortem patris, vt l. apud Celſum. §. fina. de doli exceptione.

1 ☞ *Quid ſit dicere plus in opinione quàm in ueritate.*
2 *Error in cauſa acquirendi impedit aditionem.*
3 *Veritas quando inſpicitur magis quàm opinio.*
4 *Hæres neceſſarius qui credit ſe uoluntarium quando adire poſſit.*
5 *Cautela in redigendo in ſcriptis immiſsionem filij hæreditatis paternæ.*
6 *Quando apparet quòd aliquid pro hærede geſſit, & non apparet utrum putaret ſe uoluntarium uel neceſſarium: tunc uidetur adiiſſe.*
Dicta in aditione intelliguntur in repudiatione.

1 ✠ S qui putat. Error an ſit neceſſarius vel nõ impedit repudiationẽ vel aditionẽ. h. d. †Quæro quid vult dicere plus in opiniõe ꝙ in veritate. Rñdeo, aditio cõſiſtit in animo ſolo. vt l. pro hærede. §. j. j. eo. ergo in ea debet magis inſpici opinio quæ eſt in animo quã veritas. Sed hæc opinio erat erronea: ergo vitiatur repudiatio. Oppo. extra gloſ. ꝙ † iſte error non vitiet aditionẽ, vt §. eo. l. qui in aliena. §. ſi is. verſic. nam eum. Solu. hic quis errabat an fuiſſet filiusfa. defuncti, de cuius hæreditate agebatur: & ſic errabat in cauſa acquirẽdi.[d] Si enim erat filiusfa. acquiſitio erat ſibi facta ipſo iure. Si non erat non debebat ſibi quæri per voluntatem. In lege contraria errabat in hoc an eſſet filiusfami. alicuius viuentis. & ſic certus erat de cauſa adeundi, ſed errabat in hoc an alteri acquireretur vt ſibi: qui error non impedit aditionem, vt ibi. Solus enim error cauſæ acquiſitionis impedit aditionem, vt j. eod. l. ſi is ad quem. Ratio quia impedit voluntatem, vt infra videbitis. †Oppo. gloſ. quòd magis[e] inſpicitur veritas ꝙ opinio, vt l. fin. j. de cri. expi. hære. & l. ij. §. ſi à pupillo. j. pro empt. cum ſi. Glo. nõ ſoluit. Dic ꝙ hic loquitur in aditione quę conſiſtit in ſolo animo, vbi magis inſpicitur opinio ibi in his quæ ſolo animo non cõſiſtunt. Ita ſentit gl. in l. hæres. j. eo. Et ita ſoluit Dy. j. eo. l. ſi quis extraneus. §. j. & hoc videtur hic dicere tex. vt §. dixi. †Quærit glo. tex. hic loquitur quãdo in veritate erat voluntarius, & putabat ſe neceſſarium: quid econtra[f]? Aliquæ fuerunt opi. inter gloſſatores. finaliter determinat glo. quod idem declaro ſi quidẽ eſt neceſſarius tantũ, vt ſeruus ſine dubio non poteſt adire voluntariè: quia velit nolit eſt hæres, nec habet beneficium abſtinẽdi. Si verò eſt filius & neceſſarius: tunc per beneficium abſtinẽdi poteſt dubitari: quia videtur voluntarius de iure prætorio. Gloſ. tamen idem dicit & bene. Declaro, error talis impedit voluntatem, ergo impedit aditionem quæ cõſiſtit in voluntate. Qd̃ impedit volũtatẽ patet: ſi puto me volũtariũ cũ ſum ſuus: ergo habeo voluntatẽ acquirẽdi de nouo: non aũt habeo voluntatẽm immiſcẽdi me, quod eſt approbare acquiſitionem mihi factam à iure, vt dixi ſuper rubrica.[g] Cum ergo acquiſi ☞ tionem ipſam ego ignorem: non tenet aditio. Eodem modo ſi repudio habeo animum ne acquiratur mihi de nouo: non autem habeo voluntatem abiſciendi acquiſitionem mihi factam à iure: ideo vitiatur acquiſitio & repudiatio. Vide gloſ. & nota eam bene. † Et in hoc debes eſſe cautus quando redigitur in ſcriptis immiſtio alicuius filijfamilias vt dicas, talis ſciens patrem defunctum, & ſe eſſe ſuum hæredem dictæ hæreditati ſe immiſcuit. Idem ſi diceret eã adiuit, vel pro hærede geſſit: cùm proponatur ſciens ſe ſuum hæredem. Si verò diceret ſciens hæreditatem patris delatam: tunc nõ valebit aditio, cũ delata eſt: quia adiri poteſt, vt l. delata. j. de verb. ſigni. no. §. eo. l. is qui hæres. in prin. ſed hæreditatẽ patris quis non poteſt adire, ſed acquiſitionẽ factã immiſcendo põt approbare. Prædicta vera: niſi ſequereẽ aliq̃d verbũ p qd̃ apparet eũ ſciuiſſe ſe ſuũ hæredẽ, vt ſi diceret, adiuit, & imiſcuit: cũ immiſcere ſit ꝓ priè ſuorũ. †Sed quid ſi apparet ꝙ aliqd pro hærede geſſerit, vtrũ aũt putaret ſe volũtariũ vel neceſſariũ, nihil apparet. Certè cũ hoc cõſiſtat in iure nõ præſumit̃ ignorantia, vt l. leges. C. de legi. niſi probaretur ꝑ modum quẽ dixi in l. nõ fatetur. j. de confeſ. Et quæ dixi in aditione: idẽ intelligas in repudiatione.

a ✠ Ec is.[a] Qui dubitat de viribus teſtĩ non põt adire. Itẽ aditio alterius nõ impedit eũ qui cert⁹ eſt. h. d. Opp. extra gl. Lis quæ mouetur alicui de viribus teſtĩ, facit rẽ dubiã, vt l. ſcriptus. j. ad carbo. ergo cũ teſtm̃ dicatur falſum, nõ põt eſſe certus de viribⁿ teſtamẽti. Rñdeo, concedo ꝙ facit rem dubiam in omnibus quæ non cõſiſtunt in facto proprio ei cui lis mouetur, vt ſi ipſe fuit præſens teſtamento, vel dicatur ꝙ ipſe fecit falſum teſtamentum. Tangam in l. is poteſt. j. eo. & probatur in l. cùm falſum. j. eo.

1 ☞ *Repudiatione unius iuris, quando uideatur repudiatum aliud.*
2 *Succeſsionem de iure ciuili quis amplecti poteſt, & de iure prætorio.*
3 *Si inſtitutus repudiat uno iure, & uult uenire alio quando ei præferatur ſubſtitutus.*
4 *Qui poteſt uenire per ſtipulationem & per ius accreſcendi, an poſſit uno iure amplecti, & alio repudiare. remiſsiue.*

b Hæres inſtitutus.[b] †Repudiatiõe vnius iuris nõ videtur repudiatũ aliud, niſi repudiatũ nõ potuit ſine illo repudiari. h. d. Ex prin. no. gl. quod dixi in ſummario: & adducit ad duas quæſtiones. Primo † ꝙ qs põt amplecti ſucceſsionẽ de iure ciuili & repudiare de iure prætorio, vt C. eo. l. puberẽ. †Quid ſi[c] inſtitut⁹ habet ſubſtitutũ, & repudiat vno iure, & vult venire alio, an ei præferatur ſubſtitutus? Glo. in l. ſuum. C. eo. dicit ꝙ ſic. Doc. ibi cõtra. Tu dic qñ ꝙ repudiatio refertur ad ipſam hæreditatẽ: & tũc videt̃ repudiare omne ius quærendi illã hęreditatẽ, vt l. ſi duo. verſi. idẽ Iulianus. & l. duob⁹. §. ſi quis iurauerit. de iureiurã. Qñ ꝙ refertur ad ius adeũdi, vt puta repudiat aditionẽ de iure ciuili, & reſeruat de iure prætorio, vel cõtra: tũc dico ꝙ adhuc ipſe præfertur ſubſtituto: quia quãdiu põt inſtitut⁹ ſuccedere, ſubſtitutus nõ admittit̃, vt l. quãdiu. §. eo. & generaliter loquitur l. quãdiu. quæ dicit, Quandiu potes admitti. nec diſtinguit quo iure. ſufficit ergo ꝙ aliquo iure admitti poſsit ex teſtõ. Sed ſi diceret ſe nolle acquirere hæreditatẽ ſimpliciter: tunc videtur in totũ repudiare, ſicut ecõtra, quãdo dicit ſe velle acquirere, videtur velle acquirere omni iure, vt d. l. pubere. †Item inducit gloſ. ꝙ ſi aliquis poteſt venire per ſtipulationem, & per ius accreſcẽdi, poteſt repudiare vno iure, & alio amplecti. Dicam in l. ſi tu ex parte. j. eo. & dixi in l. re coniuncti. j. de lega. iij.

1 ☞ *Cognito qui poteſt adire, cognoſcitur qui poteſt repudiare.*
2 *Quis poteſt adire, & quando.*
3 *Ius adeundi hæreditatem dicitur tribus modis.*
4 *Vouentes regulam fratrum minorum ſunt incapaces hæreditatum.*
5 *Si ſocietas contrahitur de hæreditate futura, non intelligitur communicari ipſa ſpes, ſed hæreditas ſub conditione ſi obuenerit.*
6 *Ius adeundi quod habet conſanguineus, an ſit aliquod ius, uel aliqua res per ſe.*
7 *Ius ſuccedendi de iure Canonico tollitur pacto cum iuramento.*
8 *Ius ſuccedendi liberorum eſt aliquod per ſe ſeparatum à iure filiationis.*
9 *Ius ſuccedendi ex teſtamento alicui niuenti: non eſt ius, nec ſpes à iure approbata.*
10 *Subſtitutus pupillo mortuo teſtatore non dicitur aliquod ius ſuccedendi habere, uel ſpem aliquam ita quòd dicatur ius.*
11 *Sextutum quòd quicunque habet inſtrumentum teſtamenti uel codicillorum alicuius rei ualoris decem librarum, uel ſuprà, debeat illud inſinuare intra ſex menſes non cõprehẽdit ſubſtitutũ pupillariter niuente pupillo, ſed per fideicõmiſſum ſic.*
Subſtitutus per fideicommiſſum habet ius ſuccedendi, & ſpem ſeparatam per ſe.
12 *Ius adeundi reſpectu certæ hæreditatis iam exiſtentis: quia mortuus eſt ille de cuius hæreditate agitur quando ſit aliquod ius ſeparatum per ſe: & quando dicatur ius adeundi: & quando ius deliberandi, & adeundi, & deliberandi ſimul.*
13 *Seruus & monachus ſi decedant ante aditam hæreditatem, nec dominus nec Abbas poterit adire.*
14 *Ius adeundi hæreditatem eſt ius quærendi.*
15 *Si contra adeuntem opponitur quòd eſt ſeruus filiusfa. uel minor quis probat.*
Teſtatorem fuiſſe mortuum qualiter probare debet adire debens.
16 *Quòd hæres ſciat teſtatorẽ mortuum: quomodo probetur.*

17 *Qui eſt infirmus uel abſens à ciuitate non præſumitur ſcire illud, de quo eſt publica fama in ciuitate.*
18 *Scientia in præteritum non præſumitur.*
19 *Hæres quomodo debeat ſcire teſtamentum factum, & ſe inſtitutum, ad hoc ut poſſit adire.*
20 *Hæres qui credidit teſtamentum factũ ſe inſtitutum, & teſtatorem mortuũ: & ita erat cõmuns opinio, & adiuit: ſi postea ſuperuenit fama in contrarium, an aditio teneat.*
21 *Qualiter probetur quòd hæres ſciuerit ſe purè inſtitutũ.*
22 *Teſtatorem potuiſſe teſtari qualiter probetur.*
23 *Si probantur duæ famæ contrariæ, & opinio hæredis cũ una concordat, quæ fama præfertur ut quis dicatur teſtari potuiſſe.*
24 *Hæres adire uolẽs quomodo debeat eſſe certus, quòd nullus eum præcedat.*
25 *Hæres adire debens debet eſſe certus, an ex teſtamento uel ab inteſtato hæreditas ad eum pertineat.*
26 *Ex diſcuſsione probatur quem non feciſſe teſtamentum.*
Per diſcuſsionem probatur quem non eſſe ſoluendo.
Item an aliquis ſit præſens.
Item an res extet, uel ſit deperdita.
27 *Hæres extraneus in dubio præſumitur habere ſcientiam teſtamenti.*
28 *Hæres adire uolens debet eſſe certus an ſit neceſſarius uel uoluntarius.*
29 *Si Titio fuit delata hæreditas Sempronij cui Titio ſucceſsit, & dico quòd credo quòd Titius fuit hæres Sempronij, & eius hæreditatem adiuit: quod ſi probare non poſſum ex nunc adeo ex iure deliberandi, uel adeundi mihi tranſmiſſo per Titium: an ualeat aditio. ubi quòd putat aditionem nullam.*
30 *Hæres debet ſcire quando adit ex qua parte ſit hæres.*
31 *Quando filius uel ſeruus adit iuſſu patris uel domini, ipſe & non pater debet de prædictis eſſe certus.*
32 *Si pupillus adit cũ authoritate tutoris, tutor ipſe debet habere ſcientiã prædictorum.*

d ✠ S poteſt.[d] Breuis eſt, & quantũ pro tex. non eget ſummario, ſed ſummabo text. cum gloſ. & omnibus quæ dicturus ſum. Qui habet ius adeundi principaliter & per ſe nõ impeditur ad ſui vtilitatem, is repudiare poteſt: aliter nõ. hoc dicit. †Not. ꝙ tunc cognoſcimus qui poteſt repudiare quando cognoſcimus qui poteſt adire.

1 ✠ P. P A V. P. ¶ Nec is. No. ꝙ licet ille qui dubitat de iuribus teſtamenti ntõ poſsit adire hæredẽ atẽ, poteſt tñ petere ſe mitti in poſſeſsionẽ ex beneficio l. fi. C. de edic. diui Adr. tol. vt per Roma. cõſil. ccxxxv. colum. penul.

b ¶ Hæres inſtitutus. Adde Bal. not. in rubri. q admit. in vj. q.

✠ POMATES. ¶ Quid ſi. Hoc ſequitur Bal. in rub. C. qui admit. in vj. q. Aretti. in §. ſeptima. inſtit. de bono. poſ. facit Aret. cõſil. xcj. in vlti. colũ.

c ✠ POMATES. ¶ Is põt. Vide Alex. in l. is qui. §. fi. ĩ prin. §. eo. & in iij. col. ver. non obſtat regula.

✠ P. P A V. P. ¶ Is poteſt. Ad regu. huius l. vide Fel. in c. cũ inferior. de maiori. & obe. & in c. non poteſt. col. j. de re iud.

2 †Quæro quis eſt qui poteſt adire, & quãdo poteſt adire. Glo. hic ponit ſex quæ requiruntur in perſona hæredis volẽtis adire, quorum ſi quid deeſt, adire nõ poteſt. Et hoc declarat gl. in princi. vſque ibi, item ſcire debet. Itẽ ad hoc vt ſciamus quãdo adire poteſt, ponit quinq; quæ debent interuenire, quorum ſi quod deeſt adire nõ poteſt. & hoc proſequitur gl. vſq; ibi, ſed regula huius legis. Vide gloſ. per te quæ eſt clara. Ad ea quæ dicuntur hic per glo. oppo. Imo dicitur poſſe quis adire quãdo ea nõ cõcurrunt: quia ſolũ ſi ſit liber homo, & capax hæreditatis, dicitur poſſe adire, vt l. in tẽpus. de hæredi. inſtitu. & l. ſi ita ſcriptũ. j. de lega. ij. & quod no. inſtitu. de lega. §. legari. Itẽ ex teſtamẽto poſſe adire dicitur etiã viuo teſtatore, vt §. de iniuſto teſtamẽto. l. j. Pro declaratione horum debetis ſcire ꝙ nos habemus in hoc titu. duas regulas. Vnã negatiuã, ſcilicet non poteſt repudiare qui nõ poteſt adire, vt l. iiij. §. eo. Aliam affirmatiuã, ſcilicet is poteſt repudiare, qui poteſt adire. †Et vt intelligamus eſt ſciendũ ꝙ poſſe adire hæreditatem, ſeu ius adeundi hæreditatẽ dicitur tribus modis. Primò gñaliter & ſimpliciter, non reſpectu alicuius hæreditatẽ petentis, ſed ſperantis petere. Ita loquitur l. in tẽpus. & lex ſi ita ſcriptũ. præalleg. & omnes leges quæ dicunt aliquẽ poſſe adire, eo ipſo ꝙ eſt capax iuris adeundi, & illud ius nõ eſt aliquod ius præciſum & ſeparatũ à libertate quã q̃s habet, quæ libertas eſt naturalis facultas &c. vt l. libertas. de ſtatu hominũ. Sicut enim ille qui eſt dñs rei nõ dicitur habere ius vſusfructus, quaſi illud ius ſit aliquid ſeparatũ à dño, vt l. vti frui. in prin. §. ſi vſusfructus petatur. ſed ideo vtitur: qa dñs ita poſſe capere: illud non eſt ſeparatũ à libertate, ſed ideo qs poteſt capere: quia liber: & quãdo qs efficitur nõ capax: tũc dicit̃ ſtatus eius diminui vt l. cognitionum. in fi. de var. & extraor. cogni. Et hoc vult dicere titulus de capitis diminutione, hoc eſt de diminutione ſtatus. Hoc probatur in l. ſi in metallũ. de his quæ pro non ſcriptis, & inſtit. de lega. §. legari. & in omnibus caſibus ibi notatis, & iſto poſſe ſic ſumptò optimè procedit regula negatiua qui non poteſt adire, hoc eſt ille qui non eſt capax: ille non

a ¶ Minoricarũ. Propterea Bar.in l.ſi i metallũ.j.de his q̃,p non ſcri.dixit,q̃ ſi fratres minores inititutantur hęredes,q̃ hr̃ditas vadit ad veniętes ab inteſtato nõ ad fiſcum.

b ¶ Eodẽ mõ.Et no.q̃ Bar.i l.fratres.C.de in of.teſt.dixit q̃ facilit̃ tollit̃ ius p̃onatus q̃ ſ iura ſanguinis : vt l. ius agnationis .iiicta l.fi.C.de bo.q̃ liberis.

c ✠ P. PAV. P.

¶ Poſſe ſuccedere.vide Cõ.cõſi.xcvij.ante fi.i j.et ij.col.et q̃ Bar. hic tenet et i lege poſt emãcipationẽ.ff.de libe.legat. iſtud tũ ius ſuccedendi non eſt de ſubſtãtia filiatiõis vt per Com.cõſi.xcviij. ante fi.col.ij.

d ✠ POMATES.

¶ Separatũ. Vide circa hęc vnũ verbũ Ale xã.cõſi.iiij.i fi.i iiij.co. ponit Pau.de ca.hic.

e ¶ Succedendi.Credo q̃ ſic.c. qñ periculoſum.vij.q̃.q̃.q̃ alle. Bal.in l.cũ antiquioribus.in v.col.C.eo.

f ✠ POMATES.

¶ Hoc q̃ro.An ſubſtitut̃ teneat̃ inſinuari facere teſtm̃ viuo pupillo,& q̃d in fideicõmiſſario,vide Bal.i l. teſtamẽta. C. de teſta. & in l.fi.C.qui.res iu. nõ no.Ang.& Ioã.de Imo.in l.facta.§.ſi qs bonorũ.aliàs l.à filio. j.ad Trebel.

g ✠ POMATES.

¶ Nõ ſolũ.vide Alex. cõſi.cxxxvij.in x.col. aliàs in i.ij.vol. in vii. col.verſi.& q̃d null⁹. in j.vol.& in x.col.in prin.Et cõtrarũ videtur velle Bar.in l.qui Romæ.§.duo fratres. in j.ſolu.primi cõtrarij.ff.de verb.obli.

poteſt repudiare,vt l.iiij.ſ.eo.Sed regula affirmatiua nõ procedit.Qui enim habet iſtud poſſe,nõ habet iſtud repudiare.Q̃d patet:qa nõ põt quis adimere à ſe liberta tẽ,niſi patiendo ſe vendi ad pretiũ partici pãdum:& ita etiã nõ poteſt adimere illud
4 ius adeundi,q̃d eſt idẽ cũ libertate.† Fallit in his qui voluerunt regulã fratrũ minorũ,quæ eſt in altiſsima paupertate fundata,qui efficiuntur hęreditatũ penitus incapaces, vt in capi.exiui de paradiſo.de verbo.ſigni.in clemẽti.q̃d plenè tractaui in meo libello minoricarũ.[a] †Sed contra prædicta obijciẽt.Societas põt contrahi hęreditatis incertę,vt l.iij.§.de illo.pro ſocio.Ergo interim eſt aliqua ſpes. Si em̃ non eſſet aliquid,nõ poſſet deduci in cõtractũ:vt l.nec emptio.de cõtrahẽ.emptí. Rñdeo,ibi ipſa ſpes nõ cõicatur,nec in ſocietate poniẽ,ſed cõicanda venit ipſa hęreditas obueniens:vt l.actio.§. diximus. ſ.pro ſocio.Si enim cõicaretur ipſa ſpes: ita poſſet adire vnus ſocius ſicut alius : cũ ius adeundi ſit cõe,quod eſſet contra l.illam. Secundũ poſſe adire,ſeu ius adeũdi, eſt reſpectu certæ hęreditatis futuræ, vt hic:vel ab inteſtato vel ex teſtamento. Si ab inteſtato,vel eſt poteſtas adeundi deſcendentiũ,vel aliorũ. Aſſumo illud ſm̃
6 mẽbrũ:& hic quęro,† vtrum ius adeundi quod habet cõſanguineꝰ ſit aliq̃d ius, vel res aliqua p ſe.Et videt q̃ ſic:nã mater quę nõ petijt tutorẽ filio,perdit ius ſuccedẽdi: vt l.ij.§.ſi mater infrà ad Tertul.& l.oẽm. C.ad Tertullianũ. ergo eſt tale aliq̃d ius: quia q̃d nõ eſt,perdi nõ poteſt. Pręterea, quis habet ſpem ſuccedendi alteri:vt l.iij. §.ſi quis.ſ.de cõdi.ob cauſam.ſed ſpes eſt aliquid:vt l.ſpẽ.C.de dona.ergo &c.Veritas eſt q̃ nihil eſt præciſum & ſeparatum à iure agnatiõis,& cognationis:ſicut vſuſ fructus caſualis nõ eſt aliq̃d ius ſeparatũ à dñio. Tex.eſt in l.ius aũt agnatiõis.ſ.de pactis.& l.iura ſanguinis. de reg.iur.Probatur in l.poſt emancipationẽ.§.j.de libe. lega.ſic & patronus q̃ habet ius ſuccedendi liberto,non habet aliq̃d ſeparatũ à iure patronatus:vt l.fin. de liberis agnoſcendis.Ex prædictis apparet q̃ ex tali iure ſuccedendi ,pcedit regula negatiua,ſ.qui nõ habet ius,nõ põt repudiare.regula affirmatiua huius legis nõ procedit:quia q̃ habet illud ius ſuccedẽdi,nõ põt illud repudiare:vt lege ius aũt agnationis.& d.l.iura ſanguinis.& hoc eſt verũ.q̃ nõ põt repu
7 diare ſimplici repudiatione. † ſed per pactũ cũ iuramento põt de iure canonico.extra,de pactis.c.quãuis.lib.vj.licet de iure ciuili ſec⁹:vt l.pactũ.C.de colla.& l.nõ dubiũ.C.de legib⁹. Ius
b verò ſuccedendi quod cõpetit patrono,põt tolli eodẽ modo[b] quo ius patronat⁹:vt l.ij.& iij.C.de iure patronatus. Nõ obſtat l.ij.§.ſi marer.j.ad Tertul.quia fateor q̃ ſuccedendi ius potest adimi ab illo iure agnationis, vel cognationis, ſicut vſuſfructus à dominio:ſed donec durat,nõ eſt aliquod ius ſeparatũ ab illo iure agnationis.Nec obſtat q̃ eſt ſpes aliqua:vt in §. ſi quis quaſi.quia fateor q̃ poteſt eſſe ſpes:hoc eſt,actus volũtatis ſperantis:tñ nõ eſt ſpes à iure approbata,ita q̃ dicat̃ ius eſſe aliquod:imò totaliter reprobat̃,in mortẽ alterius ſperare: vt l.
8 fin.C.de pactis. †Eſt & aliud poſſe ſuccedere[c],ſeu ius ſuccedendi liberorũ:& iſtud eſt aliquod p ſe ſeparatũ[d] à iure filiationis.q̃d pbat̃.ſ.de adopt.lege nec ei.§.præterea.vbi dicit̃,q̃ filij habẽt ſpẽ ſuccedẽdi parẽtib⁹:& iſtud à iure approbat̃ propter votũ parẽtũ:vt l.ſcripto.j.vnde libe.Quod apparet: quia mortuo filio primi gradus nepotes ſuccedũt in illud : quia ius patris ſumũt.j.de ſuis & legiti.l.j.§.ſuos.& l.Gallus.p totũ, de libe.& poſthu.& in auť.de hęredi.quæ ab inteſtato.§.j.ſi ſuccedit in illud:ergo eſt aliquod ſeparatum à iure filiationis: cũ in illo non ſuccedat. Extinguitur enim cum perſona:& in illo iure procedit regula negatiua:quia qui nõ habet illud ius, nõ poteſt illud repudiare:nõ autem procedit regula affirmatiua: quia non poteſt filius renunciare iuri ſuccedendi:vt d.l. pactũ C.de collationibus.licet cõtrarium fuit factum in veteri teſtamento de Eſau,qui vendidit fratri ſuo Iacob ius primogeniturę.Eſt ergo aliquod ius à iure filiationis diſtinctum:& pro
9 batur in decretis:non recordor vbi. †Eſt aliud,ſcilicet poteſ
e tas ſuccedendi[e] ex teſtamento alicui viuẽti:& illud ſimiliter non eſt ius aliquod,nec ſpes approbata à iure. quod apparet: quia quis non poteſt petere aperiri tabulas viuẽtis. quod poſſet,ſi aliquod ius haberet : vt l.ij.§.ſi dubitetur.j.titu.j.& non debet eſſe ſolicitus de hęreditate viuentis : vt l.ij.§.interdum ſ.de vulgari & pupillari.Nõ eſt ergo aliud,niſi quædam poſſibilitas ſuccedendi ſic cogitata,vel imaginata : vt l.ij.de iniu
10 ſto teſtamento.vbi exponitur,põt:id eſt, poſsibile eſt. †Sed
f circa hoc quęro,[f] an ſubſtitutus pupillo mortuo teſtatore dicatur habere ius ſuccedendi, vel ſpem aliquam à iure appro
g batam,ita q̃ ius dicatur? Reſpõdeo, quod non.Solùm enim[g] in ſtatu libero fauore libertatis eſt introductum,vt viuẽte pupillo dicatur habere ſpem:vt l.ij.& l.in tabu.j. de ſtatu libe.in alio ſubſtituto non:vt dicta l.ij.§.interdum. de vulgari & pupillari. Et hoc dixi iam pluries : in ciuitate iſta eſt ſtatutum,
11 † quòd quicunq̃ habet inſtrumentum teſtamenti, vel codicil lorum alicuius rei,valoris decem librarum,vel ſuprà,debet illud producere animo inſinuandi intra ſex menſes:aliàs nõ valeret:nec audietur.Certè ille,qui eſt ſubſtitutus pupillo pupillariter,viuo pupillo nõ tenetur inſinuare:quia non habet ius, nec ſpem aliquam,quæ cẽſeatur alicuius æſtimationis.nec deberet eſſe ſolicitus de hęreditate viuentis. Pro hoc optimè facit text.in lege poſt emãcipationem.de libe.legata.Sed ſi eſſet ſubſtitutus per fideicommiſſum:tũc aliud diceremus. Habet enim interim ſpem.quod patet:quia poteſt petere cautionem: vt in toto titulo,vt lega.nomine caueatur.& non certat de hęreditate viuentis, ſed iam mortui:vt C. ad Tertullianum.auť. niſi rogati.ergo habet aliquod ius quod poteſt eſſe æſtimationis decem librarum.& vltra prædicta vera,quòd nõ eſt ius aliquod,ſcilicet principaliter,& per ſe:ſed bene poteſt dici ius aliquod,hoc eſt,qualitas aliqua inhærẽs inſtitutioni factæ de illo ſubſtituto.Quod apparet:quia ſi inſtitutus adijt paternam non poteſt repudiare pupillarem:vt l.quidam elogio.C.eo.Itẽ in vẽditione hęreditatis paternæ poteſt venire hęreditas pupillaris:vt l.ij.§.illud. de hęredi.vendi.& ſic acceſſoriè, vt ibi not.Item tranſmittitur ad hęredem in caſu cum ipſa hęreditate:vt l.qui patri.j.eod. His præmiſsis ad propoſitum dico quod in iſta poteſtate ſuccedendi procedit regula negatiua: quia qui non habet,nõ poteſt eam repudiare. Affirmatiua autem non procedit:quia viuo teſtatore nõ poteſt repudiari hę
12 reditas:vt j.l.proxima †Tertium poſſe principale, eſt poſſe adire hęreditatem,vel ius adeundi reſpectu certæ hęreditatis iam exiſtentis:quia mortuus eſt ille,de cuius hęreditate agitur:& hoc tripliciter.Primò,quando hęreditas non eſſet delata:vt quia inſtitutus eſt ſub conditione,& conditio pẽdet.Certè illud ius eſt aliq̃d,& ſpes aliqua iure approbata. Quod apparet:quia poteſt peti bonorum poſſeſsio ſecundùm tabulas. Et q̃ iſta ſpes ſit aliqua res,eſt text.ſ.de hęredi.vel actio.vendi.l.nomina.facit lex ſpem.C.de dona.ipſa tamen ſpes hoc caſu non poteſt cedi:nec tranſmittitur. Contra hoc videtur, q̃ illud,q̃d eſt ſpes,non ſit aliqua res:vt lege nec emptio.de contrahenda emptio.Solue per te. Secũdo modo dicitur quis habere poſſe ius adeundi hęreditatem,quando hęreditas eſt delata ſed ſubeſt aliquod impedimẽtum vel circa perſonam, vel circa caſus,qui ponuntur in gloſ.& illud poſſe eſt ius aliquod. Quod apparet:quia eĩ præſcribitur:vt l.licet.C. eod.titu.non obſtante ignorantia:vt l.fin.in fi.de præſcriptio.longi temporis.& de præſcript.triginta annorum.l. ſicut & l.omnes. Item quãdo q̃ tranſmittitur:vt in caſibus qui no.in lege ventre.j.eo. Sed videamus iſtud quod ius eſt.Reſpondeo:ſi quidem impedimentum eſt animi:quia furioſus,vel infans,vel aliter ignorãs teſtamentum,vel mortẽ teſtatoris,vel hęreditatẽ ſibi delatam.tunc appellatur ius adeundi:nõ dico ius deliberãdi : quia

delibe

deliberare nõ poteſt ille qui ignorat:vt l.cũ antiquioribus.C. eo.ſed ſi eſt aliquod impedimẽtũ ſubſiſtẽte ſcientia:vt ſi eſt filiusfamilias,vel pupillus,vel eius tutor:tũc dicitur etiã ius de liberandi.Quod apparet:qa tales deliberare poſſunt:vt l.qui in aliena.§.ſi is qui putabat.ver.nã eũ.ſ.eo.& l.multũ.de condi.& demon.Dixi plenè in lege qui duos.de rebus dubijs.facit C.qui admit.ad bono.poſſeſ.l.j.& quis ord.in bono.poſſeſ. ſer.l.fi.Et iſtud dicitur ius deliberandi & adeundi ſimul:ſcilicet quia ius deliberãdi præſupponit ius adeundi:vt l.cũ antiquioribus.in ij.gl.parua.ſed ius adeũdi põt eſſe ſine iure deliberãdi:vt ſ.dixi. Sed oppo.ſi illud eſt ius aliquod:ergo ſeruus acquirit dño:vt lege acquiriť.de acqui.rerum domi.Non
a ergo eſt neceſſe q̃ præcedat iuſſus.Rñdeo,ius[a] acquirẽdi per filiũ,vel ſeruũ:nõ quæriť patri,vel dño:quia ſic eſſet acquiſitũ antequã adiret.contra legẽ pretia rerũ.j.ad legẽ Falci.ſed ius proſequẽdi actionẽ iã quæſitã,vel quęſitã retinẽdi acquiritur: vt d.l.acquiritur.& l.placet.j.eo.& dixi in l.is qui.§.fi.ſ.eo.Ex
13 hoc patet,† q̃ ſi ſeruus decedit ante aditã hęreditatẽ,dñs nõ põt adire : vt l.inde Neratius.§.j.ſ.ad l.Aquil.Et idẽ dico in monacho:ſi decedit anteq̃ adeat Abbas,nõ poteſt adire eadẽ ratione.Nũc ad propoſitũ in illo iure procedit regula negatiua,qui nõ habet illud poſſe adire,nõ poteſt repudiare:nõ autẽ procedit regula affirmatiua:vt qui habet illud poſſe,licet impeditus poſsit repudiare,vt hic,& ſ.l.proxi.in prin.& l.is qui hæres.in prin. Tertio modo dicit̃ poſſe adire,vel habere ius adeundi nullo modo impedit⁹:& iſtud appellat̃ ſimiliter ius deliberãdi,& adeũdi:vt d.l.cũ antiquioribꝰ.in ſecũda gl.& in illo iure procedit regula negatiua,ſcilicet q̃ nõ põt adire ſine aliquo impedimẽto,nõ põt repudiare vt l.iiij.ſ.eo.procedit regula affirmatiua poſita hic:ſcilicet ille,q̃ põt adire ſine aliquo impedimẽto,põt repudiare. Illa ergo regula ſic limitata , re
intro gl.& opp.ad eã. Tutor põt adire hęreditatẽ infanti dela tã abſq̃ aliquo impedimẽto:vt l.ſi infanti.C.eo.& tñ nõ põt repudiare:vt l.tutor.j.de bono.poſ.ergo regula nõ eſt vera.Rñ. dicit gl.fallit.Tu dic,hæc regula procedit in eo qui põt adire pro ſe & ad ſui vtilitatẽ:ſecus in eo,qui adijt pro alio.Ita not. in l.eius eſt nolle.j.de reg.iur.tãgit̃ in gl.in d.l.ſi infanti. Op. ſeruus repudiare nõ põt,tñ poteſt nolle adire:vt l.iij.in fi.C.de hære.inſti.Dicit glo.ibi fallit.Certè nõ fallit:quia ſeruus non poteſt adire,licet poſsit non adire.Sed dubiũ facit quod dicit̃ de dño qui põt repudiare,licet nõ poſsit adire.Sed dic vt dixi in l.is qui hæres.ſ.eod.l.fi. Oppo.bono.poſſeſ.decretalẽ quis põt acquirere,non tñ põt repudiare:vt l.j.§.decretalis.de ſuc. edic.Gl.dicit,ibi fallit.Tu dic quoddã eſt ius quęrẽdi:& tunc tractamus de repudiatione.ita loquit̃ ibi hoc eſt,de nõ acqui
ſitione,vel de habitione poteſtatis quærẽdi:ſed bonorũ poſſeſsio decretalis eſt ius quæſitũ,vnde ibi nõ cadit repudiatio: quia bene põt quærí,vtrũ poſsit relinqui,& haberi pro derelicto:nõ an poſsit repudiari:qa iã quęſitũ eſt:ergo &c.vt l.ſicut.
14 C.de repu.hæ.Et † pro hoc dico q̃ illud ius adeundi hęreditatẽ eſt ius quærẽdi:& ius quærẽdi nõ quęriť alteri : vt ſ.dixi de filio,& ſeruo & monacho:ideo dicũt iura q̃ regulariter hęreditas nõ adita nõ trãſmittitur:vt l.j.§.in nouiſsimo.de ca.tol. & l.vnica,de his qui ante ap.tabu. Expediti de theorica huius legis,veniamus ad quædã ex q̃bus apparebit practica huiꝰ legis:& primò hic ponũtur impedimẽta quædã circa perſonã: quædã circa alias qualitates q̃ interuenire debẽt. Videamus
b qualiter[b] hæc probẽtur.Circa pſonã de facili videť.Primò eĩ
15 requiriť q̃ ſit liber homo.Certè † eĩ,qui dicit eũ nõ liberũ,incumbit onus probandi,ſi eſt in poſſeſsione libertatis:aliàs ſecus:vt l.moueor.C.de ſer.expor.Et codẽ modo in eo q̃d dicit̃ de filiofa.vt l.circa.ſ.de proba.& q̃d no.in l.Titia.ſ.ſol.ma.Itẽ q̃ dicitur,q̃ debet eſſe cõpos mẽtis,& ille debet probare,q̃ dicit nõ cõpotẽ mentis:vt l.nec codicillos.C.de codicil.Itẽ quod dicitur maior xxv.an.dic vt dixi in l.de ætate.ſ.de mino. Venio ad alias qualitates,in q̃bus eſt aliqualis difficultas:& primò dicit glo.debet ſcire teſtatorẽ mortuũ : vt l.proxi.hoc importat duo,ſcilicet q̃ verè ſit mortuus : itẽ q̃ hæres ſciat.Primum qualiter probet̃,rãgit gl.in l.ſed & ſi de ſua.j.eo.& j.ti.j.
16 l.ij.§.ſi dubitetur.& ibi dicã.Secũdum,ſcilicet † q̃ hæres ſciat examinemus.Et ſciendũ eſt q̃ illud ſcire nõ debet intelligi de vera ſciẽtia,quæ percipiť p ſenſum,ſicut dicimus de teſte:vt l. teſtiũ.de teſti.& l.q teſta.§.fi.ſ.de teſta.& a l.j.in prin.de his q̃ in teſta.de.Sed intelligiť de ſciẽtia,hoc eſt,de vehemẽti opi.vt l. cũ qdẽ.§.q̃d dicit̃.j.eo.& no.in l.ſi qs extrane⁹.j.eo.§.fi.Facit q̃d no.in gl.in l.ij.§. idẽ Labeo.de aqua plu.arcẽ. Nũc videa
c mus qualiter hæc ſciẽtia ,pbet̃. Ad q̃d aduertẽdũ eſt,ga aliq̃ ille q̃ dicit̃ hæres,negat ſe ſciuiſſe defunctum teſtatorẽ ad hoc vt euitet onera hęreditaria : & alius vult ,pbare ipſum ſciuiſſe:& tũc ſi quidẽ dixit c ſe facere expreſsè aliq̃d vt hęres,vt cõfeſſus illũ mortuũ ſciuiſſe:quia viuẽtis nulla eſt hr̃ditas:vt l.j.ſ.de hęr.vẽ.& l.j.,p hęre. nec põt venire cõtra ſuam cõfeſsionẽ,niſi de errore doceat:vt l.generaliter.C.de nõ nu.pecu.Sed poſſes dicere. Iſta confeſsio d nõ debet pręiudicare,niſi quantũ ad illos q̃ pſentes fuerũt:vt l.fin.ſ.de interro.act. Rñdeo,q̃ nõ eſt illud verũ:qa in caſu illo aditio pręiudicat quo ad oẽs,etiã ſi fiat ta e citè,faciẽdo id,q̃d nõ põt fieri citra ius & nomẽ hr̃dis:vt l.,p hr̃de.j.eo.Nõ obſtat.l. fin.ſ.de interro.act.qa debet ſtelligi in eo q̃ hęres eſſe nõ poterat,vt ibi no.,f Q̃ñq̃ il
d le,q̃ hęres dicit̃,[d] hęc nõ exp̃ſsit q̃ faceret vt hæres:ſed alio mõ res hr̃ditarias adminiſtrauit,ita q̃ ſi ſciret mortuũ, videretur adiuiſſe in caſu iſto,ſi pbet̃ q̃ ſit cõſanguineus ei⁹,q̃ dicit̃ mortu⁹,ſcire p̃ſumit̃:vt l.
e octaui j.vnde cog.& l.de tutela.[e] C.de in integ.reſti.mi.niſi fortè ipſe ex aduerſo ad excludẽdũ talẽ pręſumptionẽ ,pbet abſentiã ſuã,vel aliq̃d aliud,p q̃d tollatur illa præſumptio:vt l.filiũ.de his q ſunt ſui vel alie.iur.& extra qui ma.ac.poſſ.c.cũ in tua.Si verò nõ eſt cõſanguineꝰ, ſed ,pbaret q̃ eſſet vicinus,tũc deberet ,pbari q̃ fama eſſet in vicina,& pręſumeret ſciẽtia:vt no. in l.ſi tutor.C.de peri.tuto.ſed ſi nõ eſſet vicinus:ſed eſſet eiuſdẽ ciuitatis:debet probari fama in ciuitate:& præſumitur ſciẽtia eius:vt l.regula.§.j.& l.nec ſupina.de iur.& fac.igno.& facit C.de remiſ.pig.l.ſi eo tẽpore.& d.l.ſi tutor.& d.c.cũ in tua.niſi ipſe ex aduerſo ad tollendã iſtam pręſumptionẽ ,pbaret abſentiã:vel infirmitatẽ:vt d.c.cũ in tua.q̃d
17 no.diligẽter:† qa illud q̃d dicit̃,q̃ pręſumit̃ quis q̃ ſciat illud: de quo eſt publica fama in ciuitate:intelligiť de ſano nõ de infirmo:præſente,nõ de abſente. Aliq̃n ille qui dicit̃ hęres,nõ d
f cõſanguineus[f],nec vicinus:nec eſt ciuis eiuſdẽ ciuitatis: tunc nõ præſumit̃ præſentia:& tũc nec per cõſequẽs ſciẽtia,niſi alijs modis ,pbetur.Nã ſi pręſumit̃ eſſe in ciuitate vnde eſt:niſi ipſe ,pbet abſentiã,vt dictũ eſt,de neceſsitate præſumit̃ q̃ nõ eſt in alia ciuitate:vt l.optimã.C. de cõtrahẽ.& cõmit.ſtipul. Aliq̃n ipſe hæres dicit ſe ſciuiſſe:& alius ad excludendũ eũ ab hr̃ditate dicit ipſum neſciuiſſe: & tũc aut ille hæres dixit tũc, & nũc dixit aliquẽ mortuum,& eſt præſumptio q̃ verè ſciuerit ex eo q̃d dixerit.Nemo em̃ vr̃ dixiſſe q̃d mẽte nõ cogitauit.l.Labeo de ſupel.lega.Eſt em̃ ei credẽdũ in his quæ mẽte ſua conſiſtunt vt no.Inſtit.de act.§.aliæ.niſi ex aduerſo ad excludendũ illam præſumptionẽ ſcientiæ ,pbetur cõtra:quod põt fieri, probando q̃ fuerit mortuus tali loco,& tẽpore, & q̃ tũc hæres erat in tali loco,q̃ ad eius notitiã peruenire nõ potuiſſet: vt d.l. optimã.vel probando q̃ per alios cõmuniter viuere putabatur : ſic opinio hęredis,quæ colligiť ex dicto ſuo,non fuit mota iuſtis rationib⁹.quod ſufficit ad impediendã aditionẽ:vt l.cùm quí
18 dam.§.quod dicit.j.eo. †Sed pone q̃ quidam dicit ſe ſciuiſſe in præteritum,non dixit,ſed ſimpliciter bona adiuit: & modò ſcire dicit:non ſufficit:puta,ſi ius adeundi eſſet ſibi delatũ per ius deliberandi.quod durat anno:vt l.cũ antiquioribus.C.eo. & ann⁹ eſſet elapſus,certè nõ pręſumit̃ ſciẽtia in præteritũ per regulã l.verius.ſ.de proba.& c.præſumit̃.de reg.iur.lib.vj.q̃d intellige niſi probaret̃ aliquid,per q̃ ſciẽtia præſumatur : puta,quia erat cõſanguineus,vel vicinus,vel ciuis,& erat fama in vicinia vel in ciuitate, vt ex prædictis patet. & codẽ modo qñ tractatur de probanda ſcientia alicuius hominis iam defuncti

[a] ¶ Rñdeo, ius. Circa hoc conſydera verba Bart.i l.q aũt.§.ſi ſeruũ.j.que in frau.cred. Et vide no.per Bart.j. proxi.col.in fin.

b ✠ POMATES.

¶ Videam⁹ qualiter. Vide Iaſ.i l.ſi pri⁹. in xlij.col.de no.opc.nũ. Alex.i l.ſi emãcipati. i ij.notabili.C. de col. A.liàs, abditationc.

c ¶ Sciẽtia ,pbetur. de quo etiã p gl.i l.vẽtre j.e.i ver.ſciãt ſic.et i l. ij.§.q̃d obſeruari.acciť credere ,p ſcire & eſſtare:et ibi vid̃ bar. i prĩ.& q̃d ibi poſt eũ dixi.C.de iur.calum.

✠ POMATES.

¶ Dicit̃. Vide Arcti. per illũ tex.in l.ij.§.fi. ff.ſol.matri.vide Roma.conſil.cccciij.

d ¶ L.de tutela.De intellectu eorũ q̃ hic dixit Bart.vide q̃ dixi i l.Titius.§.j.poſt l.Bar. de liber.& poſthu.

✠ P. PAV. P.

¶ Non eſt cõſanguineꝰ.vide Cõ.cõſil.iiij. col.ii. Itẽ q̃o ea q̃ publicè fiũt p̃ſumant ſciri ab aliquo,vid̃ Arcti.cõſi.cvj.& Ioan.de Ana .conſil.lx.ad fi.

[b] Tunc Deberet notari quantum addit probat. debere quod fama eſſet in vicinia cõtra Ba probat. ſm. Jaſs Sic n. 63.

a ¶ Impediat aditionē. Sed certè, vt mihi vī d.§.ſuū. nō, pbat opi. Bart. qa qñ ſu⁹ eſt iſti tut⁹: tūc nō attēditur quo ad acqſitionē hr̄ditatis ſcientia hr̄dis, ſeu cōis opinio. Imo. l. ipſa q̄ ſemp ē certa: ē illa q̄ ſuo defert hr̄ditatē nullo facto hr̄dis ſteuentēte: vt d.§.ſuū & l.illud.ſ.ſi ps hæreditatis. ſed opi. Bar. melⁿ ⁹ pbat in l.cū falſum ĵ.eo. iuncta l.ij.C.de edi. diui. & no. gl. ſecūdū vnā ſol. in d.l. cum falſum. et ibi bar. exp̄ſsè & ⁹ Bar. hic faciunt oīa iura dicētia q̄ aliqua ſpediūt faciēda q̄ nō impediūt iā facta. l. patre furioſo. cum ſi. de his qui ſunt ſui.

b ✠ P. PAV. P. ¶ In ciuitate. vide Cō. cōſil. lxxvij. col. ij. verſi. ad tertiū. & Fel. latè in c. cū cōtingat. in vlti. char. de reſcri. de fama & de rumore qūo preſumat, vide quæ habes ad Bar. in l. ſi tutor petitus. C. de periculo tut.

c ¶ Dicit gloſſ. Vide Romā. conſil. xliij.

d ✠ POMATES. ¶ Ex teſtō. Adde q̄ ſi cōis opi. nō pbat, & ſit ī dubio, vide Ro. et ibi ⁹ Mod. ī l. ſi emāciparī. ī iij. no. C. de col la. & ibi ⁹ Alexan. in iij. no. vbi per Lau. vī de per Cum. cōſi. xiiij.

e ¶ Oēs notarij. vide q̄ hoc dicat Alex. in l.j.C. qui admit.

f ✠ POMATES. ¶ Inquiſitionē. Vide Feli. in c. fin. iij. not. de probat.

propter ius deliberandi, q̄ ſciens trāſmittit, pbari debet per cōiecturas prædictas: quæ coniecturæ poſſunt tolli ⁹ alios modos prędictos. Sit ergo cautus aduocatus ad faciēdas ⁹ bationes cōcludētes ⁹ parte ſua. Sum expeditus de primo. Secūdò dicit gl. q̄ debet ſcire ſibi delatā: quia purè inſtitutus eſt, vel eſt purificata inſtitu-
19 tio, vt in gl. † Circa hoc eſt aduertēdū q̄ primò præſupponit teſtm̄ eſſe factū, & illud debet ſcire. & nō ītelligas q̄ interfuerit teſtō, vel viderit fieri, vel legerit: ſed ſufficit q̄ ei ſit dictū vel ſcriptū literis amicorū: vt l. de ætate. ſ. de interro. acti. vel q̄ de hoc ſit cōis opi. & per ſupra dicta apparet q̄ hæreditas pōt adiri clauſis tabulis: vt l.j.§.cū igitur. de cadu. tol. & l.j. in fi. de iur. & fac. igno. & l.j.§.j.ĵ. de bo. poſſ. fm tab. ſed ſi ex aduerſo, pbareť cōis opinio, & fama, q̄ teſtm̄ nō eſſet factū: tunc hæres nō poſſet adire, licet eſſet in cōtraria opi. ſed ſecus ſi eſſet certus per ſuū factū: vt q̄a interfuiſſet, vel haberet teſtm̄ publicū: vt ⁹ batur. ĵ.eo. l.cū falſum. & ſ.l., pxi. ī prin. & ibi no. ĵ.eo. l.cū quidā. §.fi. Itē ſi hæredi moueret quæſtio de teſtō: per hoc diceret reddi dubius, adeo q̄ nō pōt adire, niſi ſit certⁿ ⁹ fectē: vt d.l.cū falſum. ĵ.eo. expreſ-
20 ſius in d.l. ſcript⁹. ĵ. ad Carbo. † Pro declaratione huius quæſtionis, & præcedentiū & etiā ſequētiū, moueo vnū dubiū: pone q̄ hęres credidit ab initio teſtm̄ eſſe factū, & ſe inſtitutū, & defunctū mortuū, & ita erat cōis opi. & fama & veritas: vnde ipſe potuit adire & adiuit: poſtea ſuperuenit fama in cōtrariū: quid erit de illa aditione? Videtur q̄ ſit nulla: nā ſequēs fama tollit primā: vt l.ij.§.ij.ī princ. ĵ.qs or. ī bo. poſſ. ſer. Cōtra dico. Nam poſtq̄ quis effectus eſt hæres: opi. cōis cōtraria illud non perimit, nec extinguiť: vt l.cū qdā. §.ſuū. ĵ.eo. Licet enim cōis opi. impediat aditio
a nem: ⁹ non tñ pōt extinguere aditionē factā, vt ibi patet. & in hoc etiā debet eſſe cautus aduocat⁹: vt articuli cōcludāt famā
21 tali tpe: qd̄ ſufficiat ad intētionē ſuā. Poſito ergo † q̄ cōſtet teſtamētū factū: debet ſcire vtrū purè, vel ſub cōditione ſit inſtitutus. Ponamus ergo q̄ in veritate ſit inſtitut⁹. purè: ſed an hęres hoc ſciuerit: dubitať: qualiter, pbeť? Dic aut hæres fuit certificatus de teſtō: qa interfuit: vel vidit, vel recitari fecit: & tūc nō pōt dubitari quin ſciuerit id qd̄ eſt: vt ĵ.tit. j.p totū. Aut hęres fuit certificatus ex opi. multorū, & fama, vel ex literis amicorū: & tūc aut illorū opi. vel aſſertio habebat ſe ſimpliciter q̄ talis erat inſtitutus: vtrū purè vel ſub cōditione, nihil dicebāt: & tunc præſumendū eſt q̄ purè crediderit: vt l.j.ĵ. de condi. & demō. & ideo poterit adire: qa ſua opi. cū veritate cōcordat, vt l. cū quidā. §. qd̄ dicitur. ĵ.eo. Aut opi. vel aſſertio: ex qua hæres fuit certificatus, habebat ſecū dubitationē: vt qa dicebāt, fecit teſtm̄, & inſtituit talē: neſcimus vtrū purè: vel ſub cōditiōe: & tūc hęres nō pōt eſſe certus niſi interfuerit: vt l. cū falſum. ĵ.eo. & ſ.l., pxi. in prin. Si verò dubitať qualiter fuit certificatus: & tūc in dubio hæres præſumiť ſcire quæ in teſtō continenť: vt l. cū hæres. de lib. le. & l. qdā ita. §. ſi quis filiū. ad Treb. facit ſ. de tranſ. l. nō eſt ferēdus. Examinaui in l.q Romæ. §. duo fratres. ĵ. de verb. obli. Sed ſi ponerem⁹ hæredē in veritate iſtitutū ſub cōditione: tūc ſi cōditio, nō extitiſſet, abſq̄ dubio aditio nō valeret: vt iurib⁹ vulgarib⁹. Sed ſi poneremus cōditionē extitiſſe ſed dubitať an hæres ſciuerit extitiſſe: tūc pōt eſſe cōditio cōſtituta in talē euētū q̄ hęres preſumiť ſcire, puta mortē cōſanguinei, vel vicini, vel aliquē euētū alicuius facti. de quo fama erat
b in ciuitate ⁶, vt ex prędictis patet. Sed ſi prędictę preſumptiones ceſſarēt reſtat regula q̄ præſumiť ignorātia: vt d.l. veri⁹. & d.c. præſumiť. An aūt dicta ignorātia vitiet aditionē, aduerte,

q̄ ſi hæres ſciuerit cōditionē adiectā, vitiať aditio. Si verò credit ſe purè inſtitutū, licet fuerit ſub cōditiōe purificata aditio valet: vt l. ſed & ſi de ſua. in fi. & l. ſi quis extraneus. §. fi. ĵ.eo. &
22 ibi ⁹ Dy. † Tertiò requiriť, dicit gloſ.ᶜ q̄ ſit certus q̄ teſtator
c potuerit teſtari: aliàs dubitat de viribⁿ teſtī: vt l. hæres. §. fi. Certè hoc q̄ potuerit teſtari, de facili ſciť, ſ. ſi non habet aliquas ex illis cōditionib⁹ q̄ ponunť ī l. ſi quæram⁹. de teſta. ſed ſi qs velict, pbare hæredē de hoc dubitaſſe ad excludēdū eū ab hr̄ditate: & tūc hoc eſt difficile: Ideo aduerte, aut qs vult hoc, pbare ⁹ verba hæredis adeūtis, vel ⁹ facta extrinſeca. Primo caſu, ſi qdem verba hr̄dis, expreſsè habēt ſe ad dubitationē, vt quia dixit, neſcio ſi potuerit facere teſtm̄ vel nō: qa ignoro, vtrū fuit pupillus vel adultus: an pater eius deceſſerit ante eū, vel nō: & tūc eſt, pbata dubitatio. Eſt eīm actus mētis, q̄ probať ⁹ verba: vt l. Labeo. de ſupel. lega. & qd̄ not. Inſtitu. de act. §. alię. Sed ſi verba hæredis oſtēderēt q̄ animus magis inclinabat ſe ad vnā partē, q̄ ad aliā: tūc ſecus eſſet. Verbi gratia: dicebat hæres, credebā q̄ pr̄ deceſſerit ante eū, vel q̄ eſſet adultus, qa ſic audiui à tali, nec tñ poſſet eſſe bene certⁿ: tūc nō nocet talis incertitudo, cū habeat vehemētē opi. in ea parte, quæ ſufficit: vt no. in l. ſi qs extraneⁿ. in fi. ĵ.eo. Si verò, pbaret dubitationē hæredis ⁹ alia extrinſeca: tūc ſi cōis opi. ſeu fama erat cōtra id, qd̄ hæres adeundo aſſeruit, tūc aſſertio hæredis nihil releuat: vt l. cū qdā §. qd̄ dicit. ĵ.eo. niſi hæres doceret ſe certū ⁹ ſenſum corporis:
23 vt ĵ.eo. l.cū falſum. & qd̄ ſ. dixi. † Sed quęro, qd ſi circa id, ⁹ bentur duæ famæ cōtrariæ: & opi. hæredis cōcordabat cū illa quę magis faciebat pro eis: ſtandū eſt illi famæ quæ, pcedit ab oībus magis dignioribⁿ: vt l. cū quidā. §. qd̄ dicitur. ver. qd ergo ſi ipſa. ĵ.eo. vbi mulier licet neget, ſi obſtetrices affirmāt, ſtatur earū dicto: & ſi eſſet fama æqualis, putarē ſatis dubitari ex hoc eſſe, pbatā dubitationē: qa animū ſuū nō pōt inclinare ma
24 gis ad vnā rē, q̄ ad aliā. † Quartò dicit glo. requiriť q̄ ſciat q̄ nullus eū præcedat, aliàs dubitaret de viribⁿ teſtī: vt l. cū qdā. §.j.ĵ.eod. Hoc q̄ aliqs eū præcedat, pōt cadere in dubitationē altero de trib⁹ modis: primò ſi fortè defunctus habebat quēdā filiū, q̄ abſentauit ſe, & de eⁿ vita vel morte dubitať: tūc qualiter qs poſſet certificari q̄ nemo eū pręcedat, apparet ex his quę dicenť. ĵ. Qualiter poſſet, pbari vita vel mors alicuius, dicit in l.ij.§.ſi dubiteť. ĵ.ti.j. Secundò pōt hoc cōtingere: qa eſt aliquis pręſens, qui dicit ſe filiū, alius negat: qa fortè dicit ſuppoſitum eū, vel ex alio natū: qualiter deducať in certitudinē, nō eſt noſtra materia, ſed l.j.C. ad leg. Cor. de fal. & l. ſcriptus. ad Car. l. filiū. de his q̄ ſunt ſui vel alie. iu. Tertio modo pōt contingere: qa eſt quędā mulier, quę diciť pręgnās, q̄ paritura eſt poſthumū anteriorē ī gradu. De hoc ſi dubitať, vel qualiter certificeť, tradiť doctrina à Iuriſcōſul. in l. cū qdā. §.j.ĵ.eo. Quod dic breuiter aut mulier aſſerit ſe pręgnātē eſſe vel nō eſſe, & ⁹ neminē cōtradiciť: tūc ei⁹ dicto crederť: vt d. §. qd̄ dicit. ver. qd̄ dicitur ſi puteť. & l.j. ſ. de vētre iſpiciēdo. Si verò cōis opi. obſtetricū vel dominarū q̄ cū ea cōuerſant, ſe habeat in cōtrariū: tūc ſtādū
25 eſt illi opi. Sed ſi opi. ſunt diuerſæ, dic vt dixi ſ. † Quintò di-
d cit gl. q̄ ſcire debeat qua ex cā ad eū ptineat vel ex teſtō, ᵈ vel ab intestato: vt ĵ.eo. l.ſi is ad quē. Hoc q̄ dicit, ex teſtō. de facili ſtat fm ea quę dixi ſ. Sed hoc qd̄ dicit, ab intestato, illa eſt merè negatiua, ſ. q̄ teſtm̄ nō fecit. Qualiter ergo hoc ſcire poterit? Rñ. ex opi. cōi quātū cū veritate cōcordat: vt d. §. qd̄ dicitur. Si verò cōmunis opi. eſt q̄ teſtamētū nō fecerit, eo ipſo q̄ hoc allego, ſ. teſtamētū nō factū, probata eſt intētio mea, niſi per aduerſarium aliud probeť: vt l. cū probatio. & ibi no. ſ. de proba.
26 Sed † ſi opi. eſt q̄ fecerit teſtamētum. tamē nō reperitur: tunc ad hoc vt poſſit veniri ad aditionē, cōſulerem fieri diligenter
e inquiſitionē authoritate iudicis, ſcilicet q̄ interrogarētur oēs notarij, ᵉ & habētes protocolla notariorum mortuorum interrogarētur cōſanguinei, & vicini, & presbyteri, quibus confitebatur, & ſimiles perſonę: & ſi nō reperireť apud illos, tūc dicatur pro vero teſtamētum nō eſſe factum: ſic deducitur in verū per diſcuſsionem quē nō eſſe ſoluendo: in auť. de fideiuſ. §.j. de pig. auť. hoc ſi debitor. Sicut etiam per diſcuſsionē deduciť in notitiā, an aliquis ſit pręſens: vt l. cùm quidam. §.fi. cum l. ſeq. ĵ. de leg. ij. & l. hoc iure. de verb. obli. Sic etiam per diligentem
f inquiſitionemᶠ certificamur an res extet, vel ſit deperdita: vt l.iij.§. Neratius. de acquir. poſſ. In dubio aūt ſi de hoc nihil eſt dictum

dictū: ſi quidē eſt hæres ſu⁹, nō eſt preſumēdū q̄ ſciuerit teſtm̄: quia pōt eſſe hæres ex teſtō, etiā ignorans: vt l. ſi ſeruus teſtō. ĵ. de ſtipu. ſer. & l. quæſitū de acqr. rerū do. & l. eius qui in puincia. ſ. ſi cer. pet. & l. extraneū. C. de hęre. inſti. & in §. fi. Inſti. eo. tit. nec vī de nouo acquirere, ſed ſibi, vī dñium continuare: & ideo in eis nō habet locū tit. ⁹ hærede: vt l.ij. C. ⁹ hæred. & in
27 l. in ſuis. de libe. & poſthu. † Sed ſi eſſet hæres extraneus, præſumiť ſcire in dubio: niſi ⁹ cōiecturas cōtra, pbeť: vt d. l. cū hæres. de li. leg. & l. quidā ita. §. ſi quis filiū. ad Treb. & l. nō eſt fe
28 rēdus. de trāſac. Gl. nō ponit hic plura. † Sextò dico q̄ requiriť q̄ ſciat vtrū ſit hæres volūtari⁹, vel ſuus, & ſi in hoc erraret, ví-
29 tiareť aditio: vt l. is q̄ putat. & l. ſequēti. ſ. eo. † Circa hoc moueo vnū dubiū. Titio fuit delata hæreditas Sēpronij: cui Titio ego ſucceſsi, & feci fieri vnū inſtrm̄ huius tenoris: dico q̄ ego credo q̄ Titius fuerit hæres Sēpronij, & eius hæreditatē adiuit: q̄ ſi hoc, pbare nō poſſum, & nūc ego adeo ex iure deliberādi, & adeūdi mihi trāſmiſſo ⁹ ipſum Titiū. Quæro an valeat talis aditio. Et vī q̄ nō. Si enim Titius adiuit hæreditatē Sempronij, ego de neceſsitate habeo illā hæreditatē Sēpronij, nec poſſum repudiare: vt l. ſi quis filiū. §. fi. ſ. eo. Sed ſi ipſe nō adiuit, ſed trāſmiſit in me ius deliberādi, & adeundi: ego poſſum eā adire & repudiare ſicut ipſe poterat: vt l. ſi quis filiū. §.j. ſ. e. & ſic eſt error in hoc, vtrū ſim neceſſarius, vel voluntari⁹. ergo aditio nulla. In cōtrarium facit. Nā ille, qui eſt hæres hæredis, diciť eſſe hæres ex cauſa prima, qua defuncto ſuccediť: vt l.iij. & ibi no. ſ. de petitio. hęred. & dixi ſ. eo. l. qui in aliena. §. interdum. Præterea, non videť verū q̄ in aliquo caſu ego ſim hæres neceſſarius, niſi ex quadam neceſsitate cōſequentiæ: videlicet ſi volo eſſe hæres Titij, tūc habeo de neceſsitate hæreditatē Sēpronij ſi eā adiui. hoc principaliter depēdet ex voluntate mea, ſicut cū adeo partē ex neceſsitate habeo illam partē adire: nec per hoc dicor neceſſarius: qa à mea voluntate cauſať. Cū enim ego vtroq̄ caſu ſim volūtarius, videť q̄ nō impediatur aditio. Hoc tñ reliquo ſub dubio: qa de facto pēdet, & puto aditionē
30 nullā, per l. eū qui duobus. in fi. ĵ.eo. † Septimò, requiritur q̄ ſciat pro qua parte ſit hæres. Circa quod diſtingue vt not. ĵ.eo. l. ſi quis extraneⁿ. §.j. & l. ex ſemiſſe. prædicta vera qñ quis per
31 ſe ſolū pōt adire. Sed † qñ filius vel ſeruus adit iuſſu patris vel domini, in cuius ⁹ ſona regriť q̄ cadat ſciētia prædictorū. Rñ.
32 in ⁹ ſona filij vel ſeruī: vt l. cū qdā. §. pe. ĵ.eo. † Sed quæro qñ adit pupil. cū authoritate tutoris, vel tutor cū cōſenſu pupil. in cuius ⁹ ſona requiriť q̄ cadat ſciētia prædictorū. Rñ. ſufficit q̄ hoc ſciat tutor. Hoc notabiliter voluit dicere tex. in l. pupillus ſ. eo. vbi dicitur q̄ pupillus nō poteſt ſcire cauſam ſuæ aditionis: & tamē fauorabiliter ei præſtatur q̄ poſſit adire cum authoritate tutoris. Non habetis hic alia. & hæc ſufficiant.

Vi hæreditatē. Non eſt longū tempus q̄ fuit mihi apportatus vnus, pceſſus, in quo dicebatur q̄ mater talis erat mortua. Item q̄ talis fuit mater. Item q̄ talis fuit filia. Item q̄ talis fuit ſe gerēs pro hærede. nō tamen fuit poſitum q̄ iſta ſciuerit matrem eſſe mortuā. Certè nihil valet: quia non poteſt ſe gerere pro hærede, niſi ſciat matrem mortuam eſſe. & hoc tene menti.

1 ☞ *Quid ſit dicere, pro hærede, & qualiter hoc uerbum accipiatur.*
2 *Quando quis dicatur aliquid facere cauſa cuſtodiæ, uel ut hæres.*
3 *In his quæ conſiſtunt in animo, ſtatur dicto meo.*
4 *Si quis fuit proteſtatus quòd aliquid faciebat tanquàm negotiorum geſtor hæreditatis, & poſtea fecit quædam tanquàm hæres: an uideatur à prima proteſtatione receſſum. remiſſiuè.*
5 *Animus ſolus quando obliget me hæreditati.*
6 *Ea quæ conſiſtunt in animo ſunt facti.*

a Pro hærede. ᵃ Videtur q̄ in præcedentibus, & ſpecialiter in l. is poteit. & ĩ ⁹ l. ſeq. dicit iuriſconſultus de iure, ſeu poteſtate adeundi. hic dicit de ipſo aditionis actu. Et materia huius legis explicabo in l. gerit. ĵ.eo. & breuiter hoc dicit. Qui facit aliquid tanquā hæres oneribus hæreditarijs eſt obligatus. ſecus ſi alio animo faciat. quod apparere poteſt, vel ex proteſtatione, vel ex facti
1 qualitate. hoc dicit vſq̄ ad §. ſi quid tamen. † Quęro quid eſt dicere pro hærede. Dicunt quidam idest pro domino, vt inſtit. de hær. quali. & dif. §. pe. Et intelligo pro dño, ſcilicet ex cauſa hr̄ditaria. Poſſet eīm dicere ſe dñm ex alia cā, & nō eſt hęres: vt ĵ. dū dicit, quaſi alio iure dñs, &c. Qualiter hoc verbū, pro hærede, accipiať, dic vt l. regulariter. ſ. de pe. hærc. & ĵ. ⁹ hærc. ſu
2 per rub. † Et gl. nra q̄rit de vno: pone q̄ proteſtatio fuit facta: qd ī dubio p̄ſumeť, an vī cā cuſtodiæ, vel vt hæres? Hic ſunt gl. diuerſę ſicut fuerūt dicta diuerſa, & diuerſorū doct. & Hugo dicit q̄ nō eſt neceſſaria: ſed cā tollendæ dubitationis fit. Azo dicit q̄ eſt neceſſaria: aliàs p̄ſumitur hæres. & h.d. gl. parua. alia gl. q̄ eſt ī prin.
a ſeq. §. dicit, & melius, q̄ in dubio ex qualitate ⁹ ſonarū, & ex geſtis p̄ſumiť, &c. Et vide iſtā glo. q̄ incipit, id eſt aliqd, ad qd̄, &c. Melⁿ ⁹ hoc &c. Ideo Ia. de Are. videt q̄ iſta gl. relinquit adhuc īcertū, dicit ſic: q̄ qdā ſunt, q̄ nō pñt geri citra ius, & nomen hæredis & tūc ſine dubio p̄ſumiť hæres. ĵ.ea. l. §. Papinia. Quędā ſunt indeterminatē q̄ pñt fieri ab hærede vt hęrede, & nō vt hærede: & tūc dicit ſtādū eſſe in caſu iſto iuramētо hæredis: vt l. ī ambiguis.
3 ĵ. de reg. iur. Allego † tibi bonā gl. ad hoc Inſti. de act. §. aliæ. in gl. magna. vbi dicit q̄ ī his q̄ in aio cōſiſtūt, ſtať dicto meo. Et ad p̄dicta facit qd̄ videbitis. ĵ.eo. l. ſi duo. & l. Iulia. aliàs, ſi pupillus. §.j. Dubitari tñ poſſet circa p̄dicta ſi eſſet mortu⁹ ille q̄ hoc fecit, & hæres dicit eū adiuiſſe, qualiter ſcieť anim⁹ defuncti qui, ⁹ hærede nō pōt declarari, vt l. idē Pōponⁿ ⁹ ſcribit. §. fi. ſ. de rei vē. & l. iter ſtipulātē. §. ſi ſtichū. ĵ. de ver. obli. Ideo de neceſsitate oportet nos redire ad doctrinā Azo. q̄ ex qualitate rerū & ⁹ ſonarū p̄ſumā an fecerit cā adeundi vel nō: vt qa hæreditas erat opulenta: & tūc cā adeūdi vel nō. Si nō: & tūc nō aio adeundi: vel qa erat ⁹ ſona pia: vñ ex qualitate rerū & ⁹ ſonarū p̄ſumem⁹: vt
4 l. vnica. C. ſi qs Impatori maledi. † Quęro, aliqs eſt, ⁹ teſtat⁹, & iā vidi illud q̄ aliqs fuit, ⁹ teſtatus, q̄ ea q̄ faciebat, faciebat tanq̄ geſtor negotiorū hæreditariorū, & poſtea fecit q̄dā tanq̄ hæres, an videať à prima, ⁹ teſtatione receſsū? Dicā ĵ. ea. l. §.
5 penul. † Quæro, vtrū ᵇ anim⁹ ſol⁹ obli-
b get me hęreditati, vt qa ſto ī camera mea, & in aio meo dico, ego volo eſſe hęres: an c
ſim? Et gl. ī l. mutū. ſ. eo. dicit q̄ oportet q̄ ſit anim⁹, q̄ ⁹ fectionē declaret. Gl. tāgit ī l. potuit. C. eo. & ibi ⁹ doc. Veritas eſt hic q̄ loquiť ī gl. qa ſi q̄ris quo ad veritatē an ſim hęres: & tūc ſuf-
c ficit ᶜ ſol⁹ anim⁹, ſed quātū ad ⁹ bationē oportet q̄ ſit factū vt animus, pbeť. Et iſta eſt veritas: tñ ī foro cōſciētię fortè tenere tur hæres ille, q̄ habet animū talē, ſed nō vltra vires hæredita-
6 rias, vt dixi in rub. † Quæro an ea q̄ cōſiſtūt in aio, ſint facti. Et tex. hic vī q̄ nō. Cōtrariū vī in l. bonafidei. §.j. ĵ. de acq. rec. do. Nō obſtat hic tex. qa intelligit nō tā facti, ſ. alterⁿ ⁹ extrinſeci. ſed volūtas eſt factū etiā, vt dixi in l. ſi is q̄, ⁹ emptore. & neſcio ſi de hoc eſt quæſtio in philoſophia, ſ. an nolle ſit potētia.

1 ☞ *Caſus, in quo filius inſtitutus ab inteſtato ſuccedens poteſt habere legitimam, & aliud repudiare.*

Seruos hæreditarios.

Vidi ſemel quēdā filiū q̄ poſsidebat bona, ⁹ dote matris ſuæ, & ⁹ ſua legitima: q̄rebať qd iuris. Et tetigi ibi, in l.
1 libertⁿ patrono. ĵ. de bo. li. Et † dico q̄ in vno caſu pōt tñ filius inſtitut⁹ ab inteſtato ſuccedēs habere legitimā, & aliud repudiare: & caſus eſt iſte, ſ. pr̄ inſtituit filiū, & grauauit ipſum de aliqua re, ⁹ pria ipſi⁹ filij, & ei dedit vulgariter ſubſtitutū: tūc pōt velle legitimā: & repudiare aliud, & ad ſubſtitutū relinquere: vt l. ſi libertⁿ patrono. ĵ. de bo. lib. aliàs nō pōt habere: qa nō pōt, ⁹ parte hæreditatē habere, & pro parte nolle: vt l.j.

¶ Pro hærede. Dum Bar. hic ſecundū vnā lect. antiquam ponit vnū caſum, in quo filius pōt detrahere legitimā de bonis patris, & aliā dimittere, vide Bar. ī l. qa poterat. ĵ. ad Tre. & ibi dixi & in l. gerit. ĵ.e. & Bar. in l.j. in iiij. q. prin. ſ. de vulg. & pu. ✠ P. PAV. P.

a ¶ Pro hærede. Ex q̄bus cauſis marit⁹ vel filij preſumant adire hereditatē vxoris, vide Com. conſi. cxcix. & Bart. in l. ſi ex anno. ff. de do. inter vir. & vxo. Itē limita re. q̄ ſaciēs actū qui nō pōt geri citra ius & nomē hæredis diciť adire hæreditatē, vt nō, pcedat in mulierē & rusticū ſecundū Alex. in l. is q̄ putat. in fi. ſ. eo. Itē ⁹ filius cōſumēdo de fructibus defuncti dicatur adire hæreditatē, vide Cep. cautel. xxiij. Itē ad iudicādū hæredē adire hæreditatē, vide Cep. caute. ccxxiiij. Itē ſi quis dupli ci iure poſsit poſsidere rē vno licito, alio illicito, & ⁹ licitū inducať aditio hæreditatis q̄ præſumať adita hæreditas, Vide Ro. cōſi. ccxlvij vide & in materia Paul. de ca. cōſil. iiij. Itē qd ſi reperiať in poſſeſſione feudi paterni, an ⁹ hoc dicať ſe immiſcuiſſe hæreditati paternę, vide Bal. ī c. j.eo. iiij. ī tit. an agna. vel ſtl. defunc. rep. hære. feud. ret. poſ.

b ¶ Quæro vtrū. Dū ponit Bar. hic in lec. antiqua an creditores poſsint poni ī poſſeſsione vniⁿ ⁹ vaſalla gij, vide Bald. in l. liber. in fi. de ope. liber. ✠ POMATES.

c ¶ Sufficit. Adde qd̄ in foro cōſciētiæ per Bar. in l. ſi qs pro eo. col. iij. ff. de fideiuſſo.

a ✠ POMATES. ¶ Habet legitimam, De quo vide Alex.cõſi.cxliij.ſ iiij.col.i ſi.in ij.vol.& in l.qa poterat.ī iiij.col.ff.ad Trebel.& vide quæ ſcripſi ad Bart.in l.gerit, col.vj.j.eo.

b ✠ POMATES. ¶ Hęres. Intelligitur de filio. Vide Ro.cõſ. penul.in ij.dubio.

c ¶ Si quid tũ. Sed tũc opi, Itẽ vide iſtũ text. alle.p Bar.ſ l.ſi ſtipulat⁹ fuerim illud aut illud.ī prin.circa mediũ,deverb.obli.et vide qd ſcrſpſi ī l.ex pluribus.ſ.de admi.tu,

d ✠ POMATES. ¶ Papinianus.ī text. prin. Et vide Bar.l.in cõſi.ccvij.jci.in qõne inter Frãciſcũ.vbi al leg.iſtũ tex.cp pater tenẽs fundũ dotalẽ pro ſuis infantibus post mortẽ matris, videatur adire hæreditatẽ. vide ibi.

d ✠ POMATES. ¶ Papinianus.ſ prin. Extẽdevt pcedat etiã in ſetuo abſtinẽte ſe, ita cp gerẽdo aliquem actũ q citra ius et nomẽ hæredis fieri non poſsit, dicit eo ipſo ſe immiſcere. Ita Bar.in l.frater à fratre in xj. col.in prin.ff.de condi.inde.

& ij.& l.ſi ex aſſe.ſ.eo.quia ſi habet legitimam[a] vt hæres, oportet cp habeat totam hæreditatem poſtquàm habet partem: vt dictis legibus notatur.

☞ *Quæ operæ transeant ad hæredes.*

In his quæ ad hæredem extraneum non transeunt, nomẽ, hæres, intelligitur de filio.

Homines ciuitatis possunt capi ob delictum ciuitatis, si superioris copia haberi non potest.

Si quid tamen.

In his quæ non trãſeunt ad hęredes extraneos, nomen hæredis intelligitur[b] de filio: & ideo ſi illum actum facit vt hæres, onerib⁹ hæreditarijs nõ obligaẽ.h.d.ſm intellectũ, quẽ habuit hic Iuriſcõſultus, licet gl.aliter ĩtelligat. Opp. cp † operę trãſeunt ad hęredes extraneos: vt l.à duobus.& l.cũ patronus.§.j.de opelib.Sol.intellige hic de opis incertis, quæ ad hæredes nõ tranſeunt: nõ de certis, vt in cõtrario. Itẽ nõ intelligas de obſequialibus, quæ nõ ,pſunt hæredi. Fateor cp iſte §.debet intelligi de his quæ ad hr̃des non tranſeunt: qa tex.dicit: ſed qualiter dicat, ego diſcrepo à Modernis in l. ſi nõ ſortẽ. §.libertus.ſ.de cõdi.inde. Opp.& intro gl.magnã.qui facit aliqd quaſi hęres,[b] licet id,qd facit, non ſit hæreditariũ: tñ hoc caſu oneraẽ onerib⁹ hæreditarijs: vt j.l.,pxi.§.j.& in l.gerit.j.eo.hic dicitur contra: quare malè. Hui⁹ timore quidã habẽt hic literã affirmatiuã,& cãcellant eam: & ſic cõcor. Secũdũ hoc not. caſum cp qñcp plus datur creditorib⁹,cp hęredi extraneo. Rationẽ ponit gloſ.noſtra in prin. Iſta litera nõ habetur cõiter ideo nõ placet, nec põt ſuſtineri, vt ſtatim dicã. Alij habẽt literã negatiuã: tũc ,pcedit cõtra gl. Sed gl.rndet cp hic debet exponi, quaſi hęres, i.quaſi nõ exhr̃dat⁹. Iſta expõ deſtruit tex. Iſtud dictũ vr̃ cõtra caſum in l.ſi qs nõ quaſi.j. eo.

2 Dico ego † cp tex.ſtat ,ppriè. Ad cõtrariũ rndeo in his quæ ad hęredẽ extraneũ nõ trãſeunt, hoc nomẽ, hęres, intelligiẽ de filio. Tex.eſt de alic.feu.c.j.col.x. Vnde filius petendo vt hęres id,qd nõ trãſit ad hęredẽ extraneũ, intelligiẽ petere, ſ.vt filius intelligẽdo verba ſm materiã ī qua ponunt: vt l.ſi vno.ſ.loca. ideò nõ obligaẽ onerib⁹ hr̃ditarijs. & ſic intelligit Iuriſcõſultus Papinian⁹, vt apparet.j.§.,pxi.in fi.vbi dat regulã.rẽ ,p hęrede gerere dicit: q facit qd citra nomẽ hr̃dis,& ius facere non põt. Requiriẽ ergo ius & nomẽ hr̃dis. ſed ſi aliqd,qd põt facere hr̃dis noſe, licet nõ iure, nõ vr̃ gerere ,p hr̃de. Hic eſt caſus, vbi intelligiẽ hęres, i.fili⁹. Quæro, qũo intelligiẽ text.q dicit cp operarũ petitio cõpetit creditorib⁹. Quidã intelligũt de creditorib⁹ filij: quidã de creditoribus patris, ſm diuerſas lec. ſed ſm lec. cp teneo intellige de creditorib⁹ filij q habet operas, licet nõ ſit hęres patris. Sed tũc opp.[c] cp illæ operæ incertæ nõ debent alij cp patrono: vt l.ſi nõ ſortẽ.§.libert⁹.ſ.de cõdi.inde.

3 Soluit gl.no.† cp hoc fit ,ppter neceſsitatẽ & inopiã. Hoc allegaui in materia repræſaliarũ in prima qõne, cp ſicut ,ppter neceſsitatẽ põt creditor capere pſonã liberã, in cp habet ius debitoris, vt puta: libertũ ſuũ, vt ſibi opereẽ, ita ,ppter delictũ cõitatis nõ reddẽtis ius, ſi ſupioris copia haberi nõ põt, poſſunt capi hoĩes illi⁹ ciuitatis, ī quo ciuitas habet ius. Dices tu lectura tua cõtradicit huic literæ, put litera eſt affirmatiua. Rñ. illa litera nõ eſt bona. vel dic, ſi habes illã literã, cp petit tancp hęres ex teſtõ, vel aliqd aliud adijcit, ,p qd apparet cp ,ptulit illud nomẽ hęres, nõ tantũ pro filio, ſed pro hęredis nomine & iure.

1 ☞ *Recipiens pecuniam à dante, causa conditionis implendæ, quando videatur se pro hęrede gerere. & nu.5.*

2 *Quis dicatur habere nomen hęredis tantum: quis effectum tantùm: & quis effectum & nomen.*

3 *Quis est, qui habet nomen hęredis, & non effectum quo ad omnia.*

4 *Suus de iure ciuili est hęres nomine & effectu: licet secus de iure prætorio.*

6 *Qui facit protestationem quòd nõ intelligit gerere pro hęrede: si postea facit actum contrarium protestationi, videtur ab illa recedere.*

7 *Suus, qui habet cohęredem, non desinit esse suus.*

8 *Beneficium l.fi.C.de repu.hęredi.an habeat locum in emancipato.*

Papinianus.

[d] Iuriſconſultus ſummat hic in fin.ibi: itacp tunc &c.[d] Opp.glo.qui ſemel repudiauit, iterũ adire non poteſt: vt l.ſicut.C.de repu.hęre.Sol.ibi in extraneo: hic in ſuo. Oppo.j.eo.l.ſi ſeruum.§. fin.Solue vt in gloſ. Oppo.ſ.de mino.l.iij.§.Seio.Gloſ.non ſoluit hic: ſed j.ſoluit in proximo.§.in vltima gloſ.dic vt ibi. † Oppo.quòd iſta diſtinctio non ſit bona. Nam quando teſtator iubet dari pecuniam, in dubio intelligitur dari vt hęredi: vt l.qui pecuniam.de ſtat.lib.e.ergo non poteſt accipi citra ius & nomẽ hęredis. Diſtingue, aut teſtator iuſsit dari pecuniam hęredi: aut nominatim filio, aut ſimpliciter. ſi hęredi: tunc indiſtinctè accipiendo videtur gerere pro hęrede. ſi filio, diſtingue vt hic in tex. Aut habebat cohęredem, aut nõ. Si habebat cohęredem: aut adiuit, aut non, ſi adiuit, habet locum diſtinctio tex. ſecus ſi nõ adiuiſſet. Aut ſimpliciter: & tunc perinde eſt, ac ſi iuſsiſſet dari hęredi: vt dicta l.qui pecuniam. Dicitur hic, ius & nomen hęredis. quæro † quis eſt, qui habet nomen tantum: & qs eſt, qui habet effectum tantum: & quis nomen & effectum. Gl. dicit, & eſt clara. Tu dic plenius in primo membro habere nomen hęredis intelligitur quãdocp, id eſt, filius, licet non ſit hęres: vt dixi ſ.proximo.§.Quãdocp intelligitur habere nomen hęredis, qui eſt hęres de iure ciuili, licet non de iure prętorio: vt in filio, qui ſe abſtinuit. Item in eo, qui adiuit, & per reſtitutionem abſtinuit: vt l.ſed & ſi ſine.§.ſed quod Papinia.ſ.de mino.& l.ei qui ſoluendo.ſ.de hęre.inſtit. Quandocp quis intelligitur hęres nomine, & non re: vt filius, qui acquiſiuit hęreditatem patri: vt l.cum filio.j.de lega.j. licet apud eum non remaneant actiones vtiles, nec directæ, ſed ſolum nomen hęredis: vt dicta l.cum filio. in his verò qui habent effectum tantũ, vel nomen & effectum: glo.ponit exempla clara. Addo quartum membrum: † quia ſunt quidam, qui habent nomen hęredis, & non effectum quo ad omnia, ſed q:ro ad aliqua: vt ille, à quo aufertur hęreditas vt ab indigno: vt l. ex facto.§. fina.de vulga.& pupilla. Idem in eo qui reſtituit hęreditatẽ ex Trebel.quia quædam apud eum remanent: vt j. ad Trebel.l.quia perinde. Vt ergo quis videatur gerere pro hęrede, requiruntur illa duo copulatiuè, vt non poſsit fieri citra ius, & nomen hęredis. Si enim poſſet fieri ex nomine tantum, non videretur gerere pro hęrede: vt ſ.proxi.§. Si verò poſſet fieri ex effectu tantum non ex nomine, non videretur ſe gerere pro hęrede. Exemplum tamen inuenire eſt difficile: pone tamen in eo qui ex ſubſtitutione directa,& fideicommiſſaria ſuccedit: & ſic eſt hęres re,& nomine,& poteſt ſuccedere ex fideicõ. vt l.recuſare.§.Titius.j.ad Trebel.tunc ſi faceret aliquẽ actum hęreditarium in rebus hęreditarijs de neceſsitate: tunc nõ intelligitur facere vt hęres, ſed vt fideicõmiſſarius, ſi illo iure fieri poſſet: vt l.reſtituta.in prin.j.ad Trebel. Oppo.contra prædicta: libertates confirmantur ex ſola exiſtentia ſui hęredis, ſiue aditione, ſiue immiſsione: vt l.ſciendum.de ma.teſta.& l.cũ quaſi.§.ſed & ſi quis.de fideicom.lib.ergo hic filius ſolus inſtitutus poterat accipere hanc pecuniam ex ſolo nomine hęreditario ſine inſtitutione: ergo non videtur ſe pro hęrede gerere. Sol.

4 † de iure ciuili ſuus eſt hęres nomine & effectu: licet de iure prętorio ſecus. Et ideo accipiendo ſimpliciter videtur ſe immiſcere: quia ſine nomine & effectu ſaltem de iure ciuili nõ ,pcedit. † No. ergo iſtam diſtinctionẽ cp aliud eſt poſſe facere nomine tm̃, hoc eſt, vt filius,& nõ videtur adire: vt ſ.,pxi.§.aliud nomine tantum, hoc eſt, vt hęres de iure ciuili: aliud poſſe facere noſe & effectu. Tunc enim accipiẽdo ex voluntate defuncti videtur ſe immiſcere, vt hic. Ratio: quia licet quo ad libertates operetur exiſtentia ſui hęredis, non tamen operatur quo ad alia relicta: vt l.j. in fine, vt in poſſ.lega. Vnde accipiendo aliquid quod ſibi debetur, ſub vi conditionis videtur ſe immiſcere. Vltimò ex iſto §. colligo tria ex iſta gloſ.& not. primò

6 † cp ſi quis fecit proteſtationem, quòd non intelligit ſe gerere pro hęrede, ſi poſtea fecit actum proteſtationi contrariũ, videtur ab illa recedere. Quod habes hic in filio, qui ſe abſtinuit, & poſtea fecit actum cum alio contrahendo, vel ſolutionẽ recipiendo, vt hic patet. Secus ſi ſua pura voluntate adiret: vt l. qui in aliena.§.fi.ſ.eo.& niſi diceret ſe prioris proteſtationis

pœnituiſſe: vt l.ſi quis in principio teſtamẽti.j.de leg.iij. Secundò no. † cp ſuus, qui habet cohęredẽ, non deſinit eſſe ſuus.

7 quod apparet: quia adhuc põt abſtentionẽ ſuã reuocare. quod nõ poſſet, ſi non eſſet ſuus. Nec obſtat. l.apud Iulianũ.§.idem Iulian⁹.j.ad Trebel. vbi dato cohęrede nõ operaẽ exiſtẽtia ſui hęredis: qa illud eit verũ in his quę dependent ex teſtamẽto. Secus in alijs: vt l.ſi filius q patri.ſ.de vulga.& pupil. ſed hoc an poſsit ſuam abſtentionẽ reuocare, necne, non dependet ex

8 teſtamento. Vltimò † quidam inducunt hunc §. quod beneficiũ l.fi.C.de repu.hęre. habeat locum in filio emancipato, vt illud debeat conſequi iure prætorio, quod non emancipatus conſequitur iure ciuili, & Cyn. alle. ibi hunc text. dic vt ibi. Et ego dicam tibi in l.nonnunqcp.de colla.bo. Et hic ſit finis.

1 ☞ *An filius faciens pacẽ de morte patris, & accipiens pecuniam, videatur adire,*

Si ſepulchri violati.

[a] Qui agit actione pſonali cõpetẽti ad vindictã pro re hęreditaria, immiſcere ſe nõ videẽ.h.d. Proſequaris vt in glo. Inducit Dyn.hũc §.ad quęſtio.de filio, qui fecit pacẽ de morte patris, & inde accepit pecuniã, an videaẽ adire. facit hęc lex cp non.no.Cyn.in l.cũ qui.C.arbi.tute. Ego ponã in l.penult. j.de ſepulc.viola. Opp. cp actio furti cõpetit ad ſolam vindictam: vt ſ.,pxi.§.Soluit glo.qaliud in furto, quod non cõpetit ad vindictã, ſed propter rem familiarẽ: vt l.prætor edixit.j.de iniur.& l.cùm emancipati.§.emãcipatus filius.j.de colla.bo. Sed oppo.de l.iij.§.Seio.ſ.de mino.Gloſſ.reſpondet, & bene.

1 Dy.inducit ad qõnẽ. † Quęro filiusfa.fecit pacẽ [b] de morte

b patris, & inde accepit pecuniã, an ex hoc videaẽ adire hęreditatẽ: Et Dyn.dicit cp non: quia illã pecuniã accepit non vt hęreditariã, ſed vt pactũ in vindictam: vt hic, & l.quęſitũ.j.de ſepulchro violato.& l.cũ qui.C.arbi.tute.& l.ſi vero.§.hæc aũt. ſuprà, de his qui deiec.vel effud. Alij dicunt cp aut dicit ſtatutum quòd quis debeat habere pacẽ ab hęredibus interfecti: & tunc videtur filius faciẽdo pacẽ pro hęrede ſe gerere: quia citra nomen hęredis non poteſt facere: vt ſ.§.proxi. Aut dicit ſtatutum, à filijs interfecti: & tunc dicit verum Dyn. Sed pone quòd ſtatutum dicat quòd habeat pacem ab hęredibus patris tantum: dico quòd exiſtentia ſui hęredis operatur quòd illud poſsit, licet ſe abſtinuerit: quia eſt extra hęreditatem, vt dixi in l.ſi filius.ſ.de vulga.& pupil.& ibi tetigi.

1 ☞ *Mentiẽs alicui cũ additiõe ſaluo honore ſuo, nõ eſt quin dicat uerbũ iniurioſum.*

Si quis extraneus.

[c] Animus derelinquendi eſt cõtrarius aio adeũdi. h.d.Glo.dicit in extraneo: ſecus in ſuo. Dyn.dicit † cp hæc lex eſt cõtra illos, qui dicunt tu mẽtiris ſaluo honore tuo: quia verbum iniurioſum precedens declarat quòd non habet voluntatẽ ſaluandi illi honorẽ: vt l.ſi non conuicij.C.de iniur.

Interdum.

Si quaſi hęres rem hęreditariam attingat, adire videẽ, ſi fuerit ei delata. h.d.Gloſ.format arg.cõtra, & non ſoluit: & vide eã quæ incipit non hęreditaria. in fi.j.gl.ibi.l.fin.& dic ſol.hic in aditiõe hęreditatis q fit ſolo aio, quod nõ eſt in furto: vt l.inficiãdo.ī prin.j.de fur.

1 ☞ *Quando ignorantia conditionis euentus impediat aditionem.*

Sciendum eſt.

Error in quota non impedit aditionem, nec ignorãtia cõditionis hęredis. Opp.ad primũ dictũ.j.eo.de l.ex ſemiſse. Glo.dat plures ſolutio.ſume illam. Aut erat huiuſmodi propoſiti, cp pro quacuncp parte inſtitutus eſſet, volebat eſſe hęres: & valet aditio. Aut erat propoſiti cp volebat eſſe hęres in maiori parte: & vitiatur aditio. Aut erat dubiũ: & tunc ſi erat inſtitutus in maiori parte, præſumiẽ voluiſſe. Primũ membrũ probaẽ hic: ſecundum in l.ex ſemiſse.tertiũ in l.ſi quis mihi bona.§.quod ſi ex parte.j.eo. Opponitur ad ſecundũ de condio.& demonſtra. l.ij.& l.multũ. Gloſſ.dat plures ſolutiones. quęlibet poteſt eſſe bona, tamen vltima eſt notabilior. Nam quædã eſt ignorantia, per quam animus ita redditur incertus, cp ad nullam partem applicatur. Quædam eſt ignorãtia, id eſt, neſcientia quadam certitudine: tamẽ animus vehementer applicatur ad vnã partem. Iſta ignorantia non impedit aditionem. Ita loquitur hic. Hæc ſolu.eſt vera. Probatur in l.cùm quidam.§.quod di-

d citur infrà eod. Soluit Dynus [d] quarto modo. Quandoque quis ſcit ſe inſtitutum ſub conditione quam ignorat extitiſſe: & tunc nõ poteſt adire: vt lege contraria. Sed ſi putat ſe inſtitutum purè, & ipſe erat inſtitutus ſub cõditione, quæ conditio extiterat, licet ignoret: nõ impediẽ aditio. Ita loquiẽ hic. Pro qua facit l. ſed & ſi de ſua.§.fi.j.e.& etiã iſta ſol. nõ eſt ī ſe vera. Reaſſumo † igiẽ oĩa ſic. Qñ qs ignorat cõditionẽ extitiſſe: aut conditio iuris aut cõditio facti. Primo caſu taliſ error nõ impedit: vt l.multũ.j.de cõdi.& demõ. Dicit gl.qd intellige, ſi ,p talẽ errorẽ nõ errabaẽ in cã acquirẽdi. ſciebat tñ eſſe ſuũ, vel volũtariũ: qa ſi in hoc erraret, nõ valet aditio: vt l.ís q putat.& l.ſeq.ſ.eo. Sed ,p illud errabaẽ in pſona cui debebat acqri: vt l.q in aliena.ver.an eũ.ſ.eo. Ita loquiẽ l.multũ. Si erat cõditio facti: et tũc aut fuit inſtitut⁹ ,p parte purè, et ,p parte ſub cõditiõe: tũc talis ignorãtia nõ impedit: vt hac lege in fi.& hic in ſecũda ſolutiõe. Aut erat inſtitut⁹ in totũ ſub cõditiõe: et tũc aut habebat vehemẽtẽ opinionẽ cp cõditio extiterat, licet verum ignoret: aut ſimpliciter ignorabat. Primo caſu nõ impediẽ aditio vt hic in vltima ſolu.gl.arg.l. cùm quidã. §.qd dicit.j.e. Si verò ſimpliciter ignorabat, aut ſciebat ſe inſtitutũ ſub cõdi.et nõ põt adire: vt l.multũ. Aut credebat ſe iſtitutũ purè: & tũc põt, adire, vt hic ſecundũ Dy.& probaẽ in l.hęres inſtitutus.j. eod.

f ☞ *Error in cauſa acquirendi, quando impediat aditionem hęreditatis.*

2 *Sententia lata ex falſa cauſa à iudice, an ualeat.*

3 *Decretum interpoſitum ex falſa cauſa eſt nullum.*

Si is adquẽ.

[e] Error in cã acqſitiõis ĩpedit aditionẽ. h.d. Et hæc eſt magiſtralis et

1 legalis lex. Antequã intrẽ gl. † quæro rõnẽ huius legis. Rndeo: hęreditatis aditio cõſiſtit in aio, et voluntate: ſed error in cã acquirẽdi impedit volũtatẽ ergo impedit aditionẽ. Diceres tu. Error in cã nõ impedit animũ volẽtis acquirere: vt in toto tit. de cõdic.indebi. Rñ. in acquiſitiõe dominij nõ eſt cã proxima acquiſitiõis cã ſolutiõis, ſed tradition cũ volũtate tradentis: vt l.traditionibus.C.de pact. ideo vbicuncp error cauſæ impediret volũtatẽ tradẽtis, impediẽ trãslatio dominij: vt cũ trado rẽ meã vt tuã.l.iij.§.ſubtilius.ſ.de condi.ob cau. Dixi in l.cius q in prouincia.ſ. ſi cerpe. Sed hic cã proxima acqſitiõis eſt volũtas mea, & illa eſt cã, ex qua mihi deferẽ: meritò ſi in illa erraẽ, acqſitio impeditur. Opp.gl.ſ.l.proxima.in fi. Et ſoluit optime. † Vltimò gl.inducit ad quæſtionẽ, cp

2 ſi iudex fert ſnĩam ex cauſa falſa, non valet[f] ſententia in effectu: licet motus veris ,p batiõibus potuiſſet idẽ proferre, & valere: vt l.iij.C.ſi ex fal.inſtrumẽ. ita dicit gl. Examinemus illud in eo qd dicit, cp non valet ſnĩa cũ effectu. innuit ſentẽtiã valere ipſo iure, tñ poſſet reſcindi ope appellatiõis vel reſtitutiõis, vel alia. Pro cui⁹ declaratione dic cp quandocp ſnĩa ferẽ ex falſa cauſa allegata à parte, qñcp ex falſa cauſa allegata à iudice, qñcp ex falſa cauſa à

✠ Pro intel.l.apud Iulianum.§.idem Iulianus.ff.ad Trebel.

a ¶ Si ſepulchri violati. Aliter legit Bar.hunc §.in lec.antiqua. & adde cp licet filius recipiat lucrum quod ſibi debet reſeruari à patre vel matre tranſeunte ad ſecunda vota: tamẽ nõ efficitur hęres.l.general iter.§.in his.C.de ſecũ. nup.

b ✠ POMATES. ¶ Filiusfa.fecit pacẽ. Vide Feli.in c.in præſentia.in xv. col.de proba.

c ¶ Si qs extraneus. Et vide Bar.in l.q oĩa.ff. de ,pcu.& doc.ſc. cp to.de iureiur. & vide Bar.in cõſil.cxj. inci. quæriẽ et in dubiũ re uocaẽ. vbi dicit cp videre noſtrũ ẽ duplex. alleg.gl.in hac l.ſiqs. And.Barba.

c ¶ Si qs extraneus. De quo vide q dixi poſt Bar.in l.ſi.ſ.qd quiſque iur.

✠ P. PAV. P. ¶ Si qs extraneus. De veritate ,pteſtationis & eorũ q Bar.hic dicit vide ad Iaſ.ſl. Illud.co.j.ff.qd qſcp iu.

c ✠ POMATES. ¶ Si qs extraneus. Vide Fel.in c.j. col. fi. de lit.conteſt. Alex. in l. turpia.in iij.col. ff.de leg.j. Ro.ſingu.ccccc xxiij.aliàs.ccccc xiiij.

d ✠ POMATES. ¶ Dyn. Vide ,ppo.in c.neque.in ix.diſt. Feli.in c.j.in vlti. col.de excep.

e ✠ POMATES. ¶ Si is ad quẽ. Intelligevt ,p Anch.cõſil. ccij.incipi.ex thema te prædicto.verſic.in contrarium facit.

¶ Non valet. An valeat ſnĩa lata ex falſa cã, & adde Bart.in l. pe.ſ.de iuſti.& iure.et latè Ang.& Imo.ſl. qui Romæ.§. duo fratres.de verb.oblig.& per Moder.in l.j.§.biduũ. qñ appellãdũ ſit vbi omnino vide in j.charta. Quid aũt ſi ſnĩa ſit lata ex cã partim vera, & partim falſa, vide qd no.glo. in l.ſi nõ ſortẽ.§.ſi centũ.de cõdictiõe indebiti.& Inn.in c.in ,pſentia. de renunci. de quo plenè habeẽ poſt Bar.i d.§.duo fratres. vbi etiã no. cp cũ ſnĩa eſt lata ex vna cauſa vera, & alia falſa. Et de materia habeẽ per Imolã in l. diuus. de re iudica. & in l. ſeruo inuito. §. cũ ,ptor. ad trebellia.& no. In nocẽ.& doct.oẽs in c. cũ dilect⁹.de reſcript. Et vtrũ iſtis caſibus quib⁹ trãſit ſnĩa in rẽ iudicatã poſsit ipſa poſtea retractari, vide oĩno per docto. Et maximè per do. Ant. & Cardi.in c. ab excõicato.de reſcrip. & ibi eſt qd ſit falſa cauſa notoria, & qd ſi iudex dicit, maximè ex tali, &c.et alia ibi vide. Et qñ ſnĩa ex falſa cã lata eſt, vide Bald. in l.j.in fin.C.ſi ex fal. inſtru. Et adde q dixit Bal.in l. gñaliter. §.j.C.de rebus cred.vi delicet cp qñ iudex emẽdat errorem pri-

mi iudicis, debet ponere cām. Et qñ requiratur cā in ſnia, vide Bar. in l. quid ergo. §. pœna grauior. et in l. Lucr. de infam. q̃ dicit q̃ iudex debet apponere q̃ nõ obſtãte q̃ ſit probatũ, abſoluit. & adde duos caſus in l. p̃ſes. ĵ. de ſent. in quib⁹ requiriũt cã in ſnia, idẽ dicas q̃ requiriũt in ſnia abſolutoria ab obſeruatiõe iudicij: aliàs nõ valet ſecundũ do. Ant. in c. examinata. de iudic. p̃ id qd̃ no. ibi, & in c. ſicut. de re iudica. allegat tex. in auẽ. de iudi. §. oportet. colla. vj. & qd̃ no. Io. and. in c. finẽ. de dolo et cõtuma. de quo ibi latè p̃ Imo. & eſt text. & ibi Bart. in l. j. §. ſi mẽ. fal. mo. dixerit. et Speculum in tit. de expen. §. j. verſi. tu dic. Tu vide Bar. in l. ſcire. de tut. & curato. da. ab his. & vide qd̃ no. Inn. in c. j. de depo. Et qñ dicat falſa cã, vide Bal. in l. j. C. de cõdi. indebit. et qñ requiraẽ cã, vide etiã p̃ Bart. in l. qd̃ ait. §. ignominiæ. de infami. & in ſnia boni. & in omni alia vigore cõtumaciæ requiriũt cauſa, vt not. Bal. in l. pe. C. de fidei cõmiſ. lib. & in auẽ. qui ſemel in j. co. qño & qñ iudex. & no. q̃ doc. in c. ex parte. de cõceſ. præbẽ. p̃ id qd̃ dicit ibi Hoſti. p̃ illũ tex. dicunt q̃ ſi iudex fert ſnīam exprimendo cām nõ excludentẽ, ſnia eſt nulla, licet ex alia cauſa poſſit iuſtificari. Et ideo dixit ibi Abb. Sic. q̃qñ vis exprimere aliquã cām, dicas maximè: quoniã videris motus alijs cauſis. & cũ quis exprimit plures cauſas, quarũ vna facit, alia nõ: ſnia ſuſtinet̃ p̃ cāmvrgentẽ: vt eſt tex. no. in c. p̃ tuas el. j. q̃ filij ſint legitimi. & qd̃ ſingu. nota. Inno. in c. in p̃ſentia. de renũcia. vbi ſi iudex exp̃ſit duas cãs, vnã cõtra ius cõmune, aliã cõtra ius litigatoris, valeat ſnia. Ita dixit do. Abb. in d. ca. ex parte. & illud dictũ Inn. referũt Modern. ſi l. j. §. biduũ. qñ appel. ſit. Facit q̃ no. Bal. ī l. falſam. C. ſi ex fal. inſtru. in verſic. ſi ſententia ſit lata ex falſis atteſtationib⁹. & verè.

a Marcell⁹. Et de intellectu hui⁹ §. Marcell⁹. vide q̃ ibi dixi.

b Nulla. Adde Inn. in c. qñ cõtra. de probatio. qui idẽ tenet q̃ Bart. hic. Iſtud dictũ tñ nõ videẽ verũ, vt per Imol. in dicto §. duo fratres. & etiã re iudice in mẽte retẽta. Si primo modo tũc aut fuit allegata falſa cã circa ſubſtãtialia iudiciorũ: q̃a dicit litẽ cõteſtatã, cũ nõ eſſet, & ſimilia: et tũc ſnia eſt nulla ipſo iure vt l. ſi quis obrepſerit. de falſ. Aut fuit allegata falſa cauſa circa inſtantiã partis: vt quia dixit pactũ factũ, vel ſolutionẽ, & ſimilia: & tũc aut ſnia eſt lata cõtra minorẽ: & tunc eſt ipſo iure nulla: vt C. ſi tutor ex fal. alleg. l. j. Aut cõtra maiorẽ: & tunc aut illa allegatio fuit fctã dolo partis, aut abſq̃ dolo. Primo caſu, ſi ſnia fuit lata cõtra abſentẽ: eſt ipſo iure nulla: ſi cõtra preſentẽ, eſt aliqua, ſed p̃ reſtitutionẽ reſcindit: vt l. ſi prætor. §. Marcellus². ſ. de iudi. Si verò abſq̃ dolo: tũc ſnia eſt aliqua, ſed ope exceptiõis reſcindit. Et iſtis duobus vltimis caſibus loquit tit. C. ſi ex fal. inſtr. & l. diuus. ĵ. de re iudi. Et ſic põt intelligi iſta gl. p̃dicta vera in ſnia. ſecus in decreto: † q̃a illud interpoſitũ ex falſa cã reſpectu agẽtis eſt ipſo iure nullũ: vt l. cũ vero. §. ſubuentũ. de fideicommiſ. liber. & l. j. §. hæc verba. ne vis fiat ei. qd̃ declara vt dixi in l. iuſtè. ĵ. de acq. poſ. Secũdo caſu qñ ſcilicet falſa cauſa fuit à iudice in ſententia expreſſa, tunc aut fuit falſa in facto, & iure, vel in iure tantùm: & ſententia eſt ipſo iure nulla, b quia cõtinet expreſſum errorẽ: vt l. qui teſtamento. ſ. de excu. tut. & C. qñ prouoc. non eſt neceſ. l. ij. & ĵ. de appel. l. ſi expreſsim. Aut fuit falſa in facto tãtùm, nõ in iure: vt puta ſi dixi, quia reperimus talẽ ſoluiſſe, & ideo eũ abſoluimus: tamẽ de ſolutione nõ appareat in actis: tunc ſentẽtia valet, ſed per appellationem reſcindit: vt l. preſes. ĵ. de re iudic. & ita poteſt intelligi iſta gl. Sed aduerte: quia ſi ex alia cauſa iudex potuiſſet idem iudicare, ex alia cauſa per iudicem appel. confirmabitur: vt l. fi. ſ. quod cũ eo. Dices tu, ſi deberet cõfirmari, malè dixiſſet iſta glo. quæ dicit q̃ non valet in effectu. Rñ. quòd bene dicit gloſ. non enim valet in effectu, nec agetur ex ſentẽtia illa, ſed ex ſentẽtia noua cõfirmante ex noua cauſa: vt no. in l. furti. in prin. de his qui no. infa. & l. eos. C. de appel. & poteſt eiſe magnus effectus. Quid enim ſi iudex condẽnauit quendã ex cauſa quæ infamat, iudex appellationis reprobata illa cauſa, cõfirmat ſententiã ex alia cauſa, quæ non infamat? Certè non dicemus ſententiã primam in effectu valere. Tertio caſu, ſcilicet quãdo iudex falſam cauſam in mente retinuit: vt quia corruptus precibus vel pecunia, an ſententia valeat? Dixi in §. cùm prætor. l. ſeruo inuito. ad Treb. Et an tunc competit reſtitutio, vide vt ibi notat.

☞ *Mulier debet certificari cùm renunciat Velleiano.*

IN repudianda. Dixi in l. q Romæ. §. duo fratres. infrà de verbo. oblig. quòd hæreditatem vel legatũ quis non poteſt vel nõ videtur remittere, niſi ſit certus de iure ſuo, & inſpectis & cognitis verbis teſtamenti: vt ſ. de tranſact. l. de his. & c. Facit † q̃ mulier debet certificari quando renunciat Velleiano, vt l. fina. §. penultimo. ſuprà ad Velleianum. dixi in l. doli except. ĵ. de noua. non habetis hic alia.

EVit quæſtionis. Si qs accepit pecuniã vel promiſsionem vt repudiet, non videtur adire: alias ſi hæreditatẽ adeat, videt̃ pro hęrede gerere. h. d.

SI quis mihi. Seruus bona fide poſſeſſus, ſi adit iuſſu poſſeſſoris, nõ acquirit ei. h. d. Op. ĵ. eo. l. aditio. §. & quod à quibuſdã. Glo. dicit, ibi loquit̃ in libero homine bona fide poſſeſſo: hic in ſeruo. & aſsignat bonã rationẽ. Op. ſ. de vſufr. l. ſi ſerui. & l. ſeq. Soluit gloſ. q̃ dñs debet iubere, ſed debet reſtituere poſſeſſori, ſi eius cõtemplatione fuit inſtitutus. Iac. de Ra. dicit q̃ l. aditio. ĵ. e. & l. ſi ſerui. quę dicunt q̃ bonæfidei poſſeſſor nõ põt iubere, intelligunt̃ ſi eius contẽplatione non fuit inſtitutus, aliàs poſſet iubere cauſa euitandi circuitũ: vt l. dñs teſtamento. de cõd. indeb. & l. ſi patroni. §. quod ſi prior. ĵ. ad Trebel. Hoc non placet mihi: primò per tex. l. ſeruus dotalis. ſ. ſol. ma. vbi mulier nõ poteſt iubere, licet eius cõtemplatione ſit inſtitutus ſeruus dotalis, niſi habeat dñium. Secũdò per rationẽ. Seruus nõ dicit̃ habere voluntatẽ ſine iuſſu dñi: vt l. qui in aliena. in prin. ſ. eo. & ĵ. ea. l. §. iuſſum. & ideo actũ aditionis, vel aliũ cõſiſtentem in ſimplici voluntate nõ poteſt facere, & iuſſus poſſeſſoris non eſt ad hoc validus, vt dixi ſ. Nec obſt. quod dicit̃ de circuitu: q̃a verũ eſt q̃ euitatur circuitus, ſcilicet nõ neceſſarius: ſed hic eſt neceſſarius. Sed tũc quærit̃ quo iure cogetur dñs à fructuario, vel poſſeſſore. Glo. in d. l. ſi ſerui. ſ. de vſufr. dicit quòd officio iudicis ſicuti in Treb. reſt. vt l. quia poterat. ĵ. ad Treb. & ſic in caſu noſtro. Et iſtud puto verũ quicquid dicat Iac. de Are. qui dicit q̃ intelligit q̃ non poſsit adire iuſſu fructuarij, vel poſſeſſoris, quando eius cõtemplatione non eſt inſtitutus: aliàs recta via iuberet poſſeſſor & vſufructuarius: vt l. ſi patroni. verſic. quid ſi prior. ĵ. ad Treb. & l. dominus teſtamẽto. ſ. de condi. indebi. Sed puto opi. gl. eſſe veriorem: quia requiritur in iubẽte quòd ſit dominus: vt l. ſeruus dotalis. ſ. ſol. mat. & iſta tene menti.

Seruus. Seruus vniuerſitatis iuſſu rectoris, & ſeruus fiſci iuſſu procuratoris adibunt hæreditatẽ: & ſeruus pœnæ non eſt capax. hoc dicit. Primum & ſecundum reſponſum declara vt in gloſ.

probat Imola in l. ex diuerſo. §. fi. ſolu. mat. & vide q̃d̃ habet̃ in l. cũ prola. de re iud. et adde Inn. in c. pruden tiã. de offi. dele. & adde q̃ notat Imola in l. ſeruo inuito. §. cùm prætor. ad trebellia. & Imol. hic videt̃ tenere contrariũ. Adde qd̃ ipſe no. in c. in pręſentia. de renũ. & vide Bal. in l. j. C. de erro. cal. qui refert Inn. in d. c. in p̃ſentia. et dicit q̃ valet ſnia, ſi iudex dicit: q̃a eſt probatũ, ideo te cõdẽno, licet non ſit probatũ. Illud idẽ refert in l. p̃ ſcriptionẽ. C. ſi cõtra ius. & in l. nõ dubiũ. in viij. col. C. de legib. Si aiũt iudex dicat: q̃a probaſti per ſeruos tuos, ideo te abſoluo: q̃a hic ſnia lata eſt p̃ probationes, nõ reqriũt appellatio. Ita dicit Bal. in l. liberorũ. C. de teſt. alleg. Io. an. in d. c. quoniã contra falſam. Et iſtis adde Bal. in l. j. C. de indi. liber. aliàs de indi. vidui. tol. & in l. ij. in prin. C. de re iu. Et qd ſi vna cauſa eſt vera, alia falſa, vide Bal. in d. §. ignominiæ. & Moder. in d. §. biduũ. Et prædictis addẽ q̃ dixi poſt Bart. in d. §. ſi iudicio. & ad not. hic vide Imolã in l. p̃ ſes. de re iu. & in d. §. duo fratres. in xij. col. & ibi Ange. & vide Bal. qui tenet contra Bar. in l. j. de condi. in debi.

1 ☞ *Hæreditas opulenta quæ dicatur.*

2 *An idem ſit in deportato quod in damnato ad mortem, ad hoc ut non ſit capax.*

3 *Relictum deportato an habeatur pro non ſcripto: & ſic ueniat ad uenientes ab inteſtato, uel auferatur ab eo tanquam ab indigno, & applicetur fiſco.*

4 *Damnatus ad beſtias, uel ad gladium hodie efficitur ſeruus pœnæ.*

5 *Hodie nihil eſt immutatum de ſeruo pœnæ, in his quæ poſt ſententiam reſeruantur.*

6 *Quod dicitur hic in hæreditate, habet locum in legato præterquam in legatis alimentorum.*

Seruus fiſci. Seruus vniuerſitatis iuſſu actoris, ſeruus fiſci iuſſu procuratoris adeunt hæreditatem: ſeruus pœnæ eſt incapax. † Quæ eſt hæreditas opulenta. Et dic vt gloſ. hic dicit. ſigna eam quæ incipit opulenta: vt ſupra. & c. Et tene menti eam. † Quæro in verſi. ſi quis planè. an ſit idem in deportato, quod in damnato ad mortem. Gloſ. dicit quòd idem, quantum ad hoc vt non ſit capax: vt l. j. C. de hæred. inſtituen. hoc eſt verum in ſe: ſed in dicta l. j. de hoc dubitatur. Dicam in l. ſi deportati ſeruo. infrà de legat. iij. Sed quid in deportato. Et dicit gloſ. quòd aliter. & dic vt gloſ. Sed eſt verum quòd in deportato eſt aliud, ſcilicet quòd retinet libertatem. Sed † an illud, quod relinquitur deportato, ſit pro non ſcripto, & ſic veniat ad veniẽtes ab inteſtato, vel auferatur ab eo tanquam ab indigno, & applicetur fiſco. Tangitur per

a ✠ POMATES. Iuſſum. De iuſſu mãdato & ſcripto vide Bar. in l. ſæpe. ff. de of. præſt. Fel. in c. nõnulli. §. ſunt & alij. in tertia amplia. de reſc.

a ✠ P. PAV. P. Iuſsũ. Si p̃ cõſentiat filio facienti aliquẽ actũ ſuper rebus hæreditarijs, q̃ præſumat̃ iubẽt̃ q̃ adeat. vide Com. cõſil. cxv. poſt prin. Itẽ de materia qñ dicat̃ autoritas vel cõſenſus alicuius interuenire in aliquo actu & an & qñ poſt vel añ. vide ad Bar. ſ. l. obligari. §. tutor. ff. de autho. tut.

b Oppo. C. eod. Adde Bar. in l. gerit. ĵ. eod.

c Speciale. Vide Bal. in l. executore in v. col. de execu. rei iudi.

d Et bene. Adde quę dixi ſecũdũ Are. in l. bonorum. rem ra. ha.

e ✠ POMATES. Not. vide Alexan. cõſi. l. in prin. & cõſi. liiij. in vj. volu.

f Not. qd̃ dicit. Et vide hic Bar. & ſ. l. ſi autem. ff. de aqua pluui. arc. & Bal. ī l. quæcũque. & in l. fin. §. neceſſitate. C. de bo. quæ lĩ. & l. j. C. qui admit. & hic in Rub. C. de exer. & in c. fi. de feud. ſine cul. nõ amit. & domi. Ant. in c. cũ conſuetudinis. vbi plenè de cõſue. & in c. cũ in veteri. de elect. Ioã. Andr. in addi. Spe. in titu. de his quæ fi. à præla. Salic. in l. fi. C. ad Mace. & vide Bal. qui pulchrè loquit̃ in l. ſi p̃r. C. de ſpõ. Et vide quæ notaui ī d. c. fi. de feu. ſine cul. non amit. Andre. Barba.

g Siue ſequat̃. hoc verum ſi actus ſubſiſtebat. aliàs non. c. auditis. de elect. Et faciũt quæ dixi in l. obſerua re. de offic. procon. licet in cõtrariũ faciat tex. cũ ibi no. in l. per fundũ. de ſeruit. ruſti. prædio. & vide quod nota. in c. edoceri. de reſcri. quæ autẽ ſit rõ diuerſitatis inter authoritatẽ & decretũ, vide Bal. in l. cũ ipſe. C. de cõtrahen. empt. quid de cõſcientia vel licẽtia, vide hic Imo. & vide in hac materia ſingulare dictum Bar. ſ. l. ſi autẽ plures. de aqua pluia arc. & per Ioã. An. in c. cũ in veteri. de elec. & no. p̃ Bal. in rub. C. de exer. in v. col.

h Et differẽtiã inter cõſenſum, & ratihabitionẽ, vide per Bal. in l. fi. C. ad maced. Et de authoritate, ſiue decreto, vide Bal. in l. ij. C. de ſer. reipu. manu. & de oĩbus latius in l. fi. §. neceſsitate. de bo. quæ lib. Et ad materiã vide no. p̃ Inno. per Cy. & doc. in l. j. C. de hæredi. inſtitu. tangã in l. ſi deportati. ĵ. de lega. iij. Gl. dicit q̃ hodie nemo bene natus efficitur ſeruus. † quod nõ eſt verũ in dãnato ad gladium & ad beſtias: quia illi efficiũtur ſeruí pœnæ, quia moriũtur: vt d. authen. ſed hodie. alleg. in gl. & l. qui vltimo. ĵ. de pœnis. & dixi in l. eius qui. ĵ. de teſta. Quæro, † an quod dicit̃ de ſeruo pœnæ hodie ſit correctũ. Gl. dicit q̃ ſic. Tu dic q̃ non eſt hodie aliquid innouatũ ī his quæ poſt ſententiã nõ reſeruãtur: vt l. qui vltimo. ĵ. de pœnis. & authẽ. ſed hodie. C. de donatio. inter virũ & vxorẽ. Dixi in l. eius qui. de teſta. Quæro, an quod hic dicit̃ † in hereditate, ſit idẽ in legato. Gl. dicit q̃ ſic, & bene, niſi in legatis alimentorũ. Quærit gl. an idẽ ſit ſi primò fuit damnatus, & poſtea inſtitutus. Et dic vt in glo. & quid in legatis: & dic vt gl. & bene dicit. Sed in legatis debet intelligi quãdo quis eſſet in metallum damnatus ante mortem defuncti. hic non ſunt alia.

1 ☞ *Ratio quare iuſſus debet præcedere: auth. uerò ſeq.*

2 *Quid ſit hodie in mutatum in profectitijs, & quid in aduentitijs.*

3 *Tutoris authoritas debet ſequi ſtatim, nõ ex interuallo.*

4 *Sex caſus, in quibus iuſſus non requiritur.*

5 *Quãdo in aliquo actu interuenire debet iuſſus: in aliquo mandatum: in aliquo authoritas: & in alio conſenſus: quomodo interuenire debeant.*

6 *Iuſſus ſuperueniens ſtatim poſt aditionem, an ualeat.*

7 *Filius, uel ſeruus, an poſſit huic iuſſui nõ parere.*

8 *Conſenſus patris: qui interuenire debet in iudicio, an poſſit interuenire poſtea. &c.*

An poſſit præſtari per nuncium, uel epiſtolam.

a Iuſſum. a Iuſſus debet præcedere: authoritas ſequi. h. d. Primò recitat dictũ antiquorũ. Secundò circa illud format plures quæſtiones. Secunda ibi: ſed vtrũ. vſque ad finẽ. † Quæro, quę eſt ratio iſtius differẽtię. Videtur enim q̃ tutoris authoritas debeat præcedere. Nã pupillus nõ obligatur voto, ſicut nec filiusfa. vt l. ſi q̃ rẽ. §. voto. d̃ pollici. ergo ea dẽ rõne authoritas debet p̃cedere in vno ſicut ī alio. Certè ſi iſte Cai⁹ Caſi⁹, q̃ hoc ſcripſit, fuiſſet imperator, dicerẽ q̃ ſic ſibi placuit: ſed fuit iuriſcõſult⁹: vt de orig. iu. l. ij. ī j. col. vñ mot⁹ fuit rõne. Ratio eſſe p̃t q̃a poteſtas p̃rīs ī filiũ eſt maior. habebat eũ poteſtatẽ vitę neciſq̃: vt l. in ſuis. ſ. de lib. & poſth. Vñ filij nulla eſt voluntas: & ſic nõ p̃t approbari p̃ ſequẽtẽ cõſenſum: vt dixi ĵ. l. q̃ in aliena. ſ. eo. Poteſtas tñ tutoriſeſt minor. Pupilli eũ dr̃ aliq̃s eſſe cõſenſus. qd̃ apparet: q̃a naturaliter obligat̃: ideo p̃ tutorẽ p̃t validari qd̃ factũ eſt, q̃a eſt aliq̃d. Opp. C. eo. b l. filio. Sol. ibi precedit volũtas filij nõ adeũtis, ſed cõmittẽtis p̃rī qd̃ adeat: & ſic patrẽ quodã modo facit, pcuratorẽ. Si p̃r poſtea gerit ſe pro hærede, ſatisfactũ eſt poſtea iuri. Præceſſit eũ volũtas p̃rīs ex eo qd̃ pręceſſit mãdatũ, & ſecuta eſt aditio filij p̃ patrẽ adeũtẽ. Et ſi dicas, ſm hoc vr̃ adita hereditas p̃ procuratorẽ: hoc cõceditur. Cũ eũ filius nõ poſsit adire nuda voluntate, ceſſat ratio, quã ponit. l. Paulus. alias, per procuratorẽ. ĵ. eo. Et ſi diceres: ergo p̃r ſuſtineret duplicẽ p̃ſonã, ſubentis, & cius cui debet. Cõcedo hoc: nec eſt ĩcõueniẽs, diuerſis reſpectibus: vt l. ſi cõſul. de ado. & l. ij. de off. pretoris. His premiſsis venio ad gl. † & op. C. de bo. quæ lib. l. fi. §. vbi autem. Sol. de iure antiquo obtinet hæc lex in aduẽtitijs, & profectitijs; hodie in aduentitijs non eſt neceſſe q̃ præcedat iuſſus. Ita dicit gloſ. j. & alia gloſ. quæ eſt ſuper verbo præcedere. & not. in l. qui in aliena. ſ. eo. Aduerte tamen q̃ in profectitijs nihil eſt hodie immutatum: vt no. in l. fi. ĵ. quis or. in bo. poſ. ſer. in aduẽtitijs verò eſt immutatum quando pater diſcordat cum filio: vt l. fi. C. de bo. quæ libe. Gl. etiam tenet q̃ etiam vbi nulla eſt diſcordia, quod filius poteſt adire ignorante patre. Ratio, quia poteſt eo cõtradicẽte. Ita no. C. qui admi. ad bo. poſ. l. j. Opp. hic dicitur q̃ authoritas tutoris debet ſequi. cõtra. ſ. de auth. tuto. l. obligari. §. tut. † veritas eſt q̃ hic tutoris authoritas poteſt ſequi ſtatim, vt hic, nõ ex interuallo, vt ibi. † Venio ad tertiam gl. & opp. q̃ iuſſus non requiratur: vt l. v. de caſtren. pecu. Sol. dicit gl. q̃ fallit in multis caſibus. Primus caſus in d. l. v. de caſtr. pec. ideo quia habetur loco patriſsfa. quantum ad caſtrẽ. pec. vt l. ij. ad Macedo. Secundus eſt caſus in l. qui in aliena. §. interdum. ſ. eo. Certè ibi nõ fallit: quia hic loquitur de aditione quæ fit per hominem: ibi de ea quæ interdum fit per legem: ideo iuſſus nõ eſt neceſſarius. Tertius eſt ĵ. eod. l. cùm hæres. certè ibi bene fallit: quia pater erat furioſus, & iubere nõ poterat ſi eſſet abſens. quid iuris ſit, videbitis ĵ. eod. l. cùm quidam. in prin. Quartus caſus in l. qui in aliena. §. ſed & ſi non adierit. Certè ibi nõ fallit, ſed præſumitur iuſſus interueniſſe, licet non doceatur, vt ibi dixi. Quintus caſus eſt in l. ſi filius. C. de peti. hære. Sed certè ibi non fallit, ſed præſumitur iuſſus interueniſſe: vt dicitur ſuprà, pximo caſu. Sextus caſus eſt, hodie in aduẽtitijs. hoc declarauí ſuprà. Opp. q̃ ſufficiat quòd ſequatur ratihabitio: vt l. fi. C. ad Maced. Sol. hic ſpeciale c in iuſſu quod præcedit. quod no. & bene. d No. e quod dicit f ſpeciale in iuſſu, non dicit ſpeciale in hæreditate. Et ſic † aduerte quòd quando q̃ lex diſponit quòd interueniat iuſſus ſeu mandatũ: & tunc debet præcedere ſemper mãdatum: vt hic, & l. ſi verò non remunerandi. §. ſi poſt. ſ. mãda. Quandoque lex diſponit quòd interueniat authoritas alicuius: tunc debet interuenire in ipſo negotio, ante, vel poſt ſtatim: vt hic, & l. obliga. §. tutor. ſ. de auth. tut. cum ſi. Quandoque lex diſponit q̃ interueniat conſenſus, ſeu voluntas alicuius: & tunc ſufficit ſiue præcedat, ſiue ſequatur g incontinenti, vel ex interuallo ſecũdùm diſtinctionem d. l. fi. C. ad Maced. Et de hoc per Inno. & Ioan. And. de reb. eccleſ. non alie. c. j. lib. vj. & per Dy. in c. ratum. & h c. ratihabitio. de reg. iur. lib. vj. Ratio horum eſt h ſignificatio verborum. Licet enim non poſſet dici aliquid fieri iuſſu, vel mandato meo, niſi præcedat authoritas. Hoc importat enim, vt in ipſo negotio quis ſit author. Si conſenſus verò & voluntas quandoque intercedat: rectè dicitur conſenſu meo, & voluntate mea factum. & ideo ſi diſpoſitio diceret quòd aliquid debeat fieri de licentia vel præcepto vel permiſsione alicuius: ſufficeret quòd interueniret poſt: cũ iſta importẽt idem quod mandatum vel iuſſus, vt liquet intuenti. Venio ad glo. ſuper verbo, poſſe. & opp. Inſti. de autho. tut. §. tutor. Solu. Aliud in authoritate, & aliud in iuſſu. Item opp. ſ. de autho. tut. l. obligari. §. fi. Solue vt in glo. † Quæro ergo vtrũ iuſſus ſuperueniens ſtatim poſtea valeat. Dy. dicit q̃ ſic, & male: quia tunc non differret ab authoritate tutorũ: quod eſt contra hunc tex. Aduerte tñ q̃ iuſſus vel ratihabitio ſequẽs nõ validat aditionẽ in c. cum conſuetudinis. extra de conſuet. Sed quid de conſi. dic q̃ ſemper debet præcedere, vt not. gl. in l. ſæpe. de verb. ſignifi. quam ad hoc allegat Bal. in c. ij. de feu. ſine cul. non amit. Vide Bald. in l. j. in penult. col. C. qui admit. Et adde quod not. Ioan. Mo. in c. dudũ. de reb. eccleſ. nõ alie. in vj. in gl. magna. de conſenſu, dic aut actus ſiue conſenſus eſt nullus ipſo iure: & tunc debet in ipſo negotio interuenire. l. j. in fi. de auth. tu. Aut actus valet, tũ infringi poteſt per exceptionem: & tũc ſufficit ratificatio. l. fi. C. ad Mace. De decreto dic, quòd cauſa iã cognita põt interponi añ & poſt: quia prætor põt promittere futurã vẽditionẽ: & retro factã corroborare p̃ decretum. conſultus tũ eſt facere eo. cõtextu. Et adde quod not. Inno. in c. dudũ. ſ. alle. & facit quod no. in l. ait prætor. §. permittit. ſ. de mino. ſ gl. ſed cur. ſecus. quã gl. põderat Bal. in d. c. ij. & idem voluit Bal. per glos. ibi. in l. vt iuriſurãdi. in fi. princ. de oper. libe. Et differentiam inter conſenſum, decretũ, & licentiã, & authoritatẽ, vide per Inn. in c. dudũ. de reb. eccleſ. nõ alie. & Bal. in l. ſi qñ. §. j. de inoffi. teſt. Bal. latiſsimè in l. j. in vlti. colum. qui admit.

h ✠ POMATES. Rõ horũ eſt. Vide Felyn. in c. cùm nuncius. col. fi. de teſt.

a ¶ Quærit gl. An filius ſicut ſeruus poſsit cogi adire, & quid in patre putatiuo, vide Bald. in l.j. in ix. col. C. qui admit. & vide not. Bald. in l. fi. in fi. prin. in ver. quæro filius meus. de bo. quæ libe.

b ¶ In iudicio. Vide quæ dixi in l. ſi cũ dotem. §. eo autem. fol. matr. Et ita etiam determinat Iac. de Bel. & Ang. referendo eum in l. ſi cũ dotem. §. ſi pater. ſolu. matri. Et vide latius per Pe. & Bal. in authen. cauſa quæ fit cũ monacho. C. de epiſc. & cle. per Bart. in l.j. C. de decu. lib. x. & in l. filius. de dona. & in §. neceſsitate. præal.

c ✠ POMATES. ¶ Per Dynũ. Vide Pau. de Caſt. conſilio cxlviij. col. iij.

d ¶ Sed vtrum. Quid in bonorũ poſſeſsiõe vide not. in l.j. §. item acquirit. j. de bo. poſ.

e ¶ Aduerte tamẽ. Vide Bar. in l. qui bona. §. ſi alieno. in j. q. de dam. infec. & ibi dixi in. iiij. col.

f ¶ Quero vtrũ. Adde Bald. in l. filiuſfamil. in fine, de dona. & an ſufficiat generalis licẽtia de donãdo cauſa mortis, vel de teſtando, vide Bart. in l. tam is. de dona. cau. mor. & quod ibi dixi poſt Bartol. in §. j.

g ¶ Sed quid ſi mãdauit. aliàs eſt in §. pater filio. ibi inducit iſte §. vide Bart. in l.j. de ope. no. nun.

h ✠ POMATES. ¶ Oppo. Vide Felin. in c. cum nũcius. col. fi. de teſt.

i ¶ Facit ad q. Et vide Bart. in q. ſtatuto ciuitatis. vbi tangit, ſi hic proponit occidere, & alio occidit, ſecundùm quam l. puniatur. Andr. Barba.

f ¶ Facit ad q. Adde text. in c. ex literis. in ver. qui rñdit. quẽ ibi ponderat Pe. de Anc. de exceſ. præla. & idẽ tenet Petr. de Ancha. in conſil. cxvij. aliàs cclxvj. Et plus dicõ quia ſi dixiſſet, ſacias quia audiã nouũ: non interficiat: teneãt mãdati. Caſus eſt in c. fi. de homi. in. vj. & not. Bal. in l. nõ ideo minus. in xvj. q. C. de accuſa. Ad hoc quod not. Bartol. in. l. iij. de di. leg. ſed caue quãs mandando ſeruo quã faciat vindictã, debet intelligi de iuſta et licita vindicta, videlicet de accuſando. l.j. cum gloſ. j. C. de his quib. vt indig. & ibi per Pau. de Caſt. & limitat dictũ Bar. vt per Bal. in l. ſi literas. in fi. C. mãd. Adde proximè dictis quæ voluit Bal. cõſil. xcij. vol. iij. inci. Betonus de Decono.

i ✠ POMATES. ¶ Facit ad q. Vide Ro. ſing. ccxlv. faciunt quæ not. Bal. in l. ob hæc verba. de his qui no. infa. Et qd de ratihabitione, vide Ang. Aret. in tractatu maleſi. in ver. Sempronũ mandatorẽ. Et circa iſtud vide omnino Iaſ. in l.j. in vj. col. ff. de ſer. fugi. vbi ponit ſeptẽ limi. & Alex. cõſil. cxxv. col. j. & ſeq. iiij. vol. Fel. in c. afferte. col. fi. de præſumpt.

i ✠ P. P A V. P. ¶ Facit ad quæſt. Pro iſta deciſione vide Roma. ſingu. lxvj. incip. tu ſcis. adde tex. in c. ex literis. de exceſ. præl. vbi per verba, ne malũ remaneat impunitum, cenſetur ſibi mandaſſe quòd faciat vindictam.

pro commento huius § Sed vtrum. et declaratione bar. hic videndus est cosma. lib. 1 bauaz. c. 6. ptoitũ

dendum, de calumnia iurandum, & beneficium reſtitutionis petendũ: & non dico in qua cauſa, vel in qua re, vel cũ quo: an verò ſit neceſſe vt dicã ad iurandũ de calũnia in cauſa cũ tali, vel ad petendũ beneficiũ reſtitutionis cũ tali: & in qua cauſa. & Pe. & Cy. C. etiã per pcu. cau. in inte. reſtit. agi poſ. dicũt q̃ debet dici in qua cauſa habet ſpeciale mandatũ, & cũ qua perſona. Sed cõtra hoc eſt hic tex. in l. Titus. de lib. & poſthu. vbi ſi exheredo filios meos oẽs, q̃ videor noiatim dicere. quid dicemus? Dñi, eſt hic pulcher paſſus, & quotidianus. Breuiter, ego dicerẽ ſic, ſalua ſemper meliori deliberatione, q̃ ſi mãdatum eſt generale quo ad cauſas, & quo ad perſonas ad petẽdũ reſtit. in inte. cõtra oẽs perſonas: credo q̃ nõ ſufficiat, per illas leges, nec ſit ſpeciale mãdatũ: ſed ſi eſt ſpeciale quo ad pſonas, & gñale quo ad cãs, vt de iurã. de calum. &c. Et tũc credo q̃ ſit ſpãle mandatũ quo ad illã pſonã noiatã: vt j. ea. l. in ver. planè. & pro hoc dicit l. filiuſfa. vt ſi nõ nominentur plures pſonæ, vel vna vel plures noĩe collectiuo, ſufficit. & eſt ſpãle, per d. l. filiuſfa. Opp. gl. q̃ iſta incertitudo vitiet aditionẽ: vt l. nec is. & l. ſi is. §. eo. Sol. Aditionẽ impedit talis incertitudo, vt ibi: non iuſſum, vt hic. Quæro vtrũ [f] † pater poſsit gñaliter filio permittere q̃ interſit in iudicio. Quidã dicũt q̃ nõ, per iſtum tex. Sed certè magis facit contrariũ: quia hoc eſt ſpeciale: ergo ius cõe eſt in contrariũ. Breuiter, mihi videt q̃ deciſio illa dependeat ex opi. quæ ſunt in §. neceſsitatẽ. l. cũ non ſolũ. de bo. quæ lib. Aut eũ dicit q̃ requirit cõſenſus in ſignũ repudiationis: & fateor q̃ nõ poſſet cõſentire gñaliter: quia qui repudiat, debet eſſe certus: vt in l. repudiãda. §. eo. Aut teneas aliã opinionem q̃ requiraẽ conſenſus indiſtinctè ad perficiendã perſonã filij, quæ eſt imperfecta, vt ibi not. ſecundùm aliam opi. Azo. & tunc poſsit pater conſentire generaliter: quia nõ reperitur q̃ ſpecialiter debeat. Pro hoc gl. l. ſi longius. in prin. §. de iudi.

g **Sed quid ſi mandauit.** [h] Iuſſus intelligitur pro quocunq̃ modo, & per quæcũq̃ verba per quæ voluntatẽ patris apparet præceſsiſſe. h. d. Anteq̃ intrẽ gl. quero rõnem primi dicti. Rñ. ſuus efficit hæres, p l. quæ lex eſt certa: ideo eius ignorantia non impedit

h exiſtentiã ſui hæredis: vt hic, & l. illud. ſi pars hær. pe. Opp. [h] qui petit bono. poſ. videtur adire, vt l. puberem. C. eo. ergo qui mandat peti bonorum poſſeſ. videtur mandare vt adeatur: & ſequens aditio poſtea nihil operatur. Reſpon. gl. ibi in eo qui poteſt adire. filius verò adire non poteſt nuda voluntate.

1 ☞ *Quòd debitor videtur interpellatus, & in mora conſtitutus, ſi creditor dicit, indigeo pecunia illa, quam mihi debes.*

2 *Si dominus dixit famulo, uade & nunquam redeas domũ, ſi ego non ſentiam aliquid de illo negotio: ſi famulus interficit illum, quòd dominus tenetur de homicidio.*

Ratihabitio in delictis operatur mandatum ad ſequentem actum.

Pater Seio. Inducitur hic §. per Petr. ad q. Pone, creditor † dicit debitori ſuo, ego indigeo pecunia illa, quã mihi debes. vel limilia verba. vtrũ ex his verbis videat debitor interpellatus vel cõſtitut° in mora. §. iſte facit q̃ hic. Cõtra tenet Pet. & refert Cy. in l. in minorũ. in qb. cau. in inte. reſt. nõ eſt neceſ. Nã verba enũciatiua in cõtractib° nõ inducũt diſpoſitionẽ. dicit ipſe. Contrariũ dico: nã hic loquit in actibus inter viuos, nõ in vltima voluntate. & bene: tũ iſta verba diſpoſitionẽ inducũt: & pro hac l. etiã hoc modo. & l. & ego modo. de l.j. Nec põt dicere q̃ iſta ſunt verba enũciatiua: qa ſi hoc eſſet, cũ pferant de futuro in dictis legibus, nõ inducunt diſpoſitionẽ in vltima volũtate: vt l. Titia. in prin. de leg. ij. Dic ergo q̃ ſunt verba diſpoſitiua. Perinde eſt ergo ac ſi diceret, mihi redde. Facit ad q. [i] quidã nobilis † de Florẽtia dixit

i famulo ſuo, qui receperat quandã iniuriã: nunq̃ redeas mihi domũ ſi ego nõ ſentiã aliquid de illo negotio. ille famulus iuit & interfecit iniuriantẽ. quærit an dñs videatur mãdaſſe. Hic videtur caſus q̃ ſic: & ita fuit ibi obſeruatũ, & amputatũ fuit illi militi caput tempore domini Franc. de Eugubio. Et nota multum iſtos caſus, maximè illũ q̃ ratihabitio operetur mãdatum ad ſequentem actũ. & nota id quod dixi in ſummario.

Si coram. Pater poteſt iuſſum limitare, vel in numero vel in quota: quam limitationem non licet egredi, ſi per eum conditio fieret deterior. ſecus ſi melior. h. d. ver. idẽq̃. intelligas q̃ debet diſtinguí vtrũ fiat cõditio patris melior vel deterior ſecundùm præcedentia. Quærit gl. qd ſi

Ibi. facit adq. Not quę Requiſita requiraẽ ad hoc vt ſec: conſtituta bar. procedat et praedicat & alias plures intelligentias ponit. et ad ſimilitudinem Iaſ. in l. 1. n. 28 cum ſequentibus. C. de ſcrui: fug: ad quę ſemper Ra curias. qi dabit honorem. & idem ſecollegit ant° gomez. lib. 3. Vari. c. 3. n. 45 cum ſeq. de qua doctrina bar. que declarat Bragua de pen temp. c. 27. n. 8. quem vt

adiuit ſine preſentia Titij, an valeat? Dic vt i gl. & dixi in l. Titiũ & Meuiũ i prin. §. de admi. tu. & i l.j. §. ſi plures. de exerci.

Sed ſi mandauit. Iuſſus reſpectu paternę hęreditatis nõ porrigitur ad pupillarẽ. Secus ſi ſimpliciter iuſsit reſpectu teſtamenti. h. d.

Sed ſi poſtea. Nuda pœnitẽtia iubẽtis reuocatur iuſsus. Itẽ mutatione ſtatus eius, cui iubetur. h. d. Opp. gl. de l. in diẽ. Sol. ibi vertitur dãnum mãdatarij, hic nõ, ſecũdum Dy. Vel dic: Hic in his, quæ nuda voluntate fiunt cum alio non contrahendo: ibi ſecus.

Sl ego. Qui vult portionẽ ſibi delatã per aliũ vult ſuam. h. d. Hãc l. proſequere vt in gl. Nõ habetis hic alia vobis ad præſens recitãda. Opp. dicit hic q̃ valet tantũ generale quo ad omnia quantũ ſpeciale quo ad ſpecialia: vt l. ſi duo. §. de admi. tuto. Soluit glo. quòd fallit hic. Et vos ſcitis quòd multa ſunt in quibus requiritur ſpeciale mãdatum. vt not. in l. Paulus. j. eodem.

Aſto exiſtimat. Ratiões defuncti peti poſſunt, vt videatur cã libera tionis: & ex hoc nõ vr adiri. h. d. cũ l. ſeq. Et querit gloſ. quo iure petanẽ iſtę ratiões. Et dicit gl. q̃ officio iudi. & bene.

Vm quidam. Legationis cã &c. no. dicit glo. q̃ abſentibus Reipublicę cauſa ita ſubuenit in lucro, prout in dãno. Itẽ q̃ reſtituitur

1 pater licet ipſe nõ ſit inſtitutus, ſed filius ſuus, &c. Opp. q̃ iſte, qui erat de prouincia, non erat abſens cauſa Reipub. vt l. eum qui vectigalis. j. de verb. ſigni. Sol. intellige quòd reſtituatur ex illa clauſa, ſi qua mihi iuſta cauſa videbitur. vel ponitur Reipub. cauſa impropriè & tene quod vis. Quærit glo. quid ſi filius erat abſens & pater præſens, & ſic nõ potuit adire. Et dubium eſt: quia ex perſona filij non ſubuenitur patri: vt l. iij. §. ſed an hoc. §. de mino. vbi gl. determinat contra. Sed an dicat verũ illa glo. examinabo in l. Pantonius. j. eo. tit. vbi videtur caſus, & illa eſt notabilis lex & menti tenenda.

1 ☞ *Legitimus uel conſanguineus an poſſit eſſe idem.*

Conſanguineus dicitur, ſecundum communem modum loquendi: coniunctus ſanguine quocunque modo.

2 *Quod iuſta ratione putatur, dicitur putari.*

3 *Fama excuſat quem à dolo.*

Accuſans aliquẽ de eo q̃ erat publica uox & fama, excuſatur, ſi delictũ nõ probatur.

4 *Syndicus denuncians motus non iuſtis rationibus, poteſt puniri.*

5 *Ad faciendum communem opinionem quot requirantur.*

6 *In dependentibus à facto meo, debeo attẽdere ueritatem, nõ communem opinionem.*

7 *Syndicus quòd ſeipſum denunciare non tenetur, ſi ueré ſcit ſe non deliquiſſe, licet ſit fama quòd ipſe deliquerit.*

a **Quod dicitur.** [a] Primò ponit regulam antiquorum bimẽbrem. Secundò examinat primum membrũ. Tertiò ſecundum. Secunda ibi: & non ſolum. Tertia ibi: quod ſi ipſe. Venter qui pariturus eſt poſthumum qui alijs aufertur, impedit ſequẽtes adire: ſiue ſit plenus vẽter, ſiue putetur. Secus ſi venter eſt vacuus. & ſic opi. adeuntis eſt communis. h. d. Sequitur verſi. & non ſolum. Hæc ſecunda pars ſubdiuiditur. Primò dicit regulam habere locum ſiue ex teſtamento, ſiue abinteſtato ſuccedatur. Secundò, ſiue venter pariturus ſit, ſiue nondum, tamẽ alijs præferatur. Tertiò, ſiue ſuccedat de iure ciuili, ſiue de iure prætorio. Quartò concludit ad prædicta ponendo rationem. Quintò, exponitur verbũ putatur Secũda ibi: & in eo. Tertia ibi: idemque. Quarta ibi: quòd dicitur, ſi putetur. Sequitur verſi. quòd ſi ipſe, &c. Iuriſconſultus hic exponit ſecundum membrum regulæ: & hæc pars ſubdiuiditur in tres. Primò dicit quòd ſcire dicitur ille, qui ſcit iuſtis rationibus motus: vt puta ſecundũ opin. multorum. ſecus ſi iniuſtis. Secundò dicit q̃ opi. quæ non concordat cũ veritate nõ ſufficit. Tertiò dicit q̃ quãdo aliquis certus eſt per ſenſum propriũ, cõmunis opin. non curatur. Secunda ibi: quid ergo. Tertia ibi: ſed & ſi ipſa. Opp. ad primam partẽ. §. ſi pars hære. pe. l. antiqui. Solu. ibi extraneus erat inſtitutus vna cum poſthumo, vel poſthumus erat exhæredatus: hic poſthumus erat præteritus, vnde natus rumpebat teſtamentum, vel ſuccedebat ab inteſtato, vnde debebat præferri. Opp. cõtra hoc: quia etiã quando eſt exhæredatus, teſtamentũ rumpetur

per querelam. Sol. querela nõ rumpit teſtamentũ ipſo iure, ſed facto hoĩs: ideo nõ impediẽ aditio: vt no. in l. antiqui. Opp. j. ea. l. §. ſuũ. Sol. ibi loquit in ſuo, cui poſt- b humus nõ anteponit. Rõnem ibi videbitis, & ibi dicã. Opp. dicit hic q̃ vẽter etiã nõ ſuus in poſſeſsionẽ mittat. Cõtra. j. de ven. in poſ. mit. l.j. §. j. Huius timore ſunt hic duæ gl. Vna ſup verbo, cõſanguineũ, quæ dicit q̃ ibi loquit de vẽtre, q̃ eſt ſuus quo ad defunctũ, legitimus verò vel cõſanguineus quo ad aliũ qui ſupereſt. Hęc lect. nõ placet: qa ſm hoc in illo ver. nihil c addereẽ ad regulã antiquorũ. Alia gl. eſt ſup ver. edictalẽ, quæ dicit q̃ ibi dũ dicit, ventrẽ mitti in poſſeſsionẽ, mutet caſum, & redeat ad ſuũ. Tu dic ſm Dy. & Iac. de Are. q̃ vẽter nõ ſuus mittit in poſ. non ex edicto de ven. in poſ. mit. qd ſuccedit loco edicti de cõtrata. ſed ex alijs partib°. Sicut eũ natus mittit i poſ. per vñ legitimi, vel per vñ cognati, vel ſm tab. ita vẽter mittitur i poſ. vt l. fi. & l. vbicũq̃. de vẽ. in poſ.

1 mit. † Quæro vtrũ legitimus vel cõſan- b guineus [b] poſsit eſſe idẽ: Rñ. ſm gl. & bñ, q̃ ſic. Declaro, ſi accipias cõſanguineum d p cognato, nõ eſt dubiũ. Quicũq̃ eũ eſt legitimus, i. agnatus, ille eſt cognatus: vel inter agnatos. j. vñ legiti. Si verò accipias cõſanguineũ de fre ex parte pris: vt l.j. §. cõſanguineos. de ſuis & legit. in authẽ. de cõſan. & vter. fra. tũc idẽ: qa frater & frater inuicem ſunt legitimi & cõſanguinei. Sciendũ tñ eſt q̃ cõis modus loquẽdi [c] cõ- c ſanguineũ appellat etiã quocũque modo e ſanguine cõiunctũ. Ita ponitur extra, de cõſan. & affi. Ita ponit Azo in ſumma de

2 ſuis & legi. † Primò ex lege nra ſingula- f riter notare debetis expoſitionem iſtius verbi putet. Nã putari dr quantũ ad iuris effectũ qd iuſta rõne putat: vt hic in verſi. qd ſi ipſe. Iuſta aũt eſt rõ, ſi illud dicat ab eo, de cuius facto agit, vt hic in ver. quod dicit ſi putet. niſi dictũ ipſius habeat opi. cõcm cõtrariã, vt hic in ver. qd ergo ſi pregnãs. Itẽ iſta rõ credẽdi eſt cõis opi. vt hic

3 i ver. q̃ ſi ipſe. † Et facit ad multa vt fama excuſet quẽ à dolo: & ſic facit q̃ ſi accuſaui aliquẽ de maleficio, de quo erat publica fama: q̃ nõ poſſum puniri tãq̃ faciẽs falſam accuſationẽ vel d denũciationẽ. qd millies eſt hic obtẽtũ. [d] Facit etiã q̃ † ſyndic° 4 q aliquo modo denũciat nõ mot° iuſtis rõnib°, poſsit puniri. 5 † Sed q̃ro, dr hic q̃ multorũ opi. quot debẽt eſſe iſtis. Gl. i l. iij. §. ideoq̃. diuus. §. de teſt. dicit q̃ maior pars populi debet eſſe i illa opi. ſed i l.j. C. de teſta. & l. ſi arbiter. §. de pb. videẽ dicere, q̃ oĩm debeat eſſe opi. Tho. de Piperato antiqu° doctor Boñ. dicebat q̃ i hoc aduertẽdũ erat negotiũ de quo tractat. Si eũ eſt negotiũ magnũ, vt de morte Regis, vel vni° nobilis requiratur fama totius ciuitatis: in negotio nõ ita notabili ſufficiat fama vicinię. Nihil alle. tũ dictũ eius placet mihi multũ. Et hoc dicit gl. quæ incipit, multorũ opi. q̃ hoc ſcire pñt. Sufficit ergo fama inter vicinos & cõſanguineos. qd plenè dico in l. de mi-

6 nore. §. plurimũ quoq̃. j. de q̃o. † Vltimò no. q̃ qñ cõis opi. eſt de aliquo qd pẽdeat ex facto meo, debeo attendere factũ meũ & veritatẽ, nõ cõem opi. vt hic in ver. ſed & ſi ipſa. & facit ad

7 multa, & facit ad quæſt. † Syndicus debet denunciare omnia maleficia de quibus eſt fama: fama eſt q̃ ipſe ſyndicus deliquit, poſito hic q̃ aliàs tenetur ſe denũciare, tamen nõ tenetur e ſi ipſe verè ſcit quòd delictum nõ commiſit. argu. huius ver. [e]

1 ☞ *Lex ſemper eſt certa de eo quod eſt: non de eo quod eſt incertum.*

2 *Quãdo eſt inſtitutus uẽter, & filius datus cohæres, pro qua parte erit hæres filius.*

f **Suum hæredem.** [f] Lex † ſemp eſt certa de eo qd 1 eſt: ideo incertitudo hoĩs nõ vitiat aditionẽ quæ per legem inducit. h. d. Gl. cõtinuat hũc §. §.

a ¶ Cũ quidã. §. qd dicit. Hũc text. i fi. vide no. alle. p Bart. i l. cũ. in fi.j. col. ſi cert. peta.

✠ P. PAV. P.

¶ Cõſanguine°. Deſignificatione verbi conſanguineus, vide Peru. ſ. in c. poſtremo. col. iij. de appel. Barb. i rep. l. cũ acutiſsimi. char. xiiij. C. de fideic. Alex. & are. hic Pau. de Ca. cõſi. ccccxviij. incip. q̃ iſta materia. colum. j.

¶ Modus loquendi. Quis dicatur cõſanguineus, Bald. tũ hic dicit quòd niſi de tali vſu loquendi doceat, nõ eſt recedendum à ciuili ver. ſign. & ita refert Pet. de Anc. in c. canonũ ſtatuta. de cõſti. i ver. quero vlterius de ver. cõſanguinei. & dicit Bal. i l. fi. ad fi. de ver. ſig. q̃ noĩe cõſanguineorũ nõ venit mr & auia. & vide Bal. in c. ſi pater. de teſt. in vj.

¶ Obtentũ. Vide ad idẽ Bar. i l. fi. ff. de hæriſti. p illũ tex. & vide quod hr in c. ingſi. §. queſtuit. de accuſ. & Bar. p illũ tex. i verſi. multis. i l. mulier. ad Treb. Vide Ange. de Are. in trac. maleſi. in ver. necnõ ad querelã miniſtralis. in pe. col.

¶ Huius verſic. Vide Ang. de Are. in tract. maleſi. in ver. necnon ad denũcia. miniſtralis. in pen. col.

✠ P. P A V. P.

¶ Suũ hæredẽ. Vide ad iſtũ §. Ant. de but. conſil. lxxix. incip. ad quæſita ex themate per totũ. quod nota.

a ✠ POMATES. ¶ Vult dicere. Vide Aret.cõſi.clv.col.iiij.
b ✠ POMATES. ¶ Antiqui.circa hæc vide Alexã.in l.j. in j. col.iiij.no. ff.de leg.ij.
c ✠ P. PAV. P. a ¶ Hæres. Vide oĩno Ang.cõſi.clxxxij.ici. Berta habẽs vinum.
d ¶ Qd ſi dubitẽ. Et ꝓ intellectu clariori huius l.vide Bar.in l. vẽtre. l iij.col.i j.opp. j.eo.& Bar.i l.Gall⁹. §.ſi ei⁹.in fi.de libe.& poſth.alle. iſtũ tex.ad q. ꝓ ſi certum eſt me hr̃e actionem, & nõ cõſtet de qua, nõ cogor in libello exprimere nomẽ actionis.
e ¶ L. ſciendũ. in pe.q. & ibi vide quæ dixi.
f ¶ Ad domum. Adde Bar.in l.iiij. §.prętor. de dam.infec.
g ¶ Fieri citatio. Vr tñ Bart. hic cõtradicere his quæ dixi ĩ l.iiij.§. prætor ait.de dã.infe. niſi intelligas dictũ Bar.hic ſecũdũ not.p̃ gl. in Cle. cãm. ĩ ver. cõiter.de elect. & ibi feci mentionẽ de hoc dicto in dicta l.iiij.§. prætor de dam. infec.
h ✠ P. PAV. P. ¶ Sed ſi de ſua. Pro declaratione huius l. & l. præcedẽtis vide Bart. in l. is põt. col. vj.& viij. ſ.eod.

dixit de extraneo:nũc de ſuo. Anteq̃ intrem gl.quæro rõnẽ primi dicti. Rñ.iuus efficit hæres p legẽ, quę lex certa eſt:ideo eius ignorantia nõ impedit exiſtentiã ſui hæredis,vt hic & d.l.illud.ſi pars her.pet. Quæro qd vult dicere[a] text.ꝓ poſt certũ tẽpus filius eſt hæres pro dimidia.Rñ.lex certa eſt de omni eo, de quo põt eſſe cert⁹ homo:nõ de eo, de quo ſol⁹ Deus eſt certus:ideo nec lex eſt certa, donec pẽdet de euẽtu futuro: qa illud ſcit ſolus Deus. & de hoc lex eſt incerta. Nunc ad ꝓpoſitũ, ante quadraginta dies poſt cõceptionem incertũ eſt vtrũ generet vn⁹ vel plures,& ideo nõ põt dici hęres ꝓ dimidia:quia lex ipſa ignorabat poſt quadraginta dies partus eſt cõcept⁹: & ideo ſi vnus eſt ĩ vtero, eſt hæres ꝓ dimidia: qa licet nos ignoremus,lex hoc ſcit,& eſt certa: quia in rerũ natura eſt: ideo filius viuẽs eſt hæres pro dimidia.Hoc probat hic, & l.vẽtre.j.eo. Opp.& eſt fortis opi.& videt qꝫ ſit hæres pro quarta parte ꝓbata ſnia Põponij, vt l.antiqui.ſ.ſi pars hær.pe. & l.ſed & ſi reſtituatur.§.fi.de iudic. Gl.ſol. ſnia Põpo. quæ poniť hic,reprobat ibi. & hoc multi tenẽt.† Tu dicas,qñq; quæris pro quota parte filius ſit hæres in veritate: & habet locũ diſtinctio huius l.qa anteq̃ ſit certũ in rerũ natura quot cõcipi pñt,nõ diceret hæres ꝓ dimidia, ſed ꝓ quarta:vt d.l.antiqui.ſed poſtq̃ in rerũ natura eſt certũ ꝓ eſt vn⁹ part⁹,eſt hæres ꝓ dimidia, vt hic. Sed ſi quæris ꝓ quota ſit hr̃s, vt admittat ad petẽdũ:tũc eſt hr̃s ꝓ quarta: vt d.l.antiqui. [b] Licet em̃ lex ſit certa,non eſt certus de hoc iudex:ideo admittit ꝓ quarta: vt d.l.antiqui.quæ loquit respectu petitiõis qd patet:qa eſt poſita in ti.ſi pars hęr.pe.Hic verò attẽdit ipſa veritas ꝓ quota parte ſit hæres, nõ ꝓ quota parte admittat ad petẽdũ. Qd patet:qa ſi vn⁹ extrane⁹ eſt inſtitutus vnà cũ poſthumo,& adiuit ꝓ parte ſua,ꝓ ſtatim cũ ĩ rerũ natura certũ eſt mulierẽ nõ eſſe prægnatẽ,licet ipſe ignoret,ſibi accreſcit:quia illa acqſitio fit p legẽ ipſo inuito & ignorãte, vt j.l.,pxi.& d.l. illud. Et ꝓ accreſcat inuito,,pbat in l.ſi qs hr̃s.j.eo.Vltimò gl. ſummat iſtã materiã per vnã diſtinctionẽ. Vide eã, & adde vt dicã. Dicit gl.ꝓ p̃ualet,vt hic. Tu dic ꝓ Iul. loquit quo ad opi. Põp.quo ad veritatẽ. Tu dic qd ſ.dixi. Dicit gl.& dicã ĩ quarta,ꝓ eſt verũ de iure antiquo, quo emãcipat⁹ nõ erat cognit⁹: ſed hodie admittit de iure ciuili:vt l.meminim⁹. C.de legi.hę. & ĩ auf.de hęr.quę ab inte.§.j.Et puto ꝓ admittat nõ ĩ quarta tm̃,ſed eo modo quo ſuus:vt l.meminim⁹.ibi:ad ſimilitudinẽ ſuorũ.&c. Dicit gl.ſi interim pręterito poſthumo quod nõ eſt verũ,ſi aliquis eſt in vtero:quia dubitat de viribus teſtamẽti: vt l.ventre.j.eo.& l.illud.in fi.de contrab.Secus ſi nullus eſſet in vẽtre,vt dictis legibus. Dicit gl.vel exhęredat.Et hoc qd de exhæredato dicitur,hodie corrigitur:quia poſthumus nõ poteſt committere cauſam ingratitudinis:ideo exhæredari non poteſt:vt l. ſi quis in ſuo.§.legis.de inoffic.teſta. coniuncto §. cauſas. in authen.vt cum de appel. cog.

Scientia. A deũtis ſciẽtia inſpicit filij vel ſerui,nõ patris vel dñi iubẽtis.h.d.Gl.arguit contra &c. Dic: ibi inſpicit factũ vtriuſq̃,ſ.mãdantis & mandatarij. Sed dic ꝓ ſolus filius eſt hæres,& ſolus adit: & ideo eius inſpicit ſciẽtia vel ignorantia:ſed in contrario mandatũ fuit iniuſtũ: & ideo inſpicitur ſcientia mandantis,ne ſuum maleficium remaneat impunitum.Dyn.Quęro,quid in tutore & pupillo? Reſpon. inſpicitur ſcientia tutoris: vt l.pupillus.ſuprà eod.& dixi in l. is poteſt.in fi.ſuprà cod.

Si certus. Qui eſt certus per ſeipſum,nõ reddit dubius per litẽ.h.d.Sec⁹ ſi nõ eſſet certus ꝓ ſeipſum, ſed per aliorũ opi. vt l.cùm falſum.j. eo. hic non ſunt alia.

Haeredi. Portio de ficiẽs accreſcit etiã ignorãti eam defectã.h.d. Ratio huius legis eſt quia acquiſitio quæ fit per ius accreſcendi:fit à lege:vt l.ſi quis hæres.j.eo. & ideo non requiritur ſcientia, vt hic.

c Haeres. [c] Ignorãtia mortis vel exiſtentia conditionis,& dubiũ an teſtator fuerit ſui iuris:impedit aditionẽ:licet in omnẽ partem dubij teſtamentum validum eſſet.h.d.Ratio primi dicti eſt clara. Venio ad ſcdm,& opp.j.eo.l.ſed & ſi de ſua.§.fi.Gl.hic, & ibi multũ inſiſtit in ſolutione huius cõtrarij.Quidã dicũt ꝓ hic putabat ſe purè inſtitutũ,qd eſt contra tex. qui dicit ꝓ ignorabat hoc. Dic ergo ꝓ ignorabat hoc,vtrũ purè vel ſub conditione eſſet inſtitut⁹,& ſic dubitabat:ibi verò putabat ſe inſtitutũ purè,& erat inſtitutus ſub cõditione.quæ erat purificata, vel putabat ſe eſſe inſtitutũ ſub cõditione quę erat purificata.& purificatã neſciebat;vel erat inſtitutus purè.vñ veritas cũ opi.concurrit: hic verò erat in dubio. Venio ad verſi. ſed & ſi de cõditione. Ratio patet ex tex.qa dubitat de viribus teſtamẽti. Opp.de l.ij.§.ſi ſub cõditione.j.pro emp.Sol. gl.aliud in acquiſitione aliarũ rerũ quã hęreditariarũ. Ita dicit gl.quaſi dicat ꝓ acquiſitio hæreditatis conſiſtit in ſolo animo. Dixi idem vobis in l. ſi quis extrancus.ſ.co.§.fi. Vide hãc gloſ. & nota eam. Opp. gloſ.de edic.diui Adria.tol.l.ij. Solue vt in gloſſa.

1 ☞ *Illud eſt ius adeundi quod eſt ſeparatum ab ipſa aditione.*
2 *Si reperitur in actis,ꝓ lis fuerit cõteſtata,etiam ſi non reperitur quo proceſſus tenet.*
3 *Si citatus habes duas domos, & in una habitat tempore æſtatis, in altera tempore hyemis, & nuncius referat ſe citaſſe ad domum, quòd citatio teneat.*

d Vod ſi dubitetur. [d] Not.† ex hac l.ꝓ illud eſt ius adeũdi qd eſt ſeparatũ ab ipſa aditione. Dixi in l.is poteſt.ſ.eo.Secũdò per iſtũ† tex.determino quæſtionem. Reperitur in actis ꝓ lis cõteſtata eſt,nec dicit per negationẽ vel cõfeſsionẽ:an valeat. Spec.in ti.de litis cõteſt.videt dicere ꝓ nõ. Nec obſt.l. ſciẽdũ. j.de verb.obli.quia ſtipulatio fit vniformiter:litis conteſtatio põt fieri difformiter:licet per confeſsionẽ vel negationẽ. ergo ex hoc verbo lis cõteſtata eſt:nõ poſſum aliquid præſumere. Ego dico ꝓ ,pceſſus tenet,licet fuerit dubiũ an lis fuerit cõteſtata per negationẽ vel confeſsionẽ:qa ſufficit quocũq; modo fiat,& valet proceſſus.arg.huius l.Sed ſi quæris an debeamus interpretari ꝓ ſit facta per negationẽ vel confeſsionẽ, dico ꝓ neutro iſtorũ modorũ,ſed ſtam⁹ in dubio ei, quod ſufficit ad valorẽ, pceſſus. Dixi in l.ſciendũ. [e] j.de verb.obl. Itẽ induco † ad aliud:citatio debet fieri ad domũ [f] habitationis:vt l.j.§.j. ſ.de libe.agno.& ,ppter iſtud Io.And.in c.cauſam.de elect.in cle.tenet ꝓ ſi qs habet duas domos:ſed ĩ vna habitat ĩ hyeme, & in alia in ætate,ꝓ in vtraque põt fieri citatio. [g] Quid ergo ſi nũcius retulit ſe citaſſe in domo, nec expreſsit de qua.Puto citationẽ valere:qa in quacũq; fit ius citandi eſt arg.hui⁹ legis.

1 ☞ *Qui eſt iudex ſi ignorat ſe iudicem,an valeant acta per eum remaneãt.*

h Sed & ſi de ſua. [h] Error in cõditione perſonę adeũtis aditionẽ nõ impedit: quia per hoc de cauſa aditiõis nõ dubitatur. hoc dicit. Opp.ꝓ pater præſumatur ſuperuiuere, & ſic de cõditione ſua quis non dubitat.Sol.gl.iuſtis præſumptionibus mouebat ad credendũ contrariũ. Vide gl.& no.eam. & hoc examinabo j. quẽadmo.teſt.ape.l.ij.§.ſi dubitetur. Opp.ſ.l.is qui putat. & l.ſeq.Soluit gl.& non bene.Sed tu dic,hic dubitat vtrum eſſet filiusfa.ſcilicet alterius quàm illius de cui⁹ hęreditate agit. Ibi an eſſet filius eius,de cuius hr̃ditate agit.& ſic dubitat an eſſet ſu⁹ vel volũtarius,vt ibi dixi.† Facit hęc lex,ſi aliqs eſt iudex, & ignorat ſe eſſe iudicẽ,an valeãt acta per eũ. Dixi in l.multũ. de cõd.& demõ.& in l.q̃ro.de eo q̃ pro tu.facit l.ij.§.j.de iudi.

1 ☞ *Instituto ſub concitione poteſtatiua duplex ſcientia requiritur:ut poſſit adire. In conditione caſuali ſufficit una ſcientia.*

Sed & ſi. Inſtitutus purè,qui putat ſe inſtitutũ ſub conditione,ea purificata nõ impeditur adire. h.d. Pro declaratione huius literæ quæro an facilius hic admittat in caſu ſecũdo, quàm in primo. Gloſ.aliquantulũ ſe inuoluit.

1 † Dic quando conditio eſt poteſtatiua, ad hoc ꝓ quis poſsit adire,requiritur duplex ſciẽtia.vna tempore quo impletur:vt l.ij.j.de condi.& demonſt. Alia tẽpore quo hæreditas aditur, vt ſciat eam impletam.Quando conditio caſualis,ſufficit vna

ſcientia,vt ꝓ ſciat eam impletam eſſe, licet ignorauerit tẽpus impletionis:vt l.ij.præallegata.& l.multum.eod.tit.de condi. & demonſt.& ideo hic dicitur,facilius,&c. Opp.ſ.eo.l.hæres inſtitutus.ioiuit gl.& bene.& dic vt ibi dixi in contrario.

Si quis hæres. Ei,qui adiuit partẽ,alia ſibi delata accreſcit inuito. Opponi. ad princ.de l.ſi ſolus.in fi.j.eo.ti. Gloſ.ſoluit. Quęrit gloſ.& iſtam quęſtionem nota,vtrum ille poſſet repudiare ex iure ſubſtitutionis, & habere iure accreſcendi. Quidã dicunt quòd poteſt.Gloſ.determinat contrarium per iſtum textum, qui dicit quòd ex cauſa ſubſtitutionis accreſcit eo inuito.Cõtrarium huius not.in l.teſtamento.C.de impub.& alijs ſubſti. Item contra iſtam gl.facit l.nec is.§.j.& quod ibi no. ſ.eo.& l. recuſare.§.Titus.j.ad Treb.Dy.reſpondet ad iſtas duas:quia ibi erant duo iura adinuicem nõ compatientia, ſcilicet cauſa teſtamenti, & inteſtati:vt l.nec is.§.j. ſ.eo. vel iure directo & iure fideicommiſsi:vt d.§.Titius. Sed iſtæ duæ cauſæ compatiuntur ſe inuicẽ.Ita dicit Dy.Old.dicebat aliter,ſcilicet ꝓ in l.recuſare.§.Titius.erãt duæ cauſę,& vtraque ex diſpoſitione defuncti.Vnde poteſt ab vna recedere,& aliam amplecti.Sed hic vna ex diſpoſitione defuncti, ſcilicet ius ſubſtitutionis:& alia ex diſpoſitiõe legis,ſcilicet ius accreſcẽdi:& ideo nõ licet recedere à diſpoſitione defuncti & amplecti diſpoſitionẽ legis.Sed contra hoc facit d.l.nec is.§.j. Sol. ibi bene eſt vna ex diſpoſitione defuncti,ſcilicet ex teſtamẽto:alia ex diſpoſitiõe legis,ſcilicet ab inteſtato.Sed ibi totum ex vno iure: hic verò pro parte valebat ex diſpoſitiõe legis:pro parte ex diſpoſitiõe defuncti:quod nõ admittit.& ita tenet hic gl. veritas eſt iſta.[a]

a Aut quis incipit ab aditione partis, & aliam partem habebit iure ſubſtitutionis inuitus.Hic eſt caſus,& glo.hic, ſed anteq̃ aliquid adeat,poteſt vnã ꝑtem repudiare, & aliam adire:& tunc partem repudiatã habebit iure accreſcendi. Hoc probatur in l.ſi tu ex parte.in princ.j.eo.Et ita loquitur gl.in l.teſtamento. & d.l. nec is.§.j. Ad ſecundum reſponſum quæro de intellectu ipſius quod proſequere vt in gloſſa.

Si excluſus. Acquiſitione partis non acquiritur alia eo iure quo deficit,nec debet acquiri per alium,niſi noua aditio interueniat. hoc dicit.

Si ex ſua. Oppo.ſ.eo.l.ſi ego.Solu.non acquiritur patri iure inſtitutionis,ſed accreſcẽdi.Ita intelligit gl.& bñ. Facit j.de leg.ij.l.ſi mihi purè. Rõnẽ iſti⁹ legis vidiſtis ſi l.j.& ij.ſ.eo. Cũ em̃ portio, quę mihi acqrit̃ p aliũ,nõ poſsit acqri nuda volũtate:ideo ſine iuſtu nõ acqrit̃.

b Haeres. [b] Opp.de hęr.inſti.l.ſi te ſolũ ex parte.Gl. dicit, Intellige hoc de hærede vniuerſali qui eſt vnus,vel nõ ſuccedit in omne,ſed in vniuerſum ſic. Opp.de his quæ ad hæredẽ nõ trãſeunt,vt vſusfructus,& ſimilia.Sol.expone omne ius, ſ.ius trãſmiſsibile. Extra gloſ. opp.de legatis,quæ recta via trãſeũt in legatariũ. Sol.expone, id eſt ĩ omne ius qd in aliud nõ ſit trãslatũ:vt j.de fur.l.à Titio.

1 ☞ *Fictio,quæ eſt idem quòd præſumptio iuris, & de iure non patitur probationem in contrarium.*

c Si duo. [c] Qui vult vnam partem,videt velle alteram accreſcentem.h.d. Opp.j.eo.l.cum hæreditate.Sol.ibi alter non abſtinuerat,vel ſi abſtinuerat,alter ignorabat. Opp. [d] in damno iuris error excuſat:vt in l. regula.de iur.& fac.igno.Sol.gloſ.hic damnum habuit originẽ à lucro.vnde fingitur ſcire, [e] vt in gloſ. & no. ipſam bene ibi: vel dic,&c.Ratio eſt:quia qui accedit ad lucrum, ante omnia de ſuis iuribus diligenter inquirit:vt l.qui in alterius.de regu. iur.Et not.† quòd hic dicit,fingitur.& ſic eſt fictio,quæ eſt idẽ quo ad prę ſumptionẽ iuris,& de iure,vt probat in l.fi.ſ. quod met.cau.& ſic nõ admittit, pbatio in contrariũ. & ſic tenet gl. quã no.quod autẽ ſit fictio, apparet ex verbo quod eſt in tex. videt ꝓ fictionẽ ſignificat,vt dixi plenè in l.ſi is q.de vſuſcap.

f Vandiu. [f] Opp.de l.ſi quis ita.de hęr.inſti.Soluit gl.ibi fallit. Opp.j.vñ lib.l. vlti.Sol.gl. ibi non poterat adire ex teſtamẽto: quia cõditio defecerat. Opp.quã diu poteſt dari contratab. non poteſt habere ſecundũ tab.vt l.æquiſsimũ.§.j.de ſecun.tab.& de cõtratab.l. illud.§.fi.Sol.vt in gl.Sed tu dicas ꝓ bo.poſ.cõtratab.dat filio emãcipato de iure ꝑtorio eo caſu,quo ſi eſſet iu⁹,diceret nullũ,ſicut ſi eſſet ꝑterit⁹: vt l.j.in prin.j.de cõtratab.Quod ergo facit ius dicẽdi nullũ de iure ciuili, facit bo. poſſ.cõtratab.reſpectu iuris ꝑtorij:ſed do nec põt teſtm̃ dici nullũ,nõ põt adiri hæreditas:vt l.cùm quidã.§.quod dicit.ſ.eo. ita donec põt peti cõtratab.nõ dat ſcdm tabulas:quia reſpectu iuris ꝑtorij dubitat de viribus teſtamẽti. Sed qa reſpectu iuris ciuilis nõ dubitat de virib⁹ teſtamẽti: & ideo interim poſſet adiri hæreditas de iure ciuili:licet gl.dicat, fortè:tñ indubitanter verum eſt:vt l.illud. & l.ſi ex duobus.de contratab.& l.is qui in poteſtate. §.j.infrà de leg.præſtan.

Vaſitum. Qui repudiat paternã põt adire pupillarẽ hæreditatẽ ſi habet cohęredẽ,aliàs ſecus.h.d. Quęro,quod eſt illud edictũ,in quod incidit.Glo.rñ.duob⁹ modis.Primũ improbat.Secũdũ ſuſtinet. Certè illud videt cõtra mentẽ literæ,quæ dicit ꝓ non põt habere pupillarẽ. Dicendũ eſt ergo ꝓ edictũ dicebat,ſi quis repudiat paternã pupillarẽ habere nõ poteſt Quęro rõnẽ dicti Marcelli. Dic vt ĩ gl.& dixi ponẽdo caſũ.Gl.remittit ad not.in l. quidã eulogio.C.eod.& dicam l.fi.j.eod.

1 ☞ *Existentia ſui hæredis operatur confirmationem tabularum pupillarium ad commodum abſtinentis.*

Ellius. Exiſtẽtia ſui hęredis cõfirmat tabu. pup.ad cõmodũ filij abſtinẽtis.h.d.hãc l.no. Opp.ſ.eo.l.,pxi.Solu.qdã dicũt:hic habebat cohęredẽ,q adiuit quod eſt diuinare. Vel dic ꝓ hic ſpeciale in filio abſtinente. Dicit glo.hæc eſt vera. Videam⁹ rationẽ glo. [g] quã ponit,& nõ bonã.Sed ratio eſt: g

1 † quia exiſtẽtia ſui hæredis operat cõfirmationẽ tabularũ pupillariũ ad cõmodũ abſtinẽtis,vt hic eſt caſus.& ,pbo:De iure ciuili filius eſt hæres ſuus & neceſſarius: de iure ꝑtorio in fauorẽ filij fuit introductũ,vt ſi vellet,poſſet abſtinere,ne creditoribus paternis teneat:vt j.eo.l.neceſſarijs.& inſtit.de hære. quali.& diffe.§.ſui. Cũ ergo ius ꝑtoriũ ſit itroductũ in fauorẽ filij:ideo in eo caſu quo noceret ei, illud ius prætoriũ nihil operat:vt l.qd fauore. C.de leg.& l.nulla.ff.de legi.meritò ad ſui filij abſtinẽtis commodũ exiſtẽtia ſui hæredis operat vt cõfirmet tabu.pupill.& h.d.l.ſi filius qui patri.de vulg.& pup. Et ſi bene ĩtelligas,idẽ eſſet ad commodum filij,cui eſt facta ſubſtitutio:vt j.l.proxi.

1 ☞ *Existentia ſui hæredis quæ remanet poſt reſtitutionem in integrum confirmat tabulas pupillares, & tutelas, non legata.*
2 *Existentia ſui hæredis dato cohærede extraneo, non confirmat tabulas pupillares.*
3 *Tacita vulgaris cõprehẽſa in expreſſa pupillari ꝓ non trahatur ad bona impuberis.*

Vlianus. Aliàs, Si pupillus. Exiſtentia ſui hęredis confirmat tab.pup.ad cõmodũ filij cui facta eſt ſubſtitutio.h.d.Primò ponit dictũ Iul.quod cõtinet regulam & exceptionẽ.Secdo reprehẽſionẽ Marcelli circa exceptionẽ. Tertio cõſiliũ Marcelli,ſi opi.Iul.eſſet vera.Quarto declarationẽ reprehẽſionis.Scda ibi:quę ſnia. Tertia ibi:alioquin. Quarta ibi:ſed qd in fratre. Opp.ſi pupill⁹ abſtinuit,& ſic nõ aditur hæreditas ex teſtamẽto paterno,nõ valet pupillare teſtamentũ:vt l.ij.§.adeo.ſ.de vulg.& pu.& l.quęſitũ.in fi.ſ.eo. Quidã dicũt ꝓ habuit aliũ cohęredẽ q adiuit.& eſt diuinare. Alij dicũt ꝓ filius primò adiuit,& ꝑ reſtitutionẽ fuit abſtẽtus. † No. ꝓ iſta exiſtẽtia ſui hæredis, quæ remanet poſt reſtitutionẽ in integrũ,cõfirmat tabulas pupillares.eadẽ rõe & tutelas. Sec⁹ in legatis vt l.j.§.fi.cũ l.ſequẽ.j.vt in poſſeſ.leg.Et huic cõcor-

a ¶ Si quis hæres. Veritas eſt iſta. Adde ꝓ iſtud Imol. ſequit in c.Ray.i materia breuiloqua.in fi. de teſt.
b ¶ Hæres.Adde ꝓ hęres qñq; plus iuris habet q; defunctus, & põt etiã opponere exceptionẽ ex ꝑſona ,ꝓpria quæ nõ cõpetebat defuncto:vt not. in l.Lucius. ſol. mat. & ꝑ hoc limitatur regula l.in oĩbus.§. nõ debeo.de re.iur.
c ✠ POMATES. ¶ Si duo. Vide quid dicat Prepo.in c.quo iure.in ij.col.viij.di.
c ✠ P. PAV. P. ¶ Si duo. Vide Iaſ.in l.contra iuris.§.fi.in j. no.ff. de pact.& in l. vnic.col.vi.C.qñ non pet.par.Barb. conſil. iiij.col.fi. volu.j.
d ✠ POMATES. ¶ Oppo. vide Areti. cõſi.xviij.in princ.in verbo, & tunc.vide Bar.conſi. cxcviij.
e ¶ Si duo.fingitur ſcire. Vide ad hoc l.non amplius.§.j. cũ glo.j. de le.j.cũ alijs quæ alle.in l.ij.§.fi.in ij.co.q fatiſ.co.& not.ꝓ dãs pecuniã vt bũficium vel præbẽdã cõſequatur.dicitur titulo lucratiuo habere. Ita no.bar.in l.j.§.ſi qs.j. ſi qs omiſſa cau. teſt.
f ¶ Quandiu. Qñq; tũ cã inteſtati præualet cauſæ teſtati.l.hac cõſultiſsima.§.fi. & ibi hic not.C.de teſta. in ij.notab.
g ¶ Filius. Rõnẽ gl. Ad de qd Argẽtinus in l. ſi filij⁹ q patri.de vul. & pu.p iſtã gl.cõclu dit ꝓ per exiſtẽtiã ſui hæredis nõ cõfirmabũtur tabulæ pupillares,vbi mater impuberis eſſet ĩ medio quã cõcluſionem ibi reprehendi poſt Imo.

a ¶ Iulianus. Dicunt quidã. Vide Bar. in l. j. in iiij. q. princ. in iiij. effectu. ff. de vulg. & pupilla.

b ¶ Hæres. & dum gl. hic & in d. §. veteres. dicit q̃ seruus hæreditarius post aditam hereditatẽ nõ dicitur hæreditatis, sed hæredis, inducitur hic per Rapha. Cu. ad q. statuto caucẽ q̃ mulier maritata extra territorium si succedat in primonio, & hereditate territorij, & mulier primò adiit hereditatẽ, postea se maritat extra territoriũ poterit ofa retinere. 2 Et idẽ voluit Bal. in l. si à matre. in fi. C. de suis & legi. & p̃ istas gl. dixit Raph. quòd sustẽtatur libellus si post aditã hæreditatẽ dico peto talem rem hæreditatis: qa verba impropriãtur. l. si olei. C. loca. Secus si fideicõmissarius dicere t, peto talẽ rem vt hæreditariã: quia iã adiui, vt hic refert 3 Ro. & addẽ Ro. post gl. in l. ij. §. de fideicõ. hær. pe. & vide aliq̃d per Ro. i d. §. veteres. Adde tñ q̃ hereditas adita etiã appellatur hrdẽtas. l. fi. §. sinautẽ in secũda. & ibi Bal. C. de bonis quæ libe.

c ✠ POMATES.

¶ Aditio. verbũ proprera hic positũ limita vt per Bart. in l. j. §. veteres. in fi. ff. de acquiren. posses.

d ✠ POMATES.

¶ Oppo. vide Cepo. consil. xij. col. x.

e ¶ Si qs alicui. Adde Bal. in l. fi. in princ. C. de admi. tut. & Bart. in l. nõ solũ. §. morte. de ope. no. nuncia.

f ¶ Pupillũ. Vide glo. in l. iusiurandũ quod ex conuentione. §. si tutor. de iureiur.

dat l. si filius qui patri. de vulga. & pupil. Habes vnam lecẽ. quæ licet in se sit vera: tamen diuinationem continet. Alij dicũt quòd se abstinuit ab initio: sed existentia sui hæredis confirmat tabu. pup. Ista est vera per rationem quam dixi s. l. proxi. Est enim ad cõmodum filij, cui facta est substitutio, vt licet se abstinuit, valeant tabu. pu. vt hic dicit in text. Ideo beneficium abstinẽdi quantũ ad hoc nihil operatur: legata tamẽ quæ debenẽ extraneis, & alia quæ ad cõmodũ filij nõ pertinerẽt, non confirmaret, vt l. j. in fi. j. vt in posses. leg. Fallit in libertate: vt l. cũ quasi. §. sed & si quis. de fideicõ. lib. Opp. extra gl. j. ad Treb. l. apud Iul. §. idẽ Iulianus. Solu. Dyn. † ibi pupillus habebat cohæredem extraneũ: ideo existentia sui hæredis non confirmat tabu. pup. hic nullũ cohæredẽ habebat. Ad idem facit l. pater. j. de priuiced. Opp. & nũc sum in gl. magna de l. si filius. de vulg. & pup. vbi ctiã frater nõ tenetur creditoribus paternis. Hic dãtur duæ solutiones: tamen ad idem tendunt: quia veritas est q̃ su' hęres est necessari': frater tñ eã repudiare põt bñficio edicti prætoris cõcedẽtis bñficiũ abstinẽdi, vt d. l. si filius. † Vltimò dicũt quidã, [a] q̃ hic est 3 a casus, q̃ tacita vulgaris cõprehẽsa in expressa pup. trahit ad bõa impuberis. Hic em̃ pupillus se abstinuit: & sic habet locũ vulgaris: et sic trahit ad bona impuberis, vt hic. Contrariũ dixi in l. ij. §. sed si quis ita. de vul. et pup. quia fateor quòd ex vulgari succeditur defuncto, sed ex pupillari succeditur pupillo, vt ibi dixi.

Si societatem. Qui perseuerat in inchoatis in vita patris, se vr̃ immiscere. sec' si noua in choenẽ. h. d. Opp. q̃ debeat dici totũ ecõtra. Nã inchoatũ dicit' qd̃ habeat necesse perficere, vt s. pro soc. l. hæres socij. ergo facit ex necessitate p̃cedẽtis actus: vñ nõ videẽ adire. vt l. iij. §. Scio. s. de mino. Sed si noua inchoet, facit voluntariẽ, vr̃ ergo adire. Breuiter intellige, q̃ hic fuit cõtracta societas viuo patre, eorũ, q̃ prouenie 4 bãt ex q̃stu, nulla re paterna posita in societate. Vnde si fili' post mortẽ patris pfecit cœpta, & administrauit res paternas, meritò vr̃ adire. Et intelligas q̃ illa q̃ fecit, nõ erãt ita cõnexa, quin derelinqui possent: aliàs nõ vr̃ adire, p rõnẽ quã s. dixi. pbat in l. si tutor post pubertatẽ s. de tu. & ra. dist. & l. tutorẽ. de admi. tut. Sed qñ de nouo aliud q̃rit bõa patris nõ attingit: iõ vr̃ se nõ immiscere. Ita loquit' hic. Sed si poneres q̃ in societate coeunda posita esset res patris: tũc siue noua siue vtera fili' faceret circa illas res, videtur se immiscere: quia bona patris administrat.

Si seruum. Qui manumittit seruũ paternũ, vr̃ se immiscere. Secus si seruũ castren. pecu. h. d. cũ §. seq. Opp. de primo §. ad seq. Soluit glo. duobus modis. Dic vt in ea. Ratio est: quia manumittit seruum proprium, non paternum. Ita dicit Dy. & bene.

Proponebatur. Opp. s. proxi. §. dicit hic glo. abstinuit, &c. Ista non est bona. p l. pro hærede. §. Papi. s. eo. Sed verum est q̃ manumisit seruum proprium hic. sed s. manumisit paternum: & illam teneatis.

b Haeres. [b] Per seruũ hæreditariũ nõ põt q̃ri aliquid qd̃ sit hæreditatis h. d. & hæc lex declarat vt in gl. et dixi plenè in l. j. §. veteres. de acq. pos. Quero quæ est rõ hui' l. Gl. dat plures sol. & est prima verisima. Nã quia seru' hæreditari' antecq̃ adeat nõ est hæres, & sic sibi nihil põt q̃rere: postq̃ ẽ adita, nõ est hęreditari'. Et ista ẽ veritas.

1 ☞ *Facta a prælato qui posita est remotus, tenent.*

Facta à prælato, qui fuit pronunciatus non esse prælatus, an teneant remissiuè.

1 Votes. Gesta p pupillũ bõa fide, habenẽ rata eo p restõnẽ abstẽto. h. d. † No. q̃ facta à prælato, q̃ postea remot' ẽ, valẽt. Sed qd de factis à prælato, qui postea pronũciat' est nõ cẽ plat': Gl. tãgit i l. iiij. C. in qui. cau. in inte. re. nõ est necef. & l. iusiurandũ q̃ ex cõuentiõe. §. pe. s. de iureiu. & facit s. de offi. præto. l. Barbarius. & quod ibi not. & l. ij. C. de sentẽ. & plenè per Inn. extra de elec. c. nihil.

1 ☞ *Seruus dotalis institutus, cui restituat hæreditatem, an uiro, an uxori.*

c Aditio. [c] Aditio hæreditatis nõ est opera: iõ reqrit iussus dñi. h. d. Gl. diuidit dicẽs q̃ primò ponit dictũ qd̃ ꝓbat trib' rõnib'. Vel secũdũ Dy. Primò ponit regulã. Secũdò tres illatiões ex regula. Tertio rñdet cui dã obiectiõi q̃ posset fieri ad cõtra. Secũda ibi: idcirco. Tertia ibi, & qd̃ dicit tex. seruili. Dy. dicit q̃ opera dicit' offm̃ diurnũ: vt l. j. de ope. lib. sed aditio hæredi. in solo animo cõsistit. Dyn. 1 Op. de l. dotalẽ. s. so. ma. Dicit Dy. Aut † fuit institut' cõtẽplatiõe vxoris: & debet restitui vxori. Aut cõtẽplatiõe viri: et debet remanere apud virũ: vt l. cõtraria. Aut dubitat': & præsumit' q̃ contẽplatione ipsius seruì: et sic debet restitui vxori, vt hic. Item contra s. eo. l. si quis mihi bona. §. j. Sol. vt ibi.

1 ☞ *Quis debet esse certus de facto suo.*

2 *Dubietas superueniens post aditionem eam non vitiat.*

3 *Dubitans de viribus testamenti, quia dicitur falsum: si decedit interim, transmittit hæreditatem non aditam.*

4 *Quando aliquis interrogatur de facto suo, non datur ei tempus ad deliberandum.*

Vm falsum. Quæstio falsi nõ impedit aditionẽ eius, q̃ suo facto ẽ cert' de viri 1 bus testamenti. No. † q̃ qs debet eẽ certus de facto suo. Ad hoc op. de l. sed & si me putẽ. in prin. s. de condi. inde. Sol. ibi certat de dãno vitando: ideo p̃sumit' ignorãtia: hic verò de lucro. Ad idẽ qd̃ no. in l. si duo. s. c. facit qd̃ no. in l. cũ de inde d bito. §. j. de ꝓba. Opp. [d] C. de edic. diui Adri. tol. l. ij. Sol. glo. & no. valde: qa ibi iã adiuerat, cũ quæstio falsi fuit mota. No. dili genter pro eo qd̃ † dixi in l. is põt s. eo. q̃ dubietas superueniens 2 post aditionẽ non vitiat aditionẽ, q̃ antecq̃ fieret, vitiaret cãm. Vel dic q̃ hic in petitorio. ibi in possessorio. Hæc est vera quo ad illã. Quæro qd̃ si alio mõ de viribus testamẽti dubitat': Gl. dicit idẽ. qd̃ intelligas q̃ sit cert' p suũ sensum, nõ p opi. Dixi 3 in l. cũ qdã §. fi. & l. nec is in prin. s. e. † Vlteri' scias q̃ hoc casu decedẽs interim trãsmittit hæreditatẽ nõ aditã. Videbitis in l. 4 vẽtre. j. eo. Facit in arg. † q̃ qñ alicui fit positio vel interrogatio de facto suo, nõ datur tẽpus ad deliberandũ: qa de hoc debet esse certus. Et facit pro hoc gl. in l. si res obligata. j. de leg. j. & qd̃ no. in c. iuris ignorãtia. extra de reg. iu. lib. vj. per Dyn.

1 ☞ *Mandatum sicut finitur morte, ita furore superueniente.*

Vi seruum. Iussus reuocat' furore superueniẽte. h. d. † No. sicut morte finit' man 1 datũ, ita furore supueniẽte. Opp. gl. de l. ij. §. volũtatẽ. s. so. ma. & l. patre furioso. s. de his q̃ sunt sui vel ali. Certe nõ cõ tradicũt. Nã in §. volũtatẽ. si sanæ mẽtis esset, nõ posset cõtradicere. In l. patre furioso. nõ sufficit volũtatẽ cessare: imò reqrit ur expressus dissensus: vt de diuor. p totũ furiosus aũt nõ dissentit: qa volũtatẽ nõ habet: ergo potius cõcordat cũ ista. Dy. sol. aliter, q̃ cõtraria loquunt' in retinẽdo, hic loquit' in acquirendo de nouo. p̃cedẽs sol. est vera sol. Hic non sunt alia.

e I quis alicui. [e] Furor superueniẽs nõ reuocat ea quæ sunt pfecta vigore mãdati, sed impedit pficiẽtia. h. d. Op. de l. Paulus. aliàs p pro curatorẽ. j. eo. Sol. hic mãdauit vt filio vel seruo: ibi vt ꝓcuratori. Vel hic in bo. pos. ibi in aditiõe hæreditatis. Vtraq̃ istarũ est bona solutio. Opp. de cõdi. inde. l. si indebitã. Sol. gl. ibi mãdatũ nõ fuit reuocatũ tacitè vel expresè. Addit Dy. nec re uocari poterat: qa mandatũ fuit obligatoriũ. Pro quo l. si quis prohibuit. aliàs Papi. s. de pup. Quæro, per quem debet rata haberi ista petitio bonorum. Dic vt in glo.

f Vpillum. [f] Tutor qui non gerit, sed qui gerere potest, authorari potest. h. d. Prosequere & examina vt in glo.

Mandatum

a ¶ Si p epistolã. oppo. q̃ tutor. an mandatũ plati extinguat' mor te eius: adde Bal. in l. mãdatũ. i v. co. & ibi ẽt an finiat' mandatũ antianorũ finito offi cio. C. mandati. Adde an mãdatũ factũ nũcio curiẽ p iudicẽ re i tegra finiat: tex. est q̃ non auẽ. vt nulli iud. Bart. i l. fundi. de acq. 1 poss. & hoc not. quia quotidianum.

b ¶ Videtur idẽ. Adde Bar. in l. actor. j. rẽ ratã ha. et i l. ambitiosa. in pri. iiij. co. de decre. ab ord. fac. et in l. ij. in fin. de opti. legã.

c ✠ POMATES.

¶ Eũ q. Limita vt p Ancha. cõs. cciiij. ver. nõ ob. de acq. hære. l. a eũ q. Et pro declaratione vide Alexan. & Aret. in l. q. Romæ. §. duo fratres. in v. q. ad 3 Bar. ff. de verb. oblig.

d ¶ Eũ q. Gl. ponit. De ista materia dixi post Bar. ibi non omittas videre glos. not. in c. si duob'. de rescrip. i vj. vbi iũcto tex. vr̃ velle q̃ si duo testamẽta sunt facta vno & eodẽ die, q̃ p̃sumit' pro illo testamẽto, in quo est istitut' ꝓximior. Si aũt sunt æquales i gradu instituti, in dictis testmtis, p̃sumit q̃ illud qd̃ est primò p̃tatũ sit cõsectũ Et ita ẽt ibi itelligit illã gl. Ioã. And. in nouel. Et de materia vide ẽt latè Pet. de Ancha. & doc. in d. c. cũ duobus. vbi dicit q̃ ẽt p̃sumi tur pro possessore. Et Cy. in l. fi. C. de edi. di. refert Iac. Bal. idẽ tenuisse, & Bar. brixi. i q̃õ. lvj. quę incipit, cũ duæ mulieres. in fine. A D D E q̃ Paul. de Cast. refert Ange. vidisse arduã q. de duobus testamẽtis factis diuersis tp̃ibus, à diuersis notarijs, & diuersis tenorib', & ea dẽ p̃sona erat institutaet dedisse cõstitũ q̃ exyltimo deberet adire hæreditatẽ, nõ applicando aĩm plus ad vnũ q̃ ad aliud et ita 1 fuisse obtẽtũ. De quo vide Pet. de Anc. cõs. ccclviij. & ccliij. 3

e ¶ Idone'. Sed qã Papa mãdat ad instãtiã alicui' q̃ se informet de aliquo: et si reperiẽ esse, vt fuit narratũ, sic faciat talis cõmissari' nõ põt ꝓcedere ad executionẽ, nisi ser 1 uata forma & habita diligẽti inquisitione sup his, de q̃bus Papa voluit q̃ se infor- 2 maret. & debẽt vocari ij, q̃ posent ex hoc lædi: argu. l. fin. C. si p vim vel alio mõ. & no. i Clemẽ. vnica de offi. deleg. & p Fede. de Se. cõsi. lxxx. & per Old. cõsi. xlij. vbi di-

☞ *Mandatum factum à tutore reuocatur per mortem ipsius. & num. 4.*

2 *Tutor iubet per epistolam.*

3 *Compromissum factum à prælato, an extinguatur eius morte remissiuè.*

4 *Mandatum factum à prælato reuocatur morte ipsius.*

5 *Si pupillus uel capitulũ cum authoritate tutoris uel Abbatis facit procuratorem, an reuocetur morte tutoris uel Abbat. s.*

S I per epistolam. Morte † tutoris reuocat' mãdatũ factũ ab eo. 1 h. d. † No. duo habes. Primò hic q̃ tutor pot iubere p epistolã. Secundò, q̃ hic iussus reuocat morte tutoris. Opp. ad primũ, q̃ tutor debeat esse p̃sens in ipso negotio, vt l. oblig. §. tut. de autho. tuto. Sol. ibi qã requirit' authoritas: hic qñ requirit' iussus. Dixi i l. si qs mihi bona. §. iussũ. s. eo. Opp. q̃ tutor[a] nõ posit iubere: vt l. potuit. C. eo. Sol. gl. q̃ hic loquit' in tutore ĩfantis, aliàs reqrere t' ipsius volũtas. Hęc lex † notabiliter facit q̃ cõpromissum factũ à plato extinguit' eius morte. De quo in Spec. de arbi. §. finit'. ver. qd̃ si platus. Tangit' per Gul. in l. nõ distinguem'. §. si dñi. s. de arbi. † Facit ẽt q̃ mãdatũ factũ 4 per platũ extinguit' morte plati. De quo est hodie casus, extra, de ꝓcu. c. fi. in cle. et ibi gl. tãgit q. ad ar. cõtra hoc facit l. si quis mãcipijs. §. si ipubes. de insti. Sol. ibi loqtur i mãdato istitoris qd̃ nõ reuocat' morte. Gul. de Cu. dicit p̃dicta vera qũ platus cũ capitulo facit ꝓcuratorẽ, vt tutor cũ pupillo, vt l. nec q̃. C. de ꝓcu. Et videt idẽ [b] q̃ solus prælatus posit reuocare, & quod eius morte finiat': qa cùm requirat' voluntas vtriusq̃ statim cùm altera volũtas desinit esse, mandatũ est nullũ. Et hoc videtur tenere Inn. in c. præsentiũ. de test. lib. vj. circa prin. q̃ olim erat extrauagãs. hodie incipit præsentiũ. de test. li. vj. Et p̃ dictavera, † qñ vterq̃ eorũ mãdauit. Sed qd si pupillus facit, ꝓcuratorẽ cũ authoritate tu. vel capitulũ cũ authoritate Abbatis, & sic Abbas ipse nõ facit. dubitabile est.

Vm qui. [c] Si dubitat' de viri b' testi, non põt adiri hæreditas. h. d. Quærit gl. si apparẽt duo testamẽta confecta eodẽ die, nec apparet quod prius, & quod posterius. Gloss. remittit ad l. fina. C. de edi. di. Adri. tol. Dic vt in l. j. §. j. de bono. posses. secundùm tabul. vbi gloss. ponit. [d]

☞ *Argumentũ à cõtrario sensu habet locũ in mãdatis.*

Ille dicitur exploraſſe qñ aliq̃d ei p̃suadetur ab his qui scire debẽt: nec tãta certitudo reqritur sicut i testibus.

Si papa mandat alicui quòd prouideat de tali beneficio si reperitur idoneus, & prouidetur non facta inquisitione quòd prouisio teneat.

Filiusfa. §. iste legit' duob' modis. Primò, vt sit §. ibi: fili' acceptis. Secũdò, vt nõ sit ibi §. secũdũ primã lec. h. d. Etiã † in mandatis habet locũ ar. à cõtrario sensu. h. d. secundũ aliã lect. h. d. Nõ valet aditio, si nõ est seruata forma iussus. h. d. No. diligenter † q̃ qñ cõmittit' alicui aliq̃d qd̃ debeat explorare, exploraſſe dicit' qñ ab his, q̃ hoc scire debẽt, aliq̃d eẽ p̃suadet'. Pro hoc s. de re. eo. l. magis puto. §. nõ passim. j. ex qb. cau. in pos. ea. l. hæc aũt. §. j. de ver. ob. l. hoc iure. & l. ait p̃tor. §. fi. s. ex q. cau. ma. Et sic non est necesse q̃ ad hoc q̃ exploret, dicat' q̃ qs habeat tãtã certitudinẽ, quãta requirit' in testib'. q debẽt de necessitate probare. Pro hoc l. cum quidã. §. qd̃ dicit'. s. eod. & qd̃ dixi i l. is põt. s. eo. † Et inducit' in arg. ad q. Papa mãdat alicui q̃ ꝓuideat tali de 3 e tali beneficio, si reperiat' idoneus, [e] ille ꝓuidet non facta ingstitione de idoneitate: f an valeat[f]? Et sicvr̃ casus q̃ nõ. Sed Inno. determinat cõtra id. Ioã. And. tenet idem extra de offi. dele. c. j. in cle. Et ratio eorũ est q̃ illa verba magis sunt modi quàm cõditionis, cùm illa cõditio tacitè inerat: & ideo expressa nihil operat': vt l. muto. §. hanc autem. s. de tutel. Ad hunc tex. rñ. quòd in hæreditate illa conditio nõ inest tacitè, prout est in beneficio conferendo: & ideo aliquid operatur. & tene menti.

g Sed & si quis. [g] Hęreditatis aditio non recipit cõditionẽ. h. d. Facit l. actus legitimi. de reg. f iur. Ratio, quia cõsistit in voluntate: quæ volũtas firma nõ est, si cõditio apponat'.

Vm hæres. Si pater est furiosus, filij' potest adire, & sibi quærere sine iussu h d. h. & hic est singularis casus. Oppo. s. i eo. l. si quis mihi bona. §. iussum. Sol. fallit hic propter patris fauorẽ. Opp. q̃ filius nõ posit manumittere: qa patri acquirit: vt l. placet. j. eo d. Solu. quidam q̃ hic manumittit vt curator quod gl. reprehendit per l. seruũ. j. de manu. Vnde alij dicũt q̃ hic manumittit ex priuilegio patris. tamẽ 1 seruus est. Sed hęc solu. videtur contra literam, quæ dicit q̃ habeatur perinde, ac si paterfa. adiuisset. Dic ergo q̃ hic est casus specialis, in quo filius non acquirit patri. Ad idem l. Imperator. s. ad Treb. Opp. ad hoc de l. Antistius. §. fi. j. eod. Sol. ibi fili' iussu curatoris p̃ris adiuit: & ideo acquirit' patri: hic secus.

Qui ex parte. Non expectat' conditio, cuius euẽtus nihil operatur. h. d. Opp. j. l. ꝓxi. Sol. vt ibi gl. signat hic quædã cõtraria. & non soluit tolle solutiones. Dicit gl. l. pecuniã. ad has duas respõ. vt no. in d. l. Iul. Dicit Dy. ad l. huiusmodi. dic q̃ ibi expectatio põt impedire trãsmissionem. & ideo expectatio aliquid operatur: hic non. Ad l. in illa stip. sic calendis. rñ. ibi expectatio affert debitori commodum dilationis: hic expectare nihil operatur. Non obst. l. aliqñ. s. ad Velle. quia ibi reprobatur tota obligationis sustãtia: vt l. si mulier cõtra sena. §. fi. eo. tit. ad Velle. secũdùm Dy.

i Vi ex duabus. [i] Et hæredi hęredis acquiritur pro parte portio in conditionis euentum. h. d. Cõtra. imò statim pertinuit ad ipsum adeuntẽ: vt s. l. proxi. in fi. hoc est forte contrarium. Sol. dicũt quidã, vt Roge. & Azo q̃ hic in partẽ cõditionalẽ habuit substitutũ. Vide gl. hoc nõ videt' verũ: qa instituo hrdẽ de decedẽte ante cõditionis euentũ ad hæredem eius de illa portione nihil pertinet ctiã cõditione existẽte: vt l. fi. in prin. de vul. & pup. & l. liber homo. §. si ita. ij. rñso. s. de hær. insti. nisi dicas substitutũ repudiasse, vel exp̃sse dictũ fuisse p testatorẽ q̃ nõ admittere', nisi i cõditiõis defectũ. Vñ ipsi idẽ Roge. & Azo dixerũt aliter, videlicet q̃ hic habebat cõiunctũ. Hęc non videt' bona: qa dimidia illi' partis delatę sub cõditiõe statim esset sui adeũtis: alia dimidia nõ trãsiret ad hrdẽ, prio hrdẽ mortuo añ existẽtiã cõditiõis: vt d. l. liber homo. §. si ita. Vñ Rog. subaudit, maxiè. k Et hęc est bona lec. [k] vel clari' cõditiõe facta statim habet totũ iure accrescẽdi: sed aliã partẽ existẽte cõditione habet iure institutionis. Et si dicas, qõo institutio cõditionalis trãsit ad hæ redẽ? Rñ. speciale[l] est hic in institutione partis, qñ non habet substitutũ, vel cõiunctũ. Trãsit em̃ ad hæredẽ, sicut ius accrescẽdi. Idẽ tenet sequẽs gl. quã tene mẽti, & dicã. j. eo. l. q patri.

2 ¶ Cum hæreditate. Et hanc l.tã in extra neo quàm i ſuo limi tat Bar.l.l.vel teſtõ. C.de impub.p l.ſitu ex parte.j.e.et an ita l. habeat locũ ĩ eo q̃ eſt inſtitut⁹,&pupil lo ſubſtitutus. Bart. eſt ſibi cõtrarius ĩ l: fin.j.eo.& in l.j.§.his ita.de cadu.tol.

Qui ſemel. Portio deficiens accreſcit cohæredi inuito.h.d. Opp.de l.cum hæreditate.j.eod. tit.Sol.intelligas,niſi vellet dimittere.

☞ *Statutum loquens de dominio alicuius rei,non habet locum in hærede,qui fuit dominus fictè hæreditatis.*

2 *Et an fictio ſemper locum habeat.*

MAeres. Hæreditatis aditio retrotrahitur ad tẽpus mortis.h.d. Quæro, vtrũ hoc ſit ſm veritatem,vel ſm fictionẽ.Gl.dicit q̃ ſm fictionẽ, & bene.

1 Et ſm hoc †ſi ſtatutum loquit⁹ de dñio alicuius rei, nõ haberet locum in hærede qui fuit dñs fictè hæreditatis iacentis.

2 Tex.eſt cum gl.in l.iij.§.hæc verba.s̃.de neg.geſt. † Quæro vtrũ hæc fictio ſemper habeat locũ? Gl.dicit q̃ nõ. Ita dicit regula,omnia ferè.j.de reg.iu.& alle.hic aliquos caſus. Dic,quidam ſunt caſus in quibus requirit⁹ veritas,& tũc illa fictio non attenditur:vt d.l.iij.§.hæc verba.ſic loquitur l.hæreditariæ.j. de fur.& totus tit.de cri.expil.hære. cùm enim furtum ſit cõtrectatio rei alienæ,&c.Requirit⁹ q̃ res ſit aliena in veritate: quod nõ eſt in hæreditate iacẽte,&c.Q̃nq̃ licet illa fictio ſufficeret,tamen nõ poteſt habere locũ:nam vt hæc lex locũ habeat,requirũtur duo extrema habilia,ſicut in qualibet fictione translatiua:vt l.ſciẽdum.& l.deniq̃.s̃.ex quib.cau.ma.& l. huic ſcripturę.s̃.ad l.Aquil.& l.quoties.j.de noua.l.cum qui. §.fi.j.de verbo.obliga.ita ſunt hic quædam quæ extinguntur morte defuncti:& ideo cùm non reperiantur tempore aditionis,nõ poſſunt ad hæredem pertinere:quia vltimum extremũ deficit,vt no.in l.hæres in omne.s̃.eo. Quædam non erant tẽpore mortis,nec potuerũt inchoari iacente hæreditate, vt acquiſitio vſusfructus:vt l.vſusfructus.de ſtip.ſer.vel vſucap.vt l.fi.§.fin.& l.cœptam.de vſucap.Et in iſtis ſimiliter hæc fictio nõ habet locũ & ad iſtam reducũtur omnes caſus poſiti in gl.

3 ☞ *Per alium poſſum,quod non poſſum per me.*

2 *Quis hæres poſſit hæreditatem aditam repudiare,ne portio deficiens ſibi accreſcat.*

3 *Quando per abſtenſionem unius cohæredum poſſit ille,qui adiuit,ex toto recedere.*

4 *Aditio quòd deferatur condictione ex lege iſta.*

5 *Hæredi datur condictio huius legis.*

6 *Si filia quæ adiuit pro parte contingente hæreditatem matris, deceſſit relicto filio ex uiro ſuo,an alia portione deficiente filius ipſe poſſit ex perſona matris repudiare & habere ex perſona ſua,ut auum maternum excludat.*

7 *Diſpoſitio huius legis,quòd habeat locum,etiam ſi hæres inuẽtarium nõ conficeret.*

8 *Si non ſunt creditores,ſed legatarij,an habeat hæres beneficium huius legis.*

9 *Si non ſunt creditores,nec legatarij in hæreditate,ſed aliæ applicationes quæ requirunt laborem animi,& perſonæ:an hæres habeat hanc electionem.*

2 QVm hæreditate. [a] Propter vnum abſtinentem poteſt alius,qui adierat,à toto recedere:niſi creditores eũ pro parte abſtinẽtis noluerint moleſtare.Idẽ de hærede eius. h. d.[d] cum l.ſeq.& eſt valde ſingul.lex.ibi dũ dicit tex.portiõe:tũc ille qui adiuit nõ poterit à toto recedere:qa &c,vt ſeq̃t in tex.Ibi,cùm dicit tex.debẽt:dic vt ipſum,cui accreuit,nõ cõueniant vltra vires illi⁹ portiõis.Ibi,cũ dicit tex.dẽtur.hęres ergo eſt in totũ,non tñ teneť pro illa portione vltra vires illius portiõis. Nota q̃

1 poſſum p alũ,quod nõ poſſum p me. †Opp. gl.ſed nõ ſoluit. Dic ergo ibi,l.in ſeruitute.ſed hoc accidit hic ,ppter inopinatum caſum.quę rõ ibi ceſſat.Ibi cũ dicit gl.l.pen.imò eſt l.antepen.& cõcor.q̃d intellige vt ibi in gl.Ad l.ſi certarũ. §.j. dicit q̃ cõcor.vel eſt ſpãle in milite.Et de hoc p Dy.extra de reiur.in c.q̃d alicui nõ licet.lib.vj.vbi de hoc p eũ. Venio ad ij. partẽ:& primò reuoco in dubiũ intellectũ tex.quem gl. legit duobus modis.ſecũdam lecturã tenẽt doct.per l.ſi minor.j.e. quæ lec.placet in effectu per l.antepe.j.ad Treb.& p d.l.ſi certarũ.§.j.s̃.tit.j.tñ qa expoſitio facit magnã violẽtiã literę:ideo expone tex.vt dixi legẽdo literã:et cecidit in eundẽ effectum.

Opp.quis nõ poteſt decedere ,p parte teſtatus,& ,p parte inteſtatus:vt l.ius noſtrũ.j.de reg.iur.Solue vt dixi legendo li-

2 teram. †Opp.de l.qui ex duabus.in fi.s̃.eo. Soluũt quidam: aliud in extraneo repudiante:aliud in ſuo.Ita tangitur hic:& ibi Io.dicit idem in ſuo,& in extraneo:vt hic in j.gl.& gl.magna quod tenet gl.C.eo.l.quidam elogio.Ratio , quia per beneficium abſtinẽdi habet ſuus idẽ q̃d emãcipatus:vt l.nã nec emancipatus.j.de leg.j.& l.pro hærede.§. Papinianus.s̃.eod. Opp.s̃.e.l.ſi duo.Sol. ibi vnus primò repudiauerat,ali⁹ poſt ea adiuit:hic primò adiuit, & ſequuta eſt poſtea repudiatio: & ſic inopinatus caſus poſtea euenit. Opp. q̃ hæc electio nõ tributat ei:vt l.ſi minor.j.e.Sol.ibi fuit abſtẽtus p reſtõnẽ ĩntegrũ,cũ iã adiuerat:hic verò nunq̃ adiuerat. Opp. ad hanc ſol.de l.antepen.ad Treb.Sol.ibi in fideicõmiſſario,qui ſentit cõmodum aditæ hæreditatis:ideo eius abſtenſione aggrauatur in hoc q̃ aut totũ retineat vel à toto recedat.Sol.præcedẽs loquitur in hęrede qui ſe abſtinet per reſtitutionem: non debet igitur nocere alteri cohęredi,qui vult ſua portione eſſe cõ

3 tentus.Et ſic reaſſumo:†Aut quis primò adiuit demũ ſequuta eſt repudiatio alteriusʒaut repudiatio pręcedit aditionem. Primo caſu, aut repudiatio ſequuta eſt ipſo iure: aut bñficio prætoris viui reſtituentis:ſi ipſo iure,loquit⁹ hæc lex:ſi beneſi cio prætoris viui:aut loquit⁹ in cohærede,aut in fideicõmiſſario.Secũdo caſu, ſ.quãdo repudiatio præcedit aditionem:aut ille,qui poſtea adiuit,hoc ſciebat : & loquit⁹ l.ſi duos.s̃.eo. aut ignorabat:& habet locũ hæc lex eadem ratione. Quæro pri

4 mò†quo iure deferatur hæc aditio. Reſpond. q̃ condictione ex lege:cùm enim hic inducat aliquid in fauorẽ alterius producit actionẽ & exceptionẽ:vt l.ſtatuas. de acqui.re. do.poſſumus etiam dicere q̃ hic expediatur officio iudicis:vt l.ſi certarum.§.j.circa fin.ibi dum dicit,compellendum eſſe,&c.Sed certè alius caſus eſt ab iſto:vnde mihi plus placet q̃oriatur cõ

5 dictio ex hac lege & etiã exceptio,vt ſtatim dicam. †Quero cui datur iſta cõdictio.Rñ.hæredi, in cuius fauorem facta eſt hæc lex,vt l.fideicommiſſa.§.interdũ.j.de leg.iij.ergo agit hęres cõtra creditores,& eos facit euocari,vt detur ipſi poteſtas à toto recedendi propter portionẽ obuenientẽ:tũc ſi creditores impedire nolunt,poſſunt dicere ſe cõtentos eſſe eius portione , & pro reſiduo non tenetur vltra vires huius portionis. Vel ſi volunt,deferũt illi electionẽ recedẽdi à toto, vel defendendi pro toto.Niſi enim per creditores deferat electio , non poteſt hæres hoc facere,vt hac l.ibi:quia nõ poteſt hæres exonerari,niſi deferat cõditio:poſſes ibi intelligere q̃ hęc electio deferat ipſo iure,niſi creditores dicãt ſe velle eſſe cõtentos ei⁹ portiõe,et tũc erit illa practica:qa hęres expectabit q̃ creditores eum citẽt:& ipſe hæres excipiet q̃ ,ppter portionẽ accreſcentẽ vult à toto recedere:creditores explicabũt q̃ ſunt contenti q̃ rñdeat ,p portione ſua:,p alia nõ teneat vltra vires hæreditarias.Item aduerte q̃ hic nõ ,pmittit⁹ hoc hæredi, niſi propter creditores : & ſi nulli eſſent creditores , hæc electio non cõmitterẽt hæredi.Niſi eĩ creditores ſint,& nolũt moleſtare:nõ dat⁹ ſibi illa electio:multò min⁹ vbi nulli creditores ſũt: qa nec volũt nec poſſunt moleſtare.Et hoc dixi in q.de facto,

6 †filia adiuit hæreditatem matris ,p parte ſibi cõtingẽte : & ſic ,p illa parte acqſiuit vſumfructũ patri ſuo.deceſſit remanente filio ex viro ſuo:alia portio deficit:nũc fili⁹ volebat totã repudiare,vt ſic non haberet eã ex pſona matris,ſed poſſet habere ex pſona ſua:& per hoc excludet auũ maternũ ab vſufructu. Certè nõ põt.Nã iſte auus nõ eſt creditor hęreditari⁹.Nõ eĩ debebat habere à matre,ſod à filia ſua:& idẽ cũ nullus ſit creditor hæreditarius,hæredi nõ deferť hæc electio,vt hic. Que

7 ro†an hæc l.habeat locũ hodie,ſi hæres inuẽtarium nõ cõficeret.Puto q̃ ſic.Nã propter omiſsionẽ inuẽtarij nõ grauat⁹, niſi in hoc q̃ teneat⁹ inſolidum:& q̃ nõ poſsit vti beneficio fal. q̃ autẽ perdat beneficiũ huius l.nõ reperit⁹ expreſſum: vt in cor

8 pore,de hęr.& fal.§.ſi verò nõ defecerint. †Quæro,q̃d ſi creditores non ſunt, ſed legatarij. Videtur q̃ habeat locũ hæc l. quia quo ad ipſum hæredem legatarij ſunt creditores. l. j. C. de bon.auth.iud.poſ.In cõtrarium,qa ſm hæc tempora q̃s legatarij̃s nõ tenebat⁹ vltra vires hæreditarias, vt l.j.§.pen. j.ad Treb.& C.de lega.l.ſi vniuerſæ.cũ ergo nõ portãt aliq̃d on⁹, illa l.nõ ,puidebat.hodie fortè ſec⁹:nã tenent⁹ inſolidũ:& vltra vires hæreditarias.Poſſet dici hanc l.locũ habere,niſi diceres q̃ inſolidum teneť propter delictũ ſuũ: quia inuẽtarium nõ fecit,ergo &c.Sed poſſes reſpondere:quia hoc delictũ nõ reſpexit portionẽ alterius,ergo nõ debet amittere beneficiũ huius l.quod eſt pro illa: vt l.reſcriptum. j. de ijs quibus vt indign.

9 †Quæro:q̃d ſi non ſunt nec creditores,nec legatarij,ſed ſunt in hæreditate aliæ implicationes,quæ fortè requirunt laborẽ animi,& perſonæ?Puto q̃ propter hoc nõ deferat⁹ ei hæc electio.Solũ enim ,ppter creditores defertur vt hic patet.Et not. in iſta l.cũ hæreditate.q̃ quãuis quis habeat cohęredẽ: tamen ſuus hæres dicit⁹, vt ibi,ſiue ſuo,ſiue extraneo. Nec obſt.j. ad Treb.l.apud Iuli.j.§.idẽ Iulia.quia verũ eſt q̃ deſinit eſſe ſuus hæres quantum ad ea,quę ex teſtamẽto dependẽt.Sed illud q̃ poſsit abſtinere,vel nõ,depẽdet ex teſtamento. Ad hoc l.pro hęrede.§.Papinianus.s̃.eo.& l.ij.C.eo.facit l.ex parte.j.eo.dixi in l.ſi filius.de vul.& pup.ſubſtitu.

☞ *Intentio creditorum cõtra filium,an ſit fundata,niſi filius probet ſe abſtinuiſſe.*

1 a NEceſſariis. [a] Suus habet à prætore beneficium abſtinẽdi,ſi ſe ſolẽniter nõ miſcuit: ſed ſi ſolẽniter immiſcuit:tũc ſecus:niſi reſtituat⁹ vt minor.neceſſarius verò hæres nullo modo abſtinere ſe poteſt.

1 h.d. †Quæro vtrũ [b] fundata ſit intẽtio creditorũ contra fi-

b lium,niſi filius probet ſe abſtinuiſſe.Quidã dicunt q̃ ſic.Glo. eſt cõtra hoc in l.j.C.ſi vt ſe ab hære.abſti.& ibi moderni vacillant.Veritas eſt illa,q̃ vtraque opinio põt ſuſtineri.Nam filius,qui venit de iure ciuili eſt hæres noſtę,& effectu:vt hic,& in §.ſui.Inſti.de hæred.quali.& diffe.& j.tit.ij.l.j.§.qui ſunt in poteſtate.& j.de cõdi.& demõ.l.in conditionibus.& l.ij.s̃.de condi.furti.C.de cura.furio.l.ſi.§.j.s̃.eo.l.more.ſecũdo reſpõſo.& ideo creditoribus teneť:& illo onere nõ eximitur filius, niſi vellet ſe abſtinere,vt hic dicit tex.& in d.§.ſui.Oportet ergo q̃ filij volũtas declaret⁹:vt l.ſi ita legatum.§.illi ſi volet.j.de leg.j.Et hoc modo ,pcedit opinio antiquorũ.Sed pone q̃ creditor egit cõtra filiũ & filius in nulla parte iudicij fecit aliquẽ actum,per quẽ videatur ſe immiſcere, vel fortè fuit cõtumax, & ſic de eius volũtate nihil apparet:poterit ne cõdẽnari,quaſi creditorũ intẽtio ſit fundata? Vr̃ q̃ ſic,p ea quæ dicta ſunt:qa teneť,niſi appareat volũtas cõtraria. Cõtrariũ eſt verũ. Sicut enim ille,q obligatus eſt purè, & obligatio illa ſperat⁹ nouari in cõditionis euentũ,nõ poteſt interim cõueniri:vt l.pecuniã. s̃.ſi certũ peta.Ita iſte filius licet ſit obligatus:quia ſperat⁹ tolli iſta obligatio in cõditionis euentũ. Sed ſi voluerit abſtinere, interim cõueniri nõ poteſt, nec habet neceſſe hoc opponere: quia ius inducit hoc:quia id, quod eſt verũ à iure inductũ,nõ eſt neceſſe exprimi per hõinẽ.& hic eſt caſus ,p l.j.C.ſi vt ſe ab hæredi.abſti.ibi:fides veritatis verborũ adminicula nõ deſyderat.& idẽ in l.ei qui.s̃.eo.facit l.quæ ſub cõditione.in fin.de cõdi.inſti.Et hoc modo vera eſt opin.glo.quę dicit q̃ interim nõ eſt hæres quantũ ad cõmodum vel incõmodũ:quia nõ põt vt hæres cõueniri.Et eodẽ modo procedit ſequẽs opin. poſita hic ĩ gl.dũ dicit,tenetur,id eſt tenerividetur prima facie,quia verè tenetur,licet nõ effectualiter:vt dixi.Dices tu,gl.iſta quę dicit eũ non eſſe hæredẽ quantũ ad cõmodũ,contradicit ei q̃d dixi in l.filius.& l.lul.s̃.eod.& cõtra tex.in l.ſi filius qui patri. de vulg.& pupil.Reſpõ.quoddã eſt cõmodũ ex ipſa hæreditate prouenię̃s,quod non poteſt ab incõmodo ſeparari,vt debita,& credita hæreditaria;& in iſtis procedit q̃d dicit gl.Quæ-

c dam ſunt commoda,nõ ex ipſa hæreditate,vt q̃ confirmentur tabu.pupil.& tutelæ dationes:& in iſtis operatur exiſtẽtia ſui

3 hęredis,ẽt poſt abſtẽtionẽ,vt in cõtrarijs.Opp.de l.eũ quaſi.§. ſed & ſi qs.de fideicõ.lib.Solu.ibi ſpeciale ĩ liberta. Et de hac exiſtẽtia ſui hæredis dixi in l.ſi filius q̃ pr̃i.de vulg.& pu.ſubſtit. Opp.de l.ait prętor.§.non ſolũ.s̃.de mino.Sol.vt in glo.

EX parte hæres. Suus,licet habeat cohęredẽ extraneum,pro ſua parte eſt neceſſarius:niſi ſub conditione fuerit inſtitutus.hoc dicit.Not.quod in ſummario dixi.Simile in ſuo & neceſſario. Dixi.s̃.eod.l.cum hæreditate.

1 ☞ *Ius ſubſtitutionis pupillaris,etiam hæreditate adita nõ trãſmittitur ad hæredes.*

2 *Ius accreſcendi ſimplex nõ habet locũ in diuerſis hæreditatibus: ſed quando eſt unitum cum pupillari ſubſtitutione,ſic.*

3 *Ius accreſcendi unitum cum pupillari ſubſtitutione,quòd habeat locum etiam poſt aditam hæreditatem.*

Ius ſubſtitutionis præfertur iuri accreſcendi.

4 *Diſpoſitio huius l.an habeat locum,ſiue adiuit pupillus,ſiue non.*

VI patri hæres. Nõ eſt alibi iſta lex,quæ eſt noua,& ſingularis,& nõ habet parẽ nec cõcordantẽ.& h.d.Ius accreſcẽdi trãſit ad hæredẽ:& ſi eſt vnitũ cum pupillari ſubſtitutione, trahitur ad

a ¶ Neceſſariis.Si fili⁹ ergo hæres.An ſit fundata intẽtio creditoris contra filiũ ſtatim,adde casũ ſcdm Bal.ĩ c.j.ĩ prin.an agna.vel fil.& ibi eſt tex.ſing.ſcdm Bal.q̃ bñficiũ abſtinẽdi eſt d̃ iure ciuili.De quo vide Bal.ĩ l.ſi paterna.C.q̃ ĩ frau.credi.& vide Bal.ĩ l.j.de his q̃ añ ap.tab.Et q̃ ſit de iur.ciuil.tenuit Sali. in l.apud hoſtes.j.de ſu.et legi.Pro hoc ẽt facit l.j.s̃.ſi vt ſe ab hęred.abſti.& l. defunctis.C.d̃ leg.hr̃. vbi tractat⁹ de bñficio abſtinẽdi ſumpto de iuris ciuilis ,puiſione:et ex hoc reſultaret maxia vtilitas cũ duraret xxx. annis. aliàs aũt durat anno, ſed tũ vr̃ q̃ ſit de iure ꝓtorio ,p legẽ iſtã. & qa text.d.l.fi.alle.per Bal.in d.l.j.de his qui añ ap.tab.nõ loqtur de bñficio abſtinẽdi, ſed de bñficio inuẽtarij,q̃d dat⁹ et extraneis hæredib⁹,vt ibi pa tet in d.l.j.& d.l.ſi defunctis.recitauit diſpõnẽ iuris prętorij:tũ põt dici q̃ durct xxx. annis,quia filius,vtr̃ bñficio abſtinẽdi dũ cõueniť à creditorib⁹ hæreditarijs per viã exceptiõis : & ſic erit ꝓpetuũ.l. pure.§.fi.de excep.doli. Vide Bal. in c.j.in princ. an ag. vel filij.& in l.j.in vj. col.& ſeq.& in iij.q. C.q̃ nõ pe.par. & in l.q ſe prĩs.C.vñ lib. in vij.col.& q̃ ſit de iure ciuili,vr̃ probari in l.j. in princ.j. de colla.do.Sed quod ſit de iure prætorio, oſtẽ do.nã ius ciuile bene põt facere quẽ eẽ hęredẽ auť.hoc amplius C.de fideicõ.& not.in l.ſubſti.ff.de vulg.& pup. & ius prætoriũ not.l. & ſi fine.§. ſed q̃ Papi.de mino.Vñ ſi eſſet de iure ciuili, ſequeretur q̃ filio abſtinente nũquã ex potentia ſuitatis confirmarent⁹ tabulæ pupillares,& alij effectus ſuitatis nõ reſultarẽt, qui idẽ operant⁹ quod aditio hęreditatis cõtra l.filius q̃ ſe paterna. & l.ſi pupillus.s̃. eo.& l.ſi fili⁹ q̃ patri. de vul.& pup.,p hoc etiã facit §.ſed his p-miſit prętor. Inſti.de hære.quali.& diffe.

✠ P. P A V. P.

¶ Neceſſariis. An he neficiũ abſtinendi ſit de iure prætorio vel de iure ciuili,vid̃ Ias. in l.j.col.xiij. & ſe.C. q̃ nõ pet.par.& j.in ver.quæro vtrũ fundata ſit,circa hoc quę habes in l.j.C.ſi vt ſe ab hęred.abſ.

☞ POMATES.

¶ Quero vtrũ. Vide Alex.cõſi.cxxxvij.in prin.& Alex.in l.nõ hoc.ĩ ij.col.C.vñ legi.

¶ Vlti.ſol. Pro hac ſolu.facit q̃d in ſimili dixit Bart. in l.iiij.§. Cato.in iiij.op.princ. vbi alle.iſtã l.de ver. oblig.

¶ Scdm tab.& l.iij. aliàs ĩ ij.de iniuſt.teſt. ij.rñſo.& not. bar.ĩ l. re coniũcti verſic.ſed circa hoc moueo tale dubium.de lega.iij.

eam,vt habeat locũ poſt aditã hęreditatẽ: & trahat⁹ ad bona impuberis.h.d. Et primò ponit dictũ.Secũdò declarat illud habere locũ in hærede hæredis.Secũda ibi: q̃d ſic.Quæro ante omnia,quid vult dicere tex.nã ſi ipſum,&c.Rñ.hęreditatis paternæ aditio obligat hęredẽ,vt cogat⁹ habere pupillarẽ:ſed obligatiões trãſeũt in hæredes:ergo hæredes hæredis hr̃e cogũtur.Opp.s̃.e.l.quęſitũ.§.fi.Sol.ibi nõ adiuit paternã.Opp.de l.ſi filius qui patri.in prin.s̃.de vulg.& pupil.Soluc vt ibi. Ve-

1 nio ad gl.magnã,& oppo.† ius ſubſtitutionis pupillaris nõ trãſmittitur ad hęredes:vt l.qui liberis.§.fi.de vulg. & pupil. & l.ſed ſi plures.in prin.eo.tit. Sol. Dicit Roge.hic fuit ,ppriũ nomẽ ſubſtituti expreſſum:ibi appellatiuũ.Gl.nõ dãnat hãc ſol.tũ hæc eſt falſa.primò cõtra tex.in l.q habebat.j.de vulg.& pup.ſecũdò contra rationẽ.magis enim trãſmittit⁹ quod relictum eſt ſub nomine appellatiuo hęredis quã ſub noſie proprio: vt l.cũ ita.de cõdi. & demõſt.Vnde gl.ſol.ſecundo modo q̃ hic nõ venit ,p ius ſubſtitutionis;ſed ,p ius accreſcẽdi,& hęc vera,vt ſtatim dicã.Ter tij dicit⁹ q̃ hic loquit⁹ q̃n pupill⁹ adiuit.in cõtrario ſecus.Innuit q̃ indiſtinctè q̃n pupillus adiuit,vt tũc ius ſubſtitutiõis transmittatur ad hæredẽ,q̃d eſt cõtra caſum.l. qui habebat.s̃.de vulg.& pup.& cõtra l.j. §.in nouiſsimò.de cadu.tollẽ.Tene ergo præcedẽtẽ ſol.q̃ hic venit ,p ius accreſcẽdi:vt ,pbat tex.ibi accreſcẽdi iure,&c.Sed

2 extra gl.oppo.†Ius accreſcẽdi non habet locũ ĩ diuerſis hæreditatibus,ſiue deferat⁹ ex diuerſis teſtamentis,ſiue ex vno:vt l.ſi ſub cõditione.s̃.qui.mo. vſusfru.amit. & l.ſi duobus.s̃.tit.j.& l.ij.C.de teſta.mil.& quod ibi not.Rñ.verũ eſt in iure accreſcẽdi ſimplici:vt in cõtrarijs.Sed ſi eſt vnitũ cũ pupillari ſubſtitutiõe,trahitur ad ea vt porrigat⁹ ad bona ĩpuberis.Hic eſt caſus ſingularis.Pro hoc facit l.q ex duabus. in prin.s̃.eo.cũ gl.& ĩ l.ij.C.de teſt.mil.& q̃d

c ibi no.ĩ vltima ſol. Itẽ cõtra ius accreſcẽ-

3 di nõ habet locũ poſt†aditã hęreditatẽ in ,pprietate:vt l.j.ĩ fi.s̃.de vſufru.accre. Sed hic filius adiuit hęreditatẽ paternã: ergo nõ habet locũ.Rñ illud in iure accreſcendi ſimplici:ſed ſi eſt vnitũ cũ ſubſtitutiõe pupillari,trahit⁹ ad eã vt habeat locum & poſt aditã hęreditatẽ:& hoc eſt ſingulare hic:q̃ ergo dicimus,iure accreſcẽdi trãſit ad hęredes.hoc eſt de iure cõi;vt l.hęc ſcriptura.§.fi.de cõdi.& demõ.& l.ſi ex pluribus.de ſuis & legi.& l.j.§.his ita.de cad. tol.Sed q̃ trahat⁹ ad bona impuberis,& q̃ habeat locũ poſt aditã hęreditatẽ,eſt hic ſingulare ,ppter vnionẽ,quã habet cũ ſub c ſtitutione pupillari.Dicit tñ glo.& bñ, q̃ iſtud eſt verũ,cũ alij iure ſubſtitutiõis admitti nõ poſſũt qa nõ erãt,vel erãt excluſi.Nã ſi eſſet ius ſubſtitutionis, ꝓferť iuri accreſ.allegat gl.de hære.& fal.§.ſi vero. de vul.& pup.l.q habebat.meli⁹ ,pbat ĩ l.

d ij.§.ſi duo.j.de bo.poſ.ſm tab.[d] Oppo.de l.ſi ex pluribus.in fi.de ſuis & legi.Sol.gl.

a POMATES. ¶ Si minor. Not. caſum notabile, in quo portio hrditatis non accreſcit cohæredi. Et vide aliũ in l. cũ hæreditate. §. e. Adde aliũ, niſi teſtator prępoſuiſſet dictionẽ taxatiuã: qa tũc nõ accreſcit, vt elegãter, p baẽ in l. Lucius. §. q habebat. §. ad Treb. licet alij allegẽt tex. in l. ij. C. de teſt. mil. q tex. nõ bene probat. Adde aliud qũ ſuus, qui habet cohæredẽ, abſtinuit: qa tũc nõ accreſcit cohæredi, quoad poterit ſuam abſtẽtionẽ reuocare: vt ſingulariter voluit Moder. in l. fi. C. de re pu. hær. & facit text. in §. Papi. l. p hærede. §. eod. licet aliqui Moder. ibi contradicant.

a POMATES. ¶ Si minor. Limita vt p Lã. in l. j. in prĩ. C. qũ nõ pe. par. et ibi per Iaſ. in vl. col. et p Alex. in l. j. §. ij. in fin. ff. de ope. no. nun.

b ¶ In libro. Intelligę vt per Iaſ. in l. infantis. in fi. C. qui admit.

c ¶ Quandiu. Et vide Bar. ſi cõſ. ccxix. alleſtã l. §. is aũt. vidẽ ibi oĩno: qa pulchrè loquitur. Et vide quod no. Ang. hic, & Bald. de termino dato ad probandum, vide eũ in l. ſi qũ. & ibi dedi remiſsiones. C. de inof. teſt. And. Barb.

ibi in vulgari, hic in pupillari. Certè hic nõ loquit in ſpecie ſubſtitutionis pupillaris tm, vt dixi, imò etiã in iure accreſcẽdi. Alij q hic ſuus fuit ſubſtitutus: ibi extrane⁹. Nec hoc placet: nã tex. dicit hic q ſubſtitutũ obligat aditio, nõ q ſu⁹ fuerit. Alij dicũt q hic erat ſubſtitut⁹ q adiuit in parte, in qua erat inſtitut⁹: ſed ibi ſubſtitutus nõ erat inſtitut⁹. Sed iſta ſol. nõ eſt bona. Primò qa cõtra tex. l. j. ſecũdò contra l. ſed ſi plures. de vul. & pu. vbi hæres inſtitut⁹ nõ trãſmittit ius pupillaris ſubſtitutiõis. Dic ergo q ibi ĩ iure ſubſtõnis: hic in iure accreſ. qd trãſmittit: & ſic concordat cũ lege illa. Opp. de l. toties. §. eo.

4 So. vt ibi. † Quæro an hæc l. locũ habeat ſiue pupillus adiuit, ſiue nõ. Gl. in fi. dicit nõ curandũ de hoc. Cõtrariũ not. in l. toties. §. e. & C. de ca. tol. §. ſinaũt aliqd ſub cõditiõe. & illud vr̃ veri⁹. Si em̃ pupillus nõ adiuiſſet paternã hęreditatem, ius accreſcẽdi nõ eſſet vnitũ cũ pup. ſubſti. imò diuerſa reſpicerẽt: qa ius accreſcẽdi hęreditatẽ pr̃nã reſpuit, ius ſubſtõnis hæreditatẽ pupillarẽ. Sed tunc inſtat: qa rõ text. eſt vniformis, ſiue pupill⁹ adiuit, ſiue nõ. Cùm em̃ ſubſtitut⁹ adiuit pr̃nã, eſt obligatus habere pupillarẽ, ſiue pupill⁹ adiuit, ſiue nõ: & ita loqt̃ pr̃ia gl. hic poſita, & bñ: ergo iſta obligatio ad hæredẽ trãſibit. Rñ. qn̄ ſubſtitutio nõ eſſet vnita cũ iure accreſcẽdi nõ trãſiret ad hæredẽ: qa eſt p̃ſonalis obligatio. Sed qn̄ eſt vnita cũ iure accreſcẽdi, tũc trãſit ad hæredẽ: qa ius accreſcẽdi nõ extinguit̃ cũ p̃ſona: & hoc eſt qd dicit tex. hic cõiũgi cũ pr̃na hr̃ditate. et ex hoc qd põm⁹ hic pupillũ adiuiſſe apparet q nõ poteſt ſuccedi ex vulgari tacita vel expreſſa. non habentur hic alia.

Filium. Inſtitut⁹, q adit ab inteſtato videt̃ repudiare ex teſtõ: & facit locum ſubſtituto. h. d. Opp. q nõ ſit neceſſe q probet̃ q fuit ſanæ mẽtis cùm præſumat̃, niſi probet̃ cõtrariũ: vt l. nec codicillos. C. de codicil. Sol. gl. q probat̃ eo ipſo q cõtrariũ nõ probat̃. Opp. de l. nec is. §. hæres. §. e. & l. mater. de inof. teſt. Sol. gl. hic ſciebat ſi bi hereditatẽ eſſe delatã: aliàs ſecus vt in cõtrarijs. Iſta eſt vera: & ſi dicas imò ignorabat qa putabat patrẽ demẽtem fuiſſe, vt dicitur in tex. Reſpon. præſumptio eſt q ſciuerit veritatẽ, eò q filius: vt l. octaui. vnde cogn. Vnde illis ſuis verbis, quibus dixit patrẽ dementẽ, non creditur: ſed ſi verè errarct in facto credẽs eum dementẽ fuiſſe, tunc repudiaſſe, nõ videt̃: vt hic in contrarijs. Alij dicũt q hic errabat in iure quæ ſol. non eſt vera, per text. qui dicit, tanquam pater demens fuerit: vnde expreſsè loquitur q in facto errabat: non in iure. Quid autem ſi in iure errabat, dicam in l. Clodius. §. e. Non habetis hic alia.

2 Si minor. [a] Portio abſtinentiſse per reſtitutionẽ non accreſcit cohæredi inuito. hoc d. Opp. §. eo. l. cùm hæreditate. dic vt ibi.

Antiſtius. Qui implet cõditionẽ non videt̃ adire niſi expreſsè hoc animo fecerit. hoc d. Opp. de l. iam dubitari. de hær. inſti. Sol. diſtingue vt ibi, & l. j. §. ſed ſi parẽdi. §. de cõdi. ob cau. & l. ſi quis ita. de cõdi. inſti. aliàs incipit ei qui. Opp. q nõ valeat iſta cõditio ſi iurauerit, vt l. quæ ſub cõditione. de condi. inſti. Sol. vt gl. qa ibi de iuramẽto futuro, hic de præterito. Et de hoc habuiſtis in l. ſi qs ita. §. de cõdi. inſti. aliàs inci. ei q. & de cõd. ob cau. l. j. & l. iã dubitari. §. de hæ. inſti. Quęrit Dy. an ille q agit q̃rela in effectu videat̃ eſſe hr̃s eo ipſo q obtinet. Gl. format iſtã qõ. in l. quemadmodũ. §. de inof. teſt. dicã in l. cũ quidam. §. de bo. poſ.

Si ſeruus. Si dominus ſerui mutatur nouus iuſſus requiritur. h. d.

b In libro. [b] Furioſus non acquirit voluntate ſua, ſed voluntate legis, vel alterius cum iuſſu curatoris. Oppon. de l. cùm hæres inſtitutus. §. eo. Sol. Si filius adit ſua ſponte ſine iuſſu curatoris, acquirit ſibi, non patri. ſi cum iuſſu curatoris, tunc acquirit patri: vt hic: tene menti.

Seruus. Seruus plurium poteſt partem vni acquirere & partem ſibi, ſi fuerit manumiſſus. h. d. Opp. q adeundo partem videt̃ adire totũ ab initio: vt l. j. & ij. §. eod. Sol. Iuriſcõſul. ſoluit in l. cũ ſol⁹ ſeru⁹. §. e.

Si ſeruus. Seruus pluriũ poteſt oĩbus neceſſarius hæres exiſtere. h. d. Op. ſeruus cõis nõ poteſt inſtitui hęres neceſſarius abvno ex dñis: vt l. ſed & ſi ſub conditione. §. ſi ſeruum communem. §. de hære. inſtit. & Inſti. de dona. §. fi. Sol. ſecudùm iura Digeſtorum debetis intelligere q omnes domini ſimul deceſſerunt: vt l. duo ſocij. de hær. inſti. vel omnium hæreditas peruenit ad vnum. hodie autem procedit, & ſine dubio, q poteſt ſeruus communis inſtituí ab vno ex ſocijs: vt l. j. C. de com. ſer. manumiſ.

Seruus. Ex cõiunctione legali in hæreditate locus eſt iuri accreſcẽdi. h. d. Et eſt no. in legato proprietatis dic eſſe ſecus in vſufructu. Idẽ in gl. vide eam, & vide quod dicã in l. proxi. Oppo. de l. & Proculo. §. de leg. ij. vbi non eſt locus iuri accreſcendi. Sol. Id in legato ꝓprietatis: hic in hæreditate. Et eſt ratio, ne quis decedat pro parte teſtatus quod in legatis ceſſat. & vide quod per me no. in d. l. & proculo. Sed contra hoc oppo. de l. j. §. j. de vſufru. accreſ. So. illud eſt verum in vſufru. aliud in legato proprietatis. tene menti iſtam glo. & nota & ſigna eam.

1 ☞ *An ſi hæres inſtitutus in ſolidum decedat intra annum, & transmittat ius delibrandi ad plures hæredes, an poterunt adire ſeparatim.*

Vm ſolus ſeruus. Seruus plurium poteſt ſeparatim adire propter ſeparationem quæ à l. inducitur, licet non à teſtatore. h. d. Per hoc apparet ſolutũ contrarium quod fecit in l. ſeruus

1 duorum. §. e. † Quæro hæres inſtitutus in ſolidũ deceſsit intra annũ, & transmiſit ius delib. ad plures hæredes: vtrũ habebũt neceſſe omnes adire ſimul, an poterit quilibet ſeparatim? Dic q quilibet ſeparatim, vt hic. licet enim in perſona moriẽtis ad ius non eſſet diuiſum, tamen in perſona hæredis per l. di uiditur, ſicut cætera iura hæreditaria: & poterunt ſeparatim adire vtilitatis cauſa, ne alterius feſtinantia alteri noceat: vt hic, & l. legatarius. in prin. §. de leg. j. & alijs poſtea repudianti bus vel erit locus iuri accreſcendi in hæreditate, vt §. eo. l. px.

1 ☞ *Quando eſt locus gradui præcedenti, non uenitur ad ſequentem. & nu. 3.*

2 *Transacto tempore, hæreditas habetur pro repudiata.*

4 *Inſtitutus & ſubſtitutus quando coccurrant.*

5 *Qui non adiuit intra terminum, uel repudiat, quando uideatur adire.*
Cõtumacia ſemp interpretatur in id, qd cõtumaci eſt deterius et aduerſario utilius.

6 *Practicam huius legis, & quantum tempus ſtatuere debet iudex.*

7 *Qui ſunt illi, qui poſſunt petere ut ſtatuatur tempus hæredi ad adeundum.*

8 *Subſtituto ſtatuitur terminus ſtãte tẽpore ſubſtituti, qui incipit finito tẽpore inſtituti. Dilatione pendente poteſt dari à iudice alia dilatio, quæ incipiat illa finita.*

9 *Si fuerunt electi tres Poteſtates unius terræ unus poſt alium: ſi ſecũdus decedat deliberante primo, tertius admittitur.*

10 *Si teſtator filio inſtituto pupillariter ſubſtituit Titium: & quandocunq; Titius deceſſerit ſine liberis ſubſtituit ei Sempronium: Titio prædefuncto pupillo, Sempronius admittitur ex ſubſtitutione pupillari.*

c Vandiu [c] Sequẽtes in gradu nõ admittunt̃ niſi primis excluſis: iõ primis ſtatuit̃ tps ad

1 adeũdũ vltra qd nõ audiunt̃. h. d. † No. q q̃diu eſt lo-
2 cus gradui præcedẽti, nõ venit̃ ad ſequẽtẽ. Itẽ no. † q trãſacto tpe hæreditas habet̃ ꝓ repudiata. Opp. de l. fi. extra de vul. & pup. Sol. vt ibi: qa ibi eſt locus in portiõe repudiata. Opp. de l. ſi qs ita. §. de hære. inſti. nõ eſt cõtra, vt ibi patet. Opp. de l.

3 ait prætor. aliàs, & ſi ſine, §. ſed qd Papi. §. de min. † So. gl. no. q̃diu inſtitut⁹ põt admitti de iur. cõi nõ eſt loc⁹ ſubſtituto. Secus ſi d iu. ſpãli p reſtitutionẽ, vt ibi. Idẽ ſi reſtitutio cõcederet̃ ipſo iure ſine remedio prætoris viui: vt l. fi. C. de rep. hæ. et ibi

4 no. † Opp. & videt̃ q inſtitutus & ſubſtitutus cõcurrũt: vt l. ſi paterfami. Titiũ. §. de hæred. inſtit. & Inſti. de vul. & pu. ſub. §. fi. in fi. Fallit ibi propter repugnãtiam iuris & rõnis. & eſt idem caſus in l. cùm ꝓponas. C. de hære. inſti. & eſt alius caſus in l. ſi

in l. ſi libertus patro. §. de bo. libe. Et poteſt addi tertius, vt id, quod dicit in patrono, idẽ dicat̃ in filio: & dixi in l. pro hære-
a de. §. Papi. §. eo. Venio ad vltimã gl. [a] & oppo. † qui nõ adi-
5 uit intra terminũ, niſi repudiet, vr̃ adire: vt C. eo. l. fi. §. ſinaũt̃ hoc. & §. ſi qs nõ temerario. Sol. hæc lex hodie corrigit̃ per illam, ſecũdũ Azo. & Hugo. Alij dicũt ex iſta, & eſt vera & no
tabilis, q in illa ſtatuit̃ terminus ad inſtãtiã creditorũ: hic ſub ſtituti. qd perpetuò tene mẽti. Iſtã tenẽt doct. ibi, & bene. Ra-
b tio, qa [b] cõtumacia ſemper interpretat̃ in id qd cõtumaci eſt deterius, & aduerſario vtilius: vt l. de ætate. §. qui tacuit. §. de inter. acti. Vnde qn̄ ſtatuit̃ terminus ad inſtãtiã creditorũ interest creditorũ vt habeat̃ pro adeũte, vt habeãt quẽ cõueniãt. Sed qn̄ ſtatuitur ad inſtãtiã ſubſtituí interest q habeatur pro repudiante, vt ſic poſsit adire. Ita loquit̃ hic: & hoc verſsimũ in hærede inſtituto purè. Sed ſi ſub conditione poteſtatiua, & ei eſſet ſtatutus termin⁹ ad cõditionẽ impleẽdã, & ad adeundũ, nec adimpleuit, nõ habet̃ ꝓ adeũte: qa nõ põt, cũ nõ ſit impleta cõditio: vt l. ſi qs inſtituat̃ in principio. de hęredi. inſtitu. & in l. ſi ſeruus. de bonis authori. iudicis poſsi. vt dixi in l. ſi quis ſuus. de iure deliberan. ltẽ hæc vera in hærede, q põt adire de iure ciuili: ſed in eo, q nõ põt aliter ſuccedere, niſi p cõtratab. ſecus: qa ibi requirit̃ expreſsio verborũ corã iudice: vt C. q ad-
6 mit. ad bono. poſſ. l. fi. ltẽ ex eo † q dicit, ad inſtãtiã creditorũ &c. & ĩtelligas practicã huius legis q hoc habet facere iudex ad petitionẽ eius, cuius intereſt. Et aduerte: qa videt̃ q iudex nõ poſsit ſtatuere minorẽ terminũ centũ dierũ: vt l. j. & ij. §. de iure deliberã. & ibi de hoc dicit̃. In caſu tm̃ ſufficiũt tresmẽſes:
7 vt l. fi. §. j. de iure delibe. † Quæro qui ſunt iſti q poſſunt hoc
petere vt tẽp⁹ ſtatuat̃. Reſpõ. ſubſtituti, creditores, filius q ſpe-
8 rat mouere quæſtionẽ inof. vt hic in gloſſ. magna. † Quæro, quomodo ſtatuit̃ hic terminus ſubſtituto? Reſpõ. gl. q termi nus ſubſtituti incipit finito tempore inſtituti. Vide gl. & not. quòd, licet dicat̃. C. de dila. l. ſiue pars. q pẽdẽte dilatione offi-
c ciũ iudicis cõquieſcat: interim tm̃ poterit dari dilatio, [c] quę in-
9 cipit poſt illã finitã. quod not. Dyn. † iſtũ ver. is autẽ. inducit ad quęſtionẽ. Si tres fuerũt electi Poteſtates vnius terræ, vnus poſt aliũ, & ſecũdus decedat deliberãte primo, q admittat̃ ter-
tius: arg. §. de cõditio. & demonſtra. l. pr̃. Ita dicit ipſe. Hãc quę ſtionẽ tãgit Cy. in l. poſt aditã. C. de impube. & alijs ſubſtit. fa-
10 cit qd dicã ĩ l. cũ ſub hac. §. de cõdi. & demõ. † Quæro [d] iuxta
d prædicta [e]: teſtator filiũ hęredẽ inſtituit, & ei pupillariter ſub
e ſtituit Titium: & quãdocunq; deceſſerit Titius ſine liberis, ei ſubſtituit Sẽproniũ. Cõtingit q Titius ante pupillũ mortuus eſt: demũ moriẽ pupillus. Quæro an Sempronius ei poſsit ſuccedere ex vigore pupillaris ſubſtitutionis. Et hic eſt caſus q ſic. Qd ibi clarius apparebit reſpõdẽdo cõtrarijs. Cõtra prędicta facit l. ſi mr̃. §. j. de vulg. & pup. & ibi no. ſed rñde vt ibi. Itẽ facit cõtra: qa Sẽpronius ſubſtitutus fuit Titio, nõ pupillo: ſed rñſio apparet p hãc legẽ quia gradu primo ſubſtõnis perẽpto admittit̃ ſequẽs. Itẽ facit cõtra: iſte ſubſtitutus fuit Titio, qui erat extraneus: ergo in eius p̃ſona fuit ſubſtõ fideicõmiſſaria: & ſic pupill⁹ nõ põt ſuccedere directò. Rñ. Titius iſte ſubſtitutus fuit cõpẽdiosè, quę cõtinet vulgarẽ, vt dixi in l. cẽturio. Videt̃ ergo dictus Titius pupillariter ſubſtitutus: & cũ Titi⁹ hæres nõ erit, Sẽproniũ ſubſtituo. & videt̃ ſecũdus gradus ſubſtitutionis: vt l. pr̃. de vulg. & pup. q ſecũdus gradus quo ad Titiũ eſt vulgaris, quo ad pupillũ eſt pupillaris. Sed ſi prima fuiſſet directa pupillaris: ſecũda merè fideicõmiſſaria: tũc ſecũda nõ poſſet habere locũ, niſi ex ſubſtõne adeatur hæreditas: vt l. apud Iulianũ. §. idẽ Iulianus. ad Treb. & l. ita tamẽ. §. q ſuſpectam. eo. tit. Sed ſi prima eſſet merè fideicõmiſſaria, & ſecũda idem: tũc licet primũ fideicommiſſum deficiat remanet apud hęredem cum onere ſuo: & ſic debetur ſecũdo: vt l. j. §. pro ſecundo. C. de cadu. tollen.

En plurium. Siue ſuccedatur de iure ciuili, ſiue de iure prætorio, ſcripti præcedunt legitimos: etiam ſi conditio ſit adiecta: & interim non poteſt repudiari niſi coram iudice. hoc dicit. Oppo. gl. ad fin. l. de l. is poteſt. & l. is qui. §. j. §. eod. Solu. hic coram iudice repudiauit. Ita notat hic, & in contrarijs, & in l. j. de cu. bodan. Vel dicit quòd hic extiterat conditio. Prima ſolu. eſt magis notabilis.

a ¶ Vlti. gl. Adde Bal. in d. l. fi. §. ſinaũt̃ hoc aliq; s. C. de iure deli. & ibi Bart. & Bal. in rub. C. de ſuc. edi. in j. col. & oĩno vide not. p Imo. in l. ſi qs inſtituat. in iij. & iiij. col. §. de hære. inſtit. Et ad dictũ Bar. hic de cõtumacia, vide Paul. de caſt. hic, & Bal. in l. deberi. C. de fideicõ. liber. vbi q quælibet leuis cã excuſat à cõtumacia. & p nota. ponit Frã. de Are. in l. ij. C. de ſuc. edi. & idẽ quod tenet Bar. hic ponit glo. & Bar. ĩ ĩ l. quæ dotis. §. fol. ma. & ibi Paul. de Caſt. col. vij. & d. Alex. in col. xv.

POMATES. ¶ Ratio qa. Idẽ tenet Bar. in l. quæ dotis. in j. col. verſic. ſi verò eſt acceſ. ff. ſolu. mat.

¶ Dari dilatio. Vtrũ pẽdẽte dilatiõe poſsit alia dilatio dari, vide Bar. in l. ij. in vlti. dicto. §. de re iudica.

d ¶ Quæro. Bar. cõſuluit ſup hoc cõſ. inci. quidã nomine Titi⁹ habẽs filiũ, &c. Adde qd Pau. de Caſt. etiã illã ſequitur. & dicit Bal. hãc deciſionẽ val de cõmendare. Idẽ facit ang. q dicit ſe cõſuluiſſe Florentiæ. & Pau. de ca. ſe, cõſuluiſſe Vicẽtiæ. de quo vide eius conſi. cccl.

e POMATES. ¶ Prædicta. Vide Paul. de Caſt. conſil. cccl. xix. q iſta opi. eſt tex. ſecũdũ Iaſ. ibi in l. ſi Titi⁹. ff. de vul. & pup. Ita etiã tenet Ia. vbi dicit ſe ſæpe de facto cõſuluiſſe, in l. j. in ij. q. prin. Bar. ff. de vul. cõtrarium tenet Ol. cõſi. clxxvij. inci. teſtõr. in vl. ſuo teſtõ. Vide Ray. in repeti. l. Gall⁹. §. & q̃d ſi tãtũ xxj. col. ff. de libe. & poſth. verſ. quartò q̃ro. Et ad iſtã q. vide Bar. cõſi. inci. qdã. & Alex. cõſ. iiij. in j. vol. Vide ẽt alex. cõſ. j. ij. vo. & iij. co. vbi limi.

✠ P. P A V. P.

¶ Prædicta. Vide Pau. de caſt. cõſi. cccliiij. & Alex. latè cõſl. j. vol. j.

f ¶ No. Vide oĩno bal. in c. j. de bñfi. fra. qd facit ad no. p Bart. in l. inter ſtipulãtẽ. §. ſacrã. de verb. oblig.

ADDE tu videdũ Bal. conſil. lij. lib. iiij. vbi cõſuluit ſuper ſtatutis Mediolani, qb⁹ cauet̃ vno q nullus corporaliter puniat̃ niſi lege municipali cauat̃. alteroverò cauet̃ q homicida capite puniat̃, ita q ſtatũ moriat̃: an vigore huius ſtatuti mãdãs homicidiũ puniat̃, Bal. dicto cõſ. determinat q nõ puniat̃. & de decisiõe Bar. vide Pau. de caſt. hic & Cy. in l. ſi p aliũ. §. ne qs eũ qui in ius voc. vi exi.

✠ P. P A V. P.

¶ Nota ex hoc verſi. vide Alex. cõſil. lxv. no. xvij. vol. iiij. Item nõ habet locũ in eo q occidit ad ſui defenſionẽ, nec in furioſo, vt p Alex. cõſ. cxliiij. not. vj. volu. ij.

Sl ſeruum. Seruum alienum ab hoſtibus redẽptũ poteſt quis ſibi neceſſariũ hæ-
b redẽ facere: ſed dño primo æſtimatio debetur. h. d. hic eſt gloſ. quæ ponit qualiter iſte redẽptus teneatur, & cui, & ad quid.

Si quis hac lege. Poteſt qs ꝓ partetẽporis
c eſſe neceſſarius, & pro parte voluntarius. hoc dicit. Vide pro hoc quod not. in l. iij. §. penul. §. de hære. inſti.

1 ☞ *Quando uerba ſunt ſcripta in perſonam, non extenduntur ad fieri facientem. ſecus ſi ſunt ſcripta in rem. & dictio*

2 *Quid, uerificatur in qualibet particula.*

Prætor ait. Qui amouet aliquid ex hæreditate aũquã abſtineat mala fide pdit bñficiũ abſtinendi: ſecus ſi poſt abſtẽtionẽ. h. d. vſq ad fin. & primò ponũtur verba edicti. Secũdo Iuriſcõſultus ponit caſum in edicto. Tertiò
e incipit expoſitionẽ. Secũda ibi: ſi qs ſuus. Tertia ibi: nõ dixit. Per hoc qd dixit, ſi qs ſuus, apparet expoſitio illorũ verborũ, eũ eãve, poſitorũ ĩ edicto. Nã ſumit eũ, ſ. ſuũ. vt hic vides. vide tex. dũ dicit, hic exponit verba edicti factũ erit, &c. Nota ex hoc
f verſi. [f] † q q̃ verba ſunt ſcripta in p̃ſona,
1 vt ſi qs occiderit, ſi qs percuſſerit, ſi qs fuerat⁹ fuerit, & ſimilia: nõ porrigũtur ſm ꝓ priã ſignificationẽ ad eũ, q fieri fecit: ſed q̃ verba ſunt ſcripta ĩ rẽ: hoc eſt generaliter: ſeu impſonaliter: vt ſi hoc factũ fuerit & ſimilia. nõ ãt p quẽ & tũc ex ꝓpria ſignificatiõe porrigunt̃ ad fieri facientẽ: de quo p lac. de Are. ĩ l. aut q aliter. ĩ fi. §. qd vi aut clã. & l. hęc verba. §. de adul. Dixi plenè in l. nõ ſolũ. §. ſi mãdato. & §. Proculus. §. de e
iniu. Dicit tex. ait p̃tor. hic exponit verbũ
2 ex hæreditate. † No. q dictio qd, verificat̃ in qualibet particula rei: iõ gl. q eſt ĩ l. j. §. j. de ope. no. nũcia. dũ tex. ãt qd operis, ex
f ponit: qd, ĩ qd. qa pfectũ op⁹ requirit̃. quaſi dicat, qd verificat̃ ĩ qualibet particula: & tex. ãt hic, ãt text. amouere: hic exponit verbũ amouere. Opp. gl. & vr̃ q talis error nõ excuſet eũ: vt l. eũ q. §. ſi iniuria. de iniu. & l. j. §. de legi. Dy. ãt, dic vt no. ĩ d. l. eũ q. ĩ fi. Vel dic tu ſpãle hic ĩ aditiõe hæreditatis, q̃ cõſiſtit ĩ ſolo aĩo: vt l. p hęrede §. j. fin Dy. Tu dicas q ĩ l. eũ q. anim⁹ erat deliquẽdi: & iõ punit̃ ſi aliũ offẽdit q̃ credidit: hic verò nõ erat ani. deliquẽ. Ad l. j. de legi. dic q poſito q illa ignorãtia debet puniri: hic tamẽ nõ debet puniri tãta pœna vt perdat beneficium abſtinendi.

Hæc verba Not. ex hoc §. q illæ ll. q̃ ꝓpter delictũ priuãt aliquẽ aliquo bñficio obtinẽdo, non hñt locũ poſt bñficiũ iã obtẽtũ: qd põt ad f
multa facere. Opp. de l. fi. C. de rep. hr̃. Sofateor q ſpõte q ſemel aſtinuit, põt redire ad hr̃ditatẽ: ſed deliquẽdo nõ vr̃ ad eã redire. Facit l. ſi qs extra. §. e. & ibi vidẽ rõnẽ.

1 ☞ *Dilatione data decem dierum, ſi ille, cui data eſt dilatio, expedit prima die, iudex poteſt procedere: quia finita cauſa dilationis eſt finita dilatio.*

a ¶ Si qs hæres. No. ergo ꝓ citat⁹ ad certã diẽ põt ante diẽ cõparere. qđ etiã voluit Raph. in l. ſtipulatio iſta. §. inter certũ. & ibi dixi remiſsiuẽ de ver. obl. & etiã ad Bar. hic adde qđ no. Bar. in l. q ante calẽdas. de ver. ob. & in l. quãdiu. s. e. & in l. iij. ſ. de re iud. Sed qd ſi aliqs eſt citat⁹ & cõſtat eũ cõparere nõ poſſe an interim man⁹ iudicis ſint ligatæ. Dixit Inn. ꝙ ſic. Fallit in electione, vbi ĩpedit⁹ nõ expectãt, vt l. c. cũ intervniuerſas. et ibi p eũ. de ele. & idẽ dicit Bal. ĩ oĩbus publicis actib⁹ qđ ẽ ĩ electiõe ne propter paucorũ abſentiã publica vacillẽt vtilitas. l. ij. C. de decu. li. x. Ita dicit Bal. ĩ c. j. de mil. vaſ. q cõtu. eſt ĩ viij. col. ĩ ver. pone, aliqs eſt citatus, & c. dixit tũ Ho. & Io. And. in nouel. in c. irrefragabili. de of. ord. vt refert Bal. in d. c. j. ꝙ qñ ſtatut⁹ eſt alicui termin⁹ ad ſe corrigẽdũ, & certũ eſt ꝙ nõ vult ſe corrigere: qđ nõ debet expectari. Et ad prædicta faciunt quæ not. doct. in c. ab excõ. de reſcri. Bar. & Bal. in l. ſiue pars. de diſla.

a ☞ POMATES. ¶ Si quis hæres. Ad iſtam l. vide Alex. in l. nemo poteſt. ff. de leg. j. & in l. j. C. de iure delib.

ADDE ꝙ Pau. de ca. infert hãc legẽ ad duas qõ. maximè ad ſtatutũ Florẽtinũ dicẽtans ꝙ appellari debeat intra decẽ dies & poſtea habeat lx. dies ad proſequendã appel. q ſi qs primò die appellauerit, ꝙ ſtatim incipiunt currere lx. dies: nec expectari debet lapſus lx dierũ. ar. hui⁹? l. dicit tũ ꝙ aliq cõſuluerũt cõtrarium. Itẽ inducit ad aliam qõ. ꝙ ſi maritus relinq̃t vxori vſumfru. toto tpe vitæ ſuæ, dũmodo vi dua ſteterit, & poſt mortẽ relicta alteri, et mulier ſe maritauerit: ꝙ ille alter ſubſtitut⁹ debet ſtatim venire, nec expectare mortẽ mulieris, per hãc l. & p id qđ ponit Io. an. in Spe. ĩ ti. de ſecũ. nu. ſuper ru. Nõ ob. q̃a dixit poſt mortẽ mulieris: quia ceſſẽt ſe retuliſſe ad caſum quo, mulier nõ nupſerit. Sed ſi cogitaſſet ꝙ debuiſſet nubere, eo modo ſubſtituiſſet ĩ illũ caſum ꝙ in ambob⁹ finiat vſusfru. & ſi exp̃ſsit vnũ caſum, veniat ali⁹. ar. l. mulier. ĩ. ad Treb. Nõ ob. ẽt l. pube. §. j. de cõdit. & demõ. q̃a ibi expectatio tpis põt eſſe ꝓficua ei, cui fuit poſt legatũ, ſecũdũ hoc mulieri nõ põt eſſe ꝓficua, ſed hæredi tũ.

b ¶ Expectandã. Bar. alleg. cõtrarius in l. ſi. §. eo. ideo vide quæ ſcripſi in l. quidã elogio. C. eo.

a SI quis hæres. a Finita cãdilationis ſiniẽ dilatio. h. d. & eſt bona l. p quã dixi † iã pluries de facto, ſi iudex dat alicui terminũ triũ dierũ ad rñdẽdũ poſitionib⁹, & ille rñdet prĩo die, ꝙ amodo iudicis officiũ põt ꝓcedere, ſicut ſi illa dilatio eſſet finita, nec illũ vltimũ diẽ expectare debet, vt hic: & l. à filia. §. fi. ad treb. Opp. de l. in illa ſtipulatiõe ſi calẽdis. & l. inſulã. j. de ver. ob. & ſ. ſi qs cau. l. ſi eũ. §. j. Sohic loq̃t ĩ hæreditatib⁹, ĩ qb⁹ dies ſola nõ impedit aditionẽ. Et vide gl. dic ad illa cõtraria vt ſeq̃t in ſeq. cõtrario. Pro hoc vide gl. in l. iij. ſ. de cõdi. inſti. dicit gl. in l. in ſulã. ſed in illis nõ erat finita cauſa dilationis oĩno, vt ibi patet, ſicut in ſeq. cõtrario.

☞ *Filius tenẽdo feudũ uel emphyt. an uideatur hæres.*

SI quis nõ quaſi. Qđ qs facit vt ſili⁹, nõ vt hæres, nõ inducit ĩmiſsionẽ. h. d. Puto ẽt ꝙ ſi dixit quaſi hæres ſimpliciter, ꝙ intelligat vt fili⁹, ſm ea quę habuiſtis in l. pro hærede. §. ſi qd tũ. ſ. eo. & in l. ſi patroni. in prin. j. ad tre. Et faciũt iſta † an fili⁹ videat hęres tenẽdo feuda, et emphyteuſim. Et hic vr̃ ꝙ nõ ſunt hęredi taria, vt dixi in l. ſi patroni. in prin. ſ. alle.

☞ *Filius petendo iuramentum fidelitatis, nõ uidetur ſe immiſcere, nec etiam petẽdo poſſeſsiones emphyteuticas, quæ ex forma pactorũ debẽt venire ad filios.*

VI putat ſe. Cõditio dãdi impleri, ſi dat plus: ſecus ſi minus. h. d. Inducit Dyn. l. precedentẽ † ꝙ filius petẽdo iuramentũ fidelitatis, nõ videt ſe immiſcere: cùm illud ptineat ad filios vt filios, nõ vt hæredes. Idẽ dico ſi peteret poſſeſsiones emphyteuticas, quę ex forma pactorũ debẽt venire ad filios, vt ad filios. De quo p Dyn. in l. ſi patroni. in prin. ad Treb. dixi in l. vt iuriſiurãdi. §. ſi liberi. de oper. libe.

Opp. de l. cui fundus. ĩ prin. j. de cõdi. & dem. Sol. ibi erat adiecta cõditio plurib⁹: hic vni. Opp. de l. ſi qs extraneus. §. ſciẽdum. ſ. e. So. ibi eſt cauſa prorſus diuerſa.

Qui bona fide. Liber putãſe ſeruũ iuſſu alterius adeũdo nõ obligat: ſecus ſi ſua ſpõte. h. d. cum §. ſeq. qui incip. de eo, &c.

De eo. Opp. ſ. pxi. §. Sol. habuiſtis in d. l. q in aliena. §. ij. ſ. e. Et ſi quidẽ ille, qui adiuit, fuit eius ꝓpoſiti, vt oĩmodo vellet eſſe hæres: ſi vel ſibi, vel alij acq̃rat, adeũdo efficit hæres. Sed ſi dubitat an voluerit eſſe hr̃s: & tunc aut adit iuſſu alterius: & ñ præſumit acqrere ſibi, vt ſ. p x. §. Aut ſine iuſſu adit: & tũc videt velle eſſe hęres, & ſibi acqrere: & hoc idẽ vidiſtis in fi. in d. l. qui in aliena. §. ij. ſ. eo.

EX ſemiſſe. Qui adiuit ex parte minoricũ deferretur hæreditas pro maiori obligabitur, ſi eius erat propoſiti. hoc d. Opp. de l. ex aſſe. ſ. eo. Sol. gl. ꝙ ibi ſciuit ſe inſtitutum in totũ: hic ignorauit. Op. de l. ſi qs mihi bona. §. ſed ſi mãdauit. ſ. e. Sol. gl. ꝙ ibi in iubẽte hic in adeũte. Hoc nõ placet Dy. q̃a quãtũ ad hoc iubẽs debet eſſe certus: vt l. pater. in prin. j. e. Vnde ſolue vt ſequẽs contrarium. Opp. de l. ſi qs extraneus. §. ſciẽdum. ſ. e. & l. illud. ſ. ſi pars hær. pet. Dic aut ſciebat ſe inſtitutũ in parte maiore: & eſt hæres in totũ: vt l. j. & ij. & l. ſi ex aſſe. ſ. eo. Aut ignorabat: & tũc aut erat eius propoſiti ꝙ volebat omnino eſſe hæres ꝓ quacũq̃ parte: & tũc hæres erit ſine dubio. Aut erat eius propoſiti ꝙ volebat eſſe hæres pro maiori: & non erit: vt hic. Aut dubitabat: & tũc aut eſt ſibi vtile ꝙ ſit hæres pro maiori, & ex hoc fit eius cõditio melior: & præſumitur ꝙ voluerit eſſe hæres in totũ. Aut hic fit deterior eius cõditio: & tũc ſecus: vt l. ſi quis mihi bona. §. quid ſi ex parte. ſ. eo. Aut dubitatur vtrũ ſit ei vtile, aut non: & tunc intelligo ꝙ erit hæres pro maiori parte ſi voluerit eſſe, aliàs ſecus, vt d. §. quod ſi ex parte.

☞ *Gerundium ſi reſpicit uerbum uel participium futuri temporis inducit conditionem: ſecus ſi præſentis temporis: quia magis uenit ad modificationem.*

SI tu ex parte. Quocunq̃ iure adiit, portio alia quæ põt acquiri, ſine noua aditione acquiritur. Item qui ex inſtitutione repudiat partem, nõ poteſt in alia parte ex ſubſtitutione ſuccedere: & repudiatã iure accreſcẽdi habebit. h. d. & eſt fortis l. Diuide. Primò ponit vnã q. qñ quis adiuit ex ſubſtitutione, & poſtea extat cõditio inſtitutionis: & ad illã rñdet. Secũdò qñ repudiauit ex inſtitutione, & poſtea vult adire ex ſubſtitutione: & ad illam nõ rñdet. Tertiò rñdet cuidã quęſtioni, per quã apparet ſol. præcedẽtis. Secũda ibi, Itẽ ſi tu. Tertia ibi, rñdi, nõ dubito. Dicit tex. omiſeris aditionẽ: deinde repudiauit Titius cohæres, cui fuiſti ſubſtitutus, & adiuit alius cohæres. Dyn. dicit ꝙ in tex. Titianæ partis, determinat verbũ ſubſtitutis. q. d. adeũdo ex ſubſtitutione partis Titianæ, hoc eſt ex ſubſtõe facta in parte Titij. Dicit tex. partẽ tuæ partis Titio cohæredi iure accreſcẽdi delatã. Rñ. ꝙ ſic, vt patet ex ſequẽtib⁹. Dicit text. in ea inſtituti, eidẽ ꝓ ſubſtituti, vt dicit tex. vẽdicare: hoc eſt dicere, in poteſtate mea eſt habere ex ſubſtõne, & repudiare ex inſtitutiõe, & ecõtra. Dy. pro declaratiõe l. reuoco in dubiũ caſum in j. parte gl. legit duobus modis. Primo in duobus inſtitutis, ſ. Seius in duabus vncijs ſub cõditione: & Titius purè, in decem. & Seius Titio ſubſtitutus: & hoc in prima gl. iſtam tenet gl. quæ mihi non placet. Nã ſi eſſent tm̃ duo inſtituti, ſtatim cũ Seius adiuit ex ſubſtitutione, eſſet hæres in totum, nec expectaret cõditionis euẽtus: vt l. cùm hęres. in fi. ſ. e. Sed tex.

b hic innuit conditionẽ expectãdam⁵: ergo &c. Niſi ſuſtinendo diceremus: vt dixi in l. q ex duab⁹. in prin. ſ. e. Vnde alij antiq legebãt, in trib⁹ inſtitutis. & hæc lect. poniẽ in gl. ſup verbo, ad me. quã vide. Iſtud placet ꝙ eſſent tres inſtituti: & tunc eſt neceſſe ꝙ expectet conditionis euẽtus, ſaltẽ ꝓ dimidia: vt l. liber homo. §. ſi ita. ſ. de hæ. inſti. Tamẽ tenẽdo hãc lect. placet, vt exponamus text. vt fiat mutatio perſonarũ, ſ. de me, i. à te: & mihi, id eſt, tibi. Tamẽ ab illa lec. gl. recedit dicens ꝙ ille caſus eſt ĩ §. prox. Sed non eſt verũ. Ille eñ differt ab iſto: q̃a in primo repudiauit partẽ ſuam: poſtea adiuit ex ſubſtitutione: hic primò ex ſubſtitutiõe adiuit. Venio ad ſecũdũ caſum: & hic §. variat duob⁹ modis. Primò ꝙ eſſent duo inſtituti: qđ gl. nõ placet, & meritò: q̃a tũc haberet totũ ille adiẽs ex ſubſtitutione. Dicit ergo ꝙ erãt tres inſtituti, vt apoſtillaui legendo literam. Sed quæro qd iuris de hac q. cùm nõ rñdeat ad eam. Rñ. reſpõſio colligit ex ſequẽti rñſo: q̃a licet repudiauit partẽ ſuã: tm̃ adeũdo ex ſubſtitutione habebit iure accreſcẽdi partẽ illius partis, vel totã, ſi duo eſſent inſtituti. Oppo. ad prin. in l. ſi ſolus. j. eo. Sol. iſta lex iſtam & ſimiles gloſſat. Oppo. de l. ſicut. C. de repud. hæredi. vbi qui ſemel repudiauit, non poteſt iterum adire. Sol. fateor eodem iure: ſed alio iure ſic: vt hic, & l. fi. §. j. de vulg. & pup. Venio ad tertiã & vltimã partem: & dicitur hic ꝙ poſſum vnã inſtitutionẽ adire & aliã repudiare.

Opp. de l. quidam elogio. C. eo. & ſ. e. l. ij. Sol. aditione partis quis habet totũ, niſi prius repudiauerit aliã partẽ: tũc eñ adeũdo aliam partẽ de parte repudiata non habet niſi quatenus ei accreſcit. Ita loquit hic. Sed cõtra ſm hoc eſt in ptãte ſua habere iure accreſcẽdi, vel iure inſtitutionis. contra l. ſi quis hæres. in prin. ſ. eo. Sol. vt ibi dixi. & probatur per hãc l. quòd ſi quis

a ¶ Inducit cõditionẽ. Vide qđ dixi in l. j. de of. cõſu. Vid. Bal. in l. ij. ĩ ij. col. C. de ſer. fug. ĩ l. ſiue poſsidetis. in ij. co. C. de. pb. & qđ no. Bal. ĩ l. ſi ſolẽnibus. de fide iſtru. Quid in ſuprino, vide glo. ſ. l. Meuia. ſo. ma. Et de gerũdio, adde no. p Bar. in l. ij. ad fin. de condi. & demõ. & ĩ extrauag. ad repri. in ver. ne ex eorũ. & Bal. ĩ l. id qđ pauperib⁹. de epiſ. & cle. Et dicit ꝙ ſportat cãm finalem. Et vide Bal. in l. ſi ex cau. ĩ v. q. de nõ nu. pe. & bal. l. fals⁹. C. đ fur. et Sal. idẽ fina. dicit in l. j. C. de his q. latro. occul.

b ¶ Certè non. Limita niſi præceſsiſset decẽniũ, ſecũdũ Mo. ĩ l. q ĩ aliena. in pri. ſ. e. facit l. ſciendũ. cũ materia, de ver. ob. Vide Bart. in l. à diuo. §. in vendi. ver. ĩ ro ergo ſi reperiunt. de re iud. Adde qđ no. Inn. ſ. c. ſup his. de acc. & ĩ c. innotuit. de eo qui fur. or. ſucce. ADDE ſecũdũ Pau. de ca. ꝙ ille, qui vult vnũ, cenſet etiã velle aliud, ſine quo illud eſſet inutile: vt C. de fidei. l. q̃uis. & l. fina. ſuprà, de diuor.

c ¶ Duo fres. Per hanc legẽ dicit Pau. de Ca. ſecũdũ Ang. Rich. & Bal. ꝙ ſi ſint duo fratres hntes domũ com munẽ, & vn⁹ ſe abſentet & alter inhabitat totã domũ, & reuertat ille q ſe abſentauit: ꝙ non põt petere pẽſionẽ ptis ſuæ, licet ꝓplures annos ſteterit abſens, q̃a nõ potuit habitare ꝓ pte, cũ eẽt cõis. & hoc ẽt ꝓbat hic: q̃a qñ eſt actus, q nõ põt geri in partẽ vnius quin geratur in ptẽ alterius, non iducit adi. vt intelligunt hic doc.

d ☞ POMATES. ¶ Tu dic. Vide Fe. in c. j. in viij. col. de. ꝓba.

e ¶ Placet. Et hanc l. limita in filijs Prãcigenarũ, q nõ ſunt ĩ pria ptãte, ſecũdũ gl. Inſt. de pa. po. ĩ §. ius autẽ. dixi in l. fi. C. de inoff. teſta. Secũdò limita, niſi pr̃ eẽt furioſ⁹. tex. eſt ſing. ĩ l. cũ hæres. j. eo. licet aliqui cõtra. Tertiò limita, niſi ſtatutũ diſponeret ꝙ filij nõ ſint in ptãte pr̃is. Tex. eſt no. ĩ l. pr̃e furioſo. ibi: ius patriæ ptãtis moribꝰ receptũ eſt, & c. ſ. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. Quartò limita niſi fili⁹ acqueret poſſeſsionẽ ab Impatore. l. cũ multa. C. de bo. q̃ lib. Quintò limita, niſi ſtatutũ dictaret ꝙ bãnitus nõ poſſet acqrere ĩ terra bãniẽtis: q̃a tũc nõ acqriẽ pr̃i p filiũ. l. ij. C. de hære. in-

quis incipit ab aditione partis, aliã partẽ eo iure, quo ſibi delata eſt in teſtamento: cogitur habere: vt hac l. in prin. etiã inuitus: vt d. l. ſi quis hæres. Sed ſi qs incipit à repudiatione, poſtea adeũdo partẽ poterit illã habere iure accreſcendi. Et hoc eſt quod in fine hic dicitur, ꝙ poteſt habere, vel ex iure inſtitutionis, vel iure accreſcẽdi. Vltimò not. † gerũdiũ, ſi reſpicit⁹ verbum vel participiũ futuri tẽporis, inducit conditionẽ: a vt hic, quãdo ex ſubſtitutione adeũdo, & c. & gl. exponit adeũdo, id eſt ſi adiueris. Sed ſi gerundiũ reſpicit verbũ vel participiũ præſentis temporis: tũc nõ iduceret cõditionẽ ſed ſi magis, veniret ad modificationẽ ſeu qualificationẽ actus. vt j. de vi & vi arma. l. vim facit.

☞ *Ad poſitionem conſequentis ſequitur poſitio antecedentis, in his quæ pendent ex noſtra mera uoluntate.*

ILlud. Qui vult cõſequẽs, vult & antecedẽs. h. Vel ſic: Ad poſitionẽ † cõſequentis, ſequitur poſitio antecedẽtis. h. d. Iſta l. procedit in his quæ pẽdent ex noſtra mera voluntate. In alijs verò nõ procederet: vt puta, ſi ego produco ſententiam, ſequitur de neceſsitate ergo præceſserunt acta. Certè

b non, b niſi probetur: vt l. platã. C. de ſentẽ. Itẽ ſi probo q̃ aliquis eſt ordinatus ſacerdos: ſequit̃ de neceſsitate: ergo alij ordines pcesſerũt. Certè nõ: vt c. ij. extra, de clerí. peregri. & ibi p Inn. Huic l. cõcor, l. ad rem. & l. ad legatũ. ſ. de ꝓcura. Cætera oĩa dic vt in gl. & bene. Oppo. gl. de l. itẽ apud Labeonẽ. §. ſi quis. Solu. illæ cauſæ ſe cõpatiunt: vt l. nõnunq̃. de priuatis delic. iſte nõ: vt l. quãdiu. ſ. eo. ſecundũ Dy.

☞ *An ſi quis pluſquàm pro parte ſua dominium interpoſuerit uideatur adire.*

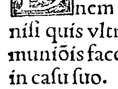

DVo fratres. c Vſus rerum cõium aditionem hæreditatis ſocij nõ inducit, niſi quis vltra fecerit ꝙ ex neceſsitate cõmuniõis facere teneret. h. d. & not. ipſam in caſu ſuo. Quæro † quõ cognoſcatur vtrũ qs pluſquã pro parte ſua dominium interpoſuerit, vt ex hoc videat adire? Reſpondent qdã, vt puta alienãdo inſolidũ, tũc videt adire, vt hic, ſecundũ quoſdam.

d Tu dic, d quædã ſunt quæ ꝓ parte expediri nõ poſſunt: & tũc de neceſsitate cõionis q̃s habet neceſſe illud facere inſolidũ. & eo caſu nõ vr̃ adire, niſi eius animi fuerit, vt hic probat, & in l. ſi cũ vno. ſ. ſi ex noxcau. aga. & l. ſi cõmunes. de neg. ge. & famil. ercil. l. hæredes. §. ſi vnus. quędã ſunt, quæ poſſunt expediri pro parte, vt exigere à debitore cõi: & illa ſi faceret inſolidũ inducerẽt aditionẽ: q̃a ĩ parte ſua dñium interponit. Ita loquit hic, & d. ll. probant.

Quæro an iſta lex loquat qñ frater dicit ex illo actu noluiſſe ſe adire hæreditatẽ: quid ecõtra, ſi ipſe vel hęres eius affirmat ſe ex illo actu voluiſſe adire, & aduerſarius negat: qd iuris? Dicã in l. gerit. j. eod. tit. Opp. gl. de l. meritò. illa cõcordat, vt in his quæ poſſunt fieri inſolidũ iure cõmunionis, ſic facta eſſe intelligatur: aliàs ſecus, vt patet in ſam dictis.

☞ *Caſus, in quibus etiã ſecundum iſta tempora per filium non quærebatur patri.*

In his quæ patri per filiũ acquirũtur primò acquirũtur filio, poſtea per ipſum patri.

e

PLacet. e Quæ nobis acquirũtur p eos, q ſunt in poteſtate noſtra, momẽto nõ reſidẽt penes eos. h. d. Vnũ dicit iſta lex, ſ. qđ dixi in ſummario. Aliud præſupponit, ſ. ꝙ qcquid acquirit filius, acq̃rit patri. & tamen hæc lex principaliter nõ dicit ſecundùm Dyn. ſed probat in l. j. j. ſi quis à parẽ. fuerma. Et ad illud propriè vadũt omnia contraria hic ſignata. Oppo. de l. ſi id quod dñs. ſ. de cõdic. inde. Sol. gl. ibi in naturali obligatiõe: hic in ciuili acqſitione. Dyñ. hoc reprobat q̃a ibi naturalis obligatio q̃rit̃ p filiũ patri: vt l. frater à fratre. ſ. de condi. inde. Sed attẽde: q̃a gl. ibi inter illa

e facit differẽtiã. Nã naturalis obligatio nõ ita pr̃i acquiriẽ, quin remaneat ẽt apud filiũ: ſed in ciuili acqſitiõe, in hoc nil apud filiũ remanet, per hãc l. ita dicit glo. in d. l. frater à fratre. ſed hoc ibi reprobo. Nam naturalis obligatio facilius trãſferẽ, quã ciuilis: vt l. ſi eius. ad Treb. Sol. gl. ꝙ contrariũ loquiẽ in obligatione naturali: q̃a ipſe dñs teneẽ ſeruo, vel pr̃ filio, ꝙ ſibi nõ querẽ: ne ſibijpſi obligari videatur. h. d. Dy. hic, & glo. in d. l. frater à fratre. & idẽ Dy. in l. ſi qs, p eo. §. j. j. de fideiuſ. Opp. j. de ſol. l. q hoĩem. §. quidã. Glo. hic & ibi inuoluit ſe in iſto cõtrario. Veritas eſt ꝙ filius eſt hæres, & ꝙ actiones cõfundunt: & ſic ad pr̃em transferẽ hæreditas, prout eſt apud filiũ, vt l. cõtraria. ſed hoc totum expediẽ vno inſtãti, ita ꝙ momẽto non remaneat apud filiũ. Ita loquit hic tex. Opp. de lega. j. l. cũ filio. Gl. dicit ſol. vt ibi: quia apud filiũ remanet nudũ nomen hæredis abſq̃ aliquo iure. Opp. de l. qui hæredi. in prin. j. de cõdi. & demõ. Sol. gl. ibi, vt ſcripto, nõ vt hæredi. Dyñ. dicit, ibi loquit in his quę ſunt facti: hic iuris. Mihi vr̃ ꝙ quęlibet ſol. veritatẽ cõtineat, & idẽ: nã ibi loquit in cuius pſona debeat impleri conditio: qđ eſt facti: in quo inſpiciẽ ſolũ pſona eius, q eſt hæres ſcriptus, licet hæreditatis effectus non reſideat in eo: hic loquit quo ad alios effectus iuris hæreditarij, in quibus nõ inſpicimus perſonã filij: q̃a apud eũ nihil remanebat ſecundũ iſta iura. Opp. C. de vſufr. l. ſi. in fi. Gl. ſol. hic. ſed q̃a paſſus eſt difficilis, omitto. Examino enim

1 plenè in l. filio. j. de cõdi. & demon. Opp. † vtimò ꝙ non oĩa quæ filius quęrit, pr̃i q̃rat: vt l. cũ hæres. in prin. ſ. eo. ſol. fateor ſecundũ iſta tpa ꝙ hoc fallit in multis caſib⁹: nã extra cãm caſtrenſem filiꝰ nõ acqrebat patri qñ ꝙ. Primò, qñ quærebat illi citẽ: vt l. qđ ſeruus. de acq. poſ. Secũdò in dote: vt l. ij. §. qd ſi in patris. ſol. ma. I. Põponi⁹ Philadelphus. fa. erc. iõ fuit factus ti. de colla. dotis ẽt de iure antiquo. Itẽ in caſu l. cũ hæres. ſ. eo. & l. Imperator. & l. cogi. §. ſi pater. ad Treb. ſecũdũ intellectum Iac. de Are. hodie verò filiꝰ quęrit ſibi ex omni cã aduẽtitia, p

2 tit. C. de bo. quæ libe. Quæro, cui † prius quęrat vel filio vel patri? Nõ eſt dubiũ ꝙ filio, & ex pſona filij patri: vt l. qui liberis. §. hæc verba. ſ. de vul. & pup. & idẽ in ſeruo, vt ibi. Et illud vr̃ ꝙ in vna inſtãtia vadat ad pr̃em, & eſt magis notabile quã aliud: vt verbi grã. qñ intras ad camerã obſcurã cũ candela qđ eſt prius: vel prius ſecedat obſcuritas, & poſtea lumen veniat: vel ecõtra, quando exit tunc lumen, & remanet obſcuritas quod eſt prius. & vidi quẽdam doc. qui diſputauit: & hoc adducit in diſputatione.

SI ſolus. In ijs quę acqrere põt qs p ſe, aditione partis totũ quęrit ſec⁹ in ijs quę qs põt querere p aliũ. h. d. Et eſt lex multũ magiſtralis. & glo. multũ ſufficiẽter. Rationẽ horũ caſuũ videamus. Quãdo qs eſt inſtitutus inſolidũ ſine diſtinctiõe partiũ: adeũdo ꝓ ea parte totũ acquirit: q̃a non põt ſcindere: vt l. j. ſ. eo. Sed qñ inſtitut⁹ eſt ex

a ¶ Cõsonat gl. Adde no. per doc. in l. si mihi & tibi. de leg. j.

b ¶ Ad dũm. Pro hoc ẽt facit gl. in l. itẽ qd̃. §. fi. ff. de hæ. iñti. et no. p gl. & bar. j. l. px. p Bar. l fi. C. d vsufr. Et cũ hac rñsiõe trãsẽt simpliciẽ Im. et Pau. de ca. ĩ l. si mihi & tibi. §. regula. de leg. j. Vel põt rñderi secũdũ Iac. de are. et bal. ad istũ tex. & add. l. si deportati. q ibi, & hic dñs erat saltẽ capax noĩe, licet ñ effectu. Et sic his casib⁹ licet cõsidereẽ psona dñi, bñ valebit. secus ĩ d. §. regula. cũ alijs alleg. ĩ cõtrariũ: qa ĩ illis nõ ẽ capax, nec noĩe nec effectu. Exẽplũ patet ĩ furioso, q nõ põt aliqd capere à prẽ suo, vtno. ĩ auẽ. qb. mo. na. effi. fut. in fi. Alia fuit solu. quã dat Pau. de Ca. ĩ d. §. regula. ĩ lec. Bon. videlicet qd̃ d. l. si deportati. nõ ob. add. §. regula. qa iõ ibi lega tum relictũ seruo de portati valet, & applicaẽ fisco: qa ĩ illo seruo fisc⁹ habet spẽ ea rõne: qa p⁹ mortẽ deportati bõa ipsius acq̃sita p⁹ d̃portatio nẽ debẽt puenire ad fiscũ. l. ij. cũ ibi no. de bo. pscr. & no. gl. ĩ l. si tibi mãdauero. §. is cuius. ff. mã. iõ rõne spei quã habet fiscus ĩ illi⁹ deportati bõis acqriẽ istũ tale legatũ sibi, sicut alibi videm⁹ ĩ l. verũ. §. si seruo. §. p fo. Hoc tñ nõ placet: qa illa rõ illi⁹ spei quã habet fisc⁹ ĩ bõis illi⁹ deportati, ñ debet esse suffficiẽs cã vt acqraẽ aliquid ipsi seruo, imò deberem⁹ poti⁹ dicere q istud legatũ deberet stare ĩ suspenso quousq seru⁹ applicareẽ fisco. l. si tibi hõ. §. cũ seru⁹. j. de lega. j. Non ob. tex. ĩ d. l. verũ. §. si seruo. alle. per eũ: qa ibi ille soci⁹ habebat dñiũ de pũti: mimirũ si rõne illi⁹ dñij de p̃senti poterat totũ acqri: veriores sunt primæ sol. Not. tñ illud qd̃ dr, q d̃portat⁹ ẽ saltẽ noĩe capax. qd̃ cõis opi. est ĩ l. j. C. de hæ. insti. qd̃ nõ dicat deportatus nec noĩe capax, nec effectu. & illæ so. primæ multũ pendent ad hoc.

Intell. ad l. si deportati. ff. de lega. iij.

POMATES.

¶ Si totã. Ad materiam huius l. vide aliqua per Fed. consi. xxvj. & consi. xxvij.

d P. PAV. P.

¶ Oppo. Loq̃t in iure accrescendi, quod respicit rem, quod si hæres vendat hæreditatem, an ius accrescendi competat emptori. vide Iac. in l. ij. col. ij. ver. extra gl. C. de pact.

pluribus partibus, & in nulla habet substitutũ: tunc idem, vt hic. Nam illa diuisio partiũ facta à testatore, nõ dicit̃ hæreditatem diuidere, cùm oĩa referanẽ respectu vnius. Sed magis demonstratiuè fit: sicut fundus, q diuidit̃ gratia vberioris culturæ, tñ idem fundus remanet: vt l. Caius. §. fi. j. de leg. ij. Sicut videmus in illa mensura quæ vocaẽ cãna, in qua sunt signa diuisionis: nõ tñ diuidunt vnitatẽ ipsi⁹, sed qñ in aliqua parte habet substitutum: tũc qa habet respectus ad diuersas personas, testator vr̃ diuidere: tñ agnatione partis totũ agnoscit̃, illa rõne, ne ſtet in prẽcedẽti persona repræsentata, vt dixi in l. j. §. ij. ñ. e. In secũda parte l. ratio est: qa assignatione partis, nõ acquirit̃ totũ: qa non põt. Non em̃ pẽdet ex volũtate iubẽtis tm̃, vel adeuntis tm̃. Quæ ratio tangit̃ hic invltima gl. & probaẽ j. l. proxi. Ex prædictis possumus soluere vnũ dubiũ. hic loq̃t qñ seruus est institutus ex parte purè, & ex parte sub cõditione. Quid si ex pluribus partib⁹ esset institutus purè seruus? Certè si vnus est dñs, nõ videt̃ q posit pro parte tm̃ adire: qa non põt diuidere, cũ testator nõ diuiserit referẽdo partes ad vnam personã tm̃. nec lex diuidit qñ est vn⁹ dñs sed qñ plures, vt l. cũ solus seruus. ñ. e. Venio ad gl. & op. de l. liber homo. §. fi. ñ. de hære. insti. Glo. non sol. hic in prima glo. sed j. in vlti. gl. quia ibi hæreditas deferẽ mihi per alium ex noua dispositione, scilicet qa hæredi primo successi. Opp. ñ. e. l. si tu ex parte. in fi. Sol. vt ibi. Opp. de l. cũ hæreditate. ñ. eo. Sol. ibi deferunẽ mihi plures partes diuerso iure, s. vna ex dispositione defuncti: alia ex dispositione legali, i. ex iure accrescẽdi: hic vno iure deferũtur plures ex dispositiõe defuncti tm̃. Vltimò gl. summat hic istã materiã: & gl. & doc. in l. quidã elogio. C. e. licet nõ plenè. Dicam in l. fi. j. eo. Non habetis hic alia.

Noties videtur. Jus substitutionis nõ ttãsmittit̃ ad hæredem. h. d. Opp. ñ. e. l. qui patri. Sol. ibi trãsferẽ ius accrescẽdi, non ius substõnis: tñ illud ius habet hic vt trahatur ad bona impuberis: quod intellige vt dixi in totũ vel in partẽ. Item illa lex debet intelligi, quando pupillus adiuit, & sic cœpit esse iuncta hæreditas defuncti & pupilli: aliàs secus.

Intellectus ad l. si deportati. in prin. infrà de lega. iij.

Si seruus eius. Ista est sinlex, & difficilis: & difficile est eã defendere à cõtrarijs. Cũ seruus nõ capacis in totũ, vel in partẽ instituit̃ cõtẽplatione sui, ſm tps aditę hrdi. ĩspicit̃. h. d. Hęc l. hẽt duas lec. Primò loq̃t ĩ seruo eiⁿ, q est oĩo ñ capax. & ita vr̃ intelligere gl. hic. & Dy. q dicit, in prima parte pone exẽplum in spurio: in secũda, in filio naturali. Cõstat autẽ q spurius est simpliciter non capax. Quod apparet: qa si est institutus, venit simpliciter ad venientes ab intestato: vt l. j. C. de na. lib. & l. Lucius. §. j. j. de leg. j. & ibi dicam. Secũdò intelligit̃ in seruo eius, q licet capiat ipso iure: tñ nõ est in effectu: quia aufertur ab eo vt ab indigno. Et ita sentit gl. in l. proxi. & Ia. de Are. pono ergo casum simpliciter. & in cõtrarijs examinabo. Opp. de re. iu. l. qd̃ ab initio. & l. pe. j. si qs ali. testa. phi. l. j. §. j. Gl. dicit, hoc ex benignitate: de rigore iecus. Cõtrà imò vr̃ q si institutio nõ valet tpe testamẽti, nullo mõ sit valida: vt l. si alienũ. §. in extraneis. de hæ. insti. Sed ĩ seruo inspicit̃ capacitas, vel nõ ex psona dñi, vt l. nõ min⁹. ñ. de hær. insti. hic dñs erat nõ capax: ergo &c. Gl. hic ĩtelligit q oẽs illæ ll. loquũtur de rigore hic de benignitate. Certè hoc non exprimit hic Iurisc̃o. Ia. de ar. dicit q hic fuit ĩstitut⁹ seru⁹ eiⁿ q scribi poterat: licet ab eo auferaẽ tã q̃ ab ĩdigno: vñ semp valuit ĩsti: Ĩstũ aũt vtrũ ei auferaẽ vel nõ, recipit mutationẽ. Secus si ab initio ĩstituí nõ potuisset: vt d. l. qd̃ ab initio. & l. Manichęos. C. d hę. q̃ lec. vera ẽ i se. Facit j. de iu. fis. l. nõ intelligit̃. §. qñ aũt. Habes ergo q si seru⁹ mutauit dñm nõ pdit̃ hrditas eo q prim⁹ dñs erat ĩdign⁹, nisi seruus esset ĩstitut⁹ cõtẽplatiõe ipsi⁹ dñi ĩdigni & sic ĩ fraudẽ: vel nisi fuit manumissus, vel alienat⁹ in fraudẽ.

a Ita põt intelligi illa l. cui intellectui cõsonat gl.ª j. in l. pxi. tñ nõ cõuenit̃ literæ q̃ dicit simpliciter, capere nõ põt. Intellige ergo i seruo nõ capaci simpliciter. Et ita ĩtelligit Dy. & gl. & dixi. Itẽ ĩtelligę q seru⁹ hic fuit ĩstitut⁹ cõtẽplatiõe ipsius serui. nec ob. cõtraria, q̃ loquunẽ qñ seru⁹ ẽ ĩstitut⁹ cõtẽplatiõe dñi, vel

b simpliciter, quo casu vr̃ habit⁹ esse respect⁹ ad dñm[b]: vt l. cũ aliquis. §. fin autẽ. C. e. ideo tũc dr̃ fieri fraus: meritò tunc inspicit̃ capacitas, vel incapacitas ex psona dñi. Sed qñ institui ex psona sui, debet inspici tps hrditatis aditæ. Tũc em̃ dr̃ fieri ĩ fraudem. Ita loq̃t hic. † Et p hoc habes intellectũ l. si deportati. in prin. de leg. iij. Nã si est deportat⁹, nullo mõ est capax ſm veram opi. vt l. j. C. de hæred. insti. & l. si necẽ. §. si deportatus. de bo. li. & l. j. in fi. de cõtrata. & no. ñ. e. l. si qs mihi bona. §. j. tñ seruus deportati habet aliquid plus capacitatis, si ipsius cõtẽplatione relinquit̃, vt hic. Ideo si dies legati cedit durãte deportatione acquirit̃ fisco cũ deportato nõ posset acqiri. Secus si relinqueretur cõtemplatione deportati, vel simpliciter p hanc l.

1 Portio accrescit portioni non personæ.

2 Ius substitutionis coharet personæ, non portioni: & non transmittitur ad hæredem. Ius accrescendi respicit rem, non personam: & transit ad hæredes.

c Si totam. [c] Portio † accrescit portiõi, nõ personæ, & certè q pdit portionẽ, pdit ius accrescẽdi, licet nomẽ hrdis retineat. h. d. & est bona lex. Op.[d]

d de l. ex facto. §. fi. ñ. de vul. & pup. Sol. † Ius substõnis coharet

2 personæ nõ portioni. Quod apparet, q nõ trãsmittit̃ ad hæredem: vt l. toties. ñ. e. & ideo licet ab eo auferaẽ hæreditas vt ab indigno: remanet tñ nomẽ hæredis in psona sua: ideo põt iucedere ex substitutiõe quæ nõ trãsit ad fiscũ: licet transeat portio. Sed hic loquit̃ in iure accrescẽdi: qd̃ respicit rẽ: non psonã: vt l. si Titio. ñ. de vsufr. Patet, quia trãsit ad hęredẽ: vt l. q patri. ñ. e. & l. si ex pluribus. de suis & legi. & l. j. §. his ita. C. de ca. tol. meritò trãsit ad fiscũ, ad quẽ trãsit portio. Vltimò habes hic gl. quę dicit: Itẽ no. qd̃ hic nõ capax, & nõ datur, &c. Aduerte quia ista gl. intelligit legem præced. maximè in ij rñ. q loquit̃ in indigno. Item aduerte quid velit dicere gl. hic loquit̃ in nõ capace, & nõ datur, s. ipsi nõ capaci, sed datur fisco. Auferẽ em̃ ab hęrede instituto: qui erat capax: tñ est indignus propter delictum: quia assumpsit tacitam fidem de restituendo nõ capaci: sed si ipsi nõ capaci directò esset relictum: tunc non daretur fisco, sed veniret ad veniẽtes ab intestato: vt l. j. C. de na. libe. & l. j. C. de hæred. instit. secundùm veram opi. & l. non intelligitur. circa prin. & §. j. j. de iure fisci.

1 Proximior agnatus decedens pendente dubio, an posthumus nascatur: licet sciat testatorem defunctum, ius deliberandi ad hæredem non transmittit.

2 Lex semper est certa de eo quod est certum in natura.

3 Filius in potestate hæreditatem paternam non agnitam transmittit ad quoscunq; hæredes.

4 Quòd inter mortem & aditionem in suo sit medium.

5 Sciens hæreditatem sibi delatam, si decedat ea non adita, quando illam transmittit.

6 Qui propter aliquam dubitationem adire non potest, & in omnem euentum futurum hæredem se cognoscit, interim decedens transmittit hæreditatem.

7 Si filius ignorat patrem fecisse testamentum: siue suus, siue emancipatus: & decedat hodie, transmittit hæreditatem.

8 Veniens ab intestato quando propter aliquid non potest adire: & in omnem euentum cognoscit se futurum hæredem, si decedat, transmittit hæreditatem.

9 Impeditus adire facto alterius, hæreditatem non aditam decedens transmittit.

Quando

10 Quando quis metu pœnæ legalis tantũ impeditur adire, interim decedens trãsmittit.

11 Stãte statuto q forẽsis nõ posit aliquo titulo acqrere bona sub pœna, nisi fuerit allibratus, an forẽsis proximior agnatus defuncti q uenit ad ciuitatẽ ut faceret se allibrari, et postea adire, et anteq̃ prædicta faceret, est mortuus istã hæreditatẽ trãsmittat. q nõ.

12 Suus hæres de iure ciuili hæreditatem non aditam uel non agnitam transmittit ad quẽcunq; successorem. & nu. 20.

13 Beneficium abstinẽdi, quia introductum in fauorem filiorum, ubi non uertitur fauor, nil operatur.

14 Filius sciens, & habilis ad adeundum, an transmittat tantummodo ad suos: & nu. 17. ubi quòd ad quoscunq;.

15 Suus infans, uel furiosus an transmittat hæreditatem paternam etiam ad matrem. & nu. 18. ubi quòd sic.

16 Filius, qui non est solus hæres legitimus, sed sunt alij liberi cohæredes si decedit, an portionem transmittat ad patrem, uel matrem, an ad cohæredes. & nu. 19.

21 Quando existentia sui hæredis cessat ob aliquam causam: ut puta, quia habet substitutum uulgarem: tunc suus non transmittit hæreditatem non aditam.

22 Filius qui repudiauit hæreditatem paternam, illam non transmittit.

23 Filius hæreditatem maternam non agnitam non transmittit.

24 Filius emancipatus hodie hæreditatem paternam nõ agnitam transmittit, sicut suus.

25 Quoties quis decedit hæreditate ascendentis non agnita, nec repudiata, illam transmittit ad descendentes, etiam si non sit suus.

26 Infans decedens hæreditatem cuiuscunq; non agnitam, sed delatam, transimttit ad patrem, uel ad suos alios descendentes: etiam si sit emancipatus.

27 Ascendentes in fantis hodie iure hæreditario petunt hæreditatem infanti delatam, licet non agnitam.

28 Filio infanti, cui delata fuit hæreditas, decedenti superstite patre & matre, uel auo paterno, & materno, quis succedet: ubi quòd uterq;.

29 Si emancipatus, qui substituit filio infanti pupillariter extraneum, decessit relicto filio & auo paterno ipsius filij, & infans decedat delata eidem hæreditate extraneinon agnita: quis succedat isto casu.

30 Si sciens hæreditatem sibi delatam decedit ea non agnita, nec repudiata intra annum: ad quoscunq; ius deliberandi & adeundi transmittit.

a Entre. [a] Ex testõ nõ põt esse hæres, q de eiⁿ viri⁹ dubitat, nisi sit suⁿ, & ĩ se verũ scit testm̃ valere, aliàs secⁿ, & q ĩ oẽm euẽtũ futurũ se hæredẽ cognoscit interim hæreditatẽ decedens transmittit. h. d. Primò ponit vnũ dictũ. Secũdò ostẽdit quõ in prædictis differt suⁿ ab emãcipato, vel extraneo. Tertiò ostendit ex p̃dictis insurgere vnũ incõueniẽs. Quartò, cõtra illud incõueniẽs dat remediũ. Secũda ibi: sed si vacuo. Tertia ibi, ergo si vẽtre. Quarta ibi: ideo q. Pone casum in terminis, filiũ emãcipatũ vel extraneũ, ĩstituit, vẽtrẽ vxoris pterijt. Quærit̃ vtrũ institut⁹ posit adire hrditatẽ ex testõ? Rñdeo q nõ quãdiu pẽdet an posthumus nascaẽ, & sic an testm̃ rũpatur. h. d. Ratio huius est: qa dubitaẽ de viribus testi, &c. vt l. sed & si de fura. ñ. eo. A signat gl. aliã rõnẽ: qa instituti expectãt pteritos: vt l. ij. §. expectãdi. j. de bo. poss. ſm tab. qd̃ hic nõ examino. dic vt ibi. In secũda pte, s. i versi. sed si vacuo. sic pone casum. Quærit̃ an idẽ esset si filiⁿ ĩ potestate esset institutus, & vẽter pteritus. Et rñdeo, si in veritate vẽter esset vacuus, licet nõ crederet̃ filiⁿ in potestate statim esset suⁿ hęres, & decedẽs trãsmittit: emãcipatⁿ verò nõ est suⁿ hæres, nec adire põt, donec vxor putaẽ pgnãs. h. d. Sic ergo si vẽter est vacuus, differt suus ab emãcipato: ergo à cõtrario innuit q si vẽter est plenus, nec suus nec emãcipatus interim est hæres. In ij. parte sic pone casum ex eo qd̃ dictũ est ñ. à cõtrario sensu, q vbi suus vẽtre pleno interim nõ est hæres, sequit̃ illud, q si filiⁿ suus interim decederet, nihil ad hrdes trãsmittit̃. qa nõ est hęres suus, p legẽ nec aditionẽ. Inquãtũ ergo vr̃ q decedẽs nihil trãsmittat. Iuriscõsult⁹ fateẽ q sequereẽ illud incõueniẽs. Sequit̃ quarta ps: & illã diuide in tres. Primò dat remediũ contra incõueniẽs. Secũdò ponit rõnẽ. Tertiò illud extẽdit. Secunda ibi: qa siue. Tertia ibi: eadẽq ratio. Prima pticula legit̃ duob⁹ modis, vt collig̃it̃ ex gl. primò, vt q dicit, decreto, intelligit̃, id est, p bo. pos. cõtratab. & ita intelligit̃ gl. sup illo verbo, ſm illã sic pone casum. Quæro qd̃ remediũ est cõtra dictum incõueniẽs. Rñdeo, remediũ est q ille filiⁿ, q decedit, trãsmittit ad hæredẽ suũ ius petẽdi bo. poss. cõtratab. & ex decreto iudicis interponẽdo sup bo. pos. filio, & hrdi eiⁿ succurrit̃. h. d. Hęc lec. phaẽ in l. illud. in fi. cũ l. seq. j. de bo. pos. cõtratab. Tenẽdo istã lec. dicas, q fiq. dẽ hæres filij vult venire p cõtratab. pẽdẽte dubio an nascaẽ posthu. põt. Idẽ si post posthumũ natũ. sed si posthumus nõ esset natⁿ, & certũ esset ipsum nõ nasciturũ: tunc nõ veniret p cõtrata. qa certũ est testm̃ nõ rũpt: sed p ſm tab. ita debet intelligi alternatiua posita in d. l. illud. in fin. cũ l. sequenti, vt ibi scripsi, licet gl. aliter sentiat. Secũdo modo legit̃ q hic loquit̃ de decreto p̃sentis legis. Dicit ergo Iuriscon a sult⁹ q est succurrẽdũ cõtra p̃dictũ inconueniẽs filio decreto & authoritate p̃sentis legis, vt decedẽs ille hrditatẽ, licet nõ q̃sitã ipso iure, vel p aditionẽ trãsmittat. h. d. Hoc sentit glos. cũ dicit, ex hac lege notabili hrditatẽ nõ agnitã trãsmitti. Idẽ notat in l. scriptus. j. de Carbo. edic. Et ista lectura placet. Sumⁿ em̃ in materia de acqr. hrdi. de iure ciuili: & lex in dubio debet b intelligi ꝑm subiectã materiã, in qua posita est lex, vt l. Impera. de in diẽ addict. & no. in l. fin. ñ. de cõdict. indebi. Sequit̃: qa siue frater. instat q̃rens, q̃ est æqtas, q̃ mouet nos ad statuendũ hoc cõtra regulã iuris cõis. Rñde: qa siue posthumⁿ nascaẽ, siue nõ: hæres futurus erat: ergo æquũ est q decedẽs trãsmittat. Sequit̃ versiculⁿ, eademq rõ facit. & cętera instat quęrẽs erit ne idẽ in emãcipato. Rñdeo q sic: quia eadẽ est rõ. h. d. Notabilia collige ex summario, & ex casu in terminis. Opp. ad primũ: q in oẽm euẽtũ futur⁹ est hæres, nõ ipedit̃ adire: vt l. qd̃ si dubitet. ñ. eo. Sed emãcipatus est huiusmodi, vt in fine hui⁹ legis: ergo adiri põt. Cuius cõtrariũ dicit̃ hic. Sol. l. qd̃ si dubitet. loquit̃ qñ nõ dubitaẽ in cã acq̃sitiõis: sciebat em̃ ibi defunctũ decessisse testatũ. Sed dubitaẽ an in ciuitate vel apud hostes, & sic erat cã certa, qa ex b testõ succedebat: hic verò erat incertus[b] de cã, s. an ex testõ, an ab intestato: ergo adire nõ põt, licet in oẽm cãm futur⁹ sit hæ 1 res: vt hic, & l. si is ad quẽ. ñ. eo. Ex ista prima pte nota † q, pxi mior agnat⁹ decedẽs pẽdẽte dubio an posthumus nascaẽ, licet sciat testatorẽ defunctũ, ius deliberãdi ad hrdẽ nõ trãsmittit, p l. cũ antigorib⁹. C. eo. Nã sibi hrditas interim non est delata, vt hic dicit̃ in tex. rotũdo: ergo nõ põt scire sibi delatã. Probatur: qa nõ dicit̃ delata hrditas q̃ nõ põt adiri. j. de ver. sig. l. delata. & sic cõsului. Ad secũdã partẽ hic opp. dicit̃ hic à cõtrario, q vẽtre pleno filiⁿ in ptãte interim nõ est hęres. cõtra. ñ. eo. l. cũ q 2 dam. §. fuũ. Rñ. dixi † ibi, lex semp est certa de oĩ eo, de quo est certũ ĩ natura: & ideo si vẽter est vacuⁿ, licet apud nos dubitẽ, lex est certa, & facit filiũ in ptãe suũ hrdẽ, vt hic, & in cõtrario. Sed lex nõ est certa de eo qd̃ nõ est certũ ĩ natura naturata, sed solũmodo est certũ apud Deũ: & iõ si vẽter est plenⁿ, põte esse q nascaẽ vnⁿ, & q nõ nascet̃. hoc soli Deo liquet: nõ aũt est certũ in natura naturata: ideo lex nõ est certa, nec filiũ facit suũ hęre dẽ: vt hic, & hoc no. dicit tex. vt in d. §. fuũ. ibi: nã p naturã humanæ cõditiõis, &c. quasi dicat, lex est certa de eo qd̃ est certũ in natura: nõ de eo qd̃ est sup naturã certũ, vt Deo. Ex illa pte 3 nota † casum exp̃ssum, q filiⁿ in ptãte hrditatẽ pñnã nõ agnitã trãsmittit ad quoscũq; hrdes. Nõ em̃ loquit̃ de filio se ĩmiscẽte qa nõ poterat ꝑpter incertitudinẽ. Cũ em̃ extraneus nõ posit adire, vt hic dicit̃: ergo nec suⁿ ĩmiscere: vt l. eũ bonus. ñ. eo. Itẽ tex. iste dicit, hæres fuisse intelligit̃ quasi dicat, lex facit eũ hęredẽ. & licet decesserit, hæres fuisse vr̃, vt trãsmittat. Nec potes dicere q sit hic casus ꝑalis, q hæc lex solũ spãle ĩducit eo casu quo filiⁿ, nõ intelligit̃ à iure hæres fuisse, scilicet qñ venter erat 4 plenⁿ, vt patet ex sequẽti pte, vt ñ. dixi. Ex p̃dictis † etiã patet q aliqñ inter mortẽ & aditionẽ in filio suo est medũ: vt qñ vẽter erat plenⁿ, vt plenè dixi in l. fi. ñ. de condi. insti. Venio ad 5 tertiũ, & ad quartũ simul, & opp. nõ debet esse melioris † cõditionis, q est in casu dubij, q̃ qui est in casu certi vt l. ordinata. §. fi. de libe. cã. l. Iulianⁿ. in prin. de cõdi. inde. & l. j. in prin. j. de leg. iij. sed ille, q esset sciẽs hrditatẽ sibi deferri, & ea non adita decederet, nõ trãsmitteret: vt l. j. §. in nouissimo. C. de cad. tol. ergo nec iste dubitãs. Sol. si cõstaret q sciuisset, & nõ adiuisset sed adire neglexisset: tũc decedẽs nõ trãsmitteret. p rõnẽ prędictã: sed lex p̃sumit q si fuisset certus, adiuisset, sed ꝑpter illud impedimẽtũ nõ potuisset. Ita intelligit gl. C. de test. mili. l. j. ĩ fi. magnæ gl. dum allegat l. j. §. fi. ñ. eo. si mulier vẽ. noĩe. vbi est quasi idẽ casus cũ ista, vt statim dicã. Oppo. ñ. eo. si muli. vẽ. no. l. j. §. fi. Sol. dicit gl. q ibi in extraneo: hic in filio, qd̃ est cõtra l. script⁹ hæres. j. ad Carb. q̃ ĩ extraneo loquit̃. Dic ergo q hic & ĩ l. scriptus cõtra eũ, q impediuit me adire, ponẽdo me in dubitatiõe, nõ poterat haberi regressus: qa nõ fecit dolose, vel non est soluẽdo. Secus si posit cõtra illũ haberi regressus: vt si mulier ca-

a P. PAV. P.

¶ Ventre. Circa materiã transmittẽdi hæreditatẽ nõ aditã, vide Bar. in l. vnica. §. in nouissimo. C. de caduc. tol. & multa in ista materia vide per Ias. post alios ĩ l. emãcipata p totũ. C. q admitti. et additaad bar. in d. §. in nouissimo.

¶ Incertus. Solus error cause acquisitionis, vitiat hereditatẽ. Et addde Bart. in l. is q putat. ñ. eod. vbi ponit rationẽ huius legis.

a ¶ Nõ trãſmittit. hrdi-
tas nõ adita nõ tranſ-
mittit: adde duas not.
fallentias, quas poſui
poſt Bartolũ i d.l. qm̃
fororẽ. C. de iure delib.
& not. per Salice.
in l. apud hoſtes. C. de
ſuis & legiti.

b ¶ Quod ſufficiebat.
Bar. hic vt malè loq.
primò: qa ſecũdũ iſta
iura Digeſtorũ filio
erat relinquendũ iure
inſtitutiõis. l. ſiter cæte
ra. & ibi latè dixi ſ. de
lib. & poſthu. qd etiã
habebit locũ in filio
emãcipato: vt l. ita tũ.
§. q rogat⁹. ad treb. &
in l. ſi filij⁹. ſ. de minor.
Itẽ ſecũdũ tpa Codi-
cis, ſecundũ q̃ ſufficie
bat relinq filio titulo
legativel fideicõmiſ-
ſi, idẽ erat et i filioemã
cipato, & i poteſtate:
vt patet i d. l. oĩmodo.
& in auẽ. de triẽ. & ſe
miſ. §. j. q̃ iura loquun
tur in oĩbus his q̃bus
competit querela.

c ¶ Trãſmittit. Et ad-
de no. q. formatã per
Bal. in l. filius matrẽ.
C. de inoffic. teſta.

d ❧ POMATES.
¶ Tertĩ⁹ caſus. Vide
Oldr. conſi. cviij. ad fi.

e ¶ Timorẽ pœnæ. Vi-
de hic Ange. & Ro. in
l. ſi quis in graui. §. ele
ganter. ſ. ad ſylla.

f ¶ Quãcunq; ſucceſſo
rẽ. Et adde Bar. idem
volẽtẽ in l. iij. & in l. ſi
infanti. in v. col. de iu
re delibe. et p Bar. eſt
bonus tex. & ibi Bar.
in l. j. §. ibidẽ. de colla.
bon. vbi dicit ſre⁹ tã
eſſe i bo. poſſ. cõtrata.

g ¶ Et de hoc pleniſsimè
habet p Bal. in repe. l.
ſuis. de libe. et poſth.
in xxiij. col. Aduerte
tũ qd Bal. multũ no.
in l. q ſe pris. i vj. col.
C. vnde li. vult q̃ ſi de
ceſsit auus, & poſtea
filius q hrditatẽ pris
repudiauit, cp nepos
põt dici ſuus auo. Nã
tenebat primũ locum
ipe mortis aui. & ſic
nõ erat ſu⁹, & neceſſa
rius. Qã ſi aui nepos
decedat hrditate non
adita, illã nõ trãſmit
tit ad oes, ſed ſolũ ad
deſcẽdentes, p l. j. C. de
his q an. ap. tabu. Et
de materia vide etiã
Bal. in l. ſi filij⁹ hæres.
de lib. & poſth. i vlti,
col. vbi tenet opinio.
Bart. & ſubdit q̃ vbi
lex defert aditionem,
ibi habet locũ tranſ-
miſsio hereditatis nõ
aditæ. Et qd in ſuo q
erat neceſſari⁹. & de
materia etiã habet p
Bal. i d. l. apud hoſtes.
C. de ſuis & legiti.

lumnioſè dixit ſe pregnãtẽ, & eſſet ſoluẽ-
do, vt in cõtrario. Pro quo facit. ſ. de eo p
quẽ factũ erit. l. ſi. j. de leg. j. l. planè. la. ij. §.
j. ad l. Aquil. l. inde Neratius. §. j. qd no. in
l. in teſtõ. j. de cõdi. & demon. Venio ad
materiã q̃ gl. hic tracta. & gl. in ſi. ponit
vnã regulã negatiuã, quæ eſt q̃ hæreditas
nõ adita nõ trãſmittitur[a]: vt C. eo. l. iij. &
l. qm̃. de cadu. tol. l. j. §. in nouiſsimo. Ab
iſta regula excipit gl. multos caſus, qui in
veritate nõ ſunt caſus ſingulares: ſed ma-
gis ſunt regulæ exceptiuæ, nõ ita vniuer-
ſales, ſicut regula à qua excipiuntur, vt j.
patebit. Primus ergo caſus, i quo fallit re-
6 gula, eſt hic. dicit gl. ex quo † talis regula
collligitur. Qui, ppter aliquã dubitationẽ
adire nõ põt, & in oĩm euẽtũ futurũ ſe hæ
redẽ cognoſcit: interim decedens trãſmit
tit: q̃ hæc regula debeat ſumi, pbo ex fine
hui⁹. l. vbi Juriſcõſultus extẽdit ad omnẽ
caſum vbi eſt eadẽ ratio. Quare dicis q̃ ſe
cognoſcit futurũ hæredẽ in oĩm caſum?
Rñdeo, q̃ ſi ignoraret, ppter aliã cauſam
impediret, q̃ ppter dubitationẽ: & ſic de
cedẽs nõ tranſmitteret: vt l. q poſthumos.
ſ. j. ad ſyll. Quero † quid ſi filius ignorat
an pr̃ fecerit teſtm̃ vel nõ? Rñdeo, in filio
suo nõ eſt dubiũ, quia interim eſt hæres:
quia cũ ſit certũ i rerũ natura, lex facit eũ
hæredẽ: vt hic, & l. ex militari. §. fi. cũ l. ſeq.
de mili. teſta. & l. eius q in ,puincia. in fi. ſi
cer. pet. cũ ſimi. In filio emãcipato, fm iſta
tpa, decedẽs nõ trãſmittit: qa neſciebat in
oĩm euentũ ſe futurũ hæredẽ. Poterat eũ
eſſe q̃ teſtator ſibi aliqd reliquerat quo-
quo relicti titulo: qd ſufficiebat[b] vt l. oĩ-
modo. C. de inoffi. teſt. & in auẽ. de triẽ. &
ſe. §. j. ſed hodie cũ debeat ſibi reliq iure
inſtitutionis, cognoſcit ſe in oĩm euẽtũ fu
turũ hæredẽ, licet nõ inquantũ, ſiue dece-
dat teſtatus, ſiue inteſtatus, ideo decedẽs
tranſmitteret. per regulã huius l. Quæro
† qd de alio veniẽte ab inteſtato? Rñdeo
idẽ ſi in oĩm euẽtũ futurũ ſe hæredem co-
gnoſcit. Exẽplũ: proximior agnatus repe
ritur inſtitutus in teſtõ. qd teſtm̃ dicitur
falſo ab alio fabricatum, & ſic nõ põt adi-
re, vt l. cũ falſum. ſ. eo. tñ ſiue ſit teſtm̃, ſiue
nõ, cognoſcit ſe futurũ hæredẽ, & interim
decedẽs trãſmittit, p regulas huius l. facit
j. de bo. li. l. ſi filius. §. fi. Secũdus caſus po
ſitus in gl. eſt j. ad Carb. l. ſcriptus. ex quo
talẽ formo regulã, Quoties quis † facto
alterius impeditur adire: decedẽs hæredi
tatẽ nõ aditã tranſmittit,[c] vt ibi: & l. ſi fi-
lius. in fi. j. de bo. lib. & ſic eſt idẽ caſus cũ
iſto: licet ibi gl. ponat p diuerſo. Qd in-
tellige niſi cõtra illũ impediẽtẽ poſſet ha-
bere regreſſum. vt l. j. in fi. ſ. ſi mulier ven.
no. & ſ. dixi. Facit optimè. ſ. qd me. cã. l. ſi
mulier. §. fi. Tertius caſus[d] poſitus in gl.
eſt j. ad Syll. l. iij. §. elegãter. & l. q poſthu
mos. Ex quo talis datur regula. Quoties
10 † quis timore pœnę legalis tm̃ impeditur
adire, interim decedẽs tranſmittit: vt ibi.
e Impediebat eũ, ppter timorẽ pœnæ[e] ſe-
11 natuſcõſulti ſylla. Et ppter hoc dicebã in † q. de facto: ſtatu-
tũ eſt hic, q̃ nullus forẽſis poſsit aliquo titulo in territorio hu-
ius ciuitatis aliqua bona acquirere ſub certæ pœna, niſi primò
ſe faciat allibrari. Cõtingit q̃ mortuo quodã Peruſino, quidã
Forẽſis ei⁹ ,proximior cõſanguine⁹ venit ad ciuitatẽ iſtã vt face-
ret ſe allibrari, & poſtea adiret: ãte q̃ poſſet hoc expedire, ipſe
eſt mortuus. Dicebã q̃ iſtã hæreditatẽ nõ aditã trãſmittit: qa
timore pœnæ ſtatuti diſtulit adire, per regulã p̃dictã. Facit qa
præparebat ſe: vt l. quẽ admodũ. de inoffici. teſt. Iſtos tres caſus
ponit hic glo. de iure digeſtorũ. Alios caſus, quos ponit, pbat
per iura C. & ideo nõ attẽdẽdo ordinẽ gl. aſſumã illas ll. ſecun
dum qd fuerũt priores vel poſteriores. Quart⁹ caſus, in quo
fallit dicta regula eſt, C. de ſuis & legi. l. apud hoſtes. de quo
caſu ſunt multæ cõtẽtiones. Quidã em̃ aſſumunt inde talẽ re-
gulã: Hæreditas aſcẽdẽtis, etiã nõ adita, trãſmittitur ad aſcen-
dẽtes qd tenet gl. ibi dũ dicit, ſpeciale in matre. Idẽ no. in l. j. C.
de his q ante aper. tabu. & in l. ij. C. ad Orfi. Iſta regula eſt con
tra l. ij. §. ſi qs ex liberis. ſ. ad Tert. contra l. ſi infanti. C. de iure
delibe. in eo qd dicit qd ſpãle eſt in infante, vt trãſmittatur ad
patrẽ, vel ad aliũ aſcendẽtẽ per lineã paternã: oẽs autẽ hæredi
tates nõ agnitas nõ trãſmittit. Alij dicũt q̃ in d. l. apud hoſtes.
ideo fuit: qa ſciuit filius horã captiuitatis, qua fingitur pater
mortuus: & ſic talẽ collligũt regulã: Qui ſcit mortẽ fictã, licet
ignoret verã, interim decedẽs trãſmittit. Hoc eſt cõtra caſum
l. nec nos. C. de cap. Vnde alij dicũt q̃ ibi eſt ratio: qa erat ſuus
hæres quod ego teneo. Ex quo talẽ colligo regulã veriſsimã:
12 † Suus hæres de iure ciuili hæreditatẽ nõ aditam, vel agnitam
f transmittit ad quẽcunq; ſucceſſorẽ.[f] Hic eſt caſus ibi, dum ita
dicit, hæres extitit. & in l. iij. C. de iure delibe. nõ violando lite
ram. Et hoc erat de iure antiquo digeſtorũ. Tex. eſt hic in ſecũ
da parte, vt ſ. dixi. & in l. militari. §. fi. cũ l. ſequẽ. de teſt. mili. j.
de rebus dub. l. qui duos. §. cũ in bello. & §. fi. & de ſti. ſer. l. li-
ber homo. §. fi. & de iure fiſ. in l. Lucius. de ca. pec. l. hæreditã-
tẽ. §. filius. Hoc probatur per rationẽ. Inſpecto mero iure ciui
li anteq̃ filius haberet beneficiũ abſtinẽdi, nõ eſt dubiũ q̃ traſ
mittebat. Dubiũ facit, hodie beneficiũ abſtinẽdi cõceſſum fi-
lio, per qd æquiparat quodã modo extraneo: vt l. nã nec emã-
13 cipatus. j. de leg. j. ſed beneficiũ † abſtinendi fuit introductũ
in fauorẽ filiorũ: vt l. neceſſarijs. ſ. eod. Inſtit. de hære. quali. &
dif. §. ſui. & vbicũq̃ nõ eſt fauor filij, beneficiũ nihil operaret:
vt l. ſi filius qui patri. ſ. de vul. & pup. & p regulã: qa qd fauore
introductũ eſt, & c. vt l. qd fauore. C. de legi. Sed ſi illud benefi
ciũ impediret trãſmiſsionẽ, eſſet detrimẽtũ filij: ergo nihil ope
ratur. Sed ſi dicas, nõ eſt detrimẽtũ: qa fortè hæreditas eſt da-
noſa. Rñd. imò detrimẽtũ eſt ſimpliciter: qa ſi eſt dãnoſa, hæ-
res em̃ poterit abſtinere, ſicut ipſe poterat ante immiſtionem:
vt l. ſi quis filiũ. §. j. ſ. eo. Intereſt ergo filij trãſmittere illud ius
adeundi cũ bñficio abſtinẽdi, ſicut ipſe habebat. Propter hoc
enim fortè habebit hæredẽ, nõ habitur⁹ aliàs. ar. l. Iuli. aliàs, ſi
pupill⁹. in prin. ſ. eo. Et hoc eſt qd dixit tex. expreſsè in l. ſi. §. j.
C. de cur. fur. licet gl. ibi vellet deſtruere illũ tex. Dicit em̃ tex.
q̃ iure antiquo nulla erat dubitatio q̃ filij⁹ ſuus hæreditatẽ pa
ternã trãſmittat ad quoſcunq;, cũ beneficiũ abſtinẽdi ſit intro
ductũ ad ſui cõmodũ: vt ergo ibi dicit, poſtea infert aliud, ſci-
licet q̃ nõ trãſmittat, & malè. & illud cõiter tenẽt oẽs moder.
Cy. in d. l. apud hoſtes. Ryc. & d. Ray. collegiũ huius ciuitatis
ſemel conſuluit hic, inter quos fuit do. Ray. de monte Vbia-
no, vir recolẽdæ memorię. Sed do. Iac. de bel. diſputauit hic ſu
per hoc vnã quæſtionẽ, & circa hoc poſuit quatuor regulas in
effectu: tres negatiuas, & vnã affirmatiuã, quas referam vobis
14 ad literã, vt videamus an procedãt. Prima regula † eius eſt ta
lis: Quoties ſuus hæres liberũ habet arbitriũ ſe immiſcẽdi: qa
ſciens, habilis ætatis, & cõpos mẽtis, nec habet impedimentũ
iuris, vel facti, regulariter nõ trãſmittit hæreditatẽ etiã pater-
nã ad matrẽ, vel ad extraneũ, ſed ad liberos, vel ad patrẽ, ſi eſt
auita, vel extranei, ſi eſt infans, vel extraneos ſi eã recuſauerit:
vt l. j. §. in nouiſsimo. C. de cadu. tol. & l. ſi infanti. C. de iure de
lib. ſ. eo. l. q in aliena. §. interdũ. & l. ſi qs filiũ. §. j. & in l. ei qui.
Secũda ei⁹ regula eſt: Quoties ſuus hęres habet impedimen
tũ accidẽtis, vel ignorãtiæ, vel alterius importẽtiæ iuris vel fac-
ti, eo caſu tranſmittit etiã nõ agnitã: & ignorãs: & ad quẽli-
bet extraneũ: vt l. hæreditate. §, filij⁹. j. de caſt. pe. & l. q duos. §.
cũ in bello. & §. fi. j. de reb. du. & l. apud hoſtes. de ſuis & leg.
15 Tertia regula † eius eſt: Quoties ſu⁹ hæres habet impedimẽ
tũ naturale, qa infans, vel furioſus, eo caſu nõ tranſmittit hęre
ditatẽ paternã, etiã ad matrẽ: vt l. ij. §. ſi qs ex liberis. j. ad Tert.
vbi eſt caſus, ſed m̃ eũ. & C. de cu. fu. l. j. §. tali. & §. ſi nautẽ in fu-
rore. C. de iu. deli. l. ſi infanti. §. ſi vero. & ibi no. in gl. Quarta
regula

16 regula eius eſt. † Quoties filius nõ eſt ſolus legitimus hæres,
ſed ſunt alij liberi, qui cũ eo ad hæreditatẽ admittuntur, in eo
caſu nec pater, nec infantis mater ex Tertul. vocanẽ, ſed hære-
ditas quæcũq; transferẽ ad fratres, & cohæredes, excluſis aſcẽ-
dentib⁹. Caſus eſt apertus ſecũdũ eũ in l. ij. §. ſi quis ex liberis.
ver. ſed ſi nõ ſit ſolus. j. ad Tertul. & C. ad orfi. l. ij. Iſta ſunt ver-
ba ſua ad literã, quæ examinemus, & inquantũ in dictis verbis
cõtineẽ hæreditatẽ paternã nõ aditã tranſmitti: cõcordat cum
regula, quã. ſ. poſui. In alijs diſcordat, nec dicit bene, &c. ideo
17 videamus per ordinẽ. Prima † regula, quæ dicit filium ſcientẽ
& habilem ad adeundum, nõ tranſmittere, niſi ad ſuos, nõ eſt
vera. primò per l. cũ antiquioribus. C. de iure delib. in prin. vbi
dicitur filium deliberantẽ poſſe & in ſuã poſteritatẽ delibera-
tionẽ trãſmittere. & pro etiã: quaſi dicat, nõ ſolũ ad extraneos,
ſed etiam ad ſuos tranſmittit deliberationem. Dicetis vos, hic
non eſt ſanus intellectus: quoniam arguis de minore ad maius
affirmatiuè. Sed reſpondeo, in hæredes ſuos videbatur q̃ non
transmitteret deliberationem, ſeu ius deliberandi, ſed eum fa-
ceret neceſſariũ: argu. ſ. eo. l. qui in aliena. §. interdum. ſed ex-
traneum nõ poterat facere neceſſariũ. Ponit ergo ibi pro con-
ſtanti q̃ in extraneũ transmittit ius deliberãdi, & etiam in ſuã
poſteritatẽ. Præterea ſcientia eſt cauſa tranſmiſsionis: & ad-
iuuat ius transmittendi: vt d. l. cũ antiquioribus. ſed fm eũdem
Iac. ignorans transmittit: vt in ſecunda ſua regula. ergo multò
magis ſciens. Præterea ratio tranſmiſsionis eſt, quia ſu⁹ hæres
eſt: vt d. l. apud hoſtes. & hac lege cũ ſi. Sed illa ratio habet vni
formiter locum, tam in ſciẽte, q̃ in ignorante: ergo apparet q̃
prima regula domini Iacobi nõ eſt vera. Exceptiões, quas ipſe
ponit à dicta regula, faciunt pro me: quia concordant regulæ
18 meæ: ideo illas nõ examino. Secunda regula domini Iac. ſimi
liter concordat cum mea. Tertia regula, † quæ dicit q̃ impe-
ditus impedimẽto naturæ, vt qa infans, vel furioſus, nõ trans-
mittit paternam: ſimiliter nõ eſt vera in infante. Probo per ca-
ſum l. Lucius. j. de iure fiſci. licet quidam diuinãdo dicãt q̃ ibi
fuit adita hęreditas, ita q̃ infans transmittit. Probatur. j. de re-
b bus dub. l. qui duos. §. cùm in bello[a]. Sed ipſi reſpondent q̃ ibi
fuit infans impeditus per ignorantiam, & per mortem ſubitò
ſecutam: & ſic fuit impedimentũ aliud quam naturę. Sed malè
dicũt: quia ſi verum eſſet q̃ impedimentũ infantiæ impediret
transmiſsionẽ, poſito q̃ cõcurrant plura alia impedimẽta, quæ
nõ haberent impedire: inſpiceremus illud vnum impedimẽtũ
infantiæ, quod nocet: vt l. q poſthumos. ad Syllania. Præterea
ſi diceres q̃ infantia cũ ignorantia ſimul facit q̃ ſit locus trans-
miſsioni: ergo infans ſemper trãſmittit, cũ ſemper ignoret. Id
autem qd dicit de furioſo, eſt contra tex. non violando eũ in l.
b ſi. §. j. C. de cur. fur. Nõ ob.[b] ad Tertul. l. ij. §. ſi quis ex plurib⁹.
quam ipſe alleg. pro caſu: quia ille §. facit pro iſta opi. ſecundũ
vnã lect. ibi poſitam, & bene, quã ipſe allegat p caſu. Nam ibi
quæritur vtrũ filius qui deceſsit ante agnitam hæreditatẽ pa-
tris, nocet matri patris ſuæ? Reſpondeo q̃ ſi non naſcitur ſuus
patri, q̃ matri patris non obſtat: ergo à cõtrario ſenſu ſi naſce-
retur ſuus, matri patris obſtaret: & ipſe hęreditatẽ illam tranſ-
mitteret ad ſuos hæredes: quia ſuus. Et ſi dicas, qũo poteſt eſſe
q̃ non naſcatur ſuus patri ſuo? Reſpõdeo q̃ erat conceptus an
tequã pater emanciparetur: vnde natus non eſt ſui iuris, ſed in
poteſtate aui, ſecundũ glo. ibi poſitam, & bene. Ita tenẽt doct.
in dicta l. apud hoſtes. C. de ſuis & legiti. Nõ obſtat l. vlti. C. de
cur. furio. §. tali & l. ij. §. ſi quis ex liberis. j. ad Tertul. quos ipſe
allegat: quia illi. §. loquuntur in hæreditate materna, & extra-
neorum. Nam paternam furioſus trãſmittit, vt ea. l. §. j. Quar
19 ta regula † dicti domini Iacobi ſimiliter non eſt vera. Nam l.
ij. C. ad orfic. loquitur in hæreditate materna: & ſic filius nõ eſt
ſuus hęres. Non obſtat. j. ad Tertul. l. ij. §. ſi quis ex liberis. ver.
ſed ſi non ſit ſolus. quia ibi ſimiliter loquiẽ in filio, qui non erat
in poteſtate patris, vt patet ex caſu, quem poſui modo in d. §. ſi
e quis ex liberis. Cõcluditur[c] ergo q̃ filius, ſiue ſciẽs, ſiue igno-
rans, ſiue impeditus adire, ſiue non impeditus, hæreditatẽ pa-
ternam non agnitam transmittit. Si enim ſuus hæres eſt de iu-
re ciuili, per legẽ ſ. alleg. potiſsimè per l. liber homo. §. j. de ſti-
pu. ſer. quę dicit q̃ filia ſua etiã errans in iure hęreditatẽ patris
non agnitam transmittit, & ſic tollit illam diſtinctionẽ an ha-
buerit iuſtam cauſam ignorandi vel nõ. Nõ obſtat l. ſi infanti.
de iure deliberã. ex qua principaliter ſun
dant ſe, qui tenẽt cõtrariũ. Nã ibi dicitur
oẽs hæreditates filio delatas nec agnitas
nõ tranſmitti perinde ac ſi delatæ non eſ-
ſent: quia loquiẽ in hæreditatibus, in qui-
bus eſt neceſſaria aditio ſeu agnitio. quod
idem eſt. vt patet in litera, dum dicit, non b
agnitas. In hęreditate autẽ paterna nõ eſt
neceſſaria agnitio: quia lex facit eum hæ-
d redem,[d] ſi ipſe non abdicat eam à ſe: vt l.
neceſſarijs. ſ. eo. merito trãſmittit. Nõ ob-
ſtat lex cum antiquioribus. C. eo. quæ vi-
detur ponere q̃ de iure antiquo erat ſpe-
ciale in filio, qui transmittebat ius delibe.
ad ſuos. quia ibi eſt dictio, & pro etiam, vt
ſ. dixi. Nõ obſtat l. j. §. in nouiſsimo. C. de c
cadu. tollẽ. quia ibi ſimpliciter loquitur in
hæreditate, quæ egeret aditione. Prædi-
20 cta vera † quando filius in poteſtate per l.
efficitur ſuus hæres patris. Secus ſi aliqua d
cauſa exiſtentia ſui hæredis ceſſaret, fortè
quia haberet ſubſtitutum vulgarẽ. Tunc
enim nõ transmitteret niſi agnitam: quia
ceſſat ratio. Quod probatur in l. ſi filij⁹ hæ e
res. ſ. de lib. & poſthu. & hoc vbi eo caſu
quo nõ efficitur ſuus, nõ transmitteret ad
hæredes, niſi ex ſpeciali prouidentia hu-
ius l. Dixi plenè circa hunc paſſum in l. ſi
filius qui patri. ſ. de vulg. & pupil. Item f
21 prædicta vera, † niſi filius ipſe hæredita-
tem paternã repudiauerit: tunc enim non
transmittit: vt l. j. C. de his qui ante aper.
22 tabu. nec † plus commodi transmittit ad
hæredem ſuum, quã ipſe habiturus eſſet.
& quia hoc caſu propter illam abſtenſio-
nem ceſſat illa ratio, qua dicebatur ſuus
23 hæres. Circa predicta † quero,[e] quid de
e hęreditate materna, vtrũ nõ agnita trans-
mittatur. Videtur q̃ ſic: vt l. pen. C. de ſuis
& legi. vbi dicitur q̃ filius ſuccedit matri
ipſo iure. Sed intellige, ſ. ſi adeatur ab ho-
mine, ſicut dicimus in cõpenſatione. Non
enim transmittitur non agnita. per tex. in
l. ij. C. ad orfi. & per regulam dicti. §. in no
24 uiſsimo. † Quæro an hodie[f] emancipa-
f tus hæreditatẽ patris non agnitam trans-
mittat, ſicut ſuus. Videtur q̃ ſic. C. de leg.
hære. l. meminimus. vbi dicitur q̃ emãci-
patus ſuccedit ad ſimilitudinem ſuorum:
ſed in ſuis nõ eſt dubium, vt dictũ eſt: er-
go &c. p hoc quia ſublata eſt hodie diffe-
rentia emãcipationis, & patrię poteſtatis
vt in auẽ. de hęre. ab inteſta. §. nullã. Et no
ta q̃ ibi dicit tex. nullã differentiã, &c. Co
gitabitis. Quintus caſus, q hic poniẽ in
gl. eſt. C. de is q ante aper. tabu. l. j. ex quo
25 talẽ regulã colligo: Quoties †: qs decedit
hrditate aſcẽdẽtis nõ agnita nec repudia-
ta, illã trãſmittit ad ſuos deſcẽdentes, etiã
ſi nõ ſit ſuus: vt ibi patet. & illud eſt nouũ,
qd introducit illa lex, videlicet q̃ nõ ſuus
tãſmittat, ſ. ad deſcẽdẽtẽ ex ſe tm̃, qm̃ de
iure antiquo ſuus trãſmittebat nõ ſolũ ad ſuos, ſed etiã ad quẽ-
libet extraneũ, vt dixi ſ. Materiã huius legis examina, vt ibi p
doc. Sext⁹ caſus, q poniẽ i gl. eſt, C. de iure delibe. l. ſi ifanti. ex
26 quo talẽ collige regulã: Quoties † quis infans decedit, hrdita-
tem cuiuſcũq; nõ agnitã ſed delatã transmittit ad patrẽ vel ad
ſuos alios aſcẽdentes p lineã paternã, etiã ſi in eius ptãte non
fuiſſet, pinde, ac ſi adita fuiſſet, vt ibi patet. Sed circa hoc du-
biũ quero, qũo põt eſſe q̃ filius infans non fuerit in ptãte pris?
Rñdeo: vel qa fuit emancipatus p reſcriptũ principis: vt l. fi. C.
de emãci. vel qa natus erat ex filio emãcipato præmortuo re-

a ¶ Cũ i bello. Sed cer
tè. §. ille non facit pro
Bar. quia loquitur in
filio pubere. in pupil-
lo enim nõ poſſet ha-
bere locũ, per d. l. qui
duos. §. fi. Et ita tenet
Bart. i d. §. cũ in bello.
¶ Non ob. Vide Bal.
in l. j. in fi. C. de his qui
ante aper. tab. & in d.
l. apud hoſtes. i ij. col.
& no. q̃ nõ tranſmit
titur hęreditas fratris
impuberis, qui eſt pu
pillariter ſubſtitut⁹:
vt p Bar. ſi. l. ſed ſi plu-
res. §. quos poſſum. ff.
de vulg. & pup. cum
cõcor. de quibus ibi.
❧ POMATES.
¶ Concluditur. Iſta
opi. eſt cõmunis, vt di
cit Alex. cõſil. lxxxiij.
in j. col. ij. volu.
¶ Hæredẽ. Pro hoc fa
cit text. ſi l. j. §. qui ſunt
in poteſtate. in verb.
ſtatim. j. ſi quis omiſ.
cau. teſta.
¶ Quæro. An hæredi
tas materna nõ adi-
ta transmittatur ad
quoſcũq; adde Bar. i
d. l. j. Adde Bald. cõſi.
lxiij. ij. vol. & cccxiij.
j. volumi.
¶ Quæro an hodie.
An emãcipatus ho-
die transmittat hære
ditatem nõ agnitam
ad quoſcunq; idẽ vi-
detur tenere Bar. in l.
ſi ex cauſa. §. Papi. de
mino. dum allegat l.
meminim⁹. C. de ſuis
& legi. hære. Item ad
hoc vide quod dixit
Bar. in l. Gallus. §. &
qd ſi tm̃. ſ. de libe. &
poſth. & vide quę di
xi in authẽ. ſi qua mu
lier. poſt Bart. C. de ſa
crofanct. eccle. Adde
Bal. in auẽ. in ſuccef.
C. de ſuis & legi. &
Ange. in d. §. & qd ſi
tantũ. Adde Bald. in
auẽ. i ſuccef. C. de ſuis
& legiti. Et de hoc
eſt caſus in d. l. ſi fra-
tris. C. de iure delib.
Ita tenet exp̃ſſe Bal.
ibi, & Bal. in l. licet.
in codẽtit. & Ang. in
l. ſi emanci. in fi. C. de
colla. & ibi cum eo
tranſit Pau. & Mo-
der. & Pau. in d. §. &
quid ſi tãtũ & Ange.
in l. ſicut certi. C. de
teſta. mili. & in l. il-
lud. ff. ſi ps hære. pe.
Fulgo. & Pau. de ca.
in auẽ. ex cauſa. de li
be præte. & Imol. in
l. iam dubitari. de hæ
re. inſtit. & in c. cum
quidam. §. ſuum. ſ. eo.
& etiam hic.

a ¶ Quæro. Hãc q.in decisam reliqt Bar.ĩ d.l.si ifanti.in iiij.co. C. de iure delib.vide ibi Bal.et bal.et Cy. ĩ l.ij.C.ad Orfi.Paul. de ca.in d.l.si infanti. post Bald. ibi tenet opi.Bar.hic licet Nico.de Matha.ibi contra. Itẽ cũ Bart.tenet Ang.& Imo.hic quęm limitant.

b ✠ POMATES. ¶ Pãtoni⁹.ĩ prin.Limita vt p Alex.cõsi. clxij.in ij.col.ij.vo.et vide Alex.ĩ materia cõsi.xx.inci.viso processu.in vlti.co.j.vol. Alex.cõsi.clxiij.in ij. vol.clxvij. in pe.col. eo,vol.& consi.xx.in vlti.col.j.volu.

b ¶ Pãtonius. Quæro pone.Pet.de Anc.tenet cõtra Bar.in cõsi. cccxlvij. al.Bal.ĩ l.si infanti.vbi dicit esse casum contra Bar.C. de iure deli.and.Bar.

b ✠ P. PAV. P. ¶ Pãtoni⁹.An beneficiũ cõpetẽs minori circa aditionẽ hrditatis trãsmittatur ad hrdes,vide latè Fra. cõsi.clxj.& Cõ.cõsi. cxxix.incipi.nobilis dña in vlt.col.vbi latè circa intel.huius.l.

c ✠ POMATES. ¶ Quæro pone. Vide Alexã.cõsi.clxj.in iij.col.cũ seq.& Bar. consil.xxxij. ad fi.& consi.clxxiij.

d ¶ Vtrum hęres.Vide Bar.in l.si infanti. C.de iur.delibe.

e ☞ In scriptis exemplaribus legit:qa minor non fuit læsus. Quæ lectio magis applaudet: vt ex doctri.Bar.in l.q duos. in prin.ver.extra gl. de reb⁹ dubijs.liquidò pcipi. Alex.losse⁹.

f ¶ Tenere contrariũ. Quod sequitur Bal. in d.l.si infanti.ibi secundò pono & ibi Iac.But.& Barto.

g ✠ POMATES. ¶ Not.q negatiua. Vide Alex.cõsi.xciij. in iij.col.iiii.volu.

h ¶ No.Adde Bal.qui ad hoc alleg.gl.no.in l.actor.in ij.col.C. de proba.& in l.ij.ad fi. C.de sec.tab.& Bal. in l.j.ĩ pe.char.C. qui accusl.latè disputauit hoc & vide Imo.ĩ l. si cũ nulla.de re iudi.

i ✠ POMATES. ¶ Quomodo potest liquere.Adde Bar.in simili, l.cũ quidã.ff. de bono.posses.

manẽte auo:vel qa cõcept⁹ & natus ante
27 emãcipationẽ patris. Quęro,†quo iure
ascendẽtes hãc hæreditatẽ petãt? Rñdeo,
olim occupabant iure peculij:hodie verò
hęreditario iure,vt no.ĩ l.si infanti. Quę
a ro,[a] filij ĩfans,cui† delata fuit hæreditas,
28 decessit superstite patre & matre vel auo
paterno & materno, illa hæreditate non
agnita:qrit vtrũ succedit pr seu auus pa-
tern⁹ tm? Qd vr:qa ipse sol⁹ habet benefi
ciũ illi⁹ l.si ifanti.nõ mater seu au⁹ mater-
nus.In cõtrariũ q succedit vterq secũdũ
formã auẽ.defuncto.C.ad Tert.Nã patri
nõ dat illud bñficiũ simpliciter:sed ficta
cã q pinde est,ac si p infantẽ fuisset adita.
Facit ergo etiã pr seu au⁹ patern⁹,si vult,
vt illa hæreditas habeat,p adita:sed si sic
est,vocaret vterq,s.pr,et mr vel au⁹ pater
nus & maternus:vt d.auẽ.defuncto ergo
&c.Bñficio ergo patris vel aui paterni vo
cat ad successionẽ mater vel auus mater-
nus.Sic ĩ simili,vt l.si post mortẽ.§.fi.j.de
cõtratab.cũ similib⁹.& qd ibi dixi. Quę
29 ro,fili⁹ †emãcipat⁹ substituit filio suo in-
fanti pupillariter extraneũ:decessit reli-
cto filio suo, & auo paterno ipsi⁹ filij:ille
fili⁹ ifans decessit hæreditate cuiusdã ex-
traneĩ sibi delata,et nõ agnita. Ad illã cer
tũ est substitutũ nõ vocari:qa non habet
bñficiũ l.si ifanti.an vocet auus patern⁹.
Dico q nõ: nã d.l.si infanti.,puidet pari
vel auo ĩ eũ casum tm,in quo excludit ab
illa hæreditate,,ppter hæreditatẽ nõ adi-
tã:sed hic auus excludit à successione pro-
pter substitutũ.Nã si hæreditas esset adi-
ta esset substituti:vt l.sed et si plures.§.ad
substitutos.de vul.& pu. Septim⁹ casus
est C.de iure delibe.l.cũ antiquiorib⁹.ex
30 quo talẽ collige regulã:quoties†qs sciẽs
hæreditatẽ sibi delatã decedit ea nõ agni
ta vel repudiata intra annũ,ad quoscũq
ius deliberãdi et adeũdi trãsmittit,vt ibi,
Circa qd multas nouas & pulchras q.feci
in l.q duos.ĩ prin.j.de reb.dub.& dic vt
ibi. Octau⁹ casus est scdm gl.C.de insti.
& substi.l.fi.Sed certè ille casus nullã no
uitatẽ cõtinet,qa ibi fili⁹ suus hæreditatẽ
paternã nõ agnitã transmittit ad matrẽ,q
trãsmitteret ad quẽcũq. Plures casus nõ
ponunt in gl.& pdicta vera in trãsmissio
ne hæreditatis nõ aditæ q fit ipso iure.&
est qdã trãsmissio q fit petita ĩ itegrũ resti
tutione.de qua dicã ĩ l.Pãtoni⁹. in prin.j.
eo.Dixi ĩ d.l.q duos.ĩ prin.j.de reb.dub.

SI metus. [1] Aditio facta metu rescinditur.h.d.
Op.s.e.l.q ĩ aliena.§.fi.Dic vt ibi.
☞ Quomodo hæredi absentis detur restitutio.
1 Et an hæredi minoris decedentis hæreditate non aditæ detur restitutio.

b PAntonius. [b] Impedit⁹ adire propter iustã absentiã si decedat iterim,ius petẽ
di restitutionẽ ad adeũdũ suo hæredi relinquit.h.d.multũ no
tabiliter.Primò ponit cõstitutio Principis cõtinẽs aliqd con
tra ius cõe.Secũdò ponit dictũ Metiani cõtinẽs ius cõe.Secũda
ibi:Metian⁹. Op.tps petẽdi bonorũ possessionẽ est vtile:er-
go nõ currit absenti.Gl.dicit,dic vt no.C.de resti.mi.l.j.Certè
illa op.nõ obstat huic legi:qa hic nõ dicit q fuerit exclus⁹ tpe,
sed morte:sed obstat ad d.l.iõ rñde vt ibi notabiliter no. Op.
scdo si læsio nõ fuit cõpleta in absentia,nõ dat restitutio:vt l.
qd tpe.C.de resti.mi.Dicit gl.solue vt ibi.Istũ passum exami-

1 nant doc.in l.j.de resti.mi.in iiij.q.& dicũt sic:† Qñq absens
ab hrditate,vel bonorũ possessione excludit tpis cursu:tũc hæ
res põt petere restõnẽ ex persona defuncti sine dubio: qa etiã
ipsi defuncto cõpetebat:vt ĩ d.l.j.C.de re.mili.Qñq absens ex
cludit morte:& tũc si hęres vult petere restõnẽ,nõ põt de strĩc-
to iure,sed de benignitate Principis.Cõtrariũ statuit in absen
te cã Reipublicæ,vt hic.in prin.Aut vult impetrare restõnem
nõ ex pſona defuncti tm,sed ex clausula gñali,si qua mihi iu-
sta causa esse videbit: tũc põt.Totũ em hoc factũ,s.absentia,&
mors secuta,faciũt vnã cãm iustã petẽdi restõnẽ in integrũ. Et
hoc habet locũ tã in absente cã Reipublicæ, q̃ in quocũq ab-
sente nõ culpabili vel nõ doloso.Et hoc vult dicere hic Metia-
nus,dũ dicit de absente cã legatiõis,& sic ,ppter cãm Reipubli
cæ.postea subdit,de filio,q hrditatẽ matri,&c.Et sic loquit de
quocũq absente.deinde subdit,sine respectu ei⁹ dist.quasi dic-
at,nõ curo si fuerit pfecta læsio in vita,vel in morte: sed totũ
2 hoc facit vnã iustã causam,vt dixi. Quęro,† pone[c] q aliqs mi
c nor decesserit hæreditate nõ adita:vtrũ hæres[d] eius poterit pe
d tere restitutionẽ. Videt q nõ de iure cõi:[e] quia minor fuit ab-
e sens nec ex cõstitutione Principis:qa loquit solũ in absente cã
☞ Reip.in cõtrariũ vr dictũ Metiani,qui dixit vt hoc totũ, s.mi
nor ætas cũ morte cõcedat tres ex clausula gñali.Et hoc tenet
Ia.de Are.& dicit q est casus in l.q duos.ĩ prin.j.de reb⁹ dub.
& ibi examinat.& idẽ tenet Iac.de Bu.in l.j.de re mili.Idẽ Io.
And.extra,de ,pb.c.ĩ pſentia.licet Ia.de Bel.videat tenere cõ-
f trariũ[f] in quadã sua disputatiõe, q̃ ponit in auẽ.de tri.& se.in
prin. Vltimò Dy.quærit hic,vtrũ hęres posit habere ratũ ge
stũ noie defuncti? Et vr q nõ p hãc l.Dic plenè per eã in c.ratũ
de reg.iur.lib.vj.dixi in l.bonorum.& l.si is cui.j.rem ra.hab.

1 ☞ Hæreditas illius,quem filius dubitat an fuerit culpabilis in crimine læsæ maiestatis,adiri potest.
2 Negatiua coarctata loco, & tempore:cadit in ueram scientiam, & sic probabilis.
3 Si in accusatione ponatur dies delicti, & non probatur,reus absoluitur.
4 Accusator potest cogi ad petitionem rei diem inserere.
5 Quando liquet de crimine læsæ maiestatis ante sententiam, quòd delinquens possit habere hæredem interim.
6 Quomodo possit liquere filio patrem non esse culpabilem.

Rei Eius,q est suspectus de crimine læsę maiestatis,iterim
põt adiri hæreditas.h.d. Op.C.ad l.Iul.ma.l.pe.& fi.
1 Sol.nõ pnt alienari ti.sing.sed adeũdo possunt acqri. † Quę
ro,qd,si dubitat an pr ei⁹ fuerit culpabilis? Gl.vr innuere q nõ
posit adire.In cõtrariũ:qa pẽdẽte cõditione põt habere hrdẽ,
vt Insti.de hęre.q̃ an intesta.§.p cõtrariũ.& l.q à latronibus.s.
de testa.& ideo interim adire poterit. Sed posito q requirat
certitudo,qũo poterit esse cert⁹? Quidã,per opi.multorũ:vt s.
eo.l.cũ qdã.§.qd dicit. Alij q p factũ suũ:qd est verũ, si lis erat
inchoata:vt l.cũ falsum.s.eo. Sed tũc q̃ro qũo põt esse cert⁹ q
nõ deliqt.cũ sit mera negatiua.Gl.dicit no.vide & no.cã.No.
2 † q negatiua[g] ,ppter coarctationẽ loci vel tpis,cadit in rectã
g sciẽtiã alterius. Nota[h] ex hac gl.† q si aliqs in accusatiõe p-
h posuerit diẽ,licet nõ tenereť,q si illud nõ ,pbat,debet succũbe
3 re:vt hic,& l.habebat in prin.de insti.Si em nõ esset necesse,p-
bare diẽ insertã,filio nõ posset liquere de innocẽtia pris. Di-
4 co etiã † q interdũ ad petitionẽ rei põt accusator cogi diẽ inse
rere:vt l.j.C.q accu.nõ pos.& no.ĩ l.is q re⁹.de pub.iu.& ibi di
5 xi. Dicit hic.sibi liquet,&c.Cõtrà,† si nõ liquet, habet hrdẽ
interim:vt Insti.de hęr.q̃ ab intest.§.p cõtrariũ. cõtra.j. de do.l.
donatiões.in fi.In qbus. Il.dicit,anteq̃,pferat snia,põt habere
hrdẽ.& dubito ĩ hoc cõtrariũ,,ppter ea verba q̃ dixi in l.q à la-
tronib⁹.s.de testa.ordi.Finaliter teneo cõtra,qa interim habe
ret hrdẽ.& hic dũ dicit,liquet,subaudi maximè:& siue cõmise
rit malũ iterĩ põt habere hrdẽ,siue nõ cõmiserit.Et sic ĩ vtrq
casu posit habere,meritò põt adire:vt l. qd si dubitet.s. eo. tũ
si cõmisit malũ,auferť ab eo vt ab indigno: & §.p cõtrariũ lo-
quit in suo:qa vt hęres extrane⁹ põt adire:vt j.l.,pxi.& l. dona
6 tiões.in fi.loquit indistinctè. Quæro,qũo † põt liquere[i] filio
i patrẽ nõ esse culpabilem? Et vr nõ posse liquere,cũ sit de facto
alieno:vt l.cũ falsum.s.eo.Glo.rñdet q põt liquere:qa malum
est coarctatum loco vel tẽpore:& tũc potest liquere an fecerit
vel non.Et vide glos.quæ incipit,non dicit q posit alienare.

Pro hærede. Vltimam voluntatem cõdendo potest quis hæreditatem adire. concor.in l. si auia.C.eo.no.in l.cogi.§.sed & si miles.ad Treb.

Cum

a VUm bonis. [a] Ille actus,qui in extraneo inducit aditionẽ,in suo inducit immistionem,h.d.Sed signa hanc regulam & teneas illam bene menti:quia erit vtilis tibi.

Pupillus. Minore restituto restituuntur actiones cõfusæ.h.d.De restitutione actionum videbitis in l.propter veneni.§.neptis.j.ad sylla.

1 ☞ Hæreditas animo aditur,licet nihil hæreditarium attingatur.
2 Possidere rem ut hæreditariam est in actu, quo probatur aditio.
3 In hæreditate dicitur esse possessio rei,non tamen uerè.
4 In consistentibus animo magis opinio quàm veritas inspicitur.
5 Solus animus an sufficiat ad adeundum.
6 Solo animo & uoluntate quis non obligatur,nisi Deo.
7 In foro conscientiæ quis adeundo non obligatur ultra uires hæreditarias.
8 Adire quid sit,quid repudiare,quid immiscere,& quid abstinere.
9 Animus uolentis adire qualiter declaretur.
10 Animus adeundi,an declaretur per uerba suspensiua.
11 In uoto quis non obligatur,nisi uerba solenniter & deliberatè emittantur.
12 Aditio quòd non inducatur per ista uerba:ista hæreditas mihi non displicet.
Inter placere & displicere est quoddam medium.
13 Si conuocatis pluribus amicis, & testibus quis dixerit, sitis testes quòd ego uolo adire talem hæreditatem:inducitur aditio.
14 Verba enunciatiua propter se,quando inducant aditionem.
Si aliquis est confessus se esse hæredem Titij,quando inducatur aditio.
15 Verba enunciatiua emissa propter aliud,quando probent animum adeundi.
Si aliquis ut hæres Titij scribit alicui,an per hoc uideatur hæreditatem adijsse.
16 Aditio hæreditatis,an inducatur, si aliquis dixit,magna fortuna fuit quòd talis hæreditas obuenit mihi.
17 Per uerba dubia qũ inducat aditio:puta ,placet mihi:uel,bene uolo:uel,bene cõtẽtor.
18 Animus adeundi quando probetur per scripturam.
19 Voluntas seu animus adeundi quando probetur perfectè.
20 Qui potest facere aliquid tanquàm hæres & non hæres: uno modo licitè, & alio illicitè,quando uideatur adire.
21 Qui potest facere aliquid utroq; modo, scilicet nomine suo, & ut hæres, quo nomine dicatur fecisse.
22 Qui dicit se possidere domum pro sua legitima,an releuetur ne uideatur adire.
23 Qui habet substitutum uulgarem, & est grauatus legatis, potest habere legitimam, & omittere hæreditatem.
24 Qui potest facere actum utroq; modo licitè, scilicet nomine suo, & alieno,quando dicatur adire.
25 Dans eleemosynam de rebus & bonis defuncti,quando uideatur adire.
26 Maritus,cui hæreditas uxoris erat delata pro se & filijs, si pannos uxoris dat pauperibus,an uideatur adijsse.
27 Quando quis potest facere actum nomine suo, & ut hæres licitè, sed utroq; modo nomine meo, & alieno,quando uideatur aditio facta.
Voluntas adeuntis quando probetur per non factum.
28 Debitor in diem,qui succesit creditori si non soluat alijs,qui succederent ipso repudiante,dicitur adijsse.
29 Animus adeundi qualiter probetur in eo qui adit ex iure alieno.
30 Quando quis adit ex iure alieno pro se tantum per illos actus, per quos induceretur aditio si ex suo iure,uel persona adiret,per eosdem inducitur aditio.
31 Succedens defuncto credens ipsum defunctum adiuisse hæreditatem sibi delatam si ad cautelam dixit intra annum si non apparet defunctum adiuisse,ex iure deliberandi adeo: uel aliquid agit, ex quo induceretur aditio, an dicatur inducta aditio, si postea constat de non aditione defuncti.
32 Si aliquis adit iure suo, pro alio tũ, & ad utilitatẽ alienam,ex quibus uideatur adire.
33 Quando quis adit ex persona aliena, & pro alio,quando dicatur adire.
34 Si tutor in inuentario dicit quòd credit in hæreditate esse talem & talem rem,quæ fuerunt de hæreditate talis:inducitur aditio.
35 Si infanti competit ius adeundi per ius deliberandi ad eum transmissum ex persona alterius,an tutor poterit adire.
Duæ fictiones habentes originem ex diuersis poterunt concurrere.
36 Quando aliquis non adit, sed adeunti authoratur,ex quibus uideatur aditio facta.
Tutor in præstanda authoritate,an necesse habeat loqui.

b Erit. [b] † Hæreditas aĩo adit,licet nihil hæreditariũ
1 attingat.h.d.Diuidit in tres partes. Primò po
nit dictũ. Secũdò illud limitat,& probat p exẽplũ de re
nõ hrditaria,in qua defunctus ius habebat. Tertiò p exẽplum
de nõ hæreditaria,in qua nullũ ius habebat. Secũda ibi vnde
& si domũ. Tertia ibi,idemq. No.primò summarium. Secũ
2 dò no.† q possidere rem vt hęreditariam, est in actu quo pro-
3 batur aditio. Tertiò nota† q in hæreditate dicitur esse qua-
lisqualis possessio rei pignoratæ.ibi cuius,&c. Opp.ad vlti-
mũ de l.qui à seruo.de actio.& ob.So. Defunctus donec viuit,
rẽ pignoratã sibi traditã possidet verè:vt l.q pignoris.& l.j.§.
p seruũ.j.de acq.poss.sed eo mortuo hrditas nõ possidet vere.
vt l.j.§.Scæuola.si testa.li.esse iussus.ideo tex.hic dicit. qualis.

Non obstat l.qui à seruo. Non enim dicit a
ibi q hæres possidebat,sed q alius inci-
pit,ab hæreditate possidere precario: &
sic hæreditas tribuit alij qualitatem possi
dendi per seruum,nõ q possideat. Quod
apparet:quia alius põt possidere ciuiliter
& naturaliter à me: & tn nullo modo ego
possideo:vt l.& habet.§.eũ qui.j. de pre-
car. Secundò oppo.s.eo.l.,p hærede. §.si
quid tamẽ. Glos.dicit,solue vt ibi dixi:qa
nomẽ hæredis ibi accipitur pro filio,& sic
gesit ibi pro hærede, hoc est,pro filio,nõ
c propriè vt hęres. Opp.Dyn.[c] extra glo. b
de l.ij.§.si sub conditione.j. pro emptore.
vbi inspicitur magis veritas q̃ opi.Solu.
habuistis in l.hæres institutus. in princ.s.
4 eo.per glo.† quia in his,quæ consistũt in
animo:vt est aditio hæreditatis inspicitur
magis opinio,q̃ veritas, vt hic cum simi-
li.ibi:in alijs rebus quæ in solo aĩo nõ cõ-
sistunt.Et hoc inducit Dy.in argumẽ.ad
quæstio.de eo qui percussit clericum.quẽ
putabat laicũ, an sit excõmunicatus. De
quo gl.in l.si ignorãs. loca.& dixi in lege
item apud Labeonẽ.§.si qs virgines.j.de
iniurijs.nõ est nostra materia. Modo ve
nio ad materiam legis,† & quæro primò
5 vtrum solus animus sufficiat ad adeundũ
hæreditatẽ glo.in l.pro hærede.§.j.s.eod.
dicit q sic. A lij dicunt q requiritur anim⁹
ex actu:vt l.mutum.in prin.s.eo.& Insti.
de hęredum qualita.& differẽ.§.fi.C.eo.l.
potuit.hic verò gl.aliter loquitur,s.q suf-
ficiat animus qualitercũq declaratus.Vi
de glo.Hæc glo.dicit veritatẽ,& declarat
oẽs alias leges,quæ dicunt q sufficiat so-
lus animus intelligi,scilicet declaratus.&
aliæ gl.q̃ dicũt q requirit anim⁹ & actus,
hoc est aliquid per qd animus declarctur, c
quodcunq sit illud,siue factum, siue non
factum,siue dictũ,siue scriptũ.Quòd hoc d
sit verum,probatur per tex.in l. pro hęre-
6 de.§.j.s.eo.Probo per rationẽ: Solo † ani-
mo & sola voluntate non obligatur quis,
nisi Deo:vt l.si quis rem.§.voto.de polli.
Hoc tenẽt Roffre.& Hostiẽ.in summa de
voto.& sanctus Tho.in secũda secũdæ.q.
7 xcviij.Ex hoc concluditur† q in foro cõ-
d sciẽtiæ[d] quis nõ obligatur adeundo vltra vires hæreditarias:
quia cũ fiat voluntate nuda,nõ possum obligare me alteri,nisi
quatenus ad me peruenit. Dixi.s.eo.super rubri. Quia ergo
ad aditionẽ hæreditatis requiritur q animus declaretur:quę-
ro quę sunt illa,per quę talis animus declaratur? Et antequàm
ad hoc veniam,primò videndũ est quid sit adire, & quid immi
scere,& quid repudiare,& quid abstinere:quibus visis videbi
mus ea,quib⁹ animus ad hoc declaratur. Et vt scias anteq̃ quis
adeat,requirit potentia adeundi,seu vis adeundi. De hoc feci
vnã repetitionẽ in l.is potest.s.eo. Posita ergo omni potentia
8 adeundi dico, A dire hæreditatẽ, † est potẽtia adeundi nõ im-
pedita per actum voluntatis declaratũ in esse deducere.& eco
tra. Repudiare,est potentia repudiandi nõ impedita per actũ
voluntatis declaratum,& à se abdicare hæreditatẽ, vt ,pbatur
hic,& l.pro hærede.in princi.§.j.s.eo.& Instit.de hære.qua.& diffe.
§.fi.Immiscere,quod est suorũ,est hæreditatẽ iure acqui-
sitam per actũ voluntatis declaratam acceptare,vel agnoscere,
Abstinere,est hæreditatẽ à iure acquisitã per actũ voluntatis
declaratã à se abdicare.Illud probatur in l.s.proxi. His visis
9 † videamus qualiter fit illa declaratio voluntatis. A d qd sciẽ-
dum est q Iurisconsulti hoc certis regulis nõ tradiderunt,sed
posuerunt quosdã casus indubitabiles,videlicet q tũc iste ani
mus adeundi declarat,qñ quis facit actũ,qui citra ius,& nomẽ
hæredis fieri nõ potest:vt l.pro hærede.§.Papi.s.eod.Qñ verò

a ¶ Eum bonis.Et hęc s.alle.in l.j.s.de condi. ob causam.cũ cõcor. in illa.q.vtrũ implendo conditionem quis adire videatur.

a ✠ POMATES. ¶ Eũ bonis. Vide qd p istũ tex.dicat Bar.l. q Ro.§.duo fratres.in ij.q.ff.de verb,obli.

b ¶ Gerit. An hæreditas possit adiri vltimo vitæ spiritu, gl.tenuit q nõ,ĩ l.fi.j.quãdo dies lega.ced.

b ✠ P. PAV. P. ¶ Gerit.Nũquid posidens aliquas res hęreditarias,quas credebat nõ esse hrditarias dicatur adiuisse, vide Ang.cõsi.cccxlvj. incip.statuto florentino cauetur. Itẽ q agens tanq̃ hæres,etiã q sit minore cũ authoritate curatoris dicat adire,vide Pau.de ca.cõsi.ccxiiij.& Are.cõsil. cxxxvj. in prin.Item adde q si ĩ hæreditate essent magnæ possessiões,& illi cui est delata hrditas, accipiat qd minimũ, puta annulũ,q nõ dicat adita hęreditas,vt p Alexã.& Sali.ĩ l.nõ hoc. vnde legit.sed in contrariũ vr tenere Bal.ĩ in l.cũ ita.C. de dona. ante nup.vbi dicit q vna camisia data pauperib⁹,inducit aditionẽ.qd aũt si essent res cões,vide Ang.consi. clxvj.inci.duo fuerũt fratres. alia vide ad Bar.in l.,p hrde.s.eo.

✠ POMATES. ¶ Opp.Dy.vide car. consi.xxxvj.in j.col.

¶ Foro conscientiæ. vide Bar.& alios plenissimè in rub.s.eo.et sequit Bal.ĩ l.filiũ.in xviij. co.fa.erc. alle.c. parochiano de sepul. & c.cũ q̃.de vsur.ĩ vj. & Bald.in l.fin.in fi. prin.de iur.deli.

a ¶ Non feciſſe. Hoc ſequitur ī his terminis Bald. in l. qui accuſare. C. de edendo.

b ¶ Verba enũciatiua. De verbis enunciatiuis habes hic. & adde quę not. Bar. in l. ſi qs ſuus. de iure delib.

c ¶ Probatur. Idem puto ꝓ iſto caſu inducatur repudiatio, ſi dicat nolo adire: vt l. filij mater. ad Tertul. ſecundũ Iac. Butr. quẽ retulit Bal. in l. qui ſe patris. C. vnde libe.

d ✠ POMATES. ¶ Volo adire. Vide Alex. i l. q ſe patris. in viij. col. C. vnde libe.

e ¶ Interrogatus. Adde Bal. in l. cũctos populos. C. de ſum. trini. & in l. j. in vj. col. de confeſ.

f ¶ Circa ſecundũ, Statur declarationi hęredis de volũtate defuncti: vt no. plenè ꝑ bar. in l. inter ſtipulãtem. §. j. de verb. oblig.

eſt actus, qui poteſt ſe habere ad aditionẽ, & nõ ad aditionem, dixi inſpiciendũ quo animo fecit: vt l. ꝑ hærede. §. j. ſ. eo. Quid autẽ eſſet in dubio, nõ declarauerunt Iuriſconſulti. Noſtri doct. vt Abb. & cõiter alij, vt apparet, tradiderunt ſuper hoc talẽ doctrinam, videlicet quod hoc perpẽdendum eſſet ex qualitate perſonarũ earum, & ex qualitate actuum, & rerum quas attingerent: vt quãdoq; habeat quis neceſſe probare ſe nõ feciſſe[a] aĩo adeundi: quandoq; probetur ab aduerſario. Ita not. ipſe ſ. eo. l. pro hærede. §. ſeruos. Iac. de Areti. addidit in hoc eſſe ſtandum iuramẽto hęredis, cum in ſolo animo cõſiſtat: argu. in l. pro hęrede. §. ſeruos. ſ. eo. l. in ambiguis. de regu. iur. Pro hoc induco gloſ. Inſti. de act. §. alię. & ecce quicquid doct. noſtri dixerunt in illa materia. Sed qa illa doctrina eſt multum generalis & obſcura: ideo intendo hic tractare per quinq; quæſtiones principales, & duas poſtea acceſſorias. Primò, qualiter animus hic declaretur ꝑ verba. Secũdò, qualiter declaretur ꝑ ſcripturã. Tertiò, qualiter declaretur per facta. Quartò, qualiter declaretur per nõ facta. Quintò, qualiter per animum: qñ quis adit iure alieno vel proprio. Circa primũ ſciendũ eſt ꝙ quædã ſunt verba diſpoſitiua aditionis nullã ambiguitatem habentia: vt ſi quis dicat, gero me pro hærede: vt l. pro hęrede. ſ. eo. vel agnoſco iſtã hæreditatẽ, vt hic. vel dicat, apprehendo, vel aſſumo mihi vel accipio hęreditatẽ hanc: vt l. apud Aufidium. de opt. leg. & per illa verba ĩducitur aditio ſine dubio. Sed circa hoc dubitatur de quatuor. Primò, vtrũ hęc aditio & animus declaretur per verba diſpoſitiua ſuſpẽſiua. Secũdò, vtrũ per verba enũciatiua, de hoc principaliter, ꝓpter ſe. Tertiò, vtrũ ꝑ verba enũciatiua[b] ꝑpter aliud. Quartò, quid iuris qñ verba ſunt dubia. Ad primũ † de verbo ſuſpenſiuo, vt ſi dico, volo adire: vtrũ ex hoc inducatur aditio: Glo. in hoc dicit ꝙ non, in l. ſerui electione. in prin. ĵ. de leg. j. In cõtrariũ videtur caſus ĩ l. iam dubitari. in fi. de hæred. inſti. & ĵ. eo. l. Paulus rñdet per procuratorẽ. Reſpõ. ꝙ per hæc verba inducit aditio, ſi certitudinariè & deliberatè dixit ſe velle adire: ſiue hoc probetur ex præcedentib⁹, ſiue ex inſtantib⁹, ſiue ex ſequẽtibus: aliàs ſi nõ apparet ꝙ deliberatè dixit, nõ inducitur aditio. Primũ ꝓbatur ex præcedentibus, ſi fuit datus terminus ad deliberãdũ, & poſtea reſpõdent ſe velle adire, inducitur aditio: vt l. ſed & ſi alio. j. reſpõ. & l. oẽs. ĵ. ad Trebel. Ex inſtantib⁹ tpe quo illa verba proferunt deliberatio probat,[c] ſi dicit ſe velle eſſe hæredẽ, vel ſe velle habere hæreditatẽ: vt d. l. iam dubitari. in fi. & l. Apud Aufidiũ. de opt. leg. Aliud eſt enim dicere, volo adire: [d] & aliud, volo eſſe hæres, vel volo hæreditatẽ: vt dicta iura probãt. Itẽ ſi dixit, pro certo volo adire hæreditatẽ. Itẽ ſi interrogat⁹[e] ab alio ſi volebat eſſe hæres, rñdit ꝙ ſic: nam hoc verbum volo, qñ profertur reſpondendo alteri, intelligitur deliberatè volo: vt l. in vendentis. C. de cõtrahẽ. empt. plus dicit lex. Si dicerẽ, vis eſſe hæres, vel vis adire hæreditatẽ: tu reſpõdes, cur nõ deliberatè videris reſpõdiſſe: vt l. j. §. ij. de verb. obli. Idẽ ſi cõſtituit ꝓcuratorẽ ad hoc: vt l. Paulus. ĵ. eo. Non enim poſſet cõſtituere procuratorẽ, niſi deliberatè vellet. Ex ſequẽtib⁹ verò ꝓbat, ſ. ſi poſt dicta verba prolata cõcurrerẽt tres mẽſes. C. eo. l. fi. §. ſimilique modo. vbi eſt caſus ſingularis. Et licet ibi loquat in repudiatione: tñ idẽ eſt in aditione. Eiſdẽ enim regulis ꝓcedunt: vt Inſti. de hęre. quali. & dif. §. ſicut aũt. & C. de repu. hæred. l. ſicut. & qd̃ dixi, ſi illa verba nõ ꝓferunt deliberatè, nõ inducunt aditionẽ. Probat in gl. d. l. ſerui electione. Si em̃ dico indeliberatè, volo adire. hoc ſonat: hic eſt primus motus voluntatis meæ ad adeundũ, nõ ꝙ deliberatè vellẽ. Ad † hoc facit qd̃ Canoniſtæ dicũt de voto, ꝙ verba niſi ſolenniter & deliberatè emiſſa nõ inducunt votũ: extra de voto. c. ij. de act. & obli. l. obligationum ſubſtãtia. §. fi.

Sed quæro † qd ſi dixi, iſta hr̃ditas nõ mihi diſplicet. Videt ꝙ inducatur aditio: vt l. cũ antea. circa prin. C. de arbi. Sed nõ puto. Nõ enim ſequit, nõ diſplicet: ergo placet: qa eſt quoddã mediũ inter diſplicere & placere: vt ꝓbat in l. j. §. ſi is q nauẽ. de exerci. & de tribu. l. j. §. ſciẽtiã. & qd̃ no. in l. qui ſe patris. C. vnde lib. Nõ obſtat l. cũ antea. qa ibi loquit in actu, in quo ſufficit hoc verbũ, nõ diſplicere. Quæro, † qd ſi cõuocatis amicis & plurib⁹ teſtibus qs dixerit. Sitis teſtes ꝙ ego volo adire illam hæreditatẽ. Rñ. Ex iſta ſolẽnitate actus: quia cõuocatis amicis, põt præſumi ꝙ dixerit deliberatè: & inducitur aditio. Et hic põt eſſe intellectus. l. Pãphilo. §. propoſitũ. ĵ. de leg. ij. licet alio modo intellexerim in d. l. ſerui electione. ĵ. de lega. j.

Circa ſecũdũ, † ſcilicet qualiter ꝓbet ꝑ verba enũciatiua propter ſe: vt ſi aliqs confeſſus eſt ſe eſſe hæredẽ Titij: videt ꝙ hęc confeſsio nõ inducit aditionẽ. Nõ em̃ obligat me, niſi illi quo præſente conſiteor: vt l. fi. ſ. de interrogato. act. Veritas eſt vt no. ibi. Aut illa verba proferunt ab eo qui põt adire: & inducitur aditio, ſeu ꝓbatio volũtatis adeuntis ꝑ hãc legẽ, cũ ſimili. qa pro hærede ſe gerit. Sed ſi proferunt ab eo q nõ põt eſſe hęres, nõ præiudicat, niſi quo ad ꝑſentes huic cõfeſsioni, vt hic.

Circa tertiũ, † ſcilicet qualiter iſta volũtas probet ꝑ verba enunciatiua emiſſa ꝓpter aliud: pone ꝙ ego ſcribo tibi ſalutãdo, talis hæres tali ſalutẽ, & ſimilia: an ex hoc probet volũtas? Videt ꝙ nõ: vt l. epiſtola. in prin. ſ. de pac. C. de teſta. mili. l. ex his verbis. In cõtrariũ facit iſta lex, & ſ. l. pro hærede. §. j. q̃ dicunt ꝙ qñcunq; aliqs facit aliqd vt hæres, inducit aditio. Rñ. qñq; verba enunciatiua ꝓpter aliud proferunt conditionaliter: vt, promitto tibi ſi hæres ſum: & tũc nõ inducit aditio. Primò, quia talis actus cõditionẽ nõ recipit: vt l. eũ qui. in fi. ſ. eo. & l. actus legitimi. de reg. iur. Secũdò qa iſta verba proferunt dubitatiuè: & in aditione hæreditatis requirit animus certus, nõ dubitatiuus: vt l. is qui hæres. §. j. & l. ſi is ad quẽ. & l. hæres inſtitutus. ſ. eo. Si verò iſta verba enũciatiua proferunt ꝑ modum cauſæ: vt, hoc facio quia hæres ſum: ſine dubio inducunt probationẽ volũtatis: vt l. emptor. in fi. de rei vẽdi. ĵ. de collado. l. pe. Si verò proferunt demonſtratiuè, vt in caſu ꝓpoſito: ſi ego tanq; hæres talis te ſaluto, & ſimilia: tũc idẽ, vt hac lege, & l. Pãtonius. in fi. l. pro hærede. §. j. & l. ſi quis extraneus. §. j. Nõ obſtat l. epiſtola. qa ibi verba erãt enũciatiua facti alieni. Nõ obſtat l. ex his. C. de teſta. mili. qa ibi erãt verba enũciatiua facti alieni: quod poterat aliter eſſe inductũ q̃ in volũtate proferẽtis cõſiſtat: hic ſecus. Sed pone † ꝙ aliqui dixit, magna fortuna fuit ꝙ talis hr̃ditas obuenit mihi: vtrũ ex hoc inducatur aditio: Rñ. verba enunciatiua inducũt probationem volũtatis eius qd̃ enũciãt, & ei⁹ quod importãt, nõ vltra. Aut ergo verba enunciatiua continẽt hoc totũ ꝙ ego ſum hæres: & tũc inducũt probationẽ volũtatis ei⁹: vt dictũ eſt. Sed ſi verba enunciatiua cõtinẽt hoc totũ quod mihi obuenit: tũc nõ inducunt declarationẽ volũtatis ꝙ ſim hæres: quia põt eſſe ꝙ eſt mihi fortuna: quia poſſum adire, licet nõ adeã: non ergo inducunt probationẽ aditionis: qa extẽderentur verba vltra ſuum ſignificatũ: vt l. Titia. §. Caius. ĵ. de leg. ij. Sed ſi dicerẽ, magna fortuna eſt mihi ꝙ ſum hæres: tũc probareẽ animus, vt ex prædictis patet. Venio † ad quartũ, qñ verba ſunt dubia. exẽplũ: Aliquis dixit mihi, talis hæreditas tibi obuenit. ego rñdi, bene placet mihi: vel, bene volo, vel bene cõtẽtor. iſta verba ſunt dubia. Si enim referant ad hæreditatẽ, hoc eſt dicere, bene placet mihi hæreditas, vnde volo hæreditatẽ: induceretur aditio, vt patet ex iam dictis. Si referãtur ad hoc totũ, bene placet mihi ꝙ obuenit hæreditas: nõ induceretur aditio. Illo caſu dico ꝙ ſtabitur interpretationi dicẽtis, ſecundũ Iac. de Are. vt ſ. di xi circa prin. probatur in l. ſi qs intẽtione. de iudi. & quod no. Inſti. de act. §. aliæ. ſi ipſe mortuus eſſet, puto ſtãdũ declarationi hæredis ſui, q eius volũtatẽ melius nouit: vt l. ſi qs à filio. §. ſi quis plures. ĵ. de lega. j. Ex hac enim declaratione alius non dannificat perdẽdo ſuũ, licet fortè dãnificet perdẽdo lucrum. ſed hoc nõ impedit hæredẽ declarare, vt ibi dixi. Circa ſecũdum ſpeciale & principale, † ſcilicet qualiter hic animus probetur per ſcripturã: dico in oĩbus idẽ qd̃ ſuprà dixi circa prædicta. Nõ enim figura literarũ obligat: ſed cõſenſus, qui cõtinetur in eis: vt l. nõ figura. de acti. & obli. duo tamẽ aduertẽda ſunt. Primò, quia qñ fit in ſcriptis, præſumo facilius factũ deliberatè, q̃ quãdo ſimpliciter proferẽt: vt l. ij. C. de ſent. ex breui. reci. Secundò aduerte ꝙ ſcriptura licet eſſet inualida quo ad id,

a ¶ Circa primum. Et dicit nota. Bal. in l. j. in iiij. q. C. qui admit. ꝙ qui poſsidet, in dubio præſumitur adire, niſi negatiuam probet, vt ibi declaratur per eum: quod not. vide tamen not. per eum in l. non hoc. vnde cogna.

b ¶ Aſſumo primũ. Adde ꝙ poſsidendo bona hæreditaria per decem annos, inducitur hæreditatis aditio. Tex. eſt in l. ſi filius. C. de peti. hæ. & de hac materia habetur per Bal. in l. potuit. C. de iure deli. & in l. nõ hoc. C. vnde cogna. in j. col. Adde Bal. cõſi. cccxlvij. iiij. vol. vbi dicit qui per deſcriptionẽ bonorũ in cataſtro adit hæreditatẽ mãdando hęredi ſuo ꝙ ſoluat legata teſtatoris, cui ipſe ſuccedere debebat. & quod voluit idẽ Bal. cõſ. cccccvij. & ccccxj. do. vol. vbi an trãſigẽdo cũ legatarijs, et an poſsidendo dicat adire, & quod idem Bal. voluit conſilio cccc-xxxiiij. eo. volu.

c ✠ P. PAV. P. ¶ Ad ſecundũ. Circa hæc, an credatur filio aſſerenti ſic poſſediſſe ratiõe dotis materꝛæ, vide Alex. conſil. xxxij. volumi. iij. vide Paul. de caſt. & alios in l. j. C. de repudian. hæredi.

d ✠ POMATES. ¶ In contrariũ. Vide Alex. cõſi. lxxxj. ĩ iiij. col. in iij. vol. & cõſil. xxxij. eo. vol. & cõſi. lxxxix. in ij. colũ. iiij. vol. Cardi. cõſi. xxxvij. in j. & ij. col.

e ¶ ſ. loca. aliqd dixi in d. l. nõ hoc. vnde cog.

f ¶ Cum alio. Vtrum per habitationem domus hæreditariæ videatur quis adire, adde Bal. poſt gl. in l. j. C. ſi vt ſe ab hæredi. abſti. & in l. nõ hoc in j. col. C. vnde cogna. & in l. j. C. de repudian. hæredi.

g ✠ POMATES. ¶ Si aliqs. Vide Panor. c. Ray. prope finẽ apparatus, de teſta. Pau. de ca. l. hæres inſtituta. C. de impu. vide Soci. l. j. in vij. col. in iiij. q. ff. de vulg. & pupil. Pan. conſil. iij. j. dubio. ij. volu. & vide quæ ſcripſi ad hoc ſ. in l. pro hærede. §. ſeruos hæreditarios. ĩ fi. eo. tit. latè Pet. de Ancha. conſil. cccxiij. incipi. ex ſola.

h ¶ Habeat totã. Adde in hoc articulo Bart. in l. quia poterat. ad Trebel. vbi dicit ꝙ hæres nõ poteſt repudiare hæreditatem, et petere legitimam. Videatis etiã de hoc articulo Bald. Cy. Ray. Sali. Ang. & Moder. in l. iij. C. de impub. & Bal. in l. vnica, in ver. ad j. q. C. quando non pt. par. & etiã Bart. in l. j. de vulga. & pupil. in iiij. q. principali. in verſ. item quæro an aliquo caſu, &c. & Bar. in l. ꝑ hærede. §. ſeruos. in nõnullis lect. antiquis. ff. de acqui. hære. & Ange. in conſi. lxxxj. incip. in Chriſti nomine ſubtiliter. Potiſsima ratio eſt: quia legitima debetur hodie iure hæreditario, & per aliã rationẽ quæ colligitur ex verbis Bar. dum allegat l. iam dubitari. & l. ſuus quoq;. Sed ad iſtam ſecũdam rationem factũ eſt reſponſum. Nam licet olim filius poſſet inſtitui ſub, conditione poteſtatiua: tũ ſecũdũ magis cõmunes cõcluſiones hodie iſtud eſt correctum, quãtũ eſt reſpectu legitimæ, per l. qñ in prioribus. & ibi plenè ꝑ Scribentes. C. de inoffici. teſta. & in l. ſuus quoq;. de hære. inſti. & in l. ſi pater. C. de inſti. & ſubſti. & latiſsimè per Imol. in l. fi. de condi. inſti. plus dicunt Cy. & alij in prealleg. l. iij. referendo q. ad terminos illius. l. iij. prout ipſi faciunt, & etiam alij Scribẽtes in locis ſ. prælle. ꝙ iſtud habet locũ, etiã ſi iſte inſtitutus haberet ſubſtitutũ vulgarẽ: quia propter hoc licet habeat ſubſtitutum vulgarẽ, nõ poterit partẽ hr̃ditatis acceptare, et partẽ repudiare: argu. l. ex aſſe. de acqui. hære. Et prędictã cõcluſionẽ videt etiã firmare Bal. in l. iij. quæ ſcipit, quãdiu. la. j. ſ. eod. & in l. ſcim⁹. in prin. in v. q. C. de ſoffi. teſta. & l. Papini. §. iiij. ff. de inoffi. teſta. quæ concluſio limitat ꝑ doct. in illis locis, niſi filij⁹ inſtitutus, & habens ſubſtitutũ vulgarem fuiſſet grauatus onere legatorũ, et fideicõ miſſorũ, adeo ꝙ illis ſolutis nõ remaneret ſibi integra legitima: vel eſſet grauatus filius in aliqua ſua re ꝓpria. Tex. eſt qui reputat aureus in l. ſi libertus patrono. verſi. qd ergo. de bo. li. Nã ibi patron⁹ fuerat inſtitutus vniuerſaliter hæres, &c. & expreſſe Pau. de ca. ĩ d. l. ij. intelligit illã limitationẽ, quã dixi procedere qñ huiuſmodi legatũ erat tale, & tãtũ, ꝙ ſoluto quinto nõ poterat apud filiũ remanere legitima. Dico ꝙ ille text. in d. l. ſi libertus. in prin. iuncto ver. quid ergo probat ꝙ qñ haberet ſubſtitutũ vulgarẽ, & eſſet grauatus de dando rẽ propriã ipſius filij, vt exoneret ſe: text. ille vult ꝙ poſſit repudiare retẽta legitima. Cũ prædicta concluſione, & limitatione tranſit Pau. de caſt. in cõſi. clv. inci. in Chriſti noſe, viſis actis, &c. idẽ etiam tenuit Ang. in l. ſi pater. circa penul. vel antepen. col. C. de inſti. & ſubſtit. & Pau. de ca. in l. j. ſ. eo. ſed Sali. in l. qñ in prioribⁿ. circa vltimum col. de inoff. teſt. tenet cõtra dictã limitationẽ. Nam dicit ipſe ꝙ illud, qd̃ dicitur in d. l. ſi libertus. nõ haberet locũ in filio: qa filius nõ poſſet vllo caſu repudiare hereditatem & conſequi legitimã, dato ꝙ haberet ſubſtitutũ vulgarẽ, et eſſet grauatus onere legatorũ. quod ꝓbat ipſe: quia textus in d. l. ſi libertus. loquitur in patrono, cui nõ debet legitima iure inſtitutionis, ſed iure hæreditario. Text. eſt, licet ipſe eum §. excluditur. & ibi no. glo. & Bart. ff. de iure patronat. ſed filio debetur legitima iure inſtitutionis, & iure hereditario: meritò videtur ꝙ aliud ſit in filio q̃ in patrono. Item ꝙ ſit differentia inter patronum & filium, allegat glo. in l. j. C. de cõtrahend. libe. tũ per hoc nõ recedo à limitatione ſuprà data: quia videtur

ad id, ad qd̃ fit principaliter, puta ſi filius familiàs in teſtamẽto ſe diceret adire, vel aliquid in eo diſponere, per qd̃ induceret aditio, vel ſi in teſtamẽto nõ eſſet ſolennis numerus teſtiũ, tñ aditio ꝓbaretur: quia imperfecta voluntas probat voluntatẽ: vt l. fi. de reb. eo. l. in teſtamẽto. ff. de fideicõ. liber. & l. j. & ij. C. de fideicõ. † Circa tertiũ principale, ſcilicet qualiter hæc voluntas probet perfecta, ſciendũ eſt ꝙ quædã ſunt facta pręparatoria ad aliquid: quędã ſunt, quæ principaliter ſunt ꝓpter ſe. Circa primũ[a] dico ꝙ quædam ſunt præparatoria ad aditionẽ neceſſaria: & per illa nõ inducit aditio. Exẽplum: ſi aliquis implet conditionẽ, qui ante impletam nõ poteſt adire: vt l. j. §. ſed ſi parẽdi. de cõdi. ob cau. & ſ. eo. l. Antiſtius. Vel ſi aliquis agat querela, qui antè adire non põt: & tũc nõ inducitur aditio: vt l. quẽadmodũ. de inoffi. teſta. Idem ſi petit ſibi exhiberi tabulas vt inſtituat virib⁹ hæreditarijs: qm̃ antequã habeat animũ certũ, nõ poteſt adire: vt l. Ariſto. cũ l. ſeq. ſ. eo. Quædã ſunt præparatoria nõ neceſſaria: vt puta, ſi accuſo teſtm̃ falſum. Si enim ſum cert⁹ de hoc, nõ eſt mihi ne adeã prohibitũ: vt l. cũ falſum. ſ. eo. tunc per tale præparatoriũ nõ neceſſariũ inducit aditio: vt l. cũ quidã. ĵ. de bo. poſſ. & ibi dixi. Idẽ ſi aliquis dicat teſtm̃ nullũ: vt l. ſuus. C. de repu. hære. Et prędicta vera in his quæ ſunt præparatoria ad aditionem hęreditatis: ſed ſi fieret aliquis actus præparatorius ad petitionẽ hęreditatis, vt puta, ſi facerẽ formari libellũ, volens cõtra te agere petitione hæreditatis, vel ſi ponerẽ ꝙ interrogeris an poſsideas pro hærede: quia intẽdo te cõuenire petitione hæreditatis, & ſimilia. omnia iſta inducerẽt probationẽ voluntatis adeuntis: vt l. quẽadmodum. de inoffic. teſta. Secundò dixi ꝙ ſunt quædã facta quæ fiũt principaliter ꝓpter ſe. Et hic aduerte: qa quędam ſunt certa, quæ nõ inducũt aditionẽ: vt l. ꝑ hærede. in fi. ſ. eo. Quædã ſunt certa, quæ inducũt aditionẽ: quia citra ius & nomẽ hæredis fieri non poſſunt: & de his nõ dubitat, vt l. ꝑ hære. §. Papi. ſ. eo. quædam ſunt quæ per aliquẽ poſſunt fieri tanquã pro hærede, & etiã alio modo: de his dubitatur, in his habent locũ verba Azo. quæ ſ. in prin. retuli: perpendendum eſſe ex qualitate rei ꝑſonarum, & factorũ: & ideo ad hoc examinãdum formo quatuor dubia. Primò quãdo idem factum poteſt quis facere vt hęres, & nõ hęres: tamẽ vno modo licitè, alio modo illicitè. Secundò, quando idem factum poteſt quis facere vtroq; modo licitè, & vtroq; modo nomine ſuo. Tertiò vtroq; modo licitè: tamen vno modo nomine ſuo, alio modo nomine alieno. Quartò quando vtroq; modo

20 nomine alieno, & ſuo. † Aſſumo primũ[b] quod eſt facile. Si enim apparet ꝙ voluit facere eo modo quo illicite poteſt, nõ induceret aditionem: vt l. ſi quis extraneus. in princi. ſ. eo. ſi eſt dubium: & in dubio nõ præſumitur quod voluit derelinquere: vnde interpretamur in illam partẽ l. meritò. ſ. pro ſocio. & hoc eſt quod dicitur in l. pro hærede. §. Papinia. ſ. eo. quod nõ poteſt fieri citra ius & nomẽ hęredis. ſ. licitè, tunc iſtud præſumitur. Ad ſecundum[c] † qñ poteſt fieri vtroq; modo nomine ſuo. Exemplũ, habitauit filius in domo paterna, poteſt eſſe qñ habitauit vt hęres, & ꝙ habitauit ibi filius tanq; in re ſibi obligata ꝓ dote matris ſuæ. vel pro alia cauſa: vt puta: quia erat domus emphyteutica quæ debebatur ſibi vigore inſtrumẽti emphyteutici licet nõ eſſet hæres, videtur ꝙ debeat intelligi in dubio ꝙ fecerit eo modo quo eſt domin⁹: vt C. cre. euic. pig. nõ debe. l. j. & l. ſi quis domum. §. pe. ſ. loc. In contrarium[d] ꝙ videatur feciſſe eo modo quo ſibi vtilius eſt: vt l. j. cum l. ſeq. ĵ. de ſolu. Reſpõ. aut illũ actum poterat facere vt dominus, & nõ vt hæres, & nõ præſumitur aditio, vt l. Iulianus. §. fi. ſ. eo. in exemplo poſito de emphyteuſi: argu. l. ſi patroni. in prin. ad Trebel. & l. pro hærede. §. ſi quid tamẽ. ſ. eo. ſecundũ intellectũ quem dedi. Si verò non poterat facere vt dominus, niſi eſſet hæres. exemplum: ſi vẽdidit ſimpliciter rem hæreditariam ſibi obligatam, vel locauit: tũc quia ille actus eſt celebratus cum alio, videtur feciſſe hoc vt dominus, niſi aliud expreſſerit: vt d. l. j. C. credit. euict. pigno. nõ de. l. ſi quis domum. §. pe. ſ. loca. [e] ſed ſi ille actus non celebratur cum alio, [f] puta ſi ipſe ſteterit in domo hęreditaria, quod poteſt intelligi vt dominus, vel iure pignoris, vel cauſa cuſtodiæ, & ſimilia. & ex hoc quomodo intelligatur, nemo decipitur: quia cum nemine contrahit. Et intelligo tunc ipſum poſſediſſe[g] ex cauſa quæ erat ſibi vtilior: & quod diligens homo feciſſet: vt d. l. j. de ſol. Quid enim ſi erat hæreditas hominis locupletis ſecundum communem opinionẽ? Certè aditionem præſumam. Sed ſi communis opinio ſe haberet quòd hęreditas erat damnoſa, pręſumam aliud arg. d. l. j. de ſolu. Et iſtud voluerunt dicere verba Azo. Si dubitatur, recurritur ad declarationẽ ipſius hæredis ſecundùm prædicta. ſecundùm Iaco. de Areti. Sed quæro † quid ſi aliquis[g] dixit ſe poſsidere illam domum pro ſua legitima: an per hoc releuetur ne videatur adire? Reſpon. legitima ſaltem hodie habetur iure hæreditario: & de hæreditate non poteſt quis partem habere quin habeat totam[h], quæ ſibi defertur: vt l. j. & ij. & l. ſi ſolus. ſ. eod. in † vno tamen

in filio militare ratio, propter quã ſe fundat tex. in d.l. ſi libertus patrono. ver. quid ergo. Nã tex. ibi ſe fundat in eo ꝙ fuit datus patrono ſubſtitutus vulgaris, & fuerat grauatus patronus onere legatorũ quæ ratio multomagis militat in filio cui magis eſt debita legitima, vt per gloſ. in l. ſi qs legatũ. in ff. ff. de falſis. Nã ſi verum eſſet id, quod fal. dicit, ſequeretur ꝙ etiam quãdo patronus nullũ ſubſtitutũ vulgarẽ haberet, nec eſſet grauatus onere legatorum, poſſet repudiare hæreditatẽ deducta legitima. quod eſt cõtra dictã l. ſi libertus patrono. in fi. iuncto verſicu. quid ergo. Adde etiã ꝙ cũ opi. Salic. concordat Pet. de Anch. in cõſi. cccij. incipien. ex ſola ſubſtitutione vulgari. reſpondens ad illũ tex. d.l. ſi libertus patrono. quod ibi ideo illud erat, quia non erat inuentũ beneficiũ l. omnimodo. C. de inoffi. teſta. & declarat Bar. in l. excuſatus. ff. ſi quis omiſ. cau. teſta. ideo videt ꝙ nõ haberet locũ d. l. ſi libertus patrono. & per cõſequẽs nullo modo poſſet patronus, & pari ratione filius hæreditatẽ repudiare, & petere legitimam, ſeu ſupplementũ legitimæ. Sed certè nõ videt ꝙ beneficiũ, de quo in d.l. omnimodo. & in d.§. ſed noſtra. habeat omnino derogare prouiſioni poſitæ in d.l. ſi libertus. quæ hoc caſu, ſcilicet quando patronus erat vniuerſaliter hæres inſtitutus, & datus ſibi ſubſtitutus, nõ loquitur in caſu illo: & ꝑ cõſequens nõ debent illa iura corrigere d. l. ſi libertus patrono. in caſu omiſſo. l. præcipimus. cũ vulgaribus. C. de appel. Adde etiã quod Roma. in l. vnica. C. quãdo nõ pe. par. in l. j. §. eod. dicit ꝙ inquantũ Bar. in d.l. quia poterat. & Do. cõcludunt ꝙ filius etiam poteſt regulariter repudiare hæreditatẽ, & petere legitimã, videtur falſum, ſecũdũ eũ. quod dicit probari inconuincibili rõne. Mouetur ipſe: nã filius dicitur poſt mortẽ patris creditor in legitima: licet in vita patris non: l. j. §. ſi impuberi. de col. bo. l. ij. C. de ijs qui ante aper. tab. & in authen. de hære. & falc. §. j. cũ ſeq. vbi hæreditas patris dicitur debita filio: ſed ita eſt ꝙ creditor poteſt repudiare hæreditatem debitoris ſui, & cõſequi quod ſibi debebatur à debitore ſuo l. vt debitũ. cũ ibi no. C. de hære. act. Ergo idẽ dicendũ eſt in filio: ſcilicet vt poſſit legitimã conſequi, & repudiare hæreditatẽ. Pro hoc facit ſecundũ eũ: quia legitima dicitur quota bonorũ, & non quota hæreditatis l. Papinia. §. quarta. de inoffi. teſta. & no. Bar. in l. ex facto. la grãde. de inſti. ergo nõ videtur ꝙ hoc caſu poſſit filius prohiberi petere legitimã, & repudiare hæreditatẽ: ſed ad argu. ipſius põt reſponderi ꝙ filius nõ dicit propriè & verè creditor, adeo ꝙ nõ cõparatur creditori, de quo loquit̃ tex. in d.l. vt debitũ. Probatur ſic: nã etiã patronus dicit̃ creditor eſſe quartæ ſibi debitæ: vt l. ſi patronus. in prin. ff. de dona. quo argu. vtitur Cy. in authẽ. res quæ. ad ſi. com. de leg. ad probãdũ ꝙ etiã filius dicitur creditor in legitima. tũ nos videmus ꝙ patronus dicit̃ creditor largè, vt dixi:

a casu reperio qd̃ põt retinere legitimã,[a] & hæreditatẽ omittere: ſcilicet ſi habet ſubſtitutũ vulgarẽ, & eſt grauatus legatis: vt l. ſi libertus patrono. de bo. liber. Ad ter
24 tium, † qñ ille actus põt fieri vtroq; modo: licitè tũ vno modo noĩe ſuo, alio modo noĩe alieno. & illud põt duobus modis intelligi. Primo noĩe alieno, hoc eſt, ad vtilitatẽ alienam, ſuo tũ noĩe, hoc eſt, non animo repetẽdi: ſecũdũ iſtũ modũ intelligendi poſſunt habere locũ dicta verba Azo. ſcilicet hoc eſſe ꝑpẽdẽdũ ex qualitate rerũ & perſonarũ, &c. vt dicamus ſic, quædã ſunt, in q̃bus cauſa pietatis de facili cadit: vt ſepelire defunctũ. hãc cauſam faceret vicinus vicino. Itẽ paſcere familiam, maximè ſi eſſent pueri paruuli, & expenſa erit modica, facere cuſtodiri domum. Hęc enim oĩa ex pietate faceret vicinus vicino: & tunc ex his actibus non præſumitur aditio, niſi probet̃ aliud: vt l. at ſi quis. §. plerq;. de relig. Quædã ſunt, in quibus nõ eſt hæc pręſumptio ita de facili nec præſumptio aditionis, vt puta de iumentis curã habuit: fructus recolligi fecit, & reponi, & his ſimilia, de quibus loquitur l. pro hærede. §. ſeruo. ſ. eo. & tunc ſiquidẽ ipſa viuit, qui fecit, ſtãdũ eſt interpretationi eius cũ iuramẽto: vt dicit Iaco. de Are. aliàs ſtaretur interpretationi hæredis eius: vt dixi. Quædã ſunt, in quibus nullo modo talis cadit præſumptio: vt ſi vendidit rẽ hęreditariã nõ periturã: ſi vadit ad habitandum in domo cũ familia & ſupellectili: vel illã domũ poſsidere ſe dixit: & in iſtis animus adeũdi pręſumitur, niſi contra probet̃: vt de re. hær. l. j. & ij. ſ. eo. l. pro hærede. §. fi. & hac lege. & ſ. eo. l. ſi quis mihi bona. §. ſed qd ſi mãdauit. ibi: quid ſi vt rẽ hæreditariam diſtrahat. Nec obſtat C. de iure delibe. l. j. vt ibi no. Secũdo modo hæc verba poſſunt intelligi nomine ſuo & alieno, hoc eſt gerẽdo negotium alterius ad quẽ ſpectaret: & tũc dubio noĩe alieno nõ intelligitur: vt l. & magis. de ſolu. & qa in actu perſona extrinſecus non ſubintelligitur: vt l. ſi ita ſtipulatus. §. Chryſogonus. de verbo. obli. Sed
25 quæro, † quid ſi dedit aliquas eleemoſynas pro defuncto de rebus defuncti, & de bonis defuncti, an ex hoc adijſſe videat̃? Reſpon. quædã ſunt eleemoſynæ neceſſariæ, vt cõſeruetur honor defuncti ſecũdũ cõſuetudinẽ ciuitatis: vt in mittẽdo pecuniã in cãdelis cereis tẽpore funeris ſecundũ diuerſas cõſuetudines: tũc ex hoc non videt̃ aditio. Vidẽtur eñ expẽſæ funeris: vt l. at ſi quis. §. funeris. & §. hæc actio. de

reli. & ſumpt. fu. Si verò talis eleemoſyna nõ erat neceſſaria de neceſsitate: tũc in dubio præſumitur aditio: vt l. indebitum. C. de cõdi. indebi. Nõ enim poteſt quis licitè largiri de alieno: vt l. ſi pignore. §. j. ff. de fur. & ideo ille actus nõ dicitur fieri ci
26 tra ius & nomẽ hæredis. Quærò † quid ſi maritus, cui delata erat ꝑ ſe & filijs hæreditas vxoris, dedit pãnos vxoris pauperibus, an ex hoc inducatur aditio? Reſpõ. quidam ſunt pãni prætioſi & feſtiui: & illi ſunt viri. Vnde ex hoc non præſumitur aditio: quia vir fecit de ſuo, niſi vxor reliquiſſet in teſtamẽto: tunc enim in ſoluendo legata videtur adire, vt d.l. indebitũ. Si verò erant panni quotidiani: tunc illi ſunt vxoris: vt l. ſi vſusfruct⁹. §. j. ad l. Fal. & tunc videtur dediſſe pannos vxoris vt induceretur aditio: ne aliàs videat̃ de alieno largiri, vt dictum eſt. ſ. De hoc, cuius ſint pãni, dicã plenè in d.l. in his. §. j. §. ſol.
27 matri. Ad quartũ, † ſcilicet quãdo poſſum facere vtroq; modo licitè, ſed vtroq; modo nomine meo & alieno, exemplum: Delata eſt mihi hæreditas fratris mei, cũ quo habebam bona communia, quæ poſt mortem adminiſtraui. Poſſum enim facere vt hæres, & etiã ſi nõ facio vt hæres, facio noĩe meo & alieno: quia ꝑ iure meo. Et dic, aut negotiũ, qd̃ geritur, poterit expediri pro parte: & ille geſsit in totum, & inducitur præſumptio aditiõis: quia plus ſua parte dominationem interponit: vt l. duo fratres. ſ. ea. l. ſed ſi nõ poterat experi pro parte, & facit totũ: tunc ſiquidẽ ipſe negat ſe feciſſe aĩo adeundi, nõ præſumitur aditio: vt d.l. duo fratres. Fit enim ex neceſsitate cõmunionis: vt l. hæreditas. §. idẽ iuris. fami. erciſcũ. Sed ſi ipſe vel hæres eius diceret ſe feciſſe animo adeundi, ſtarem interpretationi ſuæ, per ea quę dicta ſunt, ſm Iac. de Aret. & ſ. declarauí. & maximè ſi hæreditas eſt locuples: tamẽ quãdo de acquirendo tractatur, nõ approbatur ſic acceptare: vt l. ſi abſentis. & ibi no. C. ſi cer. peta. & l. quo enim. §. j. & ibi no. j.
28 rem ra. habe. † Venio ad quartũ[b] prin-
b cipale, ſcilicet vtrum illa voluntas adeuntis probetur per non factum. Reſpon. ꝙ ſic. primò per rationẽ: Repudiatio hæreditatis inducitur, ſeu probatur per nõ factum: vt l. recuſari. j. eo. ſecũdũ intellectũ Iacobi de Areti. ergo aditio: quia eiſdem regulis precedit: vt Inſti. de hęre. quali. & dif. §. fi. C. de repu. hæred. l. ſicut. & hoc eſt indubitãter verũ. Exẽplum: ad petitionẽ creditorũ eſt aſsignatus terminus hęredi ad adeundum vel repudiãdum: intra ter-

non tamẽ poteſt repudiare hęreditatem, & petere quartam, niſi quando eſt inſtitutus, & datus eſt ſubſtitutus vulgaris cum onere legatorum: vt probatur in d.l. ſi libertus patrono. iuncto verſi. quid ergo. Præterea ſi verum eſſet ꝙ filius diceretur creditor in hæreditate paterna, per d.l. vnicam. C. de ijs qui ante aper. tab. ſequeretur ꝙ filius non poſſet inſtitui, ſaltem iure Digeſtorum, ſub conditione poteſtatiua. quod eſt contra. l. iam dubitari. & l. ſu⁹ quoq;. de hære. inſtit. eſt verum quòd Roma. in dictis locis relinquit cogitandum. Adde etiam quòd cũ opinio. Bart. & ſequacium in d.l. quia poterat. tranſit Abb. in c. Raynutius. de teſtamẽ. & ibi dicit quòd illud quod dicit Barto. in l. quia poterat. ad Treb. videlicet ꝙ filius non poſsit repudiare hęreditatem, & velle legitimam, procedit quãdo pater deceſsiſſet iteſtatus: qa non poterit etiam tũc repudiare hæreditatẽ, & velle legitimã. Allega. l. j. §. ſi ex fundo. de hæredi. inſti. q. tex. loquitur quando cõditum eſſet teſtamentũ. Vnde in caſu, iſto videlicet quando pater deceſsiſſet inteſtatus puto paſſum eſſe dubium & nullus in terminis ita clare ponit, ſicut Abb. Nam ꝙ iſte caſus ſit dubi⁹, quando ab inteſtato, patet: quoniã illo caſu debetur legitima filio, vt quota bonorũ. d. §. iiij. & ſic nõ debetur iure inſtitutionis, cum præſupponatur teſtatorem deceſsiſſe inteſtatum. tũ ſuſtinẽdo opi. domini Abb. poteſt pro eo induci text. in l. ſi libertus patrono. attento ꝙ textus ille loquitur i patrono, cui non debetur legitima iure inſtitutionis. & tamen textus ibi non vult ꝙ patronus poſsit repudiare hęreditatem, & cõſequi legitimã, niſi in caſu ſpeciali, verſi. qd ergo. Iuxta prędicta dubitat bal. in d.l. iij. C. de inſtit. & ſubſtit. Quid ſi filius cui data, erat hæreditas, dixit, repudio hęreditatem ſalua mihi legitima: an videatur adiuiſſe: & ſic in totũ per ius accreſcẽdi an ſit excluſus. Et cõcludit not. Bal. quẽ ſequitur Pau. de ca. & Fulgoſius, ꝙ habebitur pro adeunte, non pro repudiãte, ſicuti in ſimili dicit glo. no. in l. j. in glo. fin. de acquir. hæredi. Adde qd̃ Bal. conſi. lxxiij. volumi.

voluit ꝙ filia hæres inſtituta non poſsit hæreditatem repudiare, & petere dotem quando dos non eſt promiſſa patre viuente.

a ¶ Retinere legitimam. Adde Barto. ſ. eod. l. pro hærede. §. j. & in l. quia poterat. ad Trebellia. & quæ ibi habes. Et adde quòd per ſolutionem factam creditoribus inducatur aditio hæreditatis, vt voluit not. Barto. per illum text. in l. j. C. de iure delibe.

A D D E quòd per tranſactionem factam cum creditorib⁹ inducitur aditio hæreditatis: vt conſuluit Bald. conſi. ccccvij. iiij. volu. & melius conſil. xiiij. & cxj. volu. j. & ibi per quos actus inducatur aditio.

b ¶ Venio ad quartam. Et nota pro q. in qua Barto. fecit diſputationem, debitor in diẽ. Et vide quæ dixi in cõſi. apud veronã. Et vide Bar. in cõſi. ccvij. in-

minum

minum nihil facit. Certè illud nõ facere facit præſumi aditionem: vt C. eod. l. ſi. §. ſinautem hoc. & §. ſi quis autẽ temerario. & no. ſ. eo. l. quãdiu. & ibi dixi. Aliud exẽplum pone: Debitor in diẽ & ſub pœna ſucceſsit creditori ſuo in diem: debitũ nõ ſoluit alijs, qui ſuccedũt ipſo repudiãte. Certè ex hoc non
a facto præſumit̃ aditio[a]. Probo, ſi aditio nõ præſumitur: ergo iſte fuiſſet in mora. Eſſe in mora eſt delictum: vt l. quod te. ſ. ſi cer. pet. & l. qui ſine. de reg. iur. ergo debemus præſumere aditionem, per quam in delictum non incidit: vt l. meritò. pro ſocio. vt ſ. dixi. Secundò compenſatio fit ipſo iure: ſi tamẽ opponatur de homine: & dicit lex ꝙ eo caſu pro quo compenſatione nõ facta quis incideret in pœnã, præſumitur facta ipſo iure: vt l. ſi cõſtat. C. de compen. & ibi no. & in l. ſi quid à fideiuſſore. ſ. de cõpenſa. Ita aditio fit ipſo iure hærede tamen volente. Si ergo ipſo nolẽte incideret in pœnã: in dubio eſt præ-
b ſumendum ꝙ voluerit. Tertiò probo[b] per caſum in l. ſi peculium. §. ſicut autẽ. de pe. leg. quæ inducitur ſic: Sicut hæreditas aditur ſolo animo qualitercũq; probato: ita peculiũ adimitur ſeruo ſolo animo dñi per quæcũq; indicia probato: vt l. nõ ſtatim. ſ. de pecu. Sed ſi dñs eſt debitor ſerui, & ei differt illud ſoluere: in dubio inducit animũ adimendi peculium: vt d. §. ſicut autẽ. ita hic probatur animus adeuntis. & hoc verum ipſe qui ſoluere diſtulit, vel hæres eius. h. d. ſinautẽ ipſe negaret ſe adiuiſſe, & alius ex hoc vellet eum conuincere ꝙ adiuerit: puto
c ꝙ nõ ſufficeret[c]: argu. eius quod not. in l. ſiue poſsidetis. C. de proba. & l. qui iurasſe. §. ſi pater. de iureiur. Et ita dixi in quæſtione, quam diſputaui de hoc, & prædicta ſum multũ neceſſaria, & ſæpe occurrentia, maximè in hæredibus dominarũ:
d in quibus vt plurimum[d] nõ eſt niſi nomẽ dotis ſuæ & filij debitores ſibi ſuccedunt: vt ex hac ceſſatione inducatur aditio. Idem ſi pater ceſſauerit ſoluere intra tempus debitum, ſi filij ſuccedentes erant infantes: vt j. dicam. Venio ad quintum
29 principale: † ſcilicet qualiter probetur animus iſte in eo qui
e adit ex iure alieno. Et circa hoc quero quatuor[e]. Primũ, quid iuris qñ quis adit iure alieno pro ſe tãtùm. Secũdò quid iuris, qñ quis adit iure ſuo pro alio tantùm, & ad vtilitatem alienã. Tertiò, quid iuris, quãdo quis adit ex iure alieno, & pro alio. Quartò, quid de eo qui nõ adit, ſed adeunti authoratur. Ad
30 primum † qñ quis adit iure alieno pro ſe tãtùm: exemplum in eo, ad quẽ tranſit ius deliberandi & adeũdi hæreditatem defuncti delatã in oĩbus caſibus, qui not. in l. vẽtre. ſ. eo. Rñ. per omnes illos actus, per quos induceret̃ aditio, ſi ex ſuo iure, vel ex ſua perſona adiret, per eoſdẽ induceret̃ qñ adit iure alieno pro ſe tm̃: quia in oĩbus loco illius ſubſtituit̃, vt eidem per oĩa
31 tribuat̃: vt l. ſi quis filiũ. ij. rñ. ſ. eo. † Iuxta prædicta quæro: quidã credebat defunctũ, cui ſucceſsit, adiuiſſe hęreditatẽ ſibi à defuncto delatã: tñ ad cautelã dixit ſic, Si nõ apparet defunctũ adiuiſſe ex iure deliberãdi ad me trãſmiſſo intra annũ ego adeo. Vel pono ꝙ verba non dixit, ſed intra annũ tale quid fecit, ex quo induceret̃ aditio: ſi pro certo crederet ſibi ius deliberãdi, & adeũdi eſſe delatũ, an ex hoc ĩducat̃ aditio: & ſi poſt ea de defuncti aditiõe nõ cõſtat, an videat̃ adijſſe? Et vr̃ ꝙ nõ: quia ille, qui putat ſe neceſſariũ, cũ ſit volũtarius vel in hoc dubitat, nõ poteſt adire: vt l. is qui putat. & l. ſeq. ſ. e. Sed iſte putans defunctum adiuiſſe, erat ille, qui ius hæreditatis defuncti adiuit neceſſarius, nec potuit hæreditatẽ eius nõ habere: vt l. ſi quis filium. in fi. ſ. eo. ſed per ius deliberãdi eſt voluntarius, ergo &c. Præterea, quia hæreditatis aditio nõ recipit cõditionẽ vt l. ſi is ad quẽ. & l. hęres inſtitutus. ſ. eo. l. eum qui. §. fi. & l. actus legitimi. de re. iur. ſed ille adit ſub cõditione, ſi prim⁹ nõ adiuit, ergo &c. Præterea, de hoc videt̃ gl. in ſimili in l. iij. in prin. de acq. poſ. vbi animus retinẽdi poſſeſsionẽ non inducit acquiſitionẽ de nouo, ſi prius quisnõ poſsidebat, ſm illam gl.
f In cõtrarium, & illud puto verũ[f], facit. nã neceſsitas cauſatiua nõ tollit volũtatẽ, nec eſt ei cõtraria, imò cõformis: vnde ſi aliqs vult adire hæreditatẽ, conſequẽter vult oĩa onera ipſius hæreditatis: vt l. ſi duo. ſ. eo. ita in propoſito, qui vult hæreditatem proximi defuncti, & adit eam ſponte, videtur velle aliã hęreditatẽ, quã credit defunctũ adiuiſſe. Et per hoc ceſſat ratio prima: quia loquit̃ in eo, qui putat ſe neceſſariũ neceſsitate præciſa, velit nolit: hic verò neceſsitate cauſatiua. Præterea, licet error in cã acquiſitionis videat̃ vitiare aditionẽ, tñ hoc ve-

rũ, qñ quis errat circa factũ. Sed ſi factũ ẽ clarũ, errat aũt vel dubitat quo iure ſibi deferat̃: talis error nõ impedit aditionẽ. Exẽplũ pone: putabã me nõ poſſe ſuccedere de iure ciuili, ſed ſolũ ꝑ bonorũ poſſeſsiõis petitionẽ. ſed certè hęres ero d̃ iure ciuili: vt l. puberẽ. C. eo. facit qd̃ not. in l. nec is. §. j. ſ. eo. Ad hoc optimè facit tex. in l. Gall⁹. §. ſi eius. ver. ſed cùm teſtm̃. ſ. de lib. & poſth. Sed in ꝓpoſito factũ eſt a certũ: quia eo iure & ex ea cã ſuccedit̃ illi primo defuncto: ſed in ꝓpoſito factũ eſt certũ, ꝙ illi primo defuncto ꝑ ſcẽdm hæredẽ nõ ſuccedebat̃ per primũ, ſiue primus adiuerit, ſiue nõ: vt l. ij. ſ. de pe. hę. Sol. hic
b est error iuris, hoc eſt, vtrũ ſufficiat aditio vna, ſ. hęre ditatis vltimi defuncti an req
c rat̃ aditio noua. Ad idẽ ſi aliqs ſcit hr̃ditatẽ ſibi delatã, dubitat aũt ã poſsit adire per ſe, vel iuſſu alterius impedit̃ aditio: d vt l. q in aliena. §. ſi is q. ſ. eo. & l. multũ. d̃ cõdi. & demon. ergo &c. Præterea, id qd̃ dicit̃ ꝙ hæreditatis aditio nõ recepit cõditionẽ: debet intelligi de tali cõditiõe q̃. e ſuſpẽdat aĩm adeuntis, ſed ſi nõ ſuſpẽdit aĩm, ſed in oẽm eucntum vult hr̃ditatem: tunc nõ impedit aditio: qd̃ apparet in eo, q̃ eſt certus in quota parte hr̃s ſit inſtitut⁹. Nã ſi dicit ſe velle eẽ hęredẽ, ſiue in toto, ſiue in pte hæres ſit inſtitut⁹, nõ impedit̃ aditio: vt l. ſi qs extrane⁹. §. ſciẽdũ. ſ. e. & l. ex ſemiſſe. & ibi not. ita ĩ ꝓpoſito iſte vult eſſe hæres, ſiue defunct⁹ adiuit, ſiue nõ. Præterea aĩus retinẽdi poſſeſsionẽ inducit acqſitionẽ poſſeſsiõis d̃nouo, ſi pri⁹ nõ habeat̃ poſſeſsio: vt l. q ob pactionẽ. et l. qd̃ vulgo. & l. ſeru⁹. j. ꝑ emptore. repro bata gl. q̃ eſt in l. iij. in pri. j. de acq. poſ. & ibi dixi. Ex q̃bus cõcludo iſtũ eſſe hr̃dẽ.
32 † Ad ſcẽdm, qñ qs adit ex iure ſuo ꝑ alio tm̃, & ad aliena vtilitatẽ, exẽplũ in filiof. q̃ adit, & acq̃rit patri ẽt hodie in ꝓfecti-tijs. Aliud exẽplũ in monacho q̃ adeũdo acq̃rit in monaſterio, in quo regrit̃ iuſſus Abb. ſicut in filio iuſſus patris, vt not. in Spe. d̃ ſta. mo. §. j. ver. viij. hic qualiter iuſ ſus debeat interuenire, et q̃ verba ſunt ad hoc apta, habuiſtis in l. ſi qs mihi bona. §. iuſsũ. ſ. eo. & ſi iuſ ſus iſte non apparet, ſed ſolũ appareat filiũ poſſediſſe cõſentiẽte patre, vel patrẽ patiẽte filio, vel monachũ patiẽte Abbate, vel ecõtra: vtrũ, ꝑſumant̃ oĩa fuiſſe acta ſolẽniter. Dixi ſ. eo. l.
33 qui in aliena. verſi. ſed & ſi nõ adierit. † Ad tertiũ qñ qs adit ex perſona aliena & ꝑ alio. exẽplum in tutore, q̃ adit ꝑ infante, & idẽ in patre q̃ adit pro filio infante: tũc dico ꝙ in oĩbus, & per oẽm actum, ꝑ quẽ aliqs diceret̃ per ſe adire, ꝑ illũ eũdẽ actum ꝑ infante ꝑſumit̃ aditio: & ſicut ꝑ nõ factũ ꝑſumit̃ adeuntis aĩus ꝑ ſe, ita ꝑ infante: vt l. ſi infanti. C. e. & ꝑ hoc tex.
34 optim⁹ in l. ſed & ſi dãnum. §. j. & ij. ſ. de pec. † Iuxta hoc q̃ro: pone ꝙ tutor in inuẽtario ſuo facto de bõis infantis dt, Itẽ credit eſſe in bonis dicti ĩfantis talẽ, & talẽ rẽ, q̃ fuerũt de tali hr̃ditate: vtrũ ex hoc inducat̃ aditio? Rñ. ꝙ ſic: qa in hr̃ditatis aditiõe hoc ſufficit ꝙ qs credit rẽ eſſe hr̃ditariã, licet nõ ſit: vt hac l. & l. ſi qs extrane⁹. ſ. eo. facit optimè l. etiã hoc mõ. & in l.
35 & eo mõ. j. de le. j. † Itẽ q̃ro, iuxta hoc pone ꝙ infanti cõpetebat ius adeũdi hr̃ditatẽ ꝑ ius deliberãdi ad eũ trãſmiſſum ex perſona alteri⁹: an tutor adire poterit? Vr̃ ꝙ nõ qa cõcurrerẽt circa idẽ duæ fictiões: nã tutor repſentat pſonã infantis, & infans pſonã ei⁹, cui⁹ hęres eſt, ex quo hz ius adeũdi, et ſic ĩpedit̃ aditio, ꝑ ea q̃ no. ĩ l. j. C. de do. pmiſ. & l. cũ poſt §. gener. de iure do. Cõtra puto: qa iſtę fictiões habẽt originẽ ex diuerſis: ergo poſſũt cõcurrere: vt l. ſing. ſ. ſi cer. pe. & l. ſi ſeru⁹ cõis Meuij. ĩ pri. de ſtip. ſer. et hoc puto verũ. Et d̃ cõcurſu duarũ fict. dixi

cip. in quæſtio. inter Frãc. ex vna ꝑte vbi loquit̃ de patre poſsidẽte bona vxoris delata filio infãti, vide Bart. in conſi. cxxix. incip. quidã habuit vxorem. And. Barb.

¶ Præſumit̃ aditio. Bal. tenet contrariũ in l. ſi certis annis. in xiij. colũ. de pact.

POMATES.

¶ Aditio. vide Alex. l. nõ hoc. C. vnde legi. in pe. & vlt. col. vbi ſequit̃ Bart. hic. Sed Bart. hic rñdet bene.

b ¶ Tertio probo. Cõtrarium tenuit Bal. in penul. ſolu. matri.

POMATES.

¶ Puto q nõ ſuffiret. Vide Alex. conſi. xx. in vlt. col. iij. vol.

P. PAV. P.

¶ Vt plurimũ. vide latè Arc. cõſi. clxj. & ſequen. vide Barba. cõſi. iiij. in fin. volu. j.

c ¶ Quero quatuor. vide Bald. in l. nõ hoc. vũ cogna. & in l. dos à prẽ. ſol. mat. & in l. cũ antiquoribⁿ. de iu. q̃li. & in l. ſi certis ãnis. C. de pac. & in l. j. in pen. chart. q admi. & in l. in his. §. ſeruis ſol. ma. & vide Bar. in q. q̃ incipit debitor in diẽ. Imo, hic tenet opin. Bar. & vidẽ Sali. in l. iij. C. de peti. hæred. cum d.l. cum antiquioribus.

f ¶ Puto verũ. Bal. in l. potuit. de iure deli. tenet contra Bart. in viij. q̃o. & adde ꝙ ſi filius recipit lucrũ, qd̃ ſibi debet de ſucceſsiõe à prẽ vel mẽ trafẽte ad ſcẽta vota, nõ dicitur adire. l. gñaliter. §. in his. et in auth. hæres. C. de ſecũ. nup. Quid aũt ſi filiⁿ facit pacẽ de morte defuncti, vide Bart. in l. ꝑ hęrede. §. fi. ſ. e.

a ¶ Videt verius. De hoc plenè habet per Ang. in cõſ. cccxxvij. facit quod not. Bald. in l. ſi patruus. cõia vtri. iudi. in penulti. col. & in l. ſi infanti. C. de iure deliberan.

b ¶ Paul⁹. Quid in repudiatione hæreditatis, vide Bart. in l. recuſare. j. ad Trebel. in princip. & in l. ij. de offic. procu. cæſa.

c ¶ Oppo. j. de bo. poſ. Adde Barto. in l. iij. §. acquirere. de bo. poſ. de qbus oĩbus vide Bart. in l. q in aliena. in princ. ſ. eo. & legit & no. in l. ſi maritus. C. manda. & ibi per glo. An in petẽda bo. poſ. requiratur ſpãle mandatũ. Imo. hic tenet cõtra illam gl. & ad iſtius regulæ limitationem vide Bart. in l. filio. C. de iure de liberan.

d ✠ P. PAV. P. ¶ Hęreditas. An per generalẽ poſsit adiri, vide Abba. & cano. c. accedẽs. circa fi. de præbẽ. an p procuratorẽ poſsit adiri hęreditas, vel agnoſci bonorũ poſſeſsio, & an requiraſ ſpãle mãdatum, vide Barb. in rubri. C. q admitti. col. xix. & ſequẽ. vide in materia Iaſo. in l. j. in iiij. & vj. no. & in l. ij. ff. de offi. ꝓcura. cęſa.

e ¶ Prætera procurator. Et an ſufficiat ꝓcurator gñalis, vide hic Modernio. & licet ſint in contraria opi. ego allegaui glo. ſingu. alibi ſecundũ Bal. cõcordantẽ opi. vide remiſsiões quas eis hic dedi. An. Bar.

f ¶ Speciale in Cæſare. Vide tã Cyn. in l. j. in fi. op. C. q admi. & Bal. in rub. C. qui admi. in vj. colũ. Adde plenè per Barb. cõſ. xviij. ij. lib. Et inducitur ad q. de qua vt refert Pau. de ca. cõſul uit Old. q ſi filia renunciauit hęreditati paternæ, & bona peruenĩãt ad maſculum, & maſcul⁹ deinde moriaſ, q filia nõ prohibetur ſuccedere ab inteſtato: quia illa bona non ſunt paterna, ſed fraterna.

g ¶ Si is q bonis. Et eſt ſingu. caſus limitans l. ij. C. de repud. hære. & eſt arg. ſi q s timet aduerſam fortunam, donet oĩa bona ſua alicui, nõ nocet creditoribus: qa in fraudẽ videt facere, ſecundũ Bald. Itẽ ſi q s donet bona ſua, poſtea cõmittit delictũ, debent cõfiſcari. Facit qd not. Bar. in l. poſt cõtractũ. de donatio. Itẽ facit ſi qs timet conueniri petitione hęreditatis, capiat titulũ à nõ habẽte, qd in l. ſi is q pro emptore. in vlti. q. de vſuſc.

36 † Ad quartũ, ſcilicet qñ aliqs nõ adit, ſed adeunti authoraſ, exẽplũ in pupillo q nõ põt adire ſine tutoris authoritate, nec tutor ſine pupillo: vt l. potuit. C. de iure delib. & l. pupillus. ſ. eo. Et circa hoc qualis ſciẽtia in pupillo & tutore requiraſ, in eis quæ ad aditionem neceſſaria ſunt, dixi in d. l. pupillus. & l. is põt. ſ. eo. Pone ergo q oĩa cõcurrũt quæ requirunt vt poſſet adire, dubitaſ de actu aditionis: & leges prędictę dicũt q requiriſ tutoris authoritas. Vñ illa q. reſidet in hoc an in pręſtãda authoritate requiraſ q tutor loquaſ. de quo per glo. in l. iij. ſ. de autho. tu. & ibi de hoc ſunt opi. & glo. videt reſidere in hoc q ſit neceſſe tutorẽ loqui. cõtra ſentit j. de reg. iur. l. vbi nõ voce. ſed primũ videt veri⁹. a qd apparet: qa mutus nõ põt interponere authoritatẽ: vt l. j. in fi. de tut. ſed hoc erit neceſſe, pbari q pupillus aliquẽ actũ fecerit mãdãte tutore laudãte vel approbãte per verba: nõ ſufficeret ſi pupillus patiente tutore domũ hæreditariã inhabitauerit, vel alias res tenuerit: quiraſ verba requirunt. Si tñ diu teneret tutor vel pupillus, præſumo omnia ſolẽniter acta: vt d. l. qui in aliena. ver. ſed & ſi nõ adierit. ſ. eo.

SI pupillus. Reſtitutio pupilli prodeſt fideiuſſori. h. d. Opponi. gl. C. de fideiuſ. mi. l. prima & ſecũda. Dic vt in gl. hic in cõtrario. & in l. ſi minor. de ꝓcura.

☞ *Ratio quare hęreditas per ꝓcuratorẽ adiri nõ põt.*
Ex conſtitutione procuratoris facta ad adeundum, quis dicitur adire.
Priuilegium mutatur mutatione perſonæ.
Si eccleſia, uel Reſpublica tranſit ad priuatum, perdit priuilegium.

PAulus. b Alias incipit, p procuratorẽ. † Hęreditas nõ põt adiri per ꝓcuratorẽ. & mutatione perſonæ deſinit peculium eſſe caſtrenſe. h. d. Op. de l. j. ſ. de offi. procu. Cęſa. Sol. ibi ſpeciale. Op. j. de bo. poſ. c l. iij. §. acquirere. C. mandati. l. ſi maritus. dicit glo. aliud in bonorũ poſſeſsione petẽda, vt ibi: aliud in aditione hæreditatis, vt hic. Ratio: qa bonorũ poſſeſsio nõ conſiſtit in ſolo aĩo. debet eẽ peti corã iudice, vt l. ſi. C. qui admit. ad bo. poſ. ſed hæreditatis aditio cõſiſtit in ſolo aĩo. Vñ eo ipſo q mando, videor adire: vñ nil reſtat fieri per ꝓcuratorẽ hæc eſt vera. Itẽ p mea voluntatẽ debeo fieri hæres, nõ per volũtatẽ alienã. hæc ſolu. eſt veriſsima: licet non teneaſ à quibuſdã, vt j. dicã. Oppo. j. ad Trebel. l. q ita. §. j. Soluit gl. eodẽ modo. ſecus in reſtitutione Trebel. q̃ nõ conſiſtit ſolo aĩo, vt ibi. Rog. verò ad oĩa prædicta dixit, q per ſpãlẽ procuratorẽ põt adiri hæreditas, d vt in cõtrarijs: nõ per gñalẽ, vt hic: arg. ſ. de minorib. l. illud. §. ſi talis. Gl. hoc reprehẽdit per regulã l. ſi duo. de admini. tut. ſecũdo p rõnem. Si eẽ põt haberi rata petitio eius, q nullũ habet mãdatũ, multò magis valet ab eo facta q habet generale. Ita gl. hic. Alij gl. legũt tertio modo, & dicũt etiã p ꝓcuratorẽ gñalẽ poſſe adiri. & iſta lex ſecũdũ eos nõ intelligitur in ꝓcuratore ad adeũdũ: ſed in eo q eſt inſtitutus p alio: vñ adeũdo nõ facit aliũ hæredẽ, ſed debet ei reſtitui: vt l. quidã cũ filiũ. ſ. de hęre. inſti. Certè extranea lect. eſt iſta, qa tex. loquiẽ de procuratore adeũdi. Vñ gl. tenet primã ſolu. ſcilicet q nec per ſpãlẽ, nec p gñalem poſſum adire. Gl. addit, niſi fortè in caſu qñ ſuſpẽdi voluntatẽ meã in volũtatẽ ꝓcuratoris, licet Hugo. hoc nõ placuerit. Pro huius declaratione examinemus rõnes gl. Prima ratio eſt: qa mãdãdo vẽ adire. Illa rõ non videt bona. nõ eẽ cõcludit in procuratore gñali. Itẽ non cõcludit in eo, q incertus eſt de virib⁹ hæreditatis: & ſic dicit, ꝓcuratori: vade, & inquiras de viribus hæreditarijs, & adeas ſi eã reperies idoneã: vt l. ſi qs mihi bona. §. ſed qd ſi mãdauit. & l. eũ qui. §. j. ſ. eo. & hoc eſt quod in fi. gl. dicitur, volũtate dñi ſuſpẽdi, ꝓpter q̃ vltramontani dicũt hæreditatẽ poſſe adiri per procuratorẽ. & Cy. refert in l. j. C. qui admit. ad bo. poſ. in primo cõtrario. Veritas eſt ergo q prima ratio gl. nõ cõcludit, niſi in procuratore ſpãli, & qñ volũtas dñi eſt certa & clara. Alia tñ ratio gl. eſt vniuerſalis ad oĩa alia. Dicit glo. rõ eſt, qa p meã voluntatẽ & animũ debeo fieri hæres, nõ per alienũ: qd veriſsimũ eſt. Declaro: ea, quæ coherẽt pſonæ noſtræ, nõ poſſunt explicari per aliũ: vt l. j. §. ne autẽ. C. de caduc. tol. ſed volũtas mea eſt huiuſmodi: ergo &c. Sed diceres: in quolibet cõtractu requiriẽ volũtas: & tñ põt explicari p aliũ. Rñ. licet in cõtractu requiraſ volũtas: tñ volũtas vnius nõ perficit cõtractũ ſed duæ volũtates collatæ inſimul, vel duorũ cõſenſus in vnũ collati, pficiũt cõtractũ: vt l. j. ſ. de pac. ideo põt fieri p aliũ, vt volũtas mei abſentis cõferaſ cũ tua p meũ nunciũ vel epiſtolã: vt l. cõſenſu. j. de act. & obl. l. j. in fi. ſ. de cõtrahẽ. emp. Sed illud, qd cõſiſtit in mea libera volũtate, nullo mõ põt per aliũ explicari, niſi p me: & ideo ſi reperiẽ caſus q hæreditatis aditio in mea volũtate libera nõ conſiſteret, vt in filiofa. q licet vellet, nõ põt, niſi pater iubeat: tũc poſsit adire hæreditatẽ p ꝓcuratorẽ. Caſus eſt in l. filio. C. eo. Et eadẽ rõne pupillus, q nõ põt adire, niſi authoritate tutoris, poterit facere ꝓcuratorẽ ad adeũdũ. Facit l. j. ſ. q pe. tuto. & ibi no. ꝓcurator verò gñalis in hoc ſufficit. Primo, qa in caſu ceſſat voluntas dñi, cũ requiraſ ſpãle mãdatũ: vt l. ſi qs mihi bona. §. iuſſum. ſ. eo. Præterea, e ꝓcurator non poſſet facere id, qd nõ poſſet facere dñs propter impedimẽtũ iuris: vt l. minor. §. fi. de procu. Sed dñs, qui ignorat hęreditatẽ ſibi delatã, propter impedimẽtũ iuris adire nõ põt: ergo nec procurator, &c. Itẽ ſi poneres dñm ſcire, tñ propter dubiũ an hæreditas ſit ſoluẽdo vel nõ, ſuſpẽdit voluntatẽ ſuã: & tũc nõ põt fieri aditio: qa actus aditionis requirit volũtatẽ liberã, nõ coactã, ſeu cõditionatã: vt l. eũ qui. in fi. ſ. eo. et l. act⁹. de reg. iur. Sed ille, q dicit, ſi eſt ſoluẽdo, adeo, aliàs nõ: habet volũtatẽ cõditionatã ſeu coactã: meritò nõ poſſet ſequi aditio. Pro hoc, qa eſt ſpãle in Cæſare f, vt poſsit adire p procuratorẽ: vt l. j. de offi. procu. Cæſar. ergo in cõtrariũ ius eſt cõe. Vltimò diligẽter † aduerte q licet p ꝓcuratorẽ nõ poſsit adiri hæreditas, nec p aliquẽ actũ, q à ꝓcuratore fiat: tñ cõſtitutio ꝓcuratoris dicaẽ eſſe adi tio hæreditatis: vt hic exp̃ſſe dicit gl. In ſecũda parte legis dicit Dy. no. † q mutatione perſonę, mutaẽ priuilegiũ. Et ſic facit q ſi Reſpublica vel eccleſia tranſit ad priuatũ, perdit priuilegiũ. & efficiẽ vſucapibilis. Facit C. de inoffici. teſt. l. vltima.

SI is qui bonis. § Abſtentio facta mala fide nõ prodeſt. quod præſumiẽ ſi oĩa bona patris emẽrit vel per interpoſitã perſonã mercatus fuerit. h. d. ſecundũ verũ intellectũ, & eſt not. lex. Oppo. delictum filij poſt abſtentionẽ cõmiſſum non obligat h eũ: vt l. ſi ſeruum. §. fi. ſ. eo. Solu. glo. intellige quòd mercatus eſt ante abſtentionẽ. vide glo. Iſtud eſt cõtra tex. ibi dicit, bonis paternis abſtinuit. Vnde Dy. volẽs ſuſtinere glo. exponit abſtinuit id eſt abſtinere propoſuit. aliàs non procedit quod glo. dicit non prodeſt ſibi, imò poterit conuenirí petitione hæreditatis: ió faciat aduocat⁹ ſecũdũ Ang. q articulet, q transferens nullũ habeat titulũ. Et vide Ang. in l. ij. C. de repu. hære. vbi ſingulariter dixit q ſi quis alienat meliorẽ rem, quã habet, præſumiẽ in fraudẽ facere. Allegat caſum ſingu. in l. ſumma cũ rõne. ff. de pecu. licet ille tex. nõ bene, pbet. Addeeundẽ in l. fi. ff. de iſtipul. ſeruo. & in auẽ. ſed iã neceſſe. C. de dona. ante nupt.

h ¶ No obligat. Supple onerib⁹ hæreditatis, cũ ſi adita foret hæreditas, & ſic abſtẽtio præſumiẽ fraudulenta, qñ p abſtentionẽ apparet de fraude aliqua: pura quia hæres, q ſe abſtinuit ſubtrahit aliquã rẽ ab hæreditate, & per talẽ ſubtractionẽ apparet q habuit animũ poſsidẽdi res hæreditarias. Vide quæ dixi in l. ij. C. de repudian. hæredi.

a ¶ Qui ſuperſtitis. Viuentis. Idem dicas de hæreditate eius, de cuius morte dubitatur, ſecũdũm Bal. in l. j. in iij. col. C. de pact. & ibi vide not. per Bart. in iiij. col. quando dicatur pacifci de hæreditate viuentis, & quando poſsit.

b ¶ Aduerte. Adde Bar. poſt alios in d. l. pactum. de colla. & facit quod no. Bar. in l. j. §. ſi fit. de colla. do. & quod no. per Sali. in d. l. pactum quod dotali.

c Quæro ſecundũ. Et vide Bar. in l. in quartam. j. ad l. Falci. vbi no. decidit iſtã qõ. Et vide Bal. in l. pactũ. C. de colla. vbi aliter loquiẽ. Et vide Io. de Imo. hic, vbi tenet cũ Bar. hic. Vide Ange. in d. l. in quartã. Ego cõſulo nũc Fauẽtiæ. Et pondera bene inquantum Bar. allegd. c. quãuis. quia ſentit quòd licet filia dicat ſe contentam amplius non venire ad bona patris, non nocet filijs. Andr. Barbati.

d ✠ POMATES. ¶ Secundũ prædicta. Adde Ang. cõſ. cccij. Areti. conſil. clvij. & conſilio cxliiij. in vj. columna.

e ¶ Tangit gl. De quo vide Bar. in l. j. §. ſi pater. de coniun. cã emãci. lib. & Bal. in l. pactũ. in ij. qõ. de collat. Adde inquantũ Bar. diſtinguit in ſecũdo quæſito quod Bal. in l. pactum. C. de colla. dicit indiſtictè quòd non nocet: quia iuramentum eſt perſona le ex parte iurantis: vt not. Inn. in c. veritatis. de iureiur. in l. fin. C. de pact. diſtinguit. Aut filia deceſſit in vita patris: & repudiatio eius & iuramentum non nocet filijs eius: quoniã habentur pro non natis. Nam etiam ſi nõ repudiaſſet, nec iuraſſet, fuiſſet filia exclusa per mortem, nec fuiſſet ſibi delata hæreditas & illud iuramentum habet conditionem tacitã, 1 ſi contingat hæreditatem ſibi deferri⁹: aliàs non eſſet neceſſaria repudiatio. Poſtquam ergo non extitit conditio, euanuit repudiatio. Sed ſi ſuperuixit patri: tũc ſtatim illo mortuo defertur hæreditas patris ſibi, & illo 5 inſtanti ſuccedit virtus repudiationis, & illam excludit ab ea: & tota accreſcit illi maſculo: non autem a tranſit ad filios filij. Et quòd ita ſit, optimè probat lex, quoties. infrà, de nouationibus. §. finali. & l. ſi Stichum. §. ſi ita. in fine. & ſic filijs non nocet iuramentum matris, ſed potius ſuperexiſtenti eius, propter quam hæreditas fuit illi delata tanquam præcedenti in gradu, non autem filijs eius: & excluſio, quæ poſtea 1 ſubſequitur ex dicit. Sed an bene dicat, nõ dico. Ita dicit Dy. hic. Alij, vt lac. de Are. & Vltramõt. dicũt manifeſtè gl. nõ bene dicere: qa eſt contra iſtum tex. Ad cõtrariũ rñdeo q in l. ſi ſeruum. §. fi. conſtat q verè ſe abſtinuit: hic ſe abſtinuit manifeſtè in fraudẽ. quod præſumiẽ ex duobus, quorũ quodlibet per ſe ſufficeret. Primò: quia oĩa bona mercatus eſt: vt l. oẽs. §. Lucius. j. quæ in frau. cre. & l. qui teſtamentũ. de proba. Secũdò: qa mercat⁹ eſt p interpoſitã perſonã: vt ſ. de aut. tut. l. pupillus. §. ſed & ſi per interpoſitã. Opp. C. de repu. hær. l. ij. Gl. hic ſoluit & bene, & ſentit id qd præcedentes doct. ſ. ibi mercatus eſt res certas: hic oĩa bona. Item hic in fraudem: ibi in bona fide. Et hoc videt velle tex. Vnde in iſta materia diſtingue plenè vt ibi per docto. Et hanc materiam induco fortiter in materia l. poſt cõtractum. de dona. vbi antequam quis maleficium committere vellet, alienauit, poſtea commiſit maleficium, an videatur feciſſe in fraudem.

EIlius. Nõ valet aditio facta iuſſu patris à nepote, q eſt in poteſtate aui. h. d. Hoc eſt de iure veteri. hodie verò ſecus. & ſic hodie nõ requiriẽ iuſſus: vt l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. Scias etiã q hic eſt caſus, quo de iure antiquo hęreditas mater. nõ acquiriẽ ei, in cuius ptãte quis eſt: licet quidã de hoc dubitauerint. ſ. e. l. is q hęres. §. fi. & ibi dixi.

PAter. In mãdãte requiriẽ certitudo cauſæ. h. d. Nõ tñ requiritur tanta certitudo, quãta in adeunte: vt l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. & §. ſeq. & l. eum qui. §. j. ſ. eo.

MUtus. Iuſſus põt geri nutu & litteris. h. d. Intelige in muto q habet intellectũ pfectũ, aliàs per ꝓcuratorẽ poſsit iubere: vt l. Antiſti⁹. in fi. ſ. eo.

☞ *Pacto nõ põt renũciari ſucceſsioni viuẽtis, ſecus de iu. Can. qa pactũ de nõ ſuccedẽdo firmatur iuramẽto*
Si filia iurat ſe non reuerſuram ad bona patris, utrum hoc præiudicet filijs natis ex ea.
Pactum factum per filium quòd etiam filij ex ea nõ ſuccedãt. quòd non ualeat: licet contrarium in aliquibus locis de conſuetudine admittatur.
Si filia dixit ſe eſſe dote cõtẽtã, et, pmiſit nõ uenire ad ſucceſsionẽ nec ipſa nec filij, an ualeat, et iuramẽto firmetur
Alienatio facta de fundo dotali per mulierem, firmatur iuramento quo ad ipſam mulierem.

QVi ſuperſtitis. Nõ nocet nobis repudiatio facta de bonis viuẽtis a, h. d. Gl. dicit, idẽ ſi dubiteẽ: & bñ. Opp. C. de bo. lib. l. ſi. Sol. gl. ibi tacitè, qd põt nõ expr̃ſsè: vt hic. Aduerte b ne erres, ius ſuccedẽdi ibi nõ erat aliud, q̃ iuſpatronat⁹. Vñ ſi iuſpat. remittiẽ, in cõſequẽtiã remittiẽ ius ſuccedẽdi. Dixi in l. is põt. ſ. eo. ſed ius ſuccedẽdi, qd habeẽ iure ſang. nec tacitè nec expr̃ſsè põt renũciari: vt l. iura ſanguinis. j. de re. iur. & l. ius agnatiõis. d pa. niſi delinquẽdo: vt j. dicã. Op. j. de don. l. qdã. §. fi. Sol. ibi d linquẽdo, à lege priuatur, ñ ipſe renũciat. Quero † vtrũ p pactũ poſſet renũciari ſucceſsiõi viuẽtis: Gl. dicit q non, etiã ſi iureẽ. Vide gl. Et qd dicit de iuramẽto, nõ procedit de iure Canonico, cui in hoc eſt ſtandũ: vt in c. quãuis. de pac. lib. vj. qd verũ eſt in pacto d nõiuecedẽdo. Sed pactũ de ſuccedẽdo eiũ cõtra bonos mores: vt l. fi. C. de pac. iõ nõ validaretur iuro, etiã de iure Canonico. vt in c. nõ eſt obligatoriũ. de re. iu. li. vj. ſcripſi plenè in l. ſtipulatio. hoc mõ. j. de ver. ob.

c Quero, ſcdm c † prędicta d valet pactum
2 iuramẽto firmatũ de iure Canonico, quo
d qs promittit nõ ſuccedere. qd ſi filia, pmiſit, & iurauit ſe nõ reuerſurã ad bona patris, vtrũ hoc p̃iudicet filijs natis ex ea? gl. tãgit in l. pactũ. C. de coll. Aduerte: ſi qdẽ nepos ex filia veniret ad ſucceſsionẽ cum alijs nepotib⁹ aui: tũc pactũ mr̃is noceret ſibi ſine dubio: qa mr̃ pacta eſt de ſe: fili⁹ aũt veniret ſuo iure. Si aũt veniret ad ſucceſsionẽ cũ patruis, ſeu auũculis: tũc ipſe nõ põt venire, niſi ſuccedat in locũ mr̃is: ſed mater fuit excluſa p ſuũ pactũ: ergo et fili⁹. Rñ. ad contrariũ hic q fili⁹ ſuccedat in locũ matris, ſeu pr̃is, q̃ptũ ad ſucceſsionẽ aui nõ habet à matre, ſed ex diſpõne f legis: ergo mater ſuo facto nõ potuit auferre filio: vt l. ſi arrogator. ſ. d adop. Sed
3 † qd ſi poneres hoc expreſsè dictũ eſſe in
e pacto, q filij ex ea nõ ſuccedant? Hoc etiã tãgit gl. c in d. l. pactũ. C. de colla. Veritas eſt q de iure nõ valeret. De cõſuetudine in aliquibus locis admittiẽ. vt x. col. de filijs na. ex mr̃imonio ad morga. cõtracto.
4 c. j. & ſi de feu. fu. contro. c. j. §. filij. † Itẽ vide: quędã mulier iurauit ſe eſſe dote cõtentã, & pmiſit nõ venire ad ſucceſsionẽ, nec ipa, nec filij: deinde illa mulier deceſſit antè q̃ pater, relictis filijs hęredib⁹: nũ quid poſsint venire filij ad ſucceſsionẽ, q ſunt nepotes? Et de iſto eſt caſus. Decretalis qa obligatio, q̃ venit ex iuramẽto, ex parte iurantis eſt in perſonã: vt ſi ego iuro, nõ ligo hęredem iurãdo. ſed ex parte eius cui iuraẽ, eſt in rem, & trãſit ad hęredem, vt c. veritatis. extra, de iureiu. ergo iſti nepotes poſſunt venire. Præterea, creditis vos q iuramẽtum cõfirmatũ confirmet illud pactũ? Certè nõ: qa pactũ ẽ nullũ. Sed qa iuramentũ eſt ſeruãdũ: ió metu iuramẽti ſeruaẽ pactũ: vt in c. cũ cõtingat. extra de iureiu. † Sed pone q alienatio ꝓhibita eſt de fundo dotali, ſi mulier facit, firmaẽ iuramẽto: ſed an tũc tra- e ferat dñium? Credo q nõ: qa c. dicit q no
5 põt venire cõtra: et mulier nõ venit cõtra
f Sed Decretalis nõ dicit q dñiũ trãsferaẽ adeò, q ab alio nõ poſsit vendicari: ſed ab ipa muliere non poſſet: qa non poteſt venire contra. ille eſt magnus effectus. & nota iſtud quod multum placuit: quãdo primo occurrit mihi. & tene bene menti.

1 ☞ *An filia, quæ paſſa eſt fratres poſſidere hęreditatem, & ſi quid uoluit, ab eis petijt: licet non ſint lapſi trigintą anni: an tamen uideatur repudiare.*

f REcuſari. f Vide ibi tex. ibi: iudicio volũtatis, &c. Addit Ia. d Are. vt rẽ hęredi- cta repudiatiõe cũ iuramẽto, nõ, pdeſt filijs, ad quos nõ trãſmittiẽ iure repudiatũ. l. ſi qs filiũ. de inof. teſ. Sed, pdeſt cohęredib⁹ filij, qb⁹ accreſcit: vt C. qñ non pe. par. l. vnica. & hic, ſi extãt alij, qui ſucceſſuri eſſent cũ iſta filia, ſi non repudiaſſet, vt ffes vel filij fratrũ. ſed ſi non extarẽt alij ex illis, ſed alij agnati vlteriores in gradu: tũc illa repudiatio nõ nocebit filijs, etiã ſi mater ſuperuixit patri, cùm nõ deuoluiẽ ad cohęredẽ per ius accreſcẽdi, cũ nõ eidẽ, ſed ad ſequẽtes in gradu per ſucceſſorium edictum: vt Inſtitu. de ſucceſ. cognitio. §. placebat. Sed filij eius reperiuntur in priori gradu inter ſubſequentes: ergo illi admittũtur per ſucceſſorium edictũ: qa superest q eos excludat, ſicut ſi mater verè repudiaſſet poſt mortẽ pr̃is, q̃ ſola fuerat ſucceſſura ſi non repudiaſſet. quinimo ſi repudiaſſet vt filia etiam ipſa met hoc caſu tanq̃ ꝓximior agnata admitteret: vt l. j. §. videdũ. de ſucc. edic. Secus ſi ſimpliciter, vt ibi no. doct. Et hanc diſtinctionem Bald. Paul. de Caſtr. hic latius comprobat: & quem vide, et eius conſil. cccxj.

¶ Recuſari. Nota gl. hic. & Iac. de Are. q qui permittit rẽ hr̃ditariã deperdit, videt repudiare hęreditatẽ Et inducit hunc tex. Bar. licet in lectura nõ dicat, ſcdm Ang. q ſi ſoror permittit hęreditatẽ paternam poſsideri diu per fratres, & cũ egeret aliquo, petebat ab eis, videt repudiaſſe ius ſuccedẽdi, nõ ex curſu tpis, ſed tacitè per l. Procula. ſ. de prob. Quod intellige ſi nõ errauit in iure: vt l. Clodius. j. eo. Secus dicit, ſi diu vouit, & cũ fratribus nihil habuit cõmune, per l. licet. C. eo. Inducit per Bal. poſt Cy. ad ſubſtitutionem libelli, ſi dicatur q contrahit mr̃imonium cũ Bertha per verba de præſenti: cum matrimonium non fiat per verba, ſed per conſenſum, intelligitur q contraxit per verba declarantia conſenſum. Andr. Barba.

¶ Recuſari. Allegat Bald. hic not. quod eſt recurrendum ad teſtes de intentione: quia verba prolata ſufficiunt allegari, & c. ipſe in ca. primo. in vna additio. parua de conten. interme et domi.

f ✠ P. PAV. P. ¶ Recuſari. Si aliquis patiatur quòd per alium poſsideatur hęreditas longuo tẽpore, præſumitur repudiatio. vt per Commen. conſilio xxix. incipien. quidam quintinus.

a ¶ Qui ſe pupillũ. Et inducit per Bal. ad q. de eo qui duxit in vxorẽ eã quã putabat alteri nuptã, vt nõ incidat in pœnã: quia attẽdit veritas: ſed debet agere pœnitentia. Vide ſoan. And. in c. j. de voto. lib. vj. Et an percutiens laicum, quẽ putabat clericũ, incidat in excõmunicationẽ, vide Fede. de Se. in cõſi. xiij, ſed ſi putabat laicum, & erat clericus. & vide c. ſi ignorãs. & ibi gl. ff. de loca, & vide c. ſi vero. & c. contingit. & c. in audienti a. de ſententia excommunica. Andre. Barba.

b ❧ POMATES. ¶ Clodius. Adde qd ſi in caſu huius legis in teſtamẽto inualido ſit apposita clauſula codicillaris, vide Anc. cõſi. cccl viij. ver. licet ergo pro vero præſuppoſito.

c ❧ POMATES. ¶ Oppo. Nõ inducitur repudiatio. Vide Are. §. duo fratres. in xvj. col. de verb. obli.

d ¶ Tu dicas. Et no. q̃ hic dicit Ange. q̃ eo ipſo quòd hæres decidit, & nõ potuit conſulere peritiores ad petendũ reſti. in integrũ transmittit hæreditatẽ. quod bene no. & vide Lud. Roma. in conſi. cxij. pro his quæ hic dicuntur. & vide Ludo. Roma. in cõſi. cccxxxix. vbi loquitur qũ actus fuit exercit' ex capite inhabili, & potuit exercere ex capite habili. vide quæ pulchrè allegat. & vide quod no. Bal. in l. ſi. C. de eo dicil. And. Barba.

e ❧ POMATES. ¶ Qãm quærit. Vide Roma. cõſi. cxxv.

f ¶ Tutorem filio. Ad de quod Pau. de caſt. hic dicit ſe cõſuluiſſe q̃ illud eſt verum, ſi potuit conſulere peritiores: aliàs ſecus, vt quia eſſet in locis ruſticantis, & tamẽ diligenter bona adminiſtraſſet: licet nõ petierit tutorẽ: tamẽ qa ſolũ errauit in iure poſitiuo, nõ autẽ naturali vel quaſi, dixit ipſam excuſandam ab illo rigore iuris: & quod ita eſt veritas, ſicut Deus eſt.

g ¶ Ratio patet. Et ad de q̃ iuris ignorãtia excuſat à pœnis doli, non latæ culpæ. l. bene. de præſcriptio. xxx. anno. & no. Ange. in l. ſicut. ad fin. de præſcript. xxx. anno. dolus & lata culpa non æquiparãtur in delictis qã tractaretur de perditione famæ & perſonæ. & l. in l. Cornel. de Sica.

In hæreditate tamen acquiſita non nocet error iuris. gl. eſt not. in l. qui fideicommiſſum. de leg. ij. ſed in d. l. ſi. ver. ſi qs vero. videt, ꝓbari q̃ error iuris nocerat: Nã ibi dicit tex. lucra nõ capere & debita amittere. Si enim debitum amittit, tractat de dãno vitãdo, ſi lucra capit, tractat de lucro tariã perire permittẽdo, cũ eã poſsit ſaluã facere: arg. l. ij. C. de infan. expo. Not. hãc additionem. Tetigi hanc legẽ in lege. gerit. ſ. eo. Vlteri' illa lex, dñi præbet argumentũ, † & eſt quaſi caſus ad illud, q̃ ſi filia fœmina paſſa eſt fratres poſsidere hereditatẽ, & ſi aliquid voluit, ab eis petijt: quia licet ab aditione hæreditatis non recedatur niſi xxx. annis. tamẽ ſi illud in iudicio voluntatis apparet, & noluit recuperare, nõ video quare nõ videat recuſaſſe: vt hic, & argu. l. Procula. ſ. de proba.

Vi ſe pupillũ.

[a] Error adeuntis in ætate propria nõ impedit aditionẽ. h. d. Ratio eſt: qa talis error voluntatem nõ impedit. Hic nõ ſunt alia.

☞ *Error quando impediat repudiationem.*

Per ignoranti am quando quis perdat lucrum.

Lodius.

[b] Qui adit ex poſteriori teſtõ inualido per iuris errorẽ, vr ex primo repudiare, ſecdm Papinianũ: ſed Paulus cõtra. h. d. Opp. [c] cõtra Papi. ſ. de inoffici. teſt. l. ſi mater. Sol. † fateor q̃ Papinian' malè dixit, & q̃ malè, pnũciauit, & q̃ Paul' bene dixit. Iſtud eſt veriſsimũ, ſi intelligamus iſtũ erraſſe in facto, p d. l. mater. Sed ſi ponimus eũ erraſſe in iure: tũc adhuc dubiũ eſt. Nã gl. in l. filiũ. ſ. eo. vr tenere q̃ eo caſu Papi. diceret bñ. Dy. remittit ad no. in l. q fideicõmiſſum. j. de le. ij. vbi gl. diſtinguit, aut tractat de petẽdo debito: aut de acqrẽdo lucro. Alij diſtinguũt, qñ errat in iure: aut potuit peritiores conſulere, aut nõ: vt l. in bonorũ. j. de bo. poſ. tu dicas, [d] qñq̃ tractam' vtrũ † pignorãtiã iuris qs perdat lucrũ qd̃ poterat acquirere: qñq̃ vtrũ pdat illud qd̃ erat iã acqſitũ. Primo caſu, aut q̃ris vtrũ illud lucrũ pdat volũtate, hoc eſt, repudiatione pſumpta: & tunc vno caſu tm perdit, ſ. qñ qs extrane' vult vti cõtrarijs modis, ex eadẽ ſcriptura: vt ſi primò petijt vt ex teſtõ, nũc ex codicillis, vel ecõtra: vt l. ſi. C. de codic. Sed ſi ex diuerſis ſcripturis vel depoſitionibus veniret, nõ inducerẽt repudiatio: vt l. legitimã. ſ. de peti. hære. Rõ, qa talis error ipedit volũtatẽ: p cõſequẽs impedit repudiationẽ. Hoc eſt qd̃ hic dicebat Paul', & bene, reprobata opi. Papinia. ſicut dubitans de viri' teſtamẽti errãdo ĩ iure vel facto nõ poteſt adire hereditatẽ: vt l. ſi is quod quẽ. & l. hæres inſtitut'. & l. ſe. ſ. eo. & hoc ꝓpter ĩpedimẽtũ volũtatis. Ita ille error impediret repudiationẽ: vt l. iiij. & l. is poteſt. ſ. eo. Cõtra hoc tñ facit l. ſi patron'. in prin. j. de his q̃ in frau. pat. Rñdeo q̃ illud eſt rñſum Papiniani, & ibi patet p̃cedens error eodẽ mõ quo hic. Vel ſuſtinẽdo dicas q̃ ibi perdit actio reuocatoria cõpetẽs patrono, q̃ cũ cõtra ius ciuile det, facilius perdit. vt l. in honorarijs. §. ſed cũ reſciſſa. de act. & ob. Qñq̃ quæritur [e] vtrũ quis per errorẽ iuris pdat lucrũ, nõ dico repudiatione vera vel p̃ſumpta, ſed ex alia iuris diſpoſitione: & tũc aut lex priuat aliquẽ ꝓpter aliquod, qd̃ cadit in delictũ, vt matrẽ nõ petentẽ tutorẽ filio [f]: & iuris error nõ excuſat: vt l. ſi. C. q pe. tu. Ratio patet [g] ibi in tex. Aut priuat propter aliud, quod nõ cadit ĩ delictũ, vt qa intra tẽpus bonorũ poſſeſsionẽ non petijt: tũc diſtinguitur aut potuit conſulere peritiores ſe, aut nõ: vt dicã in d. l. in bonorũ. Nec poſſet dici q̃ ibi eſt tacita repudiatio, nõ petẽdo intra tẽpus: qa dico q̃ illud nõ procedit ex tacita repudiatione, ſed ex legis diſpoſitione. Quid eñ ſi ille intra tẽpus proteſtaret ſe velle repudiare? Certè eodẽ modo concluderet. Vel ſi intellẽgeres ex repudiatione, intellige facta à iure, nõ pręſumpta ex aliqua volũtate. Secũdo caſu qñ quæris, an qs priuet lucro iã acquiſito, quod tñ repudiare poteſt, vt in legato per errorẽ iuris. Et dic q̃ nõ, ſecũdũ Papinianũ: vt l. qui fideicõmiſſum. j. de leg. ij. quę eſt reſpõſio Papiniani. Et ideo ſi hic eſſet filij ſuus hæres, cui hæreditas patris eſt ipſo iure quæſita: licet ſi vult, põt ſe abſtinere: vt l. neceſſarijs. ſ. eo. tũc per ignorantiã iuris nõ videt repudiare, etiã ſecũdũ Papinianũ: qa eſt eadẽ ratio quæ in legato, vt d. l. qui fideicõmiſſum quę in filio emãcipato vel ſui iuris exiſtẽte nõ pcederet, ſed haberet locũ præcedẽs diſtinctio: vt l. ij. C. de iur. & fac. igno. Ad gl. l. filiũ. ſ. eo. dico q̃ nõ dicit verũ, & in lege illa filius ſciebat ius & factũ. & hoc tenet gl. ij. Et ſi diceret q̃ putaret patrẽ demẽtẽ, non creditur ei: quia ſcire præſumitur, vt ibi dixi.

Quero & reuoco in dubiũ, vtrũ hoc fuerit bene pronũciatũ. Rñ. ſi iudex mouit ſe per reſpõſum Papi. malè iudicauit. Sed ſi alia rõne [h] potuit bene iudicare: ſcilicet ſi Clodius hæres ante aditã hæreditatẽ deceſsiſſet. Hoc ſentit gl. vltima hic, et bene.

Væ neptis.

[i] Poſt abſtẽſionem cohęredũ, alij' ſe implicãs vniuerſæ hæreditati, vniuerſis oneribus tenet'. h. d. Not. q̃ poſt abſtentionẽ cohæredũ immiſcẽdo ſe oĩbus bonis perdit qs beneficiũ: vt l. cũ hęreditate. & l. ſi minor. ſ. eod. Non habetis hic alia recitanda.

1 ☞ *Si alicui deferuntur plures portiones uniuerſæ hæreditatis ex diſpoſitione defuncti, an ſi habet unam cogatur habere omnes?*

2 *Si deferũtur alicui plures portiões, q̃dã ex diſpoſitiõe defuncti, q̃dã diſpoſitiõe legis, an qs cogat habere totũ?*

3 *Qũ plures hæreditates unius deferũtur alicui ex diſpoſitione unius qũ poſſit unã amplecti, & aliã repudiare.*

4 *Si plures hæreditates unius deferũtur ex diſpoſitione diuerſorũ uni: tunc põt unã amplecti, & aliã repudiare.*

5 *Quãdo plures hæreditates diuerſorum ex diuerſorum diſpoſitione unã poteſt amplecti, & aliam repudiare.*

6 *Quando plures hæreditates diuerſorum ex diſpoſitione unius tãtũ, quãdo una poſſit adiri, & alia repudiari.*

7 *Quando quis uult adire paternam & repudiare pupillarem: uel adire pupillarem & repudiare paternam.*

8 *Tertius modus quomodo poteſt contingere quòd hæreditas diuerſorum defertur ex diſpoſitione unius.*

Riſto.

In eum, qui poſt abſtentionẽ vnius omnia bona vendicat, dantur actio. in integrum reſtitut. hoc dicit. Quæro in quo diſſe

differat hæc lex à præcedenti. Rñ. in præcedenti fuerunt abſtenti per reſti. in integ. hic verò vnus ſe abſtinuit per beneficium abſtinẽdi conceſſum à prætore mortuo. Itẽ in præcedẽti dicitur q̃ tenetur a d vniuerſa onera paſsiuè: hic verò poteſt intelligi q̃ ad eum tranſeant omnes actiones actiuè. Opp. ſ. eo. l. cùm hæreditate. Sol. hic volebat vti beneficio illius legis: ibi nõ volebat. Contrà, imò qui habet vnã portionẽ, cogitur habere omnes alias inuitus: vt l. quidã elogio. C. eo. l. j. & l. ſi ſolus. ſ. e. Sol. ibi quando plures portiones deferuntur ex diſpoſitione defuncti: hic quando vna ex diſpoſitione defuncti, alia ex diſpoſitione legis, ſcilicet per ius accreſcẽdi. Circa quod gl. poſuit ſummã ſuam in l. quidam elogio. C. eod. & ibi Cyn. & Dy. poſuit in l. j. ſ. eo. Ego, vt tibi materia iſta liqueat, reſeruaui eam hic. Ergo, vt eam plenè habeas, diſtingue pleniſsimè quatuor caſus. Primò, quãdo deferunt' vni plures portiones vnius hæreditatis ex diſpoſitione defuncti. Secũdò, qñ deferuntur plures portiones, quædã ex diſpoſitione teſtatoris, quædã ex diſpoſitione legis: vt per ius accreſcẽdi. Tertiò, qñ deferunt' plures hæreditates. Quartò, qñ plura legata. Circa primũ dic, † aut quis errat circa quotã ſeu quotas ſibi delatas: quia putat de maiori vel minori quàm ſit. & diſtingue vt no. ſ. eo. l. ex ſemiſſe. & l. ſi quis extraneus. §. ſi quis partẽ. Aut eſt certus de portione ſeu portionibus ſibi delatis: & tunc aut totum relinquit' vno nomine, aut diſtinctis partibus. Primo caſu, aut relinquitur libero, aut ſeruo. Si libero: tunc aut adijt ipſe, aut hæres eius. Si ipſe: tunc aditione partis totũ videt' adire: nec poteſt ſcindere vnitatẽ relicti: vt l. j. & l. ſi ex aſſe. ſ. e. Si verò adeũt hæredes eius, fortè ex iure deliberãdi ad eos trãſmiſſo: tunc ſi ſunt plures, poſſunt pro parte adire: arg. l. legatarius. in prin. j. de leg. j. & per rationẽ poſitam ſ. eo. l. cùm ſolus ſeruus. vt ibi dixi. Si verò relinquitur ſeruo: tũc aut eſt ſeruus vnius, & nõ poteſt ſcindẽdo adire pro parte. ſ. eod. l. j. & quia ceſſat ratio l. cùm ſolus ſeruus. ſ. eod. Aut eſt ſeruus pluriũ: & poteſt adire pro parte: vt ſ. eo. l. ſeruus duorũ. & l. ſeruus cõis. & l. ſeq. Secũdò caſu, qñ plures partes deferunt' diſtinctis partibus: tũc aut deferunt' mihi oẽs per me, aut oẽs per alium, aut quædam per me, quædã per aliũ. Primo caſu. aut omnes deferunt' mihi eodem iure puta inſtitutionis, aut diuerſo: ſ. quædã iure inſtitutionis, quædã iure ſubſtitutionis. Si primo modo: aut omnes purè, & vnius aditione videor adire totũ, etiam ſi aliquẽ habeam ſubſtitutum vel coniunctũ: vt l. ij. & l. ſi ſolus. ſ. eo. & l. quidã elogio. C. eo. Si verò quædã purè, & quędã ſub cõditione: tunc aut nõ habet ſubſtitutũ ſeu cõiunctũ: & tunc aditiõe vnius habet totũ. vt l. cùm hæres. §. fi. ſ. & l. ſi quis ita. de hær. inſti. Aut in parte cõditionali habet ſubſtitutũ: & tũc adeundo nõ erit hæres, niſi pro parte purè relicta: vt d. l. cùm hæres. §. fi. tamen exiſtente cõditione erit etiã in alia parte, ſine noua aditiõe: vt l. ſi tu ex parte. in prin. ſ. e. & erit hæres eodem modo quo teſtator diſpoſuit: nec poſſet vnã partẽ habere iure inſtitutionis, aliã iure accreſcẽdi, vt no. in l. ſi quis hæres. in prin. ſ. e. in fi. etiã ſi inciperet à repudiatiõe. Nec obſt. l. ſi tu ex parte. in fi. ſ. e. quia ibi duæ partes deferunt' diuerſo iure, ſ. inſtitutionis & ſubſtitutionis. Rationẽ j. dicã. Si verò in parte cõditionali nõ habet ſubſtitutũ, ſed coniunctũ: tũc adeundo partẽ purè relictam eſt hæres etiam in illa parte partis cõditionaliter relictę, quã habiturus eſt in oẽm euẽtũ, ſ. in eo qd̃ ſibi accreſceret cõditione deficiẽte, in reliquo ſpectat' conditio: vt l. liber homo. §. ſi ita. de hær. inſti. Secũdo caſu qñ deferunt' diuerſo iure, ſ. quædã iure inſtitutionis, & quædã iure ſubſtitutionis: tũc aut primò adiuit ex inſtitutione: & tũc adueniẽte cõditiõe ſubſtitutiõis, eã habebit abſq̃ noua aditiõe, eodẽ modo quo teſtator diſpoſuit: vt l. ſi tu ex parte. ſ. e. in pri. Si verò primò repudiauit partẽ ſuã: tũc poſtea partẽ aduenientem ſubſtitutus poterit adire, cùm & ea reperiet iure accreſcẽdi partẽ partis ſuę: vt l. ſi tu ex parte. ſ. e. in fi. Et ſi dicis, quę eſt ratio differẽtiæ inter hũc caſum & præcedẽtẽ, qñ ambæ deferebant' ex inſtitutiõe: tñ vna purè, alia ſub cõditione: Rñ. iſtæ portiones delatæ diuerſo iure ab initio fuerũt delatæ duob': & ſic vn' poterat agnoſcere, ali' repudiare. ita iſte q̃ vicẽ duorũ ſuſtinet, ſi à repudiatione incipit: vt dictũ eſt. Secũdo caſu principali qñ plures portiones deferunt' mihi per aliũ, vt puta per filiũ vel p ſeruũ: & tũc aut oẽs purè: & nõ poteſt vnã partẽ tantũ adire. Rationẽ poſui in l. ſi ſol'. ſ. e. Si verò aliqua purè, aliqua ſub cõditione tũc põt vna adiri: & ſi conditio extiterit, nõ haberet aliã ſine noua aditione: vt d. l. ſi ſol'. ſ. eod. Tertio caſu principali quãdo quędã deferunt' mihi per me, quędã p aliũ: tũc aut vna obuenit mihi p me, alia p aliũ, cuius hæres ſum: & tũc dic vt l. liber homo. §. ſi ita. ſ. de hær. inſt. Aut vna obuenit mihi p me, alia p aliũ, ſ. per filiũ vel ſeruum, vel aliũ: & tũc diſti. aut primò agnoſco ptẽ mihi obuenientẽ p aliũ, et ptẽ delatã mihi ſtati habeo ſine noua aditiõe vt l. ſi ego. ſ. eo. Aut primò adiui ptẽ meã & illã acqro ſine nouo iuſſu. vt ſ. eo. l. ſi tu ex pte. & hoc de primo. Circa ſecdm no. † q̃dã portio deferi' ex diſpoſitiõe defuncti: q̃dã ex diſpoſitiõe legis, ſ. per ius accreſcẽdi: tũc aut ille, cui obuenit, ĩmiſcuit ſe oĩbus: & tenet' in totũ: nec põt ſeparare vt hic, & ſ. l. pxi. Aut nõ immiſcuit ſe oĩbus, ſed vult petere ſuã ſine alia: & tũc diſtingue: Aut prĩo adiuit, poſtea portio d̃ficit, aut econuerſo: vt plenè diſtinxi in l. cum hrditate. ſ. eo. Circa tertiũ, ſ. qñ vni hęreditates deferunt': eſt aduertẽdũ diligẽter per qnq̃ mẽbra. Primò, qñ deferuntur plures hrditates vni' ex diſpoſitione vnius. Secdò, qñ plures hæreditates vnius ex diſpoſitione diuerſorũ. Tertiò, qñ plures hæreditates diuerſorũ ex diſpoſitiõe diuerſorũ. Quartò, qñ plures hęreditates diuerſorũ ex diſpoſitione vnius ex illis. Quintò, qñ plures hęreditates diuerſorũ ex diſpõne alterius ab eis. † Circa primum qñ deferunt' plures hrditates vni' ex diſpoſitiõe vnius. Exẽplum in milite, q̃ habet duplex patrimoniũ, ſi inſtituerit vnũ per ſe in caſtrẽſi: & illũ per ſe in eodẽ teſtõ vel alio in paganicis: ſi adiret vnã: nõ cogeret habere alia, ſicut ſi diuerſi eſſent inſtituti: niſi cũ diſtictiõe quę not. ſ. tit. j. l. ſi duobus. & C. de teſt. mil. l. ij. Cùm eñ ius accreſcendi cohæreat portiõi, non perſonę: vt ſ. eo. l. ſi totã. & l. ſi Titio. §. fi. de vſufr. & inter illas portiões non ſit ius accreſcẽdi, apparet q̃ vnã põt amplecti, et aliã repudiare ſecdm diſtinctionẽ illarũ legũ: & qa qñ duo iura cõcurrũt in pſona vni', iudicat' ac ſi cõcurrerẽt in pſona diuerſorũ: vt l. tutorẽ. de his q. vt indig. † Circa ſecdm ſciendũ. qñ plures hæreditates vni' deferunt' ex diſpoſitiõe diuerſorũ exẽplũ: fili' arrogat' habet ſubſtitutũ à patre naturali in bõis & in hrditate ſua, ꝓpria: et idẽ ſubſtitutũ habet à pre arrogãte in bonis arrogãtis. q. libet cm capit iure directo ꝓpter diuerſitatẽ patrũ & primoniorũ, ſecdm verã opi. not. ĩ l. ſi arrogator. ſ. de adopt. tũc dico q̃ põt vnã amplecti, aliã repudiare. Tũc eñ ſunt duo teſta. & ex eis nõ habet locũ ius accreſcendi: vt ſ. gbmo. vſufr. amit. l. ſi ſub conditione. † Circa tertiũ quãdo plures hæreditates diuerſorũ ex diſpoſitiõe diuerſorũ: vt hic nullum eſt dubiũ quòd nõ habet locum ius accreſcẽdi: arg. d. l. ſi ſub cõditiõe. & no. p gl. in l. quidã elogio. † Circa quartũ, qñ plures hrditates diuerſorũ ex diſpoſitiõe vnius tantũ ex illis: hoc põt cõtingere duo. mo. Primò, ſi aliqs, cui erat delata vna hęreditas, intra tps deliberãdi decedẽs me fecit hæredẽ: certè ex iuris diſpõne poſſum adire hrditatẽ ſuã & alterius, hoc caſu poſſum adire hæreditatẽ teſtõris, & aliã repudiare, ſicut ipe poterat: vt l. ſi qs filiũ. §. fi. ſ. eo. nõ aũt poſſum aliã amplecti, et teſtatoris hrditatẽ repudiare: qm̃ illa propter iſtã teſtõri obuenit. Sed ſi teſtõr iam adiuiſſet. nõ poſſum vnã amplecti: & aliam repudiare: vt d. l. ſi quis filium. in fi. & de hæredib. inſtituen. l. liber homo. §. fin. Secundò † modo [a] hoc poteſt contingere, quando relinquit' alicui hæreditas paterna & pu-

ferunt' diuerſo iure. Tu dic, ſi bene inſpicias, Bar. nõ cõtradicit: eò qa in vario caſu loquit'. primò in d. l. in teſtõ. verũ dicit: quia aliud eſt inſtõ ſimplex, et aliud pupillaris ſubſtõ: quia inſtitutus ſuccedit teſtati: ſubſtitutus pupillaris ſuccedit pupillo, cuius dicit' eſſe teſtm. l. ex tribus. C. de inoff. teſt. & in l. ij. per Bar. & doc. ff. de vul. & pup. Et vbiq̃ tractat materia pupillaris ſubſtõnis: nimirũ ſi eſſet diſpoſitio d. l. ius noſtrũ. cũ ſi. Sed inhac l. fi. bar. nõ loquit' in hoc caſu ſed loquit' qñ in vna aditione ſufficiebat heredi haber e vtrãq̃ & eſt caſus in l. ſi tu ex parte. hoc eo. titu. quã all. Bar. Notãda ſunt p̃dicta ad ea q̃ habent' in l. vnica. §. is ita. C. de cadu. tol. & in l. quidã elogio. C. de iure deliber.

¶ Secdo mõ. Et nota qd̃ hic dicit Ange. q̃ ſi hęreditas venit ex diſpoſitiõe ſtatuti, et ſic nõ põt, p pte acceptari & p parte repudiari, vt i tex. fin. in l. iiij. C. de oĩ ag. de ſer. li. x. & vide Ang. l. j. & ij. ſ. eod. & hic moderniores. licet ille tex. loquat' ex diſpoſitiõe hoĩs, ſi bene cõſyderetur. & vide moder. in l. vẽtre. ſ. e. q volũt q̃ ſi hęreditas deferẽ ſuo ſtatuto illa ñ transmittit' vigore ſuitatis: & licet hæditas nõ trãſmittat', tũ trãſmittit' illa, q̃ deferẽ ex ſtatuto, dũmõ ſit certa pars. Ita volũt modernio res in l. cũ antiquioribus. C. de iure deliber. And. Barba.

a ¶ Aristo. Inuito accrescit. Cotrarius in hoc fuit Bart. in l. testamẽto. C. de impub. & cõtra Bar. hic ad de Ang. in l. fi. ts qui. quæ cõtinuatur cũ l. cum hæreditate. ś. eo.

b ¶ Vt l. nõ solũ. vide Barto. pro intellectu istius legis nõ solum in l. pater. ff. de priuil. credi. vbi sibi contra dicit. & gl. sing. ĩ illa lege, circa medũ gl. magnæ in verbo, melius. & vide Bar. in l. testõ. C. de ipu. vbi sibi cõtradicit. an. bar.

c ¶ Ver. ergo etiam si minor. Certè ille versi. loquitur in alio casu. Vnde dic q̃ dictũ Bar. probatur in l. si filius qui patri. secundũ vnã lect. quã tenet ibi Bart. in ij. col. & ibi de hoc dixi ś. de vulga. & pupilla.

pillaris: & in hoc articulo Dy. multũ plenè & perfectè distinxit. in memoriã ergo excellẽtiæ suæ iua verba quasi ad literam refera, & modica quæ p me addenda, manifest. lector perpẽdet. Dicit enim duo membra principalia. Aut em̃ quis primò adit paternã, & vult repudiare pupillarẽ: aut vult repudiare paternã, & adire pupillarẽ. Primo casu si adit paternã nunquã põt repudiare pupillarẽ: vt C. eo. l. qdã elogio. & l. qui patri. j. rñso. ś. eo. adeò q̃ si decesserit substitutus viuẽte impubere, nihilominus hæreditas impuberis deferẽ hæredio substituti: & nõ iure substitutionis: quia tale ius nõ trãsit ad hæredes: vt ś. eo. l. toties. & j. de su. & leg. l. si ex pluribus. sed iure accrescẽdi, vt l. qui patri. ij. rñ. secundũ Dy. sed quę est ratio? Dy. nõ dicit. Dic quos possum mihi facere necessarios, possum filio meo. l. sed si plures. §. quos possum. ś. de vul. & pup. Sed si aliqs agnouit partẽ hæreditatis meæ, reliqua sibi in a uito accrescit[a], & in hoc quodã modo est necessari: vt ś. eo. l. si qs hæres istitut. ita etiã ĩ hæreditate pupil. Et iõ isti duo casus in vnũ iũgunt ĩ l. qdã elogio. C. eo. sed si obueniẽte pupillari vellet repudiare paternã, ne illã haberet formã. l. cũ hæreditate. ś. eo. fortè posset. facit l. si certarũ. §. Iulian. ś. ti. j. Et qd̃ Dy. dicit de trãsmissione iuris accrescẽdi ad hęredes, intellige vt dixi in d. l. q patri. ś. eod. Redeo ad verba Dy. si nõ vult repudiare paternã, haberéq̃ pupillarẽ, distingue sex casus. Primò, qñ fuit institutus à patre solus impubes. Secũdò, qñ solus ali hlius, q̃ nõ erat in ptãte instituẽtis, & idẽ erat pupillo substitut, & impubes exhæredat. Tertiò, qñ solus ali hlius, q̃ erat in ptãte instituẽtis, est institut, & impuberi exhæredato substitut. Quartò, qñ impubes erat institutus vnã cũ alio nõ substituto. Quintò, qñ impubes vnã cũ alio instituto est institut. Sexto, qñ substitut est institut vnã cũ filio & impubere exhæredato substitut. Primo casu aut impubes se immiscuit, & nullo modo se abstinuit: & substitutus nõ põt separare hæreditatẽ impuberis ab hæreditate patris: vt ś. de vul. & pup. l. sed si plures. §. hlio. secũdã Dy. hoc est verũ q̃ nõ põt separare adeundo: sed postq̃ adiuit, poterit impetrare restitutionẽ, vt abstineat, secũdũ qd̃ poterat ipse pupillus: vt l.

b nõ solũ. [b] de in integ. resti. Postea dicit Dy. aut impubes adiuit, vel se immiscuit, & postea per restitutionẽ se abstinuit: & tunc poterit substitutus habere pupillarẽ sine paterna. Nã cũ tabulæ pupillares sint cõfirmatę p aditionẽ, nõ infirmant per abstinẽtiã restitutione cõcessa: vt ś. de vulg. & pup. l. ij. §. inter

c dũ. ver. ergo etiã si minor. [c] secundũ verũ intellectũ: vt ś. de mino. l. etsi sine. §. sed qd̃ Papinianus. & ita intelligit p aliquos l. Iulianus. ś. eo. Aut nullo modo adiuit vel se immiscuit, sed ab initio se abstinuit: & tũc poterit substitutus habere pupillarẽ sine paterna: & tũc creditoribus impuberis tm̃, & nõ patris tenetur. Ita debet intelligi l. Iulian. aliàs, si pupill. ś. eo. nihil diuinãdo Dy. illud verũ, vt ibi dixi. & hoc operaret existẽtia sui hęredis in cõmodũ pupilli, cui facta est substitutio, vt decedat testatus. Sed cõtra hoc videt q̃ hæreditas paterna & pupillaris habẽtur sicut plures portiones vni hæreditatis: vt l. quidã elogio. C. eo. ti. & tũc si qs primò habeat partẽ ex institutione, cogit̃ habere ex substitutione: & ecõuerso: vt l. si tu ex parte. ś. edẽ. ergo sicut si adit paternã, cogit̃ habere pupillarẽ, vt dictũ est: ita si primò adit pupillarẽ, cogitur habere paternã. Ista est fortis ratio, in tm̃ q̃ iuriscõsult Iulian hoc dicebat in d. l. Iulianus. & arbitror, p certo, q̃ hæc fuerit ratio q̃ mouebat eũ, cũ reprehendit̃ ibi à Marcello. Rñdeo ad dictã rõnẽ: nã illud, qd̃ qui habet paternã cogat̃ habere pupillarẽ est in fauorẽ pupilli, vt decedat testat: ideo trahit ad se pupillarẽ, sicut partẽ hęreditatis paternæ: sed qñ hoc esset cõtra voluntatẽ pupilli, tũc nõ procederet dicta æquiparatio. Ita est in, pposito, vt ibi dicitur in tex. Repugnat em̃ vtilitati pupilli, vt ibi dixi in tex. Redeo ad verba Dy. Secũdo casu, qñ solus extraneus institut est à patre, & impuberi filio exhęredato substitutus; nõ põt habe

re pupillarẽ sine paterna: qa ad hoc vt cõfirment tabulæ pupillares, oportet adire hæreditatẽ. Ita intelligitur lex, sed si plures. §. si ex asse. de vul. & pup. & ś. eo. l. quæsitũ. ad Trebel. l. ita tũ. §. qui suspectã. Dy. sed si ponerem istũ institutũ esse minorẽ. posset minor adire paternã, & petere restitutionẽ: & essent cõfirmatæ tabulæ pupillares: & sic haberet pupillarẽ sine paterna. Redeo ad verba Dy. Tertio casu, qñ solus alius filius in potestate existẽs est institut, et impuberi filio exhęredato substitutus: & tunc aut se immiserit paternæ, & nullo modo abstinuit, & habet verãq̃ sicut extraneus. Aut se immiscuit, & post immistionẽ se abstinuit per restitutionẽ: & tũc qa tabulæ pupillares remanẽt firmæ, poterit habere pupillarem sine paterna, vt videt loqui prima facie. l. si filij q patri. ś. de vul. & pup. Aut ab initio se abstinuit, & nullo modo se immiscuit: & ille casus nõ est oĩno expedit secundũ gl. quæ est in d. l. qdã elogio. Nã quidã dicũt q̃ poterit habere pupillarẽ sine paterna, per l. cũ quasi. §. sed & fi. de fideicõ. liber. Alij dicũt q̃ illud est speciale fauore libertatis: & ideo dicunt substitutũ nõ posse habere pupillarẽ sine paterna: cũ tabulæ pupillares non sunt cõfirmatæ, eo q̃ nõ est adita hæreditas patris: vt l. ij. §. adeo. ś. de vul. & pu. Tu verò audacter dicas tenẽdo primã opinionẽ, q̃ poterit habere pupillarẽ solã. Nã sola abstinẽtia sui hęredis absq̃ aliqua immistione seu aditione confirmat substitutionẽ pupillarẽ, & fideicõmissa vniuersalia, quæ ad confirmationẽ, aditionẽ seu immistionẽ requirunt: vt j. ad Trebel. l. ita tũ. §. si pater. Ita debet intelligi, nec est opus diuinare ś. eo. l. si filius qui patri. de vulg. & pup. Et hoc patet ibi dũ dicit, onerib nõ spõte susceptis, &c. Si em̃ poneres immistionẽ præcessisse, nõ inuitus necessitate iuris ciuilis, sed sua immistione volũtaria obligatus esset: & hoc qñ solus su hæres est. Sed si cũ alio, sola existẽtia sui hęredis nõ inducit cõfirmationẽ tabularũ pupillarium nec fideicõ. vt j. ad Treb. l. apud Iulianũ. §. idẽ Iulian. Et põt esse rõ: quia cũ testator sibi prouidet instituẽdo plures, p quos vni aditione poterãt oĩa cõfirmari, nõ curauit Iuriscõsultus prouidere; & habet eos p cõfirmatis: vt C. de pac. cõuẽ. l. fi. j. de p̃cario. l. & habet. §. cũ qs. Per hoc patet in quo versetur priuilegiũ sui hęredis in l. si filius. de vulg. & pup. qa extrane insolidũ institut & exhęredato substitutus, repudiata paterna nunq̃ cõsequit pupil. vt in §. si ex asse. Secus in suo insolidũ instituto, pter existẽtiã sui hęredis. Ita dicit Dy. qd̃ multum placet. & rõnẽ dixi in d. l. filij. ś. eo. & d. l. si filij q patri. ś. de vulg. & pup. Quod intellige, nisi talis filij, ex cui existẽtia debẽt cõfirmari tab. pupil. haberet substitutũ vulgarẽ qd̃ per se examinaui in d. l. si filij q patri. Redeo ad verba Dy. Quarto casu, qñ erat institut impubes cũ alio nõ substituto, si impubes solus vel impubes &, cohæres adiuerint paternã, nõ potest substitutus habere pupillarẽ sine paterna: argu. d. l. sed si plures. §. filio. Sed si adiuit cohæres solus, & non pupillus, cũ per eius aditionẽ cõfirmatũ sit testamentũ impuberis, poterit habere pupillarẽ sine paterna: vt d. l. ita tamẽ §. qui suspectã. si nec impubes nec cohæres adiuit. non valet pupillaris, & ideo ex eo non defertur hæreditas: vt prædicto §. si ex asse. & l. ij. §. adeo. de vulga. & pup. & ad Treb. l. apud Iulianũ. §. j. secundũ Dy. Quod intellige nisi cohæres esset suus: tunc existẽtia sui hęredis operaretur cõfirmationẽ, vt dixi in d. l. si filius qui patri. Redeo ad verba Dy. Quinto casu, quãdo institutus est impubes vna cũ alio substituto: nõ potest habere pupillarẽ sine paterna: qa aut adiuit solus impubes, & nõ põt separari: quia bona sunt immista. Aut nullus adiuit: & nõ valet testamẽtum impuberis: vt l. ita tũ. §. qui suspectã. ad Trebel. & l. sed si plures. §. filio. de vulg. & pupil. Quid ergo si adiuit solus impubes paternã, vel solus cohæres, & per restitutionẽ abstinuit? Ex prædictis patet respõsio secundũ Dy. Prædicta intellige, nisi cohæres impuberis esset frater eius & in potestate testatoris. Tũc em̃ vtroque ab initio abstinẽte valerẽt tabulæ pupil. per existẽtiã sui hęredis, vt dixi in d. l. si filius q patri. Redeo ad verba Dyn. Sexto casu qñ substitutus vna id est cũ filio est institutus: dico q̃ si adiret cohæres paternã, põt substitut habere hæreditatẽ impuberis exhęredari sine paterna: aliàs nõ posset, quia nõ valẽt tabulæ pupil. vt l. quæsitũ. ś. eo. Hic finiũt

6 verba Dyni. † Tertio modo põt cõtingere q̃ diuersorũ hęreditas deferẽ mihi ex dispositione vni: puta, si sim substitutus pluri

pluribus filijs impuberib, an possim vnã amplecti, & aliam repudiare. Dic: si adeo paternã, & cogor habere oẽs pupil. vt l. quidã elogio. C. e. si illã nõ adeo, & sine illius aditione valent pupilla. q̃ qñ fit, patet ex prędictis: tunc possum vnã amplecti, aliã omittere. Esset em̃ contra vtilitatẽ impuberis: quia fortè metu vnius, nullius hæreditatẽ quis acquireret: vt l. Iulianus. aliàs si pupillus. ś. eo. ideo vna aliam ad se non trahit, vt dixi. Præterea ex testamentis diuersorum non est ius accrescendi: vt l. si sub conditione. quib. mod. vsufr. amit. Circa quartum quando relinquuntur plura legata, dic vt j. de lega. ij. l. ij. cum legibus seq. Et hoc pro declaratione huius subtilis materiæ.

Quemadmodum testamenta aperiantur, inspiciantur & describantur. *Rubrica.*

1 ☞ *Testamentum petitur aperiri officio iudicis.*
2 *Hoc edictum habet locum quando quis confitetur se habere tabulas, nec assignat causam quare non debet exhibere.*
3 *Quo ordine imploratur hoc officium iudicis.*
4 *Quando constat quòd habet tabulas, sed non dicit se nolle exhibere, quo iure procedetur: & quæ causæ cognitio requiratur.*
5 *Quæ probatio requiratur in hac summaria cognitione.*
6 *Iuramentum calumniæ in hoc edicto præstatur per procuratorem.*
7 *Hoc edictum pro quibus ultimis voluntatibus habeat locum.*

LEX I.

Mnibus. Primò ponit mentẽ edicti. Secũdò, rationẽ. Tertio incipit exponere. Secũda ibi: ratio. Tertia ibi: si quis. Dicit tex. quicũq̃, & quorũ interest. & verisimile est q̃ aĩo calumniãdi nõ postulẽt. Dy. Duo habemus vide

1 re. Primũ, quo ordine peruenĩat ad aperiẽdum testm̃. & istud dicam hic. Secũdum, postquã ad hoc debet deueniri, qualiter aperiat & inspiciatur & describat̃. & de hoc dicã in §. fi. Circa primũ quæro, quo iure petat testm̃ aperiri ex hoc edicto? Rñd. officio iudicis: vt patet ex tex. dũ dicit, facturũ se prætor pollicet, vt j. e. l. cùm ab initio. C. e. l. ij. no. ad circulum arboris actionũ. & Io. in arbore nõ fecit circulum huic edicto, ostẽdẽs

2 q̃ ex eo nõ oriebat̃ actio. † Secũdò quæro, qñ hoc edictũ habeat locũ. Breuiter, qñ quis cõfitet̃ se habere tabulas, nec assignat causam quare nõ debeat exhibere. & sic nõ cõtendit: vt j. e. l. ij. §. fi. & j. de tab. exhi. l. j. §. j. Si enim negaret se habere, vel diceret se nõ debere exhibere: haberet locũ interdictũ de ta. ex-

3 hi. vt in d. ll. † Tertiò quæro quo ordine implorabit̃ hoc officiũ. Rñ. ante oĩa fient interrogatiões, vtrũ habeat tabulas vel nõ, & si dixit se habere, vtrum cõtendit se exhibere: vel nõ, ar.

a l. vbicũq̃. ś. de interro. act. Ita dicit Ia. de are. Itẽ Ro. in libello

4 super tit. de tab. exhi. † Quartò quæro, si cõstat q̃ habeat tabulas. tũc. & nõ dicit nolle se exhibere, quo ordine procedet̃. Dicit gl. certè vt in bon. pos. Gl. quæ est hic, hoc dicit sup verb. alieno. s. q̃ nõ procedat in forma iudicij: sicut dicimus in bo. poss. Vide hãc gl. Certè in bono. posses. nõ est necesse q̃ citet̃ pars: vt l. iij. §. acqrere. & quod ibi no. j. de bon. pos. quomodo ergo hoc procedet. Præterea. tex. j. in l. proxi. §. si dubitet̃ dicit q̃ debet fieri cognita causa: ergo parte citata: vt l. in causę. §. causa cognita. ś. de min. Ad hoc vt istud edictũ habeat locũ, requiritur q̃ qs nõ dicat se nolle exhibere. Ideo aduertẽdum, qñq̃ ille à quo petit̃ exhiberi, cõfitet̃ se debere exhibere: tũc fit sibi præceptũ, iuxta l. si debitori. ś. de iud. & nõ fit in forma iudicij, vt ibi patet. Et hoc modo põt intelligi illa gl. Qñq̃ hoc mõ nõ cõfitet̃, sed dicit, Dñe iudex, bene habeo testm̃: sed dubito vtrũ testõr viuit, vel sit mortuus: vel an istius intersit: illo casu etiã habebit locũ hoc edictũ. Nõ enim dicit se nolle exhibere vel nõ debere: sed an debeat, dubitat. Ita loquit̃ j. l. proxi. §. si dubitet̃. tunc adhibet̃ summaria cognitio: vt d. §. si dubitet̃. Et si peterent̃ tabulę apiri, tũc nõ esset necesse q̃ alia pars citaret̃: sed si peterent̃ tabulæ publicari, vel tradi pti: tũc deberet pars

b q̃ lædi posset, citari[b] vt veniẽtes ab intest. vt l. j. §. hoc interdi-

5 ctũ. j. de tab. exhi. & l. nã ita diuus. de ado. Quæro, † q̃, pbatio

c reqrat[c] in ista sũmaria cognitiõe? Dicit gl. p iurm[d] partis: vt l.

d thesaur. ad exhi. l. iij. C. e. illud è verũ, si q̃rat̃ de, pbãdo an ptis

e intersit[e]. Sed si debẽt alia, pbari: vt puta mors testatoris, d̃ qua dubitat̃: tunc reqrit̃ alia, pbatio p famãvel p vnũ testẽ: vt l. ij. §. si dubitet̃. j. eo. Fateor tñ q̃ iudex debet aperire tab. & primò ipse videre & si reperit petẽtẽ esse in manifesta cãlũnia, qa eĩ

☞ Pro cõcordia. Aduerte q̃ in actiõe summaria ad exhibẽdũ procedit̃ per viã iuri. Ita allegat̃ Bar. tenere in l. fi liber. aliàs, thesaur. ff. ad exhib. Cõtrarium alle. tenere in hac l. j. So. duplex. primò, qa in d. l. thesaur. verũ dicit vbi agit̃ de modico p̃iudio: sec? si de magno, vt in hac l. j. vt ipse Bart. hic sentit in d. l. thesaurus. vel & sedò id, qd̃ dr̃ in d. l. thesaur. debet intelligi sanè, & limitari vt in hac l. j. Posset et tertia dari sol. quę est vera, secũ Bar. ĩ hac l. j. vt qd̃ dixit in d. l. thesaur. procedat qñ quæritur an interfit petentis, aliàs non.

nullo mõ interest, non ostẽdet sibi. Sicut cũ particulã ad eũ nõ pertinẽtẽ nõ iubet sibi edi: ita si totũ manifestè videt ad se nõ

6 ptinere: vt l. argẽtarius. §. edi. ś. de edẽ. † Quero, an istud iusm̃ calũniæ possit præstare per, procuratorẽ? Gl. dicit q̃ sic: vt l. qui

7 bõa. §. si alieno. de dã. infec. Quero †, pro qbus vltimis volũtatibus hẽat locum hoc edictum. Glo. dicit quòd pro testamento in scriptis. Item pro testamento nuncupatiuo per notarium in scriptis redacto, & bene. Item pro testamẽto perfecto & imperfecto: vt l. pxi. §. j. qd̃ dic vt ibi, &c.

f Ratio. [f] Not. hanc regulã in his q̃ ex testõ dependẽt, non põt trãsi

d gi, nec veritas disquiri, nisi inspectis et cognitis verbis testi. Hoc em̃ examinat gl. & ego examinaui in l. de his. ś. de trãsact.

1 ☞ *Testis negãs suũ sigillũ, an faciat uacillare fidẽ testi.*
2 *Testis, unus de adscriptis in testõ uel instrumento, si ille contradicat, qñ reddat instrumẽtũ suspectũ. & nu. 7.*
3 *Quomodo fiet apertio testi, quando est certum quòd debet aperiri.*
4 *Quando testamentum petitur aperiri, insinuari & publicari, quomodo fiet.*
5 *Si in dubium reuocatur de uirib testamẽti, quid agẽdũ. Instrumentum probatur scriptum manu alicuius uel eius dicto, si uiuit, uel per comparationem.*
6 *Si omnes testes in instrumento descripti contradicunt instrumento, instrumentum reprobatur.*
8 *Si duo testes descripti in instrumento contradicunt dicentes se non interfuisse, instrumentum redditur falsum: nisi per alios testes approbetur.*
9 *Quando testes dicunt se non recordari an interfuerint uel non, instrumentum remanet ualidum.*
10 *Si testes dicunt aliter fuisse scriptum quam fuerit actum, an instrumentum reddatur falsum.*
11 *Qui subscripsit instrumentum, illud impugnare potest. & quomodo.*
12 *Si ex non descriptis in instrumẽto contradicũt illi, quot testes requirantur ad impugnandum instrumentum.*
13 *Testes non descripti in instrumento, contradicentes instrumento, qualiter habeant deponere.*
14 *Testis examinatus à notario si dixit notarium scripsisse quòd nunquam dixit: cui stetur. remissiuè.*

g Si quis neget. [g] Vnus extestib necessarijs adscri

h ptis in testamẽto contradicens, fidem testamenti facit uacillare. h. d. Dicitur em̃ suum, quod dicitur à se appositum. Iaco. de Aret. dicit testem agnoscere cùm forma sigilli non appareat in testamento.

1 Dy. Reuoco † in dubiũ si testis negat suũ sigillum, vtrũ dubitet̃ de virib testamẽ-

h ti. Gl. obscurè loquitur: [h] tũ facit tres not. casus. Quãdo q̃ quis apertè dicit: hoc nõ est meum sigillũ, nunquam apposui illud sigillum: tũc testamẽtum reddit̃ suspectũ. Quãdo q̃ dicit: nõ recognosco an sit meũ sigillũ. & tũc si sigillũ suum non appareat ibi. quod põt esse: vel qa alieno sigillo signauit, vt l. ad testium. ś. de tes. vel sigillauit suo, tũ nõ apparet forma. ita q̃ discernatur: tũc testamentũ reddit̃ suspectũ, vt

probatur cõmissio, præsertim sp̃ãlis, vt no. in c. q̃uis. de pactis. in vj. in nouella. Sed aliud est, sigillum alterius fidei cõmittere: aliud, characterẽ imponi. In no. in c. qñ contra. de, pbatio. dicit q̃ delegatio põt pbari per sigillũ delegãtis. &c. Vide Bald. in l. si qua per calũniam. C. de epis. & cler. & in l. pacta nouissima. in vlti. colum. C. de pact. & vide Bald. in l. j. in vltim. colum. de procu. Et an sufficiat solum sigillum mittẽtis epistolam, vide Bald. in rub. Digestorum per iltum text. & de materia vide Cano. in c. post cessionem de probatio.

a ✠ P. P A V. P. ¶ Reprehendunt glo. vide Alexan. in l. j. §. editiones. col. iij. & ſeq. ff. de eden.

b ✠ POMATES. ¶ Verò ſigilli. Vide aliqua per Alexan. in l. quæ dotis. ad fin. §. ſolu. matrimo.

c ✠ POMATES. ¶ Vtrum ſit verum. Vide Barb. cõſi. xliij. in ij. col. j. vol. Vide etiã Alex. cõſil. cxlix. in vlt. co. ij. vo.

c ✠ P. P A V. P. ¶ Vtrũ ſit verũ. Vide Ang. cõſi. clxij. in ci. ſuper puncto. col. pe. Bar. in l. in exercẽdis. C. de fide inſtru. vbi Bal. & Ang. in l. idem necare. ſ. eod. & Bal. in c. cũ Ioannes. hic alleg. Spe. in titu. de inſtru. edi. §. reſtat videre. verſic. quod ſi ynus. Alb. in l. cũ pre ci. C. de proba. Cy. in l. ſi quis decurio. C. de fal. Alex. conſil. xvij. colũ. v. volu. ij. & de materia reprobationis inſtrumenti vide Alex. conſil. xliij. col. iiij. & ſeq. vol. iiij. Itẽ quando teſtis dicit ſe aliter dixiſſe cũ nota rius ſcripſerit, vide Feli. in c. ad audiẽtiã. col. iij. de præſcri. & Latius in c. cũ Ioannes Hæremita in xij. col. & pluribus ſeq. de fide inſtru. p Alex. in l. j. §. editiones. colũ. iij. ad fi. ff. de eden. & de materia reprobationis, & an cõtra natu rã poſſit formari inquiſitio, vide Cõ. cõſi. cxxxv. inci. ad primũ per totũ. Itẽ q̃ te ſtes reprobantes inſtrumẽtũ, debeãt eſſe omni exceptione maiores, & q̃ nõ deſerantur iuramẽtũ in ſupplemẽtũ probationis & quot eſſe debeant vide Ioã. de Ana. & ibi Bolo. conſi. xcvij. & in materia pract. Pap. in for. opp. contra inſtrumẽtũ, i verbo dignoſcat eſſe falſum Pau. de ca. conſi. ccvij. tãgit Com. cõſil. cxxxv. q̃ ſit p̃ſumptio cõtra illũ, q vtitur illo falſo inſtrumẽto. vide Alex. cõſi. lxxvij. colũ. ij. volu. j. Curt. latè conſil. lvj. & Dec. conſi. cj.

d ¶ Suſpectũ. Quod teſtes probant cõtra inſtrumentũ, & qñ eorũ dicto ſtetur, adde gl. ſuper verbo, vidiſſe. in §. ſi verò abſunt. in auẽ. de hęre. & falci. Et ſi quatuor teſtes deſcripti dicunt vnũ: duo cõtradicũt: ſtatur illis quatuor: ſecundũ gl. in §. item verborum. Inſtit. de inuti. ſtipu. doc. in ca. cum Ioan. de fide inſtru. & in l. in exercẽdis. C. eo. titu. & vide Ange. & Imo. hic & gl. in d. §. itẽ verborũ. de quo vet Inno. Ioã. An. & Io. Cal. in d. c. cũ Ioãnes & c. tertio loco. de proba. Vide Ang. & Bald. in lec. antiqua in d. l. iuris gẽtiũ. §. quod ferè. & Bald. in l. optimã. de contrahẽ. ſtip. & in l. nullus. C. de teſti. qui dicit q̃ propter

e ✠ POMATES. ¶ Si tabellio viuit. Vide Alex. conſi. cv. in ij. col. ij. vol. & conſil. clxvj. in ij. dubio. ij. vol. & conſi. cj. in iiij. volu.

f ¶ Statur inſtrumento. Stat dicto tabellionis. Et adde gl. in auẽ. de hæred. & Fal. in d. §. ſi vero abſunt. ſuper verbo, quãtum ad hoc. vide i authẽ. ſed nouo. ſi cer. peta.

g ¶ Quod ſufficit. vide Bal. in l. cum antiquitas. & in l. j. C. de teſt. & in l. j. ij. in iij. col. C. de ſecũ. tab. & Bal. per illũ text. in l. j. ad fin. C. ſi vnus ex pluribus. & Imol. in l. inter pares. de re iudi. maximè in vj. col.

h ✠ POMATES. ¶ Dic ergo. Adde Alexand. l. ij. in vlti. col. C. de bono. poſſeſ. ſecundũ tab.

i ✠ POMATES. ¶ Singularis. Vide Ioã. Bap. in repe. l. ad monẽdi. in lx. col. cũ ſeq. ff. de iureiu. Barba. cõſi. liiij. in ix. co. j. vol. Alex. in materia, conſi. xlvij. in iiij. volumi.

k ¶ Quero. Adde Bal. in l. j. C. de ſecun. tab.

l ✠ POMATES. ¶ Quid ſi vnus. Vide Alex. conſi. clxix. in penul. col. & cõſi. xvij. in iiij. col. ij. vo. Bar. conſil. xliiij. maximè in viij. col. in j. volu. & Imol. conſil. cvj. in fin.

m ¶ Quero qd. Adde q̃ quatuor teſtes requiruntur ad reprobandũ inſtrumentũ & nõ minus. qd intellige vt no. per Inno. in c. ſuper hoc. de renũ. & ponit Ro. in rub. de arbi. in xv. q. Et de materia vide latè in cõmẽto c. tertio loco. de proba. & q̃ teſtes reprobantes inſtrumentũ debeãt reddere rationẽ ſuã di ẽti, etiã non interrogati, tenet Bal. ſing. in l. præſbyter. ad fi. de epiſc. & cle. Adde q̃ ad probandum id, quod eſſet cõtra præſumptionẽ reſultãtẽ ex inſtrumẽto, ſemp duo teſtes ſufficiunt, vt per Ange. & Pau. de caſt. in l. iuriſgentiũ. §. q̃ ferè. de pact.

✠ P. P A V. P. ¶ Redditur falſum. Vide Alex. cõſi. xvij. col. iij. volu. iij.

n ¶ Redditur falſum. Et ideo põt torqueri notarius, qũ apparet q̃ vnus ex teſtib. fal ſo deſcriptus eſt in inſtrumento, & c. vt in c. cõſtitut. & in c. ſe des. de reſcript. Facit quod no. in c. fraternitatis. de teſtib. Bal. in l. ſi ex fal. C. de trãſact. Bald. in c. ad au-

ditiã. & ſ. c. cũ adeo. de reſcript. & vidi cõſultũ ſemel de quodã teſte appoſito à notario i inſtrumẽto, qui teſtis illa die erat extra ciuitatẽ, ita q̃ nõ poterat intereſſe. Nã ſi opponit à parte q̃ inſtrũ eſt falſum, eſt ſufficiens indiciũ ad torquẽdum notariũ.

a ¶ Quero, qd ſi teſtes. Adde tu ad hæc dicta Bart. qd pulchrè ponit Alex. i cõſ. xxxiij. col. vj. & pe. in iij. vo. & cõſ. xliiij. col. ix. in iiij. volu.

a ✠ POMATES. ¶ Si teſtes. Vide Alex. cõſi. xxxiij. in vlt. col. iij. vo. et cõſi. xliij. in iiij. volu. Et conſil. lxxxviij. in j. colũ. ad fi. eo. iiij. volu.

✠ POMATES. ¶ Interfuiſſe cõtracturi. Vide Barba. cõſi. xxiij. in ij. col. j. vo. Alex. conſil. cxlvij. in pe. col. in ij. volu. vbi quærit, cui magis credat an teſti an inſtrũ.

c ¶ Quam fuiſſe actũ. Quid ſi teſtis dicat aliter fuiſſe actũ quã ſcriptũ eſt: vide Bal. i l. j. in prin. de ſen. q̃ ſi. cer. quã. & adde q̃ in inſtrũ antiq̃s: & ſic de factis antiq̃s magis credit inſtrũ q̃ teſtib. Et ad hoc alleg. tex. no. in l. cenſus. de proba. et ita alle. Ro. in l. ij. de acq. poſſ. De hoc eſt glo. in c. tertio loco. de probat. Idẽ ſi eſſet inſtrũ factũ in archiuo publico, vel factũ i iudicio: dicta l. cẽſus. d. l. in donatio nib. C. de do. & not. Pet. in l. q̃ in aliena. in prin. de acqr. hære. Et ad p̃dicta vide q̃ dixi Inſti. de act. §. p̃terea. & circa l. cẽſus. vide oino Bal. ſ l. exẽplo. C. de proba. & in propoſito Bal. in d. l. optimã. de cõtrah. & commit. ſtip.

d ✠ POMATES. ¶ In ſubſcriptione. Vide Pau. de ca. cõſi. cccxlix. aliãs eccl. Alex. conſi. cxlvij. in. ij. col. ij. volu.

e ✠ POMATES. ¶ Dicunt qdã. Vide Alex. cõſi. xix. in iiij. col. & ſeq. iiij. vol. & in vlti. col. Cardi. cõſi. lvj. in iiij. col.

f ¶ Quã teſti. Ad qd vide no. i d. l. optimã, & c. vide Cy. & Bal. in l. in exercẽdis. C. de fide inſtru.

g ✠ POMATES. ¶ Multũ cauti. Vide Bar. conſi. xxxij. in x. col. j. vol. & cõſi. xlv. in iij. col. e. vo. & cõſi. xlvij. in xij. co. j. vo. et cõſ. liiij. i iiij. col. e. vo.

h ¶ Aduerte tũ. Adde Bal. in l. j. C. de ſecun. tabu. in l. ſi binæ. de h iniuſto teſta. & Bart. & Bald. in l. ij. de ſecund. tab.

optimã. C. de cõtrah. & cõmit. ſtip. & ſtatim dicã. Vt tñ ceſſent illæ dubitationes, cõſulo q̃ fiat articul⁹ illo mõ, q̃ tali loco & tpe tales teſtes nõ fuerunt p̃ſentes huic cõtractui: & q̃ vn⁹ nõ fuit cũ alio in dicto loco: nec potuiſſent eſſe, quin ſe inuicẽ viderent. Tũc eñ qlibet deponeret de abſentia ſua, & alteri⁹: & abſq̃ dubio nõ eſſent ſingulares. † Quæro, qd ſi teſtes dicunt ſe nõ recordari vtrũ interfuerint vel nõ. Inn. dixit q̃ inſtrũ manet validũ: qa cõtra ipm̃ nihil, pbat, & c. vt l. cũ p̃cib⁹. C. de, pba. qd optimè, pbat p gl. huius. §. vbi dicit, ſi teſtis dicit ſe non cognoſcere: ſi tñ ſigiliũ appareat nõ reddit ſuſpectũ † Quero, quid ſi teſtes dicũt ſe interfuiſſe cõtractui, dicũt tñ aliter fuiſſe ſcriptũ q̃ fuiſſe actũ? Rñ. ſi ſunt plures, inſtrũ reddit falſum: vt l. cũ p̃cib⁹. † Quæro, qd ſi inſtrũ eſt ſubſcriptũ manu eius q vult teſtũ impugnare, an poſſit: Rñ. ſic. Põt eñ, pbare q̃ in ſubſcriptiõe fuit decept⁹: qa oſtẽſo ſibi inſtrumẽto fuit dictũ q̃ cõtinebatur vnũ, & cõtinebat aliud, & ipſe nõ legit. l. fi. C. plus vale. qd agit: vt l. ij. C. de reb. alie. nõ alienãdis. Quæro † qd ſi inſtrũ cõtradicũt teſtes nõ adſcripti in ipſo. Gl. in l. in exercẽdis. C. de fide inſtrumẽto. dicit q̃ requirit, pbatio triũ vel quatuor teſtiũ, cũ teſtes nõ adſcripti in inſtrumẽto, contradicũt ipſi inſtrumẽto. Et hoc qdam dicũt: & mouent ſic: Inſtrũ habet vim duorũ teſtiũ, & eſt ibi authoritas notarij: & ſic ergo tres ad min⁹ requrunt ad impugnandũ. Hoc oẽs doct. impugnant: qa aſſumit bis idẽ. Nã illud totũ, ſ. inſtrũ cũ authoritate notarij habet vim duorũ teſtiũ: ergo non aſſumit poſtea authoritas notarij iterum. Ita dicũt Inn. Io. Ia. de Are. & oẽs. Sed gl. alia rõne moueẽ ad hoc dicẽdũ, q̃ inſtrũ habet vim duorũ teſtiũ: ergo ad id reprobãdũ requirit maior numer⁹, & potẽtior probatio. Sed ſi eſſent duo teſtes, eẽt probatio paris potẽtiæ: ergo inſtrũ nõ reprobat. Et, ppter hoc dicũt qdã, vt dicit Nico. Matt. & Ia. but. in quadã diſputatiõe, q̃ qñ teſtes nõ adſcripti cõtradicũt inſtrumẽto: eſt in iudicis arbitrio videre qd p̃ualet, reſpiciẽdo vtrũ p̃ſona notarij ſit ſuſpecta, & vtrũ ſcriptura habeat in ſe aliquã ſuſpicionẽ vel raſurã: tũc crederẽ poſt⁹ teſtib⁹ q̃ inſtrũ. Sed ſi p̃ſona notarij eſſet honeſta illi aũt teſtes eſſent aliqualiter ſuſpecti: tũc plus credit inſtrumẽto, q̃ teſti: vt l. optimã. in fi. C. de cõtrah. & commit. ſtip. & reqrit q̃ hæc, pbatio fiat p teſtes multũ idoneos & oi exceptiõe maiores. In dubio eñ p̃ſumẽdũ eẽt, p inſtrũ: vt d. l. cũ p̃cib⁹. ideo debẽt eſſe aduocati multũ cauti⁸ in his quæſtionibus, vt fiãt, pbationes de legalitate notarij, & fidelitate & bonitate ipſius: & aduerſarius faciat probationem de fidelitate teſtiũ. Alij aũt ſimpliciter dicunt q̃ duo teſtes præualẽt inſtrumento. Nam inſtrumentum habet vim duorum teſtium propter authoritatem notarij: ſed maioris authoritatis ſunt duo teſtes q̃ authoritas notarij. Sed præcedens dictum puto verum, per d. l. optimam. in fi. Aduerte † tamen h quando teſtes nõ adſcripti deponunt cõtra inſtrumentũ, debent deponere ſe fuiſſe preſentes dicto loco & tempore quo cõtractus i dicit fuiſſe celebratus: aliàs non concluderet eorum probatio: quia alio tẽpore potuerũt fieri diuerſi cõtractus, & diuerſi tenoris: ſed ſi teſtes bene non recordãtur k de tẽpore, eſt cõſiliũ k vt fiat vnus articulus, quomodo ille cõtractus ſemel tãtùm fuit celebrat⁹ inter partes: et ſi partes hoc confitentur, dictũ teſtium cõcluderet de neceſsitate, licet de tẽpore nõ recordent: vt d. c. cùm Ioãnes. & hoc conſiliũ de illo l articulo fiendo dat tibi ille tex. notabiliter: vbi etiã dicit q̃ de hoc poſſunt partes interrogari per iudicẽ, an ſemel tantùm fuit cõtractus vẽditionis celebratus inter eos ſuper tali re vel pluries. Facit C. ſi vn⁹ l ex pluri. appel. l. j. Vltimò l Iac. de † Are. m 14 inducit hãc quæſtionẽ de teſte examinam to à notario, qui dicit nunq̃ dixiſſe quod m notarius ſcripſit. de quo per Iac. de Aret. hic & hoc in Spec. de teſte. §. j. verſicu. ſed pone ecce. & per Cy. C. de fal. l. ſi quis decurio. Non habetis hic alia.

1 ✠ *An tabulæ teſtamenti probent antequam coram iudice publicentur. Et an ſi teſtamentum eſt publicatũ ſecundùm ſolennitatem legis proximæ, an faciat fidẽ, niſi oſtendatur originale. nu. 2.*

LEX II.

Tabularum. Dicit textus publicũ: non licas publicum, id eſt authenticũ: ſed publicã vtilitatem reſpiciens. Quæro 1 † vtrum tabulæ n teſtamenti probent, an n tequàm coram iudice publicentur. o Rñ. o Quoddam eſt teſtamentũ nuncupatiuũ, de quo rogatus eſt publicus notarius. Et id facit fidẽ ſi eſt publicatum à notario: & q ita de conſuetudine eſt obtentum, & de iure, ſecũdùm quoſdã, vt l. fi. C. de fideiuſ. & ibi not. & l. ij. C. de teſta. Quoddam eſt teſtamentũ in ſcriptis: & hoc quandoque eſt ſcriptum manu priuata ſigillatum & ſubſcriptum à teſtibus ſecundùm formã l. hac conſultiſsima. C. de teſt. & tũc interim eſt priuata ſcriptura: nec fidem facit niſi corã iudice publicẽt, vt dixi §. l. pró r xima. vnde ſi teſtes interim morerent, nõ p valeret illud: vnde periculũ p eſt facere teſtamentum in ſcriptis. Quoddã eſt teſtamentum q in ſcriptis factũ, manu priuata q ſigillatum, & ſcriptũ à teſtibus. Sed ſi notarius r eſt rogatus à teſtatore, quomodo r profiteretur illud eſſe ſuum teſtamentũ, & quomodo fuit ſigillatũ & ſubſcriptũ à teſtibus: tunc illud facit fidem ſine alia probatione vel publicatione iudicis. Ita s dicit gloſ. & notabiliter intelligebat hanc gloſ. Iac. but. quod placet. Si enim creditur notario in teſtamento nuncupatiuo vbi rogatus eſt tam de tenore teſtamẽti quàm de ſolennitate: multò magis creditur ſibi in teſtamento in ſcriptis, in quo eſt 2 rogatus de ſolennitate tantùm. † Quæro, ſi teſtamentum eſt publicatũ ſecũdùm ſolennitatẽ quã dixi §. l., pxi. an faciat fidẽ, niſi oſtẽdatur originale. Videt q̃ nõ: vt l. publicati. C. de teſta. Breuiter dicas aut fuerũt citati hi, quorũ intereſt: & faciẽt fidẽ: vt l. optimã. C. de cõtrahen. & cõmit. ſtip. l. fi. C. de rela. nec debet originale exhiberi, niſi aliquis vellet illud redarguere de falſo: tũc debet exhiberi, vel fides fieri ſaltẽ per iuramentũ, q̃ originale habere nõ poteſt: vt l. fi. C. de fide inſtr. Sed ſi pars nõ t eſſet citata, nõ faceret fidẽ: vt in auẽ. t ſi qs in aliquo. C. de eden.

1 ✠ *Pro teſtamento falſo & perfecto hoc edictum habet locum.*

2 *Pro teſtamento uero & imperfecto habet locum hoc edictum.*

3 *Si teſtamẽtũ apparet cãcellatũ interlineaturis, põt tñ peti ut publicetur: & notarius debet illud publicare cũ interlineaturis & raſuris: & de illis mẽtionem facere.*

✠ POMATES. ¶ Non concluderet. vide Alex. conſi. cvij. in iij. colum. ij. vol. & cõſi. cxxxiiij. in j. col. ij. volu.

✠ POMATES. ¶ Eſt cõſiliũ. De iſto cõſilio vide Alexan. conſil. iiij. in iij. col. in ij. vol. & Alex. l. ij. in in fi. C. de bono. poſſ. ſecũdũ tab. & cõſi. cv. in ij. col. ij. volu.

l ¶ Vltimo. Vide Bar. in l. ſi librarius. circa finẽ de reg. iur. & q̃d not. Innoc. in c. cùm Ioannes. de fide inſtr. & not. in authent. de teſta. §. ſi verò quidã. ſt Bal. in l. in exercẽdis. C. de fide inſtru.

m ✠ POMATES. ¶ Iac. de Aret. Vide Alexan. l. ij. in fi. C. de bo. poſſ. ſecũdùm tab. remiſsiuè per Feli. in c. cùm cauſam. in xv. col. de teſt. & c. ad audiẽtiã. in ij. col. ad fi. & ſeq. de præſcr. Imo. conſil. iiij. in j. col.

n ✠ POMATES. ¶ Vtrũ tabulę. Vide Cepo. conſil. xcvj. & xcix.

o ¶ Publicentur. Et de hac publicatione teſtamẽti & priuilegij, & etiã teſtium, vide etiã Inno. in c. Albericus. de teſti.

p ¶ Vñ periculũ. Adde gl. C. c. l. ij. & Inn. i c. poſt creſcionẽ. de, pba. & in c. ij. de fideinſtr.

q ¶ Quoddã eſt teſtamentũ. Et vide Bart. conſil. cxij. incip. viſo teſtamento prædicto & his quæ ibi conſuluit valere teſtamẽtũ manu publica ſcriptum, licet teſtes ſint mortui. Allegat hanc gl. quam dicit cõiter doct. ſequi And. Bar.

r ✠ POMATES. ¶ Si notarius. Vide Cep. caut. xij. i ij. col.

s ¶ Hanc gl. Et ſequit hãc gl. Bald. in l. j. in ij. col. C. de teſti. & ibi etiã Bart. in ij. lect. & ſecũdũ Ang. & Sali. ibi iſta gloſſ. eſt ſingularis.

t ¶ Vt in authẽ. Adde Bart. & quæ dixi in l. pub. de teſti.

a POMATES. ¶ Primò. Idem etiam in ſtatuto faciẽte mentionem de inſtrumẽto ſeu teſtamẽto ꝙ intelligitur de valido. Bar. conſi. lj. xxij. col. j. vol.

b ¶ Poteſt peti. Quod intellige vt not. Bart. in l. diuus. §. idem ſenatus. & quod dixi de falſis.

c ¶ Si plura. Nota ꝙ licet notarius fecerit primò teſtamentũ, quanꝗ teſtator id reuocauerit per ſecundum: tñ nõ debet notarius ad petitionẽ teſtatoris primũ dilacerare. Imò dicit Ioã. And. in c. accepimus. de fide inſtrument. ꝙ ſi aliquis lacerat inſtrumẽtum productũ in iudicio, ꝙ quantũ ad cõtenta in inſtrumẽto ſtatur iuramẽto eius, qui prætẽdit intereſſe. Et ad quæſtionẽ Bart. bene facit l. quidã tabularũ. ff. de fur. vbi tex. not. Et ſubdit Io. And. in d. c. accepimus. quod in quæſtiõe prædicta pœna eſt arbitraria. Adde qd not. moder. in l. ſi quis id qd. §. j. de iuriſdi. om. iudi. & Bal. in l. j. de fide inſt. & dixi in l. ſi de poſſeſsione. C. de proba. Vide ad Bar. hic not. in l. acta. de pœna iudicis, &c. aliàs, plus vale. &c. Adde de lacerante inſtrumẽtum productum qualiter debeat puniri: & an iudex delegat⁹ in illa cauſa poſsit lacerãtẽ inſtrumẽtum punire, Pet. de Ancha. conſil. clxxij.

d ✠ P. PAV. P. ¶ Cuidam notario. Iſtud ſing. refert Ro. in ſingu. cclxxiij.

e ¶ Probetur mortu⁹. Quomodo probetur, aliquẽ eſſe mortuũ, vide no. per Bart. in l. quoties. C. de naufra. lib. xj. & do. Anto. in c. in preſentia. de. pb. Bal. in l. cõuenticulã. de epiſ. & cle. in vltima col. Bart. in tract. de teſte. j iiij. char. vbi plenè gl. in c. qm̃ frequenter. §. finautẽ. vt lite non conteſt. quæ tenet ꝙ per famã. & vide omnino Cy. & Bart. in l. ſi quidem. ſolu. mat. qui tenet ꝙ de morte de longinquo loco vel antiqui tẽporis ſufficit pbare per famã. Cui autẽ incumbat onus probandi mortuum eſſe vel viuum, vide Bar. in d. l. ſi qdẽ. & adde ꝙ hæres producendo inſtrumentum antequam eo ipſo dicitur facere fidem quo ad remediũ l. ſi. C. de edi. diui. ſecundùm Bart. ſing. ibi, I verſi. quæro vtrũ ſubſtitutio. & qualiter mors pbetur, vide Guliel. de de Cug. in l. cùm debitoris. in princ. C. de iudi. & vide dominũ Abba. in c. in præſentia. de ſponſa. & Bar. in l. genero. & in l. ſi. de his qui not. infa. & Io. and. poſt Spec. in tit. de no. cri. §. fama. circa medium. Ad hanc apoſtillam vide Bal. conſi. xxxiiij. & cccciiij. j. volu.

f ✠ POMATES. ¶ Primò quando præſumitur. Vide Alex. conſil. clxxv. verſic. nec obſtat. in v. volu.

g ✠ POMATES. ¶ Aduerte. Vide Alex. conſi. iiij. in vj. col. ij. volu. & l. iubemus. C. de repu. Com. conſi. xliiij. quæ ſcripſi ad Bart. l. ſi quidem. ſolu. mat.

Teſtamentum.

Oĩs ſcriptura quę prima facie cõtinet vltimã voluntatẽ, pertinet ad hoc edictum. h. d. Opp. j. ad legẽ Cor. de fal. l. ſi quis legatũ. gl. facit tres caſus. Primò [a] pro teſtamento falſo & nõ perfecto non habet locũ hoc edictũ, nec etiã edictũ de tabulis exhiben. vt ibi. Illud eſt verũ, ſi conſtat eſſe falſum & imperfectum. Non em̃ intereſt alicuius habere illud, nõ quo ad commodum, quia falſum: nõ vt poſſet accuſare aliũ de falſo, quia imperfectũ: & ſic crimen nõ eſt cõmiſſum; vt l. cõtraria. facit l. qui falſam. j. de falſ. Secundò † dicit gl. pro falſo & perfecto locũ habet hoc edictũ, & illud hoc etiã poteſt eſſe verum. qa intereſt noſtra habere illud inſtrumẽtum, licet ſit falſum, vt poſsimus illum de falſo accuſare quãdocũq; perfecit crimẽ. Tertiò dicit gl. † pro vero & imperfecto ſimiliter habet locũ vtrũq;, hoc eſt etiam verum. Poteſt enim mea intereſſe habere teſtamentũ verũ, licet imperfectũ: vel qa ſum de liberis, vt l. hac cõſultiſsima. §. ex imperfecto. C. de teſta. vel quia volo probare voluntatẽ defuncti, quæ probat⁹ per teſtamentũ imperfectum. l. ſi. §. de reb. eo. vel volo vt habeam probationẽ obligationis naturalis, quę reſultat ex teſtamẽto imperfecto, ſecundùm gl. in l. error. C. de iur. & fac. igno. & l. j. §. de cond. indeb. qd̃ eſt verũ, vt probatur in l. teſtamento. j. de manu. teſt. Ex hoc etiam dico ꝙ ſi teſtamentum † appareat cancellatũ cũ interlineaturis et raſuris: qa nihilòminus poteſt peti [b] ꝙ duplicet vel ꝙ notarius redigat in publicam formã. Pro hoc facit §. l., pxi. in fi. tamen debet notarius publicare cũ oĩbus interlineaturis & raſuris, & mentionem de eis facere, vt ſic nõ plus faciat de fide exemplũ, quàm originale modò, licet publicatũ remaneat ſuſpectũ: vt §. l. proxi. in fi. Facit quod not. per Inno. in c. qm̃ cõtra falſam. de pba. Quæro, ſi primum teſtamentũ eſt reuocatũ p ſecm̃, an poſsit peti publicatio? Videbitis i §., pxi.

☞ *Notarius cogitur publicare primum teſtamẽtum licet reuocatũ: & non poteſt illud lacerare ad petitionem teſtatoris: & licet teſtator cancellet, ideo tamen debet dare copiam.*

Si plura.

[c] Nota † ſecundùm vltimã lecturam ꝙ notarius cogit̃ publicare teſtamentũ primũ, quanꝗ teſtator id reuocauerit p ſecũdum. Intereſt enim noſtra habere illud, fortè quia volo ſecm̃ redarguere de falſo vel de nullitate, et ſimilia. Et per hoc dixi ſemel cuidã notario [d] interrogãti me, ꝙ ad petitionẽ teſtatoris nõ poterat nec debebat teſtm̃ dilacerare, ita ꝙ oĩno non reperiret: ſed ſi teſtator vult, cãcellet. Licet em̃ ſit reuocatũ adhuc notarius teneꝫ facere copiã, vt hic.

1 ☞ *Probare mortẽ per fama̅m quibus caſibus ſufficiat. In his quæ ſunt maximi præiudicij mors verè debet probari, & quomodo deponant teſtes.*

2 *In re magni præiudicij, quæ tamen poteſt reponi in priſtinum ſtatum, ſufficit mortem alicuius probare per fama̅m, & alias præſumptiones.*

Mors etiã probari poteſt per diſcuſſionẽ officio iudicis.

1 *In re leuis præiudicij probatur mors per unum teſtem, vel aliam leuem præſumptionem.*

4 *Notarius tenetur publicare teſtamentum viuo teſtatore ad inſtantiam ipſius teſtatoris.*

5 *Exemplans aliquod inſtrumentum, & apponens ibi ſuũ ſignum: tale exemplum plenè probat contra exemplantem.*

Exemplum facit fidem contra illum, qui illud dat.

Si dubitetur.

Si dubitaꝫ de vita teſtatoris, teſtm̃ nõ aperitur, niſi cauſa cognita. h. d. Opp. quilibet præſumitur viuere vſq; ad centũ annos, niſi probetur mortuus, [e] vt l. fin. C. de ſacroſan. eccleſ. Quomodo ergo heres probat eũ viuere? Dicit gl. hic, probat eũ mortuum per vnũ teſtẽ vel aliã præſumptionẽ: quod ſufficit ad hoc edictũ. Tria habes ex hac l. Primò ꝙ quis præſumit̃ [f] viuere vſque ad centũ annos, poſtea præſumitur mortuus. hoc tenet Guli. in l. ab hoſtibus. in princ. §. ex quibus cau. maio. Sed quæro, ſi volo probare eum mortuũ ex hoc edicto, qui erunt teſtes, qui probẽt ꝙ ipſe excederet modò ætatem centũ annorum. Rñdeo, probabitur per aſpectũ corporis: quod ſufficit, nõ ſolùm in iudice, ſed etiã in teſte, ſecundùm doctrinam quam dedi in l. de ętate. §. de minorib. Secũdò habes † ex hac gl. ꝙ probare quem mortuum ſufficit per famam, quantũ ad hoc edictũ: quaſi dicat, aliàs nõ. Alibi gl. videt̃ velle ꝙ ſufficiat, pbatio per famã: vt l. ſed & ſi de ſua. §. ti. j. & l. ſi quidẽ. C. ſolu. mat. & ibi per Doct. Aduerte[g] quẽ eſſe mortuũ, eſt negatiua, & priuatiua: meritò eſt difficilis, pbatio: vt l. actor. C. de pb.

h Aduertendum tamen eſt[h] ꝙ quando requiritur, pbatio mortis, circa ea quæ ſunt maximi præiudicij: vt quando aliquis accuſaꝫ de homicidio: tũc mors debet probari verè: vt l. inde Neratius. in fi. & l. ſeq. ad legẽ Aquil. quia probant per eos qui viderunt eum mortuũ: tetigerũt eum frigidum, nõ habentem pulſum. Vel ſi dicit ſimpliciter, vidi eum habere omnia ſigna mortui, cũ illa ſigna ſint notoria, nec habem⁹ vocabula magis expreſſa. Vel vidi eum ſepeliri: vt l. j. & ij. §. de relig. vel vidi eũ exhumari: vt l. ita vulneratus. in princ. ad legem Aquil. Vel vidi decapitari, & ſimilia, quę de neceſsitate mortẽ concludunt. Quædã ſunt, quæ nõ ſunt tãti præiudicij, ſed magni: vt puta, fama vel ſtat⁹ alicuius: tunc requiriẽ[i] pbatio, quę poniẽ oportet probari per modos traditos per Doctores in dicta l. illa. & probatur in dicta l. hoc iure. cum ibi not. per Bart. de verb. obli. dum tractat quomodo probetur negatiua, ſcilicet Imperatorẽ in Italiam non veniſſe ante Calẽdas Maias, vide ibi. & vide Bal. in l. ſi quidẽ. C. de except. vbi etiã dicit ꝙ inſtrm̃ cõditionale, aũ liquidationẽ cõditionis nõ habet exceptionẽ paratũ. Ita etiã vult Bal. in l. cũ in teſtamẽto. in fi. C. de teſt. manu. Pro hoc etiã allego tex. in l. ſi ita ſtip. ver. ꝙ ſi ab initio. iũcto ver. nũc autẽ. in ver. declarat. de ver. obli. de

i ¶ Tũc requiritur. Et ideo vidi dubitari ex forma ſtatuti cõmuniter per Italiam, & de iure communi, an illa demum ſententia põt executioni mandari: quæ non reperiẽ ſuſpenſa per appellationẽ, ſed in rem iudicatam tranſiuit. l. ſi cã cognita. de trãſac. l. ij. C. de vſur. rei iudi. & c. quod ad conſultationem. de re iud. c. veniens. de iureiurã. Pone: lata fuit quędã ſententia, quæ cauſa appellationis fuit deſerta, & ab hac ſententia fuit appellatũ: demum iudex appellatiõis cõfirmat hãc ſnĩam ſuper deſertiõe latam, ſi & inquantũ ſtylus illius curię nõ fit in contrariũ, circa curſum fatalitũ. Qd̃ ſi ſtyl⁹ haberet ſe i cõtrarium: tunc pronũciauit bene appellatum. Quæriẽ, cui incũbat onus probãdi dictũ ſtylum: & cùm glibet debeat pbare id qd̃ eſt fundamẽtũ intentionis ſuæ, ſiue conſiſtat in affirmatiuis, ſiue i negatiuis, iuxta. l. ei qui. & in l. in exceptionib⁹. ff. de pba. in l. in illa. iũcta l. hoc iure. & ibi latẽ Bart. de verb. obli. & l. ſi quis conſortiũ. C. de fabri. libro xj. & l. magis puto. §. nõ paſsim. de reb. eorum. & quod not. in l. ſi verò. §. qui pro rei qualitate. ff. qui ſatiſd. cog. Vnde videtur dicendum ꝙ ille, pro quo lata fuit ſententia, habeat neceſse probare ꝙ ſtylus curię nõ eſt in contrariũ: qa ſententia fuit ſcripta ſub conditione ſi ſtylus curiæ non ſe habeat in contrarium. Confirmo ſententiam latã ſuper deſertione quæ continebat qualiter cã appellationis fuit deſerta, ſi & inquãtũ ſtylus curiæ &c. Iſta em̃ conditionalis ſeu ſcriptura cõditionalis antequã eius conditio ſit in iudicio liquidata, non põt habere aliquam iuriſdictionem, antequã ille qui vtitur dicta ſcriptura, conditione cã liquidauerit, pbãdo veritatẽ conditionis, etiam ſi conditio ſit neceſſaria, ſcilicet, pbãdo quòd ſtylus nõ ſit contrarius: & ſic in auth.

in authent. hodie. C. de repud. Eſſet enim magna infamia, ſi mulier viuẽte viro nuberet. Nõ enim poſſet in priſtinũ ſtatũ reponi. Quædam † eſt res ſimiliter magni præiudicij, [a] ſed non tanti: vt qa eſt quæſtio de aliquo cõmodo pecuniario: de quo quid fiat, põt reponi in priſtinũ ſtatum & tũc ſufficit probatio publicæ famæ: & p alias pbationes, vel alias præſumptiones idoneas: vt qa cõſanguinei fecerũt luctũ, & eum pro mortuo habebãt: vt l. ij. §. j. §. de cõdi. indeb. & l. ſi. de hęr. inſti. & l. ſed & ſi de ſua. §. tit. j. & ibi no. Puto etiã ꝙ ſicut in aliĩs caſibus, in quibus debet, pbari aliqd nõ eſſe, vel non reperiri: ad pbationẽ huius ex officio iudicis debet fieri diſcuſsio, & diligens inqſitio: vt l. magis. §. nõ paſsim. de reb. eo. C. de pig. auꝫ. hoc ſi debitor. & l. iij. de his quę in frau. cred. Ita hoc põt peti à iudice, vt mittat nũcios, & diligẽter inqrat vtrũ ille ſit viu⁹ vel mortu⁹: ar. l. hoc iure. de ver. obl. l. cũ qdã. §. fi. cũ l. ſeq. j. de leg. ij. † Quædã ſunt modici præiudicij: [b] & tũc ſufficit, pbatio per vnũ teſtẽ, vel aliã leuẽ præſumptionẽ: vt hic. Tertiò habes ex illa gl. ꝙ cõtra illas, pbationes factas p tales præſumptiones, ſi qs vult admitti ad, pbandũ cõtra, admittiẽ. † Quæro vtrũ aliquo caſu notari⁹ teneaꝫ publicare teſtm̃ viuo teſtatore. Dico ꝙ ſic, [c] ad petitionẽ teſtatoris ipſius: vt l. oĩm. C. de teſta. nõ ad petitionẽ hr̃dis vel legatariĩ, vt hic, & p doct. ĩ l. j. C. eo. ti. Vltiò dr̃ hic ĩ tex. † inſpiciat & ſigillet. Per qd̃ habes ꝙ ille, q exẽplat aliquod inſtr̃m, & ĩ exẽplo apponit ſignũ ſuũ: p qd̃ dicit Iac. de Ra. ꝙ exẽplũ facit plenã fidẽ cõtra exemplantẽ, quaſi confiteatur ſic eſſe in authentico, vt hic: & ſic nõ põt cõtrauenire: vt hic: & l. generaliter. C. de non nu. pecu. etiã facit fidẽ exemplum cõtra eũ, qui dat exemplum: vt l. ſi quis ex argentariis. §. pe. §. de eden. & per Doct. in auꝫ. ſi quis in aliquo. C. de eden.

1 ☞ *Hæredi petenti copiam teſtamenti à notario an notarius teneatur edere cum die & conſule.*

2 *Legatario debet edi particula teſtamenti.*

3 *Particula teſtamenti non debet edi, & ſi editur quando probat.*

4 *Volens redarguere inſtrumentum falſum circa diem & conſulem, poteſt petere ut edatur cum die & conſule.*

Diem.

Inſpectio & deſcriptio tabularũ fit ſine die & cõſule. h. d. Opp. §. de edẽ. l. p̃tor. vbi rõnes reddunt̃ cũ die & cõſule. Gl. ſoluit. dic vt in ea. Quæro, quid[d] ſi hæres petit † copiã à notario teſtamenti, vtrũ debeat ſibi dare cũ die & cõſule? Gl. in l. j. C. eod. expreſsè dicit ꝙ non. Hic gl. innuit contrariũ in ſolutione contrariĩ. Si enim me mandante teſtm̃ eſſet confectũ, põt peti cũ die & cõſule: ſicut rõnes, vt hic gloſ. innuit. ſed teſtm̃ fuit cõfectum defuncti mãdato: ergo hæredi debet edi cũ die & cõſule. Vñ Iac. de Are. & Cy. cũ eo referũt in d. l. j. ꝙ hoc debet intelligi qñ petiẽ edi ab alio, nõ à notario. Nã ſi à notario, ſemper debet edi cũ die & cõſule, ſiue petatur ab hærede, ſiue à legatario, qui quantũ ad ſuũ legatum dicitur heres: vt l. id tẽpus. j. de vſuca. Mihi videt̃ ꝙ indiſtinctè à quocunque petaꝫ teſtamentũ inſpici & deſcribi, ad hoc vt videaꝫ an eius interſit, debet hoc fieri ſine die & conſule. Hic eſt tex. hic. Poſtꝗ autẽ apparuerit manifeſtè quòd intereſt alicuius, vel quia hæres vel legatarius: tunc debet edi cũ die & cõſule à notario. Ita intelligo dictũ Iac. de Are. quæ editio hæredi fiat in totum: legatario † dabit̃ particula ad eũ pertinẽs, ſcilicet legatum & inſtitutio hr̃dis: vt l. argẽtari⁹. §. edi. §. de edẽ. & per Doct. in l. ſi. C. de preci. Imp. offe. & in c. cõtingit. extrà, de fide inſtr. Quod aũt dico ꝙ ſufficit[e] legatario producere particulam teſtamẽti: nõ idẽ dico † ſi quis, pduceret particulã ſtatuti. Id enim non, pbat: vt l. inciuile. de legi. Quod plenè examino infrà, de oper. noui nuncia. ſuper rubrica. Item dico † quòd ſi quis vellet redarguere de falſo circa diem & conſulem: poſſet petere ſibi edi cum die & conſule, & edi ab alio quàm à notario, & à ſuo aduerſario: vt l. j. §. editiones. de eden.

Vtrum.

Ex cauſa datur terminus ad exhibẽdum tabulas. hoc dicit.

Si quis.

Hoc edictũ cõpetit cõfitẽti cõtra negãtẽ interdictum, & hæredi vendicatio cõpetit. h. d. cũ l. ſeq.

1 ☞ *Quis erit ordo cùm mittitur ad teſtes ſignatores abſentes.*

LEX II.

Vm ab initio.

Primò loquitur qñ oẽs teſtes ſunt p̃ſentes ĩ eodẽ territorio. Secundò qñ quidam ſunt præſentes & quidã abſentes. Tertiò qñ oẽs abſentes. Secũda ibi, ĩ l. ſed ſi maior. Tertia in l. ſed qs. verſi. & ſi forte. Et in his legibus, tractatur quale debet eſſe officiũ iudicis in aperiendo tabulas, poſtꝗ liquet ꝙ aperiri debẽt. & hoc ſit, p ſummario. Oppo. nã hęc lex, cũ ab initio, dicit teſtes cogẽdos venire. cui cõtradicit l. ſed ſi qs. Sol. Primò loquit̃ qñ ſunt in eo dẽ territorio. Secundò. qñ in alio territorio. Vel dic ꝙ etiã qñ ſunt in eodẽ territorio, nõ ſunt cogẽdi venire, ſi nõ poſſunt ſine magno incõmodo: vt in ciuitatibus quæ habẽt territoria multũ diſtantia. & ſi poſſunt ſine magno incõmodo: tũc cogũtur, vt hic. Op. ꝙ etiã officiũ iudicis ſit damnoſum: vt l. poſt legatum. §. his verò. de his qui. vt indig. Sol. Dicit gl. [f] ꝙ hæc ĩiquitas tolerat̃ qñq;, ſed ibi admiſta eſt aliqua culpa: hic ſec⁹. Quero vtrũ iſti ſignatores debẽt iurare? Gl. dicit ꝙ ſic, ſicut teſtes qui examinantur: vt l. iuriſiurãdi. C. de teſti. Quæro, † [g] qñ mittit̃ ad abſentes, qs erit ordo? Rñ. ſi quidẽ ſunt in ſuo territorio, debet iudex mittere notariũ vel officialẽ ad recipiẽdũ iuramentũ. Et dicam in l. ad egregias. §. de iureiu. & C. de epiſc. & cle. auꝫ. ſed iudex. Si aũt in alterius territorio ſunt, cõmittaꝫ iudici alterius territorij ꝙ recipiat iurm̃ & dicta, & ꝙ ſibi remittat. ipſe em̃ iudex principalis cauſę debet publicare, nõ ille, cui cõmittit̃. Ita tenet gl. ſed probat̃ in l. iudices. et auꝫ. apud eloquẽtiſsimũ. C. de fide inſtru. Et aduertendum eſt ꝙ conſiliũ eſt ꝙ iudex cõmittat articulos diſtinctos & interrogatoria, ſecundum quæ teſtes interrogantur: vt in c. præſentium. extra, de teſti. lib. vj.

Pupillares.

Tabulæ pupillares nõ aperiunt̃ viuo pupillo, niſi ex cauſa. h. d. cũ l. ſeq. dicit tex. non patietur. Cauſa poteſt eſſe, quæ dicitur in l. ſeq.

Si in duobus.

Dicit text. ſi apertæ ſunt. & ſic pro alio aperiendo nõ cõpetit hoc edictũ, niſi ex cauſa, ſi in alio diceret aliter ſcriptum: vt l. Sempronius. j. de leg. ij. Quæro, notarius dicit ſe rogatũ de teſtamento: ſed dicit ꝙ teſtator ſibi impoſuit ꝙ nõ deberet oſtẽdere alicui, an põt cogi vt oſtẽdat: et qd iuris ſit cogitabitis.

Si ſui natura.

Quod natura facit non eget miniſterio iudicis. hoc dicit.

Si tabulæ.

Quæro qualiter ſubueniatur? Reſpon. contra corrumpentem & ſupprimentẽ per actionem legis Aquil. vel per actionem furti vel per actionem falſi: vt l. in lege Aquil. ſi deletum. ad leg. Aquil. & l. qui tab. & l. quidam tabularum. j. de furt. & l. Paulus. j. de fal. contra hæredem etiam ſuccurritur, niſi poſſet per teſtes probari.

illa cõditiõe, ſi Titiũ in tali loco nõ ſiſtere. & ibi I mol. declarat Angel. & Moder. & Bal. in l. Celſus. circa fi. prin. de arb. dũ allegat l. iij. §. ſi ad diẽ. ff. de re mili. Ad idẽ facit qd̃ no. Bar. hic dũ dicit ꝙ ad, pbãdũ aliqd nõ eẽ vel nõ reperiri, debet fieri p iudicẽ diligẽs inqſitio vel diſcuſsio p nũcios. d. §. nõ paſsim. & l. cũ q dã. §. fi. cũ l. ſeq. de leg. ij. d. l. hoc iure. & auꝫ. hoc ſi debitor. de pig. Ita ẽt in caſu nr̃o nõ ſufficit allegare ſtylũ in cõtrariũ nõ eſſe ſed etiã, pbari debet arg. eius qd̃ dicit hic Bart. & in d. l. in illa. & Bald. in l. iis põt. de acq. hær. & i l. cũ mulier. ſol. ma. & Cano. in c. ſtip is. de accuſ. p Ang. in repe. l. ſi vacãtia. in v. colũ. C. de bo. vacã. lib. x. vbi ſimiliter dicit ꝙ negatiua, talẽ nõ eſſe ĩ ciuitate debet, pbari p diſcuſsionẽ et exploationẽ p tex. in d. l. hoc iure.

a ✠ P. PAV. P. ¶ Magni præiudicij. Vide ad hoc Alex. cõſil. xxvij. volu. vij.

b ✠ P. PAV. P. ¶ Modici præiudicij. Vide Bar. in l. ſi. C. de edict. diui adri. tollẽ. & Iaſ. in l. ſi. col. v. C. de ſacroſanc. eccle.

c ¶ Dico ꝙ ſic. An teſtamẽtum debeat publicari viuo teſtatore, vide Bald. in l. ij. in fine C. de teſta.

d ¶ Quæro. Adde Ange. ĩ l. j. §. edere. de edẽ. & Bal. in l. pe. hic alle. & adde Bar. in l. argẽta. §. edi. ff. cõ edẽdo. cũ concor. ibi poſitis.

e ✠ POMATES. ¶ Quod ſufficit. Vide Fel. in c. j. xiij. colũ. verſi. tertia cõcluſio. de prob.

f ¶ Dicit gl. Vid̃ Bar. in l. iij. §. ſi procur. qd̃ quiſque iur.

g ¶ Quæro. Qñ iudex mittit in aliquẽ locũ ad examinãdũ teſtes, &c. & ad gl. hic vide q̃ no. Bal. in l. hac cõſultiſsima. §. ſi qs aũt C. de teſ. licet hãc glo. nõ alleget vide no. in d. l. iudices. Quid ĩ criminalibus, dixi poſt Bar. in d. l. gñaliter. §. fi. C. de reb⁹ cred. et vide not. in c. ſignificauit. de offi. ordi.

h ✠ P. PAV. P. ¶ Si qs omiſſa cã. circa iſtã materiã vide d. Frã. cõſi. cvj. col. pe.

h Si quis omiſſa cauſa [h] teſtamenti ab inteſtato uel alio modo poſſideat hæreditatem. *Rubrica.*

Gloſſ. continuat. gl. vltimò dicit hoc edictum eſſe inductũ propter tria. Primò propter eum qui omittit ex teſtamento, vt ipſe idem teneat ab inteſtato. Secundò & tertiò, vt in gloſ. Tu dic ꝙ illud edictum eſt introductum per ſe principaliter propter vnum, ſ. propter eum qui omittit ex teſtamẽto, vt ha-

a POMATES.
¶ Opp. q̃ hic. Et notā modū not. vt legata debeanť non adita hęreditate: tamē Bal. cōtra tenet C. eo. tit. l. j. vide ibi omnino.
b ¶ Habet locum. Hāc opi. etiā sequiť Bald. in l. nemo pōt. ī ij. col. de leg. j. & Barto. in l. pactū inter hæredē. §. de pact. & Bartol. in auť. sed cùm testator. Ciad legē Fal. & Bar. in l. eā quā. de fideicō. fuit dictū Iacobi de Bel. in §. hinc nobis. in xxj. opp. in authēt. de hære. & Fal. quod dictū sequiť Bal. in l. ftiū quē habentē. fa. erciſc. in. xxvj. q. referēs esse dictum nouū & sing. in præallegatis locis. Iſtud idē sequitur Ang. in rubri. si qs omissa cā. Idem Bal. in repe. l. j. de sac. sanct. eccles. in versic. quartò quæro an valeat talis volūtas sine hærede. in iiij. q. v. princ. Idē Ang. in d. l. eā quā. in lec. Idē Ro. in repe. auť. similiter. in xx. & xxj. speciali enumerato inter specialia vltimæ volūtatis. C. ad legē Falci. contrariū tenuit Bal. in l. j. in iij. co. in versi. extra opp. si qs omiť. cā test. q̃ Bald. in d. l. eā quam. circa v. col. vel vj. & Ange. ibidē in repe. mouet Bal. in dictis locis, p̃ text. in auť. sed cū testator. in versi. itē si hæres. C. ad legē Fal. vbi tex. dicit hæredi decedētī: ergo b presupponit eum esse hæredē, & se adiuisse. Sed istud non obstat: quia istud verbū nō 1 est ī corpore, imò tex. qui in corpore dixit, si voluerit ab institutione discedere, ergo præsupponit q̃ hęres non adiuit: qa si adiuisset, non posset amplius desinere esse hęres. l. ei qui soluendo. de hæred. instit. l. & si c fine. §. sed quod Papinianus. de mino. Mouetur etiā, quia oportet q̃ aliquis sit hæres vt legata prestenť & debeantur. Sed respōdeo q̃ vbi legata 2 debenť hęreditate nō adita ex testamento, requiriť tū q̃ illi qb⁹ obuenit hęreditas ab intestato, agnoscant hæreditatē. Ita tenet gl. reputata sing. in l. qui filio. §. j. de hæred. insti. quā sing. ad hoc reputat Bald. in auť. ex causa. in ix. col. de lib. præte. Vū intelligitur q̃ illæ personæ 3 enumeratæ in d. §. si verò expresim. ī auť. de hære. & fal. agnoscant. & sic habebit legatarius quem cōuenieť. Adducebatur etiam tex. in d. authē. hoc amplius. cum gl.

beat ab intestato: vt l. proxi. in princ. Alij duo casus positi in gl. sunt ex extensione Iuriscōsultorū, & etiā diui Pij, in l. licet. ſ. eo. tit. & C. eo. l. j. Est & quart' casus similiter ex extēsione Iuriscōsulti. ſ. eo. l. si qs pecuniā. §. quanq̃. & alius ſ. eo. l. quia autem. §. hoc edictū. Possunt addi alij casus in interpretatione magistrali, scilicet qñ primus veniēs ab intestato omittit, vt veniat ad sequentē in fraudē legatorū: vt l. j. in fi. ſ. de leg. iij. Itē qñ quis omittit ex institutione, vt habeat iure accrescēdi; vt l. si tu ex parte. in fi. §. tit. ij. quæ omnia examinabimus in distinctione quā ponem⁹ in l. fi. ſ. eo. Dy. autem in hoc articulo facit distinctionem vnam multum imperfectam, quam quidem habent in l. quidā. & l. lī ab instituto. dicā ſ. eo. l. vltima. Bar.

☞ *Si in testamento est adiecta clausula, quòd Falcidia non detrahatur, si hęres scriptus omittit adire, ut habeat ab intestato: hęreditas deberur nominatis in testamento.*

2 *Omittens adire ex testamēto, ut habeat ab intestato qñ in dubio uidetur facere, ut circumueniat legatarios.*

3 *Actiones quas prætor pollicetur, quando sint ciuiles, & quando prætoriæ.*

LEX I.

Prætor. Primò ponit mētem edicti. Secundò incipit exponere. Secūda ibi: & parui. Et breuiter hoc intēdit: Qui possidet ab intestato, tenetur legatarijs, ac si adijsset ex testamēto, si hoc poterat. h. d. Opp. q̃ hic ª titulus hodie non sit necessarius. Nā hærede omittente deuenit hæreditas ad a fideicommissarios & legatarios in testamento nominatos, secūdum ordinē positum. C. de fideicōmiſ. auť. hoc amplij⁹. qui ordo habet locū ᵇ etiā hæreditate nō adita: vt in auť. de hæred. & fal. §. si verò expresim. Cùm ergo nō veniāt aduenientes ab intestato, cessat hoc edictū. † Potes dicere q̃ hoc edictū hodie corrigiť. Vel verius, cōtraria loquuntur qñ in testamēto est adiecta illa clausula, nō detrahat falcidia. Tūc em̄ si illo timore hæres omiserit, deferī hæreditas nominati in testamēto, secundùm illū ordinē. Secus in alio testamēto. Et sic hoc edictū remanet incorrectum. ᶜ Et hoc tenet Iac. de Bel. in authen. de hære. & fal. §. hinc nobis. in pe. & vlti. q. Dixi in l. nemo poteſt. ſ. de leg. j. Et nota bene hoc cōtrariū: quia illa legata valent, etiam nō adita hæreditate, qñ hæres omittit timore Falcidię. Quæro, hic † loquitur in eo q̃ omittit, vt circumueniat legatarios. gd in dubio. Rñdeo qñ ille, qui repudiauit, possidet ab intestato, præsumitur in fraudē, nisi aliud probeť: vt l. qa autē. in prin. & §. nō simpliciter. ſ. eo. Secus si alius possideat. Tūc em̄ accepta pecunia presumitur fraus. aliàs nō, nisi probetur: vt l. si pecuniā. & l. si in testamēto. ſ. eo. Quæro, ᵈ dicitur † hic, actiones pollicetur. vtrū illę actiōes erūt prætoriæ vel ciuiles? Dicūt quidā q̃ sunt ciuiles origine prætoriæ extensione: vt l. j. & ij. de bo. possſ. hæred. peti. Vel dicas quòd omnino sunt prætoriæ: quia cùm hæreditas non fuerit adita ex testamento nunquā à iure ciuili habuerunt originem, sed beneficio

prætoris: in casibus verò, in quibus ista extensa sunt per interpretationem Iurisconsultorum, vt dixi in rubrica, poteſt dici illa actio ciuilis: ᵉ quia responsa prudentum ius ciuile sunt. Facit Institu. de actio. §. sed istæ.

Et parui. Qui poteſt esse hęres per se vel per alium, si omittit ex testamento, & habet ab intestato, hoc edicto tenetur. h. d. Oppo. quòd seruus non sit compellēdus: vt l. cùm proponas. C. de hæredi. instituend. Sol. per iudicem seruus est compellendus in vno casu tantùm, scilicet in l. cùm aliquis. C. de iur. deliber. quia ibi erat quęstio de statu. Vnde dominus non poterat eū compellere sua authoritate, cùm interim habeatur pro libero: vt l. ordinata. de libe. cau. à domino verò est compellēdus iure potestatis dominicæ, quandocūque dominus vult, dū tamen accerbitatem non exerceat: vt l. ij. §. de his qui sunt sui vel alieni iuris. Et si dominus non fecerit, & hoc ad damnum suum cederet, nō imputaretur sibi: vt l. in re mandata. C. mād. & l. si constante. §. si maritus. §. solu. matri. Sed si hoc vertitur in damnū aliorum, vt legatariorum: tunc domino imputatur, si eum nō cōpulit. Ita loquitur hic. Opp. q̃ posit fingi ignorātia: vt l. doli. in fi. ſ. de noua. Solu. ad dānū eius, qui persuaderet mihi cōtra veritatē, possum ignorantiam fingere, vt ibi not. nō ad damnum tertij, vt hic. Quærit gl. f an posit dominus repudiare hæreditatē sine seruo. Et dicit quòd sic, vt dixi in l. is qui hæres. §. fi. §. tit. ij.

1 ☞ *Quando testator dat substitutum instituto, uidetur permittere quòd ex institutione repudiet.*

f Si proponatur. ᶠ Si idem est sibi substitutus, poteſt institutionem omittere ex præsumpta volūtate defuncti. h. d. Nota text. ibi: facultatē, &c. Opp. non valet substitutio facta de seipso, vt l. fi. §. j. de vulg. & pup. Glos. dicit q̃ fuit hic substitutus cohęredi. & intelligit glos. de substitutione pupillari, vt patet ex legibus quas glos. alleg. §. tit. ij. l. quæsitum. & l. Iulianus. hoc verum non est: quia substituēdo pupillariter nō videť hic testator permittere q̃ omittat ex institutione, & adeat ex substitutione: imò tunc fit contra voluntatem defuncti: vt d. l. Iulianus. Itē nō poteſt intelligi de substitutione vulgari facta cohęredi. Non em̄ videť permittere tūc testator vt quis omittat ex institutione sua & adeat ex substitutione: tūc em̄ haberet portionē suā ex iure accrescēdi, & sic aliter quàm ex volūtate defuncti, licet hoc posset fieri: tū cōtra voluntatē defuncti fit: vt l. si tu ex parte. §. tit. ij. Intellige ergo q̃ sibijpsi fuit substitutus: tū in substitutione fuit mutata 1 causa: & sic valet substitutio, vt d. l. fi. §. j. Hic text. innuit † q̃ dando substitutum videtur testator permittere q̃ repudiet ex institutione ex volūtate defuncti. Cui cōcordat quod dicim⁹, q̃ si hęredi suo datur substitutus vulgaris, non erit suus & necessarius: vt l. si filius hæres. §. de libe. & posthu. & not. in l. Papinianus. §. quarta. de inoffic. test. Sed cōtra hoc videtur. C. eo. l. j. & ſ. eo. l. iij. & iiij. expresius ſ. eod. l. Iulianus. & ibi dicam.

1 ☞ *Filius de iure ciuili est hæres re & nomine.*

2 *Filio abstinente ab hæreditate paterna, an poterit adire illam per se uel per extraneum.*

3 *L. qui se patris. C. unde liberi. quòd non sit correcta.*

Prætermittere. Prætermittere, est in extraneo repudiare, in suo. abstinere, in instituto sub conditione potestatiua conditionem non implere. 1 hoc dicit. Nota ex versic. qui sunt. † quòd de iure ciuili filius est hęres re & nomine: licet per prætorem habeat beneficium abstinendi, vt dixi in l. necessarijs. suprà tit. ij. Item scias quòd 2 † quidam per hunc text. dicunt, filio abstinente ab hæreditate paterna,

ī verſ. subſt. ad legem Falc. vbi glos. vult q̃ text. in d. §. si verò expresim. loquatur in hæreditate adita. Sed certè illa gl. loquitur ī casu d. auť. hoc amplius. quia verū est dicere quòd hæres post aditā hæreditatē fuit negligēs in adimplēdo voluntatē defuncti. Imo. ī l. qui filio. §. j. de hære. insti. facit mētionem de isto dicto Barto. & dicit q̃ text. alleg. per eū non bene probat, in d. §. si verò expresim. demum dicit q̃ dato q̃ non probet, non obstat suæ conclusioni: & sic non approbat, nec improbat.

¶ Incorrectū. Vide Bald. in l. j. in iij. colū. C. eod.

¶ Quæro diciť. Vide Bal. in l. j. in verſ. vltimò quæritur. C. eo.

POMATES.

¶ Actio ciuilis. Vide Are. l. v. in princip. in antepe. col. ff. de verb. obliga.

¶ Si proponať. Adde Bal. in rubr. C. eod. & quod ibi habetur in l. j. & quod not. Ang. & Imo. in l. recusare. §. Titius. post gl. j. ad Treb.

POMATES.

¶ Si proponatur. in princ. Ad istum text. vide Alex. l. si plures. §. fi. ff. de vulg. & pup. & ibi Pau. de Caſt.

paterna, illa hæreditas nec per se, nec per aliū poterit adiri de iure ciuili: quoniā ipse remanet hæres de iure ciuili, & duo nō possunt esse hęredes insolidū de iure ciuili: ergo necessariò de a uenitur ad bonorū possessionem. text. est hic. ª & sic dicūt per 3 hanc † gl. l. qui se patris. C. vnde liberi. esse correctā. & in hac opinione sunt oēs moderni. Ego cōtra: qa illa gl. nō bene dicit: qa casus est in l. j. §. si quis adita. ſ. ad Tertul. vbi licet ille, q̃ adiuit, abstineat p restitutionē in integrū. & sic remanet hæres de iure ciuili: et tū sequēs admittiť de iure ciuili. Ad idē l. et si line. §. sed qd̃ Papinianus. §. de minoribus. facit §. de iudi. l. tā ex cōtractibus. & qd̃ ibi no. & l. fi. ſ. de suc. edi. Non obstat qd̃ diciť: duo nō possunt esse hęredes insolidum & eodē iure: quia fateor eodem iure & eodē respectu, sed hic licet eodē iure scilicet ciuili sunt hæredes, tū diuerso respectu. Apud filiū enim remanent directæ & vtiles: apud alium autem adeuntem transeunt vtiles cum effectu, sicut videmus in eo cui restituitur hæreditas ex Trebelliano de iure ciuili: vt l. j. §. j. ad Trebel. Nō obstat hæc lex, quæ dicit q̃ petit bonorum possessionē, quia per hoc non negat quin posit adiri de iure ciuili.

Non quærimus. Qui omittit ex testamento, teneť hoc edicto, si possidet pro hærede ab intestato vel possessore: vel dolo desijt possidere vel possessionē acquirere. h. d. vſq̃ ad §. vltimū. No. tex. ibi: quocunq̃ enim modo. ex quo declaratur et sequēs §. de eo qui dolo omisit acquirere possessionē intellige lucrifacturus eā per alium: aliàs nō teneret: vt l. si quis pecuniā. & l. si quis omissa ſ. eodē. Opp. §. pro socio. l. nemo. §. j. & l. j. §. vtrū. ſ. si quid in frau. patron. Illud cōtrariū soluitur per gl. in duobus locis: & dicit q̃ regula est q̃ ille, quibus nō acquirit, nō teneť. vbicunq̃ reperis contra. ibi fallit: vt l. alienationis verbum. de verbo. signifi. et l. nō fraudať. §. j. in prin. ſ. de reg. iu. Dy. soluit in l. qui aūt. in prin. ſ. de his quæ in frau. cred. Et dicit q̃ qñ quis est obligatus de acquirendis ratione alicuius contractus precedentis, tenetur illi qui perdidit: secus si ad hoc obligatus nō est. Modò ad propositum hic incontinenti cum dolo facit repudiando hæreditatem, videtur esse obligatus statim quærere hęreditatem si poteſt: vt §. proxi. & l. seq. quod si non facit, tenetur, ac si dolo desierit possidere.

Si quis per fraudem. Qui omittit hæreditatē, vt vadat ad legitimū, tenetur legatarijs, si pecuniā recipit, possessore prius excusso. hoc dicit cum l. sequenti. Et iste casus non comprehenditur in edicto, sed est ex extensione. Glo. hoc intelligit si fecit hoc pecu- b nia accepta, ᵇ & possessore prius excusso, vt ſ. l. proxi. Oppo. videtur q̃ non teneatur ille, qui omiserit: vt ſ. eodem l. si quis pecuniam. Solu. hic omisit pecuniam recipiendo non gratis. c Oppo. ſ. eodem ᶜ. l. proxi. Solu. Istud determinatur & declaratur per legem sequen. q̃ prius possessor debet excuti, & postea debet deueniri ad istum omittentem.

1 ☞ *Qui dat pecuniā ut habeat officiū uel beneficiū, dicitur habere titulo lucratiuo. Et quando teneatur qui omisit ex testamento, ut uadat ad legitimum. nume. 2.*

LEX II.

Licet pro hærede. Dicitur hic q̃ possessor cōueniturur, maximè, &c. Innuit ergo q̃ si non habet causam lucratiuam, q̃ teneatur. contra. ſ. eod. l. vltima. Solu. Dicit glo. quòd illud maximè abundat. Opponitur contra hoc: si ille possessor, qui nō habet causam lucratiuam, non tenetur: ergo in lege nostra nō tenetur: quia dedit pretium omittenti. Cuius contrarium hic dicitur. Dicit glos. hic dedit alius, non ipse. quod est diuinare. Vel dic q̃ nihilominus dicitur habere causam lucratiuam: nō enim dat, qui non dat bono modo. Ita dicit glo. & bene, & vide eam. Non enim dedit vt pretium hæreditatis, sed vt omitteret hæreditatem. sic ſ. ad legem Falcidiam l. ad veterani. §. j. et l. si fundus. vbi quis licet det causam conditionis implendę, nihilominus videtur habere titulo lucratiuo. Iacob. de Aretio.

1 † Nota etiam quòd ille qui dat pecuniam vt consequatur officium vel præbendam, cùm dat malo modo, dicitur habere tit. lucratiuo. Alij recedunt ab ista lectura: & dicunt in versic. sed vtrum: hæres omisit non accepta pecunia: & hanc lectu. plenè prosequitur glo. ibi: alij dicunt. Ad quam opp. hæres omittens

a & possessor pōt conueniri ab initio nulla facta excussione possessionis: vt l. proxi. Solu. ibi omisit accepta pecunia: hic nō. Op. cōtra hoc, si nō accepit pecuniā: ergo omittens nullo modo tenetur: vt ſ. l. si qs pecuniā. Propter hoc lex legiť alio modo retento eodem themate, quòd hæres non accepit pecuniam, et q̃ hic prius ponatur in electione quòd conueniatur possessor, non hæres. tamē prima lectura est verior, & illam teneas. Opponitur q̃ ab vtroq̃ petatur illo ordine non seruato: vt l. si nō solus. §. j. in princ. ſ. eodem. Sol. gl. hic ab vtroque idē legatū: ibi secus. Intellige ab vtroque idem legatum, scilicet factū petitur: licet vnius solutio sufficiat. Nòn intelligas ab vtroq̃ idē legatū, scilicet factū est: quia nō est verū, imò ab vno tantùm, b scilicet ab instituto. Potes etiam soluere q̃ lex cōtraria intelligitur secundùm istā. Vel dic q̃ in cōtrario omisit vt deueniat ab substitutū: hic ad legitimū. Opp. ſ. eo. l. si nō solus. §. fi. Solū vt ibi. Opp. ſ. eo. l. proxi. Sol. istā intellige secūdùm istam. c 2 Quantū † ad propositum, vt liqueat materia huius legis de eo qui omittit ex testamento, vt vadat ad legitimum, dic: aut omisit sine dolo: aut dolo & fraude legatorū: aut dubitatur. Primo casu non tenetur: vt l. qui autē. §. non simpliciter. & l. si quis omissa. ſ. eodem. Secūdo casu, aut accepta pecunia: & tenetur ex ordine quo hic traditur. aut nō accepit pecuniam: & tunc aut quæris an teneatur omittens qui nihil possidet: & nō tenetur: vt ſ. eod. l. si quis pecuniam. Aut queris de possessore: & tunc si participauit fraudem, tenetur sine dubio: si non participauit, tunc tenetur secundùm Pla. & Petrum. & not. C. eo. l. j. in gl. & per Cy. Sed secundùm Azonem nō tenetur: vt no. ſ. eo. l. si quis omissa. in princ. quæ opinio est verior. Probatur per text. ſ. eo. l. qui autem. §. si patronus. in fi. C. eod. l. j. Tertio casu qñ dubitatur, tunc aut accepit pecuniam: & præsumitur fraus. aliàs secus: nisi pbeť. Probari autē diciť eo ipso q̃ omisit volens gratiā facere legitimo: vt ſ. eo. l. si quis pecuniam. Alia pertinētia ad materiā dicemus in l. fi. ſ. eo. Vltimò nota q̃ ille casus, quo quis omittit vt veniat ad legitimū, nō est in edicto, sed ex extēsione ex edicto, vt hic diciť in tex. Contra hoc faciť l. si quis pecuniā. ſ. eo. vbi innuit q̃ sit ex edicto. Sed intellige q̃ sit ex edicto, tamen ex extensione vtiliter: vt ibi dicitur.

☞ Scripti codices habent, & sic dicūt per hoc gl. in l. qui se patris. C. vnde libe. esse corruptam. Ergo legerē ita, & sic dicunt per hanc l. gl. l. qui se patris. C. vnde lib. nō esse correctam. Nam non intelligit Barto. hic dicere l. qui se patris. esse correctā vel non, sed glos. antepe. quæ dicit cum istis, id est per ius prætorium: quia nō de iure ciuili. intendit ergo Bart. probare q̃ filio abstēto, sequēs posit admitti de iure ciuili. & sic illa gloss. est correcta. Alexā. Lofæus.

¶ Pecunia accepta. Qui dat pecuniā vt cōsequatur officium, dicitur ipsum habere titulo lucratiuo. Vide Bal. in l. j. in versi. extra quæritur. C. eodem.

¶ Oppo. ſ. eod. Vide Bal. in rub. C. eod.

LEX III.

Si pecuniam. Si substitutus omittit per pecuniam, & substituť ab intestato adijt, quilibet tenetur proprijs legatarijs: & à cōmunibus quilibet poterit insolidū conueniri. h. d. Dicit tex. dandum suis proprijs legatarijs. in cōmunibus habet locū quod sequitur: vt ſ. eo. l. si non solus. §. fi. secūdùm Iac. de Aret. Opponitur §. l. proxi. quæ dicit possessorem prius conueniendum. Glos. fatetur contrariū. Tu dic q̃ suprà omisit vt veniret ad legitimum: hic vt veniret ad substitutum: quia etiā erat hęres legitimus. Vnde cū eo lex mitius agit, quia habet voluntatem defuncti & dispositionem iuris: ideo seruatur dispositio hic posita. Probatur in l. si non solus. §. fi. ſ. eod. Oppo. de l. si nō solus. §. penul. & fi. Solu. de legatis relictis ab vtroq̃ separatim, tūc quilibet debet cōueniri per se: sed quādo ab vtroq̃ simul, tūc prius debet excuti possessor. Habes ergo hucusque q̃ istud edictum habet locum in tribus casibus. Primò quādo quis omittit ex testamento vt possideat ipsemet ab intestato, vel alio modo: vt §. eod. l. j. in princ. Secundò habes quando quis omittit ex testamento in fraudem, vt alius possideat ab intestato: vt l. j. in fine. & l. licet. Est & tertius casus quādo quis omittit ex institutione, vt alius ex substitutione habeat. & de hoc videbitis hic: & alios tres casus prosequere.

Si quis pecuniam. Si institutus omittit in fraudem, vt ad aliū vadat, posidēs solus tenetur: sed pecunia accepta tenetur

¶ Actio vtilis. Qua actione agēt hoc caſu legatarij, vide Bal. & Salic. in l. fi. C. eod.

POMATES.

¶ Poſſumus cōcordare. Vide Alex. l. j. in iij. col. de leg. j.

¶ Aliqd lucri. Adde Bal. i l. ij. i iij. co. C. eo.

¶ Si quis. Et facit ad not. per Bar. in l. quia poterat. ad Treb.

¶ Tex. hic. Adde Bal. in rub. C. eod.

¶ Gl. reprobat. Vide Bart. ibi in princ.

vte: que. h. d. Nota ꝙ primò Iuriſcōſultus innuit quòd ex hoc edicto teneatur ille qui omittit, vt veniat ad ſubſtitutum vel legitimum. Sed intelligo per extenſionē, vt dixi ſ. eod. l. j. Secundò nota ꝙ ex hoc edicto inducitur actio vtilis, [a] ſcilicet ex testamento, vt hic. Ita not. ſ. eod. l. proxi. Probatur j. eod. l. ſi nō ſolus. in prin. Sed Ioan. in arbore vocauit hāc actionem in factum: ponit ergo circulum de actione in factum ex edicto ſi quis omiſſa cauſa testamen. & in hoc videtur cōcor. Roffr. in libellis in actione ſuper edicto. Poſſumus concordare [b] vt in caſu expresso in edicto, ſcilicet qñ quis omittit vt ipſe poſsideat, habet locum actio in factum, quę oritur ex edicto, quando nomen actionis non exprimitur: vt l. fi. ſ. de eo per quē factum erit. in caſibus, in quibus extenditur per Iuriſconſultos, vocetur actio vtilis ex testamēto: modici tamen eſt effectus hæc diſputatio. Opp. ſ. eod. l. licet. Solu. iſta ſecundùm illam: vt poſſeſſor prius conueniatur, quàm ille, qui omiſit accepta pecunia. Opponitur extra gloſſam: quia ille, qui omittit vt vadat ad ſubſtitutum, videtur facere ex voluntate defuncti: ergo non incidit in edictum: vt l. j. §. ſi proponitur. ſuprà eod. Sol. vt dicam infrà, eo. l. Iulianus. Oppo. j. eodem. l. ſi non ſolus. §. fi. not. etiam in l. ſi quis omiſſa. licet quidam contra: vt not. in l. j. C. eod. Quæro an ſit neceſſe quòd ille, qui poſsidet, participauerit fraudem. Dico quòd ſic: vt l. quia autem. §. ſi patronus. & l. mater. §. fi. j. eod. & C. eod. l. j. & not. j. eod. l. ſi quis omiſſa. licet quidā contra, vt not. in l. fi. C. eod. tit.

a ¶ Testator relinquendo fideicommiſſum ab inteſtato, non uidetur concedere facultatem omittendi ex teſtamento.

b Si in teſtamento ſit clauſula, ſi non ualet iure teſtamenti ualeat iure codicillorum, & hæres habeat electionem, quòd hæres eligens ab inteſtato, cùm poſſit uenire ex teſtamento, incidit in hoc edicto.

c Falcidia quòd habeat locum, etiam quando legata debentur ex hoc edicto.

d Clauſula, ſi non ualet iure teſtamenti, ualeat iure codicillorum, æquipollet quòd ſi legata non debeantur ex teſtamento, debeantur ab inteſtato.

Quanquam. Quicunque procurat vt omittatur ex testamēto, iſta actione tenetur. hoc dicit. Quęro vtrum ille, qui prouocauit, teneatur, etiam ſi nihil ad eum peruenit. Gloſ. dicit quòd ſic. Vide eam. Contra illam opponitur: quia non tenetur qui omittit gratis, vt ſ. l. proxi. & ideo debet intelligi quòd legatarius erat de illis, qui veniunt ab inteſtato, & bona peruenerunt ad eum. aliàs teneretur illi, ad quos bona deuenerunt, ſecundùm Iaco. de Are. quod placet. Solùm enim tenetur ex hoc edicto ille, qui hoc procurat facturus aliquid lucri: [c] vt l. j. §. non quærimus. ſ. eod.

Si quis. [d] Venditor hæreditatis tenetur quaſi poſsidens, non quaſi dolo deſinēs poſsidere. h. d. non tenetur tamen hoc edicto, ſed actione ordinaria, quia adiuit: vt l. ij. C. de hære. vel actio. vend.

Excuſatus. Si aliquis eſt grauat' in legitima, habet cauſam iuſtā omittēdi. hoc dicit. Hodie iſta nō eſſet iuſta excuſatio: quia de debita portione ſubducitur omne grauamen cum patrono: vt Inſtit. de ſucce. lib. §. ſed noſtra quàm libertis. & C. de inofficſ. teſtamen. l. quoniam in prioribus. not. in l. proxima. §. ſi patronus.

Si ſalua meliori deliberatione. Qui omittit dolo, tenetur hoc edicto, ſi poſsidet: ſecus ſi ex iuſta cauſa. hoc dicit. Quæro, quæ ſunt iuſtæ cauſæ omittendi hæreditatem. Iuriſcōſultus hic exprimit duas, ſcilicet ſi teſtator expreſsè permiſerit. Item ſi bona pertinent ad aliū: poſtea ponit clauſulam generalem, ſi aliàs eſt iuſta cauſa. Alia cauſa eſt, ſi eſſet grauatus in debita portione ſecundùm iſta tēpora: vt l. excuſatus. ſ. eod. & j. proxi. §. Alia iuſta cauſa eſt, ſi in ſua Falcidia eſſet grauatus, quamuis hæres extraneus: vt l. cùm pater. §. Titio. j. de lega. ij. ſed hodie fortè ſi quis omitteret ex iuſta cauſa, nō poſſet ſuccedere ab inteſtato, ſed deueniret hęreditas ad perſonas nominatas in corpore, in auſ. de hære. & falci. §. ſi verò expreſsim. Dixi in l. j. in princip. ſ. eodem. Alia cauſa eſt, ſi grauaretur hæreditas impuberis propter debita teſtatoris: vt l. Iul. in prin. ſ. tit. ij. Nota differentiā inter bona vacantia & hæreditatem. quod dic vt ſ. tit. ij. ſuper rubrica.

Si patronus. Licet patronus iuſtā cauſam omittendi habeat, tenetur ex hoc edicto, ſi participauit fraudem cum hærede omittente. hoc dicit. Nota text. ꝙ poſſeſſor non tenetur niſi participauerit fraudem. Cætera dic vt in gloſ. & quod dixi ſ. eo. l. excuſatus.

Hoc edictum. Qui omittit contratab. & adit ab inteſtato, tenetur hoc edicto. hoc dicit. Quæro & retoco in dubium, quod eſt exemplum noſtri §. Ioannes ponit caſum in filio in poteſtate pręterito, qui poteſt dicere nullum, & venire per cōtratab. Sed gloſ. reprobat hoc per l. is qui in poteſtate. & l. ſi duo. j. de leg. preſt. vbi ſuus pręteritus, licet veniat per contratabu. nulli præſtat legata. Sed ipſi reſpondent quòd hic filius commiſit in fraudem, propter quam fraudem tenetur: quod non placet Iacob. de Are. Nam non poteſt videri feciſſe in fraudem. Nam ſi adijſſet, nō teneretur. Vnde alio modo legitur in filio præterito emancipato, qui omiſit contrab. & adiuit ab inteſtato. Gl. reprobat: [f] quia filius emancipatus de iure ciuili ab inteſtato nō poteſt ſuccedere, nec etiam de iure prætorio per vnde liberi. donec locus eſt bonorū poſſeſsioni contratabu. vt l. j. j. ſi tabu. teſta. nullæ ex. Dyn. & Iac. de Aret. dicunt quòd hæc lectu. eſt veriſsima: quia non poteſt habere locū vnde liberi, donec ſperatur contratabu. quod eſt verum, niſi contratabu. prius repudietur. & ita fuit hic. Alij ponunt exemplum in ſuo inſtituto, qui habet contratab. beneficio prætoris, aliàs præteriti. Hæc lectu. eſt in ſe vera: tamen nō congruit literæ: quia tunc teneretur ad præſtanda legata omnibus, vt in gl. dicitur. Tene ergo præcedentem lectu. Sed tunc oppo. ſi filius emancipatus repudiat contratab. ergo ſuccedit inſtitutus: vt l. quandiu. ſ. tit. ij. Sol. intellige ꝙ inſtitutus repudiauit volens facere gratiam exhæredato, & fraudem participauit.

Si libertas. Relicta conſeruantur ex hoc edicto cū ſua cauſa: ſi cōditionalia debeantur, cōditione impleta. h. d. Quæro, in cui [g] perſona debeat parere cōditioni, vel hæredis ſcripti, vel adeuntis ab inteſtato. Gl. in l. pro hærede. §. Papinianus. ſ. tit. ij. ſuper verbo, citra nomen. dicit ꝙ in perſona hæredis ſcripti. quod intellige ſi nominatim hoc fuit iniunctū. ſecus ſi ſimpliciter ſub noīe hæredis. Tunc eīm complementum cōditionis tranſiret ad eum, ad quem tranſit dominium.

minium. l. ſeruus ſi hæredi. in princi. de ſta. lib. Oppo. de l. ſi quis ſub conditione. j. eod. Solue vt ibi in fi. gloſ.

1 ☞ Si filius præteritus rumpet teſtamentum beneficio authen. ex cauſa. C. de liber. præte. an legata conſeruantur. remiſſiue.

Vidam Titium. Qui poteſt adire hæreditatē, ſi omittit, beneficio huius edicti non vtitur. d. h. Facit in arg. † ad quæſtionē quam notaui in l. maximum vitium. C. de libe. præte. an filio præterito rumpente teſtamentū per auſ. ex cauſa. cōſeruentur legata per auſ. ex cauſa. Et gloſ. in d. l. maximum vitiū. format illā quæſt. Dic vt ibi. & d. Mar. Sil. diſputauit eam Bononiæ.

Si quis ſub conditione. [a] Pro eo quod in vim cōditionis relinquitur, non competit [b] actio: ideo non conſeruatur hoc edicto. h. d. Opp. pendente conditione non poteſt repudiare, vt l. is qui hæres. ſ. tit. ij. Solu. non poteſt repudiare propriè: ſed patiendo labi tempus, intra quod debet impleri conditio, videtur repudiare: vt l. j. ſ. eo. §. qui ſub conditione. Item poſſet repudiare coram iudice: vt l. in plurium. ſ. tit. ij. & l. j. j. de cura. bo. dan. Oppo. videtur quòd pro relictis cauſa conditionis implendæ competat actio: vt l. fideicommiſſa. §. cùm eſſet. j. de legat. iij. Solue vt ibi. & not. in l. in ratione. §. tametſi. j. ad legem Falc. Opp. de condict. ob cauſam. l. dedi. Soluit gloſ. optimè. & dic vt in ea. Opp. ſ. de tranſactio. l. cùm hi. §. hæc oratio. Gloſſa non ſoluit hic: ſed ibi ſoluitur in gloſ. parua: quia ibi nec eſt legatarius, ſicut hic, licet in ea habeat locum oratio, quæ prohibet tranſactionem. Oppo. de l. quia autem. in fi. ſ. eod. Sol. vt in gloſ. Opp. de l. quidam teſtamento. j. de lega. j. Dic vt in gloſ.

Si non ſolus. Si plures poſsident ab inteſtato, vno omittēte quilibet tenetur in virilem: ſi pecunia accepta, quilibet inſolidū tenetur. hoc dicit. hoc princip. declara vt dicam j. eod. l. ſi.

Cum ſubſtitutus. Ei, qui adeundo poteſt cōſequi hęreditatem, ſi omittit, hoc edicto non ſubuenitur. h. d. Facit ſ. eod. l. quidam Titium.

c **Si duo.** [c] Inſtitutus & ſubſtitutus ſi omittūt ex teſtamēto, ſi inſtitutus ſolus poſsidet, tenetur ad omnia: & ſubſtitutus, qui dolo repudiauit: & ſi ſubſtitutus ſolus poſſidet, tenetur ad omnia: & etiam inſtitutus, ſi repudiauit accepta pecunia: ſi vterque poſsidet, vterq; ſuis legatarijs tenetur. hoc dicit. Opp. quando repudiauit accepta pecunia, ꝙ primò ſit conueniendus poſſeſſor, quam omittens, vt l. licet. ſ. eodē. Solutio. Intellige iſtam ſecundùm illam, prout loquitur in inſtituto, qui repudiauit accepta pecunia. & eodē modo prout loquitur in ſubſtituto qui repudiauit accepta pecunia. Sed ſi loquitur de pecunia legatorum relictorum ab alio: ſed quādo ab vtroque legata ſunt relicta, tunc quilibet tenetur ſuis, nec diſcutietur primo poſſeſſor, vt hac l. in fine. Ratio: quia cùm ſubeat onera per ſe ex diſpoſitione defuncti, lex mitius agit cum eo pro legatis ab eo relictis, vt dicam j. eo. l. fi. in diſtinctione magna, quam ibi ponam.

Si ab inſtituto. Legatarij communes poſſunt conuenire quē volūt, inſtitutū vel ſubſtitutum. h. d. Opp. ſ. eo. l. proxi. Sol. ibi in legatarijs primis: hic in communibus, idem in legatarijs proprijs.

De libertatibus.

Hæredem. Actio ex hoc edicto tranſit cōtra hærēdē inſolidū: ſed ſi defunctus tenebatur ex dolo, tranſit in quantū ad hærēdē peruenit. h. d. Vt iſtum §. intelligas, ſcias ꝙ hæres tenetur ex hoc edicto in tribus vel quatuor caſibus. Primò, qñ omiſit ex teſtamento, & adiuit ipſe ab inteſtato, tunc propter ſuam aditionē inducitur quidam quaſi contractus, ſicut ſi ex teſtamēto adiuiſſet. & tunc ipſe & hæres eius teneē inſolidū, etiā ſi modicū poſsidebat: vt j. l. proxi. Quādoq; enim dolus purgatur, vt actiones deſcēdentes ex cōtractu, vel quaſi: & danē cōtra hærēdē inſolidum: vt l. hominē. §. datur. ſ. depoſi. & l. ex cōtractibus. & l. ex depoſiti. de acti. & obli. & ita loquitur prima pars huius §. Quandoq; teneē omittēs ex teſtamento: quia poſsidebat vt prædo: vel dolo trāſtulit poſſ. ad aliū, vel qa dolo nō quæſiuerit vt l. j. §. nō quęrimus. ſ. eodē. tūc nullus interuenit quaſi cōtractus aditiōis: & ſic ex ſolo dolo cauſatur hæc actio cōtra eū: meritò cōtra hęredē nō daē niſi quatenus ad eū peruenit, vt hic in ſecūda parte §. Idē ſi pecuniā accepit vt omitteret. In text. ibi: propter dolū, &c. dic cōmiſſum in omittendo poſsidere res hæreditarias, & in transferendo poſſeſsionē in aliū per pecuniam, ſecundū Ia. de Aret. Opp. hic innuitur ꝙ ſi defunctus omiſit hæreditatē ſine dolo, quod tenetur. cōtra l. qui autē. §. nō ſimpliciter. & §. ſi patronus. vbi dicit qd qui repudiat hæreditatē, nō teneē niſi dolo faciat. Solu. gl. ꝙ iſte qui agnouit hæreditatē teneē inſolidū: ſed pro rebus quas deſijt poſsidere dolo, de his teneē inquantum ad eū peruenit. & vide iſtam gl. quæ incipit, ſcilicet tantū ſubaudi, &c. ibi: ſed nunquid, &c. Iſta lect. loquitur in eo qui omiſit ex teſtō, & agnouit ab inteſtato, q teneē ex hoc edicto actione ex teſtamēto. extēſa cōtra eū per prætorē ex virtute huius edicti poſiti in l. j. in prin. ſ. eo. & ibi dixi. & ideo debet inſpici an ad eū peruenit vel nō: quia hęres tenetur habito reſpectu ad id quod erat in bonis tēpore mortis defuncti: non curo an ad hærēdē peruenit vel non: vt l. in rōne. in prin. j. ad legē Falcidiā. Iſta lectu. ergo nō pōt eſſe vera, cū illis teneat ex qua ſi contractu. quę erit ergo vera? Et gl. iſta in prin. ponit veritātē. ꝙ iſta lectu. nō ſit vera, probat j. l. proxi. & l. ſequē. vbi licet minima teneat, pro omnibus tenetur. Eſt ergo verū vt intelligas in primo caſu, qñ quis omiſit ex teſtamento & agnouit ab inteſtato. Sed tūc hæres eius & ipſe teneē inſolidū actio. ex teſtamento, quæ deſcendit ex quaſi contractu celebrato aditione: & ideo licet fuerit dolus admiſſus, hęres tenetur inſolidum, ſicut defunctus: vt j. de actio. & obliga. l. ex cōtractibus. & l. ſi hominem. §. datur. ſ. depo. Quandoq; aliquis omiſit propter dolum facere per pecuniam, non tamen agnouit ab inteſtato: & tunc tenetur ex ſuo dolo legatarijs: & ſic in ſuo delicto hæres eius non tenetur, niſi inquantum ad eū peruenit. & vide gl. in prin. quę incipit ſcilicet tātū. ſubaudi quia poſsidet.

Et ſi non totam. Siue partē, ſiue rē ex hæreditate poſsidet: hoc edicto tenetur. h. d. No. ꝙ qui omiſit ex teſtamēto, & poſsidet ab inteſtato, licet minimam rem tamen inſolidum tenetur ex hoc edicto: & eodem modo hæres eius. ſecus ſi non poſsideat, vt ex edicto non teneatur, vt dixi ſ. l. proxi.

1 ☞ Pars hæreditatis propriè non eſt in una re.

2 Ille qui poteſt conueniri petitione hæreditatis, tenetur hoc edicto.

d **Vamuis.** [d] No. ꝙ in † vna re nō eſt pars hæreditatis propriè, & eſt ratio: quia hęreditas eſt nomen iuris: vt Inſtitu. de re. cor. & incor. §. primo. & l. prima de re. diui. & dixi in l. quod dicitur. ſ. de impen. in re. do. fac. ideo in vna re nō reſidet. eſt tamē illa res pars cōtenta in illo iure. quod tene menti: vt j. de ſoluto. l. qui res. §. aream. vbi dicitur, area eſt pars domus. Gl. non ſolu. dic, quandoque plures res faciunt vnum totum integrale & vnam vniuerſitatem corporum: & tunc quælibet poteſt dici pars illius corporis: vt in l. rerum miſtura. de vſuſcapio. Quędā ſunt res, ex quibus colligitur vniuerſitas iuris, vt hæreditas: tunc nulla res poteſt propriè dici pars illius: quia res eſt facti: ita loquitur hic. † Vltimò no. ꝙ ille, qui poteſt cōueniri hæreditatis petitione, tenetur hoc edicto.

Si quis omiſſa Qui omittit hęreditatē abſque dolo, non tenetur hoc edicto: ſed ad petitionē fideicōmiſſarij poterit cogi adire. h. d. In gl. ſuper verbo, poſsideat. quæ requirit ꝙ fraus ſit participata cū omittente. licet Pla. & Pe. contra in l. j. C. eo. hæc vera. &

P. P A V. P.

¶ Si quis ſub conditiōe. Circa reg. huius l. qd eſt in cōditione, nō eſt in diſpoſitione vide Ang. cōſi. lvij. in cip. dñs Andreas.

¶ Nō cōpetit. Quod eſt in cōditiōe, nō eſt in petitione. Fallit in l. ſi ita ſtipulatio. de oper. li. ſecundū Bal. in l. acceptā. in vj. qō. C. de vſuris. et vide ꝙ no. Bal. i rub. de inſti. et ſubſti. ad finē. et dū hic dicit ꝙ datū cā cōditionis implēdæ, nō dicit eſſe legatū in cōtrariū facit tex. in l. in quartā. in verſi. ſed ꝙ implēdæ. j. ad l. falci. Sol. vt ibi per Bar. in iij. colum.

¶ Si duo. Vide Bald. in l. j. circa iij. co. C. eo.

¶ Quāuis. in prin. Et eſt in ar. ſecundū Bal. ꝙ q nō eſt in poſſeſſione oīm rerū beneficij, ſed aliquarū, dicit eſſe in poſſeſsiōe beneficij. And. Barba.

a ✠ POMATES. ¶ Si filius. Not. hunc casum. Idē not. Bart. l. is qui hæres. §. fi. in ij. col. s. eo. tit. & l. j. in ij. col. C. qui admitti.

b ¶ Ista verba. Tenementi istā glos. q̃ ista verba si Titius hęres erit, intelliguntur si hęres erit ex testamēto. de quo est casus in l. in conditionibus. §. si patronus. j. de cōdi. & demō. And. Barb.

c ¶ A seipso. Vide Bar. in l. post diuisionem. C. de iur. & fac. igno. circa medium.

d ¶ Si filius. in prin. ex hoc text. not. Bald. q̃ fict⁹ ciuis gaudet priuilegio veri ciuis, sicut fictus hęres ex testamento gaudet priuilegio veri hæredis: quia non refert. Vide quæ notaui plenè ad Bal. in l. si Rufinus. C. de test. mil. ad Bar. in l. si is qui pro emptore. de vsucapio. Et vide Bal. in j. consti. Digesto. And. Barb.

e ✠ POMATES. ¶ Circa ista vide. Et glo. huius legis nota: quia est singu. & pro intellectu eius vide Bal. in l. j. §. si procurator. §. fi quis ius dic. non obtemp. & vide Bal. in l. fi. §. fi. de tēp. appel. vbi dicit quòd Placen. tenet meditū per istam gl. vide ibi.

f ✠ POMATES. ¶ Iulian⁹. Vide Are. consil. clx. in vltimo dubio.

probatur in l. quia autem. §. si patronus. §. eo. circa secūdum casum videbitis j. ad Treb. l. nam quod. §. vlti.

DVo. Plures omittētes ab intestato possidētes, ac si ex testamēto adiuissent cōuenient. h. d.

Admonendi. Ex hoc edicto petuntur legata salua ratione legis Falcidiæ, vel portionis alio iure debitæ. h. d. cū l. seq. Opp. de l. si plures dolo. §. de dol. Solue vt in gl. Opp. de l. si seruus nō sit. §. de interro. actio. & de l. si pluriū. in princ. §. de noxa. Solu. ibi oriebatur actio ex quasi delicto: hic ex quasi contractu: vt not. glo. famil. ercis. l. is consequenter. §. sed & cùm monumentum. Præterea intelligas q̃ patronus habeat Falcidiam, et vltra illam portionem sibi debitam: sed vna parte debet esse contentus: vt l. j. §. interdum. j. si cui plus quàm per legem Falcid.

SI eadem. In specie præfertur ille, cui ab instituto relicta est. h. d. hæc lex. Non sunt alia pro nunc.

☞ *Hæreditas materna secundùm ista tempora quærebatur patri.*

a SI filius. [a] Actio ex hoc edicto competit cōtra patrē, qui ex testamento filij omisit ex testamento, & adiuit ab intestato. h. d. Nota hunc † casum q̃ hæreditas materna secundùm ista tempora quæritur patri. licet quidam dubitauerit, vt in gl. §. tit. ij. in l. is qui. §. fi. Item nota q̃ hic dicitur q̃ pater omisit. causam testamēti: intellige, filio nolente, nec cōtradicat d. l. is qui hęres. in fi. §. titu. ij.

SI in testamento. Per hoc edictū nō conseruantur ea, quæ per se possunt subsistere, & necessitate aliorū aditionē nō expectāt. h. d. Opp. Tirio adeunte ab intestato videtur extare cōditio institutionis Mæuij: q̃a Titus hęres est.

b Sol. nō est hęres ex testamento. Ista verba [b] debēt intelligi, si hęres erit, scilicet ex testamēto. Ita dicit gl. quā vide & nota. Si qs tū hęres esset per cōtrata. extaret cōditio, vt in l. cōditionibus. §. si patronus. j. de cōd. & demōst. Facit ad istā l. si qs cùm testm̄ nullū. de iure codic. Opp. quia semper potest imputari testatori culpa, si legata non repetijt ab intestato: & sic nunq̃ habebit locū hoc edictū. Solue vt in glo. Tu dic q̃ ratio tex. est

c optima. Nā hæreditatem pōt accipere à seipso, [c] nec expectat aditionē alterius: & eodē modo qū hęreditas & libertas simul iūcta est: vt l. sed & si sub cōditione. in fi. §. de hær. insti. Imputandum est ergo testatori, si talia depēdere facit ab institutiōe alterius: legata verò & libertas simplices nō possunt assumere vires à seipsis: vt l. legatum. §. j. j. de lega. j. Itē nec ab intestato debentur, nisi hæreditate ab intestato adita: vt l. ij. de fideicō. lib. & Insti. de eo cui lib. cau. bo. addi. & l. vlti. C. de manu. test. & ideo cùm de necessitate pendeat ex aditione alterius, non potest imputari defuncto, si relinquit aditio instituti. Et hoc voluit dicere iste tex. ibi: quia aliter quàm ab hærede, &c.

Si quis. Legatū sustituto in institutionis defectū conseruatur per hoc edictū. h. d. Opp. §. eo. l. si nō solus. §. j. Sol. hic omisit ex iusta causa, vt tex. dicit. Opp. §. l. pxi. vbi relicta ipsi instituto non cōseruantur. Sol. hic fuit relictum in institutionis defectum: ibi loquitur in relicto libertatis quod potest vires assumere ex ipsius propria aditione; vt ibi dixi.

d SI filius. [d] Institutus omittens cōtratabulas sibi cōpetentem beneficio præteriti omnibus ad integra legata tenetur. h. d. Opp. q̃ non debeantur legata omnibus, sed exceptuatis personis: vt l. quia aūt. §. j. §. eo.

Sol. hic loquitur in filio instituto qui habet contratabulas ex persona alterius: ibi in emancipato qui habet contratabulas ex propria persona, non alterius: ideo non tenetur ad legata oībus: vt l. nonnunq̃. j. de leg. præst. ergo si omittit, non tenet oībus: quia eis non facit iniuriam. Sol. ibi loquitur qū præteritus petit cōtratabulas, & diminuit partem instituti: hic verò non petijt vel petēdo diminuit. Vltimò gl. hic intrat materiā qualiter teneatur ad legata ille, qui venit per contratabulas. Idem not. in l. & si contra. §. de vulga. & pupil. & in l. vlti. j. de lega. iij. Dicam in l. nonnunq̃. j. de lega. præstan.

1 ☞ *Qualiter pupillus teneatur ex facto tutoris.*

SI dolo. Pupillus ex hoc edicto nō tenet, nisi in eo quod ad eum peruenit ex facto tutoris. Idē in adulto. h. d. Opp. q̃ pupillus ex dolo tutoris teneatur insolidū: vt l. Polla. C. de his quibus vt indig. & l. illud. §. de euic. Gl. notabiliter distinguit tres casus, scilicet, aut deliquit cōtrahēdo, aut delinquēdo, aut in medio.

e Circa ista [e] vide gl. & nota eā. Dicit in lege nostra q̃ ex delicto tutoris pupillus tenet quatenus ad eū peruenit: imò videt qd insolidū: vt l. illud. §. de euic. & l. Polla. C. de his qb. vt indi. Timore hui⁹ cōtrarij est facta gl. hic, quæ dat vnā distinctionē & vide eā quæ singularis est: & incipit, dic secūdùm lr. &c. Et id qd dicit gl. Aut est mediū inter hoc: libēter vellē scire, qd est dicere: qa nescio videre si vellet dicere mediū inter hanc legē, vel quasi cōtrahendo, vel quasi delinquēdo. Illud nō est bū dictum per d. l. Polla. vbi in quasi cōtractu loquit, & tū pupillus in solidū tenet. Et si gl. sic intellexit, nihil est dicere, qd videtur p̃pter materiā in qua fumus. Præterea l. j. §. hoc edicto. quā allegat, loquit expressè in delicto. Nō ergo video qd dicem⁹. Et dico q̃ quantū ad hāc legē possumus de facili rndere: quia hic loquit de dolo tutoris, qui nō est punibilis circa personā eius, ad quem nihil peruenit. Ita vidistis in l. si qs pecuniā. §. eo. illa solutio nō sufficeret. Nā qū aliqua peruenint ad pupillū, ipse pupillus debet teneri insolidū, p̃pter dolū tutoris: vt l. & si nō totā. §. eo. & sic propter dolū tutoris insolidū, per legē allegatā in ista gl. Nescio ergo qd velit dicere, mediū, &c. Dico ergo q̃ pupillus tenet insolidū: tū in effectu tenetur in quantū ad eum peruenit: qa pro residuo liberat cedēdo actionē cōtratab. vt l. vlti. §. de admi. tut. & qū not. in l. j. §. ex hoc edicto. j. ne vis fiat ei. Istā † ergo materiā qualiter pupill⁹ teneat ex facto tutoris. Breuiter quantū ad p̃positū assumo duo verba: quia quādoq̃ tutor delinquit nō gerēdo pupilli negotia: & tūc pupillus nō tenetur: vt l. ne q̃ interdicto. de reg. iur. & ibi not. Quādoque delinquit gerēs negotia pupilli: & tūc aut colludendo cōmisit delictū in negotijs pupilli: & tūc nō tenet: vt l. meminerint. C. vñ vi. licet gl. parua aliud innuat, & nō bn. Q̃q̃ cū aduersario nō collusit: & tūc aut pœna nō pōt equè cadere in tutorē sicut in pupillū: qa erat pœna amissionis alicuius iuris: & tunc isto casu tenet pupillus: vt C. de his qb. vt indi. l. Polla. licet à tutore posset recuperare, vt ibi. Qñq̃ pœna equè pōt cadere ī tutorē sicut in pupillū: & illo casu dico q̃ pupillus tenet insolidū: tū in effectu nō fieret exactio cōtra pupillū, nisi in quantū ad eū peruenit: & pro residuo liberabit cedēdo actionē cōtratab. vt l. illud. §. de euict. & l. j. §. ex hoc edicto. j. ne vis fiat ei. & hic, & §. de admi. tut. l. vlti. per quam istę declarantur, quas videbitis.

VI seruus. Qui omittit ex institutione sua, & adit ex substitutione serui, hoc edicto tenetur. h. d. & ista lex declaratur, vt in l. proxi.

1 ☞ *Eo ipso quòd quis omittit capere ex institutione, & capit ex substitutione alterius, præsumitur dolus.*

2 *Habere ex institutione est honor: & ibi ponitur ratio.*

3 *Quando quis est substitutus coniuncto, cuius mortem expectare est durum, quòd non sit idem quod in patre substituto filio.*

Hæc lex est generalis ad omnes parentes.

f VLianus. [f] Qui omittit ex institutiōe, et sibi quærit ex substitutiōe, tenet hoc edicto, nisi sit substitutus filio suo: & relicta ex substitutione prius defalcātur. h. d. Et est nostra lex magistralis. Primò loquit qñ alicui est substitutus filius, qui est in eius potestate. Secūdò, qñ econtra filio est pater substitutus. Secunda ibi: deni q̃. Prima subdiuidit. Nā prīo dicit habere locū hoc edictū. Secūdò, quæ legata prius defalcent; Sed a ibi: sed si varia. Itē prima subdiuidit

uidit: quia primò ponit dictū. Secūdò rationem. Secunda ibi: quoniā. &c. Primus casus est clarus. Ad euidentiā ver. qm̄. debes scire q̃ substitutio vulgaris cōprehēdit duos casus, i. si hęres esse noluerit vel nō potuerit: vt l. cùm proponas. C. de hæ-

a red. insti. Itē scias [a] q̃ substitutio vulgaris confertur in casum quādo q̃ diuplicibilē testatori: vt si filius suus moriē; vt l. q̃uis. C. de impub. & alijs substitu. Nūc ad propositū cōtra suprà dicta posset opponi: & videt q̃ poterit omittere ex institutione, & amplecti ex substitutiōe ex præsumpta volūtate defuncti. Respōdet luriscōsultus q̃ hoc nō est verū. Nā filius substituit patri in casu hoc est, q̃ si cōtigerit q̃ pater esse noluerit, vel q̃ nō potuerit, nō q̃ sibi placeat qd vellet, vel q̃ per testatorē det sibi hæc potestas. h. d. Sequit versi. sed si varia. hic ponit Dyn. casum sic: Testator habebat viginti in bonis. Primo loco aliquē, s. patrē, instituit, & ab eo legauit Titio decē. Itē substituit filiā, & ab ea legauit decē Sempronio: ita q̃ legata in vniuerso excedūt dodrantē: quærītur de quo legato sit detrahenda Falcidia. Respōdeo. Falcidia debet detrahi prius de legato relicto à filia. Sequit ver. deniq̃. Ista pars est clara cū declaratio-

b ne gl. Op. [b] dādo substitutū vulgarē facit de suo volūtariū: vt l. si filius hæres. §. de lib. & posth. & l. Papinianus. §. quarta. de inoffi. testa. Sol. Id verū, qñ testator substituit filio suo, de quo secūdum votū parētū nō videt intellexisse, si hæres esse nō posset: vt sic decedat antec̃ testator. Secus si extraneo substituit, vt hic, in prin. §. l. proxi. Opp. §. c. l. j. §. si proponat. Sol. Ibi substituit eūdē sibijpsi, vnde nō pōt intellīgi in illū casum si hęres esse nō posset: qa si nō posset esse ex institutiōe, nō posset esse ex substitutione: & sic in eius liberā volūtatē cōferre videtur. Opp. §. de acqui. hære. l. si solus. vbi dando substitutū pro parte, non facit eum, qui erat necessarius in illa parte, voluntariū. Sol. Ibi erat extraneus institutus: & sic per substitutum nō videtur aliud induci, vt hic. Vel aliter: Hic est necessarius propter vnam partem, quam agnoscit, quæ trahit ad se aliam: sed nunquàm testator videtur prohibere ne vna pars aliam ad se trahat, nisi hoc manifeste dixerit: vt l. quoties. §. si duo. de hæred. institu. sed substituendo hic manifestè nō dicitur: imo nullo modo dicitur: ergo &c. Circa materiam huius legis distinguam plenè j. eo. l. vlti. in tertio principali membro. Vltimò

1 ex hac lege no. † duo. Primū, quòd dolus præsumitur eo ipso q̃ quis omisit ex institutione, & capit ex substitutiōe alterius,

2 vt ibi: nō enim caret dolo, &c. Secūdò † q̃ habere ex institutio-

c ne est honor. Et ex hoc colligit [c] ratio quare filio debet relinqui iure institutionis: s. quia honorabilior titulus: vt hic. Itē est alia ratio: quia vtilior propter ius accrescēdi: vt l. quoties. §. si duo. §. de hæred. insti. Itē quia ex seipso pōt subsistere, nō ex-

3 pectata alterius aditione: vt l. si in testamēto. §. e. † Quæro, qd si substitutus esset qs alteri sibi cōiuncto, cuius mortē expectare esset durū: an idē præsumemus, quod in patre substituto filio: Et videt q̃ sic: vt l. cū tale. j. de condi. & demon. Contrariū puto: quia hæc lex solū loquitur quando votum parentum repugnat. Et aduerte. quia hæc lex generalis est ad omnes parētes, siue habeāt in potestate siue nō. Hic nō sunt alia dicenda.

MAter. Dubiū huius legis erat: quia filij hæreditas videbatur quodam modo debita matri: & ideo si in eo grauat, videt habere iustam causam repudiandi. l. excusatus. §. eo. quod dubium tollit. h. d.

Insententiam. Qui non implet conditionem potestatiuam directam, et adit ab intestato, non tenetur hoc edicto. h. d.

In eum. Tertius possidens ab intestato tenetur, si cum instituto participauit fraudem. h. d.

SI seruum. Qui habet pretium, videtur habere hæreditatem: ideo relicta à se præstare tenetur. hoc dicit.

Institutus. Fideicōmissa vniuersalia conseruantur per hoc edictum, salua Trebellianica. hoc dicit. Opp. q̃ iste habet aliquod remedium, scilicet compulsionis: vt l. nam quod. §. qui compulsus. & l. quia poterat. ad Trebel. & l. si quis omissa. §. eo. Solu. Vnum istorum non tollit aliud: quia diuersi sunt effectus. Item quia ex vno detrahitur Trebellianica, ex alio non.

VI omissa. Per hoc edictū conseruant libertates, saluo iure patronat⁹. h. d. b

1 ☞ *Quomodo scitur an quis possit intēdere actionem ex hoc edicto.*

2 *Omittens ex testamento, ut possideat ab intestato, quādo teneatur, in quantum & qualiter.*

3 *Si quis omisit hæreditatem ex testamento ut alius possideat ab intestato: quomodo talis omittens teneatur.*

4 *Si omisit adire ex testamento, ut substitutus habeat, quando teneatur hoc edicto.*

5 *Omittens contratabulas ut habeat ex testamento, quando teneatur. remissiuè.*

6 *Quando quis omisit ex institutione, uel substitutione, ut habeat iure accrescendi quo modo teneatur.*

7 *Primus legitimus si omisit ut ueniat ad sequentem, an teneatur.*

8 *Veniēs si ab itestato ut filius omisit, et uult uenire ut legitimus, habet locū hoc edictū.*

9 *Filius præteritus, qui potest uenire secundum tabulas, & adijt ab intestato, non tenetur hoc edicto.*

10 *Per hoc edictum conseruantur tabulæ pupillares & tutelæ dationes.*

a ¶ Item scias. Adde Bar. in l. j. in ij. q. prin. de vulg. & pupilla.

¶ Opp. Vide Bal. in rub. & in l. j. in j. opp. C. eodem.

c ✠ POMATES. ¶ Colligitur rō. De ista ratione vide Fel. c. super literis. de rescript. ver. regula fallit. in ij. colum.

d ✠ POMATES. ¶ Qui omissa. Vide Are. consi. clx.

d VI omissa. [d] Qui omisit ex testamēto, & possidet aliquo iusto titu. inter viuos, nō tenetur hoc edicto. hoc dicit. Opp. de l. j. §. non quærimus. & l. quia aūt. §. nō simpliciter. §. eo. Sol. Intellige hoc in titulo vero, non ficto, vel per collusionem habito: quia talis titulus nō

1 procedit, vt in contrarijs. Quero: † quomodo sciam vtrū possum intentare actionē ex hoc edicto vel non. Respon. fient in terrogationes sicut in petitione hęreditatis. Nam primò interrogabo eum, si est hæres ex testamento. si dixerit, sic: planum est quia conuenam eum actione directa ex testamento. Si dixerit, non sed se repudiasse: tunc quæritur an aliquid de dicta hæreditate possideat: & si dixerit q̃ nō: tunc quæritur an repudiauit accepta pecunia vel non. Si dixerit q̃ non accepit pecuniam, non est remediū contra eum, nisi de mendacio conuincatur: vt l. fi. de rei vend. & l. si quis pecuniam. §. eo. Si verò dixerit se possidere aliquid: tunc quæritur an ex aliqua causa. Si allegauerit aliquem iustum titulum, non est remedium contra eum, nisi conuincatur de fictione vel collusione, vt hic. Si nullum titulum allegauerit, sed dixit se possidere pro hærede vel possessore: tunc quæritur ex qua causa repudiauit: & si iusta allegat, nō est remedium contra eum. vt l. quia autem. §. nō simpliciter. §. eo. Si nullam allegauerit, tenetur ex hoc edicto. Vltimò Dy. reassumendo istam materiam ponit vnam suam distinctionem, quam Cy. recitat de verbo ad verbum C. eo. l. j. quæ distinctio minus bene ordinata est, in multis membris defectuosa. Vt autem ista materia tibi clarè liqueat, distingue plenè quatuor casus. Primò, quando quis omittit ex testamento, vt ipse possideat ab intestato. Secundò, quando quis omittit ex testamento, vt alius possideat ab intestato. Tertiò, quando omittit ex testamento vt habeat substitutum. Quarto quādo omittit cōtratabulas, vt habeat ab intestato. † Circa primū

2 dic, aut omittit nō implendo conditionē, aut repudiando. Primo casu aut erat cōditio potestatiua, & facilis: & tenet, sicut si esset institutus purè, & repudiaret. §. eo. l. j. §. qui sub conditione. Aut erat grauis, & onerosa, & non tenet quasi ex iusta cā omiserit: vt §. eo. l. mater. §. j. Secundo casu qñ omisit repudiando eam ex iusta causa, & nō tenetur edicto: vt §. eo. l. quia aūt. in prin. & §. nō simpliciter. & ibi istos casus explicaui. Aut sine iusta causa: & tūc aut possidet aliquo titulo inter viuos aut pro hærede: aut nullo titu. Si aliquo titulo inter viuos: & tunc aut iste titulus erat iustus: & non tenetur: vt hac lege, & §. eod. l. j. §. non quærimus. Aut titulus erat iniustus & fictus: & tenetur, ac si titulum non haberet: vt d. §. non quærimus. & ar. §. e. l. quia aūt. §. nō simpliciter. §. de petitio. hære. l. nec vllā. §. j. & ij. cōiūcta l. cū enim. §. eo. Si verò possidet titu. pro hærede, aut tanq̃ hæres alterius, q̃ illius, ex cuius testamēto repudiauit, et nō tenet: quia nec petitiōe hęreditatis posset cōueniri, vt no. §. de petitio. hære. l. nec vllā. §. Neratius. aliàs est l. & incipit, etiā licet quidā damnēt illā gl. Aut possidet pro hærede ex cui⁹ testamēto omisit: & tūc aut quæris an teneat ad ea, quæ possunt per se subsistere aut ad portionē hæreditatis relictā directo, et nō tenet: vt §. eo. l. si in testō. Aut quæris an teneatur ad ea quę per se subsistere nō possunt: & tunc aut est relictū taliter q̃ ex

teſtamẽto non dareť petitio hære.adi.vt cauſa cõditionis implendæ,& nõ tenetur:vt ſ.eo.l.ſi quis ſub cõditione.licet glo. aliter innuere videať in caſu l.quia autẽ. §. pen. ſed ibi reprehendi eam. Aut dareť petitio ſi ex teſtamento adita fuiſſet: & tũc aut ille,qui vult petere,eſt in ſimili: quia potuit adeundo conſequi & nõ teneť omittẽs,vt l.quidã Titiũ.ſ.e.l.ſi in teſtamẽto.§.fi.& l.ſi nõ ſolus.§.j.Et iſta haberent locũ in quolibet ex infrà ſcriptis caſibus:ideo in eis nõ repetã. Aut culpa non poteſt illi imputari:& tũc talis omittens teneť:vt l.j.in prin.ſ.eo.Sed in quantũ & qualiter,eſt aduertẽdum.Dico ergo, aut legata nõ fuerũt repetita ab inteſtato,aut fuerũt. Primo caſu aut ipſe ſolus poſsidet tanq̃ hæres:& tunc ipſe teneť inſolidũ etiã ſi modicũ poſsideat:vt ſ.eo.l.ſi nõ totam. Idẽ ſi dolo deſijt poſsidere,vel dolo deſijt appræhẽdere poſſeſsionẽ,vt ſ.eo.l.j.§.nõ quærimus.quod intellige vt ibi.De hæreditate verò eiꝰ dic vt ſ.e.l.de libertatibꝰ.§.j.Aut poſsidet ipſe, & alius tanq̃ hæres ab inteſtato:& tũc aut ille alius nõ fuit ſubſtitutus, aut fuit.Primo caſu,aut nõ participauit fraudẽ cũ ipſo omittẽte, & hoc cõſtat,& non tenetur.Aut participauit:& tunc aut ille omittẽs recipit pretiũ:& glibet teneť inſolidũ.Aut nõ recipit & glibet teneť pro parte hæreditaria.& hæc oĩa probanť in l. ſi nõ ſolus.ſ.e.in prin.Aut dubitauit vtrũ participauerit fraudem,aut nõ:& tunc puto q̃ nõ præſumiť niſi probeť:vt l.quoties.§.quí dolo.de prob.quod probať ſi hæredi perſuaſerit: vt l.j.§.perſuadere.de ſeruo corru.vel aliter procurauerit vt fieret:vt ſ.e.l.qa autẽ.§.ſi patronꝰ.Si verò ille alius fuit ſubſtitutus,qui ſimiliter poſsidet ab inteſt. & omiſit ex teſtamẽto, & tũc aut quæris de legatis relictis ſeparatim à quolibet aut de relictis cõiter ab vtroq̃.Primo caſu quilibet teneť de ſuis: vt l.ſi nõ ſolùm.§.fi.ſ.e.quod intellige ſi erãt relictæ res diuerſe, ſeu quãtitates.Si verò eadẽ ſpecies,præferť ille cui relictũ eſt ab inteſt.vt ſ.e.l.ſi eadẽ res.Si verò erãt res relictæ cõiter poſſent legatarij cõuenire quẽ vellent:vt ſ.eo.l.ſi ab inſtituto.Secũdo verò caſu principali,q̃ ſcilicet legata fuerunt repetita ab inteſt.tũc illa debenť,tñ relicta in teſtamento debent prius ſoluí ſm ordinem datũ ſ.ea.l.quia autẽ.in prin.& hoc primo.

Circa ſecũdum †q̃ omiſit ex teſtõ,vt alius poſsideat ab inteſtato:aut ille alius nõ erat inſtitutus nec ſubſtitutus ex teſtõ: aut erat inſtitutꝰ in teſtamẽto aut erat ſubſtitutus, & repudiauit,& poſtea ſubſtitutus omiſit,vt ad inſtitutũ redeat qa erat ſucceſſurus ab inteſt.Primo caſu dic vt dixi in l.licet.ſ.e.Secũdo caſu q̃ ſubſtitutus poſsidet ab inteſt.omittente inſtituto: tũc aut inſtitutus accepit pecuniã vt omitteret: & ſubſtitutus teneť ſuis:& inſtitutus teneť ſuis.oẽs verò legatarij quemlibet poſſunt inſolidũ cõuenire,ſicut ſi vterq̃ poſsideret vt l.ſi pecuniam.& l.ſi nõ ſolus.§.fi.& l.ſi ab inſtituto.ſ.e.nec hic fit priꝰ diſcuſsio poſſeſſoris,ſicut ſ.in l.licet.Ratio qa mitius agit lex cũ ſubſtituto qui etiã oĩa onera ſuſtinet,q̃ cum alio qui nõ habet onera,niſi ſoliꝰ eius q ex teſtõ omiſit:vt dixi in l.ſi nõ ſolꝰ. §.fi.ſ.e.Si verò omiſit ſine pecunia,ſolꝰ ſubſtitutꝰ teneť ad oĩa vt d.l.ſi nõ ſolꝰ.§.fi.Tertio verò caſu q̃ inſtitutꝰ ſolꝰ poſsidet ab inteſ. omittẽte poſtea ſubſtituto:tũc aut ſubſtitutꝰ omiſit pecunia accepta:& teneť inſtitutꝰ & ſubſtitutꝰ, vt d.l.ſi nõ ſolꝰ. §.fi.priꝰ tñ diſcutiť poſſeſſor,q̃ recipiẽs pecuniã:vt d.l.licet.ſ.e.& no.ĩ d.l.ſi ñ ſolꝰ. Ceſſat em̃ ratio ſupradicta cũ iã erãt oĩa onera ſubſtituti. Aut nõ recipit pecu.& ſimiliter ipe inſtitutꝰ poſſeſſor teneť ad oĩa: vt l.ſi nõ ſolꝰ.in fi.præal.Itẽ in oĩbus caſibus,in quibꝰ dixi legata cõſeruari per hoc edictũ: intellige cum ſua cauſa:vt cõditionalia,ſi impleta fuerit cõditio: ſi ſub mõ vt impleať modꝰ:vt l.qa aũt.§.fi.ſ.e. Itẽ ſi deberet detrahi Falcidia,detrahiť:vt l.qa aũt.in prin.& l.duo.§. admonẽdi.ſ.e.& C.eo.l.fi.& l.j.§.ad eos.ad l.Fal.& hoc de ſecũdo. Circa tertium q̃ñ †omittiť vt habeat ſubſtitutũ, & dic aut erat ſubſtitutꝰ ipſemet ſiꝗ ſi: & ñ teneť hoc edicto:qa vr̃ facere ex diſpoſitione defuncti:vt l.j.§.ſi ꝓponať.ſ.e.Aut erat ſubſtitutus alius:& tũc aut ille alius erat in ptãte primi omittẽtis,& ſic ad ipm reuertiť:& hoc edicto teneť,vt l.cui ſeruꝰ.& l.Iulianꝰ.ſ.e. Aut nõ erat in ptãte eius, & tũc aut ſubſtituit deſcẽdẽti ex ſe: & nõ incidit in edictũ,vr̃ em̃ hoc pmiſiſſe teſtõr.Qd̃ apparet: qa facit de ſuo volũtariũ:vt l.ſi hr̃s.ſ.de lib.& poſt. & no.ſ.de inoff.te.l.Papinianꝰ.§.quarta.& p rõnẽ q̃ poniť.ſ.e.l. Iulianꝰ. §.fi.Aut eſt ſubſtitutꝰ extraneo:& tũc aut ſubſtituit aliquẽ ex deſcẽdẽtibꝰ ſubſtituti:& idẽ vt d.l.Iulian. in fi.ſ.e. Aut ſubſtituit extraneo:tũc aut amittẽs omiſit bona fide & ſine fraude: & nõ teneť ſubſtitutꝰ nec ipſe ex hoc edicto:vt ſ.e.l.ſi qs omiſſa. Aut hoc eſt factũ ĩ fraudẽ,& tũc aut ĩ fraudẽ omittẽtis quẽ ſubſtitutꝰ ignorauit:& idẽ:qa nõ teneť,vt l.qa aũt.§.ſi patronus.ĩ fi.ſ.e.& C.e.l.j.& no.ĩ l.ſi qs omiſſa. Facit ſ.e.l.mater. §. fi. Aut participauit fraudẽ:& teneť ipſe,& omittẽs. & etiã teneret ſi accepiſſet pecuniã. Sed an poſſeſſor prius diſcutiať,diſtinguẽdũ eſt,aut ſubſtitutꝰ habet onera ſua & nõ debet diſcuti poſſeſſor. Aut nõ habet,et tũc habet diſcuti:vt l.ſi qs pecuniã.& ibi no.& l.ſi nõ ſolꝰ.§.fi.ſ.e.& dixi in præced.arti.Et dico etiã q̃ qñ ſubſtitutꝰ ſolꝰ teneť,prius debẽt ſoluí legata relicta ab inſtituto:vt d.l.Iulianus.ſ.e.& idẽ videť dicẽdũ de legatario qui erat grauatꝰ fideicõmiſſo,vt ſi ꝓcurat, vt omittať ex teſtõ & veniat ab inteſt.ad eũ,teneať hoc edicto, ſicut ſubſtitutus:vt ſ.e.l.ſi q̃s pecuniã.§.quã q̃.& hoc de tertio. †Circa quartũ,q̃ñ omittit cõtratabulas,vt habeat ab inteſt.vt ſ.e.l.qa aũt.§.pe.qd̃ examina, vt ibi. †Quæro,qd ſi omiſit ex inſtitutione vel ſubſtitutiõe,vt habeat iure accreſcẽdi, ſm ea quæ dixi in l.ſi tu ex parte.ſ.tit.ij.Videť q̃ nõ poſsit habere locum hoc edictũ,qa nõ intereſt,cũ portio caduca accreſcat cũ onere ſuo:vt l.j.§.pro ſecũdo.& §.in nouiſsimo.C.de cadu.toll. Sed certè imò põt intereſſe p ea quæ dicunť de cõtributione.ꝗ. ad l.Fal.l.j.§.id qd̃ ex ſubſtõne.& §.ſeq.& vt ſic vigore huiꝰ edicti ſoluanť,ac ſi ex inſtitutiõe adiuiſſent:vt l.qa aũt.in prin. et idẽ videť dicẽdũ ſi omittereť,vt alius habeat iure accreſcẽdi. †Quæro qd ſi omittat primꝰ legitimꝰ,vt veniat ad ſequẽtẽ legitimũ:Certè hoc fieri põt in necẽ legatorũ:vt l.j.§.fi.de leiij.& ideo oĩa quæ dicta ſunt qñ omittit inſtitutꝰ,vt veniat ad legitimũ,poſſent hic dici eadẽ rõne. †Quæro, qd ſi veniens ab inteſta.vt filiꝰ omiſit,ex illo capite,& venire vult vt legitimus,qd̃ fieri põt:vt l.j.§.quibꝰ.de ſuc.edi. Rñd. locũ eſſe huic edicto ea ratione,ſi hoc eſſet factũ in necẽ legatorũ:vt puta, ſi erãt relicta noĩatim ab vno capite,aliàs gradu,& ipſe repudiauit ab illo & adiuit ex ſequẽti. †Quæro,qd de filio præterito,q põt adire per ſm tab.vt l.filio.de iniu.rup.& irrit.te.an ſi adeat ab inteſt.teneať hoc edicto.Rñ.nõ.Iuſtã em̃ cauſam habuit:vt ſ.e.l.excuſatꝰ. Quod intellige, ſi nihil fuit ſibi relictũ iure inſtitutionis.aliàs ſecꝰ hodie.vt ibi dixi. †Quæro,cùm per iſtud edictũ cõſeruenť legata & fideicõmiſſa vniuerſalia & particularia,vt p totũ tit.& ſ.e.l.ſi ſeruũ.§.j.inſtitutiões verò directæ nõ cõſeruanť, vt l.ſi in teſtamẽto.ſ.e. Quid erit de tabulis pupillaribus.Rñ.illę conſeruabunť.Text.eſt not.in l. ij.§.planè.ſ.de vulg.& pup.Facit l.nam quod.§.ſi quis compulſus.ad Treb.eadem ratione dico conſeruari tutelarum dationes:ſicut etiam conſeruantur per auť.ex cauſa.de lib.præter.vt in auť.vt cùm de appel.cog.§. ſinautem hæc obſeruata non fuerint.Et hic ſit finis huius diſtinctionis.

De ſenatuſconſulto Syllaniano & Claudiano,& quorum teſtamenta non aperiantur. *Rubrica.*

1 ☞ *Domeſtici dicuntur,qui ſunt de agnatione.*
2 *Peſtis mortalior nulla ad nocendum,quàm familiaris inimicus.*
3 *Domus pro ædificio ponitur.*
Item pro agnatione:item pro familia:& pro omnibus deſcẽdentibus ab vno ſtipite.

LEX I.

Vm aliter. Hic ponit cauſam quare factum fuit hoc edictum.
1 †Not.q̃ domeſtici dicũtur,qui ſunt de familia. Et facit ad repellendos teſtes tanquã domeſticos:vt l.etiam.C.de teſtib.& l.reſpiciendũ.§.furta domeſtica.ꝗ.de pœn. Nota
2 ſecũdò †q̃ nulla mortalior peſtis eſt ad nocendũ q̃ familiaris
3 inimicus. Quæro,diciť hic†domus,qualiter intelligať. Gl. dicit de ipſo ædificio,qd̃ eſt cuiq̃ tutiſsimũ refugiũ: vt l.plericq̃.de in ius vo.Hæc expoſitio nõ cõgruit huic literæ:qa ſenatuſcõſultũ illud habet locũ etiã dñõ occiſo in villa vel in itinere:vt ꝗ.ea.l.§.ſi qs in villa.& §.ſeq.Vñ reperio q̃ Iac.de ar.
a exponit domus[2],i.agnatio:quę notabilis expoſitio eſt: tñ nõ congruit literæ,quæ habet locũ etiã in his occiſis, q̃ nõ ſunt de agnatione.ꝗ.ea.l.§.ſi vir.& §.dñi.Vnde exponiť domus i. familia ſimul habitans in eadẽ domo:vt ꝗ.ead.l.§. ſi vir.Facit ad hanc expoſitionẽ C.ne lice.poteˆ.l.j.& C. ſi rector prouin. vel ad eũ perti.l.j.& ꝗ.de alimen.& ciba.leg.l.cũ vnus.in princ. In partibusvero Tuſcię accipiť domus i.pro oĩbus deſcẽdẽtibus ab vno ſtipite.De quo dixi ĩ l.,pnũciatio.§.familię.de ver.ſig.

a Exponit domus. Quid veniat appellatione domus. Vide Bald.in hac lege, & mod. in repet. i. cùm acutiſsimi. C.de fidei commiſ.

1 ☞ *Poſſeſſor bonæ fidei quando habeatur loco domini.*

a Domini. [a]Opp.q̃ qui habet vſumfructũ cõtineť appellatione domini:vt l.ſi poſtulauerit.§. de eo.ꝗ. de adulte.Solu.ibi ſeruus torqueť ꝓ vſufructuario:qa ibi erat in eius miniſterio.qd̃ in caſu illo ſufficit:nõ q̃ vſufructuarius
1 dicať dñs.& ſic cõcordat.Opp.nã †bonæ fidei poſſeſſor habetur loco dñi vt l.quoties.§.j.de noxa.et l.magis puto.§.j.de reerũ.& l.ſi qs ſeruos.ꝗ.de leg.iij.Sol.bonæ fidei poſſeſſor habeť loco dñi:vt ipſe vel hæres eius nõ poſsit dicere ſe nõ dñm: nec alius,cuius intereſt,donec contrarium probetur:vt l.quidam in ſuo.in fi.de condi.inſti.& l.Titia.ꝗ. de ſo.Et ita loquuntur iſta contraria.Sed poſtq̃ detegeretur ab alio q̃ non ſit dominus,loco domini non habetur.Et ita loquitur hic.

1 ☞ *Si committentes delictum,propter quod bona ueniant diſtrahenda: creditor habens domum pignoratam poteſt illam defendere:contra Iaco.de Areti.*

b Seruus. [b]Inducit Ia.de Aret.†hunc §.ſi aliquis commiſit maleficium propter quod bona debent vẽdi
1 ſeu diſtrahi,q̃ creditor,qui habet domũ pignoratã, nõ poſſet eã defendere:quia quo ad vindictã publicã perinde dicitur domini,ac ſi nõ eſſet pignorata,vt hic.Ego puto cõtra:nã crediores præferuntur pœnis publicis,vt l.j.C.pen.fiſc. credi.præ. lib.x.& l.qd̃ placuit.de iu.fiſ.Non obſt.hæc lex:quia loquitur in ſeruo,qui delinquẽdo põt priuare dñm dominio ſuo: vt l.j. §.quoties.de vi et vi armata.Vnde hic ex delicto ſuo cõueniť, meritò pĩudicat creditori:qa & dño poſſet pĩudicare. Alię ve
c rò res inanimatæ nõ dicunť cõmittere delictũ. Et tene mẽti[c].

d Serui. [d]No.q̃ in legatis cõditio exiſtẽs nõ retrotrahitur. Pro hoc l.ſi mater.§.eũdẽ.ꝗ.de except.rei iudi. Op. ꝗ.ad l.Fal.l.in rõne.§.j.Gl.nõ ſoluit,ibi ſoluã:quia verè ibi nulla fictio.Hoc examinauí plenè in l.ſi is q̃ ꝓ emptore.de vſuſcapionibus.licet Dy.videatur dicere contrarium de reg. iur. c.j.lib.vj.in vlti.q.In cõtractibus ſecus:vt l.potior.& l. qui balneum.ſ.qui potiores in pign.habeantur.

1 ☞ *Illud quod fieri debet de proximo,habetur perinde ac ſi factum eſſet.*
2 *Si aliquis eſt occiſus me præſente,& ipſum non adiuuante,quod non teneor,niſi ſim particeps ſceleris.*

e Sed in eo. [e]No.q̃ illud qd̃ fieri debet de ꝓximo, †haberet perinde,ac ſi factũ eſſet.Oppo.de leg.iij.
1 §.de his.ꝗ.eo.Sol.duo ſunt videda hic.Primò an ſeruus puniatur.Secũdò an torqueať.Ad primũ dico q̃ nõ punitur,vt hic, niſi aufugerit ante apertas tabulas vt lege cõtraria.Ad ſecũdũ dico q̃ põt,& debet torqueri:qa etiã factus liber torqueť,vt l. ſi exhæredatus.in fi.ꝗ.co.tñ nõ eſt feſtinãdũ ad eius tormẽta,
f vt hic.Itẽ[f] iſte §.induciť ad q.[g] q̃ ſi aliqs occidat aliquẽ me pre
g ſente,& eũ nõ adiuuarẽ†cũ poſſem:nõ teneor,niſi aliàs eſſem
2 cõſcius vel perticeps ſceleris,vt patet hic, & apparet per locũ à ſpeciali,in toto iſto tit.Si enim in ſeruo eſt ſpeciale; ergo in contrarium eſt ius commune. Hoc tangitur in l. culpa caret. per gl.de reg.iur.& per Dy.in c.non eſt ſine culpa.de reg. iur. lib.vj.& per Guli.in l.vt vim.ſ.de iuſti.& iure.et facit quod dicam ſtatim ꝗ.ea.l.§.occiſorum.

Domini. Facit pro pluribus dominis vnius caſtri, qui habẽt plures vaſallos,vt quilibet domini appellatione contineatur.

1 ☞ *Vaſallus qua pœna punitur faciens aliquid contra dominum, ea tenetur ſi facit contra filium domini.*
2 *Eſtimum patris prodeſt filio etiam emancipato.*
3 *Filius emancipatus quamuis non dicatur agnatus:tamen tenetur hoc edicto.*

1 Domini. No.†q̃ illa pœna quæ imponitur vaſallo, ſi facit aliquid cõtra dominum,imponitur etiã
2 ſi facit contra filium domini.Item†facit in arg.q̃ libra ſeu caſtrum patris proſit filio,ſiue in poteſtate,ſiue emãcipato: nõ autem alijs qui in eadẽ familia ſunt:vt alumnis, familiaribus, & ſimilibus. Vltimò quod hic dicitur de dato in adoptionẽ,

a ☞ POMATES. Domini.Intellige vt per Ang.in rub.ff.de oper.no,in viij.col.verſi.vtrum.
b Seruus.Si domꝰ venit deſtruẽda ꝓpter maleficiũ,et ſic pignorata,an creditor poterit obſtare ne deſtruať,vide tex.ĩ l.res q̃.§.res aũt.ꝗ.de iur.fiſ.q̃ hãc q.decidit.Et qd in vxore,an poterit impedire deſtructionẽ domꝰ viri pro dote ſua, vide hic Ang.& Bal. in l. pignꝰ.C. de pignactio. Andre. Barba.
3 vel de recepto:fortẽ hodie immutatur in l.cùm in adoptiuis.C. de adoptio. † Not. etiam q̃ filius emancipatus, quamuis nõ dicatur agnatus,vt l.tutelas.de cap. dimi. tamen tenetur hoc edicto:ideo nõ eſt bona expoſitio quam fecit Iac.Are. in prin. huius legis dum dicit,domus,id eſt,agnatio,vt ibi dixi.

De matris. Quæro rationẽ huiꝰ §.Dicit gl.quia filius
d non eſt de familia matris.Certè nec filius emancipatus eſt de familia patris; & tamen continetur hoc edicto:vt ſ. proxi.§. Ideo intelligo legem q̃ hic ſimul non habitabant in eadem domo:vt ꝗ.eo.§. ſi vir.

1 ☞ *In ſuo an inter mortem & aditionẽ ſit dare medium.*

h Si pater. [h]Principium huius. §. vi-
1 detur probare, † q̃ in ſuo inter mortẽ & aditionem ſit medium:licet de hoc glo.varient in l. Iulianus ff. de condi.& demonſtra.& l.ſi alienum. §. in extraneis.de hęredi.inſtit.tamẽ quod dicitur debet intelligi, ſcilicet q̃ eſt mediũ
d de iure prętorio.De iure autem ciuili nullum eſt medium:vt l.prima.§. qui ſunt in poteſtate.ſ.titu.j.Dixi plenè in l.vlti.ſ.de conditio.inſtitu.Secũdum reſpon. huius §.glo.intelligit de filio emancipato:quia ſi eſſet ſuus,ſtatim eſſet hæres, & ſerui eſ-
e ſent liberi. & optimè dicit in ſeruis, quibus relicta eſt libertas, quæ confirmatur per exiſtentiam ſui hæredis:vt l. ſciendũ. de ma.teſt.& l.cum quaſi.§.ſed & ſi quis. ꝗ.de fideicom.li.ſed q̃tum ad ſeruos legatos non eſt neceſſe:quia exiſtentia ſui hæ
f redis non confirmat legata particularia: vt l.j.in fi.vt in poſ.leg.licet ſecus in fidei commiſſo vniuerſali: vt l. ita tamen. §. ſi pater.ꝗ.ad Trebel. Ratio patet ibi:quia in libertatibus eſt ſpeciale earum fauore, in fideicommiſſo vniuerſali eſt fauor fi-
g liij,ne poſtea adire cogatur, ſecundum l. quia poterat.ad Trebel. Dixi in l. Iulianus.ꝗ.de acqui.hære.

Si pater necatus. Ratio huiꝰ est: quia eſt communis familia,& ſic non obſtat ꝗ. de verbo.ſigni.l.licet.§.patronus.

1 ☞ *Res uxoris nõ dicuntur propriè uiri,nec econuerſo.*
2 *Vna familia appellatur una domus.*
3 *Vxor non poteſt eſſe teſtis in cauſa uiri,nec econuerſo.*

i Si vir. [i]No.†q̃ hic propriè res vxo-
1 ris nõ dicunť viri,nec econuer-
2 ſo.†Not.q̃ vna familia appellať vna do-
3 mus.Gl.inducit†q̃ vxor nõ põt eſſe teſtis in cauſa viri,nec econuerſo,quaſi ſint domeſticæ perſonę.Idem no.gl.Inſtit.de teſta.§.in teſtibus.Opp.gl. de l.j. §. ſeruũ
k mariti.Sol.[k] Seruus nõ torquetur contra ☞ vxorem, vt ibi:quia quodã modo eſt domina,ſed pro morte vxoris ſic: vt hic eadem ratione.& ſic concordat.

1 ☞ *Occiſus dicitur qui per uim occiditur,non naturaliter moritur.*
2 *Statutum q̃ uilla teneatur capere malefactorem intelligitur ſi potuerit.*
Item non tenetur ſi maleficium fuit factum clam.

Tene menti. Vide Ro.& Cy.in l.pignoris.de pig.act.& Bal. in l.ſi dñũ. C. de pig. & Bal.hic,& Bal.in d.l. pignoris. Quid aut in inquilino, vide Bal.in d.l. pignoris. & in l. ſi noxale. de noxa. Adde tu Ro. conſi.cxxviij.

d Seruꝰ.No.ſing.iſtũ tex.licet cõditio puri ficata trahať retrorõ habet locũ in legatis vide Dy.ĩ c.j. de reg. iu.in ſexto.& in l.qd̃ diciť.de teſt.mi.et domeũ in l.ſi.de dona.cã mortis.And.Barb.

d Seruꝰ. Vide Bar.in l.ſi filiꝰ.ĩ prin. de ver. obl. Et qualiter cõdõ in legatis trahať retro:& ad ſtellectũ huius literæ vide Imol. poſt Ang. ĩ l. q̃ſtũ.§. ſi mihi ſeruus. de le.j.
d ☞ POMATES. Seruꝰ. Contra iſtũ tex.eſt tex.l.iij. §. q fideicõmiſſariam. ibi Bal.ff.de hæred.inſti. ſecũdũ intellectũ quẽ dicit Bal.l. quidã elogio.in viij.colũ. C. de iure deliberandi.
e ☞ POMATES. Sed in eo. Et no. ꝓ eo q de ꝓximo eſt rebãniẽdus an interim poterit impunè offendi,vide Bal.in l.eũ q. ſ.de iudi.
f Item iſte §.Et vide Bal.ĩ l.j.C.de ſer. fug. & qd̃ ipſe no.in l. raptores.C.de epiſco.& cle.& in c.j.§. homicidiũ.de pace iur. fir.x. col.& vide Bart.in l. ſed vtrũ.ꝗ.de patri.Et ſic no.ex iſto tex.licet qs ſit pñs non præſumiť dare auxiliũ,niſi eũ aſſociaſſet: vt hic dicit Bar.And.Barb.
g Inducit ad q. facit qd̃ no.Bar.in l.metũ. §.licet.qd̃ me. cau.& vide no.in c. quanto. de ſen.excom.
☞ POMATES. Inducit ad qõnẽ. Vide Cepo.cõſ. xxxiiij.inci.ſi nunquã. in iiij.col.& ſeq.
h ☞ POMATES. Si pater. Et vide Bar.in l.ſi optio. ꝗ. de optione leg.
i Si vir. Vna familia appellať vna domus.& vide l. tria onera.de excuſ.tutorũ.
k Aut Bar.eſt corruptus.aut ſol.hæc cõtinet meram calũniã: qa de directo contra ☞ tex.hic adducũ vbi dr̃ ſeruũ mariti in caput vxoris poſſe torq̃ri,diuꝰ Traianꝰ Seruio quarto reſcripſit. Quare ſolue melꝰ vt ꝓ bar.ibi Alex.loſeꝰ.

a ✠ POMATES. ¶ Nota primò. Vide Bolo. in repe. §. Cato. in xij. col. in iiij. not. de verb. ob.

b ¶ Intelligendum est. Qñ villa teneatur capere malefactorẽ. no. tñ ꝙ si nõ põt capere tenet denũciare. l. ij. et ibi Bal. C. de his qui latro. occult. Et hanc materiam vide oĩno quę not. Bart. in l. ab omnibus. §. j. de leg. j. & Bart. j. eo. l. si quis. §. si maritus.

c ¶ Addictos. Et vide Bald. in l. annus. C. de cal. & in l. j. C. de his qui lat. occ. Ad materiam huius legis adde not. per Bar. in l. si quis nõ dicã rapere. in iiij. co. de epis. et cl. & in l. diuus. de cust. reor. & in l. ne qd. de incẽ. rui. nau. & oĩno Bart. in l. iij. §. subuenit. j. eod. & Bald. & Angel. in l. si ideo. hic alle. Addevidendum Bal. super statuto cremoñ. quo cauetur ꝙ villa teneat ad denũciandũ malefactorẽ, aliàs teneat ad emendam dãni, si incẽdiũ datũ, vel factũ fuerit palam vel occultè in ipsa villa. super quo consuluit, ꝙ licet nõ posit cognosci an humano facto vel diuino, puenerit incẽdiũ ꝙ tñ villa teneat. est consi. xxxvij. j. vol. et vide pulchrũ casum ĩ materia hac p Bal. consil. clxxiij. iij. vol. Item adde ꝙ stante prędicto statuto absentes à villa non tenebuntur, secundùm Alb. de Ros. in ij. parte statutorũ. q. lxxxiij. vt refert & sequit Roma. consi. vij.

d ✠ POMATES. ¶ Potuerunt. Vide Roma. consi. clxx. in ver. verbum tñ. Feli. in c. inter. in j. colũ. de excep. Cep. cõs. xviij. in ij. dub. & pulchrè Bar. consil. cẽtesimo. in vlt. col. Barb. cõsi. viij. in iiij. col. in j. vo. & consil. xvij. in iiij. col. & seq. in ij. vol. et in vij. col. & consi. l. in iiij. col. ij. vol.

e ¶ Vide tex. Adde bal. in §. sed in eo. hic alle. & ideo facit ꝙ si iudex tenetur sentẽtiare intra tps sub pœna, intelligatur si potest. Et quid si in via cõmuni duarũ villarum datũ est dãnum, vide Bald. in l. si plures. C. de condi. insert.

f ¶ Item illud. Adde Bar. in l. fi. in princ. j. de quæst. vide Are. in tract. malefi. in versi. nũc videamus de tortura. in ij. col.

g ¶ Hoc autem senatus. Et vide Bald. in l. fi. C. de his quib. vt indig. And. Barb.

g ✠ P. PAV. P.

Item non tenetur si maleficium fuit commissum iuxta confinia, ita quòd statim in alienum territorum trãsiuerunt.

Maleficium quando puniatur ex sola scientia.

Occisorum. Nõ tenenẽ scruide morte dñi, si ei opẽ ferre non potuerunt. h. d. †Not. primo[a] significationẽ huius verbi, occisorũ. Intelligitur enim per vim, non naturaliter, seu à Deo. Secũdò no. †tex. ibi: hoc ideo quia toties pũniẽdi, &c. quia est argu. ad quæst. per Italiam sunt statuta ꝙ villæ & castra teneantur capere malefactores. nã hoc intelligẽdum est[b] si potuerint: vt hic. Quid enim si aliquis in villa venit cũ tanta gente, & cõmisit maleficium, ꝙ nõ posset tota villa resistere? Certè non tenetur. Ad hoc C. de appell. l. addictos[c]. Quid si maleficium fuit factũ clam? Certè nõ tenetur si nõ cœpit: vt j. e. l. iij. §. si maritus. Itẽ quid si maleficiũ fuit cõmissum iuxta confinia, ita ꝙ statim potuerunt[d] trãsire ad comitatũ alterius? Certè nõ teneẽ. Ad hoc l. ij. in princ. C. de noxa. & l. naturalẽ. in prin. j. de acqui. re. do. & ś. de ædi. edi. l. si quis sit fugitiuus. §. j. Et facit ad prædicta. C. de his quibus vt indign. l. si ideo.

Vltimò hic in fi. vide tex. [e] ꝙ cõsocij puniuntur: sed ś. ea. l. §. sed in eo. dicit ꝙ nõ puniuntur nisi participes. Qualiter intelligatur †hoc? Rñ. sola scientia de maleficio cõmittendo, non facit quẽ teneri, nisi maleficiũ debeat cõmitti in dñm, vt hic: vel in patrẽ, vt l. ij. ad l. Pomp. de parrici. vel in principem: vel in Rempu. cui quis subest: vt l. quisquis. C. ad l. Iul. maiest. In aliumverò si debet cõmitti nõ puniẽ quis ex sola scientia, nisi fuerit particeps, vt in §. sed in eo. et quod ibi dixi. Dixi plenius in l. vtrum. j. ad l. Pomp. de parrícid.

Item illud. [f] Ex isto §. sumitur practica, ꝙ curia mittat notariũ vt videat mortuũ, & describat vulnera, qa cũ cõstat curiæ, poterit postea, pcedere ad ĩuestigãdũ de maleficio. facit l. ide nerati[9]. §. fi. cũ l. seq. ś. ad l. Aqui.

☞ *Vicini intelliguntur quoad potest nox audiri.*

Statutum quòd in maleficijs commissis de nocte pœnæ duplicentur, & nox intelligatur à primo sono campanæ quæ pulsatur de sero usque ad aliam campanã quæ pulsatur de mane, an comprehendat maleficium commissum de nocte, tamen in loco ubi sonus campanæ non porrigebatur. & nu. 4.

Si fictio & ueritas circa idem concurrant, quæ earum præualeat.

Quando maleficium dicitur commissum de sero uel de mane: an dicatur cõmissum de nocte uel die, remissiuè.

Locus loci necessariò non inseritur in inquisitione.

Hoc autem senatus. [g]

Per hũc tex. dicit Iac. de Are. † vicini intelliguntur[h] quoad potest vox exaudiri. Facit ś. proxi. ver. potuisse. & C. eo. l. fina. Itẽ facit, statuto † caueẽ ꝙ in maleficijs commissis in nocte pœnæ duplicẽtur. & nox intelligatur à primo sono cãpanæ, quæ pulsat de sero, vsq; ad aliã cãpanam, quę pulsatur de mane. Modò quidã commisit maleficiũ in tali loco, ad quẽ nõ porrigebat sonus campanæ: in veritate tñ de nocte fuit, quęriẽ an pœna duplici puniri debeat. Iac. de Are. disputauit hãc q. & tenuit id qd ego j. tenebo: tñ clarius quã ipse dicat. Quædam est nox naturalis ex natura, vt quãdo sol non est super terrã: vt l. hæc verba. de verb. sig. Quædam est nox ficta: vt si sol de sero est super terrã: tñ cãpana est pulsata. fingiẽ enim nox, cũ nõ sit. Hoc præmisso scias † ꝙ qñq; fictio & veritas cõcurrunt circa idẽ subiectum respectu eiusdẽ tẽporis, & omni modo eodem respectu: & tũc abiscimus fictionẽ[i], & amplectimur veritatẽ. Est eñ impossibile ꝙ fictio & veritas sint circa idem oĩ respectu: vt l. filio quẽ pater. de li. & post.

Qñq; fictio & veritas concurrunt circa idem respectu eiusdem tẽporis tamen tẽdunt ad cõtrarios effectus: & tunc amplectimur fictionẽ, & veritatẽ respuimus: vt l. retro. & l. in oĩbus. j. de capt. & in omnibus legibus, quæ aliquid tractãt de fictione. Quãdoq; fictio & veritas concurrunt circa diuersa subiecta: tunc vtrũq; amplectimur, & vnum non impedit aliud. Exẽplum, quidam decessit relicto filio nato & ventre: ille, qui natus est, fm veritatem est natus: ille qui est in vtero, habeẽ pro nato fm fictionem: & acceptamus vtrũq; vt l. cùm quidam. §. suum. ś. ti. de acquir. hære. & l. qui in vtero. ś. de statu homi. & l. illud. si pars hæred. Quandoq; fictio & veritas concurrũt circa idem subiectum respectu diuersorum temporum. Verbi gratia, reuersus est aliquis ab hostibus secundùm veritatem. modò est in ciuitate: & istud acceptamus. Item in ciuitate fingitur fuisse tempore captiuitatis. & istud etiam admittimus: quia respectu diuersorum temporum cõcurrit fictio et veritas. Hoc præmisso venio ad qõnes. Istud statutum, quod inducit noctem fictam in primo sono vsq; ad illum, qui pulsatur de mane, non tollit noctem veram, si eodem tempore concurreret: quia in nocte vera statutum nihil operatur. Nõ enim potest concurrere fictio circa idem omni respectu & veritas, vt dixi. Et ideo si aliquis deliquit in nocte vera, punietur pœna duplici licet sonus campanæ ad illum locũ non protraheretur. sed si deliquisset nocte ficta, hoc est, post sonum campanæ sole adhuc existẽte super terram, nõ puniẽtur pœna duplici, si deliqt in loco ad quẽ sonus campanæ nõ protendẽtur. Excusatur enim, si inde audiri non potest: vt hoc §. & C. eo. l. fi. Sed quero[k], quid si † accusator dicit maleficiũ cõmissum esse de sero, vel de mane, an ĩtelligeẽ de nocte, vel de die. Dic vt dixi in l. aut facta. §. tẽpus. j. de pœn. Vltimò vides ex hoc §. differẽtiam esse inter camerã, seu cubiculũ, & domũ: sed in libellorũ. j. de ac. dicit ꝙ domo[9] † debet inseri in accusatiõe: & sic nõ est necesse inseri camerã: qa loc[9] loci est.

Hoc rescriptum. [1] No. quòd multa dicũtur duo vel tria[m]. Ad idem j. de leg. j. licet alibi aliter accipitur: vt extra de cle. excom. c. latores. & ibi glos.

☞ *Impubes doli capax non tenetur de delicto in non faciendo. Et an minor xxv. annis examinatus in criminali faciat indicium. nu. 2.*

Impubes. Per hunc §. determinat Dyn. multas leges, quæ dicunt ꝙ † impubes tenetur de delicto si est doli capax: aliàs non: quia omnes intelligunt de delicto commisso in faciendo: vt l. impuberem. j. de falsis. & in l. infans

¶ Hoc autẽ senatus. vide Ias. in l. fine. qui testa. face. pos. gloss. in ca. ad nostram. de reb. eccle. non alie. Quid de verbo multis, & de verbo plurimis, vide Ang. de Are. in tract. male. in versi. pluribus & pluribus.

¶ Vicini intelliguntur. Qui dicanturvicini, vide Bar. in l. iij. §. furdus. j. eo.

¶ Abiscimus fictionem. Vide quæ dicũtur in l. si filio. de lib. & posth. De hac quęstione vide Bal. in l. fi. de his quib. vt ind. & no. per Bal. in l. liberorum. in princ. de his qui no. infam. per Iac. butr. in l. more. ś. de feriis. per Sali. in l. non minorem. C. de transact. per Petr. de Anch. in c. canonum statuta. de const. ver. Et istam materiam disputauit Iaco. but. & c. Adde Ange. in l. Gallus. §. & quid si tantum. de liber. & posthu. & faciunt notata in l. aut facta. §. tempus. j. de pœn. Et quid habeat deponere testis, qui interrogatur quid sit vox, vide Bal. in l. data opera. in xiij. col. C. qui accus. & in d. l. nõ minorem. Adde videndum post hanc apostillam pulchram q. Federici de Sen. consil. xliij. & cclvj.

¶ Sed quæro. Et vide d. Ant. in. cùm dilecti de dol. & cõtu. & qd habetur in c. si perfodiens. de homic. & in l. ij. C. de custod. reor. And. Barb.

✠ POMATES. ¶ Hoc rescriptum. Vide Are. §. fi. Insti. de iur. perso. & in tracta. malefi. in verbo, pluribus percussionibus. Albe. in j. parte statutorum. iiij. & Panorm. c. ad nostrã. de reb. eccl. non alie. Bar. in l. si gemina arbor. vbi Alex. in apostil. ff. arb. fur. cæsa.

¶ Vel tria. De quo etiam vide glo. in l. j. ff. de lega. j. vbi nota. Instit. de iure person. §. fi. & est gl. j. in c. ad nostram. de reb. eccl. non alienan. Et vide etiam nota. in l. licet Imperator. de lega. j. & ibi Ang. qui dicit ꝙ tria faciunt multa, per tex. in authentico, de referenda. qd an sit verũ, ibi dicã. Et vide etiam no. per Bald. in l. hac consultissima. C. qui testa. face. pos. qui dicit ꝙ octo faciunt multitudinem. Quid dicitur verbo pluribus.

vide Bal. in l. si gemina. ś. arb. furt. cæ. Vide Bal. in hac materia in hac consultissima. in finc. qui testa. face. pos. gloss. in ca. ad nostram. de reb. eccle. non alie. Quid de verbo multis, & de verbo plurimis, vide Ang. de Are. in tract. male. in versi. pluribus & pluribus.

¶ Excusantur. Et quando omnino probatur negligentia alicuius volentis. Et an testes, q dicunt cõmune fuisse negligẽs in capiẽdo malefactores, & nil aliud probant: & qd debet probare villa ꝙ non fuit negligẽs, & vide Bar. in cõsi. cij. incipiẽ. charissime, isti Nucerini sunt inqui siti. & in cõsi. xxvj. incipien. Reuerende mi pater. & vide Tãcr. in v. rubri. q. vj. circa mediũ. vbi dicit qd fit de nocte nõ bene probari fuisse notoriũ. xviij. q. ij. pernicio sa. & vide Tancre. in xij. rub. q. xxiij. & vide Bal. in l. si nõ specialiter. C. de test. & in l. data. C. qui accu. non posi. in x. col. & in l. j. C. de emen. Iustin. Codic. Bal. in l. nõ minorẽ. C. de trãsac. Bal. in l. si ideo. C. de his qui. vt indig. & in l. j. C. de his qui latrones occult. & vide Bal. in l. j. §. puerítiã. de postulando. de surdo, q nõ potuit audire. et vide Bald. in c. j. §. porro. qui fuit prima cã bñficij amittendi. de delicto facto de nocte. et in l. Arethusa. de sta. ho. Et vide Lu. Ro. in cõsil. vij. incip. visis necessariis. & vide Bal. in l. nõ dubium. C. de leg. & vide elegãs cõsiliũ Bar. inci. Charissime dñe isti nñi Nucerini, Andre. Barba.

✠ POMATES. ¶ Diuus. adde tñ licet vulneratus et moriẽs nõ põt absoluere occisores: põt tñ eos exculpare vt nõ possint detineri. Bald. l. j. prope fi. C. com. de lega. faciunt que not. Cepo. caute. l. j.

¶ Purgare. Quid operaẽ ista absolutio dñi vide Bal. in l. j. in vij. col. C. com. de lega. & Bar. in l. nõ solũ. §. j. & iniu. et Bar. in l. dãni. §. Sabini. de dam. infec. & qd si aliqs veniẽs ad mortẽ dicit se tulisse iniustã sententiã, vel falsum testimoniũ, vide Bar. in l. si quis in graui. §. j. & ibi fortè dicã. j. eo. Et qd opereẽ ista absolutio, vide Cy. in l. j. in ver. pone testator ita dixit, & c. C. de iu. delib. & Bal. in l. transigere. in pe. colũ. C. de transactio.

¶ Quærit gl. Et not. singu. istã gl. secundũ Dy. licet pœna applicãda fisco de cõsensu partiũ nõ poterit remitti: & si applicaẽ nec ſi parti per fiscũ remitti nõ põt: vt est gl. singula. in l. venia. C. de in ius vocan. nec tñ hoc est verũ qñ delictũ cõsistit in faciẽdo. secus si omittẽdo. licet cõtra tenẽt Bar. Bal. & Cy. & vide glo. singu. in l. si cuius. §. de præteritis. ff. de vsufr. ꝙ pœna legis Aquil. non venit propter culpam in omittendo. Andre. Barba.

¶ Durũ videtur. Vide Bald. in d. §. si paciscar. q est in l. iurisgẽtiũ. ff. de pactis.

✠ POMATES. ¶ De facili. Vide Bal. l. si quis in conscribendo. in vlti. col. de pactis. Alex. l. trãsigere. in iij. col. & ibi moder. C. de transac.

¶ Si quis in graui. in prin. Et vide Bal. in c. j. qui. mod. feud. amit. x. colla. Et vide Bal. in c. j. §. si à morte. de alie. feud. pat. & vide quod no. in tit. hic fini. lex Corra. & in c. j. §. porro. quæ sit prima causa bene. amit. Andre. Barba.

✠ P. PAV. P. ¶ Si qs moriẽs. An exculpatio defuncti aliqd opereẽ, vide Ias. ĩ l. j. in prin. col. ij. ff. de eo p quẽ fac. erit. Itẽ ꝙ exculpatio offensi facit ꝙ quis non posit torqueri, etiam quando essent indicia sufficientia, vide Iaso. in l. j. ad fin. C. de legatis.

✠ POMATES. ¶ Si qs moriẽs. Vide Bald. in l. j. in prin. C. cõmu. de lega. & ibi Ias. Alex. consil. xiiij. in iij. volu.

✠ POMATES. ¶ Itẽ facit. Et an stẽ dicto notarij, dicẽtis se scripsisse falsum instrumentũ, vide Bal. in auẽ. si testis productus dicaẽ. C. de testi. licet Ang. voluerit ꝙ facit indiciũ ad informationẽ iudicis quia tũc nõ requirit iuramẽtũ, vt est text. sing. in c. j. §. si duo. sup verbo, testiũ. de pa. te. Et tu adde Bal. in l. gñaliter. C. de non numepecu. Et vide ꝙ ipse no. in l. hac cõsultissima. de testa. & qd ibi ad eum not. Salic. tenet cõ Bar. in l. q falso. ff. de testi. & vide q dixi ĩ c. cũ ecclesia. de cã pos. & q dixi in c. Raynu. de testa. in ij. colum.

✠ POMATES. ¶ Aliquis dixit. Vide Felin. capi. sicut. in j. not. de testib. & ca. literas. in iiij. colum. & sequen. de præsumptio. Barb. consil. iij. in viij. & seq. colum. in j. volu.

✠ P. PAV. P. ¶ Vel aliquis dixit. Vide Felin. in capit. literas. colum. iiij. & sequenti. de præscriptionibus.

¶ Non præiudicet. Si iudex in articulo mortis dicit se tulisse sentẽtiam falsam, an præiudicet aliis? Et facit, an testis in articulo mortis possit examinari ita quòd sibi credatur. de quo etiam dixi post Barto. in l. lege Aquil. ff. ad legem Aquil. & not. Bald. de pa. Constantię. in versicu. vafalli. Et ad dictum Baldi quòd creda,tur iudici, vide Imo. in capitu. primo de arbi. Bene facit l. Herennius. §. Caiam. de cuict. & in l. ab executore. de appella. & l. si quis decur. de fal. & quia vni testi aliquando creditur. l. theopompus. de dot. præleg. l. quicunque. de seruis fugitiuis. l. in donationibus. C. de donationib. Quid in teste qui in vltimo mortis articulo dicit se falsum testimonium dixisse: dicit Bald. in authentica si testis productus dicatur. in ij. colum. C. de testibus quod non nocet, per id quod habetur hic. Vide Bald. post Barto, in l. generaliter. in vlti. not. de non nume. pecu. Quid si moriens dixit, non fuit vulneratus à Titio. vide sing. Bal. in l. j. in versi. sed pone testator ita dixit. circa vlti. col. C. commu. de lega.

¶ Si maritus vasallus. De vasallo qui tenetur capere malefactorem, vide Bar. in l. j. §. accu. ad Turpil. & in d. l. fi. de publi.

¶ Sed respondeo. Vide Ang. de Are. in tracta. malefi. in ver. nec nõ ad denunciationem ministralis.

Si quis in graui. [g] Dy. dicit nota bile argumentũ † pro vasallo acriter vulnerato, q dñm in bello dimisit, ꝙ nullatenus teneatur. Ad idẽ j. de oper. liber. l. libertus qui. & l. prima. §. tulisse. ś. e. Sed † qd si dñs erat omnino peritur[9], quã tũcun ꝙ vasallus opẽ ferret. Videẽ excusari: argumẽto l. si alius. §. est & alia ibi, periturus. j. ꝙ vi aut clã. facit qd notaẽ in l. j. in fine. de iure emphyteotico. secundũ Dy.

☞ *Dictum iudicis, uel testis in morte dicentis tulisse sententiam per pecuniam, uel falsum deposuisse, non præiudicat alijs.*

Si quis moriens. [h] Assertio ĩterfecti nõ probat, nisi probetur aliter mors illata. h. d. Gl. opp. j. de bo. liber. l. q cũ maior. §. fi. et l. Paulus. §. j. et de cur. fur. l. si furioso. §. j. nõ soluit. Dy. dicit hic ꝙ propter verba defuncti pœna nõ imponitur: vt hic, licet hæres vel filius si accusat, à præsumpta calumnia excusetur, vt in cõtrario. † Itẽ facit[i] ad quæstionẽ, aliquis assessor veniẽs ad mortẽ dixit se tulisse vnã sentẽtiã propter pecuniã. Vel aliquis dixit[k] se tulisse falsum testimoniũ: an credaẽ? Et facit ꝙ tale dictũ nõ præiudicet[l] alijs. Ad idẽ facit l. j. §. si quis filius. de Carbo. edic. & l. Seia. in princ. ś. ad Velleia. Text. videtur in c. sicut. extra, de testibus.

☞ *Vasallus non tenetur iuuare dñm iniustè prælianté.*

Villa quæ tenetur ex forma statuti capere malefactorẽ, non tenetur capere occidentem bannitum, qui poterat impunè occidi.

Syndicus denunciat occidentem bannitum, qui etiam licitè poterat occidi.

Si maritus. Dy. allegat † hunc §. quòd vasallus[m] nõ tenetur adiuuare dominum iniustè prælianẽtem. De quo habes in cap. domino guerram. x. colla. in tít. hic finitur lex, & c. Ego induco ad quæstionem: † Villa & castra comitatus tenẽtur capere malefactorem. aliquis occidit malefactorem, qui põt impunè offendi. Certè nõ teneẽ villa si non cepit. Casus est hic. Dices tu, hoc est contra illud quod determinas in l. fi. §. diuus. j. de public. per quem §. dico ꝙ syndicus debet denunciare de occisione exbannitj, licet potuit impunè occidi. Sed respondeo, [n] denunciatio fit ad cognitionem vñ debet denũciari. Non enim syndicus est iudex, sed iudex debet cognoscere. Ad idem l. de pupillo. §. meminisse. versic. toties. j. de oper. nouí nuncia. sed capere fit ad executionem. Vnde si liquebit executionem non debere fieri de maleficio, villa non tenetur: vt hic.

Si cũ omnes. Licet seruoui ex dominis gratificari. h.d.

Subuenitur. Argumentum pro castris comitat[9], vt nõ puniant, si de nocte non exiuerunt ad capiẽdum cõmittentes maleficium extra castrum, cùm esset clausum castrum, & claues non tenebant per eos. aliàs secus.

Surdus. [a] Argumentũ ꝙ si duo dñi habẽt domos vicinas, & in troitum habẽt per diuersas stratas, ꝙ nõ dicãtur vicini. Est enim aliud impedimẽtum quàm impedimentũ lõginquitatis.

☞ *An teneatur qui præstat opem post maleficium cõmissum.*

Si quisquam. Qui defendit vnũ ex seruis malefactoribus videtur esse noxius criminis. h. d. Dicitur hic in tex. † ꝙ qui præstat auxilium malefactori post maleficiũ cõmissum ad euadẽdum, videt dare auxiliũ ad maleficiũ cõmittendũ. Et hoc videt tenere ille Alber. de Gand. in libello suo. Sed hoc nõ dicit hic: sed dicit ꝙ q celauit: puniit ex hoc crimine, qd eũ celauit, ac si re[9] esset: nõ ꝙ puniat tanꝗ auxiliator. Et est spãle hic: aliàs præstãs ipse opẽ post maleficiũ cõmissum punit miti[9]: vt l. raptores. C. de ra. vir. Dixi ĩ l. furti. §. ope. ĩ. d fur.

☞ *Stante statuto quòd quicũq; denũciauerit homicidã, habeat certum quãtitatem: an istud præmium debeat consequi particeps criminis.*

Si ex stipulatu. Istum §. prosequere vt in gl. ibi: ꝙ præmio. facit ad q. † facta est lex ad capiendũ cõmittentẽ maleficiũ extra castrum, cũ esset lex ꝙ quicũq; denũciauerit homicidã habeat certã quãtitatẽ, vtrũ istud præmium debet cõsequi particeps eiusdẽ maleficij, si aliũ denũciauerit cum quo maleficiũ cõmittit cõiunctim. Hic videt casus[h] ꝙ sic: vt præmiũ consequat, & pœnã euitet. In cõtrarium est tex. in l. iiij. circa fi. C. de cõdi. ob tur. cau. Ad hunc §. rñd. ꝙ hic seruus nõ erat particeps eiusdẽ criminis, imò minus deliquerat, s. in non præstãdo auxilium dño: quod delictũ facilius remittit: vt ŝ. l. ,px. et l. j. §. impubes.

☞ *Statutum quòd capiens bannitum habeat certum præmium, si homines villæ, qui ex forma alterius statuti traxerunt se ad rumorem quem faciebant nolentes capere bannitum, illum cœperunt, non habebunt præmium.*

Præmium quod debetur capientibus bannitos, non datur officiali, nec familiæ capienti exbannitum.

Capiens bannitum ignorantes, non habet præmium.

Statutum quòd forensis non possit acquirere, nõ comprehdit illum, qui habet præmium uirtute alicuius reformationis.

Fuga sola non est sufficiens probatio maleficij.

Vtrum. [c] Nõ videt vindicare, q nõ vltro vindicauit: & fauore publicæ vtilitatis gñalis locutio nõ recipit restrictionẽ de habilitate psonæ. h. d. Principiũ huius §. [d] facit ad multa. Statutum † est hic ꝙ qui ceperit exbãnitũ, habeat certũ præmiũ. aliud statutũ est ꝙ homines cõmunitatis debẽt se trahere ad rumorẽ & capere malefactores & exbãnitos. Cõtingit ꝙ q̃dã iuit ad capiẽdũ exbãnitũ, cũ exbãnitus effugeret eleuauit rumorẽ: alij rustici hoc audiẽtes traxerũt, et ceperit exbãnitũ: an debeãt habere præmium? Hic est casus ꝙ nõ: quia nõ vltro traxerũt se, sed incitati: & sic capiens per hunc §. incitatus nõ habebit: quia nõ cepit vltro. Et aduerte diligẽter ꝙ istud qd requiritur vltro, excludit eũ, qui incitat[9] est in citatione facti, & quasi quadã coactatione causatiua vt ŝ. dixi. et patet ĩ tex. Item eadẽ[e] ratione excludit illũ[f] qui coactus est coarctatione iuris. † Et per hoc dico ꝙ præmium, quod debet capientib[9] exbãnitos, non debet officialibus, vel familiæ Potestatis capiẽtibus. Nõ em vltro faciunt, sed ex necessitate eorũ officij: qd est purgare prouinciam malis hominib[9]: vt l. congruit. de offi. prẽsi. ergo nõ vltro: & sic nõ habebit præmiũ, vt hic. Prẽterea qui gratis facere tenet, si præmium accipit, turpiter facit: vt l. fin. de cõditio. [g] ob turp. caus. Item quod dixi vltro, excludit eos qui casu fortuito capiunt exbãnitos: ideo qui capit[h] exbannitũ ignorãs † eum exbannitũ, sed repertũ in delicto leui, nõ debet ei præmium cõcessum capiẽtibus: q̃a nõ vltro, sed casu fortuito fecit, vt hic. Pro hoc ratio, qa cõditio potestatiua debet impleri à sciẽte, nõ fortuito: vt l. ij. de cõdi. & demõ. sed hic est cõditio potestatiua, si ceperit, hoc est, si sponte ceperit. Et sic videt tex. in l. si is qui in aliena. §. qd si seruus. ĩ. de acquire. do. Venio ad secundũ rñsum[1]. hic † est statutũ ꝙ forensis nõ potest hic emere possessiones. deinde facta est reformatio ꝙ qui dederit tale castrũ, debeat habere tale podere à communi: quærit an forensis debeat habere. Et videt ꝙ non: quia statutum[k] debet intelligi de habili ad habendum: vt l. vt gradatim. §. & si lege. de mun. & hono. In cõtrarium[l] est casus hic. Cùm enim hoc vtilitatem publicã respiciat, nõ recipit restrictionem de habilitate personç. Et ad hoc inducit in simili per Gul. in l. si filiusfamil. ŝ. si cer. peta. Dixi in l. omnes populi. in materia interpretationis restrictiuæ, de iust. & iur. Venio ad versi. de his. iste versi. intelligitur de his qui manumissi sunt sub cõditione, vel qui aufugerũt, vt ŝ. eo. l. j. §. serui appel. & §. sed in eo. & qd ibi dixi in proxi. §. de his qui. &c. Declara &c. vt dixi ŝ. l. proxi. & l. j. §. sed in eo. ŝ. eo. non tamen † intelligas hic ꝙ sola fuga sit sufficiens probatio maleficij: vt ŝ. eod. l. j.

Quod ad causam. Hic Iurisconsultus intrat aliã materiam. Suprà expeditũ est de quæstione, & vindicta seruorũ, qui dñm non iuuerũt, & de præmio eorum qui malefactores indicauerunt: hic ponit vnũ edictũ, in quo prohibẽtur testamenta aperiri, recitari, vel describi, vel hæreditatem adiri, sub certa pœna ante quæstionẽ habitam de morte defuncti: & contra facientibus pœnam imponit. No. prohiberi principaliter tria, & per consequẽs quartum, scilicet aditionem hæreditatis. Quæro, quæ est pœna contra facientis. Dic vt in glos. Et aduerte quòd ibi tenet opinionem Hugo. sed in l. in cognitione. ĩ. eod. se non firmat: vt ibi dicam. Quæro, si aperuit vt sciret an hæres esset. Glo. dicit quòd non videtur dolo malo facere. Aduerte ergo quòd loquitur in sciente se hæredem: ea scientia intelligo, quæ sufficit in aditione hæreditatis, vt dixi in l. is potest. ŝ. de acqr. hẽre. Si enim scit, & aperit: præsumitur ꝙ dolo faciat: vt l. propter veneni. §. neptis. ĩ. eo. Si ignorat, non videtur dolus, sed cupit scire vtrum ad eum vindicta pertineat vel non. Opp. de l. j. §. occisorum. ŝ. eo. Dic vt in glo. scilicet hæc secundùm illam intelligitur.

Si quis ignorans. Nota quòd hæc iuris ignorãtia excusat. Vide Dyn. in cap. iuris ignorantia. de reg. iur. lib. vj.

Si quis tabu. [m] Facit ad q. episcopus fecit cõstitutionem, ꝙ quicũq; literas alterius aperit, sit excom

a ¶ Surdus. Facit iste tex. ad q. de qua ĩ l. diuus. de ĩ inte. re. & facit l. j. §. intritũ, & qd ibi no. ŝ. de postu. san istatutum puniens de linquentem compre hendat mutum.

b ¶ Hic videtur casus. Et vide Barto. in d. l. idemq; §. fi. & Bal. in l. j. C. eo. And. Barb.

c ¶ Vtrũ. Adde Bar. in l. nulla. C. de dela. li. x.

d ¶ Principiũ huius §. Et vide Bar. in l. nulla macula. C. de dela. lib. x. And. Barb.

d ✠ P. PAV. P. ¶ Huius §. Vide Cõ. consil. xiiij. incip. statutum dictat.

e ¶ Item eadẽ. Et vide Bal. in l. ij. C. de oper. lib. & quæ ibi notat And. Barb.

f ¶ Excludit illũ. vide Bal. in consi. inci. statuto ciuitatis Perusij cauet ꝙ receptãs bãnitũ. vbi tenet cõtrariũ: & pulchrè loqt: Vide Ang. de aret. in malefi. in ver. necnõ ad denũciationẽ ministralis. in versi. ꝙro de qõne. Et qd si bannitus capiat bãnitũ, an debeat habere prẽmiũ: vide Bal. ꝙ sic, in l. rogasti. in prin. si cer. peta. & in l. j. C. de preci Imp. offer.

¶ De cõdi. Facit pro hoc tex. in l. ij. de oper. lib. vbi etiã Bald. Et an hoc statutũ cõprehẽdat occidẽtẽ ad sui defensionẽ: & an cõprehẽdat ignoranter occidẽtẽ bãnitũ, vide hic moder. & qd no. Bal. in l. j. ff. de legib. et Ang. in l. inter oẽs. §. rectè. ff. de fur. Vide sing. limitationẽ bal. in l. ab hostib[9]. §. sive rò vxorẽ. & vide not. ꝙ Moder. in c. de hoc. de simon. & ad Bart. hic vide text. & vide Bald. in c. in ecclesiis. de capel. mo. & vide Bar. ĩ l. genero. de his q no. infa. & bal. in l. si qs hæredẽ. in pe. q. de insti. & sub. & vide Bal. tenentẽ cõtrariũ in d. l. genero. & seqt Rom. hic. Vide Ange. de are. in tract. malefi. in versi. fama publica p̃cedẽte. pen. chart. et ibi etiã quid de bannito occidente alium bannitum.

h ¶ Ideo q capit. et vidt Bar. in l. ij. ĩ. de condi. & demõ. Bald. in l. si qs. C. de instit. & sub. vide Bald. in contra. in l. genero. ŝ. de infa. And. Barb.

i ¶ Secũdũ rñsum. Et ꝙ istũ vers. vide quæ dixit elegãter Bal. in l. cũ mulier. fo. ma. & ibi refero in fi. j. chr. vbi etiã refero aliud no. dictũ qd ꝙ istum tex. posuit Bal. in l. j. ad ff. C. de preci. Imp. off. & in l. libertas. C. de sta. ho. & vide Pe.

de anch. in c. canonũ statuta. in xxiij. char. vers. quæro vlterius. de consti.

✠ POMATES. ¶ Secũdum rñsum. Adde ꝙ istud statutũ nõ procedit si sibi daret in dotẽ res immobilis: qa illã posset retinere. Ita barb. inter cõsi. Alex. in cõsil. vlt. incip. dñi Dei. in iiij. vol. Alex. consi. cxiij. in iiij. vol.

✠ P. PAV. P. ¶ Quia statutum. limita vt ꝙ Alex. in l. si ab hostib[9]. in prin. ff. fo. ma. et i inferiori ver. est casus in cõtrariũ. vide Ias. in l. j. co. iiij. C. de sac. san. eccl.

✠ POMATES. ¶ In cõtrariũ. Quod hoc facit in simili dicit Bal. l. iij. C. qui accus. Barb. consil. xix. in viij. col. quẽ vide.

m ¶ Si quis tabu. & vide Bal. in l. Titio cũ esset. ad muni. Quid de tardãte præsentare, vide tex. in l. fin. C. de tab. & de falsificãte literas, vide tex. nota. in c. ad audiẽtiã. de cri. fal. And. Barb.

excõicat[9]. mõ qdã traxit illã chartã q̃ claudit literã, nõ tñ aperuit literã, nec legit, an sit excõicatus. Et videt ꝙ nõ, per hũc §.

Si alius. [a] No. ꝙ qñ lex reqrit plura facta ad pœnã impondã, nõ requirit cõcursus omniũ: sed sufficit alterum esse factum. Simile in l. j. ĩ. ad leg. Pompe. de parrici. & l. j. ŝ. de his qui no. infa. tamen hic melius declaratur.

Non tantum. Tene ibi, hęres. Not. rationem edicti positi ŝ. §. quod ad causam. Not. licet ibi non sit prohibita expresse hæreditatis aditio, tamen prohibita intellígitur: vt hic, & ibi no. in glo.

Qui non adit metu pœnæ legalis, transmittit hæreditatem non aditam.

Quomodo poterit probari ꝙ quis metu pœnæ non adiuit.

Impedito aliquid implere succurritur.

Si duæ causæ cõcurrunt, una quæ prodest, altera quæ nocet, ea quæ nocet attẽditur.

Eleganter. [b] Si hæreditas metu pœnæ huius edicti nõ adeat, si interim hæres decedat, trãsmittit. Secus si propter aliud impedire adire. h. d. cũ ver. sequẽti. No. † casum, in quo hæreditas nõ adita trãsmittit. De quo in l. vẽtre. ŝ. de acqr. hære. Sed circa hoc † q̃ro, qũo poterit probari ꝙ metu senatuscõsulti nõ adiuit: Rñ. statim cũ sciuit defunctum mortuũ, nec est aliud impedimẽtũ: tũc præsumo ꝙ non adiuit metu senatuscõsulti: vt l. propter veneni. in prin. & §. j. ĩ. e. Secũdò no. † ꝙ succurrit ei, q impeditus est qd implere. De quo in l. in testõ. de cõdi. & demõ. Tertiò no. [c] † ꝙ qñ cõcurrũt duę causæ, quarũ vna prodest, & alia nocet, inspicimus id qd nocet: vt l. si qs posthumos. in fi. ŝ. de lib. & posthu. Ad hoc op. de l. iij. §. si qs palã. ĩ. de iure fis. Glo. nõ soluit. Dic, qñ ꝙ cã, q̃ prodest, est potẽtior, ita ꝙ offuscat & perimit illã, q̃ nocet: & tunc inspicimus qd prodest: vt in lege contraria. Ibi em qs reliquit clãm, & palã, & eo ipso ꝙ relinquit palã, tollit clãdestina: ideo illa inspicit. hic verò causa, q̃ nocet, est potentior: nõ enim põt dici ꝙ propter metũ edicti omisit aditionẽ. Quid si adire vellet, & nõ posset alio impedimẽto subsistẽte: sicut tãgit in gl. in l. si vir. ĩ. pro donato. & ibi plenè dixi. De hoc tãgit p Dy. in c. possessor. de reg. iur. lib. vj. Secũdò opp. gl. de l. emancipatum. §. fi. de senato. Solu. Ibi erãt duæ causæ, quarũ nulla nocet: sed vna prodest, alia nõ ideo inspicit id quod prodest.

Necessario. [d] Pœna quæ imponitur extraneo adeunti, imponitur necessariò se immiscenti.

Non alias. Non aliàs publicabũtur bona, nisi aditio contra edictum sit secuta. h. d. Et not. pro opi. Hugo. ad id quod dicam in l. in cognitione. ĩ. eo. &c.

Vbi quis. In occiso clàm, non habet locum hoc edictum.

Et si certus. [e] Opp. C. de accusa. l. fi. Sol. hic est principalis criminosus. qua si dicat, principalis põt torqueri, vt indicet occisores, vel accessores, id est mãdatores, auxiliatores, & similes. secus de aliis participib[9], vel coęqualibus. Vel verius, ibi ponitur regula: hic est casus specialis: vt ibi notatur.

☞ *Si aliquis non reperitur, præsumitur mortuus.*

Si vnus. Seruí possunt torqueri pro dño nõ cõparẽte sicut parẽte: & sic ꝙ mortuo. h. d. qd dicit ŝ. eo. l. j. §. itẽ illud. ꝙ si liquere debet dñm esse occisum, vt possint torqueri seruí: subaudi, vel nõ cõparere dñm liquere debet. Not. arg. † ꝙ quando aliquis non reperitur, præsumitur mortuus: ita ꝙ potest peruenirí ad torturam. Non dico ꝙ hoc sit plena probatio. De probatione mortis habuistis in l. ij. §. si dubitet. ĩ. quemadmo. testamen. aperian.

Senatusconsulto piso.

Si filius. Ex quibus causis extraneis aufert hęreditas, ex eisdẽ causis castrẽse peculiũ confiscatur. h. d.

Cum fisco. Ad fiscum transeunt bona cum onere legatorum. hoc dicit. Not. quod dicit caduca. & sic innuit hęreditatem non esse aditam. quod dicam in l. si sequens gradus. in principio ĩ. eodem.

a ¶ Si alius. Hoc procedit, nisi vnum veniat ad qualificandũ alterum. Bald. in l. j. ŝ. fami. ercis. Andre. Barba.

a ¶ Si alius. Vide Bal. & Ang. hic & in l. j. ŝ. de infa.

b ¶ Eleganter. Adde ꝙ iste tex. habet locum etiam in transmissionibus legatorum conditionalium, secundùm Bal. in l. j. C. vt act. ab hære.

c ✠ POMATES. ¶ Tertiò no. Vide Ias. l. si arrogator. in xxiij. col. ff. de adop.

✠ P. PAV. P. ¶ Tertiò no. Limita ista reg. nõ procedere in seruituribus[9]: qa in eis attẽditur cã quæ prodest. l. si cõem. in prin. ff. quẽad. seruí. amit. Itẽ pro alia limitatione vide quę scripsi ad Bar. in l. si donatiõe. C. de collat. & in l. cdita. col. x. C. de eden. ad reg. ꝙ qũ cõcurrunt duæ causæ, quorum vna prodest, altera nocet, attẽditur illa q̃ nocet. tex. est in l. Pedi[9]. §. j. ff. de arbit. in l. j. §. si à pupillo. ff. d vsusca. l. cũ pater. §. meuio. ff. de lega. ij. l. auia. §. j. ff. de cõdi. & demõ. Fel. in c. fi. col. ij. de excep. & oĩno ĩ c. vij. col. v. de re iudi. pro regula. vide Ias. l. si arrogator. col. viij. & xix. de adopti. Limita nisi causa quæ prodest, reducat nos ad ius cõe. Itẽ limita nisi cũ cã quæ prodest concurrat validitas testamẽti, quæ est fauorabilis, vide Ias. l. ij. col. vlti. C. de inoffi. testamen.

d ¶ Necessarios. Not. hic probari ꝙ su[9] añ aditũ hęreditatẽ dicit su[9] nudo noĩe. de quo in l. necessariis. ŝ. de acquir. hær. And. Barb.

e ¶ Et si certus. No. hic probari secũdũ Bal. ĩsfam Cyn. in l. ij. C. quorũ app. nõ recip. qd cũ certũ est, quem cõmisisse delictũ, vl terius torqueri non debet. And. Barb.

¶ Sol. Et facit an si quis est ciuis ex priuilegio, intelligatur ciuis quo ad oĩa. Bart. in l. iij. §. emãcipat[9] de cõtra tabu. Et si nobilis qui desijt esse nobilis, an quo ad oĩa sit ignobilis: vide Bar. in l. j. C. de infami. lib. x. And. Barb.

f ¶ In cognitione. Et no. hic de dictiõe semper, & quandocunq; Bal. in l. j. fol. mat. & no. sing. ex ista lege ꝙ accusatio contra homicidas durat spatio xx. anno. l. querela. C. de fal. sed quoad confiscationem bonorũ durat quinquennio. Andre. Barba.

g ¶ Op. ꝙ ista Et vide gloss. in l. j. C. eod. & Bal. ibi qui allegat. In noc. in vj. And. Barb.

a ¶ Eſt falſum. Idem tenet Bar. in l. j. de priua. delict.

b POMATES. ¶ Lect. gl. & an ſnia lata cõtra occiſores ꝓiudicet hæredi quo ad confiſcationẽ: & vide Bal. C. vbi cau. fiſ. in l. j. ĩ finalibus verbis.

c ¶ Contra hæredes. Et an iſti hæredes poſſunt purgare morã ſuam, vide Ang. & Imo. in l. ſi inſulam. de verb. obl. in v. fallen. regulæ affirmatiuæ.

c POMATES. ¶ Cõtra hrdes. vide Barb. cõſi. l. in ij. vol. Alex. cõ. xix. in ij. co. vo. Barb. cõſil. xvij. in x. col. ij. vol.

d ¶ Negligentes. Vide quæ dixi poſt Bar. in l. ita ſtipul. de verbo. obli. in ij. apoſtill.

e ¶ Cõtra hæredes. Sentẽtia lata cõtra occiſorẽ habet executionẽ paratã cõtra eius hæredes, vt no. Bald. in l. j. C. vbi cau. fiſca. & hic ꝑ Ro. & latè ꝑ Bal. in l. j. C. quib. res iudi. non nocet.

f ¶ Excipiunt. Et nota iſtũ tex. ſecundũ bal. qñ dicit, ꝓximus pubertati pupill' in delictis. vide eum hic.

f POMATES. ¶ Excipiunt. Et no. iſtũ tex. meliorẽ de iure: ſecũdum hoc facit qd̃ no. Bal. ĩ l. ſi qs in tãtã. C. vñ vi. & in l. nõ ſolũ. ĩ prã. de excu. tu. & de hac dictione vide text. in l. iij. §. ex cõtrario. de acq. poſſ.

Pro cõcor. Aduerte dat' erat ſubſtitutus vulgariter indigno, q fuit ĩſtitut' ĩ teſtõ, & inſtitutus recuſat adire, poterit ne fiſc' hrditatẽ adire, et ſubſtitutũ excludere: ſicut potuiſſet auferre inſtituto adeũte. Ita bar. ĩ l. j. in qõ. ſuis. ff. de vul. & pu. d. Alex. ibidẽ dicit Bart. ſibi cõtrariari in hac l. ſi ſequẽs. ĩ prin. Tu dic Bar. ĩ hac l. ſi ſequẽs. tẽet idẽ q ĩ d. l. j. niſi ĩ caſu ſpãli, qñ ſubſtitutus feciſſet ſibi ſtatui terminũ ad adeũdũ: ſic ĩ caſu negligẽtiæ primi, &c. Et ſic vr̃ fienda differẽtia, an recuſet expſsè, an tacitè ꝑ lapſum tpis: & ita poteſt ſaluari. Poſſet & aliter ſolui ſi attẽdam' mẽtẽ teſtatoris. Ita ſenſit d. Alex. in d. l. j. in illis verbis. ſed rñderi poſſet vt Bar. in alio articulo, &c. q̃a ſic loqmur in caſu: qñ teſtatori nõ poſſet impingi fraus, &c. Poſſemus tenere cũ ſecũda opi. Iſtud idem videt tenere ipſe Alex. in l. is qui cõtra. ff. de vulga. & pup. ſubſti.

g ¶ Reſpondeo. Cùm opi. Bart. hic tranſeũt Imo. & Paul. de Ca. in d. l. cũ fiſco. ſ. eo. & Roman. hic. Et iſtud idẽ vult' ipſemet Bar. in l. j. in iiij. q. prin. in primo effectu ſubſtitutiõis vulgaris. ver. item quæro quid ſi hæres. ſ. de vulgar. & pup. vide quæ in hac materia dixi ĩ l. recuſare. §. ſi fiſco. ĩ. ad tre.

quæ accuſatio finit' quinquẽnio: vel contra propinquos durat ſemper: vt hic. Examinemus iſtam lect. Ex hac lect. habes q ad confiſcationẽ bonorũ deuenit' per accuſationẽ factam de hærede. Et hæc erit practica hui' legis ſm iſtos, q bene dicãt, probat' ſ. e. l. neceſſarios. §. j. vbi dicitur q bona publicant', & ſic nõ ſunt publicata ipſo iure, niſi ſententia ſequat'. Pro hoc l. pen. ĩ. eo. vbi dicitur q de hoc accuſant'.

In cõtrarium facit, ſi eſſet accuſatio, aget retur cauſa coram præſide, nõ coram procuratore Cæſaris, vt l. j. C. vbi cau. fiſ. Sed iſta cauſa agit' corã procuratore Cęſaris: ergo nõ eſt accuſatio: ſed eſt quæſtio bonorum ſimpliciter. & iſta eſt vera. Probatur per l. Caius Seius. ĩ. eo. Si verò eſſet accuſatio vera, in pœnã fieret publicatio, & morte extinguere' crimẽ: quod eſt falſum[a], vt ibi cõtra hæredes: ergo agit' petitione hæreditatis: vt l. j. C. de his quib. vt indig. & ibi not. quod intelligo vt ĩ. dicã. Nõ obſt. §. non aliàs. quem intelligo: publicabunt', ſ. per legẽ ſequuta ſentẽtia cõtra homicidas, vel non ſequuta, vt ĩ. dicã. Non obſt. l. pe. ĩ. e. quia intelligo accuſare impropriè, ſ. agere ĩ. Simile in l. q accuſare. C. de eden. Ideo gl. legit alio modo, prout vobis poſui in ſũmario. & ideo exponit gl. in cognitione. i. accuſatione cõtra homicidas. Iſta lect. & expoſitio nõ videtur cõgruere literæ quæ dicit, in cognitione aperti teſtamẽti: ſed homicidæ non accuſant' de aperto teſtamẽto, ſed de homicidio. Suſtinẽdo gl. potes dicere vt gl. in cognitione, i. delatione, quę fiſco fit in bonis homicidæ iam puniti. Sed hęc etiã non videt' vera: quia delatio põt fieri in quadriẽnio homicidis punitis à die dilationis factæ in fiſco, vel intra xx. annos. vt l. intra quatuor. & l. in oĩb'. ĩ. de diuer. & tẽp. præſ. & ſ. tit. ꝓxi. l. quia autẽ. §. nõ ſimpliciter. Expone ergo in cognitione, hoc eſt in accuſatione cõtra homicidas, ꝑ quã peruenitur ad cognitionẽ aperti teſtamenti ex ſenatuſcõſulto. Et ſic ſuſtinemus lect. gl. quæ cõmuniter tenetur. ſed hæc lect. non videt' congruere literæ. Nã poteſt eſſe q occiſores non reperient': & tñ non debuerũt tabulæ aperiri, & hęreditas adiri antequã haberet' quęſtio de familia, vt l. iij. §. quod ad cauſas. ſ. eo. Lec. glo.[b] procedit qñ contra hæredẽ agere': quia necẽ defuncti nõ vindicauit: ſed hic agitur q tabulas aperuit, & hęreditatem adiuit ante ſumptã vindictam: qui caſus nõ eſt hic. Ita ſentit gl. in l. Caius Seius. ĩ. e. Lect. tamẽ quæ hic ponit' per gl. cõiter approbata eſt, & ideo eam teneamus. Et pro eius declaratione eſt † videndum qñ tractat' de auferẽdis bonis hæredi, ꝓpter inultam mortem defuncti: & tũc hæc erit practica: q̃a primò debẽt accuſari occiſores, ſi viuũt: & ſentẽtia lata cõtra eos intra quinquẽnium habet effectũ confiſcãdorum bonorum contra hæredes[c]: vel ſi hæredes eſſent propinqui, perpetuò: vt hic ſecũdũ gl. & l. j. C. vbi cauſæ fiſc. Sed cõtra hæredes agitur homicidis cõdemnatis per petitionẽ hæreditatis: & ſic eſt cauſa ciuilis: vt l. j. C. de his qb. vt indig. & tũc hæredes dicenti eſſe negligẽtes[d], qñ trãſiuit tãtũ tps q cõmodè potuerũt accuſare, & nõ accuſauerũt, vt no. in l. j. C. de his qb. vt indi. quod no.

4 † Propter delicta, quę cõmittunt' in omittẽdo, q tũc dicantur eſſe perfecta qñ trãſiuit tãtum tẽpus q potuit impleri, & nõ eſt impletũ: nec expectat' q trãſeat tps quo deſinat poſſe fieri, ſicut in cõtractib': vt l. ita ſtipulat'. ĩ. dever. ob. ſed eſt ſicut in vltimis volũtatib', vt ibi patet. Q̃ñq; tractat' de auferẽdis bonis hæredi, ꝓpter apertũ teſtm̃, ſeu aditã hæreditatẽ, ante quæſtionẽ habitã de familia, & ſupremũ ſupplicium: & tũc ſi occiſor eſt certus erit idẽ, ꝓceſſus q dictus eſt ſ. ſ. q̃a primò accuſabitur occiſor, & ſnia habebit effectũ cõfiſcãdorũ bonorũ &c. vt hic, & l. &, ſi certus. ſ. e. Si verò occiſor erit incertus, tũc dicto agere' cõtra hæredẽ per peti. hæredit. ꝓpter negligẽtiam ſuã corã procuratore Cæſaris: vt d. l. ſi ea. C. e. ſicut ageretur ſi occiſores eſſent mortui: ita q nõ poſſent cõdẽnari: vt l. j. C. vbi cau. fiſ. Facit ĩ. de Car. edi. l. ij. Nec obſt. l. ſi ideo. C. e. vbi hæres nõ punit' ſi malefactores nõ poſſent inueniri: q̃a verũ eſt q nõ punitur propter inulta mortẽ defuncti: ſed bene punit' ꝓpter tab. apertas, & ꝓpter hæreditatẽ aditã feſtinãter. Opp. q hæres nõ punit' in amiſsione hæreditatis, ſed in cẽtũ aureis: vt l. lege Cornelia. §. fi. ĩ. eo. Sol. ibi aperuit teſtamentũ, non autẽ adiuit hæreditatẽ. Et aduerte: q̃a illa actio, quæ datur ad centum aureos, eſt popularis, vt d. l. j. in fi. ideo nõ eſt neceſſe q expectet' quinquẽniũ, imò finit' anno: vt l. fi. ĩ. de pop. act. Ita intelligit Dy. gl. quæ eſt hic in prin. quæ dicit act. in centũ aur. nõ finiri quinquẽnio. Vltimò vides hic, q ſententia lata cõtra occiſores habet effectũ cõfiſcandorũ bonorũ cõtra hæredes[e] quod induco ad quæſtionẽ de ſtatuto huius ciuitatis, quo † cauetur, q pater teneatur ſoluere condemnationẽ pro filio vſq ad legitimam, an ſufficiat filium cõdemnatum eſſe. Quam q. diſputaui, & poſui eam in l. cum filius. in prin. ĩ. de ver. oblig. vbi tangit Dy. & eſt in prima opp. quam feci in l. in cognitione. vbi dixi q glo. f. tenet opinio. Hugon. in l. ſi ea &c: Et ad de vt ĩ. ad Treb. l. Marcellus. §. fi. ſed ille. §. multum facit pro opi. cõtraria. Sed reſponde, vt ibi per gl. Nõ habetis hic alia.

f Excipiuntur. [f] Impubes qui non iuuat dominum, nõ tenetur ſenatuſcõſulto, niſi in ea tria concurrant, quæ exprimit hæc lex. h. d. Not. caſum, in quo impuberes nõ excuſantur à delicto commiſſo in non faciendo: & eadem ratione videtur vbicunq; dolus impuberis euidentiſsimè arguetur, ſicut fiebat hic.

1 ☞ *Si frater occidit fratrem an bona deueniant ad fiſcum, uel ad filios occidentis, remiſsiuè.*

Si ſequens. Fiſcus ſuccedit in locũ hæredis indigni, & prefert' ſubſtituto etiã neceſſario, & nocet vindicanti. h. d. Gloſ. format hic no. q. hæc lex ſine dubio procedit ſi inſtitutus primo gradu adiuit: quia per aditionem extincta eſt ſubſtitutio: vt l. poſt aditam. de impuber. & aliis ſubſtit. Sed ſi inſtitutus non adiuit, quid iuris? Dicunt quidam non eſſe idem: ſed ſubſtitutum præferri fiſco. Ioan. dicit idem. opinio Ioan. eſt vera. Vide tex. in l. in ſeruitutem. §. ei qui. de bonis liber. & l. cum fiſco. ſ. eodem. in eo quod ibi dicit caduca: nam non eſſet caduca, ſi eſſet adita hæreditas. hoc videtur ſentire gloſ. in l. eam quam. C. de fideicommiſ. vbi dicit, quòd hæreditate non adita bona auferuntur ab indigno: & vadũt ad fiſcum cum onere ſuo. & hoc not. per gloſ. in l. recuſare. §. ſi fiſco. ad Trebellianum. Et ſi dicis, quare non præfertur ſubſtitutus, qui venit ex voluntate defuncti, ſi primus hæres nõ eſt: Reſpondeo[g], poſtquã primus fuit negligẽs, eſt præſumptio quòd in fraudem fiſci nõ adeat: ideo fiſcus occupat, ac ſi adita eſſet. Ex hoc puto, quòd huic ſubſtituto ſit dare medium, quòd antequam tranſeat tempus negligentiæ primi hæredis, faciat ſibi ſtatui terminum ad hęreditatem adeundam, vel repudiandam: tunc ipſo repudiante ante negligentiam tranſiret ad ſubſtitutum. Probatur in l. ſi antequam. ĩ. eodem. & ibi dicam. Gloſ. format duo contraria, quorum rationem videre eſt difficile: & dic in primo priuatur

uatur, quia nõ adiuit hæreditatem defuncti in ſecundo quia non petijt tutorẽ: hic verò poſt mortem defuncti nõ vindicauit. ſed pulchra eſt ſolutio Roger. quia vbiq; indignũ: & ideo apponitur varietatis caſus. Iſta ſolutio bene demonſtrat, non tamen varietatis rationẽ aſsignat. Quærit Dy. † ſi frater occidit fratrem ſuum an bona deueniant ad fiſcum, an ad filios occidentis. Et Dy. ponit melius illam quæſtionem in l. cũ ratio. in fi. ĩ. de bon. dam. & ibi eſt caſus. videbitis aliquantulum in l. j. & ij. §. fratris. ĩ. titu. j.

1 ☞ *Marito non uindicanti mortem uxoris occiſæ aufertur portio dotis, quam debet lucrari ex forma ſtatuti.*

Cum ex parte. [a] Ab indigno aufertur hæreditas & legatũ, & quicquid quocunq; iure de bonis teſtantis mortis cauſa caperet. hoc dicit. Eadẽ ratione dico, † quòd ei, qui nõ vindicaret mortẽ occiſæ vxoris, aufertur illa portio dotis, [b] quam lucrari debet ex forma ſtatutorum: vt l. ei qui. de his quibus vt indig. ibi cum dicit gloſ. §. ſi quis autem non implens. Solu. ibi eſt in culpa: hic in dolo: vt l. propter veneni. §. neptis. ĩ. eo. Vel iſtud delictũ eſt maius illo. Vel aliter: ibi delictũ committitur ſolũ contra teſtamentum & ideo perditur ſolũ quicquid ex teſtamẽto capit', non aliunde. Hic delictũ committitur circa vindicandam mortem: ideo perditur quicquid cauſa mortis capitur.

Domino. Etiam ſeruus communis pro præmio libertatem conſequitur. hoc dicit.

1 ☞ *In tortura quis debet de aliquo nominatim interrogari.*

2 *Teſtis an interrogetur de die. remiſsiuè.*

Prius. [c] Hic dicitur, prius. & ſic innuit q peruenietur ad torturam nõ præcedentibus indicijs. hoc dicit. Opponitur[d] de l. j. in princi. ĩ. de quæſtionibus. Gloſ. dicit hoc eſſe ſpeciale, cõtra no. ſ. eo. l. j. §. item illud. & ĩ. de quæſtio. l. j. Dy. hic approbat hanc gl. quòd hoc ſit ſpeciale. Opponi. † q in tortura quis non debeat interrogari de aliquo nominatim. Gloſ. concedit. Oppo. ſ. de eden. l. j. §. rationes. Gl. dicit quòd nihil facit, & bene. † Vltimò gl. inducit in argu. quòd teſtis eſt interrogandus de die. quod dic vt l. teſtium. C. de teſti. & ibi per doctores.

Ex inoffi. &c. Propter defuncti mortẽ nõ ſuſpenditur querela inofficioſi teſtamenti. hoc dicit.

Cum dominus. In familia quæ nõ iuuit dominum, erit vindicta ſupplicium. hoc dicit. Aduerte: quia text. dicit, ſumitur ſupplicũ de familia: & ſic ſub nomine vniuerſitatis loquitur de familia: & prout vniuerſitas eſt non habet caput: & ideo intellige hic familiam pro ſingulis de familia: vt nota. in ſimili, quãdo vniuerſitas delinquit, & punitur. l. metum. §. animaduertendum. ſ. quod metus cauſa. & l. ſed ſi ex dolo. ſ. de dolo. Qualiter autem puniatur pro delicto ex quo debet inferri mors, dixi l. aut facta. ĩ. de pœnis.

Propter veneni. Mors clandeſtina ab extraneo facta aditionem nõ impedit: ſecus ſi à familia facta dicatur. hoc dicit. Not. diſtinctionem huius legis. Glo. enim in l. cum fratrem. C. eo. diſtinguit ſic: Aut aliquis fuit occiſus palàm, & non poteſt adiri hæreditas. Aut clam: & tunc aut à familia, aut ab extraneo: vt hic. Et iſta eſt vera opi. Alij, vt Azo, nõ diſtinguunt clàm, vel palàm: ſed ſolùm à familia: vel ab extraneo ſit occiſus. Sed prima eſt vera, vt probatur in l. minor. in fin. & l. ſi fratrem. C. eodem titulo.

1 ☞ *Qui ſcit factum, & facit contra ius, præſumitur in dolo.*

Neptis. Ei, cui aufertur hæreditas, vt indigno propter dolum non reſtituuntur actiones cõfuſæ: ſecus ſi propter culpam. hoc dicit. & eſt nota. §. Et not. etiam glo. ad quam ſæpe remittitur. Dic vt in glo. Nota ex † hac lege[e] quòd ille qui ſcit factũ, ſi facit contra ius, pręſumitur in dolo. Quod maximè habet locum hic, vbi tractatur de acquirendo: vt l. ſi duo. & ibi no. ſ. de acquirenda hæredita. argumen. tamẽ contra prædicta ſ. eodem. l. iij. §. ſi quis.

Præſidis. In dubio non videtur hæredes indigni ſi non prouocauerunt. hoc dicit. Opponi. C. eod. l. minoribꝰ. in fin. Soluit glo. hic tribus modis. Tu dic, quòd aut eſt certum q ſententia eſt bene lata: & non tenentur hęredes appellare. Aut eſt certum q eſt malè lata: & tenentur appellare. Aut eſt dubium: & præſumitur pro ſententia: & non tenẽtur appellare: vt l. herennius. §. Caia. de euic. & ita loquitur hic. & ita quod dicit præſidis iniquitatem, intelligo nõ apparẽtem, licet in veritate eſſet. Sic probatur. ĩ. dum dicit tex. nõ defunctoriè. i. non malitioſè. Nõ enim credebat malè vindicare. Eo autem caſu, quo dixi debere appellare, excuſaretur propter inopiam: vt l. ſi procuratorem. §. ſi ignorãtes. ſ. mãda. Et nota hic ſecundum vnam ſol. aliàs dic, ſi tamẽ appellauerunt, proſequi tenẽtur: vt l. minoribus. C. eo. & hic not. Sed ſi aliquis appellat, an hæredes teneantur reſpõdere? Certè indubitanter ſic: vt l. minoribus. C. eo. Non habetis hic alia dicenda.

f Aius. [f] Cauſa ciuilis bonorũ contra hęredes occiſoribus condemnatis nõ finitur decennio, nec morte hæredis. h. d. Oppo. q f quinquẽnio pereat hoc ius confiſcandorũ bonorum: vt l. in cognitione. ſ. eod. Soluit gloſſa tribus modis. Primus intellectus communiter nõ tenetur, vt dixi in lege in contraria. De duabus aliijs ſolutionib' tene quã vis. Vel dic q ibi loquitur poſt occiſores condemnatos, & vixit poſt decennium: ſed antequã condemnarentur ſufficeret quinquẽnium: vt in contrario: & ſic concordat. Oppo. extra gloſ. q actiones pœnales non tranſeunt ad hæredes, vt l. j. h C. ne ex delic. defun. l. j. in princ. de priua. delic. Solu. Quidam dicunt illud verũ in delicto cõmiſſo in faciendo. hic in non fa i ciendo: qd̃ eſt truffa. Dic q hic nõ eſt cauſa criminalis, licet teneat' de bonis applicandis fiſco. Condemnatis enim occiſoribus, ſtatim bona ſunt confiſcata: & fiſcus agit petitiõe hęreditatis ad bona: vt l. j. C. de his qbus vt indig. & hoc vult tex. hic. Cum enim iſta cauſa ſit pecuniaria, & ciuilis, ad hæredem tranſit. Si verò erat criminalis, quamuis pecuniaria ad hæredem nõ tranſiret: vt l. ex iudiciorum. de accuſa.

g Si antequam. [g] Ex cauſa per fideicõmiſſarium cogitur hæres adire ante vindicatam mortẽ defuncti. h. d. Quæro quomodo poteſt cogi adire, cùm ſi ſponte adiret, incidit in pœnam. Quid eſt hoc quod dic dicitur in cauſæ cognitione vertitur. Nam poſito q ipſe non adiret, & mortem defuncti non vindicaret, bona de h functi tranſirẽt ad fiſcum cum onere ſuo[h]: vt l. cum fiſco. ſ. eo. & ſic fideicommiſſarius nõ perderet fideicommiſſum. Sed reſpondeo quòd in cauſæ cognitione vertitur hoc: quia fortè hæres non vult vindicare mortem, ſed fideicõmiſſarius vult. Expedit ergo fideicommiſſario q antequã hæres ſit in negligentia, cõpellatur adire, & reſtituere. Ex hoc enim lucratur quantam quàm hęres deberet detrahere, quę peruenirẽt ad fiſcum, ſi bona ad eum peruenirent: vt l. ij. in fi. ĩ. titu. j.

1 ☞ *Fuga ſola quando faciat probationem maleficij plenam, & quando ſemiplenam.*

2 *Præmium quod ſtatuitur denunciantibus malefactores, ſi non exprimitur de quibus bonis ſoluatur, quomodo ſolui debeat.*

i Lege Cornelia. [i] Pro quolibet ſeruo aufugiẽte cõuicto cõuincẽti qnq; aut rei de bonis cõuicti, ſi habet, aliàs à fiſco danꝰ. h. d. Di-

a POMATES. ¶ Cum ex parte. Et allegatur quòd ſtatutum poteſt diminuere legitimam, & vide Bald. in l. cum l. C. de epiſc. & cleri. l. fi. C. de bo. quæ libe. Cano. in c. Raynu. de teſta.

b ¶ Portio dotis. maritus ſi non vindicat mortem vxoris priuatur lucro dotis. Ad de Bar. l. ei qui. in fi. ĩ. de his qui. vt indi.

c ¶ Prius. & vide glo. ſing. in l. interrogari. C. de quæſtio. Andre. Barba.

d ¶ Opp. Contrarium not. in l. j. §. item illud. ſ. eo. vbi glo. in fi. ad de Bar. in d. l. j. in princip. ff. de queſtio. & in l. vnius. §. in ea cauſa. eodem titu.

e POMATES. ¶ Ex hac lege. Vide Oldra. conſi. lxv. Fel. latè c. nullus. ꝑ totũ. de præſump. Cepo. cõſil. xxix. ſ. prin. & conſil. xxxj. in j. col. Barba. cõſil. xlvij. in xxvj. colum. aliàs xvj. & ſeq. j. volu.

¶ Caius. Et not. ſing. limitationem ad d. l. in cognitione. vbi dicitur q quinquennio finitur. ſit verum ante accuſationẽ factã de homicidio. ſecus ſi facta eſt: quia tũc durat vltra decennium.

¶ Si antecẽ. & p iſtã legẽ limitatur l. fi. ad fi. eo. tit. q̃ nõ habet locum in eo caſu adire. Andre. Barba.

h ¶ Onere ſuo. Adde quod dicit Bart. in l. ſi ſequens. in fin. prin cip. ſ. eod.

¶ Lege Cornelia. Vide Bart. in l. ſi quis id quod. §. in ſeruos. vbi allegat iſtam legem, de iuriſdiſcon. iudi.

a ✠ POMATES. ¶ No. ex hac lege. Et vide Sal. in l. admonēdi. §. de iureiu. & ibi Lud. & hic. Et an carcerat⁹ ,p delicto poſsit fugere ſalua cõſcientia. gl. or. in Cle. paſtoralis. in ver. ,p violentiã. de re iu. tenet ,q nõ. Vide d. Pe. de anc. in c. j. de iura. calũ. & d. Ang. in ,palle. cle. paſtoralis vbi dicit ,q aut eſt notorium de delicto: & tũc peccat. Aut occultũ, & nõ peccat. vide eũ ibi oino. & vide diſputationẽ do. Flor. ¶ incipit, ingſitus. vbi diſputauit d illo Bononieſi condemnato fugiẽte cũ veſtibus vxoris.

b ¶ Sola fuga. an ſola fuga rei ,pbet vel indicũ faciat, habet ,p do. Ant. in c. veritatis. de do. & cõtu. & adde ,q regulariter fuga nõ facit quẽ haberi ,p cõuicto. l. j. C. de req. re. & l. vbi. C. de fal. & ,q faciat indicũ tenet ẽt Bar. in l. j. ff. de qõ. Et an bãnũ faciat indicũ veritatis, habet ,p Bal. in l. j. in ix. colũ. C. de hr. inſti. De materia hac vide ,p Io. An. in add. Spe. in ti. de preſum. §. ij. ver. violẽta. Adde caſum not. in quo fuga plenè per Bart. in auc. vt nulli iud. §. ſi qs verò accuſat⁹. coll. ix. & theoricã Bart. hic limita vt no. ,p eũ in l. j. j. de bo. eo. & vide tex. in l. qd autem. de lib. cã & hic adde Imo. in l. intereſſe. de acq. poſ. vide Ang. de Are. in trac. male. in veſicu. fama publica.

b ✠ P. PAV. P. ¶ Sola fuga. vide ad Bar. in l. admonẽdi. i ij. chart. ff. de iureiu.

c ¶ Debet intelligi. Si ſtatutũ dicit, quicũq; primò accuſauerit malefactorẽ, hẽat tãtũ: de qbus bonis habere debet, vide bar. in l. lex Corn. §. ſi qs librũ. de iniur. in repor. antiqs. vide Ange. de Aret. in tract. maleſi. in verſi. fama public. in pen. chart.

d ¶ Ex hoc edicto. Cui applicet pœna ex popularі actione redacta, & adde Bart. in in l. ſi quis id quod. de iuriſd. iudi.

e ¶ Contrarium. vide ſingula. Bartol. in l. ſenatus. §. ſenatus. & quod ibi dixi de iure fiſci.

f ¶ Aduerte. Et ſic habes intellectũ ad totum titulum, & intellige vt per Bald. in d. l. quoniam foorem. C. eod. & vide concor. in l. j. §. ſi mulier. in verſi. eleganter. de libe. agnoſcen.

g ✠ P. PAV. P. ¶ Si quis aliquem. Circa hanc materiã qũ quis inducit aliquẽ ad ſibi legandũ, qd alteri legauerat, vid Cepo. caut. xlix. & de materia vide q habes ad Bartolũ in rubric. C. eod. titu.

h ¶ Quærit gloſſ. & practicã huius titu. & quomodo probetur quem impediuiſſe teſtari, & quid ſi tale teſtamentum erat etiam nullum: & quid ſi non cũ effectu impediuit, no. Bal. in l. teſtamenti. & quæ ibi glo. no. C. de inoffic. teſta.

✠ Pro intellectu l. metũ. §. licet. ff. qd met. cã. & l. & eleganter. in prin. ff. de dol.

1 ☞ *An in qualibet actiõe populari medietas pœnæ ſit actoris, alia medietas ſit fiſci.*

d Ex hoc edicto. [d] Qui teſtamenti tabulas aperuit contra edictũ, tenetur ad centũ aureos actione populari, quorum medietas eſt actoris, alia medietas eſt fiſci. h. d. Oppo. ,q pœna ſit confiſcationis bonorum: vt l. in cognitione. §. eo. Sol. ibi facit plus: quia hæreditatem adiuit, vt ibi dixi: & ibi notatur ,q iſtius pœnæ pecuniariæ medietas eſt actoris: alia medietas eſt fiſci. † Itẽ dicit glo. in qualibet actione populari: vt l. iij. aliàs v. §. hæc autẽ. de his qui deiec. In cõtrarium [e] eſt veritas: quia qñ lex ſtatuit actionẽ popularẽ: tota pœna eſt actoris poſt litis conteſta. vt l. ſi cui. j. de ver. ſig. Hoc tenet Azo & Rofr. in libellis. in ti. ſi quis corrumpit albũ prætoris. Nec ob. lex iſta: quia ratio hic: quia lex ſimpliciter hoc ſtatuit. & hoc verum. Qñq; per legẽ inducitur actio: ſecus ſi accuſatio. Nã tunc indiſtinctè pœna applicatur fiſco, niſi aliud dicat: vt x. col. quę ſint regal. c. j. & l. mulctarũ. C. de mod. mul. Qualiter autem cognoſcatur an lex introducat actionem vel accuſationem, dixi in l. agraria. de termino mo. facit ad prædicta l. vltima, de litig. & quod ibi notatur.

e Id de icõmiſsum. Qui debitũ accepit ab hęredibus, non prohibet eos accuſare de inulta morte defuncti. h. d. A duerte [f]: licet tex. dicat, accuſare: non tamen eſt propriè accuſatio, vt dixi l. in cognitione. §. eo. cùm in tota iſta materia dicitur de hęrede qui non vindicauit mortem defuncti: intellige, niſi fuerit prœuentus ab alio accuſatore, vel à præſide inquirente: vt l. quoniam ſororem. C. eo. Facit l. edicto. de iure fiſci.

f Sl de pluribus. Delictum vnius ex hæredib⁹ non nocet alijs. h. d. Oppo. ,q factum vnius ex hæredibus alijs præiudicet: vt l. ij. in fi. de verb. oblig. Sol. ibi in actionibus, quæ inchoantur à perſona defuncti, & tranſeunt in perſonã hæredis, hic in actione quæ inchoatur in perſona hęredis. Dixi plenè in l. ea. §. Cato. j. de verb. oblig.

g *Si quis aliquem [g] teſtari prohibuerit, vel coegerit.* *Rubrica.*

1 ☞ *An cùm ego cogo aliquem ut Titium inſtituat, mea coactio noceat Titio.*

h Quærit gl. [h] quando habeat locum iſte titul. Et dicatis, vt in glo. † ſed quando cogo te vt aliũ inſtituas coactio mea noceat inſtituto. Et gl. quæ hic eſt tenet ,q ſic. Sed cõtra tenet gl. i l. ij. C. eo. & allegat l. metum. §. licet. §. quod met. cau. pro illa gl. licet l. & elegãter. in prin. §. de dolo. & qd ibi no. In contrarium probat [i] per Dy. quia qñ dolus alicuius eſt immediata cauſa alicuius acquiſitionis meæ, debet mihi nocere: vt in dolo procuratoris, qui nocet dño, vt l. ſi procurator. j. de dol. excep. & j. de vi & vi ar. l. j. §. ſi quis tamen. & §. ſi filius. Item videt caſus expreſſus in l. j. C. eo. & iſtam opin. tenet Dyn. & Pet. Non obſt. l. metum. §. licet. qa ibi metus alterius nõ fuit cauſa proxima acquiſitionis, ſed labor meus: nec l. & eleganter. in prin. j. de dol. quia ibi loquitur in contractu, in quo ſimiliter dolus alterius non eſt immediata cauſa acquiſitionis: quia acquiro ex contractu meo, non dolo alterius. Et quòd iſta opinio ſit vera iſtorum doctrina videtur probari in l. j. §. j. j. eo. tit.

1 ☞ *Frater occidens fratrem nocet omnibus ſequentibus in gradu, ſed exiſtentibus in eodem cum eo, vel proximiori, non.*

2 *Si aliquis vult teſtari, & conſanguinei impediũt: curia debet prouidere, et quomodo.*

3 *Hæc lex quomodo practicabitur.*

LEX I.

Vi dum captat. Ab eo, qui prohibet teſtamentum fieri vel mutari aufertur hæreditas, vt ab indigno. h. d. Oppo. j. l. proxi. §. fratris. Gl. ſoluit, & bene. & vide illã gl. quæ in multis locis allegatur: † & dixi vobis in l. ſi ſequens. §. eo. tit. ſcilicet ,q qñ frater occidit fratrem, ,q nocet omnibus ſequentibus in gradu: ſed exiſtentibus in eodem cũ eo, vel proximiori non præiudicat, per illam gl. vt l. cùm ratio. in fi. j. de bonis dam. Quæro, † aliquis vult facere teſtamentum: conſanguinei nõ permittunt introire notarium: & mittitur ad curiam vt faciat ,q notarius introire poſsit, & teſtamentũ liberè facere. qd faciet curia? Or dñi, dico ,q poteſtas debet hoc facere per

re, per regulã ne potẽtiores humiliores iniurijs afficiãt: vt l. illicitas. §. ne potentiores. §. de offic. præſi. Et pro hoc videt caſus in l. curent. §. de teſti. Et ſic ponebat caſum Iac. But. cui parcat Deus. licet gl. aliter dicat in fi. ibi dicitur teſtari, id eſt teſtificari. dicit glo. ſed Iac. But. dicebat teſtari propriè. † Quæro qualiter practicabitur iſta lex. Et credo quòd ſic practicetur, quòd ille qui prohibuit teſtari, accuſetur: & imponetur pœna extraordinaria, & hoc facto proponetur cõtra eum actio ciuilis ſcilicet petitio hæreditatis, ſicut in quolibet alio indigno dicimus: vt l. j. C. de his qui. vt indignis.

1 ☞ *Si maritus prohibeat uxorem teſtari, an noceat filijs qui ſucceſſuri eſſent ab inteſtato.*

a Si dominus dolo fecerit. [a] Dolus dñi prohibẽtis mutari teſtamentũ nocet ſeruo, & alijs inſtitutis, nõ legatarijs. h. d. Oppo. de principio ad finẽ: quia in principio dicitur ,q dolus prohibentis mutari teſtamentum nocet alijs, ſcilicet filio, vel ſeruo, etiã manumiſſo. In verſi. ſed ſi legatũ. dicit contrariũ. Et iſtud nõ eſt multũ facere cõtra: quia poſſumus reſpõdere altero de duobus modis: quia in principio fuit adhibitus dolus à cõiunctis perſonis, pro qbus præſumit dolus pro cõiunctis: vt l. penul. j. de bon. lib. & hoc puto verũ ſatis. Vel aliter. aliud in inſtitutione, aliud in legato. Ita loquit ſecũdũ reſpõſum. §. Et ratio ſatis eſt in promptu: nã quãdo adhibeo violentiã, ne aliqs faciat teſtamentũ: tũc reſpicit inſtitutionẽ, & circa eã videtur facta violẽtia, & non reſpicit legatũ principaliter: & ita aliud in vno, ,q in alio. Vlterius dicit hic, & ſi non fuerint in poteſtate, & c. Sed an ſufficiat ,q nõ fuerunt omni tẽpore an altero. Et vltima opi. gl. eſt vera, & vide gl. quæ incipit, eo tẽpore & c. Ibi: alij quod, & c. Ibi: argu. cõtra, & c. Et dic, ſcilicet precedens reſpõſum. Itẽ ibi, in tex. eius & c. Dic, ſcilicet huic relicto cauſam dedit dñs: ideo nocet: ſicut in dolo procuratoris dicimus ,q nocet dño: vt j. de doli excep. l. ſi procurator. Dy. & illã rationẽ tene menti † quia per hoc põt terminari quæſtio no. ,q ſi maritus prohibuerit vxorẽ facere teſtamentũ, an noceat filijs, qui eſſent ſucceſſuri ab inteſtato. Videt ,q ſic, vt hic. Sed cõtra videtur de iure: qa ſi filij vellẽt ſuccedere ex teſtamẽto, ,q prohibuit pater mutari: & tunc noceret filijs. Secus quãdo dedit cauſam dolus patris ſucceſſori legitimo. ſecũdũ iſtã lect. quare & c. Pro hoc vidiſtis §. proxi. no. ibi. Itẽ fit præiudiciũ proximioribus in gradu. Et vide glo. quæ incipit, ei qui prohibuit. in fi. dic, & ratio: qa initiũ hoc habuit: ibi non. argu. §. de hæredi. inſtitu. l. ij. & de cadu. tol. §. in j. & §. pro ſecundo. ſecundũ Dy. Sed circa iſtam gloſ. oppo. quæ tenet quòd ille, qui eſt indignus, diſtribuit: ſed contra. j. l. proxi. §. fi. vbi nõ diſtribuit indignus, ſed fiſcus. Reſpon. hic loquitur in fideicõmiſſo particulari, ibi in vniuerſali. Et ratio eſt: quia in vniuerſali detrahit Trebellianica, ſed legatari⁹, q ſoluit fideicõmiſſum, vtile, nullã detrahit quartã. Et ita loquit hic. tene mẽti iſtã materiã.

LEX II.

Si quis. Qui impedit teſtes accedere, impedit teſtamentũ fieri. h. d. Quæro exẽplũ, ſi ver. fratris. gl. legit duobus modis. Primò, ſi vnus frater prohibuit quẽ teſtari de nouo, nõ nocet alteri. Iſta eſt bona, & clara. Secundò, quãdo vnus frater qui ſolus erat inſtitutus in primo teſtamẽto, mutari, prohibuit teſtamẽtũ: quo caſu alteri fratri nõ nocet, ſed prodeſt. Habebit enim partem ſuã, cũ nihil eſſet habiturus ſi primũ teſtamentũ duraret. In hoc tamen ſunt opiniones. An hæc lectura ſit vera, examinabo ſtatim in l. vltima. Nõ habetis hic alia ad præſens.

1 ☞ *Si cogo te ut me inſtituas, incido in edictum, & hæreditas applicatur fiſco.*

2 *An ſicto caſu præiudicem uenientibus abinteſtato, & quomodo ipſis ſuccurratur.*

3 *Legata an debeantur ex teſtamento facto per uim.*

4 *Quæ coactio interuenire debeat, ut quis incidat in edictum.*

5 *Quando practicabitur iſta materia.*

6 *Si compuli te ut alium inſtituas, habet locum hoc edictum.*

7 *Dolus alterius quando eſt cauſa immediata acquiſitionis meæ, ille dolus mihi nocet.*

8 *Practica huius edicti quando quis compellit teſtatorem ut alium inſtituat.*

9 *Impediens aliquem uolentem teſtari de nouo an incidat in hoc edictum.*

10 *Interficiens conſanguineum ſuum, an ipſe ei ſuccedat, uel ſuccedat fiſcus.*

11 *Prohibens teſtari aliquem, qui uolebat mutare primum teſtamentum, quomodo cõprehendatur in hoc edicto.*

12 *Qũ hæreditas applicat fiſco, utrũ legata remaneãt firma.*

13 *Practica probandi quod quis prohibuerit aliquem teſtari, uel teſtamentum mutare.*

14 *Si teſtator dicat quòd libenter mutaret teſtamẽtum, ſed quod timet, an dicatur ſufficienter probatus metus.*

15 *Hæreditas an ueniat ad fiſcum, ſiue fuerit adita ſiue non. ubi quòd ſic.*

16 *Vir quòd reputetur indignus, ſi probetur quòd ante teſtamentum uerberauit uxorem.*

LEX III.

b Virum. [b] Licet teſtatorẽ placare blando ſermone. h. d. Pro declarãda iſta materia quæro in quot caſibus habeat locũ iſte tit. Gl. rubricæ dicit in quatuor: quos examinemus. † Primò habet locũ, qñ cogo te vt me inſtituas: tunc incido in edictum: & hæreditas aufert, & applicatur fiſco: vt l. j. C. eo. tit. † Sed quæro, qũo potuit præiudicare veniẽtibus ab inteſtato, qui me precedebãt in gradu. cõtra ea quę no. §. eo. l. j. in prin. Dic ,q poſt ,q fui inſtitutus, nullus eſt q me præcedit qa in ſucceſsione prior eſt cauſa teſtamẽti, vt l. quã diu. §. de acquir. hære. Sed adhuc inſurgit iniquitas: quia ex facto meo prius veniẽtes ab inteſtato excludo. Rñ. hic nõ conſtabat ,q vellet inſtituere hos, vel alios: ſed voluit decedere inteſtatus: ſed hic bene conſtat ,q inuitus me inſtituit. Si autem [c] cõſtaret quos voluit inſtituere: tũc illis, quos læſi, daretur actio contra me de dolo, vel cõdictio ex lege ad duplũ, vt no. in l. Lucius. §. Sempronia. j. de leg. ij. & in auc. vt nul. iudi. §. & hoc puenit. & C. eo. l. ij. & ſi non eſſem ſoluendo, in dubio iſte læſus reuerteret cõtra fiſcum: arg. l. fin. in prin. §. de eo per quẽ factũ erit. & l. planè. Ia ij. §. j. j. j. de leg. j. † Quæro vtrũ legata debantur ex hoc teſtamẽto facto per vim. Et videt ,q ſic: vt §. l. proxi. in fin. & l. j. §. j.

In contrarium videt ,q non: quia poſt ,q fecit teſtm̃ inuitus, [d] ita habent volũtatẽ legatarij ſicut hæredes, & quanquã actio fuerit facta p aliũ: nõ tm̃ debet ,pdeſſe legatarijs. vt j. dicã in ſecũdo caſu. Rñ. ſi cõſtat ,q teſtator coactus inſtituit me, & nihil aliud cõſtat vltra: tunc legata debẽtur: vt l. j. ,p allega. Sed ſi cõſtaret ,q totam illã volũtatẽ fecit coactè: tũc nihil debet, per rõnẽ ſecũdo factã. † Quæro, quę coactio debet interuenire vt qs incidat in edictũ. Rñ. metus mortis, vel cruciatus, corporis ſcilicet q̃ caderet in cõſtãtẽ virũ: vt l. metũ. qd metus cauſa. vel ali⁹ metus, qui induceret reſtitutionẽ p officiũ iudicis. De quo in l. j. §. q̃ onerãdæ. quarũ rerum act. nõ datur. & l. fi. §. j. & ij. §. qd metus cauſa. & l. interpoſitas. C. de trãſac. & no. in d. l. metũ qd metus cauſa. Ad tollendũ tm̃ dictã præſumptionẽ ,q nõ interceſſerit metus, curet qs ,q teſtamentũ fiat interueniẽtibus cõſanguineis: vt l. trãſactionẽ. C. de tranſactio. † Quæro qũo [e] practicabitur iſta materia. Rñdeo. primò accuſabit ille cogẽs, & punietur criminaliter: & illa ſentẽtia habebit cõtra eũ effectum cõfiſcationis bonorũ, vt amodo cõueniat pro hæreditate petitione hæreditatis, arg. l. in cognitione. §. ti. j. Ita intelligo l. j. C. eo. † Secũdò habet locũ iſte ti. qñ cõpello te vt inſtituas aliũ: vt l. j. C. eo. ita dicit glo. rubri. §. eo. ſed in l. ij. C. eo. no. cõtra p l. metũ. §. ſed licet. §. qd met⁹ cauſa. Pro hoc l. & elegãter. in prin. §. de dolo. vbi dolus tertij nõ nocet alterij. pro hoc l. j. verſi. ſed ſi legatũ. §. e. vbi dolus vni⁹ nõ nocet legatarijs. Ad idẽ poſt ,q qs eſt inſtitutus, tenet primũ locũ in ſucceſsione: ſed ei, qui tenet primũ locũ, nõ nocet dolus alterius: vt no. §. eo. l. j. in prin. ergo & c. Cõtra tenẽt Pet. Dy. Cy. & oẽs. Nam † qñ dolus alterius eſt immediata cauſa acquiſitionis meæ, ille dolus mihi nocet: vt l. ſi procurator. j. de doli exceptio. & ll. j. §. ſi quis ta-

a ¶ Si dominus, & hic colligit ſecũdũ Bal. qñ dolo alicuius mi hi acquirit immediatè, nõ debet mihi prodeſſe. ita tenet glo. in rub. & Dy. in l. j. §. ſi quis tamen. de vi & vi arma. ar. de do. except. l. ſi procurator. And. Barba.

b ✠ P. PAV. P. ¶ Virũ. vide Cepol. cautel. xlix. & Com. conſi. lxxxix. in prin.

c ¶ Si autẽ cõſtaret. Vide do. Ant. in cõſi. in Chriſti & matris eius glorioſiſsimæ. vbi cõcluditur ,q cõpetit actio de dolo ad intereſſe. l. ſi quis affirmauerit. ff. de dolo. l. quoties. de præſcri. et in d. §. Sempronia. & põt agere, ſecũdũ aliquos, vt ipſe refert, ad duplũ condictione ex lege: vt in authen. vt nulli iu. §. & hoc peruenit. & vt no. gl. in d. §. Sempronia. poſſet dubitari an ille. §. loquat de iudicibus tm̃ ratione officij teſtari prohibẽtibus, & qa pœnæ ſunt reſtringẽdæ: ſed gl. habuerunt reſpectum ad verbũ, vel alij cuilibet, in tex. d. §. niſi exponatur cuilibet iudici. Ita dicit do. Ant. in conſi. Andre. Barba.

d ☞ Hęc verba, ita habent voluntatẽ legatarij ſicut hæredes, nullũ habẽt ſenſum. Dic melius ex ſcripto exẽplari, ita non habent voluntatẽ legatarijs relinquẽdi, ſicut nec hæredem inſtituẽdi. Alex. Loſe⁹.

e ¶ Quæro quomodo. Vide Barto. in l. fin. aliàs j. C. eodem.

☞ Hæc verba non habẽt ſẽſum ꝓfectũ. Tu iſtud de legatarijs intellige vt in calce præcedẽtis col. docuit Bar. & ibi anno tauim⁹. Alex. Loſq⁹.

¶ Diſtinguat. Aliq; interfecit cõſanguineũ, vtrũ fiſcus ſuccedat ei: & vide Bar. et qd̃ ibi dixi in l. fi. de his quib. vt indig. ꝑ Bal. in l. eam quã in iſtij. col. C. de fideicõ.

¶ Quero qualiter. ad de que no. in l. ꝓxi. de his q̃ in teſt. delẽ. & in l. in facto. §. j. de cõdi. & demon. & in §. legari. Inſti. de lega.

¶ Quæro pone. Et contra tenet Bald. in l. pe. C. de teſt. vbi oino vide. Andr. Barb.

¶ Non valeret. Facit tex. & qd̃ ibi dixi in l. ſi qs. §. j. ſ̃. tit. j. adde qd̃ no. Bar. in l. in teſtõ. de fideicom. lib. adde Bal. in l. noſtrã. C. de teſt. in vlt. colũ. vbi tenet cõtra Bar.

¶ Quę onerãdæ. Adde text. in l. miles. §. veteran⁹. de teſ. mili. & in l. ſi iure. d̃ le. iij.

men. & §. ſi filius. j̃. de vi & vi arma. & probat tex. in l. j. C. eo. & ar. l. ij. §. j. ſ̃. eo. et j̃. qui. nõ compe. bo. poſ. l. j. Nõ obſtat. §. ſed licet. qa ibi dolus alterius nõ eſt cauſa ꝓxima acquiſitiõis meę, ſed labor me⁹. Nõ obſtat l. & elegãter. in princ. quia ibi dolus tertij nõ eſt cã ꝓxima acquiſitiõis meæ, ſed cõtractus me⁹. Nõ obſtat[a] quod dicitur de legatarijs: qa vt dixi ſ̃. intelligo qñ non cõſtat ꝙ fuerit coactus ad legandũ: ſed ſi pręſumit̃ in q̃one ꝙ coactus inſtituit aliũ. Non obſtat qd̃ dicitur ꝙ eſt ꝓximior: qa hæc cã proximitatis cauſabat̃ à dolo tertij, q̃ eũ inſtituit fecit. In cõtrarijs erat ꝓximior in conſanguinitate, vel ſanguine. & ſic cã proximitatis cãbatur aliter, q̃ ex dolo tertij. Et pro hoc facit optima ſolu. quã Dy. dedit ſ̃. eo. l. j. §. j. in vltimo contrario qd̃ feci. † Practica aũt huius mẽbri erit, ꝙ primo accuſabit̃ inferens metũ: quæ accuſatio ſecuta condẽnatione habebit̃ effectũ confiſcandorũ bonorũ cõtra inſtitutũ: vt dixi ſ̃. Ita intelligas ꝙ ei, quem qs læſit per illũ actum, ſit ſaluũ ius recuperãdi contra inferentẽ metum, vt dixi ſ̃. in proximo caſu. Habem⁹ videre duos caſus dubios quos. j̃. dicam.

† Tertio caſu, habet locũ iſte tit. qñ impedio aliquẽ volẽtem teſtari de nouo: vt ſ̃. eod. l. j. in prin. ita dicit glo. rub. Circa hoc diſtingue latius, aut iſte, qui impedit, eſt ꝓximior ſucceſſurus ab inteſtato: & hr̃ditas aufertur ſibi, & applicat̃ fiſco: vt in prin. l. j. Aut ille habet priorẽ in gradu, vel æqualẽ: & ſibi non præiudicat, vt l. ij. §. fratris. ſ̃. eo. ita tenet glo. in princ. l. j.

Sed cõtra hoc oppo. ſ̃. determinatũ eſt ꝙ qui cogit teſtatorẽ inſtituere aliũ, facit locum huic titu. ſed q̃ impedit teſtatorem teſtari, videt̃ eum cogere relinquere veniẽtibus ab inteſtato: vt l. conficiũtur. in prin. l. ſi qs cùm teſtm̃ nullũ. j̃. tit. j. Rñd. ſi cõſtaret ꝙ ego impediui teſtatorẽ volentẽ teſtari, & inſtituere aliũ, procederet oppoſitio: ſed qd̃ in gl. dicitur, intelligitur qñ probatur ꝙ quis, phibuit alium teſtari ſimpliciter. Fortè em̃ ſi teſtator feciſſet teſtm̃, inſtituiſſet veniẽtes ab inteſtato. † Et diſtinctio præcedẽs facit ad quæſtionẽ de eo qui interfecit cõſanguineũ ſuum, vtrũ ſuccedat ei: & ſi non, vtrũ ſuccedat fiſc⁹. Quidam habẽt hãc queſtionẽ tactã per Dy. in l. ſi ſequẽs gradus. ſ̃. tit. j. Veritas eſt ꝙ diſtinguatur:[b] aut interficiẽs erat ꝓximior, aut vlterior. Primo caſu, bona cõfiſcantur. Scẽdo nõ, vt l. cùm ratio. in fi. de bo. dam. & l. ſi ab hoſtibus. §. j. ſ̃. ſol. ma. interficiens verò nullo mõ ſuccedit per d. leges. † Quarto caſu habet locũ iſte titu. qñ quis prohibet teſtari aliquẽ, qui volebat mutare primum teſtm̃: vt ſ̃. l. j. in prin. ita dicit gl. rub. Circa hoc diſtingue: aut ille, qui, phibuit, non erat inſtitut⁹ ipſe nec filius eius vel ſeru⁹: & ſua phibitio nõ impedit ſuccedere inſtitutos in primo: vt l. ij. §. fratris. & qd̃ not. in l. j. in prin. qd̃ intelligo, niſi conſtaret ꝙ teſtator volebat mutare primũ teſtamẽtum reſpectu hr̃dis inſtituti, & volebat inſtituere aliũ: & tũc perinde eſt, ac ſi coegiſſet teſtatorẽ illum inſtituere, vt in præcedẽtibus dixi. Facit ad prædicta ꝙ factum prohibentis non nocet legatarijs, & fideicõmiſſarijs extraneijs: & eadẽ ratiõe nec inſtitutis extraneis: vt l. j. §. ſed ſi legatũ. & l. proxi. in fine. ſ̃. eo. Sed ſi erat inſtitutus alius quã filius vel hæres, phibentis: tunc ſi erant in ptãte tẽpore prohibitionis, licet non eſſent tpe aditæ hæreditatis, dicũtur indigni, & hr̃ditas fiſco applicatur, ſecũdùm oẽs, vt ſ̃. eod. l. j. §. j. & j̃. quibus non compe. bono poſſeſ. l. j. in fine. Sed ſi erant ſui iuris tempore prohibitionis & aditæ hæreditatis: ſunt opi. ſ̃. eod. l. j. tamen Dyn. tenet illã quòd ſit idem quod. ſ̃. poteſt eſſe ratio quia propter cõiunctionem perſonarũ videtur prohibens phibuiſſe ſolum fauore illorum: argumen. l. penult. j̃. de bo. liber. Item prædicta vera, niſi illi inſtituti eſſent ſucceſſuri ab inteſtato: tunc enim prohibitio tertij non nocet alijs, nec impedit ſuccedentes ab inteſtato: vt dixi in caſu præcedẽti: multò fortius hic. Pono caſum in terminis, maritus prohibuit vxorẽ teſtari, vel teſtamentum factũ mutare, ad hoc vt ſuccederẽt omnes filij. Certè non impeditur propter hoc ſucceſſio filiorũ, propter ea quæ dixi. Præterea, tam pater prohibẽs, quàm mater ſunt in æquali gradu filio: ideo par cõiunctio omnem ſuſpicionẽ tollit: vt l. non ſolùm. de ritu nupt. maximè hodie, quo iure mater habet de neceſsitate filium inſtituere in aliquo: vt in auk̃. vt cùm de appel. cog. §. aliud quoque capitulum. Si verò ipſe prohibens erat inſtitutus in primo teſtamento: tunc aut cum alijs, aut ſolus. Primo caſu, alijs non nocet, niſi etiam ipſi dolum commiſerint: vt ſ̃. l. j. in fi. & l. ij. §. fratris. & ſemper intellige, niſi conſtaret quòd teſtator volebat mutare, etiam quo ad inſtitutionem aliorum. Si verò erat inſtitutus ſolus: & tunc aut ipſe ſolus erat etiam ſucceſſurus ab inteſtato: & hæreditas applicatur fiſco: vt l. j. in princ. ſ̃. eod. Aut non erat ſucceſſurus in aliquo, vel non ſolus. In hoc ſunt opin. ſ̃. l. proxi. §. fratris. Nam quidam dicũt quòd ſuccedunt alij venientes ab inteſtato, vel in totũ ſi erãt propinquiores, vel ex parte ſua ſi erãt in æquali gradu: & ſic factũ vnius nõ noceret alteri, hoc eſt quod prodeſt. Contra iſtam opinionem eſt C. eo. l. j. & quod dixi ſuprà in primo caſu, ſcilicet quando quis compulit inſtituere ſe. Idẽ enim videtur eſſe ſiue compellam vt me inſtituas, ſiue in inſtitutione facta perſeueres: & ideo alij dicunt ꝙ ſuccedit fiſcus tantùm: & iſta opinio placet per l. j. C. eodem. Nec obſt. §. fratris. quia ibi loquitur quando prohibuit teſtari de nouo, et ad illum caſum tantùm refertur: vt ibi not. ſecundùm illam opinionem hoc ſemper intelligas, niſi cõſtaret quòd volebat mutare teſtamentũ, & inſtituere venientes ab inteſtato, vel alios certos: tunc enim illis ſubuenitur, ſecundùm ea quæ dixi ſ̃. circa primũ caſum. † Quæro quãdo hæreditas applicatur fiſco, vtrum legata remaneãt valida. Tex. videtur quòd ſic, in l. j. §. ſed ſi legatum. ſ̃. e. & ſ̃. l. proxi. in fi. quod intellige, niſi legata eſſent relicta filio, vel ſeruo prohibentis eadem ratione quàm ſuprà dixi de inſtitutione: niſi conſtaret teſtatorẽ voluiſſe mutare voluntatẽ etiam quo ad legatum. Ita intelligo l. eum qui. in fi. de his qui. vt indi. † Quæro qualiter[c] probabitur quòd quis prohibuerit aliquem velle teſtari, vel teſtamentum mutare. Reſpond. duo oportet probare, ſcilicet quòd ille volebat teſtari. Item ꝙ ille alius prohibuit ſibi, vt ſ̃. eo. l. j. in prin. Hæc autem prohibitio probatur ſi impediat introire notarium vel teſtes: vt ſ̃. eo. l. j. in prin. & l. Marcellus. in fi. ad Treb. et l. eum qui. in fi. de his quib. vt indig. † Quæro, pone[d] quòd teſtator dixit coram duobus vel tribus teſtibus, vel etiam corã notario ꝙ ipſe fecerat teſtamentum coactus, & ꝙ libenter mutaret, ſed omittit propter timorem: an ſit ſufficiens probatio. Reſpon. ſi diceret ſimpliciter propter metum, non exprimendo à quo eſſet illatus, ꝙ nõ valeret[e] aliquid. Non enim poteſt ſua ſimplici voluntate remouere teſtamentum quod antè fecerat: vt l. ſancimus. C. de teſta. Sed ſi diceret ſibi metũ illatũ à ſubſtituto: tunc ſatis eum indignũ reputare videtur: & tũc hæreditas applicabitur fiſco: vt l. hæreditas. C. de his qui. vt indi. Quæro † vtrum hæreditas veniat ad fiſcũ ſiue ſit adita hæreditas, ſiue non. Reſpõ. ꝙ ſic: vt l. proxi. in fi. dum dicit, caduca. Facit quod dixi ſ̃. tit. j. l. ſi ſequens gradus. in prin. † Quæro iuxta legem noſtram: pone ꝙ tempore facti teſtamenti nullæ iniuriæ fuerunt factæ per virũ vxori: ſed præceſſerãt iniuriæ, & verbera: vtrũ ex hoc vir reputetur indignus. Inno. in ſimili videtur determinare ꝙ ſic, extra de offic. dele. c. cauſam matri monij. Dixi in l. j. §. quæ onerãdæ[f]. quarũ rerũ actio nõ datur.

De iure codicillorum. *Rubrica.*

Iſtorum formas vide in Spe. de inſtru. edi. §. viſo. continua, & quæras vt in gloſ.

1 ☞ Si non ualet quod ago ut ago, ualeat ut ualere poteſt, remißiuè.
2 Quomodo cognoſcatur an quis uoluerit teſtari uel codicillari.
3 Clauſula, ſi non ualet iure teſtamenti, ualeat iure codicillorum, quid importet & quæ perſonæ uidentur grauari.
4 An iſta clauſula ualeat, ſi dicitur, ualeat iure teſtamenti & codicillorum, quòd ſic. Copula, &, poſita inter incompatibilia reſoluitur in diſtunctam.
5 Quid operetur, ſi dicatur, ualeat iure teſtamẽti ſaltẽ, uel iure codicillorũ, an ualeat. Coniunctio ſaltem, quid operetur.
6 Si dixit, & uoluit ualere, uel iure codicillorum: quòd intelligatur ac ſi diceret, iure teſtamenti, uel codicillorum.

Dictio

¶ Sæpiſsimè. Vide formas codicillorũ in Specul. de inſtru. edit. §. viſo de impugnatione.

☞ Aduerte ꝙ Bar. allegatur contrariaſſe in hac l. j. in q. vj. Sed ꝙ ſaluatione Bar. vide concordã. quam poſui ad l. qui filiabus. in prin. de lega. j.

b ✠ P. P A V. P.

¶ Venio ad materiã. Circa materiã clauſulæ codicillaris nota ꝙ ſi nõ poteſt probari teſtamentũ niſi per teſtes quinq;, valet in vim clauſulæ codicillaris. Vide Com. conſi. lxij. ad fi. vide Ange. conſi. xlj. incipiẽ. reperitur. Itẽ de materia vide Alexan. conſi. xxvij. col. j. volu. j. Pau. de caſt. cõſi. lviij. cũ ſeq. vide de hac clauſula codicillari Ang. cõſil. ccxvij. inci. Pe. fecit teſtamentum. col. iij. & ſeq. Itẽ ꝙ coniunctio ſanguinis & magna affectio habeat vim clauſulæ codicillaris, vide Iaſ. in l. non dubium. col. vlt. C. de teſta. Item ꝙ in teſtamento patris inter liberos ſubintelligat̃ clauſula codicillaris, vide Iaſo. in l. hac cõſultiſſima. §. ex im perfecto. col. iiij. C. de teſta. Itẽ de eo quod dictũ eſt de perſona dilecta, vide Iaſ. in l. exigendi. colũ. v. C. de procu. & ad Bart. in authen. ex cauſa. C. de lib. præte.

c ¶ Glo. dicunt. Adde quæ de clauſula iſta voluit Bar. in l. ſi ita. de aur. & argen. leg. Et qd̃ importet hæc clauſula codicillaris, & quæ ꝑſonæ videanẽ per eã grauati. & qd̃ ſi nõ eſt appoſita clauſula codicillaris in teſtamento, ſed dixit ꝙ voluit teſtamentũ valere omni meliori iure & modo quo valere poteſt. dic ꝙ perinde eſt, ac ſi eſſet clauſula codicillaris. l. cũ pater. §. filius matrẽ. de leg. ij. à ſimilitudine rõnis ſecũdũ Bal. & Ange. ibi: quod not. & hoc probat text. optimus in l. codicillis. §. fi. & ibi Bart. & Imo. j̃. de le. ij. vbi ſufficit equipollens. ſed aliq̃d in materia huius clauſulæ vide per Bal. & Imol. in l. poſthum⁹. §. ſi paganus. de iniuſto teſta. & quod no. Bald. in l. Titia. in j. colũ. de iniuſt. teſta.

d ¶ Ponderãda. Iſtud dictum mihi ſemper eſt viſum nõ verum: qa ratio, ꝑpter quã ſe fundant oẽs doct. in l. cũ filio. j̃. de leg. j. & ibi videas per me poſt Bart. in vlti. col.

7 Clauſula codicillaris habet locum etiam quando teſtamẽtum non ualet propter defectum ſolennitatis omiſſæ.
8 Clauſula codicillaris quòd non operetur quando teſtamentum non ualet ratione uoluntatis imperfectæ.
9 Clauſula codicillaris quòd operetur quãdo teſtamentum non ualet ratione præteritionis iam nati.
Paria ſunt relinquere à uenientibus ab inteſtato, & dicere, ſi non ualet iure teſtamẽti, ualeat iure codicillorũ.
10 Clauſula codicillaris an operetur in teſtamento nullo ratione præteritionis poſthumi.
Donatio inter uiuos eſt ualidior fideicommiſſo.
Fideicommiſſum reuocatur per ſuperuenientiam liberorum, quando quis non cogitabat in perpetuum habere filios.
11 Si dicatur, ſi non ualet iure teſtamenti, ualeat iure codicillorum, ad quod tempus referantur iſta uerba.
Verbum ſubiunctiui, ſiue præteriti, ſiue præſentis tẽporis, quòd habere poßit ſignificationem futuri.
12 Si dixerit, ſi non ualet iure teſtamenti, ualeat omni iure, quo melius ualere poteſt, an comprehendat futurum. remißiuè.
13 Clauſula codicillaris an operetur quando teſtamentum eſt nullum ratione exhæredationis.
14 Authenti. ex cauſa. quòd conſeruat hodie legata, quando teſtamentum querelatur cauſa inſerta non uera.
15 Clauſula codicillaris an aliquid operetur, ſi teſtamẽtum rumpitur per contratabulas.
16 An operetur teſtamento rupto agnitione ſui hæredis.
17 Hæc clauſula codicillaris quando operetur teſtamento rupto, quia hæreditas non fuit adita.
18 Item operatur quando teſtamentum nõ ualet reſpectu hæredis incapacis.
19 Quando teſtamentum nõ ualet reſpectu teſtatoris tunc dicta clauſula non operatur.
20 Clauſula codicillaris appoſita in primo teſtamẽto, quòd non operatur quando primum per ſecundum ſimpliciter reuocatur.
21 An dicta clauſula porrigatur ad tabulas pupillares.
22 Si in codicillis dicatur, ſi non ualet iure codicillorum, ualeat iure alterius uoluntatis, prout melius ualere poteſt. quid operetur hæc clauſula.
23 Si in codicillis adimatur ſubſtitutio pupillaris facta in teſtamento, quid operetur talis ademptio.

LEX I.

a SAepiſsime.[a] Si non valet ꝙ ago vt ago, non valet vt põt valere. hoc dicit. Hic habem⁹ videre duo. † Primò illud generale, ſi nõ valet quod ago vt ago, &c. De quo ꝑ Cy. in l. nõ codicillum. C. de teſtamẽ. dixi in l. j. §. ſi quis ita. j̃. de ver. obli. Secũdò habemus videre ſpecialiter materiã huius legis & ſingu. de vigore illius clauſulę quę apponitur in quolibet teſtamẽto, ſi nõ valet iure teſtamenti, valeat iure codicillorũ. & illud examinemus. Opp. j̃. ad Tre. l. Scæuola. Gl. ſoluit ibi volebat codicillari: hic facere teſtamentũ. † Ideo Dy. diſtinguit: aut certũ eſt ꝙ quis voluit teſtari: & nõ valet iure codicillorũ, niſi dicat̃, vt hic, cum ſimi. Aut voluit codicillari, & hoc certũ eſt: tunc valet. & verba directa trahuntur ad fideicõmiſſum. d. l. Scæuola. & l. cũ quis. §. Seiã. j̃. de leg. iij. & qd̃ ibi no. in l. verbis ciuilibus. ſ̃. de vulga. & pup. Aut eſt dubiũ: & tunc aut in illa voluntate eſt inſtitutio hæredis, & præſumitur ꝙ voluerit facere teſtamentũ: aliàs ſecus: vt l. illud. §. tractari. j̃. eo. & l. nec codicillos. C. eo, Venio ad materiã[b] illius clauſulæ examinandã ꝑ multas q̃ſtiones. Et primò quæro † qd̃ importet hæc clauſula, & quæ ꝑſonæ per hæc verba videtur grauari. Gl. dicunt[c], ꝙ videtur rogari venientes ab inteſtato: vt l. ex teſtamẽto. C. de fideicõ. & ibi not. & l. qa autẽ. in prin. & ibi no. ſ̃. ſi qs omiſ. cau. teſt. Quod puto verum qñ veniẽtes ab inteſtato ſuccedũt. Si em̃ ſuccedũt aliqui ex teſtamẽto, puta ſi præceſſerat aliquod teſtamẽtũ, qd̃ nõ eſt ruptũ per iſtud ſecũdũ, qd̃ valet iure codicillorũ: illi hæredes, qui ſucceſſerunt ex ipſo, videnẽ rogati. Quicunq; em̃ aliquo modo ſuccedit, videt̃ rogat⁹: vt j̃. eo. l. ſi qs cũ teſtamẽtũ nullũ. ꝑterq̃ ſi eſſet hæres ex teſtamẽto poſtea facto, vt j̃. dicam. ltẽ aduertẽdũ eſt diligẽter, ꝙ nõ eſt ſimpliciter verũ ꝙ habeatur perinde, ac ſi eſſent rogati. Nã tex. in l. quęrebatur ſ̃. de teſta. mili. dicit vim teſtamẽti in cãm legati & fideicõmiſsi & codicillorũ eſſe conuerſam ꝑ dictã clauſulã. quæ verba ſunt multũ ponderãda.[d] Nã ex teſtamẽto nemini quærit̃ hæreditas, niſi adita régulariter: ita nũc eſt iſta directa inſtitutio quę trahit̃ ad fideicõmiſſum, vt j̃. dicet̃: prout iure fideicõmiſsi valet, habet in ſe iſtã cõditionẽ, ſi agnoſcatur. Et ſic nõ trãſmittit̃ ad hæredes, niſi quis agnouiſſet: vt l. ſi ita legatũ. §. illi ſi volet. j̃. ti. j. Si em̃ hoc adij̃ceretur, nõ eſſet tranſire vim teſtamẽti in vim codicillorũ ab ea quæ erat in teſtamẽto: qa tex. ille nõ vult. Sed in illis caſibus, in q̃bus hæreditas nõ adita nõ trãſmittit̃, in illis trãſmitteretur fideicõmiſſum. Nõ ergo per oĩa eſt idẽ, ac ſi rogẽtur veniẽtes ab inteſtato: ita dixi de facto. † Secũdò quæro[e] qd̃ ſi teſtator ita dicit: volo ꝙ valeat iure teſtamenti & codicillorũ. an valeat[f] hæc clauſula. Videt̃ ꝙ nõ: qa inducitur repugnantia: vt l. vbi repugnãtia. j̃. de reg. iur. In contrariũ eſt caſus in l. fi. C. eo. Nõ obſtat cõtrariũ: qa quod dicit. & codicillorum, debet exponi &, pro vel. & hoc propter regulã, q̃ eſt, ꝙ qñ copula &, ponitur inter incõpatibilia, reſoluit̃ in diſiunctam: vt l. ſi Titio fundus. j̃. de vſufru. leg. & erit electio hæredis ꝙ petat iure directo: vel fideicõmiſsi: vt l. vlti. C. eo. & j̃. ad Tre. l. recuſare. §. titius. dũtamẽ nõ eligat cãm intestati in necem legatariorũ: tũc enim teneẽ ex edicto, ſi qs omiſ. cau. teſta. niſi teſtator nominatim exp̃ſſe ei electionẽ permiſerit: vt l. qa autẽ. in prin. ſ̃. ſi qs omiſ. cau. teſta. idẽ ſi dixerit: volo ꝙ valeat iure teſtamẽti, vel codicillorũ. per eãdẽ legẽ. Sed qd̃ ſi dixit. Volo † ꝙ valeat iure teſtamenti ſaltẽ, vel iure codicillorũ. Rñ. arbitror ꝙ tũc non poſsit eligere hæres. Nã illa cõiunctio diminutiua ſaltẽ, habet illud importare vt ſi primo modo ſ. iure teſtamẽti nõ poteſt valere, deueniat̃ ad illud qd̃ eſt minus: vt C. de emẽ. propin. l. j. Patet ex regula grãmaticali de cõiunctione diminutiua: vñ dicit, ſi nõ poteſ; mihi dare byzãtiũ, ſaltẽ cõmoda denariũ. † Sed qd̃ ſi reperit̃ ſic: Et voluit valere, vel iure codicillorũ. nõ dixit: iure teſtamẽti. Rñ. ꝙ dictio vel, qñ apponit̃ vni orationi vel dictioni tm̃, ſumitur pro ſaltẽ: vt l. ſtipulatus. §. adhiberi. j̃. de fideiuſ. perinde ac ſi dicerẽ, teſtamenti, vel ſaltẽ codicillorũ. † Tertio quæro[g] an hæc clauſula: [h] ſi nõ valet, &c. habet locũ qñ teſtamentũ nõ valet propter defectũ ſolẽnitatis omiſſæ. Tex. & gl. ꝙ ſic: vt l. codicillis. §. fi. j̃. de leg. ij. & l. ex his verbis. C. de teſta. mili. & no. in auk̃. ex cã. de libe. ꝑte. † Quartò q̃ro qd̃ ſi teſtm̃ nõ valet rõne volũtatis imperfectæ: qa anteqũ ipſe leat̃, mortu⁹ eſt teſtator: vtrũ tũc operetur illa clauſula. Text. vt̃ ꝙ ſic. C. eo. l. ſi. circa med. In cõtrariũ facit l. fideicõmiſſaria. §. j. j̃. de le. iij. et l. ex ea ſcriptura. ſ̃. de teſta. & ibi vt̃ tex. & hoc puto verũ[i]. Nõ obſtat. l. vlti. C. e. qa intelligo volũtatẽ imperfectã rõne alicui⁹ ſolẽnitatis, nõ volũta

Dictio uel, appoſita uni orationi uel dictioni tantum, ſumitur pro ſaltem.

a Dictio uel, appoſita uni orationi uel dictioni tantum, ſumitur pro ſaltem.

b ✠ P. P A V. P.

c ¶ Venio ad materiã. Circa materiã clauſulæ codicillaris nota ꝙ ſi nõ poteſt probari teſtamentũ niſi per teſtes quinq;, valet in vim clauſulæ codicillaris. Vide Com. conſi. lxij. ad fi. vide Ange. conſi. xlj. incipiẽ. reperitur. Itẽ de materia vide Alexan. conſi. xxvij. col. j. volu. j. Pau. de caſt. cõſi. lviij. cũ ſeq. vide de hac clauſula codicillari Ang. cõſil. ccxvij. inci. Pe. fecit teſtamentum. col. iij. & ſeq. Itẽ ꝙ coniunctio ſanguinis & magna affectio habeat vim clauſulæ codicillaris, vide Iaſ. in l. non dubium. col. vlt. C. de teſta. Item ꝙ in teſtamento patris inter liberos ſubintelligat̃ clauſula codicillaris, vide Iaſo. in l. hac cõſultiſſima. §. ex im perfecto. col. iiij. C. de teſta. Itẽ de eo quod dictũ eſt de perſona dilecta, vide Iaſ. in l. exigendi. colũ. v. C. de procu. & ad Bart. in authen. ex cauſa. C. de lib. præte.

d ¶ Glo. dicunt. Adde quæ de clauſula iſta voluit Bar. in l. ſi ita. de aur. & argen. leg. Et qd̃ importet hæc clauſula codicillaris, & quæ ꝑſonæ videanẽ per eã grauati. & qd̃ ſi nõ eſt appoſita clauſula codicillaris in teſtamento, ſed dixit ꝙ voluit teſtamentũ valere omni meliori iure & modo quo valere poteſt. dic ꝙ perinde eſt, ac ſi eſſet clauſula codicillaris. l. cũ pater. §. filius matrẽ. de leg. ij. à ſimilitudine rõnis ſecũdũ Bal. & Ange. ibi: quod not. & hoc probat text. optimus in l. codicillis. §. fi. & ibi Bart. & Imo. j̃. de le. ij. vbi ſufficit equipollens. ſed aliq̃d in materia huius clauſulæ vide per Bal. & Imol. in l. poſthum⁹. §. ſi paganus. de iniuſto teſta. & quod no. Bald. in l. Titia. in j. colũ. de iniuſt. teſta.

e ¶ Ponderãda. Iſtud dictum mihi ſemper eſt viſum nõ verum: qa ratio, ꝑpter quã ſe fundant oẽs doct. in l. cũ filio. j̃. de leg. j. & ibi videas per me poſt Bart. in vlti. col.

f ¶ An valeat. Adde Bar. o. in l. ſi. C. de codicillis.

g ✠ POMATES.

¶ Tertiò quæro. Vide Fran. Cre. ſing. xc.

h ¶ Hæc clauſula. Et hæc clauſula exponitur, id eſt quatenus nõ valet. & ſic pro parte poſſet verificari ſecundũ Barto. & doct. in l. Stichũ qui meus erit. de leg. j. & Barto. hic in xj. q. & Bar. in authẽ. ex cauſa. C. de libe. præteri.

i ¶ Puto verũ. Et de veritate huius q. pleniſsimè dixi poſt alios in auk̃. ex cauſa. in xv. col. cum ſeq. C. de libe. præte.

ſ̃. eo. l. j. Sed ſi filius. j̃. de vi & vi arma. & probat tex. in l. j. C. eo. & ar. l. ij. §. j. ſ̃. eo. et j̃. qui. nõ compe. bo. poſ. l. j. Nõ obſtat. §. ſed licet. qa ibi dolus alterius nõ eſt cauſa ꝓxima acquiſitiõis meę, ſed labor me⁹. Nõ obſtat l. & elegãter. in princ. quia ibi dolus tertij nõ eſt cã ꝓxima acquiſitiõis meæ, ſed cõtractus me⁹. Nõ obſtat[a] quod dicitur de legatarijs: qa vt dixi ſ̃. intelligo qñ non cõſtat ꝙ fuerit coactus ad legandũ: ſed ſi pręſumit̃ in q̃one ꝙ coactus inſtituit aliũ. Non obſtat qd̃ dicitur ꝙ eſt ꝓximior: qa hæc cã proximitatis cauſabat̃ à dolo tertij, q̃ eũ inſtituit fecit. In cõtrarijs erat ꝓximior in conſanguinitate, vel ſanguine. & ſic cã proximitatis cãbatur aliter, q̃ ex dolo tertij. Et pro hoc facit optima ſolu. quã Dy. dedit ſ̃. eo. l. j. §. j. in vltimo contrario qd̃ feci. † Practica aũt huius mẽbri erit, ꝙ primo accuſabit̃ inferens metũ: quæ accuſatio ſecuta condẽnatione habebit̃ effectũ confiſcandorũ bonorũ cõtra inſtitutũ: vt dixi ſ̃. Ita intelligas ꝙ ei, quem qs læſit per illũ actum, ſit ſaluũ ius recuperãdi contra inferentẽ metum, vt dixi ſ̃. in proximo caſu. Habem⁹ videre duos caſus dubios quos. j̃. dicam.

† Tertio caſu, habet locũ iſte tit. qñ impedio aliquẽ volẽtem teſtari de nouo: vt ſ̃. eod. l. j. in prin. ita dicit glo. rub. Circa hoc diſtingue latius, aut iſte, qui impedit, eſt ꝓximior ſucceſſurus ab inteſtato: & hr̃ditas aufertur ſibi, & applicat̃ fiſco: vt in prin. l. j. Aut ille habet priorẽ in gradu, vel æqualẽ: & ſibi non præiudicat, vt l. ij. §. fratris. ſ̃. eo. ita tenet glo. in princ. l. j.

Sed cõtra hoc oppo. ſ̃. determinatũ eſt ꝙ qui cogit teſtatorẽ inſtituere aliũ, facit locum huic titu. ſed q̃ impedit teſtatorem teſtari, videt̃ eum cogere relinquere veniẽtibus ab inteſtato: vt l. conficiũtur. in prin. l. ſi qs cùm teſtm̃ nullũ. j̃. tit. j. Rñd. ſi cõſtaret ꝙ ego impediui teſtatorẽ volentẽ teſtari, & inſtituere aliũ, procederet oppoſitio: ſed qd̃ in gl. dicitur, intelligitur qñ probatur ꝙ quis, phibuit alium teſtari ſimpliciter. Fortè em̃ ſi teſtator feciſſet teſtm̃, inſtituiſſet veniẽtes ab inteſtato. † Et diſtinctio præcedẽs facit ad quæſtionẽ de eo qui interfecit cõſanguineũ ſuum, vtrũ ſuccedat ei: & ſi non, vtrũ ſuccedat fiſc⁹. Quidam habẽt hãc queſtionẽ tactã per Dy. in l. ſi ſequẽs gradus. ſ̃. tit. j. Veritas eſt ꝙ diſtinguatur:[b] aut interficiẽs erat ꝓximior, aut vlterior. Primo caſu, bona cõfiſcantur. Scẽdo nõ, vt l. cùm ratio. in fi. de bo. dam. & l. ſi ab hoſtibus. §. j. ſ̃. ſol. ma. interficiens verò nullo mõ ſuccedit per d. leges. † Quarto caſu habet locũ iſte titu. qñ quis prohibet teſtari aliquẽ, qui volebat mutare primum teſtm̃: vt ſ̃. l. j. in prin. ita dicit gl. rub. Circa hoc diſtingue: aut ille, qui, phibuit, non erat inſtitut⁹ ipſe nec filius eius vel ſeru⁹: & ſua phibitio nõ impedit ſuccedere inſtitutos in primo: vt l. ij. §. fratris. & qd̃ not. in l. j. in prin. qd̃ intelligo, niſi conſtaret ꝙ teſtator volebat mutare primũ teſtamẽtum reſpectu hr̃dis inſtituti, & volebat inſtituere aliũ: & tũc perinde eſt, ac ſi coegiſſet teſtatorẽ illum inſtituere, vt in præcedẽtibus dixi. Facit ad prædicta ꝙ factum prohibentis non nocet legatarijs, & fideicõmiſſarijs extraneijs: & eadẽ ratiõe nec inſtitutis extraneis: vt l. j. §. ſed ſi legatũ. & l. proxi. in fine. ſ̃. eo. Sed ſi erat inſtitutus alius quã filius vel hæres, phibentis: tunc ſi erant in ptãte tẽpore prohibitionis, licet non eſſent tpe aditæ hæreditatis, dicũtur indigni, & hr̃ditas fiſco applicatur, ſecũdùm oẽs, vt ſ̃. eod. l. j. §. j. & j̃. quibus non compe. bono poſſeſ. l. j. in fine. Sed ſi erant ſui iuris tempore prohibitionis & aditæ hæreditatis: ſunt opi. ſ̃. eod. l. j. tamen Dyn. tenet illã quòd ſit idem quod. ſ̃. poteſt eſſe ratio quia propter cõiunctionem perſonarũ videtur prohibens phibuiſſe ſolum fauore illorum: argumen. l. penult. j̃. de bo. liber. Item prædicta vera, niſi illi inſtituti eſſent ſucceſſuri ab inteſtato: tunc enim prohibitio tertij non nocet alijs, nec impedit ſuccedentes ab inteſtato: vt dixi in caſu præcedẽti: multò fortius hic. Pono caſum in terminis, maritus prohibuit vxorẽ teſtari, vel teſtamentum factũ mutare, ad hoc vt ſuccederẽt omnes filij. Certè non impeditur propter hoc ſucceſſio filiorũ, propter ea quæ dixi. Præterea, tam pater prohibẽs, quàm mater ſunt in æquali gradu filio: ideo par cõiunctio omnem ſuſpicionẽ tollit: vt l. non ſolùm. de ritu nupt. maximè hodie, quo iure mater habet de neceſsitate filium inſtituere in aliquo: vt in auk̃. vt cùm de appel. cog. §. aliud quoque capitulum. Si verò ipſe prohibens erat inſtitutus in primo teſtamento: tunc aut cum alijs, aut ſolus. Primo caſu, alijs non nocet, niſi etiam ipſi dolum commiſerint: vt ſ̃. l. j. in fi. & l. ij. §. fratris. & ſemper intellige, niſi conſtaret quòd teſtator volebat mutare, etiam quo ad inſtitutionem aliorum. Si verò erat inſtitutus ſolus: & tunc aut ipſe ſolus erat etiam ſucceſſurus ab inteſtato: & hæreditas applicatur fiſco: vt l. j. in princ. ſ̃. eod. Aut non erat ſucceſſurus in aliquo, vel non ſolus. In hoc ſunt opin. ſ̃. l. proxi. §. fratris. Nam quidam dicũt quòd ſuccedunt alij venientes ab inteſtato, vel in totũ ſi erãt propinquiores, vel ex parte ſua ſi erãt in æquali gradu: & ſic factũ vnius nõ noceret alteri, hoc eſt quod prodeſt. Contra iſtam opinionem eſt C. eo. l. j. & quod dixi ſuprà in primo caſu, ſcilicet quando quis compulit inſtituere ſe. Idẽ enim videtur eſſe ſiue compellam vt me inſtituas, ſiue in inſtitutione facta perſeueres: & ideo alij dicunt ꝙ ſuccedit fiſcus tantùm: & iſta opinio placet per l. j. C. eodem. Nec obſt. §. fratris. quia ibi loquitur quando prohibuit teſtari de nouo, et ad illum caſum tantùm refertur: vt ibi not. ſecundùm illam opinionem hoc ſemper intelligas, niſi cõſtaret quòd volebat mutare teſtamentũ, & inſtituere venientes ab inteſtato, vel alios certos: tunc enim illis ſubuenitur, ſecundùm ea quæ dixi ſ̃. circa primũ caſum. † Quæro quãdo hæreditas applicatur fiſco, vtrum legata remaneãt valida. Tex. videtur quòd ſic, in l. j. §. ſed ſi legatum. ſ̃. e. & ſ̃. l. proxi. in fi. quod intellige, niſi legata eſſent relicta filio, vel ſeruo prohibentis eadem ratione quàm ſuprà dixi de inſtitutione: niſi conſtaret teſtatorẽ voluiſſe mutare voluntatẽ etiam quo ad legatum. Ita intelligo l. eum qui. in fi. de his qui. vt indi. † Quæro qualiter[c] probabitur quòd quis prohibuerit aliquem velle teſtari, vel teſtamentum mutare.

¶ Quintò quæro. Et pro dicto Barto. hic vide Ange. in auť. ex causa. C. de lib. præte. vbi idem dicit. & in §. aliud quoq; capitulũ. in auť. vt cùm de app. cog. & in l. tale pactum. §. fi. ff. de pact. & hic in vj. q. & in l. j. C. de codicil. vbi dicit q̃ est gl. in prin. quam nõ allegauit collegium Perusinũ, qđ determinat contrarium opi. Bar. Vide ibi tex. & gl. quí hoc probat. vide Ange. in l. idemq́. ff. de testa. mili. vbi dicit eã casum. De hoc vide Ang. in cõsi. cv. & vide textũ in l. qui graui. j. eod. & vide Bal. in l. si totas. C. de inoffic. dona. vbi cõsuluit ſcẽm opi. Bar. & vide Bar. in conſ. incip. quidã noie Lapus. vbi ponit notabilia ad hoc, & in cõsilio, quidam fecit testamentũ. & in conſ. incipiẽte, Lapus fecit testm̃. & in conſi. incip. do. Iaco. & in conſi. incipi. quidam Andreas. & in conſi. incipi. viso testõ. & vide Bart. in l. qui filiabus. ff. de leg. j. vbi videtur aliter sentire quàm hic. Vide ibi Bal. & Ioã. de Imol. & vide Bar. in conſ. incipi. testator in testamento. & est in ordine in conſilio meo xvj. & in cõsil. cxvij. inci. Iacobutius Manetri de Perusio. vbi loquitur de clausula codicillari. Et vide Bar. in conſi. inci. Lapus fecit testamentũ. & est in conſil. ccxxxv. & in conſi. cxcvj. incipiẽ. quidam noie Lapus. & vide Lud. Roma. in conſi. cxx. de clausula codicillari. Andr. Barb.

b ¶ Pręteritionis. Ad de Bal. idem tenentẽ conſi. ccxxxiiij. j. vol. & ibi etiam vide an tunc filius detrahat duas quartas, vel vnam tantùm. Et de prædicta clausula vide omnino Bal. conſ. ccccl. xiiij. vol. & conſil. ccccxij. & per Paul. de Castr. conſi. lx. & ccl.

c ✠ P. PAV. P. ¶ Et alij moderni. Sequitur Com. conſil. cxxvj. incipiẽs. visa d copia. post princi. & contra gl. in auth. ex causa tenent communiter omnes, maximè Moder. de quo vide Ange. conſil. xciij. incip. Petrus de Vrbe. colum. ij. & est bonus text. in l. generaliter. §. ex testamento ff. de fideicom. liber. vide etiam Angelum Institutio. de codicil. & modern. in auth. ex causa, in penul. quæſt. vbi Bartol. idem tenet quod hic.

d ¶ Quod rumpetur. Et vide de illa clausula Bald. in l. iam hoc iure. ſ. de vulg. & pupilla. vbi reprehendit doctrinam Bartoli hic, & Ioan. de Imo. in l. filio præterito. de iniusto testamen. & Bald. in l. quoties. C. de hæredi. instituen. vbi dicit, quòd illa clausula quòd quis instituit hæredem in re certa, potius videtur apposita ab ipso tabellione. Simile dixit domin. Abbas in capitul. Quintauallis. de notario apponente quòd arbiter posſit videre & cætera. Andr. Barba.

e ✠ POMATES. ¶ Donatio inter viuos. Vide Alexandrum conſi. ccxlj. in. ij. columna, & sequen. ij. volumine.

f ¶ Reuocatur. Contrarium tenuit Barto. in l. qui filiabus. in fin. de leg. primo & Imo. ibi se remittit ad notata per se in l. filio præterito. ſ. de iniusto rup. irritoq́ testamento. magis communis opinio est cum Bartol. in dicta l. qui filiabus. in fin. & sic contra Bartol. hic. quia omnes sequuntur opinio. Bartoli in dicta l. qui filiabus. per legem generaliter. §. ex testamento. j. fideicommiſſ. liberta. maximè quia testator apponendo clausulam codicillarem, videtur in genere cogitasse de hoc casu, licet in specie non potuerit cogitare quod satis sufficit. l. qui iure militari. de testa. milit. l. sub prætextu, la. ij. de trãsact. & ibi per doc. Et ad iura allegata per Bar. hic potest respõderi pluribus modis. Primò ad l. si vnquam. quod loquitur in donatione, quæ si valuisset, diminuta fuisset legitima filij. Secus in legatis, quæ non minuunt quartã. l. Papinianus. §. quarta. ſ. de inoff. test. Ad l. sicut certi. potest dici q̃ ibi nõ fuit apposita clausula codicillaris, per quã posſit dici testatorẽ in genere cogitasse. dixi plenè in authen. ex causa. de lib. præterit. Cum Bart. in d. l. qui filiabus. transeunt ibi cõmuniter doct. & Bal. in dicta auť. ex causa. in oppo. ij. in antepenul. col. & Bal. & Sali. in l. fin. C. de codi. & Salic. & Paul. de Cast. in l. j. C. de hæred. inſt. Fulg. in d. auť. ex causa Paul. de Castro in dicta l. sicut certi. de testamẽto militis. Et in conſilio lvj. incipiente, præclarus & egregius. & in duobus conſiliis ibi sequentibus. & Imola in d. l. filio præterito. Bald. tamen in l. si totas. C. de inoffic. donatione. & Inſtit. de codicil. ſ. final. & per Bartol. in conſi. inci. quidam nomine Lapus. Et Ant. hic tenet opinionem Bart. hic: de quo etiã per Ang. in l. idemq́ erit dicendum. de testamen. militis. per Ang. in cõsi. cvj. & ccxvij. aliàs cccxvij. & vide per Ange. in conſi. ccxxij. Bald. in dicto §. fina. Inſtitut. eodẽ. Adde conſilio xx. & conſi. xxx. & conſi. ccccxl. primo vol. & Barb. conſil. lxj. & Paul. de Caſt. conſil. lviij. Roman. conſi. cxxij.

✠ POMATES. ¶ Cogitauit. Idem tenet Alexander con. xlj. incip. viso tenore. in j. vol. & conſil. cxlj. in rj. col. ij. volu. Barbat. conſil. lx. in tertia col. & sequent. tertio volum. Angel. l. j. C. eod. tit. & conſi. lxxx. Bar. l. qui filiabus. in fin. vbi videtur sentire cõtrariũ. & ibi per Alexan. cõ filio cxlij. in quatuor primis chartis. in ij. volu. & conſil. iij. & conſilio sequenti. in tertio volu. Roman. conſil. cxxij. & conſi. clxxj. Card. cõsil. xx.

h ¶ Verum maximè. Imo. contra in l. filio præterito. in xiij. col. ſ. de iniuſt. rupt. irritoq́ testamento.

i ¶ Septimò quæro. Consuetudo notariorũ nõ debet obesse partibus. Pro quo vide quod no. do. Ant. in c. Quintauallis. in c. cùm contingat. de iureiur. quod dictum retuli post Bart. in l. societatem. §. arbitrorum. in vj. col. pro socio.

✠ P. PAV. P. ¶ Septimò quæro. vide in materia Felin. in c. sedes apostolica. in verbo clausula. vbi latè de rescrip.

k ¶ Potius valeat. Et cum hac opinione transit etiam Bar. in l. fi. C. de codicil. & Bal. in addi. Spe. in tit. de inſtru. edi. in xiij. vel xiiij. col. Limita autem hoc prout dixi post Bar. in l. cùm stipulamur. de verb. oblig.

l ✠ POMATES. ¶ Maximè. Vide Alex. in l. fi. & ibi Bal. C. de fideiuſ. & l. fi. vbi Iaſ. C. de iur. emphy. Alex. conſi. xxviij. incip. viso puncto aliàs prehabito. in ij. vol. Barb. in rub. de fide inſtr. in xxxviij. col. & conſil. lij. inſerto inter conſilia do. Alex. in vj. col. in iiij. vol. Barba. conſi. xlij. in xj. col. in j. vol. & conſi. xlviij. in xj. colũ. & seq. eo. vol. & conſi. xvj. aliàs xviij. in ij. vol. col. ij. & conſi. xxxiiij. latè scripsi post Bar. l. si prius. §. placuit. ff. de aqua plu. arcen.

tis. no. gl. in l. si is qui. ſ. de testa. Quintò quæro[a] quid † si testm̃ non valet ex causa pręteritionis:[b] an tũc illa clausula operetur. Glo. in auť. ex cã. tenet q̃ nõ. & fuit aditio noua. Iac. Bal. & antiqui glo. tenẽt contrarium, vt refert Mart. silima. in auť. ex causa. & est casus secundùm hoc in l. si patroni. §. fi. j. ad Trebe. Dy. & alij moderni[c] tenent illam opi. opponentes contra illam gl. & probant sic. Ista sunt paria relinquere à venientibus ab intestato, & dicere, si non valet iure testamenti, valeat iure codicillorũ, vt no. in l. ex testamẽto. C. de fideicommiſ. & l. quia autem. in prĩ. ſ. si quis omiſ. causa testa. & per Dyn. in l. codicillis. in fi. j. de lega. ij. Sed si testator dixisset legata tm̃ deberi à venientibus ab intestato, sine vllo dubio filius teneretur: vt l. si quis cùm testamentum nullum. j. eod. in prin. & ita tenent doct. Sed contra hoc videtur expresè. j. de lega. iij. l. ij. vbi à filio præterito non potest relinqui fideicommissum. Responde. à filio præterito non potest relinqui nominatim vt ibi: sed relinqui generaliter à venientibus ab intestato. & ita loquitur in dicta l. ij. & hæc vera in iam nato præterito. † Sextò quæro, quid si filius posthum̃ sit præteritus? Videtur idẽ in l. si quis cùm testamẽtum nullum. j. eodem. Docto. moder. vt dicit Ia. de Beluiso, & quasi omnes dicunt quòd nos debemus inspicere verba testamenti. Aut enim dicunt, si non valet, &c. sic sunt præsentis temporis: & tunc testamento rupto per natiuitatem posthumi non debentur quia deficit conditio: quia verum est illo tpe valuisse. Probatur per l. si ita scripsisset. j. de lega. ij. de auro & argento legato, l. si ita. l. si à colono. & l. cùm stipulamur. & l. si stipulatus fuero. j. de verbo. obliga. j. eo. l. quidam. ij. responso. Sed si non diceret si non valet &c. sed diceret non valet vel valebit, &c. tunc porrigitur ad testamentum quod rumpetur[d] natiuitate posthumi. Ita dicunt prædicti. Hoc puto verum si aliquis præterijt ventrem vxoris suæ scienter. secus si ignoranter: quia non cogitabat in perpetuum habere filios: tunc nato posthumo illud testamentum non valeret iure codicillorum. Probo, donatio inter viuos[e] est validior quam fideicommissum: quia nititur voluntate duorum, vt notatur in l. j. C. de pactis. per Azo. in summa

sed donatio inter viuos facta per natiuitatẽ filiorũ reuocatur[f] per l. si vnquã. de re. do. ergo multomagis fideicõmissum. Præterea in testamẽto militis inest clausula tacitè, si nõ valet iure cõi, valeat iure militari: vt l. iij. ſ. de test. milit. Sed pone. posthumus nasciť facto testamẽto, an illud valebit iure militari? potuit enim valere, si testõr voluit: & tñ nõ valuit si testator hoc nõ cogitauit[g]: vt C. de te. mil. l. si cũ vel in vtero. & ſ. de test. mi. l. q iure. Et hoc puto verũ: maximè[h] cũ illa clausula, si nõ valet, &c. ponať magis esse de cõsuetudine notariorũ q̃ q̃ testõr deliberet qd importet. † Septimò quæro[i] qd si testator dixit, si nõ valet iure testamẽti, valeat iure codicillorũ, an hęc verba referanť ad tẽpus cõditi testamẽti, an ad futurũ, si cõtingeret testamẽtũ nõ valere. dubiũ facit: qa illud verbũ valeret, reperiť in præsenti optatiui, & ĩ pręterito imperfecto subiũctiui, & hic videť præsentis tẽporis. Ita videť tex. ſm vnã lect. in l. cũ stipulamur. prout est in tex. oportet. & quidã habẽt j. de ver. ob. sed alij nõ habẽt oportet: sed tunc nihil ad propositũ. Ad idẽ l. qui Romæ. §. Augerius. j. de ver. ob. ſm vnã lec. & j. si liber. inge. se esse dixe. l. ij. cum sua gl. In cõtrarium videť q̃ illa verba subiũctiui, siue sint pręteriti tẽporis vel pręsentis, possunt habere significationẽ futuri: vt l. si ita qs. §. Seia. j. de ver. ob. & ibi per Iac. de ar. in l. si Stichũ. & l. inter creditorem. j. de fideiuſ. & l. si debitor. §. verisimile. de cõtrahẽ. empt. & l. si cui libertas. in prin. de cõdi. & demõ. & de vi. triti. & oleo leg. l. cùm certũ. quia subiunctiuum cũ semper respiciat aliud verbum, si illud esset futuri tẽporis, præsens, vel pręteritũ subiũctiui potest intelligi: cùm in futuro illud erit præsens vel præteritũ: qd̃ nõ cadit ĩ præterito, & præsenti indicatiui. Cõcludo ergo q̃ si aliud nõ repugnat, assumam illam interpretationẽ, vt res potius valeat[k], maximè[l] in testamentis. j. de regul. iuris. l. in testamentis. & j. de reb. du. l. quoties. & l. in ambiguo. cum sim. & sic verba comprehendunt tempus futurum.

12 † Octauò quæro quid si dixit, si nõ valet iure testamenti, valeat omni iure, quo melius valere potest, an illud verbum valere potest, extensiuum comprehẽdat futurũ tẽpus. Dic vt dixi in l. si ita. j. de aur. & arg. leg. vbi istam quæstionem perfe-

De iure codicillorum.

13 ctè examinaui. † Nono quæro[a] quid si testamentũ non valet a vi exhæredationis. Respon. si quidem testamẽtum est nullum ipso iure, causa non inserta tunc idem est quod in filio præterito, & eadem ratione. Si verò valet, sed impugnatur per quærelam: tũc videtur q̃ talia verba nil operentur: vt l. Titia. ſ. de inoffi. testa. & l. patronus. in fi. j. de leg. iij. Ratio: quia cũ testamentũ dãnetur tanquã dementis: merito nõ valet iure codicillorũ: vt j. l. proxi. §. furiosus. Credo q̃ nõ est verum hodie: nã querela non expugnat hodie testamentum, tanquã testator sit demens. Non enim est demẽtia exhæredare filium inserta iusta causa: sed impugnatur tanquam causa inserta non vera, vel nõ probata per hæredem: quod potest esse absq; aliqua culpa 14 defuncti. Et hoc † apparet: quia hodie conseruãtur legata per b auť. ex causa, secundũ opi. quã ibi teneo: & ꝓbatur in tex.[b] vnde sumitur, ibi ne filij falsis accusationibus condemnẽtur. quę verba referũtur ad filium exhæredatum inserta causa, licet nõ vera: & sic testamentũ expugnatur per querelam. Et hoc tenẽt quidam docto. & Iaco. de Areti. & Cy. refert in auť. ex causa. quod puto verum. quare dico quod hoc casu illa clausula operatur. Sed contra opp. Nam hodie ex causa pręteritionis, vel exhæredationis testamẽtum remanet firmũ, præterquã ad institutionem. Et sic patet q̃ deficit conditio illa, si nõ valet iure testamenti. & c. & modò in veritate valet iure testamẽti, saltem quo ad legata. Dicunt quidam q̃ testamentum nõ valet, & legata petuntur cõditione ex lege. Sed tex. ibi in corpore dicit, tanquàm non rescissum obtineat testamentum: & si actione ex testamẽto petuntur. & sic fuit pronunciatum per dominũ Thadæum de Pepul. tunc dominum Boñ. Pro hoc q̃ actione ex testamento petentur, videtur casus in l. fin. in fin. ſ. de hære. insti.

c Quomodo ergo respondebimus ad contrarium?[c] Respon. illa conditio, si non valet iure testamenti, valeat iure codicillorum, intelligitur, id est, quatenus non valet, &c. vt lege. Stichũ qui meus erit. j. titu. j. & sic cum quo ad institutionem non valeat iure testamenti quantum ad institutionem operabitur vt valeat iure codicillorum, non quantum ad legata quæ debentur per authen. ex causa. ex testamento. Et quòd hæreditas debeatur vigore istorum verborum, probat tex. in l. quærebatur. versicu. vtrum autem. de test. mili. & nota. in dicta authenti. ex causa. & in l. ex ea. ſ. de testa. j. titu. ij. l. codicillis. in fi. Facit l. posthumus. §. si paganus. ſ. de iniuſt. rup. & irri. testamẽ. Decimò quæro:[d] quid si † testamentũ rumpitur per contratab. an 15 aliquid operatur. Videtur q̃ nõ: nam licet rumpatur per cõtratab. tamẽ valet de iure ciuili: vt l. & si contra. ſ. de vul. & pupil. Et sic videtur q̃ deficiat cõditio: quod verum est de iure ciuili. licet non prætorio. In contrarium probo sic, Substitutio vulgaris concipitur in eum casum, si hæres non erit: tunc sufficit q̃ nõ sit hæres de iure prætorio: licet sit hæres de iure ciuili: vt l. & si sine. ſ. de min. §. sed qd̃ Papinian[9]. & l. j. §. si quis adita. ad Tert. ita in propositò, sufficit si testamentum non valet de iure e prætorio. & hoc puto verũ. Vndecimò quæro[e], qd si testamẽ 16 tũ rumpatur † agnatione sui hæredis per legẽ velleiam. verbi gratia: testator instituit duos filios æqualiter: demũ vnus decessit alio viuo, remanẽtibus ex eo nepotibus, qui reperiuntur pręteriti: an tũc operabitur illa clausula, si nõ valet, &c. Quidã q̃ sic vt suprà dictũ est in posthumo. qd̃ est verũ quãtũ ad legata quæ nõ seruarentur per authen. ex causa. nõ tamẽ q̃ nepotes[f] fratribus debeant iure fideicommiſsi portionẽ patris eorum: quia illa verba operãtur vt iure fideicõmiſsi debeatur id, quod directò est relictũ, vt dicta l. querebať. §. vtrũ. & d. l. posthumus. §. si paganus. Sed portio filij decedentis non fuit directò relicta fratribus: imò nullo modo: ergo &c. Præterea ipsi fratres nõ tenẽtur adinuicẽ ad fideicõmiſ. quãdo sunt instituti æqualiter in toto. & æqualiter grauati: quia tantũ debet vnus alteri: & sic esset elusoriũ: vt j. tit. j. l. ab oĩbus. §. si à Titio. in fi. & ibi not. per gl. secus si partes essent dispares: quia tũc possent 17 operari. Duodecimò † quæro[g] quid si testamentum rumpa- g tur: quia hæreditas nõ est agnita, seu adita: quero vtrum tunc operetur illa clausula. Credo q̃ sic, vt l. eã quã. C. de fideicõ. & l. quia autẽ. in prin. ſ. si quis omiſ. cau. testa. dum tamẽ dicatur, si nõ valet, vel valebit iure testamenti. & c. vel similia verba, quæ 18 trahẽtur ad futurũ. Tertiodecimò quæro † quid si testamẽtũ nõ valebit propter defectũ hæredis scripti incapacis. Dico q̃ illa clausula operať, vt d. l. eã quã. secũdũ a 19 vnã lec. Decimoquartò † quero qd si testamẽtũ nõ valet propter defectũ testãtis. Rñdeo, nil operať: qa qui nõ põt testari, nõ potest codicillari: vt l. diuus. §. codicillos. j. eo. l. ij. j. ti. j. In casu tñ põt operari, cũ b codicilli posſint cõfirmari facilius q̃ testamentũ: vt l. j. §. j. j. de leg. iij. Facit quod no. in l. Titia. ſ. de inof. testa. Quintode h cimò q̃ro[h], qd si testamentũ in † quo sunt 20 verba, si nõ valet vel valebit, &c. irritatur per secundũ testamẽtũ factũ simpliciter, c vtrũ illud primũ remaneat validũ iure codicillorũ. & q̃ dico, simpliciter, intelligo quia nõ dixit, cassans & irritãs quicqd est scriptũ in primo testamẽto: tunc enim qd opereť illa clausula, &c. dic vt l. si iure. j. de leg. iij. videť q̃ valeat iure codicillorũ: qa illa volũtas q̃ valeat iure codicillorũ, nunq̃ habuit dependẽtiã à testamẽto. sed d si testamẽtũ nõ valebat, assumat vires: & ideo per cõsequẽs testamẽtũ nõ irritať: vt l. si qs cũ testamentũ nullũ. j. eo. Credo q̃ e primũ totaliter sit sublatũ: qa per illa verba, si nõ valet, videtur rogati veniẽtes ab e intestato, secundũ opi. cõmunẽ: nõ veniẽtes ex testamẽto. Sed ista ratio modicum cõcluderet secũdũ ea quę dixi ſ. in j. q. probo: qa per secũdũ testamẽtũ videť reuocatũ quicqd cõtineť in primo: vt l. si iure. j. f de leg. iij. l. iij. §. item si ipse. j. si cui plus q̃ per l. Fal. eadẽ rõne est reuocata illa clausula si nõ valet iure, &c. Præterea, in testa g mẽto militis tacitè inest illa clausula, si nõ valet iure cõi, valet iure militari: vt l. iij. de testa. mili. tamẽ faciẽdo secũdũ, primũ tollitur, nisi exp̃ſsè cõfirmaret in secũdo: qa iure militari valere poterat: vt l. quę rebatur. de test. mili. & ibi dixi. Cõcludo ergo q̃ debet intelligi si nõ valet scilicet aliter q̃ per reuocationẽ testatoris. Decimo sextò[i] quæro † qd si in testamento, vbi i 21 est clausula est aliqua substitutio pupillaris? Puto q̃ si testamentũ totũ nõ valet, q̃ i porrigať ad tabulas pupillares. l. verbis ciuilibus. q̃ ibi no. ſ. de vul. & pup. l. Scæuola. j. ad Treb. sed si poneres q̃ totũ testamentũ vitieť tabulæ pupillares non posſunt valere iure directo: idcò tũc valebũt iure fideicõmiſsi, vt dixi in d. l. verbis. nõ dico ex codicillis, sed iure fideicõmiſsi, relictũ. Sed dubiũ est an valeat tanq̃ fideicõmissum relictũ ab his q ab intestato im puberi succedũt. Et puto si qdẽ pater poterat substituere pupillariter, sed fuit defectus in aliqua solẽnitate: qa videnť rogati, q ab intestato succedũt impuberi, vt l. Scæuola. j. ad Treb. & j. de leg. j. l. quod fideicõmissum quod intelligo vt ibi probatur. & in l. qui duos. circa fi. ſ. de vulg. & pupil. & ibi no. per gl. & ibi dixi. Sed argu. cõtra prædicta. j. de ali. & cib. lega. l. libertis. §. posthumi. vbi illa clausula non porrigitur ad tabulas pupillares, sed ibi illa clausula pertinet ad diminutionẽ legatorũ ante relictorũ. hoc pertinet ad augmentũ & sustentationẽ. Itẽ opponiť quia in hac clausula solet dici, hæc est mea vltima voluntas, quã valere volo, &c. sed tabulæ pupillares nõ sunt vltima voluntas testantis, sed filij: ergo &c. Sol. pro ea tuenda dicitur volũtas patris: vt l. Papinianus. §. sed nec impuberis. de inoffic. testamen. Decimo- 22 septimò † quæro:[k] pone in codicillis inseruntur illa verba, si k non valet iure codicillorum, valeat iure cuiuslibet vltimæ voluntatis, prout melius valere potest: quid operantur ista verba. Respond. operabuntur vt valeat iure alterius voluntatis

✠ POMATES. ¶ Nono quæro. Ista est cõmunis opi. secũdum Alex. in l. j. xiij. col. ver. item pone filius. de lega. j.

b ¶ Probatur in text. Adde Bald. in repe. l. in suis. in xx. colũ. cũ seq. de libe. & posth. & in d. auť. ex causa. in vj. col. de lib. prętę. & quod no. Bal. in l. cõtrouersia. per glos. singu. ibi de transac.

c ¶ Ista respõsio non est in sensu perfecta, ideo dic ex fide scripti exẽplaris nostri. Rñ. illa cõditio, si nõ valet, &c. intelligiť quatenus non valet iure testamẽti, valeat iure codicillorum: vt l. Strichum qui, &c. Alexan. Loſrus.

d ¶ Decimo q̃ro. Vide de hac clausula no. per Bar. in l. si ita. de auro & argẽ. lega.

e ¶ Vndecimò quero. Vide quæ dixi in l. Scæuola. ad Trebel.

✠ POMATES. ¶ Vndecimò quero. Vide Alexan. consil. xxvj. maximè in penul. col. in j. volu.

f ✠ POMATES. ¶ Quòd nepotes. Vide Alex. cõsi. clx. in j. col. ij. volu. aliàs clxi.

g ✠ POMATES. ¶ Duodecimò quæro. Vide Alex. consil. ix. ad fin. in j. volu. & consil. xx. in j. columen. volumi.

h ¶ Quintodecimò q̃ro. de hoc habetur p Bal. l. l. posthu. §. fi. de iniusto testa. & in l. j. de fideicõ. lib. & in l. fi. C. eo. ad fi. per Spe. & Ioan. And. in titu. de instru. edi. §. cõpendiosæ. versi. pone.

i ¶ Decimo sextò quero. Vide Bal. Ang. & Imo. in l. verbis ciuilibus. de vul. & pup.

k ¶ Decimo septimò quero. Vide Bal. in l. fi. in vlti. col. ver. extra quæro. C. eo. & in l. quærebat. ff. de testa. mi. Idẽ tenet Bal. Inſti. eo. §. fi.

✠ POMATES. ¶ Decimo septimò quæro. vide Alexan. in l. nemo potest. in ij. colum. de lega. j.

¶ Furiosus non intel. No.tex.dum dicit per omnia,& in omnib⁹, & absentis et quiescẽtis loco habeatur: qa illum tex.reputat singu.Ange.in l.in negotijs. ff. de regu.iur. ad alios qui effecti sunt ciues alicuius ciuitatis,& in eorum priui legijs apponitur illa verba, in omnibus et per omnia habeantur pro ciuibus. Nã tunc per ista verba geminata cessat fictio, & dicuntur veri ciues, ideo ĩ simili dicit bal. in prima constit. Digesto.in princi.in fine versic.quod aliud est esse ingenuũ,& aliud haberi pro ingenuo: tamen si ista verba coniungantur : quia dicatur ĩ rescripto vel priuilegio habeatur, et an sit ingenuus:tũc significãt veritatem. alleg.l.j.§. fi.qd quisque iuris. & ibi Bal. reprehendit Barto.in l.si is qui pro emptore. ff. de vsuscapi. & ideo semel vidi consultum ꝙ cum legitimabatur spurius, dicebatur in priuilegio habeatur & sit in oĩbus & per omnia legitimus,ꝙ dicitur verè legitimus,& excludit à forma statuti fœmina à successione si causa cognita,id est citatis filiab⁹ fuit facta legitimatio & cũ clausula non obstante.et facit etiam quod per illum textum voluit Roma. in consil. lxxx. vbi consuluit, statuto cauebatur ꝙ de quæstionibus vertentibus inter extraneos non deberet fieri compromissum: modò quidam à suo consanguineo habebatur in omnibus et per omnia pro extraneo, consuluit ꝙ nõ posset fieri compromissum per illum text.

a ✠ P. P A V. P. a ¶ Furiosus.Circa verba in omnibus et per omnia, vide Ang.cõsil.lx.incipiẽ.Lata est sentẽtia.ad fi.& cõsil. lxj.incip.visis prædictis.text.est in l.j.ff.de lega.j.& in l.ij.C.com b de leg.Com.cõsi. xviij.ĩ ij.dub.Corset. in c.grandi. in penul. char.de supplen.negl. præla. consil.clxxvij. colum. iij. ad fi. Ant. de Butr.cõsil.xix.col. ij.Ias.in l.ruffinus colum.penul.versic. Limita secundò.C.de testa.Alexand.in l.j.colum.iiij. vbi Ioan.de c Monte Ferrato. Pau. de cast. & Iaso. ff. de lega.j. Barba. consil. xxv.volu.ij.

b ¶ §. hæreditas. Vide d Spec.in tit.de instru. edit. §. viso de impugnatione testamenti.

minus solennis,vt iure voluntatis imperfectæ iter liberos:vt l.hac cõsultissima.§. ex imperfecto.C.de testa.& l.fi.C.famicis.nõ autẽ vt valeat iure testamenti, etiã si esset ibi solennitas sufficiens ad testm̃, vt hæredis institutio:quia illa hęredis institutio potest valere in codicillis iure fideicommis.Sed si poneres ꝙ ibi essent alia qua,quæ non possent valere in codicillis: vt datio tutoris,pupillaris substitutio, & similia:& tunc idẽ:quia hæc verba,si non valet iure codicillorũ,valeat iure cuiuslibet alterius vltimę voluntatis:debent intelligi æqualis,vel minoris solẽnitatis,nõ maioris:vt l.fi.de vi.tri.& oleo leg,& extrà,de procur.c.ij.in cle. Quæro † in testamento fuit facta substitutio pupillaris: in codicillis ad testamẽtũ factis fuit reuocata illa substitutio:ad quid traheret hæc ademptio? Videtur dicẽdum ꝙ aut in testamẽto est vnus solus institutus,& repudiauit:& nõ valet ademptio, quia nõ habet à quo cõfirmetur:vt l.ij.j.eo. Aut adiuit.vel sunt plures instituti, & aliquis adiuit:& tũc valet ista ademptio. Vide l. sed & in conditione.in fi.de hære.insti.l. si ita scriptum.§.regula.s̃.de lib.& posthu.

L E X II.

Si ei qui post. Potest relinqui ei qui nõ est tempore testamẽti,sed tempore codicillorum:secus econtrario.h.d. Oppo.ꝙ potest posthumo relinqui: vt Instit. de leg.§.posthu. Solue vt in glos.& circa hoc,an posthumo alieno posset relinqui, dic vt in l. gallus.§. ille casus.s̃.de lib.& posthu.& ibi plenè fuit dictum. Dy.dicit ꝙ etiam secundum hæc tempora poterat relinqui posthumo,vt l.pe.j.tit.j.ergo hęc lex habet respectum ad l.xij.tabu.

Codicillorum ius. Facta in codicillis perinde habẽtur,ac si essent facta in testamẽto tũc.h.d. In tex.scripta essent.dic ea die qua codicilli scribuntur, ꝓm Iac.de Are. Opp.s̃.e.l.j.R.ñ.gl.& dicit.dic vt ibi dixi,&c. Dic vt ĩ gl.j.qa verba directa in codicillis ex prę̃sumpta volũtate trahunt ad fideicõmissum:vt l.Sceuola.j.ad treb.

Furiosus non intel. [a] Furiosus habetur pro absente, & nõ consentiente. h.d.Declara vt dixi in l.ij.§. volũtatem.s̃. solu.matr. Opp.de l.ij.s̃. de pcura.Solue vt gl.hic,quę optimè soluit illud cõtrariũ.

Hæreditas. [b] Hæreditas non potest directò dari, vel confirmari codicillis,sed ad fideicommissum trahitur.

☞ *Decedens ab intestato uidetur instituere illum qui ab intestato succederet.* 1

Ista uerba,quisquis mihi hæres erit:uidentur extendi ad successores ab intestato. 2

L E X III.

Si si quis cum. [c] Per codicillos facto ab intestato videntur rogati omnes quocũq; iure succedentes inter natos & nascituros.h.d. Nota[d] ꝙ † quãdo quis decedit intestatus,videtur instituere illum qui ab intestato succederet. vt hic,

2 & l.conficiuntur.in prin.j.eo. Nota † ꝙ e ista[e] verba,quisquis mihi hæres, videtur extendi ad successores ab intestato. cõtra in l.qui liberis.§.hæc verba.s̃.de vulga.& pupilla.Sol.dicunt quidam.hic loquitur in legatis quæ continẽt onus hęredis:vnde cõprehẽdit etiã hæredes ab intestato: ibi in substitutione,quę cõtinet prouisionẽ substituti:quæ prouisio nõ trahitur ad eum,de quo testator non cogitauit. Hoc nõ placet per ea quę habuistis.s̃.titu.ij.in l.si in testamẽto.Quare dic ꝙ ibi loquitur qũ fecit testamẽtũ quo casu hæc verba referũtur ad hæredes scriptos in testamẽto: hic qũ nullũ fecit.Probaẽ.j.proxi.§.& j. f eo.l.quidam referunt.Et gl.opponit[f] secũdum Dy.quã quidã habent, quidam nõ. dicitur hic bono.poss.&c.cõtra: qa si succedit de iure prætorio tantũ,nõ videẽ volũtate defuncti succedere:vt l.j.§.vel maximè.j.de colla.bono.Sed hic dicitur contra:cũ intelligatur per istũ tex.hęres scriptus.Solu.sustinendo glossam possumus dicere ꝙ ideo est qa testator expressit illud hic:aliàs secus.Vel fortè potest dici ꝙ c istud dictum glos.non dicit vsquequaque verum,vt ibi dicetur. Opponitur de lege j.§,fina.j.de leg.ij.Sol.Ibi nominatim ab vna persona relinquit:hic simpliciter. Hic non sunt alia. e

g **Testamento.** [g] Ad cõfirmationẽ codicillorũ requiritur aditio ex testamẽto,si factũ est.h. f d.Vide ꝙ si codicilli fiant post testamẽtũ, nisi adeat hæreditas ex testõ,ex codicillis nihil debet:vt l.ij.de fideicõ.li.& l.fi.C.de ma.test.& no.in l.q filio.§.j.de hęre.insti.

Ante tabulas. Per sequens testamẽtum g reuocantur codicilli,nisi aliquo iudicio confirmentur.h.d.hoc est verum secundum ista tempora hodie verò semper videntur codicilli confirmari,siue prędecedant,siue sequantur. Opp.instit.eo.§.nõ h tantum.Soluit glo.ꝙ ista est lex Papinianí,quæ ibi corrigitur in tex.expressè.

h **Diuus Seuerus.** [h] In codicillis non potest adijci cõditio instõni purè factę.h.d.glo.

Licet in confirmatione. Nemo põt sibi legẽ imponere,à qua nõ licet recedere.h.d.Hic esset tractãda materia.l.si qs ĩ princ. j.de leg.iij.qa est difficile cõtra qd̃ habet illa lex & nõ dicã modò hic:qa ibi dicã. Opp.de l.ij.s̃. de pcura.Solue vt gl.hic,quę optimè soluit illud cõtrariũ.

Si post. Legata pro non scripta non valent etiam in codicillis.hoc dicit.

Quædam. Per fictionem aliquid retro non fingitur vbi deficit extremum à quo,vel ad quod.h.d.ista lex & tene hoc menti. Vel aliter.Codicilli facti ab eo qui desijt esse testabilis,non referuntur ad testamentũ.Item verba prolata in codicillis intelligũtur vt ex tũc, non ex tempore testamenti.h.d.Glos.signat vnum arg.contra. dic vt ibi,& l.in bello.§.codicilli.j.de capt.& postli.re.

in fi.hanc opinionem sequuntur Bal.& Ange.hic : & Barto.in l. j.de lega.j.in j.colum. & Imol. & Paul.de cast.in l.ex duobus.s. de vulg.& pupil.pro qua est glos.in l.eam quam.in glos.iij.C.de fidei. dum glos.alleg. l.q liberis.§.j.de vulga.& pup.Et pro ista opinione optimè facit text.in l.si in testamento.§.j.iuncta glo. j.si quis omis.cau.test. & in l.si plures. de lega.iij.Cõtrariam opinionem tenuit glos. reputata sing.in l.ex duobus.§.j.de vulga. & pupilla.quam ibi sequuntur Bart.Bal. & Angel.qui sibi cõtrarij fuerunt.Mouentur mira ratione per l.Publius. quæ ratio nõ est bona,vt ibi dicam post Bar.& ideo ratio Bartoli hic videtur verior, cũ simi.

✠ P. P A V. P.

¶ Si quis cum. Vide Com. consil.lxxxiiij.

✠ POMATES.

¶ Nota quòd quando. Vide Cuma.consil.lxxxiiij.

✠ POMATES.

¶ Nota quòd ista. Vide Alexand.in l.iij.in ij.col.j.titu.j.

✠ P. P A V. P.

¶ Glos.opp. An succedens de iure prætorio dicatur venire ex tacita mẽte defuncti, vide Bart.in rubri.C. q admitti.in iij.char. colũ.iij.vbi pulchrè.

¶ Testamẽto. in princi.Et ad istum §. vide fin.limitationem in l. qui filio.§.j.præalleg. & ibi Bald.qui subtiliter loquitur.Andre. Barba.

✠ P. P A V. P.

¶ Diuus Seuer⁹. Ista lex habet locum in prin.vt per Roñ.cõsil.clxxix.col.v.

Conficiuntur.

1 *Ciuis existens in uilla quòd nõ potest facere testamentũ coram quinque testibus.*
2 *Rusticus indistinctè testari potest coram quinque testibus in uilla,si plures haberi non possunt.*
3 *Quod Imperator statuit ex certa scientia, non debet in dubium reuocari.*
4 *Qualiter probatur quòd non potuerunt haberi,nisi quinque testes.*
5 *Testamentum rustici potest probari per quinque testes, & coram iudice si non sit scriptum manu publici notarij.*
6 *In testamento rustici an necessariò requiratur scriptura.*

a **Codicilli.** [a] Iurisconsult⁹ ponit hic determinationẽ,qui bus modis fiant codicilli.& hoc dicit.Quatuor modis hic in text.positis qs põt codicillari:dumtamẽ nõ impediatur testari impedimẽto iuris.secus si impedimẽto facti.h.d. In l.vlti.C.de test.dicitur ꝙ[b] rusticus in villa si nõ habet septẽ testes,põt facere testamẽtũ cũ quinq;. Quid † si ciuis est in villa,& non põt nisi habere quinq; testes:an possit facere testamentũ.Iac.de Are.disputãdo tenet ꝙ nõ,per hãc legẽ quod puto verũ,nã illa lex vltima solũ cõcedit priuilegiũ rusticis,& sic personis,nõ loco.non ergo ciuibus,licet in illo loco essent.Et hoc teneo in repetitione l.cunctos populos.C.de b sum.tri. Quæro vtrũ sit † verũ indistinctè ꝙ rusticus põt facere testamẽtũ cũ quinq; testibus in villa,si plures nõ reperiunt. Glo.in l.fi.dicit ꝙ nõ,nisi probet cõsuetudo loci,secũdũ istud illa lex de nihilo prouideret.Nã cõsuetudo ante illã legẽ non põt ꝓbari qa desijt extare memoria,& cõsuetudo prę̃sens nõ videẽ aliqd facere ad propositũ.De illa em̃ lege nõ meminit: puto ꝙ nõ sit necesse probare cõsuetudinẽ.Nã lex illa est scripta in vniuersis rusticis,qui sunt sub imperio Romano:vt patet ibi circa mediũ,& in fine legis.Nõ ergo requiriẽ vt præce- c deret illa cõsuetudo vel nõ.Itẽ qñ Imperator[c] † statuit aliqd 3 ex certa scientia,credẽdũ est hoc esse verũ,& non debet in dubiũ reuocari,vt l.ij.C.de legi.& l.j.s̃.de offi.præfecti præto.extra de confir.vti.vel inuti.c.j.& ij.sed Imperator ibi statuẽdo reseruat cõsuetudinẽ oĩbus rusticis:ergo præsupponit ꝙ antè erat:ei ergo est stãdũ.Præterea,sicut in testamẽtis verba enunciatiua inducunt dispositionẽ,vt ex testamẽto agatur licet aliter nõ probetur,vt l.j.C.de falsa cau.adie.lega.& l.ex hac scriptura.de donationibus.& l.legaui.de libe.legat.ita enuncia- d tio[d] Principis ibi habet vim dispositionis, vt ex illa lege fieri e possit,licet de cõsuetudine nõ doceatur.Præterea,[e] qñ dispositio est certa,de causa nõ curatur:vt l.cũ tale.§.falsam.j.de cõdi.& demõ.maximè si causa est impulsiua:vt l.j.§.sexũ.de postu.sed ita est ibi:nã illud quod dicit̃ de cõsuetudine,fuit causa impulsiua,& causa finalis fuit rusticitas eorũ,& quia stat in loco vbi copia hominũ haberi non põt,vt ibi dicit̃. Quæro, f qui dicant̃[f] rustici.R.ñ.tex.C.ne rustica.ad vllũ obse.deuoc.l.j. videtur intelligere rusticos oẽs,qa habitãt extra muros ciuitatis,vel castri:tñ idẽ intelligeremus de castris comitatus,vbi non esset copia hominũ,& sic nõ sunt castra insignia:illa enim 4 nõ gaudẽt isto priuilegio vt exprimitur in d.l.vlti. † Quero, ibi dicit̃,si nõ possunt haberi septẽ testes,sufficiũt quinq; qua- g liter probat̃[g].Certè eo ipso ꝙ quis dicit,nõ poterãt plures haberi,fundata est intẽtio sua,nisi probet̃ cõtrariũ:vt l.cũ de indebito.s̃.de proba.Tuti⁹ tñ est vt notarius dicat,qd̃ facta in- 5 quisitione plures haberi nõ possunt. † Quæro vtrũ sit necesse ꝙ illi quinq; testes deponãt postea corã iudice.tex.in l.vlti ma,dicit ꝙ sic.Quod intelligo,nisi testamẽtũ esset scriptũ manu publici notarij:vt not.in l.fin.C.de fideicõmis.& l.ij.§.fi.s. 6 quemadmo.testa.ape. Vltimò † quæro an in dicto testamẽto sit necessaria scriptura.Pet.ꝙ nõ,vt no.in dicta.l.vlti.licet contrarium asserat glo.s̃.de testa.l.qui testamento.in fi.

Si post factum. Valent codicilli facti medio tempore,quo quis erat intestabilis,si tempore testamẽti & mortis erat testabilis.h.d.Diuide. Primò ponit.q.Secundò vnam rationem. Tertiò tollit aliam rationem quæ videbatur facere pro eo.Quartò & illam partẽ determinat.Secunda ibi:nam & testamentum. Tertia ibi, nec simul. Quarta ibi:sed dicemus. Nam & testamentum. Iste versi.habet diuersas lect.& sic diuersas literas:prout est in litera, si eo. summaui vobis quòd faciat vnam rationem pro codicillis ta- h lem.Certum est[h] quòd testamentum valet, ergo codicilli debent valere:qui sequuntur vires testamenti : quãuis eo tempore fecerit codicillos, quo testamenti factionem non habebat: et si, debet exponi pro quamuis. & hoc prout habetis in litera,si eo. Sed prout habetur in litera: sed eo.debet aliter diuidi. & aliter debet legi,vt tertia pars incipiat ibi: sed eo.& faciat vnam rationem contra codicillos : & illud quod præmiserat: b nam & testamentum valet, si iungatur cum quæstione,vt sit ratio dubitandi hoc modo quæritur an ex codicillis debeantur legata. Ratio dubitandi est: quia testamentum valet. Sed in contrarium arguo, quia codicilli sunt facti eo tempore c quo erat intestabilis. Illam lecturam tangit glos. super verbo, non habuit. & se- d quens glos. super sequenti versicu. Tertia lectura est cum eo: tunc alio modo diuidatur scilicet vt in tota illa pertinentia ponatur ratio dubitandi, quæ est: quia testamentum valet, cùm codicilli fuerint e facti eo tempore, quo non erat testabilis. sed tene primam lecturam: quia magis clara quàm glos. ponit super verbo, nam & testamentum. aliæ particulæ sunt claræ. Opponi.de lege qui ex liberis.§. testamento infrà,de bonorum possessio. f secundùm tabulas. Solu. Intellige illam secundùm istam,secundum quod aliquo iudicio voluntatis ille emancipatus confirmaret testamentum primum. aliàs non valeret. Et facit ad istum . §.j. de legatis g iij.l.j.§.j. Venio ad versicu.nec similis. videtur quòd effectus mutus non potest codicillari:quia non potest testari:vt lege h discretis . C. qui testa. face. poss.ergo nec codicillari:vt lege diuus.§.codicillos suprà eodem,& suprà.§.proximo. Respondeo, Aut tu intelligis de muto propriè:& tunc debet intelligi de codicillis postea factis mutitate cessante. Vel si fecit stante mutitate, intelligas quòd postea illud vitium cessauit, & aliquo voluntatis iudicio confirmauit, vt in præcedenti casu. Potest etiam intelligi in eo, qui non est mutus propriè,sed per aliquod accidens infirmatus non potest loqui ad præsens, sed potest facere codicillos nutu,vt j.de leg.iij.l.nutu. Oppo. hic de alienis testatur.Contra.imò codicillatur.Sol.vt in glo. quia verbum testari,largè ponitur. Oppo.ꝙ nõ licet de alienis testari,vt in auẽ.ingressi.C.de sac.san.eccle.Soluit gl.ꝙ hic erant sua tempore mortis. Oppo.ad fi.ꝙ testamẽtũ nõ valeat de iure ciuili:vt in insti.de exhære.lib.in princi.Solu. Non valet de iure ciuili:sed de iure prætorio confirmatur vt l. posthu.in prin.s̃.de iniusto testamento.Quod intellige si viuo testatore decesserit:aliàs secus,vt ibi dicetur.In casu tamẽ possunt valere codicilli,si testator eos confirmauit expressè post natiuitatem posthumi quãquã posthumus post testatorem decesserit. Ita dicit glos.& bene. Et aduerte ꝙ posthumũ appellat natum post testamẽtũ,nõ post mortẽ testatoris:aliàs esset impossibile ꝙ testator cõfirmaret post natiuitatem posthumi:& ideo valet prout ex nũc,nõ prout ex tũc:scilicet cõfirmatione testatoris.

✠ POMATES.

¶ Codicilli. Et dum dicit,quòd succedens ab intestato habet tacitam volũtatem defuncti, limita vt habes hic in apostil. in text. & vide ad ista Bald. in l. si emancipati. in viij. col.C. de colla.

¶ Dicitur quòd. Facit l.fin.C.de test.Andre.Barba.

✠ POMATES.

¶ Imperator. Vide Feli.c. cum inter prior̃. in iij.col.de except. & tribus col.præcedẽ.vbi ponit de ista clausula.

¶ Enunciatio.Quando Impator aliquid statuit, quid operetur clausula ex certa scientia. Et de alijs vide per Moder. in l. si constat.de appel.

✠ POMATES.

¶ Præterea. Vide Alexan.in l.qui se patris. C.vnde lib.in illo articulo, an ista verba, nolo adire, inducant repudiationem.et ibi Lãcel.& Ias.xvj.col.

¶ Quæro qui dicantur. Et an gaudeant priuilegio. l. fin.C. de sacrosan.eccl.& vide ibi Bald.& glo.sing. Andre.Barba.

¶ Qualiter ꝓbatur. Vide de hoc quæ dixi in l.decem.in ij.apost. de verb.obli.

✠ POMATES.

¶ Certum est.Et not. quòd l. posthumus.s̃. de iniust.test.habet locum in codicillis . & in l.filio præterito.secundum Bald.

Si miles. Codicilli facti à milite possunt stare ꝑ se: ideo ad testamentum non referuntur.hoc dicit.

Si ei seruo. Si legatũ nõ valet ab initio, cõfirmatur ex post facto.& ĩpedimẽto ex vltima volũtate testatoris sublato.h.d. No.casum,ĩ quo cessat regula Catonia na,de quo plenè videbitis in l.j.de reg.Cato.Rõnẽ dic vt ĩ gl.

Si quis certi generis. Qui confirmat codicillos posteriores,vt̃ reprobare priores.h.d.Cõtra hãc legẽ facit j.de leg.iij.l.si qs in principio testi.vbi à volũtate reprobante tacitè recedit̃ ꝑ aliã simplicem

a ✠ POMATES. ¶ L.quod p manus. Ad declarationē huius vide Oldra. consil.cxxxviij.ī xxxiiij. colum.

b ✠ POMATES. ¶ Quidam referunt. Et per hanc legem limitatur secundū Bal. l.licet Imperator.j.titu.j. quòd habeat locum quando legata sunt valida à principio: secus, si sint pro non scripta.

c ¶ Debentur. Et idem quod hic, tenet Bart. in l.licet.& l.quæ cōditio.in princi.de condi.& demō.licet Bal. hic indistinctè dicat, ꝙ quādo legata sunt pro non scripta: vt quæ sunt relicta ab hærede, qui tempore facti legati mortuus erat, non videntur repetita à substituto. Et ita etiam tenet Ange. in d.l.licet. Veritas depēdet ab illo magno dubio, videlicet an portio hereditatis nō scripta transeat cum onere, vel non. De quo plenè per glos. in l.j.§. his ita.de cadu.tol.cū concor. Nam tenēdo opi.quòd trāseat cum onere, vera est opini. Bartol.hic, & in dictis locis: sed tenendo quòd non transeat cū onere, prout tenuit Dyn. Bald.& Imol. & quamplures in l. Celsus. alias incipit, pater.§. fin.de lega.ij. & Cyn.in l. non iustam. ad Treb. quod est multum sustentabile per istam legem. tunc verius erit dictū Bald.& Ange.

d ¶ Ab intestato. Adde ad limitationem huius legis in fi. quòd vbi testamentum nō valuit, tunc bene valent codicilli: vt dicit Bartol.in l.legata inutiliter.post princi. j.de lega.j. sequendo glos.ibi.

e ¶ Plotiana. Et sic facit secundum Bald. quòd quando confirmantur statuta futura, videntur confirmari præsentia. quod bene not. Barto.in l. verbum oportebit.de verb.signifi.& alleg. istum text. Bartol.in consil. ccxxv. incipi. statuto cauetur quòd si mulier fuerit dotata. Andre.Barba.

voluntatem. Solu. Hic interuenerūt duo actus, scilicet prima voluntas, quæ confirmauit posteriores, & per consequens reprobauit priores: deinde secuta est voluntas posterior, ex quibus duabus media reprobata intelligitur, ibi secus, vt ibi dicitur.

ARisto. Non possunt fieri codicilli ab eo qui dubitat de statu suo, nisi sit miles. hoc dicit.

a QVod per manus. [a] Principale non potest confirmari ab accessorio. hoc dicit.

QVi graui. Legata ab eo, quem quis putabat insolidum sibi successurum: puta, si aliquis cum eo succedat, in partem, non in totum debētur: fallit in libertate. hoc dicit. Glo. signat aliquas opiniones. Dic vt in ea. Materiam huius legis & pe.j. eodem Dyn. tractat in l. cùm pater. §. cum existimaret. j. de leg. ij.

ILlud sine dubio.

☞ *Verbum uolo, positum cum institutione directa trahitur ad fideicommissum.*

r *Ex præsumptione colligitur an testator uoluerit instituere directo, uel non.*

Tractari. Si testator fecit institutionem hęredis: in dubio videtur voluisse testari. hoc dicit. In codicillis, id est in quadam scriptura non sufficiente ad testamentum, sed ad codicillos. hoc dicit. Dicitur hic quòd est dubium an voluerit facere testamentum an codicillos. Contra, imò voluit facere codicillos, vt ponitur in principio. Solu. expone codicillos, vt dixi super text. & cessant contraria. Nota duo. Primum contra Iaco. †de Areti. qui dicit, quòd vbicunq; ponitur verbum volo. positum cum institutione directa, trahitur ad fideicommissum: vt l. Scæuola. ad Trebellianum. quod est contra hanc legem. Non obstat. l. Scæuola. quia ibi constabat quòd volebat facere codicillos: vt not. ī. l. j. Nota secūdò, † ꝙ ex præsumptione colligitur vtrum testator voluerit instituere directò, vel non, & sic facit ad ea, quæ diximus in l. centurio. ī. de vulg. & pupilla. vbi ex præsumptione inspicimus vtrū testator voluerit substitutionem compendiosam intra tempus pubertatis trahi ad directam, vel non.

☞ *Legata directa ab instituto in codicillis, quando à substituto debeantur.*

QVidam referunt. [b] Diuidi tur in duas partes. Prima, quando vnum hęredem instituit, & ei substituit, & post mortem primi codicillos fecit. Secunda, quando plures hęredes instituit, & substituit, & codicillos fecit post mortem vnius. Secūda ibi: quod si duo. Prima pars breuiter hoc intendit: Sicut legatum est nullum quando relinquitur ei, qui tempore legati non est: ita quando relinquitur ab eo qui tempore legati non viuit. hoc dicit. Oppo. relicta ab instituto videtur repetita à substituto: vt l. licet. ī. de lega. j. ergo à substituto debentur, si à substituto relicta fuerunt.

1 Respondeo, possumus hoc intelligere † quando in codicillis legata sunt relicta ab hærede nominatim: tunc non tenetur substitutus: vt l. si plures. in fi. j. de lega. iij. ad leg. Falcid. l. j. §. id quod ex substitutione. & hoc innuit litera: quia hæres, &c. & ibi: ita vt ab instituto codicilli confirmarētur, &c. Dices tu: Si hoc est, ergo non debentur à substituto, etiam si tēpore codicillorum vixisset institutus. quod esset contra mentē huius legis. Sustinendo posses dicere, fateor ꝙ nō debentur: sed non ideo, quia ab initio non valuissent: sed quasi defecta ex postfacto propter hęreditatem nō aditam à substituto. Et huic potest adaptari tex. in prin. ibi: an perinde datio vel adēptio, &c. Vel dicas & melius ꝙ fuerunt legata relicta ab instituto sub nomine appellatiuo, hoc modo ab hærede meo nō nominato noīe proprio: & tunc à substituto debentur, [c] per d.l. licet. j. de leg. j. scilicet si institutus viuebat tēpore codicillorū. aliàs secus, vt hic. quæ est notabilis determinatio ad illam legē. Rationē tangam. j. proxi. §. Quid si verba in codicillis fuerunt simpliciter prolata. Iac. de Areti. videtur dicere ꝙ in dubio videtur dirigi sermo ad hæredem institutum in primo gradu. & qd alleg. mihi nō placet: quia sicut codicilli ab intestato referuntur ad oēs qui ab intestato quoquo gradu succederēt: vt l. si quis cū testm̄ nullum. ī. eo. ita eadem ratione facta ex testamēto referuntur ad omnes, qui ex testamēto hæredes extiterint quoquo gradu. Præterea pro hoc videtur tex. in l. paterfamilias. §. j. ī. de vulg. & pupil. vt referatur ad hæredes omnes, qui sunt ex iudicio testatoris, primo vel secundo gradu. Facit C. ad Trebel. l. vlti.

Quod si. Aliàs incipit, post testamentū. Si nō inuenis in libro, dic quod est de l. quidam. & hic incipiat versi. quod si duo, &c. Legata in codicillis & duobus institutis relicta, vno eorū mortuo pro parte eius in effectu tātū sunt legata inualida. Hoc dicit cū l. sed cum ea. quæ debet cōtinuari ad istam secundū veritatem, nisi cōmuniter veniat post l. ab intestato. & ita glo. habuit, tamen debet intelligi, vt ī. dixi. nō erit hoc verū de rigore: secus de æquitate: vt j. eo. l. sed cum ea. quam hic iunge, si nō habes. Oppo. hic legata fuerunt relicta per hæc verba, quisquis mihi hæres erit: ergo debentur à quocunque qui erit hæres: vt ī. eo. l. si quis cùm testamentū nullū. Iaco. de Are. dicit, ꝙ id verum quando nullū est factum testamentum. secus quando aliquod: qa tūc referuntur ad institutos in primo gradu: vt ī. de vulga. & pupil. l. qui liberis. §. hæc verba. sed hoc nō est verū: imò referuntur ad omnes qui sunt hæredes ex iudicio testatoris primo vel secūdo gradu: vt l. paterfamilias. §. j. ī. de vulga. & pupil. Quare intelligo quod hic dicit, quisquis mihi hæres erit, ex institutis. Oppo. ꝙ hæreditas pro nō scripta accrescit cum onere suo, vel ad substitutum vadit: vt l. j. §. his ita. C. de cadu. tol. videbitur in l. quę cōditio. j. de condi. & demon. Si ergo hæreditas erit pro nō scripta: eodem modo legata relicta ab instituto erunt pro nō scrip. ergo debent transire etiam ad substitutū. Respondeo, illud verum quando hæreditas erat pro nō scripta, & per cōsequens legata respectu eius, à quo relicta sunt. & sic nullo tempore cœperunt habere effectum ab institutione: cū institutio fuerit nulla, & substitutus habeat tanquā ipse fuerit prior: sed hæc institutio fuit aliqua: licet legata pro non scrip. respectu eius à quo relinquuntur: & sic substitutus habeat tanq̄ secundus, nō tanq̄ primus. Facit ī. de lib. & posth. l. iij. in fi. Opp. j. e. l. pen. Dicit glo. illa corrigit istam. Tu dic ꝙ concordat intelligendo illam cum determinatione l. sed cum ea. j. eo. quam legi nunc simul.

d ABintestato. [d] Ista lex seipsam summat in fine, vt ibi manifestius dicam, &c.

ILiteræ, quibus. Id quod dicit, promittitur, exponitur in glo. duobus modis. Primo modo prout iacet in litera, promitto quòd te hæredem faciam. hoc nō est verum: quia est contra bonos mores talis obligatio: vt l. stipulatio hoc modo. j. de verb. obli. Secundo modo, quia in literis dixit, Te hæredem facio: & tunc non valet vt testamētum: quia nō est ibi solennitas. nec vt codicilli: quia datur ibi hæreditas. Ita loquitur hic. Cætera sunt clara.

e PLotiana. [e] Si actus importatus per verbum futuri temporis, cadit in eo quod est de præterito dispositio refertur ad aliud. h. d. Facit j. de condi. & demon. l. cùm tale. §. falsam. & quod ibi notatur.

1 ☞ *Authen. ex causa. non conseruat legata rupto testamēto præteritione filij, quem testator ignorabat uiuere.*

a ¶ Vltimò nota. Et vide Ang. in auc. ex causa. vbi no. limitat opi. Bar. & in l. ij. tf. de cōdi. indeb. vbi omnino cū vide. & vide Bart. in l. demonstratio. ff. de condi. & demonst. Andre. Barba.

a ¶ Vltimò nota. vide Barb. consil. lx. in iiij. col. ij. volu.

b ¶ Vt hic, in fi. Sed si istud recte consydere tur, facere videt contra opi. Bart. quia secūdum opi. suam oīa legata vitiari debent quod est cōtra istum tex. vide Imo. in l. qui filiabus. j. de lega j. in prin. post Bar. Tu dic quòd imò non est contra: quia Bartol. loquitur quādo nullus alius filius fuit institutus videbatur dicēdum ꝙ sicut testator grauauit filiū quem habebat, eodē modo grauasset quē habere ignorabat: & tamen Iurisconsultus decidit cōtrariū, & sic facit pro Barto. ꝙ à posthumo præterito ignoranter nō debētur legata. De hoc vide Bal. consi. cccxxj. ij. volumi.

c ¶ Quæro vtrum. Et vide Ange. in l. j. §. j. ī. de hæredi. institu. & Bal. in l. in testamentis. C. de testa. Et sic no. quādo aliquis restituit ut testandū ius emphyteuticū, si non est mentio hęredis scripti non valet testamentum. Andre. Barba.

d ¶ Dy. sustinet. Adde quod nota. Angel. & Imol. in l. j. §. sinautē sic. de hæredi.

IS qui vnum. Relicta ab eo, quē quis solum sibi successurum putat: si in parte succedit, pro parte debentur, si sint diuidua: si verò sint indiuidua, nihil. h. d.

No. rationē in fi. ibi: qm̄, &c. Et materiā huius legis dicam in l. cùm pater. §. cùm existimaret. j. de lega. ij. vbi Dyn. ponit.

Vltimò nota [a] fi. huius legis ad opinionem quam teneo per authen. ex † causa. quod non conseruantur legata rupto testamento ex causa præteritionis filij, quē ignorabat viuere. Nam si sciuisset testator, nec tot legata fecisset, & ei non abstulisset: vt hic in fi. [b] Dicam in l. filio præterito. ī. de iniust. rup. & irri. testa.

SI palam. Nominatio hęredis sine scriptura non facit vt scriptura continens legata sine institutione sit testamentum: sed vt codicilli habentur. hoc dicit. Oppo. ī. eod. l. j. Solu. hic non erat scriptum in tabulis nomen hęredis. ibi sic. Oppo. C. de testa. l. errore. Solu. ibi fuit omissum errore scribentis: hic voluntate testantis.

Oppo. C. eo. l. fi. §. illud. Dicit gl. illa magis cōcordat. Quæro vtrum [c] ista nominatio hęredis valeat vt testamentū nuncupatiuum. Gl. hic videtur dicere ꝙ non: intelligendo quòd legata debeātur à venientibus ab intestato. Sed in l. si is qui. ī. de testa. videtur dicere ꝙ institutio valeat: & ideo Dy. sustinet [d] vtranque literam. Aut enim apparet quòd testator volebat condere testamentum in scriptis: & procedit lectu. hic posita. Non enim valuit vt testamentum in scriptis: quia non fuit scriptum nomē hęredis. Nec vt nuncupatiuum: quia testator noluit facere testamentū nuncupatiuū. Aut non constat: & tunc illa nominatio hęredis, si est facta coram legitimo numero testium, valet vt testamentū: & illa scriptura valeret vt codicilli. Ita intelligatur gloss. in l. si is qui. suprà de testamen. v. cafuen. ml 3. n. 29 mll. fauri. et fu. ciazum. lib 3. de testamēto f. 4. ds. sc. Iquezo —

Scrutinium quaternionum.

ab cd ef gh ik lm no pq rs tv xy z.
A. B. C. quaternionēs. D. ternio.

LVGDVNI,

Excudebat Petrus Fradin,

1551.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA GRANADA